1653
1134

BIBLIOTECA
CENTRAL
DE LA RIOJA
EX-LIBRIS
FDN
1138

MEDICINAE VTRIVSQVE SYNTAXES,

Ex Græcorum, Latinorum, Arabúmque Thesauris,

Per IOAN. IACOB. VVECKERVM, *Bas. Reipublicæ Colmariensis Physicum, singulari fide, methodo ac industria collectæ & concinnatæ.*

ACCESSIT INDEX LOCVPLETISS.

C/1958

LVGDVNI,
APVD STEPHANVM MICHAELEM.

M. D. LXXXIII.

LECTORI ASCLEPIADÆ.

Offert ecce tibi, benigne lector,
Quod non exigua parauit arte,
Quod non exiguo labore tandem
Consummauit opus, graui subinde
VVECKERVS studio iuuans, & acri
Doctæ res medicas vigore mentis.
Si rerum grauitas libros, & artem
Commendet methodus, tibi placere
Hoc debebit opus graui probatum
Doctrina: methodum probes, habebis
Talem quam faciles ferant tabellæ.

Si mercede frui decet laborem,
Et laus ingenij comes, vel artis
Existit, meritò potest vtrumque
VVECKERO tribui, quòd hoc & arte
Et magno sit opus labore factum.
At non ipse tamen petit laborum
Mercedem, modò fac tibi quod author
Hic non exigua parauit arte,
Quod non exiguo labore tandem
Consummauit opus, tibi quod offert,
Grata mente feras, amice lector.

Nic. Taurellus, Med. D.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO,

D. GVLIELMO, HASSIÆ LANDGRAVIO,

Cattorum Melibocorum Comiti in Dietz, Ziegenhaim, & Nida, &c.

Domino ſuo perpetua obſeruantia

colendiſſimo.

Vando mecum ipſe cogito, Princeps Illuſtriſſime, cogito autem ſæpius, mundanæ huius fabricæ mirificam ſtructuram, cùm ex ea, tanquam opere inimitabili, magni illius χειρώναξος, vt Hippocratea voce vtar, potentia, ſapientia atque bonitas, deprehendi queat: non immeritò Platonem diuinum philoſophum à priſcis appellatum cenſeo, qui ad hunc ipſum, ceu omnis boni pulchriq; fontem inexhauſtum, omnes humanas cogitationes et actiones referendas putarit, et hunc ipſum vtriuſque philoſophiæ finem, humanæq; beatitudinis ſupremum faſtigium eſſe, affirmauerit. Etſi verò, vt Regij pſaltis verba Scotico plectro referam,

--tota concors fabrica perſonat

Dei tuentis cuncta potentiam,

neque vel minimus locus eſt, qui non opificis ſui maieſtati atteſtetur: eæ tamen, quæ per ſpacioſum hocce templum hinc inde ſunt collocatæ ſtatuæ, quod Triſmegiſtus ait, non animatæ tantùm, inter quas principatum ſibi iure Homo vendicat, ſed inanimatæ etiam, à primo illo ente entium cathena quadam, ut Homerus fabulatus eſt, ſuſpenſæ, ortus ſui auctorem & conſeruatorem Deum venerando ſilentio celebrant. Aſtra certè omnes ſuos motus à prima cauſa acceperunt, ſuas et elementa uires ſortita ſunt: proq; ſuo modulo ſingula uel circulariter, vel ſecundùm rectam lineam feruntur: quæq; ex his orta, primum, ſecundũ, tertiúmue gradum entium conſtituunt, naturæ ſuorum principiorum atteſtantur. Multo verò his perfectiora animalia aliud in ſeipſis principium motus obtinent, vt pro vario vel inſtinctu naturæ, vel voluntate, quò libet ſingula ferantur. Quòd ſi tanta eſt animalis vel minutiſſimi dignitas, quid de Hominis intellectu, diuinitatis imagine & ſimulacro, dicendum erit? quem in terreno hocce vaſculo Deus incluſit, vt complexu ſanè quàm admirando non cælestia ſolùm & ſublunaria corpora, ſed & incorporea quæuis comprehenderet? Hominem proinde ſcitè admodum μικρόκοσμον philoſophi appellarunt, tanquam magni illius mundi compendium quoddam: eum, inquam, quem ſummus ille opifex omnium ſuorum operum non inſpectorem modò, ſed & adminiſtratorem curatoremq; eſſe voluit: nimirum vt et agendo ea bona, quæ à prima cauſa acceperat, in omnes Vniuerſi incolas liberaliſſimè diffunderet, et contemplando ad primum illum rerum omnium fontem creaturas omnes reduceret: adeoq; inter opificem, & opera medius conſtitutus, veritatis cognitione, & virtutis exercitatione ſemetipſum, inferioris mundi caput atque dominum, hoſtiam ſanctam acceptamq; æterno illi conditori offerret. Hæc nimirum fuit harmonia, quam Deus ab initio conſtituerat: vt omnia certo regerentur ordine, certis etiam mens humana legibus contineretur, ne confuſio aliqua omnium malorum mater oriretur. Cæterùm arbitrij libertate abutens protoplaſtus, magno cum poſteritatis detrimento concentum illum pulcherimum inobedientia ſua primus turbauit, & quantum in ſe fuit, ſuſtulit. Eaq; propter Vniuerſi huius confuſio nuſpiam maior, quàm in ipſomet reperitur homine. Neque enim vel ſecundùm Naturæ legem appetitus, vel ſecundùm Dei mandata voluntas dirigitur amplius: ſed hominem ad quoduis facinus, diuerſis licet modis, ad eundem tamen interitus finem, effrænata rapit libido. Iam quantò amplior eſt contemplationis campus, tantò grauioribus ille idem confuſionis tempeſtatibus ſubiectus. Siquidem non inſcitia ſolùm, ſed ſpontaneis quoque mendaciis adeò conſpurcatur, vt non veritatis amplius, ſed hæreſeos aſylum videatur appellandus. Quod ipſum, magna cum philoſophici nominis ignominia (etſi perſonarum hi ſunt, non diſciplinarum defectus) ex eo cumprimis liquet, quòd abominandis ferè hæreſibus omnium ſcientiarum agriſint obducti. Nihil eſt penè certum adeò, quin ab aliquibus ſpecioſa ratione ſit impugnatum. Hinc tot

opinionum tam differentes sectæ originem traxerunt, quas equidem tantum à veritate, quantum à methodo recessisse constat. Hæc enim via est veritatis inuestigandæ certissima: quam qui neglexerint, eos in varios errores, non in Philosophia modò, sed in Theologia quoque delabi, et Andabatarum more in tenebris depugnare necesse est, sole illo philosophico, Dialectica nimirum, destitutos. Nam cùm duobus modis veritatem rerum logica methodus apprehendat, si quando ab iisdem exorbitet, duobus itidem in genere, sed qui vsuipso in infinitum excrescere possint, erroribus occasionem præbebit: nimirum si vel extra scientiarum limites mens humana euagetur: vel principia earundem tractentur imprudentius. Id quod hæreticorum exemplo discere licet. Quidam enim verbo Dei non acquiescentes, christianam pietatem hominum traditionibus turpissimè defædarunt: alij uerò, quòd fidei dogmata parum religiosè tractarent, nec ipsi ueritatem assequi, neque alios docere potuerunt. Sed quid hæc de Theologis? cùm in ipsa Arte nostra plurimi extiterint, qui rationē tanquam otiosam penitùs aspernati, methodum negligendam esse duxerint: alij methodum quidem complexi sint, sed sophisticam. Vtrosque Galenus, in stadio medico acerrimus pentathlus, firmissimis impugnauit argumentis: vt pluribus insequendi non sint, ne victoriam tanti viri in dubium reuocare, vel saltem victis insultare videamur. Etsi enim nostra ætate noui quidā Thessali ex Theophrasti Paracelsi chymica schola prodierunt, experientias mirificas iactitantes, methodoq; phantastica solenniter insanientes: quantumuis monstra proferant innumera, illa tamen omnia vnius & eiusdem Herculis claua retundi possunt & edomari. Cæterum vt ad nostra veniam: cùm methodica doctrina, quam sub opt. præceptoribus in Italia potissimùm hauserā, in artis Medicæ præceptis cognoscendis etiamnum tyro vnicè delectarer: huiusq; veluti obstetrices Tabulas in priuatis semper studiis consectarer: postea quam ætate maturior ea quæ didiceram ad vsum non medicum tantùm, sed scholasticum quoque reuocare cepi, ut certitudinem et perspicuitatem in nullo docendi discendiue genere maiorem quàm in eo quod Schematisticum vocare liceat deprehendi: ita ne mihi tantùm, sed aliis quoque natus viderer, ea in Artis medicæ tyronum gratiam typis euulganda curaui, quorum semina etsi ab aliis acceperam, propria tamen commentatione in eam molem atque formam produxeram, vt pro nostris iure optimo à sinceris iudicibus agnosci possent. Etsi verò nihil dici potest, vt quidam ait, quod non sit dictum prius: nihilq; in Arte nostra doceri, quod non ab Hippocrate et Galeno fidelissimè traditum sit: tamen docendi forma atq; modus sermones de iisdem rebus eosdē, diuersos videri facit. Proindeq; uehementer in me iniurius fuit magnus ille alioqui P. Andreas Matthiolus, qui cum sibi persuaderet à nemine alio quàm à seipso Tabulas medicas confici posse: plagij nomine, præterquam & modestia eius & mea admitteret innocentia, me acerbissimè traduxit. Nam vt illud omittam, ab Aristotele etiam celebratum, et historiarum monumentis confirmatum, nihil prohibere, eadem ab iisdem eodem vel diuerso etiam tempore inueniri, et citra imitationem tractari: τῷ ἔργῳ potius, quàm τῷ λόγῳ elenchum meditari cepi: & maiorem ætati atque meritorum eius, quàm iustæ defensionis meæ rationē habens, ea quæ rudi Minerua delineaueram, accuratiore cura sub incudē reuocare sum aggressus omneq; adeò, quod mihi à praxi medica ocij dabatur, in theoriam impendens, non iam priores illas, sed planè nouas Tabulas, non in vnam aliquam, sed in omnes Medicinæ, tam physicæ quàm chirurgicæ (ut vulgata nomina retineam) partes magno studio et labore ex limpidissimis Græcorum, Latinorum, Arabum, quinetiam fontibus haustas atque deductas, in communem studiosorum vtilitatem excudi: eo, sic vti spero, cum successu, vt cùm priora illa schemata nostra tyronibus artis & vtilia & grata fuisse res ipsa docuerit: posteriorem huncce fœtum iis etiam, qui in arte iam progressus fecerunt non pœnitēdos, vel compendij, vel methodi, vel inuentionis nomine, et profuturum et placiturum minimè dubitem. Hasce igitur vigilias nostras, tuo potissimùm nomini, Princeps Illustrissime, consecrandas putaui: non modò vt laborum meorum & patronum potentem & censorem sapientem haberem, cuius auctoritate et prudentia calumniatorum nebulæ disiici possent: verumetiam ut meæ erga C.T. deuotæ obseruantiæ, quam Cl.V. Christophorus Vvaltherus *Fischer, I.V.D.* cùm ante triennium ferè in Alsatia nobiscum ageret, heroicarum tuarum laudum prædicatione in nobis primùm excitauit: generosus subinde D. Daniel, Comes à Vualdeck, mæcenas meus singularis, mirificè confirmauit: publicum hocce monumentum, à posteritate quoque amplectendum, extaret. Quam ipsam voluntatem meam si C.T. gratam & acceptam fuisse reipsa cognouero: & beatissimum me iudicabo, & ad alios præterea labores in communem rei medicæ vtilitatem maiori alacritate subeundos accendar atque confirmabor. Vale, Princeps Illustrissime. Colmariæ, Kal. Ianuarij, 1576.

I. C. T. Cliens, Ioan. Iac. Vveckerus, Colm. physicus.

IN TABVLAS MEDICINALES ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

- *Medicina* est adiectio, & abstractio: vel est scientia salubriū, insalubrium, & neutrorū: vel est scientia qua humani corporis dispositiones noscuntur, ex parte qua sanantur, vel ab ea remouetur vt habita sanitas conseruetur, & amissa recuperetur. Cęterum in Medicinæ constitutione considerandæ veniuntum
  - *Maximè* generalia: nimirum
    - *Materia* subiecta: quæ sunt
      - *Præcepta* siue *Theoremata vniuersalia.*
      - *Exempla particularia.*
    - *Forma*, quæ materiæ diuersitatem imitatur. Nam cognitio
      - *Præceptorum* seu theorematum per *Doctrinam* habetur.
      - *Exemplorum* per *Experientiā* intelligitur
        - *Propriam.*
        - *Alienam.*
    - *Efficiens*, Medicus, qui ratione & sensu instructus, pro vario vsu euadit nunc
      - *Dogmaticus, Rationalis*, naturæ rationem habens, causas morborū inquirens: signis ad illorum inuentionem vtitur, curationem capit à contrario, prout causæ exigunt.
      - *Empiricus*, solo experimento nitēs, omni posthabita indicatione. Contentus aūt est obseruatione in accidentibus, per eorum quæ admouentur experientiam facta, & historia priūs expertorum vtitur: tum à compertis ad incomperta, sed similia secundū apparētē speciem transit. Credit & vetustissimis, qui rerum per experimēta sibi obseruatarum historiā, memoriæ mandarunt. Vtitur etiam à simili transgressu ad ea, quæ nondū explorauit, cum similia specie, quæ ad manum est, apparent.
      - *Methodicus*, communitatibus tantùm adhærens. Omnes enim particulares affectus ad generales tres reducit, aut astrictū, aut laxū, aut ex his cōpositū, quas cōmunitates vocat. Vnicā autē esse indicationem, quæ ab affectu desumeretur, ab astrictis naturalibus excrementis laxationem, à laxitate astrictionem, ab vtrisq. mixtam curationem: contemnit tamen indicationem, quæ sumitur à temperatura, ætate, aut parte affecta, &c.
    - *Finis*, qui vel respectu
      - *Vniuersalium, Cognitio & Theoria est*, quæ de causis siue ipsis Principiis agit.
      - *Particularium, Actio & Practica* est, quæ de Principiatis tractat.
  - *Minùs* generalia, quæ maximè vniuersalibus subiiciuntur: hoc ad considerationē theorematū. Quare theorema est vniuersalis cōceptus, ex singulariū rerum obseruatione natus. Res aūt aliæ sūt
    - *Simplices*: veluti causę compositarum rerum, tanquā effectum. Causarū theorematū alia sūt
      - *Internarum*: videlicet
        - *Materiæ* subiectę, corporis scilicet humani, Φυσιολογικὴ dicitur, q̄ tractat de humani corporis
          - *Causis*
            - *Materiali*
              - *Remota*: nimirum de
                - *Elementis.*
                - *Semine.*
              - *Proxima*, de
                - *Humoribus.*
                - *Membris.*
                - *Spiritibus.*
            - *Formali*: scilicet de *Temperamentis.*
            - *Efficiente*: de *Facultatibus*
              - *Animalibus.*
              - *Vitalibus.*
              - *Naturalibus.*
          - *Effectibus*: videlicet *Actionibus*, quæ prouenium à causis prædictis.
        - *Formæ*, qua differt Medici considerationis ab omnium aliorum artificū consideratione, Παθολογικὴ, quæ tractat de
          - *Salubritatis*
            - *Essentia*, quæ consistit in causis constituētibus.
            - *Accidentibus*, quæ symptomata impropriè dici possunt.
          - *Insalubritate* videlicet
            - *Morbi* natura, essētia, causis cōstituētib. in genere: de materia. f. & forma
            - De efficientibus Αἰτιολογικὴ agit.
            - *Accidentibus*, quæ *Symptomata* dicūtur.
      - *Externarum*: videlicet
        - *Efficientiū*, hoc est effectricū salubritatis & insalubritatis, Αἰτιολογικὴ, quæ causas, instrumēta docet. Hic ergo in genere de instrumētis istis, nō vt sunt salubria, vel insalubria, sed vt in genere in corp⁹ humanū agere possunt, siue salubritatē siue insalubritatem introducāt, siue hic diæta, siue pharmaca, siue chyrurgica. & sic Αἰτιολογικὴ in genere triplici
          - Διαιτητικὴ, de
            - *Aere, Cibo.*
            - *Potu, Motu.*
            - *Quiete, Somno.*
            - *Vigilia.*
            - *Insommio.*
            - *Animi affect.*
            - *Repetitione.*
            - *Inanitione.*
          - Φαρμακευτικὴ, de *Medicamentis.*
          - Χειρουργικὴ, de *Instrumētis Chirurgicis.*
        - *Finis*, qui vel est
          - *Cognitio*, & habetur per signa, Σημειωτικὴ, quæ tractat de *Signis.*
          - *Curatio.* Θεραπευτικὴ, generalem rationem intentionum & indicationum pertractans.
    - *Compositæ* ex simplicibus. Propterea etiam theoremata sunt composita, & causæ inter se mutuò componuntur. Ergo corporis humani habitus medico subiectus vel est
      - *Perfectè*
        - *Bonus* & salubris, quē Ὑγιεινὴ persequitur.
        - *Malus*, & insalubris, Θεραπευτικὴ.
      - *Imperfectè* salubre, & insalubre: neutrū dicitur, Προφυλακτικὴ dici potest, nomine speciei ad genus trāslato. nam species huius sunt Ἀναληπτικὴ & Προφυλακτικὴ propriè dicta.

TOTIVS OPERIS DIVISIO.

Prolegomenis istis in hunc modum prima tabula expeditis, totum opus in duos libros distribuemus, in quorum primo de rebus simplicibus siue causis compositarum rerum, in secundo de compositis siue principiatis agemus. Cæterùm primum librum in partes quatuor secabimus, in quarum prima ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚῊΝ, *in secunda* ΠΑΘΟΛΟΓΙΚῊΝ, *in tertia* ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚῊΝ, *in quarta* ΣΗΜΕΙΩΤΙΚῊΝ, *&* ΘΕΡΑΠΕΥΤΚῊΝ *persequemur. Secundum verò librum in tres diuidemus partes, in quarum prima* ΥΓΙΕΙΝῊΝ, *in secunda* ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚῊΝ, *in tertia* ΠΡΟΦΥΛΑΚΤΙΚῊΝ *tractabimus.*

LIBRI PRIMI PARS PRIMA.

De Elementis in genere.

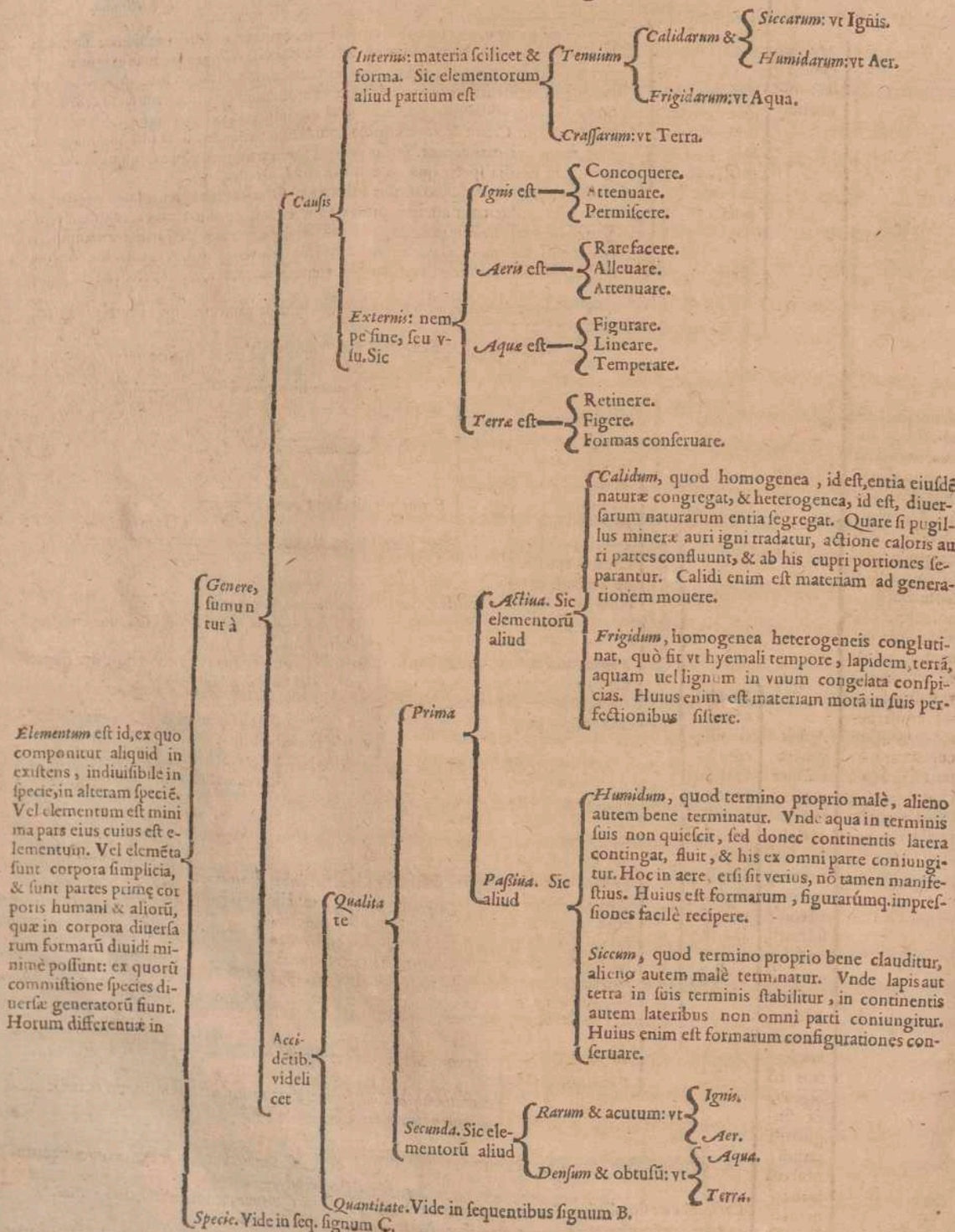

B. *Elementorum differētiæ à quantitate ſūptæ, ſūt aut*

- *Vnum*
  - *Immobile*
    - *Finitum*: vt Parmenides Eleates.
    - *Infinitū*: vt Meliſſus Samius.

    Inter hos Xenophanes Colophonius Parmenidis præceptor collocatur, qui omne quod eſt, ſtatuit vnum, neq. finitum neq. infinitū, nec mobile nec immobile facit. Hoc deum eſſe probat.
  - *Mobile*
    - *Finitum*. Sic ſtatuerunt quidam
      - *Aquā*, Thales Mileſius & Hipon, quia calor humido quaſi vehiculo fertur. Quæ intereunt, priùs arefiunt, atque omnium ſemen genitale humidum, omnium cibus ſucci plenus. Cùm igitur omnia humido nutriti viderent, in eā opinionem, quam dixi, venerunt. Thales primus fuit, qui apud Græcos hanc tractationē principiorum inſtituit, artem nauticam edidit, præterea nihil.
      - *Ignem*, Hippaſus Metapontinus, & Heraclitus Epheſius.

      Contra hos eſt validiſſima Hippocratis ratio, in libro de Natura humana
      - *Si* homo vnum eſſet, non doloret.
      - *Sed* dolet.
      - *Non* ergo eſt vnicum humani corporis elementum.

        Aſſumptum probatur.
      - *Quæ* dolent omnia alterabilia ſunt, & ſenſu participant.
      - *Sed* ſi homo eſſet vnum, id non haberet has duas conditiones.
      - *Non* ergo doloret.
      - *Nam* quod dolet, alterationē patitur à re dolorem inferente, quoniā dolor paſſione fit. Si igitur dolor alteratio eſt: dolens ergo homo patietur & alterabitur. Hominem autem alterari ſi vnū ſit, eſt impoſſibile. Nam omnis alteratio à cōtrario fit, & id elementū quod humanum corpus conſtituit, conſtituet vniuerſa alterabilia & alterantia, Non erit itaq. in vniuerſo contrariū. neq. à quo homo alterationem ſuſcipiat. Quare vnicum humani corporis elementum non eſt.

        Porrò ſecundò ſic probat placitum ſuum Hippocrates.
      - *Si* homo eſſet vnicum & doloret, vnica eſſet curandi via.
      - *Sed* non eſt vna tantùm via curationis.
      - *Non* ergo eſt vnicum, & dolet homo.

        Conſequentia ſic probatur.
      - *Nam* ſi homo vnum eſt, vnam habēt homines ſanitatem.
      - *Ad* vnam autem ſanitatem vna tantùm via eſt.
      - *Erit* ergo vna tantùm curationis via.
      - *Quoniam* ſi vna ſanitas eſt, vnicus tantùm erit morbus: & inter duo contraria vnica tantū eſt via, qua ſanitas in morbum migrat, & qua à morbo ſanitas reſtituitur. Quòd autem non ſit vna curandi via, conſtat. Nam eſſet quoq. vna curationis ſpecies, quod non eſt. Quidā enim calefactione, quidā refrigeratione, quidam humectatione, quidam exiccatione, & quidam ablatione, quidam adiectione curantur. Non ergo homo eſt vnicum elementū, neque vniuerſa generabilia ex vno tantùm conſtituta ſunt elemento.
    - *Elementum* infinitum, quod neq. aqua neque ignis, &c. ſed alterius naturæ corpus, Anaximander Mileſius Thaletis ſucceſſor. Senſit hic generationem mutua elementorum alteratione minimè fieri, ſed ſegregatione contrariorum per motum ſempiternum.
    - *Infinitū*. Sic poſuerunt
      - *Naturam* quandam certam, quam Aerem vocauit, eamque infinitam, Anaximenes Euriſtrati Mileſius Anaximādri ſocius & amicus. Hic res omnes raritate & denſitate ſecundum ſubſtātiam differre tradit, & ignem rarum, ventum denſum, denſiorem nebulam, hac aquam, aqua terram, & hac lapides, &c.
      - *Aerem* eſſe infinitum & ſempiternū, vniuerſi naturam, ex cuius raritate & denſitate atq. affectionum ſuarum mutatione aliarum rerum formas gigni, exiſtimat Diogenes Apoloniates, qui multa ſecundum Anaxagoram, multa quoque ſecundum Leucippum ſcripſit.
- *Plura*: & vel ſpecie
  - *Eadē*. Hoc modo ſtatuit
    - *Atomos*, Leucippus Eleates, ſiue Mileſius, illiſq. figuras, & ſine hac nihil hoc magis, quàm illud eſſe putaret, tribuit, generationem ſempiternam eſſe voiuit. Tam ens quàm non ens, id eſt, tam plenum quod ens vocauit, quàm vacuum, quod non ens arbitratus eſt, inter principia connumerauit. Huius ſocius fuit Democritus Abderites, qui ſimiliter inane & plenum, id eſt, idem quod Leucippus ſtatuit. Item Epicurus & Metrodorus Chius cum his conſenſiſſe iudicati ſunt.
    - *Corpuſcula* manantia, fragiliáq. & inuiſibilia foraminā, vel incompacta corpuſcula, Græci ἀτόμους ὄγκους appellant, Aſclepiades.

    Contra hos eſt Galeni ratio in libr. de Elementis
    - *Si* homo ex atomis aut incompactis corpuſculis conſtaret, inde fieret hominē non doliturū, vbi acu pungeretur caro. Nam aut acus vnum tangeret corpuſculum, aut plura. ſi vnum, & id indiuiſibile atq; impatibile eſt: non ergo diuidetur aut patietur acu punctum. Quòd ſi duo aut plura acus tetigerit, nullū eorū alterabitur: ergo neq. totū. Quod enim cōpoſitū eſt ex impatibilibus, impatibile eſt. Numerū enim mutat, non rei naturā: quēadmodum vbi quis duos digitos contiguos ſeparans, dolorem non infert, ita qui duo impatibilia ſeiunxerit, nullum dolorē inferet: & quemadmodum vnum ipſorum impatibile eſt, omnia erūt impatibilia, neq. à cauſis alterantibus alterabuntur. indiuiſibile verò inalterabile eſſe conſtat: quoniam qualitas extenſa eſt, & ſubiectum exigit extēſum. Hinc fit, corpus humanum neq. ex atomis, neq. ex incompactis corpuſculis conſtare, neque etiam ex ſimilaribus particulis. Quoniam ſi ex impatibilibus conſtaret, non doleret: dolet autem: ergo nō ex impatibilibus.
  - *Diuerſa*, & vel
    - *Impatibilia* ſiue immutabilia. Sic poſuit
      - *Conſimilia*
        - *Anaxagoras* Clazomen. Anaximeni conſentiens.
        - *Archelaus* Athenienſis Socratis amicus, Anaxagoræ diſcipulus
      - *Elementa* quatuor. Empedocles Agrigētinus. Fuit hic paulò pòſt Anaxagoram. Parmenidi propinquus & æmulus.

      Patibilia ſeu mutabilia. Verùm cùm ſuperiores opiniones omnes ex Hippocratis & Galeni ſententia ſint exploſæ, hanc poſtremam veram eſſe conſtat, nempe corporis plura eſſe elementa, non vnicū, & hæc quidem patibilia.

C. *Elementorũ passibilium seu mutabiliũ differẽtiæ in specie: non solùm corporis humani, sed & rerum omnium quatuor numero elementa, nec plura, nec pauciora oriuntur: quorum duo*

Superiora, (quę sua innata leuitate ac raritate sursum feruntur) videlicet

Aer qui est anima & spiritus calidus & humidus (alij natura frigidum tradunt) tenuis, inani similis: locũ sub igne continens. Huius esse in generatis iuuat rarificando, alleuãdo & subtiliando. Hic enim vitalis est, & per cuncta rerum meabilis, cuius vi suspensa cũ quarto aquarũ elemẽto, medio spatio terra tenetur. Est quidẽ aer aqua duplo acutior, triplo rarior, quadruplo mobilior. Cæterùm huius partes seu regiones tres sunt inter se dissimiles: videlicet

Ignis: huius differentiæ seu totius natura sumitur à

Causis

Internis: videlicet

Materia. Sic Ignis elementum aereum est.

Forma. Sic Ignis calidus & siccus est.

Externis: nempe fine seu officio. Sic ignis præstat iuuamentum, vt

Matures.
Subtiliet.
Permisceat.

Accidẽtib. videlicet

Qualitate. Sic ignis est

Subtilis, Purus.
Simplex, Tenuis.
Clarus, vt oculorum obtutum effugiat.

Quantitate. Sic ignis aere est

Duplo rarior.
Triplo mobilior.
Quadruplo acutior.

Loco. Sic ignis

Ex elementis summum est.

Locum tenet à Lunæ orbe.

Suprema, quæ igni est vicina & cõtigua, tranquilla, ab igne & stellis calida, pura, rara & lucida, ad motum ignis (vnde & magis calefit) circumducta: ibi nec venti, nec pluuia. Ad hãc partem virtute Solis & aliorum astrorũ à terra calidæ & siccę exhalationes per mediã aeris regionem feruntur. Hinc ignea multa & flammea generantur, quę varias ardentiũ formas referunt, quarum alia

Maior: vt sunt Cometæ, quas nostri crinitas, horrẽtes crine sanguineo, & comarum modo in vertice hispidas, vocant. Diu durant, ita vt breuissimum quo cernerentur spacium, septem dierum annotatum sit, longissimum verò octoginta. Mouentur autem alij errantium modo, alij immobiles hærent. Omnes ferè sub ipso Septentione, aliqua eius parte non certa, sed maximè in candida, quæ lactei circuli nomen accepit. Aristoteles tradit & simul plures cerni. Ventos autem ab iis graues, idem æstus, morbos, magnásque calamitates significari. Fiunt & hybernis mensibus, & in Austrino polo, sed ibi citra vllum iubar. Sparguntur aliquando & errantibus stellis cæterisque crines. Sed Cometa nunquam in occasura parte cœli est, terrificum magna ex parte sydus, ac non leuiter piatum.

Minor: Sunt cæteræ ardẽtes figuræ q̃ consumpta materia, celeriter euanescunt: vt

Flammæ.
Capræ.
Trabes.
Candelæ.
Lanceæ.
Pyramides.
Virgulæ.
Scintillæ.
Columnæ.
Stellæ deciduæ.
Hiatus.
Voragines.
Lumina.
Colores diuersi.

} *Quæ* noctu apparent.

Media, quæ à regione ignis est semota, nec terrę proxima, frigida, tenebrosa, ac dæmonum siue aerearum potestatũ habitatio caliginosa. Hæc cùm longiùs à suprema regione absit, plurimum alget, vt ex circumstante frigore res multæ hoc in loco sistantur, cogantur, fabricentur, atque demittantur in ipsam terram: & id in frigidis regionibus longè frequentius. Nam in calidis, sol adurens multa consumit atque dissipat. Quam ad rem magnas nubes cogi videmus, quæ nobis cœlestia tanquam alio tegumento obscurant. Et hęc vel excitantur ex

Terra: vt fumi, vapores seu exhalationes calidæ & siccę, quę à circũfuso nubium vapore, & frigore conclusæ retinentur. Inde fit aut

Tonitru, nempe cum siccam exhalationmm vapor, virtute solis ad mediam aeris regionẽ elatus, circundat, & in nubẽ inspissatur. Huius frigus, dum exhalatio inclusa sentit, se contrahit, fortificat, contra latera nubis impellitur, inflammatur, & exitũ non inueniens, violẽter nubem rumpit. Maximè aũt dum hanc nubẽ alia superior cõprimit, & inferior fortiùs resistit. tunc enim exhalatio nondũ inflammata nubem scindit, & in exitu ex vehementia motus incenditur. Hunc sonũ Tonitru, & hanc incensionem Coruscationem appellamus. Licet autem simul fiant, aut Coruscatio post sonum (si exhalatio non in nube, sed exeundo in flammatur) priùs tamen ignem quàm sonum percipimus, propter visus subtilitatem.

Fulmen, quod nonnunquam exhalatio sulphurea venenosa dicitur, violenter è nube depulsa, impetu suo & vi penetratiua & subtilitate arbores scindens, animalia interficiens, & metalla & cætera resistentia demoliens atque consumens. Quæ si grossior fuerit, resistentia corpora adurit, conglobatior verò dissipat.

Aqua: sunt crassi ac densi vapores humidi ac tepentes: itavt frigore aliacogãtur

Minùs: vt sunt Nubes, q̃ dissolutę pluuias fũdunt, & eas aut

Remissiores: cũ guttæ frequentes sensim decidunt, quæ Imbres dicuntur.
Vehementiores, & maiores impetus: & Nimbi appellantur.

Magis: vt sũt concreti & glaciati humores, qui concrescunt interdum in regionibus

Calidis, per diuersa tempora: vt est Grando, quæ ex conglaciato imbre gignitur, & interdiu sæpius quàm noctu cadit, celeriùs quàm Nix resolutur.

Frigidis, per hyemẽ: vt est Nix: gignitur quoque ex conglaciato imbre.

Infima. Vide signum D.

Inferiora. Vide inferius signum E.

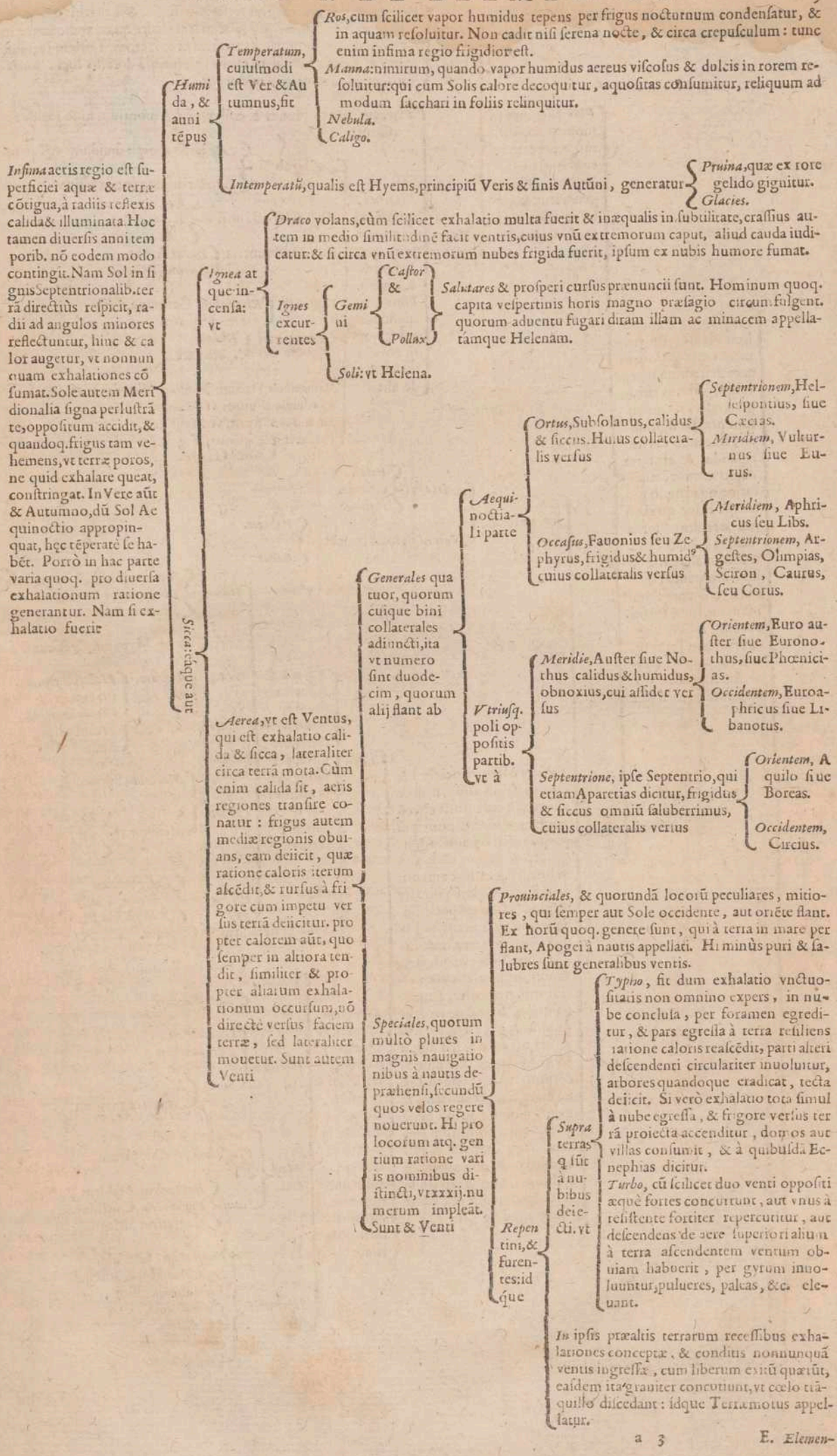
Infima aeris regio est superficiei aquæ & terræ cõtigua, à radiis reflexis calida & illuminata. Hoc tamen diuersis anni temporib. nõ eodem modo contingit. Nam Sol in signis Septentrionalib. terrã directiùs respicit, radii ad angulos minores reflectuntur, hinc & calor augetur, vt nonnunquam exhalationes cõsumat. Sole autem Meridionalia signa perlustrãte, oppositum accidit, & quandoq. frigus tam vehemens, vt terræ poros, ne quid exhalare queat, constringat. In Vere aũt & Autumno, dũ Sol Aequinoctio appropinquat, hęc tẽperatè se habẽt. Porrò in hac parte varia quoq. pro diuersa exhalationum ratione generantur. Nam si exhalatio fuerit
Humida, & anni tẽpus
Temperatum, cuiusmodi est Ver & Autumnus, fit
Ros, cum scilicet vapor humidus tepens per frigus nocturnum condensatur, & in aquam resoluitur. Non cadit nisi serena nocte, & circa crepusculum: tunc enim infima regio frigidior est.
Manna: nimirum, quando vapor humidus aereus viscosus & dulcis in rorem resoluitur: qui cum Solis calore decoquitur, aquositas consumitur, reliquum ad modum sacchari in foliis relinquitur.
Nebula.
Caligo.
Intemperatũ, qualis est Hyems, principiũ Veris & finis Autũni, generatur
Pruina, quæ ex rore gelido gignitur.
Glacies.
Siccaque aut
Ignea atque incensa: vt
Draco volans, cùm scilicet exhalatio multa fuerit & inæqualis in subtilitate, crassius autem in medio similitudinẽ facit ventris, cuius vnũ extremorum caput, aliud cauda iudicatur: & si circa vnũ extremorum nubes frigida fuerit, ipsum ex nubis humore fumat.
Ignes excurrentes
Gemini
Castor & Pollux
Salutares & prosperi cursus prænuncii sunt. Hominum quoq. capita vespertinis horis magno præsagio circumfulgent. quorum aduentu fugari diram illam ac minacem appellatamque Helenam.
Soli: vt Helena.
Aerea, vt est Ventus, qui est exhalatio calida & sicca, lateraliter circa terrã mota. Cùm enim calida sit, aeris regiones transire conatur: frigus autem mediæ regionis obuians, eam deiicit, quæ ratione caloris iterum ascẽdit, & rursus à frigore cum impetu versus terrã deiicitur. propter calorem aũt, quo semper in altiora tendit, similiter & propter aliarum exhalationum occursum, nõ directè versus faciem terræ, sed lateraliter mouetur. Sunt autem Venti
Generales quatuor, quorum cuique bini collaterales adiuncti, ita vt numero sint duodecim, quorum alij fiant ab
Aequinoctiali parte
Ortus, Subsolanus, calidus & siccus. Huius collateralis versus
Septentrionem, Hellespontius, siue Caecias.
Meridiem, Vulturnus siue Eurus.
Occasus, Fauonius seu Zephyrus, frigidus & humidꝰ cuius collateralis versus
Meridiem, Aphricus seu Libs.
Septentrionem, Argestes, Olympias, Sciron, Caurus, seu Corus.
Vtriusq. poli oppositis partib. vt à
Meridie, Auster siue Nothus calidus & humidus, obnoxius, cui assidet versus
Orientem, Euro auster siue Euronothus, siue Phœnicias.
Occidentem, Euroaphricus siue Libanotus.
Septentrione, ipse Septentrio, qui etiam Aparctias dicitur, frigidus & siccus omniũ salubberrimus, cuius collateralis versus
Orientem, Aquilo siue Boreas.
Occidentem, Circius.
Speciales, quorum multò plures in magnis nauigationibus à nautis deprehensi, secundũ quos velos regere nouerunt. Hi pro locorum atq. gentium ratione variis nominibus distincti, vtxxxij. numerum impleãt. Sunt & Venti
Prouinciales, & quorundã locorũ peculiares, mitiores, qui semper aut Sole occidente, aut oriẽte flant. Ex horũ quoq. genere sunt, qui à terra in mare perflant, Apogei à nautis appellati. Hi minùs puri & salubres sunt generalibus ventis.
Repentini, & furentes: idque
Typho, fit dum exhalatio vnctuositatis non omnino expers, in nube concluſa, per foramen egreditur, & pars egressa à terra resiliens ratione caloris reascẽdit, parti alteri descendenti circulariter inuoluitur, arbores quandoque eradicat, tecta deiicit. Si verò exhalatio tota simul à nube egressa, & frigore versus terrã proiecta accenditur, domos aut villas consumit, & à quibusdã Ecnephias dicitur.
Supra terras q. fũt à nubibus deiecti. vt
Turbo, cũ scilicet duo venti oppositi æquè fortes concurrunt, aut vnus à resistente fortiter reperciutitur, aut descendens de aere superiori aliũ à terra ascendentem ventum obuiam habuerit, per gyrum inuoluuntur, pulueres, paleas, &c. eleuant.
In ipsis præaltis terrarum recessibus exhalationes conceptæ, & conditus nonnunquã ventis ingressæ, cum liberum exitũ quærũt, easdem ita graniter concutiunt, vt cœlo tranquillo discedant: idque Terræmotus appellatur.

E. *Elementa inferiora, (propter grauitatē deorsum feruntur) sunt duo, videlicet*

- *Aqua*, quæ frigida & humida est, terrā vni ni uersam continuato aere, circūfluo mari, cingit. Huius esse in generatis, iuuamentum præstat figurando, lineando & temperando. & est terra duplo acutior, triplo rarior, quadruplo mobilior. Hanc quidam per occultos terræ meatus à mari exire, rursus in alia parte illabi affirmant. Nonnulli verò mare flumi nibus auctum, rursus cōtinuo solis & aliorū astrorum feruore, per eleuationem vaporum minui asserūt. Cætertùm aquarū aliæ
  - *Stabiles*
  - *Fluxibiles*, quæ in montibus potissimùm, propter eorum frigiditatem & humiditatem generātur, & valles pererrant, & eæ sunt aut
    - *Minores*: vt *Fontes*, nempe cum vapores terræ inscissuris, & cauernis montium in aquā resoluuntur, & guttatim distillant, quæ vndiquaque in loco bassiore confluentes, tandem erumpentes, fontem faciunt. *Riuuli* & Amnes: ab isdem causis, plerunq. à diuersis loci s fontanis & pluuiis, originem ducunt.
    - *Maiores*: vt
      - *Torrentes*, qui ex pluuiis & colliquefacta montium niue rapidè feruntur.
      - *Flumina*, quorū causæ eædem sunt, quæ & fontiū & riuorū. Flumē equidē fontiū & riuorū concursus est. Vnde alii
        - *Asiam* ab
          - *Asiam* ab *Europa* diuidunt: vt Tanais.
          - *Africa* disiungunt: vt Nilus.
        - *Hispanias* alluunt: vt
          - *Tagus.*
          - *Iberus.*
          - *Ana.*
        - *Italiam* alluunt: vt
          - *Padus*, Atesis.
          - *Armus*, Tyberis.
        - *Galliæ*: vt
          - *Rhodanus*, Garumna.
          - *Ligeris*, Sequana.
        - *Germaniæ*: vt
          - *Rhenus.*
          - *Albis*, &c.
        - *Pannoniam*, Daciam, Mœsiam alluunt: vt *Danubius.*
        - *Thraciam* alluunt: vt *Hebrus.*
        - *Sarmatas* alluunt: vt *Boristhenes.*
        - *Asiæ*: vt
          - *Euphrates*, Tigris.
          - *Indus*, Ganges.
  - *Terra.* Vide in sequentibus signum F.

- *Salsæ*: vt Mare, principium & corpus totius aquæ, sicut & aliorum elementorū est. cōgregata moles & principiū propter multitudinē. Quapropter & fluuios nō solùm in hoc, sed & ex hoc aiūt quidam fluere. Colatū enim fieri, quod salsum est, potabile. Salsedinē autē maris ex permixtiōe sicci terrestris adusti, virtute solis eleuati, atq. vaporibus humidis mari incidentib. prouenire, Flumina quoq. si quæ de mari egrediūtur, per arenā & terrā colata, nō amara, sed dulcia ad nos perueniūt, & dulcia, cōtinuò reintrantia resistūt, ne mare semper amarius & magis salsum fiat. Sūt tamē qui ipsum à primordio amarum creatū asserūt. Causa aūt fluxus & refluxus maris ad lunam, humidorū domi natricē, referenda est. Mare autem aliud est
  - *Dulces*: atque hæ collectæ aut
    - *Arte* vt
      - *Putei.*
      - *Cisternæ.*
      - *Piscinæ.*
    - *Natura*, in locis concauis
      - *Paludes.*
      - *Lacus.*
  - *Inter num & vel*
    - *Europā* ab Aphrica diuidit, quod Mediterraneum appellatur, varis nominibus distinctum: vt versus
      - *Italiam*
        - *Ibericum*, Gallicū, Ligusticū.
        - *Thuscum*, aut Tyrrheum.
        - *Sardoum*, Adrianum.
      - *Græciā*: vt
        - *Ionium*, Mytoum, Creticum.
        - *Aegeum*, Inde ad Septētrionēs
          - *Hellespontus.*
          - *Propontius.*
          - *Pontus* Euxinus.
          - *Mœotis* palus, &c.
      - *Asiam*
        - *Maiorem*, Syriacum.
        - *Minorem*: vt
          - *Lycium.*
          - *Carpathium.*
          - *Pamphilium.*
      - *Africam*: vt
        - *Aegyptium.*
        - *Libicum*, Punicum.
        - *Numidicum*, Pharium.
    - *Asia* concluditur: vt Caspium.
  - *Externum*, Magnum, Oceanus dicitur, terrā circumfluēs, atque pro diuersa inhabitātiū ratione, varia quoque nomina sortitur: vt Mare aut
    - *Orientis*
      - *Indicum*, Eoum.
      - *Iauicum.*
      - *Magellanium.*
    - *Occidentis*
      - *Gaditarum.*
      - *Atlanticum.*
      - *Sinus*
        - *Hesperius.*
        - *Aphricæ* magnus.
    - *Meridiei*
      - *Caput* bonæ spei.
      - *Prassodum*, Aethiopicum.
      - *Sinus*
        - *Barbaricus.* Arabicus, Persicus.
        - *Paragonius*, Canthius.
        - *Gangeticus*, Magnus.
    - *Septentrionis*
      - *Concretum*, Glaciale.
      - *Scythicum*, Hyperboreum.
      - *Sarmaticum.*
      - *Germanicum.*
      - *Britanicum.*
      - *Aquitanicum.*
      - *Cantabricum.*

F. *Terra*

F.

Terra frigida est & sicca, densa, solida, grauis, obscura & rotunda, firma, stabilis & immobilis, cuius locus naturalis in medio totius existit. Inde rerũ naturalium subiectarum solidum est fundamentum, atque materia: vt eadem terra sit vni homini præparatum domiciliũ quæ nos nascentes excipit, natos alit, semelq; editos sustinet semper. Est quidem hæc benigna, mitis, indulgens, vsusque mortalium semper ancilla. Huius esse in generatis, præstat ad retentionem & fixionem faciendam, & ad conseruandas figuras & formas. Porrò orbis terrarum vniuersus distribuitur in

- *Insulas*, quæ circundantur mari vel
  - *Interno*: vt
    - Sicilia.
    - Corsica.
    - Sardinia.
    - Baleares.
    - Corcyra.
    - Lipara.
    - Melita.
    - Eubœa.
    - Lesbos.
    - Creta.
    - Rhodus.
    - Cyclades.
    - Sporades.
    - Cyprus.
  - *Externo*, siue Oceano: vt
    - Hybernia.
    - Islandia.
    - Britannia.
    - Orchades.
    - Gades.
    - Cassiterides.
    - Fortunatæ.
    - Hesperidum.
    - Scoria.
    - Zaylon.
    - Madagascar.
    - Tabrobana.
    - *Iaua*
      - Maior.
      - Minor,
    - Zypangri.
    - Monlucæ.
- *Continentem*, quæ vulgò Terra firma appellatur. Hæc cõmodè in duas diuidi partes poterit
  - *Occidentẽ*: cuius pars est vel
    - *Septentrionalis*: vt est Europa, altrix victoris omnium gentium populi, longeq; terrarum pulcherrima. Huius autẽ populi sunt partim
      - *Maritimi*, quorum regio mare aliqua ex parte contingit: atq; ij positi vel in
        - *Orientem*: vt
          - Græci & Achæi.
          - Peloponnesij.
          - Thraces, Scythæ.
        - *Occidentem*: vt Hispani.
        - *Septentrionem*: vt
          - Germani.
          - Galli.
          - Sarmatæ.
          - Cymbrica Chers.
          - Taurica Chers.
          - Scandia Chers.
        - *Meridiem*
          - Itali.
          - Illyrij.
          - Dalmatæ.
          - Epirotæ.
          - Macedones.
      - *Mediterranei*, quorum regio est à mari remota: vt
        - Pannones.
        - Iazyges Metanastæ.
        - Daci.
        - Mœsiam superiorem incolentes.
    - *Meridionalis*: vt est Africa, quam Græci Libyam appellauere: cuius populi sunt
      - *Mariti*mi: in
        - *Orientem*: vt
          - Aegyptii.
          - Troglodítæ.
          - Aethiopes.
          - Melindæ.
        - *Occidentem*: vt
          - Atlantes.
          - Mauritani.
          - Getuli.
        - *Septentrionem*: vt
          - Numidæ.
          - Afri
          - Cyrenæi.
          - Marmaridæ.
        - *Meridiem*: vt
          - *Agisymba* regio.
          - *Gazati* noui populi, atque ad caput bonæ spei.
      - *Mediterranei*: vt
        - Garamantes.
        - Nigritæ.
        - Libyes.
        - Aethiopes interiores.
        - Blemmiæ.
    - *Orientem* Vide in sequentibus sub signo G.

G. *Continens* terra Orientalis Asia est
- *Minor*: cuius populi sunt
  - Pontici, Bithynij, Mysij, Phryges.
  - Lydij, Iones, Carij, Lycij.
  - Lycaonij, Pamphylij, Cilices, Paphlagonij.
  - Galatæ, Cappadoces, Armenij.
- *Maior*: hanc inhabitant gentes
  - *Maritimæ*: in
    - *Orientem*: vt
      - *Sinæ* regionis. *Indi* extra Gangem.
      - *Scythæ* extra Imaum.
      - *America*, & nouus orbis, Insula primùm habitata.
    - *Occidentem*: vt
      - *Syri*, Palæstini.
      - *Asiæ* minoris.
      - *Colchitis*.
    - *Septentrionem*: vt
      - *Scythæ*.
      - *Sarmatæ* Asiani.
      - *Seres*.
    - *Meridiem*, vt
      - Arabes, Persæ, Susij.
      - Carmanij, Gedrosij.
      - Indi intra Gangem. Malacha.
  - *Mediterraneæ*. vt sunt
    - Armeniæ maioris.
    - Assyrij, Mesopotamiæ Babylonij, Medi, Parthi.
    - Hyrcani, Hargiani, Bachtrianij, Sogdiani.
    - Sacæ, Paropanisadæ, Arij, Drangani, Arachusij, &c.

PINGVEM *terram vt dignoscas, paruulam glebam dulci aqua conspergè & subige: si glutinosa est & adhæret, constat illi inesse pinguedinẽ. Rursus effossa scrobe, eademq; terra repleta, si terra dehiscat, exilis est & macra: si prominet, pinguis, media, si mediocris. Cardanus de Variet. rerum.*

De Semine, in genere.

Semen est excrementum vtilis & vltimi alimenti: vel est substantia genita ex vtili & vltimo alimento viuentis, potestate, aut actu continens ipsum viuens. Generatur ex sanguine superfluo, qui per arteriam & venam ad vtrumque testem descendit, non recto itinere (vt in masculis) sed anfractibus in quibus paulatim albescit, tum demum vbi iam ipsos testes attigerit, seminis substantia in ipsis manifestè apparet. Huius differentiæ sumuntur à

- *Qualitate*. Sic semen
  - *Prolificum*
    - *Calidum* & humidum.
    - *Album*, crassum, lentum & spumosum.
  - *Sterile*
    - *Tenue*.
    - *Crassum*.
- *Quantitate*. Sic aut
  - *Multum*, siue in sufficiente quantitate prolificum est.
  - *Paucum*, sterile.
- *Loco*. Sic semen in testibus & vasis seminalibus tam virorum quàm mulierum nascitur. Trahunt testes seminarium illum humorem à vasorum anfractibus antè ipsis præparatum, cuius deinde qualitate percepta, suaq; eodem tempore communicata, quod superuacaneũ est, in meatus seminales reponunt. Hi postea id in cortibus foras excernunt, &c.
- *Tempore* anni. Sic semen in
  - *Vere* copiosius est.
  - *Æstate*, paucum & calidius.
  - *Hyeme*, mediocre in quantitate, & in qualitate humidius.
  - *Autumno*, paucum & siccius.
- *Ætate*. Nam in
  - *Pueris*
    - *Paucum*, vel nihil seminis adest.
    - *Sterile*.
  - *Adolescentibus*
    - *Copiosum*.
    - *Multum*.
  - *Iuuenibus* seu Consistentibus
    - *Multum*.
    - *Fœcundum*.
  - *Senibus*
    - *Paucum*.
    - *Infœcundum* nonnunquam.
- *Sexu*. Sic semen in
  - *Masculis* incipit generari ab anno 14. ad 65. vel 70. & tum temporis vox eis mutatur: testes maiores fiunt: pili in pube nascuntur.
  - *Fœminis* incipit ab anno 14 vsque ad 45. vel 50. & tum temporis mammæ augentur, pili in pube nascuntur, menses erumpunt.

De Hu-

De Humoribus in genere, & ſpecie.

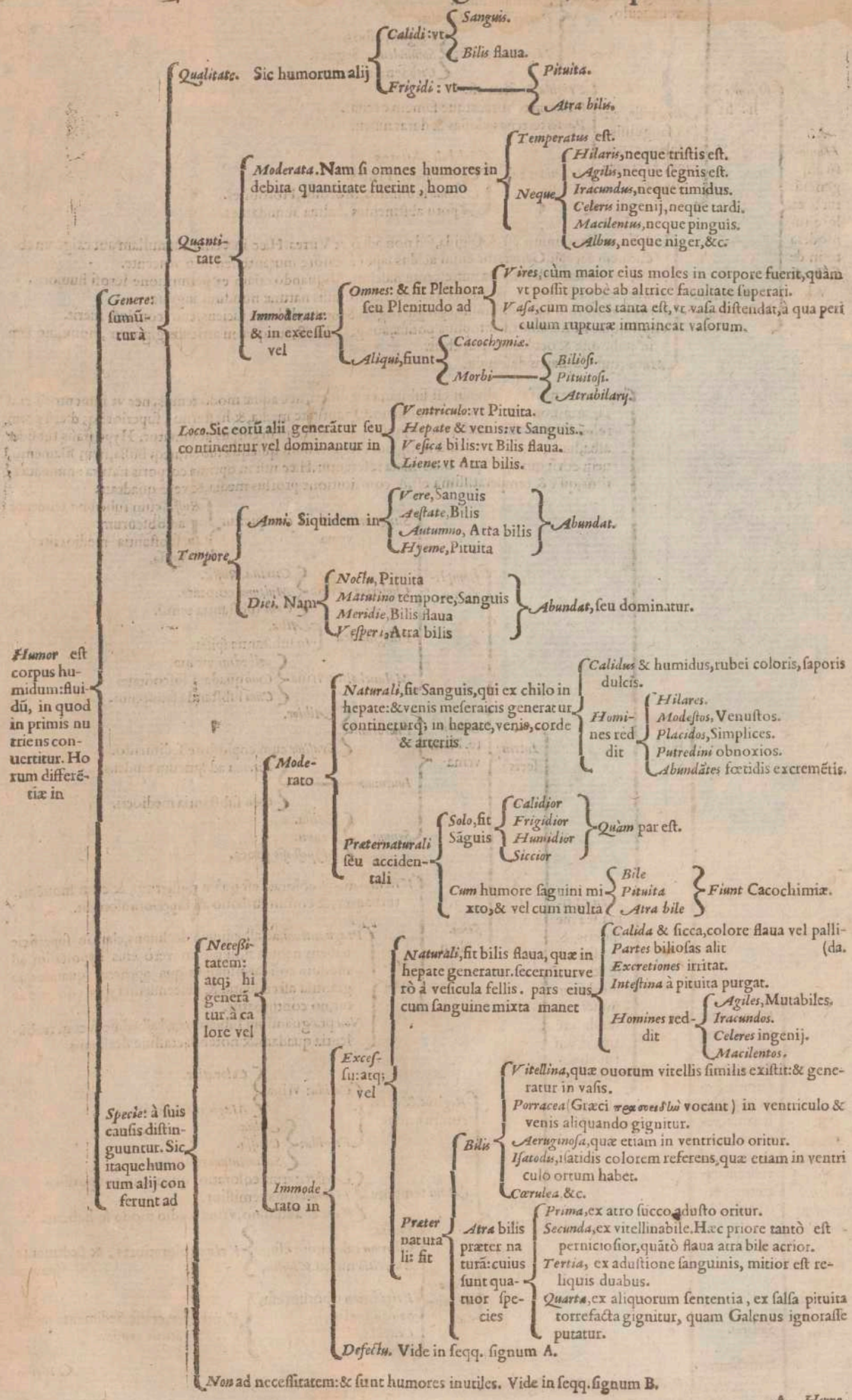

A. Humo-

A. *Humorũ alij generã tur à calore im moderato in defectu: & vel*

- *Naturali: fit*
  - *Pituita*, generatur in ventriculo,
    - *Frigida* & humida eſt
    - *Alba*, inſipida, & omnis qualitatis expers.
    - *Articulos* iuuat.
    - *Partes* pituitoſas alit.
    - *Homines* reddit
      - *Pingues*, Albos.
      - *Somnolentos*, Segnes.
      - *Citò* ſeneſcentes.
  - *Atra* bilis, eſt fæx ſanguinis, in ſplene exuperans, fæci vini ſimilis,
    - *Frigida* & ſicca eſt.
    - *Ventrem* roborat atque famem excitat.
    - *Partes* terrenas, craſſas & duras nutrit.
    - *Homines* reddit
      - *Subdolos*, Auaros.
      - *Cogitabundos*, Triſtes.
      - *Animo* ſubmiſſos, Moroſos, Horribiles.
      - *A potu* abſtinentes, Saliua abundantes.
- *Præternaturali: fit Pituita*
  - *Acida*, cruda omnino eſt, & frigida, ſed non adeò vt Vitrea. Hæc in venis aut nullam aut exiguam coctionem accepit. Generatur enim acidus ſapor à calore mutante, ſed non vincente.
  - *Salſa*, hæc ex naturali inſipida putreſcente naſcitur. Aliquando etiam ex permiſtione ſeroſi humoris.
  - *Dulcis*, hæc paulò quàm naturalis eſt calidior, & fortaſſis naturæ nondum ingrata.
  - *Vitrea*, vitro fuſo haud diſſimilis, egregiè frigida & craſſa, dolores faciens, cum concluſa fuerit.
  - *Gipſea*, quæ non humor, ſed tophus potiùs, aut grando eſt, aut quæ in articulis gignitur, nonnunquam in pulmone & oculorum palpebris.
  - *Mucus*, qui Catharris deſcendit.

B. *Humores non ad neceſſitatem conferẽtes inutiles ſunt, & excremẽtitii. Sunt autem*

- *Vrina*, quæ eſt excremẽtum ſecundæ concoctionis, ꝙ fit in gibbo hepatis, renibus ſeparatum, & ad veſicam excretum: & eſt vel
  - *Naturalis, & vel*
    - *Optima* exquiſitè. Talis aũt eſt ſubſtãtia mediocri, nec aquæ modò tenuis, nec vt iumentorũ craſſa, atra, non turbida, colore ſubflauo. Quantitate media, & heſterno, ſuperiorũq; dierũ potui reſpõdẽs, aut aliquantũ parcior, quòd potus nõnihil in corpus abſumatur. Hypoſtaſis ſubſidet alba, leuis, æqualis, in acutũ faſtigiata Neq; craſſum quicquã ſubeſt, neq; bulla, neq; filamentũ, neq; eorũ quicquã, quæ inter mala referentur. Hæc niſi in optima corporis natura animaduertitur, quæ & temperatiſſima eſt, & conſtitutione prorſus media, & verè quadrata.
    - *Non* optima, ſed mediocris, & per ſanitatẽ & citra morbũ immutata: cuius differẽtię ſumuntur ab accidẽtibus
      - *Intrinſecis*
        - *Complexione*
          - *Sanguinea*, in his vrina conſpicitur
            - *Ruffa*, cum rubedine tendente ad obſcurum.
            - *In* ſubſtantia mediocriter ſpiſſa.
          - *Cholerica* vrina
            - *Citrina*, *Ruffa*.
            - *Multum* colorata.
            - *Cum* ſubſtantia tenui.
          - *Phlegmatica*
            - *Alba*.
            - *In* ſubſtantia ſpiſſa.
          - *Melancholica*: vrina
            - *Albedini* vicina.
            - *Cum* quadam fuſcoſitate.
            - *Cum* ſubſtantia ſatis tenui.
        - *Aetate*. Nam vrina
          - *Puerorum*
            - *Albior*.
            - *Craſſior* cum copioſiore ſedimento.
          - *Iuuenum*
            - *Citrina* ad igneum tendens.
            - *Cum* ſubſtantia mediocri.
          - *Senum*
            - *Alba*.
            - *Tenuis*.
            - *Hypoſtaſis* pauca.
        - *Sexu*. Nam
          - *Virorum* magis colorata eſt quàm mulierum, & cùm mouẽtur, turbantur, & eorum turbatio ad ſuperiora aſcendit.
          - *Mulierũ*
            - *Prægnantium*, ad albedinem declinans, clara in ſuperficie habens nebulam, in medio verò eius hypoſtaſim ad modum coti carminati, in qua apparent quandoque granula aſcendentia & deſcendentia, quæ cùm moue tur, no conturbatur.
            - *Non* prægnantium ſubcitrina, ad albedinem cum turbulentia quadam, & notabili craſſitie declinans.
      - *Extrinſecis*
        - *Regione*, & aeris conſtitutione
          - *Calida*: vrina
            - *Coloratior*.
            - *Magis* inflammata.
          - *Frigida*:
            - *Alba*.
            - *Craſſa*.
            - *Sedimentum* multum.
        - *Anni* tempore
          - *Aeſtate*: vrina coloratior quàm aliis temporibus.
          - *Hyeme*: vrina remiſſior.
          - *Vere* & autumno, vrina medio modo ſe habens.
        - *Genere vitæ*
          - *Inedia*, *Ciborum* calidorum eſu, *Exercitio* nimio, *Vigiliis*, → *Vrinæ* coloratiores, & Sedimenta pauca.
          - *Frigidorum* ciborum eſu, *Somno* multo, *Crapula*, *Ocio*, *Inertia*, → *Vrinæ* albæ, craſſę, Sedimenta multa atque cruda.
  - *Præter naturam*. Vide ſignum C.
- *Sudores*.
- *Deiectiones*.
- *Excrementa* cutis.

C. *Vrina*

C. *Vrinæ* præter naturã differẽtiæ sumuntur à

- *Substantia*, cuius quatuor sũt differẽtiæ
  - *Tenuis*. Talis vrina sub iis tantùm coloribus inuenitur, qui ad rubrum procedunt, sub albo, pallido aureo, croceo ad rubrum vsq;. Nunquam enim cœrulea, liuida aut nigra tenuis apparet, Significat vel
    - *Imminutam* coctionem, natiuiq; caloris penuriam ex intemperie sola, citra humorum vitium.
    - *Venarum* obstructionem.
    - *Hepatis* debilitatem. *Immoderatam* potationem.
    - *Renum* vel vreterum obstructionem à calculo, grumo, pure, vel caruncula, &c.
  - *Crassa*, quæ non potest esse, nisi ob admixtionem alicuius crassefacientis, secundum variam humoris admixti naturam, & quantitatem, varias sortietur in crassitudine differentias: & significat ob crudorum humorum copiam vel
    - *Concoctionis* priuationem.
    - *Caloris* oppressionem.
  - *Clara*, splendida. seu perspicua, quam visus acies facile penetrat, quæ fit à spiritu & calore vel
    - *Naturali*. Talis significat
      - *Perfectam* & optimam coctionem.
      - *Humorum* bonitatem.
      - *Natiui* caloris summã vbertatem.
    - *Non* naturali: significat
      - *Cruditatem*.
      - *Igneum* calorem, qualis est in febrib.
  - *Turbida* seu obscura, per cuius mediũ non videmus, quæ fit à paucitate spirituum, & caloris innati: & semper à ratione caloris & spiritus vel magis, vel minus lucida vrina fiet. Hæc significat vel
    - *Affectum*
      - *Vesicæ*
      - *Renum*

      In quibus vel humoris est copia, vel vlcus, è quo cruor vel sanies, pus, aut mucus.
    - *Crassorum* humorum copiã in venis, quos difficile coquit calor innatus.
    - *Morbos* diuturnos & contumaces.
    - *Capitis* dolorem.
    - *Veternum*, & Lethargum, maximè si diutius perseueret.
- *Accidẽtib. intrinsecis*: videlicet
  - *Quantitate*
    - *Pauca*. Talis indicat vel
      - *Cibi* & potus paucitatem.
      - *Euacuationem* immodicam, siue per egestionem, siue per sudorem, &c.
      - *Renum* vel vreterum, vel vesicæ obstructionem, à calculo, grumo, pure, vel tuberculo.
      - *Retentionem* aquositatis in loco aliquo, vt in hydrope.
      - *Ingentem* caliditatem, humiditatem absumentem, vt in febribus.
      - *Caloris* & virtutis mortificationem, vt in morti proximis.
      - *Nimiam* frigiditatem, paralyticantem vesicam, vt in stranguria.
      - *Inflammationem* { *Ani* / *Colli* vesicæ / *Vreterum* } *Coarctantem* vesicæ collum.
      - *Humorum* cruditatem & compacitatem, qui difficulter secernuntur & permeant.
      - *Mutationem* potus in nutrimentum, quod extenuatis, & ex morbo conualescentibus frequens esse solet.
    - *Multa*: indicat vel
      - *Assumptionem* cibi multi & potus.
      - *Ingentis* aquæ copiam, quodam in loco tamdiu coercitæ, eruptionem, ab hydrope, vel multa cruditate prouenientem.
      - *Repletionem* multorum humorum in venis.
      - *Crisin*, per viam illam.
      - *Humorum* liquefactionem, vt in febribus incensiuis, & principio hecticæ, & tunc apparet vrina vnctuosa.
      - *Nimiam* renum caliditatem, aquositatem ad se attrahentem ab hepate, antequam digestio fiat in eo, vt est in diabetica passione: & tunc vrina est valde multa, aquosa, tenuis, vt in crapula.
      - *Medicamentorum* diureticorum assumptionem, vel vini aquosi, &c.
      - *Parnitatem* expulsionis aliarum superfluitatum, vel propter sudorem, vel egestionem.
  - *Qualitate*, quæ sumitur à
    - *Colore*. Vide in sequentibus signum D.
    - *Odore*
      - *Nullo*. Cùm vrina naturalis debeat habere aliquid bilis admistum, & per consequens bilis acrimoniam: indicabit talis vrina
        - *Maximam* frigiditatem.
        - *Concoctionis* diminutionem. Vnde alba talis solet esse vrina, & tenuis & obscura: quia in ipsa deficit actio debita caloris naturalis.
      - *Aliquo*
        - *Bono*, videlicet vrinæ conueniente, indicat cibum bene concoctum.
        - *Malo* siue fœtido, qui prouenit vel à
          - *Membro* putrefacto, per quod pertransit vrina, quod cognoscitur ex dolore & aliis signis.
          - *Putrefactis* humoribus, vnde in maximis putrefactionibus, vt in febribus pestilentialibus vrinæ & excrementa fœtidissima reddantur: & hæc semper intellige, nisi ab extrinseco contingat.

Contentis. Vide in seqq. signum E.

- D. *Vrinæ* qualitas sumitur, à colo tib. vel
  - *Externis* quorũ sunt duo
    - *Albus*, qui aquæ: nisi aut crystallo assimilatur atq; duplex est
      - *Priuatiuus*, id est sine admixtione alicuius substantiæ. Talis indicat vel
        - *Diminutionem* tam caliditatem vel per
          - *Resolutionem*: cuius signa sunt
            - *Plurimus* calor præcedens.
            - *Plurimæ* vigiliæ.
            - *Plurimum* ieiunium.
            - *Maxima* aliqua euacuatio, præsertim si corpus resolubile sit.
            - *Syncope*, &c.
          - *Suffocationem* ab
            - *Extrinseco*, vt
              - *Crapula* nimia.
              - *Ebrietate.*
              - *Victu* copioso præcedente.
              - *Exercitio* pauco.
            - *Intrinseco*, vt
              - *Humoribus.* Hinc est, quòd in omnib⁹ ægritudinibus præcedentibus ab humoribus, antequã appareat cõcoctio, quia quodammodo suffocatur calor à materia, vrinæ fiunt albæ & tenues, & prout concoquitur materia, & inualescit calor, vrinæ variantur.
        - *Obstructionem* summam iecoris & renum. Nam propter viarum obstructionem non potest colari, nisi pura serositas: materia verò tingens ipsam vrinam non potest transire, propter sui crassitiem.
      - *Positiuus*, id est cũ substantiæ alicuius mistione. Huiusmodi significat vel
        - *Pituitæ* dominium, & huiusmodi vrina alba perdurat, & sine fœtore est.
        - *Pus*, atque talis vrina fœtida est, & si dimittatur aliquantisper, pus residebit in fundo, & remanebit vrina à pure distincta alba, vt aqua.
        - *Semen*, & cognoscitur præter reliqua, à gonorrhæa præcedente.
        - *Partem* aliquã colliquatã. Omnes enim corporis particulę cũ sint albæ, nõ erit mirũ si vrinam albam efficiunt: & hoc discernitur ex fœtore, & eo, quia residebit in fundo pars colliquata: & cognoscitur facilè, an sit ex colliquatione totius, an renum: ex febre ardente colliquatiua, & in aliis signis tum huius, tum illius causæ.
    - *Niger*, qui assimilatur aquæ atramento commistæ. Fit etiam hic calor cum alicuius substantiæ permistione, vel ab
      - *Extrinseco* aliquo, vt cubito: aut sicut dicit Auicẽna, si quis tingatur extrinsecus, & oblinatur fructu Alkane, quod est ligustrum, florem ferens albũ, fructum nigrum.
      - *Intrinseco* aliquo humore nigro
        - *Fæce* sanguinis, quæ est humor melancholicus naturalis.
        - *Flaua* bile adusta.
        - *Sanguine* nigrefacto à
          - *Caliditate*, vt contingit in carbunculo, quod cognoscitur ex febribus, & morbis, & aliis causis calidioribus præcedentibus.
          - *Frigiditate*, vt contingit in liuore cutis, & gangrænis, & distinguitur ex eo, quòd præcesserit casus percussionis, & huiusmodi, vnde langus sit extra venas atrior factus, & cum vrina excretus.
  - *Medijs.* Medij colores fiunt ex mixtione humoris alicuius: & vel
    - *Pituitæ*, vel puris, vel seminis, &c. & secundum variam qualitatem & quantitatem humoris admisti, fitque color vrinæ vel
      - *Niueus*, qualis nix, & hic rarò admodum, vel etiam nunquam apparet. } *Hi* summam cruditatem indicant.
      - *Crystallinus.* } *Hi* summam cruditatem indicant.
      - *Aqueus.* } *Hi* summam cruditatem indicant.
      - *Lacteus*, lacti similis, qui etiam ipse rarò videtur.
      - *Glaucus*, qui cornu albo, lucido, vel coronæ tunicæ oculorum huic cornu comparatæ. Hic frequenter apparet, & fit à pituita, non bene concocta. } A summo albo non multùm recedunt.
      - *Charopus*, qui cinericio colari assimilatur. } A summo albo non multùm recedunt.
      - *Oleagineus*, propter admistionem pituitę subuirentis, non concoctæ, qualis frequenter videtur emuncta.
      - *Liuidus*: talis vrina fit: quando pituita ad vltimum gradum adustionis deuenit.
    - *Flauæ* bilis, quasi quis crocũ cũ aqua miscuerit, & hinc variæ colorum differẽtiæ oriũtur: videlicet
      - *Subpallidus*, qui iuri carnium semicoctarum similis existit.
      - *Pallidus*: hic colori paleæ frumenti, ex qua extrahitur de nouo granum, assimilatur.
      - *Subruffus*, hunc sequitur.
      - *Ruffus*, qui valde citrinus est, tendens ad aliqualem albedinem, cuiusmodi est color cerasi dulcis & maturi.
      - *Subflauus*: floribus cartami similis.
      - *Flauus*, colori castanearum bene maturarum, & à corticibus suis mundatarum, similis est.
      - *Rubeus, Purpureus.*
      - *Violaceus*, aut iridis, tendens ad quandam nigredinem, & fit ex administratione bilis adustę.
      - *Præsineus*, fit ex magis adusta.
      - *Aeruginosus*, qui ærugini æris assimilatur. *Cyaneus*, vel Isatidis.
      - *Niger*, ex bile torrefacta nigra reddita.
    - *Atræ* bilis, à qua oritur color
      - *Glaucus, Charopus.*
      - *Cœruleus, Liuidus.*
      - *Cyaneus Niger.*
    - *Sanguinis*, & fit color
      - *Loturæ* carnis similis.
      - *Sanguinis.*

IN *coloribus vrinarum semper obseruandum erit, an in melius, an in deterius processus in dies fiat. Hinc cognoscitur actio naturæ.*

CONTENTVM *in vrina est corpus aliquod extrinsecum (extrinsecum dico, quod non est de substantia ipsius) excrementum terreum superadditum aquositati vrinæ, generatum per sublimationem à calore moderato, vel immoderato.*

E. *Vrina* cõtentorũ alia occupãt

- *Locum* determinatũ, & vel in
  - *Extima*. Vide in sequentibus signum F.
  - *Corpore* vrinæ, certum locũ occupantia: & ea vel occupant locum
    - *Supremum* / *Mediũ* — *In* his conspicitur quoque
      - *Substantia*
      - *Quantitas*
      - *Qualitas*

      } *Non* aliter quàm in sedimentis, nisi quòd suspensum & nubes alba, leuis & æqualis minùs bona sint, quàm sedimentum album, leue & æquale.
    - *Infimum*, & sedimenta dicuntur. Huiusmodi autẽ variantur vel à
      - *Substantia*. Vide in seq. signum G.
      - *Quantitate*
        - *Multa*, quæ vel ob suppressionem
          - *Consueti* sudoris.
          - *Alui* deiectionis.
          - *Alterius* naturalis euacuationis.
        - *Panca*, propter
          - *Vigilias*.
          - *Inediam*.
          - *Exercitationem* immodicam.
      - *Qualitate*
        - *Figura*
          - *Leui* / *Aequali* — *Bonam* indicat concoctionem.
          - *Aspera* / *Inæquali* — *Malam* concoctionem ostendit.
        - *Calore*
          - *Albo*.
          - *Suppallido* / *Pallido* / *Rubro* — *Bilem* in venis abundare indicat, aut sanguinem vehementi incendio corrumpi.
          - *Liuido* / *Nigro* — *Vitalis* caloris extinctionem, vel corruptum sanguinẽ, atrúmue humorem significat.
  - *Nullum* certũ locum occupantia, sed per totum vrinæ corpus dispersa, vel
    - *Semper* perseuerant, & vrina, vt turbida mingitur, talis etiã permanet. Indicat nõ esse perfectã sublimationem, sed actionem fieri in materiam crassam & dẽsam, & permisceri humores. Quòd si huiusmodi vrina appareat
      - *In* morbi principio, pessimum est signum, tamen indicat multitudinem humoris putrescentis exagitati à calore igneo, tendente ad corruptionem, & non potest esse à calore naturali, qui semper ordinatè procedit, nunquam in principio aggreditur materiam. Quòd si hæc vrina sit cum pulsu debili, ætate senili, tempore hyemis, virtute non constante, lætalis erit ægritudo. Si autem ætas sit iuuenilis, & virtus constans, & alia benè attestentur, longa quidem erit ægritudo, & non periculosa, non tamen desperata.
      - *Post* principiũ, vt an vrina clara apparuerit, nunc perturbata incipiat apparere: vt cognoscamus, an talis ægritudo, quæ perturbationem istam facit, sit à calore naturali, an ab igneo, oportet constantiam, virtutis & reliqua attẽdere: quæ si bona sint cum bonis signis, indicat virtutem validam agere in morbum, & iam adesse propè statum. At si huiusmodi vrinæ sint cum aliis malis signis, indicat quòd putredo augeatur, & quòd calor igneus putredinalis incipiat humores vehemẽtius exagitare, & dominari super ipsos: & hoc sæpe videtur in febribus pestilentialibus.
    - *Cùm* mingitur, perturbata est, sed paulo pòst residet. Hæc bonam habet semper significationem. Indicat enim, quòd in venis bona inceperit fieri concoctio, & quod concoquitur, habet iam aliquam formam, licet imperfectam: sed dum calor feruet in venis, partes aliquæ terrestres ipsi admiscentur, quæ adhuc ab ipso calore non sunt perfectè separatæ.
    - *Clara* quidem mingitur, sed paulò pòst perturbatio contingit: quæ si est in corpore
      - *Sano*, indicat sanitatem culpatam: quia calor subintrauit materiam aliquam crudã, quæ est intra venas, & ipsam pellucidã fecit, rarefaciendo partes ipsius. qui calor & spiritus vbi exhalat, ab aere extrinseco refrigerata, vrina redit ad propriam naturam, & perturbatur. Hi admonendi sunt, ne plures cruditates colligant.
      - *Aegro*
        - *In* principio, malum indicat: quia agitatio fit à calore igneo.
        - *Post* principium cum signis
          - *Bonis*: indicat futuram concoctionem.
          - *Malis*: calorem igneum augeri ostendit.

F. *Vrina* cõtentorum, occupãtium locũ determinatũ in extima ſuperficie, ſũt tria genera:

- *Spumæ*, quæ nihil aliud eſt, quàm extenſio humidi viſcoſi cũ ſpiritu craſſo miſti, facta à calore & motu. Hæc ſemper indicat materiam viſcoſam concoquẽdam in venis, eſſe agitatam à calore & motu: quæ ſi fuerint in
  - *Vrina* alba, ſine fœtore, & ſine hypoſtaſi mala, indicat materiam crudam & pituitoſam in venis. Eſt quoq; plerunq; maximum ſignum catharri deſcendentis à capite per venas. Nam ſi deſcendat per aſperam arteriam, aut per gulam, aut per neruos, nõ eſt neceſſe vt ſpuma in vrina appareat.
  - *Vrina*, quę talis non eſt, & vel in corporibus
    - *Sanis*. Indicat materiam viſcoſam eſſe aggreſſam à calore naturali. Qua de cauſa, recta ac debita victus ratione vtendum erit, ne aggregentur materiæ, & caloris actiones non impediantur.
    - *Aegris*
      - *In* principio morbi, malum eſt ſignum. Quoniam multam materiam cõcoquendam indicat, & à calore præter naturam agitari. Vnde indicium ſumitur, vel ægritudinem fore pernicioſam, vel longã & difficilem, maximè ſi appareat cum aliis malis ſignis, & præterea cum debili virtute. Spuma enim tunc tantùm abeſt, vt detendat, vt etiam augeat malitiam.
      - *Poſt* principiũ, & vel cum ſignis
        - *Bonis*: indicat calorem naturalem incepiſſe penetrare materiam.
        - *Malis*, colore & contentis: indicat calorem non naturalem agitare materiam, & cùm non ſit potens ipſam reſoluere, mouet tantum, vnde excitat flatum, & ſpumam generat. Quòd ſi virtus fuerit fortis, periculum quidem indicat, tamen cum ſpe aliqua. Si verò debilis fuerit virtus, periculum maximum denotat.
- *Pinguedines*
  - *Congelatæ*, quaſi guttæ ceræ colliquatæ, vt etiã manu tolli poſſit. Indicat pinguedinis & adipis ſiccioris colliquationem. Igneus enim calor non tantùm adurit partes leuiores, ſed profundiores etiã attingit: & parum abeſt, quin ad ſolidarum etiam partium conſumptionem deueniat. Indicat itaque vel principium hecticæ: ſi febris adſit, vel magnam renum colliquationem.
  - *Sicut* guttæ quædam olei, tanquã oculi. Indicat calorem igneum in materiam agere
    - *Renibus*, ſi febris nõ adſit.
    - *Toto* corpore cum febre.
  - *Sicut* telæ araneæ, quemadmodum in leguminibus & pingui iure apparere ſolet. Indicat bonam fieri cõcoctionem à calore naturali, qui non violenter extrahit pingue vtile pro ſublimatione ſanguinis, vnde excrementa aliquid etiam eius vtilis obtinent: modò verum ſit, quod ſemper proportione reſpondeant rei, à qua excernuntur.
- *Circulus* vel corona, eſt quoddam vrinæ ſuperficiem ambiens, generatum ex humido natiuo, colliquato à calore igneo, vnde ex toto genere præter naturam eſt. Indicat autem calorem igneum, colliquantem humidum natiuum, qui quidem admodum malignus eſt, & intenſus, vt in febribus ardentibus & colliquatiuis. Huiuſmodi autem circulus variatur vel in
  - *Quantitate*
    - *Magna*, lata, profunda, & vel in corpore
      - *Pingui*, minus malum ſignificat.
      - *Macro*, maximam indicat colliquationem.
    - *Pauca*, anguſta, minorem indicat conſumptionem, præſertim in corpore carnoſo & pingui.
  - *Qualitate*: & vel
    - *Colore*. Namcirculus
      - *Subnigricans*, indicat calorẽ igneum aſſare & adurere humores.
      - *Viridu*: nõ extremã indicat aſſationem.
    - *Odere*: fœtor enim certiſſimum putredinis indicium eſt.
  - *Spumoſitate*: & vel cum ſignis
    - *Bonis*, in colore, ſubſtantia, & cæteris conditionibus, & cum ægri virtute robuſta, humidum quidem natiuum colliquari indicat, ſed ſpuma detrahit malitiam huiuſcemodi colliquationis. Significat enim quòd calor naturalis, aliquid hoc in loco facit, & quòd aliquam materiam ad concoctionem præparat, vnde tumefit & ſpumoſa redditur: admiſcetur autem coronæ: quoniam materia eſt admodum admiſta cum ſubſtantia colliquata.
    - *Malis*, in quantitate, qualitate, contentis, cum mala morbi tolerantia. Talis nanq; indicat perfectam malitiam colliquationis. Indicat enim calorem eſſe diminutum, in quantitate, non in malitia: & ratio eſt, quia diminutus eſt calor innatus, ſuper quo fundatur calor igneus in ſubiectũ, colliquando. Verùm cùm non poſſit aſſare, ſicut prius, in hac debilitate adurendi facit huiuſmodi ampullas, quæ non ſunt albæ, ſed viridis, aut nigræ. & tũc præterquam quòd indicat ægritudinem ſæuiſſimam, indicat etiam deſperatum omnino eſſe corpus, & calorem naturalem penè extinctum.

Notandum, quòd in vltima tabe non apparet huiuſmodi corona, quia tunc humidum natiuum, cùm iam ſit ferè totum abſumptum & colliquatum, paucum admodum eſt.

G. *Sedimenta* variantur à substantia vel

- *Aliena*
  - *Puræ*: inueteratum ac sordidum vlcus indicat.
  - *Caruncula*: exulceratos renes demonstrat.
  - *Calculo* vel arenulis: calorem igneum vel in renibus, vel in vesica ostendit.
  - *Sanguine*, puro, vel in grumum concreto: indicat vel
    - *Affectũ* instrumentorum vrinæ deseruiẽtium, id est
      - *Renum*
        - *Continui* solutionem
          - *Vlcus.*
          - *Vasis* in ipsis existentis
            - *Disruptionẽ*, quã sequitur multi sanguinis euacuatio, facta vel ob
              - *Humoris* multitudinem, crassitudinẽ, acrimoniam.
              - *Saltum* vehemẽtiorem, ictũ vel graue onus, & huiusmodi.
            - *Apertionem*, vnde paulatim & tenuior percolatur sanguis, præsertim cùm parua est apertio.
        - *Imbecillitatem*, vrinam subinde excernere nequeuntium: & hic sanguis serosus admodum est.
      - *Vesicæ*, cùm venæ ipsius extensæ sunt, vt contingit in vlceribus vesicæ, quãdo pertinaciùs depascuntur, sed in hoc signa vlceris præcedunt.
      - *Vreterum*. Exulcerãtur autem magna ex parte his, qui in renibus lapidem habent, præsertim acutum, asperum.
      - *Penis*, ab eadem causa exulcerari potest.
    - *Amplitudinem* osculorum ex vena caua, vrinam ad renes excolãtium. Cùm enim amplliores & patentiores meatus fuerint, quiddã etiã ex sanguine venæ mittũt, aliáq; itidem causa cognoscitur, hac præcipuè, quòd mittitur sanguis sine dolore aliquo.
    - *Sanguinem* in venis non esse rectè elaboratum, & naturam in concoctione deficere.
  - *Capillis*: calorem igneum, adurentem, in venis indicant.
  - *Furfure* & squãmis, indicãt vel
    - *Vesicam* scabie laborare, quando venæ nullum affectum habent. & tales non habent vrinam tenuem, sed mediocris consistentiæ: quam Hippocrat. 4. Aphoris. 77. appellauit crassum, inquiens: Quibus in vrina crassa furfurea quædam simul exeunt, his vesica scabie laborat.
    - *Affectum* in venis, & vel
      - *Tunicæ* earum, sicuti vesicæ. Quemadmodũ enim cutis superficies, quam cutem superiorem nominant, in scabie, lepra atq; lictinib. tenue quid abiicit, quale quod serpentũ senectus nominatur, sic vbi in partibus interioribus ea, quæ est veluti cutis, tale aliquid patitur, furfurei cortices vnà cum vrina emittuntur.
      - *Sanguinis*, qui in venis ipsis continetur, à febre ardente peruritur, aptior autem ad hoc est, quicunque humor crassior in eis existit, & magis, qui veluti fæx sanguinis est, quam humorem melancholicum dicimus: & tales habent vrinas tenues. Nam cùm vrina est tenuis, non secundum naturam se habet, & habent contenta à superioribus, distinguuntur colore: illa enim candida, hæc rubra esse solent.
- *Non* aliena, sed ipsius substantia vel
  - *Tenui* — *Cruditatem* / *Concoctionis* initium — *Ostendit.*
  - *Crassa*, fit vel à
    - *Crudioris* materiæ copia, quam innatus calor euincere non potest.
    - *Crisi*, diuturnorum morborum.
  - *Mediocri*: bonam indicat concoctionem.

De hominis, partiumque similarium & instrumentalium cognitione seu constructione atque administratione, in genere.

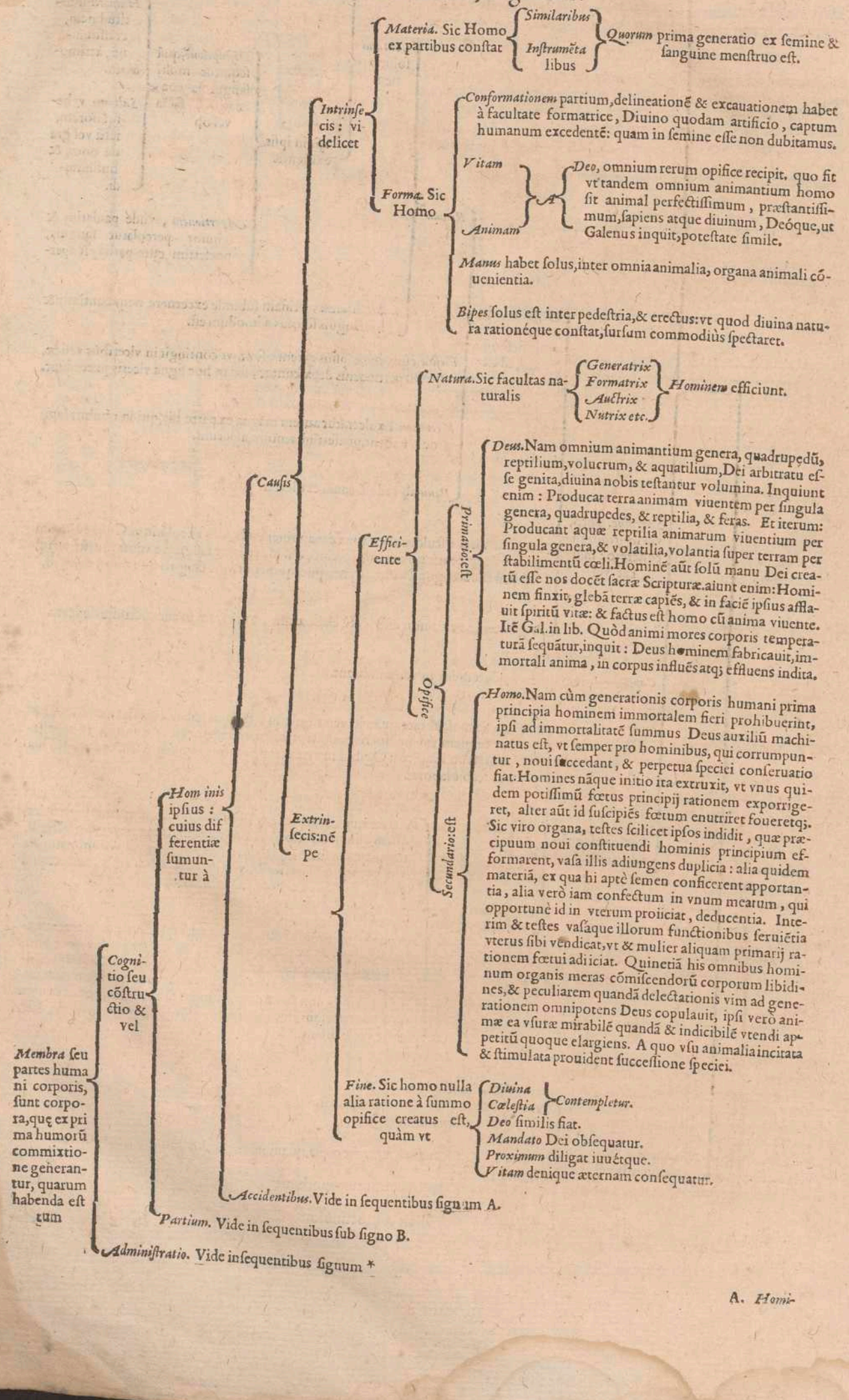

A. Homi-

A. *Hominis* ipsius differentiæ sumuntur ab accidentibus: videlicet

- *Loco.* Generatur in vtero matris. Semen enim masculi vterus concipit, cùm semen à testibus fœminæ reiectum per duo uteri cornua viam subliniens, ei miscetur. Verùm semen vterus amplexatur, & vndiq; se colligens tangit, ore adeò compresso, vt neq; specilli acumen capere possit, calore verò suo, externa superficiem seminis siccat, atq; obdurat, ita vt putamini interiori oui similis reddatur, principio quidem tenuis membrana, verùm successu temporis crassa & fortis, totam integit vuluam interiorem. Græci χοριον, nos Secundas appellamus. Interim verò natura nunquam ociosa ex semine duas alias parit membranas: quarũ altera Amnios est, siue sudoralis, quæ sudorem fœtus excipit: altera verò Alantoides, hoc est intestinalis, prædicta tenuior, vrinam per meatum, quem Vracon appellant, ab infantis vesica recipit, &c.
- *Tempore*
  - *Generationis*
    - *Primò* iecur & chorion, & venę videlicet intra sex dierum spacium generantur.
    - *Deinde* cor & arteriæ
    - *Postremò* cerebrũ, nerui, & reliquæ partes solidæ

    → *Generantur*, videlicet intra triginta dierum spacium.
  - *Formationis.* Finitur nãq; formatio in
    - *Masculis* trigesimo die
    - *Fœminis* quadragesimo die

    → *Eo* quoq; tempore suscipit rationalem animam à Deo summo maximo creatam.
  - *Motionis.* Mouetur fœtus pilis & vnguibus formatis
    - *Mas* trium mensium.
    - *Fœmina* quatuor mensium.
  - *Ortus.* Oritur & seruatur mense
    - *Septimo*
    - *Nono*

    → *A* conceptione.

B. *Membra*, seu in corporis, partes humasunt aut

- *Simplices* seu Similares (quæ in partes essentia diuersas diuidi minimè possunt) atque vel
  - *Internæ*: vt
    - *Ossa.* De quibus vide in sequentibus signum I.
    - *Cartilagines.* Vide in sequentibus signum II.
    - *Ligamenta.* Vide in sequentibus signum III.
    - *Membranæ.* Vide in sequentibus signum IIII.
    - *Glandulæ.* Vide in sequentibus signum V.
    - *Adeps.* Vide in sequentibus sub signo VI.
    - *Venæ.* Vide in sequentibus signum VII.
    - *Arteriæ.* Vide in sequentibus sub signo VIII.
    - *Nerui.* Vide in sequentibus sub signo IX.
    - *Musculi.* Vide in sequentibus sub signo X.
  - *Externæ*: vt
    - *Cutis.* Vide in sequentibus signum XI.
    - *Vngues.* Vide in sequentibus signum XII.
    - *Pili.* Vide in sequentibus signum XIII.
- *Compositæ*, seu instrumentales (quę in partes diuersæ essentiæ diuidi possunt, non in similes) atque vel
  - *Trunci*
    - *Capitis.* Vide in sequentibus signum XIIII.
    - *Thoracis.* Vide in sequentibus signum XV.
    - *Ventris.* Vide in sequentibus signum XVI.
  - *Artuum.* Vide in sequentibus signum XVII.

De Ossium constructione, seu cognitione, in genere.

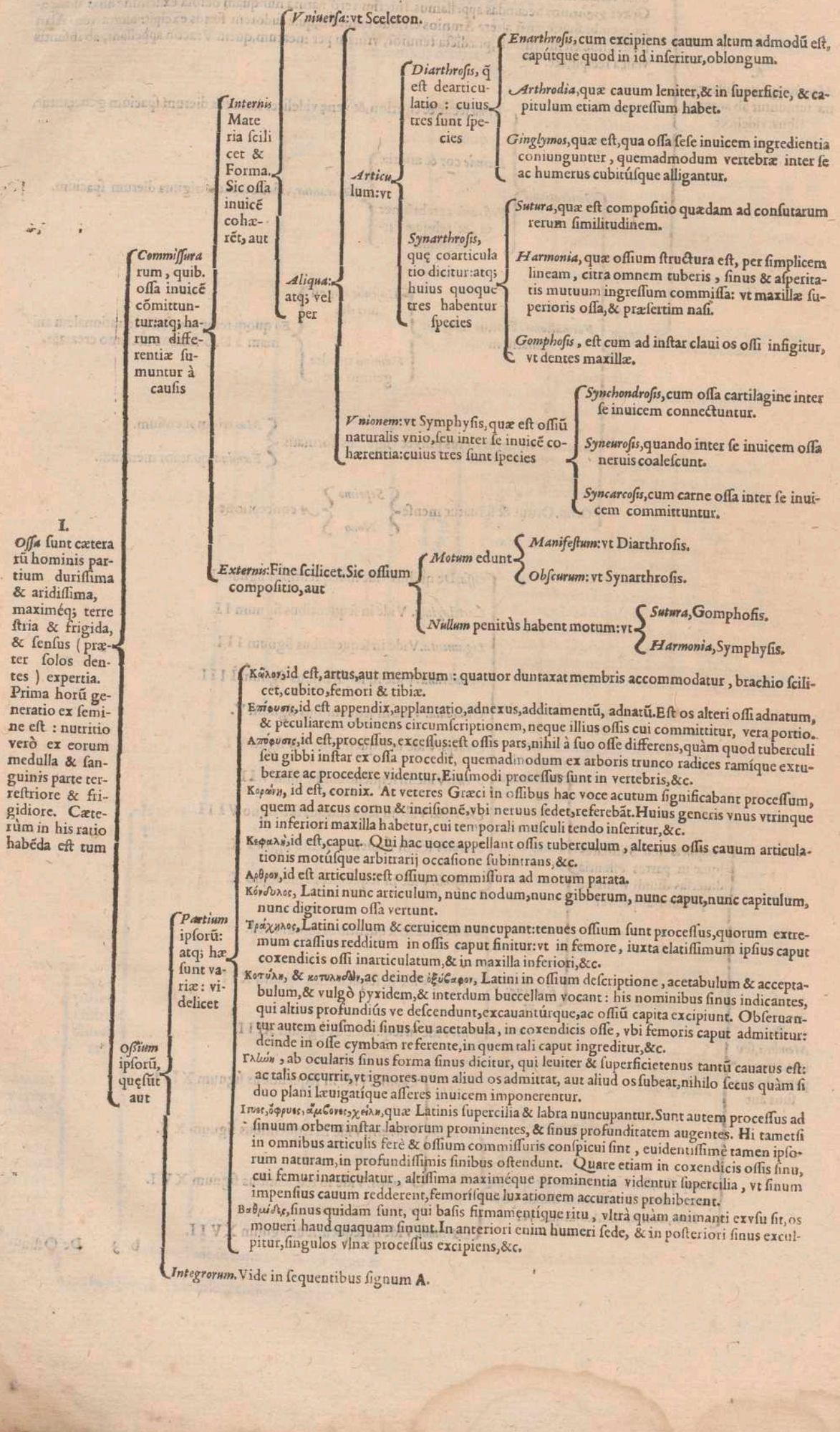

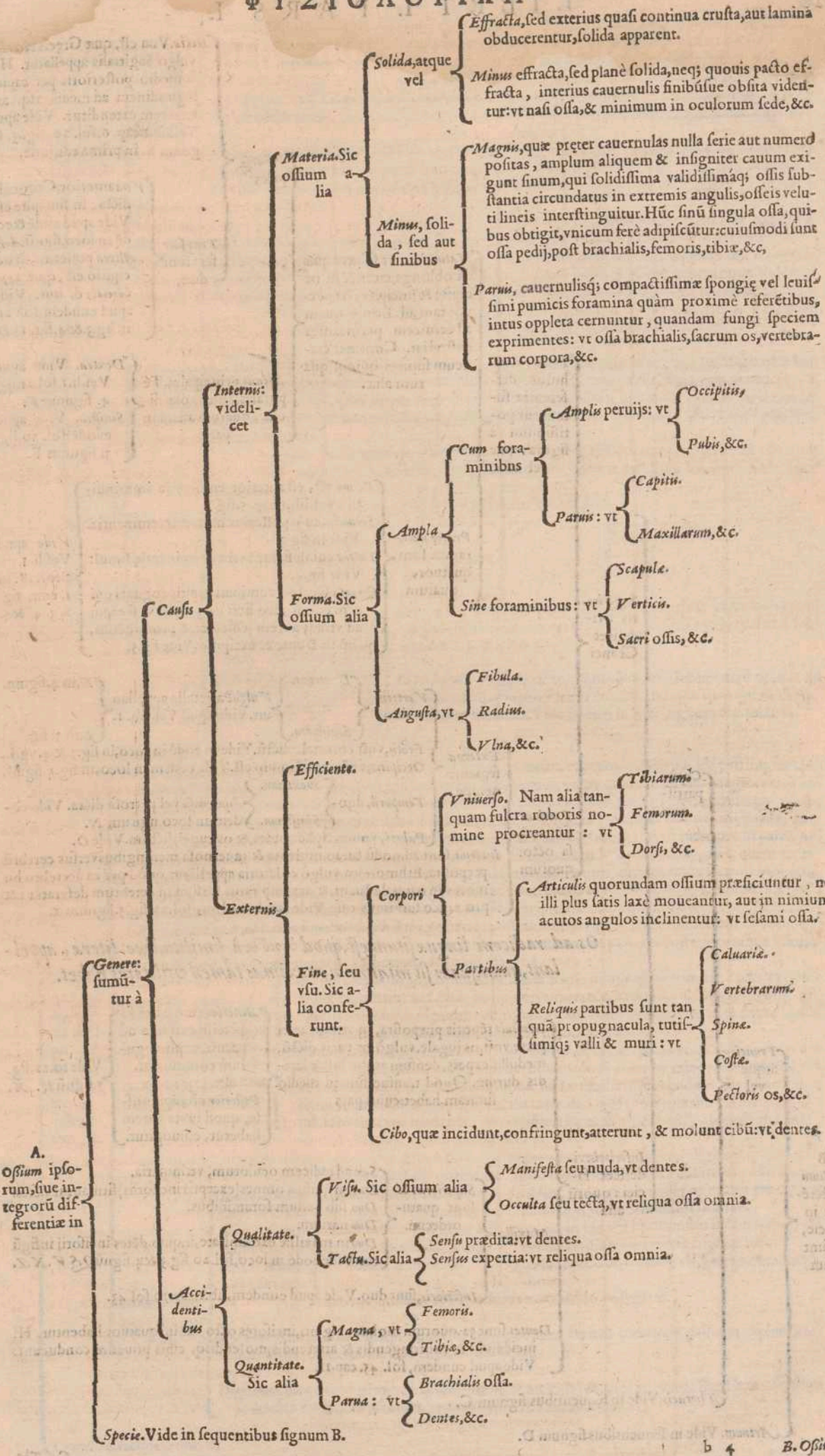
A.
Ossium ipsorum, siue integrorũ differentiæ in
Genere: sumũtur à
Specie. Vide in sequentibus signum B.
Causis
Accidentibus
Internis: videlicet
Externis
Materia. Sic ossium alia
Forma. Sic ossium alia
Solida, atque vel
Effracta, sed exterius quasi continua crusta, aut lamina obducerentur, solida apparent.
Minus effracta, sed planè solida, neq; quouis pacto effracta, interius cauernulis finibúsue obsita videntur: vt nasi ossa, & minimum in oculorum sede, &c.
Minus, solida, sed aut finibus
Magnis, quæ præter cauernulas nulla serie aut numero positas, amplum aliquem & insigniter cauum exigunt sinum, qui solidissima validissimáq; ossis substantia circundatus in extremis angulis, osseis veluti lineis interstinguitur. Hũc sinũ singula ossa, quibus obtigit, vnicum ferè adipiscũtur: cuiusmodi sunt ossa pedij, post brachialis, femoris, tibiæ, &c,
Paruis, cauernulisq; compactissimæ spongię vel leuissimi pumicis foramina quàm proximè referẽtibus, intus oppleta cernuntur, quandam fungi speciem exprimentes: vt ossa brachialis, sacrum os, vertebrarum corpora, &c.
Ampla
Cum foraminibus
Amplis peruijs: vt
Occipitis,
Pubis, &c.
Paruis: vt
Capitis.
Maxillarum, &c.
Sine foraminibus: vt
Scapulæ.
Verticis.
Sacri ossis, &c.
Angusta, vt
Fibula.
Radius.
Vlna, &c.
Efficiente.
Fine, seu vsu. Sic alia conferunt.
Vniuerso. Nam alia tanquam fulcra roboris nomine procreantur: vt
Tibiarum.
Femorum.
Dorsi, &c.
Corpori
Partibus
Articulis quorundam ossium præficiuntur, ne illi plus satis laxè moueantur, aut in nimium acutos angulos inclinentur: vt sesami ossa.
Reliquis partibus sunt tanquã propugnacula, tutissimiq; valli & muri: vt
Caluariæ.
Vertebrarum.
Spinæ.
Costæ.
Pectoris os, &c.
Cibo, quæ incidunt, confringunt, atterunt, & molunt cibũ: vt dentes.
Qualitate.
Visu. Sic ossium alia
Manifesta seu nuda, vt dentes.
Occulta seu tecta, vt reliqua ossa omnia.
Tactu. Sic alia
Sensu prædita: vt dentes.
Sensus expertia: vt reliqua ossa omnia.
Quantitate. Sic alia
Magna, vt
Femoris.
Tibiæ, &c.
Parua: vt
Brachialis ossa.
Dentes, &c.

B *Ossium* differẽtiæ in specie, sunt aut

Trunci, atque vel

Capitis partisque

Superioris: videlicet Cranei

Totius. Atq; huius differentiæ sumuntur potissimùm à figura: quæ vel est

Naturalis, vt sphæra quæ dã oblonga, eminẽs in occipite & sincipite, vt neruos tam ad frontẽ quàm ad ceruicem permeantes custodiat. Continet craneum futuras quinq;, quarum aliæ.

Principales

Rectæ. Vna est, quæ Græcis ὀϊστὸς, vulgo Sagittalis appellatur. Hęc à medio posterioris per capitis lõgitudinem ad mediã vsq; anteriorem extenditur. Vide apud Vesl.lib.1.cap. 6.fol. 20. fig. 3. signum E. in prima editione.

Transuersæ: sunt duæ,

Vna anterior, Coronalis dicta, in sincipite est. Vide apud eũdẽ & eodẽ in loco, signũ *A.B.*

Altera posterior, in occipitio est, quæ λαμβδοειδὴς dicitur. Vide apud eundem fol. 21. in fig. 3. & 4. fig. *C.D.*

Minus principales, Tẽporales, Squamosæ dictæ, quarum altera in parte

Dextra. Vide apud Vesl.li.1.fol.21.fig. 4. signum *F.*

Sinistra. Vide apud eundẽ, fol. 20. fig. 3. signum F.

Præter naturam: & sunt quatuor, quarum

Prima est, cũ anterior eminentia imminuitur. Vesl.lib.1.cap. 5.fig.2.

Secunda, cum posterior minuitur eminentia. Vide in fig.3.

Tertia cui deficiunt vtræq; eminentię simul. Vide fig.4.

Quarta species acuminati capitis cogitari quidem potest, sed fieri nõ potest: vt si caput ad vtrãq; aurem efficeretur prominẽtius, quàm in fronte & occipitio. Vide fig.5.

Vide apud Vesl.li. 1. ca. 5. fol. 18. in 1. edit. fig. 2. 3. 4. & 5.

Partium sunt ossa octo: quorum

Externa septem: nempe

Verticis duo { *Dextrum.* / *Sinistrum.* } *Vulgò* Parietalia appellantur. Vide apud Vesl.lib. 1. { *K.* in 4. figura. / *L.* in 3. fig. }

Frõtis, vnũ coronale dictũ. Vide in eodẽ in loco, in fig.3. & 4. fig. L.

Occipitis, vnũ densissimum est. Vide eodem in loco, in fig.4. fig. M.

Temporũ, duo { *Dextrum.* / *Sinistrum.* } *Squamosa* vel petrosa dicta. Vide eodem in loco signum *N.*

Palati, vnum, Sphenoides, & os cunei dictum. Vide *O.*

Interna, sunt admodù foraminulenta & cauernosa, meningibus versus cerebrũ prępositа, Ethmoidea, vulgò colatoria appellãtur, quòd per ea à cerebro humores in nares defluant, & aer inspiratus sursum in cerebrum deferatur: & pro vnico sumimus osse. Vide apud eundem, fol.22.fig.5.signum Σ.

Os ad radicem linguæ situm est, quod ὑοειδὲς à similitudine literæ υ appellant, quanquam sit minimum, maximas tamen vtilitates habet.

Inferioris: videlicet faciei: quorũ alia

Musculo tẽporis præposita, in vtraq; faciei parte vnũ, os iugale, vulgò os pacis dictũ, medullæ expers, densum atque instar lapidis durum. Quod transuersum in medio futuram habet: cuius pars

Anterior tum parte supercilij extrema ad paruũ oculi angulum continuatur.

Posterior cũ capitis osse, quod iuxta aurem habetur, cõiungitur.

Vide fo.22.fig. 5. signũ *V. X.*

Maxillæ

Superioris: & sunt quatuordecim.

Sex ad radicem oculorum, vtrinq; tria.

Duo, in quibus omnes (exceptis incisoriis) firmantur dẽtes.

Duo sub narium foraminibus.

Duo narium.

Duo in maxillæ extremitate, inquib. dẽtes incisorij infigũtur. Vide eodẽ in loco, fol.20.fig.3.&4.signũ *Q.S.V.X.Z.*

Inferioris, sunt duo. Vide apud eundem, lib.1.cap.10.fol.43.

Dentes sunt 32. quorum molares viginti, incisores octo, canini quatuor habentur. Hi incidendis & confringendis & atterendis, molendisq; cibis priuatim conducunt. Vide apud eundem, fol. 45. cap.11.

Thoracis. Vide in sequentibus signum C.

Artuum. Vide in sequentibus signum D.

C. *Thoracis* ossa (vide apud Vesal. lib. 1. c. 60. fol. 163. & 164. & 165. fig. 1. 2. & 3. signũ *I. K. L. M. N.*) sunt partium vel

- *Extremarũ: & quidem*
  - *Superiorũ*, quorum alia
    - *Antè* proponũtur: & sunt duo, quæ claues & clauiculę appellantur, quòd sterno scapulas firment, Hæc ossa sunt fistulosa, rotunda, quæ ab vtroque latere summę pectoralis ossis extenuati annectuntur, extremitatibus autem aliis cum scapularum osse cohærent. Vide *Q.*
    - *Retrò* opponuntur: & duo sunt, quæ scapulæ, vulgò Spatulæ, & Græcis ὠμοπλάται appellantur, vtrinque vnũ magnum posteriori thoracis regioni, versus superiora innituntur, ac occipitis ossi, ceruicis, thoracisque vertebris, costis & ossi *v* literã referenti, copulantur. Vide *R.*
  - *Inferiorum: & sũt quatuor*
    - *Os* sacrum, quod à quibusdã ἱερὸν, id est magnum appellatur, fini dorsalis spinæ accumbit, & ex tribus particulis Galeno, interdum quinque vel sex componitur. Vide *M.* eodem in loco.
    - *Os* coccigis, est os caudæ, & tribus ossibus Galeno, interdum quatuor construitur. Vide *N.*
    - *Ossa* duo (Θ) cum sacro osse coniuncta, amplissima, vnũ ab vtroque latere rectis magnisque ossis sacri processibus oppositum, omoplatæ respondens, cui integro nomen nullum inditum est. Nam
      - *Supernè*, qua parte latum est, os iliũ & Anchæ vulgo dicitur. Vide ο. eodem in loco.
      - *Qua* parte autẽ femoris caput in suũ sinum recipit, os Ischij & Coxẽdicis vocatur. Vide π.
      - *Antè*, ad pudenda, qua magis tenue & foratum est os pubis & pectinis dicitur ρ. Vide apud eundem lib. 1. fol. 163. 164. & 165.
- *Mediarũ: vel*
  - *Anteriorum*, Vnum, os pectoris (ο) Græcis στέρνον, septem ossibus constans, in cuius imo cartilago quædam dependet, quę in mucronem gladij modo exacuitur, certũ propugnaculum existens oris ventriculi, & partis phrenon, quæ ibi est, pòst autem & cordis, quæ Græci ξιφοειδὴς appellatur. Latinis verò malum gravatum, quanquam ab aliquibus etiam os pectoris totum ξιφοειδὴς dicatur. Vide *P.* apud eundem, eodémque loco, fol. 163.
  - *Vertebræ*
    - *Colli*, sunt septem, & omnium minimæ. Prima latissima tenuissimáque est, secunda angustior & validior, ac reliquæ deinceps eodem modo se habent. Vide apud eundem, lib. 1. cap. 14. fol. 57. signum *A. B.*
    - *Dorsi*, siue Metaphreni sunt duodecim. Vide *C.D.*
    - *Lumborum*, quinque. Vide *E.F.*
    - *Ossis* sacri, sex. Vide *G.H.*
    - *Ossis* coccigis. quatuor. Vide *I. K.*

    } *Eodem* in loco.
  - *Posteriorum: & vel*
    - *Costæ*, Græce πλευραί: sunt numero 24. vtrinque duo decim. Rarissimè enim cernitur tertia decima, tũ & rarius vndecima: quarum aliæ
      - *Perfectæ* seu veræ, quæ pectoris ossibus anteriori parte cohærent: & sunt septem superiores. Vide apud Ves. lib. 1. cap. 19. fol. 86. signum 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
      - *Imperfectæ* & mẽdosæ: & sunt quinque inferiores, quarũ octaua ad radicẽ cartilaginensi formis consistit: reliquæ quatuor in thoracis latere desinunt. Vide eodem in loco, signum 8. 9. 10. 11. 12.

D. *Ossa* artuum sunt vel

- *Manus*: quæ ab humeris incipit, & in digitorũ extrema desinit: atq; sic
  - *Humeri*, seu brachij, os vnum omniũ totius corporis, femore tantùm excepto, maximum, idq; vtrinq; suprà in fraque alligatum est. Summa eius pars grãdiusculum habet caput, paruę quidem ceruici coagmentatũ adnatumque. In eo iuxta anteriorem partem sinus quidam est, cuidam quasi patulę scissurę simile, qui totum ipsum caput in duo quasi tubercula bifariã diuidit. Pars autẽ inferior in tubercula desinit (inæqualia, quorum ei, quod extrinsecus situm est, radij capitulum annectitur: cum eo verò, quod est interiore in parte, nullum os prorsus cõmittitur. Eamque ob causam etsi paulò pòst grandius, longè maius apparet, quàm os exterius. In ima humeri parte sinus persimilis est cõcauis trochlearũ orbitis, cubitus hunc circum mouetur. Vbi autem sinus hic desinit, in extremis vtrinque lateribus duo præterea sunt sinus, quorum anterior posteriore est minor. Ii cubiti coronas, hoc est acutos processus excipiunt: horumq; anteriorem, cum cubitus omnino flectitur, anterior sinus: cum tenditur, posterior posteriorem recipit. Cęteræ humeri partes rotundæ, nec rectę, nec similes ex toto, gibbę quidem anteriore atque exteriore in parte, in posteriore atque interiore simę sunt. Vide apud eundem lib. 1. cap. 60. fol. 163. signum *S.*
  - *Cubiti* (*T.V.*) seu vlnæ (est ea pars, quæ inter humerum & carpon, quod brachiale vocant, sita est) ossa sunt duo, quorum alterum
    - *Superius*, Græcis κερκὶς, Latinis & radius & focile minus appellatur. Hui⁹ pars extrema superior, leniter caua, exterius humeri tuberculum recipit, eiq; alligatur: cuius quidem connexionis id munus est, totam videlicet manum modo in pronum, modò in supinum adducere. Vide eodem in loco, sig. *X.*
    - *Inferius* Græci πῆχυς, Latinis cubitus vel vlna, & focile maius vocatur. Hoc duos acutos habet processus, quos coronas vocant, quorũ anterior minor, alter quidẽ grandior: ab iisq cubiti ipsius sinus, figmæ literæ similis cõprehenditur. In hunc sinum humeri orbita, quæ trochleæ similis inter duo eius tubercula sita est, inseritur. Huius autem nexus tendendi, curuandiq; totã manũ, officiũ est. Vide eodẽ in loco *Y.*
  - *Manus* summæ: & quidem
    - *Brachialis*, seu carpi (*Z*) sunt octo, duplici quidem ordine distincta, cuius
      - *Superior* pars ex quatuor ossibus cõstat, quæ in rotũdam quasi figuram structa cũ cubito radioque & styloide processu annectuntur, quorum
        - *Primum* os, quod minimum digitum spectat, exiguo leniq; sinu, styloide cubiti processũ recipit.
        - *Secũdum*, iis partibus insidet, quę iuxta processum cubiti styloide potissimùm sitæ sunt.
        - *Tertium*, in his, vbi potissimùm sedem habet, vbi cubitus radiusque inter se copulantur.
        - *Quartum*, quod bipartitum est, à radio comprehẽditur.
      - *Inferior* quatuor ipsius ossibus metacarpio colligatur.
    - *Post brachialis*, siue Metacarpij, sunt quatuor, quæ inter digitos ac carpum palmam explent, carpoque per synarthrosin alligantur. r. fol. eodem.
    - *Digitorum*, sunt quindecim, quæ & internodia, & articuli, & acies vocantur. Sunt hæc ossa dura ac densa, non tamen medullæ penitus expertia. Δ. Δ. fol. eodem.
- *Cruris*. Vide sequentibus E.

E. *Cruris*, quod ab iſchij articulo incipit, & ad extrema vſq; digitorũ deſinit. Horum alia

- *Conſentanea*: & vel cum
  - *Brachio*: cuiuſmodi eſt os
    - *Femoris*, brachij oſſi reſpondens, quod & μηρὸς vocatur, omnium corporis oſſium meritò maximum fuit, quũ totam corporis molem vehat. Id ſuprà coxendici, infrà tibiæ alligatur. Superiori in parte rotundiſſimum caput habet, prolixæ quidem ceruici ad interiora inclinatæ adnatum. Infrà leniter pateſcens, in duo tubercula deſinit, adeò quidem grandia, vt capita poſſint appellari: eaque tibiæ annectuntur non modò membranoſis ligamentis, quibus tota dearticulatio circundatur, ſed tribus quoque aliis validis rotundiſque vnum ab exteriore totius connexionis parte, ab interiore alterum, à medio poſterioris interioriſque tertium porrigitur. Totius autem femoris forma anteriore in parte exterioréſque gibba, in poſteriore interioréque ſima eſt. A. fol. eodem.
    - *Tibiæ* (Π. Σ)
      - *Maius*, Vlnæ reſpondens, quod κνήμη vocatur, interiore parte ſitum eſt, eſque tantummodo femur ipſum annectitur. Et qua femori copulatur, magna quidẽ adnata coagmentatáque appendice duplicem in ſe ſinum habente, capita femoris ſeſe inſinuantia recipit. Inter eos tibiæ ſinus eminentia quædam ſurgit neruea, cartilaginoſáque, quæ inter femoris tubercula veluti in imam quamdam ſciſſuram inſeritur. Φ. fol. eodem.
      - *Minus*, Radio reſpondens, quod περόνη dicitur, quod & extrinſecus locatum eſt, quæ craſſitudine tibiæ admodum cedit. nec adeò protenditur, vt genu ipſum contingat, verùm ſuprà infráque tibiæ per ſynarthroſin alligatur, media inter ſe penitùs dehiſcunt. Ψ. fol. eodem.
  - *Manui* ſummę: videlicet
    - *Tarſi* (c, c) quatuor, carpo reſpõdentia, quorum
      - *Vnum* Cyboides ſeu Cubi forme vocatur, maximum & externum, terram attingens, calcaneo verſus paruum digitum commiſſum. g. fol. eodem.
      - *Tria* innominata, Chalcoidea quibuſdam dicta, paruula, quæ paulatim attolluntur. Inferiori nauiformis parti per ſynarthroſin copulantur, cum quibus etiam exteriore ex parte cyboides pariter porrigitur. *d, e, f.* fol. eodem.
    - *Pedis*, quinque metacarpio reſpondentia, & terram contingentia., *h, h.*
    - *Digitorum* quatuordecim
      - *Pollicis* tantùm duo. *i, i.*
      - *Singulorum* reliquorum tria *i, i.*
- *Diſſentanea* tũ brachio tum manui: & vel
  - *Genu*, vt Patella, quod extrinſecus cartilaginoſum, rotundúmque qua femur tibiæ annectitur, appoſitum eſt, quod gibba & veluti tubercula ſubiectorum oſſium aptis ſinibus comprehendit, paululũ intumeſcens, quod inter femur tibiámque ſpatium patet, complectitur: idipſum os à nonnullis Mola appellatur. Ξ.
  - *Pedis*, & ſunt tria
    - *Aſtralagus*, Latinis Talus, ab imis tibiæ ſuræque proceſſibus paulò antè dictis comprehenditur. Eius pars, quam πτέρνην vocant, ſurſum vergit. Poſteriores leuigatæ omnes modicéque orbiculatæ ſunt, & ad ſuperiora potiùs ſpectant. Anteriores rotundo quidem capite oblongæ ceruici adnato, cum eo oſſe connectuntur, quod Scaphoides nuncupatur. Ω.
    - *Calcaneus*, ſeu calcis os, id rotundas partes ex talo recipit, & geminos, quos habet, exceſſus in ſinum eius percommodè inſerit. Pars verò, qua ingredimur, leniter rotunda & latiuſcula eſt. Poſterior quoque rotunda eſt, eáque tibiæ rectitudinem admodum excedit. Ex partibus eius anterioribus, quæ è regione magni digiti ſita eſt, ipſius tali capiti ſubiacet, nec cum altero oſſe copulatur: at eius extremitas, quæ minimo digito reſpondet, cum eo oſſe, quod Cyboides vocant, per ſynarthroſin nectitur.
    - *Nauiforme*, Σκαφοειδὲς dicitur, talo coniungitur. *b.* fol. eodem.

Quòd ſi quod oſſitulum alibi, vtpote in corde, in naſe, in gutture, itémque in aliquo ex digitis, vt quæ à Seſami ſimilitudine Seſamoidea vocant (k) non neceſſarium eſt, hoc in loco recenſere. Galen, lib. De oſſibus.

De Cartilaginum conſtructione.

II. *Cartilagines* oſſe molliores ſunt, terreſtres, ac duriſſimæ partium corporis ſecundum os: prorſus ſolidæ, & nullis foraminibus cauernuliſq; oſſium modo intus oppletæ, ac ſenſus & medullæ expertes. Nutriuntur à mucoſo & lento humore. Harum differentia in

- *Genere*: ſumitur ab
  - *Aetate*. Nam in corporib. ætatis
    - *Minoris*, molles ſunt cartilagines.
    - *Grandioris*, duræ ſunt, vt fragilis oſſis naturam referant.
  - *Vſu*. Sic cartilago
    - *Laryngis*
    - *Naſi*
    - *Coſtarum*
      - *Oſſium* munere fungitur, vbi nullo oſſe locato, muſculi ſuam inſertionem tentant.
    - *Articulorum*, efficit, vt in continuis frequentibúſque motibus attritu minùs vitientur.
    - *Commiſſurarum*, non ad motum inſtitutarum, glutinis vicem ſubit.
    - *Palpebrarum*. &c. pilos erectos tenet, &c.
- *Specie*. Vide in ſequentibus ſignum A.

COMUNIDAD AUTÓNOMA U.P. DE CULTURA
CONSEJERÍA CULTURA, DEPORTES Y JUVENTUD
BIBLIOTECA PÚBLICA

A Cartillaginũ differẽtiæ in specie, sunt aut

- *Trunci* aut *Artuũ*
  - *Trunci*
    - *Capitis*: videlicet
      - *Palpebrarũ*: sunt cartilagines duæ, quarum
        - *Natura.* Vtrunq; molles & longę, vtriq; tam inferiori quàm superiori palpebrę contigit vna cartilago, in palpebrarũ extremo, qua illę inuicem continentur locata, & inter cutẽ & membranulam palpebras intus succingentẽ reposita.
        - *Vsus.* Vt his pili (quos cilia vocãt) infigãtur, in illisq; tanquã in durius quoddã solũ inserti erigantur. Ideo enim hæ potissimũ creãtur, vt pilos illos erectos neq; cæterorũ pilorũ modo flaccidos dependentesq; cõtineant. Deinde etiã creantur, vt musculorum palpebras mouentium implantationi subseruiant.
      - *Nasi*: sunt quæ, quarũ
        - *Duæ* ab inferiori nasi ossium sese, quæ hæc aspera & latiora, quàm superiori sede sunt, enã scũtur, quæ deorsum in anteriora exporrectæ, inuicémq; coniũctæ, sensim molliores euadunt, ac in extremo veluti in cartilagineũ ligamentũ degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quę à nasi ossium inferiori sede ad nasi terminum apicémque pertinet.
        - *Vna* ab osseo septo nariũ foramina dirimente enascitur, mollis quoq; ac ligamenti naturæ compos, quæ à tota anteriori septi illius sede antrorsum procedens, internæ duarũ primarũ cartilaginũ regioni secundum ipsarum longitudinem adnascitur. Hæc pari ratione in ea nasi parte, quæ veluti ex faciei planitie porrigitur, nasi foramina interdiuidit, quemadmodum ossium illud septum ipsa foramina inibi disiungit, qua super palati regionem à naso ad fauces vsque ducuntur.
        - *Duæ*, quæ præcedentibus tribus, vtrinque nimirum singulæ accedunt, quæ magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorũ naturæ participant, & orbiculatim singulæ vnũ nasi foramen constituunt. Cartilagines hæ interius suis lateribus inuicem colligantur, & aliarũ nasi cartilaginũ extrema integunt, solæq; motu donantur volũtario, cuius ope sursum deorsúmque & introrsum extrorsúmq; velluntur, propriis in hoc donatæ musculis. Harũ cartilaginũ latiores molliorésque partes in nasi lateribus consistũt, ac nasi alæ nuncupantur, quòd quasi alarũ modo nares occludant, referéntque, ita homini inter respirandum insignem vsum præbentes.
      - *Auris*: est vna,
        - *Natura.* Enascitur ex orbiculo foraminis auditus meatui in temporis osse cælati: cuius eius cũferentia ideo exasperatur, vt promptiùs auris cartilaginẽ educat. Est mollis & tenuis, tantò semper à capitis osse versus auris extrema mollior euadens, quantò auris orbiculo propiùs accedit, & quo minus sustinere aliquando debet. Ac proinde in auris pinnicula huius cartilaginis nulla exporrigitur portio, quòd scilicet hanc propendentem, neque erigi, neque suffulciri oporteat. Porrò ad temporis os hæc cartilago durior sentitur, & vt firmiori radice hæreat, crassior.
        - *Vsus.* Vt cute vestita auris corpus instar vanni constituat, idémque commodè sustineat & erectum seruet.
    - *Thoracis.* Vide in sequentibus signum B.
  - *Artuũ* aut
    - *Cõprehẽdendi*: videlicet
      - *Humeri*: & partis vel
        - *Superioris* seu capitis, cartilago læuis, quæ scapulæ sinui articulatur.
        - *Inferioris*, cartilago læuis, quæ radij cum humero articulationi subseruit.
      - *Cubiti*
        - *Vlnæ*, qua brachiali articulatur.
        - *Radij*: & vel partis
          - *Superioris* siue capitis, quæ sinu vlnæ excipitur, in quo voluitur.
          - *Inferioris*, cartilago, qua vlna excipitur.
      - *Manus*, cartilagines læues & lubricæ, tum capitum, tum sinuum.
    - *Amhulandi*: & vel
      - *Femoris*: & vel partis
        - *Superioris*, seu capitis, cartilago læuis.
        - *Inferioris*, cartilago læuis.
      - *Tibiæ*, & vel partis
        - *Superioris*, sinum adaugens
          - *Dextrũ*, quo externũ femoris caput excipitur, cartilago simplici exactè mollior, æqualis, lubrica, lęuis, vnctuosa.
          - *Sinistrum*, cui internum femoris caput articulatur, cartilago simplici exactè mollior, impensè æqualis, lubrica, læuis, vnctuoso humore oblita.
        - *Inferioris*, cartilago læuis, qua tibia talo coarctatur.
      - *Pedis*: & vel
        - *Talis*
          - *Qua* internum tuberis latus interno malleolo committitur.
          - *Qua* tuberis sinus externum malleolum excipit.
        - *Calcis*
          - *Tuberis* vel capitis, cartilago læuis in tali sinum ingrediens.
          - *Anterioris*, cartilago lubrica.
        - *Nauiformis*, &c. Cartilago lubrica, &c.

B. *Cartilagines* thoracis: & quidem partium

Exteriorum, & vel

Superiorum

Scapularũ, quarum cartilago, externa ſedes craſſa eſt, ſenſimque ad ſinus centrũ ducta gracileſcit, ac multò ante cẽtrum deſinit: quaſi quis ſinũ in ambitu anulo augeret, cuius orbis inſtar trianguli eſſet contuſus: & iſtius trianguli externũ latus exteriorem articuli ambitum reſpiceret: inferius verò latus ſinui incũberet: ſuperius autẽ humeri caput ſpectaret, adeò vt duo anguli ambitum articuli contingerent, tertius interim ſinus centrum ſpectaret. In huius ſinu cartilaginem ligamenti ſubſtantię, compotem Natura crebrò effingit, qua ſinũ auget, profundioremq; efficit, nimiãque luxandi promptitudinem multũ corrigit, parũ interim laxiſſimos differentesque brachij motus, quibus maximè indigemus, præpediens. In ambitu enim huius ſinus ea cartilago ponitur, ſcapulæ interim, neque etiam humero connata, ſed tantùm ligamentis articulum in orbem amplexantibus adnexa.

Clauicularum, Cartilago tenuis vndecunque eſt, ac æqua omni ex parte conſtat craſſitie, & qua ſinum reſpicit, admodum læuis eſt, & vnctuoſo humore perfuſa, ſinuíque ſeu pectoris oſſi nuſquam connata. Item qua cartilago clauiculæ contingit caput, pariter quoque læuis & lubrica eſt, capiti interim non connata, ſed tantùm ligamentis articulum in orbem amplexantibus: adeò, vt & hæc cartilago non minus triangula ſit, quàm clauiculæ caput pectoris oſſi articulatum.

Mediarum

Anteriorum oſſis pectoris, mucronata cartilago, enſi cõparata, ξιφοειδὴς: malum granatum, ſcutum, clypeus ſeu propugnaculum oris, ſtomachi, & cordis. Vide in 5. tab. muſc. g.

Poſteriorum

Vertebrarum, quarum apicibus cartilago obnata eſt, idoneũ ſubditorũ propugnaculum, vt quæ nec frangi, nec rumpi, modo fragilium friabiliumq; ac durorum, neq; incidi & quaſſari perinde ac mollia carnoſaque queat.

Coſtarum cartilago, hęc non parem vndique oſtendit ſpeciem. Inferiorum enim coſtarum cartilago mollior exiſtit: vnde etiam fortaſſis nõnulli illegitimas coſtas χονδρους, quaſi cartilaginem dicas, vocari tradunt. Superiorũ verò coſtarũ cartilago durior eſt, ſolidioréq;, acin ſenibus intus oſſea efficitur. Huius cartilaginis moles in omnibus coſtis non eadem eſt. Prima namque & duodecima bteuibus donatur cartilaginibus. Sexta verò, ſeptima, octaua, longiſſimas obtinẽt cartilagines. Primæ coſtæ cartilago ampliſſima eſt, mox hanc ſecunda, & deinde tertia ſubſequuntur: duodecimæ verò & vndecimæ eſt tenuiſſima: mediarum verò medio ſe habent modo, quarum cartilagines ſubinde in progreſſu ab oſſea coſtæ ſubſtantia latiores efficiũtur. Harum vſus, vt thoracis amplitudo promptiùs dilatari, conſtringiq; poſſit, quàm ſi rigidæ & oſſis modo duræ eſſent.

Infirmarum, oſſis coccigis, cartilago, eiuſdem vſus occaſione, qua vertebrarum ſpinis cartilagines obnaſci relatum eſt.

Interiorum, nempe aſperæ arteriæ: & vel

Capitis ſeu Laryngis: & tribus conſtat cartilaginibus, quarum

Prima maxima ampliſſimaq; & anterior eſt, foris quidem gibba, intus autem ſima, ſcuto quodammodo ſimilis, non rotundo, ſed prælongo, vnde ſcutiformis appellatur. Hæc antrorſum magis prominet, tactuſque magis exponitur, & ſubinde gemina, idq; potiſſimùm in viris obſeruatur.

Secunda minor prima, maiórque tertia eſt, ac maxima ſui portione in poſterioribus laryngis ſedibus reponitur, qua cibi via deorſum à faucibus fertur. Interna huius amplitudo exactè leuis eſt, poſterior autem ipſius ſedes, ſtomachũ ſpectans, longa extuberat linea, ſecundum cartilaginis longitudinem, quaſi ſpinæ modo exporrecta, &c. Huic cartilagini nullum nomen inditũ eſt, ac idcirco peculiari nomine innominata nuncupabitur.

Tertia ἀρυταινοειδὴς: vocatur, quòd cũ integra adhuc eſt, & membrana tunicáue aſperam arteriã intus ſuccingente adhuc obducitur, illi ollarum parti ſimillima ſit, qua aquam manus lauaturis affundimus. Hæc eſt ſimplex & vnica, ſed membranis ſuis liberata gemina eſt.

Aſpera arteria omni prorſus ſanguine vacans, primariò animanti ad aeris in reſpiratione tranſitum ductúmue confert, deinde & vocis organum facilè eſt præcipuum.

Trunci reliqui, ſũt innumeræ cartilagines, vna ſerie eademq; forma ſeſe habentes. Forma quidem circulo correſpondẽt, cui quarta pars ſit execta. Cartilagines hæ in orbiculo arteriæ figuram imitantur, corpus tamen ipſorum teres non eſt, ſed quodammodo quadrangulare, multò interim latius quàm craſſius. Deinde cartilagines hæ non eandem toto corpore ſeruant craſſitiem: in medio enim craſſiores ſunt, quàm in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac velut in membranam degenerant. Extremis his ſtomachum reſpiciunt, media autem parte & craſſiori anteriorem aſperæ arteriæ ſedem efficientes.

Operculi laryngis, quod ἐπιγλωττὶς nũcupatur, eſt cartilago mollis, & ſubſtãtiæ tertiæ cartilaginis ſuperiori parti prorſus ſimilis, quæ laryngis efficitur operculũ, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in laryngem defluat. Enaſcitur aũt hoc laryngis operculũ ampla & antrorſum curuata baſi, ab interiori ſcutiformis regione iuxta partem ipſius elatiorem. hinc introrſum procedens trianguli imaginem exprimit, cuius baſim operculi à ſcutiformi cartilagine exortus, aut ipſius cum ea cartilagine connexus efformat.

De Liga-

De Ligamentorum conſtructione.

III. *Ligamentum* eſt corpus ſimilare ex oſſe aut cartilagine, aut quauis duriori mẽbrana principium ducẽs, omnis propemodũ ſenſus expers, durum, ſed tamen cartilagine, mollius, album, intus nõ catum. Horũ differẽtiæ in

Genere, ſumuntur à-

Subſtantia. Sic ligamentorum alia
- *Mollia* magisque membranea, vt omnia ferè quæ in orbem articulos ambiunt.
- *Dura*, mediam inter ligamenta, quæ articulos & cartilagines ambiunt, naturam ſortiuntur.

Situ. Sic alia
- *Extrinſecus* oſſibus obducuntur: vt molliora illa.
- *Inter* ipſa oſſa, vbi ſe inuicem reſpiciunt, contiguntque, ſituantur, quemadmodum cartilaginea propemodum vniuerſa.

Forma. Sic ligamentorum alia
- *Lata*, membranea & tenuia, vt illud quod ſecũdum cubiti longitudinem inter vlnam radiumque conſpicitur.
- *Craſſa.*
- *Teretia*, vt ligamẽtum ex dente ſecundæ ceruicis vertebræ,
- *Ampla*, & lata vt tertium humeri articuli, &c.

Ortu. Sic alia eorum principium ducunt à
- *Solis* cartilaginibus: vt laryngis.
- *Oſſibus*: vt genu, cubiti, humeri articuli, &c.

Vſu. Sic eorum alia
- *Colligant* tum oſſium articulos, tum cartilagines.
- *Continent* tendines in ſuis ſinibus.
- *Obtegunt* ſeu muniunt corpora quædam, quibus obducuntur.
- *Conſtituunt*, ſeu potiùs muſculos intercedunt ſepti alicuius ac interſtitij vice, & muſculis durum oſſis modo renixum præbent, &c.

Specie: ſũt aut

Trunci videlicet

Capitis

Totius, cũ vertebra
- *Prima*: Ligamentum vniuerſum articulum ambiens (quod & cæteris articulis commune cenſetur) forte, robuſtumque eſt, rarum tamen nihil, aut peculiare, præter robur craſſitiemque adipiſcitur.
- *Secunda* ceruicis: Ligamentum teres & validiſſimum eſt, & cartilaginis naturæ participat. Hoc ex vertice dẽtis enatum, occipitis oſſi inſeritur, quà anteriorem foraminis regionem, quo dorſalis medulla delabitur, cõſtituit. Id ligamentum firmiſſimè ſecundam vertebrã occipitis oſſi colligans vnà cum dente veluti axem efformat, ſecundum quam caput primæ vertebræ interuentu in gyrum agitur.

Partiũ
- *Linguæ* cum faucibus: Ligamentum, quod ad palatũ reflexa lingua apertoque ore ſub ipſa conſpicitur, magni vſus gratia efformatum. Niſi enim eſſet, lingua nimium aliquando retrorſum in ſe colligeretur, nec facilè exerta intrò retraheretur: præterea neque ſedẽ obtineret ſtabilem & tutam, vt quæ vndique eſſet ſoluta. Vtroque enim munere ligamentum fungitur, nimirũ vt baſis linguæ ſit firma, & linguæ finis promptè quoquouerſum pertingat.
- *Maxillæ* inferioris. Hæc maxillã inferiorem ſuperiori alligantia, ligamentis alios articulos mẽbranæ inſtar ambientibus reſpõdent, nihil ſibi quicquã peculiare vendicantia.

Thoracis

Corpora
- *Intrinſecus*, Ligamenta cartilaginea, inter omnium vertebrarum corpora ſita, quo colligantur.
- *Extrinſecus*, Ligamenta validiſſima, per totam dorſi longitudinẽ, toti vertebrarum corporum ambitui obducuntur, vertebrarumque corpora colligãt: quæ etſi vndique craſſa, ſpiſſa & robuſta, ſed mucoſo interim humore oblita ſint, tamen in anteriori corporis ſede ad vtrunque latus ob ſui craſſitiem conſpectiora euadunt: hæc obſtaculo ſanè ſunt, ne in extenſione dorſum nimium porrigatur, incurueturúe.

Proceſſus tranſuerſos, Ligamentum mẽbraneum: quod ex ſingulis tranſuerſis proceſſibus in ſingulos tota interualli amplitudine porrigitur.

Vertebrarũ, quorũ aliapoſita ad
- *Spinarum* interualla, Ligamenta membranea, ab vna ſpina ad alteram, ſpinas inuicem colligantia, & veluti muſculorum inſtrumenta.
- *Apices.* Membranæ hæ admodum craſſeſcunt, vt ad apicem ſimul coeuntes, quaſi toti dorſi ſpinæ ligamentum conſtituant, cartilaginis etiam naturæ compos.
- *Singulas* vertebras, Ligamentum quoddã ſubflauum, robuſtum, durum & validum. Ex interna enim ſede foraminis vertebræ, quod dorſali medullæ exculptũ eſt, ad radicem ſpinæ poſteriorilúe vertebræ proceſſus inter duos aſcendentes aut deſcendentes proceſſus exoritur, quod ſemper in ſubſequẽtis vertebræ eandem ſedem inſeritur, hoc præcipuo vſu accommodum eſt, ne vertebræ ſuo loco promptè exiliant, præſertim ceruicis, quum illæ laxè admodũ coarticulentur, & præ cæteris vertebris admodũ obliquè agantur.

Laryngis: Rarum aut peculiare ligamentum prorſus nullũ obtinuit, præter membranea orbicularim cingentia: deinde in ipſius medio lingula conſiſtit, quę conformatur ex cartilaginũ articulatione, & præcipuè cartilaginis tertiæ partibus, quæ primam cartilaginem acutis proceſsibus ſpectant, mox & eas colligante ligamento, & pingui totam laryngem ſuccingente tunica.

Ilij oſſis cum oſſe ſacro. Ligamẽtum robuſtum & membraneum, vniuerſam cõmiſſuram ambiens. Portio tamen ipſius in medio, vbi inuicẽ oſſa committuntur, ſeſe inſerit, ac ita valida craſſaque efficitur, vt cartilaginei ligamẽti naturã prorſus repræſentet, cuius beneficio, & demũ cartilaginis quoque interuentu illũ os ſacro vaſtiſſimè nectitur. Quemadmodũ igitur cartilaginis intereſſu & ligamento orbiculatim commiſſurã ambiente, quib. oſſa inuicẽ connectũtur, ita quoque ilũ os ſacro coarctatur.

Sacri oſſis cum Coxendicis oſſe, Ligamentũ ex latere connexus quinti oſſis ſacri cum ſexto quodammodo teres enaſcitur, atq; in acutum proceſſum coxendicis oſſis inſeritur. Ab eodem etiam latere oſſis ſacri, in oſſis coxendicis appendicem aliud ligamẽtum enaſcitur, quod vnà cum prædicto oſſa hæc firmiùs connectit, & præterea recti inteſtini & muſculorum ipſius fulcrum exiſtit.

Artuum. Vide in ſequentibus ſub ſigno A.

A. *Ligamẽta artuum aut*

Comprehendenti: videlicet

Humeri sunt ligamẽta quinq; quorum alia humerum

Deorsum extrorsumq; ne ab acetabula scapulæ labatur, continẽt: eumq; in scapulæ acetabulũ cõnectũt: & sunt 4. quorum

Vnum commune omnibus articulis, quod est amplum & membranosum, orbiculatim ex supercilijs ceruicis scapulæ principium assumit, ac totum articulum ambiens, in radicem interim capitis humeri primum inseritur, & deinde totius exterioris capitis amplitudini, ac vtriusque ceruici implantatur.

Tria peculiaria

Primum ad amussim quidem teres. Enascitur ex apice interioris processus scapulæ, & hinc procedens, internis, anterioribusq; partibus exterioris humeri capitis circumtenditur, validissimè huius capitis sedis impressioni adnatum.
Secundum similiter teres, sed crassius maiusq; primo est, ex ceruicis scapulæ superiori parte, vbi summo humero submittitur, ortũ ducit, & interius humeri caput superans, inseritur toti illi exterioris capitis regioni, quæ ad externum latus eius sinus extuberat, qui exterius caput musculi cubitum flectentium anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anteriũs latus posteriori primùm ligamenti connascitur lateri, ac simul ambo velut transuersum ligamentum efformant, caput eius musculi in sinum suum seruans.
Tertium amplũ, ex eadem cũ secundo regione principiũ nanciscitur, ac obliquè hinc porrectũ, inseritur in totã posteriorẽ exterioris capitis humeri sedem adeò, vt præsens ligamentũ posteriorem articuli ambiat regionem. vt enim amplum obtinet principium, ita quoque ampliorem molitur in humerum insertionem.

Sursum, in anteriora, ad mediam nimirum, inter summum humerum, & interiorem scapulæ processum sedem luxari prohibens. Est enim vnicũ & similiter validum ligamentũ, ab interiori quoq; processu scapulæ sursum obliquè ad summũ humerum porrigitur, articulũ humeri cum scapula nusquam cõtingens.

Cubiti seu radij, aut

Colligãt cubitũ, vel cũ

Humero, maximè cum eius exteriori capite. Ligamenta valida, sed membranea.

Vlna: & vel

Iuxta brachiale, Ligamenta reliquorum articulorũ membraneis ligamentis respõdentia. Sed ab apice processus stylũ imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis os duceretur, quod rectum est, & cæteris magis cartilaginosum vniq; tantùm ossi commissum.
Per totam longitudinem, quà inuicẽ radius & vlna dehiscunt, validũ & membraneũ ligamentum, ab acutiori vlnæ linea in radij lineam insertũ. Hoc non simplex conspicitur membrana, verùm (vt pleraq; ligamenta) ex fibris conflatũ spectatur, à radio deorsum in vlnã obliquè proreptantibus. Huius beneficio, præterquàm quòd ipsa ossa inuicẽ alligantur, interiores cubiti musculi ab exterioribus dirimuntur, & ex ipso musculi etiam nonnulli suorum principiorum robur ascisciunt.

Muniunt: & sunt sex ligamenta transuersa, quæ in externis cubiti partibus, qua brachiali articulatur, sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossium sinibus reseruantur. At hæc si in superficie spectentur tantùm, vnum esse videbũtur, totius cubiti latitudini expansum, quod dissectum, sex spectandos offert anulos transeuntibus tendinibus obductos. Vnde meritò id in sex ligamenta distinguitur, quorum

Primum, ex vlna in radiũ procedit, atq; ad cõmunẽ vlnæ radijq; sinũ refertur, à quo paruus digitus præcipuè extẽditur.
Secundum, ad externum primi ligamenti latus repositũ, soli vlnæ illiq; musculo peculiare est, qui ante paruum digitum insertionem tentans brachialis extensionis opifex censetur.
Tertium, ad internũ primi ligamenti latus habetur, soliq; radio proprium est, eos amplectens tẽdines, qui quatuor extendunt digitos.
Quartum, ad internũ latus tertij positum, angustissimũ efficit anulum, vt & tendo, quẽ transmittit, gracilis est. Ille enim à musculo procedit, qui indicem & medium à pollice deberet abducere.
Quintum, bicorni tendini, quo brachiale extẽditur, & illi, qui pollicem versus indicẽ euertit, viam largitur: quanquã interdum pollicis musculo priuatũ quoq; ligamentũ obducatur. adeò vt septẽ tũc ligamẽta in externa cubiti sede reponãtur.
Sextum, tres tendines transmittit, quorum vnus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autẽ secundo & tertio inseritur.

Vlnæ cum humero rum vlnæ

Quamuis tutissimus sit vlnæ cum humero articulus, tamen robustis quoq; ligamentis humerum vlnæ Natura commisit, quæ similiter articulum in circuitu amplexantur.

Manus extremę: huius quoque ligamenta aut

Colligãt ossa invicẽ: & vel

Digitorum, sunt membranea, & articulum solum circumdantia,
Brachialis, sunt validissima ligamenta, cartilaginis naturam referentia, & simul vnita hærentia, atq; hæc ligamenta ipsis vndique obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt, idq; potissimùm in illorum ossium interuallis, quæ in secundo ordine reponuntur quibusq; postbrachiale coarctatur.
Postbrachialis, quà mutuò ipsarum radice iuxta brachiale se spectãt, cartilaginea sunt, quæ nõ orbiculatim ossa tantùm ambiunt, verùm & in ipsorum medio habentur, qua ossa se inuicem respiciunt. Post brachialis verò cum brachia ligamenta valida sunt, per exteriora ducta.

Muniunt subdita corpora, instar tunicarum musculis obducuntur, & ne ex ipsorum cauitatibus declinent, vinciunt, tendinẽsque in suis sinibus continent. Sunt autem ligamenta transuersa, & numero duo, quorum

Vnum, vniuersæ interiori sede quatuor digitorũ exporrigitur, & pollicis etiam secundo & quasi tertio internodio eius generis expanditur. atq; hæc omnia eundem præstant vsum, quo tendines flectentes amplexantur, & anuli modo continent.
Alterum in externa brachialis regione conspicitur, omnes digitorũ tendines, qui hàc prorepunt, constringens. atque hoc latũ est, & cæteris omnibus huius generis robustius, sed interim neq; postchiale, neq; cubitum contingens.

Ambulandi. Vide in sequentibus sub signo B.

PRAETER *hæc ligamenta in manu nulla sunt, nisi & horum albo ligamenta, quæ in musculorum constitutionem ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformãt, reponere statueris. qui interdum in tantùm pertingunt crassitiem, vt cum musculi caro ipsis subsit, liuorem quendam musculis inducant.*

B. liga-

Femoris cũ coxendicis osse, sunt ligamenta duo, quorum

- *Vnum* orbiculatim articulum amplectens, crassissimum robustissimumque, ne femoris caput aliquando luxaretur, quoties varijs motibus femur magnam corporis molem sustentans mouetur.
- *Alterum* teres est, & adeò durum, vt cartilagineus neruus meritò ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in acetabuli centrum inseritur: at in humilimã ipsius sedẽ vbi adeps, non autem cartilago sinui oblinitur. Nam aliter, ac si Natura ad superiora primas femoris luxationes futuras metuisset.

B. *Ligamenta* artuũ ambulandi: videlicet

Genus cuius præter commune ligamentũ omnibus articulis obductũ, quinque & valida, robustaq; habentur, quorum

- *Primum*, partis anterioris, quæ membraneo ligamento prorsus destituitur, & tamẽ regio admodum fallax, & summoperè laboratura est, mola patellaúe simul cum illam continentibus tendinibus prætenditur, quę cum abundè articulum stringat, nullo hîc opus erat ligamento, neque etiam membraneo, omnes articulos ambiente.
- *Secundum*, partis posterioris robustum, neruosumque, quod ex media posteriori tibiæ regione originem ducens, recta sursum fertur, & bifidum vtrorumque femoris capitum posteriori sedi, quà maximè illa dehiscunt, implantatur.
- *Tertium*, mediæ partis, duabus prædictis digniori maiorique egentis firmamento, validissimum & cartilagineum ligamentum, quod ex tota prominentiori inter duos tibiæ sinus parte enatum, femoris posteriori parti, quà ipsius capita maximè inuicem distant, cum paulò ante dicto inseritur. Verùm præter hoc ligamentum, interdum adhuc mucosum quoddam & gracile reperitur, in medio genu articulo locatum, in anteriori nuper dicti regione: quod similiter à tibia in femur pronascitur.
- *Quartum*, exterioris regionis, iniurijs magis, quàm interior parentis, teres est ligamentum, femoris & fibulæ tibiaque os inuicem colligans. Huius ligamenti humilius extremum, capiti musculi substernitur, cuius tendinem ad posteriora inferioris fibulæ appendicis perreptantem, ad pedij os pollici præpositum, protenditur.
- *Quintum*, interioris regionis, quæ cæteris omnibus, & minus erat motibus famulatura, & ijs, quæ cruri lædendo occurrant minus obuiatura, ligamentum est iam dicto tum gracilius, tum mollius. Quod etsi ex interiori femoris latere enascatur, in tibiæ tamen latus non insertatur, sed velut ad aliud exterius in tibiæ priora maiori sua portione contendit.

Fibulæ cũ tibia

- *Iuxta* genu, ligamentum forte, sed vt in aliorum ossium commissuris, ab exteriori tantùm parte ossium connexum circundat.
- *Per* totam longitudinem, qua tibia & fibula inuicem dehiscunt, ligamentum membraneum est, illi par, quod in cubito repositum esse cõmemorauimus. atque id à tibiæ osse in fibulam porrigitur fibris intertextum à tibiæ osse deorsum obliquè in fibulam excurrentibus. Hoc fibulam tibiæ alligat, & interstitij ritu anteriores tibiãoccupantes musculos à posterioribus dirimit, illisque qui ipsi adnascuntur, exortus robur porrigit.

Pedis: ex horum genere alia sunt

Transuersa, quæ tendinibus obducuntur, quorum alia

Colligant, & ad ossium commissuram simul faciunt: & sunt tria, quorum

- *Primum* in anteriori tibiæ sede, ad ipsius cum pede articulũ consistit atque ad tibiæ os & fibulam refertur. hoc enim ossa cõnectit, & plurimos tendines transmittit, & est vnum simpliciter ligamentum.
- *Secundum*, ab interno malleolo, in calcis os inseritur, atque ossium quoque alligationi auxiliatur. Hic si exactè diuidatur, tria ligamenta efformat, quæ priuatim ad suos quosq; spectant sinus, triũ tendinum nomine, vt & ipsi tres sunt exculptos: quorum sinuum
  - *Proximus* calci musculi tendinem admittit, qui pollicis secundum flectit internodium.
  - *Secundus*, tendini viam præbet, tertios quatuor digitorum articulos flectenti.
  - *Tertius*, vna cũ ligamento in posteriori interioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini præparatus est, quem musculus efformat, inter pedis motores quintus.
- *Tertium*, à fibula in calcem fertur, atque ad ossium ita colligationẽ iuuat: qua autem duobus sinibus obducitur, tantùm tendinibus famulatur, seprimi & octaui musculorum pedem mouentium.

Muniunt duntaxat tendines, & ne illi ex suis finibus exurgant, vinciũt: cuiusmodi sunt ligamẽta transuersa in inferna pedis digitorum regione, vt antea quoque in manu dictum est.

Minus transuersa, quorum alia

Membranosa: & sunt quatuor, quorũ

- *Primum*, ex tibiæ osse in fibulam procedit, inferius tibiæ ossi fibulã colligat.
- *Secundum*, reliquis articulorum ligamentis respondens, quod vniuersum articulum tibiæ cum talo amplectitur.
- *Tertium*, quod omni ex parte calcis cum talo obducitur articulo.
- *Quartum*, validum est, quod à tali ceruice in tesserã imitans os implantatur.

Cartilaginosa: vt sunt ligamẽta

Tali quatuor, quorũ duo

Interius conduntur

- *Vnum*, in tibiæ ossis partem, quæ talum respicit: innascitur, id os talo colligans.
- *Alterum*, robustius, & admodum insigniter cartilaginosum, ab inferiori tali sede propter ipsius ceruicis radicem, nimirum qua calci is committitur, principiũ ducit, & calci inter duas, quibus talo coarticulatur, commissuras innascitur.

Exterius ossa ambiũt, quorum

- *Vnum* interiori primo respondet, fibulam talo nectens.
- *Alterum* tali caput ossi nauiformi connectit. Ex tali enim ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inseritur.

Calcis cum osse tesseræ simili, vnicum ligamentum & robustum.

Tarsi Ossis Cymbam imitantis } Ligamenta durissima & validissima.

Ossium digitorum, & quidem partis superioris. inferioris enim mẽbranea sunt.

De Membranarum conſtructione, in ſpecie.

IIII. *Membranæ humani corporis quãplurimæ ſunt: quarum alia corporis*

- *Totius*, Membrana, carnoſa, cuti per vniuerſum corpus ſubdita, quæ cuticula longè robuſtior craſſiorq́ eſt, & fibris quibuſdã raris, his, qui ſubſternuntur illi, muſculis adhæret, connaſciturq́ cuti verò pertinaciùs cõmittitur. Hæc non eandem in vniuerſo corpore craſſitiem obtinet, verùm quibuſdam corporis ſedibus, carnoſis fibris adaugetur, & craſſior reddita, adeò carnoſa efficitur, vt muſculi nomine donetur. Vide lib. 6. fol. 560. in 2. fig. thoracis T. V. & lib. 5. fol. 370, in 20. fig. fig. t.
- *Partiũ:* & vel
  - *Superiorum:* aut
    - *Maximè* nobilium, nẽpe cerebri, atq; huius membrana vel
      - *Extra* caluariam, ſub cute capitis eſt, ex dura matre per ſuturas enata, Græcis περικράνιος propriè, communiter verò, ὀστέον appellatur. Nam omnis membrana oſſa ambiens, communiter ipſis perioſtios dicitur. Hæc durã matrem cum cranio connectit.
      - *Intra* caluariam, cerebrum ipſum in orbẽ ambientes, quarum
        - *Vna* craſſa, ſiue dura. Craſſa meninx, & vulgo Dura mater dicitur. hæc non ſimpliciter cerebri tegumẽtum eſt, ſed contra caluariæ occurſus propugnaculum exiſtit. Nam cranium ipſa ſuccingit, & à cerebro ſeiuncta eſt, plurimumq́ ab eo diſtat, excidẽtibus tantùm vaſis cohærẽs: dum verò cerebrum attollitur & ſubmittitur (ipſum enim perpetuò pulſat & ſubmittitur, quanquam oſſe immobili contineatur) accedit, & ab eo recedit, pro inanis loci, qui intermedius eſt, ratione. Perforata eſt multis tenuibus foraminibus iuxta oſſa ethmoeidea, tũ vt aer promptè reſpirationis gratia & vapor odorum dignotionis ad cerebrum mittatur: tum vt excrementa euacuent. Vide lib. 7. 1. figura cerebri A.A.B.B. & in tertia figura P. P.
        - *Altera* tenuis & mollis, Tenuis meninx, & vulgo Pia mater dicitur, cerebro penitùs coniuncta eſt, quoniã ipſum ſtabilit ac tegit, & præterea omnes cerebri venas & arterias colligat, ne vacillent, inuoluantur, & per motus ſedem mutent, infirmæ innitentes baſi, vt quæ tam humido, molli, & propemodum fluido corpori inſideant. Idcirco enim neque cerebrum ſolum continet, ſed etiam per altam ipſius regionẽ mergitur, & quocũque permeat, totumq́ ipſum implicat, vaſis vndequaque ad ventriculi vſque ſpatioſam laxitatem exporrecta: vnde & χοροειδὴς dicitur. Similis eſt ſecundis & meſenterio. Hæc enim vtraque multis conſtant arterijs & venis inuicem propinquis, & membrana ſubtili, quæ media earum ſpatia intexit. Vide lib. 7. in 2. figura cerebri E. E. in tertia figura O.O.
    - *Minus* nobiliũ: nempe
      - *Oculi*, cuius membranę ſunt quinque: quarum
        - *Prima* adnata eſt, eò quòd alijs, quæ oculum ipſum conſtituunt, tunicis, extrinſecùs adnaſcatur, ligamentum & ipſa exiſtens, toti oculo ad oſſa circumiacentia, ex pericranio ducens originem. Vide lib. 7. in 1. fig. oculi M. Q. & 16. fig. 5. t.u. x. & 17. fig.
        - *Secunda*, primæ proxima, à cornu figura dicta κερατοειδὴς, quòd cornibus adeò extenuatis ac minutim concisis ſit perſimilis. à dura cerebri membrana nata, aduerſus iniuriam cryſtallini humoris operimentum. Vide in 1. fig. Oculi N.
        - *Tertia*, à folliculo vuæ ῥαγοειδὴς vocatur, varijs interſtincta coloribus, cœruleo & viridi, quibus ſe iam defatigatus recreet, media parte, qua pupilla eſt, modico foramine concaua, originem ex tenui meninge ducit: vnde etiam χοροειδὴς dicitur. Vide lib. 7. in fig. Oculi, G.11. fig. gg.f.f.14. & 15. fig.
        - *Quarta*, quæ innata & propria humoris cryſtallini eſt tunica, non modò cepæ tenui cortici eſt ſimilis, verum etiam araneis tenuibus eſt tenuior atque albior, vnde ἀραχνοειδὴς appellatur. Hæc non totum veſtit humorem cryſtallinum, ſed quæ eius pars vitreo humore inuehitur, prorſus ſine munimento eſt, ac tunicæ expers. Vide in 1. fig. Oculi, B.12. fig. h. h.
        - *Quinta*, à retis ſimilitudine, amphibliſtroides appellatur, ex nerui viſorij ſubſtantia, ſoluta dilataq́ naſcitur. Humori vitreo nutrimentũ ſuggerit, vtpote plena arterijs & venis pluribus maioribusq́, quàm moles ipſius requirebat. Verùm cùm neruis omnibus, qui à cerebro ſunt, portio quædam meningis choroidis procedit, arteriam venámq́ deferens, quæ corpus illud reticulare continet, ac ſuperius deſcriptam tunicam conſtituit, Vide in 1. fig. oculi. E. 13. fig.
      - *Naſi*, membrana, quæ nares intus ſubiungit, à dura matre oritur, eſtq́ cõmunis &, continua ei, quæ os, linguam, pharyngem, laryngem, aſperam arteriã, œſophagum, ac ventriculum totum intrinſecus integit.
      - *Linguæ*, membrana ſeu tunica ori communis, ad baſim qua oſſi hioeidi affixa eſt, magna fortisq́ ſedis ac firmitudinis gratia apparet, celeris verò motus cauſa ad extremitatem tenuis.
      - *Laborum*, communis eſt membrana oris, continua interni ſtomachi, ob quæ lege conſortij per vomitum inferius labrum tremit.
  - *Mediarum.* Vide ſignum A.
  - *Inferiorum.* Vide ſignum B.

A. *Membranæ* partiũ mediarũ corporis humani sunt vel

Principalium: nempe

Cordis, cuius membrana siue tunica περικάρδιον, vulgo capsula cordis vocatur, cuius radix non ex ipso cordi corpore, sed ex vasis inde procedentibus oritur: quorum alterum est maxima arteriarum sinistra parte situm: altera vena, à iecore sursum versus per dextram regionem tendens. Cæterùm pericardiũ hoc pectori membranarum intersepientium vicinio connexũ est, qua maximè ipsius vertex, & quædã vtrinq. verticis partes habentur, non autẽ cordi cohæret, verùm parua quædam regio intermedia est, motui cordis accommoda, in quam aquea quædam humiditas colligitur, interim tam copiosa, vt cordis palpitationẽ excitet. basis ipsius orbicularis est, deinde paulatim restricta ipsi cordi similiter, desinit in verticem turbinatum, ossi pectoris coniunctum. Pericardij situs vt medius est inter contraria, sic & substantia in extremorum medio consistit. Tanto enim osse mollior est, quanto pulmone durior: vnde & cordi ceu vallum & septum tutum circumdatur. Vide lib. 6. in thoracis. 3. fig. B.C.D.E.F.G. & 4. fig. A.B.B.

Orificiorũ quatuor vasorũ in corde, quibus membranæ vndecim velut opercula quædã adnascuntur, quarum in

Dextro ventriculo, sex sunt

Tres in orificio venæ cauæ, fortis, intro pertinentes, crassitie, robore ac magnitudine insignes, quas trisulcas appellarunt, quòd mutua ipsarum inter se compositio cuspidum telorum eminentijs atque angulis penitùs est similis. Vide lib. 6. in 7. fig. thoracis K. L. M.

Tres in orificio venæ arteriosæ, intus foras spectantes, quas à figura literæ Σ, σιγμοειδεῖς appellarũt. Vide lib. 6. in 8. fig. thoracis E.F.G.

Sinistro, sunt quinque

Tres in orificio magnæ arteriæ, intus foràs etiã spectantes, & σιγμοειδεῖς eadem ratione prædicta appellatæ. Vide lib. 6. in 10. figura thoracis B.C.D.

Duæ tantùm in orificio arteriæ venosæ, foris, intrò pertinentes, quarum figuram nemo cuipiam rei assimilare est ausus. Vide in 9. figura thoracis E.F.

Ex his membranis, quæ intus foras feruntur, paratæ ob id sunt, ne materiæ remigrarẽt. Quæ verò foris intrò, quæ maiores & fortiores sunt, non obid modò, sed vt etiam attrahendi essent instrumenta.

Minus principalium: & quidem

Similariũ: videlicet

Arteriarum sunt duæ: quarum

Exterior rectis fibris, & quibusdam mediocriter obliquis, transuersis nullis contexta est.

Interior, crassior, durior, transuersas habet fibras.

Costarũ: sunt membranæ tres, quarũ

Vna araneæ modo prætenuis, sibiq́ue ex toto similis, toti interno thoracis sinui subtenditur, πλευρὰς ὑποζωκῶς, id est est costas succingens, vnde vulgò pleura appellatur, in qua fit pleuritis. Hæc qua parte costarum ossa subiungit, pulmoni vice propugnaculi est, ne dum ipse, respirante animali, agit, nudis ossibus incidat. Qua verò parte sunt, quæ partes inter costas medias vocamus, ibi musculorum ac vasorum gratia comparata, musculis quidem tunicam, vasis verò vehiculum quoddam ac veluti stabilimentum præbet.

Duæ, ex priore vtraque parte singulæ: totum thoracem διαφράττοντες, hoc est intercipientes, nascuntur, quæ recta linea ad pectoris longitudinem mutuò sibi cohærent. Nonnunquam tamen & parte superiore ad pectoris latitudinem inuicem distant. Inseruntur tutò posteriori parte vertebris spinalibus, anteriore per medium pectoris os ad clauiculas vsque ascendunt. Basis ipsarum superius septi partibus obiecta est, ita vt circulum ipsius interiorem contegat. Vius harum est, vt duos thoracis sinus efficiant, quò, si quando vulnere magno in alteram eius partem recepto, respirationis opus perierit, quod per illam partem fiebat, alter sinus incolumis actionem saltem dimidiam tueatur. Deinde, quo arterias indidem sitas, venas, neruos, stomachum & pulmonem totum thoraci colligent, omniaque ea contegant. Vide lib. 6. in 1. figura thoracis H. H. & L.M. N. O. & T. V. in 2. figura thoracis G. G. I.I.H, *K*.

Instrumẽta lium: nẽpe

Pulmonis: membrana tenuis, portiones quasdam eorum neruorum, qui propter stomachũ infernè ad ventriculum feruntur, accipiens

Asperæ arteriæ: sunt mẽbranæ duæ: quarum

Interna, quæ ligamentis, cartilaginibus & circulis intùs obtenditur, exactè orbicularis, omnia demulcens, densa, tenuis, modicè sicca, rectis ad longitudinem fibris contexta.

Externa, foris omnia velut operculum contiestit, eadem structuræ ratio ad extremas vsque fibras seruatur.

B. *Membranæ* partium inferiorũ corporis humani sunt aut

- *Maximè* principũ: & vel
  - *Nutritionis*, nempe Hepatis: cuius membrana seu tunica tenuissima est, & à peritonæo originem ducit.
  - *Generationis* aut:
    - *Virorũ*, nempe testiũ, quorũ alię
      - *Communes* vtriq; testi. Ambos enim testes vnà cum ipsorum peculiaribus tunicis & seminarijs vasis, cutis ipsa & membrana carnosa perinde atque vniuersum corpus amplexantur, & duas vtrisque testibus communes statuunt membranas: cutis quidem vnam, alteram membrana carnosa, ὄσχεον dicitur, Latinis scrotum. Vide lib. 5. in fig. 20. ventris, r. s, t.
      - *Propriæ*: sunt duæ mẽbranæ singulos testes inuolnẽtes: quarũ
        - *Interior* tenuis est, carnosa, exanguis, alba, Græcis dicitur ἐρυθροειδὴς. Vide lib. 5. in 22. fig. ventris L. & 23. fig. Q. P. L.
        - *Exterior*, quà hanc carnosa membrana cõtingit, fibris quibusdam membraneis illi connascitur, adeò sanè frequentibus, vt interdum has aliam testium tunicam constituere videatur.
        - *Interior*, quà testem ipsiúsque vasa respicit, læuis, & aqueo quodam humore obducta est, neque vlli penitùs corpori connascitur, præterquã quòd elatiori sui parte, quà ex peritonæo procedit, illic peritonæo cõtinuatur, adnascitúrque: quin & inferiori testis parti validè applantatur.
        - *Exterior*, vide in 20. figura ventris u. & 22. fig. γ. φ.) valentior est, internæ vehemẽter eius parti inhærẽs, Græci δάρτον appellant: à peritonæo procedit: cuius superficies
    - *Mulierũ*, videlicet
      - *Vteri*, mẽbrana (vide in 26. & 27. fig. ventris E. E. E. E.) prẽter peritonęum simplex, durior & neruosior omnibus fibris ei intertexta: quia nõ modò semẽ attrahere in coitu, sed etiã retinere, vbi cõceptum est, & excernere, quãdo absolutus fœtus est, oportet. Sed & venis multis & arterijs intercepta. Non est æqualis in omnibus. Variet enim
        - *Magnitudine*. Nam
          - *Maior* est in
            - *Grauidis.*
            - *Adultioribus.*
            - *Iis*, quę venerem expertæ fuerunt.
          - *Minor* est in ijs
            - *Quæ* nunquam fuerunt grauidæ.
            - *Quæ* venerem nunquã expertæ sunt.
            - *Quæ* augentur adhuc.
        - *Crassitie*: & vel secundum
          - *Aetatem*. Nam ætate prima, vt exigua, ita quoque tenuis est: si menses recesserint, pro ratione magnitudinis etiã gracilescunt. Si iam vterum gerere mulier, & mensibus purgari desinit, vt magnitudo imminuitur, ita crassities augescit.
          - *Tempus* menstruorum. Nã tempore menstruorum crassus vterus & tumidus est, quippe humiditate sanguinea tunc irrigatur. Tenuis & siccus est, cùm longissimè ab hoc tempore existit.
          - *Conceptum*. Nam quæ vterũ gessit, crassior: quæ sæpe gessit, crassissimus. Rursus in principio conceptus crassus: cùm autẽ tempus pariendi instat, maior quidem, sed tenuis euadit, in medio tempore mediocriter se habet.
      - *Testium*, quorum vtrique propria membra, qualis est in maribus, quã δάρτον dicunt, est. Erytroide verò & scroto carent. Vide in 24. fig. ventris O. O.
      - *Fœtus*, quę tres mẽbranę inuoluũt in vtero, tenues & aranearum telis similes, quarum
        - *Exterior* tenuis quidem, verùm successu temporis crassa & fortis, totam integit vuluam interiorem. Græci χόριον, nos Secundas appellamus. Vide lib. 5. in 28. fig. ventris F. K. Q. R.
        - *Altera* subsequitur tenuissima, quæ à figura farciminis ἀλλαντοειδὴς dicitur, ex fœmineo semine generatur, initium suum ex meatu vrinario ducitur, & prius oritur quàm amnion. Ad vteri apices emergit longa & angusta, vt quæ eminentibus tantùm partibus capiti, clunibus & pedibus incumbit. Vsus eius fœtui est, vt vrinam animalis iam efformati recipiat. Vide lib. 5. in 28. fig. ventris. G. G. L. L. O. P.
        - *Tertia*, tenuis, totum fœtum orbiculatim amplectens, quæ à mollitie ἄμνιον dicitur, & ipsius fœtus sudorem excipit. Vide lib. 5. 28. in fig. ventris M. M.
- *Minus* principum. Vide signum C.

C. *Mẽbranæ partium minus principum, sunt vel*

- *Similarium*: videlicet venarum, quarum vnica tunica est, quę rectas fibras, & quasdam mediocriter obliquas obtinet.
- *Instrumentalium* earum
  - *Ventris*: cuius duę sũt mẽbranæ: videlicet
    - *Peritonæum*: cuius
      - *Natura* tenuissima est, sed firmissima, latis & continuis aranearum telis similima. Peritonæũ dictum, quòd omnibus tum visceribus, tum intestinis, tum vasis, quæ inter septum transuersum & crura sunt, item quòd vesicæ & vuluæ obtendatur, aut quòd horum omnium sit inuolucrum. Oritur ex musculorum transuersorum extremis carnosæ septi particulæ, inde ad dextram & sinistrã, ad ilia vsque, ad lumbi vertebras procedit. At extremitas eius superior inferiori diaphragmatis parti adhæresc it: inferior verò, ossibus pubis & ilium committitur, A' septo iuxta sinistram connectitur cum ventriculi initio, quod os ipsius dicitur, &c. Quod si priuatim absque omnibus, quæ id contegit, inspicere voles, circulum quendam aut sphæram referre tibi videbitur. Ad inguina perforatum est, & tenuissimum, vnde facilè ibi dilatatur aut disrumpitur. quo rupto, omentum aut intestina in scrotum deuoluuntur. Vide in lib. 5. 1. 2. & in 10. figura ventris A. A. B. C. D.
      - *Vsus* sunt quinque
        - *Primus*, quo vniuersas partes subiectas, ventrem & intestina viseraque infra septum sita, contegat.
        - *Secundus*, quo hæc ipsa, ab extrinsecus incumbentibus musculis interstinguat: ne quando tenuium intestinorum aliqua, in media inter ipsos spacia incidant: & dum premunt aut premuntur, arctant, aut arctantur, inflant, aut inflantur, motus illorum impediant, ipsaque difficilimè recrementa deorsum transmittant.
        - *Tertius*, quo sicci alimenti superflua septi auxilio propellat.
        - *Quartus*, quo velut tegmen exactè circumtensum constringat omnia, ne ventriculus & partes ventriculo propinquæ promptè flatibus prehendantur.
        - *Quintus*, quo omnia quæ sunt sub septo, ab eo colligentur, velut pelle quadam vnumquodque priuatim tegatur.
    - *Omentum* Græcis σπλαγχνον, antiquis rete appellatur, ex duabus tunicis, à peritonæo ortis, densis & subtilibus mutuò sibi incumbentibus, multis præterea venis & arteriis, pinguedine non pauca contextum. Marsupium, sacculum & peram repræsentat. Huius vsus, vt ventrem cuius fundo insidet, foueat, innatumque calorem per inediam tueatur. Quibusdam non multò infra vmblicum consistit, quibusdam ad pubis ossa descendit. Vide in 2. fig. ventris Q. Q. Q. Q. & 3. fig. *a. a. b. b. c. c.* & 4. fig. *e. e. f. f. g. g.*
    - *Mesenterium*, media intestina complectitur: originem ducit ex peritonæo iuxta spinam: omnes venas ex iecore in ipsum descendentes, vnà cum vicinis arteriis & neruis, in orbem complectitur, quemadmodũ intestina: ad quæ illæ excurrunt, vbi ceu radices in arboribus inseruntur, ac deinde inuicem coëuntes, ad vnum omnes principium perueniunt. Porrò natura mesenterium machinata est, ne vasa, dum animal salit aut cadit, frangantur, rumpantur & afficiantur. Vide lib. 5. in 10. fig. ventris K. & 11. fig. L. L. M. N. O. O. P. Q. R. S. T. V. X. Y. & 12. figura I.
  - *Ventriculi*, cuius tunicæ duæ, quarum
    - *Interna* membranosior est, rectis fibris supernè deorsum procurrentibus intertexta. Attrahit enim ventriculus cibum & potum per stomahum, huiusmodi fibris ceu manibus eliciens. Vide in 13. figura ventris. *m.*
    - *Media*, carnosior tran suersis fibris, quibus propellat, quales habent duæ intestinorũ tunicæ: idque bona ratione. Si quidem intestina distr ibutioni dicata sunt: ventriculus autem, stomachus & os, ne iniuria afficiantur, constructa sunt. Vide in 17. fig. ventris I.
    - *Eterna*, à peritonæo pronata. Vide in 17. fig. ventris k.
  - *Intestinorũ*: sunt mẽbranæ duæ, quarum
    - *Interna* carnosior est, & villis transuersis intertexta. Vide in 9. fig. uentis h.
    - *Media* membranosior est, & villis quoque transuersis intertexta. Vide in 9. fig. ventris 1. 1.
    - cum vt
      - *Facultas* ipsorum expultrix sit robustior.
      - *Ipsa* instrumenta ab iniuriis omnibus sint tutiora.
    - *Externa*, à mesenterij pronata membranis. Vide, 9. fig. L. L.
  - *Lienis*, membrana à peritonæo ducitur, quæ ex omni parte ipsum inuestit, & operit, ligamenti viam præstat.
  - *Renum*. Vide in 22. fig. ventris *o. o. p. p.*
  - *Vesicæ* sunt duæ, quarum
    - *Exterior* à peritonæo oritur. Vide in 20. fig. ventris *p.* & 22. fig. *r.* & 23. fig. *r.* & 24. fig. T.
    - *Interior*, plus quàm duplo crassior, ipsius vesicæ propria est, cui omnis fibrarũ species inest, quarum varietas efficit, & maximè obliquarum, ne cõtinua intempestiuáue excretio fiat. Vide in 23 fig. ventris *r.* & 26. fig. L.

De Glandularum constructione, in genere.

V. *Adenes*, Latinis glandulæ, sunt omnium corporis partim summè imbecilles & fluxionib⁹ imprimis obnoxię. Harum differentiæ in

- *Genere*: sumuntur à
  - *Qualitate*. Quædam enim
    - *Mollior*, rubicundior, & quercinæ glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur, quę principio gracilium intestinorum nõ procul ab inferiori orificio ventriculi exporrigitur, &c.
    - *Durior*, glandi quercinæ forma similis, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet: cuius generis in cerebro est, & forsitan in mesenterio, & reliquo corpore passim, &c.
  - *Vsu*. Quædam enim conferunt ad
    - *Vasorum* firmam distributionem.
    - *Humectationem* vasorum.
    - *Superfluorum* excrementorum collectionem.
    - *Cauitatum* implctionem.
    - *Lactis* generationem, &c.
- *Specie*. Vide in sequentibus signum A.

A. *Differētiæ* glādularum in ſpecie variæ ſunt. Quædā enim habentur in

- *Capite*: & vel in
  - *Cerebro*, eſt glandula vna: cuius
    - *Natura*, pini nucem refert, ſubſtātia glāduloſa, ad principium Fornicis meatus qui à medio ventriculo ad poſteriorem, ſpiritum animalem tranſmittit, incumbit. Græcis dicitur Conarium. Vide lib. 7. in 7. fig. cerebri L. & in 8. fig. cerebri M. & 10. fig. D.
    - *Vſus*. Vaſorum firmamentum exhibet.
  - *Meatibus* ex cerebro ad paltaum, glandula vna exiſtit: cuius
    - *Natura* Infundibulo ſeu pelui, in quam cerebri pituita defluit, ſubdita eſt, quæ manifeſtam habet cōcauitatem, quam os quoddam coli aut ſpongiæ modo peruium excipit. Vide lib. 7. in 16. fig. cerebri A. & 17. fig. & E.A. 18. fig. A.
    - *Vſus*. Superflua ex ventriculis prioribus cerebri, necnon particulis ſuperiacentibus, per canales, à medio cerebri ventriculo ad palatum deſcendentes, recipit: huic per palatum excernuntur.
  - *Faucibus*: & ſunt tres, quarum
    - *Vna* ad laryngis radicem aſperæ arterię lateribus adnata, cæteris humorem procreantibus glandulis, craſſior & ſpiſſior. Humore meatum imbuit, non fluido quidem, ſed viſcido & pingui: & ad vocem magnum vſum præſtat. Vide lib. 2. in 6. tab. muſc. L.
    - *Secunda*, elatiùs laryngi apponitur, vtrinque in lateribus vna reponitur, vtcunq; inſignis, & glandi forma perquàm ſimilis. Subſtātia cōſtat aliis glandibus ſimili, at impenſius fungota eſt. Has Græci παρίδια appellant. quòd gargareonis latera reſpiciant. Item ἀμυγδάλας vocant, hoc eſt tonſillas & amygdalas, quòd amygdalis aſſimiles ſint. Vſus autē harum, vt ſaliuam procreent, ac aſperam arteriam & ſtomachum quoque cum tota oris amplitudine humectent. Vide lib. 2. in 6. tab. muſc. F. & in tab. muſc. laryngis. M.
    - *Tertia*, inguinum & axillarum glandibus reſpōdet: numeroſa enim ſub aurum radicibus, & vniuerſo ſpatio inferiori maxilla conſcripto continetur. Nullo peculiari nomine donata. Hæc cauitates omnes exactè implet, vaſorum diductibus vel diſtributionibus præficitur: partes ſuā humectandi vi imbuit. Vulgus his, quæ in porcis & cæteris quibuſdam animalibus in deliciis habētur, veſcitur. Vide in 1. tab. muſculorū. A. & 2. & tab. muſc. H.
- *Thorace*: atq; vel in
  - *Māmillis*
    - *Virorum*, aridæ ſunt & perquàm pauciſſimæ glandulæ. Vide in 25. fig. ventris. D.D.
    - *Fœminarum*, & quidem venerem
      - *Nondum* expertarum, & inuencularum, quibus iam mammillæ in molem attolluntur: glandulæ compactæ & duræ, nulloque lacteo humore oppletę. Vide lib. 5. in 25. fig. ventris. D.D.
      - *Expertarum*: quarum
        - *Natura*. Ad pupillæ centrum vna magnaq; & mamillæ modo effigiata habetur glans, cui altæ frequentes, ſed paruę, & amygdalis, à cortice liberatis, ſimiles in circuitu accumbūt, duriori adipe, & venarum & fibrarū ex carnea mēbrana in cutem pertinentium interuentu mutuò commiſſæ connatęq;. Vtcunq; tamen māmillæ aliquando flaccidæ propendeant, carnea mēbrana à muſculis nō abſcedit verùm glandulæ illæ vnà cùm adipe nō amplius cōſtructæ, ſed flaccidæ à carnea mēbrana laxantur. Mulieres enim lactantes, & vltimis menſibus vterū gerentes, has venas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipſæ etiam glandulæ eo abundant, & ob id molliores, & fungoſæ admodū, neq; ita inuicem continuæ reddūtur, & illum tonum nō amplius ſeruantes, neque amplius duriuſculo illas ſuſtinente adipe, ſenſim flaccęſcunt & propendent. Vide lib. 5. in 25. fig. ventris D.D.
        - *Vſus*. Lactis generationi ſubſeruiunt: vaſorum portiones firmant ac roborant.
  - *Iugulo*, ſub pectoris oſſe. Græci θύμοι, Latinis glandium, molle ac rubicundum eſt, in elatiſſima thoracis ſede extructum: vt ab omni noxa frequentiſſimas vaſorum diſtributiones hāc ſuſpenſas, immunes ſeruaret. Vide lib. 6. in 2. fig. thoracis. F.
- *Ventre*, & vel in
  - *Stomacho*, ſunt glandulæ, quę ei adnaſcuntur, vt ipſius cauitas ſemper humecta ac velut vncta eſſet. Vide lib. 5. in 14. fig. ventris F.F.
  - *Inteſtino* ieiuno: glandula, ad ſuffulcienda, vaſa ei inteſtino propria, ac quarundam corporis glandularum modo amplitudinem eius lento humore irrigandam. Vide lib. 5. 12. in fig. ventris i.i.
  - *Meſenterio*: corpus glanduloſum, quod πάγκρεας appellatur. Quum autem vena, arteria, neruus inibi in ramos diuaricentur, meritò ſciſſuras earum, ob quas facilius afficiuntur, glanduloſo corpore repleuit. Huic molli ac mediocriter cedenti materiæ, vaſa hæc omnia implicuit, ne duro ſtatim corpori incidant. Vide lib. 5. in 12. fig. ventris, l. & 11. fig. L.L. & 10. fig. ventris L.L.
  - *Veſica* colli: glanduloſa corpora, quæ ἀδ ιμοειδεῖς σφραγίτας nominēt, ad humilimam veſicę partem reponuntur, medium quodammodo inter veſicæ corpus & illius ceruicem. In his ſperma continetur, quod in coitu repētè elabitur. Vſus huius ſunt, tum quòd ad venereū coitū excitet, tum quòd in coitu delectet, denique quòd craſſus is ac viſcoſus inſtat olei, meatum vrinarium humectet, & inungat aduerſus vrinæ raſionem, & ne exſiccatus cōſideat, prohibeatq; quominus per ſe lotium ac ſemen facilè ferantur. Vide lib. 5. in 22. & 23. fig. ventris ξ.
  - *Pene* glans carnoſa, in extrema penis regione obnaſcitur, quæ meatum vrinæ ſeminiq; communem non ſubſtractū duntaxat vt corpora illa exigit, verùm eum in ſe complectitur, meatumq; ambit, qui hic reliquo ipſius ductu amplior efficitur, & rurſus ſuo ſine arctatur. Vide 20. fig. x.

SVNT *& aliarum quarundam corporis partium glandulæ: videlicet axillarum, & inguinum, &c. quæ ad cauitates potiſſimùm & ſinus replendos accommodantur.*

De Adipe.

VI. Adeps στιμμὴ Græcis appellatur, qui nisi extremè homo emacietur, vndiq; propemodum, inter cutem, & membranam carnosam copiosissimè continetur. Ex venis enim compluribus & arteriis, membranam perreptantibus, atq; inter illam cutemq; propagatis, plurimus sanguis resudat, membranæ frigiditate, caloriscq; inopia, in adipem seu pinguedinem degenerans. Cæterùm vti obesorum ventriculi adipem aliquando satis etiam copiosum intus adnatum exigunt, quemadmodum & exteriori superficiei coli intestini, quà id recto proximum est, & ipsi quoq; recto, pingues quidam appendices adnascuntur: continet Mesenterium, & maximè eius membranæ, præter vasa & neruos, multum adipem in sui medio: sic quoque omenti adeps, quo abundat, in obesis hominibus plurimus est, in macilentis modicus, in extremè siccatis, & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò venis & arteriis omenti attensus, ad vasorum quidem latera duntaxat mediocris est, superius verò ac inferius quoque, quibus multus accidit: adeò vt illis etiam vasa alioquin gracilia pinguedinem prorsus occultentur. Natura præterea cluni bus copiosissimum adipis obduxit, vt illi adipe puluinaris vice vterentur. Generatur adeps (vt antea dictum) ex sanguinis parte pinguiore, tenues venas effusa, frigoris vi congelata: affusa autem siccis corporibus ac tenuibus, vt ipsa perpetuò pinguedine natiua humectet, quæ celeriter in diuturnis mediis, ac vehementibus exercitationibus, & coloribus immodicis exiccatur, atque indurescit. Adipis autem carnosæ membranæ vsus est, vt corpus vestis modo calefaciat frigoris tempore, & si Soli homo exponatur, vestis quoq; modo refrigeret, calorem, quo minus penetret, inhibens. Porrò est adeps colore albus, quòd membranæ, cutisq; , & alia, quibus ahæret, corpora alba, neque carnis modo rubra sint.

De Venarum constructione, in genere.

VII. *Vena* est pars instrumentaria, teres, fistulæ instar cauata, & vniuerso cor pori sangui nem partes enutriturũ, vnà cum naturali spiritu insigniter caligino so deferens. Harum differentiæ in

Genere sumuntur à

Substantia Venę vnica peculiari propriáve cõstant tunica, quæ colore, crassitie, & forma membranis respondet, sed aliàs ab illarum natura plurimùm discrepat. Membrana namque simplex ac similare corpus censetur. Venarum autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similaribus partibus fibris scilicet conformatum, quæ substantia quidem forma & colore musculorum fibris respondent, actione autem plurimùm ab illis variant. Hæ enim carnea musculorum substantia obsitæ, arbitrio: illæ verò nulla carne implicatæ, naturali motui præficiuntur. Cæterùm triplex fibrarum genus à natura constructum est, rectum videlicet, obliquum, transuersum. Ac rectæ quidem fibræ sunt, quæ secundum organi longitudinem expanduntur, & attractioni conducunt. Obliquæ, quæ secundum obliquum organo obducuntur: & retentioni conducunt. Transuersæ, secundum corporis latitudinem exactè transuersim locantur, corpusq; orbiculatim ambiunt, expulsioni conducunt, &c.

Vsu. Rerum summus Opifex omnes venas primaria ratione creauit, vt sanguinem singulis corporis partibus deferant, &c.

Species sunt

Capitis. Vide in sequentibus signum A.

Trunci & vel

Thoracis, & vel iuxta

Septum trãsuersum. Vena caua ex gibba hepatis parte, sursum per septum ascendens, diuiditur in ramos

Maiores. A septo namq; transuerso ramus insignis, ad dextrum cordis sinum, ceu ex latere ipsius, insinuatur, qui tunicam arteriæ similem in corde nactus (vnde arteriosa vena dicitur) inde in pulmonem dispergitur, sanguinem elaboratum conferens. Deinde tanquam ab initio, quadantenus à dextro sinu deductus, deinceps autem Thymo inuectus, rectà sursum ad iugulum fertur, atque in duos ramos insignes scinditur quæ venæ iugulares externæ seu superficiariæ, nonnullis apoplecticæ vocantur, vtrinque singulæ: à quibus, vt antea dictum, omnes ferè partes superficiariæ tum colli, tum capitis nutriuntur. Vide lib. 3. signum T.

Minores. Hi in septem ppagines rectè distribuuntur, quarum

Prima ex ipso statim ramo insigni vtrinq;, per vniuersum septi transuersi corpus mittitur. C.

Secunda, coniugij expers, ἄζυγος dicitur. Hęc quintam spinæ vertebram ascendens, deorsum cõtorquetur, quibusdam paulo suprà cordis aurem ad dextrum: in nonnullis, sicut & hominibus, quà iam auriculam attingit vena caua: quanquam etiam hodie in hominibus & canibus paulò supra aurem inuenerimus. Cæterùm per spinam delata, octo costis inferioribus, nonnunquam nouem & decem ramulos mittit, singulis vtrinque vnum distribuens. F.

Tertia, ex ramo illo insigni in cor, priusquam omnino sinum ingrediatur, procedit, quæ basim cordis coronæ modo, vnde στεφανῖτις dicitur, cingens, in totam substantiam eius tandem perrepta: ac nonnunquã gemina, vt duæ coronales arteriæ, visitur. E.

Quarta priusquàm vena caua thoracem excedit, prodit, quatuor, nõnunquam tres, nonnunquã duas superiores thoracis costas alens: tũ quæ circa scapulas sunt loca, & nonnullos etiam ex interioribus colli musculis exiles venulas ad sextã vertebrã in ipsa foramina insinuans. K.

Quinta, proximam huic quæ sublimes thoracis partes alit, radicem habens ad manus vtrinque, per axillam porrigitur, in cubito interior apparens, de qua inferiùs dicetur. I.

Sexta, ab ipsa caua, postquam in iugulares diuisa est, vtrinque extra thoracem ascendit, per humerum & brachium excurrens, vnde humeraria dicitur, de qua deinceps dicetur. a.

Septima, ab his iugularibus externis, parte interna emergit, duas iugulares internas seu profundas faciens, quæ etiam apoplecticæ appellantur, à quib. profundè omnes tum colli, tũ capitis partes nutriuntur. S.

Os pectoris, seu sub pectoris osse sunt venæ duæ, non statim à vena caua, aut cordis arteria enatæ, verùm cum iam prope iugulum fuerint, inde duos ramos insignes emittentes deorsum per totum pectus, reuocatos, vtrique mammæ inserunt: in quo errabundo ductu sanguis continuò thoracis motu concutitur, ac incalescit, tandem ex vasis, à mammillis receptus, in lac conuertitur. L.

Ventris. Vide in sequentibus signum B.

Artuum. Vide in sequentibus signum C.

A.

Capitis venę originem trahunt à vena caua in iugulo, vbi poſt quam pectoris oſſis ſummum tranſcendat, in duos trũcos diducitur, ac ſtatim à diuiſione vena, quæ axillam petit, principiũ obtinet: quod autem alterius diuiſiõis illius trunci adhuc ſupereſt, à media primæ thoracis vertebræ corporis ſede ſurſum extra thoracem protẽditur, & cum clauiculam pectoriſque oſſis ſummum ſuperauit, in duas impares venas (quæ iugulares appellãtur) ſcinditur: quarum

Interior, (lib. 3. S.) quæ exteriori magis quàm pleriq; arbitrantur gracilior eſt, ſecundum aſperę arteriæ latus aſcendens, nonnullas capillorum modò prætenues venulas aſperę arteriæ contermineſque, mẽbranis cõmunicat. Hęc enim cùm ſui lateri ſoporali arteria verſus cerebrum fertur, ac in aſcenſu graciles ramulos membranulis ſexti neruorũ cerebri paris neruos colligantib. digerit, vniuerſo ductu ſoporariæ arteriæ ad caluariam vſque baſim commiſſus. quò cum peruenit, in duos æquales ſcinditur ramos, quorum

*Ampli*or, in duos dividetur ramos: quorũ

Maior obliquè retrorſum, ſecundum caluariæ baſim ductus, caluariam ſimul, cum quodam arteriæ ſoporalis ramo ingreditur, foramine vtens, ſexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Qui cum per foramen caluariam ingreſſus fuerit, in duræ cerebri membranæ ſinum ſubinſtrat, qui ad latus habetur maximi in occipitis oſſe foraminis, quo dorſali medullæ via præbetur, ac inde ſecundum, tertium & quartum duræ cerebri membranæ ſinum cum arteria. Cæterùm ab his ſinibus numeroſæ exoriuntur propagines, quarum aliæ ad cerebri membranam duram, aliæ ad tenuem, aliæ ad plexum efformandum tendunt.

Minor, in elatiorem muſculorum ſedem pertinet, qui anteriorem ceruicis vertebrarum regionem occupant, ſtomachoque ſubiacent.

Gracilior, in duas partitur propagines, quarũ

Maior, ſoporali arteria penitus relicta, priuato foramine caluariam ſubit, in duram cerebri membranam digeritur.

Minor, priuſquàm maior in durã cerebri membranam digeratur, ad auditus organum permeat, foramineque vtitur ſibi & neruulo cuidam quinti paris neruorũ cerebri communi.

Exterior, (T) ſub cute ac lato buccas mouẽte muſculo, ſecundum colli latus ad fauces porrigitur, exteriorem efformans iugularẽ, quæ nõ pari ſemper modo (vt in vociferantibus, aut viſpiritum retinẽtibus, & vetulis obſeruamus) per colli cutem fertur, ſed ferè quadruplicem diſpoſitionis ſpeciem proponit, quarũ

Prima, (quam frequentius eſt cernere) ea eſt, qua vnus tantùm ramus ſub cute ad fauces vſque cedit, in ipſo progreſſu nullibi inſigniter diſciſſus, ſed duntaxat graciles ramulos in muſculos cutemque inferens. Vide lib. 3. 1.

Secunda, (V) ea eſt, quæ in medio ductu iuxta colli longitudinis medium iugularis in duas inſignes diuiditur venas, quarum

Vna in priora tendit.

Altera in poſteriora properat.

Tertia, quę rariùs accidit, nimirum qua propter clauiculam adhuc, vbi humeraria originem ducit, in duas diffunditur propagines, quæ ſurſum ſub cute inuicem diſtantes feruntur. Accidit tamen aliquando, quod altera neq; illa ſanè minor propago, muſculo reconditur, qui à pectoris oſſis ſummo & clauicula pronatus, mãmillari temporis oſſis proceſſui inſeritur: atque in eum modum ſubmerſa, frequenter adeò inſignis occurrit, vt etiam nõnulli diſſectionum profeſſores, internam iugularem hanc appellaſſe videantur.

Quarta, extertia paratur, aliquoties enim illæ propagines inuicem perpetuò diſtant, ac nũſquã ſe mutuò cõtingunt. interdum verò ad humiliorẽ faucium ſedem mutuò rurſus coëunt, ac ex ambabus vna conſtituitur vena, quæ mox bipartita, in ramos celſat. Vtcunque igitur exterior iugularis aut vnica vtrinque, aut in medio per collum ductu, aut ſtatim à clauiculis gemina aſcendat, ſemper cuti quà prorepit, ſurculos offert. Cùm verò ad fauces iuxta inferioris maxillæ inferiorem ſedem ſub aurium regione contendit, in duos partitur ramos, quorum

Interior, oris interiora ſubiens, in plures diuiditur propagines, quarum aliquæ vadunt in

Laryngem. X.

Glandulas laryngi adnatas. X.

Muſculos { *Hyodis* oſſis. X. / *Linguæ*. X.

Omnes faucium ſedes. X.

Linguam ſecundum ipſius longitudinem. X.

Palatũ

Ab his non negligendę ſoboles caluariam petunt, quarum

Vna, Per foramen, quod ſecundo cerebri neruorũ pari exculpitur, ingreſſa in durã excurrit membranam.

Altera, per grandius foramen, illorum quæ in octauo capitis oſſe odorum gratia facti ſunt, preptans, in duram pariter membranã diſpenſatur.

Ab his dein de cum caluariã ingrediũtur, ſurcu. quoſdã oculo elargiuntur, in frontis cutem interdũ diſſeminatos.

Tunicã nariũ amplitudini obductã

Exterior, per capitis exteriora paſſim repetens, perinde atque interior, vbi inferior maxilla ſuperiori coarticulatur, in duos partitur ramos, quorum

Vnus, variè permeat in

Buccas.

Narium alas.

Frontem. 9.

Alter vadit in

Tempora. e.

Aurium ſedem. Y.

Occipitis cutem. *

B. *Ventris*

B. *Vētris*: & quidē partium

- *Principium*
  - *Nutritionis*: nempe Hepatis: sunt duæ venæ magnæ, quarum
    - *Vna*, vena Porta dicitur, ex caua seu sima Parte originem ducens, omnes mesaræi venas excipiēs. Hęc ex vētriculo & intestinis chylum sumit, ac in lienem melancholicū succum expurgat. Deorsū fertur, & in plures diuiditur ramos, quorum alij iuxta
      - *Principium* seu iecoris cauum: sunt rami duo exigui, ex superiori seu anteriori sui corporis partē bilis vesiculæ ceruici distrubuti, qui rami ceruicem amplexātes, ac in surculos capillorum modo prætenues diducti, in vniuersum vesiculæ corpus excurrunt. C. C.
      - *Medium*: vnus insignior, inferius ab elatiori quoque & anteriori venæ corporis sede, versus dextrum latus, qui humilius ventriculi orificium, & ventriculi portionem huic iuxta deorsum proximam aliquot ramulis adit. D.
      - *Finē* (E) seu inferiorem sedem, qua in duos maximos diuiditur truncos, quorum
        - *Sinister* seu elatior (F) cuius rami aliqui spargentur in
          - *Ventriculum*: & quidem eius
            - *Dextram* fundi sedem. H.
            - *Elatius* orificium. N.
            - *Partem* qua dorso incumbit. O.O.
            - *Dextri* orificij latus in anteriorem sedem. P.
            - *Orificium*, quæ instar coronæ id amplexatur. Q.
            - *Superius* orificium. R.
            - *Sinistram* fundi sedem. Z.
          - *Omentum*, & quidē eius
            - *Superius* membranæ dextræ parti. H.
            - *Dextram* sedem inferioris membranæ. L.
            - *Glandulosum* corpus, inferiori membranæ innatum. M.
            - *Inferiorem* membranam. S.
            - *Sinistram* inferioris membranæ sedem. V.
          - *Quandam* coli intestini regionem. L. S.
          - *Lienem* (T.T) & vel eius
            - *Elatiora* X.Y.
            - *Substantiam* vniuersam. *a, a, a.*
        - *Dexter* seu humilior, cuius rami spargun tur aliqui in
          - *Mesenterium*. *b, b, b.*
          - *Intestinum*
            - *Duodenum*. I.
            - *Ieiunum*. I.
            - *Colum*, qua recto continuatur. *c.*
            - *Rectum*: & vel eius
              - *Initium*, vnà cū ramulis in venæ progressu digestis. *d, d.*
              - *Finem*. *e, e.*

ANNOTATIO EX VESALIO, LIB. III.

A. A. A. A. IN *iecoris substantia, ab omnibus demissioribus, & quæ orbiculatim consistunt extremis ipsius partibus exiguæ admodum numerosæq́ venarum propagines incipiūt, quæ versus iecoris medium porrectæ, sensim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, donec omnes in quinque, interdum etiam in pauciores ramos colligantur*, 1. 2. 3. 4. 5.

- *Principium*
  - *Altera*, Caua vena dicitur, omniū maxima, ex gibba hepatis parte oriens, & per totam animalis longitudinem excurrēs: qua sanguis per omnium partium nutrimentum per vniuersum corpus diffunditur. & hæc bifariam procedit
    - *Sursum*: atque hæc ascendens dicitur, de qua suprà in thoracis venis dictum.
    - *Deorsum*: & hæc descendens appellatur, cuius tres sunt rami, quarū
      - *Vnus* ad renes peruenit. Vena namque caua, priusquā in lumbos descendat, præter eas soboles, quę in renum membranā spargit, vicinis partibus exiles impartit surculos. Deinde maximas omniū ipsius propaginū singulas in singulos renes subiectos mittit, quæ emulgentes appellantur. θ. I. & in 20. fig. ventris *a, b*, & 22. fig. *m, n.*
      - *Alter* ad testiculos, sanguinem & spiritū ipsis deferens, semēque præparans: & sunt duæ venæ, vtrinque vna quarū
        - *Dextra* ab ipsis cavæ, nō latere, sed medio ferè sub ea, quæ hac parte in renes tendit, oritur. μ. μ. & 20. fig. ventris f. & 22. fig. t. & 23. fig. t.
        - *Sinistra*, ex ea, quæ ad renes fertur, ꝓcedit, cui nōnūquā ramulus à caua accedit, & cū hoc vnà pergit. λ. λ. & 20. fig. ventris. e. & 22. fig. κ. & 23. fig. κ.
      - *Tertius* ad crura, de quo in sequentibus.
  - *Generationis*
    - *Testium*, de quibus suprà dictum. λ. μ. ν.
    - *Vteri*: & sunt venæ quatuor, quarū
      - *Duæ* imis partibus vteri paulò supra primū ceruicis exortū inseruntur, vnde virgines puellæ menstruis potissimùm purgantur: nec non in vterum, quæ inibi oris hiantes, acetabula nuncupantur, ipsiusq́ue ceruicem dispergunt. X. Ψ.
      - *Duæ* circa eundem ortæ locum, sursum ad rectos musculos tendunt: deinde in idem coeūt cum extremis venarū, quæ per thoracem ad præcordia deferūtur: per quas potissimùm mammillis cum vtero est communio. Γ. M.
- *Minus principū nempe*
  - *Ventriculi* venæ paucæ ad inferiora ventris, pauciores ad eius orificium, paucissimæ eæq́; obscuræ ad stomachū perueniunt, ex iecoris portis profectæ
  - *Intestinorum*, *Omenti*, *Lienis*, *Renum* — De his venis vide suprà in vena porta, & caua.
  - *Vesicæ*. Hæc venas à propinquis ipsi vasis, qua scilicet primū venæ à caua, quæ spinæ incūbit, crura subeunt. Hęc in ipso statim primo ingresso ad collum vesicæ, bifariam diuisa, parte altera in totam vesicam ad fundum vsque distribuitur: pars verò auersa fertur deorsum secundum ipsum collum. X. Ψ.

C. *Venarum*

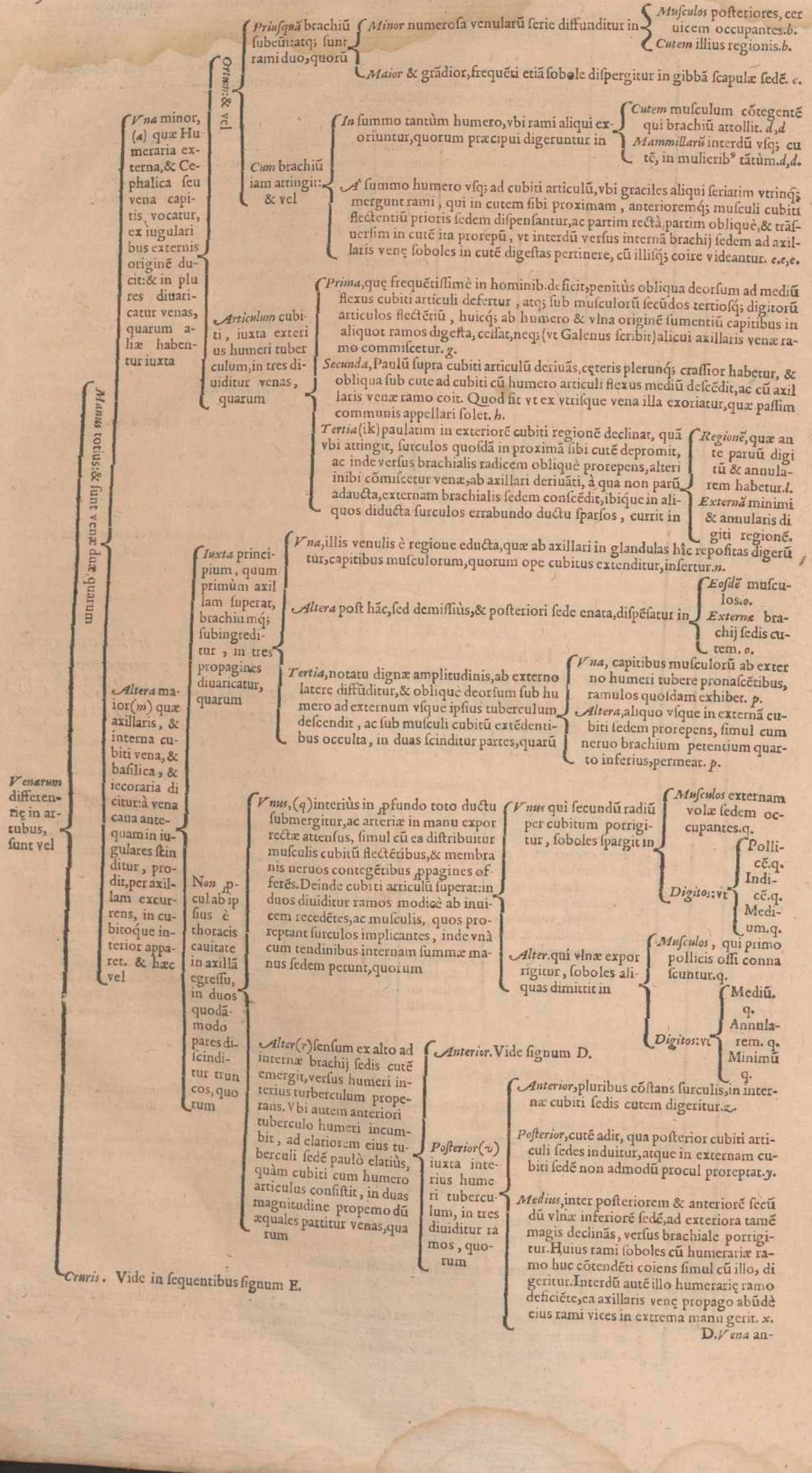
Venarum differentię in artubus, sunt vel
Manus totius: & sunt venæ duæ quarum
Vna minor, (a) quæ Humeraria externa, & Cephalica seu vena capitis vocatur, ex iugularibus externis originē ducit: & in plures diuaricatur venas, quarum aliæ habentur iuxta
Oriri: & vel
Prinsquā brachiū subeūt: atq; sunt rami duo, quorū
Minor numerosa venularū serie diffunditur in
Musculos posteriores, cervicem occupantes. b.
Cutem illius regionis. b.
Maior & grādior, frequēti etiā sobole dispergitur in gibbā scapulæ sedē. c.
Cum brachiū iam attingit: & vel
In summo tantùm humero, vbi rami aliqui exoriuntur, quorum præcipui digeruntur in
Cutem musculum cōtegentē qui brachiū attollit. d, d
Mammillariū interdū vsq; cutē, in mulieribꝰ tātùm. d, d.
A summo humero vsq; ad cubiti articulū, vbi graciles aliqui seriatim vtrinq; mergunt rami, qui in cutem sibi proximam, anterioremq; musculi cubiti flectentiū prioris sedem dispensantur, ac partim rectà, partim obliquè, & trāsuersim in cutē ita prorepū, vt interdū versus internā brachij sedem ad axillaris venę soboles in cutē digestas pertinere, cū illisq; coire videantur. e, e, e.
Articulum cubiti, iuxta exterius humeri tuberculum, in tres diuiditur venas, quarum
Prima, quę frequētissimè in hominib. deficit, penitùs obliqua deorsum ad mediū flexus cubiti articuli defertur, atq; sub musculorū secūdos tertiosq; digitorū articulos flectētiū, huicq; ab humero & vlna originē sumentiū capitibus in aliquot ramos digesta, cessat, neq; (vt Galenus scribit) alicui axillaris venæ ramo commiscetur. g.
Secunda, Paulū supra cubiti articulū deriuās, cęteris plerunq; crassior habetur, & obliqua sub cute ad cubiti cū humero articuli flexus mediū descēdit, ac cū axillaris venæ ramo coit. Quod fit vt ex vtrisque vena illa exoriatur, quæ passim communis appellari solet. h.
Tertia (ik) paulatim in exteriorē cubiti regionē declinat, quā vbi attingit, surculos quosdā in proximā sibi cutē depromit, ac inde versus brachialis radicem obliquè prorepens, alteri inibi cōmiscetur venæ, ab axillari deriuāti, à qua non parū adaucta, externam brachialis sedem conscēdit, ibiq; in aliquos diducta surculos errabundo ductu sparsos, currit in
Regionē, quæ ante paruū digitū & annularem habetur. l.
Externā minimi & annularis digiti regionē.
Altera maior (m) quæ axillaris, & interna cubiti vena, & basilica, & iecoraria dicitur: à vena caua antequam in iugulares scindatur, prodit, per axillam excurrens, in cubitoq; interior appareret. & hæc vel
Iuxta principium, quum primùm axillam superat, brachiu mq; subingreditur, in tres propagines diuaricatur, quarum
Vna, illis venulis è regione educta, quæ ab axillari in glandulas hîc repositas digerū tur, capitibus musculorum, quorum ope cubitus extenditur, insertur. n.
Altera post hāc, sed demissiùs, & posteriori sede enata, dispēsatur in
Eosdē musculos. o.
Externæ brachij sedis cutem. o.
Tertia, notatu dignæ amplitudinis, ab externo latere diffūditur, & obliquè deorsum sub humero ad externum vsque ipsius tuberculum descendit, ac sub musculi cubitū extēdentibus occulta, in duas scinditur partes, quarū
Vna, capitibus musculorū ab externo humeri tubere pronascētibus, ramulos quosdam exhiber. p.
Altera, aliquo vsque in externā cubiti sedem prorepens, simul cum neruo brachium petentium quarto inferius, permeat. p.
Non procul ab ipsius è thoracis cauitate in axillā egressu, in duos quodāmodo pares discinditur truncos, quorum
Vnus, (q) interiùs in profundo toto ductu submergitur, ac arteriæ in manu exporrectæ attensus, simul cū ea distribuitur musculis cubitū flectētibus, & membranis neruos contegētibus propagines offerēs. Deinde cubiti articulū superat: in duos diuiditur ramos modicè ab inuicem recedētes, ac musculis, quos proreptant surculos implicantes, inde vnà cum tendinibus internam summæ manus sedem petunt, quorum
Vnus qui secundū radiū per cubitum porrigitur, soboles spargit in
Musculos externam volæ sedem occupantes. q.
Digitos: vt
Pollicē. q.
Indicē. q.
Medium. q.
Alter. qui vlnæ exporrigitur, soboles aliquas dimittit in
Musculos, qui primo pollicis ossi connascuntur. q.
Digitos: vt
Mediū. q.
Annularem. q.
Minimū q.
Alter (r) sensum ex alto ad internæ brachij sedis cutē emergit, versus humeri interius turberculum properans. Vbi autem anteriori tuberculo humeri incumbit, ad elatiorem eius tuberculi sedē paulò elatiùs, quàm cubiti cum humero articulus consistit, in duas magnitudine propemodū æquales partitur venas, quarum
Anterior. Vide signum D.
Posterior (u) iuxta interius humeri tuberculum, in tres diuiditur ramos, quorum
Anterior, pluribus cōstans surculis, in internæ cubiti sedis cutem digeritur. z.
Posterior, cutē adit, qua posterior cubiti articuli sedes induitur, atque in externam cubiti sedē non admodū procul proreptat. y.
Medius, inter posteriorem & anteriorē secū dū vlnæ inferiorē sedē, ad exteriora tamē magis declinās, versus brachiale porrigitur. Huius rami soboles cū humerariæ ramo huc cōtendēti coiens simul cū illo, digeritur. Interdū autē illo humerarię ramo deficiēte, ea axillaris venę propago abūdè eius rami vices in extrema manu gerit. x.
Cruris. Vide in sequentibus signum E.
D. Vena an-

D.
Vena anterior cuti subſtrata, obliquè deorſum ad cubiti articuli flexũ repit, & in duas diuiditur propagines, quarũ

- *Vna*, quæ interdum recta ad brachiale contendit, interdum errabundo ductu perfertur, aliiſque huius ſedis propaginibus commiſcetur. z.
- *Altera* (t) cum ſecundo humerariæ ramò coit, vnáq; inibi ex ambabus conſurgit vena, quam communem meritò appellamus. Hæc enim obliquè deorſum ducitur ad elatiorem cubiti ſedem contendens, quouſq; radium paulò vltra ipſius longitudinis medium hinc inde tranſcendat, tandem in externam cubiti ſedem proreptans, in duos diuiditur ramos, quorum
  - *Vnus*, qui elatior eſt, poſtquã in duas diuiditur portiones
    - *Vnam*, in internam brachialis ſedem, verſus pollicis radicem diſpenſat. β.
    - *Alteram* regioni, quę inter pollicem & indicem habetur, contribuit. γ. δ.
  - *Alter*, qui inferior eſt, indicis, medii, & aliquouſque annularis ſedem petens, in varias exhauritur ſoboles. Quippe hæc venarum in ſummæ manus cutem ſeries adeò varia eſt, vt ipſam explicare prorſus arduum ſit, præſertim cùm inter quàmplurimos homines vix duos æquali correſpondentiq; venarum in ramos propagine inuenias, ac etiam rarò euenire conſpicias, dextram manum cum ſiniſtra congruere. ε.

E.
Cruris, & huius quidem venæ ſunt vel iuxta

- *Initium*, ſeu ſupra oſſis ſacri principium: & ſunt duæ, vtrinq; videlicet vna apud ſacri oſſis ſummum, totum cauæ truncum æqualem in ſe continentes, originem ducunt, vt vnaquæq; verſus ſui lateris femur perreptet, notã hanc Λ imitantes, & aliquot ſurculos ſuperioribus ſacri oſſis foraminibus offerentes. Deinde verò in progreſſu vtraque in duos impares finditur ramos, quorum
  - *Interior*, qui gracilior eſt, inferius ad femur perreptãs, plurimas in progreſſu propagines promit, quarum
    - *Duæ primæ*, variè quidem digeruntur. Nã
      - *Interior*, in plures ſcinditur propagines, quarum
        - *Exterior*, tota quodam modo inter ſacrum & coxendicis os, quà maximus neruorum crus petentium ducitur, in exteriora tranſuerſim fertur, & in plures diuaricatur propagines, quarum vadunt aliquæ in
          - *Muſculos* omnes ab ilium oſſis externa ſede pronatos, femoriſque famulantes motibus. T.
          - *Muſculos*, ab inferiori coxendicis oſſis ſede principium ducentes. T.
          - *Clunium* cutem. T.
        - *Vna*, notatu digna, quæ in plurimas diuiditur venulas quarũ aliquæ
          - *Aliquæ* diſpenſantur, in
            - *Sacri* oſſis foramina. X. & Ψ.
            - *Recti* inteſtini muſculos. X. Ψ.
            - *Cutem* orbiculari ſedis muſculo adnatam. X. Ψ.
          - *In* viris permeant in
            - *Veſicæ*
              - *Dextrum* veſicæ latus. X. & Ψ.
              - *Ceruicem* X. & Ψ.
              - *Fundum* X. & Ψ.
            - *Penem*. X. & Ψ.
          - *In* mulierib. excurrunt in
            - *Veſicam*. X. Ψ.
            - *Inferiorem* fundi vteri ſedẽ. X. Ψ.
            - *Vteri* ceruicem, per quas virginibus, & nonnullis mulieribus, quæ primis menſib. vtero gerunt, menſtruæ purgationes colari diſſectionum profeſſoribus viſum eſt. X. Ψ.
    - *Quod* reliquum eſt, ad pubis os contendens, ab vno externo ramo trunci venæ ſobolem abſumit, quæ cum eo interioris rami reliquo cõgreſſa, vnam cũ ipſo venam efformat, quæ primum peritonæum, ac deinde decimum femur mouentium perforat muſculum, & oſſis pubis foramen permeans in crus emergitur, illis quos perreptat muſculis propagines offerens. Præterea in crus protenſa, plures à ſe educit propagines, quarum aliquæ vadunt in α. εε.
      - *Muſculos* à pubis oſſe principium ducentes. εε.
      - *Partem* quinti femur mouentis muſculi, à pubis oſſe pronata.
      - *Octauum* femur mouentẽ muſculum.
      - *Penis* muſculos.
      - *Cutem* internæ femoris ſedis. κ.
      - *Coxendicis* articulum. εε.
  - *Exterior* cum obliquè crus accedit, tres à ſe dimittit venas, quarum
    - *Vna* mediocri magnitudine, priuſquàm eius peritonæum perforat, ab elatiori ipſius ſede exoritur, deinde ſurſum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta in plures diuaricatur propagines, quarum permeant aliquæ in
      - *Peritonæum* ipſum. Γ.
      - *Abdominis* rectum, ac tranſuerſum muſculum. Γ.
      - *Regionem* quæ ſupra vmbilicum habetur, ibique ramulos ſpectãs, in quos vena ſub pectoris oſſe ab elatiori thoracis ſede delata, diffunditur. Ab eiuſmodi enim propagine medicis conceſſum eſt omnibus, ex vtero ad mãmillas, lactis generandi cauſa menſtruum tranſmittere ſanguinem. Prętea vena hæc nullam partem adipiſcitur, quæ in vterum (vt medicorum vulgus arbitratur) deſcẽdat, etſi ipſa ab iis, quæ in vterum digeruntur, nõ ita multum diſtet. M.
    - *Altera*, quaſi in ortu coniugem ſortitur, ad pudendum excurrit. Δ.
    - *Tertia*, vbi eius trũcus in femur procidẽs, peritonæum tranſit, ab interiori ipſius regione aliam promit venam, quæ ad pubis oſſium medium accedens in, Δ.
      - *Viris*, vadit in
        - *Penis* inuolucrum. Ψ. X.
        - *Scrotum*. Δ.
      - *Mulieribus* vadit in
        - *Pudendi* colliculos. Δ.
        - *Coreaceas* carunculas (quas Græci *μυρτοὺς* vocant.) Ψ.
        - *Sedes* ibi proximas. Ψ.

- *Inguina* Vide in ſeq. fig. F.
- *Genu*. Vide in ſeq. fig. G.

d F. *Ingui-*

1.
Inguina: vbi vena illa maior habetur, quæ simulatq; è peritonæo elabitur, elatiorē coxendicis ossis sedē ad internū latus sedis, qua sextus & septimus ad femur ouentium musculi descendunt, in inguina labitur, ac anteriorem (versus interiora tamen magis) femoris regionem subit, & nullo occultata musculo sinui insidet, qui in inguine efficitur à longo graciliq. musculo tibiam mouentium primo, vnà cum octauo femoris motuum autore: & diuaricatur in propagines, Θ,

Maiores quarum

Vna, ab anteriori venæ latere principium ducens, ad interiorem femoris cutem properat, atq; in internam femoris sedē deorsum per genu quoq; interiora, & hinc rursus per internā tibiæ regionem versus malleolum interiorē sub cute exporrigitur, ac deinde in pedis superiora descendens, variè inibi digeritur. Verùm à sui origine vsque ad finē, in plures diuaricatur ramos, quorum

Duo, vt plurimum in superiorē internæ femoris regionis cutē, non procul ab ipsius propaginis ortu, originem ducūt, quorū

Interior vadit in
- *Femoris* interiora & inguina. A.
- *Ipsum* quasi peritonæū siue interfœmineū.

Exterior, qui & crassior est: femoris anteriora exteriora sub cute perreptans, similiter ac interior in surculos digeritur. Ξ.

Duo, ad genu articulum ducuntur, quorum
- *Vnus*, in anterioris genu sedis cutē secundū patellā dispergitur. Σ.
- *Alter*, interioris genu sedis cutē accedit, etsi aliquando penitùs deesse reperiatur. Σ.

Aliqui secundum tibiæ longitudinem exorti, ad interioris sedis tibiæ cutem antrorsum & retrorsum diffunduntur, qui impari numero sparsi, rursus cum proximis venis variè coeunt, inuicémque rursus dirimuntur. Φ.

Aliqui super elatiorem pedis regionem, diuersimodè sparguntur. 8.

Duæ, vbi truncus inter musculos, os ipsum femoris amplexantes immergitur, oriuntur, quarum
- *Exterior*, septimo & nono tibiam mouentibus musculis inseritur, tenuibus surculis in cutem porrectis. 1.
- *Interior*, quæ amplior & profundior est, in quintum femur moventem musculum digeritur, ramulos nonnullos in octauum tibiæ musculum dispensans, ac etiam in processu plures venarum soboles in vniuersos, femoris os ambientes, musculos mittit. 2.

Minores quarū

Vna, è regione supra dictæ maioris propaginis exoritur, quæ extrorsum ducta, in anteriorē articuli coxendicis cutem, eius sedis musculos, distribuitur Ω.

Duæ, post illas (vbi truncus inter musculos, os ipsum femoris amplexantes immergitur) vna humilior altera, enascuntur, quæ in progressu inuicem vnitæ, eam constituunt venam, quæ hic in cutem promitur, ac vbi ramulos sursum in posteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite, deorsum mediam genu flexus sedem ad suræ cutem, numerosa ramulorum serie descendit, quorum alij rectà, alij obliquè, alij transuersum in cutem excurrunt, & cum venæ ramulis coeunt, quæ per cruris interiora decliuis fertur. Ideóque non mirū esse debet, si eiusmodi partes crebriùs vario effectu laborent. Præterea sciendum est, venam hanc non semper eodem ordine ad inferiora descendere, neque in sui ortu, in isto sicut in illo homine inueniri. 3. 4. 5. 6. 7.

G.
Genu, sunt duæ, quæ inter duo humiliora femoris capita impares emergunt, quarum

Interior (10) ad-suræ musculos, & præcipuè ad pedem mouentium) primum & secundum, deorsum prorepit, & in plures scinditur propagines, quarum
- *Aliquæ* in progressu vadunt in
  - *Prædictos* musculos. 11.
  - *Internam* tibiæ sedis cutem. 11.
- *Quod* reliquum est, ad tibiæ humiliorē vsque appendicem prorepit, & sub interiori malleolo reflexus, internum pedis latus ad pollicē vsque accedit, ibíque in cutem vt plurimùm dispergitur. Rarius enim inter calcē & tibię os vnà cum tendinibus hac pedis inferiora subeuntibus, ad pedis digitos proficiscitur. 12.

Exterior (13) statim ab exortu in binas rursus diducitur propagines, quarum

Interior (16) quæ maior est, ad ima descendens omnibus quos perreptat musculis ramulos offert, à quibus paucissimi, aut penitùs nulli in cutē subeunt. Cùm verò iuxta mediū ferè longitudinis tibiæ peruenit, in duos partitur ramos, quorum

Interior (17) plures ex se promit, quorum
- *Vnus*, tali cum tibiæ articulo offertur. 18.
- *Duo* pollici, *Duo* indici } *Inferuntur*. 19.
- *Vnus* medio exporrigitur. 19.

Exterior (17) fibulæ exporrigitur: & cum ad eius infimam sedem pertingit, in duas diuaricatur propagines, quarum
- *Vna* ligamentum perforans, vnà cum tendinibus per tibiæ anteriora pedis superiora adeuntibus in pedem fertur, digeritúrque in
  - *Pedis* musculos digitos exteriùs decentes. 18.
  - *Cutē* ibi proximam. 18.
- *Quod* reliquū est cum septimi & octaui pedē mouentium musculorū tēdinibus in pedis humiliora proficiscitur, & in minimos dispensatur: nisi fortè interior ramus omnibus digitis surculos exhibeat. 19.

Exterior ad superiorem fibulæ appendicem fertur, & cum à propagine, quæ tibiæ posteriorem sedem occupat, in anteriores tibiæ musculos nulla soboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac ramus inter septimum & sextum pedem mouentium musculos prorepit, frequenti sobole digestus, in musculos anteriorem tibiæ ossis sedem occupantes. Aliquando verò propago hæc, in exterioris tibiæ sedis cutem frequentibus surculis dispergitur, & præcipuo ipsius surculo nunc antrorsum, nunc retrorsum ad interiorem malleolum reflexo, pedis superiora accedit, & potissimùm externum pedis latus perreptat, aliisque huc pertinentibus venis commiscetur, nusquam in alium emergens. 14 15.

Vide apud Vesalium figuras duas venarum, lib. 3. quarum altera fol. 362. altera 368. apparet, in prima editione.

De Ar-

De Arteriarum conſtructione, in genere.

VIII., *Arteria* vas eſt ſimiliter vt vena membraneũ, teres ac fiſtulæ modo cauũ; quo vitalis ſpiritus, & tenuis, flauus calidúſque ſanguis per vniuerſum corpus diffundũtur. Harũ differẽtię in

Genere, ſumuntur à

Subſtantia. Arteriæ ſimiliter ac venæ, membraneo conſtant corpore, cõprimi ac in ſe collabi, & rurſus diſtendi idoneo: at longè ſolidiori, duriori, ac ex pluribus tunicis cõformato. Arteria enim duas peculiares ſibi vendicat tunicas, quarum exterior profectò robore ac craſſitie venarum peculiari tunicæ reſpondet: interior autem craſſitie huius ferè quintupla. Hæc tunica à quibuſdam χορδοειδὴς ſeu cartilaginea appellatur. Tunicæ arteriæ ſimiliter vt venæ, fibris conformantur: ac interior quidem tranſuerſis dunta xat intertexitur: exterior verò rectis, & quibuſdam mediocriter obliquis, tranſuerſis autem nullis conſtat. Interior arteriæ tunica, ceu cutem quandam internæ inteſtinorum & ventriculi ſuperficiei modo continet, latę continuéq; aranearum telæ manifeſto perſimilem, in grandioribus quidem arteriis conſpicuã, ac à nonnullis tertiæ arteriæ tunicæ loco diſcriptam. Cęterùm fibras arteriæ corpus, eiuſdem quo venæ vſus gratia ſortitur, ac plurimas quidem tranſuerſas exigit, vt ocyus ipſi ex ſiniſtro cordis ſinu immiſſum ſanguinem & vitalẽ ſpiritum toti corpori diſpenſet, neq; alium in tranſmittendo recipiendóque rhythmum, quàm cor ipſum efficiat. Obliquæ verò materias retinent, &c.

Vſus. Arteriæ à ſummo rerum opifice ſunt extructæ, vt vitalem ſpiritum & ſanguinem impetu per corpus diffuſum, ſingulis partibus deducerent, ingenitúmque calorem recrearent, &c.

Vna tenuis ſimpliciſq; tunica conſtans in pulmones diuaricatur, quam cũ ea vena, quæ à portis iecoris, ad vẽtrem numeroſa ramorum ſerie deſcendere, ſuiq; extremis ceu radicibus quibuſdam cibũ exugere diximus, conferre poſſis. Nam & arteria hæc per vſum commoditatémq; ſpiritus attrahendi, in pulmones deriuatur.

Duæ graciles in ipſo arteriæ exortu prodeunt, quæ coronæ modo cordis baſim, vnà cũ coronali vena amplectantes, cordi ſecundum ipſius longitudinem ramulos transfundunt. Vide lib. 3. fol. 395. ſignum *B.B.*

Minor. Vide in ſequentibus ſignum A.

Vna per proprium foramẽ, ad narium amplitudinem diſcurrit.

Maior (*d*) per peculiare foramẽ nulla concomitatus vena, caluariam ingreditur, ibi queſtatim in plures ſcinditur propagines, quarum

Attera in latus ſiniſtrũ duræ cerebri mẽbranæ multipliciter ſcinditur.

Quod reliquum eſt, in plures ſcinditur ramos, quorũ

Aliquod in *Oculum.*

Interiorem tẽporalis muſculi ſedem.

Quod reliquũ eſt vadit in *Siniſtrum* cerebri vẽtriculũ, plexũ faciẽs, extimo fœtus inuolucro comparatum.

Minor, cum coniuge vena in poſteriora ſecundum caluariæ baſim fertur, & ramulum muſculis ceruicis vertebrarũ anteriorem ſedem occupantibus, iuxta primæ ſecundæque vertebrarũ interuallũ offert, ac deinde per foramen cum ſexto cerebri neruorũ pari caluariam ingreditur, & ſimul cũ vena in ſiniſtrum ſecundum durę cerebri membranæ ſinum exhauritur.

Altera multò craſſior (*A*) quę vt lucri cauſ eſt omnium à qua deriuãtur arteriæ quatuor, quarũ

Duæ parum ſupra cor, ex toto oriuntur trũco: & ſunt impares, quarũ

Minor (*V*) ſurſũ fertur ac ſtatim in duas inæquales ſcindi tur partes quarũ

Maior pars (*V*) ad iugulum tẽdẽs, obliqua, de ſiniſtra ad dextrã thoracis parẽ portigitur, & vbi prope glãdiũ cui thymo nomẽ eſt, peruenit, in tres diuaricatur propagines quarũ

Duæ (X. Z) quæ Græcis κερατοειδὲς dicuntur, ſurſum attollun tur, & earum altera ad iugularem permeat dextrã, altera ad iugularem ſiniſtrã. Verùm cum ad fauces vſque pertingunt, in duos (*a*) ſcindũtur ramos, quorũ

Interior (*c*) qui & gracilior eſt, fauces ſubit, ac mox laryngi, & linguæ propagines deriuãs ad caj uariæ baſim properat: priuſquã verò in caluariã mergitur, id duos impares diducitur ramos, quorum

Prima (*e*) genis ſeu buccis latitans offertur.

Exterior (*b*) gracilior, in tres diuarica tur propagines, quarum

Secunda (*g*) in ſiniſtrum permeat tempus.

Tertia (*h*) ſecundum ſiniſtræ auris poſteriorem ſedem digeritur.

Vna (*Y*) quæ reliqua pars eſt, addextrã ſcapulam & axillã incedit, à qua plures oriũ tur propagines, quarum aliæ vadunt in

Pectus & mammillam. Vide in ſiniſtra *E.*
Primas thoracis coſtas. Vide *E.*
Sex colli vertebras. Vide in ſiniſtra vena axillari *F.*
Summum humerum. Vide *E.*
Scapulam. Vide *I.*
Brachium. Vide in ſiniſtra *M.*
Manum extremam. Vide *Q.S.R.T.*

Maior. Vide in ſequentibus ſignum B.

A. Arteria minor (*d*) oppositum sitū habens obliquior attollitur ad sinistram scapulam & axillā, à qua plures diuaricantur rami, quorum alij exoriuntur iuxta

- *Princi*pium: & sunt quatuor
  - *Primus* (*E*) ad primam thoracis costam in humiliori sede exortus deorsum diffunditur, & costarum radicibus inseritur attensus, in
    - *Tria*, quatuor superiorem costarum interualla sinistri lateris.
    - *Dorsalem* medullam.
    - *Musculos* thoracis vertebrisque hic instratos.
  - *Secundus* (*F*) superiori amplior, ab elatiori sede ad primam costam emergit, qui ad septimæ ceruicis vertebræ latus obliquè repens, in huius lateris transuersi processum foramen se inserit, ac deinde per transuersarum reliquarum vertebrarum processum foramina conscendens, perinde atque hac excurrens venam, digeritur in plures propagines, quarum
    - *Aliquæ* uadunt in
      - *Dorsale* medullam. *F.*
      - *Musculos* ceruicem hîc occupantes. *F.*
    - *Quod* reliquū est, simul cū comite vena per foramen in posteriori sede sinistri capitu li occipitis ossis in sculptum, caluariam subit, atq; in sinistrū duræ cerebri mēbranæ sinū exhauritur.
  - *Tertius* (*G*) ab interiori ipsius sede pullulat, qui ob liquiori ductu pariter superiora anterioráque petit. Hic enim pectoris ossis summum accedit, decliuis fertur secundum ipsius ossis sinistrum latus, & in eosdem digeritur ramos, in quos venam hac rependentem dispensari retulimus, etsi nullæ eius propagines cutem accedant, nisi forsitan obscurissimæ in māmillas transeant, in progressu enim plures ex se promit surculos, quorum
    - *Aliqui* quà truncus pectoris ossi exporrigitur, enati vadunt in
      - *Venarum* costarum cartilaginis interualla. *G.*
      - *Musculos* cartilaginibus incumbentes. *G.*
    - *Aliqui* vadunt in
      - *Sui* lateris membranam, quæ thoracis amplitudinem intersepit. *G.*
      - *Glandium* in iugulo repositum. *G.*
    - *Quod* reliquum est, thoracis cauitatem ingreditur, & recto hic abdominis musculo subnatū, ad vmbilici ferè regionem procedit, in progressu vtrinq; ad abdominis partes ramulos offerens, ac inde in plures disse ctum soboles, alterius arteriæ terminos respicit, quā huc ab imo sursum contendere docebimus.
  - *Quartus* notatu dignæ magnitudinis, prope axillam elatiori parte exortus, in posteriores ceruicis musculos discinditur. *H.*
- *Humerum*, & sūt octo, quorum
  - *Primus* insignis, vbi truncus thoracis cauitatē & primam costam cuicit, ex posteriori ipsius sede emergit, in scapulæ cauitatis musculos digerendus. *I.*
  - *Secundus* superiori ipsius regione depromitur, qui ad humeri cum scapula articulum, iuxta summum humerum & scapulæ gibbum in ramos digeritur, quorum vnus cum humerali vena, vbi adhuc in alto reconditur, aliquousque prorepit. *K.*
  - *Tertius* superiori succedēs in musculos anteriori thoracis sedi instratos, numerosa propaginum sobole digeritur. *L.* vel *l.*
  - *Quartus* in glandes axillæ cauitatem opplentes immergitur. *M.*
  - *Quintus* priusquam truncus in manum absumendus feratur thoracis lateri exporrigitur in musculum excurrens, cuius ope brachium decliue dorso adigitur. *M.*
  - *Sextus* & septimus graciles, distribuuntur in
    - *Internam* musculorum humeralium sedem. *o.*
    - *Membranas*, ibi neruos continentes. *o.*
  - *Octauus* secundum posteriorem humeri sedem oblique prorepit ad externum humeri tuberculum contendens. *o.*
- *Cubitū* & manū sunt quatuor, quorum
  - *Duo* ad medium cubiti articuli flexus exorti, ipsi articulo ramos exhibent. *pp.*
  - *Duo* totius arteriæ reliquum in se recipientes, vbi nonnihil per internam cubiti sedē arteria, à qua oriuntur, prorepsit, emergunt, quorum
    - *Exterior* (*Q*), radio exporrigitur, & vbi brachiale cōtendit, in plures diuiditur ramos, quorum
      - *Aliqui* in musculos permeant, inter primum pollicis os, & postbrachialis indicem sustinens, collocatos. *R.*
      - *Tres* variè digeruntur. Nam
        - *Primus*, in duas partitur propagines, exterius ad pollicem accedit. *R.*
        - *Secundus* duplici ramo internam indicis sedem implicat. *R.*
        - *Tertius*, indiuisus internum latus interioris medij digiti sedis conscendit. *R.*
    - *Interior* (*S*) vlnam perreptās in manus volā subit, & in plures diuiditur ramos, quorum
      - *Duo* minimo digito offeruntur. *T.*
      - *Duo* annulari offeruntur. *T.*
      - *Vnus* in medium digitum fertur. *T.*
      - *Vnus* in musculos vadit, qui externum latus postbrachialis ossis occupant. *T.*

B. *Arteria* maior (*i*) deorsum fertur, & varias spargit propagines tum in

Thoracem ac ventrem. In thoracem autem vtrinque propagines in octo (k, k, k) inferiora thoracis interualla deriuat, quæ similiter ac venæ coniuge carentis rami, secundum interualli ductum, ad costarum vsque cartilagines in veris costis prorepũt, à quibus ramuli exoriuntur, qui in dorsalem medullam ac musculos inibi vertebris, thoracíque adnatos, spargũtur. Sic igitur magnæ arteriæ truncus, vertebrarũ corporũ sinistræ sedi quodãmodo innitens, dum ad inferiora descendit, in decem propagines diuaricatus, quarum

Prima & secunda (*l*) vtrinq; videlicet vna, vbi truncus ad septum transuersum peruenit, in septum ipsum spargũtur, ac in cordis inuolucrum, ea videlicet parte, qua septo adnascitur.

Tertia, magna, sub septo transuerso, ex elatiori arteriæ magnæ sede originẽ ducit, ac inde in duos diuaricatur ramos, quorũ

Dexter (*n*) qui gracilior est, superiori omenti membranæ connectitur, ac inde venæ portæ adnexus, sursus ad iecoris cauum contendit, & quamplures ex se mittit propagines, quarum aliæ vadunt in

- *Omenti* — *Superiorem* membranam. *r.*
- *Omenti* — *Inferiorem* membranam. *o.*
- *Intestinum* — *Colum.*
- *Intestinum* — *Duodenum. q.*
- *Ventriculi* — *Posteriorem* sedem. *p.*
- *Ventriculi* — *Dextram* fundi partem. *n.*
- *Vesicam* bilis. *s.*
- *Iecoris* cauum. *t.*

Sinister (*u*) qui dextro crassior habetur, inferiori omẽti membranæ cõmittitur, ac deinde venæ portæ ramo iũgitur in tot, quot illę soboles digerẽdus, quarum vadunt aliæ in

- *Ventriculi* — *Partem*, qua dorso innititur. *x.*
- *Ventriculi* — *Mediam* eius regionis sedẽ, quæ dorso incumbit. *y.*
- *Ventriculi* — *Superius* orificium, & illud venæ portæ instar cingunt. *z.*
- *Ventriculi* — *Superiora* dextrorsum, ac inde in humilius orificiũ, & anteriorem posteriorémq; sedem. *α.*
- *Ventriculi* — *Fundum*, sinistrosũ inde perreptantes. *ε.*
- *Omenti* membranam — *Demissiorem.* ζ.
- *Omenti* membranam — *Superiorem.* *ϛ.*
- *Omenti* membranam — *Humiliorem.* *γ.*
- *Colum* intestinum. *β.*
- *Lienis* cauum, secundum rectam lienã, à quibus ramuli oriũtur, qui sinistrorsum ventriculi latus occupant. *δ, δ, ζ.*

Quarta, paulò inferius (?) ab elatiori magnæ arteriæ parte principium sumit, & in plures diuisa propagines, vadit venæ portæ modo in

- *Mensentiri* sedem — *Superiorem.* *ζ.*
- *Mensentiri* sedem — *Humiliorẽ.* *λ.*
- *Intestinum* — *Ieiunum.* *ζ.*
- *Intestinum* — *Ilium.* *ζ.*
- *Intestinum* — *Colum*, eius videlicet partẽ, quæ à iecoris cauo ad dextrum renẽ vsq; pertinet. *ζ.*

Quinta & sexta, vtrinq; vna satis magna, quarum sinistra dextra humilior enascitur, in renes digeruntur. *η, θ.*

Septima & octaua, quæ post has, quas seminales appellant, seminalibus venis contextæ, ad testes permeant. In mulierib. verò, partim in testes, partim in vteri fundum digeruntur. *ι, ι, κ, κ.*

Nona à posteriori, seu inferiori magnę arterię sede, qua hæc vertebris cõmittitur, geniculatim vtrinque ad singulas lumborum vertebras promitur, & in dorsalem medullã, & musculos vertebris hic adnatos excurrit. Quarum maior inferiorq; non solùm ad musculos vertebris attensos accedit, verùm transuersum per peritonæum, abdominisque musculos ad latera vsque abdominis exporrigitur. *μ, μ.*

Decima supra sacri ossis initium prodit, & venarum ramis exactissimè correspondet. Si exiguos fortè surculos secluseris, qui ab humiliori arterię sede, deorsum ducti, ac sacro osse suffulti, ipsius foramina subeunt, hac dorsalem medullam, posteriorèmque sacri ossis sedem petentes. *ν, ν, ν.*

Cura. Vide in sequentibus signum C.

C.

Crura. Magna arteria (ν, ν) in lumborum regione venæ cauæ, sinistro lateri succũbens, ad sacri ossis principium, in duos grandes truncos ad hanc Λ imaginẽ bipartitur, vt vnusquisque ramus ad suum perrepter femur, quorum sinister vsque ad extremos pedis digitos, in duos grandes diuaricatur truncos, quorum

Inferior (ξ) exteriori gracilior, plures à se mittit propagines, quarum

Exterior, simul cum vena inter sacrum os & ilium os, quà hæc inuicẽ dehiscũt, in exteriora transuersim exporrigitur, & frequenti vtcunq; sobole musculos ilium os amplexantes, ipsúmque adeò coxendicis articulum implicat. ο.

Duæ parum inferiùs exortæ, variè scinduntur. Nam

Interior (π) in

Viris in plures scinditur soboles, quarum vadũt aliquæ in

Humiliorem ossis sacri sedem.

Vesicæ *Fundum.*

Vesicæ *Cervicem.*

Penem.

Podicem.

Mulieribus, plurima sobole currit in

Humiliorem vteri fũdi regionem.

Vesicam.

Vteri cervicem.

Quod reliquum est, deorsum repit, sui lateris arteriam, quæ in vmbilicum fertur, admittens, ac deinde propaginem assumit ab externo trunci ramo propagatam, vbi is iam in crus est prolapsurus. Præsens itaque ramus ea propagine adauctus, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramẽ id occupantes, & illos, qui à pubis osse principium ducunt, dispensatur. ϛ, ϛ, ς.

Exterior (φ) per inguina descendens, ab hac sede vsq; ad extremos pedis digitos, in decem diuaricatur ramos, quorũ

Primus antequam eius truncus peritonæũ permeat, in plures diuaricatur propagines, quarum

Vna sursum peritonæo exporrigitur. τ.

Nonnullæ ad rectum abdominis sui lateris musculum accedentes, surculos conterminos sedes, transuersim vtrinque digerunt. τ.

Vna in plures scinditur ramulos, qui sursum properantes arteriæ eodem à pectoris regione tendentis ramulos spectant, ac mãmillarum cum vtero communionem (si modò arteriarum beneficio aliqua fit) præbent. τ.

Secundus postquàm truncus peritonæum superauit exortus, ad pubis ossium commissuram pergit, qui neque vt eò tendens vena in multas dispergitur soboles, quarum ne vna quidem cutem subit, nisi fortè exilis quæpiam in penis inuolucrum diffundatur. υ.

Tertius post hunc, in anteriori femoris parte promitur, & in musculos ibi existentes digeritur. Verùm etsi in frequentes scindatur soboles, nulla tamen cuti exporrigitur. χ.

Quartus in altero latere propagatus, ad genu vsque prorepit in plures diuisus surculos, quorum

Aliqui in progressu permeant in

Quintum femur mouentium musculum. ψ.

Musculos internam femoris sedem occupantes. ψ.

Vnus arteriæ ramo coniungitur, & permiscetur, quam per pubis ossis foramen in crus pertingere scripsimus. ω.

Quintus vbi truncus per femoris posteriora discurrit, enascitur, qui in musculos posteriorẽ femoris sedem occupantes, excurrit, & aliquò vsq; cum illis venarum propaginibus, deducitur, quæ à vena per genu flexum transeunt, in suræ cutem dispergitur. r.

Sextus & septimus, vtrinq; videlicet vnus, in poplite enati, ac in alto reconditi, in genu articuli latera digeritur. Δ. Δ.

Octauus vbi arteria tibiam subire incipit, ab externo ipsius latere emergit, & fibulæ exporrectus inter septimum & octauum pedis motus autorum musculos reconditur, atque in reliquos, qui anteriorem tibiæ sedem sibi vendicant, soboles digerit. Ξ.

Nonus & decimus, totam in pedem ex currentẽ arteriam in se cõplectentes, sub medio lõgitudinis tibiæ prodeunt, quorum

Interior (Σ) inter calcem & tibiæ os pedis inferiora subit, & in plures scinditur surculos, quorum

Vnus in progressu tali cum tibia articulo offert.

Quod reliquũ est (Ω) in pedis plantam subiens, in duas partitur propagines, quarum

Altera duplici ramo inferiorem pollicis adit sedem.

Alter, in progressu in duos surculos digeritur, & eorum

Alter duplici propagine in indicem inseritur,

Alter indiuisus medio associatur digito.

Exterior (Π) inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, & in plures partitur propagines, quarũ

Vna tali cum tibia articulum perreptat.

Altera quæ grandior habetur, sub interiori malleolo ad principium illorum musculorum pergit, qui pollicem & tres digitos ipsi proximos in externum latus abducunt.

Quod reliquũ est dissemminatur in

Duos minimos digitos.

Externũ latus medij digiti.

De Vena arteriali,& arteria venali,ex Veſalii libro tertio, capite decimo quinto.

Reliqua adhuc in venarum arteriarũque ſermone ſunt duo vaſa, quæ ſingula duabus vocibus à diſſectionum proceribus explicantur. Nam

- *Alterum*, venam arterialem appellant,eo quòd arteriali,non venali ſit corpore conflatũ, & ſanguinem vt vena deferat. Vena hæc ex elatiori ſede dextri cordis ventriculi in pulmones numeroſiſſima ramorum ſerie digeritur,ſanguinémque in eo cordis ventriculo elaboratum,pulmonibus ſubminiſtrans.1.2.3.A.B.C.D.E.F.G.
- *Alterum*,arteriam venalem nuncupant,eo quòd aerem veluti ſpiritum ex pulmonibus, in ſiniſtrum cordis ventriculum deferat,& tamen non arteriali,ſed venali corpore conflatum.H.I.K.L.M.

Vide apud Veſalium libro 3. duas arteriarum figuras, quarum vna fol.395. altera fol. 411. apparet,in prima editione.

De neruorum conſtructione,in genere & ſpecie.

IX. *Nerui* ſunt organa longa,teretia,nullã intus cauitatem ſortita,animalem ſpiritum à cerebro animalis façultatis fomite ad corporis partes deferẽtia. Horum differentiæ in

- *Genere*, ſummũ tur à
  - *Qualitate*. Sic neruorum alij
    - *Molles*,qui breuiſſimo prorepunt interuallo : vt nerui { *Viſus*. *Guſtus*. *Auditus*,&c.
    - *Duri*,qui longiorem progreſſum habent : vt nerui { *Sacri* oſſis. *Artuum*,&c.
    - *Cauí*: vt viſorij.
    - *Non* cauí: vt reliqui omnes.
  - *Quantitate*. Sic neruorum alij { *Integri* in aliquam partem abſummuntur: vt viſorij. *Dirempti* in plures ſurculos.
  - *Vſu*. Summus rerum opifex neruos creauit, vt à cerebro animalem ſpiritum membris deducerent.
- *Specie* & ſunt aut
  - *Trunci*, ex quo originẽ ducunt. Horũ namq; alij oriũntur vel ex
    - *Cerebro*. Vide in ſequentibus ſignum A.
    - *Spinali* medulla : vnde triginta Paria neruorum originẽ ducunt, quorũ alia ſũt
      - *Cerucis*. Vide in ſequentibus ſignum B.
      - *Thoracis*. Vide in ſequentibus ſignum C.
      - *Lumborum*(20,21,22,23.24) à quorum vertebris orti, thoracis vertebrarum neruis magna ex parte conueniunt: & ſunt paria quinque, quorum rami
        - *Poſteriores* (52) retrorſum ducuntur,& inſeruntur in { *Muſculum* humani thoracis quartum.52. *Muſculum* dorſum mouentiũ vndecimum.52. *Muſculum* dorſum mouentiũ decimumtertium.52.
        - *Anteriores* perguntin { *Muſculum* abdominis.54,50. *Muſculum* brachium verſus dorſi humiliora detrahentem.51. *Muſculum* deorſũ mouẽtiũ nonũ. 50. *Muſculũ* femur mouentium ſextũ.o,o.

A vigeſimoprimo pari (49) ſeu ſecundo lumborũ, vnà cũ ſeminaria ſui lateris arteria per quam exiguus ſurculus ad teſtem ducitur, ſi modò à ſexti paris neruorũ cerebri ramis coſtarũ radicib. exporrectis, atque in inteſtina propagatis nullæ ſoboles ad teſtes pertingant.nã & ab illis ramis interdũ ſurculos teſtib. exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anteriorib. ramis triũ primorũ pariũ ex lũborũ vertebris proſilientium, ſurculi etiã diffunduntur, qui nuper dictos ſexti paris ramos coſtarũ radicibus exporrectos accedunt, illóſque adaugent. A tribus verò humilioribus è lumborum vertebris elabentiũ paribus, non minimi crus accedunt: qua autem ſerie in illa digerantur, in ſchemate neruorum cruris exequetur. Veſalius lib.4.cap.15.

    - *Oſſis ſacri*. Vide in ſequentibus ſignum D.
    - *Artuum*. Vide in ſequentibus ſignum E.

A. *Neruorũ qui ex cerebro oriũtur, septem sunt cõiugationes, quarum*

- *Prima* duobus constat neruis, qui ad oculos pertinent, videndi facultatem ipsis transferentes: vnde Græcis ὀπτικαὶ dicuntur, ex anterioribus ventriculis procedentes, caui ob id facti, vt spiritum recipiant: maximi & mollissimi, quòd alij quoque sensus, magnos & molles neruos habeant. Hi inuicem in vnũ coeunt, & rursus antequam oculos ingrediantur, dirimũtur: vt altero clauso oculo, totus spiritus per communem neruum ad alterum feratur. Vide lib. 4. signum G,H,I.
- *Secunda*, qui exiles & duri, musculos oculos ambientes mouent. K.
- *Tertia*, quæ in duplicẽ ramum finditur, quorum
  - *Maior* seu crassior (M) caluam iã excedens, in duos quoq; ramos diuiditur, quorum
    - *Alter* gracilior, capreoli modo inuolutus, temporali musculo demittitur. R.
    - *Alter* est earũ propaginũ, q̃ spargũtur in
      - *Superioris* maxillæ dentes. S.
      - *Linguam*, totam ipsius tunicam, gustus nimirum subministrandi gratia. YY.
      - *Maxillam* inferiorem, quæ per foramen ossis illius elabens labris in ea parte sitis, & dentium radicibus sensus gratia communicatur. T.
  - *Minor* (L) seu tenuior: exoritur è latere basis cerebri, vbi dorsalis medulla ab ipsa initium ducere auspicatur. Hinc recto tramite sub cerebri membranam perforat, & secundo neruorũ pari attensa cum ipso per commune foramen in oculi sedem procidit, illicò in quatuor dissecta propagines, quarum
    - *Prima* (N) sursum in adipe oculorũ musculis obducto excurrens, per peculiare foramen digeritur ad
      - *Frontis* cutem.
      - *Musculosam* huius sedis substãtiam, frõtis cutis & palpebrę superioris motib. præfecta.
    - *Secunda* (O) deorsum ducta mox in foramẽ sibi priuatim exculptum fertur, quousque in anteriorem superioris maxillæ sedem prolabatur, ac multiplici serie dispensatur in
      - *Musculos* superius labrum & nasi alam extrorsum in suo latere mouentes & ipsum labrũ.
      - *Gingiuas* dentiũ incisoriorum.
    - *Tertia* (P) foramine priuato vtens, post caruneulam in anteriori angulo oculi conspicuam adit
      - *Narium* amplitudinem, inibi in nariũ degenerãs tunicã.
      - *Tenuem* & membraneũ musculum, introrsum nasi alam contrahentem.
    - *Quarta* (Q) in dictis crassitie non inferior per foramen seu scissuram potiùs, quæ inter primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans, in extimo latere sedis oculi conspicitur, contendit ad internam sedem temporalis musculi, tota in eum musculum absumenda.
- *Quarta*, paulò posteriùs his est locata, ad basim magis quàm priora incipiens: parua admodum, & durior tertia: propagines autẽ eius omnes sibi ipsis sunt propinquæ: commiscetur quidem statim neruis tertiæ coniugationis, pòst autem fertur longissimè: deinde seiungitur, totique palati tunicæ infigitur. Z.
- *Quinta* (a) nondum dura, in ipso per ossa transitu in duas partes diuiditur: quarum
  - *Altera* meatus auditorio dispensatur. *a.g.*
  - *Altera* cæco foramini, sic dicto, non quòd cæcum sit, sed flexuosam meatus obliquitatem ad temporalem musculum, distribuitur. *c.*
- *Sexta* (e) vltra has est neruorum coniugatio, qui nondum etiam sunt duri, si tantùm prædictis sint duriores. Nam quantò iam spinali medullæ appropinquantur, tantò duriores euadunt. Hi caluariam egressi, in sex diuiduntur neruos, quorum
  - *Duo* cum arterijs carotidib. inferiùs ducuntur collumq́ue præterlapsi dũ per thoracẽ deferũtur, in duas diuiduntur partes, quarum
    - *Altera* dextrorsum quas siniſtrorsum ad inferiora descendens, in plures diuaricatur particulas, quarum vadunt aliquæ ad
      - *Posteriorem* ceruicis sedem. *f.*
      - *Laryngis* musculos. *g.*
      - *Costarum* dextri lateris. *h,i.*
      - *Pulmonem*. *q.*
      - *Cor*. *r.*
      - *Ventriculum* *s.t.v.*
      - *Intestina*. *z,a.*
      - *Lienem*. *n.*
      - *Renes*. *γ,λ.*
      - *Vesicam*. *ι,μ.*
    - *Altera* vtrinque enata neruũ efficit, qui per eandem reuertitur viam, qua priùs descenderat: vnde recurrentes dicti. Recurrit enim continuè asperæ arteriæ adhærens ad sex laryngis musculos, vocis efficiendæ gratia. Nam
      - *Dexter* ad claues permeans, circũ ramũ arteriæ magnæ, quæ in dextrã maxillam fertur, obuolutus reflecti tur, sursumq́; recurrit, & in tres laryngis musculos dispergitur. *l,m,n.*
      - *Sinister* longissimè producitur, sese ad spinam inflectit, inde ad laryngem recurrit, & in reliquo tres suæ partis musculos dispergitur *o.p.*
  - *Quatuor*, vtrinque scilicet duo, in duas diuaricantur partes, quarum
    - *Altera* vtrosque faucium musculos, & linguæ radicem occupat. k.
    - *Altera* ad scapulæ musculos proreptat. k.
- *Septima* (v) huic contigua, securitatis gratia regionem habet vbi & cerebrum desinit & spinalis medulla incipit. Hi nerui aliquousque cum sexta coniugatione procedentes, deinde rursus seiuncti parte sui aliqua, eaq́ue
  - *Minima*, rectos laryngis musculos intertexunt. *π.π*
  - *Maior*, toti linguę inseritur motus gratia. *π.*

B. *Neruorum ceruicis sunt paria septem: quorũ*

- *Primum*, binis exortibus enascitur, quorum
  - *Anterior*, non semper perspicuus, nimis quàm gracilis est, excidit inter primam ceruicis vertebram, & occipitis os, iuxta latus teretis ligamenti secundæ vertebræ processum occipitio colligantis. *H.*
  - *Posterior* in primo vertebræ eminentiori sede, ad radicem posterioremq; regionem ipsius cum capite articulationis exoritur, distribuitúrque in musculos qui à prima ceruicis vertebra in occipitis os inseruntur, & eos, qui ab occipitij osse in transuersos eius vertebræ processus implantantur. Cæterùm ab horum originis sede, surculus etiam deducitur in principium musculi transuerso primæ ceruicis vertebræ, & aliquot subsequentium principium sumentis, ac scapulam sursum attrahentis. *F. G.*
- *Secundum* par, (2) etiam binis exortibus, seu propaginib. enascitur, cuius
  - *Posterior (I)* propago lõgè ãteriori crassi or per latera posterioris processus secundę vertebræ educitur, & in plures diuiditur ramos. Verùm quamprimùm prodit, in duas scinditur ptopagines, quarum
    - *Maior*, à priorib⁹, quodãmodo posteriora sursũ trãsuersim tẽdẽs tertij paris sobole exporrecta sursũ ad caput contendit, ibiq; vniuersam capitis cutẽ, tam circa aures, quàm post, ad verticis vsq; summum surculos spargit. *K, M, M.*
    - *Minor*, in proximorũ musculorum principia diuaricatur, qui tertij & sexti paris existent, & eorum qui capitis motibus præsunt. *I.*
  - *Anterior*, admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullæ sede originem mutuatur, atque inter secundam & primam elabitur vertebrã, digeriturq; deinde in musculos anteriori ceruicis vertebrarũ sedi adnatos, qui primũ par musculorũ dorsi motus authorũ cõstituũt. *N.*
- *Tertium* par (3) ex communi foramine secundæ ceruicis vertebræ & tertiæ procedit, mox ab egressu in duos scinditur ramos, quorum
  - *Posterior* retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicem extendentes, ac deinde inter caput mouentiũ secundum par occultatus ad secundæ vertebræ spinam contendit, atque hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantium concursu ad ceruicis properat latera, musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana buccarum motus opifex censetur. O.
  - *Anterior (P)* in quatuor spargitur propagines, quarum
    - *Prima*, musculos dorsum mouentes, primum & secundum implet. *Q.*
    - *Secunda*, decliuis ducta, quarum adit neruorum par, cuidam ipsius surculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumpto. *R.*
    - *Tertia*, sursum contendens, ac posterioris secundi paris propaginis ramo in verticis cutem excurrenti congreditur, vnà cum illo dispergenda. *S.*
    - *Quarta* digeritur in
      - *Musculos*, qui transuersis vertebrarum processibus connati, ceruicem in latera mouent. *T.*
      - *Musculum*, qui à transuersis vertebrarum ceruicis processibus enatus, scapulam sursum vellit. *T.*
- *Quartum* par (4) à foramine inter tertiam & quartam vertebram constituto excidens, in duos diuiditur ramos, quorum
  - *Posterior*, versus tertiæ ceruicis vertebræ spinam contendit, in progressu illis, quibus intertexitur, & in musculis, surculos diffundens. Quando autem spinam contingit, per mutuum elabitur congressum musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium, atque hinc in latum membraneumq; digeritur musculum, buccarum motus authorum præcipuum. V.
  - *Anterior (X)* ternas educit propagines, quarum
    - *Prima*, tertij paris cuidam propagini commiscetur, & in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes. *T.*
    - *Secunda*, in musculos distribuitur, quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is qui à transuersis colli vertebrarum processibus ortus, scapula sursum adducit. *a.*
    - *Tertia*, decliuis fertur, cum quinti paris sobole congressura, ac simul cum illa & sexti paris propagine septi transuersi neruum constituit. *a. b.*
- *Quintum* par (5) ex foramine inter quartam & quintam vertebram existẽte, in duos scinditur ramos, quorum
  - *Posterior*, ad spinarum apices retorquetur, digeriturq; vt quarti paris ramum digeri diximus *c.*
  - *Anterior (d)* in plures scinditur ramos: nam bi partitus
    - *Minorem*, primùm sobolem musculis ceruicem flectentibus spargit. *d.*
    - *Grandiorem* iterum dirimit, cuius
      - *Altera* pars deorsum repens, ramulosq; quinti & sexti paris secum excipiens, septi transuersi neruum efformate.
      - *Reliqua (f. g. h. i.* in musculum qui brachium attollit, inseritur, à cuius portione musculis scapulam attollentib. ramuli porriguntur. Verum ab exterior huius portionis latere neruum deriuat, cutem implicans, qua musculus brachium attollens integitur, deinde reliqua portio prope scapulæ ceruicem in duos partitur ramos, quorum
        - *Anterior*, qui gracilior est,
          - *Sub* summi humeri cum clauiculæ connexu portigitur.
          - *Musculo*, brachium attolenti sobolem spargit, qui à summo humero & clauicula inibi principium ducit.
        - *Posterior*, qui propagines suas mittit
          - *A scapula* sursum ad os (*o.* referẽs)
          - *Musculo* occupanti sinum inter scapulæ spinam & elatiorem ipsius costam.
          - *In* musculũ qui brachiũ attollit.
          - *In* brachij cutem extremæ sedi obductam.
- *Sextum* par (6) ex foramine sub quinta vertebra excidẽs, in duos diuiditur ramos, quorum
  - *Posterior (k)* dispensatur ad
    - *Musculos*
      - *Ceruicis* proprios.
      - *Ceruicis* & capiti communes.
    - *Capita* musculorum qui respirationis opifices ex ceruice in thoracem accedunt.
  - *Anterior (l)* postquam neruum exprõpsit, qui quinti paris portioni ad neruum septi transuersi (*m, n, o*) constituendum permiscentur, cum contiguis paribus, septimo nimirum & octauo coit. Scinditúrque deinde, cuius portio
    - *Quædam* neruos vnà cum proximis partibus efformat, qui in manum contendũt. *q.*
    - *Quædam* deorsum ad scapulæ cauum perreptat, & rami, tum ab hoc pari, tum à cæteris coniugijs ad musculos digeruntur, qui scapulam sursum ducunt. *p.*
- *Septimum* par (7. r, s, t) ex communi sextæ & septimæ ceruicis vertebrarum foramine prolabens, magnum cum duabus proximis coniugationibus, sexta & septima, perficit congressum, cuius
  - *Potissima* portio in manum fertur.
  - *Ramulus* interdum septi transuersi neruo commiscetur.
  - *Ramulus* perpetuò in posteriora ad spinam ducitur, à quo variæ diducuntur propagines, quarum
    - *Aliæ*, in musculos posteriori ceruicis sedi instratos digeruntur,
    - *Aliæ* in latũ, membraneumq; musculũ qui buccas mouet, feruntur.

C. Ner-

C. *Neruorũ à thoracis vertebris ortorum sunt paria duodecim, quorum*

- *Primum*(8) inter septimã ceruicis vertebrã & thoracis primã, quinq; humiliorũ ceruicis parium modo exiliens. Hoc itaque quãprimũ excidit, in duos diuiditur ramos quorum
  - *Posterior*(u) qui gracilior est, retrorsum inter musculos vertebris hic adnatos, detorquetur. Deinde in progressu plures edit surculos, quorum
    - *Aliqui* in radicem musculi feruntur, qui à prima thoracis costa in transuersos ceruicis vertebrarum processus insertus, ceruicem in latus versus anteriora inclinat.
    - *Aliqui* in musculos qui in posteriora ceruicis capitisque motibus præsunt, permeãt.
    - *Id* quod septimæ ceruicis vertebræ spinã contingit, & rursus, transuersim spina abscedens propagines offert
      - *Humiliori* sedi eius musculi, qui scapula mouentium secundus ac maior enumeratur.
      - *Musculo* scapulæ basi inserto, scapulamq; ad deorsum trahenti.
      - *Musculo* hominis thoracẽ mouentiũ tertio.
  - *Anterior*(x) posteriori insignior, septimi & interdum noni paris magnam portionem suscipit, ac varie vicinis paribus permixtus in duos scinditur ramos, quorum
    - *Alter*(y) secundum primæ thoracis costæ ductum ad pectoris ossis vsque summum per latus, in progressu surculos dispensat thoracis musculo, ac clauiculæ in primam costam inserto. Præterea propaginis huius terminus digeritur in
      - *Musculos*, qui à pectoris ossis sũmo principiũ ducẽtes sursum exporrigũtur.
      - *Mãmillarẽ* capitis processũ.
      - *Os*, Y imagini comparatũ.
      - *Scutiformem* laryngis cartilaginem.
    - *Alter* in manum fertur, de quo latiùs in sequentibus dicetur. Verùm antequam eò contendat, dum alam excidit, ex posteriori ipsius regione ramuli pullulant, in cauam scapulæ partem digesti, x, a, x.
- *Secundum*(9) par, inter primam & secundam thoracis vertebram exoriens, in duos diuiditur ramos, quorum
  - *Posterior*(c) qui gracilior est, simili quodammodo ratione, atque posterior octaui paris ramulus digeritur.
  - *Anterior*(d) in duos scinditur ramos, quorũ
    - *Alter*, octaui ramo, qui in manum fertur, commiscetur.
    - *Alter* primo costarum interuallo offertur, qui secundum primæ costæ ductum, ad pectus vsque contendit. In progressu autem, vt & rẽliqui costarum interuallis exporrecti neruis, soboles diffundit in musculos thoraci exporrectos, incumbẽtésq;
- *Tertium*(10) quartum quintum, & reliqua (13, 14, 15, 16, 17, 18, 19,) ad primùm vsque lũborũ seu vigesimũ par, subsequẽtia, quodammodo ẽrie digeruntur. Quippe omnia mox, atque è vertebrarum lateribus exilière, bipartitò scinduntur, ac
  - *Posterior* qui minor est, retrorsum ad vertebrarum spinas detorquetur, ac ramos spargit in
    - *Musculos* vertebris adnatos.
    - *Musculum*(θ,θ,θ) dextri sinistriq; lateris musculorum cõgressum.
    - *Musculos*, qui ab illarum, quas contingunt spinarum apicibus, principium mutuantur.
    - *Cutem* dorso instratam.
  - *Anterior* surculos spargit in
    - *Sexti* paris (ι, ι) neruorum cerebri ramum costarũ radicibus exporrectũ, deinde præsentes rami costarum exporriguntur interuallis. Verum hi qui costis inseruntur
      - *Rectis* (κ, κ) ad pectoris os contingunt.
      - *Spurijs*(λ, λ) in abdominis vsque interiora repunt.

      Ab his rami sparsim in progressu diffundũtur in
      - *Musculos* thoracis adstratos. Thoracis cutem (ν) nõ quidem certa serie, sed sparsim vt errantes vasorum rami digeruntur. Verùm etsi eiusmodi neruorum cutem petentium series sibi cõstans non videatur, natura tamen verita ne tenero adhuc infanti, lac familiare illius alimentum à matre exigenti, papilla denegetur, exactum papillis sensum impartiri voluit, quo tenerorum infantuli labrorum, mollisq; linguæ contactus, papillarum voluptate afficeret, qua homines electi hanc promptiùs sugendam contrectandamque offerrent.
    - *In* musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Verùm surculos hos à neruis, qui in quartum costarum perexpectans interuallum, originem ducere ne ambigas, atque ab illis propaginibus surculi in papillam pertinguntur. 1, 1.

D. *Neruorum* à sacro) 26, 27, 28, 29. 30.) osseorum paria sex sunt, quorum

- *Primum* inter os sacri ossis primum & infimam lumborum vertebram, eo modo, quo paria è lũborum vertebris egredientia procidit, ac mox ab egressu ramum ad posteriora, non secus atque superiora paria diffundit, qui etiam similiter atque posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim verò à regione
  - *Posteriori*, propago vtcunque insignis in musculos spargitur, ab ilium osse principium ducentes, ac præsertim in
    - *Primum* femur mouentium. 57.
    - *Cutem* clunib. obductam. 54.
  - *Interiori*, propago emergit, cùm neruis in crus deducendis permiscetur. Verùm nota in crus absumitur. Nam cum ramus ab illa secundum interiam ilium ossis sedem exporrigitur, surculos spargit in
    - *Musculos* abdominis. 53.
    - *Musculum* femur mouentiũ septimum ab interna ilium ossis sede pronatum. 57.
- *Quinque* humiliora paria peculiari procidunt ratione. Nam priusquam ex ipso osse elabantur, gemina ab vtroque latere sunt, & vnus neruus vtrobique à singulis partibus procidit, in
  - *Anteriora*, & ibi in plures diuiduntur, quorũ
    - *Tres*, qui superiores habẽtur, primi paris modo in crus properãt.
    - *Duo*, qui humiliores dicuntur, sexti septimiq; paris propagines sunt, digeruntúrq; in
      - *Musculos* ani.
      - *Vteri* ceruicẽ
      - *Vesicæ* ceruicẽ
      - *Penẽ* in viris.

      → 25, 26, 27, 28, 29, 30.
  - *Posteriora*, & ibi in plures scinduntur propagines, quarum aliæ inseruntur
    - *Musculos* dorsũ mouẽtiũ vndecimũ & decimũ tertiũ. 52.
    - *Membranam* initium musculi brachium ad dorsi humiliora agentis. 51.
    - *Musculum* humani thoracis quartum. 52.
    - *Quatuor* primos musculos femur mouentes. 57.
    - *Cutem*, clunibus obductam. 34. 55.

E. *Nerui artuũ vel* *Comprehendendi*, vt brachij, cubiti, radij & manus: sunt numero sex, quorum

- *Primus*, eius quinti paris neruorũ ceruicis rami soboles est, q in musculi brachiũ attollẽtis, sedẽ à scapulæ spina prona tam digeritur, atq; in extremę brachij regionis cutẽ paulo sub eius lõgitudinis medio diffunditur, inibiq; cessat. π. π.
- *Secundus* (ς) ab implexu, quẽ nerui brachiũ subituri ad vertebrarũ latera efformant, exoritur, ac inde brachiũ petẽs, in plures diuiditur ramos, quorum,
  - *Duo*, vtrisque prioris musculi cubitum flectentium capitibus inseruntur. ς, ς.
  - *Vnus*, quàm primùm ad anteriorem cubiti flexum pertingit secundum latus tendinis musculi cubitum flectentium anterioris, ad carneam ducitur membranam, in cutem dissipandus. ς, ς. τ.
- *Quartus* velut omnium truncus maximus, quà primùm ab alto emergit, in duos impares diuaricatur ramos, quorũ
  - *Superior*, qui gracilior est, cum humeralis venæ ramo ad mediam cubiti lõgitudinem exporrecto, ac deinde versus vlnæ appendicẽ tendenti, deducitur, vniuersam cutẽ radio incumbentem, prætenuib. surculis intertexẽs: quorũ præcipuus inferiorẽ radij appendicẽ superans ad secundũ vsq; pollicis pertingit internodium hîc vti & toto progressu in carneã mẽbranã & cutẽ repẽs, sobolesq; tenuissimas diffundens. ς. ς. Δ.
  - *Humilior* (Θ) qui crassior est, statim in duas diuaricatur propagines, sub media prorepentes vena ab humerali ad communis venæ constitutionem proficiscente, quarum
    - *Altera*, quæ elatior est, relicta tandem vena, & in descensu elatiùs ad radij sedem conscendens, ad brachialis vsque radicem pro fertur. Δ.
    - *Altera*, quæ humilior est, magis obliquè qua medium cubiti flexus consistat, deorsum fertur, & cuti potissimùm oblatè attensa, ad brachiale vsq; prorepit, in multos exiles surculos in progressu absumpta. Ξ.
- *Tertius* (τ) ex illo quoq; prodit complexu, quod iã prius à neruorũ radicib. brachium adeũtib. confici diximus. Is .n. cũ aliã prorepit, in duos diuaricatur ramos, quosum
  - *Alter*, inter musculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur, cuti exporrigitur, quæ illorum musculorum obducitur lateribus, qua illi mutuo se contingunt. υ.
  - *Alter* (ϕ) quamprimum humero appropinquat cũ se cũdo neruo deorsũ properans in duos scinditur, quorum
    - *Alter*, in caput posterioris cubitum flectentium musculi inseritur. φ.
    - *Alter*, vti ab initio exalto re posítus cubiti flexu accedit ac inde in multas diramitur propagines, quarũ
      - *Aliæ* spargũtur in
        - *Musculos* internam cubiti sedem occupantes.
        - *Musculum* secundos quatuor digitorum articulos flectentem.
        - *Musculum*, qui tertios digitorum flectit articulos.
        - *Musculum*, qui tertiũ pollicis os inflectit. (motus opifex est.
        - *Musculũ*, qui ab interno humeri prodiens tuberculo brachialis
      - *Quod* reliquum est radio exporrigitur, vnà cum vena ac arteria hic deductus, ac inde ad brachiale properans, in plures diuiditur surculos, quorum
        - *Aliqui* perquàm obscuri in musculos ire dicũtur, qui in extrema manu re posíti digitorũ motibus præsũt. 44.
        - *Tres* in volam feruntur, quorũ
          - *Primus* in duos dissectus surculos in pollicis internã accedit sedem. 44.
          - *Secũd⁹*, binis surculis internæ indicis sedi implãtatur, 44.
          - *Tertiꝰ* simplici surculo inter no tãtùm lateri interioris medii digiti sedis exporrigitur. 44.
- *Quartus* (Φ) à reticulari illo neruorũ implexu exoriens, similiter atq; tertius occultatus cũ ipso in brachium properat, axillari venæ & magnæ manus arterię attensus, insignes vtcunque soboles musculis distribuit quorũ ministerio cubitus extenditur. Deinde priusquam ad medium longitudinis brachij pertingat, in duos diuiditur ramos, quorum
  - *Internus*, musculos cubitum extendentes, & posteriorem cubitum flectentium in internam brachij sedem procidit, vniuersam eiusmodi sedis cutem absumendus.. Ψ π.
  - *Externus*, secũdum humeri posteriora reflexus, sensim ad externã brachij sedem properat, & in duos diuaricatur ramos, quorum
    - *Exterior* in cutem humiliori sedi externi lateris brachij obductam. 32.
    - *Interior* (34) quã primũ exterius humeri contingit tuberculum, posteriori ipsius sedi immittitur ac inde in cubitum ducitur, in duos scinditur ramos, quorũ
      - *Alter*, ex alto emergens, errabundo ductu sub cute ad brachiale vsque prorepit, frequẽtes surculos in progressu ęducẽs, ex quib. cutis externam cubiti sedem obtegens intertexitur. 33.
      - *Alter*, in duos scinditur trũcos in profundo, vt & ipsorum radix recondítos, quorũ
        - *Elatior* (35) radio exporrigitur, ac inde ad brachiale cõtendit, in progressu graciles ramulos, tũ musculo brachiale extẽdenti, tum in pronum ducẽti inserens. cum verò externã brachialis sedem contigit, in duas dirimitur propagines, quarum
          - *Altera*, duplici surculo externæ pollicis reg, offertur. 36.
          - *Altera*, in duos diuiditur ramos quorũ
            - *Alter*, indici exporrigitur duplici surculo in ipsius externam sedem ingrediens. 36.
            - *Alter* verò simpliciter medio porrigitur digito, in ipsius exteriores sedis internum latus. 36.
        - *Demissior* (37) frequentes educit soboles, quarum
          - *Prima*, capiti musculi indicẽ medium & annularem extendentis offertur. 33. 36.
          - *Secunda*, capiti musculi minimum extendentis digitum inseritur. 36.
          - *Tertia*, musculo brachiale simplici tendine extendenti commiscetur.
- *Quintus* brachij neruus (*) à cõmemorato iam plexu inferius quàm quatuor hactenus descripti, principium nanciscitur, ac quarto attensus, per axillam in brachium fertur, nullas omnino soboles, cuiquam brachij parti distribuens, tandem in cubitum indiusus delatus, in plures scinditur propagines, quarum
  - *Aliæ* inferuntur in
    - *Musculos*, internam cubiti sedem occupantes. 43. (fex habetur. 45.
    - *Musculum*, qui ab interno humeri prodiẽs tuberculo brachialis flexus opi
    - *Musculum*, qui tendine lato summæ manus internæ cuti subnascitur. 45.
    - *Musculum*, qui quarto brachialis ossi insertus brachiale flectit. 45.
    - *Musculum*, qui radium in supinum ducentium superior describitur. 45.
  - *Quod* reliquũ est vlnæ attẽsus inter musculũ secundos quatuor digitorũ articulos flectentem, & illũ, qui eorũdem digitorũ tertios articulos flectit, ad brachiale fertur, vena & arteria cõcomitatus, q̃ vlnæ exporrigũtur. Cùm verò transuersum brachiale ligamẽtum superauit, in quatuor diuaricatur propagines, quarũ
    - *Prima* in duos diuisa surculos, minimi digiti internæ sedi inseritur. 45.
    - *Secunda*, pariter bifida, in internam annularis digiti sedem fertur. 44.
    - *Quarta* omnium superiorum maxima paulò inferius quã medium vlnæ longitudinis cõsistit, è profundo elabens secundũ vlnã in externã sedem cubiti porrigitur, & cum externam brachialis sedem contigit, in tres diuiditur ramos
      - *Primus* duplici surculo externã minimi digiti sedẽ adit. 46.
      - *Secundus*, eodẽ modo externæ ãnularis sedi exporrigitur. 46.
      - *Tertiꝰ* indiuisus externo implicatur lateri exterioris medij digiti regionis. 46.
- *Sextus* (ϰ) brachij ramus, ab infima retis iam sæpius dicti sede procedens, ac inconiugatus per axillam in brachiũ properans, nullibi in alto reconditus, sed cutí internæ brachij sedis subiectus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis cutis partibus frequentes depromens soboles. Ad interius verò humeri tuberculum, in plures partibus ramos, venæ axillaris propaginibus partim incumbentes, partim verò subiectos, qui dorsum numerosa propaginum serie secundum vlnam digeruntur, inter cutem & carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingant cessantes, perpetuóq; secundum inferiorem cubiti regionem seu vlnam exporrecti. 47. 48.

Ambulandi, Vide in sequentibus signum F.

F. *Nerui* artuum ambulandi sunt numero quatuor quorũ

- *Primus*(57) à suprema parte implexus neruorum in crus pertinentium originem ducit, & lumborum incumbens carnibus, ac peritonæo frustratus, in femur fertur. Simulatq; femur contingit, in duos scinditur ramos quorum
  - *Minor* cuti depromitur, quæ anteriori femoris sedi versus externum ipsius latus obducitur.
  - *Maior*, in alto latitans in plures diuiditur propagines, quarum
    - *Aliæ* feruntur in musculum
      - *Primum*: tibiam mouentem, & ab antiqua sede appendicis ilium exortum. 59.
      - *Septimum* tibiam mouentem, qui à maioris femoris processus radice enascitur. 59
      - *Manum* tibiæ motuum authorem. 59
    - *Quod* reliquum est cum illis musculis, decliue deductum supra genu articulum terminatur. 59.
- *Secundus*(60) inferius, quàm primus principium adipiscitur, è regione articulationis tertiæ lumborum vertebræ cum quarta. Hic enim peritonæi posteriori regioni subtensus, simul cum vena & arteria per inguina femur petentibus, in crus porrigitur, & in duos diuiditur ramos, quorum
  - *Alter* venæ ad pedis vsque pollicem attensus, cum ipsa in pedem deriuat, atq; (vt illa vena) varias soboles passim in cutem spargit, inter quas illa præcipua habetur, quæ anteriori genu regioni offertur, in eius sedis cutem frequenti ramorum serie disseminatur. 61, 62, 63.
  - *Alter*, qui grandior est, simul cum vena ac arteria reconditur, & in musculos anteriorẽ femoris sedem occupantes, digeritur, præcipuè in quintum ipsius femoris & octauum tibiæ. Deinde deorsum pergens, supra genu articulum cuti, primus cessat, & in progressu membranulis vasa colligantibus, exiguas porrigit soboles. 64, 65.
- *Tertius*(66) secundo succedit, illic enatus, vbi quarta lumborum vertebra quintæ articulatur. Hic peritonæo quoq; succumbens, & musculo femoris septimo vectus, ad pubis ossis foramen contendit, ac in femur prorepit. Verùm priusquam foramen superet, in plures diuiditur ramos, quorum
  - *Aliqui* feruntur in
    - *Musculos*, nonũ & decimũ femur mouẽtes. 69.
    - *Musculos* illos, qui à pubis osse pronati, penis peculiares censentur. 67.
  - *Quod* reliquũ est, vbi paulò demissiùs prorepsit, in duos diuiditur ramos, quorum
    - *Alter* cuti inseritur, quæ internam femoris sedem iuxta inguina occupat. 67.
    - *Alter* suas emittit propagines in
      - *Musculum* secundum tibiam mouentium. 70.
      - *Portionem* quinti femur mouentis musculi à pubis osse pronatã. 67.
      - *Medium* longitudinis femoris, ibique cessat. 69.
- *Quartus* (71) tertio subsequitur, constituiturque ex 25, ac triũ succedentiũ parium anteriorib. ramis omnium neruorum crassissimus, durissimus, ac validissimus. Hic peritonæo subditus, inter sacri ossis latus, & ilium os ducitur, ac inde in duos diuiditur ramos quorum
  - *Alter*(72) ex posteriori ipsius sede emergens aliquousq; sub primo femoris musculo latitans, tandem ad cutem procidit, soboles multas spargens in cutem
    - *Inferiori* cluniũ sedi obtensam.
    - *Posteriorem* femoris sedem vltra medium longitudinis femoris contegentem.
  - *Alter*, vlterius progrediens in grandes distribuitur soboles, quorũ
    - *Aliæ* in musculum capita feruntur, quæ à coxendicis ossis appendice principium ducunt. 73.
    - *Quod* reliquum est, deorsum fertur, sub mediáque ipsius femoris longitudine, in duos scinditur ramas, quorũ
      - *Alter* (65) quamprimũ inferiorũ femoris capitum radicẽ spectat, vtrinque vnam producit propaginem in capita musculorũ disseminandũ, qui tres primi pedis motores enumerantur deindein poplite in duos impares diducitur ramos, quorum
        - *Alter*(74) in duas partitur propagines, quarum
          - *Altera*, in quarti tibiam mouentis musculi partem femoris osse enatam inseritur. 74.
          - *Altera* in plures diuisa propagines, in cutem humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam excurrit. 74.
        - *Exterior*(77) q gracilior est, ad fibulæ cũ tibiæ osse iuxta genu prorepit. Verũ priusquã inter musculos recondatur, in duas diuiditur propagines, quarum
          - *Gracilior*, cuti tibiæ propria, inde ad pedis externũ latus properans, in progressu frequentes spargit soboles. 78.
          - *Crassior*, inter septimum & octauũ pedẽ mouentium musculos occultata, & sexto pedem mouẽtiũ attensa in progressu in duos diuaricatur ramos, quorum
            - *Alter*, errabundo ductu in cutem dispensatur anteriori tibiæ regioni obtensam. 79.
            - *Alter* inter musculos anteriorem tibiæ sedem sibi vendicãtes prorepens, illisq; ramulos offerẽs ligamẽto incũbit, fibulã tibię ossi colligãti, ac vnà tandẽ cũ tendinibus, digitos extendentibus, subtransuerso illius regionis ligamento, cuius cuti propagines interdixit, in pedis superiora ducitur, ac digitorum superiori sedi ramos exporrigit. 79, 84.
          - *Alter* multiplici sobole digeritur in
            - *Cutem*, quæ posteriori tibiæ sedi ad calcem vsque ducitur. 81. 81.
            - *Cutem* obducentem primum, secundum & quartum musculum pedem mouentium. 81, 85.
        - *Interior* (80) exteriori grandia inter capita primi ac secundi pedem mouẽtium musculorum in tibiã subit, & in plures diuiditur ramos, quorum
          - *Alter*, in posteriorẽ tibiæ sedẽ properãs, inter quartũ & quintũ pedẽ mouentium musculos, duosq; qui à tibia procedentes digitorum flexu præsunt, fertur. Hæc itaq; deorsum tendens exterioris(82) trunci propaginẽ assumit. Cũ verò ad tibiæ vsq; humiliora cõtendit, vnà cum huius sedis tendinib. per transuersum ligamentum, inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora petit, &
            - *Musculis* ibi repositis distribuitur. 86.
            - *Singulorũ* digitorũ inferiori sedi sur culos mittit.

Vide apud Vesalium lib. 4. quinque neruorum figuras, in prima editione, quarum primo fol. 418. *altera fol.* 419. *tertia* 432, *quarta* 433, *quinta fol.* 454, *apparet.*

De Mu-

De Musculorum constructione in genere.

X. *Musculus* est organũ motus voluntarij, cõstans ex fibris neruorũ, & ligamẽtorũ carne simplici his circumnata, vena, arteria, tunica. Horum differẽtiæ in

- *Genere*, sumuntur á
  - *Causis*
    - *Internis*, videlicet
      - *Materiæ*. Sic musculorum alij
        - *Neruum*, arteriam & venam participant: vt septum transuersum musculi abdominis omnes, &c.
        - *Neruum* nullum, neq; arteriam neq; venam cõtinent: ex quorũ classe musculus est, qui latum in manu educit tendinem.
      - *Formæ*. Sic musculorum alij
        - *Muri* aut lacertæ, (à quo musculi nomen sortiti) } Similes sunt.
        - *Pisci* }
        - *Foraminibus* peruij: vt septum transuersum.
        - *Absque* foraminibus, &c.
    - *Externis*: nempe fine seu officio. Sic musculorum alij præsunt motibus
      - *Rectis*: vt
        - Manus } *Digitos* extendentes.
        - Pedis }
      - *Obliquis*: vt radij.
      - *Vtrinque*.
  - *Accidẽtibus* videlicet
    - *Qualitate*. Sic alij
      - *Albi*, qui carne vacant.
      - *Rubri*, qui carne abundant.
    - *Quantitate*
      - *Continua*. Sic musculorum alij
        - *Magni*: vt
          - *Maximus* corporis musculus.
          - *Femur* mouentium primus.
        - *Parui*: vt penis musculi, &c.
      - *Discreta*: atque sic musculus aut
        - *Simplex*.
        - *Duplex*.
        - *Triplex*.
    - *Loco*
      - *Insertionis*. Sic inseruntur alij in
        - *Os*: vt qui femur & tibiam mouent.
        - *Cartilaginem*: vt laryngis omnes.
        - *Cutem*: vt labrorum.
        - *Quiduis*: vt oculorum.
        - *Vnam* partem, ex pluribus sedibus orti: vt musculus brachium pectori admouens.
        - *Plures* partes ex vna sede ortus: vt manus musculi & pedis extendentes, &c.
      - *Originis*. Sic alij principiũ obtinẽt ab
        - *Osse* ipsorum ligamenti: vt qui à femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt.
        - *Cartilagine*: vt omnes laryngi musculi, intercostales, &c.
        - *Membrana* quadam: vt oculi, vesicæ, ani, &c.
        - *Membrana* tendines obuoluente: vt digitorum, &c.
        - *Ligamento* aliquo: vt duo pollicis, &c.
        - *Altero* musculo: vt à circulari musculo ani, veluti digiti duo, &c.
        - *Nullo* principio: vt musculi omnes ex carnea membrana, &c.
- *Specie*, sũt aut
  - *Trunci*: & vel
    - *Capitis*
      - *Totius*. Vide in sequentibus signum *A a*.
      - *Partium*. Vide in sequentibus signum *B b*.
    - *Thoracis*
      - *Totius*. Vide in sequentibus signum *C c*.
      - *Partium*, nimirum
        - *Scapularum*. Vide signum *D d*.
        - *Dorsi*. Vide in sequentibus signum *E e*.
    - *Ventris*
      - *Totius*. vt Abdominis. Vide in sequentibus signum *F f*.
      - *Partium*: aut
        - *Internarum*: nimirum
          - *Vesicæ*. Vide signum *G g*.
          - *Ani*. Vide signum *H h*.
        - *Externarum*: vt
          - *Penis*. Vide signum *I i*.
          - *Testium*. Vide signum *K k*.
  - *Artuũ*: & vel
    - *Comprehendendi*: nimirum
      - *Brachij*. Vide in sequentibus signum *L l*.
      - *Cubiti*. Vide in sequentibus signum *M m*.
      - *Manus* extremæ. Vide in sequentibus signum *N n*.
    - *Ambulandi*: scilicet
      - *Femoris*. Vide in sequentibus signum *O o*.
      - *Tibiæ*. Vide in sequentibus signum *P p*.
      - *Pedis*. Vide in sequentibus signum *Q q*.
      - *Digitorum* pedis. Vide in sequentibus signum. *R r*.

Aa Musculi caput & collũ mouẽtes, numero sunt viginti sex, chori cuiusdã instar orbiculatim ipsum amplexãtes, quorũ

- *Octo* anteriori parte, flectentes, quorum
  - *Duo* stomacho subiacẽt, per primas fibras, quæ in primam ac secũdam vertebrã sunt infixæ, caput ipsum dũtaxat flectunt, ac simul obliquis fibris ad obliqua etiã deducũt per quas musculorũ etiã paruorum propriam habent circumscriptionẽ per reliquas verò collum flectentes, simul cum eo totum caput cogunt mutare. Vide lib. 2. in 7. tab. E.
  - *Sex* reliqui post aures exorti, in pectus, & extremam clauiculæ partem porriguntur: non rectum, vt illi motum, sed obliquum paulatim efficiunt. quo etiam caput in anteriora cõuertunt. Vide lib. 2. in 4. tab. X.Y.Z.Θ. & in 8. tab. A.B.
- *Quatuor* decim posteriori parte, attollẽtes, quorum
  - *Octo* parui retrò circa articulum ipsum locati, ad primam & secundam vertebrã, caput solũ retrò at tollunt, vt qui soli exactè articulationẽ capitis complectuntur: quorum
    - *Quatuor*, qui ex osse occipitis paulò supra articulamentum, in secundæ vertebræ posteriorem processum, ac in partem primæ proximam inseruntur, recti motus sunt autores: nam caput solum retrorsum flectũt. Vide in 10. & 11. tab. A. B. & in 12. tab. r. A. F.F. & in 13. tab. A.
    - *Duo* iam enumeratis adiacent, obliquã continuam ipsis habent ex capite originẽ. verùm ad latera recedunt, caput in obliquum pro fibrarũ ratione agentes. Nam lateribus primæ vertebræ processibus inseruntur. Vide in 14. tab. A. B. E.
    - *Duo* obliqui sunt, iam dictis duobus tum situ, tum motu ex aduerso respondentes. Hi musculi primam vertebram secundæ connectũt: & fines ipsorum in laterales primæ processus, & spinam secundæ pertinent. Hinc caput ad naturalem, id est, rectum, nusquàm inclinantem statum reducunt. Vide in 14. tab. F. G.
  - *Sex* magni, tres coniugationes habentes (quæ propter musculorum complexum, quatuor dici possunt, & duæ) prædictis incumbunt, in toto collo extensæ. eundemq; cum musculis dorsalibus habent motũ. Mouent autẽ per primas quidẽ fibras (quæ in primã ac secundã vertebrã inseruntur (solum caput: per reliquas verò, primum quidem reliquas quinque colli vertebras, simul autem cum eis capitis motum retrorsum adiuuant, quorũ qui sunt obliqui, motus obliquos sensim efficiunt. Vide in 14. tab. H. I. K. L.
- *Quatuor* laterales, magni & robusti, quorũ duo habẽtur parte
  - *Dextra*, ex perforato secũdæ vertebræ processu ortũ ad scapulas emergũt. Ceruicẽ ad latera cũ parua declinatiõe mouẽt antrorsum. Vide in 8. tab. C. & in 13. tab. H.
  - *Sinistra*, ex primæ vertebræ laterali processu proueniunt. Ceruicem ad latera cum parua declinatione mouent retrorsum. Vide in 8. tab. C. & in 13. tab. H.

Bb. Musculi partiũ capitis

- *Superiorum*
  - *Frontis*, & est vnus musculus, valde latus, multas neruorum fibras in se ipsam recipiens, à quo cutis separari nõ potest, sed planè cum eo coaluit: motusq; amborum est vnus, qui supercilia scilicet attollit. 3. tab. A.
  - *Palpebrarũ*
    - *Superiorũ*: & sunt duo, quorum
      - *Alter* in maiori angulo, apud nasum obliquus constitutus, ad tarsi partem dimidiam, quæ illic est, peruenit. Hic cùm agit, partẽ palpebræ sibi continuam, quæ est ad nasum, deorsum trahit. 3. tab. C.
      - *Alter* totus etiam obliquus, ad minorem angulum oculi extensus, ad reliquam tarsi partem dimidiam sibi propinquam prorumpit. Hic cùm agit, reliquã palpebræ partẽ sursum trahit. D. 3. tab. D.
    - *Inferiorum*, nullus describitur musculus, quò fit, vt alicuius motus nõn particeps videatur.
  - *Oculorũ*, sunt septẽ, quorũ
    - *Primus*, supernus, oculos sursum mouet versus supercilia. H.
    - *Secundus*, infernus, & oculum mouet deorsum I.
    - *Tertius* & quartus in lateribus, quorum
      - *Alter* in magno angulo oculi, introrsus nasum abducit. K.
      - *Alter* in paruo oculi angulo, versus eundẽ abducit. L.
    - *Quintus* & sextus, positione obliqui sunt, singuli quidem in singulis palpebris versus minorẽ angulũ suprà ac infrà extensi, oculũ quoquo versus promptè circũuertunt, ac circũagunt. M.N.
    - *Septimus*, magnus circa eorum radicem, cõstringit quidem ac minuit neruum opticum: oculum verò sursum attollit & eleuat, ac nonnihil etiam simul conuertit. O.
- *Mediarum*: nirum nariũ, quorũ
  - *Proprij* duo, vtrinq; vnus, isq; valde durus, sed exigui sunt, vt partium ab eis mouendarum ratio postulabat. Enascuntur enim circa principia musculorum, ad labia descendentium, & alas diuersimodè mouent: cuius mobilitatis vsus in repentinis exsufflationibus mirificè prodest. 3. tab. F. 4. tab. K. L.
  - *Cõmunes*, duo vtrinq;. A' malis enim iuxta proprium superioris labri musculum, carneus quidem, sed tenuis mẽbraneusq; enascitur musculus, qui in ipso modicè, versus priora descẽsu in duas diuiditur portiones, quarum.
    - *Altera* ad nasi radicem vadit, vt alam ipsam extrorsum, sursumque moueat. 4. tab. L.
    - *Altera* ad superiorem labri partẽ quã Mustacem vocant, proreptat, vt labrum sursum vellat. 3. tab. G.
- *Instrumenti*: & vel
  - *Interiorum*. Vide in seq. sign.
  - *Exteriorum*
    - *Labiorum* sunt quatuor, quorũ
      - *Duo* superiori labro cõmunes, vtrinq; vnus, qui à maxillæ superioris osse, vbi mala consistit, carnoso principio enati, deorsum obliquè in priora feruntur, quousq; in sui labri latus se se inserant. 3. tab. G. H. I. O. L. K. M. r. 4. tab. M. 5. tab. E.
      - *Duo* inferiori labro, vtrinq; similiter vnus, superioribus musculis latiores, sed breuiores, ab inferioris maxillæ humiliori parte, ad menti quasi latera exoriuntur, hinc sursum obliquè in priora protensi, latiq; permanentes, in mediam sui labri sedem implantantur. 3. tab. M. 4. tab. N.

      Per hos 4. musculos octo efficiũtur motus
      - *Obliqui* 4. in vtroq; labro duo
        - *Vnus* cùm ad dextram ipsa circumaguntur.
        - *Alter* cùm ad læuam ipsa circumaguntur.
      - *Recti* totidem,
        - *Duo* quidem ad amussim recti, quando labra plurimùm à se inuicem distant, hoc quidem à duobus musculis sursum agẽtibus ad nares tenso, altero autem deorsum ad mentum ducto.
        - *Duo*, quando ad labra retrahunt se, & inuicem coëunt, vno ex superiori loco deorsum, altero ex humiliori sursum protenso.
    - *Maxillæ inferioris*, sũt sex, quorũ
      - *Duo* claudunt, & velut pendentem à sese maxillam attollunt ac sustinent, vtrinq; vnus, qui à verticis & frontis ossibus enascuntur, ac deinde concrescendo perreptant, & in cauitatem quandã, in ossibus capitis, ibi exculptam, descendunt, & in iugale os vsque se recipiunt, inde in tendinem magnum exeuntes maxillæ inferioris curuo acumini infiguntur. 4. tab. E.
      - *Duo* alij oppositi multò minores, os ipsum aperiunt, inferioribus maxillæ inferioris partibus infiguntur statim post flexionem ad eum vsq; locum, qui est ad mentum. 5. tab. H. I. 4. tab. O. 6. tab. I. 11. tabul. *.
      - *Duo*, masticatores dicti, os variè circumagunt, qui carnosam quoque genarum partẽ constituunt, quos nonnulli vtrinque non simplicem, sed triplicem musculum esse existimãt, quòd tres ipsorũ sunt in maxillas insertiones instar principiorum. 4. tab. Δ. 2. tab. C. 5. tab. D. 9. tab. C.

* *Musculi* partium capitis interiorum

- *Linguæ*, quorũ alij inseruntur in ipsam ex
  - *Superioribus* partibus,& ad palatum ipsam linguam tollunt sursum.F.
  - *Infernis* partibus,deorsum linguam deprimunt.G.H.
  - *Lateribus*, ad latera ipsam circumagunt. E.
  - *Osse* hyoide.DD.
- *Hyoidis* ossis
  - *Proprij* sunt septem, quorũ
    - *Primus* robustus est & geminus,ab ipsius medio ad os pectoris vsq; delatus.1.tab.C.2. tab.F. 4.tabul.S.T.
    - *Secundus* ac tertius stricti & oblongi sunt scapulis, interim clauiculis inserti,qui cum primo hyoides os ad inferiora trahunt.5.tab.H.I.
    - *Quartus* & quintus obliquè sursum exporrecti, maxillæ inferiori insinuati, hyoides os sursum vellentes. 4. tab.R.1.tab.B.2.tab.E.
    - *Sextus* & septimus stricti & longi sunt, vtrinque vnus ab ipsius ossis lateribus ad processum styloidem defertur:ambo ad obliqua hyoides os trahentes.4. tab.Q.
  - *Improprij*, sunt duo, ab ipso osse ad cartilaginem scùtum figura imitantem laryngis protendũtur,de quibus in musculis laryngis.
- *Laryngis*, sunt circiter viginti, quorum alij
  - *Proprij*, & sunt duodecim, quorũ
    - *Decem* trium cartilaginum sunt communes, quorum
      - *Quatuor* primam cartilaginem cum secunda connectunt in animãtibus voce magna præditis.Horum duo primi partes laryngis anteriores coniungũt, maximamq; claudunt cartilaginem:duo subsequentes eas,quæ in intimis sunt abditæ.1.4.N.5.fig.O.
      - *Quatuor*,in omnibus animalibus secundam cartilaginem tertiæ committunt: & aperiunt cartilaginem aryteno ídem.6.7.fig. P.
      - *Duo* reliqui primam cartilaginem tertiæ connectunt, & cartilaginem aryteno ídem claudunt.8.9.10.fig .a.b.
    - *Duo* reliqui sunt in basi aryteno ídeos,qua secundæ connectitur.6.7.8.fig. V.
  - *Communes*, & sunt octo, & soli scutiformi proprij, quorũ
    - *Duo* à minoribus hyoidis ossis lateribus enati,scutiformi cartilagini supertensi, illi implantantur, ipsam à posterioribus cartilaginibus abducentes,ac meatum dilatantes.1. 2. figur. F.5.figur.O.
    - *Quatuor*, quorum duo prope horum finem à prima cartilagine exorti,pectoris ossi inseruntur,deorsum vergentes inferiores cartilaginis partes contrahunt: nec non asperã, ne quid implicetur,neque nimium implicetur,neq; nimium dilatetur, vbi vociferari animal cogitat.1.2.figur.G.S.P.
    - *Duo* reliqui transuersi,ex obliquis scutiformis partibus enati, deinde in circuitu stomachum comprehendentes,inuicem carnoso tendine coëunt.Hi primæ cartilaginis partes protrahunt,& secundæ adducunt,meatus stringendi gratia.1.2.3.4.5.fig.I.

** *Musculi* thoracis alij mouent

- *Brachiũ*: & sunt vndecim, quorũ
  - *Primus* à costis spurijs prope præcordia,non procul à mãmilla incipit, incipit,in superficie aliorũ extãs, qui brachium ad pectus adducit, humilisq; eius diductionis opifex est.2.3.4.tab.Δ.1.tab. L.
  - *Secundus* contrà, ex altis pectoris regionibus prodiens,altæ adductionis est autor.4.tab.Ξ.10.tab.Δ. 1.tabul. K.2. tab.M.3.tab.P.5.tab.γ.9.tab.L.11.tab.M.P.7.tab,L.L.
  - *Tertius* ex toto pectore oritur, mammæ subiectus,& quodammodo bipartitus est,fibris ipsius in similitudinem χ literæ, mutuò sibi incumbentibus illic potissimùm vbi articulum ferè contigerint: alijs ab humilioris pectoris sede ad articuli eminentiorem porrectis, quibus ad inferiora brachium adducitur: alijs ab elatiori ad inferiora inclinantibus, quibus altiùs adducitur.Ambabus autem tensis, os brachij æquabile ad pectus agitur.Sed potiùs duo transuersi sunt.Quare solus inter huius articuli bifidos musculos pro duobus ab Anatomicis numeratur.7.tab.M. 10.tab.R.11.tab. L.12.tab. R.
  - *Quartus* exiguus est, primo succedit, qui à regionibus iuxta mammam sursum fertur, & ipse brachium deprimens. 7.tab.O.10.tab. Θ.
  - *Quintus*, secundo succedit,illius portio, qui summum humerum occupat: duo enim habet capita.interni sanè partibus, hanc ipsam partem ex clauicula enatam:externis autem,demissiorem partem dorsi scapularũ.Verùm solius huius musculi, quum tensus est, actio,brachium extrorsum extendit, parum à media,ac recta omnino extensione ad latus inclinãs.Alterius verò musculi,qui est ad clauem, actio non immeritò introsimiliter inclinat.Tensis autem æquè fortiter ambobus, brachiũ rectam planè ac mediam extensionem assumit,nusquam declinans.7.tab.I.13. tab.X.10.tab.L.
  - *Sextus* & septimus vtraque spinæ, quæ est ad scapulam,parte,similem prædicto habent actionem.Si quidem tensi simul, brachium sublimè prorsus tollent: quòd si seorsum, vterq; modicum ad latus inclinabit.7.tab.I. 10.tab. Q.
  - *Octauus*. magna ex parte ex humili scapularum costa prodiens,extrorsum abducit brachium,eis oppositus qui in pectore habentur elatiùs brachium attollentes.
  - *Nonus* ex inferiore humilis scapularum costæ termino proficiscitur, in extremam regionem brachium circumagendo abducens.
  - *Decimus*, cauam scapularum partem occupat: minus quidem extrorsum, magis autem deorsum brachiũ circumuertens.
  - *Vndecimus*, deorsum brachiũ agens,ita vt in posteriorem quoq; partem ducat:quem quintus prædictus excipit musculus exiguus, qui constanter in nullam inclinans partem,brachium deorsum moueat.

Thoracem ipsum. Vide in sequentibus signum **.

* * *Musculi* thoracẽ mouentes sunt octuagintanouẽ: nimirũ

Primus, ex inferiori interioriq; clauiculæ regione, secundum ipsius longitudinem, quà primam respicit costã, exoritur, principium carnosum vndiq; obtinens, & carnoso quoq; termino primæ costæ, quà pectoris ossi cõmittitur, antiqua ex parte insertus. Musculus hic breuis, sed amplus est & tenuis, ac omnino carneus, fibras sortitur impensè obliquas, propemodumq; transuersas, quæ à clauicula antrorsum procedẽtes, supremæ thoracis costæ, & nonnihil pectoris ossi, quà eius costæ cartilaginem excipit, implantatur. Huius beneficio prima costa sursum versus exteriora retrahitur, hacq; ratione ibidem thorax dilatatur. 4. tab. d. 5. tab Z.

Secundus: carnoso principio, ex tota scapularum basi enascuntur, deinde costis exporrecti, admodum latescũt, tenuiores tantisper redditi, donec primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ, septimæ & octauæ, aliquando & nonæ thoracis costis sese inserunt. Horum fibræ, si quãdo ad suum principium tendunt, vniuersas costas (præter inferiores) versus exteriora vellunt, thoracem dilatantes. 1. tab. O. O. O. 2. tab. o. o. o. 3. tab. 5. 6. 7. 8. 4. tab. l. m. 5. tab. l. m. 6. tab. R. 7. tab. L. 8. tab. F. 11. tab. X. 12. tab. S. 13. tab. T.

Tertius: ex trium inferiorum ceruicis vertebrarum, ac primæ thoracis vertebræ spinis, mẽbraneo latoq;, exoriuntur principio, ac deinde primo caput mouentium musculorum pari, & hac sede repositis, dorsum thoracemq; mouentibus musculis instrati, in priora decliues, exporrigũtur, carnei euadentes, latiq; musculi naturam ostendentes, simulatq; primi illius paris externum latus superauêre. Deinde vbi primam thoracis costam contingunt, in latera sensim obliquè ducti, in tres veluti digitos tripartiuntur, singulos tribus quatuor primarum costarum interuallis exporrigentes, illisq; sese costis inserentes. Horum munere thorax attollitur, ac etiam extenditur. 10. tab. E. 11. tab. F.

Quartus: ad dorsum mouentium musculorum latera, costarum radicibus, & transuersorum vertebrarum processuum apicibus exporriguntur: originem suam ducentes ex posteriori ossis sacri regione, & interiori iliũ ossis sede. Hinc cum vndecimo dorsum mouente musculo, transuersis vertebrarum lumborum processibus innixi sursum deducuntur. Quum primùm verò vterq; simul duodecimam thoracis respiciunt vertebram, à dorsum mouente vndecimo, notatu digno interuallo adeò abscedunt, vt inibi in curiosè secantibus ex illo principium sumere viderentur. Hinc modicè sursum obliqui in latus cõscendunt, & decem superioribus costis, tendines pullulant. Qui costarum tuberculis inseruntur, cessant autem ad primam thoracis vertebram, interdum tamen adeò conscendunt, vt & transuerso septimæ ceruicis vertebræ processui tendinem quoq;, non minus quàm costis offerant. Hi infimas thoracis costas, ac reliquas omnes deorsum trahunt, ac denique thoracem arctant. 11. tab. Q. 12. tab. A. 13. tab. O. O.

Quadraginta quatuor, vtrinque, quorum

Quintus, in posteriori thoracis sede, secundum inferiora collocatur, originem membraneam lataq; ducẽtes, ex vndecimæ & duodecimæ, ac aliquando decimæ thoracis vertebrarum spinis. Principium hoc musculis dorsum agentibus, supersternitur, transuersim rectà in priora porrectum. Vbi autem septimus musculus hos transcendit, costarumq; ossibus committitur, statim carneis adaugetur fibris, & tandẽ velut in aliquot diuisus digitos nonæ, decimæ, vndecimæ & duodecimæ costarum interuallis, ipsisq; sese costis inserunt. Horũ munere, costæ, quibus inseruntur, thoraxq; distenditur. 11. tab. A.

Sextus, in thoracis cauitate situm sibi peculiariter vendicat, extenduntur autem per vniuersum pectoris ossis latus, sub tota verarum costarum cartilaginum regione, propemodum costarum os, exteriori ipsius latere contingentes. Sunt autẽ hi musculi triangulares, ex duobus longissimis lateribus, & vno breui constructi, & tenues, omniq; ex parte carnosi. Adnascuntur autem omnibus verarum costarum cartilaginibus, illas ad pectoris os, in sinus nimirum, quibus illæ inarticulantur, attrahentes, & eo motu thoracem arctantes, & costarum cartilagines inuicem colligantes. 8. tab. B.

Septimus, & reliqui vsque ad quadragesimum. Sunt autem tringintaquatuor musculi intercostales, quorũ alij

Exteriores, quoniam exteriùs positionem habẽt, originem ducentes, simulatque costa à transuerso vertebrarum processu in anteriora obliquè prorepit, principium habent, ac fibris constant ex superiori costa, in inferiorem obliquè in priora deorsum proreptantibus. Hi inferiorem costam superiori abducunt. 6. tab. V. X. 8. tab. D. D. 11. tabul. V. 6. tab. V. X.

Interiores, quoniam interiùs positi sunt. Hi enim quà vertebrarũ corporibus proximi sunt, ex inferioris costæ superiori sede, in elatioris costæ inferiorem sedẽ, fibras obliquè sursum in priora protensa mittunt. Harum verò fibrarum situs exteriùs contrarius existit. Nam exteriores ad X. literæ similitudinẽ intersecant fibræ. Hi superiorem costam inferiori abducunt 8. tab. E. E.

Hi omnes musculi simul thoracem arctant, & angustiorẽ efficiunt. Produxit enim natura intercostales musculos cum fortiori motu impetuq; ad efflationem, vocẽ, tussim, sternutationem, faciũ excretionẽ, ad partũ faciliùs excludendum, breuiter ad thoracis compressionem, quàm ad inspirationem indigeamus. Verùm Galenus intercostaliũ beneficio musculorum thoracem stringi & laxari censet. Nam exteriores expirationem, interiores verò inspirationẽ moliri prodidit. Interdũ verò non sibi cõstans, exteriores inspirationi, interiores autem expirationi præesse voluit.

Quadragesimus primus, vsque ad quadragesimum quartum, sunt musculi abdominis, de quibus inferiùs.

Vnus vtrique lateri cõmunis, quem Græci φρένας καὶ διάφραγμα, καὶ ἄνω κοιλίαν, Latini verò septum transuersum & præcordia aliquando vocant. Hic enim neq; situ, neq; forma vlli totius corporis musculo respondet, Siquidem amplus est, & orbicularis, & in ipsius medio principium gerit. Huius munus est, vt adhuc in viuentibus animalibus patet, proprio motu ossis pectoris, inferiorem terminum, & spuriarum costarum extrema, ad suum caput, tanquam ad centrum, intrò trahere, ac nonnihil quoque sursum vellere. Septi enim transuersi caput in medio mouendarum partium reponitur, & elatiori sui capitis sedi, quæ thoracis amplitudinem respicit, nerui à ceruice decurrentes, inseruntur. Quum itaque septum in se conuellitur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrum colligit, solam inferiorem, eandemque anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagines constituũt, arctat. Posteriorem verò, quæ ab harum cartilagine ad vertebras vsque habetur, dilatat, ac inuicem quinque inferiores costas dirimit, vnà cum sexta ac septima thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Vide in 1. fig. thoracis I. & in 2. fig. R. R. in thor. I. & in 3. thor. figur. H.

D d. *Musculi* scapularũ, vel

- *Proprij* sunt sex, quorũ
  - *Primus* scapularum spinæ insertus est, magnus & amplus, ad occipitis os porrigitur, scapulas sursum attrahit. Vide lib. 2. 9. tab. Δ v. E. E.
  - *Secundus* subtilis, ab ipsis capitis ossibus prodiens, scapularum spinæ iuxta basim inseritur, scapulas etiam sursum attrahit. 9. tab. Γ. Δ. 1. tab. G. 2. tab. K. L. 3. tab. b.
  - *Tertius* & quartus latus ac geminus, iuxta spinam hærent: vnus ceruicis quinque vertebris porrectus: alter septem thoracis. Scapulas retrò ad totam animalis spinam abducunt. 10. tab. Γ. G. H. I. K.
  - *Quintus*, à laterali primæ vertebræ processu ortus, summo humero per carnosum tendinem inseritur: scapulæ eminentiam ad ceruicis latera ab ipso abducit, sursumq; mouet. 7. tab. H. 6. tab. K. 8. tab. I. 10. & 11. tab. C. 12. G. 13. tab. Q.
  - *Sextus* gracilis, longusq;, laryngis partibus, quas ossi à litera Græca *υ*, hyoidi dicto connectit, ad scapulas porrigitur, eas q; antrorsum mouet. 5. tab. R. S.
- *Communis* vnus humerorum articulo, non proprius scapulis, quas deorsum versus trahit. 11. tab. ⊖.

E e. *Musculi* dorsi, sunt sexdecim vtriusque lateris, octo nimirũ paribus complexi, quorum

- *Primum* par, à quintæ thoracis vertebræ corporis latere principiũ sumit, quod carneum tenueq; & acuti instar anguli visitur, & sursum obliquè conscendens, versus medium magis quartæ motu, & obscurè caput ipsum flectitur. si enim vtriusq; musculi partes simul omnes egerint, recta efficietur ceruicis flexio vertebris scilicet mutuò sese succedentibus: at si alteruter tantùm in se colligatur, in contracti latus ceruix inclinabitur. 8. tab. A. B. 7. tab. C. C.
- *Secundum*, quorum alter in dextro latere est, alter verò in sinistro. Dexter ex superiori exterioriq; primæ thoracis costæ sede, carnosus amplusq; enascitur, ex totius nimirum dextri lateris primæ costæ sede, quæ à vertebris ad eam vsque costæ ossis regionem pertingit, quæ iam in cartilaginem degeneratura est. Musculus ex hac enatus basi, sensim arctatur, & in omnium ceruicis vertebrarum transuersis processibus, interiori ipsorum sedi implantatur, fibras sursum obliquè intrò producens, totusq; triangulatem figuram refert, cuius primum latus primæ thoracis costæ exporrigitur. Secundum autẽ ad ceruicis longitudinem, ipsiusque in transuerso processus insertionem fertur. tertium verò à costæ cartilagineæ ad transuersum primæ ceruicis vertebræ processum. Huius munere ceruix duntaxat in dextrum latus inclinatur, recto quidem ductu. 7. tab. G. 8. tab. C. 14. tab. N.
- *Tertium*, principium in dorso assumit, ex transuersi sextæ thoracis vertebræ processus radice, ad primũ eius vertebræ posterioris processus, seu spinæ exortum. Ab hoc ceruix tantùm in dextrum latus inclinatur. 13. tabul. H.
- *Quartum*, à septimæ thoracis vertebræ spinæ radice, deinceps & à reliquarum succedentium vertebrarũ spinarum quoque radicibus, vbi inuicem vertebræ articulantur, principium sumit, non autem à spinarum lateribus. Horum si vterq; simul contrahatur, rectam ceruicis extensionem conficiunt. Si dexter tantùm egerit, dextrorsum ceruix inclinatur. Si verò sinister tãtùm operabitur, sinistrorsum ceruix conuertetur. 14. tab. 13. O. tab. I.
- *Quintum*, ex posteriori superioriq; ossis ilium cauitatis sede enascitur, quæ eregionè superioris sedis primi sacri ossis transuersi processus habetur, deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoque parte exoritur, & sursum ad duodecimam, vltimàmque thoracis costam protenditur & inseritur. Cùm ambo simul agunt, rectam flexionem parant: cùm verò quisque, per se obliquam efficiunt flexionem. 7. tabul. u. 8. tabul. Ξ. 13. tabul. 8. 14. tabul. P.
- *Sextum*, ab infima ossis sacri sede, ad primam vsque thoracis vertebrarum exporrigitur, transuersis omnibus thoracis vertebrarum processibus innixus, quibus singulis ex interna sede tendinem instar ansulæ cuiusdam exporrigit. Horum namque ope, thoracem lumbosque rectà, ac etiã in latera extendi euenit. Nam si ambo à què contrahantur, tota pars, cui inseruntur, in neutrum latus vergens, extenditur. 13. tab. Γ. 12. tab. N. 14. tab. Q R. S.
- *Septimum*, ab illa ossis sacri sede principium obtinet, quæ ab ipsius spina ad cõnexum eius, cum ilium osse pertinet. Hinc ad transuersum quintæ lumborum vertebræ processum ducitur, & illic à transuersis reliquarum vertebrarum processibus initium ducens, ad vndecimæ vsque thoracis vertebræ spinam conscendit, &c. quorum ambobus contractis, tota illa spinæ pars, cui committuntur, appositissimè extenditur. Altero verò tantùm in se collecto, in obliquum hæc dorsi pars contrahitur. 14. tab. T.
- *Octauum*, ab vndecima thoracis vertebra, ad primum vsque ipsius protenduntur, totam spinarum amplitudinem, quæ ab ipsorum radice, ad apicem vsque consistit, amplexantes. Horum functio potissima est, spinas, quibus inseruntur, mutuò colligere, eamque dorsi partẽ cui adnascuntur, cum reliquis musculis extendere. 14. tab. Υ.

Ff. Musculi abdominis sunt octo (vtrinque nimirũ quatuor) quorũ

- *Quatuor* obliqui, quorum
  - *Duo* à præcordijs, versus ilium ossa tendunt, quorum initia maximo thoracis musculo elatiori confinia, suis ipsorum terminis, seu digitis quibusdam, in costas, sextam, septimam, & octauam inseruntur: fibris obliquis ad ventris anteriora vergens, tori abdominis regioni ad inguina vtrinque expanditur. 3. tabul. Θ. 4. tabul. o 9. tabul. P.
  - *Duo* hos ad similitudinem Græcæ literæ χ diuidunt, ab ilijs ad costas profecti, qui obliquum fibrarum situm primis contrarium possident. 4. tabul. π. 5. tabul. a. π. tabul. a. b.

  Horũ munus est, quod conuenit retinere.
- *Duo* recti, à pectore vsque ad pubis ossa, per totius ventris medium exporrecti: sub obliquorum neruosis tenuitatibus situm, qui à pectoris osse paululum supra mucronatam cartilaginem oriuntur, substantia per totam longitudinem carnosi: rectas fibras supernè deorsum ferentes, itidem habentes: quarum munus est attrahere. 5. tabul. A. 4. tabul. n. 6. tabul. f.
- *Duo* transuersi, in latũ procedunt, rectum cum prædictis efficientes angulum, tum ex tota superiore ilium ossis parte, tum ex lateralibus vertebrarũ quæ in lumbis sunt processibus oriuntur, fibrisq; transuersis contexuntur: quarum munus est alienum expellere. 6. tab. A. 5. tab. y. 12. tab. p.

VESALIVS LIB. II. CAP. III.

OCTO *abdominis musculi, præter communem omnium musculorum vsum, quo corpori calefaciendo, refrigerandoq; auxiliantur, & propugnacula quædam censentur, primario vsu thoracis motibus præsunt. Deinde homini ad durorum excrementorum expulsionem aptissimè subseruiunt: quando enim omnes simul tensi laborarunt, septo transuerso interim exspiritus retentione depresso, ita intestina simul comprimunt, vt ex angusto loco in ampliorem (qui inferior est) fæces protrudant, expellantq;, & rursus ad ventriculum superiorâue illas differri præcaueant. Cæterùm nostri seculi medicos, qui hos tantùm musculos recensere ita videntur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino dilatare existimandum est, qui rectis musculis cibum in ventrem attrahi, transuersis autem expelli, & obliquis retineri contendunt, præsentibus musculis attribuentes, quod verè ventriculi intestinorumq; fibris ascribendum fuerat. Sed hæc absurdiora sunt, quàm quæ in medium adduci debeant, quum aliæ fibræ voluntario motui, aliæ verò naturali, qui à nostra non pendet impetu, famulentur.*

Gg. Vesicæ ceruicem ambit musculus vnus transuersis cõpositus fibris: obliquis autem vesica intertexta est præcipuè, ne frequenter sit excernendum. Porrò huius musculi triplex est vsus,

- *Primò*, vt vesicam claudat, licet sine eo claudi possit.
- *Secundò*, vt post emissionem vrinæ contractus vndequaque id quod in meatu continetur, propellat.
- *Tertiò*, vt quum vrina mordax est, ocyus excernatur.

Vide N. & in 22. & 23. fig. ventris g.

Hh. Musculi ani tres quorum

- *Vnus* solutus, ac sine pari, transuersus, ipsi sedi circumfusus, vt rectum intestinum ad amussim ac fortiter claudat, ne continua intempestiuaq; fiat excretio. Hoc enim musculo relaxato, alui excretio fit, musculis epigastrij validè omni ex parte æqualiter prementibus. Alter (si musculus tamen dici queat) etiam in ano habetur. Nam corpus est superiori extrinsecus ad vltimam oram transuersè incumbens, sedisq; extremũ gignens: cuius substantia est inter cutem & musculum, velut ex vtriusque mistura conflata: cuiusmodi est labiorum pars vltima. Huius quoque vsus idem ferè ac musculi est, præterquàm quòd viribus actionis ac robore à musculo relinquitur. E. & in 8. figur. ventris a.
- *Duo* obliqui, non magni, sed membranosi, latiq;, vtraque sedis parte super rotundũ musculum siti, ex ligamẽto, tum quod ex sacro osse, tum quod ex pube vtrinque oritur, producuntur. Quorum vsus est, vt cùm in magnis cõtentionibus sedem euerti cõtigerit, sursum ipsam denuò retrahere. Quo fit, vt cùm hi musculi aut resoluti, aut alioqui imbecilli fuerint, vix tandem sedem ipsam sursum retrahi cõtingat, quin etiam omnino exporrecta maneat, & manuum subsidio sit opus. B. C. & in 8. fig. ventris *b. c.*

Ii. Musculi penis sunt quatuor, quorũ

- *Duo* carnei, illis prorsus similes, qui à pectoris osse ad os *v* referẽs, porriguntur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuò committuntur, rectaque sursum in priora ad vrinarij meatus sub corporibus ad superiora reflexum ascendentes eius meatus lateribus inseruntur, & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil digitorum modo amplexantur. Vide lib. 2. fol. 325. signum H. L.
- *Duo* vtrinque singuli, ab appẽdice ossis coxendicis paulò inferiùs, quã penis corpora, principiũ ducẽtes, quod carneũ est, & gracile, & obliquè sursum procedentem efficit musculum, qui carnosus semper permanẽs sui lateris corpori non procul ab exortu inseritur. Vide lib. 2. fol. 325. sign. K. L.

Horũ officiũ est

- *Pudendi* meatum ampliare ac diducere, vt semen quàm longissimè iaculetur.
- *Penis* radicem voluntario virorum motu trahere. quo fit, vt erectionem etiam adiuuet.

K. k. *Musculi* testium

Virorum. Singuli vtrinque in vno quoque existunt testiculo, graciles admodum, ex ea vasorum seminalium & testis tunica efformati, quæ à peritonæo principium ducens, vasa simul cum teste continet. Horum enim beneficio, viri arbitrario motu testes modicè sursum alliciũt, ne plus æquo laxati, ac ad interiora pendẽtes nimio oneri seminariis vasis sint, quem vsum in coitu potissimè præstant. Constat autem musculos hos ex eorũm classe censendos esse, qui nullum sortiuntur musculum, contrarij motus authorem. Vide lib. 5. in 22. ventris fig. Ψ.

Mulierum. Singuli vtrinque in vnoquoq; teste cernuntur, illis specie similis, quibus viri testes donantur. Et quamuis plerunq; graciles sint, neq; admodum carnei, crassiúe, ego tamen eos (inquit Vesalius) aliquando in nõnullis mulieribus vteri cornua esse arbitratus sum, Galeni vteri descriptionem elegãter delusus, qui nõ muliebrem, sed vaccinum & caprinum describit vterum, cornua arietum cornibus longè similia obtinentem, secus multò quàm muliebris vterus. Porrò his vteri musculis obscura vteri ad superiora attractio proficitur, quam mulieres tunc facilè percipiunt, quum ilia trahere colligereque conantur. Vide lib. 5. in 24. ventris fig. P.

L. l. *Musculi* brachij sunt 4. obliqui, qui in brachio siti Græcorũ literæ χ similitudine mutuò seintersecãt: quorum

Duo in interna regione, vlnã flectentes, quorum

Maior ortum habet ab internis partibus loci, qui ad humerum vergit prope axillam, inde per latus ad anteriores brachij partes ossi radij inseritur. Vide lib. 2. 6. tab. Θ. 1. & 9. tab. Q. 2. & 3. tabul. Z. 4. tab. t. 5. tab. 3. 7. tab. R. 10. tab. c. 11. tab. g.

Minor explantationem habet ab externis brachij partibus prope humerum: intrò autem illic paulatim conuersus, ossi vlnæ inseritur. 8. tabul. r. 1. tab. S. S. 2. tab. N. 3. & 13. tab. a. a. 4. tab. x. x. 5. tab. θ. 6. tab. r. r. 7. tab. P. 9. tab. R. 10. tab. d. 11. tab. g. 12. tabul. Y.

Horum musculorum maiore solo agente manus extrema tangit, internas regiones articuli humeri prope axillam: minore verò externas. Ambobus autem simul agentibus flexio fit cubiti.

Duo in regione interna, vlnã extendentes, quorum

Vnus supernas explantationes habens, in internis brachij magis ad internas cubiti regiones maxima parte inseritur. 11. tab. f. 1. 9. & 12. tab. V. 2. tab. P. 10. & 13. tab. b. 4. tab. 11. 5. tab. x. 6. tab. s. 7. tab. N. 10. tab. a.

Alter in posterioribus & externis brachij partibus supernas explantationes habens ad externas cubiti regiones inseritur. 2. tab. O. 9. tab. S. 10. tab. b. 12. tab. V. 13. tab. c.

M. m. *Musculorũ* cubiti, alij

Interni: & sunt septẽ, quorum

Vnus minimus, & omnium musculorũ interni cubiti tenuissimus in superficie sub cuti apparet, mediam cubiti & radij regionem internam occupans. Minor quidem aliis, quoniam nullam mouet dearticulationem, nec vllus digitorum motus ei commissus est. Sed paulò ante carpi articulationem enascitur ab eo tendo: dilatari autem incipit ad illam primum, indeque sub tota cuti manus summæ, internæ & digitorum extensus, velut quædam cutis secunda alba & exanguis apparet, hunc vsum præstans, vt eam internam cutim in corporum cõtactu minus versatilem, debilem, & tota cuti reliqua sensibiliorem efficiat ad certam tactilium qualitatum dignotionem. 3. tab. 11.

Duo qui digitos flectunt, quorũ

Maior minori subiectus, inter cubitum & radium delitescens, ad carpum fertur, ibique in quinque tendones scinditur. Quorum quatuor primo & tertio, quatuor digitorũ articulo inseruntur. Sed primo articulo non sunt coniuncti, nimirum per ligamentum membranosum. Quintus verò per medium volæ tanquam ex circulo delatus, secundo & tertio pollicis articulo inseritur. Præterea huius musculi quatuor tendonibus in vola, alij singuli stricti & longi adhærent, qui ad primi quatuor digitorum articuli flectionem auxiliantur. 3. tab. Θ. n.

Minor maiori per medium cubitum insidet, rectà ad carpum excurrens, vbi in quatuor tendones scinditur, tendones angulos æquales efficientes, secundo quatuor digitorum articulo, vt ipsum solùm moueant, inseruntur. Qui quidem tendones paulò antea quàm ad secundum articulum peruenerint, ibi rursus singuli bifariam finduntur, & vtraque parte amplificata circa subiectos tendones, qui primum & tertium articulum flectunt, inuoluuntur, ipsique inde transitum præbent ad tertiam digitorum articulationem. 4. tab. β. 6. tab. ζ. ξ.

Duo à lateribus duorum præcedentium adiacentes, carpum flectunt, quorũ

Alter ad pollicem prælongæ cuidam apophysi cartilaginosæ, primi in carpo ossis, tendone bifido implantantur: nec totus huic symphysi soli committitur, sed vsque ad metacarpium adducitur, & ibi applicatur, ad principium ossium medio digito & indici prælocatorum. 3. tabul. A.

Alter ad paruum digitum octauo ossi carpi cartilaginoso tendonem simplici inseritur. 3. tab. m.

Hi cartilaginosis ossibus carpi tendonibus obliquis inseruntur, quod etiam cum externis carpum extendentibus, extremam manum cum carpo ad pronum supinumque circumducitur.

Duo lati tendonibus carentes ad pronum agunt, quippe fieri non potuit, vt ex locis tam continuis tẽdones crearentur. Orti enim in cubito ad radium membranosa quadã parte pertinent. 7. tab. V. X.

Externi, Vide in sequentibus *.

* *Musculorũ* cubiti externi sunt 9. quorum

- *Vnus*, & is quidem maximus, in superficie sub ipsa cute locatus est, mediamq; maximè totius membri regionem extenam obtinens. Qui in carpo scissus, quatuor tendones tribus quatuor digitorum articulis distribuit, solus hos extensurus. Sed primo & secundo articulo per ligamentum membranosum tantùm coniuncti sunt. 9. tab. Z.
- *Duo* exiles, qui superiori adiacent, quorum
  - *Superior* indicẽ à pollice suis tendonibus abducit.
  - *Inferior* paruo & annulari eiusdem actionis gratia tendones amittit.

  Horum digitorum tribus articulis, dextris ad dextra, sinistris ad sinistra, extrinsecus hi tendones immittuntur ad latus. 9. tabul. Θ.
- *Duo* superiori primo incumbentes, pollicis gratia facti sunt; vt eum rectè subuertant: quorum
  - *Vnus* radio superstratus interiora versus tribus pollicis internodiis ad latus inseritur, vt maximum ab indice abducat. 10. tab. l. m. n.
  - *Alter* priori illi adeò cohæret, vt vnum esse iudices. Hic enim ad carpum tendens, in duas diuaricatur partes, &
    - *Altera* extremæ pollicis regioni inseritur, vt illum indici abducat. 10. tab. o.
    - *Altera* carpo insinuatur, eius extensionem ad latera promouens. 1. tab. k.
- *Duo* carpũ extendentes, & interna parte flectẽtes, huiq; vtrobiq;, singuli, quorũ
  - *Alter* ad indicem. 11. tab. Λ. 9. tab. Z.
  - *Alter* ad minimum

  His enim extendentibus commemoratisq; flectentibus, manus extrema ad pronum supinumque ducitur.
- *Duo* qui regione hac, quæ ossa secundum longitudinem occupata interiacet, quorum
  - *Alter* internis similis in os radij immittitur.
  - *Alter* à cubiti tuberculo obliquè per exteriora ad caput radij, quod carpũ spectat, inseritur.

  Hi ad supinum operantur. 12. tab. Θ. Λ.

M. m. Musculi manus extremę sunt 15 quorum alij famulantur

- *Pollici*: & sũt quinq;, quorum
  - *Duo* flectunt pollicis os primum
    - *Vnus*, ex superiori tranuersi brachialis ligamenti sede carneus enascitur, & toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attensus, perpetuo carneus illi inseritur. 4. tabul. 16. tabul. π. 3. tab. q. 4. tab. r. 8. tab. Y.
    - *Alter*, qui supradicto prorsus occulitur, longeq; minor ipso est, ex transuerso quoque ligamento & osse brachialis pollicem fulciente enatus. 6. tab. λ. 7. tab. a.
  - *Tres* secundum pollicis os flectentes. 7. tab. & 12. 3. 8. tab. X.
- *Cæteris* quatuor digitis: & sunt octo, (8. tab. δ.) qui rectà secundum postbrachialis longitudinẽ digitos adeunt, omni propemodum ex parte carni, ac postbrachialis ossibus connati. inseruntur autẽ lateribus interiori in sede primorum ossium. Horum
  - *Duo* pari seu minimi sũt digiti, quorum
    - *Vnus* ab exteriori latere superioris partis postbrachailis ossis quod paruo prælocatur, carnoso principio oritur. 4. tab. ζ.
    - *Alter* ex interiori postbrachialis ossis latere ad superius iuxta brachiale extremum originẽ ducit, & inter id os, & sibi proximum ad digitum tẽdens.

    Horũ si
    - *Vtrique* agant, primum digiti os in neutrum latus vergens flectitur.
    - *Alter* agat, nimirum
      - *Exterior*, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur. 1. tab. quæst. 3. tab. r. 4. tabul. π. ζ. 6. tab. μ.
      - *Interior*, ad interiora conniuens digitus flectionẽ experietur
  - *Duo* indicis: quorũ alter inseritur lateri
    - *Interiori*. 8. tab. X.
    - *Exteriori*.
  - *Quatuor* cæterùm digitorum, ad singulos nimirum primos articulos bini. 10. tab. s.

O.o. *Musculi* femoris sunt decem: horum

Quinque extendentes femoríque in motu, qui in latus & in circumactu fit famulantes: quorum

Primus, sub summa cute consistit, alterius lateris natem præcipuè efformans. Exoritur lato & admodum carnoso principio, ex tota spinæ ossis ilium posteriori parte, quæ versus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinę superioris regionis portionem quoque suo exortu apprehendit, &c. Validæ & in neutrã vergentis partem extensionis author est, amplo ipsius principio & lato tendine femur refellens. 9. tab. 11. 2. tab. u. 10. tab. x.

Secundus, primo femoris musculo magna ex parte substratus, ab anteriori superioriq; ossis ilium spinæ regione, lato quoque & carneo exortu enascitur, totam ferè ilium ossis spinæ sedem occupans, à qua primus initium non mutuauit. Hic extendit simul & sursum versus exteriora trahendo femur, ipsius caput intrò in coxendicis ossis acetabulum adigit. 10. tab. Σ. 2. tab. y. 4. tab. μ. 5. tab. s. 9. tab. o. 11. tab. ſ.

Tertius, tantò minor est secundo, quantò secundus primo. Subiicitur autem penitùs secundo musculo, initium ducens ab externis & demissioribus ossis ilium dorsi sedibus, vbi id coxendicis ossis nomen primum obtinet: atque id initium similiter latum & semicirculare est, & carneum, crassumque. Hic femur quoque modicè sursum trahens, tendit: & femur circumuertit paulò magis in posteriora tendens, quàm sursum trahens. 11. tab. Σ. 6. tab. r. 12. tab. t.

Quartus, magna ex parte liuidus, & paulò minus toto teres, non autem dictorum modo amplus existit, neque cæterorum ritu ab ilium osse principium adipiscitur, at à lateribus eius inferiorum ossis sacri vertebrarum, quibus ilium ossa non coarctantur, carneũ crassumque educit caput, non quidam duntaxat ab illorum ossium lateribus enatum, ac nonnihil quoque ita ex illorum interna sede, vt vtriusque lateris musculi sese initiis aliquando in interna ea sede contingant. Hic femur quoque modicè sursum trahens, tendit, & foras circumagit. 11. tab. φ. 12. tab. u.

Quintus, aut vnius, aut duorũ aut trium etiam vice, prout cuique visum erit, referri poterit. A' tota appendicis sede ad pubis ossis vsque regionem, qua inferior ossium commissuræ finis habetur, principium ducit, amplus insignisq; & carneus. Huius pars posterior arctis donata fibris, crus firmam stabilit, ac terræ affigit, femur extendens. Anterioris verò partis prior portio introrsum ducit femur, & fibræ huius portionis altiores ita femur ducentes, illud quoque sursum refellunt, flexionisque quodammodo authores euadunt. 12. 13. tabul. Ξ. Σ. Π. 2. tabul. ε. 5. tabul. α. 6. tabul. s. 7. tabul. ζ. 8. tabul. φ. c. 9. tabul. χ. 10. tabul. ρ. 11. tab. λ. μ. ν.

Tres femur flectentes, & introrsum versus alterũ crus admouentes: quorũ

Primus, qui in numero est sextus, ex vndecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ, & secundæ, & tertiæ lumborum vertebrarum lateribus carneo enascitur principio, quod simul atque prodiit, musculum teretem constituit deorsum obliquè versus exteriora descendentem. Huius musculi gratia, vbi pubis ossi expanditur, velut sinus aliquis insculpitur ligamento ex osse nato obductus, vt simul tutò nec errabundus hàc sexti musculi tendo descederet, nec intensus laxatúsue ossis duritie vitiaretur. Hic sursum validè femur attrahit flectitque ad interiora id adigens. 8. tab. Θ. 4. tab. c. 5. tab. χ. 6. tab. ω. 7. tab. t. 13. tab. β. 14. tab. c. 16. tab. K.

Alter, qui septimus censetur, ex tota interiori ossis ilium regione tanquam ex semicirculo quoque carnosam originem accipit, & lato hoc eductus principio, paulatim arctior crassiorque redditur, deorsum in priora corporis procedens. Porrò quà hic musculus super coxendicis ossis elatiora deorsum tendit, cauitatem quoque quodammodo & sinum, ne vagabundus feratur, in osse obtinet. Hic femur sursum attollendo flectit, & paulò insignius sexto versus interiora admouet. 8. tab. v. 3. & 13. tab. y. 4. tab. s. 5. tab. φ. 6. tab. o. 7. tab. x. 14. tab. d.

Tertius qui in numero est octauus, oscitanter secantibus femur mouentium quinti & maximi totius corporis musculi portio censetur, ex pubis osse carneo amploque initio in homine enatus. Hic modicè sursum femur contrahit, infirmæque flexionis author censetur, verùm adhuc magis septimo introrsum vellit. 8. tab. Σ. 1. tab. m. 3. tab. ſ. 4. tab. v. 5. tab. Ψ. 13. tab. ρ. 7. tab. α.

Duo circumagẽtes: quorum

Vnus, qui ordine nonus est, liuidus, & vt cæteri huius articuli, carnosus, & transuersim in exteriora protensus, totum pubis ossis foramen exterius contegit. Deinde per exteriorem ceruicis femoris sedem productus, valido satis & vtcunque amplo tendine insertionem molitur, in magni femoris processus sinum, qui femoris ceruicem & caput ossis coxendicis acetabulum subintrans, edirectò respicit. Hic femur in anteriora circumagit, nihilò secus, quam si baculum inter duas manus extensas repositum, in priora ductis manibus circumuerteres. 8. tab. Ψ. 13. tab. a. 4. tab. c.

Alter, qui ordine decimus est, internam dicti nuper foraminis sedem occupat, nono longè validior. Huius principium exoritur à tota linea, quę ab interna ilium ossis sede, qua primi ossis sacri ossis transuersо processui committitur, per internam coxendicis ossis & pubis regionem ad pubis vsque ossium commissuræ elatiorem partem protenditur. Hic femur in posteriora circummagit: duabus manibus respondet, quemadmodum & nonus. baculo autem femur non ineptè assimilaueris. 10. tab. 11. tab. ϛ. 12. α. 13. tabul. r. 16. tabul. F. G. H.

Primus acuto exortu principium è neruea substantia & modica carne commixtum ducit, ab anteriori ossi i lium spinæ sede, aut ab ilium ossis appendicis anteriori extremo. Hic musculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicè dilatescens, gracilis permanet: eius tamen latitudo ipsius crassitiē ipsi situdinémve duplo superat, & hanc formam ad tendinis vsque productionem retinet, qui ab ilium ossis spina deorsum obliquè versus interiora sensim adeò prorepit, vt internum femoris latus tandem iuxta mediam femoris longitudinē exquisitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorsum paulatim procedens, è regione interni femoris capitis iuxta genu consistit, ad quod veluti obliquo ductu reflexus, antrorsum descendit, tēdinem in anteriorem tibiæ sedem inferens. Tibiam sursum ad alterius cruris inguina tollit. 3. tab. Σ 1. tab. o. 2. tab. q. 4. tab. 2. 9. tab. α. 16. tab. L.

Secundus, amplo & prorsus neruco principio ex pubis osse enascitur. Principium hoc non procul ab origine strictius crassiusque, & carnosum prorsus efficitur, vt eius latitudini crassities vix cedat, & musculus paulò minùs toto teres euadat, qui deorsum per femoris interiora descendens, sensim gracilior tantisper efficitur, vt iam internum femoris caput non procul à genu articulo contingens, vt exactum teretemq; tendinem finiat eadem sede, qua primi musculi tendo tibiæ innatum, sed tanto interiùs seu posteriùs, q uanta primi musculi tendinis est crassicies. Hic tibiam ad internum latus ducit. 1. tab. p. 2. tab. γ. 3. tab. ε. 4. tabul. χ. 5. tab. 6. 9. tab. y. 10. tab. s. 16. tab. Δ.

Tertius, cum aliis tribus musculis ex infima coxēdicis ossis sede enascitur. Ab elatiori & posteriori eius appendicis sede nerueum gracileque principium educitur: quod deorsum descendens, aliquantulum sub origine carneum fit, teretem quodammodo constituens musculum, suo principio iam longè crassiorem. Hic deorsum per femoris posteriora prorepit, aliquantulum obliquè tantisper ductus, donec ad posterio rem sedem interni femoris capitis propè genu pertingat. Obliqui motus est author. 2. tab. η. 9. tab. t. 10. tab. Φ. 11. tab. ς. 16. tab. R.

Quartus, non æquè latum principium atque tertius ex coxendicis ossis appēdice ducit. Principium hoc sub exortu primùm efficitur carnem, exacti musculi formam multò qnàm tertij crassiorem referens, ac per femoris posteriora sensim deorsum versus exteriora descendens. Quum verò femoris mediam longitudinem superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nerueus admodum apparet. In interna autem sede alia pars carnosa hìc ex femore pronata ipsi ita adnascitur, ac si alius hìc oriretur musculus, qui quartum augeret: atque simul ex ambobus vnus efformaretur musculus. Cæterùm siue hunc musculū vnius loco, aut duorum enumeres, nihil interest Tibiam extrorsum simul cum flexione abducit, & quodammodo inuoluit. 10. tab. Ψ. 11. tab. π. ρ. 1. tab. 11. 2. α. 6. tab. χ. ϕ. 12. tab. μ. ν.

P. p.
Musculi tibiam mouentes sunt nouem quorum

Quintus, à coxendicis ossis appendice sub tertij & quarti musculi capitibus, & ante caput quinti femoris mouentis aliud neruosum principium enascitur, quod meritò inter capita ab illo appendice originem ducentia tertium enumerabitur. Hoc similiter neruosum est, & nisi aliquousque sub exortu carnem efficitur, sensim crassescens. Quum hic musculus ad mediam femoris longitudinem descendit, exactè carnosus visitur, deorsum per femoris posteriora delatus, secundum posteriorem interioris femoris capitis sedem reflectitur, & simulatq; elatissimam tibiæ partem contigit, in teretem cessat tendinem, interiori lateri anterioris tibiæ partis insertum, in ea nimirū regione, in quā primum, secundū & tertium tibiam mouentes musculos ipsorū tendines portigere, relatū est. Hic tibię flexioni non segniter opem ferr. 11. 12. Ψ.

Sextus, à latere externo primi musculi ad ilium ossis spinam enascitur, intus acutum carneumq; caput obtinens, quod muris lacertæve modo latescens, deorsum ad regionem coxendicis articuli fertur, vbi rursus caput id seu musculus angustior redditur, & priusquam magnum exterioremq; femoris processum perreptet, non ampliùs carneus cō spicitur, adeò vt præsens hic musculus nihil aliud tandem erit, quàm longissima & latissima membrana tendinis naturam referens, cui nunc descripta & carnei exactiq; musculi formam repræsentans pars innascitur. Tibiam extendit. 3. tab. Σ.

Septimus, neruea lataq; & ampla origine ab externo femoris ossis latere nascitur, totam radicem magni femoris processus in orbē amplexus. Origo hęc statim ab initio crassa carnosaq; efficitur. & illico à femoris osse abscedens, illi insternitur musculo, quem octauum nominabimus. 5. tab. Λ. 1. tab. r. 2. tab. t. 4. tab. α. 6. tab. φ. 9. tab. r. 10. tab. μ. 11. tab. ι. 12. tab. θ.

Octauus, totam ferè femoris ossis amplitudinem succingit: huius principium à femoris ossis ceruice neruea exoritur: sed sensim carne adauctum, à femoris quoq; magni processus radice ipsius portio ita enascitur, ac si eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non ineptè diceretur: ac vnum quidem femoris ceruici, alterum verò magno illius processui ferendum esset acceptum. Musculus hic obliqua & ampla regione hac enatus, deorsum descēdit, femoris os adeò ambiens, vt duo ipsius latera in posteriori femoris regione paulò minus toto sint contigua. 5. & 6. & 7. tab. 11. 1. tab. t. 1. tab. ι. 3. 9. tabul. ζ. 4. tab. ϕ. 8. tab. l. 10. & 11. tab. 1. τ. 13. tab. κ. 13. tab. δ. η. 16. tab. Q.

Nonus, ex ilium ossis turberculo in anteriori ipsius regione super coxendicis ossis acetabulum prominēte. ab hoc tuberculo principium neruеum accutūque assumit, quod deorsum rectè in femoris anteriora descendens lacertæ murisve fomam adipiscitur carnea substantia auctus, & illi sinui incumbens, quem septimus musculus cum octauo efformat. Hic priusquam medium longitudinis femoris descendendo superarit, arctior gracilioriq; sensim efficitur, vt multò supra genu articulum in tendinem finiat vtcunque amplum, sed tenuem: qui rectà patellam accedens, in anteriori ipsius sede denuò dilatatur, tendinibus septimi & octaui musculi permixtus. Ex tribus postremò enarratis musculis, (videlicet ex septimo, octauo & nono) vnus tendo conflatur, cui patellæ corpus vniuersum innascitur. 4. tab. φ. 5. tabul. char. 5. 1. tab. ſ. 3. tab. α. 9. tabul. γ. 16. tab. P.

Primus, à radice interni femoris capitis vnico enascitur principio, cuius superior pars carnea lataque est, & dorsum protensa, paulo sub genu articulo cum reliqua initij parte confunditur, quæ exactè neruea liuidaque in exortu erat, & deorsum recta per genu articuli posteriora descendens, valde carneum crassumque efformat musculum, qui priusquam ad medium tibiæ longitudinis pertingat, carnosus esse desinit, & ex suæ inferioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosa musculi pars porrigitur. Atque hic musculus in interno latere posterioris tibiæ sedis diuiditur. 12. tabul Φ.1. tab. β.2. tabul. μ.3. tab. ρ. 8. tab. p. 9. tabul. ι. 13. tab. τ. 14. tab. n. 16. tab. a.

Secundus, in externo latere consistit, qui similiter ac primus ab externo femoris capite enatus: deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis. Cum verò vtrique hic deorsum tendunt, non procul ab exortu sese inuicem contingunt fibrosis nexibus hærentes: vt iam tendo, quem singuli producunt, vnus omnino sit. qui quidem tendo etsi in caudatis simiis aliter esse videatur, quibus in posteriorem calcis sedem validissimè inseritur: in hominibus verò non multò sub carnosa musculorum sede, subiecto cuidam musculo adnascitur, quem quartum inter hos recensebimus. atque hic connexus adeò est pertinax, vt nulla ratione tendinem hunc ad calcem vsque à subiecto musculo dirimere queas. 12. tab. Ψ. 1. tab. κ. 2. tab. μ. 4. tab. char. 16. 6. tab. char. 9. 9. tab. ζ. 13. tab. τ. 14. tab. o. 16. tab. b.

Hi tendinem vnà cum quarto cõstituunt validissimũ: cuius gratia robustissimi pedis motus authores sunt. Nam & facilè sursum in posteriora trahunt, pedẽque terræ firmant, seu in posteriora deorsum reflectunt.

Tertius, ab externo femoris capite teres enascitur, carneus gracilisque, qui exinde dilatescens, exacti musculi ventrem vtcunque crassiusculum refert. Verùm mox sub poplite venter iste gracilescens, summè gracilem tenuemque educit tendinem, qui sensim oblique deorsum prorepit, quousque ad internum duorum primorum musculorum tendinis latus elabatur. Hinc enim deorsum ad internum vsque calcis latus fertur, iuxta posteriorem calcis sedem ipsi implantatus. Huius etenim munus est 13. tabul. Φ.1. tab. 1.2. tabul. ρ. 3. tabul. τ. 8. tabul. ſ. 9. tab. μ. 12. tabul. α. 14. tabul. n. 16 tabul. c.

Duobus superioribus his in internum latus, obloquo motu supetias ferre.

Quartus, horum omnium maximus, posteriorem tibiæ regionem sua amplitudine occupat. Enascitur enim ex posteriori sede coarticulationis fibulæ ad tibiam nerueo & valido initio, quod deorsum modicè ductum adeò dilatescit, vt latitudinem tibiæ ossis & fibulæ vincat. Hinc ex amplo sensim arctatur, & paulò supra calcis regionem in validissimum & crassum degenerat tendinem, non solùm ab ipso formatum, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu. 13. tab. Ψ. 1. tab. κ. 2. tab. ζ. 3. tab. s. 8. tab. t. 14. tab. q.

Hi eundè præstãt pedis motui vsum, quem primũ & secundũ præstare superius diximus. 15. tab. D. E. c. 1. tab. μ. 2. tab. ρ. 3. tab. φ. 8. tab. χ. 14. tab. κ. 16. tabul. f.

Q. 5. *Musculi* pedem mouentes sunt 9. quorum.

Quintus, in posteriori etiam tibiæ sede locatus, sub duobus musculis digitorum pedis flexu famulantibus, occultatur. Ipse enim à tibiæ osse & fibulæ. qua hæc ossa inuicem dehiscere incipiunt, exoritur, carneus latusque euadens. Ex se enim tandem tendinem profert, qui deorsum perreptans, sub omnibus musculis inferiorem pedis sedem occupantibus, tantisper prorepit, dum in inferiorem tarsi ossis sedem validè inseratur.

Sextus, in anteriori tibiæ sede locatus, enascitur ab anteriori sede coarticulationis fibulæ cum tibiæ osse. Priusquam verò medium longitudinis tibiæ superat, sensim arctatur, & multò supra pedem in teretem finit tendinem, qui deorsum per tibiæ ossis anteriora prorepens, primò in transuersum ligamentum à tibiæ osse in fibulam pronatum subit, ac deinde tantisper vehitur, quousque ad internum latus pedij ossis pertingat, quod pollici præponitur. 3. tab. Ψ. 1. tab. ζ. 2. tab. φ. 4. tab. char. 4. t. 16. tab. g.

Septimus, à fibula principium ducit, eiusque externo ferè lateri attenditur adeò, vt neque inter tibiæ musculos anteriores, neque posteriores recenseri deberet. Eius etenim principium fibulæ connatum ab ipsa abscedit, sibi substratum obtinens, octaui musculi pedem mouentium caput. Cum igitur à fibula abscedit, externa ipsius parte liuidus, interna verò rubicundus visitur. Vbi verò digno natu interuallo medium longitudinis fibulæ superauit, teretem procreat tendinem, qui posteriorem inferioris fibulæ appendicis sedem adit, ac inde deorsum in priora versus pedis plantam ducitur, adeò sanè inflexus, vt in radicem pedij ossis inseratur, quod pollici præiacet: quanquam aliquando in radicem pedij ossis medium digitum suffulcientis insertus tandem videatur. 6. tab. Φ. 1. tab. ζ. 2. tab. χ. 3. tabul. λ. 4. tab. char. 17. 5. tab. char. 8. 8. tabul. *. 9. tabul. ν. 14. tabul. k. 15. tabul. V.

Contrarij motus, cũ simul tenduntur, sunt duces. Pedem enim sursum ad tibiæ anteriora flectunt, motu sanè nõ æquè atq; posteriores digno & valido. Si verò alternatim cum posteriorem tibiæ sedem occupantibus musculis contrahuntur, in hoc illúdue latus pedẽ agent, atq; qui ita flexionis extensionisque sunt authores, etiam motus in latera appositissimè obeunt.

Octauus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius exteriorem sedem excipias) reconditur, ex fibula quoque totus prodit. Aliquantulo enim sub fibulæ superiori appendice ab externo ipsius fibulæ latere versus anteriora nonnihil enascitur, & ad amussim carneus fibulæque semper attensus, sub septimo deorsum prorepit, quousque in teretem tendinem euadat, qui in priora descendens processui ossis pedij, bicornis effectus, duplici insertione implantatur, quod tesseram referenti ossi ad nexum paruum pedis digitum sustinet. 2. tab. Ψ. 4. tab. char. 15. 5. tab. char. 9. 6. tabul. Ψ. 9. tabul. β. 13. tab. r. 14. tab. l. m. 15. tab. a. sub V.

Nonus, etsi per se musculus dici queat, non ineptè tamen alterius musculi pars appellari potest. A musculo enim, qui in anteriori tibiæ sede locatus, quatuor pedis digitos extendit, carnosa quædam portio iuxta mediam tibiæ longitudinis ab externo ipsius latere enascitur. Quæ deorsum ducta in tendinem degenerat, qui transuersum anterioris tibiæ sedis ligamentum subit, & superiori pedis regioni exporrectus in duas bipartitur portiunculas, quas ossi pedij paruum digitum suffulcienti inserit. 4. tab. Ω. 1. tab. ε. 2. tab. iuxta α. 5. tab. char. & 9. tab. κ.

Primus, ab inferna calcis ossis sede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terræ innitur, principium ducit. Quum verò mediam pedis longitudinem ad digitos repens superauit, in quatuor carnosas diuiditur portiunculas, quæ inuicē diductæ, vnicum singulæ producunt tendinem ad sibi præpositum digitum excurrentem. Huius beneficio secundum quatuor digitorum flectimus articulum, cum quàm possimus proximè ad calcem recta linea protrahentes. 14. tab. Θ.

Secundus, à posteriori sede connexus fibulæ ad tibiā enascitur, statim ab ortu carnosus latusque versus tibiæ extremū prorepit, ac inde ad infimam sedem tibiæ descendens, ab interno ipsius latere teretē edit tendinem, qui pedis inferiora obliquè subiens, inter illos, qui quatuor digitos pollici adducunt, & eos, qui primum digitorum articulum flectunt, prorepens, ad pollicem contendit. Verum ad plantæ ferè medium in duas deriuatur partes, quarum

- *Minor*, vna cum aliquot tertij musculi tendinibus committitur, & cum illis ad tertij indicis, & quasi ad medij quoque digiti articuli flexionem auxiliatur.
- *Maior*, quæ validissima existit, ad pollicē (vt diximus) obliquè pertertur, & in eius secundi interno dij longitudinem lata insertione implantatur, & eius internodij flexionis est author.

14. tabula v. 15. tabula O.

Tertius, pari ratione cum secundo digitorū musculo in posteriori tibię sede exporrigitur, ad internum magis latus, quàm secundus, respiciens. Quum autem ad calcem ferè descendit, ab interno ipsius latere teretem promit tendinem, qui pedis inferiora subiens, secundi musculi tendini ad X. literæ imaginem subiicitur, dilataturq; deinde, & in quatuor alios digeritur tendines, singuli ad vnum quatuor digitorum excurrentes, illisq; manus tendinibus respondentes, qui tertiū quatuor digitorum articulum inflectunt. 14. tab. Ξ. 15. tab. P.

Quartus, quintus, sextus, septimus, & cæteri ad decimumtertium vsq; in homine illis ferè respondent, qui in extrema manu inter postbrachialis ossa conduntur. Verùm in pede non ita exactè distingui queunt. Nam rudis indigestaq; moles in quinque digitorum radicem implantatur, vtrinque ad primi internodij latus versus interiora insertionem tentans. Hanc sanè carneam molem in musculos propriùs, quemadmodum in manu, subdiuidere nequeo. Verùm vtcūque sit, non minùs quàm in manu, musculis imaginem, hìc decem musculos, quinque digitorum primis articulis inflexione famulantes enumerare censuimus, vt bini ad singulos digitos referātur, atque hi tribus reliquis flexionis authoribus adscribantur. 15. tabul. L. c.

Musculi pedis digitos mouentes sūt 22. quorum

Decimusquartus, ab osse tibiæ qua fibulæ sub genu articulo conuertitur, nerueum assumit principium, quod illicò ab exortu recto tramite deorsum versus pedem descendit, tantisperque progreditur dum transuersum ligamentum à tibia in fibulam pronatum contingat. Ibidē enim in tendinem degenerat, qui per id ligamentum veluti per annulum prorepit, ac prius ligamentum prætergreditur: in quatuor alios scinditur tendines, qui per pedis superiora æquales angulos constituentes, ad quatuor digitos pertingunt, ac toti illorū longitudini ampliores redditi inseruntur, & simul tres illorum articulos extendunt. 4. tab. ϒ 1. tab. α. 2. tab. α. 3. tab. ν. 5. tab. Ω.

Decimusquintus, ab externo tibiæ ossis latere, vbi membraneum ligamentū tota tibiæ longitudine fibulam tibiæ ossi colligans, ab ipsa educitur. Hinc deorsum protensus, anteriorem tibiæ ossis sedem adit, ac in tendinem finiens, & per pedis superiora ad pollicem prorepens, toti ipsius longitudini inseritur. Cuius beneficio pollex ipse in neutrum latus insigniter vergens extenditur. 5. tab. Φ. 1. tab. Ψ. Θ. 2. tab 3. tab. μ. 4. tab. char. 14. 5. tab. char. 7.

Decimussextus, tanquam ampla moles carnea iuxta latus tali, vbi calcis ossi os tesseram referens, coarticulatur, à quibusdam ibi ligamentis enascitur, quę antrorsum obliquè versus digitos porrecta, in quatuor tantū carnosas dirimitur partes, quæ singulæ exse teretem efformant tendinem, quorum

- *Primus*, qui initimus est, pollicis externo lateri versus superiora inseritur.
- *Secundus*, indicis externo lateri inplantur.
- *Tertius* verò medij digiti proprius est.
- *Quartus*, annularis existit.

Horū beneficio quatuor digiti illis donati in externum latus abducuntur.

Num verò huiusmodi carneum corpus vnus sit tantùm musculus vel quatuor, cùm quatuor proferat tendines, non vehementer instandum arbitror. Verùm ex Galeni sententia, duo hìc essent musculi, si fimiæ ad hominem recta foret comparatio. 5. tab. Ψ. 6. tab. Ω. 2. tab. ϖ. 5. tab. char. 17. 7. tab. Λ.

Decimusseptimus, in interno pedis latere reponitur, insignis vtcunque, & ab externo latere calcis ossis enascitur. Priusquā verò ad primum partui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius ossis insertum. 2. tab. Π. 9. tab. λ. 12. tab. s.

Decimusoctauus, interno pedis lateri, secundum totam ipsius longitudinem protenditur. A' ligamentis enim calcem talo connectentibus nerueum assumit principium, quo tandem crassius carnosiúsque effectum, in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris pollicis articuli inplantatum. Cuius beneficio pollex ipse introrsum à cæteris digitis abducitur. 1. & 3. tab. ξ. 2. tab. τ. 6. tab. χ. 7. tab. ι. 13. tab. ρ. 14. tab. t.

In simiis adhuc vnus est musculus, à pedij osse indici præpositio in pollicem pronatus, ac illum indici proximè quàm potest admouens.

Decimusnonus, vigesimus, vigesimus primus & secundus, à ligamentis ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in planta colligantibus, tanquàm in vnum corpus enascuntur. Quod postea in 4. graciles diducitur musculos, qui interno quoque lateri quatuor digitorum inseruntur. 14. tab. λ. μ. 15. tab. N.

Si carneam hanc molem quatuor musculorum loco habueris, omnes pedis digitorum musculi duo erunt & viginti: si verò vnius loco, tantùm erunt decem & nouem.

De Cute

De Cute,& cuticula.

XI.
Cutis est omnium corporis partium tegumentum, Græcis δέρμα dicitur. Huius differentiæ sumuntur à

- *Substantia.* Est enim cutis veluti sanguine præditus neruus,ac inter neruum carnémq; quiddam planè medium perinde,ac si ex mixtis vtrisq; constitueretur. Cæterùm neruus omnis exanguis est & frigidus.caro multo sanguine prædita calidáque. Media inter vtrumque est cutis,nec planè exanguis vt neruus,nec sanguine abundans vt caro.
- *Connexus.* Nam varié subiectis partibus adhæret. Secus enim adhæret in
  - *Vola* manus & pedis planta.
  - *Fronte.*
  - *Labris.*
  - *Palpebris.*
  - *Auribus,&c.*
- *Neruorum* copia. Neruorum namque fibræ porriguntur
  - *Plurimæ*:vt cuti manum.
  - *Pauciſſimæ*:vt verticis cuti.
- *Mollitie.* Nam
  - *Mollior* est faciei.
  - *Durior* pedum est.
- *Motu.* Nam cutis alia
  - *Verſatilis*:
  - *Immobilis*:vt volæ & plantæ.
- *Pilis.* Alia namque
  - *Piloſa*:vt verticis,axillarum,pudendorum, menti in viris.
  - *Pilis* expers: vt volæ manus & plantæ Pedum, &c.
- *Foraminibus.* Alia namque
  - *Perforata*:vt in palpebris,naſo,auribus,ore,ano,&c.
  - *Contigua*:vt in vola manus.

CVTICVLA *est extima ſuperficies ſeu efflorescentia quædam, Græcis* ἐπιδερμὶς, *quaſi ſumma cuticula dicitur, quæ ſenſus est expers. Hæc ſi aliquando attritu in ſcabie,aut in vulneribus ex vnguentorũ applicatione,aut ignis admotione, aut feruẽtis aquæ infuſione,aut ex longo itinere auferatur, & interdum veſiculæ papulæ inſtar à cute abſcedat, promptiſſimè renaſcitur.*

De Vnguium conſtructione.

XII.
Vngues, ὄνυχες Græcis dicuntur.Horum

- *Generatio.* Excremento tendinum in radices vnguium desinentium generantur, ideò continuè crescunt, quamuis iam totum corpus augeri desierit,etiam mortuo homine. Augentur autẽ tunc,non vt aliq; partes, in longum & latum & profundum:sed pilorum modo in longum solùm subnascentibus aliis semper vnguibus nouis,& antiquos propellentibus,&c.
- *Substantia*,figura & vsus.Sunt autem mediocriter duri,digitorum summitatibus æquales,rotundi vndique: tales facti ad apprehensionem,& collectionem paruorum & durorum corporum.

De Pilorum conſtructione.

XIII.
Pili Græcis τρίχες dicuntur, quorum

- *Generatio.* Ex fuliginoso & crassiore excremento tertiæ concoctionis generantur.
- *Vſus.* Conferunt ad
  - *Partes* operiendas,
  - *Partes* ornandas.
  - *Craſſiora* excrementa consumenda.

De Instrumentalium capitis partium constructione, in genere & specie.

XIIII. *Partium* similariũ corporis internarum & exteriorum structura hactenus sub oculis posita est: Nunc de organicis seu instrumẽtalibus agendũ, sumpto initio à capite, quod sensuũ omniũ, mentis atq. rationis capax, motionum omnium principiũ, & cæterarum partium, quæ subsunt atq. parent, dux & rector: cuius differentiæ in

- *Genere*: sumuntur à
  - *Causis*
    - *Internis*: videlicet
      - *Materia*. Sic caput cerebri domus est, vndiq; osse, carne, neruóq; contextum, cute desiccat circa os, quam vndiq; calor naturalis pupugit & vias aperuit, vnde viscosum humorem extrà productum, & in longum paulatim extensum punctionibus æqualem reddens, in tenuitatem capillamenti explicauit, ac sub cute reuolutus humor radices egit. His igitur causis capilli in cute nati sunt, qui propter coagulationem à frigido statim factam duriores cute atque densiores sunt. Tegmen verò ipsum ad cerebri tutelam compositum est, caluariáque ipsa cerebrum circumsepit, &c.
      - *Forma*. Sic capitis forma
        - *Naturalis*, ad oblongæ sphæræ similitudinem structa est, priorẽ posterioremq. sui partem prominentiorẽ obtinẽs,
        - *Præter* naturam acuminata est, &c.
    - *Externis*, fine scilicet seu vsu
      - *Sic* caput, mediante cerebro sensum & motũ in totum corpus fundit, &c.
  - *Accidentibus*: videlicet
    - *Quantitate*. Sic caput
      - *Magnum*, cum ceruice
        - *Valida*, bonum.
        - *Gracile*, non bonum.
      - *Parum*, quod omni ex parte repudiatur.
      - *Mediocre*, cuius magnitudo collo proportione æquatur.
    - *Loco*. Sic caput superiorem obtinet situm: quo mundi vniuersi habitum referret, vbi mens illa diuina habetur. At reliqua animalia grauiora, caput in terram depressum habent, &c.
- *Specie*, sunt vel partiũ
  - *Externarum*: ex quarum numero sunt
    - *Frons*, quæ est anterior pars, pilis vacua, supercilia excedens.
    - *Sinciput* suprà fronte, capilis intectum.
    - *Occiput*, posteriorem capitis partis partem occupat, ad tendines vsque.
    - *Vertex*, inter occiput & sinciput medius est.
    - *Tempora*, inter vtrumlibet oculum & aures posita sunt.
    - *Ceruix*, caput excipit, cuius posteriores partes tendines appellantur.
    - *Supercilia*, sunt vbi frons à superioribus descendens, desinit.
    - *Aures*, vbi tempora cessãt, emergũt: quarũ partes sunt
      - *Ala*, quæ est pars earum aperta, refracta ab anteriori in posterius ipsis summitatibus inflexis cubiformis, sub qua semicirculus rotundus in mucronem exurgens, Græcè Xyster appellatur.
      - *Conchula*, cauum est ipsius auris.
      - *Meatus* auditorius, foramen est in conchulæ medio.
    - *Oculi*, supercilijs subiacent, quorum partes sunt
      - *Album*, inter ambos angulos contentum.
      - *Circulus*, iris vocatur, pupillam ambiens.
      - *Pupilla*, circuli medium visum ministrans.
    - *Palpebræ*, quæ superius inferiusq. oculum contegũt. Harum partes sunt
      - *Tarsi*, qui palpebrarum sunt extremitates, à quibus pili oriuntur.
      - *Cilia*, pili dicuntur, à tarsis emergentes.
      - *Anguli* interioris oculi termini dicuntur, vbi palpebræ coalescunt, quorum
        - *Alter*, scilicet maior, iuxta nasum situs est.
        - *Alter*, scilicet minor, iuxta tempora existit.
    - *Nasus*, oculis interiacet, cuius partes sunt
      - *Nares*, vtrinque sitæ, quibus animalia respirant.
      - *Pinnulæ*, siue alæ, exterius apparentes.
      - *Interseptum*, quod nares discriminat.
    - *Concaua*, dicuntur partes inter nasum & malas sitæ.
    - *Malæ*, quæ priscis etiam genæ dicuntur, inter nasum & aures eminent.
    - *Mentum*, totum illud est, quod labro inferiori subiacet.
    - Μύαξ Græcè, pars illa vocatur, quæ superiori labro statim sub naso existit.
    - *Os*, quod intra labra describitur, & ab eis constituitur & continetur.
  - *Interiorum*. Vide in sequentibus signum A.

A. *Partium* capitis interiorū differentiæ sunt aut

- *Principū*, vt cerebrū, quod Græci à sinu ἐγκέφαλον appellant, animæ rationatricis domiciliū est, neruorū & sensus omnis, motúsque voluntarij principiū. Natura huius medullosa, alba & mollis est, in gyros quasi circūuoluta, tenuium intestinorū instar, tum leuitatis gratia, tū vt facilius moueatur: caluariam totam implet vndiq., vt nulla eius pars sit vacua. Hócq. diuiditur vel ratione
  - *Totius*: & sic diuiditur in cerebrū
    - *Anterius* (lib. 7. 3. fig. A. A. & B. B. atq; hoc vel in partem
      - *Dextram*, Vide lib. 7. 3. fig. A. A. 12. fig. A. A. & 13. fig. A. A.
      - *Sinistram*. 3. fig. & 12. fig. & 13. fig. BB.
    - *Posterius*, Cerebellum, Græcis παρεγκεφαλὶς appellatur, cerebro à tergo adiacet, aliquatenus eo occultatum, duplici quoq. membrana vestitam, dura & molli, sub stantia duriore, quàm cerebrum, non ex anfractibus flexuosis & magnis, tenui membrana inuolutis, sed multis quidem, iisque admodum paruis & æqualibus, non tamen simili illis modo constat. fig. 8. R. R.
  - *Partium* eiusdē: quę vel
    - *Extrinsecæ*: atq. hæ vel
      - *Extra* caluariam. Περικρανία, membrana est caluariam contegens.
      - *Intra* caluariam, nempe membrana
        - *Crassa*, vulgò dura mater appellatur, quæ contra caluariæ excursus propugnaculum cerebri magis, quàm velamen existit. fig. 1. A. A. B. B. 3 fig. P. P.
        - *Tenuis*, quæ pia dicitur mater, & introrsus versus cerebrum spectat. hæc magis quā exterior sentit. 2. fig. E. E. 3. fi. O. O.
    - *Intrinsecæ*: sunt
      - *Corpus* callosum in medio cerebri visitur, si cerebri dextrū sinistrúmq. & basis cerebri medium in humiliori ipsius sede, & elatissimam cerebri in vertice regionē spectes. In conspectū autem veniet secantibus, leuiter dextra cerebri parte à sinistra manibus direpta. Huius interuentu dextra cerebri pars sinistræ cōtinuatur, deinde dextri & sinistri cerebri ventriculorū septum producit, atque id etiā subleuat, ac demum eius septi interuentu attollit fulcitque testudinis instar effigiatum corpus, &c. 3. fig. L. L.
      - *Vētriculi*. 4. quorum
        - *Tres* habentur in cerebro: nēpe
          - *Dexter* (4. 5. fig. L. L. 6. fig. D. D.) & Sinister (4. & 5. fig. M. M. & 6. fig. E. E.) inter quos septū quoddā existit, dextrum ventriculū à sinistro disterminans. In spirationem & expirationem, efflationémq. ex cerebro efficiunt, ac spiritum animalem conficiunt, præparántq. cerebro. Infernis suis partibus duos canales ad nares mittunt, inspirationis, olfactus, & superfluorum cerebri purgandorū gratia. Súntque hi imaginationi dicati.
          - *Medius* siue communis, siue tertius, qui nihil aliud est quàm dextri & sinistri ventriculorū descensus concursúsque. Hic spiritum ex anterioribus ventriculis excipiens, cerebello transmittit, & cogitationi dicatus. 6. fig. sub H. I. 7. & 8. fig. H.
        - *Vnus* in cerebello habetur, ex dorsalis medullæ & cerebelli finib. cōponitur, spiritum animalē antè in ventriculis anteriorib. elaboratum transumens. Is autē ventriculus omnium minimus est, & memoriæ dicatus. 9. fig. L. 10. fig. L. M. N. O. 11. fig. E.
      - *Fornix*, Græcis καμάρειον καὶ φαλλοειδὲς, particula est in fornicis modum conflata, incumbens ventriculo. 4. fig. L. M. 5. fig. S. T. V. 6. fig. B. C.
      - *Cornarium*: particula est glandulosa, pini nucem refert, formici iuxta ortū incumbit: firmamentum vasorum exhibet. 7. fig. L. 8. fig. M. 10. fig. D.
      - *Nates* & testes, Græcis γλῆνα, sunt corpora rotunda, in vtraque parte illius medij ventriculi, testiculorum figurā referentes. 7. fig. M. N. 8. fig. N. O. P. Q. 10. fig. E. G. & F. H.
      - *Vermiformis*, cerebri meatui superiacet, circumscriptionē obtinet figura vermi in lignis nascenti similem, totum meatum contegit. Crassa est & implicata, vermis modo, cum meatum vt spiritus ingrediatur, ad cerebellum aperit: gracilis & expliçata cū spiritu intromisso eumdem claudit. 11. fig. C. D. & c. d. ac deinde ex H. I. & 8. fig. R. L. & 9. fig. C. E.
      - *Meatus* cerebrum expurgantes. 7. & 8. fig. I. & 8. fig. K.
      - *Infundibulum*, labrum siue peluis, Græcis χοάνη, quod suprà amplum, infrà in angustum desinit. 15. fig. E. F. 16. fig. B.
      - *Glandula*, locatur sub dura cerebri membrana, in proptio ipsi in osse cuneū imitante exculpto sinu. Excrementa transcolat, & ne statim ex choana excidant, per palati foramina, inhibet 18. fig. A.
      - *Plexus*, quos Græci χοροειδεῖς vocant, in anterioribus cerebri ventriculis apparent, secundarum modo efformati. 4. & 5. fig. ad O. O. 6. fig. ad M. N.
- *Minùs* principū: ex quorum numero sunt
  - *Oculi*, qui constant
    - *Nervis*, de quibus suprà in tab. neruorum cerebri.
    - *Tunicis*, de his suprà in tab. mem. capitis.
    - *Humoribus* qui sunt
      - *Vitreus*, qui inter retinam tunicam & humorem crystallinum residet, Græcis ὑαλοειδὴς, fig. oculi. 1. C. 4. 5. 6. fig.
      - *Crystallinus*, inter vitreum & araneam tunicam locum habet, à quo videndi facultas est. κρυσταλλοειδὲς. 1. fig. A. 2. & 1. fig.
      - *Albugineus*, inter secundinæ & retinæ partem in totū spacium, quod araneam ab vuea dissecat, diffunditur, ὑδατοειδὲς Græcis dicitur. 1. fig. O. O. 7. fig.
  - *Os*, cùius partes sunt
    - *Lingua*, locutionis instrumentum est.
    - *Palatum*, totius oris tectum, & Græcis ἔφαρος dicitur.
    - *Gingiua*, quæ dentibus basim conficiunt, superius, inferiúsq. in ore habentur.

De Instrumentalium thoracis partium constructione, in genere & specie.

XV. *Thorax* totũ id dicitur, quod à costis vtrinque circũscribitur, cuius differentiæ in

- *Genere*: sumuntur à
  - *Causis*:
    - *Internis*: videlicet
      - *Materia*. Sic thorax corpus est compositum ex dextris sinistrisque costis: in priora autem duobus ex ossibus constans, quorum vnum στῆθος, alterum στέρνον Græci vocant. à tergo duodecim spinæ vertebris, quæ vnà cũ pectore desinunt: inter se autem vertebræ vtrinq. costarum compagibus. Sternon quidem, os supra mammas vocant: quod infra est, stethos. Superius quidem iugulis & collo terminatur, ab inferioribus transuerso septo.
      - *Forma*. Sic thorax cauitatem habet intus, ac quidem in parte
        - *Superiori*, angustiorem ac velut in acutum desinentem.
        - *Inferiori*, latiorem, &c.
    - *Externis*: videlicet fine, seu vsu. Sic Thorax
      - *Vitales* partes in se continet.
      - *Spiritus* est instrumentum.
      - *Cordis* calorem refrigerat.
      - *Aeream* substantiam, quæ continuò diffluit, restituit.
      - *Calorem* innatum recreat.
      - *Fuliginosa* excrementa propellit. &c.
  - *Accidentibus*: videlicet
    - *Quantitate*. Sic thorax
      - *Latus*.
      - *Angustus*, &c.
    - *Loco*. Sic thorax inter caput & ventrem positus est.
- *Specie*: sunt vel partiũ
  - *Exteriorum*: ex quorum numero sunt
    - *Humeri*, sub ceruice vtrinque prominent, quorum verticem ἀκρώμιον Græci nominant, quasi summum humerum.
    - *Clauiculæ*, quæ à summis humeris vergunt.
    - *Iuguli*, inter clauiculas habentur.
    - *Mammæ*, sitæ sunt in media thoracis regione, substantia glandulosæ, venis & arteriis intertextæ: alimentum fœtui subministrant. Vide in 20. fig. ventris. C.D.D.
    - *Costæ*, sub clauiculis & brachiis vtrinque sunt, de quibus suprà in partib. similaribus egimus.
    - *Latus*, vtraque costarum regio dicitur.
    - *Pectus*, in medio costarum locum habet.
    - Στέρνον Græcis dicitur dimidij ossis pectoris pars, vsque ad cartilaginem, sub qua ventriculi os delitescit.
  - *Interiorum*
    - *Principum*: vt Cor. Hoc in pectore medio sedem sibi asciscit, in quo vitalis facultas continetur, Græcis καρδία (li. 6.3. fig. C.D.E.F. G.) Cor pyramidalis figuræ visitur, & nuci pineæ non admodũ est absimile: ex basi. 4 fig. C.D.6. fig. A.B.) nimirum latiori (in 4. fig. E.6. fig. C.) mucronem paulò quàm nucis pineæ acutiorem sensim desinens: estque multò longius quàm crassius. Tota exterior superficies à basi ad mucronis vsque extremum impensè leuis cernitur, nulli prorsus parti connata. Basis propter vasorum egressus inæqualis vtcunque visitur. dextræ enim ipsius sedi (4. fig. I.5. fig. B. dextra auricula simul cum (4. fig. F. 5. fig. C.) vena caua, & (4. fig. G. 6. fig. I.) arteriali vena committitur, in sinistra autẽ sede (6. fig. E. læuam habet auriculam, & præter (6. fig. G.) arteriam venalem (6. fig. O.) magnæ quoque arteriæ initium. Cæterùm cordis caro dura est, & ægrè patibilis (7. fig. O.O.) ex triplici fibrarum (7. fig. N. N.) genere. In corde duo habentur ventriculi, quorum
      - *Dexter* (7. & 8. fig. & G.G. in 11. fig.) qui sanguineus appellatur, in quem vena caua (5. fig. C.D.E.) ingreditur, & vena arteriosa (7. fig. I.) egreditur, quæ in pulmonẽ dispergitur, sanguinem elaboratũ conferens.
      - *Sinister* (9. & 10. fig. & H.H. in 11. figur.) qui caloris natiui fons est, & spirituosus appellatur, arteria venosa (6. fig. G.) quæ ex pulmone aerem cordi defert, fuliginosaque ipsius recrementa educit, inseritur. Inde prodit magna arteria (6. fig. O. 10. fig. A.) omnium aliarum origo.

CÆTERVM *iam dictis quatuor cordis orificijs vndecim membranulæ adnascuntur, tres in orificio venæ cauæ (7. fig. K.L. M.) foris intro pertinentes. crassitie, robore ac magnitudine insignes: tres in orificio venæ arteriosæ (fig. 8. E.F. G.) intus foras spectantes. tres in orificio magnæ arteriæ (fig. 10. B.C. D.) intus foras etiam spectantes: duæ in orificio arteriæ venosæ (9. fig. E.F.) foris intra pertinentes.*

PORRO *cor vtraque ad basim ipsius parte auriculas habet singulas, ad aurium propriè dictarum similitudinem. Circa dextram (4. fig. I, 5 fig. B.) auriculam venæ cauæ ramus insignis, in dextrum cordis sinum insinuatur, inde in pulmonem dispergitur, sanguinem elaboratum conferens. Circa sinistram (6. fig. F. 4. fig. K. 9. I. 10. fig. L.) auriculam. arteria venosa ex pulmone aerem cordi defert.*

Minus principum. Vide in sequentibus signum A.

A. *Partes* thoracis interiores minùs principes, sunt

Capsula cordis, seu inuolucrum cordis, Græcè περικάρδιον (3. fig. B, C, D, E, F, G, e. 4. fig. A, B, B.) ex basi ipsius cordis amplum valdè exoriens, pòst autem paulatim coarctans sese, modo quo cor ipsum in quandam coni acutiem desinit, ossi pectoris adnexum. Distat ab ipso corde vndiq. plurimùm, tantum intus inter seipsum & cor spacij circumscribens, quantum cordi dilatato suscipiendo satis erat. Cùm autem contacturum esset ossa thoracis, quæ dura sunt, & pulmonem, viscus omnium mollissimum, vt positionem inter illa duo contraria, ita corporis etiam substantiam inter duo extrema mediam adeptũ est: tanto enim osse est mollius, quanto pulmone durius. In hoc pericardio humor serosus colligitur, aliquando tam multus, vt cordis palpitationem excitet.

Pulmo, Græcis πνεύμων dicitur, vocis & respirationis instrumentũ, inter fauces & cor medius quasi spiritus promptuarium statuitur, fibris quatuor (13. fig. B, C. D, E.) vel quibusdam quinq. cordi circumdatus est, tribus in dextra ipsius parte, duabus in sinistra: quarum formam clariùs deprehendes, si specillum illis inseras, ac per asperam arteriam inflaueris. Caro ipsius lenis, rara, carnosa, & veluti ex spuma quadam sanguinea concreta, aeria, spiritúq; plena, quæ vt cor ipsi alimentum subtile, leue, vaporosum purúmq; præparet: ita aerem extrinsecus assumptum cordi immutat, alterátq;, vasis complurib. retis modo intertexta: vena arteriosa ex dextro cordis sinu, arteria venosa ex sinistro, aspera ex pharynge. quæ primùm omnia simili modo in duos diuaricantur ramos: quorum hic dextram pulmonis, ille sinistram perreptat. Deinde vterq; rursus bifariã scinditur, partim in superiorem, partim in inferiorem regionem. Postremò multiplices in quatuor fibras mittit propagines. Cæterùm pulmo aerem attrahit dum à thorace dilatatur. Quum submittitur, aeris superfluũ & recrementa cordis propellit. Porrò fibras omnes ambit extrinsecus mẽbrana quædam tenuis. Vide lib. 6. 1. fig. R, S, T, V: 2. fig. N, O, P, Q 3. fig. L, M, O, 4 fig. M, O, N, P, 5. fig. *i*, k. *l*, *m*. 12. fig. E, F, G, H. 13 fig. B, C, D, E.

Aspera arteria, vas est inane ac vacuum sanguine, quando secundum naturam se habet animal, cartilaginosum, rotũdum, vocis ac respirationis est particula. Vide fig. Asperæ arteriæ.

Oesophagus, sub aspera arteria deorsum recta per spinam defertur, rotundus, duabus tunicis constans, communis via, quæ ab ore fert ad ventriculum. 12. fig. A, A. Vide in 14. & 15. Ventris A, B, B.

De Instrumentalium ventris partium constructione in genere, & specie.

XVI. *Venter* nutritionis instrumẽta in se cõtinet: cuius differentiæ in

Genere: mũtur à

- *Causis*
  - *Externis*: vi delicet fine seu vsu. Sic venter
    - *Naturæ* officina est.
    - *Cibi* & potus, *Generationis* } *Est* instrumentum.
    - *Reliquis* corporis partibus ancillatur.
    - *Reliqua* omnia animalis membra nutrit, &c.
  - *Accidentibus*, nempe
    - *Quantitate*. Sic venter à diaphragmate vsque ad os pubis desinit.
    - *Loco*. Sic venter in ima corporis parte locatus est, &c.

Specie: sũt vel partiũ

- *Externa* rũ atq. vel
  - *Supra* vmbili cum: vt
    - *Hypochondria*, seu præcordia, sunt partes laterales vtrinq. nothis costis subiectæ, hepati & lieni superiacentes. Sunt autem duo, dextrum & sinistrum.
    - *Epigastrion* (Latinis Abdomen, Arabibus Mirach dicitur) id est locus supra ventrem, quasi venter superficialis, medium spacium inter hypochondria.
  - *Sub* vmbilico: vt
    - *Ilia*, sunt partes laterales & inanes inter extremam thoracis costam & os ilium.
    - *Sumen* & imus venter, medium inter ilia ad pubem spaciũ, Græcis vocatur ἧτρον & ὑπογάστριον.
    - *Pubes* & pecten, Græcis ἰσχίαδον, quod & aqualiculus, Græcis ἰσχίον dicitur, finis ventris est.
    - *Inguina*, Græcis βουβῶνες dicuntur, sunt pubis ima latera.
    - *Pudẽda*
      - *Virilia*
        - *Coles*, penis, seu mẽtula, seu virga, ex ossib. pubis enascitur: cuius partes
          - *Glans*, quæ eius est summitas, foramen habens ad excretionẽ. 20. fig. χ. & 23. φ. Vide in tab. de musculis penis D.
          - *Præputium*, cutis est, quæ glandem contegit.
          - *Sutura*, inferior pars in longum protensa.
          - *Taurus*, ea pars est, quæ ad sedem producitur.
        - *Testes*, membro genitali subiacent.
        - *Scrotum*, sinus est, qui testes continet, quod ὄσχεον Græcis dicitur.
        - *Anulus*, siue fibula, quo fæces eiicimus.
      - *Muliebria*
        - *Sinus*, ea pudẽdi pars est, quę pilis decoratur, Græc. κλεῖς. 25. fig. ε.
        - *Alæ*, quæ sinum ambiunt.
        - *Colliculus*, Græcis νυμφή, caruncula est inter alas, ad fixuram exorta. Hanc Aegyptij in virginibus excidebant.
- *Internarum*. Vide in sequentibus signum A.

A. *Partium* internarum, ventris differẽtię sunt vel

Minùs principum: vt

Principum, nempe Iecur, quod Græcis ἧπαρ dicitur, facultatis concupiscibilis, omniúmq; venarum principiũ, & prima sanguificationis officina, quibusdam fibris tanquam digitis ventriculum ad vnguem complectitur. Maxima huius portio in omnium animantiũ genere dextram sedem occupat: quanquam & sinistram, sed non æquè in omnibus. In cunctis tamen reptibilibus, & quibus id maximum est, magnam sinistræ partem comprehendit. In omnibus per quàm magnum est: maius timidis & gulosis. Substantia sanguini euaporato incrassatóque simile est. Cæterùm gibbum est & læue. quà gibbum, septum transuersum attingit: cauũ verò & inæquale, quà ventriculo insidet. Tunicam habet tenuissimam à peritonæo, in quam neruus minimus à sexta cerebri coniugatione inseritur. Ex huius substantia duæ magnæ oriuntur venæ, è quibus in omnes per totum corpus venas sanguis dispensatur: altera in caua parte est, altera in gibba, &c. Vide lib. 5.2. fig. H. H. 6. fig. D. D. 12. fig. *K*. N. N. I. 18. fig. A. A. B. B. 20. fig. B. B. E. 22. fig. *b. b.* 25. fig. L.

- *Peritonæum.*
- *Omentum.*
- *Meseterium.*

} *De* quibus suprà inter partes similares in tab. de membranis.

Intestina sub ventriculo residẽt, quorum alia

- *Tenuia* (10. fig. E. E. E. & sunt tria, quorum
  - *Primum* ventriculo coniunctum, Græcis ἰκθυες dicitur, duodenum à 12. digitorum longitudine. 7. fig. ab I. ad *K*. 12. fig. S.
  - *Secundum* ieiunum, quòd semper sit inane. 7. fig. L.
  - *Tertium*, tenue, Græcis Ileon. 8. fig. M.
- *Crassa*: & sunt tria, quorum
  - *Vnum* cæcum. quod est velut venter quidam crassius, excrementis recipiendis idoneus, in dextris ilibus locum habet. 8. fig. O. & 10. fig. F.
  - *Alterum* colum, aliis carnosius, à dextra ilium regione ad sinistram super ventriculi fundum fertur. 8. fig. N. P. Q. R. S. T. 6. & 8. fig. V. V. X. X. & 10. fig. G. G. G. & 24. fig. *K*.
  - *Tertium*, quod ordine sextum est, spinæ è directo incumbens, spacioſum, excrementi receptaculum ad sedem vsque porrectum est. 6. & 8. fig. Y. & 14. fig. H. & 15. fig. *m*.

Ventriculus cibi receptaculum est: maxima eius portio dextram animalis partẽ occupat: rotundus, oblongus: suprà stomacho (14. & 15. figur. G. G.) committitur. Fundo (14. & 15. fig. H H) ampliori quàm ostij regio est. In posteriore parte ad spinam cauus. Duabus tunicis constat: interna membranosior, externa carnosior. Interna fibras rectas quàmplurimas habet, obliquas verò paucas, quibus cibum attrahit & retinet. Externa fibras transuersas habet, quibus tanquã manibus propellit. Venas è mesareo paucas habet ad inferiora ventriculi, pauciores ad eius orificium. Arterias item exiles habet magnæ illius per spinam reptantis soboles, vitalis roboris gratia. Neruorũ par à sexta coniugatione. 2. fig. P. P. 6. fig. F. F. 12. fig. P. Q. 14. fig. L. L. 15. fig. M. N.

Fel, seu folliculus fellis, seu vesica fellis, quam κύστιν χολήδοχον vocant, sacculus est, concauo hepatis annexus, hæc prælongo collo bilem solam ex (13. fig. *a*.) iecore attrahit recipítque, altero meatu emittit in (13. fig. c.) ecphisim intestinorum. Vnicam habet tunicam propriam, tribus villorum generibus textam, rectis trahentibus, obliquis retinentibus, transuersis expellentibus. habet & arteriam & neruum, paruum vtrumq., ac vix conspicuum: venam verò perspicuam. 13. fig. V. X. X.

Lien Græcis Σπλὴν dicitur, in sinistra animantis parte consistit, concauo ipsius in dextram conuerso ad iecur & ventriculum inferius. Magnitudo & color non est idem in omnibus, rarũ & laxũ est spongiæ modo, vt faciliùs limosos ac crassos ac melancholicos humores ex iecore tum alliciat, tum suscipiat. læuius est quàm iecur, non tamen rubicundius, quia atro sed subtili sanguine nutritur. Sima pars arteriarum multarũ & magnarum tum venarum implantationes continet. Tunica, quæ ipsum ambit, à peritonæo ducta est, neruum à sexta coniugatione recipit exilem. 19. fig. A. B. B. C. C. D. E. F. & 20. figur. O. O.

Renes, Græcis νεφροὶ dicuntur, siti sunt prope cauam venam, paululum sub iecinore. Dexter in omnibus animantibus eminet elatior, nonnunquam iecoris fibram attingens. Sinister prope dextrũ, aut etiam sublimior inuenitur. Carne constant densa, solidáq., facultatibus prædita, quibus aquosam humiditatem primùm ad se alliciant, deinde alienum à familiari separent: postea per vreterem id ad vesicam expellant. Sinus in vtróq. existit, corpore quodam membraneo circumdatur, quo vrina distillat in alterum sinum minorem, quem excipit meatus oblongus, οὐρητὴρ dictus. Hi meatus, per quos renes in vesicam vrinam expellunt, ab vrina οὐρητῆρες (20. fig. *c. d.* & 22. & 23. fig. *q. q*) dicuntur, ex renibus singuli, albicantes validi, substantia vesicæ, in quam vtrinq; obliquè inseruntur. 21. fig. *α. β. γ. δ. ε. ζ. ι. θ. κ.*, & 20. fig. T. V. 22. fig. *o. p.* 23. fig. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Vesica, Græcis κύστις, vrinæ receptaculum, duabus tunicis constat, quarum exterior à peritonæo oritur, interna plus quàm duplo crassior, cui omnis fibrarum species ineſt, quarum varietas efficit, & maximè obliquarum, ne continua intempestiuaúe excretio fiat. Collum vesicæ in fœminis latum & exiguum est, in masculis magnum. Cæterùm angustus vesicæ meatus ineſt. Cæterùm ambit musculus transuersis compositus fibris. Habet hæc vasa sex ad collum infixa, vtrinque videlicet tria, neruum, venam, & arteriam. 2. fig. N. 3. fig. N. & 6. fig. g. 10. fig. l. 20. fig. *p*. & 22. fig. 1. & 23. fig. 1. 24. fig. T. & 25. fig. *c*.

Organa generationi subseruientia. Vide in sequentibus signum B.

B. *Organa generationi subseruientia, vel*

Masculorũ sunt

Spermatica seu seminalia vasa, semen præparantia: nimirum

Venæ duæ, per ilia deorsum in testes sanguinem deferentes, quarum
- *Dextra*, ab ipsius cauæ medio originem accipit. 20. fig. *f.* & 22. fig. *t. u. y. d.* & 13. fig. *t. N. O.*
- *Sinistra* ex ea, quæ ad renes fertur, procedit. 20. fig. *e.* & 22. & 23. fig. *χ.*

Arteriæ duæ, à magna arteria, quæ spinæ incumbit, ortæ, quarum
- *Dextra*. 20. fig. *h.* & 22. fig. *a.*
- *Sinistra* 20. fig. *i.* & 22. fig. *a.*

Hæ venæ atq. arteriæ ad vtrumq testiculum non recto itinere, sed multifariam priꝰ inuoluta, capreoli modo procedũt

Epididymis, est superior pars seu caput testiculi, inter vas spermaticum & testiculum, non situ modò, sed etiam totius substantiæ genere media. Huic epididymi arteria & vena anfractuosis circumuolutionibus adhæresunt, ac exiguam quandam ex se propaginem ei transmittunt, prius quàm testiculum ingrediantur, in quem complures fistulæ ex illa serosi humoris plenæ pertinent, 22. & 23. fig. *n.* & 23. fig. *E.*

Testiculi ex ilium regionibus, singulis vtrobiq; musculis dependent, molli carne præditi in musculis, rotundi, oblongi cauernosiq;. Trahunt testiculi serosum humorem, quem vasorum anfractus ipsis præparant, deinde paulo pòst superfluum seminariis meatibus reponunt. hi inter coeundum cum spiritu vitali illud excernunt, qui ex arteriis cum seminali humiditate euacuatur. Vtrumq; testem operiunt duæ membranæ (de quibus suprà in tabulis de membranis.) 22. fig. *ξ.* & 23. fig. *A. B.*

Varicosum parastes, est meatus spermaticus longissimus, vtrinq; vnus, qui ex epididymide genituram transumẽs, ad pudendi originem affert, vnde vulgò etiam vasa deferentia siue eiaculatoria appellantur. 20. figur. *q. q.* & 22. fig. *n, s, x,* &c. & 23. fig. *E. F. G. H. I.*

Glandulosus prostrates, vtraq; parte colli vesicæ est locatus, in quibus humor quidam spermati similis, qui in coitu repentè, ac simul vnà cum semine elabitur. Vtilitates eius sunt, tum quòd ad venerem excitet, tum quòd in coitu delectet, deniq; quòd erassus is ac viscosus meatum vrinarium humectet & inungat aduersus vrinæ rosionem, & ne exsiccatus consideat, prohibeatq. quo minus per se lotium ac semen facilè ferantur. 22. fig. *ξ.*

Pudendum, quod ex ossibus pubis atq; supernis eorum partibus prodit, ligamentis & tendinibus affirmatũ, cuius partes
- *Canalis* qui & vrinæ & semini communis est, secundum longitudinem per mediũ exporrectus, cui neruus incumbit concauus, qui spiritu repletus tenditur, inde penis erigitur. 23. fig. *φ.*
- *Musculi* duo, qui ex vtraque parte adhæresunt, vt meatus seu canalis, ceu à manibus quibusdam tractus, in vtramque partem dilatetur, ita vt rigidum & inflexibile totũ maneat pudendum. 22. & 23. fig. *r. τ.*
- *Venæ* & arteriæ duplices, quæ in penem ex vasis per crura distributis descendunt alimẽti præstandi gratia. 22. fig. *υ.*
- *Glans*, *Præputium*, *Sutura.* De quibus suprà.

Spermatica seu seminalia vasa, quæ eadem sunt ac virorum: verùm obliquè per ilia ad testes iuxta latera magis feruntur, membranis pinguioribus inuoluta. Sunt autem

Venæ duæ, à caua vena procedentes, singulæ vtrinq;
- *Dextra* 25. fig. *d. d. o.*
- *Sinistra* 25. figur. *e.* & 26. fig. *G. I.*

Arteriæ duæ, à magna arteria vtrinq. singulæ procedunt
- *Dextra* 25. fig. *g*
- *Sinistra* 25. fig. *h.*

Fœminarum sunt

Vasa à testibus semen deducentia, quæ à testibus in matricem inseruntur, per quæ semen mulieris in coitu in vuluæ apices ingreditur. Hæc vasa in fœminis angusta sunt, breuia ac minus dura, sed quæ recipiendo semini ac deducẽdo sufficiant. 25. fig. *u.* & 26. fig. *K.*

Testiculi, qui in vtraque fundi parte ex lateribus siti sunt, similem masculis circumuolutionem recipientes, magnitudine multò minores. Sunt lati & glandulosi, minùs molles, ac substantia humidiores, quàm masculorũ, Vtrinque membrana peculiaris & tenuis. 24. fig. *N. O.* 25. fig. *r.* & 26. *F.*

Matrix seu vulua, seu vterus, Græci μήτρα & ὑστέρα appellant, scroto virili respondet, si ipsa euertatur & extrà promineat. Sita est inter vesicam & rectum intestinum, cui quidem ferè toti incumbit: vesicam autem iuxta vmbili cum, vbi fundus ipsius est, magna ex parte superat: iuxta pudendum vesica vteri corpus ceruice sua excedit. Figura vesicæ propemodum. Non est æqualis in omnibus. multò enim minor in ea, quæ nunquam peperit: maior autem fœcundæ ac iam granidę. Rursus minor ea, quę venerem non experta est, quã eius quę coiuit. Porrò iis, qui augentur adhuc, vesicę ampliores vulua apparẽt: in adultis, vterus vesica maior est. Longitudo in perfectis à fundo incipiens, vsque ad extremum pudendi finem, vndecim digitorum est, vt plurimum: latitudo ad vtraque ilia apicibus ac fastigiis ipsius porrigitur. 24. fig. *L.* 26. & 27 fig. *A. A. B. B.* Cæterùm huius partes sunt
- *Os* matricis, per quod menses euacuantur, genituram autẽ viri ad se recipit, fœtumq. in lucem educit. Hoc in coitu aperitur tẽditúrq. adeò, vt penè per amplũ allatũ iter facilè ad interna vuluæ spacia prouocet. vbi cõcepit mulier, conniuet adeò, vt ne minimũ quidem aut ab internis foras relaxet, aut à foris introsum accipiat. In partu verò plurimum distẽditur, interim obstẽtricis auxilio, quæ manu oleo relaxante peruncta, id leuiter permulceat, & hac vita totus fœtus editur. 25. fig. *l.* 26. fig. *D.* & 27. fig. G.
- *Collum* seu ceruix, musculosa est, ex dura constans carne, & cartilaginosa, vt dum semen introiicitur, tensum simul, & dilatatũ dirigatur & amplificetur, quantum opus erit, & hoc concepto, in se concidat. Cæterùm vteri ceruix ad muliebrẽ sinũ definit, quẽ pudendum vocamus. Lõgitudo huius in mulieribus ætate perfectis sex ferè digitorum mẽsura producitur: quod tamen in partu & coitu breuius efficitur, ceruice nimirum extrorsum vergente. 25. fig. *χ.* 26. fig. *B. B.* & 27. fig. *K. K.*
- *Cornua* seu processus mãmillares, qui paulò inferius vtrinq. apparẽt, ad ilia inclinantes, parastatis varicosis respondentes, paulatim strictiores interuentu vasis seminarij testiculis connectuntur: per quę vulua ex testibus semẽ attrahit, vt inferiùs per ceruicẽ. Hinc etiã per insomnia citra congressum viri, semen in vterum mulieris excernunt, quod inibi cõtabescẽs, morbos parit maximos. 25. fig. *i.* k.
- *Tunica*
  - *Interior*, dura crassa neruosa, omnibus fibris intertexa. 27. fig. *E. E.*
  - *Exterior*. 27. fig. *H. H.*
  - *A peritonæo* pronata. 27. fig. *I. I.*

Pudendum, in quod desinit collũ matricis quod est velut cutacea quædã huiꝰ colli epiphysis, masculorũ præputio respondens, quę, vt præputiũ ornamẽti gratia extitit, tũ ne matrices refrigerentur, operimentũ est oppositũ. 25. fig. *i.*

Membranæ fœtum inuoluentes, de quibus vide suprà in tab. de membranis.

De Conſtructione artuum, in genere & ſpecie.

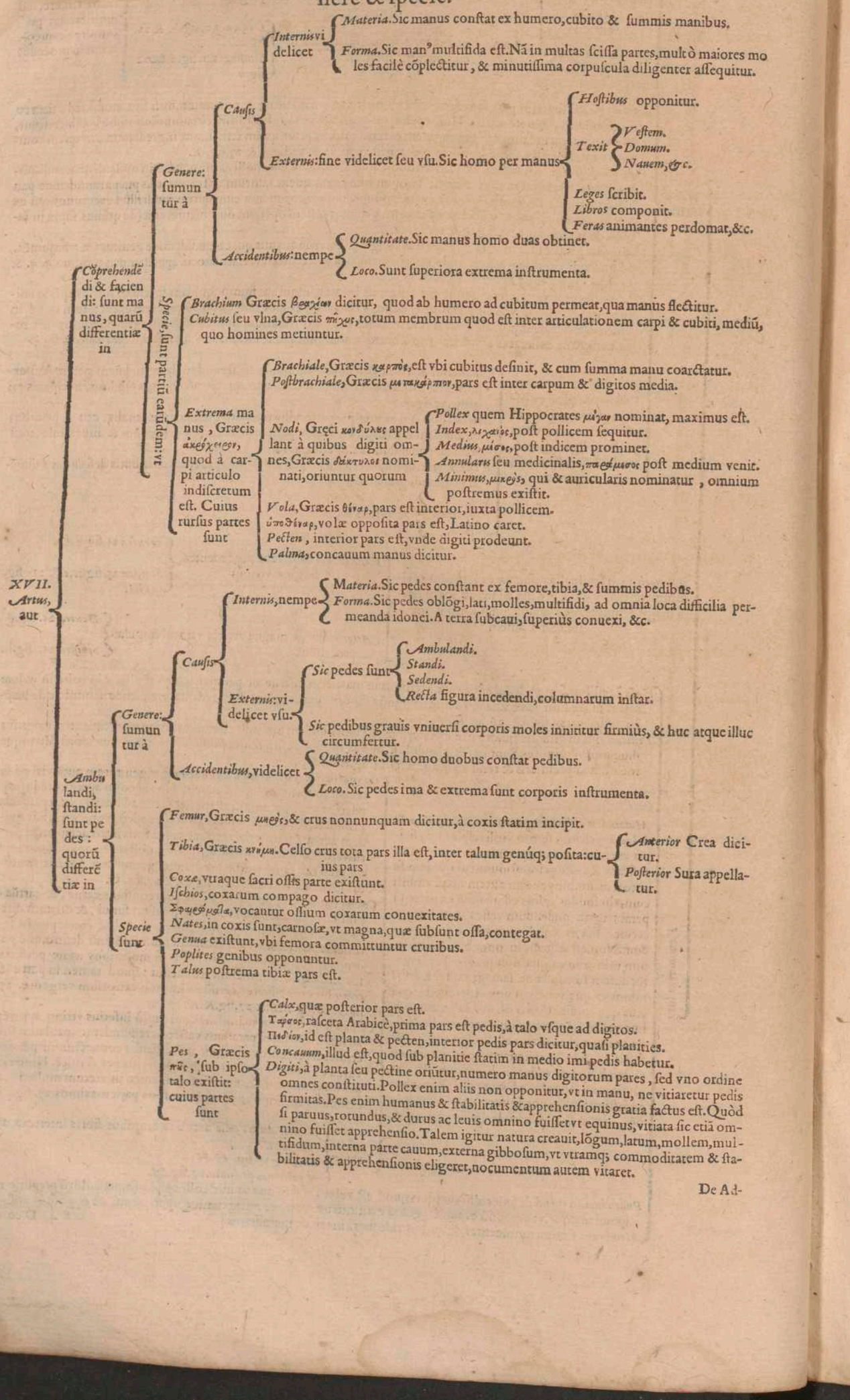

De Ad-

Priusquam tamen huius illiúsue manus aut pedis ossa chartæ implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os non mundatum supersit, ne quum putamina & ius obiiciendum curas, vnà aliquot ossa oscitanter simul auferenda porrigas, & si fortè vnguem asseruare visum sit, illum dum pedis manúmque digitorum ossa expurgas, auelles, Non minus enim humanos vngues, quàm auium & quadrupedum vngues à pedibus calenti aquæ impositis elixatione recedere conspicimus. Porrò quum vlnam & radium emundas, cartilago non negligetur, quæ à radio profecta, magna ex parte vlnam à brachiali dirimit. Hæc namque ab vlna liberabitur, vt radio adhuc cõnata in ossium connexu rursus vlnam & brachiale intercedat. Quinetiam quando caput purgas, accuratissimè caueto ne membranam, quæ auditus organi foramen succingit euellens, ossicula illa negligenter eximas, quæ eius organi cõstructionem subintrant, quippe ista stylo quopiam in foramen misso sunt studiosè euellenda, & pariter excutienda. Hæc ossicula ad reliquam ossium colligationem aliquò recondes, & vertebras omnium postremo è iure eximes, quemadmodum & sacrum os: nisi forte post aliquam elixationem, coccys os à sacro liberare lubeat, quòd scilicet huius ossicula ob cartilaginea ligamenta quæ ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicẽ seiungi soleant. Si tamen coccygis ossis præscindendi gratia os sacrum exemeris, id denuò cacabo est immittendum, coccyxque os priuatim in chartam reponendum, aut in sportulam coniiciendum, in quam minuta locabis ossicula: cuiusmodi dentes sunt, si fortè ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio oscitanter effracta fuerit. Verùm vt pubis ossium cartilaginem serues, priusquam ilium ossa à sacro liberas, pubis ossa anteriori posteriorique sede leuiter sunt emundanda, ac dein inuicem solis manibus seiungenda, vt ipsa intercedẽs cartilago ab altero osse abscedat, vnique duntaxat commissa maneat, leui negotio postmodum in ossium connexu cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata denuò numerabis non quidem manuum & pedum ossa, quæ iam seorsum chartis prius inuoluisti, verùm recẽsebis caluariæ partem, quã serra à reliquo capite ademisti: in quacõsiderabis, nũ portiunculæ tẽporũ ossiũ, quæ instar squamulæ verticis ossibus applicãtur, atq; serra à cętera tẽporũ portione auferri solent, ex elixatione deciderint, ne fortè illas cum ossium spoliis aut iure reiicienda cures. Solẽt enim facilè à verticis ossibus decidere, si casu serræ sectio multum supra aurem ducta fuerit. Deinde nũ dens aliquis ex superiori inferioríue maxilla exciderit perpendes, & viginti quatuor vertebras totidémq; costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas vlnas, & radios duos, os sacrum, à quo iam antea coccyx os ademptum est: duo grandia, ossa sacri ossis lateribus nexa, femora duo, tibiæ ossa duo, & fibulas duas, itẽ patellas similiter duas Atque vbi omnia enumeraueris, magnopere conduxerit, ossa denuò mundæ & bullienti aquæ indere, ac mox exẽpta seorsum aspero rudíque linteo abstergere, & si quæ ligamentorum, aut mẽbranarum, aut musculorum insertionis exortúsue sint reliquiæ, eas deficare abstergeréque cõuenit, studio interim adhibito ne lubrica & crustę modo ossibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea verò dum hæc in orbem igni appositа leuiter desiccantur, aurium cartilagines cute detegentur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idẽ quoque in palpebrarum & narium cartilaginibus moliendum est, ac deinceps acutis cultellis os υ referens, à musculis ipsis cõmissis, quàm licebit exactissimè crudum emundabis. Purgato illo osse, laryngis cartilagines similiter crudas accuratè carnibus membranísque liberabis, simul cum vna atque altera asperæ arteriæ trunci cartilagine, & imagini comparatæ. Iam pectoris os, ipsíque connexas cartilagines sedulò emundabis, quod eò minùs promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis pinguéque est, & interim coquendum neutiquã venit. Vixque calente aqua aspergendum, Quum verò cartilagines carne spolias, cauendum est ne membranam cartilaginibus proximè obductã, illique correspondentem auferas, quæ quod os ambit, περιόστεον Græcis vocatur. Quippe hac membrana à cartilaginibus discerpta, illæ infirmiùs pectoris ossi committuntur, & contractæ, breues intortæque euadunt. Et quominus cartilagines hę contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum, sed alicubi tantisper, dum ossa nectere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilagines plus æquo flaccescant, ac postea deformem thoracis ossium fabricam constituant. Quandoquidem nihil prorsus est, quod æquè elegantem sceleti structuram adiuuet, atque pectoris os cum cartilaginibus, si modò illæ negligentiùs obseruentur, & non iam compactis ossibus potiùs, quàm antea exiccari permittantur. Reliquas autem cartilagines chartæ adhibitas, licebit igni nonnihili admouere, at ita ne nimium conuellantur: quum satius sit, & has quoque post compactionem siccari.

** *Reliqua* ad mundandorum & cõcoquendorum ossium præparationem pertinentia.

Quod ad coctorum ossium connexũ rectionémque attinet: ea mox post emundationem (ne nimium indurescant) cõmittenda sunt. Nam statim à coctione ossa solis subulis quibus suppinguntur calcei citra negotium perforantur, æneisque filis mutuo alligantur: quod quisque prout manum nactus est industriam, suo marte perficiet. Ac primùm quidem aliquot paratis subulis, æneo filio partim crassiore tenuiore, filũ igni indetur, quò postmodũ magis sequax, & quantumuis variè intortum minùs rumpatur. His addentur duæ tenaculæ, seu forcipes: vnus quidẽ quo filum intorquebitur, alter autem quo intortum iam abiecabitur. Auspicaberis autem ossium colligationem à pedibus, ac primum calci talum iunges, & deinde cubiforme os calci, & cymbam referens talo, & tria interiora tarsi ossa cymbam referenti, deinde his committes pedij ossa, hisq; seriatim digitorum ossa cum ossiculis sesamo comparatis: quæ eò cautiùs & tenuiori subula perforabis, quo duriora solidioraq; sunt, & ex subulæ impetu prõptiùs diuisa dissiliunt. Vbi vtrũque pedem iunxeris, tibiæ ossis tuber, quod sinus femoris capita excipientis dirimit, cultro aliquo oblongo, sed acto perforandum est, quod excipiendo duriori baculo sufficiat, qui femori etiam intrusus claui ritu ita tibiam femori committat, vti asseres atque glutine necti cernimus. Est enim in femoris inferiori sede aliud foramen moliendum, illi è directo consistens: quod in tibia fieri volebam, vt idem baculus & femori & tibiæ indatur, huiúsque ope articulus genu inflexus maneat. Præter hunc baculum tamen, femur tibiæ ossi vtrinque crassiori filo committendum est, non prætermissis cartilaginibus tibiæ ossis sinus augentibus, quæ quũ hęc ossa iungentur, simul cum illis constricta, in articulo genu seruabuntur. Mox fibula tibiæ ossi suprà infráq; alligabitur, & patella simul femori ac tibiæ firmabitur. Hoc vbi in vtroque crure præstitum erit, sacri ossis lateribus iliũ ossa crassiori filo sunt nectenda, ac deinde pubis ossa interueniente etiam illorum cartilagine iungenda. Iam ad manum erit orbicularis asser, in quem ossa erigentur. conuenit autem huius asseris orbem tantũ esse, vt pedes illi eo situ, quo ossa erigenda ducis, aptè firmari queant. Huius asseris medio foramẽ in hoc paratur, vt quũ ossa in erectã arcam recondes, inferior arcæ fundus axem habeat: quæ foramini illi indita, orbem cõuolui sinat. Præter hoc foramen aliud iuxta orbis circumferentiam aptabitur, in quo lignum firmari queat, quod instar teli, aut hastę, aut falcis (vtcunque visum erit) paratum sceleti manus suffulciat. Extructo in hunc modum orbi pedes impones, & astantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa inniti curabis, ac deinde femorum capita in coxendicum ossium acetabulis indes, vt rectè filo aut virgula interuallum metiaris,, quod ab orbe, ad humiliorem sedem foramini pertinet, in sacro osse dorsalis medullæ gratia incisi. Hoc etenim interuallum edocebit qua mensura ferrum fabricandum sit, quod orbi affixum, & ossis sacri reliquarúmque vertebrarum foramini dorsalem medullam transmittenti inditum, vniuersa ossa pulchrè substinebit. Ferrum namque ita aptandum est, vt validè orbis medio clauis affigatur, & ab orbe ad infimam vsque nuper dicti foraminis sedem, teres aut quadratum sit: ab illa autem sede tursum latius quàm crassius esse conuenit, vt postmodum ad dorsi inflexum obliquari queat: vertebræque ipsa ita adaptentur, vt immotæ ad id neutiquam circumuertantur. Atque ideo ferrum inibi primum tenuius fiet, vbi sacrum os ne deorsum subsideat suffulciendum venit. Nisi enim hoc os firmetur, sustineatúrque vnà cum ipso reliquæ vertebræ sensim descendent, temporísque successu sceleti crura turpiter obliquabuntur. Accuratè igitur ab orbe a sacri ossis foraminis infimam sedem longitudo metienda venit.

A. *Administratio* ossium circa connexum & erectionem.

Reliqua Vide in sequentibus signo **

De re-

** *Reliqua* ad ossium connexum & erectionem pertinentia.

De reliqua autem ferri longitudine non adeò curandum est, quum hæc si fortè longior sit, post ossiũ cõpactionem facilè præscindatur. Et etiam si ossa arcæ imponenda duxeris, magnopere iuuerit ferrum plus minus duabus palmis longius quàm vniuersum sit sceleton fieri, vt ipsius portio extra verticẽ eminens superioris arcæ fundi foramini possit indi, in ipsóque conuolui. Ferro itaq; orbi perpendiculatim affixo, acutiori cultello ossis sacri foramen dorsalis medullę nomine incisum, sensim ita exculpes, vt ferrum ipsi commodè intrudi possit. Nam quum hoc foramen natura arctius sit, & insigniter obliquũ, nequaquam ferrum admittit, nisi quemadmodum iam diximus sic augeatur, vt à ferri mucrone os sacrum ad eam vsque ferri sedem protrudere valeas, quam non ampliùs teretem, quadratámue faciendã innuimus, & si casus hæc sedes os sacrum minùs aptè suffulcitura videbitur operę precium erit eam ferri sedẽ lima exasperare, ac dein nodum illi ex æneo filo obuoluere qui os sacrum commodè sustineat: Osse sacro in hunc modum suffulto, crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes, diligenter perpendens quantũ hæc aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne fortè crura turpiter intorta committas, aut patellæ interiora potiùs crurũ, quàm anteriora respiciant, quod sanè futurum est, nisi ad amussim capita suis sinibus iunxeris. Vtcunq; tamẽ feceris in hoc connexu filum prorsus intorquendum nõ est, priusquã pedes orbis & tibiis eo situ cõmiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc à baculi, quo manus stabilientur forma potissimum petes: alium quippe situm messoria falx, alium telum, & alium rursus hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis instrumentũ expetit. Modò vertebræ omnes seriatim accommodandæ sunt quo cuiusque situm ordinémque inuentu non arduum obserues. hunc nãq; vertebrarum forma & articulationis ratio promptè ostendũt. Quũ primũ itaq; ordinatim omnes in mensam reposueris, quinq; lumborũ vertebras inuicẽ duobus nexibus cõmittes, qui in corporum lateribus facti vnà cartilagineũ ligamentũ contineant, quod vertebrarũ corpora interuenire dictũ est, atq; huiusmodi ligamenta seriatim à charta cui illa applicasti sunt assumenda, eo semper relicto quod eas intercedit vertebras, quas inuicem non alligas, quemadmodum in præsentia est ligamentum seu cartilago, sacrũ os & infimam lumborum interee dens vertebram, idque quod supremam lũborum & infimã thoracis vertebras interuenit. Iunctis enim lumborum vertebris sex inferiores thoracis inuicem, & postmodũ sex superiores vnà cum ceruicis humiliori cõnectentur. Reliquæ enim ceruicis mutuo non sunt colligandæ, sed eas interueniens cartilago corpori inferioris vertebræ duntaxat est glutinanda. quandoquidem ceruicis vertebræ etiam non nexæ, sed ferro tantùm inditæ suam seruant sedem: neque thoracis vertebrarum modo immotæ postmodum costas sustinere debent. Ilico igitur atque vertebras ad eã quã præcepti rationem priusquam ferrũ illis traiiciatur commiseris, lumborum vertebras ita connexas ferro impones, idq. sedulò ad eorum situm inflexúmue obliquabis, ac infimã vertebram vnà cum sacro osse ita cõmittes, vt iam prius lũborum vertebræ mutuo iunxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuò quàm licebit accuratissimè ferrum vti necessum erit, complicans, & infimam thoracis vertebram supremæ lumborum adnectens. His pari modo superiores thoracis vertebræ addentur, & harum infimæ supremæ earum quæ iam ferro appositæ fuerant alligata, latiusculum & longum nigróque colore intinctum adaptabis baculum, qui posteriori ferri parti appositus quàm licebit demissè inter ferrum & vertebras intrudetur, vt huius baculi beneficio vertebræ ad ferrum firmiùs contineantur, neque vlla ratione versatiles sint, ne postmodum vniuersus thorax in hoc illũdue latus turpiter conuolui queat. Vt autẽ caluariæ ferro applicetur necessum est verticem foramine quodam perforari, ad amussim ferri amplitudini & crassiciei correspondente, ne quando ipsi ferrum traieceris, caluaria quauis occasione quoquo versum circumuertatur. Prout enim faciem anteriora exactè aut latera spectare volueris, foramen id aut transuersim, aut obliquè insculpere cultro quopiam oportet, quemadmodũ & illic vbi caluaria denuò perforanda est, vt ligulis ea sectio quam serra in caluaria molitus es, committatur, & quũ visum fuerit, caluaria à ferro adempta rursus dissolui queat. Sũmopere namq; conducit, internam caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur intueri: quod vt fiat, vtrâque caluariæ pars, tribus foraminibus sibi mutuò correspondentibus, candenti ferro, aut cultri mucrone est perforanda. ac vnũ quidem foramen opportunè in occipitio perficitur, & vtrinque in temporibus vnũ. At inferiorem maxillam æneo filo cum superiori committes, nexu suis capitibus in sinus superioris maxillæ facto. Verùm quum hic connexus non adeò firmus sit, vt accuratè dentes mutuo applicet, sed inferior maxilla dependeat, elegánsq; sit, hanc superiori modò iungi, modò disiungi præter dictum nexum, maxillæ inferioris acuti processus etiam perforandi sunt, & funiculus ipsis illigandus, qui subiugalibus traiectus ossibus & vertici incumbens, nũc versus frontẽ, nunc versus occipitiũ tendi possit, dentésq; ita collidi queant. Vtcunq; verò sit, potissima ferri cura esse debet, ne illud ineptè nunc in posteriora, nunc in priora obliquatũ corpus indecorè erigat: quo minus autem id fiat, magnopere conduxerit dorsi ductum cognouisse. Porrò nunc tẽpestiuũ erit costas vertebris & suis cartilaginibus alligare, quod sanè vt ad amussim & sedulò facias, primũ omnes dextras costas à sinistris discernes, cõiectura vel à sinu sumpta, quo vena, neruus & arteria costis exporrigitur. Dein à superiori costarum sede, quæ latior spissiorq; inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferè modum ((( ))) costas mensæ seriatim impones: vt dextræ sinistris respondeant curans. Promptum enim erit singulas suis sedibus ponere, si ea modò memoriæ non exciderint, quæ ad internoscendas costas suprà commemorauimus. Ex hac costarum serie primã vtriusq; lateris costã suæ cartilagini ad pectoris os adnectes, & deinde sodalis pectoris os cum suis cartilaginibus in sua sede tenendũ porriges, ac deinceps primas costas primæ thoracis vertebræ transuersis processibus alligabis. Insuper secundas costas suæ committes vertebræ & postmodũ ipsarum cartilaginibus, atque ita seriatim omnes: obseruans interim vt illas costas toto interuallo prorsus dehiscere sinas, quæ ante sectionẽ cartilaginibus inuicem direptæ fuerant. Nũc humeros spissiori filo scapulæ nectes, & deinde tenuiori filo clauiculas summis humeris, mox scapulas costis & clauiculas pectoris ossi. Quũ tamẽ humeros scapulis aduincies, expendendũ est, quónam situ manus collocandas duxeris. Hinc enim multùm refert, quomodo scapulæ sinui caput humeri committatur. in quo etiam connexu cartilago neutiquam prætereunda est, cuius auxilio scapulæ sinus interdum adaugetur, atq; ita etiam cartilagines maxillarum & clauicularũ articulis peculiares non neglectæ suis articulis nectentur. Cæterùm cubiti ossa humero vincienda nõ sunt, priusquam extrema manus tota fuerit nexa. radius itaque suprà infráque vlnæ est colligandus. deinde si brachialis ossa disiuncta, suisq; ligamentis libera sunt, ea inuicem sunt committenda, aliàs autem suorum ligamentorum interuentu abundè continentur. Inferiori ipsorum sedi primum pollicis os & quatuor postbrachialis ossa ac deinde his digitorum ossa, vnà cum sesamoidis ossiculis adnectes. Postremò autem brachiale radio iunges, & deinde vlnam humero. Atq; vbi id in vtraque manu præstitum erit, sum mas manus baculo illi alligabis, quem validè orbi infixum instar falcis, aut aliter extruendum dixi. Erectis nunc ossibus & ex osse, o referenti, & auditus organi ossiculis, ac asperæ arteriæ auriúmque & palpebram cartilaginibus, & vngue cordisque cartilaginibus, monile licebit confingere, his omnibus catenulæ, aut exiccato cruris aut manus neruo adnexis.

De Administratione corporis humani, in genere.

**** Administratio** (in qua cõsideratur modus secãdi & præparandi) tũ in

Genere. Huius differentiæ sumuntur à

Causis

Intrinsecis, videlicet materia subiecta. Corpus itaque publicæ sectioni adhiberi cõuenit, in suo sexu quàm temperatissimum, & ætatis mediæ, vt ad hoc tanquam ad Policleti statuam alia corpora possint conferri. In priuatis autem sectionibus, quæ crebriùs accidunt, vtile erit quoduis aggredi corpus, vt cuiusmodi id quoque sit expendatur, corporúmque differentiæ, veræque multorum morborum naturæ assequantur. Cæterùm melius est in publicis sectionibus plura cadauera esse in promptu, ne eorundem organorum partiúmue series interturbetur.

Extrinsecis: videlicet instrumentis. Horum autem alia sunt apta ad

Incidendum: & vel

- *Ferrea* vt
  - *Nouacula. F.*
  - *Cultri*
    - *Parui. G.*
    - *Vulgares. H. I.*
  - *Forficula. P.*
  - *Serr. a. O.*
- *Lignea*: buxei cultri. *K.*

Perforandum: videlicet
- *Hamuli. L.*
- *Styli. M.*
- *Sipho, M. Subula. T.*

Colligandum
- *Acus. M. N.*
- *Filum*
  - *Canabinum. N. N.*
  - *Aeneum. S.*

Inflandum: scilicet canulæ. *R.*

Impellendum: videlicet malleus. *Q.*

Accidentibus, videlicet
- ***Loco***, Sic
  - *Theatrum* sit excipientis spectatoribus aptum & conueniens.
  - *Mensa*, cui cadauer imponitur, sit accommoda, &c.
- ***Tempore***. Sic tempus
  - *Aptum*, Hybernum est.
  - *Ineptum*, est Aestiuum.

Huc pertinet figura anatomicorum instrumentorum ex Vesalio lib. 2. fol. 235. primæ editionis.

Specie. Atq; sic administratio, seu præparatio erit aut

Mundanda & concoquenda.

Alicunde itaq; nactus cadauer, qualecunq; id sit, vas vnũ carnibus, visceribus & cuti reponendis, & sanguini admittendo, ad manum esse curabis, vnà cum magno grandique lebete, cuiusmodi illi sunt quibus lixiuium muliers igni adhibẽt. Is nanq; coquendis ossibus est aptissimus. Huic igitur ossa iniicientur. Præterea & ampla papyrus in assere distendetur, vt huic asseri cartilagines non elixandæ applicari, seriatimque imponi possint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium sectionẽ tẽtabis ad caluariam vsque penetrantem. Ad eius deinceps sectionis orbiculum, serra caluariam diuides, parum solicitus, etiam si cerebrum vities, aut paulò humiliùs elatiúsue caluariam diuidas. Dissecta igitur caluaria cerebrum solis manibus ex ipsa euulsum, vasi iniiciendum est, ac caluariæ pars à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamẽ prius ab illa verticis cute. Iam vtranq; aurem proximè à temporum osse abscectam seorsum in asserem, cui cartilagines adhibentur collocato, vnà cum palpebris & nasi extremo, quod cartilaginibus constat, quæ vicinissimè ab illis quibus committuntur ossibus simul cum cute sunt resecandæ. Deinceps maxillam inferiorem à suis, cum capitis ossibus connexu liberabis, ac cartilagines, quas priuatim in ipsius cum capite articulis habere diximus, cultellulo à ligamentis articulum continentibus dissecabis, eas chartæ illi cui promptè hærebunt, seriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis si voles musculorum applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum reiicis, cauendum est, ne os, ꝺ referens, aut laryngem corrumpas, sed integram laryngem cum eo osse, & lingua & stomachi asperæque arteriæ portione simul è faucibus auferas, ac asseri illi non aliter emundatam cum auribus imponas. Iam à pectoris ossis mucrone ad pubem vsque sectionem mulieris, ad omentum vsque penetrantem. Cui deinceps aliam sectionem, quæ transuersim à dextro ilio, ad finistrum pertingat, adiunges, & absque delectu omnia quæ peritonæo continentur, laniorum more euelles, ea vasi iniiciens. Abdominis autem vnà cum musculis obiter ab ossibus dissecabis & sanguinem spongiis excipiens, cum in vas exprimes, modò à iugulo ad pectoris ossis vsque mucronem, adeò profundam duces sectionem, vt illa ad pectoris vsque os penetrante simul cum cute musculos thoraci instructos à costarum ossibus earundemque cartilaginibus adimere possis, & simul clauiculæ nudæ, carnibusq; liberæ appareant.

Reliqua Vide in sequentibus folio ad signum. **

Ossium. Hæc veniunt partim

Coniungenda. Vide in sequentibus signum A.

Aliarum corporis partium. Vide in sequentibus signum B.

Quippe

Quippe hæ acutiori cultello à pectoris ossè veniunt liberandæ,& cartilagines his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilagines aggressus es)accuratè sunt adimendæ,& dein chartę seriatim adhibędę. Pectoris os vnà cum costarū cartilaginibus studioſè à costarum ossibus liberabitur,sectionibus acutiori &nō admodū crasso cultro per cartilagines inibi ductis,vbi costarū ossa in has degenerant. Atq; id promptè obitur,si modò memoria nō exciderit,primæ costæ cartilaginem à pectoris ossis medio magis in latus quā secundæ costæ cartilaginē ferri. Neq; tantùm cartilagines pectoris ossi coarctatæ à costis sunt diruendæ, verūetiā omnes spuriarū cartilagines,quę intercostalium musculorū interuentu superioribus cartilaginibus hærebunt. Disiunctis hunc in modū cartilaginibus pectoris os à iugulo attolles,& id venis & arterijs à iugulo ad illud porrectis & membranis quoq; liberabis,quæ thoracis amplitudinē interſepiunt. Postremò cartilagines à septo transuerſo resecabis,& ipsas simul cū pectoris ossē nō aliter mundatas,in chartam repones,dein scapulas vnà cū clauiculis à thorace dissecaturus. Iā longa sectione in altera manu à summo humero per brachiū & cubitum ad pollicem vsq; ducta scapulam,humerū,cubitū,& extremam manum cute & carnibus enudabis,nōadmodū anxius etiāsi aliqua tendinū carnisq; portio ossibus adhuc appensa relinquatur. Adeò vt etiam sufficerit,relicta summæ manus cute,illā aliquot sectionibus hic atq; illic scindere,quò postea leuiori negotio manus elixetur. Modò clauicula à summo humero secabitur,mente adhibita,num præter scapulæ processum,quem summū humerum appellamus,& clauiculā inibi aliud tertium os occurrat. Hoc vbi præstiteris,ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris,clauiculā in cacabū coniicies,scapulamq; ab humero,& deinde humerum à cubiti ossibus separabis:& cubitū cum extrema manu connexū seruans,simul omnia in cacabum quoq; locabis. Priusquā tamen scapula cacabo indetur,opportunè feceris si cartilaginem scapulæ finum,quo humeri caput excipitur,aliquando augentem à scapulā diremeris,chartæq; cum cæteris cartilaginibus applicueris. Atq; id similiter in alterius lateris manu est præstandū,ac illicò ad thoracem denuò accedendū,& quo primū pulmones cum corde & septo transuerſo execabis:& priusquā cor in vas coniicias,cordis basim per transuersum à reliquo cordis corpore diuides:& deinde basim rursus à vasis,quæ ab ipsa prodeunt,sic auferes,vt ita venæ arterialis & magnę arteriæ orificia illęsa habeas,ac postmodum(si visum fuerit)in cartilaginum numero illa seruaturus chartæ applices. Vbi igitur reliqua quæ in thorace inueniuntur,in vas reieceris,cadauer in pronum vertens & vtrunque licebit,ceruicem reliquumq; dorsum,vnà cū tota thoracis amplitudine carnibus emundabis,studioſè cauēs ne costam aliquā(vtpote fragilē) rūpas:aut nimium vicinè carnem dissecās processum,aliquē vities. Atq; id adhuc magis cauendū est,quum iam singulas costas seorsum à vertebris thoracis liberaturus es. Etenim resupinato cadauere,cultello acutiore costæ capitulū à vertebræ corporis sinu venit separandum. & deinde ligamentis sensim diuisis à transuersis quoq; vertebrarum processibus costæ sunt adimendæ,obiterque emundatæ in cacabum mittendæ. Cura ad eū modum,quo manus agressus es,attrectabis,femur vniuersum carnibus emundās, mox & tibiā,& pedem vniuersum. Quum tamen genu nudas,ex tendinibus interiorem genu sedem occupantibus,patellam execabis,& in cacabū non secus ac femur coniicies,illico,atque id à coxendicis ossē tibiáque liberaueris,& cartilagines resecueris,quæ tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes aūgent, quippe & illos nō inopportunè chartæ agglutinabis,ac deinceps tibiæ os vnà cum fibula & pede,cacabo indes. Id vbi in vtroque crure præstitum erit,& ossa sacri ossis lateribus coarctata aliquantulum repurgata fuerint,cartilagine ligamēta vertebrarū corpora intercedentia adamussim veniunt exsecanda,& chartæ seriatim accōmodanda. Ligamentis igitur,quæ vertebrarum corporibus in superficie obducuntur,acutiori cultro ademptis,inter ossis sacri summū & cartilagineum ligamentum,os sacrum & infimam lumborum vertebram interueniens,sectionem tentabis, quæ ligamentum id,seu cartilaginem vt Galeno visum fuit,ab ossē sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborum vertebræ corpus,& elatiorem dictæ nuper cartilaginis regionem,eandem duees sectionem,hácque ratione integram auferes cartilaginem,quam vbi chartæ imposueris,sequenter tantisper excindes, dum ad secundā vsque ceruicis vertebram,deuentum erit. Quū itaque viginti tres cartilagines ligamentaúe cartilaginea ad hūc modū chartæ applicueris,dorsum in tres quatuorúe partes cautè & leniter disiungendum venit, ne impetu id tentans,casu aliquem vertebræ processum confringas. Quare etiam cauendum est,ne primam vertebrā à capite negligentiùs liberare studeas. Licebit enim cum capite in ceruicis vertebras cacabo imponere,vt & thoracis vertebras cum lumborum vertebris, modò illas à sacro ossē priùs disiunxeris. Os sacrum aūt, vnà cum ossibus ipsis cōmissis(quæ illū coxendicis & pubis ossa constituunt)nihil prohibet cacabo indere, quū scilicet ilīū ossium adhuc cruda à sacro difficulter & arduè separentur,& pubis ossium cartilago etiam tunc vitietur: quā aliàs integram asseruabis,si pubis ossa non dirempta cacabo inieceris. Ossibus ad hunc modum cacabo immissis,aqua is vniuersus impletur,vt ossibus altè in aquam subsidentibus,nulla ossis pars eminet. Hoc enim imprimis toto coctionis tempore obseruandum est,ne os aliquod aqua non tegatur,multóque magis, ne id ex cacabo prominens fumum excipiat,cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctionis nullum peculiare adhibetur artificium,sed vt in cæteris elixationibus spuma sedulò auferenda est,quò ius clarius reddas ipsaque ossa minùs sordida extrahas. Pari ratione pinguedo omnis(quæ plurima supernatare solet)est haurienda ac in vas aliquod vel vulgi nomine reponenda, quod illi in obliterandis cicatricibus & neruis tendinibúsque producendis multum tribuit. Coxioni nullum tempus præfinitur,quum id ex ætatum ratione plurimū variet. Duabus enim aut tribus horis plus quàm satis sit,puerulorum ossa coquuntur præcipuè,quum in illis studendū sit,ne inter mundandum ossa appendices decidant:quarum coalitus in prouectioris ætatis hominibus vix vnquā quantumuis coxeris dissoluntur. Is itaque coctionis scopus est,vt ossa cultrorum beneficio vt inter edendum sit,aptè mundari queant. vt autem id facias opportuniùs,pedetentim nonnulla ossa inter elixandum forpice eximes,eáque solus purgabis:nisi fortasse studiosus adsit sodalis,qui vnà manus operi adhibeat. Summopere enim cauendum est,ne imperitior aliquis ossium supercilia,processus,capita & sinus radendo vitiet,aut alicunde cartilaginem læuem,& cruſtæ modo ossibus,obductam imprudens auferat,hæc nanque quū carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis,pręcipuè seruanda venit. Neque verò officium in hac duntaxat ratione inepto alicui,& Anatomes parum studioso minùs committi velim,verùm vt,quū vnūquodque os priuatim purgat,sinus ipsius & capita,& potissimum ligamentorū naturā,& tendinū insertionem,musculorúmque exortum accuratè contempleris. Non enim facilè dixerim,quantū cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hūc in modū seriatim ossa ex bulliente iure extrahis,ac mundata terræ,aut sportulę alicui imponis,non admodum anxiè expendito,quodnam os priùs tibi occurrat. Summā tamē manū cū cubiti ossibus extrahens sedulò obseruabis,ne violentiùs brachiale à cubiti ossibus accuratè liberes. Idem facito in postbrachiali separatione. Id enim caueri velim,ne brachialis ossa inuicem dirimas,vnde etiā illico atque in integrum à cubito & pollicis primo ossē,& postbrachiali disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentáque ipsa obnata diuelles,id studens ne ossa in interna externáque ipsorū superficie penitus ligamentis emundentur, vt ligamētorū beneficio brachialis ossa intricē hæreāt. Brachiali enim ita igni adhibito ligamenta sensim reficcata ipsius ossa firmiter cōtinēt,leuioríque negocio in ossiū cōnexu brachiale cubiti & postbrachialis ossibus cōmittitur: nisi fortè in iungendis ossibus peritior,brachialis ossa mutuo dirimere ac ligamētis emūdare, postmodúmque æneis filis inuicē cōmittere audeas,aut etiam disiuncta asseruare velis. Mox vbi brachiale in eum modum igni appoſueris,chartam assumes,cui postbrachialis & digitorum ossa nō prætermissis sesaminis ossibus exactè emūdata imponas:quò minùs hæc illi chartæ inuoluta, neque alterius manus ossibus confusa,in cōmittendis ossibus negotium augeant. Conduxerit igitur manuum pedúmque ossa separatim in quatuor chartas recludere.

** *Reliqua* ad mundandorū &concoquendorum ossium præparationem pertinentia.

Reliqua Vide in sequentibus signo **

B. *Aliarum* corporis partiũ administratio seu sectio: & vel

Trunci: aut

Ventris: atque vel partium

Externarum: nempe

Cutis, cuticulæ, adipis & carnosæ membranæ. Itaq; consectionẽ aggressurus, resupinato cadauere, ac pilis omnib. mundato, circa vmbilicum orbiculatim lineam scalpello duces: deinde lineam à mucronata cartilagine per mediũ vmbilicum aduſq; pubis ossa in cute duces, adhibita diligentia, ne quippiam ex ijs, quæ subsunt, vulneres, mox transuersam lineam per eundem vmbilicũ ad spurias vsq; costas facies. Factis hunc in modum sectionibus, cutis angulum, qui ex quatuor rectis angulis vmbilicum spectantibus superior dexteráq; est, hamulo, aut summis sinistræ manus vnguibus attollito, acutissimaq; nouacula cutem ab adipe secernere studeto. Vbi cutis portiunculam liberaueris, hac sinistra manu eleuata, reiectoq; hamulo, paulatim cutem ad mãmillas vsque versus dorsum transuersis sectionibus proximè ad cutem factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq; parte sic cute nudata, reliquæ tres pari modo sunt detegendæ, ac cutis & cuticulæ natura venit indaganda, quæ in cute quidẽ absque alio negotio sese offert: cuticulæ verò non nisi illã ardẽtis cãdelæ, quàm cuti adhibeas vi, vesiculæ modo à cute abscedere cogas. Cùm cute deinceps & venis sub ipsa secundum abdominis regionem, & ab imo sursum & à pectore deorsum excurrẽtibus adipe quoq; examinata, si hac homo abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberasti, à carnosa membrana seiunges. quod sanè nisi acutissima nouacula nunquam aptè confeceris. Si verò macilentius obtigerit corpus, adipem carnosæ membranæ adhærere sines. Vtcunq. feceris, siue adipem abraseris, siue adnatam membranæ reliqueris, ijsdem per membranam ductis sectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab vmbilico ad ilia in cute faciendas retuli, harum quoq; sectionũ anguli hamulo sunt seriatim eleuandi, & ipsa membrana retusiori, si lubeat, nouacula, aut digitorum beneficio à subditis corporibus separanda, vt iam simul cum magna thoracis parte vniuersum abdomen cute, adipe & carnosiori membrana detectum occurrat.

Musculorum abdominis, & vel

Obliquorum. Linea recta candida, vbi cutẽ ademeris, à mucronata cartilagine per medium vmbilicum aduſq; pubem apparet, qua recti musculi distinguuntur. Iuxta huius lineæ candorem membranosi obliquorum musculorũ tendines coëunt, qui rectos tegunt musculos. quare lineam hanc primùm leuiter secabis, vt nihil eorũ, quę subsunt, cõuulneres: sed tendines obliquorum rectis insidentes, & super ipsos coëuntes, à mutuo contextu secernas. Vbi iam superficiariũ obliqui descendentis musculi tẽdinem, deinde secundũ sub ipso, qui à secundo musculo vtrinque nascitur, à rectis musculis & trãsuersis separaueris, ac vbi vtrumque vtrique connexum ostenderis, rectorum consectionem aggredere.

Rectorum. Rectum musculum hamulo eleuabis, vel sinistra manu ad latus modicè actum, digitis videlicet quatuor ad eius longitudinẽ iniectis, dissecabis, paulatim à subiectis corporibus separans: inde initia ipsorum iuxta cartilaginẽ mucronatam liberato. eoq́ue sic facto, venas ac arterias ab interna ipsorum parte inspicito, quæ ex vasis ad crura tendentibus in musculos indidẽ suos propagatæ, sursum feruntur: deinde cum extremis venarũ & arteriarũ, quæ per thoracem à glandio ad præcordia deferuntur, in idem coëunt: per quas potissimùm mammillis cum vtero est communio.

Transuersorum. Hi membranosis tenuibusq́ue tendinibus adeò perito næo obhærescunt, vt pars eius esse videantur nonnullis, sed fibræ ipsos inter currentes apparent, quòd in peritonæo non est: Diligẽter itaque rem administrato, ne dũ musculi tendinem à peritonæo liberas, hoc conuulneres.

Peritonæi, quod per rectam lineam secundum.

Omenti, cuius origo ad spinam est, vbi vena magna, arteriáq. exporrigitur: ex vẽna autem porta, multas propagines capillorum modo tenues recipit: vti videbis, si id ad pubem vnguibus laceres, & superiorẽ ipsius tunicam thoraci expandas, inferiorem intestinis porrectam relinquens, vt spacium videas membranis intercedens ad præcordia. Præter venas, arteria quádam & neruo; & sexto cerebri pari sensus gratia intertexum est. Hoc liberandum est ab intestinis, quibus raris & tenuibus ligamentis cohæret, & à reliquis visceribus.

Interarum videlicet

Intestinorum. Dissecto itaque peritonæo & omento super pectus reuoluto, intestina à recta incipiẽs ad ventriculũ vsque solis manibus ostendes: primùm rectum, deinde colum, postea cæcum, mox ileon, postremò ieiunum. Hæc autem vt meliùs inspiciantur, ex toto corpore eximenda sunt. Quod vt cõmodè præstes, funiculo rectum intestinum excipies: aut si vnà ventriculum velis auferre, eius superioris orificium, deinde vasa, quę in iecoris cauo sunt, & arterias, quæ ante renes in ea diffunduntur: & illam, quæ sub renũ regione in mesenteriũ pertinet. Poteris abrasis à mesenterio intestinis, & per ministrum cum ventriculo ablatis, iubere ea inflari. & illorũ longitudinẽ quoquomodo tunicasq́ue scalpello acutiori inuestigare, deinde mesenterij duas tunicas & media glanduloſa corpora, & vasa dissecare, & adipem vẽtriculo inhærentem intueri, si ipsum inuertas.

Ventriculi. Vide in sequentibus signum *

Thoracis. Vide in sequentibus signum A.

Capitis. Vide in sequentibus signum B.

Artuum. Vide in sequentibus signum C.

Ventriculi, iecoris, venæ cauæ & lienis. Perpenſo inteſtinorum ſitu, ac ijs vtcunq; in ſuum locum repoſitis, omentum rurſu inteſtinis eſt obuoluendum, ventriculiq; iecoris & lienis ſitus venit inueſtigandus. Primùm itaq; inter ſeptum tranſuerſum & iecoris gibbum, manum inſeres, vt illius gibbum ligamentaq; in conſpectũ veniant, ac quo'nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipſius inuoluerum naſcatur, intuearis, manum tranſuerſim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum ventriculi latus ſiniſtram manum, dextram verò inter ſeptum & latus vẽtriculi ſiniſtriũ impones, paulatimq; inuicem adductis manibus, ad ventriculi ſuperius orificium accedes, quod in conſpectum veniet, ſi modò iecur ſiniſtra ſurſum nonnihil protruſeris, & dextra ventriculi corpus deorſum compreſſeris, atq; vna eadẽmq; opera iecoris cauum ac vniuerſum ipſius ſitum obiter examinaueris. Præter hæc, ea quoq; operatio ventriculi ſedẽ etiã accuratè commonſtrabit, dummodò hinc inde, nunc iecur ſurſum trudens, nunc ventriculum deprimens manus ducere non detrectes. Lienis porrò ſedem adinuenies, ſi inter ſiniſtrum ventriculi latus, & ſeptum tranſuerſum, ſiniſtrã manũ immiſeris, ventriculumq; cum colo inteſtino hac excurrente, in dextrum latus attraxeris: ſiquidẽ tunc lienis ſuperius & dimidium ipſius caui latus ſeſe viſui offerunt, & ſi dextram manum inter lienẽ & ſeptum tranſuerſum mediam immiſeris, lienẽmque modicè eleuatum verſus ventriculum protruſeris, ipſius quoq; gibbum apparebit. Cæterùm iam omenti membranæ inuicem ſunt dirimendæ, quod fiet, ſi dextram omento ſubieceris, haecq; inferiorem membranam, ſiniſtra verò manu ſuperiorẽ apprehendere, trahereq; ſtudueris. hæc enim ocyus inuicem dirimũtur, marſupij, ſeu ſacculi ſpeciẽ commonſtrantes: qua vſa, inuicẽ membranas adeò diuelles, vt alibi lacerentur, commodeq; manum in illarum amplitudinem inferas, & vtrinq; in lateribus, & humiliori omenti fine ſuperiorem membranam ab inferiori diſcerpas. Iam inferiorem membranam inteſtinis exporrectam ſinere conuenit, & ſuperiorem adeò pectoris ſupertendere, vt elatiùs vẽtriculum è ſua ſede eleuet. quod ſi non ſucceſſerit, ſodalis manu id factas oportet, vt commodè inferioris omenti mẽbranæ exortus, quæq; per ipſum feruntur organa in conſpectum veniant: ac diſcas pariter, quo'nam pacto hæc in hominibus colo inteſtino meſenterij vice ſit, tota ea ſede qua colum ventriculi fundo attenditur. In hac enim mẽbrana vbi ventriculo ſubſternitur, minor portæ venæ truncus ferri, ſuosq; in quos digeritur ramos educere apparebit. Deinde præter truncum conſpicietur arteria, quæ lieni, ventriculo, iecori, bilis veſiculæ, & ipſi demum omento ſurculos deriuat. ſic quoque & arteriæ radix, quæ ſuperiori ſede meſenterij diſſeminatur: deinceps & nerui duo, quorũ dexter iecori bilis folliculo, & dextri fundi ventriculi ſedi, & hac quoq; parte omento ſpargitur, ſiniſter verò lieni, & ſiniſtri fundi ventriculi ſedi, ipſiq; dextræ omenti parti diſtribuitur, & ante hæc omnia in humiliori omenti membrana, quæ vẽtriculo ſubiacet, corpus glandoſum, vaſorum & neruorum ſeriem muniens cernitur. Cæterùm ventriculo in ſuum locum repoſito, illũ in ſiniſtrum latus cum inteſtinis trahi curabis: iecur verò, vt ipſius cauum adamuſim videas, in dextrũ & velut ſurſum protrudes. deinde poſtquam obiter bilis veſiculam contemplatus fueris, ſectionem omnium totius corporis moleſtiſſimam maximéq; operoſam aggredieris. Bilis namq; meatus, & neruorum, arteriarum, venarumq; rami (qui omnes ſimul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligãtur) nunc veniunt retuſiori cultello examinandi. Offertur itaque neruulus primùm ab humiliori ventriculi orificio iecoris cauo inſertus, qui à ſexti neruorum cerebri paris propaginibus ſuperius, ventriculi orificium adeuntibus pendet. Vbi hunc neruulum à vicinis organis diremeris, à membranarum connexu diuidendus eſt alter neruus, qui vno ramo iecoris cauum, altero autem bilis veſiculã accedit. Hunc neruo arteria attenditur, parem cum illo efficiens diſtributionem, ac mox poſt neruum liberanda. Huius verò, vt & nerui initium, paulò pòſt inuenies. nunc enim ſat eſt, hæc inuicem iuxta iecoris cauum ſeparare, hicq; eorum ſeriem diſcere. Sub arteria bilis veſiculæ meatus conſiſtunt, à portæ vena iam liberandi: primùm duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis ſurculis colliguntur, & illico in vnum coëunt meatum, qui vna parte in bilis fertur veſiculam, altera in duodenum inteſtinum. Vbi hos à portæ vena ad inteſtinum vſque & bilis veſiculã ſecreueris, illam pollice adeò comprimes, vt meatus bile turgentes commodiùs appareant, & num quis meatus ab hac veſicula in ventriculum pertingat, animaduertas: quem ſi nõ inueneris, acu meatũ in inteſtina properantem leuiter pertundes, vt profluens bilis argumento ſit, nullum proceſſum ab illo meatu tibi incuria præfectum. Poſtremò vena portæ eſt examinanda, ac illico atque ipſius circumſcriptionẽ, qua ex iecore prodit animaduerteris, propagines illius obtuſiori cultello ſunt inquirendæ, ſemper arteriæ & nerui, venæ per vniuerſam ipſius ſeriem attenſorum, diligenti habita ratione. Primùm itaque ſurculos portæ aggredieris, qui bilis veſiculæ exporriguntur: deinde eum, qui ferè citra arteriæ conſortium in dextram ventriculi ſedem, iuxta ipſius inferioris orificij poſteriorem regionem modica ramorum ſerie digeritur. Hunc ſequitur, qui dextram fundi ventriculi partẽ & mediũ ſuperioris omenti membranæ perreptat. Poſt hunc, qui duodeno nobis vocato inteſtino deriuatur, quem ſecundũ inteſtini longitudinem in corpus quoddam glandoſum carneumq; deſcendere obſeruabis, ſi modò retuſiori cultello venam, illiq; accumbentem neruum arteriámque nudare ſtudueris. Modò magnam portæ diſtributionẽ deteges, truncũ, qui meſenterium adit, obiter tantùm expendens. Atque hoc in præſentia relicto, ad truncum, qui lieni potiſſimũ exporrigitur, te conferes. Atque vt hunc commodè videas, ventriculus & inteſtina tibi veniũt ad eum modum aptanda, quo ſituabantur dum inferiorem omenti mẽbranã intuebaris, ac ventriculum ſodalis manu ſurſum attolli, & inteſtina deorſum premi curares. Patente itaque nũc tibi ſuperiori ſede humilioris omenti membranæ, accurata cura ramos omnes minoris portæ trunci examinabis, quos omnes aut ventriculo, aut lieni, aut ipſi omento, colóque inteſtino in homine exporrigi adinuenies. Interea verò, quum ramos hos inquires, ipſosque à glandoſo corpore illos ſuffulciente liberabis, omnibus ferè arteriã, multis autem neruum attendi obſeruabis. Arteriarũ radix ſeſe offeret, in elatiſſima inferiori omẽti mẽbranæ ſede, vbi etiam occurret magnæ arteriæ in meſenterium deducendæ origo: deinde vtrinq; vnus ſele offeret neruus, ad magnæ hac deſcendentis arteriæ latera exiliens, ſexti neruorum cerebri paris propaginum, quæ coſtarum radicibus exporriguntur, ſoboles. cuius ramuli vnà cũ arterijs dum venã nudas, in conſpectũ ſemper veniũt. Iam & grãdioris portæ trunci, & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per meſenteriũ ſeriẽ, & quæ inibi diuiſionibus præſunt glandulas inueſtigare tempeſtiuum eſt. Primùm itaque ſolis manibus inteſtina hinc inde inuicem diduces, & nũc in dextrum, nunc in ſiniſtrum latus reuolues, vt citra ſectionem meſenterij naturã perfunctoriè contempleris. Deinde obtuſiori cultello maiorem venæ portæ truncum, & dictam nuper arteriam & neruum inuicem liberabis, & deinde vt vniuerſum ipſorum ductum, & glandulas diuaricationibus interiectas intuearis, vnguibus vnam meſenterij membranã ab alia diuelles. Achoc per vniuerſum meſenterium haud venit tentandum: ſuffecerit enim in præſenti à centro ipſius aliquot vaſorũ ſurculos ad tenuia vſque inteſtina deduxiſſe, ac mox alteram meſenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipſi poſt ſeminálium arteriarũ ortũ depromptam. Atque hanc promptè inuenies, ſi cum inteſtinis meſenterium in dextrum latus reuolueris, vnguibúſque, aut obtuſiori cultello meſenterij membranas, qua colo ſub ſiniſtri renis ſede adnaſcitur, inuicẽ dirimere conaberis. Hic enim illico eius arteriæ rami venis cõmiſſi ſeſe offerent, rurſus arteriæ radicem commonſtrantes. Quam vbi inueneris; ipſius diuaricationẽ proſequere, vt diſcas, quî hæc cum vena meſenterio ſuffulta recto inteſtino ramos exporrigat. Parum modò ſolicitus, etiamſi venæ huius extrema in rectũ inteſtinum inſeri non intuearis. Cæterùm inteſtinis à ventre, ad eum, quem paulò antè dixi modum, liberatis, ventriculus quoq. vnà cũ liene eximendus eſt, neruis ipſius orificio inſertis diligenter priùs examinatis. Vnguibus itaque quantum fieri licet in homine, peritonæũ à ſepto tranſuerſo ad ventriculi vſque ſuperius orificium auellere conaberis, vt tertiæ ventriculi tunicę videas principium. Quod vbi paululum à ventriculi orificio liberaueris, ſtudebis vtcunque etiam diuulſam ad ventriculi fundum deducere, vt ex tertia ventriculi tunica ſuperiorem omenti membranam conſtitui oriríque diſcas.

Reliqua vide in ſequentibus ſignum **

Partiũ vẽtris internarũ ſectio,

Renum.
Vaſorum.
Teſticulorum, } Vide in ſequentibus ſignum ⊙.

Deinde

** *Reliqua ad partiũ ventris internarũ sectionẽ pertinentia*

Deinde acu sub superiori orificio ventriculi traiecto, vinculum sedulò nexum ipsi inijcies,paulosuprà vinculũ stomachũ à ventriculo transuersim liberans.Nunc ventriculo ministri manu è ventre eleuato, non tamen penitùs(ne venas rũpas) exempto , inferioris omenti membranæ & mesenterij ex peritonæo originẽ discees , solis vnguibus hanc à dorso sensim distrahendo vtens,vinculis verò pleraq; intercipiens.Primùm simul omnia,quæ in cauo iecoris occurrũt,portæ scilicet venam, arteriam,& bilis meatum, aut si lubet singulis seorsim funiculos accommodabis,post hæc arteriarũ radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primùm digeruntur , illa sanè arteria non omissa,quæ sub seminalibus arterijs orta in mesenterium fertur.Atq; his omnibus vnum duntaxat vinculum addi sat est , quanquam duo inijcere nihil prohibeat:imò,idq; præcipuè ad superius vẽtriculi orificiũ,plurimũ cõduxerit.Inductis in hunc modum vinculis,porta, & reliqua quæ interspecta sunt.ita vt vinculum in corpore maneat diuidentur, & ocyus solarũ manuũ opificio ventriculus cũ liene ex ventre exempta mensæ imponentur.Porrò vt lienis substantiã obserues, aliquot sectiones ipsi induces,& illo inter duos asseres compresso,ipsius substantia ab illi insertis vasis aliquot locis separabis, hacq; ratione vasa aliquot sola & lienis carne enudata spectabis.Ventriculum verò lauandum,deinde vesicæ instar inflandum dabis,vt ipsius maximam capacitatẽ intuearis, & tunicas ipsius examines,postmodumq; inuertas,vt suprà etiam dictum. Porrò vbi hæc omnia exemeris, si quis sanguis alibi effluxerit,& quæ in ventre adhuc reliqua sunt obliterauit, spongia aqua copiosiori,non autem aceto imbuta,semel atque iterum eluendus est. Eluto itaq; sanguine, ac obiter ijs, quæ adhuc in ventre reliqua sunt, absq; sectione inspectis,& iecore nulla ex parte vulnerato,sed venæ cauę gratia in corpore asseruato, donec thoracis partes administraueris. De hoc igitur plura in thoracis administratione.

Renum. Hi prope cauam venã siti sunt,substantia densa & solida. In vtroq; sinus existit,corpore quodã membraneo circundatus : quem vt videas , alterum è duobus renibus (dextrũ autem potiùs,sinistri vasis seminarij gratia) adipe mẽbranosa ipsi obhærescente denudato: ac vbi venam ac arteriam, quæ sanguinem deferunt , funiculo interceperis,per gibbam eius partem in longũ diuidito,vsq; dum scalpro ad situm eius perueneris, in quo vasa plures in ramos diffundi cernes, ac membranam,qua vrina distillat in alium sinum minorem, quem excipit meatus oblongus, quẽ κρυπτὴν nominamus.Feruntur hi meatus vrinarij ex renibus singuli,albicantes,validi , substantiæ vesicæ simules , anfractuosi circa vesicæ,cui inserũtur,initium. His peculiaris tunica adest,similiter omnibus,quæcunq; peritonæo suspensa sunt, obducta.hanc vnguibus, aut hamulo vsque ad extremum excoriabis,ratione in hoc opere habita, si fœminam dissecces, vasis seminarij, quod meatui illi incumbit,testiculi,& ipsius vteri:si masculum diuidis,solius vasis seminarij.

Vasorũ seminalium in

Viris. Primùm à pubis osse inter inguina sectio ad podicem vsq; ducenda est:deinde dextræ seminali venæ, quà ex caua oritur: deinde & arteriæ ortui,quæ inferiorem mesenterij sedem adit. Inter hæc duo organa partim ascendẽs,partim descẽdens,niteris obtuso cultello cauã venam ex sinistro ipsius latere ab arteria magna dirimere,membranosis fibris, quorũ interuentu hæc vasa committuntur,dissectis. In hoc opere duarum seminalium arteriarum radices in conspectũ venient, earq; quò illæ porrigantur, commonstrabunt, si modò ab exortu eas arterias ex membranulis, quibus inuoluuntur ad seminales venas vsq;, quibus tandẽ cõmittuntur sedulò, nullaque in trahẽdo vi facta liberaueris. Hæc vbi intuitus fueris , animũ sinistræ seminali venæ adhibeas , quam ex medio venæ ductu enasci citra sectionem vtcumque conspicies. Vt verò ritè intuearis,num à renis sinistri quoque arteria,seminale vas originẽ ducat,obtuso admodũ cultello,mẽbranulas à renis vena detrahes , & accuratè aliquousque venæ seminalis principium quoque à mẽbranulis liberabis:deinde venam renis ab arteria nonnihil deorsum reflectes , numque ex ipsius ductu ramus, qui sinistræ seminali venæ exporrigitur, principium obtineat,inquires.Vbi verò hunc non inueneris, sinistro rene pari ratione atque dextro aggresso, seminalium vasorum constructionem examinato.

Mulieribus. Pubis ossium cartilaginem,vt in viris, diuides, ac illis inuicem quàm poteris maximè vi direptis, mox cultello venam ac arteriam seminales dextri lateris ad testem vsque ex pingui cui obducuntur membrana nudabis,obseruans ne ramos ab illis priusquam anfractus suos constituant , in elatiorẽ fundi vteri sedem exporrectos vulneres. Postquam verò anfractus ad testem deduxeris,perinde ac in viris ipsorũ insertionem,& deferentis vasis processum , ipsiusque in vterũ insertionem, & testis substantiam formãque examinato,vas illud ex pingui,cui inhæret membrana liberans,quæ vespertilionum alis imagini multum accedit.Hæc postea in altero latere obseruanda veniunt.

Θ. *Administratio reliquarũ partium ventris: scilicet*

Testiculorum. Vbi seminalium vasorum ortum didiceris,& venas ad arterias vsque sensim ex mẽbranis ipsas liberãs,deduxeris,si masculi obtigerit corpus,penis cutẽ & scrotũ à testib.adimes. Primùm itaque à pubis osse recta sectione per penẽ in cute duces,& deinde eius sectionis labris hamulo aut vnguib. eleuatis, cutẽ cum carnosa membrana à pene auferes,adamussim cõsiderans in cutis extremo ipsius cũ carnosa mẽbrana coalitũ,& carnosæ mẽbranæ sub glande à penis corporib.abscessum.adhæc perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum,deinde & venas cutẽ eã adeuntes, postremò nullã pinguedinẽ adipem've inter cutẽ & carnosam membranam, vt neq; in palpebris hic reperiri,ac proin de leui occasione,vt illas hyatide aut inflatione penis cutẽ infestari.Pene detecto,& deductis cruribus,à pubis osse inter inguina & sinistrum testẽ sectio ad podicẽ vsque ducẽda est,& deinde cũ penis cute scrotũ à testibus & interfœmi-nio liberandũ, sectionibus semper versus dextrũ latus deductis. Quùm verò testes cute carnosaq; mẽbrana nudas, ne testes suo loco moueas inuertas'ue, accuratè obseruandũ est.Quum primũ enim cute nudati sunt , ipsorũ situ,& cui'nã potissimũ parti vasa seminalia illis implãtentur,indagare oportet,vt naturæ discas prouidentiã , quæ testes ita collocauit, vt ipsius vasa sint tutissima,illisque ipsi testes velut propugnacula præponantur. Iam dextrum testẽ cũ ipsius vasis & tunicis à sinistro digitis aut cultello dirimes,& iunctis cadaueris cruribus dextrum testem femori impones,ac mox cultello venã & arteriam seminales dextri lateris, vicinis mẽbranulis ad peritonæum vsque,quà illæ procidunt , deteges, hîc primũ in interiori sede peritonæi,postmodũ in exteriori qualiter transeant,solis manib.considerans.Deinde stylum foramini, qua egrediuntur vi ad testis vsque infimã sedẽ protrudes,& peritonæum vsque ad foramen qua vasa transmittit diuides.Insuper secundũ styli longitudinem cultello foramini quoque indito, ad humiliorem vsq; testis sedem primam ipsius peculiarem tunicam secabis,& repositò cultello,distentaque tunica huius à peritonæo ortũ,& validum ad humilimam testis partem adnexũ , præterea & testis musculũ examinabis. huius namq; natura,ductus & formã in conspectum veniunt vnà cũ gracilibus ramulis,à vena & arteria in hanc tunicam numerosa serie excurrentibus. Hac tunica relicta,testem & vasa nunc rursus hinc inde diligentiùs subleuans, reuoluensq; venam arteriamque ab ipsis contermino semen deferente vase ad testis vsque elatiora discernes. Vt verò venæ arteriæque insertionem adamussim discas, vas semen deferens à proxima testis corpori tunica est liberandũ, non quidẽ vniuersum , sed ad eam vsque partem, quæ venæ arteriæque finibus est proxima.Liberabitur verò vas ipsum facilè, si transuersas sectiones inter testem & vas illud ad suum vsque principium acutiori nouacula duxeris. Hac siquidem administratione vasis illius anfractus, & ad testis connexũ, ortumq; manifestè animaduertes. Verùm nulla ipsius cauitas, neq; quo pacto illud à teste semen assumat, in conspicuo erit.Hoc enim nihil,nisi porosum quid qua testi adnascitur referet,nullo meatu manifesto ex teste in ipsum pertinente. Semen deferenti vase ab intimo testis inuolucro ad eũ modũ liberato,venæ ac arteriæ anfractuum ramuli proximæ testis corpori tunicæ oblati melius conspiciũtur. Vt verò prorsus in conspectum veniant , sanguinem ex anfractibus ad testem comprimes , & deinde anfractibus vinculo ne sanguis refluat interceptis,testem secundum ipsius longitudinẽ diuidere conuenit : deinde quî ex tunica testi proxima,& ex anfractuum fine rami ad testis substantiam excurrant,qualitérque testi ea tunica cõmittatur, quæq; testis sit substantia, obseruare.Atq; hæc primùm in vno quidem teste, deinde in altero sunt examinanda.

Penis, & reliquarum partium ventris. Vide in sequentibus sign. **

Penis, vesicæ & vrinariorum meatuum, & reliqui semen deferentiũ vasorum ductus, insertionisq; cùm adenoso assistate. & omniũ venis, arterijs & neruis. Diductis itaq; cadaueris cruribus, & cute, vt antea docuimus, ab interfemineo adepta, primùm duos musculos ab orbiculari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimùm in meatum vrinæ seminiq; cõmunem pertinentes aggredieris, deinde alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes penis corporib. inseruntur, adimes, ac illico penis corporum originẽ examinabis, acuto cultello dextrũ corpus ab osse vnde pronascitur, quàm poteris proximè diuidens. Deinceps verò in penẽ excurrentib. venis, arterijs & neruis perfuncto riè hîc perpensis, ossa pubis inuicẽ sunt seiungenda: quod fiet ocyus, si vesicæ corpus à peritonæi parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quàm minimè crasso pubis ossiũ cartilaginem recta sectione penitùs diuiseris. Mox vno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, vt ipsius os sacrum mensę lateri incumbat, & vi diductis cruribus, ad trium quatuorũe digitorum latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsis ossib. vi direptis, primùm à renib. vrinarij meatus à suis membranis quib. obuoluuntur, sunt liberandi, atq; ad vesicæ vsq; corpus perducendi: deinde vasa semen deferentia, quà ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinẽ reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem vsq; ex pinguioribus, quib. integuntur mẽbranis denudandi, atque in eo opere sodalis manu vesicã modò in dextrũ modò in sinistrum cõprimere est necessum, idq; maximè cũ venæ cauæ, & magnæ arteriæ seriem hac in sede inquiris. Quibus diligenter visis & examinatis sinistri penis corpus à pubis osse etiam dirimito, & quàm poteris cõmodissimè vesicam, ipsiusq; ceruicem à recti intestini termino, cui fortium fibrarum interuentu hæret, diuidito, abscetis interim venis & arterijs in vesicã penemq; excurrentibus: quas si prius vinculis fortè intercideres, parum profectò sectioni obesses. Vesicã modò simul cum pene exemptã, alteri cruri aut assercule impones, & denuò seminalis venę ac arteriæ dictũ versus testem, & à teste deinde semen deferentis vasis ad glandulosum assistentẽ progressum obseruabis, quo denuò exactiùs seminalium vasorum harmoniam expendas. Post hæc musculum vesicæ meatui præfectum examinabis, & oblongiori stylo penis glandi ad vesicæ vsq; fundum imposito, vesicæ meatum à glande ad ipsius vsq; fundum cultello secundũ stylum porrecto diuides, vt simul vesicæ cauitatẽ, & ipsius tunicam, & vrinam deferentium meatuum insertionem, & semini vrinæq; cõmunem meatũ peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur vrinarium meatum ex renibus in vesicã pertinentẽ forato, stylumq; ad vesicæ fundum vsq; indito, vt membranulas meatus illius ori in vesicæ fundo connatas spectes. quanquam etiam integrum sit, ex vesicæ fundo stylum ipsius meatibus indere. Corpus verò glandosum semen deferentium vasorum susciens implantationem, vt lubet poteris discindere, & quo'nam pacto ea vesicæ meatui immittantur perquirere. Postremò vesicæ ceruicem à duob. penis corporib. ad glandem vsq; cultello secernes, ac deinde duo corpora quo ad poteris inuicẽ dirimes, quamq; habeant formã, quaq; natura ad glandẽ sint prædita conspicies. Vt verò ad amussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transuersas, nunc longas, rectasue sectiones induces.

** Administratio reliquarum partiũ ventris nempe

Musculorum intestini recti. Reiecta cum suis appendicibus vesica, tres recti intestini musculos, & venas examinabis, quæ à portæ vena huc deducuntur, & quæ cauæ hac in parte sunt soboles. Vbi id quoq; præstiteris, recti intestini finẽ ex corpore exsectum abijcies. Deinde cauam venam, qua primùm sub iecore conspicitur, & magnam arteriam, quà septum transit, deinde ipsarum præcipuos ramos crus adeuntes vinculo duplici intercipies, vt simul cum renibus, si adhuc eos in corpore reliqueris, venas omnes arteriasque ex ventre auferre liceat, &c.

Vteri, vesicæ, vrinariorũ meatuũ &c. & vel in muliere

Non grauida. Cùm igitur mulieris seminalium vasorum originem didiceris, solis manib. adinuenienda est vterus & vesica, insuper testes & musculi, & venæ quoq; cum arterijs vteri fundo, & ceruici exporrectæ, priusquam scilicet aliquid diuidas. Deinde diductis cruribus à pubis osse vtrinque secundũ pudendi colliculos sectio in cute ad podicem vsque ducẽda est, vt deinceps inguina aliquousque opportunè cute denudentur, & ea quæ in medio sectionib. intercipitur, versus pudendum quoque à pubis ossibus separetur, vulueq; adhuc appensa maneat. Pubis verò ossium cartilaginem diuides, ac illis inuicẽ vi diremptis, mox cultello venam ac arteriã seminales dextri ac sinistri lateris ad testes vsq; ex pingui membrana denudabis. Postquã verò ad testes anfractus deduxeris, ipsorum insertionem & deferentis vasis processum, ipsiusq; in vteri insertionem, & testis substantiam formámq. examinato, ex pingui membrana liberans. Postquã hæc examinaueris, animum adhibebis venis ac arterijs inferiorem vteri fundi sedem, & ceruicem, vesicamq; adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratissimè, vt & illi, qui à seminarijs vasis in vterum porriguntur, vtq; etiam omnia vteri reliqua in conspectum veniunt, quandoquidem in illis supra modum venæ ac arteriæ turgent. Vrinarij meatus à renibus in vesicam pertinentes, similiter ac in viris ad vesicam vsque à suis mẽbranulis sunt emundandi, & deinceps vterus cum vesica ex corpore eximendus, dissectis in ipsum & vesicã procedentib. venarum, arteriarum & neruorũ ramis, & membranulis vterum vasaque illa cõtinentibus, & fibris quoque, quorũ interuentu vteri collũ intestino recto validè continuatur vnà amputatis. Exempti iam vteri formam contemplaturus, ipsius ceruicẽ inuolues, quo vnà vesicæ ceruicis in illum pertinentis foramen, & vteri fundi orificium citra aliam sectionẽ videas, & modò opportunè vesicam & ipsius ceruicẽ musculumque vrinæ meatui præfectum longa sectione diuidas, vesicæ amplitudinẽ, & vrinariorum meatuũ insertionem, ipsiusque ceruicis cũ vteri ceruice coalitũ inspecturus. Insuper vteri quoq. ceruici eodem modo ad illius vsque os longã sectionẽ inferes, ac acutiori nouacula vniuersum vterũ secundum latera ab ipsius orificio ad cornua vsque diuides. ita enim illius sinũ, substantiam formãq; exactissimè contẽplaberis.

Grauida. Illicò à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis vsque os acutiori nouacula sectionem molieris, quæ peritonæũ quoq. pernetret: deinde aliam vtrinq. ab vmbilico ad ilia molieris. Hac namq. ratione ilicò se vterus spectandũ offeret: & si in alterum latus illum detruseris, venæ & arteriæ ipsi insertæ supra modũ apparebunt turgidæ, adeò vt ipsarũ neque series neque ortus citra aliam administrationẽ latere possint. His itaq. venis & arterijs, vnà cum vena & arteria sub recto musculo conscendentibus, diligenter obseruatis, leuem sectionẽ nouacula secundũ vteri longitudinẽ tentabis, cauens ne altiùs, quàm vteri est crassities, penetres. post hanc alias duas vtrinque nimirũ vnã duces, cũ illa rectos angulos facturas. Sectionũ labra vnguinibus apprehensa inuicẽ modicè dirimes, & vteri tunicã solis manibus à secundina sensim diuelles, venarũ arteriarúmq. ora ex vtero in secundinam pertinẽtia rũpens, quod in partui proximis feceris facilius, Exemptum ab vtero vnà cũ suis inuolucris fœtũ in peluim aqua plenã repones, atrũ & viridẽ quodãmodo liquorẽ abluens, qui ex effractis vasorũ oris promanat, secundinæque obducitur. Modò autẽ diligẽter secundinæ substantiã, & quæcunq; in illa spectanda sunt, vnguib. aut cultello examinabis, id inprimis animaduertens, num ipsa membrana quæpiã sit vniuerso fœtui obducta, an tantũ instar latioris cinguli sit. lienis substantia efformati. Atque hic etiã sedulò expendes, qualiter secundinæ substantia externæ superficiei eius inuolucri pertinaciter obnascatur, quod farciminis imagini cõparamus, secundumq; seu mediũ inuolucrum nuncupamus. Vbi itaque secundinæ naturã adamussim examinaueris, fœtum hunc inde attolles, secũdi illius inuolucri naturã cõsideraturus, quã simulatque exterius inspexeris, atque qui totũ fœtũ ambiat didiceris, cultello id alicubi pertundes, & fœtus vrinã profluere sines, ipsumque inuolucrũ à fœtu inuertes, atque ab vmbilici vasis dependere tantisper sines, donec intimi quoque fœtus inuolucri sudorem cõtinentis harmoniã didiceris. Hoc itaque pertuso & sudore euacuatũ à fœtu amouebis, & ab vmbilico etiã propẽdere sines, vasa vmbilici inuicem disiungens, meatum illum præcipuè reperturus, cuius beneficio fœtus vrina in secundũ ipsius inuolucrum perfertur. Inuenies autẽ hunc promptè si cultello venas & arterias, quà vmbilico proximæ sunt, diuiseris, ac meatum in ipsorũ medio repositũ indagaueris. Abscisis his vmbilici vasis vnà cũ fœtus inuolucris, & fœtu in mensam extẽso, à clauiculis per costarũ cartilagines ad pubis vsq; os sectionẽ in sinistro magis latere cultro aut nouacula molieris, quę in thorace & peritonæi vsque cauitatẽ pertingit; deinde ab vmbilico venã in iecur & arterias, ad suos, quib. inseruntur ramos, & meatũ vrinã deducentẽ ad vesicæ fundũ, paruo admodũ negocio deduces, omnémque fœtus administrationem absolues.

Admini-

A. *Administratio* seu sectio thoracis partium, & vel

*Exterio*rum

Sustentaculum ceruici subijcio, cuius ope ea exporrigatur, caputq; in posteriora reclinatū pendeat, in quem vsum quadrāgularibus illis fictilibusq; lapidibus vti consueui, eos secundum longitudinem tenuioribus suis lateribus mensæ innitentes ceruici supponens, ac caput deprimens. Deinde faciem & vniuersam colli anteriore sedem cute nudo, ac primū faciei musculos qui frontis cutē & palpebras, deinde qui genas, labra & narium alas mouent aggredior, nō præteriens in altero latere venarum, arteriarum & neruorum ramos. Quum itaq; ad eum quem præcipimus modum faciei musculos demonstraueris, eos qui ossi, v imaginem referenti proprij sunt, ac qui à pectoris osse in primam laringis cartilaginem scuti assimulatam feruntur aggredieris. Deinde à pectoris osse & clauiculis musculum liberabis brachium pectori adducentē, insuper illum qui à clauicula primæ costæ inseritur. Ad hos musculum quoq; scapulam pectori adducentem à costis separabis, venis, vti iam diximus, cum arterijs neruisq; obseruatis aut musculis in vno latere dū taxat, in altero verò venas, arterias & neruos expendes. Post hos à pectoris osse & clauiculis resecabunt, qui hinc ad māmillares capitis processus ascendunt, hac in omnibus obseruata ratione vt singuli suis quibus inseruntur ossibus integri adhuc appensi seruentur, postmodumq; in ostē dendo reliquorum sui artuali musculorum numero accommodari possint. Quo'nam autē artificio singuli sint scindendi, quidq; in cuiusq; sectione priuatim veniat obseruandū, in secundo libro suis locis abundè sum persecutus. In præsentia à pectoris osse clauiculas acutiori cultello liberare contendes, robusta quibus illæ pectoris ossi colligantur ligamenta diuidens, ac interim accuratissimè cauens, ne cultello altiùs iniecto, quæ huic articulo subsunt vasa vulneres. Atque hic cartilaginem examinabis, quæ clauiculam pectorisq; ossis sinum, præter alias articulorū cartilagines intercedit, & aliquò reponenda est, vt illa postmodū in sceleti connexū (si vilum fuerit) vti queas. Liberatas autem clauiculas niteris vi à pectoris osse attollere, ac ab illo primaq; costa, in exteriora reflectere. ita enim primæ thoracis costæ cartilago, qua costæ ossi continuatur, in conspectum veniet: quæ cultro non admodum crasso ab osse est liberanda: hic quoq; mente adhibita, ne culter profundiùs mergens, quicquā in iugulo vitiet. Vbi primæ costæ dissecueris cartilaginē deinceps ordine reliquas omnes à costis cultro, aut si voles nouacula dirimet, continuaq; linea inter costales musculos ad thoracis vsq; capacitatem diuides. Liberatum nunc cū cartilaginibus à costarū ossibus pectoris os, nonnihil eleuatū modò in dextrū modò in sinistrum latus reflectendum est, & thoracem intersepientes membranæ quà pectoris ossi proximæ sunt, veniunt vnà cum cordis situ inspiciendæ. Deinceps transuersa sectione septū transuersum à pectoris osse ipsiq; adhuc commissis cartilaginibus adimi debet, & pectoris os sua mucronata cartilagine sursum attolli, sensimq; ab illo thoracem intersepientes membranæ diuelli. quod quum feceris versus cadaueris caput pectoris os reflectes, moxq; iuxta glandium, venam & arteriam vtrinque sub ipso prorepentes retusiori cultello inter membranulas inquires, quas quum singulas vinculis interceperis, os pectoris cum ipsius simul vasis à thorace auferes tunicæ costas succingē tis speciem & intercostaliū musculorum, qui inter cartilagines habentur naturam perpendes. Aut musculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantisper repones, dum thoracē mouentes musculos simul omnes post cordis administrationē ostendere vilum erit. Quo autē ea quæ in thorace aggredienda supersunt commodiùs commōstrarentur, consueui primùm hamulo hinc inde costas succingentem membranam auellere, & manibus si alicubi pulmo illi fibris cohæret, ab ipsa dirimere. Insuper pertuso costarum quopiam interuallo cui pulmo adnexus est demōstrare soleo, quo'nam pacto hominis thorax subinde pertundatur, non abolita interim respiratione, neque pulmonis motu quiescente. Mox diuisis intercostalibus musculis, costas ad mediam ferè ipsarū longitudinē frangere solitus sum: quod paruo fit negocio si singulæ seorsum manu fortiter apprehensæ vi euertantur, inflectantur'ue. Verùm posteaquam facilē illam parandi sceleti rationem adinueni, vt ossa cadaueris illi compingendo subseruiant, costas integras reseruari malim, & manibus simul omnes costas quantum licet extrorsum retorquere, & dein aliquousq; diuisis intercostalibus musculis inuicem costas sensim dirimere: ita enim satis patens thoracis amplitudo efficitur potissimùm, si secundum dorsi longitudinē ac ad thoracis ferè medium, lapidem aut globum aliquē subieceris, cuius vi dorsi gibbus extra thoracis amplitudinem prominens, intrò in thoracis amplitudinem ducatur, grandiusque inter dextri sinistriq́ue lateris costas fiat interstitium.

*Interio*rū, vel

Neruorum septi transuersi. Costis itaque diductis aut diruptis, pari semper ratione thoracis organa sunt aggredienda, ac primum à glandio ad septi transuersi nerueam sedem dextrum ipsius neruum à dextra thoracem intersepiente membrana cultello liberabis: deinde si voles sinistrū quoque: quem vbi simul cum vena à iugulo pronata exporrigi videris, illum iuxta septum rumpas, versus ceruicem, vt postea ipsius videas originem, illum reijciens.

Membranarum intersepientium. Mox membranas intersepientes cultello secundum thoracis longitudinem inuicem seiunges, atque à cordis inuolucro liberatas, ipsarúmque ad septum transuersum connexu & venarum arteriarúmque in ipsis serie perpensis, illas è thorace auferes. Id duntaxat præcauens ne vas aliquod insignius lædatur.

Pericardij. Iam tēpestiuū est solis manibus cor cū suo inuolucro hinc inde mouere, quisq; ipsius situs formaque inuolucri sint examinare: quanquam & ad id summopere conducit inspectio, quā modicè eleuato pectoris osse cordéque adhuc immoto membranarum intersepientium causa fieri volui. Pulmonis quoq; lobi manibus iam sunt cōtrectandi, vt & ipsarum numerus, situs formaq; indagentur, ac tandem cognoscas nullam pulmonis partem venæ cauæ quà inter septum transuersum, & cor consistit, in hominibus substerni: imò venam simul citraque interuallū & septum & cordis inuolucrum penetrare, & qua vena hæc ducitur, inuolucrum magna amplitudine hominum septo priuatim connasci. Cæterùm dum pulmonem obiter contemplatus fueris, inuolucrum cordis longa sectione diuidetur, & liquor ipsi innatans spongia extergetur, ac demum à cordis vasis inuolucrum resecabitur, adhibito studio ne sinistri recurrentis nerui principium vitietur.

Cauæ venæ.
Arteriæ magnæ. } Vide in sequentibus signum ▵.
Cordis.

Cauæ venæ. Vt verò cauæ venæ per ſeptum tranſitum, ac ipſius thoracem ductum examines, ſectionem ſepto ad venæ vſque caudicem induces, præcauens ne duarum cauæ venæ propaginum in illud excurrentiũ radices ſimul vulneres: dein ſurſum paulatim conſcendens, qui cauæ dextræ cordis auriculæ committatur, citra vllam ſectionem obſeruabis. Sic quoq; ſuprà cordis baſim à cauæ dextro latere venam ſine coniuge enaſci inuenies: cuius ramos ductumque meliùs diſces, ſi primùm dextram pulmonis partem verſus ſiniſtrum latus eleuaueris, & poſtmodum ſiniſtrum in dextrũ latus reuolueris. hæc namque citra ſectionem fiunt obuia: quanquam exempto corde & pulmonibus illa adhuc licebit exactiùs intueri. Neque ſanè hæc obiter ſunt ſpectanda, at grauiter naturæ artificium in venæ coniuge carentis ductu, principioque indagandum eſt, diligentérq; obſeruandum, num vt in agnis & porcis aliquando occurrit, vena quæpiam in ſiniſtrum latus porrigatur, iuxta cauæ ad cor connexum pronata. Porrò cauæ in iugulo diſtributio retuſiori cultello quo incumbens illi glãdium adimetur, inquirenda eſt: neque ſanè alio tibi vtendum eſt artificio, quàm vt noſtras ad manũ habeas venarum delineationes, mentemque ſumma cura accommodes, ne venam aliquam pertũdas. Vbi verò cauæ ſeriem adinueneris, vtraque iugularis & humeraria, priùs tamen quantum poteris ſanguinis in illis compreſſo, & deinde caua vena, vbi ſine pari promit venã, vinculis intercipientur, ac quicquid venarum inter vincula conſiſtet, è corpore adimetur, & deinceps abluto ſanguine illicò ad arteriæ magnæ propagines neruóſque recurrentes adinueniendos ſectio conuertetur.

Arteriæ magnæ. Corde itaque in manu aſſumpto venæ arterialis & arteriæ venalis ipſiuſq; magnæ arteriæ radices, qua cordis baſi proximæ ſunt intueris: quod factu eſt facilimum, ſi cum ipſarum colori bus tum ſitui mentem adhibueris. dextræque enim auriculæ vicina eſt arterialis vena, & albicans, ac quodammodo in ſiniſtra proficiſcens viſitur, ac inter cordis vaſa elatior eſt. Arteria autẽ venalis venæ modo nigricat, & cæteris vaſis demiſſior, prope ſiniſtram auriculam latitat, neque adeò longè ipſius progreſſus ſe offert. Magna autem arteria in cordis baſis medio ſub arteriali vena quodammodo oculata conſpicitur. Hanc vbi primum intuitus fueris, noſtra neruorum recurrentium cum arterijs effigie ſectioni adhibita, omnes magnæ arteriæ ramos inquirito, quorum ſuperiores ac iugulo proximi citra aliud opus iam erunt conſpicui, niſi fortaſſis glandij aliquot reliquiæ adhuc ſuperſint. Trũcus autem qui ad dorſum retorquetur, non niſi ſiniſtra pulmonis parte in dextrum latus eleuata intuebitur. Cæterùm vt recurrentes videas neruos poſtquam communes laryngis muſculos, qui à pectoris oſſis elatiori ſede procedentes infimæ ſcutum imitantis cartilaginis ſedi implantantur, adminiſtraueris (ſi modò illos priuſquam pectoris os adimeres, cum oſſis, *v* referentis muſculis, non reſecueris) ſexti paris neruum in latere, primum dextro, ſecandum ſoporariæ arteriæ longitudinem ab illa cultello ſenſim liberabis, ipſius ramulum qui coſtarum radicibus exporrigitur, quum iuxta thoracem acceſſeris, & quos hic muſculis ex pectoris oſſis ſummo enatis ſurculos deriuabat, perpendens. Simulatque verò neruum ad arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris, tres quos ad illam reflectit ſurculos (niſi duo aut vnus tantùm ſit) quàm poteris ſtudioſè vicinis membranulis, acutiori cultello liberabis: ne fortè retuſiori membranulas inter ſcindendum trahens ſurculos violes, quanquam denuò acutus fortaſſis ſurculos ſimul cùm membranis incautè reſecabit. Inuentis ſurculorum principijs neruum aſperæ arteriæ lateri exporrectum à ſua cui nectitur membrana, ipſaque aſpera arteria liberabis, longa ſectione inter neruum & aſperam arteriam acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum ſummis ſiniſtræ manus digitis apprehenſum modicè ab aſpera arteria attolles: ſexti verò paris truncum qua ſoporatiæ arteriæ exporrigitur, dextra manu eleuabis, ac deinde mutuo nunc ſurſum nunc deorſum ductis manibus nerui recurrentis reflexum naturamq; perquires. Ad eundem ſanè modum ſiniſtrum ſexti paris truncum à ſoporaria ſiniſtri lateris dirimere conuenit, & ipſius ſurculos quos muſculis à pectoris oſſis elatiori ſede enatis, & coſtarum radicibus exporrigit indagare, & poſtmodum obſeruatis quas pulmonis tunicæ deriuat propaginibus, & eo ſurculo, quem ſecundum venæ arterialis trunci ſiniſtrum latus, cordis baſi offert etiam accuratè perquiſito ad magnæ vſque arteriæ truncum, qui ad dorſum reflectitur, ſexti paris huius lateris neruus eſt deducendus, & acuto ſimiliter cultello ſoboles recurrentẽ neruum hîc efformantes ſunt adinueniendæ. Hos vbi videris, obtuſiorem ſtylum ſub eo arteriæ trunco verſus ſiniſtrum aſperæ arteriæ latus protrudes, & leuato nonnihil ſtylo truncum arteriæ à dorſo cui firmiſſimè committitur, modicè dirimes. Deinde ab aſpera arteria neruum ad arteriæ magnæ vſque truncum liberabis, & vtraque manu ipſius reflexum, vt in dextro latere oſtendes. Reliqua verò ſexti paris neruorum ad ſtomachum ſeries, non niſi exempto pulmone conſpicietur.

Cordis. Demiſſo dein pulmone, cordi à dextræ auriculæ radice ad ipſius vſque mucronem nouacula ſectionem induces, in dextrum ipſius ventriculum vſque penetrantem. Mox ventriculo digitis diſtento ſpongia ſanguinem ſemel atque iterum elues. Vena enim caua & arterialis vena & ſanguis in vẽtriculum fluat, isque poſtmodum ſpongia exugatur, comprimendæ ſunt. Exterſo ſanguine dextri vẽtriculi amplitudo eſt indaganda: deinde ſtylo tres membranæ ori venæ cauæ præfectæ obiter veniũt ſpectandæ. Vt verò prorſus in conſpectum veniant cultello dextro ſinu in cauam venam intruſo ſectionem à ventriculo per auris corpus in venam vſque duces: qua diſtenta membranæ omnino videbuntur, & auris cauitas naturaque ſi ipſam inuerteris, facilè hac adminiſtratione cognoſcentur. Deinde quum venæ cauæ intueris orificium, coronalis venæ origo etiam apparebit: cui ſi ſtylum ex molli plumbo indideris, quónam pacto cordis baſim cingat, ramóſque in ipſius corporis ſuperficiem deriuet, obſeruabis.

A. *Partium* interiorum thoracis adminiſtratio, ſectio, examen: & vel

Pulmonis.
Iecoris.
Faucium.
} Vide in ſequentibus ſignum *

Partium

Pulmonis. Nunc autem si visum fuerit, foramine inter aſperæ arterię cartilagines facto, illiq; fistula quapiam indita & aſpera arteria ſuper foramen compreſſa pulmonem inflari curabis: inflatus ſiquidē ſuam formam manifeſtiùs commonſtrat, corq; ex toto amplexatur. Corde in hunc modū abiecto aſperam arteriam (ſeruata interim larynge) examinabis, primū quidem ipſius cartilagines & membranas, quibus illæ inuicem colligantur: & dein ipſius primā in pulmones ſeriem, qua inuenta aliquam pulmonum fibram integrè à reliquis pulmonibus abſecabis, ac in venæ arterialis ramū, & arteriæ venalis & aſperæ ramos ſtylum intrudes, & diuulſa pulmonis membrana horum ramorum propagines, diſtributioniſq. naturam inueſtigabis. ad quod mirificè conduxerit vndecunque rupta lobi illius membrana ipſum inter duos aſſeres adeò comperimere, vt pulmonū ſubſtantia à ſuis quibus obnaſcitur vaſis abſcedat. Licebit modò aſpera arteria ab ipſius capite diuiſa, eaq. deorſum à ſtomacho tracta pulmones omnino è thorace auferre, & ſtomachi progreſſum adinuenire. qui citra aliam ſectionē pulmone reiecto vnà cum neruis ſexti paris illum amplexantibus, conſpectui ſeſe offeret. Tamen vt neruorū in ventriculi orificium ſeriem intuearis, ſeptū tranſuerſum à ſtomacho liberandum eſt, ipſaq. inſertio ſi ventriculus adhuc in corpore aſſeruatus ſit, indaganda. Inſuper foramine alicubi in ſtomacho qua collū perreptat facto, fiſtulaq. illi indita ventriculū quàm poterit maximè inflari curabis, & deinde ſtomacho iuxta laryngis radicem diuiſo, illum cum ventriculo, aut ſolum, ſi prius ventriculū ademeris, è corpore trahes, glandulis illis qui in medio ipſius ferè ductu plurimū cōſiſtunt, ſimiliter examinatis.

Iecoris. Iam quoq. tempeſtiuum eſſet (niſi id prius præſtitiſſes) iecur à ſepto trāſuerſo ſecernere, ac tandē ex corpore auferre. quod vbi feceris, ipſiuſq. formam diligenter contēplatus fueris, cultello venæ cauæ iam flaccidæ indito, hanc longa ſectione aperies, vt exactè pateat ipſius per iecoris ſubſtantiā trāſitus, deinde ramorum à caua in iecur ingreſſus. Vbi itaq. duo præcipua illorū videris orificia, alteri ſtylum quàm poteris penitiſſimè indes, & ablato venę portę quo iam antea eam intercepiſti vinculo, illius quoq. ramo ſecundum venæ cauæ ſtyli ductū in iecur præcedenti alterum ſtylum immittes, & poſtmodum obtuſo cultro iecoris ſubſtantiam ab illis ramis qui ſtylos continent, niteris abradere, vt venarum per iecoris corpus ſeriem ipſiuſq. ſubſtantiam diſcas, ac demum inter duos qui ſtylis diſtenduntur ramos bilis veſiculæ meatulos obſerues, & bilis veſiculā à iecoris corpore eraſam inuertas, ſolamq. ſedulò contempleris. Poſtremò venæ ab vmbilico in iecur deductæ ingreſſum, inſertionemq; expendes, mente thoracis vertebrarum corporibus adhibita, vt cultello grandem arteriam ſecundum longitudinem aperias, ramorum quos vtrinq; in coſtas ſpargit viſurus orificia. Deinde ramis illis diſſectis arteriam ex corpore adimito, & venæ coniuge carentis propagines expendito, vt & hanc quoque à vertebrarū corporibus liberes. Modò tibi in propatulo eſt ſexti paris neruorum cerebri ramus, quo radicibus coſtarum exporrectus ſub tunica coſtas ſuccingente ad organa à peritonæo circūplexa cōtendit. Vt verò neruulos cernas quibus ramus ille adaugetur, à thoracis vertebris tunicam coſtas ſuccingentem detrahes, vt coſtis pariter hac nudatis quæ modò recenſuimus, conſpiciantur. Cæterùm vbi à coſtis tunicam thoracis cauitatem ſuccingentem ita diuulſeris, cultelli mucrone ad coſtæ os proximæ adacto tunicam obſeruabis, quæ priuatim ſingulis coſtis obuoluitur, eam dico quam ſecundum coſtas ſuccingentem tunicam nonnulli diſſectionum periti nuncuparunt.

* *Partium* interiorum thoracis adminiſtratio: & vel

Organorum in faucibus poſitorum. Nunc os adeundum eſt. & quandoquidem iam faciei omnia extrinſecus perſecutus es, vt id aperias neceſſum eſt. quod nulla ratione facturus es meliùs, quàm robuſto cultro infimæ maxillæ inferioris ſedi ſenſim appoſito, & poſtmodum huius malleiq. opera maxillæ inferioris oſſe diuiſo. Verùm ad eum modū oſſa, quæ ſceleto præparando alioquin apta eſſent, propter fractam inferiorem maxillā vitias: & ſi illæſa maxilla illam in altero latere in ſuo ad temporis os articulo diſſoluere conatus fueris, atq. ita illa in alterū latus reflexa, quæ in ore ſunt adminiſtrare propoſueris, ſectionis claritati vtcunque oberis. Quapropter diuiſo, ad eum quē dixi modū oſſe, primū fortioris cultri dorſo diuiſioni impoſito, illoq. poſtmodum obliquato, oſſa inuicem modicē dirimes: ac deinde vtroq. ſingulis manibus apprehenſo, extrorſum deorſumq. vi torquebis, osq. aperies. Deinde è narium foraminibus obliquatum inſtar ſyphonis ſtylum in oris vſq. amplitudinem protrudes, gargarionis naturā examinās. Mox cultello à gargarionis radice ad inciſorios vſq. dentes in oris tunica ſectionem duces, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incūbentibus organis liberans. In hoc opere tertiū neruorū cerebri par ſeſe offeret, qua linguæ & inferiori maxillæ deriuatur, dein ſeptimum cerebri neruorum par ſexto commiſſum, vnà cum ſoporali arteria interioriq. iugulari vena: & ſi aliquantulum aſcenderis, quartū quoq. neruorum cerebri par, & ramos quoſdam tertij paris & quinti paris temporali exporrectos muſculos videbis, ſi modò vnū organū ab alio ſenſim ſeparare non piguerit. Ad hæc linguæ muſculi adinuenientur, in quorum adminiſtratione neruorum in linguam excurrentiū propagines, ac venæ ſimul & arteriæ ſeſe offerent. Muſculi etiam inferioris maxillæ reconditi hîc paruo negocio occurent, is videlicet, qui in ore delitescens, cum temporali & maſſetere maxillam ſurſum ducit, & is qui à proceſſu ſtylum referenti enatus, ad ſummum mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea tonſillæ aliæq. glandes vaſorum diſtributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc adminiſtrationē molienti pulchrè occurrēt. Laryngis autē muſculi ſunt aggrediendi, ipſorúmq. nerui dum diſſecātur non perfunctoriè veniunt animaduertendi. Ablato itaq. nunc vnà cū lingua oſſe, υ imaginē referente, laryngéq. ac ſtomachi initio inferiorē maxillā à ſuperiori prorſus liberabis, nō neglectis interim peculiaribus hîc repoſitis cartilaginibus, quas perinde ac cartilagines clauicularum cū pectoris oſſe articulos intercedentes, ad ſceleti conſtructionem aſſeruare nihil prohibet. Atq. ita etiam pari ratione os, υ imaginem referens, & laryngis naſiqūe alarū cartilagines ad eundē vſum aliquò repones. Nunc palati tunicam, & eam quæ nares ſuccingit, ab oſſe ſedulò in hoc abrades, vt mutuū earū tunicarū diſcas nexum. Si verò quū caput dorſūmq. mouētes muſculos aggrediebaris, primū dorſum agentium par ex ſententia non ſpectaueris, id modò ablatis his quæ fauces occupabant factu eſt facilimum, adeò vt & capitis dorſiq; motibus præfectos muſculos tantiſper integros aſſeruare nihil prohibeat, quouſque inferiorem maxillam, eaque quæ faucibus continentur, ſectionis ſerie ademeris.

B. *Administratio* seu sectio partium capitis

Exteriorum

Palpebrarum. Optimè cultellis paruis, quibus in aptandis calamis vtimur & hamulis negocium perfeceris. Cutem enim omni industria à carnea mẽbrana ad tarsum vsque in vtraque palpebra oportet adimere, ac nequaquam perfunctoriè cutis cum carnea membrana connexũ intueri, adipisq. hic absentiam, vt pars leuior, musculoq. sequacior redderetur perpendere, id namque vtiliter affectuum gratia quos ἐλεπάθεις Græci vocant, & alios qui in palpebras non infrequẽtes procumbunt, fluxus perdisces.

Buccarum, oris seu labrorum. Horum musculorum administrationem à latis ac ex carnea cõstantibus membrana musculis opportunissimè auspicaberis, & primùm acutiori nouacula in cute rectam sectionem, à summo mento, mediaq; inferioris labri sede (vbi cutis in ruborem desinit) ad pectus vsque secundum colli longitudinem duces, ita quidem ad amussim, vt sola cutis ad subiectum vsque musculum carneámve membranam diuidatur. Deinde alia ducenda est sectio ad vtriusque labri extremum secundum ruboris finem, sic vt orbiculari linea os vniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem addetur sectio, & si priùs frontis musculorum compagem & palpebræ musculos aggressus fueris, nulla præter has (nisi sub aure ad medium vsque occipitij) in facie sectio est ducenda. Cæterùm à fine sectionis ad pectoris vsq. os ductæ transuersa vna sub clauiculis, & summo humero & scapularum spina; ad dorsum vsq. perficietur. licebit & his transuersam ex faucibus, seu ex gutturis regione vsque ad spinam adiicere. His tentatis sectionibus hamulo cutis leuabitur, ac in altero latere acutiori nouacula cutis à subiecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. Quod nullibi feceris molestiùs, quàm vbi laqueus ceruicem compresserit. hic enim laquei occasione, cutis membraneo musculo pertinacissimè connata reperitur, & etiam cutis instar cornu adeò inibi mox indurescit, vt vix nouaculam admittat. Quanquam musculorum sectioni corpus opportunius adhibetur, ex quo venæ priùs sectæ vniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint, quandoquidem nũc non toties, venæ sanguine inanitæ dum musculos diuidis venient colligandæ, atqua adeò frequenter spongiis abstringẽdæ. Ex altero autem cadaueris latere, vnà cum cute musculum latum tenuemque auferes, atque vtrinq. musculi naturam, & fibras neruosq. ac munia intuebere. Fibrarũ autem huius musculi seriem nequaquam oscitabundus in tota humiliore inferioris maxillæ sede præteribis, quin priùs eas strumarum vel vt vulgo dicimus scrophularum gratia diligenter examinaueris. quo in eo abscessus genere quum vsus expetet, fœliciùs ac magis industriè tumentes glandulas exsece. Vbi hæc igitur sedulò obseruaueris, eius lateris musculum, quem subditis corporibus adempta cute affixum reliquisti, omni ex parte adimes, atque administrationem ad proprios labrorum musculos conuertes, qui in conspectum veniunt, quam primùm adipem qui his præcipuè in buccarum regione incumbit, permiscetur. vnà cum lato, qui ex carnea cõstituitur membrana, musculo ademeris. Liberabis itaq. ab inferiori maxilla primùm duorum qui inferiori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem vsq. vt fibras examines deducens. Cæterùm posteaquam inferiores liberati fuerint à malis, duos quoque superiores dissecabis, atque illis ad superius vsque labrum deductis quatuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens spectabis.

Nasi. Postremo musculo alæ nasi & superiori labro communi à malis derasо, ac ad alam vsque & labrum deducto, eius quoq. vsum contemplabere. In præsentia autem sufficerit adhuc sermoni adiecisse tunicam illam, quæ narium amplitudinem ambit aliquousque, cultello & subditis partibus abradendum esse, vt commodè tenuem membraneumque musculum intro alam mouentem intueari. His omnibus resectis secundus alterius lateris musculus externa ipsius superficie longè spectatissimus est, vt tamen ipsius naturam quoque examussi obserues, vnde cunque vnguibus hamulisque est diuellendus, ac postmodum à maxillis & dentium ginguiuis derasus, à tunica oris cauitatem obtinente venit liberandus. Et quo huius musculi rarior magisque admiranda est constructio, fibrarumq. mirabilis implexus, eo studiosiùs illum in multas particulas non mediocri delectatione discerpes, atq. ad buccarum motum, non autem maxillæ inferioris, illum auxiliari speculaberis.

Interiorum : & vel

Caluariæ. Caluariam leuiter iuxta dictam orbicularem lineam diuides, ita vt nihil eorum, quæ cerebrum ambiunt, violes: id quod serra tenui & recta ex duriore ferro administrabis. Nã ex infirmiori fabricata, multis ictib. parum admodum proficitur. Hic sedulò experieris specillo demisso, num ad os penetraueris. Diuisa iam in orbem caluaria, iuxta lineam in cute ductam, auferetur, diligentia adhibita, ne quid interaneum excidat: quod cauebis, si retusa cultri parte indita, caluariam liberes.

Membranarum. Liberata atque ablata caluaria statim duæ membranæ, quas menyngas vocant, occurrunt: harũ crassa distat à cerebro plurimùm: quanto interuallo, condisces, si in singulis tribus partibus, in quas totum cerebrum secatur, paruo facto foramine, exiguæ cuiusdam tubæ initium, aurificum folliculo persimilis, per quem ipsi dum ignem accẽdunt, aerem inflare solent, indideris, eoque parti diuisæ impositо, menyngem orbiculatim constrictam inflaueris, regionem ei subditam haud modico impleri aere conspicies. Siquidem hæc menynx crassa caluariã succingit. quum cerebrum verò attollitur, & submittitur, accedit, & ab eo recedit, pro inanis loci, qui intermedius est ratione. Hac menynge specillo indito per mediũ super illud diuisa, aut in totum ablata, altera in conspectum venit, penitùs cerebro coniuncta, quæ pia dicitur mater. Hanc vnguibus, aut cultello diuelles, ac deinde sensim à cerebro, ipsiusque anfractibus eam digitis detrahes.

Cerebri.
Neruorum.
Oculorum.
} Vide in sequentibus signum *

* Admi-

Cerebri. Abrasis vel auulsis membranis, magnam cerebri portionem scalpello auferes, dum ad regionem calli naturam quodammodo referentem peruenias: postquam ventriculi in vtraque parte singuli occurrunt, per totum cerebrum dispersi. In his cernes plexus secundarum modo efformatos. Porrò ventriculos leuiter tuis distendens digitis, ne plexum perrumpas, intuebris venas quidem ex sublimi regione ad lenum, quod torcular dicitur, descendentes in ramorum seriem diffundi: arterias autem à subiecta parte humili emergentes, similiter, & has in ramos propagari, ac reticulum secundis simile, constituere. Inter hos ventriculos septum quoddam existit, adeò tenue, vt cum in clara luce consectionem administres, splendor ipsius pelluceat similiter lapidibus specularibus, quos minutim secantes ostiis imponunt. Quare hæc pars admodum eleuanda non est, ne diuellatur: quanquam manifestò ipsam videre nisi eleuatam non licet. Siquidem priusquam in totum extendatur, laxa est, & rugosa, neque relucere, neque continuitatem suam potest ostendere. Sursum autem tracta eatenus, vt tota sit tensa, non tamen iam diuulsa, clarissimè apparebit. Hinc tertius ventriculus apparet, qui est tanquam meatus, in quem anteriores cerebri ventriculi coeunt. Vt autem huius meatus ductum euidenter contuearis, tenue specillum, curuumque per anteriores ventriculos demitto, leuiter ad cerebrum propellens. Huic meatui incumbit fornix, & conarium iuxta ortum: & nates, quæ ex vtraque parte meatus: circumiacet: & vermiformis, seu vermicularis excrescentia, quæ cerebri meatui superiacet. Hoc inuento vermiculari processu, cum duobus suis extremis, altero in priore parte, altero in posteriore: paulatim auferes permulta ex corporibus quæ incumbunt, vt sola relinquantur ea, quæ iuxta meatum duplex habent vtrinque extremum, dictis vermibus figura simile. Hinc quartum cerebri ventriculum considerato, quod facilè abs te fieri poterit, si sub radice duræ membranæ partis dextram & sinistram cerebri partem interuenientis stylum detruseris. Quo tamen eos videas exactiùs, acutioris cultelli mucrone longis ductis sectionibus omnes sunt aperiendi: & deinde cultello tota duræ membranæ pars cerebello superius obducta, orbiculari sectionem secundum os ducta venit præsecanda, aut sectione secundum longitudinem ducta, diuidenda, ac retrorsum reflectenda. Deinde etiam repositò capite, & cerebello in pronum posito, ipsius intuebris sinum, & partes, quibus dorsali medullæ connascebatur, &c.

* *Administratio* partium capitis interiorum.

Neruorum cerebri. Inspectis cerebelli partibus, neruorum paria in uestigētur, quod fiet manu inter cerebrum & frontis os inserta, cerebrum sensim attolletur, vt primùm à plerisque vocatum cerebri māmillarem processum, & deinde olfactus organa seruientes videas processus, qui è suis sinibus stylo quopiam aut digito veniunt euellendi, & vnà cum cerebro sursum in posteriora flectendi, in quo opere caput nō inutiliter in occiput reclinabitur. ita enim reuolutum eorum processum ortum pulchrè ostēdet. Atque hic in conspectum venient.

Primò, neruorum par primum, oculis dicatum, & sub illis peluis (13. fig. S. 4. fig. C.) cerebri pituitæ expurgandæ parata: mox & arteriarum in duræ membranæ amplitudinem ingressus occurret 13. fig. N, O.

Deinde secundum par, quod fiet, si visorios neruos priùs diuiseris & diligenter resecueris, tunc capite in sinistrum latus reclinato, & cerebri parte, quæ adhuc reliqua est, in suum locum vtcunque reposita, cerebrum postea in sinistrum latus deorsumque reflectes. 14. fig. G. 15. fig. G. G.

Tertiò, minor tertij (14. figur. H) paris radix, qua diuulsa cerebrum adhuc magis in sinistrum deflectes, & mox tertij (14. fig. I.) & quarti (14. fig. K) paris exortum intueberis: insuper & quinti (14. fig. I, M) paris originem, quam simiter diuidere competit: vt neruulum intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens, temporali musculo, & in ore delitescenti maxillamque attollenti, offertur.

Quartò, sextum (14. fig. N) par, & septimū (14. fig. O) si variis ipsorum, quibus ortum ducunt, propaginibus animū adhibueris.

Oculorum. Primùm itaque palpebrarum, & deinde oculi musculos, vt iam suprà ostensum est, inquires: in quo opere neruorum quoque & venarum arteriarumque per oculorum sedem ductuum habenda est ratio, secundi dico neruorum cerebri paris & minoris radicis tertij paris: quorum ramulos facilè adinuenies, si eos in pinguedine, oculi musculis obducta perquisiueris: & præcipuè si ossa reseruare nolens integra serra frontis os superiorem oculi constituens sedem instar trianguli priùs execueris, & deinde primùm neruos illos, & postea extracto oculo ipsius musculos indagueris. alias enim oculus cum musculis illæso osse esset eruendus acutiori cultro in oculi circuitu proximè ad os ductis sectionibus, vsque ad nerui visorij è ealuariæ amplitudine, qua cerebrum continetur egressum. Vtcunque verò oculum euulseris, conduxerit semper adhærescentem membranam quàm licebit vicinissimé ab osse dirimere, imò etiam eius portionem, qua internam palpebrarum efformat sedem, oculo appensam seruare, vt interdum adhuc intactis oculi musculis cultello accutiori ad iridem vsque ab oculo ac si cutem à corpore auferres auellere, & deinde vnde ortum duxit considerare possis. Aliquando verò ipsam non nisi ablatis oculi musculis aggrediaris, perpendens semper hanc totam anteriorem oculi sedem, præter corneam tunicam, seu pellucentem duræ tunicæ partem amplectitillos verò totam posteriorem, præter portiunculam ab ingrediente visorio neruo occupatam.

Reliqua vide in sequentibus sub signo **.

Auditus. *Linguæ.* } Vide in sequentibus signum ñ.

** *Administratio* reliquorum ad oculum pertinentium.

Cæterùm oculo & musculis & adhærescente membrana libero, visorium contẽplaberis neruum, primùm venas & arterias, secundum ipsum excerebro in duram vsq; tunicam exporrectas: deinde portionem visorij nerui longa sectione diuides, & cultelli mucrone duræ cerebri membranæ & tenuis membranę portionis neruum inuestientes, & postmodum nerui substantiam inquires, vt velut trium præcipuarum oculi tunicarum initia ostendas, & deinde visorium neruum ab oculo diuides, vt nihil præter duram, ceu exactissima quæpiam sphæra appareat. Spheram hanc summis digitis siniſtræ manus ita apprehendas, vt pollex quidem pupillam, reliqui autem eam sedem in quam visorius neruus implantatur, comprehendant: dein dextra manu acutiori nouacula sectionem quàm poteris longissimam in dura oculi tunica transuersim duces, vt citra compressionem omnes oculi humores excidere possint. Hi enim hac ducta sectione, oculoq; in dextram manum assumpto, in manus siniſtræ volam ita sunt demittendi, vt crystallinus vitreo elatiorem locum habeat: negocium enim cõfuderis, si vitreus super super crystallinum reuoluatur. Atq; id ne fiat vitabis, si quum in volam ex oculo humores prolabi finis, oculũ non admodum à vola eleuatum tenueris, & posterior oculi pars, qua visorius neruus inseritur, volam magis respexerit. Susceptis ad hunc modum humoribus, & reposita illa oculi parte ex qua humores prolapsi sunt, manum leuiter modicéve inuertes, vt aqueus è vola siniſtræ manus profluat, solusque vtreus cum crystallino reseruetur. Mox considerabis tunicã palpebrarum pilis quàm similimam, quæ orbiculatim crystallino humori connata anteriorem vitrei humoris sedem innestit, integitque. Tuniculam hanç cultelli mucrone à crystallino humore primùm diuelles, & deinde à vitreo subleuatam supra chartam extendes. Crystallinum humorem digitis ex vitreo quàm maximè compressum eximes & vitreo in suum locum in charta reposito, illæsum crystallinum humorem scripturæ alicui primùm impones, & deinde cultelli mucrone ipsius lateri modicè indito scripturæ, nunc altiùs, nunc demissiùs accommodabis, qui omnia specilli instar longé quàm sint maiora reddat, consideraturus. Porrò ipsius tunicam, quàm tenuissimæ in cepis pelliculæ modo tenuem ac pellucidam, sed duriorem esse diximus, ex ipsius primùm lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit, & deinde vnguibus ab humore auulsam, in suum in charta locum reponere. Vt verò crystallini humoris discas duriciem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & postmodum carthæ adhibere. Cæterùm vt resadhuc reliquas comtempleris tunicas, oculi partem ex qua humores deciderunt, super siniſtrum pollicem euertes: & ilicò quæ ex visorij nerui substantia dissoluitur, tunica sese offert, aut extensa adhuc aut vt plurimùm solent, instar muci collecta. quapropter stylo rursus venit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusque coloris & substantiæ sit inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac denique à suo principio vbi duntaxat firmatur absecta, in chartam reponenda. Iam interna vueæ tunicæ sedes vndiquaque est conspicua: in qua primùm ipsius intueberis colores, deinde hamulo à dura ipsam diuellens venarum ex dura in illam transitum, & nigricantem ipsius colorem perpendes: quum verò ad iridem diuellendo pertigeris, ipsius hic contemplaberis ad corneam firmissimum connexum & pupillam: cuiusque coloris vuea sit, qua à cornea abscedit, atque è corneæ regione consistit. Diuulsam hoc modo vueam, & à suo exortu vbi firmissimè corneæ duræve commititur dissectam, in chartam repones, & solam iam duram cum pellucida ipsius instar cornu partem, quam carneam vocamus, contemplaberis, ipsius examinans crassitiem & eam partem pellucidam. Postquam & hanc in suum ordinem in charta locaueris, memorię omnia commendaturus, velut ab oculi centro ad extimam vsque superficiem, & hinc rursus ad centrum singula enumerabis, & postea nisi molestum fuerit siniſtrum aggredieris, à quo adhærentem membranam, & musculos vt in dextro administrabis, verùm in durum quæ vueam simul penetret sectionem, nullã duces, sed quàm minimè compresso oculo nouaculæ mucrone sensim sectionem in dura molieris, non quæ primo iniectu eam diuidat, sed quæ sæpius iterata ad vueam vsque pertingat. sectioni deinceps tenuem, sed retusum stylum inseres, ac sensim vueam à dura dirimes, vt iam commodè forpicula duræ tunicæ sectionem, quæ orbiculatim oculum ambiat, illæsa interim vuea perficere queas, vt venarum ex dura in vueam transitum, & vuea postmodum dissecta humorum situm paulo meliùs contempleris.

Ω. *Administratio* partiũ capitis interiorum

Auditus organi. Absoluta oculi Anatome, auditus organum, si ossa reseruanda minus duxeris, erit aggredien dum. & primùm auris natura euadit conspicua, si à cartilaginea, qua conformatur substantia, cutis vtrinque separetur. Ad auditorij nerui processus difficiliùs adinuenit, serra tamen maxima ossis portione, quæ supra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo osse ad meatum vsque execto membrana in quã neruus degenerat, & huius organi officula euadunt conspicua. Si enim serra meatum tetigeris, omnia vitiabis, & cultro etiam subinde nihil promouebis, quòd in augusto & anfractuoso meatu, mollis tenuisq; neruus facilè cum ossibus diuellatur contundaturq;. Quæ omnia tamen mihi percommodè succedunt, si serra totam ossis partem, quæ auditus organum continet, à reliqua caluaria libero, & deinde transuersim validiori cultro, os vniuersum impetu disseco. Conuenit autem ita sectionem moliri, vt ea ossis sedes, quæ neruum cerebro procedentem primum excipit, ab illo separetur, cui auris connascitur. Rursus si ossa haud reseruanda putas, suaserim vt frontis os quæ supercilia spectat, passim effingeres, sinum illum quem continet accuratè examinaturus. idem quoque in osse cuneum imitante moliendum est, vt ipsius quoque antra crebrò apparentia, & quæ illis continetur materia, in conspicuo sint.

Linguæ. Diducta igitur vtraque maxilla, & oris tunica, cutis modo à subditis organis, quàm licet exquisitissimè cultello vndecunque detracta, omnium primi secabuntur obliqui, quorum principium à processibus stylum imitantibus pendet, quod iam ab oblongis illis officulis venit liberandum. Iam hos ad linguæ radicem studiosè secutus, eam carneam molem, quam nono loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis, atque quàm poteris, accuratissimè ipsius inscriptiones, & ipsi immixtum adipem, deinde illius etiam exortus & implantationis latitudinem spectabis. atque hæc perfeceris promptissimè, si modò ad dentium incisoriorum radicem, & sub mento vicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris, qui ab internæ maxillæ sedis lateribus enascuntur, & linguam ad latera mouent. Post hos autem, aliorum duorum obliquorum, ab ossis hyoidis lateribus originem ducentium principia liberabis. Postremò autem illi ab hyoide osse auferentur, quos primos recensuimus, quique maximam linguæ radicis partem constituere videbuntur. In huiusmodi administratione, exiguum cultellum liberandis musculorum capitibus operi accommodabis, ad reliquam verò separationem buxeum cultellum, quòd mucosi admodum sint musculi, adhibere nihil prohibet, Cæterùm linguæ reliquum corpus ad hunc modum aggredi consulo, ante omnia id ambiens crassior membrana, toti communis ori deradetur. Deinde & illa membrana, quæ musculis omnibus est communis, quamque frustra separare contenderes, relicta sectio ad linguæ medium super id quod diximus ligamentum, & secundum linguæ longitudinem ducetur, non superficialis tãùm, sed quæ ad medium vsque linguæ penetret, aut etiam vniuersam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibrarum corporis linguæ naturam sedulò inquires, ac qui fibræ ligamento committantur, eæque inuicem varient, & commisceantur perspicies, num scilicet eo, quo dictum est modo, aut dissimili sese habeant.

C. *Admi-*

Primùm cutem cum adipe & membrana carnosa adimes: atq. id perfeceris commodissimè, si ab externa brachij sede, secundum radij ductum, & pollicis exteriora sectionem duxeris, quæ cutem membranamque carnosam diuidat. Deinde ad cuiusque digiti latus alia ducenda est sectio, quæ depilem (vt sic dicam) manus cutem ab exteriori dirimat, vt illa cũ brachij & cubiti cute auelli queat, ea quæ internam summæ manus sedem integit adhuc relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quàm quo lanij boues excoriant. Quum tamen ad radicem brachialis in interna manus sede perũentum fuerit, transuersa sectione cutem nunc liberatam ab illa, quę in vola adhuc reliqua est resecabis. hæc namque latescentis tendinis nomine asseruanda venit. Priusquam verò tendinem illum aggrediaris, accuratè perpendito totam cubiti sedem paulò minùs toto liuescentẽ, ob membranam quæ musculis proximè adnata illos inuicem committit, atque ne ipsi sua sede declinent, amplectitur. In conspectum enim cubitum occupantes musculi iam veniunt, sed ita commissi, vt solum lineas quæ ipsos dirimant, intuearis: quum tamen mutuò prorsus disiuncti apparebunt, si leues duntaxat sectiones secundum dictas modo lineas duxeris. Huius membranæ naturam eò obseruabis diligentiùs, quò magis perfunctorie, imò nihil prorsus Anatomici illius meminerint. Cæterùm vt latescentem videas tendinem, animum accommoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius musculus & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaque à brachialis radice sectionem lineam ad tendinis & musculi latus vtrinque versus internum humeri tuberculum molieris, & postmodum iuxta brachiale tẽdinem à sublatis organis liberabis: & cultello transuersim ipsi subiecto & sinistræ manus digitis tendine eleuato, vniuersum musculum ad ipsius vsque caput separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam à vola & digitis abscecare conator, à brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione, qua cutem à carnea membrana diuidere iamdudum assueuisti. Quum verò id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinem illum intercedens, qui tantò diligentiùs quoque animaduertendus est, quantò tendinem magis à cute dirimit: & tendinem non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus membranæ carnosæ modo, & adipis interuentu pertinacissimè commissum ostendit. Examinata cute musculi caput ab humero liberatum à brachiali pendêre fines latescentem tendinem, à subditis quoque aut nouacula, aut paruo, sed acutiori cultello auulsurus. Porrò si hic musculus in interna cubiti sede sese non offerat, atq. duorum musculorum qui brachiale flectunt, capitibus ad humeri interius tuberculum, nullum musculum incumbere videris, præsentem musculum deesse coniicito: quod sanè non infrequenter tibi occursurum scio. Non quòd negligentia illum præteriturus sis, verùm quòd prorsus deerit eius vicem tunc supplente inferiori, interdum etiam superiori brachiale flectentium musculo, aut transuersi in brachiali ligamenti portione, quam pari modo, vt latum tendinem indagabis. Iam itaque omnia cute libera sunt, vnde etiam & quosdam extremæ manus musculos citra aliam sectionẽ aggredi possis, eum videlicet qui pollicem à reliquis digitis remotissimè abducit: & deinde duos primùm ipsius internodium flectentes, sic & musculum cuius beneficio paruus digitus à reliquis maximè abducitur, exteriorem primùm eius digiti os flectentium dissecare liceret. At opportuniùs feceris, si donec omnes summæ manus musculos adimere possis, hos seruaueris, atque adinternam cubiti sedem te rursus contuleris, in qua primùm administrandi veniunt duo brachiale flectentes, quos rectissimè primùm ab ipsorum tendinibus, iuxta brachialis radicem aggredieris. Si enim hos ab subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuersis sectionibus, illos ad internum vsque humeri tuberculum à subditis liberaueris, vniuersam ipsorum ferè naturam mediocri negocio spectabis. Inferioris namque capite abscecto & musculo ab vlna liberato, vt is duntaxat ab insertione dependat, ipsum vt visum fuerit aut adimes, aut adhuc appensum fines. Superioris autem tendo à brachiali non est absecandus, verùm aut musculus suo liberatus capite in latus est reponẽdus, aut tendo nonnihil ante brachiale venit resecandus, vt in sectionis serie eius tendinis insertio reddatur conspicua. Mox primus digitus mouentium sese totus offert, quem vel solis digitis à subdito dirimes, quemadmodum etiam omnes, quorum latera non committit neruosa illa membrana, quæ communis ligamenti munere fungitur. Vbi itaque ipsius capite adhuc ad exortum commisso, quatuor ipsius ante brachiale carnosas portiones inspexeris, validus cultellus in transuersum ligamentum recta est iniciendus, vt huius acie antrorsum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ratione secundum indicis longitudinem transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides, mentem acommodans, ne hac prorepentes tendines lædas: quod optimè caueris, dummodo cultelli dorsum semper tendines respiciat, ipsęque cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tribus reliquis digitis moliri in presentia posses, nisi sensim magis magisque horum ligamentorum naturam aut discere, aut alios ostendere propositum esset. In indice itaque duntaxat, aut alio quouis digito hac ducta sectione primi musculi digitos mouentium caput liberato, & illo apprehenso, & ad te sursum tracto, id ex brachialis sinu tantisper reponito, quousque quatuor ipsius tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris. & deinde priusquam illius tendinis insertionem obseruaueris, qui indici exporrigitur. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem reposito, eius caput trahendum venit, vt ipsius innotescat munus, intuearisque qua ratione primo indicis articulo in flexum secundi tendo ille adniti nolit, vti sanè reliqui transuersis adhuc ligamentis inuoluti innitũtur, proximéve attenduntur. Nunc ligamentis trium reliquorum digitorum, ac cuiuscunque tendinis insertione & perforatione, qua subditum transmittunt tendinem, notatis musculum à manu in anteriora reflexum mensæ exporriges, aut si in sinu manum habueris, propendere à digitis fines, ac eum qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, suo capite liberabis, quod nonnihil occulitur sub musculo superiorem radij partem in pronum ducente. Priusquam tamen id ab ulna abradas, conducet ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines attollere, & animum adhibere, qui citra omnem operam musculos hos tendines producens ab illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbens, tertij pollicis ossis flexionis autor habetur adeò vt vtrumque musculi vnius loco in homine habere nequeas. Liberatio itaque secundi musculi capite, & ipsius quoque exortu, quem ab vlnæ ligamento assumit (quod inter radium & vlnam, vbi inuicem hæc ossa dehiscunt, obuium est) vniuersum musculum ex brachialis sinu repones, eius mucosam perpendens membranam, & tendinum ipsius seriem.

Reliqua vide in sequentibus signo **

Venarum. Vide in sequentibus signum A.

Ambulandi. vide in sequentibus signum B.

C. *Administratio, seu sectio artuum*

Comprehendendi, ceu Manus: & vel

Musculorum

Cauendum

Reliqua ad musculorum manus admini strationem pertinentia.

Cauendum tamen est ne quum eos attollere studes, gracilem musculum singulis tendinibus exporrectũ viol es: hic enim quum tenui committitur, atq; etiam primo digiti ossi inseritur, ad tertium vique articulum secundi musculi tendines oscitanter eleuare prohibet. Quum itaque hos tendines primi musculi tendinibus traiici, atque in tertium os inseri videris, vtrumque musculum in suum locum reponito, examinatu rus, num secundi musculi tendines primum digitorum os flectant solu, aut simul cum. ipsis primi musculi tendines & eius generis reliqua. Primo musculo à digitis resecto, secundum in brachiali sinu transuersum diuides, vt ipsius tendines adhuc in vola reseruentur, gracilium musculorum causa, quatuor digitos pollici adducentium. Modò tertium musculum pollici subseruientem à radio liberalis & ad tertium pollicis internodium duces, ipsius tamen transuerso ligamento, vt in reliquis digitis, prius diuiso. Hunc vbi abstuleris, musculi brachiale flectentium superioris insertionem speculare, quam in radicem postbrachialis ossis indicem sustinentis molitur. Atque nunc tibi interna cubiti sede adhuc duo tantùm musculi supersunt, radium in pronum mouentes, qui quàm citra aliam operam conspicui sint, donec & horum op positos videas, opportuniùs seruabũtur. In præsenti itaque ad externam cubiti sedem accedas, in ea potissimùm obseruaturus transuersa ligamenta, quæ ac si vnum essent sese offerẽt, verùm dum tendinib. quos ligamenta continent mentem accommodabis, ac seorsum vnumquodque, vt in interna digitorum sede præcipimus administraueris, vt minimum sex numero occurrent, quæ antequam musculos separes diuidere possis, nisi priùs in cubito cuiusque musculi tendinem separare statueris. At commodius erit aut simul omnia ante musculos, aut priusquam vnumquodque saltem ante suum musculum aggredi. Primus autem esse potest qui postbachiali ante paruum digitum inserius id extendit, cuius tendo ex suo sinu eleuabitur, & deinde acuto cultello aut nouacula totus musculus ab vlna liberabitur, accuratè interim ab illo, qui superiori ipsius lateri committitur, quique parui digiti extensioni potissimùm famulatur, diuisus. Vbi itaque huius caput ab externo humeri tuberculo dissecueris, illum postmodum à postbrachiali liberabis, nisi appensum ipsi asseruare lubeat, quò tandem brachiale extendentium & flectentium musculorum munus conspicari valeas. Post hunc is ex sinu attolletur, qui minimos digitos à cæteris deberet abducere, cuius tendines aut tendo potius ad digitos ducendus non est, nisi ab externo humeri tuberculo is cum subsequenti iam in enarratione musculo (qui digitos mouentium decimus septimus numerabatur) libera tus fuerit. Illum autem diligenter ex suo quem nos ipsi tribuimus sinu attolles, atque ab illis, qui superiori ipsius lateri exporriguntur, diuulsum ab humero quoque resecabis, nũc sedulò animaduertens, num in tres aut quatuor ducatur, tendines, & quibúsnam digitis illi inserantur, quæque ipsorum ad digitorum radices sit commixtio. Idem in illo, qui paruum digitum præcipuè extendit, molieris, neutrum ab ipsis digitis absecans, nisi & modo subsequentem ad insertionem vsque deduxeris. Occurrent enim nunc tria illa, quæ vlna producit principia, quorum inferius, & brachiali propinquius obseruandum venit, à quo musculus, pronascitur, qui indicem & medium à pollice abducit. Huius itaque principij portionem quæ illum musculum constituit, ab vlna diuides, atque ex suo peculiari sinu eleuatum & sensim à brachiali & postbrachiali quibus fibroso nexu hæret liberatum, ad digitos vsque deduces ad amussim nunc trium illorum musculorum tendines, & insertionem perpendens, quam multò accuratiùs intueberis, quàm ego illam (quum varia sit) describere possim. Cæterùm illis à digitorum internodiis ad vngium vsque radicem resectis, qui pollicem euertunt aggredieris. ab vlna itaque reliqua tertij principij parte resecta, musculus pollicem uersus indicem euertens, ad ipsius insertionem ducetur, similiter secundi principij musculi, qui bicornem transcendunt tendinem, ad pollicem & brachiale vsque auellentur, atq. vnà cum reliquis à digitis reiicientur. Qui bicorni tendine brachiale extendit, modo prorsus est conspicuus, nisi quòd nonnihil sub musculo longiori radium mouentium occultatur. hic itaque suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur, & ipsius examinata sectione, etiam cum cæteris abiici poterit. Supersunt adhuc in externa cubiti sede duo radium in supinum agentes, qui citra sectionem etiam vt & interiores radij duces sunt conspicui, longissimi tantùm capite excepto, quòd penitùs nonnihil inter posteriorem cubitum flectentium musculum & extendentium exteriorem latitant, non tamen adeò impensè, vt non liceat ipsius capite ab humero resecto, illum ad insertionem vsque cum reliquis radium mouentibus musculis perducere. Si itaque nunc ligamentum in cubiti longitudine inter ossa positum animaduerteris, extremæ manus musculos ordine aggredi tempestiuum fuerit, ex quibus quatuor statim graciles euadunt conspicui, quos Natura tendinibus tertium digitorum os flectentibus exporrexit. Deinceps ille liberatur, qui pollicem ab indice maximè remouet, mox duo primùm pollicis internodium flectentes. Deinde tres secundũ pollicis os flectentes, quos eò diligentiùs obseruare oportet, quò magis antehac dissectionis professorib. incogniti fuerint. Hos subsequetur, qui pollicem indici proximè accommodat, dein qui paruum validissimè abducit, vt tantùm octo adhuc sint reliqui, quorum ope prima quatuor digitorum internodia flectimus. Iam digitorum articulos diuides, ligamenti & articuli speciem obseruans, & attentissimè perpendens officulorum vsum, quæ à sesaminis similitudine nomen mutuantur. Reperies enim interiori secundi pollicis articuli regione duo reliquis in manu insigniora, in hoc ibidem fabricata, vt quum in articulatione illum articulum Natura fieri voluerit, is tamen firmus esset & ad flexionem in acutissimum angulum pertinax, & obliquorum etiam motuum obscurissimè particeps. Deinde tantò minora eius classis ossa in primis reliquorum internodiis videbis, quantò in acutum magis hoc articulos Natura flecti voluit, & ipsos obliquioribus motibus quàm secundum pollicis internodium donare visum fuit. Insuper primùm pollicis articulum diuides, eiusmodi ossibus destitutum, & laxum admodum. Idem quoque in postbrachialis & brachialis ossibus experieris, at longè diligentissimè brachialis ad cubitum articulo animum accommodabis, quòd hic cartilago examinanda veniat, vlnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende obsecro, stylum imitantem processum non procerius extra sinum, quo brachiale excipitur, prominere quàm radij appendicis mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in vtroque latere formam esse, vt vnà mecum omnibus quoque similem vsum ascribas, ne quum Naturam celebrare instituis, illi inartificiosissimam constructionem, cum Galeno imponas. Recta nunc summa manu, priorem cubitum flectentium musculum suis principiis liberato, quorum exterius ex suo sinu eleuandum est, & ligamento articuli humeri ipsum continente recta sectione dissecto id à scapulæ collo adimetur, interius valido quoque cultello ab interiori scapulæ processu diuidetur, & vtroq. principio deorsum reflexo huius musculi carnosa insertio in hos humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium vsque sola manu ab subdito musculo iste prior auelletur. Vbi verò huius insertionem intuitus fueris, is appensus seruabitur, & posterior ab humero derosus ad ipsius quoque insertionem ducetur. Posteriores eadem ratione aggredieris, primùm illum qui ab humeri ceruice pronascitur liberans, ac dein illo cui scapula initium præbet, vt postmodum hoc deorsum tracto, secundum animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quando itaque hi ad insertionem producti sunt, neque vllam fibrarum insertionem animaduerteris, cubiti articulum subinde flectito & reflectito, examinaturus num vel tantillum quidem extra rectum tramitem dimoueri queat. quod quum in articulo solis ligamentis hærenti. & iam propemodum luxato obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc vestito? Vt tamen hæc omnia exactiùs rimeris, ossa inuicem seiungenda sunt, non solùm humeri cum vlna articuli gratia, verùm & radij cum humero, & radij rursus cum vlna.

De Administratione venarum, arteriarum, & neruorum manus.

A. *Administratio* venarum, arteriarum & neruorum manus.

Primùm itaq; à summo humero ad pollicis vsq; unguem in cute sectionem adeò leniter duces, vt cornosam membranam non vulneres: deinde sectionis labris inuicem diremptis, omni studio laboriscq; patientia cutem à carnea membrana ita auferes, vt adipem omnem membranæ adhærere sinas, studioseq; expendas, ne venam quampiam aut neruulum cuti connexum sinas. & si fortè aliquem ramũ cuti exporrectum negligentia diuiseris, atque cũ cute aliquousque à carnea membrana seiunxeris, illũ à cute sedulo reseca, & carneæ membranæ, ita atq; prorepebat, obtendito, ac dein cutem, quemadmodũ cœpisti, adimito, nullibi cutis aliquid, neque in brachio, neque in cubito, neque in manu extrema relinquens. Iam venulas & neruulos obseruabis, duræ membranæ qua brachium attollentem integit musculum oblatos: dein primum neruum brachij, qui carnosæ membranæ aliquousque in externa brachij sede exporrigitur, dein ramulum tertij nerui inter musculum brachium attollentem, & eum qui brachium pectori adducit, in carneam membranam hic in anteriori brachij sede disseminatum. In posteriori autem brachij sede & inferiori regione externi lateris brachij neruorum surculos expendes carneæ membranæ à quarto neruo brachium ingrediente deriuatos, simul cum ramo quem externæ cubiti sedi obliquè offert. Mox sexti brachium petentis nerui, seriem vniuersam expendes: ea enim tota carnæ membranæ duntaxat exporrigitur. Iam humerariæ secundum internum latus musculi brachium attollentis, egressum spectabis, & ramulos quos hinc inde donec cubiti attingat articulum dispensat. Ad cubiti autem articulum ramum obseruabis obliquè deorsum ad communis venæ constitutionem, ab humeraria diffusum: dein eum, qui secundum radium in posteriora cubiti ad paruum vsque fertur digitum, axillaris venæ ramum sibi ascisens. Ramũ verò quem humeraria rariùs ad articuli cubiti profundiora mittit, si modo ad fuerit, etiam citra sectionem expendes, axillaris venæ portioni animum ccommodans, quæ sub media longitudine brachij carneam membranam subit. Hanc enim ramum ad communis venæ constitutionem promere cernes: dein alios ipsius ramos secundum vlnam, seu inferiorem cubiti regionem ad brachiale ferri spectabis, & etiam animaduertes huius portionis soboles per interiorem cubiti sedem variè admodũmq. implicite ad brachiale vsque & manus volam excurrentes. Præterea communis venæ seriem vniuersam quoq. intueberis, ad secundi brachiũ petentis nerui propagines animum dirigens, quæ ab illo producuntur, simulatque in cubiti articulo carneam membranam ex alto adit: ad hæc ramum quarti nerui etiam spectabis, qui externæ cubiti sedi ad brachiale vsque spargitur. Neruos autem digitos implicantes, aliquo pacto etiam modo cernis, verùm magis conduxerit, eos tum primum expendere, quum radices ipsorum ad digitos vsque perduxeris. Postquam itaq. hæc omnia non resecta adhuc carnea membrana diligenter non sine magno vsu spectaueris, carneam membranam vnà cum ipsi annexis venis & neruis à succumbentibus musculis auferes, ac mox musculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipsius vsque insectionem ab illis quibus adnascitur partibus, liberabis. idem & in illo molieris, qui brachium attollit, & qui scapulam mouentium primus & secundus habentur, dein clauiculam à summo humero resecabis, & musculum auferes à pectoris osse & clauicula mãmillari capitis processui insertum, & eum qui à scapula ossi v imitanti implantatur, & eum quoque qui à prima pronatus costa, transuersis processibus ceruicis vertebrarum inseritur. Cæterùm, quum hos adimis musculos parum curandum est, num illos auferas illæsos, parúmq. vulneratos. hic enim non musculorum, sed vasorum natura venit discenda: & perpetuò cauendum est, ne vas non autem musculus vitietur. Si itaque ad hunc modum accuratè hos musculos ademeris, in ceruicis vertebrarum latere neruorum radices seriésq. eleganter occurrent, qui ab illis prosiliunt vertebris: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obseruabis, à quo seriatim cuiusque nerui digestionem persequeris. Ac primus occurrit qui musculo brachium attollenti præcipuè offertur: deinde secundus & tertius. quorum seriem commodiùs spectabis, si capita musculi cubitum flectentium anteriori illine vnde prodeunt, liberaueris, atque à subdito illi musculo ad insectionem vsque ipsius detraxeris. Mox enim ita præter secundi & tertij nerui ad brachiũ ingressum, etiam quarti & quinti & sexti nerui, & dein arteriæ & axillaris & humerariæ venarum ingressum adinuenies, sensímq. singulorum seriem sequeris, quæ in secundo neruo obseruatu est prompta, & tertij quoque nerui series ad cubiti vsque articulum in propatulo est vti etiam & quinti nerui & sexti. Quartus autem neruus qua secundum brachij os versus externum illius tuberculum retorquetur, non occurrit, nisi obliquè secundum nerui ductum musculos cubiti extensionis autores dissecueris, neruſq. progressum ita vitatis musculis persequutus fueris. Vbi autem hunc ad externum cubiti articuli latus vsque deduxeris, ramósq., quos hactenus in progressu edidit, examinaueris, musculis ab externo humeri tuberculo principium ducentibus à sua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis musculis offeruntur, & eam sequeris propaginem, quæ tandem externæ pollicis regioni, vt & indicis quoque & medij surculos exhibet. hanc enim leni negotio reperies, si musculo attendens bifido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui propago similiter inquirenda est, quæ vlnæ exporrecta, ad brachiale vsque excurrit, & musculis ab externa vlnæ sede initium ducentibus surculos depromit. Vt verò reliquum tertij quintíq. nerui, & dein reconditæ axillaris venæ portionis & manus arteriæ in cubito extremáque manu progressũ videas, musculorum ab interno humeri tuberculo originem sumentium capita veniunt liberanda, ita enim in anteriori cubiti articuli sede venæ & arteriæ, & tertij nerui incubitum ingressus occurret: & eleuato secundos quatuor digitorũ articulos flectente musculo, ipsorum ad brachiale vsque progressum etiam obseruabis, vna cum quinti nerui (qui secundum posteriora interioris humeri tuberculi in cubitum fertur) portione vlnæ exporrecta, atq. sub medio longitudinis vlnæ ramum diducente, qui in cubiti exteriora reflexus externa sedi parui digiti & anularis & medij surculos offert: quem leui negotio, quum in superficie propemodum ducatur, adinuenies. reliquum verò quinti nerui & tertij progressum reperies, si transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum diuiseris, ac dein exiguo cultello venæ arteriæ, & eorum neruorum seriem ad extremos vsque digitos perduxeris.

De Administratione musculorum,

tibiam mouentium.

Tibiam mouentium. Ab ilium ossis summo ad medium vsq. tibiæ longa ducetur sectio, cutem, adipẽ, & carneam membranam diuidens, absq. omni enim arte cutis cum carnea membrana laniorũ artificio ad mediam vsq. tibiæ longitudinem attollenda est. Mox secundum femoris longitudinem in interna ipsius parte obseruabitur, sexti musculi membrana seu tendo, quem cutis modo à subiectis liberare cõuenit. eius igitur parte quæ anteriorem femoris sedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoq. quæ posteriorem sedem integit, similiter versus externũ latus dirimere necessum est, quo manu transuersim inter ipsius tendinem & septimum musculum interiecta, & sursum deorsũmq. mota, tendinis insertionem & musculi quoq. originem intuearis. Vbi originis locum inueneris, nouacula, aut cultello, hanc ab ilium ossis spina abscecabis, & illam digitis attollens, ad tibiã vsq. totum musculum auelles, accuratè tendinis istius ampliſſimi naturam & carnosam huius musculi partem inspiciens, & musculũ à sua insertione pendentem relinquens, quo postea ipsius functio rectiùs innotescat. Post hunc primi musculi caput, ab anteriori summaq. ossis ilium parte cultello liberabis, & ipsius capite digitis apprehenso, absq. negotio ad insertionem vsque à subditis diuelles. Mox nouacula à pubis ossi qua id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu committebatur, secundi musculi initium dirimes, & illo similiter digitis apprehenso, musculum vniuersum ad insertionẽ vsq. perduces. Iam nonum aggredi liceret, verum commodiùs feceris, si uerso crure illos, qui à coxẽdies osse oriuntur, priùs administraueris. Quod vt rectè succedat, necesse est insignẽ musculũ, qui alteram natem constituit, auferre, quia spina ossis coccygis & posteriori parte ossis illum spinæ enatus, magno femoris processiu potissimum inseritur, femur, vti suo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius musculi carneum principiũ ab illis vnde procedit ossiũ sedibus est abradendum, vt subditis musculis quoq. eleuatum, in latus commodè reflecti possit. Aliàs enim ex coxendicis ossis appendice, pronati musculi sese suis capitibus non ostenderent, quæ sua exortus serie iam veniũt ditimenda. Cæterùm vt exactiùs voti compos fias digitis in posteriori femoris sede, adhibita quoq. si voles retusiori nouacula, musculos inuicem seiunges, vt capitum mutuo incumbentium crassitiem leuiori cura coniectari liceat. Quod vbi præstiteris, vtrunq. à coxendicis osse abscecabis, & tertij capite in manum sumpto ad ipsius insertionem à subditis detrahes. Quũ verò quarti etiam musculi caput similiter diuellis, sedulò attendẽdum est illi carnosæ parti, quæ à femore pro nata, quartum auget. Hæc enim cultello à femoris osse liberanda est, priusquam totus musculus ad insertionem perduci possit. Iam quintus Galeni musculus erat dissecandus, verùm noster ipsi incumbens sese adeò manifestè offert, vt admodum naturæ artificiũ admiraturus sis, quæ illũ sinum tam affabrè exculpsit, vt tertius musculus in illo repositus vnà cũ hoc, ac si vnus ambo essent, à Galeno auulsus fuerit, quapropter huius quoq. capite ab ossis coxendicis appendice liberato, totus musculus ad suam quoq. insertionem detrahetur. In præsentia quintus Galeni musculus se ad amussim in lateribus, & posteriori sede ostendit. Verùm quia femoris motibus subministrat, opportuniùs in femur agentiũ musculorum sectione administrabitur. Quanquam nihil etiam prohibeat ipsius capite nerueo à coxendicis appendice liberato illud deorsum trahere, transuersisq; sectionib. ab illo, qui ipsi in anteriori sede adnascitur musculo, diuidere. Vt simul & huius, & carnosæ illius partis insertionẽ ortúmq; intuearis. Verso nunc crure, noni musculi principium altiùs nonnihil inter quosdam femoris motores reconditum ab ossis coxendicis tuberculo separabis: quod vbi digitis attraxeris, ad patellam vsq. citra sectionem adimetur, & liuida ipsius substantia, quæ sinui octaui est septimi musculi insidet, vnà cum ipso sinu spectandã sese exhibebit. Hoc ad patellam relicto, septimi musculi exortũ ab osse sedulò derades, & musculi principio sensim in exteriora reflexo, ab octauo musculo illum ad patellam vsque liberabis. Octauum verò operosiùs à femore deradere conuenit, quum vndiq. ferè ossi adnascatur: vbi tamè ad patellam vsq. abrasus, atq. vnà cum septimo & nono à femoris osse reflexus erit, operepretium feceris, si singulorum musculorum motum expenderis, quod pari ratione atq. in aliis musculis præstiturus es, illorum scilicet capitibus ad sedes vnde pronascuntur attractis. Verùm hic tibiæ motus propter frequentia in genu & femore vulnera tibi tantus esse debet, vt pede à tibia abscecto, & tibiæ carnibus quam possis examussim citra horũ musculorum læsionem ademptis, ipsos aggredi debeas. Neq. sanè pedem cum tibiæ carnibus ademptum esse sat est, imò nihil æquè conducet, atq. omnem carnem coxendicis articulo incumbentem vnà auferre, ne femoris motus tibi cum aliis anatomicis in hoc opere illudat. Nudo enim articulo semper vnà intuebere num femoris caput vel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus præter rectã flectionem extensionemq. tibiam immoto femore, aliam nullam moliri conspicaberis, expende quanto minus id in nobis tibia præstet, quum tot carnibus vndiq; femur circumuestitur. Porrò extendentium tendinum permixtio nouacula inquirenda venit: vt scilicet intuearis, quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit cuiusmodi patellæ in illo tendine nexus sit: ac demum qui nullius ligamenti beneficio, imò nullius prorsus corporis interuentum patella femori innitatur.

Femur mouentium. Vide in sequentibus, sub signo ☉.

Pedem mouentium. Vide in sequentibus sub signo ☽.

Venarum, arteriarum & neruorum. Vide in sequentibus signum ♂.

Musculorum — *Administratio* seu sectio cruris: & vel

De Admini-

De Administratione musculorum,

femur mouentium.

Eorum, qui femoris motibus præsunt musculorum administrationem, ab extendentibus meritò in illo crure, in quo tibiæ motores aggressus es, exordieris. Assumpta itaq. ex minus fragili ferro nouacula, quæ ossis impetum aliquando sustinere possit, primi musculi caput (si modò dum mouentes tibiam musculos dissecares, illud non abstuleris) ab osse coccyge & ilium ossis dorso transuersis sectionibus niteris abradere, quousq. in secundum musculum incidas. Quando autem vniuersi musculi principium ab osse derasum erit, licebit hoc reflectere, & solis manibus (nisi nouacula quoq. vti voles) à subditis partibus ad magnum vsq. femoris processum liberare. Quod vbi præstiteris ipsius longam intueberis insertionem, procul etiam sub magni femoris processus radice descendentem. Hæc enim non vulgariter venit perpendenda, vti neq. huius musculi forma substantia, fibrarum ductus, & manus vel absessuum duntaxat nomine, quos crebrò in ipso, & præcipuè iuxta magnum processum in illius tendine indicimus. Secundus dein pariter ab ilium osse nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoq. principium vnà adimatur, exortus enim continuitas, quæ linea duntaxat interstingitur, vtrunq. musculum vnà facilè auferri finit. Vbi itaq. sensim reflexo secundi musculi initio, & transuersis semper secundum ilium ossis dorsum factis sectionibus ad tertij musculi principium deueneris, secundus iam totus venit reflectendus & manibus attractus ad insertionem vsque à tertio diuellendus. Tertius quoq. eadem ratione ab ossis ilium dorso post secundum abradetur: atq. hoc ad ipsius etiam insertionem de ducto, quartus ab ossis sacri lateribus cultello auertur, & manibus apprehensus, ad magnum vsq. femoris processum à ligamento, cui innititur ex coxendicis articulo dirimetur. Facilima enim horum postquā primum administraueris, est aggressio, qua obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes quatuor abiicere. Quintum post hos musculum à coxendicis ossis infima sede, & pubis osse acutiori nouacula simul totum callidè abrades, & ad suam in femur insertionem illum perducens eam accuratè obseruato, non neglectis ipsius inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarúmq. ductus differentia. Animum etiam dum hunc præscindis accommoda, ne simul quoq. octauum musculum tanquam quinti partem incautus auferas. Quinto itaq. à femore resciso, acutiori cultello à lateribus corporum vndecimæ, & duodecimæ thoracis vertebrarum, & trium primarum lumborum, sexti musculi caput venit liberandum, & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruum vsq. femoris processum à subditis est dirimendus: quod si voles, solius manus ope perfeceris, nisi fortè & hunc musculum, quum dorsum mouentes administrares, iamdudum inspexeris. Postquam verò ipsius tendinum, & quo semper pubis os fertur, sinum indagaueris, septimus opportunè aggredietur. Hunc itaq. nouacula transuersis ductis sectionibus, ab interna ossis ilium sede ad coxendicis vsq. os quà descendit erades, & musculo manibus eleuato, ad minorem vsq. femoris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes: non præterita interim, sinus sui quò deducitur, inspectione. Mox octauum transuersa linea à pubis osse abscetum vsq. ad insertionem, quæ similiter suo principio lata est, diuelles: obseruans interea, ne nonum quoq. imprudens adimas. Duo qui adhuc supersunt musculi, quoniam pubis ossa dum vesicæ & sedis spectares musculos dirempta sunt, atq. iam vnum tantùm crus, in quo tibiam mouentes musculi administrabas, ad manum habes facilè secabuntur. Nonum itaq. & decimum à pubis osse & coxendicis abrades, & ipsorū connexum & in maioris femoris processus, sinum ac implantationem examinabis, nequaquam perfunctoriè prætériens decimi reflexum, & quæ ad huius latera vndiq. nascitur musculosam substantiam cum decimo musculo ad insertionem vsque exporrectam. Quum hos femur circumuertentes resecueris, membrana se spectandam offert, totum pubis ossis foramen comprehendens, & hoc loco sibi vtrinq. incumbentes musculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis ossis processu, in quinti sacri ossis latus durum ligamentum produci contueberis, cui quartus femur mouentium musculus innitebatur, quodque hæc ossa firmiùs committit. Deinde aliud iamdudum sese obtulit ab eodem sacri ossis latere, cui nuper dictum inseritur, enatum, atque in posteriorem, illiq. elatiorem coxendicis ossis appendicis sedem insertum.

κ. *Administratio* musculorum femur mouentium

Tempestiuum itaq. erit, à musculo quatuor digitorum secundum internodium, flectente ligamentum illud abradere. Deinde sedulò à calcis osse musculus ille liberabitur, qui paruū digitum in externum latus abducit, & statim ille, qui pollicem in internum latus à cæteris digitis amouet, vt musculus quatuor digitorū secundū articulum flectens sese offerat, isq. à calcis osse liberari queat, ac postmodum ad digitorum radices duci. In tendinū verò ipsius administratione pari modo vt in manu fieri præcepimus, cultello exiguo transuersum digitorum ligamentum secundum ipsius longitudinem diuides, ac deinde qualiter subditos tendines transmittant, atq. in secūdos articulos interantur spectabis, sectionem rursus ad tibiæ posteriora conferens. Iam enim in poplite latitans musculus adeò pulchrè occurrit, vt ipsius naturā non minùs atq. ego illam describere possim intueri valeas, & non oscitanter animaduertere integrum sit, num vel minimū tibiæ flexioni opitulari queat. Hæc intuitans illum à genu orticulo liberabis: & nisi articulum ad ligamentorū inspectionem seruare propositū sit, nihil prohibet à tibia femur liberare, quo commodiùs tibiam & pedem postmodum pertractes. Absecto igitur aut relicto, vt lubet, femore, musculū secundum pollicis flectens internodium, suo principio liberatum à subditis ad calcem vsque detrahes. Deinde & illum quoque similiter auelles, qui tertium quatuor digitorum os flectit. Vt iam vtroque ad suos sinus deducto, transuersa ipsorū ligamenta longa sectione diuidere, ac postmodum ipsorū Xliteræ instar in cubitum examinare liceat. Ille enim è vestigio obuius est, quum ex suis finibus detractos tendines, à pedis planta deorsum reflectis: neq. ita duntaxat in cubitus ille conspicitur, imò etiam portiūcula se offert à musculi pollicem flectentis tendine illi admixta tendini, qui tertium indicis internodiū flexurus est. Quinetiam hac administratione occurrūt musculi quatuor digitos pollici adducentes, quos à calcis osse liberatos, atq. ad insertionem perductos, vnà cū tendinibus, quibus illi porriguntur, adimere conuenit, vt carnea moles primos digitorū articulos flectens, inspiciatur: quam ex tuo arbitratu, aut prorsus à pedij ossib. abrades, aut illis connexam sines. Iam musculus, qui adhuc in posteriori tibiæ sede reliquus est, quíq. pedis motib. famulatur, à fibula & tibiæ osse, & horum membraneo ligamento ad posteriorē vsq. interni malleoli sedem liberabitur, ac peculiari ipsius transuerso ligamento longa sectione diuiso, ad insertionē vsque musculus ille ducetur. Cæterùm iam opportunum est, & anteriores tibiæ musculos aggredi, atque hic omniū primum transuersum ligamentū sectione per longum facta diuidere conuenit. In quo opere magna tendinum congeries sese exhibebit, quorū (vt singulos ordine intuearis) primum tendinem attolles, pedem mouentium sexti. Huius musculi caput aliorum musculorum modo, ab exortu liberatū ad insertiorem vsque ducendum est, quod mediocri fit negotio, si vtrinque musculi latera ab ipsi connatis cultello aut nouaculo diuiseris. Post hunc totus sese ostendit quatuor digitos extendens, musculus: vbi hic à tibia liberatus ad insertionē ductus erit is aggredietur, qui pollicem extendit, quem similiter à tibia liberatū ad insertionem ducere expedit. Supersunt in tibia duo pedis motibus famulantes musculi, qui fibulæ exporrigitur. Horū sectio à ligamentis transuersi inter calcem & fibulam positi, dissectione inchoabitur, & deinde tendinibus eleuatis, vniuersum musculorū corpus à fibula dirimetur, vt postmodum ipsorum insertionem liquidò videas ac demū musculos, qui superiorem pedis sedem occupant, suis principiis liberatos, ad insertionem perducas, atque ita vniuersæ musculorum fabricæ, summam manum imponas.

λ. *Administratio* musculorū, pedem mouentium.

De Administratione, venarum, arteriarum, & neruorum cruris.

Administratio venarum, arteriarum, & neruorum cruris:

Cæterùm priusquam cruris neruos & vasa inquires, etiam diligenter obseruabis neruorũ ex lateribus thoracis vertebrarum prosilientium distributionem, quam tunc demũ oportunè inuenies, quum sedulò illorũ distributione perlecta musculorum dissectionem spectissimam habes, qua hic non minùs indiges, quàm ante musculorum administrationem absolutissima ossium cognitione. Quum itaq. ad lumborum vertebras vsque deuentum erit, ab inguine ad pedis vsque pollicem similiter atq. in manu sectionem duces: cutem ad carneam vsq. membranam diuidens: vt dein vniuersam cruris & pedis cutem illæsa carnea membrana, & venis, & arteriis, & neruis inter hanc, & cutem excurrentibus ad carneam membranam relictis cõ modè (licet laboriosè) auferas, ac mox quatuor neruorum crus petentium radices exortũsq. inuenias, quos reperies neruos è lumborum vertebris, & sacro osse prosilientes, secundũ ipsorum seriem subsequendo. Deductis autẽ ad crus quatuor neruis, primi nerui sobolem obseruabis, carneæ membranæ in externa femoris sede exporrectam. dein secũdi nerui sobolem in anteriori femoris sede ad carneam mẽbranam diffusum. atque hic venam obseruabis per femoris & tibiæ interiora ad pedis vsq. summum simul cum illius rami sobole exporrectam. Tertij nerui sobolem carneæ membranæ oblatã inuenies, si inguini animũ adhibueris. Vt autem quarti nerui ramum, in carneam membranam diffusum, inuenias, primũ femur mouentium musculũ ab ilium osse & sacro coccygeq; ad insertionem vsque liberabis, mòxque quarti nerui truncum, cúmq. ramum spectabis. Quo inuento etiam ramũ quarti nerui in carneam membranam iuxta poplitem, femorisque humiliora diffusum absque sectione inquires, & dein quarti nerui ramos tibiæ cuti multifariam simul cũ venis depromptos, in carnea membrana perueſtigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello per musculos quæres, quod & in secũdo & tertio facies, quanquam cum tertio etiam arteriæ & venæ propagines inueniendæ sint, quæ per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes dissectis vitiatisque musculis sensim adinuenies, & ipsarum obseruatis ramis progressum eorundem sequeris, quà secundũ femoris os retorquentur, ac poplitem vnà cũ quarto neruo adeunt. Atq. vbi tria hæc venam scilicet arteriam & neruum repereris, qui in poplite diuidantur perueſtigabis, & musculis ligamentisq. variè dissectis, vniuersam ipsorum seriem discres: quod sanè feceris facilè, quanquam laboriosè, si modò horũ distributione sedulò prælecta, & meæ de humani corporis fabrica Epitomes tabulis ob oculos positis, exactam ossium musculorúmque cognitionem habueris. Est enim in hominis partibus accuratè discendis, diligens ordinis habenda ratio.

De Spiritibus, in genere & specie.

Spiritus differẽtię in

- *Genere*, sumuntur à
  - *Causis*
    - *Internis*: materia scilicet & forma. Sic spiritus est substantia aerea, animata, ex tenuissima quaque sanguinis parte producta.
    - *Externis*: scilicet fine seu vsu. Sic spiritus vitam, &c. præstat.
  - *Accidentibus*: nempe
    - *Qualitate*: Sic Spiritus est
      - *Dilucidus.*
      - *Clarus.*
      - *Tenuis.*
      - *Subtilis.*
    - *Quantitate*. Sic spiritus est triplex, &c.
    - *Loco*. Sic spiritus, in corde, cerebro & hepate continetur.
- *Specie*, est triplex:
  - *Animalis*, in ventriculis cerebri cõtinetur, & per neruos in vniuersũ diffunditur corpus, mouendi sentiendíq; facultatem præbens. Ex vitali sursũ per arterias elato generatur, perfectius cocto & elaborato. In quem vsum reticularem plexũ, quasi varium quendam labyrinthũ, iuxta cerebrũ, natura fabricauit. Vbi enim hæc ipsa accuratè materiam elaborari vult, diutinam ei moram in concoctoriis instrumentis machinatur.
  - *Vitalis*, in corde generatur, ex inspiratione, & sanguinis vapore, qui per arterias ad cuncta corporis membra contendens, vitæ ac insiti nobis caloris causa existit.
  - *Naturalis*, in hepate fit, & ab eo per venas in totũ mittitur corpus. Ipse enim virtutẽ naturalẽ cõstituens, eius actiones benè formar, ac perficit. Generatur autẽ ex puriore, qui in hepate fit, sanguine, cui nullus cæterorum humorum commiscetur.

De Tempe-

De Temperamentorum differentiis, in genere.

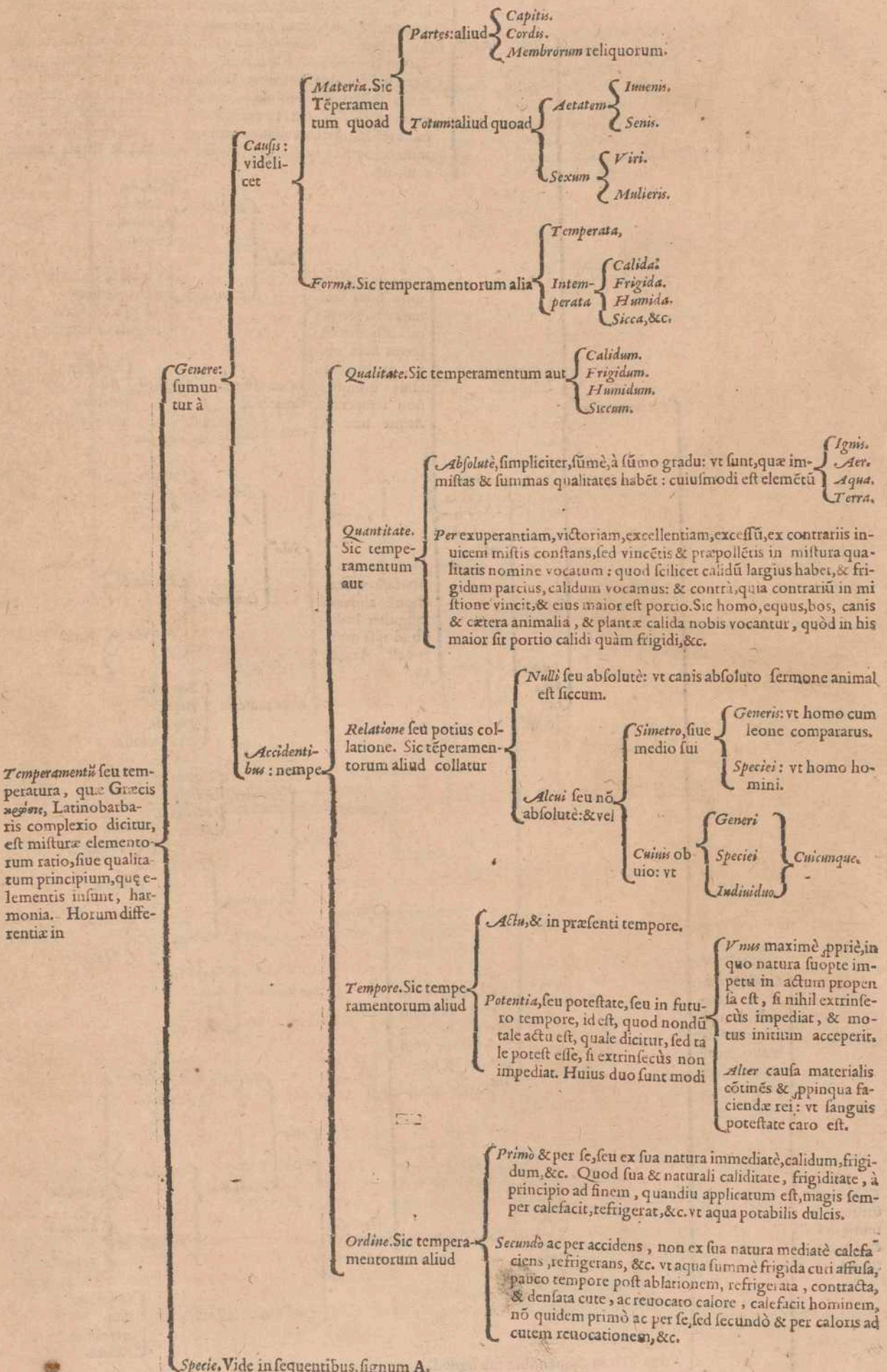

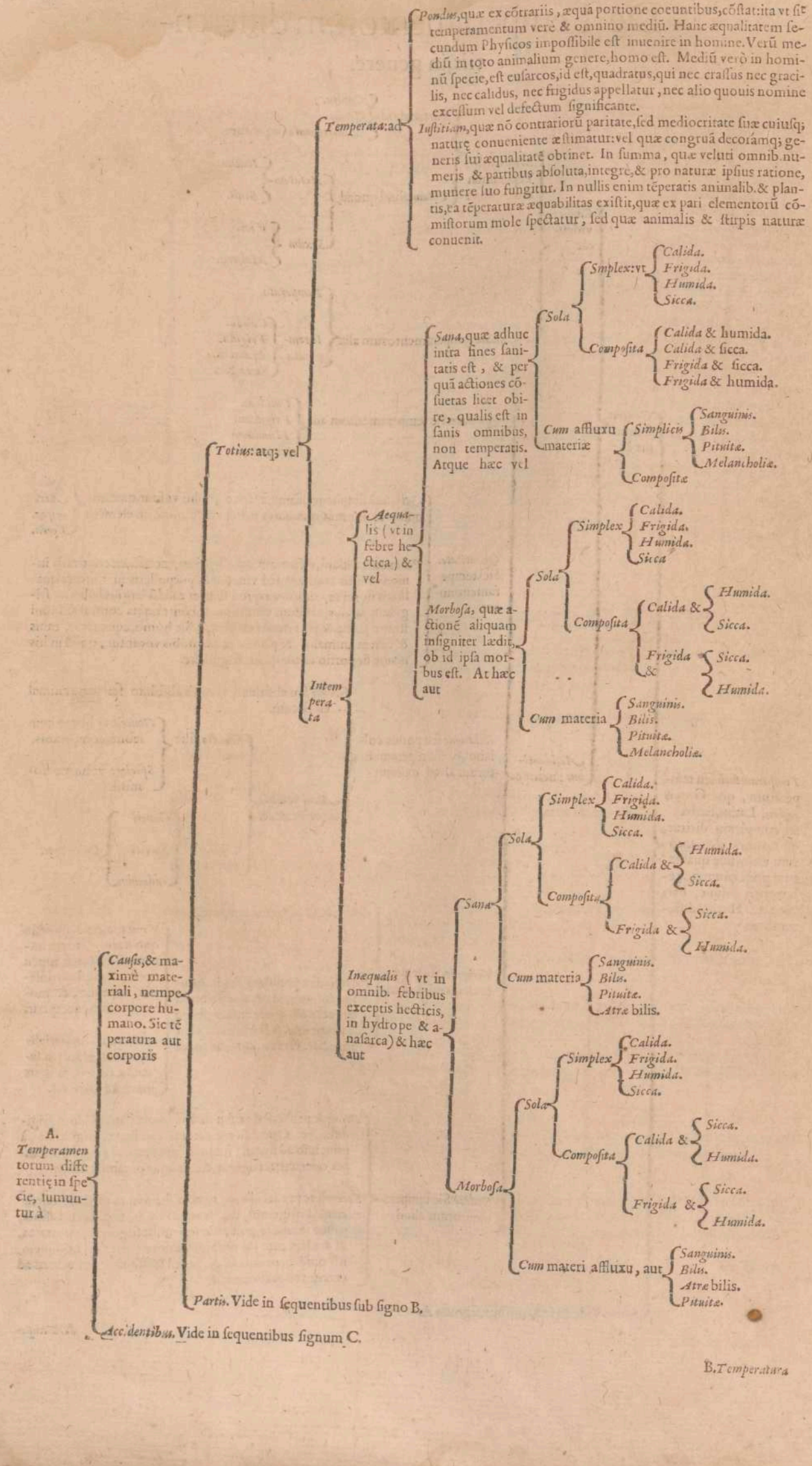

B. *Temperatura*

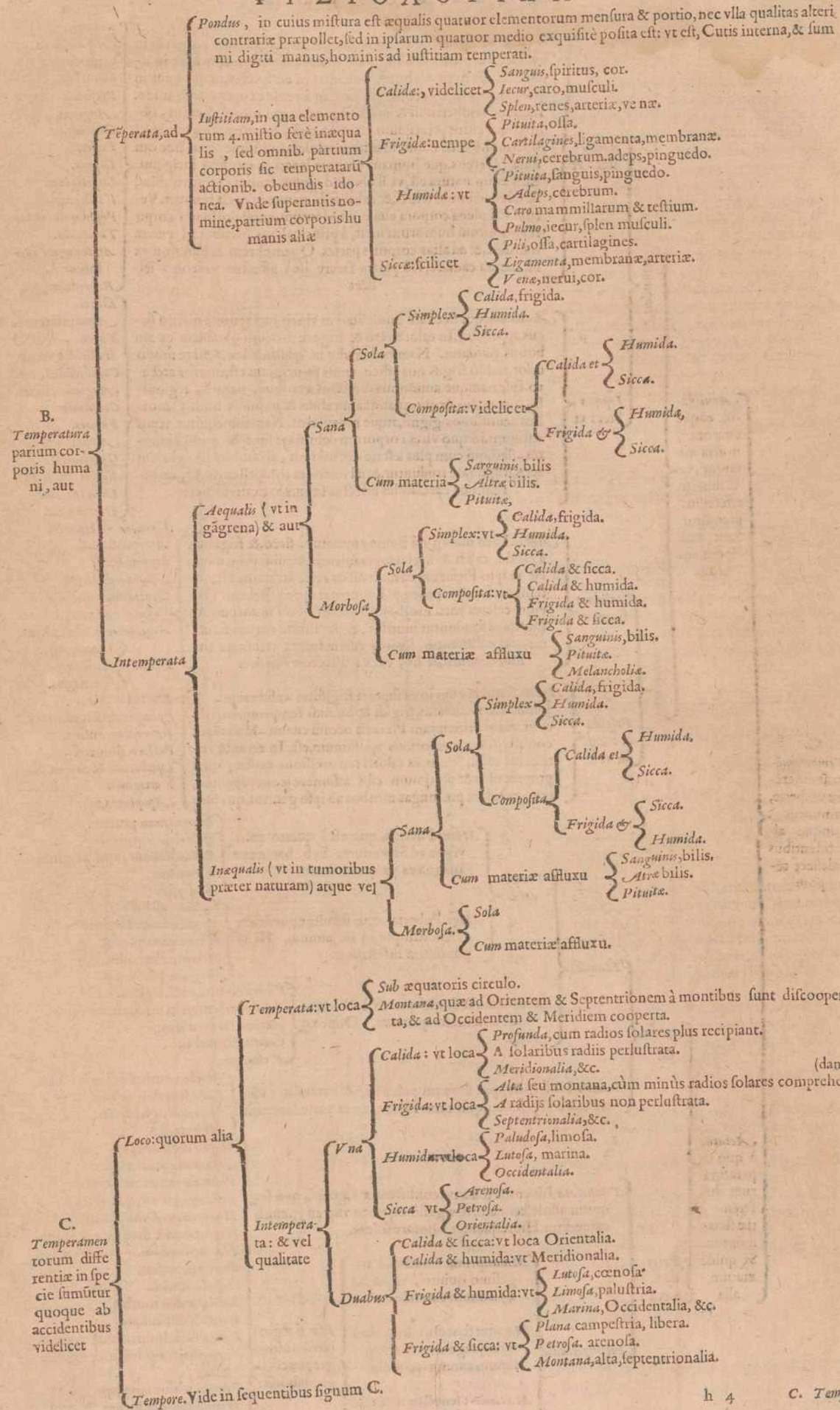
B.
Temperatura partium corporis humani, aut
Tẽperata, ad
Pondus, in cuius mistura est æqualis quatuor elementorum mensura & portio, nec vlla qualitas alteri contrariæ præpollet, sed in ipsarum quatuor medio exquisitè posita est: vt est, Cutis interna, & summi digiti manus, hominis ad iustitiam temperati.
Iustitiam, in qua elementorum 4. mistio ferè inæqualis, sed omnib. partium corporis sic temperatarũ actionib. obeundis idonea. Vnde superantis nomine, partium corporis humanis aliæ
Calidæ: videlicet
Sanguis, spiritus, cor.
Iecur, caro, musculi.
Splen, renes, arteriæ, venæ.
Frigidæ: nempe
Pituita, ossa.
Cartilagines, ligamenta, membranæ.
Nerui, cerebrum. adeps, pinguedo.
Humidæ: vt
Pituita, sanguis, pinguedo.
Adeps, cerebrum.
Caro mammillarum & testium.
Pulmo, iecur, splen musculi.
Siccæ: scilicet
Pili, ossa, cartilagines.
Ligamenta, membranæ, arteriæ.
Venæ, nerui, cor.
Intemperata
Aequalis (vt in gãgrena) & aut
Sana
Sola
Simplex
Calida, frigida.
Humida.
Sicca.
Composita: videlicet
Calida et
Humida.
Sicca.
Frigida &
Humida,
Sicca.
Cum materia
Sanguinis bilis
Atræ bilis.
Pituitæ,
Morbosa
Sola
Simplex: vt
Calida, frigida.
Humida.
Sicca.
Composita: vt
Calida & sicca.
Calida & humida.
Frigida & humida.
Frigida & sicca.
Cum materiæ affluxu
Sanguinis, bilis.
Pituitæ.
Melancholiæ.
Inæqualis (vt in tumoribus præter naturam) atque vel
Sana
Sola
Simplex
Calida, frigida.
Humida.
Sicca.
Composita
Calida et
Humida.
Sicca.
Frigida &
Sicca.
Humida.
Cum materiæ affluxu
Sanguinis, bilis.
Atræ bilis.
Pituitæ.
Morbosa.
Sola
Cum materiæ affluxu.
C.
Temperamentorum differentiæ in specie sumũtur quoque ab accidentibus videlicet
Loco: quorum alia
Temperata: vt loca
Sub æquatoris circulo.
Montana, quæ ad Orientem & Septentrionem à montibus sunt discoperta, & ad Occidentem & Meridiem cooperta.
Intemperata: & vel qualitate
Vna
Calida: vt loca
Profunda, cum radios solares plus recipiant.
A solaribus radiis perlustrata.
Meridionalia, &c.
Frigida: vt loca
Alta seu montana, cùm minùs radios solares comprehendant.
A radijs solaribus non perlustrata.
Septentrionalia, &c.
Humida: vt loca
Paludosa, limosa.
Lutosa, marina.
Occidentalia.
Sicca vt
Arenosa.
Petrosa.
Orientalia.
Duabus
Calida & sicca: vt loca Orientalia.
Calida & humida: vt Meridionalia.
Frigida & humida: vt
Lutosa, cœnosa.
Limosa, palustria.
Marina, Occidentalia, &c.
Frigida & sicca: vt
Plana campestria, libera.
Petrosa. arenosa.
Montana, alta, septentrionalia.
Tempore. Vide in sequentibus signum C.

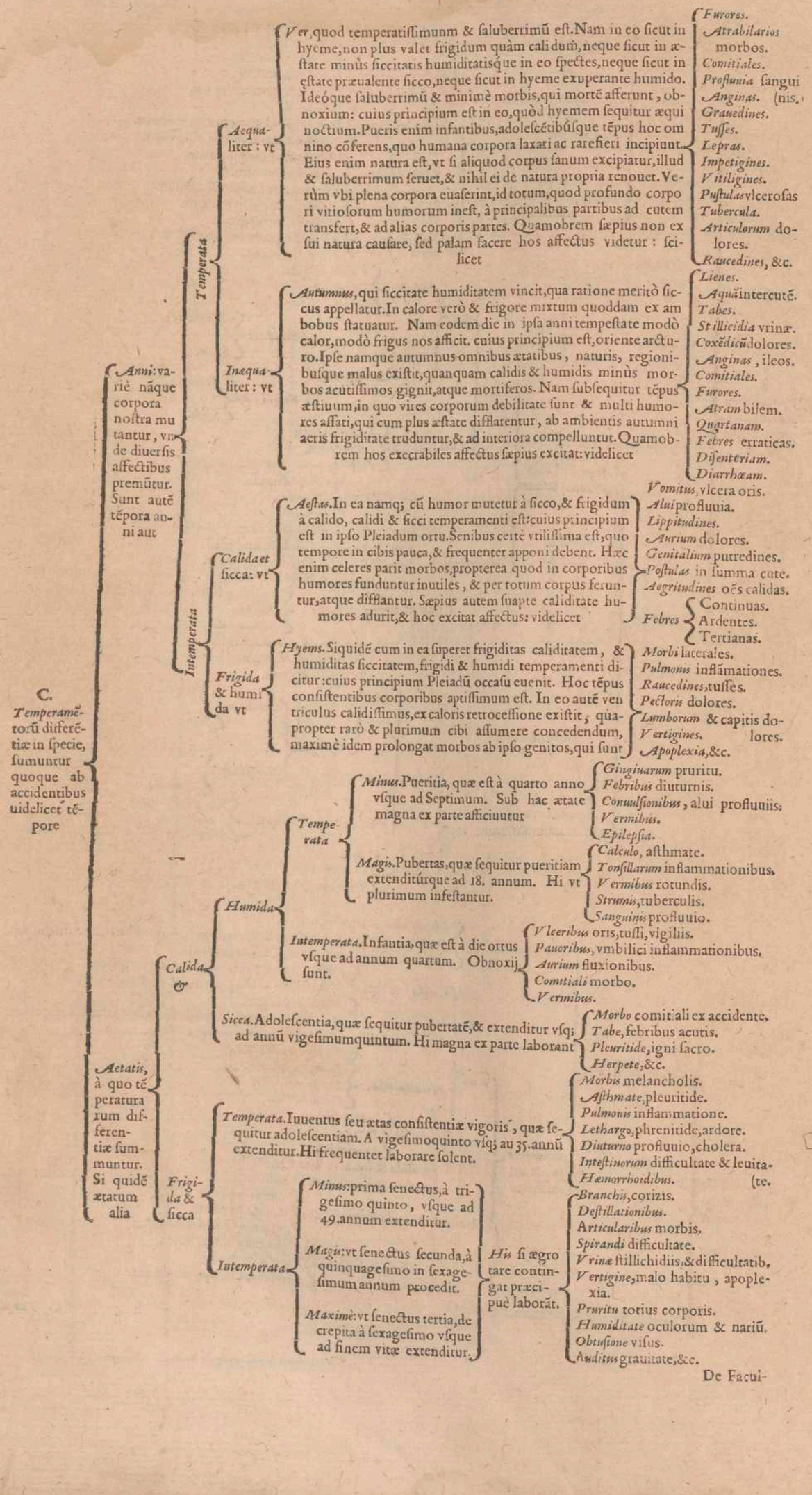
C. Temperamẽtorũ differẽtiæ in ſpecie, ſumuntur quoque ab accidentibus uidelicet tẽpore
Anni: variè nãque corpora noſtra mutantur, vnde diuerſis affectibus premũtur. Sunt autẽ tẽpora anni aut
Temperata
Aequaliter: vt
Ver, quod temperatiſſimum & ſalubertimũ eſt. Nam in eo ſicut in hyeme, non plus valet frigidum quàm calidum, neque ſicut in æſtate minùs ſiccitatis humiditatisque in eo ſpectes, neque ſicut in æſtate prævalente ſicco, neque ſicut in hyeme exuperante humido. Ideóque ſalubertimũ & minimè morbis, qui mortẽ afferunt, obnoxium: cuius principium eſt in eo, quòd hyemem ſequitur æqui noctium. Pueris enim infantibus, adoleſcẽtibúſque tẽpus hoc omnino cõferens, quo humana corpora laxari ac rarefieri incipiunt. Eius enim natura eſt, vt ſi aliquod corpus ſanum excipiatur, illud & ſaluberrimum ſeruet, & nihil ei de natura propria renouet. Verùm vbi plena corpora euaſerint, id totum, quod profundo corpori vitioſorum humorum ineſt, à principalibus partibus ad cutem transfert, & ad alias corporis partes. Quamobrem ſæpius non ex ſui natura cauſare, ſed palam facere hos affectus videtur: ſcilicet
Furores.
Atrabilarios morbos.
Comitiales.
Profluuia ſangui
Anginas. (nis,
Grauedines.
Tuſſes.
Lepras.
Impetigines.
Vitiligines.
Puſtulas vlceroſas
Tubercula.
Articulorum dolores.
Raucedines, &c.
Inæqualiter: vt
Autumnus, qui ſiccitate humiditatem vincit, qua ratione meritò ſiccus appellatur. In calore verò & frigore mixtum quoddam ex ambobus ſtatuatur. Nam eodem die in ipſa anni tempeſtate modò calor, modò frigus nos afficit. cuius principium eſt, oriente arcturo. Ipſe namque autumnus omnibus ætatibus, naturis, regionibuſque malus exiſtit, quanquam calidis & humidis minùs morbos acutiſſimos gignit, atque mortiferos. Nam ſubſequitur tẽpus æſtiuum, in quo vires corporum debilitate ſunt & multi humores aſſati, qui cum plus æſtate difflarentur, ab ambientis autumni aeris frigiditate truduntur, & ad interiora compelluntur. Quamobrem hos execrabiles affectus ſæpius excitat: videlicet
Lienes.
Aquã intercutẽ.
Tabes.
Stillicidia vrinæ.
Coxẽdicũ dolores.
Anginas, ileos.
Comitiales.
Furores.
Atrãm bilem.
Quartanam.
Febres erraticas.
Diſenteriam.
Diarrhœam.
Intemperata
Calida et ſicca: vt
Aeſtas. In ea namq; cũ humor mutetur à ſicco, & frigidum à calido, calidi & ſicci temperamenti eſt: cuius principium eſt in ipſo Pleiadum ortu. Senibus certè vtiliſſima eſt, quo tempore in cibis pauca, & frequenter apponi debent. Hæc enim celeres parit morbos, propterea quod in corporibus humores funduntur inutiles, & per totum corpus feruntur, atque difflantur. Sæpius autem ſuapte caliditate humores adurit, & hoc excitat affectus: videlicet
Vomitus, vlcera oris.
Aluiprofluuia.
Lippitudines.
Aurium dolores.
Genitalium putredines.
Puſtulas in ſumma cute.
Aegritudines oẽs calidas.
Febres
Continuas.
Ardentes.
Tertianas.
Frigida & humida vt
Hyems. Siquidẽ cum in ea ſuperet frigiditas caliditatem, & humiditas ſiccitatem, frigidi & humidi temperamenti dicitur: cuius principium Pleiadũ occaſu euenit. Hoc tẽpus conſiſtentibus corporibus aptiſſimum eſt. In eo autẽ ventriculus calidiſſimus, ex caloris retroceſſione exiſtit, quapropter rarò & plurimum cibi aſſumere concedendum, maximè idem prolongat morbos ab ipſo genitos, qui ſunt
Morbi laterales.
Pulmonis inflãmationes.
Raucedines, tuſſes.
Pectoris dolores.
Lumborum & capitis dolores.
Vertigines.
Apoplexia, &c.
Aetatis, à quo tẽperaturarum differentiæ ſummuntur. Si quidẽ ætatum alia
Calida & humida
Temperata
Minus. Pueritia, quæ eſt à quarto anno vſque ad Septimum. Sub hac ætate magna ex parte afficiuntur
Gingiuarum pruritu.
Febribus diuturnis.
Conuulſionibus, alui profluuiis.
Vermibus.
Epilepſia.
Magis. Pubertas, quæ ſequitur pueritiam extenditúrque ad 18. annum. Hi vt plurimum infeſtantur.
Calculo, aſthmate.
Tonſillarum inflammationibus.
Vermibus rotundis.
Strumis, tuberculis.
Sanguinis profluuio.
Intemperata. Infantia, quæ eſt à die ortus vſque ad annum quartum. Obnoxij ſunt.
Vlceribus oris, tuſſi, vigiliis.
Pauoribus, vmbilici inflammationibus.
Aurium fluxionibus.
Comitiali morbo.
Vermibus.
Sicca. Adoleſcentia, quæ ſequitur pubertatẽ, & extenditur vſq; ad annũ vigeſimumquintum. Hi magna ex parte laborant
Morbo comitiali ex accidente.
Tabe, febribus acutis.
Pleuritide, igni ſacro.
Herpete, &c.
Frigida & ſicca
Temperata. Iuuentus ſeu ætas conſiſtentiæ vigoris, quæ ſequitur adoleſcentiam. A vigeſimoquinto vſq; au 35. annũ extenditur. Hi frequentet laborare ſolent.
Morbis melancholis.
Aſthmate, pleuritide.
Pulmonis inflammatione.
Lethargo, phrenitide, ardore.
Diuturno profluuio, cholera.
Inteſtinorum difficultate & leuitate.
Hæmorrhoidibus.
Intemperata
Minus: prima ſenectus, à trigeſimo quinto, vſque ad 49. annum extenditur.
Magis: vt ſenectus ſecunda, à quinquageſimo in ſexageſimum annum procedit.
Maximè: vt ſenectus tertia, de crepita à ſexageſimo vſque ad finem vitæ extenditur.
His ſi ægrotare contingat præcipuè laborãt.
Branchis, coryzis.
Deſtillationibus.
Articularibus morbis.
Spirandi difficultate.
Vrinæ ſtillicidiis, & difficultatib.
Vertigine, malo habitu, apoplexia.
Pruritu totius corporis.
Humiditate oculorum & nariũ.
Obtuſione viſus.
Auditus grauitate, &c.

De Facul-

De facultatibus animalibus, in ſpecie.

Facultas eſt cauſa quædã effectrix: vel eſt cauſa actionis: & eſt vel

- *Volũtaria*, ſeu animalis, quæ in cerebro ſuum habet domicilium: atq; hæc vel
  - *Maximè* principes
    - *Separabilis* à corpore
      - *Anima* rationalis, Mens, Intelligentia, quæ diuina eſt quædam ſubſtãtia, incorporea, ſplendida, ætherea, ſimplex, impatibilis, immortalis atque perpetua, humano corpori infuſa, & ab eo per mortem & corporis diſſolutionem ſeparabilis, ad cuius productionem corporis diſpoſitionis omnino nõ coagũt, quãuis præcedere ſit neceſſariũ, & ſine ipſis corporibus informare, & ei adherere ànima nequeat, Hæc à prima hominis generatione corpori immergitur, & multo humori infunditur, à quo vires offendũtur, caligant, & obtenebrantur, non aliter quàm à lignorum viridium multitudine flamma ignis. Quò fit, vt infantes ſint nullius rationis participes. Verùm procedente tempore humore diminuto, & toto corpore aridiore redito ſeſe oſtendit, viresq; ſuas in publicum profert, vt flamma, quæ ſenſim lignorum humorem excutiens, ſe ipſam accendit, auget ac patefacit, quæ antea ferè extincta iacebat. A ſummo opifice nobis hæc data eſt, ad beatitudinem conſequendam, nempe intellectus, diuina animi poteſtas, qua homines Deo ſimiles ſunt, & Deo copulari auent. Hæc multum excellit Ratione (quæ eſt vis totius mentis & pars optima) & Memoria, vt quæ rerũ Senſibus & Rationis beneficio intellectarum fidelis ſit cuſtos. Cæterùm principium etiam à Mente ducunt prudentia & Sapientia.
      - *Voluntas*, quæ eſt libera quadam animæ facultas, id tantùm quod bonum eſt amans, & proſequendum eligens, vt ſit in excultis rerum vſu, & cognitione ingenijs de rebus huius vitæ bonis, & malis, veris & falſis, delectus, deliberatio, conſilium.
    - *Inſeparabilis*, & inhęrens corpori, & cũ beſtiis quodammodo cõmunis & vel
      - *Propria*
        - *Imaginatio*, phantaſia Hæc rerum formas oblatas protinus recipit à ſpeciebus externis: atque in anteriori cerebri ventriculo ſedem habet.
        - *Cogitatio*, æſtimatio, ratio. Hęc cõplexa examinat, format. & ratiocinando diſcurrit: vt vtilia ab vtilibus, cõmoda ab incommodis ſegregat. Formas meliùs diſponit, ſeruat, & futura etiam tuetur. Sed beſtiæ paululum futurum ſentient. Sedem in medio cerebri ventre habet.
        - *Memoria* quæ iudicata reponit, & rerum præteritarũ formas abſentes retinet. Sed beſtiæ præterita parum admodum ſentiunt. In poſtremo cerebri ventriculo reſidet.
      - *Communis*: *Somnus*. *Vigilia*. *Inſomnium*. } De quibus in tertia parte huius libri.
  - *Minùs* principes: & vel
    - *Sẽſitiua*
      - *Propria*: ſunt quinque,
        - *Viſus* à priore cerebri parte per neruorũ opticũ in oculum proficiſcitur: cuius
          - *Organũ*, Oculus, atq; huius partes
            - *Principales*, Humor criſtallinus.
            - *Miniſtrãtes*: *Humor* vitreus. *Spiritus* viſorius. *Nervus* opticus. *Membranæ*.
          - *Obiectum*. Color & Lux. Vide in ſequentibus ſub ſigno A.
        - *Auditus* à cerebro per neruum mittitur in internam auditorij meatus partem, quæ aereæ naturæ eſt, hic verò à ſono mouetur: cuius
          - *Organum* Meatus internus, vbi neruus dilatatur, Auditorius neruus. Partes omnes in meatus aufractu exiſtentes.
          - *Obiectum*. Sonus, de quo vide in ſequentibus ſub ſigno B.
        - *Odoratus*: cuius
          - *Organum*, eſt cerebri pars illa, quæ ſingularis naribus vnà reſpondet, à cerebro explanata, longa & caua, ad quam odores perduci atteſtãtur. Vel ſunt cerebri ventriculi anteriores.
          - *Obiectum*, Odor. Vide in ſequent. ſub ſigno C.
        - *Guſtus*:
          - *Organum*, Lingua & palatus, quæ à cerebro animalem facultatem per neruos quartæ coniugationis ſuſcipiunt.
          - *Obiectum*, Sapor de quo in ſequent. ſub ſigno D.
        - *Tactus*: cuius
          - *Organum*, Neruus eſt, cui tribuit natura tangendi facultatem à cerebro diſtributam. Sunt hi nerui aliis molliores & humidiores.
          - *Obiectum*, Qualitates primæ & ſecundæ, de quibus vide in ſequentibus ſub ſigno E.
      - *Communis*: *Dolor*. *Delectatio*. } De his in ſequentibus ſub ſigno F.
    - *Motiua* ſeu Motrix facultas, quæ motum ſeu facultatem mouendi vniuerſo corpori per neruos à cerebro & ſpinali medulla ortos, præſtat.
- *Minùs* voluntaria. Vide in ſequentibus ſub ſigno G.

A.

Obiectum visus Color, Lux & Lumen est. Est autem Lumen spiritalis quædam substantia, quæ sese per mediũ aerem, aut aquam, aut per corpora perspicua effundit. Color autem est extremitas corporis perspicui, in corpore terminato: id est, color est qualitas in extremitate corporis terminati siue opaci, quæ perspicuum tangit. Huius generatio apud Philosophos diuersa. Quidam enim lucem coloris, & omnium visibilium obiectũ esse sentiũt, nec colorem aliud quàm diuersam lucis terminationem in perspicuo aut opaco credunt. Sicut videre est de coloribus iridis, halonis, & pennarum in collo pauonis aut columbæ. Alij verò colorem generari aiunt ex multiformi admistione opaci cũ transparenti, cuius per se actus est, lumen productum à luce, tanquam primo colorum obiecto. Lucis autem concursum necessarium ex eo arguunt, quòd in eclipsi solis omnes colores solita priuantur venustate. Nonnulli verò colores iridis & halonis reales esse negant, nec permistione corporũ colorem fieri posse, ex eius simplicitate arguunt: sed ipsum qualitatem simplicem ex actione, qualitatum primarum in corporibus derelinqui asseuerant. Itaque ad generationem colorum extremorum, qualitatum primarum, actionem & lucis diuersam in alteratis terminationem concurrere probabile est, & hoc quidem in extremis. Medij autem colores ex diuersa extremorum permixtione fortasse fieri habent. Sunt autem colores

- *Extremi*
  - Albus.
  - Niger.
- *Medij*
  - Ruber.
  - Flauus.
  - Purpureus.
  - Cœruleus.
  - Viridis.

B.

Obiectum auditus, in corporibus

- *Animatis* & quidem
  - *Pulmonem* habentibus. Vox est. Hæc fit ab aere in pulmonibus attracto & contento, violentiùs expulso, Vel vox est, ictus aeris attracti inspiratione ad gurgulionem. fit is certa quadam proportione impulsus & ictus, quæ expirantis imaginationi respondet. Vel vox est animantis sonus, qui de instrumenti ex meatibus & officicina inspirandi attollitur: ortum habens hinc, quòd spiritus redditus percutit aerem in arteria contentum, aut ipsam arteriam. Cæterùm vox vel est
    - *Magna* & grauis, quæ fit à viribus validis multum aerem mouentibus quem non valent celeriter expellere.
    - *Parua* & acuta: quæ fit pauco aere moto, quod euenit viribus valentibus, atque angustis existentibus meatibus.
    - *Acuta* & magna, fit à viribus validis multum aerem mouentibus, qui ad vires collatus non est multus, sed potest ab ipsis vehementiùs propelli.
    - *Acuta*, si is paucus fuerit aer, ad vires collatus.
    - *Parua*, si simpliciter fuerit paruus aer.
    - *Grauis*, si vires inualidæ fuerint, ac multum mouent aerem.
    - *Aspera*, fit multo aere per ampliores meatus tardiùs moto.
    - *Leuis* fit pauco aere per angustiores meatus tardiùs moto.
  - *Non* habentibus pulmonem
- *Inanimatis*

Sonus est: cuius generatio fit corporibus durioribus concussis inuicem. Nam in corporum duorum collisione aer vehementiùs impellitur. In mollibus verò corporibus, quæ in contactu nullum ferè aerem intermedium concutiant, aut nullus sonitus editur, aut is paruus erit, & qui sensum effugiat. Sonus est accidens, non quidem prima qualitas, sed a primis orta: vel est secunda qualitas.

C.

Obiectum odoratus Odor, qui nihil aliud est quàm fumosa exhaltatio. Cuius causa efficiens est ignis vel calor, subiectum verò seu medium, aer vel aqua. Odor namq; per aerem vel per aquam diffunditur. Sunt autem odorum alij temperati, alij intemperati. Intemperati vel calidi vel frigidi, &c.

D.

Obiectum tactus, sunt Qualitates

- *Primæ*
  - *Calidum*, frigidum.
  - *Humidum*, siccum.
- *Secundæ*
  - *Molle*, quod cedit carni: vel quod cedit, & non secedit in ambitum.
  - *Durum*, est cui caro cedit: vel est quod per summa in sese non refugit.
  - *Asperum*, quod est inæquale. *Lene*, quod est æquale.
  - *Graue*, est quod deprimitur. *Leue*, est quod subleuatur.
  - *Dolor*, cuius causæ
    - *Comprimentia*, distrahentia, contundentia.
    - *Secantia*, disrumpentia.
    - *Exedentia*, erodentia.

E.

Obiectum gustus, Sapor, qui est qualitas quædam secunda ex primorũ elementorum concursu & actione nata, gustus de potentia in actũ moti ua. Horum alij

- *Temperati*
  - *Dulcis*, est omnium temperatissimus. Hic solus nutrit, fitq; ab humore aqueo & tẽperato calore.
  - *Pinguis*, qui dulci cognatus est. Fit ab humido aereo & tẽperato calore. Huius vis est
    - *Humectare.*
    - *Mollire.*
    - *Laxare, etc.*
- *Intemperati* & vel
  - *Frigidi*
    - *Insipidus*, cuius natura frigida est & humida, & in vniuersum aquea & tenuis, quoniam huius substantia minimè elaborata est à calore.
    - *Acidus*, adhuc frigidior est, sed tenuis substanuę, vt sapor limonum. Huius natura est
      - *Infrigidare*, extenuare.
      - *Crassa* incidere, obstructiones resecare.
      - *Sordida* mundare, putredines emẽdare.
      - *Vomitum* compellere, seniũ accelerare.
      - *Melancholicis* obesse.
    - *Austerus*, frigidus est, sed crassarũ partiũ, vt pira, cotonea. Habet naturam ex frigida & terrena, & aquea substantia.
      - *Infrigidat*, astringit.
      - *Crassa* concipit, sanguinem minuit.
      - *Aluum* sistit, fluxiones reprimit.
      - *Ventriculum* confortat, macie afficit.
      - *Melancholicum* succum generat.
    - *Acerbus*, ex terrena & frigida substantia constat. Differt ab austero, quòd austerus magis aqueus, acerbus verò magis terrenus existit:
      - *Vehementius* refrigerat atque exiccat.
      - *Vehementius* astringit, & fluxiones sistit.
      - *Ventriculũ* astringit corroboratq́ue.
      - *Atram* bilem generat.
  - *Calidi*
    - *Sasus*, fit à terrena & calida substantia mixta:
      - *Calefacit*, exiccat, subtiliat.
      - *Aggregat*, obstruit.
      - *Bilem* generat.
    - *Amarus*, fit à maiore calore, & magis terrena substantia, alitioni ineptus:
      - *Obstructiones* aperit.
      - *Mundificat*, abstergit, incidit:
      - *Extenuat*, exasperat, tineas interimit.
      - *Sanguinem* adurit, bilem rubeam gignit,
    - *Acris*, omnium calidissimus est, ex tenui & humida substantia generatur:
      - *Incidit*, subtiliat, corrodit.
      - *Inflammat*, attrahit, resoluit.
      - *Ventriculo*, *Visceribus*, *Oculis* — Obest.

F.
Facultas sensitiua minus princeps, communis, est Dolor & Delectatio. Dolor quidem pathos est, præter naturam violenter & affatim incidens. Vel est tristis sensus. Delectatio verò est reditus ad naturalem habitum affatim: vel est blandus sensus: vel est sẽsus gratus rei affatim mutantis. Sunt hæc

- *Maximè* propriè, videlicet Tactus. Hic enim
  - *Dolet* à
    - *Rumpentibus*, erodentibus.
    - *Secantibus*, distrahentibus.
    - *Contundentibus*, comprimentibus, &c.
  - *Delectatur*, cum tactus ad naturalem statum redit affatim, quod fit à medijs, & à contrariis, non in extremo.
- *Minus* propriè, nempe
  - *Visus*. Hic namque
    - *Dolore* afficitur, vel ab
      - *Intensiori* albedine, *Splendidissima* luce, } *Displicendo* & disgregando visum.
      - *Nigredine*, immodicè aggregando.
    - *Delectatur*, in dispositione
      - *Naturali*, à colore cœruleo & viridi.
      - *Præternaturali* hempe qui diutius passi sunt ab
        - *Albedine*, à nigro delectantur
        - *Nigro*, ab albedine.
  - *Auditus*, q
    - *Offenditur* à
      - *Voce*
        - *Aspera*, graui.
        - *Maxima*, strepenti.
        - *Inæquali.*
      - *Tonitru* vehementi.
    - *Delectatur*
      - *Consonantiis.*
      - *Melodiis.*
      - *Commensuratis* vocum concentibus,
  - *Olfactus.*
    - *Offenditur* ab odoribus vehementiùs immutantibus ingratis.
    - *Delectatur* ab odoribus temperatis & gratis vehementiùs immutantibus.
  - *Gustus*
    - *Delectatur* à saporibus & quidem
      - *Moderatis*: nempe *Dulcibus*, *Pinguibus* } Qui nõ declinãt à naturali habitu.
      - *Immoderatis*, vbi prauè affectus fuerit sensus. Nam qui abundant pituita, delectantur
        - *Austeris.*
        - *Carbonibus.*
        - *Gipso*, &c.

G.
Minus voluntaria facultas duplex est, vitalis, & naturalis, quę etsi per vniuersum corpus sint dispersæ, propriũ tamen Medici his locũ assignarunt, ita vt altera habeatur in

- *Cordis*, exquo duæ oriuntur facultates (quæ etiã cum bestiis communes) videlicet
  - *Vitalis*, Græcis ζωτικὴ dicta, sanguinem à caua vena delatum in corde susceptũ calefacit & extenuat, atque ex ipso ad vaporis cuiusdã speciem spiritum generat vitalem, qui simul cum sanguine prædicto pertenui in vniuersum corpus per arterias transfunditur celerrimo quodã impulsionis motu, cordis & arteriarũ cõpressione à pulsibus facta. Hęc in corde residet, atq; ab eo distribuitur, ipsis tantũ arteriis, à quibus deinde calor, sanguis & spiritus mẽbris refundũtur, ac mẽbra à potentia in actũ transeunt, & munera sua obire possunt: qua absente, omnino eius partis naturales actiones pereunt, caloris debita mensura pereunte. Cæterùm oritur à vitali facultate alia quædam facultas, Pulsatilis dicta, à vitali in hoc differens, quòd hæc scilicet vitalis cũ spiritus, tum caloris efficax sit, atque in solo corde sita: illa verò arteriis & cordi simul communis est. Est autem pulsus, Græcis à saliendo σφυγμὸς dictus, peculiaris mouendi primùm cordis, deinde arteriarum ratio, à vitali facultate prouenies, eáque duplex: prima cor arteriasq; in omnem partem distendit, vnde Græcè διαστολὴ vocatur: altera vndiq; sũmittit, Græcis συστολὴ nominatur. Eleuantur autem arteriæ, vt sese suaque ipsarum spiracula aperiant, caloris natiuũ refrigerandi ventilandique gracia, & acrem nos ambientem vndique, ad spiritus generãdos, tenuemque sanguinis portionem ad se trahant. Submittuntur verò, vt fuliginosa halituosaq; recrementa ex humorum spirituumque vstione generata, in cutem alháque partes expellant. Horum differentias ac causas require in sequenti schemate sub signo **
  - *Moralis*, seu irascibilis facultas, à qua animi passiones nascuntur, quæ cum ratione
    - *Reguntur*, pariunt has, virtutes, videlicet
      - *Fortitudinem.*
      - *Animi* magnitudinem.
      - *Tolerantiam.*
      - *Animi* æquitatem.
    - *Non* perinde vtuntur, fit vt nonnunquam graues cieantur affectus, sanguine & spiritu vehemẽtiùs commoto, & vel impulsu quodam
      - *Boni*
        - *Præsentis*: vt
          - *Voluptas.*
          - *Amor.*
          - *Delectatio.*
          - *Lætitia.*
        - *Futuri*: vt
          - *Cupiditas.*
          - *Spes.*
          - *Libido.*
      - *Mali*
        - *Præsentis*: vt est
          - *Dolor.*
          - *Molestia.*
          - *Tristitia.*
          - *Inuidia.*
          - *Odium.*
        - *Futuri*: vt
          - *Metus.*
          - *Timor.*
          - *Desperatio.*
          - *Formido.*

      De quib. vide in tertia parte primi libri sub finem.
- *Hepatis*. Vide in sequentibus sub signo I.

** *Pulsuum*

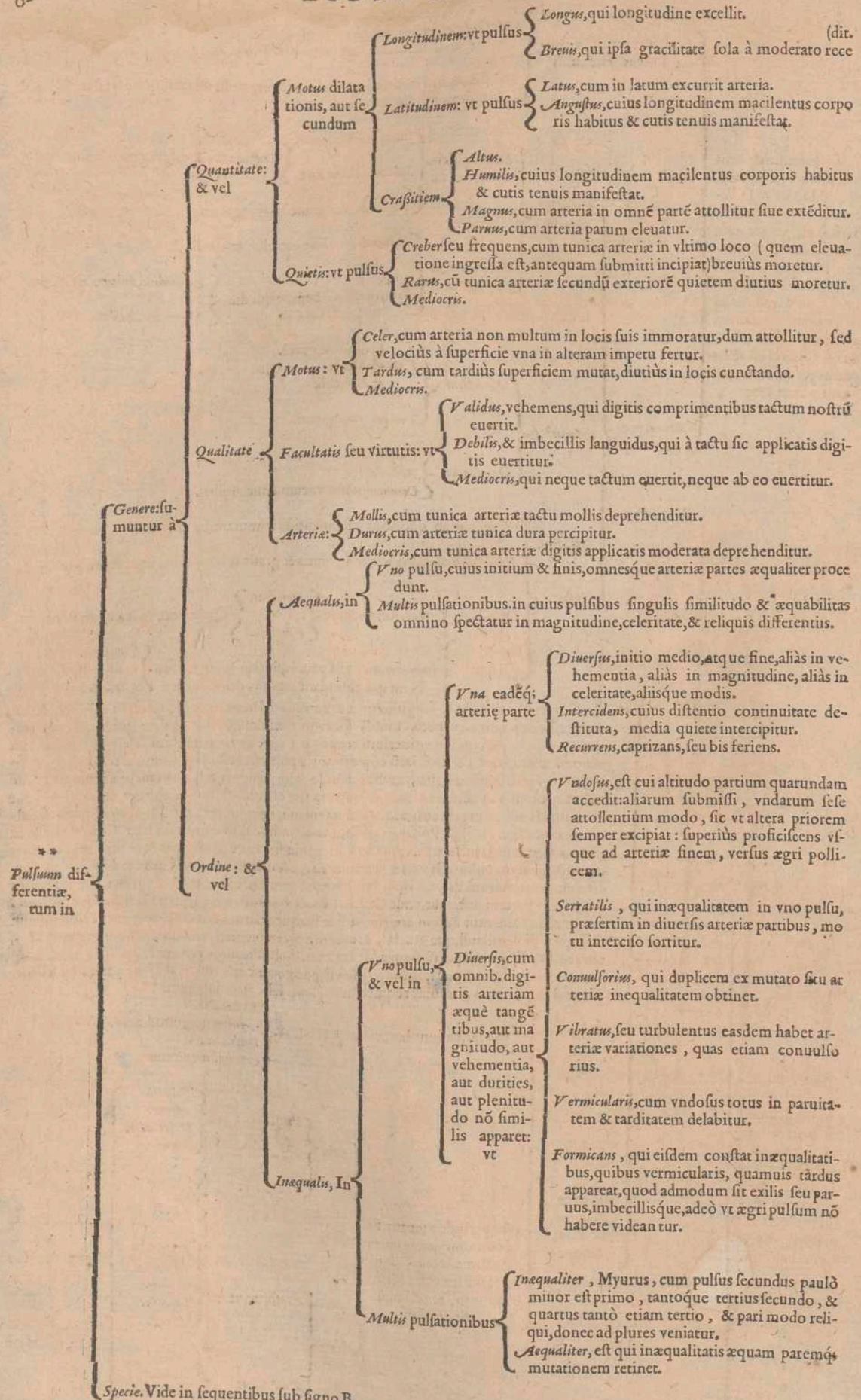

Sunt & alii pulsus nimirum frigidus, calidus, plenus, vacuus, tenuis, grossus, leuis, grauis. Verùm cum huiusmodi ad Medicum non pertineant, eos omisimus.

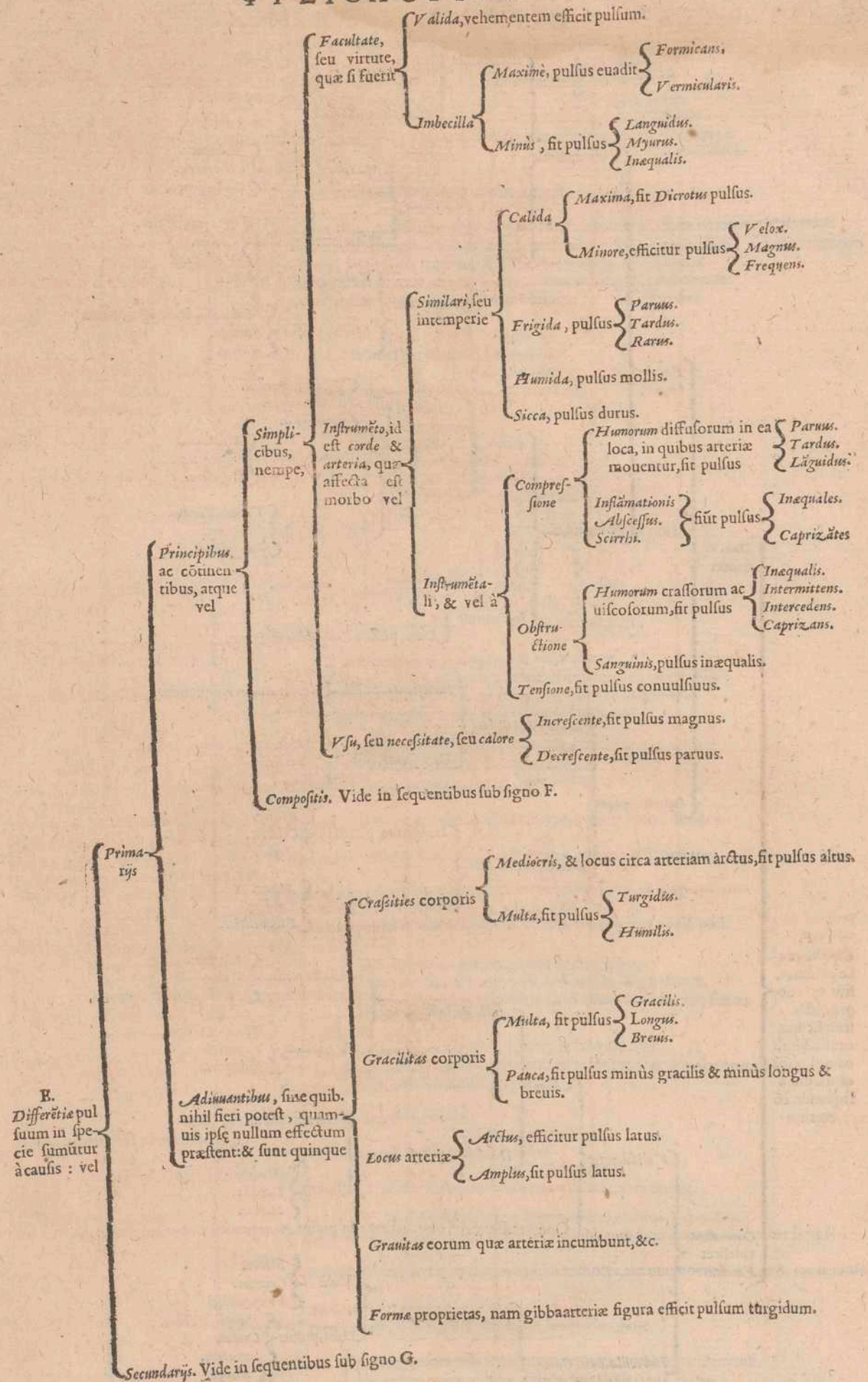
E.
Differẽtiæ pulsuum in specie sumũtur à causis : vel
Principibus ac cõmunibus, atque primarijs
Simplicibus, nempe,
Instrumẽto, id est corde & arteria, quæ affecta est morbo vel
Facultate, seu virtute, quæ si fuerit
Valida, vehementem efficit pulsum.
Imbecilla
Maximè, pulsus euadit
Formicans.
Vermicularis.
Minùs, fit pulsus
Languidus.
Myurus.
Inæqualis.
Similari, seu intemperie
Calida
Maxima, fit Dicrotus pulsus.
Minore, efficitur pulsus
Velox.
Magnus.
Frequens.
Frigida, pulsus
Parvus.
Tardus.
Rarus.
Humida, pulsus mollis.
Sicca, pulsus durus.
Instrumẽtali, & vel à
Compressione
Humorum diffusorum in ea loca, in quibus arteriæ mouentur, fit pulsus
Parvus.
Tardus.
Läguidus.
Inflämationis
Abscessus.
Scirrhi.
fiũt pulsus
Inæquales.
Caprizãtes
Obstructione
Humorum crassorum ac viscosorum, fit pulsus
Inæqualis.
Intermittens.
Intercedens.
Caprizans.
Sanguinis, pulsus inæqualis.
Tensione, fit pulsus conuulsiuus.
Vsu, seu necessitate, seu calore
Increscente, fit pulsus magnus.
Decrescente, fit pulsus parvus.
Compositis. Vide in sequentibus sub signo F.
Primarijs
Adiuuantibus, sine quib. nihil fieri potest, quamuis ipsę nullum effectum præstent: & sunt quinque
Crassities corporis
Mediocris, & locus circa arteriam ärctus, fit pulsus altus.
Multa, fit pulsus
Turgidus.
Humilis.
Gracilitas corporis
Multa, fit pulsus
Gracilis.
Longus.
Brevis.
Pauca, fit pulsus minùs gracilis & minùs longus & brevis.
Locus arteriæ
Ärctus, efficitur pulsus latus.
Amplus, fit pulsus latus.
Grauitas eorum quæ arteriæ incumbunt, &c.
Formæ proprietas, nam gibba arteriæ figura efficit pulsum turgidum.
Secundarijs. Vide in sequentibus sub signo G.

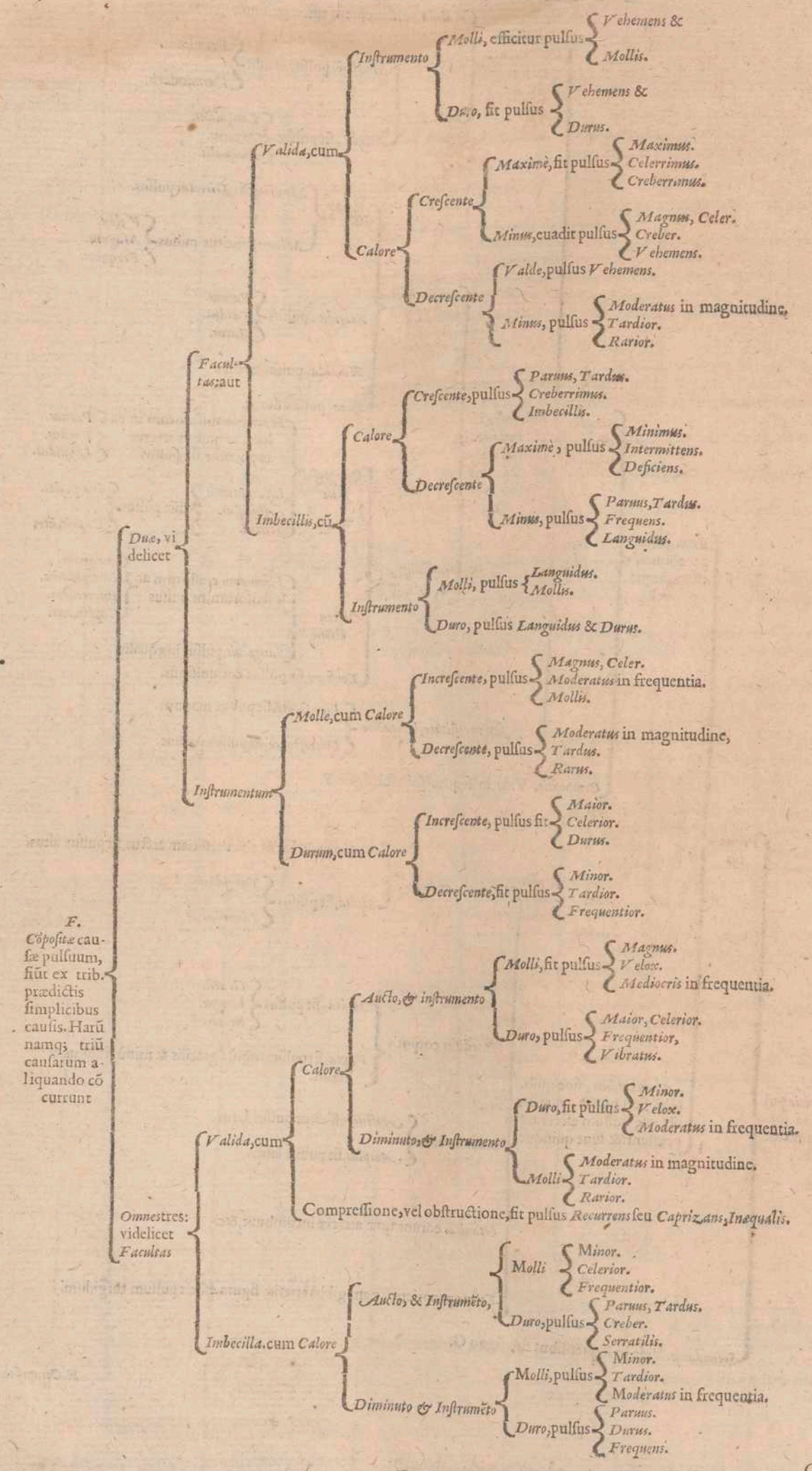
F.
Cõpositæ cauſæ pulſuum, fiũt ex trib. prædictis ſimplicibus cauſis. Harũ namq; triũ cauſarum aliquando cõ currunt
Omnes tres: videlicet Faculſas
Duæ, videlicet
Faculſas; aut
Valida, cum
Inſtrumento
Molli, efficitur pulſus
Vehemens &
Mollis.
Duro, fit pulſus
Vehemens &
Durus.
Calore
Creſcente
Maximè, fit pulſus
Maximus.
Celerrimus.
Creberrimus.
Minus, cuadit pulſus
Magnus, Celer.
Creber.
Vehemens.
Decreſcente
Valde, pulſus Vehemens.
Minus, pulſus
Moderatus in magnitudine.
Tardior.
Rarior.
Imbecillis, cũ
Calore
Creſcente, pulſus
Parvus, Tardus.
Creberrimus.
Imbecillis.
Decreſcente
Maximè, pulſus
Minimus.
Intermittens.
Deficiens.
Minus, pulſus
Parvus, Tardus.
Frequens.
Languidus.
Inſtrumento
Molli, pulſus
Languidus.
Mollis.
Duro, pulſus Languidus & Durus.
Inſtrumentum
Molle, cum Calore
Increſcente, pulſus
Magnus, Celer.
Moderatus in frequentia.
Mollis.
Decreſcente, pulſus
Moderatus in magnitudine,
Tardus.
Rarus.
Durum, cum Calore
Increſcente, pulſus fit
Maior.
Celerior.
Durus.
Decreſcente, fit pulſus
Minor.
Tardior.
Frequentior.
Valida, cum
Calore
Auctu, & inſtrumento
Molli, fit pulſus
Magnus.
Veloxe.
Mediocris in frequentia.
Duro, pulſus
Maior, Celerior.
Frequentior,
Vibratus.
Diminuto, & Inſtrumento
Duro, fit pulſus
Minor.
Veloxe.
Moderatus in frequentia.
Molli
Moderatus in magnitudine.
Tardior.
Rarior.
Compreſſione, vel obſtructione, fit pulſus Recurrens ſeu Capriz ans, Inæqualis.
Imbecilla, cum Calore
Auctu, & Inſtrumẽto,
Molli
Minor.
Celerior.
Frequentior.
Duro, pulſus
Parvus, Tardus.
Creber.
Serratilis.
Diminuto & Inſtrumẽto
Molli, pulſus
Minor.
Tardior.
Moderatus in frequentia.
Duro, pulſus
Parvus.
Durus.
Frequens.

G. Pul-

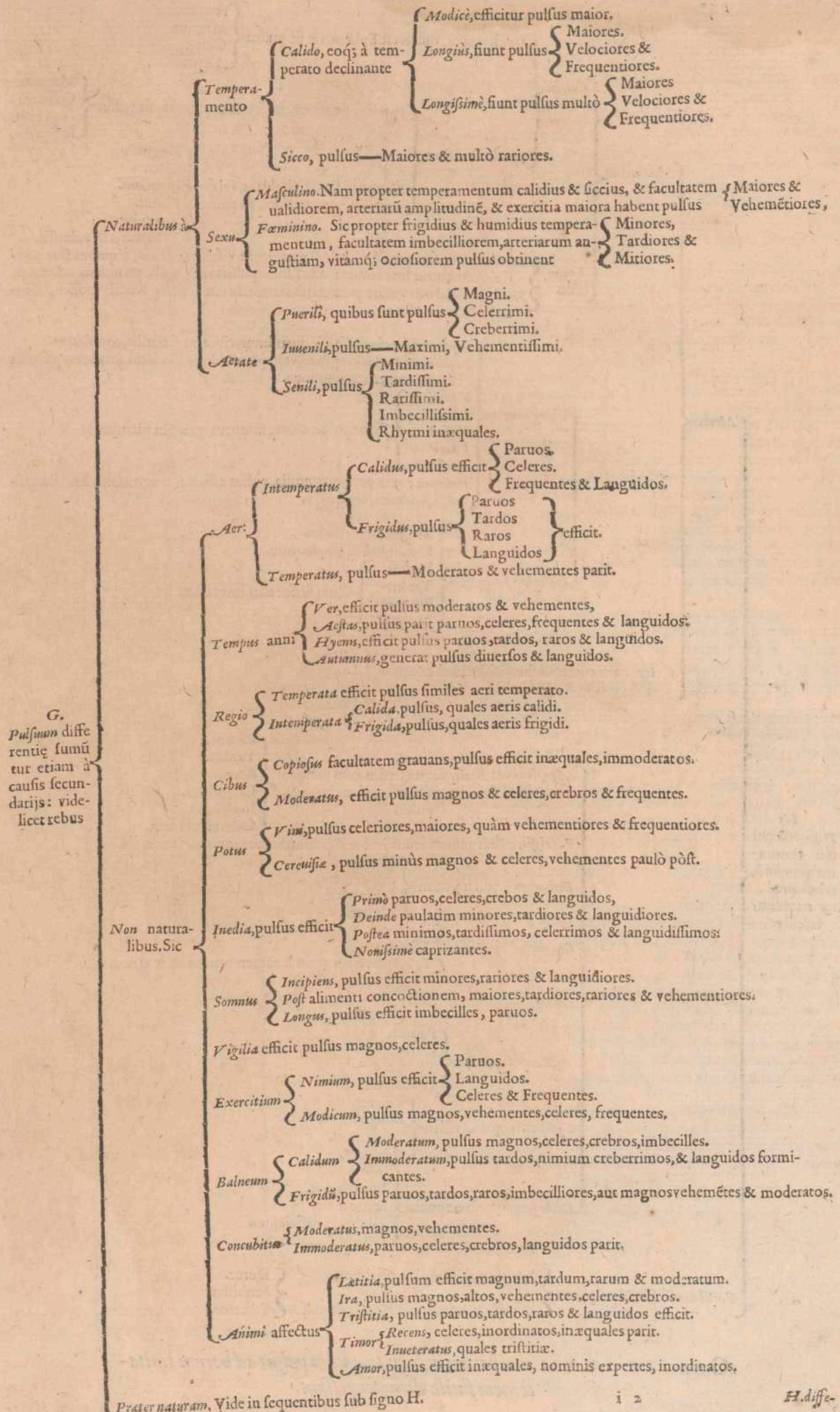
G.
Pulsuum differentię sumũtur etiam à causis secundarijs: videlicet rebus
Naturalibus à
Temperamento
Calido, eoq; à temperato declinante
Modicè, efficitur pulsus maior.
Longiùs, fiunt pulsus
Maiores.
Velociores &
Frequentiores.
Longissimè, fiunt pulsus multò
Maiores
Velociores &
Frequentiores.
Sicco, pulsus—Maiores & multò rariores.
Sexu
Masculino. Nam propter temperamentum calidius & siccius, & facultatem ualidiorem, arteriarũ amplitudinẽ, & exercitia maiora habent pulsus
Maiores & Vehemẽtiores,
Fœminino. Sic propter frigidius & humidius temperamentum, facultatem imbecilliorem, arteriarum angustiam, vitamq; ociosiorem pulsus obtinent
Minores,
Tardiores &
Mitiores.
Aetate
Puerili, quibus sunt pulsus
Magni.
Celerrimi.
Creberrimi.
Iuuenili, pulsus—Maximi, Vehementissimi.
Senili, pulsus
Minimi.
Tardissimi.
Rarissimi.
Imbecillisimi.
Rhytmi inæquales.
Non naturalibus. Sic
Aer:
Intemperatus
Calidus, pulsus efficit
Paruos.
Celeres.
Frequentes & Languidos.
Frigidus, pulsus
Paruos
Tardos
Raros
Languidos
efficit.
Temperatus, pulsus—Moderatos & vehementes parit.
Tempus anni
Ver, efficit pulsus moderatos & vehementes,
Aestas, pulsus parit paruos, celeres, frequentes & languidos.
Hyems, efficit pulsus paruos, tardos, raros & langũdos.
Autumnus, generat pulsus diuersos & languidos.
Regio
Temperata efficit pulsus similes aeri temperato.
Intemperata
Calida. pulsus, quales aeris calidi.
Frigida, pulsus, quales aeris frigidi.
Cibus
Copiosus facultatem grauans, pulsus efficit inæquales, immoderatos.
Moderatus, efficit pulsus magnos & celeres, crebros & frequentes.
Potus
Vini, pulsus celeriores, maiores, quàm vehementiores & frequentiores.
Cerevisiæ, pulsus minùs magnos & celeres, vehementes paulò pòst.
Inedia, pulsus efficit
Primò paruos, celeres, crebos & languidos,
Deinde paulatim minores, tardiores & languidiores.
Postea minimos, tardissimos, celerrimos & languidissimos:
Nonissimè caprizantes.
Somnus
Incipiens, pulsus efficit minores, rariores & languidiores.
Post alimenti concoctionem, maiores, tardiores, rariores & vehementiores.
Longus, pulsus efficit imbecilles, paruos.
Vigilia efficit pulsus magnos, celeres.
Exercitium
Nimium, pulsus efficit
Paruos.
Languidos.
Celeres & Frequentes.
Modicum, pulsus magnos, vehementes, celeres, frequentes.
Balneum
Calidum
Moderatum, pulsus magnos, celeres, crebros, imbecilles.
Immoderatum, pulsus tardos, nimium creberrimos, & languidos formicantes.
Frigidũ, pulsus paruos, tardos, raros, imbecilliores, aut magnos vehemẽtes & moderatos.
Concubitus
Moderatus, magnos, vehementes.
Immoderatus, paruos, celeres, crebros, languidos parit.
Animi affectus
Lætitia, pulsum efficit magnum, tardum, rarum & moderatum.
Ira, pulsus magnos, altos, vehementes, celeres, crebros.
Tristitia, pulsus paruos, tardos, raros & languidos efficit.
Timor
Recens, celeres, inordinatos, inæquales parit.
Inueteratus, quales tristitiæ.
Amor, pulsus efficit inæquales, nominis expertes, inordinatos.
Præter naturam. Vide in sequentibus sub signo H.

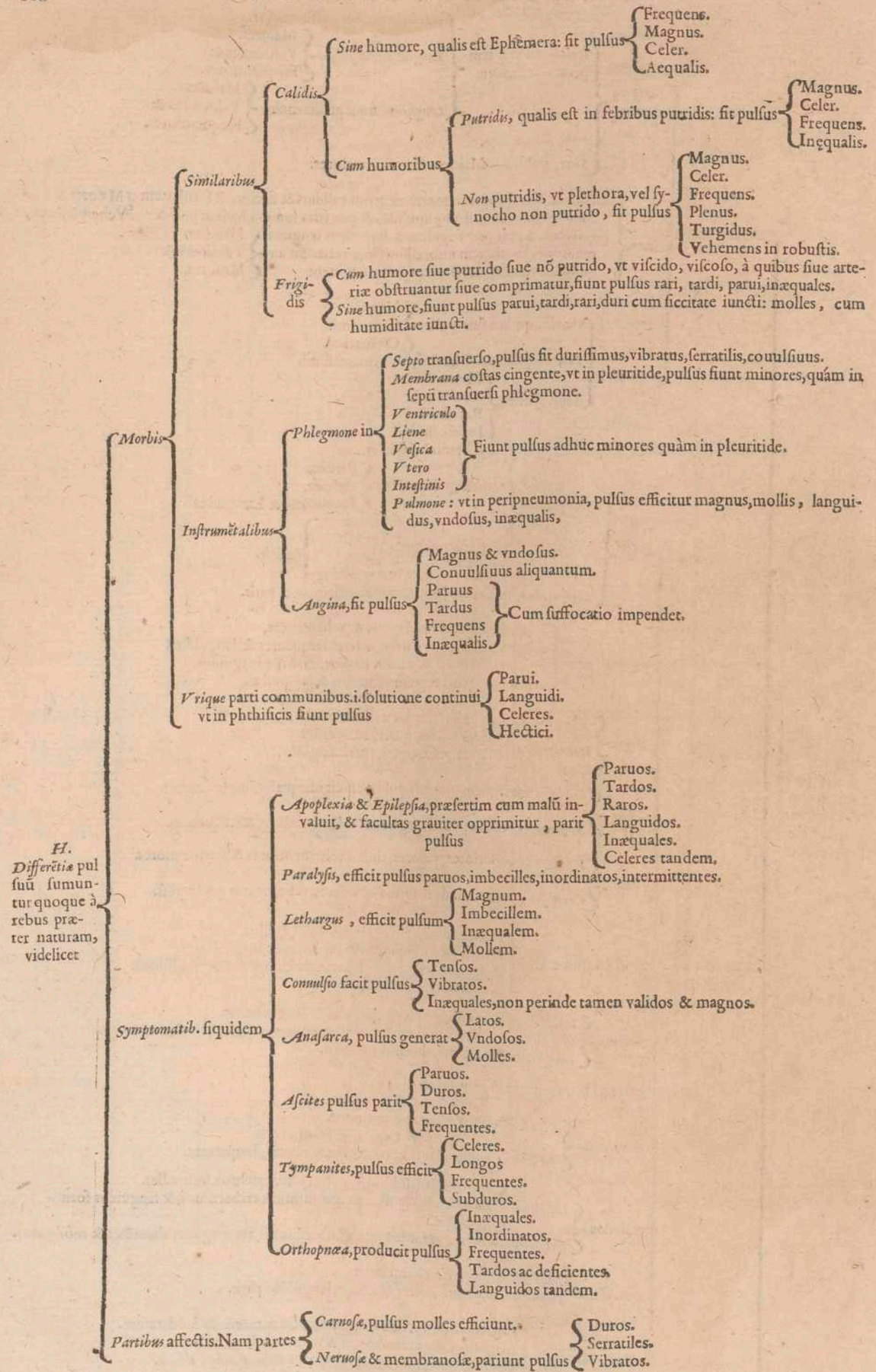

CAETERORVM *morborum ac ſymptomatum pulſus ad horum imitationem facilè dignoſci poſſunt.*

I. *Ab Hepa-*

I. *Ab hepate* duæ quoque oriuntur facultates

- *Naturalis*, quę cũ ſtirpib. etiam communis eſt. Sũt autem naturales facultates vel
  - *Primarię* & principes: videlicet
    - *Generatrix*, in ſemine reperitur, & edito iam partu ea langueſcit, ſtatimque aboletur. Hæc partes ſingulas, ipſumque adeò fœtum perficit: cuius duæ ſunt partes:
      - *Alteratrix*, quæ generatim calido, frigido, humido, ſicco, primis & elementaribus ſuis facultatibus ſemẽ & ſanguinẽ menſtruum ſubiectã homini generando ſubſtantiã immutat in qualitatibus tactorijs, guſtatorijs, olfactorijs, viſorijs, quibus eſt opus, vt ex ea os, neruus, vena, & reliquarum partium quælibet fiat: particularim verò agit in eã ſubſtantiam facultate oſſifica, neruifica, venifica &c, ex miſtis quatuor, primis naſcentibus, qua particulares naturæ facultates alteratrices cuiuſque partis ſimilaris ſubſtantiam qualis eſt, effecerunt: totq; ſunt in animali & planta, quot partes eius ſimilares deprehenduntur.
      - *Formatrix*: hæc artificioſè & ſumma arte, alicuiuſq; gratia materiã, quę alteratur, effingit, vt congruentem figuram, ſitum, compoſitionẽ, cauitates, ſoliditates, & cætera id genus habeat ad oſſis, nerui, &c. conſtitutionem, actioni partis futuræ ac vſui idoneam, vt nihil ſit obtuſum, nihil ſuperfluum, aut quod aliter meliũs ſe habere poſſit. Hæc edito iam partu langueſcit & deficit.
    - *Nutrix*, ſeu altrix, quæ alimentum adductum in corporis eſſentiam conuertit, eiq; aſſimilat. Nã cum quod in nutrimẽti ſpecie affluit omnibus corporis quod nutritur partibus ſolidis apponitur, affigitur, aſſimilatur. Succus enim omnẽ animalis partẽ nutriturus, vbi à vaſis excidit, ceu ros quidam per totam partem nutriendam diſpergitur, mox apponitur ſeu adiungitur: deinde ſiccitatem ſufficientem ac lentorem à calore natiuo adeptus, agglutinatur, affigitur, accreſcit, coaleſcit, cohæret, vnitur. à prima generatione ad finem vſque vitæ dominatur.
    - *Auctrix*, quæ corpus in omnẽ partem diſtendit & dilatat. à partu vſq; ad ætatem florentẽ dominatur.
  - *Secũdariæ*, miniſtræ, ſeu auxiliares, quarũ aliæ famulantur facultati *Nutrici*: & ſunt quatuor, videlicet
    - *Attractrix*, conuenientis parti cuilibet qualitatis & ſucci ad partis nutritionẽ (quod omnium partium commune eſt, alimentum ſibi nutriendis familiare trahentium, nunc etiam per villos rectos, vt in ventriculo: nunc à ſolo partis temperamento, vt in reliquis propè partibus) vel ad partis delectationem & voluptatem, qua fini vteri os ſemen viri trahit, veſica bilem flauam ex hepate ſecernit & trahit: lien humorem melancholicum trahit ad ſui nutritionẽ. Renes vrinam ex vena caua à ſanguine ſecernunt & trahunt. Tractrice ventriculi per villos ſuos rectos & gulæ, non ipſius fit deglutitio contractione cum Eraſiſtrato. Tractrice hepatis, fit chyli ex ventriculo & inteſtinis per venas meſeraicas in hepar ipſum diſtributio. Tractrice partium ſingularum, fit ſanguinis ex hepate & caua, per venę huius ramos in ſingulas partes digeſtio. Tractrice medicamenta purgantia, proprias ſibi qualitates, ſeu humorẽ ſibi familiarem ex corpore noſtro trahunt.
    - *Retentrix*, attractæ familiaris cuiq; qualitatis quoadusq; abſoluta erit coctio, ſi alimentum eſt: vel ſi excrementum eſt, donec qualitate diſtendens, aut qualitate acri & mordaci vel vtraq; ſimul, partem moleſtet, vt inteſtina, veſicam vtramq;, &c. partus autem retinetur in vtero, donec ipſum mole, pondere, morſu, à ſudore vel vrina fœtus ruptis membranis offenſus, vel cauſis alijs vrgentibus excernere cogitur.
    - *Coctrix*, ſeu alteratrix, retentæ in parte ſubſtantiæ, quæ parti quãto qualitatibus eſt vicinior, & maiorem habet cum ea cognationem, tanto citiùs alterando parti ipſi aſſimilatur, vt caro ex ſanguine mox efficitur: quæ minore tardiùs, & per omnes medias qualitates priùs mutetur oportet, vt ex ſanguine calido, humido, rubro, non poteſt vno ſtatim impetu fieri os frigidum, durum, album: ſed multis in medio alterationibus & mutationibus eſt opus. Alteratione, hac nutritoria partibus iam factis, quod affluit ſimile efficitur, ob id aſſimilatio etiam dicitur: alteratione verò generatoria, quæ partes priùs nõ erant, poſtea factæ ſunt.
    - *Expultrix*, eorum quę peruinci, percoqui, perfectè alterati, & cum nutriendo ſimilitudinem recipere non potuerunt, vbi partem, quæ ipſa vel coquendo, vel trahẽdo ſecreuit, ſeu onere alieno grauant, & quantitate diſtendẽtia, vel qualitate acri moleſtantia, vel vtraq; offendunt: ea iuuatur maximè villis tranſuerſis, quibus partibus hi ſunt, vt ventriculo, inteſtinis, vtero, vtriq; veſicæ, venis & arterijs. Expulſio tractioni contraria ſæpe fit per eoſdem meatus, vt vomitus, deglutio per gulam: ſemen, fœtus per collum vteri: diſtributio alimenti, attractio medicamentorum purgantium, & ſucci in nobis abundãtis ſpontanea in ventrem expulſio per venas meſeraicas. Cæterùm quæ expulſoria excernuntur excrementa, varia ſunt. Primæ enim concoctionis ſunt ſtercus: ſecundæ, vrina: tertiæ, ſudores, ſordes ſeu ſtrigmenta, & quæ per inſenſibilem tranſpirationem exhalant. Item cerebri excremẽtum, mucus, qui per nares & palatum excernitur: pulmonis, ſputum, &c. de quibus in quarta parte primi libri.
  - *Generatrici*, cui ſubſeruiunt facultates duæ: nempe
    - Nutrix. — *Hæ* nõ modò fœtui iã generato, in vtero ſeruiũt, ſed iã inde à cõcepto ſemine. Ipſum enim per nutritionem omnino augeri oportet, vt tot ac tantis animalis partib. cõſtituẽdis ſufficiat. Nutritur autem primum ſemẽ maſculum fœminino, deinde autẽ portione tenui & halituoſa ſanguinis menſtrui.
    - Autrix.
  - *Auctrici*: ſunt duæ
    - Alteratrix ſeu Coctrix
    - Nutrix.

    } De quibus iam dictum.
- *Moralis* ſeu appetitoria facultas, quæ cum
  - *Rationi* paret, fit
    - Temperantia, Continentia, Verecundia.
    - Decoris
    - Modi
    - Ordinis

    } *Obſeruatio.*
  - *Agitur* minùs moderatè, & turbatur, fit vel
    - *Amor* nimius vel
      - *Cibi* & potus.
      - *Veneris.*
    - *Odium* ſeu faſtidium nimium
      - *Cibi* & potus.
      - *Veneris.*

De actionibus seu functionibus, in specie.

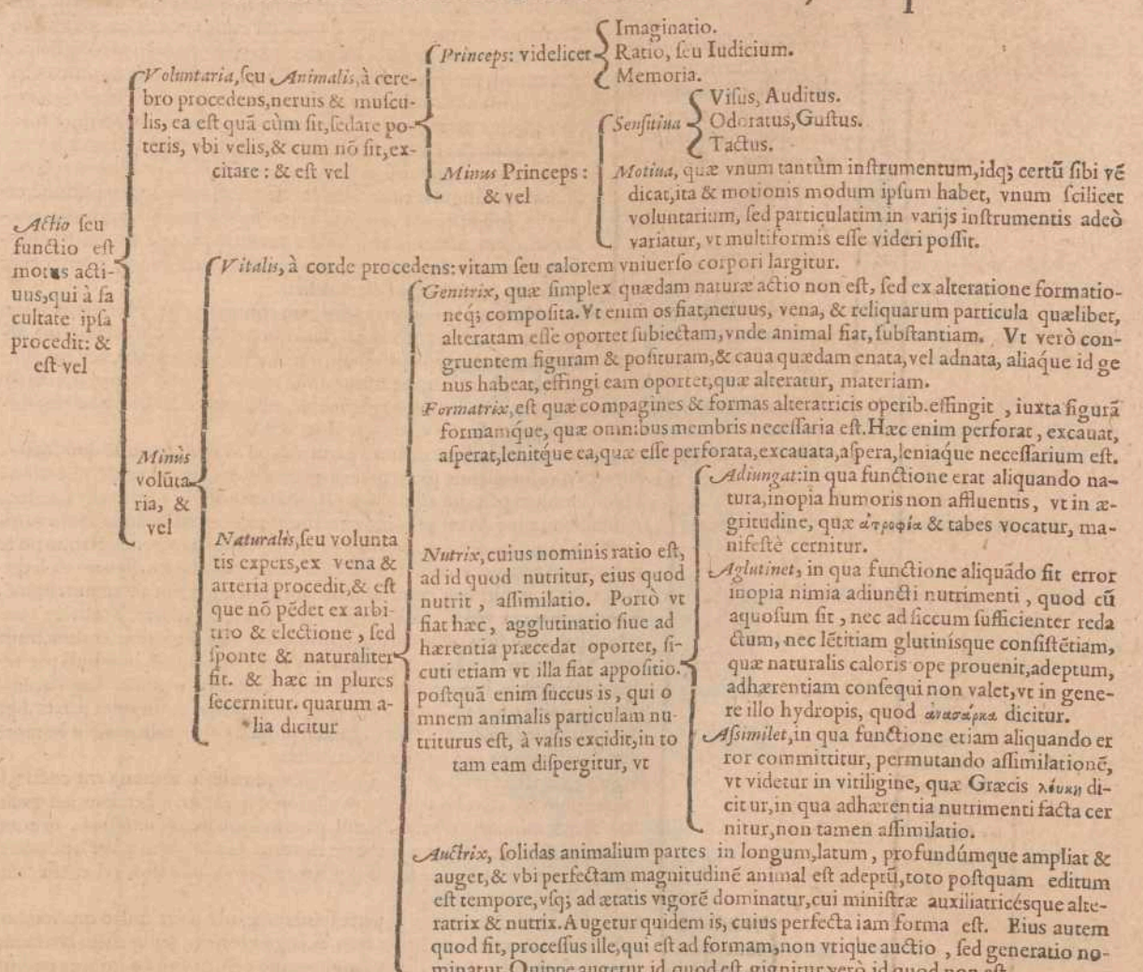

LIBRI I. PARS II. DE ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗ̃, HOC EST, DE SALVBRITATE ET INSALVBRITATE.

De Sanitatis natura & accidentibus.

ABSOLVTA *prima Medicinæ parte, nempe Physiologia, ad alteram videlicet* ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΝ, *venire tempestiuum est, quæ de Sanitate & Morbis tractat.*

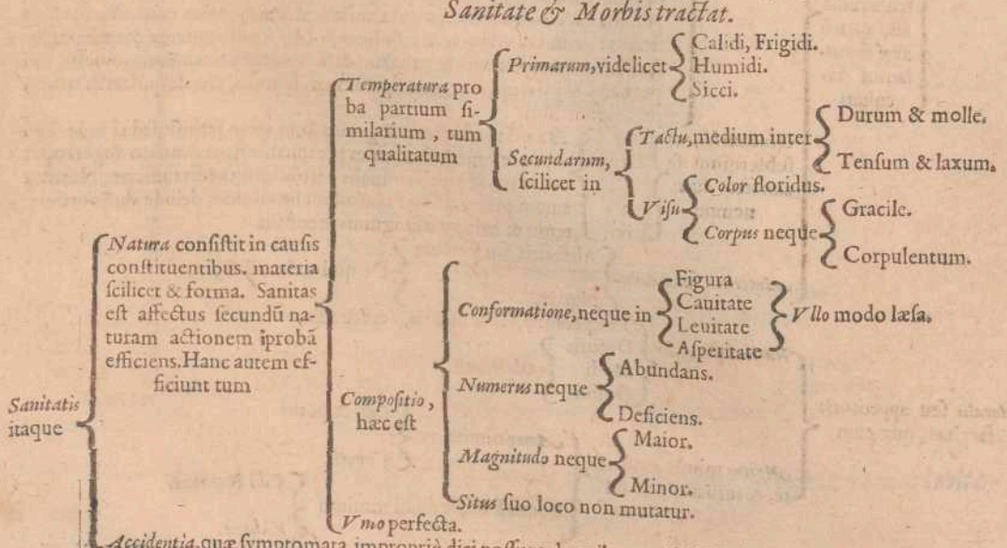

De Mor-

De Morborum natura & accidentibus.

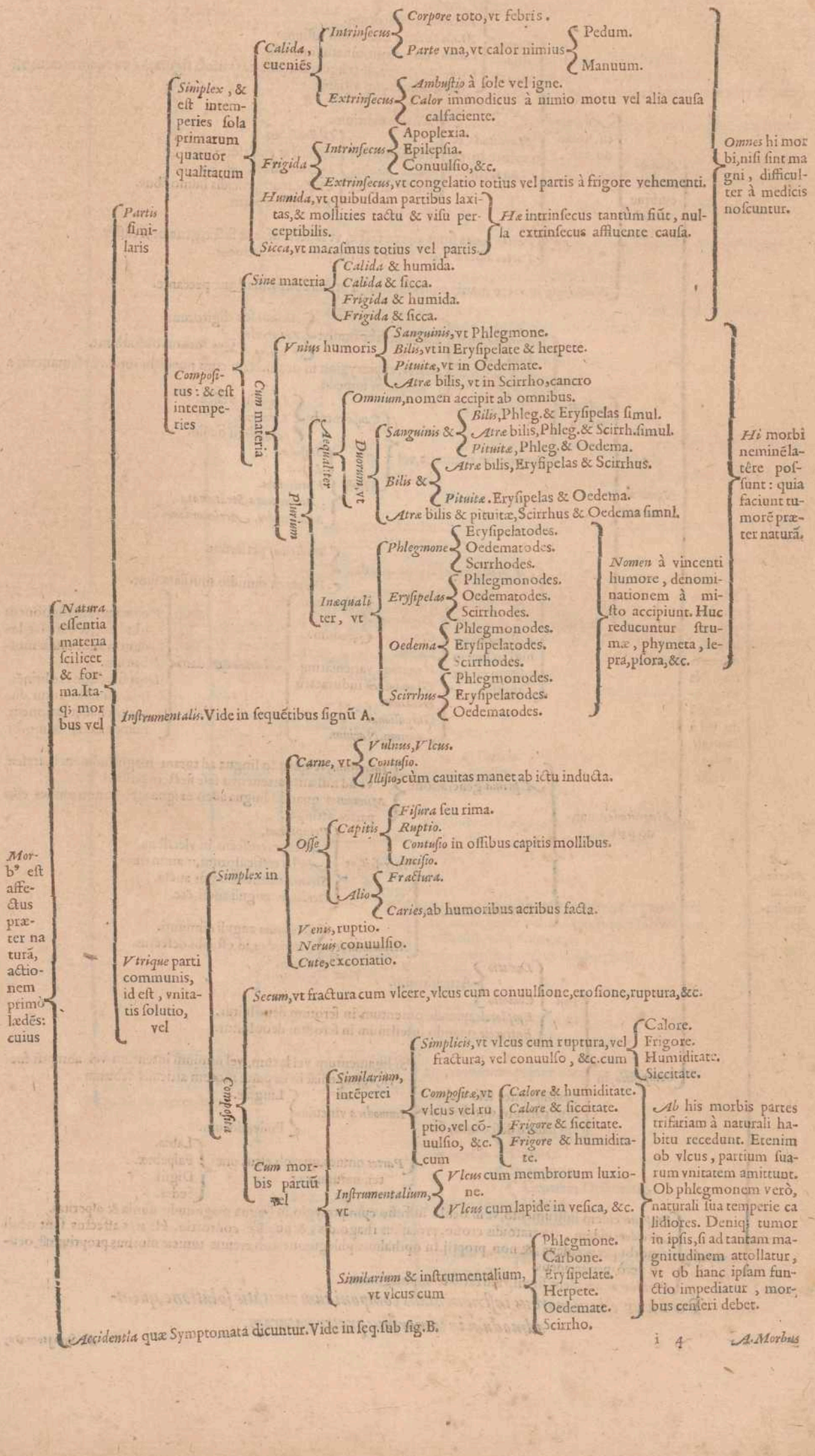

- *A Morbus* instrumentalis
  - *Simplex*, quadruplicem habet differentiam. Nascitur enim quãdo vel à naturali habitu decedit
    - *Conformatio*, eiusque morbi vel sunt
      - *Aduentitij*, quando vel
        - *Figura* vitiatur, vt
          - *Similitas* à natura ictu & casu.
          - *Vacitas.*
          - *Varitas.*
          - *Luxatio* membrorum.
          - *Mala* curatio fractorum ossium.
          - *Callus* eminentior innatus articulis.
          - *Cordis*, pulmonis, & reliquarum partium vitiosa figura, à qua etiam meatus aliquis vt plurimum vitiatur.
        - *Magnitudo* & multitudo caruitatum
          - *Nimis* patentium.
          - *Clausarum*: id quod multis modis fit, vel
            - *Obstructione.*
            - *Meatibus* coalescentibus.
            - *Inflammatione.*
            - *Crassis*, lentis, viscidis humoribus.
            - *Exiccatione* partis.
        - *Partes* leues fiunt asperæ factæ, vt fauces asperæ factæ, generatur tussis.
        - *Partes* asperæ fiunt leues, vt ossa quæ carnes retinent.
      - *Natiui*, qui in vtero matris contrahuntur, à prima conformatione peccante.
    - *Numerus* in eo vel
      - *Abundantia*
        - *Naturalia*, quæ sunt vel
          - *Causæ* morborum, vt
            - *Manus* sex digitorum.
            - *Tubercula*
            - *Varices*
            - } *Quæ* meatus obstrahunt.
          - *Morbi*, vt pterygion in oculo. Nam cùm pupillam totam obscurauerit, actionem impedit.
        - *Prorsus* non naturalia, vel
          - *Causæ* morbi
            - *Lapis* in vesica.
            - *Lumbrici.*
            - *Grando* in oculo.
          - *Morbi*
            - *Suffusio.*
            - *Lepra.*
            - *Vitiligines.*
            - *Atheromata, Steatomata.*
            - *Melicerides, Acrochordones.*
      - *Defectus*
        - *A prima* generatione quædam
          - *Radicitùs* perierunt.
          - *Veluti* ex dimidio mutilata sunt.
        - *Postquam* animal in lucem editum est, vt amissio
          - *Digitorum*
            - Manuum.
            - Pedum.
          - *Cruris*
          - *Cubiti.*
          - *Venarum* varicosarum.
          - *Glandularũ* induratarũ
          - *Dentium.*
          - *Gurgulionis.*
          - *Aurium. Narium.*
          - } *Harum* quædam
            - *Vnam* tantùm fũctionem obtinent, & cum hæ læduntur, sunt causæ morborum.
            - *Duas* functiones obtinẽt, quæ cùm læduntur, duplicem habẽt rationem, nempe causæ & morbi.
    - *Magnitudo*, quando partes
      - *A prima* generatione
        - *Increscunt*, vt quando lingua ad totam magnitudinem increscit, vt ad nullam partem oris sese flectere possit.
        - *Minuuntur* quando lingua adeò exigua est, vt non omnes eius partes attingat.
      - *Post* ortum animalis
        - *Increscit*, vt
          - *Priapismus*,
          - *Caro* supercrescens in vlceribus.
          - *Auctio* testiculorum, mammarum,
          - *Struma* immoderatiùs aucta.
          - *Oculorum* anguli aucti, &c.
        - *Minuuntur*, vt
          - *Oculorum* anguli diminuti.
          - *Atrophia*, id est, cibi defectus.
          - *Tabes.*
    - *Compositio*, in
      - *Positu*
        - *Luxatio*
        - *Cõmotio*
        - } Articulorum.
        - *Epiplocele*, quando omentum in scrotum deuoluitur.
        - *Entrocele*, quando intestinum in scrotum deuoluitur.
      - *Consensu* inter sese vicinarum partium, quę à naturali habitu descedunt, vt
        - *Si* ligamentum vel laxum, vel nimium intentum vel abruptũ fuerit, vt impediat in ea parte motum articulis debitum.
        - *Immodica* vincula
          - Linguæ.
          - Pudendorum.
        - *Partes* omnes, quæ ob vlcus præter naturam vt
          - Labia.
          - Palpebræ.
          - Digiti.
          - Sedes.
  - *Compositus*
    - *Proprius* eidem instrumento, vt in oculo suffusio cum pterygio, in lingua magnitudo nimia & asperitas.
    - *Accidens* eidem, vt ceratoidis erosio, prolapsus rhagoidis, & pupillæ contortio. Hi tres affectus sunt oculi morbi per accidens, & non proprij. In opthalmia, phlegmone, cohærentis tunicæ morbus proprius est, oculi verò per accidens.
    - *Proprius* ac accidens simul, vt luxatio cum phlegmone.

POTEST *etiam morbus instrumentalis componi cum vnitatis solutione, quemadmodum in tumoribus præter naturam.*

B. *Symptoma*, est affectus morbum sequens. Horũ alia sunt

- *Functionum noxę*
  - *Animalium.* Vide in sequentibus signum. C.
  - *Vitalium*, pulsus: Abolitus / Debilis / Deprauatus. } *De* his in quarta theoricæ parte.
  - *Naturalium*
    - *Attractio*
      - *Abolita*, vt in ventriculo, cùm is omnino nihil attrahit.
      - *Debilis*, quando vix & difficulter & multo tempore attrahit.
      - *Deprauata*, vt cùm ventriculus inter trahendũ quasi palpitat, aut tremit, aut concutitur, aut conuellitur.
    - *Retentio*
      - *Abolita*, cùm ventriculus cibos, coctionis tempore omnino non comprehendit, vt in lienteria.
      - *Debilis*, cũ ventriculus cibũ nõ probè amplectitur, & tum fiunt fluctuationes.
      - *Deprauata*, cũ ventriculus saltu quodã, aut conuulsione, &c. cibos amplectitur.
    - *Alteratio*
      - *Abolita*, vt cùm in ventriculo cibus talis permanet, qualis est sumptus.
      - *Debilis*, vt tarda in ventriculo concoctio.
      - *Deprauata*, vt cùm cibus in ventriculo in alienam qualitatem permutatur.
    - *Expulsio*
      - *Abolita*, cùm excrementa omnino non excernuntur.
      - *Debilis*, cùm tardè excrementa vel omnino non excernuntur.
      - *Deprauata*, cùm vel properat ad deiectionem ante perfectam cõcoctionẽ, vel tardat vel cessat post concoctionem absolutam.

- *Affectus* corporis nostri: quorum alia pertinent ad
  - *Visum*, & sunt colores præter naturam, vel in
    - *Toto* corpore, vt in morbo: Regio, Hepatico. / Splenitico. / Aquæ inter cutem.
    - *Parte*
      - *Vna*, vt: *Sola* lingua decolorata. / *Pars* alia ob abscessus vel: Nigri / cat / Liuet } A carbone, herpete, &c.
      - *Pluribus*, vt partes aliquæ morbis frigidis, aliquæ calidis laborãtes, etiã variè decolorantur.
  - *Auditum*, vt
    - *Voces* clangosæ, turbidæ, vel tremulæ, &c. ob oris morbos, faucium, tracheæ arterię, pulmonum, thoracis.
    - *Soni*, strepitus, stridores murmurilla in aliis animalis partibus, ob instrumentorum angustiam, vel motum errabundum, aut copiam spiritus inflantis.
  - *Olfactum*, & sunt præcipuè vel in
    - *Respiratione*, vt fœtor per guttur.
    - *Transpiratione*, fœtor per cutis poros.
    - } *Huc* etiã referuntur: Aurium / Narium / Axillarum } *Fœtores*, & omniũ partiũ, quæ ob affectum aliquem putrescunt.
    - *Ructus*: Fumosus, Acidus. / Virosus. / Piscium fœtorem referens.
  - *Gustum*
    - *Sudor*: Dulcis. / Amarus. / Salsus, &c.
    - *Sanguis*, qui per hos reiicitur: Dulcis. / Salsus. / Amarus, &c.
    - *Reiectio* ex pulmone
    - *Vomitus*
    - } *Et* habent saporem vel: Acidum, Salsum. / Amarum, Dulcem. / Austerum.
  - *Tactum*, pellis cutisve: Dura, Intenta. / Laxa, Arida. / Rugosa.

- *Quæ* immodicas excretiones vel retentiones sequuntur, vel à naturali habitu recedunt
  - *Tota* substantia, vt hæmorhogia nata ex
    - *Apertione* osculorũ vasis, à sanguinis copia, vel vasis inbecillitate.
    - *Transudatione* per venas, ob tunicam rarefactam, vel ob gracilium vasorum adapertionem.
    - *Erosione*, ab humoribus erodentibus.
    - *Ruptura.*
    - *Vulnere.*
    - *Contusione.*
    - *Imbecillitate* retentricis facultatis.
    - *Immodica* expultricis facultate, &c.
  - *Qualitate*: vt: Colores / Sapores / Odores } *Excrementorum* præter naturam ex morbo nati.
  - *Quantitate*: vt excretio vel retentio immodica
    - *Vomitus.*
    - *Sudoris.*
    - *Vrinæ*: vt in: Diabete, Ischuria. / Dysuria. / Stranguria.
    - *Stercoris*: vt in: Lienteria, Dysenteria. / Voluulo. / Colica, &c.
    - *Mensium* vel suppressorum, vel largiùs fluentium.
    - *Gonorrœa*, &c.

C. Symptomata

C. *Symptomata* functionum noxæ animaliũ, sunt aut

- *Sensibilium*
  - *Visus*
    - *Abolitus*, cæcitas.
    - *Debilis*, amblyopia.
    - *Deprauatus*, hallucinatio.
  - *Auditus*
    - *Abolitus*, surditas.
    - *Debilis*, grauis auditio.
    - *Deprauatus*, obauditio.
  - *Odoratus*
    - Abolitus.
    - Debilis.
    - Deprauatus.
  - *Gustus*
    - Abolitus.
    - Debilis.
    - Deprauatus.
  - *Tactus*
    - Abolitus.
    - Debilis.
    - Deprauatus.
    - Dolor.
  - *Primi* sensus instrumenti & communis omnium.
    - Vigilia.
    - Veternus.
- *Motricum*, motus
  - *Abolitus*, in
    - *Parte* vna, paralysis, id est resolutio
      - *Neruorum*
        - *Respiratoriorum*, apnæa
        - *Vocalium*, aphonia
        - *Linguæ*, sermonis vitium
        - } Dicitur.
      - *Musculorum*
        - *Coli*
        - *Vesicæ*
        - } *Inuita* vrina } Dicitur.
        - *Sedis*, stercoris deiectio
    - *Toto* corpore
      - *Tantùm*, paralysis.
      - *Cùm* principum facultatum resolutione, apoplexia.
  - *Debilis*, stupor.
  - *Deprauatus*
    - *Conuulsio*, est inuoluntaria retractio musculorum & neruorum, ad suam originem, vel in
      - *Vna* parte
        - *Musculis*
        - *Ventriculo*, vt singultus.
        - *Pene* regido, quodammodo conuulsiones sunt.
      - *Toto* corpore
        - *Tantùm*
          - Tetanos.
          - Episthonos.
          - Emprosthonos.
        - *Cum* læsione principum facultatũ, vt epilepsia.
    - *Tremor*, est motus præter voluntatem partium, quo sursum & deorsum vicibus permutatis ferantur.
    - *Horror*, inæqualis totius corporis concussio & turbatio.
    - *Rigor*, est motus, qualis in horrore, sed maior.
    - *Sternutamentum*, efflatio est vehemens, qua nares, vẽtriculi anteriores cerebri, ossa ethmoidea repurgantur.
    - *Tussis*, vehementissima quædam efflatio est, qua plurimus simul, celerrimeque foras actus spiritus, attrahat propellatque suo impetu, quæ vias suas obstruunt.
    - *Pandiculatio*, est motus & distentio omnium membrorum ad difflationem vaporũ ex eis.
    - *Oscitatio*, expultricis virtutis motus, ad discutiendum spiritus flatuosos maxillæ inferioris.
- *Principum*
  - *Imaginatio*
    - *Abolita*, vt caros, catalepsis, &c.
    - *Debilis*, coma, lethargus
    - *Deprauata*, delirium.
  - *Cogitatio*
    - *Abolita*, dementia, stultitia.
    - *Debilis*, fatuitas, stultitia.
    - *Deprauata*, delirium.
  - *Memoria*
    - *Abolita*, obliuio.
    - *Debilis*, torpor.
    - *Deprauata*, delirium.

LIBRI I. PARS III.

DE ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ, HOC EST: DE CAVSIS EFFICIENTIBVS.

FINITA secunda Medicinæ parte, nempe Pathologia, ad tertiam, videlicet ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΝ, *quæ causarum efficientium rationem obtinet, perueniendum est.*

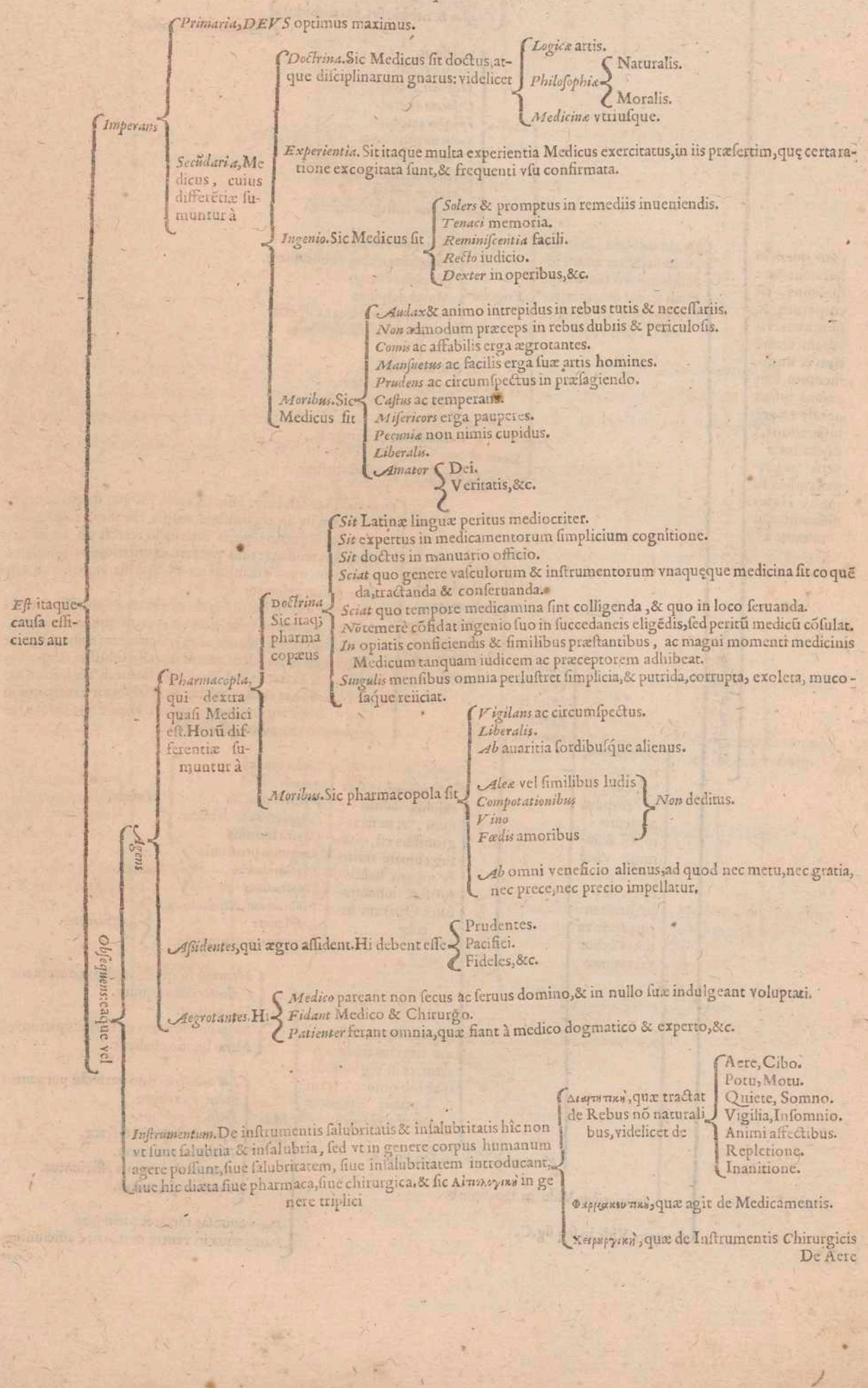

De Aere, in genere.

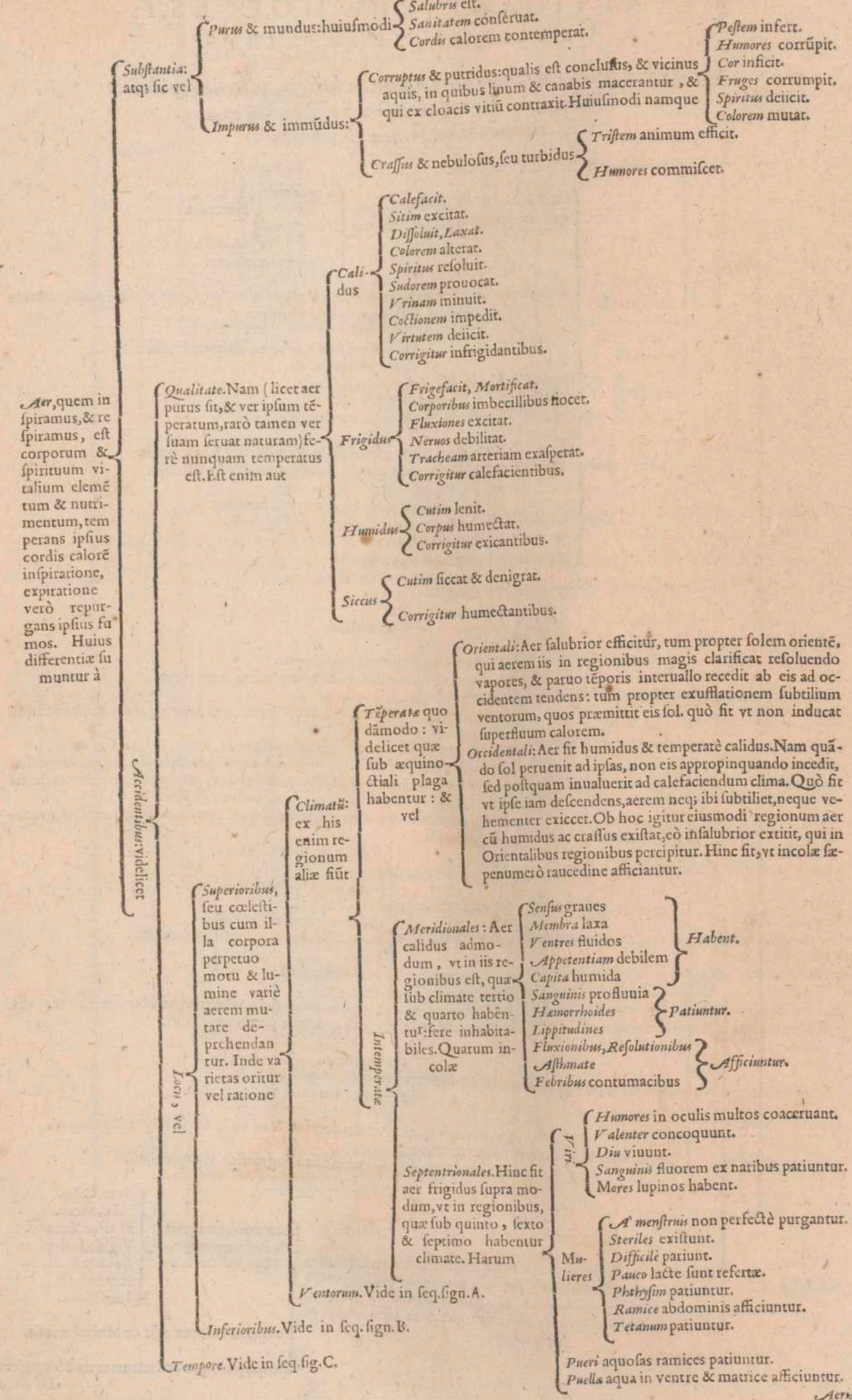

A.
Aeris varietas oritur ratione ventorũ, eorúmque vel

- *Orientalium*. Hinc aer efficitur calidior & ſiccior, temperatè tamen.
- *Occidentalium*: fit aer frigidior & humidior.
- *Meridionalium*: efficitur calidus & humidus: qui
  - *Senſus* grauat.
  - *Fortitudinem* laxat,
  - *Poros* aperit.
  - *Humores* agitat.
  - *Recidiuationem* facit.
  - *Epilepſiam* commouet.
  - *Somnum* inducit.
  - *Febres* putridas generat.
- *Septentrionalium*: fit aer frigidus & ſiccus: qui
  - *Indurat.*
  - *Prohibet.*
  - *Corroborat.*
  - *Vrinam* prouocat.
  - *Poros* claudit.
  - *Concoctionem* auget.
  - *Ventrem* ſtringit.
  - *Aerem* peſtilentem ſanat.
  - *Coſtarum* ægritudines efficit,
  - *Pleritidem* generat.
  - *Nerucum* dolores, *Tuſſim*, *Peripneumoniam* } *inducit.*

ANNOTATIO EX CARDANO LIB. I. CAP. VIII.

De varietate rerum.

Ex Vento Auſter omnibus grauis eſſe videtur, hominibus morbos parit: autumno primùm ea parte folia arboribus decidunt: ædificia collabuntur, atque ruunt: ſemina gurgulione ac verme exeduntur: fructus putreſcunt. Porrò venti validi omnia quaſſant, fructus, ſemina, plantas, ædificia, etiam arces, montes quoque, homines.

B.
A locis inferioribus aeris quoque differentiæ ſumuntur: videlicet ab

- *Vrbibus*, vel villis. Nam ſi fuerint
  - *Maritimæ*, tales inhabitantes
    - Aerem humidiorem ſentiunt.
    - *Molliores* ſunt.
    - *Minùs* ad labores valentes, tum ob nimiam ambientis humiditatem, tum ob frequentiorem piſcium eſum.
    - *Minùs* ſanitati ſeruandæ ſunt opportuni.
  - *Mediterraneæ*. Vide in ſequentibus ſignum*
- *Domicilijs*, quorum alia magis cõmoda ſunt
  - *Habitationi*: & hæc aut
    - *Profunda* ſeu inferiora, quorum pauimentũ eſt terra: ſaluti inimica ſunt, maximè ſi non perflentur.
    - *Alta*, & ſublata à terra, tabulata: ſalubria ſunt: quorum
      - *Aeſtiua*, habeant
        - *Situm*, ſeu feneſtras verſus Septentrionem: ſit hæc domus pars ſublimior, vt à Boreæ incurſu tueatur.
        - *Spatium*, & quidem in
          - *Lonitudine*, 18
          - *Amplitudine*, 18
          - *Altitudine*, 20
          } Pedum.
      - *Hyemalia*: hæc habeant
        - *Situm*, ſeu feneſtras verſus Meridiẽ: ſitq; humilior hæc domus pars, vt è Sole hyemali luſtretur.
        - *Spatiũ*
          - *Latitudinis*, 18
          - *Longitudinis*, 20
          - *Altitudinis*, 18
          } Pedum.
  - *Exercitationi*. Sic Aulæ ſint
    - *Longæ*, 40
    - *Latæ*, 18
    - *Altæ*, 22
    } Pedes.

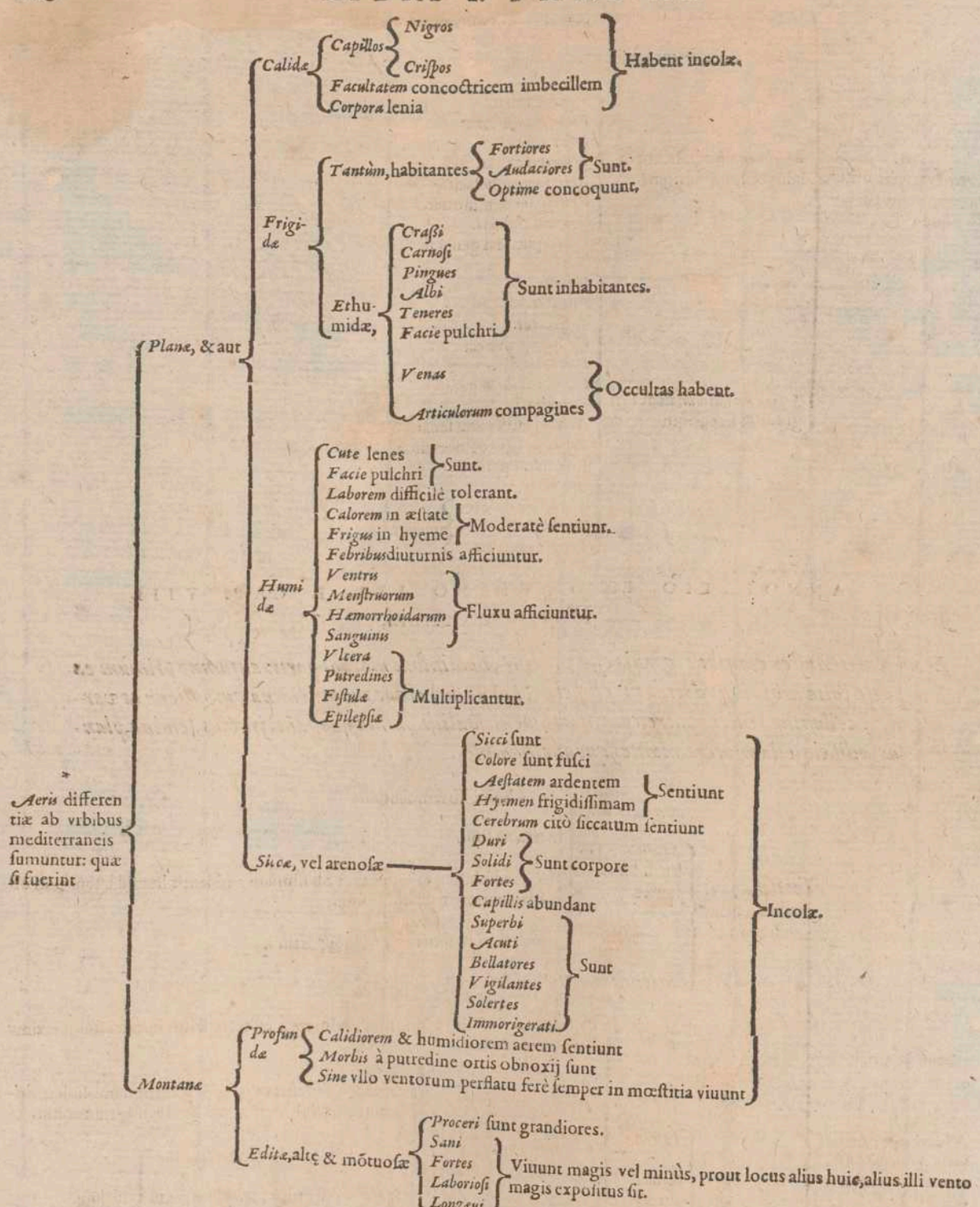

ANNOTATIO EX CARDANO LIB. I. CAP. VIII.

De varietate rerum.

AEREM qualis sit, cùm volueris explorare, spongiam bene siccam ac mundam sub diuo per noctem sereno cœlo exponito: mane, si siccã inueneris, aer quoque talis est: si madidã, nimbosus: si molliter vdã, humidus ac roridus. Si verò panem sic recentem exposueris, à corrupto situ contrahit, à sicco siccescit, ab humido in suo statu manet. Corrumpuntur & carnes facilè, vbi pestilens sit aer, & colorem mutant à rubro caro, ab albo autem adeps. Crassi aũt aeris marfiunt, tametsi humidus sit, ac nubilosus. Vesicas ẽt vacuas exquisitissimè tentabis, cuius sint ponderis, easdem statim ad extremum inflatas, & differentiã obserua. Cuius enim regionis maius fuerit atscrimen aut temporis, eius aer crassior est: atq; eò crassior, quò magis iuxta ꝑportionem fuerit. Oportet autem experimentum sumi sereno aere, eodémq; anni tempore tenuissimis & amplissimis vesicis, libraq; exquisitissima. Aliàs verò boni maliq; aeris argumentum ex habitu animalium, tum visceribus eorum, maximè iecore, docui,

C. *Aeris* differentiæ sumũtur etiam à tempore

- *Anni*
  - *Totius.* Nam si totus annus fuerit
    - *Calidus*, fient
      - *Febres* acutæ
      - *Maniæ*
      - *Apostemata* acuta
      - } In corporibus biliosis.
    - *Frigidus*, orientur
      - *Morbi* comitiales.
      - *Apoplexiæ*, Paralyses.
      - *Stupores*, Tremores, Spasmi.
    - *Humidus*, fient
      - *Febres* contumaces.
      - *Alui* profluuia.
      - *Putredines*, Apoplexiæ, Anginæ.
      - *Morbi* comitiales.
    - *Siccus*, generabuntur
      - *Tabes*, Lippitudines.
      - *Articulorum* dolores, Vrinæ stillicidia.
      - *Intestinorum* difficultates.
  - *Partiũ:* & vel *Secundum* naturam: atque sic
    - *Ver* temperatũ est, calidũ & humidũ quibusdã, calori naturali similis: salubernimum. Est à principio mẽsis Martij, aut ab æquinoctio vsque ad Solstitium. Hoc tempore oriuntur
      - *Lepræ.*
      - *Vitiligines.*
      - *Impetigines.*
      - *Pustulæ* vlcerosæ.
      - *Articulorũ* dolores.
    - *Aestas*, calida est & ficca. Est à Solstitio æstiuo vsque ad æquinoctium autumnale, siue ab initio Iunij in finem Augusti. Hoc tempore sæpe generantur
      - *Morbi* biliosi & acuti.
      - *Febres* ardentes.
      - *Tertianæ* exquisitæ.
      - *Choleræ*, Ophthalmiæ.
      - *Ventris* profluuia.
      - *Aurium* dolores.
      - *Genitalium* putredines.
    - *Autumnus*, est siccus, calore & frigore inæqualis, pernicios̃us, mortiferus. Est ab initio Septembris, aut ab eius æquinoctio, vsque in Solstitium hyemale, aut finem Nouembris. Fiunt hoc tempore frequenter
      - *Morbi* melancholici.
      - *Maniæ*, Melancholiæ.
      - *Lienis* tumores.
      - *Hydropes*, Tabes.
      - *Difficultates* intestinorum.
      - *Asthma*, Anguinæ.
      - *Comitiales.*
      - *Febres* quartanæ.
      - *Febres* erraticæ.
    - *Hyems*, est frigida & humida, pluuiosa. Incipit ab initio Decembris, & vsque in finem Februarij metitur. Hoc tẽpore fiunt sæpe
      - *Morbi* longi.
      - *Laterales* morbi.
      - *Pulmoniæ*, Grauedines.
      - *Raucedines*, Tusses.
      - *Apoplexiæ*, Vertigines.
      - *Laterum* / *Pectoris* } Dolores,
      - *Capitis* / *Lumborum* } Dolores.
  - *Præter* naturã, cũ videlicet
    - *Hyems* calida
    - *Aestas* frigida
    - *Ver* frigidum
    - *Autumnus*
      - *Calidus*
      - *Humidus*

      } Euadit. Inde varij oriuntur morbi, præsertim pernicios̃i & mali indicij. Quod fidum prælagium futuræ pestis est, quæ frequentiùs ex humida aeris constitutione oritur, rarius in siccis, cum putrescit, mixtis putridis vaporibus ex aqua & terra eleuatis.
- *Diei.* Nam
  - *Nox* frigidior est ob Solis recessum.
  - *Dies* calidior ob Solis propinquitatem: cuius etiam
    - *Meridies* calidior est.
    - *Matutinum* tempus frigidius. Nam hora matutina Sol non calefecit aerem sua præsentia.
    - *Vespertinum*, frigidius. Nam nondum ob absentiam refrigeratum est, atque perinde ex noctis partibus prior minùs frigida est posteriore.

ANNOTATIO.

AEREM cùm sani euitare non possint, sed multis ab eo modis alterentur, mutenturque, eius lapsus per victum emendandus venit. Definito nãque lapsu aeris, atque cognita alteratione, quã in corpus humanum facere potest, facilè erit in cibo aut potu, aut somno aut vigilijs parem obijcere contrariam vim, quæ omnino impediet, & attemperabit aeris actionem, atque potentiam.

DE Aeris differentijs in specie, vide inferiùs, in particularium morborum curationibus, &c.

De Ciborum differentiis, in genere.

- *Cib⁹* est essentię ficcioris, quæ deperiit, refectio: vel cibus, seu alimētum est, qđ substantiā nostrā augere potest. Horum differētiæ tum in
  - *Genere* substantiæ. Ar q; sic eorū alij
    - *Nutrientes*, sanguinēq; tenuē generantes. Sunt aūt huiusmodi qui facilè digerūtur, leui negocio in sanguinē conuertuntur, facilè à mēbris labuntur, & in vēticulo nō corrūpūtur. Cōuenīūt hi politicis, delicatis, quiescentibus, caloris naturalis imbecillitate affectis, dispositisq; ad nutritiuorum & spiritualiū membrorū, ac cerebri obstructiones, cū magna eorum quātitas parum tribuat alimenti. Ex horum genere sunt
      - *Perdices.*
      - *Phasiani.*
      - *Pulli* gallinacei.
      - *Atagenæ.*
      - *Alæ* auiū omniū.
      - *Pisces* parui.
      - *Cucurbitæ*, &c.
    - *Subtiles*, leues, seu tenues: & vel magis
      - *Alterantes.* Horum enim alij crassa & pituitosa quoque attenuant, subtiliant, vel sua
        - *Acredine* & caliditate
          - *Subtiliando*, quāquā crassi succi existāt, cuiusmodi sunt
            - *Capæ.*
            - *Pastinacæ.*
            - *Raphanus*, &c.
          - *Incidendo*: cuius generis sunt
            - *Sinapi* Nasturtium, Porrum.
            - *Allium*, Eruca, Fœniculus.
            - *Origanum*, Anethum, &c.
        - *Dulcedine* & tenuitate, mūdificando: vt sunt
          - *Aqua* hordei, Amygdalæ.
          - *Ficus* ficcæ, Phistici.
          - *Saccharum*, Mel, &c.
        - *Salsedine*, quæ in ipsis cibis inuenitur, dissoluendo, attenuandóque vt sunt
          - *Pisces* salsi.
          - *Muria.*
          - *Nitrosa* omnia, &c.
        - *Acetositate*, quæ in ipsis alimentis reperitur, incidendo: vt sunt.
          - *Acetum.*
          - *Citrorum* succus.
          - *Vinum* malorum punicorum.
    - *Crassi* ac lenti. Ab his tantùm hominibus ingeri debent, qui exercitatione multa sumnóque ad satietatem vti possunt, eámque sibi vitæ rationem delegerunt, quæ publicis negociis, forensiq; labore minimè impeditur, ac cùm præcipuè eorum vsus frequentior, pari hypochondriorum dextræ nihil vel grauitatis, vel tensionis afferat. Cui autem ætas aut consuetudo obstat, quin exerceri ante cibum possit, eius generis victu omnino abstineat. Crassi equidem cibi magis in hyeme, quàm cæteris anni temporibus comedendi sunt. Nam.
      - Aegrè concoquūtur.
      - *Bonū* in iecore sanguinem generant, si digerantur.
      - *Obstructiones* faciūt, cū non probè concoquantur.
    - *Medij* temperamenti, nulla eximia qualitate præditi. hi merè alimenta dici possunt: nam aluum neque soluunt neque retinent, ventriculo neq; robur neq; languorē inducunt, sudores & vrinas neq; prouocant neque coercent, nullam intemperiem inducunt, sed tale corpus asseruant, quale acceperunt.
  - *Accidentibus*: videlicet
    - *Tempore.* Opportunitas sumendi alimenta est, cum adest inopia: hanc autem in bene valentibus fames docet. Fames autem est appetitus quidam calidi & ficci: situs autem appetitus frigidi & humidi. vel Fames est sensus tristis. In omni namque fame, quæ natura fit, quinq; motus fiunt, quorum primus est, membrorum inanitio, quæ secundum naturam fit, naturali calore agente, ac dissoluente humidum membrorum: hæc verò naturali facultate secundo loco appetunt: deinde tractrice trahunt: tertio loco à venis & iecore & ventriculo: quarto loco sequitur sensus tristis, quo venter sentit fuctionem: quinto sequitur appetitus animalis. Quartum horum, nempe sensus fuctionis fames est. Cum itaque hominem fame tentari necessum sit, ea erit ciborum adhibendorum opportunitas. ante id. n. bene valentibus indicium est, in ventre cibum contineri, aut in venis. coctis atque cibis itaque digestis, & congrua exercitatione præcedente, fames excitatur, & cibi adest opportunitas. Melior autem horarum in accipiendo cibum, est, hora frigiditatis propter aggregationem caloris naturalis, in interioribus corporis. Sed in hora caliditatis, oportet, vt dimittatur acceptio cibi, quia caliditas aeris trahit calorem naturalem ad exteriora, quò fit vt diminuto interiore calore diminuatur & concoctrix facultas. Ideóq; præcipiebant antiqui vt plus alimenti in cœna, quàm in prandio exhibendū esset, cùm calor naturalis frigiditate noctis, magis in interioribus delitescat, & concoctionis in somno meliores fiant in vente, facultasq; concoctrix se intrò recipiat magis &, in altum, & sanguis in somno magis ad interiora refugiat. Verūtamen oportet, ne quis comedat, nisi concoctis prioribus alimētis, & nisi aduenerit prius comedendi desiderium, quod cum ebullierit, non prorogetur hora comedendi. Nam diutius tolerare famem, ventriculum malis replet humoribus. *Reliqua* vide hoc signo *
    - *Ætate.* Nam edulia
      - *Nouella*, meliora & humidiora sunt.
      - *Antiquiora*, ficciora sunt & duriora.
    - *ordine.* Vide in sequentibus, sub signo C.
    - *Præparatione.* Vide in sequentibus, sub signo D.
  - *Specie.* Vide in sequentibus, sub signo E.

GAL. LIB. I. DE ALIMENT. FAC. ET. LIB.

De dissolutione cont.

FIT *equidem aliquando, vt celeriùs bubulæ carnes, quàm saxatiles pisces à quibusdam in ventriculo concoquantur. quod forsitan mirum nonnullis apparebit: verùm id euenire sciant in hisce tantùm corporibus, quorum ventriculus bile flaua quàm plurima, vel à quapiam praua temperie, vel peculiari constitutione collecta, refertus est. Nam ex huiusmodi affectibus, & crassa concoqui, & tenuia corrumpi non ignorent.*

Qualitate. Vide in sequentibus, sub signo A.

Quantitate. Vide in seequentibus, sub signo B.

* Quibus

* Quibus omnib. hoc accedit etiam, vt consuetudo non aspernatur: quoniam qui consueuit vti prandio, & dimittit illud, estq; contentus cœna tantùm, magnificat nocumentũ cibi: & qui cõsueuit sumere cibũ aliqua hora determinata, & mutatur ad aliam, præter istam declarabitur sibi hæc permutatio nociua. Nam quæ ex longo tempore cõsueta sunt, etsi deteriora sunt, insuetis minùs molestare solent. Cæterùm ciborum diuersitas in vnica mensa in hominum est cõsuetudine, non sine magno detrimẽto salutis. Nam aut miscere legumina carnibus, aut carnes piscibus, malum est. ex alimentis enim quædam sunt pituitosæ, quædam biliosæ, aut alterius naturæ, quædam etiã ex eis citò, quædam tardè coquuntur, ita vt coctum crudo misceatur. Quòd si retineantur amplius, id quod coctum est, corrumpetur, & putrefiet non gubernatum à natura: quòd si venter eadem expellere tentet, crudum cocto mixtũ expelletur, ac per intestina deducetur, aut ad iecur etiam ipsum: inde multi & varij oriuntur morbi. Porrò longa etiam mora in mensa valde perniciosa. Quoniam interim dum postrema alimenta mensæ apponuntur, priora sunt probè cocta, &c.

A. *Ciborum* qualitas sumitur vel à

Gustu. Sic nãque ciborũ alij sũt

Dulces, qui naturæ plurimùm amicantur. Nam omne dulce, etsi calidum sit, non tamen immodicè calorem nostrum exuperat. Constat enim gratissimam humanæ naturæ esse dulcedinem, cæterisq. saporibus delectabiliorem, & complexioni nutriendæ viciniorem. Nam quicquid nutrit, aut dulce simpliciter est, aut modicè. Quippe cum nutritio sit euacuati refectio, qui humanæ naturæ familiaris extiterit, necesse equidem est, vt id quod nutrit familiare existat. Verùm id, quod in cibis minùs erit dulce, minùs etiam calidum erit: quod verò magis, tantò calidius, quantò videlicet dulcius. Ideóque cibus dulcis

- *Simpliciter & exquisitè*
  - *In* bilẽ facilè exoluitur.
  - *Hepar* obstruit.
  - *Lieni* obest.
  - *Ventriculum* emollit.
  - *Iuuenibus* inimicatur.
- *Moliter*
  - *Gustui* amicatur.
  - *Corpus* impinguat.
  - *Calorem* auget.
  - *Saturat.*
  - *Digerit.*
  - *Mollit* dura.
  - *Mollia* condensat.
  - *Hepati* confert.

Amari, qui non nutriunt corpus, præsertim si amari simpliciter fuerint. Nam quæ exactè sunt amara, omnibus animantibus, nedum hominibus esui inepta sunt, cùm sicca & terrestria habeantur. Ideóq. in cibis amara haud commiscenda erunt, cùm potius medicinæ, quàm nutritioni competant. Nam

- *Mundificant*, Abstergunt.
- *Incidunt*, Extenuant.
- *Obstructiones* resecant.
- *Exasperant.*
- *Tineas* interimunt.
- *Sanguinem* adurunt.
- *Bilem* rubeam gignunt.

Salsi, qui etsi aliquando appetitus gratia commendentur, amaris tamen propinqui sunt. Terreni enim ambo sunt, & calidi, non obscura tamẽ diuersitate dissidentes, cùm sapor amarus à calore arido potiùs sit & extenuatus, & elaboratus. Nam si quod salsum excalfeceris plurimùm, amarum tibi facilé euadet: vt Mari Syriæ Palæstinæ, quod mortuum vocant, à Solis ardore æstate magis, quàm hyeme compertum est euenire. Cùm igitur sapor salsus parum ab amaro dissentiat, eo parciùs quidem vescendum erit. Nam cibi huiusmodi

- *Corpus* exiccant.
- *Calefaciunt.*
- *Subtiliant.*
- *Aggregant.*
- *Obstruunt.*
- *Bilem* generant.

Acres, qui corpus valde excalefaciunt. Bis tamen aut ter in aqua decocti acrimoniæ expoliantur, ne sic quidem vim perdũt extenuandi, verùm facultatem quandam obscurissimam alendi corporis exinde acquirunt: cuius antequam decoquerentur, nihil prorsus obtinebant. Ideóque eorum assiduus vsus euitandus est, præsertim biliosis. Quoniam quidem solis, pituitosum humorem, crudum gluuinosúmq. colligentibus, eiusmodi edulia sunt accõmodata. Nam

- *Corrodunt*, Incidunt.
- *Subtiliant*, Inflammant.
- *Attrahunt*, Resolunnt.
- *Cogitatiuam* facultatem destruunt.
- *Ventriculo*, *Visceribus*, *Oculis* — Obsunt.

Acidi, qui frigiditate, siccitatéq. constant, & corporis tenuitate pollent. Quò fit, vt nutrimenti quidem parum, & excrementorum plurimũ acidus victus corporibus contribuat:

- *Incidunt* crassa.
- *Obstructiones* reserant.
- *Sordida* mundant.
- *Biliosis* conferunt febribus.
- *Putredines* abiiciunt.
- *Vomitum* compellunt.
- *Neruis* aduersantur.
- *Infrigidant*, Extenuant.
- *Melancholicis* obsunt.
- *Senium* accelerant.
- *Concoctricem* facultatem attenuant.

Austeri, & acerbi, qui cùm parum inter se differant, sub vno & eodem genere componendi sunt. Nam austerum nil aliud esse comperimus, quàm acerbũ exolutum. Ideoq; austerus & acerbus victus cum terrestris & crassi existat temperamenti, necesse est vt parum nutrimenti corporibus subministret. Nã

- *Extenuat*, Infrigidat.
- *Crassa* concipit.
- *Sanguinem* minuit.
- *Macie* afficit.
- *Atrabiliarium* generat succum
- *Aluum* sistit.
- *Ventriculum* confortat.
- *Fluxiones* reprimit.
- *Vlcera* solidat.

Tactu. Vide in sequentibus sub signo *.

HIPP. ET GAL. II. APH. XXXVIII. ET AVIC. III. primi doct. secunda, cap. 7.

TANTIS *suauiora edulia viribus pollent, vt nonnunquã deteriora excellentioribus anteferantur, cùm parum deterior potus aut cibus, suauior autem, melioribus quidem, sed minus suauibus sit præferendus. Quod non ob id solùm faciendum est, vt ægro gratificemur, sed etiam quòd vtiliora ipsi existant. Nam quæcunque cũ voluptate assumuntur, ista ventriculus amplexatur & magis concoquit, sicut illa quæ displicent, refugit. Vnde & nauseæ, & flatus, & fluctuationes subsequuntur, tamen eo esse probæ substantiæ, & partes quidem principales salubres omnes necesse est.*

a. *Ciborum* differentiæ à qualitate sensus tactus sumptæ, variæ sunt. Eorum namq; alij

Calidi, tum actu, tum potentia frigiditate affectis corporibus, in frigidis commorantibus locis, & in anni temporibus frigidis, competunt. Ideoque corpora, quæ caliditate plurima referta sunt, ab eiusmodi victus ratione abstineant, præsertimque in anni temporibus & regionibus calidis. Nam cibi tales

- *Corpora* — *Calefaciunt.*; *Siccant.*
- *Sanguinem* comburunt.
- *Elephantiasim*, *Vitiligines*, *Lichenas*, *Calculos*, *Hecticam* febrē — Generant.

IN sanis enim simili, non contraria qualitate præditi cibi assumendi sunt, vt naturale temperamentum eorum, qui rectè valent, per similia conseruetur. Nam quæ in præsenti tabula conscripta sunt, ad ea hominum temperamenta referuntur, quæ vltra limites naturales, iam collapsa iudicantur.

Frigidi valde tum actu, tum potentia, velut nix, omnino reprobandi sunt. Quoniam etsi ex eis iniuenum corporibus statim non appareat nocumentum, eorum tamen malefica qualitas, paulatim, insensibilitérq; operatur, neque nisi aduentante senectute detegitur. Ideóq; frigidi cibi iis tantùm corporibus competere videntur, quæ exuberante caliditate afficiuntur, atque iis, quæ in calidissimis commorantur regionibus, in anni temporibus calidis: aliter sui frigiditate

- *Ventriculo*, *Nerus*, *Cerebro*, *Articulis*, *Ossibus*, *Dentibus*, *Iecinori*, *Matrici*, *Testibus* — Maximè nocebunt.

Sicci tum actu, tum potentia insalubres esse censentur. Quanquam humidis corporibus, humidàsq. incolentibus regiones, & in anni temporibus humidis competere videantur. Nam

- *Succum* sanguinis depascunt.
- *Sanguinem* generant — *Crassum.*; *Frigidum*, si frigidi fuerint.; *Calidiorem*, si calidi fuerint.
- *Corpus* exiccant.
- *Vires* deiiciunt.

Humidi tum actu, tum potentia lubrici, glutinosi crassíque, morbosi iudicantur. Quanquam siccis corporibus, in siccis morantibus regionibus, & anni temporibus siccis, competere videantur. Verum cùm putrescibiles & crassi existant,

- *Obstruunt.*
- *Putrescunt.*
- *Febres* generant.

AVIC. PRIMA QVARTI, CAP. XXVI.

CIBI *qui ingerendi sunt, sicut actu calidissimi, ita etiam & tepidi esse non debent. Nam tepida omnia robur ventriculi soluunt. Quamobrem mediocriter calido victu vescendum erit.*

GAL. LIB. I. DE ALIMENT. FAC. CAP. DE LVPINO.

OMNIA *quæ humidioris sunt substantiæ, exiguam corporis alimoniam largiuntur, quòd celeriter in halitus exhauriuntur, ac digeruntur, vt rursus alio non multò pòst sit opus. Contrà dura & terrestria, perdurabile, copiosum, ac vix difflabile alimentum ex se præbent. Quòd si glutinis nonnihil habeant, multò hæc omnia perficient efficaciùs. Constat item hæc non expeditè, promptéque concoqui, ceu vtique nec in sanguinem commutari, nec assimilari solidis animalis partibus: ideóque citò nutrire. Cùm verò perdomita, confectáque fuerint, corporibus haud parum contribuent nutrimenti.*

B. *Alimẽtorum* seu ciborũ quantitas cõcoctricis facultatis viribus cõparari debet. Nam

Moderata, videlicet secundum concoctricis facultatis robur, ea est, quæ cũ ingesta est, grauitatẽ nõ afferat, neq. in ventriculo natet, nauseã nõ cõmoueat, neq. caninũ comedendi desideriũ, neq. ingenij pigritia, neq. insomnietas, neq. ipsius sapor in ructib. post tẽpus reperiatur. Huiusmodi nãque

- *Cõcoquitur* benè.
- *Benè* nutrit.
- *Fortificat.*
- *Impinguat.*
- *Sanitatẽ* tuetur.

Immoderata, videlicet nimis

Multa, etsi alimenta sint optimi, & plurimi succi, frigidos tamẽ morbos excitabit. Est enim repletio immodica tam cibi quàm potus omnino pernicioſa. Quãplurimi nãque homines nimia repletione suffocati interiere. Alimentorum enim abundantia eo pacto naturalem nostri corporis calorem suffocat, quo magna lignorum strues incensum ignem, & olei plus, quàm par sit lucernæ, & lampadis flammam extinguit. Ideóq. eiusmodi immoderatus victus

- *Crudit ates* generat.
- *Ventriculi* dolores procreat.
- *Ructus* commouet, suffocat.
- *Iecur* } Obstruit.
- *Lienem*
- *Compagines* afficit.
- *Calculum* in renibus generat.
- *Melancholicos* morbos generat.
- *Aegritudines* pituitosas procreat.
- *Malos* parit abscessus, Nauseam commouet.
- *Ventriculi* & intestinorum profluuia excitat.
- *Intellectum* & reliquas animales facultates destruit.
- *Colicam* facit, Humores omnes corrumpit.

Pauca, etsi alimenta fuerint boni succi & valde nutrientia, & tamẽ quoad cõcoctricis facultatis robur immodica & insufficiens, corpus omnino destruetur. Nã quemadmodum à multo suffocatur, ita etiã à pauco calor natiuus tabescere cogitur. Itaque pauca quantitas ciborum

- *Corpus* arefacit atque extenuat.
- *Vitam* corripit, Vires deiicit.
- *Hecticam* inducit.
- *Macie* afficit.
- *Semen* exiccat.
- *Bilem* tum flauam tum atram procreat.

C. *Cùm*

C.

Cùm ciborum diuersitatem uitare hac ętate sit difficile,ac penè impossibile,ordinem in eis obseruare decet,quo vti expediat in diuersorum alimẽtorum vsu, in eadẽ mensa.Huius autem rei rationes inter se pugnantes sunt.Quidam enim voluerunt anteponenda esse alimenta difficiliotis concoctionis,eis quę faciliùs coquuntur: quoniã venter calidior est in fundo,ea parte,qua carnosior & iecori propior:tali igitur ordine alimenta sunt ingerenda, vt equo tempore omnia coquantur, ne crudum cocto misceatur:id verò fiet, vbi quod difficiliùs coquitur antecedat,& imam ventris partẽ quæ calidior est pręoccupet:quod verò facilius coquitur,superiorem & minùs calidam. Quidam contrarium asserunt. Nam ea alimenta primo loco assumenda esse, quę faciliùs coquuntur, vt cocta descendant,& reliqua deinde coquantur. nam si ea antecedant,quę difficiliùs coquuntur,ea quę faciliùs coquuntur interim superata & cocta non descendent,inferioribus nondum coctis:dueq̃. inde sequentur noxę:prima,quòd coctum crudo miscebitur:secunda,quoniam retentum, quod iam coctum est,corrumpitur,non gubernatum à natura.Verùm cum quiuis facilè agnoscat, plus quam duarum horarum tempore,ventrem onus in intestina deponere,quo tempore leuior sensim redditur venter, & alimentũ iam coctũ corrumpi, si diutius quam par sit, retinetur,consentaneum est ea alimenta, quę facilioris concoctionis sunt, pręcedere debere.Sunt itaq̃ue ex alimentorum diuersitate alia

- *Priora*: videlicet
  - *Concoctu* facilia
  - *Liquida*
  - *Lubrica*
  - *Subtilia*
  - *Humida*
  - *Citò* permeantica
  - *Corruptibilia*
  - *Cacochimica*

  Hæc enim priùs sumpta celeriter pertranseunt,&aliis commodè præeunt, & quasi viam muniunt. Postremò autem accepta vnà secum alia in corruptionem trahunt, cùm concoctu facilia sint.
- *Posteriora*: videlicet
  - *Concoctu* difficilia.
  - *Crassa*
  - *Astringentia*
  - *Sicca*
  - *Aromatica*:

  Cùm longiori tempore concoqui debeant.

AVICENNA III. PRIMI DOCT. SECVNDA, CAP. II.

Nihil deterius est,quàm diuersa nutrientia similiter adiungere,& in comedendo tempus prorogare, quoniam cùm postremum aduenit nutriens,primus iam incipit digeri cibus.

D.

Præparatio eduliorum vires alimentitias variat:& vel secundum

- *Alterationem* seu coctionem. Nam quæ
  - *Elixantur*
    - *Omnium* sunt meliores.Nam elixatione omnia excrementa deponunt.
    - *Faciliùs* concoquuntur.
    - *Celeriùs* per ventrem descendunt.
    - *Minùs* alunt.
    - *Exteriùs* reddunt humidiora,interius ficciora.
  - *Assantur*
    - *In* veru, vel furno
      - *In* bonitate secundum locum obtinent.
      - *Difficilius* coquuntur,digeruntur,atq; descendunt.
      - *Valde* nutriunt.
      - *Constantius* præbent alimentum.
      - *Succescunt* exterius,interius humescunt.
    - *Super* prunas,vel iuxta prunas
      - *Omnimodò* ficciora reddunt.
      - *Difficulter* coquuntur.
      - *Ventrem* sistunt.
      - *Contrahunt* ignis qamdàm acrimoniam.
  - *Suffocantur* in patinis, vel olla,vel pastillis
    - *Tertium* in bonitate locum habent.
    - *Omnes* prauum succum præstant.
    - *Difficilè* superantur à natura. Quapropter ius tantùm edendum est,quoniam multum præbet alimenti.Caroverò paruum succum præstat,& ori ventris,& cordi nocet.Pisces verò sic suffocati venenosi sunt, & praua inferunt symptomata, & quandoque mortem.
  - *Friguntur* in butyro vel oleo
    - *Postremum* in bonitate locum habent.
    - *Difficulter* concoquuntur.
    - *Dura* redduntur ac ficca.
    - *Nidorem* referunt.
    - *Nauseam* concitant.
  - *Seruantur* sale,aceto & aqua, deinde coquuntur
    - *Prauum* succum præstant.
    - *Caput* grauant.
    - *Facilius* coquuntur.
    - *Facilius* coquuntur.
    - *Appetitum* ventriculi excitant.
    - *Vim* siccandi habent.
    - *Senectutem* celeriùs inducunt.
- *Mistionem*. vide in sequentibus sub signo β.

ANNOTATIO EX AVICENNA III. PRIMI DOCT. II. CAP. VII. & canticorum Par.secunda,textu decimonono.

Nutrientia quæ temperaturam nacta sunt remotiorem, ne corporibus à quibus ingeruntur officiant. suis contrarijs corrigenda sunt:nam calida cum frigidis,sicca cum humidis, obstruentia cum aperientibus,dulcia cum acetosis,pinguia cum salsis ac acribus commiscери debent.

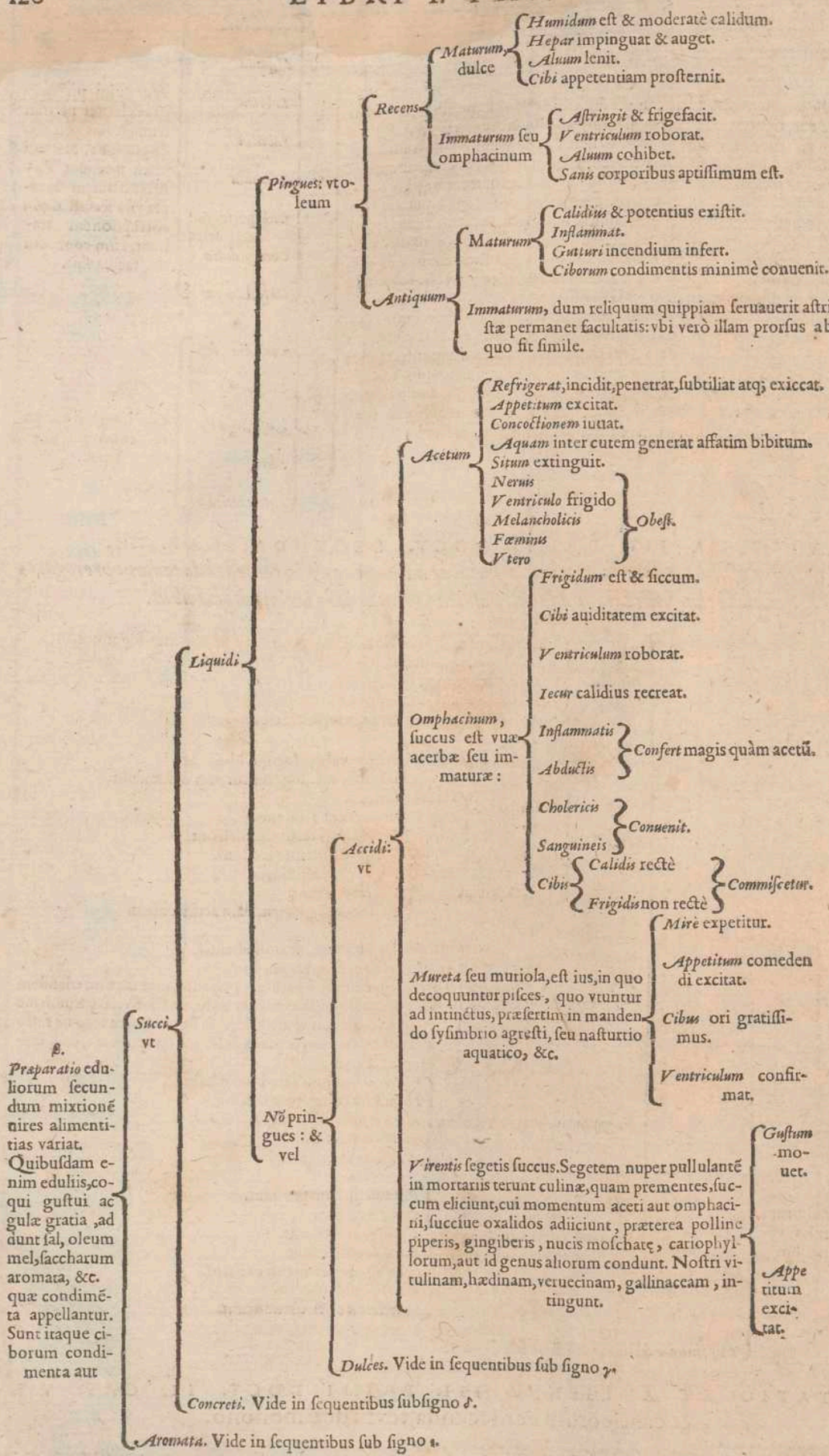
β.
Præparatio eduliorum secundum mixtionē nires alimentitias variat. Quibusdam enim eduliis, coqui gustui ac gulæ gratia, addunt sal, oleum mel, saccharum aromata, &c. quæ condimēta appellantur. Sunt itaque ciborum condimenta aut
Succi vt
Liquidi
Pingues: vt oleum
Recens
Maturum, dulce
Humidum est & moderatè calidum.
Hepar impinguat & auget.
Aluum lenit.
Cibi appetentiam prosternit.
Immaturum seu omphacinum
Astringit & frigefacit.
Ventriculum roborat.
Aluum cohibet.
Sanis corporibus aptissimum est.
Antiquum
Maturum
Calidius & potentius existit.
Inflammat.
Gutturi incendium infert.
Ciborum condimentis minimè conuenit.
Immaturum, dum reliquum quippiam seruauerit astrictionis, mistæ permanet facultatis: vbi verò illam prorsus abiecerit, reliquo fit simile.
Accidi: vt
Acetum
Refrigerat, incidit, penetrat, subtiliat atq; exiccat.
Appetitum excitat.
Concoctionem iuuat.
Aquam inter cutem generat affatim bibitum.
Sitim extinguit.
Neruis
Ventriculo frigido
Melancholicis
Fœminis
Vtero
Obest.
Omphacium, succus est vuæ acerbæ seu immaturæ:
Frigidum est & siccum.
Cibi auiditatem excitat.
Ventriculum roborat.
Iecur calidius recreat.
Inflammatis
Abductis
Confert magis quàm acetū.
Cholericis
Sanguineis
Conuenit.
Cibis
Calidis rectè
Frigidis non rectè
Commiscetur.
Mureta seu muriola, est ius, in quo decoquuntur pisces, quo vtuntur ad intinctus, præsertim in mandendo sysimbrio agresti, seu nasturtio aquatico, &c.
Mirè expetitur.
Appetitum comedendi excitat.
Cibus ori gratissimus.
Ventriculum confirmat.
Virentis segetis succus. Segetem nuper pullulantē in mortariis terunt culinæ, quam prementes, succum eliciunt, cui momentum aceti aut omphacini, succiue oxalidos adiiciunt, præterea polline piperis, gingiberis, nucis moschatę, cariophyllorum, aut id genus aliorum condunt. Nostri vitulinam, hædinam, veruecinam, gallinaceam, intingunt.
Gustum mouet.
Appetitum excitat.
Nō pingues: & vel
Dulces. Vide in sequentibus sub signo γ.
Concreti. Vide in sequentibus subsigno δ.
Aromata. Vide in sequentibus sub signo ε.

γ. Succi

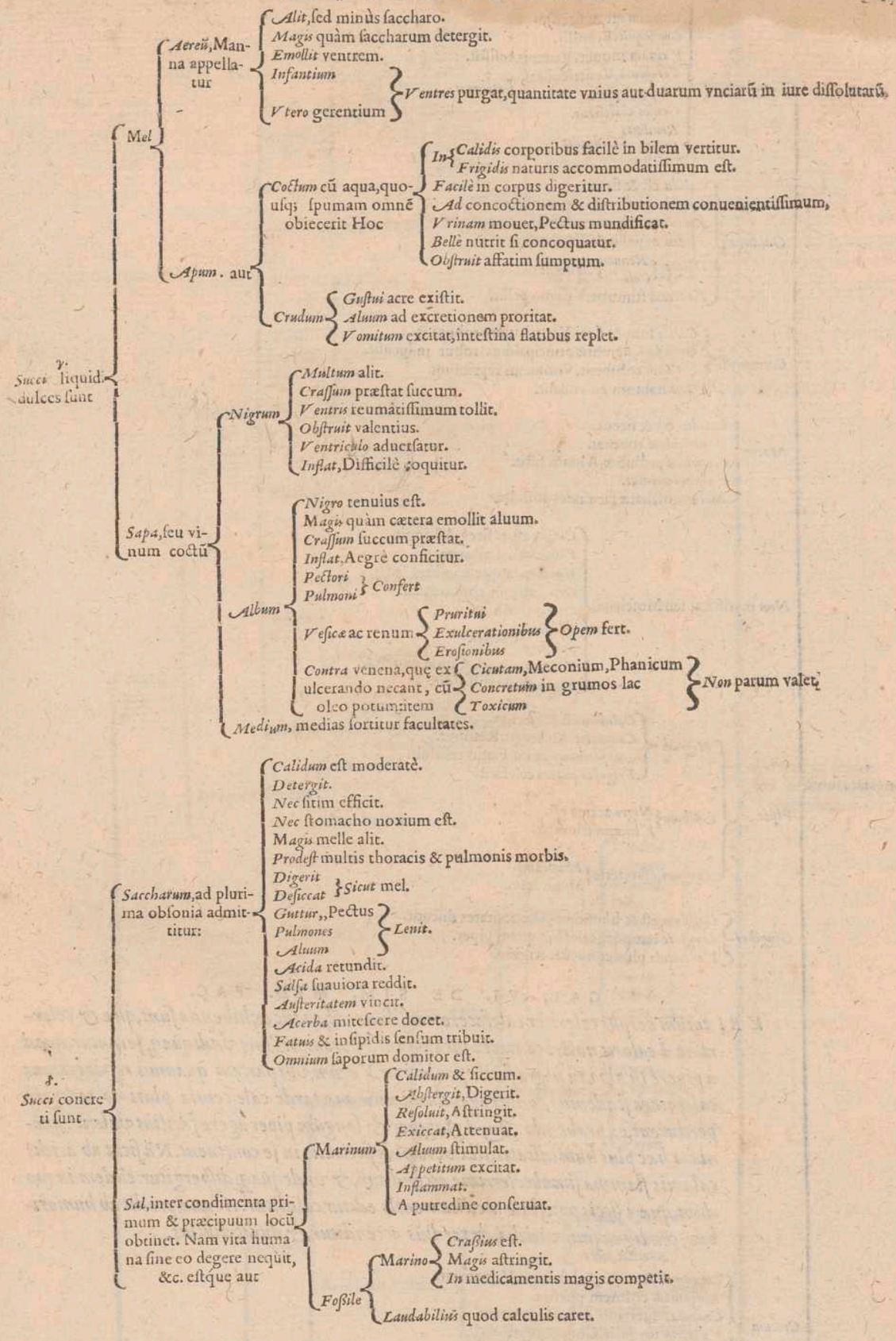

GAL. LIB. IV. DE SIM. MED. FAC.

OMNI *sali obscura quædam astringendi vis inest, qua eas, quæ condiuntur carnes constringit, densátque potissimùm vbi durus & minimè fragilis extiterit. Talis est exactissimus quidẽ fossilis ferè omnis, minus autem illo marinus, tum qui multis in locis aquis leniter salsis arescentibus prouenit.*

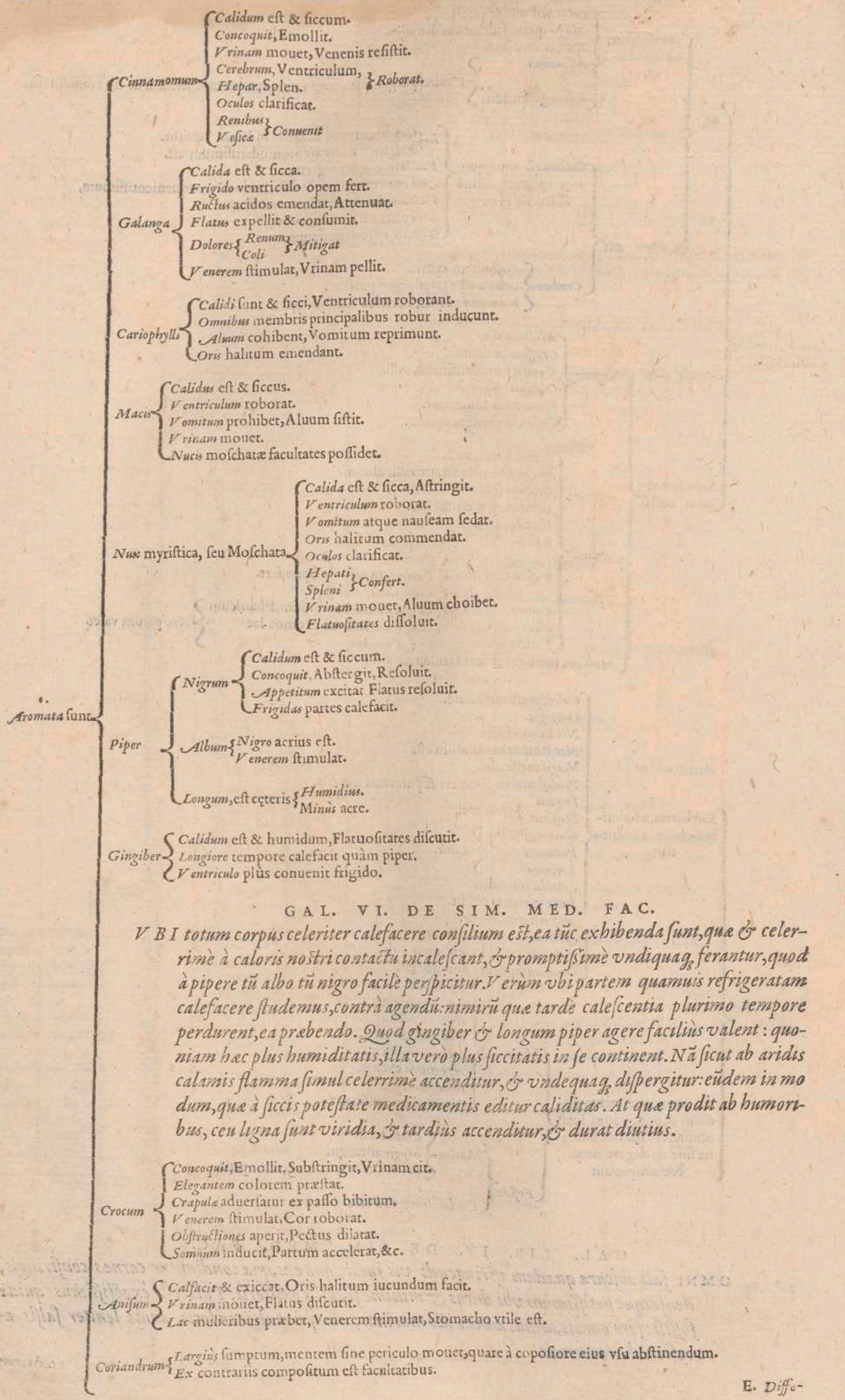

GAL. VI. DE SIM. MED. FAC.

VBI totum corpus celeriter calefacere consilium est, ea tũc exhibenda sunt, quæ & celerrimè à caloris nostri contactu incalescant, & promptissimè vndiquaq; ferantur, quod à pipere tũ albo tũ nigro facilè perspicitur. Verùm vbi partem quamuis refrigeratam calefacere studemus, contrà agendũ: nimirũ quæ tardè calescentia plurimo tempore perdurent, ea præbendo. Quod gingiber & longum piper agere facilius valent: quoniam hæc plus humiditatis, illa verò plus siccitatis in se continent. Nã sicut ab aridis calamis flamma simul celerrimè accenditur, & vndequaq; dispergitur: eũdem in modum, quæ à siccis potestate medicamentis editur caliditas. At quæ prodit ab humoribus, ceu ligna sunt viridia, & tardiùs accenditur, & durat diutius.

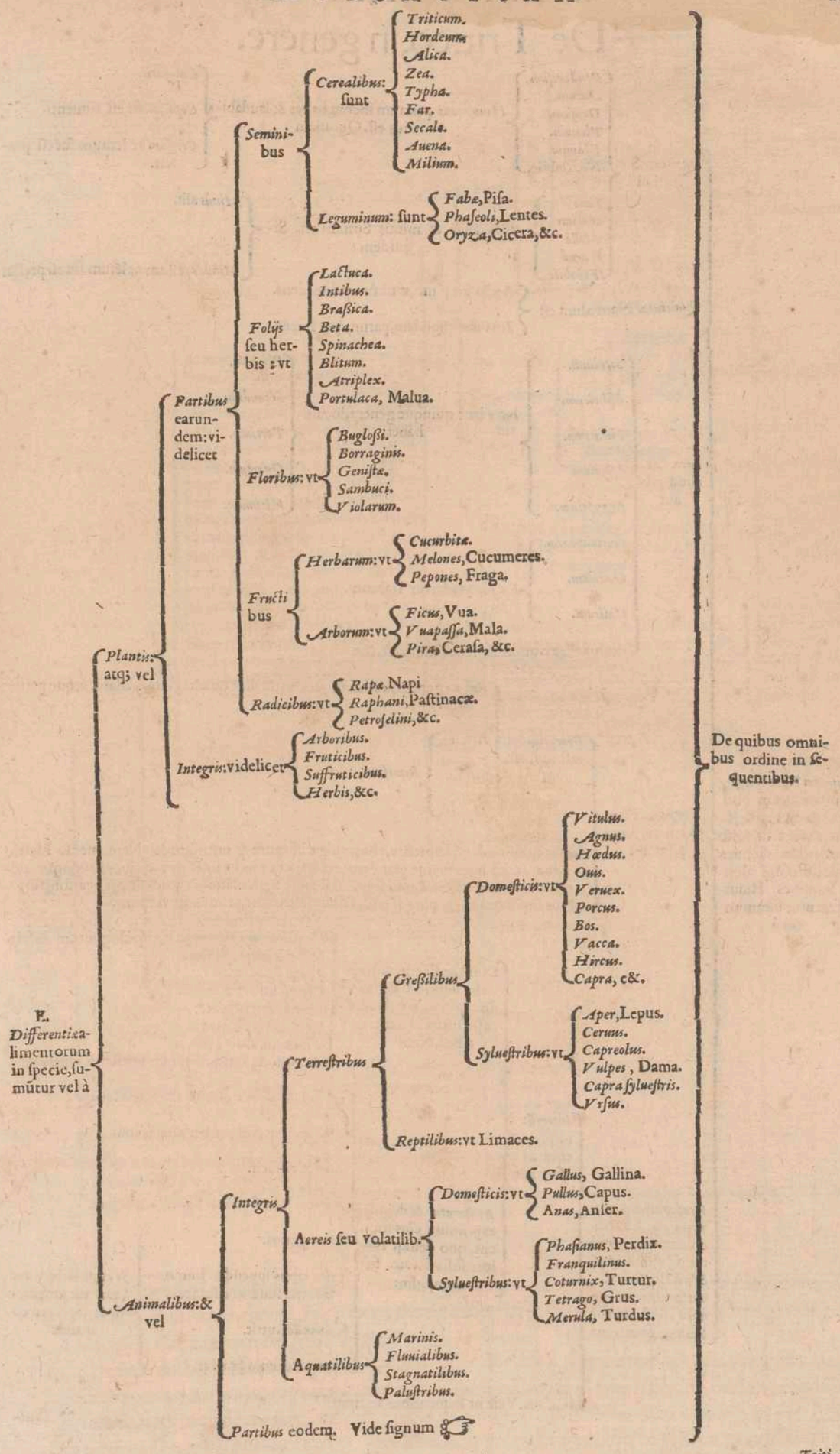
F.
Differentiæ alimentorum in specie, sumũtur vel à
Plantis: atq; vel
Partibus earundem: videlicet
Seminibus
Cerealibus: sunt
Triticum.
Hordeum.
Alica.
Zea.
Typha.
Far.
Secale.
Auena.
Milium.
Leguminum: sunt
Fabæ, Pisa.
Phaseoli, Lentes.
Oryza, Cicera, &c.
Foliis seu herbis: vt
Lactuca.
Intibus.
Brassica.
Beta.
Spinachea.
Blitum.
Atriplex.
Portulaca, Malua.
Floribus: vt
Buglossi.
Borraginis.
Genistæ.
Sambuci.
Violarum.
Fructibus
Herbarum: vt
Cucurbitæ.
Melones, Cucumeres.
Pepones, Fraga.
Arborum: vt
Ficus, Vua.
Vuapassa, Mala.
Pira, Cerasa, &c.
Radicibus: vt
Rapæ, Napi
Raphani, Pastinacæ.
Petroselini, &c.
Integris: videlicet
Arboribus.
Fruticibus.
Suffruticibus.
Herbis, &c.
Animalibus: & vel
Integris
Terrestribus
Gressilibus
Domesticis: vt
Vitulus.
Agnus.
Hœdus.
Ouis.
Veruex.
Porcus.
Bos.
Vacca.
Hircus.
Capra, &.
Syluestribus: vt
Aper, Lepus.
Cervus.
Capreolus.
Vulpes, Dama.
Capra syluestris.
Vrsus.
Reptilibus: vt Limaces.
Aereis seu volatilib.
Domesticis: vt
Gallus, Gallina.
Pullus, Capus.
Anas, Anser.
Syluestribus: vt
Phasianus, Perdix.
Franquilinus.
Coturnix, Turtur.
Tetrago, Grus.
Merula, Turdus.
Aquatilibus
Marinis.
Fluuialibus.
Stagnatilibus.
Palustribus.
Partibus eodem. Vide signum
De quibus omnibus ordine in sequentibus.

De Tritico, in genere.

Triticum inter fruges primum locum obtinet, ob id à quibusdam populis id solũ frumentum dicitur: eo potissimùm alũtur homines. Huius differentiæ sũmmuntur à

- *Qualitate.* Sic aliud
  - *Ponderosum.* *Durum.* *Densum.* *Plenum.* *Flauum.* *Nõ* friabile. — *Huiusmodi* primum locum habet & laudabilius est. Quoniam
    - *Calefacit.*
    - *Copiosissimi* est alimenti.
    - *Crassum* ac lentum succũ præstat.
  - *Leue* *Rarum* *Molle* *Vacuũ* *Friabile* — *Illaudabile* & minùs bonum est. Siquidem
    - *Minùs* alit.
    - *Minùs* crassum ac lẽtum succũ præstat
- *Qualitate.* Nam aliud est
  - *Auctu* amplum, multúmque reddens.
  - *Ieiunum* quoddam, parumque ferens.
- *Loco.* Sic aliud est aut
  - *Siculum.* *Aphricum.* *Thracium.* *Assyrium.* *Aegyptium.* — *Inter* hæc quinque genera, locum habet
    - *Primum.*
    - *Secundum*
    - *Tertium.*
    - *Quartum.*
    - *Vltimum.*
  - *Germanicum.* *Gallicum.* *Italicum.* — *Ex* his præfertur Italicum.
  - *Ponticum, &c.* omnium leuissimum est, &c.
- *Tempore.* Nam ex triticis aliud prouenit
  - *Præcocius:* cuiusmodi est in
    - *Eubœa* genus quoddam, quod intra dies quadraginta crassatur atque perficitur.
    - *Achaia.* *Sicilia.* *Thracia.* — *Bimestre.*
  - *Serius:* cuiusmodi est trimestre, vbiq; vulgatissimum & notissimum. Nam mense Martio satum, terno hinc mense planè maturescit, atq; metitur. paucis radicibus paucisque culmis omnino consistit. Tenui solo seri debere agricolationis prudentiores existimant. Nos sæpius crassa ac pingui terra satum, felicissimè prouenisse vidimus.
- *Præparatione*, quæ varia est. Ex tritico namque per variam alterationẽ & mistionem diuersa ciborum genera conficiuntur. Paratur enim aut
  - *Integrũ:* ioque cum aqua, aut — *Coquitur:* fit triticum elixum, quod ad saginandos porcos conducit: & rusticorum potiùs est cibus. Nam
    - *Ventriculum* valde grauat, eiq; languorem infert.
    - *Difficilè* concoquitur.
    - *Flatus* generat.
    - *Capiti* dolorem infert.
    - *Oculos* obtenebrat.
    - *Obstruit* suo lentore.
    - *Tineas* in aluo generat.
    - *Crassum* & lentum succum præstat, si superetur.
  - *Maceratur*, & deinde exprimitur eius succus, quo deniq; calore solis siccato, fit Amylum:
    - *Pectoris* & asperæ arteriæ asperiates leuigat.
    - *Exiguum* corpori præbet alimentum.
    - *Non* excalfacit.
    - *Panibus* lotis similem habet facultatem.
    - *Cibus* gratus.
    - *Vtilis* cibus spuendis humoribus qui sunt in thorace.
    - *Commodè* nutrit.
    - *Lentum* succum præstat.

    Si cum lacte, aut aqua aut iure carnis & saccharo coquatur
  - *Fractum.* Vide in sequentibus signum **

** Triti-

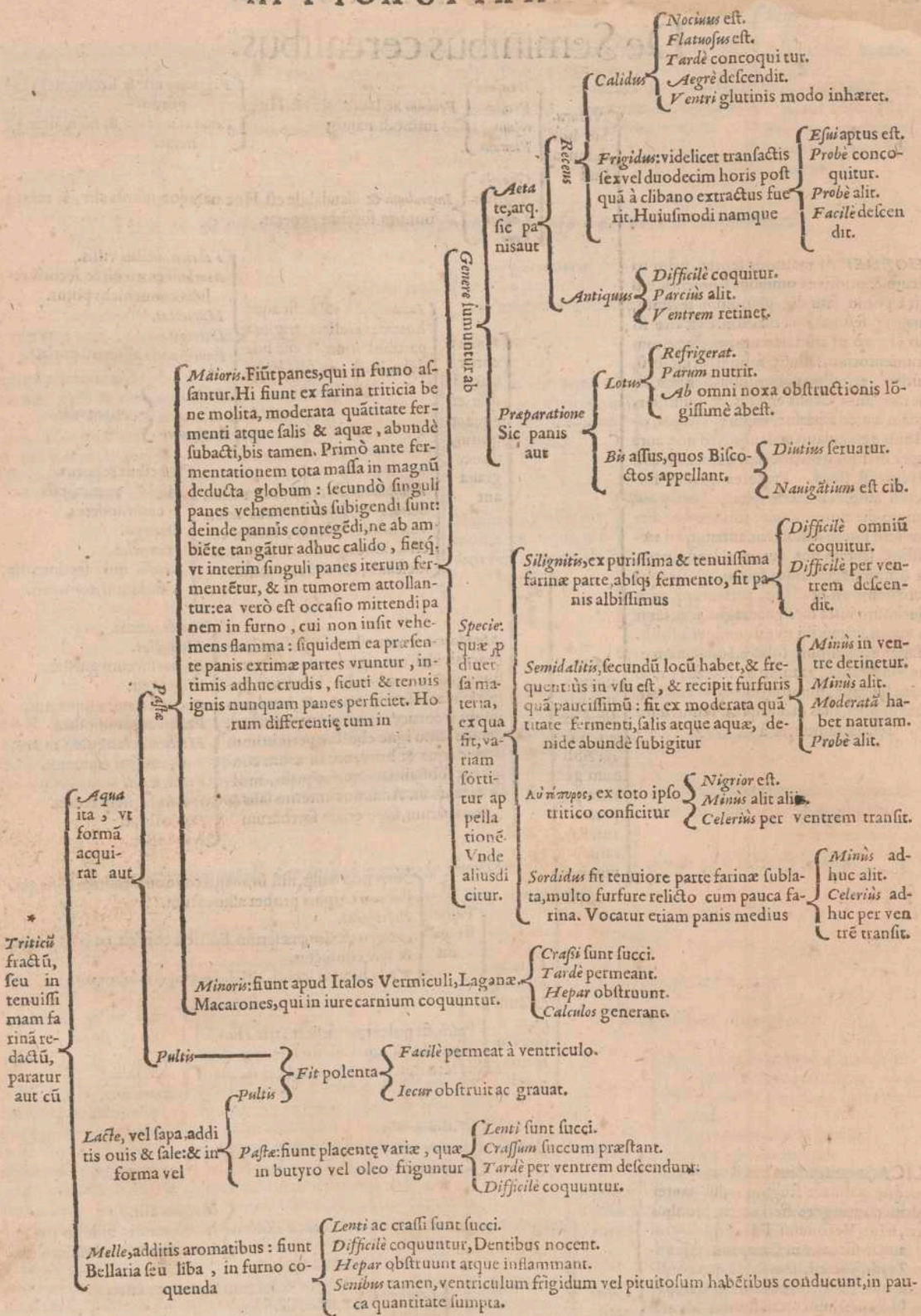

GAL. I. DE ALIMENT. FAC.

PVRI *panes ampliori fermento saturare, omniumq; maximè subigere par est, nec illicò post fermentum & subactionem coqui debent. Furfuraceis verò paucum fermentũ, leuis elaboratio breuêq; interuallum sufficit. Coquuntur item prolixi puriùs, citiùs furfuracei.* Et eodem loco:

PANES *autem ad concoctionem appositissimi sunt, qui plurimùm fermentati, & approbè elaborati, in clibano igne moderato percoquuntur. Nam profusior ignis primo statim occursu aduens exteriorem superficiem, & in testæ modum indurat, crudis incoctisq; remanentibus interioribus partibus, quò fit vt panis tum ineptus prauus euadat. Qui autem longiore spacio vndiq; æqualiter præassatur, hic & probè in ventriculo concoquitur, atq. ad sequentes functiones accommodissimus euadit.*

De Seminibus cerealibus.

HORDEVM maturiùs ſeritur quàm triticum,& primũ ex omnibus frumentis,erũpit à primo ſatu die plurimùm ſeptimo, magiſq. feſtinat,quã triticum. Exit vno folio,id verò eſt arũdinaceum, vt cæterorum frumentorum, latiuſq. folio tritici,ſcabrũ, nititur permultis prætenuibuſq. fibris, ſiue radicibus. Caulis erectus & humilior, quàm tritico aſperior, ruptuq. facilior, octonis geniculatus articulis. Sed non ante ſuprà dictum geniculorum numerum conceptus eſt ſpicæ. Præterea quando folliculo abſoluta fuerit ſpica, quarto aut quinto die florere aiunt: totidemque diebus ferè floret: deflorefcit autem cum tardiſſimè ſeptem flos autem ei lanugineus, vt omnibus generibus ſpicam. Poſteaquã verò defloruit,craſſatur, perficiturq. cùm plurimúm intra dies quadraginta. Spicatur in verſus.ſpicaq. illi minùs eminet à foliis. Habet in cacumine folium.Sunt autem eius folia ſcabra, granum in ſtipula crinito textu ſpicatur, muniturque uallo ariſtarũ, aliàs duplici,aliàs quadruplici. Huius differentiæ ſumuntur à

- *Natura.* Sic hordeum aliud
  - *Denſum*, *Ponderoſum*, *Plenum* — *Probum* ac laudabile eſt. Huiuſmodi namq;
    - *Frigidum* eſt & ſiccum, in gradu primo.
    - *Tenuem* ſuccum, & nõ malum generat.
  - *Gracile*, *Rugoſum*, *Laxum*, *Leue* — *Improbum* & illaudabile eſt. Hoc namque minùs alit, & minùs bonum ſuccum generat.
- *Arte.* quatenus ſcilicet ex eo varia ciborum genera pparantur. Paratur enim vel
  - *Integrum*
    - *Vnà* cũ corticibus, idque cũ aquaco quitur, donec grana aut
      - *Intumeſcant* valde: fit aqua hordei; videlicet triginta partibus aquæ,& vna hordei mundi, in olla lento igne coctis.
        - *Febricitantibus* vtilis.
        - *Morbis* ventriculi & iecoris calidis conueniens potus.
        - *Humectat.*
        - *Detergit.*
        - *Pauciſſimum* alimenti præbet.
        - *Bilioſis* } *Accomodata.*
        - *Sanguineis* }
      - *Rumpantur*, fit cremor hordei: videlicet vinginti partibus aquæ vna hordei mundi, tandiu coctis, donec grana nõ ſolũ intumeſcant, ſed etiã rumpantur.
        - *Eſt* cibus & potus.
        - *Morbis* acutioribus accommodatus.
        - *Detergit.*
        - *Humectat.*
        - *Morbis* qui ſeptimo die finiuntur, conuenit.
    - *Mundatum* à corticibus: fit ptiſana hordeacea: videlicet vigintiquinque partibus aquæ & vna hordei. hordeum primùm macerãtes in aqua, & hordeum ipſum à cortice mundamus exteriori, deinde lento igne ebullire permittimus donec aqua & hordeum in vnam conſpirent ſubſtantiam, quæ æqualis, mollis & lenis ſit. Addimus interim ſalis & aceti parum, ſæpe etiam ſaccharum
      - *Valde* nutrit.
      - *Humectat.*
      - *Bonum* ſuccum præſtat.
      - *Frigida* eſt.
      - *Facile* à natura ſuperatur.
      - *Pectori* accommodata.
      - *Hecticis* & languidis in acutis morbis conuenit.
      - *Pectus* lenit.
      - *Sputum* facilem reddit.
      - *Tuſſim* ſedat.
      - *Non* inflat.
  - *In farinam redactum cum aqua, in forma* ꝛ vel
    - *Paſtæ*: fit panis
      - *Sanis* non vtilis, niſi in magna annonæ caritate cõficitur.
      - *Parum* corpori præbet alimentum.
      - *Refrigerat.*
      - *Aegrotantibus* præſertim hecticis confert, cum fermento & ſale confectus.
      - *Vtilis* his, qui iecoris calida intemperie laborant.
    - *Pultis*, fit polenta: videlicet farina hordei depurata & aqua addito ſale, quã deinde lẽto igne paramus, addentes ſaccharũ
      - *Cibus* vtilis extenuatis vi caloris.
      - *Infrigidat.*
      - *Humectat.*

ALICA (inquit Plinius) res Romana eſt: hancque palmam frugum indubitanter Italiam contingere: fieri autem plutibus locis, ſicut Veronenſi Piſanoque agro: ſed laudatiſſimam in Campano, eſſe autem Zeam, hoc eſt, ſemen ex qua conficiatur, quæ feliciter prouenit in Campania. Plerique omnes eruditiores alicam Romanam eandem eſſe cum chondro Græcorum putant: feréque omnes medicorum Græcorum interpretes chondrõ, Alicam interpretantur. Huius vires alimẽtitiæ variant, tum quatenus ſumuntur à

- *Natura* ſimplici. Sic
  - *Valenter* alit.
  - *Succum* parit lentum.
  - *Aluum* cohibet.
- *Arte.* varij enim cibi ex ea conficientur. Præparatur enim aut
  - *Integrũ*: & mundatũ, ptiſanæ hordeaceæ modo
    - *Multum* alit.
    - *In* tẽperaturis bilioſis proximũ à ptiſanæ alimento eſt.
  - *In farinam* redactum: cum aqua in forma
    - *Paſtæ*
      - *Aſſandæ* in furno: fit panis
        - *Abundè* nutrit.
        - *Craſſum* & lentum ſuccum præſtat.
        - *Tardiùs* ſubſidet.
        - *Noxius*, quibus
          - *Iecur* facilè obſtruitur.
          - *Renes* ad calculos gignendos apti ſunt.
      - *Frigendæ* butyro vel oleo, fiunt placenæ, ab Italis Frittelli lappellatæ
        - *Craſſi* ſunt ſucci.
        - *Difficilè* coquuntur.
        - *Aegrè* deſcendut.
    - *Pultis* addito mulſo aut ſapa, & ſale, fit polenta.
      - *Craſſum* & lentum generat ſuccum.
      - *Valenter* alit.
      - *Iecur* obſtruit.
      - *Calculos* generat, &c.

ZEA

ZEA apud Romanos ſummo in honore fuit: ex ea præſtãtiſſima atq. ſaluberrima Alica cõficitur. Hæc multis Italiæ locis prouenie bat, lætiſſimè ſed præcipuè in Campania laudatiſſima erat. Quidam non indocti putant Zeam hodie eſſe, quam Itali Speltam vulgò vocitant. Semen tritico perquam ſimile. Maturè ſeri debet, ſolo pingui & læto. Radice eſt multiplici, atq; alta, culmoq. numeroſo conſtat. Granum tunica multiplici integitur, quod & facilimum, & omnibus animalibus gratiſſimum traditur. Multi pro Farre eo vtuntur.

- *Hordeo* valentiùs nutrit.
- *Ori* gratior hordeo exiſtit.
- *Ventriculo* quàm hordeum vtilior eſt.
- *Panis* ex ea factus minùs alit quàm triticeus.

IDEM *de olyra perſuadeas. Nam ſpecies eſt & ipſa Zeæ, verùm minùs nutrit.*

TYPHA tritico perquàm ſimilis eſt: maturè ſeritur, intraq; dies quadraginta cùm plurimùm, poſteaquam defloruerit, craſſatur, perficiturq; : quin & multiplici folliculo includitur, & omnium leuiſſima. nam & in ſimplici culmo aſſurgit, & ſolo proinde tenui continetur, nec ſolum pingue lætumq; deſiderat. In Aſia largè prouenit. Huius quoq; vires variãt. Nam conſiderata ſecundum

- *Naturam* ſuam
  - *Manifeſtè* calefacit.
  - *Multùm* nutrit.
  - *Non* magno negocio conficitur.
- *Præparationis* modum, variè mutatur. Nam parata
  - *Integra*, & cum aqua, addita ſapa, aut defruto ſaleq; (vt triticũ elixum) coquitur
    - *Ventriculum* valde grauat.
    - *Difficulter* concoquitur.
    - *Aegrè* à ventriculo deſcendit.
    - *Nutrit* admodum ſi ſuperetur.
  - *Fracta* ſeu pinſita, aut molita, cum aqua, modico fermento & ſale, in panes
    - *Succum* parit melancholicum.
    - *Panis*
      - *Non* boni odoris.
      - *Niger.*
    - *Ruſticorum* cibus.

PAR inter hyberna frumenta adnumeratur: quod purgari non poteſt niſi toſtum, in vaginulis ſuis ſeruatur ad ſatus, atq; non torretur. Genicula ſena habet: caret autem ariſta. Ex omni genere frumentorum duriſſimum, & cõtra hyemes firmiſſimum: patiturq; frigidiſſimos locos, & minùs ſubactos, vel æſtuoſos, ſitientesq;. Far hordeo ponderoſius, vulgatiſſimum frumentum Romanis extitit. Farris itaque

- *Natura*
  - *Tritico* ferè correſpondet.
  - *Faciliùs* cõcoquitur quã triticũ
  - *Bonum* generat ſuccum.
- *Accidens* ſeu præparatio illius ſeminis facultatem retinet, ex quo conficitur.

HAC *ætate non modò far ipſum naturale ſemicontuſum eſitant, verum ex Zea & Alica confectum mandunt.*

SECALE, ſubalpinis gentibus familiare, fœcundum, ſed gracili ſtipula, nigritia triſte, ſed pondere præcipuũ. Naſcitur qualicunq; ſolo, cum centeſimo grano: maximè verò ſolum gracile deſiderat. Pingui autem terra & læta gaudet. rarò ſeritur, niſi ad aliarum frugum vinciendos manipulos. Nam & culmo aqua madefacto & ſtipula vtuntur quidam vtilium vice feſtucandis vitibus. Vulgatiſſimum & commune multis terris & prouincijs hyemalibus frumentum. Stipula & culmo eſt triticeo, graciliore ac proceriore ſpica nõ erecta, ſed inclinante ſemper, quia longior quare ærugine infeſtari non debet. Item ariſtis non minùs horrida, granum quoquegluma veſtitur, quod explicitum ſublongum, & ruſcum apparet, tenue, triſte & ſtrigoſum. Huius vires ſumuntur à

- *Natura* propria Sic
  - *Difficilè* coquitur.
  - *Flatuoſos* ſpiritus parit.
  - *Glutinoſum* ſuccum generat.
- *Accidentali*, præparatiõe acquirit. Conficiuntur enim ex eius farina
  - *Panes* qui Secalacei vocantur
    - *Ruſticis* & infimæ mediæq; plebi paruarum vibium gratiſſimus cibus.
    - *Potentiorum* & procerum mẽſis abdicatur.
    - *Tritico* mixtus aluum emollit.
    - *Nigri* & ponderoſi ſunt.
    - *Dentibus* lentorem repræſentant.
    - *Stomacho* ingrati.
    - *Ocioſis* ac ſtudioſis inſignem grauitatem afferunt.
    - *Difficilimè* conficiuntur.
    - *Obſtructionibus* viſcera implicant.
    - *Calculos* in renibus gignunt.
    - *Mali*, craſſi, lenti & melãcholici ſunt ſucci.
    - *Ruſticorum* corpora validiora reddũt.
  - *Bellaria* ſeu Liba cũ melle & aromatibus
    - *Craſſum* ac lẽtũ ſuccũ generãt.
    - *Hepar* obſtruũt
    - *Dentibus* nocẽt
    - *Aegrè* co ficiũtur.

AVENA genicula quædam habet,& folio & ſtipula triticum imitatur, & in cacuminibus depeu dentes paruulas veluti locuſtas gerit,in quibus ſemen continetur.Semen continuum & bifidū cernitur, acerbiq; eſt ſaporis. Melius cultis erumpit, & nonnunquam quæ priùs germinis infœcunda eſſet, ſi diligenter colatur, germinat, copioſaq; reddit̃ur:in totúmq.frugale ſolum deſiderat. Seritur menſe Martio, & metitur poſt triticum, ſecale atq. hordeum demeſſum. Spica eſt rara, & molli, flore candicãte, ſemine viſcoſo & multipliciter tunicato,radicéq. multiplici,& numeroſa,&c.Huius vires alimentitiæ ſumuntur ab

- *Actione*, ſeu natura propria
  - *Egregiè* calefacit.
  - *Exiccat.*
  - *Tenuiùs* alit corpus quàm typha.
  - *Equorum* cibus eſt.
  - *Ad* ſaginandos anſeres conducit,&c.
- *Præparatione* accidentali. Paratur enim vel
  - *Integra* mundata à corticibus: atq; coquitur vel in iure carnium, vel in aqua,additis butyro & ſale.Et ſic
    - *Calefacit.*
    - *Exiccat.*
    - *Difficilè* concoquitur.
    - *Ventrem* neq; aſtringit, neque emollit.
    - *Parum* nutrit.
  - *In* farinam redacta cum aqua in forma
    - *Panis*
      - *Mali* eſt ſucci.
      - *Tenuiter* alit.
      - *Difficulter* concoquitur.
      - *Injuuus* eſt,&c.
    - *Pultis*
      - *Craſſioris*,additis butyro,ſale,aut etiam iure carnium: fit apud Germanos cibus dictus *habermuß*.
        - *Non* ingratus.
        - *Saluberrimus.*
        - *Exiccans.*
        - *Calefaciens.*
        - *Flatus* diſſipans.
        - *Ventrem* ſiſtens.
        - *Catarrhoſis.*cõueniens.
      - *Liquidioris*: fit apud nos offa
        - *Siccat* modicè.
        - *Calefacit.*
        - *Parum* nutrit.
        - *Non* inſalubris, & minimè ingratus cibus,præſertim ſi cũ iure carnium coquatur.

MILIVM numeroſa radice,altáque, ac multiplici culmo exurgit. folio eſt arundinaceo,floſque ei ſanguineus, & circa ipſam ſemen floſculũ habet Grit item iubam. Maturatur perficitúrque à flore quadraginta diebus. alij paucioribus volũt.Leuem ſolidámque terram deſiderat.Cæterùm huius quoque vires ſumuntur à

- *Natura* propria
  - *Frigidum* eſt & ſiccum.
  - *Parum* alit.
  - *Mali* eſt ſucci.
  - *Ventrem* ſupprimit.
  - *Magis* alit / *Promptiùs* coquitur / *Minùs* aluum cohibet } *quàm* panicum.
- *Præparatione* accidentali. Siquidem paratũ
  - *Integrũ*: atque vel in
    - *Iure* carnium : fiunt apud nos offæ
      - *Aluum* aſtringit.
      - *Non* boni eſt ſucci.
    - *Lacte*: fit cibus
      - *Non* ingratus.
      - *Aluum* cohibens.
      - *Non* admodum mali ſucci.
      - *Vrinam* cit.
  - *Fractũ*, ſeu pinſitum, cum
    - *Aqua*, & in formã paſtæ ſubactũ fiunt panes qui
      - *Leuiter* alunt.
      - *Refrigerant.*
      - *Omnino* expertes ſunt lentoris atque pinguedinis.
      - *Aridi* & friabiles ſunt.
      - *Aluo* humentiori reſiccandæ admodum idonei.
      - *Minùs* cæteris frugibus nutrit.
      - *Ruſticorum* & pauperum cibus.
      - *Ingrati.*
    - *Lacte* fit, polẽta, quæ
      - *Magis* nutrit, quàm in aqua coctum.
      - *Magis* craſſum & lentum ſuccum generat.
      - *Minùs* mali ſucci eſt.
      - *Aluum* aſtringit.
      - *Vrinam* cit,&c.

PANICVM *ſimile eſt milio, minùs tamen nutrit.*

GAL. X. DE ALIM. FAC.

MILIVM *ad omnia panico eſt præſtantius, ſuauius q; editur, facilè concoquitur, ventrem minùs ſiſtit, magis nutrit.*

De Le-

De leguminibus.

Leguminaſunt, ex quibus panes non fiunt, inter quæ **FABAE** *maxima ſemper fuit authoritas. Atque hæc aut*

- *Viridis ſou recens*
  - *Cruda*
    - *Frigida* eſt & humida.
    - *Flatuoſa* eſt magis.
    - *Humidiorem* & excrementoſiorem ſuccum generat.
    - *Ventriculum* grauat.
    - *Suſpiria* & prauas inducit meditationes.
    - *Crudos*, craſſos & pituitoſos ſuccos generat.
  - *Cocta* cum carnibus bouinis, vel in iure carnium, aut in aqua, butyro & ſale, addito petroſelino
    - *Non* admodum flatuoſa.
    - *Leuius* alit quàm ſicca.
    - *Paucum* ſuccum, ſed inconſtantem præſtat.
    - *Humidius* alimentum præſtat & excrementoſius.
    - *Ocyus* aluum ſubit quàm ſicca.
- *Sicca*: & vel
  - *Integra*
    - *Elixa*
      - *Flatuoſa* admodum eſt.
      - *Fungoſum* generat carnem.
      - *Craſſum* generat ſuccum.
      - *Caput* dolore tentat.
      - *Aegrè* concoquitur.
    - *Toſta*
      - *Minùs* flatuoſa.
      - *Craßiorem* ſuccum præſtat.
      - *Difficiliùs* coquitur.
  - *Fracta* ſeu molita; aut modo
    - *Craſſo*
      - *Freſſa* ab Italis appellatur.
      - *Minus* quàm integra inflat.
      - *Paucum* alimentum, ſed inconſtantem præſtat.
    - *Tenui*. Ex eius namq; farina, butyro & ſale fit puls
      - *Detergit* inteſtina.
      - *Cum* melle facie maculas delet.

PISVM in re eſcaria magnam habet gratiam. Eſt omnium maximè fragiliſſimum: quippe æruginẽ vehemẽtiſſimè ſentit: quia multifolium, terrenum, amplum, vagumq; eſt: implet enim locum totum, etiam ſi amplo interuallo poſitum ſit: & frigoribus & gelationibus id obnoxiũ maximè, quia radice imbecilla cohæreat. Seritur verno tempore. Facilem & elutam terram deſiderat, tepidámque, & cœlum frequentis humoris. Cæterùm piſa variè quoque parantur, aut

- *Viridia* & recẽtia
  - *Cum* ſuis ſiliquis ſeu valuulis: videlicet cum aqua, butyro & ſale, addito nonnunquã pane cibario, craſſo modo inciſo
    - *Magis* ſunt flatuoſa.
    - *Non* infimam authoritatem in mẽſis elegantioribus obtinent.
    - *Humidiorem* & excrementoſiorem ſuccum præſtant.
  - *A* ſiliquis ſuis diſpoliatã, cum carnibus aut pullis, vel in iure carnium
    - *Minùs* flatuoſa.
    - *Magis* grata; & minùs dura quã ſicca.
    - *Ocyus* deorſum deſcendunt.
    - *Crudum*, craſſum, pituitoſum & excrementoſum ſuccum generant.
- *Sicca* & adulta
  - *Cum* corticibus: & vel cum
    - *Carne* ſuilla ad ſpiſſitudinem coquitur.
      - *Craſſum* & pituitoſum præſtant ſuccum.
      - *Aegrè* concoquuntur.
      - *Non* æquè vt fabæ inflant.
      - *Ventriculum* aggrauant.
      - *Segnius* quàm fabæ per aluum ſecedunt.
      - *Non* detergunt.
      - *Cibus* non ingratus.
    - *Aquâ*, butyro & ſale: fiũt iuſcula, addito pane
      - *Minùs* nutriunt.
      - *Minùs* inflat.
  - *Sine* corticibus. Cocta enim colo transfunduntur, deinde cum butyro, ſale, modico pipere & croco fit puls liquida, vel ſpiſſa provt placuerit
    - *Minùs* inflant.
    - *Facilius* cõcoquuntur.
    - *Craſſum* ac lentũ ſuccũ præſtant.
    - *Ventriculum* nõ aggrauant.

PHASIOLVS adoleſcit eouſq; in hortis, vt rami ſufficiãt operi topiario, ſiliqua fœnigræci longiore toroſioreq. in qua continentur ſemina, renunculis ſimilia, nec colore vno, ſed ex parte rufeſcentia. Seruntur in omni terra ab Idibus Octobris in calendas Nouembris. Hi autem præparantur aut

- *Virides* cum ſuis ſiliquis, & thecis atq; ex oleo & garo manduntur, & interdum vino addito
  - *Aluum* emolliunt.
  - *Facilius* deſcendunt.
  - *Excrementoſiorem* ſuccũ præſtant.
  - *Ad* vomitiones idonei
- *Sicci*, eo modo quo piſa
  - *Minùs* quàm piſa inflant.
  - *Facilius* quàm piſa excernuntur.
  - *Non* leuius piſis nutriunt.
  - *Spiritus* cient.
  - *Aegrè* coquuntur.

LENS maximè inter legumina fertilis est: cuius duo genera in Aegypto inueniũtur, alterum rotundius nigriusq; , alterũ sua figura. Seritur mense Nouẽbri solo tenui magis quàm pingui, & cœlo vtiq; sicco, Huius quoque vires alimẽtitię sumuntur à

- *Natura* propria. Nam cũ ex cortice & lente cõstet, habet quidem
  - *Cortex* in
    - *Summa* superficie vim irritandi & perturbãdi ventrem, quod docet eius prima lentium elixatio.
    - *Corpore* corticis vim non paruam astringendi.
  - *Lens* vim
    - *Astringendi* minùs quàm cortex.
    - *Generandi* crassum, terrenum & melancholicum humorẽ.
- *Præparationis* modo. Coquitur enim aut
  - *Cum* suis corticibus: atque aut
    - *Leuiter* & semel tantùm cum aqua, & sale aut garo
      - *Aluum* soluit.
      - *Parũ* aut nihil nutrit
    - *Vehementer* seu bis: in iure carnium, vel aqua, sale, & pauco aceto
      - *Aluum* sistit.
      - *Ventriculũ* & intestina mirè roborat.
      - *Menstrua* sistit.
      - *Lienterijs* } *Medetur* absque aceto.
      - *Dysenterijs* }
      - *Melancholicis* } *Nocet.*
      - *Quartanis* }
      - *Cancris* }
      - *Varicibus* }
  - *Absque* corticibus: & vel cum
    - *Iure* carnium
      - *Magis* nutriunt.
      - *Minùs* astringunt.
      - *Crassum* ac improbum pariunt succum.
      - *Bilem* atram } *Generant.*
      - *Canorum* }
      - *Elephãtiasim* }
      - *Tardè* descendunt,
      - *Oculorum* aciem aridis natura hebetat: humidioribus verò visum tuetur.
    - *Carnibus* optimis, vel suillis sale conditis
      - *Vitia* lentis sic maximè corriguntur.
      - *Cibus* magis conueniens.
      - *Minus* malum succum præstat.

ORYZA seritur quibusdam Italię locis: foliis carnosis, porro similibus, sed latioribus, altitudine cubitali, flore purpureo, radiceq; gemmeæ rotunditatis, magna parte temporis residens in aquis, milij modo effundẽs iubam. Huius vires variant tũ ratione

- *Naturæ* suæ: videlicet quatenus sua natura constat. Sic namq;
  - *Terrenam* habet substantiam.
  - *Astringit.*
  - *Crassum* præbet alimentum.
  - *Difficile* concoquitur.
- *Artis*, quatenus scilicet varia ex eaciborũ genera conficiuntur. Paratur enim
  - *Integra*: & vel cum
    - *Iure* carnium, vel cum carnibus pinguibus fiunt iuscula, addito pane
      - *Minus* astringit.
      - *Minus* terrenã habet substantiam.
      - *Leuiter* nutrit.
      - *Boni* est succi.
    - *Lacte*
      - *Vaccina*, atq; ad spissitudinem vsq; cocta, & deinde comesta cum saccharo & cinnamomo
        - *Cibus* valdè gratus.
        - *Magis* astringit, quàm si cum pingui iure elixatur.
        - *Mediocriter* nutrit.
        - *Boni* est succi.
        - *Difficilè* concoquitur.
        - *Difficilè* descendit.
        - *In* postremis mensis exhibetur.
      - *Amygdalarũ* dulciũ, addito saccharo
        - *Melius* nutrit.
        - *Bonum* succum præstat.
        - *Cibus* non ingratus.
        - *Astringit*, &c.
  - *Pinsa* seu molita, cum butyro recenti, vitellis ouorum elixis, atque discerptis cum caseo recenti, & saccharo, validè interim ligneo instrumento subactis: fit cibus albus
    - *Gustui* gratissimus.
    - *Plurimum* alimentũ præstat, sed crassum.
    - *Agrè* concoquitur.

CICER

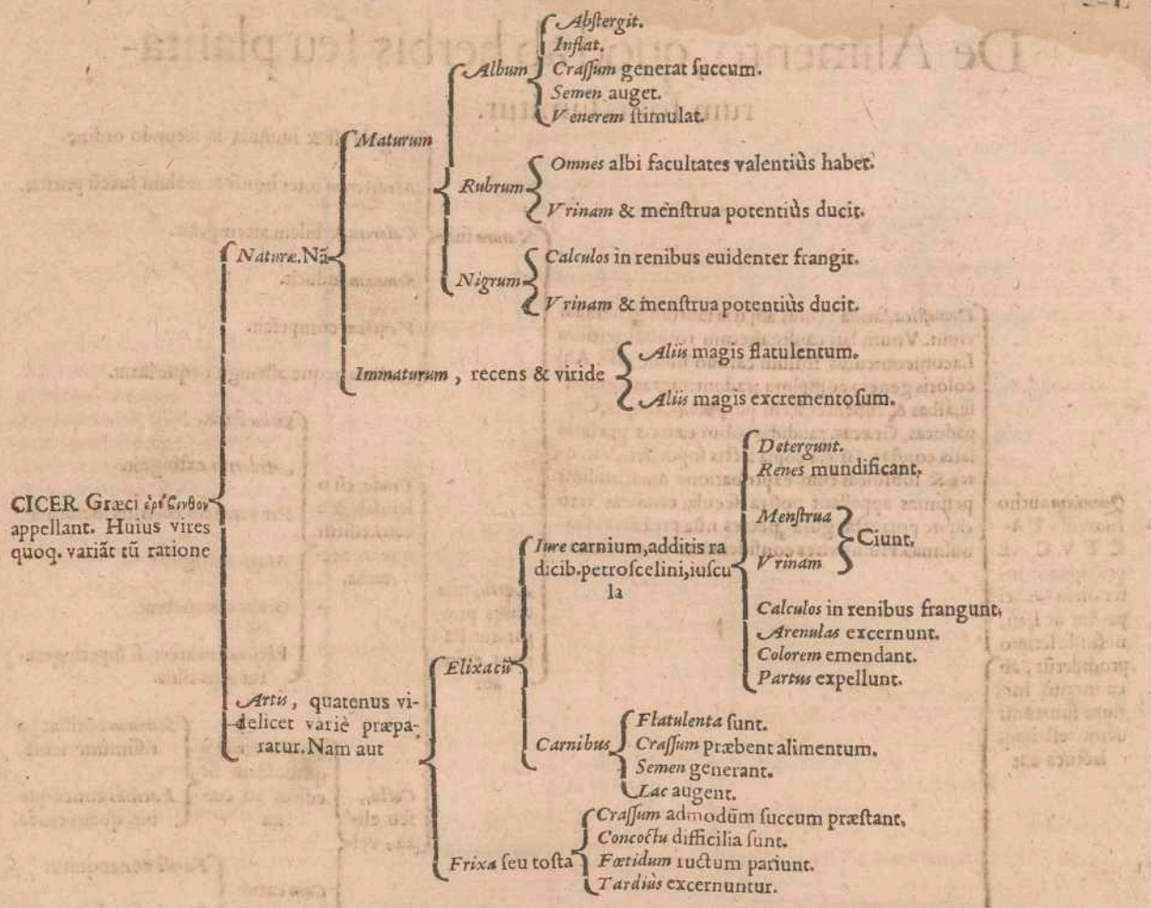

CICERCVLA, minuti eſt ciceris, inęquales angulos habens, veluti piſum. Seritur mẽſe Ianuario ac Februario, ſolo læto, cœloq. humido
- Craſſam & terrenam habet naturam.
- Flatus generat.
- Non detergit.
- Renes non mundat.
- Aegrè concoquitur.
- Somnia horribilia repræſentat.

LVPINVS
- Duram & terreſtrem ſubſtantiam habet.
- Tardè concoquitur.
- Terrenum ac craſſum præbet alimentum.
- Deſcendit tardè per ventrem.
- Ventrem neque aſtringit, neque laxat.
- Diſcolorem hominem exhilarat.
- Veſcitur à pauciſſimis, & cum oleo, aceto & ſale.

FOENVM GRAECVM
- Iumentorum pabulum eſt.
- Aluum emollit, ex aceto, & garo manſum.
- Caput ferit.
- Ventrem ſubuertit.
- Vim abſterſoriam obtinet.
- Eundem in cibo vſum præbet, quem lupinus.

ERVVM, Græcis ὄροβος vocatur: quod niſi in ſumma aliorum ſeminũ penuria in cibarum hominis venit
- Pecudum pabulum eſt.
- Inſuaue eſt.
- Craſſum ac paruũ alimentũ præbet.
- Boũ ſaginãdorũ eſt cibus. (ſtat.
- Cũ melle paratum craſſos in thorace & pulmone humores expurgat

SEMEN LINI, Græci λίνον vocant.
- Hodie in magno medicinæ vſu eſt.
- Difficilè concoquitur.
- Craſſæ ſubſtantiæ cibus eſt.
- Stomachum lædit.
- Aluum neque mouet neque cohibet.

SEMEN CANABIS
- Flatuoſum eſt.
- Caput implet.
- Caput grauat.
- Difficilè concoquitur.
- Praui eſt ſucci.
- Stomachum lædit.
- Calidum & medicamentoſum eſt.

SESAMVM
- Calidum ordine primo, & humidum ſecundo.
- Pinguis eſt ſubſtantiæ.
- Citò fit oleoſum.
- Stomachum ſubuertit.
- Craſſum præbet alimentum, & quod non facilè coquatur.
- Lac auget.
- Sitim excitat.
- Celeriter implet.
- Halitus grauitatem facit.

VITEX. Græcis λύγος vel ἄγνος appellatur quoniam matronæ in Theſmophoriis Atheniẽſium, caſtitatem cuſtodientes, huius foliis cubitus ſibi ſternunt.
- Refrigerat & ſiccat.
- Compeſcit venereorum impetus.
- Nutrimentum corpori leue præbet.
- Inflationibus egregiè adduerſatur.
- Capiti noxium non eſt, vt canabis.

SEMEN PAPAVERIS
- Refrigerat non inſigniter.
- Fluxiones tenues à capite ſiſtit.
- Alimoniæ aut parum aut nihil effatu dignum ſuggerit.
- Saporem affert, ſi immoderatiùs ſumatur.
- Difficulter concoquitur.
- Somnium conciliat modicè ſumptum.
- Quæ tuſſi ex thorace & pulmone expuuntur, inhibet.

VICIA, Græcis ὄροβος dicitur
- In cibis hominum non idonea.
- Faſtidium in cibatu adfert.
- Difficulter concoquitur.
- Aluum aſtringit
- Improbum ac craſſum ſuccum parit.
- Biſem atram generat.

De Alimento, quod ab herbis seu plantarum foliis sumitur.

Quoniam authoritatem LACTVCAE præcipuam inter olera Græci pariter ac Latini fuisse scripto prodiderũt, ab ea meritò initium sumendũ uenit. est itaq; lactuca aut

- *Domestica*, satiua: cuius alij tria tantùm genera faciunt. Vnum lati caulis: alterum rotundi: tertium Laconicon: cuius folium carduo simile esse. Alij coloris genera complura tradunt: nigras enim esse, albas & rubentes, item purpureas, crispas, Cappadocas, Græcas. candidas olim cæteris prælatas satis constat. Atræ, à copia lactis soporiferi. Virentes & subfuscas cum exprobatione amaritudinis pessimas appellant nostra secula, candidas verò capite porrectas gulæ ꝓceres nũc probãt, vt suauissimas. Huius vires considerantur tum ratione
  - *Naturæ* suæ
    - *Frigida* est & humida in secundo ordine.
    - *Mediocrem* inter bonũ & malum succũ præstat.
    - *Calorem* & bilem attemperat.
    - *Somnum* inducit.
    - *Ventrem* compescit.
    - *Alvum* neque astringit neque laxat.
  - *Artis*, qua tenus præparatur. Paratur enim aut
    - *Cruda*, cũ oleo, sale & aceto, editúrque in acetariis,
      - *Sitim* sedat.
      - *Ardorem* extinguit.
      - *Per* ventrem celeriùs descendit.
      - *Magis* infrigidat.
      - *Oculos* obtenebrat.
      - *Ebrietatem* arcet, si superingeratur aliis cibis.
    - *Cocta*, seu elixa, vel
      - *Simpliciter*: & à quibusdam sic editur in cœna
        - *Somnum* cõciliat potissimùm senib.
        - *Facilius* concoquitur quàm cruda.
      - *Cum* carnibus pinguibus
        - *Facilè* concoquitur
        - *Bonum* succũ generat.
        - *Facilè* per ventrem descendit.
- *Agrestis*
  - *Refrigerat*
  - *Pranum* succum generat.
  - *Frebricitantibus* vtilis.
  - *Genitale* semen extinguit.

INTYBVS seu Endiuia

- *Satiua*, seu hortensis. Seritur postremis Iunij diebus: aut primis Iulij, item Augusto. Aliter enim satæ ad semen properant. Huius vires tum ratione
  - *Naturæ* proximæ
    - *Frigida* & sicca in secundo ordine.
    - *Subamara* est.
    - *Moderatè* astringit.
    - *Intemperaturis* calidis ipsius hæpatis vtilis.
    - *Bilem* extinguit.
  - *Præparationis*. Nam tempore
    - *Hyberno*, in fictilibus vasis coopeta seruatur: vel terra obruitur, vt eximium candorẽ & suauem teneritudinem acquirat: quæ deinde editur in acetariis cum oleo, sale & aceto
      - *Frigida* est in fine primi.
      - *Gustui* insipida est.
      - *Hepati* est amica.
    - *Æstiuo*, editur cum oleo, sale & aceto in acetariis
      - *Frigida* est in secundo.
      - *Subamara* est.
      - *Bilem* extinguit.
      - *Hepati* magis quàm hyemalis confert.
      - *Lactucæ* facultatibus correspondet,
- *Agrestis*, quæ Cicorium dicitur. Hæc etiam cum oleo, sale & aceto editur in primis mensis: & vel
  - *Cruda*
    - *Refrigerat*.
    - *Appetitum* excitat.
    - *Obstructiones* iecoris aufert.
  - *Cocta*: præsertim cum suis radicibus,
    - Ab iis edi debet, qui ventriculum non adeò robustũ & validum habent.
    - *Apetitum* excitat.
    - *Hepatis* obstructiones aperit.
    - *Bilis* feruorem extinguit,
    - *Refrigerat*,

BRASSICA à Latinis veterib priuatũ olus dicitur:à quibusdã quasi Passica dicitur,quòd à scapo minutatim præficetur,& passa fiat Caules etiam appellantur. Seritur toto anno,quoniam & toto secantur,eduntúrque, & præsertim Autumno, vindemiarum tempore. Huius sunt plures species:aut

- *Extensa*
  - *Cruda*
    - *Frigida* est & sicca.
    - *Ebrietatem* arcet.
    - *Vrinam* cit.
    - *Fœtidam* reddit vrinam.
    - *Visum* hebetat.
    - *Vapores* supprimit,ne in caput ascendant.
    - *Vlcera* sanat,imposita.
  - *Cocta*,seu elixa
    - *Semel* tantùm,in iure carnium. Nam prima elixationis aqua, cui oleum & sal additum sit
      - *Ventrem* emollit.
      - *Fœtidam* vrinam reddit.
      - *Menses* mouet cum melle.
    - *Bis* vel ter,prima aqua abiecta
      - *Ventrem* sistit,
      - *Melancholicum* sanguinem generat.
      - *Visum* hebetat.
      - *Animi* mœrorem inducit.
      - *Cordis* angustiam parit.
      - *Dentibus* & gingiuis nocet.
- *Capitata*
  - *Cruda*. Editur namq; in acetariis cũ oleo, sale & aceto
    - *Crapulam* & ebrietatem arcet.
    - *Aegrè* concoquitur.
    - *Ventriculum* inflat.
    - *Appetitum* excitat.
  - *Cocta*:& vel
    - *Recens*,cum carnibus suillis
      - *Crassum* & melancholicum generat succum.
      - *Difficilè* concoquitur.
      - *Visum* hebetat.
      - *Somnia* terribilia repræsentat.
    - *Salita*,cum carnibus porcinis
      - *Sitim* inducit.
      - *Inflat.*
      - *Ructus* commouet.
      - *Atram* generat bilem.
      - *Difficulter* concoquitur.
      - *Putridum* generat succum.

BETAE tria genera habentur, atrum, album & rubrum. Postremum in vsus medicos tantùm adhibetur.Alba verò præfertur. Huius uires sumuntur à

- *Natura* propria
  - *Calida* est & sicca in primo.
  - *Abstersoriæ* est naturæ.
  - *Aluum* ad excretionem stimulat.
  - *Paucum* alimentum præstat.
- *Præparatio*nis modo. Coquitur enim aut
  - *In* iure carnium:& vel
    - *Leuiter*,vel semel tantùm:quæ iuscula
      - *Detergunt.*
      - *Ventrem* proritant.
      - *Iecur* ab obstructionibus liberant.
      - *Citò* per ventrem descendunt.
      - *Lienosos* iuuant.
      - *Pituitam* è cerebro purgant naribus attracta, & maximè succus eius.
    - *Diutius*, ita vt eius substantia tantùm edatur
      - *Ventrem* comprimit.
      - *Stomacho* noxia.
      - *Parum* alimenti præbet.
      - *Iecori* obstructo prodest,si cum aceto & sinapi edatur.
  - *Cum* faba
    - *Alimentum* corpori præbet,quod ex amborum facultate mistura obtinet & temperaturam.
  - *Cum* carnibus,addito pipere & sale
    - *Ventriculo* minùs noxia.
    - *Ventrem* nonnihil astringit.
    - *Paucum* alimentum præstat.

SPINA

SPINACHIA, vt arbitror, à semine spinoso & aculeato dicitur. vbique lætissimè prouenit, maximè tamen locis riguis: vbi vsque in admirationem amplitudinem adipiscitur. Tonsura proficere certum est, hyemesq. vel horridas & inclementes tolerat. Hæc diuerso modo paratur, aut

- *Integra*: & vel
  - *Elixa*, in
    - *Iure* carnium, fiunt iuscula seu offæ cum pane
      - *Refrigerat* atque humectat primo ordine.
      - *Parum* alit.
      - *Aluum* leuiter emollit.
      - Pectori & pulmoni calido confert.
    - *Aqua*, cum pane crassè inciso: deinde reiecta aqua, paratur cum butyro feruenti & sale, & editur
      - *Frigidum* ac humidum paucumq. alimentum præstat.
      - *Aluum* lenit.
      - *Raucitati* & asperæ arteriæ morbis confert.
  - *Assa* in pastillis, cum butyro, ouis, sale & caseo recenti
    - *Magis* nutrit.
    - *Minùs* ventrem mollit.
    - *Succum* non innocentem præstat.
    - *Cibus* non ingratus.
- *Minutim* concisa. Incoquitur primò aqua leniter: deinde cultello minutim concisa, in globulos redigitur, sed priùs manibus, aut asserculis aqua omni, & vligine lenta, quæ inest plurima, exactè expressa. Deinde aut coquitur in olla cum butyro largiori & sale, lento igne, ligulaque identidem uersatur: aut frigitur & sartagine ex butyro & sale
  - *Leuiter* alit.
  - *Succum* innocentiorē quàm Atriplex aut blitum præstat.
  - *Aluum* quibusdam emollit.
  - *Thoracis* vitiis prodest.
  - *Vesicæ* nocet.

BLITVM, olus in ac sine sapore aut acrimonia vlla. Paratur ex butyro seu oleo, sale & aceto,

- *Frigidum* & humidum in secundo ordine.
- *Exiguum* corpori præbet alimentum.
- *Aluum* emollit.
- *Stomacho* ingratum.
- *Succum* præstat aquosum, & cucurbitę similem, non tamen adeò frigidum.

ATRIPLEX, Græcis ἀτράφαξυς dicitur, vbiq. prouenit. Huius vires sumuntur à

- *Natura*
  - *Primo* ordine refrigerat, secundo verò humectat.
  - *Omnis* qualitatis expers.
- *Præparatione*. Coquitur enim cum
  - *Iure* carnium
    - *Refrigerat* atque humectat.
    - *Aluum* emollit.
    - *Ventriculum* infestat.
    - *Vliginosam* & aquatilem naturam obtinet.
    - *Parum* alit.
    - *Hydropicis*, *Ictericis* } Nocet.
  - *Butyro* ac garo addito aceto
    - *Ventriculum* minùs infestat.
    - *Exiguum* corpori præbet alimentum.
    - *Frigidum* & humidum alimentum præstat.
    - *Similem* naturam blito obtinet.

PORTVLACA, exit post cucurbitam, & Ianuario mense seritur, eius sunt genera duo. Vnū quod in vinetis passim prouenit, & ternis quaternisve in terra sessilibus colliculis serpere videtur: quæ si excolatur, folia ampliat. Alterū verò est, quod satiuū appellatur, & vbique in hortis excolitur, & in Autumnum perdurat. Folia huic mirè ampla, carnosaq. & caules ampliores emicant: vtraque gustatu insulsa & fatua sentitur. Editur aut

- *Cruda* in acetariis æstiuo tempore cum aceto, oleo, & sale
  - *Frigefacit*.
  - *Stomachum* corroborat.
  - *Appetitum* excitat.
  - *Visum* hebetat.
  - *Sitim* extinguiut.
  - *Biliosas* vomitiones cohibet.
  - *Inflammationes* extinguit.
  - *Parcissimè* nutrit.
  - *Veneris* desiderium fugat.
- *Cocta* cum gallinaceis pullis, aut lautioribus carnibus æstate
  - *Refrigerat* atque humectat.
  - *Cibus* vtilis his, quibus os ventriculi, atque iecur bile æstuque incandescunt.
  - *Parcissimè* alit.
  - *Venerem* inhibet.
  - *Lentum* succum præstat.
  - *Dentium* stuporem persanat.
  - *Ardores* extinguit.

MALVA
- Humida est.
- A' refrigerandi facultate manifestè abest.
- Lentum succum præstat.
- Facilè subducitur
- Ventrē mollit } Præsertim si largissimè ex oleo & garo sumatur.
- Esui inepta,
- Moderatum calorem præstat.
- Ad clysteria conficienda vtilis.
- Tussim & pectoris asperitates lenit.
- Interaneis & vesicæ vtilis.

SONCHVM aliqui asperam cicerbitam vocant: cuius sunt duo genera, alterū sylueſtre, spinis horridius: alterum tenerius, ac mollius, cibis expetitum.
- Refrigerat.
- Ventriculi erosiones lenit.
- Lac elicit.
- Venenis repugnat.

OXALIS lapathi, seu rumicis genus est: cuius sunt genera duo. vnū quod longioribus est foliis, & sylueſtri in pratis nascenti simile: alterum rotundioribus & accidioribus. Recentiores vtrasque acetosas & acidulas appellant. Ver præsertim & æstatis caloribus carnes, pisces & oua ex earum succo eduntur. Tonderi bis terq; in anno mirè gaudet, lætiusq; sic prouenit.
- Frigida est in primo, & sicca in secundo.
- Cibi auiditatem auget.
- Gratiores escas reddit.
- Sitim extinguit.
- Paucum succum præstat, nec valde malum.
- Ab humorum putredine præseruat cū aceto, tempore æstatis.
- Peste grassante vtilis est.

SOLANVM
- Esui ineptum.
- Praui succi est.
- Valde refrigerat, nimirum ordine secundo.
- Exigui est alimenti.

BVGLOSSVM & Borago cruda cum reliquis herbis in acetarijs eduntur. Item parata cū saccharo, in forma syrupi vel cō ſeruę, aut eum iure carnium. Sunt
- Calida & humida in primo.
- Stomacho vtilia.
- Tristitiam & tremorem cordis remouent.
- Melancholicis conferunt.
- Cordis affectibus prosunt.
- Cor exhilarant.
- Sanguinem purificant.

SION seu Lauer
- Calidum est.
- Medicamentum potiùs quàm alimentum.
- Paucum succum præstat & calidum.
- Renes mundificat ab arenulis & pituita.
- Obstructiones aperit.
- Menses cit.
- Pituitam attenuat.
- Vtilis stomacho.
- Pectori nocet.

APIVM, vulgò petrosilinum
- Calidum est & siccum.
- Vrinam prouocat.
- Est inter cætera olera familiarissimum.
- Ori & stomacho est gratum.
- Flatus dissoluit.
- Hepatis obstructiones aperit.

APIVM *paluſtre, quod à Dioſcor. Eleoſilinum appellatur, & à vulgaribus Apiū, eaſdem poſsidet facultates, quas vulgo Petroſilinū nuncupatū, tū ori inſuauius eſt. quamobrem non comeditur niſi coctum, ſit, ſicut & ſium.*

SMYRNIVM
- Calidius quàm apium est. Calidum & siccū in tertio.
- Vrinas valentius prouocat quàm apium.
- Menses mulieribus mouet.

HIPPOSELINVM
- Ori gratum est atque suaue.
- Apio longè acrius & calidius existit longeque efficacius vrinam mouet.
- Menses mulieribus ciet.
- Obstructiones tum hepatis tum lienis aperit.

ERVCA
- Manifestissimè calfacit.
- Cum lactuca comedenda est. nam ita, feruori par frigus admixtum temperamentum æquat.
- Gentile semen auget.
- Coeundi appetitum excitat.
- Capiti dolorem infert.
- Sanguineis & bilioſis est inimica.

NASTVRTIVM
- Calidum est & siccum.
- Pulmonem mundificat.
- Asthmaticos iuuat.
- Hepar & ventriculum calfacit.
- Venerem excitat.

VRTICA
- Calida est & sicca,
- Tenuibus constat partibus.
- A nemine vt cibus sumi meretur.
- Vt obsonium ac medicamentum aluum deijcit.

GINGIDIVM
- Stomachum admodum iuuat.
- Collapsam appetentiam, si cum aceto sumatur, excitat.
- Vrinam valenter ciet.
- Viscera obstructione liberat.
- Siccum est in secundo, & non admodum calidum: quoniam amarum & astringens est.

FOENICVLVM
- Calidum est & siccum.
- Lac elicit.
- Vrinam prouocat.
- Visum acuit.
- Aegrè concoquitur.
- In obsonijs vtiliter miscetur.
- Aceto vel aceto & muria asseruatur.

MELIS.

MELISSOPHYLLVM
- Calidum est & siccum.
- Pituitosis ac atra bile affectis confert.
- Suauiter redolet.
- Cor lætificat.
- Nauseam & vomitum sedat.

MENTHA
- Calida est & sicca.
- Constringit ac sistit.
- Tineas in ventre necat.
- Vomitiones, & singultus sedat.
- Ventriculum roborat.
- Appetitum exacuat.

SALVIA
- Calida est & sicca.
- Visum acuit.
- Vrinam prouocat.
- Aluum sistit.
- Ventrem roborat.

OCIMVM
- Mali est succi.
- Stomacho noxium est.
- Aegrè concoquitur.
- Odore cardiacos iuuat.
- Inflat tum ventrē tum etiam aluum.

ANETHVM
- Calidum est & siccum.
- Somnum conciliat.
- Flatus expellit.
- Visum hebetat.
- Aluum & vomitiones sistit.
- Genituram restringit.
- Vrinam cit.

AMARACVM, quam vulgò Maioranam dicunt.
- Calidum est & siccum
- Vrinam prouocat.
- Iecinoris obstructionibus prodest.
- Odorem suauissimum spirat.
- Caput & cerebrum roborat.
- Contumaces flatuositates soluit.
- Visum acuit.

SISYMBRIVM
- Calidum est & siccū, & menthæ modo odoratum.
- Vrinam prouocat.
- Calculos pellit.
- Tineas in aluo necat.
- Singultum sedat & tormina.
- Ventriculum roborat.

SATVREIA
- Calida est sicca.
- Ventriculum frigidum roborat,
- Flatuositates expellit.
- Visum acuit.
- Pectoris excreationes educit.

SERPYLLVM
- Calidum est & siccum.
- Menses & vrinam trahit.
- Tormina sedat.
- Ventriculum roborat.

ROSMARINVM
- Calidum est & siccum.
- Ventriculum roborat.
- Aluum sistit.
- Visum acuit.
- Morbum regium sanat.

RVTAE authoritatem in cibis fuisse, certi authores tradunt: nunc nemo velit attigisse. Nam
- Pictores ea vtebantur in cibis, propter visus claritatem.
- Veneri aduersatur.

CAVCALIDEM credit Ruellius eam esse herbam, quàm Persinum nothum nuncupant
- Calentis est naturæ.
- Cruda ac cocta editur oleris vice.
- Sale condita seruatur.
- Vrinam cit.

CRITHMVM vulgus Cretam marinam appellat. nascitur in locis maritimis, maximè siccis & sabulosis.
- Cibi auiditatem excitat.
- Calculos renum comminuit.
- Vrinam cit.
- Abstergit.
- Morbo regio medetur.
- Obstructiones aperit.
- Colorē corporis gratiorem facit.
- Saporis est odorati & iucundi.
- Editur crudum & coctum.

LAPSANA olus est trium foliorū, quo exercitum Cæsaris durasse in fame, diutinā obsidionem tolerasse, Plinius inter brassicas syluestres retulit. Quibusdam gentibus cibus est familiaris: vt Methonensibus.
- Prauum succum generat.
- Plus alit quàm rumex.
- Stomacho vtilior quā rumex.
- Leuiter aluū mollit cocta in cibo.

OROBANCHE
- Refrigerat ordine primo.
- Leguminibus in coquendo addita, facilius percoquitur.
- Editur cruda & cocta, vt Asparagi.

SILIQVASTRVM
- Calefacit vehementer.
- Iusculis, si modicè additur, gratum saporem cōciliat.
- Tenella folia acetarijs miscentur.
- Saporem & odorem acrem vibrat.
- Non leuē gratiā adfert, si misceatur intinctib.
- Tædia animæ emendat.
- Graueolentos ructus colubet

PIMPINELLA in pratis copiosissimè prouenit
- Calefacit.
- Editur in acetarijs.
- Odorem peponis refert.
- Vrinam pellit.
- Calculos renum comminuit.
- Tabidis vtilissima.

LVPVS SALICTARIVS apud Belgas in maxima est authoritate: ex eo enim potus suos concinnant. eius cauliculi Vere inchoante erumpētes coquuntur, edunturque asparagorum modo ex oleo, aceto & sale.
- Refrigerat.
- Bilis feruorē extīguit.
- Sanguinem purgat.

ERYNGIVM
- Calore est temperatum.
- Editur crudum & coctum,
- Folia gustatu aromaticū quidpiā referunt, quæ cōdita sale in principio mandūtur.
- Crapulam arcet, præsumptum.
- Cordis vitijs mirè opitulatur.
- Radices stomachum roborant.
- Venerem excitant.

EBVLI folia, vel caules cocti
- Pituitam bilemq; detrahunt.
- Radix in vino cocta, & in cibis data, hydropicos adiuuat.

ASPARAGORVM CAVLICVLI
- Vrinam pellunt.
- Lienem minuunt.
- Amici stomacho,
- Leuiter alunt.
- Apponuntur prima mēsa cocti, atq; cum oleo, aceto & sale parati.
- Obstructiones hepatis & aliorum viscerū aperiunt.
- Neque calefaciunt, neque refrigerant.
- Ventrem molliunt.
- Venerem stimulant.

FVMARIA
- In mensis nullos vsus habet, sed in medicina.
- Obstructiones viscerum aperit
- Scabiem emendat,
  } Si cum sero lactis tēperetur.
- Aluum emollit.
- Vrinam pellit.

De Flo-

De Floribus.

BORRAGINIS seu BVGLOSSI flores eduntur in acetariis cum oleo, aceto & sale: & in vinũ coniiciuntur.
- Animi hilaritatem & voluptatem augent.
- Tristitiam abigunt.
- Atræ bili aduersantur.
- Naturæ sunt calentis & humentis moderatæ.
- Sanguinem purificant.

GENISTÆ flores
- Strumas auferũt, si cum melle rosaceo, aut sorbili ouo deuorentur.
- Induratos lienes resoluunt, præsertim eorum oxymel.
- Prosunt Ischiadicis, podagricis, calculosisque.
- Modus à drachmis duabus ad quinque

SAMBVCI flores in cibos veniunt apud quosdam. Nã culinæ oua in sartagine fricta, floribus aspergunt. quæ eo modo parata, non ingrata sunt. Quinetiam consuetudo inualuit, addere eos flores cadis, in quibus reponitur acetũ, quo retundi vim illam omnium domatricem aliqua ex parte putant. Sambucatum dicunt, quemadmodũ piperatum, cui additur piper.

VIOLÆ purpureæ acetariis interpositæ
- Refrigerant.
- Odorem suauissimum spirant.
- Folia cocta atque comesta, aluum emolliunt.

ROSÆ saccharo cõdiuntur: quibus nonnulli singulis ferè diebus (præsertim æstatis caloribus) vtuntur matutino. Rhodij saccharum appellant.

CROCVM varios & præclaros in esculentis hominum vsus obtinet. Nam
- Suauiores cibos reddit.
- Coloris elegantiam præstat in iusculis sumptum.
- Crapulam arcet.
- Cordi est amicissimum.
- Hilaritatem præstat.
- Caput leniter ferit.
- Calidum ordine secundo.
- Somnum facit.
- Venerem stimulat.

De fructibus, in genere & specie.

Fructus tũ in
- *Genere*
  - *Corpori* non bonum succum præstant.
  - *Parum* succi corpori præbent.
  - *Citò* corrumpuntur.
  - *Febres* interdum generant.
  - *Quarundam* partium morbos nonnunquam efficiunt.
  - *In* malam corruptionem & veneficam interdum naturam transeunt.
  - *Omnibus* literis operam nauantibus, *Quietis*, *Ociosis* → *Maximoperè* obnoxij sunt.
  - *Conferunt* *Iter* agentibus, *Vehementer* exercitatis, *Bile* rubra refertis → *Si* rarò & modicè eis vtuntur.
- *Specie*, vel
  - *Herbarum*: vt
    - Cucurbita.
    - Melones.
    - Pepones.
    - Cucumeres.
    - Mala insana.
    - Anguria.
    - Fraga.
  - *Arborum*: quorum alij
    - *Humidi*, qui tanquam nudi soli exponuntur, qui constant cute & carne.
      - *Molli*: vt
        - Ficus.
        - Caricæ.
        - Vua.
        - Mora.
        - Iuniperi fructus.
        - Myrthi fructus.
        - Mala.
        - Pira.
        - Cotonea.
        - Punica.
        - Citrea.
        - Aranziæ.
        - Limones.
        - Zizipha.
        - Myxa.
        - Capparis.
      - *Molli* quidẽ, sed duro ligno intus cõcluso: vt
        - Cerasa.
        - Pruna.
        - Persica.
        - Mespila.
        - Palmę fructus.
        - Oliuæ.
    - *Sicci*, firmo putamine, tanquam testa & crusta muniti, quorum cortex est
      - *Durus* ligneus: vt
        - Iuglandes.
        - Auellanæ.
        - Amigdalæ.
        - Pistacia.
        - Nux pini.
      - *Minùs* durus: vt
        - Castaneæ.
        - Glandes.
        - Siliqua.

De Fructibus herbarum in specie.

CVCVRBITARVM multæ sunt speies, quarum aliæ meliores, aliæ peiores sunt. Nunc seruntur in hortis quas Turcicas, Neapolitanas, serotinas & hybernas vocant. mirè expetuntur à gula tum magnatum tum pauperũ. Eduntur namque aut

- *Crudæ* ratò, & ferè à nemine, Quoniam
  - *Insuaues* sunt.
  - *Alimentum* præbent aquosum, frigidum & tenue,
  - *Difficilè* concoquuntur.
  - *Stomachum* lædunt.
  - *Ventriculo* pondus frigidum inferunt.
- *Coctæ*
  - *Elixæ*: aut in
    - *Iure* carnium
      - *Febricitantibus* vtiles.
      - *Refrigerant.*
      - *Parum* alunt.
      - *Tenuem* succum præstant.
      - *Non* ægrè coquuntur.
    - *Lacte*, additis sale & saccharo: fit cibus gratus gustui..
      - *Infrigidans.*
      - *Probè* nutriens.
      - *Hecticis* vtilis.
      - *Renalescentibus* } Vtilis.
      - *Biliosis* morbis }
  - *Frixæ* in sartagine cum butyro vel oleo
    - *Non* adeò aquosæ.
    - *Paucum* succum præstant.
    - *Difficiliùs* coquuntur.

GAL. DE ALIMENT. FACVLT.

QVEMADMODVM *cucurbita pura quantum in se ipsa est, succum, qui in totum corpus alendi gratia distribuitur, habet qualitatis ad sensum expertem: ita cùm alicui eorum, quæ vehementem habent facultatem, fuerit iuncta, facilè illi assimilatur, vt si cum sinapi sumpta fuerit, succus qui ex vtroq; in corpus distribuetur, acris cum manifesta caliditate erit. Eadem ratione si cum salso quopiam mansa fuerit (vt quidam in patinis cum salsamento struunt) succum in corpore salsum generabit.*

PORRO *secantur cucurbitæ deraso cortice in tenuia filamenta, quæ siccata, quæ seruantur ad vsum.*

MELONES, à malis, quasi pomeos dicũtur. Qui præ dulci suauitate manduntur. Succini quasi succharati appellantur. Circa horum culturam Itali, Hispani, & Narbonenses præcipuè versantur

- *Non* admodum facilè in ventre corumpuntur vt pepones.
- *Choleram* morborum generant.
- *Gustui* grati.
- *Ante* reliquos cibos eduntur, ne ventrem conuertant.
- *Succum* malum præstant.
- *Facilè* subducuntur.
- *Vomitum* prouocant.
- *Refrigerant.*
- *Vrinam* sedant.
- *Renes* mundant.
- *Febricitantibus* non admodum inutiles.

PEPONES

- *Infrigidandi* vim habent, & magis quàm melones.
- *Facilius* quàm melones corrumpuntur.
- *Minùs* boni succi habent
- *Minùs* ventrem subducunt } *Quàm* melones.
- *Minùs* vrinam ciunt
- *Pituitam* detergunt.
- *Renes* mundant.

CVCVMERES expetuntur hodie mira voluptate potentioribus, æquè ac plebi crudi. Deraso namque cortice taleolis dissecantur, atq; cum oleo, aceto & sale in acetariis comeduntur. Porrò immaturi aceto & sale conduntur, atque in alienos menses seruantur.

- *Magis* melonibus infrigidant.
- *Difficiliùs* quàm melones coquuntur.
- *Gelidum* simul ac crassum in venas diffundũt succũ.
- *Minùs* detergunt quàm melones.
- *Vrinam* minùs mouent quàm melones.
- *Febres* malignas accendunt.

GAL. LIB. DE BONI ET MALI SVCCI.

INTER *fructus quoq; cucumeres, pepones, mepones q; annumerantur, quorum nullus boni succi est. Quòd si celeriter concoqui perficiq; non possint, in succum fere lethabilem, venenis similem vertuntur.*

IBIDEM.

Qui cucumeres bellè concoquunt, cùm eo ipsi fisi affatim ijs se impleuerint, ijs tandem longo temporis tractu gelidũ & crassum humorem in venis aceruari contingit, qui in ea coctione, quæ fit in venis haud facile mutationem in probum sanguinem recipiant. Proinde omnibus praui succi edulijs censeo abstinendum, quantumuis probè à nonnullis cõficiuntur. Nobis enim non aduertentibus, prauus succus ex ipsis in venis colligitur, qui postea exiguã ad putrescendum occasionem nactus febres malignas accendit.

MALA insana
- *Frigida* sunt & humida
- *Lentum* præbent alimentum & melancholicum.
- *Obstructiones* generant.
- *Aegrè* concoquuntur.

OPINIO *est quorundam recentiorum, quòd eiusmodi malorum succo incibis operato venus maximè concitetur, asseruntq;, à multis expertum esse.*

ANGVRIA
- *Frigida* est & humida.
- *Vrinam* cit.
- *Renum* arenulas eiicit.
- *Ventriculo* frigido obest.
- *Febrium* calores extinguit.
- *Gutturis* scabritiem leuigat.
- *Sitim* sedat.
- *Animam* recreat.

FRAGA, quidam fructum terræ nominant, exeunt passim in syluis & semitis, æstate inchoante, nulla cura laboranda, sed vltrò sese porrigentia. Rusticulæ puellæ ea legunt, cõportantq; in vrbes corticib. arborum inclusas. Hæc maximè in deliciis sunt fœminarũ. Edunt enim ea aut ex
- *Vino* & saccharo inspersо
  - *Refrigerant.*
  - *Sitim* sedant.
  - *Parum* nutriunt.
  - *Facilè* per ventrẽ descendũt.
  - *Facilè* corrumpuntur.
- *Lacte*, saccharo inspersо
  - *Caput* tentant.
  - *Facilè* corrumpuntur.
  - *Abundè* nutriunt si nõ corrumpantur.

CARDVS pinea seu cinara
- *Calida* est & sicca.
- *Ventriculo* competit.
- *Vrinam* prouocat.
- *Flatuositates* dissoluit.
- *Obstructiones* aperit.
- *Ventrem* roborat.
- *Renes* mundat à pituita & arenulis.

De Fructibus arborum.

FICVVM genera varia sunt, aliæ enim candidæ, aliæ nigræ, aliæ rubẽtes, aliæ purpureæ. Albæ fertilitate & prouẽtu copioso. Sunt quæ sub hyemem matureſcunt, sunt serotinæ & præcoces: inueniuntur & hybernæ quibusdã prouinciis, sed ingenio, nõ natura. Sunt biferæ & triferæ: plerũque cũ messe ac vindemia maturantur. Cõmendantur imprimis quos Massilia alit. Itaq; ficus
- *Recentes*
  - *Facilè* conficiuntur.
  - *Facilè* descendunt.
  - *Abstergunt.*
  - *Arenulas* à renibus propellunt.
  - *Tenue* seu leue alimentum præstãt.
  - *Flatus* generant.
  - *Aluum* leniunt.
  - *Sudorem* mouent.
  - *Omni* ferè noxa vacant.
- *Siccæ*: sunt caricæ
  - *Improbum* & excrementosum sanguinem generant.
  - *Abstergunt.*
  - *Incidunt.*
  - *Extenuant.*
  - *Resoluunt.*
  - *Concoquunt.*
  - *Iecori*, *Lieni* — *Inflammatione* obsessis officiunt.
  - *Pediculos* multos generant.
  - *Educendis* è pectore proficuæ sunt.
  - *Prosunt* destillationibus in fauces & thoracem.
  - *Flatuosæ* sunt.

MEDIOCREM *ventriculo molestiam inferrent flatuositatibus quas generant, nisi etiam celerem descensum essent adeptæ: cuius beneficio celeriter peruadentibus, flatus quem excitant, non diu manet, atq; in eo minùs cæteris fructibus autumnalibus lædere consueuerunt.*

IBIDEM DE *VVIS*

FICVS *& vuæ, quemadmodum inter fructus autumnales principatum obtinent, ita fugacibus omnibus magis nutriunt, minimumq; praui succi sunt, præsertim cùm exactam maturitatem fuerint adepta. Nutritionis autem maximo argumento sunt ij, qui vinearum fructum custodiunt, quicùm duos menses solis vuis ac ficubus, quorum custodiæ præsunt, vescantur (nisi fortè panis quidpiam cum illis addant) corpulenti tamen admodum fiunt: at caro, quæ ex ipsis gignitur, haudquaquam est firma ac densa, quemadmodum ea, quæ ex carnibus fit, sed laxa est, & præhumida: ob id celeriter etiam, cùm vesci ipsis desierint, constringitur ac considet.*

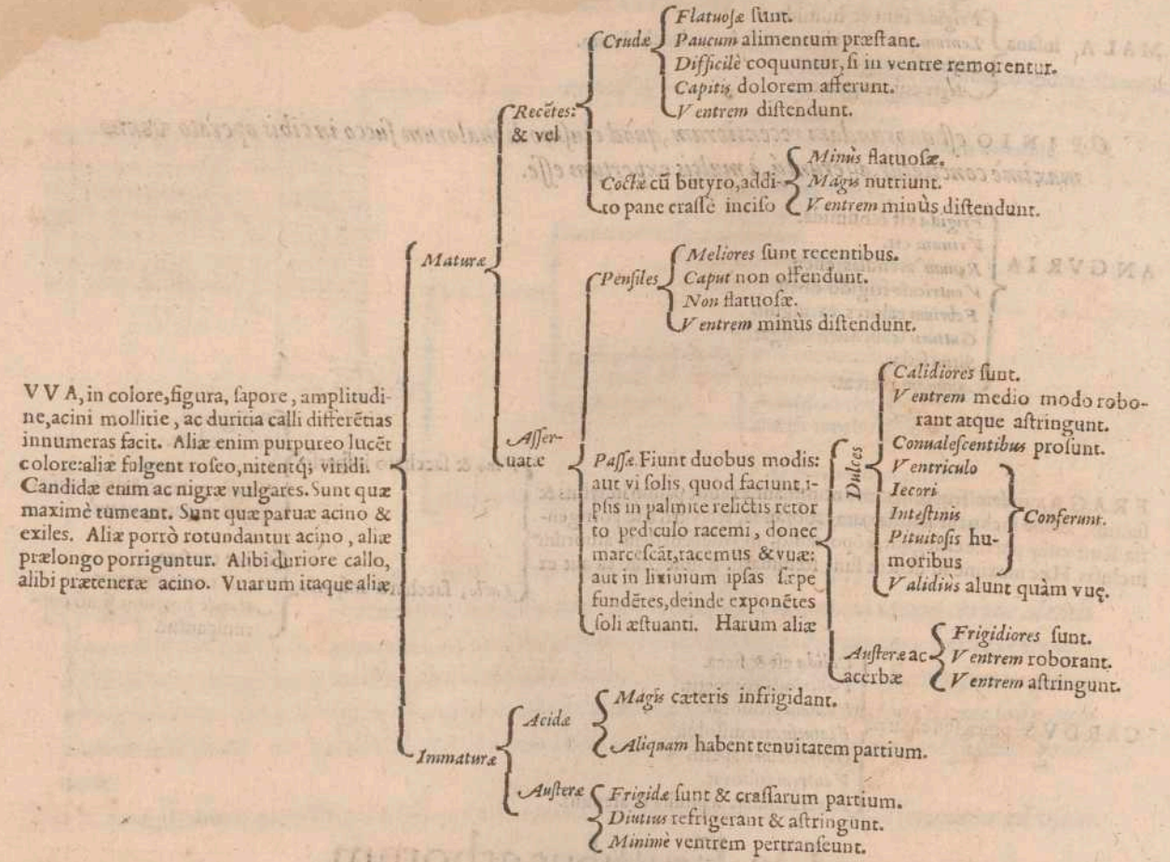

GAL. DE ALIMENT. FACVLT.

VVAE ficubus minùs alunt, maximumq; id ipsis inest commodum, quòd velociter subsideant. Quocirca si aliquando retineantur, grauiter lædunt, cùm ia maturis ficubus non insit. Hæ namq; etsi non magnopere deorsum concedant, modò probè in ventriculo coctæ fuerint, innoxium corpori dãt alimentũ, quorum neutrũ vuis adest: neq; enim retentæ probè concoquuntur: & dũ in iecur venasq; distribuuntur, crudum succum generant, qui non facilè in probum sanguinem mutetur.

IBIDEM.

EANDEM vuæ passæ cum alijs vuis rationem obtinent, quàm caricæ cũ ficubus. Multæ enim fiunt dulces, acerbæ autem omnino paucæ. Plurimæ verò ex dulci austeráque qualitate sunt mistæ: quanquam dulces nonnihil austeræ quoque qualitatis habent, & austeræ dulcedinis. Propterea quemadmodum caloris discrimen nihil ad passularum virtutem facit, ita neq; magnitudo: sola enim qualitas, omnem facultatem potest discernere.

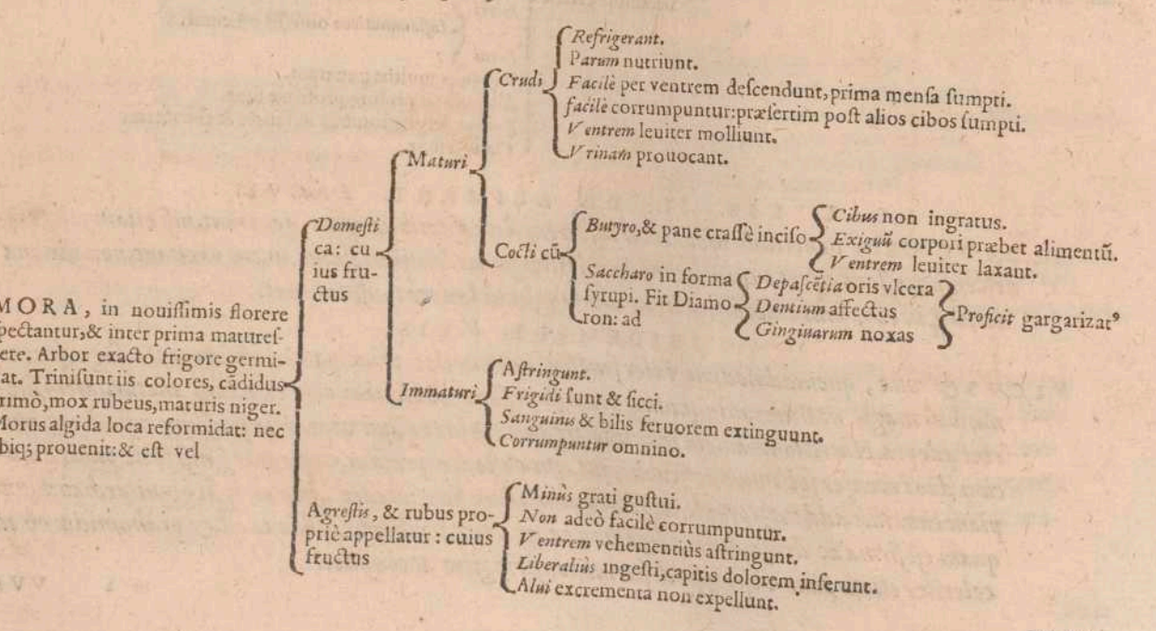

IVNIPERI fructus
- *Calidum* præstat succum, sed paucum.
- *Flatus* generat.
- *Capitis* grauitatem & dolorem inducit.
- *Extenuat* / *Detergit* — *Crassos* & lentos humores.
- *Vrinam* mouet.
- *Hepar* & renes purgat.
- *Largiter* esus, stomachum mordet.

MYRTI fructus
- *Refrigerat* atque astringit, verùm magis astringit quàm refrigerat.
- *Aeque* tenuiter ac fructus iuniperi nutrit.
- *Aluum* sistit.

MALORVM seu pomorũ alia

Sapida

Dulcia

Exquisitè. Horum vires sumũtur à

Natura propria
- *Minùs* frigida
- *Meliorem* succum præstant } *Quàm* cæterà mala.
- *Exiguum* corpori præbent alimentum.

Præparationis modo. Parãtur enim vel

Integra

Assa in
- *Cineribus*
  - *Minimè* flatus generant
  - *Humidum* & tenue præstant alimentum.
- *Pastellis*, à corticibus, ac interioribus, seminibúsq; repurgata, atque pomis minutim cõcisis impleta, additis vuis passis, saccharo, butyro, & cinnamomo, &c. — *Hoc* modo parata,
  - *Gustui* valde amica.
  - *Facilè* concoquuntur.
  - *Melãcholicis* & tristib. ꝑsunt.
  - *In ventre* non tardantur.

Condita saccharo

In particulas incisa atq. mũdata à corticib. & seminib.: atq; aut

Elixa, cum butyro, & pauco sale, addito saccharo
- *Citiùs* per ventrem descendunt.
- *Facilè* superantur.
- *Exiguũ* corpori præstãt alimentum.

Assa in pastellis, cum butyro, cinnamomo, zingibere, saccharo, & pauco sale
- *Facilè* concoquuntur.
- *Stomacho* nõ ingrata.
- *Leuiter* nutriunt.

Frixa in butyro, fiũt placentæ
- *Rotundæ.* Poma in latas tessellas incidũtur, deinde pasta liquida, ex farina & aqua facta, oblinita, in butyro friguntur.
- *Oblongæ.* Poma in longũ minutim inciduntur, deinde farina tritia aspersa, & in butyro friguntur.

Placentæ istæ
- *Cibus* secũdis mensis gratus.
- *Minùs* humidum succum præstant.
- *Appetitum* bibẽdi excitant.

Non exquisitè, sed cum pauca austeritate
- *Ventrem* roborant sua substantia.
- *Cor* roborant odore.

Austera, & acerba
- *Cruda*
  - *Frigida* sunt.
  - *Crassioris* sunt substantiæ.
  - *Tardiùs* per ventrem descendunt.
- *Cocta*, siue elixa, siue assa
  - *Citiùs* per ventrem descendunt.
  - *Insipidis* simillima fiunt, quorum est aquosa substantia.

Acida
- *Cruda*
  - *Frigidiora* sunt dulcibus.
  - *Minùs* flatuosa quàm dulcia.
  - *Minùs* in ventre morantur, quàm austera.
- *Cocta* seu assa
  - *Febricitantibus* non inutilia.
  - *Parum* nocuum præstant alimentum febricitantibus.

Insipida
- *Stomacho* nequaquam vtilia.
- *Cibo* omnino iniucunda.

CÆTERVM *optima genere poma non sunt antè colligenda, quàm in arboribus maturuerint. Concoctu enim sunt difficilia, frigida, tardi transitus, & parui sunt succi, vt interim omittam quòd succum etiam habent frigidum, ac leuiter crassum. Quæ verò bellè matura, in hyemem atq; proximũ ver asseruantur, ea sæpe in morbis maximum afferunt præsidium, vel cataplasmatis modo cum farina admota, aut in calidis cineribus mediocriter assata, aut pulchrè in aquæ bullientis vaporibus percocta. Danda autem sunt statim à cibo, & aliquando etiam cum pane ad ventriculum stomachumq; corroborandum.*

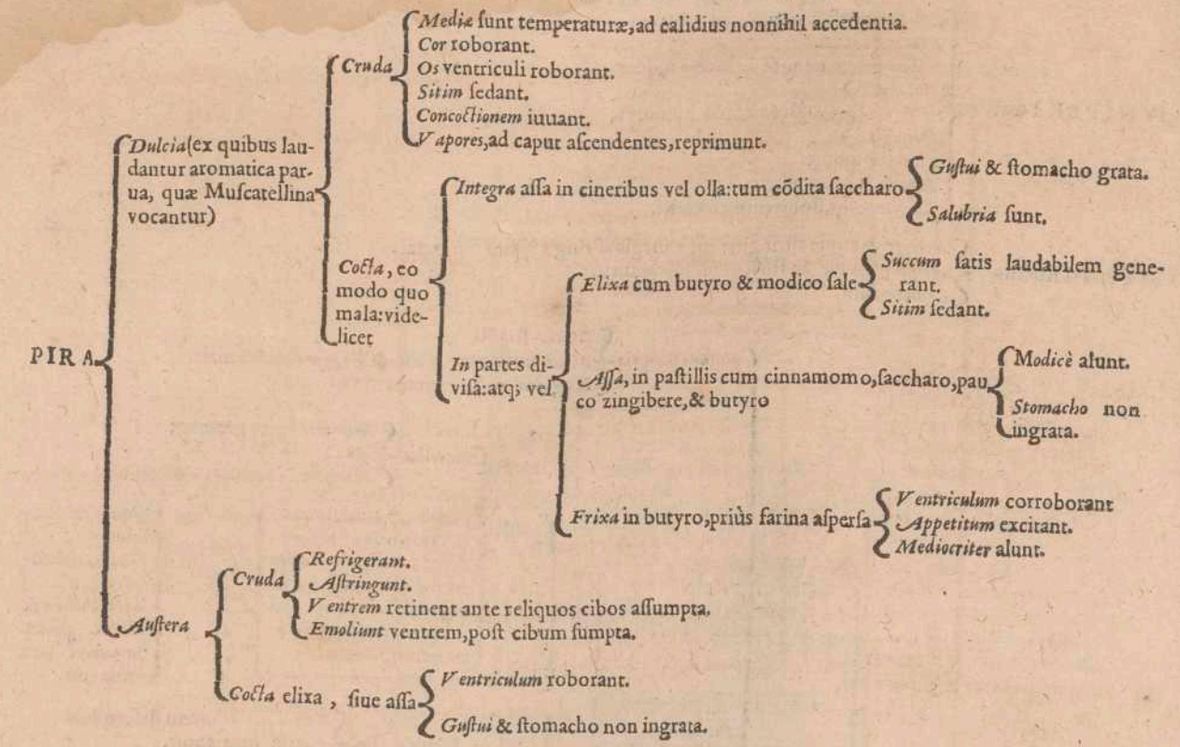
PIRA
Dulcia (ex quibus laudantur aromatica parua, quæ Muſcatellina vocantur)
Cruda
Media ſunt temperaturæ, ad calidius nonnihil accedentia.
Cor roborant.
Os ventriculi roborant.
Sitim ſedant.
Concoctionem iuuant.
Vapores, ad caput aſcendentes, reprimunt.
Cocta, eo modo quo mala: videlicet
Integra aſſa in cineribus vel olla: tum cõdita ſaccharo
Guſtui & ſtomacho grata.
Salubria ſunt.
In partes diuiſa: atq; vel
Elixa cum butyro & modico ſale
Succum ſatis laudabilem generant.
Sitim ſedant.
Aſſa, in paſtillis cum cinnamomo, ſaccharo, pauco zingibere, & butyro
Modicè alunt.
Stomacho non ingrata.
Frixa in butyro, priùs farina aſperſa
Ventriculum corroborant
Appetitum excitant.
Mediocriter alunt.
Auſtera
Cruda
Refrigerant.
Aſtringunt.
Ventrem retinent ante reliquos cibos aſſumpta.
Emoliunt ventrem, poſt cibum ſumpta.
Cocta elixa, ſiue aſſa
Ventriculum roborant.
Guſtui & ſtomacho non ingrata.

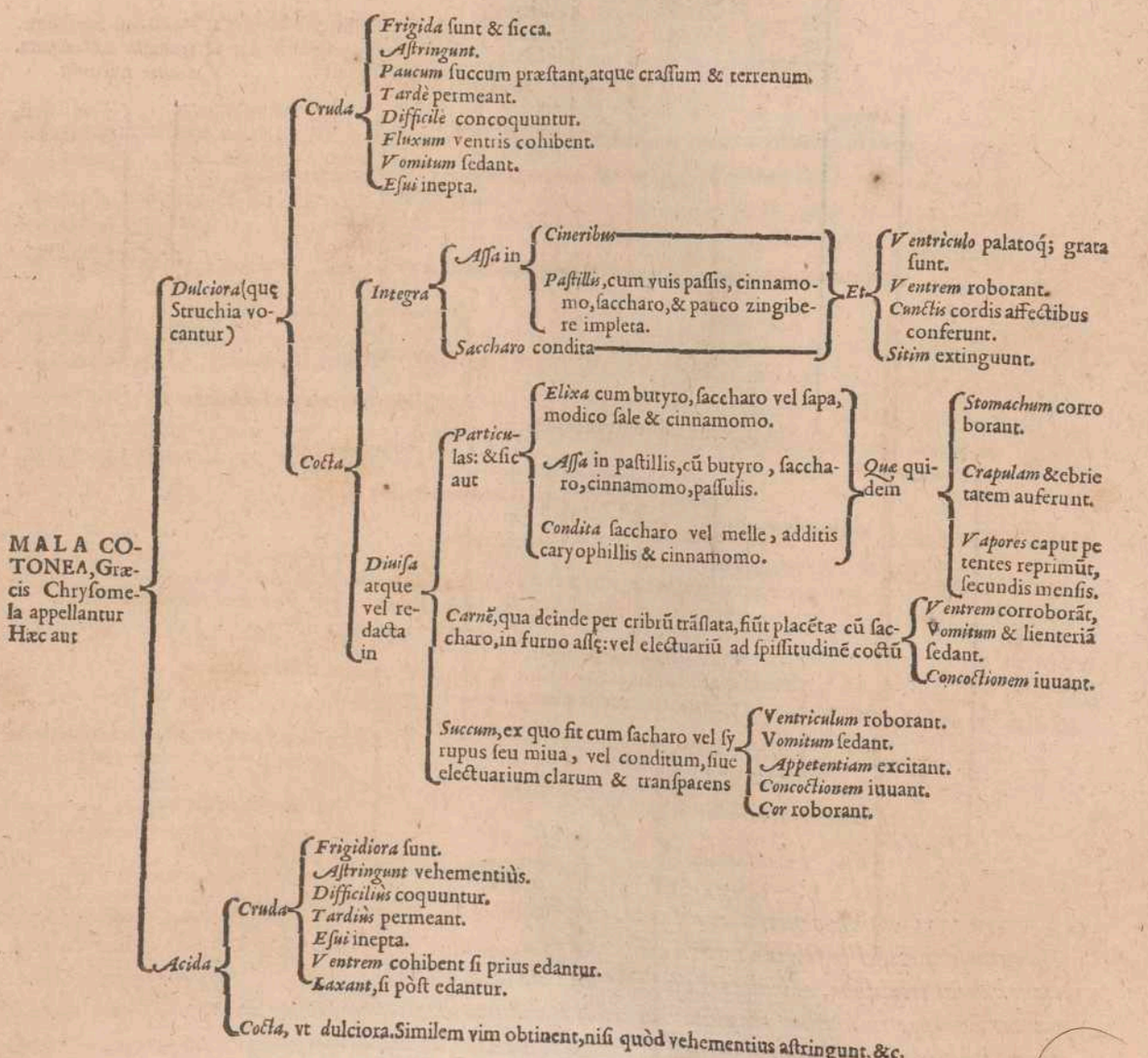
MALA COTONEA, Græcis Chryſomela appellantur Hæc aut
Dulciora (quę Struchia vocantur)
Cruda
Frigida ſunt & ſicca.
Aſtringunt.
Paucum ſuccum præſtant, atque craſſum & terrenum.
Tardè permeant.
Difficilè concoquuntur.
Fluxum ventris cohibent.
Vomitum ſedant.
Eſui inepta.
Cocta
Integra
Aſſa in
Cineribus
Paſtillis, cum vuis paſſis, cinnamomo, ſaccharo, & pauco zingibere impleta.
Saccharo condita
Et
Ventriculo palatoq; grata ſunt.
Ventrem roborant.
Cunctis cordis affectibus conferunt.
Sitim extinguunt.
Diuiſa atque vel redacta in
Particulas: & ſic aut
Elixa cum butyro, ſaccharo vel ſapa, modico ſale & cinnamomo.
Aſſa in paſtillis, cũ butyro, ſaccharo, cinnamomo, paſſulis.
Condita ſaccharo vel melle, additis caryophillis & cinnamomo.
Quæ quidem
Stomachum corroborant.
Crapulam & ebrietatem auferunt.
Vapores caput petentes reprimũt, ſecundis menſis.
Carnẽ, qua deinde per cribrũ trãſlata, fiũt placẽtæ cũ ſaccharo, in furno aſſę: vel electuariũ ad ſpiſſitudinẽ coctũ
Ventrem corroborãt,
Vomitum & lienteriã ſedant.
Concoctionem iuuant.
Succum, ex quo fit cum ſacharo vel ſyrupus ſeu miua, vel conditum, ſiue electuarium clarum & tranſparens
Ventriculum roborant.
Vomitum ſedant.
Appetentiam excitant.
Concoctionem iuuant.
Cor roborant.
Acida
Cruda
Frigidiora ſunt.
Aſtringunt vehementiùs.
Difficiliùs coquuntur.
Tardiùs permeant.
Eſui inepta.
Ventrem cohibent ſi prius edantur.
Laxant, ſi pòſt edantur.
Cocta, vt dulciora. Similem vim obtinent, niſi quòd vehementius aſtringunt, &c.

MALA

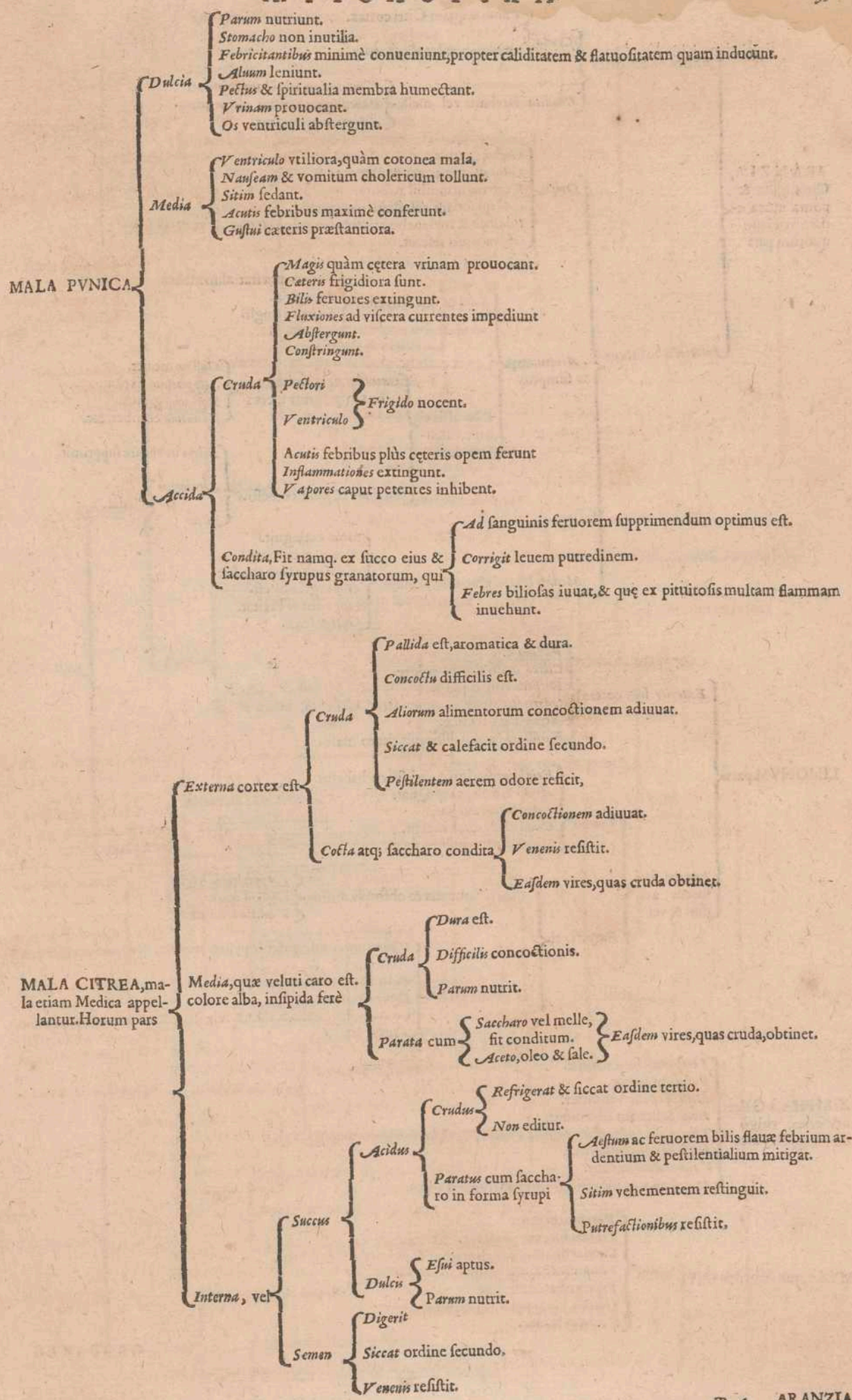
MALA PVNICA
Dulcia
Parum nutriunt.
Stomacho non inutilia.
Febricitantibus minimè conueniunt, propter caliditatem & flatuositatem quam inducunt.
Aluum leniunt.
Pectus & spiritualia membra humectant.
Vrinam prouocant.
Os ventriculi abstergunt.
Media
Ventriculo vtiliora, quàm cotonea mala.
Nauseam & vomitum cholericum tollunt.
Sitim sedant.
Acutis febribus maximè conferunt.
Gustui cæteris præstantiora.
Accida
Cruda
Magis quàm cętera vrinam prouocant.
Cæteris frigidiora sunt.
Bilis feruores extingunt.
Fluxiones ad viscera currentes impediunt
Abstergunt.
Constringunt.
Pectori
Ventriculo
Frigido nocent.
Acutis febribus plùs cęteris opem ferunt
Inflammationes extingunt.
Vapores caput petentes inhibent.
Condita, Fit namq. ex succo eius & saccharo syrupus granatorum, qui
Ad sanguinis feruorem supprimendum optimus est.
Corrigit leuem putredinem.
Febres biliosas iuuat, & quę ex pituitosis multam flammam inuehunt.
MALA CITREA, mala etiam Medica appellantur. Horum pars
Externa cortex est
Cruda
Pallida est, aromatica & dura.
Concoctu difficilis est.
Aliorum alimentorum concoctionem adiuuat.
Siccat & calefacit ordine secundo.
Pestilentem aerem odore reficit,
Cocta atq; saccharo condita
Concoctionem adiuuat.
Venenis resistit.
Easdem vires, quas cruda obtinet.
Media, quæ veluti caro est. colore alba, insipida ferè
Cruda
Dura est.
Difficilis concoctionis.
Parum nutrit.
Parata cum
Saccharo vel melle, fit conditum.
Aceto, oleo & sale.
Easdem vires, quas cruda, obtinet.
Interna, vel
Succus
Acidus
Crudus
Refrigerat & siccat ordine tertio.
Non editur.
Paratus cum saccharo in forma syrupi
Aestum ac feruorem bilis flauæ febrium ardentium & pestilentialium mitigat.
Sitim vehementem restinguit.
Putrefactionibus resistit.
Dulcis
Esui aptus.
Parum nutrit.
Semen
Digerit
Siccat ordine secundo.
Venenis resistit.

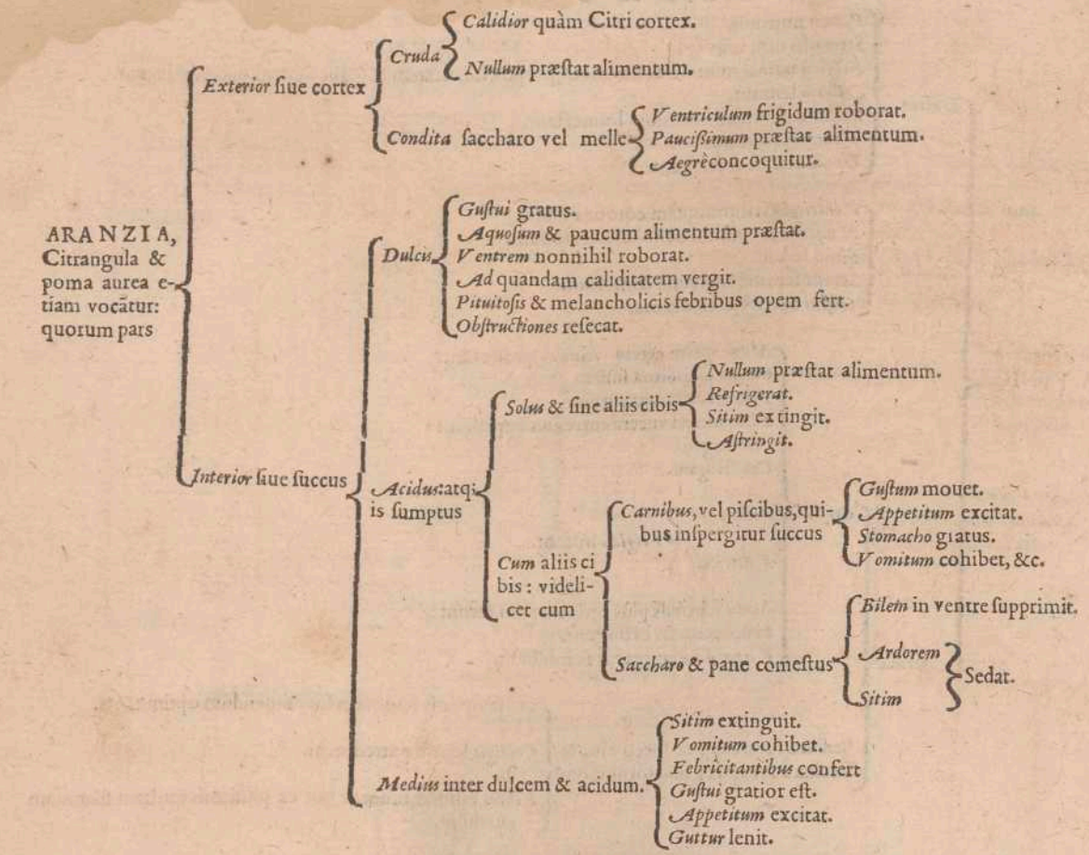
ARANZIA, Citrangula & poma aurea etiam vocãtur: quorum pars
Exterior siue cortex
Cruda
Calidior quàm Citri cortex.
Nullum præstat alimentum.
Condita saccharo vel melle
Ventriculum frigidum roborat.
Pauciſsimum præstat alimentum.
Aegrè concoquitur.
Interior siue succus
Dulcis
Gustui gratus.
Aquoſum & paucum alimentum præstat.
Ventrem nonnihil roborat.
Ad quandam caliditatem vergit.
Pituitoſis & melancholicis febribus opem fert.
Obſtructiones reſecat.
Acidus: atq; is sumptus
Solus & sine aliis cibis
Nullum præstat alimentum.
Refrigerat.
Sitim extingit.
Astringit.
Cum aliis cibis: videlicet cum
Carnibus, vel piſcibus, quibus inſpergitur succus
Gustum mouet.
Appetitum excitat.
Stomacho gratus.
Vomitum cohibet, &c.
Saccharo & pane comeſtus
Bilem in ventre supprimit.
Ardorem
Sitim
Sedat.
Medius inter dulcem & acidum.
Sitim extinguit.
Vomitum cohibet.
Febricitantibus confert
Gustui gratior est.
Appetitum excitat.
Guttur lenit.

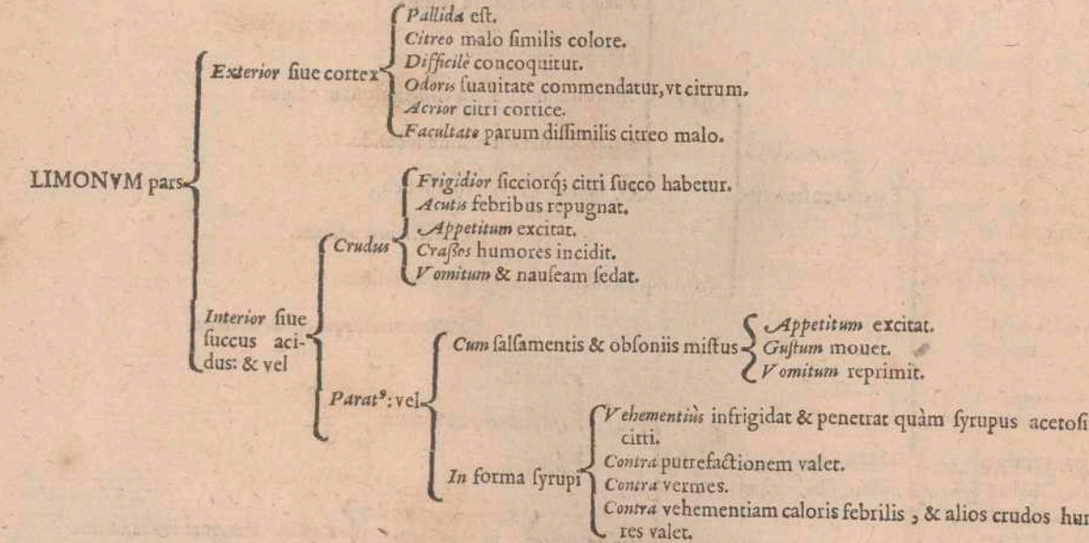
LIMONVM pars
Exterior siue cortex
Pallida est.
Citreo malo similis colore.
Difficilè concoquitur.
Odoris suauitate commendatur, vt citrum.
Acrior citri cortice.
Facultate parum dissimilis citreo malo.
Interior siue succus acidus: & vel
Crudus
Frigidior sicciorq; citri succo habetur.
Acutis febribus repugnat.
Appetitum excitat.
Crassos humores incidit.
Vomitum & nauseam sedat.
Parat⁹: vel
Cum salsamentis & obsoniis mistus
Appetitum excitat.
Gustum mouet.
Vomitum reprimit.
In forma syrupi
Vehementiùs infrigidat & penetrat quàm syrupus acetositatis citri.
Contra putrefactionem valet.
Contra vermes.
Contra vehementiam caloris febrilis, & alios crudos humores valet.

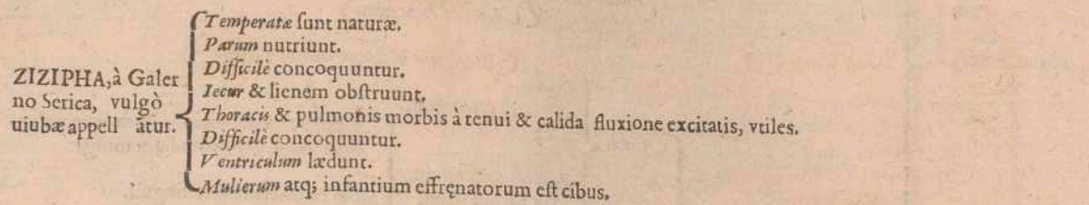
ZIZIPHA, à Galeno Serica, vulgò uiubæ appellãtur.
Temperatæ sunt naturæ.
Parum nutriunt.
Difficilè concoquuntur.
Iecur & lienem obstruunt.
Thoracis & pulmonis morbis à tenui & calida fluxione excitatis, vtiles.
Difficilè concoquuntur.
Ventriculum lædunt.
Mulierum atq; infantium effrenatorum est cibus.

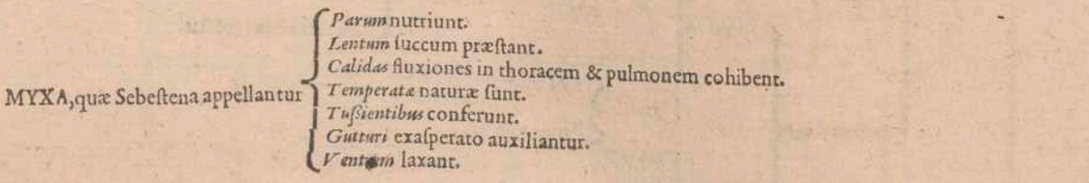
MYXA, quæ Sebestena appellantur
Parum nutriunt.
Lentum succum præstant.
Calidas fluxiones in thoracem & pulmonem cohibent.
Temperatæ naturæ sunt.
Tussientibus conferunt.
Gutturi exasperato auxiliantur.
Ventrem laxant.

CAPPARES

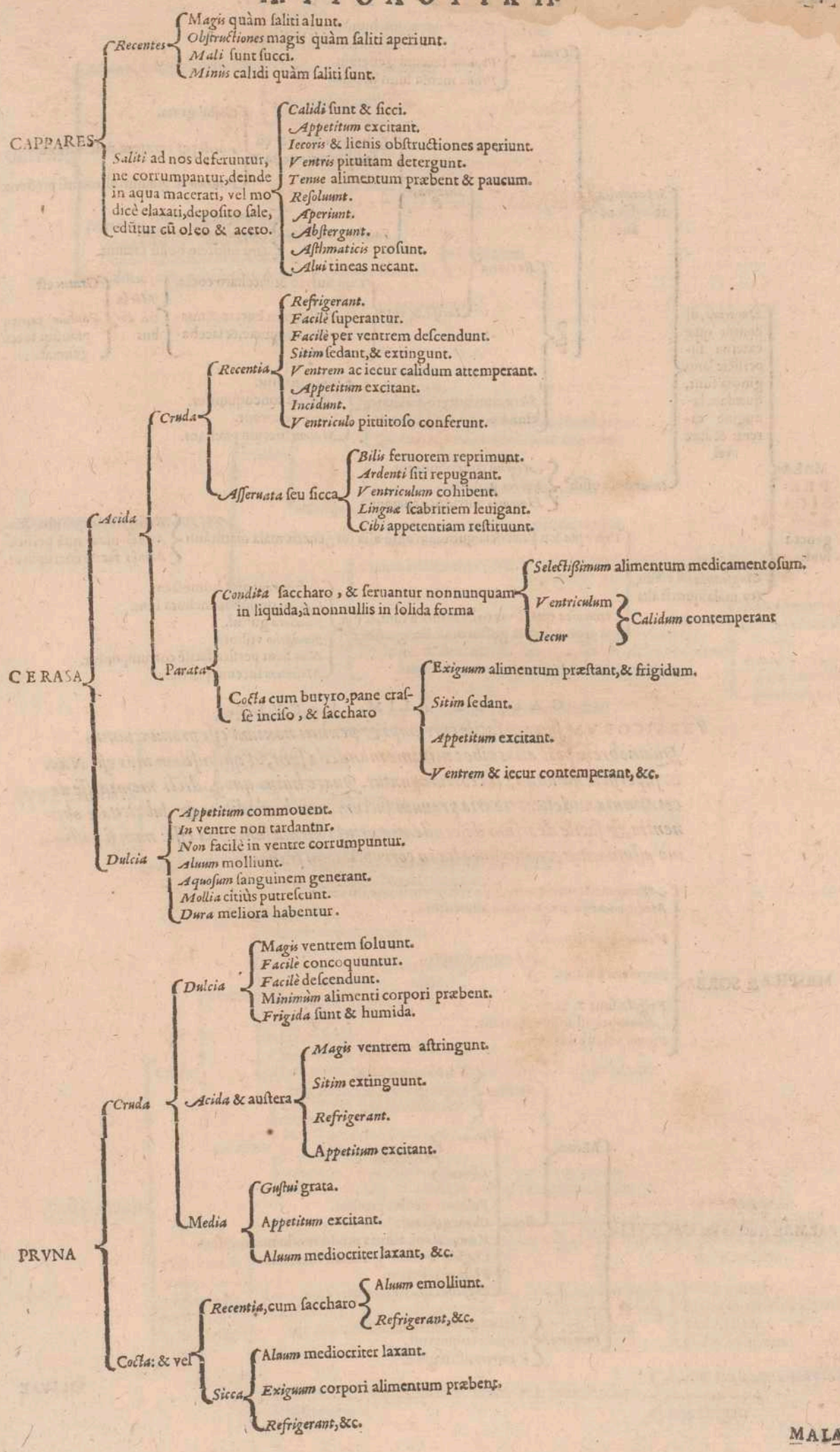
CAPPARES
Recentes
Magis quàm saliti alunt.
Obstructiones magis quàm saliti aperiunt.
Mali sunt succi.
Minùs calidi quàm saliti sunt.
Saliti ad nos deferuntur, ne corrumpantur, deinde in aqua macerati, vel modicè elaxati, depositò sale, edũtur cũ oleo & aceto.
Calidi sunt & sicci.
Appetitum excitant.
Iecoris & lienis obstructiones aperiunt.
Ventris pituitam detergunt.
Tenue alimentum præbent & paucum.
Resoluunt.
Aperiunt.
Abstergunt.
Asthmaticis prosunt.
Alui tineas necant.
CERASA
Acida
Cruda
Recentia
Refrigerant.
Facilè superantur.
Facilè per ventrem descendunt.
Sitim sedant, & extingunt.
Ventrem ac iecur calidum attemperant.
Appetitum excitant.
Incidunt.
Ventriculo pituitoso conferunt.
Asseruata seu sicca
Bilis feruorem reprimunt.
Ardenti siti repugnant.
Ventriculum cohibent.
Linguæ scabritiem leuigant.
Cibi appetentiam restituunt.
Parata
Condita saccharo, & seruantur nonnunquam in liquida, à nonnullis in solida forma
Selectissimum alimentum medicamentosum.
Ventriculum
Iecur
Calidum contemperant
Cocta cum butyro, pane crassè inciso, & saccharo
Exiguum alimentum præstant, & frigidum.
Sitim sedant.
Appetitum excitant.
Ventrem & iecur contemperant, &c.
Dulcia
Appetitum commouent.
In ventre non tardantur.
Non facilè in ventre corrumpuntur.
Aluum molliunt.
Aquosum sanguinem generant.
Mollia citiùs putrescunt.
Dura meliora habentur.
PRVNA
Cruda
Dulcia
Magis ventrem soluunt.
Facilè concoquuntur.
Facilè descendunt.
Minimùm alimenti corpori præbent.
Frigida sunt & humida.
Acida & austera
Magis ventrem astringunt.
Sitim extinguunt.
Refrigerant.
Appetitum excitant.
Media
Gustui grata.
Appetitum excitant.
Aluum mediocriter laxant, &c.
Cocta: & vel
Recentia, cum saccharo
Aluum emolliunt.
Refrigerant, &c.
Sicca
Aluum mediocriter laxant.
Exiguum corpori alimentum præbent.
Refrigerant, &c.

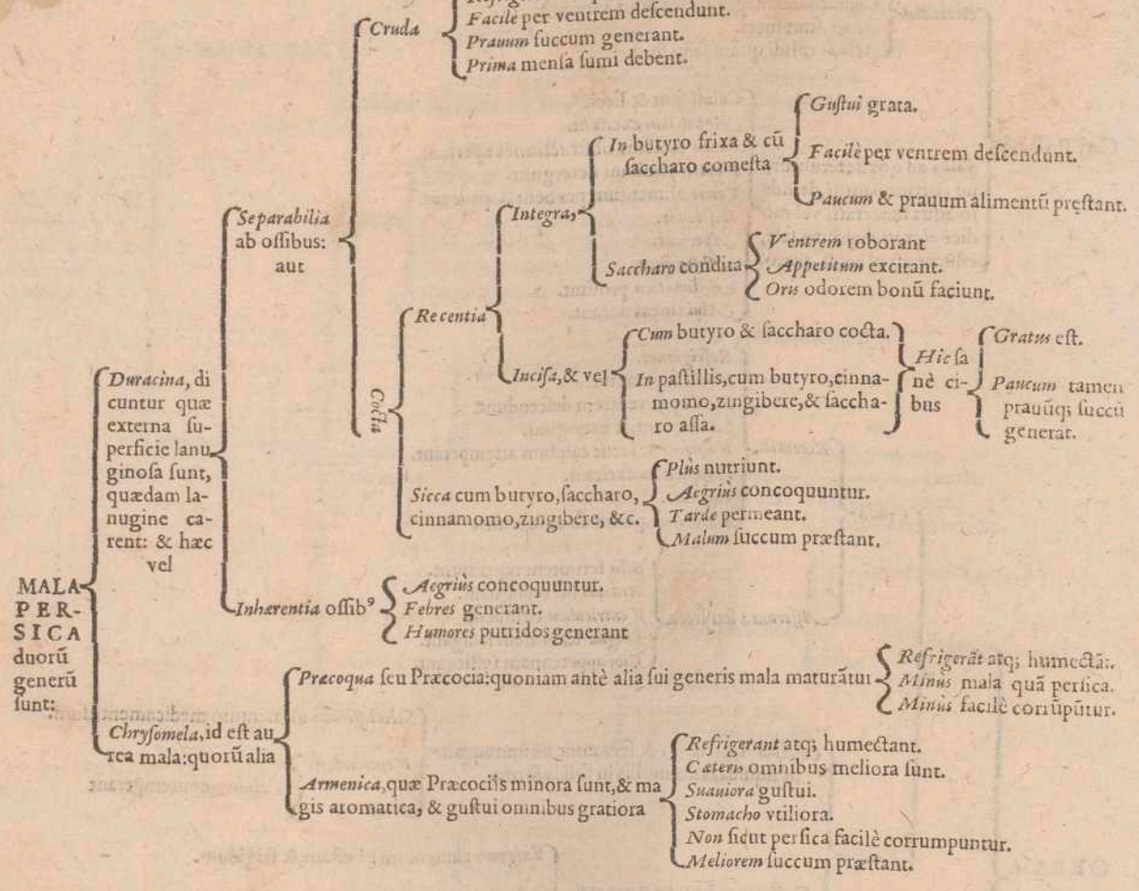

GAL. DE ALIM. FACVLT.

PERSICORVM succum facilè corrumpi & penitus noxium esse pronunciamus. Quamobrem post alios cibos minimè mandẽda sunt, vt quibusdam mos est. Nam in superficie natantia, citò corrumpuntur. Quare huius quoq; dicti meminisse decet: Omnia videlicet cibaria prauum succum, cum humiditate & lubricitate obtinentia, & facilè deorsum descendentia, prima mensa sumenda esse: nam si postremò assumantur, vnà secum alia in corruptionem trahunt.

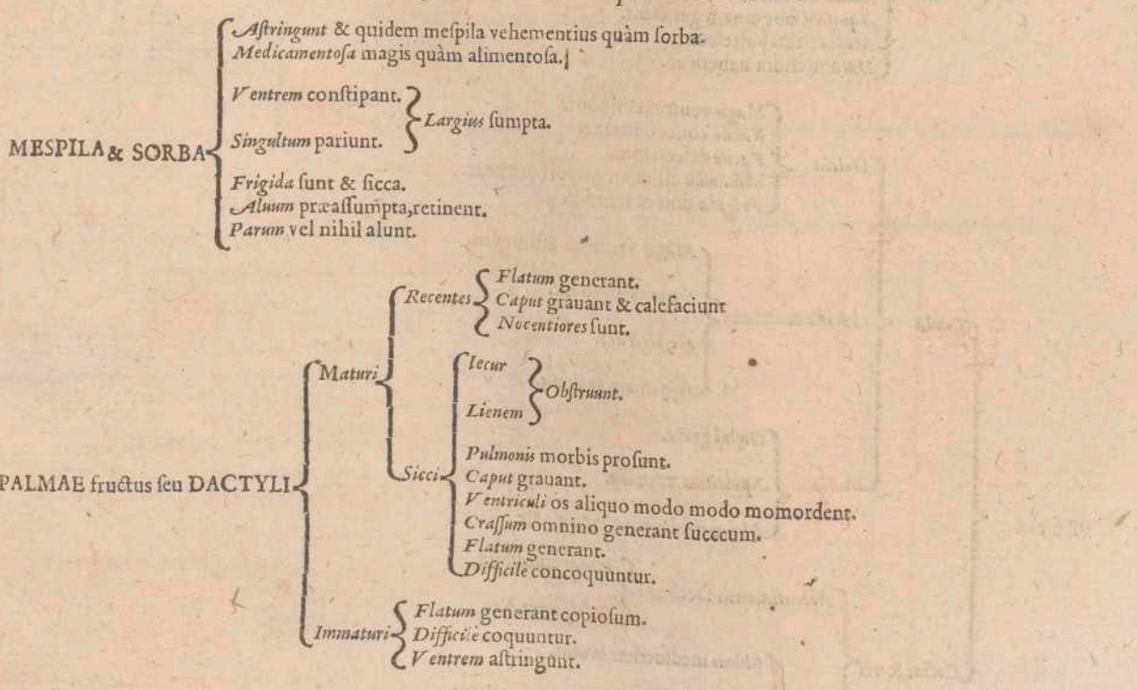

OLIVAE

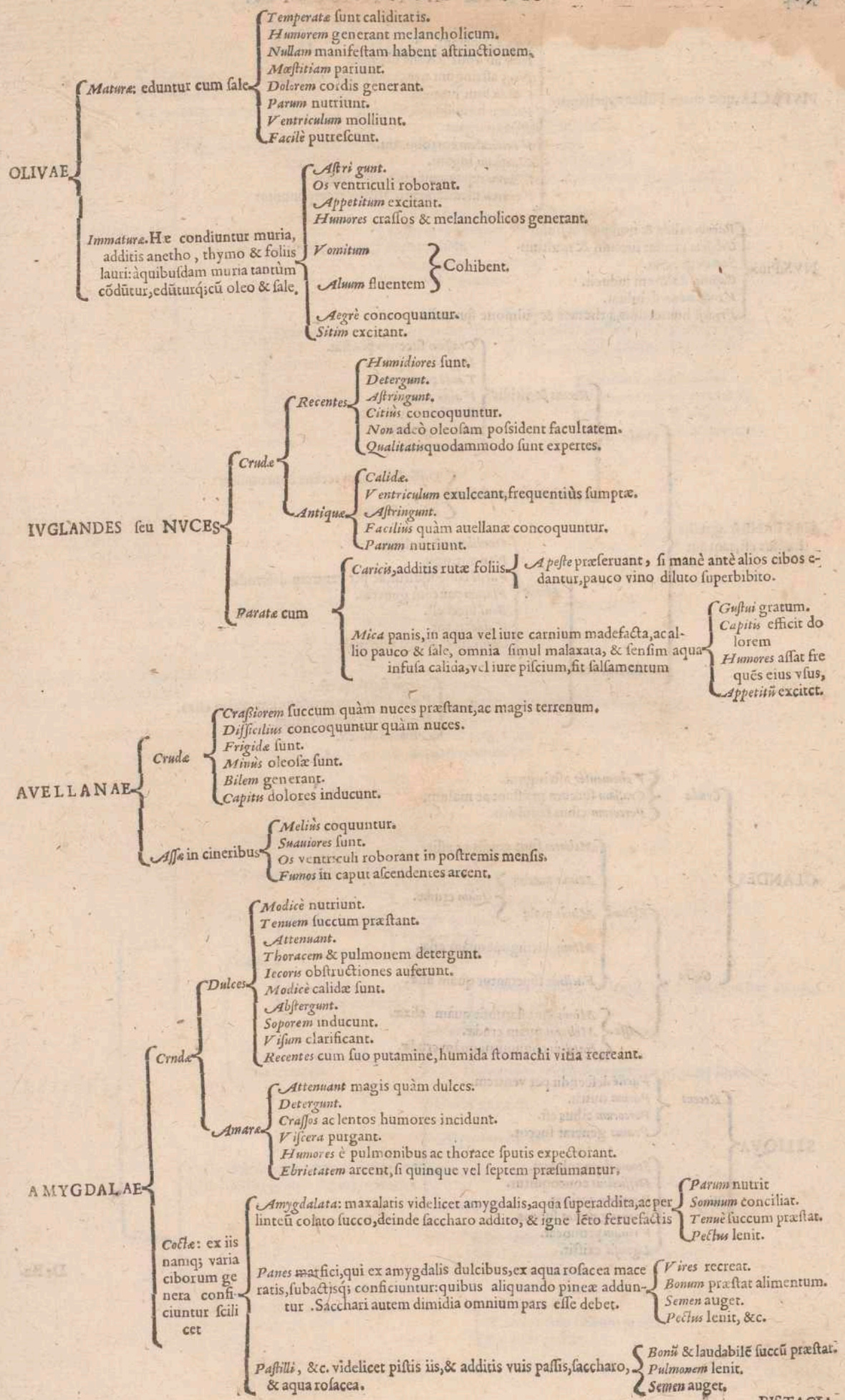
OLIVAE
Maturæ: eduntur cum sale
Temperatæ sunt caliditatis.
Humorem generant melancholicum.
Nullam manifestam habent astrinctionem.
Mœstitiam pariunt.
Dolorem cordis generant.
Parum nutriunt.
Ventriculum molliunt.
Facilè putrescunt.
Immaturæ. Hæ condiuntur muria, additis anetho, thymo & foliis lauri: àquibusdam muria tantùm cõdũtur, edũturq; cũ oleo & sale.
Astringunt.
Os ventriculi roborant.
Appetitum excitant.
Humores crassos & melancholicos generant.
Vomitum
Alvum fluentem
Cohibent.
Aegrè concoquuntur.
Sitim excitant.
IVGLANDES seu NVCES
Crudæ
Recentes
Humidiores sunt.
Detergunt.
Astringunt.
Citiùs concoquuntur.
Non adeò oleosam possident facultatem.
Qualitatis quodammodo sunt expertes.
Antiquæ
Calidæ.
Ventriculum exulceant, frequentiùs sumptæ.
Astringunt.
Facilius quàm auellanæ concoquuntur.
Parum nutriunt.
Paratæ cum
Caricis, additis rutæ foliis
A peste præseruant, si manè antè alios cibos edantur, pauco vino diluto superbibito.
Mica panis, in aqua vel iure carnium madefacta, ac allio pauco & sale, omnia simul malaxata, & sensim aqua infusa calida, vel iure piscium, fit salsamentum
Gustui gratum.
Capitis efficit dolorem
Humores assat frequẽs eius vsus,
Appetitũ excitet.
AVELLANAE
Crudæ
Crassiorem succum quàm nuces præstant, ac magis terrenum.
Difficilius concoquuntur quàm nuces.
Frigidæ sunt.
Minùs oleosæ sunt.
Bilem generant.
Capitis dolores inducunt.
Assæ in cineribus
Meliùs coquuntur.
Suauiores sunt.
Os ventriculi roborant in postremis mensis.
Fumos in caput ascendentes arcent.
AMYGDALAE
Crudæ
Dulces
Modicè nutriunt.
Tenuem succum præstant.
Attenuant.
Thoracem & pulmonem detergunt.
Iecoris obstructiones auferunt.
Modicè calidæ sunt.
Abstergunt.
Soporem inducunt.
Visum clarificant.
Recentes cum suo putamine, humida stomachi vitia recreant.
Amaræ
Attenuant magis quàm dulces.
Detergunt.
Crassos ac lentos humores incidunt.
Viscera purgant.
Humores è pulmonibus ac thorace sputis expectorant.
Ebrietatem arcent, si quinque vel septem præsumantur.
Coctæ: ex iis namq; varia ciborum genera conficiuntur scilicet
Amygdalata: maxalatis videlicet amygdalis, aqua superaddita, ac per linteũ colato succo, deinde saccharo addito, & igne lẽto feruefactis
Parum nutrit
Somnum conciliat.
Tenuè succum præstat.
Pectus lenit.
Panes martici, qui ex amygdalis dulcibus, ex aqua rosacea maceratis, subactisq; conficiuntur: quibus aliquando pineæ adduntur. Sacchari autem dimidia omnium pars esse debet.
Vires recreat.
Bonum præstat alimentum.
Semen auget.
Pectus lenit, &c.
Pastilli, &c. videlicet pistis iis, & additis vuis passis, saccharo, & aqua rosacea.
Bonũ & laudabilẽ succũ præstat.
Pulmonem lenit.
Semen auget.

PISTACIA,

PISTACIA, quæ etiam Fistica appellantur
- *Parum* alunt.
- *Semen* generant.
- *Iecur* ab obstructione liberant.
- *Neq;* astringunt neq; emolliunt ventrem.
- *Calida* sunt humida.
- *Pectoris* humiditates eiiciunt.
- *Renes* purgant.
- *Ventriculum* corroborant.
- *Nauseam* fugant.
- *Venenis* repugnant, cum vino cocta.
- *Venereis* medicamentis vtiliter interponuntur.

NVX Pini
- *Parum* calida & non parum humida.
- *Crassum* præstat succum & multum.
- *Semen* generat.
- *Capitis* dolorem inducit.
- *Ventriculum* debilitat.
- *Prodest* humoribus, à thorace & pulmone spuendis.

CASTANEA agrestis fructus est, eaq; aut
- *Cruda*
  - *Recens* & viridis
    - *Crassum* succum præstat.
    - *Difficilè* coquitur.
    - *Tardè* permeat.
    - *Valde* astringit.
    - *Spuitionem* impedit.
    - *Tussim* generat.
    - *Flatus* parit.
  - *Antiqua* seu arefacta
    - *Difficiliùs* quàm recens concoquitur.
    - *Minùs* flatuosa.
- *Cocta*: atq; vel
  - *Elixa*
    - *Omnibus* est melior.
    - *Non* astringit.
    - *Facilè* concoquitur, ac per ventrem descendit.
    - *Flatum* paucum generat.
    - *Boni* succi est.
    - *Valde* nutrit.
    - *Crassi* succi est, sed non mali.
  - *Assa* in cineribus
    - *Minùs* flatuosa est.
    - *Paulò* difficiliùs concoquitur quàm elixa.
    - *Bonum* præstat alimentum.
    - *Abundè* nutrit.

GLANDES
- *Crudæ*
  - *Vehementer* astringunt.
  - *Crassum* succum præstant ac malum.
  - *Porcorum* cibus familiaris.
- *Coctæ*
  - *Elixæ*
    - *Meliores* sunt crudis ac assis.
    - *Minùs* acerbæ — *Quàm* crudæ.
    - *Minùs* malę — *Quàm* crudæ.
    - *Minùs* astringunt quàm assæ.
    - *Faciliùs* superantur quàm assæ.
  - *Assæ*
    - *Minùs* sunt flatuosæ quàm elixæ.
    - *Meliores* quàm crudæ.
    - *Faciliùs* coquuntur quàm crudæ.

SILIQVA
- *Recens*
  - *Facilè* descendit per ventrem.
  - *Parum* nutrit.
  - *Porcorum* cibus est.
  - *Prauos* generat succos.
- *Sicca*
  - *Stomachum* roborat.
  - *Difficiliùs* concoquitur.
  - *Ventrem* retinet.
  - *Prauos* generat succos.
  - *Vrinam* prouocat.
  - *Lignosa* existit.

De Radicibus.

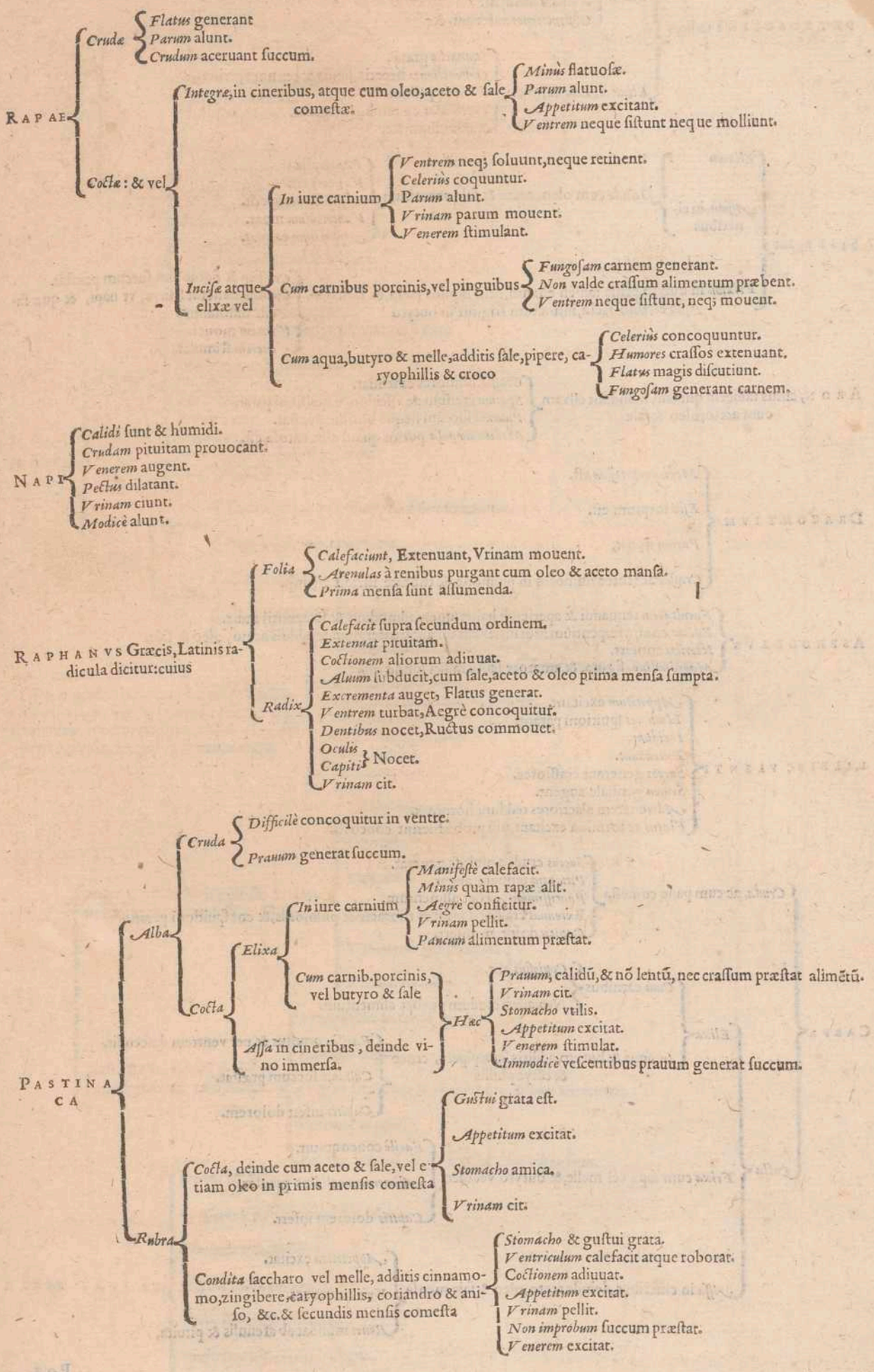

PETROSELINI radices
- *Crudæ*
  - *Esui* ineptæ.
  - *Calefaciunt.*
  - *Vrinam* mouent.
  - *Obstructiones* auferunt. &c.
- *Elixæ* in iure carnium
  - *Stomacho* gratæ.
  - *Obstructiones* hepatis, lienis & renum aperiunt.
  - *Vrinam* pellunt.
  - *Arenulas* ex renibus educunt.
  - *Parum* alunt, &c.

SISER, aut
- *Elixum*
- *Assum* in cineribus
  - *Deinde* cum oleo, aceto & sale comestum
    - *Parum* alit.
    - *Vrinam* cit.
    - *Obstructiones* aperit.
    - *Ventriculum* iuuat.
    - *Appetitum* excitat.
- *Frixum* in butyro, priùs tamen elixum, dein liquida pasta, ex farina, aqua & vino facta, intinctum frigitur in butyro
  - *Crassum* & flatuosum succum præstat.
  - *Carnem* generat leuem, vt napi, & quæ facilè dissoluatur.
  - *Vrinam* mouet.
  - *Venerem* stimulat.

ARON, cuius radicem quidam mandunt elixam cum aceto, oleo & sale
- *Crassos* humores extenuat.
- *Sputum* crassum ac viscidum expulsioni parat.
- *Paucum* succum neque bonum præstat.
- *Medicamentosa* potiùs quàm alimentosa est.

DRACONTIVM
- *Medicamentosum* est.
- *Esui* ineptum est.
- *Parum* nutrit,
- *Crassos* ac lentos humores in pulmone & thorace incídit eijcitq́;

ASPHODELVS
- *Facultatem* tenuandi & aperiendi habet, quemadmodum & Dracontij radix.
- *Editur* contra serpentium morsus, elixus ter aut quater, deinde additis aceto, oleo & sale.
- *Ictericis* confert.
- *Magnitudine*, figura, & amarore scillæ radici similis est,

BALBISCVLENTI
- *Appetitum* excitant.
- *Humores* spuitioni parant.
- *Incidunt.*
- *Extenuant.*
- *Succos* generant crassiores.
- *Semen* genitale augent.
- *Ad* venerem alacriores reddunt homines.
- *Flatus* ac tormina excitant, nisi probè fuerint concocti.

CARPA
- *Cruda* ac cum pane comesta
  - *Succos* crudos multos generat.
  - *Pituitam* tenuem auget.
  - *Paucissimum* præbet alimentum.
  - *Extenuat* crassos humores thoracis & pulmonis, & eos spuitioni parat.
  - *Capitis* dolorem infert.
- *Cocta*
  - *Elixa*
    - *Cum* carnibus
      - *Copiosius* alit.
      - *Non* adeò crudum præbet alimentum.
    - *In* aqua & butyro, additis sapa, pipere, croco & caryophillis
      - *Facilè* coquitur & per ventrem descendit.
      - *Calidum* succum præstat.
      - *Capitis* infert dolorem.
  - *Frixa* cum sapa vel melle, & butyro vel oleo
    - *Facilè* concoquitur.
    - *Alimentum* calidius præstat.
    - *Capitis* dolorem infert.
  - *Assa* in cineribus, deinde aceto, oleo & sale mensa
    - *Appetitum* excitat.
    - *Vrinam* mouet.
    - *Renes* mundat ab arenulis & pituita,

POR-

PORRVM
- Domesticum
  - *Crudum* à rusticis cum pane editur.
  - *Extenuat.*
  - *Calefacit.*
  - *Vrinam* & menstrua cit:
  - *Ructus* commouet.
  - *Inflat.*
  - *Atrabilarium* generat succum.
  - *Caput* offendit.
  - *Pectus* dilatat.
- Syluestre
  - *Magis* calefacit.
  - *Alui* tineas necat & educit.
  - *Caput* infestat.
  - *Gingiuas* & dentes corrumpit.
  - *Visum* hebetat.
  - *Mordicat* & inflat.
  - *Atrabilarium* generat succum.

ALLIVM
- Crudum
  - *Valde* calidum est.
  - *Nullum* præstat alimentum.
  - *Colicum* dolorem sedat à frigore aut à flatu.
  - *Flatus* discutit.
  - *Capitis* generat dolorem.
  - *Vocem* clarificat.
  - *Alui* tineas necat.
  - *Vrinam* cit.
  - *Venerem* excitat.
  - *Morbosis* partib. dolorem infert.
  - *Vtero* gerentibus nocet.
- Coctum
  - *Elixum*
    - *Pauxillum* præbet alimentum & extenuãtem.
    - *Capitis* dolorem infert, &c.
  - *Assum*
    - *Flatus* discutit.
    - *Capitis* dolorem facit, &c.

EVBERA, eduntur elixa in aqua & sale breui tempore, deinde abiecta aqua, rursus in alteram calidam aquam translata, additis oleo, vel butyro, pipere, zingibere & pauco aceto
- *Frigida* sunt & insipida.
- *Aqueum* præstant alimentum, sed crassius quàm cucurbita.
- *Boni* succi sunt Galeno.
- *Melancholici* succi sunt Auicennæ.
- *Facilè* corrumpuntur in ventriculo.
- *Aegrè* concoquuntur.
- *Colicam* faciunt.
- *Venerem* excitant.

FVNGI
- *Nigri*, & qui in locis putridis & fimosis nascuntur, vitandi sunt. Quoniam — Efficiunt.
  - *Apoplexiam.*
  - *Paralysim*
  - *Colicam*
  - *Inspirandi* difficultatem
  - *Venenorum* symptomata
  - *Vrinam* retinent.
- *Albi*, Boleti vocati, probè parati, edi possunt, rarò tamen
  - *Frigidi* sunt in tertio gradu.
  - *Pituitam* augent.
  - *Crassum*, frigidum & humidum præstant alimentum.
  - *Parantur* vt tubera.
  - *Post* hos vinum vetus & meracum bibendum.

RADIX ENVLAE
- *Calida* est & ficca.
- *Crassam* ex pectore pituitam educit.
- *Genitale* minuit semen.
- *Capitis* dolorem aufert.
- *Vrinæ* stillicidia emendat.
- *Tristiciam* & mœrorem fugat.
- *Conclusa* foramina aperit.

De Carnibus in genere & ſpecie.

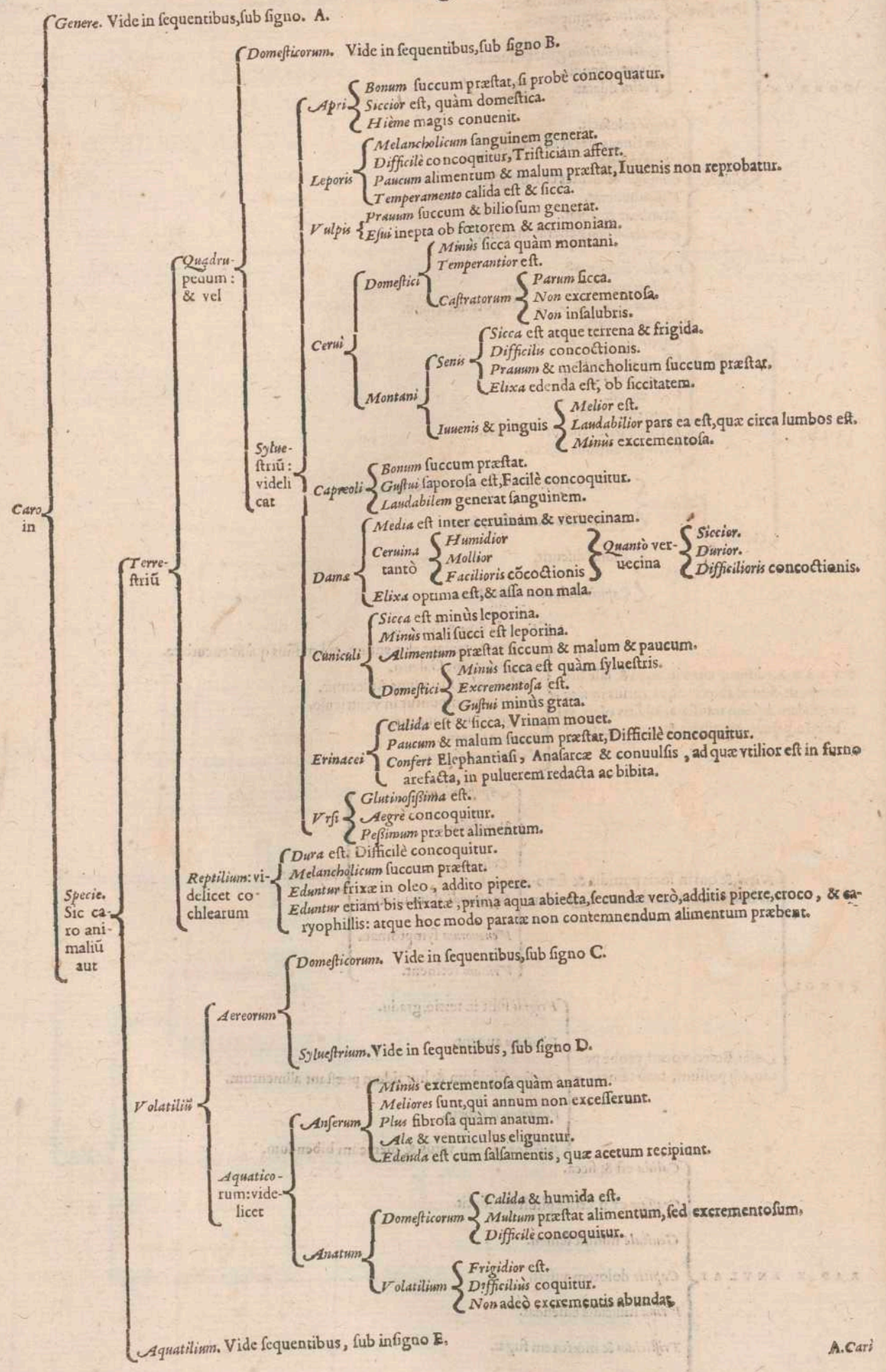

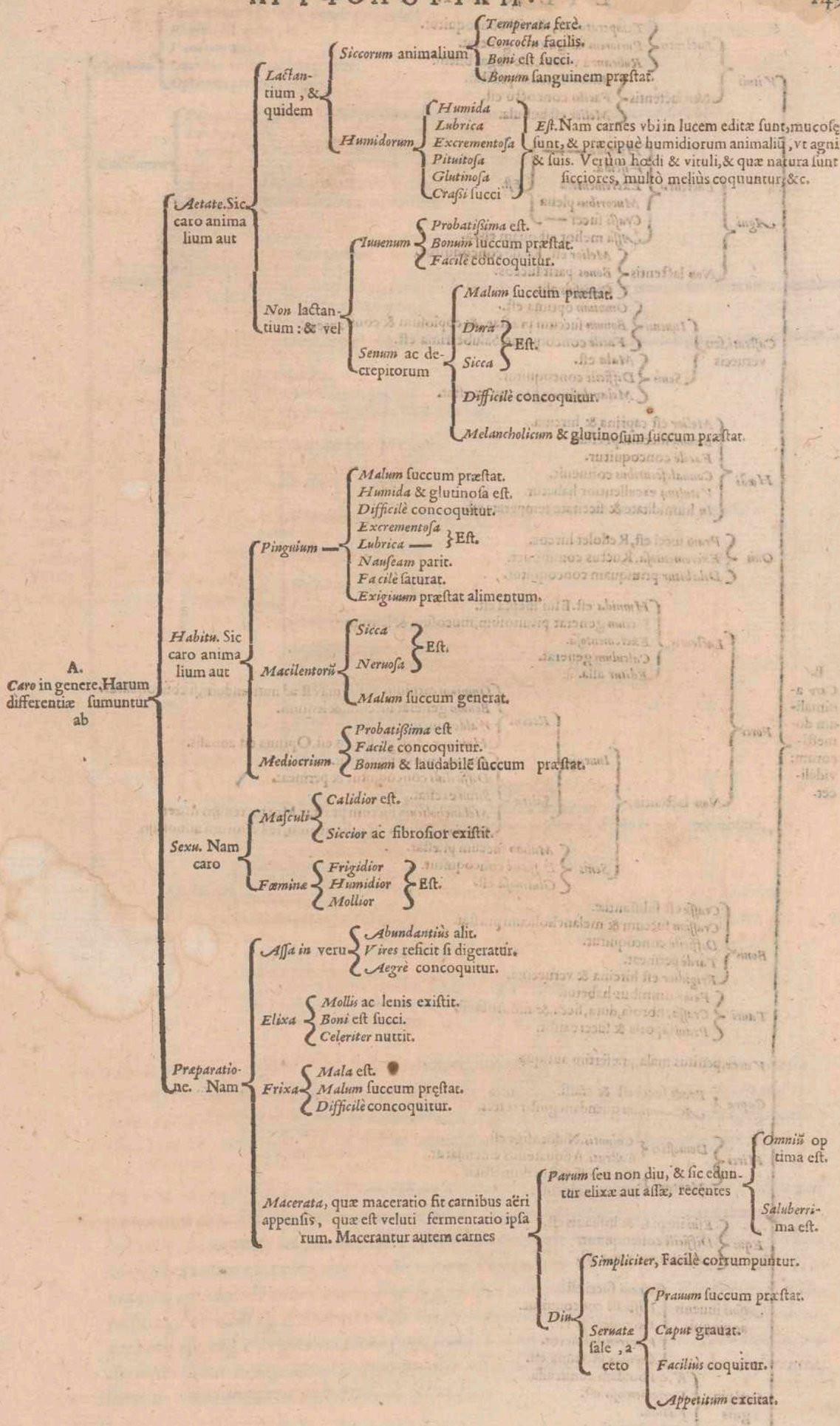
A.
Caro in genere, Harum differentiæ sumuntur ab
Aetate. Sic caro animalium aut
Lactantium, & quidem
Siccorum animalium
Temperata ferè.
Concoctu facilis.
Boni est succi.
Bonum sanguinem præstat.
Humidorum
Humida
Lubrica
Excrementosa
Pituitosa
Glutinosa
Crassi succi
Est. Nam carnes vbi in lucem editæ sunt, mucosę sunt, & præcipuè humidiorum animaliū, vt agni & suis. Verùm hœdi & vituli, & quæ natura sunt sicciores, multò meliùs coquuntur, &c.
Non lactantium: & vel
Iuuenum
Probatissima est.
Bonum succum præstat.
Facilè concoquitur.
Senum ac decrepitorum
Malum succum præstat.
Dura
Sicca
Est.
Difficilè concoquitur.
Melancholicum & glutinosum succum præstat.
Habitu. Sic caro animalium aut
Pinguium
Malum succum præstat.
Humida & glutinosa est.
Difficilè concoquitur.
Excrementosa
Lubrica
Est.
Nauseam parit.
Facilè saturat.
Exiguum præstat alimentum.
Macilentorū
Sicca
Neruosa
Est.
Malum succum generat.
Mediocrium
Probatissima est
Facile concoquitur.
Bonum & laudabilē succum præstat.
Sexu. Nam caro
Masculi
Calidior est.
Siccior ac fibrosior existit.
Fœminæ
Frigidior
Humidior
Mollior
Est.
Præparatione. Nam
Assa in veru
Abundantiùs alit.
Vires reficit si digeratur.
Aegrè concoquitur.
Elixa
Mollis ac lenis existit.
Boni est succi.
Celeriter nutrit.
Frixa
Mala est.
Malum succum prestat.
Difficilè concoquitur.
Macerata, quæ maceratio fit carnibus aëri appensis, quæ est veluti fermentatio ipsarum. Macerantur autem carnes
Parum seu non diu, & sic eduntur elixæ aut assæ, recentes
Omniū optima est.
Saluberrima est.
Diu
Simpliciter, Facilè corrumpuntur.
Seruatæ sale, aceto
Prauum succum præstat.
Caput grauat.
Facilius coquitur.
Appetitum excitat.

B. *Caro* animalium domesticorum: videlicet.

- *Vituli*
  - *Lactentis*
    - *Temperata* est, Facilè concoquitur.
    - *Puriorem* sanguinem generat.
    - *Rubeam* à ventriculo fugat bilem.
  - *Non* lactentis
    - *Bonum* succum præstat.
    - *Facilis* concoctu est.
    - *Melior* est bubula.
- *Agni*
  - *Lactentis* — *Est.*
    - *Humida*
    - *Viscida.*
    - *Excrementosa*
    - *Mucoribus* plena
    - *Crassi* succi
    - *Assa* melior est quàm elixa.
  - *Non* lactentis
    - *Melior* est. Facilè concoquitur.
    - *Bonos* parit succos.
    - *Copiosiùs* alit.
- *Castrati*, seu veruecis
  - *Iuuenis*
    - *Omnium* optima est.
    - *Bonum* succum præstat, & copiosum & constantem.
    - *Facilè* concoquitur, Salubérrima est.
  - *Senis*
    - *Mala* est.
    - *Difficilè* concoquitur.
    - *Melancholicum* succum præstat.
- *Hœdi*
  - *Melior* est caprina & hircina.
  - *Bonum* succum præstat.
  - *Facilè* concoquitur.
  - *Conualescentibus* conuenit.
  - *Vitulina* excellentior habetur.
  - *In* humiditate & siccitate temperata est.
- *Oues*
  - *Praui* succi est, Redolet hircos.
  - *Excrementosa*, Ructus commouet.
  - *Dilabitur* prinsquam concoquitur.
- *Porci*
  - *Lactentis*
    - *Humida* est. Esui inepta est.
    - *Succum* generat pituitosum, mucosum & lentum
    - *Excrementosa.*
    - *Calculum* generat.
    - *Editur* assa.
  - *Non* lactentis
    - *Iuuenis*
      - *Recens*
        - *Omnium* carnium aptissima est ad nutriendum, si concoquatur.
        - *Bonum* generat succum, & lentum.
        - *Valde* nutrit.
        - *Humanæ* carni persimilis est. Optima est annalis.
      - *Salita*
        - *Lentoris* minùs participat.
        - *Difficiliùs* concoquitur & permeat.
        - *Sitim* excitat.
        - *Melancholicum* succum præstat, Morbis renum nocet.
        - *Omnium* optima est castratorum, sed duorum annorum.
    - *Senis*
      - *Malum* succum præstat.
      - *Difficilè* concoquitur.
      - *Glutinosa* est.
- *Boues*
  - *Crassæ* est substantiæ.
  - *Crassum* succum & melancholicum præstat.
  - *Difficilè* concoquitur.
  - *Tardè* permeat.
  - *Frigidior* est hircina & veruecina.
- *Tauri*
  - *Peior* omnibus habetur.
  - *Crassa*, fibrosa, dura, sicca, & nidorosa est.
  - *Praui* saporis & succi existit.
- *Vaccæ*, penitus mala, præsertim antiqua.
- *Capræ*
  - *Praui* succi est & crassi.
  - *Acrimoniam* quandam gustu refert.
- *Hirci*
  - *Domestici*
    - *Coëuntis.* Nidorosior est.
    - *Castrati.* Aliquatenus emendatur.
  - *Montani*
    - *Siccior* est quàm domestici.
    - *Minùs* nidorosa.
- *Equi*
  - *Esui* inepta, & insuauis est.
  - *Difficilè* concoquitur.
  - *Asininæ* proxima est.
- *Asini* iuuenis ac pinguis
  - *Praui* succi est.
  - *Difficilè* concoquitur.
  - *Excrementosa* est.
  - *Ventrem* subuertit.
  - *Ceruinæ* proxima est.
- *Cati* pinguis
  - A' quibusdam editur assa.
  - *Excrementosa* est.
  - *Fœtida.*
  - *Gustui* ingrata.

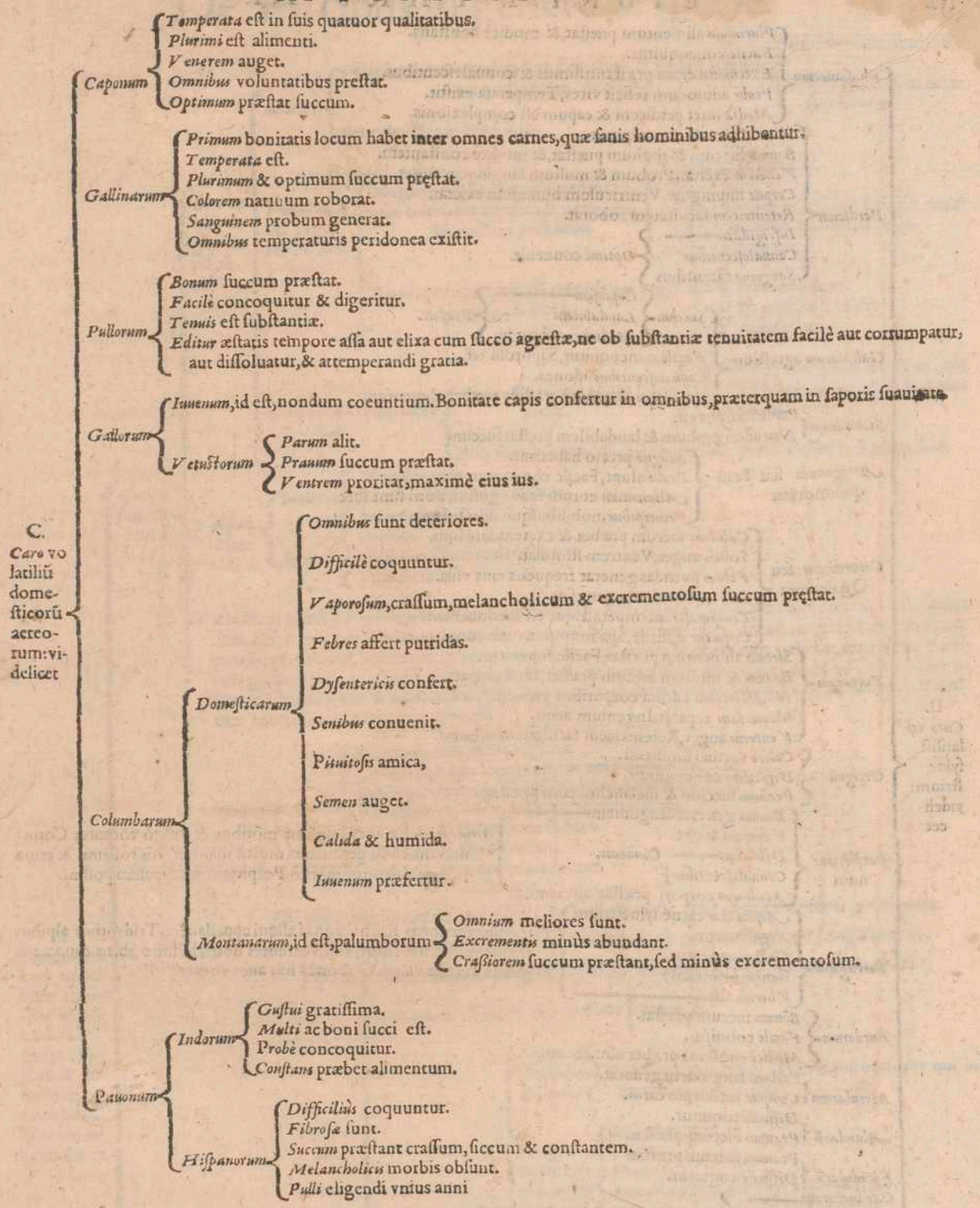

COLVMBORVM *capita (vt Rasis in 4. Aphorismorum, & Auenzoar 1. & 2. Theisir attesta ti sunt) omnino abiici debent, nam & ipsis proprietas inest, vt capiti dolorem inferant. Præterea notandum quidem, quòd & columbos, & passeres, Gal. 4. de Sanitate tuenda, febrienti bus exhibet: quanquam pro passeribus minutas omnes auiculas plerique intelligunt.*

AVIVM *omnium genus leuissimum cibum præstat, si ad quadrupedes conferatur. Volucrium tamen caro ob facilem concoctionem præcipuam laudem meretur. Porrò in omnibus volucribus animalibus, vt & in quadrupedibus scire in vniuersum oportet, quòd caro adolescentium longè præstantior est, quàm ætate declinantium. Florentium verò inter vtraque media. Noxia verò est admodũ nouellarum, diuersa q; ratione admodũ vetulorum. Etenim eorum dura, sicca est caro, ideo q; & concoctu difficilis, & exigui alimenti. Cõtrà nuperrimè editorũ corpora mucosa, eo q; excrementis plena sunt, leuiùs tamen per aluum subeunt. Hæc enim in cunctis animalibus nouisse te velim, communiter námque omnibus, & ex æquo hæ differentiæ, quas ab ætate sumpsimus, inhæret. Gal. Alim. fac.*

D. *Caro* volatiliũ ſylueſtrium: videlicet

- *Phaſianorum*
  - *Plurimum* alimentum præſtat, & modicè conſtans.
  - *Facile* concoquitur.
  - *Extenuatis* cibus præſtantiſſimus & conualeſcentibus.
  - *Probè* admodum reficit vires, Temperata exiſtit.
  - *Mediæ* inter perdicem & capum eſt complexionis.
- *Perdicum*
  - *Sicca* eſt, Facilè concoquitur.
  - *Bonum* ſuccum & multum præſtat, & modicè conſtantem.
  - *Venerem* excitat, Probum & multum ſanguinem auget.
  - *Corpus* impinguat, Ventriculum humidum exiccat.
  - *Retentricem* facultatem roborat.
  - *Infrigidatis*, *Conualeſcentibus*, *Sanguine* carentibus — *Optimè* conuenit.
- *Gallinarum* agreſtium
  - *Succum* *Copioſum*, *Laudabilem*, *Modicè* conſtantem — *Præſtat.*
  - *Facilè* concoquitur, Saporoſa eſt.
  - *Conualeſcentibus* idonea.
  - *Perdicibus* aliquantò craſſius præbet alimentum.
- *Starnarum*
  - *Perdici* ſimilis eſt.
  - *Non* adeò multum & laudabilem præſtat ſuccum
- *Attagenum* ſeu Franquiliniorum
  - *Magno* precio habentur.
  - *Probè* alunt, Facilè concoquuntur.
  - *Alimentum* eorum ſuaue guſtui, Boni ſunt ſucci.
  - *Principibus*, nobilibuſque dilectiſſima.
- *Coturnicum* ſeu Qualcarum
  - *Calidum* ſuccum præbet & excrementoſum.
  - *Semen* auget, Ventrem ſtimulat.
  - *Febres* putridas generat frequens eius vſus.
  - *Citò* in ventriculo putreſcit.
  - *Temperatis* intemperatiſque eſt inconueniens.
  - *Coquitur* difficilè, Spaſmum, tetanum commouet.
- *Turturum*
  - *Siccum* alimentum præſtat, Facilè ſuperatur.
  - *Bonum* & multum ſuccum præſtat, Guſtui grata.
  - *Humidioribus* natura corporibus prodeſt.
  - *Memoriam* reparat, Ingenium acuit.
  - *Ventrem* auget, Retentricem facultatem roborat.
- *Ortignũ*
  - *Colore* turturi ſimilis eſt.
  - *Difficilius* concoquitur.
  - *Prauum* ſuccum & melancholicum præſtat.
- *Porphyrionum*
  - *Bonum* generat ſanguinem
  - *Venerem* auget
  - *Debilibus* — *Conuenit.*
  - *Conualeſcentibus*
  - *Modicum* corpori præſtat alimentum.

  Tridentinis hæ aues capiũtur mõtibus, & vulgò vocantur Coturni. Sunt enim perdicibus multò maiores, his roſtrum & crura rubent. Ideoque meritò Porphyriones appellari poſſint.
- *Tetragonũ*
  - *Aemulatur* carnẽ ſylueſtrium gallinarum
  - *Guſtui* amicatur
  - *Concoquitur* facilè
  - *Vberius* alit.

  Tetragones aues, quas Erithotaonas aliqui appellauêre, Tridentinis alpibus frequentiores habentur, nullis carentes notis, à Plinio lib. 10. cap. 22. aſſignatis, Incolæ vulgò Cedrones has aues vocant.
- *Turdorum*
  - *Bonum* ſuccum præſtat.
  - *Facilè* cobuitur.
  - *Modicè* conſtans præbet alimentum.
- *Merularum*
  - *Probum* ſanguinem generat.
  - *Compar* turdorum carni.
- *Alaudarũ*
  - *Difficilè* coquitur.
  - *Prauum* ſuccum præſtat.
- *Ficedularũ*
  - *Prauum* ſuccum præſtat.
  - *Difficilè* coquitur.
- *Carduellorum*, *Pardellorum*, *Paſſerculorum* viridium — *Omnes* prauum ſuccum generant.
- *Hirundinum*
  - *Prani* ſucci eſt.
  - *Guſtui* ingrata.
- *Caudæ* tremulæ
  - *Prani* eſt ſucci.
  - *Guſtui* ingrata.
  - *Vſta* calculoſis cum vino bibita prodeſt.
- *Gruum*
  - *Dura* eſt & fibroſa
  - *Melancholicum* ſuccum præſtat.
  - *Difficilis* eſt concoctionis.
  - *Frigidi* & ſicci eſt temperamenti.
  - *Malum* ſuccum generat.
  - *Pluris* eſt excrementi quàm alimenti.
- *Strutionis*
  - *Prana* eſt guſtui & alitioni.
  - *Difficilis* concoctionis.
  - *Craſſi* & mali ſucci.
- *Lacuſtrium* ſeu fluuialium auium
  - *Frigida*, Difficilè concoquitur.
  - *Frigidum* & craſſum ſuccum præſtat & excrementoſum.
  - *Plurimum* nutrit, ſi concoquatur

NON mediocris differẽtia eſt inter ea volatilia, quæ in ſtagnis, paludibus, lacuſtribuſq́ degũt, & eo q̃ in mõtibus, aut ſiccis locis vagãtur. Nã pro portione locorum, animaliũ carnes aut ſiccæ, & excremẽtis vacuæ, ac concoctu faciles, aut humidæ, & excremẽtitiæ, concoctuq́ difficiles redduntur. Gal. 5. de Alim. facult.

De Piſcibus, in genere & ſpecie.

E.
Caro animalium aquatilium frigidior eſt & humidior, quàm terreſtriũ & volatilium animalium. Horum differentiæ in

Genere, ſumuntur à

Loco in quo degũt. Sic piſciũ alij

Marini
- *Pelagij*, qui merè profundum habitant, & ventris agitantur potiſſimùm borealibus
  - *Meliores* ſunt fluuialib.
  - *Minùs* pituitoſam naturam habent.
- *Litorales*. Minùs boni ſunt.

Fluuiales: & vel degentes in fluuiis
- *Magnis*, petroſis, limpidis, quorum aquæ celerrimè currunt, & qui ventis borealibus perflantur
  - *Facilius* coquuntur.
  - *Meliores* ſunt.
  - *Minùs* viſcoſam ac lentam habent naturam, & minimè excrementoſam.
  - *Magis* guſtui grati.
- *Paruis*, quorum terra eſt cœnoſa, aut propè magnas ciuitates
  - *Deteriores* ſunt.
  - *Excrementoſi* valde.
  - *Fœtidi* ſunt.

Lacuſtres, quorum lacus aut
- *Fluunt* & aliunde aquas ſuſcipiunt.
  - *Minùs* mali ſunt, quàm lacuſtres, qui neque fluunt, neque aliunde aquas ſuſcipiunt.
- *Non* fluunt, neque aliunde aquas ſuſcipiunt. Peſſimi omnium ſunt.

Tempore. Nam
- *Iuniores*
  - *Humidiores*.
  - *Facilioris* ſunt concoctionis.
  - *Minores* ſunt.
- *Seniores*
  - *Duriores*.
  - *Difficilioris* ſunt concoctionis.
  - *Maiores* ſunt.

Victu. Nam pleriſque herbarum, ac bonarum radicum copia ſuppetit, iiſque præſtantiores eam ob cauſam ſunt. Alij è conuerſo herbis veſcuntur limoſis, maliſque ſucci radicibus. Ideoque qui in fluminibus populoſarum vrbium, hominum quadrupedum q. fimo & prauis id genus eſcis victitant, extremum prauitatis gradum tenent. Cuius rei argumentum eſt, vt capti citiùs putreſcant, & deterrimum edant odorem. Quamobrem & inſuauiores ſunt, & concoctu contumaciores, parumque boni alimenti & multum excrementi corporibus tribuunt.

Præparatione. Nam
- *Elixi*, omnium meliores ſunt.
- *Aſſi*, in bonitate ſecundum locum habent.
- *Suffocati*, tertium in bonitate locum habent.
- *Frixi*, poſtremum in bonitate locum habent.
- *Conditi* ſale
  - *Calidi* ſunt & ſicci.
  - *Sitim* excitant.
  - *Sanguinem* adurunt.

IN omnibus præparationibus & ſalſamentis ſiue liquaminibus, addenda ea, quæ facultatem habent calefaciendi & extenuandi, vt ſanguinis ex piſcib. genitus minùs ſit pituitoſus, & deinde alitioni ſit accõmodatior.

Specie: ſũt aut

Sanguinei: quorum degunt alij in aquis

Dulcibus
- *Fluentibus*. Vide in ſequentibus ſignum A.
- *Congregatis*: videlicet
  - *Stagnis* & piſcinis: ſũt
    - *Lupus*, *Cephalus*, *Rhombus* — De quibus vide infrà. Non æquè boni, vt qui in fluentibus aquis ſunt.
    - *Anguilla*, de qua vide infrà — *Inſalubres* ſunt. *Cordi*, *Ventri* *Noxiæ* ſunt. *Lentum* ſuccum præſtant atque malum. *Podagricis* & calculoſis valdè nocent. *Fœminarum* menſes tardant.
    - *Caprio*, de quo infrà.
    - *Rana*, &c. à Medicorum legibus ad cibos quotidianos tranſlata eſt: omnib. ferè anni menſib. ſubit menſas. Solis poſterioribus aliquando in cibo placuerunt: nunc toto corpore dempto capite, & interaneis & ſummis pediculis placent. Elixantur, & in ſartagine friguntur aſperſa farina: aut aqua elixantur, ſale & aceto additis.
      - *Facilè* coquuntur.
      - *Bonum* ſuccum præſtant, frigidum parum, ſed humidũ
      - *Hecticis* vtiliſſimæ ſunt.
      - *Affatim* alunt, ſi probè perficiantur.
      - *Aduerſus* maleficia venenorum accommodatæ.
      - *Sunt* ſplendidæ fœminę hodie, quæ iis vtuntur, vt bene curato, & ſuccoſo ſint corpore.
  - *Lacubus*: ſunt — *Perca*, Lucius, Carpio; *Barbus*, Trinca, Truta; *Lãpetra*, ſeu muſtella — De quibus infrà.
- *Salſis*. Vide in ſequentibus ſub ſigno B.

Exangues, Vide in ſequentibus ſub ſigno C.

A. Piscũ alij in aquis dulcib. fluc̃tibus degũt & vel in

Ostiis earũ: vt

Aurata, in ostiis fluminũ degit, & in mari, ac in stagnis marinis, cuius loca ad supercilia attinentia splendentia, auri referunt colorem, palmi magnitudine capitur, & ad cubiti longitudinem augetur. Lato est corpore & commisso, squamis intecto, colore vario, deorsum cæruleũ subnigrũ, & ventrem lacteum habet. Editur elixa in aqua & vino, aut aqua & aceto assatur in craticulis butyro vel oleo inspersa, deinde cum aceto & pipere editur, aut reponitur in panatellis, cum pipere, sale & macere, aut frigitur in butyro vel oleo, & cum succo arantij editur

- *Boni* est succi, & non multi.
- *Facilè* coquitur.

Mugil, qui Cephalus etiam dicitur. Piscis est squamosus, cubiti magnitudine, aut paulò maiore: os sine dentibus, &, & labra tenuia, quaternis branchiis, dorsum latum, nigricans, venter candidus, in mari, stagnis, & ostiis fluminum gignitur. Agilis admodum est, & mira celeritate mouetur. Nutritur alga, herbis, radicibus, & sordibus

- *Gustui* gratus.
- *Non* facilè superatur.
- *Tardè* è ventre descendit.
- *Praum* succum præstat.

Vmbra, Romanis notus est piscis, squamis latioribus intectus, & denticulatus, lapidẽ in capite fert, saxa frequentat: coracino similis est, sed maior, & verrucã habet in mento. Agilis piscis est atque vorax, Capitur iuxta ostia fluuiorum, & in alto mari. Caput umbræ in summa gratia habetur, elixum in vino, aqua & aceto, in pastillis seruatur, cum caryophillis, cinnamomo & sale, &c.

- *Bonum* præstat succum, præsertim eius caput.
- *Difficilè* concoquitur.
- *Ventriculo* languenti incommodat.

Salmo, carnem habet rubeam, vt atingi & quædam troctæ, sed adhuc ipsis rubidiorem. Piscis hic uerus Erythrinus est. In Rheno plurimi capiuntur

- *Gustui* gratissimus.
- *In* optimorum piscium censu habetur.
- *Facilè* in ventre superatur.
- *Friabilem* carnem habet.
- *Bonum* præstat succum, nec tenacem, nec crassum.

Truta, seu Trocta, cauernas subit, in quibus latitat, rubentibus maculis distincta, caro rutilescens & firma. In riuis, riuulis, torrentibusque degunt. Elixantur, & ex aceto eduntur, friguntur rariùs. Incrustantur etiam à pistoribus dulciariis, vt durent in dies multos

- *Recentes* maximè placent æstatis magnis caloribus.
- *Bonum* præstant succum.
- *Facilè* coquuntur.

Perca (de perca amarina infrà) est piscis lacustris & fluuiatilis. Aculeos videtur huic pisci natura dedisse aduersus voracitatem Luciorum, appertiusculis & exiguis squamis armatur

- *Caro* candida est & dura, parumque lentoris obtinet.
- *Facilè* coquitur.
- *Bonum* succum præstat.

Lampetra, à lambendis petris dicta est. fluuialis ac marinus piscis est, gaudet dulcibus aquis, longus ac teres, dorsum maculis cœruleis & albicantibus inspergitur. In supremo capite fistulam habet, ad palatum vsque, qua aquam haurit proiicit, loco spirationis, maculas habet insignes, in collo septem stellis septentrionibus similes numero, & ferè positu. Ventre lactei coloris. Paratur in panatellis, sale, croco, pipere, caryophillis, pauco addito vino. Vel elixatur in vino & aqua additis speciebus aromaticis, &c.

- *Cib.* gustui gratus.
- *Facilè* coquitur.
- *Melancholiã* auget.

Flu minibus: vt

Lucius, qui & lupus dicitur, extento est capite, ore est hiante, denticulato gulosissimus & voracissimus, & præcipuè carniuorus, piscibus vescitur gratissimè. Elixantur Lucij: arsque non parua adhibetur in coquendo, vt duriores & cœruliores euadant. Condimentum quod eis adhibetur, fit ex sinapi & butyro prunis liquato. Item editur ex aceto maximè piperato. Frigitur item & ex liquore mali aranzij sumitur, &c.

- *Palato* cibus gratus.
- *Multum* alit.
- *Tenuiorẽ* succum præstat quàm animalia pedestria.
- *Facilè* coquitur.

Carpio, seu carpo, qui & Cyprinus dicitur, squamis subauratis, amplis & validis ornatus: qui quo magis senescit, eo grandior ac validior euadit. Spinis caro refertissima est, præcipuè verò partes circa caudam. Patitur claustra. Elixatur in vino, & pauca aqua, sale, zingibere & caryophillis additis. frigitur quoque in butyro, & ex aceto vel liquore aranciorum editur. Quidam prægrandes cum squamis elixant: sic enim seruari intus pinguem & sapidum succum, qui desquamatis deperit. vulgus tamen detrahit squamas. Modus aceti & salis seruandus, vt caro constet. Item vt in multos dies duret, repertum est. Vini albi atque aquę æquas sumunt partes: quibus aceti non nihil addunt ad acorem conciliandum: deinde piperis, gingiberis, nucis moschatæ, caryophillorum pollinem liberaliùs adiiciunt, & ad colorem elegantem, crocũ indunt, & hęc cum carpione diutius coquuntur. Cæterùm coctas carpionis partes in multas parosides reponunt, liquorem superfundendo: qui vbi refrixerit, glaciatur ac coagulatur, vnde galatinam vocant

- *Plurimam* pituitam vescentibus creat.
- *Malum* succũ præstat,
- *Non* facilè concoquitur.

Tinca, in lautis mensis nullum locum obtinet, nisi prægrandis fuerit. Cœnosis locis & limosis sponte prouenit. Elixantur aliquando, friguntur verò crebrius, quin & craticula torrentur, farciunturque oleribus & aromatis

- *Insalubris* est.
- *Febres* generat.
- *Succum* præstat improbum & glutinosum.
- *Difficilè* coquitur.

Reliquos vide in sequentibus sub signo **.

** *Pisces* in fluminibus degentes reliqui: videlicet

Barbus, à barbula, quæ vtrinque in inferiori labro propendit, nomẽ sortitus est. Veneti Multum à gemina barba barbonem cognominant. Barbi adultiores & seniores inter lautiores cibos habentur æstatis caloribus. Elixantur cum vino & aqua, addito gingibere, butyro & sale. Elixantur & torrentur craticula & ex butyro, acetóq. sumuntur.
- *Coctionis* facilis est.
- *Non* malum succum præstat.
- *Rostro* inprimis placet.
- *Insaniatur* ouorũ malicia. Nam esirata intolerabiles cruciatus excitant alui, ipsumque immodicè soluunt.

Labrax, Latinis lupus dicitur. Pelagius est piscis in profundo mari natus, sed dulcibus gaudet aquis, fluuios ascendens, & stagna in quibus capitur. Elixatur aqua, butyro vel oleo, sale & aceto. à quibusdam in butyro vel oleo frigitur, & deinde cum succo arancij editur
- *Tenuiorem* succum præstat quàm animalia pedestria.
- *Multùm* alit.
- *Facilè* coquitur.
- *Cibus* palato non ingratus.

Cephalus, Latinis mugil dicitur, de quo vide suprà.

Anguilla, ab anguium similitudine nomen sortita generantur sine coitu & ouo. carniuoræ sunt: piscículos enim & ranas persequuntur. Elixantur ex aqua & vino corio detracto, pipere, cinnamomo, gingibere & croco additis. Torrentur item in craticulis, ampliores verubus
- *Caro* mollis & dulcis est.
- *Glutinosum* admodum & pituitosum succum præstant.
- *Difficilè* coquuntur.
- *Calculos* gignunt, tum in renibus, tũ in vesica.
- *Podagram* generant.

Asphia, magnitudine trutæ, squamosus. Elixatur cum vino, aqua, butyro, sale, & aromatis. Torretur etiam in craticula
- *Cibus* boni succi.
- *Facilè* coquitur.
- *Palato* cibus gratissimus.

Oculata, piscis vermibus terrestribus similis, subniger, maculis quibusdã subnigris, veluti multis oculis distincta. Vnde nomen sortita est. Elixatur cum vino, aqua, butyro, aceto, sale & gingibere
- *Multum* alit.
- *Non* malum præstat succum.
- *Difficilè* coquitur.

Fundulus, paruus piscículus est, in riuis & torrentibus arenosis, vel saxosis, & limpidis degens. Elixantur vino & aqua, additis butyro, sale & gingibere, vel aliis aromatis
- *Facilè* coquuntur.
- *Bonum* præstant succum.
- *Cibus* valde gratus.

Carabus, Germanis, *ein Kop, oder ein Grop* vocatur paruus piscículus, lubricus, ore maiori, &c. Elixantur eodem modo vt funduli
- *Lentum* succum præstant.
- *Facilè* è ventre descendunt.

Phragolinus, ab aliis Pagrus, & Venetis Albor dicitur. Capitur magnitudine sesqui palmi, quandoque minoris, aut maioris. Asseruatur sale, vt in ligneis lacubus aqua, sale, pauco aceto, & gingibere: recens verò aut elixus editur, aut frixus
- *Succum* præstat non omni ex parte laudabilem.
- *Serosos* generat humores.
- *Non* diu in ventre moratur.

Melica, vngulam habet dentibus exertis mandandis aptum. Paratur elixa aqua, sale & butyro, additis gingibere, caryophillis, croco & pipere, deinde cum aceto aut succo arantij editur. Aut frigitur in sartagine, deinde iusculum prædictum superfundunt
- *Bonum* succum præstat.
- *Facilè* coquitur, si probè paretur.
- *Flatuosa* est.
- *Ventrem* inflat.

Rhombus, planus piscis est, sine squamis. ferè rotundus, vel oualis figuræ, natat inuersus latitudine suã innixus, potiùs quàm pinulis, sed est aculeatus. Vorax est. Elixatur aqua, sale, porro, anetho & aceto: aut frigitur.
- *Caro* eius suauis.
- *Boni* succi est, si probè superetur.

Sturio, subit è mari flumina. Capitur in Rhodano delicatissimus & suauissimus. Coctus in aceto seruatur ad aliquot dies
- *Boni* est succi.
- *Gulam* suauiter demulcet.
- *Caro* dura est & candida.

Thimnus, squãmis refertus est amplis, quæ coquendo sese ostendunt: etenim dehiscunt. Est carne pingui & suaui. Latent prælatis gurgitibus hyeme
- *Caro* dura est.
- *Saporis* actioris.
- *Atram* bilem gignit.

Alosa seu alausa, dorso cærulæo est, cætero colore argenteo, spinosissima est, adeò vt vescentibus infestissimæ sint spinæ, æquè ac haringarum.
- *Sapidior* est quàm marina.
- *Salubriores* quàm marinæ.

Capito, barbi speciem & similitudinem gerit
- *Mali* succi est.
- *Aegrè* concoquitur.

Abramis, spinis scatet. Galli bramam vocant. Lacustris & fluuiatilis est. Torretur in craticula & butyro vel oleo irroratur.
- *Caro* candida & mollis.
- *Alimentum* præbet, quale palustres pisces.

Darcus, quos Hedui crissas vocant, vix harengorum magnitudinem attingunt: spinæ iis non sunt adeò frequentes atque infestæ. In Ligeri degunt quàmplurimi
- *Saluberrimi* sunt.
- *In* aduersa ualetudine commendantur.

Lota, piscis est oblongus, qui peculiariter alitur & nascitur in Arari, similis ferè mustellæ: squamis caret, & corpore ad medium fartim pinguescit. lutea iris huius corpus distinguit, arta puncta superne notant tegum
- *A* Lugdunensibus in lautis epulis cõmendatur.

Rabecula, rubentes habet partes iuxta caput, paruis barbellis similis: quatuor tamen digitorum lõgitudinem rarò transcendunt
- *Facilius* coquuntur ipsis barbellis.
- *Bonum* succum præstant.

B. *Pisces* in aquis salsis degentes: videlicet

- *Stagnis* marinis: sũt
  - *Aurata*, *Rhombus* } *De* quibus suprà.
  - *Sparus* & aurata sunt similes: & in macello imperitis sæpe imponũt piscatores, alium pro alio vendentes
    - *Melioris* est succi quàm menas.
    - *Copiosius* aliis alit.
    - *Carnis* teneræ est.
    - *Ventriculo* amicus.
    - *Vrinam* mouet.
  - *Mullus* τρίγλη Græcis appellatur, in magno precio habitus, ita vt nonnũquam argenti pari pondere emeretur: ex eis barbati sunt meliores non barbatis. Vterque rubedinem sub squamis ostendit, ita vt ea ratione mullus imberbis, dictus sit, imbriago. rubra namq. ebriorum facies. Coquitur in craticula, additis petroselino, sale & succo Arancij.
    - *Carnem* habet duram & friabilem.
    - *Gustui* gratus.
    - *Coctionis* facilis est.
    - *Humanæ* naturæ familiaris.
    - *Hepar* in deliciis habetur.
  - *Solea*, &c. à quibusdam lingulaca dicitur, & buglosius, pedalis propè longitudinis, & latus, & magno precio venditur, quòd omnibus numeris præstantissimus piscis habeatur. Recentes frixæ eduntur, aut elixæ, seruatæ tamen & conditæ, in oleo immerguntur valde calenti, & deinde pauco vino odorato, & succo arancij additis eduntur
    - *Cibus* est selectissimus.
    - *Facilè* coquitur.
    - *Bonum* præstat succum.
    - *Inter* primæ notæ cibos reponitur.
- *Ipso* mari, diuersis etiã locis: quorũ alij
  - *Littori* vicini: vt
    - *Aurata*, *Mugil* } De quibus suprà.
    - *Cantharus*, seu scarabeus. Stercore pascitur. Paratur cum pipere, croco, cinnamomo, gingibere, item cœpis. Elixatur autem & torretur in sartagine
      - *Caro* humentior & mollior est.
      - *Pauperum* mẽsas ornat.
    - *Scrombrus*, Latinis lacertus dicitur oblongus piscis est, & teres, & suphureo colore, quem in aqua potissimùm refert, mortuus tamen cœruleus est. Vero tempore pinguescit: minores maioribus præstant. Apud Romanos, atidus cibus est. Apud Venetos tamen in optimorum censu. Ex eo salito garum antiqui parabant.
      - *Succum* præstat excremẽtosum.
      - *Multum* alit.
    - *Smaris*, menæ species est: giroli & gerruli Venetis, Narbonensibus aliisq. picarelli vocantur. sale conditi stimulant palatum & os.
    - *Boca*, Græcis βῶκα dicitur, ab aliis menæ, & menides appellantur, in quo genere sunt, quæ Aleculæ dicũtur. Piscis gregalis est, atque gregatim capitur, estque fœcundissimus. Elixatur cum vino & aqua addito aceto aut succo arangij & sale
      - *Bonũ* succũ p̃stat.
      - *Facilè* coquitur
      - *Modicè* nutrit.
      - *Aegrotis* cõuenit.
      - *Aluo* idoneus.
    - *Cynedus*, &c. in Narbonensibus littoribus Saxicola, à Massilienfibus Canudo dicitur. Coquitur variè. Nam assatur in carticula, & frigitur, pariterque elixatur. Sed frixus præstantior. Exenteratus sale aspergitur & farina, exinde in feruens butyrum vel oleum conijcitur. Editur vbi refrixerit, ex intinctu arancij,
      - *Boni* succi est.
      - *Facilè* coquitur.
      - *Modicè* alit.
      - *Ius* ex eo emollit aluum.
  - *Circa* saxa: q salubres sunt: vt
    - *Perca*, de qua suprà.
    - *Merula*, vere exaturato colore spectatur, æstate diluto, & minùs atro. Vescitur alga, musco & pisciculis, & cancris, æchinisq;. Tinca marina à quibusdã dicitur
      - *Mollis* est carnis.
      - *Facilè* cõcoquitur.
      - *Leuiter* alit.
      - *Probi* est succi.
    - *Tardus* eundem locum tenet quem merula. Is multis gentibus vulgò turdo dicitur. Assatur & torretur in craticula, quin & frigitur
      - *Bonum* succum præstat.
      - *Mollis* est carnis.
      - *Facilè* coquitur.
    - *Mero*, habetur inter nobilissimos pisces apud Hispanos: tegitur tenuibus squamulis, cute crassiori subnigra, cũi subiecta est pinguedo, magnitudine sesquipedali albissima carne, friabili
      - *Gustui* admodum gratus.
      - *Bonum* succum præstat.
      - *Multum* alit.
      - *Constans* alimentum præbet.
      - *In* magno habetur precio.
    - *Scarus*, quem quidam Latini Ruminalem vocant: Græci ἀπὸ τῦ σκαίρειν, quod est salire ac tripudiare, nuncupãt. Salacissimus est piscis
      - *Primum* locum inter pisces saxatiles obtinet.
      - *Mollis* & frigabilis est carnis.
      - *Facilè* concoquitur.
      - *Celeriter* distribuitur, Aluum mollit.
      - *Intestina* scari inter popinales delicias reponuntur, quemadmodum iecinora.
    - *Gobius*, palmi longitudine, tereti corpore, colore vario, squamis rotundis
      - *Carnis* friabilis est.
      - *Paucum*, tenuem & bonum succum præstat.
      - *Facilè* concoquitur.
      - *Gustui* gratus.
    - *Iulis*, seu Iulia, gregalis piscis est & paruus, digiti magnitudinẽ vix excedẽs. Antipoli & Ligustico freto nõ ignotus. Massiliæ & Narbonensi freto rarissimus, Coquitur vt alij saxatilis: aliqui farina aspergunt, vt meliùs frigatur
      - *Tenera* & fragilis est carnis,
      - *Soluit* aluum, præsertim ius ex ea.
      - *Facilè* coquitur.
    - *Fuca*, &c. Græcis φυκὶς appellatur. Nidificat in alga media sola omnium piscium. Vescitur alga & musco, quinetiam carne
      - *Saxatilium* tenerrimi sunt pisciculi.
      - *Virus* minimè respuunt.
      - *Corruptu* faciles.
    - *In* alto & profundo. Vide in sequentibus, sub signo *

Piſces in alto & profũdo mari degentes, ſunt

- *Auratæ*
- *Lupus*
- *Mullus* ſeu Trigla
- *Boca*
- *Rhombus*
- *Cephalus*

De quibus ſuprà.

Anguilla marina omnium anguillarum reliquarum optima eſt, & guſtui magis grata.

Thynnus, porco ſimilis eſt, craſſa quadam & pingui cute intectus, nouiſſimus quidẽ omnibus. Gregalis piſcis eſt, cuius magnus numerus iuxta Gades verno tẽpore occurrit. Capiũtur quoq. iuxta Zephiriũ Italiæ extremũ: nomẽ tamẽ cũ ætate mutat. nã ab ipſo ouo primùm Cordilla vocatur, deinde paulò maior Limaria dicitur, & paulò maior, Pelamis, à luto: quoniã in ipſo degit & alitur: poſtremò Thynnus. Recẽs elixatur aqua, vino & cæpis minutatim inciſis: deinde editur cũ ſucco arãcij. Salitus ſeruatur, qui deinde elixatur, atq; editur cũ aceto, aut ſucco arãzij, aut liquamine ex eruca, melle & aceto

- *Ventris* & iliorum partes guſtui magis gratæ, vtpote pinguiores, quæ nauſeam concitant.
- *Capitis*, dorſi & caudæ partes ingratæ, quoniã ſicciores.
- *Succum* præſtat paucũ, craſſum ac melancholicum, præſertim pars quæ pinguedine vacat.
- *Stomacho* aduerſus, & bilem auget, præſertim pars pinguis.
- *Iecur* calefacit
- *Sanguinem* vrit.
- *Os* ventriculi opprimit

} Salitus.

Vmbra, à quibuſdã Aſellus, ab aliis Regius, aliisq. Verrucaria appellatur. Verſatur cũ Trottis. Vurbam vulgus appellat. Coquitur ex vino & aqua, & ex aceti intinctu mãditur. Aſſatur quoq. in craticula aſſulatim diſſecta, butyroq. rigatur crebriùs. Nõnulli gelatinã ex ea cõficiũt: & ex ea ius albũ paratur. Elixatur & trottæ modo, ex aceto editur: quin & frigitur

- *Caro* alba eſt & ſicca.
- *Sapida* valdè eſt ipſius caro.
- *Magnatum* menſas ſubit.
- *In* deliciis habetur.

Laccia, Hiſpanis Saualus, Gallis Aloſa, Venetis Cuphea, & à quibuſdam Clupea appellatur. Squamis tegitur tenuiſſimis, & numeroſæ ſpinæ carnem eius interſepiunt

- *Cibus* eſt guſtui gratiſſimus, delicatiſſimæ carnis.
- *Abundè* nutrit.
- *Viſcidum* præſtat ſuccum, non malum.
- *Moratur* in ventre plus iuſto.
- *Somnum* inducit nonnunquam.

Harẽgus ſeu Arincbe, piſcis Saboca minor, rubra carne, ſalmonis ferè ſimili, ſed multò interiore ſucci præſtantia, & adhuc ipſa Saboca, cõtinet oua. magna copia ipſum deferunt ad nos ſale, & fumo in cratib. arefactũ, quẽ elixũ edimus addito ſucco arãzij. torretur etiã in craticula, & cum inſalatitiis editur

- *Cibus* nõ ingratus.
- *Sitim* excitat.
- *Aegrè* coquit

Sarda ſeu Sardena. Sale condiuntur

- *Parum* alunt.
- *Prauum* ſuccum præſtant.
- *Ventrem* ſubuertunt.
- *Cordi* noxiæ ſunt.

Muræna, Græcis *μύραινα* dicitur. Piſcis hic tãtoperè à Romanis eſt honoratus, vt etiã ab eo nomina nobiles familiæ ſumpſerint. Carniuora eſt Tarſẽſis & Carpathij pelagij verna cula, ſed peregrinũ mare quouis freto hoſpes ſuſtinet

- *Eſt* mollis carnis piſcis.
- *In* vitiatis aquis reperta, mala habetur.

Acus ſeu Saurus, lõgus piſcis eſt, à figura nominatus, Græcis Bellona appellatur

- *Tardè* coquitur.
- *Parum* cõſtãs præbet alimẽtũ.
- *Bonum* ſuccum præſtat.

Hepatus, qui Iecorius & Iecur marinum vocatur, erythrino & pagro ſimilis: felle caret. Eſt in medio piſciũ duræ & mollis carnis.

Citharus, Rhombo aſſimilis eſt, in medio eſt piſcium duræ carnis ac mollis.

Draco marinus, quẽ Maſſilienſes Araneũ, Siculi & Neapolitani Tragma appellãt. Amplior viſitur in Oceano, quàm in littorib. Spinas habet perniciоſas, quas coci diligenter cauent

- *Duræ* eſt carnis.
- *Difficile* coquitur.
- *Succos* craſſosac ſalſos in corpus diſtribuit.

Cuculus, Græcis *κόκκυξ*, vocalis eſt piſcis. Santones Perlon, quidam Organo vocant

- *Aegrè* conficitur.
- *Duræ* eſt carnis.

Galeus, Ariſtoteles multa genera huius explicat: Acanthiam, aſteriam, leuem, acanthias ab aculeis: vulgò anguillas, à Venetis Azio, Francis Canis marinus Galeus leuis à Romanis Peſche columbo. Editur elixus ex butyro

- *Omnes* ferinum quid guſtatu reſipiunt.
- *Duri* ſunt.
- *Aegrè* conficiuntur.
- *Craſſum* ſuccum præſtant.

Scorpius, eius generis eſt cum ſcorpena: ſed ſcorpius guſtui ſuauior quàm ſcorpena eſt. Cute integitur ſcorpius, quæ ſerpentis ſimilis potiùs quàm ſquamea eſt, & multis armatur aculeis

- *Facilè* coquuntur.
- *Ventrem* molliunt.
- *Non* malum præſtant ſuccum.
- *Pelagij* rubidiores & meliores ſunt quàm paluſtres.

Reliqua. Vide in ſequentibus ſub ſigno * *

**
Pisces in alto & profundo mari degentes

- *Trachurus*, ab asperitate nomen videtur accepisse. Saurel & Sicurel Narbonenses dicunt, & Gascones Franci Scõbrum nothum.
- *Sargus*, melanuro similis. Vescitur luto: piscis salacissimus
  - *Insalubris.*
  - *Aegrè* coquitur.
- *Melanurus*, Latinis Oculata & Ophthalmia, ab oculorũ amplitudine. Nam & hactenus ab aliis Ochiado vocitatur: Narbonẽses Oblado, Massilienses Nigrũ oculũ: Græci à nigra cauda cognominarunt. Vescitur alga
  - *Minùs* sargo alit.
  - *Succi* bonitate sargo est inferior.
- *Latus* piscis, coracino atq; vmbræ similis est, qui Græcis λάβρος dicitur. In Adriatico mari frequens. Regium piscem nonnulli vocãt
  - *Suauissimus* est.
  - *Facilè* coquitur.
- *Erythrinus* Rubellio dicitur Intus albissimus spectatur, captura fit æstate: rarò hyeme. Aiunt dili gentiores eum esse, qui à Romanis Phragolinus, à Narbonensibus Pagel dicitur: similes admodum inter se sunt pager, erythrinus, hepalus, sinagris, &c.
  - *Boni* est succi.
  - *Facilè* coquitur
  - *Modicè* alit.
- *Salpa*, Græcis σάλπη dicitur. Nutritur alga & stercore circa Ebusum insulã. Habet intestina lata: quæ alga aliisq; excrementis fœtidis plena inueniuntur
  - *Malum* succum præstat.
  - *Aegrè* coquitur.
- *Molua* recens lautiores mensas subit, salita rariùs. Est verò messorũ, fossorũ, helciariorũ, & aliorũ id genus hominũ cibus. Oceani incola est: eiusq; piscatio solennis est. Sũt Insulæ, quas Moluas in Oceano nauigantes, & piscantes appellant: in quib. capturã horũ pisciũ vberrimã fieri affirmãt. Mediterraneũ mare eos nõ alit.
  - *Interanea* eximiè cõmendatur.
  - *Crassum* ac glutinosum succum præstat.
  - *Aegrè* coquitur.
- *Asellus* Græcis ὄνος Gallis Merlus dicitur. Capitur omni tempore. Editur elixus ex butyro & sinapi, & frixus in liquore aranzij
  - *Boni* est succi.
  - *Iecur* in popinalibus deliciis habetur.
- *Coracinus* & Coruus, cubitali magnitudine est, aliquãdo verò & ampliore. Vulgò quibusdã littoribus Corb, & Corban, aliis Coruos Durdo. Assatur in craticula, & frigitur ab aliis, & cum aranzij liquoris intinctu manditur. Ad hæc elixatur
  - *Boni* est succi.
  - *Probè* alit.
  - *Facilè* coquit.
- *Belsuccus*, Græcis πάγρος dicitur, phragolino similis, sed paulò longior, & manifestè latior. Squamosus, alba carne, multis spinis, longitudinis sesqui palmi. Editur elixus, deinde sale, pipere & succo aranzij: ab aliis assus
  - *Facilè* coquitur, nisi ventrem inflet.
  - *Succũ* multũ & bonũ præstat.
- *Passer*, multarũ est specierũ: nã q.dã est planus: atq; is etiã in duabus speciebus. Passeres quoq; squamosi quidã sunt. Ex his omnibus buglossus est lõgè præstantior, quem Soleam appellant.
  - *Meliores* marini.
  - *Molli* carne & alba cõstãt.
  - *Facilè* conquuntur.
  - *Nõ* cõtẽnẽdũ succũ pstãt.
- *Conger*, piscis oblongus & teres est, magnã quandã anguillã specie referẽs: eius caro fungosa est. Recẽs editur in panatellis, aut elixus, addito sale, butyro, vel oleo & pipere. Salitus verò arefactus omnino alitioni inutilis redditur
  - *Pauciss imum* alimentũ præbet.
  - *Malũ* & fœtidum succum præstat.
  - *Facilè* coquitur.
- *Reus*, trottis similem carnem habet
  - *Multum* ac bonum succum præstat.
  - *Facilè* coquitur.
  - *Multùm* alit.
- *Bugloss us* seu Solea. Vide Passer.
- *Platicia*, Hispanis Azedia, propè accedit Soleæ
  - *Facilè* coquitur.
  - *Bonum* succum præstat.
- *Torpedo*, Græcis νάρκη: cuius genera aliqui multa faciunt
  - *Facilè* coquitur.
  - *Modicè* alit.
  - *Stomacho* grata.
  - *Iecur* commendatur.
- *Pastinaca*, ab Aquitanis Burdegalla, Tareronde dicitur
  - *Modicè* nutrit.
  - *Facilè* coquitur.
- *Raia*, caudam valde aculeatam habet
  - *Difficilè* coquitur.
  - *Virus* redolet.
  - *Messorum* ac fossorum, nautarũmque cibus est.
  - *Affatim* alit.
- *Squatina*, Græcis πίτυη dicitur, durior pastinaca. Aquitani Creac de Busch appellant, Galli Angelum, quia Alas expansas gerit: alij Squadrum
  - *Vberiùs* alit quàm pastinaca.
  - *Difficiliùs* coquit quàm pastinaca.
  - *Insuauis* est.
- *Balena*, huius caro vilissima est, lingua aũt in maxima est authoritate. Coquitur cum pisis, & vicem suillæ supplet. Recens admodum noxa. Salita innocentior
  - *Ructus* commouet.
  - *Difficilè* coquitur.
  - *Ociosis* insaluberrima
- *Delphinus*, ex Mediterraneo mari Lugdunũ fertur, estq; in precio. Maritimis gẽtibus rarò editur. Viuit extra aquas diutino temporis spacio
  - *Nauseam* excitat.
  - *Difficilè* coquitur.
  - *Hepar* cõmendatur.
- *Phoca*, *Libela*, *Orcynus* } *Cetacei* quoq; pisces sunt
  - *Difficile* coquuntur.
  - *Multum* succum & crassum præstant.

Pisces

C. *Pisces* exangues tegumento obducuntur aut

- *Molli* cute: vt
  - *Sepia*, mollis appellatur, quoniam nec squamis, nec testa, nec crusta, sed cute tegitur: habet substantiam quandam fungosam & friabilem
    - *Sanguinem* generat tenuiorem polypo.
    - *Caro* ipsius elixa confert ventri.
    - *Succos* crudos aceruat.
    - *Difficilè* coquitur.
    - *Constans* præbet alimentum.
  - *Lolligo*, magna & parua est. Magnā calamar quidā vocāt, à similitudine scriptoriæ thecæ. Aquinani Cornets, & paruā Corniche. Santones paruā Casseronem vocant
    - *Faciliùs* quàm sepia cōcoquitur.
    - *Aegrè* coquitur.
    - *Insuauis* est.
    - *Succos* crudos generat.
  - *Polypus*, omnibus ex numero pisciū molliū, pedū multitudine cognitus, pluribus brachiis, ac citris, & in singulis numerosis acetabulis, singula apprehendit, & obuoluit, atq; flagellat. Amat quàm maximè oliuā, ipsamq; auidissimè amplexatur. Breui vitā finit, nec vltra bienniū. Editur elixus, sed cōmodiùs assus butyro vel oleo & allio inter assandum illitus
    - *Caro* dura est.
    - *Difficilè* concoquitur.
    - *Non* parū nutrit, si superetur.
    - *Constans* præbet alimētū.
    - *Venerem* excitat.
- *Duro* cortice, q dicitur aut
  - *Crusta*: vt
    - *Locusta*, cuius primū genus crusta intectorū collisili, nō fragili. Est aūt crustatorū maxima, astacoq; similis. Locusta tria in se habet: quippe cùm solida infertur mēsis partibus frangendis, diuellendis, ac distrahendis brachiis ac pedibus, thorace caudaq;, exercitatio singularis ac gesticulatio manuū apparet: deinde naturæ admirandū ingeniū in eius fabrica spectatur. Cornua ad prætentandū iter simul ac pugnā idonea. Præterea aculei, & in toto dorso asperitas, ipsoq; capite, & tabellarū ordo ac connexus, & articulorū vincula, à quibus exemplaria suarū loricarū militātes accepisse videntur. Oua gerunt tribus mensibus, Maio, Iunio, Iulio, quo tēpore in cibis sunt gratissimæ. Carniuoræ sunt. Autumno & Vere pinguescit, & plenilunio magis
      - *Non* ingratus cibus est.
      - *Carnem* habēt duram.
      - *Difficilè* coquuntur.
      - *Constans* alimentum præbent.
      - *Ventrem* retinēt.
    - *Astacus*, à quibusdā Gāmarus appellatur, locustis similis est, neq. ab ipsis multū discrepat. Itali Cāmaros & Gabaros di mare appellāt. Coquūtur in aqua, addito pipere & sale
      - *Aegrè* conficiuntur.
      - *Non* leuiter alūt.
    - *Squillæ*, Grecis καρίδες dicūtur. Sūt locustis serè similes: differūt tamē, q̄ scilicet forcipe careant. Squillarū generibus continentur κῦφαι, id est, gibæ. Craugmes κραγγόνεις & paruæ, quæ maiores esse nunquā possunt. Distāt à genere cancrario, q̄ caudatæ videātur, à crustario, quod forcipe. Elixantur: & ex acramēto aceti eduntur: friguntur quoq. extenuatis à morbo cū crusta & pedibus digiti minimi est magnitudine
      - *Hecticis* conueniunt.
      - *Venerem* proritant.
      - *Carne* dulcissimæ.
      - *Extenuatis* à morbo prosunt.
    - *Cancer* est rotundo corpore & absque cauda.
      - *Multum* alunt.
      - *Aegrè* coquūtur.
    - *Mæa* cancer, à quibusdā Cancro de Barbarie: Venetis Granci porroni. omnium cancrorū maximus. Dorso sunt spinoso. Cancreolas alij vocāt: alij Squinadas: in aquis velocissimæ, in terra tardæ. Specula eam testis includuntur
    - *Pagurus*, è genere cancrorū est, dorso leui atq; tabellatiore, pedesq; iis breuiores, quàm Mæis. Decocti partim nigrescunt, partim rufescunt. ab Italis Cancri, & ab aliis etiam Granciporri. Assantur in furno, ore & ano occlusis, ne liquor interior effundatur
      - *Carnem* non æquè dulcem atque Squillæ obtinet.
      - *Crescente* luna succulentior.
      - *Crustam* exuit.
      - *Multum* alit.
      - *Difficilè* coquitur.
  - *Testa* silicea: vt
    - *Ostrea*
      - *Carne* mollissima constant
      - *Aluum* emolliunt
      - *Salsum* in carne succum continent
      - *Leuiùs* alunt
      - *Faciliùs* coquuntur
      - *Venerem* proritant, si cum pipere edantur
      - *Elixātur* in olla, pipere, cinnamomo & caryophillis additis.
      - *Assantur* quoq; propria testa addito pipere.
    - *Chamula*, *Spondylus*, *Purpura*, *Buccina*, *Hyatula*, *Cochlea*, *Conchula*, &c.
      - *Conchyliata* ista
        - *Salsum* in carne succum continent.
        - *Carnem* obtinent duram.
        - *Valentiùs* nutriunt
        - *Difficiliùs* conficiuntur
          - *Quàm* ostreæ.
        - *Ventrem* proritant.

PISCES *meliores sunt, modicæ magnitudinis, albæ carnis, friabiles, squamosi, boni odoris, modicæ pinguedinis, exercitati, marini, qui in aquis limpidissimis viuunt, ventis perflatis borealibus, in terra petrosa & arenosa, sine immunditijs, quæ bonis herbis & radicibus abundent, &c.*

De Alimentis, sumptis ab animalium quadrupedum partibus, in genere & specie.

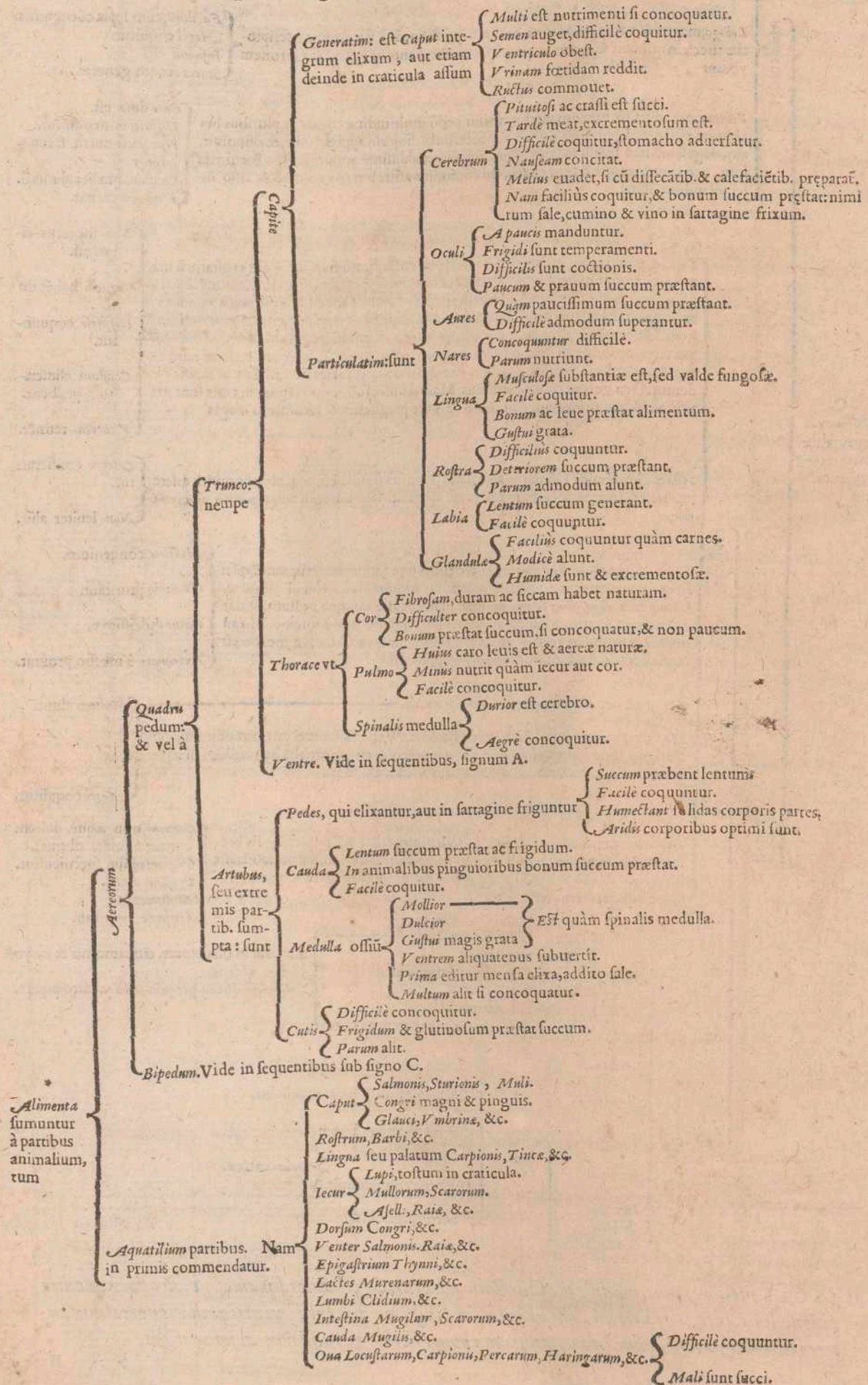

A. Alimen-

A. *Alimenta sumuntur etiam à quadrupedũ ventre ivt*

- *Ventriculus*, inteſtina & vterus
  - *Membranoſa* ſunt.
  - *Difficilis* ſunt concoctionis.
  - *Sanguinem* paucum ac frigidum præſtant.
- *Iecur*
  - *Porcorum*
    - *Dulce* eſt.
    - *Molle.*
    - *Guſtui* gratum.
    - *Facilius* concoquitur.
    - *Promptius* permeat.
  - *Animaliũ*
    - *Lactentium*
      - *Facilius* concoquitur & diſtribuitur.
      - *Valide* nutrit.
    - *Non* lactentium
      - *Difficilè* coquitur.
      - *Tardè* permeat.
      - *Siccam* habet temperaturam.
- *Sanguis*
  - *Hircinus.* à nemine deguſtatur ob ſaporis prauitatem & alimenti malitiam.
  - *Taurinus*, *Bubulus* — *A pauciſſimis* editur. Terrenus enim eſt valde.
  - *Porcinus*, *Arietinus*, *Agnorum* — *Editur*
    - *Omnes* melancholicum ſuccum præſtant.
    - *Difficilè* ſuperantur.
    - *Tardè* permeant.
- *Lien*
  - *Paucum* ſuccum præſtat, ac prauum, melancholicumq;
  - *Difficilè* concoquitur.
  - *Tardè* permeat.
  - *Obſtruit.*
  - *Siccam* habet naturam.
  - *Porcinum* reliquis melius habetur.
- *Renes*
  - *Prauum* ſuccum præſtant.
  - *Vrinam* ſapore, odore, & natura referunt.
  - *Non* difficilè coquuntur in ventre.
- *Adeps*
  - *Calidæ* eſt naturæ.
  - *Siccus* eſt.
  - *Nauſeam* concitat.
  - *Parum* admodum nutrit.
  - *Oleoſæ* naturæ eſt.
- *Pinguedo*
  - *Calida* & humida eſt.
  - *Parum* nutrit.
  - *Nauſeam* parit.
  - *Cibum* in ventriculo ſuſpendit.
- *Teſtes* animalium
  - *Coeuntium*
    - *Non* ſuccum laudabilem præſtant.
    - *Nidorem* referunt.
    - *Semen* abundè generant.
  - *Nondum* coeuntium & paruorum. — *Meliores* ſunt.
- *Vbera*, ſeu mammillæ animalium, quæ
  - *Conceperunt*
    - *Humidiores* ſunt & molliores.
    - *Magis* excrementoſæ
    - *Dulciores* — *Sunt.*
  - *Lac* non habent
    - *Siccioris* naturæ ſunt & durioris.
    - *Tardius* concoquuntur.
    - *Succum* crudum ac pituitoſum generant.
- *Lac.* Vide in ſequentibus, ſub ſigno B.

B.
Lac est animalis superfluum, album bina decoctione in mãmis generatum, est sanguis bis decoctus: tum in

- *Genere*: & huius differentię sumuntur ab
  - *Aetate*. Nam
    - *Recens*
      - *Succum* præstat optimum in sanis hominibus, & modicè constantem.
      - *Facilè* in ventre superatur.
      - *Facilius* aliis cibis corruptionem patitur.
      - *Gingivas* putrefacit & erodit. Quapropter ab esu lactis os vino colluendum.
      - *Prodest.*
        - *Consistentibus*
        - *Senibus* non naturaliter frigidis
        - *Biliosis*
        - *Ventriculum* mundum habentibus
        - *Hecticis, Extenuatis*
      - *Nocet.*
        - *Frigido* & inualido ventriculo, & intento.
        - *Podagricis, Capiti*
        - *Renibus* calculosis
        - *Articularibus* morbis
        - *Iecoris* obstructionibus
        - *Febrientibus, Opthalmicis*
        - *Resolutis, Conuulsis*
        - *Catharrosis, Pituitosis*
        - *Dentibus*
      - *In* ventriculo facilè coagulatur. Proinde modicum mellis aut sacchari, & salis ei admiscere conuenit.
    - *Antiquum*, seu non recens: & vel
      - *Coagulatum*
        - *Ventriculum* aggrauat.
        - *Aegrè* concoquitur.
        - *Crassum* generat succum.
        - *Lienteriam* facit.
        - *Angustiam* frequentiùs inducit.
        - *Exhalationes* in caput mittit.
        - *Syncopen* sæpe inducit.
        - *Omni* alio lacte peius existit.
      - *Acidum*
        - *Vtile* iis, qui ventriculum iusto calidiorem habent.
        - *Non* omnibus nocuum est.
  - *Ordine*. Nã
    - *Prima* mensa comedatur.
    - *Ieiuno* stomacho bibatur.
    - *Non* assumatur cibus alius, nisi priùs lacte in ventriculo cocto.
    - *Post* lactis bibitionem, non bibatur vinum.
    - *Non* bibatur lac cum acetosis.
    - *Non* comedatur cum piscibus simul.
    - *Post* lactis bibitionem lauentur dentes vino.
  - *Præparatione* Vide in sequentibus, sub signo *
- *Specie*: aut
  - *Humanum*
    - *Temperatum* est in tribus substantiis.
    - *Optimum* generat succum.
    - *Mortiferis* aduersatur venenis.
    - *Cæteris* præstantius habetur.
    - *Extenuatis*, *Hecticis* — Confert.
  - *Bubulinum*
    - *Facilius* ouillo superatur & digeritur.
    - *Minùs* constans præbet nutrimentum ouillo.
    - *Pinguissimum* est.
    - *Plus* butyri aliis continet.
    - *Substantia* crassissimum est.
  - *Ouillum*
    - *Crassioris* & magis terrenæ naturæ est quàm bubulum.
    - *Plus* casei habet.
    - *Tardiùs* descendit.
    - *Difficiliùs* concoquitur.
    - *Parum* serosum est.
  - *Caprinum*
    - *Medium* est inter ouillum & bubulinum, facilitate & difficultate coctionis & digestionis, atque alendi viribus.
    - *In* suis temperamentis humano æmulatur, verumtamen eo siccius est.
    - *Extenuatis* atq; hecticis conuenit.
    - *Facilè* descendit.
  - *Camelinum*
    - *Facilè* coquitur ac digeritur.
    - *Seri* plus continet, minùs alit.
    - *Celeriùs* per ventrem descendit.
  - *Asininum*
    - *Minùs* alit.
    - *Seri* plus continet.
    - *Facilè* coquitur & digeritur.
    - *Celeriùs* per ventrem descendit.
    - *Tabidis* & hecticis conuenit.

ELIGITVR *lac boni odoris, saporis dulcis, mediæ consistentiæ, quod non habeat partium inæqualitatem, colore candidum.*

Lactis

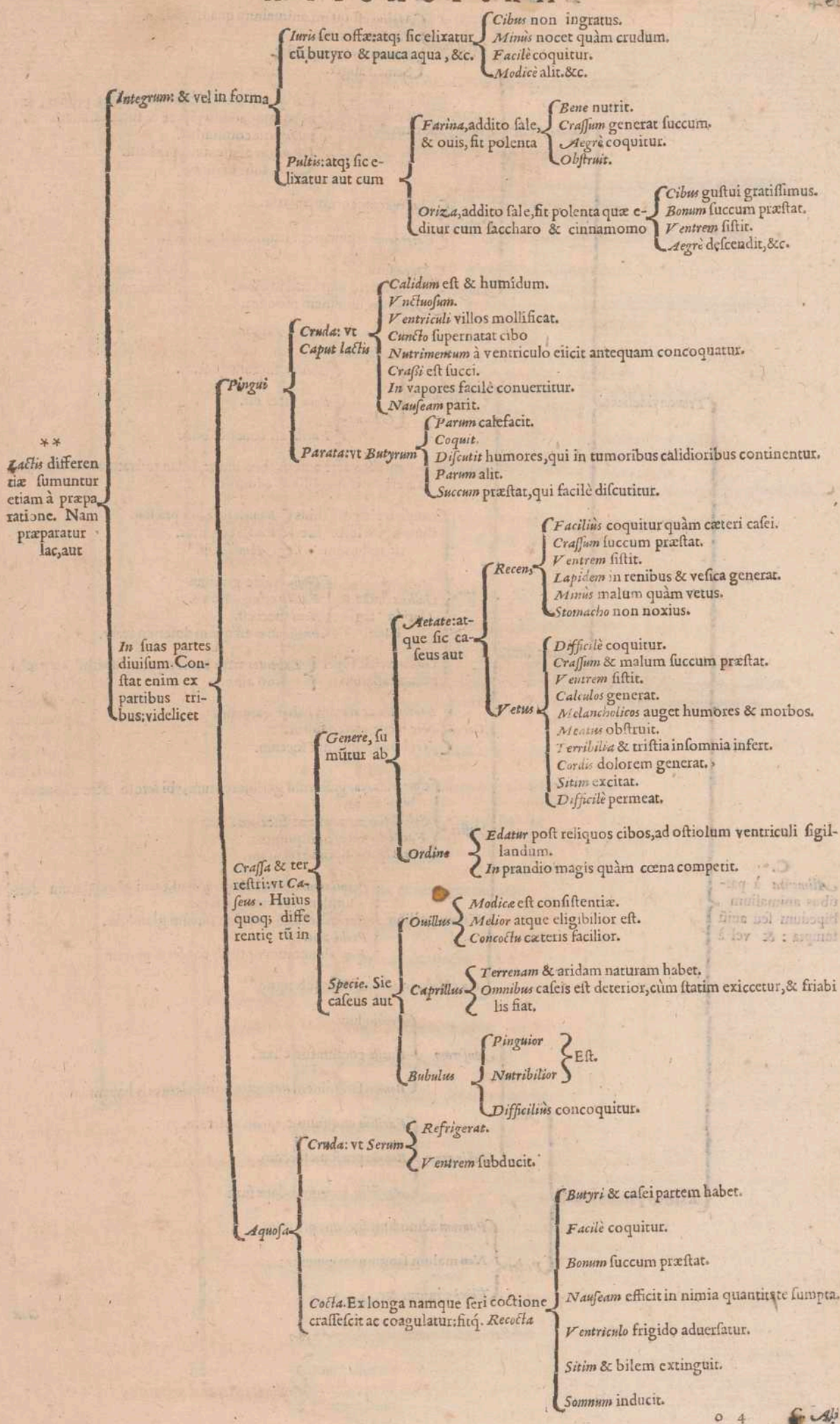
** Lactis differentiæ sumuntur etiam à præparatione. Nam præparatur lac, aut
Integrum: & vel in forma
Iuris seu offæ: atq; sic elixatur cũ butyro & pauca aqua, &c.
Cibus non ingratus.
Minùs nocet quàm crudum.
Facilè coquitur.
Modicè alit. &c.
Pultis: atq; sic elixatur aut cum
Farina, addito sale, & ouis, fit polenta
Bene nutrit.
Crassum generat succum.
Aegrè coquitur.
Obstruit.
Oriza, addito sale, fit polenta quæ editur cum saccharo & cinnamomo
Cibus gustui gratissimus.
Bonum succum præstat.
Ventrem sistit.
Aegrè descendit, &c.
In suas partes diuisum. Constat enim ex partibus tribus: videlicet
Pingui
Cruda: vt Caput lactis
Calidum est & humidum.
Vnctuosum.
Ventriculi villos mollificat.
Cuncto supernatat cibo
Nutrimentum à ventriculo eiicit antequam concoquatur.
Crassi est succi.
In vapores facilè conuertitur.
Nauseam parit.
Parata: vt Butyrum
Parum calefacit.
Coquit.
Discutit humores, qui in tumoribus calidioribus continentur.
Parum alit.
Succum præstat, qui facilè discutitur.
Crassa & terrestri: vt Caseus. Huius quoq; differentię tũ in
Genere, sumũtur ab
Aetate: atque sic caseus aut
Recens
Facilius coquitur quàm cæteri casei.
Crassum succum præstat.
Ventrem sistit.
Lapidem in renibus & vesica generat.
Minùs malum quàm vetus.
Stomacho non noxius.
Vetus
Difficilè coquitur.
Crassum & malum succum præstat.
Ventrem sistit.
Calculos generat.
Melancholicos auget humores & morbos.
Meatus obstruit.
Terribilia & tristia insomnia infert.
Cordis dolorem generat.
Sitim excitat.
Difficilè permeat.
Ordine
Edatur post reliquos cibos, ad ostiolum ventriculi figillandum.
In prandio magis quàm cœna competit.
Specie. Sic caseus aut
Ouillus
Modicæ est consistentiæ.
Melior atque eligibilior est.
Concoctu cæteris facilior.
Caprillus
Terrenam & aridam naturam habet.
Omnibus caseis est deterior, cùm statim exiccetur, & friabilis fiat.
Bubulus
Pinguior
Nutribilior
Est.
Difficilius concoquitur.
Aquosa
Cruda: vt Serum
Refrigerat.
Ventrem subducit.
Cocta. Ex longa namque seri coctione crassescit ac coagulatur: fitq; Recocta
Butyri & casei partem habet.
Facilè coquitur.
Bonum succum præstat.
Nauseam efficit in nimia quantitate sumpta.
Ventriculo frigido aduersatur.
Sitim & bilem extinguit.
Somnum inducit.

C.
Alimenta à partibus animalium bipedum seu auiũ sumpta: & vel à

- *Trunco*: videlicet
  - *Capite*: sunt
    - *Cerebrum*
      - *Melius* est quàm animalium quadrupedum.
      - *Facilè* coquitur.
      - *Bonum* succum præstat.
      - Semen auget.
    - *Cristæ* gallorum & palearia
      - *A quibusdam* eduntur assæ super prunas, & deinde addito pipere & succo aranzij.
      - *Difficilè* coquuntur.
      - *Paucum* alimentum præbent.
      - *Siccæ* sunt naturæ.
    - *Ceruix*
      - *Gallinaceus* commendatur.
      - *Cæterarum* auium oculorum claritati officit.
    - *Linguæ*
      - *Duræ* sunt.
      - *Nullius* ferè momenti in cibis.
      - *Anserum* libidinem mouent.
  - *Ventre*: sunt
    - *Ventriculus*
      - *Anseris*
        - *Facilè* concoquitur.
        - *Bonum* succum generat.
      - *Gallinæ*
        - *Boni* succi est.
        - *Facilis* est concoctionis.
    - *Intestina* In omnibus ferè auibus abiiciuntur, sed in rostratula auè vnà cum excrementis suauissimè eduntur.
    - *Iecur*
      - *Anseris* pinguis, cuius alimentum lacte fuerit imbutum
        - *Bonum* succum præstat.
        - *Facilè* coquitur.
        - *Abundè* alit.
      - *Gallinæ*, lacte & farina sagi-natæ
        - *Gustui* valde gratum.
        - *Facilis* concoctionis.
        - *Boni* succi est.
        - *Præstantius* est quàm anserum iecur.
      - *Gallinacei*, & super prunas assatum
        - *Labentes* vites brevi reparat, superbibito pauco vino albo.
    - *Cor*
      - *Fibrosam* ac duram habet naturam.
      - *Nec* facile concoquitur.
      - *Nec* bonum præstat succum.
    - *Testes*
      - *Commẽdantur* gallorum gallinaceorum, vbi seroso lacte imbutis cibis aluntur.
      - *Selectissimum* præstant succum.
      - *Facilè* in ventre coquuntur.
      - *Vires* lapsas optimè reparant.
    - *Vterus* gallinæ
      - *Peculiarem* quam habet carnem, carni glandularum ferè simílem, vbi vtraq; assetur.
      - *Facilius* multò coquitur, quàm glandulæ.
      - *Probè* alit.
      - *Eius* alimentum optimis conferri poterit.
    - *Ouа* Vide in sequentibus sub signo **
  - *Externis* partibus: sunt
    - *Alæ*
      - *Anserum*
        - *Probè* alunt.
        - *Facilè* coquuntur elixæ.
        - *Bonum* sanguinem generant, parum lentoris habentem.
      - *Gallinarum*
        - *Facilius* coquuntur quàm anserum.
        - *Bonum* præstant succum.
        - *Arefectis* accommodatæ sunt.
    - *Pedes*
      - *Paucum* admodum succum præstant.
      - *Non* malum sanguinem generant.
      - *Elixi* eduntur, &c.

** Oua

**
Ouæ omniũ voluctũ æquè duro putamine constãt. Horum differentiæ tum in

Genere sumuntur ab

Aetate. Nã
- *Recentia & modò edita*
  - *Optima*
  - *Boni* succi
  - } *Sunt.*
- *Vetera*
  - *Habent* substantiam minutam atque corruptam.
  - *Facilè* putefiunt.
  - *Prauum* odorem habent.
  - *Malum* succum præstant.
  - *Morbos* ex putredine facilè inducunt.

Præparatione Nam
- *Elixa*
  - *Integra*
    - *Tremula*
      - *Meliora* sunt quàm quæ in cineribus coquuntur.
      - *Non* admodum nutriunt.
      - *Facilis* sunt concoctionis.
      - *Asperitatibus* gutturis sunt accommodata.
    - *Dura*
      - *Difficiliùs* coquuntur.
      - *Multum* nutriunt.
      - *Minùs* mala quàm quæin cineribus coquuntur.
      - *Crassum* generant succum.
      - *Obstruunt*
      - *Calculum* generant.
      - *In* ventriculo putrescunt.
      - *Colicam* faciunt & ventriculi dolores.
      - *Aluum* cohibent.
  - *Fracta*, atque aquæ feruenti infusa
    - *Melioris* succi sunt.
    - *Facilè* coquuntur.
    - *Probè* alunt.
    - *Ab* his uitelli tantùm edendi sunt.
- *Assa* in cineribus, & vel
  - *Minùs* bona, quàm quæ in aqua coquuntur.
  - *Mollia* seu tremula.
  - *Duræ*
    - *Praua* sunt.
    - *Difficilis* admodum concoctionis.
    - *Exiccant.*
    - *Aluum* cohibent.
- *Frixa*, in
  - *Sartagine*: inde fiunt tortellæ cum butyro
    - *Difficilè* coquuntur.
    - *Prauum* ac nidorosum succum præstant.
    - *Facilè* in ventriculo corrumpuntur.
    - *Ventriculo* obsunt.
  - *Butyro*
    - *Difficilè* coquuntur.
    - *Nidorulentum* succum prestant.

Specie. Nam
- *Gallinarum*
- *Perdicum*
- *Phasianorum*
  - *Quæ*
    - *Primum* locum bonitatis habent.
    - *Boni* sunt succi.
    - *Multum* & velociter nutriunt
    - *Venerem* augent.
    - *Velociter* restaurant.
    - *Hecticis* conferunt.
- *Anserum*
- *Anatum*
  - *Hæc*
    - *Difficilè* concoquuntur.
    - *Crassi* sunt succi.
    - *Multum* alunt, si concoquantur.
- *Strutochameli*
  - *Mali* sunt succi.
  - *Virosum* redolent odorem.
  - *Aegrè* concoquuntur.
- *Pauonum*
  - *Pessimi* succi
  - *Horribilia* sapore
  - } *Sunt.*
  - *Incoctibilia*
  - *Humanis* temperaturis sunt inimica.
- *Columbarum*
  - *Sunt* calida.
  - *Venerea* sunt.

De Potu.

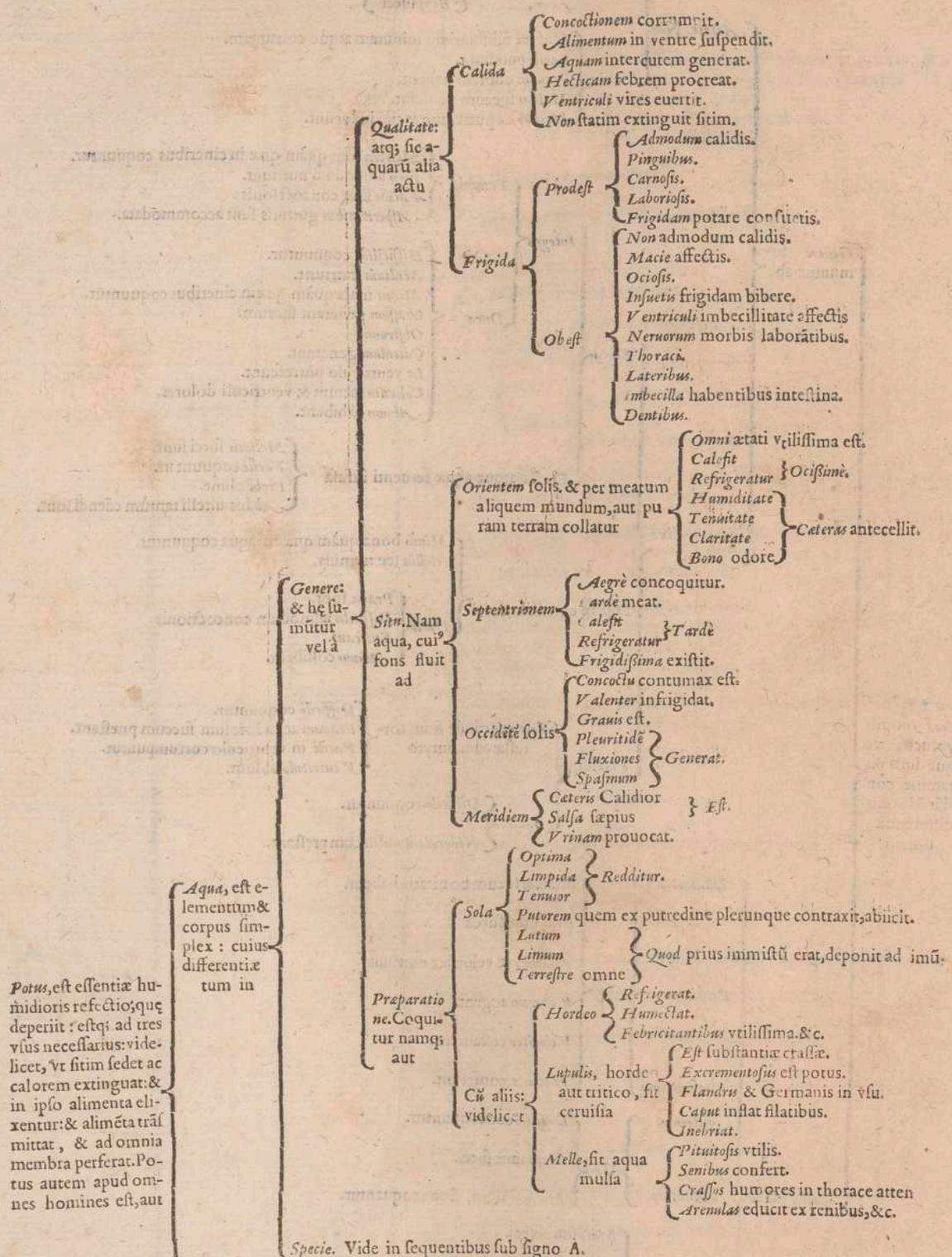

VERVM *statim ab elixatione bibenda non est. Nam antequàm refrigeratur, adhuc motione agitatur, atq; ideo omnes eius particulæ permistæ sant, sed ea refrigerata graues ac terræ fundum petunt, leues superfluitant. Galen. 6. de Morb. vulg.*

IN *refrigerando aquam post coctura, vbi alicuius putei, in quem vasculum demittamus, nobis facultas aliquo tegumine vasculum claudere, atque vndique diligenter obstruere necesse est. Vbi verò puteo caremus. detectum vas, vt frigidum aerem admittat, relinquere conuenit.. Verum cū in puteum demittitur, vel in fluuium rapide labentem, refrigerandi causa, quemadmodum Alexandriæ facere consueuerunt, tum vas aliqua ex parte inane esse melius fuerit, quo aer inter operculum & aquam in vase posita contentus, ipse prius refrigeratus sic deinde attactu vicinam aquam refrigeret. Idem ibidem.*

A. *Aqua* in specie, aut est

Potabilis. (Hanc seligere oportet limpidissimã & valde pellucidam, quę nullum saporem nullúmque extraneum odorem referat, & sit leuissima) & vel

Pluuialis

Recens

Quieta — *Tenuissima* & leuissima est. *Morbus* ex fluxione vtilis. *Oculorum* medicamentis efficax, &c.

Tonitrualis, id est, quæ à nubib⁹ cũ tonitru descẽdit, parũ à quieta degenerat.

Nimbosa & procellosa: mala est, cùm nulla elaboratione sit effecta.

Asseruata in cisternis, si recens sit, vel omni prorsus putredine vacans, optima & ipsa iudicari poterit. Verúm cùm aqua ab imbre delapsa facilè putrescat, quod etiam statione omnibus aquis euenire solet, animaduertendũ est ne potantem decipiat.

Fontana: quę — *Aestate* frigida, *Hyeme* calida — *Est*; *Ad* Orientem spectat. *Ab* alto defluit. *Super* — *Liberam* terram, *Petras*, *Arenam* — *Currit*. → *Optima* est, aliter verò contrarium

Fluuialis, quę procedit aut ex

Fontibus perpetuò manantibus — *Ducit* secum naturam aquarum fontium à quibus manat, & teræ, per quam incedit. *Remota* à ciuitatibus melior habetur. *Means* per ciuitates pessima est, nisi diu fictilib. vasis defecta (existat. *Hæc* nunquã bibenda, nisi quæ flante borea fuerit collecta.

Niuosis montibus: huius natura, vt aqua niuosa seu glacialis.

Pluuiis: cuius natura, vt aquæ pluuialis.

Putealis — *Grauis* atque crassa est. *Magnas* infert noxas. *Viscera* lædit. *Hypochondria* eleuat in tumorem. *Coctioni*, *Distributioni* — *Alimentorum* inepta est. *Quare* si quis hanc bibere coactus fuerit, ipsam vino misceat, aut eam elixet aut denique parum anisi admisceat. *Potabilior* est, quæ frequenter hauritur.

Stagnalis seu lacunalis & palustris — *Mala* est. *Putredinis* aliquid habet, quoniam quiescit & à sole alteratur. *Aestate* calida, *Hyeme* frigida — *Est*. *Pleuritidem*, *Tussim* — *Generat*. *Splenem* auget. *Febres* putridas, *Hydropem*, *Malum* habitũ — *Progignit*. *Oculos* obtenebrat. *Quare* elixatione corrigenda. & cinnamomi parum in fine infundendum, & colanda.

Niualis, seu glacialis — *Omnium* pessima est. *Crassissima* est & pernicioſa. *Hydropem*, *Malum* habitum, *Colli* dolores, *Articulorum*, *Neruorum*, *Viscerum* — *Morbos* → *Generat*. *Iecur*, *Ventriculum* — *Destruit*. *Valde* æstuanti stomacho vtilis. *Concoctioni*, *Pectori*, *Lateribus* — *Nocet*. *Spasmum*, *Tetanum*, *Empyemata* — *Generat*. *Diu* in ventre moratur. *Flatus* parit.

Mineralis. Vide in sequentibus sub signo B.

NIVALIS aqua etsi iuuenilia corpora offendere non videatur, noxa videlicet quæ paulatim increscit, non percepta: tempore tamen procedenti, cùm ætas declinat, difficulter sanabiles aut incurabiles planè morbos inducere nata est, in neruis articulis & visceribus. Nã quando congelatur ab ea exprimitur id quod subtilissimum est. Galen. de Renum curatione.

PLVVIALIS aqua, quæ media æstatè decidit cum tonitru, omnium optima est, eo quòd sol leuissimum & tenuissimum attrahat, ac id non ex alia aqua solùm, verũ ex mari quoque & corporibus. Quapropter etiam omnium promptissimè computrescit, vt quæ diuersis ex qualitatibus sit cõflata. Nemo autem aquam putrefactioni opportunam esse existimet: nam mutationis facilitas, virtuti potiùs quàm vitio tribuitur. Quæ igitur aqua optimas notas habet, si prompte etiam putrescat, ea censebitur saluberrima. Hæc Paulus sumpsit ex Gal. 4. de Morbis vulgaribus. Paulus lib. 1.

B. *Aqua*

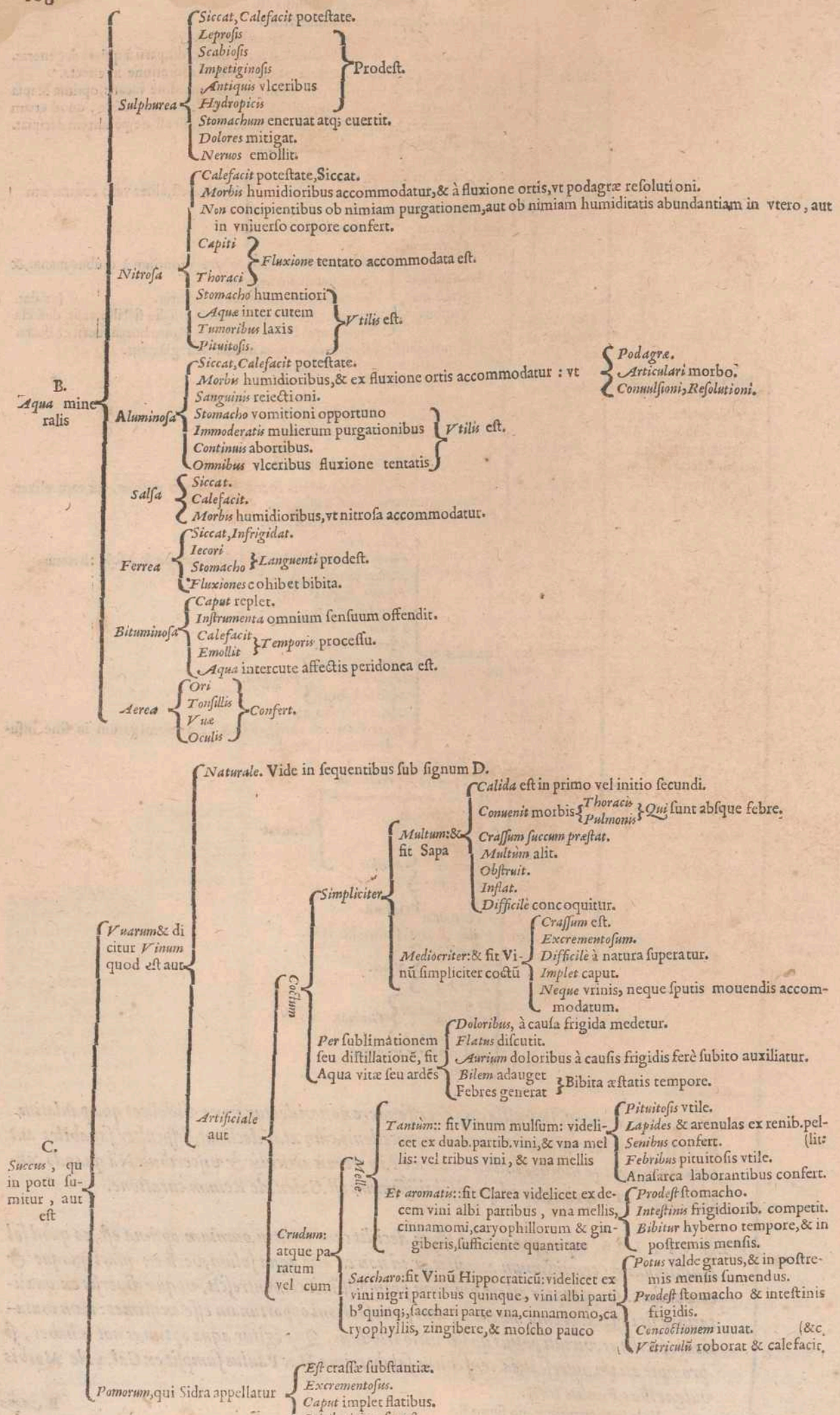
B.
Aqua minerales
Sulphurea
Siccat, Calefacit potestate.
Leprosis
Scabiosis
Impetiginosis
Antiquis vlceribus
Hydropicis
Prodest.
Stomachum eneruat atq; euertit.
Dolores mitigat.
Neruos emollit.
Nitrosa
Calefacit potestate, Siccat.
Morbis humidioribus accommodatur, & à fluxione ortis, vt podagræ resoluti oni.
Non concipientibus ob nimiam purgationem, aut ob nimiam humiditatis abundantiam in vtero, aut in vniuerso corpore confert.
Capiti
Thoraci
Fluxione tentato accommodata est.
Stomacho humentiori
Aquæ inter cutem
Tumoribus laxis
Pituitosis.
Vtilis est.
Aluminosa
Siccat, Calefacit potestate.
Morbis humidioribus, & ex fluxione ortis accommodatur : vt
Podagræ.
Articulari morbo.
Conuulsioni, Resolutioni.
Sanguinis reiectioni.
Stomacho vomitioni opportuno
Immoderatis mulierum purgationibus
Continuis abortibus.
Omnibus vlceribus fluxione tentatis
Vtilis est.
Salsa
Siccat.
Calefacit.
Morbis humidioribus, vt nitrosa accommodatur.
Ferrea
Siccat, Infrigidat.
Iecori
Stomacho
Languenti prodest.
Fluxiones cohibet bibita.
Bituminosa
Caput replet.
Instrumenta omnium sensuum offendit.
Calefacit
Emollit
Temporis processu.
Aqua intercute affectis peridonea est.
Aerea
Ori
Tonsillis
Vuæ
Oculis
Confert.
C.
Succus, qui in potu sumitur, aut est
Vuarum & dicitur Vinum quod est aut
Naturale. Vide in sequentibus sub signum D.
Artificiale aut
Coctum
Simpliciter
Multum: & fit Sapa
Calida est in primo vel initio secundi.
Conuenit morbis
Thoracis
Pulmonis
Qui sunt absque febre.
Crassum succum præstat.
Multùm alit.
Obstruit.
Inflat.
Difficilè concoquitur.
Mediocriter: & fit Vinũ simpliciter coctũ
Crassum est.
Excrementosum.
Difficilè à natura superatur.
Implet caput.
Neque vrinis, neque sputis mouendis accommodatum.
Per sublimationem seu distillationẽ, fit Aqua vitæ seu ardẽs
Doloribus, à causa frigida medetur.
Flatus discutit.
Aurium doloribus à causis frigidis ferè subito auxiliatur.
Bilem adauget
Febres generat
Bibita æstatis tempore.
Crudum: atque paratum vel cum
Melle
Tantùm:: fit Vinum mulsum: videlicet ex duab. partib. vini, & vna mellis: vel tribus vini, & vna mellis
Pituitosis vtile.
Lapides & arenulas ex renib. pellit.
Senibus confert.
Febribus pituitosis vtile.
Anasarca laborantibus confert.
Et aromatis:: fit Clarea videlicet ex decem vini albi partibus, vna mellis, cinnamomi, caryophillorum & gingiberis, sufficiente quantitate
Prodest stomacho.
Intestinis frigidiorib. competit.
Bibitur hyberno tempore, & in postremis mensis.
Saccharo: fit Vinũ Hippocraticũ: videlicet ex vini nigri partibus quinque, vini albi partib. quinq;, sacchari parte vna, cinnamomo, caryophyllis, zingibere, & moscho pauco
Potus valde gratus, & in postremis mensis sumendus.
Prodest stomacho & intestinis frigidis.
Concoctionem iuuat. (&c.
Vẽtriculũ roborat & calefacit.
Pomorum, qui Sidra appellatur
Est crassæ substantiæ.
Excrementosus.
Caput implet flatibus.
Celtiberis in vsu est.

D. Vin

D. *Vini* naturalis differentiæ in

- *Genere*, sumuntur à
  - *Substantia*. Atq; sic vinorum aliud
    - *Crassum*
      - *Difficilè* concoquitur.
      - *Multùm* alit, si concoquatur.
      - *Crasso* sanguine venas replet.
      - *Atrabilarium* generat succum.
      - *Ciundis* vrinis inutile, habetur.
    - *Tenue*
      - *Crassos* humores incîdit.
      - *Vrinam* cit.
      - *Sanguinem* per renes purgat.
      - *Citò* in corpus digeritur.
      - *Flatus* non gignit.
    - *Medium* medio modo se habet.
  - *Qualitate*
    - *Tactu*, Nã vinum frigidum
      - *Natura*, & moderatè, quale habetur ex cella vinaria { *Innocentius* / *Sapidius* / *Potentius*, &c. } *Est*.
      - *Arte*, & immoderatè { *Neruis* / *Cerebro* / *Pulmoni* / *Pectori* / *Ventriculo* / *Intestinis* / *Hepati* / *Spleni* / *Renibus* / *Vesicæ* / *Vtero* / *Dentibus* } *Maximè* nocet. — *Idẽ* de frigidissima aqua intellige, quæ scilicet niue vel glacie ad intentissimam frigiditatem sit redacta.
        - *Venereas* flammas extinguit.
        - *Neruorũ* resolutiones progignit.
        - *Frigidos* procreat morbos.
    - *Odoratu*. Vinũ nãque
      - *Odoriferum*
        - *Cæteris* vinis calidius est.
        - *Caput* alijs omnibus magis tentat.
        - *Bonos* humores gignit.
        - *Cor* confortat.
        - *Spiritus* viuificat.
        - *Animam* lætificat.
        - *Concoctionem* iuuat.
        - *Vrinam* prouocat.
      - *Inodorum*
        - *Crassum*, graue.
        - *Difficilè* coquitur.
        - *Tristitiam* gignit.
        - *Illaudabilem* succũ præstat.
        - *Odorifero* est contrarium.
  - *Quantitate*. Vide in sequentibus sub signo E.
  - *Aetate*. Vide in sequentibus, sub signo F.
  - *Ordine*. Nam vinum
    - *Stomacho* ieiuno non est bidendum. Nam corpori vniuerso & neruis maximè nocet, & podagram generat & spasmum.
    - *Post* exercitium, balneum, coitum minimè bibendum.
    - *Ante* præassumpti cibi descensum non sumendum. Quoniam, & cibum supernatare facit, & concoctionem intercipit, &c.
  - *Præparatione*. Vide in sequentibus, sub signo G.
- *Specie*. Vide in sequentibus, sub signo H.

E. *Vini* quantitas
- *Moderata*
  - *Nutritioni*, *Concoctioni*, *Digestioni*, *Sanguinis* generationi } *Confert.*
  - *Animum* fideliorem reddit.
  - *Mitiorem* animum reddit.
  - *Concocta distribuit.*
  - *Citò assimilatur.*
  - *Celerrimè* alit.
  - *Ingenium* clarificat.
  - *Animam* dilatat.
  - *Spiritum* roborat.
  - *Cor* lætificat
  - *Flatuositates* expellit.
  - *Vrinam* cit.
  - *Colorem* naturalem auget.
  - *Connalescentes* impinguat.
  - *Appetitum* excitat.
  - *Sudores* prouocat.
  - *Sanguinem* turbidum clarificat.
  - *Obstructiones* aperit.
  - *Alimenta* in vniuersum defert corpus.
  - *Pituitam* incidit.
  - *Plumbeum* colorem rectificat.
  - *Corporis* excretiones pellit.
- *Immoderata*
  - *Corpus* totum infrigidat.
  - *Calorem* naturalem suffocat.
  - *Cerebro*, *Neruorum* origini, *Neruis* } *Maximè* nocet
  - *Apoplexiam*, *Paraplexiam*, *Attonitum* morbum, *Caros* & comata, *Neruorum* resolutiones, *Epilepsiam*, *Conuulsiones*, *Tentanum*, *Tremorem* } *Generat.*
  - *Homines* facit { *Loquaces*, Contumelioſos. / *Maniacos*, Stupidos. / *Homicidas*, Luxurioſos.
  - *Mentem* corrumpit.
  - *Animum* attenuat.
  - *Animales* facultates destruit.
  - *Naturalem* facultatem attenuat.
  - *In* aliquibus ventriculis conuertitur in { *Bilem* tum rubeam, tum melancholicam. / *Purum* acetum. Auicen. 3. primi.

ALIMENTORVM *abundantia eo pacto naturalem nostri corporis calorem suffocat, quo magna lignorum strues incensum ignem, & olei plus quàm par sit, lucerna & lampadis flammam extinguit. Gal. de Causis morb. cap. 3.*

ntiæ sub ætate,
- *Ipsius* vini atq; sic aut
  - *Nouum*
    - *Sæpe* vt aqua in ventre suspensum remanet.
    - *Sanguificationi*, *Nutricationi* { *Minimè* confert.
    - *Pituitam* facilè generat.
    - *Nullatenus* cale facit.
    - *Haud* commodè per aluum transit.
    - *Aegrè* digeritur.
    - *Vrinam* minimè prouocat.
    - *Facilè* acescit liberaliùs haustum.
    - *Id* minùs nocet, quod tenuius est.
  - *Mediæ* ætatis, optimũ est, præsertim quod est
    - *Substantia* purum & perlucidum.
    - *Colore* subflauum & album.
    - *Odoriferum.*
    - *Gustu* neq; { *Aqueum* omnino. / *Cum* aliqua insigni qualitate. / *Dulce.* / *Acre.* / *Amarum.*
  - *Vetus*
    - *Medicamentis* potiùs quàm alimentis est conueniens.
    - *Parciùs* haustum neruosis particulis prodest, aliter verò contrariun
    - *Expulsiuam* facultatem roborat.
    - *Flatuositates* resoluit.
    - *Genitale* semen exiccat.
    - *Cerebri* membranas lædit, liberaliùs sumptum quàm par sit.
    - *Interficit* liberaliùs haustum.
- *Bibentium.* Vide in sequentibus sub signo *

* *Vinorum* differentiæ sumũtur ab ætate bibentium. Nam

- *pueris* ineptissimum est, neq; dari debet, vsq; ad ætatis eorum annum duodeuigesimũ. Quippe quod haustum & humectat nimium, & calefacit corpus nimium, tum caput halitu replet ijs, qui calido humidoq; temperamento sunt, quale est eiusmodi puerorum. Cùm autem sit omnis excessus fugiendus, maximè hunc fugere expedit, ex quo non corpori modò, verumetiam animo damnum accedit.
- *Adolescentibus* pugnacissimum est vinum: siquidem feruentem eorum naturam ac vehementer agitatam supra modum calefacit, atq; ad immensas immanesq; motiones furibundos extimulat. Igitur nisi immodicè sumptum eo vsque tempore, quo iam ferè adoleuerint, est vtile: quod videlicet ad iram præcipites, & ad iniuriam incontinentes facit, & partem animi rationalem hebetem turbidamq; reddit.
- *Iuuenibus* haud liberaliùs exhibendum vsq; ad eorum ætatis annum quadragesimũ: tunc enim in conuiuijs oblectari possunt in seniorum consortio.
- *Senibus* quidem vtilis potio vini est, vt quæ ætatis frigiditatem ad symmetriam caloris reuocet. Deligendum pro senibus illud vinum erit, quod & substantia sit tenuissimum, & colore fuluum siue flauum. Verùm & commodum est, quod pallidum dicitur. Nam eiusmodi vina & sanguinem augent, & corpus nutriunt: quò fit, vt ea vtilia senibus interdum sint: vtiq; quo tempore nec serosam humiditatem in venis habent, & ali liberaliùs desiderant. Nã plurimi, qui hac sunt ætate, ijs vinis indigent, quæ vrinas cient, propterea quòd aquosum excrementum in ipsis abundat. Quæ verò diu in ventre morantur, eorum sanè nullum aptum seni est.

MVLTO *magis, quàm Cretensium, Lacedæmoniorumq; vsum, Carthaginensium legem probarem, vt nunquam in castris quisquam gustare vinum audeat: sed toto illo tempore aqua bibatur, & in ciuitate nunquam vini vsum seruo aut seruæ concederem. Sed nec magistratibus eo anno, quo magistratu funguntur. Gubernatores etiam, ac iudices munus suum obituros à vino penitùs prohiberem: deliberaturos quoq; de rebus non omnino negligendis. Ac nulli penitùs interdiu vinum concederem, nisi exercitationis corporeæ, morborumq; causa hoc potu opus fuerit. Neq; etiam noctu viro, vel mulieri, quando liberis operam dare volunt. Gal. lib. Quòd animi mores.*

GRAMMATICVS *quidam singulis diebus balneum petens, vnũ de pueris secum ducebat, altero domi relicto, qui rem familiarem seruaret, atq; ea, quæ ad victum essent necessaria pararet. Puer itaque cùm vehementi siti cruciaretur, nec esset ei aquæ copia, vinum antiquũ liberaliter potauit, atque ex reliquo tempore vigil omnino permansit, postea correptus febre, vnà cũ vigilijs oborto delirio perijt. Gal. 2. de Locis affect.*

QVATENVS *tempore acriora & calidiora sunt vina, atque vnà cum his colorem, tũ substantiam, tum odorem mutant, eatenus differentiam aliquam in vinis tempus facere videtur. Quòd si nihil horum immutetur, neque ab aliquo vinum vetus dicetur neque recens. Non enim ob tempus vina vel lædunt vel iuuant, sed ex propriarum differentiarum mutatione. Idem lib. de Victu acutorum.*

G. *Vinorum* differentiæ sumuntur etiã a præparatione. Nã vinorũ aliud

- *Mistũ* seu dilutum aqua: præparatur namq; vinũ aqua, tempore, vel
  - *Vindemiarum*, & fit Lora, Græcis δευτερία & στεμφυλίτις dicta: quæ post vini expressionem aqua vinaceis superinfusa efficitur. Vinum etiam secundarium appellatur
    - *Capiti* dolorẽ infert, nisi dilutior bibatur.
    - *Ocius* per vrinam redditur, præsertim si vinacei fuerint dulces & bene maturi,
    - *Valentior* vinosiorq; efficitur, cum in ver vsque vel æstatem seruatur.
    - *Minùs* neruis atq; articulis nocet, quã vinum, cui in calice aqua miscetur.
  - *Cibi* sumendi, quãdo ei in calice miscetur aqua: & vocatur vinum dilutum
    - *Ventris* robur exoluit.
    - *In* præcordijs diutius moratur.
    - *Flatus* excitat.
    - *Sitim* sedat plus quàm vinum meracum & aqua pura,
    - *Somnum* inducit.
    - *Cerebro*, visceribus imbecillibus obest.
    - *Velociter* inebriat.
    - *Sudorem* prouocat.
    - *Robustis*, carnosis, laboriosis conuenit, sed potiùs æstate quàm hyeme.
- *Immistum*, seu meracum, & aut
  - *Potens*
    - *Caput* celeriter vehementerque calefacit & ferit.
    - *Bile*, *Aestu*, *Fame*, *Mœrore* } *Vexatis* nunquã dari debet, præsertimq; vbi anni tempus, regio & ætas calida fuerint.
    - *Pituitosis*
    - *Frigidis*, *Cruditate* refertis, *Frigidis* in locis degentibus, *Ociosis* } *Confert.*
    - *Caput* tentat & neruos.
    - *Senibus*, *Ventriculo* } *Vtile.*
  - *Imbecillum*
    - *Citò* acescit.
    - *Potenti* omnino contrarium est.
    - *Citò* turbatur.
    - *Citò* corrumpitur.
  - *Medium*, in omnibus mediocriter se habet.

H. *Vinorum* differentiæ in specie sunt, aut

- *Album*. Vide in sequentibus, sub signo I.
- *Pallidum*, inter fuluum & album medium
  - *Sanguinem* auget.
  - *Corpus* nutrit.
  - *Excalefacit*.
  - *Vrinam* cit.
  - *Citò* nocet.
  - *Facilè* meat.
- *Flauum*, cuius
  - *Substantia* est
    - *Tenuis*
      - *Senibus* est vtile.
      - *Vrinam* ciet.
      - *Citò* nutrit.
      - *Probè* concoquitur.
    - *Crassa*
      - *Magis* nutrit.
      - *Tardiùs* in corpus deducitur.
      - *Austero* penetrabilius est.
      - *Vitiosos* corrigit succos.
  - *Sapor* est
    - *Dulcis*
      - *Inter* nigrum & crassum & dulce & album tenue consistentiâ medium est. Nam non vt crassum, sanguinem crassum generat, neque vt album per vrinas secedit.
    - *Vinosus*
      - *Concoctioni*, quæ vel ventriculo, vel venis agitur, magis conducit.
      - *Ad* succi bonitatem opportunum est.
      - *Multùm* nutrit.
      - *Caput* ferit.
      - *Vinosum* vt plurimum est ac potens.
- *Nigrũ*
  - *Clarum*
    - *Dulce*
      - *Multùm* alit.
      - *Crasso* sanguine venas replet.
      - *Thoracis* } *Affectibus* confert.
      - *Pulmonum* }
      - *Lapidem* in renibus generat.
      - *Hepar* } *Obstruit*.
      - *Lienem* }
    - *Austerum*
      - *Sanguinis* { *Nigri* / *Crassi* } *Materia* est.
      - *Malos* ac prauos succos præstat.
      - *Tardè* permeat.
      - *Ventri* vtile est, quando vel plura iusto descendunt, vel ramentosa.
  - *Turbidum*
    - *Detestabile* est.
    - *Concoctu* est contumax.
    - *Oculos* obtenebrat.
    - *Sanguinem* flatulentum procreat.
- *Rubeũ*
  - *Dulce*
    - *Thoraci* / *Pulmonibus* } *Maximè* confert.
    - *Valde* nutrit.
    - *Viscera* obstruit.
  - *Vinosum*
    - *Sanguini* generando est accommodatissimum. Nam minima eget mutatione, vt sanguis fiat.
    - *Plus* alit, quàm cætera vina. Inest autem ei certissimè nutrire corpora euacuata, & adiectione indigentia.
  - *Austerum*
    - *Aluo* constringendo perutile est.
    - *Pectori* exasperato / *Capiti* imbecilli / *Vrinæ* detentæ } *Inutile* est.
- *Subrubeũ*
  - *Multum* corpus alit.
  - *Vincitur* à nigro nutriendo.
  - *Bonum* generat succum.
  - *Facilè* meat.
  - *Vrinam* cit.

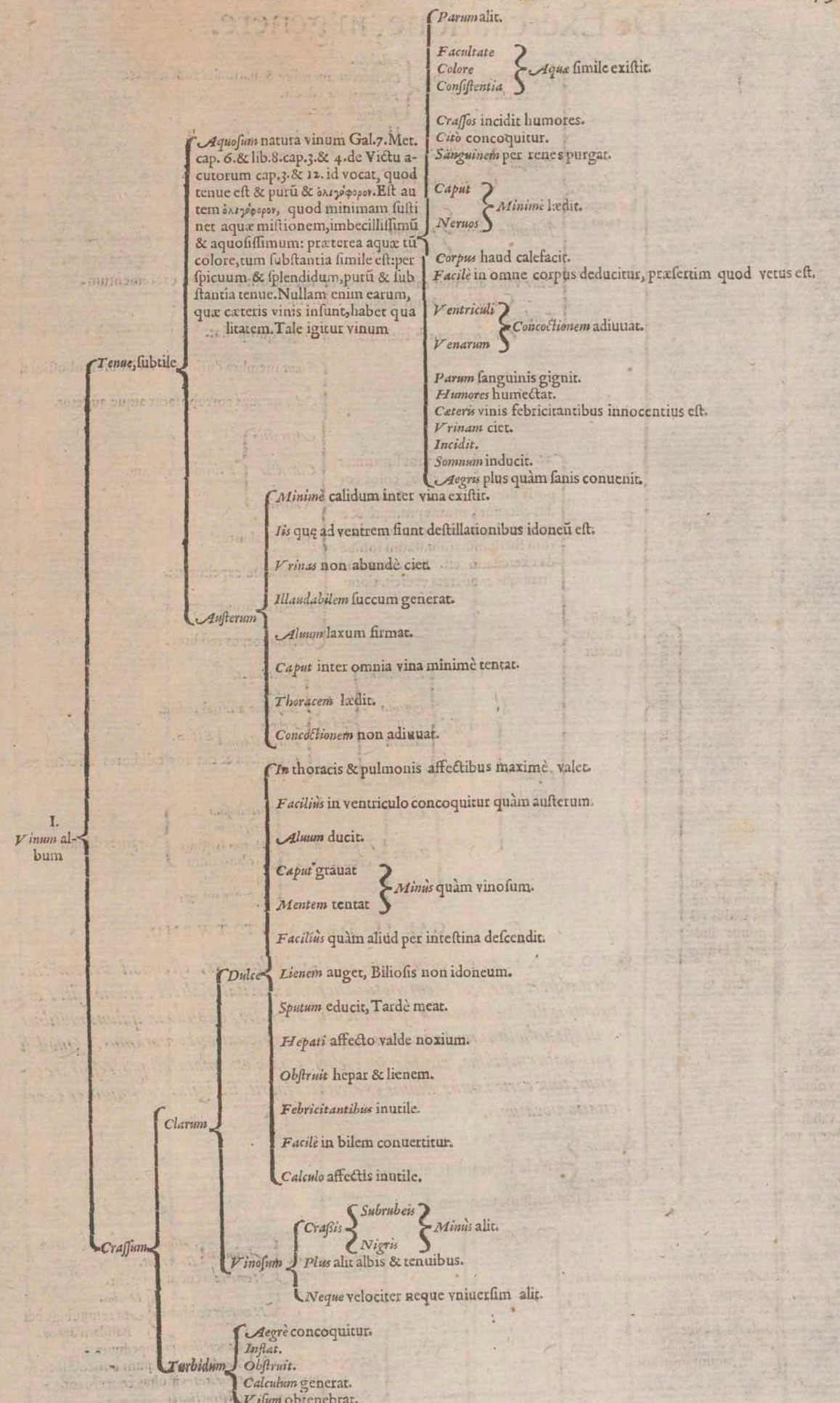
I.
Vinum album
Tenue, subtile
Aquosum natura vinum Gal. 7. Met. cap. 6. & lib. 8. cap. 3. & 4. de Victu acutorum cap. 3. & 12. id vocat, quod tenue est & purũ & ὀλιγόφορον. Est autem ὀλιγόφορον, quod minimam sustinet aquæ mistionem, imbecillissimũ & aquosissimum: præterea aquæ tũ colore, tum substantia simile est: per spicuum & splendidum, purũ & substantia tenue. Nullam enim earum, quæ cæteris vinis insunt, habet qualitatem. Tale igitur vinum
Parum alit.
Facultate
Colore
Consistentia
Aquæ simile existit.
Crassos incidit humores.
Citò concoquitur.
Sanguinem per renes purgat.
Caput
Nervos
Minimè lædit.
Corpus haud calefacit.
Facilè in omne corpus deducitur, præsertim quod vetus est.
Ventriculi
Venarum
Concoctionem adiuuat.
Parum sanguinis gignit.
Humores humectat.
Cæteris vinis febricitantibus innocentius est.
Vrinam ciet.
Incidit.
Somnum inducit.
Aegris plus quàm sanis conuenit.
Austerum
Minimè calidum inter vina existit.
Iis quę ad ventrem fiunt destillationibus idoneũ est.
Vrinas non abundè ciet.
Illaudabilem succum generat.
Aluum laxum firmat.
Caput inter omnia vina minimè tentat.
Thoracem lædit.
Concoctionem non adiuuat.
Crassum
In thoracis & pulmonis affectibus maximè valet.
Facilius in ventriculo concoquitur quàm austerum.
Aluum ducit.
Caput grauat
Mentem tentat
Minùs quàm vinosum.
Facilius quàm aliud per intestina descendit.
Clarum
Dulce
Lienem auget, Biliosis non idoneum.
Sputum educit, Tardè meat.
Hepati affecto valde noxium.
Obstruit hepar & lienem.
Febricitantibus inutile.
Facilè in bilem conuertitur.
Calculo affectis inutile.
Vinosum
Crassis
Subrubeis
Nigris
Minùs alit.
Plus alit albis & tenuibus.
Neque velociter neque vniuersim alit.
Turbidum
Aegrè concoquitur.
Inflat.
Obstruit.
Calculum generat.
Visum obtenebrat.

De Exercitatione, in genere.

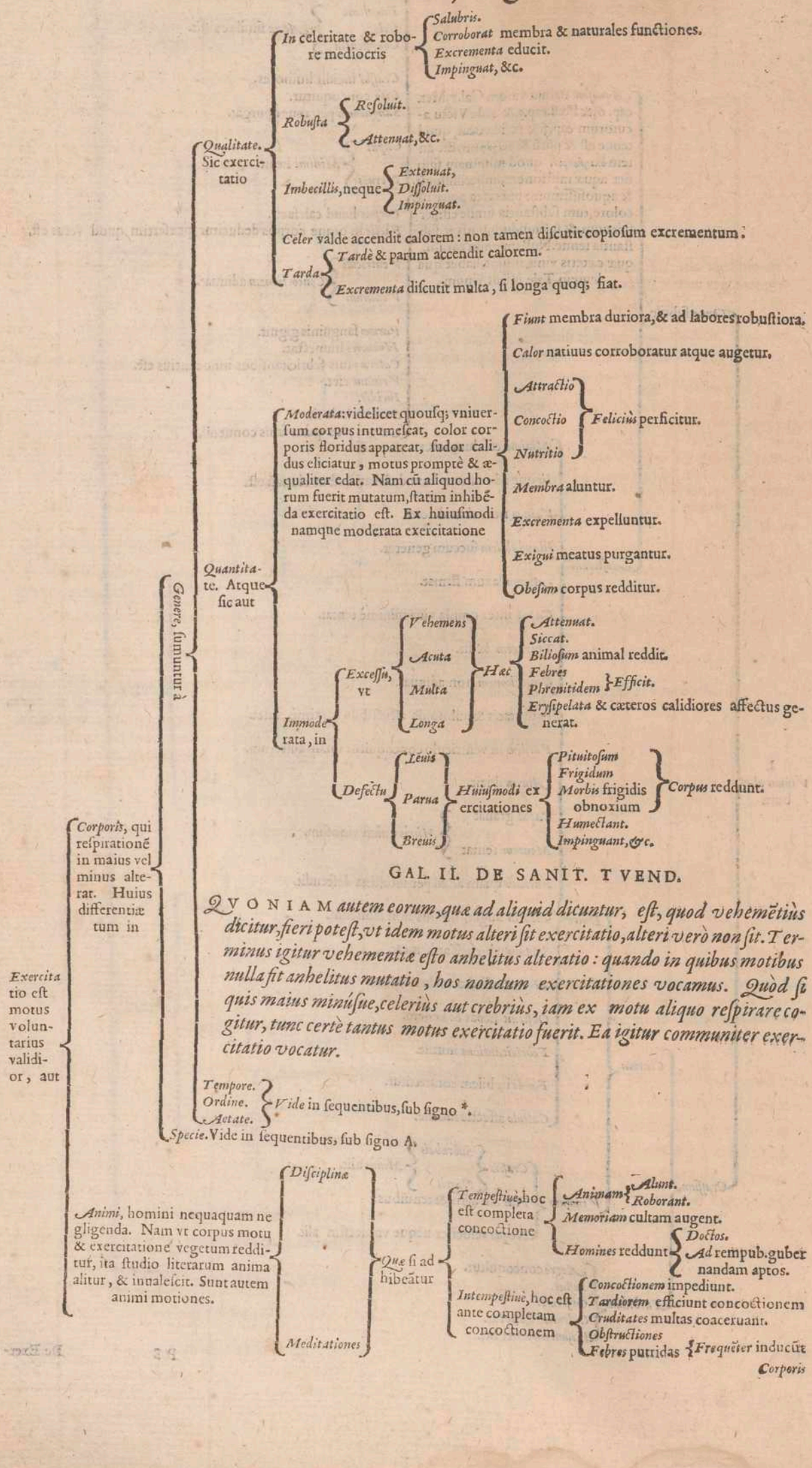

GAL. II. DE SANIT. TVEND.

QVONIAM *autem eorum, quæ ad aliquid dicuntur, est, quod vehemētiùs dicitur, fieri potest, vt idem motus alteri sit exercitatio, alteri verò non sit. Terminus igitur vehementiæ esto anhelitus alteratio: quando in quibus motibus nulla fit anhelitus mutatio, hos nondum exercitationes vocamus. Quòd si quis maius minúsue, celeriùs aut crebriùs, iam ex motu aliquo respirare cogitur, tunc certè tantus motus exercitatio fuerit. Ea igitur communiter exercitatio vocatur.*

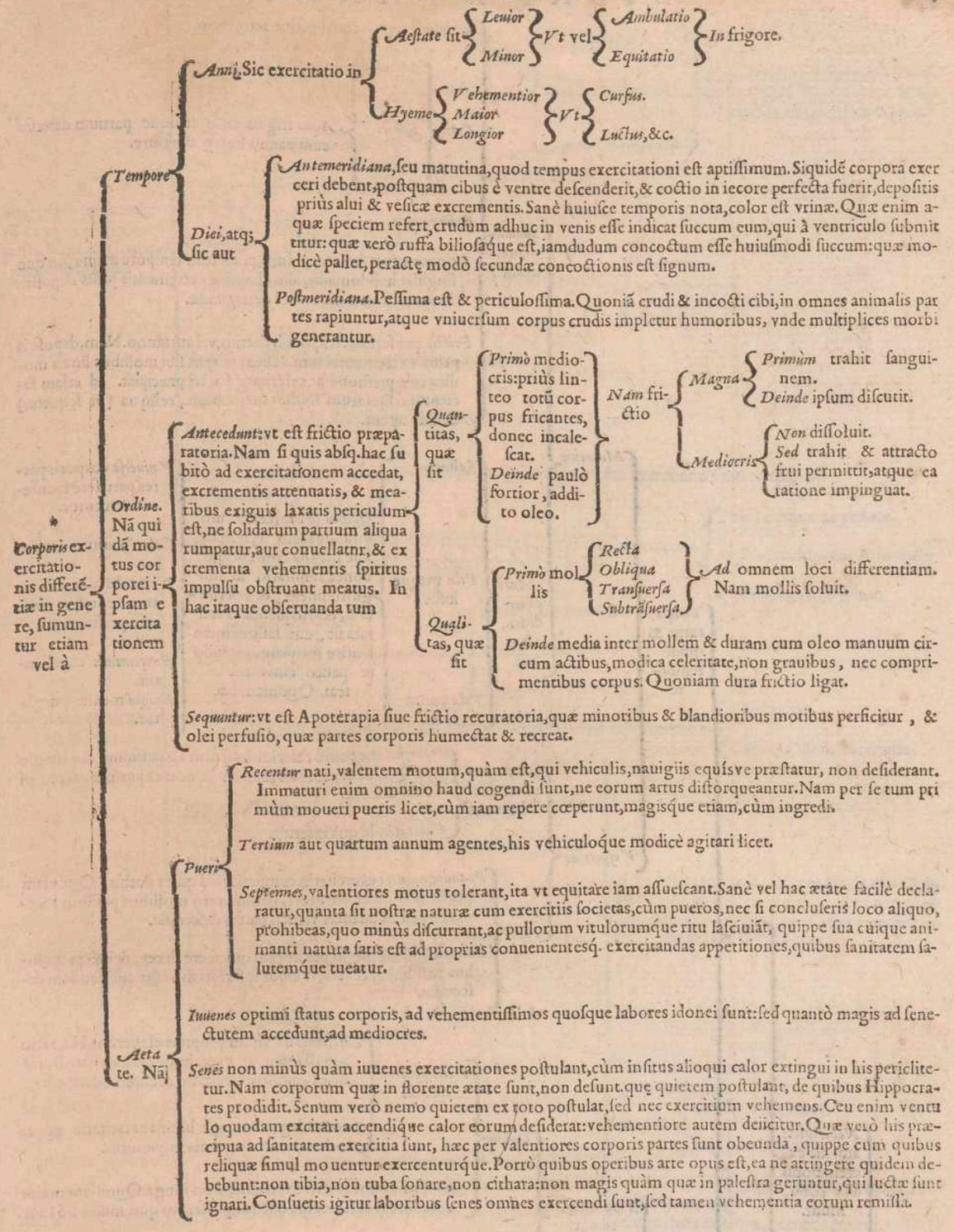

GAL. DE CIBIS BONI ET MALI SVCCI.

Ad sanitatem tuendam, si corpora moderatè exercentur, mirum in modum prodest, ac contrà quies & ocium diuturnum maximè illis nocumẽto est. Neque enim morbo quisquam corriperetur, si accuratè obseruaret, ne in cruditates incideret, aut vehementer post cibum se exerceret. Nam sicuti bonæ valetudini ante cibum exercitatio maximum affert commodum, sic qualiscunque sumpto cibo, motus noxius admodum est. Alimentum enim ex ventre ante concoctionem, in diuersas corporis partes distribuitur, propter crudi humoris copiam per venas aggeritur: quæ multiplices morbos affert, nisi aut multis laboribus is humor dissoluatur, aut à iecinoris, venarumq; facultate concoctus versus q; in sanguinem fuerit.

Non exercitari imbecillis partibus, solis senibus suadeo: ex cæteris, quanto quisq; remotior à senio fuerit, tanto illi magis exercenda pars infima est. Gal. 5. de Sanit. tuenda.

Consvetvdo maximam vendicat partem ad exercitationis speciem deligendam. Nam quæ consueta sunt, vt minimè lassantia: sicuti è diuerso, quæ insueta sunt, tum displicent, tum laxant. Ibidem.

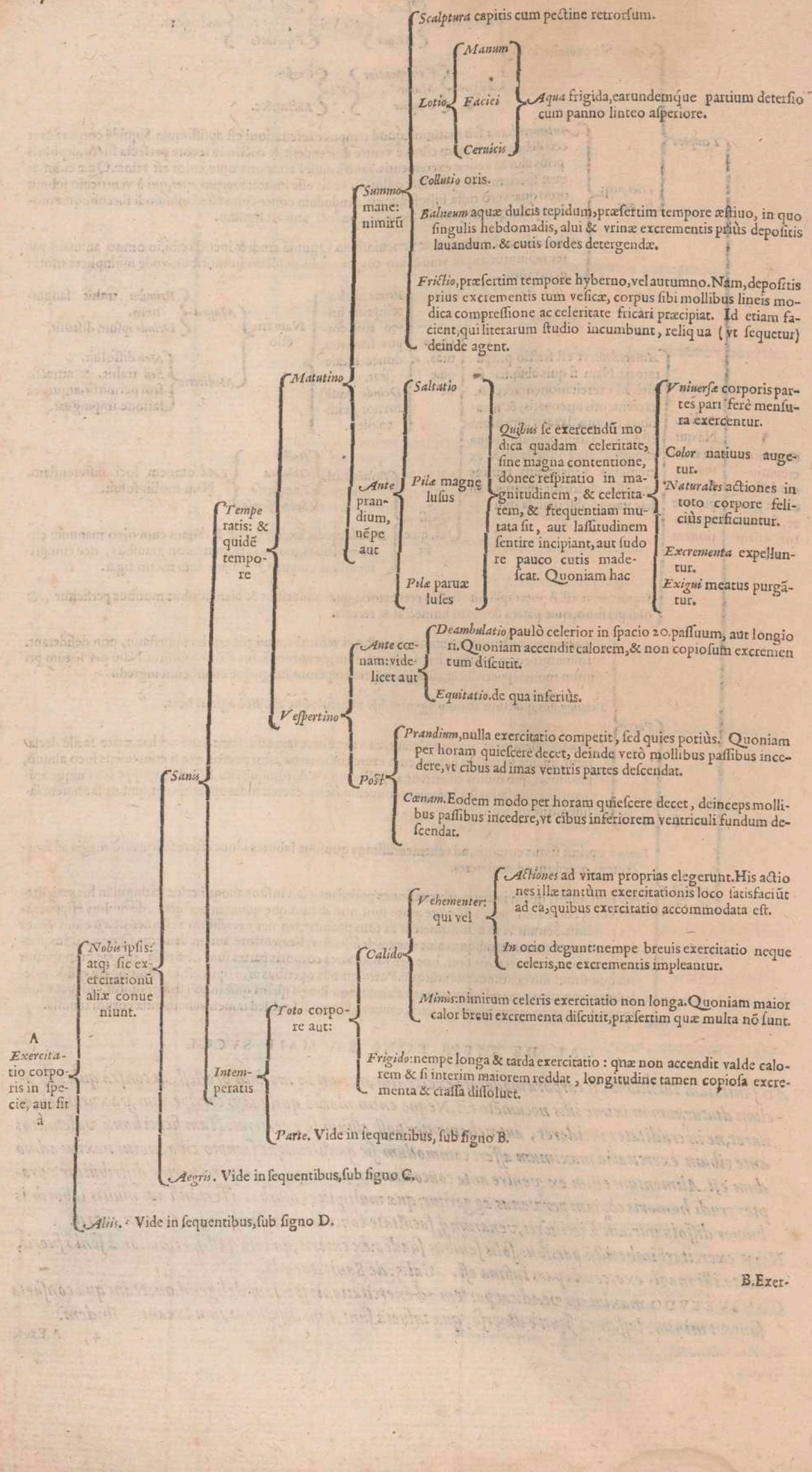
A
Exercitatio corporis in specie, aut fit à
Nobis ipsis: atq; sic exercitationū aliæ conueniunt.
Sanis
Températis: & quidē tempore
Matutino
Summo mane: nimirū
Scalptura capitis cum pectine retrorsum.
Lotio
Manum
Faciei
Ceruicis
Aqua frigida, earundemque partium detersio cum panno linteo asperiore.
Collutio oris.
Balneum aquæ dulcis tepidum, præsertim tempore æstiuo, in quo singulis hebdomadis, alui & vrinæ excrementis prius depositis lauandum. & cutis sordes detergendæ.
Fricatio, præsertim tempore hyberno, vel autumno. Nam, depositis prius excrementis tum vesicæ, corpus sibi mollibus lineis modica compressione ac celeritate fricari præcipiat. Id etiam facient, qui literarum studio incumbunt, reliqua (vt sequetur) deinde agent.
Ante prandium, nēpe aut
Saltatio
Pilæ magnę lusus
Pilæ paruæ lusus
Quibus se exercendū modica quadam celeritate, sine magna contentione, donec respiratio in magnitudinem, & celeritatem, & frequentiam mutata sit, aut lassitudinem sentire incipiant, aut sudore pauco cutis madescat. Quoniam hac
Vniuersæ corporis partes pari ferè mensura exercentur.
Color natiuus augetur.
Naturales actiones in toto corpore feliciùs perficiuntur.
Excrementa expelluntur.
Exigui meatus purgātur.
Vespertino
Ante cœnam: videlicet aut
Deambulatio paulò celerior in spacio 20. passuum, aut longiori. Quoniam accendit calorem, & non copiosum excrementum discutit.
Equitatio. de qua inferiùs.
Post
Prandium, nulla exercitatio competit, sed quies potiùs. Quoniam per horam quiescere decet, deinde verò mollibus passibus incedere, vt cibus ad imas ventris partes descendat.
Cœnam. Eodem modo per horam quiescere decet, deinceps mollibus passibus incedere, vt cibus inferiorem ventriculi fundum descendat.
Intemperatis
Toto corpore aut:
Calido
Vehementer: qui vel
Actiones ad vitam proprias elegerunt. His actiones illæ tantùm exercitationis loco satisfaciūt ad ea, quibus exercitatio accommodata est.
In ocio degunt: nempe breuis exercitatio neque celeris, ne excrementis impleantur.
Minùs: nimirum celeris exercitatio non longa. Quoniam maior calor breui excrementa discutit, præsertim quæ multa nō sunt.
Frigido: nempe longa & tarda exercitatio: qnæ non accendit valde calorem & si interim maiorem reddat, longitudine tamen copiosa excrementa & crassa dissoluet.
Parte. Vide in sequentibus, sub signo B.
Aegris. Vide in sequentibus, sub signo C.
Aliis. Vide in sequentibus, sub signo D.

B. Exer-

B. *Exercitatio* intẽperatorũ ex parte aliqua corporis. Nam qui leui de causa patiuntur

- *Vertigines*, *Epilepsiam*, *Opthalmiam*, *Aurium* dolores, *Tonsillarum* inflammationes, *Antiades*, *Anginam*, *Gingiuarum*, *Vuæ* — *Inflammationes.*
- *Dentium* dolores
- *Ceruicis*, *Capitis* — *Fluxiones.*

Iis conuenit vel
- *Deambulatio*
- *Cursus* mediocris
- *Gestatio* in vehiculis:

Quoniam malè habent, & iis inclinato capite dórsove, aut humi voluptatis exercerinon expedit.

Crurum imbecilitatem, iis superioribus partibus exercitari satius est, videlicet aut
- *Chironomiis.*
- *Acrochirismis.*
- *Magnæ* pilæ lusu.
- *Disci* iactu.

Brachiorum debilitatem, iis conuenit magis
- *Inambulatio.*
- *Cursus.*
- *Saltus.*

Renum, *Vesicæ* — *Morbos.* hi superiorum exercitatione magis indigent.

Ventriculi, *Iecoris*, Lienis, *Intestinorum* — *Morbos*, his tam superiorum quàm inferiorum exercitatio salubertima est.

C. *Exercitatio* ægrotantium ex

Toto Corpore, ex ipsis nulla est, sed ab aliis. Quare his frictionibus vti conueniet, ne calor eorum naturalis extinguatur prorsus: & quidem
- *Primò* crurum ac pedum.
- *Secũdò* brachiorum & manuũ.
- *Postremò* dorsi & spinæ.

Parte. Nam qui laborant ex

Capite, *Collo*, *Manibus*, *Humeris*, *Lumbis* — *Conuenit* magis aut
- *Inambulatio* pedum.
- *Cursus*, mediocris.
- *Gestatio* in vehiculis.

Coxis. his magis superiorum partium exercitatio est conueniens: vt
- *Disci* iactus.
- *Summæ* manus decertatio.

Spina.

Cruribus
- *Naturaliter*: nimirum aut
  - *Crassis*
  - *Gracilibus.*
- *Accidentaliter.*

Pectore
- *Naturaliter* lato
- *Accidentaliter.*

Thorace
- *Naturaliter* aut
  - *Angusto*
  - *Exiguo.*
- *Accidentaliter.*

Pedib.
- *Naturaliter*: vt
  - *Valgi*
  - *Vari.*
- *Accidentaliter.*

Hi ad plera sq. exercitationes sunt inepti. Quippe vitiosæ figuræ thorax in iis, quæ per vocẽ administrantur, offenditur. Crura verò per inambulationem læduntur.

D. *Exercitatio* fit etiam ab aliis, & non à nobis ipsis: videlicet aut

Equo, quo aliquandiu, vel ante prandium vel cœnam sanis incedẽdũ est. Ab huiusmodi enim equitatione
- *Spina* erecta tenetur.
- *Lumbi* laborant.
- *Musculi*
  - *Ceruicis* exercentur.
  - *Feminum* laborant.
- *Crura*
- *Viscera* omnia — *Agitantur* & concutiuntur.
- *Excrementa* deorsum transfunduntur.
- *Sanguis* in totum diducitur corpus.
- *Innatus* calor accenditur atque augetur.

Vehiculo seu curru
- *Totum* corpus agitatur & concutitur, præsertim thorax, uenter & omnia viscera.
- *Quibusdam* caput interturbat.

Lectica, *Nauigio* — *Gestari* minùs bonum est, quoniam quibusdam
- *Vomitum* ciet.
- *Caput* interturbat

— *Membris* nondum probè motis, neque exercitatis.

Frictione. quæ aut
- *Magna*, Resoluit.
- *Mediocris*, Impinguat.
- *Mollis*, Soluit: Dura, Ligat.

De Quie-

De Quiete.

- *Quies* seu ocium
  - *Animi*, homines reddit
    - *Negligentes.*
    - *Pigros.*
    - *Ignorantes.*
    - *Obliuiosos* eorum, quæ didicerunt.
    - *Segnes.*
    - *Turpes.*
    - *Non* conscios eorum, quæ sua sunt.
    - *Consilio* ineptos.
    - *Reipublicæ* gubernandæ ineptos.
  - *Corporis*
    - *Ventrosos*, *Pigros*, *Segnes*, *Inualidos*, *Inertes*, *Decoloratos* — *Homines* efficit.
    - *Colorem* innatum refrigerat & extinguit.
    - *Pituitam* auget.
    - *Corpus* excrementis implet.
    - *Apoplexiam*, *Epilepsiam*, *Viscerum* obstructiones, *Podagram.*, *Articulorum* dolores, *Fluxiones*, &c. — *Generat.*

De Somno in genere.

ARIST. Somnus est impotentia sensuũ, ab vtili humore cerebrum imbuente ac aggrauante proueniens.

GAL. Somnus est quies vacatioq. ab animariis actionibus. Hunc conciliat vtilis materia, quæ ex stomacho in cerebro colligitur: vel est remissio animę secundum naturam à finibus ad principatum.

AVERRHOES: Somnus est ligamẽtum & quies sensuum, & reuersio ipsorum ab instrumentis eorũ ad partem intrinsecam corporis.

PAVLVS: Somnus est animalium virium requies, ab vtili humiditate cerebrum madefaciente proueniens.

AVICEN. Sõnus vniuersaliter est reditus spiritus animalis ab instrumentis sensuum & motuum ad principium, cum quo priuantur ipsorum instrumenta à spiritibus in actu, nisi quæ necessaria sunt ad hoc, vt vita permaneat. Huius differentiæ sumuntur à

- *Quantitate*
  - *Moderata*, cuiusmodi est somnus, qui modũ non excedit, sed tantus est, quo in ventriculo & iecore coctio alimentorum perficiatur, quod ex vrina deprehendi poterit. Verùm cùm coctiones non in omnibus pari temporis spacio perficiantur, non erit dormiendi tempus omnibus vnum. Magna autem ex parte in bene valentibus, & modicè viuentibus à sexta in octauam horam perficitur, ita vt septem horarum spacium, medius dormiendi terminus sit. Huiusmodi somnus moderatus.
    - *Animales* facultates reparat.
    - *Coctiones* alimentorum perficit.
    - *Crudorum* humorum coctiones absoluit.
    - *Curas* obliuioni tradit.
    - *Iracundiam* mitigat.
    - *Dolores* omnes sedat.
    - *Omnia* corporis membra humectat.
    - *Resolutas* corporis facultates restaurat.
    - *Calorem* natiuum & humidum auget.
    - *Hebetes* clarificat & illustrat.
    - *Lassitudinem* aufert.
    - *Fluxiones* retinet.
    - *Corpus* totum labore affectũ refocillat.
  - *Immoderata.* Nam somnus
    - *Excessu*
      - *Caput* grauat.
      - *Mentis* hebetudines affert.
      - *Memoriæ* iacturam facit.
      - *Animales* facultates debilitat.
      - *Pituitam* generat.
      - *Corpus* infrigidat.
      - *Innatum* calorem extinguit.
      - *Nauseam* inducit.
      - *Colorem* inficit.
      - *Pituitosis* morbis nocet.
      - *Malum* totius corporis habitum gignit.
    - *Defectu*
      - *Exiccat.*
      - *Aridum* corpus reddit.
      - *Concoctionem* reddit imbecillam.
      - *Spiritus* resoluit.
      - *Oculos* profundos facit.
      - *Vertiginem*, *Caliginem* — *Inducit*, &c.
- *Tempore.* Vide in sequentibus, sub signo A.
- *Situ.* Vide in sequentibus, sub signo B.

QVÆ *ad somnum multum, eumq; studio quodam accersitum insueta fit mutatio, segnitiem corporis, & capitis gratuitatem efficit. Humectat enim somnus, spiritumq; & effluuia cohibet. Non igitur absq; ratione in eorum, qui plurimùm præter consuetudinem dormiunt, corpore halituosa redundant excremẽta, atq; ob eam rem tota ipsorũ cõstitutio ex coctis similiter exoluta redditur. Gal. de Victu acutorũ.*

A. *Somni* differẽtiæ etiam à tempore sumuntur. Nã somnus
- *Nocturnus*, naturalissimus est, post horam à cœna, aut paulò plus, quamuis summo mane dormire sit naturale ad tertiam diei partem.
- *Diurnus* non expedit, nisi iis, qui à prandio dormire assueuerunt, reliquis verò minimè. Quoniã
  - *Caput* vaporibus implet.
  - *Catharros*, *Capitis* dolores, *Anginas* } *Generat.*
  - *Humidos* procreat morbos
  - *Colorem* inficit.
  - *Neruos* debilitat.
  - *Segnitiem* parit.
  - *Febres*, *Abscessus* } *Inducit.*
  - *Memoriam* stupidam reddit.

PAVLVS LIBRO I.

NOCTVRNI *somni omnium præstantissimi sunt. Siquidem nox naturali humiditate & quiete sua animum in somnum deducens, concoctionem omnibus modis absoluit. Item:*

TEMPVS *somni optimum est à cibo, sed interdiu captus haud omnibus est idoneus. Tempus enim quo obdormiscunt, ad absolutam ciborum concoctionem non sufficit. Interrupta enim ante horam suam concoctione, à meridie resurgentes, subinde acidos ructus edunt, & flatibus replentur: Nonnulli verò fluctione ventris infestantur, nisi vel ex consuetudine, vel sufficienti somno vsi, eiusmodi mala effugiant.*

B. *Situs* domiẽtis seu formã, fit aut super
- *Latus*
  - *Dextrũ*. Dormiet aũt sanus homo toto corpore, brachiis ac cruribus modicè contractis, magis quidem hyeme ad calorem ventris augendũ, minùs vere & æstate, capite parum eleuato, ita vt super latus dormiens, caput parem humero superiori seruet altitudinem. Dormiet itaq; primùm super dextrum latus. Quoniam
    - *Concoctio* ventriculi à calore iecoris adiuuatur, & faciliùs descendit cibus ad imũ ventriculum, & in iecur deducitur.
    - *Alimenta* citiùs in corpus distribuuntur.
    - *Astrictum* aluum habentibus leuitas acquiritur.
    - *Principio* somni semper conuenit.
  - *Sinistrum*, ad quod sanus homo ad finem somni se conuertat. Quoniam
    - *Dextri* lateris onus expedit.
    - *Frigidum* habentibus ventriculum
    - *Leuem* habentibus aluum
    - *Iecinoris* calore affectis.
    - *Concoctricem* facultatem imbecillem habentibus
    - } *Competit.*
- *Ventrem*, super quem etiam cubet homo sanus ad finem coctionis. Quoniam
  - *Pituita*, quæ in ventriculo relinqui solet, tũc superatur.
  - *Ventriculi* concoctio mirum in modum adiuuatur.
  - *Color* ventriculi innatus præseruatur.
- *Dorsum*, super quem dormire nullatenus expetit. Nam.
  - *Alimentum* ab initio fluctuare in ventre, & ad œsophagum. sæpe ascẽdere facit.
  - *Alimentum* tardiùs coquitur.
  - *Apoplexiã*, *Paralysim*, *Epilepsiam*, *Ephialtim* } *Inducit.*
  - *Fluxione* tentatis perniciosus est.

DECVBITVS *in sanis primùm in dextrum latus, deinde in sinistrum fieri debet, quo cibus promptè ad ventriculi fundum descendat, vt à iecore illic incumbente concoctio adiuuetur.*

SVPINVM *iacére & hiare damnat Hippocrates: decubitum autem in alterum latus laudat. Itaq; supinum iacére & hiare non absq; actione stertendi, aut exolutionis, aut ebrietatis, aut ignauiæ sunt signa. Gal. 2. de Motu musculorum.*

De Insom-

De Insomniis, in genere & specie.

Insomnium (inquit Artemidorus) est motus aut figmentum animæ multiformę significantium futurorum bonorum aut malorum. Conciliator, est phantasma factum à motu simulatorum dormientis, in eo quòd dormit. Vel est est quædam dispositio media absque morbo, per quam neque vt vigilantes sensuum actiones obimus, neque vt integrè dormientes ociamur: & est vel

- *Diuinum*, seu cœleste, quod à diuinis siue cœlorum animabus causatur, quæ motores etiam dicuntur orbium, operantes quandoq. formam in imaginatione secundum comparationem eorum, & comparationem animarum ipsorũ secundũ aptitudinem. Quoniam animæ nostræ habent maiorem comparationem cum substantiis separatis, quàm cum corporibus sensibilibus, quò fit, vt sint eiusmodi insomnia cæteris veriora.
- *Animale*, nullius aut quàm paucæ veritatis existit: est enim magis illusio eorum quædam, circa quæ anima fuit solicita & occupata in vigilia: ceu famescenti repræsentantur cibi, appetendique mingere cloaca, & strepitus agonizanti.
- *Naturale*: cuius differentiæ tum in
  - *Genere*, sumuntur à
    - *Qualitate*, seu dominio temperamenti naturalis.
    - *Quantitate* seu exuperantia humorum, in corpore existẽtium: & aut
      - *Sanguinis*. Hi namq. insomniant
        - *Res* rubras se videre, & quæ delectant & grata sunt.
        - *Nuptias*, Conuiuia.
        - *Dulcia* alimenta.
        - *Sanguinem* è corpore manantem.
        - *Musicos* concentus.
        - *Reges*, Prælatos, Principes.
      - *Bilis*: insomniant
        - *Flauos* colores.
        - *Cædes*, Incendia, Fulgura, Aestus.
        - *Hypocausta*, Balnea.
        - *Prælia*. Lites.
        - *Aurea* vestimenta.
        - *Milites* Prædones, Carnifices.
        - *Lictores*, Ebriosos.
        - *Arbores* florentes & infructuosas.
      - *Pituitæ*: insomniant
        - *Niues*, Glaciem, Frigus.
        - *Imbres*, Grandinem, Maria.
        - *Flumina*, Nudas arbores.
        - *Res* albas, Nautas, Piscatores.
      - *Atræ bilis*: insomniant
        - *Lugubria*, Tristia.
        - *Colore* nigra, Fumum.
        - *Caliginem*, Terrores, Cruciatus.
        - *Mortuorum* cadauera.
        - *Cacodæmones*, Aethiopes.
        - *Cerdones*, Cementarios.
  - *Specie*: quæ varia sũt. Nã quidam insomniant

Ex sanorũ genere, his quidem, qui ieiunè parciusq; sunt cibati, somnia conspicua fiunt: repletis verò temulentisq; ita, vt visis vidui destitutiq; videantur, phantasmatibus propter obscuritatẽ prauitatẽq; ita effluẽtibus, vt ne reliquias qui dẽ, & vestigia in memoria relinquãt: sic & affectiones, quæ cũ cerebri humiditate fiunt, comatosæ sunt, somniculosæ & visis destitutæ. Gal. 1. Prorrheticorũ.

- *Astra* cœlestia, agilia splendentiaq;, etsi etiam videantur de cœlo labi, vel de loco ad locum moueri
- *Mortuos*, puris vestibus albis indutos, qui puri aliquid tribuant
- *Deos* aliquid boni vel pulchri dantes

  Huiusmodi insomnia
  - *Sanitatem* — *Promittunt.*
  - *Prosperitatem* — *Promittunt.*

- *Corpora* ipsa cœlestia obscuritate affecta, præsertim cũ ad occasum vel aduesperã ferri cernuntur, aut in mari in terra, aut sursum omnia, quæ in mare feruntur. Quæ in terra, tubercula: quæ vero sursum, capitis defluxiones moliuntur. Huiusmodi insomnia — *Ventris* morbos indicant.
- *Mortuos* nigris vestibus indutos, qui aliquid demant, talia insomnia semper aliquid mali præsagiunt.
- *Puteos* vel fontes agitatos, talia insomnia flatus circa vesicam coarceruari minantur.
- *Mare* perturbatum, huiusmodi insomnia ventris morbos indicant.
- *Formas* peregrinas perterrẽtes. Insomnia hęc
  - *Repletionem*
  - *Bilis* secretionem
  - *Periculosum* morbum

  Præ se ferunt.
- *Monstra* terrifica
- *Formas* peregrinas
- *Hostes* armatos
- *Fluuiorum* transitiones

  Insaniam futuram designant.
- *Transitus* per angusta loca, an helitus angustiam hoc somnium ostendit.
- *Grauedinem* aliquem opprimentem
- *Cursum* aut volatum
- *Deambulationem* per cœnum & loca fœtida
- *Mansionem* in viridariis & bene olentibus locis

  Indicat
  - *Ingentem* molem.
  - *Leuitatem.*
  - *Putredinem.*
  - *Mundiciem.*

- *Se* bibere, calidiorem ventriculum ostendit.
- *Fœminarum* amplexus, seminis redundantiam significat.
- *Thesaurum* se inuenisse, significat inopiam, auaritiam, &c.
- *Se* volare, spiritum animalem tenuem & purum esse, notat.
- *Opprimi* & angustia premi, abundantiam crassorum humorum, maximè in partibus cerebri, aut thoracis, ostendit, &c.

Quæ in somniis vel vident, vel se facere putant ægrotantes, sæpissimè nobis & ad defectus & ad excessus, & qualitates denig; humorum cognoscendas conducunt.

De Vigiliis.

Vigilia, est intensio animę à principio ad corporis partes omnes, atque particulas: quæ si fuerit
- *Temperata*
  - *Sensus* admodum excitat.
  - *Vires* ad functiones componit.
  - *Corporis* excrementa resoluit.
- *Excedens*
  - *Cerebri* temperaturam corrumpit.
  - *Delirium* facit.
  - *Humores* adurit.
  - *Acutos* excitat morbos.
  - *Famelicos* homines efficit.
  - *Maciem* inducit.
  - *Concoctricem* facultatem imbecillem reddit.
  - *Spiritus* resoluit.
  - *Caput* vaporibus replet.
  - *Corporis* splendores reficit.
  - *Profundos* reddit oculos.
  - *Calorem* auget.
  - *Bilem* accendit.

De Affectibus animi, in genere.

Affectus, Græcis πάθος dicitur, est auersa à recta ratione contra naturam animi commotio. Vel est appetitus vehemens, longius à naturæ constantia discedens. Vel affectus est animi motus, rationi non obediens. Horum differentiæ tum in

- *Genere*: sumuntur à
  - *Quantitate*: eaq; *Motu*. Nam in animi affectibus immodicis, spiritus & sanguis mouentur aut ad
    - *Exteriora*: vel
      - *Subitò*: (vt in ira) & vel cum impetu
        - *Minore*
          - *Interiora* refrigerantur.
          - *Exteriora* calefiunt.
        - *Maximo*
          - *Spiritus* & calor resoluuntur.
          - *Syncopen* } *Sæpe* inducit.
          - *Mortem* }
      - *Paulatim*: (vt in lætitia & gaudio)
        - *Vehementi*
          - *Cordis* calorem dissipat.
          - *Spiritus* resoluit.
          - *Syncopen* } *Nonnunquam* infert.
          - *Mortem* }
        - *Minore*
          - *Cor* dilatat.
          - *Interiora* frigefacit.
          - *Exteriora* calefacit.
    - *Interiora*
      - *Subitò*: (vt in timore) atq; cum impetu vel
        - *Minore*
          - *Exteriora* refrigerat.
          - *Interiora* calefacit.
          - *Tremorem* inducit.
        - *Maiore* & maximo
          - *Suffocat.*
          - *Calorem* innatũ extinguit.
          - *Mortem* } Affert.
          - *Syncopen* }
      - *Paulatim* (vt in tristitia) qui si perseuerent
        - *Diu* & longo tempore
          - *Suffocant.*
          - *Extinguunt.*
          - *Mortem* inducunt.
          - *Corpus* exiccant.
        - *Non* admodum diu
          - *Corpus* exiccant.
          - *Aridum* corpus reddũt, & frigidum, &c.
  - *Corpus*
    - *Alterant.*
    - A naturali statu auertunt.
  - *Motus*
    - *Turbidos* } Efficiunt.
    - *Rationi* inimicos }
  - *Inflammant*, Conturbant.
  - *Omnem* animi statum incitant.
  - *Grauissimorum* morborum causa sunt.
  - *Mortem* sæpe inducunt.
  - *Immoderata*. Sunt omnes animi affectus immodici: veluti ira, tristitia, furor, metus, inuidia, qui omnes ab intemperantia, quę est à tota mente, à recta ratione defectio, fiunt, vt nullo modo appetitiones animi nec regi, nec cõtineri queant. Huiusmodi namque
  - *Moderata*: est animus quietus propter temperantiam. Ea namq;
    - *Tranquillitatem* inducit.
    - *Constantiam*
      - *Placidam* } Parit.
      - *Quietam* }
    - *Appetitiones* sedat.
    - *Considerata* mentis iudicia seruat.
- *Specie*. Vide in sequentibus sub signo A.

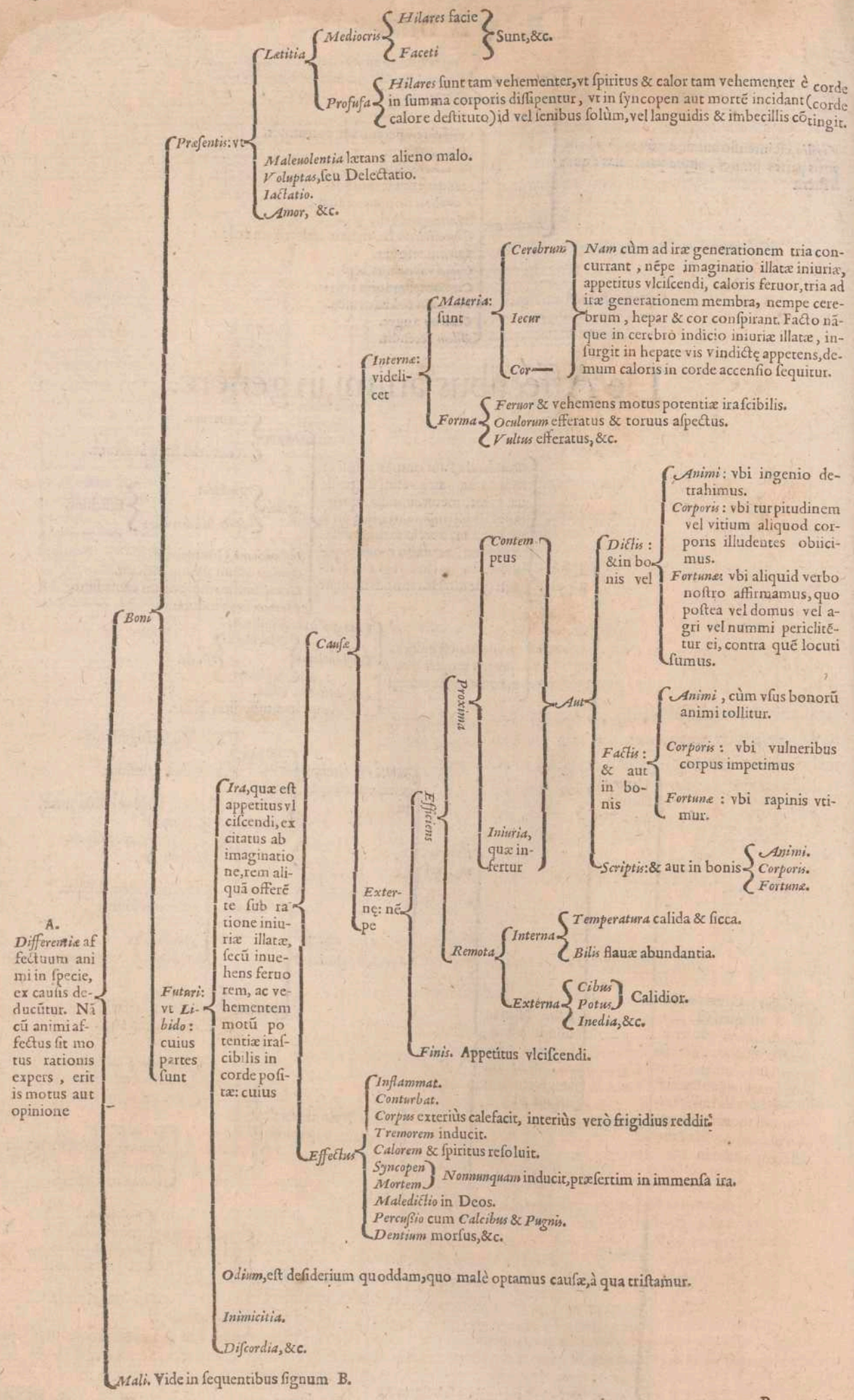
A.
Differentiæ affectuum animi in specie, ex causis deducũtur. Nã cũ animi affectus sit motus rationis expers, erit is motus aut opinione
Boni
Præsentis: vt
Lætitia
Mediocris
Hilares facie
Faceti
Sunt, &c.
Profusa
Hilares sunt tam vehementer, vt spiritus & calor tam vehementer è corde in summa corporis dissipentur, vt in syncopen aut mortẽ incidant (corde calore destituto) id vel senibus solùm, vel languidis & imbecillis cõtingit.
Malevolentia lætans alieno malo.
Voluptas, seu Delectatio.
Iactatio.
Amor, &c.
Futuri: vt Libido: cuius partes sunt
Ira, quæ est appetitus vlciscendi, excitatus ab imaginatione, rem aliquã offerẽte sub ratione iniuriæ illatæ, secũ inuehens feruorem, ac vehementem motũ potentiæ irascibilis in corde positæ: cuius
Causæ
Externæ: nẽpe
Efficiens
Finis. Appetitus vlciscendi.
Proxima
Contemptus
Iniuria, quæ infertur
Aut
Dictis: & in bonis vel
Animi: vbi ingenio detrahimus.
Corporis: vbi turpitudinem vel vitium aliquod corporis illudentes obiicimus.
Fortunæ: vbi aliquid verbo nostro affirmamus, quo postea vel domus vel agri vel nummi periclitẽtur ei, contra quẽ locuti sumus.
Factis: & aut in bonis
Animi, cùm vsus bonorũ animi tollitur.
Corporis: vbi vulneribus corpus impetimus
Fortunæ: vbi rapinis vtimur.
Scriptis: & aut in bonis
Animi.
Corporis.
Fortunæ.
Remota
Interna
Temperatura calida & sicca.
Bilis flauæ abundantia.
Externa
Cibus
Potus
Inedia, &c.
Calidior.
Materia: sunt
Cerebrum
Iecur
Cor
Nam cùm ad iræ generationem tria concurrant, nẽpe imaginatio illatæ iniuriæ, appetitus vlciscendi, caloris feruor, tria ad iræ generationem membra, nempe cerebrum, hepar & cor conspirant. Facto nãque in cerebrò indicio iniuriæ illatæ, insurgit in hepate vis vindictę appetens, demum caloris in corde accensio sequitur.
Internæ: videlicet
Forma
Feruor & vehemens motus potentiæ irascibilis.
Oculorum efferatus & toruus aspectus.
Vultus efferatus, &c.
Effectus
Inflammat.
Conturbat.
Corpus exteriùs calefacit, interiùs verò frigidius reddit.
Tremorem inducit.
Calorem & spiritus resoluit.
Syncopen
Mortem
Nonnunquam inducit, præsertim in immensa ira.
Maledictio in Deos.
Percussio cum Calcibus & Pugnis.
Dentium morsus, &c.
Odium, est desiderium quoddam, quo malè optamus causæ, à qua tristamur.
Inimicitia.
Discordia, &c.
Mali. Vide in sequentibus signum B.

B. Animi

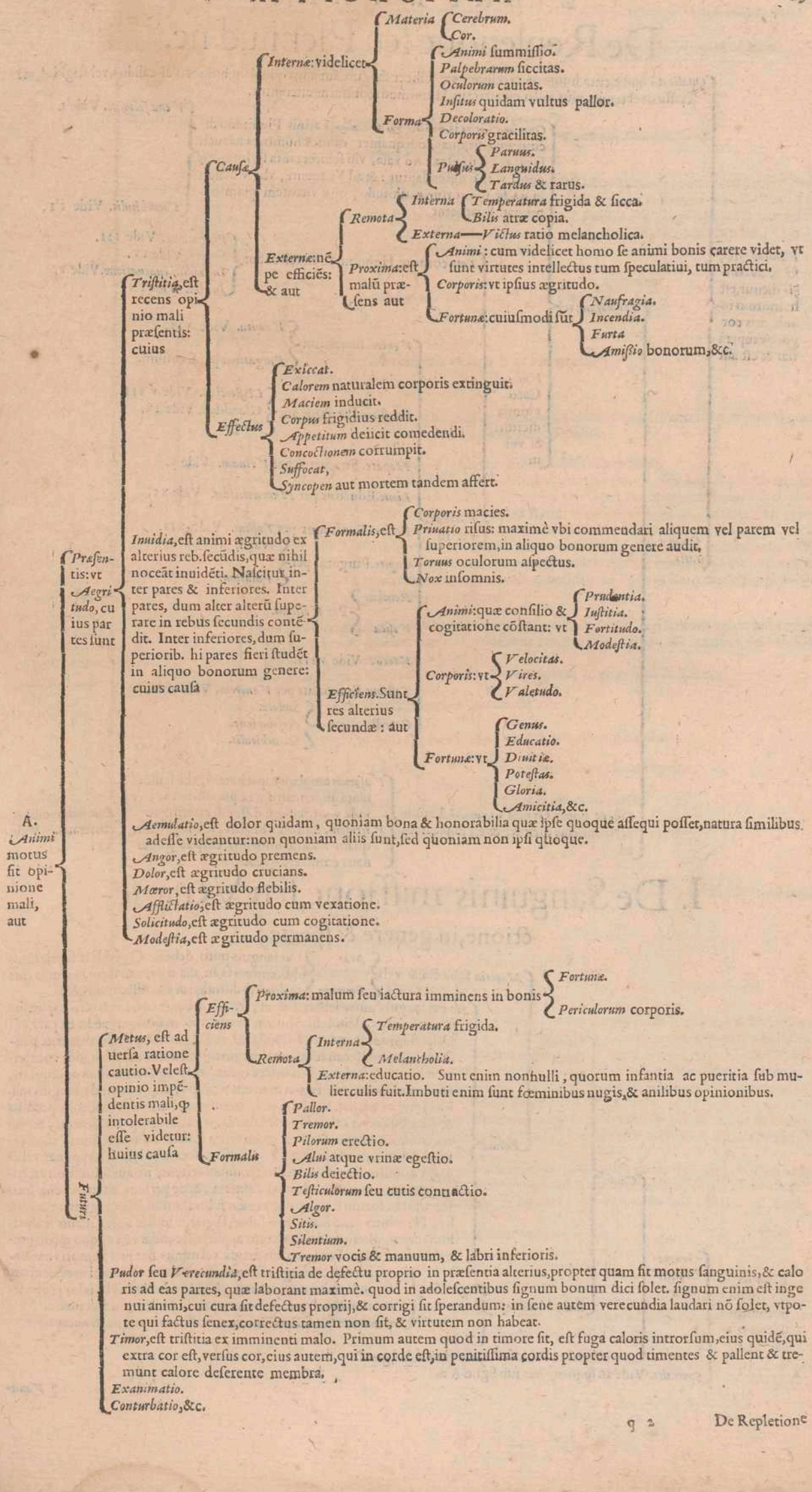
A. Animi motus fit opinione mali, aut
Præsentis: vt Aegritudo, cuius partes sunt
Tristitia, est recens opinio mali præsentis: cuius
Causæ
Internæ: videlicet
Materia
Cerebrum.
Cor.
Forma
Animi summissio.
Palpebrarum siccitas.
Oculorum cauitas.
Insitus quidam vultus pallor.
Decoloratio.
Corporis gracilitas.
Pulsus
Paruus.
Languidus.
Tardus & rarus.
Externæ: nempe efficiës: & aut
Remota
Interna
Temperatura frigida & sicca.
Bilis atræ copia.
Externa — Victus ratio melancholica.
Proxima: est malũ præsens aut
Animi: cum videlicet homo se animi bonis carere videt, vt sunt virtutes intellectus tum speculatiui, tum practici.
Corporis: vt ipsius ægritudo.
Fortunæ: cuiusmodi sũt
Naufragia.
Incendia.
Furta
Amissio bonorum, &c.
Effectus
Exiccat.
Calorem naturalem corporis extinguit.
Maciem inducit.
Corpus frigidius reddit.
Appetitum deiicit comedendi.
Concoctionem corrumpit.
Suffocat,
Syncopen aut mortem tandem affert.
Inuidia, est animi ægritudo ex alterius reb. secũdis, quæ nihil noceãt inuidẽti. Nascitur inter pares & inferiores. Inter pares, dum alter alterũ superare in rebus secundis contẽdit. Inter inferiores, dum superiorib. hi pares fieri studẽt in aliquo bonorum genere: cuius causa
Formalis, est
Corporis macies.
Priuatio risus: maximè vbi commendari aliquem vel parem vel superiorem, in aliquo bonorum genere audit.
Toruus oculorum aspectus.
Nox insomnis.
Efficiens. Sunt res alterius secundæ: aut
Animi: quæ consilio & cogitatione cõstant: vt
Prudentia.
Iustitia.
Fortitudo.
Modestia.
Corporis: vt
Velocitas.
Vires.
Valetudo.
Fortunæ: vt
Genus.
Educatio.
Diuitiæ.
Potestas.
Gloria.
Amicitia, &c.
Æmulatio, est dolor quidam, quoniam bona & honorabilia quæ ipse quoque assequi posset, natura similibus adesse videantur: non quoniam aliis sunt, sed quoniam non ipsi quoque.
Angor, est ægritudo premens.
Dolor, est ægritudo crucians.
Mœror, est ægritudo flebilis.
Afflictatio, est ægritudo cum vexatione.
Solicitudo, est ægritudo cum cogitatione.
Modestia, est ægritudo permanens.
Futuri
Metus, est aduersa ratione cautio. Vel est opinio impẽdentis mali, qp intolerabile esse videtur: huius causa
Efficiens
Proxima: malum seu iactura imminens in bonis
Fortunæ.
Periculorum corporis.
Remota
Interna
Temperatura frigida.
Melancholia.
Externa: educatio. Sunt enim nonnulli, quorum infantia ac pueritia sub mulierculis fuit. Imbuti enim sunt fœminibus nugis, & anilibus opinionibus.
Formalis
Pallor.
Tremor.
Pilorum erectio.
Alui atque vrinæ egestio.
Bilis deiectio.
Testiculorum seu cutis contractio.
Algor.
Sitis.
Silentium.
Tremor vocis & manuum, & labri inferioris.
Pudor seu Verecundia, est tristitia de defectu proprio in præsentia alterius, propter quam fit motus sanguinis, & caloris ad eas partes, quæ laborant maximè. quod in adolescentibus signum bonum dici solet. signum enim est ingenui animi, cui cura sit defectus proprij, & corrigi sit sperandum: in sene autem verecundia laudari nõ solet, vtpote qui factus senex, correctus tamen non sit, & virtutem non habeat.
Timor, est tristitia ex imminenti malo. Primum autem quod in timore fit, est fuga caloris introrsum, eius quidẽ, qui extra cor est, versus cor, eius autem, qui in corde est, in penitissima cordis propter quod timentes & pallent & tremunt calore deserente membra.
Exanimatio.
Conturbatio, &c.

De Repletione seu Plenitudine.

Plenitudo quę Græcis πλεονεξία dicitur, est humorum in animatis corpore exuperantia: & est aut

- *Qualitatis* nudæ, citra humoris excessum, vbi scilicet sanguis, aut alius quispiam humor, vel calidus, vel frigidus, vel crassus, vel tenuis plùs iusto est affectus. Huiusmodi contrariis alterantur.
- *Quantitatis*
  - *Humorum*: vel
    - *Omnium*, Græcis πλῆθος καὶ πλησμονή, Latinis Plenitudo dicitur: quæ fit, quando æqualiter omnes humores adaucti sunt. & est duplex: Ad vasa, vbi scilicet tanta sit humoris copia, vt ipsa distendantur: & ad Virtutem, vbi videlicet tanta sit humorum multitudo, quæ virtutem ipsam opprimat. Euacuatur
      - *Venæ sectione.* Vide L.
      - *Cucurbitulis.* Vide II.
    - *Vnius*, q̃ Caco chimia dicitur: & vel in
      - *Toto* corpore. Huiusmodi educitur aut
        - *Purgatione.* Vide III.
        - *Sudore.* Vide IV.
        - *Insensibili euacuatione.* Vide V.
        - *Inedia.* Vide VI.
      - *Parte*: & vel in
        - *Ventre.* Euacuatur
          - *Vomitu.* Vide VII.
          - *Purgatione* per secessum.
        - *Intestinis.* Purgatur aut
          - *Clysteribus.* Vide VIII.
          - *Glandibus.* Vide IX.
          - *Secessu.*
        - *Hepate.* Euacuatur per *Vrinam.* Vide X.
        - *Liene.* Educitur per *Hæmorrhoides.* Vide XI.
        - *Pectore.* Euacuatur per *Tussim.* Vide XII.
        - *Capite.* Purgatur per
          - *Nares.*
          - *Palatum.*
        - *Renibus* / *Vesica* — Per *Vrinam.*
        - *Vtero.* Vide VIII.
        - *Testibus* Euacuatur per *Venerem.* Vide XIV.
        - *Cute.* Euacuatur
          - *Sudore.*
          - *Resolutione.*
          - *Cucurbitulis.*
  - *Cibi* & potus, Græcis πλησμονὴ, Latinis verò Satietas dicitur, & est duplex: aut ad
    - *Vasorum* amplam capacitatem, vbi scilicet tanta alimentorum copia assumitur, vt inde ventriculum distendi contingat.
    - *Virtutem*, scilicet vbi plus cibi ingeritur, quàm natura nostrum corpus gubernans conficere queat.

  → *Euacuatio* cibi & ebrietatis. Vide XV.

I. De Sanguinis missione, seu Venæ sectione, in genere & specie.

Venæ sectionis seu phlebotomię cõsideratio alia

- *Generalis* sumpta à
- *Specialis.* Vide in sequentibus sub signo A a.
- *Accidentibus.* Vide in sequentibus sub signo *
- *Causis*
  - *Internis*: videlicet
    - *Materia* subiecta: & vel
      - *Mas* — *Cui* sanguis mitti debet. Quòd si is fuerit timidus, conuersa in aliam partem facie, animus eius in diuersa distrahatur ab assistentibus, &c.
      - *Fœmina*
    - *Forma* — *Sic* cui sanguis mitti debet, sedeat, parum decumbens, sed erecto capite super pulumaria, deinde brachij, aut cruris, aut manus, aut pedis ea pars, cui scalpellum adhibendum, fricanda est, vt sanguis ad ipsam trahatur, & paulò supra locum secandum, validius vinculum admouendum, idq; comprimendum magis, in quibus multa carne, aut pinguedine vena opprimitur, vt vena tendatur: nec fugiat manum secantis, atq; vt deinde sanguis maiori impetu exiliat. Quòd si venæ tenuiores sint, vt in malleolis, pedibus & manibus, aqua calida superfundenda, vt cutis caroq́. molliscant, & venæ conspicuæ fiant. Collum etiam fascia modicè comprimimus, cùm venam frontis, aut eas quæ sub linguis sunt, secare volumus. Apponat vel adigat minister scalpellum sensim, animaduertens, ne aut subiectam arteriam, aut neruum, aut tendonem vulneret, & ne partem alteram venæ loco secet, priùs locum sectionis & venam subiectam indice tangens, vt certior fiat. Ne tamen vena scalpellum subterfugiat, minister altera manu scalpellum teneat, alterius verò pollicem applicet secundæ venæ, quo ipsam premẽdo firmet, &c. Foramen aũt maius vel minus fiat pro humoris natura.
- *Externis*: nempe
  - *Efficiente*
    - *Agente.* Sic chirurgus seu minister habeat optimam experientiam secandi venas vtraq. manu. Nam vena dextri brachij probè secatur manu dextra, & venæ quæ in sinistro, sinistra manu.
    - *Instrumento.* Sic scalpellum sit acutissimum, atque id anceps, &c.
  - *Fine.*

Venæ sectionis consideratio generalis ab accidentibus sumitur: videlicet

- *Qualitate*: hoc est quomodo & quibus instrumentis sanguinis missio fieri debeat: vt iam in causis dictum est.
- *Quantitate*. Hæc variada pro ratione tum
  - *Sanguinis*
    - *Abundantis*: maior copia sanguinis detrahenda est, si vires permittant.
    - *Deficientis*: minor copia emittenda.
  - *Virium*
    - *Constantium*: maior
    - *Inconstantium* seu debilium, minor
    - → *Quantitas* extrahenda est.
- *Loco*, quibus scilicet in locis venæ secandæ veniant. In omnibus namq; affectibus partium venæ secundum rectitudinem sunt secandæ. Rectitudo autem ea est, quam dextræ partes cum dextris seruant, & sinistræ cum sinistris. Nam laborante oculo dextro, sanguinem è dextro brachio mittimus, & non è sinistro. Sic etiam laborante coxendice, venam tali externam: & vtero patiente, venam secamus internam (vt in speciali phlebotomia patebit.) Quòd si vena in profundo delitescat, altiùs scalpellum infligendum est, &c.
- *Tempore*
  - *Anni*. Nam in
    - *Vere*, *Autumno* → *Phlebotomia* conuenit basilicæ brachij
      - *Dextri*.
      - *Sinistri*.
    - *Aestate*, *Hyeme* → *Non* conuenit venæ sectio: nisi necessitas vrgeat.
  - *Diei* seu horę. Nã in
    - *Sanis* tempore matutino, seruationis gratia sanguis mittendus, post vnam aut alteram horam à somno, ventris & vesicæ excrementis priùs depositis.
    - *Aegris*, morborum accessione
      - *Habentibus* hora remissionis febris eligenda est.
      - *Non* habentibus: vt in febribus continentibus, seu dolore vehementi, seu inflammatione, &c. Hic nihil vereri oportet magnitudinem aut doloris, aut inflammationis, sed statim quacunque hora diei infestauerit vehementer morbus, sanguis mittendus est, modò cum morbo magno virium robur adsit, & cibus è ventre descenderit. Verùm si morbus non adeò vrgeat, optimum tempus mittendi sanguinis erit matutinum, ventris ac vesicæ excrementis priùs depositis, non statim à sono excitatis, sed propè iam horam vnam.
- *Aetate*. Siquidem
  - *Pueris* ante decimumtertium annum sanguis mittendus non est, nisi latiores venas habeant, & sanguinei sint, & morbus fuerit magnus, tunc sanguis minuendus, vel cruribus, vel brachiis scarificatis, vel venis incisis, si pateant.
  - *Florentibus*, sanguis mittendus est, si necessitas requirat, & vires non deficiant.
  - *Senibus*
    - *Imbecillis*, sanguinis missio omittenda est.
    - *Robustis*, sanguis pro morbi & causæ vehementia auferendus.
- *Temperatura*: quæ si fuerit
  - *Calida*, & *Humida*, *Sicca* → *Phlebotomiæ*
    - *Conuenit*, si necessitas vrgeat.
    - *Obest*, nisi opus fuerit.
  - *Frigida*. His sanguinis missio non est ex vsu, nisi necessitas requirat.
- *Viribus*: quę si fuerint
  - *Robustæ*, *Mediocres* → *Venæ* sectio est ex vsu, & pro morbi ratione inuadentis, & virium constantia sanguis mittendus.
  - *Imbecillæ*: phlebotomia negatur.
- *Cõsuetudine*. Sic
  - *Consuetis*, sanguis magis
  - *Insuetis*, sanguis minùs
  - → Detrahendus.
- *Præparatione*. Quædã enim agenda
  - *Ante* sanguinis missionẽ: videlicet cùm corpus ad sanguinis missionẽ nondũ paratũ est. Sunt aũt quæ ipsam remorantur quãdoq;, & in totum impediunt: cuiusmodi sunt aut
    - *Ventris* excrementa. Decet namq; priùs ventrem exonerare, aut sponte aut clisteri adhibito ex maluarum decocto, additis oleo & sale: aut glãde suppositò: aut sumpta cassia fistula per os.
    - *Ciborum* cruditas. Siquidem ciborum coctio eadem ratione expectanda est, non magno vrgente vsu, ne pariter intempestiuè per venas deducatur.
  - *In* ipsa sanguinis missione cum fluit adhuc. Aliquando enim
    - *Guttatim* fluit, vt in melancholicis & pituitosis, in quibus maius faciendũ vulnus est: aut vulnus carnis vulneri venæ coaptandum, ita vt sibi e directo respondeat.
    - *Aegri* vires, dum fluit, deficiunt, antequam commoda sanguinis quãtitas fuerit educta, tunc facies aqua frigida irroranda, aut vino albo odorato abluenda, & claudenda interim vena: & si opus fuerit euacuatio impartienda.
  - *Post* sanguinis missionem: videlicet cũ vena
    - *Clauditur*
      - *Vinculum* soluendum
      - *Vulneris* sanguis exprimendus
      - *Mox* frigida vulnus abluendũ
      - *Postremò* linteo obsignãdum.
      - → Est.
    - *Clausa* est
      - *Patiens* super dorsum aliquantulum cubet.
      - *Cibos* non accipiat, nisi hora integra transacta.
      - *Non* dormiat, sed paulò à cibo,
      - *Non* super vulnus cubet.

A a.

Venæ sectionis differentiæ in specie, hoc est, quæ venæ, & in quibus morbis secandæ veniãt, à suis causis quoque distinguũtur, videlicet materia & forma. Sic namq. corpus aut

- *Sanum*, sed in quo morbus futurus est, aut in
  - *Toto* corpore (vt in Febribus, & Morbo articulari) ineunte vere sanguis mittendus ex quauis vena, de magnis, siue effatu dignis.
  - *Aliqua* corporis parte. Sanguis è longissima parte mittendus, conuertendo sanguinis impetum, & naturæ consuetudinem in longè distantia loca.
- *Aegrũ*: & vel in
  - *Toto* corpore, tunc sanguis ex vena interna, quæ iecori è directo respondet, tanquam ex sanginis fonte, mittendus.
  - *Parte*: & vel
    - *Supra* collũ: nempe facie aut capite: vt in
      - *Phrenitide*: in cuius
        - *Principio* sanguis reuellendus, sectis venis, quæ lõgè distrahunt, & rectitudinem seruant cum affecta parte. Hoc autem cõmodè fieri poterit ex vena cephalica.
        - *Statu* seu confirmatione, seu desada morbi vehementia, & totius corporis redundantia dempta. Sanguis ex eadem parte, si fieri possit, mittendus: vel ex quàm proxima: vt est vena frontis, aut ea, quę inter nares est.
      - *Apoplexiâ*
        - *Primò*, videlicet in morbi initio, Cephalica, vel si hæc non appareat, communis, vel ea quæ est inter pollicem & indicem.
        - *Deinde* (iam morbo confirmato) & affectus adhuc perseuerauerit, vena quæ sub lingua est, incidenda venit.
      - *Lethargo*
        - *Primò* vena cephalica incidenda, nimirum in morbi principio.
        - *Deinde* vena frontis, si fieri possit, & affectus nondum cessauerit.
      - *Morbo* comitiali: eædem venæ, vt in apoplexia aperiendæ.
      - *Angina*
        - *Primò*, cephalica
        - *Deinde* vena, q̃ sub lingua est

        } *Aperienda* est.
      - *Oculorum* inflammationibus
        - *Primò*, cephalica
        - *Deinde* vena in angulo oculi interiori

        } *Incidenda* est.
      - *Fluxu* sanguinis narium, &c. vena cephalica vel communis aperienda.
    - *Infrà* collum seu ceruicẽ: & vel
      - *Supra* renes: vt in
        - *Pleuritide* incipiente: interna cubiti vena lateris patientis secanda, vniuersam redundantiam demendo & reuellendo, vsq; ad sanguinis mutationem, vbi facultas ferat.
        - *Pulmoniæ*
        - *Inflammatione*
          - *Iecoris*
          - *Lienis*

          Vena axillaris seu interna secanda, vel si non apparuerit communis siue media. Vel ob validiorem reuulsionem, ea quæ in manu est inter annularem & medium. vel ea, quæ est inter annularem & minimum digitum, directione seruata.
        - *In* ipsis renibus inflammatis: & vel inflammatione
          - *Incipiente*, interna cubiti vena aperienda.
          - *Facta*, siue fluxionis impetu flacceſcẽte: vena poplitis aut malleoli interna secanda est.
      - *Infra* renes: vt in morbis
        - *Vteri*
        - *Vesicæ*
        - *Pudendorũ*

          In quibus
          - *Primò*, incipiente fluxione, aut pleno corpore vena cubiti secãda, auerſionis gratia.
          - *Deinde* facta fluxione, & passione nondum dempta, vena poplitis aut malleoli interna aperienda.
        - *Mensibus* retentis. Vena poplitis aut malleoli aperienda, aut supra malleolos scarificandum.
        - *Mensibus* immodicè fluentibus. Vena cubiti incidenda.
        - *Hæmorrhoidibus*
          - *Retentis*: vena in cruribus
          - *Immodicè* fluentibus: vena cubiti

          } Aperienda.
        - *Coxendicum* doloribus à sanguine, &c.
          - *Primò* interna cubiti vena, reuulsionis gratia secanda.
          - *Deinde* externa malleoli euacuandi gratia incidenda.

QVOD si plethora adiunctam habuerit cacochymiam, vti sanguine multo crescente, simul cum aliquo succo prauo atq; corrupto, aut veluti in plethora, quo ad vires perseuerante, aut in febribus continentibus cum putredine, sanguinem mittere ac purgare conuenit.

D. Cucur-

II. De Cucurbitulis.

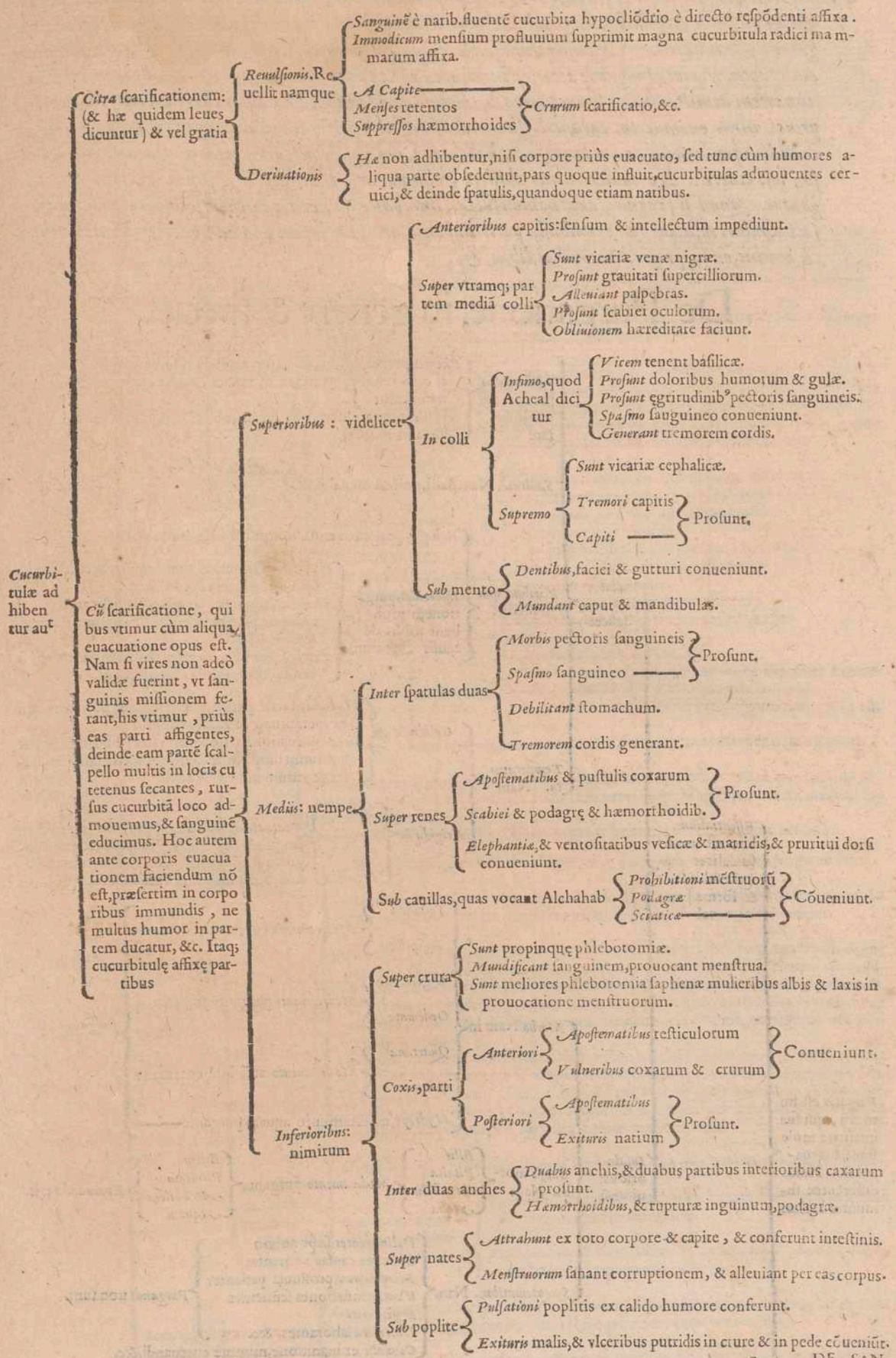

DE SANGVISVGIS.

SVB scarificatione hirudines seu sanguisugæ, quibus pro cucurbitulis vtimur, complectuntur. Has quandoque applicamus membris, parte prius sale perfricta, aut scalpta, ita vt rubeat: quòd si opus fuerit, sanguine partem linteis, & sanguisugarum sordem spongia mundabis. Sint autem sanguisugæ per diem antè captæ, & pauco sanguine altæ: sed interim in aqua pura seruentur, & per arundinem aut fistulã in partem demittantur, ne sanas partes attingant. & offendant. Hæc autem fieri oportet vbi expressæ prius, virus euomuerint: earum dorsa viridia sint, sed ventres rubeant. Eligantur ex fluentibus & mundis aquis non nigræ, nec lanuginem habentes. Cùm verò opus fuerit, ipsas semouebis, sale inspersò, aut cinere. Ne tamen virus ibidem relinquatur, cucurbitula apposita excrementa purgantur. Quod si sanguis, anathomosi facta, immodicè fluxerit, quod fieri solet duabus horis transactis, puluis rosæ, aut gallæ combustæ parti inspergatur. Has sæpius ano admouemus, in melancholicis morbis, ex suppressis hæmorrhoidibus, &c.

De Purgatione, in genere & specie.

Purgatio est humorũ, qui sua qualitate molestant, euacuatio. Huius differentiæ sumuntur à rebus

- *Essentialibus*, hoc est causis (uidelicet materia subiecta & forma) atq; vel
  - *Salubribus*: videlicet
    - *Habitu* corporis. Nam immoderatè
      - *Pingues*, purgandi non sunt, cùm verendum sit, ne frigiditas præualeat & caro venas opprimat, easq; inanes claudat, ac inde suffocetur innatus calor.
      - *Graciles*, purgationem non ferunt, ob principalium facultatum dissolutionis motum.
    - *Sanitate*. Nam Sani, quibus cacochimia
      - *Adest* —— *Purgandi* sunt.
      - *Non* adest, non
    - *Viribus*: quæ si fuerint
      - *Robustæ*, purgationem admittunt, si adsit cachochimia.
      - *Imbecilles*, purgationem prohibent tribus de causis, quarum
        - *Prima* est. Quoniam vires iam imbecilles, euacuatione prorsus deperduntur.
        - *Secunda*. Quoniam vis ipsa imbecillis, non potest reducere medicamentum assumptum de potestate in actum.
        - *Tertia*. Quoniam vires purgantibus pharmacis lacessitæ, citiùs morbo succumbunt.
    - *Temperatura*. Nam
      - *Calida* &
        - *Humida*, facilè purgationem tolerat, ob humorum exuperantiam & virium robur.
        - *Sicca*. euacuationem non facilè fert, ob sanguinis & spirituum inopiam, & humores facilè inflammabiles, & virium imbecillitatem.
      - *Frigida* &
        - *Sicca*
        - *Humida*
        - *Euacuationem* non facile tolerat, ob caloris, sanguinis & spirituum inopiam, & viarũ angustiam, quæ tum medicamentorum transitum, tũm humorum vacuandorum prohibet
  - *Insalubribus*: nimirũ
    - *Morbo*. Nam in
      - *Tertiana*
      - *Eysipellate*
      - *Medicamento* euacuante bilem
      - *Quotidiana*
      - *Oedemate*
      - *Medicamento* purgante pituitam
      - *Quartana*
      - *Cancro*
      - *Medicamento* atrã bilẽ euacuante
      - *Hydrope*, medicamento aquam purgante
      - → *Purgandũ* erit.
    - *Causa* morbi. Nam
      - *Bilis*
      - *Pituita*
      - *Atra bilis*
      - *Aqua*
      - *Medicamento* purgante
        - *Bilem*
        - *Pituitam*
        - *Atrã bilem*
        - *Aquam*
        - → *Euacuanda* erit.
    - *Symptomatibus*. Nam
      - *Delinquentes* sæpe animo
      - *Ob* leues causas vomentes
      - *Menstruorum* profluuia patientes
      - *Ventris* inflationes sentientes
      - *Dysenterici*
      - *Diarrhœa* laborantes, &c.
      - → *Purgandi* non sunt.
      - *Cenunsi* ex inanitione, minimè euacuandi, &c.
- *Accidentalibus*. Vide in sequentibus sub signo aa.

aa. *Differentiæ*

aa. *Differētiæ* purgationum à rebus accidentalibus, sumūtur à

- *Qualitate.* Nam si
  - *Talia* purgantur, qualia purgari oportet, confert.
  - *Talia* non purgentur, qualia purgari oportet, non confert.
- *Quantitate.* Sic namq; purgationum, alia
  - *Moderata*, quæ est conueniens: & dignoscitur hæc cùm sitis aduenerit, somnus post medicamenti operationem inualuerit, & dejectio ad alium humorem permutata fuerit. Moderata autem purgationis quantitas desumitur à
    - *Copia* materiæ peccantis
      - *Nam* si exuperantia fuerit multa, & vires
        - *Validæ*, vna tū vice tū pluribus euacuari poterit.
        - *Imbecilles*, nō vna vice, sed pluribus euacuari debet.
    - *Viribus.*
    - *Regione.*
    - *Anni* tempore.
    - *Cæli* statu.
    - *Aetate*, &c.
  - *Immoderata:*
    - *Defectu*, cum videlicet medicamentum purgāt nihil, aut propter
      - *Fæcum* duritiem, quas mollire clysteri aut glande conuenit.
      - *Imbecillitatem* medicamenti purgantis, & paucam eius quantitatem, quibus subuenitur, bibito apozemate, ex prunis, aut aqua mulsa, & aliquo purgante medicamento fortiori, diebus sequentibus adhibito.
      - *Imbecillam* ventris facultatem, & eiusdem frigiditatem, quibus subuenitur pannis calidis ventri admotis.
      - *Oris* ventriculi imbecillitatem, ita vt æger faciliùs purgetur vomitu, & medicamentū ventriculo supernatet, quibus prodest parum masticis cum aqua calida bibere, aut cotoneorum miuam. Si verò in ventre assumpto medicamento, non purgetur æger, senserit autem praua symptomata, aqua tepida ebibita medicamentum euomat.
    - *Excessu.* Fit namq; vt purgans medicamentum plus æquo operetur, & languorem afferat facultati, quod ex pulsū & animalis facultatis functionib. deprehendetur. Quibus succurrimus, aut per
      - *Validam* membrorum extremorum frictionem.
      - *Deligationem* partium corporis exteriorum.
      - *Immersionem* extremorum in aqua calida.
      - *Odorata*, naribus admota.
      - *Vini* propinationem, aut panis in vino infusi.
      - *Philonij* aut Theriacæ propinationem.
      - *Somni* prouocationem.
      - *Cibi* & potus astringentis nutritionem.
      - *Inunctiones* aut fomentationes astringentes.
      - *Clysteres* astringentes.
      - *Aerem* temperatissimum, &c.
- *Tempore*, aut
  - *Morbi.* Nam in
    - *Principio* morborum
      - *Acutorum*, in quibus materia
        - *Turget*, tunc nulla expectata concoctione purgare conuenit.
        - *Non* turget, purgatio non est ex vsu.
      - *Diuturnorum*, non purgandum, sed semper expectanda concoctio est.
    - *Statu*, à purgantib. medicamentis abstinendum: nisi natura ipsa expeditè euacuationē absoluerit, tunc opus est medicina. Nam cùm natura ægriùs agit, quod deest, medicos supplere oportet.
    - *Declinatione*, purgandum, si necessitas vrget, & humoris peccantis copia adfuerit.
  - *Anni.* Nam
    - *Vernum*, primum locum habet. Quos enim purgare conuenit, vere purgandi sunt.
    - *Autumnale*, secundum locum habet. Nam vbi quis in melancholicos morbos, ac in eos qui hyeme affligunt, incidere paratus est, autumno purgare conuenit.
    - *Hybernum*, tertium habet locum. Nam ob nimiam frigiditatem purgare non conuenit. Humores enim non cedunt, impacti, tenaces, crassi, & ob frigiditatem immobiles difficilè admodum vacuantur. Humida verò temporis constitutio eligenda est, & tempus pluuium: id enim laxa reddit corpora, & humores fluxiles. Hyeme tamē corpora priùs probè paranda sunt ante purgationem, & magno vrgente vsu purganda, non aliàs.
    - *Aestiuum*, vltimum locum habet. Nam æstate maximè cauere oportet medicamenta purgantia. Quoniam per id tempus vires exoluuntur, & corpus exuritur, & medicamenta purgantia calida sunt valde. Sed si per id tempus aer non adeò calidus foret, liceret quoque corpora purgare, & morbus vehemens adeò fuerit, & vires validiores, tum quoque purgare licet, sed leuibus medicamentis.
  - *Diei* seu horæ. Nam in morbis accessiones
    - *Habentibus*, est hora intermissionis, si quæ fuerit: sin minùs, hora remissionis morbi.
    - *Non* habentibus, & quidem temporibus
      - *Calidioribus.* A quarta in octauam horam diei, siue à matutina in quartam: ieiuno stomacho.
      - *Frigidioribus.* Ab hora octaua in duodecimam, siue à secunda diei hora in sextam: ieiuno ventre.
- *Loco.* Sic purgantium medicamentorum alia purgant per
  - *Superiora* seu vomitum, cùm aut ventriculus aut caua hepatis pars laborat, aut materia ad superiora vergit, tunc huiusmodi purgationes conuenientes sunt.
  - *Inferiora* seu secessum, cùm vel intestina aut sima hepatis pars laborat, aut materia ad inferiora vergit, tunc eiusmodi purgationes sunt ex vsu, &c.
- *Aetate.* *Ordine.* Vide in sequentibus, sub signo b b.

b b. *Differentiæ à rebus accidentalib⁹ nimirũ ab*

- *Ætate.* Nam
  - *Pueri*, cùm continua ac magna dissolutione ducantur, omnino euacuationes non ferunt, nisi vrgente magno vsu, & magna cacochymia præsente
  - *Vtero* gerentes, non nisi quarto mense, & vsque ad septimum, & non nisi in acutis passionibus, cum materia turget, purgandæ.
  - *Senes* cùm valde sint, velut lucerna ad extinguendum parati, euacuationes omnino non tolerabunt.
- *Consuetudine.* Nam
  - *Assueti*, purgationes faciliùs tolerant.
  - *Insueti* euacuationes non ferunt, tribus de causis, quarum
    - *Prima.* Quoniam qui consueti (ait Hippocrates) sunt solitos labores ferre, etiamsi fuerint imbecilles & senes, non consuetis fortibus atque iuuenibus faciliùs ferunt.
    - *Secunda.* Cùm purgantia medicamenta naturæ admodum inimica sint, primo statim oc cursu ipsam deterrent. Quò fit, vt frequentiùs euomantur priusquam de potentia in actum perueniant.
    - *Tertia.* Quoniam in humanis corporibus reperiuntur quædam proprietates indiuiduales, misturam elementorum sequentes, quibus aliqui facilè à leui purgantur pharmaco, à forti verò destruuntur. Alij verò contrarium agunt.
- *Arte.* Nam qui habent exercitia magna, cuiusmodi sunt, qui
  - *Balneis* subministrant
  - *Onera* grauia baiulant
  - *Terram*
  - *Metalla* } Fodiunt.

  } *Euacuandi* non sunt, cùm ex sudatione cõtinua resoluãtur: quæ si medicamentis augeretur, vires prosternerentur.
- *Ordine.* Nam quædam facienda sunt
  - *Ante* pharmaci sumptionem. Nam si
    - *Anguſtia* siue astrictio meatuũ adfuerit, humectatio adhibenda, quæ dilatet meatus, quam efficit balneum, quies, cibus, &c.
    - *Humores.* fluxioni parati non fuerint, sed crassi ac lenti. hîc præparatio exigitur atque concoctio. Porrò quæ concoctionem adiuuant, alia sunt ad
      - *Extrinsecus*: vt temperata calida, nempe
        - *Balneum.*
        - *Fomenta* calida.
        - *Manus* calida.
        - *Catulus*, &c.
      - *Intrinsecus*: vt in materia pituita sa ac cruda
        - *Aqua* mulsa.
        - *Acetum* mulsum.
        - *Syrupus* acetosus.
        - *Oxyſaccharum*, &c.

      ministranda.
  - *Sumpto* pharmaco. Nam
    - *Assumptis*
      - *Pilulis*, licet aquam mulsam pauca quantitate bibere, maximè si venter humore vacet, aut per febres ardentes aquam hordei paucæ quantitatis. ægrum post assumptionem dormire permittimus.
      - *Liquidis* medicamentis idem præcipimus, sed ægrum dormire non iubemus.
    - *Incipiente* purgatione omnes à cibo & somno abstineãt, & ab omni animi perturbatione.
    - *Cùm* timetur vomitus medicamenti, deguſtet succum pomi acidi, aut oliuam salitam, aut malum cotoneum, aut miuam. Naribus admoueatur acetum rosaceum, & summos digitos aqua frigida immergat, aut eadem faciem aspergat minister.
  - *Finita* purgatione aut
    - *Aqua* hordei bibenda, non admodum frigida.
    - *Aqua mulsa.*
    - *Ius* pulli, quod salis recipiat, quod guſtui satisfaciat.
    - *Deinde* sensim ad cibos accedat, atq; ad eum victum, quem antea assueuit. non etenim decet statim cibum copiosum assumere, quando uentriculus ex purgatione & medicamẽti actione languidus & dissolutus remanet.

IIII. De Sudore.

Sudor, ex eorum quoq; genere est, quæ corpus nostrum euacuant. Siquidem excremẽta, quæ in ambitu corporis cõtinentur, expurgare valet, tũ in sanis tum ægris corporibus. Verùm sanis aliquando elicitur inter exercitandum aut quiescentib. ob causas alias, vt ex nimio potu, aut caliditate ambientis, aut quoniã valde seorsim sunt, corporis humores, quos ea via natura ducit. Nonnunquam arte elicitur. Huius differentiæ sumuntur à

- *Qualitate.* Nam sudores
  - *Frigidi*, & vbi caput duntaxat, aut facies, aut ceruix insudat, pessimi sunt testante Hipp. Aphor. lib. 4.
  - *Temperati*, & vbi totum corpus æqualiter sudat, saluberrimi sunt.
- *Quantitate.* Quoniam sudor
  - *Modicus*, salubris est.
  - *Immodicus*, vires adeò planè deiicit.
- *Tempore.* Nã si sudores sint
  - *Diebus* decretoriis facti, morbos finiunt, atq; ob ib saluberrimi sunt.
  - *Principio* morborum inutiles sunt.
- *Præparatione.* Sudor siquidem nõ semper natura fit sed quandoq. arte elicitur: videlicet medicamentis aut
  - *Intrinsecus* sumptis atq; ebibitis: cuiusmodi sunt
    - *Calamentum*
    - *Anisum*
    - *Vitex*
    - *Anethum*
    - *Petroselinum*, &c.

    } Et cum his aqua mulsa, &c.
  - *Extrinsec⁹* adhibitis ex quorũ genere est aut
    - *Balneum* aereum
      - *Siccum*, quod Laconicum vocant. Hæc pars habet fornicem cõcameratũ, in quo succẽsus ignis, calidos atq; siccos vapores emittit, atque adeo sudorem concitat.
      - *Humidum*, quod ab herbis in vase aliquo decoctis, transmissis, aut aqua supra ignitos lapides trãsfusa, sic paratur.

      } *Possunt* nã q. huiusmodi balnea, materias per totũ corpus
      - *Calefacere.*
      - *Fundere.*
      - *Aequare.*
      - *Euacuare.*
      - *Cutim* laxare
    - *Fomentum* calorificum, aqua scilicet calida, vel in vtre, vel in vesica, vel in vasculo aut æneo, aut stanneo, aut testaceo adhibito. Aut fomentũ ex tritico elixo, & pedibus admoto.
    - *Oleum*
      - *Anethinum*
      - *Irinum*

      } *Calidum*, quo dorsum fricandum.

V. De Eua-

V. De euacuatione insensibili.

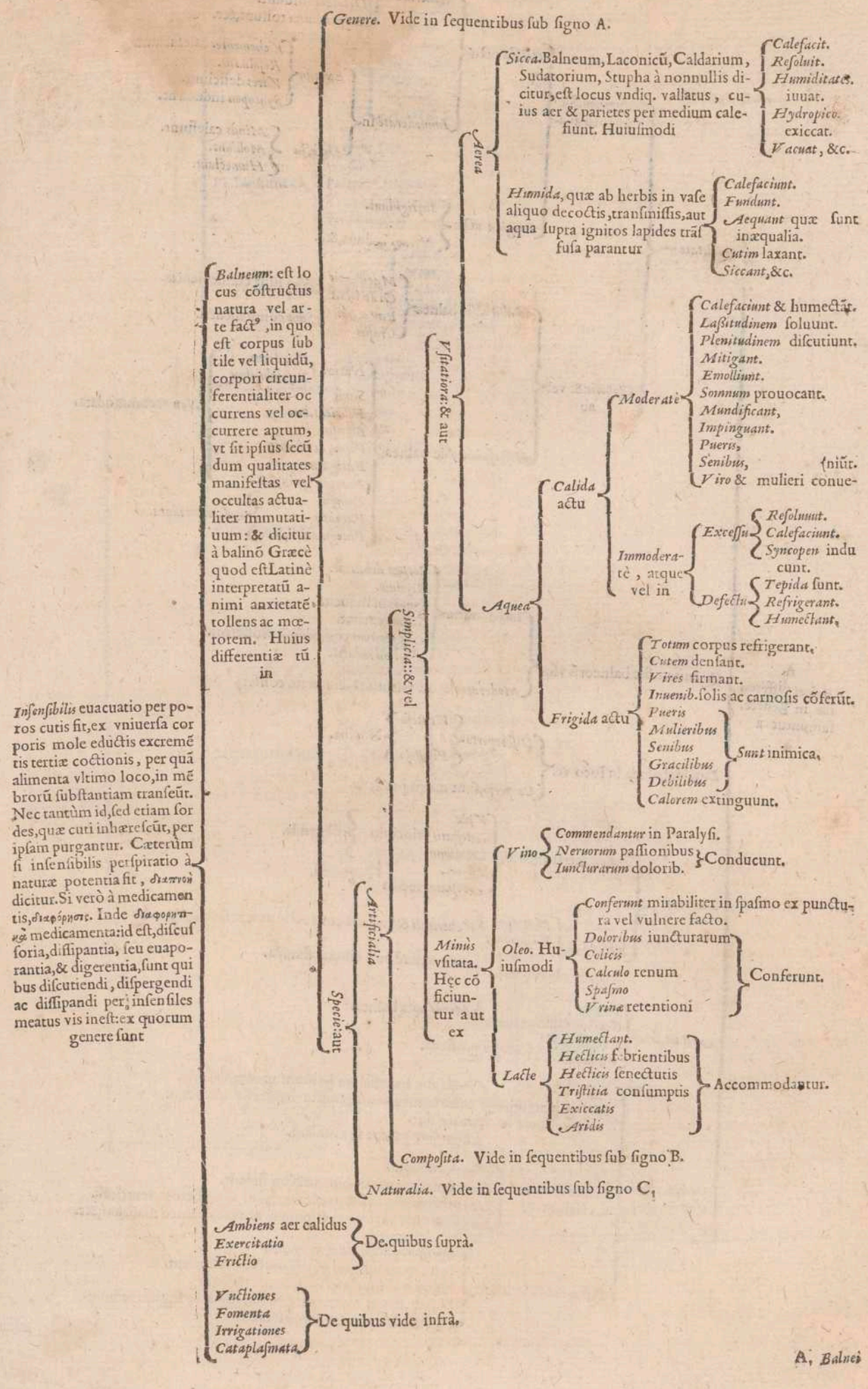

Insensibilis euacuatio per poros cutis fit, ex vniuersa corporis mole eductis excremẽtis tertiæ coctionis, per quã alimenta vltimo loco, in mẽbrorũ substantiam transeũt. Nec tantùm id, sed etiam sordes, quæ cuti inhærescũt, per ipsam purgantur. Cæterùm si insensibilis perspiratio à naturæ potentia fit, διαπνοὴ dicitur. Si verò à medicamentis, διαφόρησις. Inde διαφορητικὰ medicamenta: id est, discussoria, dissipantia, seu euaporantia, & digerentia, sunt quibus discutiendi, dispergendi ac dissipandi per insensiles meatus vis inest: ex quorum genere sunt

- *Balneum*: est locus cõstructus natura vel arte fact⁹, in quo est corpus subtile vel liquidũ, corpori circunferentialiter occurrens vel occurrere aptum, vt sit ipsius secũdum qualitates manifestas vel occultas actualiter immutatiuum: & dicitur à balinõ Græcè quod est Latinè interpretatũ animi anxietatẽ tollens ac mœrorem. Huius differentiæ tũ in
  - *Genere*. Vide in sequentibus sub signo A.
  - *Specie*: aut
    - *Artificialia*
      - *Simplicia*: & vel
        - *Vsitatiora*: & aut
          - *Aerea*
            - *Sicca*. Balneum, Laconicũ, Caldarium, Sudatorium, Stupha à nonnullis dicitur, est locus vndiq. vallatus, cuius aer & parietes per medium calefiunt. Huiusmodi
              - *Calefacit*.
              - *Resoluit*.
              - *Humiditates*. iuuat.
              - *Hydropico*. exiccat.
              - *Vacuat*, &c.
            - *Humida*, quæ ab herbis in vase aliquo decoctis, transmissis, aut aqua supra ignitos lapides trãsfusa parantur
              - *Calefaciunt*.
              - *Fundunt*.
              - *Aequant* quæ sunt inæqualia.
              - *Cutim* laxant.
              - *Siccant*, &c.
          - *Aquea*
            - *Calida* actu
              - *Moderatè*
                - *Calefaciunt* & humectãt.
                - *Laßitudinem* soluunt.
                - *Plenitudinem* discutiunt.
                - *Mitigant*.
                - *Emolliunt*.
                - *Somnum* prouocant.
                - *Mundificant*,
                - *Impinguant*.
                - *Pueris*,
                - *Senibus*,
                - *Viro* & mulieri conueniũt.
              - *Immoderatè*, atque vel in
                - *Excessu*
                - *Resoluunt*.
                - *Calefaciunt*.
                - *Syncopen* inducunt.
                - *Defectu*
                - *Tepida* sunt.
                - *Refrigerant*.
                - *Humectant*,
            - *Frigida* actu
              - *Totum* corpus refrigerant.
              - *Cutem* densant.
              - *Vires* firmant.
              - *Inuenib*. solis ac carnosis cõferũt.
              - *Pueris*
              - *Mulieribus*
              - *Senibus*
              - *Gracilibus*
              - *Debilibus*
              - *Sunt* inimica.
              - *Calorem* extinguunt.
        - *Minùs* vsitata. Hęc cõficiuntur aut ex
          - *Vino*
            - *Commendantur* in Paralysi.
            - *Neruorum* passionibus
            - *Iuncturarum* dolorib.
            - Conducunt.
          - *Oleo*. Huiusmodi
            - *Conferunt* mirabiliter in spasmo ex punctura vel vulnere facto.
            - *Doloribus* iuncturarum
            - *Colicis*
            - *Calculo* renum
            - *Spasmo*
            - *Vrinæ* retentioni
            - Conferunt.
          - *Lacte*
            - *Humectant*.
            - *Hecticis* febrientibus
            - *Hecticis* senectutis
            - *Tristitia* consumptis
            - *Exiccatis*
            - *Aridis*
            - Accommodantur.
      - *Composita*. Vide in sequentibus sub signo B.
    - *Naturalia*. Vide in sequentibus sub signo C,
- *Ambiens* aer calidus
- *Exercitatio*
- *Frictio*
- De quibus suprà.
- *Vnctiones*
- *Fomenta*
- *Irrigationes*
- *Cataplasmata*
- De quibus vide infrà.

A, *Balnei*

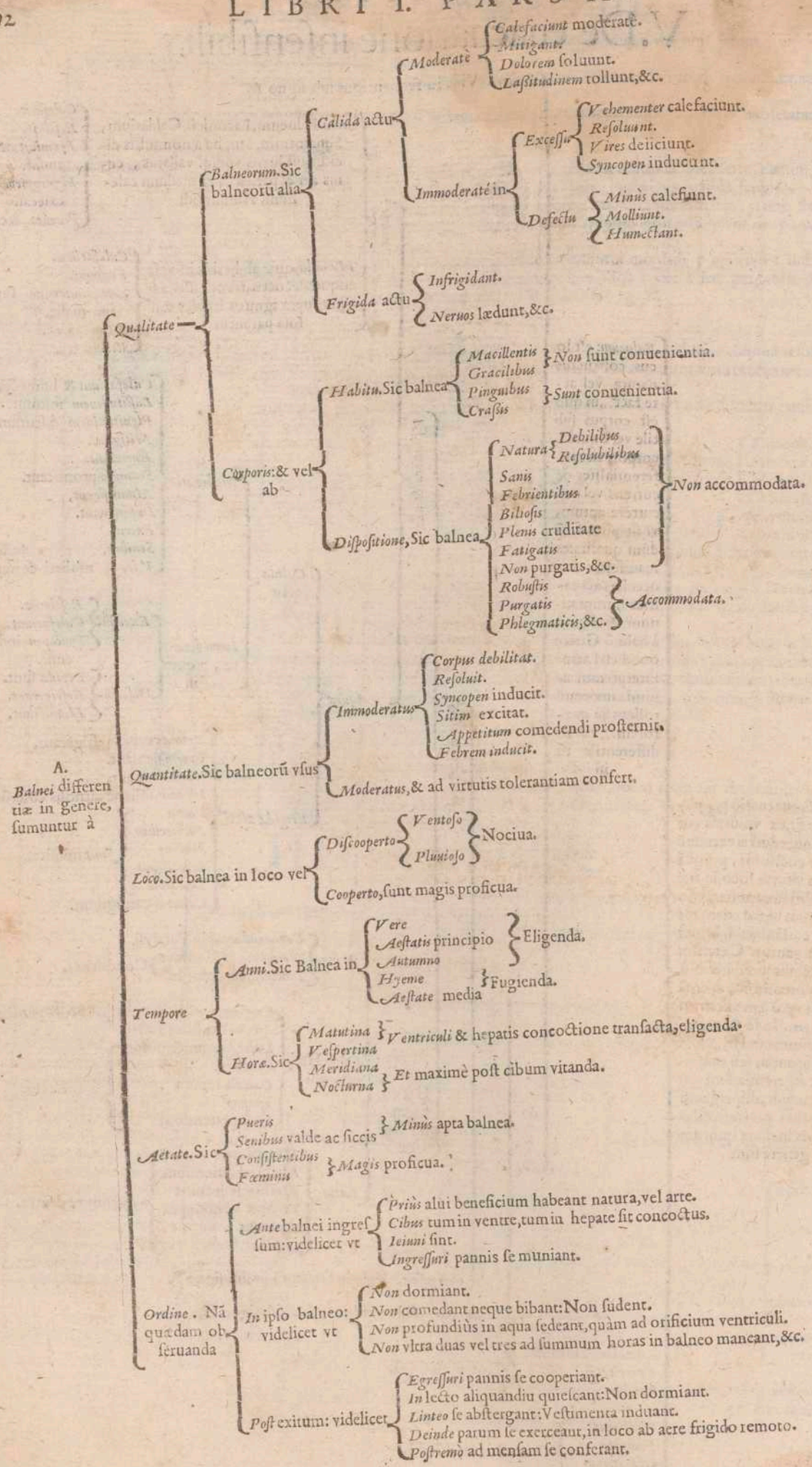
A.
Balnei differentiæ in genere, sumuntur à
Qualitate
Balneorum. Sic balneorũ alia
Calida actu
Moderate
Calefaciunt moderatè.
Mitigant.
Dolorem soluunt.
Lassitudinem tollunt, &c.
Immoderatè in
Excessu
Vehementer calefaciunt.
Resoluunt.
Vires deiiciunt.
Syncopen inducunt.
Defectu
Minùs calefiunt.
Molliunt.
Humectant.
Frigida actu
Infrigidant.
Neruos lædunt, &c.
Corporis: & vel ab
Habitu. Sic balnea
Macillentis
Gracilibus
Pinguibus
Crassis
Non sunt conuenientia.
Sunt conuenientia.
Dispositione, Sic balnea
Natura
Debilibus
Resolubilibus
Sanis
Febrientibus
Biliosis
Plenis cruditate
Fatigatis
Non purgatis, &c.
Non accommodata.
Robustis
Purgatis
Phlegmaticis, &c.
Accommodata.
Quantitate. Sic balneorũ vsus
Immoderatus
Corpus debilitat.
Resoluit.
Syncopen inducit.
Sitim excitat.
Appetitum comedendi prosternit.
Febrem inducit.
Moderatus, & ad virtutis tolerantiam confert.
Loco. Sic balnea in loco vel
Discooperto
Ventoso
Pluuioso
Nociua.
Cooperto, sunt magis proficua.
Tempore
Anni. Sic Balnea in
Vere
Æstatis principio
Autumno
Eligenda.
Hyeme
Æstate media
Fugienda.
Horæ. Sic
Matutina
Ventriculi & hepatis concoctione transacta, eligenda.
Vespertina
Meridiana
Nocturna
Et maximè post cibum vitanda.
Ætate. Sic
Pueris
Senibus valde ac siccis
Minùs apta balnea.
Consistentibus
Fœmina
Magis proficua.
Ordine. Nã quædam obseruanda
Ante balnei ingressum: videlicet vt
Prius alui beneficium habeant natura, vel arte.
Cibus tum in ventre, tum in hepate sit concoctus.
Ieiuni sint.
Ingressuri pannis se muniant.
In ipso balneo: videlicet vt
Non dormiant.
Non comedant neque bibant: Non sudent.
Non profundiùs in aqua sedeant, quàm ad orificium ventriculi.
Non vltra duas vel tres ad summum horas in balneo maneant, &c.
Post exitum: videlicet
Egressuri pannis se cooperiant.
In lecto aliquandiu quiescant: Non dormiant.
Linteo se abstergant: Vestimenta induant.
Deinde parum se exerceant, in loco ab aere frigido remoto.
Postremò ad mensam se conferant.

B. Balnea

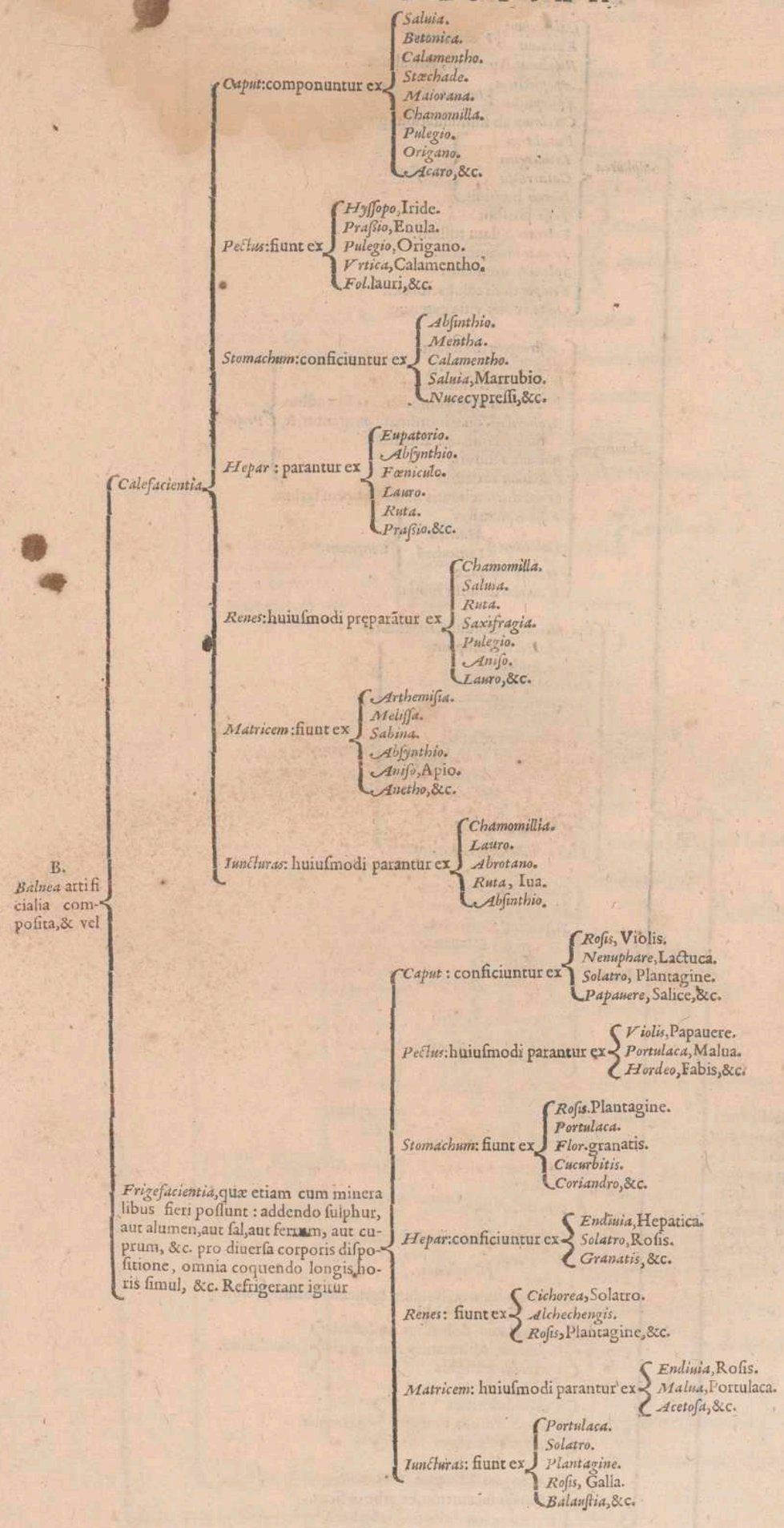
B.
Balnea artificialia composita, & vel
Calefacientia
Caput: componuntur ex
Saluia.
Betonica.
Calamentho.
Stœchade.
Maiorana.
Chamomilla.
Pulegio.
Origano.
Acaro, &c.
Pectus: fiunt ex
Hyssopo, Iride.
Prasio, Enula.
Pulegio, Origano.
Vrtica, Calamentho.
Fol. lauri, &c.
Stomachum: conficiuntur ex
Absinthio.
Mentha.
Calamentho.
Saluia, Marrubio.
Nucecypressi, &c.
Hepar: parantur ex
Eupatorio.
Absynthio.
Fœniculo.
Lauro.
Ruta.
Prasio. &c.
Renes: huiusmodi prępărātur ex
Chamomilla.
Saluia.
Ruta.
Saxifragia.
Pulegio.
Aniso.
Lauro, &c.
Matricem: fiunt ex
Arthemisia.
Melissa.
Sabina.
Absynthio.
Aniso, Apio.
Anetho, &c.
Iuncturas: huiusmodi parantur ex
Chamomillia.
Lauro.
Abrotano.
Ruta, Iua.
Absinthio.
Frigefacientia, quæ etiam cum minera libus fieri possunt: addendo sulphur, aut alumen, aut sal, aut ferrum, aut cuprum, &c. pro diuersa corporis dispositione, omnia coquendo longis horis simul, &c. Refrigerant igitur
Caput: conficiuntur ex
Rosis, Violis.
Nenuphare, Lactuca.
Solatro, Plantagine.
Papauere, Salice, &c.
Pectus: huiusmodi parantur ex
Violis, Papauere.
Portulaca, Malua.
Hordeo, Fabis, &c.
Stomachum: fiunt ex
Rosis. Plantagine.
Portulaca.
Flor. granatis.
Cucurbitis.
Coriandro, &c.
Hepar: conficiuntur ex
Endiuia, Hepatica.
Solatro, Rosis.
Granatis, &c.
Renes: fiunt ex
Cichorea, Solatro.
Alchechengis.
Rosis, Plantagine, &c.
Matricem: huiusmodi parantur ex
Endiuia, Rosis.
Malua, Portulaca.
Acetosa, &c.
Iuncturas: fiunt ex
Portulaca.
Solatro.
Plantagine.
Rosis, Galla.
Balaustia, &c.

C.

Balnea naturalia dicũtur, quæ per ſe, aut ſponte aut naturaliter proueniũt ſcaturiúntve: alioq; nomine, eo quòd illis inſit calefaciendi facultas, thermæ vocantur. Sunt autẽ Balneorum naturalium quædam

- *Simplicia*
  - *Sulphurea*
    - *Calefaciunt*, *Exiccant* } *Vehementer*
    - *Reſoluunt*, Aperiunt, Attrahunt.
    - *Apoplecticos*, *Epilepticos* } *Iuuant.*
    - *Cerebrum* ab humiditatibus purgant.
    - *Paraliticis*, *Lethargicis*, *Catarrhoſis*, *Neruis* humidis } *Conferunt.*
    - *Tuſſi* proſunt
    - *Colicam* à flatu tollunt.
    - *Hepar* inflammant.
    - *Splenem* attenuant.
    - *Temperatura* calidis nocent.
    - *Omnia* cutis vitia exterunt.
  - *Aluminoſa*
    - *Aſtringunt*, Exiccant.
    - *Reiectioni* ſanguinis, *Ventriculo* vomiturienti, *Hæmorrhoidibus* immodicè profluentibus, *Mulieribus*, quæ inordinatè purgantur, & quæ frequenter abortiunt, *Immodico* ſudori, *Tibiarum* varicibus } *Proſunt.*
    - *Stomachicis* relaxatis humidis opem ferunt.
    - *Fiſſuris* matricis, *Doloribus* { *Matricis*, *Teſticulorũ* } *Conferunt.*, *Scabiei* vlceratæ
    - *Ventrem* ſoluunt bibita.
  - *Salſa*
    - *Calefaciunt*, Reſoluunt, Exiccant.
    - *Ventoſitates* diſrumpunt.
    - *Spaſmo*, Epilepſiæ, *Duriciei* ſplenis, *Scabiei* vlceroſæ, *Impetigini*, *Vlceribus* fraudulentis, *Morbis* frigidis & humidis, *Doloribus* articulorũm, *Podagræ*, Reſolutioni, *Renum* paſſionibus, *Aſthmaticis*, *Fluxionibus* capitis & thoracis } *Conferunt.*
  - *Nitroſa*
    - *Calefaciunt* & ſiccant.
    - *Incidunt*, Reſoluunt.
    - *Stipticant*, Deſiccant.
    - *Abſtergunt* & lauant.
    - *Surditati*, *Reſolutioni*, *Hidropicis* } *Proſunt.*
    - *Vermes* interficiunt.
    - *Tibijs* vlceratis, *Scabiei*, Pruritui } *Conferunt.*
  - *Bituminoſa*
    - *Enixè* calefaciunt.
    - *Prolixè* molliunt, Caput replent.
    - *Senſuum* inſtrumenta lædunt.
  - *Aerea*
    - *Calefaciunt*, Exiccant, Reſoluunt, Abſtergunt.
    - *Oculis* Ori, *Tonſillis*, Vuæ } *Conueniunt.*
  - *Ferrea*
    - *Infrigidant*, Exiccant, Stipticant.
    - *Ventriculo*, *Lieni* } *Conferunt.*
    - *Fluxioni* hæmorrhoidum & menſtruorum proſunt.
  - *Cuprea*
    - *Articulorum* doloribus moleſtatis, *Podagricis*, Aſthmaticis, Nephriticis, *Vlceribus* malignis } *Auxiliantur.*
  - *Aurea*
    - *Colicis* doloribus, *Vluulo*, Fiſtulis, Podagræ, *Malignis* vlceribus } *Succurrunt.*
  - *Cinerea*
    - *Abſtergunt*, Exiccant.
    - *Hydropi* ſuccurrunt, ex arbore ficus.
    - *Vlceribus* fraudulentis conferunt.
    - *Tumore*: tibiarum equorum diſcutiunt.
- *Compoſita.* Vide in ſequentibus ſub ſigno D.

D. *Balnea* naturalia composita: & quidē

Germaniæ: sūt varia, quorū alia sūt in

Rhetia: nempe in diœcesi Curiensi sita, quæ Germanis *Pfeffers bad* dicuntur, hoc est, Piperina balnea. Constant mixtura auri, sulphuris & nitri. Horum aqua non continuò manat, sed tertio die Maij erūpit, decimo verò quarto Septembris iterum sese subducit

- *Doloribus* capitis mirificè confert.
- *Memoriam* roborat.
- *Visum* } *Acuit.*
- *Auditum* }
- *Cerebri* obstructiones ac neruorum aufert.
- *Articulorum* doloribus } *Succurrit.*
- *Vlceribus* }
- *Fracturis* ossium }

Heluetia, haud procul à Badenijs, salubria valde, quæ cōstant ex copioso sulphure & exiguo alumine

- *Frigidis* ac humidis *Capitis* } *Cerebri* } *Passionibus* prosunt.
- *Lethargo* } *Amissæ* memoriæ } *Auxiliantur.*
- *Calefaciunt* } *Exiccant* } *Ventriculum.*
- *Ventriculi* concoctionem iuuant.
- *Iecoris* } *Lienis* } *Obstructiones* tollunt.
- *Detentos* menses euocant.
- *Sterilitatem* auferunt.
- *Mulieribus* magis quàm viris conueniunt.

Lotharingiæ montibus, quæ *Plumbers*, quasi plumbea vocantur. Constant ex plumbi, sulphuris & aluminis mixtione

- *Vlceribus* *Malignis* } *Curatu* difficilibus } *Auxiliantur.*
- *Cancro* }
- *Phagedænis* }
- *Fistulis* } *Succurrunt.*
- *Elephantiæ* }
- *Omnibus* cutis vitijs }

Marchionatu Badensi, miræ efficaciæ, quorum mixtura ex sulphure, sale & alumine existit

- *Difficilè* spirantibus
- *Asthmaticis*
- *Doloribus* articulorū
- *Podagræ* frigidæ } *Conferunt.*
- *Hydropicis*
- *Vteri* morbis frigidis
- *Albis* mensibus
- *Conceptionem* promouent.
- *Sterilitatem* remouent.
- *Vteri* malis frigidis & humidis præ cęteris balneis mirificè cōueniūt.

Ducatu Vuirtenbergensi, in quo tria genera Thermarū inueniuntur, quarum

Primū nō procul à *Chalb* oppidulo, quæ à Martiana sylua, *Vuildbad*, hoc est ferina balnea nominantur. Constant ex sulphuris, salis, aluminis, cupri, & nitri mixtura

- *Capitis* passionibus frigidis
- *Paralysi*
- *Conuulsioni* } *Auxiliantur.*
- *Stupori*
- *Instrumenta* sensuum roborant.
- *Tinnitum* aurium
- *Iecoris* } *Obstructiones* } *Tollunt.*
- *Lienis* }
- *Hydropicis*
- *Ictericis*
- *Renum* & vesicæ calculis } *Succurrunt.*
- *Ventriculo*
- *Appetentiam* excitant.
- *Viris* magis quàm mulieribus competunt.

Alterum nō procul à ferinis, Thermæ Cellenses sunt, quarū mixtura ex modico sulphure, alumine & cupro constat

- *Diuturnis* febribus, ex pituitosis & biliosis humoribus ortis succurrunt.
- *Vlceribus* diuturnis & malignis auxiliantur.
- *Articulorum* doloribus
- *Appetentiæ* caninæ } *Cōueniūt.*
- *Iis*, qui calido & sicco sūt tēperamēto }

Postremum ad Geppingam oppidū, quæ Germanicè *Saurbrunn*, hoc est acidus fons appellatur. Ex acidis, quibus exigua sulphuris accessit portio, harum mixtura constat

- *Luxatis* corporis partibus prosunt.
- *Ventriculum* } *Corroborant.*
- *Iecur* }
- *Hydropicis*
- *Ictericis*
- *Humoribus* putrefactis } *Opitulantur.*
- *Voluulo*
- *Lumbricos* enecant, si bibantur.

Au. Vide in sequentibus, sub signo *

Italiæ. Vide in sequentibus, sub signo E.

- *Thermarũ ipsius Germaniæ aliæ habentur in*
  - *Au*, prope Rotenburgum ad Nicerum situm: ex acidis & copiosiore sulphuris portione, quàm priores, cõstat, ideoq; minus priorib. acidæ
    - *Calidiores* sunt.
    - *Maiori* exiccandi eorum, quæ in partium cauitatibus delitescunt, facultate præditæ
    - → *Quàm* priores.
  - *Embus* lacus Podmici, quem Constantiensem vocant, *Embs* dictæ, aluminis & nitri mixtura participantes
    - *Conferunt* doloribus capitis.
    - *Neruorum* resolutionibus à coli doloribus factis conferunt.
    - *Vlceribus* malignis auxiliantur.
  - *Alsatiæ* probe Geberswiler, quæ ex mixtura aluminis, nitri & ferri constant
    - *Lienosis*
    - *Quartana* laborantibus
    - *Vlceribus* sordidis
    - *Omnibus* vitiis cutis
    - → *Opitulantur.*
  - *Bohemia*, apud Elembogium oppidum, sulphuris, & aluminis mixturam obtinent.
    - *Ad* frigidas & humidas cerebri passiones confe runt
    - *Mulieribus*, quæ inordinatè purgantur, opitulantur & quæ frequenter obortiunt, &c.
  - *Vuisbaden*, ex sulphure, alumine, & exiguo nitro constant
    - *Capitis* passionibus frigidis
    - *Paralysi*
    - *Conuulsioni*
    - *Hydropicis*
    - *Ictericis*, &c.
    - → *Conferunt.*
  - *Baioaria*, quas *Gastein* nominant, quibus vehemens adstrictoria facultas inest
    - *Omnia* corporis excrementa dissipant, & absumunt.
    - *Imprægnandi* facilitatem pariunt.
    - *Aborsum* prohibent.
  - *Baioaria*, &c. apud Abudiacum castellum supra Reginoburgum, quæ sulphuris, aluminis & nitri mixturam obtinent
    - *Odore* oua frixa referunt.
    - *Instrumenta* sensuum roborant.
    - *Tinnitum* aurium
    - *Lienis* } *Obstructiones* → *Tollunt.*
    - *Iecoris*
    - *Ventriculo* succurrunt.
    - *Stupori*
    - *Conuulsioni*
    - *Paralysi*
    - *Capitis* pas. frig.
    - → *Conferunt.*

- E. *Thermarum* Italiæ aliæ sunt in
  - *Comitatu* Patauino: quarum septem numero sunt
    - *Primæ* de Ebano nominantur: à ciuitate Paduæ quinq; milia ribus distantes in confinibus ruris, Ebanum dicti, constant ex aluminis, salis, nitri, calcis & sulphuris mixtura
      - *Calefaciunt* & siccant
      - *Capitis* dolori
      - *Pectori* humido
      - *Tinnitui*
      - *Stomacho* humido
      - *Hydropi*
      - *Vlceribus* corrosiuis
      - *Articulorum* doloribus
      - *Podagræ*
      - → *Opitulãtur.*
    - *Secundæ* sancti Petri sunt, ab Ebano ferè per miliare distantes, & salsæ aluminosæ multùm: ijsdem conferunt morbis, quibus Ebani.
    - *Tertiæ*, Domus nouæ, versus Meridiem parumper descendendo ad medium miliare: constant ex copioso sale & cinere
      - *Catarrho*
      - *Paralysi*
      - *Hydropi*
      - *Cachexiæ*
      - → *Conferunt.*
    - *Quartæ*, montis Grotti: constant sulphuris & aluminis mixtura
      - *Calefaciunt* & exiccant.
      - *Resoluunt.*
      - *Neruos* mundificant.
      - *Paralysi*
      - *Catarrho* humido
      - *Epilepticis*
      - *Tinnitui*
      - *Dolori* capitis
      - *Spleniticis*
      - *Vlceribus* malignis
      - → *Conferunt.*
    - *Quintæ*, sancti Bartholomei, miliaribus duodecim à ciuitate distantes, sulphuris & bituminis mixturã obtinent
      - *Calefaciunt*; Emolliunt.
      - *Doloribus* podagricis ac iũcturarũ cõferũt.
      - *Membra* indurata & nodata mollificant.
      - *Scabiosis* } *Opem* ferunt.
      - *Vlceribus*
    - *Sextæ*, sanctæ Elenæ, distantes à ciuitate septem mĩliaribus: quarũ minera est aluminosa, cinerea, nitrosa & salsedine parũ participãt
      - *Aegritudinibus* capitis
      - *Paralysi*
      - *Neruis* humidis
      - *Spasmo*, Scabiei
      - *Serpigini*, Stomac. hũ.
      - *Hydropi*, Iuncturis
      - → *Succurrunt.*
    - *Septimæ* & vltimę Orthoni mõtis, ex sulphuris, salis & aluminis mixtura constant
      - *Dolores* antiquos ex causa frigida & humida tollũt.
      - *Durities* articulosas auferunt.
      - *Splenem* mollificant.
      - *Hydropi* conferunt, &c.
  - *Bononienſi*. Vide in sequentibus, sub signo * *.

* * *Thet*

- Thermæ Italiæ sunt præterea vel in
  - Bononiensi comitatu della Porretta, à ciuitate 40. miliaribus distantes: ex alumine, pauco sulphure, sale & nitro constant
    - *Omnem* cerebri debilitatem remouent.
    - *Oculorum* ægritudinibus subueniunt.
    - *Auditum* reparant.
    - *Paralysi* linguæ opitulantur.
    - *Asthmaticis* conferunt.
    - *Menstrua* prouocant.
    - *Splenis* } *Obstructiones* tollunt.
    - *Hepatis* }
    - *Hydropem* curant.
    - *Lapides* & arenulas ex renibus expellunt.
    - *Imprægnationi* conferunt.
    - *Matricis* humiditates resoluunt.
    - *Passionibus* neruorum, *Doloribus* iuncturarum, *Podagræ*, *Scabiei* antiquæ, *Tertianæ*, *Quartanæ* } *Conferunt.*
  - Romandiola: tria habentur balnea, quorum
    - *Primũ* sancta Maria in bagno appellatur. constans mixtura sulphuris, aluminis, ferri ac æris
      - *Catharro* humido, *Sibilo*, *Timitui*, *Paralysi*, *Epilepsiæ*, *Matricis* humiditatibus, *Iuncturarum* doloribus } *Conferunt.*
    - *Secundum* vocatur balneum de Medio, quod magis aluminosum quàm sulphureum esse aiunt
      - *Temperatæ* caliditatis est.
      - *Scabiosis*, *Leprosis*, *Vlcerosis* } *Opitulatur.*
    - *Tertium*, balneum Dominarum vocatur, ex eadem mixtura vt primum constat.
  - In comitatu Lucano: & sunt tres, quarum
    - *Prima*, balneũ de Corseno noïatur: id rus est à ciuitate 16. miliarib. distans. constat sulphure, alumine & nitro
      - *Calefacit*, exiccat.
      - *Resolvit* calorem.
      - *Capitis* frigidis & humidis ægritudinibus confert.
      - *Asthmaticis*, *Doloribus* iuncturarum } *Confert.*
      - *Vlcera* curatu difficilia curat atq; exiccat.
      - *Sterilitati* succurrit.
    - *Altera* extra circuitum villæ balneum est rubeum dictum, cuius minera, vt aiunt, ænea est, & eius aqua modica paruæ caliditatis, quam calefacere oportet si ea vti volunt.
    - *Tertia*, balneum de villa vocatur, à Corseno per miliare distans, eius minera ferrea est, locus est ad modum putei, in quo solùm tres personæ stare possunt
      - *Renibus*, *Hepati* } *Calidis* confert.
      - *Sitim* remouet.
  - In comitatu Pisarũ: sunt balnea quinque, quorum
    - *Primum* apud montẽ sancti Iuliani positum est: locus is medius inter ciuitatem Lucanã & Pisarum est, nominaturq; balneũ vetus: cuius minera aluminosa magis sulphure participat
      - *Colicæ*, *Iuncturarum* doloribus, *Podagræ* nõ antiquatæ, *Sciaticæ*, *Humiditatibus* matricis } *Cõfert.*
    - *Secundum*, dictum est Sauiæ: vehementer sulphureum
      - *Aegritudinibus* frigidis & humidis cõfert.
      - *Nocet* calefactis.
    - *Tertium*, Sanorum dicitur, eiusdemque mineræ, quo sani vtuntur ad se lauandum. Est enim parum de vtroque participans.
    - *Quartum* Reginæ dictum, ab istis æqualiter separatũ, à ciuitate tria millia distans, ferreum & modico alumine participans
      - *Renibus* calefactis, *Hepati* calido } *Confert.*
      - *Ventriculum* roborat.
      - *Sitim* extinguit.
    - *Quintum* à ciuitate 16. miliaribus distat, principalius est, & vocatur balneum de aquis: eius minera & ferrea & aluminosa
      - *Omnem* discrasiam mẽbrorum nutritiuorum calidam tollit.
      - *Hydropicis*, *Ictericis* } *Confert.*
      - *Hepatis* attractiuam fortificat.
      - *Renes* mundificat.
      - *Humiditates* matricis compescit.
      - *Asthmacicis* nocet.
      - *Impinguat.*
      - *Hepaticis*, *Stomachicis* } *Auxiliatur.*
  - Apud ciuitatẽ Vulterrę distãtes miliaribus 16. plurima balnea sunt optimo cũ ordine fabricata, & muro vallata, quorũ
    - *Tria* sunt eadẽ minera participantia, quia alumine multo & pauco sulphure. Assimilantur balneis de monte Groto, & de Ebano.
    - *Vnum* extra circuitum murorum: cuius minera est ferrea, & simile est balneo de Villa in comitatu Lucano.
    - *Alia* Lacones surdi dicuntur, quòd sint lacus magni, distantes ab hoc loco duobus miliaribus, in quibus est mirabilis ebullitio, naturã tenent salis, sulphuris & aluminis.
  - *Senarum*. Vide in seq. sub signo *.

In Ducatu Senensi: & sunt plura balnea, quorum aliud Balneum

- *De* Petriolo, cæteris famosius, à ciuitate 15. miliaribus distans: cuius minera sulphurea est multum,& alumine participat
  - *Valde* calefacit,resoluit, exiccat.
  - *Paralysi*, *Spasmo*, *Tremori*, *Epilepticis*, *Capitis* dolori ex frig. — *Confert.*
  - *Stomachum* laxat.
  - *Hepati* calido nocet.
  - *Splenem* durum mollificat.
  - *Ventositates* intestinorum dissoluit.
  - *Vuluæ* duritiei confert.
  - *Scabiosis*, *Vlceribus* frigidis, *Podagræ*, *Sciæ* — *Opitulatur.*
- *Farina*,priori propinquum,prope flumen,quod Farina nuncupatur, quod non multa caliditate participat, in quo prius homines ingrediuntur.Scabiei confert.
- *De* Cornetis, in calore tepidum siue remissum,sic dictum: quoniam in eo ponuntur ventosæ siue corneta absq; igne,cuius aqua in flumen cadit:est veluti balneum calidum aquæ dulcis.
- *Est* lapidibus coopertum,cuius minera ferrea est & sulphurea, & huius aquæ tãta existit caliditas, vt in eo hoies vix stare possint.
  - *Aegritudinibus* frigidis.
  - *Podagræ*
  - *Iuncturarum* dolorib.
  - — *Cõfert*
- *Discoopertum*, à priore egreditur:non tantæ caliditatis
  - *Stomacho*, *Spleni* — *Frig.*& hum.confert.
- *Caldenarum* nuncupatur,circumflexo lapideo coopertum. Huius minera est ferrea & aluminosa
  - *Temperatum* est.
  - *Membra* nutritiua corroborat.
  - *Splenem* resoluit.
  - *Iuncturas* roborat,&c.
- *De* Macereto,distat à Petrioli quinq; miliaribus: cuius minera est sulphurea
  - *Scabiosis* conuenit.
  - *Iuncturarum* passionibus frigidis & humidis cõfert.
- *Rapolani* dicitur,iuxta ciuitatẽ existẽs:cui⁹ minera est multũ sulphurea
  - *Valet* ad scabiẽ grossam.
  - *Matricis* dispositiones humidas valẽter tollit. &c.

* *Thermarum* Italiæ, aliq

- *De* Auinione vocatur:à ciuitate 20. miliaribus distat, cuius minera ferrea est & aluminosa,ære participans
  - *Hepati*, *Stomacho*, *Spleni*, *Intestinis* — *Calefacto* ac laxato confert.
  - *Ictericis*, *Hyposarcæ*, *Tympaniti*,&c. — *Prodest.*
- *Sancti* Philippi appellatur,iuxta rhodocophanum 18. miliaribus à ciuitate distans:cuius minera similis est balneo Petrioli
  - *Aegritudinibus* frigidis & humidis confert,præsertim capitis.
  - *Podagræ*
  - *Iuncturarum* doloribus
  - *Frigiditati* neruorum — *Auxiliatur.*
- *Prope* Petriolum,quod quodam in monticulo nascitur, Aqua borla dictum,quæ est nitrosa & solutiua
  - *Doloribus* iuncturarum opitulatur.
  - *Sciæ* prodest, &c.

In comitatu Viterbij. Vide in sequentibus sub signo *.

SVNT *& alia balnea Senarum,diuersis mineris participantia,quorum virtutes ex habitis, & dicendis,& mineræ, notæ euadunt.*

* *Ther-*

- *Thermarũ* Italię, alię
  - *In* comitatu Viterbij: & sunt Balnea decem, quorum
    - *Primum* de Grota dicitur per miliare vnum à ciuitate distans, arcu lapideo tectum: cuius minera est ferrea & ęnea
      - *Membra* relaxata confortat.
      - *Digestiuam* roborat.
      - *Cerebrum*, *Visum* — Corroborat.
      - *Appetitum* prouocat.
      - *Spleniticis*, *Hepaticis*, *Nephriticis*, *Matrici*, *Podagricis* — Confert.
    - *Secundum* Vallis chaim, & balneũ dominarum nuncupatur: alumine & ære participat
      - *Stomacho* frigido & humido confert.
      - *Hepatis* & splenis obstructiones aperit.
      - *Conceptionem* iuuat.
      - *Menstrua* prouocat.
      - *Iuncturarum* doloribus, *Podagræ* — Confert.
    - *Tertium* Cruciatorum nominatur: cuius minera sulphurea est. Origines neruorum confortat, podagræ, & iuncturis debilibus, catharroque frigido opitulatur.
    - *Quartum* est Bulicani, per miliare à Viterbio distans, per riuulos Bulicani exiẽs: cuius minera est aluminosa & ferrea
      - *Hepati* supercalefacto, *Cholericis*, *Scabiei* vlcerosæ, *Leprosis* — Prodest.
    - *Quintum* de Bussetis. cuius minera sulphurea à prædominio scribitur, licet ferrea participet.
      - *In* dislocationibus summè commendatur.
      - *Passionibus* neruorum mollificatis, *Sciaticæ*, *Intestinorum* doloribus, *Colicis* — Opitulatur.
    - *Sextum*, est de Palatiis: cuius minera est sulphurea & aluminosa, prædominante abumine & simile est balneo de monte Groto, in comitatu Paduano.
    - *Septimum* S. Mariæ in Felice nominatur: cuius minera est sulphurea & ferrea
      - *Paralysi*, *Neruorum* passionibus, *Intestinorum* doloribus, *Colicis*, *Iliacis*, *Podagricis*, *Artheticis* — Mirabiliter opitulatur.
    - *Octauum* Prati dicitur: cuius minera sulphurea est non multũ. mirabiliter dolores matricis sedat, &c.
    - *Nonum* Paganelli nominatur, cuius aqua clara est, & non tantæ caliditatis vt præcedens: cuius potus
      - *Stomachum*, *Membra* nutritiua — Confortat.
      - *Menstrua*, *Vrinam*, *Hæmorrhoides* — Prouocat.
    - *Decimum* Asinellæ appellatur: cuius minera ænea est, à prædominio, & sulphure pauco participans
      - *Stomacho*, *Hepati*, *Spleni*, *Hydropi*, *Matrici* — Confert.
      - *Menstrua* prouocat, &c.
  - *Apud* Esculum: quæ ciuitas vno gaudet balneo: cuius aqua est parum calida: & minera sulphurea, multa parte aquosa participans
    - *Neruis* debilitatis non parum confert.
    - *Oculis* debilibus nocet.
  - *Apud* Vrbem veterẽ: quæ ciuitas habet castrum vnũ, S. Cassianus nomine: quoniam circa miliare mediũ nouem habẽtur balnea, omnia à prædominio aluminosa, ferro participantia, quorum
    - *Primum* della Terra nominatum
      - *Valet* in passionib. frigidis matricis. Vrinã promouet.
      - *Calculos* renum & vesicæ expellit.
      - *Iuncturarum* passionibus frigidis & humidis confert.
    - *Secundum* Calidaia dictum, quod primo calidius est multum
      - *Cutim* mundificat.
      - *Scabiei* confert.
      - *In* omnibus ægritudinibus frigidis & humidis valet potenter.
    - *Tertium* S. Mariæ dicitur
      - *Calidum* & siccum est valde
      - *Paralyticis*, Tremulis, Stupidis, *Spasmo*, Sodæ frig., *Hydropi*, podagræ — Auxiliatur.
    - *Quartum* de Caldagna dicitur, calidum valde & siccum
      - *Catharro* frigido & humido confert.
      - *Podagricis* magnum præstat iuuamentum.
    - *Quintum* Ficuncellæ siue della Figatella dicitur
      - *Stomacho* calefacto confert.
      - *Appetitum* excitat.
      - *Hepati*, *Spleni* — Succurrit.
    - *Sextum* Grotę balneum vocatur
      - *Scabiei*, *Lepræ* — Conuenit.
    - *Septimum* balneũ sancti Georgij dicitur
      - *Vulnera*, *Vlcera* — Antiqua consolidat.
    - *Octauum* balneum potus nominatur
      - *Calidum* subtiliatiuum.
      - *Sudoris* prouocatiuum.
    - *Nonum* balneum de luto dictum
      - *Vlceribus* sordidis & curatu difficilibus confert.
      - *Neruis* contractis auxiliatur, &c.
  - *Ad* ciuitatem Perusij vnicum habetur balneum, Montis alti nuncupatum: cuius minera sulphure non multo & asphalto participat: ægritudinibus
    - *Frigidis*, *Humidis* — Confert.
  - *Apud* Castrum. Vide in sequentibus, sub signum. ℧.

V. *Thermarū* Italiæ, aliæ

- *Apud* castrum montis Catini tria habentur balnea, salsa, quorum
  - *Vnum* antiquissimum, circa cuius circumferentiam nascitur tamariscus in magna quantitate
    - *Doloribus* iuncturarum
    - *Podagræ*
    - *Sciæ*
    - *Dorsi*

    } doloribus } Confert.
  - *Alterum* in duo diuisum est: vt in altera parte stent mulieres, solenniterq; ordinatum est
    - *Podagræ*
    - *Ischiæ*

    } Doloribus auxiliatur.
    - *Scabiei* confert.
  - *Tertium* balneum nouum: per communitatem Florentiæ ordinatum 1320. vt inde vtilitatem pecuniosam sibi vendicarent
    - *Soluit* ventrem
    - *Vomitum* prouocat

    } Bibita.
    - *Renum* obstructiones aperit.
    - *Lapides* frangit.
- *In* terra laboris & sunt decem: quorum
  - *Primum* Sudatorium nominatū. Sulphure participat
    - *Scabiei*
    - *Ilij* doloribus

    } Valet.
  - *Secundum* Sulphureum nuncupatur
    - *Doloribus* antiquis capitis confert.
    - *Oculorum* lacrymas compescit.
    - *Visum* acuit.
    - *Imprægnationem* iuuat.
    - *Scabiei* confert.
  - *Tertium* de Bulla: lumen oculorum acuit, in passionibus capitis valet, hepati, spleni confert: maniceméque purgat.
  - *Quartum* Astranæ nominatur
    - *Catharro*
    - *Branchæ*
    - *Coryzæ*

    } Conducit.
    - *Stomachi* fastidium tollit.
    - *Pectus* lenit.
  - *Quintum* Locus est apud littus maris
    - *Oculorum* obscuritati
    - *Caligini*
    - *Cataractæ*

    } Confert.
    - *Caput* confortat.
    - *Stomachum* roborat.
  - *Sextum* balneum de Tripta iuxta littus maris. debilitatem ventriculi tollit bibitum, tussim mitigat, & pulmonem læsum sanat, hydropicis nocet.
  - *Septimum* Petra dictum. quoniam petram frangit, omnes capitis querelas depellit, surditati subuenit, caligini oculorum & cataractæ, confortat pectus & cor, vrinam mouet, & lapidem frangit, &c.
  - *Octauum* Deiuncare dictum est, iuxta littus maris. confortat stomachum & hepar, pectus, animum lætificat, suspiria tollit, renes & coitum confortat, &c.
  - *Nonum* Celatura dicitur
    - *Cor* lætificat.
    - *Tussim* aufert.
    - *Stomachum* & digestiuam confortat.

    }
  - *Decimum* Lauacrum nominatur
    - *Pulmonem* purgat.
    - *Hepati*
    - *Spleni*

    } Auxiliatur.
- *In* ciuitate Aquensi. sunt balnea duo super plateam: quæ constant sulphure, alumine, & nitro
  - *Passionibus* iuncturarū potenter valent.
  - *Articulorum* doloribus
  - *Capitis*
  - *Stomachi*

  } Passionibus } Conferunt.
- *In* Insula Siciliæ, quæ pluribus gloriatur balneis, diuersis in locis situatis. Verùm cùm omnia illa à prædominio maximè sint sulphurea, de ipsis non aliter in præsentiarum agendum, quàm de balneis sulphureis actum est in Balneis Petrioli, &c.
- *Apud* Aquarium, terra est à Regio Longobardo 25. miliaribus distans, balneum de Aquario nuncupatum, alumine participat. Viribus simile est balneo della Porretta.
- *Apud* Castrum Prandulæ 34. miliaribus balneum Carpense habetur, quod cōstat exiguo sulphure, alumine, & pauco sale
  - *Catharrum* sistit.
  - *Capitis* humiditates exiccat.
  - *Oculorum* humiditates tollit.
  - *Lacrymas* eorum compescit.
  - *Stomacho* humido
  - *Debilitati* renum
  - *Vlceribus*
    - *Renū*
    - *Vesicæ*

    } Auxiliatur.
  - *Menstrua* alba tollit & corrigit.
  - *Podagræ* à causa frigida confert.

VI. De Inedia.

Inedia quq. corpus tam sanũ quàm ægrum euacuat. Euacuat verò non per se, sed ex accidenti, nullo scilicet accedente alimẽto in locũ eius, quod fuit euacuatum. Hæc autem adhibetur aut

- *Tempestiuè*: videlicet cum
  - *Venæ* sunt latæ.
  - *Pituitosum* corpus fuerit.
  - *Crudi* humores abundant.
  - *Vires* sunt robustæ.
  - *Morbi* concoctu difficiles sunt.

  } Hisce namque mirificè cõfert.
- *Intempestiuè*: videlicet cum
  - *Virtus* imbecillis est.
  - *Morbus* concoctu facilis.
  - *Biliosum* corpus fuerit.
  - *Venæ* angustæ sunt.
  - *Inanitũ* fuerit corpus, &c.

  } Siquidẽ his vehemẽter incõmodat.

VII. De Vomitu.

Vomitus quoque corpus a cacochimia vacuat: cuius differentiæ sumuntur à

- *Qualitate*: & vel
  - *Habitu*. Nam qui
    - *Graciles*, sunt ad vomendum apti.
    - *Collum* longum
    - *Pectus* angustum

    } Habent, ad vomendum inepti sunt.
  - *Dispositione*. Nã qui
    - *Intestinorum* leuitate vexantur
    - Humores in ventriculo continent

    } Ad vomendum sunt apti.
    - *Tabidi* sunt
    - *Humores* in venis continent
    - *Non* facilè vomunt

    } Ad vomendum non sunt apti.
- *Quantitate*. Sic vomitus
  - *Moderatus*, vtilis valde est. Confert enim
    - *Ventriculi* cruditatibus.
    - *Ciborum* corruptioni.
    - *Malaciæ*
    - *Appetitui* labenti.
    - *Dysenteriæ* & lienteriæ.
    - *Morbis* renum, vesicę, collicæ, podagræ.
    - *Articulorum* morbis, capitis.
    - *Suffusionibus*, Vertigini, Paralysi, Tremori.
    - *Asthmaticis*, Hydropicis, Malè habitis corporibus.
    - *Impetigini*, Leprę, Cancro, &c.
  - *Immoderatus*: & aut in
    - *Defectu*. Huiusmodi prouocatur
      - *Aceto* mulso.
      - *Raphani* semine.
      - *Raphani* radice cocta, addito melle atque oleo.
      - *Immissis* digitis in os.
      - *Penna* oleo illita & immissa.
      - *Aqua* tepida, &c.
    - *Excessu*
      - *Surditatem* efficit.
      - *Oculorum* morbos lædit.
      - *Ventris* imbecillitatem
      - *Appetitus* defectum
      - *Singultum*
      - *Hypochondriorum* dolorem
      - *Conuulsionem*
      - *Capitis* grauitatem
      - *Dentium* & gingiuorum morbos

      } Parit.
- *Consuetudine*. Nam
  - *Consueti* ad vomendum sunt apti.
  - *Inconsueti* ad vomendum sunt inepti.

VIII. De Clysteribus.

Clysteriorũ vsus aut est

- *Mediocris*: huiusmodi commendatur. Horum namque alia
  - *Fæcem* duram educunt. Hæc communissima ratio est. Cum enim ægri in lecto decumbunt, fæx non adeò facilè descendit.
  - *Intestina* irritant ad excretionem.
  - *Detergunt* ac lauant intestina.
  - *Intestina* comprimunt.
  - *Consolidant* intestina.
  - *Lumbricos* interficiunt & educunt.
  - *A* partibus adiacentibus quippiam trahunt.
  - *Dolores* partium adiacentium sedant: vt renum, vesicæ, vteri.
  - *A* partibus superioribus reuellunt.
  - *Paucillum* alunt. Sunt nanque clysteria, quæ languentibus inferuntur ad alitionem & virium reparationem, ex iure carnium & ouorum vitellis. Hæc autem vbi ad ieiunum intestinum ascendunt, & per meseraicas venas trahuntur, alimentum præbebunt.
- *Nimius*
  - *Segnia* facit.
  - *Proprij* muneris negligentia facit.

  } Intestina.
  - *Cibum* intempestiuè detrahit à ventriculo & meseraicis.
  - *Animal* ab alitione & refectione priuat.

I X. De Glandibus.

- *Glădium*
  - *Vſus* non parum commodus eſt, Siquidem glandes conferunt
    - *Ad* irritanda inteſtina ad expulſionem.
    - *Fæces* liquidas detentas } Educunt.
    - *Clyſteres* parum efficaces, & diutius retentos } Educunt.
    - *Inflationibus.*
    - *Torminibus.*
    - *Infantibus.*
    - *Vtero* gerentibus poſtremis menſibus.
  - *Præparatio.* Fiunt namque aut ex
    - *Sapone*, oleo illito & ſale inſperſo.
    - *Pingui* porci ſaliti carne.
    - *Allio.*
    - *Melle* toſto & ſale, aut hiera.
    - *Melle* toſto & pauco opio in Colica, &c. ſed has filo appendimus.

X. De Euacuatione, quæ fit per vrinam.

Per vrinam ſanguinis excrementum ſeroſum euacuatur, tum arte, tum natura: in ſanitate quidem bibitis reſpondere debet, potus quantitas, atq. ſeroſæ parti & aquoſæ, quæ in cibis continetur: colorem quoque. ac ſubſtantiam debitam ſeruare. Malè verò affecto corpore natura excrementa euacuat per vrinam, quod opus Medicus quoque imitatur: ſed poſt magnas euacuationes, ne fortè anguſtos vrinæ meatus humores craſſi & multi obſtruant. Euacuatur autem iure ea excrementa per vrinam, quæ continentur in venis, & iecoris parte gibba: nam quæ in ſima continentur, per ventrem potiùs purgantur. cui vſui accommodata ſunt medicamenta, quæ ſanguinem in ſerum conuertunt, quod fiet parte altera craſſiore reddita, & veluti in caſeum verſa, à qua ſeroſa pars, vt in caſeo ſeparatur. Hanc autem partem renes, vt amicam & familiarem ad ſe trahunt: talia ſunt apij radix, & petroſelini, & aſparagi, & fœniculi, & ſimilia calidæ & ſiccæ naturæ, quæ propriè vretica appellantur. Cæterùm circa vrinæ prouocationem id quoque cauendum, ne, ſi phlegmone, aut vlceratio circa renes aut veſicam fuerit, vrinam moueamus: quod tum longiſſimè à patiente particula auellere, nequaquam trahere ad eam conueniat.

X I. De Euacuatione, quæ fit per hæmorrhoides.

Per hæmorrhoides natura plerumque magnam atrę bilis copiam educit, & corpus à plurimis morbis liberat, vt mania, melancholia, varicibus, cancro, elephantia, & renum morbis, apertis venis ani. Non ſolùm autem ea vis eſt hæmorrhoidum profluentium, vt à morbis liberent, imò à multis etiam nos præſeruent: vt teſtator Hipocrates, qui in Epid. ſic ſcriptum reliquit: Hæmorrhoides habentes, neq. laterum dolore, neq. pulmonis inflammatione, neq. depaſcenti vlcere. neq. furunculis, neq. terminthis, pariter neq. lepra, neq. vitiliginibus corripiuntur. Quoniam tamen ſæpe is fluxus modum excedere ſolet, & in malum corporis habitū & hydropem, ob iecoris imbecillitatem deducere, modum in ipſo ſeruare decet, ac perinde Aetius conſulit eas curare, etſi antiquæ ſint, & deinde probè hominem ſeruari, hoc eſt decenti victu. Galenus tamen planè noluit ex Hpp. ſententia vnam eſſe ſeruandam, qua corpus purgetur, ne in prædictos morbos, à quibus liberant, incidant patientes. atq. Hipp. dixiſſe refert hæmorrhoides ſananti antiquas, ſi vna nō remanſerit, periculum eſt aquam intercutem, aut tabem aduenire. Item Hipp. 6. Aphor. 12. ait: Quamplurimi intempeſtiuè ſanati, mox morbis prædictis correpti ſunt, & fuerunt ſanè pernicioſi. Verùm de his plura vide in lib. 2.

XII. De Euacuatione, quæ fit per ſputum.

Per ſputum quoq. fit euacuatio, cuius tum potiſſimùm vſus eſt, cùm thorax & alia inſtrumenta reſpirationi inſeruientia expurgantur. Quapropter vbi ſputum fuerit exquiſitè ſimile illi, quod ſecundum naturam eſt, integram ſanitatem inſtrumentorum, quibus ſpiratio ipſa perficitur, ſignificat. Si verò aliqua ratione impediatur, atq. à naturali habitu receſſerit, tantum ea læſa eſſe demonſtrat, quantum ipſam formam naturalem amiſerit. Cæterùm thoracem purgant, medicamenta calore & humore temperata, quæ lingendo ſumuntur, quæ etiam facultatem habent thoracem leniendi, & ſputum mediocre efficiunt craſſitudine & tenuitate. aliàs enim retinebitur, &c.

XIII. De Euacuatione, quæ fit per vterum.

Purgamus quoque per vterum, & demimus totius corporis redundantiam fœculenti ſanguinis ac craſſi. Id quod natura ordine quodam ſtatuto in fœminis, quæ 13. annum tranſgrediuntur, & 50. non attingunt, neq. vtero gerunt, neq. infantes lactant, facere ſolet, & in morbis, iudicationis ratione. Quod munus Medicus quandoq. imitari ſolent, adhibitis medicamentis menſes cientibus, vbi in vtero non adſit morbus. Ad quos vſus accommodantur, calamenthum, aſarum, nardi ſpica, caſſia aromatica, &c. tibiarum ſcarificatio, venę ſectio interni malleoli, ſuffitus aromaticum, &c. Cæterùm ad vterū purgandum infunduntur quoque medicamenta per appellatam mitenchritam, veluti flatu incluſo, aut ſanguine concreto, aut ſucco aliquo corrupto, aut vbi vlcere laboret, quandoque etiam mortuum fœtum machinamentis ducimus.

XIIII. De Venere, in genere.

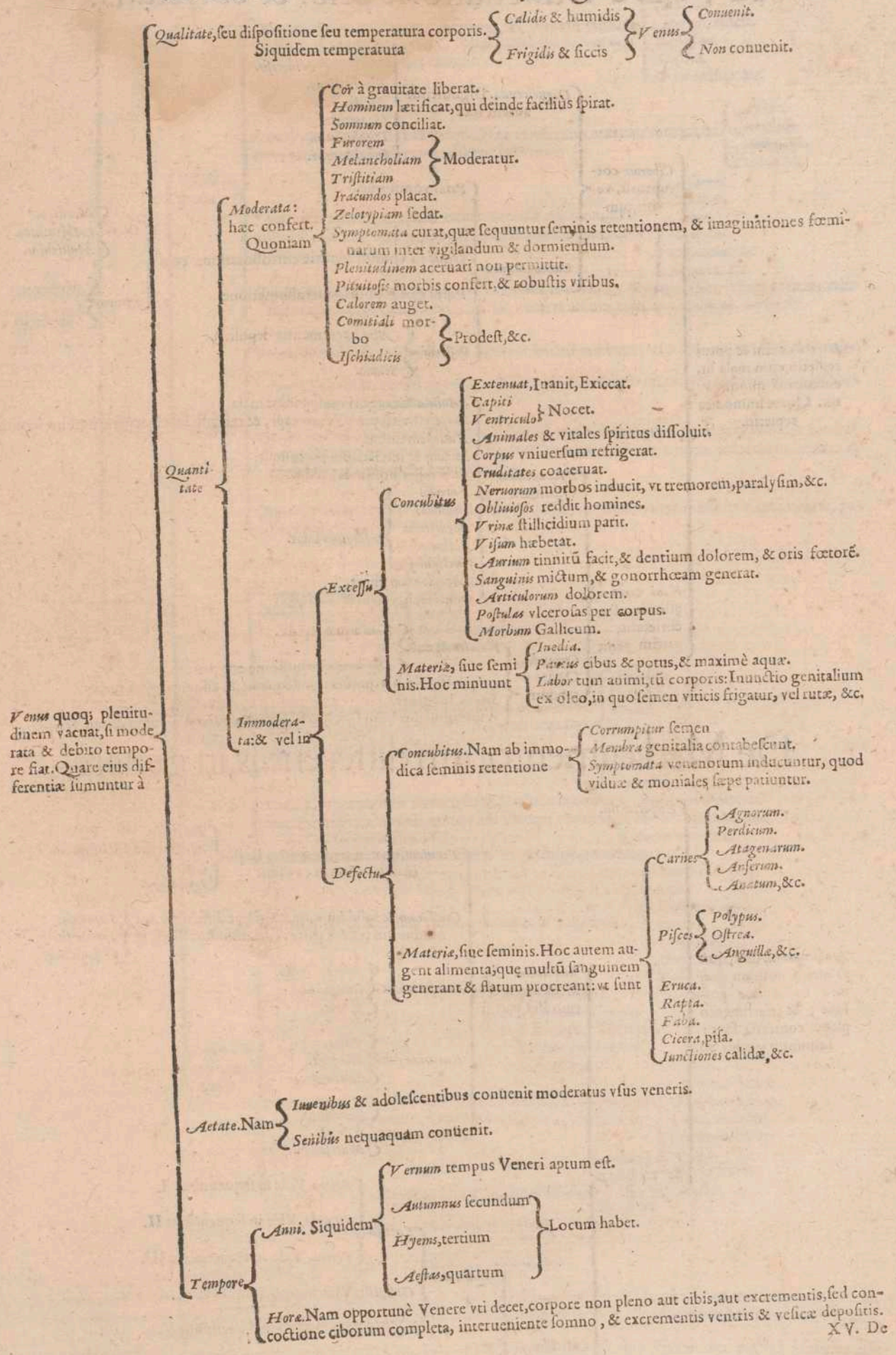

XV. De Euacuatione, cibi & ebrietatis.

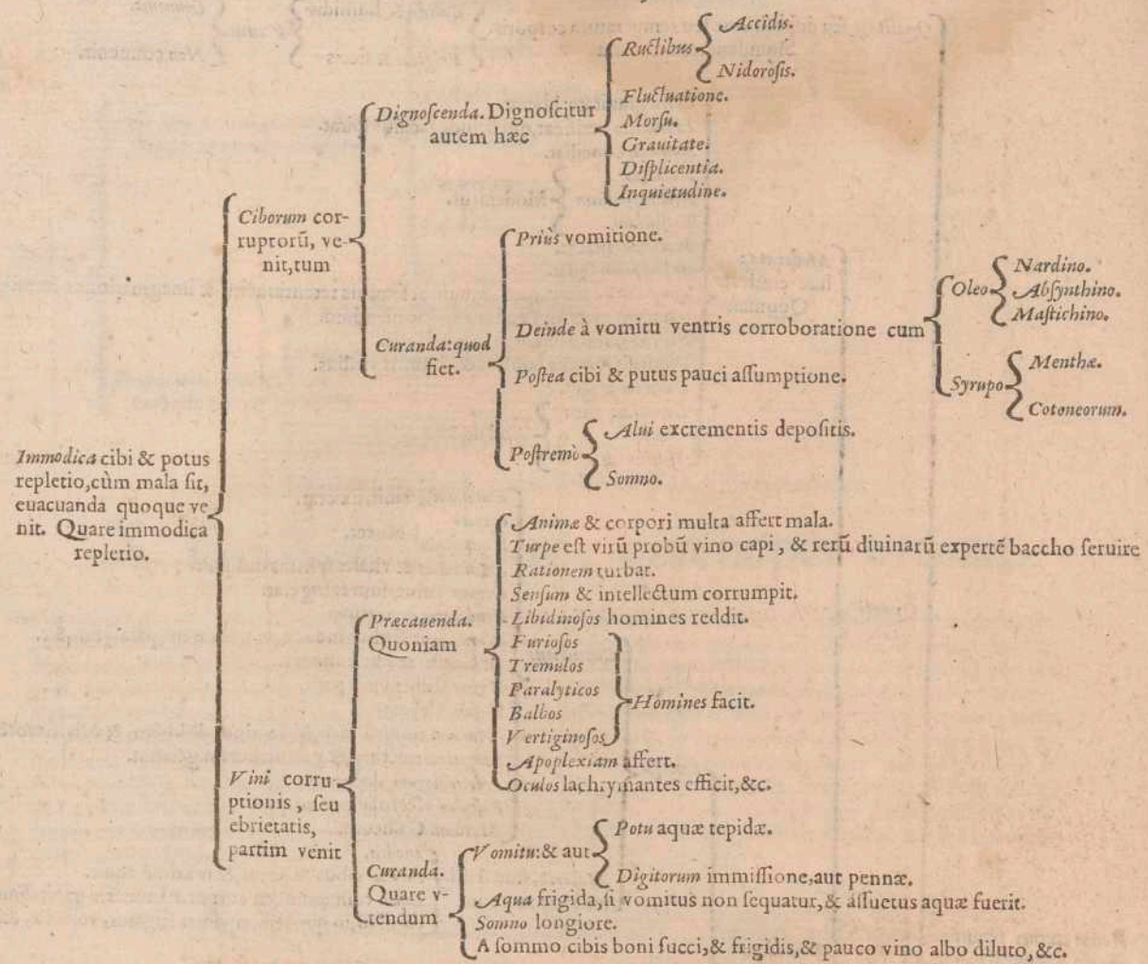

De Medicamentorum differentiis, in genere.

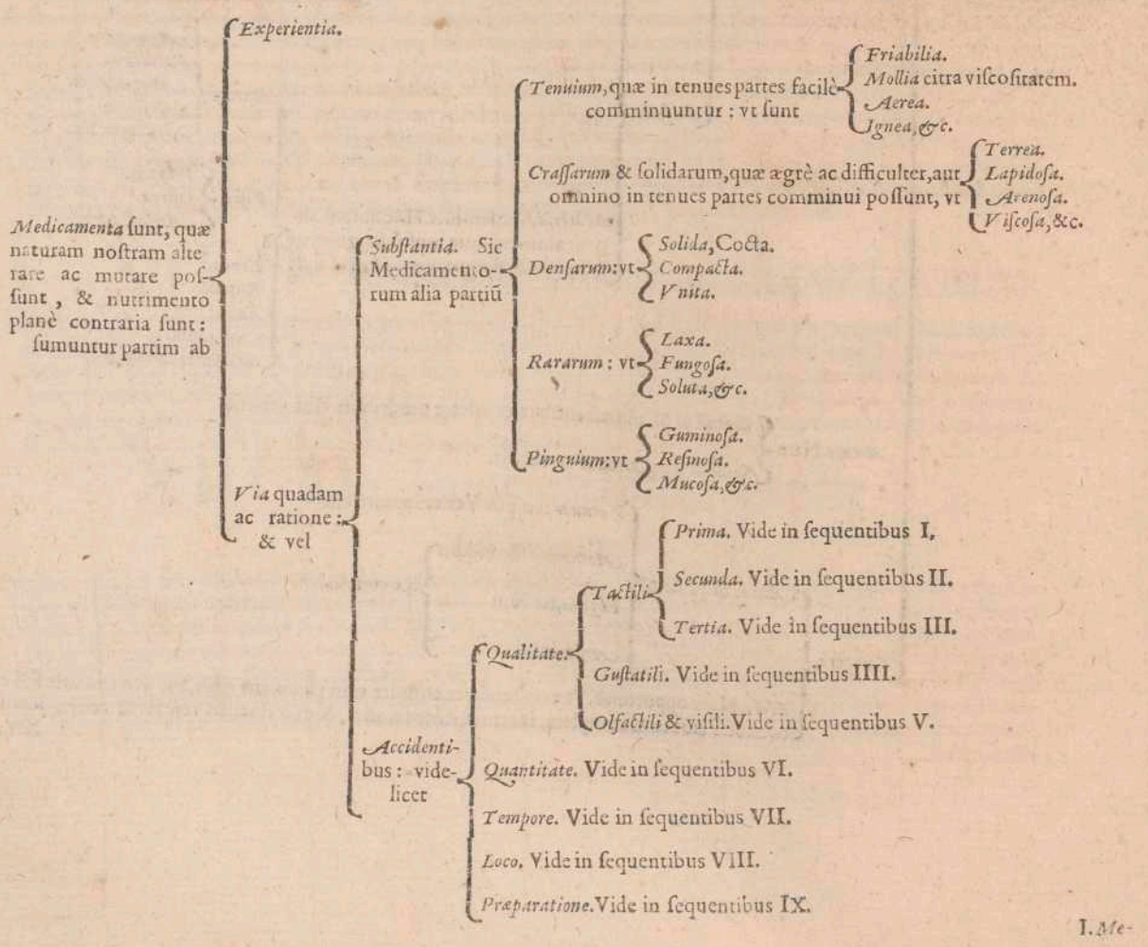

I. Me-

I. *Medicamẽto*rum à qualitate tactili prima ſumptorum, alia ſunt

- *Temperata*: quæ neque calefaciunt, neque frigefaciunt, neque humectant, neque exiccant.
- *Intempe*rata: & vel
  - *Galida* in gradu
    - *Primo*, quæ non euidenter calefaciunt, ſed calorem tantùm innatum augent, non igneum, ideo coctiones & maturationes, & reliquas actiones naturales: vt
      - *Althea.*
      - *Amygd.* dulcia.
      - *Bugloſſum.*
      - *Braſſica.*
      - *Chamæmelum*, &c.
    - *Secundo*, quæ manifeſtè calefaciunt. Hæc rarefaciunt, aperiunt meatus, & attenuant, igneum calorem incipiunt habere: vt
      - *Apium.*
      - *Anethum.*
      - *Arthemiſia.*
      - *Crocus*, &c.
    - *Tertio*, quæ vehementer, non tamen ſummè calefaciunt. Huiſmodi exiccant incidunt, attrahunt, inflammant, corpus tabefaciunt & colliquant: vt
      - *Aſarum.*
      - *Aniſum.*
      - *Arum.*
      - *Cuminum.*
      - *Cinnamomum.*
      - *Mentha*, &c.
    - *Quarto*, quæ adeò excalefaciunt, vt eſcharam moliantur, & vrant. Hæc veſicas excitant, rubificant, comburunt, mortificant, extinguunt, vt allium, cepa, euphorbium, tapſia, &c.
  - *Frigida* in gradu
    - *Primo*, quæ parum refrigerant, & calorem innatũ minuunt: vt hordeum, atriplex, malua, &c.
    - *Secundo*, quæ euidenter refrigerant, craſſefaciunt, & calorem manifeſtè obtundunt: vt lactuca blitum, endiuia, cucurbita, &c.
    - *Tertio*, quæ vehementer refrigerant, internos meatus aſtringunt, ſuccum exprimunt naturalem, diſtributionem prohibent, ſtupefactionem ſenſus, plumbeum colorem inducunt: vt camphura, mandragora, portulaca, &c.
    - *Quarto*, quæ congelant, calorem extinguunt, & vt venena interficiunt: vt cicuta, opium, papauer, &c.
  - *Humida*, & vel in gradu
    - *Primo.* Leniunt, lubricant, vt
      - *Bugloſſum.*
      - *Glycyrrhiza.*
      - *Endiuia.*
      - *Malua.*
      - *Saccharum.*
      - *Seſamum*, &c.
    - *Secundo.* Laxant, acredinem humorum obtundunt, craſſioreſq; reddunt, membrorum naturalium motum imbecilliorem reddunt: vt
      - *Atriplex.*
      - *Cucurbita.*
      - *Pruna.*
      - *Lactuca.*
      - *Blitum.*
      - *Portulaca.*
      - *Violæ*, &c.
    - *Tertio.* Corpus pigrum & torpidum, & actiones omnes manifeſtè obtundunt, elanguẽt, vnde nauſea, vomitus, lienteriæ, &c. vt
      - *Succus* cucumerum.
      - *Succus* cucurbitarum.
      - *Lactucæ* ſuccus.
    - *Quarto.* Venena ſunt: calorem enim, vt aqua ignem extinguunt.
  - *Sicca*, & vel in gradu
    - *Primo.* Corpus & mẽbra reddunt firmiora & vegetiora: vt
      - *Braſſica.*
      - *Beta.*
      - *Chamæmelum.*
      - *Crocus.*
      - *Fœniculum.*
      - *Hordeum.*
      - *Faba*, &c.
    - *Secundo.* Manifeſtè aſtringunt, & quaſi ligant eo modo, quo guſtus in acerborum eſu ligatur: vt
      - *Arthemiſia.*
      - *Anethum* viride.
      - *Balauſtia*, Cotonea.
      - *Plantago*, Lentes.
      - *Maſtix*, &c.
    - *Tertio.* Meatus anguſtiores reddunt, humorum tranſitus intercipiunt, excretiones impediunt, ſuccum è corpore exprimunt, & tabem inducunt: vt
      - *Aſarum*, Acacia.
      - *Anethum* vſtum.
      - *Aloe*, Acetum.
      - *Cuminum*, Piper.
      - *Sal*, &c.
    - *Quarto.* Suffocant, intercipiunt, & mortem afferunt
      - *Allium*, Naſturtium.
      - *Ruta* ſyluestris.
      - *Sinapi.*

In horum medicamẽtotum exploratione. ex Gal. de Simp. med. fac. conſiderandũ eſt

- *Primò*, an per ſe, vel ex accidente medicamentum tale ſit.
- *Secundò*, vt nulla aliena qualitate ſit affectum, ſed tepidum.
- *Tertiò*, ad quod dicatur medicamentum, quod explorandum venit, nempe ad naturam humanam, & non ad rerum naturam dici. Debet autem priùs explorari in temperatis, deinde intemperatis, poſtremò egrotis.
- *Quartò*, num ſimplex vel miſtũ ſit. Nam medicamentũ, quod in iudiciũ venit, non miſtũ ſed ſimplex eſſe oportet. Vel ita miſtũ eſſe oportet, vt id, cui miſcetur, nullius diuerſi temperamenti ſit, vt in aqua & [illegible]ato.

II. *Medicamentorum* differentiæ à ſecundis qualitatibus ſumptæ, varios ſortiuntur effectus. Nam horũ medicamentorum alia habent facultatem

- *Emolliendi*, quæ facultas prouenit ex calore & ſiccitate modica, videlicet calore ſecundi gradus, & interdum tertij. Præterea & his illinendi vis (emplaſticam vocant) ineſſe oportet: ex quorum numero ſunt,
  - *Adeps*
    - *Caprinus.*
    - *Gallinarum.*
    - *Anſerinus.*
    - *Hircinus.*
    - *Taurinus.*
  - *Althea.*
  - *Ammoniacum.*
  - *Atriplex.*
  - *Bdellium* Scythicum.
  - *Cera.*
  - *Crocus.*
  - *Cupreſſus.*
  - *Fœnum* Græcum.
  - *Galbanum.*
  - *Ladanum.*
  - *Linum.*
  - *Laurus.*
  - *Lilium.*
  - *Maſtix.*
  - *Malua.*
  - *Medulla*
    - *Ceruina.*
    - *Vitulina.*
  - *Oppoponax.*
  - *Oleum*
    - *Sycionium.*
    - *Suſinum.*
  - *Radix* cucũ agreſtis.
  - *Pix* arida.
  - *Styrax*, &c.
- *Indurãdi*, quæ cõſtat ex refrigore & humore, videlicet ſecũdi vel tertij gradus, humiditate verò primi, vt
  - *Semperuiuum.*
  - *Portulaca.*
  - *Pſillium.*
  - *Lenticula* paluſtris.
  - *Solanum*, &c.
- *Laxandi.* Horum tot ſpecies ſunt, quot tenſionum. Nam cùm tenſio fiat vel exiccatione, vel refrigeratione, vel phlegmone, vel ſcirrho, quædam laxant vel
  - *Humectando.*
  - *Calefaciendo.*
  - *Emolliendo.*
  - *Purgando* tumores.
  - *Per* coniugationem horum quampiã.
- *Extergendi* gignitur ex calore & partim craſſitudine. Huius generis ſunt amara, & dulcia quædam, partium tenuium, vt
  - *Faba*
  - *Hordeum*
  - *Mel*
    - Tantùm extergunt.
  - *Eruum*
  - *Lupini*
  - *Iris*
  - *Scilla*
  - *Vrticæ ſemẽ*
    - Extergũt, & meatus ſimul expurgãt.
- *Farctu* liberandi, vel poros intrinſecus purgandi. Huiuſmodi ſunt amara & nitroſa omnia, ſiue aſtringant ſiue non. Aſtringẽtia enim ſunt vtiliora. Quoniam partes quoque corroborant, vt ſunt
  - *Abſynthium*
  - *Amygdalæ* amaræ
  - *Aſarum*
  - *Abrotanum*
  - *Carpeſium*
  - *Cubebæ*
  - *Cort.* capp.
  - *Rad.* tamar.
  - *Scolopend.*
  - *Seriphon*
  - *Semen* vrticæ
    - Hæc meatus pulmonis, iecoris, lienis, expurgant, iecinoris quidẽ per ſe, lienis addito aceto, pulmonis mel li crato vel dulcium aliquo.
  - *Iris*
  - *Nitrum*
  - *Nitri* ſpuma
  - *Scilla*
    - Hæc intus & extrà purgant, incidũt craſſos & lentos humores.
- *Rarefaciendi.* Vide in ſequentibus, ſignum *

* Me-

* *Medicamẽtorum* à ſecundis qualitatibus ſumptorum alia facultatẽ habent

- *Rarefaciendi*, quæ ex colore & ſiccitate cum ſubſtantia tenui, oritur. Hæc cutis meatus reſerant: vt
  - *Althea.*
  - *Anethum.*
  - *Adiantum.*
  - *Abrotonum.*
  - *Chamæmelum.*
  - *Fœnum* Græcum
  - *Farina*
    - *Hordei.*
    - *Erui.*
    - *Tritici.*
  - *Lini* ſemen.
  - *Mercurialis.*
  - *Melilotum.*
  - *Oleum*
    - *Chamomelinum.*
    - *Vetus.*
    - *Cicininum.*
    - *Raphaninum.*
    - *Ex* agr. cucum.
    - *Ex* althea, &c.
- *Condenſandi*, quæ ex frigore aqueo originem habent: vt
  - *Lenticula* paluſtris.
  - *Pſillium.*
  - *Portulaca.*
  - *Semperuiuum.*
  - *Tribulus* viridis, &c.
- *Aperiendi*, ora vaſorum aperiunt: Anaſtomatica dicuntur. Oritur facultas hæc à calore partium craſſitie, cuiuſmodi ſunt acria & mordacia: vt
  - *Allia.*
  - *Cepe.*
  - *Ciclaminus.*
  - *Fel* taurinum.
  - *Oleum*
    - *Irinum.*
    - *Amaracinum.*
  - *Vnguentorum* omnium ſubſidentię, &c.
- *Claudendi*, ſeu obſtruendi: gignuntur ex ſicca & cogente materia, & ferè omnia ſunt frigida & partium craſſarum: vt
  - *Acetum*, Alumen, Aloe, Aerugo, Abſynthium.
  - *Balauſtia*, Bolus Armenica.
  - *Calchantum*, Cadmia, Corallium.
  - *Hæmatites*, Myrthus.
  - *Oxalis*, Plantago, Roſæ.
  - *Sanguis* draconis.
  - *Terra* Lemnia. &c.
- *Aduręndi* ſeu colliquandi, ex vehementi calore & craſſitudine ſubſtantiæ gignitur. Horum alia vim habent
  - *Eſcharoticam*, id eſt cruſtam inducendi: oriuntur ex calida & deurente materia.
  - *Septicam*, id eſt putrefaciendi. Huiuſmodi liquẽt, colliquãt, potiſſimùm carnem tenellam, idque abſque dolore: vt
    - *Arſenicum.*
    - *Aconitum.*
    - *Chryſocolla.*
    - *Dryopteris.*
    - *Pityocampe.*
    - *Sandaraca.*
  - *Chatæreticam*, id eſt detrahendi carnis excreſcentias: oriuntur ex calida, ſicca, tenuiũq; partiũ ſubſtantia. Hæc eiuſdem genere facultatis, ſepties ſcilicet ſunt, verùm tantulo imbecilliores, quòd extimam modò ſuperficiem, quã contigerint, detrahant, nõ tamen in altum ſubire valeant, velut Aſiæ, petræ flos quanquam non ſint reuera facultatis cicatricem inducentis, cùm aliquid detrahant.
- *Repellendi*, ex frigore & partium craſſitudine originem ducunt.
- *Attrahendi*, quę ex calore & tenuitate partiũ gignuntur: atq; eorum alia attrahunt per
  - *Se*: & vel
    - *Familiaritate* qualitatis, ſeu totius ſubſtantiæ ſimilitudine: vt ſunt medicamenta purgantia.
    - *Quouis* modo, & nõ familiaritate qualitatis: vt
      - *Thapſia.*
      - *Dictamnus.*
      - *Cyrenaici* ſuccus.
      - *Propoleos.*
      - *Sagapeni*, &c.
  - *Accidens*. Huiuſmodi ex putreſcente acescentéque, generationem ſortiuntur: vt
    - *Fermentum.*
    - *Pſoricum.*
    - *Stercus* columbarum.
    - *Stercus*
      - *Anſerinum.*
      - *Gallinarum.*
      - *Crocodilorum* terreſtrium, &c.

III. *Medicamẽtorum* differentiæ à qualitatib. tertiis sumptæ: quorũ alia facultatẽ habent

Pus mouendi. Hæc calida & humida sunt, vt corpus id, in quo pus moueri debet, neque humectent, neq; exiccent. neq. excalfaciant, neq frigefaciant: sed tantũ substantia caloris nostri augeãt: proinde, vim quoq. emplasticã vt habeant necesse est, quo caloris substantiæ effluxus prohibeatur. Sunt autem huiusmodi,

- *Panis* debiliter coctus cum aqua & paculo oleo, emplastratus.
- *Adeps* suillus.
- *Adeps* vitulinus.
- *Cera* cum oleo aliquo calido liquata.
- *Farina* triticea.
- *Pix* cum oleo rosaceo subacta.
- *Resina* cum oleo rosaceo subacta.

} Hæc pus mouent in maximè ardentibus inflammationibus.

- *Adeps* gallinaceorum
- *Adeps* suillus.
- *Panis* mediocriter coctus, & cum hydreleo emplastratus.

} Pus mouent in minùs calidis inflammationibus.

- *Adeps* { *Taurinus.* *Caprinus.* *Anserinus.*
- *Panis* plurimùm coctus, salitus, frumẽtatus, cum oleo & paucula aqua emplastratus.
- *Resina* / *Pix* { Cum oleo sycionio, vel raphanino liquata.

} In minus adhuc calidis inflammationibus pus mouent.

Menses prouocandi: ex vehementer calida tenuiq; substantia gignitur hæc qualitas, sed non admodum sicca, ita vt secundi vel tertij quodammodo calida sint, sicca verò primi, vel etiam secundi: de his Gal. cap. 12. lib. 5. de Simp. med. Menses mouentia vrinam etiam ciunt, sed inter se differũt, quòd menses mouentia non tam valenter desiccent, vt vretica. Verùm vretica ad menses prouocandas, atq; ad lac generandum minimè apta sunt, vtpote nimium desiccantia: proinde propriè hæc dicuntur vretica:

- *Artemisia.*
- *Absynthium.*
- *Anisum.*
- *Acorum.*
- *Amomum.*
- *Castorium.*
- *Cicer.*
- *Centaurium* maius.
- *Calamintha.*
- *Gnigulium.*
- *Melissa.*
- *Marrubium.*
- *Myrrha.*
- *Origanum.*
- *Opopanax.*
- *Pulegium.*
- *Petroselinum.*
- *Ruscus.*
- *Ruta.*
- *Radix* rubiæ tinct.
- *Sabina.*
- *Saluia.*
- *Seseli.*
- *Serpillum*, &c.

Calculum renum minuendi. Hæc valenter incidere oportet, absque tamen siccitate: vt

- *Abregna* lachyma.
- *Carpesium.*
- *Cyperum.*
- *Cortex* radicis lauri, &c.

Cicatricem inducendi, epulotica dicta: ex frigida & astringente fit substantia. Hæc omne vlcus planum claudere valent, proinde vt contrahant, constringant, constipent, densent, siccent, & calli instar indurẽt necesse est: quorum alia inducunt cicatricem

- *Per* accidens, vt cathæreticorum aliqua, si quidem in parua sumantur quantitate: vt { *Diphryges.* *Ostreum.* *Lythargius.* *Myrrha.*
- *Per* se, & vera epulotica appellantur: vt { *Aloe.* *Alumen.* *Amilum.* *Aristolochia.* *Anagallis.* *Bolus* Armenica. *Balaustia.* *Bdellium.* *Corallium.* *Cadmia.* *Aes* vstum. *Glans.* *Myrtus.* *Plantago.* *Pumex.* *Plumbum* elotum. *Papyrus* vsta. *Putamina* mali granati sicca. *Thus*, &c.

Carnem: Vide in sequentibus signum **.

**.
Medicamentorũ à qualitatibus tertiis sumptorũ, alia habent facultatem

- *Carnem* generandi, id est cauitates implendi. Gignitur hæc facultas ex materia detergente, & siccante in primo recessu à medio. Hæc citra morsum mediocriter abstergere debent: vt
  - *Abiegna* lacryma.
  - *Fuligo* thuris.
  - *Iris.*
  - *Lentiscus.*
  - *Myrrha.*
  - *Pix* arida.
  - *Resina* terebinth.
  - *Styrax*, Thus, &c.
- *Dolorem* sedandi, quæ anodina vocantur. Nascitur ex calore & essentiæ tenuitate, videlicet calore primi ordinis: vt
  - *Anethum.*
  - *Absynthium*
  - *Atriplex.*
  - *Chamæmelum.*
  - *Castorium.*
  - *Cuminum.*
  - *Fœnum* græcum.
  - *Linum.*
  - *Libysticum.*
  - *Lupus* salictarius.
  - *Milium.*
  - *Opopanax.*
  - *Panicum.*
  - *Peucedanum.*
  - *Ruta.*
  - *Sisymbrium.*
  - *Vitellum* oui, &c.
- *Lac* generãdi. Hic sanguinem contemplari oportet, num scilicet in
  - *Quantitate* sit paucior, quàm conuenit. Hic quidem victus ratione augebitur, maximè calida & humida, boniq; succi. Nam quæcunque plus quàm expediat, calefaciunt, quæq; desiccant aut refrigerant, partim qualitatem ipsius sanguinis vitiantia, partim ipsum minorem reddentia, lac prouenire prohibent.
  - *Qualitate* deterior, atque vel
    - *Biliosior.* Hic primò purgarionem desiderat, mox victum calefacientem & humectantem, vt diximus.
    - *Pituitosior.* Hic requirit vel
      - *Medicamenta* sola, quæ primo vel secundo ordine calefaciunt, non tamen desiccant. Huiusmodi debiliora sunt.
      - *Medicamenta* & nutrimenta simul, quæ modicè calida esse debent, & minimè crassa, vt Eruca. Fœniculum, Anethum, maximè cũ adhuc virentia humidaq; sunt, Smirnium, Apium, Sion, Polium, omnia quidem virentia. Hæc potentiora sunt.
- *Tussim*
  - *Prouocandi.* Naturam habent extenuandi acrem & mordacem. Nam quicquid mordax ac acre est, ad tussim impetum prouocat. Proinde calida, tenuiumq; partium vt sint, necesse est.
  - *Sedandi.* Naturam habent incrassandi. Proinde frigida, & crassarum partium vt sint, necesse est, Frigore enim cogit, & substantiæ suæ crassitudine incrassat.
- *Semen*
  - *Generandi*, quæ facultas ex tota familiari, & mediocriter calida substantia nascitur. Horum alia sunt
    - *Cibi* bene nutrientes, flatuosi, totiq; substantiis familiares: vt
      - *Cicera.*
      - *Conus.*
      - *Bulbi*
      - *Fabæ.*
      - *Polypedes.*
      - *Terebinthini* fructus.
    - *Medicamenta*; vt
      - *Scincus.*
      - *Satyrum.*
    - *Cibi* & medicamenta simul, quæ calida, simulque flatuosa sunt, vt
      - *Eruca.*
      - *Fraxini* semen.
      - *Lini* semen.
  - *Extinguendi*: ex frigida, sicca, totaq; substantia aduersa gignitur: vt
    - *Nymphæa.*
    - *Ruta* etiam si calida sit, tamen sua siccitate prohibet.
  - *Prouocandi*: ex calida non exiccante, & flatuosa oritur substantia.
  - *Supprimendi*: ex frigida cogente & incrassante substantia prouenit: vt
    - *Atriplex.*
    - *Blitum.*
    - *Cucurbita.*
    - *Cucumeres.*
    - *Lactuca.*
    - *Mora.*
    - *Melopepones.*
    - *Pepones.*

IIII. *Medicamentorũ* differentiæ ſumuntur etiam à qualitate guſtatili: nempe Saporibus. Sic medicamenta aut

- *Calida*
  - *Valde*, atq. partium
    - *Craſſarũ* & ſic carũ ſiue terrearum, ſunt
      - *Amara*: quæ
        - *Humorum* craſſitiem incidunt & attenuant.
        - *Abſtergunt.*
        - *Expurgant.*
        - *Menſes* mouent.
        - *Pus* ex thorace & pectore eiiciunt.
      - *Nitroſa*, minùs calida quàm amara ſunt. Hæc
        - *Erodunt.*
        - *Carnem* colliquant.
      - *Salſa*, minùs calida quàm nitroſa
        - *Contrahunt.*
        - *Conſtringunt.*
        - *Condiendo* ſeruant.
        - *Digerunt.*
        - *Siccant* citra manifeſtam caliditatem.
    - *Tenuium* & humidarũ: ſunt acria, quæ naturæ aduerſantur
      - *Tota* ſubſtantia: vt
        - *Sandaraca.*
        - *Auripigmentum*, &c.
      - *Immoderatione* caloris: quæ ſi fuerint ſubſtãtiæ
        - *Craſſioris*, erodũt atq; exedunt: vt
          - *Arſenicum.*
          - *Hydrargiros.*
        - *Tenuioris.* Hæc
          - *Craſſos* humores incidunt.
          - *Sudores*, vrinas & menſes mouent.
          - *Humores*, flatus & vapores digerũt & diſcutiunt.
  - *Mediocriter* atq. partium
    - *Craſſarum* ſiue terrearum: ſunt dulcia, qualia ſunt caſtaneæ.
    - *Humidarum*: & eiuſmodi humiditas vel eſt
      - *Aquea*: ſunt mediocriter dulcia.
      - *Aerea*: ſunt pinguia, quæ
        - *Humectant.*
        - *Emolliunt.*
        - *Laxant*, &c.
      - *Aquea* & aerea ſimul, vt quæ inter pinguia & dulcia media ſunt.
    - *Humidarum* & craſſarũ æqualiter ſimul: ſunt dulcia magis & minùs, pro vehementia & viribus, quas in ſubiectum exercent humidum & ſiccum melius & deterius permiſcentia: rita tamen, vt neq; humores reſoluant, neq; ſiccas partes adurant. Hæc cõcoquunt, laxant, rarefaciunt, &c.
- *Frigida*, atq. partium
  - *Craſſarum* & terrearum
    - *Magis*: ſunt acerba,
    - *Minus*: ſunt auſtera.

    Hæc
    - *Contrahunt.*
    - *Conſtringunt.*
    - *Denſant.*
    - *Repellunt.*
    - *Incraſſant.*
    - *Refrigerant.*
    - *Exiccant.*
  - *Subtilium* & aquoſarum: ſunt acĩda, quæ
    - *Incidunt.*
    - *Extenuant.*
    - *Diuidunt.*
    - *Farctu* liberant.
    - *Mordent*, &c.

V. *Medicamentorum* differentiæ ſumuntur quoque ab

- *Odoratu.* Ab hoc non tutum eſt coniicere de medicamentorum facultatibus propter inæqualitatem ſubſtantiæ, quòd ſint diſſimilares: proinde non æquè eius partes euaporant, ac perinde ſenſum mouent, niſi partes aqueæ à calore in vaporem reſolutæ.
- *Viſu.* Ab hoc adhuc minùs tutum eſt de medicamentorum facultatibus ſumere indicium, quòd in ſingulis coloribus, calida, frigida, humida, ſicca reperiantur.

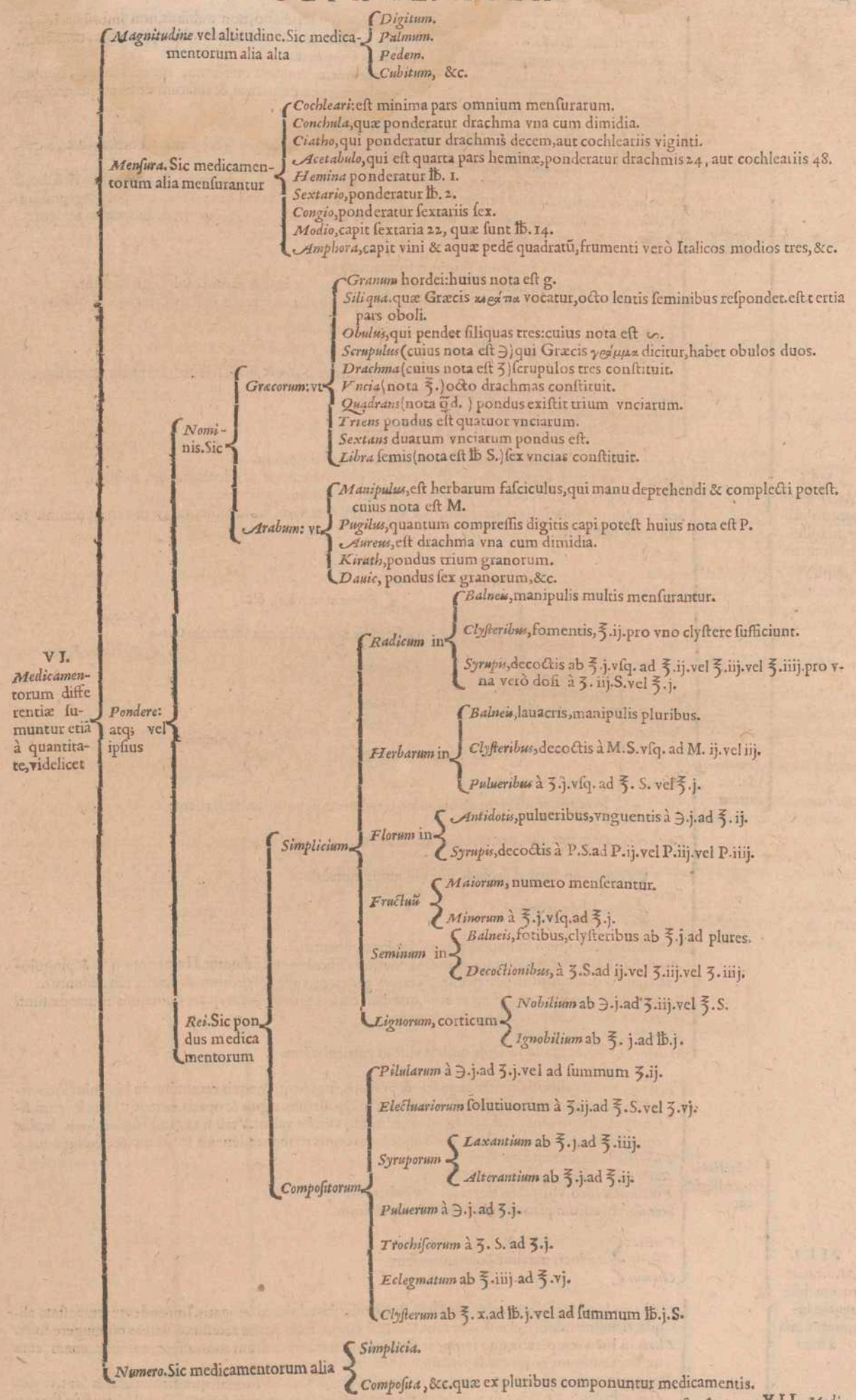
VI. Medicamentorum differentiæ sumuntur etiã à quantitate, videlicet
Magnitudine vel altitudine. Sic medicamentorum alia alta
Digitum.
Palmum.
Pedem.
Cubitum, &c.
Mensura. Sic medicamentorum alia mensurantur
Cochleari: est minima pars omnium mensurarum.
Conchula, quæ ponderatur drachma vna cum dimidia.
Ciatho, qui ponderatur drachmis decem, aut cochlearijs viginti.
Acetabulo, qui est quarta pars heminæ, ponderatur drachmis 24, aut cochlearijs 48.
Hemina ponderatur ℔. 1.
Sextario, ponderatur ℔. 2.
Congio, ponderatur sextarijs sex.
Modio, capit sextaria 22, quæ sunt ℔. 14.
Amphora, capit vini & aquæ pedẽ quadratũ, frumenti verò Italicos modios tres, &c.
Pondere: atq; vel ipsius
Nominis. Sic
Græcorum: vt
Granum hordei: huius nota est g.
Siliqua. quæ Græcis κεράτια vocatur, octo lentis seminibus respondet. est tertia pars oboli.
Obulus, qui pendet siliquas tres: cuius nota est ⏑.
Scrupulus (cuius nota est ℈) qui Græcis γράμμα dicitur, habet obulos duos.
Drachma (cuius nota est ʒ) scrupulos tres constituit.
Vncia (nota ℥.) octo drachmas constituit.
Quadrans (nota q̃d.) pondus existit trium vnciarum.
Triens pondus est quatuor vnciarum.
Sextans duarum vnciarum pondus est.
Libra semis (nota est ℔ S.) sex vncias constituit.
Arabum: vt
Manipulus, est herbarum fasciculus, qui manu deprehendi & complecti potest. cuius nota est M.
Pugilus, quantum compressis digitis capi potest huius nota est P.
Aureus, est drachma vna cum dimidia.
Kirath, pondus trium granorum.
Dauic, pondus sex granorum, &c.
Rei. Sic pondus medicamentorum
Simplicium
Radicum in
Balneis, manipulis multis mensurantur.
Clysteribus, fomentis, ℥.ij. pro vno clystere sufficiunt.
Syrupis, decoctis ab ℥.j. vsq. ad ℥.ij. vel ℥.iij. vel ℥.iiij. pro vna verò dosi à ʒ. iij. S. vel ℥.j.
Herbarum in
Balneis, lauacris, manipulis pluribus.
Clysteribus, decoctis à M. S. vsq. ad M. ij. vel iij.
Pulueribus à ʒ.j. vsq. ad ℥. S. vel ℥.j.
Florum in
Antidotis, pulueribus, vnguentis à ℈.j. ad ℥. ij.
Syrupis, decoctis à P. S. ad P. ij. vel P. iij. vel P. iiij.
Fructuũ
Maiorum, numero mensurantur.
Minorum à ℥.j. vsq. ad ℥.j.
Seminum in
Balneis, fotibus, clysteribus ab ℥.j. ad plures.
Decoctionibus, à ʒ. S. ad ij. vel ʒ. iij. vel ʒ. iiij.
Lignorum, corticum
Nobilium ab ℈.j. ad ʒ. iij. vel ℥. S.
Ignobilium ab ℥. j. ad ℔. j.
Compositorum
Pilularum à ℈.j. ad ʒ.j. vel ad summum ʒ.ij.
Electuariorum solutiuorum à ʒ.ij. ad ℥. S. vel ʒ.vj.
Syruporum
Laxantium ab ℥.j. ad ℥.iiij.
Alterantium ab ℥.j. ad ℥.ij.
Puluerum à ℈.j. ad ʒ.j.
Trochiscorum à ʒ. S. ad ʒ.j.
Eclegmatum ab ℥.iiij. ad ℥.vj.
Clysterum ab ℥. x. ad ℔. j. vel ad summum ℔. j. S.
Numero. Sic medicamentorum alia
Simplicia.
Composita, &c. quæ ex pluribus componuntur medicamentis.

VII. *Medicamentorum differentiæ sumuntur etiã à tempore*

Collectionis. Sic colliguntur

Herbæ serena ac sicca cœli constitutione, atq. tempore meridiano, non nubibus, non imbribus infestę cùm primum floribus ornantur, & c. exceptis iis, quæ tum in medicinæ vsu, tum in cibis, tum etiam in obsoniorum condimentis quotidie virentes vsurpantur.
Flores eo tempore, quo magis suo in vigore consistunt, ac tempore merdiano, rore absumpto, non autem cum iam flaccescentes decidui euanescant: exceptis capparum, & rosarum floribus qui decerpendi antequam planè explicati fuerint.
Fructus probè maturi, nisi data opera immaturi expetantur.
Semina, priusquam defluant, & vbi siccati cœperint herbę. Fructuum verò semina, cùm fructus, à quibus eximuntur, suam maturitatem planè senserint.
Radices vere aut ætatis initio, nempe antè florũ & cauliũ & seminũ productionẽ, & post primorũ foliorũ eruptionẽ. Hortensium verò radices, & plerarũq; alimentosarum quouis anni tempore legi possunt.
Cortices à fructibus, quo tempore maximè maturi sunt: à radicibus verò & arboribus, verno tempore.
Ligna, cum arbores in vigore sunt.

Succi
- *Radicum* in vere, cum primùm folia emergunt.
- *Foliorum*, seu herbarum, antequam stirpes flores edant, & earum caules lignosi fiant.
- *Fructuum*, cùm ipsi vltimam maturitatem senserint, exceptis omphacio, acacia, & similibus.

Gummi, cum explanaris distillant.
Animalia, cum viua & sana sunt.
Partes animalium, eo tempore, quo ipsa animalia integra, sana &, boni habitus, & mediæ ætatis sunt.
Adipes, autumno, ex animalibus florentibus.
Medullæ, ætatis exitu, hyemis initio.
Metalla & lapides, de quibus in particulari tractatione, &c.

Durationis. Sic durant

Herbæ minùs quàm radices: proinde quotannis mutandæ veniunt.
Flores in vniuersum sicci ad annum duntaxat, vel quandiu coloris & odoris gratiam retinent.
Fructus recentes maiori ex parte per annum: siccati verò diutius asseruantur.
Semina, etsi eorum multa reperiantur, quæ ad annum vltra vires suas asseruentur, ea tamen quotannis renouare satius est.

Radices
- *Per* menses sex: vt { *Borraginis.* / *Frumentaceorum*, &c.
- *Per* annum, quæ singulis annis radicitùs intereunt: vt { *Dauci.* / *Pastinacæ*, &c.
- *Perpetuo*, vt { *Virides* in cãpis, quædam: *Osmundæ.* / *Asparagi.* / *Fœniculi.* / *Thapsiæ.*
- *Mediæ* inter annuas & perpetuas: vt { *Angelicæ.* / *Smirnij*, &c.
- *Siccæ*, tot annis, quot ab inanitate, teredine & tabe vindicari valeant.

Cortices, quousq; nec situ, nec teredine offendantur.

Succi
- *Humidi* ad annum proinde singulis annis mutandi.
- *Sicci*, ad duos annos.

Gummi diu, modò, non in humido putridóq; loco ponantur.
Animalia, pauca integra. Sicciora, vt cantharides, nõ difficulter custodiuntur. Humidiora verò & pinguiora facilè corrumpuntur. putrescunt, & vermes generant, vnde absynthium & similia illis adduntur.
Partes animalium pleræq. durant annum, quædam citiùs corrumpuntur, quare quotannis mutandæ sunt.
Adipes recentes & absq. sale, non vltra annum.
Medullæ non vltra annum.
Metalla, lapides, & similia variè: de quibus vide in particularibus.

VIII. *Medicamentorum differentiæ sumuntur etiã à loco*

Collectionis Sic colligũtur

Herbæ ex locis cliuosis, ventis expositis & perflatis, frigidisq;, & aquis carentibus: in his enim locis vires eorũ longè validiores sunt. Contrà quæ in cãpestribus, riguis & opacis, cæteriq; locis à vento silentibus enascũtur, plerumq; degenerãt, & minus viribus valent. Verũ si ex campestribus locis herbæ colligendæ sint, ex siccioribus, & nõ aquosis, exceptis nymphea, lẽticula & tribulo, &c. colligantur.
Flores ex locis maximè oportunis.
Radices ex eisdem, quibus herbæ, locis.
Fructus, ex loco, vbi perfectiores plantæ habentur.
Semina, vbi eorum plantæ excellentiores reperiuntur.

Cortices / *Gummi* { *Ex* locis maximè conuenientibus.

Siccationis. Sic siccantur probè

Herbæ in loco superiore ædiũ perflatili, strato asseribus dolabro leuigatis. Impendente tempestate aliqua, fenestræ maturè claudendæ sunt. Cauẽdũ etiã ne felib⁹ pateat accessus, q̃ herbas cõmingere solẽt.
Flores in locis temperatis, quo tempore sæpius reuoluantur, ne situm contrahant, adhibita etiam cura ne sicci natiuum colorem deperdant.
Radices, in vmbra, vbi orientales venti respondẽt. Quòd si ex eis fuerint, quæ natura crassæ sunt, vt gentianæ, holenij, &c. & aer sit nubilus, & hyems, in sole ac vento tutò siccatur. Quod cõmodiùs fieri potest, si frustatim dissectæ ita tenui funiculo traiiciantur, vt partes se non contingant.
Fructus, in sole, vel in clybano, vbi in sole id fieri nequit.
Semina, vt herbæ.
Cortices, vt radices.
Animalia & eorum partes, in sole aut clybano.
Succi in sole aut clybano seu furno, vel ad ignem coquendo inspissantur.

Rſponſionis. Vide in sequentibus sub signum **

** *Medicamentorum* differentiæ sumuntur à loco repositionis, seu conseruationis. Sic reponuntur cõmodè

- *Herbæ* siccatæ, decusso puluere, in sacculis ex corio, vel lineo, non compresso: vel ligneis capsulis. ac diligenter claudantur, ne earum vires euanescant.
- *Flores* in ligneis arculis, optimè inclusi: vel in vasis vitreis optimè obturatis.
- *Radices* iis in locis, ad quæ solares radij nõ penetrent, neq; fumo pateat aditus, & quæ nẽq; vliginosa sint, neq; pulueruleuta. Sit igitur locus eminens & siccus, ad Septentrionem vergens, vel etiam ad meridionalem plagam, cùm scilicet ipsæ non prorsus exiccatæ reconderentur.
- *Semina* in arculis ligneis, vel vitreis, in loco sicco,
- *Fructus*
  - *Siccati* in capsulis ligneis potiùs, quàm saccis, ne extraneos humores concipiant.
  - *Recentes*, in locis siccis, minimè asperginem redolentibus: aut super paleas expandantur: aut hordeo, vel milio sepeliantur, vt Medica & Aurantia mala.
- *Cortices*, arculis ligneis.
- *Succi* in vasis vitreis, angusti oris, superfuso oleo digiti crassitudine, aut sale insperso, priùs ad ignem paululum fer uefacti, moxque diligenter defæcati
- *Gummi*, in loco sicco.
- *Animalia*, in vasis fictilibus, vitreatis, optimè obturatis, in loco sicciore, non calido.
- *Partes* animalium siccatæ, in arculis ligneis, loco sicco.
- *Adipes* loco sicco, ad Aquilones spectante, siue figulinis vasculis vitreatis, foliis lauri vel nucum siccis conuolutæ & obturatæ. Vel lotæ, atq; liquatæ ad ignem, deinde colatæ, & in vasis fictilibus seruatæ, in loco frigido.
- *Medullæ*, eodem modo, quo adipes, &c.

IX. *Medicamentorum* differentiæ sumuntur etiam à præparatione, eaque facta modo vel

- *Crasso*: ex quorum genere sunt
  - *Repurgatio* siue mundificatio. Sic purgantur
    - *Herbæ* à puluere vel luto, ex pluuiis aspersо, manibus excutiendo. Maiores verò vulgares herbæ à stipitibus surculisque durioribus, & partibus lignosis, arque corruptis.
    - *Flores* à pediculis, surculis, circumhærentibus foliis, vnguibus, &c.
    - *Radices* primùm à terra & omnibus sordibus. & si quid computruit, aut corruptum est, cultello abraditur. aut amputatur. Quòd si terræ nimis tenaciter adhæresсat, abluuntur. Porrò lignea matrix, quæ omnibus radicibus ferè includitur, ipsis in longum scissis, integra eximitur. Quòd si eximi facilè non possit, pistillo radices tunduntur, & pulsantur à summo vsque ad imum.
    - *Fructus* à corticibus, seminibus, & parte lignosa, &c.
    - *Semina* à suis corticibus (si magna fuerint, vt fabæ, melonũ, &c.) paleis, festucis, pediculis lapillis, &c. mouẽdo hinc inde & inflando, vt quod leue est, & puluerulentũ, in aerẽ dissipetur. Sũt aut semina manibus priùs fricanda, vt quod leuiter hæret & alienum est, tollatur. lapilli & arenæ propter grauitatem ipsorum in fundo colliguntur. Semina maiora & rotunda, in tabulam inclinatã & leuiter manu pulsam, in vas subiectum, relictis lapillis deuoluuntur, &c.
  - *Infusio*, in qua considerandа sunt, humor, cui infundũtur medicãtia, quãtitas, qualitas & tempus. Sic infunduntur.
    - *Radices*, fructus, ligna, cortices, succi, & tẽpore hyberno primùm contusa & confracta in aqua tepida aut calida per vigintiquatuor horas: aut supra cineres, aut supra fornacem, aut in vase calido, aut ad solem, aut loco calido, &c.
    - *Herbæ*, flores, aut fructus recentes & æstiuo tempore, in humore frigido per duodecim horas.
    - *Medicamenta* purgantia, vt Agaricum, Myrobalani, &c. confracta priùs, in liquore aliquo, hyeme horis duodecim, æstate sex.
  - *Dissolutio*. Sic dissoluuntur
    - *Gummi*: vt *Galbanum*, *Ammoniacum*, *Opopanax*, &c. — *In* vino, vel aceto, deinde ad ignem ponuntur.
    - *Metalla* quædã in
      - *Aqua*, vel vino vel aceto, pri⁹ puluerizata: vt *Vitriolum*. *Misy*. (&c. *Chalcitis*,
      - *Aceto*: vt *Schoria* ferri. *Flos* æris, &c.
      - *Aqua*, vino, oleo aut aceto vt Lythargirum.
    - *Margaritæ*, *Coralli* — *In* succo limonum.
    - *Opium*, in aqua aut succo aliquo, &c.
  - *Liquefactio*. Sic alia liquantur
    - *Ad* solem —— vt *Pinguedines*. *Medullæ*. *Oleum* concretum, &c.
    - *Calore*
      - *Moderato*
      - *Maiori*: vt *Cera*. *Pix*. *Gummi*. &c.
  - *Mollitio*. Molliora fiunt medicamenta aut *Calore* leui. *Humore* aliquo addito.
  - *Duratio*. Vide in sequentibus, sub signo **.
- *Subiti*. Vide in sequentibus sub signo A.

** *Medi-*

* * *Medicamentorum differentiæ, à præparatione crasso modo facta, sumptæ. sunt*

- *Duratio.* Indurantur medicamenta aut
  - *Frigore.*
  - *Sicco* aliquo addito.
- *Calefactio.* Calefiunt medicamenta
  - *Igne*, Sole, Fimo.
  - *Aqua* calida.
  - *Vapore* aquæ calidæ.
  - *Lapide*, *Ferro* } *Calefacto.*
- *Coctio.* Coquuntur medicamenta ex aqua, vel sero, vel lacte, vel vino, vel aceto, vel quouis liquore: & uel
  - *Multùm*, diuq; vt
    - *Fructus*, Cortices
    - *Ligna*, Radices
    - *Semina*
    - *Omniáque* sicca.

    } *Hæc* namque tardiùs tenerescunt, intumescunt, &c.
  - *Parum*: vt
    - *Herbæ*
    - *Flores*
    - *Recentia* omnia

    } *Hæc* enim citiùs tenerescunt.
  - *Mediocriter*, quæ medio medio modo se habent
- *ssatio.* Assantur medicamenta humida, vt carnes, fructus, radices. &c. aut
  - *Ad* ignem.
  - *In* veru.
  - *In* clybano, &c.
- *Frixio.* Friguntur medicamenta in oleo, vel pinguedine aliqua, in sartagine.
- *Vstio.* Sic namq; vritur
  - *Sericum* in olla supra prunas ardentes tandiu donec in puluerem redigi queat.
  - *Animalia*, eodem modo, vel in clybano.
  - *Sal* & vitrum ad ignem in vase figulino, donec non ampliùs stridant.
  - *Vitriolum*, in olla discooperata tandiu, donec siccescat colórque mutetur.
  - *Alumen*, donec siccescat.
  - *Ossa*, cornua, vngues, & corallij eodẽ modo supra prunas, donec fumare desinant, colorẽq; mutẽt.
  - *Cancri* supra prunas in vase cupreo cooperto.
  - *Lapides*, qui candescentes in liquore aliquo aliquoties extinguũtur: vel in crucibulis tandiu vruntur, donec in puluerem vertantur.
  - *Plumbum* & cuprum addito sulphure, in olla vel crucibulo, priùs in lamina redacta. &c.
- *Tusio.* Sic medicamentorum alia cõtunduntur
  - *Multùm*: vt medicamenta crassa, cuiusmodi sunt metalla, &c.
  - *Parum*: & vel
    - *Sola*, & sine additione aliqua: vt
      - *Aromatica* omnia.
      - *Radices*, *Herbæ* } *Odoratæ.*
      - *Mastix*, *Gummi* } *Terantur* tantùm.
    - *Cum* aliis nempe cum
      - *Vino*, aut aqua, aut aceto: vt
        - *Galbanum.*
        - *Ammoniacum*, Opopanacum.
        - *Bdellium*, Myrrha.
        - *Succus* glycyrrhizæ, &c.
      - *Succo* aliquo: vt opium, &c.
      - *Aqua* rosarum: vt
        - *Moschum.*
        - *Ambra*, &c.
      - *Oleo* amygdal. dulc. vel aqua ardente: vt Camphura.
- *Lauatio.* Sic lauantur medicamentorum alia priùs
  - *Contusa*, deinde in aqua tandiu infusa, donec resideant, deinde sensim ablata aqua, alia noua superinfunditur, atque aliquoties lauantur, donec aqua superinfusa limpida ac clara euadat, atq; hoc modo lauantur
    - *Calx.*
    - *Aloe.*
    - *Metalla*, &c.
  - *Liquefacta*, & in aqua infusa, baculóq; agitata donec clara aqua euadat: vt
    - *Resinæ.*
    - *Olea.*
    - *Pinguedines*, &c.
- *Extractio.* Sic extrahuntur
  - *Succi* ex herbis & radicibus, priùs contusis, deinde expressis, demum colatis succus ad spissitudinem coquitur: ex siccis verò priùs probè coctis, deinde expressis.
  - *Mucilagines* ex althea, malua, fœno græco, semine lini, &c. cum omphatio probè trita herba, exprimuntur. Alij tritas igni lento calefaciunt: alij tritas loco frigido, vt cella vinaria, vimineo vasi impositas, in catinum subiectum destillare permittunt: vel postridie succum exprimunt.
- *Expressio.* Sic exprimuntur herbæ, radices, decocta, succi, olea
  - *Manibus.*
  - *Torculari.*
  - *Panno* lineo, &c.
- *Colatio.* Colantur decocta, succi, infusa, syrupi, iulapia, olea, gummi liquata per
  - *Cribrum.*
  - *Pannum* lineum.
  - *Filtrum*, &c.
- *Clarificatio.* Sic clarificantur decocta, infusa, syrupi, iulapia, &c:
  - *Repositione.*
  - *Colatione.*
  - *Coctione* & despumatione.
  - *Ouorum* albis, priùs contusis, deinde mixtis, feruefactis & despumatis.
- *Despumatio. Despumantur.*
  - *Decocta*, *Succi*, *Mel* } *Cochleari* ferro perforato, spumam supernatantem auferendo.
  - *Saccharum* cum albis ouorum, priùs contusis, deinde simul feruefactis & despumatis, &c.

A. Subtili

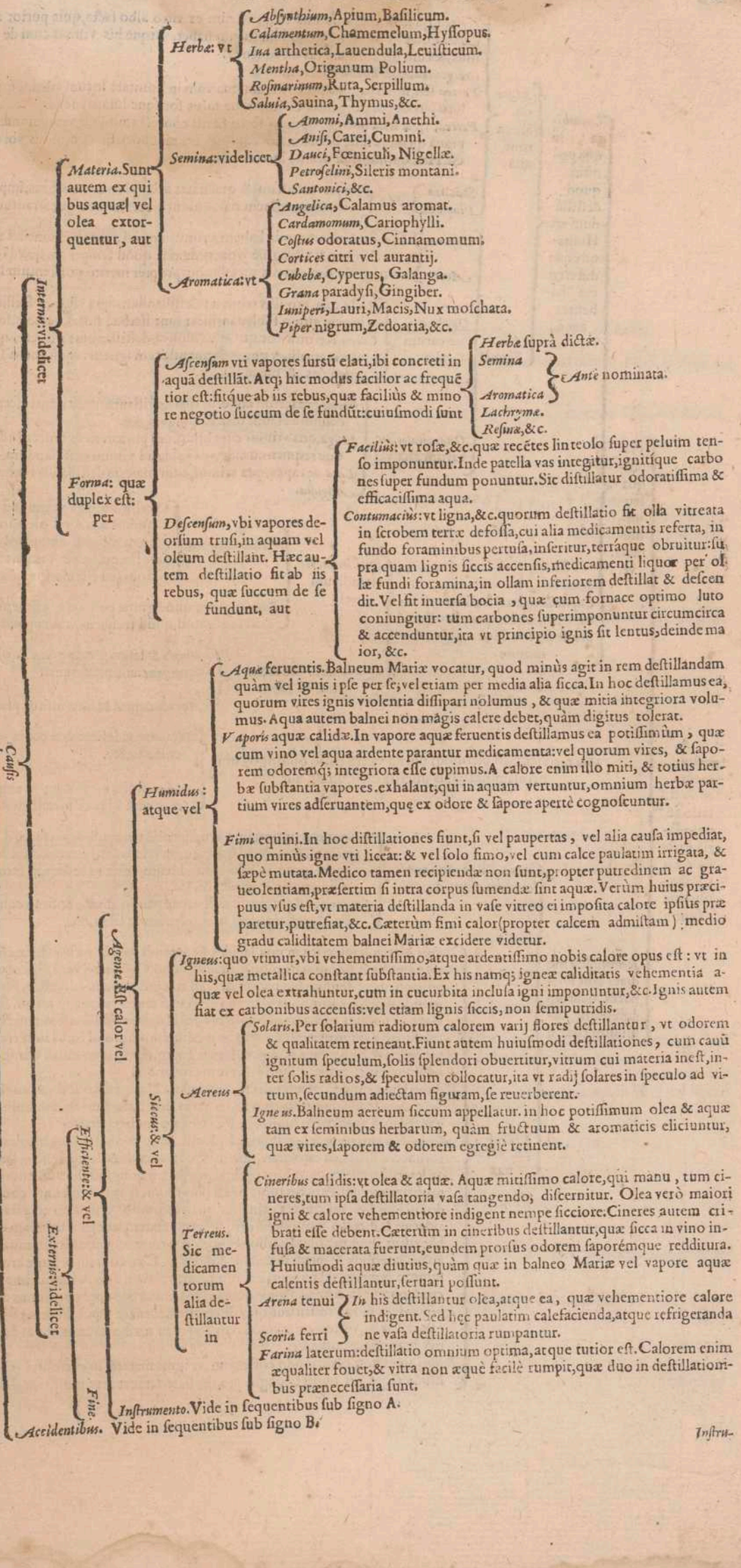
A.
Subtilè modo præparantur medicamẽta per artẽ chymicã, seu destillationem: quæ est humoris per calorẽ in vaporẽ resoluti, ac frigore rursũ insp̃issati, eliquatio. Huiꝰ differentiæ . sumuntur à
Causis
Internis: videlicet
Materia. Sunt autem ex quibus aquæ vel olea extorquentur, aut
Herbæ: vt
Absynthium, Apium, Basilicum.
Calamentum, Chamemelum, Hyssopus.
Ina arthetica, Lauendula, Leuisticum.
Mentha, Origanum Polium.
Rosmarinum, Ruta, Serpillum.
Saluia, Sauina, Thymus, &c.
Semina: videlicet
Amomi, Ammi, Anethi.
Anisi, Carei, Cumini.
Dauci, Fœniculi, Nigellæ.
Petroselini, Sileris montani.
Santonici, &c.
Aromatica: vt
Angelica, Calamus aromat.
Cardamomum, Cariophylli.
Costus odoratus, Cinnamomum.
Cortices citri vel aurantij.
Cubebæ, Cyperus, Galanga.
Grana paradysi, Gingiber.
Iuniperi, Lauri, Macis, Nux moschata.
Piper nigrum, Zedoaria, &c.
Forma: quæ duplex est: per
Ascensum vti vapores sursũ elati, ibi concreti in aquã destillãt. Atq; hic modus facilior ac frequẽtior est: fitq; ab iis rebus, quæ faciliùs & minore negotio succum de se fundũt: cuiusmodi sunt
Herbæ suprà dictæ.
Semina
Aromatica
Lachrymæ.
Resinæ, &c.
Antè nominata.
Descensum, vbi vapores deorsum trusi, in aquam vel oleum destillant. Hæc autem destillatio fit ab iis rebus, quæ succum de se fundunt, aut
Faciliùs: vt rosæ, &c. quæ recẽtes linteolo super peluim tenso imponuntur. Inde patella vas integitur, ignitíque carbones super fundum ponuntur. Sic distillatur odoratissima & efficacissima aqua.
Contumaciùs: vt ligna, &c. quorum destillatio fit olla vitreata in scrobem terræ defossa, cui alia medicamentis referta, in fundo foraminibus pertusa, inseritur, terráque obruitur: supra quam lignis siccis accensis, medicamenti liquor per ollæ fundi foramina, in ollam inferiorem destillat & descendit. Vel fit inuersa bocia, quæ cum fornace optimo luto coniungitur: tum carbones superimponuntur circumcirca & accenduntur, ita vt principio ignis sit lentus, deinde maior, &c.
Agente. Fit calor vel
Humidus: atque vel
Aquæ feruentis. Balneum Mariæ vocatur, quod minùs agit in rem destillandam quàm vel ignis ipse per se; vel etiam per media alia sicca. In hoc destillamus ea, quorum vires ignis violentia dissipari nolumus, & quæ mitia integriora volumus. Aqua autem balnei non magis calere debet, quàm digitus tolerat.
Vaporis aquæ calidæ. In vapore aquæ feruentis destillamus ea potissimùm, quæ cum vino vel aqua ardente parantur medicamenta: vel quorum vires, & saporem odoremq; integriora esse cupimus. A calore enim illo miti, & totius herbæ substantia vapores exhalant, qui in aquam vertuntur, omnium herbæ partium vires adseruantem, quę ex odore & sapore apertè cognoscuntur.
Fimi equini. In hoc distillationes fiunt, si vel paupertas, vel alia causa impediat, quo minùs igne vti liceat: & vel solo fimo, vel cum calce paulatim irrigata, & sæpè mutata. Medico tamen recipiendæ non sunt, propter putredinem ac graueolentiam, præsertim si intra corpus sumendæ sint aquæ. Verùm huius præcipuus vsus est, vt materia destillanda in vase vitreo ei imposita calore ipsius præparetur, putrefiat, &c. Cæterùm fimi calor (propter calcem admistam) medio gradu caliditatem balnei Mariæ excidere videtur.
Siccus: & vel
Igneus: quo vtimur, vbi vehementissimo, atque ardentissimo nobis calore opus est: vt in his, quæ metallica constant substantia. Ex his namq; igneæ caliditatis vehementia aquæ vel olea extrahuntur, cum in cucurbita inclusa igni imponuntur, &c. Ignis autem fiat ex carbonibus accensis: vel etiam lignis siccis, non semiputridis.
Aereus
Solaris. Per solarium radiorum calorem varij flores destillantur, vt odorem & qualitatem retineant. Fiunt autem huiusmodi destillationes, cum cauũ ignitum speculum, solis splendori obuertitur, vitrum cui materia ineſt, inter solis radios, & speculum collocatur, ita vt radij solares in speculo ad vitrum, secundum adiectam figuram, se reuerberent.
Igneus. Balneum aereum siccum appellatur. in hoc potissimum olea & aquæ tam ex seminibus herbarum, quàm fructuum & aromaticis eliciuntur, quæ vires, saporem & odorem egregiè retinent.
Terreus. Sic medicamentorum alia destillantur in
Cineribus calidis: vt olea & aquæ. Aquæ mitissimo calore, qui manu, tum cineres, tum ipsa destillatoria vasa tangendo, discernitur. Olea verò maiori igni & calore vehementiore indigent nempe ficciore. Cineres autem cribrati esse debent. Cæterùm in cineribus destillantur, quæ sicca in vino infusa & macerata fuerunt, eundem prorsus odorem saporémque redditura. Huiusmodi aquæ diutius, quàm quæ in balneo Mariæ vel vapore aquæ calentis destillantur, seruari possunt.
Arena tenui
Scoria ferri
In his destillantur olea, atque ea, quæ vehementiore calore indigent. Sed hęc paulatim calefacienda, atque refrigeranda ne vasa destillatoria rumpantur.
Farina laterum: destillatio omnium optima, atque tutior est. Calorem enim æqualiter fouet, & vitra non æquè facilè rumpit, quæ duo in destillationibus præneceſſaria sunt.
Efficiente: & vel
Externis: videlicet
Fine.
Instrumento. Vide in sequentibus sub signo A.
Accidentibus. Vide in sequentibus sub signo B.

Instru-

A. *Instrumenta* ad destillationē necessaria varia sunt. Eorū namque alia sunt

Propinqua seu immediata: vt

Cucurbita, in qua ponitur, quod destillādum est. Huius quoque differentiæ habentur aut à

Materia. Sic earum alia

Vitrea, quæ omnium optima est, præsertim ex vitro albo facta, quia purior ac densior.
Aurea, quæ in bonitate secundum locum habet. Atque his vtimur cum de fractura timemus, & cum melior qualitas est addenda.
Argentea, quæ aureæ succedit.
Terrea seu figulina, quæ post vitream quartum in bonitate locum obtinet, præsertim si ex luto puriore & diligenter cocto, atque intus foriſque lutato fuerit.
Ferrea, quæ si ex puro ac optimo ferro fuerit confecta, non est vituperanda, quòd nulla praua qualitas inde in materiam seu liquores redundet. Et vtimur his vbi firmitate opus est. Hæc quintum in ordine locum habet.

Stannea / *Plumbea* } *Hæ* { *Propter* ceruſſam & qualitates alias plumbi maleficas, improbandæ. Et in sextum ordinem reponuntur: licet ſtanneæ præferantur.

Forma

Cuprea / *Aerea* } *Hæ* duo incommoda habent, primùm, quòd aquas reddunt ad rufum colorem declinātes, & vſtilagine vitiatas: deinde quòd ſemper vis quædā venenoſa inſit eis magis quàm cæteris metallis: quapropter meritò poſtremum locum habent.

Qualitatis. Sic earum alia

Recta, quæ pro illis rebus ad deſtillandum apta est, quæ faciliùs & leuiori calore, in altum ſubleuantur: vt ſunt herbæ, flores, radices, ſemina, &c.
Curua. Retorta vocatur, quæ idonea deſtillationis illis est, quæ non poſſunt altiùs attolli, & quæ vehementiorem ignem requirunt: vt ſunt olea, pinguedines, & metallica, &c.

Quantitatis. Sic earum alia vel

Breuis, præſertim collo: in qua deſtillantur, quæ altiùs aſcendere non valēt: cuiuſmodi ſunt olea & pinguia, &c.
Longa, qua vtimur cum liquorem puriorem & ſynceriorem efficaciorémque requirimus: idonea valde ad vinum deſtillandum, &c.
Lata, ac capax, qua vtimur, cum materia deſtillanda multa est.
Angusta.

Capitellum, seu Alembicū: est vas ſuperius, capitis quandam ſpeciē præ ſe ferens. Hoc etiam variat ratione

Qualitatis. Sic alembicum vel

Cæcum: atq; aut { *Cum* limbo, quo vtimur, cū phlegma ab aliquibus aquis vel oleis, in Sole, aut alio loco calido abſtrahere volumus. *Sine* limbo, quod præparationi, rectificationi ſeu circulationi idoneum est.
Roſtratum, per quod guttæ concretæ effluentes deſtillant in vas ſubiectum, quod recipiens nuncupatur.

Quantitatis. Sic alembicum est capite { *Amplo* & largo, à quo aquæ & olea copioſiora atque præſtantiora fluunt. *Angusto*: aquas & olea minùs præſtantiora reddit.

Vas recipiens: est plerumq; phiala vitrea collo oblongo, cuius ori alembici naſus inſeritur. Atque est aut { *Mediocre*: videlicet pro copia vaporum in vaſis collecta, &c. *Magnum*, ſeu maximum & ampliſſimū, quo vtimur cum olea ex metallicis deſtillamus, &c.

Remota, ſeu mediata ſunt Fornaces, quarum differentiæ ſumuntur tùm à

Materia, ex qua conſiciuntur. Sunt autem

Lateres, qui optimi ſunt crudi, probè tamen Sole arefacti. Quia coctis ſunt tractabiliores, & ad quamcunq; etiam formam ferro facilè incidi poſſunt. Quare priùs in humidum locum, velut in cellam, vt fero tractari meliùs poſſint, erunt recondendi, &c.
Lutum, quod pingue ſit, è floxis de panno abraſis & fimo equino ſimul ſubactis. Madefiat autem in aqua multum ſalita, &c.

Forma. Sic fornax

Balnei Mariæ, ſi ſphærica, in qua lapides ſic aptandi veniūt, ne iuncturæ cōueniant, ſed inæquales fiant, ſic enim firmior fiet conſtructio. Quātitatis verò ſit ſecundum alieni proportionem, ac denſitas ſeu parietum craſſities pro arbitrio tuo. Huic fornaci, vas æneum grande ſuperponatur, aqua plenū, ei verò vaſi æneo vaſcula in arcum ſuperponātur quā plurima poſſunt, in quorum fundo res deſtillanda infit. Balneū autem Mariæ commodè calefit cum amplo canali è cupro in medium immiſſo, in cuius imo craticula est, vt cineres defluant. Imponitur & operculum, è cupro, cum paruo canali tranſuerſo, qui per feneſtram aut foramen aliquod fumum efferat, &c.
Vaporis aquæ calidę, fiat ſimilis fornaci balnei Mariæ, niſi quòd vas æneū altius, maiuſq; atq; aqua ſemiplenum tantùm ſit, ita vt vas deſtillatorium aquam bullientem non attingat, ſed ſolo vaporifero humore, ab ea eleuato, inclareſcat, &c.
Arenæ, ſeu cinerum, ſit huiuſmodi. In loco aliquo conuenienti, quadram vel rotundam fornacem ſtrues, ea capacitate, quæ mediocri cucurbitæ imponendæ ſatisfaciat: parietes ex lateribus eriges, quos luto optimè præparato conglutinabis. Altitudo pedes duos nō multùm exceder. Parietes intus pedis plus minus ſpatio diſtabunt. conſtructo iam fundo, oſtium fiet, vbi cineres eximātur, qui à carbonib⁹ à ſuperſtructa ſtatim craticula decidérint. E directo ſummitatis oſtij, ferream cratem lateribus inſertam conſtitues. Super hāc oſtiū aliud, per quod carbones immittantur: ac ſuper oſtij ſummitatē rurſus crucem ferreā, lateribus & ipſam inſertam collocabis. Cæterùm ſuper hanc crucem lebetem in ſummo ferream vel terream impones, eam vel cineribus vel arena implebis, & luto circumponatur in fornacis apice quatuor foramina fiant, per quę fumus exeat, &c.
Ignis, eodem modo inſtruatur, quo de cinerum fornace ſuprà dictum est, niſi quòd lebete careat ferreo, vel terreo: & quòd crux ferrea in medio caua ſit, vt vas deſtillatorium commodè recipere poſſit, &c.
Balnei aerei ſicci, eodē modo cōſtruatur, vt ignis materiā in cucurbita velvaſe cōtētā nullo modo tāgat, ſed tantū è longinquo, mediāte ſcilicet aere multū incalefacto, calefaciat.

B. *Deſtil-*

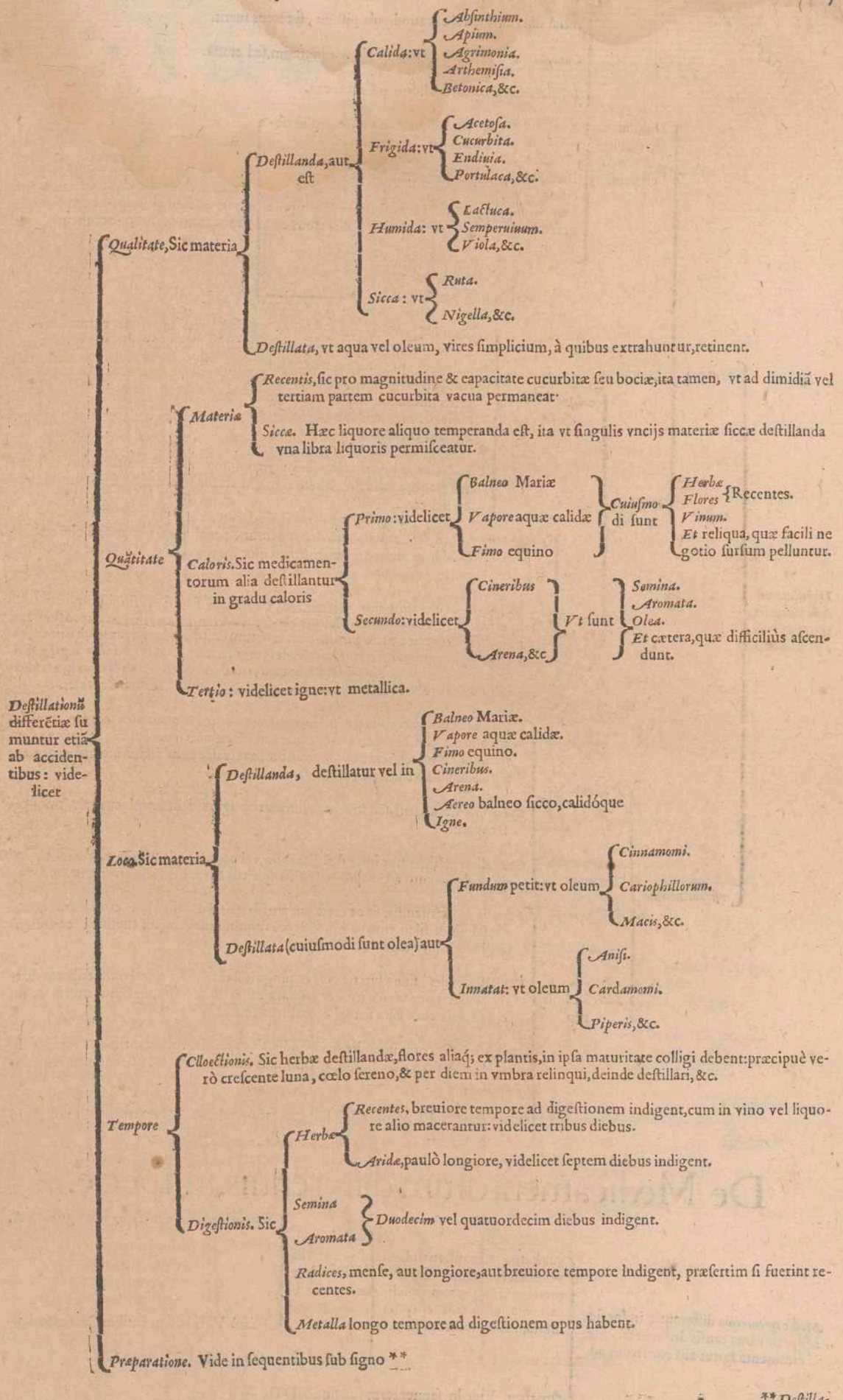
Destillationũ differẽtiæ sumuntur etiã ab accidentibus: videlicet
Qualitate, Sic materia
Destillanda, aut est
Calida: vt
Absinthium.
Apium.
Agrimonia.
Arthemisia.
Betonica, &c.
Frigida: vt
Acetosa.
Cucurbita.
Endiuia.
Portulaca, &c.
Humida: vt
Lactuca.
Semperuiuum.
Viola, &c.
Sicca: vt
Ruta.
Nigella, &c.
Destillata, vt aqua vel oleum, vires simplicium, à quibus extrahuntur, retinent.
Quãtitate
Materiæ
Recentis, sic pro magnitudine & capacitate cucurbitæ seu bociæ, ita tamen, vt ad dimidiã vel tertiam partem cucurbita vacua permaneat.
Siccæ. Hæc liquore aliquo temperanda est, ita vt singulis vncijs materiæ siccæ destillanda vna libra liquoris permisceatur.
Caloris. Sic medicamentorum alia destillantur in gradu caloris
Primo: videlicet
Balneo Mariæ
Vapore aquæ calidæ
Fimo equino
Cuiusmodi sunt
Herbæ
Flores
Recentes.
Vinum.
Et reliqua, quæ facili negotio sursum pelluntur.
Secundo: videlicet
Cineribus
Arena, &c
Vt sunt
Semina.
Aromata.
Olea.
Et cætera, quæ difficiliùs ascendunt.
Tertio: videlicet igne: vt metallica.
Loco. Sic materia
Destillanda, destillatur vel in
Balneo Mariæ.
Vapore aquæ calidæ.
Fimo equino.
Cineribus.
Arena.
Aereo balneo sicco, calidóque
Igne.
Destillata (cuiusmodi sunt olea) aut
Fundum petit: vt oleum
Cinnamomi.
Cariophillorum.
Macis, &c.
Innatat: vt oleum
Anisi.
Cardamomi.
Piperis, &c.
Tempore
Collectionis. Sic herbæ destillandæ, flores aliaq; ex plantis, in ipsa maturitate colligi debent: præcipuè verò crescente luna, cœlo sereno, & per diem in vmbra relinqui, deinde destillari, &c.
Digestionis. Sic
Herbæ
Recentes, breuiore tempore ad digestionem indigent, cum in vino vel liquore alio macerantur: videlicet tribus diebus.
Aridæ, paulò longiore, videlicet septem diebus indigent.
Semina
Aromata
Duodecim vel quatuordecim diebus indigent.
Radices, mense, aut longiore, aut breuiore tempore indigent, præsertim si fuerint recentes.
Metalla longo tempore ad digestionem opus habent.
Præparatione. Vide in sequentibus sub signo **

- *Incidenda* cultro, vel contundenda pistillo, si recens fuerit.
- *Conterenda*, si fuerit ficca, non quidem minutatim, sed crassè.
- *Infundenda* in liquore, aliquo si sicca fuerit.

Destillandæ. Sic materia destillanda' est prius

Putrefacienda seu digerenda aut in
- *Fimo* equino, in vase vitreo, probè obturato per dies aliquot.
- *Vinaceis*, per autumnum.
- *Hypocausto* iuxta fornacem tempore hyberno, in arena vel cineribus calidis.
- *Sole*, tempore æstiuo.
- *Balneo* Mariæ.

Vt autem commodè digeras, pone materiam destillandam in cucurbitâ vitream cum alumbico cæco, atque vase totum in fimo occultetur, aut vinaceis, &c.

Materiæ

Aquæ destillatæ
- *Insolantur* & rectificantur in vase vitreo, ad tertiam vsque partem repleto & corio obstructo, atque in arenam feruentem imposito, per quadraginta dies, vt phlegma omne consumatur. debet autem tertia pars in arena condi. Destillatæ verò calidæ facultatis aquæ, in vino aut aqua ardente priùs infusæ, ne nimio calore homini noceat, loco frigido in arena humida per mensem aut ampliùs, relinquantur, similiter tertia parte vasis in arenam condita, &c.
- *Circulantur*, ad quam circulationem optimus est pellicanus. Verùm ad hanc media pars vasis aut saltem tertia, in aerem liberum & frigidum eminere debet.

Destillatæ. Sic

Olea
- *Rectificantur*, si in vase aqua pleno decoquantur, per aliquod tempus ad olei tertiam partem: & sic humiditas excrementitia, si quæ fuerit, facilè consumetur, & oleum rectificabitur.
- *Separantur* ab aqua infundibulo vitreo: idq; commodè fiet, si infundibuli fistula vel cuspis ima cera obstruantur, & sic collocetur, vt fistula versus ima propendeat, pars q; latior superior sit, & sic infundatur totum destillatum, eodemque situ teneatur ad horas aliquot, aut etiam dies. Post temporis itaque spatium facta segregatione diuersarum partium à sua ipsarum natura, tunc obturans materia celeriter & dextrè amoueatur: & obtenso digito educ, quod & quantum, & quando voles.

** *Destillationũ* differẽtiæ sumuntur etiã à præparatione

Instrumentorum

Vasorum. Sic.
- *Capitellum* cum cucurbita perlutãdum est, ne odores & qualitates eorum quæ destillantur, expirent: quod commodè fiet, si caput cum corpore, & rostrum extremum cum recipiente committantur, aut calce cum albumine oui misto, aut argilla & pilis: vt inferiùs dicetur.
- *Cucurbita* incrustatur, seu loricatur luto, vt ab ignis vehementia tueatur, minusq; frangatur.
- *Capitellum* refrigeratur inter destillandum, vel pannis aqua frigida madefactis, vel alio instrumento ad id apto, vt citiùs spiritus & vapores condensentur.

Luti. Sic lutũ pro
- *Fornacibus* extruendis, sit ex creta aut argilla tenaci & viscosa, cui parum arenæ aut sabuli, & filamenta panni, & stercus equinum permixta fuerint: consistentia plus molli, quàm dura aut sicca,
- *Vasis* illinendis, sit ex luti tenacis & pinguis lb. iij, farinæ tegularum cribratæ, battituræ ferri tritæ, arenæ tritæ & cribratæ, sing. lb. j. omnibus simul mistis & incorporatis cum lana tonsa, cucurbitæ illinantur.
- *Ruptis* ac fissis coniungendis & vniendis, sit ex minio, vitro contrito & vernice liquida, ac pauco oleo lini, simul omnibus mistis, panno lubtili iuncturis imponatur, &c.
- *Vitris* claudendis, commodè adhibetur farina, calx, & bolus armenus, permista in forma pastæ.

De Medicamentorum differentiis, in specie.

Medicamentorum differentię in specie, à superioribus causis deducũtur. Medicamenta igitur alia conferunt ad

Sanitatem vel conseruandam, vel præseruandam, vel restituendam. Hæc autem medicamenta cùm sint corpora mixta, mixtio ipsorum sit vel

Naturæ atq; horum alia colliguntur ex corporibus, aut
- *Simplicibus.* Vide in sequ. sub signo A A.
- *Mixtis.* Vide in sequentibus sub signo B B.

Arte. Vide in sequentibus sub signo C C.

Ornatum. Vide in sequentibus sub signo D D.

De Sim-

AA. De Simplicibus medicamentis.

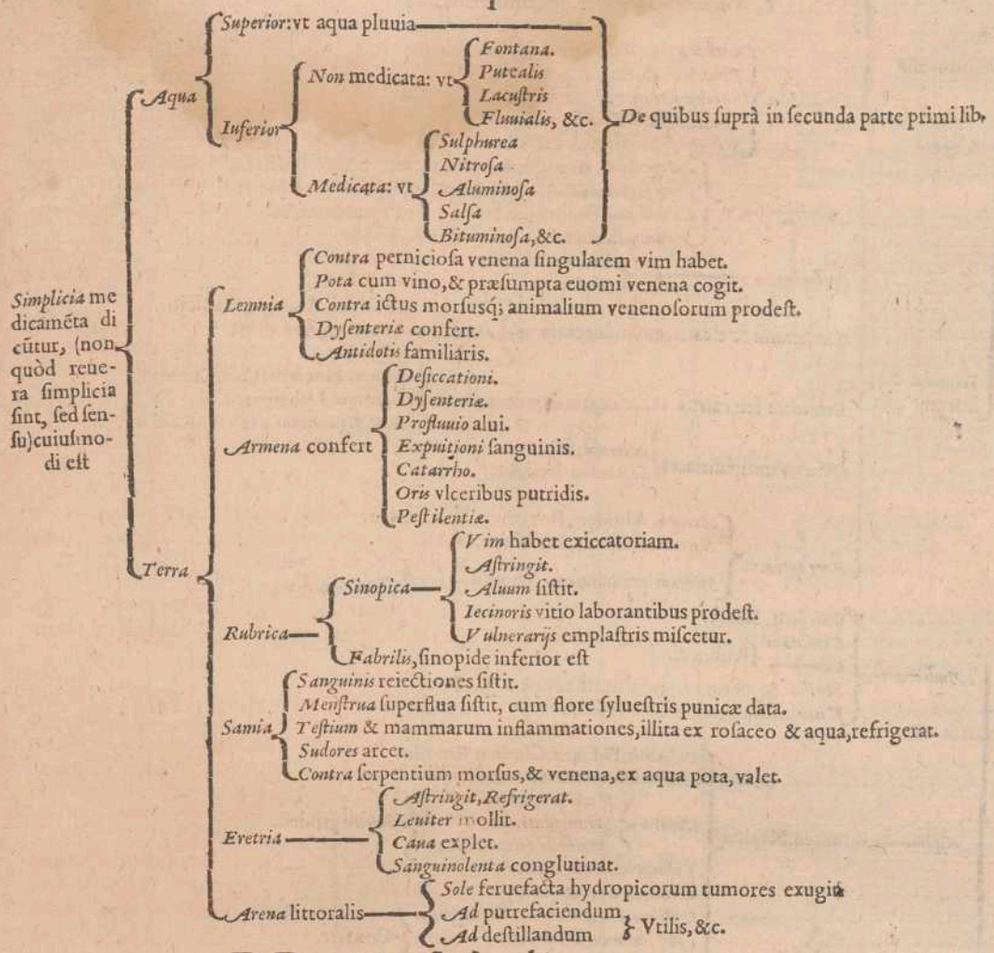

BB. De Medicamentis mixtis.

Metalla. Vide in ſequentibus ſub ſigno. I.

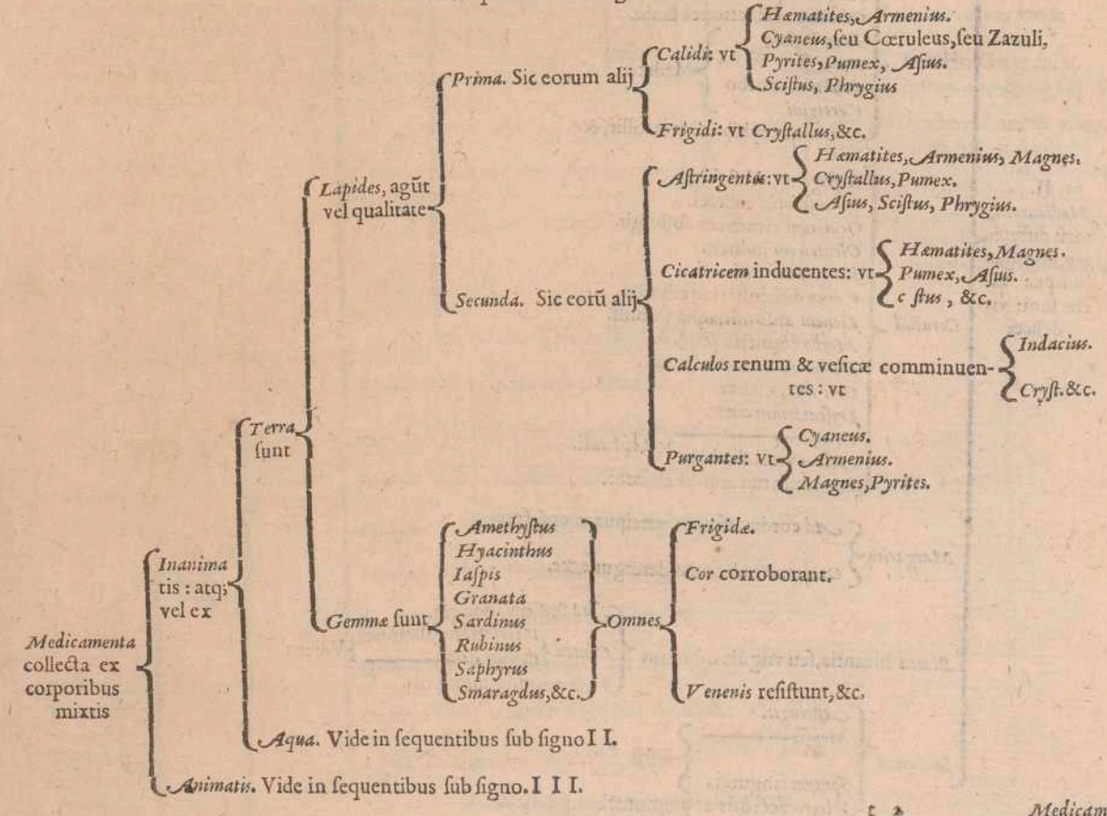

I. *Metalla* agunt qualitate vel

- *Prima.* Sic eorum alia
  - *Calida*: vt
    - *Auripigmentum*, Aerugo, Aes vstum. Alumen. Borax.
    - *Chalcitis*, Cinnabaris, Diphriges, Flos æris, Chalcantum.
    - *Nitrum*, Sulphur, Sal, Squamma æris, &c.
  - *Frigida*: vt
    - *Litharg yros* seu argenti spuma.
    - *Plumbum* elotum atq; vstum.
    - *Saccharum* candi.
    - *Spodium*, Squamma ferri & stomomatis.
    - *Stibium*, Pompholyx seu Thutia, &c.
- *Secunda.* Sic horum alia
  - *Astringentia*: vt
    - *Argentum*, Aerugo, Aes vstum, Aeris flos & squamma.
    - *Auripigmentum*, Alumen, Borax, Chalcantum, Chalcitis.
    - *Cinnabaris*, Diphriges, Lithargyros, Plumbum, Sal.
    - *Spodium*, Squamma ferri, Stibium, Thutia.
  - *Discutientia*: vt — *Nitrum*, Sulphur. / *Sal*, &c.
  - *Glutinantia* & cicatricem inducentia: vt
    - *Argentum*, Alumen, Aerugo, Chalcitis.
    - *Diphriges*, Plumbum, Aes vstum.
    - *Stibium*, Thutia, &c.
  - *Erodentia* seu carnis excrescentia depascentia: vt
    - *Aerugo*, Flos æris, Calx, Chalcitis.
    - *Diphriges*, Lithargyros.
    - *Auripigmentum*, Aes vstum, Sal. &c.
  - *Dolorem* mitigantia: vt
    - *Nitrum*, Sal.
    - *Squamma* ferri, &c.
  - *Purgantia*: vt
    - *Aerugo*, Alumen, Borax seu Chrysocolla.
    - *Nitrum*, Sulphur, Aes vstum, Sal, &c.
    - *Stibium* præparatum: cuius
      - *Dosis* à g. iv. ad 7. vel. 9.
      - *Correctio*, Tragacanthum.

II. *Medicamen*torũ differẽtiæ ab aqua sumptæ variæ sunt: videlicet

- *Ambarum*
  - *Calefacit*, Siccat.
  - *Cerebrum* / *Cor* — Roborat.
  - *Senibus* & natura frigidis mirificè opem præstat.
  - *Vino* infusum, temulentos efficit.
- *Asphaltum*, Bitumen, Naphta
  - *Calefacit*, Discutit, Glutinat, Emollit.
  - *Ab* inflammatione tuetur.
  - *Contra* *Veteri* procidentiam / *Strangulationes* / *Morbum* comitialem — *Suffitu* prodest.
  - *Tussim* veterem iuuat.
  - *Dentium* dolores mitigat.
  - *Cœliacis*, Dysentericis, Podagricis / *Articulorum* doloribus / *Lethargicis*, &c. — Confert.
- *Mumia*
  - *Calefacit* & siccat, Astringit.
  - *Sanguinis* profluuia sistit.
  - *Cruentas* excreationes sanat.
  - *Hemicrania* / *Paralysi* / *Comitiali* morbo / *Vertigini* — Medetur.
  - *Diuturnos* capitis dolores tollit, &c.
- *Coralliũ*
  - *Refrigerat*, Abstringit.
  - *Excrescentia* coërcet.
  - *Oculorum* cicatrices abstergit.
  - *Cicatricem* inducit.
  - *Sanguinem* sistit.
  - *Vrinæ* difficultati auxiliatur.
  - *Lienem* absumit, aqua potum.
  - *Morbo* comitiali prodest.
  - *Dentes* commotos firmat.
  - *Oris* vlcera sanat.
  - *Dysenteriam* curat.
  - *Menses* / *Albos* vteri fluores — Reprimit.
  - *Cor* confortat atque exhilarat.
- *Margaritæ*
  - *Ad* cordis affectus præcipuam opẽ ferunt.
  - *Oculorum* nubeculas detergunt, &c.
- *Blatta* Bizantia, seu vnguis odoratus
  - *Ad* suffitus, idoneus.
  - *Contra* *Veteri* strangulationes / *Comitiales* — Valens.
  - *Ventrem* emolliunt, poti.
- *Succinum*
  - *Astringit.*
  - *Menses* / *Sputum* sanguinis — Sistit.
  - *Vlcera* pectoris ac pulmonis consolidat, &c.

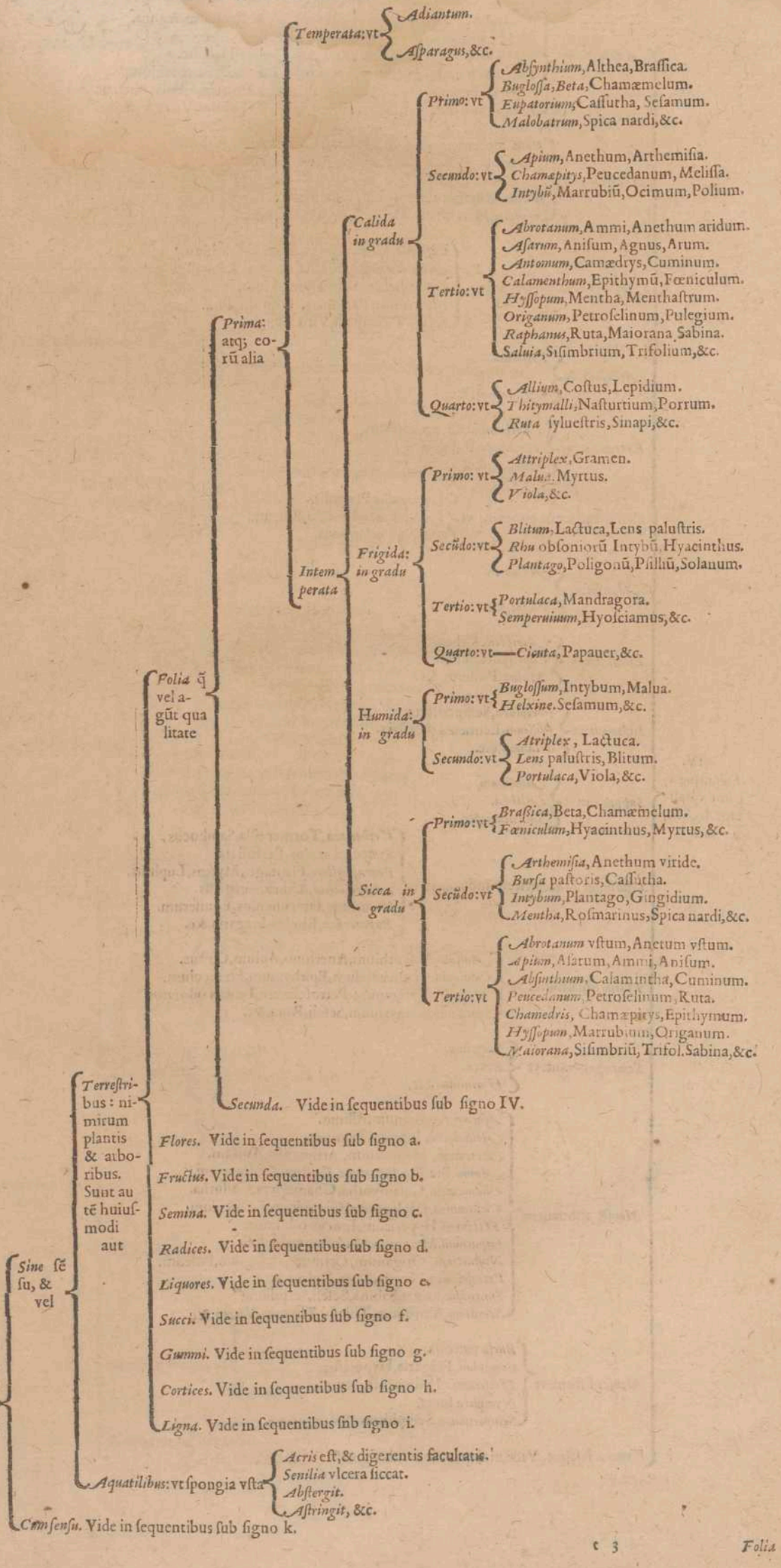
III. Medicamentorum differentiæ sumuntur etiã à corporib⁹ animatis
Sine sẽ su, & vel
Cum sensu. Vide in sequentibus sub signo k.
Terrestribus: nimirum plantis & aboribus. Sunt au tẽ huiusmodi aut
Aquatilibus: vt spongia vsta
Acris est, & digerentis facultatis.
Similia vlcera siccat.
Abstergit.
Astringit, &c.
Folia q̃ vel agũt qualitate
Prima: atq; eorũ alia
Temperata: vt
Adiantum.
Asparagus, &c.
Intemperata
Calida in gradu
Primo: vt
Absynthium, Althea, Brassica.
Bugloſſa, Beta, Chamæmelum.
Eupatorium, Cassutha, Sesamum.
Malobatrum, Spica nardi, &c.
Secundo: vt
Apium, Anethum, Arthemisia.
Chamæpitys, Peucedanum, Melissa.
Intybũ, Marrubiũ, Ocimum, Polium.
Tertio: vt
Abrotanum, Ammi, Anethum aridum.
Asarum, Anisum, Agnus, Arum.
Antomum, Camædrys, Cuminum.
Calamenthum, Epithymũ, Fœniculum.
Hyssopum, Mentha, Menthastrum.
Origanum, Petroselinum, Pulegium.
Raphanus, Ruta, Maiorana, Sabina.
Saluia, Sisimbrium, Trifolium, &c.
Quarto: vt
Allium, Costus, Lepidium.
Thitymalli, Nasturtium, Porrum.
Ruta sylueſtris, Sinapi, &c.
Frigida: in gradu
Primo: vt
Attriplex, Gramen.
Malua. Myrtus.
Viola, &c.
Secũdo: vt
Blitum, Lactuca, Lens paluſtris.
Rhu obsoniorũ Intybũ, Hyacinthus.
Plantago, Poligonũ, Psillũ, Solanum.
Tertio: vt
Portulaca, Mandragora.
Semperuiuum, Hyosciamus, &c.
Quarto: vt — Cicuta, Papauer, &c.
Humida: in gradu
Primo: vt
Bugloſſum, Intybum, Malua.
Helxine. Sesamum, &c.
Secundo: vt
Atriplex, Lactuca.
Lens paluſtris, Blitum.
Portulaca, Viola, &c.
Sicca in gradu
Primo: vt
Braſſica, Beta, Chamæmelum.
Fœniculum, Hyacinthus, Myrtus, &c.
Secũdo: vt
Arthemiſia, Anethum viride.
Burſa paſtoris, Cassutha.
Intybum, Plantago, Gingidium.
Mentha, Roſmarinus, Spica nardi, &c.
Tertio: vt
Abrotanum vſtum, Anetum vſtum.
Apium, Asarum, Ammi, Anisum.
Abſinthium, Calamintha, Cuminum.
Peucedanum, Petroselinum, Ruta.
Chamedris, Chamæpitys, Epithymum.
Hyſſopum, Marrubium, Origanum.
Maiorana, Siſimbriũ, Trifol. Sabina, &c.
Secunda. Vide in sequentibus sub signo IV.
Flores. Vide in sequentibus sub signo a.
Fructus. Vide in sequentibus sub signo b.
Semina. Vide in sequentibus sub signo c.
Radices. Vide in sequentibus sub signo d.
Liquores. Vide in sequentibus sub signo e.
Succi. Vide in sequentibus sub signo f.
Gummi. Vide in sequentibus sub signo g.
Cortices. Vide in sequentibus sub signo h.
Ligna. Vide in sequentibus sub signo i.

IV. *Folia*, quę agunt qualitate ſecũda, aut

- *Aſtringunt*: vt
  - *Mentha*, Acetoſa, Poligonum, Amomum, Abſynthium, Agnus.
  - *Burſa* paſtoris, Cyperus, Braſſica bis cocta.
  - *Cypreſſus*, Equiſetum, Ebulus, Gramen, Hedera, Helxine.
  - *Hieracium* maius, Intybum, Lauri folia, Liſimachium, Melilotum.
  - *Myrthus*, Pentaphyllum, Pſillium, Plantago, Portulaca, Folia quercus.
  - *Ruta*, Rhu obſoniorũ, Sẽperuiuum, Salix, Verbaſcum, Vitex, Vitis, &c.
- *Diſcutiunt*: vt
  - *Ruta* Stœchas, Seſamum, Maiorana, Abrotanum, Althea.
  - *Anethum*, Adianthum, Atriplex, Ariſtolochia.
  - *Braſſica*, Chamæmelum, Lilij folia, Malua.
  - *Mentha*, Mercurialis, Melilotum, Origanum, &c.
- *Abſtergunt* & expurgant: vt
  - *Caſſutha*, Chamæpitys, Beta, Abſynthium.
  - *Atriplex*, Aſplenos, Aſparagus, Anagallis.
  - *Ariſtolochia*, Abrotanum. Arum.
  - *Marrubium*, Parietaria, Propolis, Phu.
  - *Salix*, Tithymalli, Vitis alba, &c.
- *Aperiunt*: vt
  - *Allium*.
  - *Cyclaminus*, &c.
- *Extenuant*: vt
  - *Arthemiſia*, Chamæmelum.
  - *Hyſſopum*, Pulegium.
  - *Stœchas*, &c.
- *Extrahunt* atque euocant: vt
  - *Anagallis*, Propolis.
  - *Ariſtolochia*, Geniſta, Porrum.
  - *Tapſia*, Cyclaminus.
- *Adurunt*: vt
  - *Allium*.
  - *Sinapi*, &c.
- *Emollium*: vt
  - *Atriplex*, Althea.
  - *Cupreſſus*, Laurus.
  - *Malua*, Pſillium, &c.
- *Indurant*: vt
  - *Portulaca*, Semperuiuum.
  - *Pſillium*, Lenticula paluſtris.
  - *Solanum*, &c.
- *Suppurant*: vt
  - *Amomum*.
  - *Althea*.
  - *Smirnium*, &c.
- *Glutinant* & cicatricem inducunt: vt
  - *Verbenaca*, Tormentilla, Sambucus.
  - *Sympitum* maius, Perfoliata.
  - *Pentaphyllum*, Plantago, Myrtus, Lupinus.
  - *Ariſtolochia*, Althea, Anagallis.
  - *Chamædrys*, Dracunculus, Equiſetum.
  - *Eupatorium*, Ebulus, Fragaria, &c.
- *Flatus* diſcutiunt: vt
  - *Aniſum*, Abſynthium, Anethum, Apium, Coſtus.
  - *Cuminum*, Chamæmelum, Epithymum, Fœniculum.
  - *Maiorana*, Origanum, Petroſelinum, Iuncus odoratus.
  - *Spica* nardi, Smyrnium, Seſeli, Ruta, &c.
- *Semen* generant: vt
  - *Satyrium*.
  - *Eruca*.
  - *Horminum*, &c,
- *Menſes* mouent: vt
  - *Aſarum*, Abrotanum, Allium.
  - *Ariſtolochia* longa, Adiantum,
  - *Amomum*, Abſynthium, Arthemiſia, Aniſum.
  - *Ammi*, Braſſica, Betonica, Coſtum, Centaurium.
  - *Chamæmelũ*, Calamyntha, Chamædrys, Caſſutha.
  - *Ciclaminus*, Daphnoides, Gingidium, Fœniculum.
  - *Helenum*, Hypericum, Iuncus odoratus.
  - *Lapathum*, Maiorana, Marrubium, Meliſſa.
  - *Naſturtium*, Origanum, Ocimum, Pulegium, Poleum.
  - *Petroſelinum*, Peonia, Ruta, Roſmarinus.
  - *Smirnium*, Saluia, Sabina, Seſeli, Serpillum.
  - *Scordium*, Trifolium, Thlaſpi, Thymus, Vrtica, &c.
- *Menſes* ſiſtunt: vt
  - *Burſa* paſtoris.
  - *Cuminum*, Fragaria, Hypociſtis.
  - *Hioſciamus*, Lyſimachia, Myrtus.
  - *Nymphea* lutea.
  - *Semperuiuum*, Symphitum, Solanum, &c.
- *Venenis reſiſtunt*. Vide in ſequentibus ſub ſigno *

* Folia

* *Folia*, quæ agunt qualitate secunda, aut

- *Venenis* resistunt: vt
  - *Abrotanum*, Anisum, Absynthium, Aristolochia longa.
  - *Adiantum*, Ammi, Apium, Betonica, Chamædrys.
  - *Cyclaminus*, Costus, Calamintha, Eupatorium.
  - *Erysimum*, Fœniculum, Lybisticum, Marrubium, Origanum.
  - *Pulegium*, Polium, Ruta, Scordium, &c.
- *Leniunt*, & mitigant dolorem: vt
  - *Anethum*, Absynthium, Amomum, Asclepias.
  - *Atriplex*, Chamæmelum, Cuminum.
  - *Calamintha*, Centaurium maius, Chamæpytis.
  - *Eryngium*. Hyosciamus, Lybisticum, Lupulus,
  - *Peucedanum*, Petroselinum, Rosmarinus, Ruta.
  - *Sysimbrium*, Serpillum, Sampsucus, &c.
- *Strumas* discutiunt: vt
  - *Adiantum*, Aparine, Althea, Lupinum.
  - *Lolium*, Lapathum, Melissa, Nasturtium.
  - *Pentaphyllum*, Scordium, &c.
- *Ambustis* medentur: vt
  - *Althea*, Adiantum, Beta, Hyacinthus.
  - *Cynoglossum*. Ebulus, Hedera, Hypericum.
  - *Helxine*, Lactuca syluestris, Malua.
  - *Plantago*, Semperuiuum, Sambuci folia, Verbascum.
- *Purgant*
  - *Atram* bilem: vt
    - *Sena*, cuius
      - *Dosis* in
        - *Substantia*, ʒ.iij.
        - *Infusione*, ℥.s.
      - *Præparatio*, Zingiber.
    - *Epithymum*, cuius
      - *Dosis*, ʒ.ij.
      - *Correctio*, acetum mulsum.
  - *Pituitam*: vt Esula, cuius
    - *Dosis*, ʒ.trita, &c.
    - *Correctio*, Aromatica.

a. *Flores* agũt vel qualitate

- *Prima*: atq; sic alij
  - *Calidi*: vt
    - *Bugloss*æ, Betonicæ, Borraginis, Chamæmeli.
    - *Cnici*, Croci, Lilij conuallij, Fabarum. Geniſtæ.
    - *Iunci* odorati, Leucoiorum, Laudulæ, Liliorum.
    - *Maluæ* hortensis, Meliloti, Melissæ, Origani.
    - *Ocimi*, Persicorum, Anthos, Sambuci.
    - *Scabiosæ*, Tiliæ, Verbasci.
  - *Frigidi*: vt
    - *Balaustiæ*, Cichorij, Nymphæa,
    - *Nenupharis*, Rosarum.
    - *Prunellæ*, Violarum.
- *Secunda*. Sic alij
  - *Astringunt*: vt
    - *Balaustiæ*, Cichorij.
    - *Meloliti*, Persicorum.
    - *Rosarum*, Verbasci, &c.
  - *Discutiunt*: vt
    - *Chamomillæ*.
    - *Maluæ*, Meliloti.
    - *Stœchados*, &c.
  - *Extenuant*: vt
    - *Chamomillæ*.
    - *Sthœchados*, &c.
  - *Emolliunt*: vt
    - *Liliorum*.
    - *Maluæ*, &c.
  - *Suppurant*: vt
    - *Croci*
    - *Liliorum* alborum, &c.
  - *Glutinant*: vt *Balaustiæ*.
  - *Flatus* discutiunt: vt
    - *Chamomillæ*.
    - *Meliloti*.
    - *Iunci* odorati.
    - *Spicæ* nardi, &c.
  - *Menses* mouent: vt
    - *Chamomillæ*.
    - *Iunci* odorati.
    - *Leuoion*.
    - *Melissæ*, Anthos.
    - *Saluiæ*, &c.
  - *Leniunt*: vt
    - *Chamomillæ*, Maluæ, Anthos.
    - *Maioranæ*.
    - *Rosæ*, Violæ, &c.

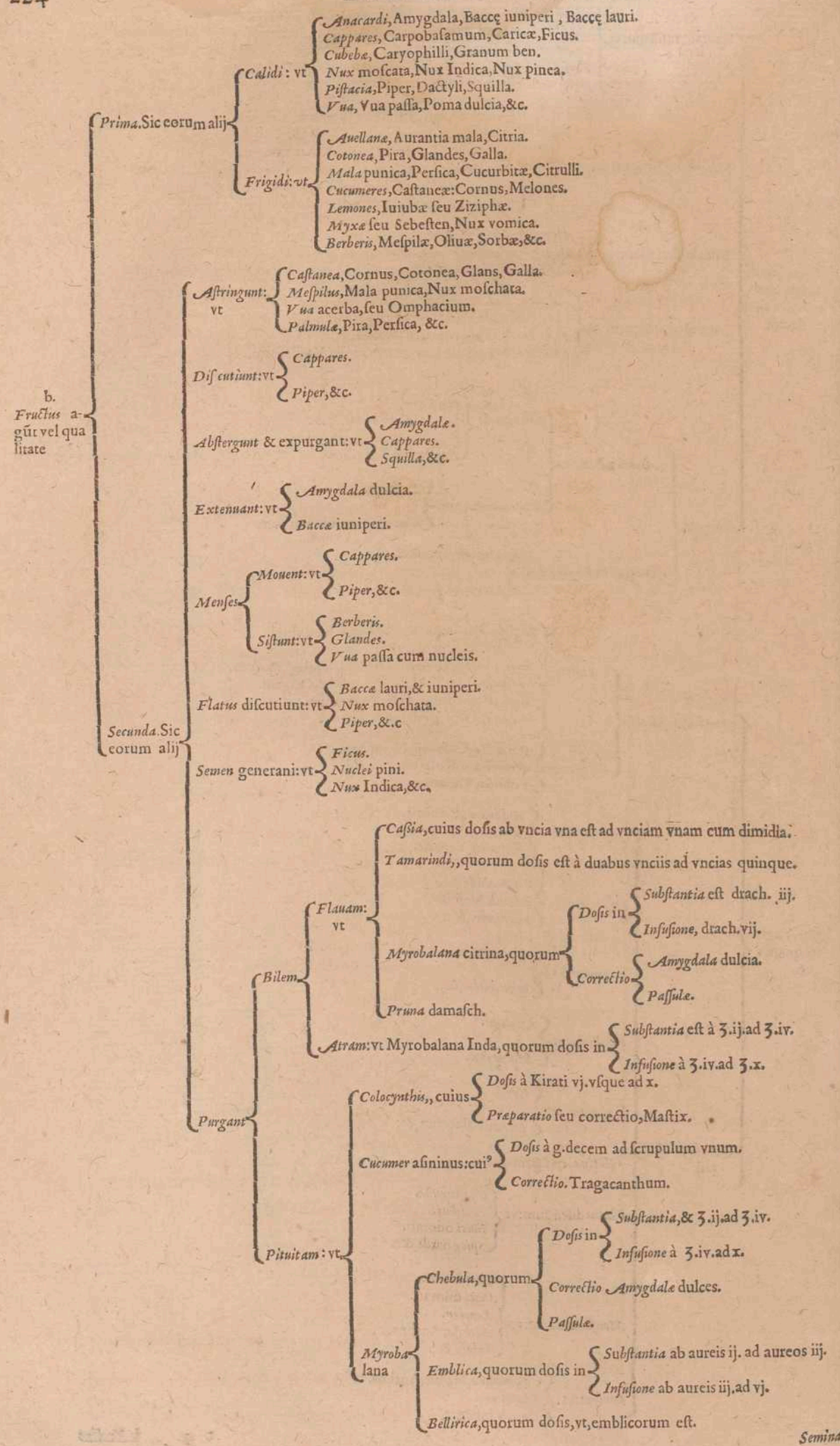
b. Fructus a-gũt vel qualitate
Prima. Sic eorum alij
Calidi: vt
Anacardi, Amygdala, Baccę iuniperi, Baccę lauri.
Cappares, Carpobaſamum, Caricæ, Ficus.
Cubebæ, Caryophilli, Granum ben.
Nux moſcata, Nux Indica, Nux pinea.
Piſtacia, Piper, Dactyli, Squilla.
Vua, Vua paſſa, Poma dulcia, &c.
Frigidi: vt
Auellanæ, Aurantia mala, Citria.
Cotoneæ, Pira, Glandes, Galla.
Mala punica, Perſica, Cucurbitæ, Citrulli.
Cucumeres, Caſtaneæ: Cornus, Melones.
Lemones, Iuiubæ ſeu Ziziphæ.
Myxæ ſeu Sebeſten, Nux vomica.
Berberis, Meſpilæ, Oliuæ, Sorbæ, &c.
Secunda. Sic eorum alij
Aſtringunt: vt
Caſtanea, Cornus, Cotonea, Glans, Galla.
Meſpilus, Mala punica, Nux moſchata.
Vua acerba, ſeu Omphacium.
Palmulæ, Pira, Perſica, &c.
Diſcutiunt: vt
Cappares.
Piper, &c.
Abſtergunt & expurgant: vt
Amygdalæ.
Cappares.
Squilla, &c.
Extenuant: vt
Amygdala dulcia.
Baccæ iuniperi.
Menſes
Mouent: vt
Cappares.
Piper, &c.
Siſtunt: vt
Berberis.
Glandes.
Vua paſſa cum nucleis.
Flatus diſcutiunt: vt
Baccæ lauri, & iuniperi.
Nux moſchata.
Piper, &c.
Semen generani: vt
Ficus.
Nuclei pini.
Nux Indica, &c.
Purgant
Bilem
Flauam: vt
Caſſia, cuius doſis ab vncia vna eſt ad vnciam vnam cum dimidia.
Tamarindi, quorum doſis eſt à duabus vnciis ad vncias quinque.
Myrobalana citrina, quorum
Doſis in
Subſtantia eſt drach. iij.
Infuſione, drach. vij.
Correctio
Amygdala dulcia.
Paſſulæ.
Pruna damaſch.
Atram: vt Myrobalana Inda, quorum doſis in
Subſtantia eſt à ʒ.ij. ad ʒ.iv.
Infuſione à ʒ.iv. ad ʒ.x.
Pituitam: vt
Colocynthis, cuius
Doſis à Kirati vj. vſque ad x.
Præparatio ſeu correctio, Maſtix.
Cucumer aſininus: cuius
Doſis à g. decem ad ſcrupulum vnum.
Correctio. Tragacanthum.
Myrobalana
Chebula, quorum
Doſis in
Subſtantia, & ʒ.ij. ad ʒ.iv.
Infuſione à ʒ.iv. ad x.
Correctio Amygdalæ dulces.
Paſſulæ.
Emblica, quorum doſis in
Subſtantia ab aureis ij. ad aureos iij.
Infuſione ab aureis iij. ad vj.
Bellirica, quorum doſis, vt, emblicorum eſt.

Semina

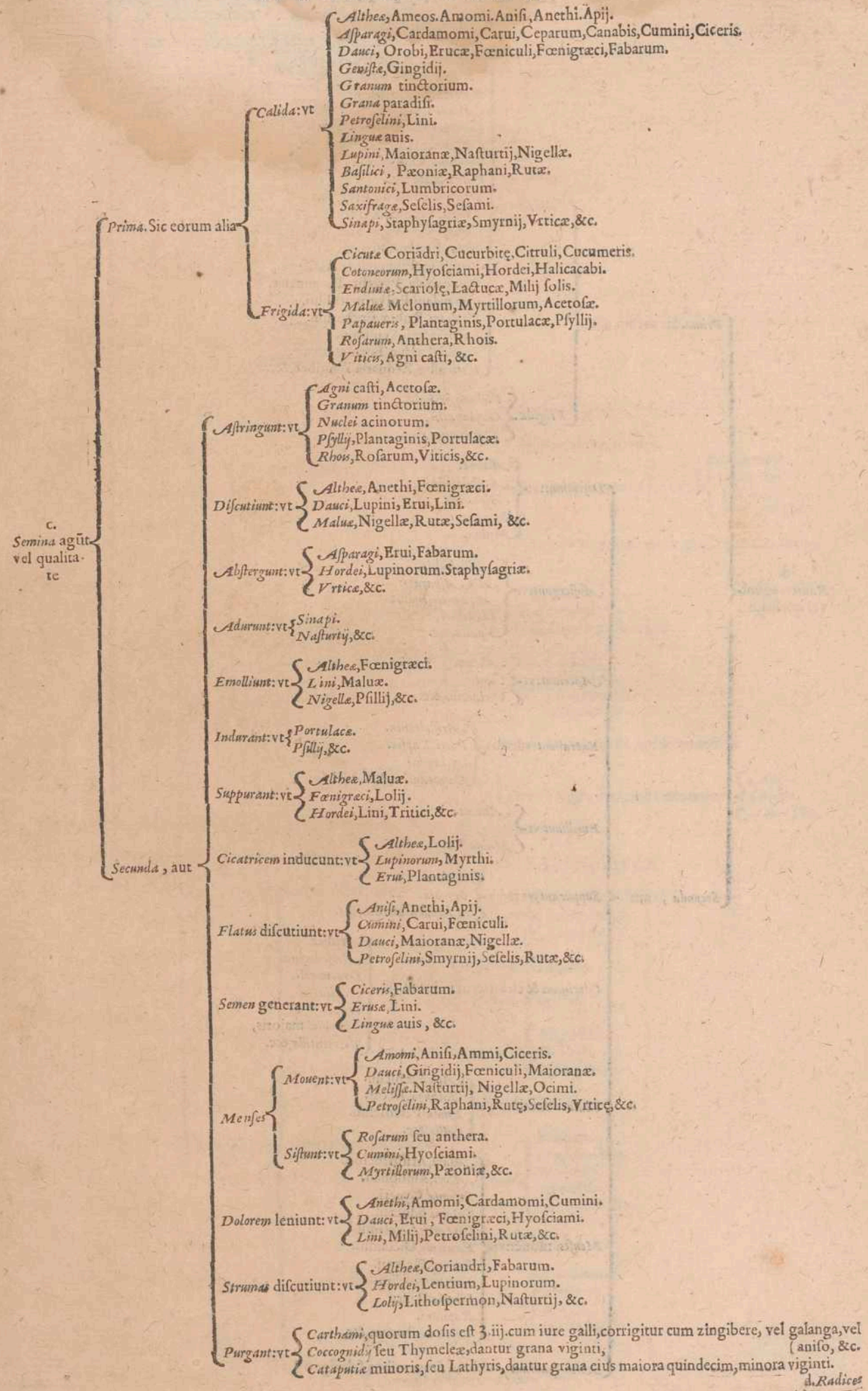
c.
Semina agũt vel qualitate
Prima. Sic eorum alia
Calida: vt
Althææ, Ameos. Amomi. Anisi, Anethi. Apij.
Asparagi, Cardamomi, Carui, Ceparum, Canabis, Cumini, Ciceris.
Dauci, Orobi, Erucæ, Fœniculi, Fœnigræci, Fabarum.
Gentiſtæ, Gingidij.
Granum tinctorium.
Grana paradiſi.
Petroſelini, Lini.
Linguæ auis.
Lupini, Maioranæ, Naſturtij, Nigellæ.
Baſilici, Pæoniæ, Raphani, Rutæ.
Santonici, Lumbricorum.
Saxifragæ, Seſelis, Seſami.
Sinapi, Staphyſagriæ, Smyrnij, Vrticæ, &c.
Frigida: vt
Cicutæ Coriãdri, Cucurbitę. Citruli, Cucumeris.
Cotoneorum, Hyoſciami, Hordei, Halicacabi.
Endiuiæ. Scariolę, Lactucæ, Milij ſolis.
Maluæ Melonum, Myrtillorum, Acetoſæ.
Papaueris, Plantaginis, Portulacæ, Pſyllij.
Roſarum, Anthera, Rhois.
Viticis, Agni caſti, &c.
Secunda, aut
Aſtringunt: vt
Agni caſti, Acetoſæ.
Granum tinctorium.
Nuclei acinorum.
Pſyllij, Plantaginis, Portulacæ.
Rhois, Roſarum, Viticis, &c.
Diſcutiunt: vt
Althææ, Anethi, Fœnigræci.
Dauci, Lupini, Erui, Lini.
Maluæ, Nigellæ, Rutæ, Seſami, &c.
Abſtergunt: vt
Aſparagi, Erui, Fabarum.
Hordei, Lupinorum. Staphyſagriæ.
Vrticæ, &c.
Adurunt: vt
Sinapi.
Naſturtij, &c.
Emolliunt: vt
Althææ, Fœnigræci.
Lini, Maluæ.
Nigellæ, Pſillij, &c.
Indurant: vt
Portulacæ.
Pſillij, &c.
Suppurant: vt
Althææ, Maluæ.
Fœnigræci, Lolij.
Hordei, Lini, Tritici, &c.
Cicatricem inducunt: vt
Althææ, Lolij.
Lupinorum, Myrthi.
Erui, Plantaginis.
Flatus diſcutiunt: vt
Aniſi, Anethi, Apij.
Cumini, Carui, Fœniculi.
Dauci, Maioranæ, Nigellæ.
Petroſelini, Smyrnij, Seſelis, Rutæ, &c.
Semen generant: vt
Ciceris, Fabarum.
Erucæ, Lini.
Linguæ auis, &c.
Menſes
Mouent: vt
Amomi, Aniſi, Ammi, Ciceris.
Dauci, Gingidij, Fœniculi, Maioranæ.
Meliſſæ. Naſturtij, Nigellæ, Ocimi.
Petroſelini, Raphani, Rutę, Seſelis, Vrticę, &c.
Siſtunt: vt
Roſarum ſeu anthera.
Cumini, Hyoſciami.
Myrtillorum, Pæoniæ, &c.
Dolorem leniunt: vt
Anethi, Amomi, Cardamomi, Cumini.
Dauci, Erui, Fœnigræci, Hyoſciami.
Lini, Milij, Petroſelini, Rutæ, &c.
Strumas diſcutiunt: vt
Althææ, Coriandri, Fabarum.
Hordei, Lentium, Lupinorum.
Lolij, Lithoſpermon, Naſturtij, &c.
Purgant: vt
Carthami, quorum doſis eſt ʒ. iij. cum iure galli, corrigitur cum zingibere, vel galanga, vel aniſo, &c.
Coccognidij ſeu Thymeleæ, dantur grana viginti,
Cataputiæ minoris, ſeu Lathyris, dantur grana eius maiora quindecim, minora viginti.
d. Radices

'd.
Radices agunt
vel qualitate

- *Prima*. Sic earum aliæ
  - *Calidæ*: vt
    - *Acori*, Ari, Apij.
    - *Altheæ*, Aristolochiæ, Asclepiadis.
    - *Asphodeli*, Angelicæ, Asparagi.
    - *Anonis*, Ben album, Bryoniæ.
    - *Bistortæ*, Buglossæ.
    - *Calami* aromatici.
    - *Doronici*, Cyclamini, Cyperi.
    - *Centaurij* maioris, Rhapontici.
    - *Curcumæ*, Cinoglossi.
    - *Virgæ* pastoris.
    - *Dracunculi*, Ebuli, Eryngij.
    - *Filicis*, Eœniculi, Galangæ.
    - *Cariophylatæ*, Gentianæ, Glycyrrhizæ.
    - *Iridis*, Enulæ, Ostrutij.
    - *Petroselini*, Filipendulæ, Pæoniæ.
    - *Quinquefolij*, Pyrethri, Pimpinellæ.
    - *Peucedani*, Polygonati. Phu.
    - *Raphani*. Rubiæ tinctorum.
    - *Rusci*: Satyrij, Symphiti.
    - *Scordij*, Tapsiæ, Tormentillæ.
    - *Vitis* albæ, Zeduaria, Zingiber, &c.
  - *Frigidæ*
    - *Cichorij*, Sonchi.
    - *Oxylapathi*,
    - *Plantaginis*, &c.
- *Secunda*, aut
  - *Discutiunt*: vt
    - *Altheæ*.
    - *Aristolochiæ*.
    - *Asphodeli*.
    - *Bryoniæ*.
    - *Maluæ*.
  - *Abstergunt*: vt
    - *Aristolcohiæ*.
    - *Ari*, *Asparagi*.
    - *Asphodeli*, *Bulbi*,
    - *Hellebori*.
    - *Squillæ*, &c.
  - *Aperiunt*: vt
    - *Allium*.
    - *Cepa*.
    - *Cyclamini*, &c.
  - *Extrahunt*: vt radix
    - *Aristolochiæ*.
    - *Porri*, *Tapsiæ*.
    - *Cyclamini*.
    - *Oxyacanthæ*, &c.
  - *Emolliunt* vt
    - *Althæa*.
    - *Maluæ*, &c.
  - *Suppurant*, vt radix
    - *Altheæ*.
    - *Bryoniæ*.
    - *Liliorum* alborum, &c.
  - *Glutinant* & cicatricem inducunt: vt
    - *Altheæ*.
    - *Aristolochiæ*.
    - *Dracunculi*.
    - *Gentianæ*.
    - *Ireos*.
    - *Symphiti* maioris,
    - *Tormentillæ*, &c.
  - *Flatus* discutiunt: vt
    - *Apij*, Fœniculi.
    - *Galangæ*, Acori.
    - *Enulæ*, Petroselini.
    - *Allij*, &c.
  - *Menses* mouēt: vt
    - *Asari*, Aristolochiæ.
    - *Acori*, Asphodeli.
    - *Bryoniæ*, Cyperi.
    - *Calami* odorati.
    - *Centaurij*. Cyclamini.
    - *Fœniculi*, Dictamni.
    - *Eryngij*, Helenij.
    - *Lilij*, Petroselini.
    - *Pæoniæ*, Rusci.
    - *Raphani*.
    - *Rubiæ* tinctorum, &c.
  - *Semen generant*. Vide in sequentibus sub signo *

* *Radices*

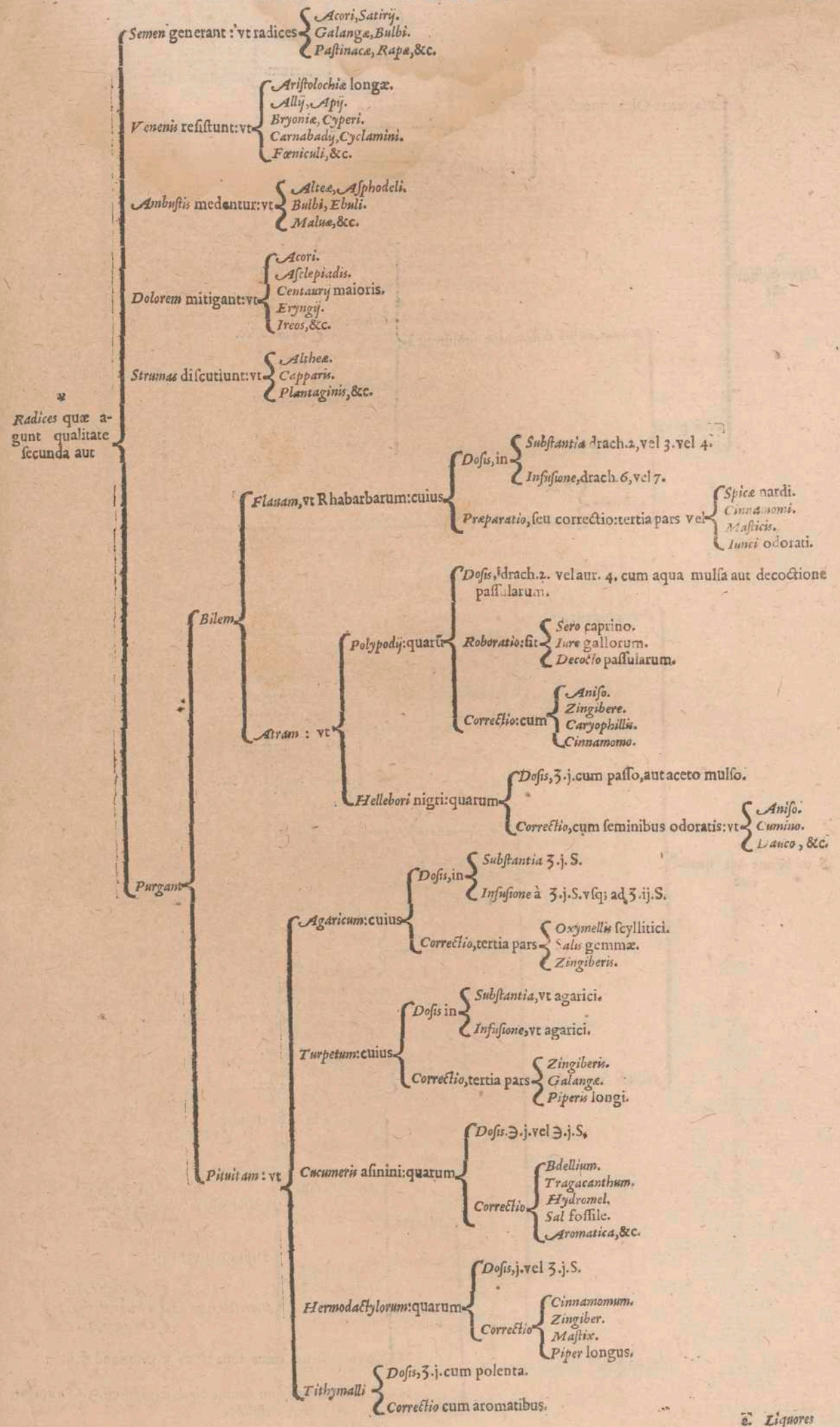
Radices quæ agunt qualitate secunda aut
Semen generant: vt radices
Acori, Satiriy.
Galangæ, Bulbi.
Pastinacæ, Rapæ, &c.
Venenis resistunt: vt
Aristolochiæ longæ.
Allij, Apij.
Bryoniæ, Cyperi.
Carnabadij, Cyclamini.
Fœniculi, &c.
Ambustis medentur: vt
Alteæ, Asphodeli.
Bulbi, Ebuli.
Malvæ, &c.
Dolorem mitigant: vt
Acori.
Asclepiadis.
Centaurij maioris.
Eryngij.
Ireos, &c.
Strumas discutiunt: vt
Altheæ.
Capparis.
Plantaginis, &c.
Purgant
Bilem
Flauam, vt Rhabarbarum: cuius
Dosis, in
Substantia drach. 2, vel 3. vel 4.
Infusione, drach. 6, vel 7.
Præparatio, seu correctio: tertia pars vel
Spicæ nardi.
Cinnamomi.
Mastichis.
Iunci odorati.
Atram: vt
Polypodij: quarū
Dosis, drach. 2. vel aur. 4. cum aqua mulsa aut decoctione passularum.
Roboratio: fit
Sero caprino.
Iure gallorum.
Decocto passularum.
Correctio: cum
Anisi.
Zingibere.
Caryophillis.
Cinnamomo.
Hellebori nigri: quarum
Dosis, ʒ. j. cum passo, aut aceto mulso.
Correctio, cum seminibus odoratis: vt
Anisi.
Cumino.
Dauco, &c.
Pituitam: vt
Agaricum: cuius
Dosis, in
Substantia ʒ. j. S.
Infusione à ʒ. j. S. vsq; ad ʒ. ij. S.
Correctio, tertia pars
Oxymellis scyllitici.
Salis gemmæ.
Zingiberis.
Turpetum: cuius
Dosis in
Substantia, vt agarici.
Infusione, vt agarici.
Correctio, tertia pars
Zingiberis.
Galangæ.
Piperis longi.
Cucumeris asinini: quarum
Dosis. ʒ. j. vel ʒ. j. S.
Correctio
Bdellium.
Tragacanthum.
Hydromel.
Sal fossile.
Aromatica, &c.
Hermodactylorum: quarum
Dosis, j. vel ʒ. j. S.
Correctio
Cinnamomum.
Zingiber.
Mastix.
Piper longus.
Tithymalli
Dosis, ʒ. j. cum polenta.
Correctio cum aromatibus.

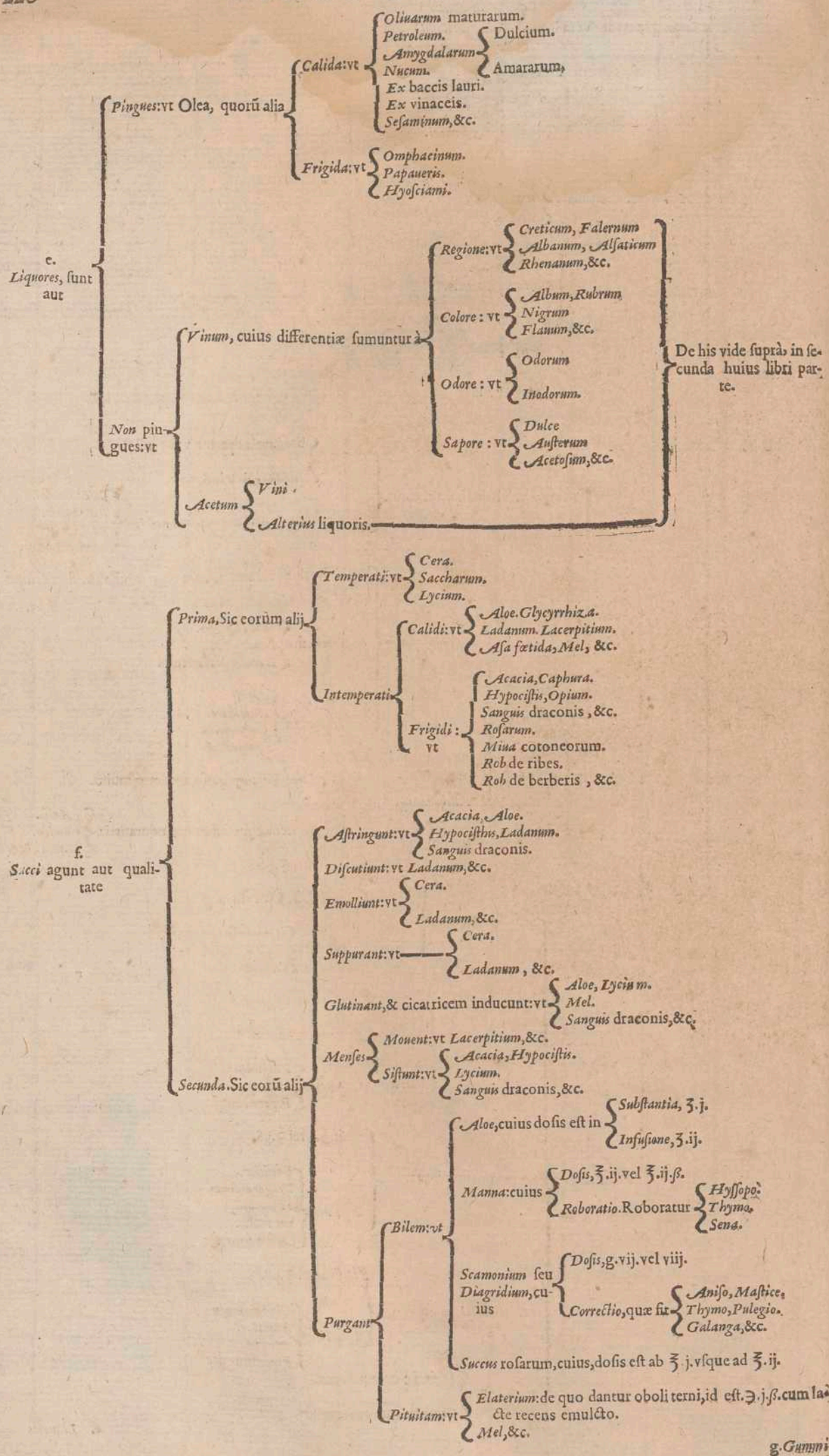
e.
Liquores, sunt aut
Pingues: vt Olea, quorũ alia
Calida: vt
Oliuarum maturarum.
Petroleum.
Amygdalarum Dulcium.
Nucum. Amararum.
Ex baccis lauri.
Ex vinaceis.
Sesaminum, &c.
Frigida: vt
Omphacinum.
Papaueris.
Hyosciami.
Non pingues: vt
Vinum, cuius differentiæ sumuntur à
Regione: vt
Creticum, Falernum
Albanum, Alsaticum
Rhenanum, &c.
Colore: vt
Album, Rubrum
Nigrum
Flauum, &c.
Odore: vt
Odorum
Inodorum.
Sapore: vt
Dulce
Austerum
Acetosum, &c.
De his vide suprà, in secunda huius libri parte.
Acetum
Vini.
Alterius liquoris.
f.
Succi agunt aut qualitate
Prima, Sic eorũm alij
Temperati: vt
Cera.
Saccharum.
Lycium.
Intemperati
Calidi: vt
Aloe. Glycyrrhiza.
Ladanum. Lacerpitium.
Asa fœtida, Mel, &c.
Frigidi: vt
Acacia, Caphura.
Hypocistis, Opium.
Sanguis draconis, &c.
Rosarum.
Mina cotoneorum.
Rob de ribes.
Rob de berberis, &c.
Secunda. Sic eorũ alij
Astringunt: vt
Acacia, Aloe.
Hypocisthis, Ladanum.
Sanguis draconis.
Discutiunt: vt Ladanum, &c.
Emollium: vt
Cera.
Ladanum, &c.
Suppurant: vt
Cera.
Ladanum, &c.
Glutinant, & cicatricem inducunt: vt
Aloe, Lycium.
Mel.
Sanguis draconis, &c.
Menses
Mouent: vt Lacerpitium, &c.
Sistunt: vt
Acacia, Hypocistis.
Lycium.
Sanguis draconis, &c.
Purgant
Bilem: vt
Aloe, cuius dosis est in
Substantia, ʒ. j.
Infusione, ʒ. ij.
Manna: cuius
Dosis, ℥. ij. vel ℥. ij. ß.
Roboratio. Roboratur
Hyssopo.
Thyma.
Sena.
Scamonium seu Diagridium, cuius
Dosis, g. vij. vel viij.
Correctio, quæ fit
Aniso, Mastice,
Thymo, Pulegio.
Galanga, &c.
Succus rosarum, cuius, dosis est ab ʒ j. vsque ad ʒ. ij.
Pituitam: vt
Elaterium: de quo dantur oboli terni, id est. ℈. j. ß. cum lacte recens emulcto.
Mel, &c.

g. Gummi

g. *Gummi* agũt aut qualitate

- *Prima.* Sic eorum alia
  - *Calida:* vt
    - *Ammoniacum*, Bdellium, Cedri, Euphorbium.
    - *Galbanum*, Hederæ, Iuniperi, Vernix, & Sandaraca.
    - *Lacca*, Mastix, Myrrha, Opoponax, Oleæ, Elemi.
    - *Colophonia*, Resina, Sarcocolla, Sagapenum, Styrax, Stacte.
    - *Storax* liquida, Succinũ, Terebinthina, Thus, Pix &c.
  - *Frigida:* vt
    - *Acaciæ.*
    - *Cerasorum.*
    - *Tragacanthum*, &c.
- *Secunda.* Sic eorũ alia
  - *Astringunt:* vt
    - *Myrrha.*
    - *Succinum*, Thus.
    - *Tragacanthum*, &c.
  - *Discutiunt:* vt
    - *Bdellium*, Galbanum, Lacca.
    - *Pix*, Resina, Styrax.
    - *Sagapenum*, Terebinthina, &c.
  - *Abstergunt:* vt
    - *Mastix*, Sagapenum.
    - *Tragacanthum.*
    - *Terebinthina*, &c.
  - *Attrahunt:* vt
    - *Galbanum.*
    - *Pix.*
    - *Terebinthina*, &c.
  - *Emolliunt:* vt
    - *Ammoniacum*, Bdellium, Colophonia.
    - *Galbanum*, Opopanax, Pix.
    - *Resina*, Styrax, &c.
  - *Suppurant:* vt
    - *Mastix*, Thus.
    - *Pix*, Resina.
    - *Styrax*, &c.
  - *Glutinant* & cicatricem inducunt: vt
    - *Acaciæ*, Bdellium.
    - *Myrrha*, Sarcocolla.
    - *Thus*, Sandaraca, &c.
  - *Flatus* discutiunt: vt *Bdellium.*
  - *Menses*
    - *Mouent:* vt
      - *Galbanum*, Myrrha.
      - *Opopanax*, Sagapenum.
      - *Styrax*, &c.
    - *Sistunt:* vt — *Thus*, &c.
  - *Venenis* resistunt: vt — *Bdellium*, Galbanum, &c.
  - *Dolorem* mitigant: vt — *Opopanax*, &c.
  - *Purgant* pituitam: vt
    - *Euphorbium.*
    - *Opopanax*, Sagapenum.
    - *Sarcocolla*, &c.

h. *Cortices* agũt aut qualitate

- *Prima.* Sic eorum alii
  - *Calidi:* vt
    - *Arantiorum*, Casię, Radicum capparis.
    - *Cinnamomi*, Fabarũ, Mali citri, Macer.
    - *Raphani*, Tamaricis, Thuris, &c.
  - *Frigidi:* vt
    - *Granatorum.*
    - *Mandragoræ.*
    - *Nucis* iuglandis immaturæ, &c.
- *Secunda.* Sic eorũ alia
  - *Astringunt:* vt — *Thuris*, Malorum granatorum, &c.
  - *Discutiunt:* vt — *Radicum* capparis, &c.
  - *Abstergunt:* vt — *Fabarum*, Cappatis radicum, &c.
  - *Menses* prouocant: vt
    - *Casia.*
    - *Cinnamomum.*
    - *Capparis* radicum, &c.
  - *Venenis* resistunt: vt
    - *Cinnamomum.*
    - *Mali* citri cortex.
    - *Casia*, Nucis iuglandis, &c.
  - *Strumas* discutiunt: vt — *Fabarum*, &c.
  - *Ventriculum* roborant: vt
    - *Arantiorum*, Mali citri.
    - *Cinnamomum.*
    - *Macis*, &c.
  - *Lienis* obstructiones aperiũt: vt — *Capparis* radicũ, Tamaricis, &c.
  - *Calculum* minuunt: vt — *Raphani*, &c.

- i. *Ligna* agunt vel qualitate
  - *Prima*. Sic eorum alia
    - *Calida*: vt
      - *Agalocum*, lignum Aloes.
      - *Aſphalathus*, Tamarix.
      - *Viſcus* quercinus
      - *Xylobalſamum*, Guaiacum, &c.
    - *Frida*: vt Santalum
      - *Album*.
      - *Citrinum*.
      - *Rubium*, &c.
  - *Secunda*. Sic eorũ alia
    - *Aſtringunt*: vt —— *Santala*, Xyloaloe.
    - *Extrahunt*: vt —— *Viſcus*, &c.
    - *Flatus* diſcutiunt: vt — *Lignum* aloes, &c.
    - *Dolorem* mitigant: vt — *Agalochum*, &c
    - *Corroborãt*
      - *Caput*: vt — *Agalochũ*, Xylobalſamũ, &c.
      - *Cor*: vt — *Lignum* aloes, Santala, &c.
      - *Stomachum*: vt —— *Lignum* aloes.
      - *Iecur*: vt — *Agalochum*, Santala, &c.
      - *Lienem*: vt —— *Tamariſcus*, &c.

- k. *Medicamentorũ* differentiæ ſumuntur etiã ab animalibus atque vel
  - *Integris*: vt ſunt
    - *Cantharides*
      - *Erodunt*, Exulcerant.
      - *Calorem* eliciunt.
      - *Menſes* } Ciunt.
      - *Vrinam* }
      - *Aquæ* ſubter cutem auxiliantur, &c.
    - *Cochleæ*, quarum
      - *Teſtæ*
        - *Crematæ*
          - *Solæ*
            - *Calefaciunt* & vrunt.
            - *Purgant*
              - *Lepras*.
              - *Vitiligines*.
              - *Dentes*, &c.
          - *Cum* carne, & cũ melle illitæ
            - *Oculorum* cicatrices
            - *Vitia* cutis
            - *Albugines*
            - *Viſus* hebetudines
            - } Emendant.
        - *Crudæ* cum tegumentis impoſitę
          - *Aquæ* inter cutem tumores exugunt.
          - *Podagricas* inflammationes leniunt.
          - *Impactos* corpori aculeos illitæ euocant, &c.
      - *Carnes*
        - *Cum* thure & myrrha illitæ, vulnera neruorum conglutinant.
        - *Tritæ* in aceto, ſanguinem naribus erumpentem infrenant.
        - *Cum* teſta tritæ, vino & myrrha, coli cruciatus ſanat, bibitum.
    - *Ranæ*
      - *Decoctæ* ex ſale & oleo, atq; vel
        - *Eſæ* Cõtra omniũ ſerpentiũ venena pro antidoto ſunt.
        - *Ius* earum bibitum. Contra inueteratos tendinũ rigores pollent.
      - *Crematæ*, profluentis ſanguinis impetus ſiſtit.
    - *Hirundines*
      - *Cocti*, atque eſi in cibo acies viſus medicamentum præbent.
      - *Cremati*, atq; in cinerem redacti
        - *Oculis* claritatem adferunt cum melle obliti.
        - *Anginæ* auxiliantur, eodẽ modo peruncti, &c.
        - *Vuæ* & tonſillarum inflãmationib. ſuccurrunt.
      - *Exiccati*, Anginam curant, ſi drachmæ pondere ex aqua bibantur, &c.
    - *Scorpiones* terreſtres, qui triti crudi & impoſiti ſuæ plagæ remedium ſunt.
    - *Cancri*
      - *Crudi*, & triti potiq; ex aſinino lacte, auxiliantur contra ſerpentiũ phalangiorũq; morſus, atque ſcorpionum ictus.
      - *Decocti*, & cum iure eſitati tabidis proſunt.
      - *Cremati*, atq. in cinerem redacti
        - *Canis* rabioſi morſib. proſunt, ſi duo cochlearia, adicto dimidio radicis gẽtianę, triduo cũ vino potãtur.
        - *Necant* ſcorpiones cum ocimo admoti.
    - *Lumbrici* terreni
      - *Crudi* impoſiti præciſos neruos glutinant: tertianas diſcutiunt.
      - *Decocti* cum
        - *Adipe* anſerino, infuſi, affectis auribus medentur.
        - *Oleo*, dentium doloribus præſtant auxilium, ſi in contrariam aurem inſtillentur.
      - *Triti* in potu ex paſſo, vrinam ciunt.
    - *Galli*, &c. ad ius purgatorium eligantur rufi, plurimùm annoſi, benè carnoſi, furfure nutriti, &c.
  - *Partibus* eorumdem. Vide in ſequentibus ſub ſigno I.

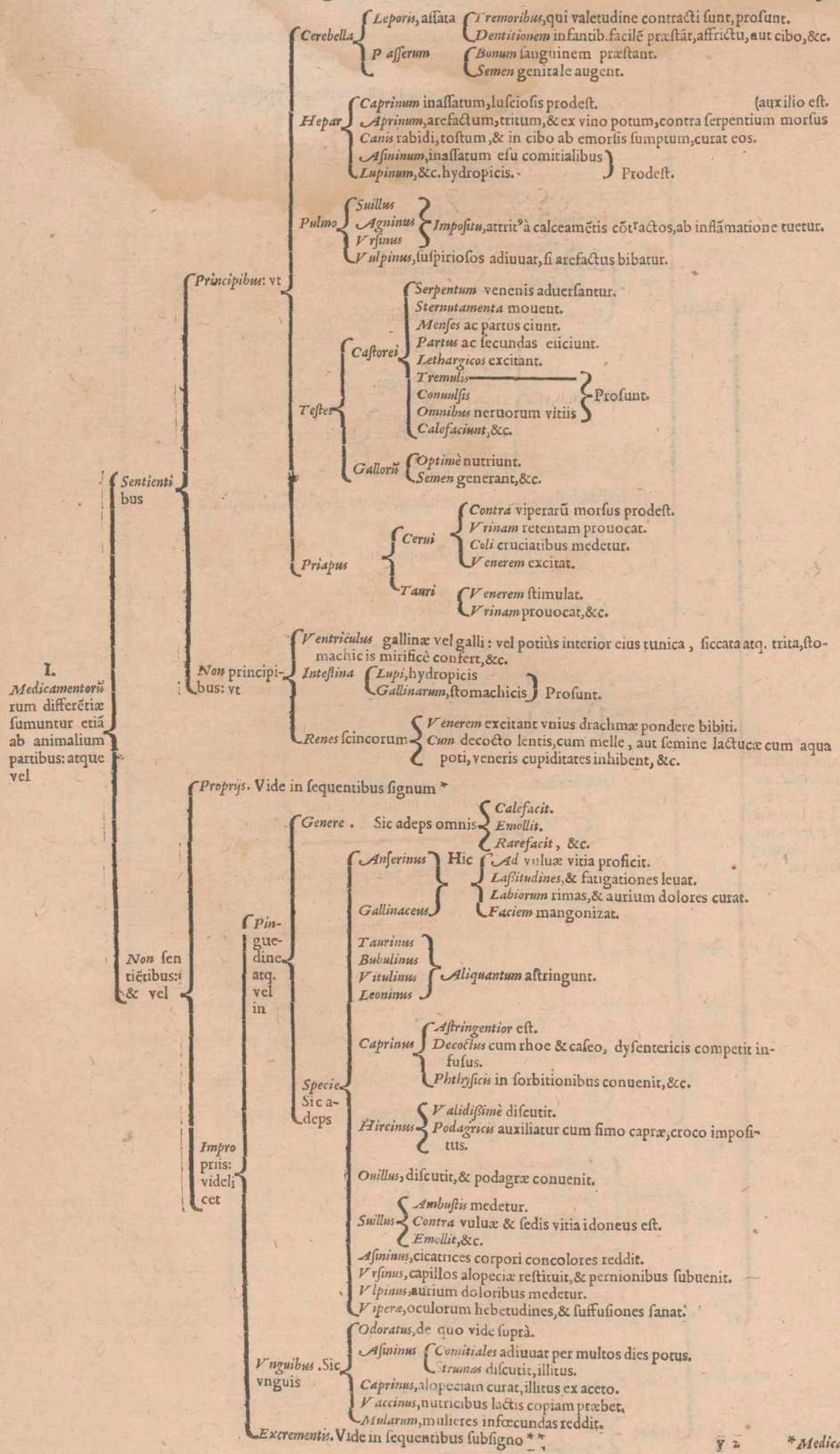
I. Medicamentorũ rum differẽtiæ sumuntur etiã ab animalium partibus: atque vel
Sentientibus
Principibus: vt
Cerebella
Leporis, assata
Tremoribus, qui valetudine contracti sunt, prosunt.
Dentitionem infantib. facilẽ præstãt, affrictu, aut cibo, &c.
P asserum
Bonum sanguinem præstant.
Semen genitale augent.
Hepar
Caprinum inassatum, luscioſis prodeſt.
Aprinum, arefactum, tritum, & ex vino potum, contra serpentium morsus auxilio est.
Canis rabidi, tostum, & in cibo ab emorsis sumptum, curat eos.
Asininum, inassatum esu comitialibus
Lupinum, &c. hydropicis. } Prodeſt.
Pulmo
Suillus
Agninus
Vrsinus } Impositu, attritᵘ à calceamẽtis cõtractos, ab inflãmatione tuetur.
Vulpinus, suspirioſos adiuuat, si arefactus bibatur.
Testes
Castorei
Serpentum venenis aduersantur.
Sternutamenta mouent.
Menses ac partus ciunt.
Partus ac secundas eiiciunt.
Lethargicos excitant.
Tremulis
Conuulsis
Omnibus neruorum vitiis } Prosunt.
Calefaciunt, &c.
Gallorũ
Optimè nutriunt.
Semen generant, &c.
Priapus
Cerui
Contra viperarũ morsus prodeſt.
Vrinam retentam prouocat.
Coli cruciatibus medetur.
Venerem excitat.
Tauri
Venerem stimulat.
Vrinam prouocat, &c.
Non principibus: vt
Ventriculus gallinæ vel galli: vel potiùs interior eius tunica, siccata atq. trita, stomachicis mirificè confert, &c.
Inteſtina
Lupi, hydropicis
Gallinarum, stomachicis } Prosunt.
Renes scincorum
Venerem excitant vnius drachmæ pondere bibiti.
Cum decocto lentis, cum melle, aut semine lactucæ cum aqua poti, veneris cupiditates inhibent, &c.
Non sentiẽtibus: & vel
Proprijs. Vide in sequentibus signum *
Impropriis: videlicet
Pinguedine atq. vel in
Genere. Sic adeps omnis
Calefacit.
Emollit.
Rarefacit, &c.
Specie. Sic adeps
Anserinus
Gallinaceus } Hic
Ad vuluæ vitia proficit.
Lassitudines, & fatigationes leuat.
Labiorum rimas, & aurium dolores curat.
Faciem mangonizat.
Taurinus
Bubulinus
Vitulinus
Leoninus } Aliquantum astringunt.
Caprinus
Astringentior est.
Decoctus cum rhoe & caseo, dysentericis competit infusus.
Phthysicis in sorbitionibus conuenit, &c.
Hircinus
Validissimè discutit.
Podagricis auxiliatur cum fimo capræ, croco impositus.
Ouillus, discutit, & podagræ conuenit.
Suillus
Ambustis medetur.
Contra vuluæ & sedis vitia idoneus est.
Emollit, &c.
Asininus, cicatrices corpori concolores reddit.
Vrsinus, capillos alopeciæ restituit, & pernionibus subuenit.
Vlpinus, aurium doloribus medetur.
Viperæ, oculorum hebetudines, & suffusiones sanat.
Vnguibus. Sic vnguis
Odoratus, de quo vide suprà.
Asininus
Comitiales adiuuat per multos dies potus.
Strumas discutit, illitus.
Caprinus, alopeciam curat, illitus ex aceto.
Vaccinus, nutricibus lactis copiam præbet.
Mularum, mulieres infœcundas reddit.
Excrementis. Vide in sequentibus subsigno **

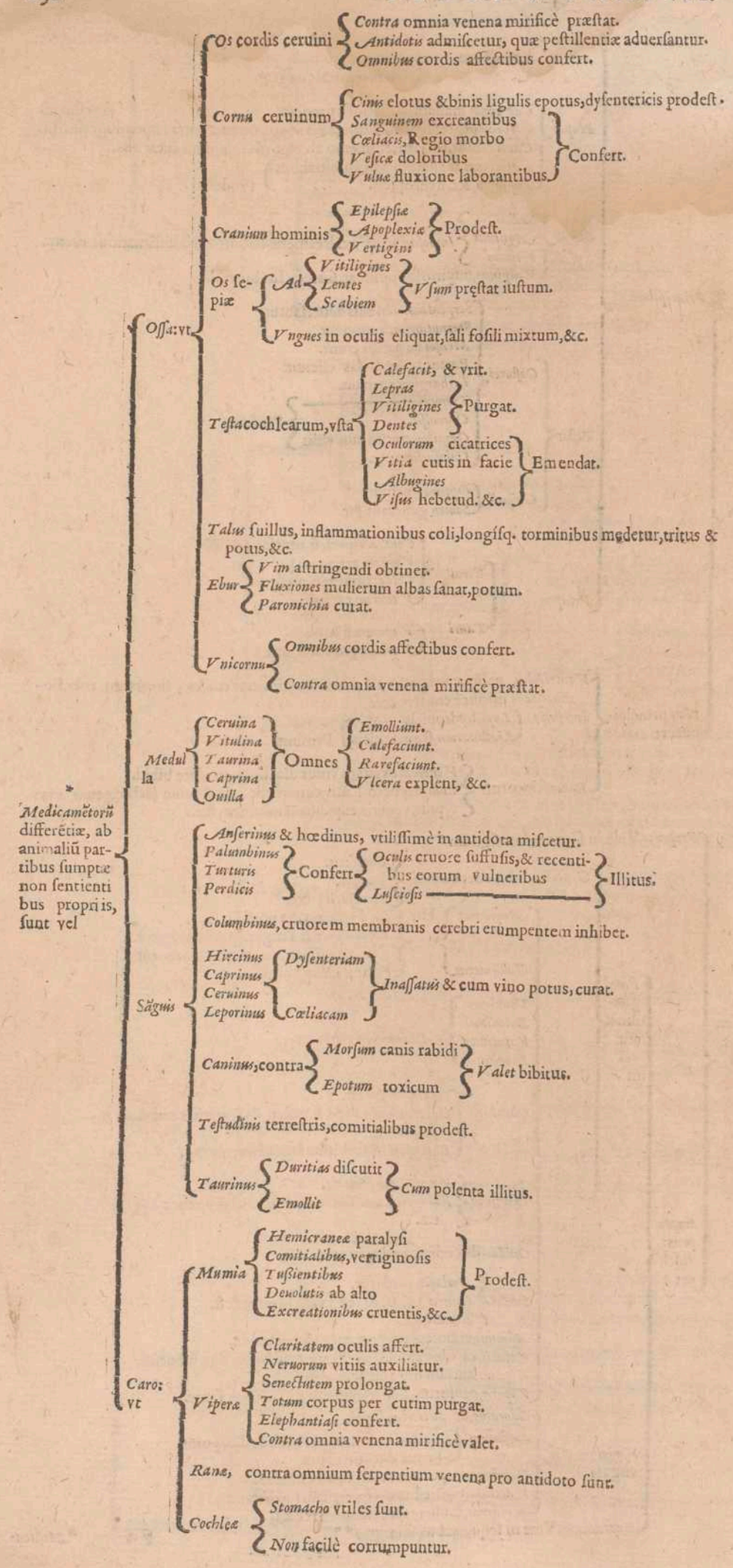
Medicamẽtorũ differẽtiæ, ab animaliũ partibus sumptæ non sentientibus propriis, sunt vel
Ossa: vt
Os cordis ceruini
Contra omnia venena mirificè præstat.
Antidotis admiscetur, quæ pestillentiæ aduersantur.
Omnibus cordis affectibus confert.
Cornu ceruinum
Cinis elotus & binis ligulis epotus, dysentericis prodest.
Sanguinem excreantibus
Cœliacis, Regio morbo
Vesicæ doloribus
Vuluæ fluxione laborantibus
Confert.
Cranium hominis
Epilepsiæ
Apoplexiæ
Vertigini
Prodest.
Os sepiæ
Ad
Vitiligines
Lentes
Scabiem
Vsum præstat iustum.
Vngues in oculis eliquat, sali fosili mixtum, &c.
Testa cochlearum, vsta
Calefacit, & vrit.
Lepras
Vitiligines
Dentes
Purgat.
Oculorum cicatrices
Vitia cutis in facie
Albugines
Visus hebetud. &c.
Emendat.
Talus suillus, inflammationibus coli, longisq. torminibus medetur, tritus & potus, &c.
Ebur
Vim astringendi obtinet.
Fluxiones mulierum albas sanat, potum.
Paronichia curat.
Vnicornu
Omnibus cordis affectibus confert.
Contra omnia venena mirificè præstat.
Medulla
Ceruina
Vitulina
Taurina
Caprina
Ouilla
Omnes
Emolliunt.
Calefaciunt.
Rarefaciunt.
Vlcera explent, &c.
Caro: vt
Anserinus & hœdinus, vtilissimè in antidota miscetur.
Palumbinus
Turturis
Perdicis
Confert
Oculis cruore suffusis, & recentibus eorum vulneribus
Luscioſis
Illitus.
Columbinus, cruorem membranis cerebri erumpentem inhibet.
Sãguis
Hircinus
Caprinus
Ceruinus
Leporinus
Dysenteriam
Cœliacam
Inassatus & cum vino potus, curat.
Caninus, contra
Morsum canis rabidi
Epotum toxicum
Valet bibitus.
Testudinis terrestris, comitialibus prodest.
Taurinus
Duritias discutit
Emollit
Cum polenta illitus.
Mumia
Hemicraneæ paralysi
Comitialibus, vertiginosis
Tussientibus
Deuolutis ab alto
Excreationibus cruentis, &c.
Prodest.
Viperæ
Claritatem oculis affert.
Neruorum vitiis auxiliatur.
Senectutem prolongat.
Totum corpus per cutim purgat.
Elephantiasi confert.
Contra omnia venena mirificè valet.
Ranæ, contra omnium serpentium venena pro antidoto sunt.
Cochleæ
Stomacho vtiles sunt.
Non facilè corrumpuntur.

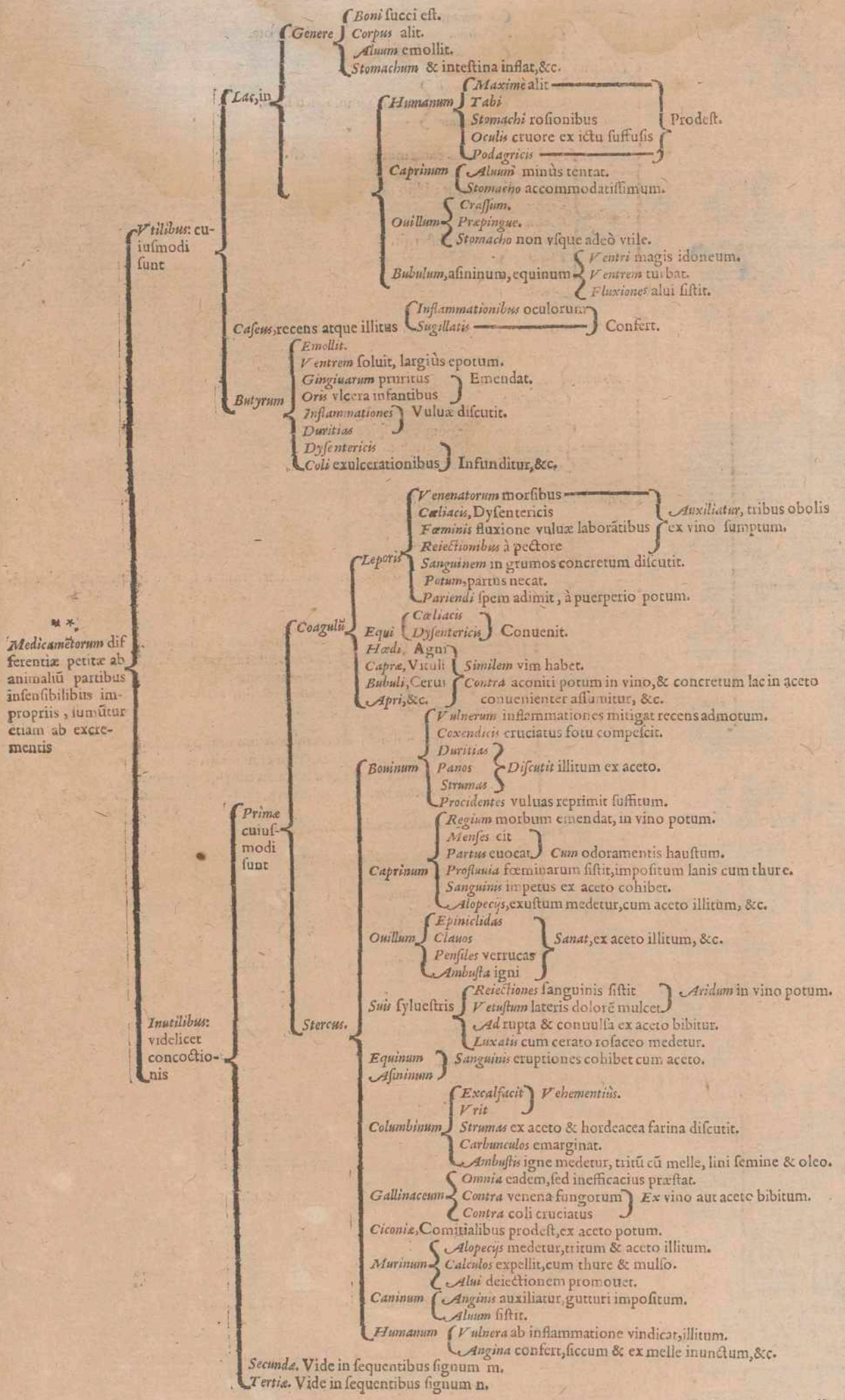
Medicamẽtorum differentiæ petitæ ab animaliũ partibus insensibilibus impropriis, sumũtur etiam ab excrementis
Vtilibus: cuiusmodi sunt
Lac, in
Genere
Boni succi est.
Corpus alit.
Aluum emollit.
Stomachum & intestina inflat, &c.
Humanum
Maximè alit
Tabi
Stomachi rosionibus
Oculis cruore ex ictu suffusis
Podagricis
Prodest.
Caprinum
Aluum minùs tentat.
Stomacho accommodatissimum.
Ouillum
Crassum.
Præpingue.
Stomacho non vsque adeò vtile.
Bubulum, asininum, equinum
Ventri magis idoneum.
Ventrem turbat.
Fluxiones alui sistit.
Caseus, recens atque illitus
Inflammationibus oculorum
Sugillatis
Confert.
Butyrum
Emollit.
Ventrem soluit, largiùs epotum.
Gingiuarum pruritus
Oris vlcera infantibus
Emendat.
Inflammationes
Duritias
Vuluæ discutit.
Dysentericis
Coli exulcerationibus
Infunditur, &c.
Inutilibus: videlicet concoctionis
Primæ cuiusmodi sunt
Coagulũ
Leporis
Venenatorum morsibus
Cœliacis, Dysentericis
Fœminis fluxione vuluæ laborãtibus
Reiectionibus à pectore
Auxiliatur, tribus obolis ex vino sumptum.
Sanguinem in grumos concretum discutit.
Potum, partus necat.
Pariendi spem adimit, à puerperio potum.
Equi
Cœliacis
Dysentericis
Conuenit.
Hœdi, Agni
Capræ, Vituli
Bubuli, Cerui
Apri, &c.
Similem vim habet.
Contra aconiti potum in vino, & concretum lac in aceto conuenienter assumitur, &c.
Stercus.
Bouinum
Vulnerum inflammationes mitigat recens admotum.
Coxendicis cruciatus fotu compescit.
Duritias
Panos
Strumas
Discutit illitum ex aceto.
Procidentes vuluas reprimit suffitum.
Caprinum
Regium morbum emendat, in vino potum.
Menses cit
Partus euocat
Cum odoramentis hausturn.
Profluuia fœminarum sistit, impositum lanis cum thure.
Sanguinis impetus ex aceto cohibet.
Alopecys, exustum medetur, cum aceto illitum, &c.
Ouillum
Epinyctidas
Clauos
Pensiles verrucas
Ambusta igni
Sanat, ex aceto illitum, &c.
Suis sylvestris
Reiectiones sanguinis sistit
Vetustum lateris dolorẽ mulcet
Aridum in vino potum.
Ad rupta & conuulsa ex aceto bibitur.
Luxatis cum cerato rosaceo medetur.
Equinum
Asininum
Sanguinis eruptiones cohibet cum aceto.
Columbinum
Excalfacit
Vrit
Vehementiùs.
Strumas ex aceto & hordeacea farina discutit.
Carbunculos emarginat.
Ambustis igne medetur, tritũ cũ melle, lini semine & oleo.
Gallinaceum
Omnia eadem, sed inefficacius præstat.
Contra venena fungorum
Contra coli cruciatus
Ex vino aut aceto bibitum.
Ciconiæ, Comitialibus prodest, ex aceto potum.
Murinum
Alopecys medetur, tritum & aceto illitum.
Calculos expellit, cum thure & mulso.
Alui deiectionem promouet.
Caninum
Anginis auxiliatur, gutturi impositum.
Aluum sistit.
Humanum
Vulnera ab inflammatione vindicat, illitum.
Angina confert, siccum & ex melle inunctum, &c.
Secundæ. Vide in sequentibus signum m.
Tertiæ. Vide in sequentibus signum n.

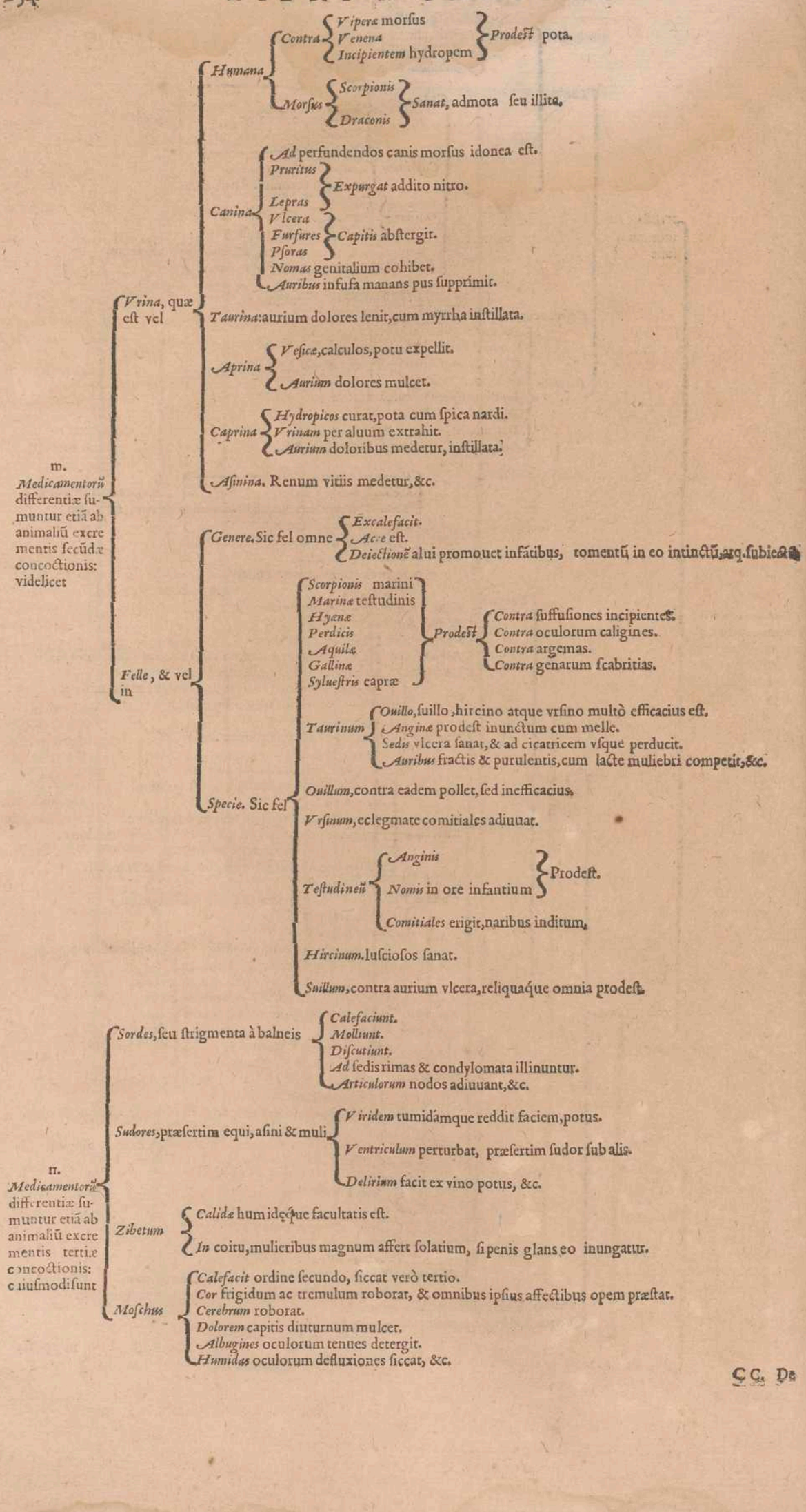
m.
Medicamentorũ differentiæ sumuntur etiã ab animaliũ excrementis secũdæ concoctionis: videlicet
Vrina, quæ est vel
Humana
Contra Viperæ morsus, Venena, Incipientem hydropem — Prodest pota.
Morsus Scorpionis, Draconis — Sanat, admota seu illita.
Canina
Ad perfundendos canis morsus idonea est.
Pruritus, Lepras — Expurgat addito nitro.
Vlcera, Furfures, Psoras — Capitis abstergit.
Nomas genitalium cohibet.
Auribus infusa manans pus supprimit.
Taurina: aurium dolores lenit, cum myrrha instillata.
Aprina
Vesicæ, calculos, potu expellit.
Aurium dolores mulcet.
Caprina
Hydropicos curat, pota cum spica nardi.
Vrinam per aluum extrahit.
Aurium doloribus medetur, instillata.
Asinina. Renum vitiis medetur, &c.
Felle, & vel in
Genere. Sic fel omne
Excalefacit.
Acre est.
Deiectionẽ alui promouet infãtibus, tomentũ in eo intinctũ, arq. subiectũ
Specie. Sic fel
Scorpionis marini, Marinæ testudinis, Hyænæ, Perdicis, Aquilæ, Gallinæ, Sylvestris capræ — Prodest
Contra suffusiones incipientes.
Contra oculorum caligines.
Contra argemas.
Contra genarum scabritias.
Taurinum
Ouillo, suillo, hircino atque vrsino multò efficacius est.
Anginæ prodest inunctum cum melle.
Sedis vlcera sanat, & ad cicatricem vsque perducit.
Auribus fractis & purulentis, cum lacte muliebri competit, &c.
Ouillum, contra eadem pollet, sed inefficacius.
Vrsinum, eclegmate comitiales adiuuat.
Testudineũ
Anginis
Nomis in ore infantium — Prodest.
Comitiales erigit, naribus inditum.
Hircinum. luscios sanat.
Suillum, contra aurium vlcera, reliquaque omnia prodest.
II.
Medicamentorũ differentiæ sumuntur etiã ab animaliũ excrementis tertiæ concoctionis: cuiusmodi sunt
Sordes, seu strigmenta à balneis
Calefaciunt.
Mollunt.
Discutiunt.
Ad sedis rimas & condylomata illinuntur.
Articulorum nodos adiuuant, &c.
Sudores, præsertim equi, asini & muli
Viridem tumidamque reddit faciem, potus.
Ventriculum perturbat, præsertim sudor sub alis.
Delirium facit ex vino potus, &c.
Zibetum
Calidæ humidæque facultatis est.
In coitu, mulieribus magnum affert solatium, si penis glans eo inungatur.
Moschus
Calefacit ordine secundo, siccat verò tertio.
Cor frigidum ac tremulum roborat, & omnibus ipsius affectibus opem præstat.
Cerebrum roborat.
Dolorem capitis diuturnum mulcet.
Albugines oculorum tenues detergit.
Humidas oculorum defluxiones siccat, &c.

CC. De Medicamentis artificialibus.

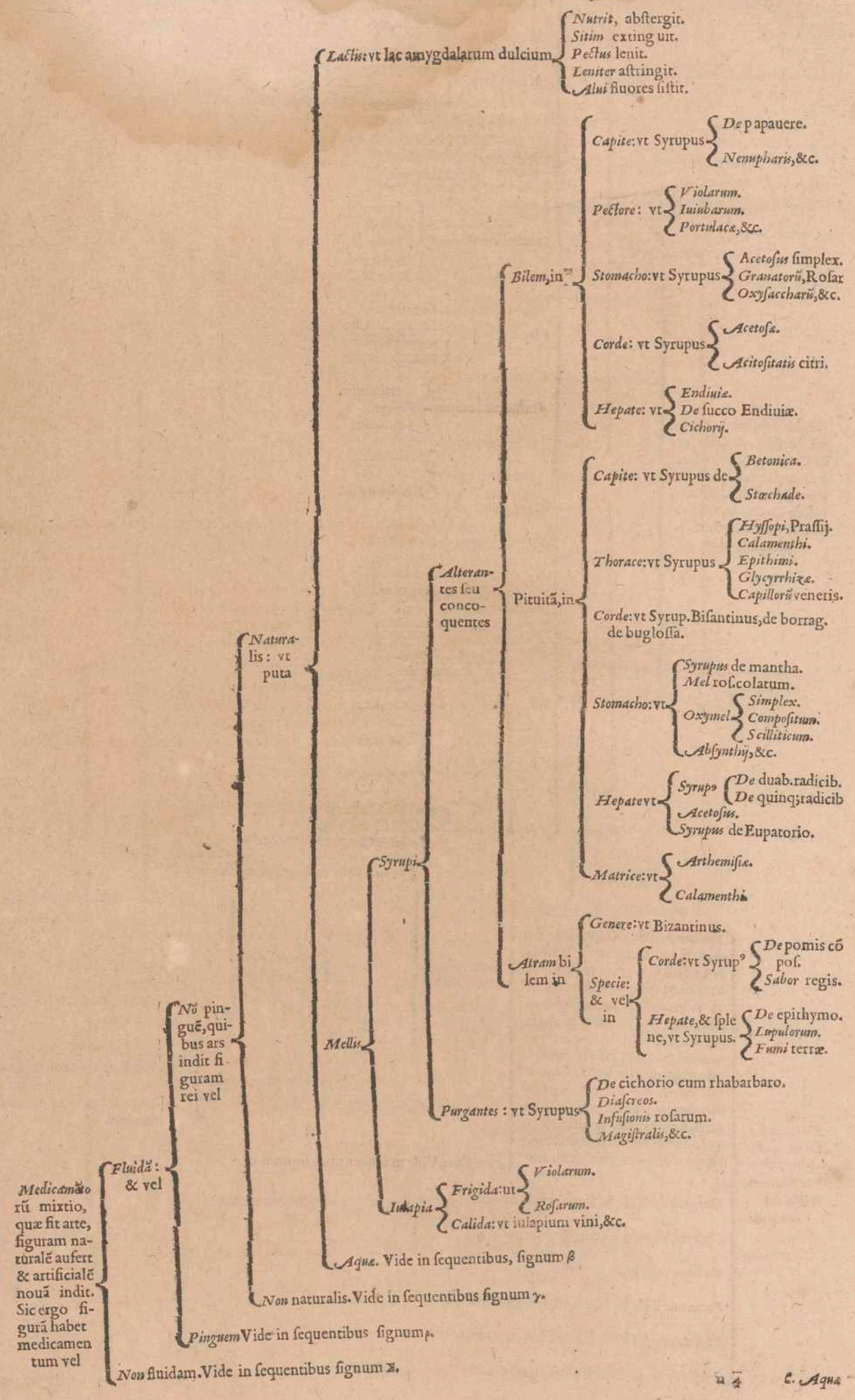

β. *Aquæ* deſtillatæ, ex herbis, floribus, & radicibus in Balneo Mariæ, vel vapore aquæ calidæ, vel in cineribus, leui admodum calore, atque in vaſis vitreis deſtillandæ ſunt: quarum aliæ

- *Calefacientes*, ſeu alterantes
  - *Caput* vt aqua
    - *Maioranæ.*
    - *Saluiæ.*
    - *Roriſmarini.*
    - *Betonicæ*, &c.
  - *Pectus*: vt aqua
    - *Hiſſopi.*
    - *Praſſij.*
    - *Capillorum* veneris.
    - *Scabioſæ*, &c.
  - *Cor*: vt aqua
    - *Mellis.*
    - *Bugloſſæ.*
    - *Borraginis.*
  - *Stomachum*: vt aqua
    - *Menthi.*
    - *Abſynthij.*
    - *Fœniculi.*
    - *Chamomillæ.*
    - *Rutæ*, &c.
  - *Hepar*: vt aqua
    - *Eupatorij.*
    - *Hyſſopi*, Praſſij.
    - *Lupulorũ*, Scabioſæ.
    - *Fumi* terræ, &c.
  - *Matricem*: vt aqua
    - *Arthemiſiæ.*
    - *Pulegij.*
    - *Sabinæ*, &c.
  - *Splenem*: vt aqua
    - *Scolopendrij.*
    - *Epithymi*, &c.
- *Frigefacientes*
  - *Caput*, vt aqua
    - *Lactucæ.*
    - *Nenupharis.*
    - *Papaueris*, &c.
  - *Pectus*: vt aqua
    - *Violarum.*
    - *Portulacæ.*
  - *Cor*: vt aqua
    - *Acetoſæ.*
    - *Roſarum.*
    - *Borraginis.*
    - *Cotoneorum*, &c.
  - *Stomachum* vt aqua
    - *Acetoſæ.*
    - *Roſarum*, &c.
  - *Hepar*: vt aqua
    - *Endiuiæ*, Cichorij.
    - *Solatri*, Cucurbitę.
    - *Hepaticæ*, Coroneorum, &c.

γ. *Medicamẽta* fluida, quib. ars indit figuram rei non naturalis: ſunt aut

- *Potiones*, ſeu decocta: paratur è radicib. foliis, ſeminibus, floribus, & fructib. Cæterùm radicũ quantitas vncias tres ad ſummũ quinq; foliorum manualium quinq; ſeminum drachmarum quatuor aut ſex, florũ manipulorum quatuor nõ excedat. Fructuum verò quantitas numeri adiectione æſtimatur. Atque menſura rarò libras duas, vel ad ſummũ tres ſuperet. Sacchari pro qualibet ℔, aquę, additur libra ſemis, &c. Sunt autem potiones huiuſmodi aut
  - *Alterantes*, & vel qualitate
    - *Prima.* Vide in ſequentibus, ſub ſigno **
    - *Secunda.* Sic eorum alia
      - *Flatus* diſcuti unt: vt
        - ℞ *Aniſi*, carui, dauci, cymini, fœniculi, ana ℥.iij.
        - *Cicerum* rub. ℥.S.
        - *Glychyrrizæ* ℥.S.
        - *Florum* chamemeli M.S.
        - *Vuarum* paſſarum ℥.j.S.

        Coque in libris duabus aquæ ad medietatem ferè.
      - *Obſtructiones* viſcerum aperiunt: vt
        - ℞. *Rad.* Graminis, aſparagi, fœniculi, apij, petroſelini, anatina ℥.S.
        - *Cicerum* rubr. ℥.S.

        In aquæ ſextario ad quartas coquantur.
  - *Purgantes.* Vide in ſequentibus ſignum ς.
- *Gargariſma.* Vide in ſequentibus ſignum ζ.
- *Cluſteres.* Vide in ſequentibus ſignum ξ.
- *Errhina.* Vide in ſequentibus ſignum κ.
- *Formenta.* Vide in ſequentibus ſignum λ.
- *Epithemata*, Vide in ſequentibus ſignum μ.
- *Inſeſſus.* Vide in ſequentibus ſignum ν.

** ℞ tinum

**
Potionum alterantiũ qualitate prima aliæ concoquunt

- *Bilem*
  - *Flauam*, in
    - *Genere*: cuiuſmodi eſt decoctum commune
      - *Primũ*: vt
        - ℞ *Prunorum* Damaſc. num. xij.
        - *Hordei* mundati ʒ. j.
        - *Tamarindorum*, *Violarum*, *Vuarum* paſſarum — ana ʒ. S.
        - *Sem.* com. maiorum ana ʒ. ij.
        - Coque in ℔. ij. aquæ communis, donec dimidium abſumatur: cola & vtere.
      - *Alterum*: vt
        - ℞ *Prunorum* Damaſc., *Palmularum*, *Vuarum* paſſarum, *Glycyrrhizæ*, *Hordei* purgati — ana partes æquales.
        - In aqua fontana, quantum ſatis eſt, decoquantur.
    - *Speciem*: atque vel in
      - *Pectore*: vt
        - ℞ *Vuarum* paſſarum, *Glycyrrhizæ*, *Violarum*, *Hordei* excorticati, *Prunorum* Damaſcen., *Sem.* quatuor frig., *Palmularum*, *Adianti* — ana pars æquales.
        - In aquæ menſura decenti coquantur.
      - *Hepate*: vt
        - ℞ *Cichorij* rad. & herb., *Endiuiæ*, *Sem.* endiuiæ, Scariolæ, Lactucæ, Portulacæ, *Violarum*, Glycyrrhizę, *Hordei* mundi, *Prun.* Damaſcenorum — ana partes æquales.
        - In aqua, quantum ſufficit, decoquantur.
      - *Liene*: vt
        - ℞ *Rad.* capparorum, *Cort.* tamaricis, *Cort.* capparorum, *Aſplenij*, *Vuarum* paſſarum, *Violarum*, *Hordei* mundati, *Prun.* Damaſch., *Sem.* quat. frig. com. — ana partes æquales.
        - In aqua fontana decoquatur.
      - *Renibus*: & veſica: vt
        - ℞ *Sem.* quatuor frig. cõ., *Violarum*, *Hordei* mundi, *Prun.* Damaſc., *Glycyrrhizæ*, *Rad.* cichorij, Graminis, Aſparagi — ana pars æquales.
        - In aqua quantum ſufficit, fiat decoctum
  - Atrã, in genere, vt
    - ℞ *Florum* borraginis, Bugloſſæ, *Fumi* terræ, *Lupulorum*, *Rad.* cichorij, Polipodij, Glycyrrhizæ, *Scolopendrij*, *Violarum*, *Prun.* Damaſc. — ana partes æquales.
    - In aqua fortuna decoquantur.
- *Pituitam*: in
  - *Genere*: cuiuſmodi eſt decoctum commune: vt
    - ℞ *Vuarum* paſſarum, *Glycyrrhizæ*, *Iuiubarum*, *Sebeſten*, *Prunorum* Damaſc. dulc., *Adianti* albi, *Sem.* aniſi, fœniculi. — ana partes æquales.
    - In aqua fontana, quanta ſatis eſt, incoquantur.
  - *Specie*. Vide in ſequentibus ſub ſigno **

** *Potiones* seu decocta alterantia pituitam in specie, atque vel in

- *Capite*: vt
  - ℞. *Stœchados*, *Betonicæ*, *Saluiæ* } ana M.S.
  - *Rad.* Pæoniæ ʒ.ij.
  - *Vuarum* passarum ʒ.j.
  - *Glycyrrhizæ*, *Anisi*, *Dauci* } ana ʒ.iij.
  - *Nucis* moschatæ ʒ.S.
  - Coquantur in ſ.q. aquæ ad consumptionem tertiæ partis.
- *Thorace*: cuiusmodi est decoctum
  - *Primum*: vt
    - ℞. *Hyssopi*, Adianti, *Palmularum*, Ficuum, *Myxariorum*, Ziziphorum, *Vuarum* passarum, *Hordei* purgati, *Glycyrrh.* } ana partes æquales.
    - In aqua fontana, quantum sufficit, coquantur.
  - *Alterum*: vt
    - ℞. *Anisi*, *Fœniculi*, *Adianti* } ana partes æquales.
    - *Cinnamomi*, Masticis. ana ʒ.j.
    - Omnia coquantur in aqua vsque ad tertiæ partis consumptionem.
- *Corde*: vt
  - ℞. *Pruna* vij.
  - *Vuarum* passarum ʒ.j.
  - *Myxaria* xvj.
  - *Zizipha* x.
  - *Florum* borraginis, bugloſſæ, violarum melissæ, ana M.S.
  - *Adianti* M.S.
  - *Sem.* basilisci, Glycyrrhizæ, Dauci, ana ʒ.ij.
  - Coquantur vt suprà.
- *Hepate*: vt
  - ℞. *Eupatorij* M.j.S.
  - *Absynthij* M.S.
  - *Azari* M.S
  - *Rad.* fœniculi, apij, petroſ. ruſci, asparagi, ana ʒ.S.
  - *Sem.* anisi, fœniculi, ana ʒ.j.S.
  - *Vuarum* passarum ʒ.j.
  - *Glycyrrhizæ* ʒ.S.
  - In aqua quantum conuenit, coquantur, &c.
- *Renibus* & vesica: vt
  - ℞. *Saxifraxiæ*, ſpicæ Celticę, cicerum rubr., *Rad.* asparagi, fœniculi, *Sem.* anisi, vrticæ, *Vuarum* passarum, *Glycirrhizæ* } ana partes æquales
  - Coquantur in aqua, &c.
- *Matrice*, &c. vt
  - ℞. *Artemisiæ*, ſabinæ, pulegij, calaminthi, ana M.S.
  - *Rad.* rubiæ tinct. fœniculi, asparagi, apij, ana ʒ.S.
  - *Sem.* anisi, fœniculi, petroselini, ana ʒ.j.
  - *Glycyrrhizæ* ʒ.iij.
  - *Vuarum* passarum ʒ.j.
  - Coquantur in aqua, &c.

* *Potiones* purgantes sunt aut

- *Decocta*: quorũ alia purgant
  - *Bilem*
    - *Flauam*: cuiusmodi est decoctum adianti: vt
      - ℞. *Adianti* recentis ʒ.j.
      - *Fumariæ*, Lupulorum, Violarum, ana ʒ.j.
      - *Prunorum* Damasc. num. xxxv.
      - *Myxariorum*, num. xx.
      - *Ziziphorum*, num. x.
      - In tribus aquæ libris coquuntur. dum duæ absumuntur: in iure decocti, colati cassiæ medullæ ʒ.iij. diluito, palmularum ʒ.ij. Mannæ ʒ.j. Rhabarbari electi ʒ.iij. Frigidum manibus fricato, colato, & propinato.
    - *Atram*: cuiusmodi est decoctum fumariæ Mesuæ: vt
      - ℞. *Succi* cichorij, intybi, lupuli, borraginis, ana trien.
      - *Succi* fumariæ ʒ. viij. quibus coctis purgatisq; addantur Myrobalanorum flauorum, Indorum ana ʒ.ij.
      - *Vuarum* passarum, acinis exemptis ʒ.j.
      - *Tamarindorum* ʒ.iiij.
      - Fricentur & colentur, seruentúrq;. Flauam bilem & adustos humores purgat, obstructiones iecoris aperit, regiũq; morbum sanat.
  - *Pituitam*: cuiusmodi est decoctum eupatorij Mesuæ: vt
    - ℞. *Eupatorij*, absynthij, azari, *Nardi* Indicæ, adianti, *Cyperi*, fumariæ, rhabarbari, *Spinæ* albæ, Aegyptiacæ, ana ʒ.iiij.
    - *Myrobalanorum* chebulorum, Indorum ana ʒ.j.
    - *Vuarum* passarum ʒ.j.
    - Ex aqua coquantur, &c.
- *Diluta*. Vide in sequentibus signo **

**

Diluta: quæ fiunt ex simplicibus ac compositis medicamẽtis purgantib. Medicamẽta cathartica simplicia & ficca minutim incisa, vel paululũ cõtusa. cũ iis quæ malitiam eorum corrigũt, in conueniẽti aliquo humore, horis 24. aut minimũ 12. macerantur: deinde manu exprimũtur, colóq; traiiciuntur. Cõposita verò medicamẽta & liquida in humore tantũ diluuntur. His dilutis, syrupus aliquis humori, quem educere volumus, idoneus, vncię, instar, & aromatis cuiusdam drachma admiscetur. Cærerùm dilutorum alia purgant

- *Bilem*
  - *Flauam*: vt
    - ℞. *Rhabarbari* electi ʒ.ij.
    - *Cynnamomi* ʒ. S.
    - *Myrobolanorum* flauorum ʒ.S.
    - Macerentur in aquarum stillatitiarum, absynthij & fumariæ ana ʒ.ij.
    - In iure colato syrupi rosati laxatiui ʒ.j. additur, &c.
  - *Atram*: vt
    - ℞. *Fumariæ*, bugloss̃e, origani, ana M.S.
    - *Polypodij* quercini. ʒ.S.
    - Ex aqua decoquantur, deinde senæ electæ drachmæ duæ: lapidis cyanei loti & triti drachma, in iuris huius colati vnciis quatuor per noctem macerantur: deinde serapij ex lupulis ʒ. S. in eodem iure colato diluitur, &c.
- *Sanguinem*, & puriorem reddunt: vt
  - ℞. *Adianti*. M.j.
  - *Violarum* P.j.
  - *Glycyrrhizæ* ʒ.ij.
  - *Vuarum* passarum ʒ.S.
  - *Ficus* octo.
  - *Myxaria* sex. In aqua decoquantur ad dimidias.
  - *Rhabarbari* incisi ʒ.j. R.ad. nardi ϑ.j.
  - *Senæ* ʒ.iij. Per noctem in iure decocti macerantur. Manè leuiter exprimũtur, colãturq; iulapij violacei ʒ.S. additur, &c.
- *Pituitam*: vt
  - ℞. *Rad.* quinque. ana ʒ.I.
  - *Rad.* ebuli. ʒ.ij
  - *Polypodij* ʒ.v.
  - *Chamæpytios* M.S.
  - *Florum* sambuci, Sthœcados, ana M.j.
  - Decoquantur aquæ libra ad dimidias. In iure decocti seminis cnici ʒ. iij. Folior. senæ ʒ.ij. Cinnnamomi ʒ.j. Zingiberis ʒ,S: Per noctem macerantur. Manè percolatis serapij diacnicu ʒ.j.S. additur, & horis duabus ægro ante cibum propinatur.

§.

Gargarismata nunc apophlegmatismi loco adhibentur, pituitæ è cerebro eliciẽdæ gratia: nũc faucib. affectis peculiariter dicata sunt, materiam eò descendentem vel reprimendo, vel discutiendo: interdũ vlceris etiam ora sanando. Constant autem decoctis & aridis medicamen is in puluerẽ redactis. Horum autẽ drachmas duas aut tres, illorũ scłibrã, præscribere sen el abunde est. Plerũque verò ipsis additur mel rosaceum, vel syrupi ex stœchado ʒ.j. Cum ori curando adhibentur, succi, vt diamoron, rob de ribes vel berberis, & similes conueniũt &c. Cæterùm gargarismatum aliud

- *Repellit*: cuiusmodi est ad inflammatas consillas per initia exhibendum & vel ex
  - *Aqueis* quorũ
    - *Vnum*: vt
      - ℞. *Aquæ* rosarum vel plantaginis, quadrans.
      - *Aceti* rosati ʒ.j. Misceantur.
    - *Alterũ*: vt
      - ℞. *Aceti* ros. ʒ.iij.
      - *Aquæ* fontanæ ʒ. vj.
      - Misce, & fiat gargarisma.
  - *Decoctis*, quorum
    - *Vnum*: vt
      - ℞. Plantaginis. oxalidis. portulacæ ana M.j.
      - *Cortic*ũ malorum punicorum, rhus, ana ʒ.S.
      - *Rosarum* rubr. P.j.
      - *Cort.* glandium ʒ.iij. Decoquantur in aqua ad tertias: iuri horum colato addantur diamoron ʒ.S. Syrupi myrtini & ex papauere, ana ʒ.j. Aceti ʒ.S. Misce
    - *Alterũ*: vt
      - ℞. *Summitatum* rubi, myrti: vel vitis, vel piri syluestris M.ij.
      - *Pilosellæ*, plantaginis, ana M.j.S.
      - *Ros.* rub. P.S. Decoquantur in aquæ ℔.ij. ad tertias: in iuris colati ℔.j.S. Diluito Sacchari ʒ.iiij. aut mellis ros. aut di amaron, &c.
- *Reprimit* & detergit in augmento & flatu: vt
  - ℞. *Plantaginis*, Oxalidis, ana M.S.
  - *Rosarum* P.ij.
  - *Hordei* mundi P.ij.
  - Decoquantur in aqua ad tertias, fiatq; gargarizatio.
- *Anginis* salutare: vt
  - ℞. *Spinæ* Aegyptiæ ʒ.j. Iridis ʒ.S.
  - *Glycyrrhizæ* ʒ.S. Furfuris frumenti P.S.
  - *Palmularum* numera vij.
  - Ex sapa aut aqua coquantur: iuri paulùm mellis addatur.
- *Discutit* & detergit in declinatione inflammationum: vt
  - ℞. *Hyssopi*, vel satureiæ, vel origani M.j.
  - *Florum* roris marini. stœchados, ana P.j.
  - *Glycyrrhizæ* ʒ.j. Vuarum passarum, sicuum, ana paria xx.
  - Decoquantur in aquæ hordei integri sextario: in iuris ℔.j.S.
  - Mellis rosacei collati ʒ.iiij. diluito.
- *Vlcera* oris maligna, pustulas, &c. curat: vt
  - ℞. *Plantaginis* vtriusq; prunellæ, fragarię, ligustri, ros sar. rub. Maluæ flor. cicorij, ana partes æquales.
  - Decoquantur omnia in vase nouo & aqua, &c.
- *Purgat* pituitam ex capite: vt
  - ℞. *Hyssopi*, Saluiæ, Thymi, ana M.S.
  - Decoquantur in aqua ad tertias, adde huius iuris ℔. ʒ. iij. oxymellitis.
- *Dolorem* dentium mittigat: vt
  - ℞. *Rad.* quinq; folij ʒ.ij. Hederæ ʒ.ij.
  - *Rad.* Cyperi ʒ..j. Pyrethri ʒ.S.
  - *Caryophillorum*, compesij ana ʒ.ij.
  - *Piperis* longi ʒ.j.
  - Decoquãtur, ex vino astringente & aqua, aut aceto & aqua, &c.

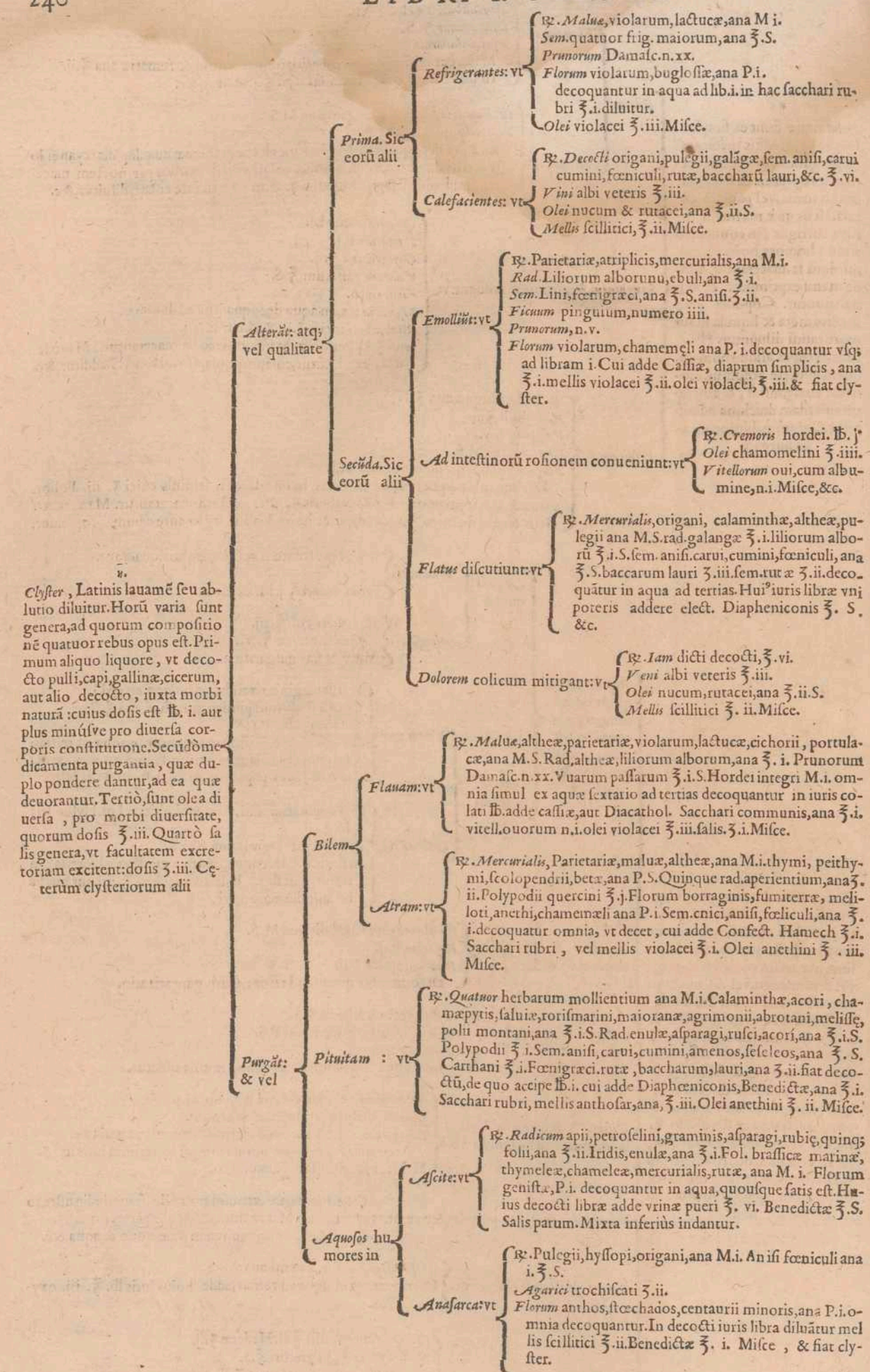

x.

Clyster, Latinis lauamẽ seu ablutio diluitur. Horũ varia sunt genera, ad quorum compositionẽ quatuor rebus opus est. Primum aliquo liquore, vt decocto pulli, capi, gallinæ, cicerum, aut alio decocto, iuxta morbi naturã: cuius dosis est ℔. i. aut plus minúsve pro diuersa corporis constitutione. Secũdòmedicamenta purgantia, quæ duplo pondere dantur, ad ea quæ deuorantur. Tertiò, sunt olea diuersa, pro morbi diuersitate, quorum dosis ʒ.iii. Quartò salis genera, vt facultatem excretoriam excitent: dosis ʒ.iii. Cęterùm clysteriorum alii

x Errhina

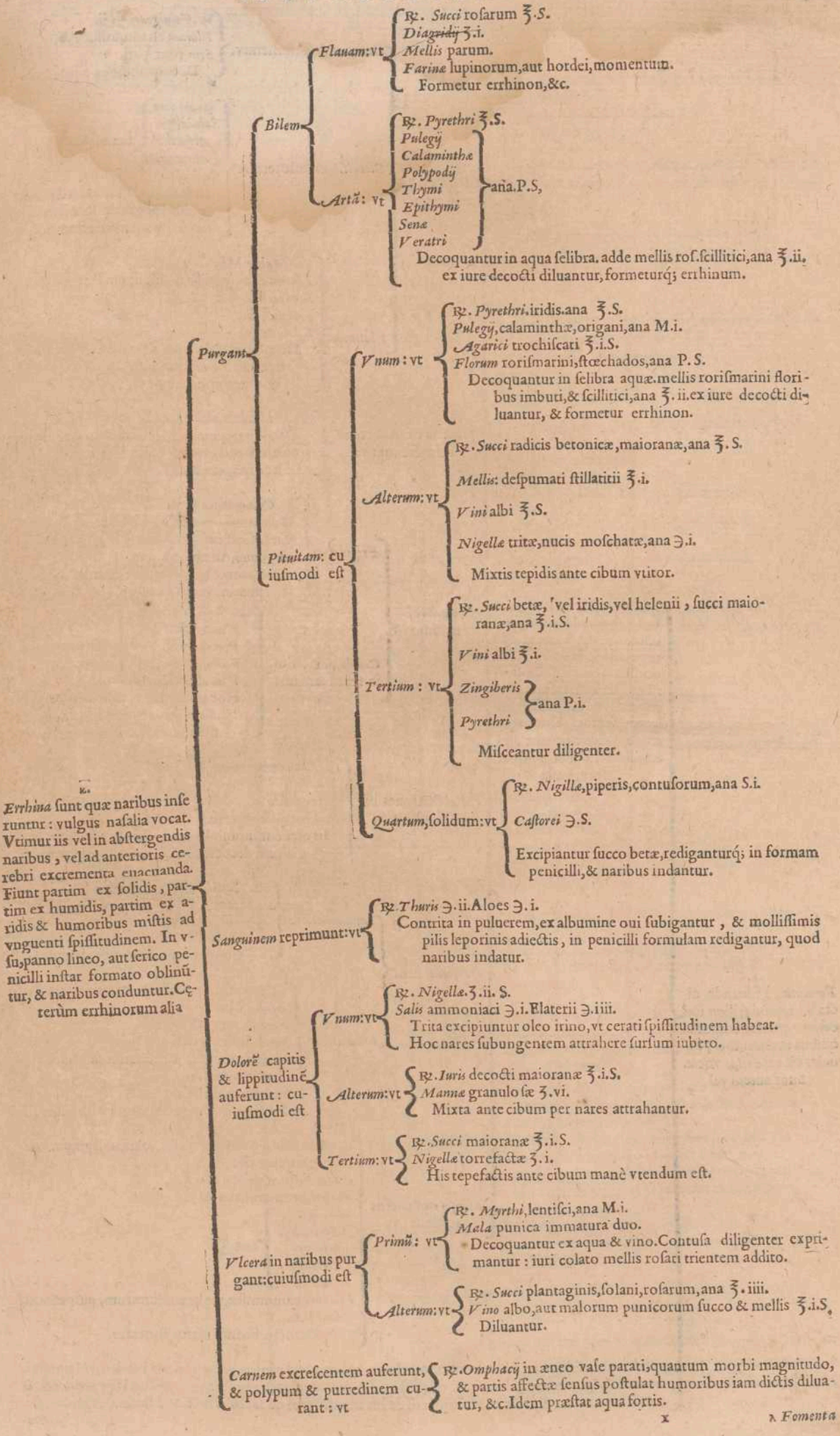
K.
Errhina sunt quæ naribus inseruntur: vulgus nasalia vocat. Vtimur iis vel in abstergendis naribus, vel ad anterioris cerebri excrementa enacuanda. Fiunt partim ex solidis, partim ex humidis, partim ex aridis & humoribus mistis ad vnguenti spissitudinem. In vsu, panno lineo, aut serico penicilli instar formato oblinũtur, & naribus conduntur. Cęterùm errhinorum alia
Purgant
Bilem
Flauam: vt
℞. Succi rosarum ʒ.S.
Diagridij ʒ.i.
Mellis parum.
Farinæ lupinorum, aut hordei, momentum.
Formetur errhinon, &c.
Artã: vt
℞. Pyrethri ʒ.S.
Pulegij
Calaminthæ
Polypodij
Thymi
Epithymi
Senæ
Veratri
ana P.S,
Decoquantur in aqua selibra. adde mellis ros. scillitici, ana ʒ.ii. ex iure decocti diluantur, formeturq; errhinum.
Pituitam: cuiusmodi est
Vnum: vt
℞. Pyrethri. iridis. ana ʒ.S.
Pulegij, calaminthæ, origani, ana M.i.
Agarici trochiscati ʒ.i.S.
Florum roriſmarini, stœchados, ana P.S.
Decoquantur in selibra aquæ. mellis roriſmarini floribus imbuti, & scillitici, ana ʒ.ii. ex iure decocti diluantur, & formetur errhinon.
Alterum: vt
℞. Succi radicis betonicæ, maioranæ, ana ʒ.S.
Mellis: despumati stillatitii ʒ.i.
Vini albi ʒ.S.
Nigellæ tritæ, nucis moschatæ, ana ϑ.i.
Mixtis tepidis ante cibum vtitor.
Tertium: vt
℞. Succi betæ, vel iridis, vel helenii, succi maioranæ, ana ʒ.i.S.
Vini albi ʒ.i.
Zingiberis
Pyrethri
ana P.i.
Misceantur diligenter.
Quartum, solidum: vt
℞. Nigellæ, piperis, contusorum, ana S.i.
Castorei ϑ.S.
Excipiantur succo betæ, rediganturq; in formam penicilli, & naribus indantur.
Sanguinem reprimunt: vt
℞. Thuris ϑ.ii. Aloes ϑ.i.
Contrita in pulverem, ex albumine oui subigantur, & mollissimis pilis leporinis adiectis, in penicilli formulam redigantur, quod naribus indatur.
Dolorẽ capitis & lippitudinẽ auferunt: cuiusmodi est
Vnum: vt
℞. Nigellæ ʒ.ii. S.
Salis ammoniaci ϑ.i. Elaterii ϑ.iiii.
Trita excipiuntur oleo irino, vt cerati spissitudinem habeat.
Hoc nares subungentem attrahere sursum iubeto.
Alterum: vt
℞. Iuris decocti maioranæ ʒ.i.S.
Mannæ granulosæ ʒ.vi.
Mixta ante cibum per nares attrahantur.
Tertium: vt
℞. Succi maioranæ ʒ.i.S.
Nigellæ torrefactæ ʒ.i.
His tepefactis ante cibum manè vtendum est.
Vlcera in naribus purgant: cuiusmodi est
Primũ: vt
℞. Myrthi, lentisci, ana M.i.
Mala punica immatura duo.
Decoquantur ex aqua & vino. Contusa diligenter exprimantur: iuri colato mellis rosati trientem addito.
Alterum: vt
℞. Succi plantaginis, solani, rosarum, ana ʒ.iiii.
Vino albo, aut malorum punicorum succo & mellis ʒ.i.S.
Diluantur.
Carnem excrescentem auferunt, & polypum & putredinem curant: vt
℞. Omphacij in æneo vase parati, quantum morbi magnitudo, & partis affectæ sensus postulat humoribus iam dictis diluatur, &c. Idem præstat aqua fortis.

λ.

Fomenta, à fouendo dicta sunt, quòd scilicet suo calore partes corporis, quibus applicantur, foueãt. Græci ῥυπλας vocãt. Sunt autem vel

Humida, quæ in vtero, vesica, vel vasculo æreo, aut testaceo, vel spongia admouentur. Hæc inflãmationibus, quæ ex biliosis humoribus succis cõtractæ sunt, conueniunt. Siquidem dolorem sedant, humorem crudum concoquunt, emolliunt, discutiuntque. Horum alia

Digerunt & resoluunt

Oculorum suffusionem: vt
℞. *Fœnigræci* ʒ. ii.
Florum chamomillæ P. ß.
Sem. rutæ ʒ. iij.
Decoquantur ex aqua, &c.

Pleuriticum dolorem: vt
℞. *Maluæ*
Saluiæ
Absynthij
Abrotani
Scabiosæ
} ana M. ß.
In sextario aquæ ad tertias decoquito. Spõgia ex iure decocti ex pressa, partem affectam foueto.

Flatus: vt
℞. *Maluæ* M. j.
Florum chamomillæ, meliloti, ana P. j.
Seminis lini ʒ. i.
Anisi ʒ. ß.
Ficus xxxv.
Decoquantur in aqua ad tertias. Vesicam iure hoc calente repletam, lateri affecto, semel atque iterum admoueto.

Dolorem cuiuslibet mẽbri auferunt: vt
℞. *Fol.* maluæ, altheæ, violarum, ana M. ß.
Decoquantur in aqua, olei chamomelini, aut anethini, aut cyprini ʒ. ii. addãtur iuri colato. Et hoc spõgiã expressã parti affectæ applicato.

Stomacho cõueniunt

Frigido: vt
℞. *Chamomillæ* ʒ. ii.
Masticis
Nardi Gallicæ
Absynthij, Anethi
} ana ʒ. i.
Coquantur in quinq; vnciis vini, olei omphacini vncijs quatuor.

Calido, præsertim in febrib. ardentibus: vt
℞. *Succi* lactucæ
Vuæ acerbæ
Portulacæ
Solani
Vmbelici veneris
} ana partes æquales.
Hoc refrigerato, stomachum, aut aliam partem inflammatam, linamentis tinctis foueantur.

Alui fluxiones biliosas sistunt: vt
℞. *Gallæ*
Malicorij
Quinquefolij
Rad. baccarũ cupressi
} ana ʒ. ß.
In olei communis libra coquantur ad tertias. Spõgia iure decocti madida ano admoueatur.

Conferũt lieni

Inflammato: vt
℞. *Thymi*, origani, ana M. ß.
Decoquãtur ex oleo nardino, & vino, aut ex rosaceo cum vino, & aceto, aut austero vino, aut dulci, &c. & cũ spongia expressa ei admoueatur.

Indurato: vt
℞. *Rad.* altheæ, liliorum alborum, ana ℔. i.
Maluæ M. i.
Ficuum num. xx.
Sem. lini, fœnigræci, ana ʒ. ii.
Flor. chamomillæ, rorismarini, sambuci, violarum, ana ʒ. ß.
Sem. viticis, violarum, ana ʒ. ß.
Decoquãtur ex aceto, atq; ex iure lien foueatur.

Menses obstructos reserant: vt
℞. *Rad.* rubiæ maioris, eryngii, fœniculi, apii, petroselini, graminis. ana ʒ. ß.
Rad. liliorum. altheæ, ana ʒ. ii.
Pulegij, parthemii, ana M. i.
Sem. apii
Petroselini
Seseleos
Fœnigræci
Althææ
} ana ʒ. i.
Florum chamomillæ, violarum lutearum, purpureãrũ, ana P. i.
Decocto horum vterus foueatur.

Arida, quæ cõstant ex sale vel milio torrefactis, vel eruo, vel panico, vel auena, vel hordeo, vel cumino, interdum ex arena: quodlibet etiã calefacto, & in linteũ vel sacculos lineos coniecto. Hæc tenues & aquosos humores dissipãt, euacuãtq;. Verũ de his inferiùs, vbi de sacculis mẽtionẽ faciem⁹, agemus, &c.

μ. Epi-

μ.
Epithemata veteribus malagmata vocabantur, diuersa quā olim ratione è stillatitijs liquorib. adiectis specieb. aliquot, componuntur. Ea autem magna ex parte fic miſcent, vt ℔. vni liquorum ʒ.j.S. aut duæ ſpecierū reſpondeāt. Horū alia conferūt

- *Omnibus* corporis partibus in febribus: vt
  - ℞. *Succi* lactucæ, vuæ immaturæ, portulacæ, ſolani, vmbilici Veneris, ana ʒ.iii.
  - His ſpongia aut linteum imbutum, partibus, quæ febris veluti fomites ſunt, imponi debent.
- *Aliquibus* videlicet
  - *Cordi*: in
    - *Febri* continua: vt
      - ℞. *Aquarum* roſ. cichorij, bugloſſi, ana ʒ.ij.S. Intybi ʒ.i.S.
      - *Pul.* diamargariton frigidi ʒ.S.
      - *Diagemmæ*, ſantali citrini, coralli, rubri, ana ϑ.i.
      - *Scobis* eboris ϑ.S. Margaritarum g.xij.
      - *Croci* g. ii. Vini & aceti roſ. ana ʒ.i.S.
      - Linteum vel ſpongia his omnibus imbuta, hora vna, vel ſeſquihora ante cibum cordis regioni applicetur, per ætatem, frigidū ſæpiusq; mutetur.
    - *Ardentibus*, febribus: vt
      - ℞. *Aquarum* bugloſſi, roſarum, ana ʒ.iii.
      - *Violarum* ʒ. vi. Spec. diamarg. frig. ʒ.i.
      - *Cryſtalli* ʒ.i.S. Succi citri ʒ.S.
      - Miſceantur.
    - *Virium* imbecillitate, ex ſpiritibus reſolutis & extinctis: vt
      - ℞. *Aquarū* bugloſſæ, meliſſæ, flor. arantiorū, ana ʒ.iii.
      - *Ex* floribus myrti, vel roſarum ʒ ii.
      - *Vini* Cretici ʒ.i. Spec. diagemmæ ʒ.i.
      - *Trochiſcorum* caphuræ ϑ.i.
      - Mixta cordi applicentur.
  - *Iecori*
    - *Supercalefacto*: vt
      - ℞. *Aquarum* roſarum, intybi, cichorii, ſolani, ana ʒ.iii.
      - *Aceti* roſati. ʒ .i.
      - *Spec.* diatrion ſantalon ʒ.ii.
      - *Spodij* ʒ.i.S.
      - Mixta omnia regioni iecoris admoueantur.
    - *Obſtructo*: vt
      - ℞. *Cichorij* cum rad. Intybi recentis cuiatorii, ana M.i.
      - *Abſynthij* M.S. Florum cichorii P.i.
      - *Sem.* quatuor frig. maiorum & minorum, ana ʒ.i.S.
      - *Cyperi* ʒ.ii Lupinorum ʒ.iii.
      - *Santalorum* omnium, ana ʒ.i, Iunci odorati ʒ.S.
      - Hæc omnia in ſacculum coniecta ex octo aquæ vncijs, vini & aceti ana ʒ.ii. in vaſe fictili cooperto ſimul ad ignē inferueſcāt, & epithematis modo applicentur.
  - *Vētriculo*
    - *Debili*: vt
      - ℞. *Roſarum* rub. P.ii. Plantaginis M.i.
      - *Abſynthij* M.S. Omnium ſantalorum, ana ʒ.ii.
      - *Coralli* rubri ʒ.iii.
      - Omnia ſacculo impoſita ex aqua cum momento aceti & vini coquantur: linteum duplicatum hoc iure calido imbutum ventriculo admoueatur.
    - *Bilioſo*: vt
      - ℞. *Acetoſæ*, intybi, ana M.i.
      - *Altheæ* cum rad. M.S. Abſynthii ſicci P.i.S.
      - *Roſ.* rubr. P.i. Coriandri præparati ʒ.S.
      - *Santalorum* omnium, ana ʒ.i.S. Berberorum ʒ.ii.
      - Decoquantur ex aqua ℔. ii. in ſacculo ad tertias, cui addantur ſucci cotoneorum ʒ.iii.
    - *Pituitoſo*: vt
      - ℞. *Meliloti*, chamęmeli. maluę, altheæ, mēthæ, abſynthii, ana M.i.
      - *Nardi* M.i.
      - Omnia ex aqua in ſacculo coquantur: iuri addatur olei roſacei, abſynthii, maſtichini, ana ʒ.S. adipis anſerini ʒ. ii. Ventri cū ſpongia applicentur.
    - *Dolenti*: ex cauſa
      - *Calida*: vt
        - *Decoquantur* herbæ frigidæ ſuperiùs nominatæ in aqua ad dimidias, ſpongiæ aut lintea iure iſto madida & expreſſa ventriculo imponātur: deinde vnguenta odora illinantur.
      - *Frigida*: vt
        - ℞. *Menthæ*, pulegii, calaminthæ, anethi, ana M.i.
        - *Flor.* chamæmeli, meliloti, ana P.S. Roſ. rub. P.i.
        - *Nardi*, iunci odorati, ana ʒ.ii.
        - *Sem.* aniſi, carui, dauci, anethi, fœniculi, ana ʒ.i.
        - *Sem.* lini ʒ.iii. Galangæ, zedoariæ, ana ϑ.i.
        - *Caryophillorum*, nucis moſchatæ, ligni aloes, ana ϑ.i.
        - In aquæ & vini æquis partibus decoquantur.
  - *Teſticulis* in febribus ardentibus: vt
    - ℞. *Aquarum* roſ. ʒ.viii. Acetoſæ, nymphææ, bugloſſi, ana ʒ.iii.
    - *Santalorum* omnium, corallii vtriuſque, ana ʒ.i.S, Croci ϑ.S.
    - *Aceti* ʒ.S. Caphuræ g.iii. Miſce.
  - *Arterijs*, iuxta manum: vt
    - ℞. *Caryophillorum*, nucis moſchatæ, ligni aloes, cinnamomi, ana ϑ.i.
    - *Aquarum* roſarum, bugloſſæ, borraginis, ana ʒ.i.
    - *Aceti* roſacei, ʒ.ii.
    - His cōmixtis, linteum aut pannum ſericum duplex imbutū, obducitur.
  - *Capiti* dolenti ex calida cauſa: vt
    - ℞. *Aquarum* roſarum, lactucæ, ana ʒ.iii.
    - *Albuminum* ouorum, numero i.
    - *Olei* roſacei ʒ.S. vel, ʒ.i. Aceti roſ. ʒ. S. Miſce.

v.
Inſeſſus, eſt dimidium ſolium, cui ægri ad ventriculum vſque tantũmodo inſident, crturibus & brachijs exemptis. Horũ vſus ob balneorum defectum, aut ægri imbecillitatem exiſtit. Vtimur aũt his potiſſimũ in renum, veſicæ, coli, ani & vteri malis. Variantur autem pro morborum diuerſitate: ita vt eorum alij cõferant ad

- *Dolorem*
  - *Colicum*: vt
    - ℞ *Altheæ*, rutæ, maioranæ, arthemiſiæ, ana M.ij.
    - *Fol.* lauri ℥.ij S.
    - *Sem.* apij, aniſi, cumini, ana ℥.ij.
    - In aqua decoquantur, quanta ſolium dimidium repleat.
  - *Nephriticum*, & colicum, cum flatuum copia: vt
    - ℞ *Anethi*, origani, calaminthæ, chamomillæ, lauri, ana M.iiij.
    - *Sem.* carui, cumini, aniſi, fœniculi, fœnigræci, ana ℥.ij.
    - *Baccarum* lauri ℥.S.
    - *Maluæ*, altheæ, parietariæ, violarum, ana M.j.
    - Coquantur in aqua, &c.
- *Anum* prolapſum: vt
  - ℞. *Plantaginis* M.j.
  - *Roſarum* rubr. M.S.
  - In aqua decoquantur, cui antea chalybs fuerit extincta.
- *Vteri* fluorem nimium, & hæmorrhoidas ani: vt
  - ℞. *Plantaginis* polygonij, equiſeti, rubi foliorum, ana M.j.
  - *Roſ.* P.iiij. Malicorij ℥.ij.
  - *Rad.* ſymphyti ℥.j. S. Calicum glandium ℥.j.
  - Decoquantur in aqua pluuiali, cui chalybs fuerit extincta.
- *Renes* inflammatos: vt
  - ℞. *Maluæ*, altheæ, ana, M.iiij.
  - *Sem.* lini, fœnigræci, ana ℥.ij.
  - Decoquantur in aqua, &c.
- *Calculoſos*: vt
  - ℞. *Raparum* paſtinacæ, ſiſeris, chamomillæ, florum Verbaſci, Betonicæ, Brunellæ, Aquilegij, rutæ murariæ, arthemiſiæ, ana M.j. Coquantur in aqua cœleſti, &c. Vel
  - ℞. *Maluæ*, altheæ, chamomillæ, meliloti, parietariæ, ana M.ij.
  - *Rad.* Maluæ ℔.S. Rad. fœniculi ℥.iij. Sem. lini ℥.iij.
  - *Fœnigræci* ℥.ij. Rubiæ tinct. ℥.j. In aqua coquantur.
- *Menſtrua* prouocanda: vt
  - ℞. *Arthemiſiæ*, roriſmarini, marrubij, thymi, calaminthæ, ana M.ij.
  - *Sabinæ* M.j. Fol. lauri P.iij. Flor. roriſm. ſambuci, ana P.ij. Rad. cyperi ℥.ij.
  - *Valerianæ*, apij, petroſelini, fœniculi, ana ℥.j. Gran. iuniperi ℥.j.S.
  - Omnia inciſa, ſacculoq; condita, coquantur ex aqua fluuiali, &c.
- *Hæmorrhoides*: vt
  - ℞. *Verbaſci*, plantaginis, ana M.j.
  - *Florum* Verbaſci P.j. Sem. lini ℥.ij.
  - *Cort.* mal. punicorum, balauſtiorum, rhus obſoniorum, baccarum myrti, ana ℥.j.S.
  - In aqua & vino auſtero decoquantur ad inſeſſum.
- *Vteri* inflammationem: vt
  - ℞. *Rutæ*, pulegij, nepitæ, marrubij, thymi, arthemiſiæ, altheæ, ana q.ſ.
  - Ad inſeſſum decoquantur. Poſt huius vſum, vterus oleo laurino vel nardino inungatur.
- *Teneſmum*: vt
  - ℞. *Maluæ*, altheæ, violariæ, verbaſci, ana M.j.
  - *Florum* verbaſci. P.j. Sem. lini ℔.S.
  - In horum decocto ex aqua, æger ad vmbilicum vſque inſideat.
- *Vulnera*. Aquæ & oleo, æquis partibus ſolio inditis, ægri ad vmbilicum vſque inſideant.
- *Podagram*, &c. vt
  - ℞. *Lixiuij* ex fagi cineribus parati, & quater colati, vini, ana partes æquales.
  - *Aluminis* ℥.ij.
  - Omnia in fictili vitreato calefiant ad ignem, ſed ita vt non ferueſcant, deinde transfundantur in vas, in quo pedes conſiſtere poterunt, vt aqua ſupra talos excedat, fiatq; pedum lotio, &c.

p.
Medicamenta, quæ figurã pinguem habent, ſunt olea, parata aut modo

- *Craſſo*: hoc eſt per impreſſionẽ. Horũ alia
  - *Calida*: atque vel accommodata
    - *Capiti*, ſunt omnia ferè.
    - *Thoraci*, vt
      - *Amygdalarum* dulcium.
      - *Seſaminum*, Irinum.
      - *Leucoion*, &c.
    - *Ventriculo*: vt oleum
      - *Abſynthij*.
      - *Menthæ*, Maſticis.
      - *Nardinum*, &c.
    - *Hepati*: ſunt eadem, quæ ventriculo competunt.
    - *Lieni*: vt
      - *De* capparibus, Spicæ.
      - *Irinum*, Nardinum.
      - *Amygd.* amarrarum, Behen, &c.
    - *Vtero*: vt
      - *Irinum*, Nardinum.
      - *Cicinum*, Leucoion.
      - *Anethinum*, Spicæ, &c.
    - *Articulis*: vt
      - *Rutæ*, Spicæ.
      - *Nucum*, Laurinum,
      - *Vulpinum*, Coſtinum, &c.
  - *Frigida*: atque vel accommodata
    - *Capiti*: vt oleum
      - *Violarum*, Roſarum.
      - *De* papauere.
      - *Nymphææ*, &c.
    - *Thoraci*: vt
      - *Violarum*.
      - *Nymphææ*, &c.
    - *Ventriculo*: vt
      - *Roſarum*.
      - *Citoniorum*.
      - *Myrtinum*, &c.
    - *Hepati*: vt
      - *Roſarum* Citoniorum.
      - *Myrtinum*.
      - *Omphacinum*, &c.
    - *Vtero*: vt
      - *Violarum*.
      - *Roſarum*, &c.
- *Subtili*, ſeu Chymico. Vide in ſequentibus ſignum a a.

a a. *Olea*, chymico modo parata, per distillationem fiunt. Horum alia distillantur ex

Herbis, earumq; floribus, ex quibus parum olei elicitur. Primùm herbæ vel flores earum inciduntur, contunduntur q; : deinde induntur vitro, miscentur q; postea, si siccæ valde sint, aqua fontana perfunduntur: sin humidæ & aquosæ fuerint, per se vase occluso, in sole alióve loco calido macerantur, quoad oleum in superficie appareat, quod inuerso vitro, & cæra perforata relictis fæcibus seiungitur. Hoc deinde cum aqua effluente simul ampullæ imponitur, & ex feruescente euocatur rursus. Aliàs herbæ & flores ita maceratiex balneo pariter destillantur, postea oleum separatur.

Easdem, quas herbæ vnde fiunt vires obtinent, sed multò efficaciores.

Seminibus: quæ contusa conquassataq; in fimo equino macerãtur dũ putrescãt: deinde vinũ stillatitiũ, vel aqua superfunditur, & ex arena, vel in balneo aereo sicco destillãtur. Ex seminibus autẽ est oleũ

- *Anisi*
  - *Vertigini*
  - *Angustiæ* pectoris
  - *Præfocationi*, Vomitioni
  - *Cruditatibus* stomachi
  - *Sõmacho*, Intestinis
  - *Vesicæ*, Vtero
  - *Omnib.* membris neruosis
  - *Vteri* fluorem album exiccat.
  - *Oris*, habitusq; fœtorem emendat.

  Opitulatur.
- *Fœniculi*
  - *Capitis* affectibus confert.
  - *Visum* acuit.
  - *Pectoris* anguſtiæ, *Difficultati* spirandi — Succurrit.
  - *Stomachum* & concoctionem iuuat.
  - *Flatus* dissipat.
  - *Calculos* arenosos comminuit.
  - *Vrinam* & menstrua promouet.
- *Cumini*, &c.
  - *Stomacho* difficulter concoquenti prodest.
  - *Flatus* discutit, & tussi medetur.
  - *Anhelationi* conducit.
  - *Expectorationem* iuuat.
  - *Colicis* doloribus subuenit.
  - *Vrinæ* stillicidium & ardorem impedit.
  - *Lieni* vulnerato salubre.

Vsus est eius, si aliquot guttarum instar ex vino vel iusculo manè assumantur: quinetiam tabellis rectè additur.

Fructibus & radicibus, cum scilicet tunduntur: deinde vasi imponuntur, & tot aquæ fontanæ mensuris affusis, quot illarum sunt libræ: macerantur per dies tres aut quatuor: postea vesicæ aereæ, quali instillando vino vulgò vti consueuerunt, induntur, & commissuris luto obductis, per aquam frigidam extillantur: primo igne exiguo, postea auctiore, tamdiu, dum nihil ampliùs olei emanarit. Vbi itaq; tantum liquoris, quantum impositum est, fluxisse apparuerit, tunc igne remoto, vas, quod excipit, simul auferri debet, ne adustionem respiat: atque id quod collectum est, separare conuenit, & consequeris oleum præstantissimum.

Aromatibus, primũ crassè in puluerẽ redactis: deinde ex aqua fontana, quanta opus est, maceratis, atque in vasis vitreis vel per cineres, vel per arenã moderato igne destillatis, vasis etiam in id idoneis subinde refrigeratis, &c. Sunt autem aromatũ olea aut

- *Cinnamomi*
  - *Vires* mirificè reficit.
  - *Stomachi* vitiosos humores discutit.
  - *Obstructiones* venarum aperit.
  - *Omnibus* morbis frigidis conuenit.
  - *Omnem* putredinem impedit.
  - *Vulnera* & vlcera curat illitum.
  - *Partus* accelerat.
  - *Senes* debiles reficit.
  - *Animi* deliquio parturientis præsentissimum est remedium, vna aut altera gutta per se ori indita.
  - *Concoctionem* iuuat, &c.

  Idem præstat aqua cinnamomi.
- *Macis*
  - *Calidæ* est facultatis.
  - *Colicæ* frigidæ prodest.
  - *Cor*, *Ventriculum*, *Vterum* — *Roborat*, tres aut quatuor guttæ in luris cochelari primo, aut vini potu sumptæ.
- *Caryophillorum*
  - *Ventriculo*, *Iecori*, *Cordi* — *Idoneum* est.
  - *Vniuersas* facultates habet, quas balsamum natiuum.
  - *Vulnera* omnia recentia & puncturas sanat.
  - *Artuum* saniem & vulnerum sanguinem profluentem reprimit.
  - *Ventriculum* & iecur firmat.
  - *Cor* & caput corroborat.
  - *Sanguinem* melancholicum purgat.
  - *Vertiginem* discutit.
  - *Visum* acuit, &c.
- *Piperis*
  - *Multò* efficatiores facultates habet quàm ipsum piper.
  - *Penetrat* & flatus discutit.
  - *Pituitam* absumit, duabus aut tribus guttis sumptis.
  - *Horrorem* atq; tremorem febris tertianæ impedit, tres guttæ cum cotoneorum miua sumptæ.
- *Nucis* moschatæ
  - *Ventriculum* frigidum calefacit ac roborat.
  - *Superfluos* ventriculi humores consumit.
  - *Inflationem* tumoremq; ventriculi prohibet.
  - *Flatus* discutit, & colicos dolores sedat.
  - *Oris* halitum commendat.
  - *Vesicæ* affectibus succurrit, trium aut quatuor guttarum instar ex primo cochleari iusculi, aut vino cretico assumptum, &c.

Lignis. Vide in sequentibus signum **.

**. *Olea*, chymico modo parata, destillantur aut ex

- *Lignis*: quæ per descensum destillantur. Ex quorum numero sunt oleum
  - *Ligni* guaiaci: Vlceribus & doloribus ex lue gallica ortis prodest.
  - *Iuniperi*
    - *Membris* ex frigore debilitatis competit.
    - Renes & vterum roborat.
    - *Conceptionem* iuuat.
    - *Vlcera* maligna & vulnera sanat.
    - *Dolores* mitigat.
  - *Hebeni*
    - *Vlceribus* ex morbo gallico ortis mirificè conuenit.
    - *Dolores* gallicos lenit, &c.
  - *Fraxini*
    - *Artheticam* frigidam curat.
    - *Excoriationes* cicatrizat.
    - *Morpheam* albam soluit, & ipsam denigrat.
    - *Paraliticos* & lienicos curat.
- *Resinis*, liquoribus, concretis, & gũmi, &c. vt est oleum
  - *Terebinthinæ*: quod ex ampulla erecta, non alta nimis vel potiùs ex incuruata optimè destillatur in arena. Alij lb. tribus terebinthinæ addunt manipulũ salis, & vini stillatitij modicum, priùs macerant, deinde distillant. Alij vni libræ terebinthinæ addunt vncias tres cineris. Alij addunt arenam lotam, & destillant, &c.
    - *Frigidis* neruorum affectibus conuenit.
    - *In* asthmate & anhelitus difficultate mirificum est, & duæ drachmæ singulo mane sumantur.
    - *Empyema* curat.
    - *Colicos* dolores sedat.
    - *Cicatrices* decorat ac corrigit.
    - *Rimas* vberum in mulieribus curat.
    - *Vulnera* citissimè consolidat.
    - *Spasmum* tollit.
    - *Surditati* succurrit, &c.
  - *Succini*. Succinum modicè teritur, & retortæ, luto probè obductæ imponitur, silicibus paruulis interim cõmixtis: hęc deinde in fornace locatur deorsum vergens, & igne mediocri extructo, elicitur:
    - *Capitis* affectibus
    - *Neruorum* resolutioni
    - *Morbo* attonito
    - *Comitiali*

      Succurrit, gutta aliqua cum aqua tiliæ sumpta.
    - *Ab* omni veneno & aeri pestilenti præseruat, naribus inunctum.
    - *Renum* & vesicæ morbis conuenit.
    - *Calculos* educit.
    - *Vrinam* mouet, ex vino potum.
    - *Colico* morbo medetur.
    - *Vteri* strangulatui prodest, naturalibus illitum, Fœtum euocat.
    - *Partum* facilè reddit, si gutta ex aqua verbenæ parturienti propinetur.
    - *Omnes* facultates corporis roborat & reficit.
    - *Cerebrum* confirmat.
    - *Humores* consumit, &c.
  - *Mastichinum*. Mastix primum in vino coquitur, deinde reponitur, maceratúrq; ex eodem per dies aliquot: postea ampullæ erectæ luto diligenter oblitæ, inditur, oleúmq; & aqua per operculum ex nudo igne proliciuntur. Hæc denuò cucurbitæ vitreæ imponuntur, & in balneo Mariæ destillantur, dum aqua ab oleo seiungatur. hoc deinde per cineres calidos à crassiore materia separatur, & effluet tenue, flauum & subtile: tandem quod crassius est, à fæcibus suis in arena euocatur, & in solis calore corrigitur.
    - *Nobile* est oleum propter vim penetrandi: qua omnia mẽbra reficit.
    - *Stomachum* corroborat.
    - *Ventriculi* cõcoctionẽ adiuuat.
    - *Viscerum* inflammationib. conuenit.
    - *Abscessus* lenit.
    - *Dolores* sedat.
    - *Neruos* omnes confirmat.
  - *Thuris*. Libra semis thuris in puluerem redacti ampullæ orificio magno præditæ inditur: deinde vitrum calicis modo formatum, quali in potu quotidiano vti consueuimus, imponitur: vt in medio ampullæ consistat, idémq; aqua calida impletur: postea operculum in vertice perforatum applicatur: cuius foramini infundibulum coaptatur, & oleum commissuris oblitis euocatur. Inter destillandum verò aqua calida per illud in vitrum, quod dixi, guttatim stillatur: ita tamen, ne hoc repleto, illa effluat. atq; sic cum aquæ vapore oleum simul ascendit suauissimum.
    - *Virtutes* habet balsami.
    - *Conseruat* ac tuetur omnia à putrefactione.
    - *Faciem* pulcherrimam conseruat atq. iuuenilem conciliat, si eo inungatur.
    - *Vulnera* citissimè consolidat.
    - *Aurium* surditatem tollit, &c.
  - *Myrrhæ*. Vnciis sex myrrhæ adduntur aquæ vitæ vnciæ xij. atq. in fimo equino diebus sex quiescunt. postea destillantur in balneo, vsque quo aqua tota ascenderit, tum in fundo bociæ remanebit oleum, quod per pannum linteum est colandum:
  - *Caphuræ*, &c. Caphura in aqua valida dissoluitur, & oleum, quod supernatat, seiũgitur: hoc vitro imponitur, vinóq. stillatitio pertusum in balneo digeritur tandem igne destillatur:
    - *Febribus*
      - *Ardentibus*
      - *Continuis*
      - *Pestilentialib.*

      Prodest, ex humore idoneo sumptum.
    - *Laterum* inflammationibus conuenit.
    - *Vlcera* maligna curat.
  - *Belzoinum*. Huius puluer is libra ex humore aliquo in cineribus calidis maceratur, deinde aqua igne lento destillatur: postea auctiore vrgetur, dum oleum effluat: hoc tandem aut in solis, aut balnei calore corrigitur. Similiter ex styrace vtraq; etiam elicitur. Valet ad faciendam aquam odoriferam, &c.
  - *Ceræ*, &c. Cera in sartagine liquata permiscetur arenæ lotæ, quod satis est: vbi refrixerit, ampullæ erectæ imponitur, & igne primum lento, postea auctore vrgetur, dum nihil effluat, &c.
    - *Dolores* podagricos mirificè sedat.
    - *Vlcera*
    - *Vlcera*

      Curat, &c.
- *Metallis*. Vide in sequentibus signum B B.
- *Gemmis* & lapidibus. Vide in sequentibus signum C C.

BB. *Olea*, chymico modo parata destillantur etiam ex metallis videlicet

Auro, ex quo liquor, seu oleum, seu potiùs rubedo in hũc modũ extrahitur Auri per regale cementum, siue stibium purgati lamellæ, ex viridi salis liquore in puluerem resoluuntur: is deinde aqua pluuiali stillatitia tandiu abluitur, donec nulla ampliùs salsedo subesse percipiatur. Aut si celeriùs idem expedire cupias, auri lamina cũ plumbo in lamellas redacto, obteguntur, & per horas viginti quatuor cementantur, leuigantúrque dũ calx auri subtilissima fiat. Postea tantum spiritus vini super elotũ puluerem funditur, quantum sex digitos transuersos superemineat: ac iũcturis vasis probè oblitis, macerantur in aqua temperatè calida, siue balneo Mariæ, diebus viginti, aut triginta. Tũ liquor citrinus, relicto in fundo vasis puluere candido, effunditur, & spiritus vini ex ampulla vitrea per operculum à flauo auri liquore, modicè ex balneo separatur. Postremò idem liquor auri extractus, ad summum gradum vsque eleuari, hoc est, quinquies per ampullam incuruatam vrgeri debet: atque tunc quinta essentia auri absolutè parata dicitur, summum chymicorum mysterium. &c.

- *Corpus* humanum integrũ tuetur.
- *Vitiatum* corpus pristinæ sanitati restituit.
- *Spiritum* quasi emortuum, reficit.
- *Humidum* radicale auget.
- *Corpus* ipsum roborat.
- *Obstructiones* aperit.
- *Vniuersas* corporis partes penetrat.
- *Sanguinem* vitiosum emendat.
- *Superf.* humores absumit.
- *Omnes* corporis facultates confirmat.
- *Vniuersos* tũ interiores, tũ exteriores corporis morbos radicitus euellit, &c.

Argento. Vnde fit liquor argenti, hoc modo Salis nitri libræ duæ: terræ lutæ libræ quatuor miscentur, destillantúrque, vt oleũ salis viride, igne primũ modico, deinde paulatim adaucto, donec spiritus promanare desierint. huius liquoris vncię sex, super argenti purissimi in lamellas redacti vncias duas funduntur, & vitro occluso, in cinerem modicè calidũ, vel solem ponuntur, dum illæ exsoluantur: postea quod solutum est, fæcibus relictis, in aliud vas percolando effunditur, & cum aqua pluuiali stillatitia abluitur tandiu, quoad nulla ampliùs salis acrimonia percipiatur: hinc spiritu vini diluitur, rursusque seiungitur & exiccatur. Tandem aqua vitæ correcta perfunditur, & vasculo bene obturato, in loco calido per dies quatuordecim digeritur, paraturq; liquor ea ratione, qua ex auro:

- *Omnibus* morbis ex cerebri imbecillitate & inflammatione ortis, conuenit.
- *Neruorum* conuulsioni
- *Morbo* attonito
- *Maniæ*.
- *Insaniæ*
- *Lienis* } *Obstructionibus*
- *Iecoris* }

} *Prodest*, &c.

Ferro. Fit oleum ferri, si in resinam, siue oleum rubicundissimũ per aquã aluminis redigatur: vel si chalybs per acetũ stillatitiũ læuigetur in puluerem croco similem: atq; hinc sal armoniacus octies, aut nouies eleuetur: postea in oleũ resoluatur, idémq. aqua stillatitia diligenter lauetur, dum dulcescat:

- *Profluuio* alui prodest triũ aut quinque guttarũ instar cum oleo nucis mosch. scrupulo dimidio ex vino rub. bibitum, &c.
- *Maiorem* in chymia vsum quàm in medicina habet.

Aere. Fit oleum seu balsamum æris, quando illud in chalcantum redigitur, resoluitur, & ex terra, oleum rubicundum paratur:

- *Cancrum*
- *Phagedenas*
- *Fistulas*
- *Gangrenas*
- *Vlcera* maligna

} *Curat.*

Stanno Fit oleũ stanni externum hoc modo. Stannũ in calcẽ siue cinerẽ redigitur, perfunditúrq; aqua valida, & dum lapilli crystallini prosiliãt, in ampulla finitur: deinde humor omnis per arenam modicè extillatur: postea acetũ destillatũ affunditur, & in balneo macerantur omnia, donec soluantur, horisq; decem aut duodecim coquuntur, & vbi refrixerint, quod clarum est. eximitur, destillatúrq;, materiæ exiccatę, aliud acetũ admiscetur. coquitúrq; vt anteà, donec omnis eliquescat: atq; tunc acetũ stillare finitur: idque iteratur vsque dum illa olei modo in fundo subsistat: quod dum adhuc calet, eximi debet, ne mellis instar fiat spissum:

- *Vlcera*
- *Vulnera* recẽtia.

} *Intra* horas viginti quatuor curat

Plumbo Fit oleum plumbi, dum hoc in calcem, vel cinerem aduritur, & super hũc aceti optimi stillaritij, quantum satis est funditur, maceratúrque per biduũ in cineribus calidis: deinde hoc relictis fęcibus effunditur, & recens admiscetur, finitúrque, & eximitur vt anteà: idque toties repetitur, donec omnis dulcedo extracta fuerit: postea acetũ quod collectũ est, ampullę inditur, & ex balneo destillatur, vsque dum in fundo materia, siue sal plumbi album remaneat, quod in oleũ tandẽ deducitur, &c.

- *Vlnera* } *Deplorata* intra paucos dies sanat.
- *Vlcera* }
- *Membris* { *Conuulsis* / *Resolutis* } *Cũ* oleo terebinthinæ permixtum & vnctum, medetur.
- *Tumores* cum oleo chamomelino discutit.
- *Inflammationes* } *Restingit.*
- *Ambusta* }
- *Colicam* curat, &c.

Lithargirio, hunc in modum. Lithargyrij libra cõteratur optimè, imponatúrque fictili, quod super ignem ad latus collocetur, & rudicula agitando bene incalescere sinatur: deinde in acetũ ebulliens, quod sartagini ex aurichalcho inditum fuerit, effundatur: atque tunc oleũ à lithargyrio seiungitur: postea acetum excoletur, & in sartagine coquatur, donec ad mellis liquidioris spissitudinem peruenerit. Alias lithargyrium aceto stillatitio perfundunt, & in loco calido macerant: deinde effundunt: aliúdque admiscent, digerique sinunt vt prius: & eundẽ laborem reiterant toties, quoad acetum non ampliùs coloretur: postremò hoc ampullæ indunt & in balneo extillare permittunt, donec oleum in fundo remaneat, &c. Valet ad

- *Tumores*.
- *Inflammationes*.
- *Exulcerationes*.
- *Ambusta*.
- *Dolores* ex calore, &c

Hydrargyro. Vide in sequentibus signum **

** *Olea*, chymico modo parata, destillantur etiam ex metallicis: videlicet

Hydrargyro, fit oleum ad externa vitia hoc modo. Hydrargyri in altū eleuati sesquilibra, salis armeniaci albissimi per fæculas vini præparati selibra, ampullæ perlutatæ induntur, eleuantúrque toties, donec in fundo remaneant, & ceræ instar liquescant: deinde refrigerata cōteruntur, & cū aqua salis armeniaci per se, aut ex ouorum aqua soluta humectantur, rursusq. exiccātur nouies, vel decies: tandem supra marmor in loco humido, sinū tur, dum in aquam resoluantur. Postea eius selibra, foliorum auri, & argēti, vtriusque drachmæ duæ ampullæ imponuntur, maceratúrq. horis vigintiquatuor: deinde liquor per balneum ebulliens, vel cineres calidos seiūgitur, & vitro probè reconditus, in loco calido ad vsū reseruatur, &c.

- *Cancrum*
- *Fistulas*
- *Serpiginem*
- *Vlcera* serpētia

} *Curat* sine dolore

- *Tubercula* squamosa tollit.
- *Durities* emollit.
- *Scabiem*, aliaq; cutis vitia, ex morbo Gallico, sanat.

Auripigmento seu arsenico, hoc modo. Auripigmentum cum duplo salis nitri pondere cōteritur: deinde carbonibus sub dio accensis, catinus imponitur, sinitúrque dum excandescat: huic postea chymicus assidens, auri pigmentum immittit, quod lento igne liquescere sinit, donec non ampliùs ebulliat: mox rursus tantum iniicit. idémque ut priùs exurere permittit. hoc tamdiu agit, vsque dum satis iniectum fuerit: atque tunc cōsumpto iam sale nitri, igne vehementiore per horas quatuor, aut quinque vrget, quoad auripigmentū in fundo butyri instar liquefactum resideat, refrigeratúmq. aereo nitore inalbescat. post conteritur, imponitúrque marmori, & in loco humidiore ad liquorem resoluitur: qui tandem artificio ex ampulla destillatur.

- *Crassitiem* extenuat cum melle illitum.
- *Elephantiasim* abigit, terebinthina exceptum.
- *Ani* vlceribus, & iis quæ cicatricem ægrè ducūt, prodest.
- *Purgat.*
- *Extrahit.*
- *Siccat.*
- *Suppurationes* discutit.
- *Excrescentias* reprimit.
- *Pilos* euellit.
- *Vlceribus* narium, orisque conducit.
- *Vlcera* serpentia, &c. curat.

Talco, hoc modo. Talci libra catillo imponitur, & in igne luculento horis quatuor excandescere finitur: deinde vbi refrixerit, fornaci, in quo panis iam coctus est, immittitur, & refrigescere modicè permittitur: postea eximitur, humectatúrq. oleo oliuarum, & fictili inditur, atq. per descensum oleum extillatur. Valet ad vlcera putrida, sordidáq. curanda, eorúmq. tumores discutiendos, & dolores leniendos, &c.

Sulphure, fit oleum ad externa hoc modo. Sulphuris detriti vnciæ duæ: fœcularum vini in puluerem contusarum vncia: calcis viuæ contusæq. vnciæ octo, miscentur simul, & in ampulla incuruata vrgentur. Aliàs sulphuris sesquilibra, salis armeniaci vnciæ quatuor, calcis non extinctæ libra, miscentur, & aqua in salis modicum solutū sit, perfunduntur, oleúmq; ex retorta destillatur: quod à phlegmate seiunctum, vitro probè reconditur. Efficacissimum quoq. oleum ex sulphure prouenit, quando totius essentia per acetum stillatitium, & fæcularum vini in calcem redactārum salem, ita extrahitur, vt postea balsami instar ex operculo distillet: quod non solùm externis corporis vicijs, verùm etiam ad interna potu assumptum, saluberrimum existit.

Stibio, hoc modo. Stibij puluis subtilissimus ampullæ vitreæ imponitur, perfunditúrq. aceti spiritu, & in balneo maceratur, donec illud rubescat: deinde hoc ipso effuso, recens admiscetur, sinitúrq. residere, vt antea: idq. repetitur, vsq; dum idem non ampliùs coloretur: atq. tunc, quod collectum est, ex ampulla stillatur, quoad in fundo extractus stibii liquor, inspissetur. tandem hic in fimo equino per mensem digeritur, dum fiat oleum. Ad vlcera maligna valet, &c.

Crystallo, hoc modo. Crystalli subtilissimè cōteruntur, & vel æquali nitri, vel duplo sulphuris pondere commixti in calcem aduruntur: hæc deinde ex aqua pluuiali stillatitia lauatur aliquoties, rursūsq. siccatur: postea spiritu vini perfunditur, maceratúrq. tum extillatur rursus, & quod in fundo remanet, iterum calcinatur, lauatur, destillatúrq; toties donec in vino eliquescat niuis instar. tandem incoquendo sal prouenit, quod in loco humido resoluitur in liquorem:

- *Calculos* renum & veficę cō minuit, ac expellit, dimidia drachma potui assumpta.
- *Vrinam* prouocat.

Sale, fit in hunc modū. Salis cōmunis libræ tres: terræ luteæ libræ sex: salis nitri purgati drachma j. S. simul misc̄tur optimè, & ampullę collo oblōgiore præditæ, argillaq. probè oblitę indūtur: deinde hæc in fornace ad latus locatur, & vase, quod liquorē excipiat satis amplo opposito, commissurísq. diligēter cōglutinaris ignis per initia exiguus extruitur, donec ꝙ aquosū ineſt ſtillare, & spiritus colorati apparere cœperint: postea calore vehementissimo, repleto nimirū fornace carbonibus, in modū aquæ validę, ꝙ reliquum est, expellitur. Tandē vasis refrigeratis, omnis eximitur liquor qui infusus cucurbitæ vitreæ, ex calidis cineribus distillatur, dū phlegma ab oleo siue spiritib. seperetur:

- *Dolores* podagricos egregiè sedat, tophósq. discutit, cum oleo verbasci commixtum.
- *Hominem* renouat.
- *Aquam* intercutem consumit.
- *Morbum* comitalem discutit.
- *Febres* abigit.
- *Arquatum* sanat, trium guttarum instar ex aqua vitæ sumptum, &c

Sale. Vide in sequentibus, signum **

* *Olea* chymico modo parata, destillãtur etiã ex metallis: videlicet

Sale armeniaco, hoc modo. Sal Armeniacus cũ æquali squamarũ ferri pondere cõteritur, indituráque nasi,& igne primùm exiguo, postea adauctiore vrgetur, donec excandescat, in eoq. caloris gradu seruatur horis duodecim: deinde refrigeratis omnibus, eximitur id quod eleuatum est,& cum pari salis præparati pondere, rursum in altum pellitur, vt antea: idque toties reiteratur, donec sal niuis instat albescat: quod in oleum soluitur.

- *Lachrymas* oculorũ cohibet.
- *Visum* acuit.
- *Cor*, *Pulmones*, *Iecur* } Reficit.
- *Stillicidio* vrinæ subuenit.
- *Vesicam* purgat,&c.

Sale nitri, eodem modo fit, vt oleum salis viride

- *Ventriculi* humores incidit & dissipat tres guttæ cum vino sumptæ.
- *Vesicam* à superfluis liberat.
- *Sanitatem* conseruat.
- *Linguæ* nigræ calideque medetur.
- *Putrelaginem* oris aufert.
- *Vlceribus* canis conuenit,&c.

Chalcantho, in hunc modũ. Calchanti libræ duodecim vasi vitreo luto obducto induntur, & exigne phlegma extillatur: deinde illud eximitur, contenditurque ex phlegmate rursus perfunditur, idemque euocatur, vt antea, vsque dum nihil ampliùs emanet, & spiritus prosiliant: postea ab igne remouetur,& calx rubicunda, in puluerem redacta, vel per se sola, vel laterum fruſtulis adiectis, ampullæ incuruatæ, siue erectæ potiùs imponitur,& vase amplo quod excipit adaptato, commissuriſque diligentissimè luto obseratis, noctu dieque lucu lentissimo igne vrgendo oleum destulatur. Vbi omnia refrixerint, totus liquor eximitur, infunditurque ampullæ vitreæ,& ex arena calida primùm aqua insipida, deinde acida, acriſque, quam oleum appellant, separatur, purgaturque à sedimento. Valet ad

- *Apoplexiam*.
- *Epilepsiam*.
- *Paralysim*.
- *Febres* ardentes.
- *Pestem*.
- *Sitim*.
- *Stomachum* biliosum.
- *Morbos* vterinos.
- *Alios* morbos innumeros, ex humore idoneo guttarũ instar potione assumptũ.

Tartaro, hoc modo. Tartari albi libræ quatuor in puluerem rediguntur: deinde ampullæ incuruatæ, argillaq. obductæ induntur: hæc in fornacẽ locatur,& vasi, quod excipit amplo appositum, iuncturæ luto occluduntur diligenter: postea igne per initia exiguo, tandẽ auctiore vrgetur, donec nulli ampliùs spiritus appareant: tunc refrigeratis vasis liquor eximitur, infunditurq. ampullæ vitreæ erectæ, & in balneo calente corrigitur, separaturque aqua ab oleo: idem ex cineribus vel arena iterũ euocatur à sedimẽto crasso,& oleũ aurei coloris prouenit:

- *Vlcera* maligna, præsertim ex morbo gallico orta, curat.
- *Calculos* renum & vesicæ conterit, atque expellit, ex vino hausta.
- *Vrinam* mouet.
- *Vlcera* purgat.

CC. *Olea* chymico modo parata, destillantur etiam ex gẽmis, lapidibus, &c. videlicet

Margaritis, seu vnionibus, in hunc modum. Primùm in puluerem rediguntur,& vitro oris anguſti induntur, perfunduntúrque a ceto distillato optimo, ita vt hoc ad duos digitos supereminet: deinde in cineres calidos ponuntur, donec soluantur postea, quod solutum est, in balneo extillatur ad siccitatem vsque,& super calcem hanc, vnionum aqua pluuialis stillatitia funditur, rursusque destillatur, dum omnis humor emanarit: tunc iterum affunditur recens aqua stillatitia, rursusque detrahitur, vt antea: atque is labor ter quatérve reperitur, quoad nihil aceti subesse percipiatur. Tandem puluis, siue calx vnionum, aut in loco humido supra marmor dissoluitur, aut ex spiritu vini maceratur, distillaturque dum in liquorem olei instar redigatur:

- *Ad* { *Resolutionem* neruorum, *Conuulsionem*, *Marcorem* senilem, *Phrenitidem* } *Dantur* grana sena ex humore aliquo.
- *Corpus* sanum conseruat.
- *Læsum* corpus pristinæ sanitati restituit.
- *Lac* muliebre emendat.
- *Naturalium* partium vitia auget.
- *Semen* corrigit.
- *Abscessibus*, *Vlceribus*, *Cancro*, *Hæmorrhoidibus* } *Medetur*,&c.

Coralliis, fiunt eodem modo, quo margaritæ. Alij corallia minutim contusa, in aqua ardenti, siue viridi salis liquore soluunt prius in calcem: deinde hanc abluunt stillando, donec nulla ampliùs salsedo percipiatur: postea puluerem vini spiritu excipiunt,& per balneum sexies, aut septies refundendo abstrahunt. Alij corallia in calcem subigunt: hanc resoluunt,& ex vini spiritu nouies extillare sinunt, dum salis instar dissoluantur. quicquid autem in fundo remanet, id recenti vini spiritu perfundunt,& priore modo euocant, vsque dum tinctura coralliorum proueniat:

- *Morbos* internos omnes radicitùs euellit.
- *Corpus* cœlesti quadam vi intemperatum habitum restituit.
- *Morbum* comitialem in quinque septimanis prorsus subtrahit.
- *Omne* alui profluuiũ, à quacunq. causa ortum, cohibet.
- *Sanguinem*, à quacunque parte manantem, coercet.
- *Vterinos* fluores omnes sistit.
- *Spiritus* animi recreant,&c.

Granatis, eodem modo fit vt oleum crystallorum. Valet ad

- *Tremorem* cordis.
- *Sputum* sanguinis.

Saphyro, eodem quoque modo, vt oleum crystallorum fit. Valet ad

- *Insaniam*.
- *Pestilentiam*.
- *Carbunculum*.
- *Cordis* palpitationem, &c.

Sarda & hæmatite, eodem modo vt crystalli. Valet ad sanguinis profluuia, &c.

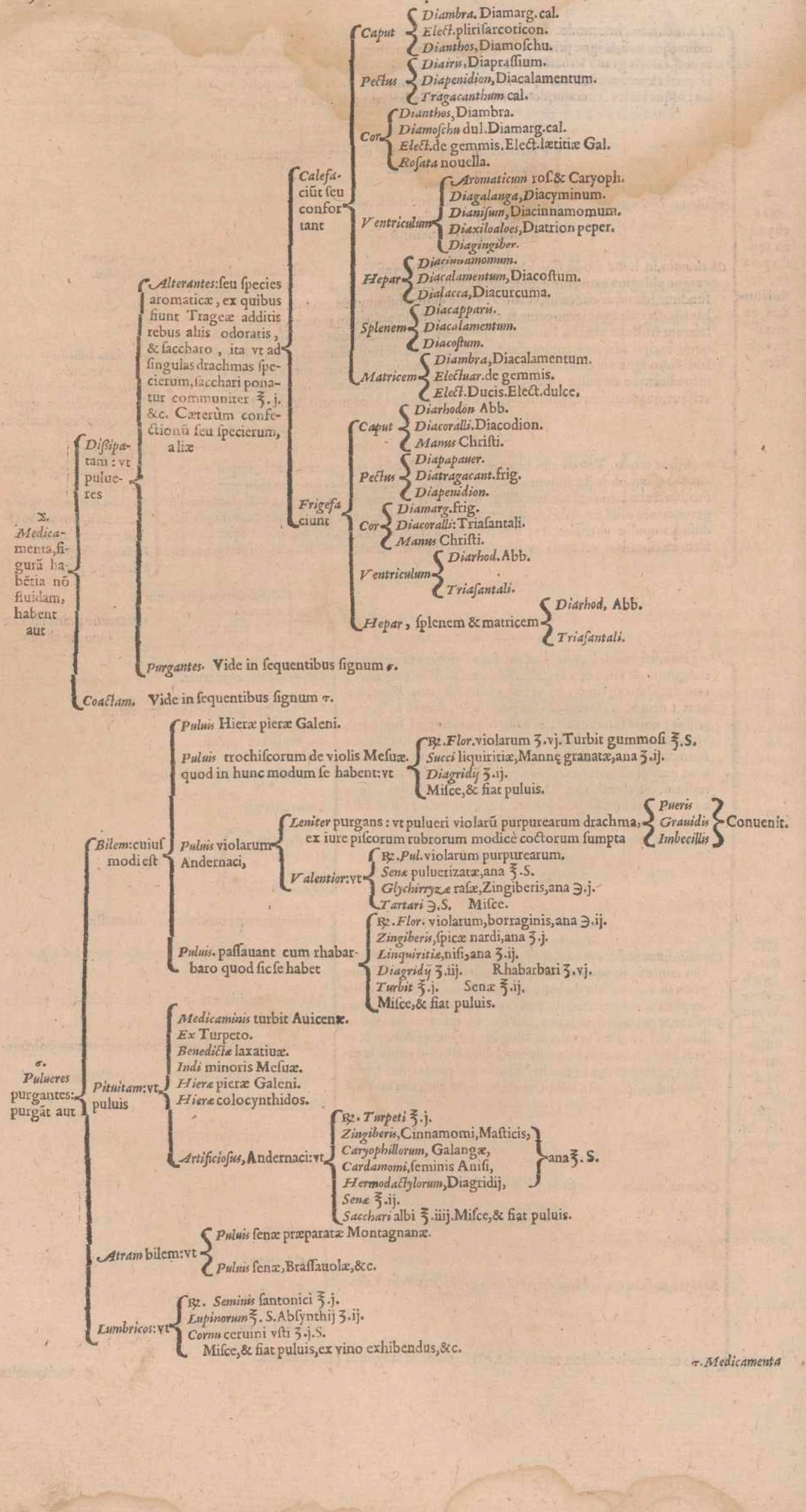

τ. Medicamenta

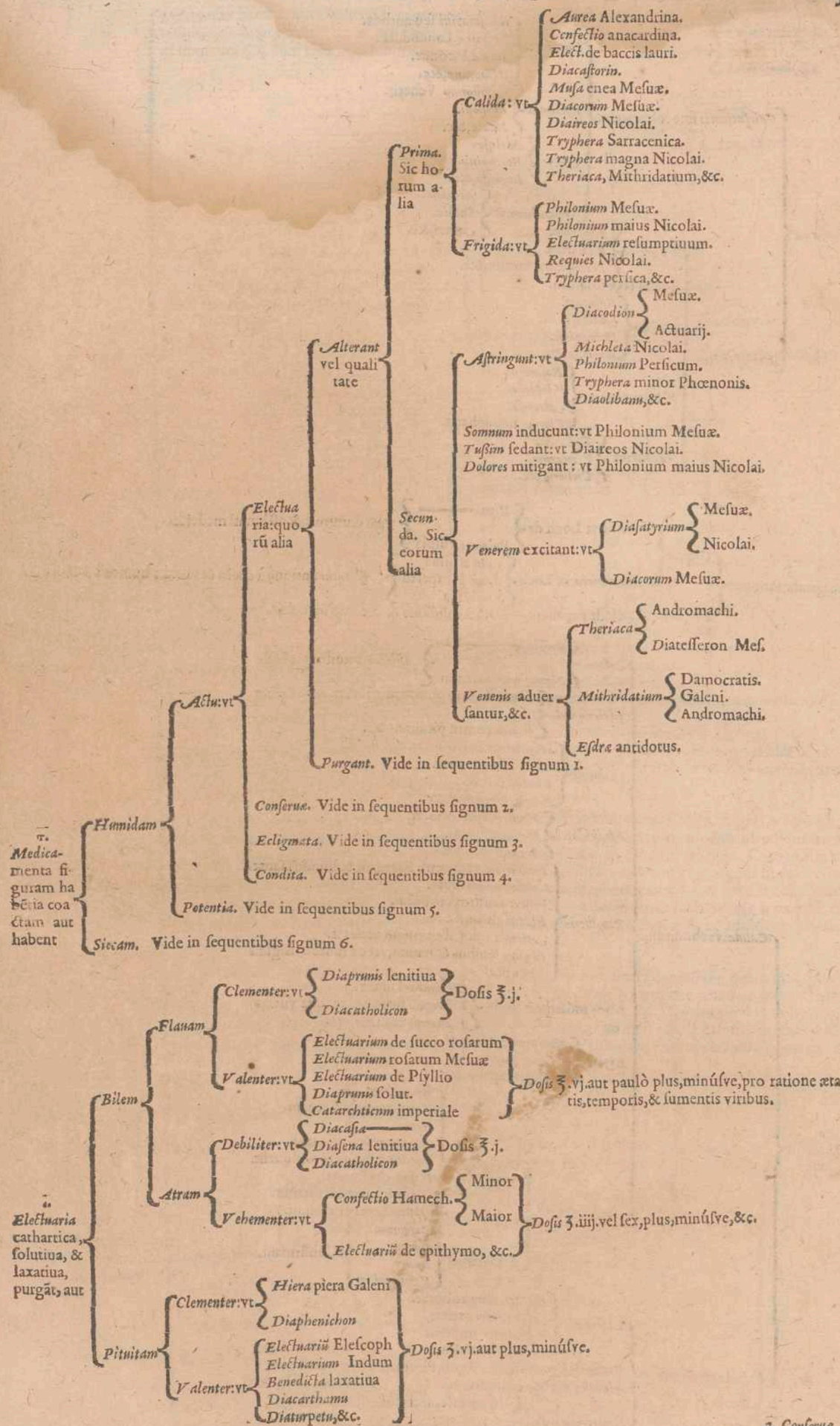
1. Medicamenta figuram habẽtia coactam aut habent
Humidam
Siccam. Vide in sequentibus signum 6.
Actu: vt
Potentia. Vide in sequentibus signum 5.
Electuaria: quorũ alia
Conserue. Vide in sequentibus signum 2.
Ecligmata. Vide in sequentibus signum 3.
Condita. Vide in sequentibus signum 4.
Alterant vel qualitate
Purgant. Vide in sequentibus signum 1.
Prima. Sic horum alia
Secunda. Sic eorum alia
Calida: vt
Aurea Alexandrina.
Confectio anacardina.
Elect. de baccis lauri.
Diacastorin.
Musa enea Mesuæ.
Diacorum Mesuæ.
Diaireos Nicolai.
Tryphera Sarracenica.
Tryphera magna Nicolai.
Theriaca, Mithridatium, &c.
Frigida: vt
Philonium Mesuæ.
Philonium maius Nicolai.
Electuarium resumptiuum.
Requies Nicolai.
Tryphera persica, &c.
Astringunt: vt
Diacodion
Mesuæ.
Actuarij.
Michleta Nicolai.
Philonium Persicum.
Tryphera minor Phœnonis.
Diaolibanu, &c.
Somnum inducunt: vt Philonium Mesuæ.
Tussim sedant: vt Diaireos Nicolai.
Dolores mitigant: vt Philonium maius Nicolai.
Venerem excitant: vt
Diasatyrium
Mesuæ.
Nicolai.
Diacorum Mesuæ.
Venenis aduersantur, &c.
Theriaca
Andromachi.
Diatesseron Mes.
Mithridatium
Damocratis.
Galeni.
Andromachi.
Esdræ antidotus.
2. Electuaria cathartica, solutiua, & laxatiua, purgãt, aut
Bilem
Flauam
Clementer: vt
Diaprunis lenitiua
Diacatholicon
Dosis ʒ.j.
Valenter: vt
Electuarium de succo rosarum
Electuarium rosatum Mesuæ
Electuarium de Psyllio
Diaprunis solut.
Catarchticum imperiale
Dosis ʒ.vj. aut paulò plus, minúsve, pro ratione ætatis, temporis, & sumentis viribus.
Atram
Debiliter: vt
Diacasia
Diasena lenitiua
Diacatholicon
Dosis ʒ.j.
Vehementer: vt
Confectio Hamech.
Minor
Maior
Dosis ʒ.iiij. vel sex, plus, minúsve, &c.
Electuariũ de epithymo, &c.
Pituitam
Clementer: vt
Hiera piera Galeni
Diaphenichon
Valenter: vt
Electuariũ Elescoph
Electuarium Indum
Benedicta laxatiua
Diacarthamu
Diatirpetu, &c.
Dosis ʒ.vj. aut plus, minúsve.

2. Conserue

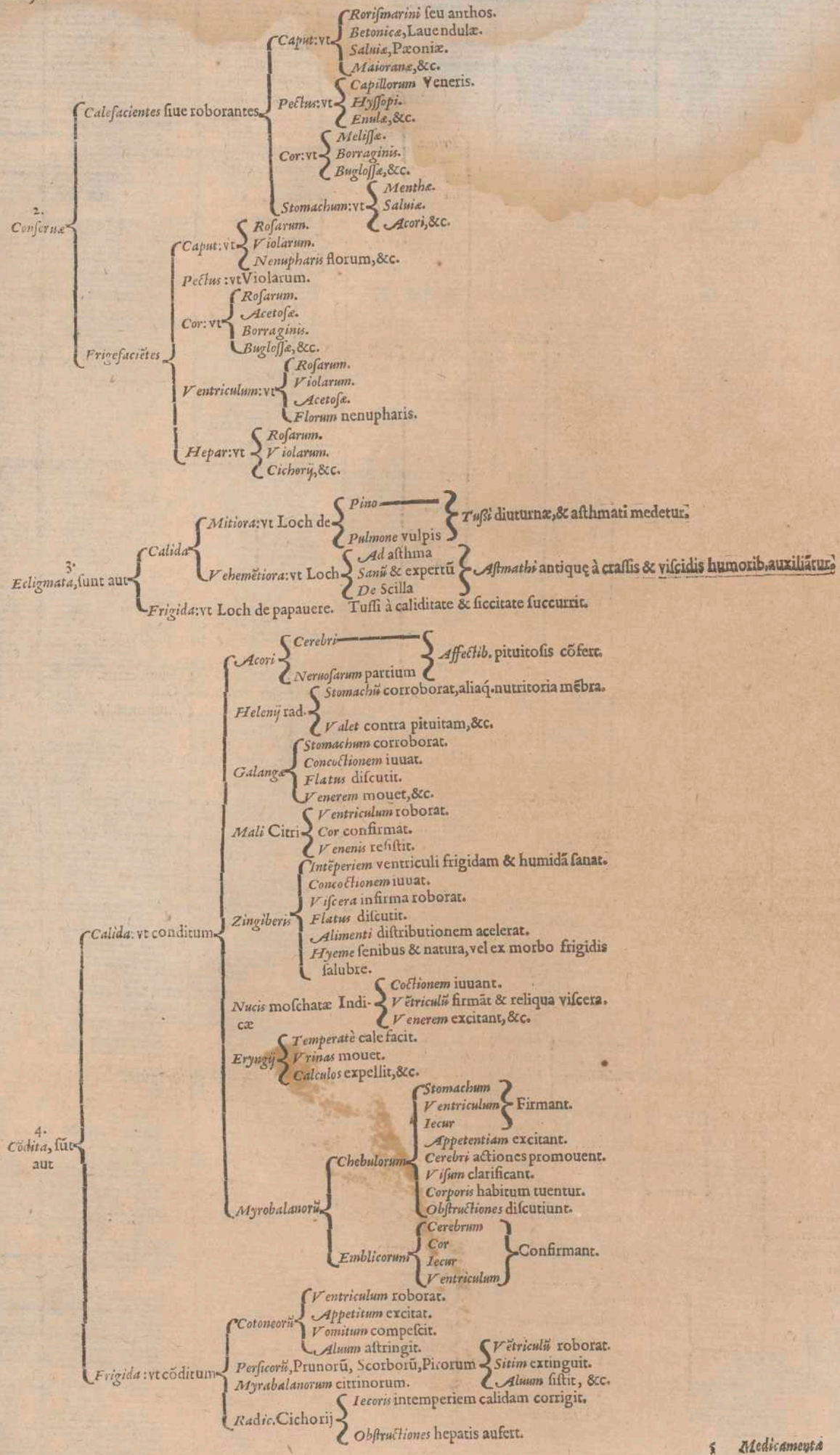
2. Conſeruæ
Calefacientes ſiue roborantes
Caput: vt
Roriſmarini ſeu anthos.
Betonicæ, Lauendulæ.
Saluiæ, Pæoniæ.
Maioranæ, &c.
Pectus: vt
Capillorum Veneris.
Hyſſopi.
Enulæ, &c.
Cor: vt
Meliſſæ.
Borraginis.
Bugloſſæ, &c.
Stomachum: vt
Menthæ.
Saluiæ.
Acori, &c.
Frigefacientes
Caput: vt
Roſarum.
Violarum.
Nenupharis florum, &c.
Pectus: vt Violarum.
Cor: vt
Roſarum.
Acetoſæ.
Borraginis.
Bugloſſæ, &c.
Ventriculum: vt
Roſarum.
Violarum.
Acetoſæ.
Florum nenupharis.
Hepar: vt
Roſarum.
Violarum.
Cichorij, &c.
3. Eclegmata, ſunt aut
Calida
Mitiora: vt Loch de
Pino
Pulmone vulpis
Tuſſi diuturnæ, & aſthmati medetur.
Vehemẽtiora: vt Loch
Ad aſthma
Sanũ & expertũ
De Scilla
Aſtmathi antiquę à craſſis & viſcidis humoribꝫ auxiliãtur.
Frigida: vt Loch de papauere. Tuſſi à caliditate & ſiccitate ſuccurrit.
4. Cõdita, ſũt aut
Calida: vt conditum
Acori
Cerebri
Affectib. pituitoſis cõfert.
Neruoſarum partium
Helenij rad.
Stomachũ corroborat, aliaq; nutritoria mẽbra.
Valet contra pituitam, &c.
Galangæ
Stomachum corroborat.
Concoctionem iuuat.
Flatus diſcutit.
Venerem mouet, &c.
Mali Citri
Ventriculum roborat.
Cor confirmat.
Venenis reſiſtit.
Zingiberis
Intẽperiem ventriculi frigidam & humidã ſanat.
Concoctionem iuuat.
Viſcera infirma roborat.
Flatus diſcutit.
Alimenti diſtributionem acelerat.
Hyeme ſenibus & natura, vel ex morbo frigidis ſalubre.
Nucis moſchatæ Indicæ
Coctionem iuuant.
Vẽtriculũ firmãt & reliqua viſcera.
Venerem excitant, &c.
Eryngij
Temperatè cale facit.
Vrinas mouet.
Calculos expellit, &c.
Myrobalanorũ
Chebulorum
Stomachum, Ventriculum, Iecur: Firmant.
Appetentiam excitant.
Cerebri actiones promouent.
Viſum clarificant.
Corporis habitum tuentur.
Obſtructiones diſcutiunt.
Emblicorum
Cerebrum, Cor, Iecur, Ventriculum: Confirmant.
Frigida: vt cõditum
Cotoneorũ
Ventriculum roborat.
Appetitum excitat.
Vomitum compeſcit.
Aluum aſtringit.
Perſicorũ, Prunorũ, Scorborũ, Pirorum
Vẽtriculũ roborat.
Sitim extinguit.
Aluum ſiſtit, &c.
Myrabalanorum citrinorum.
Radic. Cichorij
Iecoris intemperiem calidam corrigit.
Obſtructiones hepatis aufert.

5. *Medicamenta* humida potentia, medio calore sunt: vt ea, quę ex pinguib. constant. ex quorũ genere sunt

- *Cerata*, quæ à cera nomen habent, & vnguentis solidiora sunt. Fiũt à cera, resinis, oleis & speciebus. Damus pro qualibet olei vncia, pulueris ʒ. j. vel ad summum ʒ. ij. cum resina, quantum satis erit. Horum alia
  - *Calida*: vt Cerotum stomachale, &c.
  - *Frigida*: vt
    - *Cerotũ* infrigidãs Galeni
    - *Sanltainum*, &c.
- *Emplastra*, quæ fiunt ex herbis, floribus, radicibus, cera, resina, oleis, metallicis, &c. crassẽ contusis. Pro quolibet manipulo, oleorum aut alterius liquoris ʒ. j. aut ʒ. j. S. ponitur, &c. Horum alia
  - *Calida*, siue digerentia: vt emplastrum
    - *Diachylon*
      - Simplex.
      - Compositum.
    - De meliloto.
    - *Oxycroceum*.
    - *Apostolicum*.
    - De baccis lauri.
  - *Frigida*, repellentia: vt emplastrum
    - *Album*.
    - *De* crusta panis, &c.
- *Vnguenta*, quæ componuntur ex speciebus, iuxta morbi naturam, oleis & cera vel gummi. Pro qualibet olei vncia damus ʒ. j. pulueris siue specierum, aut ad summum ʒ. ij. cum pauco ceræ. Horum autẽ alia sunt vel
  - *Calida*, rarefacientia, siue digerentia: vt vnguentum
    - *Arogon*.
    - *Agrippæ*.
    - *Dialtheæ*.
    - *Alabastrinum*.
    - *De* meliloto.
    - *Martiatum*, &c.
  - *Frigida*, repellentia: vt
    - *Cometissæ*.
    - *De* bolo.
    - *Infrigidans* Galeni.
    - *Populeon*.
    - *Santalinum*.
    - *Rosatum*.
- *Linimenta*. Hæc ex iisdem ferè rebus fiunt, quibus vnguenta, dempta sola cera, consistentiam paulò molliorem & liquidiorem accipere debent.

Cataplasmata. Hæc ab emplastris differunt, quæ fiunt tantùm è plantis viridibus contusis, vel iisdẽ ad mollitudinem vsq. in aqua decoctis, absque aliquo liquore pingui, hypochõdriis adhiberi solent, aliisq; partibus, quæ suspecta semper sunt, nisi priùs corpore vacuato.

Dropax seu picatio, à pice vocata est, qua membra externa omnia, extenuata, resoluta, frigida & humida oblini solent. Est autem duplex dropax, simplex & compositus. Simplex sola pice modico oleo liquata constat. Calefacit, humectat, sanguinemq; ad partes membrorum emaciatas, attrahit, reficitq;. Compositus præter picẽ oleo liquatam recipit etiam piper, pyrethrum, semen rorismarini, bitumen: & si opus sit siccare, sulphur viuum, salem cinerem sarmentorum: sin vellicare adarcem, aut ephorbium. atq. hæc trita liquefactis adiicitur, vt maiorem calorem excitent. Cæterùm dropax vterque calidus adhuc cuti illinetur, & prærasis mẽbris adglutinabitur. Priusquam autem perfrigescat, auelletur, rursusq. calefactus, ad ignẽ admouebitur, idẽ anteà quàm refrigescat, auelli debet, idque sæpius, &c.

Sinapismus, qui nihil aliud est, quàm cataplasma, aut emplastrum ex sinapi confectum, qualia sunt, q̃ hodie vocantur vulgò rubificantia. Imponitur autẽ, vbi ex alto ad superficiem extrahere volumus, ideoq. alicui parti admotus, non amouetur, dũ cutẽ exulcerat, aut cruento colore suffundat. Vsus sinapismi in diuturnis potissimum passionibus, vbi reliqua præsidia non suffecerint. Maximè prodest capitis dolori hemicraniæ, morbo comitiali, vertigini, insaniæ, capiti admotus, Thoraci autem in asthmate, orthopnœa, tussi diuturna, &c.

6. *Medicamenta*, quæ figuram habent coactam siccam, sunt aut

- *Confectiones*. Vide in sequentibus signum 7.
- *Trochisci*. Vide in sequentibus signum 8.
- *Catapotia*. Vide in sequentibus signum 9.
- *Glandes*. Vide in sequentibus signum 10.
- *Pessi*. Vide in sequentibus signum 11.
- *Apophlegmatismi*. Vide in sequentibus signum 12
- *Dentifricia*. Vide in sequentibus signum 13.
- *Odoramenta*. Vide in sequentibus signum 14.
- *Sacculi*. Vide in sequentibus signum 15.
- *Suffimenta*. Vide in sequentibus signum 16.
- *Collyria*. Vide in sequentibus signum 17.

7.

Confectiones solidæ, quarum aliæ sunt rotundæ, & vocantur orbiculi, vel rotulæ: aliæ sunt frusta aut quadrata, aut oblonga. quadrata tabulæ, oblõga, morselli, seu morsilli & lozangæ appellantur. Fiunt hoc modo. Coquitur saccharum ad perfectionem exactam, deinde ab igne remotum, ligneo pistillo agitatur, & species iniiciuntur, ac probe miscentur. Mixtis simul cunctis, in tabulam farina vel puluere aliquo stratam, vel superficie humectatam, vel (vt in rotulis) spatula assiduè saccharum pari & æquali quantitate extrahatur: vel (vt in tabellis) saccharum secundum longitudinem effundatur, postea præciduntur morsuli, &c. Cæterùm in rotulis accipiuntur vnciæ quatuor sacchari ad drachmas duas specierum. In tabulatis verò eadem seruatur quantitas, vel paulò plus specierum additur. In morsellis quoque aliquantò plus specierum sumitur. Sunt autem, tabulæ, vel orbiculi, aut

- *Alterantes*, hoc est,
  - *Calefacientes*: seu confortantes
    - *Caput*: vt
      - *Diambræ.*
      - *Dianthos.*
      - *Diamarg.* calidi.
      - *Diamoschi.*
      - *Electl.* plirisarcotion.
    - *Pectus*: vt
      - *Diaireos.*
      - *Diapenidion.*
      - *Diaprasii.*
      - *Diatrag.* calidi.
      - *Diacalamenthi.*
    - *Cor*: vt
      - *Diambræ.*
      - *Diamoschi* dulcis.
      - *Dianthos.*
      - *Diamarg.* calidi.
      - *Electl.* de gemmis.
      - *Electl.* lętitiæ Galeni.
    - *Ventriculum*: vt
      - *Aromatici* rosati
      - *Aromat.* cariophillati.
      - *Diagalangæ.*
      - *Diacymini.*
      - *Dianisi.*
      - *Diacinnamomi.*
      - *Diaxyloaloes*, &c.
    - *Hepar*: vt
      - *Diacinnamomi.*
      - *Diacalamenthi.*
      - *Diacosti.*
      - *Dialaccæ.*
      - *Diacurcumæ.*
    - *Lienem*: vt
      - *Diacapparis.*
      - *Diacalamenthi.*
      - *Diacosti.*
    - *Matricem*: vt
      - *Diambræ.*
      - *Electuarij* de gemmis.
      - *Electl.* ducis.
      - *Diacalamenthi.*
      - *Electl.* dulcis.
  - *Refrigerantes*
    - *Caput*: vt
      - *Saccharum* ros. tabulatum.
      - *Diarrod.* Abb.
      - *Diacorallij.*
      - *Diacodion.*
      - *Manus* Christi.
    - *Pectus*: vt
      - *Saccharum* violarum tabulatum.
      - *Diatrag.* frigidi.
      - *Diapapaueris.*
    - *Cor*: vt
      - *Diamarg.* frigidi.
      - *Diacorallij.*
      - *Manus* Christi.
      - *Saccharum* ros. tabulatum.
    - *Ventriculum*: vt
      - *Diarrhod.* Abb.
      - *Saccharum* ros. tabulatum.
      - *Triasantali.*
    - *Hepar*, splenem & matricẽ: vt
      - *Diarrhod.* Abbatis.
      - *Triasantali.*
- *Purgantes*, aut purgant humores
  - *Vnum.* Vide in sequentibus signum *
  - *Duos*: videlicet bilem & pituitam: cuiusmodi est tabularũ forma
    - *Vna*: vt
      - ℞. *Pulueris* electuarij diacnicu ℥. S.
      - *Diaturpeti* cum rhabarbaro ʒ. vj.
      - *Sacchari* ℥. iij. S.
      - *Redigantur* in placentulas pendentes ʒ. iij.
    - *Altera*: vt
      - ℞. *Carnis* cotoneorum ℥. j.
      - *Diatrag.* frig. ℥. S.
      - *Zingiberis* ʒ. ij.
      - *Medullæ* sem. cnici ℥. iv.
      - *Diagridij* ʒ iij.
      - *Turpeti* ʒ. vj.
      - *Mannæ*, Mellis ros. ana, ℥. j.
      - *Sacchari* optimi ʒ. x.

        Fiant tabulæ, pendentes semunciam singulæ.

* *Tabulæ*

Tabulæ purgantes, aut purgãt humorem vnum: videlicet

- *Bilem*
  - *Flauam*: vt tabulæ ex
    - *Electuario* de succo rosarum Nicolai.
    - *Succo* rosarum
      - *Primæ*: vt
        - ℞. *Mannæ* electæ ʒ.iv.
        - *Succi* rosarum ℔.ij.
        - *Conserua*, buglossi, Borraginis, ana ʒ. ij.
        - *Diagridij* ʒ.vj.
        - *Sacchari* albi quantum sufficit.
        - Fiant tabulæ, vnciam semis pendentes.
      - *Alteræ*: vt
        - ℞. *Succi* ros. rub. ʒ.j.S.
        - *Mannæ* electæ ʒ.iij.
        - *Santalorum* omnium, Galliæ moschatæ, Trochiscorũ de berberis, ana ʒ.iij.
        - *Conseruæ* cichorii, Bugloss*æ*, ana ʒ.ij.
        - *Diagridij* ʒ. j.
        - Cum saccharo formentur tabulæ, drachmas duas aut tres pendentes.
  - *Atram*: vt
    - ℞. *Succi* cotoneorum, Mellis optimi despumati, ana ℔. j. S.
    - *Caryophillorum*, Zingiberis, Cinnamomi, ana ʒ. i.
    - *Conseruæ* bugloss*æ*, Borraginis, Violarum, ana ʒ.ii.
    - *Epythimi*, Senæ, ana ʒ.S.
    - *Veratri* nigri ʒ.vi.
    - Ex saccharo fingantur tabellæ, drachmas duas pendentes.
- *Pituitam*: vt tabulæ
  - *Communiores*, ex
    - *Diacnicu.*
    - *Diaphœnicone.*
    - *Diaturpeto.*
  - *Rariores*:
    - ℞. *Diatragacanthi* frigidi ʒ.S.
    - *Carnis* cotoneorum ʒ.i.
    - *Zingiberis* ʒ.ii.
    - *Medullæ* seminis cnici ʒ.iv.
    - *Turpeti* ʒ.ii. Mellis rosati ʒ.i.
    - *Mannæ* ʒ.i. Sacchari optimi ʒ.x.
    - Fiant tabulæ, pendentes ʒ.S. singulæ.

8.

Trochiscus, rotunda quædam compositio est, depressa ad formam seu similitudinẽ magni lupini. Dosis eorum est à ʒ.i. S. vsq. ad ʒ. ii. Exhibẽtur triti, ex aqua, aut vino, aut alio quouis liquore. Nonnũquam antidotis, saccharo, pilulis, clysteribus, vnguentis, aliisque huiusmodi comiscẽtur. Horum alii alterant qualitate

- *Prima*. Sic eorum alii
  - *Calefaciunt*, siue aperiũt: vt Trochisci de
    - *Absynthio.*
    - *Eupatorio.*
    - *Rhabarbaro.*
    - *Myrrha.*
    - *Lacta.*
    - *Cappare.*
    - *Alipta* muscata.
  - *Frigefaciunt*, seu constringunt: vt Trochisci de
    - *Carabe.*
    - *Spodio.*
    - *Vesicaria.*
    - *Terra* lemnia.
    - *Caphura.*
    - *Berberis.*
    - *Diarrhodon.*
    - *Ramich.*
    - *Terra* sigillata, &c.
- *Secunda*. Sic eorum alii
  - *Purgant*
    - *Bilem*: vt Trochisci de
      - *Rhabarbaro.*
      - *Violis*, cum diagrydio, &c.
      - *Diagrydio*, quæ sunt huiusmodi: vt
        - ℞. *Masticis*, Nucis pineæ, Vuarũ passarum, ana g.v.
        - *Cumini* g.vii.
        - *Diagridij* ϑ.i.
        - *Ex melle* fiant pastilli, qui vna vice sumi possunt.
    - *Pituitam*: vt Trochisci de Alhandalo & Agarico.
  - *Tussim* sedant: vt Trochisci Bechii albi & nigri.

9. *Catapotia* seu pilulæ, à figura paruæ pilæ dicuntur, vt semel non masticata deglutiantur. Conficiuntur massæ pilularũ, vel cum succis, vel cum aquis distillatis, vel cũ syrupis, vel mel le, vel oleo aliquo destillato. Dosis communiter est ʒ. i. & plus minúsve iuxta materiam simplicem, ex quibus conficiũtur. Harum aliæ

- *Purgant*
  - *Bilẽa*
    - *Capite*
      - *Clementiores*
        - *Communes* siue pestilentiales.
        - *Sine* quibus, &c.
      - *Valentiores*
        - *Arabicæ.*
        - *Aureæ.*
        - *Assaieret.*
    - *Hepate.* De Rhabarbaro.
    - *Toto.* Aggregatiuæ.
  - *Pituitã à*
    - *Capite*
      - *Clementiores*
        - *Assaieret.*
        - *De* hiera S.
        - *Sine* quibus, &c.
      - *Valentiores*
        - *Cochiæ,* Fœtidæ.
        - *De* opopanaco.
        - *Arabicæ.*
    - *Oculis.* Pilulæ lucis.
    - *Pectore*
      - De hiera cum agarico.
      - De agarico.
    - *Stomacho*
      - *Debiliores*
        - *Alephanginæ.*
        - *Stomachicæ.*
      - *Vehement.* Mastichinæ
        - *Mesuæ.*
        - *Conciliatoris.*
    - *Iunctur is.* Arthriticæ.
    - *Toto.* Aggregatiuæ.
  - *Atrã bilem*
    - *Debiliores*
      - *Inde*
        - De fumo terræ
      - Ab hepate & liene.
    - *Vehementiores*
      - De lapide lazuli
      - De lapide armeno
- *Alterant,* qualitate secunda, hoc est, vel
  - *Astringunt* fluxiones ad asperam arteriã descendentes: cuiusmodi sunt
    - *Hypoglottides*
      - ℞. *Acatiæ* ʒ. S.
      - *Hypocistidis,* boli armeni, terræ sigillatæ, ana ʒ. j.
      - *Rosar.* ipõgię, spinę albæ radicis, bistortę, ana ʒ. ii. Amyli ʒ. iij.
      - Ex syrupo ros. siccarum, aut myrthorum pilulæ formentur.
    - *Ex* cynogloſſa: vt
      - ℞. *Cynogloſſæ,* opii, sem. alterci, ana ʒ. S.
      - *Myrrhæ* ʒ. vi. Thuris ʒ. v.
      - *Cinnamomi,* caryophillorum, stiracis calamitæ, ana ʒ. ij.
      - Excipiantur aqua rosacea, fiantq; pilulæ.
  - *Aperiunt* obstructiones
    - *Iecoris:* vt
      - ℞. *Trochiscorum* de absynthio ʒ. j.
      - *Succi* apii quantum sufficit.
      - Fiant catapotio, num. x.
    - *Lienis*
      - *Debiliores:* vt
        - ℞. *Trochiscorum* de capparibus ʒ. j.
        - Cum syrupo acetoso formentur pilulæ decem aut plures.
      - *Fortiores:* vt
        - ℞. Myrrhæ asari, sem. capparis, aristolochiæ vtriusq., ana ʒ. j.
        - *Nardi* iunci odorati, ana ʒ. S. Apij, petroselini, agni casti, ana
        - Cum syrupo acetato formentur pilulæ exiguæ. (ℑ. ij.
  - *Vrinam* & menstrua prouocant: & quidem
    - *Debiliora:* vt
      - ℞. *Succi* absynth. clari & siccati ʒ. ij. Spicę nardi, iũci odor. ana ʒ. S.
      - *Sem.* apij, petroselini, ana ℑ. j. Trochiscorum de rhabarbaro ʒ. j.
      - Cum syrupo de cichorio fiant pilulæ paruæ.
    - *Vehementiora:* vt
      - ℞. *Succini* ʒ. j. Gummi, cærasorum, asari, seseloes, ana ℑ. j.
      - *Sem.* apii, petroselini, nardi celticæ, ana ℑ. S.
      - Cum succo apii fiant pilulæ, &c.
  - *Calculos* expellunt: vt
    - ℞. *Pil.* iam dictarum ʒ. S. Sem. paliuri ʒ. ij.
    - *Cineris* scorpionum ℑ. j.
    - Cum oxymelle fingantur pilulæ.
  - *Vlcera* curant
    - *Vesicæ & renũ:* vt
      - ℞. *Tragacanthi,* gũmi arabici, leuiter assatorum, corallii rubri, boli præparati, sang. draconis, ana ʒ. S.
      - *Masticis,* lapidis Iudaici, ana ℑ. j.
      - *Sem.* vesicariæ, melonum, ana ℑ. ij.
      - Cum succo equiseti fiant pilulæ.
    - *Pulmonum:* vt
      - ℞. *Tragacanthi,* gummi Arabici, ana ʒ. j. Amyli ʒ. S.
      - *Thuris,* stiracis, ana ℑ. j.
      - *Myrrhæ,* succi glycyrrhizæ, ana ℑ. ii. Opii ℑ. j.
      - Cum sapa fiant pilulæ decem pro drachma, ex quibus sumantur duæ vel tres, longè à cibo.
  - *Dolorem* sedant
    - *Communiter:* vt
      - ℞. *Opij,* croci, cassiæ, ana ʒ. S.
      - *Vini,* quantum sufficit.
      - Formantur pilulæ.
    - *Propriè*
      - *Nephriticum:* vt
        - ℞. *Opij* ℑ. j.
        - *Styracis,* myrrhæ, croci, castorei, ana ℑ. S.
        - Cum vino fingantur pilulæ.
      - *Colicum*
        - ℞. Cnici, anisi, castorei, ana ʒ. j.
        - *Petroselini,* piperis longi & rotundi, ana ʒ. j. S.
        - *Opij,* iunci odorati, myrrhæ, nardi, ana ʒ. ii.
        - Cum melle fiant pilulæ.
  - *Tussim* sedant: vt
    - ℞. *Succi* glycyrrhizæ, sacchari albissimi, ana ʒ. x.
    - *Amyli,* tragacanthi, amygdal. dulcium, pini nucleorum, ana ʒ. j.
    - Cum lentore decocti seminis cotoneorum fiant pilulæ.
  - *Sitim* sedant: vt
    - ℞. *Cucumeris* satiui ʒ. S. Sem. portulacæ ʒ. iv.
    - *Tragacanthi,* sacchari optimi, ana ʒ. j.
    - Fiant pilulæ, quæ sub lingua teneantur.
  - *Raucitati* & asperitati gutturis conueniunt: vt
    - ℞. *Glycyrrhizæ* mundæ, contusæq; ʒ. j.
    - *Vuarum* passarum ʒ. ii. Ordei integri P. j.
    - Decoquantur in libra aquæ ad tertias. Colato iuri adde.
    - *Tragacanthi* ʒ. S. penidiorum ʒ. iii. Sacchari candi. ʒ. j.
    - Modico amylo fingantur pilulæ, quæ sub lingua teneantur.

10. *Gland.*

10.
Glandes penicilla sunt, quę ano subiiciuntur, vnde Barbaris suppositoria dicuntur. Harum aliæ

- *Leues*: quæ fiunt aut ex
  - *Farina* hordei vel tritici ex aqua in massam reducta, & modico sale cõdita, atque instar annularis digiti longa formata.
  - *Sapone* albo.
  - *Pinguedine* suilla salsa.
  - *Radice*
    - *Betæ*
    - *Brassicæ*
    - *Mercurialis*

    } *Oleo* intincta & modico sale respersa.
  - *Vitello* oui & sale.
- *Mediocres*, quæ componuntur aut ex melle
  - *Solo*, probè cocto, atque in formam indicis digiti redacto, &c.
  - Adiecto vel
    - *Salis* momento.
    - *Puluere*
      - *Aloes*.
      - *Hieræ* picræ.
    - *Agarico*, &c.
- *Acres*, ex melle quidem fiunt, sed validis medicamentis ad purgandum efficacibus additis: vt
  - ℞. *Mellis* ad spissitudinem cocti ʒ.S.
  - *Veratri*, scammonij, salis, ana ℈.j. Vel,
  - *Mellis* concreti ʒ. j.
- *Cucurbitæ* sylvestris, aut succi cyclamini, aut scamonii, aut grani cnidii grana quinque, in glandem indicis instar longam digesta, oleoq; seu butyro inuncta.

11.
Pessi sunt rotundi, & lõgiores & crassiores quàm glandes: nempe digitos octo, vt facilius in vteri os inseri possunt. Constant rebus molliusculis & teneris, cera, candela, vel melle cocto, tanquã basi, panno, & molli lana, vel linamento circumdata. Medicamenta verò composita, vel etiam simplicia, quæ morbo conueniunt, hisce rebus excipiuntur, condiunturq; naturalibus, filo appenso, vt cum res postulat, extrahantur. Horum alius

- *Vlcera* siccat: vt est pessus paratus atque vel
  - *Vnguento* è pompholyge imbutus, atque vuluæ inditus.
  - *Vnguento* rosaceo imbutus, atq; naturalibus inditus.
  - *Ex*
    - *Medullæ* ceruinæ
    - *Adipis* anserini

    } ana ʒ.S.
    - *Luteis* ouorum duobus.
    - *Terebinthinæ* ʒ.j.
    - *Croci* ℈.j.
    - Subactis imbutus, atque inditus.
- *Mẽstrua*
  - *Educit*: vt
    - ℞. *Castorei* ℈.j.
    - *Myrrhæ* ʒ.S.
    - *Saluiæ* ℈.ii.
    - *Sem.* nigellæ ℔.j.

    Ex succo mercurialis, & pauca terebinthina, vel melle cocto formetur pessarium: aut puluis sacculo ex serico tenui, & raro cum modico gossipio, ad maioris digiti formam indatur, subiiciaturq; locis naturalibus.
  - *Sistit*: vt
    - ℞. *Sanguinis* draconis ʒ.j.
    - *Boli* armeni ʒ.ii.
    - *Stercoris* porcini ʒ.i.

    Cum succo plantaginis fiat pessus. Idem quoque vlceratæ vuluæ vtilis est, cerussa vel pompholyge adiecta.
  - *Pituitam* educit: vt
    - ℞. *Puluerís* benedictæ ʒ.iii.
    - *Agarici* trochiscati ʒ. ii.
    - Fiat pessus, &c.

12. *Apophlegmatismi* sunt medicamenta, quæ retenta in ore, & commanducata, per emissaria palati pituitã & humores, qui in capite concreuerunt, noxios eliciunt, ad capitis, dentium & asperæ arteriæ affectus accommodata, Barbari masticatoria vocant. Fiunt ex sinapi, hyssopo, origano, pulegio, thymo, vua passa, zingibere, pyrethro, pipere, &c. Sunt autem apophlegmatismi aut

- *Simplices*
  - *Mitiores*, qui fiunt ex *Hyssopo*, Pulegio, *Origano*, Thymo, *Sinapi*, &c.
  - *Valentiores*: fiunt ex *Pyrethro*, Pipere, *Zingibere*, *Radice* acori, &c.

  Quæ per se tantùm linteo panno raro inuoluta manducantur.
- *Compositi*: quorum medicamenta aut arida in puluerem redacta succis excipiuntur, & redigũtur in pastillos, auellanas, vel lupinos magnitudine referẽtes: aut cera alba excipiuntur, quę mane mandi debẽt: aut humida ex decoctorum medicamentorum iure componuntur, & in ore cõtinentur ad horam circiter dimidiam. Cæterùm eorum alij conferunt ad
  - *Dolorem*
    - *Dentium*, ex materiæ influxu: vt — *Mastices* ʒ.j. *Pyrethri*, piperis, ana ʒ.j.S. Mixta ad horæ dimidium mandantur ante cibum.
    - *Capitis*, ex
      - *Bile*: vt — ℞. *Mastices* contritæ ʒ.S. Ex melle redigatur in pastillos, instar lupinorum.
      - *Pituita*: vt — ℞. *Piperis* albi, zingiberis, pirethri, ana ʒ.j. Excipiantur melle, fingantúrque pastilli mansiles.
  - *Destillationem* capitis: vt — ℞. *Mastices* ʒ.j. *Cort.* capparis ʒ.ij. *Pyrethri* ʒ.iij. *Piperis* nigri ʒ.j.S. *Vuarum* passarum ʒ.S. Mixta, pannoq; linteo raro inuoluta ad horæ dimidium ante cibum mandantur.
  - *Morbum* comitialem: vt — ℞. *Pyrethri*, masticis, ana ʒ.j. Ex cera in pastillos auellanæ magnitudinis formatur, &c.

13. *Dentifricia* variè parantur: aut enim in forma

- *Pulueris*. Horũ alia dentes
  - *Sordidos* abstergunt: & sunt duo
    - *Primum*: vt — ℞. *Origani*, menthæ siccæ, seseleos, hyssopi, ana ʒ.j. *Caryophillorum* ϑ.ij. *Cinnamomi* ʒ.j.S. *Ireos*, cornu ceruini, aluminis vsti, ossis, sæpiæ, pumicis, ana ϑ.j. Misceantur, & fiat puluis, seu dentifricium.
    - *Alterum*: vt — ℞. *Salis* communis ʒ.iij. *Panis* hordeacei ʒ.j. *Cornu* ceruini ʒ.ij. *Caryophillorum*, cinnamomi, ana ϑ.ij. *Moschi* parum. Omnia combusta, exceptis aromatibus, vino & aqua rosacea restinguantur, ac fiat puluis asper.
  - *Nigros* dealbant, firmant ac conseruant: vt — ℞. *Summitatum* myrthi, lentisci, oleastri, saluiæ, rorismarini, ana M.j. *Coralli* rubri, eboris, dentium equorum, ana ʒ.iv. *Salis* communis P.j. In vase fictili simul vrantur, donec dealbentur: deinde in puluerem redigantur, adiicianturq. caryophillorum, rosarum, cinnamomi, ana ʒ.iij. Mixtis, dentes confricentur.
- *Solidæ*: & sunt duo,
  - *Primum*: vt — *Rorismarini*, menthæ, pulegii, ana ʒ.S. *Rad.* iteos, iunci odorati, ana ϑ.j. *Nardi*, piperis, ana ϑ.S. *Pumicis*, salis tosti, cornu ceruini, ana ϑ.ij. Excipiantur tragacãtho in aqua rosarũ macerato, & fiãt veluti penicilla. Ex lentisco bacilli continentur, dentibus expurgandis, & roborandis apti.
  - *Alterum*: vt — ℞. *Coralli* rubri ʒ.j. *Terræ* maioricæ ʒ.S. *Ossis* sæpiæ, pumicis, ana ʒ.ij. *Caryophillorum*, cinnamomi, masticis, ana ϑ.j. *Margaritarum* ʒ.j. *Sanguinis* draconis ʒ.ij. *Moschi* g.j. In puluerem redacta, ex tragacantho aqua rosacea, macerato in massam redigantur, fiantque dentifricia seu penicilla.
- *Linimenti*: vt — ℞. *Rorismarini* ʒ.j. *Myrrhæ*, masticis, boli armeni, sang. draconis, aluminis scissi, tosti, ana ʒ.S. *Cinnamomi* ʒ.j.S. *Aceti*, aquæ lentisci, ana ʒ.ij. *Aquæ* fluuialis ℔.S. *Mellis* ʒ.iij. Coquantur lento igne, donec spumare desinant: deinde addatur Belzoini ϑ.j. & fiat vnguentum, in vase fictili seruandum. Os purgat, dentes mobiles confirmat, gingiuas reficit, oris odorem commendat: si mane ante cibum paululum in ore contineatur.
- *Aquæ*: vt — ℞. *Aquæ* rorisinarini, maioranæ, saluiæ, menthæ, ana ʒ.iij. *Ossis* sæpiæ, pumicis, ana ʒ.j. *Salis* ammoniaci chrysocollæ, ana ʒ.ij. Misceantur, & destillantur in Balneo Mariæ, & aqua inde facta, os colluatur sæpius, &c.

14. *Odoramenta*

14
Odoramenta sunt, quæ citra ignis accessionẽ suo odore cerebrum alterare, aut grauem odorem, aut pestillentem auram depellere possunt. Fiunt cutem ex moscho, ambaro, nigella, maiorana, cariophillis, styrace, ladano, ligno, aloes, lauendula, rosis, &c. atque vel in foma

- *Pomi*: & sunt varia, quorũ alia
  - *Cerebrum* alterãt atq; confortant, vt
    - ℞. *Pulueris* violacei ʒ.j.S.
    - *Rosarum*, *Maioranæ*, *Styrachis* calamitę } ana ʒ.j.
    - *Ladani*,
    - *Cariophyllorum* ʒ.ij.
    - *Belzoini*, nucis moschatæ, ana ℈.j.
    - *Ambari* ℈.S.

      Massa fiat ex aqua rosarum, in qua maduerit tragacanthum, & gummi arabicum: hęc momento olei caryophillorum, vel nucis moschatæ imbuatur.
  - *Pestillentem* aerem fugãt: vt
    - ℞. *Ladani*, styracis calamytæ, ana ʒ.j.
    - *Caryophillorum* ʒ.i.S.
    - *Caphuræ*, *Nardi*, *Nucis* moschatæ } ana g.vii.

      Omnia in puluerem tenuem contusa, commixtaq; ex aqua rosarum, in qua tragacanthum & gummi arabicum maduerit, redigantur in orbiculos.
- *Sacculi*: horũ alii
  - *Confortant* cerebrum: vt
    - ℞. *Nigellæ* tostæ ʒ.i.S.
    - *Maceris* ℈.ii.
    - *Cubebarum* ʒ.S.
    - *Caryophillorum* ℈.i.

      Contusa & trita deligentur sacculo serico ad odorandum.
  - *Vestibus* gratum odorem conciliant: vt
    - ℞. *Violarum*, rosarum, ana ℥.S.
    - *Maioranæ* siccæ ʒ.i.
    - *Rad.* Iridis ℔.i.
    - *Calami* aromat. ʒ.vi.
    - *Caryophillorum* ʒ.iii.
    - *Moschi* ℈.i.
    - *Misceantur*, & sacculis deligentur.
- *Linimenta*: quorum alia
  - *Confortant* cerebrum: vt
    - ℞. *Olei* nucis moschatæ ʒ.i.
    - *Zibeti* ℈.i.
    - *Moschi* g.vi.
    - *Olei* spicæ, lauendæ, ana g.ii.

      Misceãtur, fiatq; linimentum. quo nares, frõs, &c. illinantur.
  - *Odorem* gratum reddunt: vt
    - ℞. *Moschi*, *Ambari*, *Zibethi*, } ana g.iv.

      Ex oleo amygdalino dulci, fiat linimentum quo supercilia, nares barba, &c. illinantur.

15.
Sacculi sunt fomenta arida. Componuntur ex herbis, floribus, seminibus, radicibus, & id genus aliis. Adhibentur autem vel

- *Cordi*, videlicet debili, seu palpitanti: vt
  - ℞. *Florum* buglossæ, borraginis, rosarum, melissæ, ana M.j.
  - *Cinnamomi*, caryophillorum, macis, ana ʒ.S.
  - *Ligni* aloes ℈.j.
  - *Corticum* mali citri, spec. diambræ, ana ʒ.j.
  - *Ossis* de corde cerui ℈.S.
  - *Croci* ℈.j.

    Contritis omnibus, fiat à serico sacculus cordi admouendus.
- *Ventriculo*
  - *Frigido*: vt
    - ℞. *Galangæ*, *Cyperi*, *Caryophillorum*, } ana. ʒ.ij.
    - *Menthæ*, absynthij, ana ℥.S.

      Contusa in linteolum demittantur: fiat sacculus, Stomacho admouendus, oleo mastichino priùs inuncto.
  - *Flatuoso*: vt
    - ℞. *Galangæ*, *Macis*, *Cinnamomi*, *Nucis* moschatæ, *Calami* odorati, } ana ʒ.iii.
    - *Nardi*, *Cumini*, *Cari*, *Apij*, *Petroselini*, *Sem.* rutæ ʒ.i. } ana ʒ.ii.

      Trita in saculum demittantur, &c. qui scuti formam referat.

**

Sacculi, qui ex herbis, floribus, &c. sunt compositi: adhibentur capiti, atque hi oblongi, aut tiaræ formam obtinere debent. Horum itaque alij conferunt capiti

- *Dolenti* ex
  - *Calore*
    - *Minùs* vehementi: vt
      - ℞. *Rosarum*, coriandri, ana ʒ.S.
      - *Nucis* mosch. macis, cariophillorum, santalorum omnium, granorum rubiæ tinctorum, ana ʒ.ij.
      - Contusa in sericum demittantur, formetúrq; sacculus tiaræ formam exprimens.
    - *Vehemẽtiore* in
      - *Pleuritide*: vt
        - ℞. *Coriandri* ʒ.ii. Florum nimpheæ ʒ.iii.
        - *Violarum*, rosarum ana ʒ.ii.
        - *Sem.* lactucæ & papaueris, ana ʒ.j.
        - *Coralli* rubri ʒ.j.S.
        - *Santali* rubri ϑ.iij.S.
        - Contusa in sericum sacculum demittantur, & anteriori capitis parti applicetur.
      - *Phrenitide*: vt
        - ℞. *Violarum*, nimpheæ, ana ʒ.j.
        - *Rosarum* ʒ.S.
        - *Camomillæ* ʒ.ij.
        - *Capitum* papaueris, corticis mandagoræ, ana ʒ.ij.
        - *Sem.* papaueris albi ʒ.ij.
        - *Anethi*, anisi, rub. tinct. ana ϑ.j.
        - In puluerem redacta, in sacculum ponantur.
  - *Frigore*: vt
    - ℞. *Nucis* moschatæ, macis, galangæ, ana ʒ.ij.
    - *Seminis* rubiæ tinct.
    - *Cinnamomi*, anna ʒ.j.
    - *Flor.* stœchados, roris marini, Chamęmeli, ana ʒ.j.
    - *Cort.* citri sicci ϑ.j.
    - *Calami* odrati, spicæ celticę, ana ϑ.S.
    - Trita in sericum demittantur, &c.
- *Vulnerato*: vt
  - ℞. *Myrrhæ* ʒ.S.
  - *Sem.* rubiæ, cyperi, iridis, sarcocollæ ana ʒ.iii.
  - Redigantur in puluerem, &c.

16.

Suffimenta, quæ Græcis θυμιάματα dicuntur, sunt medicamenta quæ incendun tur, aut ignitis carbonibus iniiciuntur. Horum alia cõferunt ad

- *Animi* defectionem: vt
  - ℞. *Thuris*, masticis, ana ʒ.j.
  - *Corticis* citri ʒ.S.
  - *Ligni* aloes.
  - *Styracis* calamitę,
  - *Calaminthæ*,
  - *Caryophillorum*,
  - } ana ʒ.iij.
  - Ex his in puluerem redactis, fiat suffitus.
- *Animales* & vitales vires roborantes: vt
  - ℞. *Ros.* rub. florum stœchados, roris marini, ana ʒ.j.
  - *Thuris* ʒ.ij. Caryophillorum, macis, xyloaloes, ana ʒ.j. ʒ.
  - Ex his tritis fiat suffimentum.
- *Destillationes* siccandas: vt
  - ℞. *Rosarum*, coriandri, gummi hederæ torridi, ana ʒ.j.
  - *Nigellæ* torrefactæ in aceto ʒ.j.S.
  - *Masticis*, thuris, corticis thuris, gummi iuniperi, ana ʒ.tii.
  - Redigantur in puluerem craſſiorem, quo carbonibus impoſito, capitis tegmina ſuffiantur.
- *Vlcera* pulmonis: vt
  - ℞. *Gummi* hederæ torridæ.
  - *Coriandri* rosarum, santallorũ, masticis, myrrhę, thuris, corticis thuris, ana ʒ.iii.
  - *Belzoini*, styracis, ladani, hypocistidos, ana ʒ.ii.
  - *Auripigmenti* rubri ʒ.j.
  - Excepta therebinthina formentur formulæ lupinares, ex quibus velamina capitis, ad vlcera aurium, pulmonis & vteri suffienda.
- *Tussim*: vt
  - ℞. *Thuris*, masticis, ana ʒ.iii. Santalorum omnium, ana ʒ.j.
  - *Styracis* calamitæ, ladani, rosarum rubrarum, ana ϑ.ii.
  - His detritis, operimenta capitis mane & vesperi suffiantur.
- *Vterũ* calefaciendũ: vt
  - ℞. *Aliptæ* moschatæ, galliæ moschatę, ana ʒ.S.
  - *Belzoini*, calami aromatici, ana ʒ.ii.
  - Cremore tragacanthi formentur pastilli: fumus per infundibulum excipiatur.
- *Conceptionem*: vt
  - ℞. *Ladani*, masticis, galliæ mosch. caryophillor. macis, calami arõ. galãgæ, ana ʒ.iii
  - *Cyperi*, rosarum, ana ʒ.S.
  - *Hypocistidos*, castorei, ana ʒ.ij.
  - Ex cremore tragacanthi formentur pastilli, quibus mulieres vtantur post menstruorum purgationem, ante concubitum, vt suprà.
- *Menses* prouocandos: vt
  - ℞. *Myrrhæ*, bdellij, styracis ana ʒ.S.
  - *Iridis*, asari cumini, ana ʒ.iij.
  - *Opopanacis* ʒ.ij. Pulegij sicci ʒ.j.
  - Excipiantur terebinthina & butyro, fiátq; suffimentum per infundibulum, quo tempore menseerupturi sunt.
- *Vterum* prolapsum: vt
  - ℞. *Bituminis*, gagatis, ana ʒ.ii. Vsniæ ʒ.ij.
  - *Castorei*, cyperi, bistortæ, corticum glandium balaustiorum, ana ʒ.iii.
  - Excipiantur cera, fiantq; formulæ orbiculares.
- *Articulorum* dolores: vt
  - ℞. *Folior.* absynthii, florum roris marini, stœchados, chamęmeli, ana ʒ.j.
  - *Myrrhæ*, styracis, belzoini, ana ʒ.ii.
  - Excipiantur terebinthina, & formentur orbiculi. His suffiatur lana, vel gossipiũ deinde parti applicetur.

17. *Collyria*

17. *Collyria* medicamenta sunt, quę oculis admouentur. Sũt autem vel

- *Arida*, quæ à Barbaris Sieffvo cantur: horum alia conferunt ad oculorum
  - *Dolorem*: vt collyrium
    - *Luteum* Mesuæ.
    - *Viride*.
    - *Album*.
    - *Cygnus* Galeni.
    - *Diarrhodon* Galeni
    - *Ex* Rosis Mesuę.
  - *Lippitudinem*: vt collyrium
    - *Album*,
    - *Rubrum* Galeni
  - *Defluxiones*: vt collyrium
    - *Tryphera* Galeni.
    - *Ex* thure Mesuæ.
    - *Nardinum*.
  - *Claritatem*: vt collyrium Diacænu.
  - *Vlcera*: vt collyrium
    - *Ex* plumbo Mesuæ.
    - *Diahæmatites*.
    - *Ex* myrrha.
    - *Ex* cornu cerui.
    - *Libianum*.
  - *Suffusiones*: vt collyrium rubrum Mesuæ.
- *Liquida*: quorũ alia conferunt ad oculorum
  - *Dolorem*
    - *Mitigandum*: vt
      - ℞. *Aquarum* plantaginis, violarum portulacæ, ana ʒ.ij.
      - *Albuminis* ouorum ʒ.ij.
      - His arida diluantur ad collyrij formam.
    - *Leniendum*: vt
      - ℞. *Aquarum* violarum, plantaginis, ana ʒ.ii.
      - *Trochiscorum* rasis cum opio ʒ.ij.
      - *Albuminis* oui, — } ana ʒ.j.
      - *Fœnigræci* in aqua rosacea loti, — }
      - Miscentur.
  - *Inflammationem*: vt
    - ℞. *Aquæ* myrti, } ana ʒ.j.
    - *Caprifolij*, }
    - *Albuminis* ouorum, agitati ʒ.j.
    - Mixta penicillo applicantur.
  - *Feruorem*: vt
    - ℞. *Aquæ* rosarum, plantaginis, emphragiæ, ana ʒ.j.
    - *Aquæ* fœniculi ʒ.S.
    - *Tragacanthi*, } ana ʒ.S.
    - *Cerussæ* lotæ, }
    - Misceatur, penicillóque oculi illinatur.
  - *Rubor em*: vt
    - ℞. *Fœniculi*, rutæ, } ana M.j.
    - *Eupatorij*, millefolij
    - *Apij*, serpilli,
    - *Eupiragiæ*, chelidonij,
    - *Pulegij*, temperuiui,
    - *Anagallidis*, plantaginis,
    - *Thuβilaginis*, hederæ terrestris,
    - *Tormentillæ*, polygoni,
    - *Solani*, betonicæ,
    - *Lilij* sylucstris, intybi,
    - *Verbenæ*, absynthij,
    - Omnibus in mortario contusis, vinum album vetus, mel selectum, vrina pueri ana partes æquales superfunduntur, atq; sic relinquantur per octo dies, deinde destillentur.
  - *Cicatrices* & albugines: vt
    - ℞. *Omphacij* præparati in vasæneo ʒ.j.
    - *Cremoris* fœnigræci cum aqua rosacea extracti ʒ.S.
    - Misceantur, & penicillo applicentur intra palpebras.

DD. De Medicamentis cosmeticis.

Medicamenta, quæ conferunt ad ornatum varia sunt. Quædam enim ornant

- *Caput*, seu partes eius: videlicet
  - *Capillos*: quos reddunt aut
    - *Flauos*: vt
      - ℞. *Lixiuij* sarmentorum quantum sufficit.
      - *Florum* verbasci, Stœchados, rad. Chelidonij: ana P. j.
      - Coquantur simul, fiatque lixiuium, quo caput lauetur.
    - *Cãdidos*: vt
      - ℞. *Florum* Verbasci, cineris sarmentorum, cineris ligni Hederæ, ana P. j.
      - *Fœnigræci* ℥. ij. Aquæ fontanæ ℔. x.
      - Coquantur simul vsque ad consumptionem medietatis, fiat colatura cui adde smegmatis communis ℔. iij. Pone ad solẽ per vigintiquatuor dies, agitando quotidie, fiatq; linimẽtum quo (toto priùs capite lixiuiet ligni hederæ loto) fricentur capilli, qui sensim in sole siccentur.
    - *Crispos*: vt
      - ℞. *Corticum* mali citri,
      - *Rasuræ* buxi, ana quantum sufficit.
      - Coquantur in lixiuio sarmentorum.
    - *Longos*: præsertim ipsius barbæ: vt
      - ℞. *Olei* amygd. dulc. Myrrhæ, ana ℥. j.
      - *Cort.* rad. arundinum vstarum, capil. Ven. Pollitrici vsti, ana ℥. ij.
      - *Capitum* muscarum vstarum, apum contritarum, ana ℥. S.
      - *Ladani* ℥. ij. Mellis ℥. j.
      - Ex quibus contusis ac mixtis, fiat linimentum.
    - *Deciduos*: vt
      - ℞. *Auripigmenti*, ouorum formicarum, gummi Arabici, ana ℥. S.
      - *Gummi* hederæ ℥. ij.
      - Cum succo hyosciami fiat vnguentum: applicetur, priùs abrasis capillis, & cadent.
    - *Firmiores*, si cadunt: vt
      - ℞. *Olei* iuniperini, nucum, ana ℥. j.
      - *Mellis*, succi lapathi, ana ℥. S.
      - *Puluer* sem. apij, asari, ana ℥. ij.
      - Incorporentur simul, & inungatur locus.
  - *Faciem.* Sic alia
    - *Faciem* reddunt splendidam: vt
      - ℞. *Furfuris* cribrati, quantum satis est.
      - Cum aceto forti misce ad pastæ formam, quibus adde duodecim oua recentia conquassata, & destilla per alembicum.
    - *Maculas* faciei dealbant
      - ℞. *Aquæ* vitæ ter destillatæ, part. iij.
      - *Florum* anthos, part. ij.
      - Relinquantur simul per noctem, deinde destillentur.
    - *Cicatrices* dealbant: vt
      - *Oleum* myrrhæ.
      - *Lac* virginale huiusmodi: vt
        - ℞. *Lithargyrij* auri ℥. ij.
        - *Cerussæ* salis, ana ℥. S.
        - *Aceti*, aquæ plantag. ros. ana ℥. ij.
        - *Caphulæ* ℥. S.
        - Misce, & fiat collyrium.
    - *Vestigia* variolarum delent: vt
      - ℞. *Aquæ* rad. serpentariæ, florum fabarum, aquæ ros. ana quantum sufficit.
      - Misce.
    - *Maculas* faciei delent: vt
      - ℞. *Lupinorum*, quantum sufficit.
      - Decoquantur in aqua fontana ad crassitiem, quo inungatur facies, &c.
    - *Verrucas* faciei tollunt: vt
      - ℞. *Salis* ammoniaci, vitrioli, viridis æris, ana ℥. ij.
      - *Aluminis*, calcis viuæ, ana ℥. S.
      - Destillentur: prima aqua reiiciatur, altera seruetur. ad vsum.
    - *Ad* solis vstionem conferunt: vt
      - ℞. *Limacum* cum testis, num. xx.
      - *Cerussæ*, ad pondus eorum.
      - *Ceræ* ℥. iij. Cornu cerui ℥. j.
      - Contundantur, fiatq; linimentum
    - *Rugas* faciei auferunt: vt
      - ℞. *Decoctionis* brioniæ, decoctionis ficuum, ana partes æquales. quibus abluatur facies.
      - Valet etiam oleum myrrhæ.
    - *Ad* rubicundam faciem conferunt: vt
      - ℞. *Amygdalarum* dulc. ℥. ij.
      - *Sem.* cucurb. mund. ℥. j.
      - Pistentur simul: misce succi limonum ℥. i. S.
      - *Boracis* ℥. j.
      - *Caphuræ* ℈. j.
      - *Cerussæ* ℥. S.
      - Misce.
    - *Gratiam* vultui conciliant, &c. vt
      - ℞. *Lithargyrij* argenti ℥. iv.
      - *Aceti* opt. ℔. j.
      - Coquantur vsq; ad consumptionem tertiæ partis coletur, & seruetur. Aqua serpentariæ idẽ præstat.
- *Manus*
  - *Nigras*, seu liuidas: vt
    - ℞. Micæ panis ℥. iii.
    - *Orizæ*, cicerum rubr. ana ℥. iij.
    - *Saponis* liquidi ℥. j. S.
    - *Mellis* despumati, quantum sufficit.
    - Fiat pasta, qua manus lauentur.
  - *Tumidos* ex frigore: vt
    - ℞. Oesipi, adipis anserini, anatis, ana ℥. ij.
    - *Mucilaginis* sem. citoniorum ℥. j.
    - *Amyli* ℥. vj.
    - *Terebinthinæ* ℥. j. S.
    - *Olei* rosacei, olei de vitellis ouorũ, ana ℥. ij.
    - *Ceræ* parum.
    - Fiat linimentum.

De Instru-

De Instrumentis chyrurgicis.

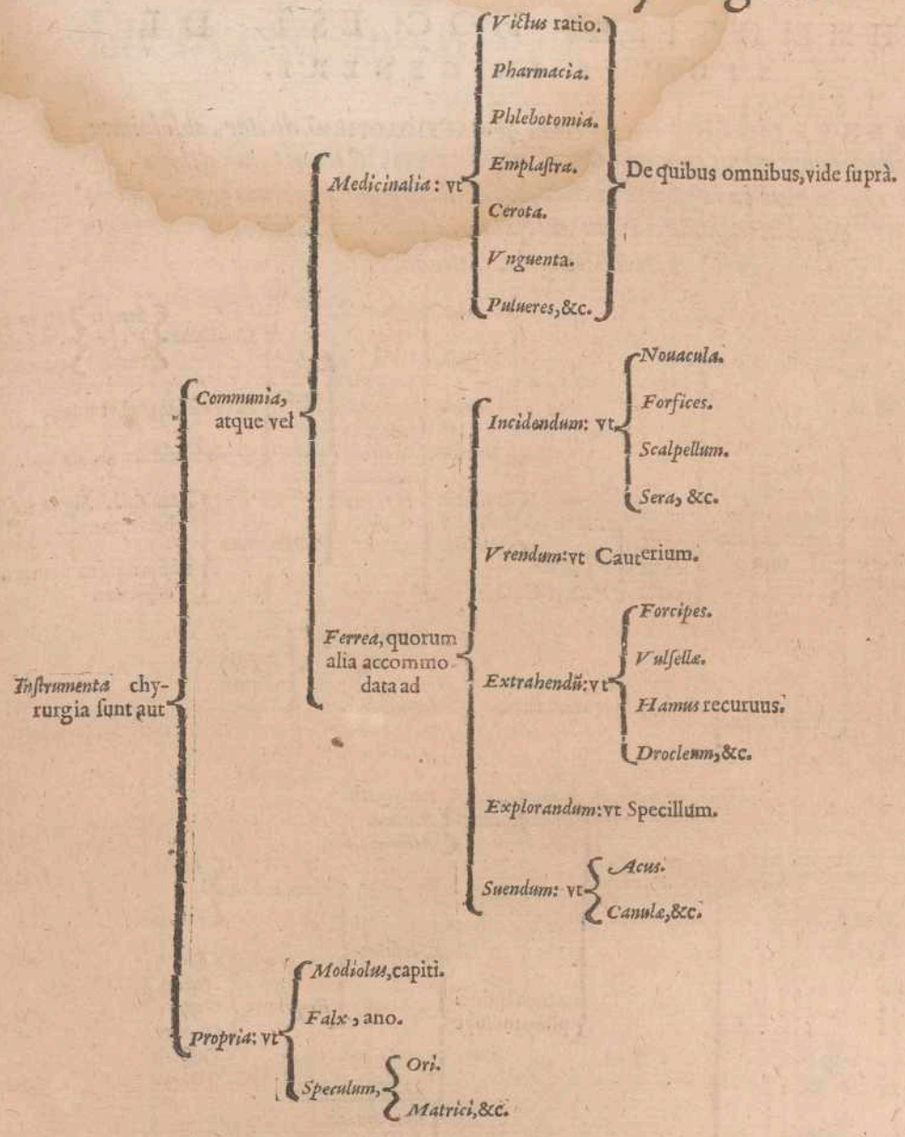

FINIS TERTIAE PARTIS.

LIBRI I. PARS IV. DE ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗ̃, HOC EST DE SIGNIS IN GENERE.

HACTENVS eam Medicinæ partem, quæ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ̃ *dicitur, absoluimus, reliquum nunc est, vt eam, quæ Græcis* ΣΗΜΕΙΚΩΤΙΚΗ̃ *nominatur, attingamus, atq; de ea in genere tantùm, hoc est de fontibus signorum generalibus agamus. Nam vt salubria sunt & insalubria posterioris erunt tractationis.*

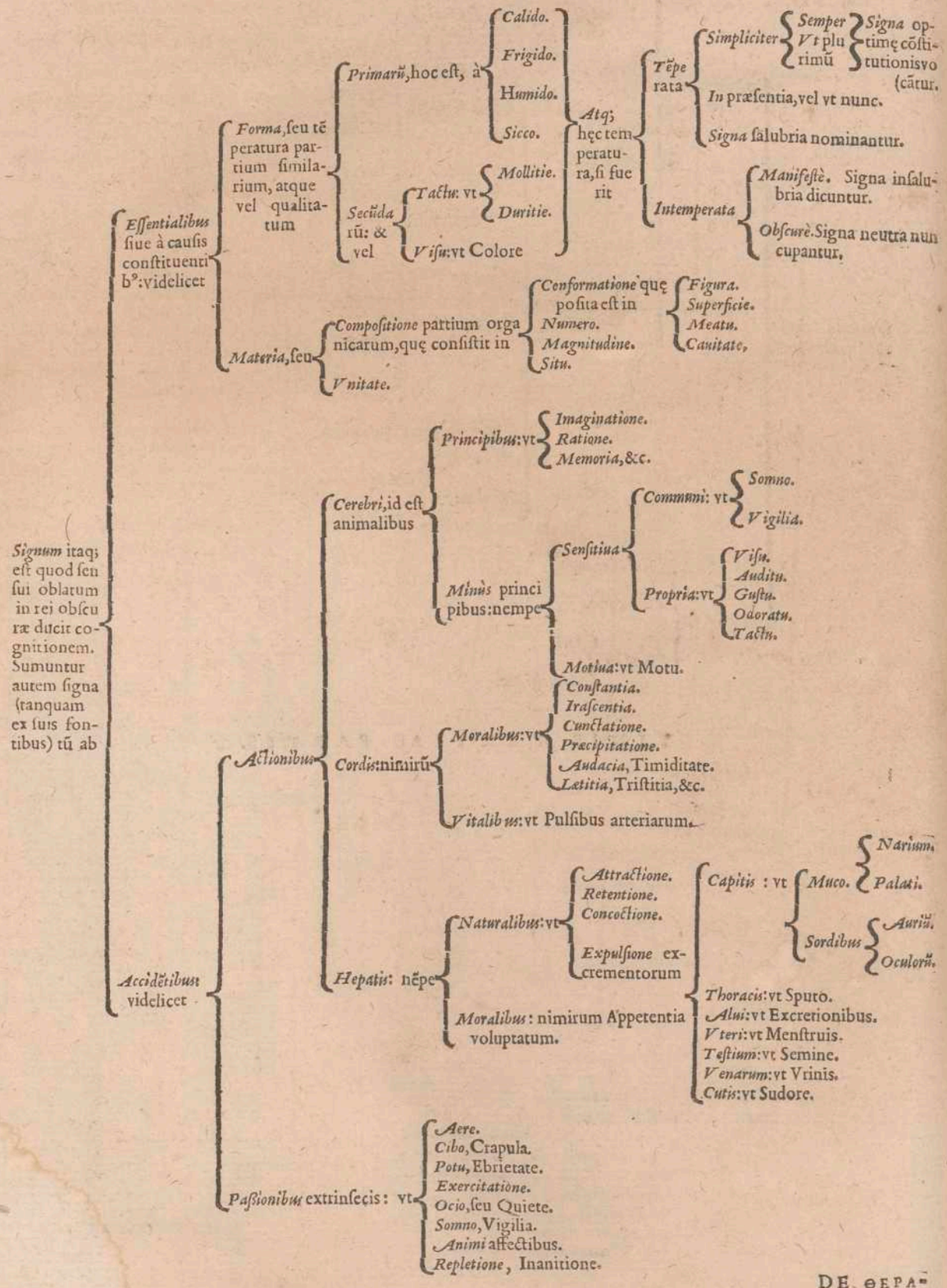

DE ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ̃, HOC EST, De Intentionibus & indicationibus curatiuis, in genere.

POST ΣΗΜΕΙΩΤΙΚῊΝ *sequitur* ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚῊ, *generalem rationem intentionum & indicationum pertractans. Siquidem omnis medendi methodus per intentiones & indicationes fit. Est autem indicatio agendorum insinuatio: intentio verò, qua animus ad actionem dirigitur. Differt hæc ab indicatione, sicut actio confusa ab actione distincta.*

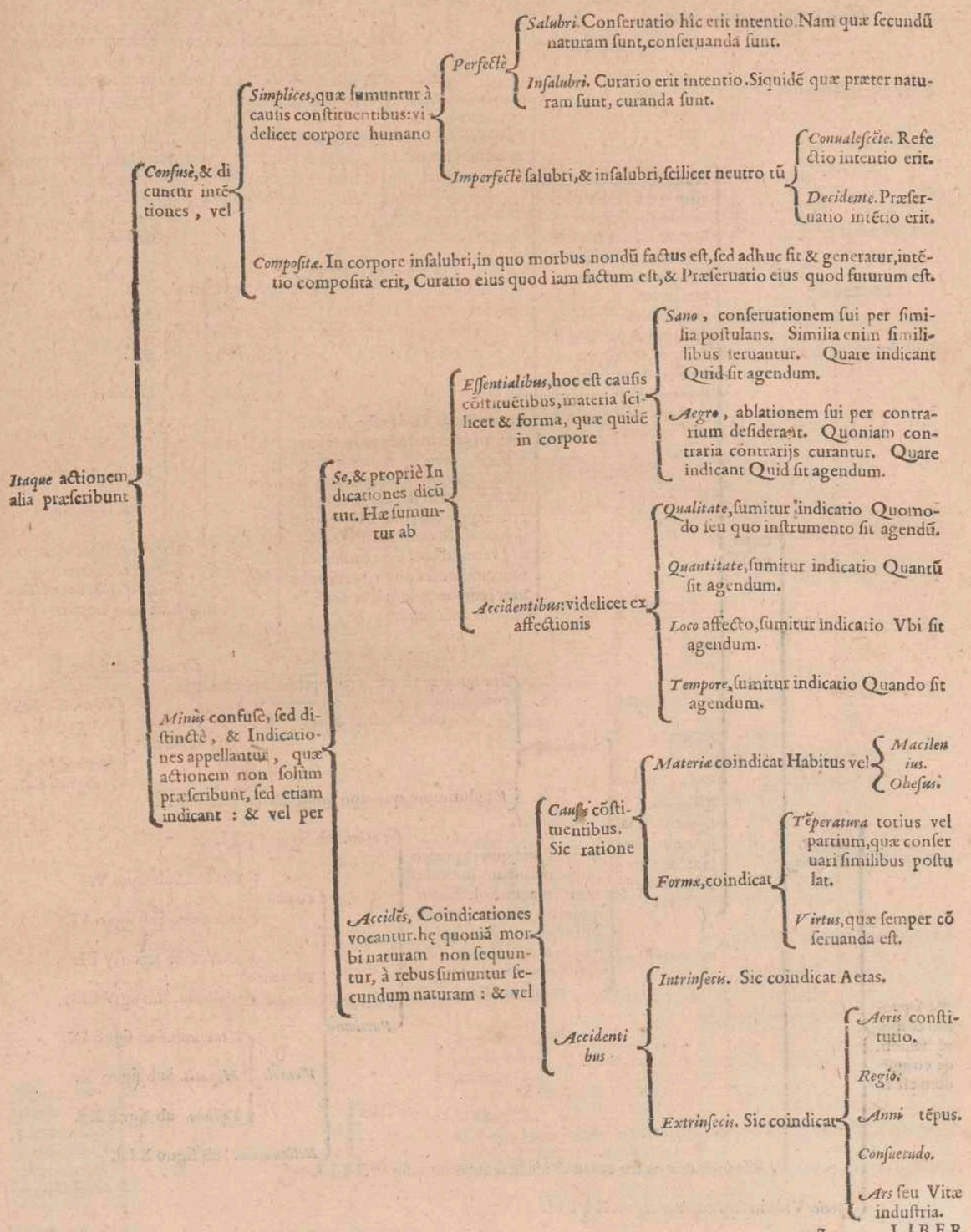

LIBER SECVNDVS,

PARS I.

De Cognitione & Administratione, seu Præseruatione corporis salubris.

ABSOLVTO *primo huius operis libro, in quo Simplicia siue Theoriam quatuor partibus distinctam, tradidimus, ad alterum siue secundū librum, qui Composita siue Practicam in se comprehendit, transeundum erit nobis initia ab ΥΓΙΕΙΝΗΙ sumentibus, quæ bonum & salubrem habitū conseruare docet. Porrò hìc non singillatim, vt in præcedentibus, sed coniunctim causæ perpenduntur.*

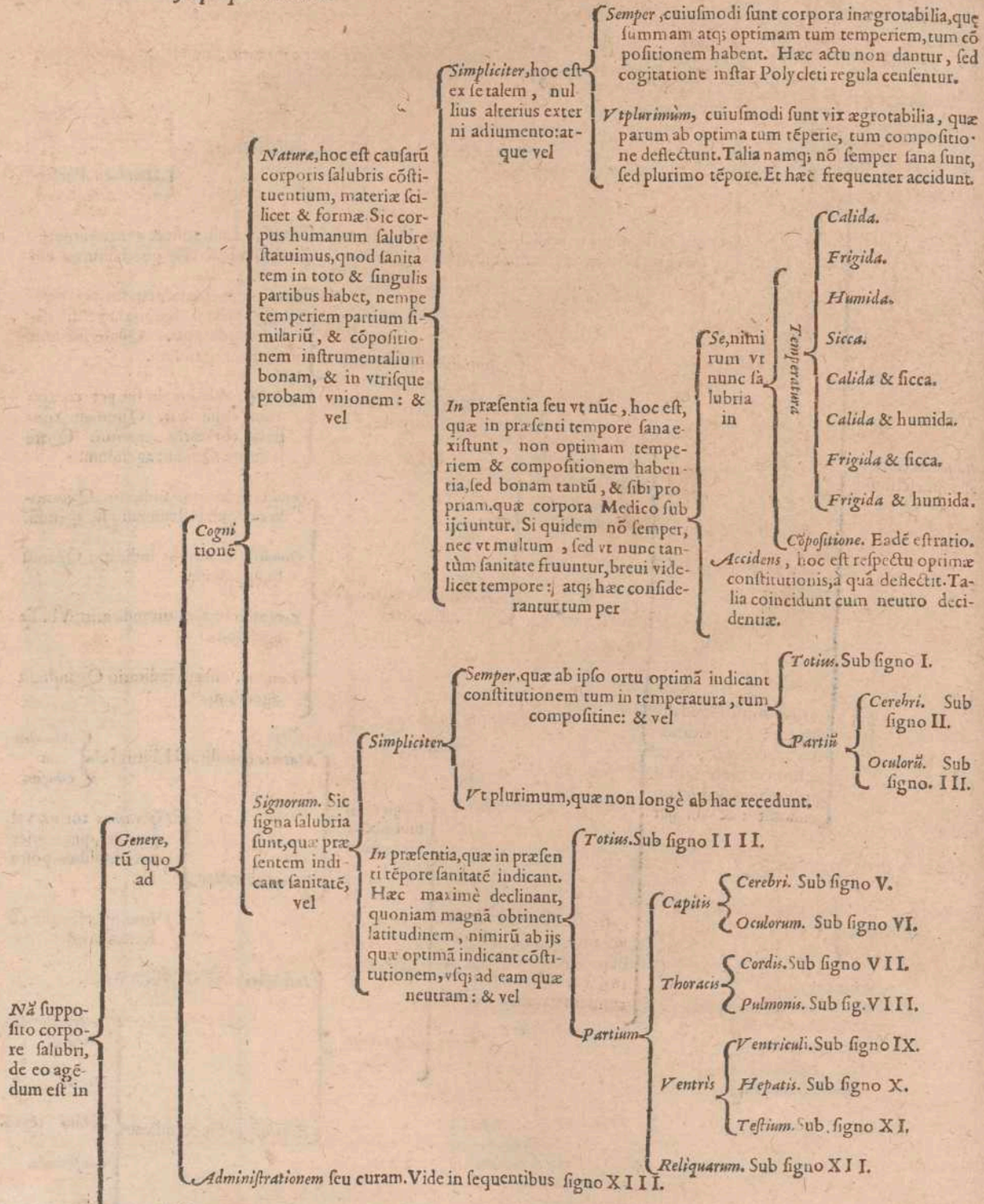

I. *Signa*

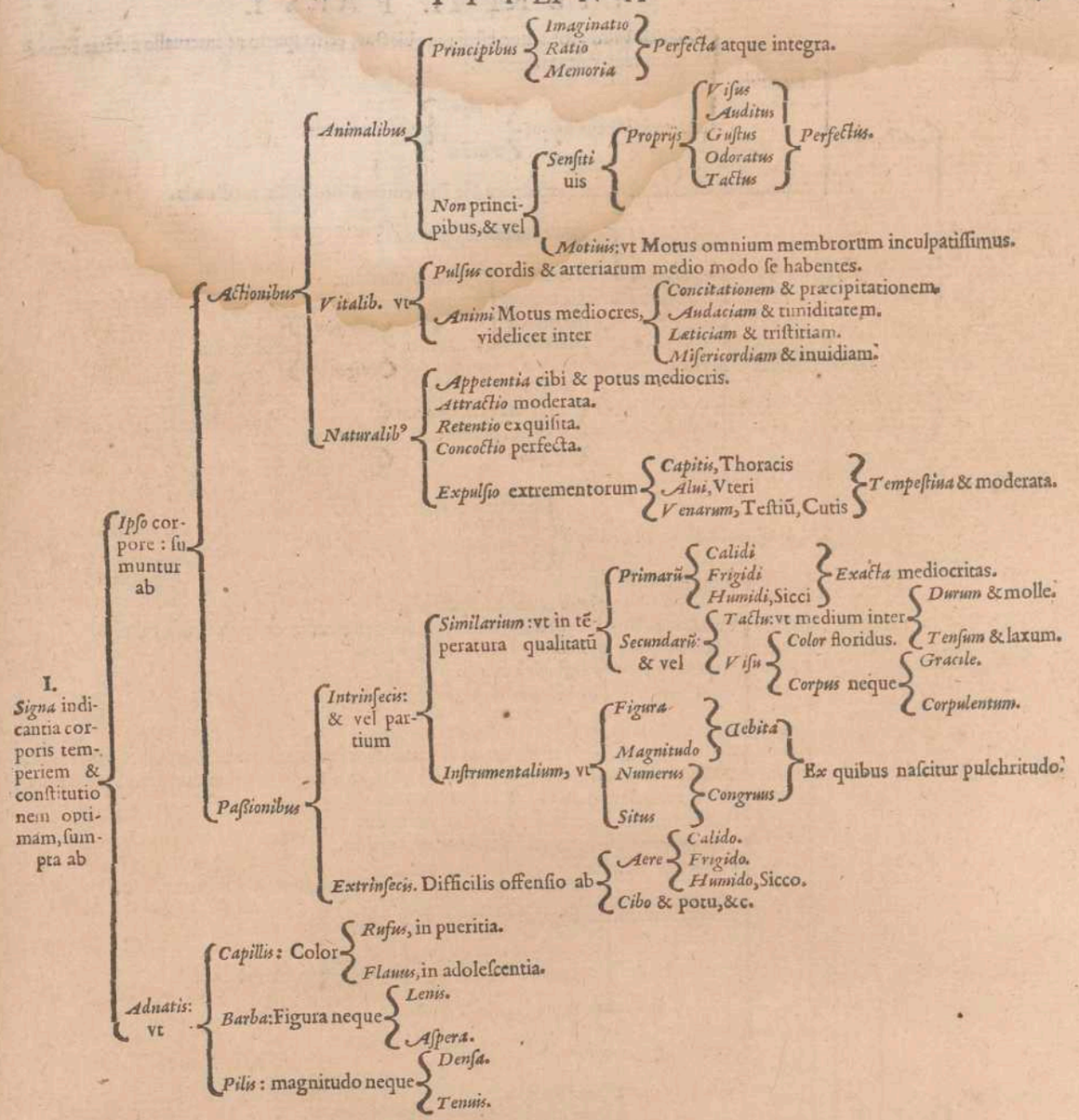
I.
Signa indicantia corporis temperiem & constitutionem optimam, sumpta ab
Ipso corpore: sumuntur ab
Actionibus
Animalibus
Principibus
Imaginatio
Ratio
Memoria
Perfecta atque integra.
Non principibus, & vel
Sensitiuis
Propriis
Visus
Auditus
Gustus
Odoratus
Tactus
Perfectius.
Motiuis: vt Motus omnium membrorum inculpatissimus.
Vitalib. vt
Pulsus cordis & arteriarum medio modo se habentes.
Animi Motus mediocres, videlicet inter
Concitationem & præcipitationem.
Audaciam & timiditatem.
Læticiam & tristitiam.
Misericordiam & inuidiam.
Naturalib⁹
Appetentia cibi & potus mediocris.
Attractio moderata.
Retentio exquisita.
Concoctio perfecta.
Expulsio extrementorum
Capitis, Thoracis
Alui, Vteri
Venarum, Testiũ, Cutis
Tempestiua & moderata.
Passionibus
Intrinsecis: & vel partium
Similarium: vt in temperatura qualitatũ
Primarũ
Calidi
Frigidi
Humidi, Sicci
Exacta mediocritas.
Secundarũ: & vel
Tactus: vt medium inter
Durum & molle.
Tensum & laxum.
Visu
Color floridus.
Corpus neque
Gracile.
Corpulentum.
Instrumentalium, vt
Figura
Magnitudo
Numerus
Situs
Habita
Congruus
Ex quibus nascitur pulchritudo.
Extrinsecis. Difficilis offensio ab
Aere
Calido.
Frigido.
Humido, Sicco.
Cibo & potu, &c.
Adnatis: vt
Capillis: Color
Rufus, in pueritia.
Flauus, in adolescentia.
Barba: Figura neque
Lenis.
Aspera.
Pilis: magnitudo neque
Densa.
Tenuis.

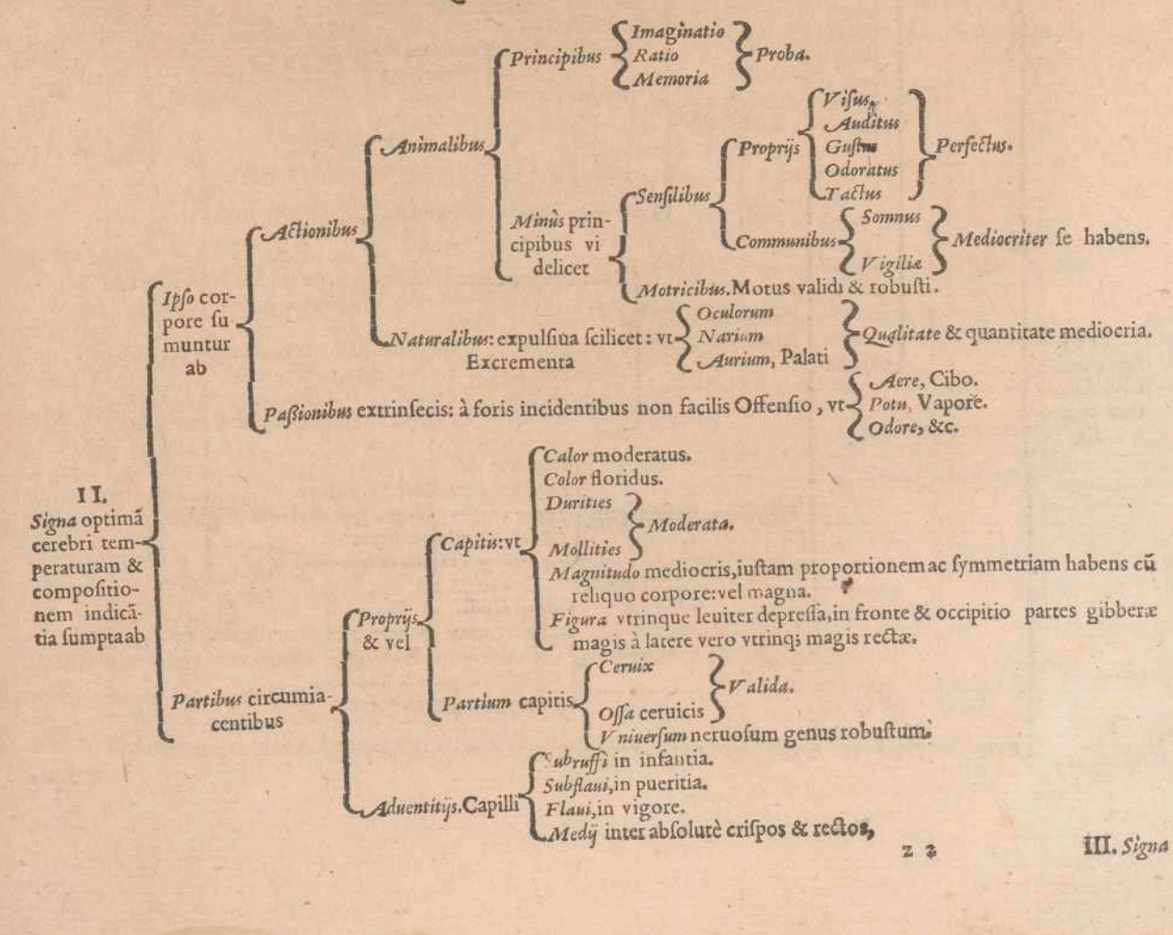
II.
Signa optimã cerebri temperaturam & compositionem indicãtia sumpta ab
Ipso corpore sumuntur ab
Actionibus
Animalibus
Principibus
Imaginatio
Ratio
Memoria
Proba.
Minùs principibus videlicet
Sensilibus
Propriis
Visus
Auditus
Gustus
Odoratus
Tactus
Perfectius.
Communibus
Somnus
Vigiliæ
Mediocriter se habens.
Motricibus. Motus validi & robusti.
Naturalibus: expulsiua scilicet: vt Excrementa
Oculorum
Narium
Aurium, Palati
Qualitate & quantitate mediocria.
Passionibus extrinsecis: à foris incidentibus non facilis Offensio, vt
Aere, Cibo.
Potu, Vapore.
Odore, &c.
Partibus circumiacentibus
Propriis & vel
Capitis: vt
Calor moderatus.
Color floridus.
Durities
Mollities
Moderata.
Magnitudo mediocris, iustam proportionem ac symmetriam habens cũ reliquo corpore: vel magna.
Figura vtrinque leuiter depressa, in fronte & occipitio partes gibberæ magis à latere vero vtrinq; magis rectæ.
Partium capitis
Ceruix
Ossa ceruicis
Valida.
Vniuersum neruosum genus robustum.
Aduentitijs. Capilli
Subrufi in infantia.
Subflaui, in pueritia.
Flaui, in vigore.
Medij inter absolutè crispos & rectos,

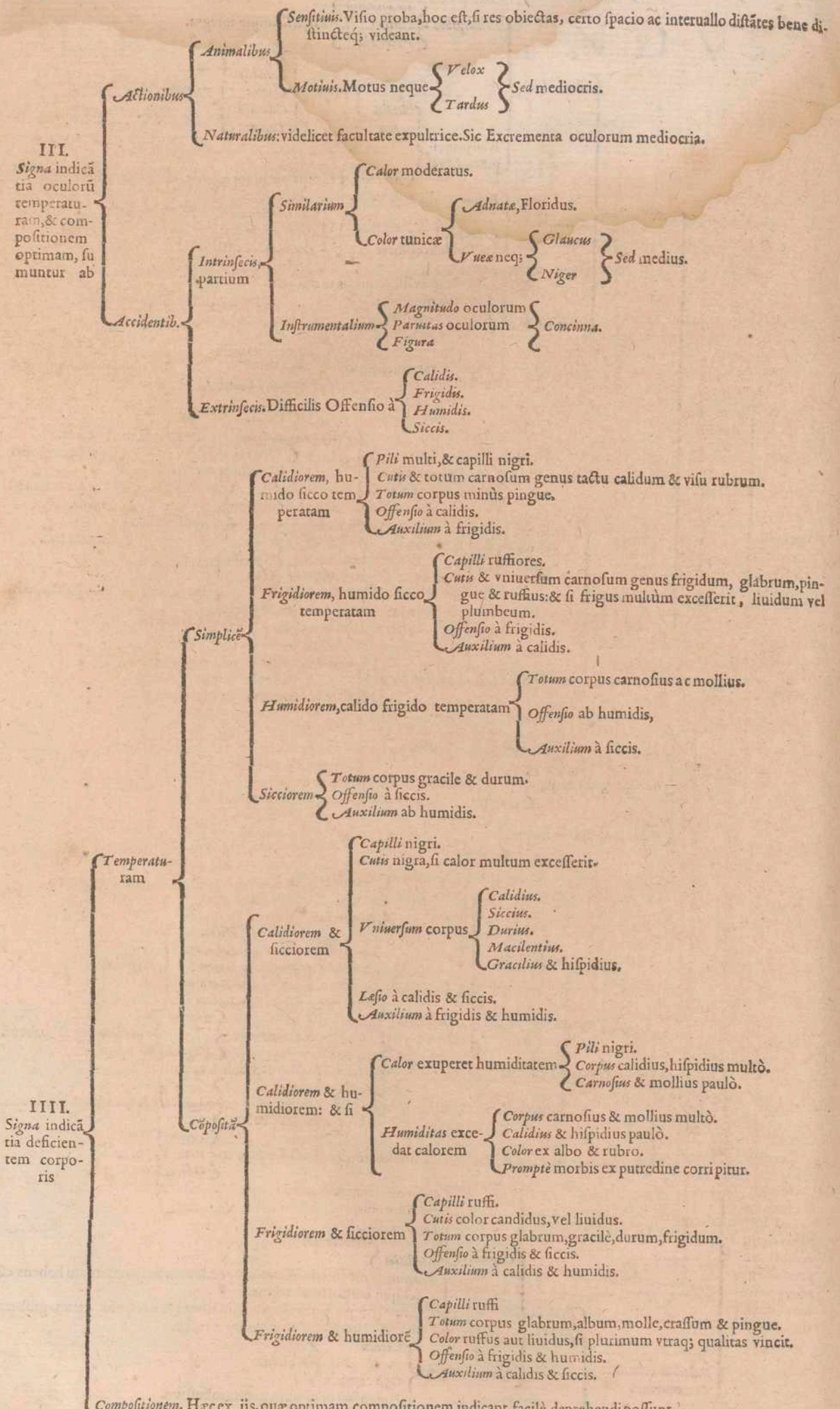
III.
Signa indicã tia oculorũ temperatu- ram,& com- positionem optimam, su muntur ab
Actionibus
Animalibus
Sensitiuis. Visio proba,hoc est,si res obiectas, certo spacio ac interuallo distãtes bene di- stinctéq; videant.
Motiuis. Motus neque Velox Tardus Sed mediocris.
Naturalibus: videlicet facultate expultrice. Sic Excrementa oculorum mediocria.
Accidentib.
Intrinsecis, partium
Similarium
Calor moderatus.
Color tunicæ
Adnatæ, Floridus.
Vueæ neq; Glaucus Niger Sed medius.
Instrumentalium
Magnitudo oculorum
Parvitas oculorum
Figura
Concinna.
Extrinsecis. Difficilis Offensio à
Calidis.
Frigidis.
Humidis.
Siccis.
IIII.
Signa indicã tia deficien- tem corpo- ris
Temperatu- ram
Simplicẽ
Calidiorem, humido sicco tem peratam
Pili multi,& capilli nigri.
Cutis & totum carnosum genus tactu calidum & visu rubrum.
Totum corpus minùs pingue.
Offensio à calidis.
Auxilium à frigidis.
Frigidiorem, humido sicco temperatam
Capilli ruffiores.
Cutis & vniuersum carnosum genus frigidum, glabrum,pin- gue & ruffius:& si frigus multùm excesserit, liuidum vel plumbeum.
Offensio à frigidis.
Auxilium à calidis.
Humidiorem, calido frigido temperatam
Totum corpus carnosius ac mollius.
Offensio ab humidis,
Auxilium à siccis.
Sicciorem
Totum corpus gracile & durum.
Offensio à siccis.
Auxilium ab humidis.
Cõpositã
Calidiorem & ficciorem
Capilli nigri.
Cutis nigra,si calor multum excesserit.
Vniuersum corpus
Calidius.
Siccius.
Durius.
Macilentius.
Gracilius & hispidius.
Læsio à calidis & siccis.
Auxilium à frigidis & humidis.
Calidiorem & humidiorem: & si
Calor exuperet humiditatem
Pili nigri.
Corpus calidius, hispidius multò.
Carnosius & mollius paulò.
Humiditas excedat calorem
Corpus carnosius & mollius multò.
Calidius & hispidius paulò.
Color ex albo & rubro.
Promptè morbis ex putredine corripitur.
Frigidiorem & ficciorem
Capilli ruffi.
Cutis color candidus, vel liuidus.
Totum corpus glabrum,gracilè,durum,frigidum.
Offensio à frigidis & siccis.
Auxilium à calidis & humidis.
Frigidiorem & humidiorẽ
Capilli ruffi
Totum corpus glabrum,album,molle,crassum & pingue.
Color ruffus aut liuidus,si plurimum vtraq; qualitas vincit.
Offensio à frigidis & humidis.
Auxilium à calidis & siccis.
Compositionem. Hæc ex ijs, quæ optimam compositionem indicant, facilè deprehendi possunt.

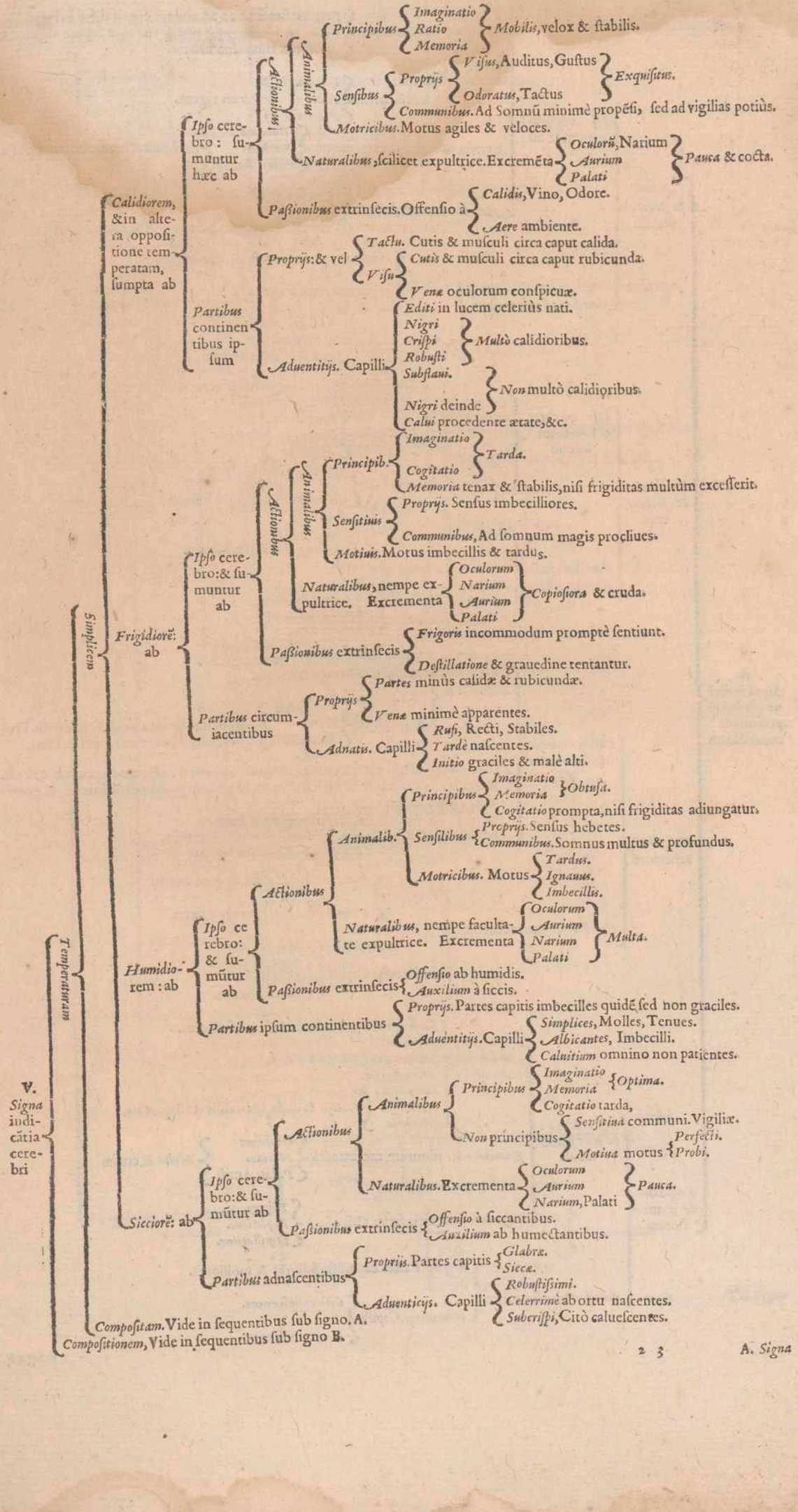
V. Signa indicatia cerebri
Temperaturam
Simplicem
Calidiorem, & in altera oppositione temperatam, sumpta ab
Ipso cerebro: sumuntur hæc ab
Actionibus
Animalibus
Principibus
Imaginatio
Ratio
Memoria
Mobilis, velox & stabilis.
Sensibus
Proprijs
Visus, Auditus, Gustus
Odoratus, Tactus
Exquisitus.
Communibus. Ad Somnũ minimè propẽsi, sed ad vigilias potiùs.
Motricibus. Motus agiles & veloces.
Naturalibus, scilicet expultrice. Excremẽta
Oculorũ, Narium
Aurium
Palati
Pauca & cocta.
Passionibus extrinsecis. Offensio à
Calidis, Vino, Odore.
Aere ambiente.
Partibus continentibus ipsum
Proprijs: & vel
Tactu. Cutis & musculi circa caput calida.
Visu
Cutis & musculi circa caput rubicunda.
Venæ oculorum conspicuæ.
Aduentitijs. Capilli
Editi in lucem celeriùs nati.
Nigri
Crispi
Robusti
Multò calidioribus.
Subflaui.
Non multò calidioribus.
Nigri deinde
Calui procedente ætate, &c.
Frigidiorẽ: ab
Ipso cerebro: & sumuntur ab
Actionibus
Animalibus
Principib.
Imaginatio
Cogitatio
Tarda.
Memoria tenax & stabilis, nisi frigiditas multùm excesserit.
Sensitiuis
Proprijs. Sensus imbecilliores.
Communibus, Ad somnum magis procliues.
Motiuis. Motus imbecillis & tardus.
Naturalibus, nempe expultrice. Excrementa
Oculorum
Narium
Aurium
Palati
Copiosiora & cruda.
Passionibus extrinsecis
Frigoris incommodum promptè sentiunt.
Destillatione & grauedine tentantur.
Partibus circumiacentibus
Proprijs
Partes minùs calidæ & rubicundæ.
Venæ minimè apparentes.
Adnatis. Capilli
Rufi, Recti, Stabiles.
Tardè nascentes.
Initio graciles & malè alti.
Humidiorem: ab
Ipso cerebro: & sumũtur ab
Actionibus
Animalib.
Principibus
Imaginatio
Memoria
Obtusa.
Cogitatio prompta, nisi frigiditas adiungatur.
Sensilibus
Proprijs. Sensus hebetes.
Communibus. Somnus multus & profundus.
Motricibus. Motus
Tardus.
Ignauus.
Imbecillis.
Naturalibus, nempe facultate expultrice. Excrementa
Oculorum
Aurium
Narium
Palati
Multa.
Passionibus extrinsecis
Offensio ab humidis.
Auxilium à siccis.
Partibus ipsum continentibus
Proprijs. Partes capitis imbecilles quidẽ sed non graciles.
Aduentitijs. Capilli
Simplices, Molles, Tenues.
Albicantes, Imbecilli.
Calnitium omnino non patientes.
Siccior̃: ab
Ipso cerebro: & sumũtur ab
Actionibus
Animalibus
Principibus
Imaginatio
Memoria
Optima.
Cogitatio tarda,
Non principibus
Sensitiua communi. Vigiliæ.
Motiua motus
Perfecti.
Probi.
Naturalibus. Excrementa
Oculorum
Aurium
Narium, Palati
Pauca.
Passionibus extrinsecis
Offensio à siccantibus.
Auxilium ab humectantibus.
Partibus adnascentibus
Proprijs. Partes capitis
Glabræ.
Siccæ.
Aduenticijs. Capilli
Robustissimi.
Celerrimè ab ortu nascentes.
Subcrispi, Citò caluescentes.
Compositam. Vide in sequentibus sub signo. A.
Compositionem, Vide in sequentibus sub signo B.

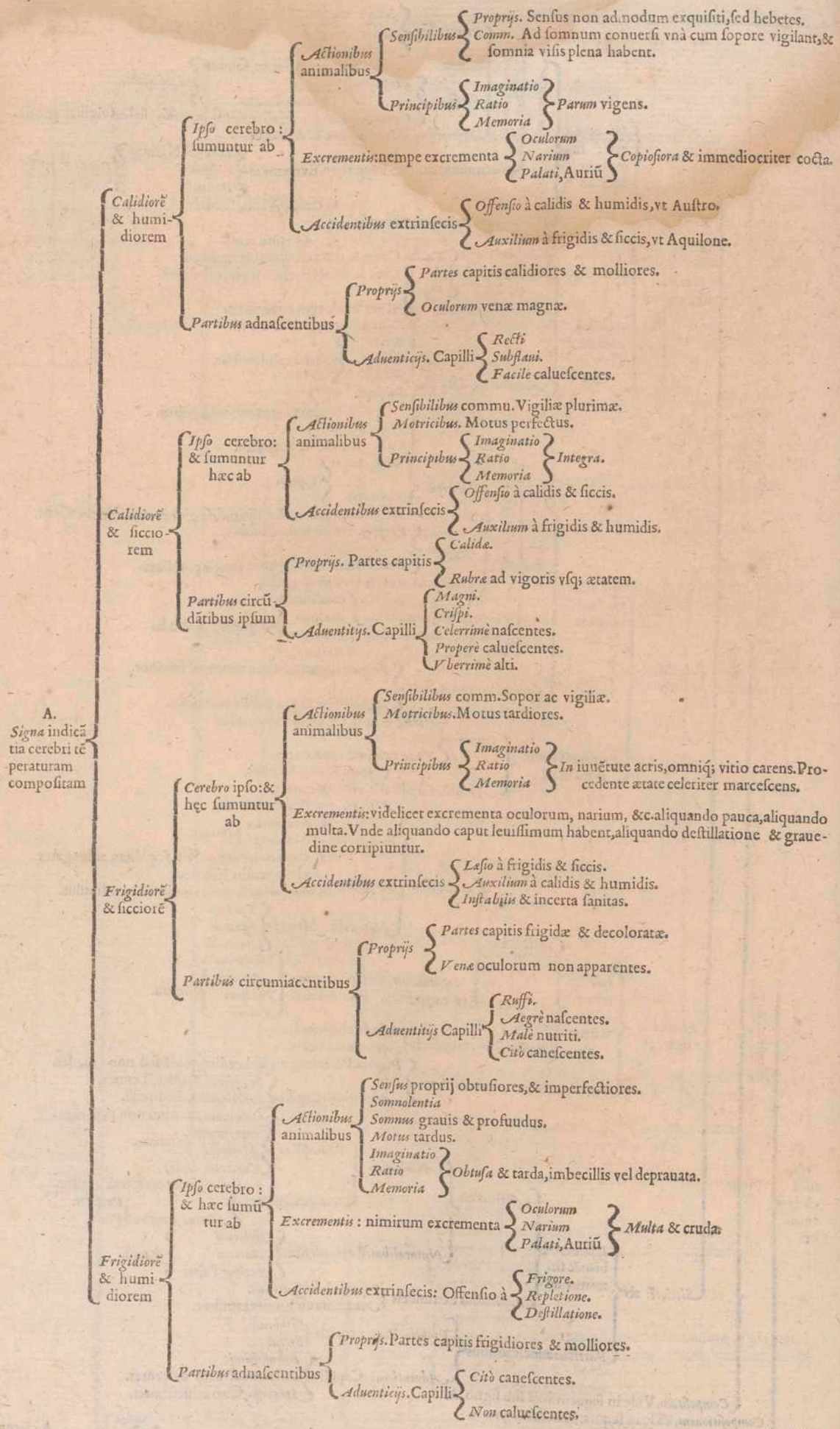
A. Signa indicã tia cerebri tẽ peraturam compoſitam
Calidiorẽ & humidiorem
Ipſo cerebro: ſumuntur ab
Actionibus animalibus
Senſibilibus
Proprijs. Senſus non admodum exquiſiti, ſed hebetes.
Comm. Ad ſomnum conuerſi vnà cum ſopore vigilant, & ſomnia viſis plena habent.
Principibus
Imaginatio
Ratio
Memoria
Parum vigens.
Excrementis: nempe excrementa
Oculorum
Narium
Palati, Auriũ
Copioſiora & immediocriter cocta.
Accidentibus extrinſecis
Offenſio à calidis & humidis, vt Auſtro.
Auxilium à frigidis & ſiccis, vt Aquilone.
Partibus adnaſcentibus
Proprijs
Partes capitis calidiores & molliores.
Oculorum venæ magnæ.
Aduenticijs. Capilli
Recti
Subflaui.
Facile caluescentes.
Calidiorẽ & ſiccio-rem
Ipſo cerebro: & ſumuntur hæc ab
Actionibus animalibus
Senſibilibus commu. Vigiliæ plurimæ.
Motricibus. Motus perfectus.
Principibus
Imaginatio
Ratio
Memoria
Integra.
Accidentibus extrinſecis
Offenſio à calidis & ſiccis.
Auxilium à frigidis & humidis.
Partibus circũ dãtibus ipſum
Proprijs. Partes capitis
Calidæ.
Rubræ ad vigoris vſq; ætatem.
Aduentitijs. Capilli
Magni.
Criſpi.
Celerrimè naſcentes.
Properè caluescentes.
Vberrimè alti.
Frigidiorẽ & ſiccioreẽ
Cerebro ipſo: & hęc ſumuntur ab
Actionibus animalibus
Senſibilibus comm. Sopor ac vigiliæ.
Motricibus. Motus tardiores.
Principibus
Imaginatio
Ratio
Memoria
In iuuẽtute acris, omniq; vitio carens. Procedente ætate celeriter marceſcens.
Excrementis: videlicet excrementa oculorum, narium, &c. aliquando pauca, aliquando multa. Vnde aliquando caput leuiſſimum habent, aliquando deſtillatione & grauedine corripiuntur.
Accidentibus extrinſecis
Læſio à frigidis & ſiccis.
Auxilium à calidis & humidis.
Inſtabilis & incerta ſanitas.
Partibus circumiacentibus
Proprijs
Partes capitis frigidæ & decoloratæ.
Venæ oculorum non apparentes.
Aduentitijs Capilli
Ruffi.
Aegrè naſcentes.
Malè nutriti.
Citò caneſcentes.
Frigidiorẽ & humidiorem
Ipſo cerebro: & hæc ſumũtur ab
Actionibus animalibus
Senſus proprij obtuſiores, & imperfectiores.
Somnolentia
Somnus grauis & profuudus.
Motus tardus.
Imaginatio
Ratio
Memoria
Obtuſa & tarda, imbecillis vel deprauata.
Excrementis: nimirum excrementa
Oculorum
Narium
Palati, Auriũ
Multa & cruda.
Accidentibus extrinſecis: Offenſio à
Frigore.
Repletione.
Deſtillatione.
Partibus adnaſcentibus
Proprijs. Partes capitis frigidiores & molliores.
Aduenticijs. Capilli
Citò caneſcentes.
Non caluescentes.

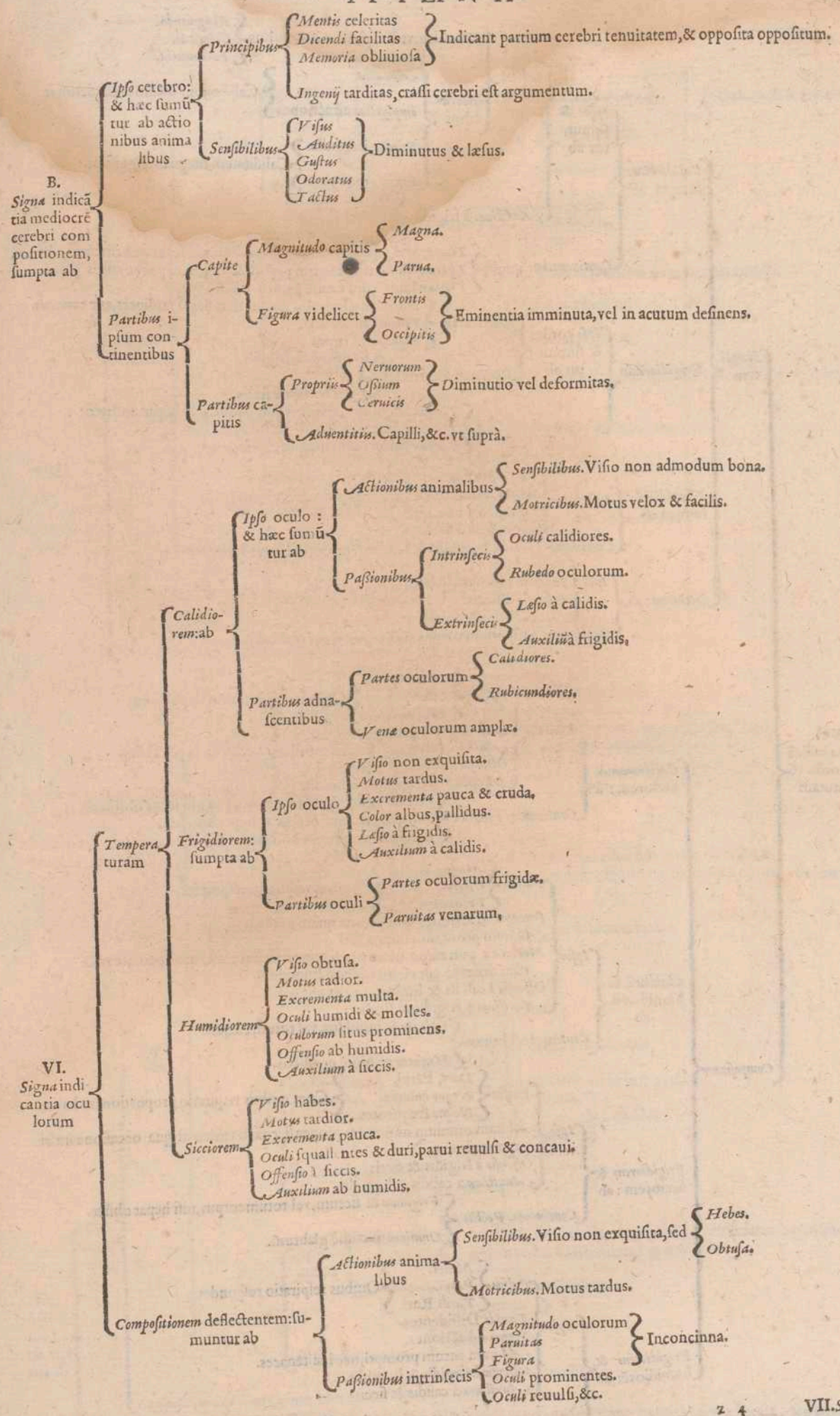
B.
Signa indicã tia mediocrẽ cerebri com positionem, sumpta ab
Ipso cerebro: & hæc sumũtur ab actionibus animalibus
Principibus
Mentis celeritas
Dicendi facilitas
Memoria obliuiosa
Indicant partium cerebri tenuitatem, & opposita oppositum.
Ingenij tarditas, crassi cerebri est argumentum.
Sensibilibus
Visus
Auditus
Gustus
Odoratus
Tactus
Diminutus & læsus.
Partibus ipsum continentibus
Capite
Magnitudo capitis
Magna.
Parua.
Figura videlicet
Frontis
Occipitis
Eminentia imminuta, vel in acutum desinens.
Partibus capitis
Propriis
Neruorum
Ossium
Cernicis
Diminutio vel deformitas.
Aduentitijs. Capilli, &c. vt suprà.
VI.
Signa indicantia oculorum
Temperaturam
Calidiorem: ab
Ipso oculo: & hæc sumũtur ab
Actionibus animalibus
Sensibilibus. Visio non admodum bona.
Motricibus. Motus velox & facilis.
Passionibus
Intrinsecis
Oculi calidiores.
Rubedo oculorum.
Extrinsecis
Læsio à calidis.
Auxiliũ à frigidis.
Partibus adnascentibus
Partes oculorum
Calidiores.
Rubicundiores.
Venæ oculorum amplæ.
Frigidiorem: sumpta ab
Ipso oculo
Visio non exquisita.
Motus tardus.
Excrementa pauca & cruda.
Color albus, pallidus.
Læsio à frigidis.
Auxilium à calidis.
Partibus oculi
Partes oculorum frigidæ.
Paruitas venarum.
Humidiorem
Visio obtusa.
Motus tadior.
Excrementa multa.
Oculi humidi & molles.
Oculorum situs prominens.
Offensio ab humidis.
Auxilium à siccis.
Sicciorem
Visio habes.
Motus tardior.
Excrementa pauca.
Oculi squall ntes & duri, parui reuulsi & concaui.
Offensio à siccis.
Auxilium ab humidis.
Compositionem deflectentem: sumuntur ab
Actionibus animalibus
Sensibilibus. Visio non exquisita, sed
Hebes.
Obtusa.
Motricibus. Motus tardus.
Passionibus intrinsecis
Magnitudo oculorum
Paruitas
Figura
Inconcinna.
Oculi prominentes.
Oculi reuulsi, &c.

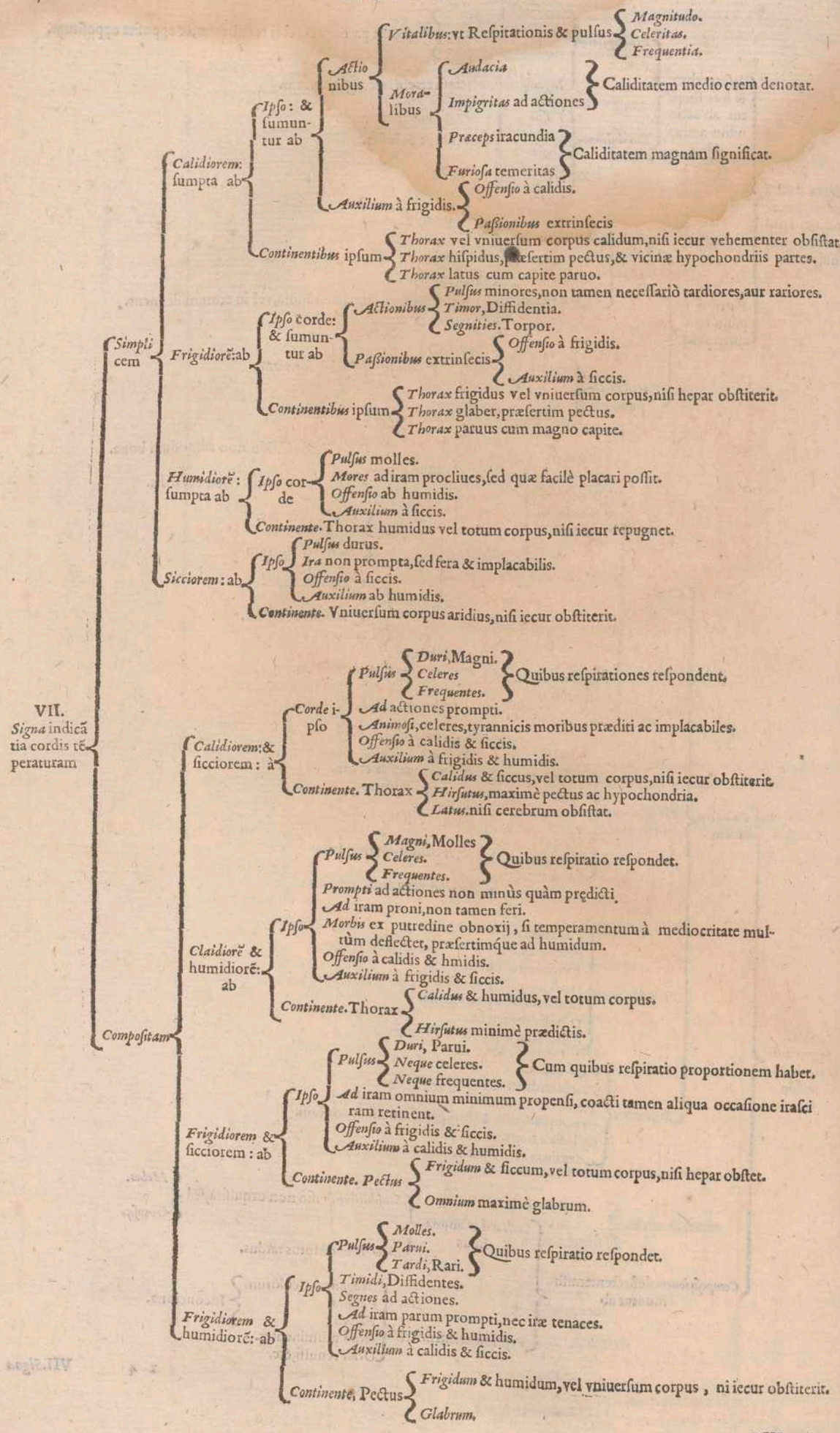
VII. Signa indicã tia cordis tẽ peraturam
Simpli cem
Calidiorem: ſumpta ab
Ipſo: & ſumuntur ab
Actio nibus
Vitalibus: vt Reſpitationis & pulſus
Magnitudo.
Celeritas.
Frequentia.
Mora libus
Audacia
Impigritas ad actiones
Caliditatem medio crem denotat.
Præceps iracundia
Furioſa temeritas
Caliditatem magnam ſignificat.
Auxilium à frigidis.
Offenſio à calidis.
Paſſionibus extrinſecis
Continentibus ipſum
Thorax vel vniuerſum corpus calidum, niſi iecur vehementer obſiſtat.
Thorax hiſpidus, præſertim pectus, & vicinæ hypochondriis partes.
Thorax latus cum capite paruo.
Frigidiorẽ: ab
Ipſo corde: & ſumuntur ab
Actionibus
Pulſus minores, non tamen neceſſariò tardiores, aut rariores.
Timor, Diffidentia.
Segnities. Torpor.
Paſſionibus extrinſecis
Offenſio à frigidis.
Auxilium à ſiccis.
Continentibus ipſum
Thorax frigidus vel vniuerſum corpus, niſi hepar obſtiterit.
Thorax glaber, præſertim pectus.
Thorax paruus cum magno capite.
Humidiorẽ: ſumpta ab
Ipſo corde
Pulſus molles.
Mores ad iram procliues, ſed quæ facilè placari poſſit.
Offenſio ab humidis.
Auxilium à ſiccis.
Continente. Thorax humidus vel totum corpus, niſi iecur repugnet.
Sicciorem: ab
Ipſo
Pulſus durus.
Ira non prompta, ſed fera & implacabilis.
Offenſio à ſiccis.
Auxilium ab humidis.
Continente. Vniuerſum corpus aridius, niſi iecur obſtiterit.
Compoſitam
Calidiorem: & ſicciorem: à
Corde ipſo
Pulſus
Duri, Magni.
Celeres
Frequentes.
Quibus reſpirationes reſpondent.
Ad actiones prompti.
Animoſi, celeres, tyrannicis moribus præditi ac implacabiles.
Offenſio à calidis & ſiccis.
Auxilium à frigidis & humidis.
Continente. Thorax
Calidus & ſiccus, vel totum corpus, niſi iecur obſtiterit.
Hirſutus, maximè pectus ac hypochondria.
Latus. niſi cerebrum obſiſtat.
Claidiorẽ & humidiorẽ: ab
Ipſo
Pulſus
Magni, Molles
Celeres.
Frequentes.
Quibus reſpiratio reſpondet.
Prompti ad actiones non minùs quàm prędicti.
Ad iram proni, non tamen feri.
Morbis ex putredine obnoxij, ſi temperamentum à mediocritate multùm deflectet, præſertimque ad humidum.
Offenſio à calidis & hmidis.
Auxilium à frigidis & ſiccis.
Continente. Thorax
Calidus & humidus, vel totum corpus.
Hirſutus minimè prædictis.
Frigidiorem & ſicciorem: ab
Ipſo
Pulſus
Duri, Parui.
Neque celeres.
Neque frequentes.
Cum quibus reſpiratio proportionem habet.
Ad iram omnium minimum propenſi, coacti tamen aliqua occaſione iraſci ram retinent.
Offenſio à frigidis & ſiccis.
Auxilium à calidis & humidis.
Continente. Pectus
Frigidum & ſiccum, vel totum corpus, niſi hepar obſtet.
Omnium maximè glabrum.
Frigidiorem & humidiorẽ: ab
Ipſo
Pulſus
Molles.
Parui.
Tardi, Rari.
Quibus reſpiratio reſpondet.
Timidi, Diffidentes.
Segnes ad actiones.
Ad iram parum prompti, nec iræ tenaces.
Offenſio à frigidis & humidis.
Auxilium à calidis & ſiccis.
Continente. Pectus
Frigidum & humidum, vel vniuerſum corpus, ni iecur obſtiterit.
Glabrum.

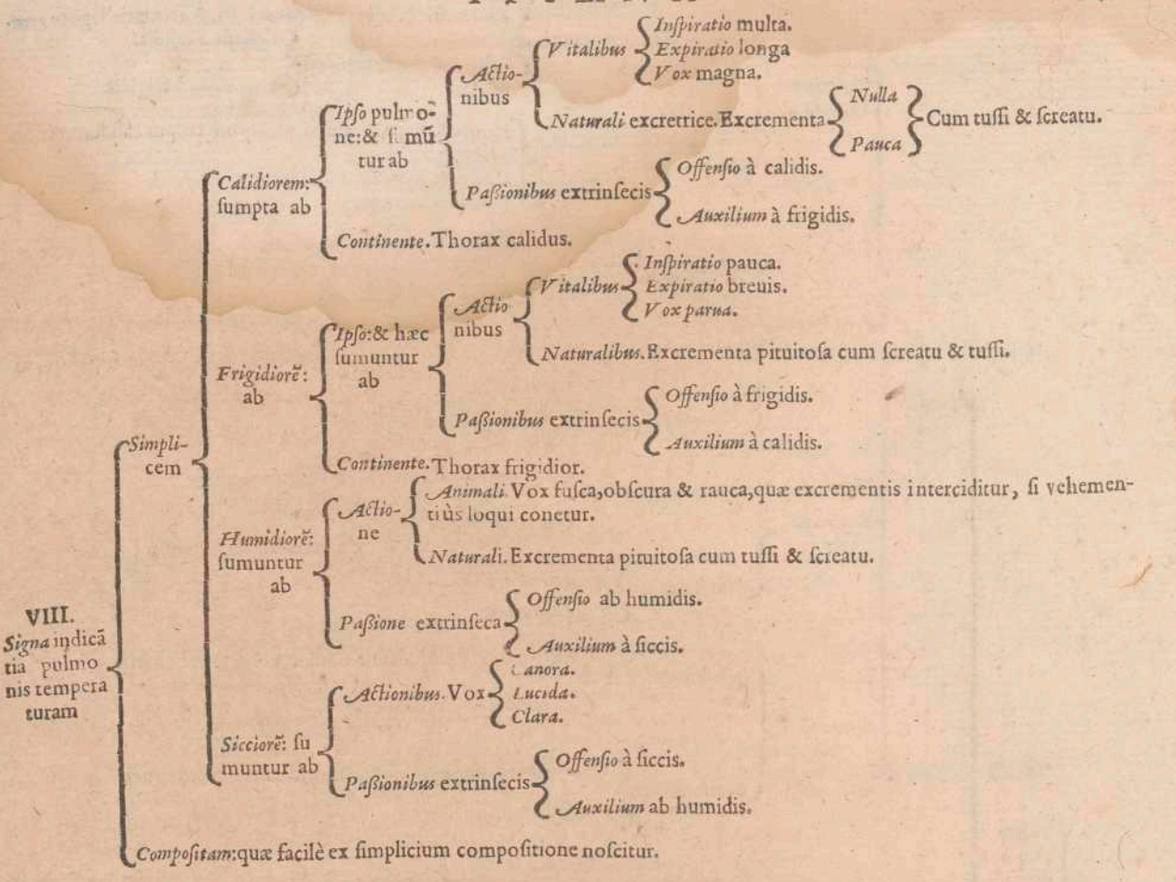
VIII. Signa indicātia pulmonis temperaturam
Simplicem
Compositam: quæ facilè ex simplicium compositione noscitur.
Calidiorem: sumpta ab
Ipso pulmone: & si mū tur ab
Actionibus
Vitalibus
Inspiratio multa.
Expiratio longa
Vox magna.
Naturali excretrice. Excrementa
Nulla
Pauca
Cum tussi & screatu.
Passionibus extrinsecis
Offensio à calidis.
Auxilium à frigidis.
Continente. Thorax calidus.
Frigidiorē: ab
Ipso: & hæc sumuntur ab
Actionibus
Vitalibus
Inspiratio pauca.
Expiratio breuis.
Vox parua.
Naturalibus. Excrementa pituitosa cum screatu & tussi.
Passionibus extrinsecis
Offensio à frigidis.
Auxilium à calidis.
Continente. Thorax frigidior.
Humidiorē: sumuntur ab
Actione
Animali. Vox fusca, obscura & rauca, quæ excrementis interciditur, si vehementiùs loqui conetur.
Naturali. Excrementa pituitosa cum tussi & screatu.
Passione extrinseca
Offensio ab humidis.
Auxilium à siccis.
Siccioreē: sumuntur ab
Actionibus. Vox
Canora.
Lucida.
Clara.
Passionibus extrinsecis
Offensio à siccis.
Auxilium ab humidis.

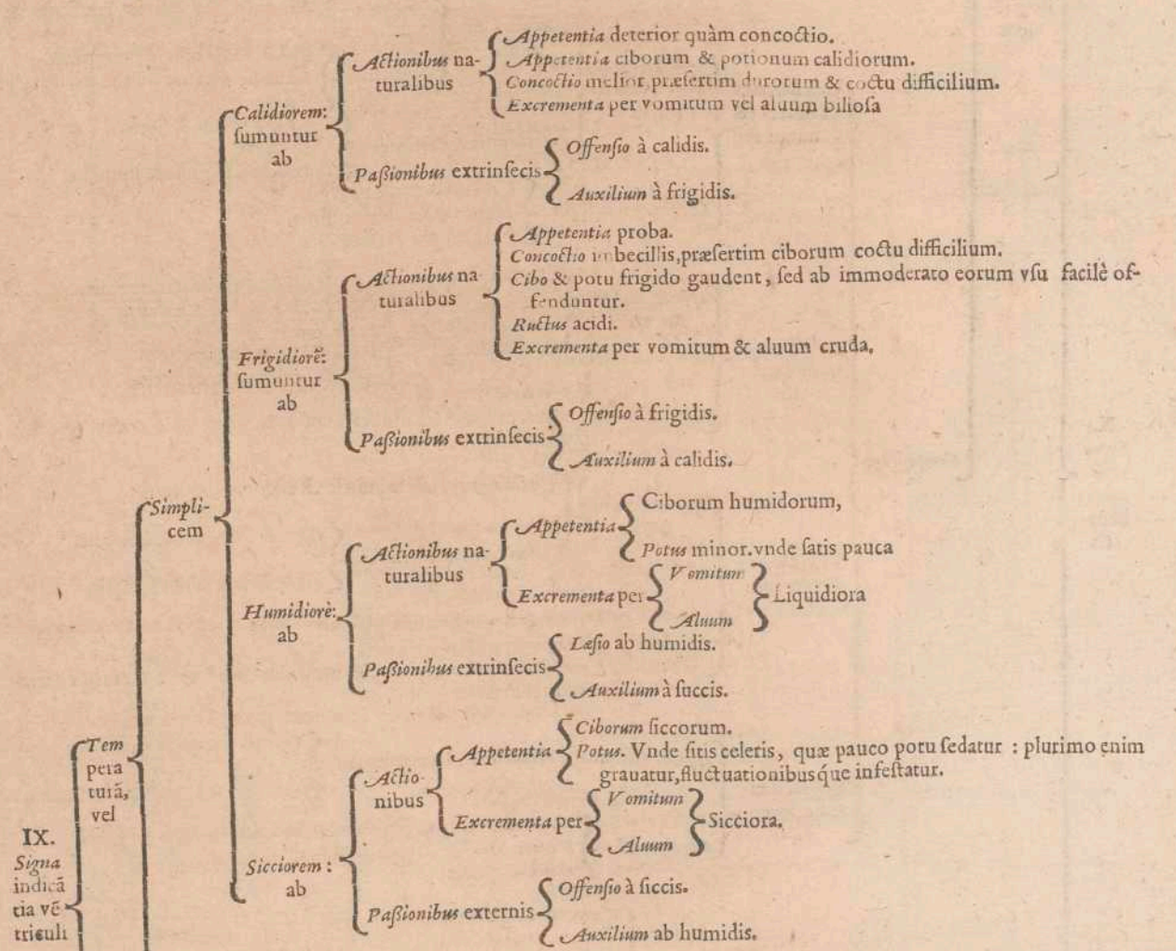
IX. Signa indicātia vē triculi
Temperatura, vel
Simplicem
Compositam: ex simplicium compositione cognoscitur.
Compositionem. Sic verbi gratia, Ventriculi paruitas, rotunditas, & prominentia iuxta hypochondria locata, seu circumscriptione tum videntibus tum tangentibus euidentur apparet, sumpto copiosiore cibo.
Calidiorem: sumuntur ab
Actionibus naturalibus
Appetentia deterior quàm concoctio.
Appetentia ciborum & potionum calidiorum.
Concoctio melior, præsertim durorum & coctu difficilium.
Excrementa per vomitum vel aluum biliosa
Passionibus extrinsecis
Offensio à calidis.
Auxilium à frigidis.
Frigidiorē: sumuntur ab
Actionibus naturalibus
Appetentia proba.
Concoctio imbecillis, præsertim ciborum coctu difficilium.
Cibo & potu frigido gaudent, sed ab immoderato eorum vsu facilè offenduntur.
Ructus acidi.
Excrementa per vomitum & aluum cruda.
Passionibus extrinsecis
Offensio à frigidis.
Auxilium à calidis.
Humidiorē: ab
Actionibus naturalibus
Appetentia
Ciborum humidorum,
Potus minor. vnde satis pauca
Excrementa per
Vomitum
Aluum
Liquidiora
Passionibus extrinsecis
Læsio ab humidis.
Auxilium à succis.
Siccioremi: ab
Actionibus
Appetentia
Ciborum siccorum.
Potus. Vnde sitis celeris, quæ pauco potu sedatur: plurimo enim grauatur, fluctuationibusque infestatur.
Excrementa per
Vomitum
Aluum
Sicciora.
Passionibus externis
Offensio à siccis.
Auxilium ab humidis.

X. *Signa*

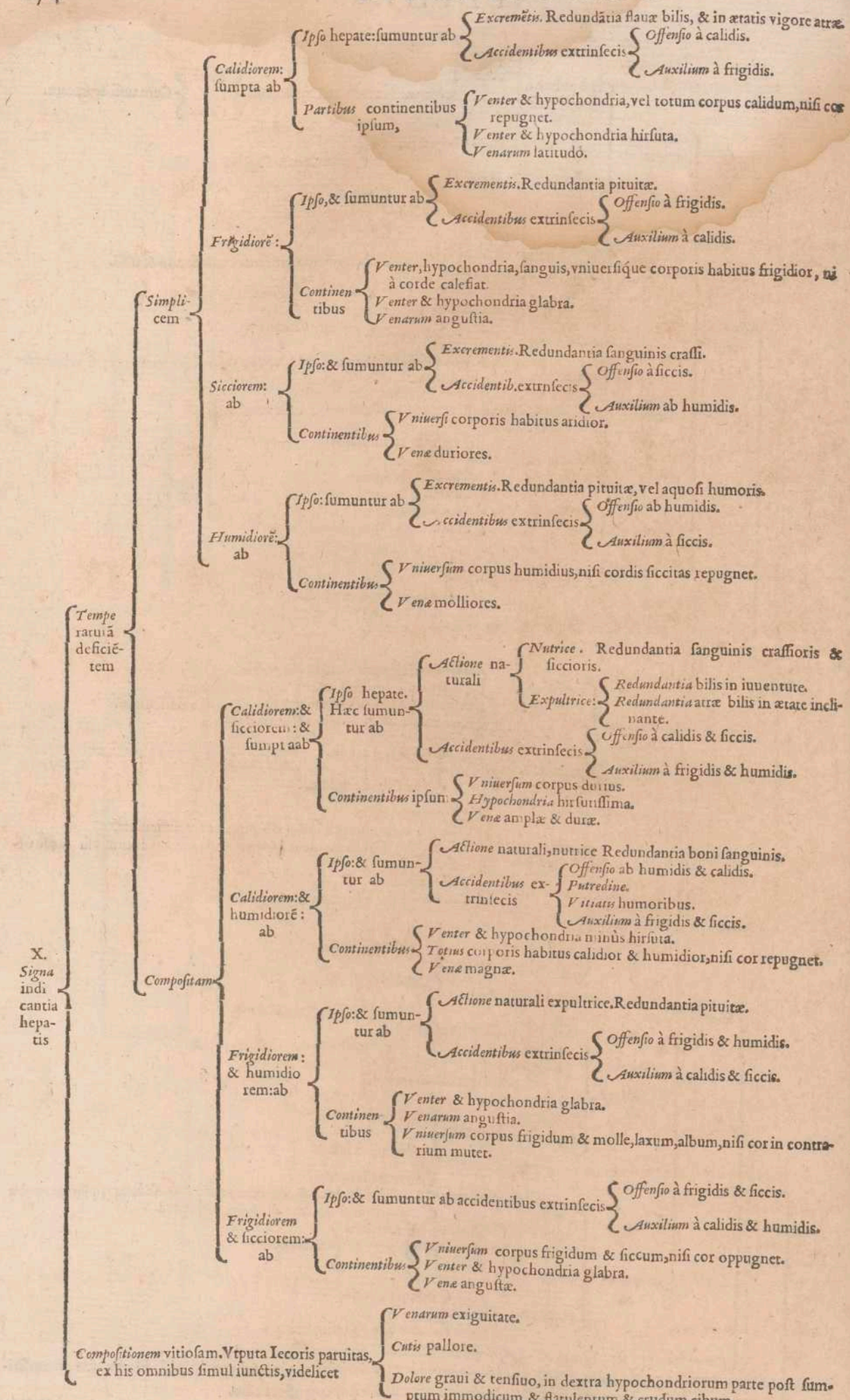
X. Signa indicantia hepatis
Temperaturã deficiẽtem
Simplicem
Calidiorem: sumpta ab
Ipso hepate: sumuntur ab
Excremẽtis. Redundãtia flauæ bilis, & in ætatis vigore atræ.
Accidentibus extrinsecis
Offensio à calidis.
Auxilium à frigidis.
Partibus continentibus ipsum,
Venter & hypochondria, vel totum corpus calidum, nisi cor repugnet.
Venter & hypochondria hirsuta.
Venarum latitudo.
Frigidiorẽ:
Ipso, & sumuntur ab
Excrementis. Redundantia pituitæ.
Accidentibus extrinsecis
Offensio à frigidis.
Auxilium à calidis.
Continentibus
Venter, hypochondria, sanguis, vniuersique corporis habitus frigidior, ni à corde calefiat.
Venter & hypochondria glabra.
Venarum angustia.
Sicciorem: ab
Ipso: & sumuntur ab
Excrementis. Redundantia sanguinis crassi.
Accidentib. extrinsecis
Offensio à siccis.
Auxilium ab humidis.
Continentibus
Vniuersi corporis habitus aridior.
Venæ duriores.
Humidiorẽ: ab
Ipso: sumuntur ab
Excrementis. Redundantia pituitæ, vel aquosi humoris.
Accidentibus extrinsecis
Offensio ab humidis.
Auxilium à siccis.
Continentibus
Vniuersum corpus humidius, nisi cordis siccitas repugnet.
Venæ molliores.
Compositam
Calidiorem: & siciorem: & sumpt aab
Ipso hepate. Hæc sumuntur ab
Actione naturali
Nutrice. Redundantia sanguinis crassioris & siccioris.
Expultrice:
Redundantia bilis in iuuentute.
Redundantia atræ bilis in ætate inclinante.
Accidentibus extrinsecis
Offensio à calidis & siccis.
Auxilium à frigidis & humidis.
Continentibus ipsum
Vniuersum corpus durius.
Hypochondria hirsutissima.
Venæ amplæ & duræ.
Calidiorem: & humidiorẽ: ab
Ipso: & sumuntur ab
Actione naturali, nutrice Redundantia boni sanguinis.
Accidentibus extrinsecis
Offensio ab humidis & calidis.
Putredine.
Vitiatis humoribus.
Auxilium à frigidis & siccis.
Continentibus
Venter & hypochondria minùs hirsuta.
Totius corporis habitus calidior & humidior, nisi cor repugnet.
Venæ magnæ.
Frigidiorem: & humidiorem: ab
Ipso: & sumuntur ab
Actione naturali expultrice. Redundantia pituitæ.
Accidentibus extrinsecis
Offensio à frigidis & humidis.
Auxilium à calidis & siccis.
Continentibus
Venter & hypochondria glabra.
Venarum angustia.
Vniuersum corpus frigidum & molle, laxum, album, nisi cor in contrarium mutet.
Frigidiorem & siciorem: ab
Ipso: & sumuntur ab accidentibus extrinsecis
Offensio à frigidis & siccis.
Auxilium à calidis & humidis.
Continentibus
Vniuersum corpus frigidum & siccum, nisi cor oppugnet.
Venter & hypochondria glabra.
Venæ angustæ.
Compositionem vitiosam. Vtputa Iecoris paruitas, ex his omnibus simul iunctis, videlicet
Venarum exiguitate.
Cutis pallore.
Dolore graui & tensiuo, in dextra hypochondriorum parte post sumptum immodicum & flatulentum & crudum cibum.

XI. *Signa* indicãtia teſtium temperaturam

- *Calidiorem* ab
  - *Ipſis* teſtibus: & ſumuntur ab
    - *Actionibus*
      - *Appetitus* ad Venerem magnus, & potentia.
      - *Semen* multum, æquale, leue, coctum, calidum, denſum, craſſum.
      - *Erectio* cita.
    - *Paſſionibus* extrinſecis
      - *Fœcunditas*, præſertim maſculorum.
      - *A* Venere nulla offenſio, ſed potiùs auxilium.
  - *Partibus* circumiacentibus. Partes genitales & his pròximè celerrimè pilis veſtiuntur, præſertim
    - *Ruffis.*
    - *Subcriſpis.*
    - *Craſſis.*
    - *Plurimis.*
- *Frigidiorẽ*: ab
  - *Ipſis* ſumuntur
    - *Actionibus*
      - *Naturalibus*: & vel
        - *Appititiua.* Appetitus ad venerem paruus, & mediocris potentia.
        - *Expulſiua.* Semen
          - *Crudum.* Fluidum.
          - *Tactu* frigidum.
          - *Mediocritas* in emiſſione.
      - *Animalis* motticibus. Tarditas in erectione.
    - *Paſſionibus*
      - *Offenſio* à Venere.
      - *Infœcunditas*, vel fœmininarum generatrix.
  - *Partibus* adnaſcentibus
    - *Partes* genitales glabræ.
    - *Capili*
      - *Plani*, & Molles.
      - *Pauci*, ſubalbidi.
      - *Tardè* naſcentes.
- *Humidiorẽ*: ab
  - *Ipſis*: & ſumuntur ab
    - *Actionibus*
      - *Appetentia* ad Venerem mediocris & potentia.
      - *Semen* multum tenue, fluidum, ſemicoctum, candicans, ſpumoſum, tepidum, & minùs fœcundum.
      - *Tarda* erectio, & velox emiſſio.
    - *Paſſionibus*
      - *Offenſio* à Venere minor.
      - *Infœcunditas.*
  - *Partibus* adnatis. Pili
    - *Subflaui*, Flaui, Plani, Molles, Tenues.
    - *Non* multi.
    - *Tardè* naſcentes.
- *Sicciorẽ*: ab
  - *Ipſis*: & ſumuntur ab
    - *Actionibus*
      - *Appetitus* ad Venerem paucus, potentia pauca.
      - *Semen* paucum, modicè craſſum, ſubobſcurum, inæquale, modicè calens.
      - *Mediocritas* in erectione, & tarditas in emiſſione.
    - *Paſſionibus* extrinſecis
      - *Offenſio* à Venere.
      - *Infœcunditas.*
  - *Partibus* adnaſcentibus. Pili
    - *Aſperi.*
    - *Craſſi.*
    - *Non* plurimi.
    - *Non* citò naſcentes.
    - *Non* nigri.
    - *Non* magni.
    - *Non* crilpi.

    } Sed medij.

XII. *Signa* compoſitionem indicãt reliquarum partium vel

- *Externarum*, quarum vitium facilè dignoſcitur, cùm ſenſibus pateat: vt
  - *Capitis.*
  - *Thoracis.*
  - *Operæ.*
  - *Scoptulæ.*
  - *Humerorum.*
  - *Brachiorum.*
  - *Manuum.*
  - *Coxarum.*
  - *Femorum.*
  - *Tibiarum.* Pedum, &c.
- *Internarum*, quarum aliæ cognitu
  - *Faciles*: vt
    - *Veſicæ* paruitas, & ſitus eminens, tumore in pectine circumſcripto, ſi quando vrinam tardiùs excernit, aperte deprehenditur.
    - *Vteri* paruitas & ſitus à natura alienus, & alia eius vitia, obſtetricibus etiam tactui ſunt manifeſta.
  - *Difficiles*: vt
    - *Meatus* à veſicula fellis, cùm non exiguam bilis portionem ad imam ventriculi partem feratur, cognoſcitur ex bilioſo vomitu quotidiano, quamuis totũ corpus ſit pituitoſum: alui excremẽtis bile flaua minimũ tinctis.
    - *Reliquarum* internarum partium, vt non certiſſima ſcientia, ſed artificioſa tãtùm coniectura cognoſcatur, quam cognoſcendi facultatem corporum diſſectio, & actionum & vtilitatem notio ſuppeditat.

XIII. *Administratio*, seu cura, seu potiùs conseruatio corporis salubris, ac quidem constitutionis

Optimæ suis indicationibus perficitur. Quare quid agendum sit indicat corporis optima constitutio, quę conseruanda est. Conseruatur autem similibus. Quoniam simile simili nutritur. Similia autem sunt temperatissima, quæ neque temperiem neq; compositionem, neque vnione immutant. Huiusmodi sunt. Res non Naturales, quę corpori necessariò occurrunt. Hæc autem instituenda sunt secundum

- *Qualitatem* similimam, hoc est temperatissimam. Itaque
  - *Aer* conuenit temperatus, ne calorem augeat vel minuat.
  - *Cibus* & Potus sit temperatus in omnibus suis qualitatibus: & qui temperatum optimumque sanguinem generet.
  - *Exercitium* omnibus corporis partibus sit commune. Vnde paruæ pilæ ludus maximè ex vsu esse videtur.
  - *Somnus* sit tẽperatus, primùm in latere dextro, deinde sinistro.
  - *Inanitio* fiat excrementorum alui in qualitate laudabilium, & quotidie reddit orum. Seminis verò, cum motu neque concitatiore neque tardiore, sed temperato.
  - *Animi* affectus sint tranquilli. vt lætitia moderata.
- *Quantitatem* moderatissimam. Itaque
  - *Exercitium* eo continuandum, quo corpus primum cęperit lassari & modico sudore perfundi, floridusque color oritur, tunc ab exercitatione desistendum.
  - *Cibus* & potus sit tantus, quantum concoquere possit optima constitutio.
  - *Somnus* conuenit mediocris.
  - *Excrementa* proportionem respondentem habeant iis, quę assumpta & concocta fuerunt.
  - *Venus* sit moderata.
  - *Animi* affectus omnes immodici fugiendi.
- *Tempus* cõmodum. Sic
  - *Cibus* & potus non exhibendus, nisi peracta in membris tertia concoctione, & sensus suctionis seu fames adfuerit.
  - *Exercitium* post primam, secundam & tertiam concoctionem adhibendum.
  - *Somnus* sit nocturnus, & post corporis refectionem.
  - *Excrementa* tempore oportuno excernenda.
  - *Venus* post primum somnum exercẽda, excrementis tum alui tum vesicæ priùs depositis.

Deflectentis: quæ vt fieri debeat, indicat tum

Temperatura

- *Simplex*
  - *Calidior*
  - *Frigidior*
  - *Humidior*
  - *Siccior*
- *Composita*
  - *Calidior* & siccior
  - *Calidior* & humidior
  - *Frigidior* & siccior
  - *Frigidior* & humidior

Quæ sui conseruationem indicat. Nam quatenus per se nũc bona est, eatenus conseruanda est in suâ temperie: quatenus verò ad optimam constitutionem à qua deflectit referatur, ad optimam traduci postulat. Sed de hac in neutrorum cura tractabimus, nunc tantũ de temperatura deflectente, vt nunc & per se bona agentes hæc (inquam) semper cõseruãda est. Seruatur autem suis similibus. Similia autem sunt, quæ ipsi temperaturæ maximè respondet. Itaque quantum temperatura ista excedit temperaturam optimam, tantum quoque Res nõ naturales excedant, Res non naturales optimæ constitutionis. Si namque temperatura ista vno gradu fuerit calidior tẽperatura optima, victus quoque ratio vno gradu calidior optima victus ratione esse debet. Sin vnico gradu frigidior fuerit temperatura, victum quoque vnico gradu frigidiorem esse conuenit ab optimo victu. Atque eadem ratio cum cęteris temperaturis, &c. habenda est.

Compositio deflectens, non tamen ita, vt iam insalubris sit, sed aut nullam afficiat molestia hominem, aut sanè exigua, & ferè insensibili. Itaque sic per se considerata, semper sui conseruationem indicat, vt scilicet in eo statu conseruetur, ne vlteriùs lædatur. Quòd si verò optimæ compositioni conferatur, compositio deflectens ad eam reduci postulat. Verùm reductio non in omnibus possibilis, & conseruatio. in omnibus non eadem. Siquidem

- *Magnitudo*
  - *Excedens*, sui diminutionem indicat: quod commodè fiet quiete & alligatione.
  - *Deficiens*
    - *Ventriculi*, sui conseruationem indicat: vt ventriculus paruus, pauca quantitate cibi & proba qualitate conseruetur.
    - *Partis* alterius, indicat auctionem sui: quod fiet frictione moderata, exercitio, & iis quæ sanguinẽ attrahere possunt.
- *Numerus*
  - *Auctus*, indicat sui ablationem.
  - *Diminutus*, vel partium
    - *Carnosarũ*. hęc regenerari poterit.
    - *Spermaticarum*. restitui nequit.
- *Cõformatio* hoc est
  - *Figura*
    - *Curua*
    - *Obliqua*
    - *Valga*
    - *Vara*

    Correctione indiget: qđ in infantib. tãtũ fieri poterit formatione & ligatione.
  - *Cauitas*
    - *Ampla*, sui minutionem indicat. quod fiet in crescentibus tantùm quiete & alligatione.
    - *Parua*, indicat sui auctionem, quod exercitatione commoda fiet.
  - *Meatus*
    - *Magni* minuendi quiete, &c.
    - *Parui*, dilatandi victu attenuante.
  - *Superficies*, quæ
    - *Victu*
    - *Medicamentis*

    Emendanda.
- *Situs*. transpositione indiget, &c.

AD *eundem modum partium temperaturæ sanæ & compositiones administrandæ ac curandæ.*

XIIII. *Corpora*

XIIII. *Corpora* salubria in specie variã tur, tum ratione

Aetatis. Sic

Officij Sic de

Infantium

Cognitio, hoc est { *Natura.* Complexio humida: compositio proba. / *Signa.* A die ortus vsque ad annos quatuor perdurat.

Cura seu cõseruatio, q̃ suis indicationib. perficitur. Quare quid sit agendum, indicat tũ

Compositio. Nam infans ad eã magnitudinẽ perductus, vt alimenti copiã in vtero capere nõ possit, aut etiã aerem inspirare cupiat, calcitat & acetabula dis rumpit: & in lucem prodit aut formatus

Malè indicat sui correctionem. Itaq.

Bene Huiusmodi sui conseruationem indicat. Itaq. post mundificationem infantis, fasciis deligandus, sed corpori prius tori sale modicè inspersо, quo cutis densior solidiorque reddatur.

Obstetrix membra aptè formabit, & præsertim caput ad figuram sphæræ vtrinq. leniter compressæ, palpebras eleuabit, quibus ex ore aquam instillabit, & purgabit oculos, sicuti & aures & nares, leuiter comprimendo, & anum digito minimo aperiet, vt paulò pòst meconium excernat. Est id excremẽtum, quod à iecore ex sanguine menstruo delatum fuit ad intestina infantis, dum in vtero permansit, nihil ore sumens, id verò fœculentum & vstum est & nigrum, ad picis modum: & salẽ cuti inspergat, vena vmbilicali quatuor digitis à ventre scindenda acuto scalpro aut forcipe, deinde sanguis exprimendus, reliqua pars prope vmbilicũ liganda validè, vt deinde intra tertium aut quartum diem, vt fieri solet, decidat. Lanæ deinde floccus superponatur vmbilico, aut ex panno linteo lacero, penicillus, aut linimentum concerptum, fiat cum pauco rizo tosto, aut cineris flore. Deinde fascia obuoluatur vmbilicus, deinde toto corpore vnctus oleo, obuoluatur infans pannis mollibus, & leuiter comprimentibus, &c.

Tẽpera turas cilicet humidior quę similib⁹ cõseruanda. Itaq. victus ratio instituta, secundum

Qualitatẽ similem, id est humectantẽ: atq. vel vsq. ad annum

Secundum. Sic

Recens infantulus primò quidẽ fasciis deligandus: deinde mel digito lingendum detur, vt appetitus prosecutionis alimenti excitetur, & sugere incipiat, oblecta mento dulcedinis motus.

Lacte matris, vel nutricis boni habitus corporis & regiminis pro alimento vtatur. A sexto ætatis mense etiã interdum offa panis in iure pullorum malaxti, nec nõ amygdalaris, puris ac pomis assis cum saccharo vti poterunt. A carnibus verò & vino prorsus abstineãt.

Loco exercitij prosunt vagitus & vociferatio, nec nõ motus nutricis, quæ corpus ipsius moueat, aut in cuna, aut lectulo pendenti.

Inanitione vtatur per { *Frictiones* blandas ex oleo. / *Balnea* crebra aquarum tepidarum.

Ab ira cundia & fletu nimio cauendus.

Tertium & quartum, à secundo scilicet. Sic

Aer conuenit temperatus.

Cibus sit { *Ius* carnium. / *Caro* { *Hœdina.* / *Vitulina.* / *Veruecina*, Auium. / *Oua* sorbilia. / *Ex* piscibus, parui. / *Ex* fructibus { *Pruna*, Vua passa. / *Nuclei* pini. / *Amygdalæ*, &c.

Potus. Aqua.

Exercitatio conuenit libera & sine contentione. Item frigido ex oleo.

Balneum aquæ dulcis.

Animus sit tranquillus. Quare pædagogo indigebunt, qui impetus & vitia eorum compescat.

Quantitatem iustam. Sic

Ab initio parum lactandus est infans, & bis aut ter vel quater in die. Et cum suspicio est lactis vitiosi, manè bis aut ter emulgendum est, antequam sugat infans.

Tempus commodum. Sic { *Non* exercendus infans post lactis suctionem. / *Balneandus* est cum surrexerit à matutino somno. / *Ab* vno anno vsque ad duos lactandus, vel quousq; primores dentes emittat.

Puerorum / *Puberum* / *Adolescentum* / *Iuuenum* } Cognitio & cura. Vide insequentibus, sub signum*

Senum. &c. Cognitio & cura. Vide in neruorum curatione, cùm correctione potiùs quàm conseruatione indigeant.

Laborantium / *Ociosorum* / *Iter* agentium / *Nauigantium*, &c. } *Cognitione* & cura. Vide in neutrorum curatione.

* *Puero-*

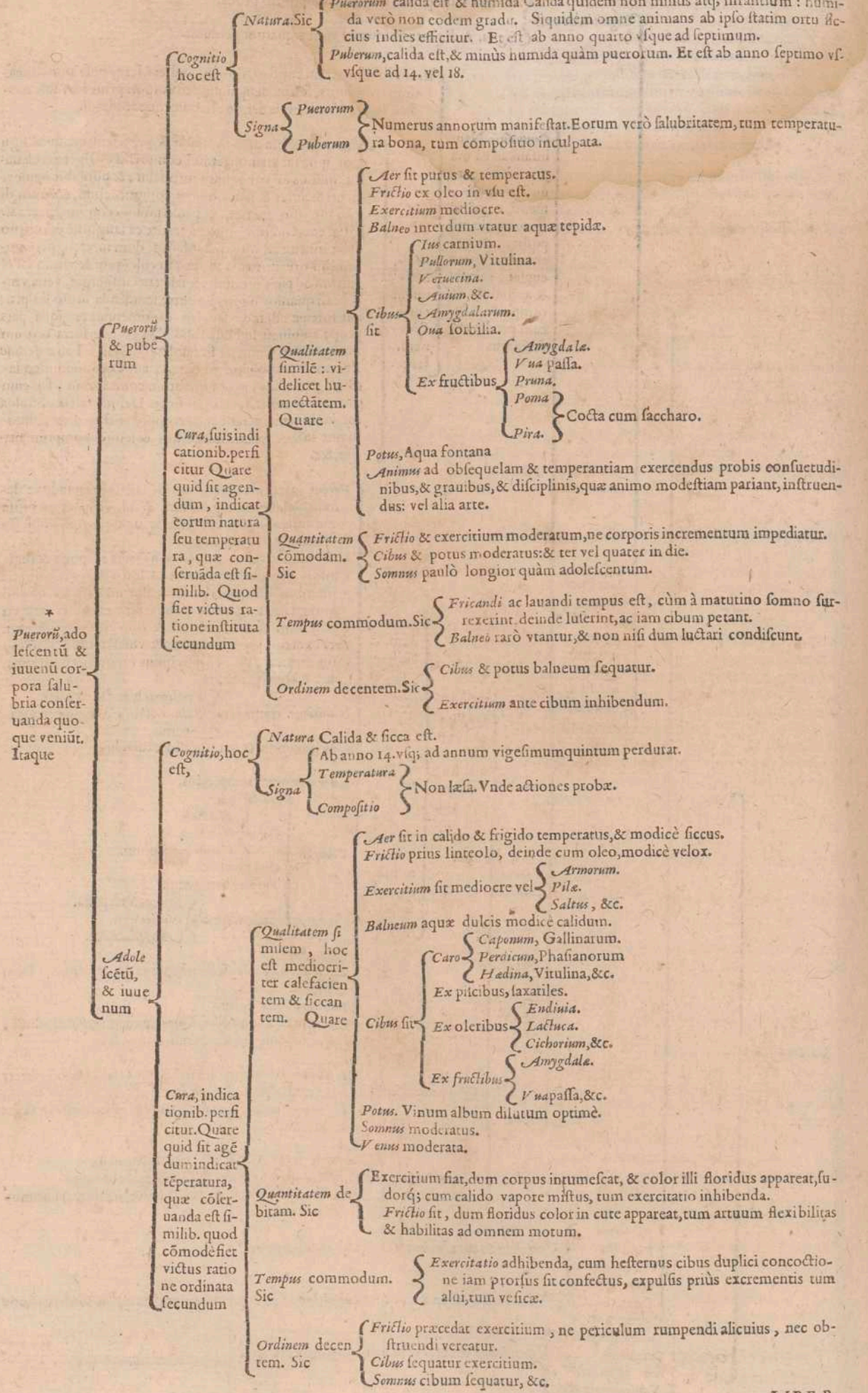
* Puerorũ, adolescentũ & iuuenũ corpora salubria conseruanda quoque veniũt. Itaque
Puerorũ & puberum
Cognitio hoc est
Natura. Sic
Puerorum calida est & humida. Calida quidem non minùs atq; infantium: humida verò non eodem gradu. Siquidem omne animans ab ipso statim ortu siccius indies efficitur. Et est ab anno quarto vsque ad septimum.
Puberum, calida est, & minùs humida quàm puerorum. Et est ab anno septimo vs. vsque ad 14. vel 18.
Signa
Puerorum
Puberum
Numerus annorum manifestat. Eorum verò salubritatem, tum temperatura bona, tum compositio inculpata.
Cura, suis indicationib. perficitur. Quare quid sit agendum, indicat eorum natura seu temperatura, quæ conseruãda est similib. Quod fiet victus ratione instituta secundum
Qualitatem similẽ: videlicet humectãtem. Quare
Aer sit purus & temperatus.
Frictio ex oleo in vsu est.
Exercitium mediocre.
Balneo interdum vtatur aquæ tepidæ.
Cibus sit
Ius carnium.
Pullorum, Vitulina.
Veruecina.
Anatum, &c.
Amygdalarum.
Oua sorbilia.
Ex fructibus
Amygdalæ.
Vua passa.
Pruna.
Poma
Pira.
Cocta cum saccharo.
Potus, Aqua fontana
Animus ad obsequelam & temperantiam exercendus probis consuetudinibus, & grauibus, & disciplinis, quæ animo modestiam pariant, instruendus: vel alia arte.
Quantitatem cõmodam. Sic
Fricandi & exercitium moderatum, ne corporis incrementum impediatur.
Cibus & potus moderatus: & ter vel quater in die.
Somnus paulò longior quàm adolescentum.
Tempus commodum. Sic
Fricandi ac lauandi tempus est, cùm à matutino somno surrexerint, deinde luserint, ac iam cibum petant.
Balneo rarò vtantur, & non nisi dum luctari condiscunt.
Ordinem decentem. Sic
Cibus & potus balneum sequatur.
Exercitium ante cibum inhibendum.
Adolescẽtũ & iuuenum
Cognitio, hoc est,
Natura Calida & ficca est.
Signa
Temperatura
Ab anno 14. vsq; ad annum vigesimumquintum perdurat.
Compositio
Non læsa. Vnde actiones probæ.
Cura, indicationib. perficitur. Quare quid sit agẽdum indicat tẽperatura, quæ cõseruanda est similib. quod cõmodè fiet victus ratione ordinata secundum
Qualitatem si milem, hoc est mediocriter calefacientem & siccantem. Quare
Aer sit in calido & frigido temperatus, & modicè siccus.
Frictio prius linteolo, deinde cum oleo, modicè velox.
Exercitium sit mediocre vel
Armorum.
Pilæ.
Saltus, &c.
Balneum aquæ dulcis modicè calidum.
Cibus sit
Caro
Caponum, Gallinarum.
Perdicum, Phasianorum
Hædina, Vitulina, &c.
Ex piscibus, laxatiles.
Ex oleribus
Endiuia.
Lactuca.
Cichorium, &c.
Ex fructibus
Amygdalæ.
Vua passa, &c.
Potus. Vinum album dilutum optimè.
Somnus moderatus.
Venus moderata.
Quantitatem debitam. Sic
Exercitium fiat, dum corpus intumescat, & color illi floridus appareat, sudorq; cum calido vapore mistus, tum exercitatio inhibenda.
Frictio sit, dum floridus color in cute appareat, tum artuum flexibilitas & habilitas ad omnem motum.
Tempus commodum. Sic
Exercitatio adhibenda, cum hesternus cibus duplici concoctione iam prorsus sit confectus, expulsis priùs excrementis tum alui, tum vesicæ.
Ordinem decentem. Sic
Frictio præcedat exercitium, ne periculum rumpendi alicuius, nec obstruendi vereatur.
Cibus sequatur exercitium.
Somnus cibum sequatur, &c.

LIBRI SECVNDI

PARS II. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

De Cognitione & curatione corporis insalubris in genere.

Absoluta prima huius libri parte, in qua de corpore salubri egimus, ad alteram siue secundam, quæ de corpore insalubri tractat, transeundum erit.

- *Corpus* itaq; insalubre tũ in
  - *Genere* habetur ex eius
    - *Cognitione*, hoc est
      - *Causarũ*: videlicet
        - *Materiæ*. Sic corpora insalubria sunt
          - *Simpliciter*
            - *Semper*: ægrotabilia in summo tam in temperatura quàm compositione, & vtroque simul. Rarò quidem talia nascuntur, & nata non diu viuunt. Talia sunt insanabilia.
            - *Vt plurimum*: ægrotabilia tam in temperatura quàm compositione & vnione. Talia sæpe contingunt, sed rarò supersunt. Et vix sanabilia sunt.
          - *In* præsentia, seu vt nunc, ægrotabilia in temperatura, vel compositione, vel vtroque simul. Huiusmodi frequentissimè reperiuntur, & sunt sanabilia, si nullus error contingat.
        - *Formæ* id est
          - *Morborum*. Vide A.
          - *Symptomatum*. Vide suprà in libro primo, in Pathologia.
        - *Efficientis*: id est, Causarum
          - *Morborum*. Vide in sequentibus signum B.
          - *Symptomatum*. Vide in sequentibus signum C.
      - *Signorum*. Vide in sequentibus signum D.
    - *Curatione*. Vide in sequentibus, sub signo E.
  - *Specie*. De quo post generalem Curationem.

De Morborum differentiis.

- A. *Morborum* differentiæ sumũtur à
  - *Causis* constitutionibus. Sic alij
    - *Similarium* partium: & vel
      - *Simplex*
        - *Calidus*.
        - *Frigidus*.
        - *Humidus*
        - *Siccus*.
      - *Compositus*: & vel
        - *Sine* materia
          - *Calidus* & humidus.
          - *Calidus* & siccus.
          - *Frigidus* & humidus.
          - *Frigidus* & siccus.
        - *Cum* materia
          - *Phlemone*.
          - *Erysipelas*.
          - *Oedema*.
          - *Scirrhus*, &c.
    - *Instrumentalium*, hoc est vel in
      - *Conformatione*, id est
        - *Figura*.
        - *Cauitate*.
        - *Leuitate*.
        - *Asperitate*.
      - *Numero*
        - *Abundante*.
        - *Deficiente*.
      - *Magnitudine*
        - *Maiore*.
        - *Minore*.
      - *Situ*.

      Et vel
      - *Simplex*.
      - *Compositus*.
    - *Vtrique* parti communis. Vnitatis solutio.
  - *Accidentibus*. Vide in sequentibus signum *.

* *Morborum* differentiæ ab accidentibus, sumuntur à

- *Qualitate* seu more. Sic morborum alius
  - *Benignus*, cuius natura seu species, & symptomata superuenientia non sunt mala: verbi gratia si morbus fuerit ephemerus, aut tertianus, &c. Si pulsuum adsit bonitas, mens & vires constent facilis tolerantia, facilis anhelitus, facies similima sanis, &c. fuerit.
  - *Malignus*, cuius species & symptomata superuenientia, multa, diuturna, valida & maligna sunt: cuiusmodi est pestis, difficilis tolerantia, pulsuum malitia, spirandi difficultas, facies sanis dissimilima, aures frigidæ, oculi caui, color faciei niger, vel viridis.
- *Quantitate*. Sic morborũ alius
  - *Magnus*, cuius symptomata multa, magna & vehementia sunt, vel qui vehemẽs est, & in specie plurimùm auctus: vt magna intemperies calida, magnum vulnus, quod magnũ locum occupat.
  - *Parvus* magno contrarius est qui paruum à sanitate recedit, vt vulnus paruam occupans partem. hi Medici auxilio non indigent, sed sola Natura curantur.
- *Loco*. Sic morborum alius parti
  - *Proprius*, cuius pars per essentiam & propria affectione laborat, & propriis accidentibus dignoscitur.
  - *Improprius*, qui ex συμπαθείᾳ, hoc est per compassionem, seu consensum fit, aut
    - *Transmisso*
      - *Vapore*, qui à ventriculo sursum ad caput fertur.
      - *Humore*, qui sursum ad caput fertur, ipsumq; distendit ac calefacit.
    - *Non* transmissa aut
      - *Materia* aliunde præparata: vt in voce spiritus.
      - *Facultate*: vt in crure resoluto animalis facultas per neruum.
- *Aetate*. Sunt namq; morbi peculiares
  - *Pueris*
    - *Infantulis* nempe
      - *Vlcera* oris.
      - *Vmbilici* inflationes.
      - *Aurium* humiditates.
      - *Variolæ*.
      - Morbilli, &c.
    - *Aetate* prouectioribus
      - *Febres*.
      - *Conuulsiones*.
      - *Alui profluuia*, &c.
    - *Adolescentibus*
      - *Asthma*.
      - *Lumbrici*.
      - *Strumæ*, Verucæ, &c.
  - *Iuuenibus*
    - *Febres* acutæ, Tabes.
    - *Sputum* sanguinis.
    - *Comitiales* morbi, &c.
  - *Consistentibus*
    - *Pleuritides*, Pulmoniæ.
    - *Phrenitides*, Dysenteriæ.
    - *Choleræ*, Lienteriæ, Quartanæ, &c.
  - *Senibus*
    - *Asthmata*, Destillationes, Tusses.
    - *Apoplexiæ*, Vertigines, Tremores.
    - *Vrinæ* stillicidia.
    - *Morbus* articularis.
    - *Pruritus*, &c.
- *Tempore*
  - *Morbi*
    - *Totius*. Sic morborũ alij
      - *Acuti*, quorũ motus est velox, & citò pericula adueniunt: & vel
        - *Propriè*
          - *Exactè*, qui ad decimumquartum extenduntur diem.
          - *Non* exactè, qui ad vigesimũ extenduntur diẽ.
        - *Peracuti*
          - *Exactè*, qui quarto die vel citiùs finiuntur.
          - *Non* exactè, qui in diem septimum, aut intra hebdomadam vnam propagantur.
      - *Non* acuti, quorum alij
        - *Breues*, qui citò terminantur: vt febris ephemera.
        - *Longi*, qui ad multos dies extenduntur, vt febris quartana, & tumores duri præter naturam.
    - *Partium*. Habent namq; morbi sua tempora, quæ ætates appellamus, metaphora sumpta ab animalib. Vt enim hæc postquam genita sunt ad vigorẽ vsq; augentur, subinde verò tabescentia ad extremam vsq; corruptionẽ perueniunt, sic etiam morbi iuxta primam eorundem generationis constitutionem, via quadam ad vigorem vsq; progrediuntur atq; increscunt, donec pro incrementi prioris portione decrescentes in totum dissoluantur. Vt autem non omnia animalia ad extremam ac constitutam à Deo vsq; senectutem perueniunt, atq; omnes ætates pertranseunt, ita nec omnes morbi ob eorum malitiam ac ægro tantium imbecillitatem, singula tempora attingere possunt. Sunt autem tempora morborum numero quatuor
      - *Principium*, est totius morbi pars, quę cruditatis signis definitur. Quã diu enim cruditatis signa seu excrementa cruda apparuerint, morbi erit principium.
      - *Augmentum* seu incremẽtũ, seu ascensus, est id quod statim post principium incipit: in quo parum cocta excrementa apparent, & ad vigorẽ vsque durat.
      - *Vigor* seu status, est vehementissimum totius morbi tempus, in quo probè & integrè cocta excrementa apparent.
      - *Declinatio*, est quod vigorem sequitur, in quo quãtitate diminuta sunt excrementa.
  - *Anni*. Sunt namq; morborum alij
    - *Verni*, Aestiui
    - *Autumnales*
    - *Hyemales*

  } De quibus suprà in libro primo, & parte prima.

De Cau-

De Cauſis morborum ſimilarium in genere.

B. Cauſæ morborum partium vel
- Similarium
  - *Simplicium.* Vide in ſequentibus ſub ſigno *
  - *Compoſitorũ*, exintẽperie
    - *Sola*
      - *Calidorum* & humidorum, Calidæ & humidæ.
      - *Calidorum* & ſiccorum, Calidæ & & ſiccæ.
      - *Frigidorum* & humidorum, Frigidæ & humidæ.
      - *Frigidorum* & ſiccorum, Frigidæ & ſiccæ.
      - *Calidorum* & frigidorum, Calidæ & frigidæ
      - *Humidorum* & ſiccorum, Humidæ & ſiccæ.
      - → Faciunt intemperiem inæqualem in toto vel in parte.
    - *Cum* materia
      - *Calidorum* & humidorum, vt Phlegmones, Sanguis calidus & humidus.
      - *Calidorum* & ſiccorum, vt Eryſipelatis, Bilis flaua calida & ſicca.
      - *Frigidorum* & humidorum, vt Oedematis, Pituita frigida & humida.
      - *Frigidorum* & ſiccorum, vt Scirrhi, Atra bilis frigida & ſicca.
- Inſtrumentalium
  - *Simplicium*
    - *Conformationis.* Vide in ſequetibus, ſub ſigno **.
    - *Numeri*
      - *Deficientis* vel partis
        - *Reſectio.*
        - *Vſtio.*
        - *Putrefactio* vel ob
          - *Medecamenta*, quæ ſuapte natura putrefacere poſſunt.
          - *Excrementa* in ipſo animali genita.
          - *Ea*, quæ tranſpirationem impediunt.
        - *Refrigeratio* nimia.
      - *Superflui*
        - *In* vtero
          - *Natur ali* ſpecie. Vtilis materiæ multitudo.
          - *Specie* præter naturam. Inutilis materiæ multitudo.
        - *Extrinſecus*
          - *Caro* ſupercreſcens in vlcere.
          - *Pterygion* in oculis.
    - *Magnitudinis*
      - *Auctæ*
        - Vtilis materiæ magnitudo.
        - *Virtus* valida.
      - *Minutæ*
        - *Vtilis* materiæ defectus.
        - *Potentia* non valida.
    - *Compoſitionis* præter naturam
      - *Poſitionis*
        - *Subitarius* & vehemens motus.
        - *Intemperies* humida in articulis, à qua ligamenta humeſiunt & luxantur nimium.
        - *Fractio* ſuperciliorum in finibus coxarum.
        - *Prominentia* ſuperficiei ab initio cotylæ.
        - → Hæc omnia interluxationum cauſas enumerantur.
        - *Meatus* à peritonæo ad teſticulos pertingẽs dilatatus vel ruptus, &c.
      - *Conſenſus*
        - *Inepta* coaleſcentia partium.
        - *Ventriculum*
        - *Ligamentum*
        - → Laxum, intentum aut ruptum, &c.
  - *Compoſitorum*, facilè inueniuntur. Quoniam ex ſimplicibus iam dictis componuntur.
- *Vtriſq;* communium (id eſt, vnitatis ſolutionis)
  - *Simplicium*
    - *Internæ*, vt
      - *Motus* repentinus, inæqualis & validus. Idcirco veteres antequam ſe mouebant, vngebant ſe priùs & fricabant.
      - *Humores*
        - *Acres* ſeu erodentes.
        - *Praui.*
      - *Plenitudo* ad vaſa.
    - *Externæ*
      - *Erodentia*, vt
        - *Ignis.*
        - *Medicamenta* acria & cauſtica.
      - *Tendentia* & rumpentia *Vt*
        - *Caſus* ab alto.
        - *Corpus* validum & durum irruens.
      - *Fragentia* & contundẽtia *Vt*
        - *Caſus* ab alto.
        - *Corpus* validum & durum irruens.
      - *Incidentia*, vt
        - *Acuta*
        - *Ad* ſecandum habilia.
  - *Compoſitorum* ex iam dictis facilè cognoſcuntur.

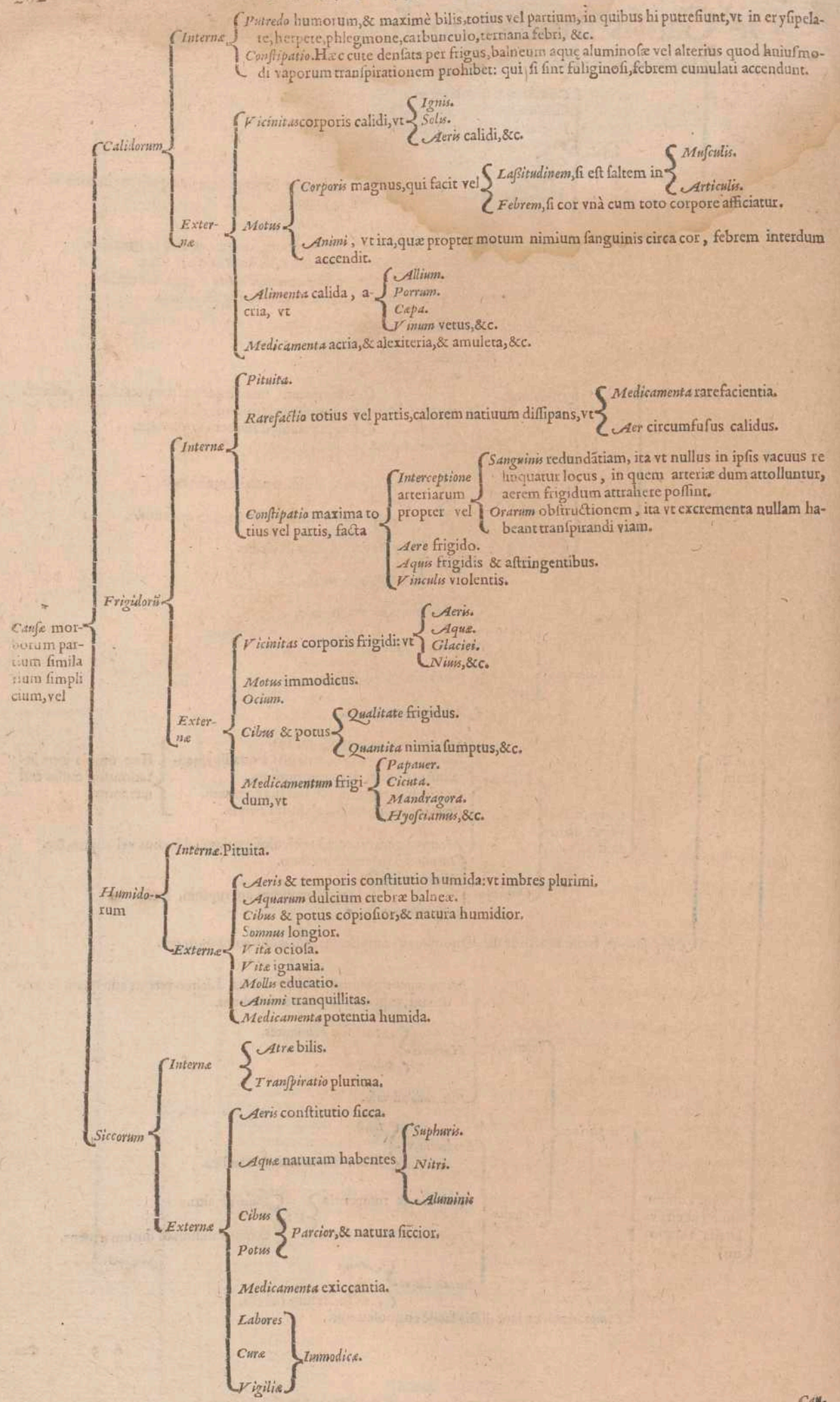
Causæ morborum partium similarium simplicium, vel
Calidorum
Internæ
Putredo humorum, & maximè bilis, totius vel partium, in quibus hi putrefiunt, vt in erysipelate, herpete, phlegmone, carbunculo, tertiana febri, &c.
Constipatio. Hæc cute densata per frigus, balneum aquæ aluminosæ vel alterius quod huiusmodi vaporum transpirationem prohibet: qui si sint fuliginosi, febrem cumulati accendunt.
Externæ
Vicinitas corporis calidi, vt
Ignis.
Solis.
Aeris calidi, &c.
Motus
Corporis magnus, qui facit vel
Lassitudinem, si est saltem in
Musculis.
Articulis.
Febrem, si cor vnà cum toto corpore afficiatur.
Animi, vt ira, quæ propter motum nimium sanguinis circa cor, febrem interdum accendit.
Alimenta calida, acria, vt
Allium.
Porrum.
Cæpa.
Vinum vetus, &c.
Medicamenta acria, & alexiteria, & amuleta, &c.
Frigidorũ
Internæ
Pituita.
Rarefactio totius vel partis, calorem natiuum dissipans, vt
Medicamenta rarefacientia.
Aer circumfusus calidus.
Constipatio maxima totius vel partis, facta
Interceptione arteriarum propter vel
Sanguinis redundãtiam, ita vt nullus in ipsis vacuus relinquatur locus, in quem arteriæ dum attolluntur, aerem frigidum attrahere possint.
Orarum obstructionem, ita vt excrementa nullam habeant transpirandi viam.
Aere frigido.
Aquis frigidis & astringentibus.
Vinculis violentis.
Externæ
Vicinitas corporis frigidi: vt
Aeris.
Aquæ.
Glaciei.
Nivis, &c.
Motus immodicus.
Ocium.
Cibus & potus
Qualitate frigidus.
Quantita nimia sumptus, &c.
Medicamentum frigidum, vt
Papauer.
Cicuta.
Mandragora.
Hyosciamus, &c.
Humidorum
Internæ. Pituita.
Externæ
Aeris & temporis constitutio humida: vt imbres plurimi.
Aquarum dulcium crebræ balneæ.
Cibus & potus copiosior, & natura humidior.
Somnus longior.
Vita ociosa.
Vitæ ignauia.
Mollis educatio.
Animi tranquillitas.
Medicamenta potentia humida.
Siccorum
Internæ
Atræ bilis.
Transpiratio plurima.
Externæ
Aeris constitutio sicca.
Aquæ naturam habentes
Sulphuris.
Nitri.
Aluminis
Cibus
Potus
Parcior, & natura siccior.
Medicamenta exiccantia.
Labores
Curæ
Vigiliæ
Immodicæ.

Can-

** *Causæ* morborũ instrumentalium simplicium conformationis

- *Figuræ* vitiatæ
  - *Malus* conformator
    - *In* vtero matris, ob
      - *Motus* naturalis spermatis impedimentum.
      - *Nimiam* materię quantitatem.
      - *Materiæ* qualitatem non idoneam.
    - *Extrinsecus*,
      - *Obstetricis* in
        - *Inuoluendo* fasciis infantem adhuc mollem & fluxilem.
        - *Erigendo*, reponendo & mouẽdo vehemẽtiùs, vt per stationem & ambulationem.
        - *Deligando* strictiùs partem aliquam.
      - *Illius* ipsius, in
        - *Mouendo* immodicè, vt cùm ægrotus membrum ad vsum accommodet, priusquam firmus cõstiterit callus.
      - *Medici*, in
        - *Deligando* & formando membra nõ probè, & ipsorum figuram inuertendo.
  - *Plenitudo* vel defectus
    - *Partis* vnius, cuius figura deprauatur vel
      - *Primaria* ratione, vt
        - *Nasus* simus
        - *Aures* acutę
        - *Labra* crassa
        - } Elephantiasi videntur. Atq; in totum qui sic laborant, satyris similes sunt.
        - *Nares* acutę
        - *Collapsa* tempora
        - *Oculi* concaui
        - *Scapulæ* & brachia in alarũ modum porrectę
        - } In phthisicis deprehenduntur.
      - *Per* accidens ob
        - *Neruorum* resolutionem, & trahitur à musculis, qui adhuc actione valent.
        - *Conuulsionem*, & à musculis trahitur conuulsis.
        - *Phlegmonem*
        - *Scirrhum*
        - *Præduram* cicatricem inductam
        - } Omnes partes proximas intendendo trahunt
        - *Dissectionem*
          - *Tendonum*
          - *Neruorum*
          - } Quemadmodum in resolutis.
    - *Corporis* totius, vt
      - *Elephas*
      - *Tabes*
      - } Qui morbi planè formam immutant.
- *Asperitatis*
  - *Humores* acres
  - *Medicamenta* abstergentia
  - *Puluis*
  - *Fumus*
  - } Vt in oculis
  - } Huiusmodi vitia in ossibus & carnibus videre est. Si autem hi fuerint valentiores, in osse cariem efficiunt, in carne verò vlcus. Si autem modicè sint, solùm asperitatem gignunt.
- *Leuitatis*, humor
  - *Pinguis*
  - *Viscosus*.
- *Cauitatis*, seu meatus partium internarum omnino amissi, aut læsi per
  - *Coalitum*, vt si superficies interna exulceretur, & postea coalescant partes.
  - *Angustiam*,
    - *Caruncula*, vel tuberculum.
    - *Phlegmone*, Scirhus, abscessus, & cęteri tumores pręter naturam instrumenti internam cauitatem comprehendentes.
  - *Obstructionem*
    - *Humor* lentus & crassus.
    - *Callus*.
    - *Grumus*.
  - *Compressionem*, vt si aliquid extrinsecùs incidat & vehementiùs comprimat.
  - *Subsidentiam* in sese
    - *Astringentia*, frigus.
    - *Siccantia*, seu arefacientia.
    - *Facultas* retentrix immodicè mouens.
  - *Patefactionem*
    - *Excretricis* facultatis motus immodicus.
    - *Contentricis* imbecillitas.
    - *Medic.* aut aqua aperiendi vim habens
    - *Mollicies* immodica instrumentorum.
    - *Aer* humidus & calidus.

De Symptomatum cauſis, Facultatis animalis ſenſificæ, viſus aboliti, debilis & deprauati.

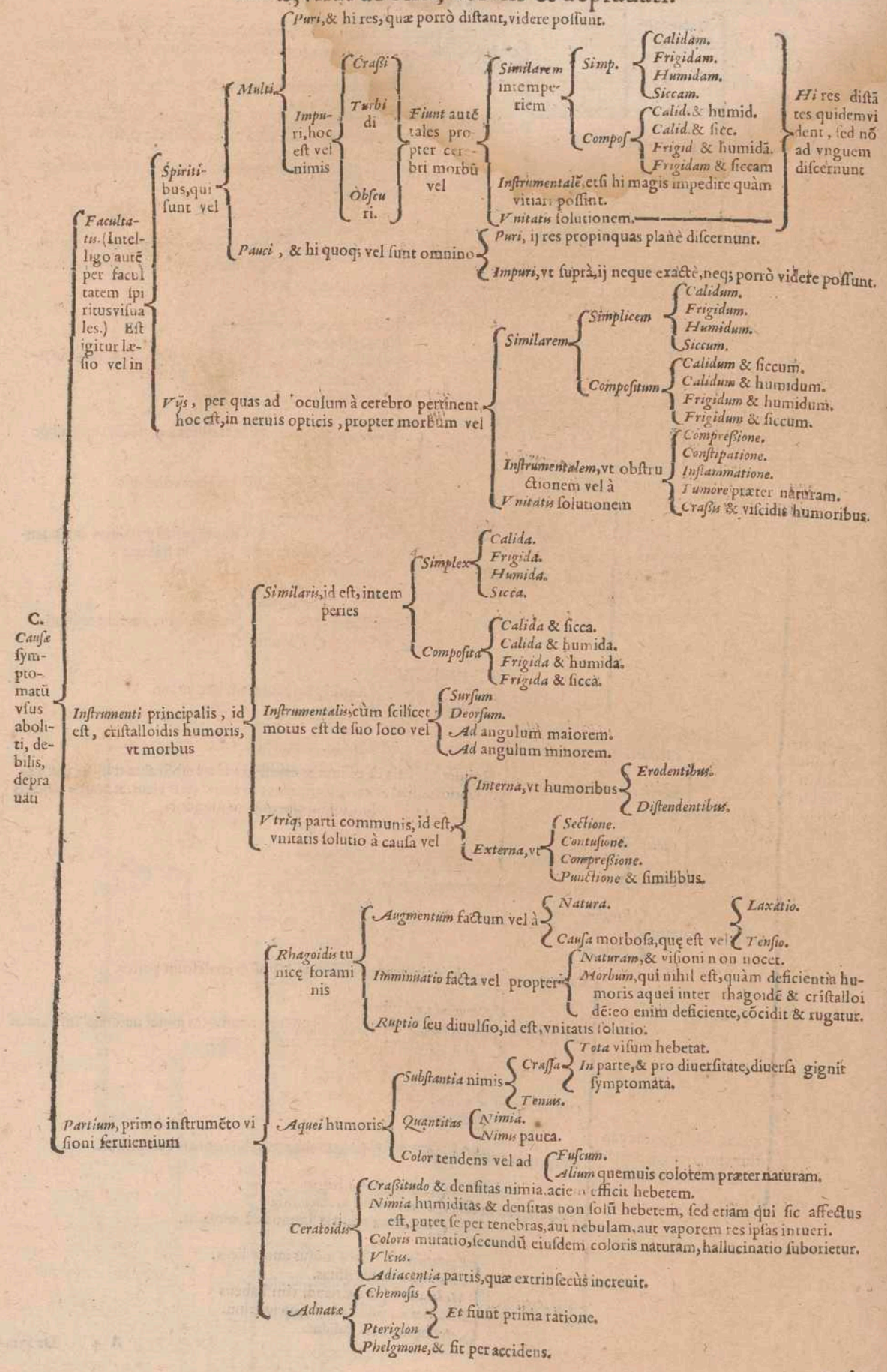

Cauſæ

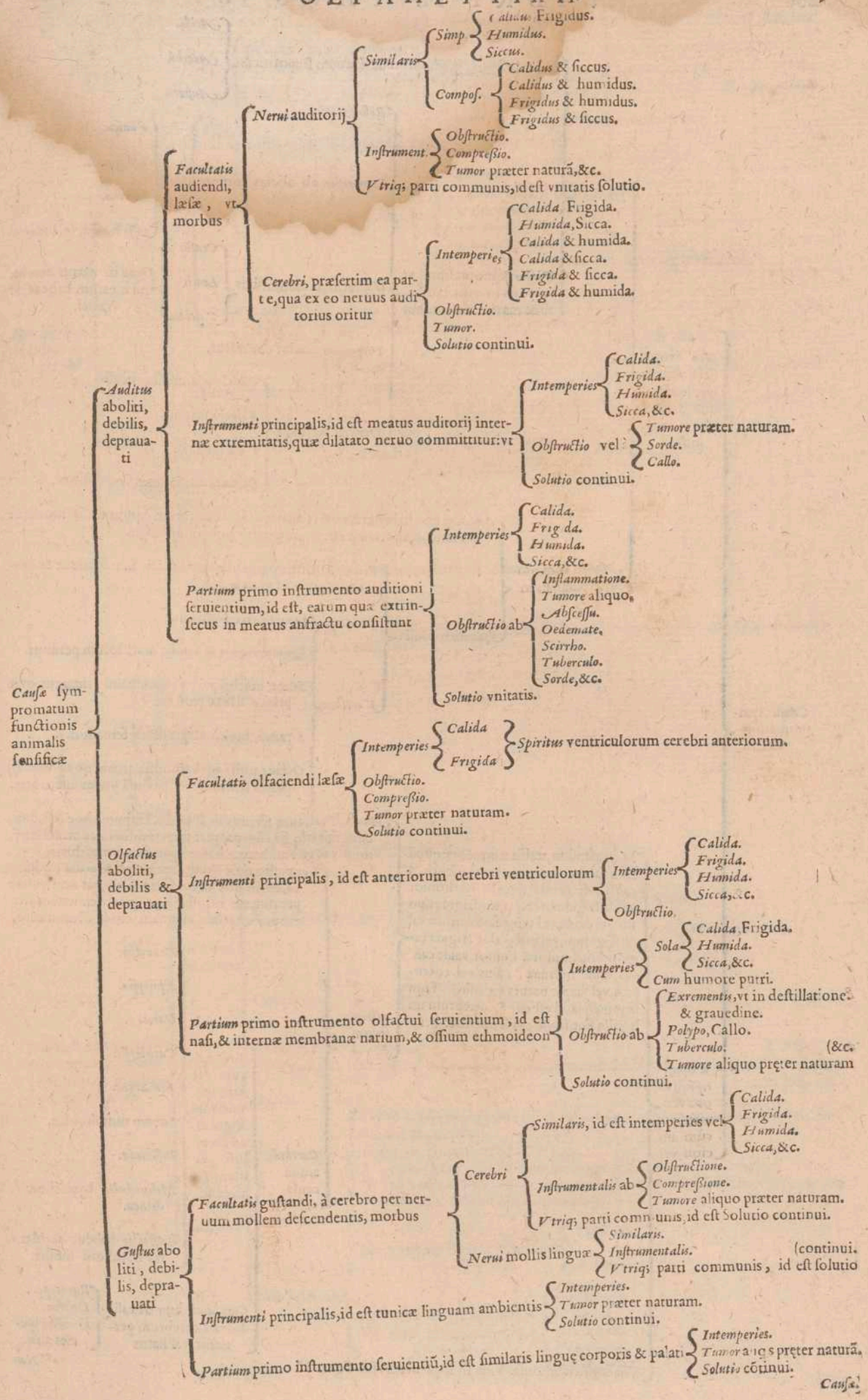
Causæ symptomatum functionis animalis sensificæ
Auditus aboliti, debilis, depraua-ti
Facultatis audiendi, læsæ, vt morbus
Nerui auditorij
Similaris
Simp.
Calidus. Frigidus.
Humidus.
Siccus.
Compos.
Calidus & siccus.
Calidus & humidus.
Frigidus & humidus.
Frigidus & siccus.
Instrument.
Obstructio.
Compressio.
Tumor præter naturã, &c.
Vtriq; parti communis, id est vnitatis solutio.
Cerebri, præsertim ea parte, qua ex eo neruus auditorius oritur
Intemperies
Calida. Frigida.
Humida, Sicca.
Calida & humida.
Calida & sicca.
Frigida & sicca.
Frigida & humida.
Obstructio.
Tumor.
Solutio continui.
Instrumenti principalis, id est meatus auditorij internæ extremitatis, quæ dilatato neruo committitur: vt
Intemperies
Calida.
Frigida.
Humida.
Sicca, &c.
Obstructio vel
Tumore præter naturam.
Sorde.
Callo.
Solutio continui.
Partium primo instrumento auditioni seruientium, id est, earum quæ extrinsecus in meatus anfractu consistunt
Intemperies
Calida.
Frigida.
Humida.
Sicca, &c.
Obstructio ab
Inflammatione.
Tumore aliquo,
Abscessu.
Oedemate.
Scirrho.
Tuberculo.
Sorde, &c.
Solutio vnitatis.
Olfactus aboliti, debilis & deprauati
Facultatis olfaciendi læsæ
Intemperies
Calida
Frigida
Spiritus ventriculorum cerebri anteriorum.
Obstructio.
Compressio.
Tumor præter naturam.
Solutio continui.
Instrumenti principalis, id est anteriorum cerebri ventriculorum
Intemperies
Calida.
Frigida.
Humida.
Sicca, &c.
Obstructio.
Partium primo instrumento olfactui seruientium, id est nasi, & internæ membranæ narium, & ossium ethmoideon
Intemperies
Sola
Calida. Frigida.
Humida.
Sicca, &c.
Cum humore putri.
Obstructio ab
Excremento, vt in destillatione & grauedine.
Polypo, Callo.
Tuberculo. (&c.
Tumore aliquo præter naturam
Solutio continui.
Gustus aboliti, debilis, depra-uati
Facultatis gustandi, à cerebro per neruum mollem descendentis, morbus
Cerebri
Similaris, id est intemperies vel
Calida.
Frigida.
Humida.
Sicca, &c.
Instrumentalis ab
Obstructione.
Compressione.
Tumore aliquo præter naturam.
Vtriq; parti communis, id est Solutio continui.
Nerui mollis linguæ
Similaris.
Instrumentalis.
Vtriq; parti communis, id est solutio (continui.
Instrumenti principalis, id est tunicæ linguam ambientis
Intemperies.
Tumor præter naturam.
Solutio continui.
Partium primo instrumento seruientiũ, id est similaris linguę corporis & palati
Intemperies.
Tumor aliq s præter naturã.
Solutio cõtinui.

Causæ

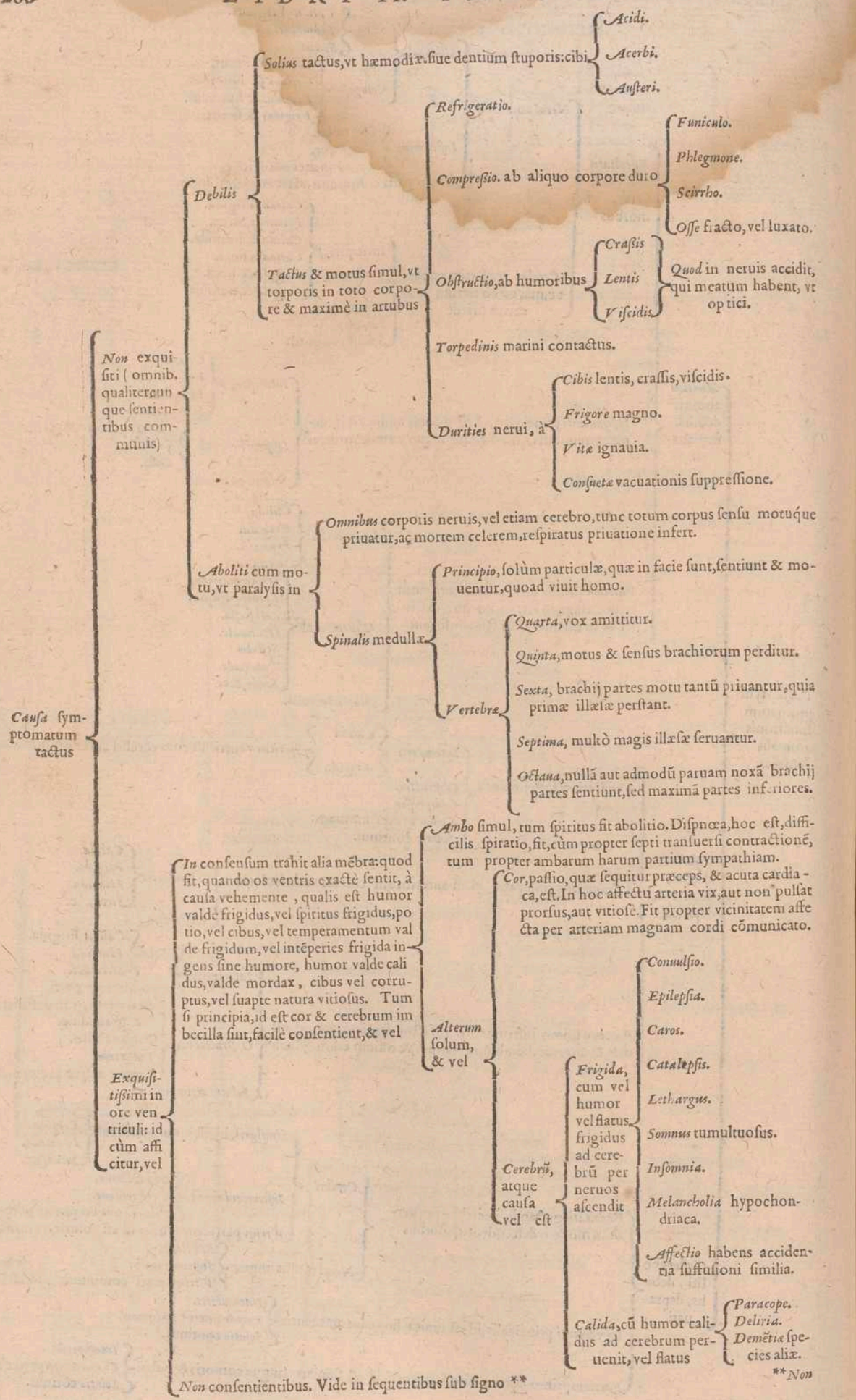
Causa symptomatum tactus
Non exquisiti (omnib. qualitercunque sentientibus communis)
Debilis
Solius tactus, vt hæmodiæ. siue dentium stuporis: cibi
Acidi.
Acerbi.
Austeri.
Tactus & motus simul, vt torporis in toto corpore & maximè in artubus
Refrigeratio.
Compressio. ab aliquo corpore duro
Funiculo.
Phlegmone.
Scirrho.
Osse fracto, vel luxato.
Obstructio, ab humoribus
Crassis
Lentis
Viscidis
Quod in neruis accidit, qui meatum habent, vt optici.
Torpedinis marini contactus.
Duritie nerui, à
Cibis lentis, crassis, viscidis.
Frigore magno.
Vitæ ignauia.
Consuetæ vacuationis suppressione.
Aboliti cum motu, vt paralysis in
Omnibus corporis neruis, vel etiam cerebro, tunc totum corpus sensu motuque priuatur, aç mortem celerem, respiratus priuatione infert.
Spinalis medullæ
Principio, solùm particulæ, quæ in facie sunt, sentiunt & mouentur, quoad viuit homo.
Vertebræ
Quarta, vox amittitur.
Quinta, motus & sensus brachiorum perditur.
Sexta, brachij partes motu tantũ priuantur, quia primæ illæ sæ perstant.
Septima, multò magis illæsæ seruantur.
Octaua, nullã aut admodũ paruam noxã brachij partes sentiunt, sed maximã partes inferiores.
Exquisitissimi in ore ventriculi: id cùm afficitur, vel
In consensum trahit alia membra: quod fit, quando os ventris exactè sentit, à causa vehemente, qualis est humor valdè frigidus, vel spiritus frigidus, potio, vel cibus, vel temperamentum valde frigidum, vel intẽperies frigida ingens sine humore, humor valde calidus, valde mordax, cibus vel corruptus, vel suapte natura vitiosus. Tum si principia, id est cor & cerebrum imbecilla sint, facilè consentient, & vel
Ambo simul, tum spiritus fit abolitio. Dispnœa, hoc est, difficilis spiratio, fit, cùm propter septi transuersi contractionẽ, tum propter ambarum harum partium sympathiam.
Alterum solum, & vel
Cor, passio, quæ sequitur præceps, & acuta cardiaca, est. In hoc affectu arteria vix, aut non pulsat prorsus, aut vitiosè. Fit propter vicinitatem affecta per arteriam magnam cordi cõmunicato.
Cerebrũ, atque causa vel est
Frigida, cum vel humor vel flatus frigidus ad cerebrũ per neruos ascendit
Conuulsio.
Epilepsia.
Caros.
Catalepsis.
Lethargus.
Somnus tumultuosus.
Insomnia.
Melancholia hypochondriaca.
Affectio habens accidentia suffusioni similia.
Calida, cũ humor calidus ad cerebrum peruenit, vel flatus
Paracope.
Deliria.
Demẽtiæ species aliæ.
Non consentientibus. Vide in sequentibus sub signo **
** Non

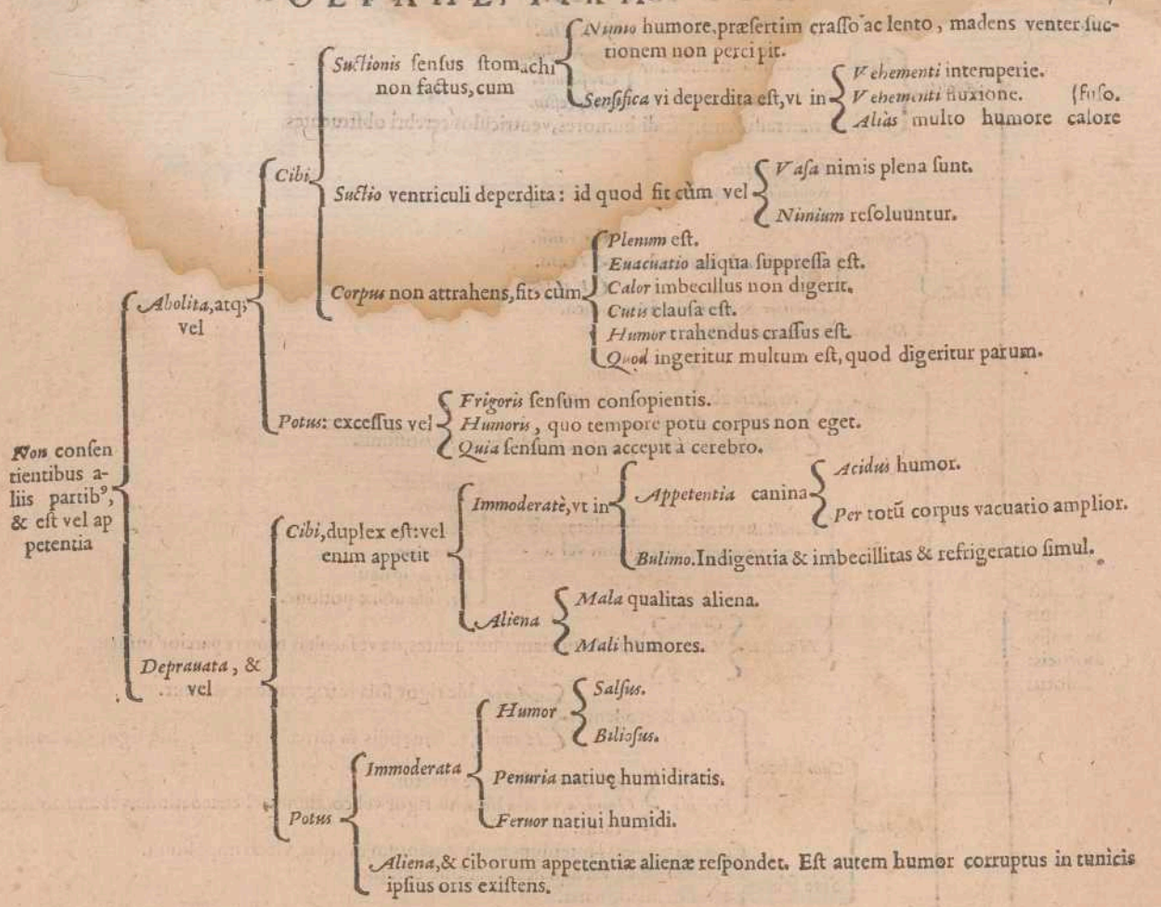
Non consentientibus aliis partib⁹, & est vel appetentia
Abolita, atq; vel
Deprauata, & vel
Cibi
Potus: excessus vel
Frigoris sensum consopientis.
Humoris, quo tempore potu corpus non eget.
Quia sensum non accepit à cerebro.
Suctionis sensus stomachi non factus, cum
Nimio humore, præsertim crasso ac lento, madens venter suctionem non percipit.
Sensifica vi deperdita est, vt in
Vehementi intemperie.
Vehementi fluxione.
Alias multo humore calore fuso.
Suctio ventriculi deperdita: id quod fit cùm vel
Vasa nimis plena sunt.
Nimium resoluuntur.
Corpus non attrahens, fit cùm
Plenum est.
Euacuatio aliqua suppressa est.
Calor imbecillus non digerit.
Cutis clausa est.
Humor trahendus crassus est.
Quod ingeritur multum est, quod digeritur parum.
Cibi, duplex est: vel enim appetit
Immoderatè, vt in
Appetentia canina
Acidus humor.
Per totũ corpus vacuatio amplior.
Bulimo. Indigentia & imbecillitas & refrigeratio simul.
Aliena
Mala qualitas aliena.
Mali humores.
Potus
Immoderata
Humor
Salsus.
Biliosus.
Penuria natiuę humiditatis.
Feruor natiui humidi.
Aliena, & ciborum appetentiæ alienæ respondet. Est autem humor corruptus in tunicis ipsius oris existens.

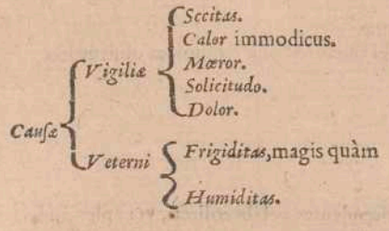
Causæ
Vigiliæ
Sœcitas.
Calor immodicus.
Mœror.
Solicitudo.
Dolor.
Veterni
Frigiditas, magis quàm
Humiditas.

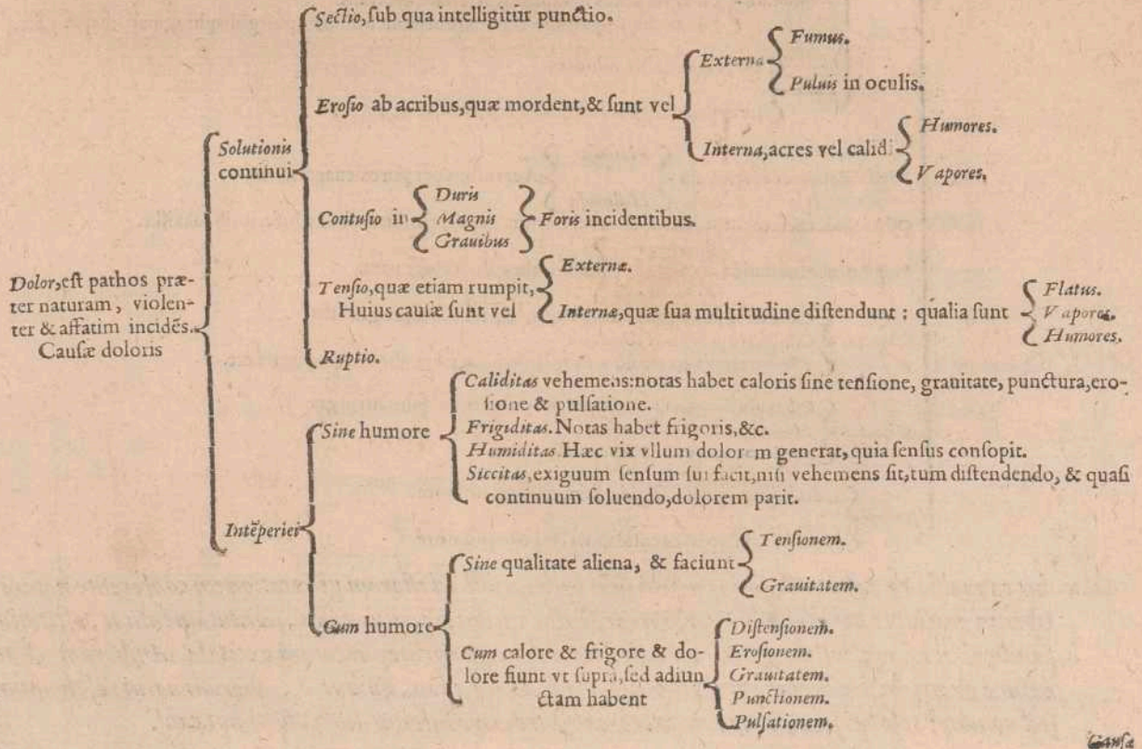
Dolor, est pathos præter naturam, violenter & affatim incidẽs. Causæ doloris
Solutionis continui
Sectio, sub qua intelligitur punctio.
Erosio ab acribus, quæ mordent, & sunt vel
Externa
Fumus.
Pulus in oculis.
Interna, acres vel calid
Humores.
Vapores.
Contusio in
Duris
Magnis
Grauibus
Foris incidentibus.
Tensio, quæ etiam rumpit, Huius causæ sunt vel
Externæ.
Internæ, quæ sua multitudine distendunt: qualia sunt
Flatus.
Vapores.
Humores.
Ruptio.
Intẽperiei
Sine humore
Caliditas vehemens: notas habet caloris sine tensione, granitate, punctura, erosione & pulsatione.
Frigiditas. Notas habet frigoris, &c.
Humiditas. Hæc vix vllum dolorem generat, quia sensus consopit.
Siccitas, exiguum sensum sui facit, nisi vehemens sit, tum distendendo, & quasi continuum soluendo, dolorem parit.
Cum humore
Sine qualitate aliena, & faciunt
Tensionem.
Grauitatem.
Cum calore & frigore & dolore fiunt vt supra, sed adiunctam habent
Distensionem.
Erosionem.
Grauitatem.
Punctionem.
Pulsationem.

Causa

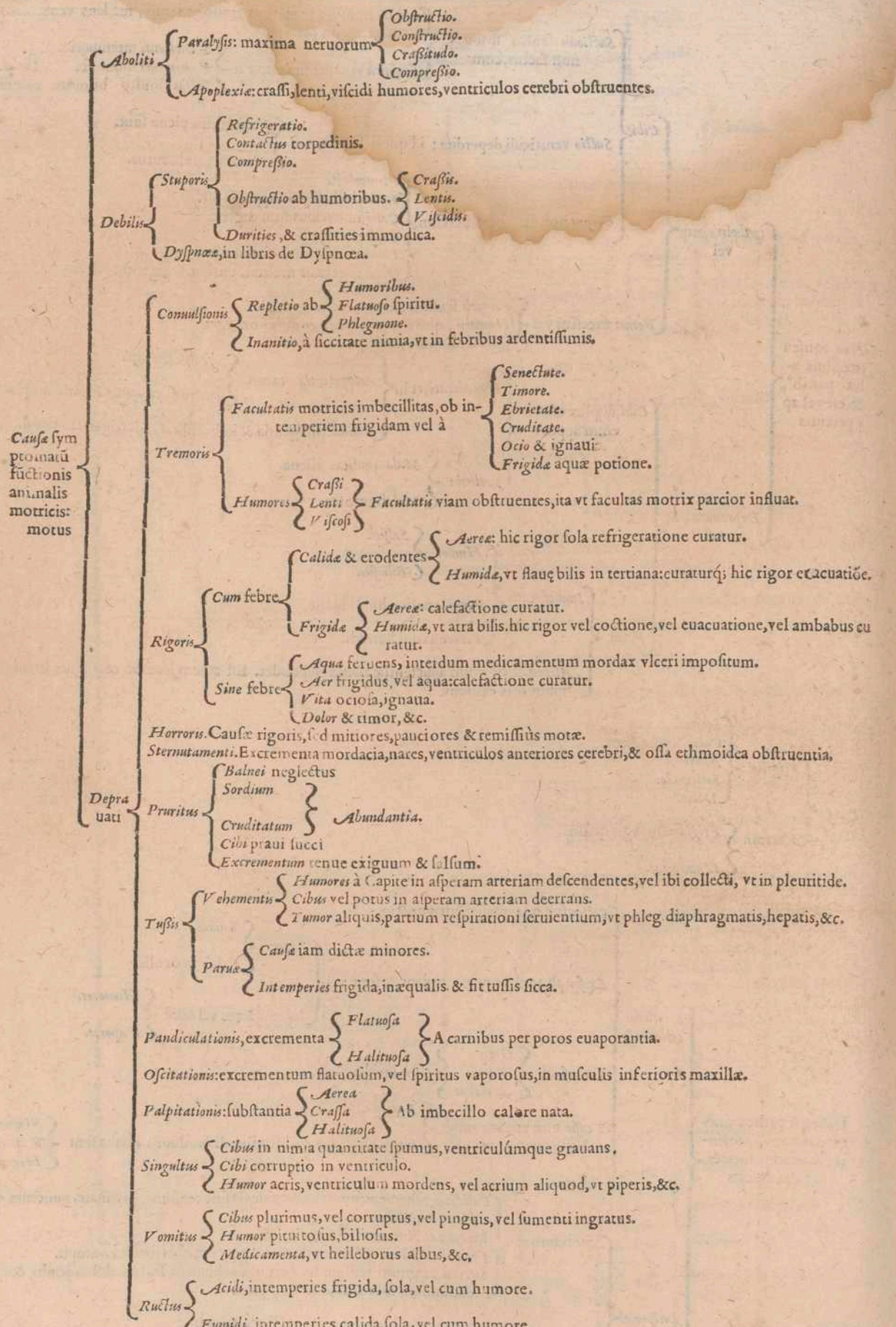

Ex his conuulsio & palpitatio, solius morbi sunt opera, nihil ad illorum generationem conferente natura. Opera verò solius naturæ, sunt rigor, horror, sensus vlceris, pruritus, tussis, sternutamentum, oscitatio, pandiculatio, singultus, vomitus, ructus, sed à causa aliqua præter naturam excitata. Amborum enim naturæ & morbi simul, sunt omnes motus torpidi, ac alij quoq; quibus ij, quorum nerui resoluuntur, sed nondum resoluti sunt, mouentur: præterea & tremor. Galenus lib. 2. de Simpt. caus.

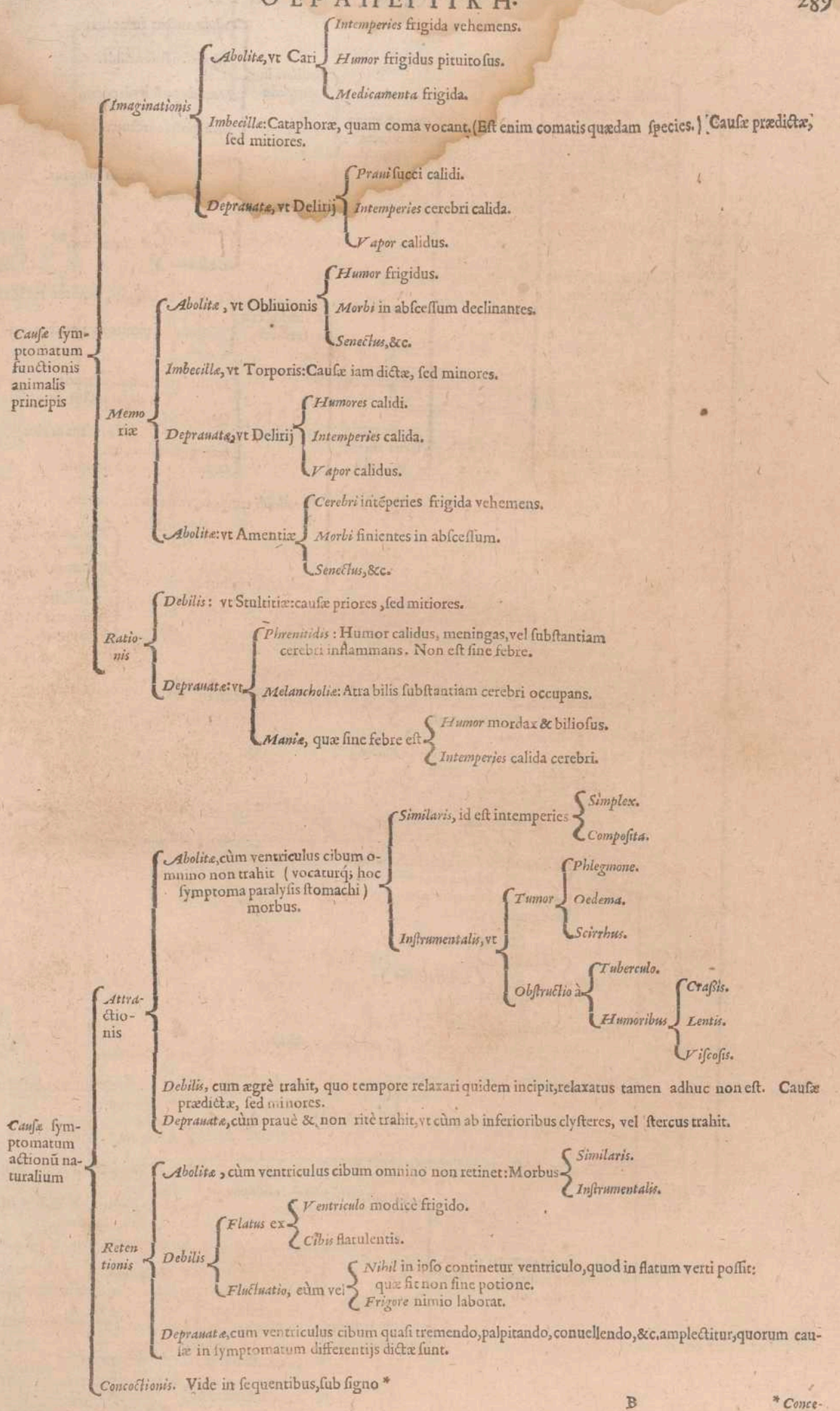
Causæ symptomatum functionis animalis principis
Imaginationis
Abolitæ, vt Cari
Intemperies frigida vehemens.
Humor frigidus pituitosus.
Medicamenta frigida.
Imbecillæ: Cataphoræ, quam coma vocant. (Est enim comatis quædam species.) Causæ prædictæ, sed mitiores.
Depravatæ, vt Delirij
Praui succi calidi.
Intemperies cerebri calida.
Vapor calidus.
Memoriæ
Abolitæ, vt Obliuionis
Humor frigidus.
Morbi in abscessum declinantes.
Senectus, &c.
Imbecillæ, vt Torporis: Causæ iam dictæ, sed minores.
Depravatæ, vt Delirij
Humores calidi.
Intemperies calida.
Vapor calidus.
Abolitæ: vt Amentiæ
Cerebri intēperies frigida vehemens.
Morbi finientes in abscessum.
Senectus, &c.
Rationis
Debilis: vt Stultitiæ: causæ priores, sed mitiores.
Depravatæ: vt
Phrenitidis: Humor calidus, meningas, vel substantiam cerebri inflammans. Non est sine febre.
Melancholiæ: Atra bilis substantiam cerebri occupans.
Maniæ, quæ sine febre est
Humor mordax & biliosus.
Intemperies calida cerebri.
Causæ symptomatum actionū naturalium
Attractionis
Abolitæ, cùm ventriculus cibum omnino non trahit (vocaturq; hoc symptoma paralysis stomachi) morbus.
Similaris, id est intemperies
Simplex.
Composita.
Instrumentalis, vt
Tumor
Phlegmone.
Oedema.
Scirrhus.
Obstructio à
Tuberculo.
Humoribus
Crassis.
Lentis.
Viscosis.
Debilis, cum ægrè trahit, quo tempore relaxari quidem incipit, relaxatus tamen adhuc non est. Causæ prædictæ, sed minores.
Depravatæ, cùm prauè & non ritè trahit, vt cùm ab inferioribus clysteres, vel stercus trahit.
Retentionis
Abolitæ, cùm ventriculus cibum omnino non retinet: Morbus
Similaris.
Instrumentalis.
Debilis
Flatus ex
Ventriculo modicè frigido.
Cibis flatulentis.
Fluctuatio, eùm vel
Nihil in ipso continetur ventriculo, quod in flatum verti possit: quæ fit non sine potione.
Frigore nimio laborat.
Depravatæ, cum ventriculus cibum quasi tremendo, palpitando, conuellendo, &c. amplectitur, quorum causæ in symptomatum differentijs dictæ sunt.
Concoctionis. Vide in sequentibus, sub signo *

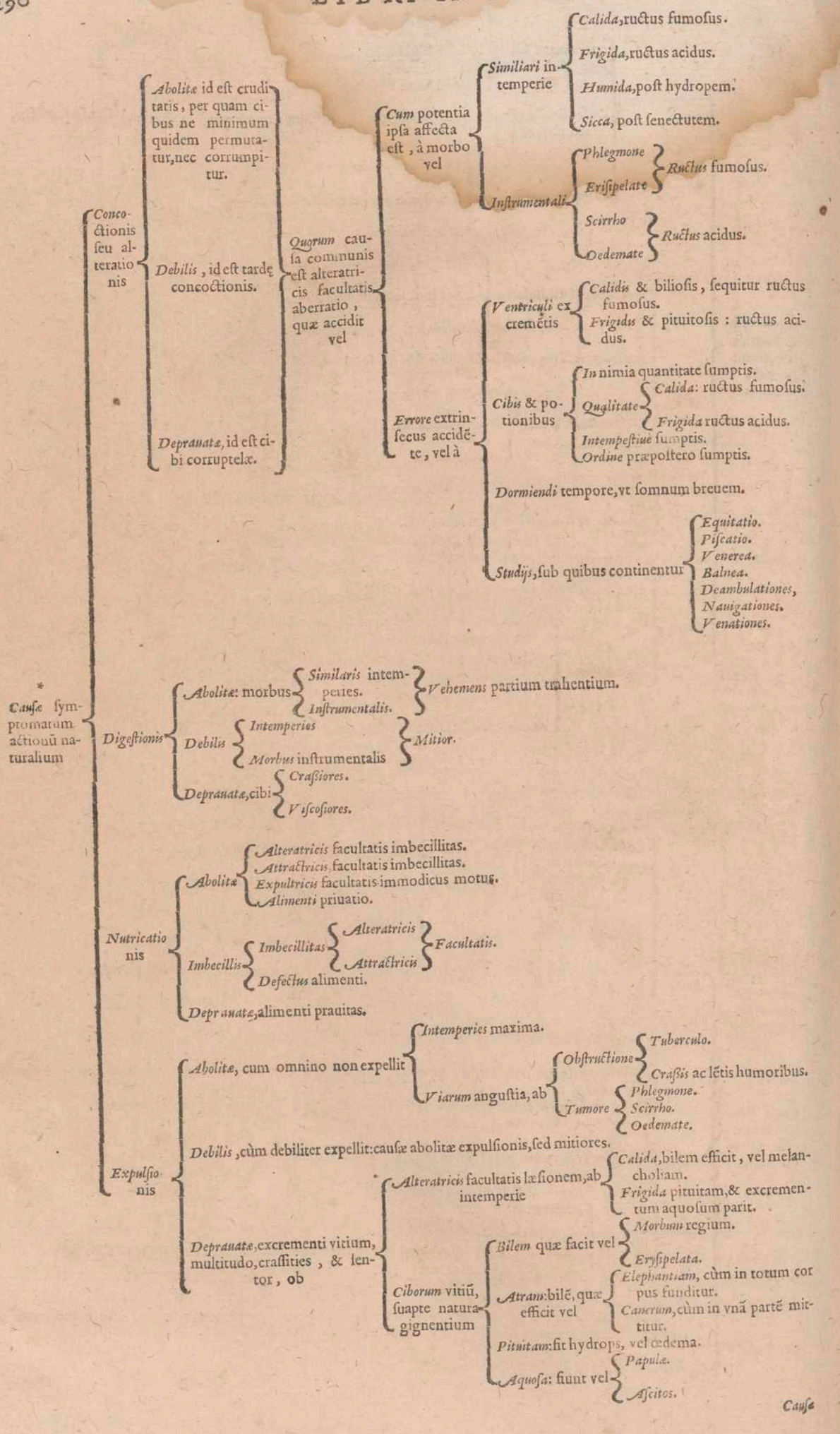
Causæ symptomatum actionū naturalium
Concoctionis seu alterationis
Abolitæ id est cruditatis, per quam cibus ne minimum quidem permutatur, nec corrumpitur.
Debilis, id est tardę concoctionis.
Depravatæ, id est cibi corruptelæ.
Quorum causa communis est alteratricis facultatis aberratio, quæ accidit vel
Cum potentia ipsa affecta est, à morbo vel
Similiari intemperie
Calida, ructus fumosus.
Frigida, ructus acidus.
Humida, post hydropem.
Sicca, post senectutem.
Instrumentali
Phlegmone
Erisipelate
Ructus fumosus.
Scirrho
Oedemate
Ructus acidus.
Errore extrinseco accidēte, vel à
Ventriculi excremētis
Calidis & biliosis, sequitur ructus fumosus.
Frigidis & pituitosis: ructus acidus.
Cibis & potionibus
In nimia quantitate sumptis.
Qualitate
Calida: ructus fumosus.
Frigida ructus acidus.
Intempestiuè sumptis.
Ordine præposteto sumptis.
Dormiendi tempore, vt somnum breuem.
Studijs, sub quibus continentur
Equitatio.
Piscatio.
Venerea.
Balnea.
Deambulationes,
Nauigationes.
Venationes.
Digestionis
Abolitæ: morbus
Similaris intemperies.
Instrumentalis.
Vehemens partium trahentium.
Debilis
Intemperies
Morbus instrumentalis
Mitior.
Depravatæ, cibi
Crassiores.
Viscosiores.
Nutricationis
Abolitæ
Alteratricis facultatis imbecillitas.
Attractricis facultatis imbecillitas.
Expultricis facultatis immodicus motus.
Alimenti priuatio.
Imbecillis
Imbecillitas
Alteratricis
Attractricis
Facultatis.
Defectus alimenti.
Depravatæ, alimenti prauitas.
Expulsionis
Abolitæ, cum omnino non expellit
Intemperies maxima.
Viarum angustia, ab
Obstructione
Tuberculo.
Crassis ac lētis humoribus.
Tumore
Phlegmone.
Scirrho.
Oedemate.
Debilis, cùm debiliter expellit: causæ abolitæ expulsionis, sed mitiores.
Depravatæ, excrementi vitium, multitudo, crassities, & lentor, ob
Alteratricis facultatis læsionem, ab intemperie
Calida, bilem efficit, vel melancholam.
Frigida pituitam, & excrementum aquosum parit.
Ciborum vitiū, suapte natura gignentium
Bilem quæ facit vel
Morbum regium.
Erysipelata.
Atram: bilē, quæ efficit vel
Elephantiam, cùm in totum corpus funditur.
Cancrum, cùm in vnā partē mittitur.
Pituitam: fit hydrops, vel œdema.
Aquosa: fiunt vel
Papulæ.
Ascitos.

Causæ

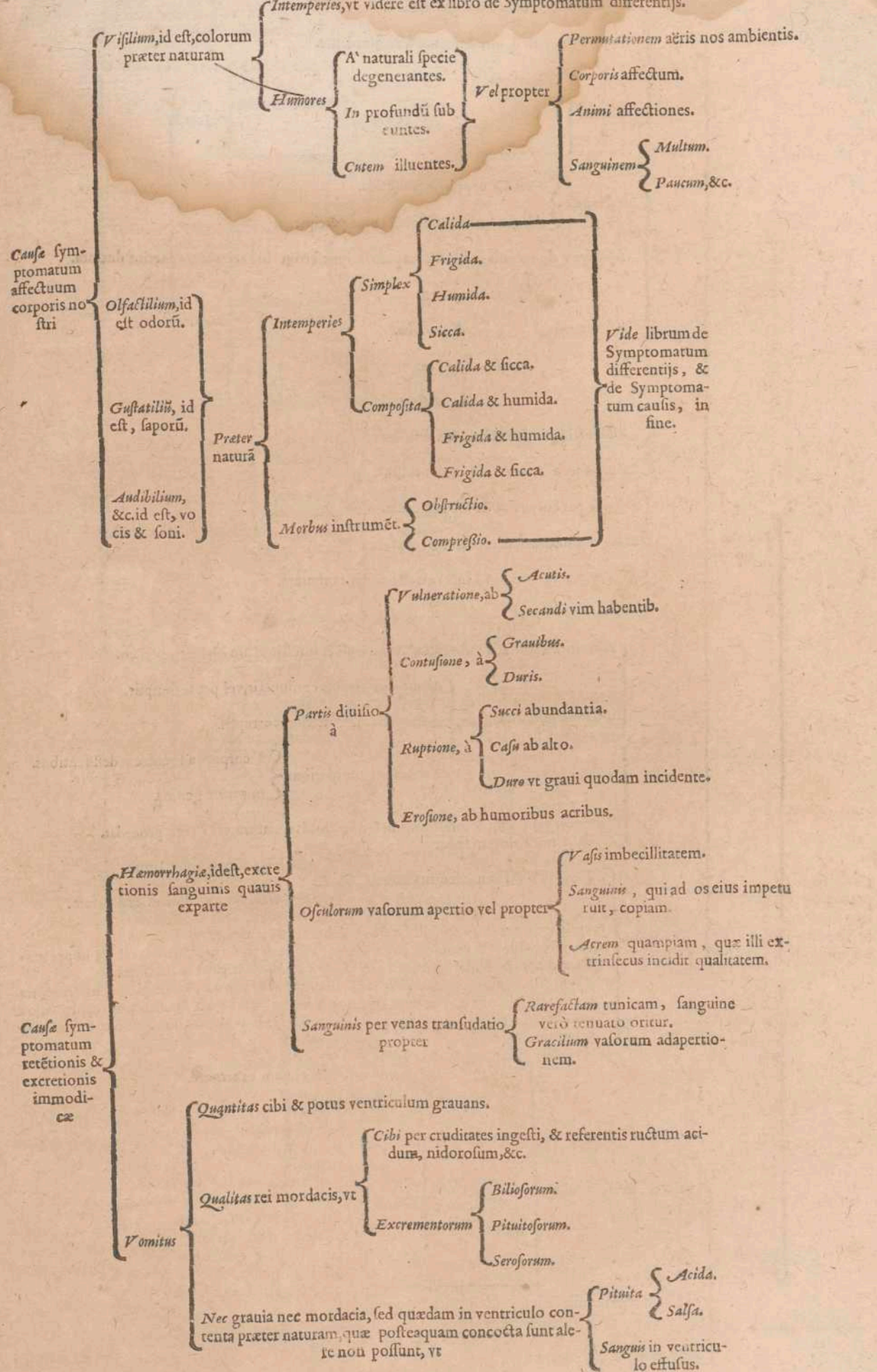
Causæ symptomatum affectuum corporis nostri
Visilium, id est, colorum præter naturam
Intemperies, vt videre est ex libro de Symptomatum differentijs.
Humores
A naturali specie degenerantes.
In profundū sub euntes.
Cutem illuentes.
Vel propter
Permutationem aëris nos ambientis.
Corporis affectum.
Animi affectiones.
Sanguinem
Multum.
Paucum, &c.
Olfactilium, id est odorū.
Gustatiliū, id est, saporū.
Audibilium, &c. id est, vocis & soni.
Præter naturā
Intemperies
Simplex
Calida
Frigida.
Humida.
Sicca.
Composita
Calida & sicca.
Calida & humida.
Frigida & humida.
Frigida & sicca.
Morbus instrumēt.
Obstructio.
Compressio.
Vide librum de Symptomatum differentijs, & de Symptomatum causis, in fine.
Causæ symptomatum retētionis & excretionis immodicæ
Hæmorrhagiæ, id est, excretionis sanguinis quauis exparte
Partis diuisio à
Vulneratione, ab
Acutis.
Secandi vim habentib.
Contusione, à
Grauibus.
Duris.
Ruptione, à
Succi abundantia.
Casu ab alto.
Duro vt graui quodam incidente.
Erosione, ab humoribus acribus.
Osculorum vasorum apertio vel propter
Vasis imbecillitatem.
Sanguinis, qui ad os eius impetu ruit, copiam.
Aërem quampiam, quæ illi extrinsecus incidit qualitatem.
Sanguinis per venas transudatio propter
Rarefactam tunicam, sanguine verò tenuato oritur.
Gracilium vasorum adapertionem.
Vomitus
Quantitas cibi & potus ventriculum grauans.
Qualitas rei mordacis, vt
Cibi per cruditates ingesti, & referentis ructum acidum, nidorosum, &c.
Excrementorum
Biliosorum.
Pituitosorum.
Serosorum.
Nec grauia nec mordacia, sed quædam in ventriculo contenta præter naturam, quæ posteaquam concocta sunt alere non possunt, vt
Pituita
Acida.
Salsa.
Sanguis in ventriculo effusus.

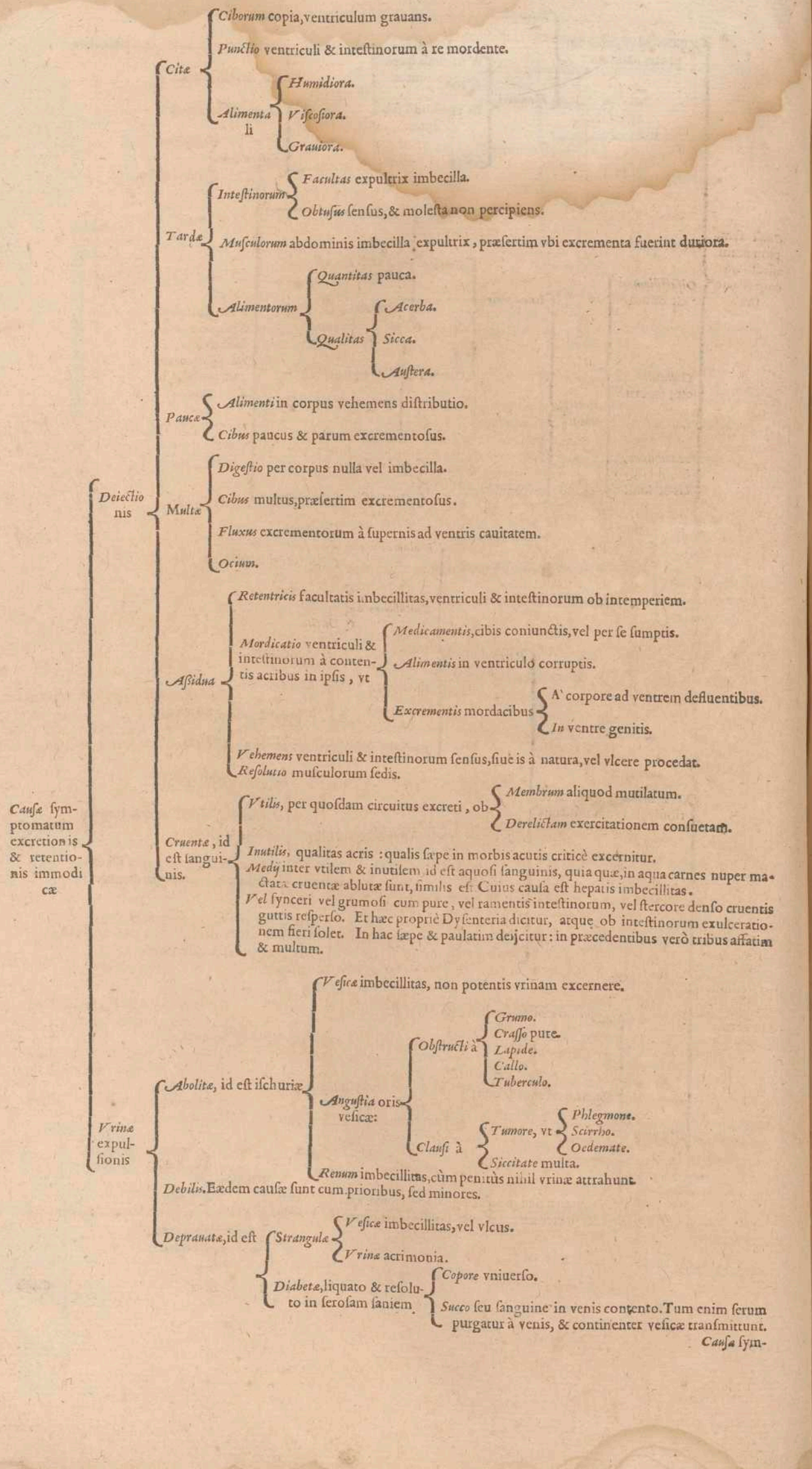
Causæ symptomatum excretionis & retentionis immodicæ
Deiectionis
Citæ
Ciborum copia, ventriculum grauans.
Punctio ventriculi & intestinorum à re mordente.
Alimenta li
Humidiora.
Viscosiora.
Grauiora.
Tardæ
Intestinorum
Facultas expultrix imbecilla.
Obtusus sensus, & molesta non percipiens.
Musculorum abdominis imbecilla expultrix, præsertim vbi excrementa fuerint duriora.
Alimentorum
Quantitas pauca.
Qualitas
Acerba.
Sicca.
Austera.
Paucæ
Alimenti in corpus vehemens distributio.
Cibus paucus & parum excrementosus.
Multæ
Digestio per corpus nulla vel imbecilla.
Cibus multus, præsertim excrementosus.
Fluxus excrementorum à supernis ad ventris cauitatem.
Ociun.
Assidua
Retentricis facultatis imbecillitas, ventriculi & intestinorum ob intemperiem.
Mordicatio ventriculi & intestinorum à contentis acribus in ipsis, vt
Medicamentis, cibis coniunctis, vel per se sumptis.
Alimentis in ventriculo corruptis.
Excrementis mordacibus
A corpore ad ventrem defluentibus.
In ventre genitis.
Vehemens ventriculi & intestinorum sensus, siue is à natura, vel vlcere procedat.
Resolutio musculorum sedis.
Cruentæ, id est sanguinis.
Vtilis, per quosdam circuitus excreti, ob
Membrum aliquod mutilatum.
Derelictam exercitationem consuetam.
Inutilis, qualitas acris: qualis sæpe in morbis acutis criticè excernitur.
Medij inter vtilem & inutilem id est aquosi sanguinis, quia quæ, in aqua carnes nuper mactatæ cruentæ ablutæ sunt, similis est. Cuius causa est hepatis imbecillitas.
Vel synceri vel grumosi cum pure, vel ramentis intestinorum, vel stercore denso cruentis guttis respersо. Et hæc propriè Dysenteria dicitur, atque ob intestinorum exulcerationem fieri solet. In hac sæpe & paulatim deijcitur: in præcedentibus verò tribus affatim & multum.
Vrinæ expulsionis
Abolitæ, id est ischuriæ
Vesicæ imbecillitas, non potentis vrinam excernere.
Angustia orificij vesicæ:
Obstructi à
Grumo.
Crasso pure.
Lapide.
Callo.
Tuberculo.
Clausi à
Tumore, vt
Phlegmone.
Scirrho.
Oedemate.
Siccitate multa.
Renum imbecillitas, cùm penitùs nihil vrinæ attrahunt.
Debilis. Eædem causæ sunt cum prioribus, sed minores.
Depranatæ, id est
Strangulæ
Vesicæ imbecillitas, vel vlcus.
Vrinæ acrimonia.
Diabetæ, liquato & resoluto in serosam saniem
Copore vniuerso.
Succo seu sanguine in venis contento. Tum enim serum purgatur à venis, & continenter vesicæ transmittunt.

Causa sym-

- *Causæ* symptomatum excretionis & retentionis immodicæ
  - *Flatus* ventris
    - *Calor* naturalis debilis.
    - *Humores* pituitosi in ventriculo contenti.
    - *Cibus* natura flatulentus.
  - *Sudoris*
    - *Multi*
      - *Corporis* raritas.
      - *Excrementorum*
        - *Tenuitas.*
        - *Abundantia.*
      - *Vires* robustæ.
      - *Resolutus* habitus corporis, seu retentricis imbecillitas.
    - *Retenti*
      - *Excrementum*
        - *Paucum.*
        - *Lentum.*
        - *Crassum.*
      - *Constipatio* meatuum, ab
        - *Obstructione*, humoribus
          - *Multis.*
          - *Crassis.*
          - *Lentis.*
        - *Clausione*, à
          - *Nutritione* copiosa.
          - *Refrigeratione.*
          - *Mollitie.*
      - *Facultatis* expultricis imbecillitas in carne.
  - *Menstruũ*
    - *Retentorũ*, id est abolitorum
      - *Vteri* corpus
        - *Durum.*
        - *Densum.*
        - *Intemperatum.*
      - *Venarum* angustia ab ortu mulieris
      - *Compressio* apartibus vicinis
      - *Sanguis* menstruus
        - *Crassus*
        - *Lentus*
        - *Copiosus*

        } Ora vasorum in vtero obstruens.
      - *Multæ* exercitationes.
      - *Victus* tenuis.
      - *Humorum* ad alias partes declinatio.
    - *Diminutorum.* Eædem causæ, sed mitiores.
    - *Deprauatorum*
      - *Immodicorum*
        - *Ocium* diuturnum.
        - *Victus* plenior.
        - *Proprij* vteri morbi in cornibus, ceruice vel toto corpore.
      - *Alienarum* per vterum defluxionum, id est fluxus muliebris, ob affectum aliquem ipsum infestantem. Redundantia in toto corpore
        - *Sanies* sanguinis, excrementũ rubrum.
        - *Pituita*, album excrementum.
        - *Bilis* flaua, pallida.
  - *Gonorrhœa*, id est profluuij seminis
    - *Retentricis* facultatis imbecillitas in vasis seminarijs, si non intento
    - *Conuulsioni* quodammodo similis affectus, si intento

    } *Virili* pudẽdo fiat

De Signis insalubribus diagnosticis.

- D. *Signorum* insalubrium alia indicant insalubritatem
  - *Præsentem* (Diagnostica dicũtur) & vel
    - *Simpliciter*
      - *Semper.* Hæc ab ipso ortu naturæ morbosam indicant constitutionem.
      - *Vt multum.* Quæ non longè à pessima constitutione recedunt.
    - *In* præsentia, quæ nunc indicant, vel ipsius affectionis
      - *Causas*, hoc est
        - *Materiam*, seu locũ affectũ. Vide in sequentibus signum a.
        - *Formam* siue affectionem ipsam. Vide in sequentibus signũ b.
        - *Efficientes* causas. Vide in sequentibus signum c.
      - *Accidentia.* Vide in sequentibus signum d.
  - *Futuram*, dicuntur Prognostica.
  - *Præteritam*, dicuntur Anamnistica: quæ magis ab ægri & astantium sermone, quàm ab artificiosa coniectura deprehenduntur.

a. *Signa* Diagnostica, indicantia locum affectum, per

- *Accidens*, seu per consensum : quando proprijs accidentibus discerni nequit, nec perpetuò permanet, sed cum pars aliqua cum alia sic afficitur, vt irritata quidē vna, altera vehementiùs molestetur, remissa verò irritatione, quiescat.
- *Se*, seu propriè : quādo proprijs accidentibus dignoscitur, ac semper eadem fuerint perpetua, neq; alijs præcedentibus superueniunt : vt cerebrum in phrenitide vera, oculus in suffusione, &c. Hæc sumuntur ab
  - *Actionibus*
    - *Animalibus*
      - *Principibus* : vt læsa
        - *Imaginatio*
        - *Ratio*
        - *Memoria*

        } *Cerebrum* affectum esse indicat.
      - *Minùs* principibus : & vel
        - *Sensibilibus* : vt læsa
          - *Visio*, oculum
          - *Auditio*, aures
          - *Olfactio*, nares
          - *Gustatio*, linguam
          - *Tactio*, neruos

          } *Laborare* indicat.
        - *Motorijs*. Neruos & musculos, in ea parte, quæ motu priuatur, affectos esse demonstrant.
      - *Vitalibus* : vt pulsus, cor & arterias affectus denunciant.
    - *Naturalibus*
      - *Appetitrice* : vt
        - *Cibi* fastidium oris ventriculi affecti signum est.
        - *Appetentia* nimia : vt in pica mulierum stomachi læsi nota est.
      - *Expultrice* : videlicet excrementis
        - *Secundū naturā*
          - *Vrina* excreta per vulnᵐ, vrinarios meatus, vel vesicam affectam esse indicat.
          - *Stercus* per vulnᵐ eiectū, intestinorum aliquod affectum esse demonstrat.
          - *Cibus* per vulnus reiectus, ventriculum laborare denunciat.
          - *Efflatus* spiritus inter respirandum per thoracem, membranam costas succingentem affectam esse ostendit.
        - *Præter naturā*
          - *Lapis*, renes vel vesicā affectam esse ostēdit.
          - *Pus* vel sanguinis grumus per tussim eiectus, thoracem, &c.
          - *Lumbrici*, intestina affecta indicant.
        - *Non veris*, sed partib. loci patientis : vt
          - *Bronchium* tussiendo excretū. pulmones ægrotare indicat.
          - *Ramentum* per aluum eiectū, intestinorū affectū ostēdit.
          - *Caruncula* per vrinā excreta, renes affectos, &c.
          - *Excrementa* lamarum speciē referentia, per vrinam excreta vesicam esse affectam portendunt.
  - *Passionibus*
    - *Intrinsecis*, proprijs : vt
      - *Suffusio*, oculos affectos.
      - *Hæmodia*, dentium stupidorum est nota.
      - *Rubedo* maxillarum, peripneumoniam indicat.
      - *Excrementa* similia loturæ carnium, nuper mactatarū, hepatis imbecilli est signum.
      - *Durus* in dexrra hypochondriorum parte tumor, hepar, in sinistra splenem affectum, &c.
      - *Dolor*
        - *Punctorius*, membranas
        - *Pulsatorius*, arterias

        } *Affectas* indicat.
        - *Grauis*, viscera, aliamue partem sensus hebetioris.
        - *Antè* in nota vlceris per vomitum, ventriculū : Pòst, gulam affectam esse monstrat.
    - *Extrinsecis*
      - *Lædentibus.*
      - *Iuuantibus.*

b. *Signa*

b. *Signa* morborum & symptomatum sumuntur ab

- *Actionibus*
  - *Vitalibus*: vt variæ differentiæ pulsûs læsi, varias febrium, aliorumque affectum differentias ostendunt
  - *Naturalibus*, ex putridæ scilicet, seu potiùs excrementis
    - *Veris*
      - *Secundum* naturam: vt
        - *Deiectio* cibi nondum mutati, indicium est diarrhœæ.
        - *Mictus* potus, non mutati, signum est diabetæ.
        - *Sudor* multus, morbum portendit.
      - *Præter* naturam
        - *Sabulosa* vrina, lapidem denunciat.
        - *Excrementa* seminibus cucurbitæ similia, vermes significant.
    - *Non* veris, sed partibus loci patientis: vt ramentum per *Aluum*, *Collum*, *Vrinam*, *Alium* quemuis meatum — Deiectum, vlceris indicium est.
- *Passionibus* propriis cuique
  - *Affectus*: vt
    - *Aduncæ* vngues, tabem significant.
    - *Horror* intempestiuus cum febre, inflammationis ad suppurationem transitionem ostendit.
    - *Lingua* nigricans, ardentis febris signum esse consueuit.
    - *Calor* totius corporis præter naturam, febrem.
    - *Dolor* lateris punctorius, pleuritidem.
    - *Dolor*: *Pulsatorius*, inflammationes; *Tensiuus*. & flatus; *Grauis*, humorum copiam — Ostendit.
    - *Color*: *Totius* corporis citrinus, vel tantùm oculorum, morbum regium.
    - *Corporis* totius niger, icterum nigrum, &c.
  - *Parti* affectæ
    - *Suffusio* solis oculis accidit.
    - *Lapis* in renibus & vesica tantùm gignitur, & vt quidam volunt, in colo.
    - *Lumbrici* solùm in ventriculo & intestinis.

SIGNA *intemperaturarum & compositionis malæ ex prima parte secundi libri petenda, vbi de signis deflectentibus egimus.*

c. *Signa* causarum internarum & externarum sumuntur à

- *Causis*, forma scilicet ipsius morbi. Sic
  - *Synochus* non putris, sanguinem.
  - *Febris* tertiana, bilem.
  - *Quotidiana* pituitam.
  - *Quartana*, melancholiam.
  - *Phlegmone*, sanguinem.
  - *Erysipelas*, bilem.
  - *Oedema*, pituitam.
  - *Scirrhus*, atram bilem.
- *Accidentibus*
  - *Actionibus* læsis: *Animalib.*, *Vitalibus*, *Naturalib.* — Vt suprà.
  - *Passionibus*
    - *Intrinsecis*: vt *Colore.*, *Odore.*, *Sapore.*, *Calore.*, *Mollitie.*, *Duritie.*
    - *Extrinsecis*: *Ladentibus.*, *Iuuantibus.*

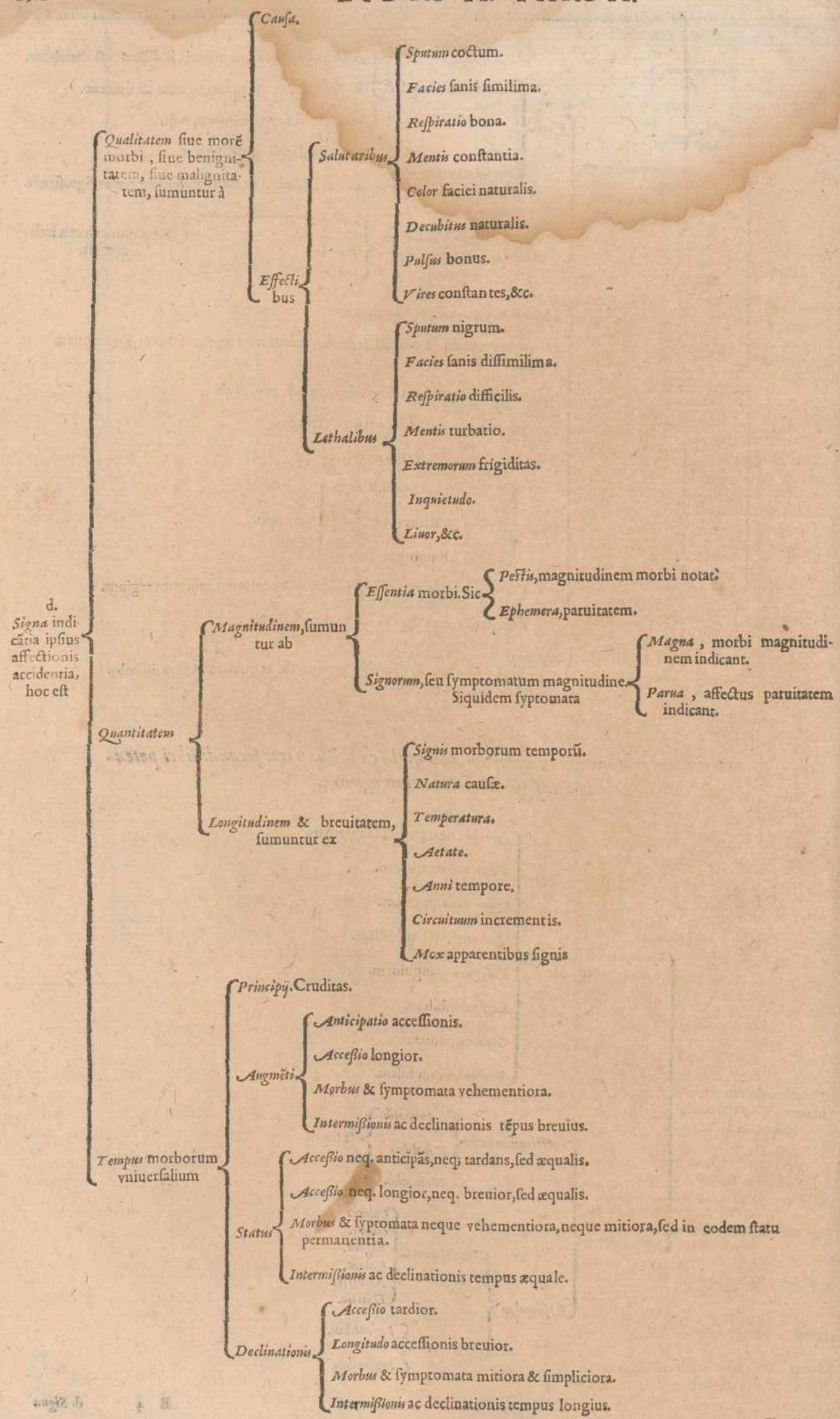
d.
Signa indicatia ipsius affectionis accidentia, hoc est
Qualitatem siue morē morbi, siue benignitatem, siue malignitatem, sumuntur à
Causa.
Effectibus
Salutaribus
Sputum coctum.
Facies sanis similima.
Respiratio bona.
Mentis constantia.
Color faciei naturalis.
Decubitus naturalis.
Pulsus bonus.
Vires constantes, &c.
Lethalibus
Sputum nigrum.
Facies sanis dissimilima.
Respiratio difficilis.
Mentis turbatio.
Extremorum frigiditas.
Inquietudo.
Liuor, &c.
Quantitatem
Magnitudinem, sumuntur ab
Essentia morbi. Sic
Pestis, magnitudinem morbi notat.
Ephemera, paruitatem.
Signorum, seu symptomatum magnitudine. Siquidem syptomata
Magna, morbi magnitudinem indicant.
Parua, affectus paruitatem indicant.
Longitudinem & breuitatem, sumuntur ex
Signis morborum temporū.
Natura causæ.
Temperatura.
Aetate.
Anni tempore.
Circuituum incrementis.
Mox apparentibus signis
Tempus morborum vniuersalium
Principij. Cruditas.
Augmēti
Anticipatio accessionis.
Accessio longior.
Morbus & symptomata vehementiora.
Intermissionis ac declinationis tēpus breuius.
Status
Accessio neq. anticipās, neq; tardans, sed æqualis.
Accessio neq. longior, neq. breuior, sed æqualis.
Morbus & syptomata neque vehementiora, neque mitiora, sed in eodem statu permanentia.
Intermissionis ac declinationis tempus æquale.
Declinationis
Accessio tardior.
Longitudo accessionis breuior.
Morbus & symptomata mitiora & simpliciora.
Intermissionis ac declinationis tempus longius.

De Signis

De Signis prognosticis insalubribus in genere.

- *Signa* Prognostica insalubria, vel mortē indicant. Porrò in horum explicatione duo veniūt notanda: videlicet quatenus
  - *Prænunciant* in ægro corpore naturę vel morbi victoriam
    - Certò: atq. vel
      - *Naturæ*. Salubria sunt signa, & sumuntur ab actionibus tum vitalibus, tum animalib. & excrementis coctis.
      - *Morbi*. Mortalia signa sunt. Sumuntur potissimùm ab excrementis prauis & crudis.
    - *Incertò*. Hæc nullam stabilem facultatem habent, quòd aliis temporibus, & aliis in dispositionibus, alia significent, critica dicuntur, & sunt vel
      - *Signa* tantùm: vt
        - *Colli* & capitis dolor.
        - *Temporum* grauitas.
        - *Hallucinationes*.
        - *Lachrymæ* inuoluntariæ.
        - *Vertigo* tenebrosa.
        - *Oculi* & facies rubentes.
        - *Vigiliæ*.
        - *Æstus* ingens.
        - *Anxietas*.
        - *Labri* inferioris agitatio.
        - *Delirium*, Exclamatio.
        - *Anhelitus* difficultas.
        - *Somnus* grauis.
        - *Præcordiorum* subtractio.
        - *Stomachi* fastidium.
        - *Nauſea*, Sitis.
        - *Dolor* oris ventris.
        - *Motus* inordinatus.
      - *Causæ* & signa: vt
        - *Vomitus*.
        - *Sudores*.
        - *Vrinæ* multæ.
        - *Alui* profluuium.
        - *Menſtruorum* eruptio.
        - *Hæmorrhoidum* apertio.
        - *Sanguinis* fluxus.
        - *Parotides*.

      Hæc sumuntur ab actionibus, excrementis, & passionibus.
    - *Neque* certò. vt prima: neque incertò, vt secunda. Horum alia semper
      - *Bona*: vt salutis & vitę
        - *Mente* constare.
        - *Facilis* anhelitus.
        - *Facilis* tolerantia.
        - *Pulsuum* bonitas.
        - *Decubitus* decens.
        - *Facies* sanis similis, &c.
      - *Mala*: vt mortis. Sunt autem signis salutis contraria, & quæ in prognosticis Hipp. alia enumerat.

      Hæc omnia non solùm sunt signa, sed etiam accidentia corporis atque morborum.
  - *Futura* denunciant in corpore ægro vel salutem, vel mortem per
    - *Se*, sumuntur à
      - *Causis*: videlicet
        - *Materia*, seu parte affecta: quæ si fuerit
          - *Princeps* seu nobilis, periculum a groto portendit.
          - *Non* princeps, seu ignobilis, nullum laboranti periculum indicat, præsertim viribus valentibus.
        - *Forma*, seu morbi specie, quæ ex propriis symptomatibus cognoscitur.
      - *Accidentibus*: & vel
        - *Actionibus* seu viribus, animalibus, vitalibus & naturalib. Quæ si fuerint
          - *Validæ*, vt possint morbum superare, necesse est ægrotum euadere.
          - *Imbecilles*, vt non possint morbum superare, æger omnino morietur.
        - *Passionibus*
          - *Intrinsecis*, hoc est affectionis
            - *Magnitudine*, quæ ex quantitate symptomatum dignoscitur.
            - *More*. Sic morbus
              - *Benignus*, ægroto salutem prænunciat.
              - *Malignus*, ægro mortem portendit.
          - *Extrinsecis*
            - *Aere*, Regione.
            - *Anni* tempore.
            - *Victus* ratione, &c.
    - *Accidens*. Vide in sequentibus signum **.

**. Signa

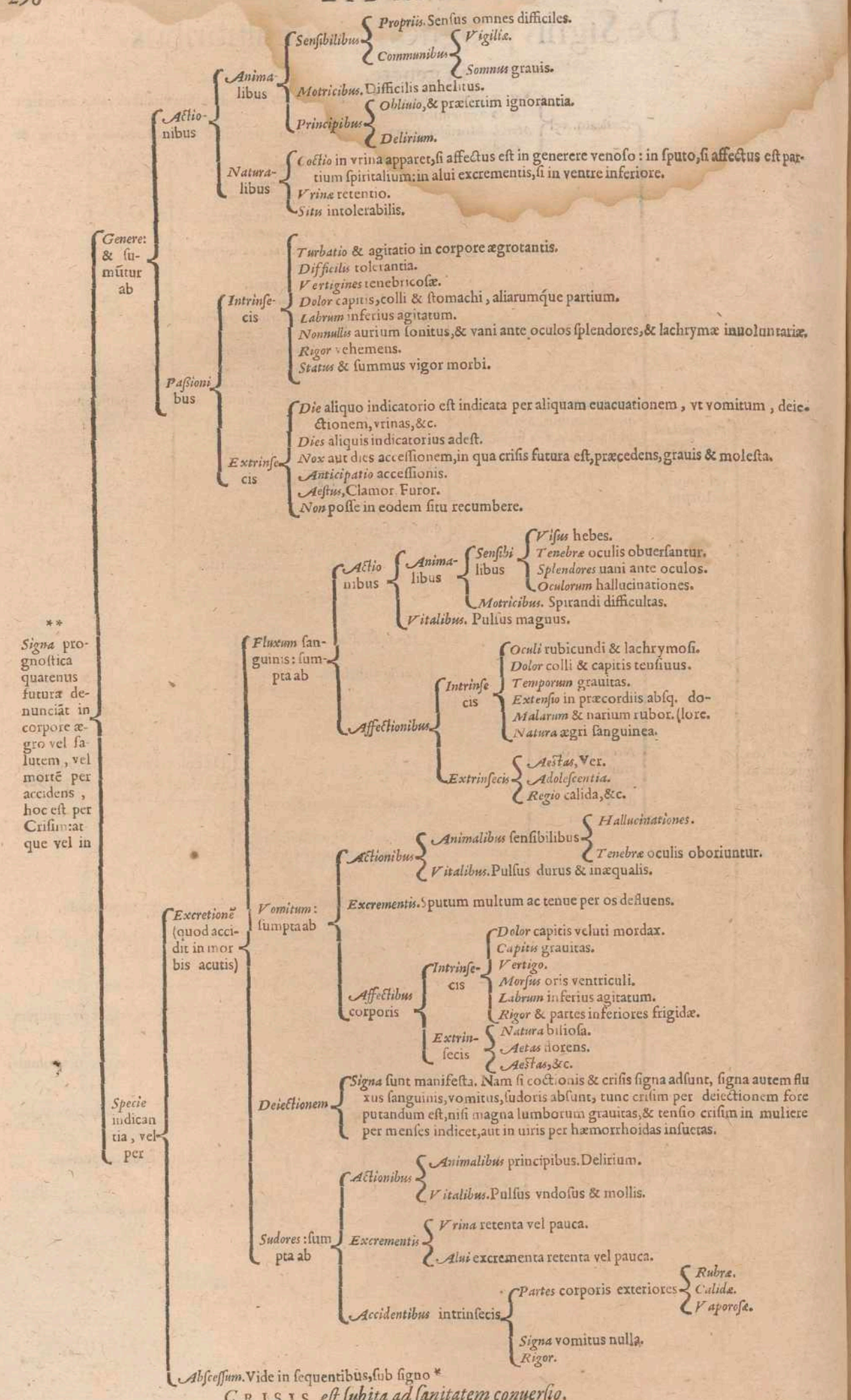

CRISIS *est subita ad sanitatem conuersio.*

* *Signa* prognostica Crysim in specie indicantia, vel per abscessum, quod accidit in morbis diuturnis. Et huiusmodi abscessus fiunt ad partes

- *Superiores.* Horum signa sumũtur ab
  - *Actionibus*
    - *Animalibus*
      - *Sensibilibus*
        - *Propriis.* Surditas repentina.
        - *Communib.* Somnus grauis.
      - *Motricibus.* Difficilis anhelitus sine causa manifesta.
    - *Vitalibus.*
  - *Passionibus* intrinsecis
    - *Dolor* capitis vehemens.
    - *Grauitas* capitis & temporum,
    - *Præcordia* semper mollia & sine dolore.
    - *Morbus* non valde diuturnus.
- *Inferiores:* & sumuntur ab
  - *Actione* naturali, expultrice videlicet. Vrina
    - *Tenuis*
    - *Cruda*

    } Multo tempore micta.
  - *Passione* intrinseca
    - *Grauitas*
    - *Tensio*
    - *Phlegmone*
    - *Dolor*

    } Partium inferiorum.
    - *Circa* hypochondria aliquid phlegmones, & caloris in peripneumonia, huc repere humores significant.
    - *Morbus* diuturnus.
    - *Nullum* signum parotidum.

De Curatione corporis insalubris in genere.

E. *Curatio* corporis insalubris in genere, indicationib. perficitur, quarum numero tres sũt.

- *Prima* est, An Medicus aliquid agere debeat, vel nõ debeat. Sumitur autẽ hæc à reb. vel
  - *Secundum* naturam, nempe sanitate, an scilicet sanitatis recuperatio speranda sit, id qđ deprehenditur partim à
    - *Causis* & vel
      - *Materiali.* Nam corporis pars
        - *Solida*, quæ insigniter est læsa, non potest sanitas restitui, nec sperari.
        - *Carnosa*
        - *Spiritalis*

        } Insinuat id posse præstari, quò tendimus.
        - *Ad* quam remedia pertingere
          - *Possunt*: posse
          - *Non possunt*: non posse

          } Obtineri id quò tendimus.
      - *Formali.* Siquidem mixtio in calido, frigido, humido, sicco, vitiata
        - *Aequaliter*: hæc insinuat non posse præstari, quod speramus.
        - *Inæqualiter*: hæc præstari posse quod speramus.
    - *Effectibus* nimirum
      - *Actione* vitali. Nam actio partis, per quam
        - *Vitam* habemus, insinuat, si perierit, præstari nõ posse id, quò tendimus.
        - *Vitam* meliorem habemus, vel per quam vita conseruatur. Hæc si vehementer læsa sit, aut perierit, quamuis præstari posse, quod speramus, insinuat: noxam tamen maiorem futuram successu temporis pollicetur: vt adempti testes vitam non tollunt, sed deteriorem reddunt.
      - *Vsu* partis & officio: quam vel ad vitam sit
        - *Necessarium*: insinuat, perierit, præstari non posse id, quò tendimus.
        - *Non* necessarium: insinuat hæc si perierit, præstari posse, id quò tendimus.
  - *Præter* naturam: videlicet morbo, causa morbi & symptomate: quæ sui ablationem significant, quæ an perfici possint, dignoscuntur ab eorum
    - *Essentialibus*: videlicet morbi natura, seu specie. Nam
      - *Pthisis*
      - *Elephantiasis*

      } Curari non, aut vix posse, insinuat.
      - *Pestis*
      - *Hydrops*

      } Vix posse curari insinuat.
      - *Tertiana*
      - *Diaria*, &c.

      } Curari posse insinuat.
    - *Accidentibus*: videlicet
      - *Qualitate*, seu More. Nam morbi
        - *Maligni* seu lethales solis præsagiis sunt relinquendi.
        - *Boni*, quorum signa sunt salutaria, curandi.
      - *Quantitate.* nam morbi
        - *Paruissimi* medici ope non indigent. Quoniam sine labore à natura liberantur.
        - *Magni* atque cum signis vel
          - *Salutaribus*, curandi sunt.
          - *Lethalibus*, præsagiis solis relinquendi.
        - *Longi*, Difficiliùs
        - *Breues*, faciliùs

        } Curantur.
- *Secunda.* Vide in sequentibus signum a a.
- *Tertia.* Vide in sequentibus signum bb.

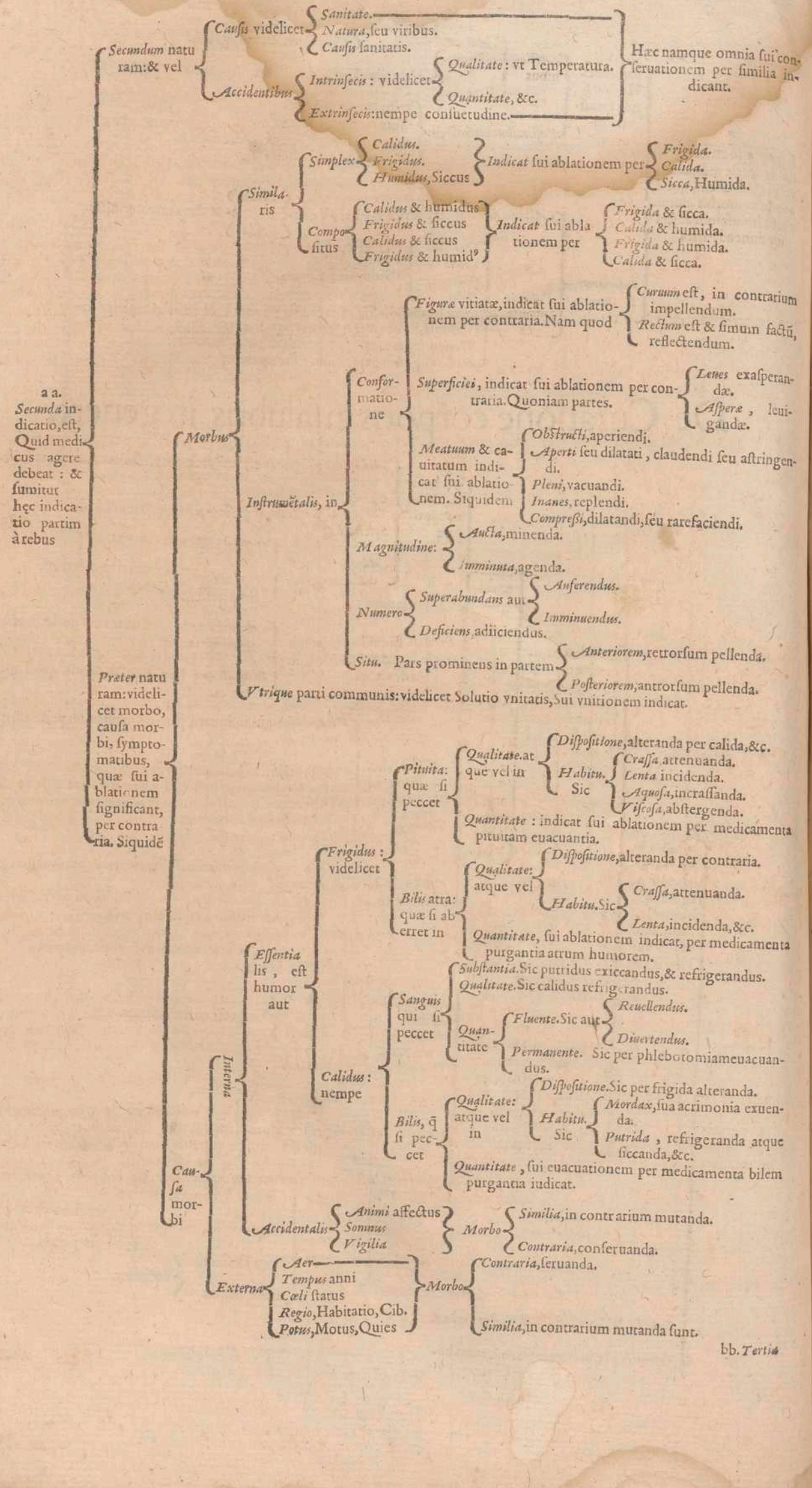
a a. Secunda indicatio, est, Quid medicus agere debeat: & sumitur hęc indicatio partim à rebus
Secundum naturam: & vel
Causis videlicet: Sanitate. Natura, seu viribus. Causis sanitatis.
Accidentibus: Intrinsecis: videlicet: Qualitate: vt Temperatura. Quantitate, &c.
Extrinsecis: nempe consuetudine.
Hæc namque omnia sui conseruationem per similia indicant.
Præter naturam: videlicet morbo, causa morbi, symptomatibus, quæ sui ablationem significant, per contraria. Siquidē
Morbus
Similaris
Simplex: Calidus. Frigidus. Humidus, Siccus. Indicat sui ablationem per: Frigida. Calida. Sicca, Humida.
Compositus: Calidus & humidus. Frigidus & siccus. Calidus & siccus. Frigidus & humidꝰ. Indicat sui ablationem per: Frigida & sicca. Calida & humida. Frigida & humida. Calida & sicca.
Instrumētalis, in
Figuræ vitiatæ, indicat sui ablationem per contraria. Nam quod: Curuum est, in contrarium impellendum. Rectum est & simum factū, reflectendum.
Conformatione
Superficiei, indicat sui ablationem per contraria. Quoniam partes: Lenes exasperandæ. Asperæ, leuigandæ.
Meatuum & cauitatum indicat sui ablationem. Siquidem: Obstructi, aperiendi. Aperti seu dilatati, claudendi seu astringendi. Pleni, vacuandi. Inanes, replendi. Compressi, dilatandi, seu rarefaciendi.
Magnitudine: Aucta, minenda. Imminuta, agenda.
Numero: Superabundans aut: Auferendus. Imminuendus. Deficiens, adiiciendus.
Situ. Pars prominens in partem: Anteriorem, retrorsum pellenda. Posteriorem, antrorsum pellenda.
Vtrique parti communis: videlicet Solutio vnitatis, sui vnitionem indicat.
Causa morbi
Interna
Essentialis, est humor aut
Frigidus: videlicet
Pituita: quæ si peccet: Qualitate. atque vel in: Dispositione, alteranda per calida, &c. Habitu. Sic: Crassa, attenuanda. Lenta incidenda. Aquosa, incrassanda. Viscosa, abstergenda.
Quantitate: indicat sui ablationem per medicamenta pituitam euacuantia.
Bilis atra: quæ si aberret in: Qualitate: atque vel: Dispositione, alteranda per contraria. Habitu. Sic: Crassa, attenuanda. Lenta, incidenda, &c.
Quantitate, sui ablationem indicat, per medicamenta purgantia atrum humorem.
Calidus: nempe
Sanguis qui si peccet: Substantia. Sic putridus exiccandus, & refrigerandus. Qualitate. Sic calidus refrigerandus. Quantitate: Fluente. Sic aut: Reuellendus. Diuertendus. Permanente. Sic per phlebotomiam euacuandus.
Bilis, q̄ si peccet: Qualitate: atque vel in: Dispositione. Sic per frigida alteranda. Habitu. Sic: Mordax, sua acrimonia exuenda. Putrida, refrigeranda atque siccanda, &c.
Quantitate, sui euacuationem per medicamenta bilem purgantia iudicat.
Accidentalis: Animi affectus. Somnus. Vigilia. Morbo: Similia, in contrarium mutanda. Contraria, conseruanda.
Externa: Aer. Tempus anni. Cœli status. Regio, Habitatio, Cib. Potus, Motus, Quies. Morbo: Contraria, seruanda. Similia, in contrarium mutanda sunt.

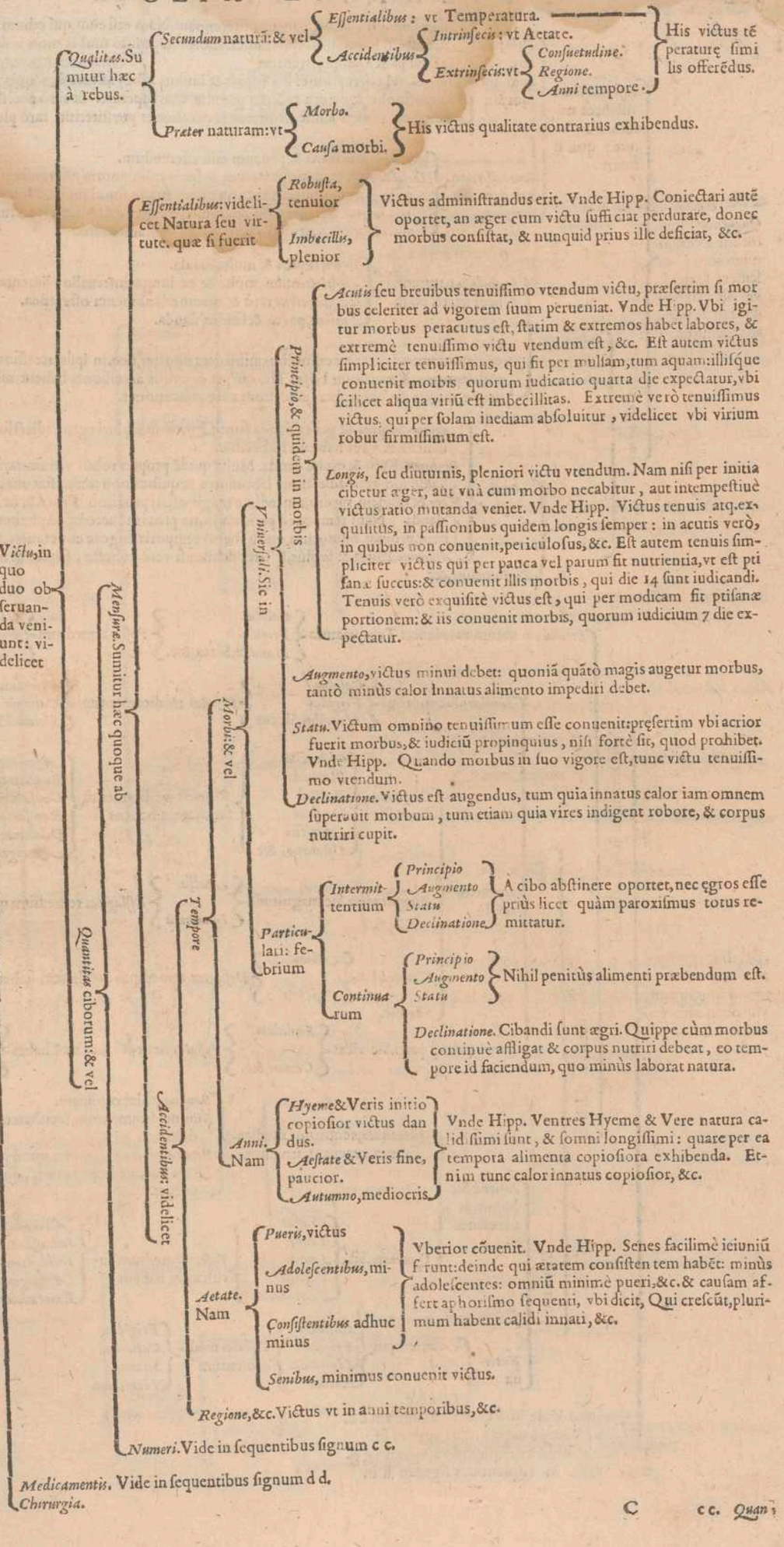
Victus, in quo duo obseruanda veniunt: videlicet
Qualitas. Sumitur hæc à rebus.
Secundum naturã: & vel
Essentialibus: vt Temperatura.
Accidentibus
Intrinsecis: vt Aetate.
Extrinsecis: vt
Consuetudine.
Regione.
Anni tempore.
His victus tẽperaturę simi lis offerẽdus.
Præter naturam: vt
Morbo.
Causa morbi.
His victus qualitate contrarius exhibendus.
Essentialibus: videlicet Natura seu virtute. quæ si fuerit
Robusta, tenuior
Imbecillis, plenior
Victus administrandus erit. Vnde Hipp. Coniectari autẽ oportet, an æger cum victu suffi ciat perdurare, donec morbus consistat, & nunquid prius ille deficiat, &c.
Mensura. Sumitur hæc quoque ab
Morbi: & vel
Particulari: Sic in
Principio: & quidem in morbis
Acutis seu breuibus tenuissimo vtendum victu, præsertim si morbus celeriter ad vigorem suum perueniat. Vnde Hipp. Vbi igitur morbus peracutus est, statim & extremos habet labores, & extremè tenuissimo victu vtendum est, &c. Est autem victus simpliciter tenuissimus, qui fit per mullam, tum aquam: illisque conuenit morbis quorum iudicatio quarta die expectatur, vbi scilicet aliqua viriũ est imbecillitas. Extremè verò tenuissimus victus, qui per solam inediam absoluitur, videlicet vbi virium robur firmissimum est.
Longis, seu diuturnis, pleniori victu vtendum. Nam nisi per initia cibetur æger, aut vnà cum morbo necabitur, aut intempestiuè victus ratio mutanda veniet. Vnde Hipp. Victus tenuis atq. exquisitus, in passionibus quidem longis semper: in acutis verò, in quibus non conuenit, periculosus, &c. Est autem tenuis simpliciter victus qui per panca vel parum fit nutrientia, vt est ptisanæ succus: & conuenit illis morbis, qui die 14 sunt iudicandi. Tenuis verò exquisitè victus est, qui per modicam fit ptisanæ portionem: & iis conuenit morbis, quorum iudicium 7 die expectatur.
Augmento, victus minui debet: quoniã quãtò magis augetur morbus, tantò minùs calor Innatus alimento impediri debet.
Statu. Victum omnino tenuissimum esse conuenit: præsertim vbi acrior fuerit morbus, & iudiciũ propinquius, nisi fortè sit, quod prohibet. Vnde Hipp. Quando morbus in suo vigore est, tunc victu tenuissimo vtendum.
Declinatione. Victus est augendus, tum quia innatus calor iam omnem superauit morbum, tum etiam quia vires indigent robore, & corpus nutriri cupit.
Particulari: febrium
Intermittentium
Principio
Augmento
Statu
Declinatione
A cibo abstinere oportet, nec ęgros esse priùs licet quàm paroxismus totus remittatur.
Continuarum
Principio
Augmento
Statu
Nihil penitùs alimenti præbendum est.
Declinatione. Cibandi sunt ægri. Quippe cùm morbus continuè affligat & corpus nutriri debeat, eo tempore id faciendum, quo minùs laborat natura.
Tempore
Accidentibus: videlicet
Anni. Nam
Hyeme & Veris initio copiosior victus dandus.
Æstate & Veris fine, paucior.
Autumno, mediocris
Vnde Hipp. Ventres Hyeme & Vere natura calidissimi sunt, & somni longissimi: quare per ea tempora alimenta copiosiora exhibenda. Etnim tunc calor innatus copiosior, &c.
Aetate. Nam
Pueris, victus
Adolescentibus, minus
Consistentibus adhuc minus
Vberior cõuenit. Vnde Hipp. Senes facilimè iciuniũ ferunt: deinde qui ætatem consisten tem habẽt: minùs adolescentes: omniũ minimè pueri, &c. & causam affert aphorismo sequenti, vbi dicit, Qui crescũt, plurimum habent calidi innati, &c.
Senibus, minimus conuenit victus.
Regione, &c. Victus vt in anni temporibus, &c.
Numeri. Vide in sequentibus signum c c.
Quantitas ciborum: & vel
Medicamentis. Vide in sequentibus signum d d.
Chirurgia.
b b. Tertia indicatio, est, Qua materia seu quibus instrumentis Medicus agere debeat, num videlicet victu, vel medicamentis, vel chirurgia. quod dignoscitur à causis & accidentibus tum secũdum naturã, tum præter naturam, totius vel partis, &c. Affectus itaque curantur aut

C cc. Quan-

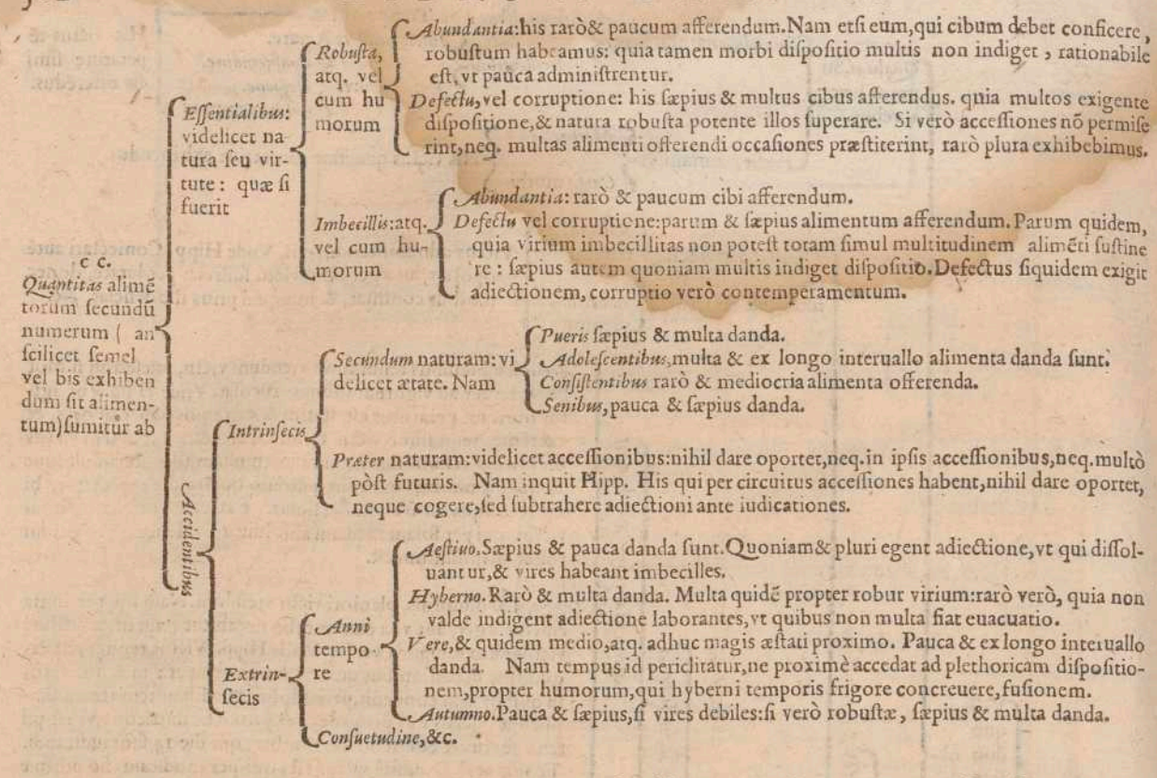
c c.
Quantitas alimẽtorum secundũ numerum (an scilicet semel vel bis exhibendum sit alimentum) sumitur ab
Essentialibus: videlicet natura seu virtute: quæ si fuerit
Robusta, atq. vel cum humorum
Abundantia: his rarò & paucum afferendum. Nam etsi eum, qui cibum debet conficere, robustum habeamus: quia tamen morbi dispositio multis non indiget, rationabile est, vt pauca administrentur.
Defectu, vel corruptione: his sæpius & multus cibus afferendus. quia multos exigente dispositione, & natura robusta potente illos superare. Si verò accessiones nõ permiserint, neq. multas alimenti offerendi occasiones præstiterint, rarò plura exhibebimus.
Imbecillis: atq. vel cum humorum
Abundantia: rarò & paucum cibi afferendum.
Defectu vel corruptione: parum & sæpius alimentum afferendum. Parum quidem, quia virium imbecillitas non potest totam simul multitudinem alimẽti sustinere: sæpius autem quoniam multis indiget dispositio. Defectus siquidem exigit adiectionem, corruptio verò contemperamentum.
Accidentibus
Intrinsecis
Secundum naturam: videlicet ætate. Nam
Pueris sæpius & multa danda.
Adolescentibus, multa & ex longo interuallo alimenta danda sunt.
Consistentibus rarò & mediocria alimenta offerenda.
Senibus, pauca & sæpius danda.
Præter naturam: videlicet accessionibus: nihil dare oportet, neq. in ipsis accessionibus, neq. multò pòst futuris. Nam inquit Hipp. His qui per circuitus accessiones habent, nihil dare oportet, neque cogere, sed subtrahere adiectioni ante iudicationes.
Extrinsecis
Anni tempore
Æstiuo. Sæpius & pauca danda sunt. Quoniam & pluri egent adiectione, vt qui dissoluantur, & vires habeant imbecilles.
Hyberno. Rarò & multa danda. Multa quidẽ propter robur virium: rarò verò, quia non valde indigent adiectione laborantes, vt quibus non multa fiat euacuatio.
Vere, & quidem medio, atq. adhuc magis æstati proximo. Pauca & ex longo interuallo danda. Nam tempus id periclitatur, ne proximè accedat ad plethoricam dispositionem, propter humorum, qui hyberni temporis frigore concreuere, fusionem.
Autumno. Pauca & sæpius, si vires debiles: si verò robustæ, sæpius & multa danda.
Consuetudine, &c.

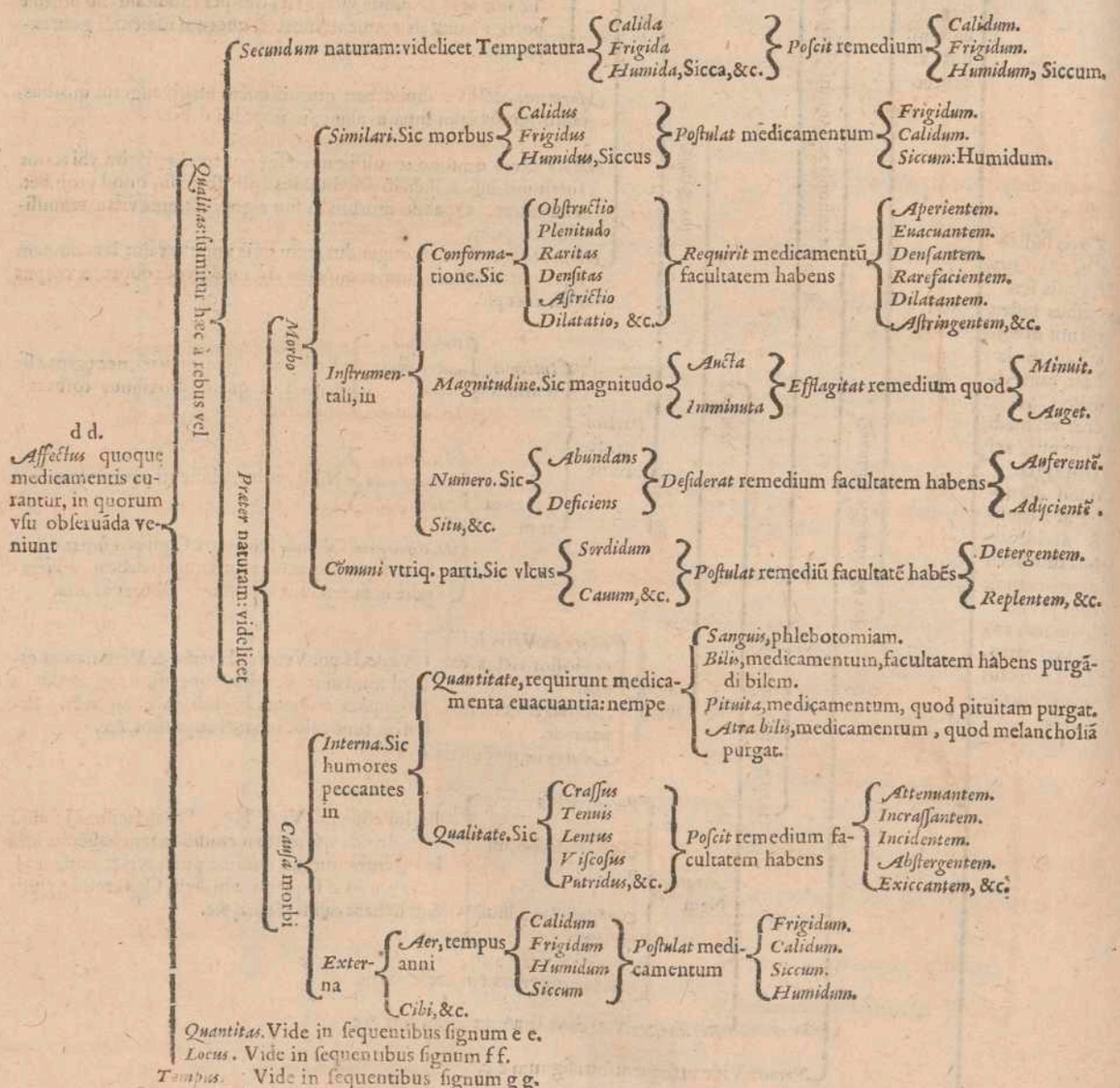
d d.
Affectus quoque medicamentis curantur, in quorum vsu obseruãda veniunt
Qualitas: siquidem hæc à rebus vel
Secundum naturam: videlicet Temperatura
Calida
Frigida
Humida, Sicca, &c.
Poscit remedium
Calidum.
Frigidum.
Humidum, Siccum.
Præter naturam: videlicet
Morbo
Similari. Sic morbus
Calidus
Frigidus
Humidus, Siccus
Postulat medicamentum
Frigidum.
Calidum.
Siccum: Humidum.
Instrumentali, in
Conformatione. Sic
Obstructio
Plenitudo
Raritas
Densitas
Astrictio
Dilatatio, &c.
Requirit medicamentũ facultatem habens
Aperientem.
Euacuantem.
Densantem.
Rarefacientem.
Dilatantem.
Astringentem, &c.
Magnitudine. Sic magnitudo
Aucta
Imminuta
Efflagitat remedium quod
Minuit.
Auget.
Numero. Sic
Abundans
Deficiens
Desiderat remedium facultatem habens
Auferentẽ.
Adijcientẽ.
Situ, &c.
Cõmuni vtriq. parti. Sic vlcus
Sordidum
Cauum, &c.
Postulat remediũ facultatẽ habẽs
Detergentem.
Replentem, &c.
Causa morbi
Interna. Sic humores peccantes in
Quantitate, requirunt medicamenta euacuantia: nempe
Sanguis, phlebotomiam.
Bilis, medicamentum, facultatem habens purgãdi bilem.
Pituita, medicamentum, quod pituitam purgat.
Atra bilis, medicamentum, quod melancholiã purgat.
Qualitate. Sic
Crassus
Tenuis
Lentus
Viscosus
Putridus, &c.
Poscit remedium facultatem habens
Attenuantem.
Incrassantem.
Incidentem.
Abstergentem.
Exiccantem, &c.
Externa
Aer, tempus anni
Calidum
Frigidum
Humidum
Siccum
Postulat medicamentum
Frigidum.
Calidum.
Siccum.
Humidum.
Cibi, &c.
Quantitas. Vide in sequentibus signum e e.
Locus. Vide in sequentibus signum f f.
Tempus. Vide in sequentibus signum g g.
Ordo. Vide in sequentibus signum h h.

- ee. *Quantitas* medicamẽtorũ secundum
  - *Mensuram*: sumitur ab
    - *Essentiallib.* siue à causis constituentibus: nẽpe
      - *Natura* propria corporis, seu temperatura. Nam omnibus idem medicamentum non competit, cùm alij odorantes solum fastidiant, alij plus aut minùs feriant. Calidi natura magis calefaciendi, Frigidi minùs, Sicci magis siccandi, &c.
      - *Virtute.* Sic
        - *Valida*, maius
        - *Imbecillis*, minus
        - } Medicamentum admittit.
    - *Accidentibus*
      - *Extrinsecis*: & vel consequentibus ipsam
        - *Materiã* seu partem affectam: atque sic sumitur ab ipsius partis
          - *Qualitate* passibili. Nam pars
            - *Rara*, *Laxa*, *Mollis* } Minus
            - *Densa*, *Compacta*, *Dura* } Maius
            - *Sensus*
              - *Exquisiti*, minus
              - *Hebetis*, maius
            - } Medicamẽtũ adhibẽdum esse insinuat.
          - *Conformatione* meatuum. Siquidem quę
            - *Vias* latas habent & patentes tam intra quàm extra, minus ac parcius
            - *Vias* habent angustas, acrius ac vberius
            - *Meatibus* carent, vberius & acrius
            - } Medicamẽtũ efflagitãt.
          - *Situ.* Nam quę partes positæ sunt in
            - *Alto*, maius
            - *Superficie*, minus
            - } Medicamentũ desiderãt.
          - *Actione.* Quæ namq. actionẽ habent
            - *Communem* toti corpori, vt est
              - *Cerebrum*
              - *Cor*
              - *Iecur*
              - *Ventriculus*
              - } Minus ac blandius medicamentum exposcunt.
            - *Priuatam*: vt
              - *Os*
              - *Cartilago*
              - *Caro*
              - *Crus*, &c
              - } Maius ac vehementius medicamentum desiderant.
        - *Formã* seu morbum: atque sic sumitur à morbi
          - *Qualitate.* Nã morbus
            - *Pertinax*, seu solutu difficilis, maius
            - *Benignus*, seu solutu facilis, min⁹
            - } Medicamẽtũ poscit.
          - *Quantitate.* Quoniam morbus
            - *Magnus*, maius
            - *Paruus*, minus
            - } Medicamentum efflagitat.
          - *Tempore.* Nam in
            - *Principio* minus medicamentum dãdum, nisi materia turgeat.
            - *Augmento*, *Statu* } Minus medicamentum desiderant.
            - *Declinatione*, maius exposcunt medicamentum.
      - *Extrinsecis*: videlicet
        - *Tempore* anni, regione, &c. Sic
          - *Ver*, autumnus & regio tẽperata, maius desiderant remedium
          - *Hyems*, ęstas & regio intẽperata, minus ferũt medicamẽtũ.
        - *Consuetudine*, &c. Sic
          - *Consueti*, maius
          - *Insueti*, minus
          - } Medicamentum efflagitant.
    - *Gradum* seu ordinem, quo præditum est remedium. Hæc igitur indicat, medicamẽtum tanto excessu contrarium ipsi morbo, quãto morbus à naturæ symetria recessit. Sic morbus calidus in gradu
      - *Primo*, *Secundo*, *Tertio*, *Quarto* } Indicat medicamentum frigidũ esse exhibendum in gradu
        - *Primo*, *Secundo*, *Tertio*, *Quarto* } Atq; sic de cæteris qualitatibus tam simplicibus, quàm compositis.
    - *Numerum* (an scilicet semel vel bis medicamẽtum sit exhibendum) sumitur ab
      - *Essentialibus*: videlicet Natura seu virtute
        - *Valida*, rarius
        - *Imbecilla*, frequẽtius
        - } Medicamẽtũ admouendũ esse indicat.
      - *Accidentibus*: nempe
        - *Quantitate* morbi. Sic morbus
          - *Longus* seu diuturnus, frequentius
          - *Breuis*, rarius
          - } Medicamentum exhibendum esse, insinuat.
        - *Loco.* Sic affectus in
          - *Superficie*, rarò
          - *Profundo*, in quem medicamenta non facilè penetrant, frequenter
          - } Medicamentum admouendum indicat.

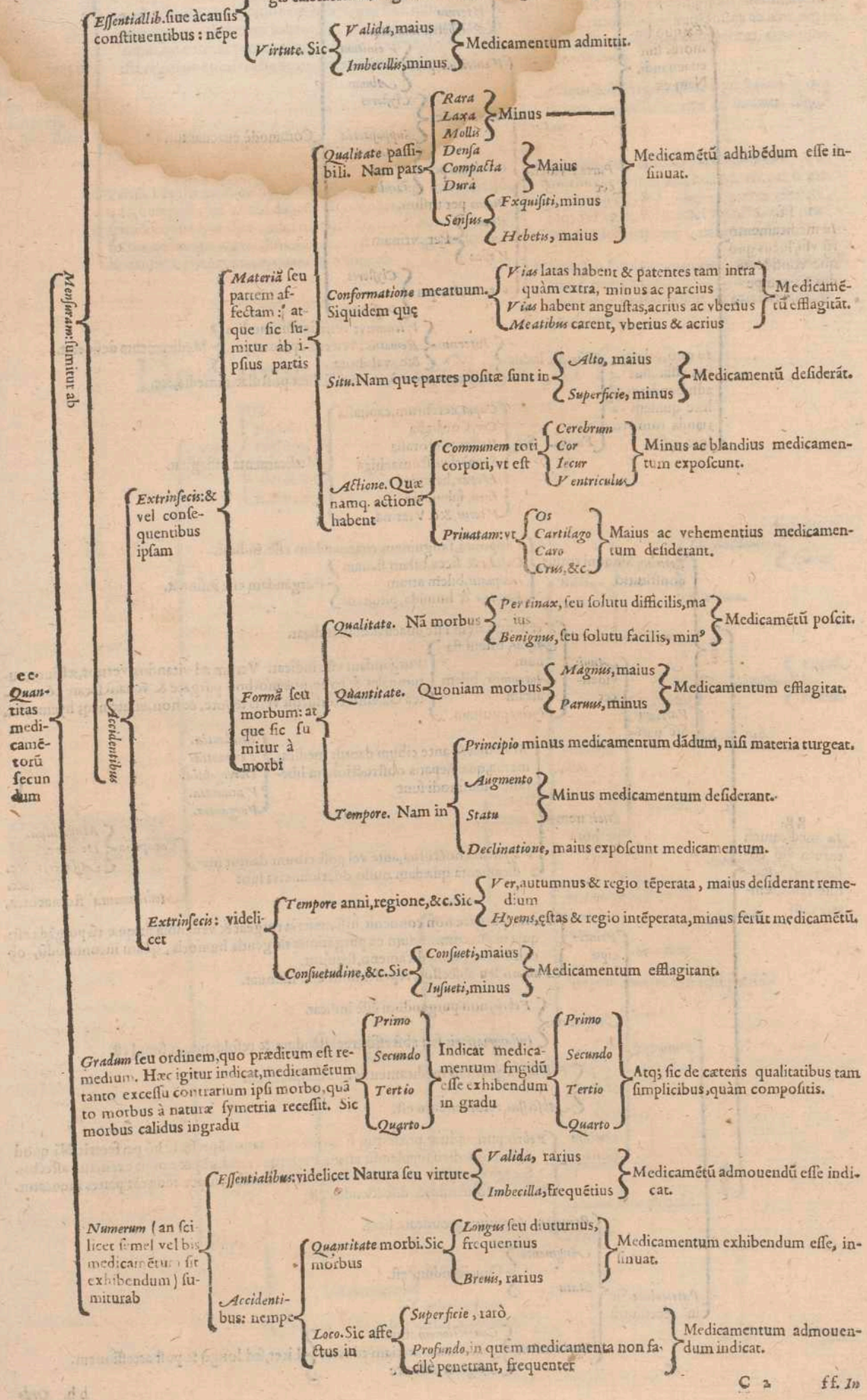

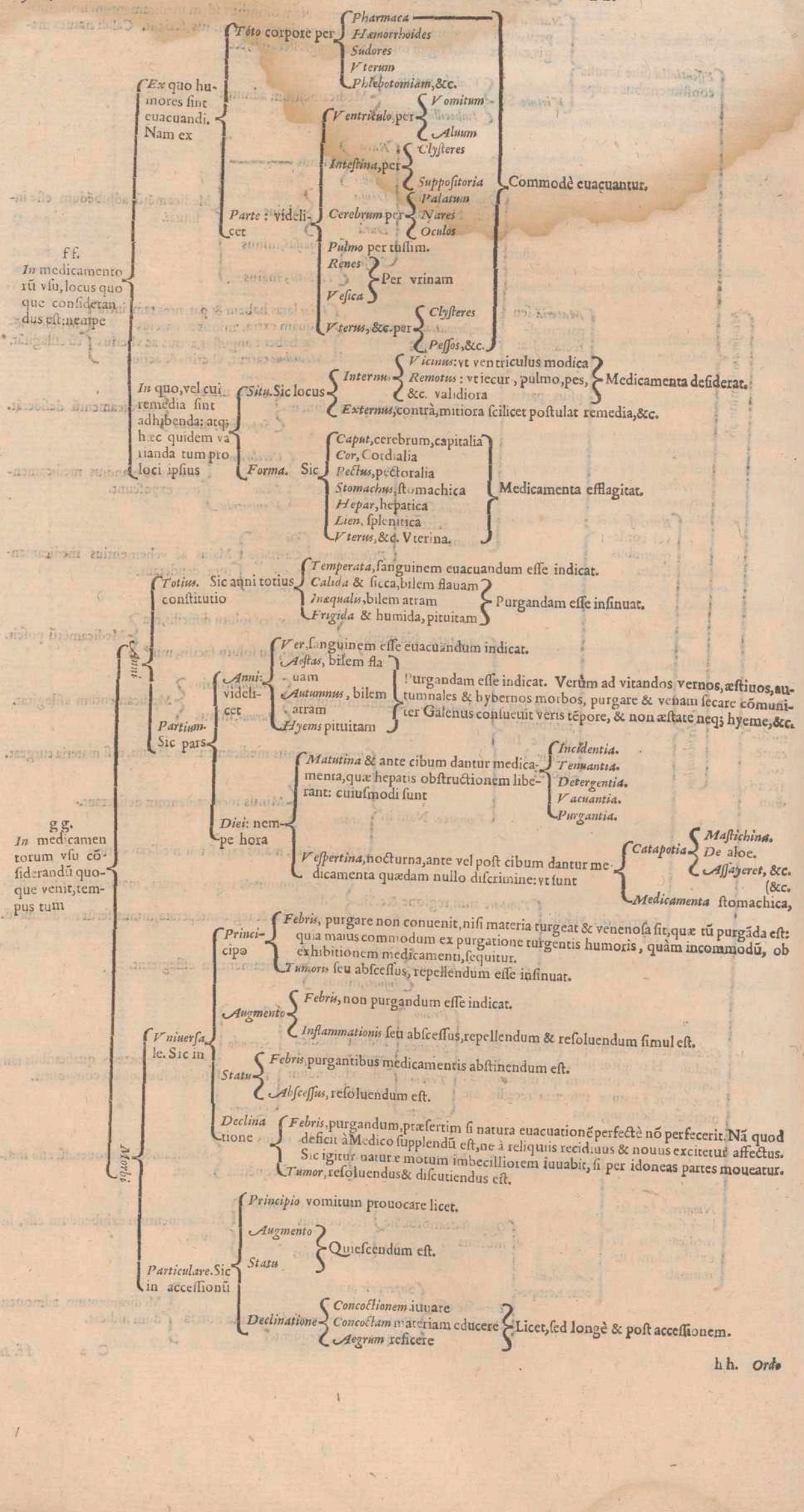
ff.
In medicamentorũ vsu, locus quoque considerandus est: nempe
Ex quo humores sint euacuandi. Nam ex
Toto corpore per
Pharmaca
Hæmorrhoides
Sudores
Vterum
Phlebotomiam, &c.
Parte: videlicet
Ventriculo per
Vomitum
Aluum
Intestina, per
Clysteres
Suppositoria
Cerebrum per
Palatum
Nares
Oculos
Pulmo per tussim.
Renes
Vesica
Per vrinam
Vterus, &c. per
Clysteres
Pessos, &c.
Commodè euacuantur.
In quo, vel cui remedia sint adhibenda: atq; hæc quidem vanda tum pro loci ipsius
Situ. Sic locus
Internus
Vicinus: vt ventriculus modica
Remotus: vt iecur, pulmo, pes, &c. validiora
Externus, contrà, mitiora scilicet postulat remedia, &c.
Medicamenta desiderat.
Forma. Sic
Caput, cerebrum, capitalia
Cor, Cordialia
Pectus, pectoralia
Stomachus, stomachica
Hepar, hepatica
Lien, splenitica
Vterus, &c. Vterina.
Medicamenta efflagitat.
gg.
In medicamentorum vsu cõsiderandũ quoque venit, tempus tum
Totius. Sic anni totius constitutio
Temperata, sanguinem euacuandum esse indicat.
Calida & sicca, bilem flauam
Inæqualis, bilem atram
Frigida & humida, pituitam
Purgandam esse insinuat.
Partium. Sic pars
Anni: videlicet
Ver, sanguinem esse euacuandum indicat.
Æstas, bilem flauam
Autumnus, bilem atram
Hyems pituitam
Purgandam esse indicat. Verùm ad vitandos vernos, æstiuos, autumnales & hybernos morbos, purgare & venam secare cõmuniter Galenus consuevit veris tẽpore, & non æstate neq; hyeme, &c.
Diei: nempe hora
Matutina & ante cibum dantur medicamenta, quæ hepatis obstructionem liberant: cuiusmodi sunt
Incidentia.
Tenuantia.
Detergentia.
Vacuantia.
Purgantia.
Vespertina, nocturna, ante vel post cibum dantur medicamenta quædam nullo discrimine: vt sunt
Catapotia
Mastichina.
De aloe.
Assayeret, &c.
Medicamenta stomachica, &c.
Morbi
Vniuersale. Sic in
Principio
Febris, purgare non conuenit, nisi materia turgeat & venenosa sit, quæ tũ purgãda est: quia maius commodum ex purgatione turgentis humoris, quàm incommodũ, ob exhibitionem medicamenti, sequitur.
Tumoris seu abscessus, repellendum esse insinuat.
Augmento
Febris, non purgandum esse indicat.
Inflammationis seu abscessus, repellendum & resoluendum simul est.
Statu
Febris purgantibus medicamentis abstinendum est.
Abscessus, resoluendum est.
Declinatione
Febris, purgandum, præsertim si natura euacuationẽ perfectè nõ perfecerit. Nã quod deficit à Medico supplendũ est, ne à reliquiis recidiuus & nouus excitetur affectus. Sic igitur naturæ motum imbecilliorem iuuabit, si per idoneas partes moueatur.
Tumor, resoluendus & discutiendus est.
Particulare. Sic in accessionũ
Principio vomitum prouocare licet.
Augmento
Statu
Quiescendum est.
Declinatione
Concoctionem iuuare
Concoctam materiam educere
Aegrum reficere
Licet, sed longè & post accessionem.

h h.

Ordo quoq; in medicamentorum vsu obseruandus est, qui à tribus sumitur

Primo, ab eo quo curationem accelerat & auget, vt si morbi simplices & leues fuerint, à causis curationem auspicamur, deinde morbum curamus, postremo symptomata, si qua relicta sunt, tollimus.

Secundò, ab eo quod curationem habet, eius sine quo non curantur reliqui affectus, vt si complicati fuerint, ab his primùm, quæ rationem habent, sine qua non curantur reliqui affectus, curationē incipimus: postea ab aliis omnibus, quæ simul vrgent, altero interim non neglecto. Aliàs à causis primùm incipimus curationem, curatione illa regulari vocata, deinde morbum curamus, tandem symptomata corrigimus.

Tertiò, à causis morborū, vt intelligamus, quis cum quo, quis sine quo, quis post quē curari debet: vt si contrarij fuerint, in his auspicamur, sine quo alter curari non potest, modò non sit alius affectus, qui magis vrgeat: & hunc nobis ostendit magnitudo morbi, causæ & symptomatis, quam metimur ab

- *Actionis* læsæ magnitudine & præstantia: quam iterum metimur à vitæ ac sanitatis dignitate.
- *Propria* affectus essentia, seu substantia, & sic morbus vel per se magnus est, vel per se magnus non est, sed magnus postea efficitur, idq; vel ægri, vel medici vel adstantium vitio, ratione declinationis à naturali habitu.
- *Virtute* seu facultate, corpus nostrum gubernante, nempe vitali, animali & naturali, quarum robur ex actionibus & excrementis cognoscimus.

De Curatione affectuum, in specie.

Curatione affectuum generali absoluta, ad specialem transgrediendum erit. Ea autem est vel affectuum

- *Animi*
  - *Iræ.*
  - *Furoris.*
  - *Tristitiæ.*
  - *Metus.*
  - *Melancholiæ.*
  - *Invidiæ*, &c.
- *Corporis*
  - *Totius*
    - *Simplicium*
      - *Bilioarum*
        - *Tertianæ*
          - *Intermittentis*
            - *Synceræ.*
            - *Spuriæ.*
          - *Continuæ.*
        - *Causonis.*
      - *Pituitosarum*
        - *Quotidianæ*
          - *Intermittētis*
            - *Exquisitæ*
            - *Nothæ.*
          - *Continuæ.*
        - *Epialæ.*
        - *Lypiriæ.*
      - *Melancholicarum*
        - *Quartanæ*
          - *Intermittētis*
            - *Exquisitæ.*
            - *Nothæ.*
          - *Quintanæ.*
        - *Quintanæ.*
      - *Sanguinearum*: vt Synochi putridæ
      - *Pestilentialium.*
    - *Compositarum*
      - *Semitertianæ.*
      - *Triplicis.*
      - *Confusæ.*
  - *Putridarum*
    - *Internorum*: scilicet febrium
      - *Ephemeræ.*
      - *Synochæ* non putridæ.
      - *Hecticæ.*
    - *Externorum*
      - *Scabiei.*
      - *Elephantiasis.*
  - *Partium.* Vide in sequentibus, signum **.

* *
Curatio affectuũ corporis partiũ
- *Interiorum*
  - *Capitis*
    - *Memoriæ* abolitæ, Lethargi, Cari, Catalepsis, Comatis, Phrenitidis, Melancholiæ.
    - *Furoris*, Doloris capitis, Cephaleæ, Hemicraniæ, Conuulsionis, Resolutionis, Incubi.
    - *Vertiginis*, Epilepsiæ, Apoplexiæ, Destillationis, Lippitudinis.
    - *Suffusionis*, Aurium doloris, Parotidum, Hæmorragiæ, Dentium doloris.
    - *Aphtharum*, Columellæ inflammat. Anginæ, &c.
  - *Thoracis*
    - *Tussis*, Asthmatis, Pleuritidis, Peripneumonicæ.
    - *Cruentæ* spuitionis, Empyematis, Phthisis.
    - *Palpitat.* cordis, Sincopæ, Lactis defectus, Mammarum inflammat.
  - *Ventris*
    - *Cardialgiæ*, Caninæ appetentiæ, Cittæ, Bulini, Inappetentiæ, Immoderatæ sitis.
    - *Singultus*, Nauseæ, Inflammat. ventriculi, Cruditatis, Inflationis ventriculi.
    - *Lentitatis* intestinorum, Choleræ, Fluxus ventris, Dysenteriæ.
    - *Tenesmi*, Colicæ, Ilei, Lumbricorum, Imbecillitat. hep.
    - *Obstruct.* hepat. Inflam. hep. Scirrhi hep. Icteri, Inflammat. lienis.
    - *Scirrhi* lienis, Cachexiæ, Hydropis, Diabetæ, Lapidis.
    - *Inflammat.* renum, Exulcer. renum, Stillicidij vrinæ, Difficult. vrinæ.
    - *Suppression.* vrinæ, Lapidis vesicæ, Inflammat. vesicæ, Exulcerat. vesicæ, Seminis profluuij.
    - *Priapismi*, Mensium suppress. Mensium fluor. Vteri suffocat. Procedentiæ vteri, Molæ.
    - *Sterilitatis*, Partus difficilis, Secundæ derelictæ, Inflammat. vteri, Exulcerat. vteri.
- *Externorum*
  - *Trunci*: videlicet
    - *Capitis.*
    - *Thoracis.*
    - *Ventris.*
  - *Artuum*
    - *Comprehendendi*
      - *Brachij*,
      - *Cubiti.*
      - *Manus.*
    - *Ambulandi*
      - *Coxæ.*
      - *Cruris.*
      - *Pedis.*

De præseruatione atque curatione Iræ.

Ira est appetitus vlciscendi, excitatus ab imaginatione, rem aliquã offerẽte sub ratione iniuriæ illatæ, secũ inuehens feruorem, ac vehementem motum animæ irascibilis in corde positæ. Huius
- *Partis* affectæ: videlicet animæ rationalis, concupiscibilis & irascibilis. Quoniam ad iræ generationem tria ex ordine concurrunt: imaginatio illatæ iniuriæ, appetitus vlciscẽdi, & caloris feruor: tria ob hoc ipsum & principalia membra ad iræ generationem conspirant, nempe cerebrum, hepar. & cor. Facto namq; in cerebro iudicio iniuriæ illatæ, insurgit in hepate vis vindictæ appetens, demum caloris in corde accensio consequitur. Est itaque dignotio affectæ animæ
  - *Rationalis.* Imaginatio illatæ iniuriæ.
  - *Concupiscibilis*, Cupiditas vlciscendi.
  - *Irascibilis*, Caloris feruor.
- *Affectus*: nempe Irę
  - *Rixa*, Agitatio, Furia.
  - *Maledicentia*, Blasphemia, Minæ.
  - *Percussiones* nonnunquam.
  - *Conuicia.*
  - *Corrupta* visio.
  - *Oculi* ardentes.
  - *Labri* inferioris laxatio.
  - *Tremor* manuum & genuum.
  - *Inflammatio* corporis totius.
  - *Epilepsia* — Nonnunquam.
  - *Vomitus* bilioſus — Nonnunquam.
  - *Febris* post vomitum bilioſum interdum, quam cita mors excipit.
- *Causæ*
  - *Proximæ*: videlicet iniuriæ
    - *Dictorum*
      - *Animi*, vbi ingenio, aut iis quæ ex ingenio viri alicuius proueniũt, detrahimus, &c.
      - *Corporis*, vbi turpitudinem, vel vitiũ aliquod corporis illudentes obiicimus.
      - *Fortunæ*, vbi aliquid verbo nostro affirmamus, quo postea vel domus, vel agri, vel nummi periclitentur ei, contra quem locuti sumus.
    - *Factorum*
      - *Animi*, ex accidenti: cum scilicet ob noxam corpori illatam, verbi causa pernecem, tollitur vsus bonorum animi, quæ in eo corpore continebantur.
      - *Corporis*, vbi vulneribus corpus impetimus alicuius.
      - *Fortunæ*, vbi rapinis vtimur.
    - *Scriptorum*
      - *Animi*, vbi scriptis ingenio seu virtutibus detrahimus.
      - *Corporis*, vbi carmine deformitatem alicuius notam facimus.
      - *Fortunæ*, &c.
  - *Remotæ*
    - *Immediatæ*: videlicet Temperaturæ calidæ & siccæ, ex qua facultas iudicandi, seu animus redditur imbecillus, &c.
      - *Corporis* habitus extenuatus, gracilis, macillentus.
      - *Capilli* nigri, &c.
    - *Mediatæ*: scilicet
      - *Bilis* flauæ adustæ
        - *Vigiliæ* immoderatæ, corporis habitus siccũs, macer.
        - *Victus* ratio calidorum & siccorum ciborum, tenuis, parca & rara.
        - *Regio* & animi constitutio calida & sicca, &c.
      - *Inediæ*, &c.

Curatio. Vide in sequentibus signum A.

A. Curatio iræ

Præsentis, indicationib⁹ perficitur. Quare, quid sit agẽdum, & quib. instrumentis, indicat causa tum

Proxima: videlicet iniuria illata, quæ sui ablationẽ incidat. Verùm hæc commodè auferri poterit per philosophiam moralem, siue per moralia philosophiæ præcepta, & quatuor potissimum, quorum

Primum est, vt qui irati de potestate, id est de consilio, ratione, ac mente exierunt, subtrahamus ipsis de medio, in quos impetum conantur facere, dũ seipsi colligant, id est dissipatas animi partes rursum in suum locum congerant, atque in hoc quidem præcepto nullus est philosophiæ locus.

Secundum, vt rogemus, si quam habent vlciscendi vim differant in aliud tempus, dum deferuescat ira, id est excitatus inuita ratione ardor animi.

Tertium, vt sedere eos iubeamus: nam qui spiritus in cerebrum confertim impetũ fecerunt, paulatim subsidũt motu intermissò, deferuescẽtq; nimi⁹ ille cordis calor, ac tandem sedendo, & quiescendo animus fit prudens.

Quartum, vt philosophorũ præceptis vtamur, & cum subtrahimus illos qui fuerunt iræ causæ: & cum rogamus vt vindictam differant in tempus aliud, oportunè meminerimus præcepti illius, quo Cęsarem Augustum vti monebat Athenodorus philosophus, dum iræ feruor elangueſceret, dilationem enim suadebat ei in huiusmodi tumultu, rogabátque, vt cum iratus esset, nihil neq; diceret neq; faceret, priusquam quatuor & viginti literas secũ percurreret, exemplumq; Theodosij Imperatoris afferemus, qui à naturæ munere id habuit, quod Augustus à philosophiæ doctore: recensebat enim is elementa literarum iratus, &c.

Remota. Vide in sequentibus signum **

Futuræ, nihil aliud, quàm præseruatio est, quę suis quoque indicationib. perficitur. Itaq; quid sit agendum, & quib. instrumentis, indicat tũ causa affectus

Proxima: videlicet, iniuria quæ præcautione sui ablationem indicat. Hæc autem commodè perfici poterit moralis philosophię præceptis: & quidem septem, quorum

Primum est, vt dum matutinis horis de lecto surgit, singilatim quæcunq; per diem acturus sit, inspiciat, vespertinisq; antequam cubitum eat, sibi ipsi rationem reddat, considerétque num præstet affectibus inseruiendo viuere, an rationem consilio vti in omnibus, quæ agat.

Alterum, vt singulis horis hãc habeamus opinionem in prõptu, vt inter egregios numerari, frugique homines appellari, & esse studeamus.

Tertium est, sine quo difficilè consequi possumus, id quod in secundo præcepto traditum fuit, vt eligamus nobis hominem aliquem, quẽ nostrorum erratorum iudicem, quem seruatorem nostrum, quémue amicum maximum putemus.

Quartum, vt quamuis nobis ille, quem elegerimus visus quandoq; fuerit falsa crimina obiicere, non tamẽ ob hoc illi succenseamus, primũ quidem, quod facilè fieri potest, vt ille ita meliùs, quàm nos singula errata perspiciat, quemadmodum vicissim nos quoque eorum, in quibus ille deficit, nõnihil, deinde verò quod licet falsum nobis crimen obiecerit, at in eo tamen nobis vtilis fuit, quòd nos ad eorum, quæ agimus diligentiorem inspectionem excitarit.

Quintum, vt semper meminerimus quanta sit eorum, qui irascuntur, deformitas, quantusque ex aduerso illorum qui sine ira viuunt, decor: quemadmodum enim, qui longiore temporis spacio peccare cõsueuit, magna cũ difficultate affectuũ suorũ frena continet. ita decet nos multo tẽpore vnũquodque eorum præceptorum exercere, quibus si pareamus, viri egregij ac frugi efficiamur.

Sextum, illud constituitur omnium maximũ & præciputũ, nempe vt pudoremi seruemus: seruato enim pudore, expertem illam rationis vim, qua excandescimus, quasi ferã quandam nullo negotio mitem reddere poterimus, alioquin absurdũ profectò sit viros equitãdi peritos, vbi equos acceperint, breui eos ad parendũ idoneos reddere. nos autẽ qui non aliquod extrinsecus animal accepetimus, sed rationis illam expertẽ vim, quæ in nostro animo est, & est qua semper meditãs ratio simul habitat non posse ipsam ęquè mitiorẽ reddere non solũ nõ ita repentè, sed nec longiori quidem spacio, præsertim cùm solus homo hanc habeat, præter cætera animalia, excellentiam, vt ratione vtatur, quo nullum aliud ne cogitatione quidem fieri potest, vt quis assequatur maius.

Septimum, legenda sunt, quæ de iratis traduntur à scriptoribus, vt semper coniunctam propemodũ pœnitentiam cũ ira intelligamus, quæq; de illis, qui iracundiæ enixissimè obsistere laborarunt, vt eorũ laus agnoscatur, ex hoc enim vtilia eliciũtur ad moralis vitæ institutionẽ exẽpla. Quis est qui nesciat Alexandrũ Macedonũ regem cũ interemisset Clytũ familiarẽ suũ, vix à se manus abstinuisse, tanta vis fuit pœnitendiæ? Adrianus imperator, quũ stylo serui cuiusdam sui oculũ eruisset, vocauit ad se hominem, fecitq; ei potestatẽ, vt pro illa calamitate munus à se peteret, tacentẽ aũt miserũ, rursus hortatus est, vt quicquid vellet peteret, qui tandẽ negauit aliud quicquã se petere ac optare, quẽ amississet, oculũ, enimuero id quod est ratus, nullũ scilicet tandẽ munus inueniri posse, quo oculus amissus tẽpẽderetur, quo quidẽ respõso nemo est quin cogitet, pœnituisse Imperatorẽ facti. Quis est ergo, qui cũ iræ comitẽ pœnitẽtiã videat, eã non intra se cõtineat oculterq;? nã ab ea prorsus liberari simul ac quis velit nõ cõtinuò quẽquã posse sat scio, cõprimere aũt illius perturbationis intemperantiam atq; insolentiam posse. Quod si quis remedium sæpius vsurpauerit, multò plus mitis efficietur, &c.

Remota tam mediata quàm immediata, quę præcautione sui ablationem indicant, id autẽ commodè fieri poterit partim victus ratione, partim medicamentis præcedentibus, &c.

Curatio iræ, q̃ præsentis indicationibus perficitur, quidq̃ue in illis sit agendũ indicat causa remota

- *Immediata*: videlicet temperatura calida & sicca, q̃ue sui ablationẽ indicat per medendi artem: nempe per rationẽ victꝰ refrigerantem & humectantem. Quare secundũ
  - *Qualitatem*
    - *Aer* sit
      - *Frigidus.*
      - *Humidus.*
    - *Quies* vel exercitium moderatum, vel ambulatio leuis.
    - *Balneo* aquæ dulcis tepidæ vtantur.
    - *Somno* vtantur mediocri: à vigiliis verò nimiis caueant.
    - *Vtantur* iusculis & cremore ptisanæ.
    - *Ex* herbis eligant lactucam, spinachiam, portulacam, borraginem, &c.
    - *Pisces* sint saxatiles, squamosi, &c.
    - *Ex* fructibus eligant cucurbitas, cucumeres, mala punica acida, &c.
    - *Caueant* à cibis dulcibus, acribus, amaris, & salsis omnibus.
    - *Vtantur* aqua cocta vel hordei, &c.
    - *A* nimio potu vini præsertim potentis abstineant, &c.
  - *Quantitatem*, sit pro viribus, ætate, tẽperatura, cõsuetudine, anni tempore & regione, &c.
- *Mediata*: nẽpe bilis flaua adusta, q̃ue sui ablationẽ indicat. Fit autem hoc partim
  - *Victus* ratione suprà dicta.
  - *Medicamentis* adhibitis secundum
    - *Qualitatem* cõmunitã: & vel
      - *Quantitati*, Nam si vnà cum sanguine abundet bilis, ab initio statim venæ sectio facienda, modò nihil prohibuerit. Vena autem incidenda cubiti media erit, si sanguis admodum redundet.
      - *Qualitati*
        - *Crudæ* alteranda venis syrupo
          - *Violaceo.*
          - *Endiuiæ.*
          - *De* papauere.
          - *Rosaceo*, &c.
        - *Coctæ*: euacuanda erit: & quidem ex
          - *Caua* hepatis parte, per intestina, medicamento bilem purgante.
          - *Gibba* iecoris parte, per vrinam.
          - *Pectore*, per tussim.
          - *Cerebro*, per nares.
          - *Mensibus* retentis, per vterum, &c.
    - *Quantitatem*: quæ augenda minuendáue est pro ætate, viribus, tẽperatura, causa morbi, &c.

De Furoris curatione.

Furor est præceps, acerba, vehemẽsq̃ue concitatio sine febre, cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* affectæ: nempe animæ
    - *Irascibilis*, Motus vehemens animæ irascibilis in corde. Quoniam ab animosæ vehementia nascitur.
    - *Rationatricis*, Imbecillitas rationatricis facultatis in cerebro. Siquidem ab imbecillitate eius nascitur.
  - *Affectus*, seu furoris
    - *Imaginatio* deprauata.
    - *Præceps*, *Acerba*, *Vehemens* — Concitatio.
    - *Vigiliæ.*
    - *Febris* nulla.
  - *Causæ*
    - *Immediatæ*: videlicet temperaturæ calidæ cerebri, Causa aliqua externa præcedens.
    - *Mediatæ*
      - *Sanguinis* nimij atq; corrupti
        - *Furor* cum risu immodico.
        - *Facies* hilaris.
        - *Cantus*, &c.
      - *Bilis* flauæ
        - *Ferarum* instar sunt effrenes.
        - *Iniurioſi*, *Iracundi*, *Percussores* — Sunt.
- *Curatio*
  - *Præsentis*, indicationibus perficitur. Quare quid sit agendum & quibus instrumentis indicat
    - *Primò* affectus: cuius primò ratio habẽda est. Id enim in primis agendũ, vt
      - *Primò*, ex eorũ manib. subtrahamus, qui furoris causa fuerũt.
      - *Secundò*, nobis etiam à furiosorum præsentia abeundum, ne quid & nobis mali afferant.
      - *Tertiò*. si opus sit, ligamentis cõstringẽdi sunt, quẽadmodum Cleomedi Lacedæmoniorum regi contigit, qui cũ ad insaniam redactus, sceptrum vnicuique obuio in faciẽ impingeret, ligneis soleis constrictus est à propinquis, & in carcerẽ cõiectus. Fit autem hoc non solum, vt ne aliis, sed vt nec sibiipsis vim inferant, quam inferre aliis nequeunt: perinde ac Cleomedes, qui arrepto custodis & ergastularij gladio, ab ima corporis parte ad verticem se dissecuit.
    - *Secundò*. Vide in sequentibus signum **
  - *Futuræ*: quæ propriè præseruatio est. Præseruatur autem partim ratione victus, partim medicamentis suprà nominatis, &c.

**

Furoris præsentis curatio, quæ per indicationes quid in illis sit agendum indicat secundò, causa

- *Mediata* quæ sui ablationem indicat, partim
  - *Victus* ratione instituta secundum contrariã seu decentem
    - *Qualitatẽ* itaque sit
      - *Aer*
        - *Humidus.*
        - *Frigidus.*
      - *Somnus* consueto diuturnior.
      - *Alus* laxa quotidie, vel natura, vel alimentis, vel clysteribus irritata.
      - *Cibus* tenuis, sorbilis & liquidus.
      - *Potus* aqua hordei. A vino autem omnino caueant, &c.
    - *Quantitatem*, quæ sit pauca & non multa, maximè circa initia, &c.
  - *Medicamentis* adhibitis secundum
    - *Qualitatem* contrariam: atque vel humoris
      - *Quantitati.* Nam vbi à sanguine copioso ortum ducat, à sanguinis missione inchoandum est. Cubiti itaque exterior vel media incidenda est. In mulieribus verò, vena malleoli. Deinde quoque si necesse sit, ex venis è fronte, vel hirundines syncipiti admouendæ.
      - *Qualitati* bilis flauæ
        - *Non* paratæ: quæ tunc paranda seu alteranda syrupo
          - *Rosaceo.*
          - *Violaceo.*
          - *Endiuiæ, &c.*
        - *Paratæ.* Hæc euacuanda venit vel ex hiera picra, vel aliis medicamentis bilem purgantibus. Quòd si respuant ægri, fallendi sunt cibis, bucellis, vel ficubus, vel sero lactis medicamento aliquo infectis.
    - *Quantitatem* decentem: quę mensuranda pro viribus, temperatura ętate, &c.
- *Immediata*: videlicet intemperies calida, quæ sola alteratione curanda est, partim suprà dicta victus ratione, partim medicamentis, secundum debitã qualitatem & quantitatem adhibitis
  - *Intrinsecus*: vt
    - *Syrupus*
      - *Violarum.*
      - *Rosarum, &c.*
    - *Conserua*
      - *Violarum.*
      - *Borraginis,*
    - *Loch* de papauere.
    - *Succus* seu liquor perlarum.
  - *Extrinsecas*, syncipiti: vt
    - *Oleum* rosarum cum aceto.
    - *Succus* polygoni.
    - *Oleum* violarum, &c. cum lana succida, in eo mandefacta.

De Præseruatione atque curatione tristitiæ.

Tristitia est opinio recens mali præsentis: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* affectæ: videlicet Animę rationatricis
    - *Iudicium* perturbatum. Quoniam omnes perturbationes fiunt iudicio.
    - *Opinio* recens mali, &c.
  - *Affectus*: nempe tristitiæ
    - *Animus*
      - *Submissus.*
      - *Detentus.*
      - *Depressus.*
      - *Imminutus.*
    - *Palpebrarum* siccitas.
    - *Oculorum* cauitas.
    - *Pallor* faciei.
    - *Corpus* gracile.
    - *Pulsus*
      - *Paruus.*
      - *Languidus.*
      - *Tardus.*
      - *Rarus.*
  - *Causæ*
    - *Proximæ*, Malum
      - *Fortunæ*, qualia sunt naufragia, in quibus merces ditissimæ obruuntur.
      - *Corporis*: cuiusmodi est ægritudo ipsius corporis, quæcunque illa sit.
      - *Animi*, cum videlicet homo se animi bonis carere videt, vt sunt virtutes intellectus tum speculatiui tum practici.
    - *Remotæ*
      - *Immoderatæ*: nẽpe intẽperiei frigidæ & siccæ, quã indicat atra bilis, quę talis est naturę.
      - *Mediatæ*: videlicet atrę bilis
        - *Temperatura* frigida & sicca.
        - *Ætas* declinans.
        - *Victus* ratio melancholica.
        - *Vigiliæ*, &c.
- *Curatio.* Vide in sequentibus, signum A.

A. *Tristitia* est opinio recẽs mali præsentis, cuius curatio

An fieri possit, indicat affectus, causa atque effectus, &c. Chrysippus tristitiam ἀνάπλων appellatam, id est solutionem totius hominis putauit. Nihil enim est, quod magis eum lædat enecetq; Quare affectus iste maximè propulsandus est.

Præsentis tristitiæ quę suis indicatio nib⁹ perficitur. Quare

Quid fieri debeat, indicat causa

Proxima: nẽpe malum, quod sui ablationem significat. Fit aũt hoc præceptis moralibuss & potissimũ cõsolatione, quatũ aliæ tristitiam

Tollunt funditus: Si docebimus id quod accidit, malum omnino non esse: verbi causa, Exilium, exemplo Aristidis Athenienſis, qui ob inuidiam in exilium pulsus, tantũ abfuit vt illud malum esse censeret, vti potiùs precatos deos sit, omnia Athenienſibus, à quibus relegebatur, ex animi sententia succedere.

Sedant: Si ostendemus nihil inopinati accidisse, vt liberorum interitum, si Anaxagoræ meminerimus, qui audito filij obitu, nuncianti, nihil (inquit) nouum memoras, ego enim illum ex me natum noueram esse mortalem, &c.

Detrahunt quamplurimum: Si demonstrabimus, illud non magnum malum esse, vt secundæ fortunæ aduersitatem, si commemorata Dionisij Syracusarum tyranni expulsione, recessus, qui ei Corinthi fuit, recordabimur, vbi pueris imperans, quos literas illic docuit, min⁹ doloris sentiebat ex imperij maioris amissione, Syracusarũ scilicet, &c.

Supprimunt, nec permittunt manare longiùs: Si de cõmuni cõditione vitæ disputabimus & de conditione illius, qui mœreat: verbi causa, de corporis imbecillitate, & de ęgritudinibus, medicorum sententiam afferendo, qui necessitatem tum corporis imbecillitatis, tum etiam ægritudinis docent, quia cum homo ortus sit, necesse est vt occidat. nullo autem pacto occideret, nisi corporis imbecillitas, ægritudinesq; præuiæ forent, quæ paulatim membrorum virtutes diminuunt, deprauant, corrũpunt: sed quia mors mala videtur, ideo non hic consistendum, sed dicendum, institutam esse corporis ab anima separationem, vltimi finis gratia. qui quidem optimus est, nempe vt ad meliorem vitam, qualis est cœlestis, incorruptibilis, æterna transeamus.

Ad affectum contrariũ traducunt: nempe si ad lætitiam conuertemus hominẽ, si à malis ad bona adducemus: iubentes, vt malorum obliuiscantur, quod vt fieri possit, vitę genus cum risu coniunctũ instituemus, quod institutum esse apud principes ea ratione arbitror, vt ex contracta tum animo tum corpore defatigatione ex imperij negotiorũ administratione, haberẽt exhilarationis occasionem. hinc adulatores, scurræ & parasiti, quales adfuisse Zopyrum Persam Dario, Aristippum Cyrenæũ Dionysio, Apollophanem Antigono tradunt. Hinc Aesculapius medicorũ Deus multas scribi cantilenas, mimosq; ridiculorum rerum fieri, & melodias quasdam præcipit his, quibus ob vehementiores animosæ partis motus, corporis temperamentum iusto calidius efficeretur: nã exlætitia exhilarantur sensus, exhilaratur totum corpus & animus, in quibus præcipuè conseruandæ prorogandęque vitæ causa consistit, &c.

Remota. Vide in sequentibus signum **

Futuræ, præseruatio est. Præseruamus aũt homines à tristitia si causas eius abscindamus, præcaueamúsque. Ratio itaque habẽda hic est tum causæ

Proximæ videlicet mali

Fortunæ: à qua homines immunes redderemus tribus præceptis, quorum

Primum est, vt sibi ipsi proponat, & fingat se in tali statu constitutum esse, tanquam omnia bona ignoret quæ sint, & nunquam ea possederit: nam qui hoc faciet, ex nullo malorum genere tristitiam concipiet.

Alterum, vt discat liberalis esse, auaritiæ inimicus, bonorum fortunæ contemptor: tunc enim nihil dolebit, nec si naufragia sua audierit, nec si tumentorũ interitus, nec si grãdinis impetum in agros, nec si domus cõbustas, dirutasúe, nec si pecunias per furtum ablatas, aut ab hoste raptas nouerit.

Tertium, si legerit, quæ de cõpluribus philosophis traduntur, qui liberos se ab omnibus animi affectus reddere enixissimè studebant, nihil deterius rati esse homini: & sapienter id quidem, quàm animi perturbationibus exeruciari, subiiciúe, vnde vel sponte fortunæ bona amplissima deserebant. Democritum Abderitẽ constat vsque adeò opulẽtum fuisse, vt pater eius Xerxis exercitui numerosissimo epulũ hospitaliter dederit, spretis tamen ipse paternis opibus, in varias orbis terrarum partes se se discendi causa contulit tantumq; abest, vt audito aliquo fortunæ casu, aut mutatione doleret, vti potiùs in risum se verteret.

Corporis, quod tribus etiam præceptis auferri poterit, quorum

Primum est, vt tolerãda sibi aduersa fortiter omnino persuadeat memor illorũ Epitzeti verborũ ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id est, sustine & abstine, quibus philosophorũ vniuersa dogmata ad humanæ vitæ felicitatem pertinentia dum cõplecteretur, quis nõ videt primò ex his duob⁹ verbis illũ nos monuisse, vt tolerantes euaderem⁹?

Secundum, quod veluti famulatur ad primi acquisitionẽ, id est, vt non assuescat is mollis esse, sed laboribus corpus duret, ac forte reddat: nam tantũ postea ex hoc emolumenti consequetur, vt & frigora, & æstus, & dolores acerrimos, & inediã, & omnia, quæ corporis excogitari possunt incommoda, fortissimè sustinere aptus sit futurus.

Tertium, in exemplis eorum consistit, qui dolori restitisse traduntur. Inter quos Posidonius philosophus Apaminẽsis, ex Syria cum aliquando arthritide, seu morbo articulari infestaretur, constantissimè fertur dictitasse: Nihil agis dolor, quãuis sis molestus, nunquam ego te confitebor malum esse, &c.

Animi, si fortè animi bonis vel careat, vel priuetur, quid potest is aliud moneri rectius, quam vt intellectum exerceat perdiscendis scientiis, moralibusq; virtutibus animum imbuat? quis enim eo aut hilarior aut iucundior fuerit illis sibi comparatis bonis, quæ hilaritatem animorum ac iucunditatem admirabilem pariunt? quis enim neget, hilarem reddi, ac iucundum hominẽ, in quo eximia virtus sit? cùm nobilitate resplendeat, amicitiis multis decoretur, diuitiis affluat magnis, honoribus in republica summis extollatur, quę singula animi inducere lætitiam possunt.

Remotæ, quę præcauenda, seruata victus ratione, suprà dicta, secundum qualitatẽ & quantitatẽ congruam.

** Cau-

- ** *Causa* etiam remota indicat, quid fieri debeat: &
  - *Primò* quidē mediata, q̄ sui ablatione significat. Fit autē id cōmodè per medendi artē nempe
    - *Victus* rationē, institutam secundum
      - *Qualitatem* contrariam. Sic itaque
        - *Aer*
          - *Calidus* & humidus.
          - *Purus.*
          - *Serenus.*
          - *Lucidus.*
          - *Non* tenebrosus.
        - *Somnus* consueto diuturnior: si non natura, arte prouocetur.
        - *Exercitium* fiat deambulatione cum amico & comite lęto ac facundo per loca delectabilia, viridia, &c.
        - *Quies* sit interius animusq́; ab acerbis cogitationibus abstrahatur, impellaturq; ad varias voluptates.
        - *Cibo* vtātur humido, cui corroborādi tum principalia tū deseruientia illis mēbra facultas insit: cuiusmodi sunt
          - *Carnes*
            - *Pullorum.*
            - *Caponum.*
            - *Gallinarum.*
            - *Perdicum*, &c.
          - *Oua* sorbilia.
          - *Pisces* petrosi
          - *Ex* oleribus
            - *Borrago.*
            - *Lactuca.*
            - *Endiuia.*
            - *Spinachia*, &c.
          - *Ex* fructibus
            - *Vua* passa.
            - *Mala* dulcia cocta.
            - *Amygdala* dulcia, &c.
        - *Potus.* Vinum
          - *Album.*
          - *Tenue.*
          - *Dilutum*, &c.
      - *Quantitatem* quæ ratione ætatis, temperamenti, tempore anni, virium, &c. augenda minuendáue est.
    - *Medicamenta*: ordinata secundum debitam
      - *Qualitatē*: nēpe contrariam: atque vel humori
        - *Crudo*, qui alterādus seu concoquendus syrupo
          - *De* pomis
          - *De* fumo terræ
          - *De* epithymo
          - *De* lupulis
          - *Violarum*, &c.
          - *Additis* aquis
            - *Borraginis.*
            - *Buglossæ.*
            - *Melissæ.*
            - *Lupulorum.*
            - *Cichorij &c.*
        - *Cocto*, seu parato, qui euacuandus medicamentis atram bilem purgantibus, atque
          - *Primò* leuioribus, vt
            - *Myrobalanis* Indis.
            - *Folijs* senæ
            - *Epithymo.*
            - *Fumo* terræ.
            - *Sero* lactis.
            - *Electuario* lenitiuo.
            - *Diacatholicone.*
          - *Deinde* fortioribus: vt
            - *Helleboro* nigro, vel succo eius.
            - *Extracto* confect. Hamech.
            - *Confectione* Hamech.
            - *Pilulis* de fumo terrę, &c.
      - *Quantitatem*, quæ pro affectus magnitudine, corporis natura, viribus, anni tempore, &c. varianda.
  - *Deinde* immediata: videlicet intemperies frigida & sicca, quæ remouēda est, partim victus ratione suprà dicta, seruata, partim medicamentis contrariis: quorum alia
    - *Intrinsecus* sumuntur: cuiusmodi est
      - *Genus* seminis in Turcicis regionibus notū, quo vsus olim Sultanus Selymus Turcarum rex, vbi memoriam rerum molestarum exuere vellet.
      - *Electuarium*
        - *Diambræ.*
        - *Diagemmæ.*
        - *Lætitiæ* Galeni.
      - *Confectio* Citri.
      - *Liquor* perlarum
      - *Compositio* talis: vt
        - ℞. *Sem.* cucurbitæ, melon. cucumeris, anna ℥.ij. pinearum mundat fisticorum, amygd. dul. anna ℥.ij.
        - *Aquæ* rosaceæ ℔.j.
        - *Sacchari* albi ℔. iiij. misce, vt confectio fiat ad liquidioris electuarij formam: in fine adde cinnamomi, santali cetrini, anna ℥.j. caryophillorum ʒ.ij. ambræ ʒ.j. moschi g.xv.
        - *Foliorum* auri, margaritarum, ana ad libitum.
    - *Extrinsecus* applicantur: vt oleum
      - *Chamomelinum.*
      - *Anethinum.*
      - *Violaceum.*
      - *Amygdalarum* dulcium, &c.

De Præ-

De Præseruatione ac cura metus.

Metus est opinio impendentis mali, quod intolerabile esse videtur: vel est cautio sine ratione: cui⁹

- *Dignotio*
  - *Partis* affectę: videlicet animę cogitatione, Anim⁹ { *Humilis* / *Fractus* / *Exanimatus* } *Id* quod maximè accidere solet in { *Fœminis.* / *Temperatura* frigidioribus.
  - *Affectus*, & vel
    - *Generis* siue metus
      - *Pallor.* Quia natura humana, víſq. interior, quæ corporibus noſtris conſulit, ne quid extrinſecus capiat detrimenti, continuò fugit, & ſe ad loca confert profundiora, cuſtodiæ gratia, quò cùm properat, ſanguinem ſecum trahit, quo ſolo vehiculo alimentóq. vti conſueuit, ſanguiſq; eſt, qui florem noſtro corpori largiri poteſt.
      - *Tremor.* Quoniam vis animalis per conſenſum vtriq. naturalem diffugiens, neruos relinquit imbecillos, qui ſuo robore membra ſuſtinent, firmáque tuentur.
      - *Alui* vrinæq. egeſtio. Eadem ratio eſt, vt tremoris: muſculi namq. quorũ intereſt meatus excrementorum claudere, debilitati retinere amplius nequeunt.
      - *Pilorum* erectio. Quoniam affectus hic refrigerat, refrigeratio autem foramina cutis condenſat: plus enim cum vndique aſtringatur, intenditur atq. erigitur.
      - *Bilis* deiectio. Quia calor deſcendens diffundit ac liquefacit.
      - *Teſticulorũ* cõtractio. Quia metus inuect⁹ extrinſecus eſt, vt fugã in aduerſum agi oporteat.
      - *Cutis* contractio. Quia calor inde fugit omnis.
      - *Algor.* Quia calor locis ſuperioribus deficit.
      - *Sitis* Quoniam humor deficit.
      - *Silentium.* Quia metuentibus corpus refrigeratur, calórq; ima petit, qui ſpiritũ mouet: quò cum deſcendit, ventris murmur fit & crepitus.
      - *Profluuium* genituræ. Quia ſcrotum ſurſum conuellitur, atq. eo contracto, vnà contrahuntur & teſticuli.
      - *Tremor* voce. Quia calor pectus deſerit: id enim refrigeratur, quod vocem mouet.
      - *Tremor* manuum, fit eadem ratione.
      - *Labri* inferioris quaſſatio. Quia ſuperius eò pendet, quo ſuapte natura vergit, inferius ſurſum caloris beneficio ſtabilitur atq; quieſcit: quo ſublato, alget & tremit.
      - *Mors* ſequitur tandem, quando nimius eſt metus: quoniam vis naturalis admodum interiorem ſubiens partem, ſanguine calorem inſitum, atq. vitalem ſolicitum de corde oriri, obruit vniuerſum atque extinguit.
    - *Specierum*: nempe { *Pigritiæ*, Pudoris, Terroris. / *Timoris*, Pauoris, Exanimationis. / *Conturbationis*, Formidinis.
  - *Cauſæ*
    - *Proximæ*: nempe cogitationis falſæ iacturæ imminentis, in { *Fortunæ* & periculorum: vt ſi nuncient in periculo eſſe litem conſtitutam, in qua de maximis agatur opibus: ſi de grandinis impetu in agros, &c. / *Corporis*: vt ſi de obitu dicant illius vereri, cùm ægrotet: ſi de vulneribus aut de nece, cùm inimicos habeat, &c.
    - *Remotæ*: videlicet { *Melancholiæ.* / *Temperaturæ* frigidæ. / *Educationis.*
- *Curatio* & præseruatio, indicationib⁹ ſuis perficitur. Quare
  - *An* fieri poſſit, indicat tum cauſa, tum magnitudo affectus. Cùm itaq. maximus ſit hic affectus inter omnes, propterea quòd mortem ſæpe inferat, ſedulò & citò curandus erit.
  - *Quid* ſit agendũ indicat affectus cauſa
    - *Proximæ*: videlicet falſa cogitatio iacturæ imminentis, quę ſui ablationẽ indicat. Quo autem inſtrumẽto id perfici queat, indicat tum affectus, tũ cauſa proxima, tum pars affecta. Siquidem hominum animi in aduerſis caſib. conſolatione tantùm, ſeu præceptis philoſophiæ moralis ſanari poſſunt, & tribus potiſſimum, quorum
      - *Primum* innititur perpetuæ in omni vita cogitationi, nihil eſſe, quod accidere non poſſit. Hæc enim cogitatio vna maximè omnes moleſtias obtundit & extenuat.
      - *Secundum.* Quòd humana ferenda ſint.
      - *Tertium.* Quòd nullũ malum ſit, niſi culpa, culpam autem nullã eſſe: quũ autẽ id fortè eueniat, quod ab homine non poſſit caueri, vt non eueniat. Verùm difficile eſt admodum cõſequi id, quod in his tribus præceptis continetur, niſi virtute prædituſ ſit, qui in aduerſis caſibus, atq. in metu triplici modò dicta cõſolatione ſanandus eſt: nam virtute duce fortes viuimus, nulla re vnquã terremur, ſemper inuicti ſumus, & magno animo, víſq; adeo vt Xenocrates ille grauiſſimus philoſophorũ, beatã vitam in virtute ipſe reponeret: quæ quidem vita beata in ſecuritate poſita eſt. Securitatem autem voco vacuitatem ægritudinis animi, ita vt ſit inexpugnabilis, ſeptus atq. munitus liber à temeritate, quæ exceſſus eſt, & à timiditate, quæ defectus, in fortitudine conſtitutus, quę mediocritas eſt. Quòd ſi quis ita animatus ſit, tunc deniq. polliceor hunc ita in metu fortem fore, vt nullo modo cõſternetur, quicquid alij ſibi fingant mali, quod euenire poſſit, ſiue id ſit fortunæ ſeu corporis malum.
    - *Remota*: nempe
      - *Melancholia* / *Temperatura* frigida } *De* quibus in ſequẽtibus, in præſeruatione & cura Melancholiæ per medendi artem.
      - *Educatio* puerilis. Non eſt hæc ita planè mulierculis cõmittenda, ſed imperandũ eſt illis, vt prorſus caueant à doctrina rerum omnium, quæ meticuloſos pueros reddere valeant, docendęque ſunt exemplo aliquo, quantũ referat eo modo teneram illam ætatẽ inſtituere, ac conformare, vtpote quia tenaciſſimi ſumus eorum, quæ à teneris annis accepimus. Quod olim Lacedæmoniis in vnũ locum coactis Lycurgus legiſlator acceptis duobus canibus oſtendit, quos cum dimiſiſſet, depoſitis priùs olla, leporeq. in medio, factum eſt, vt helluo educatus domi ad ollam, alter ad venationes ad leporem accurrerit: cúmq. Lacedęmonij ſtupẽtes admirarẽtur, quid ſibi hoc vellet: Ambo (inquit) iſti catuli iiſdẽ parentibus editi ſunt, ſed propter educationẽ diuerſam, alter guloſus, alter venator euaſit.

De præseruatione ac cura melancholiæ.

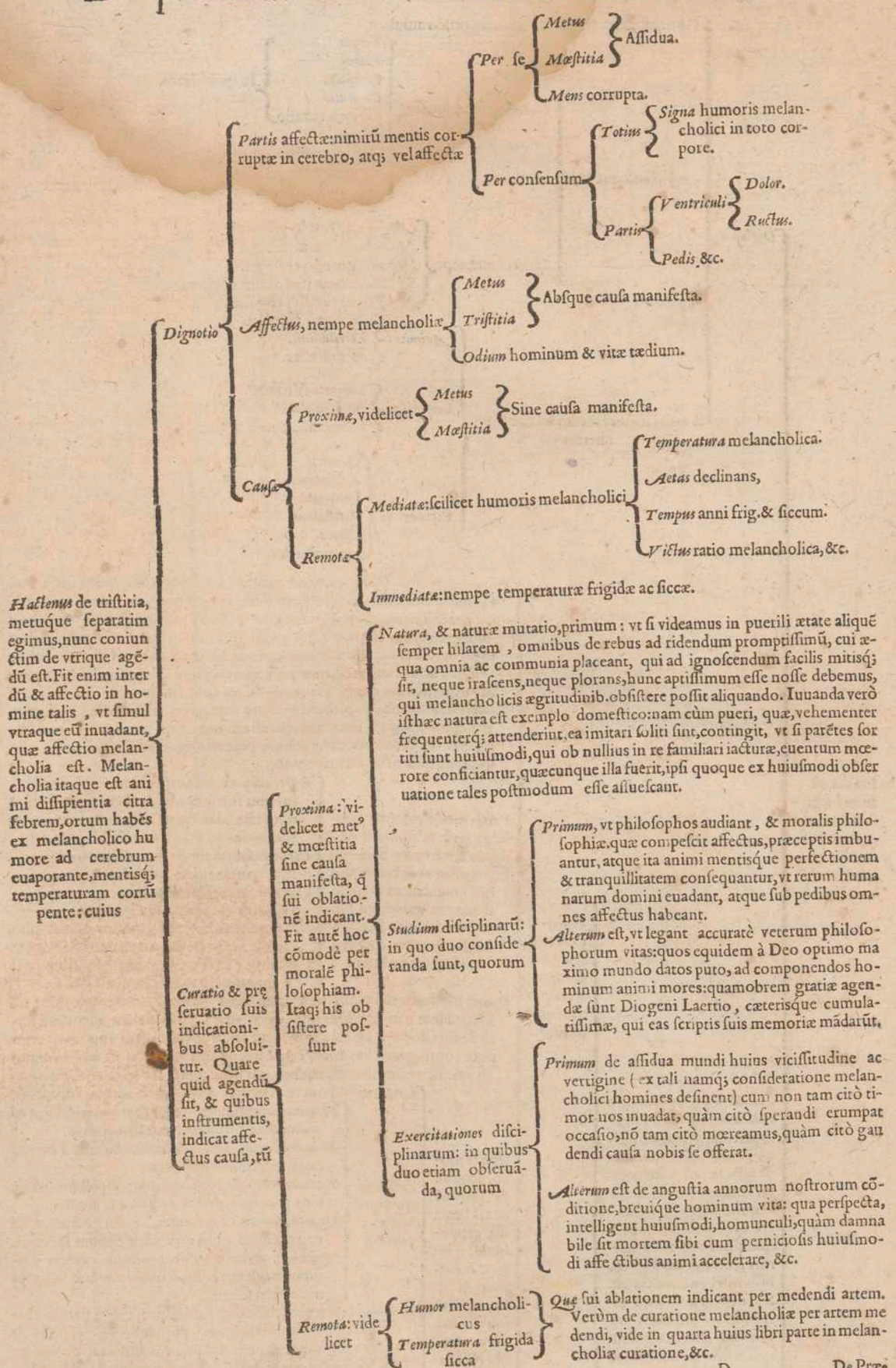

De præseruatione ac cura inuidiæ.

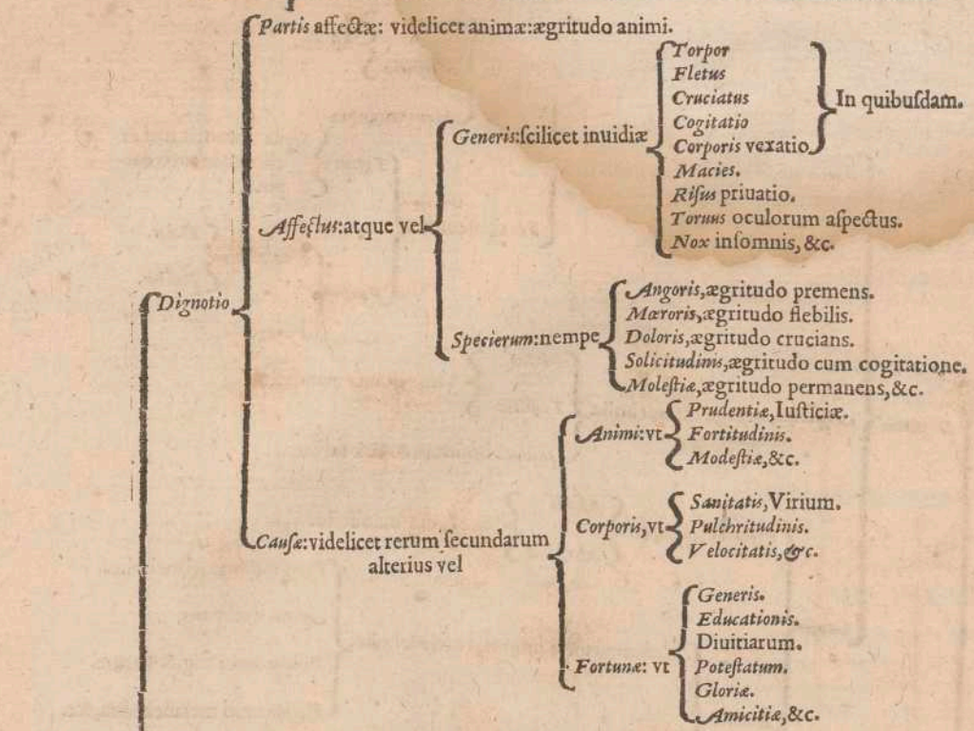

Inuidia est animi ægritudo ex alterius reb. secundis, quæ nihil noceāt inuidēti: cuius

Primò ostendendo, nihil humanæ naturæ magis aduersari, quàm inuidiam. Humana enim natura fecit hominem animal sociable propter vitæ huius necessitatem, eò quòd vnus homo sibijpsi minimè sufficit : quare & loquendi vsum ei tradidit, per quem possit alter alteri conceptum suum exprimere distinctè & particulariter, vbi adiuuari ab alio vellet. Sociabile verò per amicitiam fecit, quæ propter honestum est, qua qui sunt similes in virtute, & sunt amici, sibi inuicē bona volūt, in quantū boni sunt, &c.

Secundo demonstrando, nullum hoc ipso malignius vitium esse. Quid enim malignius, quàm si ferre nequeas alium hominem bona aliqua possidere, quæ sibi sudoribus & vigilijs ipse pepererit? quæ nihil ad te iure nullo spectent? quæ nihil tibi noceant?

Tertio modo, docēdo ex assidua rerū sublunariū vertigine & varietate fieri posse, vt priuentur bonis illis quib. inuidemus in præsentia, ex quorū amissione cessaturus noster dolor sit. Si enim conflata sit inuidia ex bonis

Externarum rerum, docebimus quā facilis ex sublimi fortuna ad humilem lapsus sit, cùm quotidie id in humana vita spectetur, vt statim inops sit, qui modò dives fuerat.

Corporis, subita aliqua ægritudine corripi posse, & contabescere corpora, ostendemus.

Animi similiter fieri posse, vt ex ægritudine, vel noxa corporis aliqua, animus, quoque iactura sentiat: vt Metrodoro philosopho accidit, qui cū in parte capitis posteriore ictum ex lapide accepisset, thesaurum rerū in memoria reconditarum amisit.

Quarto modo, spem animis inijciendo de futura prosperitate, quæ nunc nō adsit: eâdem namq; ratione, qua docuerimus res humanas ad miserū statū deduci, docemus ipsas à misero ad felicē euehi, imò id vno eoq; tempore contingere, illius enim calamitas, qui cecidit in infortuniū ex bonorū amissione, felicitas est alterius, qui in eorundē successione cōstituitur.

Quinto modo, acquirē di rationē ac viā bona illa proponēdo, q̄ inuiti intuemur in illis, quibus inuidemus. Nam qui sibi cōparare velit bona

Corporis. supponere in primis debet, quod naturæ donū sint

Animi, quinque esse oportere

Primum naturam vel ingenium perspicacem ad quamlibet disciplinam consequendam.

Deinde educationē exercitationemq́ue à teneris annis in primis disciplinis.

Tertium, vt quibusque optimis tempestate sua habitis præceptoribus se auditorem præstet.

Quartū, laboris eā patientiā, vt diu noctuq; nihil cogitet aliud, quā quæ ad disciplinas spectant.

Quintū, vt veritatis amore teneatur cæteris omnibus neglectis, quæ à quàmplurimis aliarum multi fieri solent.

Rerum externarum, laborem partim proprium, partim alienum facere demonstrabimus : aliquando verò penitùs ab alieno: nonnunquam etiam à proprio duntaxat ea accedere. Methodus aūt istorum quærendorum nulla facilior potiorq́ue est, quàm si animi sibi bona cōparent. Cōsequuntur enim eos, qui animi bonis conspicui sunt vniuersa, scilicet genus, diuitiæ, potestas, gloria, amicitiæ, &c.

Curatio ac præseruatio, suis indicationib. absoluitur. Quare, quid sit agendū, & quib. instrumētis, indicat tū affectus tū causa, quæ sui ablationem indicant: id quod fieri poterit affectu contrario, nempe in quoquis gaudeat ex alterius reb. secundis. Is verò non nisi beneuolētia est. Sed nullo pacto antè introduci in humanis animis hic affectus potest, quā cesset inuidia. Hāc autem cessare facit partim

Philosophia moralis. Sic enim quinque modus tollitur

Arte medendi. Vide in sequentibus signum A.

A. A. *Curatio*

A. *Curatio* inuidiæ per artē medicam, ratione causæ variatur. Ita que bona

- *Corporis*: nēpe
  - *Sanitas*
    - *Præsens*, sui conseruationē indicat. Conseruatur autem hæc cùm cognoscitur, cumq; modi, quibus lædi potest, cauentur. Quæ autem illam lædūt sunt aut
      - *Intrinseca*, q̄ nata sunt nobiscum, quorum alia vitari
        - *Non* possunt, vt exiccatio & fluor totius substantiæ, quæ incommoda ortum ab elementis habēt, quæ in nobis sunt calidioribus & siccioribus: neq; subijciuntur hæc arti medicæ, quòd vitari nequeunt.
        - *Possunt*, & quidem consilio & ratione. Sic ratio habēda est
          - *Restitutionis* exhausti. Nam deperdita substantia
            - *Ignea* atque aerea, respiratione & trāspiratione reparatur.
            - *Terrea* & aquea, cibo & potu restituitur.
          - *Expulsionis* excremētorum, quę motu & exercitatione expelluntur, sed non antequam separata sint, ab ea alimenti parte, quæ nutritioni subseruiat: fit verò separatio per cōcoctionem, concoctio per somnum.
      - *Extrinseca*, quæ vitari facilè possunt: vt
        - *Gladius.*
        - *Casus* ab alto.
        - *Aer*, &c.
    - *Absens*, seu morbus, sui curationē indicat. Sic morbus
      - *Similaris*
        - *Calidus*, frigidis
        - *Frigid⁹*, calidis
        - *Humidus*, siccis
        - *Siccus*, humidis

        Curandus. Eadem ratio compositorum morborum vel cū materia, vel sine materia habēda est.
      - *Instrumentalis* in
        - *Formatione*
        - *Quantitate*
        - *Numero*
        - *Situ*

        Suo contrario curandus.
      - *Vtrique* parti cōmunis, siue vnitatis solutio, per vnitionem sui curanda, &c.
  - *Vires*, quæ conseruādæ, ac acquirendæ sunt tū
    - *Exercitatione.* Exercitatio namque duritiem membrorum, natiui caloris augmētum & spirituum citatiorem motum præstat, in quibus vires stant, sed assidua debet esse: & singulis corporis partibus æquabiliter adhibita. Effæminatur enim corpus, quamuis musculosum, si diu laborem intermittit.
    - *Alimentis*, multi & boni succi.
  - *Velocitas*, quæ acquiritur in hominibus
    - *Obesis*, corpore ad gracilitatem perducto per
      - *Exercitationem*
      - *Fricationem*
      - *Lauationem*
      - *Cogitationes*
      - *Vigilias*
      - *Inediam*

      Nimiam.
    - *Macilentis*, corpore ad obesitatē perducto, per
      - *Causas.*
      - *Regimen* victus, &c.

      Enacuationem aliquam corporis immodicam.
  - *Pulchritudo*
    - *Naturalis*, sui conseruationem indicat: id quod optimo victus regimine in sex rebus non naturalibus fieri poterit, atque medicamentis cosmeticis, &c.
    - *Artificialis*, quæ fœminis tantum concedendum: quæ inducitur arte cōptoria, &c.
- *Animi* / *Fortunæ* — *Per* artem medicam, neque conseruanda, neque curanda sunt, sed per solam philosophiam moralem: vt suprà dictum.

De Curatione febrium bilioſarum.

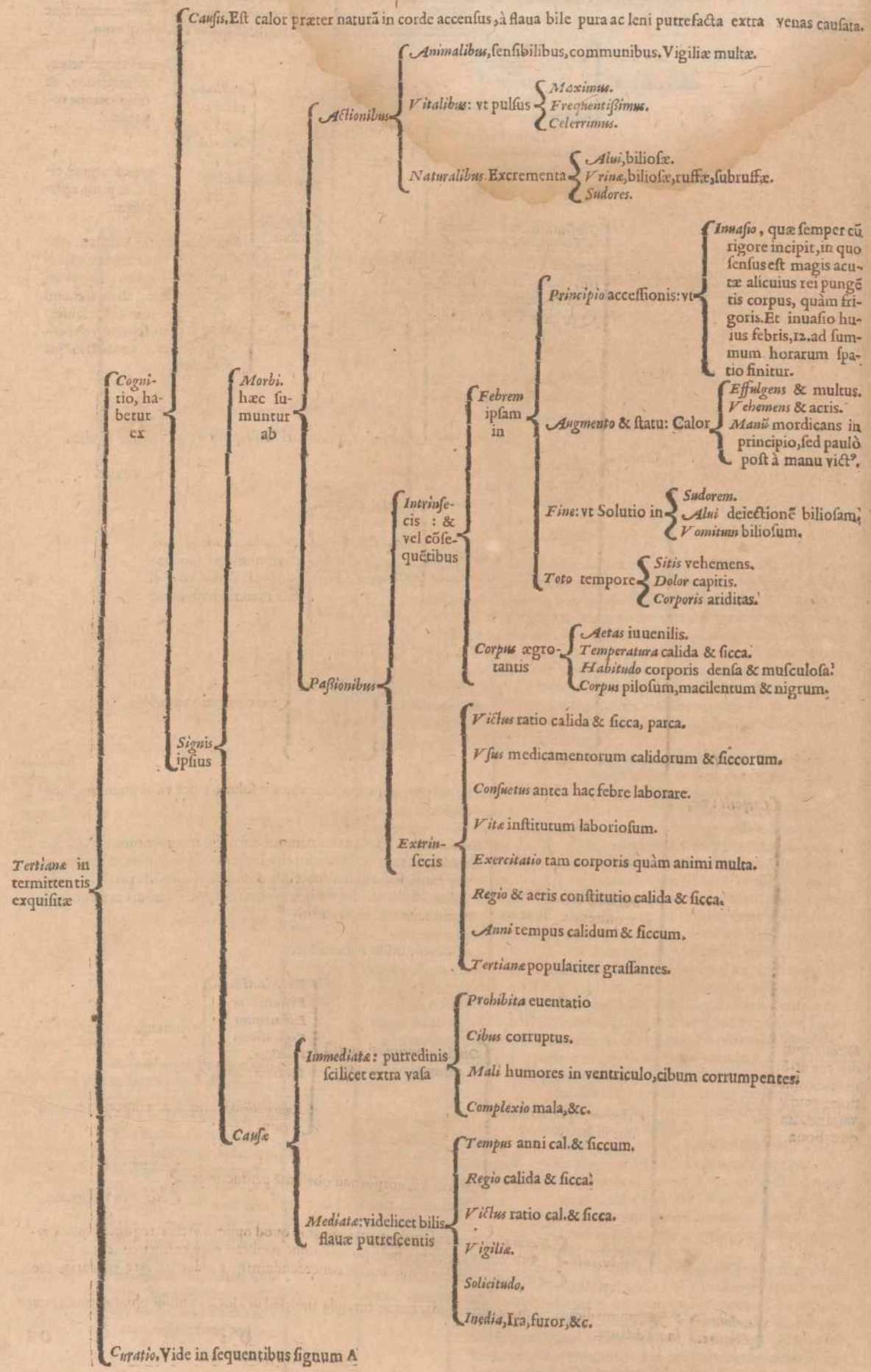

A. Curatio

A Curatio fuis perficitur indicationib. Quare

- *An* fieri poſſit, indicat morbi cauſa, ſymptomatum magnitudo, virtus, morbi longitudo, &c.
  - *Tertiana* exquiſita in ſeptem vt plurimum periodis terminatur, quarum
    - *Prima* eſt debilis.
    - *Secunda* fortior.
    - *Tertia* fortiſſima.
    - *Quarta* eſt in vltimo, quoniã in hac eſt ſtatus, & accidentia nequiſſima.
    - *Quinta* incipit debilitari.
    - *Sexta* plus debilitatur.
    - *Septima* eſt modica aut nulla.
  - *Venit* cum vehementia accidentium, ſed nõn ſunt periculoſa. Ideo vt Medici honor conſeruetur, futura accidentia ſemper ſunt prædicenda.
- *Quid* fieri debeat, indicat tum
  - *Cauſa* morbi videlicet bilis flaua putreſcens, quę primò ſui ablationẽ indicat, ſi reliqua non impediant: quod fiet partim
    - *Victus* ratione, ordinata ſecundum
      - *Qualitatem* frigidam & humidam. Quare ſit
        - *Aer* frigidus & humidus: vel *Natura.* / *Arte* ex *Floribus* / *Herbis* — *Frigidis* & humidis
        - *Somnus* mediocris. Si vigiliæ infeſtẽt, prouocetur ptiſana cum ſemine papaueris, &c.
        - *Quies* tum *Corporis.* / *Animi.* Vnde animi perturbationes fugiendæ: vt — *Ira.* / *Contumelia.* / *Excãdeſcentia.* &c.
        - *Aluus* laxa vel *Natura.* / *Arte*: nempe ſumptis aut — *Caſſia* fiſtula. / *Clyſtere* leniente.
        - *Cibus*
          - *Ptiſana* hordei.
          - *Lac* amygdalarum dulcium.
          - *Brodium* cicerum.
          - *Ius* pulli cum lactuca.
          - *Panis* lotus in aqua.
          - *Hordeatum.*
          - *Amygdalatum*, &c.
          - *Lactuca.*
          - *Portulaca.*
          - *Cucurbitæ.*
          - *Cucumeres.*
          - *Prunæ.*
          - *Pira* cocta, &c.
        - *Potus*, aqua hordei, &c. cum ſyrupo *Violaceo.* / *Endiuiæ.*
      - *Quãtitatem* decentem, quæ augenda, pro ætatis, conſuetudinis, temporis anni, regionis, virium ratione, &c.
      - *Tempus* commodum. Sic cibus
        - *Non* exhibendus — *Per* tres horas ante acceſſionem, / *In acceſſione.*
        - *Exhibendus* poſt declinationem.
    - *Medicamentis* exhibitis ſecũdum
      - *Qualitatem* cõtrariam: & vel humoris
        - *Qualitati*: quę primò alteranda, corrigenda tum
          - *Syrupo* *Violaceo.* / *De* Endiuia. / *De* cichorio. / *Acetoſo.* / *Oxyſaccharo*, &c.
          - *Decocto*: vt — R. *Endiuiæ*, ſcariolæ. / *Lactucæ*, ana M.i. / *Florum* violarum. / *Nenupharis*, Roſarum ana P.i. / *Sem.* 4. frig. maiorum & minorũ ana ʒ.i. / *Omnium* ſantalorum, ana ʒ.i. / *Hordei* M.i. / Coquantur ſa. coletur, dulcoretur, fiatque potio ad quinq; hauſtus, cui addantur ſyrupi violacei ℥.iij. ſyrupi granat. acid. ʒ.ii.
        - *Quantitati.* Vide in ſequentibus ſignum B.
      - *Quantitatem* congruentem, quæ varianda, vt ſuprà.
      - *Tempus* commodum, quod variandum ſecundum morbi tempora, vt ſuprà. Nam in
        - *Acceſſionibus*, nullum pharmacum exhibendum eſt.
        - *Declinatione* purgantia, medicamenta ſunt præbenda.
    - *Morbus.* Vide in ſequentibus ſignum C.
    - *Symptomata.* Vide in ſequentibus ſignum D

B. *Quantitati*: nempe euacuantibus. Nam si bilis abundauerit in corpore,

- *Plethorico*, vena secanda est, sed non ante tertium paroxismum. Cùm autem febris grauior, propter vigoris propinquitatem, futura sit, prædicendum erit, ne id ex venæ sectione contigisse videatur.
- *Min⁹* plethorico, euacuanda est, (si materia fuerit cocta) partim per
  - *Aluum* & quidē medicamentis
    - *Primò* leuioribus: scilicet aut
      - *Cassia* fistula.
      - *Manna.*
      - *Syrupo* de cichorio cum Rhabarb.
      - *Infus.* rosarum.
      - *Diacatholiconi.*
    - *Deinde* fortiorib. præsertim si superioribus non cedat morbus: vt
      - *Electuario* de succo rosarum.
      - *Elect.* rosat. Mes.
      - *Compositione* stybii nostra, qua innumeros vnica die sanauimus. Verùm hæc non prębenda, nisi nauseant ægri, facileq; vomāt, & os amarum habeant. Sic aūt se habet:
        - ℞. *Vitri* stybii g. v. vel vi. vel ix.
        - *Mastichis* g. iii.
        - *Tragacanthi* g. v.
        - *Conserue* ros. & menthæ ana ʒ. ii. puluerizata misceantur: capiaturq; ieiuno ventre, superbibendo parū vini albi. &c.
  - *Vrinam*: vt radicibus { *Acetosæ*, *Petroselini*, *Cichorij*, *&c.* } Cum iusculis coctis.
  - *Sudorem*, idq; sub finem accessionum: cuiusmodi est potio talis
    - ℞. *Ptisanæ* calidæ ʒ. iii.
    - *Decoct.* florum chamæmeli ʒ. i. vel syrupi acetos. ʒ. i. misceantur, & potui præbeantur.

C. *Morbus* etiam, nempe intemperies calida, quid fieri debeat indicat. Nā si vehemēs admodū fuerit, ab ipsa curatio incipienda est. Curatur autem hæc

- *Victus* ratione infrigidante & humectante, suprà dicta
- *Medicamentis* adhibitis secundum
  - *Qualitatē* cōtrariam: videlicet frigidā: quorum alia
    - *Intrinsecus* sumuntur: & vel in forma
      - *Potionis*: vt sunt
        - *Iulapium.*
        - *Syrupus*
          - *Violatus*
          - *Endiuiæ*
          - *Acetosus*
          - *Granatorum*
          - *Oxysaccharum*

          Cum aqua hordei, additis aliquot guttis olei chalcanthini.
      - *Tabularum*: vt
        - *Triasandali*
        - *Diatragacāthi* frigidi

        Superbibendo potum aquæ endiuiæ & cichorii.
      - *Electuarij*: vt conserua
        - *Rosarum.*
        - *Violarum.*
        - *Nenupharis &c.*
    - *Extrinsecus* applicantur: atque vel
      - *Fronti*: vt
        - ℞. *Olei* rosacei.
        - *Nenupharis*
        - *Aquarum* rosarum
        - *Aceti* albi
        - *Albuminis* ouorum

        Ana ʒ. i.

        Misce, & fronti temporibusq; applicetur.
      - *Carpo*: vt
        - *Sonchus* tritus, sambucus, plātago ex aceto subacta & carpis alligata.
        - *Puluis* fuliginis è furno, & saluia contusa, & cū oui albumine mixta, ac carpis impositā.
        - *Acetū* rosac. cū aqua ros. & croco mixtū &c.
      - *Hepati*: vt
        - ℞. *Aquarū* cichorii, endiuiæ, solani, lactucæ ana q. r. i.
        - *Triasantali* ʒ. i.
        - *Aceti* parum.

        Misce, & fiat epithema hepati applicādū.
        - *Semperuiuum*, & alia eiusmodi refrigerantia trita, hepatiq; applicata, si nulla obstructionis suspicio adsit, &c.
  - *Quantitatem* decentē, quæ mutanda pro morbi vehementia, ætate, tempore anni, &c.

D. *Sympto-*

D.

Vigiliæ immodicę ſui ablationem ſignificāt: id quod fiet, ſi cauſa, nempe intemperies calida & ſicca, remoueatur. Remouebitur autem contrariis, vide licet frigidis & humidis: quorum alia

Intrinſecus ſumūtur: vt potiones, quarum

Vna: ℞. *Decoctionis* lactucæ ℥.ii. *Syrupi* papaueris, nenupharis, ana ʒ.vi. Miſce, capiat hora ſomni.

Altera: ℞. *Lactucæ* P.i. Dactylorum num.iii. *Papaueris* caput vnum. *Fiat* decoctio ad ℥.iiii. Cum ℥.i. ſyrupi roſ. fiat potus.

Tertia: ℞. *Dactylorum* num. ii. *Papaueris* caput vnum. *Fiat* decoctio ad ℥.iii. coletur, addaturque ſacchari roſati ℥.iii.

Quarta: ℞. Aquæ deſtillatæ è floribus croci, demptis ſtaminibus ℥. iiii. Capiat horæ ſomni.

Quinta: hordeatum, vel lac amygdalarum, ex decocto lactucę & capitum papaueris diſſolutum, &c.

Extrinſecus applicantur: & vel

Fronti, temporibus, &c. vt vnguenta vel epithemata: quorum

Primum: ℞. *Olei* violarum, *Olei* roſarum, *Olei* nenuphar. ana ʒ.i. Miſce, ac tempora frontemque inunge.

Alterum: ℞. *Papaueris* capita tria, in puluerem redacta commiſce oui albumini, & applica.

Tertium: ℞. *Olei* roſacei, Violarum, ana ℥.S. *Aquæ* roſ. ℥.ii. Opii g.vi. Agitentur cum oui albumine, appliceturq. fronti ac temporibus.

Quartum: ℞. *Aquæ* roſarum ℥.iii. *Ouo* albuminis ℥.i. *Olei* roſacei ℥.S. Miſceantur & agitentur ſimul.

Quintum: ℞. *Olei* papaueris albi ℥.i.S. Populeonis ℥.S. *Albuminis* oui ℥.ii. *Lactis* mulieris ℥.S. Miſce.

Sextum: ℞. *Nenupharis*, roſarum, violarum, ana P.i. *Corticis* rad. mandragoræ ʒ.i.S. *Sem.* papaueris albi, Coriandri, ana ʒ.i. Fiat puluis, qui inuoluatur in linteo duplici: deinde perfumetur cum aqua roſarum, appliceturque.

*Nari*bus: vt ſunt

Vnguenta, quorum

Primum: ℞. *Olei* roſarum, *Caſiæ* lignea, *Opij* ana q.ſ.

Secundum: ℞. *Olei* ex ſem. lactucæ, Nenupharis, Cucurbitæ, ana q.ſ. Miſce, & nares iniunge, &c.

Epithemata: ℞. *Lactucæ*, violarum, nenupharis. *Sem.* papaueris, Hyoſciami, ana q.ſ. Coquantur aqua, vapor auribus & naribus excipiatur. Vel ſpongia in his immerſa & expreſſa ſubinde nari admoueatur.

Plantis pedum ac manuum: vt

Iunctio ex pinguedine gruis.

Lotiones ex decoctis refrigerantium.

Vmbilico: vt

℞. *Mandragoræ*, Mirrhæ, opij, Croci, Thuris, ana q.ſ. Cum ceraſa fac paſtillos, & ſuper vmbilicum extende.

Pulſibus brachiorum ac temporum: vt linimenta duo, quorum

Primum: ℞. *Olei* roſacei, violacei, ana ℥.i.S. *Succi* mandragoræ, Hyoſcyami, Lactucæ. ana ℥.S. *Opij* in vino diſſoluti ʒ.S. Ceræ parum: miſce, ac fiat linimentum.

Alterum: ℞. *Vnguenti* populeonis ℥.S. *Olei* roſarum ʒ.ii. *Opij* g.v. Miſce, & fiat linimentum, quo inungantur ſpina dorſi & tempora.

Symptomata etiam quid fieri debeat, indicant. Nam cū adeò vehementia fuerint, ab eis cura ratio ordienda exit. Itaqnə

Sitis ſuperflua. Vide in ſequentibus ſignum E.

Vomitus. Vide in ſequentibus ſignum F.

Fluor alui. Vide in ſequentibus ſignum G.

Dolor capitis, &c. Vide in ſequentibus ſignum H.

E.
Sitis quoq;, si plurimũ infestet, remouenda est. Quare in huius curatione

- *Quid* agendum sit, indicat symptomatis causa, videlicet calida & sicca intemperies (licet ab aliis etiã causis contingat) quæ sui ablationem indicat. Auferetur autem frigidis & humidis, quorum alia
  - *Intrinsecus* sumuntur: vt sunt potiones, quarum
    - *Prima*: ℞. *Aquæ* hordei ʒ.ii. *Syrupi* violacei ʒ.i. *Olei* Chalcanthini g.iiii. Misce, & potui detur.
    - *Secunda*: ℞. *Decoctionis* lactucæ ʒ.iiii. *Syrupi* violacei, Succi granatorum, ana ʒ.i. Misce.
    - *Tertia*: ℞. *Iulapij* violacei ʒ.ii. *Aquæ* cichorii ʒ.iiii. *Olei* Chalcanthini g.v. Misce.
    - *Quarta*: ℞. *Vini* granatorum ʒ.i. *Aquæ* hordei rasæ ʒ.iii. *Sacchari* albi ʒ.i. Misce.
    - *Quinta*: ℞. *Aquæ* ordei ʒ.iiii. *Syrupi* limonum ʒ.ii. Misce.
    - *Sexta*: ℞. *Seminis* lactucæ, Cucumeris, ana ʒ.S. *Glycyrrhizæ* ʒ.ii. Coquantur in aqua ℔. vi. Aqua refrigerata, per se, vel cũ modico aceti bibatur.
    - *Septima*: ℞. *Aquæ* Cydoniorum destillatæ ʒ.iiii. *Iulapij* violacei ʒ.ii. *Olei* Calcanthini g.iii. Misce.
    - *Octaua*: ℞. *Succi* barechæ, vel cucumeris ʒ.iiii. *Iulapij* violacei vel ros. ʒ.ii. Misce.
  - *Forinsecus* applicatur: & vel
    - *Linguæ*: vt sunt
      - *Pruna*: priùs in aqua infusa, deinde in ore retẽta.
      - *Sacculi* de psillio aut seminibus cotoneorum, positi priùs in aqua frigida, deinde super linguam retenti.
      - *Ablutio* aquæ frigidæ cum modico aceti.
      - *Pilulæ* tales: ℞. *Sem.* cucumeris ʒ.iiii. *Gummi* tragacanthi ʒ.ii. Gummi dissoluantur oui albumine, semina trita commisceantur, fiantq́ue pilulæ, sub lingua retinendæ.
    - *Gutturi*: vt inunctio: *Oleo* rosaceo cum aquis, aut succis semperuiui, solani, vmbilici veneris, lactucæ, acetosæ, portulacæ, mucillagine psillii, aliquot granis caphuræ, in quibus linteolum subtile & rarum subinde madefiat, ac frequenter apponatur, &c.
- *An* fieri possit, indicat symptomatis magnitudo, febris vehementia, &c. Itaque
  - *Si* in ægritudinibus acutis sit sitis vehemens & siccitas vehemens, valdè malum est.
  - *Si* in febricitans multũ sitiuerit, & subitò cesset sitis, & febris remaneat, & lingua sit arida & nigra, mortem significat.
  - *Si* in febribus adurentibus sitis destruitur, valdè malum est.

F.
Vomitus nunquam superfluus in tertiana febri contingit: vnde eius quoque cura habẽda venit. Quare

- *Quid* sit agendum. Vide in sequentibus, signum **.
- *An* fieri possit, indicat symptomatis magnitudo, morbi vehementia, causa & tempus. Nam
  - *Vomitus* criticus non est cohibendus, ad quem sequitur leuitas, iucunditas.
  - *Vomitus* semper est malus.
  - *Vomitus* purus malus est, & quantò purior, eò deterior.
  - *Cholericus* purus significat vehementiam caloris.
  - *Vomitus* phlegmaticus purus, vehementiam frigoris.
  - *Vomitus* citrinus malus est, & viridis & porrinus ac fœtidus, & qui est, sicut odor siclæ: rubens cum nigredine & obscurus, & deterior, qui est sicut flos æris.
  - *Vomitus* niger malus est. præsertim si conuulsio sequatur.
  - *Vomitus* melancholicus, pessimus est.
  - *Vomitus* cum fortitudine virium, & signis digestionis, & leuitate accidẽtium, & in die critico bonus est, &c.

**. Vomi-

**.
Vomitus superflui, qui in tertiana febri cõtingit, quid in illius curatione sit agendũ, indicat symptomatis causa, quarum (licet plures sint) tres in acutis esse consueuerunt, videlicet

- *Bilis*
  - *Sistens* in ventriculo quæ sui ablationem indicat. Quare hîc vomitus non cohibendus est, sed potiùs prouocandus vomitorio
    - *Leniori*: vt { ℞. *Aquæ* tepidæ, *Syrupi* acetosi, Misce. } ana q.s.
    - *Fortiori*: vt { ℞. *Aquæ* q.s. *Sem.* raphani q.s. Coquantur simul, colaturæ tepidæ addatur aliquantum syrupi acetosi, &c. ℞. *Vitri* stybij g.iiii. vel v. *Tragacanthi* g.v. *Masticis* g.iii. *Conseruæ* ros. ʒ.S. Misce ac ieiuno ventre sumatur.
  - *Fluens*, continuè aliunde ad ventriculum, quæ stypticis cohibenda est, quorum alia
    - *Intrinsecus* sumũtur: vt { *Cotonea.* *Nespila.* *Rob* de berberis. *Miua* citoniorum. *Syrupus* mirtinus. *Diacitoniten.* *Conserua* rosarum. *Aqua* Calibeata, &c.
    - *Extrinsecus* apponuntur: vt
      - *Oleum* { *Citoniorum.* *Rosarum.* *Mirtinum*, &c.
      - *Emplastrum* ex { *Oleo* { *Mirtino.* *Rosato.* *Cotoniorum.* } *Coralliis.* *Santalis.* *Spodio.* *Tragacantho*, &c.
  - *Debilitas* retentiuæ facultatis, quæ corroboranda est, astringentibus partim
    - *Intrinsecus* sumptus: vt { *Aceto.* *Cotoneis.* *Diacitonite.* *Miua* cotoneorum. *Aqua* cotoneorum. *Syrupo* rosaceo. *Corallijs.* *Conserua* ros. &c.
    - *Extrinsecus* applicatis: vt
      - *Oleo* { *Rosaceo.* *Cotoneorum.*
      - *Vnguento* ex { *Oleo* { *Cotoneorum.* *Rosaceo.* } *Coralliis*, &c.

G.
Fluor etiam alui sæpe in tertiana accidit immodicus, ita vt vires debilitentur: vnde primò curandus venit. Quare

- *Quid* sit agẽdum, indicat symptomatis causa: videlicet immoderatus motus, Bilis (licet ab aliis quoque causis fiat) qui moderandus est astringẽtibus tum partim
  - *Intrinsecus* sumptis: vt { *Aqua* hodei vstulati. *Syrupo* mirtino. *Rob* de ribes. *Miua* Citoniorum. *Letibus* excorticatis, bis elixatis, cũ succo granatorũ sumptis
    - *Electuario* huiusmodi { ℞. *Conserua* rosarũ, Bugloss*æ*, Violarum, ana ʒ.j. *Diamarg.* frig. ʒ.iij. *Corallij* rub ʒ.j. *Foliorum* auri num.iiij. *Decocti* capi. perfectè cocti ℔.S. *Aquarum* rosarum. Nimphe*æ*, ana ʒ.iij. Misce & fiat electuarium.
    - *Succo* seu liquore corallorum, &c.
  - *Extrinsecus* applicatis: vt { *Olea* *Vnguenta* *Emplastra* *Fomenta*, &c. } Astringentia.
- *An* fieri possit, indicat symptomatis magnitudo, causa atque excretorum varietas, &c. Nam
  - *Egestio* fœtida, similis egestioni puerorum & infantium, mala est, cũ scilicet non fuerit à causa primitiua.
  - *Egestio* cholerica in in principio non est bona: sed in declinatione bona.
  - *Fluxus* ventris multus post signa mala & casum virtutis, mortem denotat.
  - *Egestiones* vnctuosæ, & super ipsas est simile virus. & emanat citrinum, & dominatur fœtor, est mortale.
  - *Cum* in egestionibus sunt aliqua similia corticibus lupinorum, signum est mortale in omnibus ægretudinibus.
  - *In* ventris fluxionibus mutationes egestionum iuuãt: quando scilicet apparent post signa digestionis, & in die critico, si ad malum non se conuerterint.
  - *Egestiones* nigræ, vel quasi sanguis niger, pessimæ, & quantocunque colores plures fuerint, magis malum, cum pharmacis verò melius est.
  - *Aegritudinib.* q buscũq. incipientibus, si fel nigrũ sursum aut deorsum exiuerit, mortale.
  - *Ex* quibuscunque aegritudinibus acutis, aut multi temporis, aut ab abortibus, aut aliter exeuntibus: si fel nigrum, aut quasi sanguis exiuerit: sequenti die citrico morietur.
  - *Mulieri* in vtero habenti, si venter fluat multum: periculum est abortiendi.

H. *Dolor*

H.
Dolor capitis interdū in tertiana contingit: & tūc eius quoque cura habenda est. Quare

- *Quid* fit agendū indicat doloris tum
  - *Causa*: quæ est aut calidus
    - *Vapor* eleuatus ad caput, qui sui ablationē indicat: id quod fiet, si aut euacuetur, vel ad alias partes diuertatur & quidem
      - *Remotiores*: nempe per alnum, præsertim si dolor propter eius constipationem, vel propter vapores ventris acciderit. Hoc autem commodè fiet, aut
        - *Clysteribus*, ex
          - *Decocto*
            - *Hordei.*
            - *Maluæ.*
            - *Violarum.*
          - *Oleo*
            - *Communi.*
            - *Violaceo.*
          - *Vitello* oui.
          - *Cassia*, &c.
        - *Pharmaco*: atque aut
          - *Cassia* fistula.
          - *Manna.*
          - *Diocatholicone.*
          - *Rhabarbaro*, vel eius extracto, &c.
      - *Propinquiores*, cucurbitulis occipitio vel ceruici, citra scarificatū affixis.
    - *Humor*
      - *Contentus* in capite, qui sui ablationem indicat. Auferetur autem vel
        - *Phlebotomia* ex vena cephalica, præsertim si dolor cum febre per initia inuadat: & tunc secunda remissione sanguis ex eadem vena mittendus si vires & cætera permittant.
        - *Cucurbitulis* cum scarificatu, occipitio vel natibus adhibitis.
      - *Eleuatus* ad caput vel à
        - *Toto* corpore: & tunc aut
          - *Euacuandus* per phlebothomiam, ex vena basilica si tertium paroxismum nondum exceſſerint, & vires reliquaque permiserint.
          - *Diuertendus* per ligaturas extremorum fortes, &c.
        - *Parte*: nempe ventriculo: euacuandus est per vomitum, &c.
  - *Pars* affecta: nempe caput, quod cōfortandum venit, ne vapores recipiat: & vel
    - *Fomentis*
      - *Frigidioribus*: in æstate, & calidioribus: quibus caput non repletum est: vt
        - *Oxyrhodino*, rosaceo, cum aceti modio, quod fronti, temporibus frigidum vel tepidum applicandum.
        - *Rosis* in aceto maceratis, atque fascia in eo aceto madefacta, inuolutis, fronti atq. temporibus appositis.
      - *Minùs* frigidis: in habitu corporis frigidiore atque tempore hyberno: vt
        - ℞. *Olei* chamomelini ʒ. i.
          Aceti ʒ. ii.
          Misce.
        - ℞. *Olei* communis uel chamomelini ʒ. S.
          Olei rosacei ʒ. ii.
          Misce atq. calidum vel tepidum admoue.
    - *Cataplasmate*: vt
      - *Frigidiore*: ex
        - *Pane* & psilij succo subacto.
        - *Mica* panis & foliis hyosciami, vel papaueris recentis, & oxyrhodino, &c.
      - *Minùs* frigido: vt
        - ℞. *Farinæ* hordei M. ii.
          Malexentur cum succis forniculi, & olei rosacei, ana q. s. fiat cataplasma.
- *An* fieri possit, indicat magnitudo symptomatis, vehementia febris, virium robur, accidentium malitia, &c. Nam
  - *Si* dolor perseuerat & virtus est debilis, & ægritudo acuta & accidentia mala, ægritudo est mortalis.
  - *Quibuscunque* in febribus vrinæ conturbatæ velut subiugalium, his dolores capitis adsunt aut aderunt.
  - *Posteriora* capitis dolentia, vena recta frontis incisa iuuat.
  - *Caput* dolenti & circumdolenti sanies aut aqua, aut sanguis defluens secundum nares aut aures, aut secundum os, soluit ægritudinem.
  - *Quibuscunque* sanis dolores repentè fiunt in capite, & continuò sine voce fiunt, & stertunt, pereunt in septimo die, si non febris eos accipiat.

De Ter-

De Tertianæ nothæ ſeu ſpuriæ curatione.

Tertiana notha ſeu ſpuria, ſeu extenſa, vt plurimùm lõga eſt à bile mixta pituitæ, & interdũ à bile vitellina putreſcente prouenit, ægrum de tertio in tertium affligit: cuius

- *Diagnoſis*
  - *Partis affectæ*
    - *Primariæ*: videlicet cordis: pulſus
      - *Velox.*
      - *Frequens*
      - *Inæqualis.*
      - *Diuerſus.*
    - *Secundariæ*: nempe reliquarum corporis partium, & maximè principalium
      - *Sitis.*
      - *Vomitus.*
      - *Appetitus* proſtratus.
      - *Calor*, &c.
  - *Morbi*
    - *Cum* tigore incipit, ſed languidiore.
    - *Iuuenes* ocioſos & in temperatos inuadit vt plurimùm, ſub Autumnum frequens.
    - *Alternis* diebus inuadit.
    - *Acceſsio* vltra duodecim horas producitur, aliquando ad triginta & eo plures.
    - *Terminatur* vix periodo duodecima aut decimaquarta. Sæpe ad 40. diem extenditur, nonnunquam ſex menſes integros perſeuerat, fereque definit in vitia lienis.
    - *Inflatio* ventriculi, *Faſtidium*, *Sitis* — Remiſſiora quàm in pura.
    - *Oris* amaritudo magna.
    - *Pulſus*: *Inæqualis* & diuerſus; *Velox*; *Frequens* — Minùs quàm in tertiana pura.
    - *Vrina*: *Craſsior*; *Citrina* — Quàm in tertiana ſyncera.
  - *Cauſæ*
    - *Immediatæ*: videlicet putredinis extra vaſa
      - *Cibus* corruptu facilis.
      - *Mala* complexio, cibum corrumpens.
      - *Mali* humores, cibum in ventriculo corrumpentes.
      - *Obſtructio*, ſeu prohibita euentatio.
    - *Mediatæ*: nempe
      - *Bilis*, pituitæ mixtæ, Signa bilis & pituitæ.
      - *Bilis* vitellinæ. Vomitus bilioſus, qui vitellis ouorum ſimilatur, &c.
- *Curatio*, ſuis indicationibus perficitur: quare
  - *An* fieri poſſit indicat morbi longitudo, accidentium magnitudo, Nam
    - *Pulſus*, *Sitis*, *Vigiliæ*, &c. — Intenſiora, mala eſt ſignificatio.
    - *Si* multum prolongatur, ægrum ad paralyſim perducit, vel ad hydropem, vel ad cachexiam, vel ad ſplenis magnitudinem.
    - *Rigor* paruus, punctio paruа, frigus & paroxiſmus longus, ſudor nullus vel paucus, vrina non multùm ignea, egeſtiones viſcoſæ, anni tempus frigidum, ætas, habitudo corporis, & victus ratio phlegmatica, ſignificat febrem longo tempore duraturam.
  - *Quid* ſit agendum, indicatum
    - *Cauſa* morbi, nempe bilis pituitæ mixta, quæ ſui ablationem indicat: quod fiet partim
      - *Victus* ratione, inſtituto ſecundum
        - *Qualitatem* contrariam: videlicet moderatè refrigerantem, incidentem & abſtergentem. Itaque
          - *Aer* ſit temperatus, vel ad frig. declinans.
          - *Somnus*, non multus, ſed minor ſolito.
          - *Exercitij* loco vtantur frictionibus longioribus & fortioribus ante cibum, & poſt declinationem paroxiſmi.
          - *Aluus* quotidie bis vel ſemel reſpondeat natura vel arte.
          - *Animi* affectus immoderatos vitet.
          - *Cibus* ſit: *Hordeatum*, *Amygdalatum* — In quibus aliquid hyſopi vel thymi vel piperis incoctum ſit.
          - *Ius* carnium, coctum cum rad. petroſelini.
          - *Spinachia*, Pulli, &c.
          - *Potus* aut: *Aqua* cocta cum cinnamomo & pauco hyſopo.
          - *Hydroſacharum* ex ℔. j. aquæ coctæ cum ℥. iii. ſaccari & ʒ. j. cinnamomi, per manicam Hypocratis colata.
          - *Aqua* mulſa, vt in frigidiore conditione.
          - *Vinum* tenue extra acceſsiones.
        - *Quantitatem* decentem: quæ pro longitudine & breuitate morbi varianda. In longiore namque plenior victus, in breuiori verò parcior, exhibendus.
        - *Tempus* commodum: vt in tertiana exquiſita.
      - *Medicamentis.* Vide in ſequentibus, ſignum A.
    - *Morbus.* Vide in ſequentibus, ſignum B.
    - *Symptomata.* Vide in curatione tertianæ puræ.

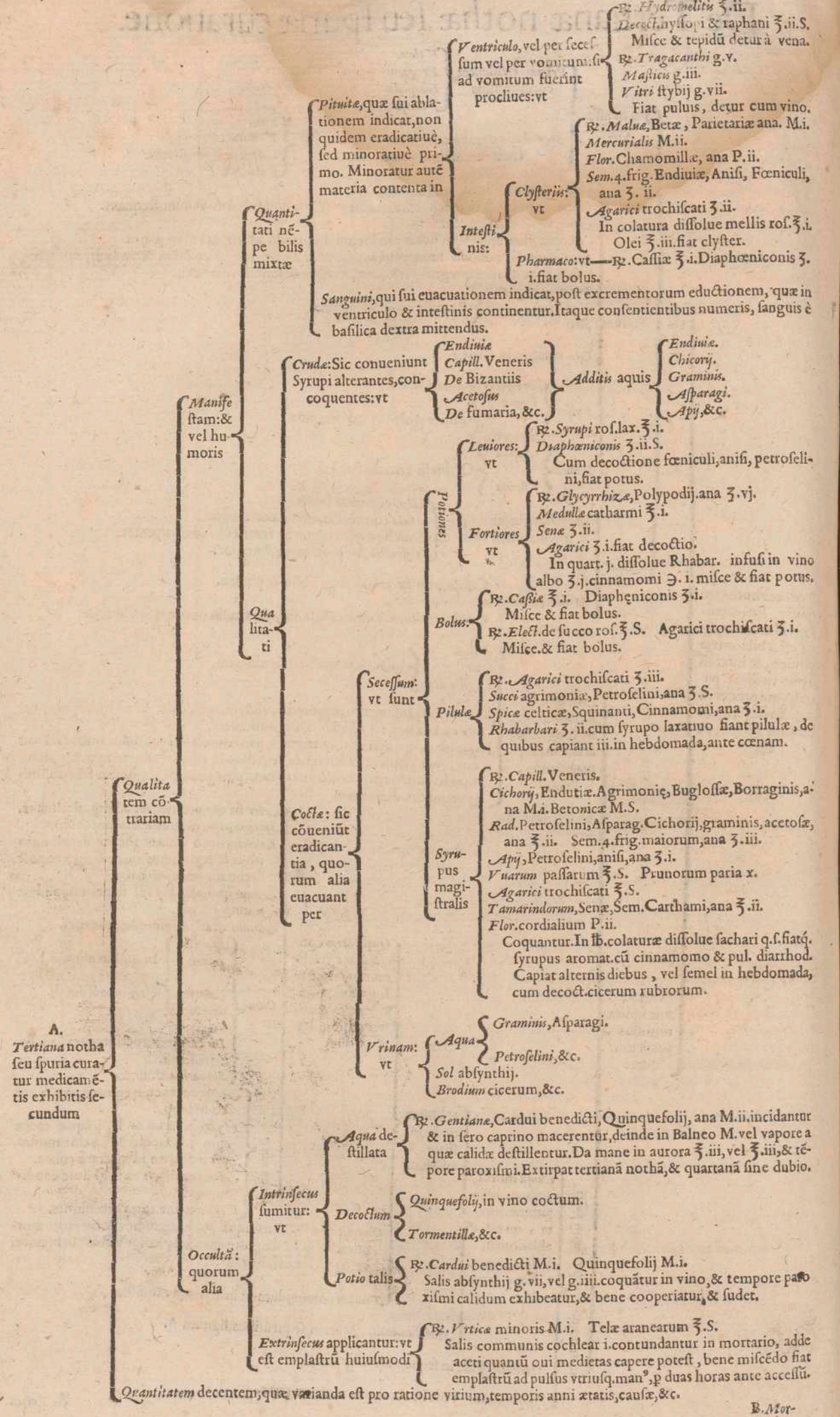
A. Tertiana notha seu spuria curatur medicamẽtis exhibitis secundum
Qualitatem decentem, quæ varianda est pro ratione virium, temporis anni ætatis, causæ, &c.
Qualitatem cõtrariam
Manifestam: & vel humoris
Quantitati nẽpe bilis mixtæ
Pituitæ, quæ sui ablationem indicat, non quidem eradicatiuè, sed minoratiuè primo. Minoratur autẽ materia contenta in
Ventriculo, vel per secessum vel per vomitum: si ad vomitum fuerint procliues: vt
℞. Hydromelitis ℥.ii.
Decoct. hyssopi & raphani ℥.ii.S.
Misce & tepidũ detur à vena.
℞. Tragacanthi g.v.
Mastices g.iii.
Vitri stybij g.vii.
Fiat pulvis, detur cum vino.
Intestinis:
Clysteriis: vt
℞. Maluæ, Betæ, Parietariæ ana. M.i.
Mercurialis M.ii.
Flor. Chamomillæ, ana P.ii.
Sem. 4. frig. Endiuiæ, Anisi, Fœniculi, ana ℥. ii.
Agarici trochiscati ℥.ii.
In colatura dissolue mellis ros. ℥.i.
Olei ℥.iii. fiat clyster.
Pharmaco: vt — ℞. Cassiæ ℥.i. Diaphœniconis ʒ. i. fiat bolus.
Sanguini, qui sui euacuationem indicat, post excrementorum eductionem, quæ in ventriculo & intestinis continentur. Itaque consentientibus numeris, sanguis è basilica dextra mittendus.
Qualitati
Crudæ: Sic conueniunt Syrupi alterantes, concoquentes: vt
Endiuiæ
Capill. Veneris
De Bizantiis
Acetosus
De fumaria, &c.
Additis aquis
Endiuiæ.
Chicorij.
Graminis.
Asparagi.
Apij, &c.
Coctæ: sic cõueniũt eradicantia, quorum alia euacuant per
Secessum: vt sunt
Potiones
Leuiores: vt
℞. Syrupi ros. lax. ℥.i.
Diaphœniconis ʒ.ii.S.
Cum decoctione fœniculi, anisi, petroselini, fiat potus.
Fortiores vt
℞. Glycyrrhizæ, Polypodij. ana ʒ.vj.
Medullæ catharmi ℥.i.
Senæ ʒ.ii.
Agarici ʒ.i. fiat decoctio.
In quart. j. dissolue Rhabar. infusi in vino albo ʒ.j. cinnamomi ℈. i. misce & fiat potus.
Bolus:
℞. Cassiæ ℥.i. Diaphœniconis ʒ.i.
Misce & fiat bolus.
℞. Elect. de succo ros. ℥.S. Agarici trochiscati ʒ.i.
Misce. & fiat bolus.
Pilulæ
℞. Agarici trochiscati ʒ.iii.
Succi agrimoniæ, Petroselini, ana ʒ.S.
Spicæ celticæ, Squinanti, Cinnamomi, ana ʒ.i.
Rhabarbari ʒ.ii. cum syrupo laxatiuo fiant pilulæ, de quibus capiant iii. in hebdomada, ante cœnam.
Syrupus magistralis
℞. Capill. Veneris.
Cichorij, Endutiæ. Agrimonię, Bugloss., Borraginis, ana M.i. Betonicæ M.S.
Rad. Petroselini, Asparag. Cichorij, graminis, acetosæ, ana ℥.ii. Sem. 4. frig. maiorum, ana ʒ.iii.
Apij, Petroselini, anisi, ana ʒ.i.
Vuarum passarum ℥.S. Prunorum paria x.
Agarici trochiscati ℥.S.
Tamarindorum, Senæ, Sem. Carthami, ana ℥.ii.
Flor. cordialium P.ii.
Coquantur. In ℔.colaturæ dissolue sachari q.s. fiatq. syrupus aromat. cũ cinnamomo & pul. diarrhod. Capiat alternis diebus, vel semel in hebdomada, cum decoct. cicerum rubrorum.
Vrinam: vt
Aqua
Graminis, Asparagi.
Petroselini, &c.
Sol absynthij.
Brodium cicerum, &c.
Occultã: quorum alia
Intrinsecus sumitur: vt
Aquæ destillatæ
℞. Gentianæ, Cardui benedicti, Quinquefolij, ana M.ii. incidantur & in sero caprino macerentur, deinde in Balneo M. vel vapore a quæ calidæ destillentur. Da mane in aurora ℥.iii, vel ℥.iii, & tẽpore paroxismi. Extirpat tertianã nothã, & quartanã sine dubio.
Decoctum
Quinquefolij, in vino coctum.
Tormentillæ, &c.
Potio talis
℞. Cardui benedicti M.i. Quinquefolij M.i.
Salis absynthij g.vii, vel g.iiii. coquãtur in vino, & tempore paroxismi calidum exhibeatur, & bene cooperiatur, & sudet.
Extrinsecus applicantur: vt est emplastrũ huiusmodi
℞. Vrticæ minoris M.i. Telæ aranearum ℥.S.
Salis communis cochlear i. contundantur in mortario, adde aceti quantũ oui medietas capere potest, bene miscẽdo fiat emplastrũ ad pulsus vtriusq. man⁹, p duas horas ante accessũ.

B. Mor-

B.
Morbus quoq; nempe intemperies calida, quid agendum, ſit, indicat. Hæc enim ſui ablationem indicat per contraria, videlicet refrigerantia: quorum alia
- *Intrinſecus*: ſumuntur: vt ſunt
  - *Iulapium*: Bz. *Aquæ* cichorij, Bugloſſæ, ana quart. j. / *Sacchari* q. ſ. / Fiat iulapium aromat. cum ʒ. iij. triaſantali.
  - *Electuarium*: Bz. *Conſeruæ* Cichorij, Roſarum, Violarum, ana ʒ. ij. / *Spec.* diarrhod. Ab. Diamarg. frig. ana ϑ. j. / Cum ſyrupo endiuiæ fiat electuarium.
  - *Tabulæ*: *Triaſantali.* / *Diarrhodon* Abbatis. / *Diamarg.* frigidi, &c.
- *Forinſecus* applicantur: atque vel
  - *Carpis*: & vel: *Folia* burſæ paſtoris / *Dentilaria* / *Ea* ſpecies thlaſpi, quæ ſimilis eſt burſæ paſtoris — *Cum* ſale & aceto trita & carpis applicata poſt vniuerſales euacuationes.
  - *Ventriculo*: vt Oleum: *Cotoneorum.* / *Myrthinum.* / *Roſaceum*, &c.

De Curatione tertianæ continuæ.

Tertiana continua, eſt febris, ex materia bilioſa intra venas putreſcente, in locis à membris principalibus, & propriè à corde remotis: cuius eſt de tertio in tertium manifeſtam facere excreſcentiam: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ
    - *Primariæ*: nempe
      - *Humoris* bilioſi. Putredo, &c.
      - *Cordis*: *Pulſus* velox & ſpiſſus: cum diuerſitate quadam. / *Expiratio* maior. / *Sitis* intenſa, &c.
    - *Secundariæ*: videlicet: *Cerebri.* / *Stomachi.* / *Hepatis*, &c.
  - *Morbi*
    - *Vrina*: *Intenſa* valdè. / *Subſtantiæ* ſubtilis. / *Rubea* vel ſubrufa cum liuiditate quadam.
    - *Sudor* in die critico.
    - *Calor* acutior ac mordacior, quàm in intermittente.
    - *Facies* citrinior.
    - *Lingua* aſpera, & quandoque cum nigredine.
    - *Nullus* rigor ab initio neq; horror: ſed typus quidam ſiue frigus extremitatum priuatiuus & lenis.
    - *Sitis* intenſa.
    - *Pulſus* velox & ſpiſſus.
    - *Expiratio* maior.
    - *Vigiliæ*, &c.
- *Cauſa*
  - *Immediatæ*: videlicet Putredinis: *Tranſpiratio* impedita. / *Obſtructio.* / *Calor* natiuus in igneum permutatus.
  - *Mediatæ*: nempe bilis flauæ, intra venas putreſcentis: *Tempus* anni calidum. / *Aetas* iuuenilis. / *Victus* ratio calida. / *Regio* calida, &c.
- *Curatio*, ſuis indicationibus abſoluitur. Quare
  - *An* fieri poſſit, indicat tempus anni, ætas, accidentium varietas ac magnitudo, &c. Nam
    - *Tertiana* continua in hyeme, deterior eſt.
    - *Cum* accidit decrepitis, perimit, quia ab incendio reſoluuntur.
    - *Terminatur* quandoque: *Fluxu* ſanguinis natium. / *Sudore.* / *Fluxu* ventris. / *Vomitu.* / *Per* apoſtemata.
    - *Bonitas*: *Senſuum* / *Virtutum* — Sanitatem prænunciant, contraria verò, malum.
    - *Corporis* leuitas / *Calor* in toto æqualis / *Bonitas* appetitus — Sanitatem prænunciant, contraria verò, malum.
    - *Sudor* frigidus in quarto die, malum portendit.
    - *Frigiditas* extremitatum cũ vitiditate & liuiditate, mortẽ ſignificat, &c.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in ſequentibus ſignum A.

A. *Quid* fieri debeat, & quibus instrumentis, indicat tum

- *Causa* morbi mediata: nempe bilis flaua, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim
  - *Victus* ratione, instituta secundum
    - *Medicamentis*, quibus causa morbi tollitur, debent ordinari secundum
      - *Qualitatem* contrariam: & vel ipsius
        - *Quantitati* cum sanguinis plenitudine: vt Phlebotomia ex basilica.
        - *Qualitati*
          - *Crudæ*. Sic conueniunt concoquentia, seu alterantia: vt
            - *Syrupus*
              - *Endiuiæ.*
              - *Violarum.*
              - *Acetosus.*
              - *Acetositatis* limonum, De papauere.
              - *Granatorum*, &c.
            - *Aquæ*
              - *Endiuiæ.*
              - *Cichorij.*
              - *Cucurbitæ*, &c.
          - *Paratæ* seu coctæ: & sunt medicamenta, euacuantia partim per
            - *Secessum*: cuius modi sunt
              - *Bolus*
                - ℞. *Cassiæ* recenter extractæ ʒ.vj.
                - *Diacatholiconis* ʒ.ij.
                - *Elect.* de succo ros. ʒ.j.S.
                - Cum saccharo fiat bolus.
              - *Pilulæ*
                - ℞. *Pilularum* de Rhabarbaro ϑ. ij.
                - *Diagridij* g. iij.
                - *Olei* Calcanthini g.v.
                - Misce & fiant pilulæ nu. 9. auro coopertæ.
            - *Vrinam*: vt sunt
              - *Radices* (*Acetosæ*, *Cichorij*, *Petroselini*) Cū iusculis coctæ.
              - *Sal* absynthii cum vino potatum.
              - *Aqua* hordei.
              - *Sem.* communia frigida, &c.
        - *Syrupi*
          - ℞. *Syrupi* de cichorio simp. ʒ.vj.
          - *Rhabarbari* in puluerē redacti, & raro nodulo inclusi ʒ.ij.
          - *Suspēdatur* nodulus & syrupo immergatur, capiat in declinatione ʒ.j. S. cum aquæ hordei in calidiore cōditione, hydromelitis, in frigidiore, ʒ.ij.
      - *Quantitatem* commodam, quæ temperanda, pro ratione virium, ætatis, anni temporis, morbi magnitudinis, &c.
      - *Tempus* aptum. Sic in
        - *Accessionibus*
          - *Solutiua* non danda.
          - *Vbi* vehementer sitiunt, sed maximè in statu, aqua hordei, iulep violatum, syrupus violatus cum aqua frigida, vel vinum album oligophorum, siquidem iam tempus est sudoris vel vrinæ promouendæ, præbenda.
        - *Declinatione*, solutiua pharmaca præbenda: vbi materia fuerit concocta atque parata.
    - *Quantitatem* congruentē, quæ augenda, minuendáve pro virium ratione ætatis, anni temporis & morbi, &c.
    - *Tempus* commodum. Sic neq. in principio paroxismi, neq. augmento, neq. in statu cibandi sunt, sed in declinatione.
  - *Qualitatem*: nimirum refrigerantem & humectantem. Quare
    - *Aer* sit *Frigidus* / *Humidus* Vel *Natura.* / *Arte.*
    - *Quies* sit tum *Animi.* / *Corporis.*
    - *Somnus* sit solito breuior.
    - *Alnus* quotidie respondeat, natura, vel suppositorio, vel clysteribus lenibus.
    - *Cibus* sit
      - *Hordeatum.*
      - *Cremor* ptisanæ.
      - *Amygdalatum.*
      - *Ius* carnium cum lactuca coctum.
      - *Spinachia.*
      - *Endinia.*
      - *Lactuca*, acetosa, portulaca.
      - *Cucumeres*, Pruna.
      - *Poma* aurantia, punica, &c.
    - *Potus* aqua
      - *Hordei.*
      - *Cucurbitæ.*
      - *Endiuiæ.*
      - *Cotoneorum*, &c.
      - *Frigida* cruda interdum, cum syrupo aliquo infrigidante.
- *Medicamenta* quibus curatur, quæ sunt
  - *Purgantia*
    - *Quantitatem* commodam, quæ temperanda, pro ratione virium, ætatis, anni temporis, morbi magnitudinis, &c.
    - *Tempus* aptum. Sic in
      - *Accessionibus*
        - *Solutiua* non danda.
        - *Vbi* vehementer sitiunt, sed maximè in statu, aqua hordei, iulep violatum, syrupus violatus cum aqua frigida, vel vinum album oligophorum, siquidem iam tempus est sudoris vel vrinæ promouendæ, præbenda.
      - *Declinatione*, solutiua pharmaca præbenda: vbi materia fuerit concocta atque parata.
  - *Qualitatem* contrariam: & vel ipsius
    - *Quantitati* cum sanguinis plenitudine: vt Phlebotomia ex basilica.
    - *Qualitati*
      - *Crudæ*. Sic conueniunt concoquentia, seu alterantia: vt
        - *Syrupus*
          - *Endiuiæ.*
          - *Violarum.*
          - *Acetosus.*
          - *Acetositatis* limonum, De papauere.
          - *Granatorum*, &c.
        - *Aquæ*
          - *Endiuiæ.*
          - *Cichorij.*
          - *Cucurbitæ*, &c.
      - *Paratæ* seu coctæ: & sunt medicamenta, euacuantia partim per
        - *Secessum*: cuius modi sunt
          - *Bolus*
            - ℞. *Cassiæ* recenter extractæ ʒ.vj.
            - *Diacatholiconis* ʒ.ij.
            - *Elect.* de succo ros. ʒ.j.S.
            - Cum saccharo fiat bolus.
          - *Pilulæ*
            - ℞. *Pilularum* de Rhabarbaro ϑ. ij.
            - *Diagridij* g. iij.
            - *Olei* Calcanthini g.v.
            - Misce & fiant pilulæ nu. 9. auro coopertæ.
        - *Vrinam*: vt sunt
          - *Radices* (*Acetosæ*, *Cichorij*, *Petroselini*) Cū iusculis coctæ.
          - *Sal* absynthii cum vino potatum.
          - *Aqua* hordei.
          - *Sem.* communia frigida, &c.
    - *Syrupi*
      - ℞. *Syrupi* de cichorio simp. ʒ.vj.
      - *Rhabarbari* in puluerē redacti, & raro nodulo inclusi ʒ.ij.
      - *Suspēdatur* nodulus & syrupo immergatur, capiat in declinatione ʒ.j. S. cum aquæ hordei in calidiore cōditione, hydromelitis, in frigidiore, ʒ.ij.
  - *Quantitatem* commodam, quæ temperanda, pro ratione virium, ætatis, anni temporis, morbi magnitudinis, &c.
  - *Tempus* aptum. Sic in
    - *Accessionibus*
      - *Solutiua* non danda.
      - *Vbi* vehementer sitiunt, sed maximè in statu, aqua hordei, iulep violatum, syrupus violatus cum aqua frigida, vel vinum album oligophorum, siquidem iam tempus est sudoris vel vrinæ promouendæ, præbenda.
    - *Declinatione*, solutiua pharmaca præbenda: vbi materia fuerit concocta atque parata.
- *Morbus*. Vide in sequentibus signum B.
- *Symptomata*. Vide in sequentibus, signum C.

B. *Morbus* quoq;, quid fieri debeat, indicat: videlicet intẽperies calida & sicca, quæ sui ablationem indicat, quod fiet partim

- *Victus* ratione suprà dicta, &c.
- *Medicamentis* exhibitis secũdum
  - *Qualitatem*
    - *Manifestam*: videlicet frigidam, quorum alia
      - *Intrinsecus* sumũtur: vt sunt
        - *Syrupus*
          - *Endiuiæ*
          - *Violaceus*
          - *Granatorum*
          - *Limonum*
          - *De* acetos. citri
          - *Additis*
            - *Aquis* vel
              - *Hordei.*
              - *Cichorij.*
              - *Endiuiæ.*
              - *Lactucæ.*
              - *Portulacæ, &c.*
            - *Olei* Calchantini aliquot guttis.
        - *Electuarium*, seu conserua
          - *Cichorij.*
          - *Violarum.*
          - *Nenupharis*, &c.
        - *Tabulæ*
          - *Triasantali.*
          - *Diarrhod.* Abb. sine spec. calidis.
          - *Diamarg.* frig. &c.
      - *Extrinsecus* applicãtur: atq. hęc rursus variantur pro diuersa ratione partium affectarũ: alia namq; aptantur
        - *Capiti*: vt
          - ℞. *Aquarum* rosarum, Lactucæ, ana ℥.ij.
          - *Olei* rosacei ℥.S.
          - *Ouorum* albi num. j.
          - *Aceti* rosacei parum.
          - Misce, & panno linteo duplicato in eo intincto, fronti ac temporibus applicetur.
        - *Thoraci*: vt
          - ℞. *Aquæ* rosarum
          - *Aceti* albi.
          - *Olei* Chamæmelini
          - Ana q.s.
          - Misce & thoraci, seu hypochondriis applicetur.
        - *Ventriculo*: vt Oleum
          - *Rosarum.*
          - *Myrthinum.*
          - *Cotoneorum*, &c.
        - *Hepati*: vt
          - ℞. *Aquarum* Endiuiæ, Cichorij, Solani, ana ℥.iij.
          - *Triasantali* ʒ.j.
          - *Aceti* parum.
          - Misce, & hepati applica.
        - *Cordi*: vt
          - ℞. *Aquarum* rosarum, Violarum, Nympheæ. ana ℥.iij.
          - *Buglossæ* ℥.ij.
          - *Trochiscorum* de Caphura ℈.j.
          - *Diamarg.* frig. ʒ.j.
          - *Vini* parum, misce & fiat epithema cordiale.
        - *Carpis*: vt
          - ℞. *Aceti* rosacei q.s.
          - *Croci* parum.
          - Misce.
        - *Plantis* pedum: vt
          - *Folia* lactucæ, & ramenta cucurbitæ, aut cucumeris, manibus contrectentur, & plantis pedum admoueantur.
    - *Occultã*: quorũ alia
      - *Intrinsecus* sumũtur: vt
        - *Rubea* trochiscata Nicolai, ante horam accessionis cum aqua rosarum data ad modum auellanæ, & naribus & pulsibus inunctis.
        - *Tryphera* saracenica, eodem modo data.
        - *Tres* radices verbenæ cum tribus foliis eius in aqua dissolutæ, ante accessionem datæ.
        - *Tria* folia verbenæ, aut tria grana ipsius data, &c.
      - *Extrinsecus* applicantur: huiusmodi est
        - *Tela* araneæ emplastris quibusdam mista, & fronti & temporibus applicatum.
        - *Tela* araneæ, spissa, alba, super collum aut adiutorium suspensa.
        - *Telæ* araneæ plures coctæ cũ oleo lucernæ & tritæ, atque temporibus ante paroxysmum applicatæ, & pulsibus carpi, &c.
  - *Quantitatem*, quæ varianda pro virium robore, morbi vehementia, tempore anni, regione, &c.

C. *Symptomata*, seu accidentia, quid fieri debeat, indicat. Nam cum admodum sunt vehemētia, primò sui alba tionem indicāt. Siquidē eius, quod magis vrget, primò ratio habēda est. Sunt autem accidentia, hic febri superuenientia

- *Linguæ* scabrities & nigredo, quę remouenda est. Quare in huius curatione
  - *An* fieri possit, indicat ipsorum accidentium malitia. Nam
    - *Denigratio* linguæ in morbis acutis, est signum malum.
    - *Cum* lingua exiccatur in primis, deinde exasperatur cum statu, deinde denigratur, est mortale, & propriè in 14.
    - *Quando* exuperat super linguam in febre acuta sicut cicer nigrum, & sicut granum alchana, mors est proxima.
    - *Asperitas* linguæ & eius siccitas est signum phrenitidis.
  - *Quid* agēdum sit, & quibus instrumētis, indicat tum
    - *Symptomatis* causa: nimirū
      - *Fumus* seu vapor à reliquo corpore ascendēs, qui sui prohibitionem indicat. Prohibebitur autem medicamentis partim
        - *Intrinsecus* sumptis: vt
          - *Coriandris* præparatis.
          - *Saccharo* rosaceo.
        - *Forinsecus* colloappositis: vt
          - *Vnguentum* tale. ℞. *Olei* violati sæpius loti in aqua violarum ℥. ij. Butyri recentis ex aqua ros. sæpius loti ℥. S.
          - *Lingua* canis, &c.
          - Misce, & fiat vnguentum.
      - *Adusta* bilis, linguę inhęrēs, quæ sui ablationē indicat: id quod fiet aut
        - *Linteo* satis aspero
        - *Spongia*
        - *Cæruleo* pānículo
        - *Extremitate* baculo alligato
        - *Cochleari* argenteo
        - *Ad* id parato instrumento
        - *Imbuto*, aut
          - *Aqua*
            - *Tepida.*
            - *Cocta*
              - *Ex* Schesten.
              - *Ex* sem.
                - *Lini.*
                - *Citoniorum.*
                - *Altheæ.*
                - *Maluæ.*
                - *Portulacæ.*
                - *Psilly.*
              - *Ex* rad. altheæ.
              - *Ex* saccharo candido.
          - *Lacte* amygdalino.
          - *Aqua* prunellæ, &c.
    - *Symptomata*: videlicet scabrities, quæ lenienda atque humectanda, vel
      - *Hydrelæo* tepido.
      - *Aqua* tepida, in qua coxerint semina
        - *Cotoneorum.*
        - *Altheæ.*
        - *Maluæ.*
      - *Aqua* frigida.
      - *Melle* & oleo rosaceo.
      - *Butyro* ex aqua rosacea abluto, atq; cum saccharo mixto.
      - *Saccharo* candi. in ore retento.
      - *Prunis* aqua rosacea incoctis.
      - *Succo* portulacæ.
      - *Foliis* portulacæ.
      - *Oleo* amygdalino cum modico saccharo.
      - *Gargarismatæ*, quorum
        - *Vnum*
          - ℞. *Aquæ* hordei ℥. iv.
          - *Sacchari* violati, Candi. ana ℥. S.
          - Misce, & fiat gargarismus.
        - *Alterum*
          - ℞. *Hordei* mundati ℥. j.
          - *Tragacanthi*, Sem. Citoniorum, maluæ, Glycyrrhizę mundatæ succi eiusdem, ana ℥. S. Fiat decoctio in aqua purissima. In expressione dissolue penidiorum ℥. ij. fiat gargarismus, quo tepido vtatur.
        - *Tertium*
          - ℞. *Gummi* arabici, tragacanthi, sacchari candi. ana ℥. ij.
          - *Sem.* psillij, citoniorum, portulacæ, ana ℥. S. conserue violarum ℥. S. coquantur, & cum iulapio violaceo fiat gargarismus.
- *Animi* deliquium, quod remouendū est. Itaque in in huius curatione
  - *An* fieri possit, indicat tum symptomatis diuturnitas, tum accidētia alia superuenientia. Nam
    - *Cum* prolongatur syncope, & color faciei mutatus est in liuorem aut virorem aut nigredinem, expeditus est.
    - *Si* syncopizato imponatur sternutatoriū & non sternuter, consummatum est.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tum
    - *Symptoma*, seu syncope
      - *Futura*, quæ prohibenda est, aut
        - *Pane*, infuso in vino granatorum.
        - *Mina* cotoneorum.
        - *Vino* granatorum.
        - *Aqua* frigida, &c.
      - *Præsens*, quæ auferenda est aut
        - *Mica* panis in vino cordiali infusa.
        - *Aspersionibus.*
        - *Diuersionibus.*
        - *Ligationibus.*
        - *Fricationibus*, &c.
    - *Causa* symptomatis, nempe bilis ad os stomachi effusa, quę sui ablationem indicat. Auferetur autem vel
      - *Vomitorio!*
      - *Pharmaco.*
      - *Clysteri*, &c.
- *Vigiliæ*, *Sitis*, *Vomitus*, *Fluor*, *Dolor Capitis* — De his vide suprà in curatione tertianæ exquisitæ intermittentis.

De Cauſonis, ſeu febris ardentis curatione.

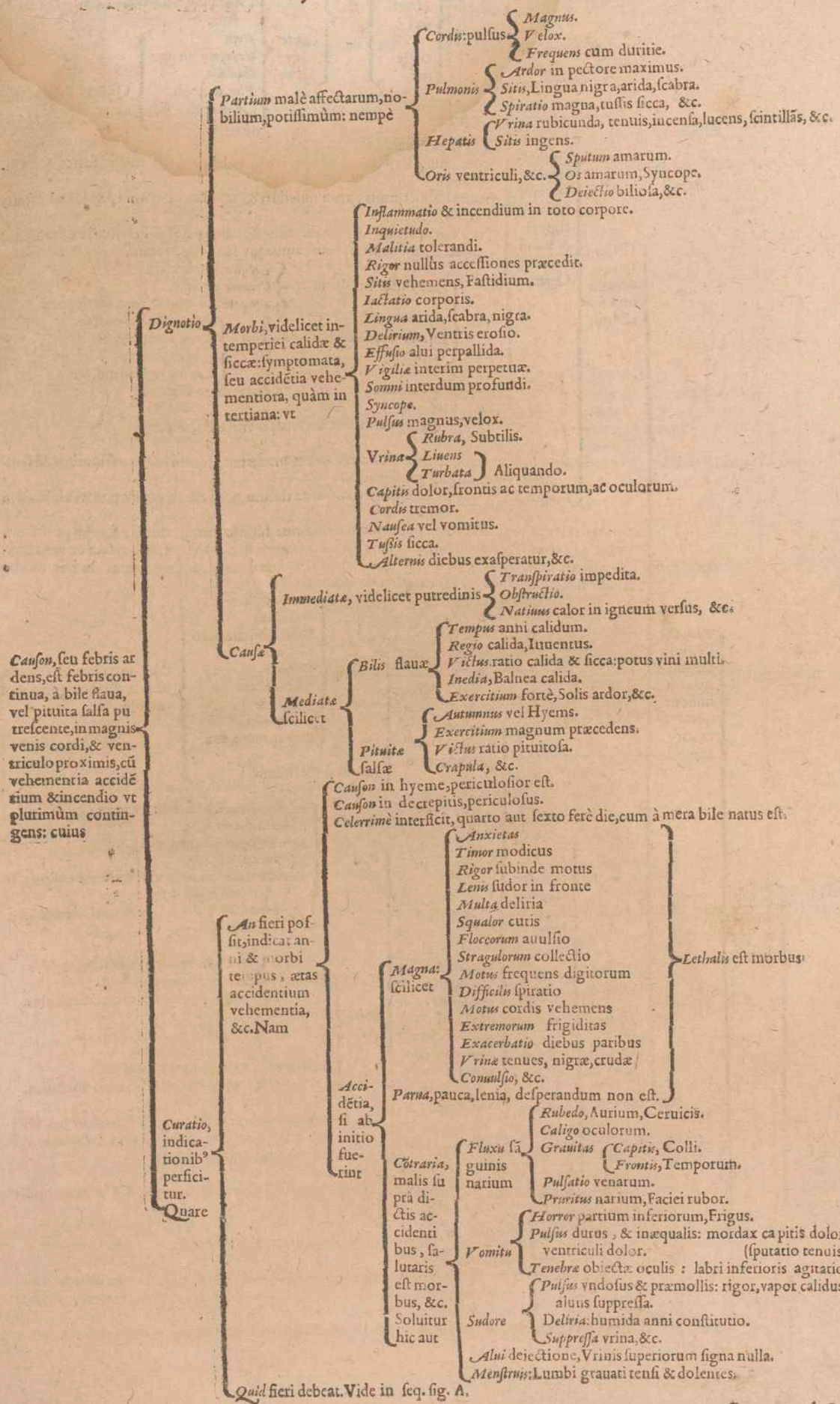

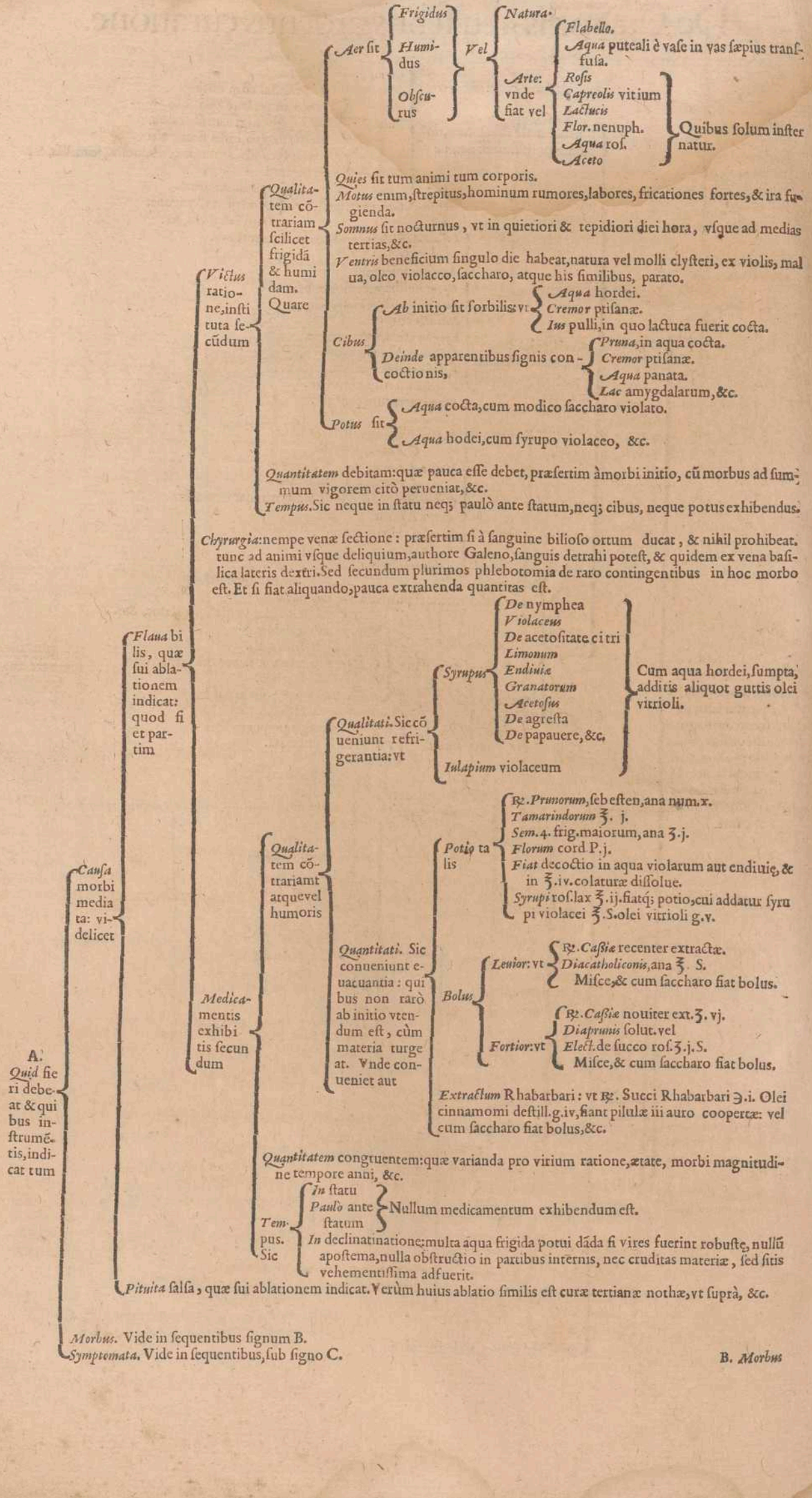
A.
Quid fieri debeat & quibus instrumẽtis, indicat tum
Causa morbi mediata: videlicet
Flaua bilis, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim
Victus rationem, instituta secũdum
Qualitatem cõtrariam scilicet frigidã & humidam. Quare
Aer sit
Frigidus
Humidus
Obscurus
Vel
Natura.
Arte: vnde fiat vel
Flabello.
Aqua puteali è vase in vas sæpius transfusa.
Rosis
Capreolis vitium
Lactucis
Flor. nenuph.
Aqua ros.
Aceto
Quibus solum instet natur.
Quies sit tum animi tum corporis.
Motus enim, strepitus, hominum rumores, labores, fricationes fortes, & ira fugienda.
Somnus sit nocturnus, vt in quietiori & tepidiori diei hora, vsque ad medias tertias, &c.
Ventris beneficium singulo die habeat, natura vel molli clysteri, ex violis, malua, oleo violacco, saccharo, atque his similibus, parato.
Cibus
Ab initio sit sorbilis: vt
Aqua hordei.
Cremor ptisanæ.
Ius pulli, in quo lactuca fuerit cocta.
Deinde apparentibus signis concoctionis,
Pruna, in aqua cocta.
Cremor ptisanæ.
Aqua panata.
Lac amygdalarum, &c.
Potus sit
Aqua cocta, cum modico saccharo violato.
Aqua hodei, cum syrupo violaceo, &c.
Quantitatem debitam: quæ pauca esse debet, præsertim àmorbi initio, cũ morbus ad summum vigorem citò perueniat, &c.
Tempus. Sic neque in statu neq; paulò ante statum, neq; cibus, neque potus exhibendus.
Chyrurgia: nempe venæ sectione: præsertim si à sanguine bilioso ortum ducat, & nihil prohibeat. tunc ad animi vsque deliquium, authore Galeno, sanguis detrahi potest, & quidem ex vena basilica lateris dextri. Sed secundum plurimos phlebotomia de raro contingentibus in hoc morbo est. Et si fiat aliquando, pauca extrahenda quantitas est.
Medicamentis exhibitis secundum
Qualitatem cõtrariam atque vel humoris
Qualitati. Sic cõueniunt refrigerantia: vt
Syrupus
De nymphea
Violaceus
De acetositate citri
Limonum
Endiuiæ
Granatorum
Acetosus
De agresta
De papauere, &c.
Iulapium violaceum
Cum aqua hordei, sumpta, additis aliquot guttis olei vitrioli.
Quantitati. Sic conueniunt euacuantia: quibus non rarò ab initio vtendum est, cùm materia turgeat. Vnde conueniet aut
Potio talis
℞. Prunorum, sebesten, ana num. x.
Tamarindorum ʒ. j.
Sem. 4. frig. maiorum, ana ʒ. j.
Flores cord P. j.
Fiat decoctio in aqua violarum aut endiuiæ, & in ʒ. iv. colaturæ dissolue.
Syrupi ros. lax ʒ. ij. fiatq; potio, cui addatur syrupi violacei ʒ. S. olei vitrioli g. v.
Bolus
Leuior: vt
℞. Cassiæ recenter extractæ.
Diacatholiconis, ana ʒ. S.
Misce, & cum saccharo fiat bolus.
Fortior: vt
℞. Cassiæ nouiter ext. ʒ. vj.
Diaprunis solut. vel
Electl. de succo ros. ʒ. j. S.
Misce, & cum saccharo fiat bolus.
Extractum Rhabarbari: vt ℞. Succi Rhabarbari ʒ. i. Olei cinnamomi destill. g. iv, fiant pilulæ iii auro coopertæ: vel cum saccharo fiat bolus, &c.
Quantitatem congruentem: quæ varianda pro virium ratione, ætate, morbi magnitudine tempore anni, &c.
Tempus. Sic
In statu
Paulò ante statum
Nullum medicamentum exhibendum est.
In declinatione: multa aqua frigida potui dãda si vires fuerint robustę, nullũ apostema, nulla obstructio in partibus internis, nec cruditas materiæ, sed sitis vehementissima adfuerit.
Pituita salsa, quæ sui ablationem indicat. Verùm huius ablatio similis est curæ tertianæ nothæ, vt suprà, &c.
Morbus. Vide in sequentibus signum B.
Symptomata. Vide in sequentibus, sub signo C.

B. Morbus

B. *Morbus* quoque, scilicet intemperies calida, & sicca nimia, q̃d fieri debet, indicat: sui namq; ablationem indicat, partim

- *Victus* ratione iam dicta,
- *Medicamentis* alterantibus, frigidis: quorum alia
  - *Intrinsecus* sumuntur: cuiusmodi est
    - *Syrupus* talis: vt
      - ℞. *Lentiginis* aquæ fontis.
      - *Vngulæ* cabalinæ, *Portulacæ* } Ana ʒ.iiij
      - *Ros.* rub.
      - *Santali* albi. Spodij, *Florum* nenuph. } Ana ʒ.j.
      - *Aquæ* rosarum ℔.S.
      - *Aquæ* fontis ℔.j.S.
      - *Vini* mal. granatorum ʒ.ij.
      - *Panis* zucchari ℔.j. fiat syrupus clarificatus.
    - *Aqua* hordei cum iulapio violaceo, vel syrupo aliquo suprà dictorum.
    - *Conserua*: *Violarum*, *Nenupharis*, *Cichorij*, Acetosæ, &c.
    - *Tabulæ*: *Triasantali*, *Diarrhod.* Abb. sine speciebus calidis, *Diamarg.* frig.
    - *Saccharum* violatum.
    - *Rob*: *Acetosæ*, De ribes, &c.
  - *Extrinsecus* applicantur: & vel
    - *Capiti*, fronti & temporibus: vt epithema huiusmodi
      - ℞. *Aquarum* rosarum } Ana ʒ.iij.
      - *Lactucæ*
      - *Ouorum* alb. num. j.
      - *Aceti* ʒ.j.
      - *Olei* ros. ʒ.j.S. Misce, & fiat epithema.
    - *Cordi*: vt
      - ℞. *Aquarum* buglossæ ʒ.ij.
      - *Rosarum*, *Violarum*, *Nymphææ* } Ana ʒ.iiij.
      - *Spec.* diamarg. frig. ʒ.j.
      - *Trochiscorum* de caphura ϑ.j. Misce, & fiat epithema.
    - *Thoraci*: vt
      - ℞. *Decocti* hordei ʒ.iij.
      - *Olei* violacei q.s. Misce Vel
      - ℞. *Aquæ* violarum ʒ.iij.
      - *Olei* violacei ʒ.j.S.
      - Misce & agitentur simul valdè, & intincti panni, thoraci admoueantur.
    - *Hepati*. vt
      - ℞. *Aquarum* endiuiæ, *Solani*, Cichorij, *Lactucæ* } Ana ʒ.j.S.
      - *Spec.* triasantali ʒ.S.
      - *Aceti* parum. Misce, & fiat epithema hepaticum.
    - *Ventriculo*: vt oleum
      - *Citoniorum*.
      - *Mirthinum*.
      - *Rosaceum*, &c.
    - *Carpis*: vt
      - ℞. *Aceti* rosacei q.s.
      - *Croci* modicum.
      - Misce, & pulsibus carpi circumligentur panni intincti.

C. *Symptomata* quoq; quid fieri debeat, indicant. Ea enim si admodum seniafuerint, primò sui ablationem indicant. Quare

- *Virium* nimia imbecillitas, corroborãda & restaurãda erit: aut
  - *Aqua* stillatitia capi, ex decocto gallinæ, vel pulli vel phasiani, additis conserua rosarum, nenupharis, violarum, buglossæ, acetosæ spec. diamarg. frig. diagemmæ, &c. atq. in vase duplici simul destillatis.
  - *Electuario* huiusmodi: vt
    - ℞ *Conseruæ* buglossæ ʒ.ij.
    - *Nenupharis*, *Violarum* } Ana ʒ.S.
    - *Spec.* diamarg. frig. ʒ.iii.
    - *Fol.* auri num. iv.
    - *Marg.* prop. ϑ.j.
    - *Decocti* capi perfectè cocti ℔.S.
    - *Aquæ* rosarum, *Nymphææ* } Ana ʒ. iij.
    - *Olei* vel spiritus vitrioli g.xij. Misce.
  - *Manu* Christi perlato.
  - *Aqua* cinnamomi absq; vino, sed cum aqua rosarum vel citoniorum destillata.
  - *Tabulis*: *Diamarg.* frig., *Diarrhod.* Abb., *Diagerumæ*, &c.
- *Phrenitis*. Vide in quarta huius libri parte.
- *Sitis* immodica, *Vigiliæ*, *Fluor* alui, *Vomitus*, *Capitis* dolor, *Syncope*, &c. — Vide suprà in curatione tertianæ intermittentis, atque continuæ.

De Curatione quotidianæ intermittentis exquisitæ.

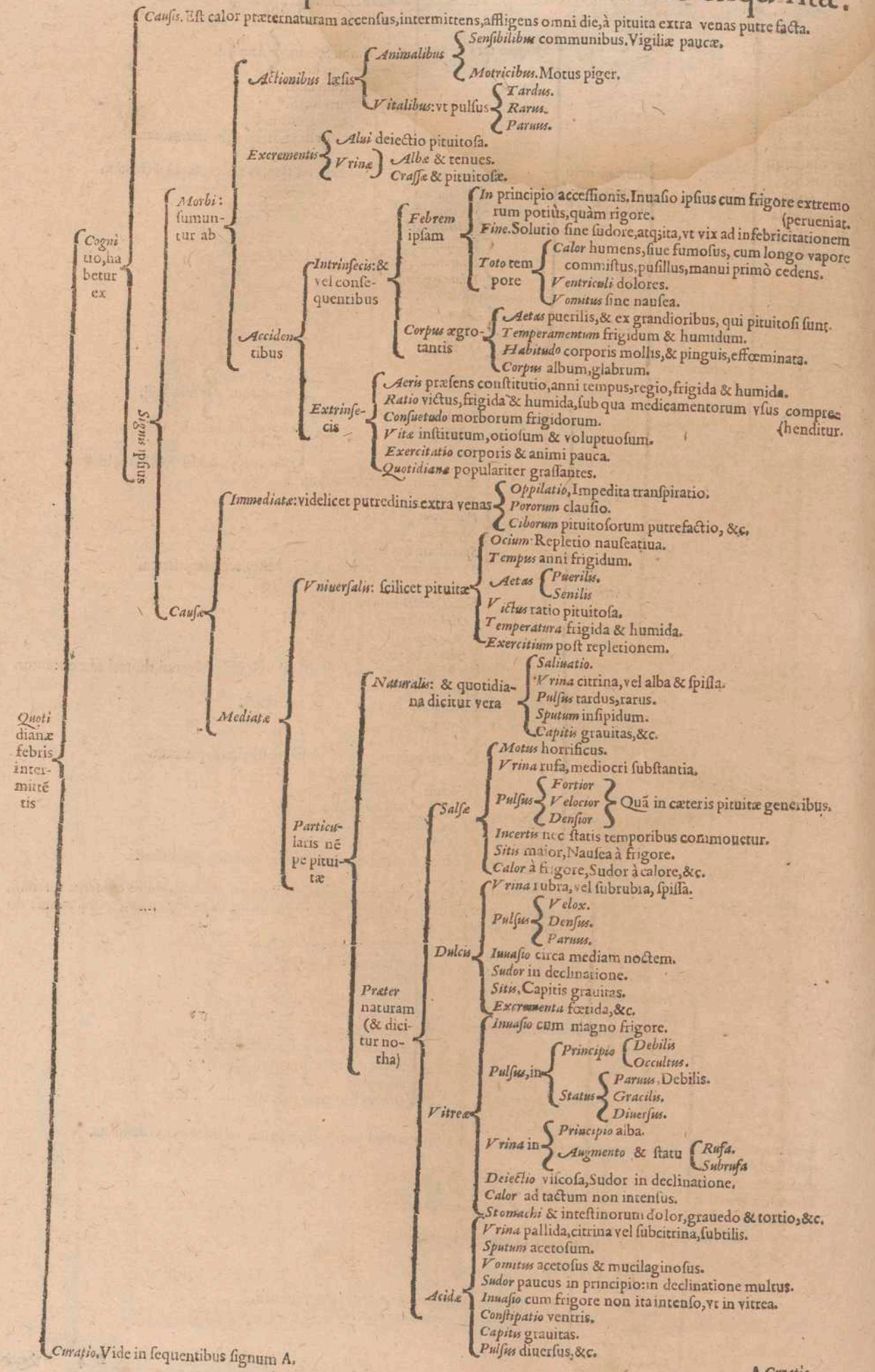

A. Curatio

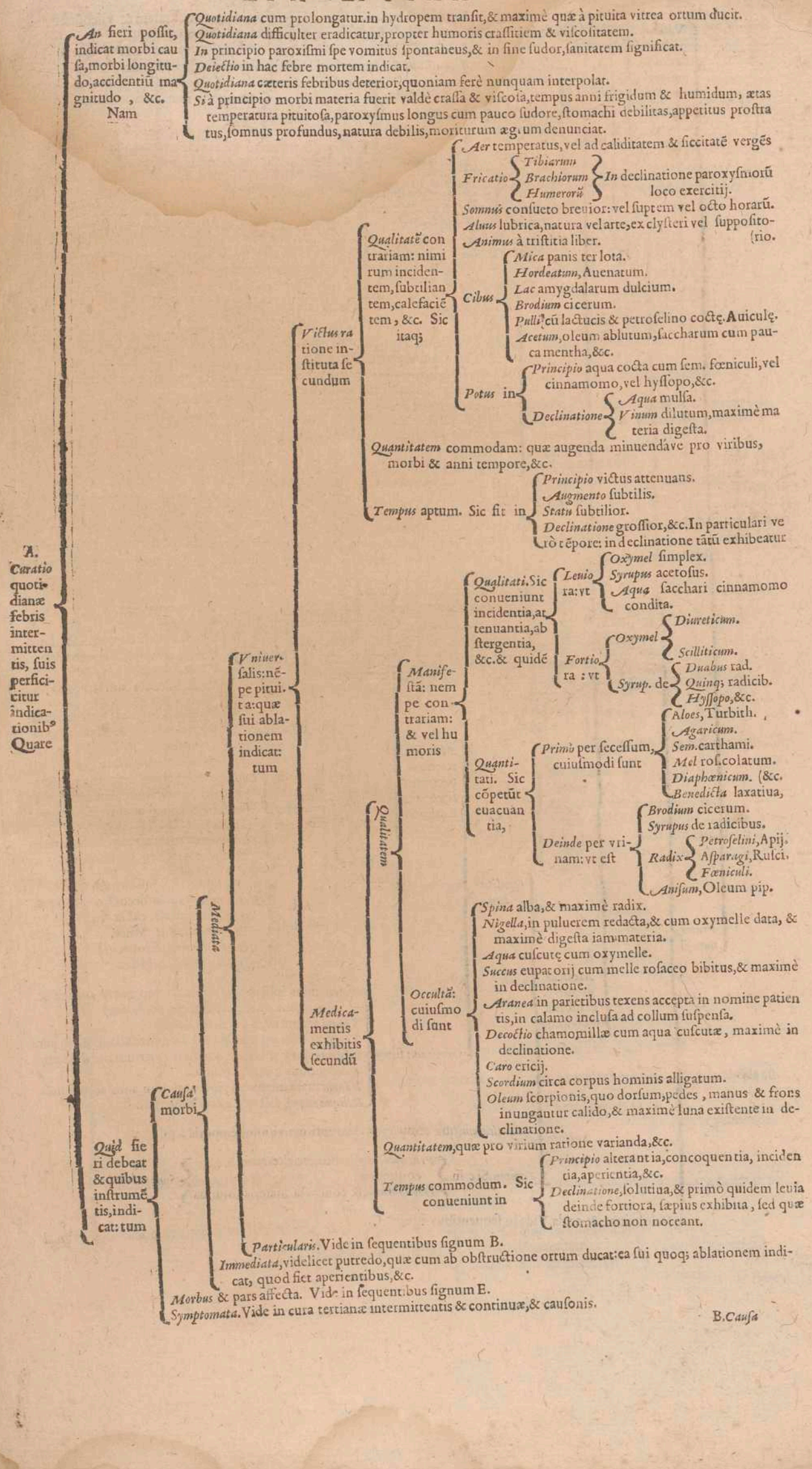
A. Curatio quotidianæ febris intermittentis, suis perficitur indicationib⁹ Quare
An fieri possit, indicat morbi causa, morbi longitudo, accidentiũ magnitudo, &c. Nam
Quotidiana cum prolongatur in hydropem transit, & maximè quæ à pituita vitrea ortum ducit.
Quotidiana difficulter eradicatur, propter humoris crassitiem & viscositatem.
In principio paroxismi spe vomitus spontaneus, & in fine sudor, sanitatem significat.
Deiectio in hac febre mortem indicat.
Quotidiana cæteris febribus deterior, quoniam ferè nunquam interpolat.
Si à principio morbi materia fuerit valdè crassa & viscosa, tempus anni frigidum & humidum, ætas temperatura pituitosa, paroxysmus longus cum pauco sudore, stomachi debilitas, appetitus prostratus, somnus profundus, natura debilis, moriturum ægrum denunciat.
Victus ratione instituta secundum
Qualitatẽ contrariam: nimirum incidentem, subtilitantem, calefaciẽtem, &c. Sic itaq;
Aer temperatus, vel ad caliditatem & siccitatẽ vergẽs
Fricatio Tibiarum, Brachiorum, Humerorũ — In declinatione paroxysmorũ loco exercitij.
Somnus consueto breuior: vel suptem vel octo horarũ.
Alvus lubrica, natura vel arte, ex clysteri vel suppositorio.
Animus à tristitia liber.
Cibus
Mica panis ter lota.
Hordeatum, Auenatum.
Lac amygdalarum dulcium.
Brodium cicerum.
Pulli cũ lactucis & petroselino cocti. Auiculę.
Acetum, oleum ablutum, saccharum cum pauca mentha, &c.
Potus in
Principio aqua cocta cum sem. fœniculi, vel cinnamomo, vel hyssopo, &c.
Declinatione
Aqua mulsa.
Vinum dilutum, maximè materia digesta.
Quantitatem commodam: quæ augenda minuendáve pro viribus, morbi & anni tempore, &c.
Tempus aptum. Sic fit in
Principio victus attenuans.
Augmento subtilis.
Statu subtilior.
Declinatione grossior, &c. In particulari verò tẽpore: in declinatione tãtũ exhibeatur
Vniuersalis: nẽpe pituita: quæ sui ablationem indicat: tum
Medicamentis exhibitis secundũ
Qualitatem
Manifestã: nempe contrariam: & vel humoris
Qualitati. Sic conueniunt incidentia, attenuantia, abstergentia, &c. & quidẽ
Lenitiua: vt
Oxymel simplex.
Syrupus acetosus.
Aqua sacchari cinnamomo condita.
Fortitiora: vt
Oxymel
Diureticum.
Scilliticum.
Syrup. de
Duabus rad.
Quinq; radicib.
Hyssopo, &c.
Quantitati. Sic cõpetũt euacuantia,
Primò per secessum, cuiusmodi sunt
Aloes, Turbith.
Agaricum.
Sem. carthami.
Mel rosacolatum.
Diaphœnicum. (&c.
Benedicta laxatiua,
Deinde per vrinam: vt est
Brodium cicerum.
Syrupus de radicibus.
Radix
Petroselini, Apij.
Asparagi, Rusci.
Fœniculi.
Anisum, Oleum pip.
Occultã: cuiusmodi sunt
Spina alba, & maximè radix.
Nigella, in puluerem redacta, & cum oxymelle data, & maximè digesta iam materia.
Aqua cuscutę cum oxymelle.
Succus eupatorij cum melle rosaceo bibitus, & maximè in declinatione.
Aranea in parietibus texens accepta in nomine patientis, in calamo inclusa ad collum suspensa.
Decoctio chamomillæ cum aqua cuscutæ, maximè in declinatione.
Caro ericij.
Scordium circa corpus hominis alligatum.
Oleum scorpionis, quo dorsum, pedes, manus & frons inungantur calido, & maximè luna existente in declinatione.
Quantitatem, quæ pro virium ratione varianda, &c.
Tempus commodum. Sic conueniunt in
Principio alterantia, concoquentia, incidentia, aperientia, &c.
Declinatione, solutiua, & primò quidem leuia deinde fortiora, sæpius exhibita, sed quæ stomacho non noceant.
Quid fieri debeat & quibus instrumẽtis, indicat: tum
Causa morbi
Medicatrix
Particularis. Vide in sequentibus signum B.
Immediata, videlicet putredo, quæ cum ab obstructione ortum ducat: ea sui quoq; ablationem indicat, quod fiet aperientibus, &c.
Morbus & pars affecta. Vide in sequentibus signum E.
Symptomata. Vide in cura tertianæ intermittentis & continuæ, & causonis.

B. Causa

B. *Causa* morbi particularis, quid fieri debeat indicat. Siquidem pituita

- *Naturalis* sui ablationē indicat: quod fiet partim
  - *Victus* ratione contraria. Cùm itaq; naturalis pituita minorem obtineat crassitatem & viscositatē, quā dulcis & vitrea, victum quoque minùs subtiliantem & incidentem esse conuenit, &c.
  - *Medicamentis*, exhibitis secundū
    - *Qualitatē* contrariam atque vel humoris
      - *Qualitati*. Sic leuiter incidentia ac subtiliantia conueniunt: vt
        - *Syrupus* acetosus simplex.
        - *Oxymel* simplex.
        - *Aqua* sacchari cum cinnamomo,
      - *Quantitati*: sunt euacuantia per
        - *Secessum*: vt sunt leuia solutiua.
        - *Vrinam*: vt diuretica, &c.
    - *Quantitatem*.
    - *Tempus*. Sic exhibenda sunt in
      - *Principio*, augmēto, &c. alterātia, cōcoquētia incidētia, &c.
      - *Declinatione*, euacuantia leuia, præsertim materia iam cocta.
- *Præter naturā*
  - *Chyrurgia* administrata secundum
    - *Qualitatem*. Nam si sanguini multo pituita fuerit permixta, sanguis ex basilica dextra, si calida cœli constitutio fuerit: si frigida, ex sinistra, mittendus est.
    - *Quantitatem*. Si parum sanguinis in hoc morbo detrahere conuenit.
    - *Tempus*. Si sanguis ab initio morbi non detrahendus, sed postquam materia iam præparata est, vrinæ crassæ ac rubentes apparuerint, &c.
  - *Victus* ratione, instituta secundū
    - *Qualitatem* contrariam. Itaque cùm pituita falsa minus frigiditate, & pluri caliditate quàm dulcis participet, victus quoq; plus ad frigidum, non multum tamen declinare debet. Quare sit
      - *Aer* temperatus, vel ad aliqualem frigiditatē declinans.
      - *Fricatio* crurum & brachiorum lenis & suauis ante paroxysmi aduentum.
      - *Alvus* laxa.
      - *Somnus* mediocris.
      - *Cibus*
        - *Ptisana* in brodio pulli cocta.
        - *Panata* cum lactuca, &c.
        - *Brodium* pulli cum lactuca & borragine coctum.
        - *Hordeatum*.
        - *Pulli*.
        - *Auiculæ*, &c.
      - *Potus* aut
        - *Aqua* cocta cum saccharo.
        - *Aqua* hordei cum saccharo.
    - *Quantitatem*: quæ pro morbi tempore augenda minuendave est. Nam ab initio cib. paucus esse debet, cùm citò ad statum suum perueniat morbus: in declinatione verò grossior, &c.
    - *Tempus*. Sic cibus in
      - *Paroxysmo*, non
      - *Declinatione* vel remissione
      - *Exhibendus* est.
  - *Salsa* sui ablationem indicat, quod fiet partim
  - *Medicamentis* exhibitis secūdum
    - *Qualitatem*
      - *Manifestā*: nempe contrariā: & vel humoris
        - *Qualitati*. Sic conueniunt alterantia, concoquentia
          - *Primò* leuiora: vt
            - *Oxysacchara* cum aquę endiuię.
            - *Syrupus* acetosus cum fœniculi, & endiuiæ.
            - *Aqua* cocta cum saccharo, &c.
          - *Deinde* fortiora: vt
            - *Syrupus* acetosus. De duabus rad. cum decoctione sem. frig. maiorum.
            - *Syrupus* de bizantijs.
        - *Quantitati* sūt euacuātia
          - *Primò* leuiora: vt
            - *Cassia* extracta cum decoctione tamarindorum, passularum, liquiritiæ rhabarbari, & pauco agarico cū suis correctiuis.
            - *Lenitiuum* ex maluis, violis, blito, passulis hordeo, capill. Ven. liquiritia, &c.
          - *Deinde* fortiora
            - ℞. *Violarum* M.S. Passulorum ʒ.ß.
            - *Rad.* fœnic. ʒ.ij. fiat decoctio cum aqua, cum qua extrahe cassiæ ʒ.j. Diaphœnic. ʒ.j. Misce.
            - ℞. *Iam dictæ* decoctionis q. s.
            - *Diaphœniconis* ʒ.ß. Misce.
      - *Occultam*: sunt
        - *Pulvis* vnius folij pentaphilli cum vno grano piperis & vino potenti, ante accessionem per horam datus.
        - *Sinapi* tritum cum oxymelli datum.
        - *Theriaca* cum aqua calida exhibita ante accessionem per horas duas: & hoc de quarto in quartum, maximè præcedentibus euacuationibus.
        - *Vinum* maluaticum cū pipere, calidum, ante accessionē.
        - *Reliqua*, suprà dicta, in causa vniuersali.
    - *Quantitatem*: quæ temperanda pro ratione virium, temporis anni, &c.
    - *Tempus*. Sic in
      - *Principio*, augmento, &c. alterantia & concoquentia
      - *Declinatione*, & concocta materia solutiua
      - *Sunt* exhibenda.
  - *Dulcis*, vitrea, & acida. Vide in sequentibus signum Ç.

C. Quid

C. *Quid* fieri debeat indicat quoque pituita

Dulcis, quæ sui ablationē indicat: quod fiet partim

Chyrurgia, seu venæ sectione: modò temperatura, ætas, tempus anni, & virium robur, &c. non prohibeat. Fiat itaq; sanguinis missio ex basilica dextra in vere vel æstate: in authumno verò vel hyeme ex sinistra. Quantitas autem non excedat ℥. vj.

Victus ratione, instituta secundū

Qualitatem contrariam humori. Quare cùm pituita dulcis propter sanguinem minus calida sit quàm salsa, minori refrigeratione, sed maiori exiccatione indigebit. Itaque

Aer sit
- *Temperatus* in caliditate & frigiditate.
- *Ad* siccum declinans.

Vitet loca
- *Humida* atque terranea.
- *Noua*.

Frictiones sint leues cum panno linteo non aspero per horam vnā, sed remissionis tempore, vel declinatione.

Somnus sit mediocris.

Cibus sit
- *Panis* furfuraceus.
- *Contusum* liquidum, vel spissum.
- *Panata* cum brodio pulli.
- *Hordeatum*.
- *Auenatum*.
- *Pulli*.

Potus: vel
- *Vinum* album, tenue, valdè dilutum.
- *Aqua* sacchari cum pauco cinnamomo, &c.

Quantitatem: quæ augenda minuendáve est pro rēpore morbi & anni, pro ratione viriū, &c. Siquidem in morbi principio & declinatione pleniori victu vtendum: modò nulla ab initio repletio adfuerit: in augmento verò & statu tenuiore, &c.

Tempus commodum. Sic cibus in paroxismi *Principio*, augmento & statu, non *Declinatione* — *Exhibendus* est.

Medicamentis exhibitis secundū

Qualitatem

Manifestam inimicum contrariam: & vel humoris

Qualitati. Sūt alterantia seu digestiua leuiter calefacientia: vt est syrupus

Paulò calidior, atque in morbi principio magis conueniens
- ℞. *Syrupi* acetosi simp. ℥. j.
- *Mellis* ros. ℥. j. vel ℥. S.
- *Aquæ* endiuiæ ℥. iij. vel iv.
- Misce & fiat Syrupus.

Minùs calidus: atque magis in morbi augmento & statu exhibendus
- ℞. *Syrupi* acetosi ℥. j. S.
- *Aquarum* endiuiæ, *Lupulorum* — Ana ℥. j. S.
- Misce pro vno, & sic pro alijs.

Quantitatis sunt euacuātia per

Aluum: vt *Potio* talis
- ℞. *Agarici*, *Turpeti* — Ana ℈. j.
- *Spicæ*, salis gemmæ, ana g. iv.
- *Zingiberis* ℈. S. Infundantur in aqua mellis, deinde sufficienter exprimantur: in qua aqua dissolue cassiæ aut mannæ ℥. j. S.

Pilulæ de
- *Agarico*
- *Turpeto*, &c.

Vrinam: vt aqua
- *Apij*.
- *Fœniculo*.
- *Lupulorum*.
- *Origani*.
- *Calamenthi*.
- *Raphani*, &c.

Occultam. Vide in cura vniuersali, & particulari, pituitæ salsæ.

Quantitatem: quæ pro viribus, tempore morbi & anni, complexione, ætate, &c. ponderāda est.

Tempus commodum. Sic in morbi *Principio*, augmento, &c. digestiua, & minorātiua. *Declinatione*, solutiua — Sunt præbenda.

Vitrea Vide in sequentibus signum D.

Acida, quæ sui ablationem indicat
- *Victus* ratio declinet ad calidum & siccum: non tamen tantum, quantum in pituita vitrea.
- *Medicamenta*: scilicet
  - *Digestiua* non tam incidentes & subtiliantes sint
  - *Solutiua*, non ita fortia sint

  — Vt in pituita vitrea.

D. *Pituita*

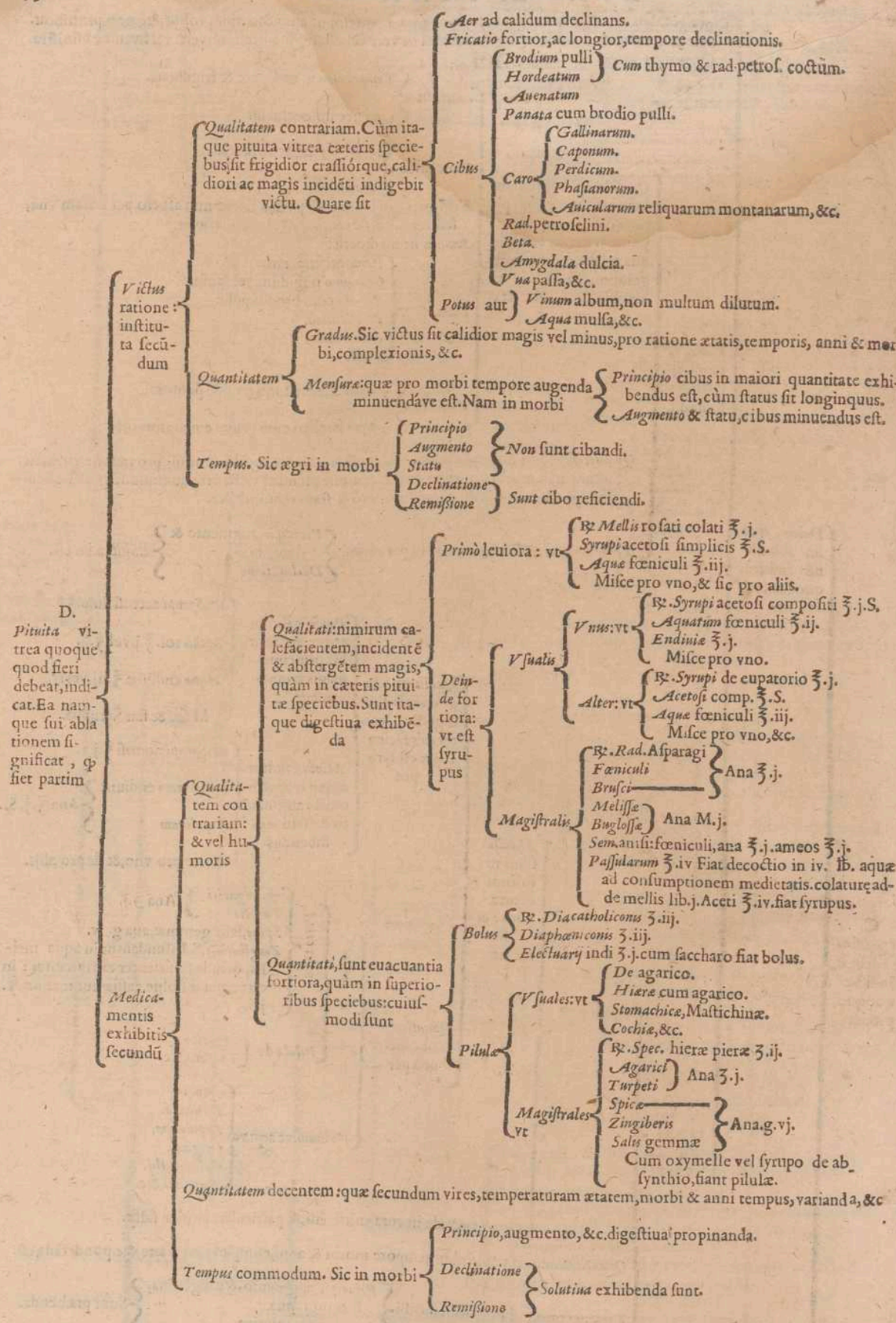

IN *Quotidiana intermittente aliquando pituitæ sanguis, interdum atra bilis miscetur. In ea, quæ sanguini miscetur, confert phlebotomia si nihil impediat. Victus ratio incaliditate & frigiditate temperata, sed sicca: & sic de medicamentis cæteris. Quòd si atræ bili permixta fuerit, debet victus ratio tota ad calidum declinare, verùm propter bilem atram in siccitate debet moderari plus & minus, secundum maiorem aut minorem commixtionem: atq; sic quoq; cum medicamẽtis procedendum, continuò à debilioribus ad fortiora.*

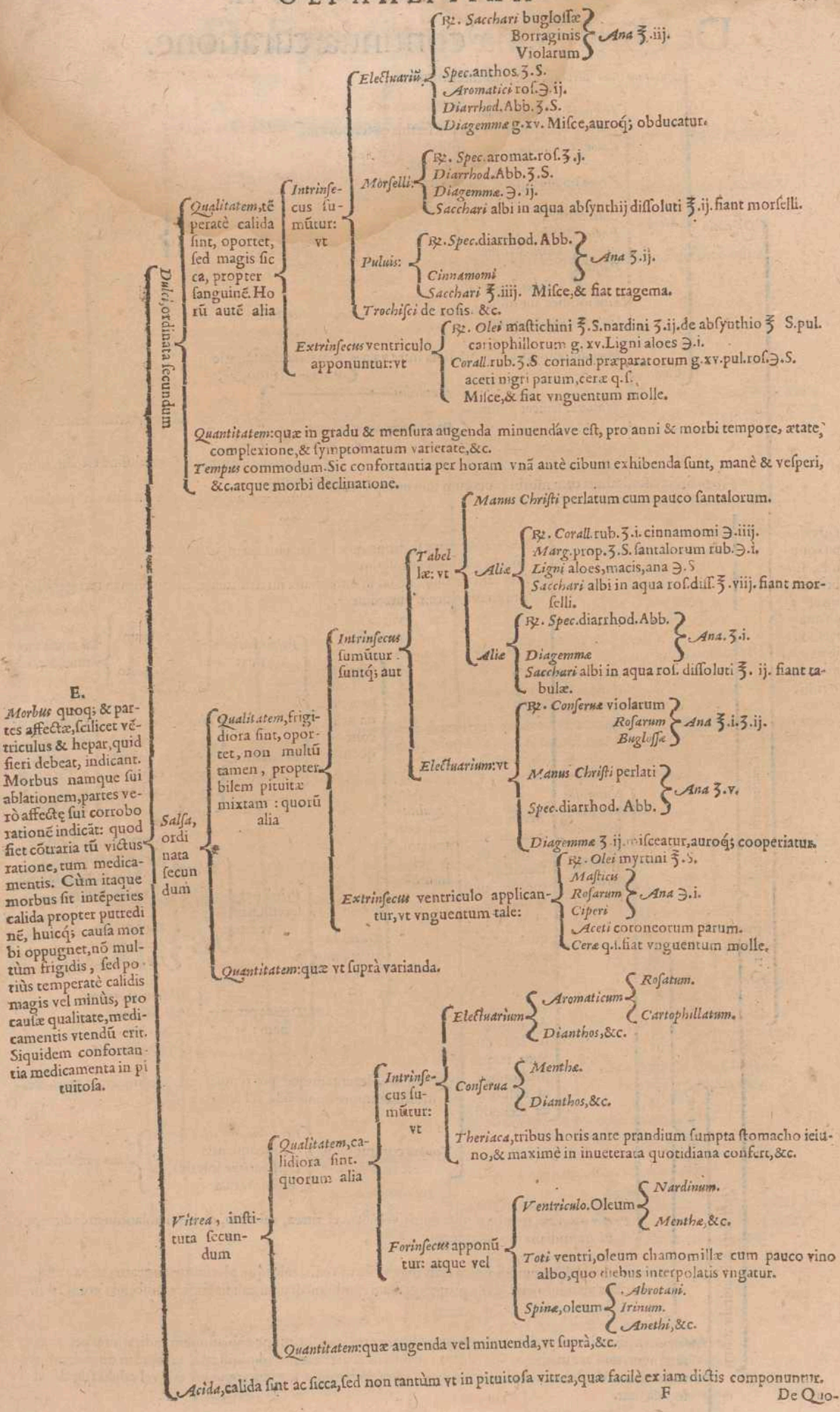

E.

Morbus quoq; & partes affectæ,ſcilicet vẽtriculus & hepar,quid fieri debeat, indicant. Morbus namque ſui ablationem,partes verò affectę ſui corroboratione indicãt: quod fiet cõtraria tũ victus ratione, tum medicamentis. Cùm itaque morbus ſit intẽperies calida propter putredinẽ, huicq; cauſa morbi oppugnet,nõ multùm frigidis, ſed potiùs temperatè calidis magis vel minùs, pro cauſæ qualitate,medicamentis vtendũ erit. Siquidem confortantia medicamenta in pituitoſa.

De Quotidianæ continuæ curatione.

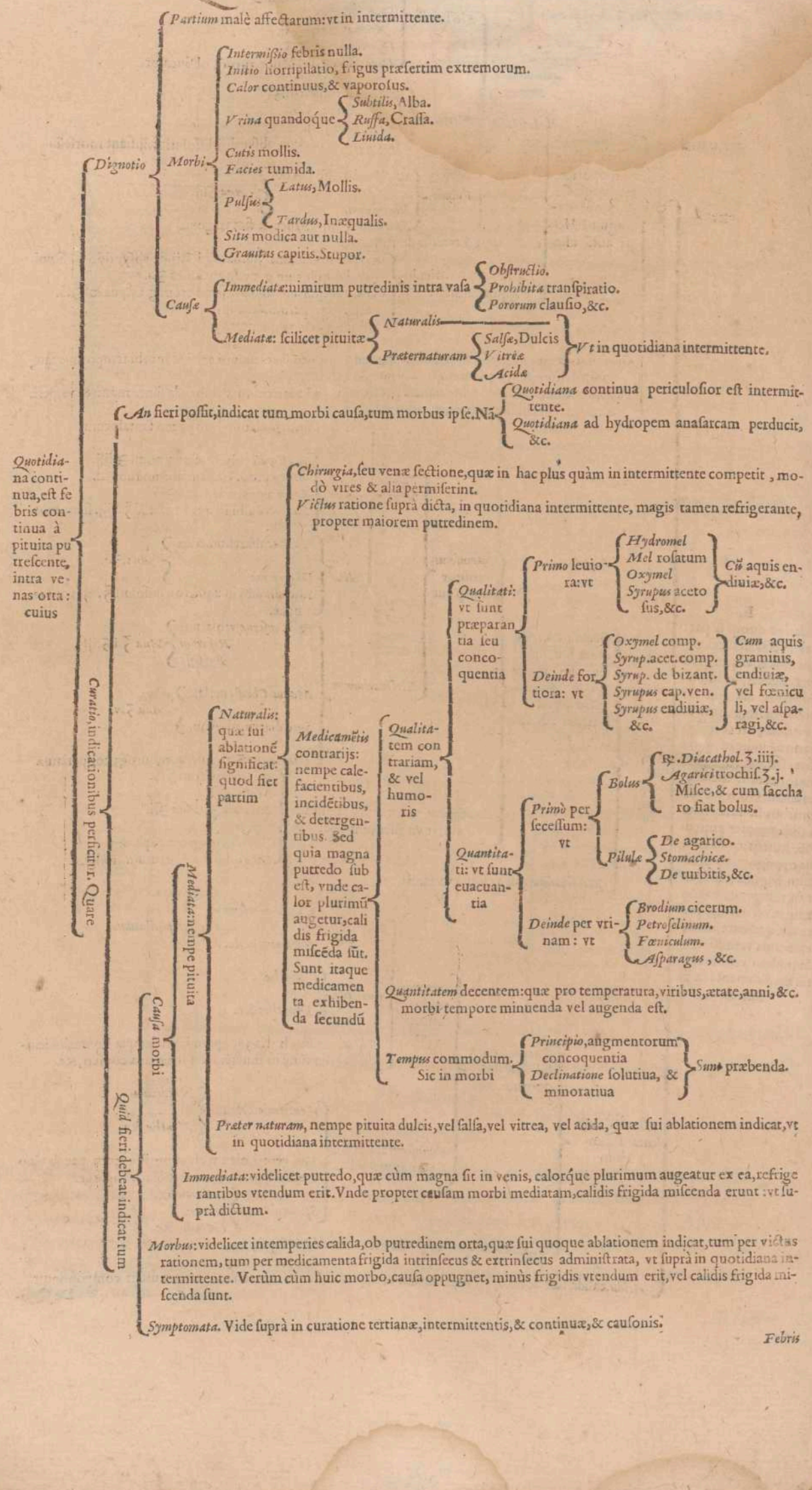

De Epialæ febris curatione.

Febris epiala, vel epialos, est algor, & genᵘ febris, in quo sensus totius corporis inæqualis est. Nã simul algẽt & calẽt: algor quidẽ vehemẽs in interioribus est & calor mitis in exterioribus: à pituita vitrea in locis profundis & occultis à corde remotis putrefacta: atque vt plurimùm intermittẽs est: cuius

Dignotio

Partis malè affectæ: potissimùm
- *Cordis*, Pulsus
  - *Minimus*, Tardus.
  - *Rarus*.
- *Ventriculi*,
- *Intestinorum*,
- *Venæ*, musculorum,

} In quibus potissimùm pituita putrescit.

Morbi
- *Quotidie* inuadit.
- *Accessio* à 4. horis ad 24. sed verè breuior. aliquando tertio, aliquando 4. commouetur.
- *Oscitatio*.
- *Pulsus* tardus, rarus minimus.
- *Vrinæ* crudæ, aquosæ.
- *Frigus* inexpugnabile, & maximè in partibus interioribus, in exterioribus verò calor.

Causæ: videlicet pituitæ vitreæ ex parte putrescentis
- *Vita* ociosa.
- *Temperamentum*
- *Aetas*
- *Tempus* anni
- *Regio*
- *Victus* ratio

} Frigida.
- *Calor* innatus languidus, &c.

Curatio, suis indicationibus perficitur. Itaque

An fieri possit, indicat morbi diuturnitas, accidentia, &c. Nam
- *Febris* hęc nõ diu permanet. Rarò enim vltrà 20. diẽ extẽditur.
- *Syncopen*, pulsum cordis, in appetentiam affert, propter stomachi debilitatem.

Quid fieri debeat indicat tum

Victus ratione, ordinata secundum

Qualitatem contrariam. Itaque cùm pituita vitrea frigida sit valdè, crassa, aclenta, sit victus calefaciens, attenuans & incidens: cuiusmodi est.
- *Cibus*
  - *Ex* oleribus
    - *Brodium* cicerum, cum thymo coctum.
    - *Panata* cum brodio pulli & cumino.
    - *Caro*
      - *Perdicum*, Phasianorum.
      - *Pullorum*, Columbarum iuuenum.
      - *Starnarum*, Turdorum, &c.
    - *Beta*, Borrago.
    - *Thymus*.
    - *Hyssopus*, &c.
  - *Ex* fructibus
    - *Vua* passa.
    - *Dactili*
    - *Amygdala* dulcia, &c.
- *Aer* ad calidum declinans.
- *Fricatio* extrementorum.
- *Potus*
  - *Aqua* mulsa.
  - *Vinum* mulsum.
  - *Vinum* album, tenue, &c.

Quantitatem decentem: minuatur hæc augeatur've pro ratione temperamenti, virium, temporis anni & morbi, &c.

Tempus. Sic cibus in paroxysmi
- *Principio*
- *Augmento*
- *Statu*

} Non est exhibendus,
- *Declinatione* præbendus est.

Causa morbi: videlicet pituita vitrea, quæ sui ablationẽ indicat: quod fiet partim

Medicamentis exhibitis secundum

Qualitatẽ contrariam: & vel humoris

Qualitati: videlicet calefacientem, attenuantẽ atque incidentem: vt sunt
- *Oxymel* S.
- *Syrupus* acetos. S.
- *Oxymel* scilliticum
- *Oxymel* compositum
- *Syrup.* acetos. cõp. &c.

} Additis aquis fœniculi, absynthij, bugloss*æ*, &c.

Quantitati: videlicet per
- *Sensibiliter*, atque vel per
  - *Aluum*: vt
    - *Hiera* picra Gal.
    - *Hiera* diacolocynth.
    - *Pillulæ* de
      - *Agarico*.
      - *Turbith*. &c.
  - *Vrinam*: vt
    - *Brodium* cicerum.
    - *Rad.*
      - *Petroselini*.
      - *Apij*, Asparagi.
      - *Fœniculi*, &c.
- *Insensibiliter*, per cutis poros: vt est balneum ex
  - *Mentha*, Calamintho, Origano.
  - *Roremarino*, Thymo, Satureia.
  - *Stœchade*, &c.
  - *Aquæ* partibus 4.
  - *Vini* parte vna, &c.

Quantitatem congruam: quæ ordinanda, secundum vires, auni tempus, &c.

Tempus cõmodum. Sic in
- *Principio*, augmento, &c. concoquentia
- *Declinatione*: atque materia iam digesta
  - *Solutiua*
  - *Clysteria*
  - *Diuretica*
  - *Per* poros euacuantia

} Exhibenda sunt.

Morbus videlicet intẽperies, & pars affecta: potissimùm ventriculus, qui corroborãdus: intemperiesq; corrigenda medicamentis calidis: quorum alia
- *Intrinsecus* sumũtur: vt est
  - *Diatrium* piperion.
  - *Aurea* Alexandrina.
  - *Dianthos*, Diembra.
  - *Diamoschum* dulce.
  - *Electr.* de gemmis, Theriaca, &c.
- *Extrinsecus* applicantur:
  - *Spinæ*: vt Oleum
    - *Anethinum*.
    - *Chamomillæ*.
    - *Iasminum*.
  - *Ventriculo*: vt Oleum
    - *Menthæ*.
    - *Absynthij*.
    - *Nardinum*, &c.

Symptoma. Vide suprà in cura tertianæ, & causonis.

De febris lypiriæ curatione.

Lipiria est febris pituitosa, & quasi semper intermittens, in qua interna ardent & exteriora frigent: à pituita vitrea in locis profundis à corde remotis, generata: cuius

- *Dignotio*
  - *Morbi*
    - *Partis* malè affectæ: videlicet corporis totius, & maximè
      - *Cordis*: vt Pulsus
        - *Paruus.*
        - *Debilis.*
        - *Velox.*
        - *Diuersus.*
      - *Ventris.* Calor in partibus interioribus ventris.
      - *Exteriorum. Frigus*
        - *Frontis.*
        - *Manuum.*
        - *Pedum*, &c.
    - *Vrina* crudissima.
      Calor interiorum.
      Frigus exteriorum.
    - *Pulsus*
      - *Paruus.*
      - *Debilis.*
      - *Frequens.*
      - *Diuersus*, &c.
    - *Vrina* tenuis.
    - *In* principio
      - *Sensus* quidam fractionis in membris.
      - *Oscitatio.*
  - *Causæ*: nempe pituitæ vitreæ in primis venis putrescentis: vt in epiala.
- *Curatio*, suis indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat morbus, causa morbi, morbi longitudo, symptomata superuenientia. Nã
    - *Lypiria* longior est semitertiana, quoad paroxysmũ. Quod verò ad totum tẽpus durationis attinet, lypiria est breuioris spacij, quàm semitertiana.
    - *Lypiria* extenditur ad febres pernicioſorũ apostematum interiorum mẽbrorum scilicet erysipelatum.
    - *Lypiria* est deterior epiala, &c. & ideo est citioris curę quàm epiala.
  - *Quid* fieri debeat, indicat
    - *Causa* morbi: videlicet pituita vitrea, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim
      - *Victus* ratione suprà dicta in epiala, &c.
      - *Medicamentis* exhibitis secundum
        - *Qualitatem* contrariã: & vel ipsius humoris
          - *Qualitati*: sunt attenuantia & incidentia: vt
            - *Syrupus* acetosus.
            - *Oxymel* simplex.
            - *Oxymel* diureticum, &c.
          - *Quãtitati*: sunt euacuãtia: vt
            - *Purgatio* ex
              - *Hiera.*
              - *Aloe.*
              - *Rhabarbaro*, &c.
            - *Clysteres* acres.
            - *Diuretica.*
            - *Sudorem* cientia, &c.
        - *Quantitatem* decentem: quæ varianda pro ratione virium, temporis anni & morbi, &c.
        - *Tempus* cõ modũ, Sic in
          - *Principio*, digestiua
          - *Declinatione*,
            - *Cathartica*
            - *Clysteres*
            - *Diuretica*
            - *Sudorem* prouocantia

            Exhibenda sunt.
    - *Morbus*: videlicet intemperies calida, in partibus interioribus, quæ sui ablationẽ indicat. Vnde tum victus ratio, tũ medicamẽta ad frigiditatẽ declinare in hoc morbo debent, atque magis quàm in epiala. Vnde extrinsecus cataplasma ex hordeacea farina cũ succo semperuiui subacta, atq; hypochondrijs applicatũ, valet, &c.
    - *Pars* affecta: potissimùm ventriculus, qui corroborandus venit. Vnde perpetuò medicamentis, tam digestiuis, quàm solutiuis corroborantia miscenda sunt, cuiusmodi est syrupus ros. lax. & de agresta. Forinsecus verò, oleum cotoneorum, rosaceũ, myrtinum, absynthij, &c.
    - *Symptomata.* Vide suprà in cura tertianæ intermittentis, & cõtinuæ, & causonis, &c.

De Cura-

De Curatione febrium melancholicarum.

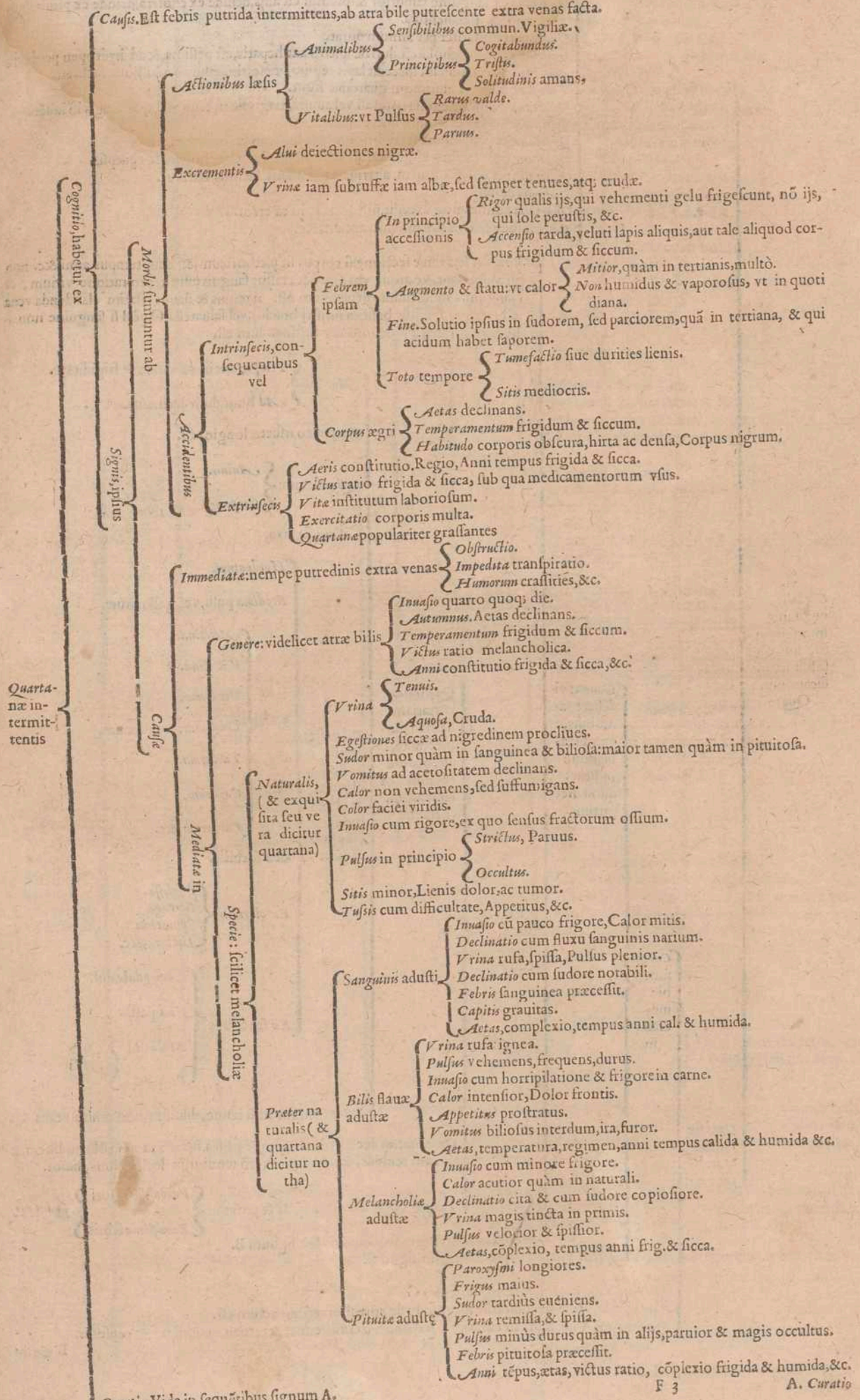

A. *Curatio* quartanæ intermittentis, suis absoluitur indicationib. Quare

An fieri possit, indicat morbi causa, pars affecta, ætas, tempus anni & morbi, &c. Nam

- *Aestate* quartanæ breues magna ex parte, quia humor tenuior est, cutis laxior. &c.
- *Autumnales* longæ, maximè quæ hyemem attingunt.
- *Quartana* ex sanguine salubrior & breuior est alijs, deinde ex cholera, deinde ex pituita, postremò ex melancholia.
- *Quartana* regulariter per annum durat.
- *Quartana* à melancholia cũ duritie splenis aut hepatis, est pessima, & ad hydropen perducit.
- *Non* rarò ad quartanam succedit lapis renum, præsertim cum ab adustione facta est.
- *Febres* erraticæ vt plurimum quartanæ fiunt.
- *Quartana* ex melancholia naturali vel adusta, magis fit in senio, reliquæ magis in iuuẽt.
- *Quartana* in valde senibus non curatur.
- *Quartana* vt plurimum est salubris, propter longam sui quietem.
- *Quartana* quæ salubris est, liberat ab ægritudinibus melancholicis & epilepsia.
- *Quartana* per conuersionem alterius ægritudinis, faciliùs curatur.
- *Spasmum* curat.
- *Quartana* annum non excedit, nisi accidat in ea error.
- *Rarò* absque splenis nocumento accidit, &c.

Quid fieri debeat, indicat tum

Chirurgia seu venæ sectione: si corpus sit plethoricum, & ætas, tempus anni, &c. non prohibebant, &c. atque vbi niger & crassus sanguis effluit, pro ratione virium, & sanguinis multitudine deplendum est. Si tenuis & flauus, statim claudenda vena est fereque aperitur basilica sinistri brachij, vel saluatella. Quòd si sanguine non abundet corpus, à phlebotomia abstinendum est.

Victus ratione ordinata secundum

- *Aer* sit
  - *Temperatus* in caliditate & frigiditate.
  - *Ad* humidum declinans.
- *Somnus* consueto longior fit.
- *Quies* sit tum
  - *Animi.*
  - *Corporis.*
- *Aluus* sit laxa.
- *Cibus* sit facilis concoctionis, & boni succi: cuiusmodi sunt
  - *Hordeatum.*
  - *Brodium* pulli, vel gallinarum.
  - *Caro*
    - *Arietina.*
    - *Vitellina.*
    - *Perdicum.*
    - *Columbarum* iuuenum.
    - *Turturum.*
    - *Caporum.*
    - *Turdorum*, &c.
  - *Oua* sorbilia.
  - *Ex oleribus*
    - *Buglossa.*
    - *Borrago.*
    - *Spinachia.*
    - *Lactuca*, &c.
  - *Ex* fructibus
    - *Amygdalæ* dul.
    - *Vua* passa.
    - *Mala* dul. — *Assa.*
    - *Pira* — *Assa.*
- *Potus*: vinum albũ tenue, dilutum, non multũ vetus, &c.
- *Qualitatem* cõtrariam: nempe humectantẽ, attenuantẽ & leuiter calefaciẽtem. Itaque
- *Quantitatem* decentem. Sit itaque pauca, iuxta ætatem, cõsuetudinem, & anni tempus, &c. in vigore verò tenuior, in declinatione, maior.
- *Tempus* cõmodum. Sic cibus & potus in
  - *Paroxysmo*, non
  - *Remissione* febris
  - } *Exhibẽd.*

Causa morbi: mediata: in

- *Genere*: videlicet atra bilis, quæ sui ablationẽ indicat: quod fiet partim
  - *Medicamentis.* Vide in sequentibus sub signum B.
  - *Specie.* Vide in sequentibus, sub signo C.
- *Morbus.* Vide in sequentibus, sub signo G.
- *Pars* affecta. Vide in curatione morbi, vbi de corroborantibus actum est.
- *Symptomata.* Vide suprà in curatione tertianæ intermittentis, & tertianæ continuæ, & causonis.

B. *Atra*

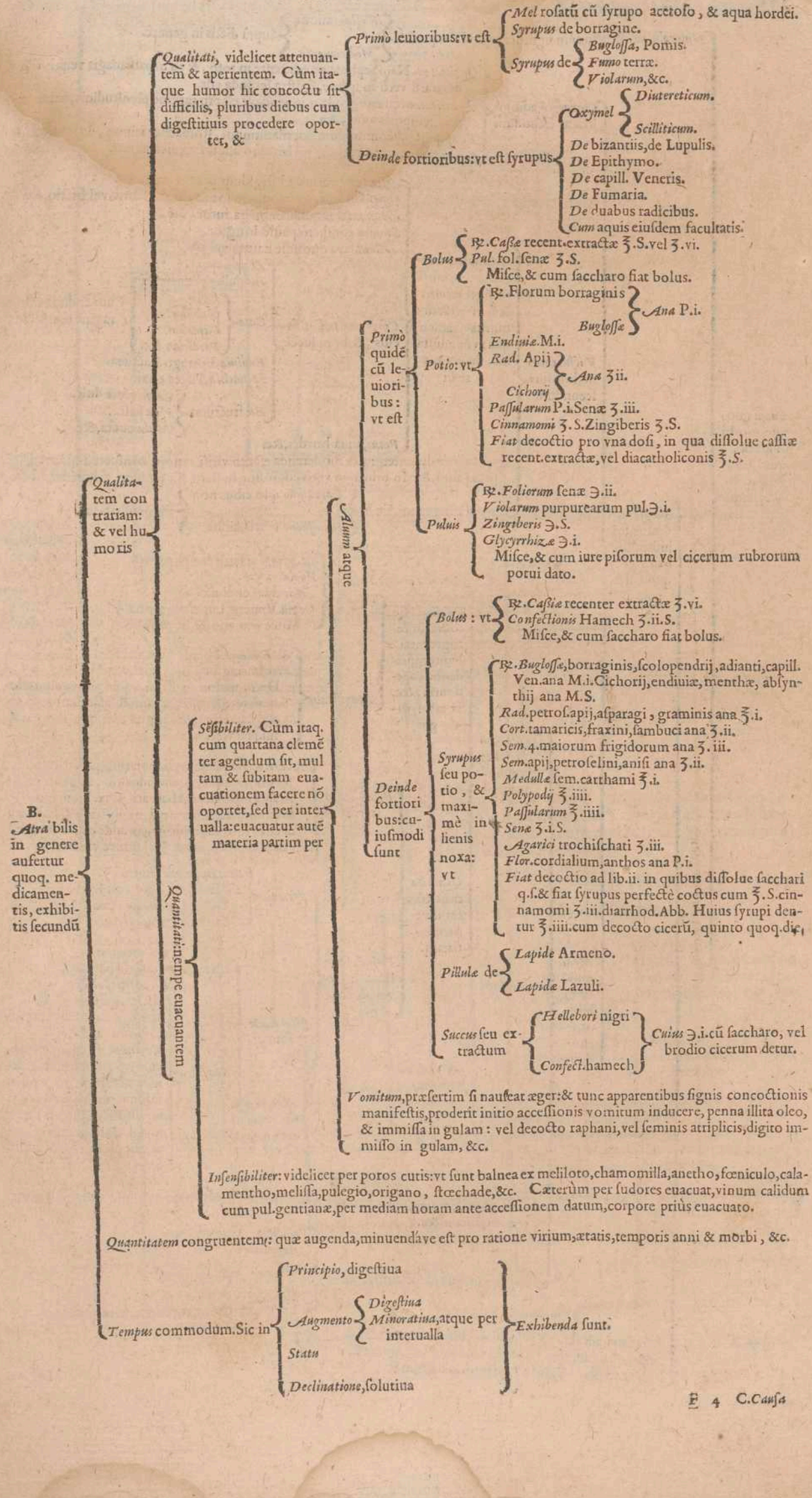
B.
Atra bilis in genere aufertur quoq. medicamentis, exhibitis secundū
Qualitatem contrariam: & vel humoris
Qualitati, videlicet attenuantem & aperientem. Cùm itaque humor hic concoctu sit difficilis, pluribus diebus cum digestitiuis procedere oporter, &
Primò leuioribus: vt est
Mel rosatū cū syrupo acetoso, & aqua hordei.
Syrupus de borragine.
Syrupus de
Bugloſſa, Pomis.
Fumo terræ.
Violarum, &c.
Deinde fortioribus: vt est syrupus
Oxymel
Diutereticum.
Scilliticum.
De bizantiis, de Lupulis.
De Epithymo.
De capill. Veneris.
De Fumaria.
De duabus radicibus.
Cum aquis eiusdem facultatis.
Alum atque
Primò quidē cū leuioribus: vt est
Bolus
℞. Caſiæ recent. extractæ ʒ.S. vel ʒ.vi.
Pul. fol. senæ ʒ.S.
Misce, & cum saccharo fiat bolus.
Potio: vt
℞. Florum borraginis
Bugloſſæ
Ana P.i.
Endiuiæ M.i.
Rad. Apij
Cichorij
Ana ʒii.
Paſſularum P.i. Senæ ʒ.iii.
Cinnamomi ʒ.S. Zingiberis ʒ.S.
Fiat decoctio pro vna dosi, in qua dissolue cassiæ recent. extractæ, vel diacatholiconis ʒ.S.
Puluis
℞. Foliorum senæ ℈.ii.
Violarum purpurearum pul. ℈.i.
Zingiberis ℈.S.
Glycyrrhizæ ℈.i.
Misce, & cum iure pisorum vel cicerum rubrorum potui dato.
Deinde fortiori bus: cuiusmodi sunt
Bolus: vt
℞. Caſiæ recenter extractæ ʒ.vi.
Confectionis Hamech ʒ.ii.S.
Misce, & cum saccharo fiat bolus.
Syrupus seu potio, & maximè in lienis noxa: vt
℞. Bugloſſæ, borraginis, scolopendrij, adianti, capill. Ven. ana M.i. Cichorij, endiuiæ, menthæ, absynthij ana M.S.
Rad. petros. apij, asparagi, graminis ana ʒ.i.
Cort. tamaricis, fraxini, sambuci ana ʒ.ii.
Sem. 4. maiorum frigidorum ana ʒ.iii.
Sem. apij, petroselini, anisi ana ʒ.ii.
Medullæ sem. carthami ʒ.i.
Polypodij ʒ.iiii.
Paſſularum ʒ.iiii.
Senæ ʒ.i.S.
Agarici trochiscati ʒ.iii.
Flor. cordialium, anthos ana P.i.
Fiat decoctio ad lib.ii. in quibus dissolue sacchari q.s. & fiat syrupus perfectè coctus cum ʒ.S. cinnamomi ʒ.iii. diarrhod. Abb. Huius syrupi dentur ʒ.iiii. cum decocto cicerū, quinto quoq. die.
Pillulæ de
Lapide Armeno.
Lapidæ Lazuli.
Succus seu extractum
Hellebori nigri
Confect. hamech
Cuius ℈.i. cū saccharo, vel brodio cicerum detur.
Vomitum, præsertim si nauseat æger: & tunc apparentibus signis concoctionis manifestis, proderit initio accessionis vomitum inducere, penna illita oleo, & immissa in gulam: vel decocto raphani, vel seminis atriplicis, digito immisso in gulam, &c.
Quantitatis: nempe euacuantem
Sēsibiliter. Cùm itaq. cum quartana clemēter agendum sit, multam & subitam euacuationem facere nō oportet, sed per interualla: euacuatur autē materia partim per
Insensibiliter: videlicet per poros cutis: vt sunt balnea ex meliloto, chamomilla, anetho, fœniculo, calamentho, melissa, pulegio, origano, stœchade, &c. Cæterùm per sudores euacuat, vinum calidum cum pul. gentianæ, per mediam horam ante accessionem datum, corpore priùs euacuato.
Quantitatem congruentem: quæ augenda, minuendáve est pro ratione virium, ætatis, temporis anni & morbi, &c.
Tempus commodum. Sic in
Principio, digestiua
Augmento
Digestiua
Minoratiua, atque per interualla
Statu
Declinatione, solutiua
Exhibenda sunt.

Causa quoque morbi in specie, quid fieri debeat, indicat. Siquidem melãcholia

Naturalis, sui ablationem significat: quod fiat partim
- *Victus* ratione
- *Medicamentis*

} Suprà dictis in genere.

Chyurgia, administrata secundum
- *Qualitatem*. Nam repletione existente in toto, & in hepate magis vena basilica dextra: si verò in splene, sinistra secanda erit.
- *Quantitatem*: quæ augenda minuendáve est pro ratione plenitudinis, virium, ætatis, temporis anni, &c.
- *Tempus*: quod commodum erit matutinum, stomacho ieiuno, depositis priùs alui excrementis natura, vel lenitiuo aliquo medicamento.

Victus ratione, instituta secundum
- *Aer* temperatus ad frigidum parum declinans.
- *Quies* vel leuis deambulatio in remissione febris, vel frictio, &c.
- *Animus* tranquillus: non ira, furor, &c.
- *Somnus* consueto paulò longior.
- *Alvus* laxa quotidie natura vel arte.
- *Cibus* concoctu facilis, & boni succi: vt
  - *Hordeatum*.
  - *Ius* pulli
  - *Caro*
    - *Pulli*.
    - *Gallinarum*
    - *Caponum*
    - *Perdicum*, &c.

    } Cum endiuia & borragine temperata.
  - *Endiuia*, Borrago, Lactuca.
  - *Spinachia*, Pisces elixi.
  - *Ex* fructibus
    - *Amygdalæ* dulc.
    - *Vuæ* passæ.
    - *Mala* cocta, &c.
- *Potus*, aqua hordei, &c.
- *Qualitatem* contrariam: nimirũ refrigerantem & humectãtem: minùs tamen quàm in adusta bile flaua. Quare sit
- *Quantitatem* decentem: quæ moderanda est pro viriũ ratione, consuetudinis, ætatis, tẽporis anni, &c. In principio verò copiosior, in statu aũt tenuior exhibẽdus est cib.
- *Tempus* congruum. Sic in
  - *Paroxismo* ipso, cibus non
  - *Remissione* febris, cibus

  } Est exhibendus.

Sanguis adustus, sui indicat ablationẽ: quod fiet partim

Præter naturam: nempe

Medicamẽtis exhibitis, secundum
- *Qualitatem* contrariã: & vel humoris
  - *Qualitati*: sic conferũt refrigerantia leuiter, incidentia, aperientia, &c. vt est syrupus
    - *Vsualis*
      - ℞. *Syrupi* acetosi simplicis ℥.i.
      - *Violacei* ℥.S.
      - *Aquarum* endiuiæ.
      - *Capill.* Veneris, Lupulorum, ana ℥.i.
      - Misce pro vno, & sic pro aliis.
    - *Magistralis*
      - ℞. *Endiuiæ*. Lupulorum, ana M.i.
      - *Flor.* borrag. bugloss. violar. ana M.S.
      - Decoquantur in ℔. iii. aquæ ad consumptionem tertiæ partis, & cum ℔.i. sacchari, & ℥.i.S aceti. fiat syrupus longus, de quo accipiat ℥. iiii. pro vice.
  - *Quantitati*: hic cõferunt euacuantia: atq.
    - *Primò* leuiora: vt
      - ℞. *Decoctionis* capil. ven. violarum, passularum, lupulorum, cuscutæ, tamarindorum, iuiubarum, &c. in qua infunde rhabarbari ʒ. iii. squinanthi ʒ.i. & relinquantur per noctem. postridie fiat colatura cum forti expressione, cui adde cassiæ recent. extractæ, vel mannæ ʒ.vj. syrupi violacei ℥.i.
    - *Deinde* fortiora: & vel in forma
      - *Potionis*:
        - ℞. *Diaprunus* lenitiui ʒ.
        - *Electuarij* de succo ros. ʒ.ii.S.
        - Cum decoctione prædicta, fiat potus, cui adde syrupi violacei ℥.i.
      - *Pilularum*: vt sunt pilulæ
        - *Vsuales*: vt
          - *Communes*.
          - *De* rhabarbaro.
          - *Aggregatiuæ*.
        - *Magistrales*: vt
          - ℞. *Rhabarbari* ℈. iiii.
          - ℞. *Myrob.* citrinorum, Indorum, ana ʒ.i.
          - *Epythimi*, fumiterræ, sennæ, ana ʒ.S. puluerizentur. deinde ℞. Spicæ ℈.ii. cum ea infundatur rhabarbarum in vino: frixẽtur cũ oleo amygd. dulc. & ipsis exiccatis fiãt pilulę cũ electuario succi rosati. Dosis est ʒ.i.
- *Quantitatem* decentem: quæ augenda minuendáve est pro ratione virium, temporis, ætatis, temperamenti, &c.
- *Tempus* congruum. Sic conferunt in
  - *Principio*
  - *Augmento*
  - *Statu*

    } *Digestiua*.

    Minoratiua, per interualla.
  - *Declinatione*
    - *Solutiua*.
    - *Diuretica*.
    - *Balnea*, Sudorem mouentia, &c.

Bilis flaua adusta. Vide in sequentibus signum D.
Melancholia adusta. Vide in sequentibus signum E.
Pituita adusta. Vide in sequentibus signum F.

D. *Bilis* quoq. flaua aduſta (ex qua ſæpe fit quartana) quid fieri debeat indicat. Ea namque cũ præter naturam ſit, ſui quoque ablationem ſignificat: quod fiet partim

- *Chyrurgia* ſeu venæ ſectione. Nam ſi copioſus ſanguis tali melancholiæ fuerit commixtus, vena baſilica dextra vel ſaluatella erit incidenda, habita ratione ætatis, temperamenti, conſuetudinis, &c.
- *Victus* ratione ordinata ſecundũ
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet refrigerantẽ & humectantẽ: itaque ſit
    - *Aer* declinans ad
      - *Frigiditatem.*
      - *Humiditatem.*
    - *Somnus* conſueto longior.
    - *Leuis* deambulatio tempore quietis.
    - *Fricatio* lenis (in declinatione) extremorum.
    - *Gaudium* moderatum. Aſpectus rẽtum delectabilium.
    - *Aluus* lubrica natura, vel arte, cum molis, aqua lactis, polypodio, epithymo, &c.
    - *Balneum* aquæ dulcis, ante diem acceſſionis.
    - *Cibus*
      - *Ius* hordei, pulli, in quo lactuca & borrago fuerit cocta.
      - *Hordeatum.*
      - *Panata*, cum aqua.
      - *Caro*
        - *Gallinarum.*
        - *Pullorum.*
        - *Perdicum.*
        - *Hædina.*
        - *Veruecina.*
        - *Auium* montanarum, &c.
      - *Piſces* laxatiles.
      - *Spinachia.*
      - *Lactuca.*
      - *Pruna.*
      - *Amygdala.*
      - *Vua* paſſa, &c.
    - *Potus*
      - *Aqua* hordei.
      - *Vinum* album, tenue, valde dilutum.
  - *Quantitatem* conuenientem, quæ pro virium, ætatis, conſuetudinis, temporis ratione præſcribenda eſt.
  - *Tempus* congruum. Sic in
    - *Paroxiſmo* ipſo, cibandi non
    - *Remiſſione* febris cibandi

  } Sunt ægri.
- *Medicamẽtis exhibitis ſecundum*
  - *Qualitatem* contrariã: & vel humoris
    - *Qualitati*: videlicet alterantem & præparantem: cuiuſmodi ſunt digeſtiua
      - *Vſualia*: vt
        - ℞. *Syrupi* violacei ℥.i.
        - *Acetoſi* ſimplicis ℥.S.
        - *Aquar.* endiuiæ, bugloſſæ. ana ℥.i.S.
        - Mitce pro vno, & ſic pro aliis.
      - *Magiſtralia*: vt
        - ℞. *Endiuiæ* M.i.
        - *Capill. Ven.*
        - *Spinæ albæ*
        - *Fumi terræ*
        - *Lupulorum*
        - *Flor.* borraginis

        } Ana M.S.
        - *Vuarum* paſſarum ℥.S.
        - *Epithymi* M.i.
        - *Decoquantur* in aquæ ℔.iii. vſque ad tertiæ partis conſumptionem: colaturæ adde ſacchari ℔.i. mellis ℥.iiii. aceti ℥.ii. iterum coquantur, fiatque ſyrupus longus. Exhibeatur cum aquis ſtillatitiis ſuprà nominatis.
    - *Quantitati*: ſcilicet euacuantem
      - *Senſibiliter*: vt ſunt ſolutiua
        - *Primò* leuiora: vt
          - ℞. *Caſſiæ* recent. extractæ ℥.i.
          - *Exhibeatur* cum ſero lactis.
        - *Deinde* fortiora: atque vel in forma
          - *Potionis*: vt
            - ℞. *Caſſiæ* nouiter extract. ℥.i.
            - *Confectionis* hamech ʒ.ii. cum decoct. violarum, borraginis, paſſularum, prunorum & tamarindorum, fiat potus.
          - *Pilularum*: vt pilulæ
            - *De* rhabarbaro.
            - *De* lapide armeno.
            - *De* fumo terræ, &c.
          - *Electuarij*, vel boli: vt eſt extractum
            - *Confectionis* hamech.
            - *Rhabarbari.*
            - *Hellebori* nigri.
            - *Elect.* de ſucco roſarum, &c. cum ſaccharo exhibitum.
      - *Inſenſibiliter*: vt ſunt
        - *Balnea* aquæ dulcis
        - *Balnea* ſudatoria

        } *Ante* diem acceſſionis, & tempore declinationis, digeſtione iam completa, & præcedentibus pluribus euacuationibus.
  - *Quantitatem* congruam, quæ minuenda vel augenda eſt, pro ratione virium, ætatis, tẽporis, complexionis, &c.
  - *Tempus* commodum, atque ſit
    - *Digeſtiua*, in principio morbi, augmento, &c.
    - *Soluiua*
    - *Reſolutiua* ſeu balnea
      - *In* declinatione & tẽpore quietis

      } Sunt præbenda.

E. *Melan-*

E. *Melăcholia* aduſta, cùm aliquando quartanam inducat, ſui quoque abiationem indicat: qđ fiet partim

- *Chyrurgia*, ſeu venæ ſectione, ſi plurimmm ſanguinis ei fuerit permixtum: id quod ex vrinæ, craſſitudine & rubedine deprehendi poteſt: & tunc vena baſilica ſiniſtra vel ſaluatella incidenda venit, habita ratione virium, ætatis & conſuetudinis, &c.
- *Victus* ratione, inſtituta ſecundum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet humidam, & moderatè cahdã, vel in caliditate & frigiditate temperatam. Sit itaque
    - *Aer*
      - *In* caliditate & frigiditate temperatus.
      - *Humidus*, vel ad humidum declinans.
    - *Somnus* prolixus.
    - *Exercitium* leue, cum ſuaui deambulatione per loca delectabilia, hora conuenienti.
    - *Fricatio* leuis tempore declinationis.
    - *Animi* quies, gaudium: non timor, non triſtitia, non cogitatio.
    - *Cibus*
      - *Ius*: *Gallinarum*. *Pullorum*.
      - *Caro*: *Pullorum*, Caponum. *Gallinarum*, Perdicum. *Vitulina*, &c.
      - *Panis* triticeus, modicè fermentatus, atque clibano probè coctus, cui inferior crusta fuerit ablata.
      - *Columbæ* impinguatæ.
      - *Turtures*, Coturnices.
      - *Ex* fructibus: *Vua*, Mala dulcia. *Amygdala*. *Vua* paſſa, &c.
    - *Potus*, vinum album dilutum, non multùm vetus: aut aqua cocta cum ſaccharo, &c.
  - *Quantitatem* debitã: quæ minuatur vel augeatur pro ratione ætatis, temporis, conſuetudinis, viriũ, &c.
  - *Tempus* commodum. Sic itaque in *Ipſo* paroxyſmo, non / *Remiſſione* febris. } Cibus præbendus eſt.
- *Medicamẽtis* exhibitis, ſecundũ *Qualitatem* contrariam
  - *Manifeſtam*: & vel humoris
    - *Qualitati*: videlicet concoquentem ſeu præparãtem. Sic itaque conferunt digeſtiua
      - *Vſualia*
        - *Leniora*: vt: ℞. *Oxymellis* ſimp. ʒ.S. *Aquarum* bugloſſæ ʒ.ii. *Abſynthij* ʒ.i. Miſce pro vno, & ſic pro aliis.
        - *Fortiora*: vt: *Oximel* compoſitum / *Syrupus* de epithimo. } Cũ aquis ſcolopẽdriæ, bugloſſę, &c.
      - *Magiſtralia*: vt
        - ℞. *Flor.* borraginis, bugloſſæ } Ana M.i.
        - *Rad.* ruſci, aſparagi
        - *Chamædrios*, ſcolopẽdriæ, ſtœchad. an. M.S. Epithimi M.S.
        - *Vuarum* paſſarum ʒ.vi. Decoquãtur in aquæ ℔.iii. vſq. ad conſumptionem tertiæ partis, deinde fiat colatura, cui adde ſacchari ℔.i. mellis ℔.v. aceti ʒ.iii. iterũ coquatur, fiatq́ ſyrupus lõgus, ex hibeat cũ aqua borraginis, bugloſſę & abſynthij.
    - *Quantitati*: videlicet purgãtem
      - *Sẽſibiliter*: & vel in forma
        - *Potionis*: vt: ℞. *Myrobalanorum* Indorum ʒ.iii. citrinoũ ʒ.ii. infundantur in ʒ.ii. aquæ lactis per horas decem, deinde calefiant & fortiter exprimantur, addaturq́ caſſiæ nouiter extractæ ʒ.i. mellis roſ. ʒ.i.
        - *Boli*: vt: ℞. *Diaſenæ* ʒ. vi. *Confectionis* hamech ʒ.ii.S. Miſce, & cum ſaccharo fiat bolus.
        - *Pulueris*: vt puluis ſenæ præparatæ, cum vino vel brodio cicerum ſumptus.
      - *Inſenſibiliter*. Sic conferunt balnea aquæ dulcis, &c.
  - *Occultam*: quorum alia
    - *Intrinſecus* ſumũtur: vt
      - *Semen* hyperici cum vino.
      - *Decoctum* pentaphilli.
      - *Hepar* ranarum tertiò ſumptum ante acceſſionem.
      - *Aqua* roſ. ſtillititia: cuius cyathus ebibitus, cum frigore quis torqueri ceperit, quò multa & biliosa euomat, & ſanus euadet.
      - *Quinque* vel ſex grana piperis integra tempore rigoris cum pauco vino ebibita.
    - *Extrinſecus* applicantur: vt
      - *Vermiculi*, qu medio echino dipſaci inueniuntur, in aluta clauſi, ac collo vel brachio alligati.
      - *Aranea* teſtæ nucis incluſa atque alligata.
      - *Rana* viridis ſimiliter viua incluſa atque alligata, &c.
  - *Quantitatem* conuenientem: quæ pro virium, temporis, ætatis, conſuetudinis ratione præſcribenda eſt.
  - *Tempus* commodum. Sic in morbi
    - *Principio*, augmento, &c. digeſtiua
    - *Declinatione*
      - *Solutiua*
      - *Reſolutiua*

} Sunt ex vſu.

F. *Pituita*

F.

Pituita aduſta, cùm aliquando ſecundum Arabes, quartanæ cauſa eſſe poſſit, ſui non minùs, ac reliquæ ablationem indicat: quod fiet partim

- *Victus* ratione, inſtituta ſecundum
  - *Qualitatem* debitam: nempe temperatam: ne frigiditate pituitam augeat, & caliditate vſtionē promoueat. Quare ſit
    - *Aer* { *Subtilis*, clarus. / *Lucidus*, temperatus. / *Non* ventoſus, &c.
    - *Somnus* moderatus, nocturnus, vel conſueto breuior.
    - *Exercitium* cum leui deambulatione, tempore quietis.
    - *Aluus* non aſtrictus.
    - *Quies* animi: lætitia, &c.
    - *Cibus*
      - *Panis* triticeus, cui cruſta inferior ſit ablata.
      - *Ouа* recentia, ſorbilia.
      - *Caro* { *Pullorum*. / *Columbarum* iuuenum. / *Turturum*, Turdorum. / *Non* porcina, non aquatica, &c.
      - *Non* { *Paſticilia*. / *Lacticinia*. / *Caſeus*, &c.
    - *Potus*, vinum album, tenue, &c.
  - *Quantitatem*: vt ſuprà.
  - *Tempus* vt ſuprà.
- *Medicamentis* exhibitis, ſecundum
  - *Qualitatem* contrariā & vel humoris
    - *Qualitati*: videlicet, attenuantem & incidentē, &c. Sic ita que conferunt
      - *Vſualia*
        - *Primò* debiliora: vt { ℞. *Oxymellis* ſimplicis ℥.i.S. / *Aquarum* fœniculi, *Fumi* terræ, *Abſynthij* } ana ℥.i. / Miſce pro vno, & ſic pro aliis.
        - *Deinde* fortiorum: vt { *Oxymel* compoſitum. / *Oxymel* ſcilliticum. / *Syrupus* aceroſ. com. &c.
      - *Magiſtralia*, vt
        - ℞. *Meliſſæ*, *Stœchados*, *Flor.* borraginis, *Bugloſſæ* } Ana M.i.
        - *Scolopendria*, *Chamedrios* } Ana M.S,
        - *Rad.* Fœniculi, apij, petroſelini, ana ℥.vi. polypodij ℥.iii.
        - *Vuarum* paſſarum ℥.S.
        - *Decoquantur* in ℔.iii. aquæ vſque ad conſumptionem tertiæ partis, fiat colatura, cui addatur ſacchari ℔.i. & iterum coquantur vſque ad ſyrupi conſiſtentiam. Exhibeatur ℥.i.S pro vna doſi cum aqua fœniculi, fumi terræ & borraginis.
    - *Quantitati*: nempe cuacuantem
      - *Senſibiliter*: & vel per
        - *Vomitum*: vt eſt vomitorium ex oxymelle, vel helleboro, &c.
        - *Alvum*: vt { ℞. Decoct. polypodij, epithymi, in quo ℥. turpeti, & ℨ. zingiberis ℑ.S. cocta fuerint, cui addatur caſſiæ recenter extractæ ℥.i. mellis roſ. ℥.i. miſce, &c.
        - *Vrinam*: vt ſunt { *Brodium* cicerum rub. / *Rad.* { *Petroſelini*. / *Apij*. / *Fœniculi*, &c.
      - *Inſenſibiliter*: vt ſunt { *Reſolutoria*. / *Sudorem* cientia, &c.
  - *Quantitatem* congruam: vt ſuprà
  - *Tempus* commodum: vt ſuprà.

G.

Morbus quoq; videlicet febris ſeu intemperies calida & ſicca, quid fieri debeat, indicat. ea namq. ſui ablationem ſignificat per humida & frigida magis vel minùs pro melancholici humoris natura. Quoniam ſi quartana fuerit, à melancholia

- *Naturali*, tūvictus ratio, tū medicamenta ad calidum parum & humidum declinare debent. Horum autē alia curant qualitate *Manifeſta*, quorum alia
  - *Intrinſecus* ſumuntur: vt eſt
    - *Electuarium*: { ℞. *Cōſeruæ*, rad. bugloſſæ ℥.i. cōſer. anthos & capil. vē. an. ℨ.S. / *Spec.* arom. roſ. diarrhod. Abba. ana ℨ.i.S. diamarg. frig. ℥.S. cum ſyrupo de cort. mali citri. fiat electuarium.
    - *Conſerua* { *Tamariſci*, Ceterach. / *Rad.* apij. / *Borraginis*.
    - *Theriaca* poſt ſigna coctionis ex vino
  - *Extrinſecus* applicantur
    - *Ventriculo*: vt oleum { *Nardinum*. / *Abſynthij*.
    - *Hypochondriis*: vt oleum { *Chamomillæ*. / *Nardi*.
    - *Spinæ* dorſi: vt oleū { *Abrotani* / *Rutæ*, Nucum / *De* piperibus } In horrore ſeu initio acceſſionis
    - *Carpis*: vt ℞. fol. ſambuci, ſaluiæ, pedis columbini, rutæ, ana M.S. calenduiæ M.i. Salis & vini parum, omnia ſimul trita carpis admoueantur, ante acceſſionem, &c.
- *Occulta* Vide infrà in ſanguinea aduſta.
- *Præternaturali*. Vide in ſequentibus ſignum H.

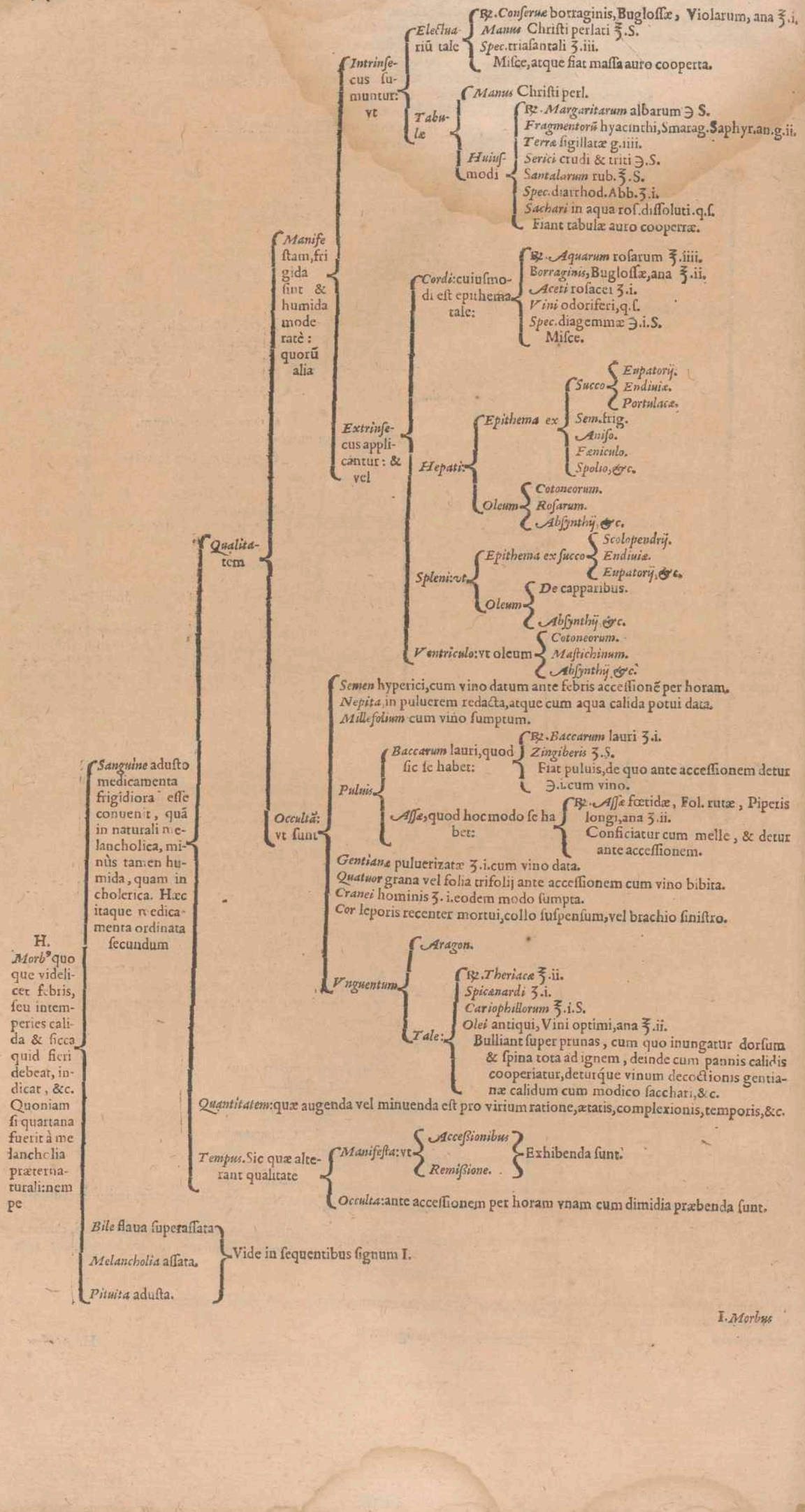
H.
Morbo quo que videlicet febris, seu intemperies calida & sicca quid fieri debeat, indicat, &c. Quoniam si quartana fuerit à melancholia præternaturali: nempe
Sanguine adusto medicamenta frigidiora esse conuenit, quâ in naturali melancholica, minùs tamen humida, quam in cholerica. Hæc itaque medicamenta ordinata secundum
Bile flaua superassata
Melancholia assata.
Pituita adusta.
Vide in sequentibus signum I.
Qualitatem
Manifestam, frigida sint & humida moderatè: quorũ alia
Intrinsecus sumuntur: vt
Electuariũ tale
℞. Conserue borraginis, Bugloss, Violarum, ana ʒ.i.
Manus Christi perlati ʒ.S.
Spec. triasantali ʒ.iii.
Misce, atque fiat massa auro cooperta.
Tabulæ
Manus Christi perl.
Huiusmodi
℞. Margaritarum albarum ℈ S.
Fragmentorũ hyacinthi, smarag. saphyr. an. g.ii.
Terræ sigillatæ g.iiii.
Serici crudi & triti ℈.S.
Santalarum rub. ʒ.S.
Spec. diarrhod. Abb. ʒ.i.
Sachari in aqua ros. dissoluti. q.s.
Fiant tabulæ auro cooperræ.
Extrinsecus applicantur: & vel
Cordi: cuiusmodi est epithema tale:
℞. Aquarum rosarum ʒ.iiii.
Borraginis, Bugloss, ana ʒ.ii.
Aceti rosacei ʒ.i.
Vini odoriferi, q.s.
Spec. diagemmæ ℈.i.S.
Misce.
Hepati:
Epithema ex
Succo
Eupatorij.
Endiuiæ.
Portulacæ.
Sem. frig.
Aniso.
Fœniculo.
Spolio, &c.
Oleum
Cotoneorum.
Rosarum.
Absynthij, &c.
Splen: vt
Epithema ex succo
Scolopendrij.
Endiuiæ.
Eupatorij, &c.
Oleum
De capparibus.
Absynthij, &c.
Ventriculo: vt oleum
Cotoneorum.
Mastichinum.
Absynthij, &c.
Occultã: vt sunt
Semen hyperici, cum vino datum ante febris accessionẽ per horam.
Nepita, in puluerem redacta, atque cum aqua calida potui data.
Millefolium cum vino sumptum.
Puluis
Baccarum lauri, quod sic se habet:
℞. Baccarum lauri ʒ.i.
Zingiberis ʒ.S.
Fiat puluis, de quo ante accessionem detur ℈.i. cum vino.
Assæ, quod hoc modo se habet:
℞. Assæ fœtidæ, Fol. rutæ, Piperis longi, ana ʒ.ii.
Conficiatur cum melle, & detur ante accessionem.
Gentianæ puluerizatæ ʒ.i. cum vino data.
Quatuor grana vel folia trifolij ante accessionem cum vino bibita.
Cranei hominis ʒ.i. eodem modo sumpta.
Cor leporis recenter mortui, collo suspensum, vel brachio sinistro.
Vnguentum
Aragon.
Tale:
℞. Theriacæ ʒ.ii.
Spicanardi ʒ.i.
Cariophillorum ʒ.i.S.
Olei antiqui, Vini optimi, ana ʒ.ii.
Bulliant super prunas, cum quo inungatur dorsum & spina tota ad ignem, deinde cum pannis calidis cooperiatur, deturque vinum decoctionis gentianæ calidum cum modico sacchari, &c.
Quantitatem: quæ augenda vel minuenda est pro virium ratione, ætatis, complexionis, temporis, &c.
Tempus. Sic quæ alterant qualitate
Manifesta: vt
Accessionibus
Remissione.
Exhibenda sunt.
Occulta: ante accessionem per horam vnam cum dimidia præbenda sunt.

I. *Morbus* seu febris in sui ablatione variatur ratione melancholiæ nõ naturalis: nempe

- *Bilis* flauæ adustæ. Quoniam in hac tũ victus ratio, tum medicamenta frigidiora, sed nõ multùm, & humida esse cõueniunt. Sic itaque conferunt qualitate
  - *Manifesta*: atq;
    - *Intrinsecus* sumpta
      - *Confectio*
        - *Triasantali*, Diarrhodon Abbatis.
        - *Diamarg.* frig.
        - *Diagemmæ*, &c.
      - *Electuarium*: vt
        - ℞. *Conseruæ* borraginis, *Buglossæ*, *Rosarum* ana ℥.j.
        - *Violarum* ℥.j.S.
        - *Margaritarum* ꝑꝑ ℈.ij.
        - *Manus* Christi perlarum ℥.j.S.
        - *Spec.* diagemmæ ʒ.j. Cum syrupo violaceo fiat electuariũ, auro coopertum.
    - *Extrinsecus* applicãtur
      - *Spleni*: vt vnguentum tale:
        - ℞. *Olei* violacei, de capparibus, aceti, ana ℥.S.
        - *Sem.* portulacæ contrit. ʒ.j.
        - *Scolopendry* ℈ ij. Cum cera fiat vnguentum.
      - *Ventriculo*: vt est vnguentum ex
        - *Oleo* rosaceo.
        - *Corallis*, Coriandro.
        - Lambrusca, &c.
      - *Cordi*: vt est epithema ex
        - *Aqua*
          - *Acetosæ.*
          - *Rosarum.*
          - *Buglossæ.*
        - *Spec.* diamarg. frig.
        - *Cort.* mali citri, &c.
  - *Occulta.* Vide suprà in sanguinea adusta.
- *Melancholiæ* assatæ. Sic nãq; in hac, secundum
  - *Qualitatem*
    - *Manifestam*, debet tum victus ratio, tum medicamenta ad humidum magis, & minùs calidum, quàm in naturali melancholia, declinare. Horum autem alia
      - *Intrinsecus* sumuntur: vt
        - *Tabulæ*
          - ℞. *Xyloaloes.*
          - *Macis*, Folij, Charabe.
          - *Coral.* rub. ocimi, cariophillati.
          - *Zingiberis*, piperis longi, ana ℈.ij.
          - *Marg.* præpar. ʒ.ij.
          - *Rasuræ* eboris, antal. citrin. ana ʒ.S.
          - *Smaragdi*, granati, ossis de corde cerui, (ana ℈.iij.
          - *Auri* limati ʒ.S. musci g.j.
          - *Sacchari* in aqua buglossæ dissoluti ℥.v.
        - *Electuarium* ex
          - *Conserua*
            - *Borraginis.*
            - *Buglossæ.*
            - *Violarum.*
          - *Spec.* Diagemmæ.
          - *Diamarg.* frig. &c.
      - *Extrinsecus* applicantur
        - *Spleni*
        - *Hepati*
        - *Stomacho, &c*
        - Vt in naturali & sãguinea adusta dictum,
    - *Occultam.* Vide in sanguinea adusta.
  - *Quantitatem*
  - *Tempus*
  - Vt suprà.
- *Pituitæ* adustæ. Sic namque secundum
  - *Qualitatem*
    - *Manifestã*, debet tum victus ratio, tũ medicamẽta moderatè calida esse, quorum alia
      - *Intrinsecus* sumũtur: vt
        - *Tabulæ*
          - ℞. *Marg.* præparatarum.
          - *Fragmentorum* saphyri, smarag. granat. hyacinthi, ana g.iij.
          - *Spec.* diamoschi ʒ.S.
          - *Diarrhod.* Abb. ℈.ij.
          - *Cinnamomi* ʒ.j.
          - *Macis*, Cariophillorum, ana ℈.S.
          - *Sacchari* albi in aqua borraginis dissoluti ℥.iij. tabulæ auro coopertæ.
        - *Electuarium*
          - ℞. *Conseruæ* borraginis, buglossæ, ana ℥.ij.
          - *Spec.* diarrhod. Abb. ʒ.j.
          - *Diamoschi* ʒ.j.S.
          - *Frag.* lapidum preciosorum ʒ.ij. misce, & auro cooperiatur.
        - *Theriaca*, Mithridatum
        - *Diacalamenthum*
        - *Diatrion* peperion
        - Cum vino sumpta tempore concoctionis.
      - *Extrinsecus* applicantur
        - *Stomacho*
        - *Hepati*
        - *Spleni*
        - *Vẽtriculo*
        - *Cordi*
        - Vt suprà.
        - *Spinæ*: vt vnguentũ tale:
          - ℞. *Pomum* colocynthidis, euacua, intusq̃ pone.
          - *Piperis*, Piprethri ana ʒ.S.
          - *Euphorbij* ℈ j. puluerizata, deinde superinfunde oleum anethinum, & in cineribus calidis coquantur vsque ad olei consumptionem: posteà exprimatur fortiter, quo spina inungatur ante accessionem febris, deinde lectum ingrediatur, &c.
    - *Occultam.* Vide in sanguinea adusta.
  - *Quantitatem*
  - *Tempus*
  - Vt suprà.

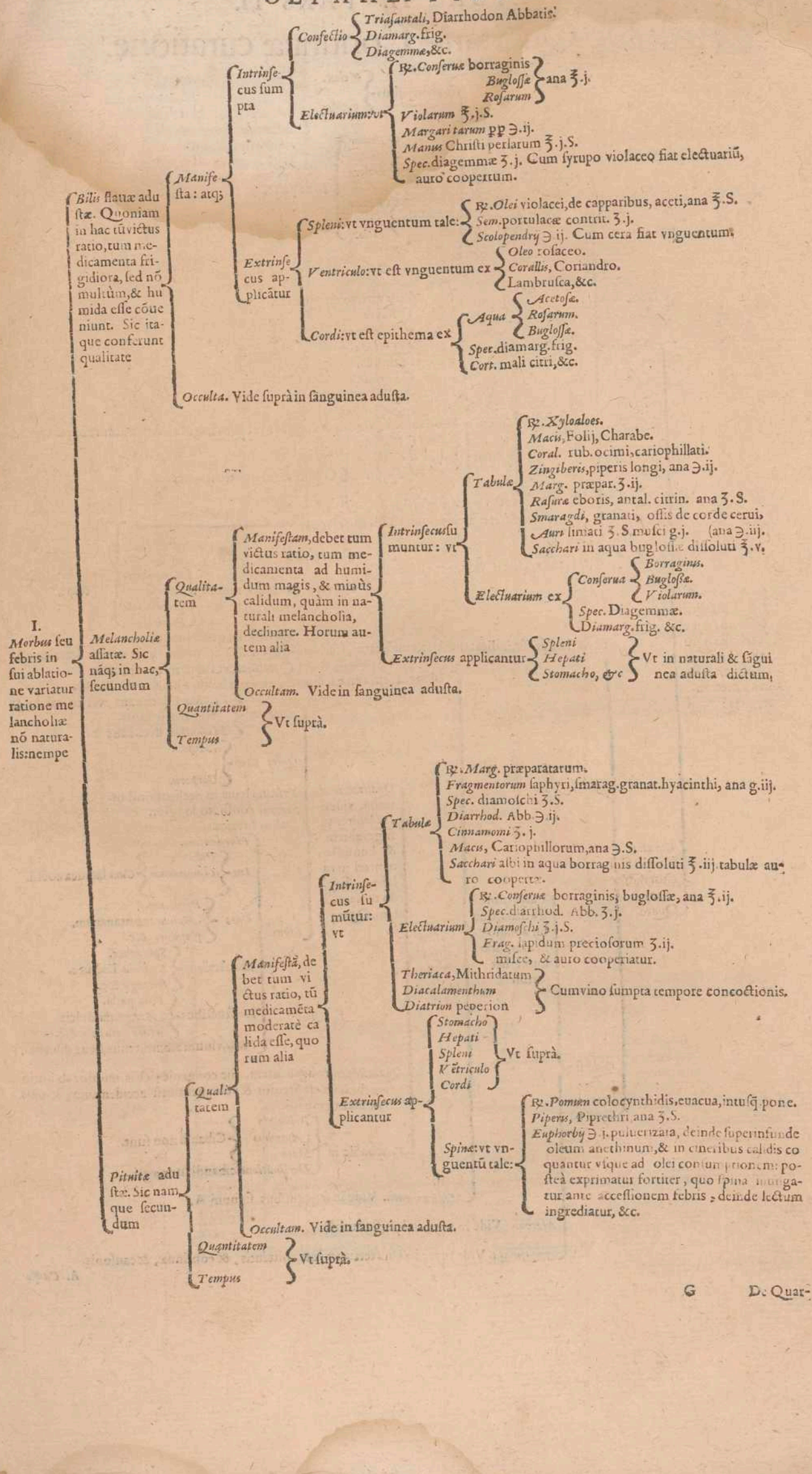

De Quartanæ Continuæ curatione.

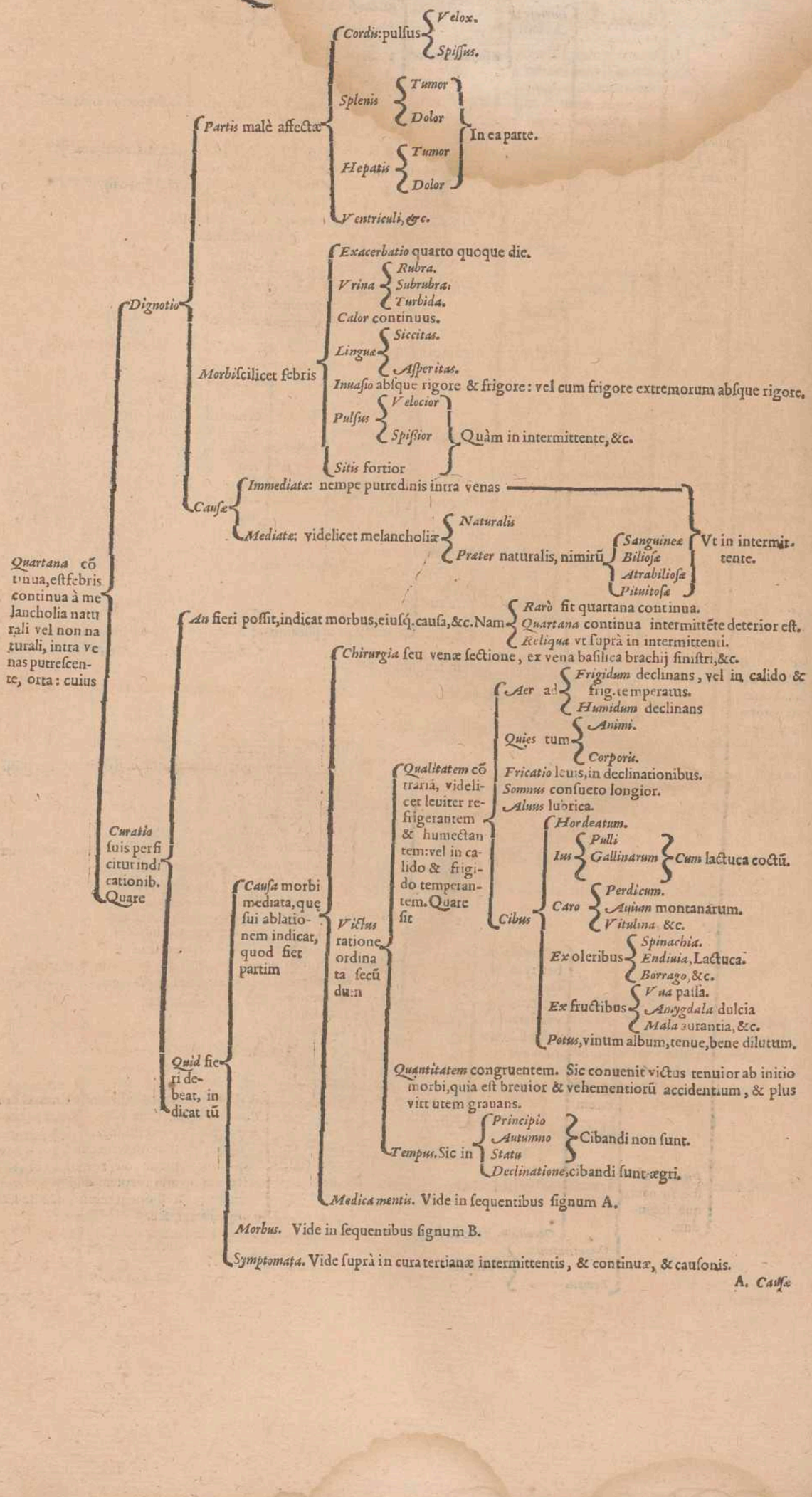

- *Quartana* cõtinua, est febris continua à melancholia naturali vel non naturali, intra venas putrescente, orta: cuius
  - *Dignotio*
    - *Partis* malè affectæ
      - *Cordis*: pulsus
        - *Velox.*
        - *Spissus.*
      - *Splenis*
        - *Tumor*
        - *Dolor*
      - *Hepatis*
        - *Tumor*
        - *Dolor*
      - In ea parte.
      - *Ventriculi, &c.*
    - *Morbi* scilicet febris
      - *Exacerbatio* quarto quoque die.
      - *Vrina*
        - *Rubra.*
        - *Subrubra.*
        - *Turbida.*
      - *Calor* continuus.
      - *Linguæ*
        - *Siccitas.*
        - *Asperitas.*
      - *Inuasio* absque rigore & frigore: vel cum frigore extremorum absque rigore.
      - *Pulsus*
        - *Velocior*
        - *Spissior*
      - *Sitis* fortior
      - Quàm in intermittente, &c.
    - *Causæ*
      - *Immediatæ*: nempe putredinis intra venas
      - *Mediatæ*: videlicet melancholiæ
        - *Naturalis*
        - *Præter* naturalis, nimirũ
          - *Sanguineæ*
          - *Biliosæ*
          - *Atrabiliosæ*
          - *Pituitosæ*
      - Vt in intermittente.
  - *Curatio* suis perficitur indicationib. Quare
    - *An* fieri possit, indicat morbus, eiusq. causa, &c. Nam
      - *Rarò* fit quartana continua.
      - *Quartana* continua intermittẽte deterior est.
      - *Reliqua* vt suprà in intermittenti.
    - *Quid* fieri debeat, indicat tũ
      - *Causa* morbi mediata, quę sui ablationem indicat, quod fiet partim
        - *Chirurgia* seu venæ sectione, ex vena basilica brachij sinistri, &c.
        - *Victus* ratione ordinata secũdum
          - *Qualitatem* cõtrariã, videlicet leuiter refrigerantem & humectantem: vel in calido & frigido temperantem. Quare sit
            - *Aer* ad
              - *Frigidum* declinans, vel in calido & frig. temperatus.
              - *Humidum* declinans
            - *Quies* tum
              - *Animi.*
              - *Corporis.*
            - *Fricatio* leuis, in declinationibus.
            - *Somnus* consueto longior.
            - *Aluus* lubrica.
            - *Cibus*
              - *Hordeatum.*
              - *Ius*
                - *Pulli*
                - *Gallinarum*
                - *Cum* lactuca coctũ.
              - *Caro*
                - *Perdicum.*
                - *Auium* montanarum.
                - *Vitulina* &c.
              - *Ex* oleribus
                - *Spinachia.*
                - *Endiuia*, Lactuca.
                - *Borrago*, &c.
              - *Ex* fructibus
                - *Vua* passa.
                - *Amygdala* dulcia
                - *Mala* aurantia, &c.
              - *Potus*, vinum album, tenue, bene dilutum.
          - *Quantitatem* congruentem. Sic conuenit victus tenuior ab initio morbi, quia est breuior & vehementiorũ accidentium, & plus vitt utem grauans.
          - *Tempus*. Sic in
            - *Principio*
            - *Autumno*
            - *Statu*
            - Cibandi non sunt.
            - *Declinatione*, cibandi sunt ægri.
        - *Medicamentis.* Vide in sequentibus signum A.
      - *Morbus.* Vide in sequentibus signum B.
      - *Symptomata.* Vide suprà in cura tertianæ intermittentis, & continuæ, & causonis.

A. *Causæ*

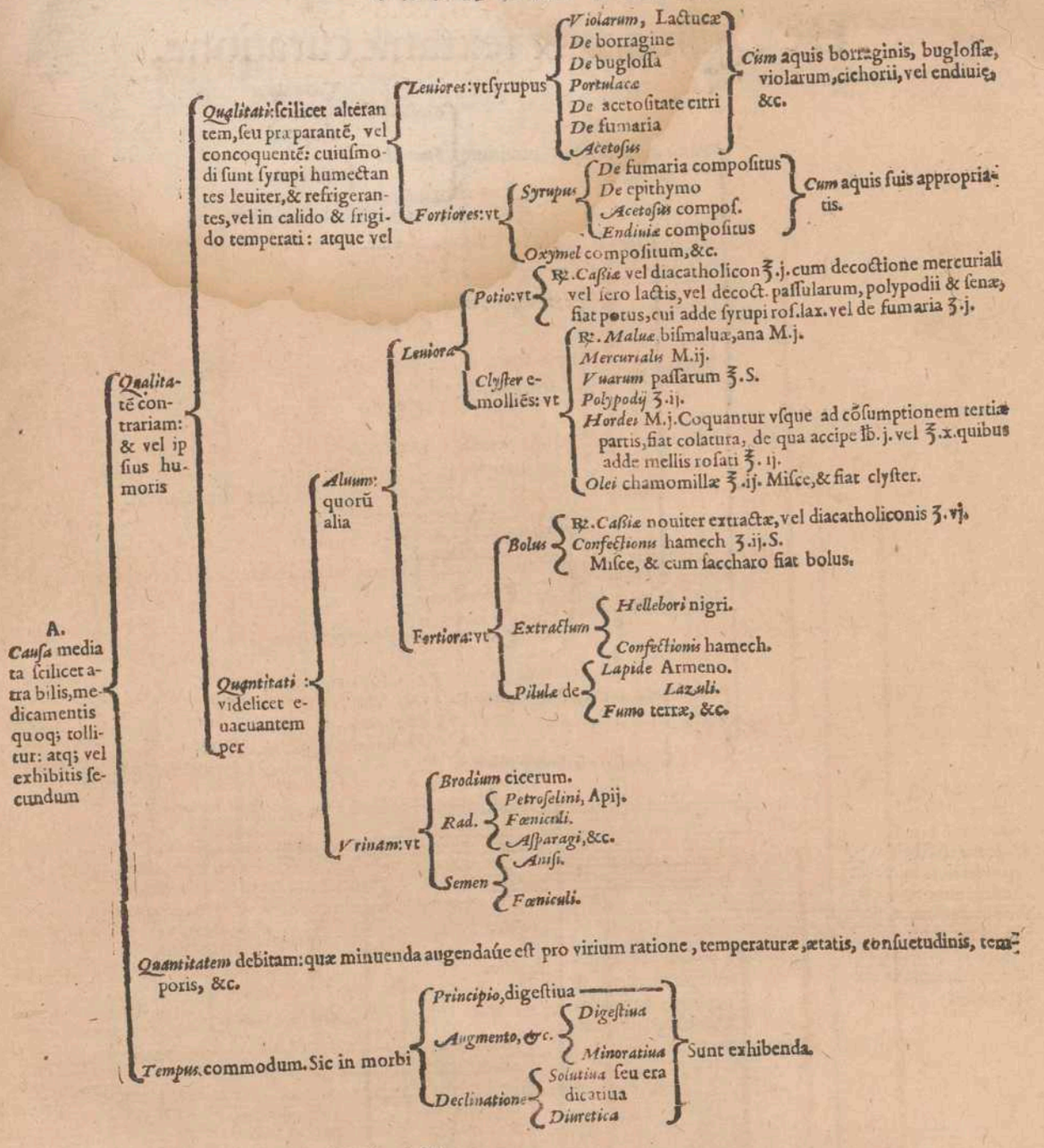
A.
Causa media ta scilicet atra bilis, medicamentis quoq; tollitur: atq; vel exhibitis secundum
Qualitatē contrariam: & vel ipsius humoris
Qualitati: scilicet alterantem, seu praparantē, vel concoquentē: cuiusmodi sunt syrupi humectantes leuiter, & refrigerantes, vel in calido & frigido temperati: atque vel
Leniores: vt syrupus
Violarum, Lactucæ
De borragine
De bugloſſa
Portulacæ
De acetoſitate citri
De fumaria
Acetoſus
Cum aquis borraginis, bugloſſæ, violarum, cichorii, vel endiuiæ, &c.
Fortiores: vt
Syrupus
De fumaria compoſitus
De epithymo
Acetoſus compoſ.
Endiuiæ compoſitus
Cum aquis ſuis appropriatis.
Oxymel compoſitum, &c.
Quantitati: videlicet euacuantem per
Aluum: quorū alia
Leniora
Potio: vt
℞. Caſſiæ vel diacatholicon ℥.j. cum decoctione mercuriali vel ſero lactis, vel decoct. paſſularum, polypodii & ſenæ, fiat potus, cui adde ſyrupi roſ. lax. vel de fumaria ℥.j.
Clyſter emolliēs: vt
℞. Maluæ biſmaluæ, ana M.j.
Mercurialis M.ij.
Vuarum paſſarum ℥.S.
Polypodij ℥.ij.
Hordei M.j. Coquantur vſque ad cōſumptionem tertiæ partis, fiat colatura, de qua accipe ℔.j. vel ℥.x. quibus adde mellis roſati ℥.ij.
Olei chamomillæ ℥.ij. Miſce, & fiat clyſter.
Fortiora: vt
Bolus
℞. Caſſiæ nouiter extractæ, vel diacatholiconis ℥.vj.
Confectionis hamech ℥.ij.S.
Miſce, & cum ſaccharo fiat bolus.
Extractum
Hellebori nigri.
Confectionis hamech.
Pilulæ de
Lapide Armeno.
Lazuli.
Fumo terræ, &c.
Vrinam: vt
Brodium cicerum.
Rad.
Petroſelini, Apij.
Fœniculi.
Aſparagi, &c.
Semen
Anſi.
Fœniculi.
Quantitatem debitam: quæ minuenda augendaúe eſt pro virium ratione, temperaturæ, ætatis, conſuetudinis, temporis, &c.
Tempus commodum. Sic in morbi
Principio, digeſtiua
Augmento, &c.
Digeſtiua
Minoratiua
Declinatione
Soluatiua ſeu eradicatiua
Diuretica
Sunt exhibenda.
B.
Morbus quoq;, nempe febris, quid fieri debeat, indicat. Is namq. cùm ſit intemperies calida & ſicca ſui etiam ablationē ſignificat: quod fiet partim
Victus ratione ſuprà dicta.
Medicamentis exhibitis ſecūdum
Qualitatē
Manifeſtam: videlicet leuiter refrigerantem & humectantem: quorum alia
Intrinſecus ſumūtur: vt ſunt
Confectio
Manus Chriſti perla.
Diamarg. frigid.
Diagemmæ.
Diarrhoe. Abbatis.
Alchermes.
Conſerua
Borraginis, Bugloſſæ, Violarum,
Capillorum Veneris.
Cichorij, &c.
Succus ſeu oleum
Perlarum.
Corallorum.
Auri, &c.
Extrinſecus applicātur
Cordi, Hepati
Spleni, Ventriculo
Spinæ, Carpis, &c.
Vt ſuprà in intermittēte
Occultam. Vide ſuprà in ſanguinea aduſta.
Quantitatem: quæ augenda, minuendáve eſt pro virium, ætatis, temperaturæ, tempotis, ratione & morbi vehementia.
Tempus commodum. Sic medicamenta quæ alterant qualitate
Manifeſta, omni tempore ſunt exhibenda.
Occulta, ante acceſſionem, & materia iam digeſta præbenda ſunt, &c.

De Quintanæ & sextanæ curatione.

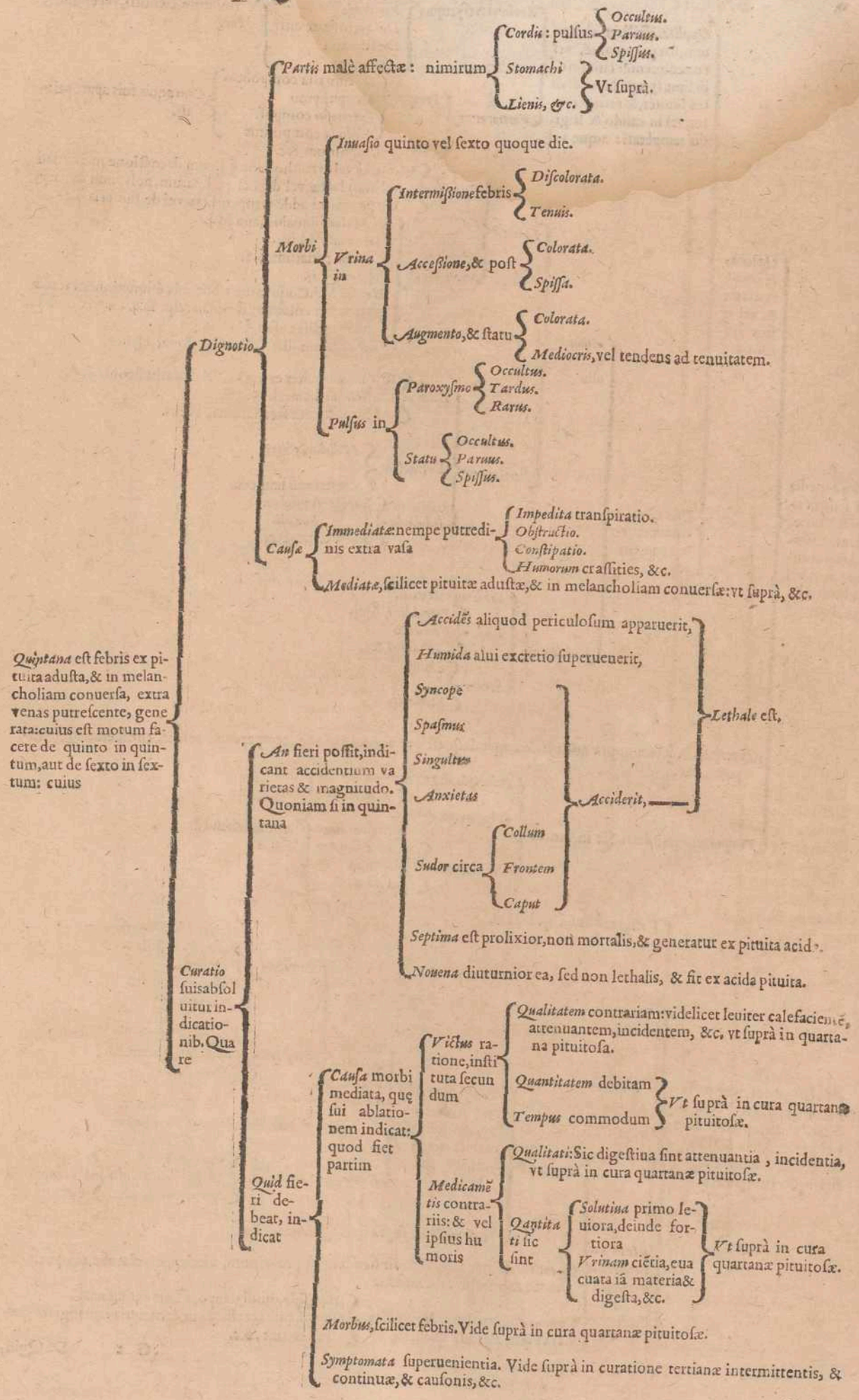

De Syn-

De Synochæ non putridæ curatione.

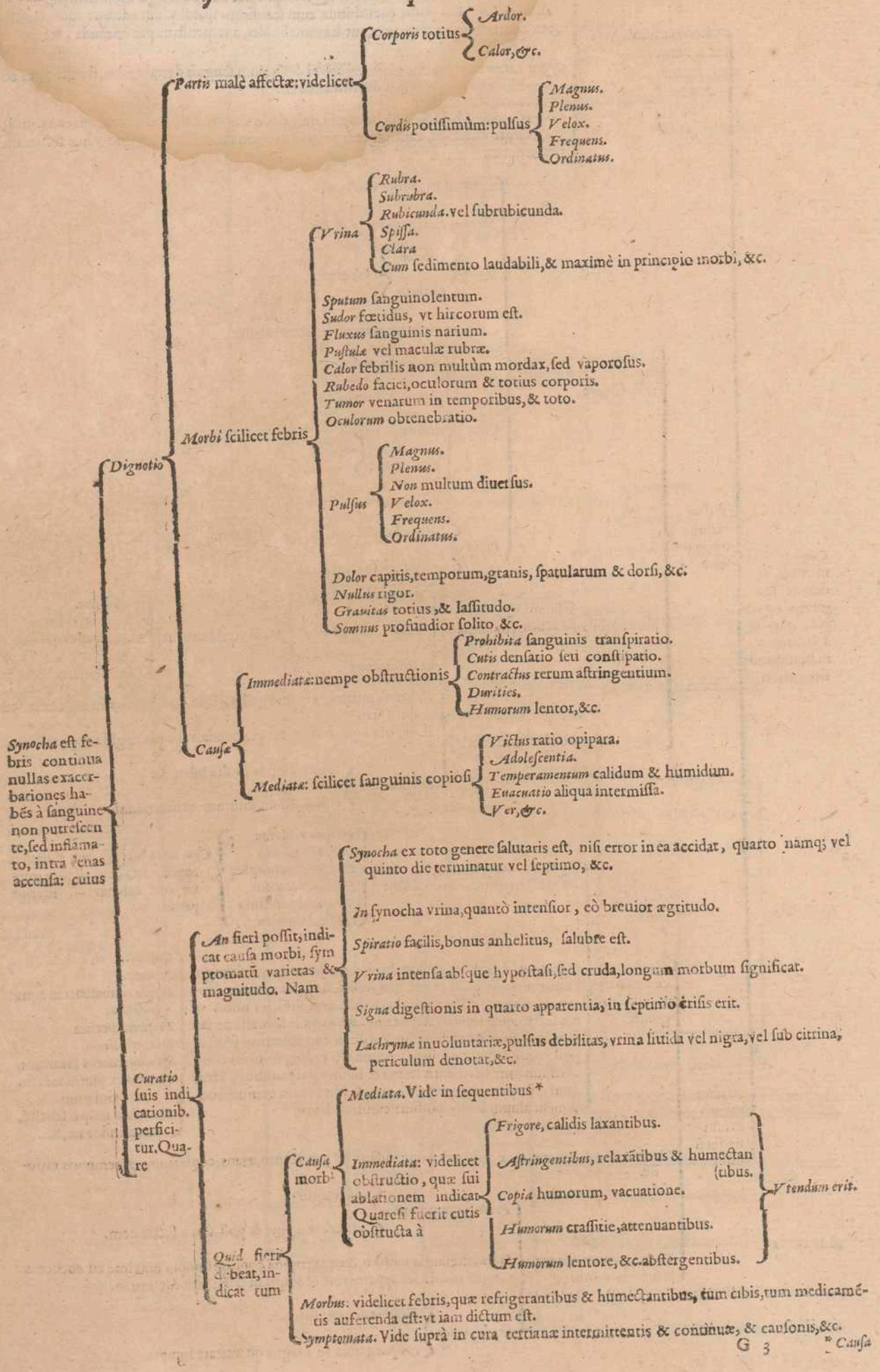

- *Causa* morbi mediata, videlicet sanguinis copia, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim
  - *Victus* ratione ordinata secundū
    - *Qualitatem* cōtrariam: videlicet refrigerantem. Quare
      - *Aer* ad frigidum declinet.
      - *Somnus* consueto longior sit.
      - *Quies*: *Animi*, *Corporis* } Habeatur.
      - *Alvus* sit lubrica, natura, vel molli clysteri.
      - *Cibus*: *Ptisana* hordei. *Ius* pulli, cum lactuca coctū. *Pruna*, *Poma* acida } cocta. *Lactuca*, &c.
      - *Potus*: *Aqua* hordei cum syrupo violaceo. *Aqua* cocta cum saccharo.
    - *Quantitatem* debitam. Quare cùm hic morbus sit acutus, in ipsius *Principio*, augmento, *Statu*, *Declinatione* } *Victu* vtendum erit: *Tenuissimo*. *Tenuissimo* exquisitè. *Copiosiore*, &c.
    - *Tempus* commodū. Sic in morbi
      - *Principio* ptisana, vel iure gallinarū, in quo lactuca fuerit cocta, vtē dum erit.
      - *Statu*, sola aqua hordei, &c. præbenda: vel aqua frigida copiosissima.
      - *Declinatione*: *Aqua* frigida multa bibenda. *Vinum* etiam dilutum exhibendum.
  - *Medicamentis* exhibitis secū dum
    - *Qualitatem* contrariā: & vel sanguinis
      - *Qualitati*: nempe refrigerantē & humectantem: cuiusmodi sunt: *Syrupus* violatus, *Iulepus* violatus, *Oxysaccharum* simplex, *Syrupus* acetosus, *Syrupus* de endiuia, *Oxymel* simplex } *Cum* aqua hordei aut stillatitia appropriata, cui aliquot guttæ olei calchantini fuerint permixtæ.
      - *Quantitati*. Itaq. cùm nullum medicamentum sit, quod sanguinem trahat, neq. alia sit via, qua subitò sanguinem redundantem in corpore nostro extrahere valeamus, sufficiet nobis venæ sectio, quæ subitò facienda, ne febris ex inflāmatione sanguinis in putridam vertatur. Verùm si cognoscamus febrem posse prorahi usq. ad diem septimum, vel in putridam conuerti, tunc medicamentis serosa & biliosa, purgantibus, vtendum erit, quæ citra calefactionem & humorum conturbationem aliuum laxare possunt: cuiusmodi sunt: *Cassia*. *Manna*. *Infusio* rhabarbari in aqua endiuiæ. *Tripheca* persica. *Diacatholicum*. *Syrupus* rosatus laxatiuus. *Syrupus* ex plurib. infusionibus violarum. *Decoctum* pulpæ sebestē, tamarindorum, &c.
    - *Quantitatem* decentem, quæ augenda, minuendáue est pro virium, ætatis, cōplexionis & temporis ratione.
    - *Tempus* aptum. Sic conferunt in morbi
      - *Principio*, augmento: *Alterantia*. *Minorantia*, ante & post venæ sectionem.
      - *Statu*, alterantia tantùm, & aqua frigida copiosè sumpta maximè cū coctionis signa manifestè apparuerint, & magis in declinationis initio.
      - *Declinatione*: *Solutiua*, si opus fuerit. *Aqua* gelida in magna quantitate sumpta.
    - *Chirurgia* administrata secundum
      - *Qualitatem* decentē. Sic itaque vena basilica vel mediana brachii dextri, si sanguis solùm quantitate peccet: si verò cum quantitate acuitas magna sit brachij sinistri, propter cordis feruorem incidenda vena est. Quòd si propter ætatē aut ægri mollitiem, aut alia huiusmodi fieri non possit, cucurbitulæ cum scarificatu spatulis, aut natibus sunt affixēdæ, aut fluxus sanguinis narium, aut hæmorrhoides, aut menstrua prouocanda, &c.
      - *Quantitatem* debitam. Sic vsque ad animi deliquium sanguis detrahendus, si ægri vires cōstent: sin minùs, per vices distribuenda est.
      - *Tempus* commodum. Sic phlebotomia, quò citiùs fiat, eo melius est: vnde quacunq. medicus ægro occurrat, eam aggredi poterit, excepto morbi statu, in quo venæ sectio fieri non debet.

De Syno-

De Synochæ putridæ curatione.

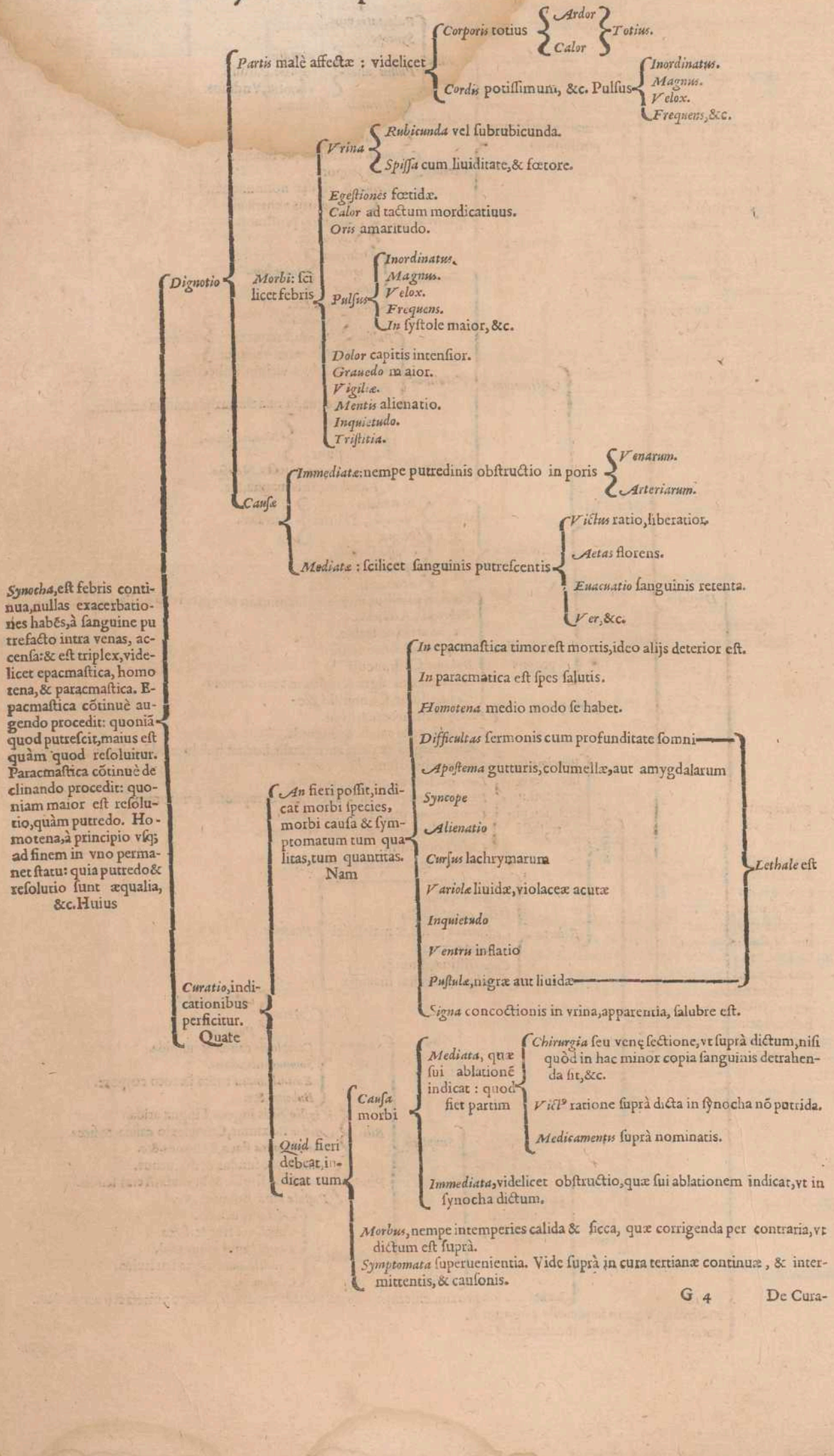

De Curatione febris peſtilentialis.

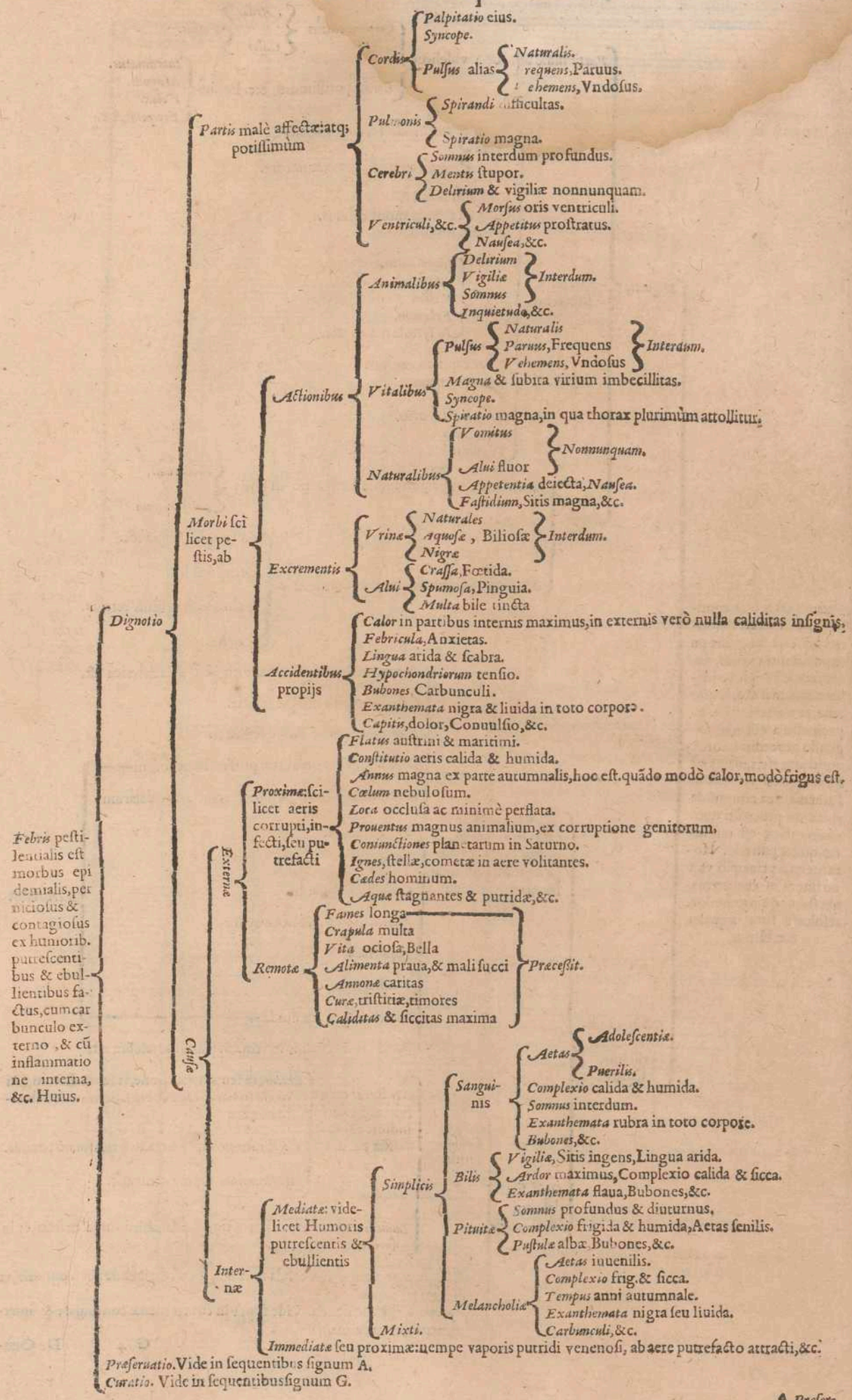

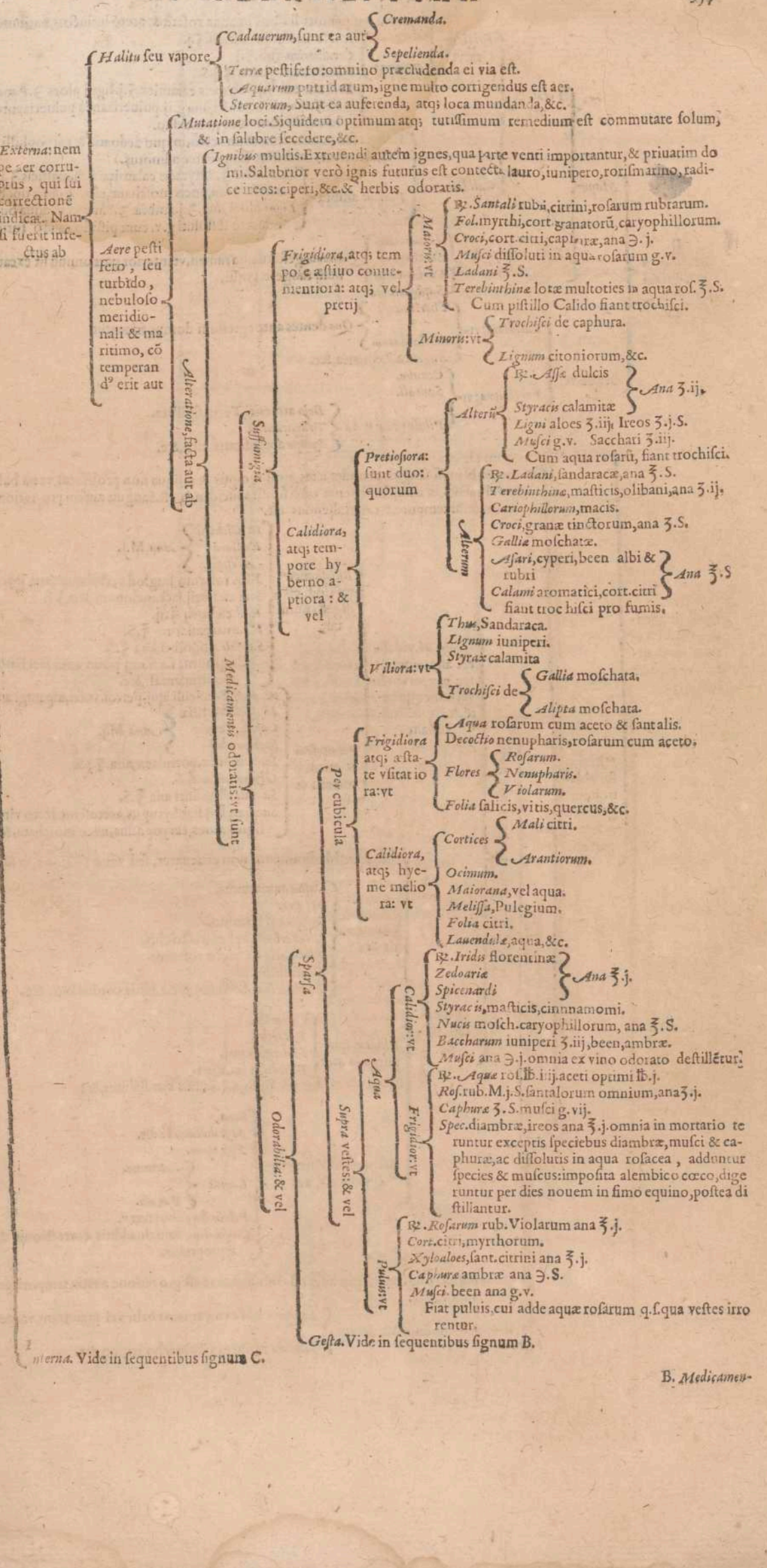
A.
Præseruatio, suis indicationibus perficitur. Quare quid sit agendū, indicat causa morbi
Externa: nempe aer corruptus, qui sui correctionē indicat. Nam si fuerit infectus ab
Halitu seu vapore
Cadauerum, sunt ea aut
Cremanda.
Sepelienda.
Terræ pestifero: omnino præcludenda ei via est.
Aquarum putridarum, igne multo corrigendus est aer.
Stercorum, sunt ea auferenda, atq; loca mundanda, &c.
Aere pestifero, seu turbido, nebuloso meridionali & maritimo, cō temperand⁹ erit aut
Mutatione loci. Siquidem optimum atq; tutissimum remedium est commutare solum, & in salubre secedere, &c.
Alteratione, facta aut ab
Ignibus multis. Extruendi autem ignes, qua parte venti importantur, & priuatim domi. Salubrior verò ignis futurus est contectis lauro, iunipero, rorismarino, radice ireos: ciperi, &c. & herbis odoratis.
Medicamentis odoratis: vt sunt
Suffumigia
Frigidiora, atq; tempore æstiuo conuenientiora: atq; vel pretij
Maiora: vt
℞. Santali rubi, citrini, rosarum rubrarum.
Fol. myrthi, cort. granatorū, caryophillorum.
Croci, cort. citri, capharæ, ana ℈. j.
Musci dissoluti in aqua rosarum g.v.
Ladani ʒ.S.
Terebinthinæ lotæ multoties in aqua ros. ʒ.S.
Cum pistillo Calido fiant trochisci.
Minora: vt
Trochisci de caphura.
Lignum citoniorum, &c.
Calidiora, atq; tempore hyberno aptiora: & vel
Pretiosiora: sunt duo: quorum
Alterū
℞. Assæ dulcis
Styracis calamitæ
Ligni aloes ʒ.iij, Ireos ʒ.j.S.
Musci g.v. Sacchari ʒ.iij.
Ana ʒ.ij.
Cum aqua rosarū, fiant trochisci.
Alterum
℞. Ladani, sandaracæ, ana ʒ.S.
Terebinthinæ, mastichis, olibani, ana ʒ.ij.
Cariophillorum, macis.
Croci, granæ tinctorum, ana ʒ.S.
Gallię moschatæ.
Asari, cyperi, been albi & rubri
Calami aromatici, cort. citri
Ana ʒ.S
fiant trochisci pro fumis.
Viliora: vt
Thus, Sandaraca.
Lignum iuniperi.
Styrax calamita
Trochisci de
Gallia moschata.
Alipta moschata.
Odorabilia: & vel
Sparsa
Per cubicula
Frigidiora atq; æstate vsitatiora: vt
Aqua rosarum cum aceto & santalis.
Decoctio nenupharis, rosarum cum aceto.
Flores
Rosarum.
Nenupharis.
Violarum.
Folia salicis, vitis, quercus, &c.
Calidiora, atq; hyeme meliora: vt
Cortices
Mali citri.
Arantiorum.
Ocimum.
Maiorana, vel aqua.
Melissa, Pulegium.
Folia citri.
Laundulæ, aqua, &c.
Supra vestes: & vel
Aqua
Calidior: vt
℞. Iridis florentinæ
Zedoariæ
Spicenardi
Ana ʒ.j.
Styracis, mastichis, cinnamomi.
Nucis moscha. caryophillorum, ana ʒ.S.
Baccharum iuniperi ʒ.iij, been, ambræ.
Musci ana ℈.j. omnia ex vino odorato destillētur.
Frigidior: vt
℞. Aquæ ros. ℔.iij. aceti optimi ℔.j.
Ros. rub. M.j.S. santalorum omnium, ana ʒ.j.
Caphuræ ʒ.S. musci g.vij.
Spec. diambræ, ireos ana ʒ.j. omnia in mortario teruntur exceptis speciebus diambræ, musci & caphuræ, ac dissolutis in aqua rosacea, addūtur species & muscus: impositā alembico cœco, digeruntur per dies nouem in fimo equino, postea distillantur.
Pulueris
℞. Rosarum rub. Violarum ana ʒ.j.
Cort. citri, myrthorum.
Xyloaloes, sant. citrini ana ʒ.j.
Caphuræ ambræ ana ℈.S.
Musci been ana g.v.
Fiat puluis cui adde aquæ rosarum q.s. qua vestes irrorentur.
Gesta. Vide in sequentibus signum B.
Interna. Vide in sequentibus signum C.

B. *Medicamenta odorabilia gestata, in*

- *Manu*
  - *Tota*: & vel
    - *Frigidora*: vt
      - *Spongia* seu pannus linteus in aqua rosarũ & aceto intinctus, naribusq; sæpè admot⁹.
      - *Pomum* ℥
        - ℞. *Karabe* ʒ.ij. rosarum ʒ.j.
        - *Coralliorum* rub. ʒ.j
        - *Florum* nenupharis ʒ.j.S.
        - *Bolꝰ armeni* ʒ.j.S. styracis calamitæ ʒ.j. ligni aloes ℈.ij. masticis ʒ.j. ladani ʒ.ij. ambræ, musci, ana g.ij. puluerizanda puluerizentur, & cum pistillo calido fomentur poma duo.
    - *Calidiora*: vt
      - *Spongia* seu pannus linteus, in aceto, in quo zedoaria & caryophilli fuerint macerata, intinctus, naribusq; frequenter admotus.
      - *Pomum* ambræ
        - ℞. *Ladani* ʒ.S. styracis calamitæ ʒ.ij. masticis ʒ.ij.
        - *Cariophillorum*, nucis moschatæ, croci, granæ tinctorũ, cerę albæ.
        - *Ligni* aloes, ana ℈.j. ambræ ℈.S. musci in aqua bugloſſæ vel vino odorato dissoluti g.v. cum pistillo calido formetur pomum.
  - *Parte*, nempe digitis: vt
    - *Hiacinthus*
    - *Smaragdus*
    - *Carbunculus*
    - *Saphyrus*

    Annulo gestatus, ita tamen, vt interior pars annuli sit excauata, vt lapis carnem tangere possit.
- *Ore*: & vel
  - *Calidiora*: vt
    - *Theriaca*
    - *Mithridatum*

    Quo dentes ante egressum domus fricentur.
    - *Angelica*, Zedoaria, &c.
  - *Frigidiora*: vt
    - *Carabe.*
    - *Santali.*
    - *Pilulæ* paratæ ex
      - *Bolo* armeno, Terra sigillata.
      - *Tragacantho.*
      - *Syrupo* acetositatis citri, &c.

C. *Quid* sit agendum indicat etiam causa interna: videlicet humores

- *Probi.* Vide signum D.
- *Vitiosi*, q̃ sui ablationem indicant: ꝙ fiet partim
  - *Chirurgia*. Nam si sanguis abundet, ætas, anni tempus & reliqua non prohibeat, vena basilica dextra vel media, in æstate, in hyeme verò sinistra incidenda est. Sanguis autem pro ratione ætatis, virium, anni tempore, &c. detrahendus est.
  - *Medicamentis* exhibitis secundum
    - *Qualitatem* contrariam & vel humoris
      - *Qualitati*, videlicet alterantem seu præparantẽ, vel concoquentẽ, & quidẽ materiam
        - *Biliosam*: cuiusmodi est digesti unmtale
          - ℞, *Cichorij*, *Endiuiæ*, *Acetosæ* — *Ana* M.j.
          - *Flor.* rosarum bugloſſæ, violarum, ana P.j.
          - *Sem.* cichorij, lact. melonum, ana ʒ.j.
          - *Rad.* cichorij ℥.ij.
          - *Vuarum* passarum ℥.S.
          - *Santali* albi, rubri, ana ℥.S.

            Coquantur s.a. fiátq; potio cum saccharo, aromatizetur spec. triasantali, &c.
        - *Pituitosam* & etiam mixtã: vt
          - ℞. *Rad.* Fœniculi. apij, petrosel. ruſci, asparagi ana ℥.S.
          - *Hyssopi*, Melissæ, *Capill.*. Ven., *Scolopendrij* — *Ana* M.j.
          - *Sem.* enduiæ, portulacæ, ana ʒ.j.S.
          - *Glycyrrhizæ* ℥.S.
          - *Santali* albi, rubri ana ℥.S.
          - *Sacchari* ℔.j. fiat Syrupus, acetosetur aceto vini, aromatizetur ligno aloes, caryophillis, nuce moschata, &c.
      - *Quantitati* nẽpe
        - *Sanguinis*: Medicamento non euacuatur, sed venæ sectione, vt suprà dictum est
        - *Bilis*: quę euacuanda aut
          - *Cassia*, tamarindis.
          - *Manna.*
          - *Syrupo* ros. laxatiuo.
          - *Rhabarbaro*, vel extracto eius.
          - *Electuario* de succo rosarum.
          - *Diacatholicone.*
          - *Electuario* ros. Mesuæ, &c. additis cordialibus, &c.
        - *Pituitæ*: quæ purgãda aut
          - *Acarico.*
          - *Turpeto.*
          - *Sem.* carthami.
          - *Benedicta* laxatiua.
          - *Elect.* Indo, &c. additis cordialibus, &c
        - *Melancholiæ*: quæ euacuanda est, aut
          - *Sena.*
          - *Myrobalanis* Indis.
          - *Epithymo.*
          - *Lapide*
            - *Armeno.*
            - *Zazuli.*
          - *Pilulis* de fumo terræ.
          - *Confectione* hameh: additis correctionis & cordialibus appropriatis.
    - *Quantitatem* congruam, quæ augenda minuendáve est pro ratione ætatis, temporis anni, regionis, virium, &c.
    - *Tempus* cõmodum. Sic dentur
      - *Lenitiua* hora vna ante cœnam vel prandium, vacuo vẽtriculo.
      - *Solutiua* in aurora stomacho ieiuno, &c.

D. *Quid*

D.
Quid sit agendum indicat etiam causa interna: videlicet humores probi, tũ in qualitate, tũ quantitate, qui sui conseruationem indicant, ne inficiantur & putrescant: quod fiet partim

Victus ratione, instituta secundum debitam

Qualitatẽ: hoc est, quæ excrementis vacet putredinémq; arceat. Quare sit

Aer aquilonaris.

Locus
- *Non* deciuis.
- *Non* vaporosus, aut palustris.
- *In* sublimi positus.
- *Ad* aquilonem spectans, & maximè fenestræ.

Somnus pro consuetudine mediocris.

Exercitatio domi sit pro cõsuetudine, vel in vicinis hortis, cœlo bene puro, tempore matutino, & longè à cibo, neque suspectus sit exercitij locus, non deciuis, non vaporosus aut palustris, vt antea dictum, sed sublimis.

Inanitio ac repletio mediocris. Vnde
- *Declinanda* plenitudo est.
- *Aluus* quotidie reddenda est, natura, vel suppositorio, &c.
- *Primæ* venæ singulis hebdomadis leui pharmaco purgandæ sunt: videlicet aut
  - *Manna.*
  - *Cassia.*
  - *Tamarindorum* ac prunorum decocto.
  - *Pilulis*
    - *Communibus* siue pesti lentialibus.
    - *Ruffi.*
- *Venus* raro exercenda est.

Animus tranquillus, lætus, &c.

Cibus cõ coctu facilis, nõ excremẽtosus, non putredini obnoxi⁹ Vnde cõuenient

Panis
- *Ex* similia frumenti vel tritici electi, nõ vetusti, non putridi, non valloſi, nõ nati tẽpore pestis, à puluere optimè mũdificati, tritu rati in molendino aquæ liberæ, non valloſæ, non lacunalis.
- *Coctus*
- *Fermentatus* — *Decenter* ac debitè.
- *Salitus*
- *Vnius* diei vsq; ad quatuor ad plus.
- *Ex* aqua fontana confectus, &c.

Caro
- *Phasianorum*
- *Perdicum.*
- *Caporum.*
- *Pullorum.*
- *Turdorum.*
- *Coturnicum.*
- *Turturum*
- *Alaudarum*
- *Vitulina*
- *Veruecina*, &c

Condita vel cum
- *Omphacio.*
- *Acetosa.*
- *Succo*
  - *Granatorum.*
  - *Limonum.*
  - *Aurantiorum.*
- *Aceto*, &c.

Oua sorbilia.

Ius
- *Cicerum.*
- *Carnium* cum
  - *Hordeo.*
  - *Oriza.*
- *Piſorum.*

Pisces saxatiles, & squamosi, conditi cum
- *Aceto* vel succo arantiorum tempore æstiuo.
- *Pipere*, cariophillis cinnamomo in hyeme.

Ex oleribus
- *In* æstate.
  - *Acetosa*, Borrago
  - *Bugloſſa*
  - *Endiuia*
  - *Lactuca*
  - *Spinachia*
- *In* hyeme.
  - *Petroselinum*
  - *Rorismarinum*
  - *Salua*
  - *Maiorana*
  - *Satureia*

Ex radicibus napi, petroselini, &c.

Ex fructibus
- *Mala* grana, aurantia.
- *Citranguli.*
- *Limones.*
- *Cappares* ex aceto.
- *Passulæ.*
- *Vuæ*, Ficus.
- *Cerasa*, Pruna, &c.

Potus,
- *Vinum*
  - *Album.*
  - *Tenue.*
  - *Non* vetus, & potens.
  - *Non* nouum.
  - *Non* dulce, &c.
- *Aqua* hordei, cum cinnamomo & cariophillis cocta, præsertim tempore æstiuo, & natura biliosa, &c.

Quantitatem. Sit itaq; mediocris. Quoniam fames, sitis, omnisq; incontinentia fugienda est.

Medicamentis. Vide in sequentibus signum E.

E. *Conser-*

E. *Conſeruantur quoque humores à corruptione medicamentis exhibitis ſecundum*

Qualitatem contrariã: videlicet putredini & veneno reſiſtente, & confortantẽ cor ipſum. Horum autẽ alia

Intrinſecus ſumuntur: & vel

Miſtæ: & vel in forma

Simplicia: vt *Baccæ* iuniperi, *Folia* rutæ, *Saluia*, Abſynthium, *Angelica*, Gentiana, *Zedoaria*, Imperatoria, *Radix* enullæ, *Pimpinella*, Dictãnus, *Nux* excorticata, *Allium*, &c. — *Hæc* etiam macerari poterunt aceto vel vino adorato: acetum verò vel vinum bibi, & ex ijſdem facies & manus ablui: macerata materia linteolo raro includi, geſtariq; manibus, ac ſæpè naribus admoueri

Liquor: talis — ℞. *Theriacæ* veteris ʒ.j. includatur in cæpa priùs cauata coquatur cæpa in cineribus calidis. Cocta iniiciatur in vini granatorum aut berberorum ℥.iiij. fiatq; expreſſio fortis, bibatúrq;

Craſſo: vt — *Succus*: *Aloedarius*. *Ex* baccis iuniperi.

Syrupus: *De* acetoſitate citri. *Limonum*, &c.

Fluida: cuiuſmodi ſunt aquę præparatę modo vel

Prima — ℞. *Chelidoniæ* cum radicibus lotis M.iij. S. rutæ M.j ſcordij M.ij. Diptamni cretici, cardui benedicti, ana M.j. zedoariæ, angelicæ, ana ʒ.iij. cor. mali citri, limonum, ana ʒ.ij. S. florum tunicæ, roſarum, ana ʒ.ij. cinnamomi ʒ.ij. S. cariophillorum ʒ.ij. Incidenda incidantur, & triduum macerentur in ℔.iij. vini ſublimati, vini cretici, aceti florum tunicæ. ana ℔.S. tandem lento igne per balneum diſtillantur, cui adde theriacæ Alex. ℥. iij. mithridati ℥. j. S. caphuræ ϑ.ij. trochiſcorum de vipera ʒ. j. macis ʒ.j. cinnamomi ʒ.iij. cariophil. ʒ.ij. S. Conſeruæ floſũ tunicæ ℥.ij. cardui benedicti ℥.j ſpec. liberantis ϑ.v. raſurę vnicornis, vel cerui ʒ.j. S. Macerentur in priore diſtillatione per biduum, & lentiſſimo igne diſtillentur bis vel ter per balneũ Mariæ, &c. de qua ſumantur guttę 4. vel quinque mane.

Altera — ℞. *Imperatoriæ* angelicæ. carlinæ, valerianæ, tormentillæ, zedoariæ ireos, pimpinellæ, enulæ, diptamni, ana ℥. S. cinnamomi ℥.j. S. ſaluiæ, rutæ, agrimonij, cardui benedicti, betonicæ, ſcabioſæ, acetoſæ, ana M. S. Omnia, minutatim inciſa macerentur in vino generoſo per biduum, deinde feruefcãt ad ignẽ, in fictili vaſe vitreato bene operto lutóq; obducto ad horam vnam: poſteà per linteum pannum ſenſim percolentur decoctum, & diſtilletur. de hac quotidie ſumantur guttę quatuor aut quinque.

Subtili, ſeu chymico: vt aqua ſtillatitia

Tertia — ℞. *Tormentillæ* ℔.j. rad. enulæ ℥.iij. rad. berberorum & betonicę, dictamni, ana ℔.S. acetoſæ ℥.xx. ſem. acetoſæ ℥.iij. Flor. borraginis, bugloſſæ, roſarum rub. ana ℔.j. Pimpinellæ, ſcabioſæ, ana ℔.S. Succi limonum ℔.j. theriacæ Aleb. ℔. S. Aquæ vitæ rectificatæ ℥.x. ſantalorum, ſpodij, been albi, rubri, margaritarum, in ſucco limonum diſſolutarum, ana ℥.j. S. oſſis de cor de cerui ℥.j. raſuræ eboris ℥.S. croci ʒ. iij. caphuræ ʒ.ij. fol. auri tritorũ ʒ.S. macerẽtur omnia in vaſe bene clauſo per xv. dies in fimo equino, poſtea ter diſtillẽtur. Detur manè cochlear unum.

Quarta — ℞. *Rad.* angelicæ, carlinæ, gentianæ, tormentillæ, zedoariæ, genitalis ceruini, ana ʒ.ij. ſantal. omnium, ana ℥.j. theriacę optimæ, mithridati, ana ℥.iij. caphuræ ϑ.ij. muſci ϑ.j. vini optimi diſtillati ℔.iij. macerentur, deinde deſtillentur. Sumantur guttæ duę cum pane albo, mane.

Quinta — ℞. *Mannæ* granatæ mellis, ana ℥.iij. terebinthinæ ℥.j. S. pulpæ granatorum acidorum, granatorum berberis, cort. citri concorum, ana ℥.iiij. aquarum ſcabioſæ, meliſſæ, borraginis, acetoſæ, ana ℥.ij. taxi barbati depurati, vini opt. ana ℔.S. macerentur per diem integrum: poſtridie diſtillantur: de hac aqua recipe ℥.iiij. paſſetur per manicam Hippocratis cum ℥. S. ſaccharo violati, & ʒ.S. cinnamomi, &c.

Sexta — ℞. *Cort.* medij fraxini M.ij. radicum angelicæ, perſicariæ: maioris, ana ℔.S. cinnamomi ℥.ij. macerentur per dies duos & noctes, deinde deſtillentur in balneo Mariæ, &c.

Non fluida. Vide in ſequentibus ſignum F.

Extrinſecus apponuntur: vt — *Suffumigia*, *Aquæ* odoratæ, *Odorabilia* — *Suprà* nominata

Oleum ex — *Scorpionum*. *Ex* ſemine citri, &c.

Quantitatem debitam. Sic ſecundum gradus caliditatis vel frigiditatis, augenda vel minuenda qualitas medicamenti eſt pro ratione tẽporis anni, & complexionis. In hyeme namq; & complexione frigida, in gradu, calidiora ſint medicamenta: in æſtate & complexione calida, frigidiora: tempore medio, &c. temperata. Secundum autem menſuram, ſumantur ex aquis à guttis duabus ad quinq; vel plures: ex tabulis ʒ.S. ex electuariis à ϑ.S. vſq; ad ʒ.S. &c. pro ratione ætatis, temperaturæ, anni temporis, &c.

Tempus commodum. Sic mane Stomacho ieiuno, & in egreſſu domus, ſunt ſumenda, hodie ex vno medicamento, altera die ex alio, tertia ex aliquo alio, quarta ſimiliter ex alio, ne natura ſibi vnum familiare reddat, &c.

F. *Intrinſecus*

F. *Intrinsecus* sumũtur quoque medicamẽta, in forma non fluida, & vel

- *Dissipata*
  - *Crasse*: cuiusmodi est
    - *Vnum*: ℞. *Nucum* ʒ.vi. *Ficuum* ℥.S. Rutæ ʒ.S. *Salis* ʒ.i. Terantur crassè, atque cum aceto rosacco sumantur.
    - *Alterum*: vt *Ficus* diuidatur, nucleus nucis tritus indatur ficui, folia quinq; rutæ & granum salis torrefiant leuiter in igne, conspergãtur vino, & ita deuorentur.
  - *Tenuiter*: vt puluis
    - *Primus*: ℞. *Bad.* angelicæ, zedoariæ, ana ʒ.i. sem. citri, acetosæ, ana ℈.ij. cortium mali citri, rasuræ eboris, ana ℈.i. specierum diamarg. aromat. rosati Gabrielis, ana ʒ.i. S. ambræ, musci, ana ℈.S. sacchari rosati tabulati ℥.vij. misceantur, & fiat puluis. Sumatur ʒ. S. cum vino vel pane.
    - *Secundus*: ℞. *Betonicæ*, dictamni, tormentillæ, ana ℥.S. seminis citri, boli armenæ præparatæ, ana ʒ.ij. rasuræ eboris, coralliorum rub. & Alb. omnium santal. ana ʒ.S. Rad. gentianæ ʒ.i. S. spicæ nardi g.vi. caphuræ ʒ.j. Alternis capiatur ℥.S. superfundatur vinum tenue, odorum, oxycratum, aquæ acetosæ, aut similis, deinde siccetur: secundò teratur, ac tertiò, atque toties irroretur & siccetur. Detur. ʒ.j. ex vino tenui oxycrato & similibus.
    - *Tertius*: *Tormentillæ*, diptamni ana ʒ.i. sem. acetosæ, citri ana ʒ.i.S. zingiberis albi, cinnamomi, croci, santali albi, rubri, ana ℈.S. boli armenæ, terræ sigillatæ, ana ℈.iv. fiat puluis vt suprà.
    - *Quartus*: ℞. *Zedoariæ* ʒ.ij. cinnamomi ʒ.ij. boli armeni ʒ.vi. sem. citri, acetosæ, cort. citri, ana ʒ.iij. rad. betonicæ, diptamni, tormentillæ, rasuræ eboris, ana ʒ.j. S. ossis de corde cerui ʒ.j. frag. smaragdi, rubini, granati, saphyri, ana ℈.j. fiat puluis, qui si parum gratus fuerit, incorporetur cum conseruæ acetosæ & buglossæ, ana ℥.iij. sacchari albissimi ℔.ij. &c.
- *Coacta*: vel
  - *Humida*: & aut
    - *Electuaria*: quorum
      - *Antidota*: vt
        - *Theriaca*
        - *Mithridatum*
        - *Data* bis in hebdomada, à ℈.i. ad ʒ.i. æstate quidem cum cõserua violarum: hyeme verò cum vino.
        - *Antidotum* Mathioli, quale descriptum est in suis commentarijs suprà Dioscoridem, libro sexto.
      - *Primum*: ℞. *Aristolochiæ* rotundæ, baccarum lauri, gentianæ, myrrhæ, ana ℥.S. omnia trita, melle excipiantur. Dosis auellanæ magnitudo cum vino tenui.
      - *Secundum*: ℞. *Conserua* borraginis, buglossæ, rosarum, violarum, ana ℥.i. spec. diarrhod. Abb. Liberantis, ana ʒ.ij. santali rubri, xyloaloes. coralliorum rub. ana ʒ. sacchari candi, manus Christi perl. ana ℥.i. cum syrupo de cort. mali citri fiat electuarium.
      - *Tertium*: ℞. *Theriacæ* Alexandrinæ ℥.S. Mithridatij ʒ.iii. rad. angelicæ, rad. pimpinellæ, ana ℈.S. cardamomi g.v. caphuræ g.iij. cinnamomi ℈.S. misce & fiat electuarium.
      - *Quartum*: & maximè pro grauidis: ℞. *Santalorum* omnium, ligni aloes, cinnamomi, nucis moschatæ, ana ʒ.i. angelicæ, zedoariæ, enulæ, ana ʒ.S. sem. cichorij, citri, anisi ana ℈.i. florũ buglossæ, borraginis, ana P.i. marg. electarum, rasuræ eboris, saphyri, coralliorum rub. ana ℈.S. conseruæ ros. buglossæ, ana ℥.S. ex succo acetosæ & sacchari, q. s. fiat electuariũ.
      - *Quintum*: ℞. *Rad.* cucumeris syluestris, in mortario teratur cum tenellis foliis semper uiui, apij, coriandri, bene tritis mel adijciatur, & puluis ex septem vel nouem granis piperis, mixta omnia, stagneo vase reponantur. Detur auellanæ magnitudo, ex vino tenui odoro stomacho ieiuno, &c.
      - *Sextum*: & potissimùm grauidis idoneum. ℞. *Electuarij* cordialis ℥.iij. citri conditi ℥.S. angelicæ ʒ.S. cariophillorum ʒ.i. smaragdi ℈.S. foliorum auri num. vi. margaritarum pp. ℈.i. rad. pimpinellæ condit. ʒ.vi. conseruæ florum tunicæ ℥.i. cũ syrupo de cort. mali citri fiat electuarium.
      - *Septimum*: Electuarium de ouo, &c.
    - *Sicca*: cuiusmodi sunt
      - *Pillulæ*
        - *Pestilentiales*
        - *Ruffi*, &c.
        - Cum aqua theriacali confectæ.
      - *Tabulæ*
        - *Prima*: vt ℞. *Spec.* diamarg. cal. Nicolai ʒ.ii. liberantis ℈.iv. zedoariæ, cort. citri vnicornis, vel cerui, ras. eboris, ana ℈.i. santal, citrini, rubri ana ʒ.S. margaritarum, smaragdi, ana ℈.S. fol. auri num. v, caryophillorum ʒ.i. Doronici, rad. pimpinellæ, angelicæ, ana ʒ.S. cinnamomi ℈.S. sacchari in aquis ros. & cardui benedicti ℥.ix. fiant morselli.
        - *Secundæ*: vt ℞. *Rad.* gentianæ, angelicæ, zedoariæ, enulæ, pimpinellæ, tormentillæ, irios, ana ʒ.ij. sem. citri, acetosæ, cichorij, anisi, ana ʒ.S. baccarum iuniperi ʒ.i. glycyrrhizæ ʒ.i. S. cort. mali citri ℈.ij. cinnamomi electi ʒ.iij. santali rubri ʒ.i. ligni aloes ʒ.S. rasuræ eboris, ossis de corde cerui ana ℈.i. croci, ambræ ana ℈.S. conseruæ acetosæ, buglossæ, ana ʒ.ii. conseruę ros. ℥.S. sacchari in aqua scabiosæ dissoluti, q. s. fiant tabulæ auro coopertæ, sumendæ mane & vesperi duabus horis ante cibum.
        - *Tertiæ*: Tabulæ Bezoarticæ, &c.

G. *Curatio* pestis indicationib. perficitur. Itaque

An fieri possit, indicat morbi natura, sympromata, morbi causa & tempus, &c. Nam

- *Celerrimus* hic morbus est, qui intra triginta horas hominem rapit, & maximè vbi latet febris.
- *Secundum* plurimum à sanguine fit.
- *Constantia* { *Mentis*, *Appetitus* } *Salutem* indicant: contraria verò malum.
- *Omnis* crisis in ea facta, secundum plurimum est ad mortem.
- *Facies* tornatilis, nigra vel fusca, cum maculis quibusdam nigris, vel viridibus, mortem non longè abesse indicat.
- *Vrina* crassa turbida vel subiugalis absque residentia & claritate, signum est non bonum.
- *Vrina* aquosa perseuerans, & fœtida & nigra & crassa, mortalis est: liuida, mala.
- *Egestio* fœtida, diuersorum colorum ante signa concoctionis, mala.
- *Sudor* frigidus circa caput cum febri vehementi, mortalis: sudor verò fœtidus in principio febris, malus.
- *Vomitus* fœtidus malus: & maximè viridis.
- *Anhelitus* fœtidus malus est, &c.

Quid fieri debeat, indicat

Causa morbi mediata, videlicet humores infecti, qui sui ablationem indicant, quod fiet partim

Chirurgia, administrata secundum

Qualitatem cõtrariam plenitudini. Nam super abundante sanguine, aut

- *Vena* incidenda est, si ætas, vires, tempus anni, vomitus, aut alui fluor non impediat. Vena aũt buboni proxima aperienda est: vt si ad aures, vel in gutture, cephalica: si sub alis, media vel basilica: si inguibus interior malleoli, vel exterior, si in coxis.
- *Cucurbitulæ* natibus applicandæ sunt, vt reuellatur materia illa venenata à corde, præsertim si ob tenellam ætatem, aut imbecillitatem sanguinem mittere non liceat.

Quantitatem congruentem, quæ moderata esse debet, vel pro natura sanguinis, & ratione virium & ætatis. Nam si fuerit sanguis niger, maior, si verò rubeus, minor quantitas detrahenda est.

Tempus commodum. Sic venæ sectio statim ab initio morbi facienda est. Siquidem morbus est acutus, & citissimè ad statum mouetur, atque ob eam causam intra viginti quatuor horas sanguinem mississe oportet: nulla habita ratione motus lunæ.

Præparationem. Sic ante sanguinis missionem vel cucurbitularum applicationem corpus priùs præparandum est: quod fiet, si per horam dimidiam antè dederis boli armeni, præp. ℥.i. margaritas tres, corallium vnum, vnicorni g.iij. omnia puluerizata & mixta, & cum vino, vel aqua cardui benedicti sumpta.

Victus ratione instituta, secũdum

Qualitatẽ contrariam, videlicet refrigerantem & siccantem. Quare.

Aer sit tempore { *Aestiuo* { *Aquilonaris*. *Arte* paratus ex odoriferis frigidis, vt in præseruatione dictum. } *Hyberno* alteratus { *Igne*. *Odoriferis* calidis. }

Remoueatur æger à loco, in quo infectus est, & ad alium ducatur, vel ad aliam cameram.

Odorabilia in manibus teneat: vt in præseruatione dictum est.

Somnum profundum, *Quietem* { *Vitent*. Nam quiete & somno venenũ intro colligitur. Sed hic virium habenda est ratio. }

Vigiliæ somno sint prolixiores. Quoniam his venenũ foras euocatur.

Aluus quotidie respondeat, vel { *Natura*. *Arte*: atque vel { *Suppositorio*. *Clysteri* molli. }

Tristitiam, *Iram*, *Curas* { *Vitent*.

Cibus sit boni succi & multi, facilis concoctionis cum acetosis: cuiusmodi sunt

- *Ius* carnium.
- *Cremor* ptisanæ.
- *Brodium* consummatum.
- *Contusum*.
- *Aqua* capi distillata.
- *Caro* { *Pullorum*, *Perdicum*, *Turdorum*, *Caponũ* &c. } *Cum* succo lemonum vel aurantiorum.
- *Amygdalatum*, &c. vt suprà in præseruatione.

Potus sit aut

- *Aqua* hordei cum extinctione auri, *Aqua* saccharata { *Cum* syrupo de acetos. citri aut granatorum.
- *Vinum* album, aqua benè dilutum, præsertim si virtus ad modum fuerit debilis, ætas senilis, complexio & tempus anni frigida.

Quantitatem debitam: quæ ab initio tenuissima esse debet, donec cruditas ventriculi, vel alimentorum corruptio castigetur. Postea paulò crassiore est vtendum, ob viriũ imbecillitatem. Vnde quo meliùs victus ratio instituatur, considerandum erit, quã remotus sit status. Cibandi etiam sunt frequenter, nempe ter aut quater in die.

Tempus commodum. Sic ægri cibandi sunt tempore consueto, & cùm cibus præcedẽs fuerit concoctus.

Medicamentis. Vide in sequẽtibus signum H.

Pars affecta. Vide in sequentibus signum I.

Symptomata. Vide in sequentibus, signum K.

H. *Causa*

H.ª Causa etiam morbi mediata, auferetur medicamẽtis exhibitis secundum

- Qualitatem contrariã, atque
  - Primò: quantitati humoris: videlicet euacuantẽ tũ per
    - Aluum: vt sunt medicamenta purgantia exhibita secundum
      - Qualitatem conuenientem. Sic purgant humores.
        - Simplices, nẽpe
          - Bilem
            - Clementiora
              - Manna, Cassia.
              - Tamarindi, Prunæ.
              - Myrobalana citrina.
              - Rhabarbarum.
              - Syrupus ros. lax.
              - Catholicum, Triphera persica.
            - Fortiora
              - Vitrum stybii.
              - Extractum
                - Rhabarbari.
                - Elect. de succo ros.
          - Pituitam
            - Clementiora
              - Agaricum.
              - Semina carthami.
              - Myrobalana chebula.
            - Fortiora: vt
              - Vitrum stybij.
              - Diaphœnicum.
          - Melancholiam
            - Mitiora
              - Sena.
              - Myrobalana Inda, &c.
            - Robustiora
              - Vitrum stybij.
              - Extractum
                - Hellebori nigri.
                - Confect. hamech.
        - Mixtos
          - Medicamenta ex iam dictis composita.
          - Vitrum stybij, quod in hoc morbo plurimũ valet, præsertim si vomãt ægri, vel ad vomendum sint prõcliues.
      - Quantitatem debitam: quæ pro ratione virium, ætatis, temporis anni. &c. augenda minuenda ve est.
      - Tempus commodum. Sic medicamenta purgantia statim ab initio morbi præbenda sunt, antequam viginti quatuor horæ fuerint transgressæ: & si sanguinis missio antecesserit, faciendapurgatio erit, transactis quinque aut sex horis post venæ sectionem, intra tamen viginti quatuor horas, vel mane, vel vesperi ante cœnam.
    - Cutim: vt sunt sudorifera, ordinata secundum
      - Qualitatem aperientem: cuiusmodi est aqua
        - Prima: vt ℞. Chelidoniæ cum rad. lotis M.iv. rutæ M.j. vini albi ℔. vi. aceti ros. ℔.ij. coquãtur in vase duplici per horas quatuor: deinde auferatur ab igne, & postquam infrigidatũ fuerit, colatur. De quo sumatur ʒ.i. vel ʒ.j. S. cum theriacæ vel mithridatij ʒ.S. & sudet æger.
        - Secũda: vt ℞. Tormentillæ pimpinellæ, dictamni albi, gentianæ, serpentariæ, zedoariæ, galangæ, ana ʒ.v. piperis longi, caryophillorum, macis, ana ʒ.i. theriacæ Venetæ, boli armeni, terræ sigillatæ, ana ʒ.ij. macerentur per dies duos in vino generoso, & distillentur, de qua sumat æger. ʒ.iij. plus minus ve pro ratione ætatis, virium, &c. & sudet.
        - Tertia: vt ℞. Rad. angelicæ, pimpinellæ, galangæ, ana ʒ.S. thuris, myrrhæ, aloes, ana ʒ.i. macis ʒ.S. theriacæ Venetæ ʒ.ij. S. aquarum fumiterræ, tencrij, cardui benedicti, ana ʒ.iv. vini ℔. S. misce & distilla. sumantur ʒ.iij. cum theriacæ vt electuarij ex ouo ʒ. S.
        - Quarta: vt ℞. Angelicæ, galangæ, ligni guaiaci, cinnamomi, baccarum iuniperi ana ʒ.i. coquantur in sclibra vini albi odoriferi vsque ad tertiæ partis consumptionem. Sumantur ʒ.iii. & sudet.
        - Quinta: vt ℞. Rad. chelidoniæ ʒ.ii. S. fumi terræ ʒ.j. S. rutæ ʒ.vi. baccarum iuniperi ʒ.S. coquatur in duab. mensuris aceti vsque ad consumpt. medietatis, coletur: & sumantur ʒ.ij vel ʒ.iij.
        - Sexta: vt ℞. Theriacæ recentioris, succi allij, aquæ ardentis, ana ʒ.iij. succi rutę ʒ.i. S. aceti acerrimi. ʒ.vi misce diligenter & serua. Da cochleariũ vnum aut alterum illico, & sudet.
        - Septima, & est efficacissima ℞. Aquæ theriacalis caphuratæ ʒ.i. S. liquoris fœcularũ vini correcti ʒ.i. spiritus seu olei chalcanthini ʒ.S. olei margaritarum g.vi. olei corall. rub. ℈.i. olei terebinthinæ g.v. olei baccarum iuniperi g.iij. essentiæ chelidoniæ ʒ.S. aquæ rad. tussilaginis, aquæ eryngij, ana ʒ.i. aquæ flor. sambuci, aquæ violarum luteraru, ana ʒ.S. vini rubri dulcissimi ʒ.ii. S. omnia misceantur, paretur q; potio sudorifera.
        - Octaua: vt ℞. Theriacæ Venetæ ʒ.ii. myrrhæ ʒ.ii. caryophillorum, zingiberis, piperis, ana ʒ.S. cinnamomi, croci, euphorbii, ana ʒ.i. vini stillatitij optimi ʒ.x. liquoris fœcularum vini repurgati ʒ.ii. spiritus calcanthini ℈.i. misceatur, macerentur, colenturq; Huius liquoris cochlear ex coralliorum succi ℈.i. detur.
      - Quantitatem congruentem. Sic detur ab ʒ.i. vsque ad ʒ.iii.
      - Tempus commodum. Sic sudoriferæ potiones statim ab initio morbi propinandæ sunt, vel transactis horis sex post purgationem, intra tamẽ viginti quatuor horas, stomacho vacuo.
      - Præparationem, Sic ægri pannis cooperiendi sunt. Quod si sudare nequeant, iuuentur regulis calefactis, ad pedes positis, vel ampullis vitreis, vel vesica, aqua calida repletis, atque sub axillis positis, &c.
  - Deinde qualitati humoris: videlicet alterantem, seu concoquentem
    - Bilem: vt syrupus
      - De acetositate citri.
      - Granatorum.
      - De berberis, &c.
    - Pituitam
    - Melancholiam
      - Vide suprà in præseruatione.
- Quantitatem, quæ augenda vel minuenda est pro ratione ætatis, virium, temporis anni, complexionis, &c.
- Tempus. Sic tam solutiua quàm sudorifera manè vel vesperi stomacho vacuo exhibenda sunt, &c.

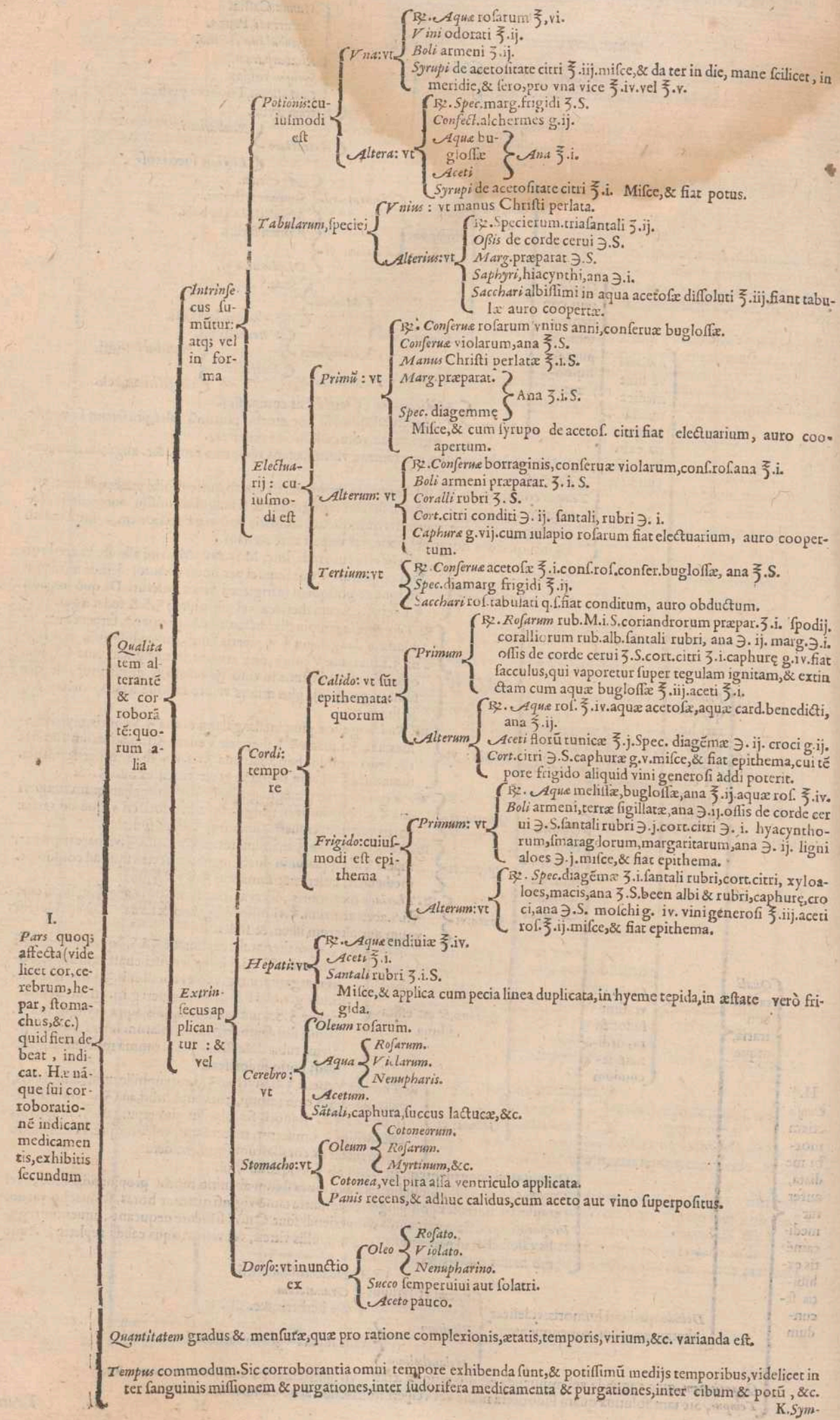
I.
Pars quoq; affecta (videlicet cor, cerebrum, hepar, ſtomachus, &c.) quid fieri debeat, indicat. Hæ náque ſui corroboratione indicant medicamentis, exhibitis ſecundum
Qualitatem alterantē & corroborātē: quorum alia
Intrinſecus ſumūtur: atq; vel in forma
Potionis: cuiuſmodi eſt
Vna: vt
℞. Aquæ roſarum ℥,vi.
Vini odorati ℥.ij.
Boli armeni ʒ.ij.
Syrupi de acetoſitate citri ℥.iij. miſce, & da ter in die, mane ſcilicet, in meridie, & ſero, pro vna vice ℥.iv. vel ℥.v.
Altera: vt
℞. Spec. marg. frigidi ʒ.S.
Confect. alchermes g.ij.
Aquæ bugloſſæ Ana ℥.i.
Aceti
Syrupi de acetoſitate citri ℥.i. Miſce, & fiat potus.
Tabularum, ſpeciei
Vnius: vt manus Chriſti perlata.
Alterius: vt
℞. Specierum. triaſantali ʒ.ij.
Oßis de corde cerui ℈.S.
Marg. præparat ℈.S.
Saphyri, hiacynthi, ana ℈.i.
Sacchari albiſſimi in aqua acetoſæ diſſoluti ℥.iij. fiant tabulæ auro coopertæ.
Electuarij: cuiuſmodi eſt
Primū: vt
℞. Conſeruæ roſarum vnius anni, conſeruæ bugloſſæ.
Conſeruæ violarum, ana ℥.S.
Manus Chriſti perlatæ ℥.i.S.
Marg. præparat. Spec. diagemmę Ana ʒ.i.S.
Miſce, & cum ſyrupo de acetoſ. citri fiat electuarium, auro cooapertum.
Alterum: vt
℞. Conſeruæ borraginis, conſeruæ violarum, conſ. roſana ℥.i.
Boli armeni præparat. ʒ.i.S.
Coralli rubri ʒ.S.
Cort. citri conditi ℈.ij. ſantali, rubri ℈.i.
Caphuræ g.vij. cum iulapio roſarum fiat electuarium, auro coopertum.
Tertium: vt
℞. Conſeruæ acetoſæ ℥.i. conſ. roſ. conſer. bugloſſæ, ana ℥.S.
Spec. diamarg frigidi ℥.ij.
Sacchari roſ. tabulati q.ſ. fiat conditum, auro obductum.
Extrinſecus applicantur: & vel
Cordi: tempore
Calido: vt ſūt epithemata: quorum
Primum
℞. Roſarum rub. M.i.S. coriandrorum præpar. ʒ.i. ſpodij. corallio rum rub. alb. ſantali rubri, ana ℈.ij. marg. ℈.i. oſſis de corde cerui ʒ.S. cort. citri ʒ.i. caphurę g.iv. fiat ſacculus, qui vaporetur ſuper tegulam ignitam, & extinctam cum aquæ bugloſſæ ℥.iij. aceti ℥.i.
Alterum
℞. Aquæ roſ. ℥.iv. aquæ acetoſæ, aquæ card. benedicti, ana ℥.ij.
Aceti florū tunicæ ℥.j. Spec. diagēmæ ℈.ij. croci g.ij.
Cort. citri ℈.S. caphuræ g.v. miſce, & fiat epithema, cui tē pore frigido aliquid vini generoſi addi poterit.
Frigido: cuiuſmodi eſt epithema
Primum: vt
℞. Aquæ meliſſæ, bugloſſæ, ana ℥.ij. aquæ roſ. ℥.iv.
Boli armeni, terræ ſigillatæ, ana ℈.ij. oſſis de corde cerui ℈.S. ſantali rubri ℈.j. cort. citri ℈.i. hyacynthorum, ſmaragdorum, margaritarum, ana ℈.ij. ligni aloes ℈.j. miſce, & fiat epithema.
Alterum: vt
℞. Spec. diagēmæ ʒ.i. ſantali rubri, cort. citri, xyloaloes, macis, ana ʒ.S. been albi & rubri, caphurę, croci, ana ℈.S. moſchi g. iv. vini generoſi ℥.iij. aceti roſ. ℥.ij. miſce, & fiat epithema.
Hepati: vt
℞. Aquæ endiuiæ ℥.iv.
Aceti ℥.i.
Santali rubri ʒ.i.S.
Miſce, & applica cum pecia linea duplicata, in hyeme tepida, in æſtate verò frigida.
Cerebro: vt
Oleum roſarum.
Aqua
Roſarum.
Violarum.
Nenupharis.
Acetum.
Sātali, caphura, ſuccus lactucæ, &c.
Stomacho: vt
Oleum
Cotoneorum.
Roſarum.
Myrtinum, &c.
Cotonea, vel pira aſſa ventriculo applicata.
Panis recens, & adhuc calidus, cum aceto aut vino ſuperpoſitus.
Dorſo: vt inunctio ex
Oleo
Roſato.
Violato.
Nenupharino.
Succo ſemperuiui aut ſolatri.
Aceto pauco.
Quantitatem gradus & menſuræ, quæ pro ratione complexionis, ætatis, temporis, virium, &c. varianda eſt.
Tempus commodum. Sic corroborantia omni tempore exhibenda ſunt, & potiſſimū medijs temporibus, videlicet inter ſanguinis miſſionem & purgationes, inter ſudorifera medicamenta & purgationes, inter cibum & potū, &c.

K. Sym-

K. *Symptomata*, quoq; quid fieri debeat indicāt. Nā

- *Bubo* seu tumor in aliqua corporis parte
  - *Adhuc* fiens, & in partib. interiorib. latens, sui euocationem indicat, & non repercussionē, ne venenum retrò pellatur. Euocatur itaque remedijs, adhibitis secūdum
    - *Qualitatē* cōtrariam: videlicet euocātem quorum alia sunt
      - *Chirurgica*: vt sunt cucurbitulæ, quæ bubonibus seu tumoribus applicandæ, primò quidem absque scarificatu, donec tumor extrahatur: deinde cum scarificatione, vt sanguis venenosus effluat. Quòd si ab euocatione vel scarificatu subortatur dolor, signum bonum est.
      - *Medicinalia*: vt sunt
        - *Sanguisugæ*.
        - *Emplastrum*
          - *Vnum*: vt emplastrum diachylon.
          - *Alterum*: ex *Ficubus*. *Viſco*. *Sandaraca*. *Reſina*.
          - *Tertium*, ex *Nucibus*. *Ficubus*. *Ruta*. *Scabioſa*, Galbano. *Fermento*, & melle.
    - *Quantitatem* conuenientem. Sic
      - *Cucurbitulæ* sint magnæ, quò meliùs tumores extrahāt
      - *Emplastra* sint magis vel minùs vehementia pro loci profunditate, cutisq; densitate.
    - *Tempus* commodum. Sic statim ab initio euocandi sunt tumores, videlicet ante secundum vel tertium diem, præcedentibus tamen euacuationibus.
  - *Factus*, & forinsecus manifeste apparens, habensque suas causas continentes, scilicet
    - *Materiam* venenosam (quæ influxit, & in spacia intermedia effusa est) quæ sui eductionē indicat: quod fiet remedijs, exhibitis secūdum
      - *Qualitatem* contrariam: nempe aperientem seu perforantem: quorum alia sunt
        - *Chirurgica*: vt est
          - *Scalpellum*, quo aperiendus est tumor.
          - *Cauterium* actuale. Verùm hoc vtendum non est, nisi constēt robore ægri,
        - *Medicinalia*: vt sunt
          - *Rupto*rium huiusmodi:
            - ℞. *Vitrioli* ad rubedinem vsque calcinati ℔.ii.
              Salis vrinæ, sulphuris, ana ℥.i.S. redigātur in pulueres tenuissimum, qui in retortā, optimè perlutatā positus, distilletur igne vehementiori. Deinde oleum à phlegmate separetur, quo illinatur tumor circum circa stilo ligneo, & extra cadet.
            - *Cantharides*, &c.
      - *Quantitatem* commodam. Sint itaque
        - *Scalpelli* eius magnitudinis, vt pus commodè effluere possit.
        - *Cauteria* seu ruptoria pro cutis densitate.
      - *Tempus* congruum. Sic itaque bubones, statim quàm fieri possit aperiendi sunt: videlicet secunda, ad summum tertia die.
    - *Formam*. Vide in sequētibus signum L.
- *Carbunculus*. Vide in sequentibus, sub signo M.
- *Virium* lapsus. Vide in sequentibus signum B.
- *Vide* suprà in curatione tertianæ intermittentis, & continuæ, & causonis.
  - *Syncope*.
  - *Vomitus*.
  - *Alui* fluor.
  - *Dolor* capit.
  - *Ardor*.
  - *Sitis*.
  - *Vigiliæ*.
- *Somnus* immodicus. Sic ægri erunt excitandi
  - *Clamoribus*.
  - *Ligaturis*.
  - *Frictionibus*, &c.

L.
Tumor in aliqua parte corporis factus, &c. habet suas causas: scilicet formã: nẽpe

- *Intemperiem* calidam, hæc
  - *Ante* tumoris apertionem refrigeranda non est, ne venenum intrò pellatur. Verùm locis vicinis defensiua applicari possunt, vt vel oleum populeon, vel oleum rosatum cum aceto ros. & bolo armeno.
  - *Post* apostematis apertionem, refrigeranda, seu potiùs mitigandus dolor est, quod fiet penicillis intinctis in vnguento, facto ex duabus partibus albuminum, oui, & parte vna vitelli oui, & pauco oleo rosaceo, atque impositis.
- *Vnitatis* solutionem: quæ si fuerit cum tumore
  - *Crudo*, & duro, emolliendus est emplastro
    - *Vno*: vt ex farina triticea, farina seminis lini, oleo vel butyro, & aqua.
    - *Altero*: vt ex melle, sale & farina fabacea.
    - *Tertio*: vt ex cæpis tribus & allijs duobus, contusis & in butyro frixis, cui addita fuerit theriacæ ʒ.i.
    - *Quarto*: vt ex vitellis ouorum, sale, melle, & farina hordeacea.
    - *Quinto*: vt ex diachylone, ammoniaco, galbano, & oleo scorpionum.
    - *Sexto*: vt ex cæpis assis, rad. liliorum alb. assis, malua, althea & fermento, &c.
  - *Maturo*, & molli: sic vlcus
    - *Primò* abstergendum & mundandum est tali vnguento: vt
      - ℞. *Vitell.* ouorum num. i. mellis rosati ʒ.ij.
      - *Farinæ* ʒ.i. misceantur simul bene, & fiat vnguentũ, quo penicilli intincti imponãtur, emplastro emolliente atque simul attrahente superpositio.
    - *Deinde* carne implendum est, hoc linimento: vt
      - ℞. *Mastices*, thuris, myrrhæ, cerussæ.
      - *Tutiæ*, farinæ triticeæ, vel fabarum.
      - *Adipis* ceruini, vel capi, ceræ, ana q.s. est.
      - Mitice, & fiat linimentum molle.
    - *Postremò* conglutinandum est croco martis, &c.

M.
Carbunculi etiam, seu pustulæ, sæpè excitantur, aliàs parte vicina, aliàs toto corpore. Pustula initio pruritum infert, deinde paulatim prominet, veluti paruus quidam clauus, initio rubet, postea virescit, ac nigrescit, aut versicolor est. Vicinia liuet. pustulæ admodum excitantur exiguæ, perinde ac cũ exustus est locus aliquis: dolor magnus, ardor grauis, crustam relinquit. Deterior est & longior, qui neruosis partibus insedit. Itaque hi quoq; curãdi veniũt. Verùm horum curatio pro morbi tempore, vt etiam in tumoribus, variatur. Nam in

- *Principio* extrahendi seu euocandi sunt, vel
  - *Stercore*
    - *Columbino.*
    - *Passerum.*
  - *Cucurbitulis*
    - *Primò* quidem absq; scarificatu.
    - *Deinde* cum scarificatione.
  - *Sanguisugis.*
- *Augmento*, soluendi & maturandi sunt: & vel
  - *Pane* cibario, *Lente*, *Plantagine* — *Coctis* in aqua, & appositis.
  - *Scabiosa.*
  - *Cauda* equina.
  - *Tapso* barbato.
  - *Lanugine* cotoneorum, ex vino cocta, & cum modica cera applicata.
  - *Stercore* humano calido.
  - *Oleo* ouorum.
  - *Butyro* recenti.
  - *Diachylone.*
  - *Dialthea.*
  - *Theriaca*, &c.
- *Statu*, aperiendi sunt, aut
  - *Ferro*
    - *Incidente* seu perforante.
    - *Vrenti* seu candenti.
  - *Medicamentis*: vt
    - *Ruptorio* suprà dicto.
    - *Vesicatorio* tali: vt
      - ℞. *Cantharidum* in aceto maceratorum ʒ.i.
      - *Zingiberis*, *Piperis* longi — *Ana.* ʒ.ß.
      - *Fermenti*, ad nucis magnitudinẽ, misce, & cum dimidiæ nucis cortice superpone, donec vesica excitata fuerit, &c.
- *Declinatione* sunt — *Abstergendi*, *Carne* replendi, *Consolidandi* — *Vt* suprà de tumoribus dictum est.

N. *Virum*

N. *Virium* quoque lapsus sæpissimè in peste accidit, proinde reparandæ sunt, & vel

- *Electuarium*: cuiusmodi est tale
  - ℞. *Pulpæ* caponis iuuenis, in ℔.i. aquæ decocti.
  - *Amygdalarum* dulcium, *Pinearum* mundatarum } Ana ʒ.ii.
  - *Phisticorum* ʒ.j.
  - *Conserua* acetosæ, *Borraginis*, *Rosarum* } Ana ʒ.S.
  - *Spec.* diamargaritonis frigidi, *Diagemmæ* } Ana ʒ.i.
  - *Marg.* præparat., *Olei* coralliorum, *Margaritarum* } Ana ϑ.iv.
  - *Ossis* de corde cerui ϑ. i.S.
  - *Vnicorni* ϑ.i.
  - *Contundantur* omnia simul in mortario lapideo, deinde addatur sacchari ros. tab. ℔.S. aquæ bugloss. q.s. Misce, & fiat electuarium, auro coopertum.
- *Syrupis*
  - *Simplicibus*: vt
    - *E nuce* Indica.
    - *De* acetositate citri.
    - *De* limonibus.
    - *Granatorum*, &c.
  - *Compositis*: vt
    - ℞. *Olei* margaritarum, *Coralliorum*, *Chalchanthini* g. xvi. } Ana ϑ.i.S.
    - *Syrupi* de acetositate citri ʒ.i.S.
    - *Aquæ* acetosæ, bugloss., ana ʒ.i.
    - *Cinnamomi* stillatitiæ ʒ.S.
    - Misce, capiat cochlearia duo vel tria pro dosi.
- *Aquis* stillatitiis
  - *Capi.*
  - *Cinnamomi.*
  - *Acetosæ.*
  - *Buglossæ*, &c.
- *Tabellis*: cuiusmodi sunt
  - *Primæ*: Panis marsicus, seu marzapanis.
  - *Alteræ*
    - ℞. *Pinearũ* mundatarũ ʒ.iii.
    - *Phisticorum* viridium ʒ.ii.S.
    - *Margaritarum* præparat. ϑ. S.
    - *Foliorum* auri num. iv.
    - *Saccari* albissimi, in aqua ros. dissoluti ʒ.iii. fiant tabulæ, seu morselli, auro cooperti.
  - *Tertiæ*
    - ℞. *Pulpamenti* capi, *Perdicis* } Ana ʒ.ii.
    - *Pinearum* mundatarum, & in aqua rosarum maceratarum ʒ.i.
    - *Spec.* diamarg. frig., *Diarrhod.* Abb. } Ana ϑ.i.
    - *Sacchari* rosati tabulati q. s. est, fiat placenta instar panis marsici, vel in tabellas diuidatur, quæ auro obducuntur.
- *Gelatinis*: quarum
  - *Prima*
    - ℞. *Carnis* caponis, *Carnis* vitellinæ } Ana q.s. est.
    - *Incidantur* minutim, deinde addatur cinnamomi, cort. mali citri, ana ʒ.i. salis parum. Ponantur in phialam, seu cucurbitam vitream optimè vesica obstructam, & in balneo Mariæ per quinque vel sex horas coquantur: deinde cùm ferè frigefactum fuerit, aperiatur cucurbita, succusque coletur, atq. in patellas argenteas fundatur, cui aliquot guttæ olei chalcanthini addantur, vt acorem aliqualem acquirat, demum congelato vtantur ægri cum cochleario argenteo, &c.
  - *Altera*
    - ℞. *Caponem* deplumatum, euisceratum, à pinguedine purgatum, atque minutum incisum, num. i.
    - *Pedum* vituli, num. iv.
    - *Vini*, *Aquæ* } Ana part. i. vel quantum sufficit.
    - Misce, & coquantur simul, donec ab ossibus caro separetur. Deinde ius per cribrum setaceum coletur, & cum frigidum fuerit, pinguedo desuper auferatur: postea iterum coquatur, & singulis duabus libris brodij, sacchari ℔.i. addatur, clarificetur ouorum albo, demum aliquoties per manicam Hippocratis, in qua cinnamomi ʒ. iii. positæ fuerint ad ignem, donec clarum euadat, atque vim cinnamomi extrahat: postea in patinis argenteis seruetur. De hac gelatina interdum sumant ægri cochlearium vnum, &c.

De Curatione hemitritæ seu semitertianæ febris.

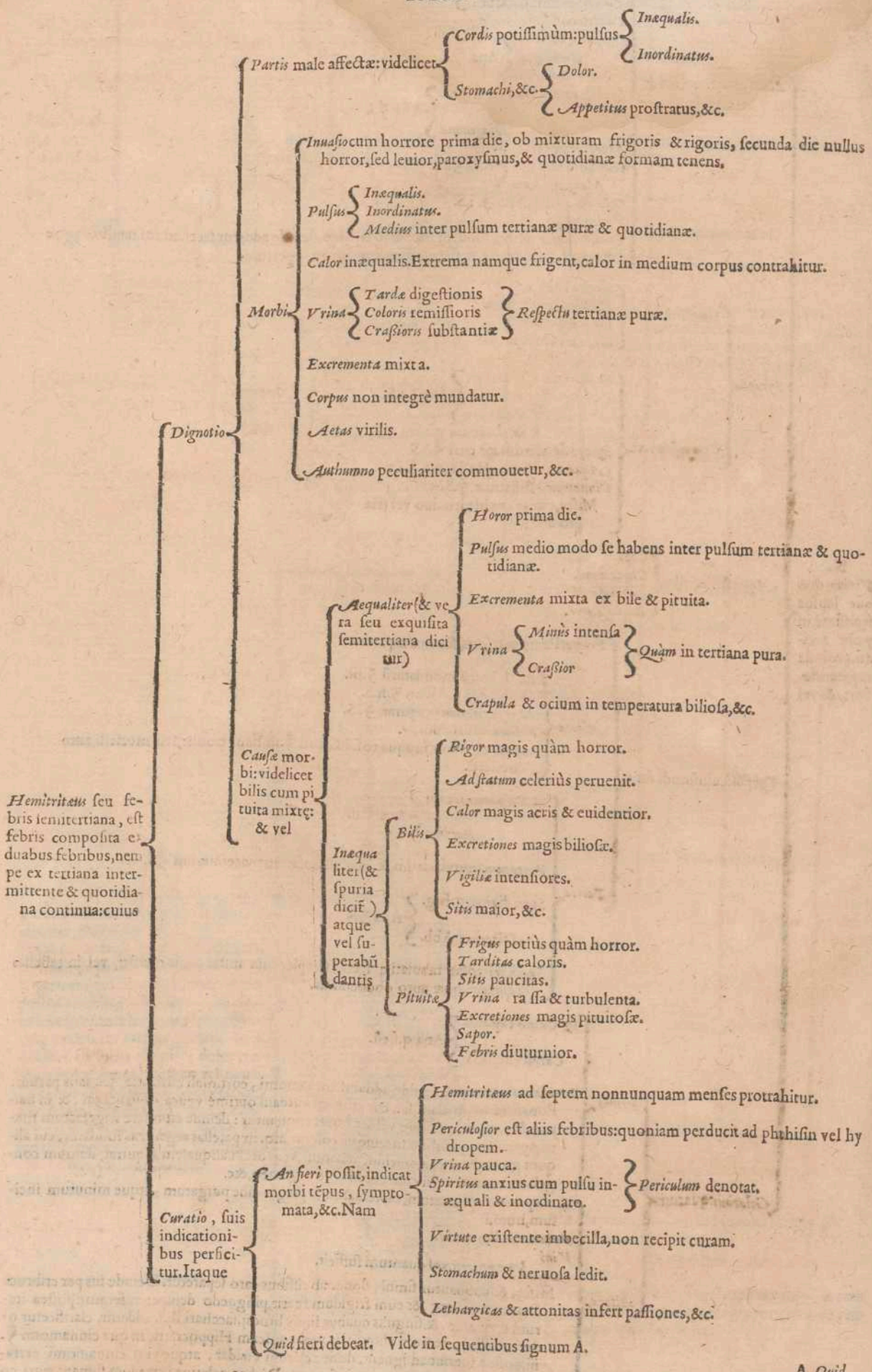

A Quid

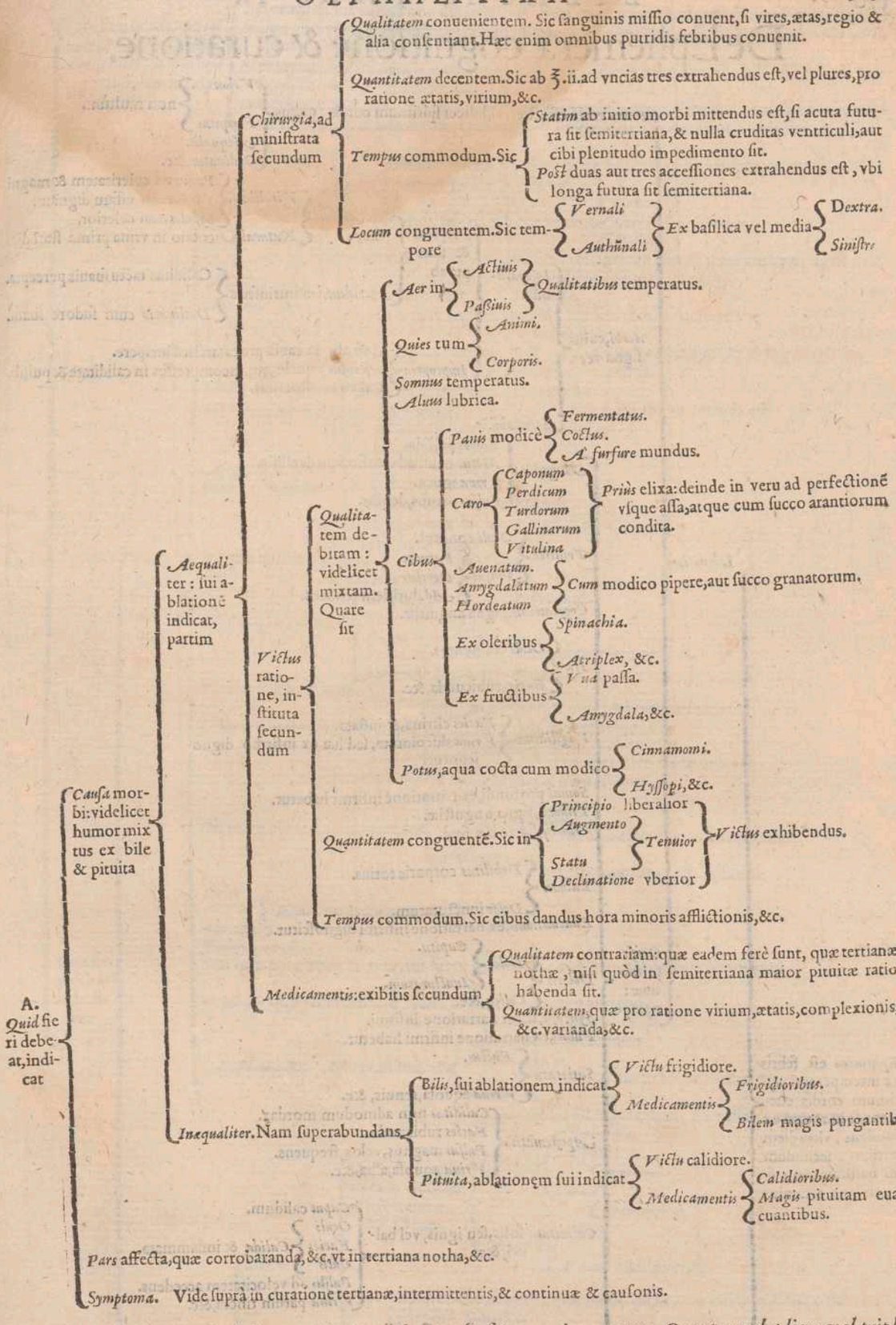

FEBRES *duplices, vel triplices, vt spuriæ vel extensæ sui generis curantur. Quartanæ duplices vel triplices, vt quartanæ contumaces, curantur: nisi quòd mitius cum iis est agendum: quia ex duplici fit triplex, & ex triplici fit continua, quæ lethalis est, vel admodum periculosa.*

FEBRES *confusæ vel commixtæ difficilius curantur, quàm duplices vel triplices, propterea quòd sint ex diuersis humoribus, multùm à se inuicem differentibus, & putrescentibus eodem tempore, diuersis in locis, non vno medicamento curari possunt, vel alterante vel concoquente, sed vnusquisque suum medicamentum determinatum desiderat, &c.*

De Ephe-

De Ephemeræ cognitione & curatione.

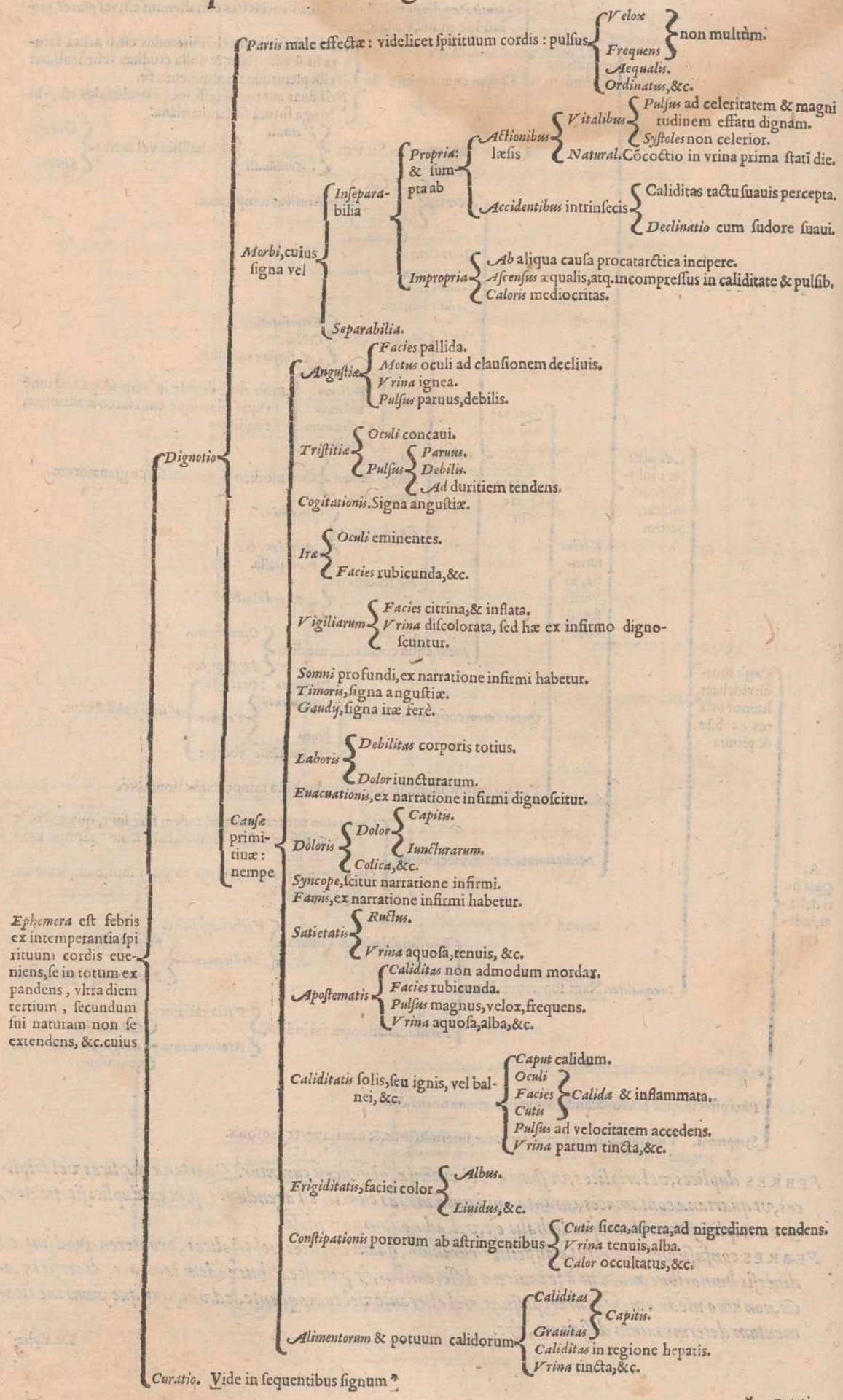

* Curatio

* *Curatio* ephemeræ, indicationib. perficitur. Quare

An fieri possit, indicat natura morbi cõplexio ægrotantis, & malitia regiminis, causa morbi, &c. Nam
- *Ephemera* de sua natura non durat, nisi per diem vnam naturalem: vnde facilis est curationis.
- *Propter* maliciam regiminis extendit se aliquando ad quatuor dies: & si vltra, tunc transit vel in putridam vel hecticam.
- *Si* complexio fuerit apta, hoc est, cholerica & macra, facilè in hecticam transit: si verò calida & humida, facilè in synocham, &c.
- *Cum* ephemera declinat absq. sudore: aut cum sudore absq. mundificatione, transit ad aliud genus febrium, & maximè cum declinatio est longa, & cum perseuerantia accidentium.

Quid fieri debeat, indicat

Causa morbi primitiua: videlicet

Solis caliditas, quæ remouenda tum
- *Mutatione* loci, si ad locum seu aerem frigidum & humidum ducatur.
- *Cibo* & potu refrigerante.
- *Medicamentis* refrigerantibus *Capiti*, *Cordi*, *Pectori* } *Admotis.*

Frigiditas, quæ alteranda partim
- *Loci* seu aeris commutatione, si ad calidum seu temperatum ducantur ægri, deinde cooperiantur, & calfiant pannis, vt sudor prouocetur.
- *Cibo* & potu temperato & aperiente.
- *Balneo* ex decoctione chamomillæ, fœniculi, &c. in declinatione.
- *Medicamentis* adhibitis *Capiti* calidis. *Cordi*, *Pectori* } *Temperatis*, aperientibus, & ad frig. magis declinant.

Constipatio cutis, quæ laxanda balneo aquæ dulcis est, &c.

Satietas cibi seu crapula, quæ euacuatione vel per vomitum, vel aluum curanda est.

Anxietas, tristitia, cogitatio, quæ remouenda
- *Cibo* refrigerante & humectante.
- *Vino* valdè diluto.
- *Gaudio*, Lætitia.
- *Balneo* aquæ dulcis.
- *Inunctione* ex oleo violaceo.
- *Epithematibus* humectanbus odoriferis, &c.

Ira, quæ auferenda
- *Balneo* aquæ tepidæ.
- *Inunctione* ex frig. & hum.
- *Gaudio*, lætitia, &c.

Vigiliæ, quæ curandæ
- *Cibo* bono, refrig. & humectante.
- *Vino* diluto, somno, ocio.
- *Balneo* aquæ dulcis.
- *Fricatione* leui extremorum, & maximè pedum.
- *Embrochis* frig. & humidis.

Timor, qui remouendus, vt in anxietia.

Labor seu motus superfluus, qui curandus
- *Cibo* humectanti & multi & boni nutrimenti.
- *Vino* diluto, quiete, somno prolixo.
- *Balneo* aquæ dulcis, in declinatione.
- *Inunctione* iun cturarum ex oleo violarum.

Euacuatio nimia, quæ inhibenda
- *Victu*: *Refrig.* & humectanti. *Confortanti.*
- *Medicamentis*: *Astringentibus*, stomacho appositis. *Refrigerantibus*, cordi applicatis.

Dolor, *Syncope* } *Remotione* causæ curatur.

Fames quæ cibo curatur.

Sitis quæ potu aquæ frigidæ, vel succo granorum, & balneo aquæ dulcis remouetur.

Oppilatio, quæ remouenda
- *Fricatione.*
- *Sudore* ex aere calido, cibo aperiente.
- *Phlebotomia*, si magna oppilatio est, &c.

Apostema, &c. quod curandum est
- *Abstinentia* cibi & potus.
- *Phlebotomia*, *Pharmacia* } *Debito* modo administratis, &c.

Aer declinet ad frigiditatem, si à calida causa ortum ducat.

Morbus seu intemperies calida & sicca, quę sui ablationẽ indicat, quod fiet tum

Victus ratione, instituta secundum

Qualitatem contrariam videlicet refrigerantem, &c. Quare.
- *Cibus* sit: *Hordeatum.* *Ius* pulli. *Caro*: *Pullorum.* *Gallinæ*, &c.
- *Potus* aut: *Aqua.* *Vinum* valdè dilurum.

Quantitatem conuenientem, quæ moderata sit, pro ratione ætatis: consuetudinis, temporis anni, &c.

Tempus commodum. Sic cibus in declinatione tantùm offerendus, nisi corpus valde fuerit extenuatum, aut cholericum, aut laborauerit multùm, aut in sole fuerit versatus: & tunc nullo modo triduanum ieiunium est imponendum, ne in hecticam incurrat.

Medicamentis: exhibitis, secundum

Qualitatem contrariam: videlicet refrigerantem & humectantem: vt est balneũ aquæ dulcis, tepidæ, &c.

Quantitatem decentem: quæ ratione eausæ, ætatis, temporis anni, complexionis, &c. varianda est.

Tempus commodum. Sic balnea aquæ dulcis, in febris declinatione, in omnibus conueniunt.

De curatione Synochæ non putridæ vide suprà in curatione febrium sanguinearum.

De Curatione febris hecticæ.

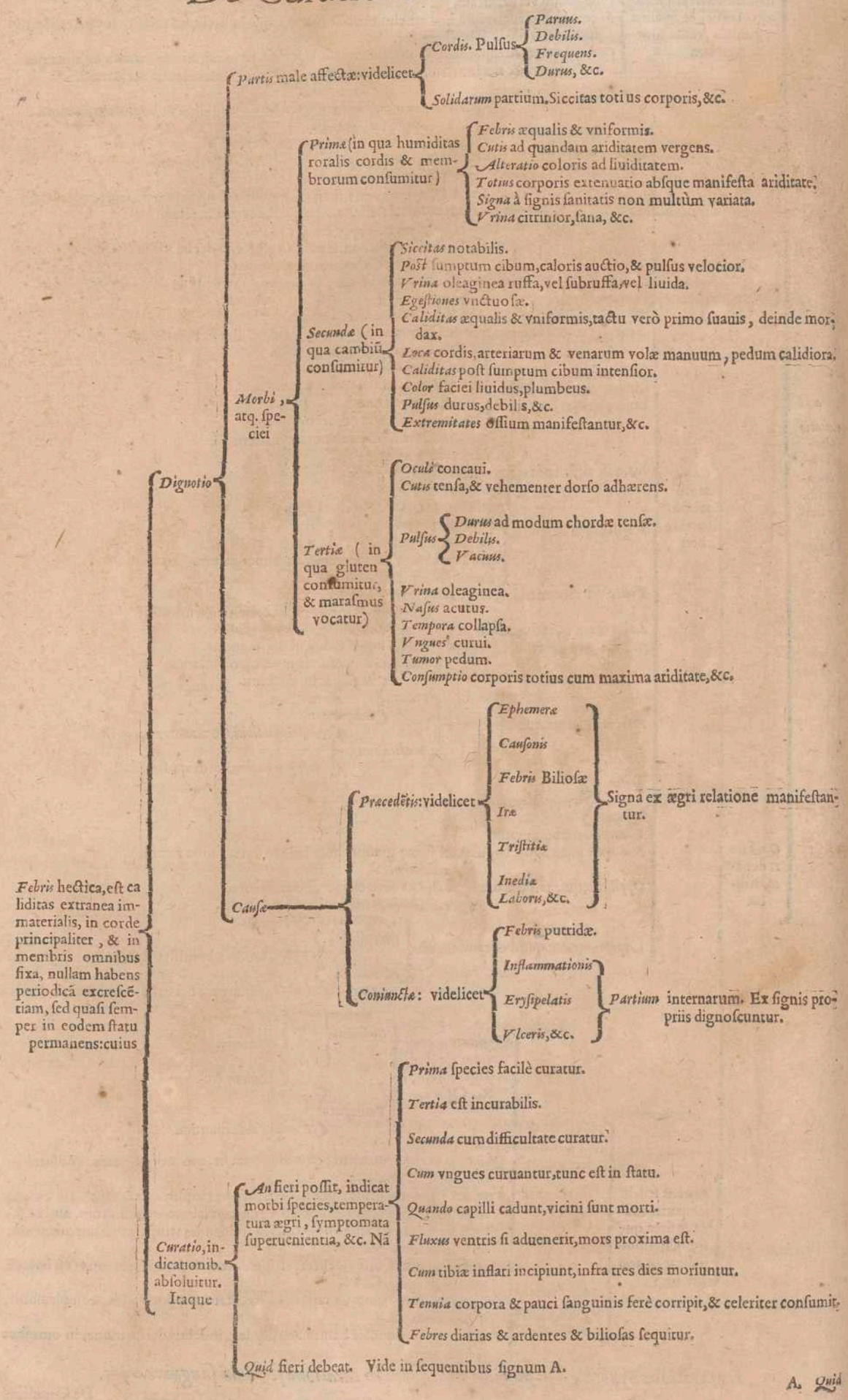

A. *Quid* fieri debeat, indicat

- *Causa* morbi
  - *Præcedens*: cuius nulla ratio habenda est, sed statim ab ipso morbo indicatio sumenda.
  - *Coniuncta*: videlicet *Febris* putrida, *Inflammatio*, *Vlcus*, &c. — *Quæ* propriis suis indicationibus priùs curanda.
- *Victus* ratione, instituta secũdum
  - *Qualitatem* cõtrariam: nẽpe refrigerantem & humectãtem. Quare
    - *Cibus* sit
      - *Aer* declinet ad *Frigidum*, *Humidũ*, in æstate verò sit septẽtrionalis.
      - *Somnus* sit nocturnus, & consueto longior.
      - *Quies* sit *Animi*, seu gaudium moderatum.
      - *Quies* sit *Corporis*, vel leue exercitium: vt est *Frictio* leuis post somnum, *Pectinatio*, *Mundificatio* digitorum & pedum.
      - *Repletio* —
      - *Inanitio*: nempe *Euacuationes* fortes, *Coitus* — *Fugienda* sunt.
      - *Panis* triticeus, non salitus, sed multa aqua ablutus, deinde cum lacte mixtus.
      - *Caro* *Pullorum*, *Gallinarum* iuuenum, *Caponum*, *Perdicum*, *Phasianorum*, *Coturnicum*, *Hædorum*, *Vituli* pinguis, maximè pedes & testiculi, *Ranarum* viridium, &c. — *Exilia* maximè cum lactuca, portulaca.
      - *Ex* piscibus *Saxatiles*, *Anguillæ* in veru assæ, *Cancri*, cum hordeo decocti.
      - *Hordeatum*, *Amygdalatũ*, *Amydum* — *Cum* lacte vaccino coctum, remoto butyro.
      - *Lac* aut *Mulieris*, *Asinæ*, *Caprinum*, *Vaccinum* — *Ab* vbere sumptum, vel cum saccharo, si nulla febris putrida sit coniuncta.
      - *Ius* carnium, cum sem. portulacæ & lactucæ, vel hordeo coctum.
      - *Ouа* recentia, sorbilia. Item in aqua fracta, & in eadem cocta.
      - *Ex* oleribus *Spinachia*, *Blitum*, *Lactuca*, *Portulaca*, *Endiuia*, &c.
      - *Ex* fructibus *Pruna*, cucurbitæ, cucumeres, *Poma* dulcia cocta cum saccharo, *Granata*, Arantia, *Amygdala*, nuclei pini, *Cerasa*, vuæ passæ, &c.
      - *Caseus* recens non salitus, &c.
    - *Potus* sit *Aqua* hordei saccharata, *Vinum* album, clarum, non nouum, multa aqua dilutum: vel aqua portulacæ vel nympheæ temperatum.
  - *Quantitatem* cõuenientem: quæ pauca esse debet, pro vice, sed cibus in plures vices diuidendus est. Detur itaque cibus ter vel quater in die.
  - *Tempus* commodum. Sic cibus duabus horis ante balneum imperari debet, aut paulò post.
- *Medicamentis*. Vide in sequentibus signum B.

Morbus: videlicet intemperies calida & sicca, quæ sui ablationẽ incat: quod fiet partim

Symptomata superuenientia, quæ sui quoque ablationem, indicant. Siquidem in

- *Viribus* infirmis *Expressionibus*, *Gelatitiis*, *Distillatis*, *Instaurantibus*
- *Profluuio* alui *Aqua* hordei torrefacti, *Hordeato*, cum millio torrefacto, *Auenato*
- *Syncope*, vino alb. diluto, &c.
- *Ventris* constipatione, &c. *Manna*, *Cassia*, *Decocto* *Prunorum*, *Tamarindorum*, *Syrupo* ros. laxatiuo

— *Vtendum* est, &c.

B. *Curatur*:

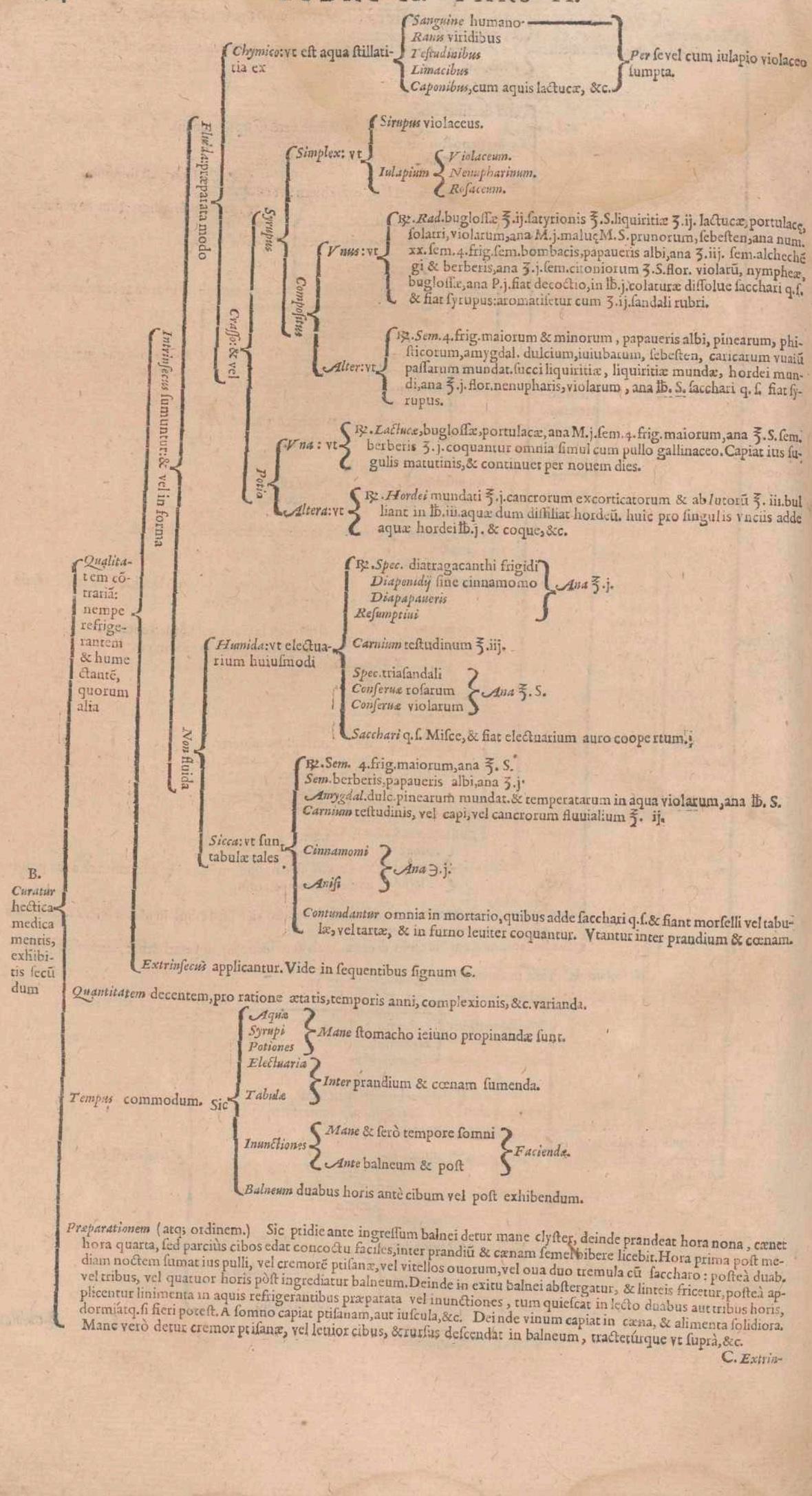

Præparationem (atq; ordinem.) Sic pridie ante ingressum balnei detur mane clyster, deinde prandeat hora nona, cænet hora quarta, sed parciùs cibos edat concoctu faciles, inter prandiū & cænam semel bibere licebit. Hora prima post meridiam noctem sumat ius pulli, vel cremorē ptisanæ, vel vitellos ouorum, vel ona duo tremula cū saccharo: posteà duab. vel tribus, vel quatuor horis pòst ingrediatur balneum. Deinde in exitu balnei abstergatur, & linteis fricetur, posteà applicentur linimenta in aquis refrigerantibus præparata vel inunctiones, tum quiescat in lecto duabus aut tribus horis, dormiatq. si fieri potest. A somno capiat ptisanam, aut iusculą, &c. Deinde vinum capiat in cœna, & alimenta solidiora. Mane verò detur cremor ptisanæ, vel letior cibus, & rursus descendat in balneum, tractetúrque vt suprà, &c.

C. *Extrin-*

C. *Extrinſecus etiã hecticis applicantur medicamenta, & vel*

- *Toti* corpori: vt eſt balneũ aquæ dulcis, quod debet parari aut in lauacris
  - *Tribus*: quorum
    - *Primum* ſit ex aqua dulci, modicè tamen calida, vt pori aperiãtur, & partes laxentur.
    - *Secundum* ſit ex aqua tepida, vt partes humectentur, quia aqua poſt relaxationem partium penetrat.
    - *Tertium* ſit ex aqua frigida, vt cutim denſet & refrigeret, vt illa humiditas manea t.
  - *Vno*: quod primò paretur ex aqua modicè calida, pluſquam tepida, paulò deinde refrigeretur per ſe, vel addita frigida, tanta quantitate, quanta eſt neceſſaria, vt tepida fiat. Poſtremò in vltima parte appo natur plus aquæ frigidæ, vt balnei aqua refrigeretur, vel tantiſper in balneo maneat, dum aqua refrigeretur per ſe. In calido non diu morentur ægri, in tepido mediocriter, in tertio minùs quàm in ſecundo, in ſecundo magis quàm in primo.
- *Partibus* corporis: videlicet
  - *Collo*: vt eſt inunctio ex oleo
    - *Violaceo.*
    - *Cucurbitino.*
    - *Nenupharino*, &c.
  - *Cordi* & pectori: cuiuſmodi eſt
    - *Epithema*
      - *Primum*: vt
        - ℞. *Aquarum* violarum, *Borraginis*, *Bugloſſæ* } *Ana* ℥. iij.
        - *Vini* albi guttas aliquot.
        - *Intingantur* panni, & pectori applicentur.
      - *Alterum*: vt
        - ℞. *Hordei* mundi P. j.
        - *Cucurbitarum.*
        - *Peponum*, vel cucumeris } *Ana* ℥. j.
        - *Decoquantur.* In fine decoctionis adde olei violacei ℥. iij. agitentur fortiter, fiat epithema pectori applicandum.
    - *Vnguentũ*
      - *Simplex*: vt oleum
        - *Violarum*, in aqua hordei lotum.
        - *Ex* ſem. cucurbitarum.
        - *Papaueris.*
        - *Ex* ſem. lactucæ, &c.
      - *Compoſitum*
        - *Primum*: vt
          - ℞. *Olei* ex ſem. lactucæ, vel papaueris ℥. iij.
          - *Olei* amygdalarum dulcium recent. ℥. ij.
          - *Ceræ* parum, miſce, & fiat vnguentum molle.
        - *Alterum*: vt
          - ℞. *Medullæ* crurum vituli, *Cerui*, *Axungiæ* gallinarum, *Sæpi* hyrcini, *Butyri* recentis. } *Ana* ℥. S.
          - *Axungiæ* anatis } *Ana* ℥. ij.
          - *Coriandri*, *Tragacanthi* } *Ana* ℥. j.
          - *Gummi* Arab.
          - *Olei* violacei, *Olei* amygda. dulc. } *Ana* ℥. j. S.
          - *Ceræ* albæ q. ſ. miſce, & fiat vnguentum.
  - *Hepati*: vt in unctio ex oleo
    - *Cotoneorum.*
    - *Roſarum.*
    - *Myrthino*, &c.
  - *Ventriculo*: vt
    - *Oleum*
      - *Myrthinum.*
      - *Cotoneorum.*
      - *Roſaceum*, &c.
    - *Puluis*
      - ℞. *Roſarum*, *Santali* } *Ana* ℥. S.
      - *Caryophillorum* ℥. j. Miſce, & fiat puluis. Hæc cruſta panis inſperſa, & pauco vino irrorata, ventriculo applicetur.
  - *Dorſo* & ſpinæ: vt
    - *Vnguentum* infrigidans Galeni.
    - *Oleum*
      - *Cucurbitarum.*
      - *Nenupharinum.*
      - *Violarum.*
      - *Roſarum.*
      - *Cotoneorum.*
      - *Myrthinum.*
      - *Nymphæa*, &c.

De Cognitione & curatione ſcabiei.

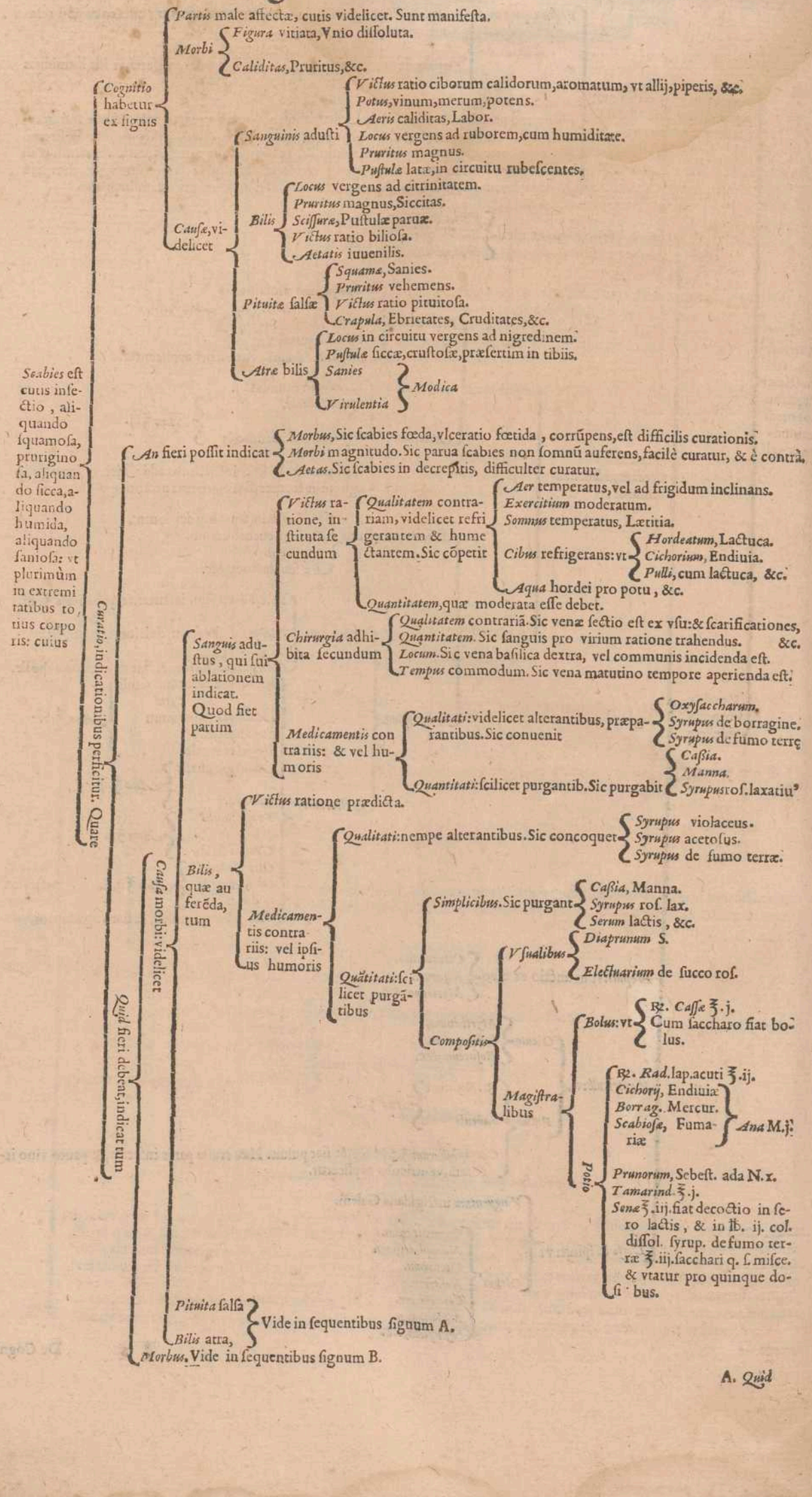

A. Quid

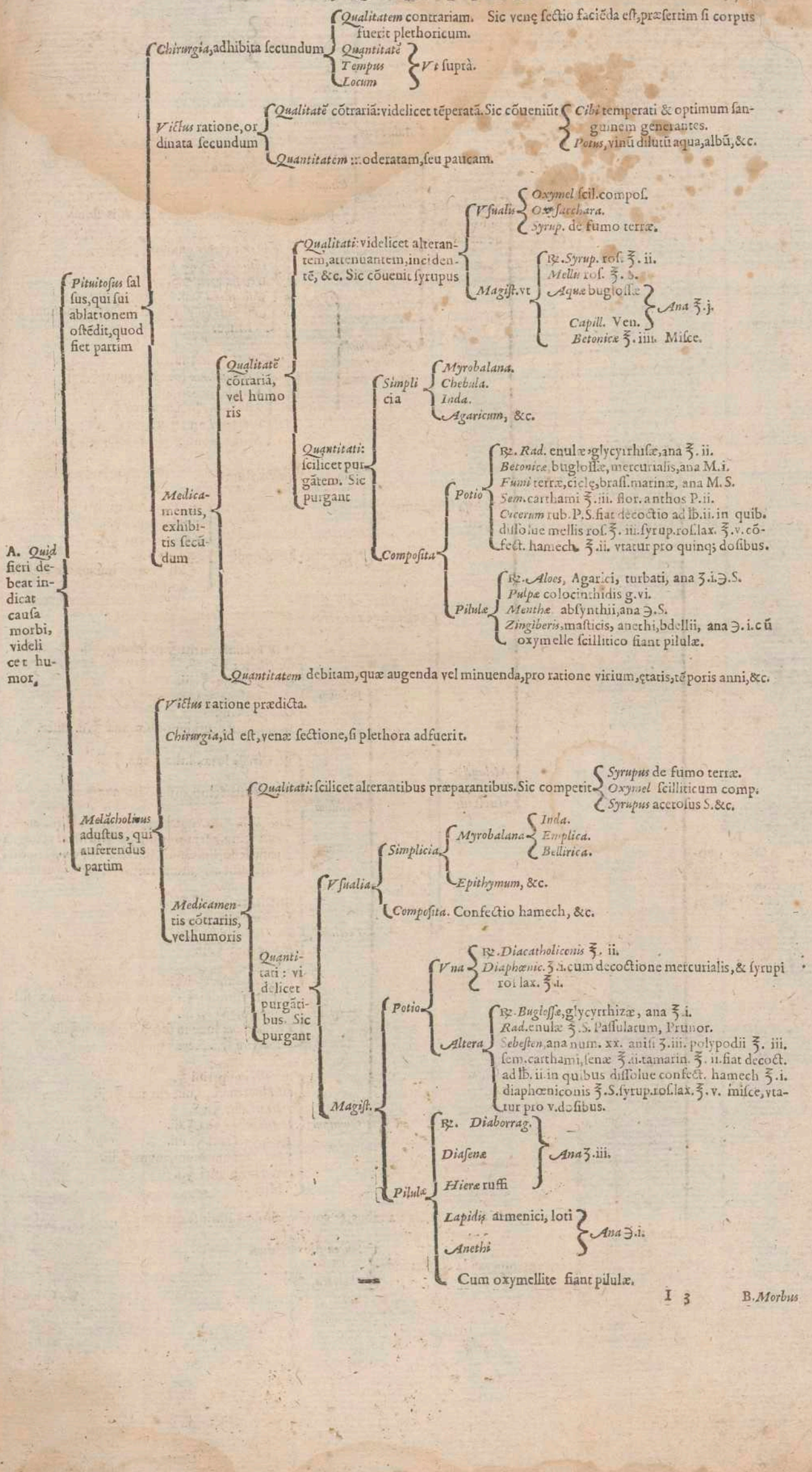
A. Quid fieri debeat indicat causa morbi, videlicet humor,
Pituitosus sal sus, qui sui ablationem ostēdit, quod fiet partim
Chirurgia, adhibita secundum
Qualitatem contrariam. Sic venę sectio faciēda est, præsertim si corpus fuerit plethoricum.
Quantitatē
Tempus
Locum
Vt suprà.
Victus ratione, ordinata secundum
Qualitatē cōtrariā: videlicet tēperatā. Sic cōueniūt
Cibi temperati & optimum sanguinem generantes.
Potus, vinū dilutū aqua, albū, &c.
Quantitatem moderatam, seu paucam.
Medicamentis, exhibitis secūdum
Qualitatē cōtrariā, vel humoris
Qualitati: videlicet alterantem, attenuantem, incidentē, &c. Sic cōuenit syrupus
Vsualis
Oxymel scil. compos.
Oxy sacchara.
Syrup. de fumo terræ.
Magist. vt
℞. Syrup. ros. ℥. ii.
Mellis ros. ℥. ß.
Aquæ bugloss. Ana ℥. j.
Capill. Ven.
Betonicæ ℥. iiii. Misce.
Quantitati: scilicet purgātem. Sic purgant
Simplicia
Myrobalana.
Chebula.
Inda.
Agaricum, &c.
Compositа
Potio
℞. Rad. enulæ, glycyrrhizæ, ana ℥. ii.
Betonicæ, bugloss, mercurialis, ana M. i.
Fumi terræ, cicle, brass. marinæ, ana M. S.
Sem. carthami ℥. iii. flor. anthos P. ii.
Cicerum rub. P. S. fiat decoctio ad lb. ii. in quib. dissolue mellis ros. ℥. iii. syrup. ros. lax. ℥. v. cōfect. hamech ℥. ii. vtatur pro quinq; dosibus.
Pilulæ
℞. Aloes, Agarici, turbati, ana ʒ. i. ℈. S.
Pulpæ colocinthidis g. vi.
Menthæ absynthii, ana ℈. S.
Zingiberis, masticis, anethi, bdellii, ana ℈. i. cū oxymelle scillitico fiant pilulæ.
Quantitatem debitam, quæ augenda vel minuenda, pro ratione virium, ętatis, tēporis anni, &c.
Melancholicus adustus, qui auferendus partim
Victus ratione prædicta.
Chirurgia, id est, venæ sectione, si plethora adfuerit.
Medicamentis cōtrariis, vel humoris
Qualitati: scilicet alterantibus præparantibus. Sic competit
Syrupus de fumo terræ.
Oxymel scilliticum comp.
Syrupus acerosus S. &c.
Quantitati: videlicet purgātibus. Sic purgant
Vsualia
Simplicia
Myrobalana
Inda.
Emplica.
Bellirica.
Epithymum, &c.
Compositа. Confectio hamech, &c.
Magist.
Potio
Vna
℞. Diacatholicens ℥. ii.
Diaphœnic. ʒ. ß. cum decoctione mercurialis, & syrupi ros. lax. ℥. i.
Altera
℞. Bugloss, glycyrrhizæ, ana ℥. i.
Rad. enulæ ℥. S. Passularum, Prunor.
Sebesten, ana num. xx. anisi ʒ. iii. polypodii ℥. iii.
sem. carthami, senæ ℥. ii. tamarin. ℥. ii. fiat decoct. ad lb. ii. in quibus dissolue confect. hamech ℥. i. diaphœniconis ℥. S. syrup. ros. lax. ℥. v. misce, vtatur pro v. dosibus.
Pilulæ
℞. Diaborrag.
Diasenæ
Hieræ ruffi
Ana ʒ. iii.
Lapidis armenici, loti
Anethi
Ana ℈. i.
Cum oxymellite fiant pilulæ.

B. *Morbus* quoque quid fieri debeat, indicat. Siquidem

- *Intemperies*
  - *Calida* corrigenda est tum refrigerantibus, & coroborantibus intrinsecus sumptis.
  - *Frigida*, contemperanda & alteranda
    - *Aurea* Alexandrina.
    - *Theriaca*, &c.
- *Vnitatis* solutio, sui vnionem significat, quod fiet medicamētis, abstergentibus, mundantibus, siccantibus, & consolidantibus: verbi gratia in
  - *Sanguinea* & biliosa conuenit tale
    - *Balneum*
      - ℞. *Rad.* enulæ, *Lapatij* acuti — *Ana* ℔. j.
      - *Parietariæ*, *Saponariæ* — *Ana* M. ij.
      - *Florum* anthos, *Chamomillæ* — *Ana* P. j.
      - Fiat decoctio pro balneo, cui adde salis ℔. iiij.
    - *Vnguentum*
      - *Primum*
        - ℞. *Vnguenti* enulati. ʒ. iiij.
        - *Lithargiri* ʒ. j.
        - *Ceruſſæ* lotæ ʒ. S.
        - *Calcithidis* ʒ. ij.
        - *Argenti* viui extincti in succo limonum ʒ. ij.
        - Misce.
      - *Alterum*
        - ℞. *Resinæ* ʒ. iiij.
        - *Terebinthinæ* lotæ in aqua ros. ʒ. ij.
        - *Ceruſſæ* lotæ in aqua fumiterræ ʒ. j.
        - *Lithargyri* loti in aceto ʒ. S.
        - *Argenti* viui ʒ. iij.
        - *Succi* limonum vel aranciorum ʒ. ij. Misce.
  - *Pituitosa* salsa, competit
    - *Balneum* suprà dictum.
    - *Vnguentum* huiusmodi
      - ℞. *Vnguenti* enulati ʒ. iiij.
      - *Terebinthinæ* ʒ. ij.
      - *Argenti* viui ʒ. j.
      - *Styracis* ʒ. ii.
      - Misce, quo inungatur cum ibit dormitum.
  - *Melancholia* vsta: ex vsuestum
    - *Balneum* præcedens.
    - *Vnguentum* huiusmodi:
      - *Primum*
        - ℞. *Vnguenti* nutriti ʒ. ij. litharg. ʒ. j.
        - *Ceruſſæ* lotæ ʒ. S.
        - *Argenti* viui ʒ. iii.
        - *Terebinthinæ* ʒ. j. S.
        - *Olei* ros. ʒ. iij.
        - *Succi* lapatii acuti, limonum, ana ʒ. ii. misce.
      - *Secūdum*
        - ℞. *Ceruſſæ* lotæ, litharg. ana ʒ. ii.
        - *Plumbi* vsti & loti, antimonii, ana ʒ. ii.
        - *Calcithidis* ʒ. iii. vnguenti pōpholigis ʒ. iii. argēt. viui ʒ. iiii. olei ros. irini, ana ʒ. ii. succi plātag. lapatii acuti, limonum, ana ʒ. i. cū axungia porci misceatur argentum viuum, & fiat vnguentum.
      - *Tertium*
        - ℞. *Olei* rosacei ʒ. iiii.
        - *Sulphuris* viui ʒ. i.
        - *Succi* limonum ʒ. ii.
        - *Resinæ* pini ʒ. iii.
        - Misce.
      - *Quartum*
        - ℞. *Olei* iuniperini ʒ. ii. olei nucum ʒ. i.
        - *Tartari* vini albi ʒ. i. vitrioli salis communis, sulphuris, ana ʒ. iii.
        - *Terebinthinæ* lotæ in succo limonum ʒ. ii.
        - *Lithargiry* ʒ. i. S. ceræ q. s. misce.
      - *Quintum*
        - ℞. *Olei* iuniperini ʒ.
        - *Olei* lucernarum, nucum, ana ʒ. ii.
        - *Tartari* albi ʒ. i. S.
        - *Vitrioli*, salis, ana ʒ. iii.
        - *Lithargyri* auri ʒ. iiii.
        - *Succi* plant. limonum, anum ʒ. iii.
        - *Aceti* squillitici ʒ. i.
        - Misce.

De Cogni-

De Cognitione & cura elephantiasis.

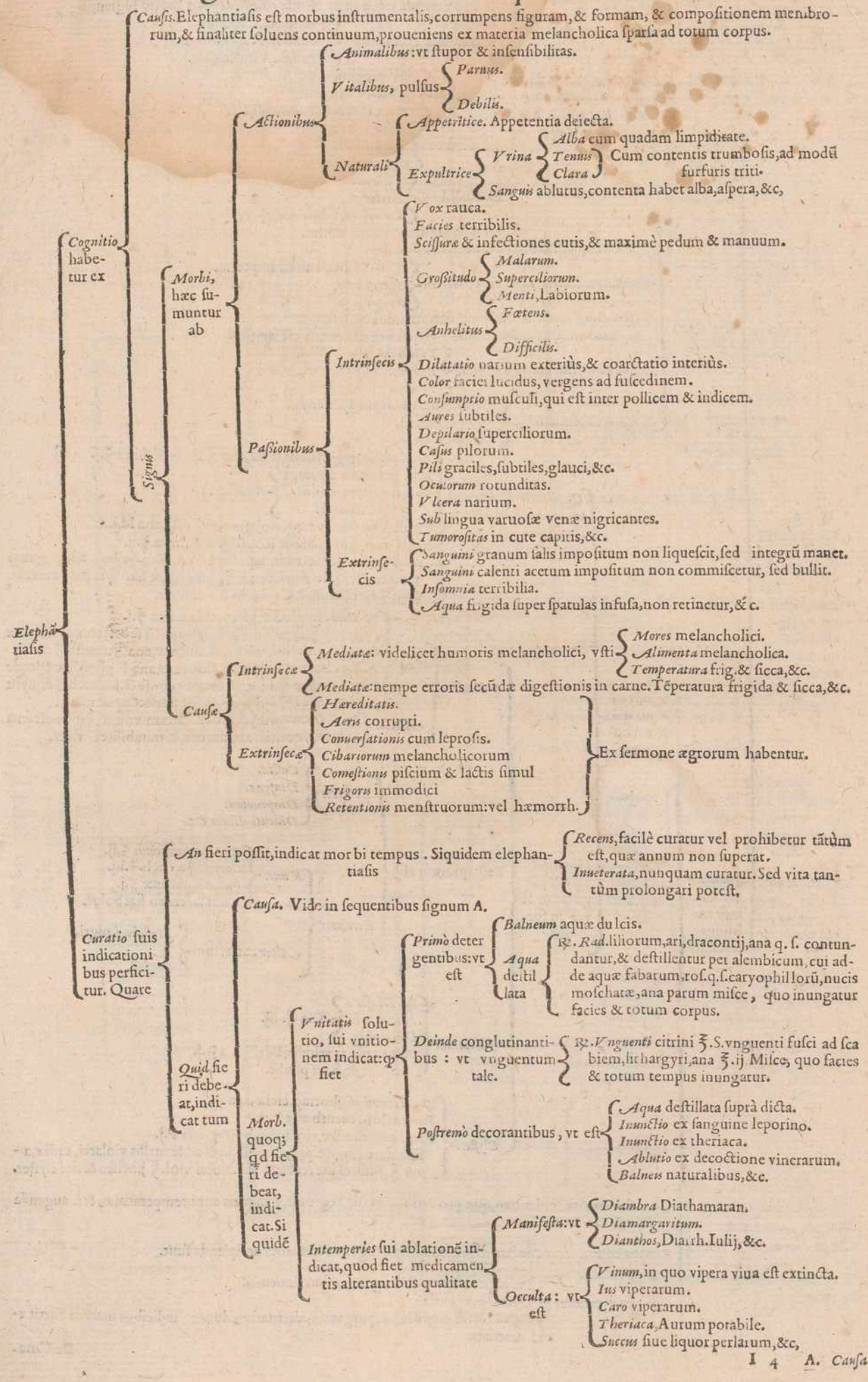

A. *Causa* morbi mediata qd fieri debeat, indicat humor, videlicet melancholicus, qui sui ablationem indicat, ꝙ fiet partim

Victus ratione instituta secundū

Qualitatem contrariā, id est, humectantē, bonumq; sanguinem humectantem. Itaque

Aer sit temperatus vel ad humidum inclinans.
Somnus sit consueto longior.
Quies imperanda est modica. Nimia enim corporis motio fugienda.
Ex carnibus conueniunt: *Pulmonum*, Caponum. *Perdicum*, Phasianorum. *Hœdina*, Vitulina, &c.
Ex piscibus: *Saxatiles*, Locustæ. *Astaci*, Conchilia. *Ostreæ*, Pectines, Petunculi, &c.
Ex oleribus: *Borrago*, Lactuca. *Spinachia*. *Cichorium*, &c.
Ex fructibus: *Pepones*. *Melones*. *Cucurbitæ*, Cucumeres, &c.
Potus sit vinum dilutum, album.

Quantitatem, debitam, quæ moderata esse debet.

Chirurgia, adhibita secundū

Qualitatem contrariam. Sic conuenit: *Venæ* sectio, si nihil impediat. *Scarificatio*. *Sanguisugæ*.
Qualitatem. Pro virium ratione detrahendus est sanguis.
Tempus commodum. Sic stomacho ieiuno detrahendus est sanguis.
Locum conuenientem. Sic vena: *Tibiarum*. *Brachij*. *Frontis*.
Ordinem decentem. Sic: *Primò* venæ tibiarum aperiendæ. *Deinde* brachij. *Vltimò* frontis.

Medicamentis, iisq; exhibitis secundū

Qualitatē contrariā: & vel humoris

Qualitati: videlicet alterantem præparantē seu concoquentē: cuiusmodi est syr. talis.

℞. *Rad.* Borraginis, bugloſſæ, ana ℥.ij. glycirrhizæ ℥.j.
Rad. graminis asparagi / *Cort.* rad. capparorum, *Tamarisci* — Ana ℥.S.
Capill. Ven. flor. borrag. violarum, cichorij, ana M.j.
Passularum ℥.ij. quatuor sem. frig. maior. ana ℥.ij.
Anisi ℥.j. fiat decoctio in aqua hordei ad ℔.ij. quibus adde syrupi violacei ℥.iij. de fumoterræ ℥. x. misce & fiat syrupus aromat. cum ℥.ij. triasantali. Capiat in sex dosibus.

Quantitati: scilicet purgantem: & vel in forma

Potionis

Vna:
℞. *Rad.* bugloſſæ, glycyrrhizæ, ana ℥.j.
Polypodij ℥.ij. passularū ℥.S. prunorū sebesten. ana num. xx
Senæ ℥.iij. thymi, epithymi, cuscutæ, ana ℥.ij. anisi ℥.S.
Florum borrag. bugloſſæ, violarum, ana P.j. fiat decoctio, de qua accipe ℥.iij. quibus adde confect. hamech. ℥.iij. syrupi ros. lax. ℥.ij. Misce, & fiat potio. Capiat manè.

Altera:
℞. *Pulueris* epithymi cochlearium vnum, capiat cū sero lactis quotidie in aurora, & mirabiliter valet.

Boli: quorum alij

Leuiores: *Cassia*. *Diasena*. *Diaprunum*. *Diacatholicum*, &c.

Fortiores:
Vnus: ℞. *Diaphœniconis* ℥.ij. *Confect.* hamech. ℥.iij. *Pulueris* diasenæ ℥.j. Cum saccharo fiat bolus.
Alter extractum: *Hellebori* nigri. *Confect.*

Pilularum:
℞. *Diasenæ* / *Hieræ* ruffi / *Diaborrag.* — Ana ℥. iij.
Pulpæ colocynthidis, Bdelli, ana ϑ.j.
Misce, & fiant pilulæ.

Clysteri:
℞. *Mercuri alij*, borrag. ciclæ, ana ℥.S.
Sem. melon. cucurb. ana ℥.ij.
Flor. chamomillæ, violarum, borrag. ana P.j.
Fiat decoctio, de qua accipe ℔.j. cui adde mellis violacei, cassiæ, ana ℥.ij. succi mercurialis ℥.j.S. olei viol. ℥.j. Misce & fiat clyster.

Quantitatem conuenientem, quæ pro ratione ætatis, regionis, temporis anni, temperaturæ, &c. augenda vel minuenda est.

Tempus commodum. Sic iam digestiua quàm purgantia in aurora accipienda sunt.

Ordinem decentem. Sic: *Primò* per aliquot dies digestiua sunt sumenda. *Deinde* purgantia. *Postea* rursus digestiua & purgantia, alternatim, donec radicibus materia fuerit euacuata.

De Cura.

De Curatione memoriæ deperditæ.

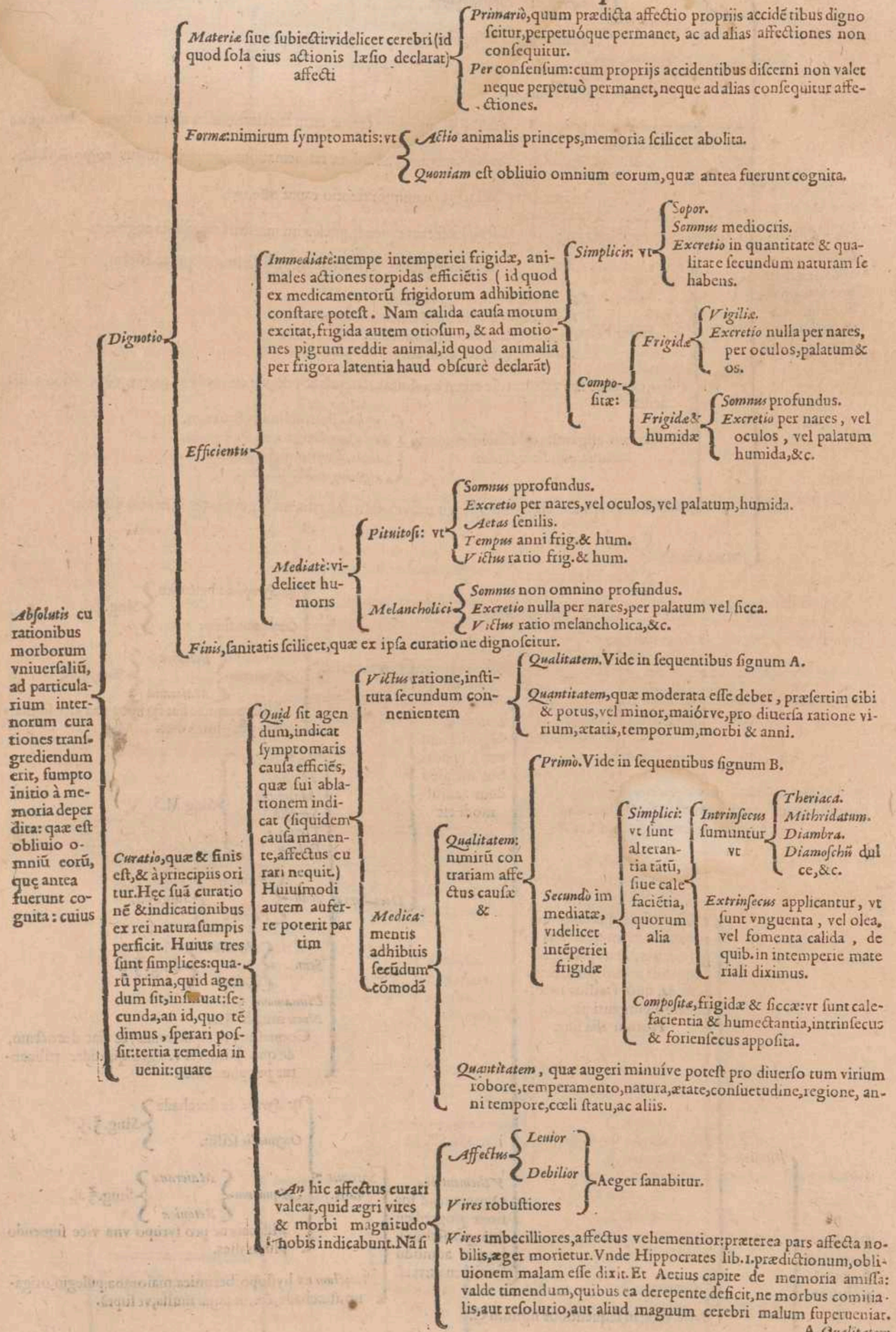

A. Qualitatem

A.
Qualitatem: videlicet calidã: siue à mediata siue immediata causa ortum ducat: quare sit
- *Aer*
  - *Calidus.*
  - *Luminosus.*
  - *Alienus* ab
    - *Austro*, cùm caput repleat.
    - *Aquilone*, cùm infrigidet.
- *Somnus*
  - *Moderatus.*
  - *Non* diurnus.
  - *Non* super repletionem.

Exercitium moderatum, pedum & manuum, & interdum capitis cum frictionibus ex asperis linteis. Nam quies immodica offendit.
Vsus veneris rarissimus. Quoniam immoderatus, neq; ad animæ ratiocinationes, neque ad totius corporis sanitatem conducit.
Alvus quotidie, si non à natura, arte ducta. Eius namque retentio caput offendit.
Repletio nulla tam cibi quàm potus.
Animi tranquillitas. Nã animi immoderati affectus cauendi, præsertim mœstitia, ac solicita cogitatio.

- *Cibus*
  - *Panis* ex farina triticea, optimè subactus, bene fermentatus, mediocriter salitus ac coctus.
  - *Ex* carnibus
    - *Vitulina*, Veruecina, Hædina.
    - *Phasianorum*, Perdicum, Francolinorum.
    - *Caponum*, Gallinarum, Pullorum.
    - *Turdorum*, & cæterarum auium montanarum.
  - *Pisces*, caseus & lac vitentur: sic etiam cerebrum, sanguis & reliquæ animalium partes concoctionis difficilis.
  - *Ex* oleribus eligantur calefacientia & attenuantia: cuiusmodi sunt
    - *Apium*, Petroselinum, Borrago.
    - *Buglossum*, Origanum, Pulegium.
    - *Salvia*, Thymum, Serpillum.
    - *Asparagus*, Melissa, &c.
  - *Fructus* omnes infrigidantes: item legumina crassum sanguinem gignentia & inflantia vitanda.
- *Potus*: vinum
  - *Tenue.*
  - *Album.*
  - *Non* valdè vetus.

B.
Primò mediatæ (si fuerit) nẽpe humori
- *Pituitoso*
  - *Crudo*: vt sunt alterantia concoquentia. Nam quatenus frigida, crassa, lenta priùs concoquenda, attenuanda, & incidenda, quò facilius medicamento purganti pareat. Horum alia sunt
    - *Clementiora.* Quoniã semper à leuioribus incipiendum: cuiusmodi est
      - *Syrupus* talis.
        - ℞. *Syrupi* de betonica } Sing. ʒ. j.
        - *Oxymellis* simp. }
        - *Aquarum* { *Betonicæ*, *Maioranæ* } Sing. ʒ. ij.
        - Misceantur, & fiat syrupus vna vice sumendus per plures dies.
      - *Decoctum*
        - ℞. *Betonicæ*, *Hyssopi*, *Maioranæ*, *Serpilli*, *Thymi*, *Pulegij* } Sing. M. S.
        - *Rad.* { *Fœniculi*, *Pæoniæ* } Sing. ʒ. j.
        - *Sem.* { *Fœniculi*, *Anisi* } Sing. ʒ. j.
        - *Cinnamomi* ʒ. j.
        - *Nucis* musch. ʒ. S.
        - Coquantur in aqua mulsa, & fiat decoctum, de quo ʒ. iiij. vel v. ægro quotidie tribuantur per plures dies.
    - *Vehementiora.* Quoniam ad fortiora progrediendum, præsertim si humor admodũ fuerit tenax: vt est
      - *Syrupus* talis.
        - ℞. *Syrupi* de stœchade } Sing. ʒ. j.
        - *Oxymellis* scillit. }
        - *Aquarum* { *Maioranæ*, *Betonicæ* } Sing. ʒ. ij.
        - Misceantur pro syrupo vna vice sumendo plures dies.
      - *Decoctum* ex hyssopo, betonica, maiorana: pulegio, origano, stœchade, &c. in aqua mulsa, vt suprà.
  - *Cocto.* Vide in sequentibus signum C.
- *Melancholico.* Vide in sequentibus signum D.

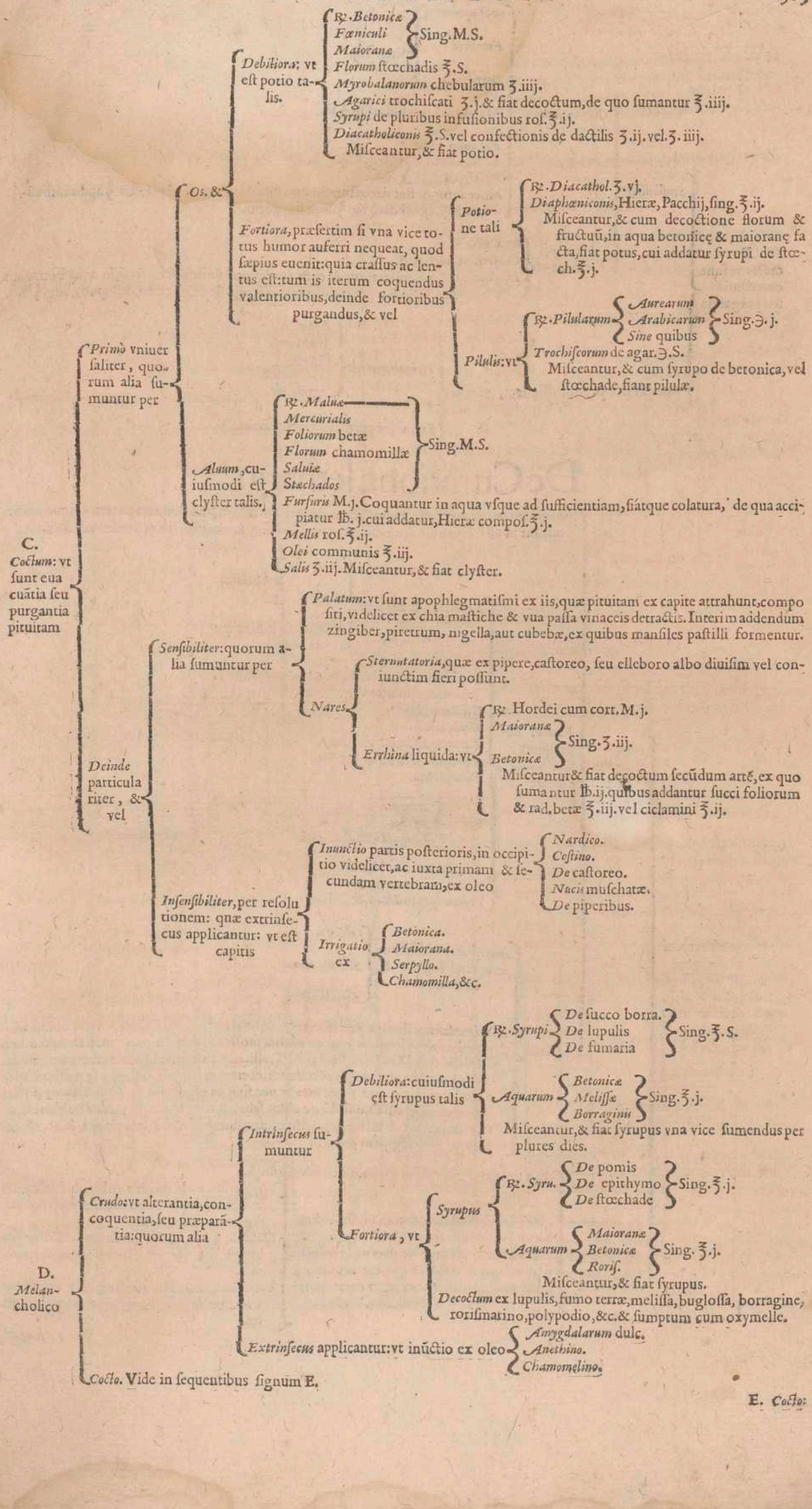
C.
Cœlum: vt sunt eua cuãtia seu purgantia pituitam
Primò vniuersaliter, quorum alia sumuntur per
Os. &
Debiliora: vt est potio talis.
℞. Betonicæ, Fœniculi, Maioranæ } Sing. M.S.
Florum stœchadis ʒ.S.
Myrobalanorum chebularum ʒ.iiij.
Agarici trochiscati ʒ.j. & fiat decoctum, de quo sumantur ʒ.iiij.
Syrupi de pluribus infusionibus ros. ʒ.ij.
Diacatholicons ʒ.S. vel confectionis de dactilis ʒ.ij. vel ʒ.iiij.
Misceantur, & fiat potio.
Fortiora, præsertim si vna vice totus humor auferri nequeat, quod sæpius euenit: quia crassus ac lentus est: tum is iterum coquendus valentioribus, deinde fortioribus purgandus, & vel
Potione tali
℞. Diacathol. ʒ.vj.
Diaphœniconis, Hieræ, Pacchij, sing. ʒ.ij.
Misceantur, & cum decoctione florum & fructuũ, in aqua betonicę & maioranę facta, fiat potus, cui addatur syrupi de stœch. ʒ.j.
Pilulis: vt
℞. Pilularum Aurearum, Arabicarum, Sine quibus } Sing. ℈.j.
Trochiscorum de agar. ℈.S.
Misceantur, & cum syrupo de betonica, vel stœchade, fiant pilulæ.
Aluum, cuiusmodi est clyster talis.
℞. Maluæ, Mercurialis, Foliorum betæ, Florum chamomillæ, Saluiæ, Stœchados } Sing. M.S.
Furfuris M.j. Coquantur in aqua vsque ad sufficientiam, fiátque colatura, de qua accipiatur ℔.j. cui addatur, Hieræ compos. ʒ.j.
Mellis ros. ʒ.ij.
Olei communis ʒ.iij.
Salis ʒ.iij. Misceantur, & fiat clyster.
Deinde particulariter, & vel
Sensibiliter: quorum alia sumuntur per
Palatum: vt sunt apophlegmatismi ex iis, quæ pituitam ex capite attrahunt, compositi, videlicet ex chia mastiche & vua passa vinaceis detractis. Interim addendum zingiber, piretrum, nigella, aut cubebæ, ex quibus mansiles pastilli formentur.
Nares
Sternutatoria, quæ ex pipere, castoreo, seu elleboro albo diuisim vel coniunctim fieri possunt.
Errhina liquida: vt
℞. Hordei cum cort. M.j.
Maioranæ, Betonicæ } Sing. ʒ.iij.
Misceantur & fiat decoctum secũdum artẽ, ex quo sumantur ℔.ij. quibus addantur succi foliorum & rad. betæ ʒ.iij. vel ciclamini ʒ.ij.
Insensibiliter, per resolutionem: quæ extrinsecus applicantur: vt est capitis
Inunctio partis posterioris, in occipitio videlicet, ac iuxta primam & secundam vertebram, ex oleo
Nardico.
Cestino.
De castoreo.
Nucis muschatæ.
De piperibus.
Irrigatio ex
Betonica.
Maiorana.
Serpyllo.
Chamomilla, &c.
D.
Melancholico
Crudo: vt alterantia, concoquentia, seu præparãtia: quorum alia
Intrinsecus sumuntur
Debiliora: cuiusmodi est syrupus talis
℞. Syrupi De succo borra., De lupulis, De fumaria } Sing. ʒ.S.
Aquarum Betonicæ, Melissæ, Borraginis } Sing. ʒ.j.
Misceantur, & fiat syrupus vna vice sumendus per plures dies.
Fortiora, vt
Syrupus
℞. Syru. De pomis, De epithymo, De stœchade } Sing. ʒ.j.
Aquarum Maioranæ, Betonicæ, Roris. } Sing. ʒ.j.
Misceantur, & fiat syrupus.
Decoctum ex lupulis, fumo terræ, melissa, buglossa, borragine, roriſmarino, polypodio, &c. & sumptum cum oxymelle.
Extrinsecus applicantur: vt inũctio ex oleo
Amygdalarum dulc.
Anethino.
Chamomelino.
Cœlo. Vide in sequentibus signum E.

E. *Coctio*: vt sunt euacuantia seu purgantia
- *Sensibiliter*
  - *Clementiora*: vt
    - ℞. *Lupulorum*, *Fumariæ*, *Borraginis* } Sing. ʒ.ij.
    - *Myrobalanorum* indorum ʒ.iij.
    - *Foliorum* sennæ, *Epithymi* } Sing. ʒ.ij.
    - Misceantur, & fiat decoctum, in quo dissoluantur mannę electæ ʒ.ij. diacatholiconis ʒ.vj. vel diasenæ ʒ.S. & fiat potio.
  - *Fortiora*: vt
    - ℞. *Cassiæ* ʒ.vj.
    - *Confect.* hamech. ʒ.ij.
    - *Diasennæ* Nic. ʒ.j. S. misceantur, & cum decoctione florum & fructuũ, in aqua borraginis & betonicæ facta, fiat potio, cui addatur syrupi de fumo terræ, de lupulis, sing. ʒ.S.
- *Insensibiliter* per discussionem, vt sunt
  - *Irrigationes* ex: *Betonica*, *Maiorana*, *Thymo*, *Chamomilla*, *Serpillo*, &c.
  - *Sacculi*, ex prædictis specieb. confecti.

De Curatione lethargi.

Lethargus est marcor expugnabilis penè dormiẽdi necessitas, ἀπὸ τῆς λήθης, & ἀργὸς, quod obliuio iners dicitur: cuius

- *Dignotio*, videlicet
  - *Subiecti*, seu partis malè affectæ: nimirum cerebri quod læsa actio indicare potest. Quoniam nequeunt sic affecti eorum, quæ dicuntur meminisse, quæ tantùm ipsius cerebri actio est.
  - *Formæ*: nẽpe ipsius symptomatis: vt
    - *Functio* animalis principeps
      - *Memoria*, *Ratio* } Abolita.
      - *Imaginatio* infima seu deficiens.
    - *Obliuio* cum inertia, ita vt omnium veluti amentes obliuiscantur.
    - *Oscitatio* crebra.
    - *Oculi* clausi.
    - *Tarditas* ad respondendum.
    - *Respiratio* rara ac imbecillis.
    - *Febris* lenta.
    - *Pulsus*: *Magni*, *Molles*, *Languidi*, tardi ac rari.
    - *Excrementa* alui liquidiora.
    - *Vrina* iumentis similis.
    - *Tremor* quorundam & sudor.
  - *Efficiẽtis*
    - *Immediatæ*: videlicet in temperiei frigidæ & humidæ: vt
      - *Obliuio*.
      - *Somnus altus*
      - *Segnitia*, &c.
    - *Mediatæ*: scilicet Pituitæ putrescentis & redundantis in cerebri corpore: vt obliuio, segnitia, ac altus somnus, quæ ex pituita proficiscuntur, motus verò ab immodico calore, id quod Galenus, Paulus & Trallianus testantur. Quòd autem eam putrescere oporteat, vt lethargus cõtrahatur, decretum reliquit Galenus 13. methodi medendi. & proinde cum febre incidit, nec sine ea gigni potest. Qua ratione differt à memoria deperdita, quòd hæc absq; febre, & non solum à pituita non putrescente, verumetiam ab aliis cerebri dispositionibus, hic verò à sola pituita, & necessariò putrescente, originem ducat.
- *Curatio*, quæ suis indicationib. perficitur: quare
  - *Quid* sit agendum, vide in sequentibus sub signo A.
  - *An* id, quò tendimus, sperari possit, indicat pars ipsa malè affecta, affectus magnitudo & causa efficiens. Nam cùm pars malè affecta sit princeps, affectus ex genere acutorum, causa maligna, difficulter æger curari poterit, nisi citò ei succuratur. Vnde
    - *Hippocrates* 2. de morbis vulgarib. Lethargici in septem diebus moriuntur: si verò eos effugerint, sani euadant.
    - *Galenus* 4. de causis pulsuum: Lethargus longè deterior est, quàm peripneumonia.
    - *Cornelius* Celsus. Hic affectus, cùm ex genere acutorum sit, nisi succurratur, celeriter iugulat.

A. *Quid*

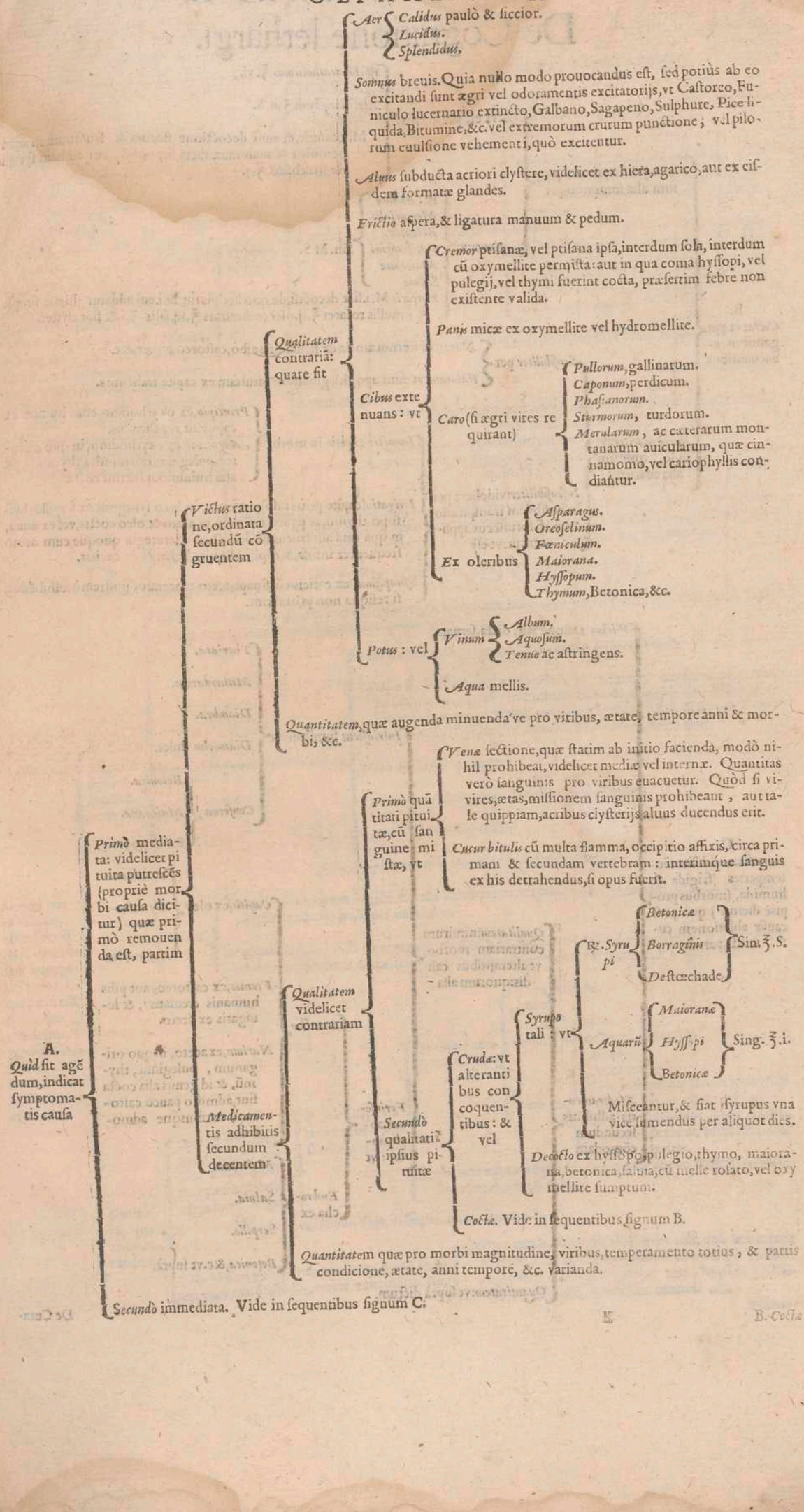
A.
Quid fit agẽdum, indicat symptomatis causa
Primò mediata: videlicet pituita putrefcẽs (propriè morbi causa dicitur) quæ primò remouenda est, partim
Victus ratione, ordinata secundũ cõgruentem
Qualitatem contrariã: quare fit
Aer Calidus paulò & siccior. Lucidus. Splendidus.
Somnus breuis. Quia nullo modo prouocandus est, sed potiùs ab eo excitandi sunt ægri vel odoramentis excitatorijs, vt Castoreo, Funiculo lucernario extincto, Galbano, Sagapeno, Sulphure, Pice liquida, Bitumine, &c. vel extremorum crurum punctione; vel pilorum euulsione vehementi, quò excitentur.
Alvus subducta acriori clystere, videlicet ex hiera, agarico, aut ex eisdem formatæ glandes.
Frictio aspera, & ligatura manuum & pedum.
Cibus extenuans: vt
Cremor ptisanæ, vel ptisana ipsa, interdum sola, interdum cũ oxymellite permista: aut in qua coma hyssopi, vel pulegij, vel thymi fuerint cocta, præsertim febre non existente valida.
Panis micæ ex oxymellite vel hydromellite.
Caro (si ægri vires requirant)
Pullorum, gallinarum.
Caponum, perdicum.
Phasianorum.
Sturnorum, turdorum.
Merularum, ac cæterarum montanarum auicularum, quæ cinnamomo, vel cariophyllis condiantur.
Ex oleribus
Asparagus.
Oreoselinum.
Fœniculum.
Maiorana.
Hyssopum.
Thymum, Betonica, &c.
Potus: vel
Vinum
Album.
Aquosum.
Tenue ac astringens.
Aqua mellis.
Quantitatem, quæ augenda minuenda've pro viribus, ætate, tempore anni & morbi, &c.
Primò quãtitati pituitæ, cũ sanguinis, vt
Venæ sectione, quæ statim ab initio facienda, modò nihil prohibeat, videlicet mediæ vel internæ. Quantitas verò sanguinis pro viribus euacuetur. Quòd si vires, ætas, missionem sanguinis prohibeant, aut tale quippiam, acribus clysterijs aluus ducendus erit.
Cucurbitulis cũ multa flamma, occipitio affixis, circa primam & secundam vertebram: interimque sanguis ex his detrahendus, si opus fuerit.
Medicamentis adhibitis secundum decentem
Qualitatem videlicet contrariam
Secundò qualitati ipsius pituitæ
Crudæ: vt alterantibus concoquentibus: & vel
Syrupo tali: vt
℞. Syrupi
Betonicæ
Borraginis
Deftœchade
Sin. ℥. S.
Aquarũ
Maioranæ
Hyssopi
Betonicæ
Sing. ℥. i.
Misceantur, & fiat syrupus vna vice sumendus per aliquot dies.
Decoctio ex hyssopo, pulegio, thymo, maiorana, betonica, saluia, cũ melle rosato, vel oxymellite sumptum.
Coctæ. Vide in sequentibus signum B.
Quantitatem quæ pro morbi magnitudine, viribus, temperamento totius, & partis condicione, ætate, anni tempore, &c. varianda.
Secundò immediata. Vide in sequentibus signum C.

De Cognitione lethargi.

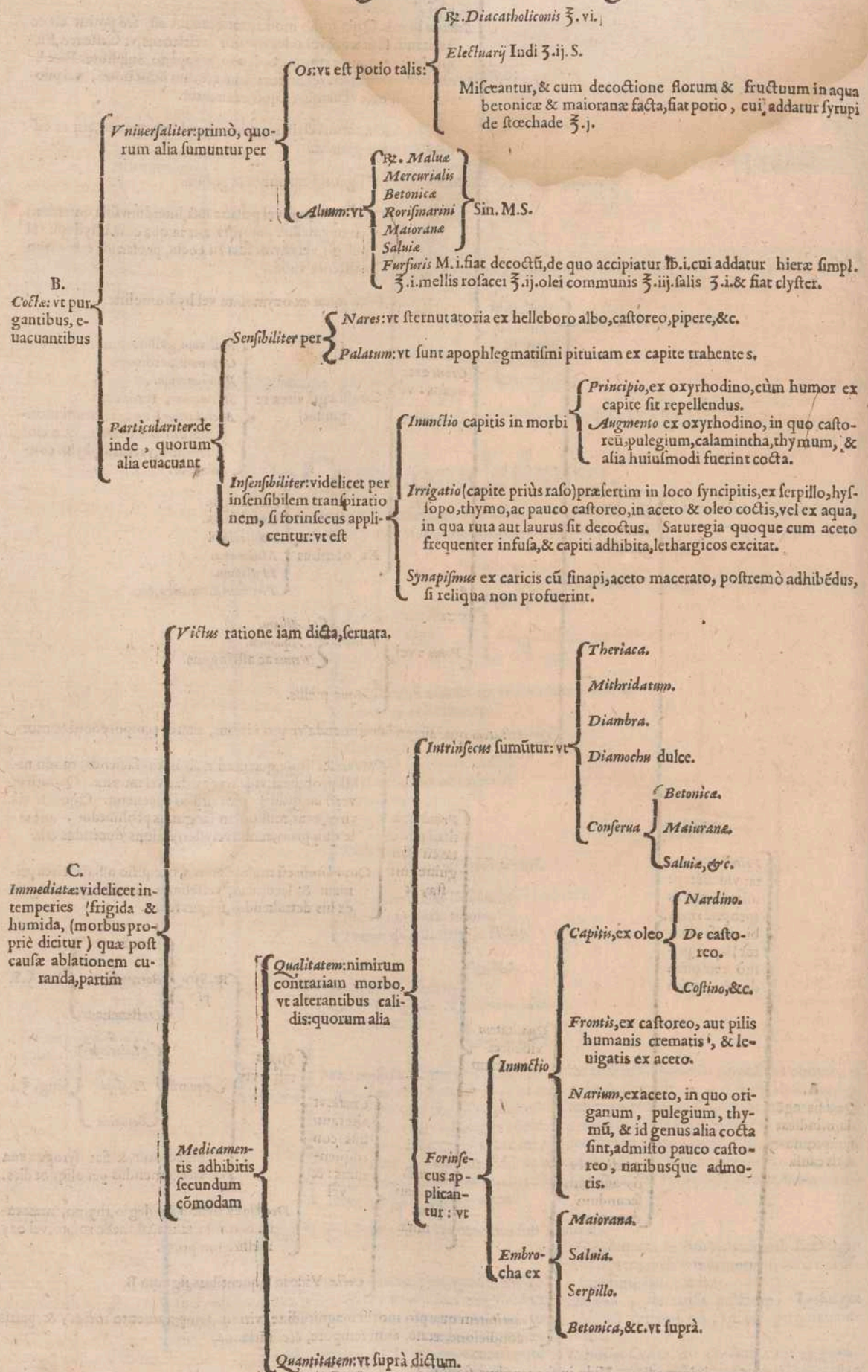

De Cura-

De Curatione cari.

Κάρος, quem Arabes. Subet nominãt, est veluti resolutio quædam principis facultatis imaginatricis, ac priuatio sensuum, vniuersarumque motionũ, spirandi tamen facultate manente illæsa. Est autẽ eius (videlicet cerebro per se affecto, & non per consensum. Nonnunquam enim superuenit alijs affectibus, vt febrium accessionibus, comitialibus, & alijs, &c.)

- *Dignotio* nimirũ
  - *Subiecti*, seu partis malè affectæ: videlicet cerebri: vt actio animalis
    - *Princeps*, nimirum imaginatio læsa.
    - *Sensibilis* } *Læsa.*
    - *Motrix* }
  - *Formæ*: nimirum symptomatis: vt
    - *Functio* animalis principis, præsertim imaginatrix abolita, sensibilis & motrix, spirãdi facultate excepta, quoad apoplexia differt.
    - *Somnus* profundissimus, ita vt dum pungũtur, sentiant quidẽ, non tamen loquantur. Vndè à lethargo differt: quoniã lethargici interrogati respondent, & non omnino sine voce decumbunt.
    - *Oculi* clausi semper,
  - *Efficientis*
    - *Immediatè*: nempe frigidæ intemperiei: vt somnus profundus.
    - *Mediatè*: scilicet humoris frigidi ac crassi, aut omnino viscidi. (Vnde differt à lethargo. Quoniã hic, nisi humor pituitosus putrescat, fieri nequit: ille verò, vt putrescat, nõ requirit) vt
      - *Somnus* profundus.
      - *Excretio* per nares.
      - *Aetas* senilis.
      - *Tẽpus* annni frigidum, &c.
- *Curatio*, quæ cum lethargicis conuenit. Aetij authoritate. Valentioribus tamen, attenuantibus ac incidentibus vtendum erit. Stomacho etiam, quæ calefaciant & corroborẽt medicamenta adhibenda, si is quoq; pituita refertus, aut immodice frigidus fuerit.

De Curatione cathochi vel catalepsi.

Κατοχὴ vel κατάληψις, est subita q̃dam detẽtio seu occupatio tum animæ, tum corporis: qua q̃ corripitur, repentè in illo permanet habitu, quo correptus est: cuius

- *Dignotio* scilicet causarũ: vt
  - *Subiecti*, loci malè affecti, seu cerebri, indicat ipsa actionum læsio: præsertim posterioris eius partis. secũdum ventriculum eius, quoniam repente fit.
  - *Formæ*, symptomatis scilicet: vt
    - *Functio* animalis princeps, imaginatio scilicet abolita.
    - *Occupatio*, seu mentis detẽtio, adeò, vt veluti fixos oculos ac palpebras, sic laborantes, penitùs immobiles habeant: aliquãdo & easdem apertas habentes, aut nictitant, aut intentè vident: adeò vt neque si quis manus oculis ipsorum ostendat, eos claudant, Aetio teste.
    - *Vocis* & sensus priuatio.
    - *Pulsus* paruus, languidus, & vehementer densus.
    - *Alui* & vrinæ suppressio.
    - *Spiratio* densa, rara, & per interualla magna.
  - *Efficiẽtis*
    - *Immediatè*: nimirum frigidæ & siccæ intemperiei, vel potiùs obstructionis: vt subita accessio, vigiliæ, excretio nulla per nares, &c.
    - *Mediatè*: videlicet bilis atræ: vt patet ex Gal. 2. Aphor. in commen. Aphor. 3. quod etiã ex victus ratione præcedenti, ætate, temperatura, anni tempore, &c. comprehendere quis valebit.
- *Curatio* in qua considerandum
  - *Quid* sit agendum, quod indicat affectus causa mediata: quæ sui ablationẽ indicat. Quod fiet
    - *Primò* victus ratione probè instituta, secundũ
      - *Qualitatẽ* contrariam: quare fit
        - *Aer*
          - *Calidus.*
          - *Humidus.*
        - *Cibus*, ptisanæ succus, & similia:
        - *Potus aut*
          - *Apomeli.*
          - *Aqua* mulsa.
          - *Vinum* album, aquosum, tenue, subastringens, & optimè dilutum.
          - *Ab* aqua abstineant ægri, cũ fluctuationes faciat, sitim nõ sedet, & splenes excitet.
      - *Quantitatem*, quæ augenda, minuenda'ue pro virium robore, ætate, anni tempore, &c.
    - *Deinde*. Vide in sequentibus signum A.
  - *An* id fieri possit, quo tendimus, quod indicat pars malè affecta, morbi vehemẽtia, &c.
    - *Aetius* catalepsim periculosiorem esse, quã lethargum asseruit, licet in febribus similibus lethargo cõsistat: & proinde si ille periculosior erat, hæc erit periculosissima. Proinde confestim curanda erit.

A. *Deinde* medicamentis adhibitis, secundum aptam
- *Qualitatem*: nimirum contrariam
  - *Quantitati* humoris. Nam si mistus plurimo sanguini fuerit, vires ac ætas nō prohibuerint, citra dilationē vena superna in cubito secanda erit, & pro viribus sanguis detrahendus.
  - *Qualitati*
    - *Nondum* paratæ: vt cōcoquentib. seu alterantibus: cuiusmodi est syrupus sequens: vt
      - ℞. *Syrupi* { *De* succo fumi terræ / *De* succo borrag. / *De* epithymo. } Sing. ℥.S.
      - *Aquarum* { *Lupulorum* / *Fumariæ* / *Betonicæ* } Sing. ℥.S.
      - Misceantur, & fiat syrupus per plures dies sumendus.
    - *Paratæ*: vt purgantib. vel euacuantibus
      - *Sēsibiliter*: quorū alia sumuntur per
        - *Os*: vt est decoctū tale. ℞. *Lupulorum*, fumariæ, borraginis, sing. ℥.iij. *Senæ*, polypodij, epithymi, sing. ℥.ij. Fiat decoctum secundum artem, in quo dissoluatur cassiæ ℥.j. *Diasenæ* ℥.S. syrupi violacei ℥.i. Et fiat potus.
        - *Alium*: vt clyster talis ℞. *Chamomæli*, betæ, borraginis, mercurialis, singulorum q.s. polypodij, senæ, epithymi, sing. ℥.iiij. fiat decoctū, de quo sumatur ℔.j. cui addatur diacathol. ℥ i. confect. hamech, ℥.iiij. mellis ros. ℥.ij. dei ℥.ii. salis ℥.iij. Misceātur, & fiat clyster.
      - *Insensibiliter* per cutim: vt iunctio capitis ex oleo
        - *Chamomælino.*
        - *Anethyno.* Deinde coquatur in eis serpillū, aut hyssopum, aut thymum.
        - *Totum* etiam corpus oleo anethino inungendum, præsertim hyeme.
- *Quantitatem*, quæ pro morbi vehementia, viribus, ætate, &c. minuenda vel augenda est.

De Curatione apoplexiæ.

Apoplexia est totius corporis sensus & motus priuatio: cuius
- *Dignotio*, videlicet causarum
  - *Subiecti*, nempe cerebri: vt functiones animales omnes læsæ. Læduntur namq; in hoc, non modò sensibiles & motrices animæ functiones omnes, verùm & principes, quarum auctor, fons ac principiū cerebrum est. Quibus cunctis læsis, necessariò cerebrum oblæsum erit, & secundum eius ventriculos in parte vtraq;, id quod indicat tum eius generatio, tum solutio, quæ subitaria est.
  - *Formæ*, scilicet symptomatis: vt
    - *Actiones* animales omnes abolitæ.
    - *Motus* & sensus priuatio.
    - *Subitus* in terram lapsus cum clamore.
    - *Oculi* clausi instar dormientium.
    - *Respiratio* cum mugitu, aut qualis cum stertore dormientium.
  - *Efficientis*
    - *Immediatæ*: videlicet obstructionis seu constipationis: vt generatio subitaria, quæ per corpŭ intemperiem nequaquam fieri potest. Est autem hic affectus morbus in cauitate, quem immediatè apoplexia sequitur. Quoniam symptomatum causæ morbi sunt.
    - *Mediatæ* (à qua obstructio, siue cōstipatio fit) nimirum frigidi crassi, seu viscidi humoris
      - *Pituitosi*: vt
        - *Crapula.*
        - *Ebrietas.*
        - *Anni* tempus frigidum.
        - *Aetas* senilis.
        - *Temperamentum* frigidum.
        - *Victus* ratio frig. &c.
      - *Melancholici*: cuius signa ex curatione melancholiæ petenda.
- *Curatio*, quæ suis iudicationibus perficitur. Quare
  - *Quid* sit agendum. Vide in sequentibus signum A.
  - *An* nostris intentionibus satisfacere possimus, id quod ex affectus magnitudine, parteq; affecta facilè quis conijcere poterit: nempe hunc esse periculosissimum: quod etiam testatur
    - *Hippocrates*, sic inquiens. Apoplexiam soluere, est impossibile, debilem verò non facilè.
    - *Aegineta.* Apoplexia nequaquā, aut rarò curatur, vt quæ mortem in propinquo minetur. Si verò etiam remedia ipsam sustulerunt, plurimum cum partis cuiusdam corporis resolutione discedit.
    - *Aetius*, apoplexiam ex sui natura magnam esse asserit & vehementer acutā: contingereq;, vt qui periculum effugerunt, in diuturnum morbum incidāt, resolutionis videlicet aliquarum partium, aut etiam totius corporis, aut violatæ rationis.
    - *Cornelius* Celsus. Solent autem, qui per omnia mēbra resoluti sunt, celeriter rapi: ac si correpti non sunt, diutius quidem viuūt, & plerunq; miserum spiritū trahunt, memoria quoq; amissa.
    - *Galenus* tamen apoplexiam debilem, licet soluta nēque facilis sit, oportunis auxilijs adhibitis, curare posse asserit.

A. *Quid*

A. *Quid* sit agendum indicat

- *Primò* symptoma, quod prius mitigandum est. Quoniam eius, quod magis vrget, priùs ratio habenda est. Vnde statim ab initio odoramenta excitatoria adhibenda sunt ex castoreo, opopanace, aut galbano, seu sagapeno: & aperto eorũ ore, acetum mulsum instillandum erit, & pennæ oleo imbutæ immittendæ sunt, & vomitus prouocandus.
- *Secundò* symptomatis causa mediata: nẽpe frigidus, crassus, seu viscidus humor, qui sui ablationem significat, præsertim si prima non profuerint. Hoc quidẽ fiet partim
  - *Victus* ratione, instituta secundum commodam
    - *Qualitatẽ*: quare sit
      - *Aer* calidus.
      - *Cibi* leues, calidi, & detersoria vi prædi-ti, facilisq; distributionis, & plerunque cũ melle educati: vt gallinarũ, caponũ, vel pullorum ius, in quo decoctum sit
        - *Hyssopum.*
        - *Serpillum.*
        - *Saturegia.*
        - *Thymum.*
        - *Calamintha.*
        - *Maiorana.*
        - *Saluiæ* folia, quo iure panis optimus quoq; macerari poterit.
      - *Potus*
        - *Aqua* mulsa.
        - *Apomeli.*
        - *A'* vino abstineatur.
      - *Frictio* vehemens, & vincula in extremis corporis partibus adijcienda, humeris q́ue plures cucurbitulæ affigendæ.
    - *Quantitatem*: quæ omnino pauca esse debet.
  - *Medicamentis* adhibitis secũdũ debitã
    - *Quantitatem*: nimirum contrariam
      - *Quantitati*, vt venæ sectione, quæ statim facienda, prædicto tamen eorũ periculo, vt Aetius ait. Quoniam sanguinis detractio aut occidit, aut liberat, Celso authore: adeò, vt post sanguinis missionem, vt ipse refert, si non redit & motus & mens, nihil spei superest. Detractio autem sanguinis è dextra manu fiat, humerali aut media incisa vena, vbi vires, ætas, & alia non dehortantur: affectus namq; magnitudo id præcipit, tanquam princeps scopus venæ sectionis, Hippocratis & Galeni decretis. Verùm copia sanguinis, quæ detrahitur, diuidenda erit, cùm commouere tantùm oporteat, & non exoluere vires, & calorem extinguere. Quapropter in euacuatione, pulsus, faciei color, ac inspiratio inspiciantur, & si nihil mali consequatur, etiam repetenda est detractio: quoniam aliud curationis genus vix vnquam sanitatem restituit. Verùm si ægri ad venæ sectionem fuerint inepti, aut in prædictis malum quoque perseuerauit, alienum non erit medicamentum purgans eis præbere, vt sequitur.
      - *Qualitati*: vt medicamento, purgãte
        - *Pituitam*
          - *Vniuersaliter* primò: quorum alia sumuntur per
            - *Os*: vt
              - ℞. *Pilularum*
                - *Cochiarum*
                - *Arabicarum*
                - Sing. ℈.i.S.
              - *Trochiscorum* de agarico ℈.i. Misceantur, & cũ aqua maioranæ formentur pilulæ.
            - *Aluũ*: & vel
              - *Clysteres*: vt
                - ℞. *Hyssopi*, pulegij, saluiæ, rutæ, mercurialis, cẽtaurij minoris, calaminthę, furfuris, sing. M.S. polypodij ℥. S. Sem. fœniculi, anisi, sing. ʒ.ij. & fiat decoctũ, de quo sumatur ℔.j. cui addatur herę picræ comp. ʒ. S. electuarij indi. ℥.S. mellis ros. ℥.ij. salis ʒ.ij. olei ruta cei ℥.iij. Misceantur, & fiat clyster.
              - *Glandes*, quæ ex Hiera S. seu hieralogodio colocynthide, agarico, & sale gemmæ cum despumato melle formari poterunt.
          - *Particulariter* deinde
            - *Sẽsibiliter* per
              - *Nares*: vt sunt sternutamenta ex
                - *Castoreo.*
                - *Helleboro.*
                - *Pipere*, &c.
              - *Palatum*: vt sunt apophlegmatismi ex
                - *Pyrethro.*
                - *Origano.*
                - *Pipere.*
                - *Thymo.*
                - *Castoreo.*
            - *Insensibiliter*: vt inunctio capitis prius abrasi, ex
              - *Rosaceo* cũ aceto, in quo serpyllum, aut calamintha fuerint cocta.
              - *Oleo*
                - *Nardino.*
                - *Costino.*
                - *De* castoreo, &c.
          - *Melancholiam*: vt
            - ℞. Pil.
              - *De* fumo terræ
              - *De* lapide lazuli
              - *Sing.* ℈.i.S.
            - Misceantur, & cum aqua fumitertæ fiant pilulæ.
      - *Quantitatem*, quæ augeri vel minui poterit, pro morbi vehementia, viribus, ætate, partis conditione, anni tempore, &c.
- *Tertiò* intemperies frigida, post humoris ablationem remanens, quæ curanda: idq́ue perfici poterit medicamentis alterantibus, adhibitis secundum qualitatem & quantitatem commodam. Horum autem alia
  - *Intrinsecus* sumuntur: vt
    - *Theriaca.*
    - *Mithridatum.*
    - *Diambra.*
    - *Diamoschum* dulce.
    - *Conserua* betonicæ, maioranæ.
  - *Extrinsecus* capitis applicantur: vt inunctio capitis ex oleo
    - *Irino.*
    - *Costino.*
    - *Nardino.*
    - *De* castoreo, &c.

De curatione Paralysis.

Παράλυσις seu resolutio est tum motus, tum sensus priuatio: nō quidem neruorū omnium totius corporis, vt in apoplexia: sed vbi alterū latus, aut dextrū, aut sinistrū sensum aut motum amiserit, aut in aliquo particulari mēbro id acciderit: cuius

Curatio, in qua considerandum

Dignotio videlicet causarū: vt

Subiecti seu loci affecti: nimirū

Cerebri partis
- *Dextræ*: vt faciei quoq; pars dextra cum corporis parte dextra læsa.
- *Sinistræ*: vt pars quoque faciei sinistra, cum corporis parte sinistra læsa.

Principij spinalis medullæ: aut altera tantùm pars corporis sensu motuq; priuata, absq; faciei eiusdem partis læsione.

Partis alterius. Hic ea pars inuestiganda venit, à qua neruos suscepit: id quod in anatomice exercitatus haud obscurè inueniet: quemadmodum si & ipsamet spinalis medulla non secundum eiusdem initium, sed iuxta alias inferiores eius partes ac vertebras lædatur, & suppositæ partes oblæsæ erunt. Si ingens fuerit affectio, omnes: si exigua, & secundum partem oblæsa sit, partes quæ è directo suppositæ sunt, afficiētur. Quapropter ex anatome quis doctus tum primò affectum inuenire potuerit, notitia præhabita, à qua spinalis medullæ parte, partes resolutæ neruos suscipiant. At quemadmodum dignoscendum id sit, scriptum reliquit Galenus, tū primo de causis symptomatū, tum tertio de locis affectis.

Formæ: videlicet symptomatis, vt actio animalis motrix & sensibilis abolita. Priuatur namq; vtraque facultas in ea, videlicet sensus & motus.

Efficientis

Immediatæ:
- *Frigidæ*, intemperiei: vt
  - *Facies* plena ac pallida.
  - *Caput* tactu minimè calidum.
  - *Externa* aliqua causa infrigidans præcessit.
  - *Læsio* à frigidis.
  - *Auxilium* à calidis.
- *Obstructionis*: vt accessio subitaria.
- *Sectionis*: signa manifesta.

Mediatæ:
- *Frigidi*, vlscidi ac crassi succi: vt
  - *Caput* tactu minimè calidum.
  - *Facies* pallida ac plena.
  - *Victus* ratio frigida.
  - *Anni* tempus frig.
  - *Aetas* senilis, &c.
- *Tumoris*: ex eorum signis proprijs deprehenditur.
- *Corporis* alicuius duri, extrinsecus aduenientis: vt
  - *Laquei*.
  - *Manus*.
- *Luxatæ* vel fractæ spinæ vertebræ, vel aliorum ossium fractorum.

Quid sit agendū, idque indicat causa symptomatis efficiēs

Primò mediata nēpe frigidus, crassus & viscidus humor, q̄ sui ablationē indicat, Quib. aūt instrumentis id perficiqueat, indicat eadē causa efficiens. Ea nāq; cōmodè tolli poterit, tum

Victus ratione ordinata secundum ac commodatam

Qualitatem: ipsi videlicet causæ cōtrariam: quare sit

Aer
- *Calidus*.
- *Siccus*.

Somnus mediocris, diurnus tamen fugatur.

Exercitiū moderatū, si eo vti poterit: quoniā maximè cōfert.

Frictio ex oleo rutaceo vel veteri.

Gaudium. Animi nāq; perturbationes omnino fugiendæ.

Cibus
- *Cremor* ptisanæ.
- *Oua* sorbilia.
- *Ius* gallinarū, in quo parū hyssopi, aut saluiæ, maioranæ, betonicæ, aut saturegiæ fuerit coctum.
- *Caro* assata, præsertim
  - *Pullorum*.
  - *Gallinarum*.
  - *Caponum*, &c.

Potus vel
- *Aqua* mulsa, cui etiam saluiæ parum, aut cinnamomum fuerit incoctum.
- *Potio*, quæ Hippocras appellatur: vt
  - ℞. *Cinnamomi* ℥.ij. zingiber. ℥.ß. gran. paradisi, galangæ, piperis lōgi, sing. ℥.i. cardamomi ℥.j.S. nucis mosch. cariophyllorum, sing. ℥.i. macis ℥.i. coquantur in aqua vsque ad consumpt. tertiæ partis: deinde colatur, & saccharo potio dulcis reddatur.

Quantitatem, quæ omnino sit modica tam cibi quàm potus.

Medicamentis. Vide in sequentibus signum A.

Manu: vt cauterio, si reliquis non cedat effectus.

Secundò immediata: videlicet intemperies frigida: quæ remouenda est. Fit aūt hoc medicamentis

Intrinsecus sumptis: vt
- *Mithridatum*.
- *Theriaca*, Diambra.
- *Diamoschum* dulce.
- *Conserua*
  - *Anthos*.
  - *Betonicæ*,
  - *Saluiæ*, &c.

Extrinsecus applicatis: vt oleo
- *Rutaceo*.
- *Euphorbij*.
- *Hyperici*.
- *Nucis* muscatæ.
- *Castoreo*, &c.

An hic affectus curari valeat: qua de re
- *Cornelius* Celsus inquit: Resolutio, quæ non per omnia membra, sed in partibus fit, nunquam acutus, sæpe longus, ferè sanabilis morbus est.
- *Aegineta*. Resolutio, quæ à nerui diuisione oritur, insanabilis est: nec minùs si ex spinalis medullæ transuersis incisionibus seu luxatione valida. Cæterùm si resolutum membrum minuatur, aut eius color immutetur, non absq; ratione difficulter curabitur, aut fortè non curabitur. Non enim solùm indicat facultatem animalem esse priuatam, sed etiam naturalem, ac quodammodo vitalem.

A *Causa* efficiens symptomatis tollitur medicamentis, exhibitis secundum

Quantitatem: quæ augeri vel minui poterit, pro morbi magnitudine, partis conditione, viribus, ætate, anni tempore, &c.

Qualitatem cõtrariam, & vel ipsius humoris

Quantitati. Nam si humor sanguini permistus est venæ statim sectio ab initio faciẽda, modò ætas, habitus, tẽpus anni, & similia non prohibuerint. Fiat autẽ & partib. saniorib. & moderatè, ne corpus refrigeretur. Interpositis autem diebus quibusdã à venæ sectione, aluus clysterib. subducenda, vt inferiùs describẽtur.

Qualitati

Crudæ: vt alterantibus, concoquentibus, incidentibus, attenuantibus: cuiusmodi est syrupus talis:

℞. *Syrupi* { *De* stœchade, *De* hyssopo } *Sing.* ℥.S.
Mellis rosacei
Aquarum { *Maioranæ*, *Betonicæ*, *Rorismarini* } *Sing.* ℥.j.
Misceantur, fiat syrupus vna vice sumendus per plures dies.

Coctæ: vt purgantibus, euacuantibus

Sensibiliter: quorum alia sumuntur per

Os: vt

Pilulæ

Vnæ: ℞. *Assæ* fœtidæ, castorei, ligni aloes, ana P.æq. aggregẽtur cum syrupo de stœchade, fiant pilulæ ex qualibet ʒ.vna, ex iistis dantur omni mane tres per octo dies cum hausto aquæ rorismarini, & cum tribus granis piperis, sumpta priùs suprà scripta decoctione.

Alteræ: ℞. *Pil.* { *Cochiarum*, *Alephang.*, *Hieræ* cõp. } Sing. ℈.i.
Agarici trochiscati
Misceantur, & cum syrupo de stœchade fiant pilulæ.

Decoctum

℞. *Saluiæ*, *Rorismarini*, Anthos, *Hyssopi*, Menthæ } *Ana* M.i.
Rad. fœniculi, *Apij*, *Acori*, *Flaxini* } *Ana* ℥.ii.
Flor. Rosarum, *Violarum*, *Nenupharis* } *Ana* ʒ.iii.
Sem. endiuiæ
Polypodij ℥.S. senæ ʒ.ii. agarici ʒ.ii.
Fiat decoctio ad ℔.ii. Colatur, in colatura dissolue syrupi de radicib. oxymellis diuretici, ana ℥.S.

Aluum: vt clyster talis

℞. *Maluæ*, *Altheæ*, *Mercurialis*, *Chamomeli*, *Maioranæ*, *Hyssopi*, *Betonicæ* } Sing. M.S.
Florum stœchadis } Sing. ʒ.ii.
Florum rutæ
Coquantur in aqua vsque ad sufficientiam, & fiat decoctum, de quo sumatur ℔.i. cui addantur olei communis ℥.iii. hieræ picræ vel benedictæ laxatiuæ ℥.S. salis parum, misceatur & fiat clyster.

Insensibiliter: sunt resoluentia extrinsecus applicata: vt

Inũctio partis ex oleo { *Nardino*, *Costino*, *Laurino*, *Vulpino*, *De* castoreo, &c.

Sacculus: vt

℞. *Maioranæ*, *Hyssopi*, Saluiæ, Rutæ, *Foliorum* lauri } Sing. ʒ.ii.
Spicæ, *Castorei*, *Florum* stœchados } Sing. ʒ.i.
Contundantur omnia, & ex eis sacculi parentur.

Fomentum ex saluia, hyssopo, rorismarino, hyperico, herba paralysi, maiorana, betonica, pulegio, omnibus in vino albo decoctis, additisq. castorei ʒ. ii. florũ stœchadis, spicæ sing. ʒ.i.S. quibus sæpius reitetatis cum spongiis, seu linteo, aliquod ex prædictis vnguentis, seu sacculi imponi debet.

Vnguentum

℞. *Aquæ* vitæ, succi m[illegible]ia ℥.ii.
Aquæ saluiæ ℥.i. olei castorei, costini, ana ℥.i. mastichini ℥.S. anthos ʒ.vi. flor. chamomillæ, maioranæ, basiliconis, fol. lauri, ros. rub. ana ʒ. iii. granorum tinctorum cinnamomi electi, ana ʒ. ii. ceræ q.s.
Fiat vnguentum molle.

De Curatione epilepsiæ.

- *Epilepsia* est, conuulsio omnium corporis partium, non perpetua, sed quæ ex temporũ accidit interuallis, cũ mentis ac sensuum oblęsione: cuius
  - *Curatio* (cerebro per se affecto) quæ ex indicationibus, à rei natura sumptis, perficitur: quare
    - *Quid* fragendum, indicat
      - *Primò* causa symptomatis mediata, videlicet
        - *Pituita.* Vide in sequentibus signum A.
        - *Melancholia*: quæ euacuanda medicamentis, talem humorem purgantibus, concocto tamen priùs humore.
      - *Secundò*, intemperies frigida post humoris ablationem remanens: quæ medicamentis qualitate contrariis, curanda. Horum alia
        - *Intrinsecus* sumũtur: & vel
          - *Compositæ*: vt
            - *Theriaca*, Mithridatum. Diambra.
            - *Diamoscu* dulce, &c.
          - *Trochisci* tales
            - Bz. *Sanguinis* draconis
            - *Antimonij*
            - *Opopanaci*
            - *Castorei*
            - } *Ana* part. æquales.
            - Cum oxymellite scillitico fiant trochisci. pondus sing. ʒ.i.
          - *Simplicia*, quæ naturæ proprietate aduersantur: vt
            - *Radix* pœoniæ.
            - *Viscus* quercinus.
            - *Cornu* ceruinum.
            - *Ossa* humana combusta, & alia huiusmodi, &c.
        - *Extrinsecus* applicantur: vt
          - *Cataplasma* ex pane cocto, cum aqua mulsa, cum serpyllo aut ruta contrito.
          - *Oleum*
            - *Rutaceum.*
            - *Vulpinum.*
            - *De* castoreo.
            - *De* Euphorbio, &c.
      - *An* id quò tendimus, sperari possit, quod indicat morbi vehementia & diuturnitas, &c. Nã teste Hipocrate
        - *Citò* iugulat, in quo accessio est acutissima, & crebris accessionibus, & symptomatum vehementia.
        - *Plerisq.* hic morbus longus esse solet. Nam si non pubertate, vel menstruorum initio, vel puerperio solutus fuerit, sæpe vsque ad mortis diem prorogatur, nisi probè à medico fuerit curatus.
        - *Pueros* maximè occupat, eosque adhuc paruulos.
  - *Dignotio*: videlicet
    - *Subiecti* partis malè affectæ: nempe cerebri (quod ex propriis eius functionibus, læsis, cùm principibus, tum motricibus & sensibilibus cuiq; facilè est perspicuum) affecti per
      - *Se*, id quod pluribus epilepticis euenire consueuit: vt
        - *Capitis* grauitas.
        - *Visus* tenebrosus & hebes.
        - *Vertigo.*
        - *Tardus* sensus.
        - *Conuulsio* vehemens.
      - *Consensum*
        - *Ventriculi*: vt
          - *Palpitatio.*
          - *Turbatio* ventriculi.
          - *Erosio.*
          - *Sedatio* epilepsiæ, vacuato humore per vomitum.
          - *Accessio* vel irritatio, cùm tardè cibum, aut nullũ sumunt.
        - *Partis* alterius: vt distributionis mali, ex eadem parte, primariò affecta, ad superiora, hoc est, ad cerebrum fieri, manifesta perceptio.
    - *Formæ*: nempe symptomatis (si quidem actiones animales sensibiles, principes abolitæ, & motrices deprauatæ sunt)
      - *Præsentis*: vt
        - *Casus* cum vehementi totius corporis concussione.
        - *Accessio* subita & improuisa, cum multa spuma, &c.
      - *Futuri*: vt
        - *Corporis* animíque status minimè arbitrarius.
        - *Tristitia.*
        - *Obliuio* eorum, quæ perceperunt.
        - *Turbulentæ* insomniorum imagines.
        - *Capitis* dolor, eiusque repletio continua.
        - *Inordinatus* linguæ motus.
  - *Efficientis*
    - *Immediatæ*: videlicet obstructionis meatuum cerebri, quam sequitur immediatè hoc symptoma: vt accessio subitaria, & festina solutio.
    - *Mediatæ*: nimirum humoris crassi & lenti. (Nam tenuis & calidus humor non ita subitò obstructionem gignere valet)
      - *Pituitosi*: vt
        - *Facies* palida.
        - *Aetas* puerilis.
        - *Temperamentum* frig. & hum.
        - *Victus* ratio frig. & hum.
        - *Anni* tempus frig. & hum.
      - *Melancholici*: vt
        - *Cibi* crassum & fæculentum humorem gignentes.
        - *Exercitationes.*
        - *Mœsticia*, Vigiliæ.
        - *Temperamentum* frig. & siccum.
        - *Anni* tempus frig. & siccum.

A. *Pituitæ*

A. *Pituita*: quę auferenda est partim

- *Victus* ratione, instituta secundum
  - *Qualitatem* calidam & siccam. Itaque sit
    - *Aer* declinans ad
      - *Calidum.*
      - *Siccum.*
    - *Somnus* moderatus, nocturnus, & non diurnus.
    - *Exercitium* & frictio capitis, pòst reliquas corporis partes omnes.
    - *Aluus* lenis & nõ astricta: & si non spontè deiiciant, glandibus aut clysteriis (de quibus in feriùs) eorum natura proritetur.
    - *Animi* tranquilitas. Sunt namque immodicæ animi perturbationes fugiendæ, præsertim solicitudo, mœstititia, negotia omnia.
    - *Cibus*
      - *Panis* optimè fermentatus.
      - *Carnes* volatilium animalium, quibus interim gustare poterit: videlicet gallinarum, caponũ, pullorum, turdorum, merularum, &c. à reliquis verò abstineat, præsertim carne suilla, quemadmodum à cibis mollibus & sorbitionibus.
      - *Ex* oleribus
        - *Hyssopum.*
        - *Pulegium.*
        - *Gingidium.*
        - *Sampsucum.*
        - *Intybum.*
        - *Porra* cocta
        - *Cappares.*
      - *A'* piscibus omnibus, & fructibus, abstinendi sunt ægrotantes, exceptis pistaciis & vuis passis, quæ super cibum sumere possunt.
    - *Potus*
      - *Aqua* mulsa, vel aqua, in qua cinnamomum, & coriandrorum præparatorum semina fuerint decocta.
      - *A'* vino abstineant, præsertim vetusto & meraco, cùm caput repleat.
  - *Quantitatem* congruentem, quæ pro ætate, temperamento, anni tempore, morbi vehementia, &c conueniens esse debet.
- *Medicamẽtis*, secundum cõuenientem qualitatem adhibitis. Verum hæc secundum ætatem varianda sunt. Nam in
  - *Infantibus*, nihil moliendum, neque agendum est, quantum ad curationem attinet. Nam ætate ad calidiorẽ sicciorémq. statũ vergente, & victu moderatiori, sua sponte plerunq. morb. finitur, teste Hippocrate. Proinde solius victus infantium, & nutricis ratio habenda erit, ac lac illius emendandum, vtq; calidius & subtilius efficiatur, conandum: quod fiet, si eadem victus ratione vtatur nutrix, quã suprà descripsimus: hoc tamen seruato, quod non valdè extenuantibus vtendũ sit, ne plus vasa vteri aperientibus, plurimũq. sanguinem menstruũ proritantibus lac imminuatur. Quare fœniculo, anetho, aniso, ac aliis viridibus, non vtantur, vt quæ magis sunt acria. Tamen capita eorum assiduè oleo anethino & irino inungi poterunt, neque nunquã vel calida, vel frigida lauãdi, multò minùs totum corpus. Mel quoq. despumatum iis dari poterit, ac radix pœoniæ viridis collo suspendi, &c.
  - *Adultis*
    - *In* ipsa accessione
      - *Statim* eorum partes dirigendæ, inungendæ ac deligandæ veniunt, atq. ita conueniendæ, vt in rectum dirigantur.
      - *Deinde* distento ore, vomitus proritandus, quo humores ex stomacho extrahantur, pituitaq. auferatur: digitis, aut pennis, oleo illitis, irino præsertim dimissis.
      - *Odoramentis* etiam sensum excitare conuenit, vt
        - *Peucedano.*
        - *Ruta.*
        - *Bitumine.*
      - *Perseuerante* autem accessione, glans immittenda erit, ex agarico, sale gemmæ, hiera & despumato melle confecta. Extremæ partes fortiter vinciendæ ac confricandæ, confidentérq. castoreũ succúmve cyrenaicũ cũ aceto mulso ori infundere licebit.
    - *Post* accessionẽ conueniunt medicamenta, cõtraria humoris
      - *Quantitati.* Nam si sanguis vnà abundet, & nihil impediat, venæ sectio facienda, præsertim crurum iuxta talum, ex vtroque crure, & palulum sanguinis emittendum.
      - *Qualitati*
        - *Crudæ*: vt alterantia concoquentia: cuiusmodi est
          - *Syrupus*
            - ℞. *Syrupi*
              - *Hyssopi*
              - *Stæchadis*
            - *Oxymellis* scyllitici
            - Sing. ℥. S.
            - *Aquarum*
              - *Maioranæ*
              - *Rorismarini*
              - *Betonicæ*
              - Sing. ℥. i.
            - Misceatur, & fiat syrupus.
          - *Decoctum* ex hyssopo, radice pœoniæ, betonica, thymo, pulegio, &c.
        - *Coctæ*: vt purgãtia, euacuantia
          - *Vniuersaliter* per
            - *Os*: vt
              - ℞. *Pil.*
                - *Aurearum*
                - *Cochiarum*
                - *Sine* quibus
                - *Agarici* trochiscati
                - Sing. ℈. i.
              - Misceantur, & cum aqua maioranæ fiant pilulę.
            - *Aluum*: vt clyster talis
              - ℞. *Decocti* centaurij, calaminthæ, aristolochiæ, mercuria- [illegible] chamomæli, furfuris, ℔. i, [illegible] com. ℥. iii. hieræ picræ [illegible] nellis ros. ℥. ii. Agarici [illegible] talis parum & fiat clyster.
          - *Particulariter*
            - *Sensibiliter* per
              - [illegible] quernutamenta ex helleboro, ca[illegible], pipere, &c.
              - *Palatum*: vt apophlegmatismi ex hyssopo, castoreo, &c.
            - *Insensibiliter*: vt inunctio capitis rasi ex oleo
              - *Rutæ*
              - *Irino*
              - *In* quo serpyllũ coctũ sit.
              - *Euphorbij.*
              - *De* castoreo, &c.

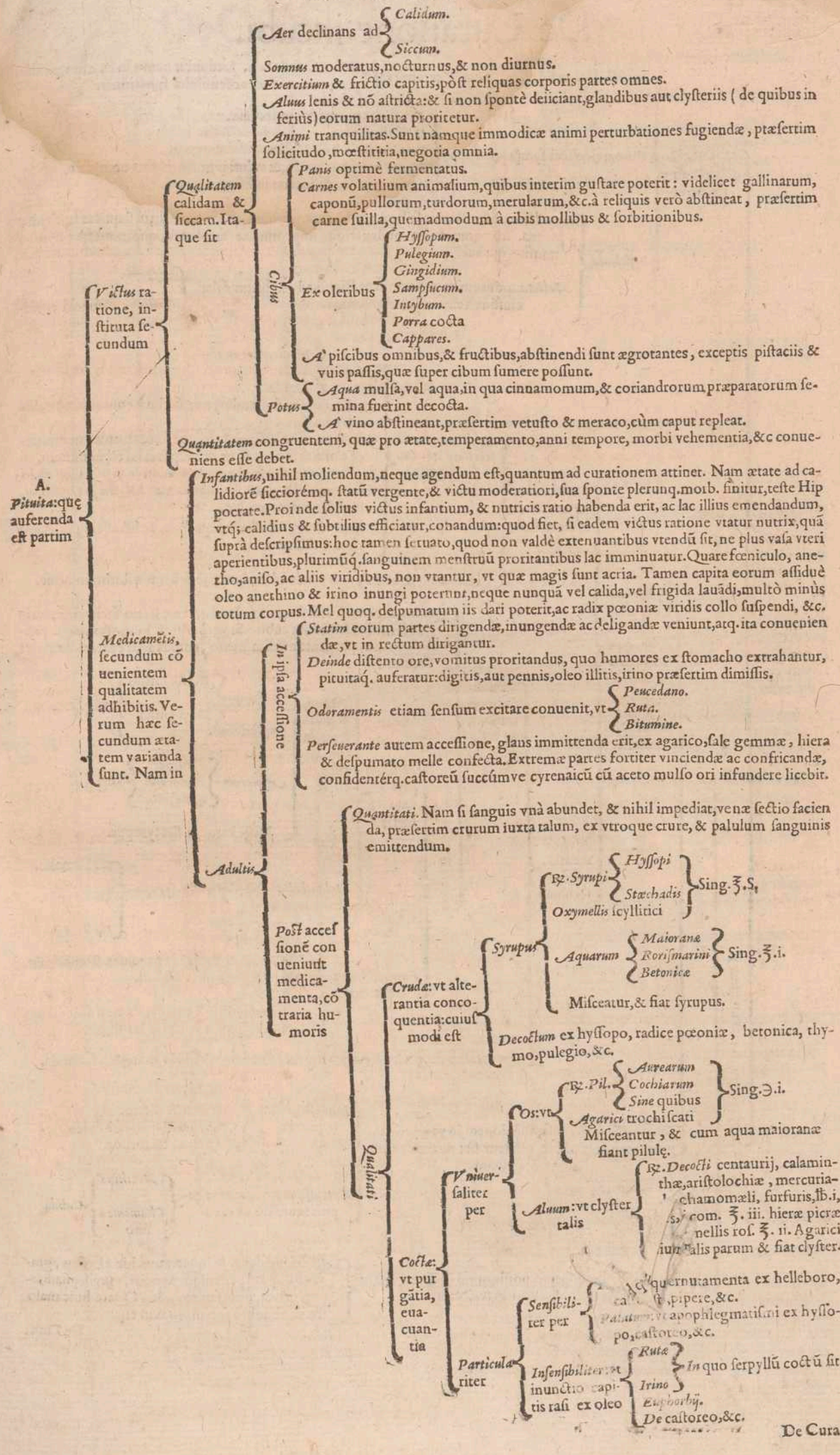

De Cura-

De Curatione incubi.

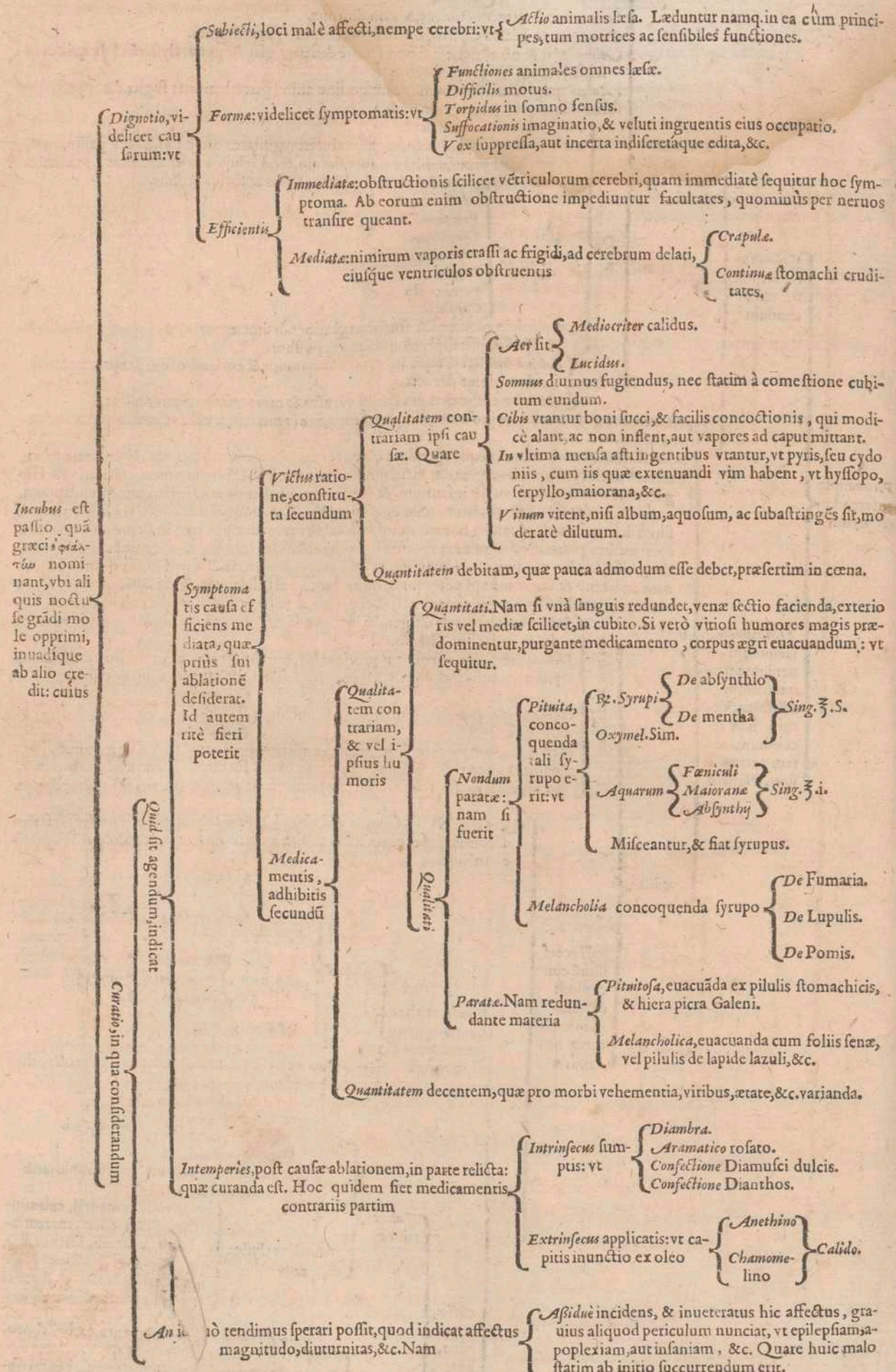

De Cura-

De Curatione phrenitidis.

Phrenitis est cerebri, aut membranarum eius inflammatio. Huius

- *Dignotio*, causarum scilicet: vt
  - *Subiecti* partis malè affectę: nimirum cerebri aut eius membranæ tenuis (id qđ ipsa actio læsa indicat) affectæ
    - *Primario*: vt signa perpetua seu assidua & propria. Huius tres sunt species: quarum
      - *Prima*, cum anterior pars cerebri afficitur: vt *Imaginatio* læsa.
      - *Secunda*, cum media cerebri pars patitur: vt *Ratio* læsa.
      - *Tertia*, cũ anterior & media pars cerebri affecta est: vt *Imaginatio* & ratio læsa.
    - *Per* consensum septi transuersi, vel aliarum partium cum febre acuta: vt *Signa* nũ admodum valida, non perpetua seu assidua, sed auctam febrim sequuntur, remissã verò ea quiescunt.
  - *Formæ*: morbi videlicet, seu intemperei calidæ: vt
    - *Febris* continua.
    - *Delirium*.
    - *Somnus* manifestis imaginibus turbatus, ita vt & clament nonnulli, exiliant.
    - *Oculi* squalidi, sicci, rubicundi.
    - *Venæ* oculorum sanguine plenæ.
    - *Lacryma* acris ex altero tantùm oculo.
    - *Lingua* salebrosa.
    - *Sanguinis* ex naribus fluxus.
    - *Floccos* & festucas colligunt.
    - *Spiratio* rara ex magna.
    - *Pulsus* paruus, frequens, celer & magnus.
  - *Efficientis* (exquisitæ scilicet phrenitidis) nempe bilis
    - *Pallidæ*: vt *Phrenitis*, *Delirium*, *Febris* — *Mitior*.
    - *Flauæ*:
      - *Adustæ* — *Febris* maxima; *Dementia* ferina, & melancholica.
      - *Non* adustæ — *Febris*, *Delirium* — *Maior* quã in phrenitide, ex bile pallida.
- *Curatio* (exquisitæ videlicet phrenitidis) quæ suis indicationibus absoluitur. Itaq.
  - *Quid* sit agendum, indicat
    - *Primò* morbi causa: nempe bilis, q̃ sui ablationem indicat. Fit autẽ hoc partí
      - *Victus* ratione, ordinata secundum commodam *Qualitatem*: videlicet causæ contrariam. Quare sit
        - *Aer*: *Temperatus* in *Caliditate*, *Frigiditate*. *Mediocriter* luminosus, & locus variis picturis liber.
        - *Quies*, quoad eius fieri põt. Si diuites fuerint à famulis: sin pauperes, vinculis contineantur. Nam motus inordinatus vires prosternit.
        - *Somnus* prouocatus, tum per ea quę intus sumuntur, tum per ea quę extrà adhibentur.
        - *Aluus* non astrictus, sed interim clysteribus ductus, de quibus inferiùs. Nam ventris astrictio morbum & causam adauget.
        - *Animi* tranquilitas. Animi enim perturbationes fugiendæ: quoniam phreniticis supra modum officiunt. Quare adsint amici gratissimi, qui nonnunquam blandè ac leniter alloquantur, nonnunquam acerbiùs increpent.
        - *Frictio* lenis, pro reuulsione, eo potissimum tempore, quo & delirium & febris non valdè auctæ fuerint, sed potiùs remiserint, & præsertim inferiores fricentur partes.
        - *Cibus*:
          - *Ptisanæ* cremor, aut alica hordei, aut panis medulla cum aqua mulsa, aut melle rosaceo sæpius lota.
          - *Ex* oleribus: *Lactuca*, *Intybum*, *Malua*, aliaq. quæ refrigerare atque humectare {possunt.
          - *Pisces*: *Saxatiles*, *Squamosi* — *Quibus* in morbi declinatione vtendum.
          - *Ex* fructibus: *Mala* punica, *Mala* acida, *Cerasa*, &c.
        - *Potus*: aqua hordei, vel decoctionis cinnamomi, cum syrupo violaceo, rosaceo, aut nympheæ.
      - *Quantitatem*, quæ moderata esse debet. Nam neque implendus æger est, ne insaniat: neque ieiunio vtiq. vexandus, ne imbecillitate in cardiacum incidat.
    - *Medicamentis*. Vide in sequentibus signum A.
  - *Secundò*, morbus videlicet intemperies calida, quæ curãda: id quod partim fiet victus ratione suprà dicta seruata, partim medicamentis, quorum alia
    - *Intrinsecus* sumuntur: vt
      - *Conserua*: *Rosarum*, *Violarum*, *Florum* nenupharis.
      - *Loch* de papauere, &c.
    - *Extrinsecus* applicãtur: vt inũctiones, fomenta, embrocha prędictæ.

An id, quò tendimus sperandum sit, necne, quod ex parte malè affecta, morbi vehementia, viribus facilè cuique perspicuum erit: nimirum hunc morbum esse periculosissimum: quod etiam constabit authoritate

- *Galeni*, qui primo prognosticorum, vniuersam phrenitidis genus exitiale esse testatur.
- *Hipp.* lib. 6. Aphorismorum, vbi sic inquit: Desipientię quæ fiũt cũ risu, minùs periculosæ: quæ verò cũ studio, periculosiores sunt.
- *Celsi*, qui sic inquit: Interdum in accessione ægros desipere, & loqui aliena, quod non quidem leue est, nec incidere potest, nisi in febre vehementi: non tamen æquè pestiferũ est, vt Phrenitis.
- *Pauli*. Quæ ex perusta bile gignitur, Phrenitis est grauissima.

A. *Quid* sit agendum indicat primo morbi causa, nempe, &c. Fit autem hoc medicamentis adhibitis secundum

- *Quantitatem* bilis. Nam si vnà cum sanguine abundet, ab initio statim venæ sectio facienda, modò vires validæ fuerint, nihilq. prohibuerit. Vena autem incidenda cubiti media erit, si sanguis admodum redundet. Si verò nō adeò fuerit sanguinis redundantia cum bile, externa cubiti vena incidenda erit. Quòd si phreniticus manum non porrigat, quod sæpè accidit, ex recta in frōte vena sanguinis missio molienda erit. Facies autem id rectè, si collum artificiosè fascia lanea seu linea constringas, vt vena attollatur. Quantitas verò pro viribus extrahenda erit: & si videbitur, iteranda erit.
- *Qualitatem* cōtrariam & vel
  - *Qualitatū*
    - *Crudæ*: vt alterantibus: quorum alia
      - *Intrinsecus* sumuntur: vt syrupus
        - *Violaceus.*
        - *Rosaceus.*
        - *Ex* nymphea.
        - *Endiuiæ.*
        - *De* papauere.
      - *Extrinsecus* applicantur: vt
        - *Inunctio* capitis ex oxyrhodino, æstate quidem tepido, hyeme verò moderatè calido.
        - *Embrocha* ex
          - *Rosis*, violis.
          - *Hyoscyamo.*
          - *Lactuca.*
          - *Corticibus* papaueris, oleo rosaceo addito
    - *Coctæ*: vt purgātibus euacuantibus
      - *Sensibiliter*, per
        - *Os*: vt est
          - *Mamma.*
          - *Cassia.*
          - *Saccharum* violaceum, seu syrupus ex pluribus infusionibus violarum, vel rosarum.
        - *Aluum*: vt est
          - *Clyster* ex decocto maluarum, violarum, hordei, capitum papaueris, ac foliorum betæ, & pauco sale, additis ʒ.iii. olei violacei, cassiæ ʒ.i. & fiat clyster.
      - *Insensibiliter*, per resolutionem: vt est
        - *Irrigatio* ex rosaceo, in quo decoctū fuerit, thymum, serpyllum, melilotum, althea, anethum, flores chamæmeli, &c.
- *Quantitatem*: quæ augenda minuendáve pro morbi magnitudine, viribus, ætate, temperatura totius & partis malè affectæ.

De Curatione melancholiæ.

Melancholia, delirium quoddam est sine febre, ex melancholico humano maximè nascens, qui mentis sedem occupat ius

- *Dignotio*: causarum scilicet: vt
  - *Subiecti*, partis malæ affectæ: nimirum cerebri (quod ex lesione aliqua principis functionis patere poterit, cùm ea delirij species quædam sit: & propterea necessarium est, in eo aliquam lædi functionem principem: quę nō, nisi in cerebro perficitur) affecti per
    - *Essentiam*: vt
      - *Signa* melancholiæ propria (videlicet motus & mœstitia (& assidua, &c.
      - *Nulla* signa circa ventriculum apparentia.
      - *Nullum* signum redundantis sanguinis melancholici in toto corpore.
    - *Consensum*
      - *Corporis* totius
        - *Signa* succi melācholici, in toto corpore redundantis dicta in quarta Theoricæ parte.
      - *Partis*: vt ventriculi: & vocatur melancholia hypochondriaca:
        - *Dolor* ventriculi vehemens.
        - *Aestus* ī præcordiis.
        - *Flatus.*
        - *Acidi* ructus.
        - *Cruditates.*
        - *Præcordia* sursum cō uulsa.
        - *Metus*, mœstitia.
  - *Formæ*: videlicet symptomatis: (quod indicat deprauata aliqua actio princeps) vt
    - *Metus*
    - *Mœstitia* — *Absq.* causa manifesta.
    - *Odium* hominū, & vitæ tædium.
  - *Efficientis*
    - *Immediatæ*: nempe intēperei (quoniam neq. subitò fit, neq. affatim solvitur) frigidæ & siccę, quam indicat humor melancholicus, qui talis est naturæ.
    - *Mediatæ*: vtpote humoris melancholici, seu melancholici sanguinis, à quo cerebrum redditur simile tenebris: vt
      - *Vigiliæ*: vel somnus leuis, & plenus somniis turbulentis.
      - *Temperatura* melanchol.
      - *Aetas* declinans.
      - *Victus* ratio melancholica.
      - *Tempus* anni frig. & siccum, &c.
- *Curatio.* Vide in sequentibus signum A.

A. *Curatio* melancholiæ suis indicationib. perficitur: quare

Quid sit agẽdũ indicat symptomatis causa

Primò mediata: quæ sui ablationem indicat. Fiet autem hoc partim

Victus ratione probè instituta, secundum

Qualitatem: nimirum cõtrariã. Quare cuiuslibet melancholiæ speciei, sit

Aer { *Calidus* & humidus. *Non* tenebrosus, sed lucidus. *Non* graviter olens, sed suaveolens.

Somnus paulò longior consueto.

Exercitium mediocre per loca viridia & amœna, conuenienti tẽpore, excretis priùs alui excrementis, natura vel arte.

Balneum aquæ dulcis, quo se vno præsidio, cũ victu humido, Galenus morbum hũc (vbi non diuturnus factus fuerit) curasse dixit.

Animus hilaris. Affectus enim animi, qui metum aut mœstitiã afferre possunt, cauendi, sed quæ his sunt contraria conferunt: vt gaudium, hilaritas, bona spes, animi constantia, & securitas.

Cibus boni succi, mediocriter humidus, concoctu facilis, & flatus expers. Nam cibus melancholicum humorem gignens vitandus: quare confert.

Panis clibano coctus, probè præparatus.

Carnes non viroſæ nec pingues, sed { *Pullorum.* *Gallinarum.* *Caponum.* *Perdicum.* *Turturum.* *Merularum.* *Hædinæ*, &c.

Ova gallinarum mollia.

Pisces { *Petrosi.* *Carne* molles.

Ex oleribus { *Borrago.* *Bugloſſa.* *Lactuca.* *Endiuia.* *Malua.* *Spinachia*, &c.

Ptisana cum aliquo prædictarum carnium iure.

Ex fructibus { *Vua.* *Vua passa.* *Mala* dulcia.

Potus, vinum { *Album.* *Tenue.* *Dilutum.* *Non* valde vetus.

Quantitatem quæ pro affectus vehemẽtia, virium robore, temperamento, &c. augenda minuendáve erit.

Medicamentis. Vide in sequentibus signum B.

Secundò immediata: nempe intemperies frigida & sicca, quæ remouẽda est. Huiusmodi autem remouebitur, partim seruata victus ratione suprà dicta, partim medicamentis contrariis: quorum alia

Intrinsecus sumũtur: vt

Electuarium de gemmis.
Diambra.
Dianthos.
Electuarium lætitiæ Gal.
Confectio citri.
Confectio muſci.

Electuarium tale

℞. *Conſerue* { *Borraginis* *Bugloſſæ* *Violarum* *Roſarum* *Fumi* terræ } *Sing.* ʒ. j.

Syrupi { *De* pomis / *De* corticibus mãli citri } *Sing.* ʒ. ii.

Specierum { *Dianthos* ʒ. iv. / *Diambræ* ʒ. ii. }

Folium auri, num. v.

Misceantur, & fiat electuarium.

Extrinsecus applicantur: vt

Embrochæ ex { *Malua*, Althea. *Violis* Chamomilla. *Nymphæa*, Nymphea. *Lactuca.* }

Oleum { *Amygdalarum* dulcium. *Violaceum.* *Chamomelinum.* *Anethinum*, &c. }

An id quò tendimus sperari possit, quod indicat morbi causa, pars affecta, morbi duratio. Nã cùm pars affecta sit nobilis, morbi causa eradicatu difficilis, morbúsq. diu durauerit, erit hic affectus periculosus valdè. Quoniam vel apoplexiã, vel morbum comitialem, vel furorem, vel cæcitatem significat: quod testatur.

Hipocrates 6. de Morbis vulgaribus, sic inquiens: interim verò in morbum comitialem permutatur.

Idem sexto Aphorismorum: Melancholia vel apoplexiã vel epilepsiam, vel furorem significat.

Trallianus: Melancholia inueterata, & veluti in naturam conuersa, incurabilis propemodum euadit.

B. *Medicamentis* adhibitis (in ea scilicet melancholię specie, quæ per cõsensum totius corporis genita est) secundum

Quantitatẽ: vt phlebotomia, à qua statim ordiendum erit (viribus ægri & aliis consentientibus) & media vena præcipuè incidenda erit, tantúmq. sanguinis extrahendum, quantũ pro laborantis corporis habitu satis esse videbitur. Si autem vires multam prima vice euacuationem non tolerant, necesse est, tũc non modò semel, sed etiam bis, & sæpius, quantum licet, paulatim auferre. Et si à brachio euacuatio fieri nequeat, tentandũ est à poplite, idq. potissimùm in mulieribus, quib. menstruæ purgationes: aut in viris, quibus hæmorrhoides detentæ fuerint. Nam pro curationè prædicti affectus, sanguinis euacuatio est necessaria. Quare cùm cubiti vena non fuerit manifesta, non minùs iuuabitur æger, si ex prædicta vena, vel quacunq; alia parte sanguis detractus fuerit.

Qualitatem cõtrariam & vel humoris

Qualitati

Nondum paratæ: vt medicamentis alterãtibus, concoquentibus: cuiusmodi est

Syrupus

Clementior: vt

℞. *Syrupi* { *De* pomis, *Violarum*, *Fumi* terrę } *Sing.* ℥. S.

Aquarum { *Bugloſſæ*, *Meliſſæ*, *Lupulorum* } *Sing.* ℥. j.

Miſceantur, & fiat ſyrupus, per plures dies exhibendus.

Valentior: vt

℞. *Syrupi* { *Epithymi*, De ſucco fumariæ } *Sing.* ℥. j.

Aquarum { *Bugloſſæ*, *Fumariæ* } *Sing.* ℥ ij.

Miſceantur, & fiat ſyrupus vna vice per plures dies aſſumendus.

Decoctũ: vt

℞. *Scolopendriæ* M. j.
Fumi terræ M. S.
Florum { *Borraginis*, *Bugloſſæ*, *Violarum* } *Sing.* M. j.
Paſſularum ℥. j.
Cort. rad. cappa-rorum, *Tamaricis* } *Sing.* ℥. ij.
Rad. { *Fœniculi*, *Petroſelini*, *Glycyrrhizæ* } *Sing.* ℥. j.
Thymi, *Epithymi* } *Sing.* ℥. S.
Coquantur omnia vſque ad conſumptionem tertiæ partis, deinde coletur, atque dulcis reddatur potio, cui addantur ſyrupi de fumo terræ, epithymi, ſing. ℥. ij. & fiat potio.

Qualitati

Paratæ: vt purgãtibus, quorum alia ſumuntur per

Os

Debiliora: vt

℞ *Borraginis*, *Fumariæ*, *Lupulorum*, *Violarum* } *Sing.* ℥. ij
Hordei mundi ℥. iij.
Senæ, *Epithymi* } *Sing.* ℥. ij. S.
Myrobalanorum indorum ℥. j. S.
Vuarum paſſarum ℥. S.
Prunorum, num. ij.
Coquantur, & fiat colatura, cui addatur caſſiæ nouiter tractæ ℥. j. & fiat potio.

Fortiora: præſertim ſi debiliori nõ cedat affectus: priùs tamen præparato humore: vt

℞. *Caſſiæ* recent. tractæ ℥. v.
Confectionis hamech ℥. iij.
Diaſenæ ℥. S.
Miſceantur, & cum decoctione florum & fructuum, in aqua borraginis & fumi terræ facta, fiat potio: cui deniq. addatur ſyrupi de fumo terræ, epithymi, ſing. ℥. S.

Aluum: vt eſt clyſter huiuſmodi:

℞. *Maluæ*, mercurialis, fumi terræ, borraginis, thymi, epithymi, ſing. M. S.
Senæ, *Polypodij* } *Sing.* ℥. vj.
Sem. { *Aniſi*, *Fœniculi* } *Sing.* ℥. ij.

Coquantur vſque ad tertiæ partis conſumptionem, & fiat colatura, de qua accipiatur ℔. j. cui addatur caſſiæ ℥. j. diaſenæ ℥. S. olei violacei, chamomillę, ſing. ℥. j. S. ſalis ℥. j. Miſce, & fiat clyſter.

Quantitatem: quæ pro diuerſa ratione, magnitudinis morbi, naturæ corporis, virium, partis affectæ, varianda.

De Cura-

De Curatione melancholiæ hypochondriacæ.

Victus ratione suprà dicta.

Curatio melancholiæ hypochõdriacæ: quæ perficitur partim *Medicamentis*, adhibitis secũdum cõgruentẽ

- *Qualitatem*: videlicet contrariam, & veleiusdem humoris
- *Quantitati*. Nam si vnà cum multo sanguine redundet, vena secanda erit, præseruationis gratia: aut si melancholicus sanguis, qui in ventriculo, seu vasis eius continetur, ex aliquo viscerum, lieni vi delicet, aut iecore, ad ipsum fuerit deriuatus, tunc namq. reuulsionis gratia, seruans rectitudinẽ, præseruationis item interna vena vnius vel alterius brachij secanda erit.

Qualitati

- *Crudæ*: vt concoquentibus: vt
  - ℞. *Syrupi* { *De* succo borraginis; *De* absynthio } *Sing.* ℥. S.
  - *Aquarum* { *Melissæ*; *Lupulorum* } *Sing.* ℥. j.
  - Misceantur, & fiat syrupus, vna vice sumendus per plures dies.
- *Coctæ*: vt purgantibus, euacuantibus
  - *Sensibiliter* primò, per
    - *Os*: vt sunt vomitoria (quib. vitiũ inueterauit) quib. tamen non validis vtendum. Verùm prouocetur vomitus cum aqua tepida, cui oxymel sit admistum. Quòd si tamen neq; hoc modo possunt euomere ægri, digitos aut pennas demittendo irritare oportet.
    - *Aluum*: & vel in forma
      - *Pilularum*: vt ℞. *Spec.* hieræ simp. Gal. ℥. j. puueris senæ, epithymi, sing. ℥. S. Misceantur, & cum syrupo de fumo terræ fiant pilulæ.
      - *Boli*: vt ℞. *Cassiæ* ℥. j. diacatholiconis ℥. S. Misceantur, & cum saccharo fiat bolus.
  - *Insensibiliter* deinde, id est per transpirationẽ, quæ ventriculo applicanda: vt
    - *Vnguentum* ex oleo, in quo cocta fuerint ruta, anethũ, absynthium, pulegium, serpillum, baccæ lauri, &c.
    - *Fomentum* ex cumino, pulegio, anisо, in aceto coctis.
    - *Sacculus* ex baccis lauri, ruta, absynthio, serpyllo, pulegio, chamomilla, anetho, &c.
    - *Cataplasma* ex anisо, apio, absynthio, artemisia, in oleo coctis, addito puluere cyperi, & rorismarini, &c.

Quantitatem, quæ augenda minuendáve pro morbi vehementia, viribus, ætate, anni tempore, &c.

CVRATIO *melancholiæ (cerebro primariò affecto) similis prædictæ est, nisi quòd, vbi solum cerebrum sanguinem melancholicũ continet, æger sanguinis detractione non indigeat, nisi fortè multum sanguinis sit, tunc præseruationis gratia vena incidenda est.*

De Curatione insaniæ seu maniæ.

Insania seu mania, est intẽtio melancholiæ ad maiorẽ feritatẽ, cuius

- *Dignotio*, videlicet causarum: vt
  - *Subiecti*, seu partis affectæ: nempe cerebri (quoniam eius principales animæ vires oblæsæ sunt) affecti
    - *Primariò*. vt signa propria, perpetua seu assidua.
    - *Per* consensum alterius partis: vt signa non propria, nec perpetua seu assidua.
  - *Formæ*, nimirum symptomatis: vt
    - *Imaginatio* deprauata.
    - *Febris* nulla.
    - *Nunc* { *Iracundia*; *Hilaritas*, Mœstitia; *Timor* inanium rerum. }
    - *Vigiliæ*, Venarum extensio.
    - *Genarum* rubor.
    - *Corporis* durities.
  - *Efficientis*: vtpote intemperiei calidæ,
    - *Solæ*: si causa aliqua externa præcessit.
    - *Cum materia*
      - *Sanguinis* feruentis: vt
        - *Si* est cum risu immodico.
        - *Facies* hilaris, Cantus.
        - *Sonitus* aliquando circa aures, vt putent se tibicinas audire.
      - *Humoris* melancholici, supra modum assati: vt
        - *Deliramenta* cum metu & mœstitia.
        - *Diutius* interdum taciturni fiunt, ac loqui auersantur.
        - *Interim* cùm loqui incipiunt, & si diu locuti fuerint, silere tamen nequeunt.
        - *Temperamentum* frig. & siccum.
        - *Aetas* iuuenilis.
        - *Habitus* corporis macilentus, niger, hirsutus.
        - *Autumnus*, &c.
      - *Flauæ* bilis præassatæ: vt si
        - *Ferina* dementia est.
        - *Ferarum* modò redduntur effrenes, vt etiam eos qui imprudentiùs ipsis occurrũnt, manu violenter tractent.
        - *Iracundi*, Temerarij, *Percussores*, *iniurioſi* } *Sunt.*
- *Curatio*, in qua considerandum
  - *Quid* sit agendum. Vide in sequentibus signum A.
  - *An* id quò tendimus sperari possit. Galenus 6. Aphorismorum in comment. inquit
    - *Nulla* desipientia secura est, licet minùs periculosę sint, quæ cum risu fiũt, quoniam ex sola fiunt caliditate, sine humore vitioso: periculosissimæ verò omnium temerariæ. In medio autem ambarum sunt, quæ cum studio fiunt, ex flaua bile ortum ducentes, quæ cùm multum exusta fuerit, vt iam magis ad atræ bilis naturam accedat, omnium sunt periculosissimæ.

A. *Quid* sit agẽdũ, insinuat morbus

- *Materialis* primò, qui sui indicat ablationem partim
  - *Victus* ratione, (cunctis speciebus cõmuni) ordinata secundum aptam
    - *Qualitatẽ*. Itaq; sit
      - *Aer* { *Humidus.* / *Temperatus*, vel ad frigidum vergens.
      - *Somnus* consueto diuturnior. Quare omni ratione procurandus, siue exteriùs, siue interiùs adhibitis iis, quæ ipsum prouocent.
      - *Exercitium* vehemens, & frictio multa.
      - *Aluus* humida: quod si non sponte, clysteribus ducatur lenibus, dictis in tabula præcedenti.
      - *Cibus* liquidus, sorbilis, ventri cõmodus, & qui parum sanguinis generet: vt
        - *Ptisana.*
        - *Carnes* præsertim si vires valent, { *Gallinarum* / *Pullorum* / *Caponum* / *Perdicum* / *Veruecinæ* } *Contusæ.*
        - *Ex* oleribus { *Borrago.* / *Bugloſſa.* / *Endinia.* / *Mala.* / *Lactuca.* / *Spinachia.* }
        - *Ex* fructibus: Cucurbitæ, &c.
      - *Potus*. Aqua hordei, aut decoctum, cum quo permisceatur succus malorũpunicorum dulcium aut parum acidorum. A vino verò penitus abstineant, nisi ex metu insania orta fuerit.
    - *Quantitatem*: quæ sit pauca & non multa, præsertim circa initia. Præcedente verò tempore, postulantibus viribus, prædictis carnibus vti poterunt.
  - *Medicamentis* adhibitis secũdum
    - *Qualitatem* cõtrariam, & vel humoris
      - *Quantitati*. Nam si ex feruenti sanguine insania excitetur, ante omnem aliã curationem sanguinis missio adhibenda est, & media cubiti vena secanda vel externa. Deinde caput rosaceo irrigandum, cum pauco aceto, aut polygoni succo.
      - *Qualitati*: videlicet
        - *Bilis* flauæ præ assatæ
          - *Non* paratæ: vt sunt medicamenta alterantia præparantia: cuiusmodi est syrupus talis:
            - ℞. *Syrupi* { *Violarum* / *Endiuiæ* / *E succo* fumariæ } *Sing.* ℥.S.
            - *Aquarum* { *Borraginis* / *Bugloſſæ* / *Endiuiæ* } *Sing.* ℥.j.
            - Misceantur, fiatque syrupus, vna vice sumendus per plures dies.
          - *Parata*: vt sũt purgãtia, euacuantia
            - *Sensibiliter*: vt
              - ℞. *Florum* { *Violarum* / *Borraginis* / *Bugloſſæ* } *Sing.* M.j.
              - *Fumariæ*
              - *Lupulorum*
              - *Polypodij.* ʒ.ij.
              - *Foliorum.* ʒ.vj.
              - *Vuarum* passarum, *Tamarindorum* { *Sing.* ℥.S.
              - Misceantur, & fiat decoctum, de quo sumantur ℥.iv. in quibus dissoluantur cassiæ ʒ.vj. diasenæ ʒ.iij.S. Misceantur, & fiat potio.
            - *Insensibiliter*: videlicet per insensibilem trãspirationem, inclinante morbo: vt est balneũ aquę dulcis, irrogationes, aliáq. medicamẽta topica prædicta in curatione melãcholiæ, addendo tamen quæ magis infrigidãt ac humectant.
        - *Humoris* melancholici adusti: qui non alio modo educendus erit, quàm in melancholia dictum.
      - *Quantitatem* debitam: quæ varianda est, secundum morbi vehementiam, vires, temperaturam totius & capitis, ætatem, anni tempus, &c.
  - *Immaterialis*: nempe intemperies calida, quæ sola alteratione curanda est: id quod fieri poterit partim seruata suprà dicta victus ratione, partim medicamentis, secundum debitam qualitatem & quantitatem adhibitis
    - *Intrinsecus*, vt est
      - *Conserua* { *Borraginis*, Bugloſſæ. / *Violarum*, Rosarum. / *Florum* nenupharis.
      - *Loch* de papauere.
      - *Diarrhodon* Abb. sine spec. calidis.
      - *Manus* Christi cum perlis, &c.
    - *Extrinsecus*: cuiusmodi est oleum { *Violarum.* / *Rosarum.* / *Nenupharis.* / *Amygdalarum* dulciũ, &c.

De Cura-

De Curatione doloris capitis.

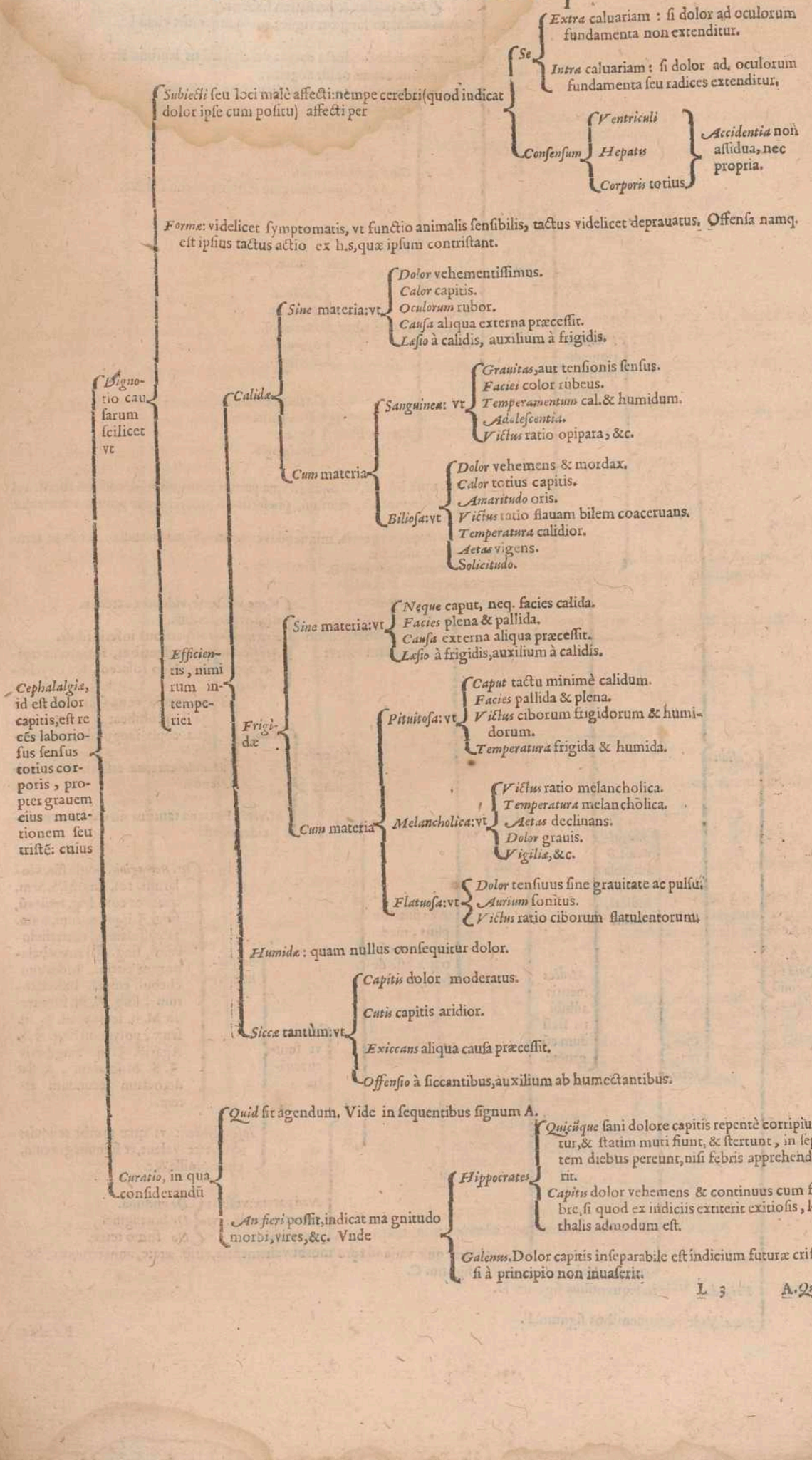

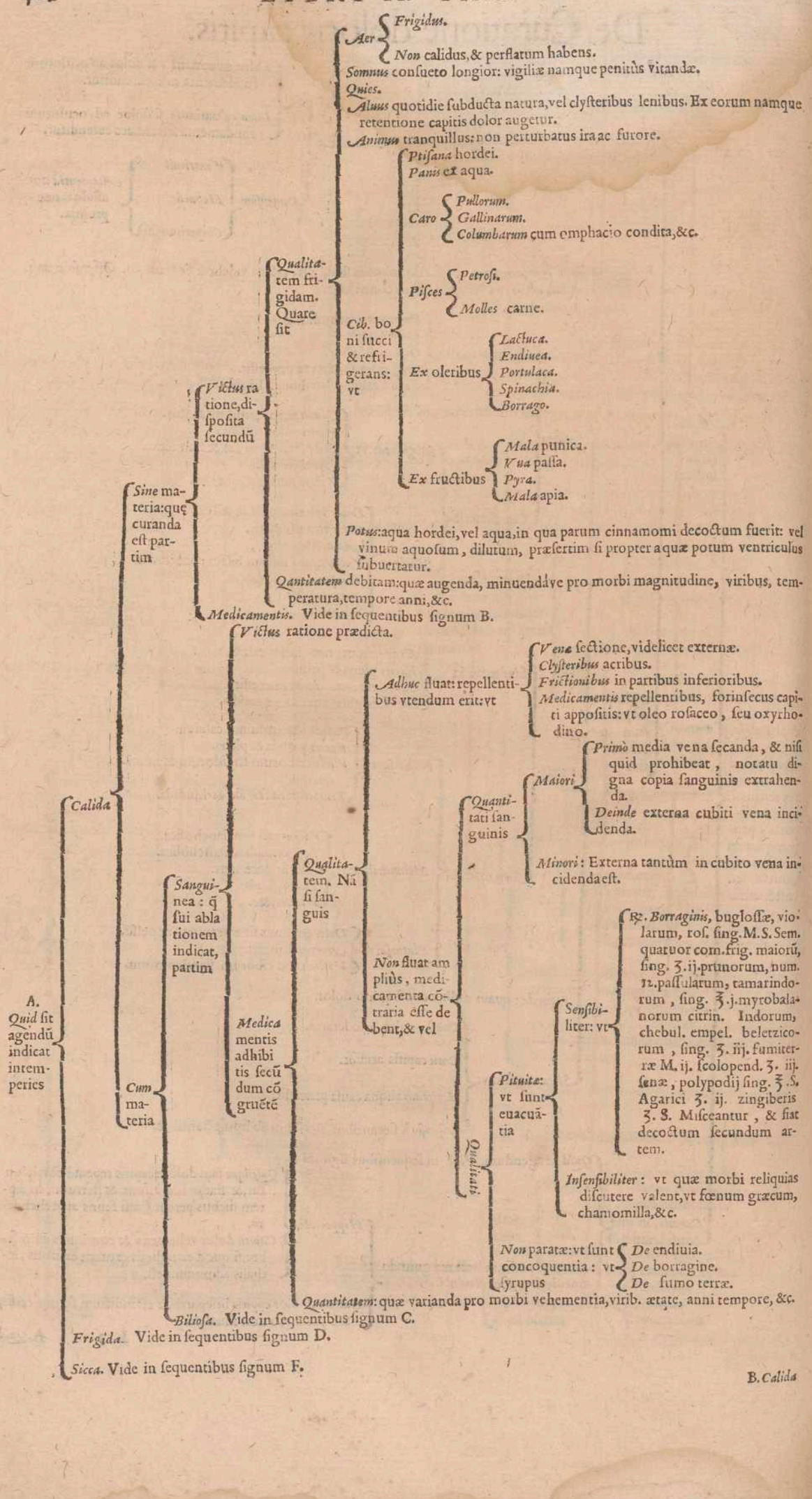
A.
Quid sit agendũ indicat intemperies
Calida
Sine materia: quę curanda est partim
Victus ratione, dispositа secundũ
Qualitatem frigidam. Quare sit
Aer
Frigidus.
Non calidus, & perflatum habens.
Somnus consueto longior: vigiliæ namque penitùs vitandæ.
Quies.
Alvus quotidie subducta natura, vel clysteribus lenibus. Ex eorum namque retentione capitis dolor augetur.
Animus tranquillus: non perturbatus ira ac furore.
Cib. boni succi & refrigerans: vt
Ptisana hordei.
Panis ex aqua.
Caro
Pullorum.
Gallinarum.
Columbarum cum emphacio condita, &c.
Pisces
Petrosi.
Molles carne.
Ex oleribus
Lactuca.
Endiuea.
Portulaca.
Spinachia.
Borrago.
Ex fructibus
Mala punica.
Vua passa.
Pyra.
Mala apia.
Potus: aqua hordei, vel aqua, in qua parum cinnamomi decoctum fuerit: vel vinum aquosum, dilutum, præsertim si propter aquæ potum ventriculus subuertatur.
Quantitatem debitam: quæ augenda, minuendáve pro morbi magnitudine, viribus, temperatura, tempore anni, &c.
Medicamentis. Vide in sequentibus signum B.
Victus ratione prædicta.
Cum materia
Sanguinea: q̃ sui ablationem indicat, partim
Qualitatem. Nã si sanguis
Adhuc fluat: repellentibus vtendum erit: vt
Vena sectione, videlicet externæ.
Clysteribus acribus.
Frictionibus in partibus inferioribus.
Medicamentis repellentibus, forinsecus capiti appositis: vt oleo rosaceo, seu oxyrhodino.
Non fluat amplius, medicamenta cõtraria esse debent, & vel
Quantitati sanguinis
Maiori
Primò media vena secanda, & nisi quid prohibeat, notatu digna copia sanguinis extrahenda.
Deinde exteraa cubiti vena incidenda.
Minori: Externa tantùm in cubito vena incidenda est.
Qualitatis
Pituitæ: vt sunt euacuãtia
Sensibiliter: vt
℞. Borraginis, bugloss., violarum, ros. sing. M.S. Sem. quatuor com. frig. maiorũ, sing. ʒ. ij. prunorum, num. xx. passularum, tamarindorum, sing. ℥ j. myrobalanorum citrin. Indorum, chebul. empel. beletzicorum, sing. ʒ. iij. fumiterræ M. ij. scolopend. ʒ. iij. sennæ, polypodij sing. ℥ ß. Agarici ʒ. ij. zingiberis ʒ. ß. Misceantur, & fiat decoctum secundum artem.
Insensibiliter: vt quæ morbi reliquias discutere valent, vt fœnum græcum, chamomilla, &c.
Non paratæ: vt sunt concoquentia: vt syrupus
De endiuia.
De borragine.
De fumo terræ.
Medicamentis adhibitis secũdum cõgruẽtẽ
Quantitatem: quæ varianda pro morbi vehementia, virib. ætate, anni tempore, &c.
Bilioſa. Vide in sequentibus signum C.
Frigida. Vide in sequentibus signum D.
Sicca. Vide in sequentibus signum F.

B. Calida

B. *Calida* intemperies sine materia curanda est medicamentis, adhibitis secundū commodam

- *Qualitatem*: nempe frigidam. Horū alia
  - *Intrinsecus* sumuntur: vt sunt conserua
    - *Rosarum*, Violarum.
    - *Nenupharis.*
    - *Borraginis.*
  - *Extrinsecus* applicantur capiti in morbi
    - *Principio*: vt
      - *Fomentum* ex oleo rosaceo, aqua rosarum, aceto, &c.
      - *Oleum*
        - *Violaceum.*
        - *Nympheæ.*
        - *Rosaceum.*
      - *Linimentum* tale:
        - ℞. *Mucilaginis* sem. cotoneorū, mucilaginis sem. psilij, singulorum ʒ.iij.
        - *Succi* portulacæ ʒ.ij. olei ros. ℥.j. Misce, & fiat linimentum.
    - *Temporibus* reliquis: vt sunt mitigantia ac maturantia & repri mentia simul: cuiusmodi est embrocha talis: vt
      - ℞. *Florum*
        - *Violarum*
        - *Rosarum*
        - } *Sing.* M.S.
      - *Foliorum* salicis
      - *Chamæmeli*
      - *Melilotī*
      - } *Sing.*
      - *Sem.* maluæ ʒ.iij.
      - *Hordei* excorticati ℥.j.
      - Coquātur omnia in aqua vsq; ad consumptionem tertiæ partis, & fiat embrocha.
- *Quantitatem*, quæ augenda minuendáve pro ardoris magnitudine, temperamento totius & capitis, anni tēpore, &c.

C. *Biliosa*: quæ remouenda est, partim

- *Victus* ratione, prædicta.
- *Medicamentis* adhibitis secūdum
  - *Qualitatē* cōtrariam, & vel ipsius materiæ
    - *Quantitati*. Nam si bilis sanguini permista fuerit, vena media vel humeralis secanda erit, modò nihil prohibeat.
      - *Nondum* præparatæ: vt concoquentibus, præparantib. seu alterantibus: quorum alia
        - *Intrinsecus* sumuntur: vt est syrupus talis:
          - ℞. *Syrupi*
            - *Violarum*
            - *Rosarum*
            - } *Sing.* ℥.j.
          - *Aquarum*
            - *Lactucæ*
            - *Nenupharis*
            - } *Sing.* ℥.ij.
          - Misceantur, & fiat Syrupus, vna vice per plures dies sumendus.
        - *Extrinsecus* applicantur vt
          - *Oleum*
            - *Violaceum*
            - *Nympheæ*
            - *Cotoneum*
            - } *Coronali* futuræ adhibitum.
          - *Vnguentum* tale:
            - ℞. *Vnguēti* populeonis
            - *Olei* rosacei
            - *Olei* violacei
            - } *Sing.* ʒ.iij.
            - *Florum*
              - *Nymph.*
              - *Rosarum*
              - } *Sing.* ℈.j.
            - Ceræ quantum satis, & fiat vnguentum.
      - *Paratæ*: vt purgantibus, quorū alia sumūturper
        - *Os*: in forma
          - *Solida*: vt
            - ℞. *Pil.*
              - *Aurearum*
              - *De* rhabarbaro
              - *De* hiera S.
              - } *Sing.* ℈.j.
            - Misceantur, & cum syrupo rosarum fiant pilulæ.
          - *Trochisci*
            - *Fluida*: vt
              - ℞. *Rhabarbari* electi ʒ.ij. spicæ ℈.j. contundantur & macerentur in aquis endiuiæ, borraginis, bugloſſæ, per horas duodecim, deinde exprimantur, addatúrque colaturæ electuarij de succo rosarum ʒ.ij. S.
              - Misce, & fiat potus.
            - *Non* fluida: boli videlicet: vt
              - ℞. *Conseruæ* violarum nympheæ, sing. ʒ.ij. scammoniæ præparatæ ℈.j. macis, cinnamomi, masticis, sing. g.iij. sacchari quantum satis, & fiat bolus.
        - *Aliud*: vt clyster huiusmodi:
          - ℞. *Maluæ*
            - *Violarum*
            - *Borraginis*, Betæ
            - } *Sing.* M.j.
          - Coquantur ad sufficientiam, deinde fiat colatura, de qua sumatur ℔.j. cui addatur cassiæ ℥.j. mellis ros. ℥.ij. olei violacei ʒ.iij.
          - Misceantur, & fiat clyster.
  - *Quantitatem* conuenientem, quæ augenda minuendáve pro morbi vehementia, viribus, temperatura, anni tempore, &c.

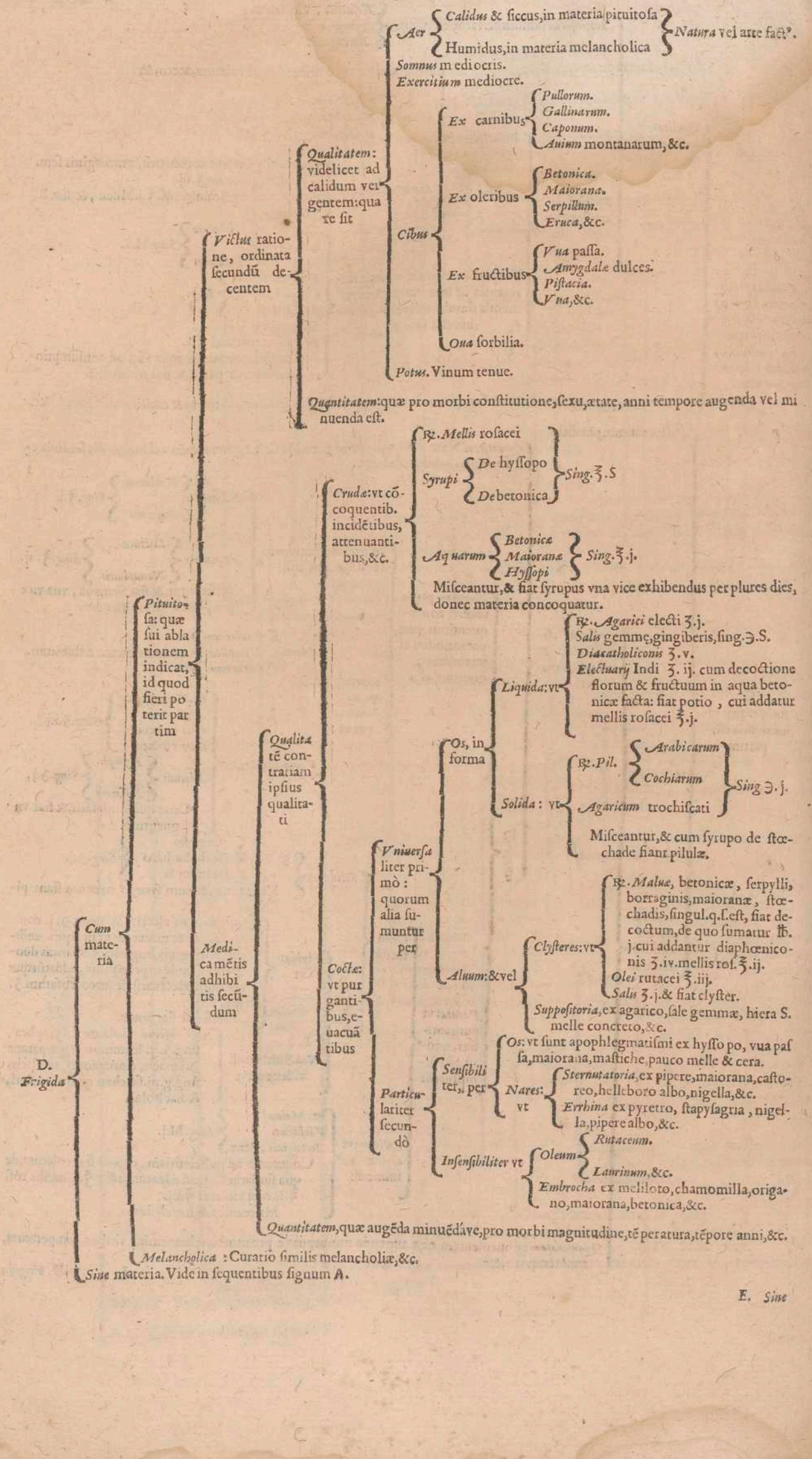
D.
Frigida
Cum materia
Sine materia. Vide in sequentibus signum A.
Melancholica : Curatio similis melancholiæ,&c.
Pituitosa: quæ sui ablationem indicat, id quod fieri poterit partim
Victus ratione, ordinata secundū decentem
Medica mētis adhibitis secūdum
Qualitatem: videlicet ad calidum vergentem: quare sit
Aer
Calidus & siccus, in materia pituitosa
Humidus, in materia melancholica
Natura vel arte fact⁹.
Somnus mediocris.
Exercitium mediocre.
Cibus
Ex carnibus
Pullorum.
Gallinarum.
Caponum.
Auium montanarum, &c.
Ex oleribus
Betonicæ.
Maioranæ.
Serpilli.
Eruca, &c.
Ex fructibus
Vua passa.
Amygdalæ dulces.
Pistacia.
Vna, &c.
Oua sorbilia.
Potus. Vinum tenue.
Quantitatem: quæ pro morbi constitutione, sexu, ætate, anni tempore augenda vel minuenda est.
Qualitatē contrariam ipsius qualitati
Crudæ: vt cōcoquentib. incidētibus, attenuantibus, &c.
℞. Mellis rosacei
Syrupi
De hyssopo
De betonica
Sing. ʒ.S
Aquarum
Betonicæ
Maioranæ
Hyssopi
Sing. ʒ.j.
Misceantur, & fiat syrupus vna vice exhibendus per plures dies, donec materia concoquatur.
Coctæ: vt purgantibus, euacuātibus
Vniuersaliter primò: quorum alia sumuntur per
Os, in forma
Liquida: vt
℞. Agarici electi ʒ.j.
Salis gemmę, gingiberis, sing. ℈.S.
Diacatholicons ʒ.v.
Electuarij Indi ʒ. ij. cum decoctione florum & fructuum in aqua betonicæ facta: fiat potio, cui addatur mellis rosacei ℥.j.
Solida: vt
℞. Pil.
Arabicarum
Cochiarum
Sing ℈.j.
Agaricum trochiscati
Misceantur, & cum syrupo de stœchade fiant pilulæ.
Aluum: & vel
Clysteres: vt
℞. Maluæ, betonicæ, serpylli, borraginis, maioranæ, stœchadis, singul. q.s. est, fiat decoctum, de quo sumatur ℔.j. cui addantur diaphœnicon is ʒ.iv. mellis ros. ʒ.ij.
Olei rutacei ʒ.iij.
Salis ʒ.j. & fiat clyster.
Suppositoria, ex agarico, sale gemmæ, hiera S. melle concreto, &c.
Particulariter secundò
Sensibiliter, per
Os: vt sunt apophlegmatismi ex hysso po, vua passa, maiorana, mastiche, pauco melle & cera.
Nares: vt
Sternutatoria, ex pipere, maiorana, castoreo, helleboro albo, nigella, &c.
Errhina ex pyretro, stapysagria, nigella, pipere albo, &c.
Insensibiliter vt
Oleum
Rutaceum.
Laurinum, &c.
Embrocha ex melliloto, chamomilla, origano, maiorana, betonica, &c.
Quantitatem, quæ augēda minuēdáve, pro morbi magnitudine, tē peratura, tēpore anni, &c.

E, *Sine* materia, quæ curãda est. Huiusmodi autem curatur partim

- *Victus* ratione prædicta in curatione doloris capitis, à pituita originem habentis.
- *Medicamentis*, adhibitis secundum conuenientem
  - *Qualitatem*: videlicet calidam: siquidem contrariorum contraria sunt remedia: quorum alia
    - *Extrinsecus* applicantur iuxta coronalem suturam
      - *Vnguentum*:
        - ℞. *Olei* { *Rutacei*, *Irini* } *Sing.* ʒ.S.
        - *Maioranæ*, *Betonicæ*, *Piperis* } *Sing.* ϑ.j.
        - *Euphorbij* gr.v.
        - *Ceræ* quantum satis est. Misce, & fiat vnguentum.
      - *Oleum*
        - *Clementius*: *Rutaceum*. *Irinum*.
        - *Valentius*: *Oleum*, cui piper aut euphorbium admistum sit, aut aliquid olei de piperibus. *Oleum* rutaceum, cui aliquid euphorbij sit admistum.
      - *Sacculus*:
        - ℞. *Foliorum* lauri, *Serpyllæ*, *Maioranæ*, *Rutæ*, *Rorismarini*, *Saluiæ* } *Sing.* M.S.
        - *Cariophillorum*, *Stœchadis* Arab. } *Sing.* ʒ.j.
        - *Pulegij*, *Calamenthi* } *Sing.* ʒ.j.S.
        - Terantur singula, & fiat sacculus capiti adhibendus.
    - *Intrinsecus* sumuntur: cuiusmodi est
      - *Electuarium*: vt
        - ℞. *Conseruæ* { *Saluiæ*, *Betonicæ*, *Rorismarini* } *Sing.* ʒ.S.
        - *Specierum* { *Diambræ*, *Diamusci*, *Diantho*ſ } *Sing.* ʒ.j.
        - *Mastiches*, *Cort.* mali citri } *Sing.* ʒ.S.
        - *Cinnamomi* ʒ.j.
        - Misce & cũ syrupo de betonica fiat electuariũ
      - *Pulus*: vt
        - ℞. *Specierum* { *Diambræ*, *Diamusci* } *Sing.* ʒ.j.S.
        - *Nucis* muschatæ ʒ.j.S.
        - *Macis* ʒ.S.
        - *Cariophillorum*, *Piperis* longi } *Sing.* ʒ.j.
        - *Cinnamomi* ʒ.ij.
        - *Sacchari* albissimi ʒ.iv. Misce, & fiat puluis subtilissimus.
  - *Quantitatem*, quæ pro intemperiei magnitudine, tempera, anni tempore, ætate, &c. augenda vel minuenda.

F. *Sicca*: q̃ curãda est, partim

- *Victus* ratione, institutæ secundũ debitam
  - *Qualitatem*: nimirũ humidam. Itaque sit
    - *Aer* humidus.
    - *Somnus* consueto longior.
    - *Quies*. Nam motus corporis vitandus.
    - *Balneum* aquæ dulcis calidæ.
    - *Animus* tranquillus.
    - *Cibus* boni succi, humectans, & multi nutrimenti: vt sunt
      - *Vitelli* ouorum recentium.
      - *Testes* gallorum.
      - *Caro*: *Caponum*. *Gallinarum*. *Pullorum*, &c.
      - *Iuscula* carnium prædictarum.
    - *Potus*. Vinum tenue, aquosum, optimè dilutum.
  - *Quantitatem*: quę semper augenda vel minuenda, pro morbi constitutione, ætate, anni tempore, &c.
- *Medicamentis*, exhibitis secũdum
  - *Qualitatem* humidam: quorum alia
    - *Intrinsecus* sumuntur: vt est
      - *Syrupus*: *Violarum*, Rosarum. *De* nenuphare. *De* papauere.
      - *Conserua*: *Violarum*, Borraginis. *Bugloſſæ*. *Florum* nenuphatis, &c.
    - *Extrinsecus* applicantur capiti iuxta coronalem suturam: vt est
      - *Oleum*: *Violarum*. *Amygdalarum* dulcium, &c.
      - *Linimentum*:
        - ℞. *Olei* { *Violarum*, *Nymphææ* } *Sing.* ʒ.iii.
        - *Adipis* { *Vitulinæ*, *Gallinæ* } *Sing.* ʒ.ij.
        - *Butyri* recentis
        - Misce, & fiat linimentum.
      - *Embrocha* ex: *Violis*. *Nymphea*. *Lactuca*, &c.
  - *Quantitatem* commodam: quæ pro intemperiei magnitudine, temperamento totius & capitis, anni tempore, ætate, &c. augenda vel minuenda est.

De Cura-

De Curatione conuulsionis.

Conuulsio est, q̃ neruos musculósque ad eundem cogit affectum in quẽ ab animali facultate, quum naturalem habitum seruarẽt ducebãtur. Huius tres sunt species τέτανος, cũ ceruix, cum reliquo corpore immobilis manet, & in neutram partẽ flectitur, sed æqualiter in alterutram partem, antè & retrò videlicet tenditur. Ἐμπρόσθοτονος, cùm corpus vnà cum ceruice ac capite in anteriora tenditur. Ὀπισθότονος, cùm corpus vnà cum ceruice ac capite in posteriora conuellitur. Horũ affectuum cõmunis

- *Dignotio*, videlicet causarũ vt
  - *Subiecti*, seu partis malè affectæ
    - *Cerebri* affecti
      - *Primariò*: vt
        - *Conuulsio* musculorum faciei vnà cum toto corpore.
        - *Nulla* affectio præcedens.
      - *Per* consensum alterius partis, à qualitate quadam alteratæ, quę à parte primò patiẽte ad cerebrũ ipsum effertur. Hãc affectionem minores medici, barbarè loquentes, spasmum non proportionatum ad materiam vocant: vt
        - *Signa* non propria nec perpetua.
        - *Alterius* partis affectus præcedens.
    - *Principij* spinalis medullę, vt cõuulsio corporis totius, faciei partibus, seu musculis illæsis.
    - *Nerui* alicuius, aut musculi: & partis alicuius conuulsio. Nam vbi pars aliqua conuulsa est, necesse est neruum aut musculum, qui eius motioni, deputatus est, affici.
  - *Formæ*: videlicet symptomatis: vt, læsio functionis motricis voluntariæ, à causa præter naturam orta.
  - *Efficientis*
    - *Repletionis*: ab
      - *Humore* pituitoso: vt
        - *Signa* pituitæ redundantis.
        - *Conuulsio* repentina.
      - *Sanguine*: vt
        - *Conuulsio* repentina in corpore sano.
        - *Temulentia.*
        - *Vita* otiosa, & cætera signa sanguinis redundantis.
      - *Inflammatione* principij neruorum cerebri, aut initij spinalis medullæ, seu alterius partis neruosæ, quæ ex propriis suis indiciis discernitur.
    - *Inanitionis*, seu siccitatis: vt
      - *Febris* ingens.
      - *Fames*, Solicitudo
      - *Vigiliæ*, Labor.
      - *Largus* sudor, aut vomitus, alui deiectio, sanguinis profluuium præcessit.
- *Curatio*, in qua duo cõsideranda sunt, videlicet
  - *Quid* sit agendũ indicat
    - *Repletionis* causa. Vide in sequentibus signum **
    - *Inanitio*, seu siccitas, quæ curanda est partim
      - *Victus* ratione, instituta secundum
        - *Qualitatem* humidam: quare sit
          - *Cibus* humectans, probè nutriens, cõcoctu facilis: vt
            - *Ptisana.*
            - *Sorbitiones* pingues.
            - *Iusculum* carnium
              - *Gallinarum.*
              - *Pullorum*, Agnorum.
              - *Hædorum*, &c.
            - *Caro*
              - *Pullorum.*
              - *Gallinarum*, &c.
            - *Ouum* sorbilia.
            - *Ex* oleribus
              - *Lactuca*, Atriplex.
              - *Spinachia*, Borrago.
              - *Malua*, &c.
            - *Ex* fructibus
              - *Melones*, Cucurbitæ.
              - *Pruna damascena.*
              - *Persica*, Yua matura.
            - *Pisces*
              - *Petrosi.*
              - *Parui.*
          - *Potus*: vel
            - *Vinum* tenue, aquosum.
            - *Aqua* hordei.
            - *Aqua* in qua parum glycyrrhizæ, aut cinnamomi fuerit decoctum.
        - *Quantitatem* decentem, quæ augenda, vel minuenda est, pro virium robore, ætate, tempore, &c.
      - *Medicamentis*, adhibitis secundũ cõgruentem
        - *Qualitatem*: videlicet humidam, quorum alia
          - *Intrinsecus* sumuntur: vt
            - *Conserua*
              - *Violarum.*
              - *Borraginis.*
              - *Bugloſſæ.*
            - *Diatragacanthum* frig. &c.
          - *Extrinsecus* applicantur: vt
            - *Oleum*
              - *Dulce*
              - *Amygdalarum dul.*
              - *Calidũ*, quo eos fouere oportet.
            - *Hydroleum*
            - *Balneum* aquæ dulcis tepidæ, si nihil prohibeat.
        - *Quantitatem*: maiorem minorémve pro morbi magnitudine, temperatura, ætate, regione, anni tempore, &c.
    - *An* id quò tẽdimus sperandum sit, nécne indicat pars male affecta causa morbi. Nam
      - *Galenus* quinto Aphorismorum in commentario. Conuulsio per consensum genita non admodum exitialis est, quemadmodum ea, quæ propriè ex inanitione gignitur.
      - *Aetius.* Maximum ac ferè insanabile malum est conuulsio, si ex inanitione propriè fiat, curatu perdifficile, vel potiùs, quòd curari omnino nõ possit, si febris occasione potissimum contractum sit.
      - *Hipp.* Qui à conuulsione neruorum tenetur ex repletione, febre superueniente liberatur eadem die, aut sequenti, aut omnino tertia.
      - *Idem* 2. Aphoris. febrem conuulsioni superuenire, melius est, quàm febri conuulsionẽ.
      - *Idem* 5. Aphorism. Quicunque tetano corripiuntur, in quatuor diebus pereunt: si uerò hos effugerint, sani fiunt.
      - *Idem* Conuulsio ex helleboro lethalis est.
      - *Idem* 5. Aphorism. Conuulsio ex vulnere lethalis est.

** *Quid*

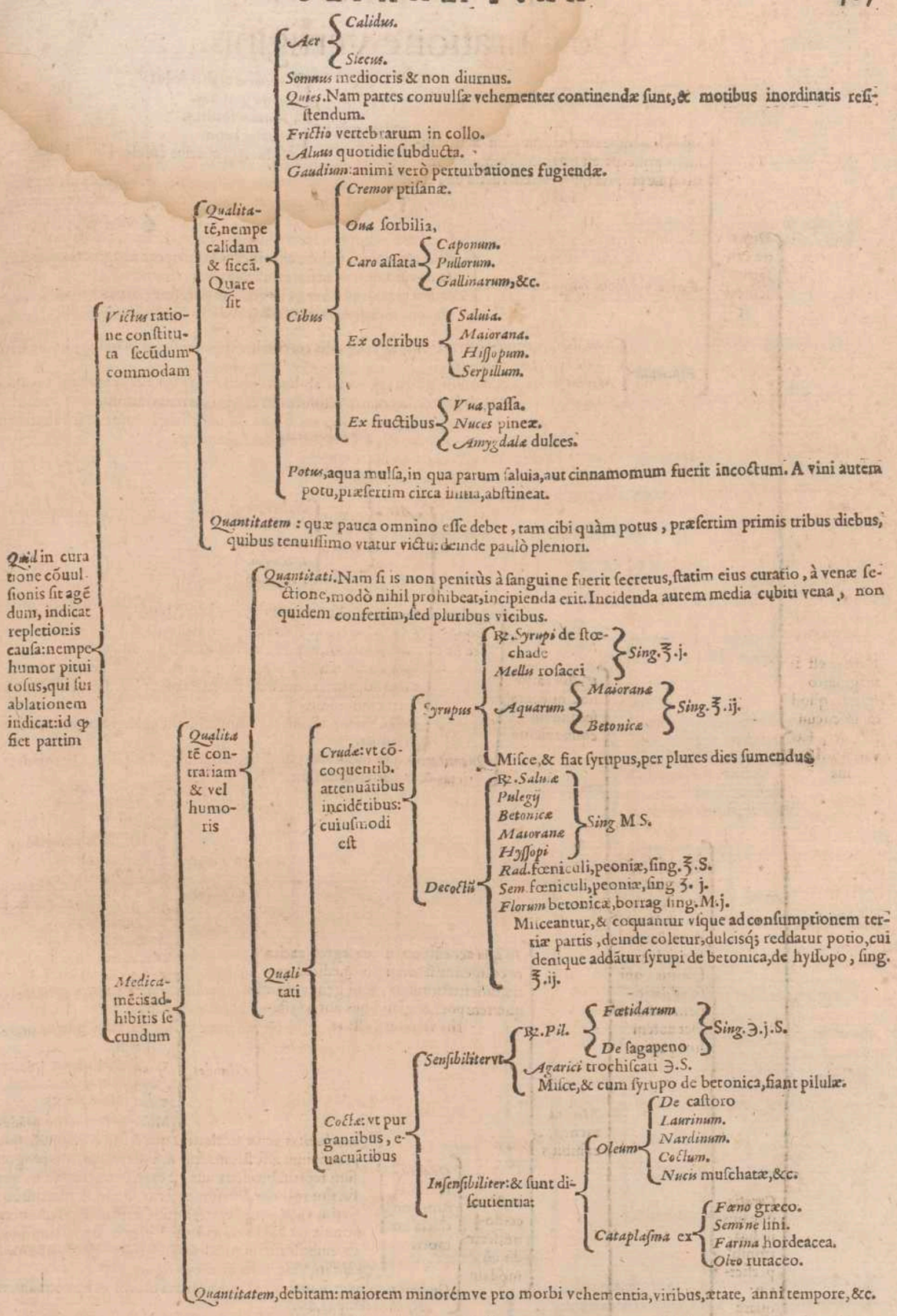

CVRATIO *conuulsionis ex repletione sanguinis, vel inflammatione, venæ sectione peragenda est, mediæ scilicet, sed non confertim, sed pluribus vicibus. Deinde clysteribus acribus vtendum. modò non adsit, quod impediat vnum aut alterum. Quòd si inflammatio non cedat, ijs vtendum est medicamentis, quæ inflammatio ipsa exigat, secundum diuersa eius tempora, indicatione sumpta à parte affecta,*

De Curatione vertiginis.

Vertigo est imaginatio quædã, quod caput circunferatur, seu vertatur. Huius

- *Dignotio*, causarum scilicet: vt
  - *Subiecti*: nempe cerebri (quoniam actio animalis princeps est læsa, nimirum imaginatio, quæ propria ipsius cerebri actio est) affecti)
    - *Primariò*: vt
      - *Vehemens* capitis dolor.
      - *Capitis* grauitas.
      - *Aurium* sonitus.
      - *Olfactus* læsio.
      - *Gustus* atq; alterius cuiusq; sensus læsus.
    - *Per* consensum ex ore ventriculi: vt
      - *Morsus* stomachi.
      - *Nausea*.
  - *Formæ*: videlicet symptomatis: vt
    - *Actio* animalis sensibilis & princeps læsa: vtpote imaginatio depravata, & visio diminuta seu deprauata.
    - *Tenebræ* præ oculis à quacunque leui occasione apparent, adeò vt interdum cadant, maximè si aliquando in circum rotentur, &c.
  - *Efficientis*
    - *Immediatæ*: nempe obstructionis & inæqualis cerebri intemperiei simul, à quibus immediatè hoc symptoma oritur.
    - *Mediatæ*: videlicet flatuosi spiritus generati ab humoribus cerebrum occupantibus, à quibus vaporosus spiritus ab imbecillo calore resolutus, in cerebri partibus inordinatè mouetur.
- *Curatio*, quę suis indicationib⁹ perficitur: quare
  - *Quid* sit agẽdum, indicat symptomatis causa medicata, flatuosus scilicet spiritus, qui sui ablationem indicat. Fiet autem hoc partim
    - *Victus* rationem instituta secundum conueniente
      - *Qualitatẽ*: quare sit
        - *Aer*
          - *Temperatus*.
          - *Purus*.
          - *Lucidus*.
        - *Non*
          - *Nebulosus*.
          - *Crassus*.
          - *Nocturnus*.
          - *Ventosus*.
          - *Australis*.
        - *Somnus* mediocris, non statim post cibum.
        - *Exercitium* temperatum, capite quiescente.
        - *Alvus* lubrica, natura, clysteribus, vel glandibus.
        - *Animi* quies: ab ira verò, tristitia mœrore abstineat.
        - *Cibus* boni succi, concoctu facilis, flatus expers, stomacho ac ventri commodus.
        - *Potus*. Vinum album tenuissimum, non valdè vetus, ne caput offendat.
      - *Quantitatem*: quæ moderata esse debet, tam cibi quàm potus. Quoniam satietas & fames vitanda sunt.
    - *Medicamentis*, exhibitis
      - *In* ipsa accessione, in qua ægros excitare conuenit, tũ odoratis medicamentis, tum frictionibus, & id genus aliis: quo tempore & glandibus aut clysteriis vtendum est: vt
        - *Clysteres*
          - ℞. *Malvæ* / *Mercurialis* / *Chamomillæ* / *Betæ* / *Furfuris* — *Sing*. M. j.
          - Ex quibus fiat decoctũ, de quo sumatur ℔. j. cui addatur.
          - *Mellis* rosacei ʒ. ij.
          - *Olei* communis ʒ. iij.
          - *Hieræ* pictæ Gal. ʒ j.
          - *Salis* ʒ. j. Misce & fiat clyster.
        - *Glandes*
          - ℞. *Mellis* cocti & concreti ʒ. ij.
          - *Specierum* hieræ ʒ. j. S.
          - *Agarici* ʒ. S.
          - *Salis* gemmæ ʒ. S.
          - Misce & formẽtur glãdes
      - *Post* accessionẽ, secũdũ cõmodam
        - *Qualitatẽ*: nimirum contrariã humoris
          - *Quantitati*: vt venæ sectione, à qua statim ordiendũ, siue principium affectionis fuerit, siue tempus iam progressum fecerit. Incidẽda aũt est externa aut media, si vires fuerint robustæ. Verùm obseruandum, ne plurimũ cõfertim vacuetur, propterea quod à quacunq; leui occasione æger facilè concidat, sed plurib. detractionibus, ex quibusdam interuallis vtẽtes, congruã explebimus.
          - *Qualitati*. Vide in sequentibus signum **
        - *Quantitatem*: quæ sit maior, vel minor, iuxta morbi vehementiam, vires, anni tempus, &c.
    - *Manu*. Nã si affectus perseuerarit, neque prædictis remedijs cessauerit, tũc curandus est
      - *Incisione* arteriæ iuxta tempora, præcepto
        - *Galeni*.
        - *Pauli*.
        - *Aetij*.
      - *Cauterio*, occipiti post aures adhibito, quod huiusmodi esse potest:
        - ℞. *Cantharidum* ʒ. j.
        - *Fermenti* ʒ. S. Misce, & cũ aceto & aqua ardente, fiat cauterium, capiti adhibendum.
  - *An* intentionibus nostris satisfacere possimus, indicat pars malè affecta, morbi diuturnitas, & vehementia. Nam si diu durauerit, apoplexiæ & morbo comitali proxima est, teste Gal. 5. Aphorism.

** *In*

In vertiginis curatione quid sit agendum, indicat symptomatis causa mediata, &c. Fit autem hoc medicamentis exhibitis post accessionem secundum commodam qualitatem, contrariam humoris qualitati

- *Nam* paratæ, sed crudæ: vt alterantibus concoquentibus. Nam si redundarit
  - *Bilis*, medicamentis concoquentibus bilē vtendum est.
  - *Melancholia*, medicamenta bilem atram concoquentia præbenda sunt.
  - *Pituita*: medicamentis attenuantibus, incidentibus, calfacientibus vtendum est.
- *Paratæ*: vt purgantibus euacuantib.
  - *Primò* generaliter. Nam redundante
    - *Bile*: huiusmodi medicamentum competit
      - ℞. *Cassiæ* nou. tractæ ʒ. vi.
      - *Electuarij* de succo ros. ʒ. ij. ʒ.
      - Misce: & cum decoctione florum & fructuum, in aqua lactucæ vel nenupharis facta, fiat potio, cui addatur syrupi violacei ʒ. i.
    - *Melancholia*: medicamentorum aliquo in curatione melancholiæ descriptorum, vtendum.
    - *Pituita*: medicamento purgante pituitam vtendum, quorum aliqua in curatione doloris capitis ex pituita, descripsimus.
  - *Secūdò* specialiter, quorū alia sumuntur per
    - *Os*: vt
      - *Apophlegmatismi* ex vua passa, hyssopo, maiorana, mastiche, melle, & cera, &c.
      - *Gargarismi* ex decocto pulegij, origani, cum aceto mulso.
    - *Nares*: vt
      - *Sternutamentum* ex pulegio, origano, aut sinapi cū aceto misto.
      - *Linimentum* ex succo anagallidis, aut ciclamini.

De Curatione destillationis.

Destillatio communiter sumpta, est defluxus ex capite in subiectas partes. Huius tria sunt genera, quorum primum est καταῤῥοος, qui destillatio propriè latinis dicitur. Fit vbi ad os ac fauces humor delabitur. Alterū κορύζα, latinis grauedo, cum ad nares decumbit humor. Tertium βράγχος. raucedo Latinis vocatur, accidit, vbi ad asperam arteriam humor destillat. Huius

- *Dignotio*, videlicet causarum: vt
  - *Materiæ*, seu subiecti, nempe *Cerebri*: vt
    - *Actiones* cerebri læsæ.
    - *Excrementa* per nares, palatum, vel os, qualitate & quantitate mutata.
  - *Formæ*: scilicet *Symptomatis*: vt Excreta immodicè.
  - *Efficientis*: nimirū *Intēperiei* (quæ propriè morbus dicitur partium similarium: siquidem causæ symptomatum morbi sunt)
    - *Calidæ*, in cerebro humores dissoluentis, siue cum materia, siue absque materia: vt
      - *Aeris* tenuisq; humor tum per nares, tum per os excretus.
      - *Febris*, vt plurimum comitatur.
      - *Partes* capitis calidæ.
      - *Capitis* dolor & grauitas.
      - *Facies* rubicunda, & nasus.
      - *Anni* tempus
      - *Regio*
      - *Temperatura*
      - *Aetas*, &c.

      } calida.
    - *Frigidæ*, cerebri humores cōstringentis, siue cum materia, siue absq; materia: vt
      - *Pituita* & crassus humor per nares,
      - *Distensio* capitis & frontis vndique,
      - *Meatus*, quos ethmoides vocant, clausi, ita vt ne vox deorsum per nares transmeare queat.
      - *Victus* ratio
      - *Temperatura*
      - *Tēpus* anni, &c.

      } frigida.
- *Curatio*, in qua duo consideranda: videlicet
  - *Quid* sit agendum. Vide signum A.
  - *An* id, quò tendimus, speratari possit, indicat pars male affecta, morbi diuturnitas. Nam
    - *Hippocrates* 2. Aphorism. Raucedine & grauedines, si in valde senibus fiunt, concoctionem nō admittūt.
    - *Celsus*. Quòd si ex capite in nares destillat humor, leue est: si in fauces, peius: si verò in pulmonē, pessimū est.
    - *Idem*. Cunctæ destillationes breues, & si neglectæ sint, longæ esse consueuerunt, nihilq; pestiferum, nisi quòd pulmonem exulcerauit.

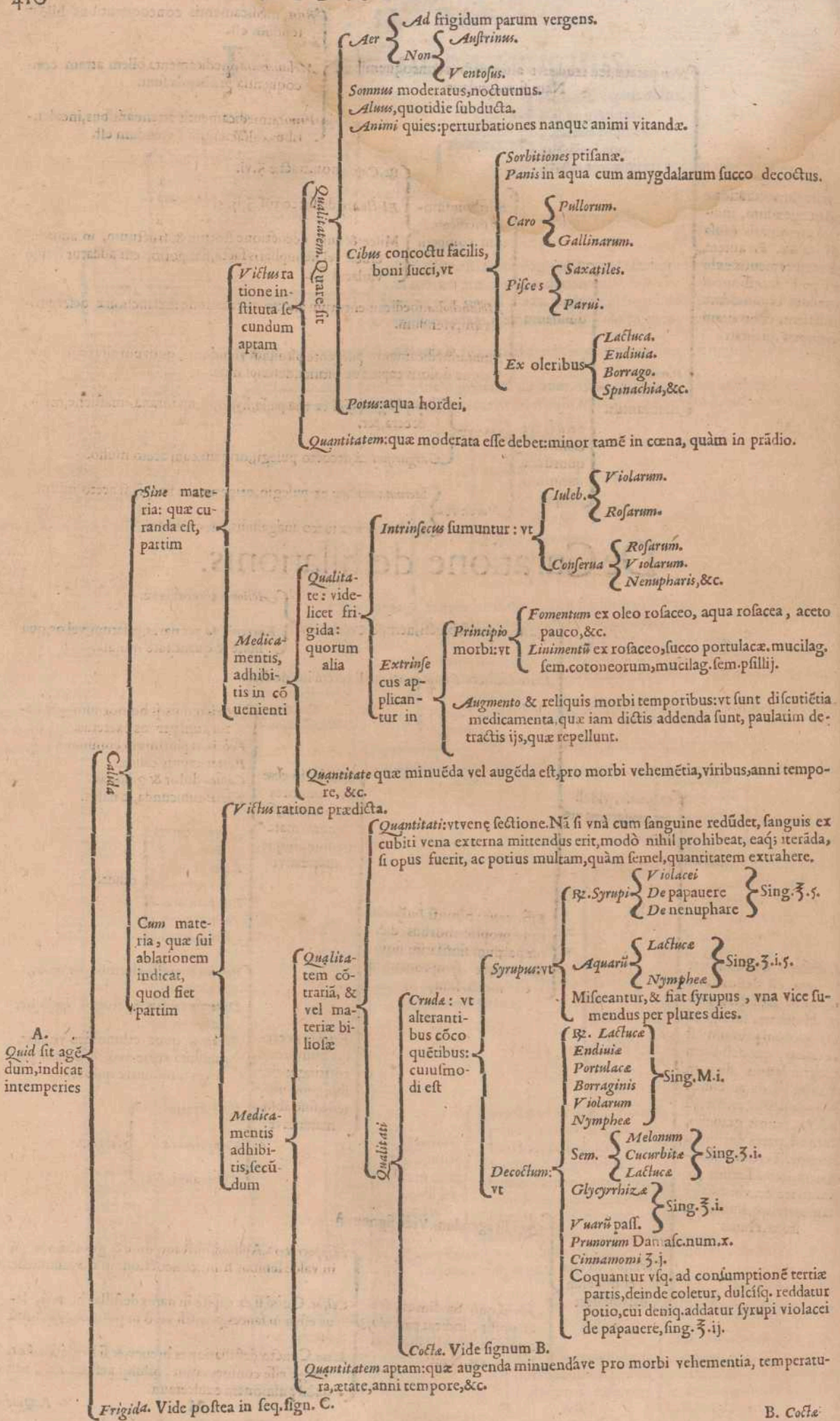
A.
Quid sit agẽdum, indicat intemperies
Calida
Frigida. Vide postea in seq. sign. C.
Sine materia: quæ curanda est, partim
Victus ratione instituta secundum aptam
Qualitatem. Quare sit
Aer
Ad frigidum parum vergens.
Non
Australinus.
Ventosus.
Somnus moderatus, noctutnus.
Alvus, quotidie subducta.
Animi quies: perturbationes nanque animi vitandæ.
Cibus concoctu facilis, boni succi, vt
Sorbitiones ptisanæ.
Panis in aqua cum amygdalarum succo decoctus.
Caro
Pullorum.
Gallinarum.
Pisces
Saxatiles.
Parui.
Ex oleribus
Lactuca.
Endinia.
Borrago.
Spinachia, &c.
Potus: aqua hordei.
Quantitatem: quæ moderata esse debet: minor tamẽ in cœna, quàm in prãdio.
Medicamentis, adhibitis in cõuenienti
Qualitate: videlicet frigida: quorum alia
Intrinsecus sumuntur: vt
Iuleb.
Violarum.
Rosarum.
Conserua
Rosarum.
Violarum.
Nenupharis, &c.
Extrinsecus applicantur in
Principio morbi: vt
Fomentum ex oleo rosaceo, aqua rosacea, aceto pauco, &c.
Linimentũ ex rosaceo, succo portulacæ. mucilag. sem. cotoneorum, mucilag. sem. psillij.
Augmento & reliquis morbi temporibus: vt sunt discutiẽtia medicamenta, quæ iam dictis addenda sunt, paulatim detractis ijs, quæ repellunt.
Quantitate quæ minuẽda vel augẽda est, pro morbi vehemẽtia, viribus, anni tempore, &c.
Cum materia, quæ sui ablationem indicat, quod fiet partim
Victus ratione prædicta.
Medicamentis adhibitis, secũdum
Qualitatem cõtrariã, & vel materiæ biliosæ
Quantitati: vt venę sectione. Nã si vnà cum sanguine redũdet, sanguis ex cubiti vena externa mittendus erit, modò nihil prohibeat, eaq; iterãda, si opus fuerit, ac potius multam, quàm semel, quantitatem extrahere.
Qualitati
Crudæ: vt alterantibus cõcoquẽtibus: cuiusmodi est
Syrupus: vt
℞. Syrupi
Violacei
De papauere
De nenuphare
Sing. ℥.ſ.
Aquarũ
Lactucæ
Nymphææ
Sing. ℥.i.ſ.
Misceantur, & fiat syrupus, vna vice sumendus per plures dies.
Decoctum: vt
℞. Lactucæ
Endiuiæ
Portulacæ
Borraginis
Violarum
Nymphææ
Sing. M.i.
Sem.
Melonum
Cucurbitæ
Lactucæ
Sing. ℥.i.
Glycyrrhizæ
Sing. ℥.i.
Vuarũ pass.
Prunorum Damasc. num. x.
Cinnamomi ℥.j.
Coquantur vsq. ad consumptionẽ tertiæ partis, deinde coletur, dulcísq. reddatur potio, cui deniq. addatur syrupi violacei de papauere, sing. ℥.ij.
Coctæ. Vide signum B.
Quantitatem aptam: quæ augenda minuendáve pro morbi vehementia, temperatura, ætate, anni tempore, &c.

B. Coctæ

B. *Coctæ*: vt euacuantibus

- *Primò* vniuersaliter: quorum alia sumũtur per
  - *Os*: vt
    - ℞. *Cassiæ* recent. tractæ ʒ.vj.
    - *Electuarij* ros. Mes. ʒ.ij.
    - Misceantur, & cum decoctione florum & fructuum in aqua nymphææ facta, fiat potio, cui addatur syrupi violacei ℥.j.
  - *Aluũ*: vt
    - ℞. *Maluæ*, *Violarum*, *Mercurialis*, *Hordei* — Sing. M.5.
    - Misce, & fiat decoctum, de qno accipe ℔.i. cui adde
    - *Diacatholiconis* ℥.i.
    - *Electuarij* de succo ros. ℥.5.
    - *Olei* comm. ℥.iij.
    - *Salis* ʒ.i, misce & fiat clyster.
- *Secũdo* particulariter
  - *Sensibiliter*. Nam si humor fluit
    - *Ad* nares, conuenit ex aqua liquida per nares vaporem excipere, aut ex maluarum, hordei, violarum, & florum chamæmeli decocto.
    - *In os*, conuenit collutio ex decocto: *Hordei*, *Maluarum*, *Glycyrrhizæ*, &c.
  - *Insensibiliter*: vt sunt medicamenta discutientia.

C. *Frigida*

- *Cum* materia pituitosa, q̃ tollenda est: idq; fiet partim
  - *Victus* ratione: instituta secundum
    - *Qualitatem*, nimirum cõtrariam: qua re fit
      - *Aer*: *Calidus*. *Non*: *Ventosus*, *Australinus*, *Aquilonius*.
      - *Somnus* moderatus, non diurnus, non longus.
      - *Alvus* quotidie subducta, si non natura, arte.
      - *Animi* tranquillitas, immodici verò affectus fugiendi.
      - *Cibus* concoctu facilis, boni succi, calfaciens: vt
        - *Ex* carnibus: *Pullorum*, *Gallinarum*, *Caponum*, *Vitulina*, *Hædina*, &c.
        - *Qua* sorbilia.
        - *Ex* oleribus: *Brassicæ*, *Cauliculi* brassicæ, crudi, à ieiunis est.
        - *Ex* fructibus: *Amygdalæ* dulces, *Pinì* fructus.
      - *Potus*: vel *Aqua* mulsa, *Aqua*, in qua cinnamomum & glycyrrhiza fuerit decocta, *Vinum* aquosum.
    - *Quantitatem* cõmodam
      - *Cibi*, quæ moderata esse debet, minor tamen in cœna, quàm in prandio, & post cibum neque legendum, neque scribendum,
      - *Potus*, quæ exigua esse debet. Nã procurata sitis multũ cõfert.
  - *Medicamentis*. Vide signum D.
- *Sine* materia, quæ remouenda est medicamentis alterantibus: quorum alia
  - *Intrinsecus* sumuntur: vt
    - *Syrupus*: *De* betonica, *De* stœchade.
    - *Conserua*: *Saluiæ*, *Rorismarini*, *Betonicæ*.
  - *Extrinsecus* applicantur: vt oleum: *Irinum*, *Nardinum*, *Rosaceum*, *Nucis* muschatæ, &c.

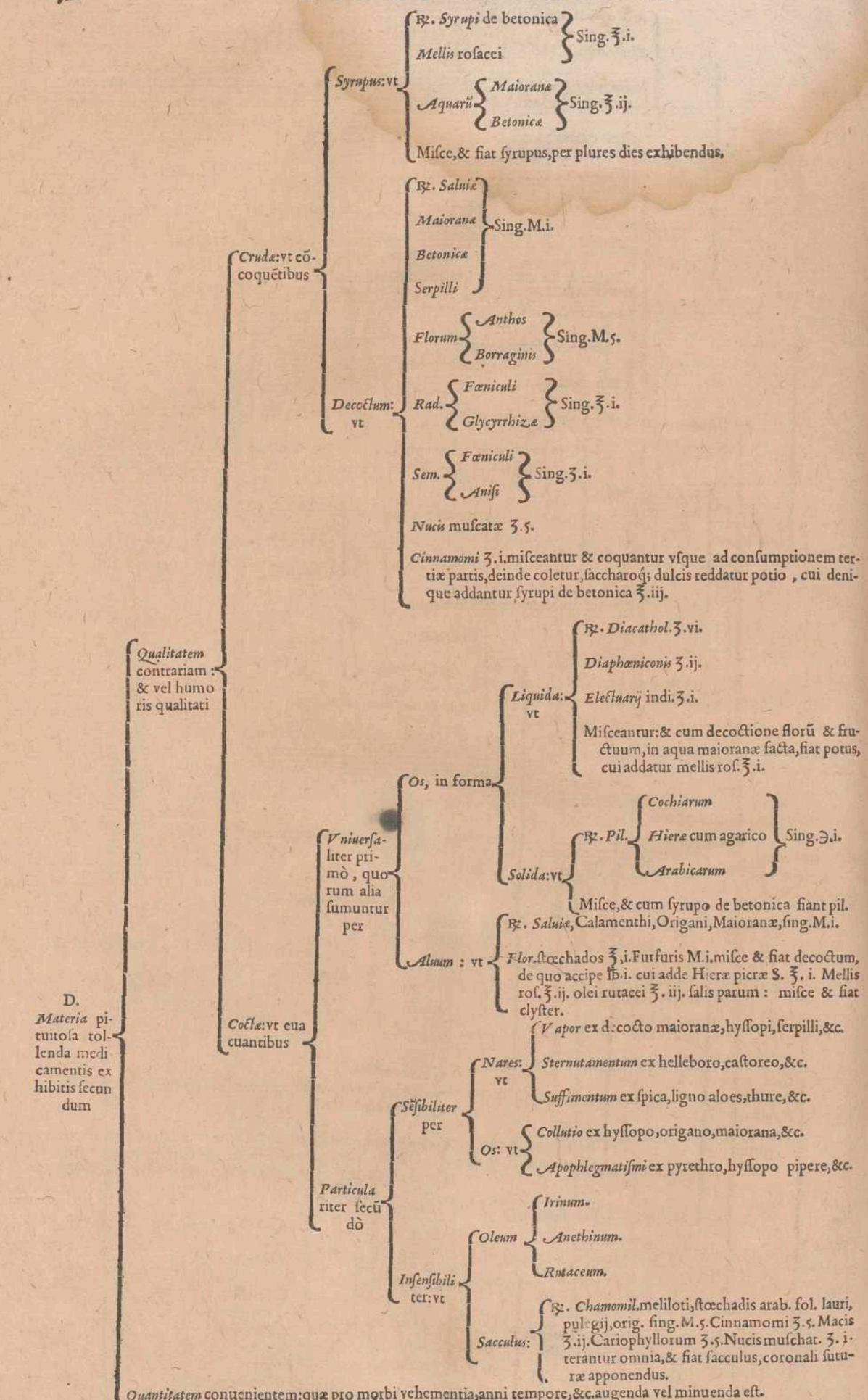
℞. Syrupi de betonica
Mellis rosacei
Sing. ʒ.i.
Syrupus: vt
Aquarū
Maioranæ
Betonicæ
Sing. ʒ.ij.
Misce, & fiat syrupus, per plures dies exhibendus.
Crudæ: vt cō-coquētibus
℞. Saluiæ
Maioranæ
Betonicæ
Serpilli
Sing. M.i.
Florum
Anthos
Borraginis
Sing. M.ʒ.
Decoctum: vt
Rad.
Fœniculi
Glycyrrhizæ
Sing. ʒ.i.
Sem.
Fœniculi
Anisi
Sing. ʒ.i.
Nucis muscatæ ʒ.ʒ.
Cinnamomi ʒ.i. misceantur & coquantur vsque ad consumptionem tertiæ partis, deinde coletur, saccharoq; dulcis reddatur potio, cui denique addantur syrupi de betonica ʒ.iij.
Qualitatem contrariam: & vel humoris qualitati
Liquida: vt
℞. Diacathol. ʒ.vi.
Diaphœniconis ʒ.ij.
Electuarij indi. ʒ.i.
Misceantur: & cum decoctione florū & fructuum, in aqua maioranæ facta, fiat potus, cui addatur mellis ros. ʒ.i.
Os, in forma
Vniuersaliter primò, quorum alia sumuntur per
Solida: vt
℞. Pil.
Cochiarum
Hieræ cum agarico
Arabicarum
Sing. ϑ.i.
Misce, & cum syrupo de betonica fiant pil.
Aluum: vt
℞. Saluiæ, Calamenthi, Origani, Maioranæ, sing. M.i.
Flor. stœchados ʒ.i. Futuris M.i. misce & fiat decoctum, de quo accipe ℔.i. cui adde Hieræ picræ ß. ʒ. i. Mellis ros. ʒ.ij. olei rutacei ʒ. iij. salis parum: misce & fiat clyster.
D. Materia pituitosa tollenda medicamentis exhibitis secundum
Coctæ: vt euacuantibus
Vapor ex decocto maioranæ, hyssopi, serpilli, &c.
Nares: vt
Sternutamentum ex helleboro, castoreo, &c.
Suffimentum ex spica, ligno aloes, thure, &c.
Sēsibiliter per
Os: vt
Collutio ex hyssopo, origano, maiorana, &c.
Apophlegmatismi ex pyrethro, hyssopo pipere, &c.
Particulariter secūdò
Oleum
Irinum.
Anethinum.
Rutaceum.
Insensibiliter: vt
Sacculus:
℞. Chamomil. meliloti, stœchadis arab. fol. lauri, pulegij, orig. sing. M.ß. Cinnamomi ʒ.ß. Macis ʒ.ij. Cariophyllorum ʒ.ß. Nucis muschat. ʒ.i. terantur omnia, & fiat sacculus, coronali futuræ apponendus.
Quantitatem conuenientem: quæ pro morbi vehementia, anni tempore, &c. augenda vel minuenda est.

De cu-

De curatione Lippitudinis.

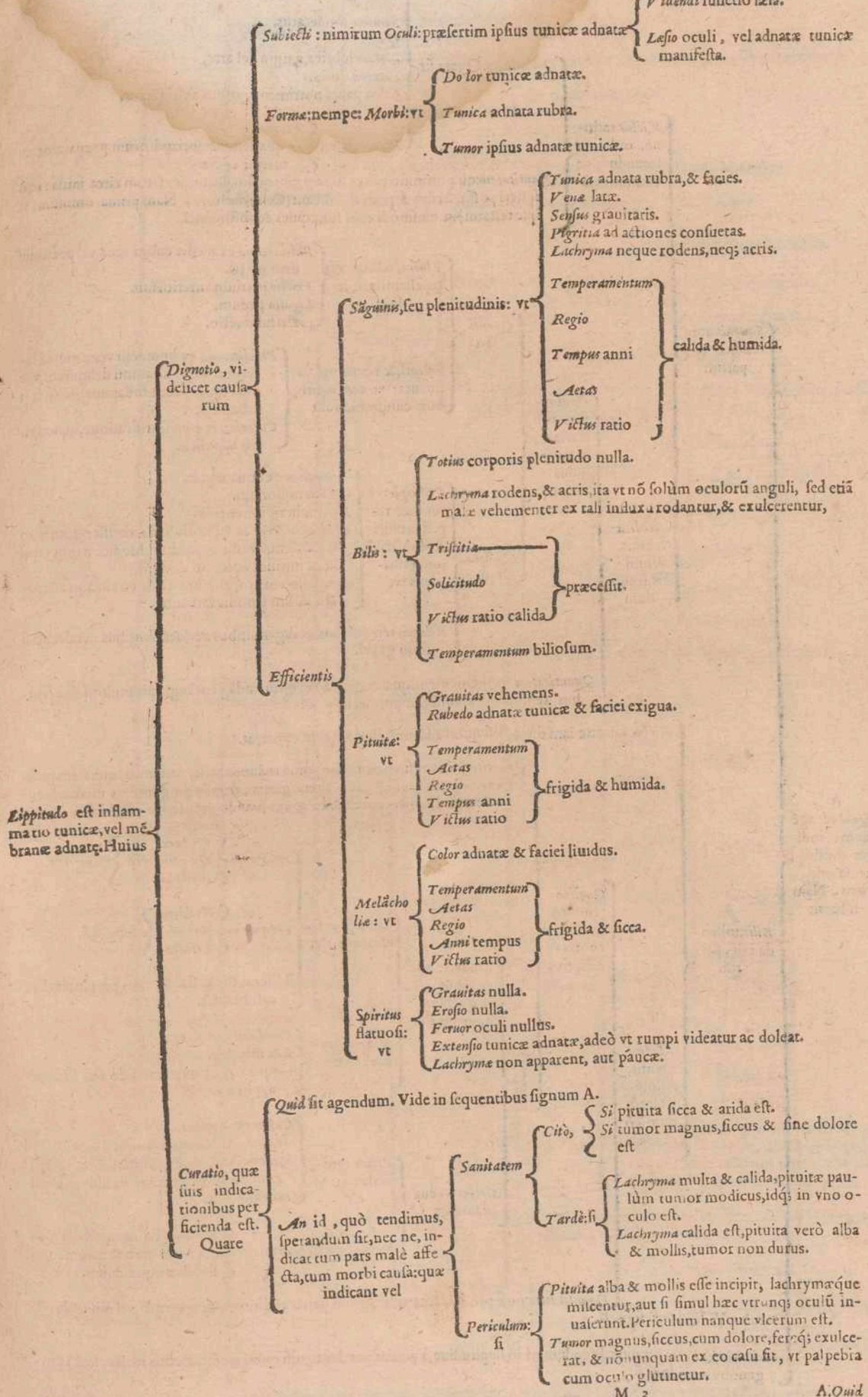

A. *Quid* sit agẽdum, indicat morbi causa efficiens. Nam si fuerit

- *Sanguis*, auferendus erit partim
  - *Victus* ratione, ordinata secundum ac commodatã
    - *Qualitatem*. Quare sit
      - *Aer* { *Frigidus* / *Siccus* } *In* loco obscuro.
      - *Somnus* moderatus.
      - *Quies*.
      - *Alvus* lubrica, natura vel arte,
      - *Animi* quies.
      - *Cibus* pauci nutrimenti, parum refrigerans.
      - *Potus*. Aqua { *Hordei*. / *In* qua semina coriandrorum præparatorum fuerint cocta.
    - *Quantitatem*: quæ omnino pauca sit tam cibi quàm potus, præsertim circa initia: imò si fieri possit, à cibo & potu abstineant (Celso authore.) Nam prima omnium (vt ipse testatur) in eiusmodi casu sunt quies, & abstinentia.
  - *Medicamentis* adhibitis, secundum
    - *Qualitatem* contrariam, nimirũ ipsius sanguinis
      - *Quanti* tati
        - *Fluenti* adhuc: vt repellentibus: scilicet
          - *Phlebotomia* ex media cubiti vena vel pedis eiusdem partis.
          - *Frictio* partium inferiorum.
          - *Ligatio* pedum.
          - *Alui* subductio.
        - *Sistenti*, & non amplius fluenti: vt euacuantibus: cuiusmodi sunt
          - *Phlebotomia* ex humerali vena eiisdẽ lateris: & vsque ad animi deliquium, vbi vehemens fuerit inflammatio, viresq; robustæ, &c.
          - *Cucurbitulæ* cum scarificatione, in occipitio appositæ.
      - *Qualitati* in
        - *Principio*: vt modicè repellentibus & dolorem mitigantibus: vt
          - *Fomentum* ex aqua tepida.
          - *Albus* liquor oui.
          - *Lac* mulieris iuuenculæ.
          - *Medicamentum* ex lacte mulieris, vitellis ouorum, rosaceo, simul mistis appositum. Modicè nanq; repellit, & mirificè dolorem mitigat.
          - *Cataplasma* ex papauerum capitibus in aqua decoctis ac lini seminis farina, &c.
        - *Reliquis* temporibus: vt digerentibus ac discutientibus: vt decoctũ fœni græci.
    - *Quantitatem* conuenientem: quæ augenda vel minuenda, pro sanguinis multitudine, viribus, temperatura, anni tempore, &c.
- *Bilis*, tollenda erit, partim
  - *Victus* ratione iam dicta, nisi quod ad humidius vergere oporteat.
  - *Medicamentis*, adhibitis secũdum cõmodam
    - *Qualitatem*: nimirum contrariã ipsius
      - *Quantitati* Nam si vnà cum sanguine redundauerit, venam humeralem priùs secare oportet, reuulsionis saltem gratia, deinde purgantibus medicamentis deorsum, scilicet reuellendo & euacuando, vt inferiùs ostenditur.
      - *Qualitati*
        - *Crudæ*: vt alterantibus cõcoquẽtibus: quorum alia
          - *Intrinsecus* sumuntur: vt
            - ℞. *Syrupi* { *Violacei* / *De* papauere / *Nymphæa* } Sing. ℥ ß.
            - *Aquarũ* { *Violarum* / *Endiuiæ* / *Lactucæ* } Sing. ℥ i.
            - Misceantur, & fiat syrupus, per plures dies exhibendus.
          - *Extrinsecus* applicantur: vt
            - *Candidus* ouj liquor.
            - *Lac* mulieris.
            - *Aqua* ros. alb. cum candido ouj liquore applicata.
        - *Coctæ*: vt euacuantibus
          - *Primò* vniuersaliter: vt est
            - *Cass.* recent. tracta.
            - *Manna* cum tamarindorum decocto.
            - *Syrupus* ex pluribus infusionibus rosarũ cum diacatholicone, ac similibus medicamentis.
          - *Secundò* particulariter: vt
            - *Fomentũ* ex aqua tepida sæpius in die adhibitum.
            - *Balneum* aquæ dulcis.
    - *Quantitatem*: quæ pro affectus vehementia, partis cõditione, &c. augenda, vel minuẽda est.

Pituita. Vide in seq. sign. B.

Melancholia. Hìc similiter agendum, vt in lippitudine, à pituita pendente, nisi quod medicamentis melancholiã purgantibus vtendum sit,

B. *Pituita* tollenda erit partim.

- *Victus* ratione, cõstituta secundum
  - *Qualitatem* calidam. Quare sit
    - *Aer* calidus, in loco obscuro.
    - *Somnus* moderatus, nocturnus.
    - *Quies.*
    - *Alvus* quotidie subducta.
    - *Animus* quietus.
    - *Cibus* calefaciens, boni nutrimenti, non vaporosus, non tardæ concoctionis.
    - *Potus*, in
      - *Principio*, vel
        - *Decoctum* cinnamomi.
        - *Aqua* mulsa.
      - *Reliquis* morbi temporibus, vinum tenue, aquosum, &c.
  - *Quantitatem* aptam: quæ omnino pauca esse debet, præsertim in morbi principio.
- *Medicamentis* adhibitis secundum
  - *Qualitatem* contrariã: ipsius
    - *Quantitati*. Nam si mista fuerit cum sanguine
      - *Fluente* adhuc, repellentibus vtendum erit. Hoc autem præstabunt
        - *Venæ* mediæ in cubito sectio.
        - *Frictio* partium inferiorum.
        - *Ligaturæ* earundem partium.
        - *Cucurbitulæ*, &c.
      - *Non* ampliùs fluente: tunc primò statim per venæ humeralis sectionẽ euacuandus, deinde purgatio adhibenda erit.
    - *Qualitati*
      - *Crudæ*: vt cõcoquentibus: cuiusmodi est
        - *Syrupus*: vt
          - *Aquarum*
            - Betonicæ
            - Maioranæ
            - Rorismarini
            - Sing. ʒ. i.
          - ℞. *Syrupi* de
            - Betonica
            - Hyssopo
            - Stœchade
            - Sing. ʒ. v.
          - Misce, & fiat syrupus per plures dies exhibendus.
        - *Decoctum*: vt
          - ℞. *Saluiæ*
          - Betonicæ
          - Hyssopi
          - Serpilli
          - Sing. M. i.
          - *Florum* Stœchados M. v.
          - *Rad.*
            - Fœniculi
            - Peoniæ
            - Sing. ʒ. i.
          - *Sem.*
            - Anisi
            - Fœniculi
            - Ammi
            - Sing. ʒ. i.
          - *Nucis* muscatæ
          - *Cinnamomi*
          - Sing. ʒ. i.
          - Misceantur & coquantur vsque ad consumptionẽ tertiæ partis, deinde coletur, saccharoque dulcis reddatur potio, cui denique addantur syrupi de betonica ʒ. iiii.
      - *Coctæ*: vt euacuantibus
        - *Vniuersaliter* primò: cuiusmodi sunt medicamenta purgantia pituitam, per os & aluum sumpta.
        - *Particulariter* deinde & insensibiliter per resolutionem: vt
          - *Decoctum* fœnigræci.
          - *Decoctum* meliloti & fœnigræci.
          - *Pomentum* ex aqua tepida, cum spongia appositum.
    - *Quantitatem* decentem: quæ varianda vel minuenda est pro affectus magnitudine, partis conditione, anni tempore, &c.

De Curatione Suffusionis.

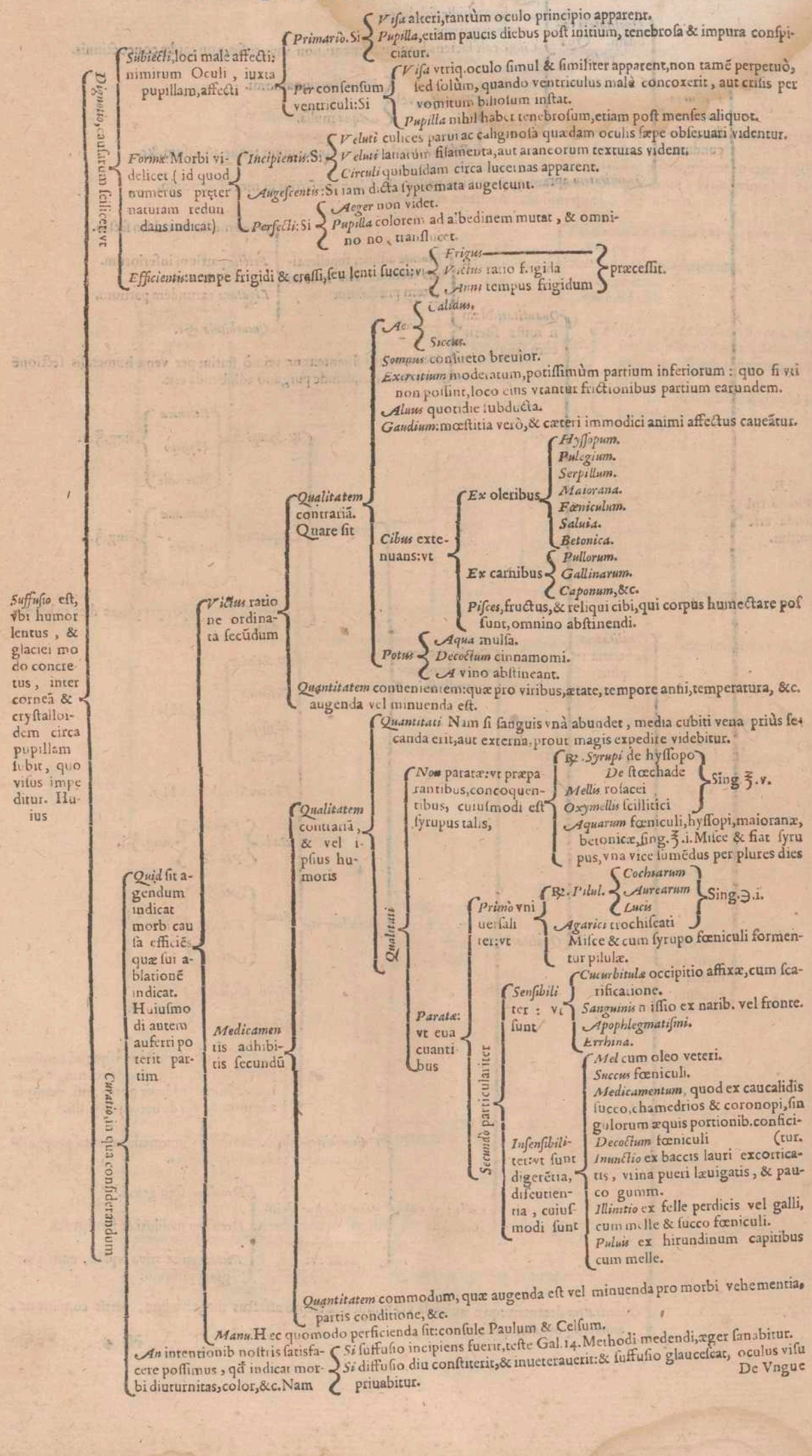

De Vngue

De Vngue oculi, pterygio.

Vnguis oculi seu vngula, Pterygiũ Græcis, neruosa excrescentia, quę ab angulo oculi interno procedit ad oculi vsq. coronã peruenit: vbi verò suprà modũ fuerit aucta, pupillam obtegit: interdũ etiam à tẽporum parte nascitur. Huius

Dignotio
- *Partis* malè affectę: nimirum oculi, secundum plures partes affecti. Nam licet in agnata tunica primùm oriri incipiat, corneam tamen attingit, & vbi plurimùm increuerit, pupillam obscurat, quemadmodum ad sensum patet.
- *Morbi*, Manifesta.
- *Causarum*: Crassorum scilicet humorum & lentorum, præcedentibus aut ophtalmia, aut scabie & pruritu, aut vlcere atque cicatrice.
  - *Alimenta* crassa.
  - *Ocium*.
  - *Crapula*, &c.

Curatio, indicationibus perficitur. Quare

An fieri possit, indicant tum
- *Essentia*. Sic vnguis
  - *Tenuis* facilius
  - *Crassus* difficilius
  - } recipit curam.
- *Accidentia*
  - *Tempus*. Sic
    - *Recens*, medicamentis detergentibus curatur.
    - *Inueteratus*, manu curandus est.
  - *Qualitas*. Sic
    - *Albus* facilè
    - *Niger*, ægrè
    - } curatur.

Quid fieri debeat, indicat tum

Causa: Crassus videlicet & lentus humor, qui sui indicat ablationem. Tollitur autem partim

Victus ratione, instituta secundum
- *Qualitatem* contrariam. Sic victus excalfaciens & extenuans esse debet.
- *Quantitatem* debitam. Sic modica conuenit diæta.

Medicamentis exhibitis secundum

Qualitatem contrariam: & vel humoris

Qualitati: scilicet alterantem, incidentem & concoquentem: cuiusmodi est ex vsu
- *Aqua* mulsa.
- *Mel* rosaceum.
- *Mel* scillinum.
- *Oxymel* simplex.
- *Scillinum*.
- *Syrupus* acetosus.
- *De* stœchade, &c.

Quantitati, scilicet purgãtem: vt sunt Pilulæ
- *Mitiores*
  - *Hieræ*, Alephanginæ.
  - *Stomachicæ*.
  - *Hieræ* cum agarico.
- *Valentiores*
  - *Cochiæ*, Aureæ.
  - *De* colocynthide.
  - *Assaieret*, &c.

Quantitatem. Sic Syruporum quantitas non excedat ʒ. ii. cum duplo aquæ appropriatæ. pilularum verò ʒ. i. non excedat.

Tempus commodum. Sic
- *Syrupi* ieiuno stomacho exhibendi.
- *Pilulæ*
  - *Valentiores*, post primum somnum.
  - *Leniores*, duabus horis ante pastum deglutiendæ sunt.

Morbus: Vnguis scilicet qui sui ablationem indicat: quod fiet partim

Medicamentis contrariis, abstergentibus scilicet & attenuantibus tum

Lenioribus

Simplicibus, cuiusmodi est.
- *Thus* tritum.
- *Testa* sepiæ vsta cum sale Ammoniaco.
- *Pumex* torrefactus, vinoque leuigatus.
- *Saccharum* candum tritum.
- *Testæ* ouorum tritæ.
- *Omphacium* cum mucilagine fœnigræci.
- *Cornu* cerui vel capri vstum, &c.

Compositis: vt collyrium
- *Primum*
  - ℞. *Fellis* caprini
  - *Mellis*
  - Misce.
  - } ana q. s.
- *Alterum* ex felle barbelli & sale confectum.

Vehementioribus. Horum alia

Simplicia: vt
- *Aes* vstum.
- *Squama* æris.
- *Flos* æris. Chalcanthum.
- *Chalcitis* vsta.
- *Pulus* argenti viui præcipitati, &c.

Composita: vt collyrium

Aridum
- ℞. *Aeris* vsti ʒ. i.
- *Croci* ʒ. S.
- Misce.

Humidum

Primum
- ℞. *Lapidis* magnetis
- *Aeruginis* ratæ, Minij
- *Suffimmis* Ammoniaci
- } ana ʒ. S.
- *Croci* ʒ. ii. Mellis cochlearium dimidium.

Alterum
- ℞. *Aeris* vsti, Chalcanti vsti an i. Salis Ammo. Spumæ maris, an. ʒ. S. Cum succo rutæ formentur pastilli, de quibus vnus in aqua fœniculi diluatur, aut aridus pterygio aspergatur.

Manu seu instrumento chirurgico. Sic vnguis
- *Fiens* curatur incisione venarum, quæ in adnata apparent. Scindendæ autem sunt per transuersum, ne rursus cohæreant, & sanguinem parti suppeditent, filo comprehendi possunt, acu recuruata breuissimo tempore contabescit vnguis.
- *Inueteratus* per incisionem tantùm curatur. Aperiatur itaque palpebrę, & trahatur vnguis vnco, & excorietur cum extremitate cannæ subtilis, & scindatur cum forficibus totum absque carnis læsione. Deinde vlcus curetur.

De Su-

De Sugillatione.

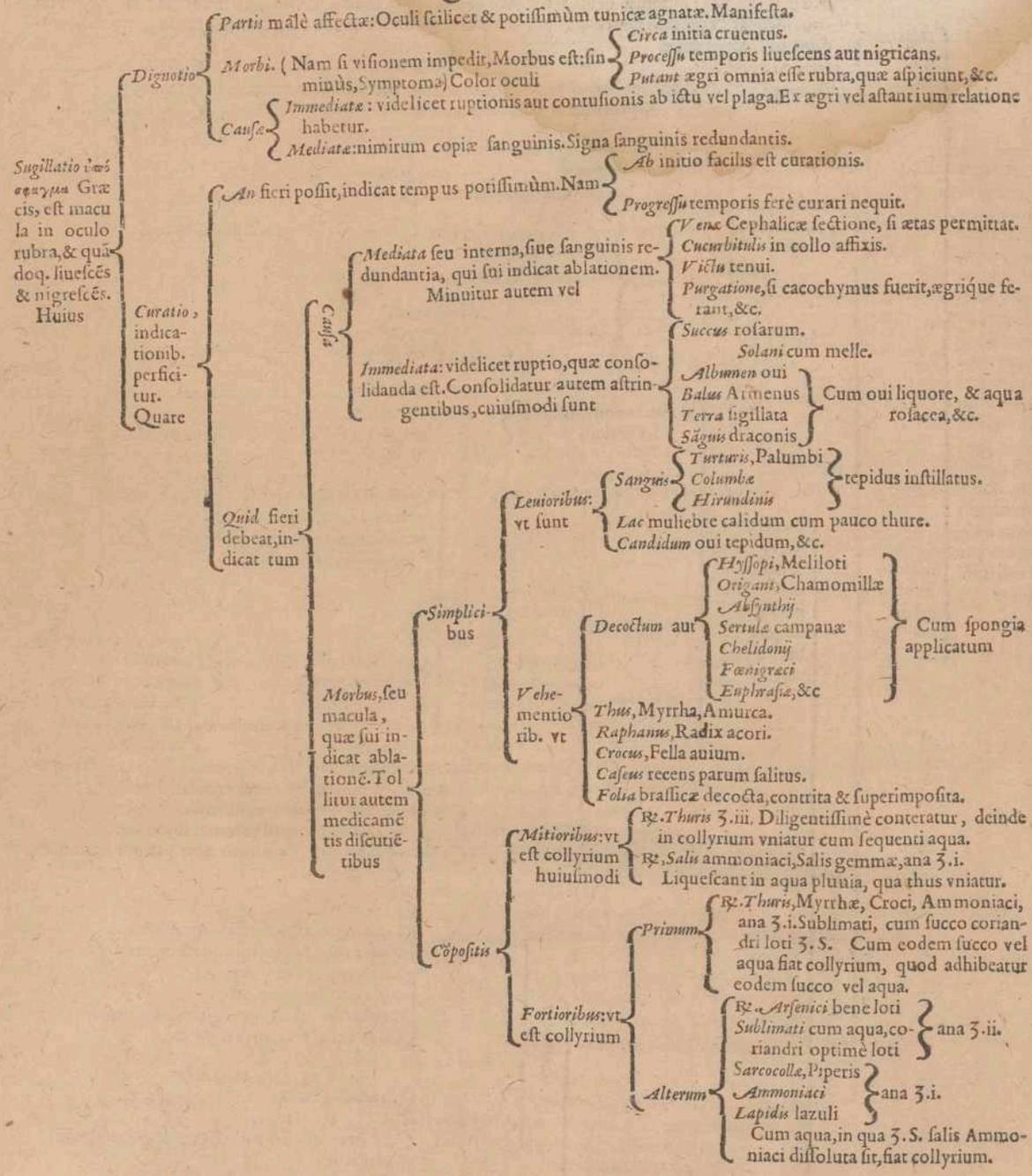

De Vlceribus oculorum.

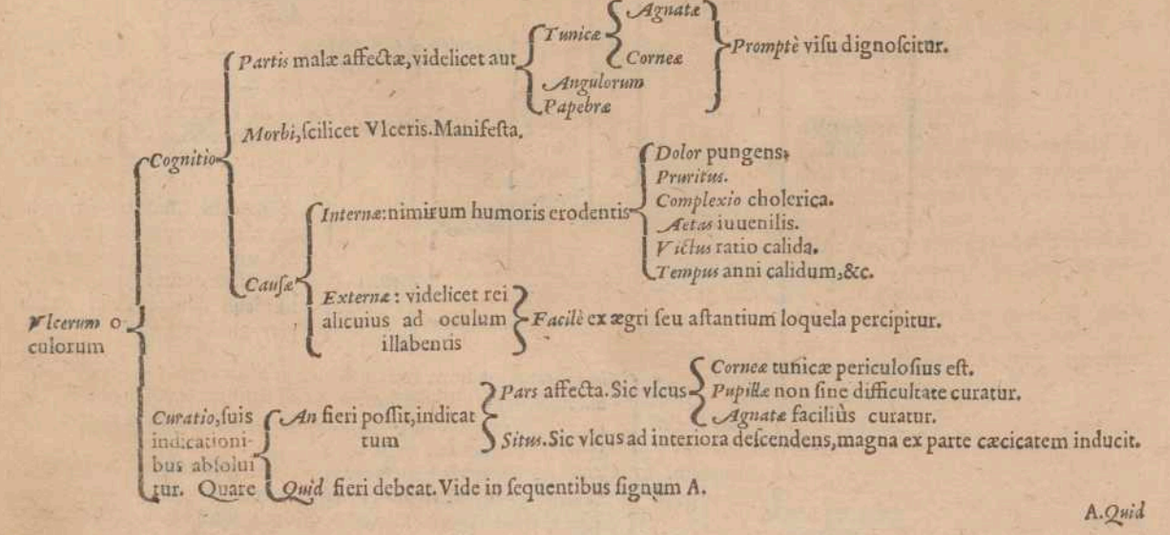

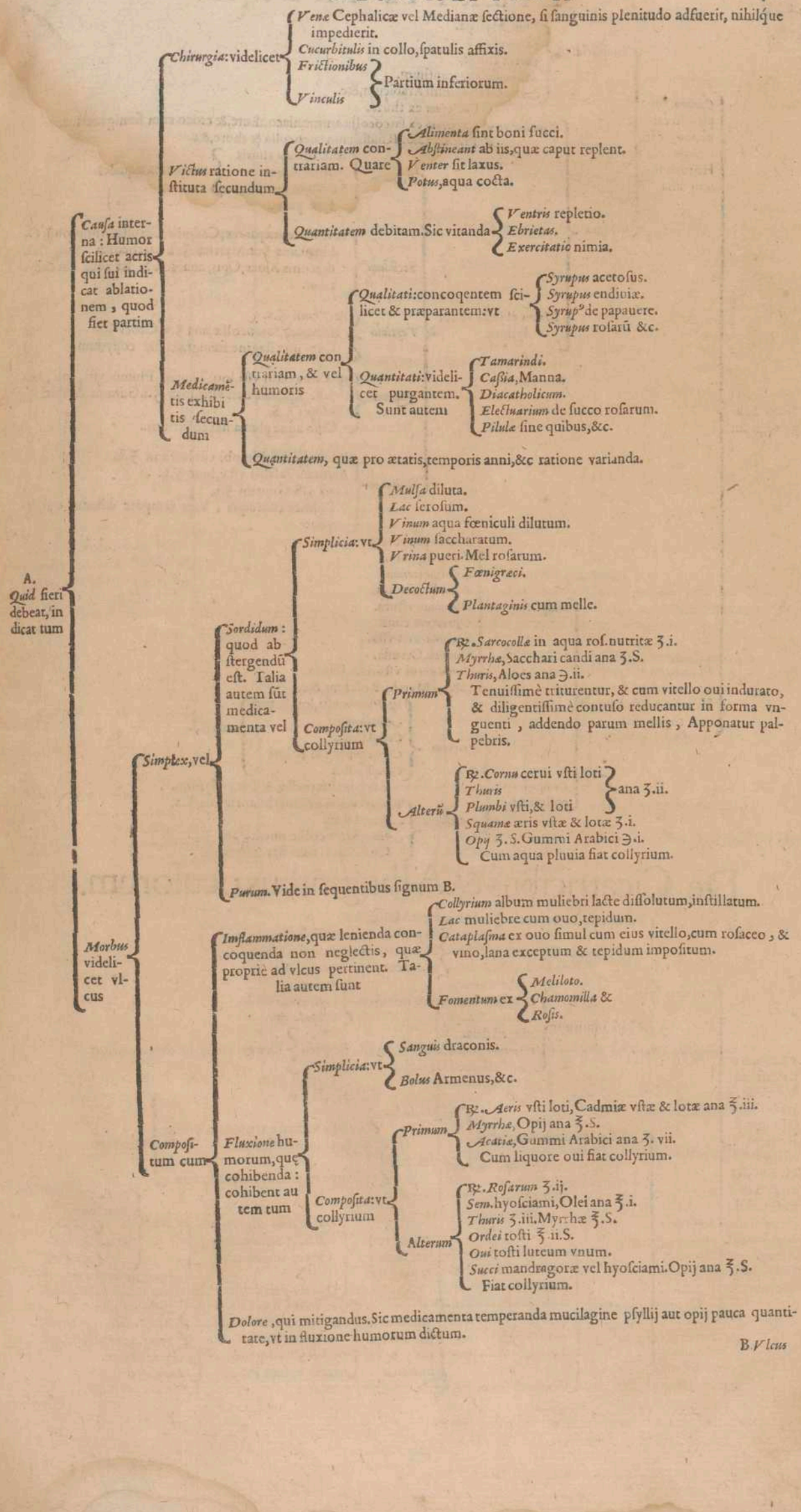
A. Quid fieri debeat, indicatum
Causa interna: Humor scilicet acris qui sui indicat ablationem, quod fiet partim
Chirurgia: videlicet
Venæ Cephalicæ vel Medianæ sectione, si sanguinis plenitudo adfuerit, nihilque impedierit.
Cucurbitulis in collo, spatulis affixis.
Frictionibus
Vinculis
Partium inferiorum.
Victus ratione instituta secundum
Qualitatem contrariam. Quare
Alimenta sint boni succi.
Abstineant ab iis, quæ caput replent.
Venter sit laxus.
Potus, aqua cocta.
Quantitatem debitam. Sic vitanda
Ventris repletio.
Ebrietas.
Exercitatio nimia.
Medicamentis exhibitis secundum
Qualitatem contrariam, & vel humoris
Qualitati: concoqentem scilicet & præparantem: vt
Syrupus acetosus.
Syrupus endiuiæ.
Syrupus de papauere.
Syrupus rosarū &c.
Quantitati: videlicet purgantem. Sunt autem
Tamarindi.
Cassia, Manna.
Diacatholicum.
Electuarium de succo rosarum.
Pilulæ sine quibus, &c.
Quantitatem, quæ pro ætatis, temporis anni, &c ratione varianda.
Morbus videlicet vlcus
Simplex, vel
Sordidum: quod abstergendū est. Talia autem sūt medicamenta vel
Simplicia: vt
Mulsa diluta.
Lac serosum.
Vinum aqua fœniculi dilutum.
Vinum saccharatum.
Vrina pueri. Mel rosarum.
Decoctum
Fœnigræci.
Plantaginis cum melle.
Compositum: vt collyrium
Primum
℞. Sarcocollæ in aqua ros. nutritæ ʒ.i.
Myrrhæ, Sacchari candi ana ʒ.S.
Thuris, Aloes ana ℈.ii.
Tenuissimè triturentur, & cum vitello oui indurato, & diligentissimè contuso reducantur in forma vnguenti, addendo parum mellis, Apponatur palpebris.
Alterū
℞. Cornu cerui vsti loti
Thuris
Plumbi vsti, & loti
ana ʒ.ii.
Squamæ æris vstæ & lotæ ʒ.i.
Opij ʒ.S. Gummi Arabici ℈.i.
Cum aqua pluuia fiat collyrium.
Purum. Vide in sequentibus signum B.
Compositum cum
Fluxione humorum, quę cohibenda: cohibent autem tum
Inflammatione, quæ lenienda concoquenda non neglectis, quæ proprie ad vlcus pertinent. Talia autem sunt
Collyrium album muliebri lacte dissolutum, instillatum.
Lac muliebre cum ouo, tepidum.
Cataplasma ex ouo simul cum eius vitello, cum rosaceo, & vino, lana exceptum & tepidum impositum.
Fomentum ex
Meliloto.
Chamomilla &
Rosis.
Simplicia: vt
Sanguis draconis.
Bolus Armenus, &c.
Compositum: vt collyrium
Primum
℞. Aeris vsti loti, Cadmiæ vstæ & lotæ ana ʒ.iii.
Myrrhæ, Opij ana ʒ.S.
Acatiæ, Gummi Arabici ana ʒ.vii.
Cum liquore oui fiat collyrium.
Alterum
℞. Rosarum ʒ.ij.
Sem. hyosciami, Olei ana ʒ.i.
Thuris ʒ.iii. Myrrhæ ʒ.S.
Ordei tosti ʒ.ii.S.
Oui tosti luteum vnum.
Succi mandragoræ vel hyosciami. Opij ana ʒ.S.
Fiat collyrium.
Dolore, qui mitigandus. Sic medicamenta temperanda mucilagine psyllij aut opij pauca quantitate, vt in fluxione humorum dictum.

- B. *Vlcus Simplex purum*
  - *Canum*, implendũ carne, seu incarnãdum est. Horum autem alia
    - *Simplicia*: vt
      - *Thus*, Myrrha.
      - *Sarcocolla*.
      - *Cortex* thuris.
      - *Manna*, Tragacanthum.
      - *Aloe* lota. Gummi Arabicum, &c.
    - *Cõposita*
      - *Vsualia*: vt
        - *Collyrium* ex thure.
        - *Collyrium* ex sarcocolla. ammoniaco, thure, & croco cum fœnigræci succo.
        - *Trochisci* albi Rhasis cum sarcocolla & thure, &c.
      - *Minùs* vsualia: vt collyrium
        - *Primum*: Rx. *Corticum* thuris, *Mirrhæ*, Aloes, *Sarcocollæ* nutritæ — ana partes æquales. Fiat puluis.
        - *Secũdum*: Rx. *Thuciæ* præparatæ, Cadmiæ, Ceruſſæ, Antimonij, Olibani, ana ʒ.ii. Myrrhæ ʒ.i. Sarcocollæ, Sanguinis draconis Aloes, Opij, ana ʒ.i. S. Ex aqua fiat collyrium.
        - *Tertium*: Rx. *Thuris* ʒ.x. *Antimonij*, Sarcocollæ, ana ʒ.v. Croci ʒ.ii. Cum mucilagine fœnigræci fiat collyrium.
        - *Quartum*: Rx. *Cornu* cerui vsti, loti. Thuris, Plumbi vsti, loti, ana ʒ.ii. Squamæ æris vstæ, lotæ ʒ.i. Gummi Arabici ʒ.i. Opij ʒ.S. Cum aqua pluuia fiat collyrium.
        - *Quintum*: Rx. *Spodij* loti, Plumbi vsti loti ana ʒ.ii. *Battituræ* calabis vstæ, lotæ ʒ.S. *Croci* ʒ.S. Gummi ʒ.i. Confice cum aqua, Vsus tempore diluatur oui liquore.
  - *Planum*, quod cicatrice inducendum est. Horum medicamentorum alia
    - *Simplicia*: vt
      - *Thutia* præparata.
      - *Terra* sigillata.
      - *Anthimonium*.
      - *Lapis* hæmatites.
      - *Plumbum* vstum.
      - *Ostreorum* cinis.
      - *Squama* æris vsta.
      - *Spodium*, Ceruſſa.
      - *Cornu* cerui vstum & lotum.
      - *Aqua* Myrrhi, Rosarum, &c.
    - *Composita*: vt collyrium
      - *Primum*: Rx. *Plumbi* vsti, loti & triti; *Antimonij*; *Ceruſſæ* lotæ; *Cornu* cerui, vsti & loti; *Coralli* rubri — ana ʒ.i. Excipiantur melle, & fiat collyrium.
      - *Alterum*: Rx. *Antimonij*, Blattæ biſantię ana ʒ.x. *Acaciæ* ʒ.iii. *Aloes*, Sarcocollæ nutritę ana ʒ.i. Cum ſucco rubi fiat collyrium.

De Cicatricibus & Albuginibus oculorum.

- *Cicatrices* oculorũ nebulæ, & à quibuſdam Albugines dicuntur. Nebulæ Græcis νεφέλαι, tenuib. nubibus ſimiles: craſſiores autẽ Albugines, Græcis ἄλαγες Horum
  - *Cognitio*
    - *Partis* affectæ, videlicet Corneæ tunicæ. Manifeſta.
    - *Morbi*, ſcilicet Cicatricũ: quarum
      - *Supereminentes* maximè albæ.
      - *Planæ* ſeu æquales minùs albæ.
      - *Cauæ* concolores nigro, &c.
    - *Cauſæ*, nimirum
      - *Craſſorum* humorum interdum
        - *Ocium*.
        - *Alimenta craſſa*.
        - *Crapula &c.*
      - *Plagæ*, Ictus.
      - *Vlcerum* præcedentium, à quib. frequentiſſimè hoc malum oritur. — Ex ægri relatione deprehenditur.
  - *Curatio*, indicationib. perficitur. Quare
    - *An* fieri poſſit, indicat tum
      - *Subſtantia*. Sic
        - *Tenues* facilè
        - *Calloſſæ* ac craſſæ vix aut nunquam
      - *Tempus*. Sic
        - *Recentes* non difficulter
        - *Diuturnæ* non ſine labore aut non

      — curantur.
    - *Quid* fieri debeat, indicat partim
      - *Cauſa* morbi: nimirũ humor craſſus. Hic namq. ſi fuerit huius mali cauſa: (vt interdum fieri ſolet) ſui ablationem indicat. Tollitur autem partim
        - *Victus* ratione inſtituta ſecundum
          - *Qualitatem* contrariam videlicet attenuantem: Quare conuenit
            - *Cibus*
              - *Probæ* concoctionis
              - *Boni* ſucci.
              - *Non*: *Salſus*. *Acris*. *Craſſus*.
            - *Aqua* mulſa pro potu, &c.
          - *Quantitatem*. debitam. Sic diæta tenuis exhibenda.
        - *Medicamentis* contrariis: & vel humoris
          - *Qualitati*: ſcilicet alterantibus, præparantib. ſeu concoquentibus: vt ſunt
            - *Aqua* mulſa
            - *Mel* roſarum, Oxymel.
            - *Syrup*. de ſtœchade, &c.
          - *Quantitati*: purgantibus ſcilicet: vt ſunt Pilulæ
            - *Cochiæ*, aureæ.
            - *Hieræ*, &c.
      - *Morbus*. Vide in ſeq. fig.

*

Cicatrices oculorum vt curentur, indicat Morbus: videlicet Cicatrices, quę extergendæ, extenuędę & dissoluendæ sunt, tum

- *Simplicibus*
  - *Leuioribus*: vt sunt
    - *Lac* equinum cum modico melle.
    - *Succus* { *Chelidonij*, *Anagallidis*, *Parietariæ*, *Fœniculi*, *Menthæ*, *Centaurij* min. } *Cum* melle
    - *Fel* { *Auranoscopi*, *Scorpionis*, *Pastinacæ*, *Hirci*, *Bouis*, *Auium* rapacium }
    - *Mel* rosatum, per se, vel destillatum.
    - *Cornu* { *Cerui*, *Caprarum* } vstum, &c.
    - *Saccharum* candum, &c.
  - *Vehementioribus*: cuiusmodi sunt
    - *Os* sepiæ vstum.
    - *Sem.* plantag. vstum.
    - *Hirundines* vsti.
    - *Galbanum* cum melle.
    - *Butyrum*.
    - *Aes* vstum.
    - *Flos* æris.
    - *Squama* æris.
    - *Myrrha*.
    - *Spuma* nitri.
    - *Sal* ammoniacum.
    - *Stercus* lacertæ.
    - *Spuma* maris.
    - *Omphacium*, &c.
- *Compositis*: horũ alia
  - *Mitiora* cuiusmodi est
    - *Collyrium*
      - *Primum*: ℞. *Mellis* despumati ʒ.ij. *Succi* fœniculi. Succi centaurij min. ana ʒ.j.ß. In paruo vase æreo breui bulliant tempore, & in oculum calidum instilletur.
      - *Alterum*: ℞. *Fellis* barbelli. Succi fœniculi, ana ʒ.ß. *Sacchari* rubri ʒ.ij. *Tutiæ* ʒ.ß. Misce, & fiat collyrium.
    - *Aqua* stillatitia
      - ℞. *Mellis* ℔.j. *Rad.* fœniculi Rad. Aristolochiæ, ana ℔.ß. *Chelidoniæ*, *Rutæ*, *Fœniculi* ana M.iij. *Rosarum* recentium. Centaurij minoris, ana P.iij. *Vrinæ* pueri ℔.ij. Macerentur simul in vase æreo per dies 10. deinde destillentur.
  - *Valentiora*: vt Collyrium
    - *Primum*: ℞. *Cornu* cerui vsti ʒ.j. *Sepiæ* testæ vstæ ʒ.ß. *Sarcocollæ* ʒ.j.ß. *Aristolochiæ* rotundæ ℈.j. *Sacchari* ʒ.iij. Fiat puluis tenuissimus.
    - *Secundum*: ℞. *Succi* fœniculi. *Succi* chelidoniæ, ana ʒ.ß. *Spumæ* maris, *Stercoris* lacerti, *Tutiæ* præparatę ana ʒ.j. *Croci* ℈.j. Cum aqua Euphrasiæ in vase æreo misceantur.
    - *Tertium*: ℞. *Spumæ* maris, *Sarcocollæ*, *Sepiæ*, *Tutiæ*, *Aristolochiæ* ana ʒ.ß. *Fiat* puluis tenuissimus, aut in aqua fœniculi diluatur.
    - *Quartum*: ℞. *Ossis* sepiæ ʒ.ij. *Salis* ammoniaci. Cerussæ, ana ʒ.j. *Ammoniaci*. *Sagapeni*, ana ℈.ij. Fiat puluis.
    - *Quintum*: ℞. *Omphacij*. Amurcæ, ana ʒ.j. *Ossis* sepiæ, *Stercoris* lacertę ana ʒ.j. *Cornu* cerui, *Mellis* parum, misce.

De Aegylope & Anchilope.

Aegylops est tuberculũ vel inflammatio in oculi angulo maiori. Cũ verò post suppurationem in abscessum migrauit, Anchilops dicitur. Huius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: Oculi scilicet secundum angulum maiorem. Manifesta visui.
  - *Morbi*. Manifesta. Siquidem oculis ipsis conspicitur.
  - *Causæ* videlicet succi vitiosi, acris potissimũ ad oculũ delati: aut à toto, vel à capite transmissi. — *Signa* humorum acrium.
- *Curatio* suis indicationib. perficitur. Quare
  - *An* fieri queat, indicat tum
    - *Materia*. Sic propter corporum tenuitatem, & subiecti ossis putredinem ægrè curatur.
    - *Situs*. Sic ob vicinitatem ipsi oculo damnum infert.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tum
    - *Causa*: videlicet succus vitiosus acris, qui sui ablationem indicat. Tollitur aũt partim
      - *Chirurgia*. Sic diuertendus vel euacuandus
        - *Venæ* humeralis eiusdem cubiti sectione, præsertim si sanguis redundauerit, nihilq; impedierit.
        - *Cucurbitulis* in occipitio, vel etiam supra iugulares venas adpositis.
      - *Victus* ratione: videlicet
        - *Frictionibus* partium inferiorem.
        - *Vinculis*.
        - *Deambulationibus*.
        - Cibo boni succi.
        - *Potu* aquæ coctæ, &c.
      - *Medicamentis* purgantibus: vt Pilulis
        - *Lucis*.
        - *Arabicis*.
        - *Aureis*, Cochiis, &c.
    - *Morbus*, id est
      - *Aegylops*: inflammatio scilicet
        - *Fiẽs* adhuc, quæ inhibenda: quod fiet partim
          - *Chirurgia*: nempe
            - *Venæ* sectione
            - *Cucurbitulis*
            - vt suprà dictum.
          - *Medicamentis* repellentibus, cuiusmodi est
            - *Primum*: ℞. *Succi* solani ʒ.vj. *Thuris* ʒ. ij. Misce, & supraponat.
            - *Alterum*: ℞. *Succi* semperuiui. Succi parietariæ, ana ʒ.iiij. *Glaucij*, Croci, ana ʒ.S. Misce.
        - *Facta*, quæ discutienda & digerenda est, vel
          - *Emplastro*
            - *Diuino*.
            - *Ceroneo*.
            - *Diapalma*.
          - *Farina* erui cum melle.
          - *Parietaria* elixa & malaxata cum paucâ myrrha.
          - *Alica* cocta in aceto, & probè trita.
          - *Medicamento* ex glaucio & croco cum parietariæ succo.
          - *Ruta* cum lixiuio primario trita & cocta.
          - *Thure* cum columbino stercore impositio.
          - *Foliis*
            - *Maluæ*
            - *Chamæmeli*
            - commansis & cum sale impositis.
          - *Cinere* nucis combustæ iniecta.
          - *Arundinis* membrana cum melle imposita, &c.
      - *Anchilops*: abscessus videlicet suppuratus
        - *Clausus* adhuc, ferro aperiendus est.
        - *Apertus*, atq. vlcus vel
          - *Corruptum* putridum fistulosum curandum vel
            - *Incisione*. Sic diuidendus angulus in triangulũ, vt apex trianguli versus radicẽ nasi, linea verò & basis ad oculum vergant.
            - *Vstione*, præsertim si os cartilagineũ est. Sic auro vel ferro candenti acuto ac in cuspidem abeũte, adurendum est, spongia frigida madente, oculo imposita.
            - *Erodentibus* medicamentis: vt
              - *Aqua* forti.
              - *Calcitide*.
              - *Flore* æris.
              - *Alumine*.
          - *Non* corruptum, sed vel
            - *Immundum* mundificandum
              - *Farina* erui cum melle.
              - *Radice* ireos elixa & trita.
              - *Alumine* & terebinthina.
              - *Melle* rosaceo, &c.
            - *Cauum*, incarnandum
              - *Aristolochia*.
              - *Manna*.
              - *Thure*.
              - *Aloe*.
              - *Myrrha*.
              - *Sarcocolla*.
              - *Resina*, &c.
            - *Planum*: cicatrice inducendum
              - *Tutia*.
              - *Plumbo* vsto.
              - *Antimonio*, &c.
      - *Symptoma*: scilicet dolor, quismodi tigandus tum
        - *Pomo* cocto in lacte.
        - *Lacte* mulso.
        - *Mucilagine* psyllij & fœnigręci cũ aqua violarũ extracta.
        - *Defensiuo*, seu fotu decoctionis rosarũ chamęmeli in vino rubro, &c.

De

De Ozænis.

- *Ozænæ* sunt vlcera circa nares, pluréſque cruſtas & odorem fœdum habentia. Harũ
  - *Cognitio*
    - *Partis* affectæ: Narium ſcilicet. Manifeſta.
    - *Morbi*: videlicet Vlcerum. Viſu deprehenduntur.
    - *Cauſæ*: nimirum Humorum acrium putridorum
      - *Odor* grauis.
      - *Dolor*.
      - *Signa* humorum putridorum, &c.
  - *Curatio* indicationbus perficitur Quare
    - *An* fieri poſſit, indicat cauſa morbi potiſſimùm. Nam cùm ex fluxione acrium & putridorum humorum ortum ducant, ægrè admodum curantur.
    - *Quid* fieri debeat, indicat tum
      - *Pars* affecta: videlicet nares & caput potiſſimùm, quod primùm coroborandũ, ne aliunde aſcẽdentia excrementa ſuſcipiat. Corroboratur autem ſiccantibus & repellentibus
        - *Simplicibus*: vt
          - *Oleo*
            - *Myrthino*
            - *Roſaceo*
          - *Puluere*
            - *Corallorum*
            - *Santallorum*
            - *Roſ* rub. ficc.
            - *Gallarum*
            - *Acatiæ*
            - *Myrthi*, Maſticis
            - *Mannæ* thuris, &c.
          - *Syncipiti* & capiti toti, priùs raſo exhibito.
        - *Compoſitis*: vt emplaſtro tali
          - ℞. *Myrrhæ*, Thuris, ana ℥.j.
          - *Cochleas* integras num. v.
          - *Album*. ouorum num. ij. Ceræ q. ſ.
          - Miſce & fiat emplaſtrum. Capiti cum linteo diebus nouẽ continuis inducito.
      - *Cauſa* morbi, acris ſcilicet & putridus humor tollẽdus partim
        - *Venæ* ſectione humeralis, ſi nihil impediat, & ſanguine redundet caput: & cucurbitulis occipitio affixis.
        - *Victus* ratione ordinata ſecundum
          - *Qualitatem* contrariã. Sit itaque
            - *Cibus* boni ſucci, nõ acer, non ſalſus.
            - *Potus*, aqua cocta, vel vinum dilutum.
          - *Quantitatem* debitam. Sic modicus ſit tum cibus, tum potus.
        - *Medicamentis* purgantibus
          - *Vniuerſaliter*: vt Pilulis
            - *Sine* quibus.
            - *Aureis*.
            - *Cochijs*, &c.
          - *Particulariter*: vt Maſticatoriis ex maſtice & ſcammonio, &c.
      - *Morbus*, videlicet vlcera
        - *Recentia*
          - *Cruſtoſa*, quæ emollienda, vt cruſtæ decidant, vel
            - *Melle* & reſina.
            - *Axungia* gallinæ.
            - *Butyro*.
            - *Oleo* violato, &c.
          - *Sordida*, purganda & abſtergenda, vel
            - *Melle* deſpumato.
            - *Melle* roſato colato.
            - *Vnguento* ægyptiaco.
          - *Pura*, implẽda & conglutinanda vel
            - *Simplicibus*: vt
              - *Thure*.
              - *Myrrha*.
              - *Aloe*, &c.
            - *Cõpoſitis*
              - *Vſualibus*: vnguento
                - *De* Tutia.
                - *De* Lythargirio.
              - *Minùs* vſualibus: vt
                - *Lycio* cum vino diluto.
                - *Menthæ* ſuccus cum melle.
                - *Omphacium* cum melle.
                - *Vnguento* ex ceruſſa, argenti ſpuma, vino & oleo myrthino.
                - *Vnguento* tali
                - ℞. *Spumæ* argẽti Ceruſſæ, ana ʒ.vj.
                - *Plumbi* vſti, loti ʒ.iij.
                - *Myrrhæ*, Aloes, ana ʒ.ij.
                - *Gallarum* ʒ.j.
                - *Vini*. Olei myrth. ana. q. ſ.
                - Fiat vnguentum.
        - *Vetera* & putrida: quæ exedenda & expurganda
          - *Simplicibus*: vt
            - *Alumine*. Chalcitide.
            - *Sale* ammoniaco.
            - *Flore* æris, &c.
          - *Compoſitis*
            - *Vnguẽto*
              - ℞. *Omphacij* ʒ.S. Malicorij. Balauſtiorum, ana ʒ.iij.
              - *Myrrhæ*, Aluminis, Ladani, ana ʒ.ij.
              - *Chalcitidis*, Aloes Cort. thuris, ana ʒ.j.
              - *Olei* roſati, Olei myrth. ana ℥.ij.
              - *Ceræ* rubræ q. ſ. Fiat vnguentum.
            - *Suffimigio*
              - ℞. *Laudani*, Hypociſtidis, Maſticis, Myrrhæ, Styracis rubræ, Calaminthę, Cort. thuris, Sãdaracę, Auripig. rubri, ana ʒ.iij.
              - *Terebinthinæ* q. ſ.
              - Fiant trochiſci pro fumo.
            - *Aqua*
              - ℞. *Balanſtiorum*, Malicorij, ana ℔. iij.
              - *Plantaginis* Caudæ equinæ, Piloſellæ, Linguæ paſſerinæ, Hernieriæ, ana M.ij.
              - *Rad.* biſtortæ ℔. S.
              - *Foliorum* myrthi M.j
              - Contundantur &, ſimul deſtillentur. Aquę adde aluminis ℥.iij. Hac nares lauentur.
      - *Symptoma*: videlicet Dolor: qui mitigandus Axungia gallinæ cum oleo violaceo & pauca cera.

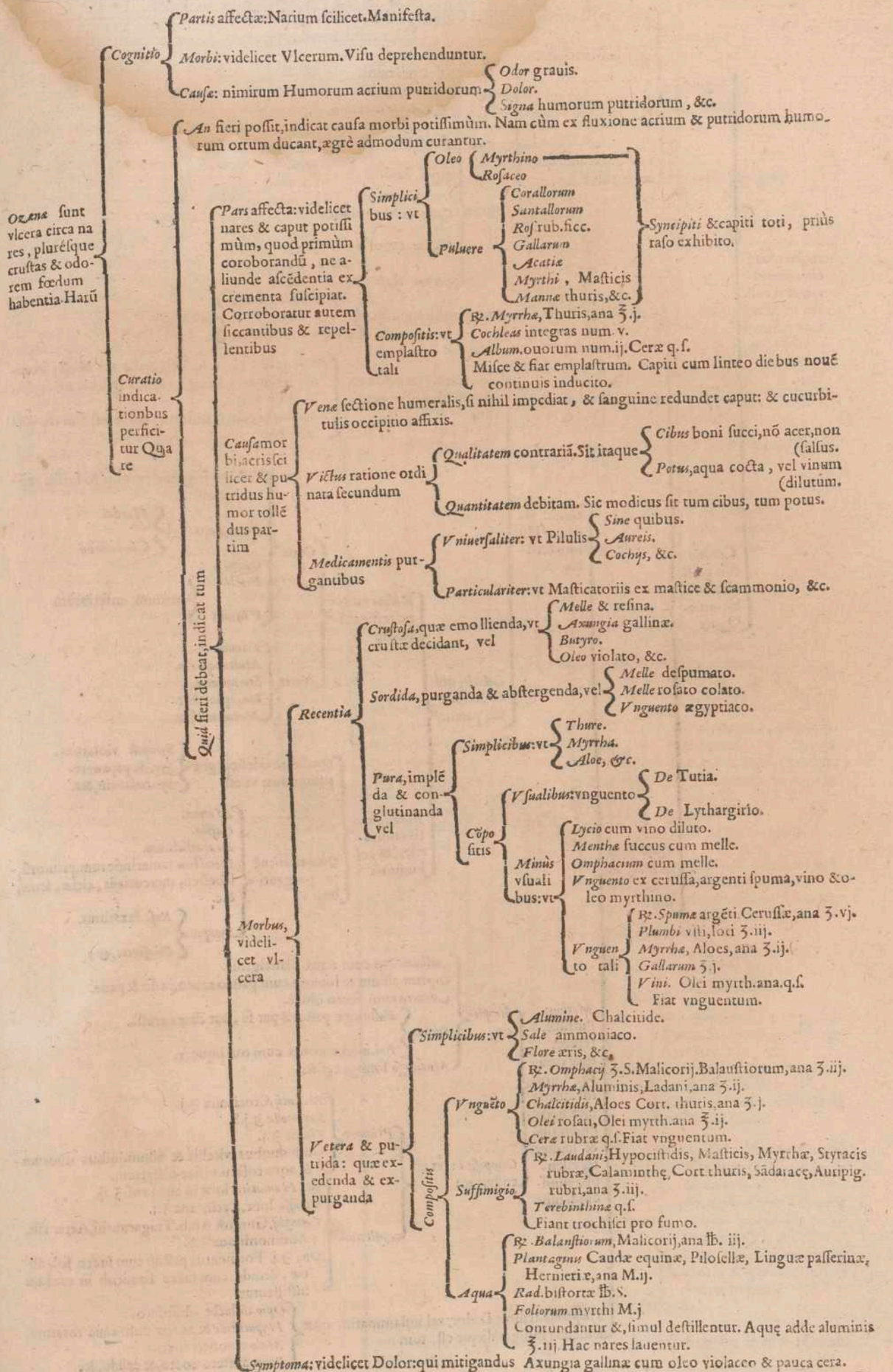

De Pustulis, seu Phlyctænis oculorum.

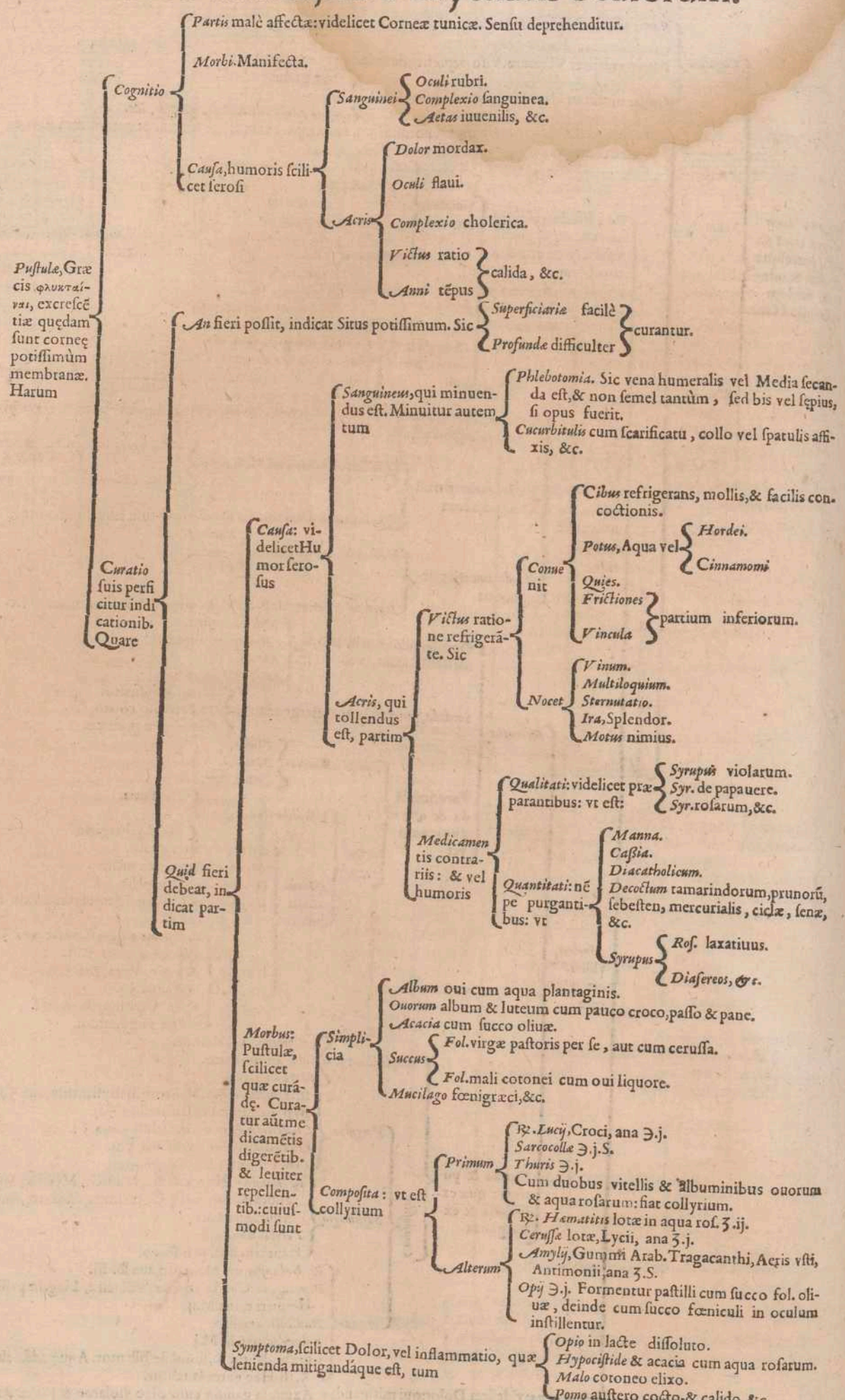

De

De Procidentia oculi.

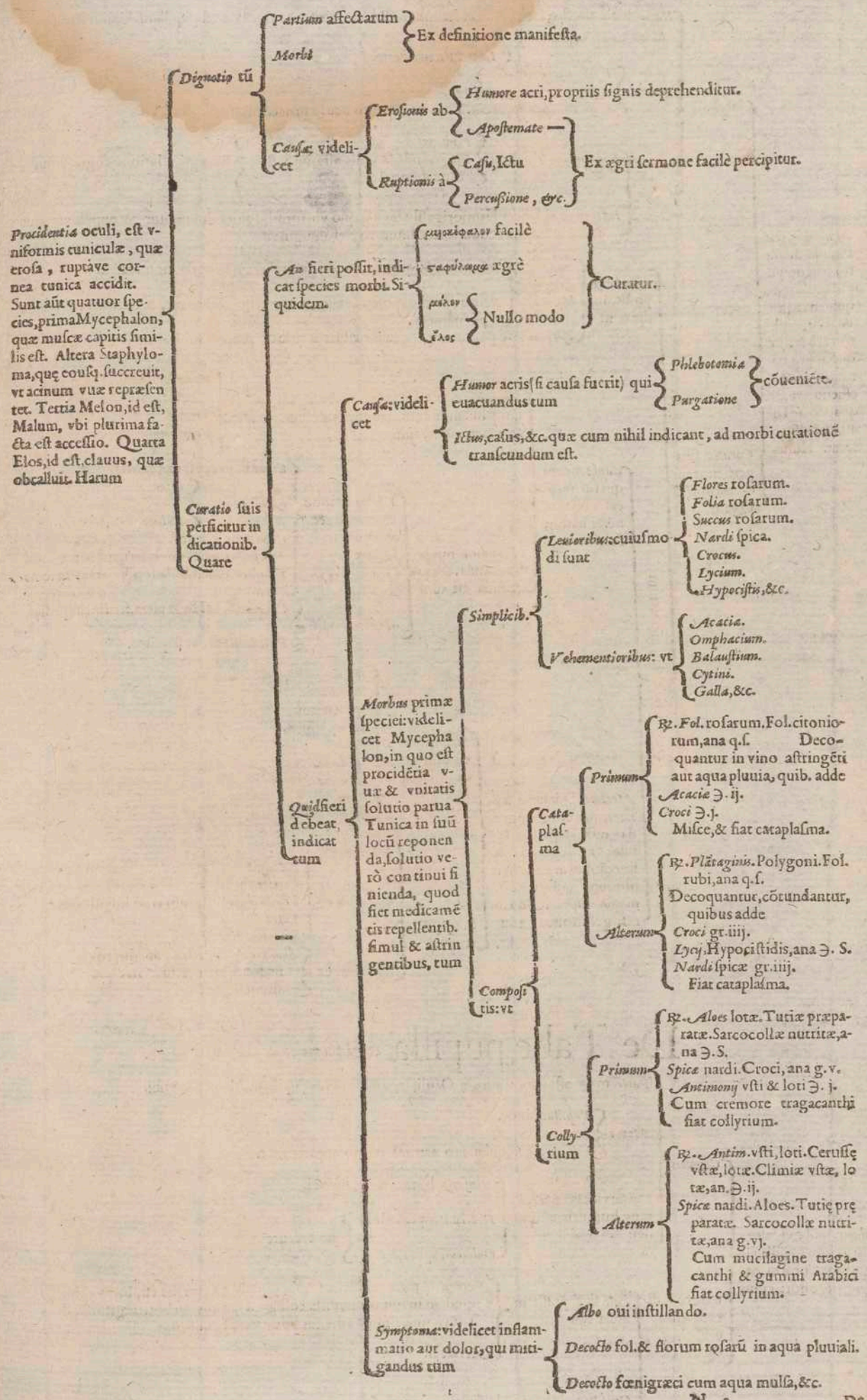

De Mydriasi, seu pupillæ dilatatione.

Mydriasis, seu Pupillæ dilatatio est, cum pupilla colorem quidem nihil euariat, multò verò latior quàm pro naturali modo efficitur, vt aliquando ad Iridis circulũ accedat. Huius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ, Oculi scilicet secundum Rhagoidis foramen, hoc est pupillam, Manifesta.
  - *Morbi*
    - *Visio* interdum
      - *In* totum impedita.
      - *Obscura.*
    - *Visa* minora apparent. Visio namque ab oculo procedens dispergitur, &c.
  - *Causæ*
    - *Extrinsecæ*: videlicet *Vulneris* / *Plagæ*, vnde sanguis affatim influit atque distendit. } Ex ægri relatione cognoscitur.
    - *Intrinsecæ*, videlicet Humoris affluentis (à quo vniformis tunica distenditur, & pupilla ampliùs dilatatur) Signa redundantiæ humoris, vel albuginei.
- *Curatio* suis perficitur indicationib⁹. Quare *Quid* fieri debeat, indicat tum
  - *An* fieri possit, indicat tũ
    - *Tempus.* Sic
      - *Inueterata* & quodammodo naturalis, curationem non recipit.
      - *Recens* breui exposcit auxilia, ne interim obturetur, & restitutioni inepta permaneat.
    - *Aetas*: Sic pueris magis quàm cæteris ætatibus propter tunicarum debilitatẽ accidit.
  - *Causa* morbi qui sui indicat ablationẽ. Si namq; fuerit *Humiditas* nimia euacuanda & exiccanda est tum
    - *Sanguinis* copia, ob vulnus vel plagam, vulnus quidem curandum, sanguis verò diuertendus & euacuandus, tum
      - *Venæ* humeralis seu mediæ in cubito sectione.
      - *Cucurbitulis* in occipitio appositis.
    - *Victus* ratione exiccante & attenuante. Quare
      - *Cibus* sit paucus, exiccans.
      - *Abstineant* à
        - *Vino.*
        - *Balneo.*
      - *Alvus* sit lubrica.
      - *Frictiones* partium infernarũ conueniũt.
      - *Vtantur* deambulationib. lentis in locis vmbrosis.
    - *Medicamentis*
      - *Purgãtib⁹*, ex Hiera picra, si nihil impediat.
      - *Exiccantibus*, vt sequitur.
  - *Morbus*: Dilatatio scilicet, quæ constringenda medicamentis leuiter astringentib. & sinccãtibus, neq tamen nimium calfacientib. neque supra modum refrigerantibus, tum
    - *Simplicibus*: cuiusmodi ex vsu sunt
      - *Rosa.*
      - *Crocus.*
      - *Spica* nardi.
      - *Cortex* thuris.
      - *Tutia.*
      - *Spodium.*
      - *Acacia.*
      - *Thus.*
      - *Cortex* radicis buxi.
      - *Aqua* marina, &c.
    - *Compositis*: vt
      - *Collirium* ex thure.
      - *Collyrium ex* *Acacia* / *Cortice* thuris / *Hypocistide* / *Tutia* / *Sanguine* drac. } cum vino inspissatum.
      - *Decoctum* ex *Sem.* fœniculi, rutæ, anethi, rosis, fol. rubi, myrthi, in aqua decoctis, &c.

De Tabe pupillæ περὶ φθίσεως.

Tabes pupillæ est affectus, in quo pupilla est angustior, obscurior, atque rugosior: cuius

- *Cognitio*
  - *Partis* malæ affectæ: nimirum Oculi, secundum eius pupillam, Manifesta visui.
  - *Morbi*
    - *Pupilla* minor.
    - *Visa* maiora, quàm pro naturali modo, apparent, &c.
  - *Causæ*: videlicet Siccitatis humoris albuginei:
    - *Densatio* humoris albuginei.
    - *Debilitates* periculosæ / *Dolores* capitis, &c. } præcedentes.
- *Curatio* indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat tum
    - *Natura* ægrotantis. Nam si tabes pupillæ naturalis est, bona existit. Si quidem in minori pupilla colligitur spiritus, constringitur ac densatur, quæ omnia ad visus bonitatem conducunt.
    - *Accidens.*
  - *Quid* fieri debeat, vide sequens signum *.

* Quid

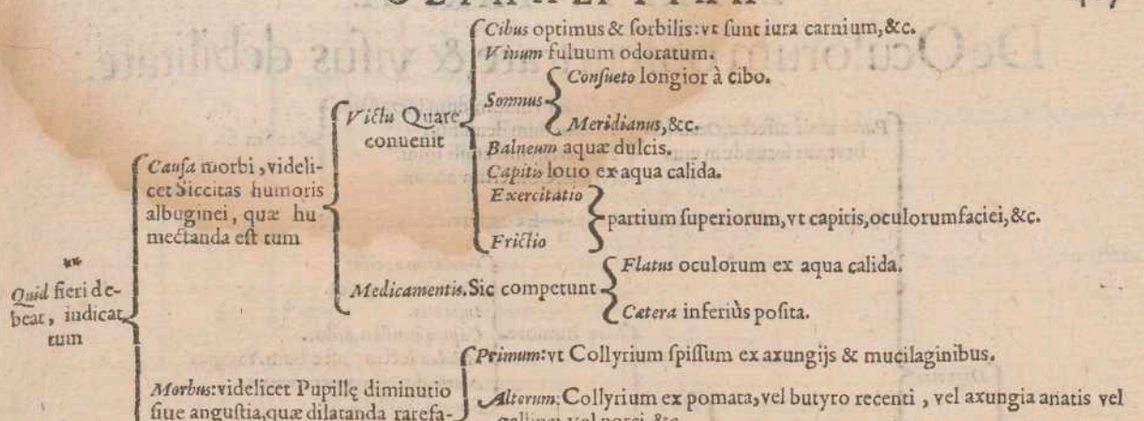

De Oculi exitu.

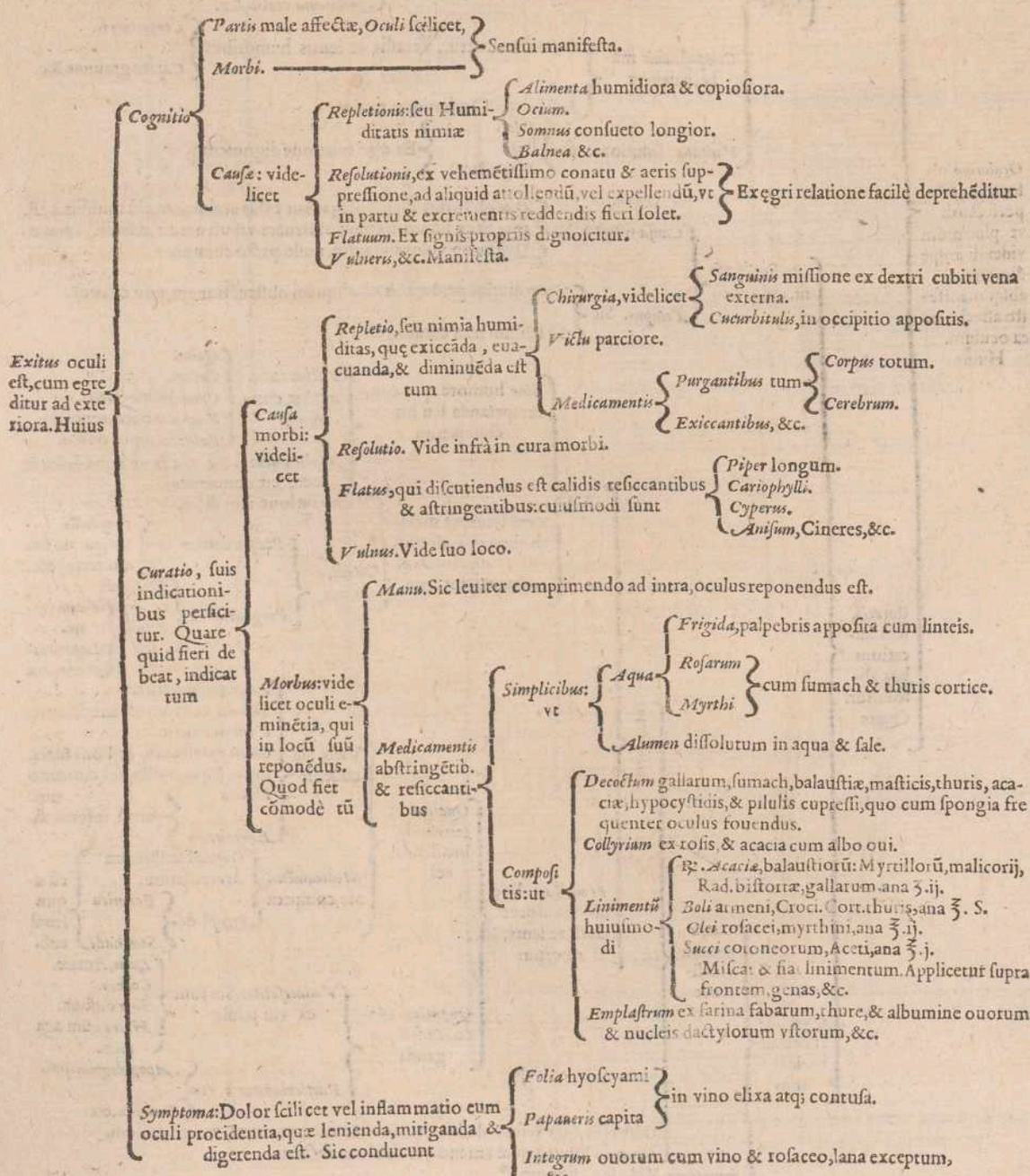

De Oculorum obscuritate, & visus debilitate.

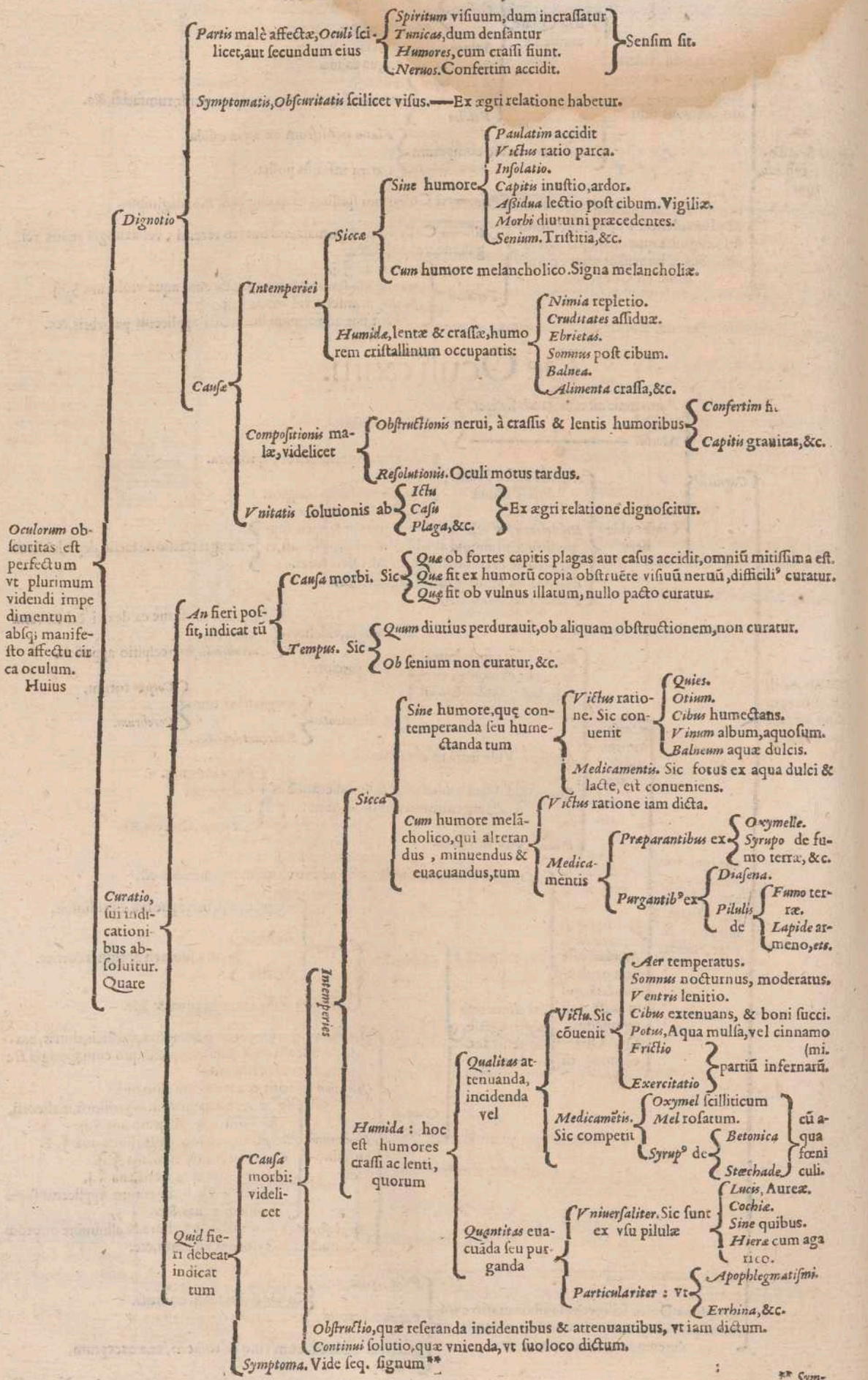

** Sym-

** *Symptoma* quoque ſeu oculorum obſcuritas clarificanda tũ medicamentis

Intrinſecus ſumptis: cuiuſmodi eſt

Aqua

℞. *Rad.* fœniculi, Rad. cyperi, ana ℥.iiij.
Sem. fœniculi, Verbenæ. Chelidoniæ, Euphragiæ, ana M. ij.
Ligni guaiaci ℥.iiij.
Flor. anthos. Flor. ſtœchados, ana P.ij.
Centaurij min. P.j. Mellis ℔.ij.
Vini albi ℔.j. Inciſa macerentur per horas xxiiij, deinde deſtillentur. Capiat ℥.ij. mane ſto macho ieiuno.

Puluis

Vnus

℞. *Sileris* montani. Euphragiæ, ana ʒ.ij.
Nucis moſchatæ. Caryophil. Macis, ana ʒ.j.
Sem. aniſi. Sem. rapæ, ana ʒ.ij.
Fœniculi ʒ.S. Confect. coriand. ℥.j.S.
Cinnamomi ʒ.j. Sacchari roſ. tab. ad duplum: fiat puluis, de quo capiat cochlearium vnum in introitu lecti.

Alter

℞. *Cineris* hirundinum. Cineris viperarum, ana ℥.j.
Trochiſcorum de viperis ℥.S. Fœniculi ʒ.vj.
Seſeleos ʒ.ij. Sem. carui ʒ.j.
Cinnamomi ʒ.iij. Galangæ ʒ.ij.
Sacchari candi ℥.ij. Fiat puluis. Vtatur cum cibo.

Extrinſecꝰ applicantur oculis: & vel

Simplicia: vt

Aqua
- *Marina.*
- *Euphragiæ.*
- *Fœniculi*, Mellis, &c.

Succus
- *Chelidonij.*
- *Euphragiæ.*
- *Fœniculi*, Rutæ, &c.

Fel
- *Perdicis.*
- *Gallinæ.*
- *Accipitris.*
- *Tauri.*
- *Gruis*, &c.

Mel, &c.

Compoſita: vt

Aqua

Prima

℞. *Chelidoniæ*, Fœniculi, Rutæ, Sileris montani, Euphragiæ, Verbenæ, Roſarum, ana ℔.S.
Caryophillorum, Piperis longi, ana ℥.ij.
Contundantur & deſtillentur in balneo Mariæ.

Altera

℞. *Succi* apij, Verbenæ, Succi fœniculi, Succi chamedryos, Succi pimpinellæ, Succi caryophillatæ, Succi ſaluiæ, Succi chelidoniæ, Succi rutæ, Succi centinodiæ, Succi morſus gallinæ, Caryophillorum, Farinæ volatilis, ana ℥.j.

Piperis craſſiuſculè triti, Nucis moſchatæ, Ligni aloes, ana ʒ.ij.
Omnia immergantur in vrina pueri incorrupti, & ſexta parte vini maluatici. Bulliant breui tempore, tum exprime & percola. Repone vaſe vitreo bene obturato. Hora ſomni ſingulas guttas ſingulis oculis inſtilla. & eſt optimum remedium in viſus debilitate.

Linimentum,

Primum

℞. *Fellis* perdicis ſylueſtris ʒ.j.
Succi parietariæ. Succi centaurij min. Mellis, ana ʒ.ij.
Miſce.

Secundum

℞. *Fellis* gallinæ veteris. Succi centaurij, ana ʒ.j.
Mellis ʒ.vj.
Miſce.

Tertium

℞. *Mellis* ſcillitici. Succi marrubij, ana ℥.ij.
Succi gran. dulc. ℥.S.
Fellis accipitris ℥.j. Miſce

Quartum

℞. *Croci* ʒ.j.
Myrrhæ ʒ.j.
Piperis g.xv.
Spicæ nardi ϑ.j.
Succi fœniculi ℥.ij.
Ammoniaci. Thymiamatis, ana ʒ.j.
Mellis ℥.S.
Triturãda triturẽtur, miſceantur, & in ænea pyxide ſeruentur.

Quintum

℞. *Fellis* gruis ℥.j.
Succi marrubij, Mellis, ana ℥.ij.
Miſce, & fiat linimentum.

Sextum

℞. *Fellis* tauri. Succi fœniculi, ana ℥.j.
Mellis ℥.ij.
Miſce, & fiat linimentum.

Septimũ

℞. *Humoris* criſtallini, vel pupillarũ piſciũ, vel lupi, vel lucij, ar a (ʒ.j.
Sileris montani, fœniculi, ana ʒ.ij.
Euphragiæ, rutæ, chelidoniæ, ana ℥.S.
Capitum hirundinum vſtorum ʒ.iij.
Mellis roſati colati ℔.S.
Vini albi parum.
Trita miſceantur, ponantúrq; in vaſe vitreo, agitentur quotidie, & teneantur in ſole, poſtea ſeruentur in vaſe æneo.

De

De Nyctalope, seu Nocturna cæcitudine.

Nyctalopes est malũ, quo per diem homo cernit, occidẽte verò Sole obscurius, deinde noctu penitùs nihil.

Huius

Cognitio

- *Partis* affectæ: *Oculi* scilicet. Cernendi functio læsa.
- *Symptomatis*, id est: *Visus* debilis post occasum solis. Ex ægri relatu dignoscitur.
- *Causæ*: videlicet *Crassi* humoris, pupilla obstruentis, & album humorem incrassantis, atq; visorių spiritũ offuscantis, ita vt non sine magna luce ad opus sufficiant. — *Signa* crassorum humorum redundantiũ

Curatio, indicationibus absolui tur. Quare

An fieri possit, indicat sexus potissimùm. Quoniam hæc affectio in fœminam benè respondentibus menstruis non cadit.

Quid fieri debeat, indicat tum

Chirurgia: scilicet

- *Phlebotomia*, si redundantia sanguinis, vel in toto, vel capite apparuerit: & tunc primò vena cubiti externa, postea angulorũ oculi secanda est.
- *Cucurbitulis* in occipitio appositis.

Victus ratione, ordinata secundum

Qualitatem contrariam: videlicet extenuantem & exiccantem. Sic

- *Conueniũt*
  - *Frictio* partium infernarum.
  - *Deambulationes*,
  - *Scalptura* capitis cũ pectine retror sum.
  - *Ablutio* faciei cum vino.
  - *Alimenta* extenuãtia & exiccãtia.
  - *Potus*. Aqua
    - *Mulsa*.
    - *Cinnamomi*.
- *Nocent* omnia crassè facientia.

Quantitatem modicam.

Tempus commodum. Sic conuenit

- *Prima* mensa, aut
  - *Origanum*.
  - *Hyssopum*.
  - *Cortices* citri melle conditæ.
- *Ad* finem mensæ
  - *Coriandrum* præparatum.
  - *Tragema* ex aniso & fœniculo.
- *Summo* mane pluribus diebus, aut
  - *Vitelli* ouorũ tremuli cum coriandro præparato.
  - *Ferculum* ex auellanis tostis, pane tosto, coriandro & fœniculo cum iure carnis confectum.

Causa: videlicet Humor crassus, qui sui indicat ablationem. Tollitur autem partim

Qualitatis: videlicet alterantem, concoquentẽ, attenuantem & incidentẽ: cuiusmodi est

- *Decoctum*
  - *Hyssopi*.
  - *Origani*.
  - *Fœniculi*, Rutæ, &c.
- *Syrupus*
  - *De* duabus radicibus
  - *De* quinq; radicibus
  - *De* Hyssopo.
  - *De* Stœchade, &c.
- *Oxymel*
  - *Scilliticum*.
  - *Compositum*.

Cũ aquis fœniculi euphragiæ, &c

Qualitatem contrariam & vel humoris

Medicamenta exhibitis secundum

Quantitatem conuenientem.

Quantitatis: purgantem scilicet per

Alvum: vt Pilulæ

- *Vsuales*
  - *Lucis*.
  - *Arabicæ*.
  - *Aureæ*, Cochiæ, &c.
- *Minùs* vsuales
  - *Primæ*
    - ℞. *Pilularum* lucis ʒ.j.
    - *Agarici* trochiscati ℈.ij.
    - Cum succo fœniculi fiant pilulæ, num. x.
  - *Secundæ*
    - ℞. *Scammonij* ʒ.S.
    - *Castorei* ℈.j.
    - *Salis* gemmæ ʒ.S.
    - Cum succo fœniculi fiant pilulæ.
  - *Tertiæ*
    - ℞. *Spec.* hieræ picræ ℈.ij.
    - *Spe.* diacolicynthidis ʒ.S.
    - *Castorei* ℈.S.
    - *Sem.* fœniculi. Nucis moschatæ, ana g.vj.
    - Cum succo rutæ fiant pilulæ.

Os: vt Apophlegmatismi ex

- *Pyrethro*.
- *Cubebis*.
- *Sem.* fœniculi.

Errhina: quorum

- *Primum*
  - ℞. *Piperis*. Staphisagriæ, ana ℈.ij.
  - *Sinapis* ℈.j. Tundito ac cribrato & radicũ betæ succũ adiicito. Naribus infundito, hóeque ad dies quinque, vel septem facito.
- *Alterum*
  - ℞. *Staphidis* agriæ. Piperis, ana ʒ.j.
  - *Sinapis* ʒ.S. Fol. sampsuci P.5.
  - In aqua decoquito, cui quartã partem succi radicum betæ adiicito, & per nares attrahere iubeto.

Symptoma. Vide seq. signum **

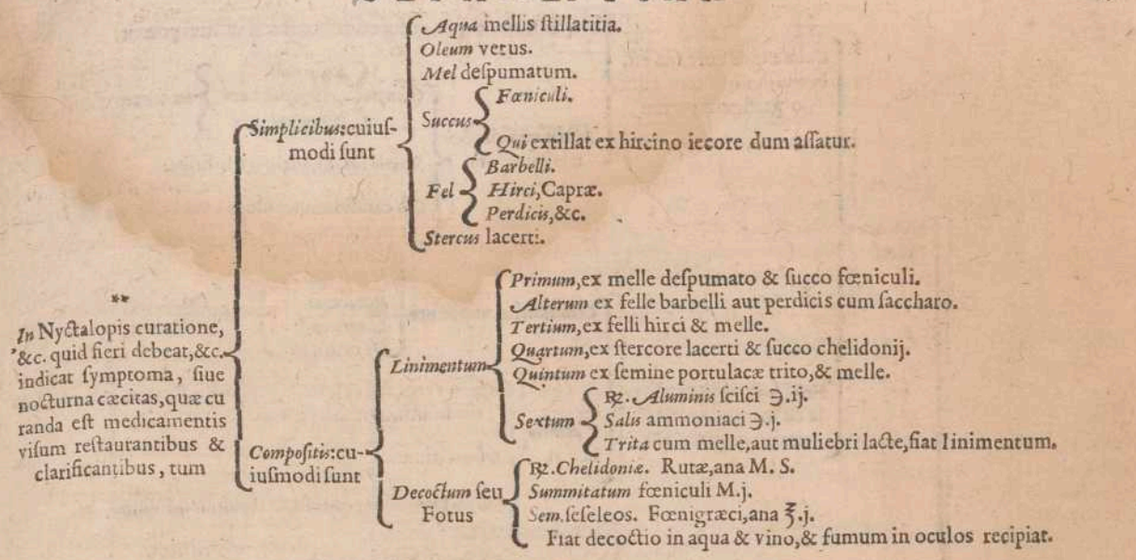

De Curatione doloris aurium.

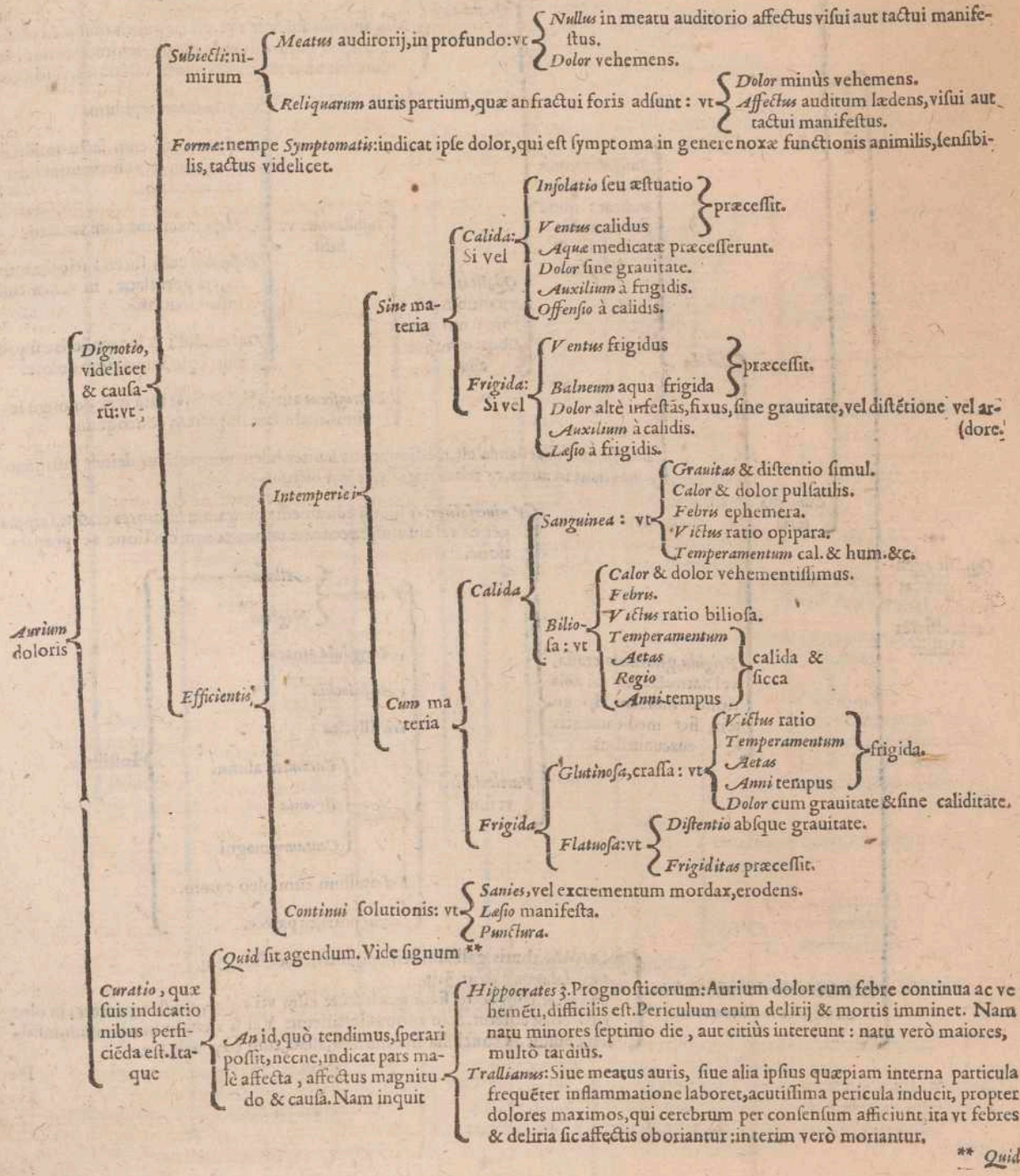

** Quid

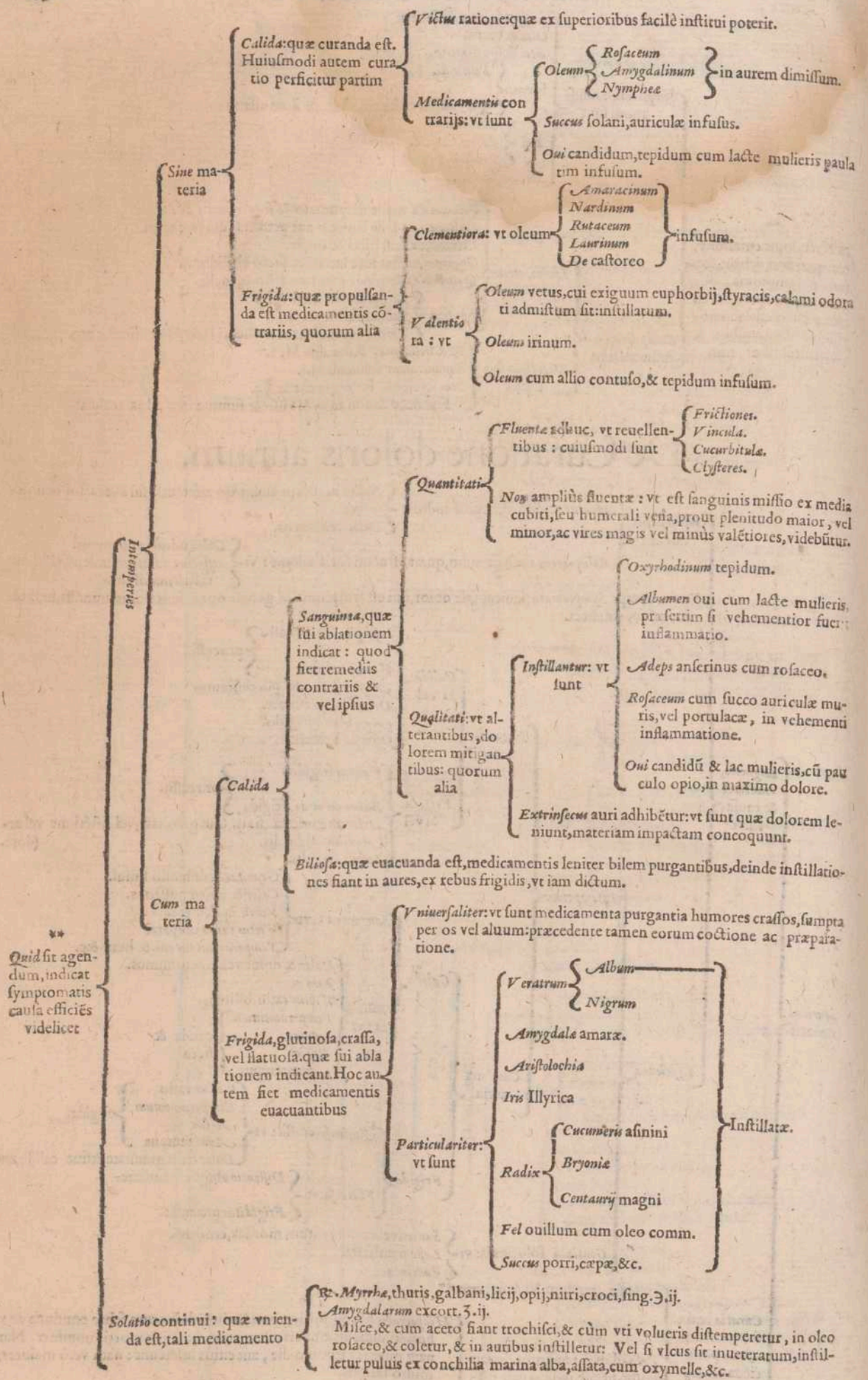
** Quid sit agendum, indicat symptomatis causa efficiēs videlicet
Intemperies
Sine materia
Calida: quæ curanda est. Huiusmodi autem curatio perficitur partim
Victus ratione: quæ ex superioribus facilè institui poterit.
Medicamentis contrarijs: vt sunt
Oleum Rosaceum Amygdalinum Nymphæ in aurem dimissum.
Succus solani, auriculæ infusus.
Oui candidum, tepidum cum lacte mulieris paulatim infusum.
Clementiora: vt oleum Amaracinum Nardinum Rutaceum Laurinum De castoreo infusum.
Frigida: quæ propulsanda est medicamentis cōtrariis, quorum alia
Valentiora: vt
Oleum vetus, cui exiguum euphorbij, styracis, calami odorati admistum sit: instillatum.
Oleum irinum.
Oleum cum allio contuso, & tepidum infusum.
Cum materia
Calida
Sanguinea, quæ sui ablationem indicat: quod fiet remediis contrariis & vel ipsius
Fluenta adhuc, vt reuellentibus: cuiusmodi sunt Frictiones. Vincula. Cucurbitulæ. Clysteres.
Quantitati
Non amplius fluentæ: vt est sanguinis missio ex media cubiti, seu humerali vena, prout plenitudo maior, vel minor, ac vires magis vel minùs valētiores, videbūtur.
Qualitati: vt alterantibus, dolorem mitigantibus: quorum alia
Instillantur: vt sunt
Oxyrhodinum tepidum.
Albumen oui cum lacte mulieris, præsertim si vehementior fuerit inflammatio.
Adeps anserinus cum rosaceo.
Rosaceum cum succo auriculæ muris, vel portulacæ, in vehementi inflammatione.
Oui candidū & lac mulieris, cū paulo opio, in maximo dolore.
Extrinsecus auri adhibētur: vt sunt quæ dolorem leniunt, materiam impactam concoquunt.
Bilioſa: quæ euacuanda est, medicamentis leniter bilem purgantibus, deinde instillationes fiant in aures, ex rebus frigidis, vt iam dictum.
Frigida, glutinosa, crassa, vel flatuosa. quæ sui ablationem indicant. Hoc autem fiet medicamentis euacuantibus
Vniuersaliter: vt sunt medicamenta purgantia humores crassos, sumpta per os vel aluum: præcedente tamen eorum coctione ac præparatione.
Particulariter: vt sunt
Veratrum Album Nigrum
Amygdalæ amaræ.
Aristolochia
Iris Illyrica
Radix Cucumeris asinini Bryoniæ Centaurij magni
Instillatæ.
Fel ouillum cum oleo comm.
Succus porri, cæpæ, &c.
Solutio continui: quæ vniēnda est, tali medicamento
℞. Myrrhæ, thuris, galbani, licij, opij, nitri, croci, sing. ʒ. ij.
Amygdalarum excort. ʒ. ij.
Misce, & cum aceto fiant trochisci, & cùm vti volueris distemperetur, in oleo rosaceo, & coletur, & in auribus instilletur: Vel si vlcus sit inueteratum, instilletur puluis ex conchilia marina alba, assata, cum oxymelle, &c.

De

De Curatione Parotidum.

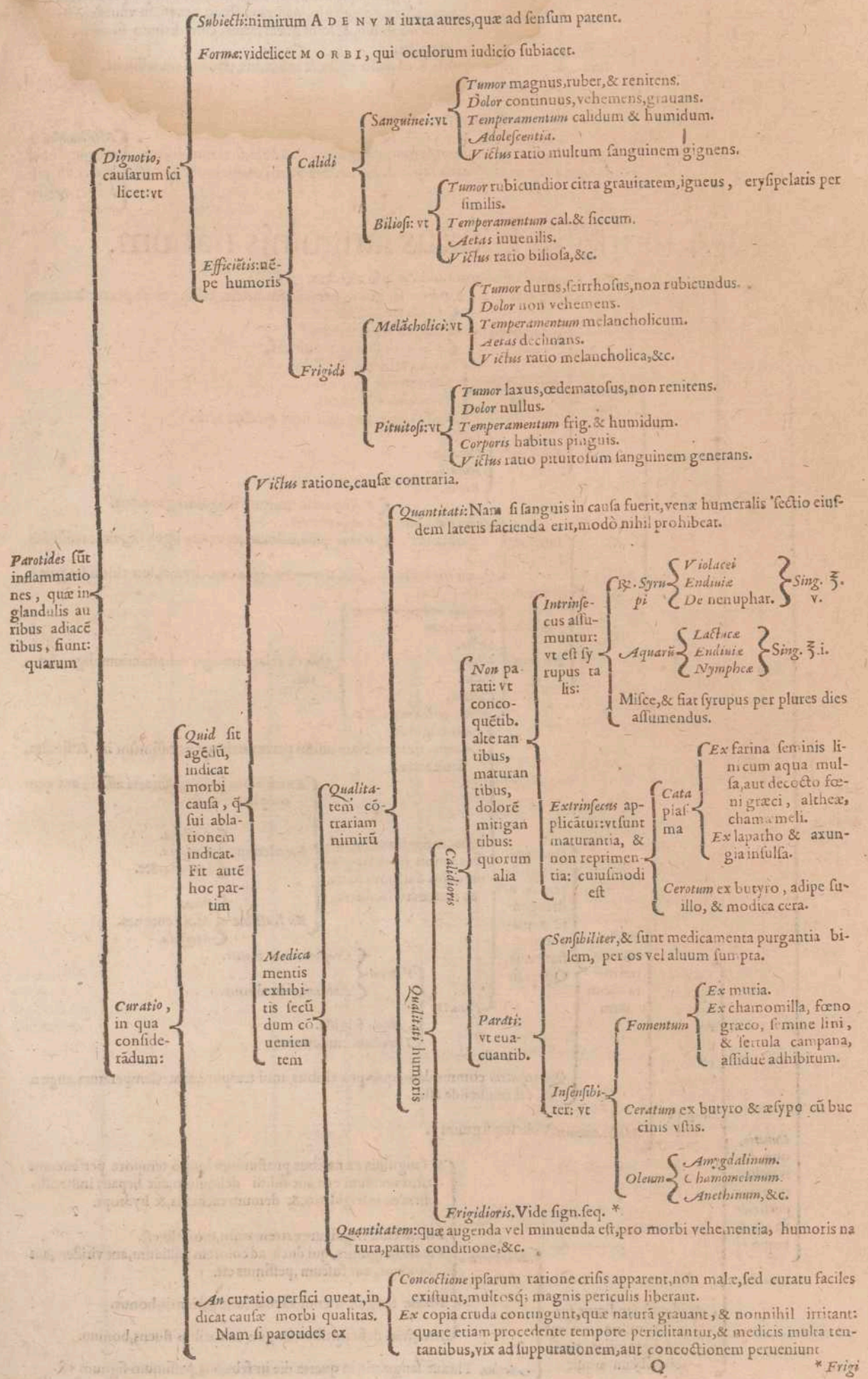

* *Frigidioris*
- *Crudi*: vt concoquentibus, præparantibus, maturantibus: quorum alia
  - *Intrinsecus* sumuntur: vt syrupus de stœchade, de betonica, Hyssopo, fumo terræ.
  - *Extrinsecus*: vt sunt maturantia cataplasmata suprà dicta.
- *Cocti*: vt euacuantibus
  - *Vniuersaliter*: cuiusmodi sunt medicamenta purgantia pituitam, vel melãcholiam, sumpta per os, vel aluum
  - *Particulariter*
    - *Insensibiliter*
      - *Fomentum* ex hyssopo, serpillo, pulegio, maiorana, fœno græco, in vino decoctis.
      - *Cataplasma* ex erui, seminis lini, & fœni græci farina, cum ficuum siccarum & chamæmeli iure decoctis.
      - *Iris* illyrica contusa, & ex passo cocta, & calida, bis, térue in die adhibita.
      - *Oleum*: *Irinum*. *Liliorum*. *Rutæ*, &c.
    - *Sensibiliter* (& sunt, quæ tumores rumpunt, quibus vtendum, si ei non discutiantur, priùs tamen suppuratis suprà dictis medicamentis maturantib.) vt est
      - *Medicamẽtũ* acre, quod ex allijs conficitur.
      - *Sectio* apostematis.

De Curatione Fluxus sanguinis narium.

Sanguinis ex naribus eruptionis

Curatio, quæ suis indicationibus perficiẽda est. Itaque

- *Dignotio*
  - *Subiecti*: nempe NARIVM affectarum, indicat ipse affectus.
  - *Formæ*: videlicet SYMPTOMATIS, indicat sanguinis excretio immodica, toto genere præter naturam.
  - *Efficientis*
    - *Immediatæ*
      - *Rarefactionis*: vt
        - *Copia* sanguinis.
        - *Sanguis* vitiosus, acris.
        - *Venæ* molliores, tenuiores.
      - *Rarefactionis*: vt
        - *Sanguis* tenuior.
        - *Mora* in sole.
        - *Exercitium* vehemens.
        - *Nulla* copia sanguinis: neq; qualitas acris.
      - *Diuisionis*: vt
        - *Incisio*.
        - *Contusio*.
        - *Ruptio*.
        - *Erosio*.
    - *Mediatæ*
      - *Internæ*
        - *Quantitatis* sanguinis: vt
          - *Victus* ratio multum sanguinis generans.
          - *Pulsus* plenus.
          - *Vrina* spissa, colorata, & cętera signa sãguinis redũdãtis.
        - *Qualitatis* malæ sanguinis: vt —— *Signa* cacochymię, seu vitiosi sanguinis.
      - *Externæ* vt
        - *Aestus*.
        - *Exercitium*.
        - *Sectio*.
        - *Ictus*.
        - *Casus*.
        - *Clamor*.
        - *Medicamẽta* acria, &c.

        } *Quæ* ex relatione ægri vel astantium dignoscuntur.
- *Curatio*, quæ suis indicationibus perficiẽda est. Itaque
  - *Quid* sic agendũ, indicat symptomatis causa, q̃ sui ablationẽ indicat, partim
    - *Victus* ratione, instituta secundum
      - *Qualitatẽ* infrigidãtem & astringentẽ, à quacunque fiat causa. Quare sit
        - *Aer* frigidus.
        - *Animus* quietus. Nam animi perturbationes potissimùm ira & similes, deuitandæ.
        - *Cibus* infrigidans, incrassans, tenuis (si ex sanguinis copia fiat) boni succi, & concoctu facilis: vt
          - *Ex* carnibus pulli gallinacei assati, aut cum omphacio cocti.
          - *Ex* oleribus: *Lactuca*. *Endiuia*. *Scariola*, &c.
          - *Ex fructibus*: *Pira*. *Mala cotones*. *Mespila*.
        - *Potus*: vt
          - *Vinum*: *Crassum*, non tenue. *Rubeum*, non album.
          - *Aqua* frigida.
          - *Decoctum* cinnamomi.
      - *Quantitatem* commodam, quæ pro viribus, anni tempore, ætate, temperatura, augenda vel minuenda est.
    - *Medicamentis*. Vide seq. signum *.
  - *An* id, quò tendimus, sperari possit, nec ne, indicat affectus diuturnitas, virilẽ robur. Nam inquit
    - *Hippocrates*
      - *Si* sanguinis ex naribus profluuium longo tempore perseueraue rit, timendum erit aut animi deliquium, aut hepatis imbecillitas ac infrigidatio, & demum cachexia, & hydrops.
      - *Fluxus* cum frigiditate extremarum, mortalis est.
      - *Fluxus* sanguinis, qui ducit ad colorem pallidum, aut viridem, aut liuidum, aut fuscum, pessimus est.
      - *Fluxus* sanguinis cum alleuiatione patientis, bonus.
      - *Menstruis* deficientibus, sanguis ex naribus fluens, bonum.
    - *Aetius*. Fluxus sanguinis, in quarta die in febribus, pessimum signum est.

*Medi-

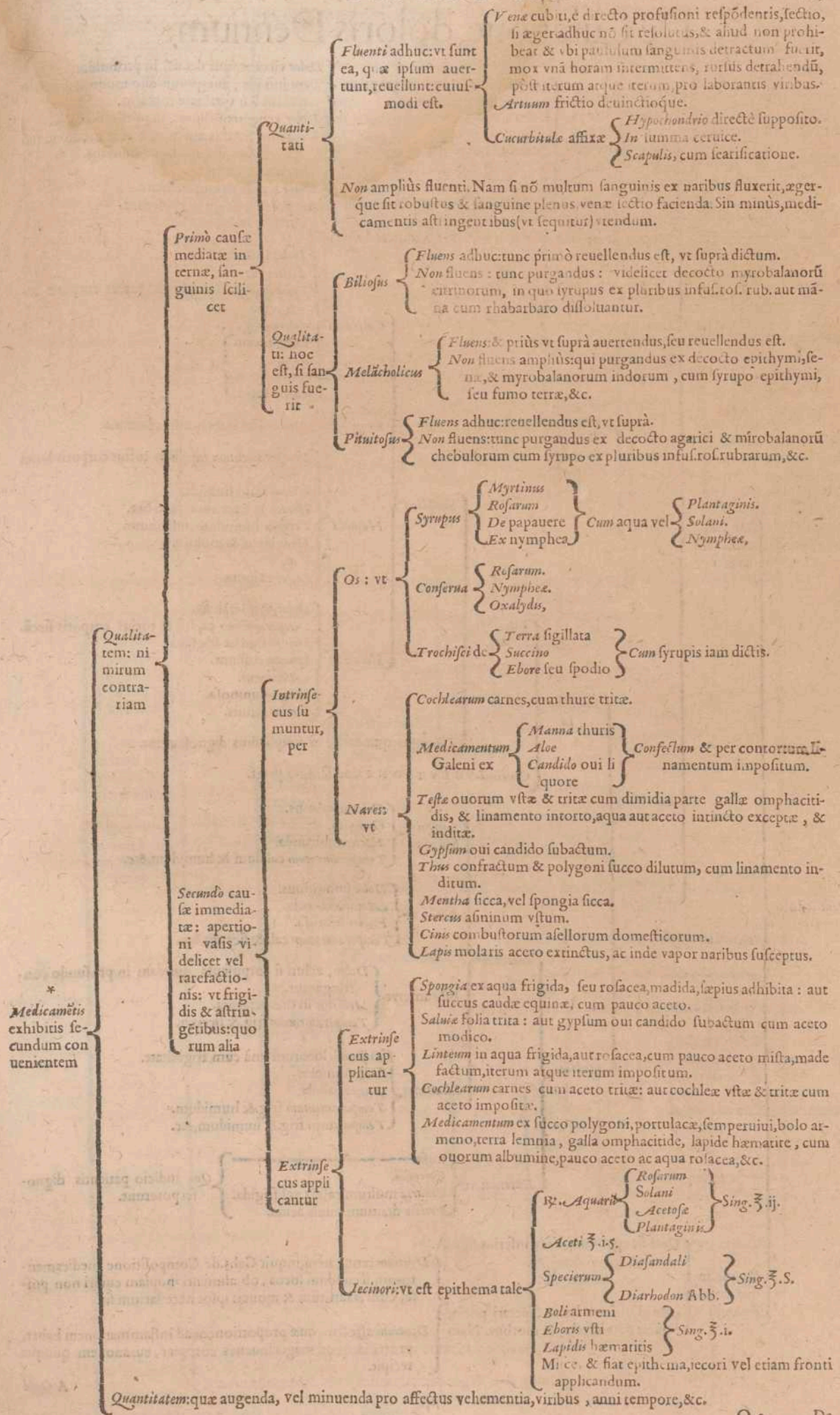
* Medicamẽtis exhibitis secundum conuenientem
Qualitatem: nimirum contrariam
Quantitatem: quæ augenda, vel minuenda pro affectus vehementia, viribus, anni tempore, &c.
Primò causæ mediatæ internæ, sanguinis scilicet
Quantitati
Fluenti adhuc: vt sunt ea, quæ ipsum auertunt, reuellunt: cuiusmodi est.
Venæ cubiti, è directo profusioni respõdentis, sectio, si æger adhuc nõ sit resolutus, & aliud non prohibeat & vbi paululum sanguinis detractum fuerit, mox vnà horam intermittens, rursùs detrahendũ, pòst iterum atque iterum, pro laborantis viribus.
Artuum frictio deuinctioque.
Cucurbitulæ affixæ Hypochondrio directè suppositо. In summa ceruice. Scapulis, cum scarificatione.
Non amplius fluenti. Nam si nõ multum sanguinis ex naribus fluxerit, ægerque sit robustus & sanguine plenus, venæ sectio facienda. Sin minùs, medicamentis astringentibus (vt sequitur) vtendum.
Qualitati: hoc est, si sanguis fuerit
Biliosus: Fluens adhuc: tunc primò reuellendus est, vt suprà dictum. Non fluens: tunc purgandus: videlicet decocto myrobalanorũ citrinorum, in quo syrupus ex pluribus infus. ros. rub. aut mãna cum rhabarbaro dissoluantur.
Melãcholicus: Fluens: & priùs vt suprà auertendus, seu reuellendus est. Non fluens amplùs: qui purgandus ex decocto epithymi, senæ, & myrobalanorum indorum, cum syrupo epithymi, seu fumo terræ, &c.
Pituitosus: Fluens adhuc: reuellendus est, vt suprà. Non fluens: tunc purgandus ex decocto agarici & mirobalanorũ chebulorum cum syrupo ex pluribus infus. ros. rubrarum, &c.
Secundò causæ immediatæ: apertioni vasis videlicet vel rarefactionis: vt frigidis & astringẽtibus: quorum alia
Intrinsecus sumuntur, per
Os: vt
Syrupus Myrtinus, Rosarum, De papauere, Ex nymphea. Cum aqua vel Plantaginis. Solani. Nymphææ,
Conserua Rosarum. Nymphææ. Oxalydis,
Trochisci de Terra sigillata, Succino, Ebore seu spodio. Cum syrupis iam dictis.
Nares: vt
Cochlearum carnes, cum thure tritæ.
Medicamentum Galeni ex Manna thuris, Aloe, Candido oui liquore. Confectum & per contortum linamentum impositum.
Testæ ouorum vstæ & tritæ cum dimidia parte gallæ omphacitidis, & linamento intorto, aqua aut aceto intincto exceptæ, & inditæ.
Gypsum oui candido subactum.
Thus confractum & polygoni succo dilutum, cum linamento inditum.
Mentha sicca, vel spongia sicca.
Stercus asininum vstum.
Cinis combustorum asellorum domesticorum.
Lapis molaris aceto extinctus, ac inde vapor naribus susceptus.
Extrinsecus applicantur
Extrinsecus applicantur
Spongia ex aqua frigida, seu rosacea, madida, sæpius adhibita: aut succus caudæ equinæ, cum pauco aceto.
Salviæ folia trita: aut gypsum oui candido subactum cum aceto modico.
Linteum in aqua frigida, aut rosacea, cum pauco aceto mista, made factum, iterum atque iterum impositum.
Cochlearum carnes cum aceto tritæ: aut cochleæ vstæ & tritæ cum aceto impositæ.
Medicamentum ex succo polygoni, portulacæ, semperuiui, bolo armeno, terra lemnia, galla omphacitide, lapide hæmatite, cum ouorum albumine, pauco aceto ac aqua rosacea, &c.
Iecinori: vt est epithema tale
℞. Aquarũ Rosarum, Solani, Acetosæ, Plantaginis. Sing. ℥.ij.
Aceti ℥.i.ſ.
Specierum Diasandali, Diarhodon Abb. Sing. ℥.S.
Boli armeni, Eboris vsti, Lapidis hæmatitis. Sing. ℥.i.
Misce. & fiat epithema, iecori vel etiam fronti applicandum.

De Curatione doloris Dentium.

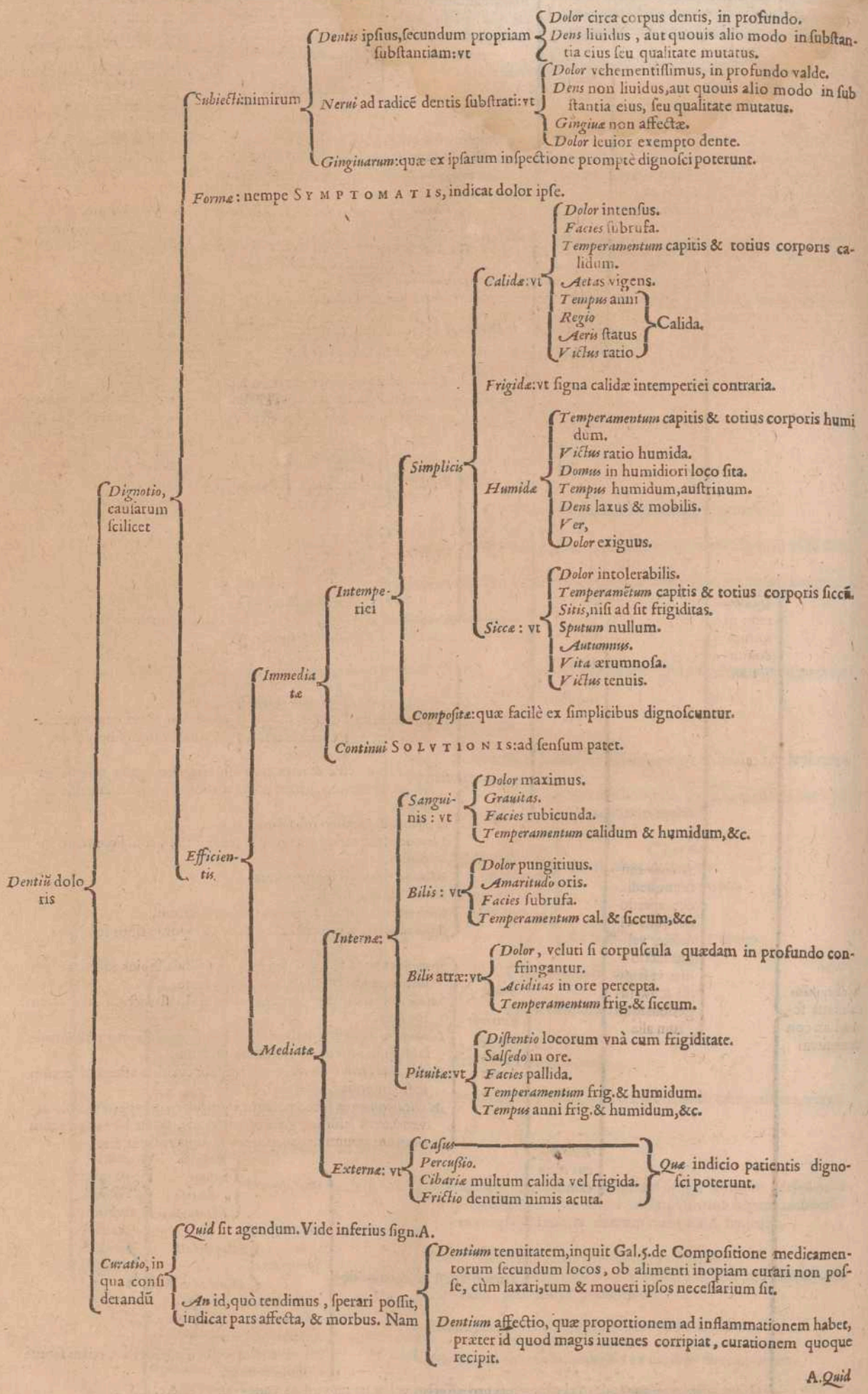

A. Quid

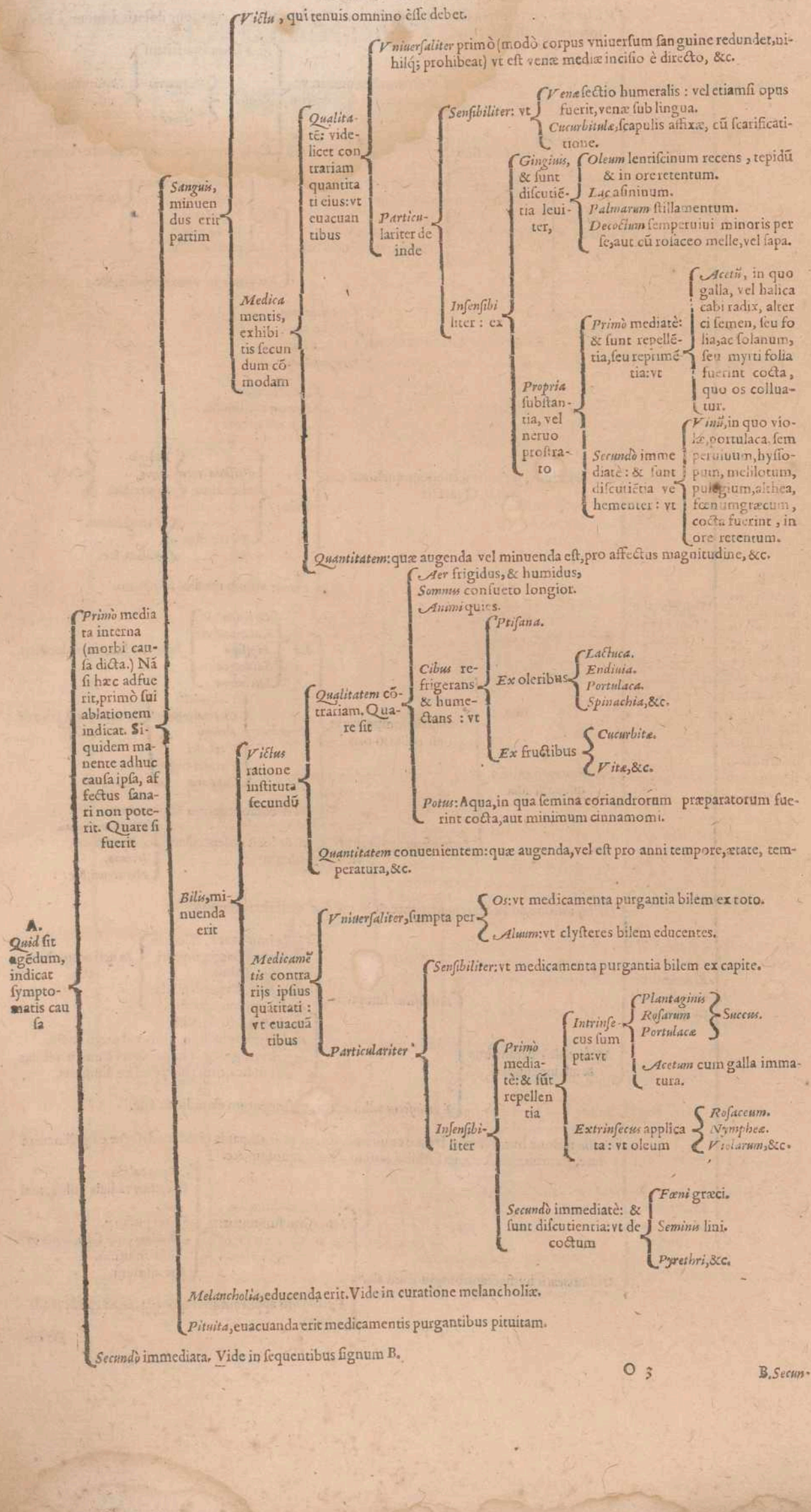
A. Quid sit agẽdum, indicat symptomatis causa
Primò media ta interna (morbi causa dicta.) Nã si hæc adfuerit, primò sui ablationem indicat. Siquidem manente adhuc causa ipsa, affectus sanari non poterit. Quare si fuerit
Sanguis, minuendus erit partim
Victu, qui tenuis omnino ẽsse debet.
Medica mentis, exhibitis secundum cõmodam
Qualitatẽ: videlicet contrariam quantitati eius: vt euacuantibus
Particulariter deinde
Vniuersaliter primò (modò corpus vniuersum sanguine redundet, nihilq; prohibeat) vt est venæ mediæ incisio è directo, &c.
Sensibiliter: vt
Venæ sectio humeralis: vel etiamsi opus fuerit, venæ sub lingua.
Cucurbitulæ, scapulis affixæ, cũ scarificatione.
Insensibiliter: ex
Gingius, & sunt discutiẽtia leuiter,
Oleum lentiscinum recens, tepidũ & in ore retentum.
Lac asininum.
Palmarum stillamentum.
Decoctum semperuiui minoris per se, aut cũ rosaceo melle, vel sapa.
Propria substantia, vel neruo prostrato
Primò mediatè: & sunt repellẽtia, seu reprimẽtia: vt
Aceto, in quo galla, vel halica cabi radix, alterci semen, seu folia, ac solanum, seu myrti folia fuerint cocta, quo os colluatur.
Secundò immediatè: & sunt discutiẽtia vehementer: vt
Vino, in quo violæ, portulaca, semperuiuum, hyssopum, melilotum, pulegium, althea, fœnumgræcum, cocta fuerint, in ore retentum.
Quantitatem: quæ augenda vel minuenda est, pro affectus magnitudine, &c.
Victus ratione instituta secundũ
Qualitatem cõtrariam. Quare sit
Aer frigidus, & humidus,
Somnus consueto longior.
Animi quies.
Cibus refrigerans & humectans: vt
Ex oleribus
Ptisana.
Lactuca.
Endiuia.
Portulaca.
Spinachia, &c.
Ex fructibus
Cucurbitæ.
Vitæ, &c.
Potus: Aqua, in qua semina coriandrorum præparatorum fuerint cocta, aut minimum cinnamomi.
Quantitatem conuenientem: quæ augenda, vel est pro anni tempore, ætate, temperatura, &c.
Bilis, minuenda erit
Medicamẽtis contrarijs ipsius quãtitati: vt euacuãtibus
Vniuersaliter, sumpta per
Os: vt medicamenta purgantia bilem ex toto.
Aluum: vt clysteres bilem educentes.
Particulariter
Sensibiliter: vt medicamenta purgantia bilem ex capite.
Insensibiliter
Primò mediatè: & sũt repellentia
Intrinsecus sumpta: vt
Plantaginis, Rosarum, Portulacæ — Succus.
Acetum cum galla immatura.
Extrinsecus applicata: vt oleum
Rosaceum.
Nympheæ.
Violarum, &c.
Secundò immediatè: & sunt discutientia: vt decoctum
Fœni græci.
Seminis lini.
Pyrethri, &c.
Melancholia, educenda erit. Vide in curatione melancholiæ.
Pituita, euacuanda erit medicamentis purgantibus pituitam.
Secundò immediata. Vide in sequentibus signum B.

B.
Secundò immediata (propriè morb. dicitur.) Nã si morbi causa non ampliùs adfuerit, statim ipsius morbi ratio habenda erit. Itaq; si fuerit intẽperies

- *Calida*: curãda erit partim
  - *Victus* ratione instituta secundum qualitatem frigidam. Vide in curatione doloris dentium, à biliosa materia pendentis.
  - *Medicamentis* frigidis
    - *Intrinsecus* sumptis: quorum alia sunt
      - *Vehementiora*, quæ in vehementi intemperie conueniunt: vt
        - ℞. *Florum* hyosciami
        - *Seminis* { *Papaueris*, *Lactucæ* } *Sing.* quantum satis est,
        - Coquantur in aceto, & in ore retineatur.
      - *Mitiora*: vt collutio oris
        - *Ex* { *Halicacabi* radice, *Semperuiuo*, *Portulaca*, *Parietaria*, *Glycyrrhiza*. } *In* aceto albo decoctis.
        - *Ex* violis, in vino decoctis, &c.
    - *Extrinsecus* appositis: vt oleum { *Myrthinum*. *Rosaceum*. *Violarum*. *Nymphæa*. }
- *Frigida*: alteranda erit partim
  - *Victus* ratione, instituta secundum qualitatẽ calidam. Quare sit
    - *Aer* calidus.
    - *Somnus* mediocris.
    - *Animi* quies.
    - *Cibus*
      - *Ptisana* vel alica cum { *Pulegio*, *Ruta*, *Pipere*, &c. } *Cocta*.
      - *Ex* oleribus { *Petroselinum*. *Saluia*, &c. }
    - *Potus*: vinum modicè sumptum.
  - *Medicamentis* calidis, quorum alia
    - *Intrinsecus* sumuntur: vt est collutio oris
      - *Ex* { *Origano*, *Calamintha*, *Hyssopo*, *Saturegia*, *Dictamno* } *In* aceto seu vino decoctis.
      - *Ex* radice { *Tithymalli*, *Chamæleonis*, *Eringij*, *Verbasci*, *Veratri* nigri, *Capparis* } *In* aceto vel vino decoctis.
      - *Ex* decocto tedarum ac piceatum.
    - *Extrinsecus* applicantur capiti, & locis dolenti denti vicinis, vt oleum { *Chamæmelinum*. *Anethinum*. *Irinum*. *Rutaceum*, &c. }
- *Humida*: remouenda erit partim
  - *Victus* ratione, ad siccitatem vergente, & in modica quantitate sumpta.
  - *Medicamẽtis* siccantibus & astringentibus
    - *Intrinsecus* sumptis: vt
      - *Gallæ* immaturæ, Alumen
      - *Malicorum*, Baccæ myrthi
      - *Balaustia*, Oliuæ
      - *Rubi folia*, Cupressi pilulæ
      - *Radix* rumicis syluestris
      - } *In* acri aceto decoctis.
      - *Succus* rutæ cum melle.
      - *Radix* pentaphylli, in vino, vel aceto cocta.
      - *Myrrha* troglodytis insperſa: vel alumen: vel nardus indica, cum pari pondere aluminis.
    - *Extrinsecus* adhibentur, vt fomentum ex milio & sale.
- *Sicca*: curanda erit partim
  - *Victus* ratione humectante. Itaque conueniet succus ptisanæ, panis micæ madefactæ ex gallinarum iure, cucurbitæ, maluæ, oua sorbilia, vinum album, aquosum, &c.
  - *Medicamentis* humectantibus, quorum alia
    - *Intrinsecus* sumuntur: vt
      - *Aqua* calida.
      - *Decoctum* radicis dulcis, maluæ.
      - *Succus* ptisanæ.
      - *Amilum* cum sapa, aqua calida dilutum.
      - *Lac* asinium.
    - *Extrinsecus* applicantur: vt spongia, aqua calida madefacta.

De cu-

De curatione Aphtharum.

Aphthæ sunt exulcerationes, quę in superficie oris exorinuntur, igneę caliditatis quippiam habentes:

- *Dignotio*
  - *Subiecti* seu loci malè affecti: qui ore adaperto ægrotantis, promptè cernitur: pariterque ad tactum iudicatur, cùm calidiores quàm conueniat, tumidioresq. oris summæ partes sentiantur.
  - *Formæ*: videlicet MORBI: qui aliis quoque indiciis non indiget pro eius dignotione, quàm visu & tactu, cùm exulceratio quædam sit.
  - *Efficientis*
    - *Lactentium*
      - *Externæ*: LACTIS vitiosi nutricis: indicat mala lactis qualitas.
      - *Internæ*
        - *Immediatæ*
          - *Sanguinis* vel bilis: vt
            - *Aphthæ* rubeæ, vel flauæ.
            - *Caliditas* in ore, tactu percepta.
          - *Pituitæ*: vt
            - *Mala* concoctio.
            - *Aphthæ* albescentes, &c.
          - *Melancholiæ*: vt —— *Aphthæ* nigrescentes, &c.
        - *Mediatæ*: malæ infantis concoctionis, indicat lac nutricis non vitiosum.
    - *Non* lactentium
      - *Internæ*: humoris
        - *Sanguinei*
          - *Aphthæ* rubicundiores.
          - *Caliditas* tactu percepta in ore.
          - *Temperatura* calida & humida.
          - *Adolescentia.*
          - *Victus* ratio multum sanguinis procreans.
        - *Biliosi*: vt
          - *Aphthæ* flauiores.
          - *Caliditas* maior, tactu percepta.
          - *Temperamentum* calidum & siccum.
          - *Victus* ratio, bilem generans, &c.
        - *Pituitosi*:
          - *Aphthæ* albescentes.
          - *Nulla* immodica caliditas tactu percepta.
          - *Temperamentum* frigidum & humidum.
          - *Victus* ratio pituitosa.
        - *Melancholici*: vt
          - *Aphthæ* liuescentes & nigrescentes.
          - *Caliditas* immodica haud quaquam tactu percepta.
          - *Temperatura*, *Aetas*, *Victus* ratio } Melancholica.
      - *Externæ* { CIBI, POTVS } *Acrioris* promptè: ex ægrotantis seu astantium sermone percipi poterit.
- *Curatio*, quę suis indicationibus perficienda est. Quare.
  - *Quid* sit agẽdum, indicat morbi causa
    - *Lactentium*
      - *Primò* externa. Nam si hæc adfuerit, priùs tollenda erit. Quare vitiosum nutricis lac statim contemperandum erit cibis conuenientibus, leuibus & his qui non facilè corrumpuntur. Conueniet etiam cibis admiscere lentem, mala cotonea, pira sorbæ, &c. Potus (si puer febricitet) sit aqua: vel vinum, si non febricitet.
      - *Secundò* interna, &
        - *Primò* mediata: videlicet mala infantis concoctio. Si nanque nutricis lac non fuerit vitiosum, tunc procurandum erit, vt benè concoquant infantes.
        - *Secundò* immediata. Vide in sequenti signum A.
    - *Non* lactentium. Vide in sequenti signo B.
  - *An* morbus curari valeat, indicat ætas, morbi causa, diuturnitas morbi. Quoniã, inquit
    - *Galenus* Aphthæ
      - *Quæ* pueris lactentibus fiunt, facilè curantur.
      - *Quę* à vitioso humore fiunt, quod sæpiùs prouectioribus accidit, semper prodeunt cacoëthes.
      - *Quæ* ex atra bile originem ducunt, omnino periculosissimæ sunt.
      - *Quæ* diuturnæ sunt, & progressu temporis putredinosum quid acquirunt, ac malignæ euadunt, ægrè sunt sanabiles.
    - *Hippocrates*
      - *Aphthæ* pueris maximè contingunt.
      - *Aphthæ* si iis accidunt, qui ad perfectam ætatem peruenerunt, non facilè, vt in pueris, curantur.

A- *Secundò* immediata. Quoniam si nutricis lac contemperatū, vel mala infantis cōcoctio correcta fuerit, interna statim causę remouendę erūt. Quare si fuerit

- *Sanguis* vel bilis, minuenda erunt medicamentis euacuantibus insensibiliter,
  - *Primò* mediatè: & sunt repellentia & refrigerātia in forma
    - *Liquida:*
      - *Illinitio* ex syrupo
        - *De* succo rosarum.
        - *Portulacæ.*
        - *Omphacino.*
        - *Plantaginis.*
        - *De* moris.
        - *De* malis punicis acidis.
      - *Collutio* ex decocto
        - *Rubi*, Rosarum.
        - *Plantaginis.*
        - *Balaustiorum.*
        - *Santalorum*, cum syrupo aliquo ex iam dictis.
    - *Solida:* puluis ex
      - *Farina* lentium.
      - *Rhu.*
      - *Rosarum* flore.
      - *Rosis* siccis.
  - *Secundò* immediatè: & sunt discutientia, vt
    - *Mel* rosaceum.
    - *Vinum* dulce, &c.
- *Pituita:* tollenda erit medicamentis, partim mediatè, partim immediatè euacuantibus: & sunt astringentia & detergentia: vt
  - Rx. *Mannæ* thuris
  - *Succi* glycyrrhizæ
  - *Nucis* cupressi
  - *Mastiches*

  Sing. quantum satis est.

  Misceantur cum decocto foliorum mirthi, & eo aphthæ illinantur.
- *Melancholia*: auferenda medicamentis euacuantib. insensibiliter: vt
  - *Illinitio* ex vna passa enucleata, cum melle rosaceo.
  - Rx. *Chamæmeli*
  - *Sertulæ campanæ*
  - *Anethi*
  - *Fœnigraci*

  Sing. quantum satis est.

  Misceantur, & fiat puluis, qui cum melle rosaceo illinatur.

B. *Non* lactentiū. Si enim fuerit

- *Sanguis*, minuendus erit partim
  - *Victus* ratione conuenienti Quare sit cibus parum sanguinis gignens, in pauca quantitate sumptus: quibus etiam lentem, mala cotonea, sorbas, lactucam, portulacam, &c. admiscere conueniet. Abstinendum autem ab acribus, salsis, & acidis, &c.
  - *Medicamentis* exhibitis secundum aptam
    - *Qualitatem:* eius videlicet quantitati contrariā: vt euacuantibus
      - *Secundò* particulariter,
        - *Primò* vniuersaliter: vt est venæ mediæ vel humeralis sectio, si nihil impediat: & si opus fuerit, iteranda.
        - *Primò* sensibiliter: vt
          - *Venæ* sub lingua sectio, si nihil impediat.
          - *Cucurbitulæ* (si venæ sectionem ferre nō possit) cum scarificatione scapulis affixæ.
        - *Secundò* tensibiliter
          - *Primò* mediatè: & sunt astringētia: vt
            - *Illinitio*
              - Rx. *Gallarum* contusarum, atque in aqua decoctarum, quantum satis esse videatur, colentur addaturque colaturæ æqua mellis portio, & coquantur ad mellis crassioris spissitudinem, quo aphthæ illinantur.
            - *Collutio* ex
              - *Omphacio* cum vino austero.
              - *Sumach* & myrthi foliis cum vino austero.
              - *Decocto* gallarum cum vino austero.
          - *Secundò* immediatè: & sunt discutientia: vt
            - *Decoctum* fœnigræci meliloti, glycyrrhizæ, myrrhæ, aut anisi.
            - *Oliuæ* muria conditæ.
            - *Portulaca* melle tincta.
            - *Eruæ* farina cum melle.
            - *Galla* cum melle.
            - *Alumen*, myrsi, & sumach cum melle.
            - *Myrsi* cum vino astringente.
            - *Cinis* centaurij minoris exusti cum melle.
            - *Cornu* cerui tritum cum melle.
            - *Atramentum* sutorium vstum & tritū cū melle.
            - *Aerugo* æris cum melle.
            - *Crocum*, costum, flores rosarum, sumach cum melle.
            - *Cinis* fœniculi radicis vstę cum melle, &c.
    - *Quantitatem:* quæ augenda vel minuenda est pro morbi vehementia, ætate, corporis habitu, temperatura, &c.
- *Bilis*: minuenda erit partim
  - *Victus* ratione accommodata. Quare sit cibus boni succi, faciliſque concoctionis, lactuca, portulaca, mala cotonea, sorbæ, &c. Abstinendum verò ab acribus, salsis & acidis, ac à cunctis, quæ vitiosos succos generare possunt.
  - *Medicamentis*, primò purgantibus bilem: secundò medicamentis insensibiliter, primò mediatè, deinde immediatè, euacuantibus, iam dictis.
- *Pituita* tollenda erit
  - *Victus* ratione, iam dicta in curatione aphtharum à bile.
  - *Medicamentis* primò purgantibus pituitam: deinde euacuantibus insensibiliter, particulariter, mediatè & immediatè, iam dictis.
- *Melancholia*: auferenda erit partim
  - *Victus* ratione, iam dicta in curatione aphtharum à bile.
  - *Medicamentis*, primò purgantibus bilem atram: deinde euacuantibus insensibiliter, mediatè, immediatè, iam dictis.

De cu-

De curatione Inflammationis culumellæ.

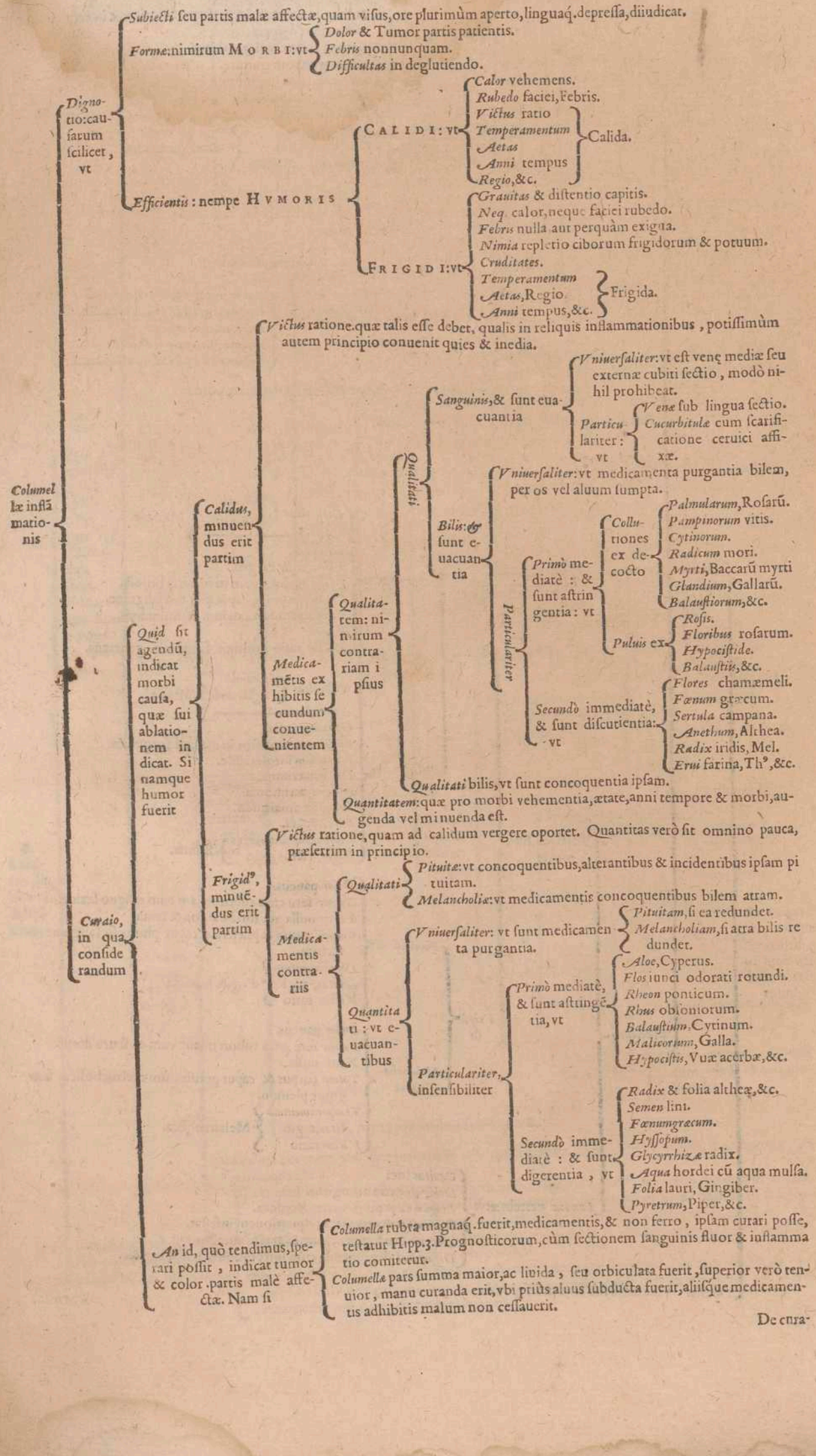

De cura-

De curatione Anginæ.

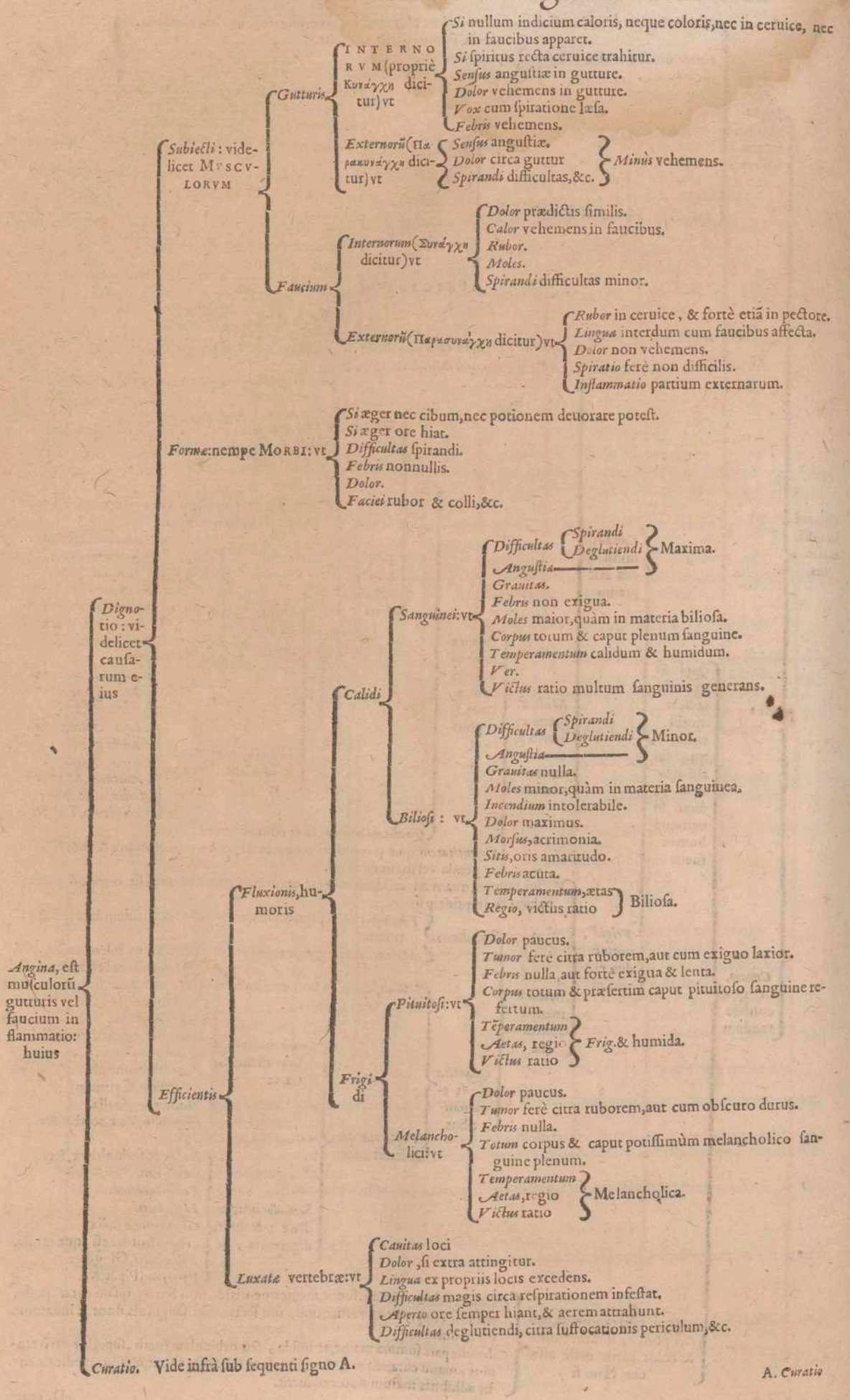

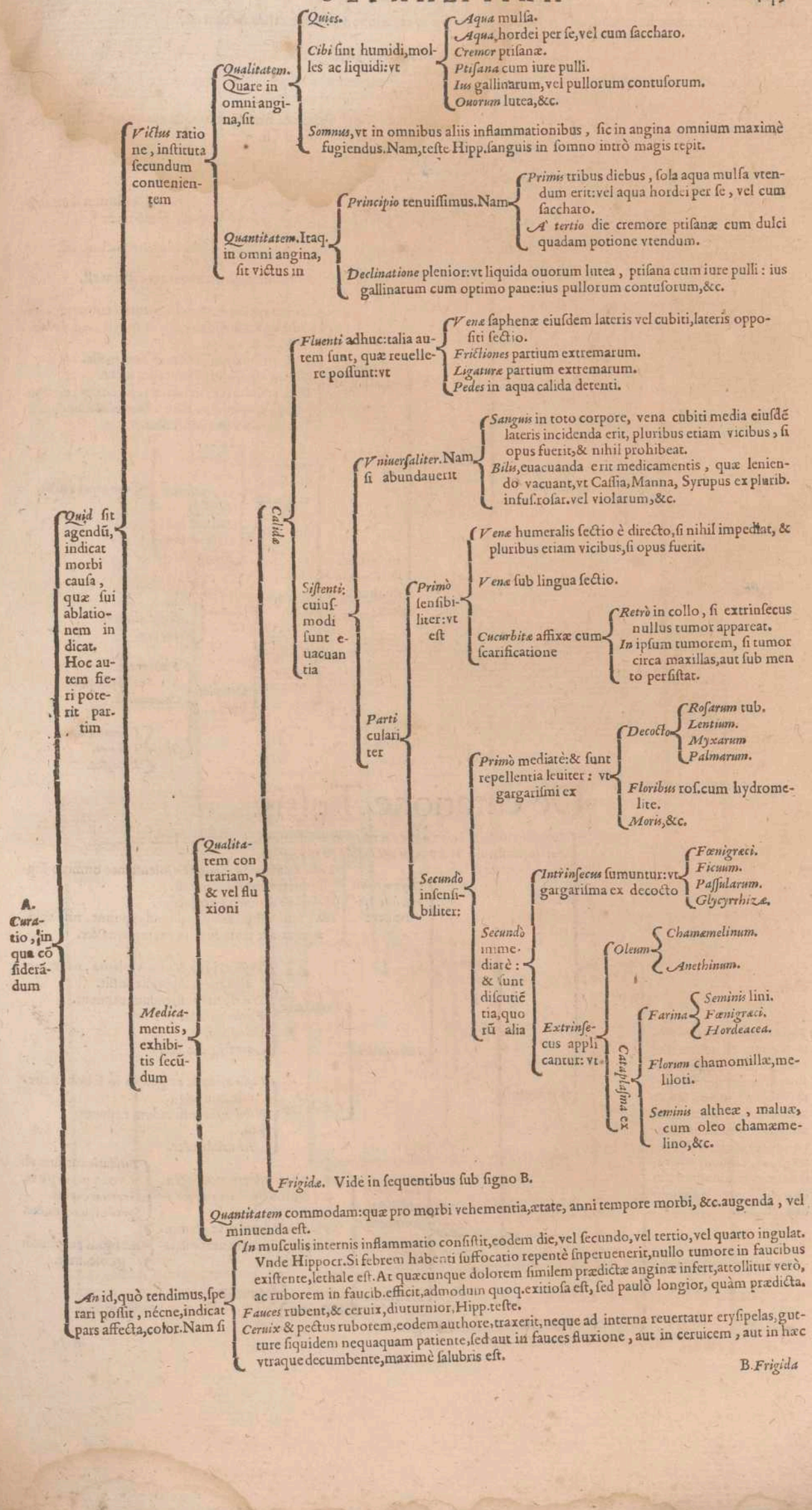
A. Curatio, in qua cõsiderãdum
Quid sit agendũ, indicat morbi causa, quæ sui ablationem indicat. Hoc autem fieri poterit partim
Victus ratione, instituta secundum conuenientem
Qualitatem. Quare in omni angina, sit
Quies.
Cibi sint humidi, molles ac liquidi: vt
Aqua mulsa.
Aqua, hordei per se, vel cum saccharo.
Cremor ptisanæ.
Ptisana cum iure pulli.
Ius gallinarum, vel pullorum contusorum.
Ouorum lutea, &c.
Somnus, vt in omnibus aliis inflammationibus, sic in angina omnium maximè fugiendus. Nam, teste Hipp. sanguis in somno intrò magis repit.
Quantitatem. Itaq. in omni angina, sit victus in
Principio tenuissimus. Nam
Primis tribus diebus, sola aqua mulsa vtendum erit: vel aqua hordei per se, vel cum saccharo.
A tertio die cremore ptisanæ cum dulci quadam potione vtendum.
Declinatione plenior: vt liquida ouorum lutea, ptisana cum iure pulli: ius gallinarum cum optimo pane: ius pullorum contusorum, &c.
Medicamentis, exhibitis secũdum
Qualitatem contrariam, & vel fluxioni
Calida
Fluenti adhuc: talia autem sunt, quæ reuellere possunt: vt
Venæ saphenæ eiusdem lateris vel cubiti, lateris oppositi sectio.
Fricliones partium extremarum.
Ligaturæ partium extremarum.
Pedes in aqua calida detenti.
Sistenti: cuiusmodi sunt euacuantia
Vniuersaliter. Nam si abundauerit
Sanguis in toto corpore, vena cubiti media eiusdẽ lateris incidenda erit, pluribus etiam vicibus, si opus fuerit, & nihil prohibeat.
Bilis, euacuanda erit medicamentis, quæ leniendo vacuant, vt Cassia, Manna, Syrupus ex plurib. infus. rosar. vel violarum, &c.
Parti culariter
Primò sensibiliter: vt est
Venæ humeralis sectio è directo, si nihil impediat, & pluribus etiam vicibus, si opus fuerit.
Venæ sub lingua sectio.
Cucurbitæ affixæ cum scarificatione
Retrò in collo, si extrinsecus nullus tumor appareat.
In ipsum tumorem, si tumor circa maxillas, aut sub mento persistat.
Secundò insensibiliter:
Primò mediatè: & sunt repellentia leuiter: vt gargarismi ex
Decocto
Rosarum tub.
Lentium.
Myxarum
Palmarum.
Floribus ros. cum hydromelite.
Moris, &c.
Secundò immediatè: & sunt discutientia, quorũ alia
Intrinsecus sumuntur: vt gargarisma ex decocto
Fœnigraeci.
Ficuum.
Passularum.
Glycyrrhizæ.
Extrinsecus applicantur: vt
Oleum
Chamæmelinum.
Anethinum.
Cataplasma ex
Farina
Seminis lini.
Fœnigraci.
Hordeacea.
Florum chamomillæ, meliloti.
Seminis altheæ, maluæ, cum oleo chamæmelino, &c.
Frigidæ. Vide in sequentibus sub signo B.
Quantitatem commodam: quæ pro morbi vehementia, ætate, anni tempore morbi, &c. augenda, vel minuenda est.
An id, quò tendimus, sperari possit, nécne, indicat pars affecta, color. Nam si
In musculis internis inflammatio consistit, eodem die, vel secundo, vel tertio, vel quarto ingulat. Vnde Hippocr. Si febrem habenti suffocatio repentè superuenerit, nullo tumore in faucibus existente, lethale est. At quæcunque dolorem similem prædictæ anginæ infert, attollitur verò, ac ruborem in faucib. efficit, admodum quoq. exitiosa est, sed paulò longior, quàm prædicta.
Fauces rubent, & ceruix, diuturnior, Hipp. teste.
Ceruix & pectus ruborem, eodem authore, traxerit, neque ad interna reuertatur erysipelas, gutture siquidem nequaquam patiente, sed aut in fauces fluxione, aut in ceruicem, aut in hæc vtraque decumbente, maximè salubris est.

B. *Frigidæ*

- *Fluenti* adhuc huiusmodi sunt reuellentia, de quibus in curatione à fluxione calida, dictum est.
- *Sistenti*: & sunt euacuantia
  - *Vniuersaliter*
    - *Pituitam*: vt
      - ℞. *Cassiæ* recent. tractæ ʒ.vj.
      - *Diaphœniconis* ʒ.i.ʃ.
      - *Agarici* electi ʒ.i.
      - *Salis* gemmæ ℈.i.
      - Misce, & cum decoctionè florum & fructuum in aqua maioranæ facta, fiat potio, cui addatur syrupi de betonica ʒ.i.
    - *Melancholiam*: vt
      - ℞. *Diacatholicon*. vel cassiæ ʒ.v.
      - *Diasenæ* ʒ.iii.
      - *Confect*. Hamech ʒ.ʃ.
      - Misce, & cum decoctione florum & epithymi & folliculorum senæ, in aqua borraginis, fiat potus, cui addatur syrupi de fumo terræ ʒ.i.
  - *Particulariter*,
    - *Primò* sensibiliter: vt in curatione anginæ, à fluxione calida originem ducente, dictum est.
    - *Secundò* insensibiliter
      - *Primò* mediatè: & sunt repellenda leuiter, de quibus antea dictum est.
      - *Secundò* immediatè: horum alia conferunt
        - *A* tota substantia: vt
          - *Stercus* caninum album, tritum, cribratum, cum melle, vel medicamento ex moris, seu de nucibus, deuoratum.
          - *Cinis* hirundinum vstarum cum melle.
          - *Cancrorum* vstorum cinis cum melle.
          - *Cinis* cochlearum in hortis repertarum, citra testas, cum melle. Hæc etiam medicamenta in calida fluxione conferunt.
        - *Discutiendo* seu digerendo, quorum alia
          - *Intrinsecus* sumūtur: vt gargarisma ex decocto
            - *Fœnigræci*
            - *Caricarum*
            - *Furfurum*
            - *Glycyrrhizæ*
            - *Hyssopi*
            - *Thymi*
            - *Calaminthæ*
            - *Pulegij*, &c.
            - Cum aqua mulsa.
          - *Extrinsecus* applicantur: vt
            - *Oleum*
              - *Liliaceum.*
              - *Irinum.*
              - *Amygdalinum.*
              - *Rutaceum.*
            - *Cataplasma* ex
              - *Fœnogræco.*
              - *Melilloto.* Hyssopo.
              - *Chamomilla.*
            - *Oleo*
              - *Chamomelino.*
              - *Liliaceo.*
              - *Irino*, &c.

De curatione Tussis.

Tussium duo genera: quorum vnum est vehementissima efflatio, qua plurimus spiritus celerrimè foras erūpens, impetu suo extrahit, explodit̄q. excremēta, meatus ipsius obstruentia: alterum est ex instrumentorum intemperie respirationi seruientium, in qua nihil inter tussiendū expuunt, &c.

- *Dignotio*
  - *Subiecti*, videlicet INSTRVMENTORVM respirationis: vt, Spiratio læsa.
  - *Formæ*, nimirum SYMPTOMATIS: Signa manifesta.
  - *Efficientis*
    - *Immediatæ*: nempe
      - *Obstructionis* viarum spiritus: vt
        - *Tussis* valida, vehemens, ac violenta, nec omnino supprimi seu cohiberi potest.
        - *Vehemens* thoracis compressio.
        - *Inter* tussiendum semper aliquid expuunt, nisi valdè aquosa aut lenta fuerint excrementa, &c.
      - *Intemperiei*
        - *Frigidæ*: vt
          - *Tussis* exigua, & non violenta, neque coacta, ita vt supprimi possit.
          - *Nihil* inter tussiendum expuunt.
          - *Facies* pallida.
          - *Sitis* nulla.
          - *Aer* frigidus, &c.
        - *Calidæ*: vt
          - *Tussis* arida ac exigua, vt in febribus euenire, contingit.
          - *Nihil* inter tussiendum expuunt.
          - *Sitis.*
          - *Aer* calidus, &c.
    - *Mediatæ*:
      - *Intrinsecæ*: videlicet humoris
        - *A capite* in arteriam asperam, & pulmonem fluentis: vt
          - *Titillatio* partium ab vtraq. palati parte.
          - *Grauitas* capitis.
          - *Sputū* cū tereatu, &c.
        - *In* pulmone detenti: vt in morbo laterali, peripneumonia, tabe, &c.
          - *Ex* signis propriis dignoscuntur.
      - *Extrinsecæ*
        - *Pulsus*
        - *Cibus*
        - *Potus*, &c.
        - Manifesta.
  - *Curatio.* Vide in sequentibus sub signo A.

A *In* tussis curatione

Quid sit agẽdũ, indicat symptomatis causa

Mediata, intrinseca: quę sui ablationẽ indicat. Nam si fuerit humor

Tenuis, acris, minuendus erit partim *Medicamentis* exhibitis secundum

Qualitatem contrariam

Primò ipsius qualitati: & sunt medicamenta alterantia, præparantia: vt

℞. *Syrupi* { *Violarum*, *Nymphęæ*, *De papauere* } sing. ℥.ß.

Aquarum { *Hordei*, *Borraginis* } sing. ℥.j.ß.

Misce, & fiat syrupus: quo sæpius assumpto, purgetur, vt sequitur.

Secundò ipsius quantitati: & sunt euacuantia

Primò per aluum: vt purgatio huiusmodi

℞. *Hordei* decorticati P. j.

Florum { *Borraginis*, *Violarum* } sing. ℥.iij.

Iuiubarum, num. iiij.

Vuarum passarum ℥.ß.

Glycyrrhizæ ℥.j.ß.

Coquantur omnia in aqua fontana secundum artẽ, deinde fiat colatura, in qua dissoluatur cassiæ ℥.j. & fiat potio cum syrupi violacei ℥.j.

Secundò per os, cũ tussi: vt

℞. *Confer* { *Violarum*, *Nymphęæ*, *Borraginis* } sing. ℥.ß.

Diatragacanthi frig.

Diapenidij sine spec.

Succi glycyrrhizæ } sing. ℥.ij.

Ecligma *Pilularum* bechicarum

Syrupi { *Violacei*, *Nymphęæ*, *De papauere* } sing. ℥.j.

Misce, & fiat ecligma.

Pilulæ bechicæ, &c.

Quantitatem commodam: quę pro affectus vehementia, temperatura, viribus, &c. augenda vel minuenda erit.

Immediata. Vide in seq. sign. B.

Crassus, frigidus, tollẽdus erit partim *Medicamentis* sumptis secundum

Victus, quem in curatione catarrhi à frigida generari causa, instituimus.

Qualitatem contrariam, & veli ipsius humoris

Qualitati primò: & sunt extenuantia, incidentia: vt est decoctum tale:

℞. *Capillorum* ven. hyssopi, sing. M.j.ß.

Marrubij M.ß. Scabiosæ M.j.

Sem. anisi, fœniculi, sing. ℥.j.

Rad. fœniculi, petroselini, sing. ℥.j.

Enulæ, iridis sing. ℥.ß. glycyrrhizæ ℥.j.

Caricarum, num. vj.

Passularum mundatarum ℥.j.

Misce, & fiat decoctum secundum artem, quo per plures dies sumpto, purgetur sequenti medicina.

Quantitati pòst: & sũt euacuãtia

Primò per aluum: vt

℞. *Agarici* electi ℥.j.

Salis gemmæ } sing. ℈.ß.

Gingiberis

Diacatholiconis ℥.v.

Electi indi. ℥.ij. misce & cũ decoctione florũ & fructuũ in aquis capil. ven. & fœniculi fiat potus, cui addatur mellis ros. colati ℥.j.

Secundò per os, cũ tussi: vt

℞. *Loch* { *De* pino, *Sani* & experti, *De* scylla } sing. ℥.ij.ß.

Diairis solomonis ℥.j.

Trochiscorum pectoralium ℥.j.ß.

Diapenidij cum spec. ℥.j.

Enulæ } sing. ℥.ij.ß.

Iridis

Succi glycyrrhizę ℥.j.ß.

Cum syrupo de prassio, fiat ecligma.

Quantitatem conuenientem: quæ, vt suprà dictum, minuenda vel augenda est.

An id, quò tendimus, sperari possit, indicat pars male affecta, morbus, morbi causa, vehementia, & diuturnitas. Nam

Quæcũq. tussis ex destillãte humore à capite oritur, siue ex alicuius spiritaliũ viscerũ vlcere, aut ex aliquo in iisdem orto abcessu: siue ob ea quæ vocantur empyemata, quæ ab Hipp. aut ex aliquo in iisdem orto abcessu: siue ob ea quæ vocantur empyemata, quæ ab Hipp. ferinæ appellantur, malignę sunt, maleficæ, ac contumaces.

Quæ exigua est tussis, maligna non est, éstque curatu facilis.

Tussis nimia, & diu perseuerans, mala, quia ducit ad phthisim, hecticam, ruptura venæ in pectore, &c.

Tussis cum modico conatu, alleuiatione multa, & veloci expulsione, sine labore, & fatigatione, optima & salubris est, &c.

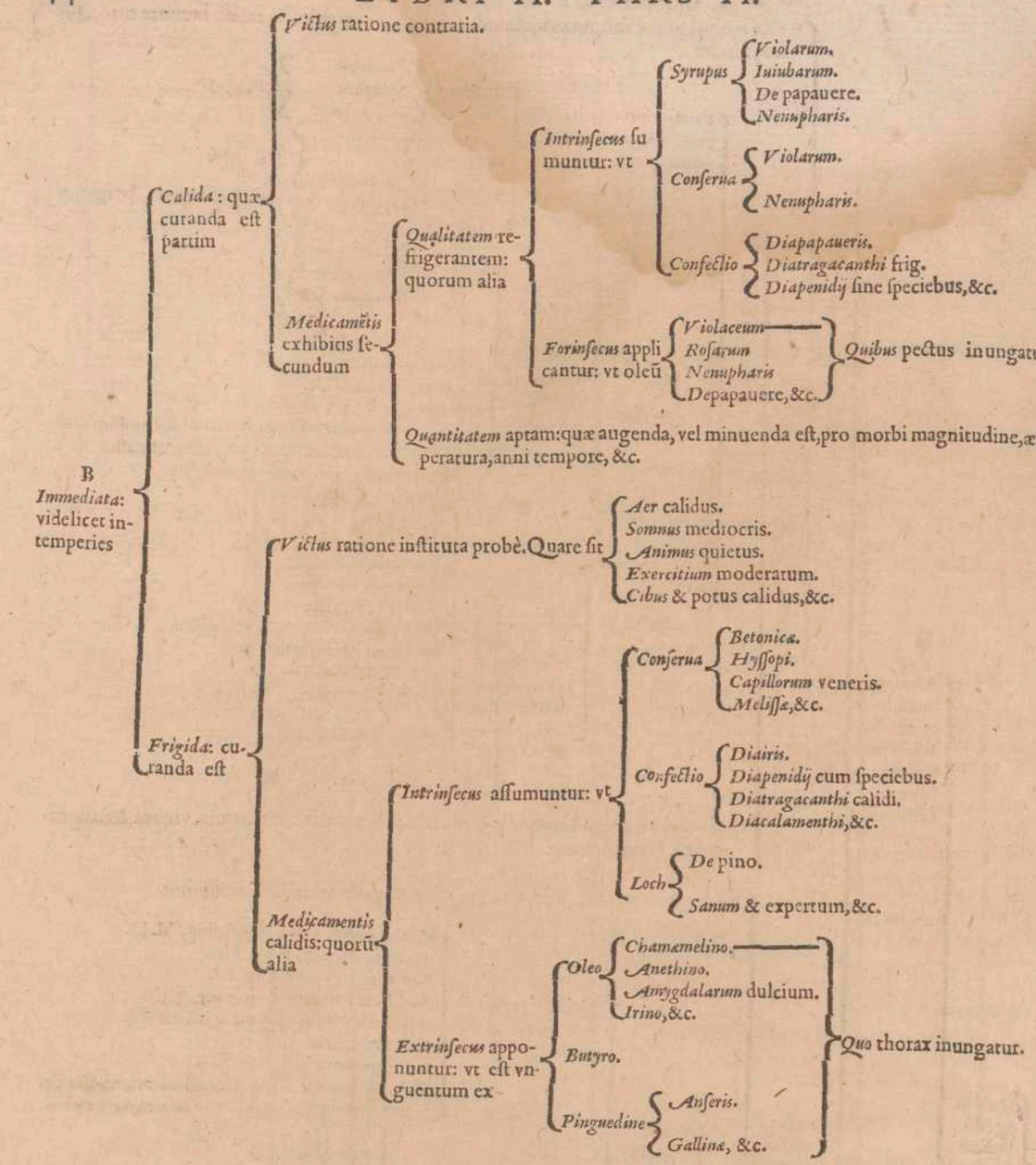

De curatione Asthmatis.

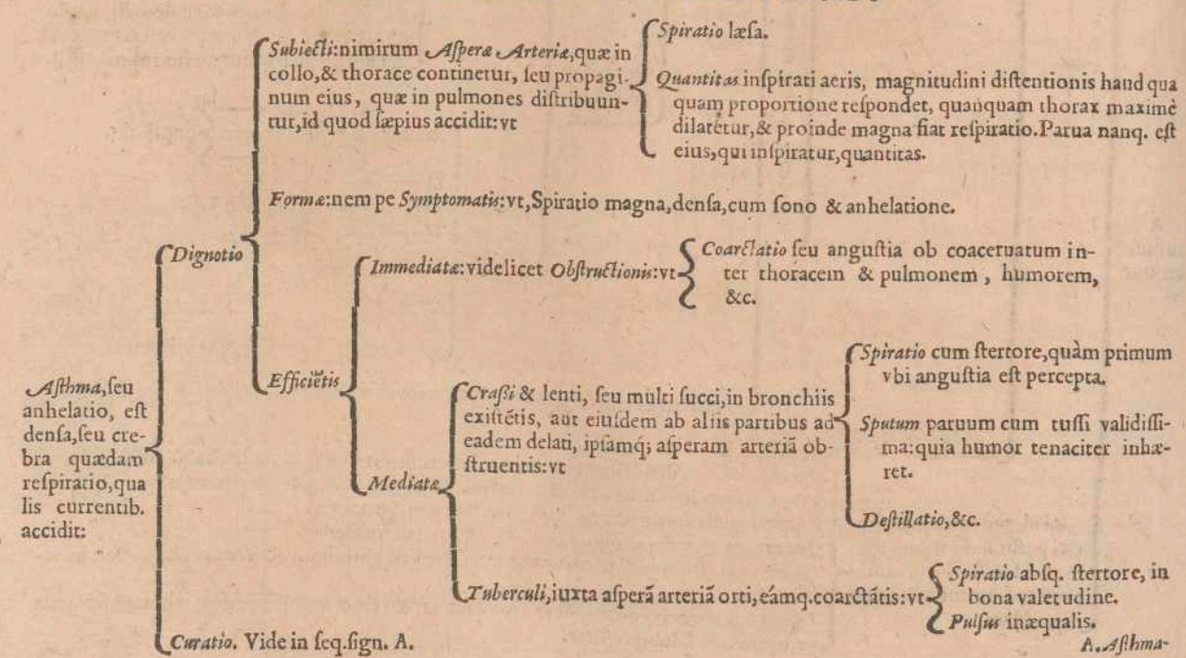

A *Asthmatis* curatio suis indicationibus perficienda est. Quare

- *Quid* sit agendum, indicat causa symptomatis mediata: crassus videlicet & lētus humor, qui remouēdus est partim
  - *Victus* ratione, instituta secundum aptam
    - *Qualitatem* Quare sit
      - *Aer* parum
        - *Calidus.*
        - *Siccus.*
      - *Somnus* moderatus, nocturnus, cum capite & thorace subleuato.
      - *Ambulatio* lenta, ferè vsque ad lassitudinem, & ante cibum.
      - *Frictio* multa, præsertim partium inferiorum.
      - *Animi* quies.
      - *Cibus* lenis, & sorbilis
        - *Caro*
          - *Gallinarum.*
          - *Pullorum.*
          - *Perdicum.*
          - *Sturnorum.*
          - *Caponum.*
          - *Paruarum* auicularum montanarum.
        - *Exoleribus*
          - *Hyssopum.*
          - *Oreoselinum.*
          - *Thymum.*
          - *Calamintha.*
          - *Fœniculum*, &c.
        - *Pisces*, fructus, & omnia quæ crassos ac lentos succos procreant, vitanda.
      - *Potus*
        - *Aqua* mulsa, in qua parum hyssopi, vel prassii coctum sit.
        - *Vinum* tenue.
    - *Quantitatem*: quæ pro affectus vehementia, viribus ægrotantis, ætate, anni tempore, &c. augenda vel minuenda est.
  - *Medicamētis* exhibitis secundum cōmodam
    - *Quantitati* primò. Nā si vnà cū sanguine abundet, & nihil prohibeat, media vel interna cubiti vena incidenda est, nec multa sanguinis copia detrahenda, sed quantum vires patiuntur.
    - *Qualitati* deinde, &
      - *Qualitatem*: ni mirum contrariam ipsius
        - *Primò* nondum paratæ: vt sunt incidentia, attenuantia, &c. vt
          - *Syrupus*
            - *De* hyssopo.
            - *E* marrhubio.
            - *De* capillis veneris.
            - *Glycyrrhizæ*, &c.
            - *Acetum* mulsum.
            - *Acetum* scyllinum.
            - *Mel* rosaceum.
            - *Oxymel S.* &c.
          - *Decoctū*
            - ℞. *Hyssopi*, Prassii, Capillorū veneris, Centaurii maioris, Calamynthæ, sing. M. ʒ.
            - *Florum* *Scabiosæ* *Betonicæ* sing. M. j
            - *Rad.* *Aristolochiæ rotundæ* *Ireos* *Enulæ* sing. ʒ. ij. *Glycyrrhizæ* ʒ. ij.
            - *Sem.* *Anisi* *Fœniculi* *Vrticæ* sing. ʒ. j.
            - *Passularum* ʒ. ʒ.
            - Misce & fiat decoctum secundum artem, addatūrq. syrupi de hyssopo, de prassio, sing ʒ. ij.
        - *Secundò* paratæ. Vide seq. sign. B.
      - *Quantitatē*: quæ augenda minuendáve est, pro magnitudine affectus, &c. vt suprà dictū.
  - *An* id, quò tendimus, sperari possit, nécne, indicat affectus vehementia, ætas, tempus anni, &c. Nā inquit
    - *Galenus.* Asthmata si valdè senibus excitetur, moriuntur.
    - *Hippocrates.* Qui gibbi ex asthmate, aut tussi fiunt, ante pubertatem moriuntur.
    - *Cornelius* Celsus. Huiusmodi affectus acutus est. Nam ob vehementissimas accessiones ægros interim strangulat.
    - *Celsus* Aurelianus. Passio hæc grauat atq. premit magis mulieribus viros, & iuuenib. senes atq. pueros, & diuturnioribus natura corporibus, tenuiora, hyberno, atq. nocte magis, quàm die vel æstate.

ANNOTATIO.

ASTHMA, dyspnœa, & orthopnœa differunt secundum magis & minus. Nam dyspnœa est exiguè densa & crebra spiratio & citra sonum & anhelationem. Asthma est cum densiore & crebriore spiratione. Orthopnœa cum densissima & creberrima spiratione, ita vt iacentes ægri suffocentur.

B.
Secundò paratæ: & sunt euacuãtia
- *Primò* vniuersaliter: vt medicamẽtũ purgãs, in forma
  - *Boli*
    - ℞. *Cassiæ* bonæ ʒ. j.
    - *Diaphœnicons* ʒ. ij.
    - *Agarici* trochiscati, *Specierum* hieræ ſ. ſing. ʒ. j.
    - Miſce, & cum ſaccharo fiat bolus.
  - *Pilularum*
    - ℞. *Agarici* trochiſcati ʒ. j.
    - *Specierum* hieræ ſ. ϑ. ij.
    - Miſce, & cum oxymelle fiant pilulæ, num. 15.
- *Secundò* particulariter
  - *Senſibiliter*: vt
    - *Ecligma* huiuſmodi
      - ℞. *Diapenidij*, *Diahyſſopi*, ſing. ʒ. ij.
      - *Diairis* ſol. ϑ. j.
      - *Syrupi* glycyrrhizæ, de iuiubis, ſing. ℥. ij. ſ.
      - *Diatragacanthi* cal. ʒ. j. ſ.
      - *Mellis* roſ. ℥. j. Miſce, & fiat ecligma.
    - *Tragea*
      - ℞. *Sacchari* candi ℥. ij.
      - *Sulphuris* viui, vel florum ſulphuris ℥. j.
      - *Cinnamomi* ʒ. ij.
      - *Spec.* diatrag. frigidi ϑ. ſ.
      - Miſce, & fiat tragea.
    - *Vulpinus* pulmo reſiccatus.
    - *Vulpinum* iecur ſiccum, & aridum, cum aqua mulſa.
    - *Potio* theriacæ.
    - *Aqua* ex herba Peti deſtillata.
    - *Potio* aquarum naturalium.
    - *Abrotani* puluis cum mellicrato.
    - *Puluis* caſtorei.
    - *Oleum* ſulphuris deſtillatum.
  - *Inſenſibiliter*: & ſunt reſoluentia, digerentia: vt
    - *Oleum*
      - *Irinum*.
      - *Liliorum*.
      - *Anethinum*.
      - *Rutaceum*, &c.
    - *Cataplaſma* ex
      - *Farina* hordeacea.
      - *Ficubus*, reſina, melle.
      - *Cera*.
      - *Iride*, manna, &c.
    - *Vnguentum*:
      - ℞. *Seminis* lini, *Fœni* græci, *Altheæ* — ſing. ʒ. ij.
      - *Rad.* iridis ʒ. j. ſ.
      - *Olei* irini, chamæme lini, rutacei, ſing. ℥. j.
      - *Butyri* recentis, Pinguedinis gallinæ, ſing. ʒ. iij.
      - *Ceræ* quantum ſatis, & fiat vnguentum.
    - *Suffumigium* ex herba Peti ſicca.

De curatione Pleuritidis.

Pleuritis exquiſita, eſt inflammatio mẽbranę intrinſecus coſtas ſuccingentis:
- *Dignotio*: videlicet cauſarum eius
  - *Subiecti*: ſcilicet *Membranæ* ſuccingentis coſtas
    - *Superiores*: vt
      - *Spiratio* difficilis.
      - *Tuſsis*.
      - *Dolor* punctorius ad clauiculam pertingens.
      - *Doloris* poſitus.
    - *Inferiores*
      - *Tuſsis*.
      - *Spirandi* difficultas.
      - *Dolor* ad hypochondria peruenies, &c.
  - *Formæ Morbi* videlicet: vt
    - *Dolor* pungens.
    - *Spiratio* frequens, parua.
    - *Febris* continua.
    - *Pulſus* durus, & ferræ modo aſper.
    - *Sputum*, pro diuerſa natura excrementi, variè coloratum.
    - *Decubitus* in latus patiens facilior, quàm in alterum.
  - *Efficientis*: nimirum *Sanguinis Affluentis*
    - *Boni*, mediocrem craſſitudinem habentis: vt
      - *Sputum* rubrum.
      - *Temperamentum* calidum & humidum.
      - *Regio* temperata.
      - *Vernum* tempus.
      - *Adoleſcentia*.
      - *Victus* ratio multum ſanguinis generans.
    - *Mali*
      - *Bilioſi*: vt
        - *Sputum* flauum, aut pallidum.
        - *Temperatura* calida & ſicca.
        - *Aetas* iuuenilis.
        - *Anni* tempus æſtiuum.
        - *Victus* ratio calida.
      - *Pituitoſi*: vt
        - *Sputum* ſpumans & candidum.
        - *Temperatura* frigida & humida.
        - *Corporis* habitus pinguis.
        - *Tempus* anni hybernum.
        - *Regio*, aeris conſtitutio, frigida.
        - *Victus* ratio, pituitam gignens.
      - *Melancholici*: vt
        - *Sputum* nigrum, aut huidum.
        - *Temperatura* frigida & ſicca.
        - *Aetas* declinans.
        - *Autumnus*.
        - *Victus* ratio melancholia, &c.
- *Curatio*. Vide ſeq. ſign. A.

A. Cura-

A. *In* Pleuritidis curatione cõsiderandum

- *Quid* sit agẽdum, indicat morbi causa. Ea namq. sui ablationem indicat, partim
  - *Victus* ratione, instituta secundum aptam
    - *Qualitatem*. Quare à quacunque causa ortus fuerit hic morbus, sit
      - *Cibus* tenuis & leuis: vt
        - *Aer* temperatus & parum ad calidum inclinans.
        - *Somnus* longior, quàm vigilia.
        - *Quies* tum animi tum corporis,
        - *Alvus* assiduè subducta clysteribus lenioribus.
        - *Ex* oleribus
          - *Malua*.
          - *Intybum*, &c.
        - *Ex* fructibus
          - *Mala* dulcia.
          - *Vua* passa.
          - *Amygdalæ*.
        - *Acria* verò, salsa, acida & astringentia omnia vitanda sunt.
      - *Potus*, vel
        - *Aqua* hordei.
        - *Aqua*, in qua glycyrrhiza, seu paucum cinnamomi fuerit coctum.
        - *Aqua* mulsa si ex pituitoso sanguine dependeat.
      - *Sorbitio* ex ptisana.
      - *Crenor*
        - *Ptisanæ*.
        - *Amygdalarum* cum pauco melle, præsertim si ex pituitoso sanguine ortum ducat.
      - *Ius* gallinarum, cum pane.
    - *Quantitatem*: quæ pauca omnino esse debet, præsertim in morbi principio, nisi vires admodum imbecilles videantur. Vbi verò paulùm morbus se remisit, alimenta pleniora, & vini quoque aliquid dari potest.
  - *Medicamentis* exhibitis secũdum decentẽ
    - *Qualitatem*, nimirum contrariam ipsius quantitati
      - *Fluenti* adhuc, id est in principio morbi: & vel in corpore
        - *Plethorico*, si fluxio valenter irruat, vt est venæ internæ cubiti oppositi sectio: vel venæ tali, è directo laborantis lateris, sectio, præsertim vbi hæmorrhodes, vel menses desierint fuerint, si quid non prohibeat.
        - *Non* plethorico, præsertim si ad claiculam dolor pertingat: vt venæ cubiti, è directo laborantis lateris sectio, modò nihil impediat. Ea namque reuellere simul atque euacuare sanguinem potest.
      - *Sistenti*. Vide in sequentibus signum B.
    - *Quantitatem*: quæ augenda minuendáve est, pro morbi vehemẽtia, viribus, ætate, &c.
  - *An* intentioni nostræ satisfacere potissimus, indicat morbi causa & vehementia, sputi qualitas & quantitas, &c. Nam inquit
    - *Hippocrates*
      - *Lib.* 5. Aphor. Quicunq. morbo laterali laborantes, in 14. diebus non purgantur, ii ad suppurationem vertuntur.
      - *Lib.* 1. Aphor. Si circa initia statim sputum appareat, morbum breuiat: si verò postea appareat, producit.
      - *Quinto* Prognost. Screatio sine dolore, citò, promptéq. facta, mitissimum quidem est pleuritidis signũ, potissimùm vbi permista appareat cum screatione flaua bilis.
    - *Galenus*
      - *Lib.* 1. Aphor. in Comment. & primo de Crisibus. In qua pleuritide omnino nihil exputur, crudissimus morbus est, ita vt vel celeriter hominem rapiat, vel longo temporis spatio finiatur. Secundum ordinem obtinet illa, in qua sanies tenuis expuitur. Tertium, in qua crassior. Quartum, in qua perfectam habet concoctionem.
      - *Eodem* lib. 1. Aphor. in Comment. Si concoctio circa tertium vel quartũ apparuerit, non contingit morbum transire septimum.
      - *Lib.* de Puls. ad tyrones. Si in pleuritide pulsus fuerit magnopere durus, paruus atque vberrimus, indicium lethale est.
      - *Lib.* de Const. art. med. Pleuritides ex succo melancholico pernicioſsima est. At mitissima, quæ ex sanguine ortum ducit. Quæ verò ex bile flaua, vel pituita originem ducit medium inter has obtinet locum, quoad simplicitatem & malignitatem, &c.

B. *Sistenti*, id est post morbi principium: huiusmodi sunt euacuantia

- *Primò* vniuersaliter: vt
  - *Primò*, venæ in cubito sectio, quæ è directo est laborãtis latere, præsertim si ea in morbi principio facta non fuerit: eáq; non semel incidenda, imò bis, ter, ac sæpius, vbi opus fuerit, repetenda, si quid non prohibeat: sanguísq; euacuandus, quousq. color eius permutetur, atq. totus, qui obsessa phlegmone parte continebatur, per eam euacuetur. Hoc autem statim eodẽ die, post primam venæ tali, vel cubiti, ex opposito latere, faciendum, aut sequenti.
  - *Deinde* potissimùm si dolor ad hypochõdria pertingat, medicamẽtũ purgans. Nam si sanguis redundãs fuerit
    - *Biliosus*, purgandus erit huiusmodi medicamento, in forma
      - *Boli*: vt
        - ℞. *Cassiæ* nou. tractæ ℥. j.
        - *Diapruni* lenitiui ℥. ß.
        - Misce, & cum saccharo fiat bolus.
      - *Potionis*: vt
        - ℞. *Hordei* mundi ʒ. iij.
        - *Florum* { *Borraginis*, *Violarum* } Sing. ʒ. ij.
        - *Glycyrhizæ* ʒ. j.
        - *Vuarum* passarum mundat. ʒ. iiij.
        - *Cap.* veneris ʒ. j. ß.
        - *Iuiubarum*, num. iiij.
        - Coquantur secundum artem, & fiat decoctum, de quo accipe ℥. iiij. in quibus dissolue cassiæ ℥. j.
    - *Pituitosus*, euacuandus vel tali
      - *Bolo*: vt
        - ℞. *Cassiæ* recent. tractæ ʒ. vj.
        - *Diacathol.* ʒ. ij. ß.
        - *Agarici* trochiscati ʒ. j.
        - Misce, & cum saccharo fiat bolus.
      - *Potione*: vt
        - ℞. *Capill.* ven.
        - *Hyssopi* ——— } Sing. ʒ. ij.
        - *Palmularum*, num. iij.
        - *Ficuum* aridarum, num. iiij.
        - *Agarici* trochiscati ʒ. j.
        - Coquantur leuiter, coletur, & fiat decoctum, de quo accipe ℥. iij. vel iiij. in quibus dissolue cassię ℥. i. aut mannæ ℥. ii.
    - *Melancholicus*, minuendus sequenti potione: vt
      - ℞. *Hyssopi*, capill. ven.
      - *Melissæ*, buglossæ
      - *Borraginis* ——— } Sing. i. ß.
      - *Rad.* acori ʒ. i.
      - *Dactylorum*, num. iii.
      - *Epithymi* ʒ. i.
      - *Fol.* senæ ʒ. ii. coquantur, & in decoctione dissoluatur cassiæ ℥. i.
- *Deinde* particulariter
  - *Sensibiliter*, id est, per tussim: & vel materiam
    - *Tenuiorem*: vt
      - *Syrupus*
        - *Violaceus.*
        - *E* cannis.
        - *Iuiubarum.*
        - *Glycyrrhizæ*, &c.
      - *Diatragacanthum* frig.
      - *Diapenidium.*
      - *Loch* de papauere, &c.
    - *Crassiorem*: vt
      - *Syrupus*
        - *Hyssopi.*
        - *Marrhubij.*
        - *Capillorum* ven, &c.
      - *Diatragacanthum* calid.
      - *Trochisci* pectorales.
      - *Loch*
        - *De* pino.
        - *Sanum* & expertum, &c.
      - *Sal* hypericonis cum vino sumptum.
  - *Insensibiliter*: & sunt
    - *Primò* fomẽta digerentia materiã
      - *Biliosam*: vt
        - ℞. *Altheæ*, Fœni græci, Chamæmeli, Sertulæ campanę, Sem. lini: coquantur in aqua, & fiat fomentum.
      - *Pituitosam*: vt est fomentum ex
        - *Hordeo.*
        - *Eruo.*
        - *Hyssopo.*
        - *Pulegio.*
        - *Furfure.*
        - *Aceto*, &c.
      - *Melancholicam*: vt fomentatio ex
        - *Furfure.*
        - *Chamæmelo.*
        - *Anetho*, &c.
    - *Deinde* vnguenta resoluentia: vt
      - ℞. *Chamæmelini* ℥. i.
      - *Pinguedinis* gallinæ ℥. ß.
      - *Fœni* græci
      - *Sem.* { *Lini*, *Altheæ* } Sing. ʒ. i.
      - *Ceræ* quantum satis est: fiat vnguentum,

De cu-

De curatione Peripneumoniæ.

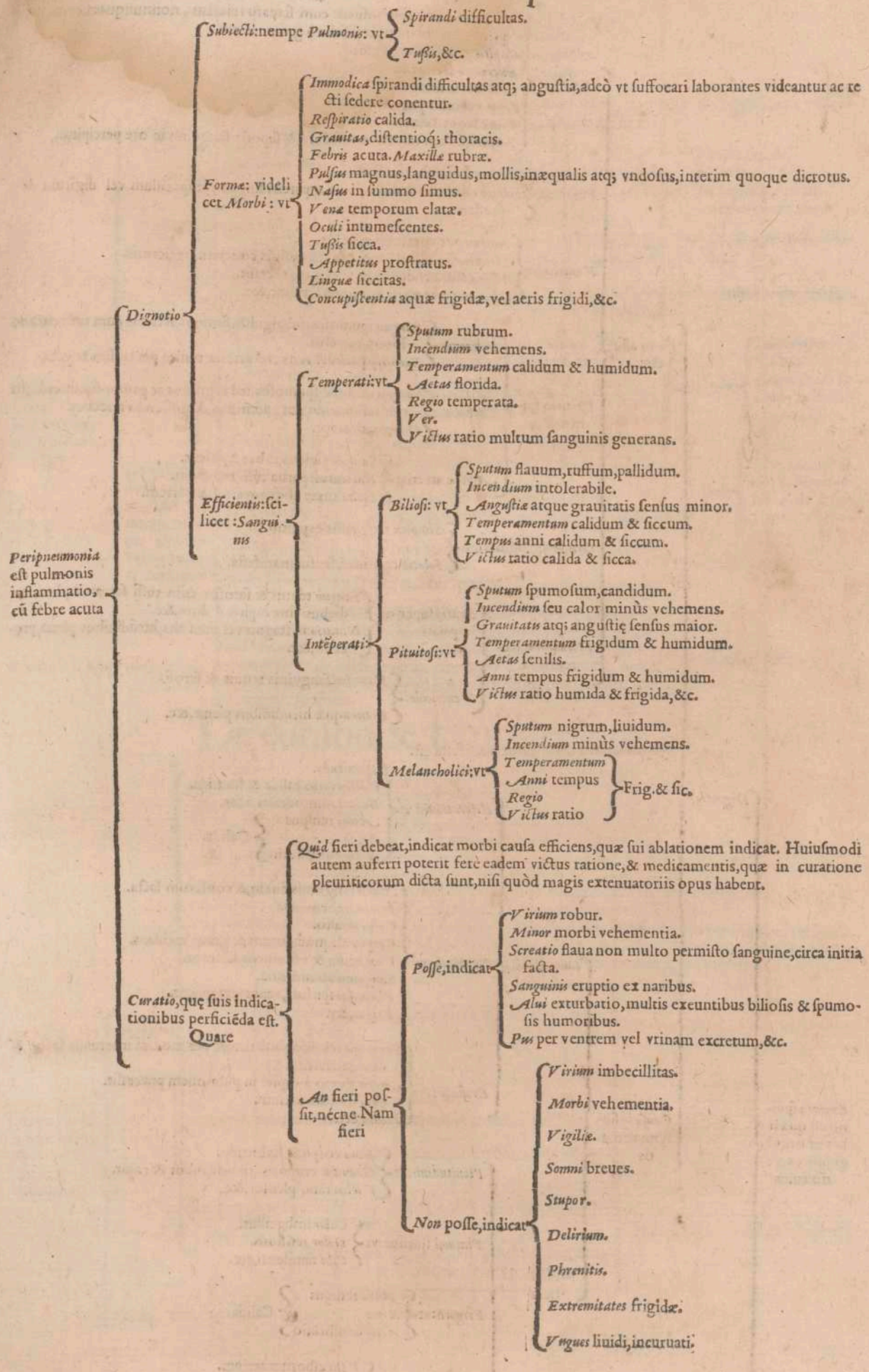

De curatione Spuitionis ſanguinis.

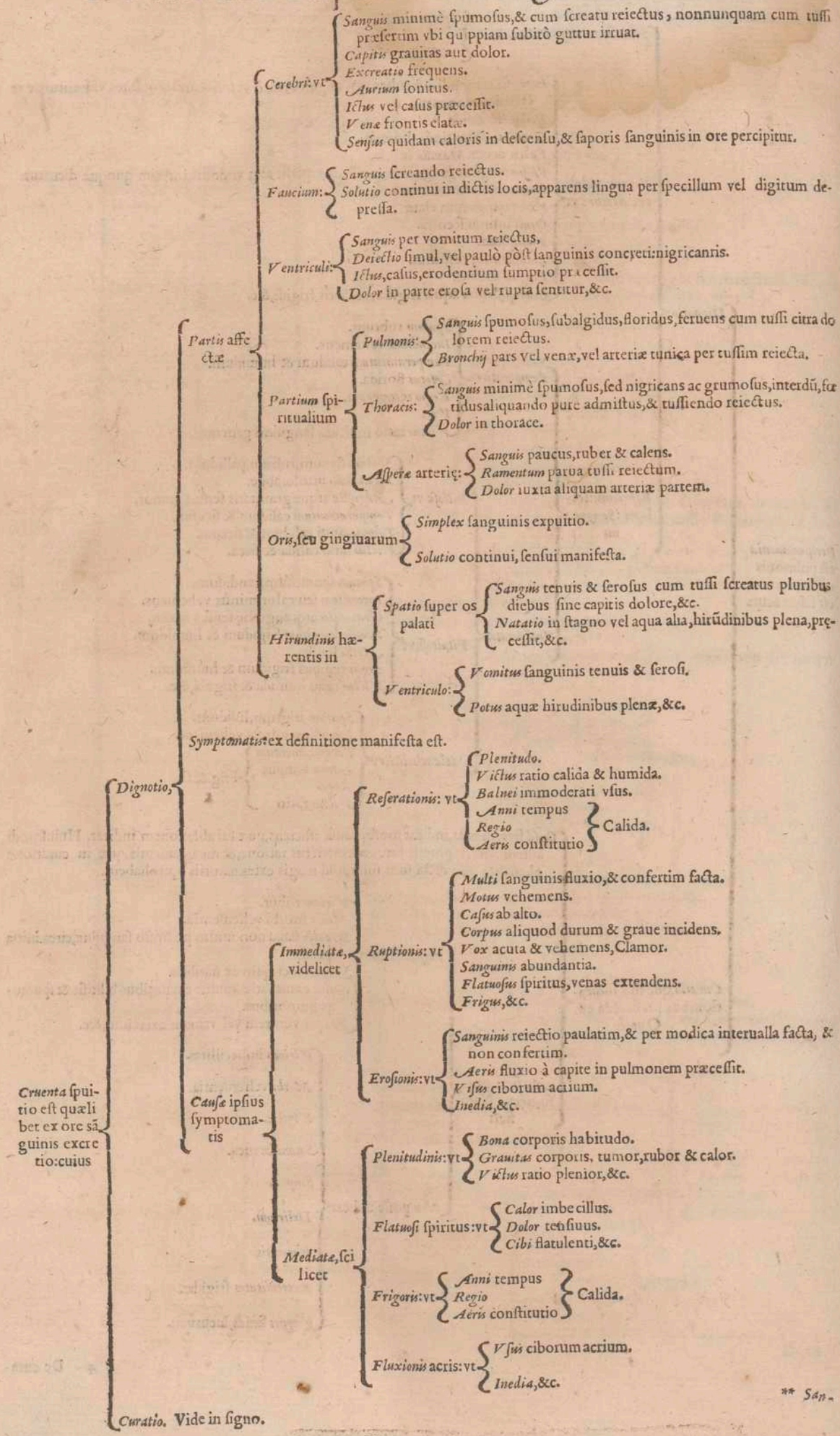

** San-

** *Sanguinis* sputi curatio suis indicationib⁹ perficitur. Quare

Quid sit agendum, indicat

Primò morbi causa, seu symptomatis causa mediata. Ea namq; adhuc manente, primò sui ablationem indicat, ne vas magis rumpatur aut referetur. Quare si fuerit plenitudo vel flatuosi spiritus, vel acris fluxio, vel alia causa, ea quidem primò tollenda erit, abhinc sanguis supprimendus: mox vlcus ipsum, vel vasis apertio curanda, vt sequitur.

Secundò symptoma: videlicet sanguis erumpēs. Is namq; (à quacunque parte fluat)

Primò reuellendus vel
- *Venæ* sectione.
- *Cucurbitulis.*
- *Frictionibus.*
- *Ligaturis.*

Secundò repellendus medicamentis refrigerantibus & astringentibus, tam intrinsecus sumptis, quàm forinsecus applicatis.

Tertiò, si quid sanguinis in viscere concretum fuerit. incidendus atq; ad exitum parandus: vel cum
- *Posca*, tepida.
- *Aceto.*
- *Coagulo* leporino,
- *Thymo* cum aceto.

Postremò morbus, seu symptomatis causa immediata: videlicet vlcus, vel apertio, quæ sui curationē indicant per contraria. Itaq; vtendum erit
- *Victu* refrigerante, siccante, & astringente, tenui terq; nutriente.
- *Medicamentis* glutinantibus atque constringentibus, &c.

An id, quò tendim⁹, sperandum sit, nécne indicat affectus vehementia & diuturnitas, pársque malè affecta. Nam

Quando sanguinis suprà fertur, qualiscunque sit, malum.
Quinque euomunt sanguinem, si sine febre, salutare: si verò cum febre, malum.
Si mulier sanguinē euomuerit, menstruis erūpentibus, solutio fiet.
A sanguinis sputo puris sputum malum est.
} *Hippocr.*
- *Aphorismo* 25. lib. 4.
- *Aph.* 37. lib. 7.
- *Aph.* 32. lib. 5.
- *Aph.* 15. lib. 7.

Si cum tussi ex pulmone emittatur sanguis, & si quàm maximè absque febre fuerit, periculum imminet, ne curari possit: & si durarit, omnino postea febres succedent.
Sanguinis sputio, si ex erosione, ortum ducat, incurabilis est.
Si ex thorace sanguis ꝓfluat, minoris est periculi, quam si ex pulmone.
} *Gal.*
- *Aphor.* 37. lib. 4. in comment.
- *Lib.* 5. Methodi.
- *Lib.* 4. de Locis malè affectis.

Si sanguis copiosè euacuatus fuerit, quemadmodum in his qui iugulantur, mortem infert præsentaneam.
Si affectus remanet, in tabem facilè transit.
} *Paulus.*

Sanguis ex ore, gingiuis & faucibus profluens, absque periculo est.
Sanguinis fluor ex capite veniens, curatione facilimus est: ex stomacho, vel ventre, aut faucibus, curabiles fluores approbamus, vlceratione facti, difficiles curationes ab iis, qui eruptione fuerint affecti, iudicantur: omniū verò difficilis, atq; grauior curatione ex pulmone fluens sanguis accipitur.
} *Cornelius* Celsus.

De curatione Empyematis.

Empyema est puruleta expuitio (Latinis suppuratio dicitur)

Dignotio

Partis affectæ: videlicet *Thoracis*: secundum eius cauitatem:
- *Angustia.*
- *Anhelitus* difficultas.
- *Tussis.*
- *Grauitas* quædam in imo thoracis.

Morbi: vt
- *Grauitas* in profundo thoracis.
- *Tussis* valida cum dolore.
- *Febris* per initia languida, inordinata, & ad iudicandum difficilis. Postquàm verò ruptura absessus iam appetit, vehementiùs cum quodam horrore febricitant.
- *Rupto* absessu, aliquid in profundo thoracis transfluere apparet, iuxta multiplices reclinationis permutationes, & maximè cùm ab vno latere in alterum decumbunt, tunc sanè multitudo puris manifestatur, & fluctuationis cuiusdam sonitus sæpè sensibiliter in reclinationibus ipsorum auditur.
- *Pulsus* hecticus.
- *Pus* nunc purum, nunc fœculentum, cum tussi iectum.
- *Copia* sudoris.
- *Oculi* caui.
- *Genæ* rubræ.
- *Tumores* pedum.
- *Appetitus* prostratus.
- *Pustulæ* circa corpus, tempore procedente, &c.

Causæ morbi: videlicet
- *Disruptæ* inflammationis membranæ succingentis, uel alterius thoracis.
- *Sanguinis* eruptionis, vlcere ad cicatricem non perducto.
- *Confluxus* ex capite & aliis partibus superioribus illuc manantis, vt in angina, &c.

} *Ex* propriis eorum signis habetur.

Curatio. Vide in sequenti signo A.

In Empye-

A. *In Empyematis* curatione duo considerãda veniũt: videlicet

- *Quid* fieri debeat, indicat
  - *Primò* causa morbi. Nam si ea fuerit sanguinis eruptio, vel confluxus ex capite, aut aliis partibus, vel alia causa priùs abscindenda erit, de quibus suprà.
  - *Deinde* morbus: videlicet puris collectio, quæ sui ablationem indicat. Quare
    - *Victus* ratio sit attenuãs, abstergens, incidens: cuiusmodi est
      - *Cibus*
        - *Ex* succo ptisanæ.
        - *Ex* oleribus: *Thymum*, Hyssopum. *Fœniculum*, Oreoselinum. *Asparagus*, &c.
        - *Ex* carnibus: *Gallinarum*, Pullorum. *Perdicum*, Phasianorum. *Columbarum*, &c.
        - *Ex* fructib.: *Pistacia*, Amygdala. *Vua* passa. *Pineæ* nuces, &c.
      - *Potus*: *Aqua* mulsa. *Aqua* hordei. *Vinum* tenue ad dulcedinem declinans.
    - *Medicamẽta* sint euacuãtia, vel per
      - *Superiora*, videlicet per russim, si per ipsam puris repurgatio fiat: cuiusmodi sunt
        - *Ptisana* optimo melle permista.
        - *Decoctum* *Hyssopi*, *Iridis*, *Glycyrrhizæ* in aqua mulsa.
        - *Succus* Glychirrizæ manducatus.
        - *Decoctum* fœnigreci cum palmulis pinguibus, vel ficubus. cum pauco melle, præsertim si pus, quod expuitur, fœdi odoris ac sordidum sit.
        - *Pulegium* seu iris cum melle mista, aut seorsum sumpta.
        - *Mel* rosaceum.
        - *Syrupus* de capillis veneris.
          - *De* hyssopo.
          - *De* marrubio
          - *E* Glycyrrhiza.
        - *Puluis* seminis vrticæ cum syrupo violaceo sumptus.
        - *Alliorum* coctorum comestio, in robustioribus.
        - *Terebinthina* munda in mensura vnius cochlearis, &c
      - *Inferiora*: & vel
        - *Aluum*, si ad ipsum puris repurgatio proreptet: vt sunt medicamenta emollientia.
        - *Vesicam*, si ad eã serpat, vt sunt medicamẽta vrinã prouocãtia.
- *An* fieri possit. Nam eam
  - *Posse* fieri, indicat
    - *Febris* eodem die, post eruptionem, dimissa.
    - *Cibi* appetentia.
    - *Pus* album lene, concolórq; ac vacans pituita, & absque dolore valida tussi expurgatum.
    - *Suppuratio* ex morbo laterali, si in 40. diebus purgantur ægrotantes.
  - *Non* posse fieri, indicat
    - *Febris* remanens.
    - *Sitis*.
    - *Nulla* cibi appetentia.
    - *Aluus* humida.
    - *Pus* viride, liuidum, pituitosum, spumosum, per tussim reiectum.
    - *Suppuratio* ex pulmonia, in maioribus.
    - *Suppuratio* ex morbo laterali, si in 30. dieb. non purgantur ægri.

De curatione Phthisis.

Phthisis est vlcerosa dispositio in pulmone: vel est corporis extenuatio cum febre exigua, quæ pulmonis exulcerationem sequitur:

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: scilicet pulmonis: vt
    - *Tussis*.
    - *Anhelitus* difficultas.
    - *Dolor* nullus.
    - *Sputum* purulentum.
    - *Caruncula* tussiendo reiecta.
    - *Bronchij* pars, &c.
  - *Morbi*: vt
    - *Tussis* frequens.
    - *Sputum* purulentum, interdum cruentum, fœtens, igni impositum.
    - *Extenuatio* totius corporis.
    - *Febris* lenta seu exigua.
    - *Ramentum* tussiendo reiectum.
    - *Pulsus* anguidus, paruus, non nimiùm celer.
    - *Genæ* liuidæ, *Vngues* curui, *Color* pallidus: in phthisi confirmata.
    - *Casus* capillorum, *Alui* profluuium, *Præcordia* sursum tẽsa, *Cibi* fastidium, *Sitis* vehemens, *Sputum* fœtidum: Malo iam vincente.
  - *Causæ* ipsius morbi: videlicet
    - *Destillationis* erodentis, à capite in pulmonem defluentis.
    - *Sanguinis* eruptionis, aut puris in suppuratis, &c.

  Ex proprijs eorum signis habetur.
- *Curatio*. Vide in sequenti signo A.

- *Phthisis* curatio indicationibus peragenda est. Quare
  - *Quid* sit agendum, indicat tum
    - *Morbus*, siue vlcus, quod suivnionem indicat. Hoc aũt fieri poterit partim
      - *Victus* ratione instituta secundum aptam
        - *Qualitatem*: videlicet abstergentem & cõglutinantem. Itaque sit
          - *Aer*
            - *Ad* siccum parum vergens.
            - *In* calore & frigore temperatus.
          - *Somnus* moderatus, nocturnus.
          - *Exercitatio* moderata, seu ambulatio, præsertim vbi febris remiserit.
          - *Aluus* quotidie subducta.
          - *Animi*
            - *Tranquillitas.*
            - *Non* ira, non tristitia.
          - *Cibus*
            - *Sorbitio* ex
              - *Ptisana*, alica
              - *Amylo*,
              - *Oriza*
              - Lacte adiecto
              - *Lacte* amygdalarum.
              - *Gallinarum*, pullorũ, caponũ iure, cũ pedib. vitulorũ.
            - *Ex* carnibus
              - *Hædorum* lactantium.
              - *Capreolorum*, vitulorum.
              - *Turdorum.*
            - *Lac*
              - *Bubuli*
              - *Caprinum*
              - Cum melle rosaceo, vel saccharo rosaceo.
            - *Ex* piscibus
              - *Cancri* fluuiales, crudi, triti, cum lacte potati, aut cocti in cibo sumpti, assiduè insuper iure eorum absorpto.
            - *Ex* fructibus:—Vua passa, ficus, nuces pineæ, amygdala.
          - *Potus*
            - *Aqua*
              - *Mulsa* per se, aut cum amylo, aut iride, & glycyrrhiza in ea decoctis, aut ʒ.v. boli armeni.
              - *Hordei*, ex hordeo non decorticato, cum saccharo.
            - *Vinum* leue austerum, quo interdum etiam vtendum, sed mediocri mensura.
        - *Quantitatem*: quæ augenda vel minuenda est pro viribus ægrotantis, morbi magnitudine, ætate, anni tempore, &c.
        - *Medicamentis* exhibitis secundum qualitaten
          - *Primò abstergentem*, quorum alia
            - *Intrinsecus* sumuntur: vt
              - *Aqua* mulsa.
              - *Syrupus* è glycyrrhiza.
                - De hyssopo.
                - *De* capil. ven.
                - *De* marrhubio, &c.
              - *Marrhubium* cum melle coctum.
              - *Cremor* ptisanæ, &c
            - *Extrinsecus* applicantur vt
              - *Cataplasma* ex
                - *Altheæ* foliis, sem. lini.
                - *Fœnogræco*, oleo maluæ, vel altheæ, melle, &c.
              - *Epithema* ex
                - *Terebinthina*
                - *Oleo* cyprino vel irino
                - *Medulla* ceruina
                - *Adipe* taurino
                - *Farina* iridis
                - *Aesipo*
                - *Aequalib.* omnib. partibus commistis.
          - *Deinde* conglutinantem. Vide in sequenti signo B.
    - *Symptoma*
      - *Febris.* Vide in sequentibus, in curatione febrium.
      - *Catharrus.* Vide suprà in curatione catharrhi.
      - *Fluxus* ventris.
      - *Constipatio* ventris.
      - *Sitis.*
      - *Vigiliæ*, &c.
      - Vide infrà in curat. sym. feb.
  - *An* id, quò tẽdimus, fieri possit, nécne: indicat pars male affecta, sputũ, &c. Nam
    - *Pulmonis* vlcera sanatu sunt difficilima, vt quæ nec citra tussim expurgari possunt.
    - *Cum* in pulmone ruptũ vas est, scire apertè licet (nisi protinus antequam phlegmone excitetur, glutinatum sit) id postea insanabile fore, &c.
    - *Vlcera*, quæ in asperæ arteriæ interiore sunt tunica, & potissimũ, quæ summæ eius parti, quam λάρυγγα vocant, sunt vicina, aut etiam in ipsa: hæc & curationem recipiunt.
    - *Si* ipsius cartilagines exulceratæ sunt, aut insanabiles, aut sanatu difficilimæ erunt, &c.
      - *Galenus*
        - *Lib.* 4. de Locis malè affectis.
        - *Lib.* 5. Method. med.
    - *Qui* tabe molestantur, si sputum iniectum carbonibus malè oleat, & capilli à capite defluant, lethale.
    - *Tabe* laborante profluuium alui superueniens, lethale.
    - *A* puris sputo phthisis, & fluxus: cum verò sputum retinetur, moriuntur. Oportet enim eum qui probè liberari volet, facilè sputum per tussim reiicere, & id esse album & æquale, & eiusdem coloris, ac ab inflammatione esse alienum, &c.
      - *Hippocr.*
        - *Aphor.* 11. lib. 5.
        - *Aphor.* 12. lib. 5.
        - *Aphor.* 14. lib. 5.
        - *Aphor.* 16. lib. 7
        - *Prædict.* lib. 2.

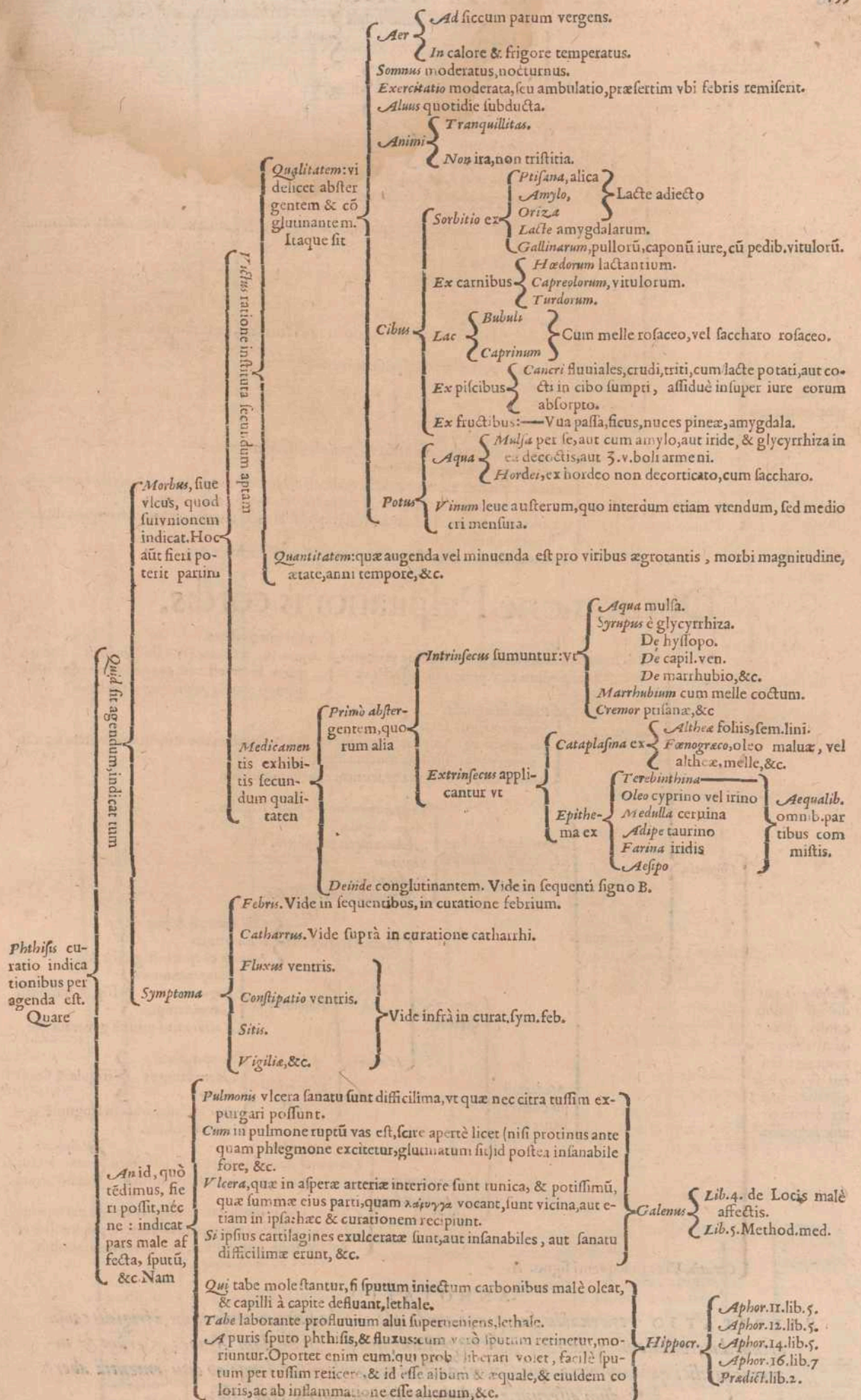

B. *Medicamentorũ* qualitatis conglutinantis alia

- *Intrinsecus* sumuntur: vt
  - *Ecligma*: tale
    - ℞. *Loch* { *De* pulmone vulpis; *De* pino } ana ʒ. j.
    - *Syrupi* { *Myrtini*; *De* hyssopo; *E* glycyrrhiza } Sing. ʒ. j.
    - *Boli* armeni; *Terræ* lemniæ; *Lapidis* hæmatitis } Sing. ϑ. j.
    - *Radicis* symphyti ʒ. ij.
    - *Diatragacanthæ* ʒ. iij. fiat ecligma.
  - *Aqua* ex testudinibus, ranis, radice symphyti, bolo Armeno, & pulmone vulpis, caudis cancrorum & capis destillata.
  - *Morsuli*
    - ℞. *Carnium* cap. ʒ. ij.
    - *Amyli*, *Tragacanthæ*, sing. ϑ. j.
    - *Diapenidion* ʒ. ij.
    - *Margaritarum* ʒ. j.
    - *Sem.* mel. ʒ. iiij. cum saccharo diluto in aqua rosarum, fiant morsuli.
  - *Saccharum* rosaceum per se, aut cum ptisanæ cremore.
  - *Herba* sanguinalis ex aceto.
  - *Plantago.*
  - *Plantaginis* succus, &c.
- *Extrinsecus* applicantur
  - *Oleum* plumbi, cum oleo rosaceo, quo thorax inungatur.
  - *Oleum* rosaceum & myrthinum.
  - A dictis interim alumine, acacia, malicorio, hypocistide, galla, &c. addendo etiam (vbi opus fuerit) ammoniacum, viscum quercinum, picem ac ceram.
  - *Epithema* ex aqua testud. ranarum, symphyti & oleo plumbi, addito aceto: quod thoraci superponatur.
  - *Oleum* ceræ cum oleo stanni & plumbi, & terebinthinæ, &c.

De curatione Palpitationis cordis.

Palpitatio cordis est dilatio cordis quædam præter naturam, seu cordis eleuatio quædam præter naturam atq; depressio.

- *Dignotio*,
  - *Partis* malæ affectæ: videlicet Cordis, siue primariò siue per consensum cum pericardio affecti: vt
    - *Pulsus* inæqualitas.
    - *Manus* supra thoracem adhibita loco, quo cor ipsum situm est, tum tangendo arterias ipsas, liquidò motus palpitationis sentitur.
  - *Symptomatis*: vt
    - *Pulsus* inæqualis.
    - *Spiratio*, exigua, rara.
    - *Cor* ipsum ægri palpitare sentiunt tanquam diuersam motionem existentem à pulsu quem propriè cordis motum appellamus.
    - *Manus* adhibita supra cor, sentitur motus manifestè.
  - *Causæ* ipsius symptomatis
    - *Immediatæ*: scil. Intẽperiei frigidæ: vt
      - *Temperamentum* corporis frigidum.
      - *Regio* frigida.
      - *Anni* tempus frigidum.
      - *Satietas.*
      - *Temulentia.*
      - *Cibi* frigidi ac flatuosi, &c.
    - *Mediatæ*: ipsi cordi euenientis
      - *Perse*, videlicet
        - *Flatuosi* spiritus: vt
          - *Cibi* flatuosi & frigidi.
          - *Vita* otiosa.
          - *Natura* corporis frigidior, &c.
        - *Humoris*
          - *Pituitosi*: vt
            - *Temperamentum*; *Regio*; *Anni* tempus } frig. & humidũ.
            - *Victus* ratio pituitã generans, &c.
          - *Melancholici*: vt
            - *Temperatura*; *Anni* tempus; *Regio* } frigida & ficca.
            - *Cibi* melancholicum sanguinẽ generantes, &c.
      - *Per* consensum cum pericardio affecto à
        - *Tumore*
          - *Duro*
          - *Molli*, humorẽ in se continente, qualẽ hydatides pustulæ
            - *Palpitatio* à venę sectione nõ adiuta
        - *Humore* vrinæ simili tam multo, vt cor dilatari, quantum necessitas exigit prohibeatur: vt palpitatio à venæ sectione non adiuta, sed solis attenuantibus.
- *Curatio.* Vide in sequenti signo. A.

ANNOTATIO.

PALPITATIO *vera cunctis, siue per se, corde ipso affecto, siue per consensum, à frigidis causis ortum ducere, Galenus* 5. *de Locis affectis, testatur: quò fit, vt ne dum Arabes, verùm & iuniores medici quidam, etiam qui Galeni doctrinam profitentur, longè ab eius sententia aberrent: dum asserunt, ex calida cordis intemperie, eius palpitationem oriri posse.*

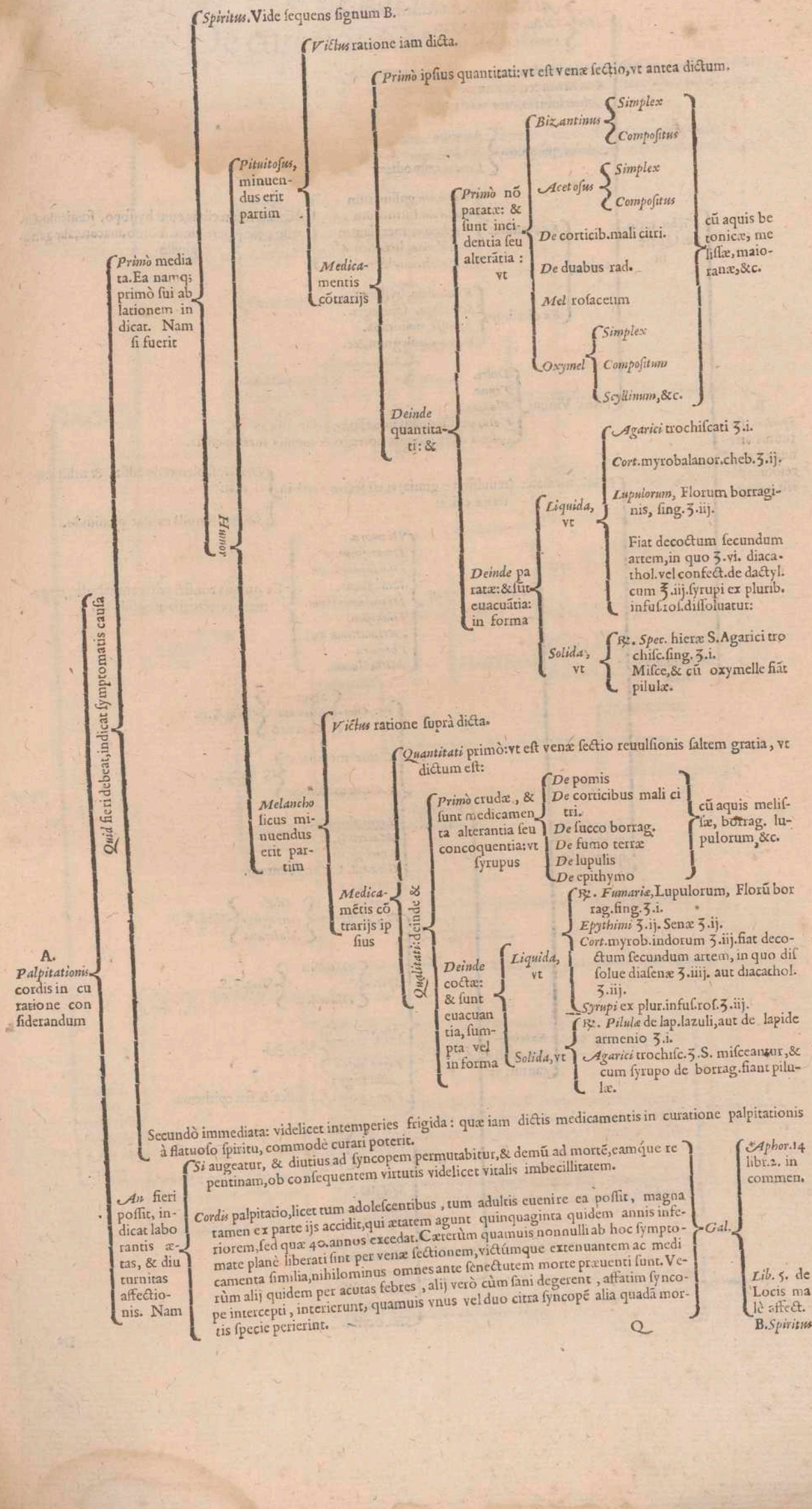
A.
Palpitationis cordis in curatione considerandum
Quid fieri debeat, indicat symptomatis causa
Primò media ta. Ea namq; primò sui ablationem indicat. Nam si fuerit
Humor
Spiritus. Vide sequens signum B.
Victus ratione iam dicta.
Pituitosus, minuendus erit partim
Primò ipsius quantitati: vt est venæ sectio, vt antea dictum.
Medicamentis cõtrarijs
Deinde quantitati: &
Primò nõ paratæ: & sunt incidentia seu alterãtia: vt
Bizantinus
Simplex
Compositus
Acetosus
Simplex
Compositus
De corticib. mali citri.
De duabus rad.
Mel rosacetum
Oxymel
Simplex
Compositum
Scyllinum, &c.
cũ aquis betonicæ, melissæ, maioranæ, &c.
Deinde paratæ: & sũt euacuãtia: in forma
Liquida, vt
Agarici trochiscati ʒ.i.
Cort. myrobalanor. cheb. ʒ.ij.
Lupulorum, Florum borraginis, sing. ʒ.iij.
Fiat decoctum secundum artem, in quo ʒ.vi. diacathol. vel confect. de dactyl. cum ʒ.iij. syrupi ex plurib. infus. ros. dissoluatur:
Solida, vt
℞. Spec. hieræ S. Agarici trochisc. sing. ʒ.i.
Misce, & cũ oxymelle fiãt pilulæ.
Melancholicus minuendus erit partim
Victus ratione suprà dicta.
Quantitati primò: vt est venæ sectio reuulsionis saltem gratia, vt dictum est:
Medicamẽtis cõtrarijs ip sius
Quoad qualitatis deinde &
Primò crudæ, & sunt medicamenta alterantia seu concoquentia: vt syrupus
De pomis
De corticibus mali citri.
De succo borrag.
De fumo terræ
De lupulis
De epithymo
cũ aquis melissæ, borrag. lupulorum, &c.
Deinde coctæ: & sunt euacuantia, sumpta vel in forma
Liquida, vt
℞. Fumariæ, Lupulorum, Florũ borrag. sing. ʒ.i.
Epythimi ʒ.ij. Senæ ʒ.ij.
Cort. myrob. indorum ʒ.iij. fiat decoctum secundum artem, in quo dissolue diasenæ ʒ.iiij. aut diacathol. ʒ.iij.
Syrupi ex plur. infus. ros. ʒ.iij.
Solida, vt
℞. Pilulæ de lap. lazuli, aut de lapide armenio ʒ.i.
Agarici trochisc. ʒ.S. misceantur, & cum syrupo de borrag. fiant pilulæ.
Secundò immediata: videlicet intemperies frigida: quæ iam dictis medicamentis in curatione palpitationis à flatuoso spiritu, commodè curari poterit.
An fieri possit, indicat laborantis ætas, & diuturnitas affectionis. Nam
Si augeatur, & diutius ad syncopem permutabitur, & demũ ad mortẽ, eamque repentinam, ob consequentem virtutis videlicet vitalis imbecillitatem.
Cordis palpitatio, licet tum adolescentibus, tum adultis euenire ea possit, magna tamen ex parte ijs accidit, qui ætatem agunt quinquaginta quidem annis inferiorem, sed quæ 40. annos excedat. Cæterùm quamuis nonnulli ab hoc symptomate planè liberati sint per venæ sectionem, victúmque extenuantem ac medicamenta similia, nihilominus omnes ante senectutem morte præuenti sunt. Verùm alij quidem per acutas febres, alij verò cùm sani degerent, affatim syncope intercepti, interierunt, quamuis vnus vel duo citra syncopẽ alia quadã mortis specie perierint.
Gal.
Aphor. 14 libr. 2. in commen.
Lib. 5. de Locis male affect.
B. Spiritus
Q

B. *Spiritus* flatuosus arte nuandus & resoluendus erit partim
- *Victus* ratione. Quare fit
  - *Aer*
    - *Ad* caliditatem & siccitatem declinans.
    - *Grauis* odoris expers.
    - *Suauiter* olens.
  - *Somnus* moderatus, non vigiliæ.
  - *Exercitium* temperatum.
  - *Aluus* lubrica, arte vel natura.
  - *Animi* quies, non
    - *Mœstitia.*
    - *Metus.*
    - *Lætitia* immodica.
  - *Cibus*
    - *Ex* carnibus
      - *Caponum*, gallinarum
      - *Pullorum*, turnorum
      - *Perdicum*, merularum
      - *Vitulorum*, hœdorum
      - *Capreolorum*, leporũ, &c.

      } assis, interdum elixis, cum hyssopo, fœniculo, serpyllo, &c. pipere, cinnamomo, macere, aut gariophyllis.
    - *Ex* oleribus
      - *Fœniculum*, hyssopum,
      - *Serpyllum*, saturegia.
      - *Melissa*, maiorana.
      - *Borrago*, pulegium, &c.
  - *Potus.* Vinum
    - *Dulce.*
    - *Tenue.*
    - *Flauum.*
    - *Vetus* potiùs quàm nouellum, vel mediæ ætatis,
    - *Aqua* dilutũ, in qua borrago & melissa fuerint cocta.
- *Medicamentis*, &
  - *Primò* mediatè: (reuulsionis gratia) vt est sectio venæ in ternæ cubiti
    - *Dextri*, si plenitudo adsit, & nihil impediat.
    - *Sinistri.* si nulla existat plenitudo.
  - *Secundo* immediatè, quorũ alia
    - *Intrinsecus* sumuntur: vt
      - *Diambra.*
      - *Diamoschus.*
      - *Diacinnomomum.*
      - *Diaxyloaloe.*
      - *Diacalamenthum.*
      - *Dianisum.*
      - *Aromaticum* ros.
      - *Theriaca.*
      - *Mithridatum.*

      } Ex quibus confici poterunt tabulæ, tragemata, electuaria, morsuli, &c.
    - *Extrinsecus* applicantur: vt
      - *Vnguẽtũ* tale:
        - ℞. *Olei*
          - *Spicæ*
          - *Liliorum*
          - *De* croco

          } Sing. ʒ. ij.
        - *Galliæ* moschatæ
        - *Aliptæ* moschatę

          } S. ig. ℈. i.
        - *Ligni* aloes ℈. S.
        - *Maceris* ℈. i.
        - *Croci* gr. iij.
        - *Ceræ* q. s. fiat vnguentum.
      - *Epithema*
        - ℞. *Aquarum*
          - *Melissæ*
          - *Borraginis*
          - *Maioranæ*

          } Sing. ʒ. iij.
        - *Spec.*
          - *Diambræ*
          - *Diamoschi*

          } Sing. ʒ. S.
        - *Maceris*
        - *Ligni* aloes

          } Sing. ℈. i.
        - *Ambræ* gr. i.
        - *Vini* optimi ʒ. i. misce, & fiat epithema.
      - *Sacculus* ex
        - *Floribus*
          - *Borraginis.*
          - *Rorismarini.*
          - *Buglossi.*
        - *Melissa.*
        - *Maiorana.*
        - *Ligno* aloes.
        - *Corticibus* citri.
        - *Cinnamomo.*
        - *Macere.*
        - *Gariophyllis.*
        - *Ros.* rub.
        - *Sem.* ocymi.

De

De curatione Syncopis.

Syncope est præceps virium lapsus:

- **Dignotio**
  - **Partis** malè affectæ: nimirũ Cordis affecti per
    - **Se**
      - *Si* nullum præcesserit signum alicuius partis affectæ, nullusq; alius affectus ipsam antecesserit, præterquam si immodica fuerit aliqua animi excandescentia, seu affectio.
    - **Consensum** vt
      - *Indicia* propria partium primò affectarum apparentia.
      - *Symptomata* alia syncopem antecedentia, vt dolor eiusdem partis, &c.
  - **Symptomatis**: vt
    - *Resolutio.*
    - *Animi* defectus.
    - *Pulsuum* paruitas atque imbecillitas.
    - *Extrema* frigida.
    - *Sudor* frigidus circa
      - *Caput.*
      - *Vultum.*
      - *Cervicem.*
  - **Causæ** ipsius symptomatis
    - **Immediatæ** (q̃ morbus est) videlicet
      - *Intemperiei*
        - *Calidæ*
        - *Frigidæ*
      - *Tumores*
        - *Inflammationis*
        - *Erysipelatis*

      ex proprijs eorum indicijs habetur.
    - **Mediatæ**: scilicet
      - *Humorũ*
        - *Vitiosorũ*
          - *Crudorum*: vt
            - *Totum* corpus ampliori mole cernitur quàm pro naturæ modo.
            - *Præcordia* inflata.
            - *Color*
              - *Albidus.*
              - *Niger* aut liuidus.
            - *Pulsus* minores, obscuri, inæquales.
          - *Flauæ* bilis: vt
            - *Assidua* oris ventriculi mordicatio, anxietas, vellicatio, ac dolor, &c.
        - *Tenuium*, cum corporis raritate: vt
          - *Nasus* acutus.
          - *Oculi* caui.
          - *Astricta* tempora, &c.
      - *Doloris.*
      - *Euacuationis* immodicæ.
      - *Aeris* vitiosi, vel ex
        - *Metallis.*
        - *Caminis*
        - *Baratris.*
        - *Leguminum* putredine, olerum, vel animalium.
        - *Stagnis.*
        - *Paludibus*, &c.
      - *Qualitatis* venenosæ, aut venenosorum animalium, quæ virus reiectant, &c.
- **Curatio**, in qua duo considerãda sunt: videlicet
  - *Quid* fieri debeat. Vide in seq. signum A.
  - *An* fieri possit, indicat symptomatis vehementia, pars affecta, symptomatis causa, &c. Nam
    - *Pestifera* est syncope illa, quæ extenuato spiritu ac sanguine originem trahit, potissimùm vbi imbecillitas adsit retentricis facultatis totius corporis, ac expultrix inmoderatiùs concitata fuerit.
    - *Prorsus* autem exitiosa syncope erit, si corpore crudis succis referto generetur, aut ex redundante flaua bile os ventriculi infestante, siue extenuatis succis, vbi iecur vel ventriculũ phlegmone obsederit.

      Galen. lib. 12. Meth.
    - *Si* citra phlegmonem stomachicæ syncopes fiãt, ventriculi ore affecto primò, ac consentiente corde, curationem magna ex parte admittunt.
    - *Si* syncope valida fuerit, medicinæ locus non est.
    - *Si* propter eius intemperiem eueniat, pernicios ior erit, quã ex cerebri intemperie: quemadmodum hæc periculosior est, quàm si iecur primò affectum fuerit.

      Paulus. Aetius.

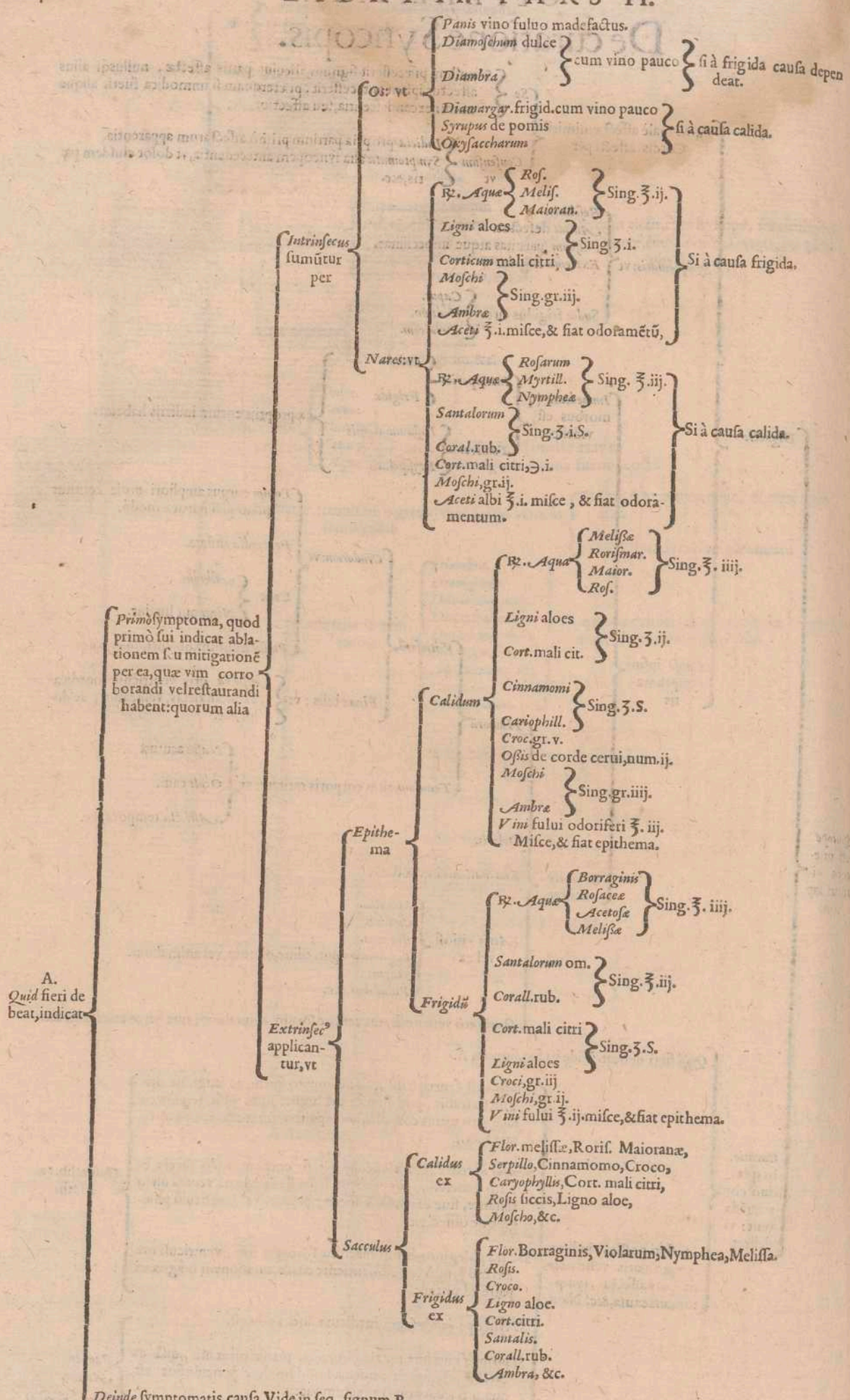
A.
Quid fieri debeat, indicat
Primò symptoma, quod primò sui indicat ablationem seu mitigationē per ea, quæ vim corroborandi vel restaurandi habent: quorum alia
Intrinsecus sumūtur per
Os: vt
Panis vino fuluo madefactus.
Diamoschum dulce
Diambra
cum vino pauco
si à frigida causa dependeat.
Diamargar. frigid. cum vino pauco
Syrupus de pomis
Oxysaccharum
si à causa calida.
Nares: vt
℞. Aquæ Ros. Melis. Maioran. Sing. ʒ.ij.
Ligni aloes
Corticum mali citri, Sing. ʒ.i.
Moschi
Ambræ Sing. gr. iij.
Aceti ʒ.i. misce, & fiat odoramētū,
Si à causa frigida.
℞. Aquæ Rosarum Myrtill. Nymphææ Sing. ʒ.iij.
Santalorum Sing. ʒ.i.S.
Coral. rub.
Cort. mali citri, ℈.i.
Moschi, gr. ij.
Aceti albi ʒ.i. misce, & fiat odoramentum.
Si à causa calida.
Extrinsecus applicantur, vt
Epithema
Calidum
℞. Aqua Melissæ Rorismar. Maior. Ros. Sing. ʒ. iiij.
Ligni aloes
Cort. mali cit. Sing. ʒ.ij.
Cinnamomi
Cariophill. Sing. ʒ.S.
Croc. gr. v.
Ossis de corde cerui, num. ij.
Moschi
Ambræ Sing. gr. iiij.
Vini fului odoriferi ʒ. iij.
Misce, & fiat epithema.
Frigidū
℞. Aquæ Borraginis Rosaceæ Acetosæ Melissæ Sing. ʒ. iiij.
Santalorum om.
Corall. rub. Sing. ʒ.iij.
Cort. mali citri
Ligni aloes Sing. ʒ.S.
Croci, gr. iij
Moschi, gr. ij.
Vini fului ʒ.ij. misce, & fiat epithema.
Sacculus
Calidus ex
Flor. melissæ, Roris. Maioranæ,
Serpillo, Cinnamomo, Croco,
Caryophyllis, Cort. mali citri,
Rosis siccis, Ligno aloe,
Moscho, &c.
Frigidus ex
Flor. Borraginis, Violarum, Nymphea, Melissa.
Rosis.
Croco.
Ligno aloe.
Cort. citri.
Santalis.
Corall. rub.
Ambra, &c.
Deinde symptomatis causa. Vide in seq. signum B.

B. Sym-

B. *Symptomatis causa*

Primò media ta, si ea adfuerit. Nam si ea fuerit

Bilis flaua, minuenda erit partim

Victus ratione cõtraria. Quare fit

- *Aer* frigidus.
- *Somnus* consueto longior.
- *Cibus*
  - *Panis* ex vino aqnoso dilutus.
  - *Cremor* ptisanæ.
- *Potus*
  - *Vinum* aquosum.
  - *Aqua* hordei, &c.

Medicamentis euacuantib. per

- *Vomitum* (si fieri poterit) quem irritare oportet aut
  - *Potu*
    - *Aquæ* calidæ.
    - *Hydrælei.*
    - *Syrupi* acetosi, &.
  - *Immittendo* digitos, aut pẽnas.
- *Aluum*: vt
  - *Decocto* tamarindorum.
  - *Manna*, Cassia.
  - *Rhabarbaro*, quibus tamen non immodicè vacuanda est, cùm huiusmodi exquisitas euacuati omes non ferant.

Pituita. seu copia crudorum humorum euacuãda erit: id quod commodè fiet partim

Victus ratione secundum cõtrariã qualitatem instituta. Quare fit

- *Aer* calidus, media temperie.
- *Somnus* moderatus, Quies.
- *Vinum* aquosum, si vehementer non febricitent.
- *Panis* ex vino dilutus, modò in aliquo viscere phlegmone non sit.
- *Aqua* mulsa, in qua hyssopum coctum fuerit, qua vtantur trib. primis diebus, & vsque septimum, si nullum occurrat incommodum.
- *Cremor* ptisanæ, Oxymel, &c.

Medicamentis euacuantibus, non quidem purgantibus, quoniam purgantia præsidia non ferunt. Quare per frictionem inaniendi erunt. Principio igitur morbi statim incipere oportet, ac primùm crura à superiore parte deorsum, linteis non admodũ mollibus, sed modicè asperis: deinde & tota brachia ab humeris vsque supernè deorsum similì modo sunt fricanda. At vbi artus omnes abundè calere videntur, & metus est, ne quis ex multitudine frictionis contusa iam carne, lassitudinis sensus superueniat, oleo anethino seu chamæmelino vtendum est. Cùm iam artus plurimùm perfricti fuerint, postea oleũ detergetur, inde ad spinã dorsi transeundum est, hæcque tota perfricanda similiter: ab hac rursus ad crura, & hinc ad brachia, mox inde rursus ad spinam remeãdum, & ita toto die faciendum.

Humor seu succus tenuis cum corporis raritate. Hos paulatim nutrire oportet, summamq; cutem densare & aerem cubiculi refrigerare, &c.

Dolor ijs remedijs, quibus dolor aufertur, curandus.

Euacuatio immodica: frigida faciem aspergere oportet, aut aqua rosacea. Extremæ etiam corporis partes vinculis vehementer constringendæ, ac linteis modicè asperis fricandæ, &c,

Aer vitiosus, ad optimam temperiem permutandus erit.

Venenosa qualitas: aut ictus venenosorum animalium, alexipharmacis curandus.

Deinde immediata. Nam si fuerit

- *Intemperies*, per contrariam intemperiem curanda erit.
- *Tumor*, propria curatione sua curandus est.

De Curatione Lactis deficientis.

Lactis defectus est, cũ humor lactis exiguus est, vel omnino deficit: cuius

Dignotio

Partium malè affectarum: videlicet mãmillarum affectarum per

Essentiam, cùm mãmillæ ob imbecillitatẽ & aridã intẽperiem, vel venarum angustiam, vel obstructionem, vel sanguinis crassitiem, non valent sanguinis copiam attrahere.

- *Mãmillæ*
  - *Aridæ.*
  - *Macilẽtæ,*
  - *Graciles.*
- *Abundantia* sanguinis in toto corpore, &c.

Consensum corporis totius

- *Atrophia.*
- *Corporis* habitus siccus.
- *Fluxus* sanguinis
  - *Menstruorum*
  - *Hæmorrhoidum*
  - *Narium.*

  } nimius.
- *Febris* arida, &c.

Symptomatis (in genere retentorum immodicè) Lactis defectus, &c.

Causæ. Vide in seq. sign. A.

Curatio indicationib. absolvitur. Itaque

An fieri possit. vel debeat, indicat ipsum symptoma. Quoniã

Hæc affectio quamuis infantibus magis quàm mulieribus grauis sit, non propterea despicienda erit, cùm absque aliquo eiusdem mulieris præter naturam affectu etiã gigni non possit: quapropter vbi imminuitur lac, aut omnino extinguitur, vel corrumpitur, aut spissatur, vel attenuatur: præstat quidem alterius nutricis lac præbere, vt Aetius præcipit. Sin autem id non permittat res aliqua instans, victa nutrix curanda est, vt infans in morbum non incidat, ac ipsa sibi quoque meliorem vindicet sanitatem.

Quid fieri debeat. Vide in seq. signum B.

A. *Cauſæ*: nempe ſanguinis peccantis in
- *Quantitate* pauca:
  - *Exiguus* in toto corpore ſanguis.
  - *Venæ* graciles,& vacuæ.
  - *Habitus* totius corporis ſiccus.
  - *Euacuatio* ſanguinis per fluxum eius,
    - *Menſtruorum.*
    - *Narium.*
    - *Hæmorrhoidarum*,&c.
  - *Exercitium* vehemens.
  - *Labor.*
  - *Vigiliæ.*
  - *Fames*,ſeu inedia.
  - *Mœror.*
  - *Solicitudo.*
  - *Febris*,&c.
- *Qualitate*: atque ſic vel
  - *Biliosi*:
    - *Sanguis*
      - *Flauus.*
      - *Tenuis.*
      - *Amarus.*
    - *Temperatura* bilioſa.
    - *Habitus* corporis gracilis.
    - *Aetas* florens,&c.
  - *Pituitoſi*:
    - *Sanguis*
      - *Subſtantiæ* craſſioris.
      - *Albus* aut pallidus.
      - *Acidus.*
    - *Temperatura* frigida & humida.
    - *Aetas* conſiſtentiæ.
    - *Tempus* anni frigidum,&c.
  - *Melancholici*:
    - *Sanguis*
      - *Spiſſus.*
      - *Paucus.*
      - *Obſcurus.*
      - *Liuidus.*
      - *Stipticus.*
    - *Temperatura* frigida & ſicca.
    - *Aetas* conſiſtentiæ.
    - *Tempus* anni frigidum & ſiccum.

B. *Quid* fieri debeat, indicatum
- *Cauſa* affectus: videlicet ſanguis peccans in
  - *Quantitate*. Vide in ſeq. ſignum C.
  - *Qualitate*. Nam ſi fuerit
    - *Biliosus*, ſui ablationem indicat: id quod fieri poterit partim
      - *Victus* ratione inſtituta ſecundum
        - *Qualitatem* contrariam, videlicet refrigerantem & humectantem.
        - *Quantitatem* commodam, quæ pro ratione virium, temporis anni, regionis, complexionis, varianda eſt.
      - *Medicamentis* exhibitis ſecundum
        - *Qualitatẽ* contrariã: & vel humoris
          - *Qualitati*: ſcilicet alterantem, concoquentem & præparantẽ, &c.
          - *Quantitati*: nempe euacuãtem,
        - *Quantitatem*,&c.
    - *Pituitosus*. Hic
      - *Primò* alterandus tum
        - *Victu* calefaciente primo aut ſecundo ordine, non tamen exſiccante.
        - *Medicamentis* concoquentibus,&c.
      - *Deinde* euacuandus, medicamentis pituitam purgantibus.
    - *Melancholicus*. Hi
      - *Primò* alterandus tum
        - *Victus* ratione calefaciente & humectante.
        - *Medicamentis* alterantibus,concoquentibus,&c.
      - *Deinde* euacuandus medicamentis atram bilem purgantibus.
- *Pars* affecta, videlicet mãmillæ,ad quas ſi ſanguis non perueniat, & in corpore redundet, ad eas retrahendus erit: quod fiet vel
  - *Fotu* aquæ tepidæ.
  - *Tropace* debili,ex pice & multo oleo.
  - *Sinapiſmo* debili, cuiuſmodi eſt
    - ℞. *Ficuum* maceratarum in aquæ ℔.i. piſtentur diligenter,poſtea adde
    - *Sem.* ſinapi tenuiſſimè triti ℥.i.
    - Miſce, ponatur ſuper mammas,non diu, ne id quod attrahunt,digerant, aut inflammationem in eis procreent.
  - *Suctione* / *Expreſſione* mãmillarum frequenti.
  - *Cucurbitularum* appoſitione cum pauco igne,paulò infra clauiculas,&c.

C. *Quan-*

C.

Quantitate deficienti, vel propter fluxũ menstruorum, vel alias causas, quæ priùs in contrarium ducendæ sunt: deinde sanguis augendus, multiplicandusque est: quod fiet partim

Victus ratione calefaciẽte & humectante. Itaq;

Somnus sit consueto longior.

Exercitijs partium superiorum vtantur: vberumq́. frictione moderata, ac fomentis per spongias: immoderatum verò exercitium caueant.

Affectus animi immodicos vitent, præsertim
- *Tristitiam.*
- *Curas.*
- *Solicitudines*, &c.

Cibus sit
- *Panis* optimus: & Marsicus.
- *Caro*
  - *Gallinarum.*
  - *Pullorum* gallinaceorum
  - *Perdicum.*
  - *Columbarum* iuuenum.
  - *Phasianorum*, pauonum Indorum.
  - *Hœdorum.*
  - *Vitulorum.*
  - *Castratorum.*
  - *Vbera* ouium, & caprarum, &c.
- *Oua* recentia, sorbilia.
- *Succus* carnis.
- *Ex* piscibus
  - *Barbelli.*
  - *Troctæ.*
  - *Murena.*
  - *Laurax.*
  - *Belsuccus.*
  - *Salmo*, &c.
- *Lac* elixum cum vitellis ouorum & saccharo.
- *Oriza* priùs in aqua, deinde in lacte elixa.
- *Amylum* cum lacte & melle, vel saccharo.
- *Albus*: videlicet ex gallinarum pectoribus elixis, cum farina orizæ, lacte, & saccharo confectus.
- *Placentæ* ex sesamo cum melle post cœnam sumptæ.
- *Amygdalatum.*
- *Ex* oleribus
  - *Eruca* recens.
  - *Pastinaca* assa.
- *Ex* fructibus
  - *Amygdalæ* dulces.
  - *Pistachia.*
  - *Nuclei* pini.
  - *Vua* passa.
  - *Caricæ.*

Potus sit vinum, aut
- *Nigrum*, non austerum, sed potiùs dulce.
- *Album* aquosum.

Medicamentis: vt
- *Eruca* viridis.
- *Fœniculum* viride.
- *Succus* fœniculi.
- *Nastutium* cum vino.
- *Succus* betæ.
- *Viticis* fructus cum vino.
- *Cytisi* folia ex vino nigro aut ptisana.
- *Radix* pastinacæ.
- *Semen* lini cum melle.
- *Sesamum* crudum cum vino dulci.
- *Intestina* terræ puluerizata, atque cum vino potata.
- *Lapis* galactites alligatus, vel aqua dissolutus ac potatus.
- *Oleum*
  - *Coralliorum.*
  - *Margaritarum.*

De curatione Lactis redundantis.

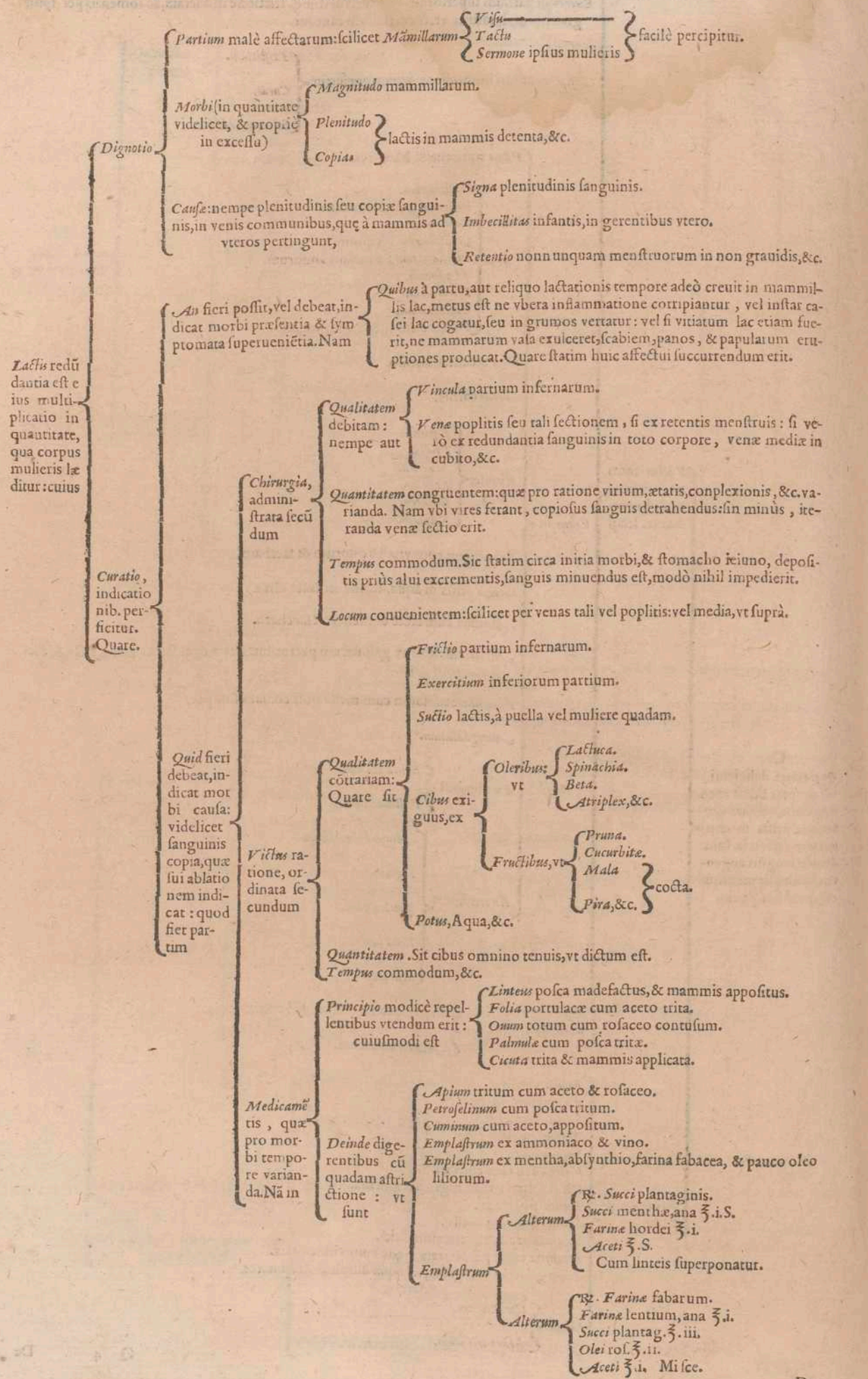

De

De curatione Lactis in caſei ſpeciem concreti.

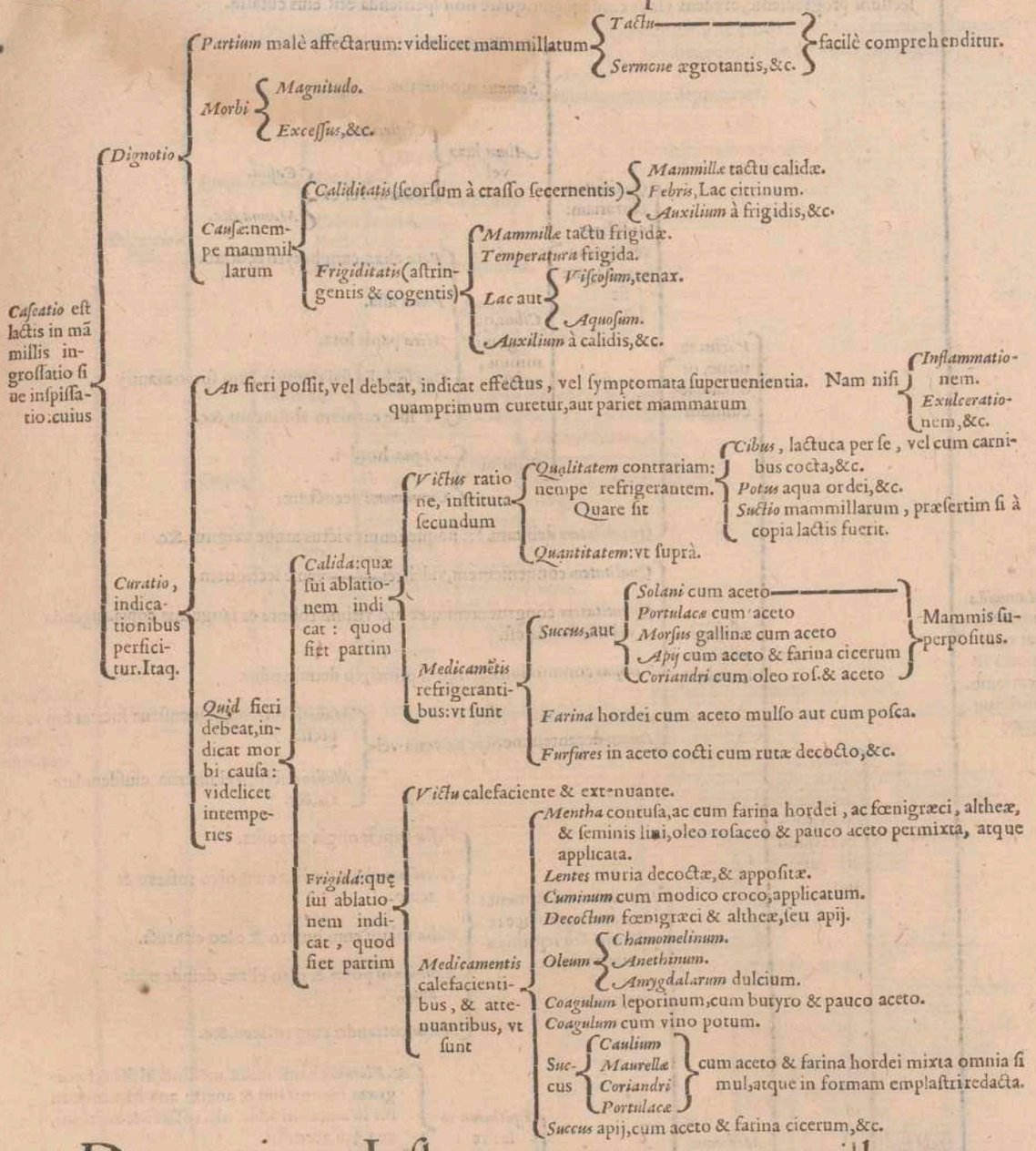

De curatione Inflammationis mammillarum.

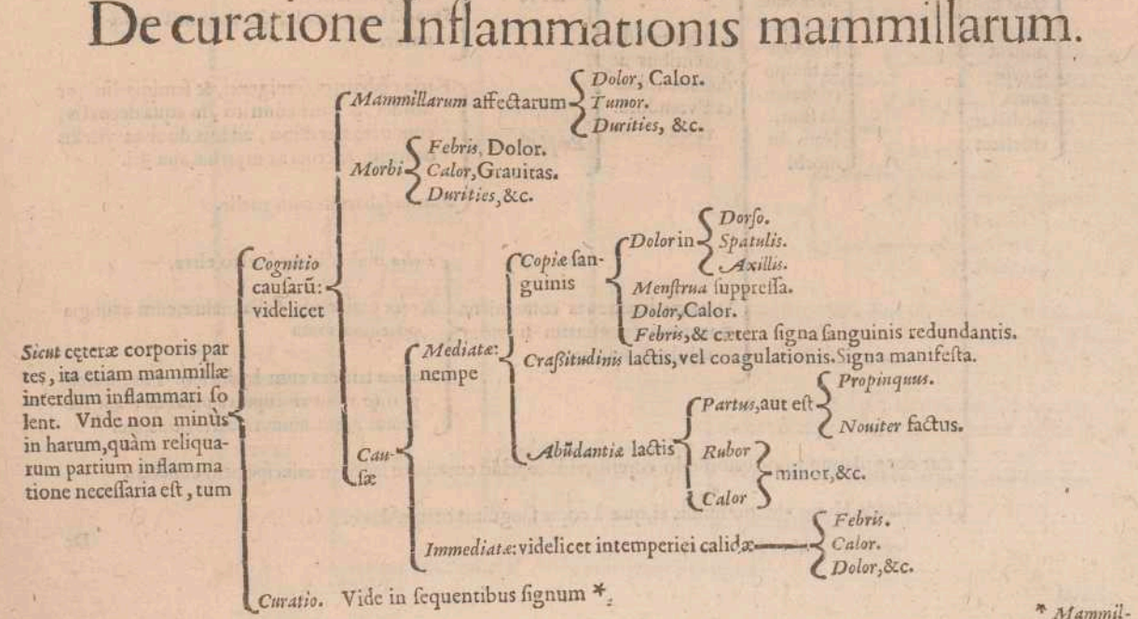

* Mammil-

* *Mammillarum* inflammationis curatio indicationib. absoluitur. Quare

An fieri debeat, indicant symptomata superuenientia. Nam cùm latior, ac adenosa earum substantia sit, nec multum obtineant innatum calidum, metus erit, ne in scirrhum, & demum in cancrum vergat, aut ea suppurata, ac ad abscessum progrediente, exedens vlcus consequatur. quare non spernenda erit eius curatio.

Quid fieri debeat indicat morbi causa mediata: videlicet

Victus ratione, ordinata secundum

Qualitatem cõtrariam: videlicet refrigerantem. Quare sit

Frictio crurum.

Somnus moderatus.

Aluus laxa vel
- *Clysteribus.*
- *Potione* vel ex
  - *Cassia.*
  - *Manna*, &c.

Cibus, qui sanguinẽ minuit, vt est
- *Beta* elixa cum butyro & aceto.
- *Poma* assa.
- *Mica* panis lota.
- *Oua* sorbilia seu tremula cum succo arantij.
- A' iure carnium abstineant, &c.

Potus aut
- *Aqua* hordei.
- *Cinnamomi* decoctum.

Quantitatem debitam. Sit itaque tenuis victus atque exiguus, &c.

Chirurgia, adhibita secũdum

Qualitatem conuenientem, videlicet —— venæ sectionem.

Quantitatem congruentem: quæ pro virium robore & sanguinis copia augenda vel minuenda est.

Tempus commodum: nempe à principio detrahendus.

Locum decentem: nempe ex vena vel
- *Malleoli* interna, si menstrua fuerint suppressa.
- *Media* cubiti, vel interna eiusdem lateris, &c.

Sanguinis copia, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim

Medicamẽtis, quæ pro morbi tempore variandа sunt. Nam in morbi

Principio medicamenta conuenient modicè repellentia, seu reprimentia: vt sunt
- *Posca* cum spongia apposita.
- *Decoctum* chamomillæ cum oleo rosaceo & aceto.
- *Folia* solani cum butyro & oleo contusa.
- *Palmulæ* in posca & oleo elixæ, deinde malaxatæ.
- *Succus* coriandri cum rosaceo, &c.

Augmento digerentibus ac discuuentibus erit vtendum: vt est

Epithema tale: vt
- ℞. *Florum* chamomillæ, meliloti, altheæ, fœnigræci, seminis lini & anethi, ana M.i. coquantur in aqua, cui adde olei rosacei & anethini, ana ʒ.ii. aceti ʒ.i.
- *Spongia* in eo madefacta mammis apponatur.

Emplastrum vt
- *Farina* fabarum, fœnigræci, & seminis lini, ac hordei, & pane cõtrito, in aqua decoctis, cum oleo anethino, additis duobus vitellis ouorum ac croci a c myrrhæ, ana ϑ.i.
- *Farina* fabarum cum melle.

Statu medicamenta conuenient maturantia, præsertim si priora nihil effecerint: vt
- *Folia* maluæ in hydræleo elixa.
- *Radix* maluauisci, folia maluæ, cum axungia porci, malaxata
- *Farina* triticea cum hydræleo. Pure autem genito, tumoris ruptura paranda, aut ferro, aut medicamentis actionibus, &c.

Lac coagulatum, quod quomodo curetur, vide suprà in curatione lactis in casei speciem concreti.

Copia lactis. Huius curatio similis ei, quæ à copia sanguinis ortum ducit.

De

De curatione Cardialgiæ, seu doloris cordis.

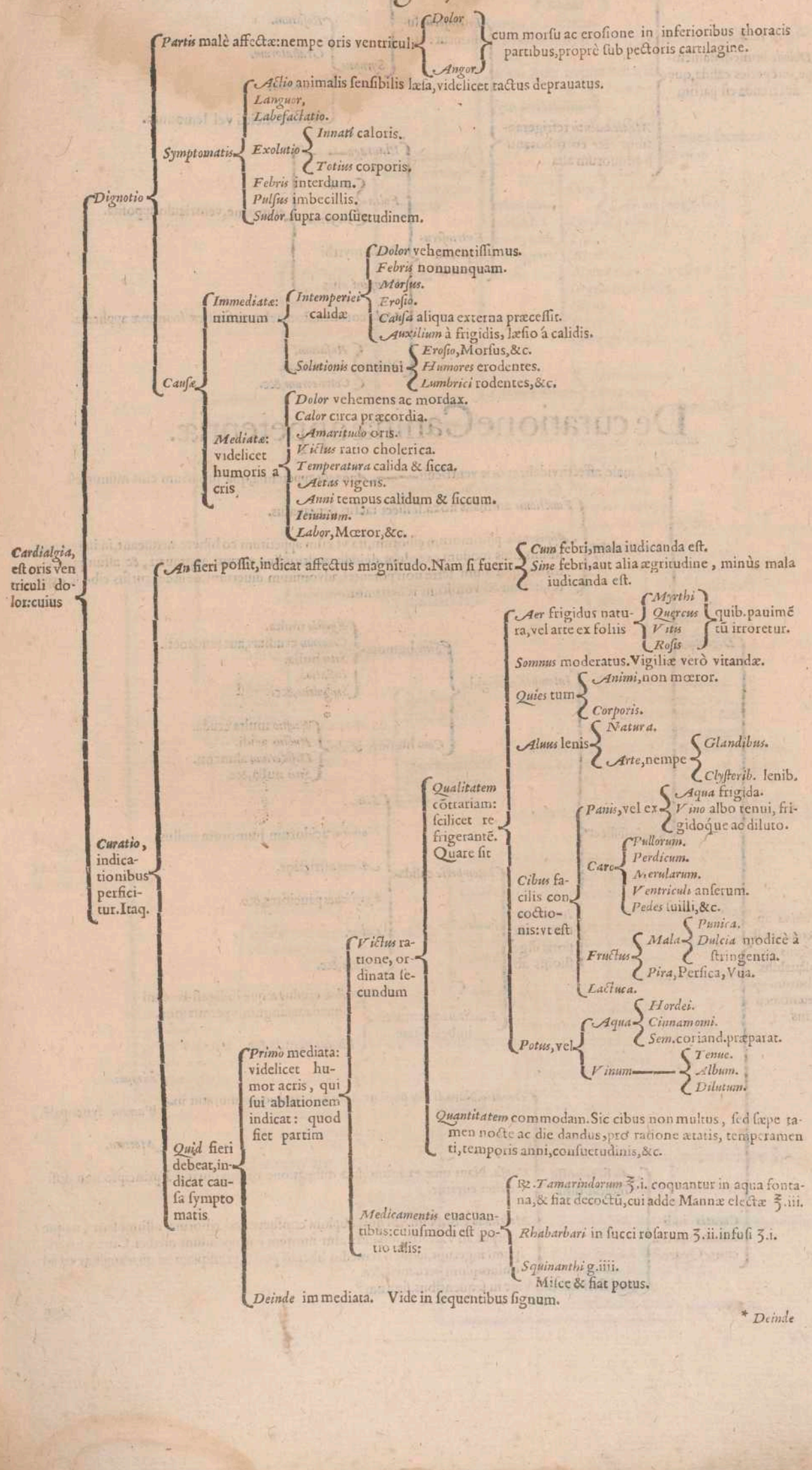

- *Cardialgia*, est oris ventriculi dolor: cuius
  - *Dignotio*
    - *Partis* malè affectæ: nempe oris ventriculi
      - *Dolor*
      - *Angor*
      - cum morsu ac erosione in inferioribus thoracis partibus, proprè sub pectoris cartilagine.
    - *Symptomatis*
      - *Actio* animalis sensibilis læsa, videlicet tactus deprauatus.
      - *Languor*,
      - *Labefactatio*.
      - *Exolutio*
        - *Innati* caloris.
        - *Totius* corporis.
      - *Febris* interdum.
      - *Pulsus* imbecillis.
      - *Sudor* supra consuetudinem.
    - *Causæ*
      - *Immediatæ*: nimirum
        - *Intemperiei* calidæ
          - *Dolor* vehementissimus.
          - *Febris* nonnunquam.
          - *Morsus*.
          - *Erosio*.
          - *Causa* aliqua externa præcessit.
          - *Auxilium* à frigidis, læsio á calidis.
        - *Solutionis* continui
          - *Erosio*, Morsus, &c.
          - *Humores* erodentes.
          - *Lumbrici* rodentes, &c.
      - *Mediatæ*: videlicet humoris acris
        - *Dolor* vehemens ac mordax.
        - *Calor* circa præcordia.
        - *Amaritudo* oris.
        - *Victus* ratio cholerica.
        - *Temperatura* calida & sicca.
        - *Aetas* vigens.
        - *Anni* tempus calidum & siccum.
        - *Ieiunium*.
        - *Labor*, Mœror, &c.
  - *Curatio*, indicationibus perficitur. Itaq.
    - *An* fieri possit, indicat affectus magnitudo. Nam si fuerit
      - *Cum* febri, mala iudicanda est.
      - *Sine* febri, aut alia ægritudine, minùs mala iudicanda est.
    - *Quid* fieri debeat, indicat causa symptomatis
      - *Primò* mediata: videlicet humor acris, qui sui ablationem indicat: quod fiet partim
        - *Victus* ratione, ordinata secundum
          - *Qualitatem* cōtrariam: scilicet refrigerantē. Quare sit
            - *Aer* frigidus natura, vel arte ex foliis
              - *Myrthi*
              - *Quercus*
              - *Vitis*
              - *Rosis*
              - quib. pauimē tū irroretur.
            - *Somnus* moderatus. Vigiliæ verò vitandæ.
            - *Quies* tum
              - *Animi*, non mœror.
              - *Corporis*.
            - *Aluus* lenis
              - *Natura*.
              - *Arte*, nempe
                - *Glandibus*.
                - *Clysterib.* lenib.
            - *Cibus* facilis concoctionis: vt est
              - *Panis*, vel ex
                - *Aqua* frigida.
                - *Vino* albo tenui, frigidoq́ue ac diluto.
              - *Caro*
                - *Pullorum*.
                - *Perdicum*.
                - *Merularum*.
                - *Ventriculi* anserum.
                - *Pedes* suilli, &c.
              - *Fructus*
                - *Mala*
                - *Punica*.
                - *Dulcia* modicè à stringentia.
                - *Pira*, Persica, Vua.
              - *Lactuca*.
            - *Potus*, vel
              - *Aqua*
                - *Hordei*.
                - *Cinnamomi*.
                - *Sem.* coriand. præparat.
              - *Vinum*
                - *Tenue*.
                - *Album*.
                - *Dilutum*.
          - *Quantitatem* commodam. Sic cibus non multus, sed sæpe tamen nocte ac die dandus, pro ratione ætatis, temperamenti, temporis anni, consuetudinis, &c.
        - *Medicamentis* euacuantibus: cuiusmodi est potio talis:
          - ℞. *Tamarindorum* ℥.i. coquantur in aqua fontana, & fiat decoctū, cui adde Mannæ electæ ℥.iii.
          - *Rhabarbari* in succi rosarum ʒ.ii. infusi ʒ.i.
          - *Squinanthi* g.iiii.
            Misce & fiat potus.
      - *Deinde* immediata. Vide in sequentibus signum.

* *Deinde*

- *Victus* ratione suprà dicta.
- * *Deinde* immediata: nempe intēperies calida, quę auferenda est partim
  - *Medicamentis* refrigerantibus & corroborantibus: quorum alia
    - *Intrinsecus* sumuntur: vt
      - *Oxysacchara.*
      - *Syrupus*
        - *Rosarum.*
        - *Granatorum.*
        - *Pomorum.*
        - *De* acetos. citri vel lemonum.
    - *Extrinsecus* applicantur: vt est
      - *Plantago*
      - *Folia*
        - *Rubi*
        - *Myrthi*
      - *Baccæ* myrthi
      - *Pampini* vitis

      cum pane, ventriculo apposita.
      - *Mala* coronea, stomacho ac sinistræ mammæ applicata.
      - *Oleum*
        - *Rosarum.*
        - *Myrthinum.*
        - *Cotoneorum*, &c.

De curatione Caninæ appetentiæ.

- *Canina* appetentia est ingens atq; insatiabilis ciborum appetentia: cuius
  - *Dignotio*
    - *Loci* malè affecti: videlicet oris ventriculi —— *Animalis* appetentia, quæ proprium eius munus est.
    - *Symptomatis*
      - *Functionis animalis* noxa. scilicet tactus depravatus.
      - *Appetentia* plurimorum ciborum, ita vt cùm appetitum cohibere nequeant, in ingerendis nimiis cibis modum excedunt, deinde multitudine eorum aggrauati, & assumptos citra nocumentum ferre non potentes, advomitum diuertunt, deinde rursus cibo se explē tes, iterum ad vomitum reuertuntur.
    - *Causæ*: scilicet
      - *Intemperiei* frigidæ
        - *Sine* humore
          - *Egestio* multa.
          - *Ciborum* cruditas, aut semicocti.
          - *Sitis* nulla.
          - *Inflatio.*
          - *Singultus*, &c.
        - *Cum* humore acido
          - *Eiectio* multa cruda.
          - *Ructus* acidi.
          - *Desiderium* alimenti.
          - *Sitis* nulla, &c.
      - *Immodicæ* totius corporis digestionis ab
        - *Intemperie* calida
          - *Sitis.*
          - *Vomitus* acidorum humorum nullus.
          - *Alvus* astrictior.
          - *Egestiones* pauciores, &c.
          - *Labor.*
          - *Vigiliæ*, &c.
        - *Facultatis* retentricis imbecillitate
          - *Cibus* crudus atque indigestus cum quadam sanguinis permixione.
          - *Fluxus* ventris, &c.
  - *Curatio* indicationib. perficitur. Quare.
    - *An* fieri possit, indicatum
      - *Duratio.* Nam si diu perseuerauerit, quandoq. permutatur in
        - λειποψυχιαν.
        - *Famem* syncopalē.
        - *Mortem.*
      - *Causa.* Nam quæ ex immodica dissipatione ortum ducit, à principio non difficulter curatur.
      - *Multitudo* cibi. Nam vbi quis duplum consuetorum ciborum assumpserit, neque corpus ali videatur, idq. citra alui fluorem paruipendunt medici. Cùm verò triplum ingerunt, idoneis remediis liberari potest, priusquam ad quadruplum vel ad quintuplum perueniat, &c.
    - *Quid* fieri debeat. Vide in sequentibus, signum *

* *Quid*

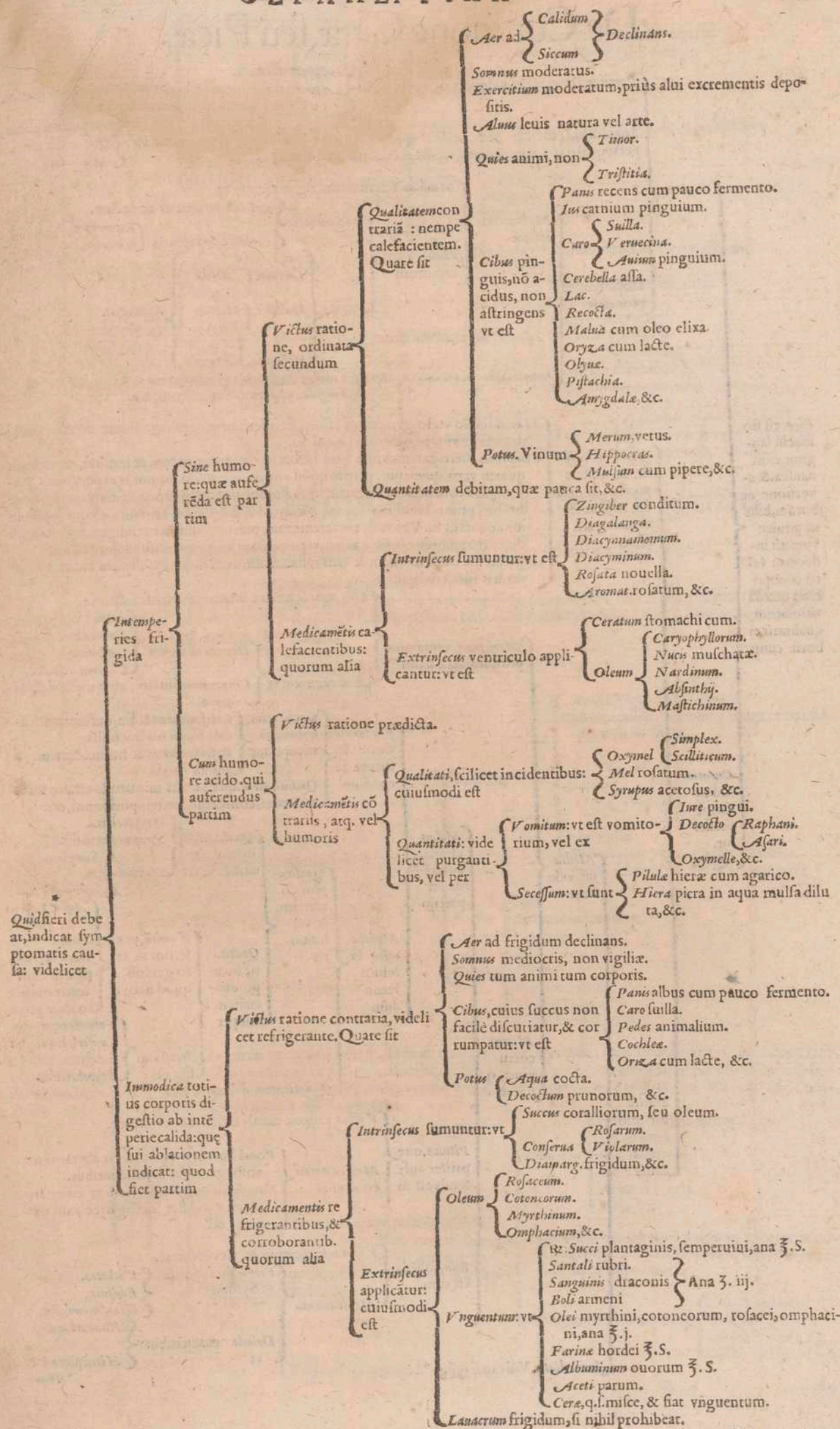
Quid fieri debeat, indicat symptomatis causa: videlicet
Intemperies frigida
Sine humore: quæ auferēda est partim
Victus ratione, ordinata secundum
Qualitatem contrariā: nempe calefacientem. Quare sit
Aer ad
Calidum
Siccum
Declinans.
Somnus moderatus.
Exercitium moderatum, priùs alui excrementis depositis.
Alvus leuis natura vel arte.
Quies animi, non
Timor.
Tristitia.
Cibus pinguis, nō acidus, non astringens vt est
Panis recens cum pauco fermento.
Ius carnium pinguium.
Caro
Suilla.
Veruecina.
Auium pinguium.
Cerebella assa.
Lac.
Recocta.
Malua cum oleo elixa.
Oryza cum lacte.
Olyuæ.
Pistachia.
Amygdalæ, &c.
Potus. Vinum
Merum, vetus.
Hippocras.
Mulsum cum pipere, &c.
Quantitatem debitam, quæ parca sit, &c.
Medicamētis calefactentibus: quorum alia
Intrinsecus sumuntur: vt est
Zingiber conditum.
Diagalanga.
Diacymamomum.
Diacyminum.
Rosata nouella.
Aromat. rosatum, &c.
Extrinsecus ventriculo applicantur: vt est
Ceratum stomachi cum.
Oleum
Caryophyllorum.
Nucis muschatæ.
Nardinum.
Absinthij.
Mastichinum.
Cum humore acido, qui auferendus partim
Victus ratione prædicta.
Medicamētis cōtrariis, atq. vel humoris
Qualitati, scilicet incidentibus:
Oxymel
Simplex.
Scilliticum.
Mel rosatum.
Syrupus acetosus, &c.
Quantitati: videlicet purgantibus, vel per
Vomitum: vt est vomitorium, vel ex
Iure pingui.
Decocto
Raphani.
Asari.
Oxymelle, &c.
Secessum: vt sunt
Pilulæ hieræ cum agarico.
Hiera picra in aqua mulsa dilu ta, &c.
Immodica totius corporis digestio ab intē periecalida: quę sui ablationem indicat: quod fiet partim
Victus ratione contraria, videlicet refrigerante. Quare sit
Aer ad frigidum declinans.
Somnus mediocris, non vigiliæ.
Quies tum animi tum corporis.
Cibus, cuius succus non facilē discutiatur, & corrumpatur: vt est
Panis albus cum pauco fermento.
Caro suilla.
Pedes animalium.
Cochleæ.
Oryza cum lacte, &c.
Potus
Aqua cocta.
Decoctum prunorum, &c.
Medicamentis refrigerantibus, & corroborantib. quorum alia
Intrinsecus sumuntur: vt
Succus coralliorum, seu oleum.
Conserua
Rosarum.
Violarum.
Diaparg. frigidum, &c.
Extrinsecus applicātur: cuiusmodi est
Oleum
Rosaceum.
Cotoneorum.
Myrthinum.
Omphacium, &c.
Vnguentum: vt
℞. Succi plantaginis, semperuiui, ana ʒ. S.
Santali rubri.
Sanguinis draconis
Ana ʒ. iij.
Bolí armeni
Olei myrthini, cotoneorum, rosacei, omphacini, ana ʒ. j.
Farinæ hordei ʒ. S.
Albuminum ouorum ʒ. S.
Aceti parum.
Cerę, q. s. misce, & fiat vnguentum.
Lauacrum frigidum, si nihil prohibeat.

De Curatione Cittæ, seu Picæ.

Pica, est stomachi languor cum nausea, & auersione ciborum, bilis ac pituitæ vomitū inducens: vel est cōcupiscētia quædā vitiosarum qualitatū ciborū: cuius

Dignotio

Partis malè affectæ, videlicet oris ventriculi
- *Appetentia* læsa.
- *Appetentia* deprauata ciborum vitiosarum qualitatum, non quantitatum, vt in canina appetentia.

Symptomatis (aberrat enim facultas appetendi, cùm nō cibos, quinimo prauas appetat qualitates, vtpote acida, acerba, acria, cimoliam terram, &c.)
- *Assidua* expuitio.
- *Oris* vētris mors⁹.
- *Anxietas*.

Causæ symptomatis
- *Mediatæ*: videlicet
  - *Mensium* retentorum. Signa manifesta.
  - *Humorū* corruptorum
    - *Melancholiæ*
      - *Acidæ*, appetitus acidorum.
      - *Aduſtæ*, appetentia
        - *Carbonum.*
        - *Cinerum*, &c.
    - *Pituitæ*
      - *Salsæ*, salsa
      - *Acidæ*
        - *Acida*
        - *Frigida*
      - *Dulcis*
        - *Dulcia*
        - *Frigida*
      - *Viscidæ*
        - *Viscosa*
        - *Frigida*

      Appetunt.
- *Immediatæ*: nēpe intemperiei
  - *Calidæ*, appetentia calidorum.
  - *Frigidæ*, appetitus frigidorum, &c.

Curatio indicationib perficitur. Quare

An fieri possit, & quibus accidat, & quādo, indicat sexus, ætas, &c. Nam
- *Hæc* affectio vtero gerentibus assolet fieri ferè circa quadragesimum diem à conceptu, & sæpè vsq. ad quartum mensem.
- *Complures* vtero gerentes hoc vitio laborant vsq. ad secundum & tertium mensem, in quarto verò quiescunt, partim quòd vomitione vitiati humores expurgantur, partim quòd concoquuntur, partim quòd multitudo vacuatione sit diminuta, quippe duobus primis mensibus fœtus paucum ad se sanguinem attrahit, eò quòd parum adhuc auctus sit. Vbi verò iam creuit, tunc plurimo alimento indiget, atq. tunc nō id, quod optimum est, ad se allicit, verum etiam aliquid vitiosi ad se attrahit.
- *Affectus* hic nonnunquam & vitiis ipsis accidit, cum humor quispiam vitiatus ad os ventris fuerit delapsus, &c.

Quid fieri debeat, indicat tum symptomatis causa

Mediata: videlicet

Menstrua retenta: quæ prouocanda partim
- *Chirurgia* seu venæ internæ malleoli sectione.
- *Medicamentis*: vt
  - *Decocto* radicum
    - *Apij.*
    - *Fœniculi.*
    - *Asparagi.*
    - *Cicerum* rub. &c.
  - *Cinnamomo*, lincto, cum melle despumato.

Humor corruptus: q̄ si fuerit

Melancholia, auferēda est partim

Victus ratione instituta secundum
- *Qualitatem* contrariā. nempe aut
  - *Calefacientem* & humectantem, si acida fuerit melancholia.
  - *Refrigerantem* & humectantem. si aduſta fuerit.
- *Quantitatem*: quæ potiùs minuenda est, pro ratione ætatis, consuetudinis, temporis anni, &c.

Medicamētis exhibitis secundum
- *Qualitatem* cōtrariam, & vel humoris
  - *Qualitati*, videlicet alterantē: vt est
    - *Oxysaccharo.*
    - *Syrupus* acetosus.
    - *Oxymel*
      - *Simplex.*
      - *Scilliticū*, &c.
  - *Quātitati*, nempe euacuātem aut per
    - *Vomitū*, præsertim in vtero gerētib. : quod fiet vel
      - *Aqua* tepida ebibita.
      - *Decocto* raphani cum aceto mulso, &c.
    - *Secessū*: q̄ fiet vel
      - *Foliis* sennæ.
      - *Confect.* hamech.
      - *Myrob.* Indis.
- *Quantitatem* debitam, &c.

Pituita, quæ pariter auferenda est tū
- *Victus* ratione excalefaciente & exiccante.
- *Medicamentis* contrariis
  - *Primò* humoris qualitati: vt alterantibus abstergentibus & incidentibus.
  - *Deinde* humoris quantitati: vt euacuantibus, quod fiet aut agarico, aut turpeto, &c.

Bilis, tollēda est tum
- *Victu* refrigerante & humectante.
- *Medicamentis*
  - *Primò* alterantibus, vt Syrupo
    - *Violaceo.*
    - *Endiuiæ.*
    - *Granatorum*, &c.
  - *Deinde* euacuātibus: vt
    - *Rhabarbaro.*
    - *Hiera picra*, &c.

Immediata. Vide in seq. fig. *

* *Imme*

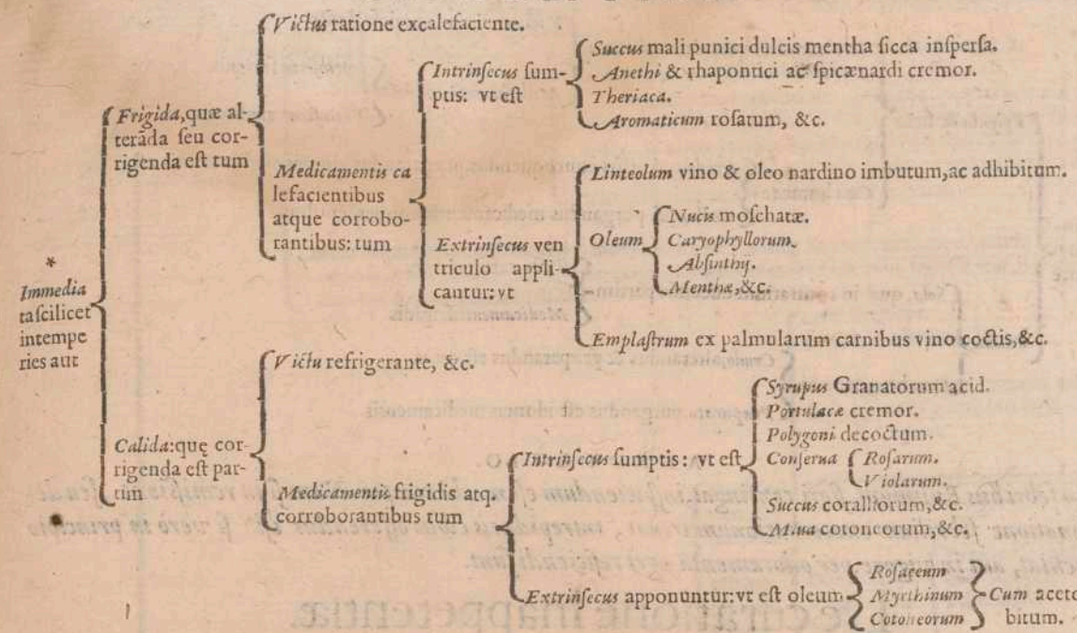

De Curatione Bulimi, ſeu Eſuritionis ingentis.

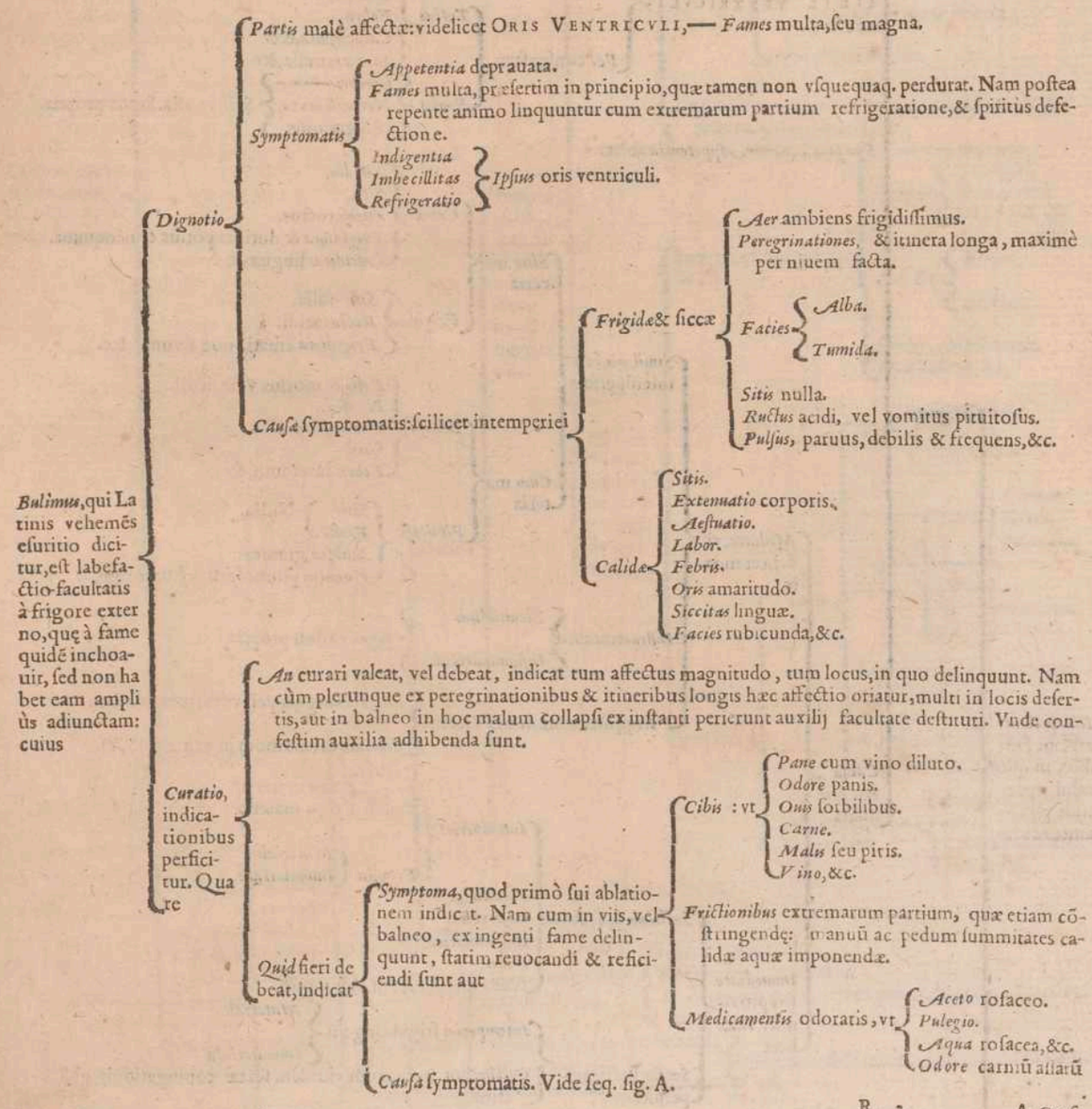

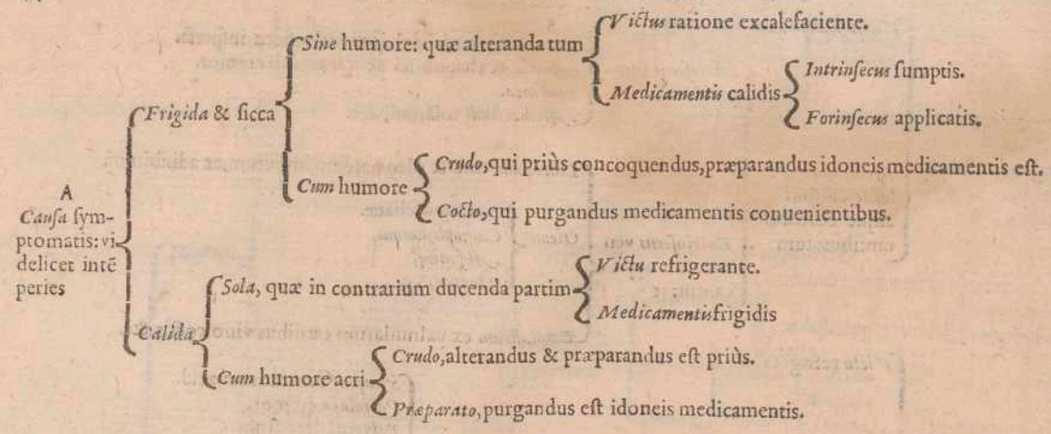

ANNOTATIO.

SI in febribus Bulimum fieri contingat, inſpiciendum eſt morbi tempus. Nam ſi in remiſſione, ſeu declinatione febrilium exacerbationum irruat, intrepidè eis cibus offerendus eſt: ſi verò in principio eueniat, aut in vigore, per odoramenta ægri reficiendi ſunt.

De curatione Inappetentiæ.

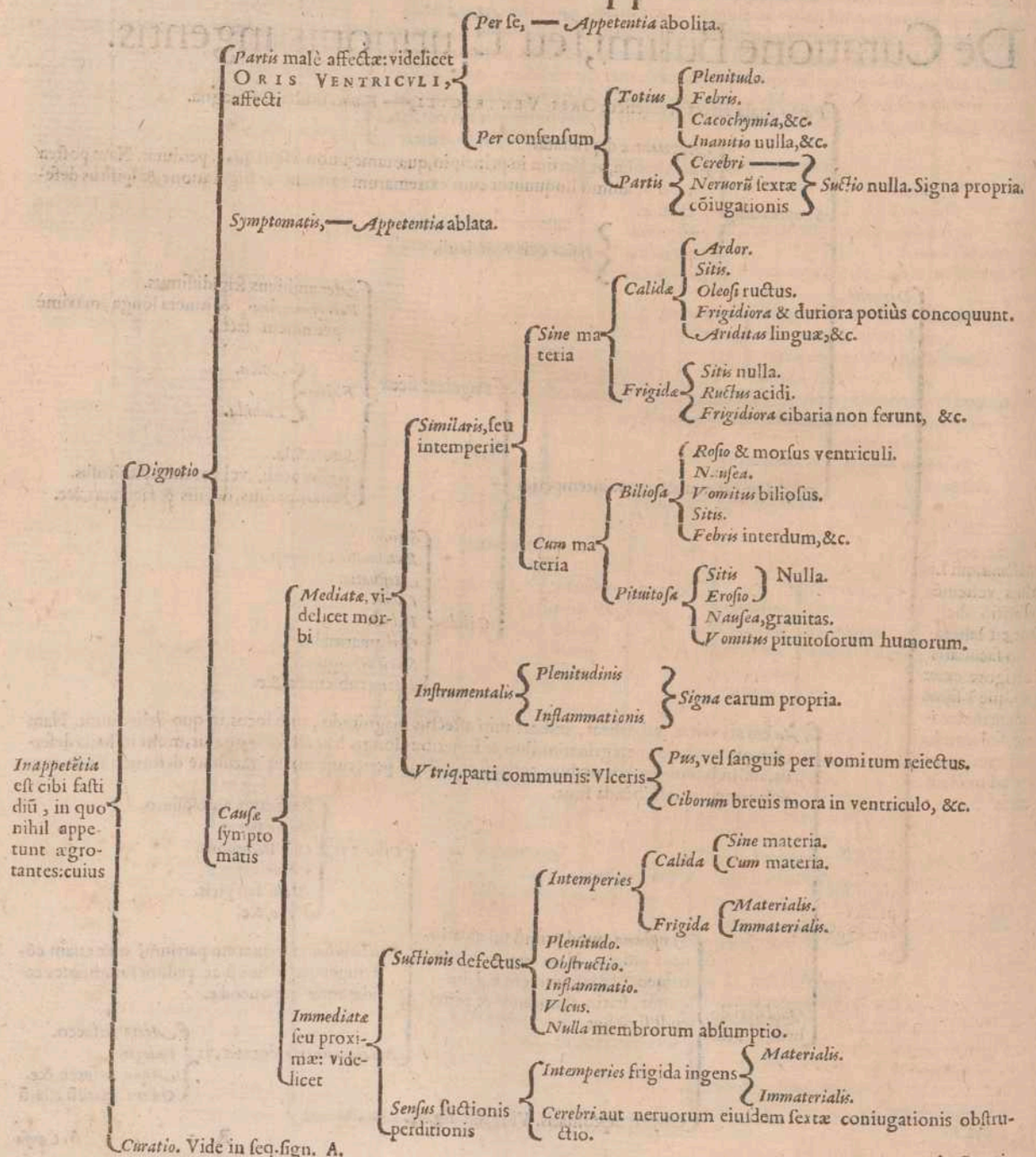

A. Curatio

A. *Curatio* Inappetentiæ indicationibus absoluitur. Itaque

An fieri possit indicatum
- *Morbi* — *Causa.* Nam minoratio appetitus si venerit à frigiditate, malum est valdè, cùm frigiditas excitet appetitum.
- *Morbi* — *Tempus.* Quoniam
  - *Ablatio* appetitus si diu durauerit, mortis est signum.
  - *Omnis* inappetentia in morbo chronico, pessima est.
  - *Si* iuxta principium morborum accesserit inappetentia, aut iuxta vigorem, cum vires adhuc sustinere possunt, nihil molestiarum infert. Modico enim alimento ægri opus habēt. Si verò in declinatione totius morbi, aut in diuturna imbecillitate, aut ex immodica euacuatione, periculo non vacat.
- *Aetas.* Siquidem pueri hoc malo incommodè afficiuntur, vtpote qui voraces natura sunt, & assiduo fomite opus habent. Quare magnus præter naturam excessus significatur, si pueri appetitus per ditione fuerint affecti.

Quid fieri debeat, indicat causa symptomatis
- *Mediata:* videlicet morbus
  - *Similaris*, seu intemperies
    - *Calida*
      - *Immaterialis*, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim *Victus ratione*, instituta secundum *Medicamentis* contrariis, nempe frigidis: quorum alia
        - *Intrinsecus* sumuntur: vt est
          - *Qualitatem* cōtrariam: nempe refrigerantem. Quare sit
            - *Aer* frigidus.
            - *Somnus* moderatus.
            - *Quies* — *Animi.* Anxietates & reliquas animi perturbationes vitent. *Corporis.*
            - *Alvus* lenis natura, vel suppositoriis, vel clysteribus lenibus.
            - *Cibus* varius, ac rarus, optimè apparatus, appetitū irritans, ac multi alimenti: vt
              - *Panis* posca imbutus.
              - *Ova* sorbilia.
              - *Pedes* suilli.
              - *Lactuca* — *Ex* aceto, &c.
              - *Cichoriū* — *Ex* aceto, &c.
              - *Poma* austera.
            - *Potus*, Aqua frigida.
          - *Quantitatem* commodam: quæ moderata sit pro ratione virium, ætatis, &c.
        - *Extrinsecus* applicātur
          - *Ventriculo:* vt
            - *Oleum* — *Cotoneorum.* *Rosaceum.* *Myrthinum.*
            - *Vnguentū* ex — *Succo* — *Lactucæ.* *Solani.* *Portulacæ.*
            - *Vnguentū* ex — *Coralliis.* *Santalis.* *Oleo* cotoneorū. *Aceto*, & cera.
            - *Sacellum* ex rosis, violis, coralliis, santalis, &c.
            - *Emplastrū* ex cotoneis coctis in posca, deinde contusis & stomacho appositis.
          - *Naribus:* vt odoramentum ex — *Posca*, aut vino diluto. *Aqua* rosacea, & santalis.
      - *Materialis.* Vide seq. fig. B.
    - *Frigida.* Vide in seq. fig. C.
  - *Instrumentalis*
    - *Plenitudo*, quæ euacuanda est tum — *Inedia.* *Balneis*, *Frictionibus*, *Exercitiis*, *Medicamentis* purgantibus pro redundantis succi varietate.
    - *Obstructio* iecoris, seu venarū
    - *Inflammatio* visceris,
    - *Vtriq.* parti communis: vt Vlcus, — *Proprias* habēt morbi curatiōes alibi traditas.
- *Immediata.* Vide in seq. signum *

B.
Materialis: videlicet bilis, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim
- *Victus* ratione prædicta.
- *Medicamẽtis* contrariis, arq. vel humoris
  - *Qualitati:* nempe alterantibus, præparantibus seu concoquentibus: vt est
    - *Syrupus*
      - *Violaceus*
      - *Endiuiæ*
      - *Granatorum*
      - *Limonum*, &c.
    - *Iulapium*
      - *Violaceum*
      - *Rosaceum*, &c.

    Cum aqua hordei, vel lactucę, vel cichorij.
  - *Quantitati:* scilicet purgantibus
    - *Primò* per vomitum, vt est
      - *Aqua* tepida in magna quantitate ebibita.
      - *Digitorum* immissio.
      - *Aqua* tepida cum pauco aceto, vel syrupo acetoso sumpta.
    - *Deinde* per ventrem, præsertim si difficilius vomat æger: vt est
      - *Syrupus* rosatus laxatiuus cum tamarindorum decocto.
      - *Cassia* fistula.
      - *Manna.*
      - *Rhabarbarum.*
      - *Myrobalana* citrina, &c.

C.
Intemperies etiá frigida, quid fieri debeat, indicat. Nam si fuerit
- *Immaterialis,* sui calefactionem indicat: id quod fiet partim
  - *Victus* ratione, instituta secundum
    - *Qualitatẽ* calidam. Quare sit
      - *Aer* ad calidum declinans.
      - *Somnus* moderatus.
      - *Exercitium* mediocre.
      - *Cibus*
        - *Ius* pullorum, gallinarum.
        - *Caro*
          - *Vitulina*
          - *Hœdina*
          - *Veruecina*
          - *Perdicum*
          - *Gallinarum*
          - *Auium* montanarum

          Cum cinnamomo, caryophyllis, pipere, &c. præparata.
        - *Cappares*, *Oliuæ*, *Ex* oleribus, mentha, petroselinum, &c.
        - *Pisces* salsi.
      - *Potus.* Vinum
        - *Album.*
        - *Non* valde
          - *Potens.*
          - *Dilutum.*
    - *Quantitatem* debitam: quæ pro ratione ætatis, virium, &c. varianda.
  - *Medicamẽtis* calidis: quorum alia
    - *Intrinsecus* sumuntur: cuiusmodi est
      - *Tabulæ*
        - ℞. *Piperis* longi
          Calami aromatici
          ana ℈. j.
        - *Cassiæ* ligneæ
          Cinnamomi electi ʒ ij.
        - *Ros.* siccarum rub.
          Coriandri præparati
          ana ℈. iv.
        - *Diatragacanthi* frig. ʒ. j.
        - *Sacchari* ros. ʒ. iij. fiat cõfectio in tabulis.
      - *Decoctum*
        - *Cinnamomi* aut piperis.
        - *Absynthij.*
      - *Syrupus*
        - *De* mentha.
        - *De* absynthio, &c.
      - *Diatrionpepereon.*
      - *Diasponticum.*
      - *Aromaticum* rosatum.
      - *Diagalanga.*
      - *Theriaca*
      - *Gingiber*
        - *Conditum.*
        - *Coctum* cum saccharo.
      - *Diacitonium* cum speciebus calidis, &c.
    - *Extrinsecus* applicantur: vt est
      - *Oleum*
        - *Nardinum.*
        - *Mastichinum.*
        - *Absynthij.*
        - *Menthæ.*
        - *Nucis* moschatæ.
      - *Vnguentum* tale
        - ℞. *Menthæ* siccæ
          Ligni aloes
          ana ℈. j.
        - *Mastices* ʒ. iij.
        - *Aloes* ʒ. ij.
        - *Succi* absynthij ʒ. S.
        - *Olei* nardini, mastichini ana ʒ. S.
        - *Cerę*, q. s. fiat vnguentum.
      - *Emplastrum* ex palmulis, aloe, mastice, vino, hordei farina, croco, oleo nardino, succo absynthij, cera & terebinthina.
      - *Sacculus* ex mẽtha, absynthio, cort. citri, mastice, ligno aloes, cinnamomo, galãga, macere, rosis siccis, &c.
- *Materialis.* Vide signum D.

D. *Intem.*

D. *Intemperies* frigida materialis seu pituita redundans, sui ablationem indicat: quod fiet partim
- *Victus* ratione prædicta.
- *Medicamentis* contrariis, & vel humoris
  - *Qualitati*: videlicet alterantibus, præparantibus seu concoquentibus: vt est
    - *Mel* rosaceum.
    - *Oxymel*
      - *Simplex.*
      - *Compositum.*
      - *Scilliticum.*
    - *Syrupus*
      - *De* mentha.
      - *De* absynthio.
      - *Acetosus*, &c.
  - *Quantitati*: nempe purgantibus per
    - *Vomitū*: vt est
      - *Aqua* tepida
        - *Simplex.*
        - *Cū* oxymelle.
      - *Decoctum* raphani.
      - *Immissio* digitorum in os, &c.
      - *Vitrum* stibij, &c.
    - *Ventrem*: vt est
      - *Hiera* picra.
      - *Diaphœnicon.*
      - *Electuarium* indum.
      - *Decoctum*
        - *Agarici.*
        - *Turpeti.*
        - *Myrob.* chebul.
      - *Pilulæ*
        - *Hieræ.*
        - *Stomachicæ.*
        - *Mastichinæ*, &c.
      - *Vitrum* stibij cum tragacantho & mastice præparatum, &c.

** *Causa* symptomatis etiam mediata, quid fieri debeat, indicat. Nam si fuerit
- *Suctionis* defectus ob
  - *Intemperiem* calidam & frigidam,
  - *Plenitudinem*
  - *Obstructionem*
  - *Inflammationem*
  - *Vlcus*
  - *Membrorum* nullam absumptionem,

  Curetur eo modo, quo antea dictum est.
- *Sensus* suctionis priuatio, ob
  - *Intemperiem* frigidam ingentem: curetur, vt suprà ostensum est.
  - *Cerebri*, aut neruorum eiusdem sextæ coniugationis obstructionem
    - *Cerebro* aut neruis ab eodem ipsi stomacho distributis, prospicien dum erit.

De curatione Sitis immoderatæ.

Sitis immoderata est appetitus frigidi & humidi in ratione potus. Vel est tristis sensatio stomachi, qua irritatur ad quærendum potū frigidum & humidum: cuius
- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: nimirū Oris ventriculi affecti
    - *Per se*
      - *Nullum* indicium inflammationis aliarum partium.
      - *Appetentia* potus.
    - *Per consensum*
      - *Hepatis* inflāmati, & potissimū partis simæ
      - *Pulmonis* inflammati
      - *Venarum* mesenterij inflammatarum
      - *Ieiuni* intestini inflammati

      Signa propria.
  - *Symptomatis*
    - *Appetentia* deprauata.
    - *Signa* manifesta.
  - *Causæ* ipsius symptomatis: videlicet intemperiei
    - *Immateriales*
      - *Simplicis*
        - *Calidæ*
          - *Caliditas* in stomacho percepta.
          - *Medicamentum* aliquod calidum, mordax, assumptum.
          - *Vini* meracioris potus.
          - *Ciborum* calidorum esus, &c.
        - *Siccæ*
          - *Humoris* inopia.
          - *Defectus* potus.
          - *Diabetes.*
          - *Copiosa* aliqua euacuatio, &c.
      - *Compositæ*: calidæ & siccæ
        - *Febris* ardens, adurens.
        - *Aestus* grauis.
        - *Aestas.*
        - *Vigiliæ*, &c.
    - *Materialis*: nempe humoris
      - *Biliosi.* Amaritudo oris.
      - *Salsi.* Salsedo in ore percepta.
- *Curatio* indicationibus perficitur. Itaque
  - *An* fieri possit, indicat causa morbi, pars affecta, & symptomatum vehementia. Nā
    - *Sitis* in febribus, cum ariditate corporis, valdè malum est.
    - *Si* febricitans multum sitiuerit, & subitò cesset sitire, & febris remanet, cum ariditate & nigredine linguæ, mortem proculdubio significat.
    - *Quæ* est ab ore stomachi, est deterior seu vehementior: deinde quæ à mesenterio: postea quæ à fundo stomachi: vltimò quæ ab intestino ieiuno.
    - *Sitis* post assumptam medicinam solutiuam, significat secundum plurimum illam medicinam operatam esse.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in sequenti signo A.

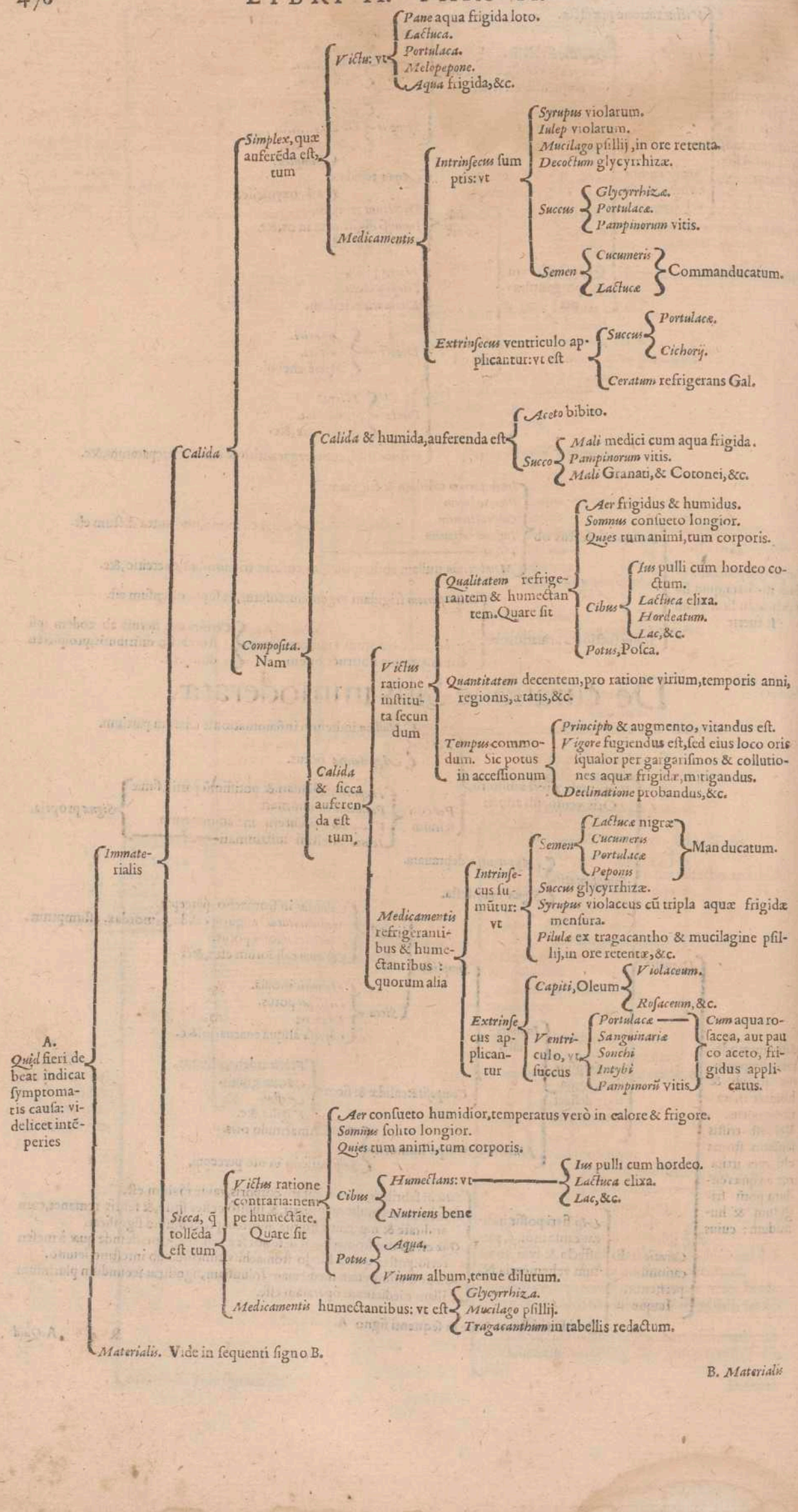

B. Materialis

B. *Materialis* etiam causa quid fieri debeat, indicat. Nam humor

- *Bilioſus*, ſui ablationẽ indicat: ꝙ fiet partim
  - *Victus* ratione refrigerante & humectante ſuprà dicta.
  - *Medicamentis* cõtrarijs, atq; vel humoris
    - *Qualitati*: nempe alterantibus, cõcoquentibus: vt eſt
      - *Syrupus*
        - *Violaceus*.
        - *Nenupharinus*, &c.
      - *Iulapium* Violaceum.
    - *Quantitati*: ſcilicet purgantibus, aut per
      - *Vomitum* (ſi ad vomendum prompti fuerint laborantes) vt eſt
        - *Aqua* tepida copioſè ſumpta.
        - *Decoctum* raphani.
        - *Aqua* tepida cũ oxymelle, &c.
      - *Aluum*: præſertim ſi difficulter vomant ægri: cuiuſmodi eſt
        - *Caſſia*.
        - *Manna*.
        - *Rhabarbarum*.
        - *Decoctum* tamarindorum.
        - *Electũ*. de ſucco roſarum, &c.
- *Salſus*, tollendus eſt medicamentis partim
  - *Detergentibus*: vt eſt
    - *Ptiſana*.
    - *Cremor* ptiſanæ.
    - *Decoctum* glycyrrhizæ.
    - *Mel* roſaceum.
    - *Aqua* mulſa, &c
  - *Purgantibus* (vbi ſuperiora detergere non valuerint) vt eſt
    - *Caſſia* cum agarico trochiſcato.
    - *Diacarthamum*.
    - *Diacatholicum*.
    - *Diaphœnicum*.
    - *Electũ*. de ſucco roſarum.
    - *Confectio* Hamech.
    - *Hiera* picra, &c.

De curatione Singultus.

Singultus, eſt quidam vehemens ac violẽtus ſtomachi motus, quo rẽ infeſtantem expellere conatur: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: videlicet ORIS ventriculi
    - *Dolor* in anteriori pectoris parte
    - *Signa* manifeſta.
  - *Symptomatis*
    - *Expultrix* & retentrix facultas deprauata.
    - *Motus* præter naturam ſtomachi, &c.
  - *Cauſæ* ſymptomatis: videlicet morbi
    - *Similaris*, ſeu intemperiei
      - *Immaterialis*
        - *Calidæ*
          - *Medicamenta* acria & calida.
          - *Vinum* meracum.
          - *Anni* tempus calidum.
          - *Calor*.
          - *Punctura*,
          - *Mordicatio*, &c.
        - *Frigidæ*
          - *Medicamenta* frigida.
          - *Aquæ* frigidæ potus.
      - *Materialis*: nempe humoris
        - *Bilioſi*
          - *Medicamenua* acria.
          - *Cibus* in ſtomacho corruptus.
          - *Vomitus* bilioſus, à quo liberantur.
          - *Mordicatio*, &c.
          - *Ructus* nidoroſus.
        - *Pituitoſi*
          - *Cibus*
            - *Copioſus*.
            - *Pituitoſus*.
            - *Corruptus*.
          - *Aetas* puerilis.
          - *Ructus* acidi, &c.
    - *Inſtrumentalis*: vt
      - *Repletionis*
        - *Copioſus* cibus & potus ſumptus.
        - *Ocium*, Quies.
        - *Grauitas*.
        - *Diſtentio*.
        - *Dolor*, &c.
      - *Inanitionis*
        - *Inedia* præcedens.
        - *Fluxus* ventris.
        - *Vomitus*.
        - *Fluxus* ſanguinis.
        - *Febris*.
        - *Labor*, &c.
      - *Vlceris*
        - *Dolor* ab acribus.
        - *Grauatio* ſtomachi, &c.
      - *Inflammationis*
        - *Febris*. Dolor.
        - *Nauſea*.
        - *A vomitu* nulla alleuiatio.
- *Curatio*. Vide in ſequenti ſigno. A.

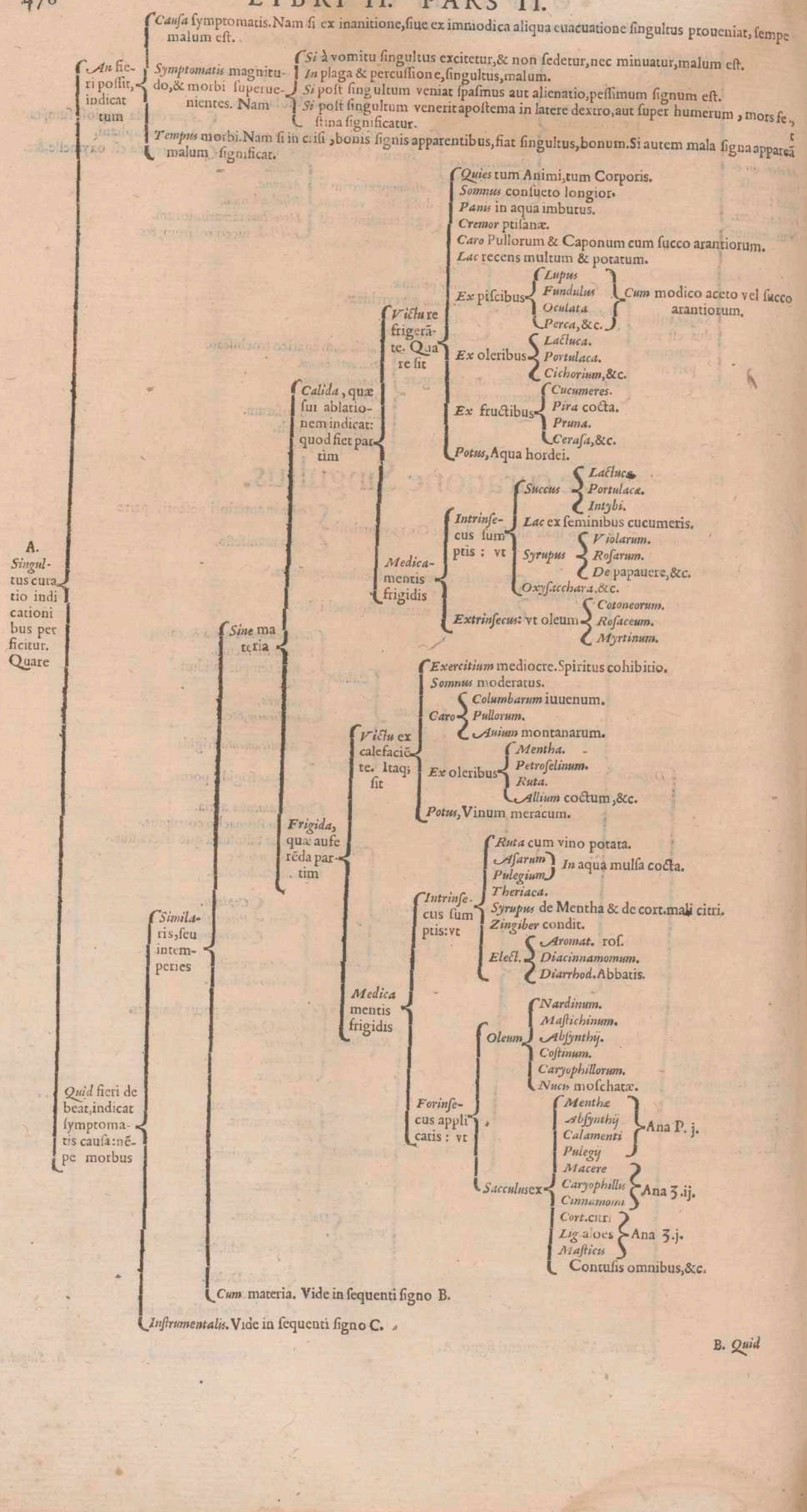
A. Singultus curatio indicationibus perficitur. Quare
An fieri possit, indicatum
Causa symptomatis. Nam si ex inanitione, siue ex immodica aliqua euacuatione singultus proueniat, semper malum est.
Symptomatis magnitudo, & morbi superuenientes. Nam
Si à vomitu singultus excitetur, & non sedetur, nec minuatur, malum est.
In plaga & percussione, singultus, malum.
Si post singultum veniat spasmus aut alienatio, pessimum signum est.
Si post singultum venerit apostema in latere dextro, aut super humerum, mors festina significatur.
Tempus morbi. Nam si in crisi, bonis signis apparentibus, fiat singultus, bonum. Si autem mala signa appareãt malum significat.
Quid fieri debeat, indicat symptomatis causa: nempe morbus
Similaris, seu intemperies
Sine materia
Calida, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim
Victu refrigerãte. Quare sit
Quies tum Animi, tum Corporis.
Somnus consueto longior.
Panis in aqua imbutus.
Cremor ptisanæ.
Caro Pullorum & Caponum cum succo arantiorum.
Lac recens multum & potatum.
Ex piscibus: Lupus, Fundulus, Oculata, Perca, &c. Cum modico aceto vel succo arantiorum.
Ex oleribus: Lactuca. Portulaca. Cichorium, &c.
Ex fructibus: Cucumeres. Pira cocta. Pruna. Cerasa, &c.
Potus, Aqua hordei.
Medicamentis frigidis
Intrinsecus sumptis: vt
Succus: Lactucæ. Portulacæ. Intybi.
Lac ex seminibus cucumeris.
Syrupus: Violarum. Rosarum. De papauere, &c.
Oxysaccharum, &c.
Extrinsecus: vt oleum: Cotoneorum. Rosaceum. Myrtinum.
Frigida, quæ aufe rēda partim
Victu ex calefactiõe. Itaq; sit
Exercitium mediocre. Spiritus cohibitio.
Somnus moderatus.
Caro: Columbarum iuuenum. Pullorum. Auium montanarum.
Ex oleribus: Mentha. Petroselinum. Ruta. Allium coctum, &c.
Potus, Vinum meracum.
Medicamentis frigidis
Intrinsecus sumptis: vt
Ruta cum vino potata.
Asarum, Pulegium: In aqua mulsa cocta.
Theriaca.
Syrupus de Mentha & de cort. mali citri.
Zingiber condit.
Electu.: Aromat. ros. Diacinnamomum. Diarrhod. Abbatis.
Forinsecus applicatis: vt
Oleum: Nardinum. Mastichinum. Absynthij. Costinum. Caryophillorum. Nucis moschatæ.
Sacculus ex: Menthæ, Absynthij, Calamenti, Pulegij: Ana P. j.
Macere: Caryophillis, Cinnamomi: Ana ʒ. ij.
Cort. citri, Lig. aloes, Masticis: Ana ʒ. j.
Contusis omnibus, &c.
Cum materia. Vide in sequenti signo B.
Instrumentalis. Vide in sequenti signo C.

B. Quid

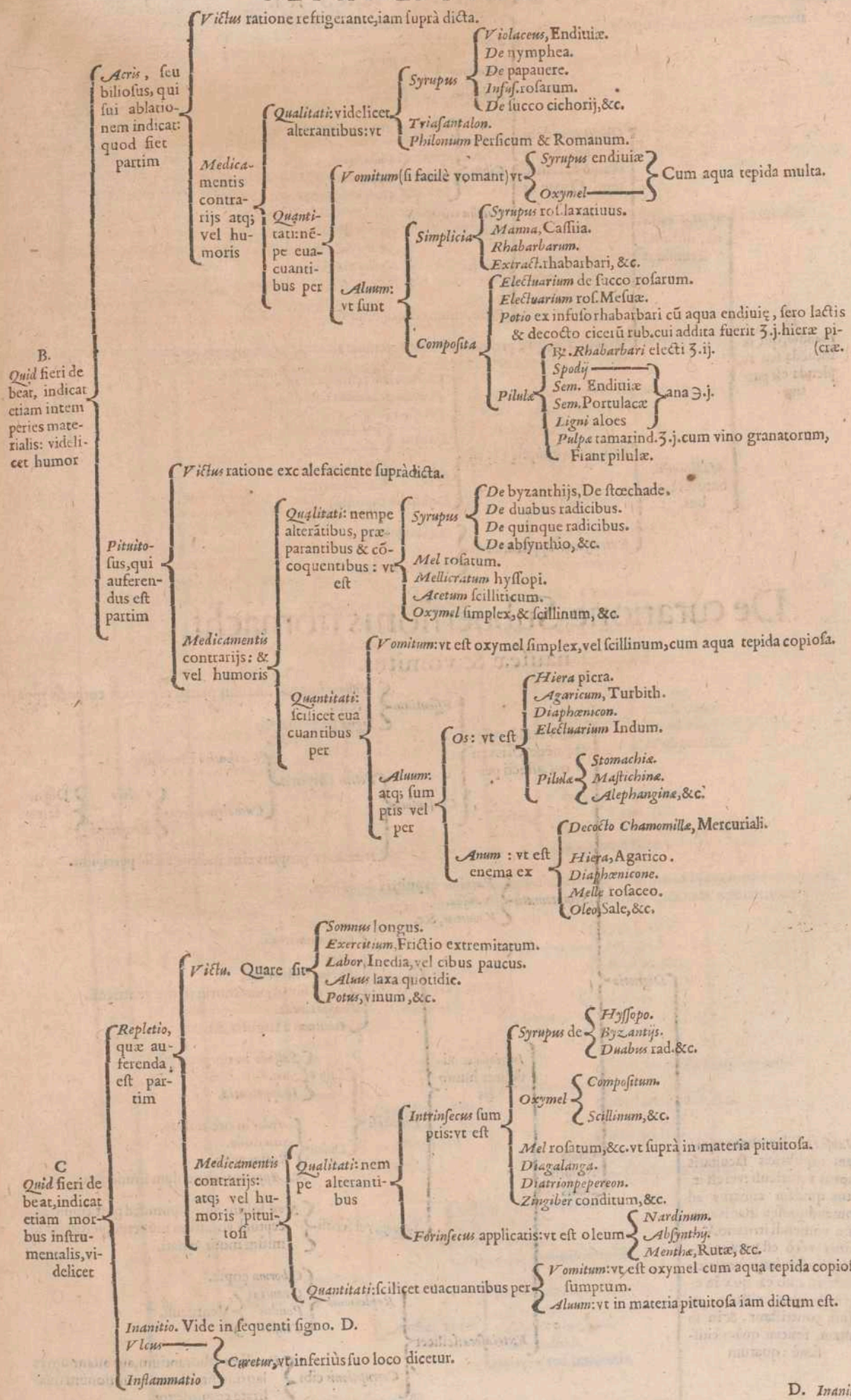
B.
Quid fieri debeat, indicat etiam intemperies materialis: videlicet humor
Acris, seu bilioſus, qui ſui ablationem indicat: quod fiet partim
Victus ratione reſtigerante, iam ſuprà dicta.
Medicamentis contrarijs atq; vel humoris
Qualitati: videlicet alterantibus: vt
Syrupus
Violaceus, Enditiæ.
De nymphea.
De papauere.
Infuſ. roſarum.
De ſucco cichorij, &c.
Triaſantalon.
Philonium Perſicum & Romanum.
Quantitati: nempe euacuantibus per
Vomitum (ſi facilè vomant) vt
Syrupus endiuiæ
Oxymel
Cum aqua tepida multa.
Aluum: vt ſunt
Simplicia
Syrupus roſ. laxatiuus.
Manna, Caſſiia.
Rhabarbarum.
Extract. rhabarbari, &c.
Compoſita
Electuarium de ſucco roſarum.
Electuarium roſ. Meſuæ.
Potio ex infuſo rhabarbari cũ aqua endiuię, ſero lactis & decocto ciceriũ rub. cui addita fuerit ʒ.j. hieræ picræ.
Pilulæ
Bz. Rhabarbari electi ʒ.ij.
Spodij
Sem. Enditiæ
Sem. Portulacæ
Ligni aloes
ana ʒ.j.
Pulpæ tamarind. ʒ.j. cum vino granatorum, Fiant pilulæ.
Pituitoſus, qui auferendus eſt partim
Victus ratione exc alefaciente ſuprà dicta.
Medicamentis contrarijs: & vel humoris
Qualitati: nempe alterãtibus, præparantibus & cõcoquentibus: vt eſt
Syrupus
De byzanthijs, De ſtœchade.
De duabus radicibus.
De quinque radicibus.
De abſynthio, &c.
Mel roſatum.
Mellicratum hyſſopi.
Acetum ſcilliticum.
Oxymel ſimplex, & ſcillinum, &c.
Quantitati: ſcilicet euacuantibus per
Vomitum: vt eſt oxymel ſimplex, vel ſcillinum, cum aqua tepida copioſa.
Aluum: atq; ſumptis vel per
Os: vt eſt
Hiera picra.
Agaricum, Turbith.
Diaphœnicon.
Electuarium Indum.
Pilulæ
Stomachicæ.
Maſtichinæ.
Alephanginæ, &c.
Anum: vt eſt enema ex
Decocto Chamomillæ, Mercuriali.
Hiera, Agarico.
Diaphœnicone.
Melle roſaceo.
Oleo
Sale, &c.
C
Quid fieri debeat, indicat etiam morbus inſtrumentalis, videlicet
Repletio, quæ auferenda, eſt partim
Victu. Quare ſit
Somnus longus.
Exercitium. Frictio extremitatum.
Labor. Inedia, vel cibus paucus.
Aluus laxa quotidie.
Potus, vinum, &c.
Medicamentis contrarijs: atq; vel humoris pituitoſi
Qualitati: nempe alterantibus
Intrinſecus ſumptis: vt eſt
Syrupus de
Hyſſopo.
Byzantijs.
Duabus rad. &c.
Oxymel
Compoſitum.
Scillinum, &c.
Mel roſatum, &c. vt ſuprà in materia pituitoſa.
Diagalanga.
Diatrionpepereon.
Zingiber conditum, &c.
Forinſecus applicatis: vt eſt oleum
Nardinum.
Abſynthij.
Menthæ, Rutæ, &c.
Quantitati: ſcilicet euacuantibus per
Vomitum: vt eſt oxymel cum aqua tepida copioſa, ſumptum.
Aluum: vt in materia pituitoſa iam dictum eſt.
Inanitio. Vide in ſequenti ſigno. D.
Vlcus
Inflammatio
Curetur, vt inferiùs ſuo loco dicetur.

D. *Inanitio*

D. *Inanitio*, quę restituēda seu replenda est partim
- *Victus* ratione, instituta secundum
  - *Qualitatem* debitā: nempe humectantē & reficiētem. Quare sit
    - *Quies*, vel exercitium moderatum.
    - *Somnus* mediocris.
    - *Animus*: *Tranquillus.* / *Lætus.*
    - *Balneum* aquæ dulcis.
    - *Cibus*
      - *Ius* carnium: seu expressio earundem.
      - *Caro*: *Pullorum.* / *Caponum.* / *Gallinarum*, &c.
      - *Vitella* ouorum.
      - *Lac.*
      - *Ex* fructibus: *Amygdala* dulcia. / *Nuclei* pinei. / *Pistacia*, &c.
    - *Potus*, vinum dulce, dilutum.
  - *Quantitatem*, quæ pro ratione ætatis, temperamenti, anni temporis, consuetudinis varianda.
- *Medicamētis* humectantibus,
  - *Intrinsecus* sumptis: vt est
    - *Electuarium* resumptiuum.
    - *Diatragacanthum* frigidum.
    - *Triasantalon.*
    - *Syrupus*: *Violarum.* / *Rosarum*, &c.
    - *Conserua*: *Violarum.* / *Rosarum*, &c.
    - *Destillatio* caponis.
  - *Extrinsecus* applicatis: vt
    - *Oleum* violarum.
    - *Hydrœleum*, &c.

De curatione Subuersionis stomachi, nauseæ & vomitus.

Nausea est deprauatus quidam expultricis facultatis motus ventriculi: vel est irritus quidam conatus ad vomendum: seu inanis quædam vomendi irritatio. Vomitus verò est paruus expultricis facultatis ventriculi motus, quo ea, quæ in eius capacitate existunt, ac ipsum contristant, & in se fluitant, reiiciat quàm citissimè: quarum
- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectę nempe Orisventris, affecti per
    - *Essentiam*: *Nullum* signum alicuius partis, vel totius corporis apparens. / *Signa* perpetua, &c.
    - *Consensum*
      - *Totius* corporis: *Plethorici.* Plenitudo.
      - *Cacochymici*, ex: *Calore* / *Eruptione* — Dignoscitur.
      - *Partis*: ex propriis eius indiciis facilè percipitur.
  - *Symptomatis*: *Facultas* expultrix deprauata. / *Nausea.* / *Vomitus*, &c.
- *Causæ* symptomatis
  - *Intrinsecæ*: videlicet humoris
    - *Biliosi*: *Oris* amaritudo. / *Situs.* / *Ructus* nidorosus, / *Ardor* simul cum morsu in ore ventriculi. / *Inappetentia.* / *Auxilium* à frigidis, &c.
    - *Pituitosi*
      - *Salsi*: *Salsedo* in ore percepta. / *Situs.* / *Inappetentia.*
      - *Dulcis*: *Ardor* in ore nullus, / *Situs* nulla. / *Ructus* acidi. / *Appetentia* interdum immodica.
    - *Sanioſi*, vel serosi: *Non* solùm ante cibum, sed post cibum acceptum vomitum inducunt, perpetuo nimium motu versati.
  - *Extrinsecæ*: scilicet
    - *Repletionis*: *Ciborum* copia. / *Grauitas* / *Pondus* / *Tensio* — Ventriculi.
    - *Corruptionis* cibi: *Facilè* ex laborantium, aut astantium relatione simul cum vomitionum qualitate cognoscitur.
- *Curatio*. Vide in sequenti signo B.

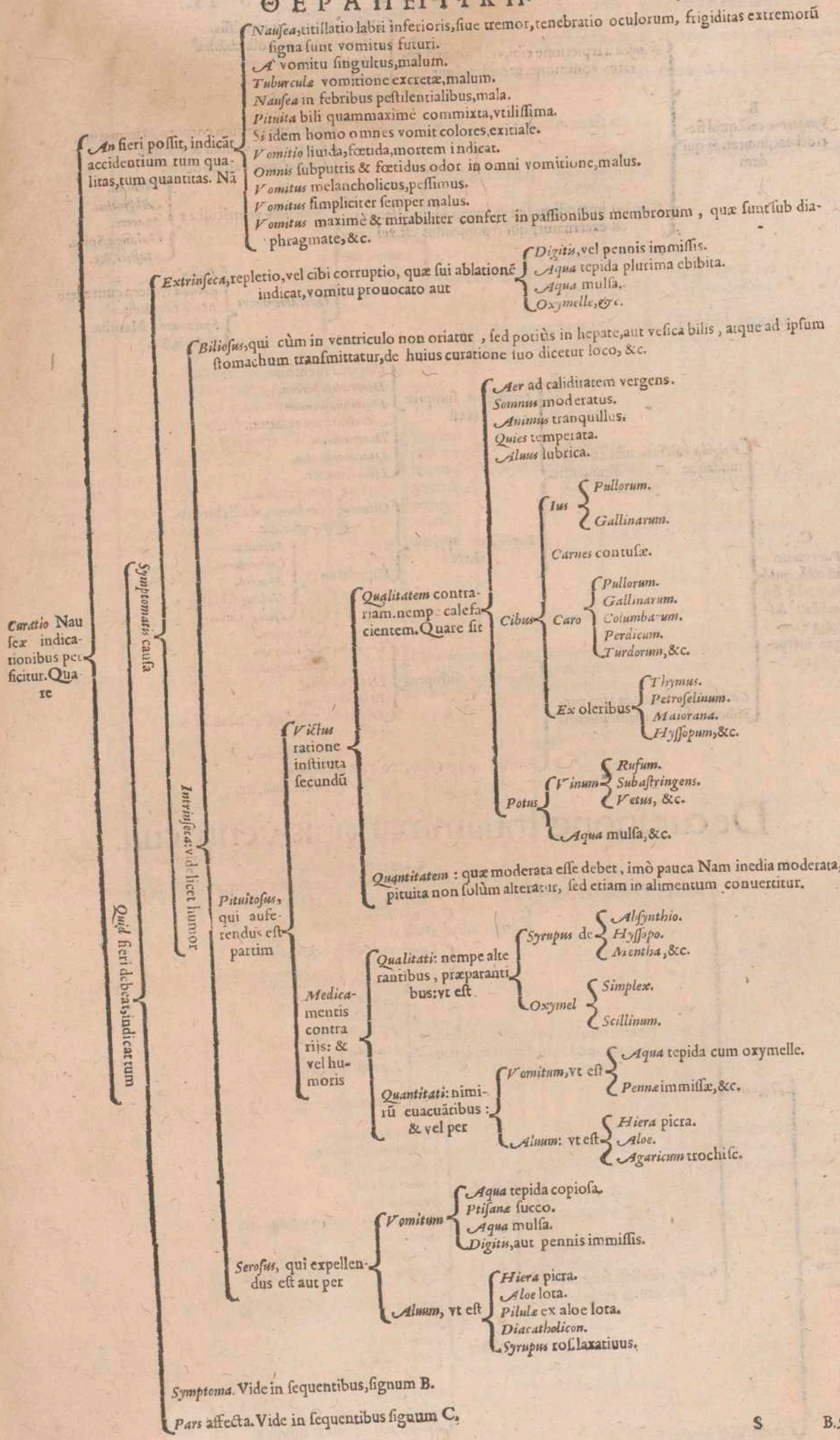
Curatio Nauseæ indicationibus perficitur. Quare
An fieri possit, indicat accidentium tum qualitas, tum quantitas. Nã
Nausea, titillatio labri inferioris, siue tremor, tenebratio oculorum, frigiditas extremorũ signa sunt vomitus futuri.
A vomitu singultus, malum.
Tuberculæ vomitione excretæ, malum.
Nausea in febribus pestilentialibus, mala.
Pituita bili quammaximè commixta, vtilissima.
Si idem homo omnes vomit colores, exitiale.
Vomitio liuida, fœtida, mortem indicat.
Omnis subputris & fœtidus odor in omni vomitione, malus.
Vomitus melancholicus, pessimus.
Vomitus simpliciter semper malus.
Vomitus maximè & mirabiliter confert in passionibus membrorum, quæ sunt sub diaphragmate, &c.
Quid fieri debeat, indicatum
Symptomatis causa
Extrinseca, repletio, vel cibi corruptio, quæ sui ablationẽ indicat, vomitu prouocato aut
Digitis, vel pennis immissis.
Aqua tepida plurima ebibita.
Aqua mulsa.
Oxymelle, &c.
Intrinseca: vbi licet humor
Biliosus, qui cùm in ventriculo non oriatur, sed potiùs in hepate, aut vesica bilis, atque ad ipsum stomachum transmittatur, de huius curatione suo dicetur loco, &c.
Pituitosus, qui auferendus est partim
Victus ratione instituta secundũ
Qualitatem contrariam. nempe calefacientem. Quare sit
Aer ad caliditatem vergens.
Somnus moderatus.
Animus tranquillus.
Quies temperata.
Aluus lubrica.
Cibus
Ius
Pullorum.
Gallinarum.
Carnes contusæ.
Caro
Pullorum.
Gallinarum.
Columbarum.
Perdicum.
Turdorum, &c.
Ex oleribus
Thymus.
Petroselinum.
Maiorana.
Hyssopum, &c.
Potus
Vinum
Rufum.
Subastringens.
Vetus, &c.
Aqua mulsa, &c.
Quantitatem: quæ moderata esse debet, imò pauca Nam inedia moderata, pituita non solùm alteratur, sed etiam in alimentum conuertitur.
Medicamentis contrarijs: & vel humoris
Qualitati: nempe alterantibus, præparantibus: vt est
Syrupus de
Absynthio.
Hyssopo.
Mentha, &c.
Oxymel
Simplex.
Scillinum.
Quantitati: nimirũ euacuãtibus: & vel per
Vomitum, vt est
Aqua tepida cum oxymelle.
Pennæ immissæ, &c.
Aluum: vt est
Hiera picra.
Aloe.
Agaricum trochisc.
Serosus, qui expellendus est aut per
Vomitum
Aqua tepida copiosa.
Ptisanæ succo.
Aqua mulsa.
Digitis, aut pennis immissis.
Aluum, vt est
Hiera picra.
Aloe lota.
Pilulæ ex aloe lota.
Diacatholicon.
Syrupus ros. laxatiuus.
Symptoma. Vide in sequentibus, signum B.
Pars affecta. Vide in sequentibus signum C.

B. *Symptoma* etiã quid fieri debeat, indicat. Si quidem
- *Nausea* à repletione cibi, vel humorũ, curatur vomitione, prouocatâ aut
  - *Digitis*, vel pennis immissis.
  - *Aqua* tepida copiosa ebibita.
  - *Aqua* mulsa.
  - *Oxymellite*.
  - *Decocto* raphani, &c.
- *Vomitus* immodicus (ita vt etiam id quod bonum est excernatur) qui reprimendus est vel
  - *Frictione* partium corporis extremarum.
  - *Ligatione* manuum & pedum.
  - *Calefactione* extremorum.
  - *Inunctione* ventriculi ex
    - *Mentha*.
    - *Absynthio*.
    - *Macere*.
    - *Galanga*, Spica.
    - *Mastice*, &c.
  - *Odoramentis*: vt
    - *Rosis*.
    - *Aqua* rosacea cum aceto pauco.
    - *Malis* cotoneis.
    - *Spicanardi*, Mentha.
    - *Pulegio*, &c.

C. *Pars* etiam affecta, quid faciendũ sit, indicat. Affecta namque intẽperie
- *Frigida*, calefacienda corroborandaque est medicamentis partim
  - *Intrinsecus* sumptis: vt est
    - *Conserua* menthæ.
    - *Diatrionpepereon*.
    - *Diacinnamomum*.
    - *Aromaticum* rosatum.
    - *Diacyminum*.
    - *Diacalamintha*.
    - *Dianisum*, &c.
  - *Forinsecus* applicatis: vt
    - *Oleum*
      - *Absynthinum*.
      - *Nardinum*, Mastichinum.
      - *Mentha*, &c.
    - *Vnguentum* ex
      - *Mentha*.
      - *Cinnamomo*.
      - *Macere*.
      - *Galanga*, Mastice.
      - *Oleo*, Cera.
- *Calida*, frigefacienda atq; corroboranda est medicamentis
  - *Intrinsecus* sumptis: vt
    - *Conserua*
      - *Rosarum*.
      - *Violarum*.
      - *Nenupharis*.
    - *Diacitonium*.
    - *Triasantalum*.
    - *Diarrhod*. Abb. sine spec. calidis, &c.
  - *Extrinsecus* appositis, vt oleum
    - *Cotoneorum*.
    - *Rosarum*.
    - *Mirthinum*, &c.

De curatione Inflammationis ventriculi.

Inflammationis ventriculi
- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: scilicet
    - *Oris* ventriculi
      - *Appetentia* læsa.
      - *Dolor* maior, præsertim statim post assumptionem cibi, &c.
      - *Tumor* circa furculam, &c.
    - *Ventriculi*
      - *Concoctio* læsa.
      - *Dolor* minor.
      - *Tumor* versus hypochondria.
  - *Morbi* (est enim morbus compositus, primò in magnitudine, secundò in intemperie, tertiò in soluta continuitate)
    - *Tumor* præter naturam.
    - *Grauitas*, Calor.
    - *Dolor*, Sitis.
    - *Febris*. Nausea.
    - *Inquietudo*.
    - *Animi* deliquium — nonnunquam.
    - *Extremorũ* refrigeratio — nonnunquam.
  - *Causæ*: videlicet sanguinis affluentis: & vel bilioſi
    - *Magis*
      - *Ardor* vehemens.
      - *Sitis* immoderatior.
      - *Febris* ardentissima.
      - *Tumor* minor.
      - *Grauitas* minor.
      - *Victus* ratio ciborum calidorum.
      - *Aetas* adolescentiæ.
      - *Temperatura* calida & sicca.
      - *Tempus* anni calidum & siccum.
    - *Minùs*
      - *Ardor* non admodum vehemens.
      - *Sitis* mitior.
      - *Febris* minor.
      - *Tumor* — maior.
      - *Grauitas* — maior.
      - *Aetas* sanguinea.
      - *Temperatura* calida & humida.
- *Curatio*. Vide seq. fig. *

* *Inflam-*

* *Inflammationis* ventriculi in curatione considerandum

- *An* intentioni nostræ satisfieri possit: quod indicat tum
  - *Robur* virium. Nam si virtus fuerit imbecilla, mortifera vtplurimum esse solet.
  - *Pars* affecta. Nam
    - *Cùm* apostema comprehendit totum ventriculum, vtplurimum est mortale.
    - *Inflammatio* in ore ventriculi, cæteris periculosior, & ad mortem declinans.
  - *Accidens*. Siquidem frigiditas extremorum, mala est.
- *Quid* sit agendũ: quod indicat tũ
  - *Causa* morbi, videlicet sanguinis fluxus, qui sui ablationem indicat: quod fiet partim
    - *Chirurgia*, instituta secundum conuenientem
      - *Qualitatem*. Sic ex vsu est statim aut
        - *Venæ* internæ cubiti lateris dextri sectio, modò nihil prohibeat.
        - *Cucurbitulæ*.
        - *Ligatura*.
        - *Frictio*, &c.
      - *Quantitatem*. Sic
        - *Sanguis* mittendus } pro morbi vehementia & virium robore.
        - *Frictio* adhibenda }
    - *Victus* ratione instituta secundum
      - *Qualitatem* contrariam: nimirũ refrigerantem. Quare sit
        - *Aer* temperatus, vel parum ad frigidum vergens.
        - *Somnus* moderatus, aut paulò breuior.
        - *Quies* tum
          - *Animi*.
          - *Corporis*.
        - *Alvus* lenis
          - *Natura*.
          - *Clysteribus*.
          - *Potione* ex cassia, præsertim in declinatione.
        - *Cibus* liquidus, vt
          - *Ius* pulli
            - *Cum* lactuca.
            - *Cum* succo arantij.
            - *Cum* succo vuæ acerbæ.
          - *Cremor* ptisanæ, &c.
        - *Potus* aqua hordei.
      - *Quantitatem* conuenientem, quæ exigua esse debet: quoniam in ventriculi inflãmatione exquisitissimo victu opus est, teste Gal. 13 Meth. medendi, modò vires valeant.
  - *Tempus* morbi: videlicet
    - *Principiũ*, inquo astringentibus vtendum medicamentis est: vt est
      - *Oleum*
        - *Rosarum*.
        - *Omphacinum*.
        - *Cotoneorum*.
        - *Absynthij*.
      - *Emplastrum* ex
        - *Farina* hotdei cum oleo absynthino.
        - *Palmulis* in aceto elixis.
      - *Vnguento* ex
        - *Rosaceo*, melino, & cera.
        - *Rosaceo*, omphacino, mastichino, santalis, corallis rubris, cera & modico aceto.
    - *Augmẽtum*, autvigor, in quo laxantibus & modicè astringentibus vtendum est: vt
      - *Emplastrum* ex hordei farina, farina seminis lini, rosis, mastice, aloe, oleo melino, &c.
      - *Cataplasma* ex
        - *Semine* lini.
        - *Hordeo*.
        - *Oleo* nardino.
        - *Coma* absynthij.
        - *Mastice*.
        - *Vino* modico, &c.
    - *Declinatio*, in qua magis laxãtibus, modicè tamen astringentibus, vtendum est: vt linimentum ex
      - *Farina* seminis lini.
      - *Succo* absynthij.
      - *Oleo* chamæmelino, &c.
    - *Symptoma*: videlicet dolor vehemens, qui primò sedandus est cum tali cataplasmate: vt
      - ℞. *Farinæ* hordei ℥. iij.
      - *Florum* chamomillæ
      - *Meliloti*
      - *Rosarum* — } ana P.S.
      - *Sem.* coriandrorum } ana ℥. i. S.
      - *Santalorum* omniũ
      - *Spicæ nardi* ℥. S.
      - *Olei* rosarum ℥. i. S.
      - *Chamomillæ*
      - *Absynthij* } ana ℥. S.

      Misce, & fiat cataplasma.

De curatione Cruditatis.

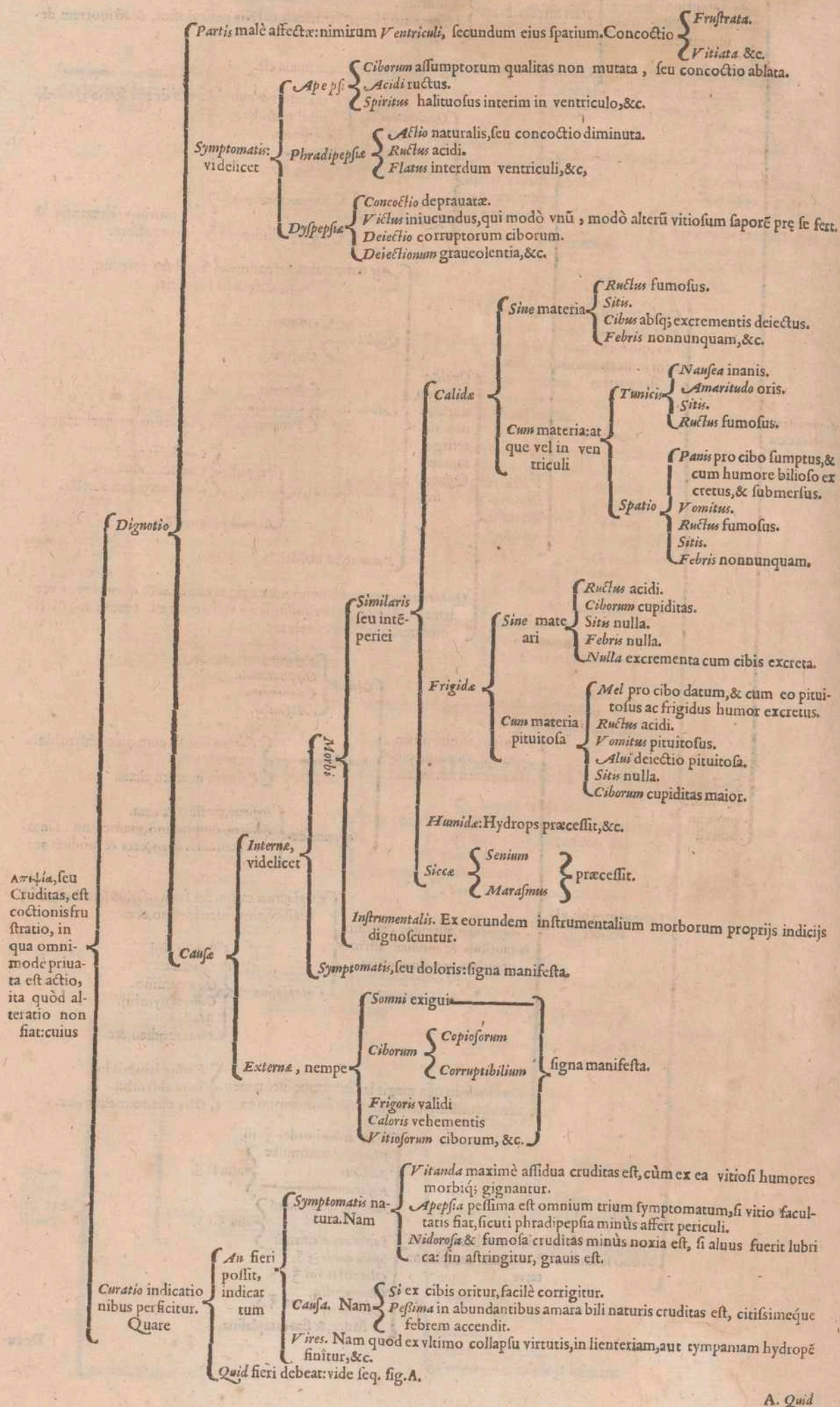

A. Quid

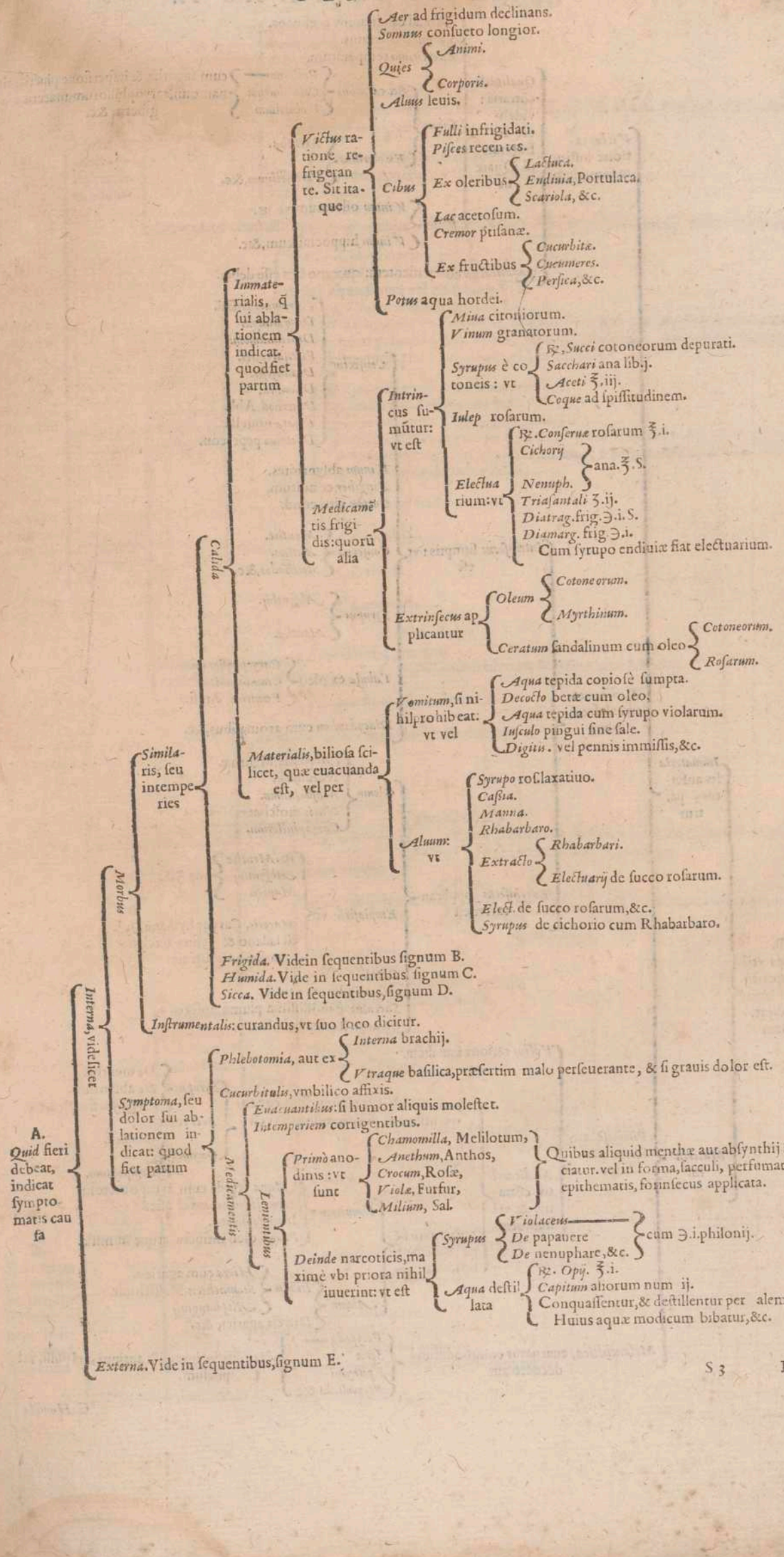
A. Quid fieri debeat, indicat symptomatis causa
Interna, videlicet
Morbus
Similaris, seu intemperies
Calida
Immaterialis, q̄ sui ablationem indicat. quod fiet partum
Victus ratione refrigerante. Sit itaque
Aer ad frigidum declinans.
Somnus consueto longior.
Quies
Animi.
Corporis.
Alvus leuis.
Cibus
Fulli infrigidati.
Pisces recentes.
Ex oleribus
Lactuca.
Endiuia, Portulaca.
Scariola, &c.
Lac acetosum.
Cremor ptisanæ.
Ex fructibus
Cucurbitæ.
Cucumeres.
Persica, &c.
Potus aqua hordei.
Medicamentis frigidis: quorū alia
Intrinsecus sumūtur: vt est
Mina citoniorum.
Vinum granatorum.
Syrupus è cotoneis: vt
℞. Succi cotoneorum depurati.
Sacchari ana lib. j.
Aceti ℥. iij.
Coque ad spissitudinem.
Iulep rosarum.
Electuarium: vt
℞. Conserue rosarum ℥. i.
Cichory
Nenuph.
ana. ℥. S.
Triasantali ℈. ij.
Diatrag. frig. ℈. i. S.
Diamarg. frig. ℈. i.
Cum syrupo endiuiæ fiat electuarium.
Extrinsecus applicantur
Oleum
Cotoneorum.
Myrthinum.
Ceratum sandalinum cum oleo
Cotoneorum.
Rosarum.
Materialis, biliosa scilicet, quæ euacuanda est, vel per
Vomitum, si nihil prohibeat: vt vel
Aqua tepida copiosè sumpta.
Decoctio betæ cum oleo.
Aqua tepida cum syrupo violarum.
Iusculo pingui sine sale.
Digitus. vel pennis immissis, &c.
Aluum: vt
Syrupo rosa laxatiuo.
Cassia.
Manna.
Rhabarbaro.
Extractio
Rhabarbari.
Electuarij de succo rosarum.
Elect. de succo rosarum, &c.
Syrupus de cichorio cum Rhabarbaro.
Frigida. Videin sequentibus signum B.
Humida. Vide in sequentibus signum C.
Sicca. Vide in sequentibus, signum D.
Instrumentalis: curandus, vt suo loco dicitur.
Symptoma, seu dolor sui ablationem indicat: quod fiet partum
Phlebotomia, aut ex
Interna brachij.
Vtraque basilica, præsertim malo perseuerante, & si grauis dolor est.
Cucurbitulis, vmbilico affixis.
Medicamentis
Euacuantibus: si humor aliquis molestet.
Intemperiem corrigentibus.
Lenientibus
Primò anodinis: vt sunt
Chamomilla, Melilotum,
Anethum, Anthos,
Crocum, Rosæ,
Violæ, Furfur,
Milium, Sal.
Quibus aliquid menthæ aut absynthij adijciatur. vel in forma, sacculi, perfumati: vel epithematis, foris secus applicata.
Deinde narcoticis, maximè vbi priora nihil iuuerint: vt est
Syrupus
Violaceus
De papauere
De nenuphare, &c.
cum ℈. i. philonij.
Aqua destillata
℞. Opij. ℥. i.
Capitum aliorum num ij.
Conquassentur, & destillentur per alembicū.
Huius aquæ modicum bibatur, &c.
Externa. Vide in sequentibus, signum E.

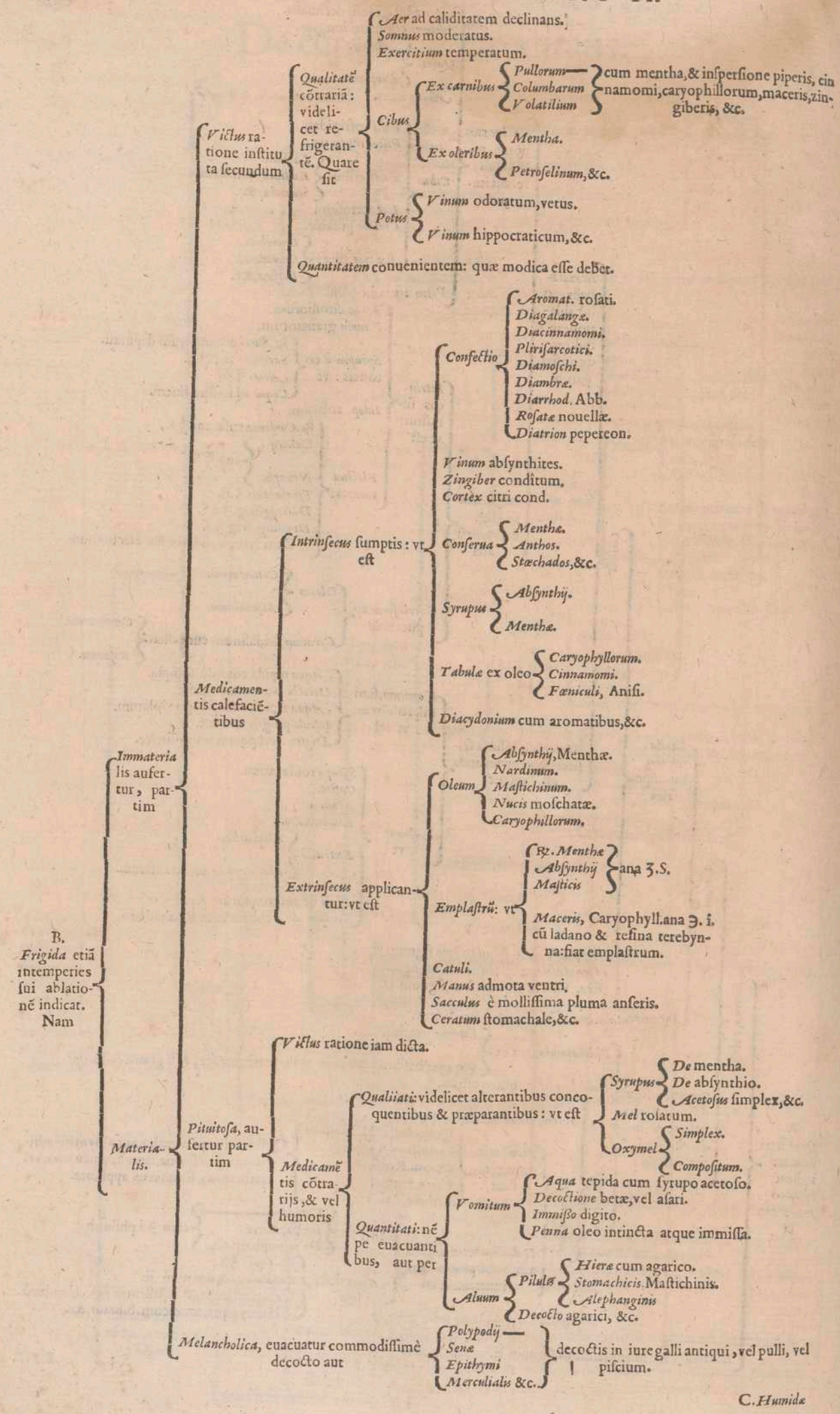
B. Frigida etiã intemperies ſui ablationẽ indicat. Nam
Immateria lis aufertur, partim
Victus ratione inſtituta ſecundum
Qualitatẽ cõtrariã: videlicet refrigerantẽ. Quare ſit
Aer ad caliditatem declinans.
Somnus moderatus.
Exercitium temperatum.
Cibus
Ex carnibus
Pullorum
Columbarum
Volatilium
cum mentha, & inſperſione piperis, cinnamomi, caryophillorum, maceris, zingiberis, &c.
Ex oleribus
Mentha.
Petroſelinum, &c.
Potus
Vinum odoratum, vetus.
Vinum hippocraticum, &c.
Quantitatem conuenientem: quæ modica eſſe debet.
Medicamentis calefaciẽtibus
Intrinſecus ſumptis: vt eſt
Confectio
Aromat. roſati.
Diagalangæ.
Diacinnamomi.
Plirisarcotici.
Diamoſchi.
Diambræ.
Diarrhod. Abb.
Roſatæ nouellæ.
Diatrion pepereon.
Vinum abſynthites.
Zingiber conditum.
Cortex citri cond.
Conſerua
Menthæ.
Anthos.
Stœchados, &c.
Syrupus
Abſynthij.
Menthæ.
Tabulæ ex oleo
Caryophyllorum.
Cinnamomi.
Fœniculi, Aniſi.
Diacydonium cum aromatibus, &c.
Extrinſecus applicantur: vt eſt
Oleum
Abſynthij, Menthæ.
Nardinum.
Maſtichinum.
Nucis moſchatæ.
Caryophillorum.
Emplaſtrũ: vt
℞. Menthæ
Abſynthij
Maſticis
ana ʒ. S.
Maceris, Caryophyll. ana ʒ. i. cũ ladano & reſina terebynna: fiat emplaſtrum.
Catuli.
Manus admota ventri.
Sacculus è molliſſima pluma anſeris.
Ceratum ſtomachale, &c.
Materialis.
Pituitoſa, aufertur partim
Victus ratione iam dicta.
Medicamẽtis cõtrarijs, & vel humoris
Qualitati: videlicet alterantibus concoquentibus & præparantibus: vt eſt
Syrupus
De mentha.
De abſynthio.
Acetoſus ſimplex, &c.
Mel roſatum.
Oxymel
Simplex.
Compoſitum.
Quantitati: nẽ pe euacuantibus, aut per
Vomitum
Aqua tepida cum ſyrupo acetoſo.
Decoctione betæ, vel aſari.
Immiſſo digito.
Penna oleo intincta atque immiſſa.
Aluum
Pilulæ
Hieræ cum agarico.
Stomachicis Maſtichinis.
Alephanginis
Decocto agarici, &c.
Melancholica, euacuatur commodiſſimè decocto aut
Polypodij
Senæ
Epithymi
Mercurialis &c.
decoctis in iure galli antiqui, vel pulli, vel piſcium.

C. Humidæ

C. *Humida etiam intemperies ventriculi sui ablationem indicat: qđ fiet partim*

- *Victus* ratione, instituta secundum
  - *Qualitatem* contrariam, nempe exiccantē. Quare sit
    - *Aer* ad siccum declinans.
    - *Somnus* paucus, atque sine cœna.
    - *Exercitium* mediocre, vel vehementius.
    - *Cibus*
      - *Panis* biscoctus, bene salitus
      - *Caro* assata, sale, ac cinnamomo, vel caryophillis aspersa. A'iusculis abstineant.
      - *Pisces* salti, &c.
    - *Potus* aut
      - *Vinum* generosum, meracum.
      - *Vinum* hippocrat. vel Clarea vocatum.
      - *Posca.*
      - *Hydromel*, &c.
  - *Quantitatem* cōueniētē, quæ pauca omnino esse debet. Vnde inedia aut victus admodū tenuis ex vsu est.
- *Medicamētis* siccantibus
  - *Intrinsecùs* sumptis: vt sunt
    - *Pulvis*
      - Rx. *Cineris* intestinorum gallinæ ʒ. iii.
      - *Cornu* cerui, Coral. rub. vst. ana ʒ. i.
      - *Cineris* hirundinum vel viperarum ʒ. S.
      - *Galangæ*, Cinnamomi, Piperis, ana ʒ. i.
      - *Sacchari* candi, ad medium omnium. Misce, & fiat pulvis, de quo sumat ante pastū tribus horis patiens cochlear vnum, nihil superbibendo. Vel absque saccharo confecto vtatur pro condimento, addito sale asso.
    - *Electuarium*
      - Rx. *Cort.* citri conditi in forma sicca ʒ. i.
      - *Conserue* acori, Anthos, ana ʒ. S.
      - *Spec.* aromat. rosati, Diamarg. frig. ana ʒ. ii.
      - *Cineris* intestinorum gallinæ ʒ. i. Cum syrupo de mentha fiat electuarium, de quo capiat manè ad quantitatem fabæ, superbibendo parum vini antiqui, cum aqua absynthij diluti.
    - *Pilulæ*, aut
      - *Ex*
        - *Corticibus* arantiorum, &
        - *Caryophyllis.*
      - *Ex*
        - *Aloe*, &
        - *Cariophyllis.*
  - *Extrinsecùs* ventriculo appositis: vt est
    - *Emplastrum*
      - *De* mastiche,
      - *Diuinum.*
      - *De* palma cum oleo aut Nardino, aut Absynthij.
    - *Ceratum* stomachale Galeni, &c.

D. *Sicca etiam intemperies ventriculi sui ablationem indicat: quod fiet partim*

- *Victus* ratione instituta secundum
  - *Qualitatem* cōtrariam: videlicet humectantem. Itaque sit
    - *Aer* ad humidum frigidumque declinans.
    - *Somnus* longus.
    - *Exercitium* paucum.
    - *Aluus* lenis
      - *Natura.*
      - *Arte*: aut
        - *Potu* Cassiæ
        - *Mannæ*
        - *Clysteri*
        - *Præsertim* cùm propter humidorum vsum multa gignantur excrementa.
    - *Balneum* aquæ tepidæ.
    - *Cibus*
      - *Iuscula* pinguia aut ex
        - *Capis*
        - *Gallinis*
        - *Carne*
          - *Vituli*
          - *Hœdi, etc.*
          - cum fol. lactucæ, borraginis, violarum, &c.
      - *Cremor* ptisanæ.
      - *Amygdalatum.*
      - *Vitelli* ouorum recentes & tremuli.
      - *Succus* carnis testiculi gallorum.
      - *Cerebella*
        - *Porci.*
        - *Auium.*
        - *Piscium.*
      - *Lac*
        - *Muliebre.*
        - *Ouile.*
        - *Vaccinum* elixum, aut cum
          - *Amylo.*
          - *Vitellis* ouorum.
          - *Farina* triticea.
        - *Capræ.*
      - *Testudines*
        - *Aquaticæ.*
        - *Nemorales.*
      - *Pisces* saxatiles.
      - *Ex* fructib.
        - *Nuclei* pini in lacte macerati.
        - *Amygdalæ* recentes.
        - *Vuæ* recentes & suspensæ, & passæ.
        - *Ficus* recentes, &c.
    - *Potus* aut
      - *Aqua* hordei.
      - *Decoctum* prunorum.
      - *Vinum* album dilutum.
  - *Quantitatem* decentem, quæ pauca esse debet, sed frequens, &c.
- *Medicamentis* humectantibus. Vide in sequenti signo *

Medicamentis humectantibus:
- *Intrinsecùs* sumptis: vt est
  - *Syrupus*
    - *Violarum* — cum aquis: *Lactucæ.* *Borraginis.* *Violarum, &c.*
    - *De cucurbita*
  - *Aqua* stillatitia ex carnibus porcellorum, vel vitulorum, &c.
  - *Electuarium*
    - ℞. *Caulium*, lactucæ, cum sacchato liquido conditorum, ana ℥.ii.
    - *Carnis* cucurbitæ eodem modo paratæ ℥.i.
    - *Conservæ* rad. buglossæ, violarum, ana ℥.S.
    - *Quatuor* sem. frig. maiorum incisorum, ana ʒ.i.
    - *Cinnamomi* ʒ.ii. Misce, & cum syrupo violaceo fiat electuarium, de quo capiat manè, & superbibat parum vini diluti.
- *Extrinsecùs* ventriculo applicantur:
  - ℞. *Olei* amygdalarum dulcium, violarum, ana ℥.i.S.
  - *Olei* rosarum ʒ.ii.
  - *Axungiæ* gallinæ, anatis, ana ʒ.vj.
  - *Ceræ*, q.s. Vini aliquot guttæ. Misce, & fiat linimentum.

E. *Causa* etiam externa, qđ fieri debeat, indicat. Nã si fuerit *Multitudo* alimentorũ, aut vitiosa eorum qualitas.
- *Primò* euacuanda est, aut per
  - *Vomitum*, si laborantes facilè vomant suapte natura: aut — *Potu* aquæ tepidæ multæ, pauco aceto, aut syrupo acetoso, aut oxymelle permisto. *Immissis* digitis, vel pennis oleo imbutis.
  - *Alium*
    - *Glande.*
    - *Clysteribus, &c.*
- *Deinde* concoquenda: præsertim si crudum, aut semicoctũ alimentum in ventriculo ad huc consistat. Horum autem alia
  - *Intrinsecùs* sumuntur: vt est
    - *Diatrion* pepereon.
    - *Piper* longum, album, nigrum.
    - *Cinnamomum.*
    - *Aromat* rosatum.
    - *Diagalanga.*
    - *Zingiber* conditum.
    - *Cort.* mali citri cond. &c.
  - *Extrinsecùs* apponuntur: vt
    - *Manus* ori ventris expansa & apprehensa.
    - *Puerulus* carnosus admotus.
    - *Catelli* per quietem ventri appositi.
    - *Oleum*
      - *Menthæ.*
      - *Absynthij.*
      - *Nardinum.*
      - *Mastichinum.*
      - *Nucis* moschatæ.
      - *Caryophyllorum.*
    - *Sacculus* ex plumis anseris, &c.

Somnus exiguus prouocandus, vel inducendus est.

Frigus validum
Calor vehemens — *Ad* contrarium mutanda. &c.

De curatione Inflationis ventriculi.

Inflatio ventriculi est ipsius distentio, à copia flatus proueniens: cuius
- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: videlicet Ventriculi, affecti
    - *Per* se — *Concoctio* frustrata, *Distentio*, *Dolor*, Tumor — ventriculi.
    - *Per* consensum aliarum partium. Signa propria.
  - *Morbi*
    - *Magnitudo*, seu tumor.
    - *Distentio* ventriculi.
    - *Grauitas* circa ventrem.
    - *Ructus* inanes, & modicè alleuantes.
    - *Dolor* ventriculi.
    - *Appetitus* perditio.
    - *Capitis* dolor.
    - *Iuuantur* alimento infernè subeunte, & flatibus, siue per ructus, siue per intestina exclusis.
  - *Causæ* morbi
    - *Immediatæ*, nempe flatus — *Calor* imbecillis. *Alimenta* flatulenta & humida. *Excrementa* pituitosa, &c.
    - *Mediatæ*
      - *Efficientis*: videlicet caloris languidi
        - *Calor* immoderatus.
        - *Frigus* immodicum.
        - *Ab* assumptione ciborũ paulò pòst tempore inflatio generatur: id quod ex astantiũ seu laborantiũ sermone facilè deprehẽditur.
      - *Materialis*: scilicet
        - *Humoris frigidi*
          - *Pituitosi*, in halitum soluti — *Nulla* assumptio ciborum, neque eorundem natura flatuosorum præcessit.
          - *Melancholici*, vt in hypochondriaca passione — *Metus.* *Mœstitia.* *Nulla* assumptio ciborum præcessit, &c.
        - *Cibi* flatuosi
          - *Fabæ*, Legumina.
          - *Rapæ*, Faceoli.
          - *Lentes*, Fructus.
          - *Cibi* crudi.
          - *Vina* crassa, &c.
- *Curatio.* Vide in sequentibus signum A.

A. *Insla-*

A. *Inflationis ventriculi curatio indicationib. perficitur. Quare*

- *An* fieri possit, indicat tũ
  - *Diuturnitas.* Nam vbi diu perdurauerit, metus est, ne in hydropem siccam terminetur. & si multiplicetur ventriculi inflatio, in conualescentibus recidiuam significat.
  - *Magnitudo.* Nam ventositas magna, significat corruptionem digestionis. Magna perducit ad syncopem.
  - *Locus.* Nam si venit ad cerebrum, dolorem in eo causat, aut tinnitum, aut vertiginem, & diuersa alia, secundum quod ad diuersa loca peruenit.
  - *Causa.* Nam inflatio ex cibo proueniens, non diu durat, sed citò transit, & sine periculo est.
  - *Symptoma* superueniens. Nam si inflationi superuenerit fluxus ventris: bonum: quòd si cum constipatione, augmentabitur, &c.
- *Quid* fieri debeat indicat causa morbi
  - *Immediata*, nempe spiritus flatuosus, qui sui ablationem indicat: quod fiet parim
    - *Victus* ratione instituta secundum
      - *Qualitatem* cõtrariam: scilicet cale facientem, exiccantem & resoluentem. Quare
        - *Aer* sit ad calidum declinans.
        - *Somnus* solito longio concilietur.
        - *Exercitium* primò leue, deinde maius exhibeatur.
        - *Frictio* sit partium extremarum.
        - *Alvus* omnino sit laxa, & vbi astricta fuerit, citra delationẽ clyster infundendus.
        - *Cibi* sint calidi, concoctu faciles & boni succi.
        - *Abstineant* à
          - *Iusculis* multis.
          - *Leguminibus.*
          - *Oleribus* dulcibus.
          - *Fructibus* viridibus.
          - *Potu* vini dulcis, &c.
        - *Potus*, sit vinum
          - *Meracum*
          - *Antiquum*
          - *Odoratum*
          - *Album*

          Et potus cibum non interpellet.
      - *Quantitatem* congruentem: quæ modica esse debet tam cibi quàm potus. Nam in dia actioni huic necessaria existit. Itẽ multũ potũ tanq̃ infestissimũ hostẽ, euitent.
      - *Ordinem* conuenientem. Itaque cibus nimium calidus, in medio mensæ, aut pòst sumendus non est.
    - *Medicamẽtis* contrariis, nempe euacuãtibus, resoluentib.
      - *Sensibiliter*: atque vel per
        - Vomitum, præsertim si cibus flatulentus fuerit præsumptus: & vel
          - *Aquæ* tepidæ multæ potu.
          - *Digitis*, vel pennis immissis.
        - *Aluum*: & vel
          - *Glandibus* ex rebus flatum discutientibus formatis: vt ex seminibus rutæ. & cumino cum melle, &c.
          - *Clysteribus*: vt
            - ℞. *Rutæ*, Chamomillæ, Pulegij, Calam. an. M.S.
            - *Sem.* anisi, fœniculi, dauci, cumini, ana ʒ.iii.
            - *Furfuris* P.i.
            - *Caricarum* n.iiii. Fiat decoctum s.a. de quo accipe ℔.i. cui adde olei anethini, rutacei, ana ʒ.ii. mellis rosarũ ʒ.ii. diaphœniconis ʒ.iii. diacatholiconis ʒ.vn. salis parũ: misce, & fiat clyster.
      - *Insensibiliter*: quorum alia
        - *Intrinsecùs* sumuntur: vt
          - *Aristolochia* longa, siue rotunda ʒ. pondere potata.
          - *Calaminthæ* decoctum.
          - *Polium* cum melle & modico pipere.
          - *Talus* ouillus, aut suis vstus & potatus.
          - *Castorei* ʒ.i. bibita ex posca.
          - *Acetum* scillinum.
          - *Diacimamomum.*
          - *Dianisum.*
          - *Diacuminum.*
          - *Diatrionpeperixon.*
          - *Diagalanga*, &c.
        - *Extrinsecùs* apponuntur: vt sunt
          - *Oleum*
            - *Mitius*
              - *Rutaceum*
              - *Anethinum*
              - *Laurinum*, &c.

              Deinde puluis cumini & apij inspergendus.
            - *Fortius*: Oleum, in quo decoctum sit
              - *Daucus.*
              - *Baccæ* lauri.
              - *Nigella.*
              - *Semen* rutæ, &c.
          - *Fomentum* ex milio & furfure.
          - *Cataplasma* ex
            - *Farina*
              - *Sem.* lini.
              - *Hordeacea.*
              - *Loleacea.*
            - *Cumino.*
            - *Sem.* anethi, aut apij, aut fœnic.
            - *Oleo* rutaceo, &c.
          - *Cucurbitulæ* cum flamma copiosa absque scarificatu, bonæ magnitudinis, vmbilicum vndique comprehẽdentes, admotæ bis vel ter, præsertim dolore perseuerante.
          - *Emplastrum* de baccis lauri.
          - *Saccu lus* ex anserinis plumis, &c.
  - *Mediata.* Vide in sequentibus. signum B.

B. Cau-

- B. *Causæ* etiam mediata, quid fieri debeat, indicat. Nam
  - *Calor* languidus, aut imbecillus augendus est, partim
    - *Victus* ratione modicè calfaciente. Quare
      - *Somnus* sit consueto longior.
      - *Exercitium* sit moderatum, deambulatione.
      - *Alvus* quotidie excrementa reddat.
      - *Cibus* sit boni succi & facilis concoctionis.
      - *Potus*, vinum album, meracum, &c.
    - *Medicamentis*, tum
      - *Intrinsecùs* sumptis
      - *Forinsecùs* applicatis
      - } iam suprà dictis.
  - *Humor*
    - *Victus* ratione suprà dicta.
    - *Pituitosus*, sui ablationem indicat: quod fiet partim
      - *Medicamentis* cõtrariis: atque vel humoris
        - *Qualitati*: nẽpe alterantibus, concoquentibus, attenuantibus & digerentibus: vt est
          - *Syrupus*
            - *De* mentha
            - *De* cort. mali citri
            - *De* absynthio
            - *De* stœchade
            - } *Cum* aquis hyssopi, menthæ, betonicæ, & absynthij.
          - *Mel*
            - *Anthosatum*
            - *Rosatum*
          - *Decoctum*
            - ℞. *Cort.* mali citri ℥.i.
            - *Galangæ* ℥.S.
            - *Methæ* siccæ, hyssopi sicci, betonicæ siccę an. M.i.
            - *Anisi*, fœniculi, ana ℥.iii.
            - *Florum* anthos, stœchados, ana P.i. fiat decoctio ad ℔.i. in fine decoctionis adde vini albi ℔.S. sacchari ℔.i. clarif. & aromat. cũ ℥.i. cinnamomi, & fiat syrupus, de quo capiat ℥.iiii. ante ptã dium & ante cœnam duabus aut tribus horis.
        - *Quantitati*: scilicet euacuantibus
          - *Sensibiliter* per
            - *Vomitũ*, si laborãtes natura fuerint proni ad vomẽdũ: & vel aqua tepida multa sumpta.
            - *Alvum*: vt sunt
              - *Pilulæ*
                - *Hieræ* S.
                - *Hieræ* cum agar.
                - *Stomachicæ.*
                - *Mastichinæ.*
              - *Clysteres* acres.
          - *Insensibiliter*: vt sunt
            - *Oleæ*, Fomenta
            - *Cataplasmata*
            - Cucurbitulæ
            - } præ dicta.
    - *Melancholicus*, auferendus est, vt suprà in melancholia hypochondriaca dictum est.

De curatione Lienteriæ.

Lienteria, seu intestinorum leuitas, est velox exitus eorum, quæ comeduntur, atque bibuntur, quæ talia deiiciuntur, qualia deuorata fuêre, neque secundũ consistentiã neq. secundum colorem, vel odorem vel vllam omnino qualitẽ in vẽtriculo facta fuerit mutatio ciborum. Vel est carentia coctionis: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: nimirum Ventriculi & Intestinorum
    - *Concoctio* læsa.
    - *Assumptorum* subita excretio seu eiectio.
  - *Symptomatis* seu lienteriæ
    - *Facultas* retentrix & concoctrix ablata.
    - *Deiectio* cibi liquidi, & non putrefacti.
    - *Dolor* nullus. Corporis attenuatio.
    - *Excretio* cibi crudi & immutati.
    - *Assidua* excretio cibi, colore subpallida, inæqualis, & aquosissima citra sanguinis ac bilis complexum.
    - *Cruditas* intensa.
  - *Causæ* symptomatis: nẽpe morbi
    - *Similaris* seu intẽperiei
      - *Frigidæ* (quæ sæpius accidit)
        - *Sine* materia
          - *Ructus* acidi.
          - *Appetentia* cibi.
          - *Sitis* nulla.
          - *Excrementa* cum cibis excreta nulla.
          - *Dolor* nullus.
        - *Cum* materia
          - *Ructus* acidi.
          - *Vomitus*, vel ani deiectio pituitosa.
          - *Appetentia* ciborum.
          - *Sitis* nulla.
          - *Dolor* nullus.
      - *Calidæ* (ratò euenit)
        - *Immaterialis*
          - *Ructus* fumosus, Sitis.
          - *Deiectio* cibi absque excrementis.
          - *Dolor* nullus.
        - *Materialis*
          - *Deiectio* cibi cum excremẽtis biliosis.
          - *Ructus* fumosus, Sitis.
          - *Dolor* nullus, &c.
    - *Instrumentalis*, vel potiùs continui solutionis
      - *Exulcerationis*
        - *Erosionis* sensus.
        - *Deiectio* cum vehementi dolore, morsione, &c.
      - *Dysenteriæ* magnę præcẽdentis, signa ppria dysenterię.
  - *Curatio.* Vide in sequentibus signum A.

A. Lien-

Lienteriæ curatio indicationib. perficitur. Quare

- *An* intentionibus noſtris ſatisfacere poſſim⁹, indicat
  - *Cauſæ* affectus. Nam — *Quæ* fit ab humorum acredine, abraſa ſuperficie, ceſſante humorum malignitate ſtatim ſanatur cibis ac potibus, quæ vim denſandi habent. Quæ ſi longiori tempore perſeueret, in dyſenteriam tranſmutatur.
  - *Symptomata* ſuperuenientia. Nam
    - *Inteſtinorum* leuitas cum ſpirandi difficultate, & lateris punctura, in tabem deſinunt.
    - *Eructatio* ſuperueniens, bonum.
    - *Quæ* fit ex dyſenteria præcedenti, incurabilis eſt.
    - *Vomitus* in lienteria, malus eſt.
  - *Longitudo* morbi. Nam in longis leuitatibus inteſtinorum, ſi ructus acidi ſupreuenerint, qui priùs non erant, ſignum bonum.
- *Quid* fieri debeat, indicat ſympto matis cauſa, ſcilicet morbus
  - *Similaris* ſeu intẽperies
    - *Calida*
      - *Immaterialis* quæ ſui ablationẽ indicat, quod fiet partim
        - *Victus* ratione inſtituta ſecundum
          - *Qualitatem* cõtrariam: nempe refrigerãtem. Quare
            - *Aer* eligatur ad frigidum vergens.
            - *Somni* ſolitis ſint longiores.
            - *Frictio* ſit ſimplex & parca.
            - *Animi* affectus immodici fugiendi.
            - *Cibus* ſit modicè aſtringens: vt
              - *Panis* bene elaboratus.
              - *Caro*: *Gallinarum*. *Columbarum*. *Perdicum*. *Phaſianorum*. *Leporum*. *Capreolorum*.
              - *Vitella* ouorum aſſa & aceto intincta.
              - *Ex* oleribus: *Cichorium*. *Endiuia*.
              - *Ex* fructib.: *Mala* cotonea. *Pira*. *Sorba*. *Meſpila*. *Corna*. *Vua*, &c.
            - *Potus*
              - *Vinum*: *Aquoſum*. *Tenue*. *Subaſtringens*.
              - *Aqua* ferrata.
              - *Lac* calidum mulctum.
          - *Quantitatem* decentem: quæ modica ſit pro temperatura, virium robore, &c.
        - *Medicamẽtis* contrariis, ſcilicet aſtringentibus, & refrigerantibus: quorum alia
          - *Intrinſecùs* ſumuntur: vt
            - *Semen* plãtaginis ſiccum, tritum, ac potatum.
            - *Teſtæ* cancrorum fluuialium vſtæ & tritæ, cochleari menſura cum aqua potatæ.
            - *Semen* capitis papaueris.
            - *Croci* Martis ʒ.ß. cum conſerua roſarum.
            - *Mora* immatura.
            - *Radix* rubi.
            - *Syrupus* de Ribes, vel Roſis.
            - *Trochiſci* de ſpodio, de terra lemnia.
            - *Gallinarum* ventriculi deſiccati, &c.
          - *Extrinſecùs* applicantur: vt
            - *Oleum*: *Roſaceum*. *Myrthinum*. *Cotoneorum*.
            - *Vnguentum* huiuſmodi: ℞. *Olei* de abſynthio ʒ.ß. *Santalorum*, coral. rub. ana ʒ.ii. *Hypocyſtidis*, balauſt. acacię, ana ʒ.i. *Maſtices* ʒ.ß. cum pauca cera & vino fiat vnguentum.
            - *Sacculus* ex roſis, ſantalis, coralliis, balauſtio, hypociſtide, cort. citri, maſtice, &c.
            - *Malum* cotoneorum in vino aſtringenti cõctum, atque ventriculo applicatum.
      - *Materialis*, quæ auferenda eſt medicamentis cõtrariis: & vel humoris
        - *Qualitati*: nempe alterantibus & præparantibus: vt eſt
          - *Syrupus*: *Roſarum*. *Myrthinus*. *Endiuiæ*.
          - *Oxyſaccharum*.
          - *Succus*: *Citoniorum*. *Mali* citri cum aqua plantaginis.
        - *Quantitati*: ſcilicet euacuantibus, vel per
          - *Vomitum*: ſi ad vomendum proni ſunt, tunc competit à cœna, vel ieiuno, maximè ſi humores in ventriculo fuerint collecti.
          - *Alvum*: vt eſt — *Potio* talis: ℞. *Cort.* mirob. citrin. ʒ.iii. *Tamarindorum* ʒ.vii. Fiat decoctum in aqua cichorij & acetoſæ, in cuius quãtitate ſufficiente diſſolue. *Mannæ* ʒ.i.ß. *Rhabarbari* electi ʒ.i. Miſce, & fiat potus.
          - *Extractum* rhabarbari, &c.
    - *Frigida*. Vide in ſequenti ſigno B.
  - *Cõmunis* tũ ſimilari, tum inſtrumentali, ſeu exulceratio, cuius modus curationis in cura dyſenteriæ patebit.

B. In-

B. *Intemperies* etiã frigida

- *Immaterialis* sui ablationẽ indicat qđ fiet partim
  - *Victus* ratione ornata secũdum
    - *Qualitatem* cõtrariam, videlicet calefacientem, & leuiter astringentem. Quare
      - *Aer* ad calidum declinet.
      - *Somnus* sit moderatus, non diuturnus.
      - *Frictiones* fiant à somno, primò crurum, deinde brachiorum, postremò dorsi.
      - *Animi* sit tranquillitas.
      - *Cibus* sit
        - *Ex* mica panis cum iure gallorum, vel carnis bubulæ.
        - *Caro* { *Pullorum*, *Perdicum*, *Caponum*, *Veruecina*, *Leporina* } assata potiùs, atque inspersa { *Cinnamomo.*, *Garyophyllis.*, *Galanga.*, *Aniso*, &c.
        - *Assus*, sine lardo.
        - *Oriza* cum lacte cocta.
        - *Oua* indurata, &c.
        - *Brassica* bis cocta, &c.
      - *Potus.* Vinum rubrum, aqua ferrata dilutum, &c.
    - *Quantitatem* congruentem: quæ minor esse debet. vt auidiùs cibum appetant, & illum retineant.
  - *Medicamẽtis* calefacientibus & leuiter astringentibus: quorum alia
    - *Intrinsecus* sumuntur vt sunt
      - *Syrupus* de mentha, vel absynthij, cum pauco cinnamomo, galangæ & cal. odorati.
      - *Electuarium*
        - ℞. *Margaritarum* electarum ʒ.i.
        - *Thuris* ʒ.S. Masticis ʒ.i.S.
        - *Nucis* moschatæ, Macis ana ʒ.S.
        - *Corall.* rubr. boli armeni, Lapidis hæmatitis, ana ʒ.ii. Fiat puluis subtilis, infundatur postea in syrupi de mentha ℥.i. modicè calefiant, stent tribus horis postea addantur conseruæ ros. vetustissimæ ℥.iii. Diacitonij, aromat. ros. dialangæ, ana ℥.i. cum syrupo de mentha: fiat mistura auro cooperta.
      - *Eclegma*
        - *Ex* tribus partibus succi granatorum acidorum, & vna succi menthæ, adiecto melle.
        - *Ex* oxysaccharæ ℥.i. & syrupi de mentha ʒ.iii. quo per interualla cochleari pleno vtantur.
      - *Diacitoniten* cum aromatibus.
      - *Miloplacenta* cum aromatibus.
      - *Theriaca* Zingiber conditum.
      - *Mitrhidatum*, Diagalanga.
      - *Micleta*, Aromat. ros.
      - *Croci* martis ℈.i. vel ʒ.S. cum conserua menthæ sumpta.
      - *Olei* ferri guttæ aliquot cum vino nigro sumptæ.
      - *Thus* fabæ pondere in vino nigro, vel succo sanguinariæ, sumptũ.
      - *Mastix* pari modo sumpta.
      - *Venter* gallinæ viridis, cum vino nigro potatus.
      - *Spiritus* coralliorum cum vino bibitus.
      - *Cornu* cerui vstum cum vino, &c.
    - *Forinsecus* applicantur: vt
      - *Oleum*
        - *Mastichinum.*
        - *Absynthij.*
        - *Nardinum.*
        - *Nucis* moschatæ, &c.
      - *Vnguentum*
        - *Vnum*
          - ℞. *Olei* mastichini, absynthij, ana ℥.i.
          - *Olei* myrthini ℥.S.
          - *Cinnamomi*, galangæ, maceris, ana ʒ.S.
          - *Spicæ* ℈.ii.
          - *Masticis* ʒ.i. cum cera & vino fiat vnguentum.
        - *Alterum*
          - ℞. *Olei* absynthij, nardini, ana ℥.ii.
          - *Cotoneorum* ʒ.i.
          - *Garyophyllorum*, nucis moschatæ, macis, galangæ, cinnamomi, spicæ nardi, ana ʒ.i.
          - *Rosarum*, florum œnantæ, ana ʒ.S.
          - *Ceræ*, quantum sufficit: fiat vnguentum.
      - *Emplastrum*
        - *Vnum*
          - ℞. *Olei* nardini, absynthij, menthæ, ana ʒ.S.
          - *Menthæ* aridæ, absynthij, maceris, mastichis, ana ʒ i.
          - *Ceræ*, q.s. fiat emplastrum, addita resina terebynthina.
        - *Alterum*
          - ℞. *Panis* candidi ℔.i.
          - *Absynthij* sicci, menthæ, ana M.i.
          - *Cort.* citri ℥.ii.
          - *Carnis* cotoneorum quart.i.
          - *Cort.* mali granati ℥.i. Coquantur in vino styptico. Contundantur, & per cribrum mittantur, quibus adde
          - *Ladani*, hypocystidos ana ℥.S.
          - *Cyperi*, galangæ, caryophyllorum, mastichis, cardamomi, macis, nucis moschatæ, ana ʒ.ii.
          - *Spicæ* nardi ʒ.i. Incorporentur simul, addendo
          - *Olei* absynthij. myrthini, q.s. fiat emplastrum scutiforme.
        - *Tertium*, Emplastrum diuinum. additis caryophyllis, galanga, mastiche, &c.
      - *Cerotum* stomach. Gal.
      - *Sacculus*
        - ℞. *Menthæ*, absynthij, ana P.i.
        - *Cinnamomi*, ligni aloes, corticum citri, masticis, ana ʒ.ii.
        - *Caryophyllorum*, maceris, galangæ, calami aromat. ana ʒ.i.
        - *Rosarum* rubrarum siccarum P.i.
        - Fiat sacculus.
- *Materialis.* Vide in sequenti signo C.

C. *Intem-*

C.
Intemperies quoq. frigida materialis, nempe pituita, sui ablationem indicat: quod perficitur partim
- *Victus* ratione præcedenti.
- *Medicamentis* cõtrariis: atque vel humoris
  - *Qualitati*: videlicet alterantibus, præparantibus & concoquẽtibus: vt sunt
    - *Syrupus de*
      - *Corticibus* mali citri.
      - *Absynthio.*
      - *Mentha.*
    - *Mel* rosaceum.
    - *Oxymel*
      - *Simplex.*
      - *Compositum.*
    - *Acetum* scilliticum, &c.
  - *Quantitati*: scilicet euacuantibus: vt
    - *Agarico* trochiscato in melle infuso.
    - *Hiera* diacolocynthide.
    - *Diaphœnicone.*
    - *Pilulis*
      - *Hieræ* S.
      - *Hieræ* cum agarico.
      - *Alephanginis.*
      - *Stomachicis.*
      - *Mastichinis*, &c.
    - *Potione*
      - ℞. *Myrobal.* chebulorũ ʒ. S. Infundantur in aqua meliss. & borraginis. & facta forti expressione, in ea dissolue.
      - *Syrupi* rosati laxatiui ʒ. ii. Agarici ʒ. i. Misce, & fiat potio.

De dignotione & curatione Cœliacæ affectionis.

Cœliaca affectio velox quidã est exitus eorũ, quæ per os assumũtur: verùm non omnino crudorum & incoctorum, vt in leuitate intestinorum: cuius
- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: nimirum Ventriculi & intestinorum
    - *Deiectio* eorum, quæ per os sumuntur.
    - *Concoctio* læsa.
  - *Symptomatis*
    - *Noxa* actionis retentricis & concoctricis.
    - *Egestio* excrementorum humidorũ, ventre præ imbecillitate ea digerere nequeunte, & non cibi crudi & incocti per inferna excretio.
    - *Egestio* assidua, aliquando fœtida, cum animi deliquio.
    - *Ciborum* auersio.
    - *Decoloratio* sequitur.
    - *Gracilitas*
    - *Alimenta* cruda, humentia imperfectáq. excreta, quanquam quæ assumpta sunt, non ita celeriter, veluti in lienteria, egerantur, &c.
  - *Causæ* symptomatis: quæ cùm non differant à causis lienteriæ, nisi maioris ac minoris saltem ratione, facilè ex prædictis, quæ in lienteria dicta sunt, dignoscuntur.
- *Curatio* indicationib. absoluitur. Itaque
  - *An* fieri possit, indicat tẽpus
    - *Morbi.* Nam
      - *Hic* affectus, curatione ab initio adhibita, facilè tollitur: postea verò difficiliùs.
      - *Si* diutius duret, aut ad magnam omnino desperationem res deuenit, aut in atrophiam perducit, &c.
    - *Anni.* Nam affectus hic autumno incipiens, si ad hyemem vsque se extendat, difficilius omnino curatur.
  - *Quid* fieri debeat: vide in curatione lienteriæ.

De Curatione Choleræ.

Cholera est immoderata perturbatio, quæ per aluum & vomitũ. propter stomachi subuersionem offensionémq. prouenit Vel est acutus affectus cũ vomitu bilioso aluíque deiectione, sine febre ferè, quę vel vno die, vel altero, vel certè paucis hominem rapit: cuius
- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: nempe Ventriculi & intestinorum
    - *Deiectio* & vomitus simul.
    - *Inflatio* ac intestinorum torsio.
    - *Nausea*, Vomitus.
  - *Symptomatis*
    - *Facultas* expultrix deprauata.
    - *Vomitus* biliosus, nidorosus & acidus, ad plures horas continuè perseuerans.
    - *Deiectio* per inferna.
    - *Ventriculi* & intestinorum morsus.
    - *Syncope*, *Sudor*, *Pulsus* inæqualis & paruus — interdum.
    - *Conuulsio* crurum & brachiorum nonnunquam.
    - *Situs*, Ciborum cruditas.
    - *Bilis* per inferna & superna excretio.
  - *Causæ* symptomatis
    - *Internæ*: videlicet Bilis copiosæ. Ex propriis signis dignoscitur.
    - *Externæ*
      - *Cibi*
        - *Copiosi.* Ex laborantis vel astantium sermone intelligitur.
        - *Praui*
          - *Pepones*, Melopepones.
          - *Mala* armeniaca.
          - *Chrysomela*, Nuces.
          - *Amygdala*, Cepæ, Allium.
          - *Pingues*, *Dulces*, *Oleosi* — cibi, &c.
      - *Medicamẽtorum*
        - *Calidorum* & vomitum cientium: vt
          - *Veratrum.*
          - *Colocynthis.*
          - *Scammonea.*
        - *Frigidorum*
          - *Intrinsecùs* sumptorũ: vt aquę frigidę vsus.
          - *Ab* extrà adhibitorum. Natatio in aqua frigida, &c.
- *Curatio.* Vide in seq. signum A.

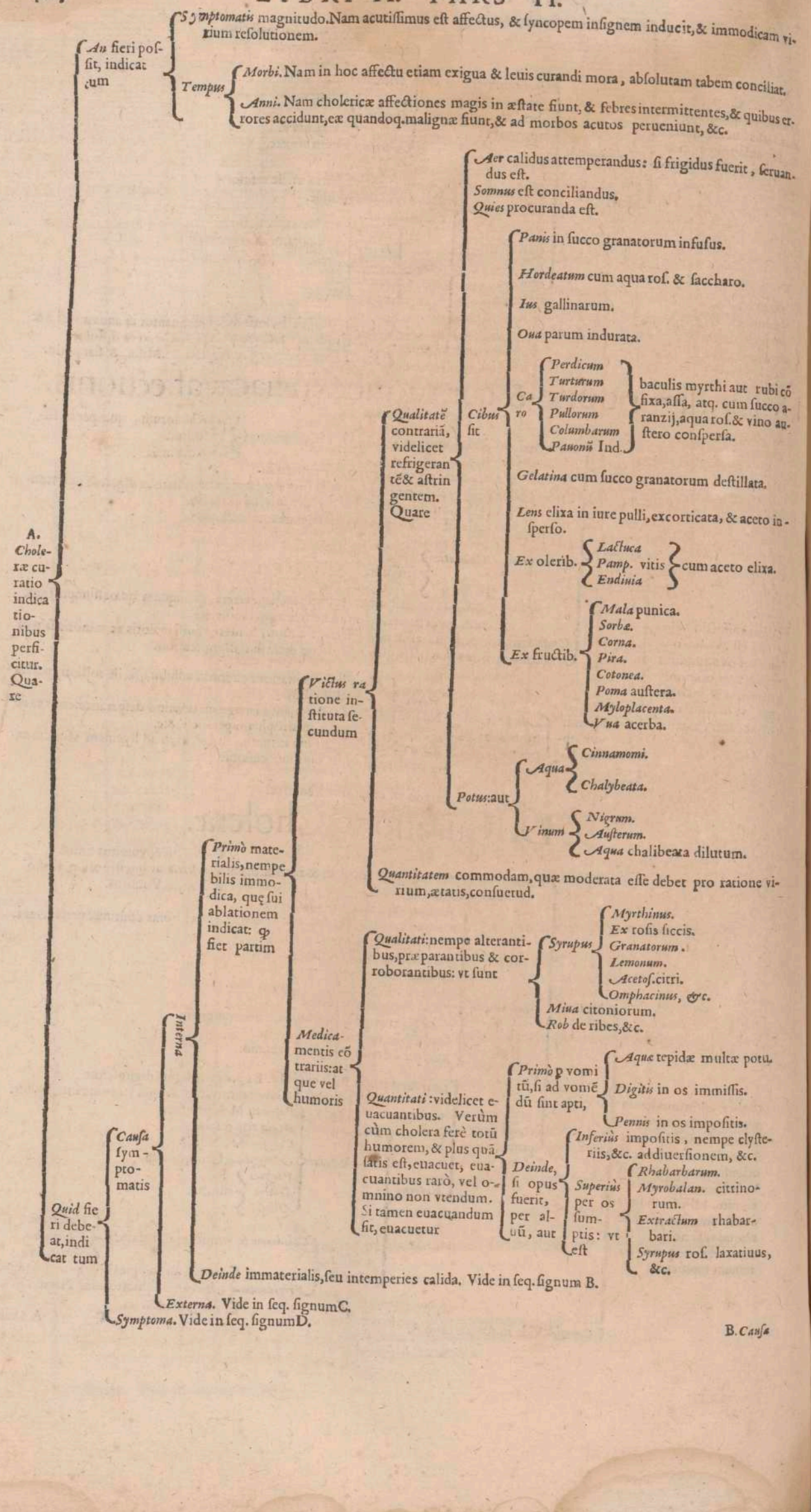
A. Cholerae curatio indicationibus perficitur. Quare
An fieri possit, indicatum
Symptomatis magnitudo. Nam acutissimus est affectus, & syncopem insignem inducit, & immodicam virium resolutionem.
Tempus
Morbi. Nam in hoc affectu etiam exigua & leuis curandi mora, absolutam tabem conciliat.
Anni. Nam cholericae affectiones magis in æstate fiunt, & febres intermittentes, & quibus errores accidunt, eæ quandoq. malignæ fiunt, & ad morbos acutos perueniunt, &c.
Quid fieri debeat, indicatum
Causa symptomatis
Interna
Primò materialis, nempe bilis immodica, quę sui ablationem indicat: ꝙ fiet partim
Victus ratione instituta secundum
Qualitatẽ contrariã, videlicet refrigerantẽ & astringentem. Quare
Aer calidus attemperandus: si frigidus fuerit, seruandus est.
Somnus est conciliandus.
Quies procuranda est.
Cibus sit
Panis in succo granatorum infusus.
Hordeatum cum aqua ros. & saccharo.
Ius gallinarum.
Ouа parum indurata.
Caro
Perdicum
Turturum
Turdorum
Pullorum
Columbarum
Pauonũ Ind.
baculis myrthi aut rubi cõfixa, assa, atq. cum succo aranzij, aqua ros. & vino austero consperſa.
Gelatina cum succo granatorum destillata.
Lens elixa in iure pulli, excorticata, & aceto insperso.
Ex olerib.
Lactuca
Pamp. vitis
Endiuia
cum aceto elixa.
Ex fructib.
Mala punica.
Sorbæ.
Corna.
Pira.
Cotonea.
Poma austera.
Myloplacenta.
Vua acerba.
Potus: aut
Aqua
Cinnamomi.
Chalybeata.
Vinum
Nigrum.
Austerum.
Aqua chalibeata dilutum.
Quantitatem commodam, quæ moderata esse debet pro ratione virium, ætatis, consuetud.
Medicamentis cõtrariis: atque vel humoris
Qualitati: nempe alterantibus, præparantibus & corroborantibus: vt sunt
Syrupus
Myrthinus.
Ex rosis siccis.
Granatorum.
Lemonum.
Acetos. citri.
Omphacinus, &c.
Miua citoniorum.
Rob de ribes, &c.
Quantitati: videlicet euacuantibus. Verùm cùm cholera ferè totũ humorem, & plus quãsatis est, euacuet, euacuantibus rarò, vel omnino non vtendum. Si tamen euacuandum sit, euacuetur
Primò p vomitũ, si ad vomẽdũ sint apti,
Aquæ tepidæ multæ potũ.
Digitis in os immissis.
Pennis in os impositis.
Deinde, si opus fuerit, per alũ, aut
Inferiùs impositis, nempe clysteriis, &c. addiuersionem, &c.
Superiùs per os sumptis: vt est
Rhabarbarum.
Myrobalan. cittinorum.
Extractum rhabarbari.
Syrupus ros. laxatiuus, &c.
Deinde immaterialis, seu intemperies calida. Vide in seq. signum B.
Externa. Vide in seq. signum C.
Symptoma. Vide in seq. signum D.

B. *Causa* etiã symptomatis immaterialis, seu intemperies calida ipsius ventriculi, sui ablationẽ indicat: quod commodè fieri poterit partim

- *Victus* ratione præcedenti.
- *Medicamẽtis* cõtrariis: videlicet refrigerantibus, astringentibus, ac corroborantib. quorum alia
  - *Intrinsecùs* sumuntur: vt sunt
    - *Syrupi*
      - *Vsuales*
        - *Rosatus*
        - *Myrthinus*
        - *Granatorum*
        - *De* malis cotoneis
        - *De* vua acerba
      - *Magistrales*
        - *Alter*
          - ℞. *Iulapij* ros. ℥.iij.
          - *Succi* granat. ℥.j.S.
          - Misce.
        - *Alter*
          - ℞. *Succi* granat. ℥.ij.
          - *Succi* menthæ depurati ℥.S.
          - Misce.

      quibus vtantur breuib. interuallis, duobus aut tribus cochlearibus.
    - *Conserua* rosarum.
    - *Diacitonium.*
    - *Myloplacenta.*
    - *Spiritus* coralliorum, margaritarum.
    - *Succus* pampinorum vitis.
    - *Amylum* cum succo mali punici.
    - *Puls* ex hordeo cum succo mali punici, &c.
  - *Extrinsecùs* applicantur: vt sunt
    - *Olea*
      - *Vsualia*
        - *Rosaceum.*
        - *Myrthinum.*
        - *Cotoneorum.*
        - *Lentiscinum.*
        - *Omphacinum.*
      - *Magistralia*
        - *Alterum*
          - ℞. *Olei* violarum, Omphacini, ana ℥.ij.
          - *Cotoneorum*, Myrtillorum, ana ℥.j.
          - *Aceti* & vini parum, misce.
        - *Alterum*
          - ℞. *Olei* cotoneorum, Myrtillorum, ana ℥.iij.
          - *Menthæ* ℥.S.
          - *Aceti* parum, misce.
    - *Puluis*
      - ℞. *Spicæ* nardi, Squinanthi, Ciperi, macis, ana ℈.j.
      - *Rosarum*, myrtillorum, santali, coriandri, ana ʒ.S.
      - *Corall.* rub. ʒ.j.
      - Fiat puluis tenuissimus, quo aspergatur ventriculus post inunctionem.
    - *Vnguẽtum*
      - ℞. *Massæ* emplastri pro matrice, vel de pelle arietina ℥.ij.
      - *Corall.* rub. coriandri, santali, seminis berberorum, rhus, gallarum, ana ʒ.ij.
      - *Olei* cotoneorum, lentiscini, ana ʒ.ij.
      - *Ceræ*, q.s. fiat vnguentum.
    - *Fotus*
      - *Vnus*
        - ℞. *Cort.* quercus ℥.ij. summitat. pyri syluestris M.ij. cort. mali granat. balaustiorum, Sumach, berberorum, gallarum, ana, ℥.j. rosarum P.i. fiat decoctio in aqua & pauco aceto pro fotu.
      - *Alter*
        - *Santalorum* rub. rosarum, ana ʒ.ij. galliæ moschatæ ʒ.S. Caphurę g.v.
        - *Aquæ* ros. ℥.iiij, Aceti ℥.j.S. misce, in quo panniculi mersi & expressi, frigidi toti ventriculo applicentur.
      - *Tertius*
        - ℞. *Succi* malorum cotoneorum.
        - *Succi* pampinorum vitis, ana ℥.ij.
        - *Succi* menthæ ℥.j.
        - *Pulueris* malicorij & acaciæ, ana ʒ.i.
        - Linteum madefactum ventri imponatur.
    - *Emplastra*
      - *Vsualia*
        - *Ceratum* stomachicum Gal.
        - *Emplastrum* de mastice.
        - *Emplastrum*
          - *De* pelle arietina.
          - *Pro* matrice, &c.
      - *Magistralia*
        - *Vnum*
          - ℞. *Masticis* ℥.ij. cum oui albumine & oleo cotoneorum dissoluatur.
        - *Alterum*
          - ℞. *Olei* cotoneorum, myrthini, ana ℥.ij. Hypocystidis, acaciæ, rhu, ana ʒ.ii. Corall. rub. ʒ.i. cum cera & resina fiat emplastrum.
        - *Tertium*
          - ℞. *Olei* nardini, mastichini ana ℥.i.
          - *Olei* myrthini ℥.iii.
          - Calentibus venter lana foueatur.
        - *Quartum* emplastrum ex palmulis elixis in aceto, malaxatis deinde in oleo cotoneorum, & addita acacia, &c.

C. *Causa* etiã externa, videlicet cibus copiosus sumptus, vel corruptus in vẽtriculo, sui ablationẽ indicat: quod fiet partim

- *Victus* ratione instituta secundum conuenientem qualitatem & quantitatem, quæ ferè eadem est cũ ea, quã in tabula de leuitate intestinorum descripsimus, nisi quòd leuiter astringentia, nedum in cibis ipsis permiscери debẽt, aut parùm antè assumi, sed etiam post eos, cùm simul ingruat vomitus, & alui fluor, quanquam & ea quoq; moderata esse debent, nec à principio. Nam si quis in principio, aut coaceruatim ea quæ efferuntur cohibere aggrediatur, is maioris mali author erit.
- *Medicamentis* contrariis: atque vel corruptorũ alimentorum quantitati
  - *Fluenti.* Quare inutilia cùm sint, & non omnino sponte ferantur, tunc ab initio ad excretionem iuuanda sunt, per
    - *Vomitum*
      - *Aquæ* tepidæ copiosæ potu.
      - *Digitis* immissis.
      - *Pennis* oleo intinctis, atque in os impositis.
    - *Aluum.* Nam vbi procliuiora fuerint alimenta corrupta, vt per aluũ excernantur, eadémq. via natura expellere tentet, cõuenit iuuare excretionem per sedem, purgantibus tamen medicamentis leuioribus vtendo, diuersis pro natura corruptorum alimentorũ, præsertim eis, quorum mentionem fecimus in tabula de lienteria, quæ iterum in pauca exhibeantur quantitate, ne in grauiora pericula ægri ex immodica vacuatione ducantur.
  - *Sistenti:* vt sunt corroborantia. Nam vbi humorum excretio quieuerit, venter corroborandus est: quod fiet medicamentis partim
    - *Intrinsecus* sumptis: vt
      - *Cotoneis*, Mespilis, Sorbis.
      - *Malis* punicis, Piris astringentibus.
      - *Bolo* armeno.
      - *Thure*, Berberis, Coralliis.
      - *Vnionibus*, Coriandro, Rosis cõditis, &c.
    - *Extrinsecus* applicatis: vt
      - *Oleo*
        - *Mastichino.*
        - *Absynthino*, Nardino.
        - *De* mentha, &c.
      - *Vnguento*
      - *Emplastris*

      } suprà dictis.

D. *Symptoma* quoque quid fieri debeat indicat. Nã superuenientẽ

- *Vomitu* immodico, primò sui ablationẽ indicat: quod fiet partim quibusdam
  - *Extrinsecùs* administratis: vt sunt
    - *Frictiones* mediocres per manus adhibitæ, crurum & brachiorum.
    - *Vincula* articulorum, seu extremorum.
    - *Cucurbitula* inter ventriculum & umbilicum affixa. Ab ea namq; cibus retinetur, & humor diuertitur. Interim dum ea fixa est, cibum exhibebis. Breuibus interuallis cucurbitulã figes, & refiges, & ita nutries.
    - *Dropax* ex quatuor partib. picis & olei, vna cotoneorũ, vnà liquatis, deinde extensis in aluta.
    - *Tabella* eboris ventri admota.
    - *Emplastra*
      - *Officinalia*, emplastrum de
        - *Ranis* Mesuæ.
        - *Mica* panis, &c.
      - *Magistralia*
        - *Vnum*: ℞. *Miscæ* panis assæ ℔.S. decoquatur in aceto & vino austeró, cui adde menthæ M. j. galliæ moschatæ, caryophyl. macis, ana ʒ.S. Sandali, coriandri, myrtillorũ, sumach, an. ʒ.ij. extendatur supra pannum, & applicetur.
        - *Alterum*: ℞. Mastichis ʒ.j. puluerizetur & incorporetur cum albumine oui, & admoueatur.
        - *Tertium*: ℞. Acaciæ ʒ.iij. Dissoluatur in aceto, & applicetur.
        - *Quartum*: ℞. *Ladani*, hypocystidis, ana ʒ.iij. *Acaciæ* ʒ.j. Dissoluãtur in vino astringenti, vel oleo mastichino.
        - *Quintum*: ℞ *Farinæ* lentium quart. j. *Sumach* Berberorum, coriandri, thuris, ana ʒ. ij. *Succi* plantag. aut coton. aut sorbor. aut rubi q.s. misce.
  - *Intrinsecùs* sumptis: vt sunt
    - *Trochisci* Rhazæ
      - ℞. *Mastichis*, Boli armeni, Thuris, ana ʒ. ij.S.
      - *Carabe*, Cardamomi, ana ℈. ij.
      - *Caphuræ*, Gallmosch. Caryophyl. ana g.v. cum succo granatorũ, fiant trochisci pondere ℈. iiij. Detur vnus, superbibatur ʒ.j. succi granator. &c.
    - *Trochisci* de electro Galeni cum aqua plantaginis, aut succo mali punici, sumpti, &c.
- *Syncope*, primò curanda est, tum
  - *Aspersione* faciei cum aqua frigida, aqua rosarum, adiecto vini odoriferi momento.
  - *Odoratu*
    - *Mali* granati.
    - *Aceti* rosacei.
    - *Panis* vino imbuti.
  - *Gomestione* micæ panis vino imbutæ, vel suctione.
  - *Supra* dictis exteriùs admotis, &c.
- *Virium* lapsu, quæ priùs reficiendæ sunt, tum
  - *Victu*: vt
    - *Pullo* minutim concisso, cum succo aurantiorum.
    - *Perdice*, Hordeato.
    - *Malis* cotoneis.
    - *Vino* austero, aqua chalybeata dilutum, & modicè sumptum, &c.
  - *Medicamentis*
    - *Exteriùs* naribus admotis: vt
      - *Acetum* rosaceum.
      - *Mica* panis vino imbuta, &c.
    - *Intrinsecùs* sumptis: vt
      - ℞. *Myrobal* conditarum num. j. Conseruæ ros. vet. ʒ.j. Carnis coton. ʒ.ij. Coral. rub. ʒ.iij.
      - *Margaritarum* præparatarum ʒ.S.
      - *Frag.* lap. preciosi ana ℈.j. Boli armeni ʒ.j.
      - *Sacchari* rosati tab. q.s. fiat cõditũ auro obductum.
- *Spasmo*, primò curandus est fotu ex oleo anethino aut irino. Fouetur spina, musculi conuulsi, articuli, &c.
- *Vigilia*, curanda priùs est illitionibus somniferis.
- *Siti*, extinguenda est, tum
  - *Syrupis* refrigerantibus.
  - *Hordeato*, &c.

De

De curatione Diarrhœæ, seu profluuii alui.

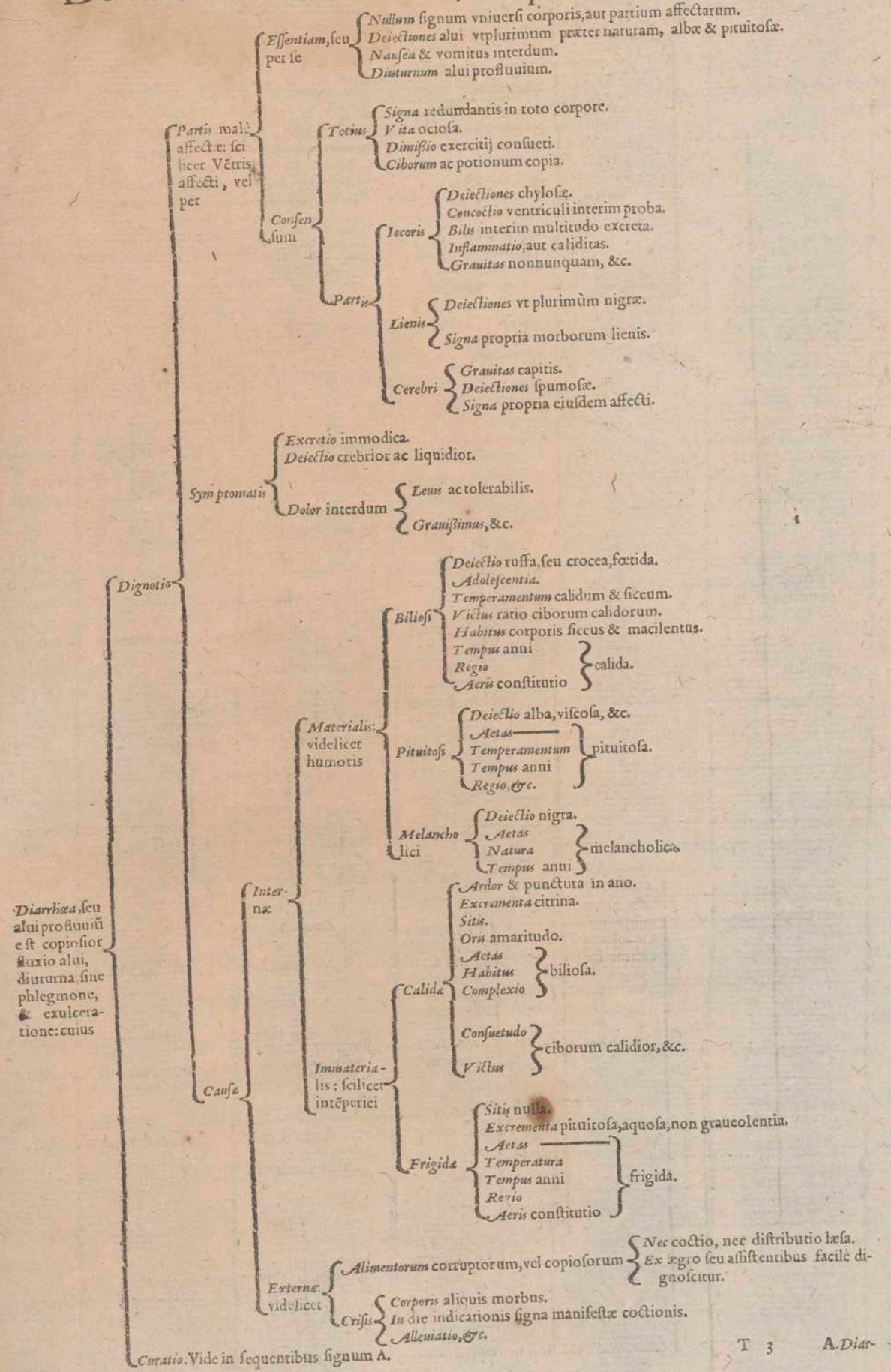

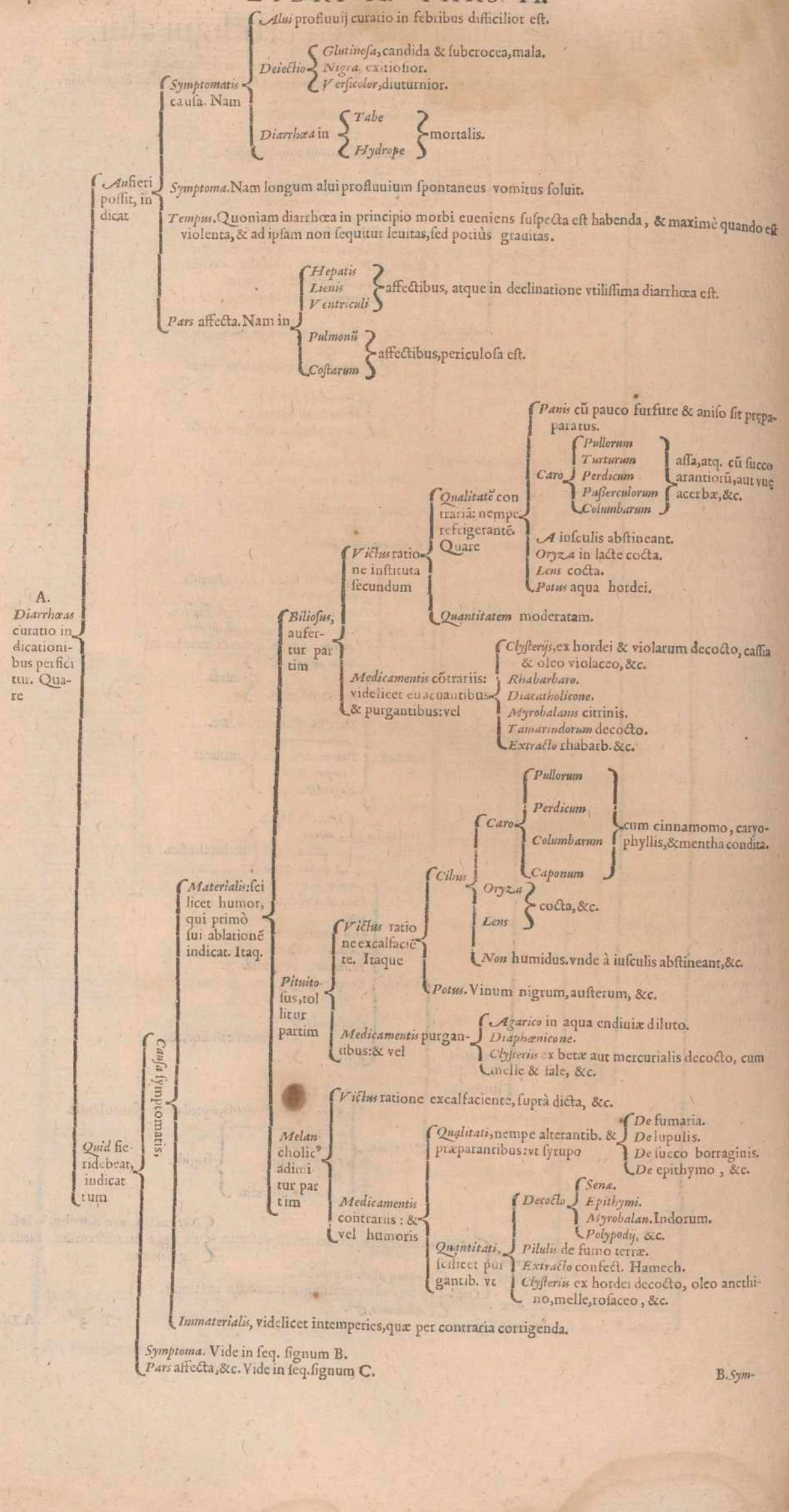
A. Diarrhœas curatio indicationibus perficitur. Quare
Quid fieri debeat, indicatum
An fieri possit, indicat
Symptomatis causa. Nam
Alui profluuij curatio in febribus difficilior est.
Deiectio
Glutinosa, candida & subcrocea, mala.
Nigra, exitiosior.
Versicolor, diuturnior.
Diarrhœa in
Tabe
Hydrope
mortalis.
Symptoma. Nam longum alui profluuium spontaneus vomitus soluit.
Tempus. Quoniam diarrhœa in principio morbi eueniens suspecta est habenda, & maximè quando est violenta, & ad ipsam non sequitur leuitas, sed potiùs grauitas.
Pars affecta. Nam in
Hepatis
Lienis
Ventriculi
affectibus, atque in declinatione vtilissima diarrhœa est.
Pulmonũ
Costarum
affectibus, periculosa est.
Causa symptomatis,
Materialis: scilicet humor, qui primò sui ablationẽ indicat. Itaq.
Bilios us, aufertur partim
Victus ratione instituta secundum
Qualitatẽ contrariã: nempe refrigerantẽ. Quare
Panis cũ pauco furfure & anisо sit præparatus.
Caro
Pullorum
Turturum
Perdicum
Passerculorum
Columbarum
assa, atq. cũ succo arantiorũ, aut vuę acerbæ, &c.
A iusculis abstineant.
Oryza in lacte cocta.
Lens cocta.
Potus aqua hordei.
Quantitatem moderatam.
Medicamentis cõtrariis: videlicet euacuantibus & purgantibus: vel
Clysteris, ex hordei & violarum decocto, cassia & oleo violaceo, &c.
Rhabarbaro.
Diacatholicone.
Myrobalanis citrinis.
Tamarindorum decocto.
Extracto rhabarb. &c.
Pituitosus, tollitur partim
Victus ratione excalfaciẽte. Itaque
Cibus
Caro
Pullorum
Perdicum
Columbarum
Caponum
cum cinnamomo, caryophyllis, & mentha condita.
Oryza
Lens
cocta, &c.
Non humidus. vnde à iusculis abstineant, &c.
Potus. Vinum nigrum, austerum, &c.
Medicamentis purgantibus: & vel
Agarico in aqua endiuiæ diluto.
Diaphœnicone.
Clysteris ex betæ aut mercurialis decocto, cum melle & sale, &c.
Melancholicꝰ adimitur partim
Victus ratione excalfaciente, suprà dicta, &c.
Medicamentis contrarijs: & vel humoris
Qualitati, nempe alterantib. & præparantibus: vt syrupo
De fumaria.
De lupulis.
De succo borraginis.
De epithymo, &c.
Quantitati, scilicet purgantib. vt
Decocto
Senæ.
Epithymi.
Myrobalan. Indorum.
Polypodij, &c.
Pilulis de fumo terræ.
Extracto confect. Hamech.
Clysteris ex hordei decocto, oleo anethino, melle, rosaceo, &c.
Immaterialis, videlicet intemperies, quæ per contraria corrigenda.
Symptoma. Vide in seq. signum B.
Pars affecta, &c. Vide in seq. signum C.

B. Sym-

B. *Symptoma*, seu alui fluor, sui etiam ablationem indicat. Is namque post purgationem sufficiēter factam, cō stringendus est, atque vel astringētibus

- *Frigidioribus* (vt in diarrhœa biliosa) tū
  - *Victus* ratione. Quare
    - *Fricliones* extremarum partium faciendæ.
    - *Vincula* extremis partibus adhibenda.
    - *Cibus* sit
      - *Caro* { *Pullorum*, *Perdicum*, *Turturum*, *Turdorum* } assa, atque cum succo arantiorum præparata.
      - *Lac* coctum atqus chalybeatum.
      - *Oryza* cum lacte cocta, &c.
    - *Potus*, aqua chalybeata.
  - *Medicamentis*
    - *Intrinsecus* sumptis: cuiusmodi est
      - *Syrupus* granatorum, myrthinus, de rosis siccis.
      - *Iulep* rosarum.
      - *Mixta* citoniorum.
      - *Rob* de ribes.
      - *Conserua* rosarum.
      - *Crocum* martis.
      - *Oleum* ferri.
      - *Corallium* } vstum.
      - *Cornu* cerui } vstum.
      - *Opiata*
        - R. *Carnis* cotoneorum condit. ℥.j.
        - *Cort.* citri ℥.S.
        - *Corall.* rub. ʒ.iij.
        - *Acaciæ* ℥.j.
        - *Diamarg.* frig. ʒ.ij.
        - Cum syrupo cotoneorum fiat opiata.
    - *Extrinsecus* applicatis: vt sunt
      - *Epithemata*, seu fotus
        - *Alter*, ex decocto rosarum & myrthi, quo anus foueatur.
        - *Alter* ex
          - *Cort.* mali granati.
          - *Balaustiis.*
          - *Rosis.*
          - *Sem.* myrthi.
          - *Aceto*, & aqua, &c. quo vēter & anꝰ foueātur.
      - *Vngenta* ex
        - *Oleo* { *Cotoneorum.*, *Myrthino.* }
        - *Acacia.*
        - *Malicorio.*
        - *Hypocystide*, &c.
      - *Emplastrum* Clidium Mnasei, &c.
- *Calidioribus* (vt in diarrhœa pituitosa)
  - *Victu.* Quare cōueniūt
    - *Fricliones.*
    - *Vincula.*
    - *Caro* { *Pullorum*, *Perdicum*, *Caponum*, *Turdorum* } assa, atq; cinnamomo, caryophillis & mentha aspersa.
    - *Vinum* rubrum, chalybeatum, &c.
  - *Medicamentis*
    - *Intrinsecus* sumptis: vt sunt
      - *Syrupus* de { *Absynthio.*, *Mentha.*, *Cort.* mali citri. }
      - *Puluis* cort. cancrorum, sing. diebus bis sumptus.
      - *Theriaca*
      - *Mithridatum.*
      - *Pastilli* è succino, cum vino austero sumpti.
      - *Aromaticum* rosatum.
      - *Trochisci* diacorallorum.
      - *Mora* immatura cum vino austero bibita.
      - *Diacitonium* cum spec. calidis, &c.
    - *Extrinsecus* appositis: vt est
      - *Oleum* { *Absynthij.*, *Menthæ*, *Mastichinum.*, *Nardinum*, &c. }
      - *Emplastrum* de baccis lauri.
      - *Sacculus* ex { *Absynthio*, *Mentha*, *Cinnamomo*, *Acacia*, *Malicorio*, *Hypocistide* } vino odorato irroratus, calidusq; ventri applicatus.

C. *Pars* quoque affect a, quid fieri debeat, indicat. Nam venter affectus

Per eſſentiam, ſeu per ſe alterandus, corroborandus, aſtringendus eſt, cùm victus ratione, tum medicamentis intrinſecus ſumptis & forinſecus applicatis, vt antea dictum eſt.

Per conſenſum

Cerebri ſeu capitis, ſui ratio habenda erit. Quare ſi à capite defluat,

Prius euacuandum eſt

Pilulis *Cochiis* *Aureis* *Lucis*, &c. cum maſtiche.

Maſticatorijs.

Errhinis, &c.

Deinde alterandum, exiccandũ, corroborandũ, quod partim fiet

Victus ratione. Itaque

Euitent inſolationem & radios Lunæ.

Fricetur corpus, non caput.

Cibus ſit

Panis bis coctus.

Caro aſſa, abſtineãt à iuſculis, pinguibus, acribus.

Oriza torrefacta.

Ventriculus gallinæ elixus, vel aſſus, &c.

Potus, vel

Aqua chalybeata.

Vinum craſſum, aſtringens, non meracum, &c.

Medicamentis

Intrinſecus ſumptis: vt eſt

Theriaca.

Mithridatum.

Syrupus de *Stœchade.* *Betonica*, &c.

Conſerua *Anthos.* *Betonicæ.* *Maioranæ.* *Roſarum*, &c.

Electuarium

℞. *Conſeruæ* acorici ʒ.ij.
Carnis cotoneorum ʒ.j.
Conſeruæ anthos ʒ.S.
Aromat. roſ. ʒ.vj.
Diagalangæ ʒ.j.
Pul. inteſt. gallinæ ʒ.j.
Coral. rub. vſt. ʒ.j.
Rad. biſtortæ ʒ.S.
Cum ſyrupo de mentha, vel Citoniorũ fiat electuariũ.
Capiat ʒ.ij. duab⁹ aut tribus horis ante paſtum.

Extrinſecus applicatur: vt ſunt

Sacculus

℞. *Florum* ſtœchados, anthos, ana P.iij. Furfuris M.j.
Frigãtur in ſartagine, irrorãdo vino generoſo: & applicetur capiti.

Emplaſtrum

Alterum

℞. *Gũmi* ammoniaci, bdel lij, opopanacis, ana ʒ.S.
Maſtices ʒ.j. extendatur ſuper alutã piſtillo calido, & ſupra commiſſuram coronalem & ſagittalem applicetur.

Alterũ, ex pice liquefacta & remollita oleo nardino: addendo pul. caryophil. nucis moſchatæ, &c.

Lixiuium ex cineribus quercus, ſale, flor. anthos, roſ. ſaluiæ, chamomillæ, &c.

Fumigium, &c. ex ladano, hypocyſtide, maſtice, thure, nuce moſchata, roſis, coriandris, &c.

Hepatis (vt in diarrhœa bilioſa) cui ſuccurrendũ erit primò. Quare aut

Cucurbitula ſuper illam partem appoſita poſt ſufficientem euacuationem, fluxum humoris poterit cohibere, & erit interea venter cohibendus aſtringentibus, &c.

Venæ ſectio internæ lateris dextri cohibere poterit, &c.

Lienis.

Totius Venæ mediæ ſectione cohibetur, &c. Item frictionibus, vinculis, & cibis & medicamentis aſtringentibus. &c.

De

De curatione Dyſenteriæ.

Sanguinolentæ excretionis differẽtiæ quatuor ſunt. Prima quidem ipſius ſanguinis in iis, quibus aliquis artuum eſt abſciſus: vel qui exercitationẽ dimiſerunt. Secunda ab imbecillitate ieco ris. Tertia eſt melancholici ſplendentisq; ſanguinis deiectio Quarta (de qua hîc agendum)eſt inteſtinorum vlcus , quæ propriè Dyſenteria appellatur : cuius

Curatio, indicationib. perficitur. Quare

An fieri poſſit, indicat

Dignotio

Partis malè affectę: videlicet Inteſtinorum

- *Superiorum*
  - *Dolor* citra vel ſupra vmbilicum.
  - *Excrementorum* deiectio tardè poſt dolorem.
  - *Cruor* cum excrementis vniuerſis permiſtus.
  - *Actio* inteſtinorum læſa.
  - *Ramenta* excreta,&c.
- *Inferiorum*
  - *Dolor* infra vmbilicum.
  - *Cruor* excrementis ſupernatans.
  - *Abraſiones* pingues.
  - *Excrementorum* deiectio ſtatim poſt dolorem.

Morbi: ſcilicet vlceris

- *Dolor* mordax inteſtinorum.
- *Mordax* humor ab initio excretus.
- *Abraſiones* interaneorum ſequuntur.
- *Poſtea* parum cruoris,& puris nonnunquam.
- *Vlceris* cruſtulæ interdum deiectæ.
- *Stercus* cum guttis ſanguinolentis.
- *Frequens* deniendi cupiditas.
- *Dolor* in ano,& inteſtinorum,per totum ventrem,& tormina.
- *Febricula*,Sitis.
- *Ciborum* faſtidium.
- *Vigiliæ* interdum.

Cauſæ morbi

Internæ,nẽpe humorum acriũ: aut

- *Bilis* flauæ(ſiue ex toto,ſiue ex aliqua corporis parte ad inteſtina cõfluat,ſiue in ipſis fuerit genita)
  - *Egeſtiones* croceæ,flauæ.
  - *Aetas* iuuenilis.
  - *Temperamentum* bilioſum.
  - *Tempus* anni calidum.
  - *Victus* ratio ciborũ calidorũ , &c.
- *Pituitæ* ſalſę
  - *Egeſtio* alba,pituitoſa.
  - *Tempus* anni frigidum.
  - *Aetas* ſenilis.
  - *Temperamentum* frigidum.
  - *Vita* ocioſa.
  - *Crapula*.
  - *Victus* ratio copioſa & ciborum ſalſorum,&c.
- *Atræ* bilis aduſtæ
  - *Egeſtio* nigra.
  - *Autumnus*.
  - *Aetas* conſiſtens.
  - *Temperatura* frigida & ſicca,ſeu melancholica.
  - *Victus* ratio melancholica,&c.

Externæ:ſcilicet

- *Frigoris* vehementioris
- *Ardoris* nimij
- *Venenatorum* & purgantium pharmacorum
- *Ciborum* acrium & peregrinorum.
- *Cruditatum*, &c.

} Ab ægrotantium,vel aſtantiũ relatione dignoſcuntur.

Cauſæ morbi, Nam à

- *Flaua* bile ſæpe curatur.
- *Bile* atra aduſta,inſanabilis eſt.
- *Pituita* ſalſa,crudeliſſima eſt.
- *Cibis* acribus ſanabilis eſt.
- *Mordaci* humore abradente & abſtergente,fiens adhuc dyſenteria,ita vt quædam corpora pinguia duntaxat excernantur,facilè curatur ablata cauſa.

Symptoma ſu perueniens. Nam

- *Vbi* iam facta eſt dyſenteria,ita vt veluti carunculæ,id eſt,magnæ inteſtinorum partes excernantur,lethalis eſt.
- *Si* non adeò magnæ inteſtinorum partes excernantur,ne corpora duntaxat pinguia,ſed veluti ramenta quædam,facilè curatur.
- *Cibi* faſtidium in longis dyſenterijs,malum ſignum eſt: & cum febre peius.
- *Quæ* cum vehementi inflammatione & febri,grauis eſt.
- *Quæ* porri aſpectum habent,ſuntq; nigra,graueolentia,varia,peſſimæ ſunt.
- *Quæ* eſt cum pulſu vermiculoſo & formicante,qui non confortatur per cibos aſſumptos,& medicamenta,mortalis eſt.
- *Quæ* cum nauſea & vomitu eſt,mala eſt.
- *Mutatio* colorum,malum eſt.
- *Si* puſtulæ appareant,& ſubitò deliteſcant,malum.

Pars affecta. Nam vlcus in inteſtinis

- *Craſſis*, vel recto, faciliùs
- *Tenuibus*,& maximè in ieiuno,difficiliùs

} curatur.

Tempus. Quoniam,quæ longo tempore durauit,aut tollit hominem,aut excruciat,&c.

Sextus. Nam mulieres difficiliùs quàm viri,curam recipiunt.

Aetas. Siquidem ſenes,pueri,quàm iuuenes,difficiliùs curatur.

Quid fieri debeat. Vide in ſequentibus ſignum A.

A. *Quid*

A. *Quid* fieri debeat, indicat tum
- *Causa* morbi: videlicet
  - *Bilis* flaua, q̃ sui ablationem indicat: quod fiet partim
    - *Victus* ratione, instituta secundum
      - *Qualitatem* contrariam: nempe refrigerantem, & modicè adstringentem maxime perseuerante morbo. Quare
        - *Aer* sit ad siccum & modicè ad frigidum declinans.
        - *Animus* sit tranquillus.
        - *Quies* sit corporis. Motus namque vitandus.
        - *Somnus* procurandus. Vigiliæ verò fugiendæ.
        - *Alui* excremẽta, si præter naturã detineãtur, clysteribus excernenda.
        - *Cibus* sit
          - *Panis* madefactus in lacte.
          - *Hordeatum.*
          - *Amylum* } cum lacte cocta.
          - *Oriza* }
          - *Puls* ex gallinarum iure, cum astringentibus.
          - *Lac* elixum.
          - *Puls* ex lentibus.
          - *Amygdalatum.*
          - *Oua* assata.
          - *Caro* { *Volucrium* / *Syluestrium* ferarum / *Perdicum* / *Turdorum* / *Merularum* / *Columbarum* / *Starnarum* / *Pullorum* / *Leporum* / *Capreolorum*, &c. / *Cuniculorum* } assa.
          - *Contusum* seu consumatum ex prædictis carnibus.
          - *Ex* fructibus { *Mala* punica. / *Mespia.* / *Sorbæ.* / *Pira.* / *Cotonea.* / *Myloplacenta.* }
          - *Lens* cum plantagine elixa.
          - *Plantago* elixa, addita posca & endiuia.
          - *Brassica* bis cocta.
          - *Oxalis*, Cichorium, &c.
        - *potus*, aut { *Aqua* { *Pluuialis* / *Fontana* } cocta. / *Aqua* chalybeata. / *Vinum* austerum, nigrum non validum, aqua dilutum, præsertim si vires fuerint imbecilles.
        - *Quantitatem* conuenientem, quæ pauca esse debet, præsertim circa initia.
        - *Tempus* commodum. Sic in morbi { *Principio* cibi astringentes dandi non sunt, ne fiat transitio ad partes nobiliores. / *Perseuerantia* & prolongatione, cibi astringentes dandi sunt, & in maiori quantitate, &c.
      - *Chirurgia*, adhibita secundũ
        - *Qualitatem* contrariã. Sic fluxus bilis inhibendus seu reuellendus est, aut { *Venæ* sectione, si totius corporis plenitudo adsit, vires, ætas, ac alia consentiant. / *Cucurbitularum* affictione / *Hirudinum* applicatione } si ętas reluctetur.
        - *Quantitatem* iustam. Sic venæ sectio paulatim administrari debet, & parum sanguinis pro vna vice detrahendum, ne ægri vires imbecilliores reddantur. Fissura autem parua esse debet.
        - *Tempus* commodum. Atq; sic statim ab initio morbi, vel circa primos statim dies aut { *Venæ* sectio facienda. / *Cucurbitulæ* affigendæ. / *Hirundines* applicandæ.
        - *Locũ* cõueniẽtem. Sic { *Venæ* sectio in { *Brachio* { *Dextro* { *Internæ*, si ab hepate ꝓ ueniat, / *Mediæ*, si à toto accidat } faciẽda / *Sinistro*, si à splene fluxio ꝓcedat. } / *Malleolis*, si menses fuerint retenti. } / *Cucurbitulæ* / *Hirudines* } in cubito applicandæ.
      - *Medicamentis* Vide in seqq. signum B.
    - *Pituita* salsa. Vide in seqq. signum C.
    - *Melancholia* adusta. Vide in sequentibus signum D.
- *Morbus*
- *Symptoma* } Vide in sequentibus signum B.

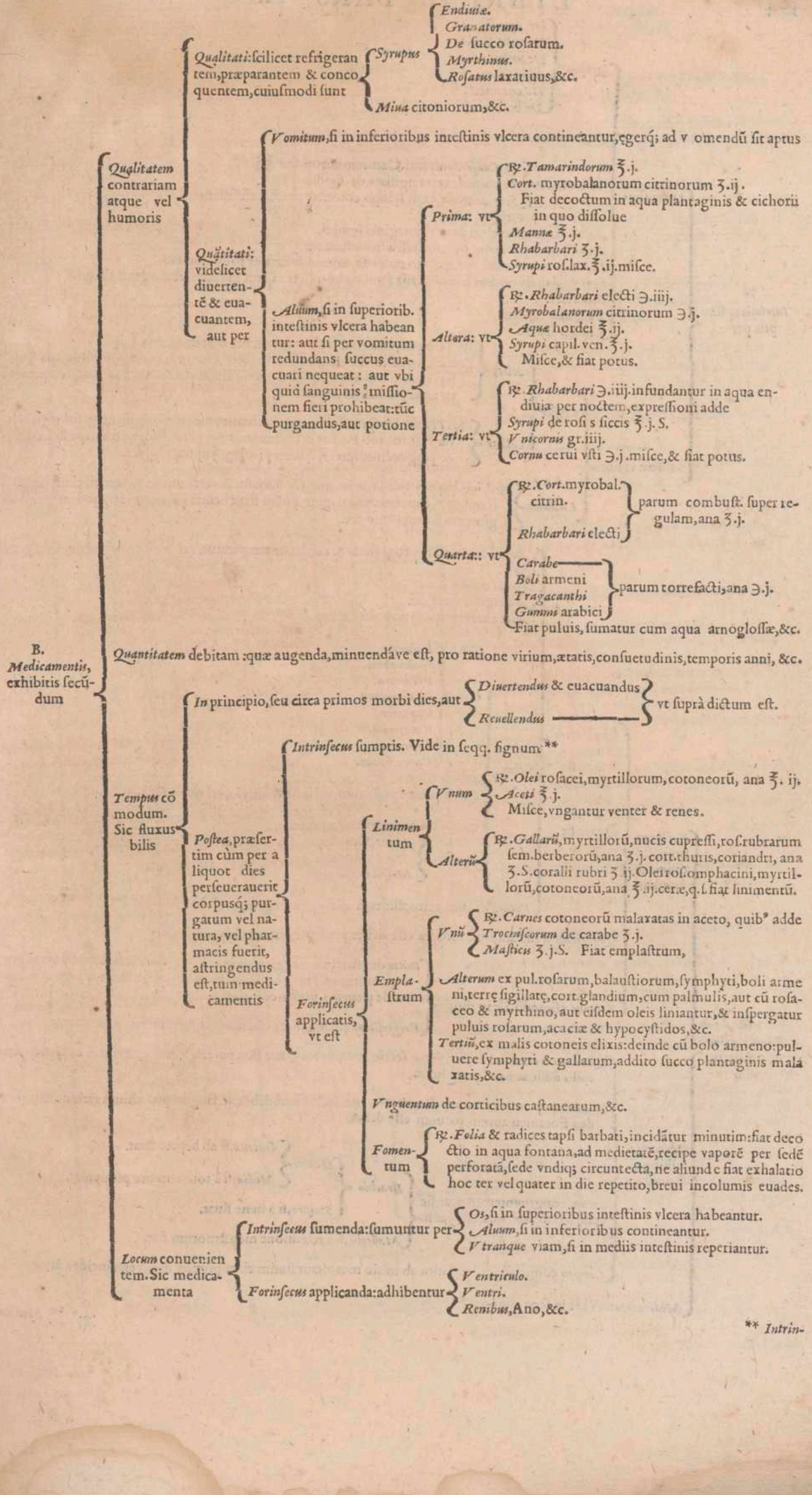
B. Medicamentis, exhibitis secũdum
Qualitatem contrariam atque vel humoris
Qualitati: scilicet refrigerantem, præparantem & concoquentem, cuiusmodi sunt
Syrupus
Endiuiæ.
Granatorum.
De succo rosarum.
Myrthinus.
Rosatus laxatiuus, &c.
Mina citoniorum, &c.
Quãtitati: videlicet diuertentẽ & euacuantem, aut per
Vomitum, si in inferioribus intestinis vlcera contineantur, egerq; ad vomendũ sit aptus
Alium, si in superiorib. intestinis vlcera habeantur: aut si per vomitum redundans succus euacuari nequeat: aut vbi quid sanguinis missionem fieri prohibeat: tũc purgandus, aut potione
Prima: vt
℞. Tamarindorum ʒ.j.
Cort. myrobalanorum citrinorum ʒ.ij.
Fiat decoctum in aqua plantaginis & cichorii in quo dissolue
Mannæ ʒ.j.
Rhabarbari ʒ.j.
Syrupi ros. lax. ʒ.ij. misce.
Altera: vt
℞. Rhabarbari electi ϑ.iiij.
Myrobalanorum citrinorum ϑ.j.
Aquæ hordei ʒ.ij.
Syrupi capil. ven. ʒ.j.
Misce, & fiat potus.
Tertia: vt
℞. Rhabarbari ϑ.iiij. infundantur in aqua endiuiæ per noctem, expressioni adde
Syrupi de rosis siccis ʒ.j. S.
Vnicornis gr.iiij.
Cornu cerui vsti ϑ.j. misce, & fiat potus.
Quarta: vt
℞. Cort. myrobal. citrin. / Rhabarbari electi — parum combust. super regulam, ana ʒ.j.
Carabe / Boli armeni / Tragacanthi / Gummi arabici — parum torrefacti, ana ϑ.j.
Fiat puluis, sumatur cum aqua arnoglossæ, &c.
Quantitatem debitam: quæ augenda, minuendáve est, pro ratione virium, ætatis, consuetudinis, temporis anni, &c.
Tempus cõmodum. Sic fluxus bilis
In principio, seu circa primos morbi dies, aut
Diuertendus & euacuandus
Reuellendus
vt suprà dictum est.
Postea, præsertim cùm per aliquot dies perseuerauerit corpusq; purgatum vel natura, vel pharmacis fuerit, astringendus est, tum medicamentis
Intrinsecus sumptis. Vide in seqq. signum **
Forinsecus applicatis, vt est
Linimentum
Vnum
℞. Olei rosacei, myrtillorum, cotoneorũ, ana ʒ.ij.
Aceti ʒ.j.
Misce, vngantur venter & renes.
Alterũ
℞. Gallarũ, myrtillorũ, nucis cupressi, ros. rubrarum sem. berberorũ, ana ʒ.j. cort. thuris, coriandri, ana ʒ.S. coralli rubri ʒ.ij. Olei ros. omphacini, myrtillorũ, cotoneorũ, ana ʒ.ij. ceræ, q.s. fiat linimentũ.
Emplastrum
Vnũ
℞. Carnes cotoneorũ malaxatas in aceto, quib⁹ adde
Trochiscorum de carabe ʒ.j.
Masticis ʒ.j.S. Fiat emplastrum,
Alterum ex pul. rosarum, balaustiorum, symphyti, boli armeni, terræ sigillatæ, cort. glandium, cum palmulis, aut cũ rosaceo & myrthino, aut eisdem oleis liniantur, & inspergatur puluis rosarum, acaciæ & hypocystidos, &c.
Tertiũ, ex malis cotoneis elixis: deinde cũ bolo armeno: puluere symphyti & gallarum, addito succo plantaginis malaxatis, &c.
Vnguentum de corticibus castanearum, &c.
Fomentum
℞. Folia & radices tapsi barbati, incidãtur minutim: fiat decoctio in aqua fontana, ad medietatẽ, recipe vaporẽ per sedẽ perforatã, sede vndiq; circunsecta, ne aliunde fiat exhalatio hoc ter vel quater in die repetito, breui incolumis euades.
Locum conuenientem. Sic medicamenta
Intrinsecus sumenda: sumuntur per
Os, si in superioribus intestinis vlcera habeantur.
Aluum, si in inferioribus contineantur.
Vtranque viam, si in mediis intestinis reperiantur.
Forinsecus applicanda: adhibentur
Ventriculo.
Ventri.
Renibus, Ano, &c.

** Intrin-

- ** *Intrinsecus* sumptis per
  - *Os*: vt sunt
    - *Syrupus*
      - *De* agresta.
      - *De* rosis siccis.
      - *De* sorbis.
      - *Myrthinus.*
      - *De* cotoneis.
      - *De* berberis.
    - *Diacitonium.*
    - *Conserua*: vt
      - ℞. *Conser.* symphiti, Carnium coton. ana ℥.j.
      - *Trochisc.* de terra sigillata, de spodio.
      - *Sem.* acetosæ, cum syrupo cotoneorum: fiat electuarium.
    - *Conserua* ros. antiqua.
    - *Pastilli* de succino cum aqua plantaginis sumpti.
    - *Lapis* serpentinus cum ouo sorbilli administratus.
    - *Plantago* cocta cum sale & aceto comesta. Aqua distillata ex foliis quercus.
    - *Cortex* glandis medius bibitus. Ossa femoris bouilli trita, atq; in succo plantaginis sumpta.
    - *Sorbæ*, &c.
    - *Coagulum* leporis.
    - *Crocum* martis.
  - *Aluum*: vt sunt
    - *Clyster*
      - *Alter*
        - ℞. *Succi* portulacæ, succi plantaginis, virgæ pastoris, ana ℥.ij.
        - *Sumach*, myrtillorũ, cort. glandium, acaciæ, chartæ cõbustæ, aluminis, ana ʒ.ij.
        - sepi renum caprarum, vitellorum ouorum coctorum, ana ℥.iij. coquantur in aqua pluuiali, & fiat clyster.
      - *Alter*
        - ℞. *Hordei* integri assi P.ij. tapsi barbati, consol. maioris, plantag. fol. myrthi, ana P.ij. ros. rub. P.j. fiat decoctum in aqua pluuiali: de quo accipe ℔.j. cui add. de pinguedinis hirci ℥.j. succi plantag. ℥.ij. fiat clyster.
    - *Licinium*
      - ℞. Licij. hypocystidis, acaciæ, ana ϑ.ij. S. masticis, vernicis, ana ϑ.j. croci, thuris, ana ϑ.ij. opij ϑ.S. cum sem. mucilaginis psillij: fiant licinia parua in longitudine medij digiti cum filo appenso, &c.

C. *Pituita* etiam alia autertum

- *Victus* ratione, ordinata secundum
  - *Qualitatem* cõtrariam, nempe siccantem & modicè calefacientem Quare sit
    - *Aer* ad siccum, & in frigiditate & caliditate temperatus, vel modicè ad calidum vergens.
    - *Quies.*
    - *Somnus* moderatus.
    - *Animi* tranquillitas.
    - *Alui* excrementum non detentum.
    - *Cibus*
      - *Caro*
        - *Pullorum.*
        - *Gallinarum.*
        - *Perdicum.*
        - *Phasianorum.*
        - *Caponum.*
        - *Volucrium.*
        - *Leporum.*
        - *Capreolorum.*
      - *Pultes* ex iure pullorum, vel lacte & amylo, vel oriza, &c.
      - *Contusum* ex prædictis carnibus.
      - *Fructus*
        - *Mora*, Corna.
        - *Mala* cotonea.
        - *Mespila*, &c.
    - *Potus.* Vinum vetus, dilutum astringens, nigrum, vel chalybeatum.
  - *Quantitatem* iustam, quæ modica esse debet, præsertim circa initia morbi, &c.
  - *Tempus* cõmodũ. Sic in morbi
    - *Initio* de astrictione cogitandum non est, metu inflammationis febris, & transitionis symptomaticæ humoris morbifici ad nobiles partes, vnde pleuritis, peripneumonia, epilepsia &c.
    - *Progressione* astringentes cibi sunt exhibendi, &c.
- *Chirurgia* adhibita secundum
  - *Qualitatem* contrariam. Sic venæ sectio reuulsionis gratia fieri poterit, si febris, ac totius corporis pleni tudo adsit, ac nihil impedierit.
  - *Quantitatem* conuenientem. Paulatim venæ sectio fieri debet, ac sanguis pro virium ratione detrahendus Foramen autem paruum esse debet.
  - *Locum* congruentem. Atque sic venę sectio facienda est, aut in
    - *Brachio*
      - *Dextro*
        - *Internæ*, si ab hepate fluat.
        - *Mediæ*, si à toto corpore proueniat.
      - *Sinistro*, si à liene fluat.
    - *Malleolis*, si à retentione menstruorum fiat.
  - *Tempus* commodum. Sic statim ab initio morbi, aut statim circa primos dies, vena incidenda est.
- *Medicamentis.* Vide in seqq. signum **

- *Qualitatem* contrariam: & vel humoris
  - *Qualitati*: videlicet alterantem, præparantem: vt est
    - *Syrupus*
      - *De* succo borraginis.
      - *De* infusione rosarum.
      - *Myrthinus*, &c.
    - *Mel* rosarum cum plantaginis aut oxalidis aqua, aut etiam absynthij decocto, &c.
  - *Quantitati*: nempe auertentem, & euacuantem. Siquidem pituitę fluxus diuertendus & euacuandus est, aut per
    - *Vomitum*, si idem humor promptè per vomitum euacuari possit, & fluxio valenter irruat, & inferiora intestina infestentur: aut digitis immissis, aut aqua tepida copiosè sumpta.
    - *Aluum*: si per vomitum facilè, qui redundat succus, purgari nequeat) vt est potio
      - *Vna*
        - ℞. *Myrobalanorum* chebulorum ʒ.ij.
        - *Agarici* trochiscati ʒ.i.
        - *In* aqua endiuiæ infundantur, expressioni addantur syrupi ros. solutiui ℥.i. syrupi de cichorio cum rhabarbaro ℥.S. misce, &c.
      - *Altera*
        - ℞. *Agarici* infusi in melle rosaceo ℈.i.
        - *Rhabarbari* infusi in aqua endiuiæ ʒ.i.
        - *Syrupi* ros. lax ℥.i. misce.
      - *Tertia*
        - ℞. *Sem.* Carthami in sero lactis infusi ʒ.iij.
        - *Rhabarbari* infusi in aqua endiuiæ ʒ.i. Syrupi ros. lax. ℥.i. misce.
- *Quantitatem* iustam: quæ pro ratione virium, ætatis, tẽporis anni, regionis, consuetudinis, &c. augenda vel minuẽda est.
- *Tempus* commodum. Sic fluxus pituitæ salsæ
  - *In* principio, seu statim circa primos morbi dies, aut
    - *Reuellẽdus* ——— } *Vt* iam dictũ est.
    - *Diuertendus* & euacuandus } *Vt* iam dictũ est.
  - *Postea*, cùm per aliquot dies durauerit, corpusq; purgatũ fuerit, cohibendus seu astringendus est, tum medicamentis
    - *Intrinsecus* sumptis, per
      - *Os*: vt sunt
        - *Decoctum* masticis.
        - *Alumen* tritum drachmæ pondere ex ouo sumptum.
        - *Symphyti* radix, pumex tenuissimè tritus, cum vino austero sumptum.
        - *Saluiæ* decoctum.
        - *Lac* vstulatum cum ʒ.i. stercoris canini, aut in quo rad. consolidæ coxerint.
        - *Coagulum* léporis ʒ.i. cum succo plantaginis.
        - *Puluis* factus è turture, vel lépore cremato, cum lacte ouillo, &c.
        - *Decoctio* masticis, sumach, caryophyllorum ana ʒ. i. S. in aqua ros. ℔.j. ad ℥.viij. pro tribus dosibus.
        - *Succus* expressus ex stercore asinino.
        - *Cortices* cancrorum vsti & puluerizati, atque cum vino astring. sumpti.
        - *Coagulum* equi.
        - *Dẽtes* equi masculi nõ castrati, positi sub capite ægroti.
        - *Succus* croci orientalis sumptus cum melle.
        - *Sanguis* hircinus, aut caprinus, aut leporinus, aut ceruinus assus.
        - *Splen* capræ comestus.
        - *Micletæ* ʒ iv. cum aqua plantaginis.
        - *Nux* muschata assa in cineribus, & cũ vino rubro bibita.
        - *Decoctio* squinanthi in vino, &c.
      - *Aluum*: vt est
        - *Clyster*
          - ℞. *Aquæ* hordei torrefacti, iuris gallinarum ana ℔.S.
          - *Vitell.* ouorum num. ii. olei ros. ℥.i. S. Mellis ros. ℥.i.S.
          - *Boli* armeni ʒ.ij. misce.
        - *Suppositorium*. ℞. Acaciæ, hypocystidis ana ʒ.ij. lycij ʒ. S. succi plantag. album. oui, ana q. s. fiat suppositoriũ.
    - *Forinsecus* applicatis
      - *Ventri*: vt
        - *Emplastrũ*: ℞. Myrrhæ, thuris, aloes, croci ana ℥.i. opij, spicæ succæ, sem. iusquiami ana ʒ.iij. sumach, gallarũ, malicorij ana ʒ.vi. aluminis, terræ sigillatæ ana ʒ. ij. trita cum vino passularum, aut aceto: fiat emplastrum, &c.
        - *Vnguentum* de castaneis. Oleum mastichinum, &c.
      - *Ano*: vt est
        - *Fotus* ex decocto astringentium, quo anus foueatur.
        - *Sacculus* è milio & sale expresso in vino nigro astringenti, &c.
- *Locum* cõuenientem. Sic medicamenta
  - *Intrinsecus* sumenda, sumuntur per
    - *Aluum*, si in inferioribus intestinis vlcera contineantur.
    - *Os*, si in superioribus malum contineatur.
  - *Forinsecus* applicanda, adhibentur
    - *Ventriculo*.
    - *Ventri*.
    - *Renibus*.
    - *Ano*, &c.

* *Medicamentis*: exhibitis secũdum

D. *Melancholia* etiam aduſta aufertur tũ

- *Victus* ratione inſtituta ſecundum
  - *Quantitatem* cõtrariam: nempe modicè refrigerantem & aſtringẽtem, &c. Quare
    - *Cibus* ſit
      - *Aer* ſit temperatus, vel parum ad frigidum vergens.
      - *Quies* iniungenda.
      - *Vigiliæ* vitandæ.
      - *Somnus* procurandus.
      - *Animi* affectus fugiendi.
      - *Panis* triticeus.
      - *Teſticuli* gallorum.
      - *Hepar* gallinæ.
      - *Vitella* ouorum quaſi indurata.
      - *Ex* piſcibus, parui, aſſi.
      - *Caro* { *Pullorum*, *Turturum*, *Perdicum*, *Columbarũ* } *Aſſa*. cum caryophyllis, & ſucco malorũ aran tiorum.
      - *Amygdalatum*.
      - *Oryza* elixa aut in { *Iure* carnis. *Lacte*. }
      - *Hordeatum*.
      - *Lac* coctum, &c.
      - *Ex* fructibus { *Mala* punica. *Mala* coronea. *Palmulæ*, &c. }
    - *Potus*, aut { *Aqua* pluuialis. *Aqua* chalybeata. *Vinum* nigrum, auſterum, non validum, eadem aqua dilutum. }
  - *Quantitatem* debitam. Sic in pauca quantitate cibi ſunt exhibendi.
  - *Tempus* commodum. Sic cibi { *In* principio aſtringentes exhibendi non ſunt. *Poſtea* aſtringentes dandi ſunt. }
- *Chirurgia*, adhibita ſecundum { *Qualitatem* contrariam, *Quantitatem* debitam, *Locum* conuenientem, *Tempus* commodum } Vt ſuprà.
- *Medicamentis*, exhibitis ſecũdum
  - *Qualitatem* cõtrariam: & vel humoris
    - *Qualitati*: videlicet alterantem, præparantem: vt eſt ſyrupus { *De* ſucco fumariæ, *De* ſucco borraginis, *Oxalidis*, *De* pomis, *De* epithymo, &c. }
    - *Quantitati*: ſcilicet auertentem & euacuantem. Nam atræ bilis fluxus diuertendus & euacuandus eſt, aut per
      - *Vomitum*, ſi ad vomendum ſint procliues, & inferiora inteſtina fuerint affecta.
      - *Aluum* (ſi vomere nequeant, & ſuperiora læſa fuerint inteſtina) tali potione: vt
        - ℞. *Senæ* { *Epithymi* } Ana ʒ.ij.
        - *Cort.* myrobal. Indorum ʒ.ſ.
        - Coquantur in aqua borraginis, ſeu lupulorum, deinde exprimantur: expreſſioni adde.
        - *Mannæ* electæ ʒ.i. S, vel R. harbarb. ʒ.i.
        - *Syrupi* roſ. lax. ʒ.ij.
        - Miſce, & fiat potus.
        - *Hunc* etiam potum reiterare conuenit, ſi redundans prædictus perſeuerauerit ſuccus, myrobalanóſque & Rhabarbarum torrefacere, ſi opus erit, &c.
  - *Quantitatem* debitam: quæ pro ratione virium, ætatis, temporis anni, regionis, cõſuetudinis, &c. varianda eſt,
  - *Tempus* commodũ. Sic fluxus atræ bilis
    - *In* principio morbi { *Reuellendus*, *Diuertendus* & euacuãdus } Vt iam dictum eſt.
    - *Poſtea*, cum per aliquot dies perſeuerauerit, aſtringendus eſt medicamentis tum { *Intrinſecùs* ſumptis, *Extrinſecùs* appoſitis } Supra dictis.
  - *Locum* conuenientem: vt ſuprà dictum eſt.

E. *Quid*

E. *Quid* fieri debeat, indicat quo que tum

Morbus: videlicet Vlcus, quod post ablatam causam sui curationem indicat: quod fiet partim

Victu suprà dicto.

Medicamentis: exhibitis secundum

Qualitatem contrariam: videlicet detergentem, consolidantem &c. Nã vlcera intestinorum

Sordida, abstergenda
Caua, carne implenda
Pura, consolidanda
} Sunt, vt sequitur.

Serpentia, crusta inducenda sunt.

Cancrosa
- *Superiorum*, immedicabilia sunt.
- *Inferiorum*, difficilè admodum curantur.

Quantitatem debitam, quæ pro ratione morbi, ætatis, temporis anni, &c. augenda vel minuenda est.

Tempus commodum. Sic in morbi

Principio detergentibus vtendum est, tum per

Os sumptis: vt sunt
- *Aqua* mulsa, cuius ʒ.x. manè, & rursus serò assumendæ sunt
- *Aqua* hordei cum saccharo rubeo, eadem quantitate sumpta, &c.

Aluum impositis: vt sunt clysteres

Leniores
- *Primus*: ℞. *Aquæ* hordei, seri lactis ana ℔ S. *Mellis* rosacei, *Sacchari* rubri ana ʒ i. S. Misce.
- *Secundus*: ℞. *Decocti* cicerum, parietariæ, & furfurum ℔ i. *Mellis* rosacei ʒ. iij. Misce.
- *Tertius*: ℞. *Hordei* integri P. ij. fiat decoctio, de qua accipe ℔ i. cui adde mellis ros. col. ʒ. i. vitell. ouorũ num. ij. Misce.
- *Quartus*: ℞. *Aquæ* mulsæ ℔ i. Succi betæ ʒ. iij. salis ʒ. S. Misce.
- *Quintus*: ℞. *Decocti* betæ & mercurialis ℔ i. mellis rosati colati ʒ. ij. Misce, &c.

Fortiores, ex
- *Vrina*
- *Lixiuio*
- *Muria*
- *Salsugine*
- *Aqua* salsarũ oliuarũ, &c.

} Quibus vtendum, vbi leuioribus nihil effectum est.

Augnẽto, detergentibus & consolidãtibus simul vtendum est, tum per

Os sumptis: vt sũt
- *Aqua* hordei cum saccharo.
- *Lac* cum saccharo.
- *Lac* cum melle rosaceo.
- *Amylum* cum lacte.
- *Lac* cum aqua plantaginis & saccharo.
- *Lac* elixum ferro candenti impositio, atq; sæpius extincto, addito mell.
- *Amylum* cum lacte, & adipe gallinaceo.
- *Conserua* rosarum antiqua cum aqua plantaginis.
- *Pastilli* de succino cum aqua plantaginis.

Aluum iniectis: vt clyster

Vnus
- ℞. *Rosarum* M. i, fiat decoctio in lacte recẽs mulcto, ad ℔ i. S.
- *Colatura* fundatur tepida, diu retineatur.

Alter: ℞. Lactis recenter mulcti ℔ i., Mellis aut saccharo rosati ʒ. iij misce, & infundatur tepidum.

Tertius: ℞. *Hordei* integri P. i. Ros. rub. P. S. Fiat decoctio, de qua accipe ℔ i, cui adde succi plantaginis, mellis rosacei, vel saccharo rubri ana ʒ. i, vitellos ouorũ num. ij, fiat clyster.

Quartus: ℞. *Hordei* integri M. ij, Ros. rub. M. j. Fiat decoctio, de qua accipe ℔ i, cui adde mellis rosati, succi plantaginis ana ʒ. i, olei ros. ʒ. S, vitellos ouorum num. ii, misce & fiat clyster.

Statu. Vide seqq. fig. aa.

Locum conuenientem. Si quidem vlcera intestinorum

Superiorum, curantur tum
- *Victus* ratione suprà dicta.
- *Medicamentis* per os sumptis, suprà nominatis.

Inferiorum, curantur clysterijs prædictis, &c.

Symptoma. Vide seq. fig. bb.

aa. *In* morbi ſtatu & declinatione, conſolidantibus vtendum eſt, tum per

- *Os* ſumptis: vt ſunt
  - *Lac* cum aqua plantaginis & ſaccharo.
  - *Conſerua* ſymphyti.
  - *Lac* cum conſerua roſarũ, vel ſaccharo roſ. tab.
  - *Thus* — In frigidioribus.
  - *Maſtix, Micleta Nicolai*
  - *Myrrha*
  - *Aloe*
  - *Gentiana*
  - *Coagulum*: *Hædi*, *Leporis*
  - *Caſeus* inueteratus, in aqua coctus, ſiccatus & puluerizatus.
  - *Plantago*, Arnogloſſum, *Myrtus*, ſanguis draconis, *Bolus* armena, hæmatites, *Terra* ſigillata, cornu cerui — In calidioribus.
- *Aluum* impoſitis: vt ſunt clyſteres, quorum
  - *Primus*: ℞. *Lactis* recenter mulcti ℔.j. *Thuris* ʒ.i.S. *Sanguinis* draconis ʒ.j. mellis ℥. ij Miſce.
  - *Alter*: ℞. *Hordei* integri P.j. roſ.rub. P.S. fiat decoctio, de qua accipe ℔. j, cui adde mellis roſati, ſacchari rubri ana ℥.i. *Vitell.* ouorum num.ij, ſucci plantag. ℥.i.
  - *Tertius*: ℞. *Hordei* integri aſſi P.j, tapſi barbati, plantag. foliorum myrthi ana P. ij, roſ.rub. P.i. fiat decoctio, de qua accipe ℔.j, cui adde pinguedinis hirci ℥.i, ſucci plantaginis ℥.ij, Miſce.
  - *Quartus*: ℞. *Rad.* Conſolidæ maioris, biſtortæ, ana ℥.ij, gallarum, nucis cupreſſi ana ℥. S. roſ.rub. flor. chamæleontis ana P. S. fiat decoctio, de qua accipe ℔. j, cui adde ſucci plantag. & ſanguinariæ ana ℥. i, pinguedinis hirci ℥. ij, fiat clyſter.
  - *Quintus*: ℞. *Succi* plantag. & polygoni ana ℥.vi. olei roſ. ℥.i. *Seui* hircini ℥.iv. *Sanguinis* draconis, Boli armeni ana ʒ.i. Miſce.
  - *Sextus*: ℞. *Hipper.* plantaginis, fol. myrthi, ſumach, tapſi barbati cum rad. ana M.i. Sem. berberorum, plantaginis, portulacæ, coriandri ana ʒ.ij. flor. roſ. chamomillæ ana P. S, fiat decoctio. de qua accipe ℔. i. cui adde acaciæ, hypocyſtidis ana ʒ. iij. mellis roſati ℥.i, vitell. ouorum aſſatorum num. ij, ſeui hircini ℥. iij. miſce, & fiat clyſter.

bb. *Symptoma*: videlicet

- *Dolor*, ardor, qui primò leniendus, mitigandus, contemperandus eſt medicamentis, partim per
  - *Aluum* impoſitis: vt clyſter
    - *Primus* ex decocto hordei & violarum cum ſaccharo.
    - *Secundus*, ex decocto hordei, violarum ſaccharo & oleo roſaceo.
    - *Tertius*. ℞. Olei roſati ℔.j. tepidum injiciatur, diuq; retineatur.
    - *Quartus*: ℞. *Olei* amygdal. dulc. ℔.j. mucilaginis ſem. citoniorum extractæ in lacte ℥.iv. Miſce.
    - *Quintus*: ℞. *Roſarum* P.ij. violarum M.i. altheę, anethi anæ M.i. Hordei integri P. j. Sem. altheæ, pſilli, cydoniorum ana ʒ.ij. rad. altheæ ℥. fiat decoctio, de qua accipe ℔.i, cui adde butyri recentis vel olei amygdal. dulcium ℥.ij, mellis roſati, & ſacchari rubri ℥. i. S, vitell. ouorum num. ij. miſce, & fiat clyſter.
    - *Sextus*: ℞. *Decocti* hordei, lactis ana ℔.S, *Olei* roſarum ℥.ij. ſucci plantag. ℥.i, ſacchari rubi ℥.i.S. *Adipis* hircini ℥.S, philonij perſici ϑ.ij. vel ʒ.i. Miſce.
  - *Os* ſumptis: vt eſt
    - *Syrupus* de papauere.
    - *Aqua* roſ. in qua coxerint ſem. papaueris albi.
    - *Philonij* ϑ.i. aut ʒ.S. cum decoctione maſticis.
- *Vigilia*, quæ auferenda primò eſt tum medicamentis per
  - *Aluum* impoſitis
    - *Clyſteri*: vt — ℞. *Decocti* hordei & ſem. iuſquiami ℔. S. lactis ℔.S. *Olei* roſarum ℥.ij. *Philonij* perſici ϑ.ij. vel ʒ.i. &c,
    - *Suppoſitorio*, ex myrrha, ſtyrace calamita, croco, opio & ſucco plantaginis, & ouorum albumine.
  - *Os* ſumptis: vt eſt ſyrupus. ℞. Syrupi de papauere ℥. i. S. ſyrupi de roſis ſiccis ℥.i. diamarg. frig. ʒ.S. boli armeni ϑ. S. aquarũ plantag. & caudæ equinæ ana ℥.ij. miſce, & fiat ſyrupus.
  - *Vel*: ℞. Coaguli leporis ϑ.S, opij. gr. vij. gallarum ʒ. vij. thuris ʒ.S. fiat pilulæ: doſis eſt ϑ.i.S.
- *Virium* lapſus, quæ corroborandæ, inſtaurandæ, tum victu, tum medicamentis corroborantibus, &c.

De cu-

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

De curatione Teneſmi.

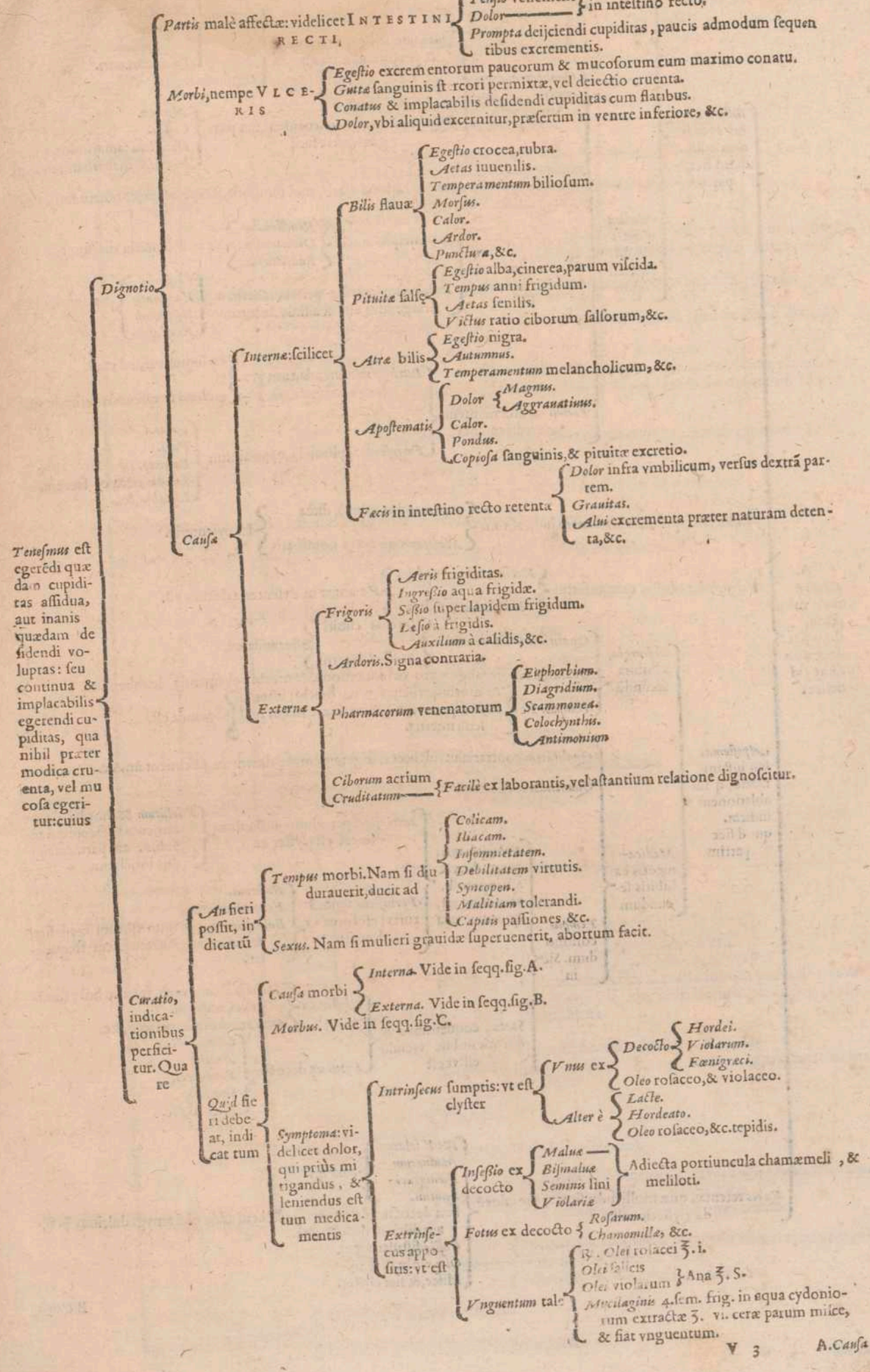

A. *Causæ* etiam interna, quid fieri debeat, indicat, videlicet

- *Bilis* flaua, q̃ sui ablationem indicat: quod fiet partim
  - *Victus* ratione, in curatione dysenteriæ dicta.
  - *Medicamentis* exhibitis secũdum
    - *Qualitatem* contrariam: & humoris vel
      - *Qualitati*: scilicet alterantem & præparantem: vt est
        - *Syrupus*
          - *Violaceus.*
          - *Cichorij.*
          - *Endiuiæ.*
          - *Rosarum.*
          - *Granatorum.*
          - *De* acetol. citri.
        - *Oxysacchara*, &c.
      - *Quantitati*: nempe euacuantem, seu purgantem: vt sunt
        - *Manna.*
        - *Cassia.*
        - *Decoctum* tamarindorum.
        - *Extractũ* rhabarbari, tabulatũ.
    - *Quantitatem* iustã: quæ pro ratione ætatis, anni temporis, temperaturæ, consuetudinis, &c. augenda minuendáve est.
    - *Tempus* commodum. Sic fluxus bilis.
      - *In* principio morbi
        - *Reuellendus*
        - *Diuertendus*
        - *Euacuandus*
        - } Vt in dysenteria dictum est.
      - *Postea*, cùm iam diu perseuerauerit, a stringendus est, si adhuc fluat, tum
        - *Clysterijs*
        - *Vnguentis*
        - *Infessionib.*
        - *Emplastris*
        - } Vt suprà dictũ.
    - *Locum* conuenientem. Sic medicamenta
      - *Intrinsecus* sumenda, tum per
        - *Os* sumuntur, sed rarò.
        - *Aluum* frequentiùs infunduntur.
      - *Forinsecus* applicanda, apponuntur
        - *Ano.*
        - *Pubi.*
        - *Perinæo.*
        - *Lumbis*, circa os sacrum.
        - *Inguibus*, &c.
- *Pituita* salsa, quæ sui ablationem indicat, tum
  - *Victus* ratione suprà dicta
  - *Medicamentis* antea nominatis
  - } In dysenteria.
- *Melancholia* adusta, quæ aufertur
  - *Victus* ratione eadem
  - *Medicamentis* eisdem
  - } *Vt* antea in dysenteria dictum est.
- *Apostema*, seu inflammatio, q̃ sui ablationem indicat. quod fiet partim
  - *Chirurgia*, adhibita secundũ
    - *Qualitatem.* Sic vena, aut
      - *Interna* cubiti
      - *Malleoli* interni
      - } Secanda est.
    - *Quantitatem.* Sic sanguis pro virium ratione, & morbi vehementia, detrahendus.
    - *Tempus.* Sic
      - *In* morbi principio vena brachij interna
      - *Postea*, præsertim perseuerante malo, malleoli interna.
      - } Secanda est.
  - *Medicamentis* exhibitis secundum
    - *Qualitatem* contrariam: videlicet refrigerantem, reprimentem, discutientem, &c.
    - *Quantitatem* debitam.
    - *Tempus* commodum. Sic in
      - *Principio* refrigerantibus & astringentib. vtendum est, quorum alia
        - *Intrinsecus* per aluum infunduntur: vt est clyster ex
          - *Violarum* & hordei decocto, cum rosaceo: qui tepidus, aut parum frigidus inijciatur.
        - *Forinsecus* applicãtur: vt est fotus ex decocto
          - *Rosarum.*
          - *Foliorum* myrthi.
          - *Balaustiorum*, in quo filtrum madefiat, & calens admoueatur sedi frequenter.
      - *Statu*, coquentibus & discutientibus vtendũ est: vt est
        - *Clyster* ex
          - *Decocto* chamæmeli, semine lini, fœnigræci, meliloti.
          - *Oleo* anethino & rosaceo, &c.
        - *Fotus* ex decocto
          - *Chamomillæ.*
          - *Anethi.*
          - *Fœnigræci.*
          - *Sem.* lini.
          - *Meliloti*, &c.
- *Fæces* retentæ, quæ molliendæ sunt atque educẽdæ clysterio tali:
  - ℞. *Violarum*
    Maluarum
    Fœnigræci
    Seminis.
    } Ana q.s.
  - Fiat decoctio, de qua accipe ℔.i. cui adde olei amyg. dulcium ʒ. iij. aut dilue in decoctione.
  - *Cassiæ* fistularis ʒ.ij.
  - *Olei* violacei ʒ.iij.
  - Misce, & fiat clyster.

B. *Causa* etiam externa, quid fieri debeat, indicat. Nam

- *Frigus* sui ablationē indicat, medicamētis partim
  - *Intrinsecùs* sumptis, per
    - *Os* vt est vinum album, vel meracum: in quo ruta, aut pulegium bullierint.
    - *Aluum*: vt est
      - *Clyster* ex decocto *Chamomillæ, Anethi, Amaraci, Pulegij, Calamenthi*, &c. — Cum melle, & oleo anethino, irino, rutaceo, &c.
      - *Suppositorium* ex *Ladano*, styrace. *Oleo* rutaceo, sem. fœniculi. *Rutæ*, anisi, &c.
  - *Forinsecùs* applicatis: vt est
    - *Emplastrum* Rata, hyssopo, origano, calamentho, rosmarino, *Maiorana*, fol. lauri, anetho meliloto, *Chamæmelo*, vino incoctis, atque toti perinæo impositis.
    - *Vnguentum* marciatum.
    - *Potus* ex oleo *Rutaceo*, chamæmelino, anethino, laurino. quibus imus venter, peritoneum, anus, inguina foueantur. Deinde partes duplici aut triplici linteo calefacto contegantur.
    - *Glomus* ex furfuribus, aut chamęmeli floribus calidus, ac vino albo insperſus, perinæo & ano admotus.
    - *Later* perquàm vetustus, & fumo denigratus, vna cum paleis tusus, deinde aceto feruenti subactus, & linteolo sedi alligatus.
    - *Spongia* in vino, in quo ruta fuerit cocta, immersa, atque sedi admota.
    - *Suffumigium* tale: ℞. *Picis* siccæ ℥.i. Bituminis ℥.S. Liquenter in aceto, liquatis insperge sulphuris in puluerem redacti ℥.S. fiantque trochisci, quorum halitus seu fumus sede excipiatur.
- *Medicamēta* acria & venenosa, curātur
  - *Inunctione* ex oleo chamomillæ, mucilaginis tragacanthi, gummi arabici, &c.
  - *Balneo* aquæ dulcis.
  - *Sacculatione*, seu fotu spongiæ in aqua calida immersæ, &c.

C. *Morbus* nempe vlcus, qđ sui curationem indicat quod fiet medicamentis exhibitis secundum

- *Qualitatem* contrariam: videlicet detergentem & consolidantem, vt sequitur.
- *Quantitatem* debitam, quæ pro ratione vitium, ętatis, temperaturæ partis & totius, varianda.
- *Tempus* cōmodū. Sic in morbi
  - *Principio* detergentibus vtēdum est, tum per
    - *Os* sumptis: vt est *Aqua* mulsa. *Mel* rosatum colatum. *Lac* cum melle sumptum. *Lac* cum saccharo sumptum.
    - *Aluum* impositis: vt sunt clysteres
      - *Leuiores*
        - *Vnus* ℞. *Seri* lactis ℔.i. *Mellis* rosati, vel sacchari ℥.ii. *Vitell.* ouorum n.ii. Misce.
        - *Alter* ℞. *Aquæ* mulsæ. *Decocti* hordei, ana ℔.S. Misce.
      - *Fortiores*: vt vel ex *Vino* austero. *Lixiuio*, &c.
  - *Augmēto*, statu & declinatione, consolidantibus vtēdum est, tum
    - *Intrinsecùs* sumptis: per
      - *Os*: vt est *Lac* cum aqua plantaginis sumptum. *Lac* caprinum, &c.
      - *Aluum*: vt est clyster
        - *Vnus* ℞. *Hordei* torrefacti P.ii. *Fol.* myrthi, oleæ, agrimonij, ana M.i. *Flor.* centaurij minor. P.j. Ros. siccarum P.S. *Absynthij* parum. Fiat decoctio in aqua mulsa, de qua accipe ℔.i. cui adde vnguenti de tutia, vel diapomphaligis, q.s. Misce.
        - *Alter* ℞. *Decocti* hordei, vel lactis ℔. Cui adde *Rosarum*, thuris, masticis, gummi arabici, tragacanthi, ana q.s. Misce.
    - *Extrinsecùs* ano appositis vt est
      - *Emplastrum* *Diapalma.* *Diuinum* additis ℥.ii. calchytidis.
      - *Vnguentum*
        - *Alterum* ℞. *Cerussæ* ℥.i. Mucilag. gummi arab. extractæ in aqua rosatum ℥.S. Corticis thuris ℥.i. *Olei* rosacei q.s. Misce, & fiat vnguentum.
        - *Alterum* ℞. *Mucilag.* tragacāthi & gummi arabici & seminis psillij, ana ℥.S. Aloes lotæ ℥.ii. *Olei* rosat. q.s. Misce cum modica cera.
- *Locum* conuenientem. Sic
  - *Clysteria* per anum iniicienda.
  - *Vnguenta* forinsecùs ano applicanda, &c.

De curatione Paſsionis colicæ.

Colicus dolor, eſt affectus plenioris inteſtini: vel eſt paſſio penultimi inteſtini, qd colon appellatur, cũ difficultate exitus ſtercoris per inferiora, dolore magno & punctura: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: nimirum INTESTINI COLI
    - *Dolor* vehementiſſimus in imo ventre, terebro perforanti ſimilis.
    - *Inflatio*, *Extenſio*, *Tormina* } Ventris inferioris, &c.
  - *Symptomatis*
    - *Dolor* vehementiſſimus in imo ventre, terebro perforanti ſimilis: aut per quem palus videatur in dolente loco infixus.
    - *Ructus.*
    - *Flatus.*
    - *Excrementerum* retentio, ita vt ne flatus reddere queant.
    - *Inflatio* & extenſio.
    - *Tormina.*
    - *Excrementa* flatibus plena, bubulo ſtercori ſimilia.
    - *Appetentia* cibi deiecta.
    - *Concoctio* deterior.
    - *Cruditas.*
    - *Spiritus* flatuoſus.
    - *Vomitus.*
    - *Nauſea* inanis.
    - *Faſtidium.*
    - *Indigentia.*
    - *In* præcordiis mordacitas.
  - *Cauſæ* ſymptomatis: videlicet morbi
    - *Similaris*, ſeu intemperies materialis, nempe
      - *Humoris*
        - *Pituitoſi*
          - *Dolor* in alto per totum abdomen, ita vt inteſtinum ipſum pertundi, ſeu perforari quaſi ſentiant.
          - *Tormina*, Ructus, Nauſea.
          - *Vomitus* pituitoſus.
          - *Alui* aſtrictio, ita vt ne flatum quidem reddere poſſint.
          - *Stercus* excretum bouino ſimile, leue, & flatibus plenum.
          - *Ciborum* frigidorum continuus vſus, & craſſi ſucci.
          - *Crapula*, Cruditas, Otium, &c.
        - *Bilioſi*, mordacis & acris:
          - *Ardor*, Sitis.
          - *Vigiliæ*, Febricula.
          - *Vrina* acris & & bilioſa.
          - *Alui* deiectio maiorem cruciatum excitat.
          - *Cibi* calidi grauiùs irritant.
          - *Leſio* à calidis, tam cibis, quàm potionibus.
      - *Spiritus* flatuoſi
        - *Tentio*, Rugitus.
        - *Cibi* ac potiones flatus generantes, vt olera, fructus, aqua, &c.
    - *Inſtrumentalis*
      - *Inflammationis*
        - *Feruor* quidam internus.
        - *Febris* non ignaua.
        - *Vrinæ* & ſtercoris retentio.
        - *Pulſus* iuxta ventrem moleſtans.
        - *Sitis*, Ardor.
        - *Nauſea.*
        - *Vomitus* bilis, &c.
      - *Obſtructionis* ſtercoris
        - *Grauitas* magna inteſtinorum, & diſtentio tanta, vt diſrumpi videantur inteſtina.
        - *Vſus* aſtringentium, *Exercitatio* vehemens } Antecedit.
        - *Calor* iecoris.
        - *Solita* fœcum excretio tarda, &c.
- *Curatio*, idicationibus abſoluitur. Itaque
  - *An* fieri poſſit, indicat tũ
    - *Cauſa* ſymptomatis. Nam ſi ex inflammatione originem ducat, grauiſſima eſt.
    - *Symptomata.* Nam
      - *Si* dolores fuerint vehementiſſimi, periculoſa eſt.
      - *Si* excrementa non omnino detineantur, neque in vna ipſius coli parte fixus dolor ſentiatur, minùs periculoſa.
      - *Si* cum clyſteribus iniectis excrementum aliquod deiiciatur, aut flatuoſus quiſpiam ſpiritus, minùs periculoſa.
      - *Cùm* ſuperuenerit vel deſipientia, vel ſpaſmus, vel ſyncope, vel frigiditas extremitatum, vel ſudor frigidus, vomitus continuus, omnimoda fœcum retentio, mortalis eſt.
      - *Si* puſtula nigra, ſicut faba, apparet ſupra ventrem, ſequenti die morietur.
      - *Bonitas* anhelitus, ſpem bonam denotat.
      - *Terminatur* aliquando in
        - *Hydropem*
        - *Arteticam.*
        - *Epilepſiam.*
        - *Maniam.*
        - *Paralyſim*, &c.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in ſequentibus, ſignum A.

A. *Quid*

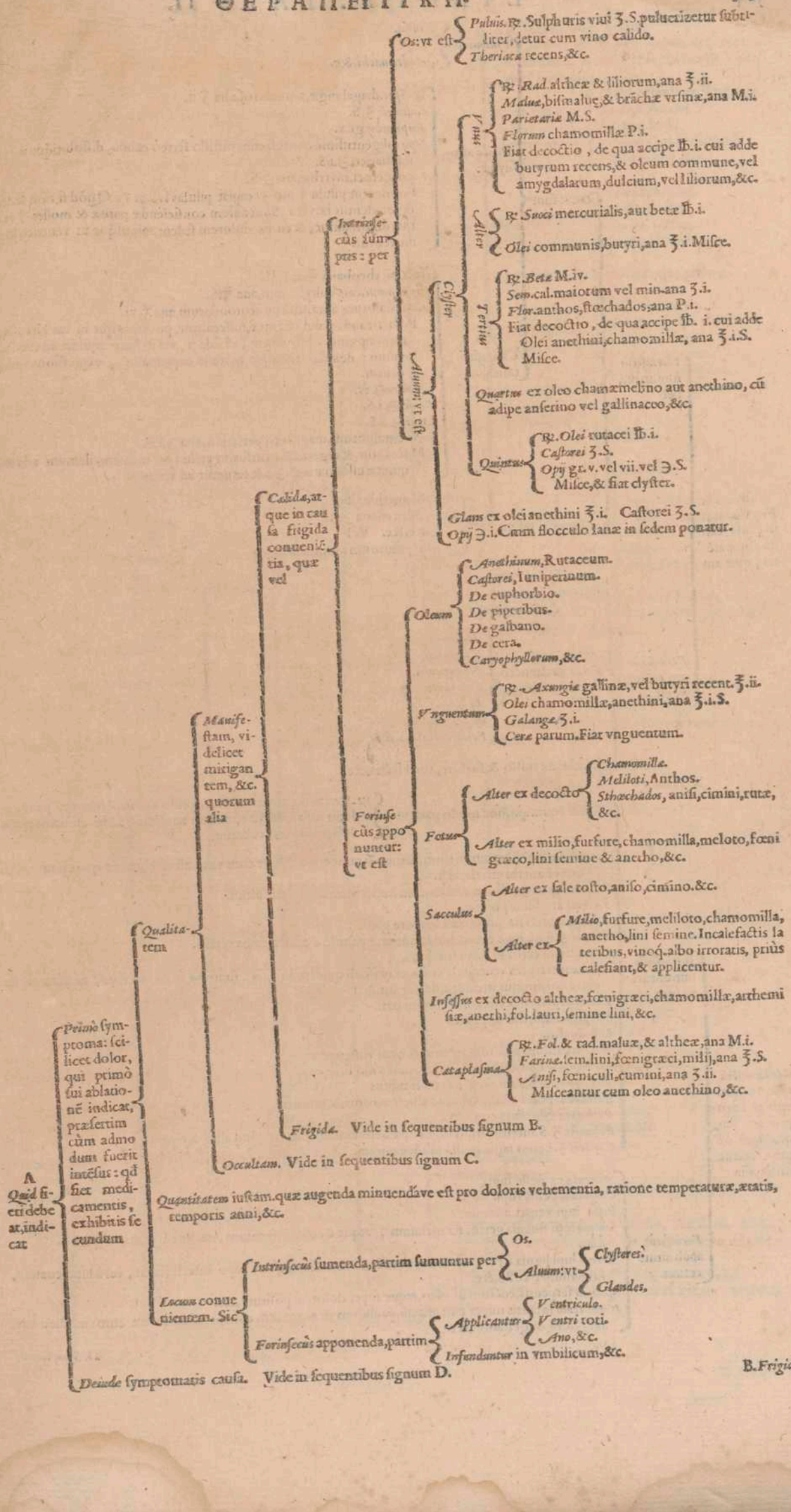
A
Quid fieri debeat, indicat
Primò symptoma: scilicet dolor, qui primò sui ablationē indicat, præsertim cùm admodum fuerit intēsus: qd fiet medicamentis, exhibitis secundum
Qualitatem
Manifestam, videlicet mitigantem, &c. quorum alia
Calida, atque in causa frigida conuenientia, quæ vel
Os: vt est
Pultis. Rx. Sulphuris viui ʒ.S. pulueriz etur subtiliter, detur cum vino calido.
Theriacæ recens, &c.
Intrinsecùs sumpta: per
Aluum: vt est
Ptisanæ
Rx. Rad. altheæ & liliorum, ana ʒ.ii.
Maluæ, bismaluę, & brāchæ vrsinæ, ana M.i.
Parietariæ M.S.
Florum chamomillæ P.i.
Fiat decoctio, de qua accipe ℔.i. cui adde butyrum recens, & oleum commune, vel amygdalarum, dulcium, vel liliorum, &c.
Aliter
Rx Succi mercurialis, aut betæ ℔.i.
Olei communis, butyri, ana ʒ.i. Misce.
Clysteres
Tertius
Rx. Betæ M.iv.
Sem. cal. maiorum vel min. ana ʒ.i.
Flor. anthos, stœchados, ana P.i.
Fiat decoctio, de qua accipe ℔. i. cui adde Olei anethini, chamomillæ, ana ʒ.i.S. Misce.
Quartus ex oleo chamæmelino aut anethino, cū adipe anserino vel gallinaceo, &c.
Quintus
Rx. Olei rutacei ℔.i.
Castorei ʒ.S.
Opij gr. v. vel vii. vel ϑ.S.
Misce, & fiat clyster.
Glans ex olei anethini ʒ.i. Castorei ʒ.S.
Opij ϑ.i. Cum flocculo lanæ in sedem ponatur.
Forinsecùs apponuntur: vt est
Oleum
Anethinum, Rutaceum.
Castorei, Iuniperinum.
De euphorbio.
De pipetibus.
De galbano.
De cera.
Caryophyllorum, &c.
Vnguentum
Rx. Axungiæ gallinæ, vel butyri recent. ʒ.ii.
Olei chamomillæ, anethini, ana ʒ.i.S.
Galangæ ʒ.i.
Cerę parum. Fiat vnguentum.
Fotus
Alter ex decocto
Chamomillæ.
Meliloti, Anthos.
Sthœchados, anisi, cimini, rutæ, &c.
Alter ex milio, furfure, chamomilla, meloto, fœni græco, lini semine & anetho, &c.
Sacculus
Alter ex sale tosto, anisо, cimino. &c.
Alter ex
Milio, furfure, meliloto, chamomilla, anetho, lini semine. Incalefactis lateribus, vinoq. albo irroratis, priùs calefiant, & applicentur.
Insessus ex decocto altheæ, fœnigræci, chamomillæ, arthemisiæ, anethi, fol. lauri, semine lini, &c.
Cataplasma
Rx. Fol. & rad. maluæ, & altheæ, ana M.i.
Farinæ fem. lini, fœnigræci, milij, ana ʒ.S.
Anisi, fœniculi, cumini, ana ʒ.ii.
Misceantur cum oleo anethino, &c.
Frigida. Vide in sequentibus signum B.
Occultam. Vide in sequentibus signum C.
Quantitatem iustam. quæ augenda minuendáve est pro doloris vehementia, ratione temperaturæ, ætatis, temporis anni, &c.
Locum conuenientem. Sic
Intrinsecùs sumenda, partim sumuntur per
Os.
Aluum: vt
Clysteres.
Glandes.
Forinsecùs apponenda, partim
Applicantur
Ventriculo.
Ventri toti.
Ano, &c.
Infundantur in vmbilicum, &c.
Deinde symptomatis causa. Vide in sequentibus signum D.
B. Frigida

B. *Frigida, atq; in causa calida competẽtia*: quæ aut
- *Intrinsecùs* sumuntur, per
  - *Os*: vt sunt
    - *Philonium*
      - *Rhasis.*
      - *Andromachi*, &c.
    - *Pilulæ anodynæ*:
      - ℞. *Spec.* diagalangæ, aromat. rosa ana ʒ. ii.
      - *Castorei* ʒ. S.
      - *Euphorbij* gr. x.
      - *Opij* diligentissimè contusi cum pistillo ferreo calido, dissolutique in vino maluatico ℈. i. S.
      - *Piperis*, croci, myrrhæ, ana ℈. S.

      Formentur pilulæ x. pro ʒ. capiat pilulas iv. aut v. Quòd si non sedetur dolor, dentur ix. vel x. Sunt autem conficiendæ paruæ & molles, vt citiùs dissoluantur, & citiùs dolorem sedent, minusque in ventriculo remorentur.
    - *Compositio* talis:
      - ℞. *Opij* theobaici ʒ. i.
      - *Cinnamomi*, caryophyllorum, ana ʒ. S.
      - *Succi* malorum aurantiorum, cotoneorum, ana ʒ. vi.

        Pulueriz anda pulueriz entur, misceantur, ponanturque in vas circulatorium optimè obstructum, ad solem, vel in fimo equino, ad mensem vnum: deinde exempta materia exprimatur, expressioni addandantur.
      - *Ambræ* ℈. iv.
      - *Musci* ℈. i. S.
      - *Croci* ℈. i. S.
      - *Succi* coralliorum, magisterij perlarum, ana ℈. i. S.

        Misceantur & digerantur rursus, vt priùs, per mensem, demum addatur quintæ essentiæ auri ℈. i. & seruetur ad vsum.
  - *Aluum*: vt est clyster
    - ℞. *Olei* anethini ℔. i.
    - *Opij*, castorei, ana ℈. i.

      Misce, &c. Vel
    - ℞. *Olei* pomorum amoris ℔. i.
- *Forinsecùs* applicãtur: vt est
  - *Oleum*
    - *Cotoneorum.*
    - *Violarum.*
    - *Maluæ*, &c.
  - *Fotus* ex decocto
    - *Maluæ.*
    - *Violarum.*
    - *Nenupharis.*
    - *Coriandri.*
    - *Hordei.*
    - *Papaueris* albi.
    - *Foliorum* salicis, &c.
  - *Sacculus* ex milio & furfure, torrefactis, &c.

C. *Medicamẽta* quæ dolori colico à proprietate seu qualitate occulta conueniunt, alia
- *Intrinsecùs* sumuntur: vt sunt
  - *Stercus* equinum, hoc modo paratum
    - ℞. *Stercus* equinum, misceatur cum vino, coletur per pannum detur infirmo. Ad vitandam nauseam, adde cinnamomum & saccharum, Probatum.
  - *Intestinum* lupi siccatum, tritum, datum ʒ. pondere, aut ℈. iv. cum vino albo tenui, in quo chamomæli flos, vel anethi efferbuerit.
  - *Stercus* lupinum album tritum, cum bono vino albo exhibitum.
  - *Sanguis* anguillæ potatus.
  - *Galerita* auis vsta aut elixa cum iure galli.
  - *Stercus* gallinę quæ exercetur, & nutritur pabulo ficciore, ex oxycrato.
  - *Cinis* cornu cerui in potu sumptus.
  - *Tunicæ* interiores ventriculi erinacei, masculi quidem, in viris: fœminæ in mulieribus, adiecta tertia parte eorum, qui incidunt, detergunt, &c.
  - *Lumbrici* terreni exiccati, & in potu dati.
  - *Scorpiones* assi, triti & potati.
  - *Corallij* triti.
  - *Iecur* caprillum adustum, tritum & cum vino potatum,
  - *Cochlearum* combustarum puluis, cum vino sumptus.
  - *Stercus* leporis, cum vino calido sumptus.
  - *Calcaneus* porci adustus, donec albescat, tritus, & bibitus.
  - *Pastinaca* sylueſtris comesta.
  - *Pulus* ex ʒ. S. intestinorum lupi, & pulueris cimini ℈. i. cum vino albo sumptus.
  - *Castorei* ʒ. i. cum aqua mulsa assiduè potata.
- *Forinsecùs* applicãtur: vt sunt
  - *Stragulæ* ex pelle lupi.
  - *Cingulum* pellis lupi.
  - *Pellis* lupi ventri admota.
  - *Stercus* lupi nucula perforata inclusum, atque è collo suspensum, ita vt ad ventrem perueniat.
  - *Stercus* lupi ligula è corio ceruino, aut filo lanæ ouillæ, quæ à lupo interfecta sit, vel à lupo euaserit, suspensum e collo, &c.
  - *Spolium* serpentis, coctum in oleo, atque super dolorem positum, &c.
  - *Vmbilicum* infantis nuper nati præcisi, paululum in argentum aut aurum inclusum cum modico sale, alligatum, & gestatum, &c.

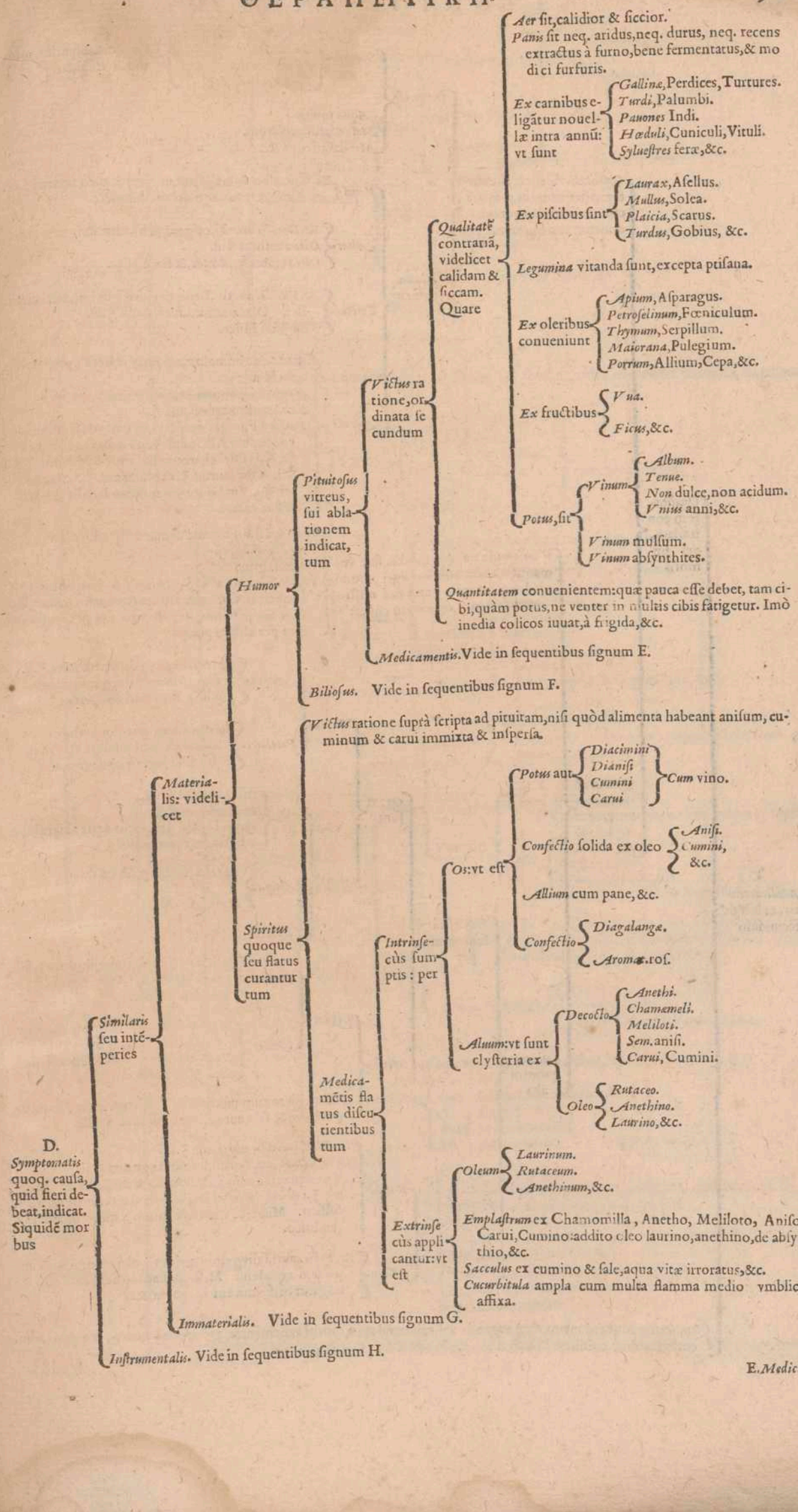
D.
Symptomatis quoq. causa, quid fieri debeat, indicat. Siquidē morbus
Similaris seu intēperies
Materialis: videlicet
Humor
Pituitosus vitreus, sui ablationem indicat, tum
Victus ratione, ordinata secundum
Qualitatē contrariā, videlicet calidam & siccam. Quare
Aer sit, calidior & siccior.
Panis sit neq. aridus, neq. durus, neq. recens extractus à furno, bene fermentatus, & modici furfuris.
Ex carnibus eligātur nouellæ intra annū: vt sunt
Gallinæ, Perdices, Turtures.
Turdi, Palumbi.
Pauones Indi.
Hœduli, Cuniculi, Vituli.
Syluestres feræ, &c.
Ex piscibus sint
Laurax, Asellus.
Mullus, Solea.
Plaicia, Scarus.
Turdus, Gobius, &c.
Legumina vitanda sunt, excepta ptisana.
Ex oleribus conueniunt
Apium, Asparagus.
Petroselinum, Fœniculum.
Thymum, Serpillum.
Maiorana, Pulegium.
Porrum, Allium, Cepa, &c.
Ex fructibus
Vua.
Ficus, &c.
Potus, sit
Vinum
Album.
Tenue.
Non dulce, non acidum.
Vnius anni, &c.
Vinum mulsum.
Vinum absynthites.
Quantitatem conuenientem: quæ pauca esse debet, tam cibi, quàm potus, ne venter in multis cibis fatigetur. Imò inedia colicos iuuat, à frigida, &c.
Medicamentis. Vide in sequentibus signum E.
Bilios us. Vide in sequentibus signum F.
Victus ratione suprà scripta ad pituitam, nisi quòd alimenta habeant anisum, cuminum & carui immixta & insperſa.
Spiritus quoque seu flatus curantur tum
Intrinsecùs sumptis: per
Os: vt est
Potus aut
Diacimini
Dianisi
Cumini
Carui
Cum vino.
Confectio solida ex oleo
Anisi.
Cumini, &c.
Allium cum pane, &c.
Confectio
Diagalangæ.
Aromat. ros.
Aluum: vt sunt clysteria ex
Decoctio
Anethi.
Chamæmeli.
Meliloti.
Sem. anisi.
Carui, Cumini.
Oleo
Rutaceo.
Anethino.
Laurino, &c.
Medicamētis flatus discutientibus tum
Extrinsecùs applicantur: vt est
Oleum
Laurinum.
Rutaceum.
Anethinum, &c.
Emplastrum ex Chamomilla, Anetho, Meliloto, Aniso, Carui, Cumino: addito oleo laurino, anethino, de absynthio, &c.
Sacculus ex cumino & sale, aqua vitæ irroratus, &c.
Cucurbitula ampla cum multa flamma medio vmblico affixa.
Immaterialis. Vide in sequentibus signum G.
Instrumentalis. Vide in sequentibus signum H.

E. Medica-

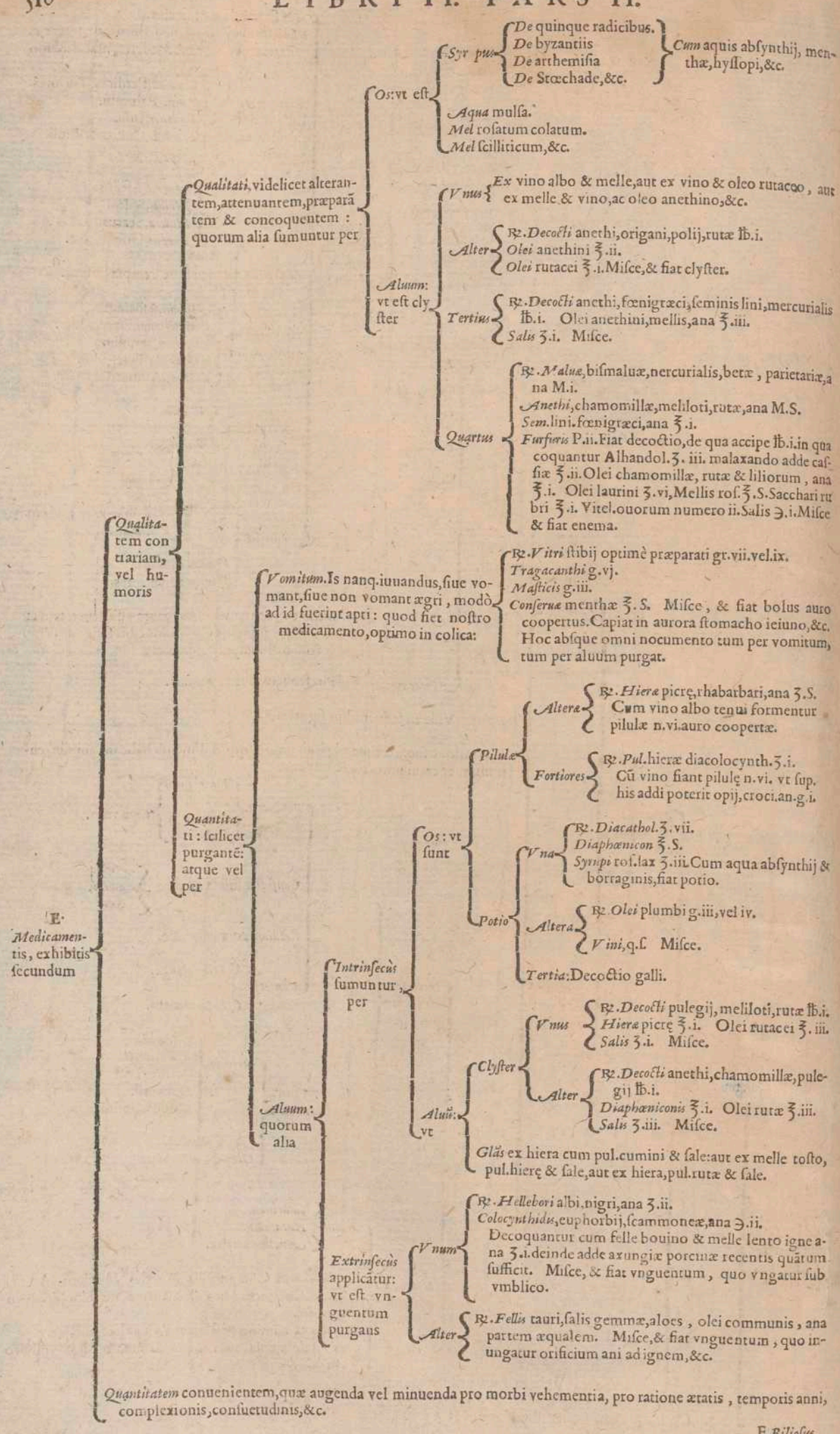
E. Medicamentis, exhibitis secundum
Qualitatem contrariam, vel humoris
Qualitati, videlicet alterantem, attenuantem, præparãtem & concoquentem: quorum alia sumuntur per
Os: vt est
Syrupus
De quinque radicibus.
De byzantiis
De artemisia
De Stœchade, &c.
Cum aquis absynthij, menthæ, hyssopi, &c.
Aqua mulsa.
Mel rosatum colatum.
Mel scilliticum, &c.
Aluum: vt est clyster
Vnus
Ex vino albo & melle, aut ex vino & oleo rutaceo, aut ex melle & vino, ac oleo anethino, &c.
Alter
℞. Decocti anethi, origani, polij, rutæ ℔.i.
Olei anethini ʒ.ii.
Olei rutacei ʒ.i. Misce, & fiat clyster.
Tertius
℞. Decocti anethi, fœnigræci, seminis lini, mercurialis ℔.i. Olei anethini, mellis, ana ʒ.iii.
Salis ʒ.i. Misce.
Quartus
℞. Maluæ, bismaluæ, mercurialis, betæ, parietariæ, ana M.i.
Anethi, chamomillæ, meliloti, rutæ, ana M.S.
Sem. lini. fœnigræci, ana ʒ.i.
Furfuris P.ii. Fiat decoctio, de qua accipe ℔.i. in qua coquantur Alhandol. ʒ. iii. malaxando adde cassiæ ʒ.ii. Olei chamomillæ, rutæ & liliorum, ana ʒ.i. Olei laurini ʒ.vi, Mellis ros. ʒ.S. Sacchari rubri ʒ.i. Vitel. ouorum numero ii. Salis ϑ.i. Misce & fiat enema.
Quantitati: scilicet purgantẽ: atque vel per
Vomitum. Is nanq. iuuandus, siue vomant, siue non vomant ægri, modò ad id fuerint apti: quod fiet nostro medicamento, optimo in colica:
℞. Vitri stibij optimè præparati gr.vii. vel. ix.
Tragacanthi g.vj.
Masticis g.iii.
Conseruæ menthæ ʒ.S. Misce, & fiat bolus auro coopertus. Capiat in aurora stomacho ieiuno, &c. Hoc absque omni nocumento tum per vomitum, tum per aluum purgat.
Aluum: quorum alia
Intrinsecùs sumuntur, per
Os: vt sunt
Pilulæ
Alteræ
℞. Hieræ picræ, rhabarbari, ana ʒ.S. Cum vino albo tenui formentur pilulæ n.vi. auro coopertæ.
Fortiores
℞. Pul. hieræ diacolocynth. ʒ.i. Cũ vino fiant pilulę n.vi. vt sup. his addi poterit opij, croci. an. g.i.
Potio
Vna
℞. Diacathol. ʒ.vii.
Diaphœnicon ʒ.S.
Sympi ros. lax ʒ.iii. Cum aqua absynthij & borraginis, fiat potio.
Altera
℞. Olei plumbi g.iii, vel iv.
Vini, q.ſ. Misce.
Tertia: Decoctio galli.
Aluũ: vt
Clyster
Vnus
℞. Decocti pulegij, meliloti, rutæ ℔.i.
Hieræ picrę ʒ.i. Olei rutacei ʒ. iii.
Salis ʒ.i. Misce.
Alter
℞. Decocti anethi, chamomillæ, pulegij ℔.i.
Diaphœniconis ʒ.i. Olei rutæ ʒ.iii.
Salis ʒ.iii. Misce.
Glãs ex hiera cum pul. cumini & sale: aut ex melle tosto, pul. hierę & sale, aut ex hiera, pul. rutæ & sale.
Extrinsecùs applicãtur: vt est vnguentum purgans
Vnum
℞. Hellebori albi, nigri, ana ʒ.ii.
Colocynthidis, euphorbij, scammoneæ, ana ϑ.ii. Decoquantur cum felle bouino & melle lento igne ana ʒ.i. deinde adde axungiæ porcinæ recentis quãtum sufficit. Misce, & fiat vnguentum, quo vngatur sub vmblico.
Alter
℞. Fellis tauri, salis gemmæ, aloes, olei communis, ana partem æqualem. Misce, & fiat vnguentum, quo inungatur orificium ani ad ignem, &c.
Quantitatem conuenientem, quæ augenda vel minuenda pro morbi vehementia, pro ratione ætatis, temporis anni, complexionis, consuetudinis, &c.

F. *Biliosus*

F. *Biliosus*, seu acris humor quoque auferendus est tum

Victus ratione instituta secundum

Qualitatẽ contrariam: videlicet refrigerantem & humectantẽ. Quare

Aer ad frigidum declinet.

Cibus sit boni succi & difficilis corruptionis: cuiusmodi est

Caro
- *Gallinarum*, elixa aut cum
  - *Lactucis.*
  - *Hordeo.*
- *Auium*, maximè extrema.
- *Hædorum*
- *Veruecum*

} præsertim anteriores pedes.

Ptisana hordeacea.

Ex fructibus
- *Vuæ* passæ.
- *Grana* mali punici, &

Potus, aut
- *Aqua* hordei.
- *Decoctum* prunorum.

Quantitatem conuenientem: quæ moderata esse debet, sed vberior, quàm in materia pituitosa, quoniam inedia colicos à calida lædit.

Medicamentis exhibitis, secũdum

Qualitatem contrariam: & vel humoris

Qualitatis: scilicet alterantẽ, præparantem & concoquentem: quorum alia sumũtur per

Os: vt est
- *Syrupus*
  - *Violaceus*
  - *Endiuiæ*
  - *Granatorum*
  - *Limonum*
- *Oxyssaccharum*, &c.

} cum aqua hordei.

Aluum: vt clyster
- *Vnus*, ex aqua hordei & oleo rosaceo.
- *Alter*, ex ptisana, succo sem. lini, & rosaceo.
- *Tertius* ex decocto
  - *Maluæ*, altheæ.
  - *Fœnigræci.*
  - *Sem.* lini.
  - *Chamomillæ.*
  - *Violarum.*

  Cum rosaceo, vel adipe gallinæ, &c.

Quantitatis: videlicet euacuãtem, seu purgantem: quorum alia sumuntur per

Os: vt sunt *Pilulæ*
- *Mitiores*
  - ℞. *Hieræ* picræ ʒ. i.

  Cum syrupo violaceo formentur pilulæ num. 9. auro coopertæ.
- *Fortiores*
  - *Vnæ*
    - ℞. *Rhabarbari* ʒ. i.
    - *Spec.* hieræ ʒ. S.

    Cum syrupo violaceo fiant pilulę, vt suprà.
  - *Aliæ*
    - ℞. *Hieræ* picræ ʒ. ii.
    - *Diagridij* g. iiii.
    - *Croci*, Opii, ana g. ii.

    Cũ syrupo violaceo fiant pilulę, vt suprà.

Potio
- *Vna*
  - ℞. *Cassiæ* ʒ. x. Dissoluatur in aqua hordei, vel sero lactis, vel decocto passularum, prunorum, sebestien, violarum, cui addatur syrupi rosar. ʒ. i.
- *Altera* ex decocto
  - *Prunorum.*
  - *Tamarindorum.*
  - *Myrobalanorum* citrinorum. &c.

Aluũ: vt est clyster
- *Vnus*
  - ℞. *Decocti* violarum, altheæ, maluæ, seminis lini ℔. i. cui adde
  - *Cassiæ*, Diacatholiconis, ana ʒ. S.
  - *Olei* rosacei ʒ. iii.
  - *Vitell.* ouorum num. ii.

  Misce, & fiat clyster.
- *Alter*
  - ℞. *Rad.* altheæ ʒ. i.
  - *Fol.* violarum, maluæ, altheæ, parietariæ, lactucæ, ana M. S.
  - *Sem.* psillii, cydoniorum, altheæ, ana ʒ. ii.
  - *Furfuris*, hordei integri, ana P. i.
  - *Prunorum* numero x. fiat decoctio, de qua accipe ℔. i. cui adde
  - *Catholiconis* ʒ. vi. vel ℥. i.
  - *Mellis* violacei, Sacchari rubri, ana ʒ. i. S.
  - *Olei* violati, nenupharini, ana ʒ. i. S.

  Misce, & fiat clyster.

Quantitatem debitam: quæ pro morbi vehementia, pro ætatis ratione, anni temporis, viriũ &c. varianda est in quantitate, &c.

G. *Intemperies* etiã immaterialis, poſt ablationem materiæ derelicta, ſui indicat ablationem. Ea namque in cõtrariũ mutanda. Quare

- *Frigida*, corrigitur tum
  - *Victus* ratione, ſuprà dicta in materia pituitoſa.
  - *Medicamẽtis* calidis, quorum alia
    - *Intrinſecus* ſumuntur: vt ſunt
      - *Theriaca*, vel Mithridatum.
      - *Syrupus* de
        - *Mentha.*
        - *Abſynthio*, &c.
      - *Vinum*
        - *Mulſum.*
        - *Abſynthite.*
      - *Confectio*
        - *Diagalangæ.*
        - *Aromatici roſati.*
        - *Diacymini*, Diatrionpepereon.
        - *Diacinnamomi.*
        - *Dianiſi*, &c.
      - *Potio*
        - *Vna*: ℞. *Summitatum* abſynthij P. j. *Sem.* cumini ʒ. ij. Ferueant in vino tenui odorifero, expreſſio bibatur.
        - *Altera*: ℞. *Aquæ* Cardui benedicti ℥. ij. *Aquæ* Nepetæ ℥. j. *Theriacæ* ʒ. ij. miſce.
        - *Tertia*: ℞. *Vini* maluatici ℥. ij. *Calami* aromatici ʒ. S. *Croc* g. iiij. Ferueant leuiter in calidis cineribus: colatura bibatur.
        - *Quarta*: ℞. *Galangæ*, cumini, ana ʒ. j. ferueant in vino albo tenui, &c.
      - *Puluis* groſſus poſt paſtum
        - ℞. *Confectionis* aniſi ℥. j. S.
        - *Fœniculi* ʒ. vj.
        - *Coriandri* ʒ. ij.
        - *Cymini*, *Carui*: ana ʒ. S.
        - *Cort.* mali citri, *Cinnamomi*: ana ϑ. ij.
        - *Tab.* ex oleo caryophyl., *Tab.* eo oleo fœniculi, *Tab.* ex oleo cinnam.: præparat. ana ℥. S.
        - *Sacchari* ℥. j. S. piperis longi ʒ. S. Fiat puluis groſſus, de quo ſumatur cochlearium vnum, &c.
    - *Forinſecus* applicantur ventriculo: vt eſt Oleũ
      - *Nucis* moſchatæ.
      - *Caryophyllorum.*
      - *Iuniperinum* deſtillatum
      - *Balſami* deſtillatum.
      - *De* mentha.
      - *De* abſynthio.
      - *Nardinum*, &c.
- *Calida*, corrigitur tum
  - *Victus* ratione, ſuprà dicta in materia biliosa.
  - *Medicamẽtis* frigidis: quorum alia
    - *Intrinſecus* ſumuntur: vt eſt
      - *Syrupus*
        - *Granatorum.*
        - *Limonum.*
        - *Roſarum.*
        - *Violarum.*
      - *Conſerua*
        - *Roſarum.*
        - *Violarum.*
        - *Nenupharis*, &c.
      - *Confectio*
        - *Diarrhod.* Abbatis.
        - *Triaſantali*, &c.
      - *Panis* cum
        - *Succo* mali punici.
        - *Oxyſaccharo.*
        - *Succo* vuæ acerbæ.
        - *Vino* auſtero, &c.
    - *Forinſecus* applicantur: vt eſt oleum
      - *Violatum.*
      - *Cotoneorum.*
      - *Roſarum*, &c.

H. *Morbus* quoque instrumentalis q̄d fieri debeat, indicat. Si quidem

- *Inflammatio*, sui ablationē indicat: quod fiet cō modo partim
  - *Chirurgia*, adhibita secundū
    - *Qualitatem* conuenientem. Sic conuenit aut
      - *Venæ* sectio, si nihil impediat.
      - *Cucurbitulæ* cum scarificatu, si venæ sectio fieri non possit.
    - *Quantitatem* debitam. Sic sanguis pro virium ratione, ætatis, complexionis, tēporis anni detrahendus, aut multus aut paucus, &c.
    - *Locum* conuenientem. Sic
      - *Vena* secanda aut in
        - *Cubito* interna.
        - *Malleolo*, si vrina fuerit retenta, &c.
      - *Cucurbitulæ* cruribus, femoribus affigendæ sunt, &c.
    - *Tempus* cōmodū. Sic statim ab initio morbi sanguis detrahēdus, cùm adhuc in fluxu est.
  - *Victus* ratione, instituta, secundum
    - *Qualitatem* contrariam: videlicet refrigerantem. Quare sit
      - *Quies.*
      - *Somnus* prolixior.
      - *Cibus* sit facilis coctionis: vt est
        - *Ptisana* hordei.
        - *Ius* pulli.
        - *Amygdalatum* liquidū, &c.
      - *Potus*, Aqua hordei.
    - *Quantitatem* debitam: quæ pauciſſima esse debet.
  - *Medicamentis* exhibitis, secūdum
    - *Qualitatem* contrariam: videlicet reprimentem, infrigidantem, & discutientem.
    - *Quantitatem* conuenientem.
    - *Tempus* cōmodum. Sic in morbi
      - *Principio*, refrigerandū & reprimendum est, & mitigandum: tum medicamentis
        - *Intrisecus* sumptis: vt est clyster
          - *Vnus* ex
            - *Decoctio* hordei.
            - *Oleo* rosaceo.
          - *Alter* ex
            - *Decocto*
              - *Violariæ.*
              - *Hordei*, Malſ.
              - *Sem.* frigidor.
            - *Oleo* rosaceo.
        - *Forinsecus* applicantur: vt oleum
          - *Rosarum.*
          - *Cotoneorum*, &c.
      - *Augmento*, statu, & declinatione, reprimendum & discutiendum est tum
        - *Clysteri huiusmodi*
          - ℞. *Maluæ* bismaluæ, Violarum, ana M. j.
            Sem. lini ʒ. ß. anethi ʒ. ij.
            Hordei P. j. ß. fœnigræci P. j.
            Chamomillæ M. j. fiat decoctio, de qua accipe ℔. j. cui adde Olei amygdalarum dulcium ʒ. iij. mellis violacei ʒ. ij. adipis gallinæ ʒ. iij. vel etiam cassiæ ʒ. j. Misce.
        - *Vnguento* tali:
          - ℞. *Farinæ* fabarum ʒ. ß.
            Vitellos ouorum num. ij. olei chamomillæ, rosacei, ana ʒ. ij. Ceræ q. ſ. Misce.
    - *Locum* conuenientem. Sic topica ano, perinæo, ventri, &c. applicanda, &c. cætera per sedē infundenda, &c.
- *Obſtructio* à ſtercore duro ſoluenda est: ſtercus emolliendū & educēdū: quod fiet partim
  - *Victu* emollien te, ſeu humectante: vt est
    - *Ius* carnis cum prunis.
      Pruna cum saccharo cocta
      Spinachia.
      Beta, &c.
    - *Potus*, aut
      - *Decoctum* prunorum.
      - *Aqua* hordei cum saccharo, &c.
  - *Medicamentis* emollientib. & laxātibus, tum
    - *Intrinsecus* sumptis per
      - *Os*: vt est
        - *Decoctum* prunorum, aut cassiæ fistularis.
        - *Potio* talis:
          - ℞. *Decocti* prunorum ʒ. vj.
            Mellis ʒ. ij.
            Olei amygdalarum dulc. ʒ. iij.
            Misce, & fiat potus.
      - *Aluum*: vt est clyſter
        - *Vnus*
          - ℞. *Rād.* altheæ, Maluæ, ana M. j.
            Sem. lini, fœnigræci, ana P. j.
            Coquantur in ℔. iij. aquæ vsque ad consumptionem tertiæ partis, de quo accipe ℔. j. cui adde olei violacei ʒ. iij. saccharī ʒ. ij.
        - *Alter*
          - ℞. *Decocti* maluarum, prunorum, & violarū ℔. j.
            Olei violacei, chamomelini, ana ʒ. j. ß.
            Cassiæ ʒ. j. ß.
            Sacchari ʒ. ij.
            Misce.
    - *Extrinsecus* applicantur ventri: cuiusmodi est
      - *Vnguentū* aut
        - *Dialthea.*
        - *Ex* oleo chamomelino & butyro recenti.
        - *Ex* oleo & axungia gallinæ, &c.
      - *Peluicula* butyro plena, vmbilico applicata.

Auctarij loco diuersam adiungamus eiusdem rei considerationem,

- *Colici* ergo doloris
  - *Cognitio*
    - *Partis* affectæ: videlicet *Intestinorum* affectorum secundum
      - *Cauitatem* Dolor
        - *Mobilis.*
        - *Per* interualla recrudescens.
      - *Tunicas.* Cruciatus continui & pertinaces, propterea quòd intra tunicas cõclusi flatus, exitũ non inueniunt, locúmq. mutare nõ possunt: quò fit, vt dum continuè tunicas à se inuicẽ diuellũt, magis perpetuos absq. requie aliqua cruciatus adferant. Et tales ferè gignuntur ex sanguine pituitosiore, quo intestina nutriuntur,
    - *Causæ* symptomatis: videlicet
      - *Intemperiei*
        - *Immaterialis*
          - *Calidæ*
          - *Frigidæ.*
        - *Materialis*
          - *Simplicis*: scilicet Humoris
            - *Biliosi.*
            - *Pituitosi.*
            - *Melancholici.*
          - *Compositæ*: videlicet Biliosi & Pituitosi simul, à quibus frequenter generatur colica, & diuturna redditur. Euenire hæc maximè solet naturis calidioribus, in quibus copiosa bilis flaua nasci cõsueuit, si fortè in totius corporis venis magnã pituitosi humoris multitudinem collegerint. Et multò promptiùs accidit, si crassiores illi humores à diuturna febri attenuati, subtiliores aũt in flauam bilem excocti transierint. Ab his virtus expultrix stimulata non sine labore eos cum pituitæ parte in intestina effundit, magna cum flatuum copia.
          - Huc signa ex prima tabula.
      - *Obstructionis* à duro stercore. Huc signa ex prima tabula.
      - *Solutionis* continui, seu potius intestinorum distractionis, à *Flatuum* copia ortę, à quibus frequentiùs prouenit.
        - Signa flatuum ex prima tab.
    - *Symptomatis*: videlicet *Colicæ.* Huc signa ex prima tab.
  - *Curatio* suis indicationibus perficitur. Quare
    - *An* fieri possit, vide in prima tabula
    - *Quid* fieri debeat, indicat tum, &c. vt in prima tabula.

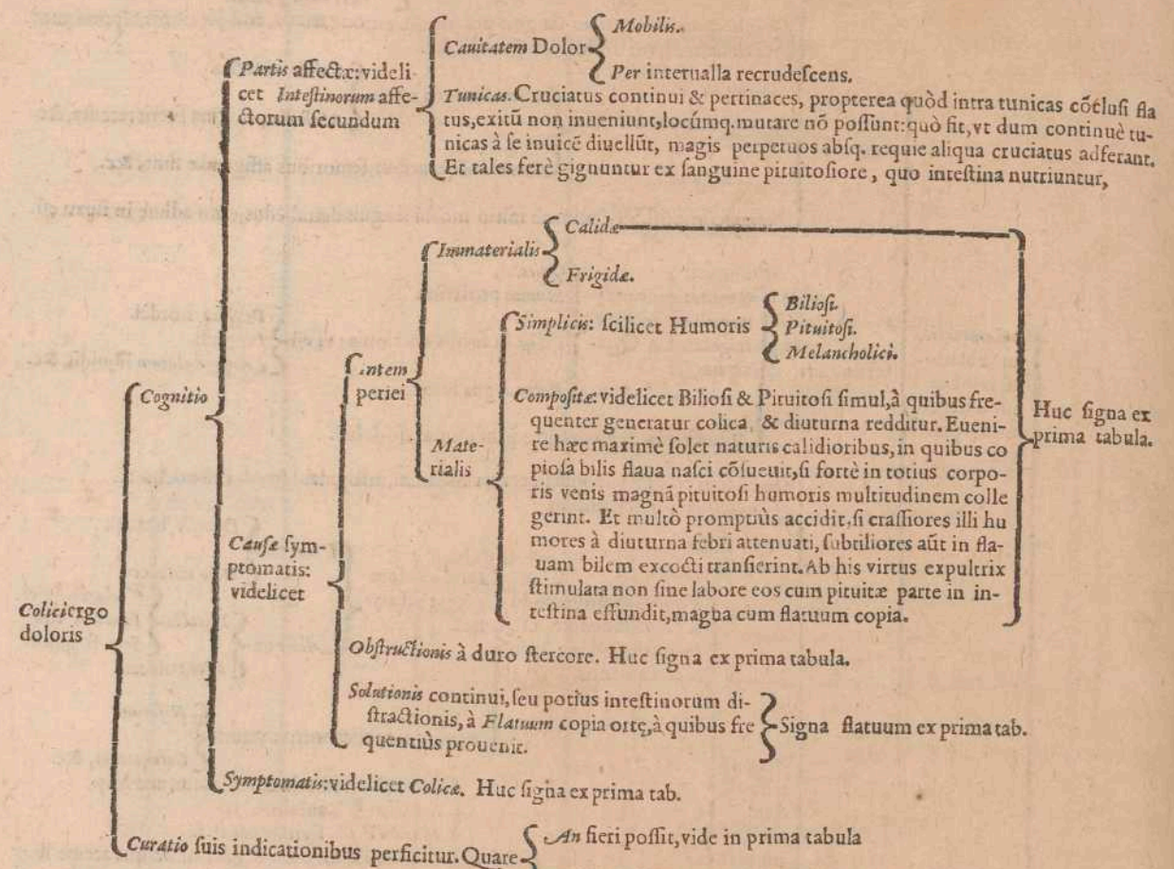

ANNOTATIO.

Affectus colicus frequentiùs oritur ab humoribus crudis ex toto corpore ad intestina effusis. Hi dum crassiores & plures existunt quàm vt à natura semel expelli queant, paulatim & secundum partes, ex magnis atque etiam propinquioribus ventri venis primùm euacuantur. Vbi iam pars eorũ maxima excreta est, & reliqui, propter, diuturnũ dolorem, vigilias, inediã, calorem medicamentorũq; calidiorũ vsum attenuati sunt, summo conatu eos ex venis extrudit, & ad extrema mẽbra dimittit, eaq; resoluit. Resolutio autem membrorum quomodo curetur, suo loco dictum est.

De curatione Voluuli.

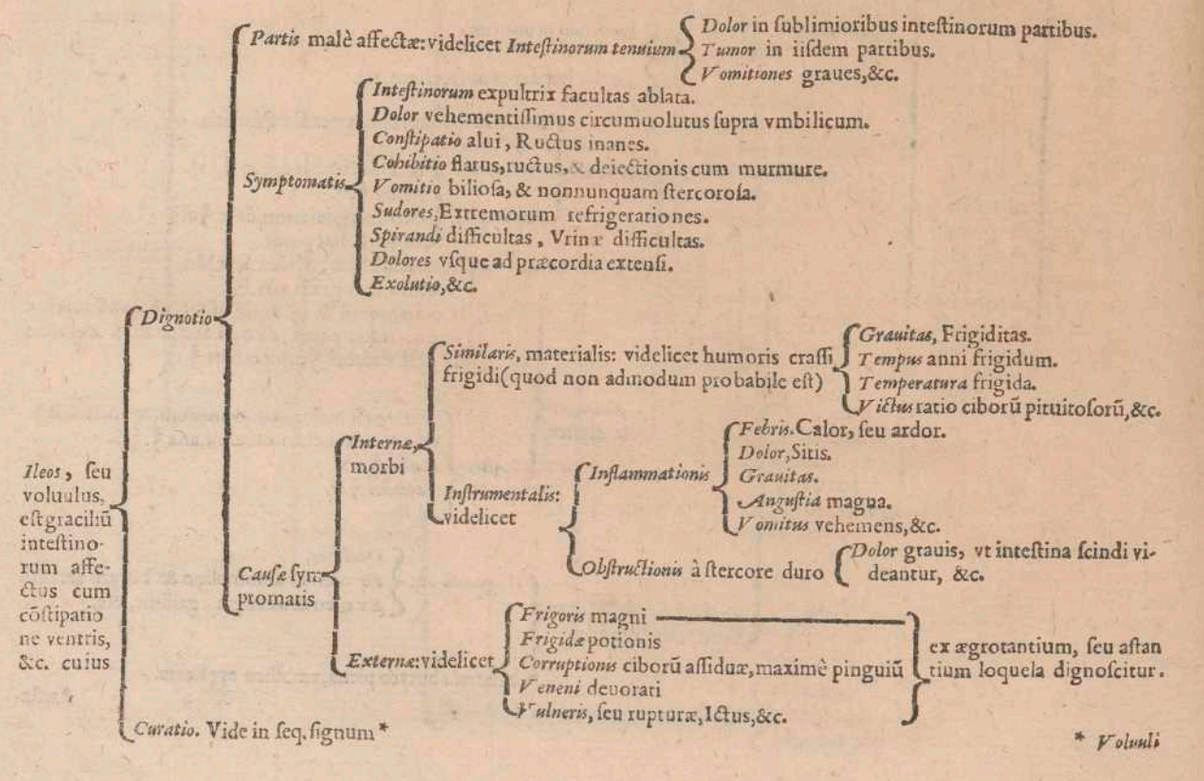

- *Ileos*, seu voluulus, est graciliũ intestinorum affectus cum cõstipatione ventris, &c. cuius
  - *Dignotio*
    - *Partis* malè affectæ: videlicet *Intestinorum tenuium*
      - *Dolor* in sublimioribus intestinorum partibus.
      - *Tumor* in iisdem partibus.
      - *Vomitiones* graues, &c.
    - *Symptomatis*
      - *Intestinorum* expultrix facultas ablata.
      - *Dolor* vehementissimus circumuolutus supra vmbilicum.
      - *Constipatio* alui, Ructus inanes.
      - *Cohibitio* flatus, ructus, & deiectionis cum murmure.
      - *Vomitio* biliosa, & nonnunquam stercorosa.
      - *Sudores*, Extremorum refrigerationes.
      - *Spirandi* difficultas, Vrinæ difficultas.
      - *Dolores* vsque ad præcordia extensi.
      - *Exolutio*, &c.
    - *Causæ* symptomatis
      - *Internæ*, morbi
        - *Similaris*, materialis: videlicet humoris crassi frigidi (quod non admodum probabile est)
          - *Grauitas*, Frigiditas.
          - *Tempus* anni frigidum.
          - *Temperatura* frigida.
          - *Victus* ratio ciborũ pituitosorũ, &c.
        - *Instrumentalis*: videlicet
          - *Inflammationis*
            - *Febris.* Calor, seu ardor.
            - *Dolor*, Sitis.
            - *Grauitas.*
            - *Angustia* magna.
            - *Vomitus* vehemens, &c.
          - *Obstructionis* à stercore duro
            - *Dolor* grauis, vt intestina scindi videantur, &c.
      - *Externæ*: videlicet
        - *Frigoris* magni
        - *Frigidæ* potionis
        - *Corruptionis* ciborũ assiduæ, maximè pinguiũ
        - *Veneni* deuorati
        - *Vulneris*, seu rupturæ, Ictus, &c.
        - ex ægrotantium, seu astantium loquela dignoscitur.
  - *Curatio.* Vide in seq. signum *

* *Voluuli*

- *An* fieri possit, indicat tum
  - *Symptoma.* Nam
    - *Vomitus*, singultus, desipientia, vel conuulsio, malum.
    - *Si* vomitio stercorosa contingat, mortale est.
    - *Qui* hoc malo sunt oppressi, miserabili morte pereunt, stercus per os reddentes.
    - *Iliacorum* passio acuta est, & sub angusto tempore periculosa.
  - *Aetas.* Quoniam
    - *Familiaris* est hic affectus ætati puerili.
    - *Senibus* nõ valde familiaris est: si tamen ipsi in hanc affectionẽ incidant, fere nunquam conualescunt.

- *Volumi* curatio indicationib perficitur. Quare
  - *Morbus*
    - *Similaris*, seu intemperies materialis frigida, quæ simili modo curanda est, quo in tabula de colí dolore ex crasso & tenaci humore præcepimus, licet secundum Galenũ ab hoc fieri nequeat, &c.
    - *Instrumentalis*: videlicet
      - *Inflammatio*, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim
        - *Victus* ratione, instituta secundũ cõuenientẽ qualitatẽ & quantitatẽ. Quare sit talis, qualẽ in tabula de cura colí doloris ex inflammatione, descripsimus.
        - *Chirurgia* adhibita secundũ
          - *Qualitatem* contrariam. Sic conueniunt
            - *Venæ* sectio.
            - *Cucurbitularum* appositio, etiam cum scarificatu.
          - *Quantitatem* conuenientem. Sic sanguis pro ætatis, virium ratione detrahendus: ac etiam venæ sectio iteranda, si opus fuerit.
          - *Locum* congruentem. Sic
            - *Venæ* sectio in cubito facienda, venæ inquam internæ
            - *Cucurbitulæ* in inguinibus, aut circa inguina sunt apponendæ, &c.
          - *Tẽpus* cõmodũ. Sic venæ sectio statim ab initio morbi facienda est.
        - *Medicamentis*, exhibitis secũdum
          - *Qualitatem* contrariam, videlicet refrigerantẽ, repellentem, mitigantem, deinde discutientem, tum intrinsecus sumptis, tum forinsecus applicatis, vt sequitur.
          - *Quantitatem* debitam, quę augenda minuendáve est pro ratione morbi, virium, ætatis, temporis anni, &c.
          - *Tempus* cõmodũ. Sic in morbi
            - *Principio* repellentib. vtendũ est, tũ
              - *Intrinsecus* sumptis, vt est clyster ex
                - *Decocto* hordei.
                - *Oleo* rosaceo, &c.
              - *Extrinsecus* appositis, vt est rosaceum.
            - *Augmento*, statu, &c. repellendũ & discutiendum est tũ
              - *Extrinsecus* applicatis: vt est
                - *Fotus* ex rosaceo & anethino, deinde lana succida oleo calenti & vino immersa.
                - *Emplastrum* ex farina hordeacea cum aqua & oleo rosaceo & chamomelino, &c.
              - *Intrinsecus* sumptis per
                - *Os*: vt est theriaca cum aqua stillatitia papaueris rubri.
                - *Aluum*: vt est clyster ex decocto maluarũ, rad. altheæ, seminis lini, cũ butyro & oleo violaceo, &c. vel chamæmelino, &c.
      - *Obstructio* à stercore duro, quod emolliẽdum atq. educendum est, remediis tum
        - *Intrinsecus* sumptis per
          - *Os*: vt est
            - *Ius* pingue gallinarum.
            - *Ius* pullorum.
            - *Ptisana*.
            - *Oleum* commune.
            - *Oleum* amygdalarum dulcium.
            - *Manna*, Cassia, &c.
          - *Sedem*: vt est clyster talis
            - ℞. *Maluæ*, violarum, Mercurialis, altheæ, ana M.j.
            - *Chamomillæ*, Fœnigræci, ana M.S.
            - Fiat decoctio, de qua accipe ℔.j. cui adde Olei amygdalarum dulcium, aut chamomelini ℥.iij. mellis rosati ℥.j. salis parum, vel etiam Cassiæ ℥.j. Misce.
        - *Extrinsecus* applicatis: vt sunt
          - *Vnguentum*
            - *Dialtheæ*.
            - *Ex* oleo anethino & butyro.
          - *Solium* ex decocto maluarũ, altheę, seminis lini, & fœnigræci, in quod descẽdere præcipimus, & per quartã horæ partẽ ibidẽ immorari, deinde ventrẽ oleo calenti, infusa lana fouere, &c.
    - *Symptoma:* vide licet dolor, qui priùs mitigandus, vt in colí dolore præcepimus.
  - *Interna*
    - *Quid* fieri debeat, indicat symptomatis causa
      - *Externa:* videlicet
        - *Cruditas* seu humorũ corruptio, vomitu euacuanda est aqua tepida copiosa sumpta, vel oleo violaceo adiectõ. Quòd si nihil crudorum humorum in ventre contineatur, omni conatu euitendum est, quò tum flatus tum stercora infrà detrahantur.
        - *Venenum* deuoratum, vomitu quoq. reiiciendum est, bibita multa aqua tepida, oleo superaddito deinde ius carnis pingue, aut butyro ibidem liquato, bibendum, ac rursus vomendum, deinde theriaca in potu præbenda, cum aqua borraginis, aut pauco vino diluto, &c.
        - *Delapsus* intestinorum in scrotum, quæ reponenda sunt, quod commodè fieri poterit, corpore supino situato, & intestinis sensim, oleo calenti, illitis manibus, in ventrem reductis, deinde ligaturis compressis adiectis, &c.

De curatione Vermium, seu Lumbricorum.

Vermis est animal ex phlegmate nõ multũ putrefacto, sed viscoso, cõdensabili caliditate viuificatiua in ventre genitum in melius naturæ opus, aut humiditatum in corpore putrefactarum cõsumptione finaliter productũ: cuius

Curatio indicationibus absoluitur. Itaque

Partis malè affectæ: videlicet *Intestinorum*
- *Tenuium* seu superiorum — *Lumbrici* teretes, &c.
- *Crassorum*, seu inferiorum — *Ascarides*, seu lumbrici tenues.
- *Omnium* — *Lumbricus* latus, qui & longissimus est, &c.

Digestio

Morbi (est enim morbus in numero tota substantia præter naturam) videlicet lumbricorum

Teretum
- *Incredibilis* morsus stomachi, ventris & intestinorum.
- *Tussis* exigua cum siccitate.
- *Tremor* in somnio, & præter rationem surrectio.
- *Singultus* nonnunquam.
- *Destitutio* motus pulsus, *Extensio* linguæ, *Oculorum* clausio, *Taciturnitas* — in quibusdam.
- *Appetentia* deiecta.
- *Febres* inordinatæ.
- *Nausea*, Dentium stridor nonnunquam.
- *Ventris* inflatio.
- *Excrementa* corrupta.
- *In somnis loquuntur* instar delirantium, &c.

Laterum
- *Continuus* stomachi morsus.
- *Appetitus* ad cibos ingens.
- *Deiectio* eorum, quæ accipiuntur, cita.
- *Excrementa* seminibus cucurbitæ similia.
- *Quandoq* partes concisæ prodeunt, interim & ipsi integri excernuntur.

Ascaridũ
- *Pruritus* circa partes inferiores.
- *Assidua* ad egerendum irritatio.
- *Ab* excretione auxilium.
- *Mala* concoctio.
- *Excrementa* graueolentia.
- *Ciborum* prauorum vsus.

Causæ videlicet materiæ crudæ, crassæ, pituitosæ, ac putredini accommodatæ. Verùm cùm vnica tantùm causa sit vermium, non eget distinctione.

An fieri possit, indicatiũ lumbricorum

Qualitas. Nam
- *Maiores* minoribus, *Rubri*, albis, *Viuentes*, mortuis — peiores sunt.
- *Teretes* pueris peculiares sunt.
- *Lati* peiores sunt, quàm teretes.
- *Ascarides* minùs periculosi.

Quantitas. Nam multi, paucis peiores sunt: ita vt quandoq. ab ipsis exedãtur, & cõuulsi intereant, nulla adhibita cura. Quare eorum curatio minimè negligenda est.

Quid fieri debeat, indicat tum

Qualitatem contrariã, videlicet calefacientem, si febri careãt, exiccantẽ & attenuantẽ, &c. Itaque

Aer sit ad calidum & siccum vergens.
Somnus sit mediocris & nocturnus.
Exercitium moderatum, si nulla adsit febris.
Visa desidiosa, seu longum ocium fugiendum.
Aluus sit lenis: *Natura*. *Arte* vel — *Glande*. *Clysteribus*.
Animi affectus immodici fugiendi.

Cibus sit bonisucci, qui acetum habeat admixtum: vt
- *Ius* gallinarum.
- *Caro* — *Pullorum*, *Gallinarum*, *Columbarum*, *Merularum*, *Sturnarũ*, &c. — cũ succo atantiorũ, vel acero.
- *Ex oleribus* — *Intubus*, *Sonchus*, *Senecio*.
- *Pisces*, *Lac*, *Caseus vetus*, *Panis* nõ fermẽtatus, *Legumina* — vitãda sunt.
- *Cappares* cum aceto, &c.

Potus sit vel
- *Vinũ* aquosum, si nulla adfuerit febris.
- *Aqua* cinnamomi.

Quantitatem conuenientem: quæ pro vna vice non multa esse debet, sed sæpe exiguo cibo vtendum.

Vitium rationis, in stituta secundũ

Causa morbi: videlicet humor crassus, crudus, pituitosus, qui ablationem indicat: quod fiet parum

Medicamentis contrariis, atque vel humoris

Qualitati: videlicet attenuantẽ & incidentem: vt sunt
- *Syrupus* — *Acetosus*, *De* absynthio, &c.
- *Oxymel* — *Simplex*, *Cõpositũ* — cũ decocto origani, vel calamẽthi.

Quantitati: scil. euacuatẽ, seu purgãtem: vt est aut potio.
- *Agarici*, in aceto mulso, aut decocto pulegij infusi.
- *Rhabarbari*, in oxymelle infusi.
- *Hiera* Rufi ex decocto origani, &c.

Morbus. Vide in seq. signum A.

A. *Morbus*

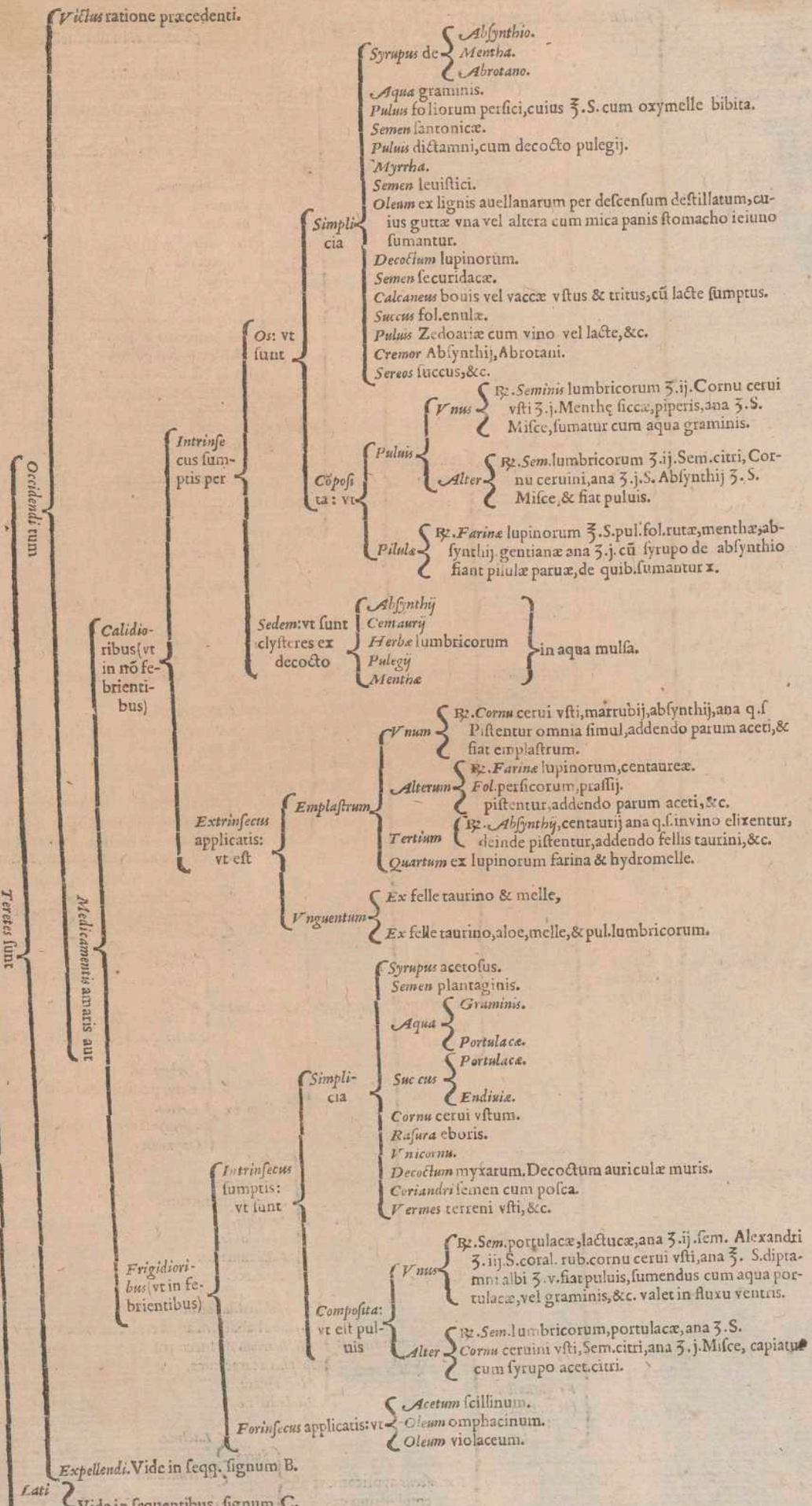
A.
Morbus quoque, videlicet vermes quid fieri debeat, indicãt. ij namq; si per expurgãtia non fuerint educti, occidendi, & ex corpore expellendi sunt. Verùm medicamenta pro variis lumbricorũ differentiis, & variis corporũ passionib. mutanda & varianda sunt. Itaque lumbrici
Teretes sunt
Occidendi tum
Victus ratione præcedenti.
Medicamentis amaris aut
Calidioribus (vt in nõ febrientibus)
Intrinsecus sumptis per
Os: vt sunt
Simplicia
Syrupus de
Absynthio.
Mentha.
Abrotano.
Aqua graminis.
Pulus foliorum persici, cuius ʒ.S. cum oxymelle bibita.
Semen santonicæ.
Pulus dictamni, cum decocto pulegij.
Myrrha.
Semen leuistici.
Oleum ex lignis auellanarum per descensum destillatum, cuius guttæ vna vel altera cum mica panis stomacho ieiuno sumantur.
Decoctum lupinorum.
Semen securidacæ.
Calcaneus bouis vel vaccæ vstus & tritus, cũ lacte sumptus.
Succus fol. enulæ.
Pulus Zedoariæ cum vino vel lacte, &c.
Cremor Absynthij, Abrotani.
Sereos succus, &c.
Cõposita: vt
Pulus
Vnus
℞. Seminis lumbricorum ʒ.ij. Cornu cerui vsti ʒ.j. Menthę siccæ, piperis, ana ʒ.S. Misce, sumatur cum aqua graminis.
Alter
℞. Sem. lumbricorum ʒ.ij. Sem. citri, Cornu ceruini, ana ʒ.j.S. Absynthij ʒ.S. Misce, & fiat pulus.
Pilulæ
℞. Farinæ lupinorum ʒ.S. pul. fol. rutæ, menthæ, absynthij, gentianæ ana ʒ.j. cũ syrupo de absynthio fiant pilulæ paruæ, de quib. sumantur x.
Sedem: vt sunt clysteres ex decocto
Absynthij
Centaurij
Herbæ lumbricorum
Pulegij
Menthæ
in aqua mulsa.
Extrinsecus applicatis: vt est
Emplastrum
Vnum
℞. Cornu cerui vsti, marrubij, absynthij, ana q.s. Pistentur omnia simul, addendo parum aceti, & fiat emplastrum.
Alterum
℞. Farinæ lupinorum, centaureæ.
Fol. persicorum, prassij.
pistentur, addendo parum aceti, &c.
Tertium
℞. Absynthij, centautij ana q.s. in vino elixentur, deinde pistentur, addendo fellis taurini, &c.
Quartum ex lupinorum farina & hydromelle.
Vnguentum
Ex felle taurino & melle,
Ex felle taurino, aloe, melle, & pul. lumbricorum.
Frigidioribus (vt in febrientibus)
Intrinsecus sumptis: vt sunt
Simplicia
Syrupus acetosus.
Semen plantaginis.
Aqua
Graminis.
Portulacæ.
Succus
Portulacæ.
Endiuiæ.
Cornu cerui vstum.
Rasura eboris.
Vnicornu.
Decoctum myxarum. Decoctum auriculæ muris.
Coriandri semen cum posca.
Vermes terreni vsti, &c.
Composita: vt est puluis
Vnus
℞. Sem. portulacæ, lactucæ, ana ʒ.ij. sem. Alexandri ʒ.iij.S. coral. rub. cornu cerui vsti, ana ʒ.S. diptamni albi ʒ.v. fiat pulus, sumendus cum aqua portulacæ, vel graminis, &c. valet in fluxu ventris.
Alter
℞. Sem. lumbricorum, portulacæ, ana ʒ.S. Cornu ceruini vsti, Sem. citri, ana ʒ.j. Misce, capiatur cum syrupo acet. citri.
Forinsecus applicatis: vt
Acetum scillinum.
Oleum omphacinum.
Oleum violaceum.
Expellendi. Vide in seqq. signum B.
Lati
Parui
Vide in sequentibus signum C.

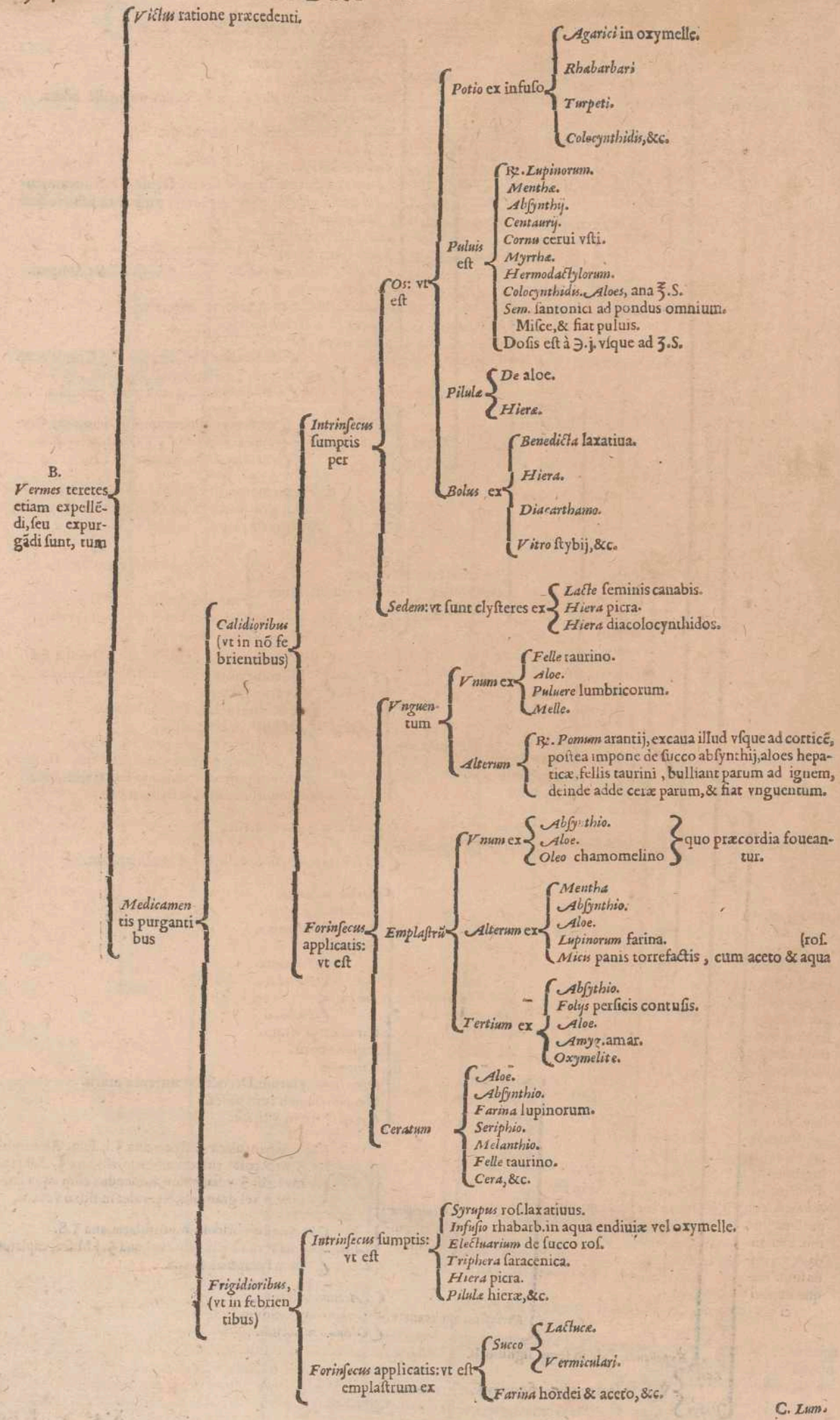
B.
Vermes teretes etiam expellẽdi, seu expurgãdi sunt, tum
Victus ratione præcedenti.
Medicamentis purgantibus
Calidioribus (vt in nõ febrientibus)
Intrinsecus sumptis per
Os: vt est
Potio ex infuso
Agarici in oxymelle.
Rhabarbari
Turpeti.
Colocynthidis, &c.
Puluis est
Rx. Lupinorum.
Menthæ.
Absynthij.
Centaury.
Cornu cerui vsti.
Myrrhæ.
Hermodactylorum.
Colocynthidis. Aloes, ana ʒ.S.
Sem. santonici ad pondus omnium.
Misce, & fiat puluis.
Dosis est à ℈.j. vsque ad ʒ.S.
Pilulæ
De aloe.
Hieræ.
Bolus ex
Benedicta laxatiua.
Hiera.
Diacarthamo.
Vitro stybij, &c.
Sedem: vt sunt clysteres ex
Lacte seminis canabis.
Hiera picra.
Hiera diacolocynthidos.
Forinsecus applicatis: vt est
Vnguentum
Vnum ex
Felle taurino.
Aloe.
Puluere lumbricorum.
Melle.
Alterum
Rx. Pomum arantij, excaua illud vsque ad corticẽ, postea impone de succo absynthij, aloes hepaticæ, fellis taurini, bulliant parum ad ignem, deinde adde ceræ parum, & fiat vnguentum.
Emplastrũ
Vnum ex
Absynthio.
Aloe.
Oleo chamomelino
quo præcordia foueantur.
Alterum ex
Mentha
Absynthio.
Aloe.
Lupinorum farina.
Micis panis torrefactis, cum aceto & aqua ros.
Tertium ex
Absythio.
Folys persicis contusis.
Aloe.
Amyr. amar.
Oxymelite.
Ceratum
Aloe.
Absynthio.
Farina lupinorum.
Seriphio.
Melanthio.
Felle taurino.
Cera, &c.
Frigidioribus, (vt in febrientibus)
Intrinsecus sumptis: vt est
Syrupus ros. laxatiuus.
Infusio rhabarb. in aqua endiuiæ vel oxymelle.
Electuarium de succo ros.
Triphera saracenica.
Hiera picra.
Pilulæ hieræ, &c.
Forinsecus applicatis: vt est emplastrum ex
Succo
Lactucæ.
Vermiculari.
Farina hordei & aceto, &c.

C. Lum.

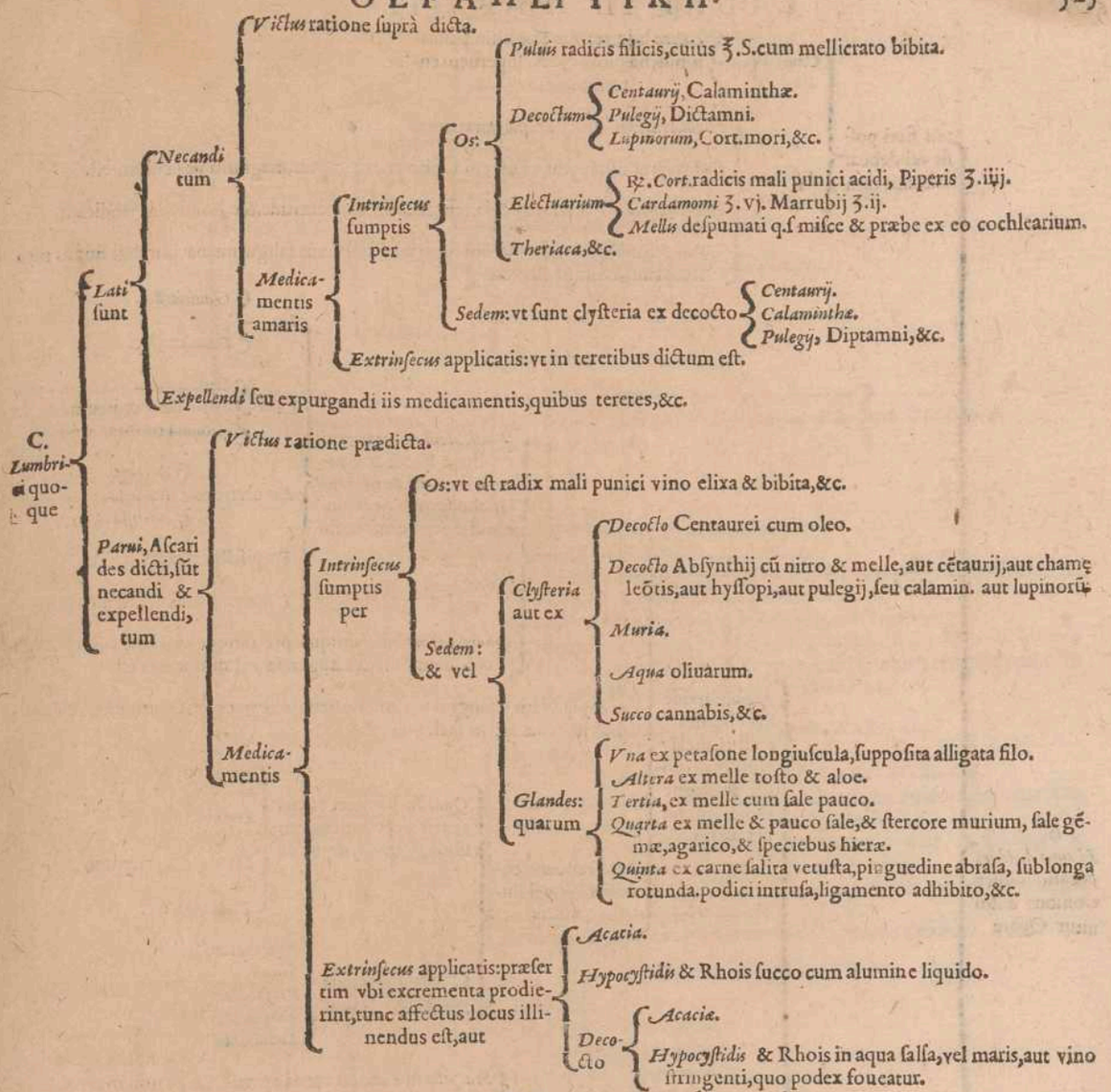

De curatione Hæmorrhoidum.

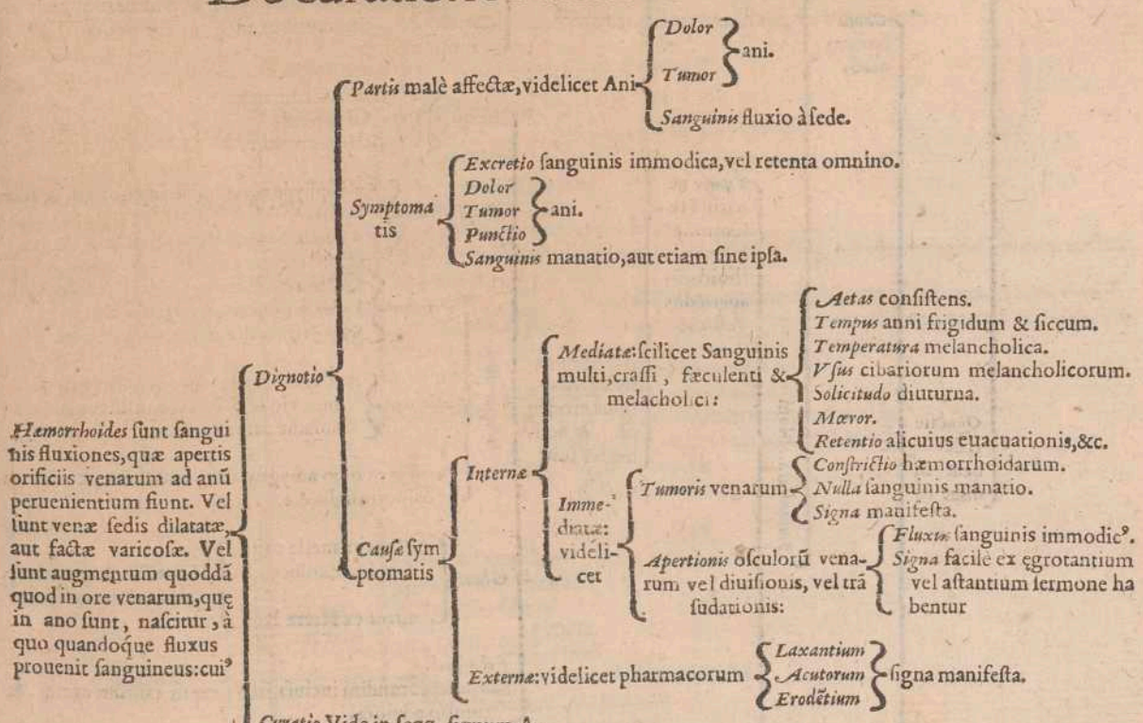

A. *Hæmor-*

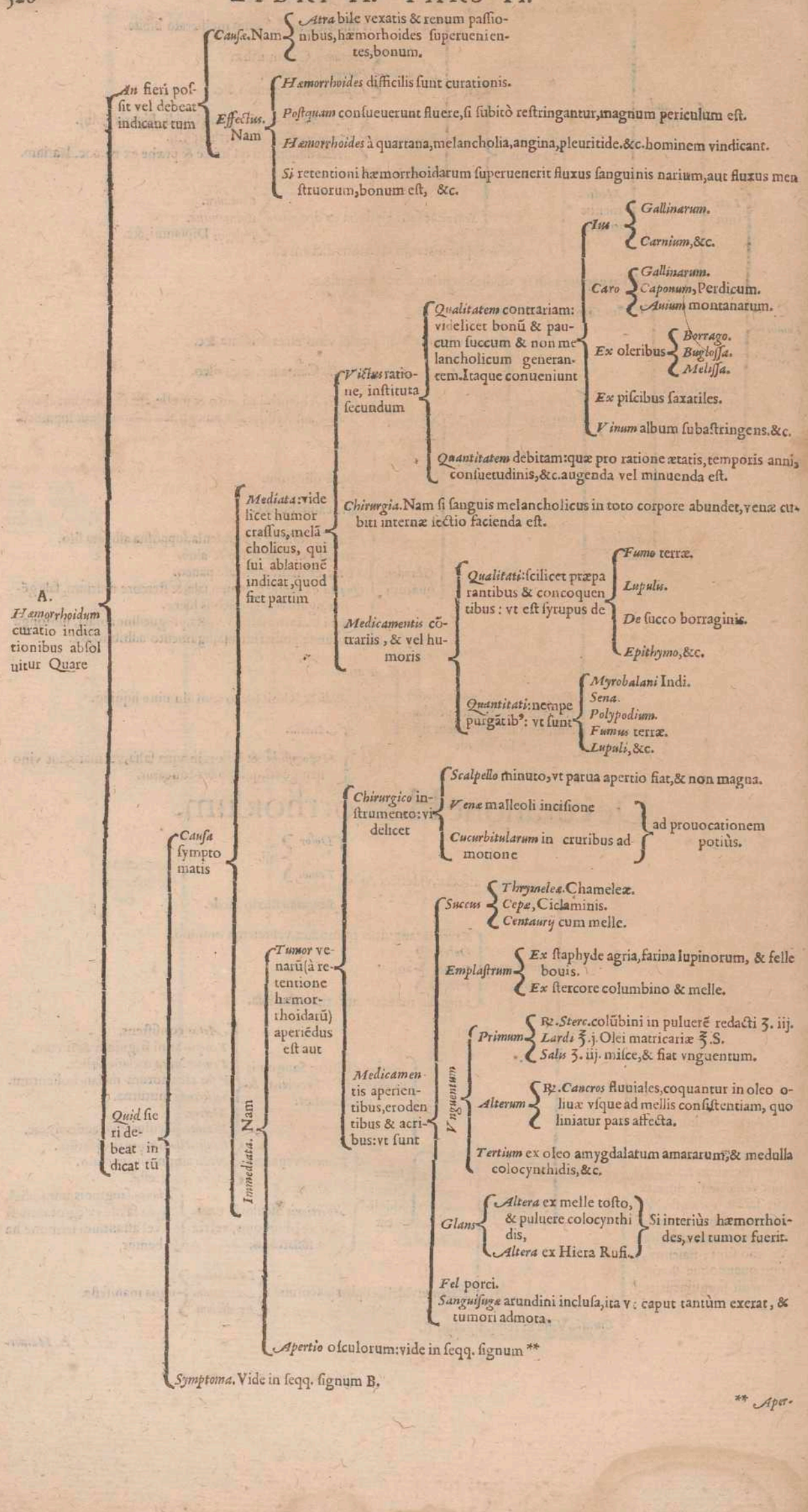
A.
Hæmorrhoidum curatio indicationibus absoluitur Quare
An fieri possit vel debeat indicant tum
Causæ. Nam
Atra bile vexatis & renum passionibus, hæmorhoides superuenientes, bonum.
Effectus. Nam
Hæmorrhoides difficilis sunt curationis.
Postquam consueuerunt fluere, si subitò restringantur, magnum periculum est.
Hæmorrhoides à quartana, melancholia, angina, pleuritide, &c. hominem vindicant.
Si retentioni hæmorrhoidarum superuenerit fluxus sanguinis narium, aut fluxus menstruorum, bonum est, &c.
Quid fieri debeat indicat tũ
Causa symptomatis
Mediata: videlicet humor crassus, melãcholicus, qui sui ablationẽ indicat, quod fiet partim
Victus ratione, instituta secundum
Qualitatem contrariam: videlicet bonũ & paucum succum & non melancholicum generantem. Itaque conueniunt
Ius
Gallinarum.
Carnium, &c.
Caro
Gallinarum.
Caponum, Perdicum.
Auium montanarum.
Ex oleribus
Borrago.
Buglossa.
Melissa.
Ex piscibus saxatiles.
Vinum album subastringens. &c.
Quantitatem debitam: quæ pro ratione ætatis, temporis anni, consuetudinis, &c. augenda vel minuenda est.
Chirurgia. Nam si sanguis melancholicus in toto corpore abundet, venæ cubiti internæ sectio facienda est.
Medicamentis cõtrariis, & vel humoris
Qualitati: scilicet præparantibus & concoquentibus: vt est syrupus de
Fumo terræ.
Lupulo.
De succo borraginis.
Epithymo, &c.
Quantitati: nempe purgãtib⁹: vt sunt
Myrobalani Indi.
Sena.
Polypodium.
Fumus terræ.
Lupuli, &c.
Immediata. Nam
Tumor venarũ (à retentione hæmorrhoidarũ) aperiẽdus est aut
Chirurgico instrumento: videlicet
Scalpello minuto, vt parua apertio fiat, & non magna.
Venæ malleoli incisione
Cucurbitularum in cruribus admotione
ad prouocationem potiùs.
Medicamentis aperientibus, eroden tibus & acribus: vt sunt
Succus
Thymeleæ. Chameleæ.
Cepæ, Ciclaminis.
Centaury cum melle.
Emplastrum
Ex staphyde agria, farina lupinorum, & felle bouis.
Ex stercore columbino & melle.
Vnguentum
Primum
℞. Sterc. colũbini in puluerẽ redacti ʒ. iij.
Lardi ℥. j. Olei matricariæ ℥. S.
Salis ʒ. iij. misce, & fiat vnguentum.
Alterum
℞. Cancros fluuiales, coquantur in oleo oliuæ vsque ad mellis consistentiam, quo liniatur pars affecta.
Tertium ex oleo amygdalatum amararum, & medulla colocynthidis, &c.
Glans
Altera ex melle tosto, & puluere colocynthidis,
Altera ex Hiera Rufi.
Si interiùs hæmorrhoides, vel tumor fuerit.
Fel porci.
Sanguisugæ arundini inclusa, ita vt caput tantùm exerat, & tumori admota.
Apertio osculorum: vide in seqq. signum **
Symptoma. Vide in seqq. signum B.

** Aper-

**

Apertio oſculorum venarum, reſeranda, claudenda & aſtringenda eſt: præſertim ſi diu perſeuerauerit, & immodicè hæmorrhoides manauerint: quod fiet partim

- *Victus* ratione Quare
  - *Vtantur*
    - *Frictionibus* brachiorum, & ligaturis.
    - *Iure* carnium cum { *Cotoneis* / *Piris* acerbis } elixis.
    - *Oriza.*
    - *Hordeato.*
    - *Amylo.*
    - *Polenta* ex farina hordei cum iure pedum vituli, &c.
    - *Succo* arantij, vuæ acerbæ, cum carnibus.
    - *Cichorio*, endiuia, &c.
    - *Vino* albo auſtero, vel aqua maſtichina, &c.
  - *Abſtineant* à { *Melle.* / *Aromatibus*, &c. }
- *Chirurgiæ*: videlicet aut { *Venæ* internæ cubiti, aut extremæ manus ſectione / *Cucurbitulis* affixis hypochondriis ſupra hepar & lienem, lumbis ac ſcapulis. } ad diuerſionem.
- *Medicamentis* aſtringẽtibus & repellentib. tũ
  - *Intrinſecus* ſumptis: vt ſunt
    - *Syrupus* { *Myrthinus*, de roſis ſiccis. / *De* ſucco cotoneorum. }
    - *Paſtilli* de terra ſigillata, de ſuccino.
    - *Conſerua* roſarum antiqua cum bolo armeno, vel croco martis.
    - *Lapis* hæmatites cum ſucco plantęginis.
    - *Confectio* de ſcoria. Confectio de gemmis. Triaſantali.
    - *Conſerua* huiuſmodi. ℞. Conſeruæ ſymphyti ℥.j. conſer. roſ. ℥.S. gũmi, tragacanthi arabici, ſanguinis draconis, ana ℥.ij. boli armeni ℥.iij. cum ſyrupo myrthino fiat electuarium.
  - *Extrinſecus* applicatis vt ſunt
    - *Emplaſtrum* { *Ex* aloe, thure, pilis leporis & albo oui. / *Ex* cineribus leporis, tela araneæ & albo oui. }
    - *Linimentum*: ℞. Olei roſ. ℥.iij. aquæ roſarum, ſucci plantaginis, ana ℥.ij. miſce in mortario plumbeo, & fiat linimentum.
    - *Fomentum* { *Ex* decocto balauſtiorum, roſarum, myrthi, meſpilorum & ſorbarum & aluminis, in vino auſtero. / *Ex* mucilag. pſilij, & aqua peculi roſarum, vel myrthi, vel plãtaginis, vel ſolani, &c. }
    - *Puluis* acaciæ, malicorij, boli armeni cum pauco calchanto. &c.

B.

Symptoma quoque, videlicet dolor, ſui ablationem indicat. Is namque leniendus & mitigandus, maximè in cæcis hęmorrhoidibus quod fiet partim

- *Victus* ratione conuenienti. Quare
  - *Vtantur*
    - Hordeato.
    - *Inſculis* carnium.
    - *Aqua* hordei, vel radicis dulcis.
  - *Abſtineant* ab
    - *Exercitatione*, Equitatione.
    - *Vino*, Aqua cinnamomi.
    - *Aromatib.* ſalſis, acutis, &c.
- *Chirurgia*: ſcilicet Venæ ſectione, aut
  - *Cubiti* internæ, atpue id in morbi principio.
  - *Poplitis* aut malleoli, atque id in augmento vel ſtatu.
- *Medicamentis* mitigantibus, atq; aut
  - *Attemperantibus*, Vide in ſequentibus ſignum **
  - *Reſoluentibus*, ſeu diſcutientib. vt ſunt
    - *Maluæ.* Fœnigræci / *Meliloti*, / *Sem.* lini, Altheæ } fotus cum lana & ſpongia.
    - *Cepa* elixa cum butyro.
    - *Fœnigræci* mucilago.
    - *Butyrum* cum arungia liquefacta.
    - *Emplaſtrum* ex vermibus terreſtribus, vel ſanguiſugis in oleo amygdal. dulcium coctis, contuſis & applicatis.
    - *Vnguẽtum*
      - *Vnum* ℞. *Mucilag.* fœnigræci, mucilag. ſem pſillij extracti cum vino ℥.ij. butyri recent. ℥.iij. ſeui hircini ℥.j agitentur ſimul in mortario plumbeo, & fiat vnguentum.
      - *Alterum* ℞. *Medullæ* Serui, vel butyri, / *Axungiæ* ardeæ, ana q.ſ. / *Saniculæ* puluerizatæ parum: miſce.
      - *Tertium* ℞. *Pinguedinis* anatis, gallinæ, ana ℥.j. / *Olei* roſ. ℥.iij. / *Cerę* q.ſ. Miſce.
  - *Siccantib.* vt ſunt
    - *Tutia.*
    - *Puluis* tormentillæ.
    - *Decoctum* rad. verbaſci.
    - *Cornu* cerui vſtum.
    - *Vnguentum* de { *Tutia.* / *Plumbo.* }
    - *Floris* ęris ℈.j. aluminis vſti cum vino, &c.
  - *Stuporem* inducentibus: vt ſunt
    - *Theriaca* recens admota.
    - *Philonis* medicamentum.
    - *Vnguentum* tale { ℞. *Olei* roſati ℥.j. / *Croci* g.xj. Opij gr.iiij. Miſce, & fiat linimentum, &c. }

** *Attem*

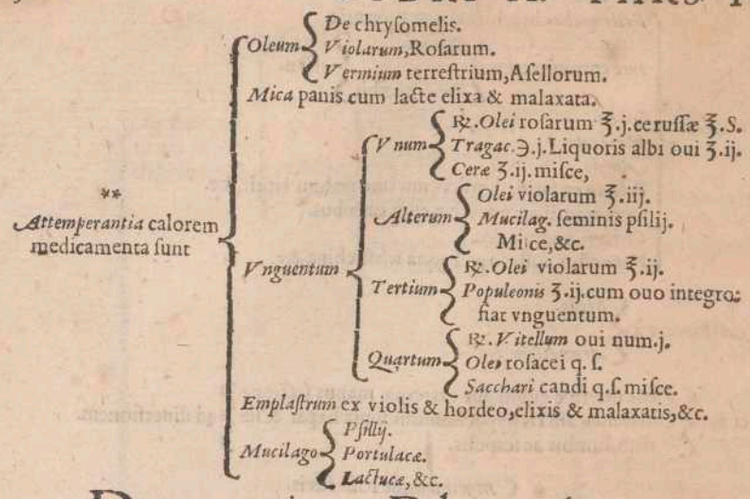

De curatione Rhagadiarum ani.

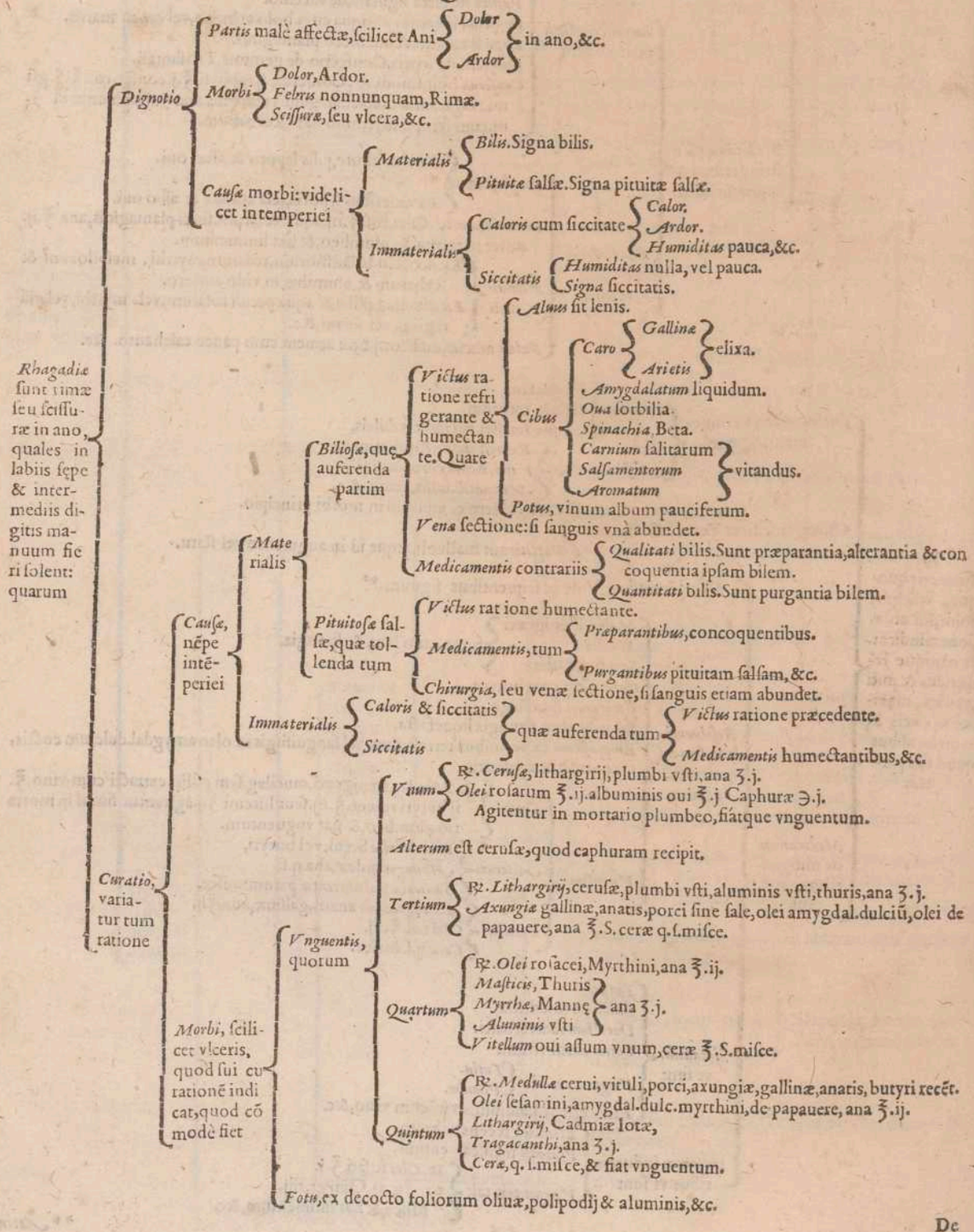

De

De curatione Procidentiæ ani

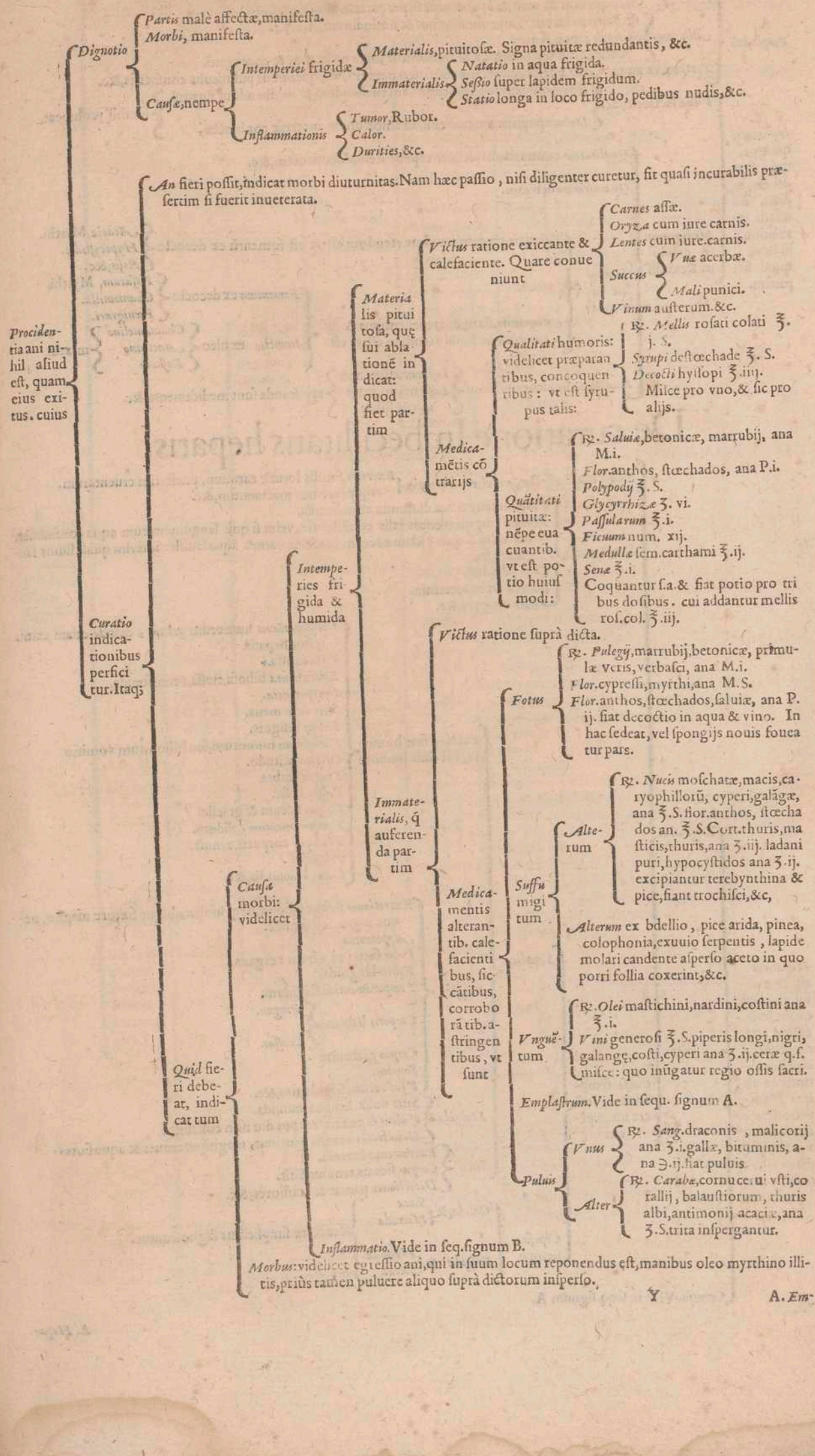

A. *Emplastrio*
- *Vnum*: ℞. *Vsneæ*, herniariæ, ana M.j. saluiæ M.S. *Flor.* stœchados, saluiæ, rosarum ana ℥.i. decoquantur in vino, & applicentur super partem affectam.
- *Alterum*: ℞. *Stercoris* lacerti ℥.iij. columbarum & hirundinum, ana ℥.i. *Stercoris* capræ ℥.ii. excipiantur terebynthina, & applicentur supra os sacrum & coccygem.
- *Tertium*, ex ammoniaco, bdellio, malaxatis cum oleo nardino, & sequentibus puluisculis consperſis, &c.

B. *Inflãmatio* quoque, quid fieri debeat, indicat. Eã nãque sui ablationẽ indicat, quod fiet partim.
- *Venæ* sectione, ac
  - *Primò* quidem internæ cubiti, ad reuellendum & inhibendum fluxum,
  - *Deinde* poplitis, aut malleoli, ad amotionem materiæ coniunctæ,

  } si nihil prohibeat.
- *Medicamentis* exhibitis secundũ
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet repellentem, discutientem, &c.
  - *Quantitatem* debitam.
  - *Tempus* Sic in morbi
    - *Principio*, repercutientibus vtendum est: vt est fomentũ ex decocto { *Acaciæ*, Myrthi. *Hypocystidos.* *Rosis*, &c.
    - *Augmento*, statu, &c. repellentibus & discutientibus simul vtendum est: vt est
      - *Fomentum* ex decocto { *Rosarum*, Myrthi. *Chamomillæ.* *Fœnugræci.*
      - *Inunctio* ex oleo { *Chamæmelino* *Anethino* *Rosaceo* } mixtis.
  - *Locum* conuenientem. Sic in { *Inflammatione*, ano / *Læso* neruo, extremitati spinæ } applicanda sunt medicamenta, &c.

De curatione Imbecillitatis hepatis.

Hepaticus affectus nihil aliud est, quàm imbecillitas actionis propriæ eiusdẽ iecinoris ex aliqua intemperie orta, citra aliquod aliud manifestũ in viscere malũ: cuius
- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ, videlicet Hepatis { *Excretio* similis loturæ carnium, præsertim cruentarum. atque recenter mactatarum, &c.
  - *Symptomatis*
    - *Facultas* sanguifica diminuta ac imbecilla.
    - *Humor* sanguinolentus, talis consistentiæ. velut si quis sanguinem cum aqua confudisset, seu velut si quis victimæ recens mactatæ carnes aqua lauisset: interim quasi limus sanguinis, &c.
    - *Color* pallidus.
    - *Integra* ferè appetentia.
    - *Fœtor* exiguus, &c.
  - *Causæ* symptomatis: scilicet intemperiei
    - *Simplices*
      - *Calidæ*, sine humore, vel cum humore
        - *Colliquationes* humorum primò, deinde etiam carnis ipsius hepatis.
        - *Vrina* ruffa.
        - *Excrementa* biliosa, crassa, acria, fœtida.
        - *Inappetentia.*
        - *Sitis* vehemens.
        - *Febris* insignis.
        - *Vitiosorum* humorum, seu biliosorum vomitio.
        - *Oris* amaritudo.
        - *Lingua* scabra.
        - *Pulsus* celer.
        - *Corpus* siccum & gracile.
        - *Temperamentum* calidum.
        - *Habitus* corporis tenuis.
        - *Pili* densi.
        - *Curæ*, Iracundia, &c.
      - *Frigidæ*
        - *Excretiones* neque assiduæ, neq; multæ, absque fœtore magno, neque nigræ, sed limosæ.
        - *Appetentia.*
        - *Color* faciei ad album vergens.
        - *Febris* languida.
        - *Temperamentum* frigidum.
        - *Corporis* habitus { *Pinguis.* *Crassus.*
        - *Corpus* glabrum.
        - *Somnus.*
        - *Vsus* rerum frigidarum, &c.
      - *Humidæ*
        - *Sitis* nulla. Lingua humida.
        - *Vultus* & totum corpus diu non collabitur.
        - *Deiectiones* ventris plurimæ, magisque tenues & aquosiores.
      - *Siccæ*
        - *Excrementa* sicciora.
        - *Corpus* siccius, tenuius. Sitis.
        - *Deiectiones* paucæ & crassiores, &c.
    - *Cõpositæ*: nempe
      - *Calidæ*: & { *Siccæ* / *Humidæ* }
      - *Frigidæ*: & { *Humidæ* / *Siccæ.* }

      } facilè, ex simplicibus dignoscuntur.
- *Curatio.* Vide in seqq. signum A.

A. *Hepatici* affectus curatio indicationibus absoluitur. Quare

- *An* fieri possit, indicat symptomatis causa, &c. Nam si ex
  - *Calida* intemperie originem ducat, quam primùm ritè curari debet. nam temporis spatio colliquationes fiunt.
  - *Frigida* eueniat, eius curatio non paruifacienda. Nam tractu temporis corrupto in iecore sanguine febris superuenire solet: & si vltrò augeatur intemperies, permutatur ad aquam intercutem.
- *Quid* fieri debeat, indicat symptomatis causa, scilicet intemperies
  - *Calida*, quæ sui ablatione indicat. ꝙ fiet partim
    - *Victus* ratione instituta secundum
      - *Qualitatẽ* cõtrariã: videlicet refrigerantem. Itaque sit
        - *Aer* ad frigidum vergens.
        - *Somnus* moderatus & nocturnus. Quies.
        - *Animus* tranquillus. Siquidem immodici animi affectus fugiendi, præsertim ira, tristitia, cura, solicitudo.
        - *Cibus* non obstruens, & qui probè distribuitur, & robur inducit, & vim abstergendi habet: vt est
          - *Ptisana.*
          - *Cremor* ptisanæ cum aceto.
          - *Panis* hordeaceus.
          - *Caro* { *Gallinarum*, *Pullorum*, *Perdicum*, *Phasianorum*, *Turdorum*, *Merularum* } cum succo limonũ, aut vuæ acerbæ.
          - *Ex* oleribus { *Lactuca*, Endiuia. *Cichorium*. *Sonchus*, &c. }
          - *Pisces* saxatiles.
          - *Ex* fructib. { *Cucurbitæ*, Pepones. *Cotonea*, *Mala* punic. *Pira*, mespilæ, cerasa. *Vua* passa, acida, &c. }
        - *Potus aut* { *Aqua* hordei. *Aqua* fontana feruefacta. }
      - *Quantitatem* conuenientem: quæ pro ratione virium, ætatis, anni temporis, consuetudinis, &c. varianda est.
    - *Medicamentis* cõtrarijs: nẽpe calefacientib. & corroborantib.
      - *Intrinsecùs* sumptis: vt sunt
        - *Syrupus* { *Rosatus* laxatiuus. Violatus. *De* succo rosarum. *De* succo scariolæ. *De* succo cichorij, Myrthinus. *Limonũ*, de ribes, Cydoniorũ, &c. }
        - *Oxysacchara.*
        - *Conserua* R. sarum. Violarum.
        - *Confectio* { *Triasantali.* *Diarrhodon* Abbatis. *Diatragacanthi* frigidi. }
        - *Crocum* martis.
        - *Oleum* ferri. Coralliorum succus, seu spiritus.
        - *Succus* { *Cichorij*, cuius cyathum vnum cum aquæ calidæ cyathis tribus sumatur, addito mellis Attici cochleario. *Seridis* recentis cum aqua mulsa, &c. }
        - *Decoctum* { *Senecionis.* *Cichorij.* *Tripolij* acidi. }
        - *Philonis* antidotus.
        - *Pulvis* { ℞. *Spec.* triasantali ʒ. ij. coriandri præparati ʒ. i. *Sem.* acetosæ & portulacæ ana ϑ. i. corallij rubri ϑ. S. *Sacchari* rosati tab. ʒ. vi. misce. Sumatur cochleare vnũ cum iusculis, &c. }
        - *Tabulæ* { ℞. *Spec.* triasantali, diarrhod. Abb. ana ʒ. ij. *Sem.* cichorij ϑ. S. Vuarum passarum ʒ. iij. *Sem.* melonum ʒ. iij. sacchari in aqua ros. dissoluti ℥. iij. fiant tabulæ auro coopertæ. }
      - *Extrinsecùs* applicatis dextro hypochondrio: vt sunt
        - *Ceratum* { *Refrigerans* Galeni. *Santalinum*, &c. }
        - *Vnguentũ* { *Vnum* { ℞. *Olei* ros. viol. nimpheæ, ana ℥. i. S. succi viol. succi ros. ana ℥. S. coquatur vsq; ad consumptionẽ succorũ: cui adde pulueris triasantali ʒ. i. S. ceræ q. s. fiat vngu. } *Alterũ* { ℞. *Olei* rosarum, myrthini, de papauere, absynthij, ana ℥. S. santalorũ omniũ, coral. rub. ana ʒ. i. succi cichorij, succi lactucæ ana ʒ. ii. aceti parum, cerę, q. s. misce. } }
        - *Cataplasma* { ℞. *Fol.* plantaginis, cichorij, mal. cotoneorũ, farinæ hordei, olei rosacei, aquę, croci, aceti, an. q. s. cõtũ dẽda cõtundãtur & coquãtur vsq; ad sufficientiã. }
        - *Epithema* { ℞. *Succi* cichorij, scariolæ, lactucæ, ana ℥. iiij. aquæ ros. rub. cichorij ana ℔. i. santalorum omnium, coral. rub. ana ℥. S. aceti albi ℥. ij. misce. }
    - *Frigida.* Vide in seq. signum B.
    - *Humida* } Vide in seq. signum C.
    - *Sicca* }

B. *Intemperies* quoque frigida auferẽda est, tum

- *Victus* ratione ordinata secundum
  - *Qualitatẽ* contrariam: videlicet calefacientem & roborantem. Quare sit
    - *Aer* ad calidum vergens.
    - *Somnus* moderatus.
    - *Exercitium* moderatum.
    - *Cibus* facilis coctionis & boni nutrimenti: vt est
      - *Panis* cum vino sumptus.
      - *Caro* (*Gallinarum*, *Perdicum*, *Phasianorum*, *Pullorum*, *Starnarum*, *Anserum* ventriculi) cum aromatibus.
      - *Ius* prædictarum carnium.
      - *Ex* olerib. (*Brassica* bis cocta in iure gallinarum, *Fœniculum*, Apium, Nasturtium. *Petroselinum*, Mentha, Saluia. *Origanum*, &c.)
      - *Ex* piscibus, mullus assatus.
      - *Ex* fructibus (*Castaneæ* mediocriter assæ. *Vuæ* passæ. *Poma* dulcia, &c.)
    - *Potus*, vinum tenue odoriferum.
  - *Quantitatem* conuenientem: quæ augenda minuendáve est pro ratione ætatis, temporis anni, consuetudinis, temperaturæ, &c.
- *Medicamentis* cõtrarijs: nẽpe calefacientib. & corroborantib.
  - *Intrinsecùs* sumptis: vt est
    - *Syrupus* (*De* absynthio. *Menthæ*. *De* eupatorio, &c.)
    - *Confectio* (*Aromat.* rosati. *Arom.* caryophyllati. *Diagalangæ*. *Dianis.* *Diacinnamomi*. *Diarrhod.* Abb. &c.)
    - *Vinum* hippocraticum.
    - *Zingiber* conditum.
    - *Acorus* conditus.
    - *Mel* passulatum.
    - *Opiata*, seu electuarium (*Vnum*: ℞. *Conserue* cort. citri. ʒ.j. conserue florum anthos ʒ.S. diagalangæ ʒ.j. cum syrupo capil. Veneris: fiat opiata. *Alterum*: ℞. *Nardi* celticæ part. iij. absynthij partem. i. Tusa & cribrata melle cocto excipito, & mistum delingendum dato.)
    - *Pulus* (℞. *Corticis* thuris ϑ.ij. *Caryophyllorum*, cinnamomi ana ϑ.S. Misce, & fiat puluis: sumatur cum lacte amygdalarum dulcium.)
    - *Pastilli* (*Alteri*: ℞. Sem. anisi, apij, asari, amygdal. amararum mundat. ana ʒ.S. præparata cum aqua reduc in pastillos, ac exhibe ʒ.i. cum vini diluti ciathis tribus. *Alteri*: ℞. *Fœniculi*, petroselini ana ʒ.ij. anisi, amygd. amararum, absynthij ana ʒ.i. croci, myrrhæ ana obolos tres: excipe aqua, & redige in pastillos, & dato ʒ.j. vt suprà.)
    - *Antidotus* Ciphoides.
    - *Succus* filicis, &c.
  - *Forinsecùs* hypochondrio dextro applicatis: vt sunt
    - *Oleum* (*Nardinum*, Absynthij. *Chamæmelinum*, Anethinum. *Sampsuchinum*, &c.)
    - *Epithema* (℞. *Succi* eupatorij, marrubij, fumariæ, cichorij ana ℔.S. *Rad.* capparorum, filicis, cichorij ana ʒ.iij. *Absynthij*. *Florum* chamomillæ, plantaginis ana P.S. *Chamedrios*, chamepytios ana ʒ.iiij. *Sem.* dauci, anisi, fœniculi ana ʒ.i. *Spicæ*, stœchados ana ʒ.i. fiat decoctũ, quod misceatur prædictis succis. aceti ʒ.ij.)
    - *Ceratum* (*Vnum*: ℞. *Olei* nardini, *Olei* absynthij ana ʒ.iij. *Ceræ* q.s. misce. *Alterum*: ℞. *Farinæ* hordeaceæ, fœnigræci, sem. lini, lupinorum ana ʒ.S. florum chamomillæ, eupatorij, absynthij, meliloti, iunci odorati ana ϑ.i. myrrhæ, masticis, cort. thuris ana ʒ.S. olei nardini, absynthij, anethini, rosacei ana ʒ.i. ceræ q.s. fiat ceratum.)
    - *Vnguentum* (*Vnum*: ℞. *Succi* eupatorij, marrubij, fumariæ ana ʒ.iij. asari, spicæ nardi, & celticæ ana ϑ.i. cinnamomi, iunci odorati, ligni aloes ana ϑ.S. olei ros. absynthij, chamomillæ ana ʒ.i. ceræ q.s. faceti parum, misce. *Alterum*: ℞. *Olei* absynthij, nardini ana ʒ.ii. *Succi* eupatorij, absynthij ana ʒ.ij. Coquantur ad succi consumptionem, & oleis adde pul. caryophyllorum, cinnamomi, spicænardi ana ϑ.i. ceræ ʒ.i. misce.)
    - *Fotus* è spongia expressa in vino decoctionis masticis, thuris, styracis calamitæ, absynthij, rosarum, eupatorij, florum cupressi, asari, &c.

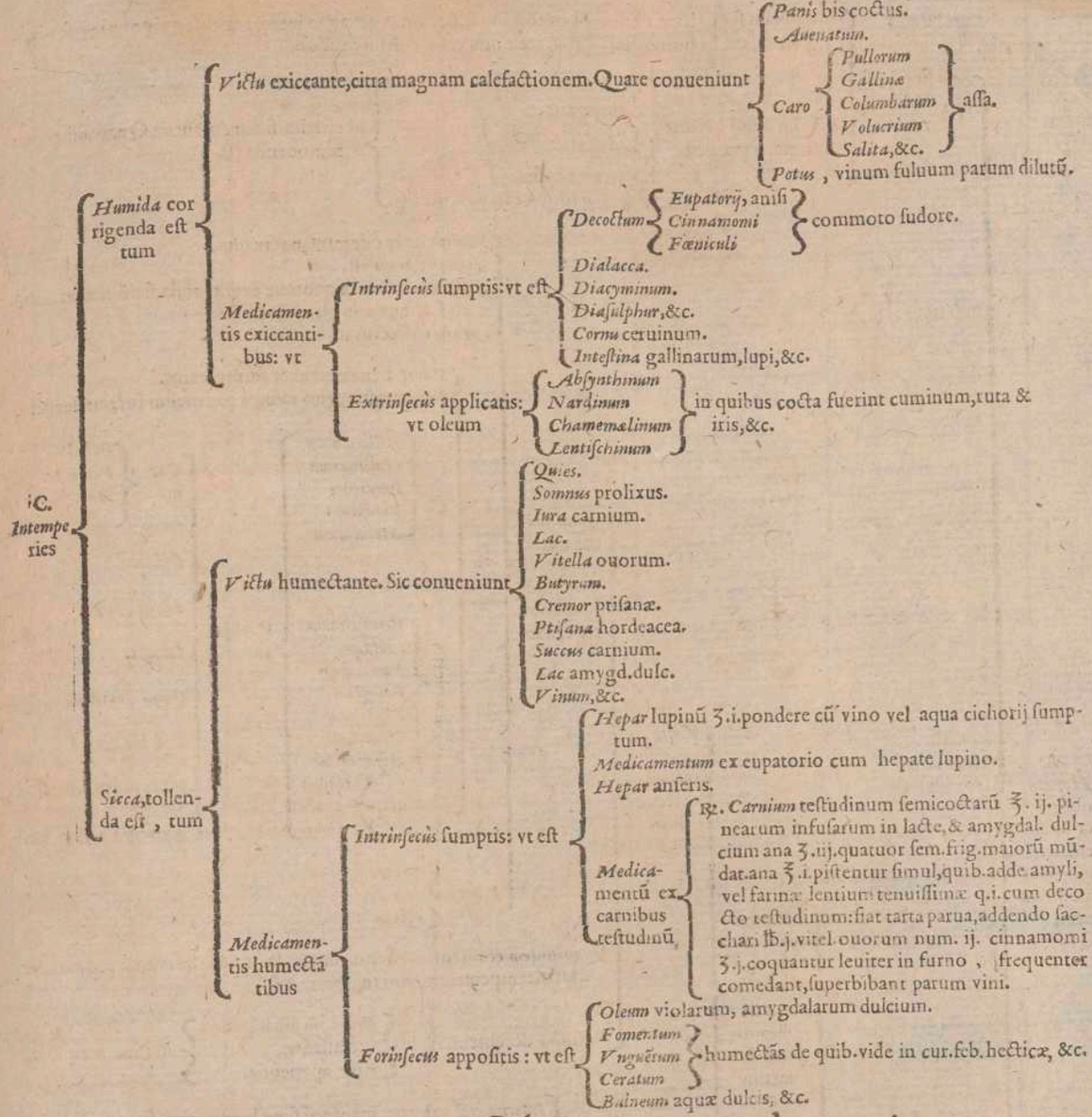

De curatione Obstructionis hepatis.

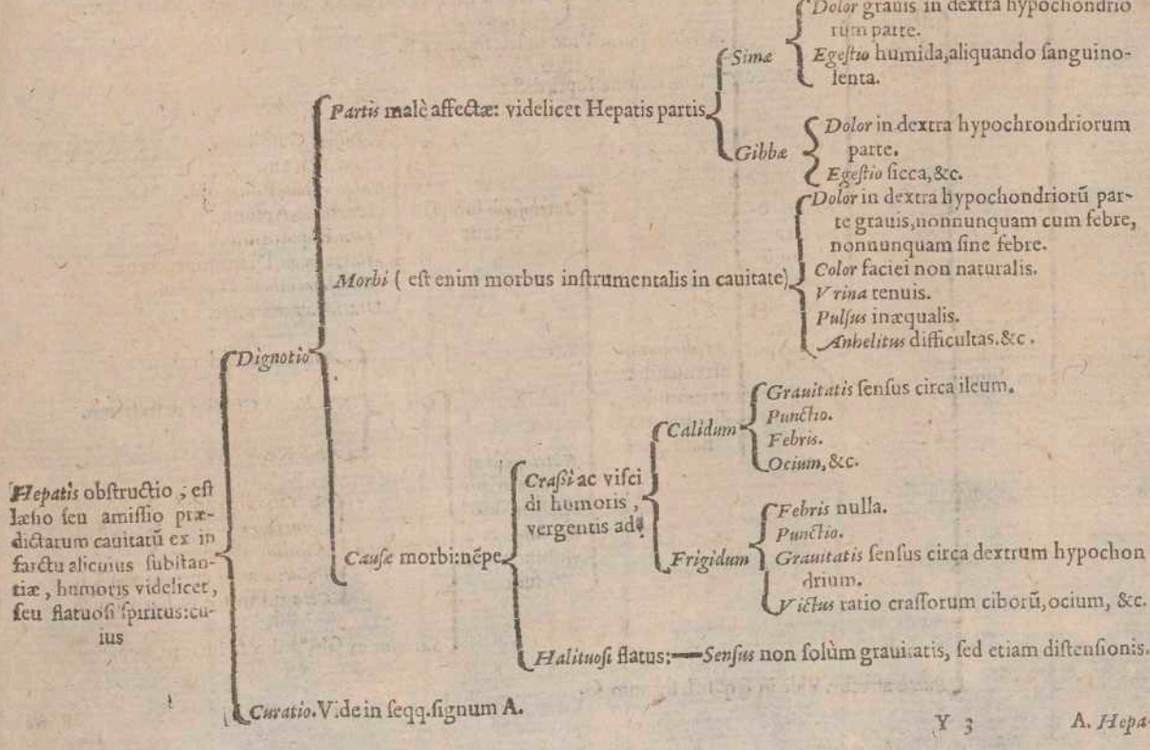

A. *Hepatis* obstructionis curatio indicationib. perficitur. Quare

- *Quid* fieri debeat, indicatum
  - *Morbi* causa, nempe
    - *Humores* crassi ac viscidi, qui sui ablationē indicant: quod fiet partim
      - *Victus* ratione instituta secundum
        - *Qualitatē* contrariā: nempe extenuantē & aperientē. Quare
          - *Cibus* sit
            - *Panis* bene coctus & fermentatus.
            - *Ius* carniū. in quo radices petroselini fuerint decoctę.
            - *Caro*
              - *Pullorum*
              - *Gallinarum*
              - *Perdicum*
              - *Turdorum*
              - *Merularum*
            - *Ptisana.*
            - *Ex olerib.*
              - *Petroselinum*
              - *Apium*
              - *Fœniculum*
              - *Pulegium*
              - *Hyssopum*
              - *Cichorium*
              - *Asparag.* &c.
            - *Ex fruct.*
              - *Cappares.*
              - *Amyg.*
            - *Vitāda* autem sunt
              - *Carnes*
                - *Bubulæ.*
                - *Porcorum.*
                - *Aues* palustres.
              - *Pisces.*
              - *Lentes*, fabæ.
              - *Oryza.*
              - *Panis* azymus.
              - *Fructus* acerbi.
              - *Vina* nigra, dulcia.
              - *Exercitia* à cibo, &c.
          - *Somnus* sit moderatus, nocturnus.
          - *Quies* vitanda est.
          - *Alui* excrementa quotidie expurganda, si nō natura, saltē clysteribus, aut glandibus.
          - *Animi* affectus immodici vitandi.
          - *Vinum*
            - *Tenue.*
            - *Vetus.*
        - *Quantitatem* conuenientem: quæ augenda, minuendáve est pro ratione ætatis, temperaturæ, anni temporis, &c.
        - *Ordinem* decentem. Sic in
          - *Principio* astringentia crassáque
          - *Fine*, aperientia.

          nō sunt accipiēda,
      - *Chirurgia* seu sectione venæ
        - *Internæ* vel externæ manus, si sima hepatis pars fuerit obstructa, ætas, robur ægroti, magnitudo morbi, symptomatumq; magnitudo consentiant.
        - *Cruris*, si menses aut hæmorrh. fuerint suppressæ, cæteraq; consentiant.
      - *Medicamentis.* Vide in seq. signum B.
    - *Flatus* etiā sui ablationē indicant: quod fiet partim
      - *Victus* ratione suprà dicta.
      - *Medicamentis* attenuātibus, exiccantibus, discutientibus flatus: tum
        - *Intrinsecùs* sumptis: vt sunt
          - *Anisum*, Cuminum.
          - *Carui*, Asarum.
          - *Calamentum*, Pulegium.
          - *Anethum*, Apium.
          - *Spica*, Eupatorium.
          - *Diacyminum*, Diatrionpepereon.
          - *Diacalamenthum*, Diagalanga.
          - *Diacinnamomum*, &c.
        - *Extrinsecùs* applicatis hypochōdrio dextro atq; etiā vmbilico: vt sunt
          - *Oleum*
            - *Anethinum*, Absynthij.
            - *Nardinum*, Cumini destillatum.
            - *Anisi*, &c.
          - *Vnguētum*
            - ℞. *Olei* absynthij. *Anethini* *Nardini* ana ʒ.ij.
            - *Pulueris* anisi, cumini ana ʒ ij.
            - *Cera* q. s. misce, & fiat vnguen.
          - *Sacculus* ex sale, milio & furfure, &c.
  - *Partis* affectæ. Vide in seq. sub signum C.

B. *Medicamen*tis exhibitis secundũ

Qualitatem contrariam: & vel

Qualitati humoris

Calidioris, sunt præparantia, attenuantia, aperientia frigidiora: vt

Syrupus { *Acetosus*, *De* endiuia, *De* cichorio, &c. } cum aquis endiuiæ, &c.

Oxysacchara, Endiuia, Sonchus.

Scariola, Acetosa.

Iulapium tale { ℞. *Aquæ* hordei ℔. iiii. *Aceti* ʒ. iii. Vini granatorum ʒ. ii. *Sacchari*, mellis, ana ℔. S. Fiat iulep, clarificatum, vtatur ʒ. iii. manè & vesperi.

Frigidioris, sunt præparantia, cõcoquentia, incedentia: attenuantia calidiora: vt

Syrupus { *De* duabus radicibus, *De* quinq., *De* bysantiis, *De* capil. Ven., *De* eupatorio, *De* calamentho, &c. } cum aquis fumariæ, &c.

Oxymel { *Simplex*, *Compositum*, *Scilliticum* } cum aquis fumariæ, &c.

Apium, Petroselinum.

Fœniculum, Brusc us.

Origanum, Pulegium.

Hyssopus, Calamenthum.

Asarum, Aristolochia.

Rubea tinctorum.

Decoctum cicerum, &c.

Quantitati humoris

Calidioris, sunt purgantia cholagoga magis

Pilulæ { ℞. *Rhabarbari* ʒ. ii. Agarici ϑ. ii. *Diagridij*, gr. iv. Cum oleo calchantino fiant pilulæ, &c.

Bolus { ℞. *Pulpæ* passularum ʒ. S. *Rhabarbari* electi ʒ. i. *Diagridij*, gr. iv. Cum saccharo fiat bolus.

Frigidioris: sunt purgantia phlegmagoga magis: vt { *Agaricus*, in succo eupatorij infusus, aut aceto mulso, additis aliquot guttis olei caryophyllorum. *Electuarium* Indum. Diaphœnicon. *Hiera* cum agarico, &c.

Quantitatem conuenientem: quæ augenda minuendáve est pro ratione, temperaturæ ætatis, temporis anni, &c.

C. *Pars* quoq. affecta, videlicet hepar, quid faciendum sit, indicat. Id namque post ablatam causam corroborandum & alterandum est, medicamentis tum

Intrinsecùs sumptis:

Frigidioribus, si calida intemperie affectum fuerit hepar: vt sunt

Confectio { *Triasantali*, *Diarrhod.* Abbatis sine spec. calidis, &c.

Saccharum rosatum tabulatum.

Conserua rosarum, cichorij.

Electuarium { ℞. *Conseruæ* cichorij, rosarum ʒ. S. *Spec.* triasantali, diarrhod. Abbatis. ana ʒ. S. Cum syrupo granatorum, fiat electuarium.

Calidiorib. si frigidi fuerit hepar. vt sunt

Confectio { *Diambræ*, Diacyminum. *Diacinnamomum*. *Diarrhod.* Abbatis, &c.

Conserua { *Capill.* Veneris. *Eupatorij*. *Rad.* Apij, &c.

Electuarium { ℞. *Conseruæ* rad. apij ʒ. i. *Conseruæ* flor. cichorij, capill. Veneris, ana ʒ. S. *Spec.* diarrhod. Abb. triasantali, ana ʒ. ii. *Trochiscorum* de eupatorio ʒ. i. Cum syrupo de bizantiis fiat electuarium.

Pulvis { ℞. *Spec.* diarrhod. Abbatis, triasantali, Rosatæ nouellæ, ana ʒ. ii. Misce. Detur ʒ. i. in cochleari, cum sex granis mali granati, &c.

Forinsecùs hypochondrio dextro, atque etiam vmbilico appositis: quorum

Frigidiora sunt emplastrũ ex { *Succo* endiuiæ. *Rosis.* Santalis. *Chamomilla*, &c.

Calidiora, sunt vnguentum

Alterum { ℞. *Olei* anethini, de absynthio, nardini, ana ʒ. i. *Succi* eupatorij, succi endiuiæ, succi graminis & apij, ana ʒ. ii. bulliant ad consumpt. succorum, deinde adde ceræ, q. s. & fiat vnguentum.

Alterum { ℞. *Olei* amygdal. amararum, nardini, ana ʒ. i. S. *Succi* apij ʒ. S. Coquantur ad succorum cõsumptionẽ, cui adde spicæ nardi & celticæ, squinanthi, asari, ana ʒ. i. Sem. apij. petroselini, ana ʒ. S. Cyperi, ros. ana ϑ. i. *Ceræ*, q. s. Misce, & fiat vnguentum.

De curatione Inflammationis hepatis.

Inflammatio hepatis est copiosioris sanguinis fluxus, quàm hepar postulet: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ, videlicet
    - *Hepatis* partis
      - *Gibbæ*
        - *Tumor* secundum lineamenta rotundinis figuræ ipsius hepatis, in dextro latere: si ingens fuerit inflammatio, ad nothas costas.
        - *Dolor* inter ipirandum maior, & vsque ad dextræ partis iugulum, adeò vt detrahi videatur.
        - *Tussis* exigua, arida.
        - *Spiratio* parua ac crebra.
        - *Grauitas* in dextra præcordiorum parte, &c.
      - *Simæ*
        - *Tumor* tactu non apparens.
        - *Fastidium.*
        - *Nausea*, Fluxus ventris.
        - *Vomitus* bilioſus. Sitis ingens, &c.
    - *Musculorum* abdominis
      - *Cutis* circùm tensa, ita vt si quis digitis apprehensam attrahere velit, ea minimè sequatur.
      - *Rectorum* musculorum, tumores oblongi, atque per totum ventrem extensi, vmbilicum comprehedentes: sic quoque obliquorum. Difficilima verò notitia transuersorum, &c.
  - *Morbi*
    - *Febris* acuta, inæqualis, quæ plerunq. ad vesperam & noctem exacerbatur.
    - *Pulsus* durus, inæqualis, ac veluti serrans.
    - *Linguæ* color inprimis ruber, deinde niger.
    - *Fastidium* cibi vehemens. Sitis inexhausta.
    - *Vomitus* tum synceræ bilis, tum eius, quæ ouorum vitellis similatur, tum æruginosæ.
    - *Singultus.*
    - *Color* corporis in arquati morbi speciem permutatus.
    - *Delirium* nonnunquam accessionis tempore.
    - *Vrina* acris.
    - *Dolor* dextri hypochondrii, grauitas, & malitia decubitus supra dextrum latus, &c.
  - *Causæ* morbi: scilicet sanguinis
    - *Inflammatio.*
    - *Signa* sanguinis redundantis, &c.
- *Curatio*, indicationib. perficitur. Ita que
  - *An* fieri possit, indicat tum
    - *Symptoma.* Nam
      - *In* hepatis inflammatione singultus, malum,
      - *In* iecoris inflammatione febris acuta, malum.
      - *Febris* acutissima, & sitis vehementissima, malum.
      - *Fluxus* ventris in hepatis apostemate, malum.
    - *Morbus.* Nam
      - *Omnis* inflammatio hepatis generat obstructionem, & obstructio indigestionẽ, indigestio aquositatem, & aquositas hydropem.
      - *Apostema* durum hepatis, nisi à principio velociter curetur, pessimum est, quoniã infra duas septimanas causat hydropem.
    - *Pars affecta.* Nam inflammatio in parte hepatis
      - *Gibba*, terminatur aut per
        - *Sudorem.*
        - *Vrinam*
        - *Fluxum* sanguinis narium.
      - *Sima*, finitur aut per
        - *Sudorem.*
        - *Fluorem* alui.
        - *Vomitum*, &c.
      - *Gibba* peior est, quàm est in sima, &c.
    - *Temperatura* corporis. Nam si in abundè calido & sicco corpore generetur, morietur, &c.
  - *Quid* fieri debeat indicat tum
    - *Chirurgia*, adhibita secũdum
      - *Qualitatẽ* cõtrariã. Quare cõueniunt tũ
        - *Venæ* sectio, si nihil impedie(rit.
        - *Cucurbitulæ* cũ scarificatu, ad diuersionem.
      - *Quantitatem* debitam: Sic sanguis pro ratione redundantiæ, ætatis, naturæ, temporis anni, regionis, consuetudinis, &c. detrahendus est. Quòd si id ferre queãt, semel quantum satis est, detrahendum: si verò nõ, per vices partium.
      - *Locum* conuenientẽ. Sic vena Basilica, vel media cubiti dextri secãda est.
      - *Tempus* cõ modum. Sic venæ sectio statim in prima & secunda die fieri debet. Si verò dolores vrgeant, & virium robur adsit, etiam septima die facienda venæ sectio est.
    - *Victus* ratione, institutu secundum
      - *Qualitatem* contrariam, nempe refrigerantem. Quare
        - *Sit* quies
        - *Alvus* sit lenis natura, vel clysteribus lenientibus ex decocto hordei, maluarum, & saccharo.
        - *Cibus* sit
          - *Ius* pulli cum endiuia elixi, aut cum ciceribus.
          - *Ptisana* in gallinarum iure, &c.
          - *Ptisanæ* cremor.
          - *Amygdalatum.*
          - *Caro* contusa.
          - *Caro*
            - *Pullorum.*
            - *Gallinarum.*
            - *Perdicum.*
            - *Volucrium*, &c.
          - *Ex* oleribus
            - *Endiuia.*
            - *Cichorium.*
            - *Sonchus.*
            - *Lactuca*, &c.
        - *Potus*, aut
          - *Aqua* hordei.
          - *Decoctũ* intubi, & cichorij & glycirrhizæ, &c.
      - *Quantitatem* iustam, quæ exigua esse debet. Nam exquisitissimo victu opus habent, æquè ac si ventriculus laboraret.
    - *Medicamentis.* Vide in sequentibus signum A.
  - *Causa* morbi: scilicet fluxus sanguinis, qui sui ablationẽ indicat: quod fiet partim
  - *Morbus.* Vide in sequentibus signum B.

A. *Medicamen-*

A. *Medicamentis exhibitis secũdum*

- *Qualitatem* cõtrariam: & vel
  - *Qualitati* ipsius sanguinis, sunt alterantia, seu contemperantia ipsum sanguinem: vt
    - *Syrupus* { *Endiuiæ*, *De cichorio*, *De lupulis*, *De fumaria*, *Granatorum*, *Lemonum*, &c. } cum aqua cichorij, vel lupulorum, &c.
    - *Iulep* violarum, vel rosarum.
    - *Vinum* granatorum, &c.
  - *Quantitati* sanguinis: sunt euacuantia ipsum. Verùm cùm sanguis medicamentis euacuari nequeat, mundandus saltem erit, præsertim si in sima parte inflammatio fuerit, aut
    - *Manna*, Cassia.
    - *Syrupo* ros. laxatiuo.
    - *Diacatholicone.*
    - *Triphera* persica.
    - *Decoctio* prunorum.
    - *Medulla* passularum cum rhabarbaro, &c.
    - *Extracto* rhabarbari, &c.
- *Quantitatem* conuenientem: quæ augenda vel minuenda est pro ratione, temporis anni, regionis, naturæ, &c.
- *Tempus* commodum. Sic. { *Primò* alterantia, *Deinde* purgantia (sed non ante vigorem, vel declinationem morbi, vt deinceps sequitur) } præbenda sunt.

B. *Morbus* etiã, nempe inflãmatio, quid fieri debeat, indicat. Ea nanque curanda est tũ

- *Victus* ratione, *Chirurgia* } vt suprà dictum est.
- *Medicamentis*, exhibitis secundum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet { *Repellentem* primò, *Repellentem* & discutientem deinde, *Discutientem* & euacuantem postremò } vt sequitur.
  - *Quantitatem* debitam: quæ augenda minuendáve est, pro morbi vehementia, & pro ratione ætatis, temporis anni, consuetudinis, &c.
  - *Tempus* commodum. Sic in morbi
    - *Principio* re frigerandũ & repellendũ est, medicamentis
      - *Intrinsecùs* sumptis: per
        - *Os*: vt est syrupus
          - *Vnus* { ℞. *Decocti* hordei ʒ. iiii. *Syrupi* endiuiæ ʒ. ii. Misce, & fiat potus.
          - *Alter* { ℞. *Decocti* cichorij, endiuiæ, scariolæ ℔. i. Cui adde vini granatorum ʒ. ii. sacchari q. s. Fiat syrupus.
          - *Tertius* { ℞. *Syrupi* violacei ʒ. ii. *Decocti* hordei ʒ. iii. Misce.
        - *Sedem*: vt est clyster ex decocto hordei & maluarum cum sacchàro, aut ex sero lactis cum saccharo.
      - *Extrinsecùs* applicatis: vt
        - *Oleum* { *Rosaceum*, *Myrthinum*, *Cotoneorum* } addito pauco aceto.
        - *Epithema*
          - *Vnum* { ℞. *Succi* solatri tepidi ʒ. iiii. Cum linteolo aut stupis canabinis: fiat epithema regioni hepatis apponendum.
          - *Alterum* { ℞. *Aquæ* ros. ʒ. iiii. Aceti ʒ. S. *Santali* rubri & citrini, ana, ʒ. ij. *Camphoræ* ℈. i. Misce.
          - *Tertium* ex succo cichorij, endiuiæ, portulacæ, plantaginis, solani, cotoneorum, &c.
        - *Ceratum* santalinum cum aceto.
        - *Vnguentum* album Galeni. &c.
    - *Tempus* commodum. Sic in morbi
      - *Augmento* repellendum simul & discutiẽdũ est, medicamentis
        - *Intrinsecùs* sumptis, per
          - *Os*: vt est syrupus
            - *Vnus* { ℞. *Syrupi* endiuiæ comp. ʒ. ii. *Decocti* 4. sem. frig. maior. ʒ. iiii. Misce.
            - *Alter* { ℞. *Aquæ* hordei ʒ. iiii. *Syrupi* capill. Ven. ʒ. i. S. Misce.
          - *Sedem*: vt est clyster mollis, refrigerans, detergens leuiter & euacuans, &c.
        - *Extrinsecùs* appositis: vt
          - *Cataplasma*
            - *Vnum* { ℞. *Dactylorum* mund. n. x. *Vuarum* pas. cum arillis ʒ. iii. Coquantur in aqua cum aceto, contundantur, quibus ad de flor. chamomillæ, meliloti, ros. rubr. ana P. i. Spicæ nardi, squinanthi ana ʒ. i. Sem. apij, petros. ana ʒ. ß. Sem. endiuiæ, port. ana ʒ. i. ß. Olei absynthij. ros. ana ʒ. i. farinæ hordei ʒ. i. Misce.
            - *Alterum* ex palmulis elixis in aceto, & oleo cotoneorum & anethino.
          - *Vnguentum*
            - *Alterum* Rosatum.
            - *Alterum* { ℞. *Olei* absynthij, cydoniorum, ana ʒ. i. *Ceræ* ʒ. S. Liquefiant in vase duplici: refrigerata malaxentur cũ succo endiuiæ.
          - *Epithema* { ℞. *Absynthij*, carnis cydoniorum incisorum, ana ʒ. iii. decoquantur in aqua & oleo, ad consumptionẽ aquæ: cum stupis canabinis applica.
          - *Oleum* chamomillæ, cum rosaceo.
      - *Statu*, &c. Vide in sequentibus signum *.
    - *Locum* conuenientem. Sic inflammatione existente in hepatis
      - *Cauo*, vtendum est tum leuibus { *Pharmacis* per os sumptis. *Clysteriis*, &c.
      - *Gibbo*, vtendum est tum { *Primò* leuibus aut { *Pharmacis.* *Clysteriis*, maximè si materia est copiosior. } *Deinde* diureticis. }

* *Statu*

* *Statu* & declinatione diſcutiendum & euacuandum eſt, atque vel

- *Senſibiliter*, per
  - *Aluum*: vt eſt *Manna*, *Caſſia*, *Diacatholicum*, *Diaphœnicum* — in iure pulli cum ciceribus elixi.
  - *Vrinam*: vt ſunt radix graminis, apij, petroſelini, ruſci, aſparagi, fœniculi, cichorij, endiuiæ, acetoſæ, cicer res, &c. Syrupus de radicibus, de eupatorio, de abſynthio, &c.
- *Inſenſibiliter* ſunt per cutim diſcutiẽtia: vt
  - *Oleum*
    - *Nardinum*, Irinum.
    - *Abſynthij*. Maſtichinum, &c.
  - *Epithema* ex decocto fœnigræci, chamomillæ, anetho, cum oleo maſtichino & anethino, addito roſaceo, & cum lanis ſuccidis applicetur regioni hepatis.
  - *Vnguentum*
    - *Alterum*: ℞. *Olei* amygdal. liliorum, ana ʒ.iii. *Ammoniaci* diſſoluti in aceto ʒ.i. *Styracis*, iridis, ana ʒ.iii. *Spicæ nardi*, ſquinanthi, ana ʒ.i. *Ceræ*, q.ſ. Miſce.
    - *Alterum*: ℞. *Rutæ*, ſquinanthi, ana M.i. *Sem.* lini ʒ.ii. *Medium* capitis papaueris. Coquantur omnia in oleo, cui adde cerę q.ſ. Miſce.
  - *Cataplaſma*: ℞. *Paſſularum*, ficuum, ana ʒ.iii. *Mucilaginis* lini & fœnigræci extractæ cum vino, ana ʒ.ii. *Olei* chamomillæ, anethini, ana ʒ.ii. *Styracis*, calamitæ, iridis, ana ʒ.S. Decoquantur paſſulæ & ficus in ſapa, fiatq. cataplaſma.
  - *Emplaſtrum* de meliloto, &c.

De curatione Scirrhi hepatis.

Scirrhus eſt tumor durus, qui ſine dolore eſt non tamen omnino ſine ſenſu: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: ſcilicet *Hepatis*
    - *Tumor* in dextra hypochondriorum parte.
    - *Tumor* durus eadem in parte, &c.
  - *Morbi* (eſt enim morbus primò in quantitate, ſecundò in intemperie, tertiò in ſoluta continuitate)
    - *Tumor* durus cum exiguo aut nullo dolore.
    - *Color* totius corporis in nigredinem permutatus.
    - *Hydrops* ſtatim ſequitur.
    - *Venter* & pedes intumeſcunt.
    - *Superna* corporis partes graciliores.
    - *Corpus* tabeſcit.
    - *Alui* interdum excrementa multa, tenuia.
    - *Vrinæ* à principio quidem multæ, & vbi iam ad hydropem delapſi ſunt, paucæ, &c.
  - *Cauſæ*: videlicet
    - *Pituitæ* glutinoſæ, craſſæ
      - *Color* totius corporis ad albedinẽ declinãs: aliquando veluti plumbi colorem habet.
      - *Aetas*: *Puerilis*, *Senilis*.
      - *Temperamentum* frigidum & humidum.
      - *Regio* frigida & humida.
      - *Anni* tempus frigidum & humidum.
      - *Victus* ratio frigida & humida, &c.
    - *Atræ* bilis
      - *Color* totius corporis ad nigredinem declinans.
      - *Aetas* conſiſtens.
      - *Temperamentum*, *Regio*, *Anni* tempus, *Victus* ratio — frigida & ſicca.
- *Curatio*, indicationib. abſoluitur. Itaque
  - *An* fieri poſſit, indicãtum
    - *Cauſæ*. Nam Scirrhus
      - Aquacunque cauſa fuerit ortus, omnino ſine ſenſu perſiſtens, inſanabilis eſt.
      - *Qui* difficulter ſentitur, non facilè curationem admittit.
      - *Vel* iecur ſi induratum ſit, parum in medicina ſpei eſt, affectu in aquã ſubter cutem decidente.
    - *Effectus*. Nam
      - *Aqua* intercus omnibus ſequitur.
      - *Pereunt* quàmplurimi tempore longo, quidam etiam breui, præſertim qui ventris profluuio laborant.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in ſequentibus ſignum A.

A. *Quid* fieri debeat, indicatum

Causa morbi: videlicet

Pituita crassa, lenta ac glutinosa, quæ sui ablationem indicat, quod fiet partim

Victus ratione, ordinata secundum qualitatem & quantitatem conuenientem. Quare
- *Cibus* sit facilis concoctionis, & qui inciſoriam vim & repurgantem habet. Econtrà vitanda sunt crassa & viscioſa, atque ea, quæ difficulter concoquuntur, & dulcia omnia.
- *Potus* sit Vinum tenue, odorum, moderata quãtitate acceptum.

Medicamentis contrariis tum

Qualitati humoris: sunt incidentia, attenuantia, præparantia, & concoquentia: vt est syrupus

Vnus
- ℞. *Syrupi* acetoſ. comp. Oxymellis diuretici, ana ℥.iii.
- *Decoctionis* paſſularum, ficuum ℔.i. S.
- Miſce, &c.

Alter
- ℞. *Rad.* biſmaluæ ℥.i.
- *Rad.* graminis, Petroſelini, Aſparagi, Iridis, yringiorum — ana ℥.i.
- *Violarum.*
- *Fol.* alkechengi, cichorij, endiuiæ, borrag. ana M.i.
- *Marrubij* M.S.
- *Paſſularum*, ficuum, dactylorum, ana n.x.
- *Aniſi*, fœniculi, ſem. alkechengi, ana ʒ.iii.
- *Sem.* biſmaluæ, quatuor ſem. frig. maior. ana ʒ.i.
- *Flor.* chamomillæ, meliloti, violarum, anthos, ana P.i.

Fiat decoctio in aqua & ſapa ad ℔.ii. in quibus diſſolue ſyrupi acetoſ. ſimp. ℥.iiii. Aromatizetur cum ʒ.ii. cinnamomi, & ʒ.i. iridis. Capiat in quinque mutinis.

Quantitati humoris: sunt purgantia, vt est

Potio
- ℞. *Agarici* trochiſcati, in iure pulli, cum ciceribus elixi ʒ.ii. Expreſſioni adde
- *Oxymellis* ſcillitici ℥.i. Miſce.

Pilulæ

Vnæ
- ℞. *Agarici* ʒ.i.
- *Myrrhæ*, Styracis, ana ʒ.S.
- *Spicæ* celticæ, *Squinanthi*, *Cinnamomi* — ana ϑ.S.

Excipiãtur terebynthina, & fiãt pilulæ, de quib. capiãt ʒ.S. vel ʒ.i. manè in exitu lecti.

Alteræ
- ℞. *Maſſæ* pilularum de ſagapeno, vel fœtidarum ʒ.i.

Fiant pilulæ vii.

Atra bilis, quæ auferenda, tum

Victus ratione prædicta.

Medicamentis contrariis

Qualitati humoris: ſunt præparantia, & concoquentia, &c. ſyrupus
- *De* epithymo.
- *De* fumo terræ.
- *Acetoſus.*
- *Acetoſus* mulſus, &c.

Quantitati humoris: ſunt purgantia; vt
- *Decoctum* ſenæ, epithymi, polypodij, apij, petroſelini, &c.
- *Confectio* Hamech —
- *Extractũ* *Hellebori* nigri, *Confectionis* Hamech — cum iure piſorũ, &c.

Morbus & Pars affecta. Morbus quidẽ ſui ablationem, pars verò affecta, ſui corroborationem indicat: quod fiet partim

Victus ratione ſuprà dicta.

Medicamentis exhibitis ſecundũ

Qualitatem contrariam: videlicet emollientem, abſtergentem, diſcutientem: quorum alia

Intrinſecùs ſumuntur: vt ſunt
- *Succus* anagallidis, quæ ceruleum florem habet, cum aqua mulſa, vel aceto mulſo.
- *Puluis* viticis torrefacti, aut rad. eupatorij, cuius drachma vna cum aqua aceto mulſo.
- *Opiata*
  - ℞. *Conſeruæ* capillorum Veneris, Conſeruæ violarum, ana ℥.i.
  - *Spec.* diarrhod. Abb. Diaireos ſimp. ana ʒ.ii.
  - *Trochiſcorum* de eupatorio, de rhabarbaro, ana ʒ.i.

Cum ſyrupo de byzantiis & violarum: fiat opiata, de qua capiat manè ad qualitatẽ nucis, ſuperbibendo parum vini albi, &c.

Extrinſecùs applicantur. Vide in ſequentibus ſignum B.

Quantitatem conuenientem: quæ pro morbi vehementia, &c. varianda.

B. *Extrinſecùs*

B. *Extrinsecùs* applicãtur: vt sunt

- *Epithema*
  - *Vnum*: ℞. *Absynthij* P.S. Fol. & rad. altheæ, ana M.i. Bulliant in oleo communi, quo sæpius per spongiam fomentetur hepar.
  - *Alterum* ex absynthij coma, nardo tum indica tum celtica, œnanthe, mastiche, nardino ac lentiscino oleo, ammoniaco, bdellio, thymiama, altheæ radice, &c.
  - *Tertium*: ℞. *Rad.* bismaluæ, iridis, cucum. ana ℥.vi. *Rad.* sambuci, ebuli & aristolochiæ, ana ℥.iii. Rad. panacis ℥.i. *Fol.* marrubij, pulegij, maluæ, bismaluæ, geranij maioris & minoris, pedis colũbini, ana M.ii. *Sem.* lini, fœn. græci, ana quart.i. *Flor.* chamomillæ, melloti, sambuci ana P.ii. Fiat decoctio in aqua decoctionis intestinorum & vino albo, & foueatur frequenter.
- *Vnguentum*
  - *Vnum*: ℞. *Olei* absynthij, mastichini, ana ℥.i. *Olei* nardini, cotoneorum, ana ℥.S. *Spicæ* nardi, indicæ & celticæ, ana ℥.S. Croci ϑ.S. *Adipis* anseris, seu gallinæ, medullæ ceruinæ, ana ℥.i. *Ceræ* q.s. Misce, & fiat vnguentum.
  - *Alterum*: ℞. *Olei* amygdal. ℥.ii. *Olei* liliorum ℥.i. Vini albi ℥.i. *Ceræ* q.s. Misce.
  - *Tertium*: ℞ *Succi* iridis ℥.iii. Succi apij ℥.ii. *Succi* absynthij ℥.i. *Olei* amygdal. dulc. ℥.iiii. *Vini* albi ℥.iii. Coquantur vsq. ad succorum consumptionem, deinde adde butyri, pinguedinis gallinæ, vel medullę cruris vituli aut porci, ana ℥.i. Misce, &c.
  - *Quartum*: ℞. *Succi* cicłam. iridis, ana ℥.ii. *Succi* cucumeris agrestis, & rad. vlmi, ana ℥.ii. *Olei* amygdal. dulc. & liliorum, ana ℥.iiii. Coquantur in duplici vase ad consumptionem succorum, quibus adde axungiæ porci, medullæ porci, ana ℥.iii. terebynthinæ ℥.ii. Propoleos ℥.i. Spicę, iridis, squinanthi, myrrhæ, styracis, aristolochiæ, rotundæ, ana ℥.iii. cere q.s. Misce, & fiat vnguentum.
  - *Quintum*: ℞. *Olei* hepatis galearum, vel raiarum ℥.iii. *Olei* liliorum, scorpionum & lumbricorum, ana ℥.ii. *Ammoniaci*, sagapeni, dissolutis in oleis prædictis, ana ℥.ii. *Styracis* calamithæ ℥.i. Belzoini ℥.S. *Iridis*, aristolochiæ, spicæ, asari, ana ℥.iii. *Medullæ* porci, vituli, cerui ana ℥.iii. *Ceræ* q.s. Aceti parum. Misce, & fiat vnguentum.
- *Cataplasma* ex absynthij coma, nardo Indica, celtica, croco, mastiche, œnanthe, oleo nardo ac lentiscino, ammoniaco, bdellio, ranice altheæ, medulla ceruina, vitulina, aceto, &c.

De curatione Icteri, seu Morbi regii.

Morbus regius est effusio bilis per totum corpus: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectę: videlicet
    - *Hepatis*: *Excrementa* alui vehementer colorata, & vrinæ. *Febris* nonnunquam. *Dolor* in dextra hypochondriorum parte, ac grauitas. *Sitis*. *Corporis* exiccatio. *Varia* coloris mutatio, &c.
    - *Vesicæ* bilis: *Alui* excrementa alba. *Vrinæ* statim biliosissimæ, & affatim excretæ. *Febris* nulla. *Grauitatis* quidam sensus in dextra præcordiorum parte.
    - *Vniuersi* corporis: *Paulatim* morbus regius generatur. *Excrementa* alui proxima consuetis, & vrinæ. *Cutis* pruriginosior & magis arida. *Vniuersum* corpus nimio calore intemperatum. *Nullum* signum ex prædictis, &c. Dolor grauitas nulla, &c.
  - *Symptomatis* (est enim symptoma in genere eorum, quę in corporis affectibus consistunt, sub visibilibus): *Pigrities*. *Tumor* grauans ad morum corporis. *Animus* ad dulces cibos alienatus: amaros verò non admodum auersatur. *Imaginationes* variæ. *Pruritus* corporis vniuersi. *Difficulter* exudant. *Alba* oculorum & partes faciei temporib. propinquæ: itemq. maluæ pallorẽ ostẽdunt. *Venæ* sub lingua repletæ. *Color* oculorum luteus. *Sitis*. Dolor capitis. *Singultus*. *Durities* in dextra præcordiorum parte. *Anhelitus* difficilis. *Membrorum* resolutio. *Totum* corpus pallore inalbescit, vbi diutius manet morbus.
  - *Causæ*. Vide in sequentibus signum A.
- *Curatio*. Vide in sequentibus signum B.

A. *Causæ*
- *Symptomatis*
  - *Internæ*: videlicet morbi
    - *Similaris*, seu intemperiei calidæ
      - *Ardor* sine grauitate.
      - *Feruor* in dextra præcordiorum parte sine grauitate.
      - *Vrina* tincta incensa cum spuma croçea.
      - *Sitis*, Appetitus prostratus.
      - *Corporis* exiccatio, &c.
    - *Instrumentalis*
      - *Inflãmationis*
        - *Dolor* in dextra præcordiorum parte.
        - *Defectionis* bilioſæ, Febris.
        - *Vrina* valdè colorata, Grauitas.
      - *Obſtructionis* à
        - *Scirrho*
          - *Tumor* durus in dextra hypochondriorum parte, abſque dolore manifeſto.
          - *Venter* & pedes intumeſcunt.
          - *Corpus* tabeſcit, &c.
        - *Craſsis* ac lentis humoribus
          - *Nulla* febris.
          - *Grauitas* in dextro latere, præſertim inter reſpirandum.
          - *Nullum* ſcirrhi indicium.
  - *Externæ*: *Animalis* venefici alicuius morſus; *Pharmaci* venenoſi epoti; *Corruptionis* — Ab ægrotantis, vel aſtantium relatione facilè dignoſcitur.
- *Criſis*
  - *Febris* acuta præceſſit.
  - *Signa* criſis, &c.

B. *Vlceritiæ* curatio indicationib. perficitur. Quare
- *An* fieri poſſit, indicat tũ
  - *Criſis*. Nam
    - *Quibus* in febribus, morbus regius ſeptimo, vel nono, vel vndecimo, vel quartodecimo ſuperuenit, bonum, niſi dextrum hypochondrium obduruerit.
    - *Quibus* in febribus morbus regius ante diem ſeptimum accidit, malum.
  - *Morbus*. Nam
    - *Morbo* regio laborantibus, ſi fiat hepar durum, malum.
    - *Si* icterus poſt febrem oriatur, ex toto proderit, ſi poſt hunc febris, occidet.
    - *Si* ictericis ſuperueniat inflatio, & non reſoluatur, mortem ſignificat.
  - *Symptoma* ſuperueniens. Nam ictericis hæmorrhoides innatæ, bonum, &c.
- *Quid* ſit agendũ, indicat tũ
  - *Cauſa*
    - *Symptomatis*
      - *Interna* ſcilicet morbus
        - *Similaris*, id eſt intemperies calida
          - *Vniuerſi* corporis, ſeu ſolidarum partium, quæ ſui ablationem indicat: quod fiet cibis humidis & mediocriter refrigerantibus, puſana ſcilicet, intubo, ſeri, cichorio piſcibuſque, & vino tenui, aquoſo: nec non ſimplici frictione, exercitiis moderatis, vnctione ac balneis aquæ dulcis, &c.
          - *Hepatis* — *Vide* in præcedentibus tabulis, in curatione hepatis
            - *Intemperie.* calida affecti.
            - *Inflammati.*
            - *Obſtructi.*
        - *Inſtrumẽtalis*
          - *Inflammatio* / *Obſtructio*
            - *Hepatis*
            - *Veſiculæ* bilis. Vide in ſeq. fig. C.
      - *Externa*: nempe materia venenoſa: quę auferẽda tum medicamentis
        - *Euacuantibus*
          - *Vomitum*, ſi eò materia vertatur.
          - *Cutim*, ſi in habitum corporis vertatur, & tunc foras materia attrahenda, aut cucurbitulis cum multa flamma, aut alijs attrahentibus, &c.
        - *Alexipharmacis*
          - *Intrinſecùs ſumptis*: vt ſunt
            - *Syrupus de* *Acetoſ.* citri, *Limonibus*, *Aceto* — Cum aquis acetoſæ, calendulæ, meliſſæ, cardui benedicti, endiuiæ, &c.
            - *Oxyſaccharo*
            - *Tormentilla*, Diptamnus.
            - *Succus* *Citri.* *Berberorum.*
            - *Cornu* cerui, Ebur, Vnicornu.
            - *Theriaca*, cum ſucco citri, &c.
            - *Mithridatium.*
            - *Aqua* theriacalis, &c.
          - *Extrinſecus.*

Criſis. Hic ptiùs morbi acuti, à quo magis imminet periculum, ratio habenda erit. quo curato, ad ſymptoma deueniendum, quod facilè curatur, nimirum aquarum potabilium balneis, ac olei diſcuſſorii affrictu, & omnibus cutim rarefacientibus, quale eſt oleum anethinum, chamomelinum, irinum, vt ſequitur.

Symptoma. Nam curato viſcere, color fœdus delendus eſt thermis ſiccis: deinde balneo ex chamæmelo, anetho, calamentho, fœniculo, roſmarino, parietaria & furfuribus: ſtatimq. à balneis linteis aſperis, & materia balnei perfricandum corpus eſt. Potiones ex ſuprà dictis aperientibus & detergentibus exhibenda. Si in oculis & facie perſeueret affectus, errhina & faciei lotio erunt ex vſu: vt ℞. Succi roſarum ʒ.ij. ſuccι cicla ʒ.ij. ſcammoneæ ʒ.ß. mellis roſ ʒ.iij. decoquantur ad ſpiſſitudinem, & digito immittãt in nares. Faciem abluant cum aqua deſtillationis peponum, vel cum decoctione balnei, vel aceto albo, aqua hordei, ſucco, granatorum acetoſitate citri, tepidis. Sed hæc non ſunt tentanda, niſi euacuata bile, caſtigata intemperie hepatis.

Pars affecta. Vide in præcedentibus tabulis, in curatione hepatis, ſupercalefacti, inflammati, obſtructi, &c.

C. *Obstructio* quoq. vesiculę fellis auferenda est: quod fiet partim

Victus ratione instituta secũdum

Qualitatem contrariam: videlicet attenuantem atque deobstruentem. Quare sit

Cibus

Panis furfuraceus.

Caro { *Pullorum*, Gallinarum. *Turturum*, Perdicum. *Passerculorum*, Capreolorum, &c.

Ius cicerum & petroselini.

Ex oleribus { *Cichorium*, Endiuia. *Sonchus*, Asparagus. *Petroselinum*, Apium *Serpillum*, beta, allium. *Raphanus*, Iringiũ, &c.

Pisces saxatiles.

Ex fructibus { *Cappares* *Amygdalæ* } Cæteri vitandi.

Potus, aut { *Vinum* { *Album.* *Subastringens.* *Non* valdè vetustum. *Decoctum* anisi, &c.

Aer temperatus, aut parum ad calidum vergens.

Frictio partium extremarum, *Balneum* (si hems), *Exercitium* } Ieiuno ventre.

Somnus moderatus nocturnus. Animi affectus immodici vitandi.

Aluus laxa vel natura, vel clysteriis lenientibus.

Quantitatem conuenientem: quæ pauca sit, pro ratione ætatis, temporis anni, complexionis, consuetudinis, &c.

Chirurgia. Nam si multum sanguinis vnà cum bile in toto corpore abundauerit, tunc ab initio vena basilica in dextro cubito secanda est, ac sanguis particulatim & per vices detrahendus. Quòd si hæmorrhoides, vel menses in mulieribus fuerint retentæ, vena cruris aut malleoli secanda est, ac sanguis pro ratione educendus est, &c.

Medicamentis, exhibitis secũdum

Qualitatem cõtrariam, & vel

Qualitati humoris obstruentis: nempe attenuantem, incidẽtem, aperientẽ & præparantem: quorũ alia sunt

Clementiora: vt

Syrupus { *De* cichorio *De* endiuia *De* acetos. citri *Acetosus* *De* duabus radicibus *Capillorum* Veneris, &c.

Oxymel simplex

Vehemẽtiora: vt

Syrupus { *De* byzantiis. *De* absynthio. *De* quinq. radicibus, &c.

Oxymel { *Compositum* *Scilliticum.*

Cum aquis endiuiæ, cichorii, acetosæ, fumariæ, apij, fœniculi, petroselini, rusci, &c.

Quantitati: & sunt euacuãtia & purgãtia per

Aluum, Vide in seq. sig. D.

Vrinam deinde. Nam vbi probè fuerint purgati per aluum, vrinas ducere cõuenit, aut

Decocto { *Apij* Petroselini. *Fœniculi.* *Graminis*, Cicerum. *Rubeæ.* *Pulegij*, Rorismarini, &c.

Aqua graminis.

Syrupo de { *Duabus* *Quinq.* } Radicibus, &c.

Vino albo, cui ʒ. j. stercoris anserini fuerit permixta, manè sumpta per dies xv.

Sale absynthij cum vino.

Sudorem denique. Quoniã purgato corpore & per ventrẽ & per vrinas, detergẽda cutis balneo, & bilis euacuanda cientibus sudorem, vt quicquid est in habitu, euacuetur, discutiatur, & detergatur. Quare ad

Cutem detergendam cõuenit tale balneum:

℞. *Ciclæ* cum rad. *Maluæ*, parietariæ *Fol.* visci quercini } Ana M. iv.

Fol chelidoniæ *Saponariæ* } Ana M. S.

Fabarum integrarum *Lupinorum* } Ana. P. iii.

Flor. chamomillæ, meliloti, centaurii minoris, ana P. ii.

Hordei integri P. vi. fiat decoctio, in qua natet, & postea sudet in lecto manè, cõtinuando per quinque dies.

Sudorem mouendum cõuenit { *Liquor* tartari, correctus cum vino sumptus *Aqua* theriacalis *Decoctum* fœniculi *Aqua* fumi terræ } In lecto, pannis obuolutus sudet.

Quantitatem conuenientem: quæ augenda minuendáve est pro ratione ætatis, temporis anni, regionis, cõplexionis, morbi, &c.

D. *Aluum*

D. *Alvum* primò: atq. vel
- *Clementiora*: vt
  - *Potio*
    - *Vna*: ℞. *Sem.* carthami ʒ. ij. / *Cinnamomi* ℈. S. / Contundantur, & infundãtur in seri lactis ʒ. iv. per noctem, expressioni adde oxymel. S. ʒ. j.
    - *Altera*: ℞. *Rhabarbari* electi ʒ. ij. / *Spicæ* Indicæ / *Cinnamomi* } Ana ℈. j. / Infundantur in aqua endiuiæ per noctem, expressioni adde syrupi de cichorio cũ rhabarb. ʒ. j.
    - *Tertia*: ℞. *Mannæ* electæ ʒ. ij. vel cassiæ ʒ. j. / *Rhabarbari* in succo endiuiæ infusi ℈. iv. / *Diacatholiconis* ʒ. v. / *Tripheræ* persicæ ʒ. ij. / Cum aqua cichorii, in qua priùs agarici ʒ. j. fuerit infusa, fiat potio, &c.
  - *Pilulæ*
    - *Alteræ*: ℞. *Spec.* hieræ ℈. iv. / *Rhabarbari* ʒ. j. / *Cornu* cerui / *Rasuræ* eboris } Ana ℈. S. / *Cinnamomi* / Cum guttis aliquot olei calcanthini fiant pilulæ.
    - *Alteræ*: ℞. *Pilularum* imperialium ʒ. ii. / *Alephangmarum* ʒ. i. S. / *Cuscutæ* —— / *Cassiæ* ligneę } Ana ℈. i. / *Spicæ*, Spodii / *Agarici* trochiscati ʒ. i. cum syrupo endiuiæ fiant pilulæ 7. pro ʒ. vna. da vnam ante cœnã.
- *Vehementiora*: vt
  - *Potio*: ℞. *Diacatholiconis* ʒ. vi. / *Electuarij* de succo ros. ʒ. iii. / Cum decoctione florum & fruct. cord. fiat potio, cui adde syrupi ros. lax. ʒ. i.
  - *Pilulæ*
    - *Vnæ*: *Pil.* aggregatiuarum ʒ. i. / *Rhabarbari*, ʒ. i. / *Spicæ* Indicæ ℈. S. / *Agarici* trochiscati ʒ. i. / Cum oxymelle, & aliquot guttis olei vitriolati fiant pilulæ auro coopertæ.
    - *Alteræ*: ℞ *Pil.* aggregatiuarum ʒ. i. / *Rhabarbari* vel agarici trochiscati ʒ. i. / *Diagridij* gra. iv. vel gra. v. cum oxymelle & aliquot gutris olei cinnamomi fiãt pilulę auro obductæ.

De curatione Icteri nigri.

Icterus niger, est delatio quędã sãguinis impuri in expurgatas ab eo nigra bile in vniuersum corpus: cuius
- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: scilicet Lienis: *Dolor* in sinistra hypochondriorum parte. / *Grauitas* in latere sinistro. / *Color* totius corporis fuscus, plumbeus, ad nigrum vergens.
  - *Symptomatis*: *Tristitia* præter rationem. / *Mordacitas* eorum quæ circa ventrem sunt. / *Difficultas* spirandi. / *Inappetentia* cibi. / *Vrina* nigra. / *Stercus* calcanthi colorem referens. / *Alvus* sicca. / *Color* vniuersi corporis niger, &c.
  - *Causæ* symptomatis: videlicet morbi
    - *Similaris*
      - *Materialis*, id est bilis atræ multitudinis: *Color* totius corporis non adeò niger. / *Intemperies* lienis frigida & sicca. / *Cibi* & potus naturæ melancholicæ. / *Nullum* ex sequentibus signis, &c.
      - *Immaterialis*, id est intemperiei: *Caliditas* / *Frigiditas* / *Humiditas* / *Siccitas* } Signa morbo regio similia.
    - *Instrumẽtalis*, id est
      - *Tumoris*: *Inflammationis* / *Scirrhi* —— } Ex propriis indiciis dignoscitur.
      - *Obstructionis*: *Grauitas.* / *Distensio.* / *Dolor* nonunquam.
- *Curatio.* Vide in seq. sig. *.

Ictteri curatio indicationibus perficitur. Quare

- *An* fieri possit, indicat, tum
  - *Causa*. Nam *Grauiùs* afficiuntur ii, in quibus atræ bilis humor vnà cum sanguine ad cutem est delatus, quàm in quibus pallida seu flaua bilis, &c.
  - *Tempus* symptomatis. Nam ater morbus regius, si diu perdurauerit, nec obsequatur medicamentis ac cedat, malum est. Nam aqua intercus succedet.
  - *Excrementum* vrinæ. Nam vrina si suam seruauerit naturalem dispositionem, salubre indicium est.
- *Quid* fieri debeat, indicat, tum
  - *Causa* symptomatis: videlicet morbus
    - *Similaris*
      - *Materialis*, id est multitudo bilis atræ, quæ quomodo auferenda sit, vide suprà in curatione Melancholiæ.
      - *Immaterialis*, id est, intemperies, quæ auferenda tum
        - *Victus* ratione contraria.
        - *Medicamentis* contrariis, &c.
    - *Instrumẽtalis*, id est
      - *Obstructio* à multa copia bilis atræ, quę sui ablationẽ indicat: ꝙ fiet partim
        - *Chirurgia*, seu venæ sectione. Nam si copiosa bilis atra cum multo sanguine per vniuersum corpus fuerit coaceruata, primò vena cubiti sinistri interna secanda est. Non tamen multa copia sanguinis detrahenda est, sed potiùs, si opus fuerit, iteranda.
        - *Victus* ratione extenuante, suprà dicta in curatione Obstructionis hepatis.
        - *Medicamentis* exhibitis secũdum
          - *Qualitatem* cõtrariam: & vel
            - *Qualitati* Humoris obstruentis: nẽpe attenuantem, incidentẽ, aperientem & præparantem: vt sunt
              - *Syrupus*
                - *De* fumo terræ
                - *De* pomis
                - *De* scolopendria
                - *De* epithymo
                - Cum decocto fumariæ, lupulorum & borraginis, &c.
              - *Aqua* mulsa
              - *Acetum* mulsum
              - Cum aqua lupulorum
            - *Quantitati* humoris: nimirũ euacuãtem, seu purgantem: vt est
              - *Potus*
                - *Alui*
                  - ℞. *Scolopendrij*, borraginis ana M. j. S.
                  - *Vuarum* passarum ʒ. S.
                  - *Epithymi* M. j.
                  - *Myrobalanorum* Indorum ʒ. j. S.
                  - *Senæ* ʒ. iij. fiat decoctio, cui adde cassiæ ʒ. j. confect. Hamech ʒ. ij, syrupi rosat. lax. ʒ. j. & fiat potus.
                - *Alui*
                  - ℞. *Funi* terræ lupulorum, borrag. ana M. j.
                  - *Scolopendrij*, eupatorij, absynthij, ana ʒ. j. S.
                  - *Epithymi* ʒ. ij. rad. capparorum ʒ. j. S.
                  - *Vuarum* passarum ʒ. S.
                  - *Senæ* ʒ. ij. fiat decoctio, de qua accipe ʒ. iv. quib. adde cassiæ ʒ. j. rhabarbari ʒ. j. diacatholiconis ʒ. vj. vel elect. Indi ʒ. ij. syrupi rosat. lax. ʒ. j.
              - *Pilulæ*
                - ℞. *Trochisc.* capparorum ʒ. j.
                - *Agarici* ϑ. ij.
                - *Salis* gemmæ ϑ. S.
                - *Pil.* alephang. ϑ. ij. S. cum oxymellite fiant pilulæ vj. pro ʒ. j. da mane aliquando ϑ. iv.
          - *Quantitatem* conuenientem, quæ pro ætatis, temporis anni, regionis, &c. ratione varianda est.
      - *Tumor*, id est
        - *Inflammatio.*
        - *Scirrhus.*
        - Vide in sequentibus, in propria eorum curatione.
  - *Pars* affecta, quæ fouenda est oleo
    - *De* radicibus capparorum.
    - *Nardino*, Chamæmelino.
    - *De* absynthino, &c.
  - *Symptoma*, scilicet color fœdus in toto corpore, qui denique discutiendus est balneis & frictionib. prædictis in curatione Morbi regij.

De Curatione Inflammationis lienis.

Inflammatio Lienis, est collectio in eo facta ab humorib. per venas ad ipsum membrũ fluentibus, ibique cũ infectione sanguinis manẽtibus: huius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: videlicet Lienis
    - *Dolor*
    - *Grauitas*
    - *Tumor*
    - In sinistro hypochondriorum latere.
  - *Morbi*
    - *Tumor* tactu perceptus.
    - *Dolor* sinistri hypochondrii.
    - *Feruor*, Distensio.
    - *Febris*, Sitis,
    - *Grauitas* multa, vehementer vrgens.
  - *Causæ*: scilicet sanguinis fæculenti, limosi ac crassi
    - *Victus* ratio melãcholicum succũ generãs.
    - *Temperatura* melancholica.
    - *Aetas* declinans.
    - *Habitus* corporis macilẽtus, siccus, niger,
    - *Autumnus*, &c. (&c.
- *Curatio.* Vide in sequentibus, signum A.

A. *Inflam-*

A. *Inflammationis lienis curatio indicationibus absoluitur. Quare*

- *An* fieri possit, indicat tum
  - *Morbus.* Nam quamuis rarius, quàm cætera viscera, lien inflammetur, tamen si in eo excitetur inflammatio, magna cum diligentia curanda est, aliàs praua consequentur symptomata.
  - *Symptomata.* Nam
    - *Quibuscunque* sanguinis eruptio accidit ex nare sinistra, magnam fert vtilitatem: quib. verò contrà euenit, nihil iuuat.
    - *Fluxus* ventris sanguineus in inflammatione, bonum.
    - *Diarrhœa* breuis in lienis inflammatione, bonum.
    - *Vrina* cum residentia multa & fœce, in declinatione, bonum.
    - *Vrina* alba, tenuis, si diu perduraverit, malum.
  - *Tempus* morbi. Nam inflammatio splenis, in principio antequam duresca, facilè curatur.
- *Quid* fieri debeat, indicat tum
  - *Causa* morbi: videlicet fluxus sanguinis melancholici, qui sui ablationem indicat: quod fiet partim
    - *Victus* ratione, ordinata secundum
      - *Qualitatem* cõtrariam: nempe attenuantem, & bonum Sanguinem generantem: cuiusmodi sunt
        - *Ius* pulli cum mica panis.
        - *Cremor* ptisanæ.
        - *Alæ* gallinarum elixæ.
        - *Aues* montanæ.
        - *Pisces* saxatiles.
        - *Vua* passa.
        - *Amygdalæ.*
        - *Potus*, aut
          - *Aqua*
            - *Hordei.*
            - *Cinnamomi.*
          - *Vinum* album aquosum.
        - *Lenitiuo* alui, cum clysteribus.
      - *Quantitatem* conuenientem: quæ pro morbi tempore varianda. Nam in morbi
        - *Principio* & augmento, solo iure pulli, vel ptisanę cremore, & aqua hordei, æger nutriendus est.
        - *Statu* & declinatione, æger carnibus auiculis, atq. interim vino tenui alendus & reficiendus est, &c.
    - *Chirurgia*, adhibita secundum
      - *Qualitatem* videlicet reuellentem, & euacuantem: cuiusmodi est venæ sectio, si ætas, vires, locus, consuetudo, aeris constitutio, cruditas aut aliud quippiam non impedierit.
      - *Quantitatem* conuenientem. Sic præstat non semel extrahere sanguinem, sed in duos dies partiri.
      - *Locum* congruentem. Sic incidenda vena est, aut
        - *Interna* brachii sinistri.
        - *Media* eiusdem brachii, si interna non appareat.
        - *Saluatella* manus sinistræ, quæ minimo digito vicina est.
      - *Tempus* commodum. Sic statim ab initio morbi sanguinis missio facienda est.
    - *Medica* mentis exhibitis secũdum
      - *Qualitatem* cõtrariam: atq. vel humoris
        - *Qualitati*: videlicet præparantem & concoquentem: vt est
          - *Syrupus*
            - *De* fumo terræ
            - *De* borragine
            - *De* succo fumi terræ
            - *De* epithymo

            Cum decoct. fumariæ, lupulorum, borraginis, &c.
          - *Oxymel*
            - *Simplex*
            - *Compositũ*
              - *De* scilla
              - *De* radicibus

            cum aquis melissæ, lupulorũ, &c.
        - *Quantitati*: scilicet euacuantem & purgãtem: vt est potio
          - *Clementior*
            - ℞. *Fumariæ*, lupulorum, *Borraginis*, violarum ana M. S.
            - *Hordei* M. S.
            - *Epithymi* P. j.
            - *Vuarum* passarum ʒ. S.
            - *Sennæ* ʒ. ij.

              Fiat decoctio, de qua accipe ʒ. iv. quibus adde.
            - *Cassiæ* ʒ. j.
            - *Diacatholiconis* ʒ. v.
            - *Syrupi* ros. lax. ʒ. j. Misce.
          - *Fortior.* Adde supradictis polypodium, electuarium Indum, aut Diasena, cnicum, & auge quantitatem sennæ, &c.
      - *Quantitatem* conuenientem: quæ augenda minuendáve est, pro ratione ætatis, tẽporis, anni temperaturæ, consuetudinis, &c.
  - *Morbus.* Vide in sequentibus sig. A.
  - *Pars* affecta: nempe Lien, qui semper corroborandus, tum medicamentis intrinsecùs sumptis, tum forinsecùs appositis, &c.

A. *Morbus* quoque, videlicet inflamatio lienis, sui ablationem indicat. q̃ fiet partim

- *Victus* ratione suprà dicta.
- *Medicamentis*, exhibitis secũdum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet partim repellentem, partim discutientem & repellentem simul, partim discutientem & euacuantem, vt sequitur.
  - *Quantitatem* debitã: quæ pro morbi vehementia, ratione tẽperaturæ, situs, &c. augenda vel minuẽda est.
  - *Tempus* cõmodũ. Sic in morbi
    - *Principio* repellendum est, vel astringendum: vt est epithema
      - *Alterum*: vt
        - ℞. *Vini* austeri
        - *Olei* rosacei

        Ana q.s. est.

        Misce. & foueatur regio lienis cum lana succida, vel linteis lineis exceptis.
      - *Alterum*
        - ℞. *Aceti*
        - *Foliorum* oliuæ

        Ana q.s.

        Coquantur simul, expressioni adde olei rosacei q.s. misce, & fiat epithema cum linteis lineis applicãdum, tepidum.
    - *Augmento*, repellendum & discutiendum simul est: vt est
      - *Epithema*
        - *Vnum* ex posca, in qua bullierit lentiscus, pulegium & absynthium.
        - *Alterum* ex oliuæ foliis, aut rubi, aut mali arboris, vel ipsa mala in oleo decoquantur, adiectis absynthio & pulegio, &c.
      - *Emplastrum*
        - *Vnũ* ex farina seminis lini, farina hordei cũ posca.
        - *Alterum*
          - ℞. *Farinæ* seminis lini, farinę loliaceę ana ℥. S.
          - *Adipis* taurini
          - *Anserini*

          Ana ℥. S.
          - *Poscæ*, sapæ ana ℥. ij.
    - *Statu* & declinatione', discutiendum est vt est emplastrum
      - *Vnum*
        - ℞. *Furfuris* ℥. ij.
        - *Pul.* pulegii, origani
        - *Thymi*, absynthii

        Ana ℥ S.
        - *Sapæ*
        - *Olei* capparorum

        Ana ℥. j.

        Omnia simul in posca, vel vino austero bulliant.
      - *Alterũ*
        - ℞. *Fol.* lauri
        - *Artemisiæ*
        - *Pulegij*

        Ana q.s.

        Coquãtur in posca, quib. deni q. adde olei chamomillę lentiscini ana q.s. misce, & applicetur tepidum.
  - *Locum* conuenientem. Sic medicamenta sinistro hypochondrio applicanda sunt, &c.

De Curatione Scirrhi lienis.

Scirrhi lienis

- *Dignotio*: & quidẽ
  - *Partis* malè affectæ: videlicet Lienis { *Tumor*, *Durities*, *Grauitas* } In sinistra hypochondriorum parte.
  - *Morbi*
    - *Tumor* renitens cum duritie oblonga in sinistra parte.
    - *Grauitas* sub abdomine in sinistro hypochondrio.
    - *Difficultas* anhelitus.
    - *Situs*, Oris siccitas.
    - *Inflatio* pedum, Color plumbeus.
    - *Decubitus* in sinistrum latus grauis.
    - *Dolor* ad iugulum vsque sinistrum.
    - *Pediculi* scatent nocte.
    - *Sudor* grauis, Oris fœtor.
    - *Pudenda* turgent, Sanguinis eruptio.
    - *Gingiuarum* exesio, Venæ ad lienem nigricant.
    - *Cutis* squalescit, Vlcera maligna in tibiis, &c.
  - *Causæ*
    - *Humoris* crassi ac lenti
      - *Melancholici*
        - *Color* ad nigredinem declinans.
        - *Tumor* cum renitentia.
        - *Durities*.
        - *Grauitas* cum pondere in latere sinistro, &c.
      - *Pituitosi*
        - *Color* ad albedinem vergens.
        - *Aetas* senilis vel puerilis.
        - *Tẽperatura* frigida & humida.
        - *Tempus* anni frig. & humidum.
        - *Victus* ratio pituitosa, &c.
    - *Flatuosi* spiritus
      - *Tumor* non pertinaciter resistens, sed tactui cedens.
      - *Punctio*, Tensio.
      - *Durities*, *Grauitas* } Nulla.
- *Curatio*, indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat temporis diuturnitas. Nam scirrhus lienis
    - *Si* diuturnus fuerit, consentiente iecinore, aqua intercus generatur.
    - *Si* fuerit exquisitus, omnino incurabilis est, &c.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in seq. fig. A.

A. *Quid*

A. *Quid* fieri debeat, indicat tũ

Causa morbi: videlicet

Humor crassus, lentus, melancholicus, qui sui ablationem indicat: qđ fiet partim

Victus ratione instituta secundum

Qualitatem contrariam, scilicet attenuantem: incidentem & bonũ succum generantem, &c. Quare

Exercitatio conuenit moderata, tempore decenti.
Quies vitanda est.
Fricliones & sudores sunt necessarij.
Aluus sit laxa natura, vel clysteribus emollientibus.

Cibus
- *Exhibendus* concoctu facilis, & bonum, tenuémq; succũ generans, cum acidis paratus, &c. vt cappares cum aceto, &c.
- *Vitandus*: *Dulcia.* / *Glutinosus*, &c.

Potus sit aut
- *Vinum* album, nec valdè potens, nec dulce.
- *Decoctum* aut: *Cinnamomi.* / *Scolopendrij.*
- *Aqua* chalybeata. &c.

Quantitatem debitam: quæ pro ratione virium, temporis anni, complexionis, consuetudinis, &c. augenda, minuendáve est.

Chirurgia adhibita secundum

Qualitatem. Itaque si cum sanguinis copia fuerit humor melancholicus, sanguinis missio facienda est, amplo satis foramine.

Quantitatem decentem. Sic non multa sanguinis copia auferenda est, sed potiùs in duos dies diuisa euacuatione.

Locum conuenientem. Sic viribus
- *Constantibus*, vena cubiti sinistri interna secanda est.
- *Suspectis*, vena quæ ad medium digitum, vel minimum venit, incidenda est.

Medicamẽtis, exhibitis secundum

Qualitatẽ contrariã: atq; vel humoris

Qualitati. Sic conueniunt attenuantia, incidentia, præparantia & concoquentia: cuiusmodi sunt
- *Syrupus*: *De* fumo terræ / *De* succo fumariæ / *De* epithymo / *De* pomis / *Acetosus.*
- *Oxymel* / *Mel* rosarum / *Acetum* scilliticum. / *Lixiuium*, &c.

Cum aquis scolopendrię, capil. Ven. &c.

Quantitati. Sic ex vsu sunt euacuãtia, seu purgantia

Melancholiã: vt
- *Epithymum* / *Folia* senæ / *Pulus* hieræ diacolocynthidos / *Polypodium* / *Extractũ* cõfectionis Hamech / *Extractum* hellebori nigri, &c.

Ex sero capri no, aqua fabrorum, &c.

Pituitã: vt
- ℞. *Pul.* corticis radicis capparorum, tamaricis, Foliculorum senæ ——— Ana ʒ.ß
- *Anisi* / *Mastichis* Ana ℈.j.
- *Agarici* trochiscati ʒ.j.
- *Pilularum* Alephanginarũ ʒ.iij.ß. Cum vino fiãt pilulę vij. ℔ drachma: da vnam ante cœnam: cõtinua, & videbis mirabilia in duritie lienis.

Quantitatem conueniẽtẽ: quæ augenda vel minuenda est pro ratione ætatis, temporis anni: consuetudinis, complexionis virium, &c.

Flatuosus spiritus, qui resoluendus, exiccandus est partim
- *Sacculis* duobus sequentibus, appositis.
- *Calcaneo* vaccæ combusto, calefacto cum melle bibito, &c.

Morbus, id est, scirrhus (non quidem exquisitus) sui quoque ablationem indicat: ℔ fiet partim

Victus ratione prædicta.

Medicamentis exhibitis secundum

Qualitatem contrariam: scilicet mollientem, incidentem, resoluentem, & (ratione vi sceris) astringentem: vt sequitur.

Quantitatem debitam: quæ augenda minuendáve est pro ratione ætatis, temporis anni, temperaturæ, situs loci, &c.

Tempus commodum. Vide in seqq. signum B.

Locum conuenientem. Sic topica sinistro hypochondrio applicanda sunt.

Ordinem decentem. Sic per interualla alternatim vti cõuenit medicamẽtis: primò molliẽtibus, deinde resoluentibus, postea rursus ad mollientia redeundũ est, &c.

B. *Medicamẽtis exhibitis secundum tẽpus cõmodum vtendũ in morbi*

- *Principio* emollientibus, & incidentiq. vt ex
  - *Simplicibus*
    - *Capparis.* Scolopendrium, & præsertim decoctum radicum eius, in vase tamarisci.
    - *Tamariscus.* Splen capræ, vel canis, vel vulpis, spleni superpositum.
    - *Hederæ* cacumina. Sal absynthij.
    - *Polytricum.* Oleum coralliorum cum syrupo acetoso.
    - *Anchusa.* Adipes. Butyrum.
    - *Salicis* folia & radicis cortex. Limonij semen.
    - *Asarum*, acorus, scordium, pulegium.
    - *Gentiana*, paeoniæ radix, & ciclamini.
    - *Centaurij* minoris succus.
    - *Brioniæ* radix. Viticis semen tostum.
    - *Polium*, hypericum, chamæpitis.
    - *Ammoniacum*, myrrha, ammoniacum cum aceto.
    - *Lupinorum* decoctum.
    - *Radix* lilij, malvæ bismalvæ, scillæ.
    - *Ferrum* aqua aut vino sæpius extinctum, &c.
  - *Cõpositis* atq;
    - *Intrinsecus* sumptis
      - *Puluis*
        - *Vnus*: ℞ *Cort.* rad. capparorum scolopendrij, asari, acori, polij, ana ʒ.j. *Rutæ*, aristolochiæ, costi, ana ʒ.S. *Piperis* ϑ.j. Misce, & fiat puluis, de quo sumet eger ʒ.j. cum posca vel decocto scolopendrij.
        - *Alter*: ℞ puluer. cort. rad. capparorũ ʒ.j. atq; cum aceto mulso sumatur.
      - *Potio*: ℞ *Fol.* hederæ, tamarisci ana P.j. Rad. iringij ℥.j. *Asari*, cinnamomi, costi, ana ʒ.ij Coquantur in tribus ℔. vini albi ad consumptionem tertiæ partis, atque de colatura bibet ℥. v.iij.
    - *Extrinsecus* appositis
      - *Fomentum* ex aceto, in quo bullierint: *Cort.* rad. capparorum. *Scolopendrium*, radix tamarisci. *Calamintha*, pulegium, & *Asarum*, quo spongia pars foueatur.
      - *Vnguentum*: ℞ *Olei* de capparibus ʒ.vj. *Medullæ* vituli, pinguedinis anatis, ammoniaci in aceto dissoluti, ana ʒ.ij. *Aceti* ʒ.j. Ceeræ q.s. Fiat vnguentum.
      - *Emplastrum*
        - *Vsuale*: *De* meliloto. *Dialthea.* *Diachylon.* *Cerotum* hyssopi.
        - *Magistrale*
          - *Vnum*: ℞ *Caricarũ* ℥.ij. Bdellij, opopanacis, an. ℥.j.S. *Stercoris* caprini, farinæ fœnigræci, ana ℥.ij. *Pul.* rad. capparorum & penthaphylli, ana ℥.ij. Cum aceto fiat emplastrum.
          - *Alterum*: ℞ *Emplast.* de meliloto. *Vnguenti* dialthææ. *Olei* de capparibus, ana ℥.ij.
- *Statu* & declinatione resoluentib. & exiccantibus: vt
  - *Lapis* (*Molaris*, *Pyrites*) *Candens* — *Lateres candentes* — Aceto acerrimo extincti, & linteis inuoluti atque sæpius appositi.
  - *Lapis* durissimus candens in aceto, in quo ebulus, folia salicis & scolopendrium coxerint, extinctus.
  - *Sacculus*
    - *Vnus*: ℞ *Milij* parum conquassati P.ij. Salis P.S. Torrefiãt in tegula calida. Fiãt duo sacculi longitudine dimidij palmi interpuncti in linteo trito & raro, & perfumigati cum aceto acerrimo, in quo lapis durissimus & igne candens extinctus sit.
    - *Alter*: ℞ *Cumini* P.ij. Sem. agni casti, sem rutæ, ana ℥.j. Crassiuscule conquassata, & in tegula siccata duobus sacculis includantur, & calidi sacculi (vt priùs) alternatim apponantur.

De curatione Cachexiæ, id est, mali corporis habitus.

Cachexia est, cũ vniuersũ corporis habitus in aquositatẽ diffunditur: & est principium hydropicarum affectionũ: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: scilicet totius habitus corporis, & præsertim hepatis vniuersa corporis miscella laxior ac mollis.
  - *Symptomatis* (est enim symptoma in genere affectuum corporis, & propriè visibilũ, frustratam totius corporis concoctionem seu nutritionem insequens)
    - *Corporis* color subpallidus, aut plumbeus.
    - *Tumor*: *Pedum* ante somnum. *Oculorum* palpebræ à somno.
    - *Cœlio* impedita in principio, postea verò fastidium accedit.
    - *Deiectiones* variæ.
    - *Respiratio* rara ac debilis, &c.
  - *Causæ*: videlicet intemperiei frigidæ & humidæ, vel propter
    - *Morbos* longos: nẽpe *Febres* pituitosas, *Diarrhœam*, *Dysenteriam*, *Cœliacum* morbum, *Scirrhum* iecoris aut lienis
    - *Intemperiem* frigidam hepatis
    - *Retentam* aliquam euacuationem
    - *Immodicam* sanguinis profusionem, &c.

  Ex ęgrotantiũ relatione facilè dignoscitur
- *Curatio.* Vide in seqq. signum **

** *Cachexiæ*

** *Cachexias curatio indicationib. absolui tur. Quare*

- *An* fieri possit, indicat tum
  - *Aetas.* Nam
    - *Pueri* facilè pereunt, propter vitalis firmitatis imbecillitatem.
    - *Qui* in vigore sunt, rarò incidunt in hanc passionem.
    - *Senes* hac affectione maximè capiuntur, qui etiam maximè liberantur, &c.
  - *Tempus.* Nam si diutius perduret, in hydropem transit.
- *Quid* fieri debeat indicat partim
  - *Humor* frigidus & humidus: qui sui ablationem indicat: ꝙ cõmodè fiet
    - *Victus* ratione ordinata secundum
      - *Qualitatẽ* contrariam, videlicet calefacientem & siccãtem. Quare
        - *Aer* sit calidus & siccus.
        - *Somnus* conuenit moderatus & nocturnus.
        - *Exercitium* sit per *Deambulationem*, *Gestationem*, Vociferationem, *Frictionem* ex oleis calefacientibus & sale, } Moderatum.
        - *Aluus* natura, vel arte sit humecta.
        - *Balnea* conueniunt naturalia
          - *Aluminosa.*
          - *Sulphurea.*
        - *Alimenta* competunt exiccantia, quæ facilè coquuntur, bonumq; succum præstant, qualia sunt
          - *Turtures.*
          - *Perdices.*
          - *Turdi.*
          - *Passerculi.*
          - *Cappares.*
          - *Asparagi*, &c.
        - *Vitanda* sunt omnia bellaria, nidorosa, graueolentia & quæ crassos succos generant.
        - *Potus* si vinum album tenue, potens, odorum.
        - *Potus* aqua vitandus, &c.
      - *Quantitatem* decentem, quæ modica sit, & pro viribus.
    - *Chirurgia*, seu venæ sectione, præsertim si cachexia à retenta sanguinis euacuatione euenerit, & tunc sanguis mittendus, secta vena interna cubiti per interualla: primo, secundo, aut etiam tertio die, nisi causa aliqua id impediat.
    - *Medicamentis* exhibitis secundum
      - *Qualitatẽ* contrariam, & vel
        - *Qualitati* humoris: sunt calefacientia & siccantia, attenuantia, incidentia & præparantia: vt
          - *Aqua* mulsa.
          - *Oxymel*
            - *Simplex.*
            - *Compositum.*
          - *Syrupus*
            - *Acetosus.*
            - *De* duabus
            - *De* quinque } radicibus.
            - *De* absynthio, &c.
        - *Quantitati* humoris: sunt purgantia: vt
          - *Electuarium* Indum.
          - *Diaphœnicon.*
          - *Hiera* diacolocynthidis.
          - *Pilulæ* de agarico, &c.
      - *Quantitatem*, quæ augenda, minuendáve est pro ratione ætatis, temporis anni, consuetudinis, complexionis, &c.
  - *Intemperies* frigida & humida quę sui ablationem indicat: quod fiet partim
    - *Victus* ratione suprà dicta.
    - *Medicamentis* contrarijs, nẽ pe calidis & siccis
      - *Intrinsecus* sumptis: vt sunt
        - *Absynthij* potio assidua.
        - *Syrupus* de absynthio.
        - *Theriaca*, Mithridatum.
        - *Conserua* anthos, Diacucurmæ.
        - *Aromat.* rosatum.
        - *Dialacca.*
        - *Plirisarcoticon*, &c.
      - *Forinsecus* admotis: vt
        - *Oleum*
          - *Nardinum*
          - *De* absynthio
          - *Anethinum*
          - *De* baccis lauri } Quibus venter fouendus.
        - *Fotus* vini, in quo chamomilla fuerit elixa, addito sale & alumine, quo partes inflatæ foueantur.
        - *Balnea* sponte calida
          - *Aluminosa.*
          - *Nitrosa.*
          - *Sulphurea*, &c.

De cura.

De curatione Hydropis, in genere & ſpecie.

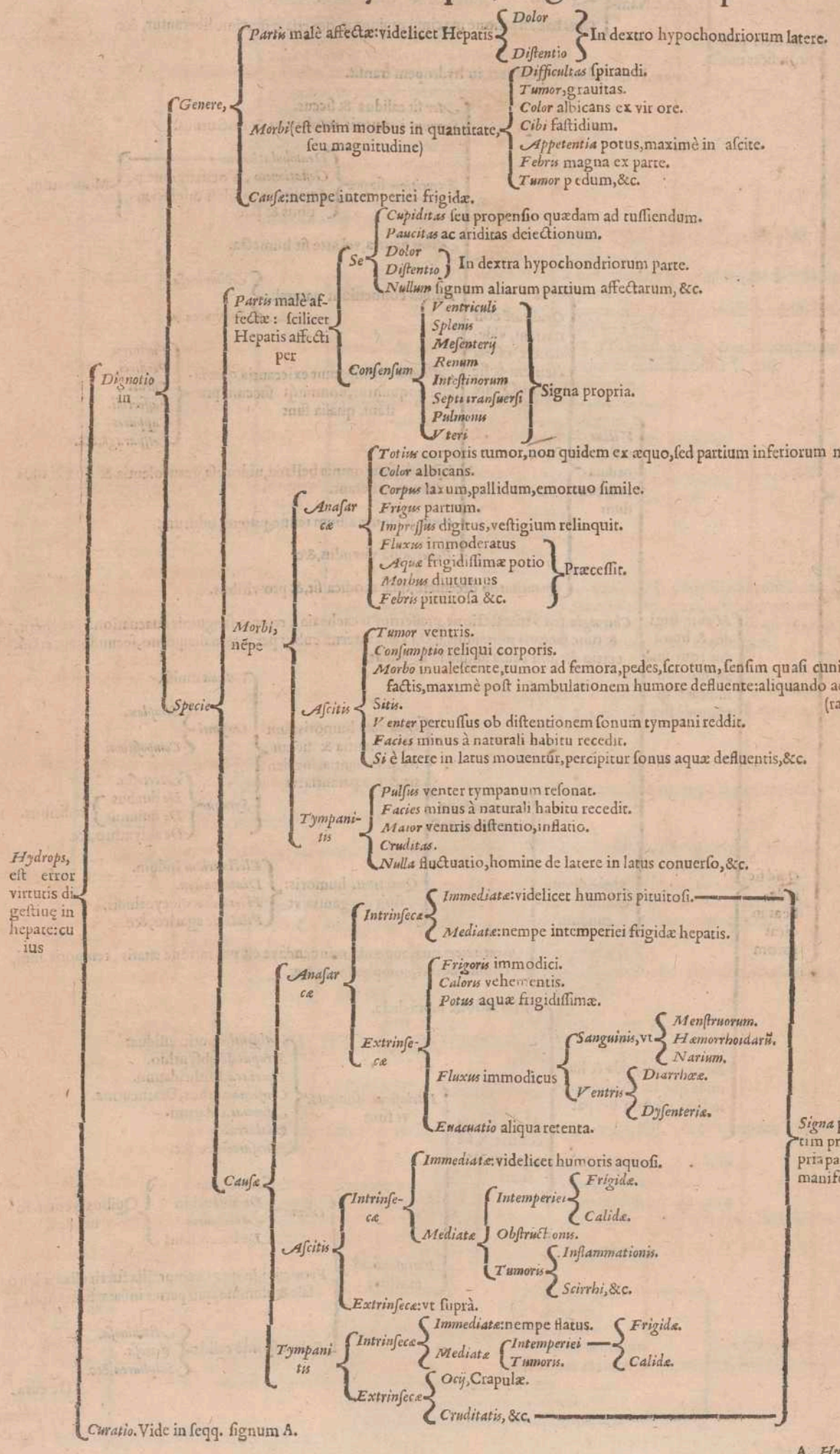

A. *Hydropis* curatio in

- *Genere*, indicationib. perficitur. Quare
  - *An* sieri posſit, indicat tum
    - *Causa* morbi. Nam
      - *Non* admodum formidabilis eſt, quæ nullo antecedente, deinde quæ ex acuto naſcitur, periculoſiſſima eſt.
      - *A ſcirrho* confirmato, non curatur.
      - *A reſiccato* nimis hepate, vix curatur.
      - *Hydrops* ſæpè quartanæ ſuperuenit.
    - *Pars* affecta. Quoniam quæ prouenit ab hepate, peior eſt, quàm quæ à ſplene, vel ab alijs membris.
    - *Symptoma*. Nam
      - *Fluxus* ventris ſuperueniens hydropico ſine alleuiatione, mortale.
      - *Fœtor* { *Anhelitus*, ſputi / *Sudoris*, egeſtionis / *Corporis* totius } Mortale.
      - *Quando* egeſtio eſt ſimilis ſanguini coagulato, proximus eſt morti.
      - *Vrina* bicolor { *Inferiùs* aut { *Ruffa* / *Nigra* } / *Superiùs* aut { *Liuens* / *Rubra* } } Mortalis.
      - *In* hydropico aqua ad ventrem aut veſicam fluens, ſolutio.
      - *Si* dyſenteria hydropico ſuperuenerit, & difficultas anhelitus, infra tres dies morietur.
      - *Tuſsis* in hydropico malum.
    - *Sexus*. Nam incidunt in hunc morbum viri frequentiùs, quàm fœminæ.
    - *Tempus* morbi. Nam
      - *Omnes* inueterati hydropes, & qui iam habitum corrũpunt, ſunt periculoſi.
      - *Inter* initia non difficilima curatio eſt. At ſi malum inueterauerit, non ſine magna moleſtia diſcutitur.
    - *Conditio*. Quoniam faciliùs in ſeruis, quàm liberis curatur.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tum
    - *Causa* morbi, nempe in tẽperies hepatis frigida, quę ſui ablationem indicat: quod fiet partim
      - *Victus* ratione, inſtituta ſecundum
        - *Qualitatem* contrariam, videlicet calefacientem & ſiccantem. Quare
          - *Aer* ſit calidus & ad ſiccum vergens.
          - *Somnus* conuenit moderatus, aut conſueto paulò breuior.
          - *Motus* ſit mediocris, qui fit per { *Mare*. / *Equum*. / *Lecticam*. / *Deambulationem*. }
          - *Frictio* eſt adhibenda.
          - *Aluus* ſit lenis arte, vel natura.
          - *Cibus* ſit concoctu facilis: vt
            - *Panis* probè fermentatus, ſalitus, cum aniſo, cumino, &c.
            - *Ex* auibus { *Phaſiani* / *Perdices* / *Turtures* / *Merulæ* / *Gallinæ* } Aſſi.
            - *Ex* quadrupedibus { *Feirna* { *Aprina*. / *Ceruina*. / *Leporum*. } / *Caprearum*. }
            - *Ex* oleribus { *Petroſelinum*, apium. / *Daucum*, eruca. / *Pulegium*, rapa. / *Paſtinaca*, porrum, &c. }
            - *Ex* piſcibus { *Cancri*. / *Locuſtæ*. / *Erinacei*. / *Cardellæ*, &c. }
            - *Ex* fructibus { *Nuces*, auellanæ, toſtæ. / *Amygdalæ*, piſtaciæ. / *Vua* penſilis, &c. }
          - *Potus* ſit vinum tenue, album, potens, diureticum, &c.
        - *Quantitatem* debitã, quæ moderata & pauca eſſe debet, tã cibi quã potus.
      - *Medicamentis* contrarijs, quæ pro morbi ſpecie varianda, vt ſequitur.
    - *Pars* affecta, quæ ſemper corroboranda eſt, &c.
  - *Specie*. Vide in ſeqq. ſignum B. & inde

B. *Curatio*

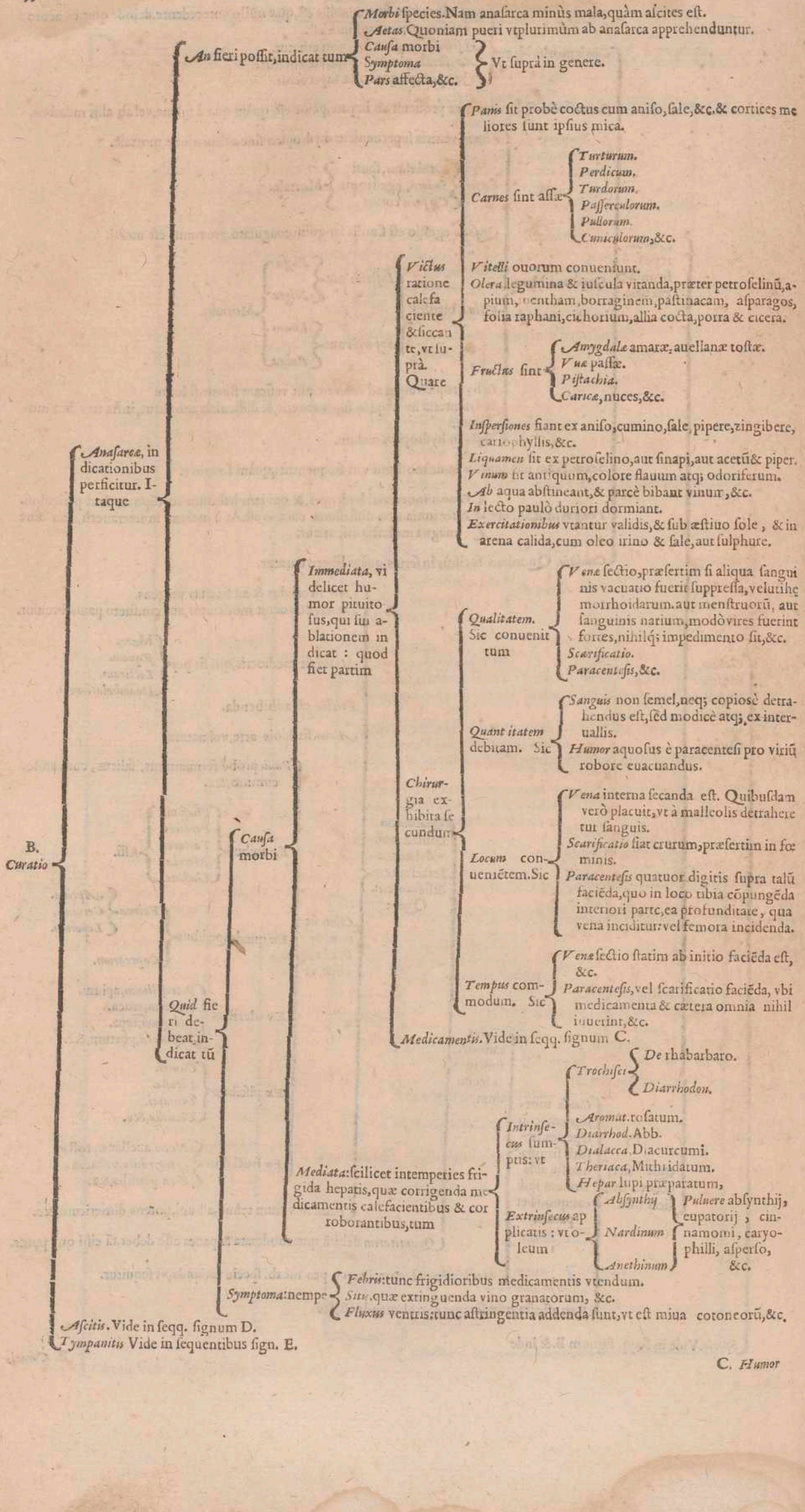
B. Curatio
Anasarcæ, indicationibus perficitur. Itaque
An fieri possit, indicat tum
Morbi species. Nam anasarca minùs mala, quàm ascites est.
Aetas. Quoniam pueri vtplurimùm ab anasarca apprehenduntur.
Causa morbi
Symptoma
Pars affecta, &c.
Vt suprà in genere.
Quid fieri debeat, indicat tũ
Causa morbi
Immediata, videlicet humor pituitosus, qui sit ablationem indicat: quod fiet partim
Victus ratione calefaciente & siccante, vt suprà. Quare
Panis sit probè coctus cum aniso, sale, &c. & cortices meliores sunt ipsius mica.
Carnes sint assæ
Turturum.
Perdicum.
Turdorum.
Passerculorum.
Pullorum.
Cuniculorum, &c.
Vitelli ouorum conueniunt.
Olera legumina & iuscula vitanda, præter petroselinũ, apium, nentham, borraginem, pastinacam, asparagos, folia raphani, cichorium, allia cocta, porra & cicera.
Fructus sint
Amygdalæ amaræ, auellanæ tostæ.
Vuæ passæ.
Pistachia.
Caricæ, nuces, &c.
Insperſiones fiant ex aniso, cumino, sale, pipere, zingibere, cariophyllis, &c.
Liquamen sit ex petroselino, aut sinapi, aut acetũ & piper.
Vinum sit antiquum, colore flauum atq; odoriferum.
Ab aqua abstineant, & parcè bibant vinum, &c.
In lecto paulò duriori dormiant.
Exercitationibus vtantur validis, & sub æstiuo sole, & in arena calida, cum oleo irino & sale, aut sulphure.
Chirurgia exhibita secundum
Qualitatem. Sic conuenit tum
Vena sectio, præsertim si aliqua sanguinis vacuatio fuerit suppressa, velutihę morrhoidarum. aut menstruorũ, aut sanguinis narium, modò vires fuerint fortes, nihilq; impedimento sit, &c.
Scarificatio.
Paracentesis, &c.
Quantitatem debitam. Sic
Sanguis non semel, neq; copiosè detrahendus est, sed modicè atq; ex interuallis.
Humor aquosus è paracentesi pro viriũ robore euacuandus.
Locum conueniẽtem. Sic
Vena interna secanda est. Quibusdam verò placuit, vt à malleolis detrahere tur sanguis.
Scarificatio fiat crurum, præsertim in fœminis.
Paracentesis quatuor digitis supra talũ faciẽda, quo in loco tibia cõpungẽda interiori parte, ea profunditate, qua vena inciditur: vel femora incidenda.
Tempus commodum. Sic
Venæ sectio statim ab initio faciẽda est, &c.
Paracentesis, vel scarificatio faciẽda, vbi medicamenta & cæteia omnia nihil iuuerint, &c.
Medicamentis. Vide in seqq. signum C.
Mediata: scilicet intemperies frigida hepatis, quæ corrigenda medicamentis calefacientibus & corroborantibus, tum
Intrinsecus sumptis: vt
Trochisci
De rhabarbaro.
Diarrhodon.
Aromat. rosatum.
Diarrhod. Abb.
Dialacca. Diacurcumi.
Theriaca, Mithridatum.
Hepar lupi præparatum,
Extrinsecus applicatis: vt oleum
Absynthij
Nardinum
Anethinum
Puluere absynthij, eupatorij, cinnamomi, caryophilli, aspersò, &c.
Symptoma: nempe
Febris: tunc frigidioribus medicamentis vtendum.
Sitis, quæ extinguenda vino granatorum, &c.
Fluxus ventris: tunc astringentia addenda sunt, vt est miua cotoneorũ, &c.
Ascitis. Vide in seqq. signum D.
Tympanitis Vide in sequentibus sign. E.

C. Humor

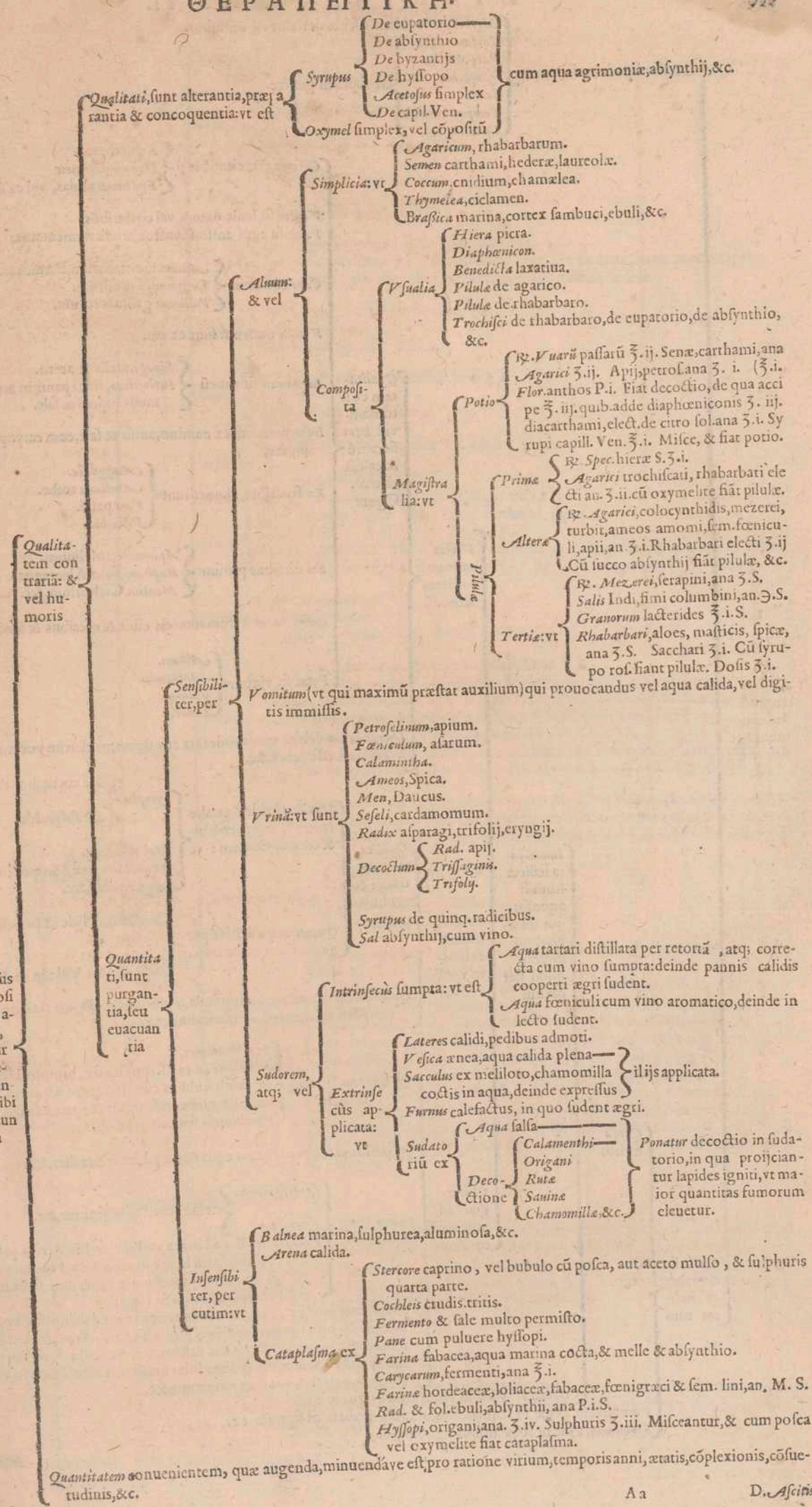
C.
Humor pituitosus cũ aquositate, in anasarca, aufertur etiã medicamentis, exhibitis secundum
Qualitatem contrariã: & vel humoris
Quantitati, sunt purgantia, seu euacuantia
Qualitati, sunt alterantia, præparantia & concoquentia: vt est
Syrupus
De eupatorio
De absynthio
De byzantijs
De hyssopo
Acetosus simplex
De capil. Ven.
cum aqua agrimoniæ, absynthij, &c.
Oxymel simplex, vel cõpositũ
Aluum: & vel
Simplicia: vt
Agaricum, rhabarbarum.
Semen carthami, hederæ, laureolæ.
Coccum, cnidium, chamælea.
Thymeléa, ciclamen.
Brassica marina, cortex sambuci, ebuli, &c.
Composita
Vsualia
Hiera picra.
Diaphœnicon.
Benedicta laxatiua.
Pilulæ de agarico.
Pilulæ de rhabarbaro.
Trochisci de rhabarbaro, de eupatorio, de absynthio, &c.
Magistralia: vt
Potio
℞. Vuarũ passarũ ℥.ij. Senæ, carthami, ana Agarici ℥.ij. Apij, petrosana ʒ. i. (℥.i. Flor. anthos P.i. Fiat decoctio, de qua accipe ℥. iij. quib. adde diaphœniconis ʒ. iij. diacarthami, elect. de citro sol. ana ʒ.i. Syrupi capill. Ven. ℥.i. Misce, & fiat potio.
Pilulæ
Primæ
℞. Spec. hieræ S. ʒ.i.
Agarici trochiscati, rhabarbari electi an. ʒ.ii. cũ oxymelite fiãt pilulæ.
Alteræ
℞. Agarici, colocynthidis, mezerei, turbit, ameos amomi, sem. fœniculi, apii, an ʒ.i. Rhabarbari electi ℥.ij Cũ succo absynthij fiãt pilulæ, &c.
Tertiæ: vt
℞. Mezerei, serapini, ana ʒ.S. Salis Indi, fimi columbini, an. ϑ.S. Granorum lacterides ℥.i.S. Rhabarbari, aloes, masticis, spicæ, ana ʒ.S. Sacchari ʒ.i. Cũ syrupo ros. fiant pilulæ. Dosis ʒ.i.
Sensibiliter, per
Vomitum (vt qui maximũ præstat auxilium) qui prouocandus vel aqua calida, vel digitis immissis.
Vrinã: vt sunt
Petroselinum, apium.
Fœniculum, asarum.
Calamintha.
Ameos, Spica.
Men, Daucus.
Seseli, cardamomum.
Radix asparagi, trifolij, eryngij.
Decoctum
Rad. apij.
Trifolij.
Syrupus de quinq. radicibus.
Sal absynthij, cum vino.
Sudorem, atq; vel
Intrinsecùs sumpta: vt est
Aqua tartari distillata per retortã, atq; correcta cum vino sumpta: deinde pannis calidis cooperti ægri sudent.
Aqua fœniculi cum vino aromatico, deinde in lecto sudent.
Extrinsecùs applicata: vt
Lateres calidi, pedibus admoti.
Vesica ænea, aqua calida plena
Sacculus ex meliloto, chamomilla coctis in aqua, deinde expressus
ilijs applicata.
Furnus calefactus, in quo sudent ægri.
Sudatorium ex
Aqua salsa
Decoctione
Calamenthi
Origani
Rutæ
Sauinæ
Chamomillæ, &c.
Ponatur decoctio in sudatorio, in qua proijciantur lapides igniti, vt maior quantitas fumorum eleuetur.
Insensibiter, per cutim: vt
Balneæ marina, sulphurea, aluminosa, &c.
Arena calida.
Cataplasma ex
Stercore caprino, vel bubulo cũ posca, aut aceto mulso, & sulphuris quarta parte.
Cochleis crudis. tritis.
Fermento & sale multo permisto.
Pane cum puluere hyssopi.
Farina fabacea, aqua marina cocta, & melle & absynthio.
Carycarum, fermenti, ana ℥.i.
Farinæ hordeaceæ, loliaceæ, fabaceæ, fœnigræci & sem. lini, an. M. S.
Rad. & fol. ebuli, absynthii, ana P.i.S.
Hyssopi, origani, ana. ʒ.iv. Sulphuris ʒ.iii. Misceantur, & cum posca vel oxymelite fiat cataplasma.
Quantitatem conuenientem, quæ augenda, minuendáve est, pro ratione virium, temporis anni, ætatis, cõplexionis, cõsuetudinis, &c.

D. *Ascitis* curatio indicationibus perficitur. Itaque

- *An* fieri possit, indicat tum
  - *Morbi* species. Nam Ascites deterior est omnibus.
  - *Causa* morbi
  - *Pars* affecta
  - *Symptoma*
  - *Sexus*
  - *Tempus* morbi
  - *Conditio*, &c.
  - vt suprà in genere.
- *Quid* fieri debeat, indicat tum
  - *Causa* morbi
    - *Immediata* scilicet humor aquosus, qui sui ablationē indicat: quod fiet partim
      - *Victus* ratione instituta secundū
        - *Qualitatem* contrariam: videlicet siccantē & calefaciētem. Quare
          - *Cōferūt* exercitatiōes p
            - *Equitationes*
            - *Deambulationes.*
            - *Frictiones* aridas, vel ex sale & hydrelæo.
          - *Venter* sit lenis natura, vel clysteribus.
          - *Panis* sit cum aniso subactus, atque fermentatus.
          - *Caro* conuenit
            - *Auium* montanarum, Perdicum.
            - *Turturum*, Turdorum.
            - *Pullorum* gallinaceorum.
          - *Vitelli* ouorum sunt ex vsu.
          - *Liquamen* fit aut cū
            - *Sinapi*, melle & aceto.
            - *Petroselino*, mica panis in aceto & melle pipere ac sale.
          - *Insperſiones* sint ex cumino, aniso & sale, cum caryophyllis & pipere,
          - *Ex* fructibus conueniunt
            - *Amygdalæ.*
            - *Auellanæ* tostæ.
            - *Vua* passa.
            - *Pistachia.*
          - *Ex* oleribus prosunt
            - *Apium*, Petroselinum.
            - *Raphani* folia, Asparagus.
            - *Mentha*, Cichorium, &c.
          - *Abstineant* à frumentaceis cibis, & oleribus & fructibus viridib.
          - *Potus* sit vinum
            - *Album.*
            - *Antiquum.*
            - *Fuluum.*
            - *Tenue.*
        - *Quantitatem* debitā: quæ moderata esse debet, præsertim potus, qui pauciſſimus esse debet, &c.
      - *Medicamentis* exhibitis secūdum
        - *Qualitatem* contrariā: & vel humoris
          - *Qualitati*, videlicet alterantem, præparantem & concoquentem: vt
            - *Syrupus*
              - *De* corticib. mali citri.
              - *De* absynthio.
            - *Mel* rosarum.
            - *Oxymel* simplex, compositum.
            - *Aqua* mulsa, &c.
          - *Quantitati*: videlicet purgantem seu euacuantem
            - *Sensibiliter.* Vide in sequent. signum a a.
            - *Insensibiliter.* Vide in seq. sig. bb.
        - *Quantitatem* debitam, quæ augenda, minuendáve est, pro ratione viriū, temporis anni, ætatis, consuetudinis, &c.
    - *Mediata:* Vide in sequentibus signum c c.
  - *Chirurgia*, adhibita secundum
    - *Qualitatem.* Sic conueniunt
      - *Scarificationes.*
      - *Phenigmi* ex rad. scrophulariæ, ranunculorū, vel ex cantharidibus cum fermento admotis, fiunt vesiculæ quæ configuntur & apertæ seruantur.
      - *Paracentesis*, seu compunctio.
    - *Quantitatem.* Sic permittetur aqua fluere ad sexaginta dies, &c.
    - *Locum* cōuenientem. Sic
      - *Scarificationes*
      - *Phenigmi*
        - rectè ventri adhibeantur, &c.
      - *Paracentesis* fiat ad latera vmbilici: vel in dextra parte, si lien, vel sinistra, si hepar in vitio sit: vel quatuor digitis sub vmbilico, si intestina in causa sunt, sed paululū reducto phlebotomo in latus.
    - *Tempus* commodum. Sic paracentesis tentari non debet, nisi cùm cætera remedia non iuuerint, & febris non adfuerit, vires verò fuerint firmæ, corpus iuuenile, stomachus validus, &c. Vesiculæ verò seu vlcera diu aperta seruanda, superpositio folio brassicæ vncto è butyro vel oleo, grano ciceris, aut ceræ momento, &c.
  - *Pars* affecta. Vide in sequentibus, in causa mediata ad signum c c.
  - *Symptoma.* Vide in sequentibus signum d d.

aa. *Medicamenta* purgantia seu euacuantia humorē aquosum sensibiliter per

Aluum, sunt aut

Potiones, quarum

Prima: ℞. *Sem.* carthami conquassati ʒ.ij. vel ʒ.iij. *Ireos* florentinæ ℈.i. Cinnamomi ℈.S. Infundantur per noctem in ℥.iv. seri captini, &c.

Secunda: ℞. *Benedictæ* laxatiuæ ʒ.S. *Seri* caprini ℥.iv. Misce, &c.

Tertia: ℞. *Succi* ireos ʒ.ij. *Aquæ* mulsæ ℥.ij. Misce.

Quarta: ℞. *Polypodij* quercini ʒ.ij. Sem. carthami ʒ.S. *Anisi*, fœniculi, ana ʒ.j. Conquassata omnia in nodulo linteo constringãtur, vnà cum gallo decrepito coquantur. Ius galli sorbeatur.

Quinta: ℞. *Aquæ* è purpureis floribus ℥.i. *spec.* triasantali ℈.i. *Cinnamomi*, gr.viij. Misce.

Sexta: ℞. *Succi* cucumeris syluestris, aridi ℈.S. *Aquæ* mulsæ ℥.ij. Misce.

Septima: ℞. *Succi* brassicæ marinæ ʒ.j. vel ij. *Aquæ* mulsæ ℥.ij. Misce.

Octaua—*Decoctum* radicis sambuci, vel ebuli, in vino, &c.

Nona: ℞. *Vuarum* passarum ℥.ij. Senæ, carthami, ana ℥.i. *Agarici* ʒ.ij. Apij, petroselini, ana ʒ.i. *Flor.* anthos P.i. Fiat decoctio, de qua accipe ℥.iij. quibus adde diaphœniconis ʒ.iij. diacarthami, elect. de citro, ana ʒ.i. Syrupi de eupatorio ℥.i. Misce.

Decima: ℞. *Diaphœniconis* ℥.S. *Aquæ* graminis ℥.ij. *Syrupi* de byzantijs ʒ.i. Misce.

Syrupi, quorum

Vnus: ℞. *Rad.* apij, fœniculi, asparagi, petroselini, ana ℥.S. *Cort.* tamarisci, & sambuci, betonicæ, hyssopi, pulegij, eupatorij, marrubij, chamedryos, chamepytios, ana M.i. Absynthii, brassicæ marinæ, chameleæ, ana M.S. *Quatuor* sem. frig. maiorum, ana ʒ.ii. Senæ ℥.i. Medullæ carthami ℥.ii. *Agarici* trochiscati ʒ.ii. Seminis hederæ ʒ.iij. Asari ℥.ii. *Flor.* anthos P.i. Cicerum rub. P.i. Fiat decoctio. In ℔.ii. dissolue sacchari ℥.iii. vel iv. Fiat syrupus arom. cum ʒ.iii. aromatici ros. Capiat ℥.iv. alternis diebus, &c.

Alter: ℞. *Vuarum* passarum ℥.ii. Brassicæ marinæ M.i. Thymæleæ, chameleæ, ana M.S. *Sem.* hederę, seseleos, ana ʒ.iii. Fiat decoctio, de qua accipe ℔.i. cui adde syrupi de cichorio ℔.i. Misce, & fiat syrupus, q. cõdiatur cinnamomi ʒ.ii. vel nardi celticæ ʒ.i.

Aquæ de stillatæ

Simplices: vt aqua *Medij* corticis sambuci. *Flor.* ireos. *Radicis* ebuli, vel sambuci. *Similacis* hortensis, &c.

Compositæ: vt ℞. *Eupatorij* M.iii. Asari M.i. Capill. Ven. M.ii. Cuscutæ M.i. *Endiuiæ* M.iv. Flor. sambuci, ireos cœlest. ana M.iv. *Rad.* asparagi, apii, fœniculi, petroselini, ana ℥.i. Cichorii ℥.iv. *Rad.* fraxini, rub. tinct. acori, ana ℥.i. Rad. ebuli, sambuci, ana ℥.iv. *Rad.* ireos flor. ℥.ii. Cicerum rub. M.i. Acinorum sambuni M.ii. *Sem.* carthami ℥.v. Anisi, sem. apii, petros. asparagi, alkekengi, ana ʒ.i. *Sem.* endiuiæ ʒ.ii. Succi ebuli, ireos nostratæ, & sambuci, ana ℥.iv. *Cort.* sambuci, ebuli, ana ℥.ii. Cort. tamarisci, capparorum, ana ℥.i. *Hepatis* lupini ℥.v. Scillæ ℥.S. Cantharidum ʒ.i. Cinnamomi ℥.i. *Aquarum* florum sambuci, ireos nost. alkekengi, graminis, ana ℥.v. *Vrinæ* pueri ℔.ii. Aceti ℥.ii. Mellis ℔.S. Destillẽtur secundũ artẽ. Capiãt ℥.iv. cũ saccharo & pauco sale iuniperino, vel absynthii, stomacho ieiuno, &c.

Pilulæ. Vide in sequenti signo *

Conserua: ℞. *Succi* cucumeris asinini & rad. eius, succi laureolæ, succi ireos purpurei, succi absynthii & eupatorii, ana ʒ.iii. Resideant, quæ supernatat aqua, abiiciantur, crassiori verò parti inspergе rhabarbari, agarici, ana ℥.S. Spicæ nardi, sem. endiuiæ, scariolæ, portulacæ, masticis, lappæ, tragacanthi, salis gemmæ, ana ʒ.i. Mellis colati ℥.S. In vase vitreo reposita, agitentur in sole, vt fiat veluti conserua. Detur ʒ.i. per interualla.

Bolus: ℞. *Diaphœniconis*, Indi maioris, ana ʒ.ii. *Electuarij* de citro ʒ.i.S. Cum saccharo fiat bolus, &c.

Clysteres, ex mercuriali, polypodio, chamæmelo, caricis, ebuli tum foliis, tum radicibus, ex, quibus fiat decoctio, de qua accipe ℔.i. cui adde mellis ros. ℥.ii. Olei anethini ℥.iii. Diaphœniconis, vel elect. Indi, vel benedictæ lax. ʒ.vi. Salis communis ʒ.iii.

Sudorem Vrinam: Vide in sequenti signo *

* *Pilulæ*
- *Vsuales*: vt pilulæ de rhabarbaro, aureæ, fœtidæ, &c.
- *Magistrales*: quarũ
  - *Primæ* — ℞. *Spec.* hieræ picræ, rhabarbari, agarici trochiſc. ana ʒ.i. Macerentur in oxymelle, in quo priùs infuſa fuerint laureola, aut turbith, & formentur pilulæ, &c.
  - *Secundæ* — ℞. *Spec.* hieræ ʒ.i. Agarici trochiſcati ϑ.i. Cum oxymellite fiant pilulæ.
  - *Tertiæ* — ℞. *Succi* cucumeris aſinini, ſucci citoniorũ, ana ℔.iv. Pul. ſpec. alephang. ℥.iij. Ponantur in catino terreo bene mixta, in ſole, & miſceantur omni die pluribus vicibus, donec paſtæ modo conſiſtant, ex qua formentur pilulæ iij. ciceris mag. &c. & ſumantur per dies xv.
  - *Quartæ* — ℞. *Farinæ* frumenti puriſſimæ, ſucci cucumeris aſinini, ana q. ſ. Fiant pilulæ.
  - *Quintæ* — ℞. *Agarici* ʒ.iv. Ariſt. rot. rad. ireos, ana ʒ.i. *Salis* gemmæ ʒ.i.S. Spicæ nardi ʒ.S. Cum oxymellite fiant pilulæ, additis aliquot guttis olei calchantini.
  - *Sextæ* — ℞. *Pil.* de rhabarbaro ʒ.S. Pil. de mezereo ϑ.i. Cum aqua cuſcutæ fiant pilulæ ix.
  - *Septimæ* — ℞. *Flor.* mezerei. ℥.iij. infundantur in ſuff. q. aceti, in quo priùs mala cotonea fuerint decocta, demum in vmbra exiccentur, & iterum infundatur, & exiccentur: contundantur, & adde hieræ picræ S. tantundem, & cum ſucco rad. ireos fiant pilulæ, vel paſtilli, quorum doſis eſt ʒ.i. per vij. vel x. dies exhibitæ per interualla.
  - *Octauæ* — ℞. *Agarici* trochiſcati ʒ.j. Trochiſcorum de roſis ϑ.ij. *Pil.* alephanginarum ʒ.iij. Fiant pil. vij. pro drachma. Da vnam ante prandium, & vnam ante cœnam.

* *Medicamenta euacuantia aquam per*
- *Vrinam*, ſunt aut
  - *Simplicia*: vt
    - *Betula*, lauer, ſpica nardi, aſarum.
    - *Phu*, meum, carpobalſamum, caſſia.
    - *Radix* dulcis, roſa, ſemen hyperici.
    - *Semen* dauci, ſmirnij, petroſelini.
    - *Calamus* aromaticus, ſeſeli.
    - *Cancrorum* fluuiatilium ſiccatorum puluis, præſertim lapillorum, cum æquali portione aſari.
    - *Mel* ſcilliticum. Cantharides.
    - *Vrina* capræ, vel pueri deſtillata, cum ſpica bibita.
    - *Trifolium*, Bitumen olens.
    - *Semen* viticis. Anagallidis cœrulei ſuccus.
    - *Cicerum* decoctum. Polium. Sampſucum cum vino.
    - *Vermes* terreni cocti, triti, cum vino.
    - *Stercus* capræ vel bubuli cum vino, vel melle bibitum.
    - *Sanguis* coturnicis, bibitus. Lixiuium ex cineribus vitium, manè bibitum.
    - *Sanguis* porcinus, vel hyrcinus cum melle.
    - *Buffo* ſylueſtris, per medium ventrem ſciſſus, & ſuper renes ligatus.
    - *Lapis* ſerpentis, è vinculo alligatus ventri.
    - *Sal* abſynthij cum vino. Oleum ſulphuris cum vino.
    - *Aqua* alkekengi, & aqua nucum iuglandium viridium, &c.
  - *Compoſita*
    - *Intrinſecùs* ſumpta: vt
      - *Decoctum*
        - *Primum* — ℞. *Rad.* apii, aſparagi, pulegij, calaminthæ, origani, cinnamomi, ana q. ſ. Coquantur, &c.
        - *Secundum* — ℞. *Rad.* rubiæ tinct. aniſi, fœniculi, croci, piperis, ana q. ſ. Decoquantur, &c.
        - *Tertium* — ℞. *Eupatorij*, iryngij, aniſi, cinnamomi, ana q. ſ. Coquãtur, &c.
        - *Quartum* — ℞. *Acori*, ireos, ana ℥.S. Cẽtaurij, origani, pulegij, ana M.S. *Spicæ*, aſari, gentianæ, ana ʒ.iij. Coquantur in ℔. vi. aquæ ad conſumptionem tertiæ partis.
      - *Aqua* herbæ Peti, cum ſale abſynthij.
      - *Vinum* — ℞. *Cort.* med. ſambuci, amari dulcis, tamaricis; *Centaurij* min. eupatorij. capillor. Ven. — ana M.i. *Abſynthij* M.ij. Rad. cichorij ʒ.ij. Incidantur, & vino imponantur.
      - *Syrupus* de quinq; radicibus.
      - *Trochiſci* — ℞. *Sem.* apij ʒ.xi. Myrrhæ, dauci, croci, mei, phu, ana ʒ.vij. *Acori* ℥.S. Floris iunci odorati, fœniculi. ana ℥.S. *Aſari* ʒ.vi. Spicæ nardi, caſiæ, cinnamomi, ſeſelis, ſabinæ, ana ʒ.i.S. Excipe vino odorato, atq; trochiſcos formato, eosq; pro viribus præbeto, &c.
      - *Theriaca*.
      - *Mithridatum*.
      - *Dialacca*, &c.
    - *Forinſecùs* applicata: vt eſt linimentum
      - *Vnum* — ℞. *Succi* thymeleæ, chameleæ, ciclaminis & braſſicæ marinæ, ana ℥.ij. Aſari, ſpicæ nardi, ſquinanthi, ſem. apij. petroſ. rutæ, agni, ana ʒ.i. Farinæ lupinorum & cicerum rubr. ana ℥.i.S. Miſce & cum cera fiat linimentum, quo vngatur vmbilicus, regio veſicæ & peritonæi.
      - *Alterũ* — ℞. *Succi* braſſicæ marinæ, & cacuminum agni, ana ℥.ij. *Succi* ireos, ariſt. rotundæ, ana ℥.i. Sem. apij, petroſ. ſeſeleos, ana ʒ.i. Terebynth. ℥.ii. Ceræ parum, Fiat linimentũ. Si fortius optas, adde cinerem ſcorpionum, cicadarum, vel oleum ſcorpionum, &c.
- *Sudorem*. Vide in ſequentibus ſignum **

** *Medicamenta euacuantia aquã per sudorem*

- *Intrinsecùs* cũpta: vt
  - *Liquor* tartati correctus
  - *Aqua* theriacalis
  - *Aqua* ligni guaiaci
  - *Aqua* fœniculi
  - *Potio* sudorifera: Rz. *Rad.* ireos, enulæ, raphani maioris, minoris, ana part. æqual. Contundantur & misceantur in ℔. ij. vini. Fiat fortis expressio, & reseruetur, &c.

  → Et sudent ægri, vel in lecto, benè cooperti, vel in balneis sudatorijs,
- *Extrinsecùs* adhibita: vt sunt
  - *Vesica*: *Porci*, *Aenea* — aqua calida plena — ilijs admoti, &c.
  - *Sacculi* ex chamomilla, meliloti, coctis — ilijs admoti, &c.
  - *Lateres* calidi, pedibus admoti, &c.
  - *Balnea*
    - *Naturalia*: *Sulphurea*. *Salsa*. *Aluminosa*.
    - *Artificialia*
      - *Sicca*: *Furnus*, vnde exiuit panis, in quo sudent diu. / *Arena* maris, tempore calido, &c.
      - *Humida* seu vaporosa: cuiusmodi est
        - *Vnum*: Rz. *Tanaceti*, arthemisiæ, rutæ, ebuli, absynthij, nasturtij aquatici, auriculæ muris, foliorũ salicis, quercus, populi, saluiæ, hyssopi, pimpinellæ, lauendulæ, pulegij, chamomillæ, mẽthæ, ana part. æqual. Coquantur in aqua, excipiat fumũ in cupa, abstergatur sudor linteis mũdis. Si calor non fuerit sufficiens, prouocetur cum igneis lapillis, quos ferrarij fabri ex fornacib. suis abijciunt, cõtinuetur secundo quoq; aut tertio die, stomacho ieiuno. Balneetur si potest duabus horis, & singulis horis da illi bonum haustum potionis sudoriferæ prædictæ, &c.
        - *Alterũ*: Rz. *Anethi*. rutæ, chamomillæ, calaminthæ, maioranæ, rorismarini, pulegij, fœniculi, hyssopi, saturgiæ, squinãthi, stœchados, foliorũ lauri, baccarum lauri & iuniperi, rad. cucumeris asinini, bryoniæ, ireos, ana partes æqual. Coquantur in aqua, vt suprà, &c.

bb. *Medicamenta euacuantia insensibiliter per cutim, sunt vel*

- *Sacculi*: *Ex* macribus furfuribus, milio, panico, cimino, sale, sulphure, calidis, & ita appositis. / *Ex* arena & sabulo, vel cineribus calefactis, &c.
- *Olea*, quorũ
  - *Primum*, oleum scilliticum.
  - *Alterum*, oleum anethinum, in quo decima pars euphorbij, meserei, vel laureolæ coxerit. &c.
  - *Tertium*: Rz. *Therebynthinæ* ℔. i. / *Thuris*, masticis, myrrhæ, aua ʒ. S. / *Ladani*, nucis moschatæ, caryophillorum, galangæ, zedoariæ, cubebarum, ana ʒ. S. / *Fol.* laureolæ P. i. / *Succi* ebuli & cucumeris asinini, ana ʒ. iij. Puluerizanda puluerizentur, misceantur & destillentur secundum artem
- *Vnguẽta* quorum
  - *Primum*, vnguentum Agrippæ
  - *Secundum*, vnguentum Arthanitę
  - *Tertium*, dialtheas

  → cum succo cucumeris syluestris.
  - *Quartum*, ex stercore caprino, oleo irino & aceto.
  - *Quintum*: Rz. *Stercoris* bubuli ʒ. iv. / *Sulphuris* ʒ. S. / Bulliant in ℔. ij. aceti mulsi, &c.
  - *Sextum*: Rz. *Stercoris* bubuli, capræ, ana ʒ. ij. / *Sulphuris* ʒ. S. / *Pulueris* absynthij ʒ. ij. / *Succi* ebuli ʒ. ij. / *Aceti* mulsi ʒ. xx. Bulliant ad consumptionem medietatis, &c.
  - *Septimũ*: Rz. *Succi* ebuli, Absynthij, Cucumeris syluestris — ana ʒ. ii. / *Spicæ*, asari, carpesiorum, caryophyllorum, ana ʒ. i. / Misce, & fiat vnguentum.
- *Emplastra*. Vide in seqq. signum *.

* *Emplastra* euacuantia insensibiliter per cutim: quorum

- *Vnum* — ℞. *Cochlearum* tritarum q.s. & emplastri modo affigentur.
- *Alterum*: ℞. *Thuris*, masticis, myrrhæ, ana ʒ.i. Granorum lauri ʒ.ij. *Costi*, vel rad. angelicæ ʒ.S. Cyperi ʒ.i.S. *Stercoris* caprini triti ʒ.iv. Mellis, q.s. Misce.
- *Tertium* — ℞. *Stercoris* vaccini ℔.j. Caprini ℔.S. Cum lixiuio & vino fiat emplastrum.
- *Quartum*: ℞. *Stercoris* caprini sicci ℔.j. Cimini ʒ.ij. *Rad.* cucumeris asinini, rad. ebuli, ana ʒ.ij. Farinæ orobi ℔.i. *Aceti* chalybeati ʒ.iv. Fiat emplastrum bene coctum.
- *Quintum*, ex farina hordeacea, althea ac caricis cum aceto mulso.
- *Sextum*, ex farina fabacea, lupinorum, fœnigræci ac loleacea, cum caricis, absynthio, hyssopo, origano ac aceto mulso, &c.
- *Septimum*, ex stercore bouino, posca, quarta parte sulphuris viui inspersa.
- *Octauum*: ℞. *Stercoris* columbini, caprini, *Buphthalmi*, seu leucanthemi ana part.i. Tusa in aceto acerrimo & melle coquantur.
- *Nonum*: ℞. *Fœnigræci*, trientem. Farinæ hordeaceæ, quadrantem. *Stercoris* columbini trientem. Resinæ pini siccæ ℔.i. *Picis* ℔.j. Ceræ ℔.i. Axungiæ veteris ℔.ij. Eliquanda eliquato, & alia in mortario contusa, & cum aceto trita affundito, &c.
- *Decimum*: ℞. *Sulphuris* vini ʒ.ij. Cumini ʒ.i. *Sem.* apij, petroselini, ana ʒ.S. Cum excrementis cochlearum, vel ex carne & tedis cochlearum fiat emplastrum.

cc. *Causa* etiã medi ata, quid fieri debeat, indicat. Si quidem

Intemperies

Frigida hepatis, &c. de qua vide in sequentibus signum *

Calida

Materialis auferetur partim

Victus ratione contraria, videlicet exicãte & refrigerante, vel saltem non calefaciente, &c. Quare

Conueniũt:
- *Caro*: *Hordeatum*. *Pullorum*, *Hædorum*, *Perdicum*, &c. assa.
- *Cichorium*, endiuia.
- *Lactuca*, mala punica, passulæ, &c.
- *Aqua* hordei.
- *Vinum* album, dilutum aqua, in qua radix graminis fuerit cocta.

Nocent:
- *Iuscula*.
- *Multus* potus.
- *Fructus*, &c.

Medicamentis contrarijs: & vel

Qualitati humoris* biliosi, ac serosi, nẽpe alterãtibus & prę parantibus: vt est syrupus

Vsualis: De endiuia, De cichorio, De capil. Ven., De fumaria, *Acetosus* simplex, De byzantijs — cum aquis cichorij, endiuiæ, graminis & asparagi, &c.

Magistralis: ℞. *Syrupi* de endiuia simp. de byzantijs, ana ʒ.iij. *Aquarum* cichorij, asparagi, ana ʒ.iv. Absynthij, vel eupatorij ʒ.ij. Misce, aromatizetur cum ʒ.i. pul. triasantali, aut diarrhod. Abbatis, aut santali rubri. Capiat in quinque matutinis.

Quantitati. Vide in sequentibus.**.

Immaterialis corrigitur partim

Victus ratione supradicta.

Medicamẽtis frigidis & corroborantibus, tum

Intrinsecùs suptis: vt est

Confectio: *Triasantali*, *Diarrhodon*, *Abbatis* — cum aqua absynthij.

Electuarium tale: ℞. *Conserue* florum cichorij, capill. Ven. ana ʒ.ij. *Conserue* anthos ʒ.i. Hepatis lupini ʒ.i. *Cineris* cicadæ ʒ.S. Cornu cerui vsti ʒ.i. *Spec.* triasantali, diarrh. Abbatis, ana ʒ.ij. Cum syrupo de cichorio, vel de capill. Ven. fiat electuarium auro coopertum.

Forinsecùs applicatis: vt est linimentum tale: ℞. *Vnguenti* ros. ʒ.iv. Santali albi & rubri, ana ʒ.ij. *Flor.* cichorij ʒ.iij. Sem. apij, petroselini, sem. endiuiæ, ana ʒ.i. *Trochiscorũ* de caphura ʒ.S. Spicę vtriusq. squinãthi, an. ʒ.i. *Olei* absynthini ʒ.i. Aceti parum. Misce, & fiat linimentũ.

Obstructio liberanda est. —
Tumor, siue *Inflammatio*, discutienda est. —
Schirrhus, emolliendus est.
— Vide suprà in proprijs eorundem curationibus.

* *Causa*

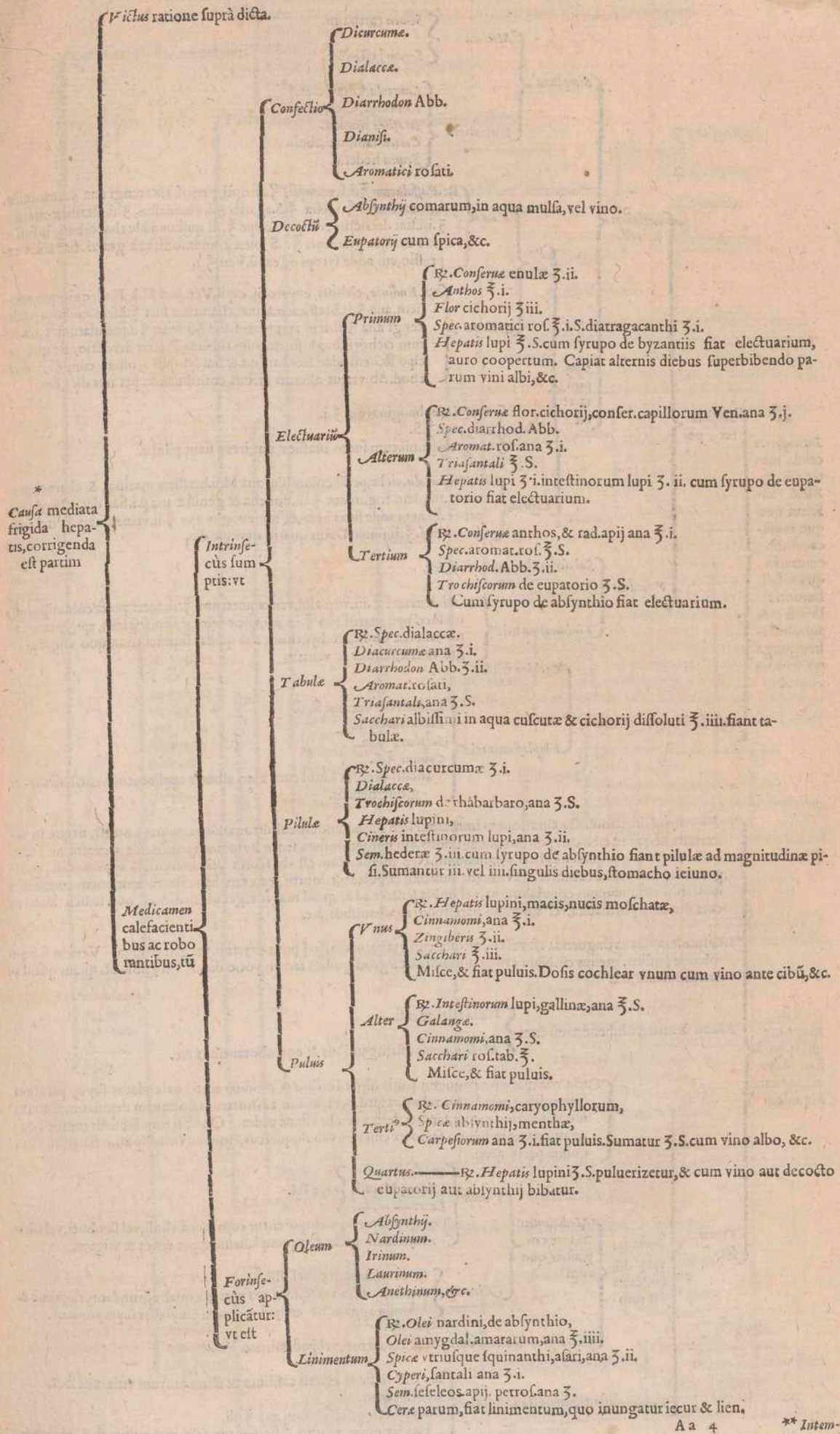
Victus ratione suprà dicta.
* Causa mediata frigida hepatis, corrigenda est partim
Medicamen calefacientibus ac robo rantibus, tũ
Intrinsecùs sum ptis: vt
Confectio
Dicurcumæ.
Dialaccæ.
Diarrhodon Abb.
Dianisi.
Aromatici rosati.
Decoctũ
Absynthij comarum, in aqua mulsa, vel vino.
Eupatorij cum spica, &c.
Electuariũ
Primum
℞. Conserue enulæ ʒ.ii.
Anthos ʒ.i.
Flor cichorij ʒiii.
Spec. aromatici ros. ʒ.i. S. diatragacanthi ʒ.i.
Hepatis lupi ʒ.S. cum syrupo de byzantiis fiat electuarium, auro coopertum. Capiat alternis diebus superbibendo parum vini albi, &c.
Alterum
℞. Conserue flor. cichorij, conser. capillorum Ven. ana ʒ.j.
Spec. diarrhod. Abb.
Aromat. ros. ana ʒ.i.
Triasantali ʒ.S.
Hepatis lupi ʒ.i. intestinorum lupi ʒ. ii. cum syrupo de eupatorio fiat electuarium.
Tertium
℞. Conserue anthos, & rad. apij ana ʒ.i.
Spec. aromat. ros. ʒ.S.
Diarrhod. Abb. ʒ.ii.
Trochiscorum de eupatorio ʒ.S.
Cum syrupo de absynthio fiat electuarium.
Tabulæ
℞. Spec. dialaccæ.
Diacurcumæ ana ʒ.i.
Diarrhodon Abb. ʒ.ii.
Aromat. rosati,
Triasantali, ana ʒ.S.
Sacchari albissimi in aqua cuscutæ & cichorij dissoluti ʒ.iiii. fiant tabulæ.
Pilulæ
℞. Spec. diacurcumæ ʒ.i.
Dialaccæ,
Trochiscorum de rhabarbaro, ana ʒ.S.
Hepatis lupini,
Cineris intestinorum lupi, ana ʒ.ii.
Sem. hederæ ʒ.iii. cum syrupo de absynthio fiant pilulæ ad magnitudinæ pisi. Sumantur iii. vel iiii. singulis diebus, stomacho ieiuno.
Puluis
Vnus
℞. Hepatis lupini, macis, nucis moschatæ,
Cinnamomi, ana ʒ.i.
Zingiberis ʒ.ii.
Sacchari ʒ.iii.
Misce, & fiat puluis. Dosis cochlear vnum cum vino ante cibũ, &c.
Alter
℞. Intestinorum lupi, gallinæ, ana ʒ.S.
Galangæ.
Cinnamomi, ana ʒ.S.
Sacchari ros. tab. ʒ.
Misce, & fiat puluis.
Tertius
℞. Cinnamomi, caryophyllorum,
Spicæ absynthij, menthæ,
Carpesiorum ana ʒ.i. fiat puluis. Sumatur ʒ.S. cum vino albo, &c.
Quartus. ——— ℞. Hepatis lupini ʒ.S. puluerizetur, & cum vino aut decocto eupatorij aut absynthij bibatur.
Forinsecùs applicãtur: vt est
Oleum
Absynthij.
Nardinum.
Irinum.
Laurinum.
Anethinum, &c.
Linimentum
℞. Olei nardini, de absynthio,
Olei amygdal. amararum, ana ʒ.iiii.
Spicæ vtriusque squinanthi, asari, ana ʒ.ii.
Cyperi, santali ana ʒ.i.
Sem. seseleos apij. petros. ana ʒ.
Ceræ parum, fiat linimentum, quo inungatur iecur & lien.

** Intem-

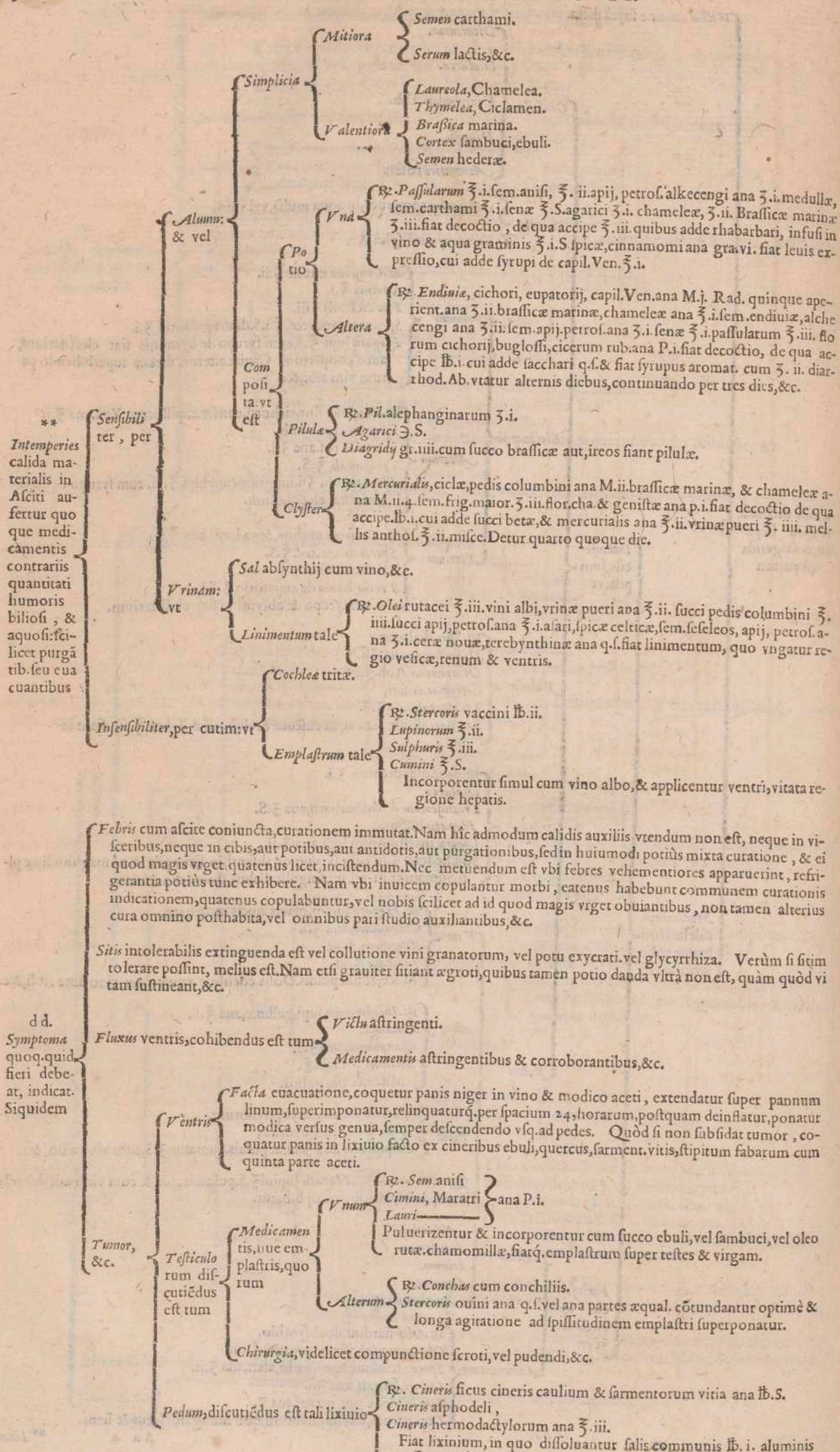
** Intemperies calida materialis in Asciti aufertur quo que medicamentis contrariis quantitati humoris bilioſi, & aquoſi: ſcilicet purgãtib. ſeu euacuantibus
Senſibiliter, per
Alumn: & vel
Simplicia
Mitiora
Semen carthami.
Serum lactis, &c.
Valentiora
Laureola, Chamelea.
Thymelea, Ciclamen.
Braſſica marina.
Cortex ſambuci, ebuli.
Semen hederæ.
Compoſita vt eſt
Potio
Vna
℞. Paſſularum ℥.i. ſem. aniſi, ℥. ii. apij, petroſ. alkekengi ana ʒ.i. medullæ, ſem. carthami ℥.i. ſenæ ℥.S. agarici ʒ.i. chameleæ, ʒ.ii. Braſſicæ marinæ ʒ.iii. fiat decoctio, de qua accipe ℥.iii. quibus adde rhabarbari, infuſi in vino & aqua graminis ℥.i. S. ſpicæ, cinnamomi ana gra. vi. fiat leuis expreſſio, cui adde ſyrupi de capil. Ven. ℥.i.
Altera
℞. Endiuiæ, cichori, eupatorij, capil. Ven. ana M.j. Rad. quinque aperient. ana ʒ.ii. braſſicæ marinæ, chameleæ ana ℥.i. ſem. endiuiæ, alchekengi ana ʒ.ii. ſem. apij. petroſ. ana ʒ.i. ſenæ ℥.i. paſſularum ℥.iii. florum cichorij, bugloſſi, cicerum rub. ana P.i. fiat decoctio, de qua accipe ℔.i. cui adde ſacchari q.ſ. & fiat ſyrupus aromat. cum ʒ. ii. diarrhod. Ab. vtatur alternis diebus, continuando per tres dies, &c.
Pilulæ
℞. Pil. alephanginarum ʒ.i.
Agarici ʒ.S.
Diagridy gr. iiii. cum ſucco braſſicæ aut, ireos fiant pilulæ.
Clyſter
℞. Mercurialis, ciclæ, pedis columbini ana M.ii. braſſicæ marinæ, & chameleæ ana M.ii.4. ſem. frig. maior. ʒ.iii. flor. cha. & geniſtæ ana p.i. fiat decoctio de qua accipe. ℔.i. cui adde ſucci betæ, & mercurialis ana ℥.ii. vrinæ pueri ℥. iiii. mellis anthol. ℥.ii. miſce. Detur quarto quoque die.
Vrinam: vt
Sal abſynthij cum vino, &c.
Linimentum tale
℞. Olei rutacei ℥.iii. vini albi, vrinæ pueri ana ℥.ii. ſucci pedis columbini ℥. iiii. ſucci apij, petroſ. ana ℥.i. aſari, ſpicæ celticæ, ſem. ſeſeleos, apij, petroſ. ana ʒ.i. ceræ nouæ, terebynthinæ ana q.ſ. fiat linimentum, quo vngatur regio veſicæ, renum & ventris.
Inſenſibiliter, per cutim: vt
Cochleæ tritæ.
Emplaſtrum tale
℞. Stercoris vaccini ℔.ii.
Lupinorum ℥.ii.
Sulphuris ℥.iii.
Cumini ℥.S.
Incorporentur ſimul cum vino albo, & applicentur ventri, vitata regione hepatis.
d d. Symptoma quoq. quid fieri debeat, indicat. Siquidem
Febris cum aſcite coniuncta, curationem immutat. Nam hîc admodum calidis auxiliis vtendum non eſt, neque in viſceribus, neque in cibis, aut potibus, aut antidotis, aut purgationibus, ſed in huiumodi potiùs mixta curatione, & ei quod magis vrget quatenus licet inciſtendum. Nec metuendum eſt vbi febres vehementiores apparuerint, refrigerantia potiùs tunc exhibere. Nam vbi inuicem copulantur morbi, eatenus habebunt communem curationis indicationem, quatenus copulabuntur, vel nobis ſcilicet ad id quod magis vrget obuiantibus, non tamen alterius cura omnino poſthabita, vel omnibus pari ſtudio auxiliantibus, &c.
Sitis intolerabilis extinguenda eſt vel collutione vini granatorum, vel potu exycrati. vel glycyrrhiza. Verùm ſi ſitim tolerare poſſint, melius eſt. Nam etſi grauiter ſitiant ægroti, quibus tamen potio danda vltrà non eſt, quàm quòd vitam ſuſtineant, &c.
Fluxus ventris, cohibendus eſt tum
Victu aſtringenti.
Medicamentis aſtringentibus & corroborantibus, &c.
Tumor, &c.
Ventris
Facta euacuatione, coquetur panis niger in vino & modico aceti, extendatur ſuper pannum linum, ſuperimponatur, relinquaturq. per ſpacium 24. horarum, poſtquam deinflatur, ponatur modica verſus genua, ſemper deſcendendo vſq. ad pedes. Quòd ſi non ſubſidat tumor, coquatur panis in lixiuio facto ex cineribus ebuli, quercus, ſarment. vitis, ſtipitum fabarum cum quinta parte aceti.
Teſticulorum diſcutiẽdus eſt tum
Medicamentis, tum emplaſtris, quorum
Vnum
℞. Sem. aniſi
Cimini, Maratri
Lauri
ana P.i.
Puluerizentur & incorporentur cum ſucco ebuli, vel ſambuci, vel oleo rutæ. chamomillæ, fiatq. emplaſtrum ſuper teſtes & virgam.
Alterum
℞. Conchas cum conchiliis.
Stercoris ouini ana q.ſ. vel ana partes æqual. cõtundantur optimè & longa agitatione ad ſpiſſitudinem emplaſtri ſuperponatur.
Chirurgia, videlicet compunctione ſcroti, vel pudendi, &c.
Pedum, diſcutiẽdus eſt tali lixiuio
℞. Cineris ficus cineris caulium & ſarmentorum vitis ana ℔.S.
Cineris aſphodeli,
Cineris hermodactylorum ana ℥.iii.
Fiat lixinium, in quo diſſoluantur ſalis communis ℔. i. aluminis ℥.iii. miſce, & abluantur pedes.

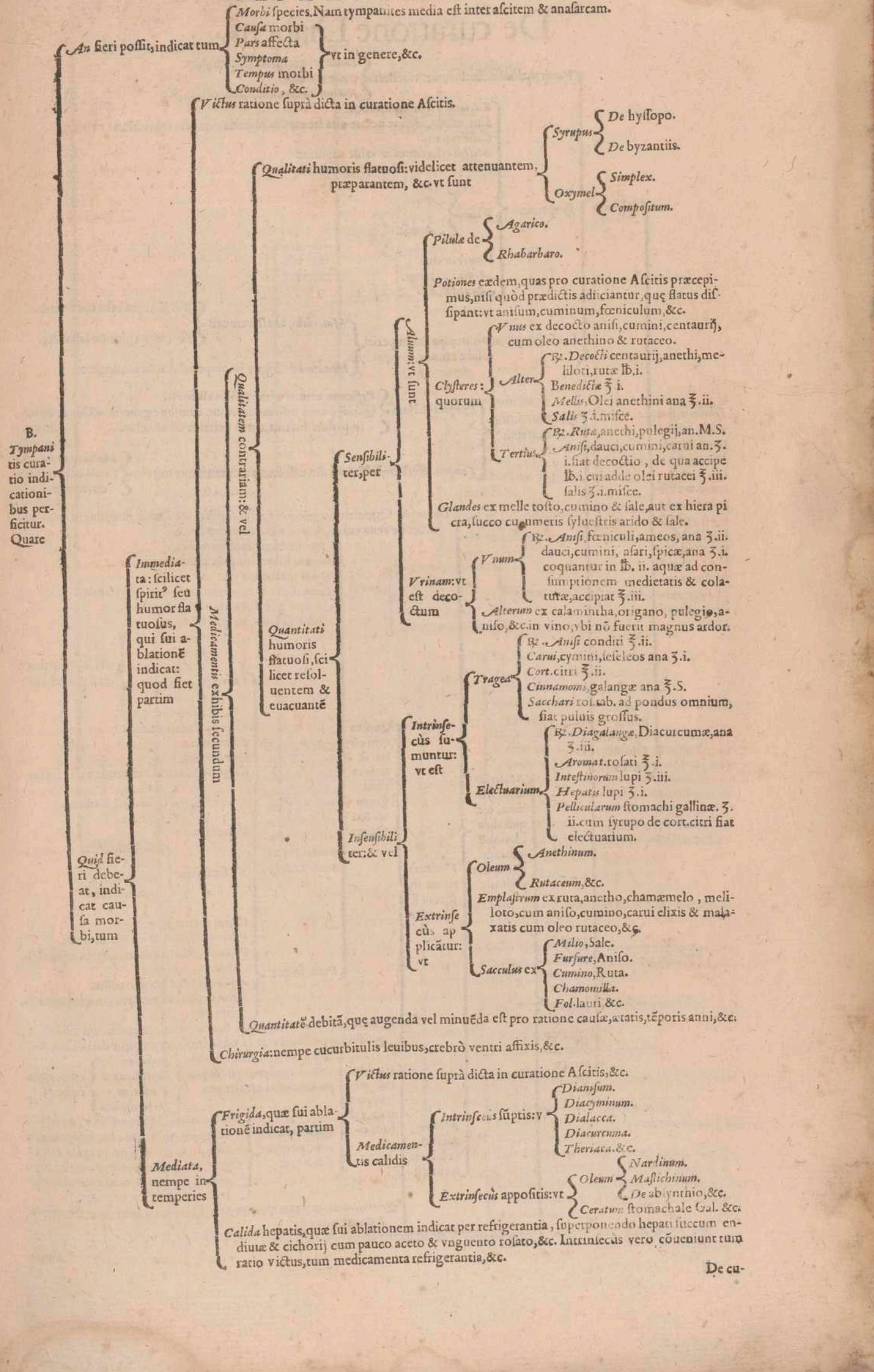
B. Tympanitis curatio indicationibus perficitur. Quare
An fieri possit, indicat tum
Morbi species. Nam tympanites media est inter ascitem & anasarcam.
Causa morbi
Pars affecta
Symptoma
Tempus morbi
Conditio, &c.
vt in genere, &c.
Victus ratione suprà dicta in curatione Ascitis.
Medicamentis exhibis secundum
Qualitatem contrariam: & vel
Qualitati humoris flatuosi: videlicet attenuantem, præparantem, &c. vt sunt
Syrupus
De hyssopo.
De byzantiis.
Oxymel
Simplex.
Compositum.
Pilulæ de
Agarico.
Rhabarbaro.
Potiones eædem, quas pro curatione Ascitis præcepimus, nisi quòd prædictis adiciantur, quę flatus dissipant: vt anisum, cuminum, fœniculum, &c.
Alvum: vt sunt
Clysteres: quorum
Vnus ex decocto anisi, cumini, centaurij, cum oleo anethino & rutaceo.
Alter
℞. Decocti centaurij, anethi, meliloti, rutæ ℔.i.
Benedictæ ℥ i.
Mellis, Olei anethini ana ℥.ii.
Salis ʒ.i. misce.
Tertius
℞. Rutæ, anethi, pulegii, an. M.S.
Anisi, dauci, cumini, carui an. ʒ. i. fiat decoctio, de qua accipe ℔.i. cui adde olei rutacei ℥.iii.
salis ʒ.i. misce.
Glandes ex melle tosto, cumino & sale, aut ex hiera picra, succo cucumeris syluestris arido & sale.
Sensibiliter, per
Vrinam: vt est decoctum
Vnum
℞. Anisi, fœniculi, ameos, ana ʒ.ii. dauci, cumini, asari, spicæ, ana ʒ.i. coquantur in ℔. ii. aquæ ad consumptionem medietatis & colatitiæ, accipiat ℥.iii.
Alterum ex calamintha, origano, pulegio, anisо, &c. in vino, vbi nō fuerit magnus ardor.
Quantitati humoris flatuosi, scilicet resoluentem & euacuantē
Insensibiliter: & vel
Intrinsecùs sumuntur: vt est
Tragea
℞. Anisi conditi ℥.ii.
Carui, cymini, feseleos ana ʒ.i.
Cort. citri ℥.ii.
Cinnamomi, galangæ ana ℥.S.
Sacchari rosat. tab. ad pondus omnium, fiat pulvis grossus.
Electuarium
℞. Diagalangæ, Diacurcumæ, ana ʒ.iii.
Aromat. rosati ℥.i.
Intestinorum lupi ʒ.iii.
Hepatis lupi ʒ.i.
Pellicularum stomachi gallinæ. ʒ. ii. cum syrupo de cort. citri fiat electuarium.
Extrinsecùs applicātur: vt
Oleum
Anethinum.
Rutaceum, &c.
Emplastrum ex ruta, anetho, chamæmelo, melioto, cum anisо, cumino, carui elixis & malaxatis cum oleo rutaceo, &c.
Sacculus ex
Milio, Sale.
Furfure, Anisо.
Cumino, Ruta.
Chamomilla.
Fol. lauri, &c.
Quantitatē debitā, quę augenda vel minuēda est pro ratione causæ, ætatis, tēporis anni, &c.
Chirurgia: nempe cucurbitulis leuibus, crebrò ventri affixis, &c.
Quid fieri debeat, indicat causa morbi, tum
Immediata: scilicet spiritꝰ seu humor flatuosus, qui sui ablationē indicat: quod fiet partim
Mediata, nempe intemperies
Frigida, quæ sui ablationē indicat, partim
Victus ratione suprà dicta in curatione Ascitis, &c.
Medicamentis calidis
Intrinsecùs sūptis: v
Dianisum.
Diacyminum.
Dialacca.
Diacurcuma.
Theriaca. &c.
Extrinsecùs appositis: vt
Oleum
Nardinum.
Mastichinum.
De absynthio, &c.
Ceratum stomachale Gal. &c.
Calida hepatis, quæ sui ablationem indicat per refrigerantia, superponendo hepati succum endiuiæ & cichorij cum pauco aceto & vnguento rosato, &c. Intrinsecùs vero cōueniunt tum ratio victus, tum medicamenta refrigerantia, &c.

De cu-

De curatione Diabetis.

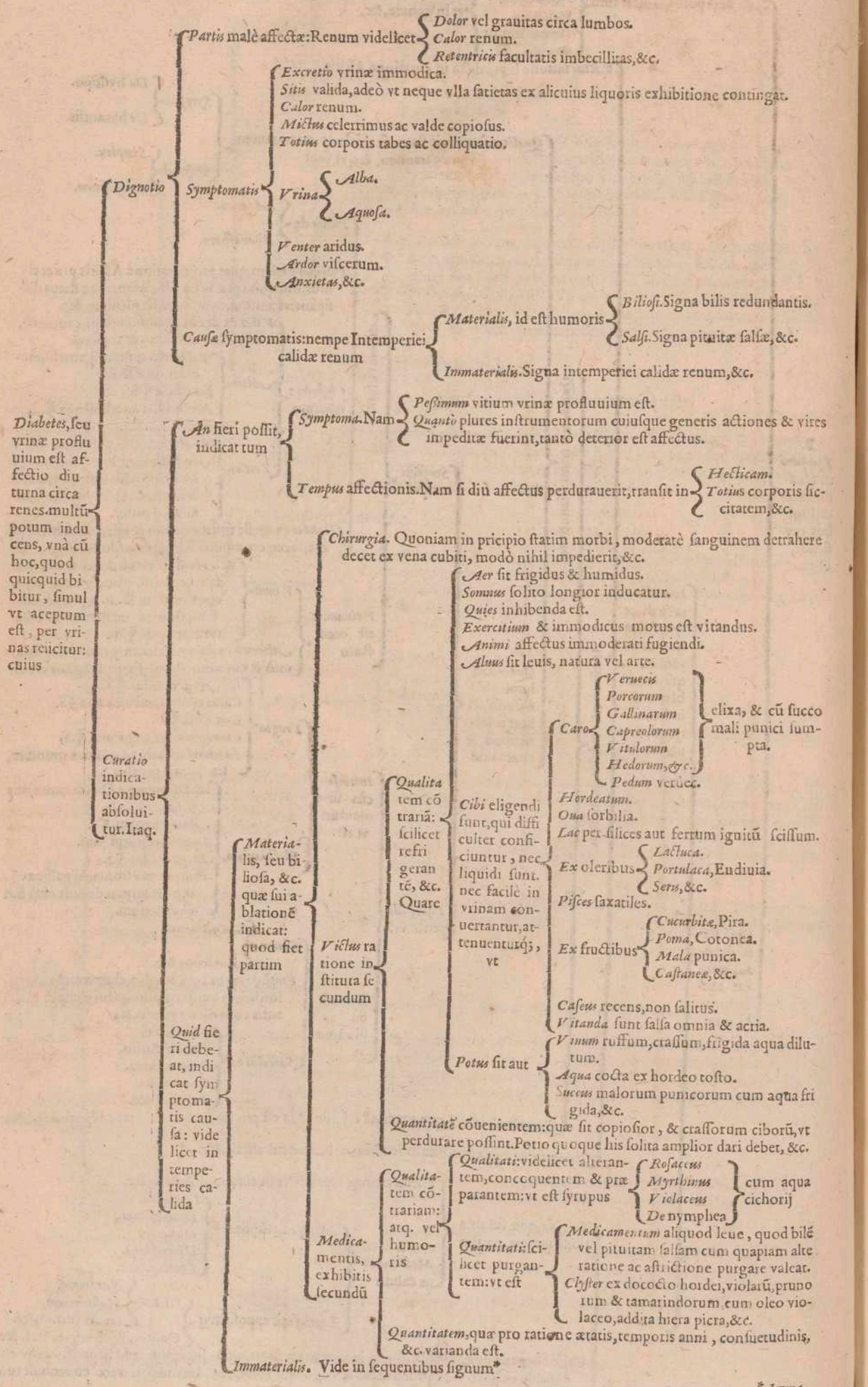

* Imma-

Victus ratione suprà dicta.

Intemperies etiam calida immaterialis, sui ablationem indicat: qđ si et partim

Medicamentis exhibitis secundum

Qualitatem contrariam: videlicet refrigerantem & corroborantem. Horum autem alia

Intrinsecùs sumuntur: vt est

Syrupus
- *Omphacinus.*
- *Myrthinus.*
- *E* ribes.
- *Ex* infusione rosarum.

Ex succo
- *Oxalidis.*
- *Plantaginis.*
- *Portulacæ, &c.*

Decoctum
- *Palmularum.*
- *Baccarum* myrthi.
- *Pirorum*, &c.

Succus
- *Sanguinariæ*, ex vino nigro assiduè potatus.
- *Symphiti.*

Trochisci de
- *Spodio.*
- *Terra* lemnia.
- *Succino*, &c.

Philonium
- *Persicum.*
- *Romanum.*

Theriaca recens cum polygoni succo.

Electuarium tale
- ℞. *Carnis* citoniorum,
- *Conseruæ* consol. maioris, ana ʒ.i.
- *Mucilaginis* gummi, tragacãthi, & sem. citoniorum, extractæ cum aqua rosa. ana ʒ.S.
- *Amyli* ʒ.iii.
- *Boli* armeni, sanguinis draconis ana ʒ.i.
- Misce, & cum syrupo de papauere & myrthino fiat electuariũ. de quo capiat bis in die, & semel noctu.

Forinsecùs applicatis: vt

Oleum
- *Rosaceum*
- *Myrthinum*
- *Cotoneorum*
- *Omphacinum.*
- *De* papauere, &c.

} quibus tota spina & lumbi inungendi.

Vnguentum

Vnum
- ℞. *Santalorum* omnium ana ʒ.ii.
- *Succi* plantaginis & cichorij ʒ.i.
- *Olei* rosacei, myrthini, ana ʒ.i.S.
- *Ceræ*, aceti, ana parum. misce. quo lumbi inungantur.

Alterum
- ℞. *Succi* lactucæ. portulacæ, solani, ana ʒ.i.
- *Farinæ* hordei ʒ.S. gummi tragacanthi in aqua ros. dissoluti ʒ.iii. cremoris sem. citoniorum ʒ.S. olei rosacei, myrthini, de nymphea ana ʒ.i. hypocystidis balaustiorũ, coral. rub. rhu. obloniorum ana ϑ.ii.
- *Aceti*, ceræ ana parum, misce, & fiat vnguẽtum, quo renes & pecten inungendi. &c.

Tertium
- ℞. *Vnguenti* rosati ʒ.i.
- *Vnguenti* populeonis ʒ.S.
- Misce.

Emplastrum

Vnum, ex farina hordei cum rosaceo & aceto, quæ lumbis & iliis admoueantur.

Alterum ex baccis myrthi, oleo rosaceo & succo plantaginis, aut ex farina hordei, acacia, hypocystide, cum succo portulacæ, & oleo myrthino.

Tertium
- ℞. *Succi* plantaginis, succi virgæ pastoris ana ʒ.ii.
- *Pulueris* myrthi ʒ.iii.
- *Pastillorum* de spodio ʒ.ii. misce.

Quartum
- ℞. *Fol.* hyoscyami, papaueris, solani, ros. ana M.i.
- *Portulacæ*, vmblici ven. ana M.S.
- *Cremoris* sem. papaueris & cotoneorũ an. ʒ.iii.
- *Farinæ* hordei P.i.S.
- *Santalorum*, coral. rub. balaustiorum ana ʒ.i.
- *Olei* rosacei, myrthini, citoneorum ana ʒ.i.
- Contundenda contundantur, misceantur, & cum succo solani fiat emplastrum, addito aceto pauco. &c.

Quantitatem de bitam: quæ varianda pro ratione ætatis, temporis anni, regionis, complexionis, &c.

De cura-

De curatione Vrinæ cruentæ, seu Profluuij sanguinis Renum.

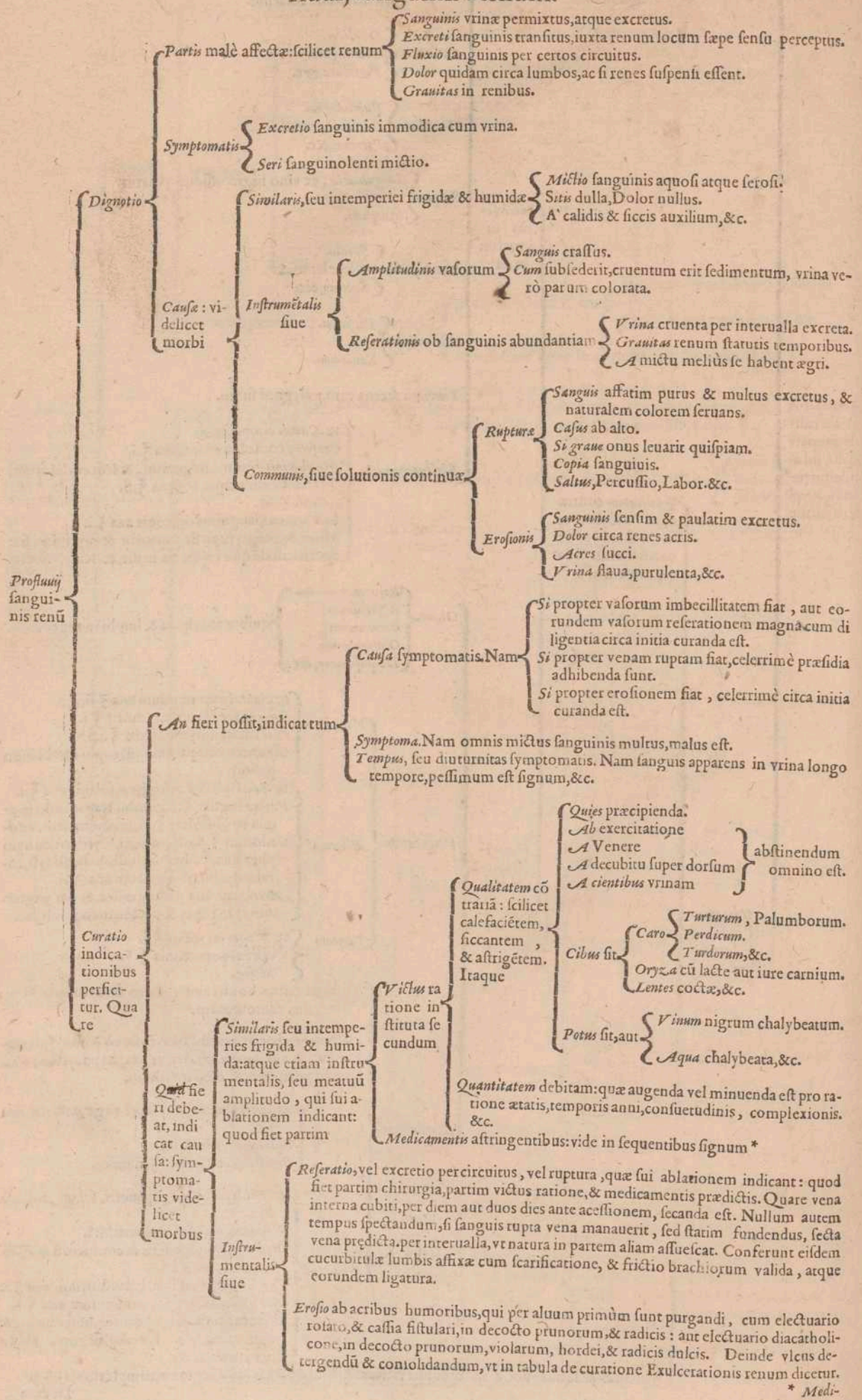

* Medi-

- *Medicamentis* astringentibus & corroborantib.
  - *Intrinsecùs* sumptis: vt
    - *Succus*
      - *Sanguinariæ.*
      - *Plantaginis*, Polygoni.
      - *Radicum* lymphyti.
    - *Decoctum* rad. spinæ albæ.
    - *Tragacanthum* in vino nigro maceratum.
    - *Cornu* cerui ex vino potatum.
    - *Lapis* hæmatites ex vino sumptus.
    - *Foliæ* salicis cum vino accepta.
    - *Bolus* armenus cum aceto sumptus.
    - *Syrupus*
      - *Myrthinus.*
      - *De* succo rosarum.
    - *Trochisci de*
      - *Spodio*
      - *Terra* lemnia
      - cum syrupo myrthino, &c.
    - *Oleum* seu spiritus coralliorum, &c.
  - *Forinsecùs* renibus appositis: vt
    - *Epithema* ex
      - *Rubi* foliis, Myrthi baccis.
      - *Malicorio*, Balaustiis.
      - *Posca*, vel vino astringenti, &c.
    - *Emplastrum*
      - *Vnum*
        - ℞. *Fol.* rubi, myrthi, querc°, an. M.S
        - *Malicorij*, balaustiorum, ana ʒ. iij.
        - *Farinæ* hordei P.j.
        - *Olei* rosacei ʒ. ij.
        - Cum posca fiat emplastrum.
      - *Alterii*
        - ℞. *Palmularum* in posca coct. ʒ. iii.
        - *Fol.* plantaginis M.j.
        - *Tragacan.* succi semperuiui. an. ʒ. i.
        - *Acaciæ*, hypocystidis, ana ʒ. ij.
        - *Olei* myrthini, rosar. ana ʒ. j. S.
        - *Farinæ* hordei P.S. Misce.
      - *Tertium*
        - ℞. *Olei* myrthini, coton. ana ʒ. j.
        - *Mastices*, cinnamomi.
        - *Acaciæ.*
        - *Balaustiorum*, ana ϑ. j.
        - Cum resina fiat emplastrum.
      - *Quartum* ex
        - *Mastice*, Acacia.
        - *Balaustiis*, Rhu.
        - *Succo* sanguinariæ.

De curatione Calculi renum.

- *Calculus* renum nihil aliud est, quàm corpusculum quoddam durũ, toto genere præter naturã, instar lapidis seu tophi, in substantia seu sinibus ipsorũ renum genitum: cuius
  - *Dignotio*
    - *Partis* malè affectæ: nempe Renum
      - *Dolor* in dextro vel sinistro renum loco, fixus ac stabilis.
      - *Stupor* femoris, è regione affecti renis.
      - *Retractio* testiculi dextri, si ren dexter, sinistri verò, si ren sinister fuerit affectus, &c.
    - *Morbi* (est enim morbus in numero, propriè in excessu toto genere præter naturã)
      - *Grauis* in renibus dolor, instar aculei fixi.
      - *Dolor* eo potissimùm tempore, quo ægri cibo replentur.
      - *Vomitus* pituitosus inter initia.
      - *Vomitus* æruginosus, perseuerante morbo.
      - *Arenulæ* rubræ subsident, & vrina cruenta.
      - *Vrina* ab initio aquosa vel pura: postea crassa, demum arenosa.
      - *Spinæ* flexio difficilis.
      - *Totum* corpus ad motum pigrum.
      - *Torpor* crurum.
      - *Alui* suppressio, &c.
    - *Causæ*
      - *Materialis*: videlicet crudorũ, crassorum ac lentorum humorum, atq. mixtorũ aut cũ
        - *Sanguine* Color arenularum ex pallido albo. q. mixtus: aut ex rubro & albo, &c.
        - *Bile.* Color ex albo ad flauius.
        - *Atra* bile. Color ex pallido albo. q. ad nigrius, &c.
      - *Efficientis*: nempe intemperiei calidæ, igneæ, renum. Signa propria renum calidorum, &c.
  - *Curatio* indicationib. absolvitur. Itaque
    - *An* fieri possit, indicat tũ
      - *Morbus.* Nam
        - *Calculi* rotundi & leues facilè excernuntur.
        - *Calculi* longi & asperi difficulter excernuntur.
      - *Tempus* morbi. Nam inter initia magna cum diligentia curari debet. Quoniam vbi perseuerauerit ob dolores ac vigilias, sanguis corrumpitur, & æruginosus vomitus superuenit.
      - *Aetas.* Nam
        - *In* adultis magis, ac in declinante ætate, quàm pueris contingit.
        - *Pueri* vesicæ calculis frequentiùs, quàm ætate prouecti afficiuntur, &c.
      - *Parentes.* Nam lapis renũ & vesicæ est morbus hæreditarius, secũdum Auicennam, &c.
    - *Quid* fieri debeat. Vide in sequentibus sig. A.

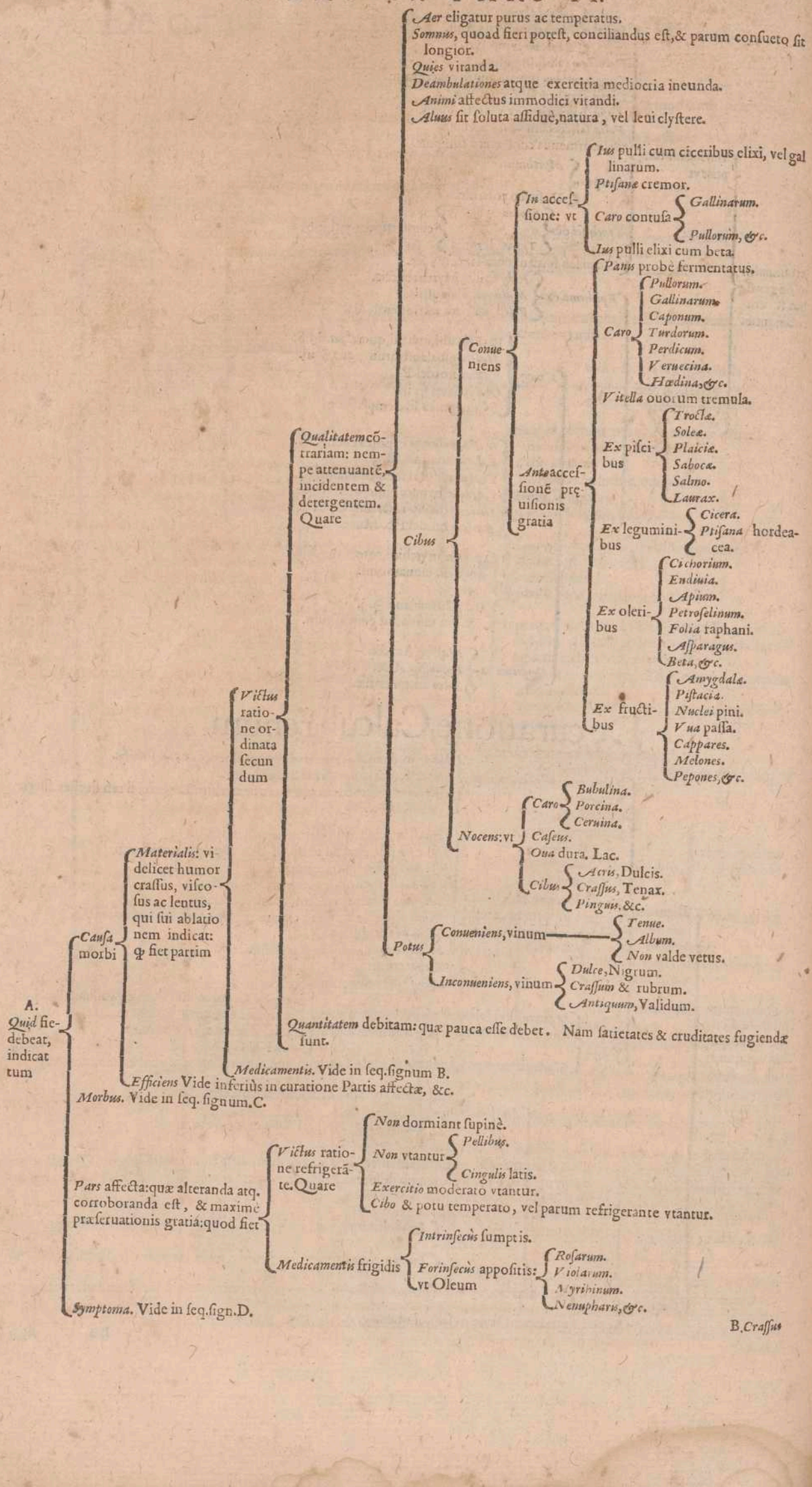
A.
Quid fiedebeat, indicatum
Causa morbi
Materialis: videlicet humor crassus, viscosus ac lentus, qui sui ablationem indicat: & fiet partim
Efficiens Vide inferiùs in curatione Partis affectæ, &c.
Morbus. Vide in seq. signum. C.
Victus rationeordinata secundum
Qualitatem cõtrariam: nempe attenuantẽ, incidentem & detergentem. Quare
Quantitatem debitam: quæ pauca esse debet. Nam satietates & cruditates fugiendæ sunt.
Medicamentis. Vide in seq. signum B.
Symptoma. Vide in seq. sign. D.
Aer eligatur purus ac temperatus.
Somnus, quoad fieri potest, conciliandus est, & parum consueto sit longior.
Quies vitanda.
Deambulationes atque exercitia mediocria ineunda.
Animi affectus immodici vitandi.
Aluus sit soluta assiduè, natura, vel leui clystere.
Cibus
Conueniens
In accessione: vt
Ius pulli cum ciceribus elixi, vel gallinarum.
Ptisanæ cremor.
Caro contusa Gallinarum. Pullorum, &c.
Ius pulli elixi cum beta.
Ante accessionẽ præuisionis gratia
Panis probè fermentatus.
Caro Pullorum. Gallinarum. Caponum. Turdorum. Perdicum. Veruecina. Hædina, &c.
Vitella ouorum tremula.
Ex piscibus Trochæ. Soleæ. Plaiciæ. Sabocæ. Salmo. Laurax.
Ex leguminibus Cicera. Ptisana hordeacea.
Ex oleribus Cichorium. Endiuia. Apium. Petroselinum. Folia raphani. Asparagus. Beta, &c.
Ex fructibus Amygdalæ. Pistacia. Nuclei pini. Vua passa. Cappares. Melones. Pepones, &c.
Nocens: vt
Caro Bubulina. Porcina. Ceruina.
Caseus.
Oua dura. Lac.
Cibus Acris, Dulcis. Crassus, Tenax. Pinguis, &c.
Potus
Conueniens, vinum Tenue. Album. Non valde vetus.
Inconueniens, vinum Dulce, Nigrum. Crassum & rubrum. Antiquum, Validum.
Pars affecta: quæ alteranda atq. corroboranda est, & maximè præseruationis gratia: quod fiet
Victus ratione refrigerãte. Quare
Non dormiant supinè.
Non vtantur Pellibus. Cingulis latis.
Exercitio moderato vtantur.
Cibo & potu temperato, vel parum refrigerante vtantur.
Medicamentis frigidis
Intrinsecùs sumptis.
Forinsecùs appositis: vt Oleum Rosarum. Violarum. Myrtinum. Nenuphareis, &c.

B. Crassus

B. *Crassus* etiã humor, viscosus ac lentus, medicamentis aufertur contrariis, atque vel ipsius *Quantitatis* multitudine, vel *Qualitati*: sunt attenuantia, incidentia præparantia atque concoquentia: vt

- *Mel* rosarum.
- *Syrupus*
  - *Acetosus.*
  - *De* duabus radicibus.
  - *De* quinque radicibus, &c.
- *Oxymel*
  - *Simplex.*
  - *Compositum*, &c.

Sine multitudine, neq; sãguinis, neq. cibi crudi, nequebilis, neq melancholiæ: euacuandus est

Sanguinis: & tunc venæ sectio facienda est, vel in
- *Cubito*, scilicet internæ, eius lateris, vbi nihil prohibeat, & recens fuerit phlegmone.
- *Poplite*, quibus nephritis inest.

Cibi crudi, aut semicocti: in
- *Ventriculo*: & tunc vomitus prouocandus, nisi quicquam impedimento sit. quibus euacuatis, clysteribus vtendum, vt sequitur.
- *Intestinis*: & tunc clysterib. vtendũ, modò nihil obstet: quorum
  - *Primus* ex decocto furfurum, fœnigræci, caricarũ, aristolochiæ, addito melle ros. oleo communi & sale.
  - *Alter*
    - ℞. *Decocti* camomillæ, meliloti, anethi ℔. i.
    - *Olei* chamæmelini, anethini, laurini, ana ʒ. ii.
    - *Mellis* ʒ. ii. salis ʒ. i. misce.
  - *Tertius*
    - ℞. *Decocti* maluarum, altheæ, fœnigræci ℔. i.
    - *Mellis*, vini albi, olei anethini, ana ʒ. ii.
    - *Salis* ʒ. i. misce.
  - *Quartus*
    - ℞. *Decocti* furfurum, mercurialis, maluarum, altheæ, betę, caricarum ℔. i. Mellis ros. ʒ. ii. Olei anethini ʒ. ii.
    - *Cassiæ*, vel diacatholiconis ʒ. i. misce.

Bilis: euacuanda est, vel
- *Manna.*
- *Cassia* fistulari.
- *Syrupo* rosi laxatiuo.

Melancholiæ: purganda est tali bolo
- ℞. *Cassiæ* recent. extractæ ʒ. i. Confectionis Hamech ʒ. iii,
- *Pulueris* glycyrrhizæ ʒ. i.
- Misce, & cum sacchar o fiat bolus.

Bolo tali, vt
- ℞. *Cassiæ* nouiter extractæ ʒ. i.
- *Diacatholiconis* ʒ. v. Diaphœniconis ʒ. iii.
- *Specierum* hieræ S. Pulueris glycyrrhizæ, ana ʒ. i.
- Misce, & cum saccharo fiat bolus.

Potione huius modi
- ℞. *Cassiæ* fistulæ ʒ. i. Benedictæ ʒ. iii. Electi Ind. ʒ. i.
- *Aquarum* asparagorum, scolopendrię, ana q. s. pro potione: sumatur in aurora, &c.

Simplicia: vt
- *Radix*
  - *Asparagi*, rubi, graminis, altheæ, scolimi, enulæ Asari.
  - *Quinque* folii, aristolochiæ, raphani, ireos, betonię, peucedani.
  - *Cyperi*, altheæ, scillæ, capparorum.
- *Semen*
  - *Viticis*, genistæ, altheæ, hederæ.
  - *Cineris* nigri, lithospermatis.
  - *Paliuri*, carpesii.
- *Herba*
  - *Betonica*, capillus Veneris, polium, lupulus, adiantum, asplenium.
  - *Asarum*, ruta agrestis, meu, pulegium.
  - *Phu*, camepytheos, saxifragia, sion, carduus, &c.
- *Fructus*
  - *Amygdalæ* amaræ.
  - *Baccarã* iuniperi.
  - *Tribuli*, cappares, &c.
- *Metalla*
  - *Vitrum* combustum.
  - *Chrysocolla* cum aqua centinodiæ, tempore balnei.
  - *Sal* ononis, genistæ, stipitum fabarum.
- *Lapides*
  - *Lapis* Iudaicus.
  - *Lapis* spongiæ.
  - *Lapis* lyncis.
- *Animalia*
  - *Vermes* terreni, cicadæ, lepus cõbustus, cauda tremula vsta, &c.
  - *Bestiolæ*, quæ in lapidariis fodinis quasi verrucæ lapidibus obhærescunt, quinq. numero ex aquæ ʒ. iii. sumpto.
- *Liquores*
  - *Acetum* scillinum.
  - *Oxymel.*
  - *Succus* parietariæ.
  - *Decoctum*
    - *Rad.* apii.
    - *Rubiæ.*
    - *Asparagorum.*
    - *Rad.* maluæ.
    - *Cicerum.*
  - *Oleum* crystalli.
  - *Succus* limonum.
- *Partes animalium* (cinis.)
  - *Pellis* leporis cremata.
  - *Renes* leporis siccati & inueterati, pondere ʒ. iiii. ex vino.
  - *Vngulæ* equi
  - *Plumarum* palumborum
  - *Testæ* cochlearum
  - *Cancrorum*
  - *Hepatis* asini
- *Excremẽta*
  - *Stercus* murium in aceto tritum,
  - *Lotium* capræ montanæ.
  - *Sanguis* hircinus, exiccatus, cuius ʒ. i. cum vino sumatur.

Compositæ. Vide in seq. signum *

C. *Morbus* etiã seu calculus sui ablationem significat: quod fiet partim *Medicamentis* frangentibus lapidem & vrinã cientibus: videlicet extenuantibus & incidẽtibus citra magnum calorem: quorum alia

Chirurgia, seu cucurbitulis leuibus, præsertim si lapis in meatibus vrinariis infarciatur, & descensum remoretur, quæ affigendæ, primò paulum sub loco doloris, deiciendo sensim obliquè secundum meatuum vrinariorum situm & descensum in vesicam, &c.

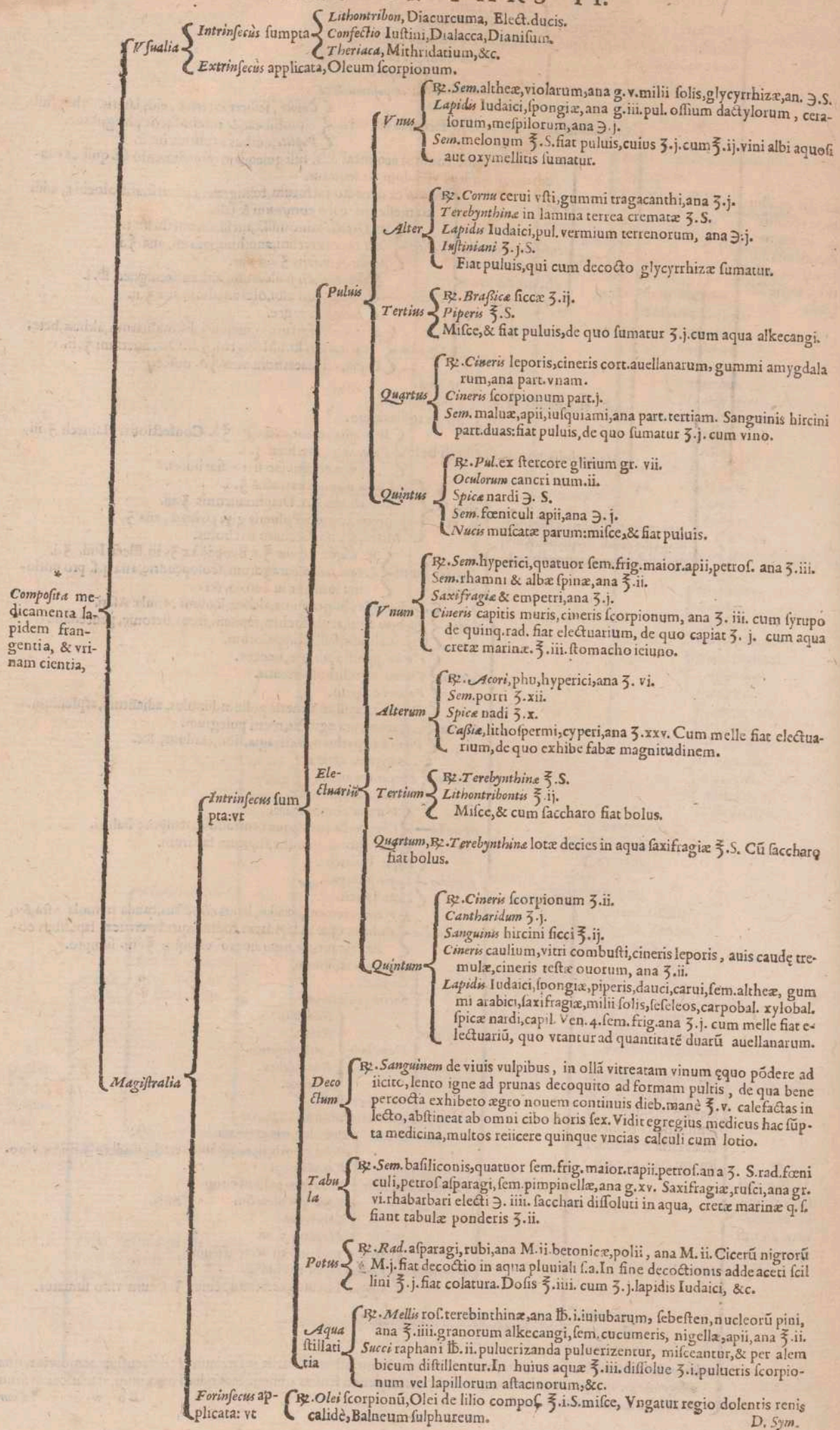
Compoſita medicamenta lapidem frangentia, & vrinam cientia,
Vſualia
Intrinſecùs ſumpta
Lithontribon, Diacurcuma, Elect. ducis.
Confectio Iuſtini, Dialacca, Dianiſum.
Theriaca, Mithridatium, &c.
Extrinſecùs applicata, Oleum ſcorpionum.
Magiſtralia
Intrinſecus ſumpta: vt
Puluis
Vnus
℞. Sem. altheæ, violarum, ana g. v. milii ſolis, glycyrrhizæ, an. ℈.S.
Lapidis Iudaici, ſpongiæ, ana g. iii. pul. oſſium dactylorum, ceraſorum, meſpilorum, ana ℈.j.
Sem. melonum ℥.S. fiat puluis, cuius ʒ.j. cum ℥.ij. vini albi aquoſi aut oxymellitis ſumatur.
Alter
℞. Cornu cerui vſti, gummi tragacanthi, ana ʒ.j.
Terebynthinæ in lamina terrea crematæ ʒ.S.
Lapidis Iudaici, pul. vermium terrenorum, ana ℈.j.
Iuſtiniani ʒ.j.S.
Fiat puluis, qui cum decocto glycyrrhizæ ſumatur.
Tertius
℞. Braſſicæ ſiccæ ʒ.ij.
Piperis ℥.S.
Miſce, & fiat puluis, de quo ſumatur ʒ.j. cum aqua alkecangi.
Quartus
℞. Cineris leporis, cineris cort. auellanarum, gummi amygdalarum, ana part. vnam.
Cineris ſcorpionum part. j.
Sem. maluæ, apii, iuſquiami, ana part. tertiam. Sanguinis hircini part. duas: fiat puluis, de quo ſumatur ʒ.j. cum vino.
Quintus
℞. Pul. ex ſtercore glirium gr. vii.
Oculorum cancri num. ii.
Spicæ nardi ℈.S.
Sem. fœniculi apii, ana ℈.j.
Nucis muſcatæ parum: miſce, & fiat puluis.
Electuarii
Vnum
℞. Sem. hyperici, quatuor ſem. frig. maior. apii, petroſ. ana ʒ.iii.
Sem. rhamni & albæ ſpinæ, ana ℥.ii.
Saxifragiæ & empetri, ana ʒ.j.
Cineris capitis muris, cineris ſcorpionum, ana ʒ. iii. cum ſyrupo de quinq. rad. fiat electuarium, de quo capiat ʒ. j. cum aqua cretæ marinæ. ℥.iii. ſtomacho ieiuno.
Alterum
℞. Acori, phu, hyperici, ana ʒ. vi.
Sem. porri ʒ.xii.
Spicæ nadi ʒ.x.
Caſſiæ, lithoſpermi, cyperi, ana ʒ.xxv. Cum melle fiat electuarium, de quo exhibe fabæ magnitudinem.
Tertium
℞. Terebynthinæ ℥.S.
Lithontribontis ℥.ij.
Miſce, & cum ſaccharo fiat bolus.
Quartum, ℞. Terebynthinæ lotæ decies in aqua ſaxifragiæ ℥.S. Cũ ſaccharo fiat bolus.
Quintum
℞. Cineris ſcorpionum ʒ.ii.
Cantharidum ʒ.j.
Sanguinis hircini ficci ℥.ij.
Cineris caulium, vitri combuſti, cineris leporis, auis caudę tremulæ, cineris teſtæ ouorum, ana ʒ.ii.
Lapidis Iudaici, ſpongiæ, piperis, dauci, carui, ſem. altheæ, gummi arabici, ſaxifragiæ, milii ſolis, ſeſeleos, carpobal. xylobal. ſpicæ nardi, capil. Ven. 4. ſem. frig. ana ʒ.j. cum melle fiat electuariũ, quo vtantur ad quantitatẽ duarũ auellanarum.
Decoctum
℞. Sanguinem de viuis vulpibus, in ollã vitreatam vinum ęquo põdere ad iicitc, lento igne ad prunas decoquito ad formam pultis, de qua bene percocta exhibeto ægro nouem continuis dieb. manè ℥.v. calefactas in lecto, abſtineat ab omni cibo horis ſex. Vidit egregius medicus hac ſũpta medicina, multos reiicere quinque vncias calculi cum lotio.
Tabula
℞. Sem. baſiliconis, quatuor ſem. frig. maior. rapii. petroſ. an a ʒ. S. rad. fœniculi, petroſ aſparagi, ſem. pimpinellæ, ana g. xv. Saxifragiæ, ruſci, ana gr. vi. rhabarbari electi ℈. iiii. ſacchari diſſoluti in aqua, cretæ marinæ q. ſ. fiant tabulæ ponderis ʒ.ii.
Potus
℞. Rad. aſparagi, rubi, ana M. ii. betonicæ, polii, ana M. ii. Ciceru̇ nigrorũ M. j. fiat decoctio in aqua pluuiali ſ.a. In fine decoctionis adde aceti ſcilini ℥.j. fiat colatura. Doſis ℥.iiii. cum ʒ.j. lapidis Iudaici, &c.
Aqua ſtillatitia
℞. Mellis roſ. terebinthinæ, ana ℔.i. iuiubarum, ſebeſten, nucleorũ pini, ana ℥.iiii. granorum alkecangi, ſem. cucumeris, nigellæ, apii, ana ℥.ii.
Succi raphani ℔.ii. puluerizanda puluerizentur, miſceantur, & per alembicum diſtillentur. In huius aquæ ℥.iii. diſſolue ʒ.i. puluꝛis ſcorpionum vel lapillorum aſtacinorum, &c.
Forinſecus applicata: vt
℞. Olei ſcorpionũ, Olei de lilio compoſ. ℥.i.S. miſce, Vngatur regio dolentis renis calidè, Balneum ſulphureum.

D. Sym.

D. *Symptoma* etiã quid fieri debeat, indicat. Siquidem

Dolor vehemẽs primò ſui ablationem indicat per medicamenta dolorem mitigantia, laxantia, & emollientia, quorum alia

Intrinſecùs ſumuntur: vt eſt

Philonium
Theriaca recens } cum vino.

Puluis
℞. *Sem.* portulacæ, ſcariolæ, ana ʒ. S.
Sem. iuſquiami ℈. ii.
Croci ℈. j.
Pul. origani ℈. S. miſce, & fiat puluis.

Extrinſecùs renibus applicãtur. & vel

Oleum
Chamomillæ.
Anethinum.
Laurinum.
Amygdalarum dulc.
Violarum, &c.

Vnguentum
Vnum
℞. *Butyri* recentis, axungiæ gallinæ.
Olei amygdalarum dulcium, violarum, ana ℥. ij.
Olei de lilio ʒ. S. Ceræ q. ſ. miſce, & fiat vnguentũ. (S.
Alterum
℞. *Olei* chamęmeli, vel anethini, amyg. dulciũ ana ℥ j.
Adipis anſerini, vel gallinacei, butyri recẽtis, ana ʒ. iij.
Ceræ q. ſ. fiat vnguentum.
Tertium: Vnguentum dialtheas, &c.

Fomentum
Primum
℞. *Maluæ*, biſmaluæ, ana M. j. S.
Sem. aniſi, fœniculi, ana ℥. j.
Flor. chamomillæ, meliloti, an. P. j. S.
Fiat decoctio, de qua fiat fomentum pro renib. cum ſpongiis aut filtro.

Alterum ex decocto
Maluarum, fol. ac rad. altheæ, chamæmeli,
Fœnigræci, Violatiæ.
Sem. lini. rad. gramjnis, in hydrelæo, & cum ſpõgiis ſæpe adhibitis renibus, pectini, &c.

Tertium ex decocto ſeminis lini, fœnigræci & croci, &c.

Sacculus ex milio, furfure, floribus chamomillæ, &c.

Emplaſtrum
Primum
℞. *Farinæ* triticeę, farinę ſem. lini & fœnigræci, an. (M. j.
Olei chamęmeli vel anethini, amyg. dulciũ, an. ℥. i. S.
Mellis ℥. ij.
Reſinæ terebynthinæ ʒ. j.
Rad. altheæ contuſ. ℥. S.
Miſce, & fiat emplaſtrum.

Alterum
℞. *Farinæ* hordeaceæ, lupinorũ, & ſem. lini, an. M. j.
Rad. altheæ, peucedani, flor. chamomillæ, ana q. ſ.
Coquantur in aqua & oleo, fiatq. emplaſtrum.

Tertium: emplaſtrum de meliloto Meſuæ, malaxatum cũ oleo chamomillæ & anethino, extenſum ſuper panno lineo & applicatum loco dolenti.

Quartum, ex raphano, parietaria, &c.

Inſeſſio
Prima ex decocto
Maluæ.
Althææ.
Meliloti.
Pulegij.
Origani.
Calamenthi.
Fœnigræci.
Seminis lini, &c.

Altera ex decocto
Maluæ, biſmaluæ.
Sem. altheæ, lini.
Tribuli marini & campeſtris.
Aniſi, cumini, &c.

Difficultas mixtus propter lapidis fixionem, primò curandus. Quare corpus imprimis concutiendum leuatis coxis & ſupino corpore, & lapis ad collum veſicæ ducendus: ſi verò ibidem figatur, rurſus ſupino corpore in cauitatẽ veſicæ tranſponatur, & vrina excluſa rurſum commoto corpore deducatur, donec prompte permeet: nã quandoq. ob id figitur, quòd longior ſit, & tranſuerſim accedat. Quòd ſi neq. tũc lapis expellatur, catheterem immittendũ, aut maluæ cauliculus, aut cirpi pars tenera alba, quæ ad radicẽ eſt, atq. excluſa vrina, tentandũ lapidẽ in veſica conterere. Si verò in penis meatu infigatur, multa vrina priùs retenta, conandũ impetu cõpreſſione facta ipſam excernere. Si neq. ſic expellatur lapis, periculum eſt ne Iſchuria pereat æger. Conandũ itaq. eſt medicamẽtis vrinã cientib. ipſum expellere, aut vulſella trahere, aut iuxta glandẽ in ea parte ſectione facta ipſũ extrahere.

Aſperitas, ſeu eroſio, ſeu exulceratio in renibus & meatibus vrinariis relicta, curanda eſt, ſi quæ fuerit facta bibito lacte aſinino, cum ſaccharo, aut diatragacantho, cum aqua ſtillatitia cichorii, &c.

De curatione Inflammationis renum.

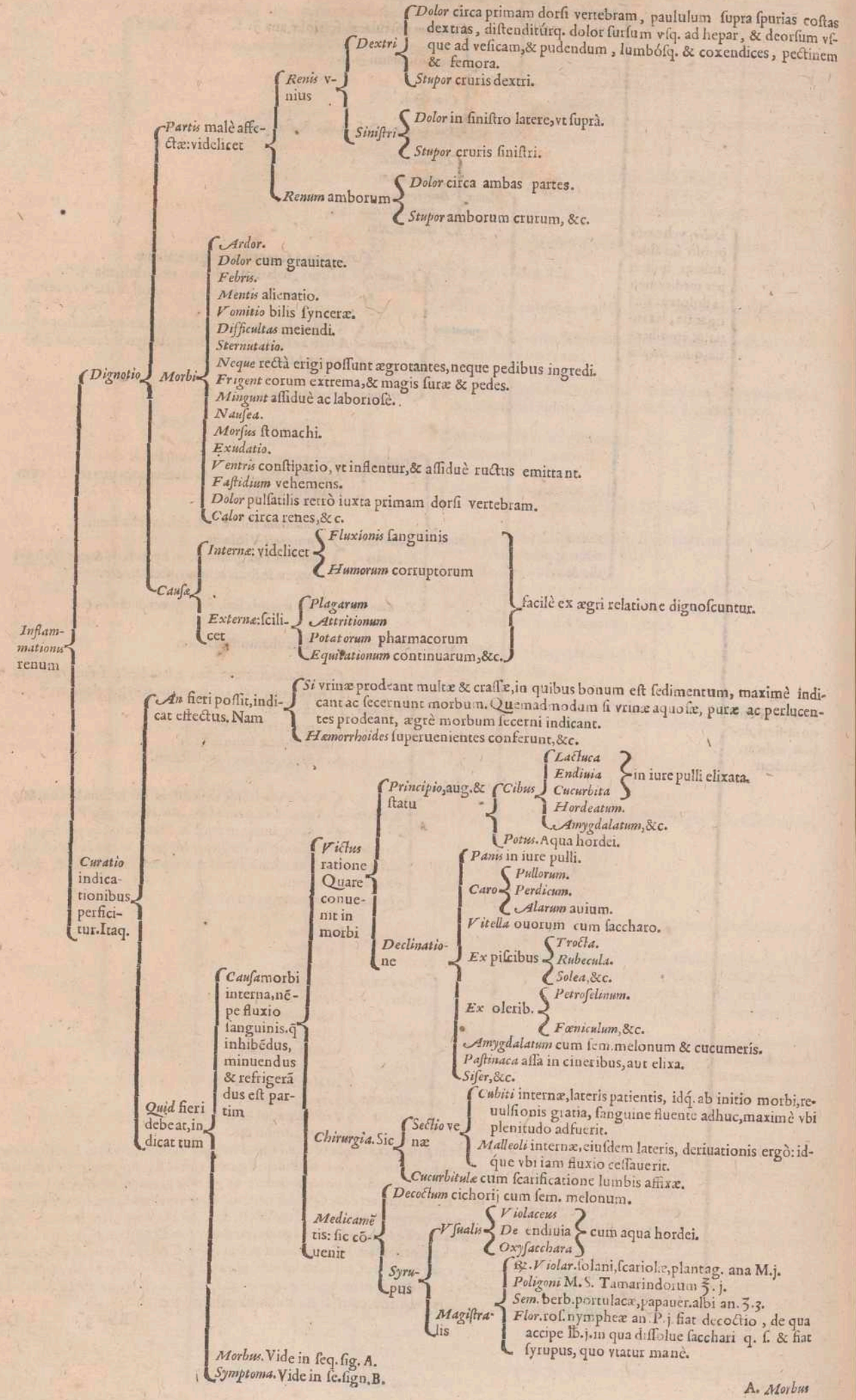

A. Morbus

B. *Morbus*, videlicet inflammatio, sui ablationē indicat: quod fiet partim

Victus ratione præcedenti.

Medicamentis exhibitis secundū *Tempus* commodum. Sic in morbi

Qualitatem contrariā: scilicet repellentem & refrigerantem, in morbi principio: & discutientem & repellentem in augmento: & resoluentem in statu & declinatione: vt sequitur.

Quantitatem debitam quæ augenda vel minuenda est pro ratione temperaturæ totius & partis, ætatis, temporis anni, situs loci, &c.

Principio refrigerantia, astringētia & repellentia conueniunt: vt

- *Epithema*
  - ℞. *Rosarum* nympheæ, ana ʒ.iij.
  - *Succi* plantaginis, solani, ana ʒ.iij.
  - *Aceti* ʒ.ij. Misce, & fiat epithema.
- *Vnguentum*
  - *Rosatum*
  - *Melinum*
  - *Galeni* pro renibus

  } *Additis* succis
  - *Plantaginis.*
  - *Solani.*
  - *Semperuiui.*
  - *Polygoni*, &c.

Augmento repellentia & discutientia sunt ex vsu: atq; vel

- *Intrinsecus* sumpta: vt saccharum cum aqua.
- *Forinsecus* applicata:
  - *Emplastrū*
    - *Vnū* ex-*Farina* sem. lini, farina hordei & rosaceo.
    - *Alterum* ex *Farina* fœnigræci, farina hordei, santalis rubeis, cū oleo chamæmelino & rosaceo.
  - *Linimentum* ex vnguento rosato, & chamæmelino, &c.

Statu & declinatione, resoluentia conueniunt: atque vel

- *Intrinsecus* sumpta:
  - *Potus*
    - ℞. *Glycyrrhizæ* ʒ.j. Rad. ireos ʒ.ij.
    - *Agrimoniæ*, ceterach, polytrici, adianthi, ana M.j.
    - *Passularum* ʒ.j Ficuum, n.vj.
    - *Flor.* bugloſſæ, borrag. ana P.j. Fiat decoctio, in col. dissolue mellis rosc. ʒ.iij. Fiat syrupus, aromat. cum ʒ.ij. cinnamomi & ϑ.S. squinanthi.
  - *Pilulæ*
    - ℞. *Myrrhæ*, styracis, cinnamomi, asari, spicæ, nardi, squinānthi, galangæ, ana ϑ.j. Cum terebinthina fiant pilulæ: capiat ʒ.j. summo mane. Sumptis pilulis capiat ʒ.iv. decocti ciceris cum saccharo. (passo.
- *Forinsecus* applicata:
  - *Emplastrum*
    - *Vnum* ex farina sem. lini, asaro, chamæpyti & eruo cum
    - *Alterum* ex—*Farina* sem. lini, erui, ireos, cū oleo laurino, aut irino & galbano, &c
  - *Vnguentum*
    - ℞. *Vnguenti* martiati, resumptiui, ana ʒ.j.
    - *Ireos* ʒ.j. vel cineris coral. rub. vel cornu cerui, vel ʒ.S. farinæ fabarum.

Locum conuenientem. Sic topica renibus forinsecùs apponenda sunt, &c.

B. *Symptoma* etiā sui ablationem indicat. Nam

Excrementa cruda retenta in

Ventriculo, vomitu primò excernenda sunt, reuulsionis gratia: idq́ue ante sanguinis missionem.

Intestinis, expellēda sunt primò ante venæ sectionē, atq; vel

- *Clysteribus* mollientibus & leniētibus: quorum
  - *Vnus*
    - ℞. *Hordei*, violarum, sem. lini, ana q.s. Fiat decoctio, de qua accipe ʒ.x. quibus adde sacchari vel mellis rosc. col. pinguedinis gallinę ana q.s. Misce.
  - *Alter*
    - ℞. *Maluæ*, sem. lini, fœnigræci, ana q.s. Fiat decoctio, de qua accipe ʒ.x. quibus adde olei rosacei, axungiæ gallinæ, axungiæ anatis, ana q.s.
  - *Tertius* ex decocto hordei, oleo rosaceo & cassia fistulari, addito saccharo vel melle.
- *Glandibus.*
- *Potionibus* (quæ non nisi in morbi declinatione valent) ex
  - *Tamarindis.*
  - *Cassia* fistulari.
  - *Manna.*
  - *Syrupo*
    - *Violaceo* laxat.
    - *Rosato* laxatiuo.

Dolor primò mitigandus est, tum medicamentis

- *Intrinsecùs* sumptis, per
  - *Os*: vt Philonium
    - *Persicum.*
    - *Romanum*, &c.
  - *Sedem*: vt est clyster
    - *Vnus* ex decocto hordei, violarum, seminis lini, saccharo & pinguedine gallinæ liquata.
    - *Alter*
      - ℞. *Rad.* bismaluæ ʒ.j. Maluę, violarum, ana M.ij.
      - *Passularum*, prunorum, ana pa.x.
      - *Quatuor* sem. frig. maior. ana ʒ.iij.
      - *Florū* violarū P.j. Fiat decoctio, de qua accipe ʒ.viij. in quib. dissolue mellis violacei, sacchari rubri, ana ʒ.j. Olei rosc. ʒ.ij.
- *Extrinsecùs* applicatis: vt
  - *Emplastrum* ex farina hordei, seminis lini, & oleo de papauere, addendo parum medicamenti Philonis.
  - *Vnguentum*
    - ℞. *Vnguenti* rosati ʒ.j.
    - *Vnguenti* populeonis ʒ.S.
    - *Olei* chamæmeli ʒ.ij. Misce.

Sitis curanda iulapiis refrigerantibus, &c.

Scirrhus emolliēdus, discutiēdus & resoluēdus est, tum emplastris, linimētis, clysteribus, atq; his, quę vrinā mouēt, &c.

De curatione Exulcerationis renum.

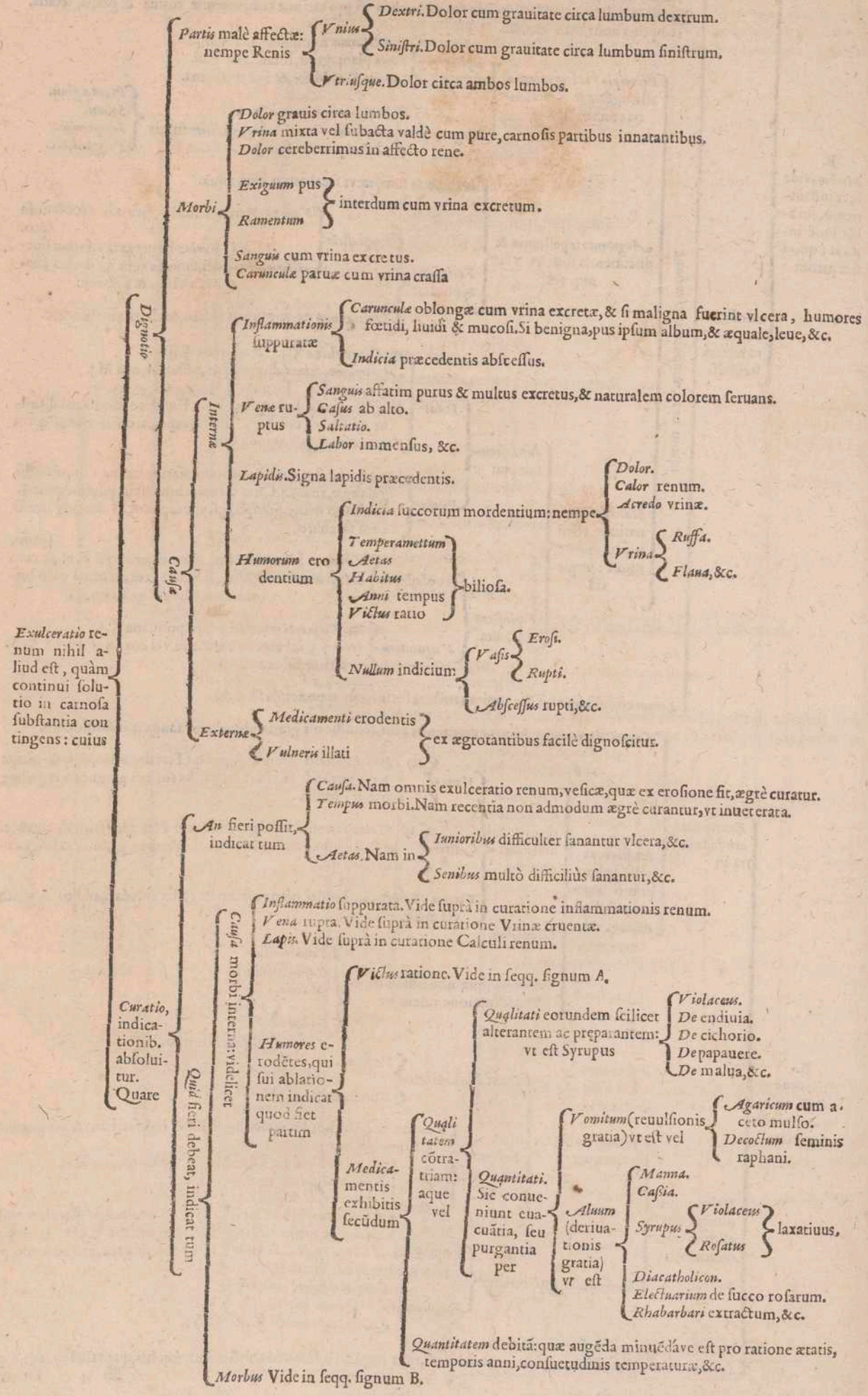

A. Humore

A. *Humores* erodentes auferũtur victus ratione, instituta secundum
- *Aer* eligendus est temperatus, vel paulò frigidior.
- *Somnus* sit moderatus, vel consueto longior.
- *Quies* præcipienda est. Siquidẽ omnis delassatio, efferuescens gestatio, & cõcitatio vehemens vitãda.
- *Frictio* singulis diebus manè est ex vsu.
- *Aluus* sit mollis natura, vel clysteribus lenientibus.
- *Animi* affectus immodici vitandi: & coitus superfluus.
- *Qualitatem* cõtrariam: scilicet refrigerante n, &c. Quare
  - *Cibus*
    - *Panis* recens.
    - *Cremor* ptisanæ.
    - *Iusculum* gallinarum pinguia.
    - *Ouum* gallinarum tremula.
    - *Serum* lactis, vel lac ipsum cum melle.
    - *Lac* ouis permixtum.
    - *Amylum* cum lacte coctum.
    - *Caro*
      - *Phasianorum*, Perdicum, Caporum.
      - *Gallinarum*, Pullorum.
      - *Starnarum*, Hœdorum.
    - *Ex* piscibus
      - *Asselli* parui, Gobbij.
      - *Gammari*, Locustæ.
      - *Cancri* fluuiales.
    - *Ex* oleribus
      - *Maluæ*, Seris.
      - *Asparagus*, Portulaca.
      - *Rumex*, Lactuca, &c.
    - *Ex* fructibus
      - *Cucumis*.
      - *Nuces* pineæ.
      - *Vuæ* passæ, &c.
  - *Acida*, salsa, ac crassa, & quæ vrinam ducunt, vitanda.
  - *Potus* sit aut
    - *Aqua* pluuia non corrupta, actu non nimis frigida.
    - *Vinum* album, dilutum, astringens.
    - *Aqua*
      - *Hordei* cum glycyrrhiza.
      - *Mulsa*, &c.
- *Quantitatem* debitam: quæ moderata esse debet, quoniam repletiones omnes & cruditates vitandæ.

B. *Morbus* etiam, siue vlcus sui ablationẽ indicat: qd fiet tum
- *Victus* ratione prædicta.
- *Medicamentis exhibitis* secundũ
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet detergentem abstergentem, & consolidantem: vt sequitur.
  - *Quantitatem* debitam.
    - *Tempus* cõmodũ. Sic in morbi
      - *Principio* mundificantia sunt accommoda: vt
        - *Aqua* mulsa cum decocto aut
          - *Capillorum* Veneris.
          - *Cichorij* & rad. dulcis.
        - *Lac* cum melle, asininum potissimùm recenter mulctum.
        - *Cremor* ptisanæ cum melle modico.
        - *Cucumeris* semen cum passo. Decoctum adianthi.
        - *Decoctum* hordei, adianthi, glycyrrhizæ, & sem. melonum.
        - *Decoctum* sem. melonis, cucumeris, cucurbitæ, peponis, ana ʒ. S. succi rad. dulcis & sacchari, ana ʒ. j. Cochleare vnum sumatur ieiuno ventre, cum aqua cichorij, aut decocto sem. maluæ.
      - *Statu* & declinatione cõglutinãtia conueniũt: quorũ alia
        - *Intrinsecus* sumũtur: vt
          - *Bolus* armenus cum aqua cichorij.
          - *Trochisci* de halicacabo cum aqua mulsa.
          - *Trochisci*: ℞. *Sem.* melonis, peponis, ana ʒ. S. Succi rad. dulcis ʒ. ij. Tragacanthi, myrrhæ, Gummi arrabici, boli armeni, thuris, ana ʒ. j. cum syrupo rosaceo fiant trochisci pond. ʒ. j. quorũ vnum assumet, cum aqua mulsa, aut aqua cichorij.
          - *Potus*: ℞. *Aqua* mulsæ ʒ. iv. succi saluiæ ʒ. S.
            - *Myrrhæ*, tragacanthi, ana ʒ. S. Misce.
          - *Morselli*: ℞. *Vuarum* passarum, pistachiorum, nucleorum pini, amygdal. dulcium torrefact. ana ʒ. S. Sem. altheæ, sem. halicachabi, ana ϑ. j. Sem. lactucæ, hyoscyami, ana ϑ. S. tragacanthi ϑ. j. S. Glycyrrhizæ ϑ. ij. S. Sem. melonis, cucumeris, ana ʒ. iij. boli ar. ϑ. ij. Sacchari dissoluti in aqua ros. q. s. fiant morselli, &c.
        - *Extrinsecus* applicantur: vt
          - *Emplastrum*
            - *Vnum* ex
              - *Farina* hordei, farina erui.
              - *Myrrha*.
              - *Resina* terebinthina, &c.
            - *Alterum*
              - ℞. *Myrrhæ*, thuris, mastichis, Boli armeni, ana ʒ. j.
              - *Succi* plantaginis aridi ϑ. j. S.
              - *Picis*, Resinæ, ana q. s. fiat emplastrum.
          - *Vnguentum* / *Ceratum* — *Compositum* ex
            - *Oleo*
              - *Myrthino*.
              - *Cotoneorum*, Rosaceo.
              - *Mastichino*, &c.
            - *Succo* plantaginis.
            - *Thure*, Mastice.
            - *Bolo* armeno. Santalis.
            - *Farina* hordeacea.
            - *Albumine* ouorum.
            - *Cera*, & aceto, &c.
- *Locum* conuenientem. Sic intrinsecus sumenda, per os sunt accipienda: extrinsecus verò applicanda, lumbis apponenda sunt, &c.

De

De curatione Stranguriæ, seu Vrinæ stillicidij.

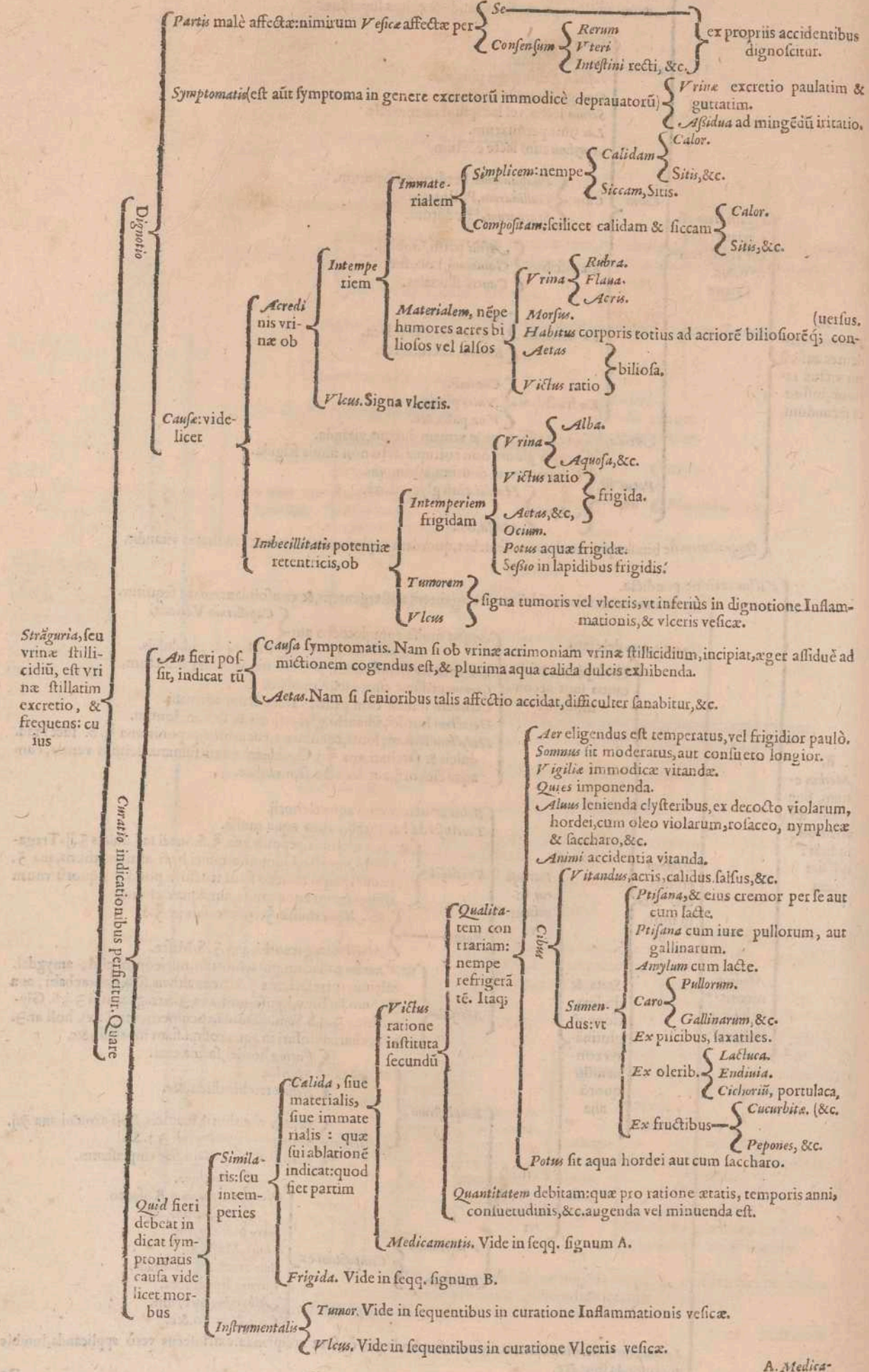

A. Medica-

A. *Medicamentis exhibitis secundum*

- *Qualitatem* contrariam & vel
  - *Qualitati*: id est, intemperiei calidæ: sunt alterantia, refrigerantia
    - *Intrinsecùs* sumpta: vt
      - *Syrupus*
        - *Violaceus*, Nympheæ.
        - *De* papauere.
        - *Rosatus*, &c.
      - *Cremor* sem. citrulli, cucumeris, vel melonis, cum aqua hordei.
      - *Trochisci*
        - ℞. *Sem.* melonis, citrulli, cucumeris, ana ʒ.ij.
        - *Vuæ* passæ, glycyrrhizæ, ana ʒ.j
        - *Sem.* lactucæ, portulacæ, ana ℈. S. amyli ℈.j.S.
        - *Sacchari* in aqua ros. dissoluti q.S. Misce.
    - *Extrinsecùs* apposita: vt
      - *Oleum*
        - *Violarum*, Rosaceum.
        - *Ex* nymphea.
        - *De* papauere, &c.
      - *Ceratum* refrigerans Galeni.
      - *Fomentum* ex decocto maluæ, violarum, rosarum, altheæ, &c.
      - *Balneum* aquæ dulcis.
  - *Quantitati* humoris
    - *Biliosi*: sunt purgantia bilem: vt
      - *Manna*.
      - *Cassia*.
      - *Syrupus* ex pluribus infus.
        - *Violarum*.
        - *Rosarum*.
      - *Electuarium* de succo rosarum, &c.
    - *Salsi*: sunt purgantia pituitam salsam: vt
      - *Sena*.
      - *Agaricum*.
      - *Confectio* Hamech, &c.
- *Quantitatem* debitã: quæ augẽda vel minuẽda est pro ratione ætatis, temporis anni, consuetudinis, temperaturæ, &c.

B. *Quòd* si vrinæ stillicidium à relaxatione, seu intẽperie frigida originem duxerit, auferenda erit tum

- *Victus* ratione calefaciente. Quare cõueniet
  - *Aer* ad calidum declinans.
  - *Somnus* moderatus.
  - *Exercitium* temperatum, Frictio circa pubem.
  - *Cibus*
    - *Panis* probè coctus ac mediocriter fermentatus.
    - *Caro*
      - *Gallinarum*
      - *Pullorum*
      - *Perdicum*
      - *Columbarum*, &c.
      - assa.
    - *Ex* oleribus
      - *Thymum*, Hyssopum.
      - *Pulegium*.
      - *Maiorana*, &c.
    - *Ex* fructibus
      - *Vua* passa.
      - *Nuces*, Auellanæ.
      - *Amygdalæ*, &c.
  - *Potus*, Vinum dulce, vel odoriferum, &c.
- *Medicamentis* exhibitis secundum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet excalfaciẽtem & exiccantem: quorum alia
    - *Intrinsecus* assumuntur: vt est
      - *Theriaca*.
      - *Mithridatium*.
      - *Aurea* Alexandrina.
      - *Diambra*.
      - *Diacolibanum*.
      - *Diamentha*.
      - *Diacitoniten*.
      - *Diagalanga*, &c.
    - *Forinsecus* applicãtur: vt
      - *Oleum*
        - *Nardinum*, Irinum.
        - *Anethinum*, Laurinum, Rutaceum.
        - *Castorei*, Euphorbij, &c.
      - *Sacculus* ex semine anethi, floribus chamęmeli, & foliis rutæ, vino calenti madefactus, perinæo & ano applicatus.
      - *Emplastrum* ex
        - *Mastice*, thure, Styrace calamita.
        - *Ambra*, Cinnamomo.
        - *Cariophillis*, Galanga.
        - *Cumino* asso.
        - *Ruta*, mentha, absynthio.
        - *Origano* calamentho, &c.
      - *Synapismas* ruborem inducens, &c.
  - *Quantitatem* commodam: quæ varianda est pro ratione intemperiei, temperaturæ, totius & partis, anni temporis, ætatis, situs loci, &c.

De

De curatione Dysuriæ, id est difficultatis Vrinæ.

- *Dysuria*, seu difficultas vrinæ est, quãdo partim cum dolore, partim sine dolore vrina redditur: cuius
  - *Dignotio*
    - *Partis* malè affectæ: nimirum *Vesicæ*. Mictio cum dolore circa vesicam.
    - *Symptomatis*
      - *Vrinæ* excretio imbecilla & veluti torpens.
      - *Mictio* cum dolore, vel saltem cum difficultate.
      - *Hebetudo* sensus, &c.
    - *Causæ*: videlicet morbi
      - *Similaris*: id est intemperiei
        - *Frigidæ* (à qua frequenter oritur)
          - *Frigus*.
          - *Dolor* nullus.
          - *Febris* nulla, &c.
        - *Calidæ* (à qua rarò originem ducit)
          - *Dolor*.
          - *Calor*.
          - *Febris*, &c.
      - *Instrumentalis*
        - *Inflammationis*
          - *Dolor* cum grauitate.
          - *Tumor*.
          - *Febris*, &c.
        - *Obstructionis* ab
          - *Humore* crasso
            - *Ocium*.
            - *Cruditates*.
            - *Aquæ* potus.
            - *Alimenta* crassa.
          - *Caruncula*, dignoscitur ex vlcere prægresso.
          - *Sanie*, vel pure, dignoscitur ex vlcere prægresso.
          - *Lapide*. Arenulæ præcesserunt.
          - *Spiritu* flatuoso. Dolor
            - *Extensiuus*.
            - *Inflatiuus*.
          - *Grumo* sanguinis, dignoscitur ex fluxu sanguinis prægresso.
        - *Vlceris*
          - *Sanies*.
          - *Punctura*, &c.
  - *Curatio* indicationibus perficitur. Quare
    - *An* fieri possit, indicat tum
      - *Causa*. Nam si ex frigida intemperie excitetur, periculosior est senibus.
      - *Symptoma* Nam si
        - *In* febribus ardentibus & malignis fiat, mala est.
        - *Non* ex intemperie frigida, sed aliis causis oriatur, tantò salubrior est, quantò dolor vacabit.
      - *Tempus*. Nam ablatio vrinæ si diu durauerit, mortem significat, &c.
    - *Quid* fieri debeat, indicat symptomatis causa: videlicet
      - *Intemperies*. Vide in seqq. signum A.
      - *Morbus* instrumẽtalis: id est
        - *Inflammatio*, Vide in sequentibus, in curatione Inflammationis vesicæ.
        - *Distentio* à
          - *Flatibus* Vide suprà in cura Colicæ passionis.
          - *Multitudine* vrinæ: prodest manibus vesicam cõprimere, & conari eandem expellere, & catheterem immittere, & insidere prædictis decoctis, &c.
        - *Obstructio* à
          - *Lapide*. Corpus concutiendum, & femoribus leuatis, supino corpore, vrinam mittere tentabunt. Quòd si hoc remedio non cedat, per catheterem dimouendus est lapis, atq; ventre manib. presso, vrina prolectanda.
          - *Pure*. Aqua mulsa iniiciẽda est, & vbi opus est, catheter in mittendus.
          - *Sanguinis* grumo. Acetum mulsum, aut aqua mulsa cũ decocto, radicũ apij, aut syrupus de quinq; radicibus cũ aceto, aut coaguli leporis ℈.j. cum aceto mulso, aut acetum mulsum scilliticum cum lixiuio exhibendum, &c.
          - *Tuberculo*. Si suppurationem admittat, suppurandum. Sin minùs, cathetere immisso euellendum ac rumpendum.
          - *Pituita* crassa. Acetum mulsum bibendum cum decocto asparagorum. Per syringam verò aqua mulsa iniicienda: & vbi aliæ non profuerint, catheter immittendus, &c.
        - *Vlcus*. Vide in sequentibus in curatione Vlceris vesicæ.

A. Intem-

A. *Intemperies*

- *Frigidæ*: quæ sui ablatione indicat: quod fiet partim
  - *Victus* ratione instituta secundum
    - *Qualitatẽ* contrariã: nẽpe excalefacientẽ. Quare fit
      - *Cibus*
        - *Panis*, probè fermentatus ac salitus.
        - *Caro*
          - *Pullorum*
          - *Gallinarum*
          - *Hædina*
          - *Vitulina*

          parata cũ
          - *Petroselino*, Apio, Fœniculo.
          - *Asparago*, Dauco, Cinnamomo.
          - *Caryophillis*, Macere, Galanga.
          - *Zingibere*, Aniso, &c.
      - *Potus*, aut
        - *Vinum*
          - *Album*, antiquum.
          - *Hippocraticum*.
        - *Aqua* mulsa cum aromatibus, &c.
      - *Aer* ad calidum vergens.
      - *Somnus* moderatus.
      - *Exercitium* moderatum.
    - *Quantitatem* debitam: quæ pro ratione ætatis, temporis anni, complexionis, consuetudinis, augenda vel minuenda est.
  - *Medicamentis* exhibitis secundum
    - *Materiali*, seu pituitosæ,
      - *Crudæ*: sunt alterantia, præparantia, vel concoquentia: vt
        - *Oxymel*
          - *Simplex*.
          - *Compositum*.
        - *Aqua* mulsa.
        - *Syrupus de*
          - *Radicibus*,
          - *Hyssopo*.
          - *Cort.* mali citri.
        - *Decoctum*
          - *Origani*, hyssopi.
          - *Pulegij*, thymi, &c.
      - *Coctæ*: sunt purgantia: vt est
        - *Agaricum*.
        - *Hiera* picra.
        - *Diacatholicum*.
        - *Diaphœnicum*.
        - *Pilulæ*
          - *Fœtidæ*.
          - *De* sagapæno cum agarico, &c.
    - *Immateriali*: quorũ alia
      - *Intrinsecùs* sumuntur: vt
        - *Theriaca*.
        - *Mithridatium*.
        - *Aurea* alexandrina.
        - *Diagalanga*.
        - *Diacinnamomum*.
        - *Dianisum*.
        - *Diacalamenthum*.
        - *Electuarium* Ducis.
        - *Decoctum*
          - *Scordij*, arthemisiæ
          - *Hyssopi*, pulegij
          - *Fœniculi*, origani.

          cum aqua mulsa.
      - *Forinsecùs* applicantur: vt
        - *Oleum*
          - *Anethinum*, Rutaceum.
          - *Chamæmelinum*, Irinum, Nardinum.
          - *De* scorpionibus.
          - *De* keiri.
          - *De* lilio.
        - *Fomentum* ex decocto
          - *Maioranæ*, Rorismarini.
          - *Arthemisiæ*, Origani.
          - *Calamenthi*, Thymi, Hyssopi.
          - *Parietariæ*, Chamæmeli.
          - *Rutæ*, Sysimbrij, &c.
        - *Insessus* aut ex
          - *Vino* albo.
          - *Duabus* partibus aquæ & vna vini.
    - *Qualitatem* contrariam & velin temperie
    - *Quantitatem* commodam, quæ augenda minuendáve est pro ratione ætatis, temperamenti, anni temporis, &c.
- *Calida*
  - *Materialis*. Vide in sequentibus sign. B.
  - *Immaterialis*, sui ablatione indicat: quod fiet partim
    - *Victu* refrigerante.
    - *Medicamẽtis* frigidis
      - *Intrinsecùs* sumptis: per
        - *Os*: vt
          - *Syrupus*
            - *Violaceus*.
            - *De* endiuia.
            - *De* nenuphare.
            - *De* papauere.
            - *De* iuiubis, &c.
          - *Decoctum* hordei.
          - *Conserua*
            - *Violarum*.
            - *Rosarum*.
          - *Saccharum* ros. tabulatum, &c.
        - *Sedem*: vt clysteres molles & refrigerantes.
        - *Collum* vesicæ: vt est albumen oui fortiter agitatum, atque per syringam iniectum.
      - *Extrinsecùs* applicatis: vt
        - *Oleum*
          - *Violarum*.
          - *Nenupharis*, &c.
        - *Ceratum* infrigidans Galeni, &c.

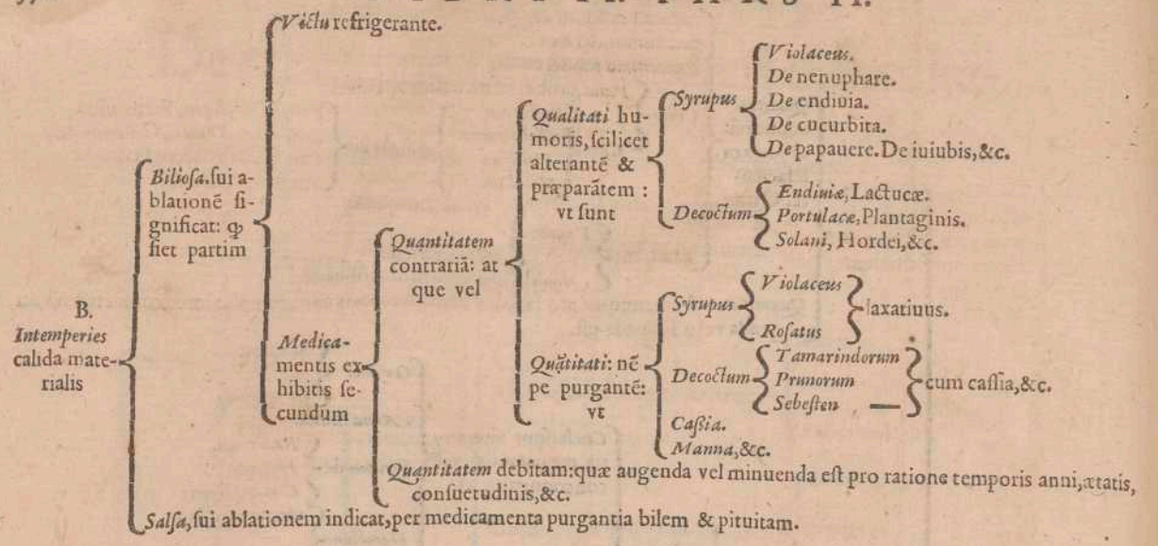

De curatione Iſchuriæ, id eſt, Suppreſsionis vrinæ.

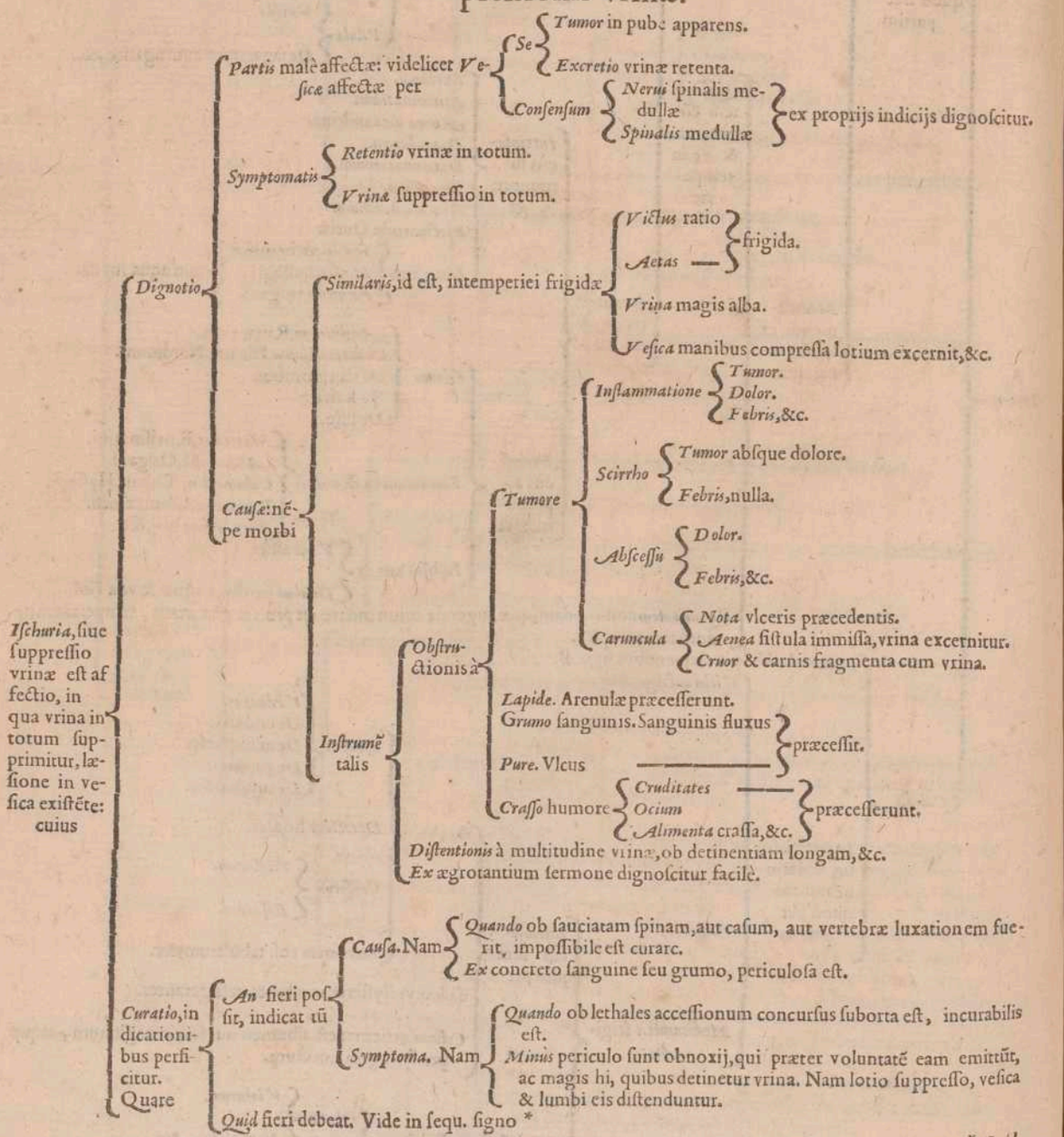

* Quid

Quid fieri debeat, indicat causa symptomatis, nempe morbus

- *Similaris*, seu intemperies frigida ipsius vesicæ, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim
  - *Victus* ratione excalfaciente, vt in Dysuria dictum est.
  - *Medicamentis* cõtractis, videlicet calefacientibus seu alterantib. qualitate
    - *Manifesta*, quorum alia
      - *Intrinsecùs* sumuntur: vt est
        - *Theriaca*, Mithridatium
        - *Castoreum*
        - *Aurea* Alexandrina
        - *Electuarium* Ducis
        - *Lithontribon*, &c.
        - } in potu.
      - *Forinsecùs* applicantur: vt
        - *Ius* ex decocto
          - *Rutæ*, Maioranæ, Arthemisiæ.
          - *Altheæ*, Fœnigraeci.
          - *Sem.* lini, &c.
        - *Oleum*
          - *Rutaceum.*
          - De scorpionibus.
          - *Nardinum.*
          - De castoreo, &c.
        - *Vnguentum*
          - ℞. *Olei* nardini
          - *Costini*
          - *Rutacei*
          - } ana ʒ.i.
          - *Irini*
          - De scorpionibus
          - } ana ʒ. S,
          - *Flor.* stœchados
          - *Masticis*
          - } ana ʒ. ij.
          - *Castorei* ʒ.i.
          - *Sagapeni*
          - *Bdellij*
          - } ana ʒ.ij.
          - *Ceræ* q.s. fiat vnguentum.
        - *Cataplasma* ex
          - *Farina* hordeacea cruda.
          - *Vino* dulci & mulso, præsertim si obtusus fuerit vesicæ sensus.
    - *Occulta*, vt
      - *Genitale* viuerræ.
      - *Cinis* scorpionum crematorum.
      - *Testa* oui repurgata, è qua pullus exierit.
      - *Aselli.*
      - *Vermes* terreni quinque triti & ex vino mulso bibiti.
      - *Viscera* erinacei terrestris condita sale, & exiccata, & trita, & quantũ tribus digitis apprehendi potest, ex vino sumpta.
      - *Caro* erinacei in sole exiccata, & in vino pota, &c.
      - *Cimex* foramini virgæ inditus, vel granulum salis, &c.
  - *Instrumentalis*, id est
    - *Obstructio* à
      - *Tumore*
        - *Inflammatione*
        - *Scirrho*
        - } Vide in proprijs eorundem curationibus.
      - *Lapide*
      - *Grumo* sanguinis
      - *Pure*
      - *Crasso* humore
      - } vide in curatione Dysuriæ.
    - *Distensio* à multitudine vrinæ ob negotiorum importunitatem, auxiliari oportet ipsis manibus ambabus, supra imum ventrem admotis.

De curatione Incontinentiæ vrinæ, & Mingentium in lecto.

Incontentia vrinæ nihil aliud est, quàm vrinæ præter volũtatem excretio: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: nempe *Vesicæ* affectæ per
    - *Se.*
    - *Consensum*
      - *Musculi* vesicæ
      - *Nervorum*, per quos animalis facultas ad ipsum fertur
      - } Causa aliqua externa infrigidans præcessit.
  - *Symptomatis.* Vrinæ præter voluntatem excretio,
  - *Causæ*
    - *Intemperiei* frigidæ
      - *Causa* infrigidans externa quædam præcessit.
      - *Auxilium*, à calidis.
      - *Læsio* à frigidis, &c.
    - *Inflammationis*
    - *Scirrhi*
    - } Ex proprijs indicijs dignoscitur.
    - *Luxatæ* seu fractæ spinæ
    - *Vulneris*
    - Vlceris
    - } Ex proprijs indicijs deprehenditur.
    - *Casus*, &c. Ex ægri relatione intelligitur.
- *Curatio*, indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat tũ
    - *Causa.* Nã
      - *Si* ex aliqua externa causa generetur musculo infrigidato, celeriùs curatur.
      - *Qui* vrinam sine voluntate emittũt ob ceruicis vesicæ vulnus, aut casum, aut vertebræ luxationem superuenientibus, quæ mortem fateantur notis, nulla medicina periculo subtrahit.
    - *Aetas.* Nam pueris maxima ex parte solet affectio hæc accidere, &c.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in sequentibus sig. *

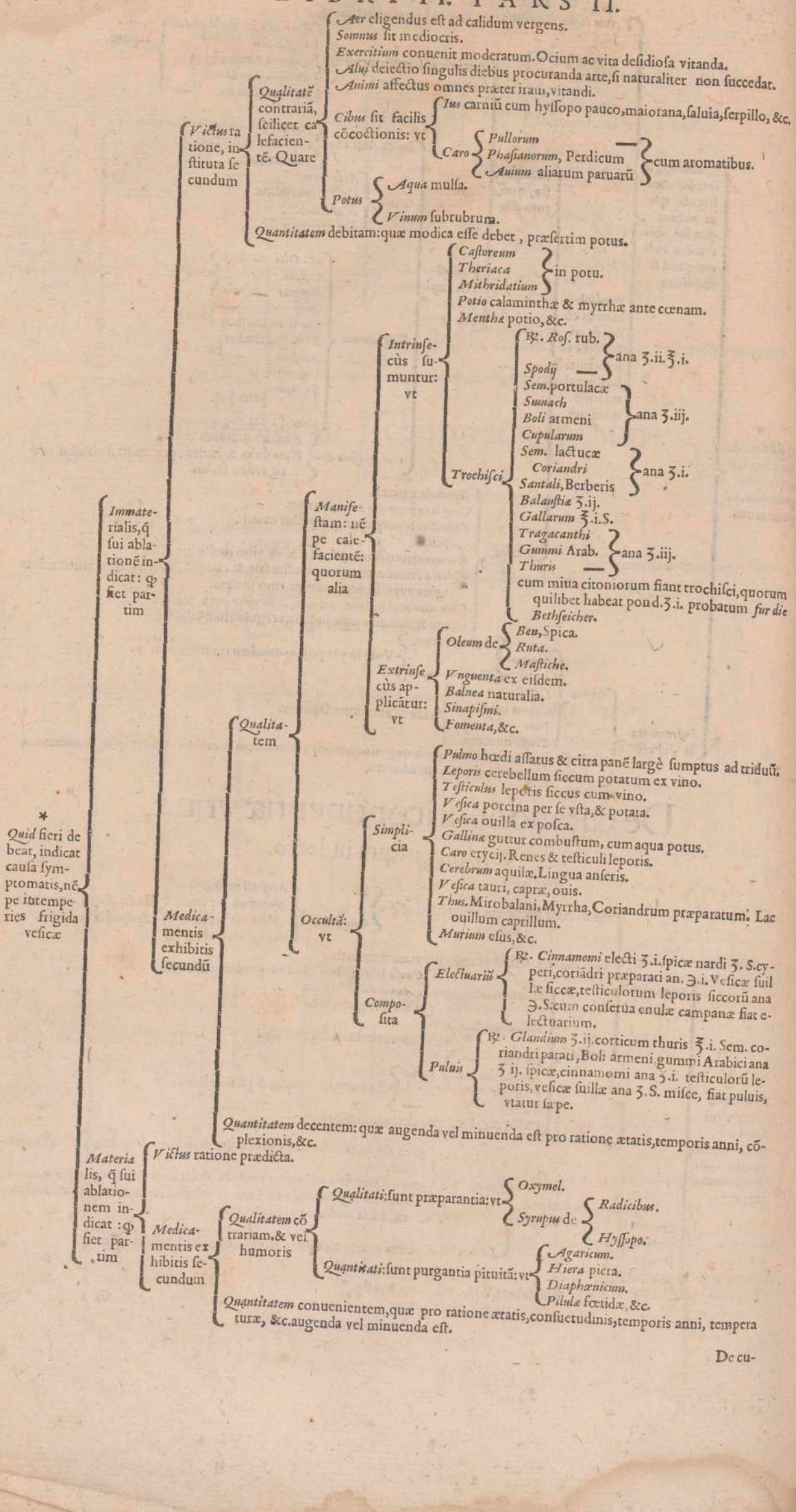
* Quid fieri debeat, indicat causa symptomatis, nẽ pe intemperies frigida vesicæ
Immaterialis, q̃ sui ablationẽ indicat: q̃ fiet partim
Victus ratione, instituta secundum
Qualitatẽ contrariã, scilicet calefacientẽ. Quare
Aer eligendus est ad calidum vergens.
Somnus sit mediocris.
Exercitium conuenit moderatum. Ocium ac vita desidiosa vitanda.
Aluj deiectio singulis diebus procuranda arte, si naturaliter non succedat.
Animi affectus omnes præter iram, vitandi.
Cibus sit facilis cõcoctionis: vt
Ius carniũ cum hyssopo pauco, maiorana, saluia, serpillo, &c.
Caro Pullorum, Phasianorum, Perdicum, Auium aliarum paruarũ — cum aromatibus.
Potus Aqua mulsa. Vinum subrubrum.
Quantitatem debitam: quæ modica esse debet, præsertim potus.
Medicamentis exhibitis secundũ
Qualitatem
Manifestam: nẽ pe calefacientẽ: quorum alia
Intrinsecùs sumuntur: vt
Castoreum, Theriaca, Mithridatium — in potu.
Potio calaminthæ & myrrhæ ante cœnam.
Menthæ potio, &c.
Trochisci
℞. Ros. rub., Spodij — ana ʒ.ii. ℈.i.
Sem. portulacæ, Sumach, Boli armeni, Cupularum — ana ʒ.iij.
Sem. lactucæ, Coriandri, Santali, Berberis — ana ʒ.i.
Balaustiæ ʒ.ij.
Gallarum ʒ.i.S.
Tragacanthi, Gummi Arab., Thuris — ana ʒ.iij.
cum miua citoniorum fiant trochisci, quorum quilibet habeat pond. ʒ.i. probatum fur die Bethseicher.
Extrinsecùs applicãtur: vt
Oleum de Ben, Spica, Ruta, Mastiche.
Vnguenta ex eisdem.
Balnea naturalia.
Sinapismi.
Fomenta, &c.
Occultã: vt
Simplicia
Pulmo hœdi assatus & citra panẽ largè sumptus ad triduũ.
Leporis cerebellum siccum potatum ex vino.
Testiculus leporis siccus cum vino.
Vesica porcina per se vsta, & potata.
Vesica ouilla ex posca.
Gallinæ guttur combustum, cum aqua potus.
Caro crycij. Renes & testiculi leporis.
Cerebrum aquilæ. Lingua anseris.
Vesica tauri, capræ, ouis.
Thus. Mirobalani, Myrrha, Coriandrum præparatum. Lac ouillum caprillum.
Murium esus, &c.
Composita
Electuariũ
℞. Cinnamomi electi ʒ.i. spicæ nardi ʒ. S. cyperi, coriãdri præparati an. ℈.i. Vesicæ suillæ siccæ, testiculorum leporis siccorũ ana ℈.S. cum conserua enulæ campanæ fiat electuarium.
Puluis
℞. Glandium ʒ.ij. corticum thuris ℈.i. Sem. coriandri parati, Boli armeni, gummi Arabici ana ʒ ij. spicæ, cinnamomi ana ʒ.i. testiculorũ leporis, vesicæ suillæ ana ʒ.S. misce, fiat puluis, vtatur sæpe.
Quantitatem decentem: quæ augenda vel minuenda est pro ratione ætatis, temporis anni, cõplexionis, &c.
Materialis, q̃ sui ablationem indicat: q̃ fiet partim
Victus ratione prædicta.
Medicamentis exhibitis secundum
Qualitatem cõtrariam, & vel humoris
Qualitati: sunt præparantia: vt
Oxymel.
Syrupus de Radicibus. Hyssopo.
Quantitati: sunt purgantia pituitã: vt
Agaricum. Hiera picra. Diaphœnicum. Pilulæ fœtidæ, &c.
Quantitatem conuenientem, quæ pro ratione ætatis, consuetudinis, temporis anni, temperaturæ, &c. augenda vel minuenda est.

De cu-

De curatione Calculi vesicæ.

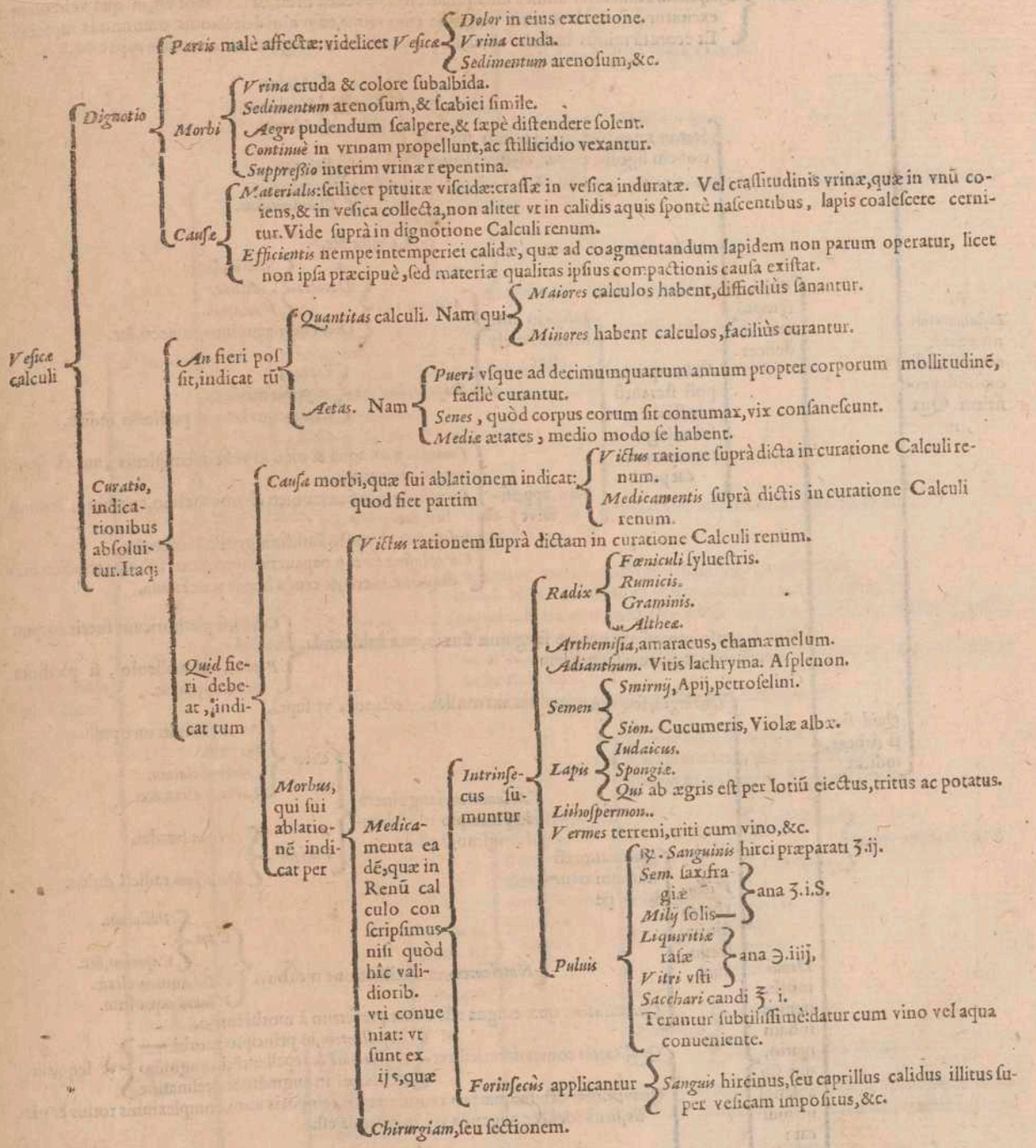

De curatione Inflammationis vesicæ.

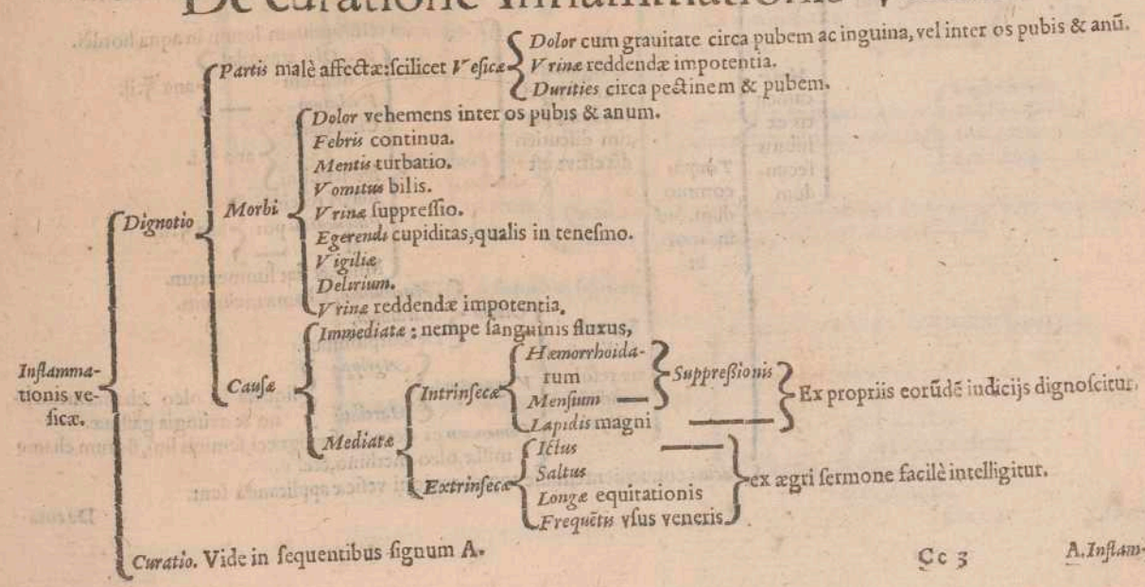

A. *Inflammationis* vesicæ curatio indicationib. perficitur. Quare

- *An* fieri possit, indicat tum
  - *Morbus*. Nam inter omnes morbos, qui circa vesicam oriuntur, grauissimus & maximè mortiferus est inflammatio.
  - *Symptoma*. Nam inter omnes inflammationes in vesica ortas, ea læthalior est, in qua vehementer excitatur dolor, febris acuta magis, ac cùm vrinæ, tum alui deiectionis omnimoda suppressio. Et econtrà minùs læthalis est ea, in qua prædictorum signorum contraria apparent, &c.
- *Quid* fieri debeat, indicat
  - *Primò* symptoma: videlicet
    - *Stercus* retentum, quod primò sui ablationem significat per clysterē lenientem ex
      - *Decoctо*: *Maluæ*. *Violarum*. *Hordei*.
      - *Oleo*: *Rosaceo*. *Chamæmelino*.
      - *Cassia*, &c.
    - *Dolor*, qui post stercorū eductionem sui mitigationem indicat per
      - *Infusa* in intestinum: vt clyster
        - *Mitigans* ex
          - *Decocto*: *Seminis* lini. *Altheæ*. *Violarum*.
          - *Oleo* chamæmelino, rosaceo, &c.
        - *Stupefaciens* ex: *Opio*. *Myrrha* modica. *Croco*, cum lana in podicem inditis.
      - *Foris* apposita: vt
        - *Fomentum* ex aqua & oleo in vesicis semiplenis, aut cū spongiis admotum.
        - *Inunctio* loci vesicæ ex oleo chamæmelino, anethino, seminis lini, &c.
        - *Insessus* ex decocto lini, fœnigræci, & oleo, &c.
        - *Cataplasma* ex cap. papaueris, hyoscyami foliis, ac modico mādragoræ succo, & cruda hordeacea farina.
  - *Deinde* causa immediata: nempe sanguinis fluxio, quæ inhibenda, reuellenda, &c. venæ sectione in
    - *Cubito*, si plethoricum fuerit corpus.
    - *Poplite*, vel malleolo, si plethora nulla appareat.
  - *Demū* morb. nempe inflammatio, qui sui ablatione indicat: quod fiet partim
    - *Chirurgia*, seu venæ poplitis aut malleoli sectione, vt suprà.
    - *Victus* rōe instituta secundum
      - *Qualitatem* cōtrariam: nempe
        - *Minuentem* sanguinem, in principio morbi: cuiusmodi est ex
          - *Cibis*: *Mica* panis in iure pulli. *Ius* pulli. *Amygdalatum*. *Lactuca* elixa, &c.
          - *Potionib.*: *Aqua* hordei. *Decoctum* radicis dulcis.
        - *Nutrientem*, in declinatione morbi: vt
          - *Caro*: *Pullorum*. *Caporum*, &c.
          - *Ala* auium elixæ.
          - *Vinum* aquosum.
      - *Quantitatem*: quæ exigua esse debet præsertim à morbi initio.
    - *Medicamentis* exhibitis secundum
      - *Qualitatem* contrariam: scilicet
        - *Repellentem*, in principio morbi —
        - *Discutientē* & repellentē, in augmēto —
        - *Resoluentē*, in augmēto & declinatiōe
        - } vt sequitur.
      - *Quantitatem* debitā, quæ pro ratione ætatis, temporis anni, complexionis totius & partis, situs loci, &c. augenda vel minuenda est.
      - *Tempus* commodum. Sic in morbi
        - *Principio* sanguinis fluxio inhibenda repellētibus & frigidis: vt rosaceo intra vesicam iniecto, &c. vel oxyrrhodino forinsecùs adhibito.
        - *Augmento*, partim repellendum, partim discutiendū est: vt est
          - *Vnguentum* resumptiuum lotum in aqua hordei.
          - *Linimentū*
            - ℞. *Olei* amygdal. dulcium — *Violarum* — } ana ℥.ij.
            - *Chamomillæ* } ana ℥.i.
            - *De* sem. lini
            - *Butyri* recentis } ana ℥.iij.
            - *Pinguedinis* porci —
            - Misce, & fiat linimentum.
        - *Statu* & declinatione resoluendum est, vt
          - *Oleum*: *Anethinum*, Chamæmelinum. *Nardinum*. *De* scorpionibus.
          - *Vnguentum*: *Agrippæ*. *Marciatū* } liquata in oleo chamæmelino & axungia gallinæ.
          - *Fomentum* ex decocto fœnigræci, seminis lini, florum chamomillæ, oleo anethino, &c.
      - *Locum* conuenientem. Sic topica regioni vesicæ applicanda sunt.

De cura-

De curatione Vlcerum veſicæ.

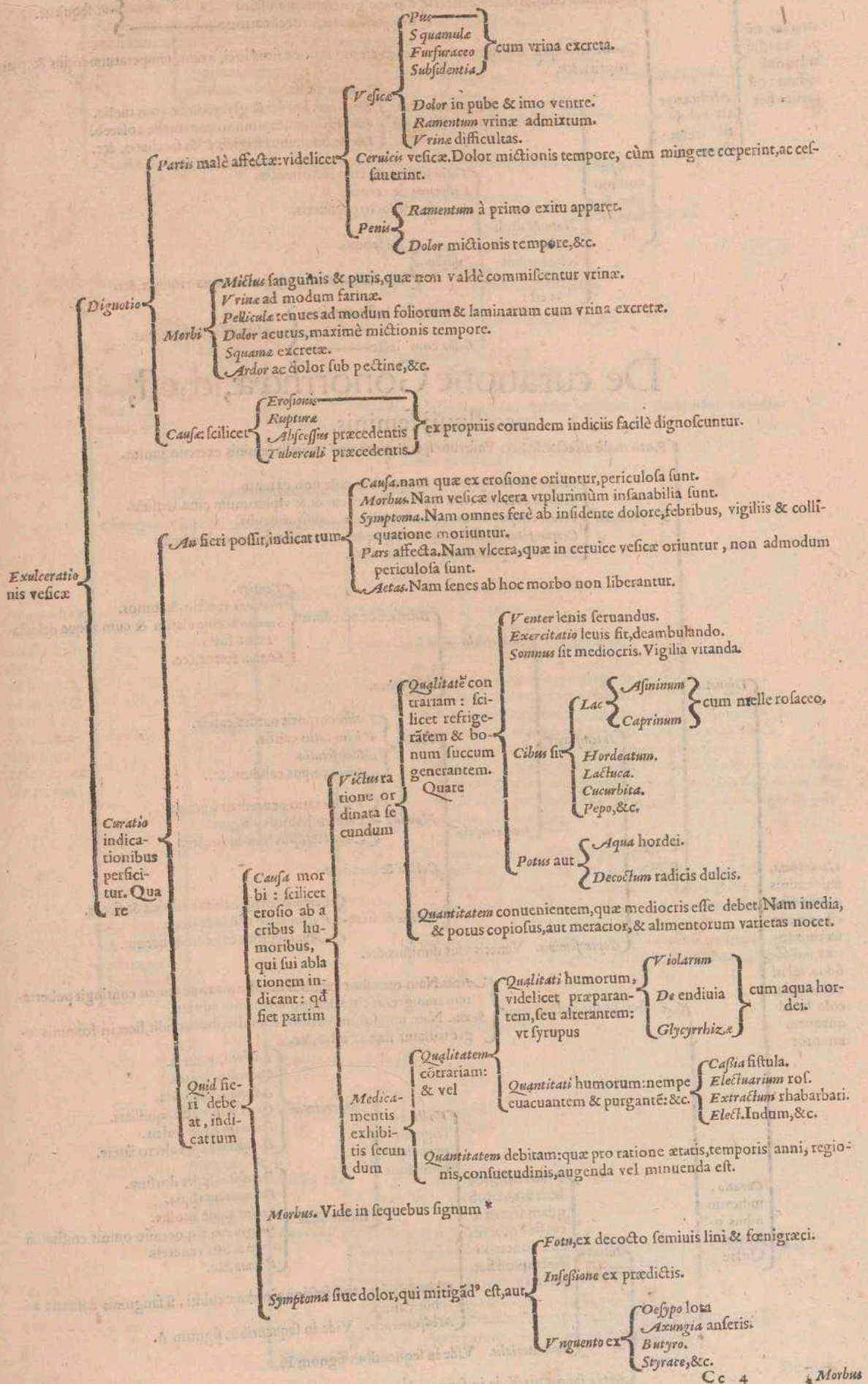

- *Morbus*, nempe vlcus, sui ablationē indicat: qđ partim fiet
  - *Victus* ratione præcedenti.
  - *Medicamentis* exhibitis secundum
    - *Qualitatem* contrariam: videlicet
      - *Abstergentem* & mundificantem, in principio
      - *Carnem* generantem, in statu
      - *Conglutinantem*, in declinatione
      - ——— vt sequitur.
    - *Quantitatem*: quæ augenda vel minuenda est pro ratione situs loci, ætatis, temperaturæ totius & partis, morbi, &c.
    - *Tempus* commodum. Sic in morbi
      - *Principio* & augmento mundificātibus vtēdum est: vt est
        - *Aqua* mulsa.
        - *Decoctum* hordei & glycyrrhizæ cum melle.
        - *Lac* asininum, caprinum, cum melle rosaceo.
        - *Lac* de seminibus frigidis cum saccharo, &c.
      - *Statu* & declinatione, consolidantibus vtendum est: vt est:
        - *Tutia* præparata cum lacte iniecta.
        - *Collyrium* de cerusa.
        - *Lac* cum decocto papaueris.
        - *Pastillus*
          - *De* spodio.
          - *Ex* vesicaria, cuius ʒ.ii. cum aqua endiuiæ, &c.
        - *Acacia* cum lacte, aut sero
        - *Bolus* cum lacte
        - ——— in vlceribus serpentibus.

De curatione Gonorrhœæ, id est, profluuij seminis.

Gonorrhœa, seu seminis profluuium, est excretio seminis inuita, seu assidua, vel in uoluntaria, cole haudquaquam intento:

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: scilicet Vasorum spermaticorum. Genitalis seminis excretio inuita.
  - *Symptomatis*
    - *Semen* profluens tenue & aquosum. cole non extento.
    - *Seminis* excretio citra appetentiam coeundi, & vtplurimùm citra sensum.
    - *Totum* corpus siccum, gracile, pallidum, cauisque oculis.
    - *Corrumpitur* sensim corpus, ac gracilescit, potissimùm circa lumbos.
    - *Os* ventris quibusdam resoluitur, &c.
  - *Causæ*: nempe
    - *Intemperiei*
      - *Materialis*
        - *Biliosæ*, siue acredinis
          - *Tentigo*.
          - *Pudendi* erectio, & tumor.
          - *Seminis* accumulatim & cum aliqua delectatione fusio.
          - *Seminis* fœtor, &c.
        - *Sanguineæ*.
      - *Immaterialis*
        - *Calidæ*
          - *Totius* corporis natura calida.
          - *Victus* ratio calida.
          - *Adolescentia*.
          - *Anni* tempus calidum, &c.
        - *Humidæ*
          - *Victus* ratio præcedens humida.
          - *Corporis* habitus pinguis.
          - *Anni* tempus humidum, &c.
        - *Calidæ* & humidæ.
        - *Calidæ* & siccę
          - *Corporis* totius habitus calidus & siccus.
          - *Victus* ratio calida & sicca.
          - *Anni* tempus calidum & siccum.
    - *Copiæ seminis*. Veneris vsus dimissus, &c.
- *Curatio*, indicationibus p-ficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat tum
    - *Aetas*. Nam omnibus ætatibus accidit: maximè tamen contingit pubertatem tranigressis citra decimumquartum annum.
    - *Sexus*. Nam non solùm viris, sed & mulieribus accidit, licet in fœminis ægrè tollatur hæc affectio, &c.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tum
    - *Intemperies*
      - *Materialis*, videlicet biliosa (ob quam semen acre fit) quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim
        - *Victu* refrigerante: cuiusmodi sunt
          - *Conuenientia*
            - *Lactuca*, endiuia.
            - *Cucurbita*, lentes.
            - *Aqua* chalybeata.
            - *Quies*. Animi tranquillitas.
            - *Balneum* aquæ dulcis.
            - *Decubitus* super altero latere.
          - *Inconuenientia*
            - *Decubitus* super dorsum.
            - *Pulmonarum* copia.
            - *Lectus* valdè mollis.
            - *Imaginatio*, atq. occasio omnis cogitandi de rebus venereis.
            - *Vinum*, &c.
        - *Chirurgia*, seu venæ sectione internæ cubiti, si sanguinis adfuerit abundantia.
        - *Medicamentis*. Vide in sequentibus signum A.
      - *Immaterialis*. Vide in sequentibus signum B.
    - *Copia* sanguinis. Vide in sequentib. in curatione intemperiei calidæ & humidæ, vel sanguineæ.

A. *Medicamen-*

A. *Medicamentis exhibitis secundum*
- *Qualitatem* cõtrariam: vel humoris
  - *Quantitati*, sunt purgãtia bilem: vt
    - *Cassia* fistula.
    - *Electuarium* rosarum in decocto hordei, violarum & prunorum, &c.
  - *Qualitati*, sunt refrigerantia: vt est
    - *Inunctio* renum ex
      - *Oleo*
        - *Violaceo.*
        - *Nympheæ.*
        - *Rosaceo*, &c.
      - *Vnguento* rosaceo, &c.
    - *Lamina* plumbi multis in locis perforata, atque lumbis alligata.
    - *Viola* rosa, *Nyphea*, viticis germina, *Folia* myrthi — in lecto inspersa.
    - *Balneum* aquæ frigidæ, &c.
- *Quantitatem* debitam: quæ pro ratione ætatis, temperaturæ, anni temporis &c. variãda.

B. *Intemperies* etiam immaterialis, scilicet calida, vel humida, vel calida & humida, sui ablationem significant: quod fiet partim
- *Victus* ratione instituta secundum
  - *Qualitatẽ* contrariam, scilicet frigidam & siccam: quorum
    - *Eligenda* sunt
      - *Aer* frigidus & siccus.
      - *Somnus* moderatus in cubili frigido non valdè molli.
      - *Quies* in principio: pòst exercitium.
      - *Alvus* lenis.
      - *Cibus*
        - *Lactuca*, blitum, atriplex.
        - *Cucurbita*, mora, cucumeres.
        - *Ruta.*
        - *Semen* viticis, lactucæ, rutæ, &c.
      - *Potus*, aqua
        - *Pluvialis.*
        - *Chalibeata.*
        - *Cinnamomi*, &c.
    - *Vitanda*
      - *Spectacula* & lectiones, quæ venereæ rei vsum in memoriam revocant.
      - *Cibus*
        - *Flatuosus.*
        - *Valdè* calidus.
        - *Semen* generans.
  - *Quantitatem* convenientem, quæ pauca esse debet, &c.
- *Chirurgia*: vt suprà, si sanguinis adfuerit copia.
- *Medicamentis* frigidis & siccis & astringentibus: quorũ alia
  - *Intrinsecùs* sumuntur: & vel
    - *Simplicia*: vt
      - *Semen*
        - *Viticis* torridum.
        - *Cannabis*, lactucæ.
        - *Nympheæ.*
      - *Folia* seu flores
        - *Viticis.*
        - *Lactucæ.*
        - *Rutæ*, &c.
      - *Cortex* rad. halicacabi cum aqua chalybeata.
    - *Composita*
      - *Syrupus*: ℞. *Sanguinariæ*, acetosæ, plantaginis, ana P.i, *Portulacæ*, capreolorum vitis, vmblici veneris, rubi, ana M.i.S. *Myrtillorum*, sem. coriandri præparati, papaueris albi, ana ℥.S. *Fol.* lactucæ, flor. nenuphatis, borraginis, violarum. ana M.S. *Fol.* viticis, menthæ, calaminthæ, siccarum, ana ℥.S. Bulliant in aqua secundum artem, de qua accipe ℔. iii. succi rosarum rub. granatorum, pomorum acidorum, ana ℔. S. & cum sacchar o & exiguo aceto fiat syrupus, de quo capiat æger singulis diebus ℥.ii. vel ℥.iii.
      - *Trochisci*: ℞. *Sem.* rutæ, agni casti, vrticæ, ana ℈.S. *Sem.* lactucæ, portulacæ, plantag. papaueris albi, ana ℈.i. *Sem.* coriandri præparati, canabis torrefact. ana gr. ïiii. *Diacalaminthæ* ʒ.ii. Cornu cerui vsti, sem. rosarum, santal. rubri, coralliorum rub. ana g. vii. Sem. melonum ʒ.iii. *Sacchari* in aqua ros. dissoluti, q.s. Formentur troschisci, quorum vnum cum vino astringente, vel aqua chalybeata assumatur.
  - *Extrinsecùs* applicantur renibus & lũbis: vt
    - *Vnguentum* ex
      - *Cera.*
      - *Rosaceo.*
      - *Succo* solani & semperuiui.
    - *Inunctio* ex rosaceo.
    - *Spongia* cum posca adhibita.
    - *Cataplasma* ex
      - *Palmulis*, malis.
      - *Acacia*, hypocystide.
      - *Oenanthe*, rhoe, &c.
    - *Insessus* ex
      - *Foliis*
        - *Rubi.*
        - *Lenthisci.*
        - *Myrthi.*
      - *Vino* austero, aut aqua decoctis.
    - *Balnea* temperata.
    - *Lamina* plumbea lumbis supposita.
    - *Vnguentũ*
      - ℞. *Olei* rosati, citoniorum, de omphacini, de nenuphare & myrthini, ana ℥.i.
      - *Cremoris* sem. lini, sem. citoniorum cum aqua ros. ana ℥.S.
      - *Fol.* rutæ, agni casti, menthæ siccæ, ana ʒ.S
      - *Succi* polygoni, portulacæ, semperuiui, ana ℥.i.S.
      - *Pul.* coralliorum, santal. rub. sanguinis draconis, boli armeni, ana ʒ.ï.
      - *Ceræ* q.s. Aceti parum. Misce, & fiat vnguentum.
    - *Vnguentum* comitissæ.

De cura-

De curatione Priapiſmi & Satyriaſis,

Priapiſmus eſt rentigo pudendi, atque auctio in longum & ſpiſſum citra rei venereæ appetentiam ex caliditate quadam acquiſititia cũ inflammatione quadam, dolore locorũ conſiſtẽs: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: videlicet COLIS. Diſtentio colis, &c.
  - *Morbi*
    - *Erectio* ipſius pudendi inuita.
    - *Diſtentio* colis citra deſiderium coeundi, aut libidinis impetum.
    - *Dolor*, qualem tetanici habent, & ii, qui reliquis membris diſtenduntur.
  - *Cauſæ*
    - *Mediatæ*
      - *Vaporoſi* ſpiritus in fiſtuloſo neruo orti, ex humoribus pituitoſis, viſcoſis per moderatã caliditatem
        - *Palpitatio.*
        - *Longo* tempore à concubitu abſtinentia.
      - *Copiæ* ſeu vitij humoris ac acrimoniæ
    - *Immediatæ*: videlicet orarum, arteriarum immodicè parentium ——— dignoſcitur ex iis, quæ præceſſerunt, & ex modo curationis.
- *Curatio* indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri poſſit, indicat ætas, &c. Siquidem hæc affectio magis iuuenibus quàm aliis ætatibus contingit, neque ea deſpicienda eſt. Nam ex præcipiti perire ſolent, niſi confeſtim eis auxilium feratur.
  - *Quid* fieri debeat, indicat cauſa morbi mediata: videlicet
    - *Spiritus* flatuoſus, qui ſui ablationem indicat: quod fiet partim
      - *Victu* exicante & flatum diſcutente, non quidem calefaciente, ne materiã in ſpiritum reſoluat arteriaſque aperiat. Quare conuenit
        - *Fricẽtio* partium ſuperiorum.
        - *Exercitium* paruæ pilæ.
        - *Decubitus* in altero latere.
        - *Venter* lenis natura vel clyſteribus ex decocto mercurialis, melle & ſale.
        - *Ptiſana* hordeacea.
        - *Puls* ex hordeo.
        - *Puls* ex lentibus.
        - *Potus*, aqua
          - *Hordei.*
          - *Chalybeata*, &c.
      - *Medicamentis.* Vide ſuprà in curatione Gonorrhœæ.
    - *Copia* ſeu vitium humoris, qui ſui ablationem indicant per medicamenta purgantia per
      - *Vomitum*, auerſionis in contrarium gratia, ſi ad vomendum ægri fuerint apti.
      - *Aluum*, vbi inſueti ad vomitionem fuerint ægri, aut medicamentis vomitoriis vti recuſauerint. Sunt purgantia leuiter: vt
        - *Manna.*
        - *Caſſia* fiſtula.
        - *Saccharum* violaceum.
        - *Syrupus* roſ. laxatiuus, &c.

De curatione Impotentiæ coeundi.

Impotentiæ coeundi

- *Dignotio*
  - *Partis* malæ affectæ, videlicet PVDENDI, teſtium & vaſorum ſeminariorum affectorum per
    - *Se.* Laxatio ſeu reſolutio virgæ.
    - *Conſenſum* partium principum. Ex eorum propriis indiciis dignoſcitur.
  - *Symptomatis.* In venerem nulla propenſio.
- *Cauſæ*: nẽpe morbi
  - *Similaris*, ſiue intemperiei frigidæ
    - *Teſtium* & vaſorum ſeminalium
      - *Seminis* paucitas & aquoſitas.
      - *Flatuoſi* ſpiritus inopia.
      - *Ocium.*
      - *Nimia* vẽtris pinguedo, ſiue ométi moles.
      - *Potus* aquæ frigidæ.
      - *Vſus* medicamentorum refrigerãtium, &c.
    - *Fiſtuloſi* nerui
      - *Relaxatio.*
      - *Impotentia* erigendi.
      - *Ocium.*
      - *Medicamentorum* refrigerantium vſus, &c.
  - *Inſtrumentalis*
    - *Breuitatis* membri
    - *Curuitatis* membri
    - } ſigna manifeſta.
- *Curatio* indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri poſſit, indicat ſymptomatis cauſa. Nam
    - *Breuitas* membri non curatur.
    - *Subuulſi*, qui ſemen rectà eiaculare nequeunt, manus opera curantur.
    - *Refrigeratio* teſtium & vaſorum ſeminalium facilè curatur.
  - *Quid* fieri debeat, vide in ſequenti ſigno A.

A. *In impe-*

A. *Iuuandi* impotentiæ curatione quid fieri debeat, indicat symptomatis causa, videlicet intemperies frigida, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim

- *Victus* ratione instituta secundum
  - *Qualitatem* contrariam: scilicet calefacientem & semen augentem. Itaque conueniunt
    - *Exercitium* moderatum præsertim equitatio.
    - *Somnus* temperatus in lectis mollibus, super dorsum.
    - *Lectiones* seu spectacula rerum venerearum.
    - *Odor* moschi ambræ & galiæ.
    - *Caro*
      - *Gallinarum*, caponum.
      - *Phasianorum*, perdicum.
      - *Starnarum*, columbarum iuuenum.
      - *Turdorum*, merularum, &c.
    - *Oua* perdicum, gallinarum.
    - *Testiculi* gallorum.
    - *Bulbi*, ciceres, Fabæ, Pastinacæ radix.
    - *Nux* pinea, rapa, eruca, porrum.
    - *Horminum*, fœniculum, Amygdalæ dulces.
    - *Polypus*, Concharum genera.
    - *Semen* vrticæ cum oui vitello.
    - *Vua* dulcis.
    - *Vinum* odoratum, rubeum, &c.
  - *Quantitatem* conuenientem, quæ mediocris esse debet pro ratione ætatis, temporis anni, consuetudinis, &c.
- *Medicamentis* exhibitis secundũ
  - *Intrinsecùs* sumuntur: & vel
    - *Simplicia*: vt
      - *Scincus*, satyrion, semen lini.
      - *Eruca*, renes scinci.
      - *Testes* vulpis, ficci, triti, cochlearij mensura potati.
      - *Bulbus* maior. Orchys cum lacte potatus.
      - *Priapus* tauri, cerui, aridum, cuius ʒ.i. cum vino potata, &c.
    - *Composita*
      - *Vsualia*
        - *Mithridatum*
        - *Diamoschum* dulce
        - *Diasatyrium*
        - *Diambra*
        - *Pliroſarcoticon*
        - *Diatrion* pepereon
        - *Diagalanga*

        drachmę vnius pondus cum vino odorato.
      - *Magistralia*
        - *Morselli*
          - ℞. *Seminis* erucæ, vrticæ, anisi, fœniculi, pastinacæ, ana ʒ.S.
          - *Nucis* pineæ, amygdalarũ dulcium, ana ʒ.ii.
          - *Piperis*, cinnamomi, ana ℥.S.
          - *Ramenti* genitalis ceruini, satyrij, ana ℥.i.
          - *Diambræ*, vel diasatyrij, vel diamoschi ʒ.i.S.
          - *Sacchari* dissoluti in aqua melissæ & ros.q.s.

            Fiant morselli. Capiatur ʒ.i. cum vino odorato ante cœnam, vel manè.
        - *Electuarium*
          - ℞. *Diasatyrionis* ℥.iii.
          - *Zingiberis* conditi.
          - *Cerebellorum* passerum, & columbarum.
          - *Nucis* pineæ.
          - *Pistachiorum*.
          - *Sem.* erucæ.
          - *Piperis*.
          - *Cinnamomi*, ana q.s.

            Cum syrupo de zingibere condito fiat electuarium.
  - *Qualitatem* cõtrariam: nempe excalfacientẽ & semẽ augentẽ: quorum alia
    - *Forinsecùs* pudẽdis applicãtur: vt
      - *Oleum*
        - De scinco
        - *Vulpinum*
        - *Irinum*
        - *Belzoinum*
        - De styrace
        - *Iasminum*, &c.

        cum myrrha & castoreo.
      - *Oleum*, cui adiectum sit radicis narcisci momentum, cocci gnidij, seminis vrticæ, pyrethri, aut viticis, &c.
      - *Leporis* coagulum.
      - *Adeps* leonis.
      - *Stellio* crematus, in pollinemq. redactus, magno dextri pedis digito, oleo adiecto illinitur.
      - *Tria* piperis genera, cum tragacanthi succo, testiculis, intercapedini inter anum & pudendum, aut lumbis illinito.
      - *Vnguentum*
        - *Primum*
          - ℞. *Olei* liliacei, mastichini, è castoreo, ana ℥.i.
          - *Adipis* leonis ℥.S.
          - *Pyrethri*, piperis, cyperi, myrrhæ, sulphuris viui, ana ʒ.i. Moschi gr.v. Ceræ, q.s.

            Misce, & fiat vnguentum.
        - *Alterum*
          - ℞. *Olei* castorei, de nuce Indica, ana ℥.i.
          - *Olei* moscateli ℥.S.
          - *Castorei*, euphorbij, ana ϑ.S.
          - *Moschi* ϑ.i.
          - *Aliptæ* moschatæ ℥.i.S.
          - *Ceræ* parum. Fiat vnguentum, quo vngantur manè plantæ pedum, & regio renum, pubis & perinei, &c.
    - *Quantitatem*, &c.

De cura-

De curatione Menſium ſuppreſſorum.

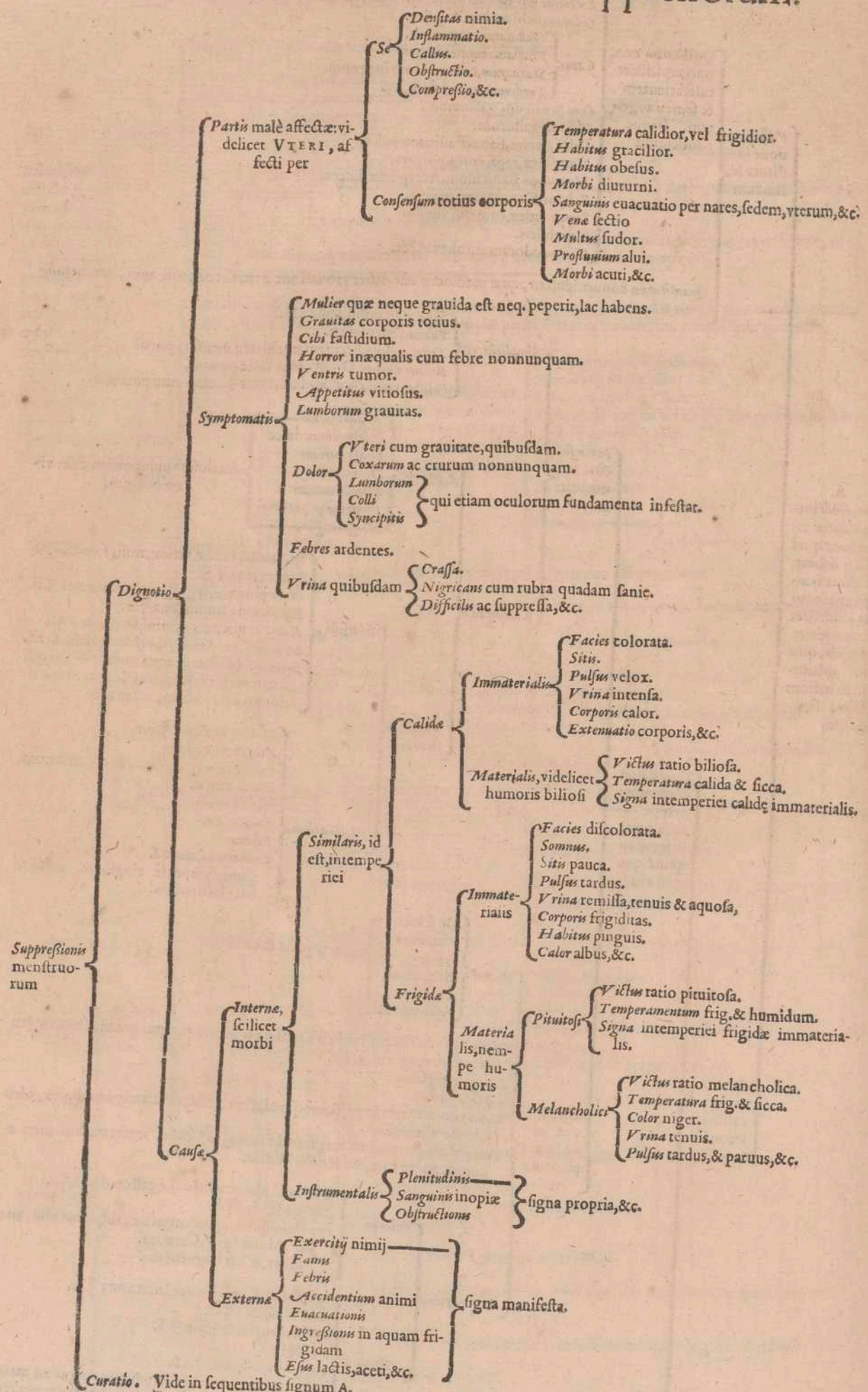

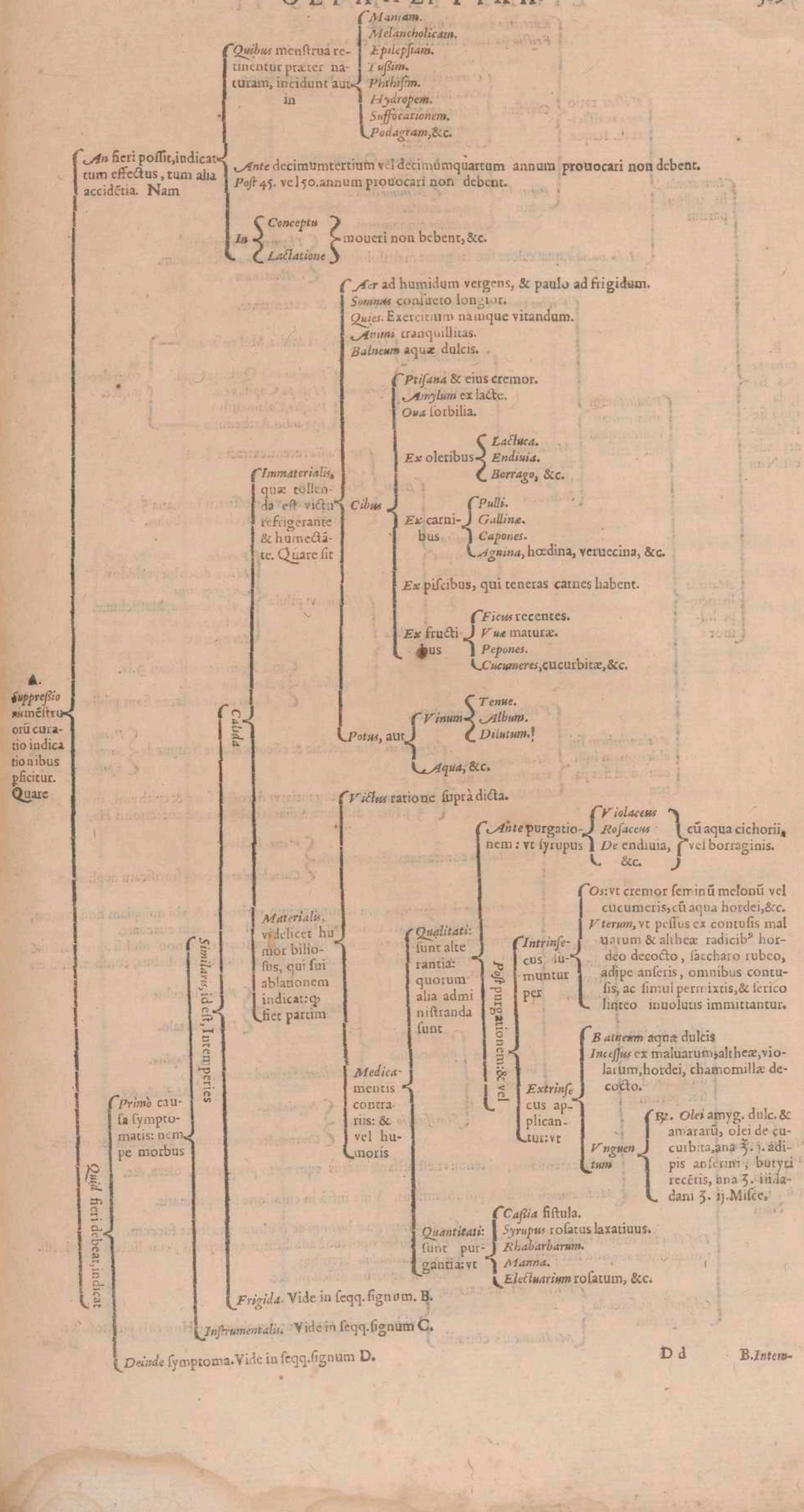
A.
Suppressio menstruorũ curatio indicationibus pficitur. Quare
An fieri possit, indicatum effectus, tum alia accidẽtia. Nam
Quibus menstrua retinentur præter naturam, incidunt aut in
Maniam.
Melancholicam.
Epilepsiam.
Tussim.
Phthisim.
Hydropem.
Suffocationem.
Podagram, &c.
Ante decimumtertium vel decimumquartum annum prouocari non debent.
Post 45. vel 50. annum prouocari non debent.
In Conceptu Lactatione moueri non bebent, &c.
Quid fieri debeat, indicat
Primò causa symptomatis: nempe morbus
Similaris, id est, Intemperies
Calida
Immaterialis, quæ tollenda est victu refrigerante & humectãte. Quare sit
Aer ad humidum vergens, & paulo ad frigidum.
Somnus consueto longior.
Quies. Exercitium namque vitandum.
Animi tranquillitas.
Balneum aquæ dulcis.
Cibus
Ptisana & eius cremor.
Amylum ex lacte.
Ova sorbilia.
Ex oleribus Lactuca. Endiuia. Borrago, &c.
Ex carnibus Pulli. Gallinæ. Capones. Agnina, hœdina, veruecina, &c.
Ex piscibus, qui teneras carnes habent.
Ex fructibus Ficus recentes. Vuæ maturæ. Pepones. Cucumeres, cucurbitæ, &c.
Potus, aut Vinum Tenue. Album. Dilutum. Aqua, &c.
Materialis, videlicet humor biliosus, qui sui ablationem indicat: q̃ fiet partim
Victus ratione suprà dicta.
Medicamentis contrarius: & vel humoris
Ante purgationem: vt syrupus Violaceus Rosaceus De endiuia, &c. cũ aqua cichorii, vel borraginis.
Post purgationem: & vel
Qualitati: sunt alterantia: quorum alia administranda sunt
Intrinsecus sumuntur per
Os: vt cremor seminũ melonũ vel cucumeris, cũ aqua hordei, &c.
Vterum, vt pessus ex contusis maluarum & altheæ radicib⁹ hordeo decocto, saccharo rubeo, adipe anseris, omnibus contusis, ac simul permixtis, & serico linteo inuoluus immittantur.
Extrinsecus applicantur: vt
Balneum aquæ dulcis
Incessus ex maluarum, altheæ, violarum, hordei, chamomillæ decocto.
Vnguentum
℞. Olei amyg. dulc. & amararũ, olei de cucurbita, ana ℥. j. adipis anserini, butyri recẽtis, ana ℥. iij. da dani ℥. ij. Misce.
Quantitati: sunt purgantia: vt
Cassia fistula.
Syrupus rosatus laxatiuus.
Rhabarbarum.
Manna.
Electuarium rosatum, &c.
Frigida. Vide in seqq. signum B.
Instrumentalis. Vide in seqq. signum C.
Deinde symptoma. Vide in seqq. signum D.

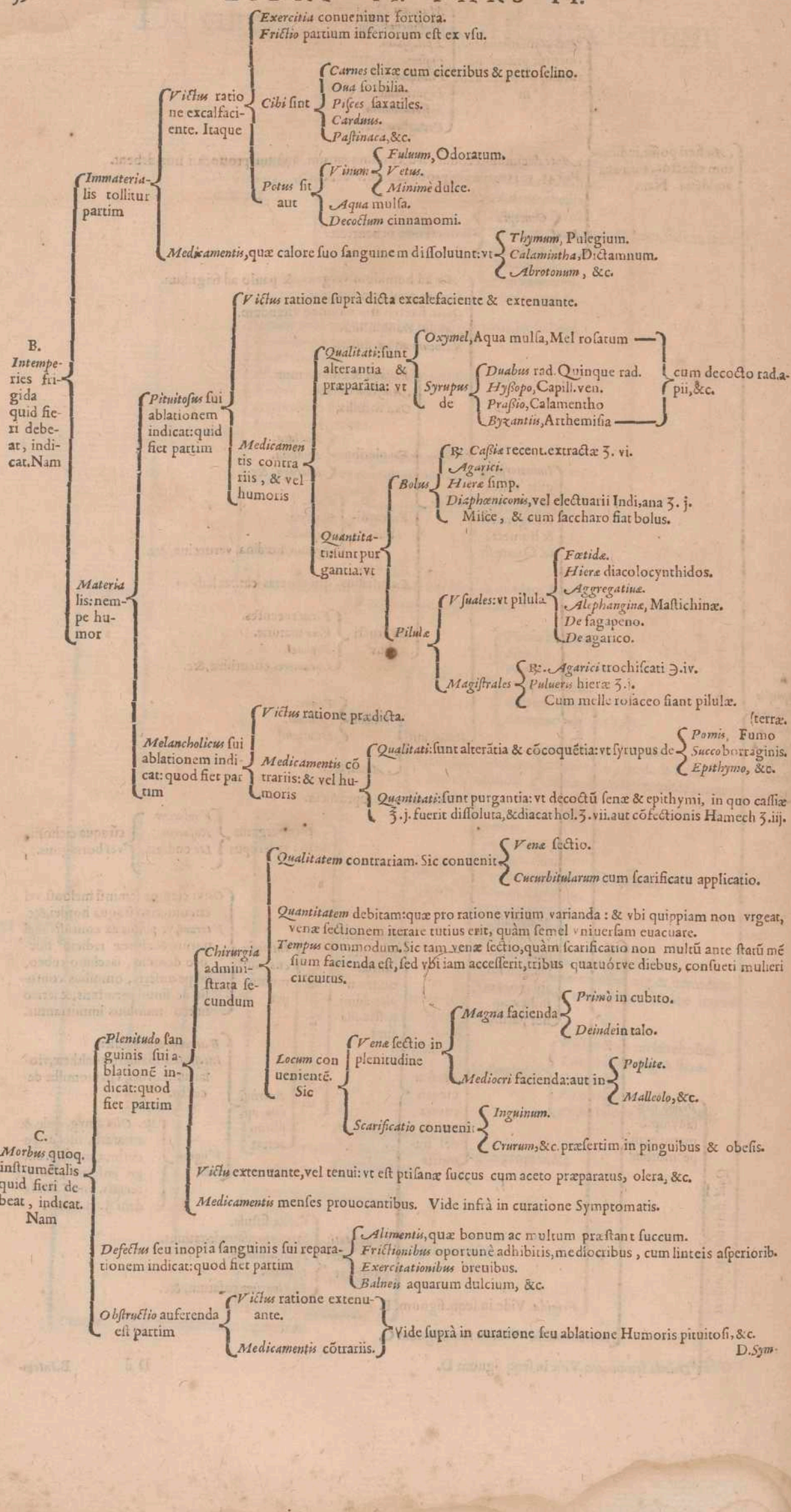
B. Intemperies frigida quid fieri debeat, indicat. Nam
Immaterialis tollitur partim
Victus ratione excalfaciente. Itaque
Exercitia conueniunt fortiora.
Frictio partium inferiorum est ex vsu.
Cibi sint
Carnes elixæ cum ciceribus & petroselino.
Oua sorbilia.
Pisces saxatiles.
Cardnus.
Pastinaca, &c.
Potus sit aut
Vinum
Fuluum, Odoratum.
Vetus.
Minimè dulce.
Aqua mulsa.
Decoctum cinnamomi.
Medicamentis, quæ calore suo sanguinem dissoluunt: vt
Thymum, Pulegium.
Calamintha, Dictamnum.
Abrotonum, &c.
Materialis: nempe humor
Victus ratione suprà dicta excalefaciente & extenuante.
Pituitosus sui ablationem indicat: quid fiet partim
Medicamentis contrariis, & vel humoris
Qualitati: sunt alterantia & præparatia: vt
Oxymel, Aqua mulsa, Mel rosatum
Syrupus de
Duabus rad. Quinque rad.
Hyssopo, Capill. ven.
Prasio, Calamentho
Byzantiis, Arthemisia
cum decocto rad. apii, &c.
Quantitati: sunt purgantia: vt
Bolus
℞ Cassiæ recent. extractæ ʒ. vi.
Agarici.
Hieræ simp.
Diaphœniconis, vel electuarii Indi, ana ʒ. j.
Misce, & cum saccharo fiat bolus.
Pilulæ
Vsuales: vt pilulæ
Fœtidæ.
Hieræ diacolocynthidos.
Aggregatiuæ.
Alephanginæ, Mastichinæ.
De sagapeno.
De agarico.
Magistrales
℞. Agarici trochiscati ℈.iv.
Puluer. hieræ ʒ.i.
Cum melle rosaceo fiant pilulæ.
Melancholicus sui ablationem indicat: quod fiet partim
Victus ratione prædicta.
Medicamentis cõtrariis: & vel humoris
Qualitati: sunt alterãtia & cõcoquẽtia: vt syrupus de
Pomis, Fumo terræ.
Succo borraginis.
Epithymo, &c.
Quantitati: sunt purgantia: vt decoctũ sennæ & epithymi, in quo cassiæ ʒ.j. fuerit dissoluta, & diacathol. ʒ.vii. aut cõfectionis Hamech ʒ.iij.
C. Morbus quoq. instrumẽtalis quid fieri debeat, indicat. Nam
Plenitudo sanguinis sui ablationẽ indicat: quod fiet partim
Chirurgia administrata secundum
Qualitatem contrariam. Sic conuenit
Venæ sectio.
Cucurbitularum cum scarificatu applicatio.
Quantitatem debitam: quæ pro ratione virium varianda: & vbi quippiam non vrgeat, venæ sectionem iterare tutius erit, quàm semel vniuersam euacuare.
Tempus commodum. Sic tam venæ sectio, quàm scarificatio non multũ ante statũ mẽsium facienda est, sed vbi iam accesserit, tribus quatuórve diebus, consueti mulieri circuitus.
Locum conuenientẽ. Sic
Venæ sectio in plenitudine
Magna facienda
Primò in cubito.
Deinde in talo.
Mediocri facienda: aut in
Poplite.
Malleolo, &c.
Scarificatio conuenit
Inguinum.
Crurum, &c. præsertim in pinguibus & obesis.
Victu extenuante, vel tenui: vt est ptisanæ succus cum aceto præparatus, olera, &c.
Medicamentis menses prouocantibus. Vide infrà in curatione Symptomatis.
Defectus seu inopia sanguinis sui reparationem indicat: quod fiet partim
Alimentis, quæ bonum ac multum præstant succum.
Frictionibus oportunè adhibitis, mediocribus, cum linteis asperioribus.
Exercitationibus breuibus.
Balneis aquarum dulcium, &c.
Obstructio auferenda est partim
Victus ratione extenuante.
Medicamentis cõtrariis.
Vide suprà in curatione seu ablatione Humoris pituitosi, &c.

D. Sym-

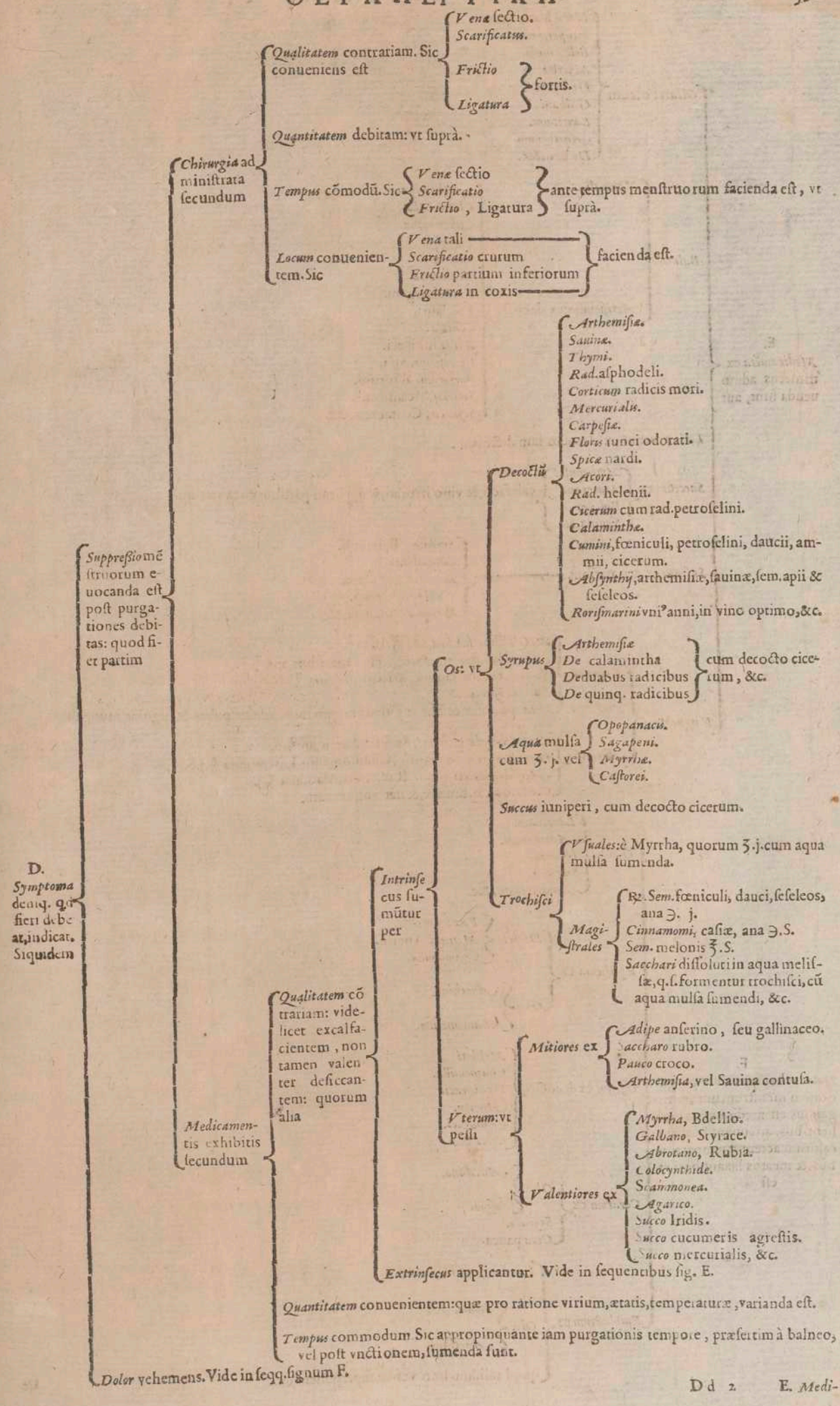
D.
Symptoma denig. q. fieri debeat, indicat. Siquidem
Dolor vehemens. Vide in seqq. signum F.
Suppressio mẽstruorum euocanda est post purgationes debitas: quod fiet partim
Chirurgia administrata secundum
Qualitatem contrariam. Sic conueniens est
Venæ sectio.
Scarificatus.
Frictio
Ligatura
fortis.
Quantitatem debitam: vt suprà.
Tempus cõmodũ. Sic
Venæ sectio
Scarificatio
Frictio, Ligatura
ante tempus menstruorum facienda est, vt suprà.
Locum conuenientem. Sic
Vena tali
Scarificatio crurum
Frictio partium inferiorum
Ligatura in coxis
facienda est.
Medicamentis exhibitis secundum
Qualitatem cõtrariam: videlicet excalfacientem, non tamen valenter desiccantem: quorum alia
Intrinsecus sumũtur per
Os: vt
Decoctũ
Arthemisiæ.
Sauinæ.
Thymi.
Rad. asphodeli.
Corticum radicis mori.
Mercurialis.
Carpesiæ.
Flores tunci odorati.
Spicæ nardi.
Acori.
Rad. helenii.
Cicerum cum rad. petroselini.
Calaminthæ.
Cumini, fœniculi, petroselini, daucii, ammii, cicerum.
Absynthij, arthemisiæ, sauinæ, sem. apii & seseleos.
Rorismarini vni? anni, in vino optimo, &c.
Syrupus
De calamintha
De duabus radicibus
De quinq. radicibus
cum decocto cicerum, &c.
Aquâ mulsa cum ʒ. j. vel
Opopanacis.
Sagapeni.
Myrrhæ.
Castorei.
Succus iuniperi, cum decocto cicerum.
Trochisci
Vsuales: è Myrrha, quorum ʒ. j. cum aqua mulsa sumenda.
Magistrales
℞. Sem. fœniculi, dauci, seseleos, ana ℈. j.
Cinnamomi, casiæ, ana ℈. S.
Sem. meloris ʒ. S.
Sacchari dissoluti in aqua melissæ, q. s. formentur trochisci, cũ aqua mulsa sumendi, &c.
Vterum: vt pessi
Mitiores ex
Adipe anserino, seu gallinaceo.
Saccharo rubro.
Pauco croco.
Arthemisia, vel Sauina contusa.
Valentiores ex
Myrrha, Bdellio.
Galbano, Styrace.
Abrotano, Rubia.
Colocynthide.
Scammonea.
Agarico.
Succo Iridis.
Succo cucumeris agrestis.
Succo mercurialis, &c.
Extrinsecus applicantur. Vide in sequentibus sig. E.
Quantitatem conuenientem: quæ pro ratione virium, ætatis, temperaturæ, varianda est.
Tempus commodum Sic appropinquante iam purgationis tempore, præsertim à balneo, vel post vnctionem, sumenda sunt.

E.
Medicamẽta ex trinſecus admouenda ſunt, aut

- *Olea*: vt oleum
  - *Nucis* Moſchatæ.
  - *Iuniperinum.*
  - *Belzoinum.*
  - *Myrrhæ.*
  - *De* ſtyrace.
  - *Galbani.*
  - *Laurinum.*
  - *Anethinum.*
  - *De* beu, &c.
- *Balnea*
  - *Naturalia.*
  - *Artificialia*: ex decocto
    - *Arthemiſiæ.*
    - *Chamomillæ.*
    - *Calaminthæ.*
    - *Pulegij.*
    - *Sauinæ.*
    - *Maioranæ.*
    - *Rutæ*, Origani.
    - *Fol.* lauri.
    - *Conizæ.*
    - *Baccæ* iuniperi.
    - *Petroſelini*, Apii.
    - *Porrorum*, alliorum.
    - *Smirnij*, Melanthii.
    - *Styracis*, Centaureæ, &c.
- *Lotio* crurum ex decocto iam dictorum.
- *Saccelli* ex *Arthemiſia*, *Maiorana*, *Pulegio*, *Sauina*, &c. — calefacti, & vino irrorati, & applicati partibus circa vterum.
- *Suffitus* ex aromatibus
  - *Styrace*, Belzoino.
  - *Lauendula.*
  - *Iunco* triangulato.
  - *Gallia* moſchata.
  - *Alipta* moſchata, &c.
- *Vnguentum*
  - *Primum*
    - Rℨ. *Oli* liliacei. Irini, ana ℥. j.
    - *Amygdalarum* amararum, De capparibus, ana ℥. S.
    - *Succi* rutæ, aut ſauinæ, Arthemiſiæ, ana ℥. S.
    - *Ladani* ℥. vij.
    - *Ceræ* q. ſ. miſce, & fiat vnguentum, quo imus venter, pubes & inguina inunguntur.
  - *Alterum*
    - Rℨ. *Axungiæ* gallinæ, Anſeris, Anatis, an ℥. S.
    - *Olei* amygdal. amararum, Chamomelini, Liliacei, ana ℥. j. S.
    - *Ariſtolochiæ* vtriuſque. Rad. iridis, Aſari, ana ℥. j.
    - *Ceræ* nouæ q. ſ. miſce, & fiat vnguentum.

F.
Dolor vehemens ante purgationem menſtruorum, mitigandus eſt medicamẽtis mollientibus, attenuantibus, aut calorum acrem attemperantibus, & meatus laxantibus: vt eſt

- *Oleum*
  - *Laurinum.*
  - *Anethinum.*
  - *Irinum.*
  - *Suſinum.*
  - *Amaricinum*, &c.
- *Epithema* ex
  - *Decocto*
    - *Fœnigraci.*
    - *Meliloti* Anethi.
    - *Chamomillæ.*
  - *Oleo*
    - *Anethino.*
    - *Chamomelino.*
- *Inſeſſus* ex decocto
  - *Meliloti.*
  - *Chamomillæ.*
  - *Fœnigraci.*
  - *Anethi.*
  - *Amaraci.*
  - *Croci*, &c.
- *Ceratum* ex
  - *Oleo*
    - *Anethino.*
    - *Suſino.*
  - *Styrace.*
  - *Cera* pauca.
- *Emplaſtrum* ex
  - *Vitell.* ouorum, num. iij.
  - *Oleo*
    - *Suſino.*
    - *Anethino.*
  - quod calidum imo ventri ſuperponendum.

De

De Curatione Purgationis menstruorum immodicæ.

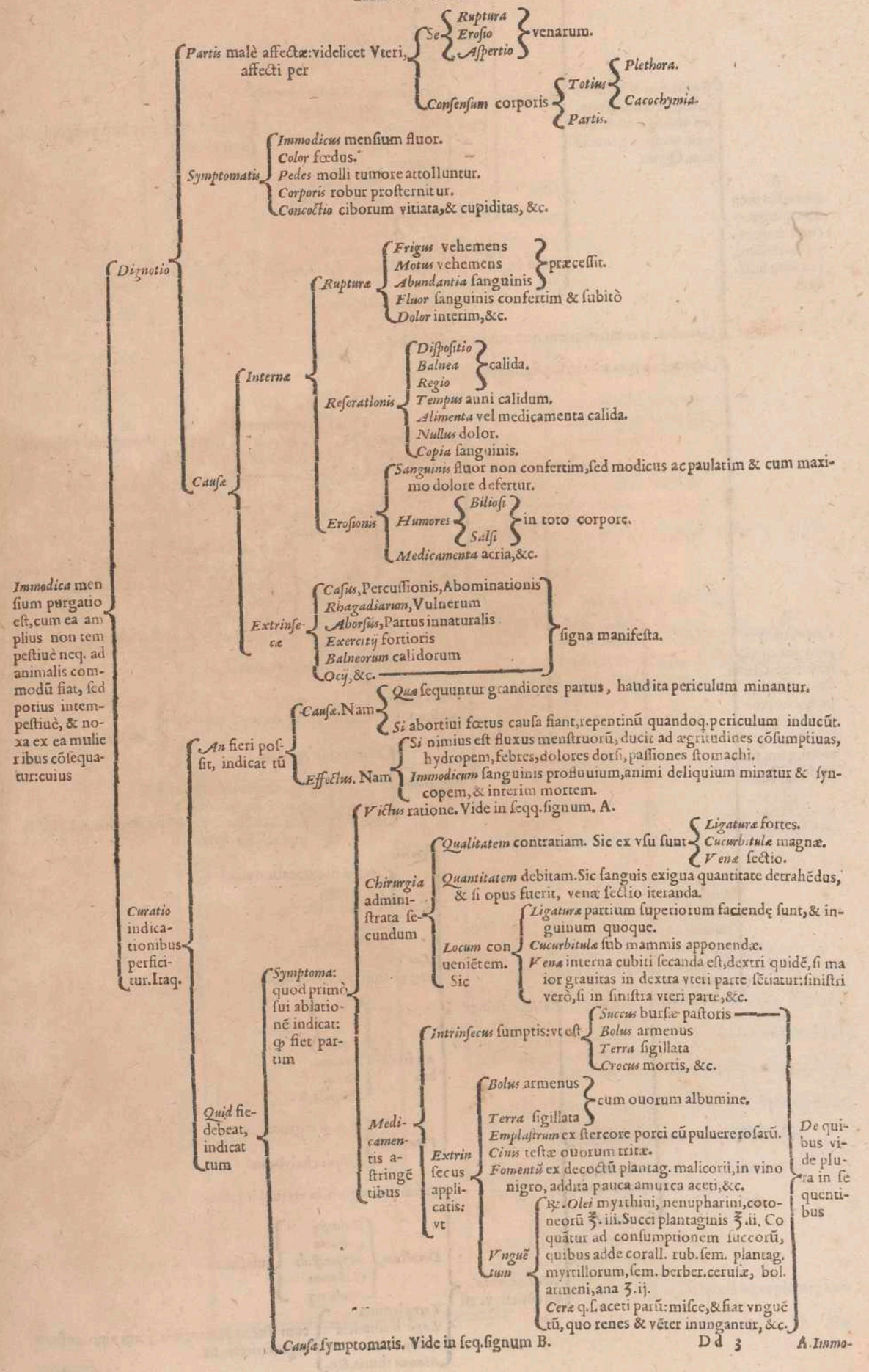

A. *Immodica* mensium purgatio curatur quoq. victus ratione, instituta secũdum

- *Qualitatem* cõtrariam: videlicet cohibẽtem, seu astringentẽ, & bonum succum generantem. Quare
  - *Aer* sit temperatus, aut parum ad siccum frigidúmque vergens.
  - *Somnus* conuenit temperatus.
  - *Quiescant.* nam motus & exercitio vitanda est.
  - *Animi* sit tranquillitas Ab ira namque caueant.
  - *Cibus* sit
    - *Mica* panis ex posca.
    - *Oryza*, *Similago*, *Amylum* } cum posca.
    - *Oua* sorbilia.
    - *Caro*
      - *Phasianorum*, Perdicum, *Starnarum*, Merularum, *Turdorum*, *Anium* paruarum, *Leporum*, *Cuniculorum*, Capreolorum } assa, vel elixa cum iure poligoni, plãtaginis, &c.
    - *Ex* fructibus
      - *Mala* austera.
      - *Cotonea*, Sorbæ.
      - *Mespila*, &c.
  - *Potus* sit aut
    - *Aqua* pluuialis chalybeata.
    - *Aqua*, in qua plantago fuerit cocta.
    - *Posca.*
    - *Vinum* nigrum austerum.
- *Quantitatem* conuenientem, quæ moderata esse debet.

B. *Causa* etiã symptomatis, quid fieri debeat, indicat. Ea nãq. post symptomatis ablationẽ, sui quoq. ablationem significat. Qua

- *Apertio*: de qua vide in seq. signum C.
- *Eroso* cùm maiori ex parte ab acri hus humoribus prouenit, ratio habẽda erit
  - *Primò* causæ ipsius erosionis: videlicet humoris
    - *Bilios*i, qui
      - *Primò* præparandus, aut
        - *Syrupo* } *Rosaceo*, *Myrthino*, *Acetosæ*, *Acetoso* } cum aquis plantaginis, polygoni, vel oxalidis.
        - *Oxysacchara* }
      - *Deinde* purgandus aut
        - *Rhabarbaro.*
        - *Hiera* picra.
        - *Potione* tali
          - ℞. *Tamarindorum* ℥. S.
          - *Cort.* myrobalanorũ citrinorũ ʒ. iij. in aqua plantaginis & acetosæ fiat decoctum, in quo dissolue.
          - *Syrupi* ros. lax. ℥. iv.
          - *Rhabarbari* ϑ. iv. Misce, & fiat potus.
    - *Salsi*, qui
      - *Primò* præparandus aut
        - *Syrupo* de cort. mali citri.
        - *Melle* rosaceo cum syrupo vel } *Myrthino.* / *Absynthino.*
      - *Purgandus* vel
        - *Hiera* cum agarico.
        - *Potione* tali
          - ℞ *Cort.* myrobal. chebul. ℥. S.
          - *Agarici* trochiscati ʒ. j.
          - Fiat decoctum in aqua plantaginis, cui adde syrupi ros. lax. ℥. iii.
  - *Deinde* morbi, nempe erosionis, quę curanda partim
    - *Victu* astringẽte, & cibis boni succi. Quare cõuenit
      - *Quies.*
      - *Caro*
        - *Auium* montanarum assarum.
        - *Turturum.*
        - *Columbarum.*
        - *Perdicum.*
        - *Turdorum*, &c.
      - *Lac* coctum.
      - *Oryza* cum lacte, vel posca.
      - *Ex* fructibus
        - *Pira*, *Poma* } austera.
        - *Cotonea.*
        - *Sorbæ.*
        - *Mespila*, &c.
      - *Potus* aut
        - *Vinum* nigrum.
        - *Aqua* chalybeata.
    - *Medicamentis* sarcoticis: vt est
      - *Succus* plantaginis, in vterum infusus.
      - *Decoctum*
        - *Balaustij*, *Acaciæ*, *Hypocistidis*, *Gallarum*, *Malicorij* } iniectum.
      - *Terra* lemnia, *Lapis* hæmaticis, *Aloe*, *Manna* thuris, &c. } cum succo plantaginis, aut vino austero nigro iniecto, &c.

C. Aper-

C.
Apertio ſeu reſeratio vaſorum ſui obturationem & ruptura ſui conglutinationē ſigni ficat. Atq; obturatur oſculū dilatatum per aſtringentia: conglutinatur autem ruptum per eadē,& quæcunq; citra mordacitatē reſiccant:& glutinoſum quoddam habent:cuiuſmodi ſunt tum

Victus ratio iam ſupradicta.

Medicamenta

Intrinſecus ſumenda

Simplicia: vt

Terra lemnia.
Bolus armenus.
Samius after.
Balauſtium ex poſca.
Succus: *Plantaginis*. *Hypocyſtidis*. *Acaciæ*. *Vuæ* acerbæ. *Polygoni*. *Coralliorum*.
Crocum martis.
Decoctum loti.
Radices ſymphyti cum poſca.
Sanguis draconis,
Os ſepiæ tritum,atq; cū vino ſumptū, &c.

Compoſita

Vſualia

Trochiſci de: *Terra* ſigillata. *Spodio*. *Carabe*,&c.

Syrupus: *Myrthinus*. *De* roſis ſiccis.

Conſerua: *Roſarum* antiqua. *Symphyti*. *Cotoneorum*,&c.

Magiſtralia: & vel

Potio

Vna: ℞. *Croci* martis,Lapidis hæmatitis triti,ana ℈.ij. *Syrupi* myrthini,Roſarum,ana ℥.S. *Aquæ* plantaginis ℥.ij.miſce.

Altera: ℞. *Boli* armeni ʒ.ij. *Coque* in vino auſtero ad ℥.ij. Colatura bibatur.

Syrupus: ℞. *Succi* depurati lanceolæ, Burſæ paſtoris,Rad. vrticæ alb. ana ℥.ij.Sacchari q.ſ. Miſce,& fiat ſyrupus.

Electuarium

Primum: ℞. *Conſeruæ* roſarum veteris ℥.S. *Boli* armeni ℈.j. Cum ſyrupo myrthino fiat electuarium.

Secundum: ℞. *Conſeruæ* roſ.antiquæ ℥.S.Symphyti ℥. j. *Trochiſcorum* de carabe ʒ.j. *Boli* armeni ʒ ij. *Sanguinis* draconis ʒ.S. *Syrupi* de roſis ſiccis q.ſ.miſce.

Tertium: ℞. *Conſeruæ* roſ.veteris ℥.ij.Sē.plantaginis ʒ.ij. *Sanguinis* draconis.Boli armeni,ana ℈.iiij. *Ambræ* citrinæ,Corallorum rub. ana ʒ.j. Cū ſyrupo myrthino fiat electuariū.Datur ea ſtaneæ magnitudo ſerò & manè antè cibum.

Quartum: ℞. *Symphyti* conditi. *Carnis* cotoneorum conditorum, *Sacchari*,ana ℥.j. *Conſeruæ* roſarum veteris ℥.S. *Pul.* oſſis ſepiæ ʒ.iij. *Trochiſcorum* de ſpodio,De terra ſigillata,ana ʒ.j. *Spec.*diamarg.frigidi,& diapapaueris , ana ʒ.j. cum miua coton.fiat electuarium.Capiat ad quantitatē anellanæ,ſuperbibēdo aquam burſæ paſtoris.

Quintum: ℞. *Conſeruæ* roſ. veteris ℥.ij.Pul.coral.rub.ʒ.iij. *Pul.* margaritarum ℈.ij. Cum ſaccharo roſato tabulato fiat conditū.

Tertius

Vnus: ℞. *Cornu* ceruini vſti, Corallorū rubrorum,ana ʒ.j. *Lapidis* hæmatitis ℈.j. Miſce,& fiat puluis, cum poſca ſumendus.

Alter. ℞. Trochiſcorum è ſpodio,è ſuccino,ana ʒ.j. Miſce,& fiat puluis,cum poſca dandus.

Tertius: ℞. *Sanguinis* draconis. *Boli* armeni. *Ambræ* citrinæ. *Coralloru*m rub.ana ℈.j. Miſce,& fiat puluis.Datur cū aqua plantaginis.

Forinſecùs applicanda. Vide in ſeqq. ſignum D.

D. *Medicamenta* forinsecus applicanda, sunt aut

- *Fomenta* ex
  - *Posca* tepida.
  - *Oleo*
    - *Rosaceo.*
    - *Cotoneorum.*
    - *Myrthino*, &c.
  - *Aqua* plantaginis, vino nigro, & sumach, lumbi superposita.
- *Vnguentum* comitissæ pauco aceto addito.
- *Emplastrum*
  - *Primum* ex bolo.
  - *Alterum* contra rupturam.
  - *Tertium* ex
    - *Farina*
      - *Hordei*
      - *Fabarum*
    - *Rad.* symphyti
    - *Polygono*, Plantag.
    - *Acacia*, Alumine.
    - *Hypocystide*

    } ex polca.
  - *Quartum* ex
    - *Palmulis*, Malis cotoneis
    - *Malicorio*, Balaustiis
    - *Gallis*, Alumine
    - *Acacia*, Hypocystide
    - *Lentisco*

    } cum polca.
- *Infessus* ex foliis
  - *Myrthi*, Rosarum.
  - *Plantaginis*, Polygoni.
  - *Symphyti*, Rubi, Lentisci.
- *Pessulus* ex
  - *Folijs*
    - *Plantaginis*, Polygoni
    - *Myrthi*
    - *Symphyti* rad.

    } contusis.
  - *Mamma* thuris
  - *Hypocystide*, ac Balaustio

  } cum succo plantaginis & lana fiant pessuli.
- *Clysteres*, in vterum iniecti, ex
  - *Succo* Plantaginis, Polygoni.
  - *Decoctо*
    - *Acaciæ*, Malicorij.
    - *Gallarum.*
    - *Balaustiorum*, &c.

De curatione Fluxus muliebris.

Muliebris fluxus est totius corporis recremẽti destillatio. Vel est vteri destillatio diuturna. Vel est vniuersi corporis per vterum purgatio, ipso haudquaquam affecto: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: nempe Vteri, affecti per
    - *Consensũ* corporis
      - *Totius*
        - *Cacochymia* totius corporis.
        - *Magna* copia serosæ substantiæ.
      - *Partis.*
    - *Se*
      - *Exulceratio* eius.
      - *Pus* crassum, fœtidum album.
  - *Symptomatis*
    - *Fluxus* corruptus & diuersorũ colorũ, pro diuersitate redundantis succi citra dolorẽ.
    - *Corporis* extenuatio.
    - *Facies* decolorata. Fastidium cibi.
    - *Difficultas* anhelitus in obambulatione.
    - *Dolor* lumborum, spatularum.
    - *Oculi* prætumidi, nunc cum dolore, nunc citra illum, aut cum exulceratione.
    - *Inenarrabilis* tristitia, Tumor pedum.
    - *Perpetua* destillatio in quibusdam, in aliquibus per interualla, &c.
- *Causæ*: videlicet
  - *Intẽperiei* materialis, id est, humoris
    - *Sanguinei*
      - *Fluxus* ruber.
      - *Fluxio*, qualis esset aqua pauco sanguine tincta, &c.
    - *Biliosi*
      - *Fluxus* pallidus, subflauus.
      - *Humor* acris.
      - *Victus* ratio biliosa.
      - *Iracundia.*
      - *Temperatura* calida & sicca, &c.
    - *Pituitosi*
      - *Color* totius corporis albidus.
      - *Fluxus* in magna quantitate.
      - *Fluxio* minus acris.
      - *Ocium.*
      - *Vita* desidiosa, &c.
    - *Melancholici*
      - *Fluxus*
        - *Cænosus.*
        - *Fuscus.*
        - *Liuidus.*
      - *Victus* ratio
      - *Temperatura*

      } melancholica, &c.
  - *Exulcerationis.* Pus
    - *Fœtidum.*
    - *Crassum.*
    - *Album*, &c.
- *Curatio* indicationibus perficitur Quare
  - *An* fieri possit, indicat tum
    - *Aetas.* Nam mulieres ætate
      - *Vigentes*, rubra
      - *Declinante*, alba

      } ferè fluxio infestat.
    - *Symptoma.* Nã in omni muliebri defluxu vteri os aperitur, & velut relaxatur, quibusdam etiam procidit: qua de causa magna cum diligentia curanda est hæc affectio. Nam aliquę in hydropem, aliquę in neruorum affectiones, aut oris ventris aut capitis, &c.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in sequentibus sign. A.

- A. *Quid* fieri debeat indicat
  - *Primò* causa symptomatis: videlicet humor
    - *Sanguineus*, qui sui ablationē significat: qd fieri cōmodè poterit partim
      - *Victus* ratione astringente, refrigerante, & paucum sanguinem generante.
      - *Chirurgia* ordinata secundum
        - *Qualitatem* contrariam. Sic conuenit
          - *Venæ* sectio.
          - *Ligatura.*
        - *Quantitatem* congruentem. Sic sanguis per interualla detrahendus.
        - *Locum* conuenientem. Sic
          - *Venæ* sectio in cubito facienda.
          - *Ligatura* partium extremarum facienda.
      - *Medicamentis* astringentibus, frigidis, lumbis ac inguinibus applicatis: vt
        - *Posca.*
        - *Lana* succida, vino & rosaceo imbuta, &c.
    - *Biliosus*, qui auferendus partim
      - *Victu* refrigerante & astringente.
      - *Medicamentis* exhibitis secundū
        - *Qualitatē* cōtrariam: & vel humoris
          - *Qualitati*: sunt concoquētia, seu præparantia: vt syrupus
            - *Violaceus.*
            - *Nympheæ.*
            - *Rosarum.*
            - *Endiuiæ.*
            - *Granatorum*, &c.
          - *Quātitati*: sunt purgantia
            - *Primò* per aluum: vt
              - *Rhabarbarum.*
              - *Myrobalana* citrina.
              - *Electuarium* de succo ros.
              - *Diacatholicum*, Diasebesten.
              - *Syrupus* ros. lax.
            - *Deinde* per vrinam: vt
              - *Radix* graminis.
              - *Petroselinum*, Apium.
              - *Cicer*, &c.
        - *Quantitatem* conuenientem, quæ augenda, vel minuenda est pro ratione ætatis, temporis anni, consuetudinis, &c.
    - *Pituitosus*, qui auferendus est partim
      - *Victus* ratione instituta secundum
        - *Qualitatem* cōtrariam: videlicet exiccantem citra nimium calorē. Quare sit
          - *Frictio* totius corporis ex melle cocto.
          - *Quies.*
          - *Cibus*, caro
            - *Gallinarum.*
            - *Perdicum.*
            - *Turturum*, &c.
          - *Potus*, aut
            - *Aqua* anisi.
            - *Vinum* austerum, &c.
        - *Quantitatem* debitam. Sic potus sit paucus.
      - *Medicamentis* exhibitis secundum
        - *Qualitatem* cōtrariam: & vel humoris
          - *Qualitati*: sunt præparantia: vt
            - *Aqua* mulsa.
            - *Mel* rosatum.
            - *Syrupus* de
              - *Arthemisia.*
              - *Stœchade.*
              - *Absynthio*, &c.
          - *Quantitati*: sunt euacuātia per
            - *Aluum* primò: vt
              - *Agaricum.*
              - *Sem.* carthami.
              - *Electuarium* de citro sol.
              - *Diacarthamum.*
              - *Hiera* cum agarico.
              - *Pilulæ*
                - *De*
                - *Agarico.*
                - *Sagapeno.*
                - *Fœtidæ.*
                - *Aggregatiuæ*, &c.
            - *Vrinam*: vt
              - *Apium.*
              - *Petroselinum.*
              - *Asarum*, Cicer, &c.
        - *Quantitatem* congruentem, quæ varianda, vt suprà.
    - *Melancholicus*, qui tollendus est partim
      - *Victus* ratione iam dicta.
      - *Medicamentis* exhibitis secūdum
        - *Qualitatē* cōtrariam & vel humoris
          - *Qualitati*: sunt concoquentia: vt syrupus de
            - *Fumaria.*
            - *Epitymo.*
            - *Pomis.*
            - *Endiuia*, &c.
          - *Quantitati*: sunt euacuantia, siue purgantia: vt
            - *Sena.*
            - *Epitymum.*
            - *Thymum.*
            - *Cuscuta.*
            - *Decoctum* mercurialis.
            - *Diasena.*
            - *Confectio* Hamech, &c.
        - *Quantitatem* decentem: quæ varianda, vt suprà.
  - *Deinde* symptoma, de quo vide in seqq. signum B.

B. *Sym-*

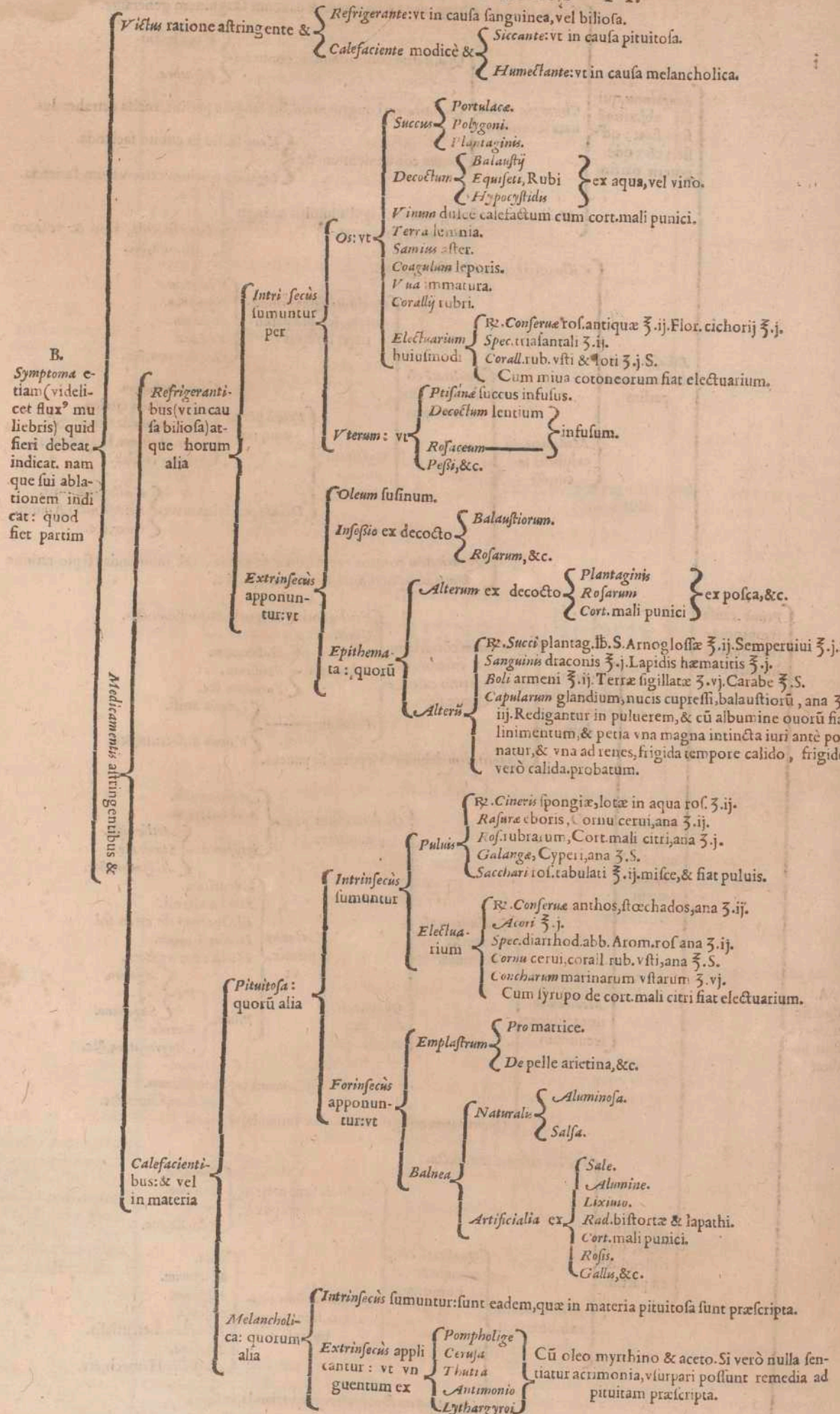
B.
Symptoma etiam (videlicet fluxꝰ muliebris) quid fieri debeat indicat. nam quę sui ablationem indicat: quod fiet partim
Medicamentis astringentibus &
Victus ratione astringente &
Refrigerante: vt in causa sanguinea, vel biliosa.
Calefaciente modicè &
Siccante: vt in causa pituitosa.
Humectante: vt in causa melancholica.
Refrigerantibus (vt in causa biliosa) atque horum alia
Intri secùs sumuntur per
Os: vt
Succus
Portulacæ.
Polygoni.
Plantaginis.
Decoctum
Balaustij
Equiseti, Rubi
Hypocystidis
ex aqua, vel vino.
Vinum dulce calefactum cum cort. mali punici.
Terra lemnia.
Samius after.
Coagulum leporis.
Vua immatura.
Corallij rubri.
Electuarium huiusmodi
℞. Conserue rosæ antiquæ ℥.ij. Flor. cichorij ℥.j.
Spec. triasantali ʒ.ij.
Corall. rub. vsti & flori ʒ.j. S.
Cum miua cotoneorum fiat electuarium.
Vterum: vt
Ptisanæ succus infusus.
Decoctum lentium
Rosaceum
Pessi, &c.
infusum.
Extrinsecùs apponuntur: vt
Oleum susinum.
Insessio ex decocto
Balaustiorum.
Rosarum, &c.
Epithemata: quorũ
Alterum ex decocto
Plantaginis
Rosarum
Cort. mali punici
ex posca, &c.
Alterũ
℞. Succi plantag. lb. S. Arnoglossæ ℥.ij. Semperuiui ℥.j. S.
Sanguinis draconis ℥.j. Lapidis hæmatitis ℥.j.
Boli armeni ℥.ij. Terræ sigillatæ ʒ.vj. Carabe ℥.S.
Capularum glandium, nucis cupressi, balaustiorũ, ana ʒ.iij. Redigantur in puluerem, & cũ albumine ouorũ fiat linimentum, & petia vna magna intincta iuri antè ponatur, & vna ad renes, frigida tempore calido, frigido verò calida. probatum.
Calefacientibus: & vel in materia
Pituitosa: quorũ alia
Intrinsecùs sumuntur
Pulvis
℞. Cineris spongiæ, lotæ in aqua ros. ʒ.ij.
Rasuræ eboris, Cornu cerui, ana ʒ.ij.
Ros. rubrarum, Cort. mali citri, ana ʒ.j.
Galangæ, Cyperi, ana ʒ.S.
Sacchari rot. tabulati ℥.ij. misce, & fiat pulvis.
Electuarium
℞. Conserue anthos, stœchados, ana ʒ.ij.
Acori ℥.j.
Spec. diarrhod. abb. Arom. ros. ana ʒ.ij.
Cornu cerui, corall. rub. vsti, ana ℥.S.
Concharum marinarum vstarum ʒ.vj.
Cum syrupo de cort. mali citri fiat electuarium.
Forinsecùs apponuntur: vt
Emplastrum
Pro matrice.
De pelle arietina, &c.
Balnea
Naturalia
Aluminosa.
Salsa.
Artificialia ex
Sale.
Alumine.
Liximo.
Rad. bistortæ & lapathi.
Cort. mali punici.
Rosis.
Gallis, &c.
Melancholica: quorum alia
Intrinsecùs sumuntur: sunt eadem, quæ in materia pituitosa sunt præscripta.
Extrinsecùs applicantur: vt vnguentum ex
Pompholige
Cerusa
Thutia
Antimonio
Lythargyroi
Cũ oleo myrthino & aceto. Si verò nulla sentiatur acrimonia, vsurpari possunt remedia ad pituitam præscripta.

De

De curatione Strangulationis seu Suffocationis vteri.

- *Vteri* strangulatio, seu suffocatio, est recursus vteri ad superiora: cuius
  - *Dignotio*
    - *Partis* malè affectæ: videlicet Vteri
      - *Solus* viduis accidit.
      - *Nubilibus*, quibus menses supprimuntur, euenit.
    - *Morbi*
      - *Præsentis*
        - *Status*
          - *Sopor* grauis ac profundus.
          - *Mentis* ac sensuum apprehensio cum vocis interceptione.
          - *Pulsus*
            - *Parvus.*
            - *Debilis.*
            - *Interceptus* aliquando.
          - *Respiratio* quibusdam neque sensibilis, quibusdam magna.
          - *Stomachi* dolor.
          - *Dolor* seu tumor in altero laterum, vel in superiori parte.
          - *Vomitus* saliuæ.
          - *Exanimatio* similis interdum comitiali morbo.
        - *Declinationis*
          - *Corpus* firmari incipit.
          - *Malæ* rubescunt.
          - *Oculi* post multam grauitatem attolluntur.
          - *Humiditas* quædam ex locis muliebribus excurrit.
          - *Intestina* murmurant.
          - *Vterus* paulatim relaxatur, &c.
      - *Futuri*, & iam propinqui
        - *Torpor* mentis.
        - *Pigritiæ.*
        - *Crurum* imbecillitas.
        - *Faciei* pallor.
        - *Aspectus* quidam tristis.
    - *Causæ*: scilicet
      - *Menstruorum* suppressorũ
        - *Menstrua* retenta.
        - *Lac* in mamillis sine conceptione.
        - *Sanguinis* crassities.
        - *Clausio* foraminum vteri.
        - *Spiratio* non priuata.
        - *Animi* deliquium nullum.
        - *Ab* ægrotantis vel astantis loquela percipitur.
      - *Seminis* retenti, seu cohibenti
        - *Spirationis* / *Pulsus* — maior abolitio.
        - *Conuulsiones.*
        - *Menstruorum* nulla suppressio.
        - *Animi* defectus.
        - *Vidua.*
        - *Monialis.*
        - *Abstinentia* à venere, cuius antea frequens esset vsus.
  - *Curatio* indicationibus perficitur. Quare
    - *An* fieri possit, indicat tum
      - *Causæ.* Nam quæ ex retento semine oritur, grauior ac molestior est, quàm ex suppressis mensibus, quoniam nonnullæ pereunt.
      - *Effectus.* Nam mulieribus vterinis laborantibus, superueniens sternutatio, bonum.
      - *Accidentia*: videlicet
        - *Tempus.* Nam affectio hæc
          - *Omni* quidem tempore accidit, sed hyeme præcipuè ac autumno.
          - *Vbi* inuadere assueuerit, comitialis modo diuturna, & per circuitum repetens efficitur,
        - *Ætas.* Nam accidit hic affectus iunioribus, præsertim salacibus, ac sterilibus, maximè si per medicamenta steriles fuerint.
    - *Quid* fieri debeat. Vide in sequentibus sign. A.

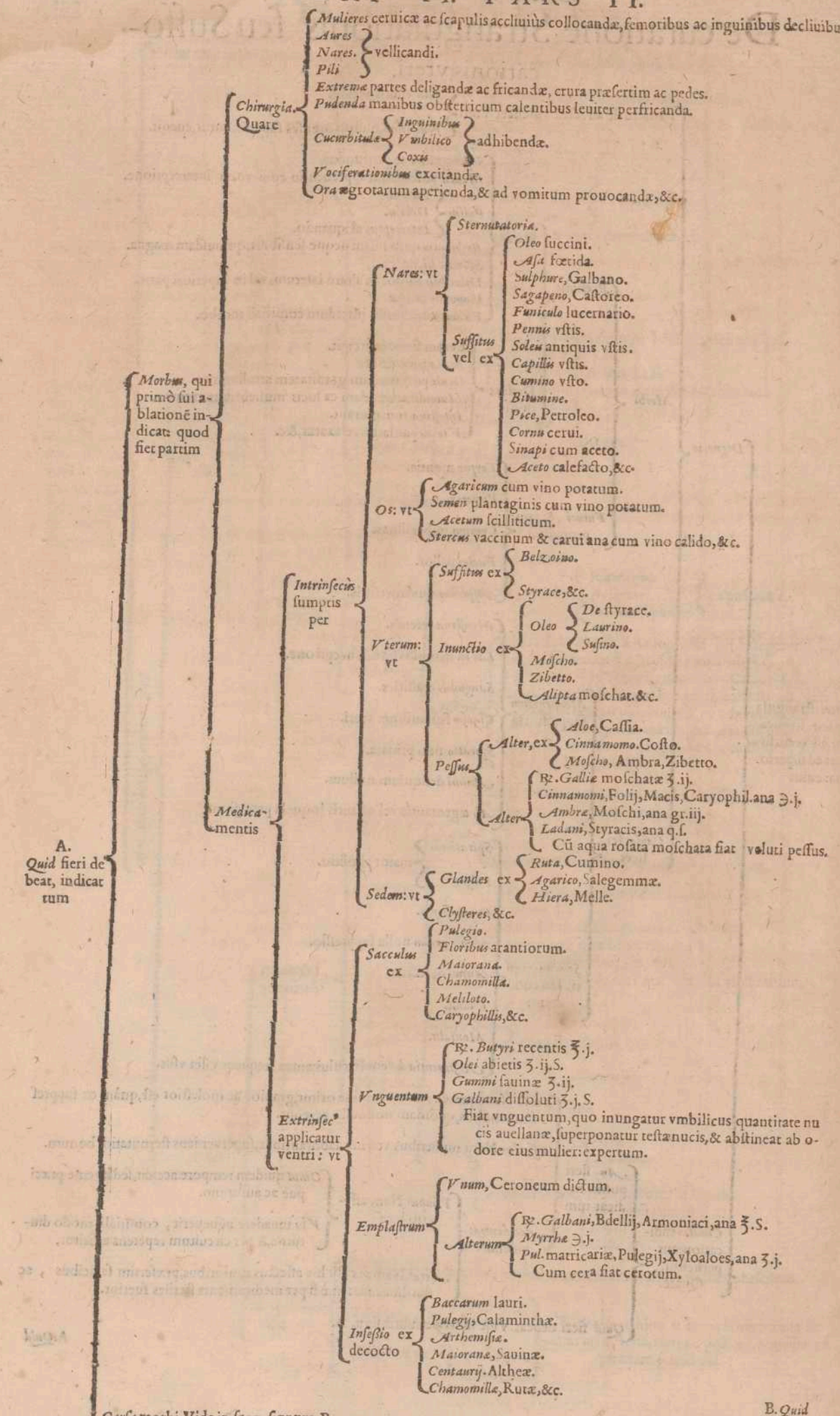
A. Quid fieri debeat, indicatum
Morbus, qui primò sui ablationē indicat: quod fiet partim
Chirurgia. Quare
Mulieres ceruicæ ac scapulis accliuiùs collocandæ, femoribus ac inguinibus decliuibus.
Aures
Nares.
Pili
vellicandi.
Extremæ partes deligandæ ac fricandæ, crura præsertim ac pedes.
Pudenda manibus obstetricum calentibus leuiter perfricanda.
Cucurbitulæ
Inguinibus
Vmbilico
Coxis
adhibendæ.
Vociferationibus excitandæ.
Oræ ægrotarum aperienda, & ad vomitum prouocandæ, &c.
Medicamentis
Intrinsecùs sumptis per
Nares: vt
Sternutatoria.
Suffitus vel ex
Oleo succini.
Asa fœtida.
Sulphure, Galbano.
Sagapeno, Castoreo.
Funiculo lucernario.
Pennis vstis.
Soleis antiquis vstis.
Capillis vstis.
Cumino vsto.
Bitumine.
Pice, Petroleo.
Cornu cerui.
Sinapi cum aceto.
Aceto calefacto, &c.
Os: vt
Agaricum cum vino potatum.
Semen plantaginis cum vino potatum.
Acetum scilliticum.
Stercus vaccinum & carui ana cum vino calido, &c.
Vterum: vt
Suffitus ex
Belzoino.
Styrace, &c.
Inunctio ex
Oleo
De styrace.
Laurino.
Susino.
Moscho.
Zibetto.
Alipta moschat. &c.
Pessus
Alter, ex
Aloe, Cassia.
Cinnamomo. Costo.
Moscho, Ambra, Zibetto.
Alter
℞. Gallię moschatæ ʒ.ij.
Cinnamomi, Folij, Macis, Caryophil. ana ℈.j.
Ambræ, Moschi, ana gr.iij.
Ladani, Styracis, ana q.s.
Cū aqua rosata moschata fiat veluti pessus.
Sedem: vt
Glandes ex
Ruta, Cumino.
Agarico, Salegemmæ.
Hiera, Melle.
Clysteres, &c.
Extrinsecùs applicatur ventri: vt
Sacculus ex
Pulegio.
Floribus arantiorum.
Maiorana.
Chamomilla.
Meliloto.
Caryophillis, &c.
Vnguentum
℞. Butyri recentis ℥.j.
Olei abietis ʒ.ij.S.
Gummi sauinæ ʒ.ij.
Galbani dissoluti ʒ.j.S.
Fiat vnguentum, quo inungatur vmbilicus quantitate nucis auellanæ, superponatur testænucis, & abstineat ab odore eius mulier: expertum.
Emplastrum
Vnum, Ceroneum dictum.
Alterum
℞. Galbani, Bdellij, Armoniaci, ana ℥.S.
Myrrhæ ℈.j.
Pul. matricariæ, Pulegij, Xyloaloes, ana ʒ.j.
Cum cera fiat cerotum.
Infessio ex decocto
Baccarum lauri.
Pulegij, Calaminthæ.
Arthemisiæ.
Maioranæ, Sauinæ.
Centaurij. Altheæ.
Chamomillæ, Rutæ, &c.
Causa morbi. Vide in seqq. signum B.
B. Quid

B. *Quid* fieri debeat, indicat quoque causa morbi, quæ deinde sui ablationem indicat (potissimũ præseruationis gratia.) Nam si

- *Mẽstrua* fuerint retenta, prouocanda sunt: ꝙ fiet partim
  - *Victus* ratione, ordinata secundum conuenientem
    - *Qualitatem*
    - *Quantitatem.*
  - *Chirurgiæ*: nempe aut
    - *Sectione* venæ tali.
    - *Scarificatione*
      - *Inguinum.*
      - *Crurum.*
      - *Femorum*, &c.
  - *Medicamentis*
    - *Intrinsecùs* sumptis, iisq; exhibitis secundum
      - *Qualitatem* contrariam: & vel humoris
        - *Qualitati*: videlicet alterantem, præparãtem & concoquentem: cuiusmodi est
          - *Syrupus*
            - *Arthemisiæ.*
            - *De* calamintha, &c.
          - *Decoctum*
            - *Pulegij.*
            - *Calaminthæ.*
            - *Saumæ.*
            - *Rubiæ* tinctorum, &c.
        - *Quantitati*: scilicet euacuantem: cuiusmodi sunt
          - *Cassia.*
          - *Electuarium* elescop.
          - *Diaphœnicon.*
          - *Hiera* cum agarico.
          - *Pilulæ* fœtidæ.
          - *Pilulæ* de sagapeno, &c.
      - *Quantitatem* commodam
    - *Forinsecùs* applicatis: vt sunt
      - *Inunctiones,*
      - *Insessiones*, Pessi,
      - *Balnea* naturalia.

De quibus vide suprà in curatione Menstruorũ suppressorũ.

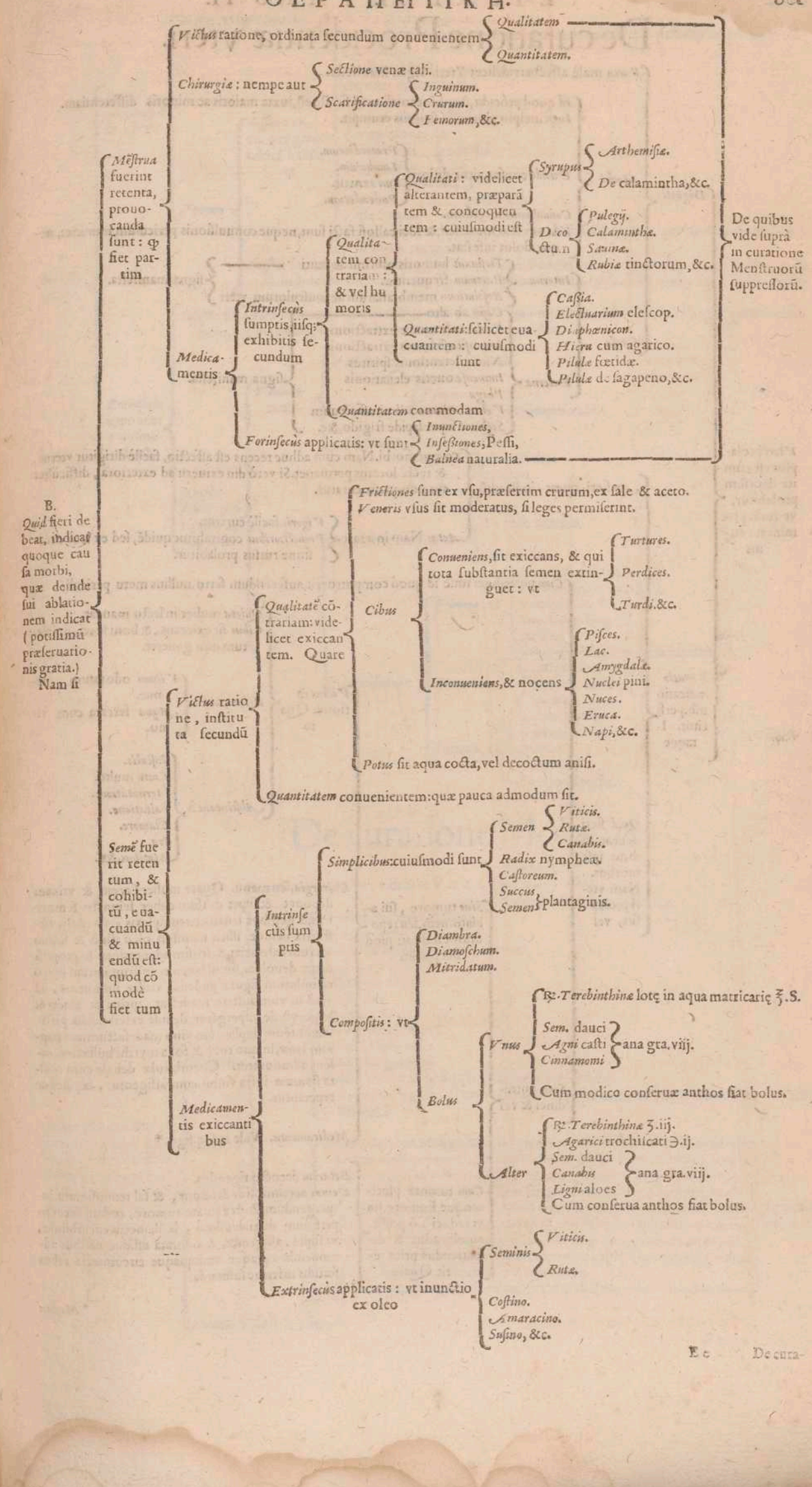

- *Semẽ* fuerit retentum, & cohibitũ, euacuandũ & minuendũ est: quod cõmodè fiet tum
  - *Victus* ratione, instituta secundũ
    - *Qualitatẽ* cõtrariam: videlicet exiccantem. Quare
      - *Frictiones* sunt ex vsu, præsertim crurum, ex sale & aceto.
      - *Veneris* vsus sit moderatus, si leges permiserint.
      - *Cibus*
        - *Conueniens*, sit exiccans, & qui tota substantia semen extinguet: vt
          - *Turtures.*
          - *Perdices.*
          - *Turdi.* &c.
        - *Inconueniens*, & nocens
          - *Pisces.*
          - *Lac.*
          - *Amygdalæ.*
          - *Nuclei* pini.
          - *Nuces.*
          - *Eruca.*
          - *Napi*, &c.
      - *Potus* sit aqua cocta, vel decoctum anisi.
    - *Quantitatem* conuenientem: quæ pauca admodum sit.
  - *Medicamentis* exiccantibus
    - *Intrinsecùs* sumptis
      - *Simplicibus*: cuiusmodi sunt
        - *Semen*
          - *Viticis.*
          - *Rutæ.*
          - *Canabis.*
        - *Radix* nympheæ.
        - *Castoreum.*
        - *Succus*, *Semen* plantaginis.
      - *Compositis*: vt
        - *Diambra.*
        - *Diamoschum.*
        - *Mitridatum.*
        - *Bolus*
          - *Vnus*
            - ℞. *Terebinthinæ* lotę in aqua matricarię ℥.S.
            - *Sem.* dauci, *Agni* casti, *Cinnamomi* ana gra. viij.
            - Cum modico conseruæ anthos fiat bolus.
          - *Alter*
            - ℞. *Terebinthinæ* ʒ.iij.
            - *Agarici* trochiscati ℈.ij.
            - *Sem.* dauci, *Canabis*, *Ligni* aloes ana gra. viij.
            - Cum conserua anthos fiat bolus.
    - *Extrinsecùs* applicatis: vt inunctio ex oleo
      - *Seminis*
        - *Viticis.*
        - *Rutæ.*
      - *Costino.*
      - *Amaracino.*
      - *Susino*, &c.

De curatione Procidentiæ vteri.

Vteri prolapsus est, cùm ita deorsum prolabitur, vt foràs promineat: cuius

- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: videlicet Vteri. Signa manifesta.
  - *Morbi*
    - *Id* quod prócidit, struthiocameli ouo simile est, iuxta maioris ac minoris differentiam.
    - *In* principio plurimus sanguis erumpit.
    - *Deinde* consequitur dolor
      - *Præcordiorum.*
      - *Lumborum.*
      - *Imi* ventris.
      - *Pudendorum.*
    - *Conuulsiones* interdum.
    - *Vbi* affectio inualescit, & loci callosi facti sunt, neque conuulsionis periculum imminet, neque dolor infestat.
  - *Causæ*
    - *Internæ*
      - *Defluxus* humoris plurimi ac lenti
      - *Partuum* frequentiæ.
      - *Resolutionis* membranarum ac musculorum vteri

      } signa manifesta.
    - *Externæ*
      - *Casus* ab alto
      - *Violentæ* secundæ extractionis
      - *Inartificiosæ* fœtus extractionis
      - *Nimiæ* detentionis spiritus
      - *Immensæ* oneris eleuationis
      - *Plagæ*
      - *Vehementiorum* animi affectuum
      - *Sessionis* super lapide frigido, &c.

      } signa manifesta.
- *Curatio* indicationib. perficitur. Itaque
  - *An* fieri queat, indicat tũ
    - *Tempus* morbi. Nam cum adhuc recens est affectio, facilè dirigitur vterus, & rectè locatus permanet. Si verò diu exiuerit ad exteriora, difficulter aut nunquam curatur.
    - *Aetas.* Nam in ætate
      - *Vigoris*, facilè curatur.
      - *Proiectioribus* contrahitur quidẽ, sed ex leui occasione rursus prolabitur.
  - *Quid* fieri debeat, indicat ipse morbus. Nam vteri prolapsus, vel
    - *Cum* putredine: tunc id quod computruerit, auferendum ferro, nullius metu periculi.
    - *Sine* putredine: & vel
      - *Sine* tumore, sui ablationem, seu repositionẽ indicat: quod fiet partim
        - *Victus* ratione. Quare
          - *Quieta* mulier in lecto maneat.
          - *Cibus* sit exiccans, & boni succi, qui flatum non generet.
          - *Potus*, aut
            - *Vinum* odoratum, tenue.
            - *Aqua* ferrata cum vino.
          - *Abstineant* à
            - *Iusculis.*
            - *Coitu* multo.
            - *Sternutatione.*
            - *Saltatione.*
            - *Clamore.*
            - *Ira.*
            - *Motibus*, &c.
        - *Chirurgia*, seu manu. Quare mulier fæcem & vrinam deponet, & super dorsum cubet seiunctis femoribus, & genibus leuatis, circumplexis verò tibijs, obstetrix deinde illitis manibus oleo irino & susino vterum calefaciat, & sensim ad interiora & propriũ situm deuoluat, simul laneum instrumentum linteo obuolutum figuræ pudendi virilis immittens, id verò in vino austero madescat, prius & acacia & hypocystide inspergatur, deinde exterioribus partibus linteum duplicatum vino madefactum, aut hapsum lanæ, in quo rosæ & folia myrrhi bullierint, calens admoueatur. Cucurbitulæ deinde cum multa flamma infra vmbilicum affigentur, sæpiusque repetantur.
        - *Medicamentis.* Vide in seq. sign. *
      - *Cum* tumore plurimoque humore, ita vt reduci nõ possit, emolliendus & discutiendus prius erit. Quare
        - *Betarum* decocto rigandus.
        - *Deinde* acetum affundendum, & sal tenuissimum inspergendum. Postea sedato tumore, eodem decocto perfusum detrudendum, & deinceps cucurbitulæ, vt suprà, affigendæ, & odorata assiduè naribus admouenda, ægraque vndiquaque circumtecta rebus fœtidis infernè suffienda.

* *Medicamentis*
- *Intrinsecùs* sumptis: per
  - *Nares*: vt sunt odorata, quæ facienda admoueantur.
  - *Vterum*
    - *Suffitus* ex eis, quę grauẽ odorẽ habẽt: vt
      - ℞. *Musci* arborum siue vineæ in clibano exiccatæ, & collectæ in quercu, vel ilice M.ij.
      - *Absynthij* ℥.iij.
      - *Rosarum* rubrarum ℥.i.
      - *Corticum* thuris, *Pini* —— ana ℥.j.S.
      - *Caryophyllorum*, *Ladani* puri, *Hypocystidis* ana ℥.i.
      - *Auripigmenti* rubri, *Galbani*, *Asæ* fœtidæ — ana ℥.ij.
      - Excipiantur terebynthina, & fiant trochisci magni & per embolum magnum fumum recipiant.
    - *Pessus*, seu laneum instrumentum. Sic post insessionem sequentem, mulier rursus supina coxis altioribus locetur, & sublato ex pudendo priore instrumento, aliud rursus suprà dicto medicamento imbutum subdatur.
- *Forinsecùs* appositis: cuiusmodi est
  - *Insessio*. Sic tertio instrumẽto laneo adhuc intra pudendi sinum existẽte, mulier in vino nigro austero tepefacto, aut in myrthi, lentisci, rubi ac malicorij decocto insideat.
  - *Emplastrum*: quorũ alia apponũtur:
    - *Ventri* imo:
      - *Vnũ* ex *Palmulis*, Polenta. *Lenticula*, Malicorio. *Oxymelite*.
      - *Alterum* ex *Vsnea*. *Foliis* myrthi, vel summit. rubi. *Cort.* quercus. *Malicorio*, Gallis. *Bistorta*, Quinquefolio. *Polygono*, Herniaria. *Rosis* rubris. *Flor.* anthos, &c.
    - *Vmbilico*: & vel
      - *Vsualia*: vt emplastrum *De* pelle arietina. *De* mastice.
      - *Artificialia*
        - *Primum*: vt ℞. *Galbani* ℥.j.S. *Myrrhæ* thuris ana ℥. ij. *Terebynthinæ* ℥. S. *Sem.* lauendulæ ℥.i. *Moschi* ℈. S. fiat emplastrum, in aluta extendatur.
        - *Secundum*, ex *Aliptæ* moschata. *Gallia* moschata. *Storace*, Ladano.
        - *Tertium*, ex *Ladano*, Storace. *Galbano*, Galla. *Macere*. *Caryophyllis*. *Terebynthina*, &c.

De curatione Molæ.

Mola est induratus vteri tumor, qui modò in vulvæ ostiolo, interim in tota ipsa prominet. Vel est caro informis, ipsis vuluæ tunicis ad hæresces, ac fœtus modo in lucem editur: cuius

- *Partis* malè affectæ: videlicet VTERI { *Dolor*, *Tumor* } vteri. *Menstruorum* suppressio, &c.
- *Dignotio*
  - *Morbi*: *Tumor* durus circa vterum. *Gravitas* vteri. *Contractio* partium superiacentium. *Gracilitas* corporis. *Appetitus* dejectio. *Decoloratio*. *Menstruorum* retentio. *Mamillarum* inflatio. *Stomachi* subuersio. *Lumborum* grauitas. *Ventris* tumor, vt hydropis imaginem præ se ferat. *Motus* instar lapidis à latere in latus, non qualis inest fœtui, qui calcitrat ac circũuoluitur, &c.
  - *Causæ*
    - *Materialis*: nempe multitudinis sanguinis menstrui cũ modico & morboso semine virili commisti. Siquidem cum in cõcubitu multa copia sanguinis menstrui in vteri cauitate cõtineatur, proiecto à mare modico eoque morboso semine, ac eidem sanguini menstruo commixto, ex imbecillitate caloris, præcipue ipsius seminis, & secundariò fortè ipsius sanguinis menstrui, vtroq; tamen in vnũ motum tanquam vno principio conspirante non potente eandem materiam perficere, ac concoquere, neque finem generationi apponere carnem hanc inutilem atq; informem idem imbecillus calor procreat.
    - *Efficiens*: nempe imbecilli caloris, vt iam dictum ——
    - } signa nõ obscura.
- *Curatio*. Vide in seq. sign. A.

A. *Mole* curatio indicationibus absoluitur. Quare

- *An* fieri possit, indicat tempus morbi potissimùm. Nam Mola
  - *Primis* mensibus facilè curatur.
  - *Procedente* tempore, difficilè aut nunquã curatur.
  - *Aliquando* stabilis est per quatuor annos.
  - *Nonnunquam* ad finem vitæ extenditur, &c.
- *Quid* fieri debeat, indicat morbus præcipuè, qui sui ablationem indicat: quod fiet partim
  - *Victus* ratione. Quare
    - *Aer* sit temperatus in actuis, aut modicè ad calidum & siccum vergens.
    - *Somnus* existat moderatus.
    - *Exercitium* moderatum est ex vsu.
    - *Aluus* quotidie respondeat.
    - *Immodici* animi affectus vitandi.
    - *Cibus* sit boni succi, & quantitate moderatus.
    - *Potus* conueniet vinum odoratum, dilutum, &c.
  - *Chirurgia*. Siquidem vbi totum corpus fuerit plenum, si quid non prohibeat, vena secanda erit, ac quidem
    - *Primò* interna cubiti, nõ tamen multa sanguinis copia extrahenda, sed potius iteranda venæ sectio est.
    - *Deinde* malleoli.
  - *Medicamentis*, exhibitis secundum
    - *Qualitatem* contrariam: atque vel humoris, seu molæ
      - *Qualitati*: videlicet emollientem, laxantem & mitigantẽ. Siquidem tumor durus priùs emolliendus, laxandus est, &c. vt sequitur.
      - *Quantitati*: nempe euacuantẽ, aperientem, &c. Nã caro illa enormis, expellenda seu ejcienda est: vt sequitur.
    - *Quantitatem* debitam: quæ pro ratione temperaturæ, ætatis, virium, tẽporis anni, varianda.
    - *Tempus* commodũ. Sic in
      - *Principio*, mollientibus laxantib. & mitigantibus vtendũ erit, tũ
        - *Intrinsecùs* per
          - *Os*.
          - *Vterũ*: vt est pessus
            - *Alter* ex
              - *Oesipo*. Butyro. Adipe anserino, Medulla cerui.
              - *Melle*.
              - *Caricis* pinguibus.
              - *Vuis* passis.
              - *Oleo* irino, & sampsuchino.
            - *Alter* ex
              - *Adipe* anseris.
              - *Radice* altheæ.
              - *Caricis*.
              - *Butyro*.
              - *Saccharo*, &c.
        - *Forinsecus*: vt
          - *Insessus* ex decocto
            - *Maluæ*.
            - *Altheæ*.
            - *Chamomillæ*. Anethi.
            - *Sem*. lini, fœnigræci.
            - *Sertulæ* campanæ.
            - *Maluæ*, &c.

            Fomentum ex iam dictis herbis, addito exiguo vino albo, cum spongijs.
          - *Vnguẽtum*
            - *Vsuale*: vt Agrippæ, Dialtheæ.
            - *Magistrale*: vt
              - ℞. *Olei* irini — / *Anethini* / *Chamomelini* / *Liliorũ* alborũ — an. ʒ.i.
              - *Butyri* recẽtis / *Adipis* anseris / *Ladani* ʒ.i.S. — an. ʒ.S.
              - *Ammoniaci* / *Ceræ* / *Vini* odorati — an. parũ.
              - Fiat vnguentũ, quo venter, pectẽ & inguina perungantur.
          - *Emplastrum*
            - *Vsuale*: vt emplastrum
              - *Diachylon*.
              - *Dialtheæ*.
            - *Magistrale*: vt
              - ℞. *Rad*. & fol. altheæ, maluarũ ana M j.
              - *Farinæ* fœnigræci / *Seminis* lini / *Hordei* — ana M.i.S.
              - *Olei* amygdal. dulcium / *Amararum* — ana ʒ.i.
              - *Liliorum* alborum
              - Misceãtur & cũ aqua mussa & pauco vino odorato fiat emplastrũ.

        reliqua vide in curatione Scirrhi vteri.

        Postea apertientibus & molam expellentibus erit vtendum. Vide in seq. sign. B.
      - *Locũ* conuenientẽ. Sic
        - *Intrinsecùs* sumẽda: sumuntur alia per os, alia per vterũ, vt pessi.
        - *Forinsecùs* applicãda, vẽtri, pectini, & inguinibus apponũtur, &c.

B. *Postea*

B. *Postea* aperientibus & molam expellentibus vtendum est: quorum alia *Intrinsecus* sumuntur per
- *Os*: vt
  - *Vinum* vetus, in quo ruta & anethum fuerint cocta.
  - *Dictamnum* } cum vino.
  - *Castoreum* }
  - *Electuarium* elescop. cum decocto pulegij.
  - *Syrupus* de arthemisia cum decocto marrubij.
  - *Diacyminum* } cum vino.
  - *Dianisum* }
  - *Dialacca* cum aqua mulsa, aut rubeæ decocto.
  - *Trochisci* de myrrha.
  - *Hermodactyli*.
  - *Decoctum* { *Arthemisiæ*, Centaurij / *Pulegij*, Aristolochiæ / *Gentianæ*, Thymi } in vino.
  - *Pilulæ* { Rx. *Boracis* ʒ.i. Carabæ, Asari, Cinnamomi, Nigellæ, Sabinæ ana ʒ. ¡. Galbani, Asæ fœtidæ, Opopanacis, Bdellij, anæ ℈.ij. Cum melle scillitico fiant pilulæ, de quibus capiat ʒ.i. duabus primis vicibus, deinde ʒ. S. postea bibat parum vini hippocratici.
- *Vteram*: vt Pessi ex
  - *Sauina*, Ruta.
  - *Maiorana*, Saluia.
  - *Arthemisia*, Pulegio.
  - *Oleo* { *Ireino.* / *Rutaceo*, / *Liliorum* alborum.
  - *Melle*, &c.

Extrinsecus apponuntur: vt
- *Insessus* ex
  - *Aquis* { *Calidis* naturalibus. / *Marinis*.
  - *Decocto* { *Calaminthæ*. Arthemisiæ. / *Sauinæ*, Pulegij. / *Chamomillæ*, &c.
- *Fomentum* ex prædictis herbis.
- *Suffitus* ex { *Myrrha*. / *Castoreo*. / *Helleboro*, &c.
- *Emplastrum* ex
  - *Arthemisia*, Pulegio.
  - *Sauina*, Thymo.
  - *Centaurea*, Aristolochia.
  - *Oleo* rutaceo.
  - *Adipe* { *Ceruino*. / *Anatis*, &c.

De curatione Sterilitatis mulierum.

Sterilitas mulierũ nihil aliud est, quã priuatio conceptionis, tẽpore potissimũ, quo eadem perfici deberet: cuius
- *Dignotio*
  - *Partis* malè affectæ: nimirum Vteri. (nam de virorum sterilitate suprà est dictum) } *Ex* læsione propriæ actionis habetur.
  - *Symptomatis* { *Actio* concipiendi omnino ablata. / *Non* concipit mulier tempore, quo concipere deberet. / *Si* mulier vndiquaq; circumtecta, ac infernè suffumigata cum aromatibus, odorem non sentit, sterilis est: si verò sentit, non ita.
  - *Causæ*. Vide in sequenti signum A.
- *Curatio* indicationibus absoluitur Quare
  - *An* fieri possit, indicant tum
    - *Causæ*. Nã { *Hæmorrhoides* — / *Excrescentia* carnis — / *Vlcera* — } non recipiunt curationem. / *Vteri* leuitas conceptionem impedit. / *Mulieres*, quæ præter naturam crassæ sunt, priusquam extenuentur, non concipient. / *Malè* temperatus vterus, si parum à bonitate recedit difficulter concipit, &c.
    - *Accidentia*. Nã { *Si* menses sano modo prodeunt, plerumque non curantur. / *Si* medicamenta sterilitatem inducentia, vasa vteri excæcẽt, incurabilem affectionem faciunt. / *Mulier* fœcunda magis viuit sana, & citiùs est anus. / *Mulier* sterilis magis conseruat iuuentutem, sed magis est ægrotatiua.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in sequentibus, signum B.

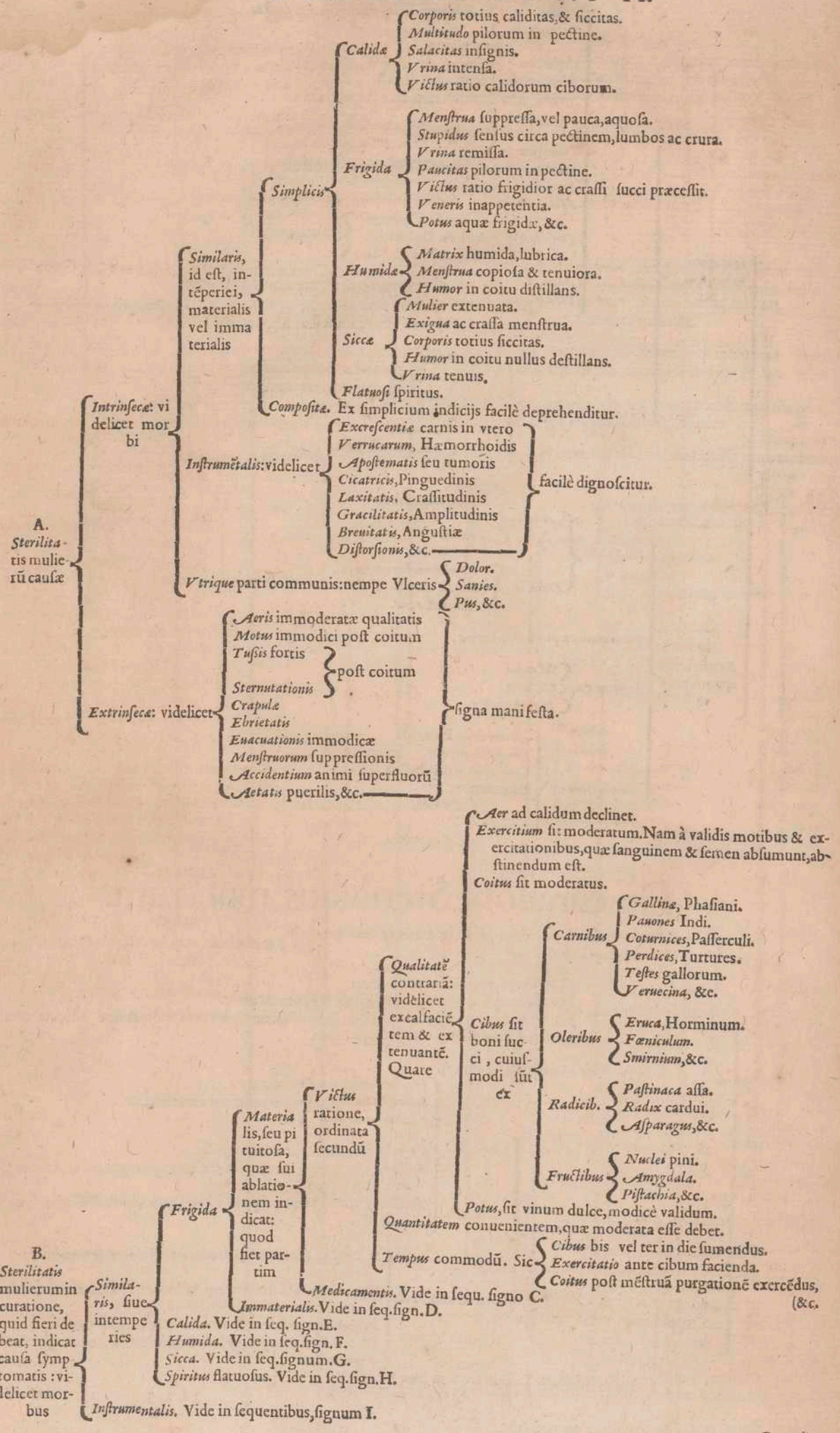
A.
Sterilitatis mulierũ causæ
Intrinsecæ: videlicet morbi
Similaris, id est, intẽperiei, materialis vel immaterialis
Simplicis
Calidæ
Corporis totius caliditas, & siccitas.
Multitudo pilorum in pectine.
Salacitas insignis.
Vrina intensa.
Victus ratio calidorum ciborum.
Frigidæ
Menstrua suppressa, vel pauca, aquosa.
Stupidus sensus circa pectinem, lumbos ac crura.
Vrina remissa.
Paucitas pilorum in pectine.
Victus ratio frigidior ac crassi succi præcessit.
Veneris inappetentia.
Potus aquæ frigidæ, &c.
Humidæ
Matrix humida, lubrica.
Menstrua copiosa & tenuiora.
Humor in coitu distillans.
Siccæ
Mulier extenuata.
Exigua ac crassa menstrua.
Corporis totius siccitas.
Humor in coitu nullus destillans.
Vrina tenuis.
Flatuosi spiritus.
Compositæ. Ex simplicium indicijs facilè deprehenditur.
Instrumẽtalis: videlicet
Excrescentiæ carnis in vtero
Verrucarum, Hæmorrhoidis
Apostematis seu tumoris
Cicatricis, Pinguedinis
Laxitatis, Crassitudinis
Gracilitatis, Amplitudinis
Breuitatis, Angustiæ
Distorsionis, &c.
facilè dignoscitur.
Vtrique parti communis: nempe Vlceris
Dolor.
Sanies.
Pus, &c.
Extrinsecæ: videlicet
Aeris immoderatæ qualitatis
Motus immodici post coitum
Tussis fortis
Sternutationis
post coitum
Crapulæ
Ebrietatis
Euacuationis immodicæ
Menstruorum suppressionis
Accidentium animi superfluorũ
Aetatis puerilis, &c.
signa manifesta.
B.
Sterilitatis mulierum in curatione, quid fieri debeat, indicat causa symptomatis: videlicet morbus
Similaris, siue intemperies
Frigida
Materialis, seu pituitosa, quæ sui ablationem indicat: quod fiet partim
Victus ratione, ordinata secundũ
Qualitatẽ contrariã: videlicet excalfaciẽtem & extenuantẽ. Quare
Aer ad calidum declinet.
Exercitium sit moderatum. Nam à validis motibus & exercitationibus, quæ sanguinem & semen absumunt, abstinendum est.
Coitus sit moderatus.
Cibus sit boni succi, cuiusmodi sũt ex
Carnibus
Gallinæ, Phasiani.
Pauones Indi.
Coturnices, Passerculi.
Perdices, Turtures.
Testes gallorum.
Veruecina, &c.
Oleribus
Eruca, Horminum.
Fœniculum.
Smirnium, &c.
Radicib.
Pastinaca assa.
Radix cardui.
Asparagus, &c.
Fructibus
Nuclei pini.
Amygdala.
Pistachia, &c.
Potus, sit vinum dulce, modicè validum.
Quantitatem conuenientem, quæ moderata esse debet.
Tempus commodũ. Sic
Cibus bis vel ter in die sumendus.
Exercitatio ante cibum facienda.
Coitus post mẽstruã purgationẽ exercẽdus, (&c.
Medicamentis. Vide in sequ. signo C.
Immaterialis. Vide in seq. sign. D.
Calida. Vide in seq. sign. E.
Humida. Vide in seq. sign. F.
Sicca. Vide in seq. signum. G.
Spiritus flatuosus. Vide in seq. sign. H.
Instrumentalis. Vide in sequentibus, signum I.

C. Medi-

6. *Medicamentis* exhibitis secundum
- *Qualitatem* cõtrariam: & vel humoris
  - *Qualitati.* Sic præparantia & concoquentia priùs sunt ex vsu: vt
    - *Syrupus* de arthemisia, calamentho, &c.
    - *Decoctum*
      - *Arthemisiæ.*
      - *Pulegij.*
      - *Calamenthi*, &c.
  - *Quantitati.* Sic conferunt euacuantia, seu purgantia, per
    - *Vomitum*, qui prouocandus ex decocto origani, vel thymi.
    - *Aluum*: vt
      - *Hiera* cum agarico.
      - *Diaphœnicon*
      - *Agaricum*, turbith, &c.
- *Quantitatem* conuenientem: quæ augenda vel minuenda est pro ratione ætatis, consuetudinis, &c.
- *Tempus* commodum. Sic
  - *Concoquentia* ante purgationes præbenda.
  - *Purgantia* per
    - *Vomitum* ante & post cibum præbenda.
    - *Aluum*, manè & stomacho ieiuno exhibenda, &c.

Victus ratione præcedenti.

Intemperies frigida immaterialis aufertur partim
- *Intrinsecùs* sumptis per
  - *Os*: quorũ alia
    - *Simplicia*: vt
      - *Castoreum*, pulegium, *Cuminum*, anisum, *Fructus* iuniperi, — cum vino, vel aqua mulsa sumpta.
      - *Absynthium* — *Mercurialis* cum castoreo — tribus aut quatuor diebus cõsueto mensium tempore in potu accepta.
    - *Cõpositæ*
      - *Vsualia*: vt
        - *Diambra*, diamoschum.
        - *Diaxyloaloes*, diacuminum.
        - *Theriaca*, Mithridatum.
        - *Acorum* conditum.
      - *Magistralia*
        - *Tabulæ*
          - *Alteræ*: ℞. *Testiculorum* apri syluestris exiccati, scobis eboris, ana ʒ.i. Testiculorum vulpis ʒ.i. S. Matricis leporis, coaguli leporis, ana ℈. ii. Sem. mel. ℥. S. Sacchari in aqua ros. dissol. ℥. iiii. vel v. Fiant tabulæ, vel morselli.
          - *Alteræ*: ℞. *Sem.* seseleos, scobis eboris, matricis leporis, ana ʒ.i. Spec. diambrę, ʒ.i. S. Sacchari in aqua ros. dissoluti ℥. iii. Fiant tabulæ, quibus vtatur cum vino, vel aqua melissæ, ante viri congressum.
        - *Electuarium*: ℞. *Conserua* iryngorũ, cort. citri cõd. ana. ℥.i. *Zingiberis* cond. conseruæ anthos, ana ℥.i. S. *Cineris* priapi tauri, cineris vteri leporis, ana ℥. S. Spec. diagalangæ, diamoschi, ana ʒ.ii. Pinearum, auellanarum, ana ʒ.iii. Sacchari parum. Cum syrupo conseruationis citri, fiat electuarium.
  - *Vterum.* Vide in sequentibus sign. *
- *Medicamentis exhibitis secundũ*
  - *Qualitatem* cõtrariam: nempe ex calefacientem: & vel
    - *Forinsecùs* apponuntur: vt
      - *Fomentum*
        - *Vnum* ex decocto
          - *Calaminthæ*
          - *Pulegij*
          - *Radicis* acori
          - cum vino.
        - *Alterum*, ex decocto
          - *Arthemisiæ*, saluiæ.
          - *Rutæ*, cumino.
          - *Pulegio*, cypero.
          - *Acoro*, iunco odorato.
      - *Tertium* ex
        - *Oleo*
          - *Amaracino.*
          - *De* styrace.
        - *Myrrha.*
        - *Castoreo*, &c.
      - *Inunctio* ex oleo
        - *Laurino*, anethino.
        - *Nardino.*
        - *De* styrace, &c.
      - *Emplastrum* ex
        - *Ruta*, saluia, arthemisia, pulegio,
        - *Sauina*, cumino, cypero,
        - *Acoro*, iunco odorato, &c.
  - *Quantitatem* conuenientem, quæ pro ratione temperaturæ, ætatis, anni temporis, loci natura, &c. varianda.
  - *Tempus* commodum. Sic medicamenta
    - *Intrinsecùs* sumẽda, alia ieiunè, alia ante viri congressum accipienda.
    - *Forinsecùs* applicanda, post exactam vteri purgationem aptanda.
  - *Locum* congruentem. Sic
    - *Potiones*, confectiones, &c. per os sumendæ.
    - *Pessi*
    - *Suffitus*
    - *Emplastra*
    - *Fomenta*
    - *Inunctiones*
    - vtero imponendi.
    - applicanda
      - *Pubi.*
      - *Lumbis.*
      - *Renibus*

 *Calefacien-

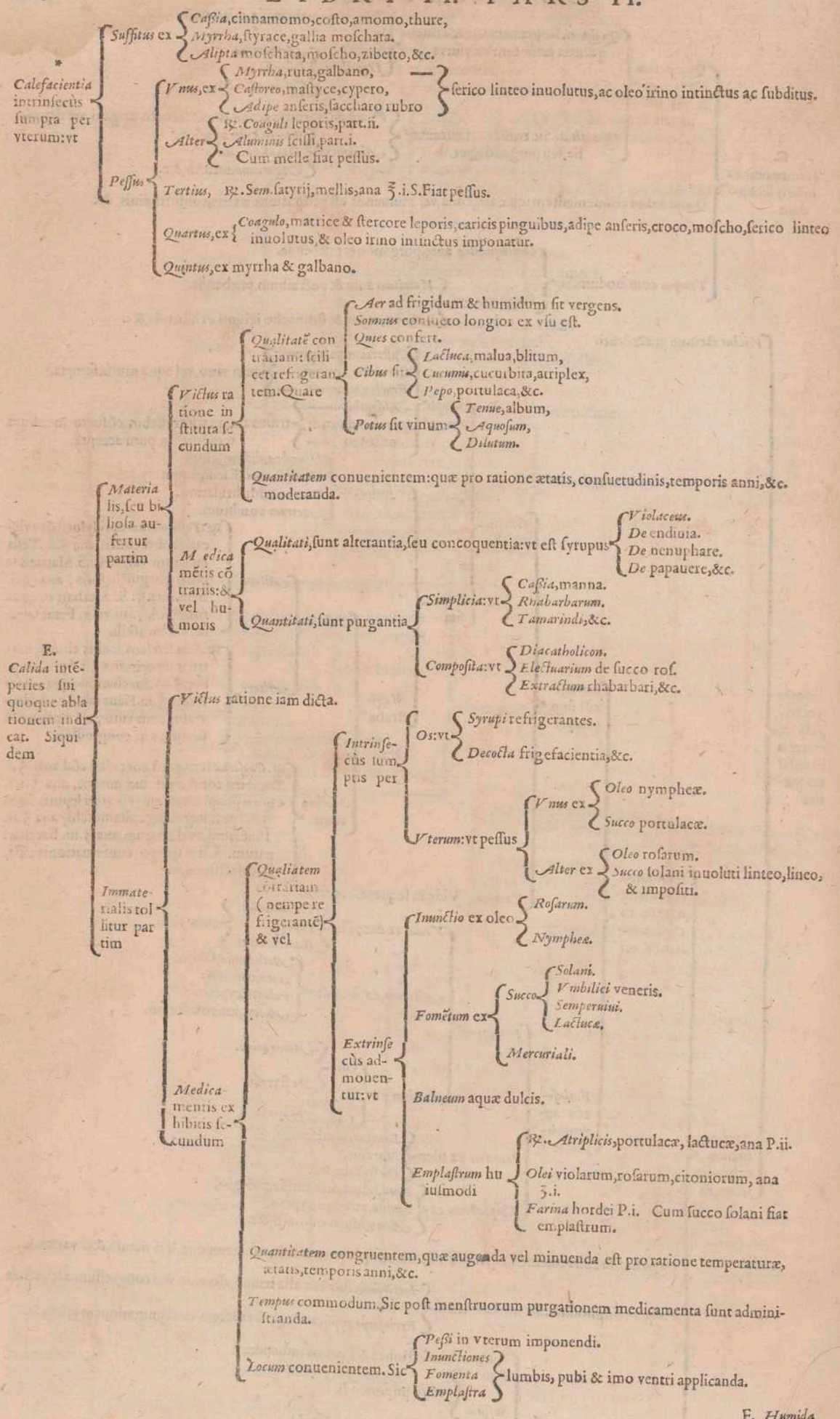
* Calefacientia intrinsecùs sumpta per vterum: vt
Suffitus ex Cassia, cinnamomo, costo, amomo, thure, Myrrha, styrace, gallia moschata. Alipta moschata, moscho, zibetto, &c.
Pessus
Vnus, ex Myrrha, ruta, galbano, Castoreo, mastyce, cypero, Adipe anseris, saccharo rubro — serico linteo inuolutus, ac oleo irino intinctus ac subditus.
Alter ℞. Coaguli leporis, part. ii. Aluminis scissi, part. i. Cum melle fiat pessus.
Tertius, ℞. Sem. satyrij, mellis, ana ʒ. i. S. Fiat pessus.
Quartus, ex Coagulo, matrice & stercore leporis, caricis pinguibus, adipe anseris, croco, moscho, serico linteo inuolutus, & oleo irino intinctus imponatur.
Quintus, ex myrrha & galbano.
E. Calida intemperies sui quoque ablationem indicat. Siquidem
Materialis, seu bilhosa aufertur partim
Victus ratione instituta secundum
Qualitatẽ contrariam: scilicet refrigerantem. Quare
Aer ad frigidum & humidum sit vergens.
Somnus contracto longior ex vsu est.
Quies confert.
Cibus sit Lactuca, malua, blitum, Cucumis, cucurbita, atriplex, Pepo, portulaca, &c.
Potus sit vinum Tenue, album, Aquosum, Dilutum.
Quantitatem conuenientem: quæ pro ratione ætatis, consuetudinis, temporis anni, &c. moderanda.
Medica mẽtis cõtrariis: & vel humoris
Qualitati, sunt alterantia, seu concoquentia: vt est syrupus Violaceus. De endiuia. De nenuphare. De papauere, &c.
Quantitati, sunt purgantia
Simplicia: vt Cassia, manna. Rhabarbarum. Tamarindi, &c.
Composita: vt Diacatholicon. Electuarium de succo ros. Extractum rhabarbari, &c.
Immaterialis tollitur partim
Victus ratione iam dicta.
Medicamentis exhibitis secundum
Qualitatem contrariam (nempe refrigerantẽ) & vel
Intrinsecùs tum, pus per
Os: vt Syrupi refrigerantes. Decoctla frigefacientia, &c.
Vterum: vt pessus
Vnus ex Oleo nympheæ. Succo portulacæ.
Alter ex Oleo rosarum. Succo solani inuoluti linteo, lineo, & impositi.
Extrinsecùs admouentur: vt
Inunctio ex oleo Rosarum. Nympheæ.
Fomẽtum ex Succo Solani. Vmbilici veneris. Semperuiui. Lactucæ. Mercuriali.
Balneum aquæ dulcis.
Emplastrum huiusmodi ℞. Atriplicis, portulacæ, lactucæ, ana P. ii. Olei violarum, rosarum, citoniorum, ana ʒ. i. Farina hordei P. i. Cum succo solani fiat emplastrum.
Quantitatem congruentem, quæ augenda vel minuenda est pro ratione temperaturæ, ætatis, temporis anni, &c.
Tempus commodum. Sic post menstruorum purgationem medicamenta sunt administranda.
Locum conuenientem. Sic Pessi in vterum imponendi. Inunctiones Fomenta Emplastra lumbis, pubi & imo ventri applicanda.

F. *Humida*

F. *Humida* quoque intemperies, seu materia pituitosa ablationē sui indicat: quòd fiet partim

- *Victus* ratione, ordinata secundum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet exiccantem. Itaque
    - *Aer* ad siccum sit vergens.
    - *Exercitatio* multa, conueniens est.
    - *Frictio* multa, præsertim partium superiorum est ex vsu.
    - *Cibus* sit caro assata, auium potissimùm
      - *Caponum.*
      - *Perdicum.*
      - *Pullorum* gallinaceorum.
      - *Turturum.*
      - *Passerculorum* montanorum, &c.
    - *Potus* sit vinum meracum.
  - *Quantitatem* conuenientem. Sic cibus sit paucus, præsertim potus.
- *Medicamentis* exhibitis secundū
  - *Qualitatem* contrariam: & vel humoris
    - *Qualitati:* & sunt vel
      - *Concoquentia:* vt Syrupus
        - *De* arthemisia.
        - *De* calamintha, &c.
      - *Exiccantia*
        - *Intrinsecùs* sumpta per
          - *Os:* vt
            - *Myrthi* baccæ
            - *Malicorium*
            - *Auellanæ* vstæ
            - cum vino.
          - *Vterum:* vt
            - *Suffitus*
              - Rx. *Nucis* moschatæ, macis, belzoini, sticis, ana ʒ.ii. Castorei ʒ.S.
              - *Aliptæ* moschatæ ʒ.iii.
              - *Caryophyllorum*, ladani, ana ʒ.i.
              - *Zingiberis*, cinnamomi, folij, spicæ nardi, ana ʒ.ii. Cum terebynthina fiant trochisci, quib. suffumigetur vterus.
            - *Pessi* ex eisdem, &c.
        - *Forinsecùs* administrata vt
          - *Inunctio* ex oleo
            - *Nardino.*
            - *Anethino*, &c.
          - *Fomentum* ex decocto
            - *Pulegij.*
            - *Calaminthæ.*
            - *Cumini*, &c.
          - *Insessus*, *Emplastra* ex decocto
            - *Lentisci*, myrthi, rosarum.
            - *Rubi*, rhois, gallarum.
            - *Floribus* mali punici, cupressi, &c.
    - *Quantitati:* sunt purgantia vel per
      - *Vomitum.*
      - *Aluum:* vt
        - *Diaphœnicum.*
        - *Benedicta* laxatiua, &c.
  - *Quantitatem* congruentem, quæ pro ratione ætatis, temporis anni, consuetudinis, &c. varianda est.
  - *Tempus* commodum. Sic medicamenta
    - *Mane* & sero
    - *Post* menstruam purgationem
    - applicanda.
  - *Locum* conuenientem. Sic
    - *Syrupi*, *Potiones* per os sumendi.
    - *Suffitus*, *Pessi* in vtero excipiendi.
    - *Inunctiones*, *Fomenta*, *Emplastra* pubi, lumbis, renibus a[illegible]

G. *Intemperies* sicca sui quoque ablationem indicat: quòd fiet partim

- *Victus* ratione adhibita secundum
  - *Qualitatem* humectantem. Quare conuenit
    - *Aer* ad humidum vergens.
    - *Quies.*
    - *Somnus* consuetò longior.
    - *Gaudium*, seu lætitia.
    - *Ex* alimentis
      - *Oua* sorbilia, lac.
      - *Pisces* laxatiles, spinachia.
      - *Blitum*, atriplex.
      - *Cucurbita*, pepo.
      - *Amygdalatum*, hordeatum.
      - *Vinum* non nimis vetus, &c.
  - *Quantitatem* conuenientem. Sit itaque moderata.
- *Medicamētis* humectantibus
  - *Intrinsecùs* sumptis per
    - *Os.*
    - *Vterum:* vt pessi ex oleo
      - *Susino.*
      - *Iasmino.*
      - *Amygdal.* dulcium.
  - *Forinsecùs* applicatis: vt
    - *Inunctiones* ex oleo
      - *Amygdalarum* dulcium.
      - *Susino.*
      - *Iasmino*, &c.
    - *Balneum* aquæ dulcis.
    - *Fomentum*, *Insessus*, *Emplastra* ex decocto
      - *Maluæ* altheæ.
      - *Violarum*, nenupharis.
      - *Psillij*, violariæ, &c.

H. *Spiritus*

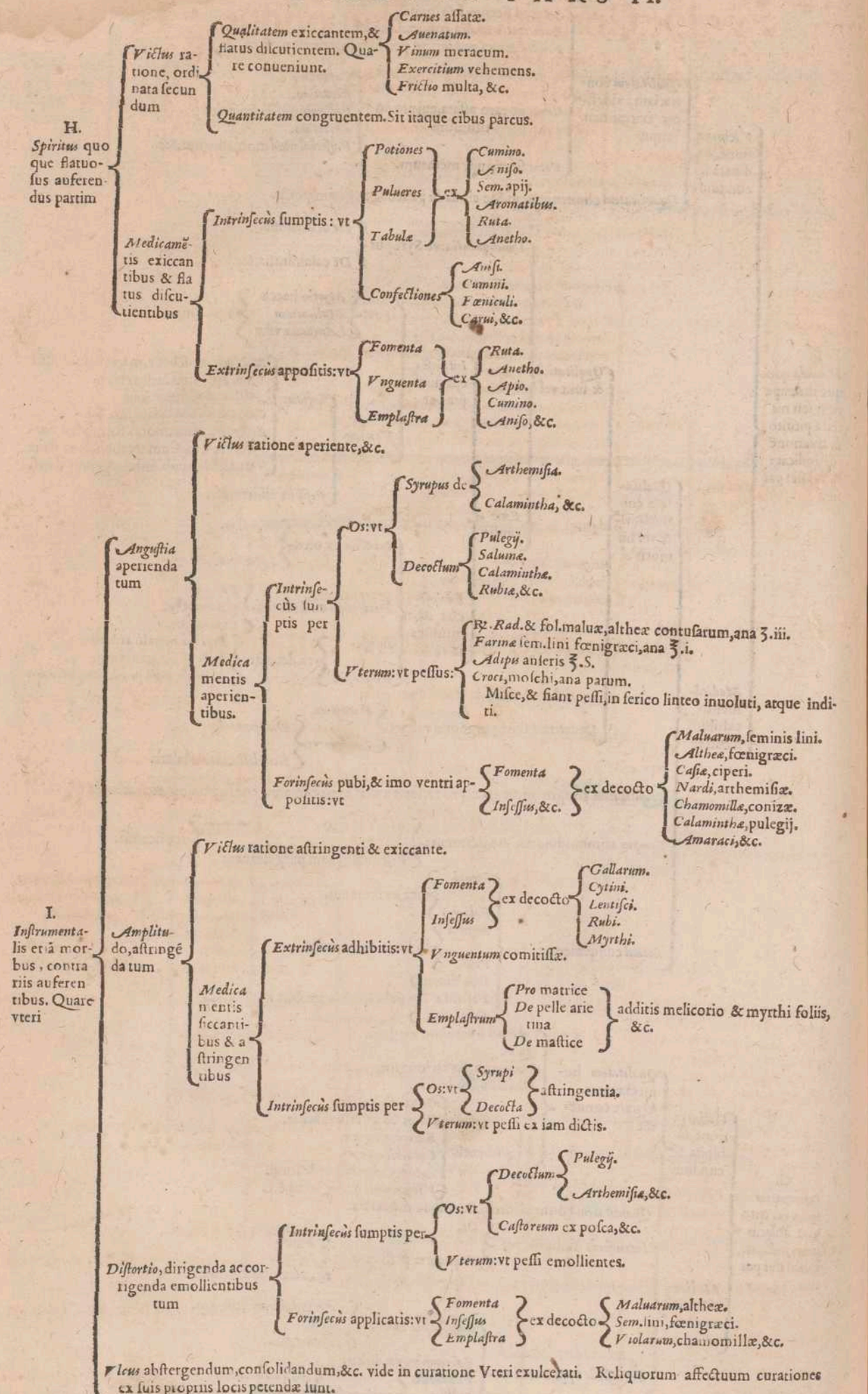
H.
Spiritus quoque flatuosus auferendus partim
Victus ratione, ordinata secundum
Qualitatem exiccantem, & flatus discutientem. Quare conueniunt.
Carnes assatæ.
Auenatum.
Vinum meracum.
Exercitium vehemens.
Fricatio multa, &c.
Quantitatem congruentem. Sit itaque cibus parcus.
Medicamentis exiccantibus & flatus discutientibus
Intrinsecùs sumptis: vt
Potiones
Pulueres
Tabulæ
ex
Cumino.
Aniso.
Sem. apij.
Aromatibus.
Ruta.
Anetho.
Confectiones
Amsi.
Cummi.
Fœniculi.
Carui, &c.
Extrinsecùs appositis: vt
Fomenta
Vnguenta
Emplastra
ex
Ruta.
Anetho.
Apio.
Cumino.
Aniso, &c.
I.
Instrumentalis etiã morbus, contrariis auferentibus. Quare vteri
Victus ratione aperiente, &c.
Angustia aperienda tum
Medicamentis aperientibus.
Intrinsecùs sumptis per
Os: vt
Syrupus de
Arthemisia.
Calamintha, &c.
Decoctum
Pulegij.
Salueæ.
Calaminthæ.
Rubiæ, &c.
Vterum: vt pessus:
℞. Rad. & fol. maluæ, altheæ contusarum, ana ʒ.iii.
Farinæ sem. lini fœnigræci, ana ʒ.i.
Adipis anseris ʒ.S.
Croci, moschi, ana parum.
Misce, & fiant pessi, in serico linteo inuoluti, atque inditi.
Forinsecùs pubi, & imo ventri appositis: vt
Fomenta
Insessus, &c.
ex decocto
Maluarum, seminis lini.
Altheæ, fœnigræci.
Casiæ, ciperi.
Nardi, arthemisiæ.
Chamomillæ, conizæ.
Calaminthæ, pulegij.
Amaraci, &c.
Amplitudo, astringẽdatum
Victus ratione astringenti & exiccante.
Medicamentis siccantibus & astringentibus
Extrinsecùs adhibitis: vt
Fomenta
Insessus
ex decocto
Gallarum.
Cytini.
Lentisci.
Rubi.
Myrthi.
Vnguentum comitissæ.
Emplastrum
Pro matrice
De pelle arietina
De mastice
additis melicorio & myrthi foliis, &c.
Intrinsecùs sumptis per
Os: vt
Syrupi
Decocta
astringentia.
Vterum: vt pessi ex iam dictis.
Distortio, dirigenda ac corrigenda emollientibus tum
Intrinsecùs sumptis per
Os: vt
Decoctum
Pulegij.
Arthemisiæ, &c.
Castoreum ex posca, &c.
Vterum: vt pessi emollientes.
Forinsecùs applicatis: vt
Fomenta
Insessus
Emplastra
ex decocto
Maluarum, altheæ.
Sem. lini, fœnigræci.
Violarum, chamomillæ, &c.
Vlcus abstergendum, consolidandum, &c. vide in curatione Vteri exulcerati. Reliquorum affectuum curationes ex suis propriis locis petendæ sunt.

De conce-

De Conceptionis dignotione.

- *Signa* conceptionis sumuntur ab
  - *Actione*
    - *Animali*: vt
      - *Ad* motus torpor.
      - *Somnus* grauior & longior quibusdam.
      - *Insomnia* terribilia, &c.
    - *Naturali*: vt
      - *Veneris* appetentia languidior.
      - *Appetentia* acidorum, salsorum, &c.
      - *Vrina* calidior.
      - *Vrinæ* stillicidium quibusdam ab initio.
      - *Sputum* humidum.
      - *Vterus* à coitu semen non excludit.
    - *Vitali*: vt arteriarum
      - *Colli* — *Temporum* — saltus.
  - *Passione*
    - *Interna*
      - *Vterus* *Collectus* *Clausus* *Siccus* — à coitu.
      - *Vterus* à pudendo recedit.
      - *Horrores* à coitu.
      - *Moderatus* dolor circa pudendum & vmbilicum.
      - *Os* pudendi aridum.
      - *Vteri* os compressum & sursum tractus.
      - *Mammæ* intumescunt, & lac habent.
      - *Oculorum* cauitates progressu temporis pallent.
      - *Maculæ* nigræ in facie & lentigines.
      - *Colli* pars anterior calidior, posterior frigidior.
      - *Effœminatus* aspectus.
      - *Color* albidior, aut pallidior.
      - *Grauitas* corporis totius & lumborum.
      - *Palpebrarum* grauitas.
    - *Externa*
      - *Menstrua* suppressa.
      - *Ab* aqua mulsa ebibita torminum perceptio, &c.

De curatione Partus difficilis.

- *Dignotio*
  - *Symptomatis*. Contentum immodicè.
    - *Obesæ* *Timidæ* — manifesta.
    - *Languidæ*, seu imbecillæ
      - *Morbi* præcedentes.
      - *Vacuationes*
      - *Animi* accidentia, &c.
    - *Mulieris*, seu matris
      - *Inexpertæ* — *Dolorum* impatientis — manifesta.
      - *Os* vteri angustum habentis
      - *Habentis* in
        - *Vtero* *Inflammationem* *Abscessum* *Carnem* adnatã *Cicatricem*, &c. — ex tactu obstetricis, vel matris loquela manifesta.
        - *Vesicca*, calculum.
        - *Intestinis*, stercus.
  - *Cauſæ*
    - *Internæ*, scilicet *Fœtus*
      - *Magni* valdè
        - *Magnitudo* ventris.
        - *Parentes* magni, &c.
      - *Exigui*: tactu nota.
      - *Imbecilli*
        - *Morbi* matris præcedentes.
        - *Difficilis* ac tardus motus ipsius fœtus, &c.
      - *Mortui*
        - *Dolor* circa vmbilicum magnus.
        - *Febris* lenta.
        - *Anhelitus* fœtidus.
        - *Discoloratio.*
        - *Vigiliæ.*
        - *Motus* nullus ipsius fœtus.
      - *Egredientis* obliquè, vel contrario modo. Tactu obstetricis manifesta.
    - *Membranarum* seu secundarum, crassitudinis seu fortitudinis. Tactu obstetricis manifesta.
    - *Externæ*, scilicet
      - *Frigoris* immodici, constringentis
      - *Caloris* immodici, dissoluentis & robur destruentis
      - *Siccitatis*, &c.
      - — ex temporum natura, & astatium, seu parientium, seu obstetricum relatu manifesta.
  - *Curatio*. Vide in sequentibus signum A.

Pariendi tempus fœminis vtero gerẽtibus naturale est, cùm fœtus ad eam peruenerit magnitudinem, vt ei desit in vtero alimenti copia, tum etiam dũ cordis color, qui antè multo humore sopitus iacebat, in tantum increuit, vt ventilatione magna egeat, & refrigeratione, qualis inspiratione frigidi aeris fit. Eo sanè tempore in lucem exire contendit, ac calcitrat, & membranas dirumpit. Per id quoq. tempus os vteri aperitur, accedit etiam vteri facultas expultrix, quæ id quod grauat, extrudere conatur. Est id tempus nouem mẽsium spacium vt plurimum. Cæterùm partus iam naturalis accedens difficillis redditur, cùm difficulter in lucem editur fœtus: cuius

A. *Partus* difficilis curatio indicationibus absoluitur. Quare

- *An* fieri possit indicatum
  - *Habitus* ipsius mulieris. Nam mulieres pingues magis laborant in partu, quàm macilentæ.
  - *Aetas*. Sic
    - *Primiparæ* maximè laborant, propter inexperientiam dolorum.
    - *Expertæ* partus, minus primiparis dolent.
    - *Quæ* multoties pepererunt, multò minus dolent.
  - *Sexus*. Sic masculus cum minore dolore egreditur, quàm fœmina.
  - *Effectus*. Sic
    - *Vbi* obliquus, aut in pedes fœtus procedit, nedum mulier difficulter pariet, sed multæ vel ipsæ pereunt, vel puer, vel simul matres vnà cum fœtibus.
    - *Sternutatio* superueniens mulieri parienti, bonum.
    - *Quando* dolor declinat versus inferiora, anhelitus est bonus, partus erit facilis, &c.
- *Quid* fieri debeat, indicat
  - *Symptoma*, seu difficilis partus, qui facilitãdus partim
    - *Victus* ratione instituta secundum
      - *Qualitatem* conuenientem. Sic cibi concoctu faciles, & boni nutrimenti sint: vt
        - *Oua*
          - *Recentia.*
          - *Sorbilia.*
          - *Tremula.*
        - *Ius*
          - *Pullorum.*
          - *Gallinarum.*
          - *Caponum.*
          - *Phasianorum*, &c.
        - *Carnes* contusæ.
        - *Panis* vino maluatico maceratus.
      - *Quantitatem* debitam. Sic
        - *Primò* cùm paruus instat, mulieres multitudine alimentorum non sunt grauandæ.
        - *Pauca* ac moderata alimentorum copia tribuenda.
        - *Neque* varia alimenta & cerebrò exhibenda.
    - *Manu* obstetricum. Sic
      - *Obstetrices* difficilè parturientium vterum diutius dilanient, sed leniter, & placidè vteri partes contrectent, dulci interim oleo, aut alio quopiam eosdem locos perfundentes.
      - *Non* illico paturientes in sella collocandæ sunt: sed obstetrices priùs os vteri tangere debent & cùm non paulò apertum inueniunt, sed ad eò dehiscentis eius modum auctum, quòd ad fœtus transitum satis pateat, tunc vt surgat mulier iubere debent, eandemque in subsellio collocare, adhortatiq;, vt ad expellendum fœtum strenuè parent: spiritum quidem detinentes, verùm non, velut imperitæ faciunt, ipsum in gutture congregare debent, sed ad inferiores partes propulsare, &c.
    - *Medicamentis*
      - *Intrinsecùs* sumptis per
        - *Os*: vt
          - *Stercus* accipitris seu falconis: cuius drachma vna cum vino albo, cum aqua capil. Ven. sumpta.
          - *Decoctum*
            - *Cicerum.*
            - *Sabinæ*, &c.
          - *Succus* gallitrici.
          - *Puluis*
            - *Primus*
              - ℞. *Myrrhæ* ʒ.ß.
              - *Cinnamomi* gr.iii.
              - Misce, & cum vino sumatur.
            - *Alter*
              - ℞ *Castorei* ℈.ii.
              - *Cinnamomi* gr.iii.
              - Sumatur cum vino.
            - *Tertius*
              - ℞. *Trochiscorum* è myrrha ʒ.i.
              - Fiat puluis, atque cum vino sumatur.
            - *Quartus*
              - ℞ *Fimi* accipitris ʒ.i.
              - *Cinnamomi*, cassiæ, ana gr.vii.
              - *Croci* gr.iii.
              - Misceantur, & cum pauco vino albo sumatur.
        - *Nares*: vt sternutamenta.
        - *Vterum*: vt suffitus ex
          - *Resina.*
          - *Cumino.*
          - *Cort.* pini, &c.
      - *Extrinsecùs* applicatis: vt
        - *Corallium*
        - *Lapis* Aquilæ
        - *Storax*
        - *Coriandrum* viride
        - *Radix* polygoni, &c.

        → dextro cruri tempore partus alliganda, &c.
        - *Gallatricum* contusum, atque vmbilico superponendum.
- *Causa* symptomatis. Vide in sequentibus signum B.

B. *Symptomæ*

B. *Symptomatis* quoque causa quid fieri debeat, indicat. Siquidem causa

Interna sui ablationem indicat. Sic

Mulier

Obesa, seu pinguis, digitis obstetricis adiuuãda est: quod fiet, si puerpera in sella prona flexis genibus collocetur, seu in lectulo, vt vterus delabens cervicem rectam extendat, atq; idem è directo ostioli habeatur, quod quidem ceratis, oleis ac pinguedine delinire digito oportet, & sensim aperire, idem quoq. vteri osculum, vbi clausum permanserit, pinguibus medicamẽtis emolliatur ac relaxetur oleo susino, aut amygdal. dulcium.

Timida exhortanda & admonenda est, & adiuuanda, non tamen ante tempus. Cum enim dolores primùm sentire cœperit, deambulatione vtatur, donec os vteri hiet. tunc enim sedebit in sede molli & elatiori, &c. & mentis robur admouendum.

Languida & imbecilla, aut ex morbo, aut temperamẽto, aut ætate prouectiore, reficienda est cibis boni nutrimenti: vt
- *Pane* in vino macerato.
- *Testiculis* gallorum.
- *Iure* carnium seu pullorum, &c.
- *Carnibus* contusis.
- *Vino*, &c.

Inexperta dolorem, admonenda est, vt spiritum validissimè comprimat, & ad inguina depellat.

Os vteri angustum habens, iuuanda: quod fiet si loca pinguedine aliqua inungantur, ac foueantur, & os vteri digitis dilatetur.

Habens in
- *Vtero*: *Inflammationem*, *Abscessum*, *Vlcus*, *Carnem* adnatam, &c. — singulis pro affectionum ratione succurrendum.
- *Vesica*: *Vrinam*. Lotium prius educendum. *Lapidem*. Lapis primò propellendus.
- *Intestino* recto stercus durum. Per clysterem priùs mollem vel glandem educendum.

Fœtus

Magnus nimium, iuuandus medicamentis laxãtibus, & os vteri dilatantibus
- *Intrinsecùs* sumptis.
- *Extrinsecus* adhibitis: vt est
  - *Fomentũ*: ℞. *Aristolochiæ* rotundæ ℔. j. *Rad.* liliorum. *Bismaluæ* ana quart. S. *Sem.* lini, fœnigræci ana ℥. j. fiat decoctio in aqua & oleo.
  - *Vnguẽtum*: ℞. *Olei* amygdal. dulc. liliorum ana ℥. ij. *Pinguedinis* gallinę, anseris, ànatis ana ℥. j. Styracis, Aristolochiæ, rad. Iridis, cinnamomi, spicæ celticæ an. ℥. S. ceræ nouę, propoleos, ana q. s. Fiat vnguentum, quo partes perinei, caudæ & lumborum inungantur.

Exiguus / *Imbecillis* — iuuandus: quod fiet, si mulieres hortentur, vt strenuè mediis musculis abdominis eũdem fœtum conentur expellere.

Mortuus, omnino secandus est. Vide apud Paulum lib. 6. cap. 74.

Geminus, aut ternus. Reliqui ad fundum vteri repellendi, & is, qui magis paratus videtur, prius educendus, sensim cutem & citra contusionem omnia fienda, oleo locis perunctis.

Egrediens

Obliquè, ad naturalem situm reducendus est, quantum eius fieri potest, partim pellẽdo, partim adducendo, partim flectendo, & partim in rectum agendo.

Cum manibus vel pedibus, per membrum non attrahendus. Nam magis impingitur, aut luxatur, aut etiã abrumpitur, verùm digitis humero fœtus, vel coxæ affixis rursus in conuenientem locum introducatur: id quod iã præmissum est. Si verò vnà cum fœtus figura praua os vteri compressum seu coarctatũ fuerit, prius ab osculo vteri in sublime eleuetur fœtus, & postea rursus ad osculũ rectà dirigatur, fiatq. omnia placidè, leniter, ac citra compressionẽ oleo assiduè locis affuso: hoc etenim ad salutem tum fœtus, tum parentis fuerit, & vterus ita quoq; illæsus manet.

Membrana, seu secunda nimis
- *Crassa* & solida, quàm vt rumpi possit, digitis discindenda aut lanianda est.
- *Tenuis*, propterea quòd humor in membranis contentus ante debitum tempus effluxerit, ita vt vterus sit resiccatus, eis albumina ouorum cum maluæ aut fœnigræci decocto excolato, aut cum ptisanæ cremore tepido infundantur.

Externa sui ablationem indicat. Sic

Frigus immodicum tollitur partim

Quare *Victus* ratione.
- *In* aere calido collocandæ sunt.
- *Exercitium* sit moderatum gestatione, si febris non adfuerit.
- *Conquassationibus* validis / *Sternutamentis* — vtantur.
- *Cibo* concocto facili, calido & in pauca quantitate vtantur.

Medicamentis calefacientibus
- *Intrinsecùs* sumptis.
- *Extrinsecùs* adhibitis: vt
  - *Insessiones* ex decocto: *Chamomillæ*, Meliloti, *Arthemisiæ*, Maluarum, *Fœnigræci*, Sem. lini, &c.
  - *Suffitus* ex: *Resina*. *Corticibus* pini. *Alipta* moschata, &c. *Gallia* moschata, &c.
  - *Inunctiones* ex rebus calidis & laxantibus, &c.

Calor. Vide in seq. signum C.

Siccitas nimia contemperanda tum
- *Victus* ratione humectante.
- *Medicamentis* humectantibus, &c.
  - *Intrinsecus* sumptis.
  - *Forinsecus* adhibitis, &c.

C. *Calor* immodicus auferendus partim
- *Victus* ratione, refrigerante, & corroborãte. Quare
  - *In* acre frigidiore degant.
  - *Cibus* sit facilis concoctionis, & multi nutrimenti, & modicæ quantitatis: vt
    - *Testiculi* gallorum.
    - *Ius*: *Gallinarum*, Pullorum. / *Caponum*. / *Carnium*.
    - *Caro* contusa.
    - *Panis* in vino maceratus.
    - *Oua* sorbilia recentia.
    - *Mala*: *Citonia*. / *Punica*, &c.
  - *Potus*, vinum odoratum.
- *Medicamentis* condensantibus ac maximè astringentibus, & firmitatem inducentibus (nam roborare oportet) vt sunt
  - *Insessiones* ex: *Myrtho*, Rosis. / *Pampinis* vitis. / *Malis* punicis, &c.
  - *Odoramenta* ex aqua: *Rosarum* / *Myrtillorum* / *Nymphæa* — cum aceto, &c.
  - *Vnguenta* ex vino & oleo rosaceo, &c.

De curatione Secundinæ derelictæ.

Secundina aliquando post partum retinetur, & multa nocumenta inducit: cuius
- *Dignotio* causarũ: videlicet
  - *Partis* malè affectæ: scilicet Vteri, manifesta.
  - *Morbi*: *Abundantia* seu excessus in numero. / *Partus*, qui præcessit difficilis. / *Grauedo* in superioribus, quæ remansit post exitum fœtus.
  - *Causæ*: videlicet *Connexionis* secundinæ in fundo vteri / *Conuolutionis* secundinæ instar pilæ, circa aliquã vteri partem / *Clausuræ* oris vteri — tactu obstetricis nota.
- *Curatio*, indicationib. perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicant accidentia. Nã
    - *Mulieris* ita mortis periculum incurrunt, vt ex fœtu mortuo.
    - *Secundina*, si diu detinetur, cerebro, cordi, ac stomacho nocumenta non exigua cõmunicat, prauis vaporib. ex ea eleuatis, & ad iam dictas partes traductis. Quare eius eductio non paruifacienda seu negligenda est. Veruntamen non statim ac violenter extrahenda est.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tum
    - *Morbus*, qui sui ablationem indicat: q̃ fiet partim
      - *Mulieribus* ipsis. Sic: *Spiritum* detineant. / *Nares* & os obturent, &c.
      - *Medicamẽtis*
        - *Intrinsecùs* sumptis, per
          - *Nares*: vt sunt sternutamenta.
          - *Os*: vt
            - *Decoctum*: *Arthemisiæ*. / *Sabinæ*, &c.
            - *Theriaca* diatessaron.
            - *Trochisci* de myrrha.
            - *Puluis*: *Vnus* ℞. Boracis ʒ. i. capiat cum ʒ. iij. decocti sabinæ, vel vini.
            - *Puluis*: *Alter*: ℞. *Sabinæ*. / *Asari*. / *Myrrhæ*, ana ʒ. S. — Misce, & fiat puluis, qui cũ decocto gentianæ aut rubeæ exhibendus.
          - *Vterum*: vt pessus
            - *Vnus* ex: *Myrrhæ* / *Ciclamine* / *Adipe* anserino / *Saccharo* / *Oleo* irino — confectus.
            - *Alter* ex: *Aristolochia*. / *Staphyde* agria. / *Hellebor.* nigro. / *Colocynthide*, &c.
        - *Extrinsecùs* appositis: vt suffitus ex
          - *Cassia*, Nardo.
          - *Arthemisia*, Sabina.
          - *Pulegio*, Thure.
          - *Styrace*, Ladano.
          - *Bdellio*.
          - *Gagate* lapide, &c.
      - *Causa* morbi sui ablationem indicat. Sic quidem
        - *Secundina* fundo vteri annexa: tũc
          - *Secundina* instar pilæ circa vteri aliquam partẽ conuoluta, adiuuanda est: quod fiet si manus sinistra calida, oleo inuncta, seu pinguedine quadã pinguefacta, in vteri profundum immittatur, & arrecta secundina leniter extrahatur.
          - *Manus* obstetricis immittenda est, & apprehensam secundinã nõ statim rectà trahere cõuenit, propter vteri prolapsus timorẽ, neq; violenter admodum, sed sensim primũ nulla violẽtia adhibita, in obliquum placidè ducenda erit, huc illuc eam circumagens, deinde paulò valentius, etenim sic obediet, & à connexu dissoluetur, &c.
        - *Os* vteri clausum
          - *Remedijs* ad hoc commemoratis tabula præcedenti, aperiendum.
          - *Sternutamentis*, si vires validæ fuerint, vtendum.
          - *Perfusionibus* pinguibus aperiendum.
          - *Digitis* sinistræ manus, leuiter ac paulatim aperiendum & dilatandum. Quòd si adhuc retineatur, & nullis remediis expellatur, violenter detrahenda nõ est, sed potius naturæ permittenda. Nam putrefacta tandem, per ipsam naturã expelletur, &c.

De

De Curatione Inflammationis vteri.

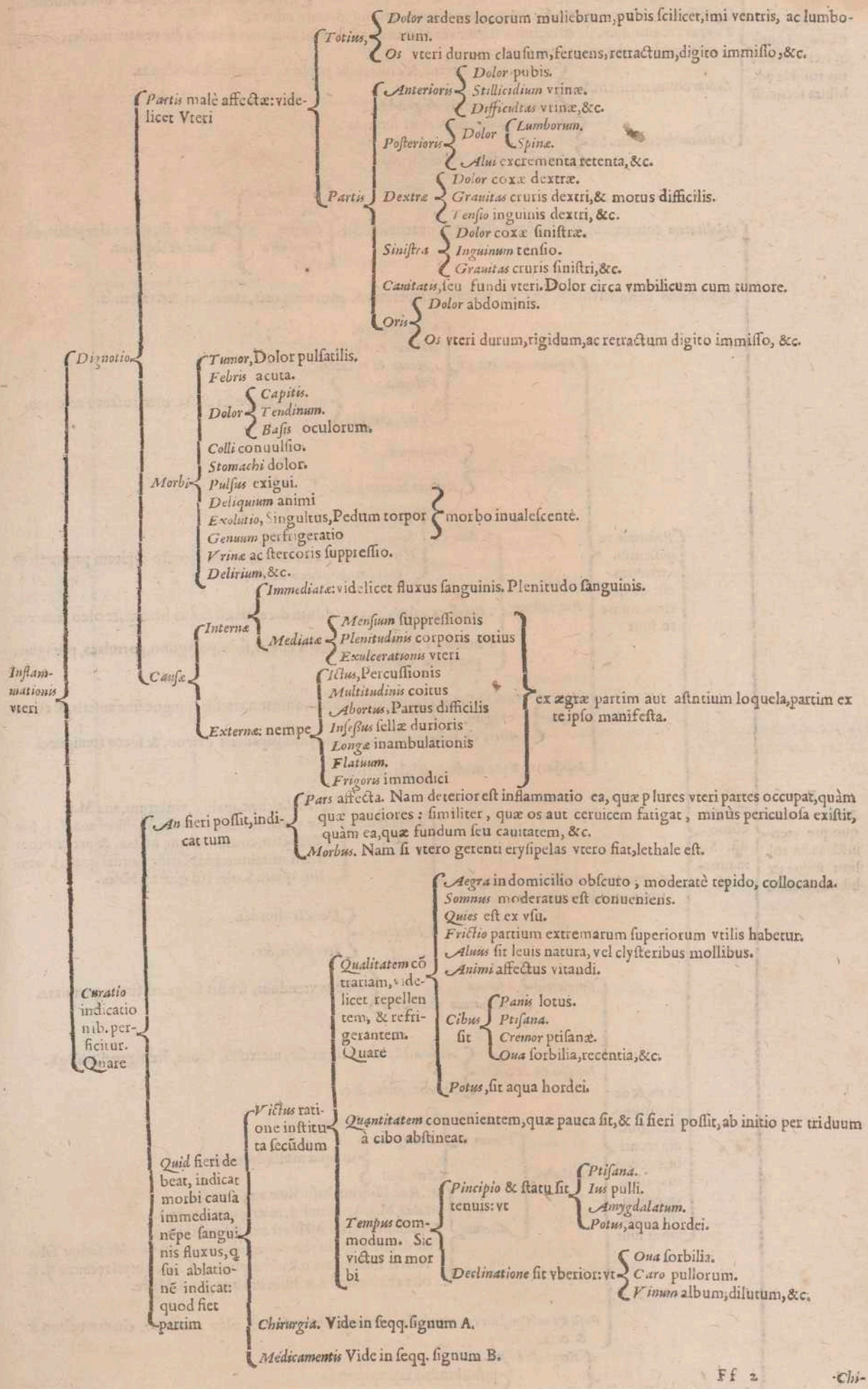

A. *Chirurgia* quoq; veteri inflãmatio tollitur adhibita secundũ
- *Qualitatem* contrariam, videlicet repellentem & euacuantem. Sic
  - *Venæ* sectio ex vsu est, vires ac ætas, aut habitus & anni tempus non obstiterint.
  - *Cucurbitulæ* cum scarificatu sunt conueniẽtes.
- *Quantitatem* conuenientem. Sic sanguis pro virium ratione detrahendus est.
- *Tempus* commodum. Sic circa, initia statim vena secanda est, licebit autem in secanda die venam incidere, in tertia verò eandem detractionem repetere.
- *Locum* conuenientem. Sic
  - *Vena* cubiti interna, & crurum, & poplitis, & malleoli incidenda.
  - *Cucurbitulæ*, coxis affigendæ.
- *Ordinem* decentem. Sic
  - *Primò* vena interna cubiti secanda.
  - *Deinde* poplitis, vel malleoli.

B. *Medicamentis* quoque veteri inflãmatio tollitur, iisque exhibitis, secũdũ
- *Qualitatem* contrariam: videlicet repellẽtem & euacuantẽ. Sic
  - *Epithemata*
  - *Inunctiones*
  - *Insessus*
  - *Emplastra*
  - *Pessi*

  } sunt ex vsu, quæ vel repellũt, vel laxant, vt sequitur.
- *Quantitatem* conuenientem, quæ pro ratione temperaturæ, anni temporis, ætatis, loci, &c. varianda.
- *Tempus* cõmodũ. Sic in morbi
  - *Principio* repellentib. vtendum est: ex quorum numero sunt
    - *Epithemata*, aut ex
      - *Vino* & oleo.
      - *Rosaceo* & vino.
      - *Aceto* & rosaceo.
      - *Palmulæ*
      - *Mala* citonia

      } in vino, aut posca cocta, oleo rosaceo admixto.
    - *Inunctio* ex oleo
      - *Cotoneorum*.
      - *Rosaceo* & aceto, &c.
    - *Emplastrum*
      - *Vnum* ex
        - *Farina* hordei.
        - *Semine* lini & fœnigræci.
        - *Vitellis* ouorum cum rosaceo, & decocto capitum papauetis & meliloti, & pauco aceto.
      - *Alterũ*, ex palmulis, vino diluto decoctis, cũ farina hordei, & oleo rosaceo.
      - *Tertium*, ex intybo, vmbilico Veneris, sedo, polygono, portulaca, plãtagine, pampinis vitium.
    - *Pessus*
      - *Vnus*, ex succo plantaginis, rosaceo, ouorum vitellis, pinguedine anseris, & croco exiguo.
      - *Alter*, ex lacte mulieris & lachrymis papaueris exiguo, & succo fœnigræci.
    - *Insessus* ex aqua madicè calida, & rosaceo.
  - *Augmento*, repellentibus & digerentibus vtendum est: cuiusmodi est
    - *Emplastrum* tale:
      - ℞. *Rad.* altheæ, maluæ, violarum, ana M.j.
      - *Flor.* violarum, chamomillæ, meliloti ana P. j. fiat decoctio, contundantur herbæ, & per cribrum transmittantur: adde farinę hordei quart. j. Sem. lini quart. S. olei ros. quart. j. Misce.
    - *Iniectio* ex
      - *Decoctio* hordei.
      - *Sero* lactis, &c.
  - *Statu* & declinatione laxãtibus, digerentibus & euacuantibus vtendum est: cuiusmodi sunt
    - *Purgantia*
      - *Cassia*
      - *Manna*
      - *Sacharum* violatum

      } quibus vtendum, si bilis sanguini fuerit permixta.
    - *Insessus* ex decocto
      - *Altheæ*, Maluæ, arthemisiæ, marrubii, saluiæ, fœnigræci, pulegii.
      - *Sem.* lini, oleo, &c.
    - *Emplastrũ*
      - *Vnum*, ex
        - *Hordeacea* farina.
        - *Fœnigræci*
        - *Sem.* lini

        } in aqua mulsa decoctis.
      - *Alterum*
        - ℞. *Rad.* liliorum, bismaluæ. ana quart. j.
        - *Maluæ*, M. j. Arthemisiæ, matricariæ ana M.S.
        - *Flor.* chamomillæ, meliloti ana P. j. anethi P. j.

        Fiat decoctio, & herbæ contundantur: quibus adde farinæ fabarum & hordei ana q. s. adipis porcini ℥. iij. butyri recentis ℥. ij. olei chamomillæ, & liliorum ana ℥. j. S. Misce.
    - *Pessi* ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino, oleo anethino, chamæmelino & & cera.
- *Locum* conueniẽtem. Sic
  - *Emplastra*
  - *Fomenta*

  } pubi, lumbis superponenda.
  - *Pessi* in vterum imponendi, &c.

De cu-

De curatione Abceſſus vteri.

Vteri inflammatio nonnunquam diſcuti nō poteſt, ſed ad ſuppurationem vergit, & tunc ſuppurationi auxilium ferendum eſt: quod fiet partim

- *Emplaſtris*, ex
  - *Fœnogræco*, Semine lini.
  - *Farina* hordei, Caricis decoctis.
  - Rad. altheę, Terebynthina, &c.
- *Inſeßionibus*, ex decocto
  - *Pulegij*, Marrubii.
  - *Fol.* lauri, Saluiæ.
  - *Arthemiſiæ*, Dictamni.
  - *Centauri*, &c.
- *Peßis*, ex
  - *Terebynthina*, Myrrha.
  - *Oeſypo*, pinguedine adipi.
  - *Butyro*, &c.

De curatione Scirrhi vteri.

Scirrhus vteri curatur tum

- *Chirurgia*, id eſt, Venæ ſectione, aut
  - *Poplitis*.
  - *Malleoli*.
- *Medicamētis* emollientibus: cuiuſmodi ſunt
  - *Fomenta*: ex quorū numero eſt
    - *Vnum* ex
      - *Oleo*
        - *Anethino*.
        - *Suſino*.
      - *Adipe*
        - *Gallinaceo*.
        - *Anſerino*.
      - *Cera* alba, &c.
    - *Alterum*
      - ℞. *Rad.* liliorum, Biſmaluæ.
      - *Cucumeris* agreſtis, ana quart. j.
      - *Maluæ*, Arthemiſiæ, ana M. j.
      - *Ficuum* pa. xx.
      - *Sem.* lini, fœnigræci, ana ℥. ij.
      - *Flor.* chamomillæ, meliloti.
      - *Violarum*, ana P. j.
      - Fiat decoctio in aqua & oleo dulci.
  - *Vnguenta*
    - *Vſualia*: vt
      - *Dialtheæ*.
      - *Aggripæ*, &c.
    - *Artificialia*: cuiuſmodi eſt
      - *Vnum*
        - ℞. *Butyri* recentis.
        - *Axungiæ* porci, ana ℥. ij.
        - *Pinguedinis* gallinæ, anatis, anſeris, ana ℥. j. S.
        - *Olei* amygd. l. dulc. liliorum ana ℥. iij. Mucilaginis fœnigræci extractæ cum vino albo ℥. j. Ceræ, Terebynthinæ, ana q. ſ. fiat vnguentum.
      - *Alterū*
        - ℞. *Opopanacis*, Bdellii.
        - *Ammoniaci*, ana ℥. j.
        - *Styracis* Myrrhæ, ana ℥. S.
        - *Propoleos* ℥. j.
        - *Rad.* Iridis ℥. j.
        - *Croci* ℥. S. Diſſol. lacrymæ in oleo liliorum & amygd. & vino, & depurentur: quibus adde terebynthinæ & ceræ ana parum, miſce.
  - *Emplaſtra*
    - *Vſualia*: vt Diachylon.
    - *Artificialia*. Vide in curatione Scirrhi hepatis & lienis.
  - *Peſſi*: cuiuſmodi eſt
    - *Vnus* ex
      - *Oleo*
        - *Nardino*.
        - *Suſino*.
      - *Galbano*.
      - *Styrace*.
      - *Cera*.
    - *Alter*: vt
      - ℞. *Olei* *Laurini*, *Nardi* ana ℥. j.
      - *Adipis* vrſi, anſerini.
      - *Pinguedinis* porci, ana ℥. S.
      - *Galbani*.
      - *Opopanacis*, ana ℥. j.
      - *Ceræ* ℥. j. miſce, & fiat peſſus.
    - *Tertius*
      - ℞. *Medullæ* ceruinæ, bouinæ ana ℥. j.
      - *Adipis* taurini ℥. j.
      - *Succi* ebuli.
      - *Mucilaginis* fœnigræci, ana ℥. S.
      - *Olei* ſuſini.
      - *Adipis* anſerini.
      - *Gallinacei*, ana ℥. ij.
      - Miſce, & fiant peſſi.

De Curatione Vteri exulcerati.

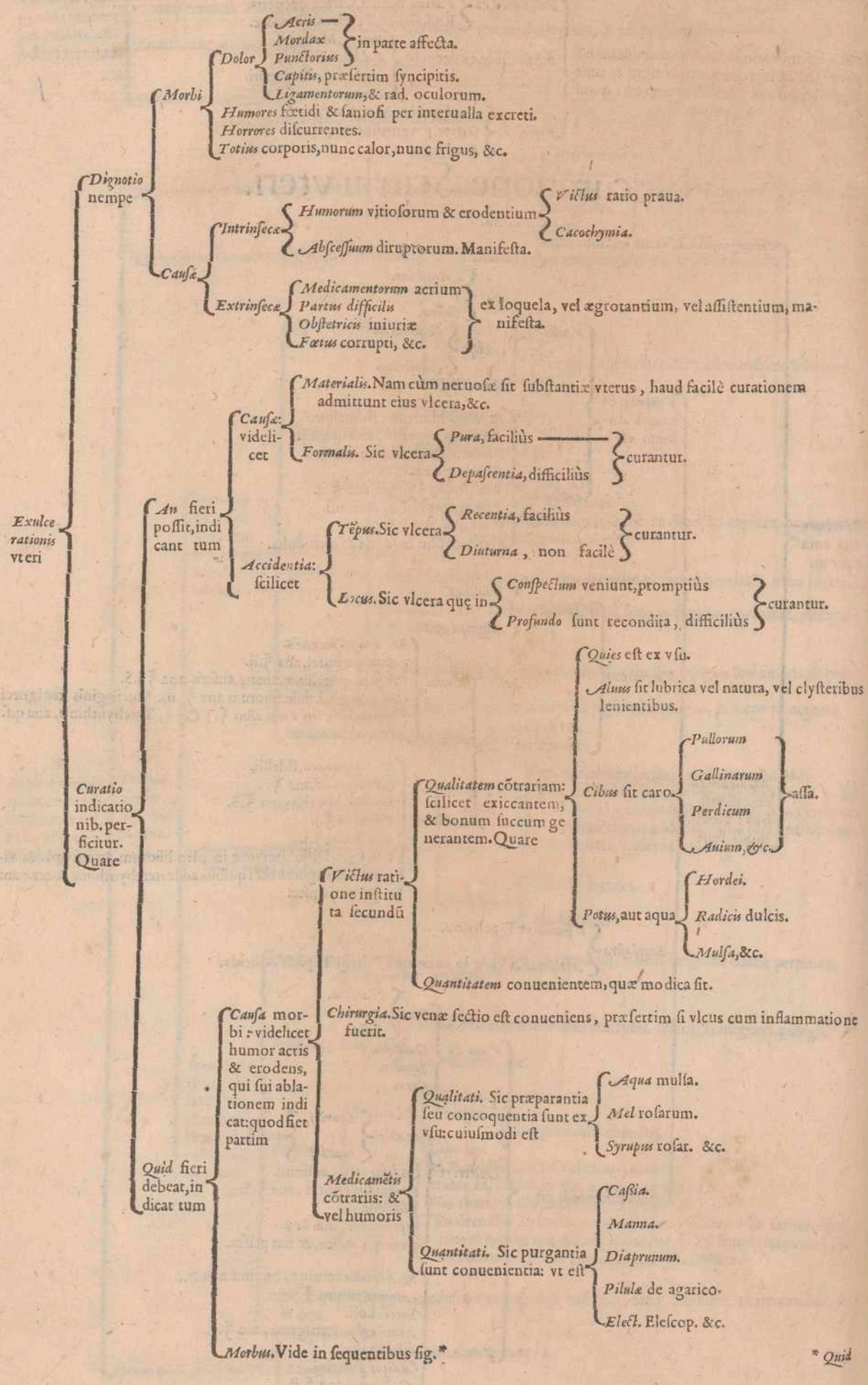

* Quid

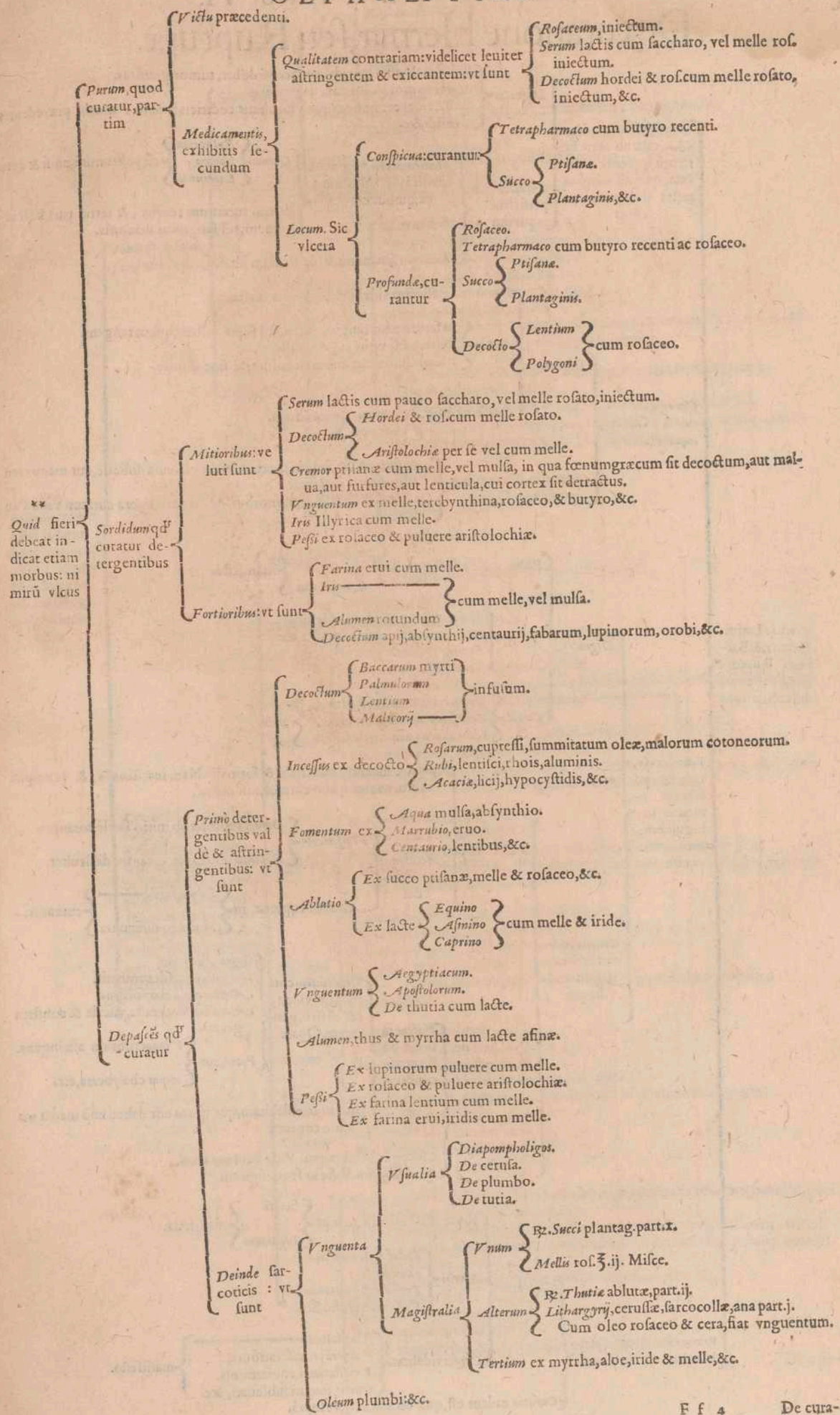
** Quid fieri debeat indicat etiam morbus: ni mirũ vlcus
Purum quod curatur partim
Victu præcedenti.
Medicamentis, exhibitis secundum
Qualitatem contrariam: videlicet leuiter astringentem & exiccantem: vt sunt
Rosaceum, iniectum.
Serum lactis cum saccharo, vel melle ros. iniectum.
Decoctum hordei & ros. cum melle rosato, iniectum, &c.
Locum. Sic vlcera
Conspicua: curantur
Tetrapharmaco cum butyro recenti.
Succo
Ptisanæ.
Plantaginis, &c.
Profundæ, curantur
Rosaceo.
Tetrapharmaco cum butyro recenti ac rosaceo.
Succo
Ptisanæ.
Plantaginis.
Decocto
Lentium
Polygoni
cum rosaceo.
Sordidum qđ curatur detergentibus
Mitioribus: veluti sunt
Serum lactis cum pauco saccharo, vel melle rosato, iniectum.
Decoctum
Hordei & ros. cum melle rosato.
Aristolochiæ per se vel cum melle.
Cremor ptisanæ cum melle, vel mulsa, in qua fœnum græcum sit decoctum, aut malua, aut fusures, aut lenticula, cui cortex sit detractus.
Vnguentum ex melle, terebynthina, rosaceo, & butyro, &c.
Iris Illyrica cum melle.
Pessi ex rosaceo & puluere aristolochiæ.
Fortioribus: vt sunt
Farina erui cum melle.
Iris
Alumen rotundum
cum melle, vel mulsa.
Decoctum apij, absynthij, centaurij, fabarum, lupinorum, orobi, &c.
Depascẽs qđ curatur
Primò detergentibus valdè & astringentibus: vt sunt
Decoctum
Baccarum myrti
Palmularum
Lentium
Malicorij
infusum.
Incessus ex decocto
Rosarum, cupressi, summitatum oleæ, malorum cotoneorum.
Rubi, lentisci, thois, aluminis.
Acaciæ, hicij, hypocystidis, &c.
Fomentum ex
Aqua mulsa, absynthio.
Marrubio, eruo.
Centaurio, lentibus, &c.
Ablatio
Ex succo ptisanæ, melle & rosaceo, &c.
Ex lacte
Equino
Asinino
Caprino
cum melle & iride.
Vnguentum
Aegyptiacum.
Apostolorum.
De thutia cum lacte.
Alumen, thus & myrrha cum lacte asinæ.
Pessi
Ex lupinorum puluere cum melle.
Ex rosaceo & puluere aristolochiæ.
Ex farina lentium cum melle.
Ex farina erui, iridis cum melle.
Deinde sarcoticis: vt sunt
Vnguenta
Vsualia
Diapompholigos.
De ceruſa.
De plumbo.
De tutia.
Magistralia
Vnum
℞. Succi plantag. part. x.
Mellis ros. ℥. ij. Misce.
Alterum
℞. Thutiæ ablutæ, part. ij.
Litharg yri, ceruſſæ, sarcocollæ, ana part. j.
Cum oleo rosaceo & cera, fiat vnguentum.
Tertium ex myrrha, aloe, iride & melle, &c.
Oleum plumbi: &c.

De curatione Herniæ, seu Rupturæ.

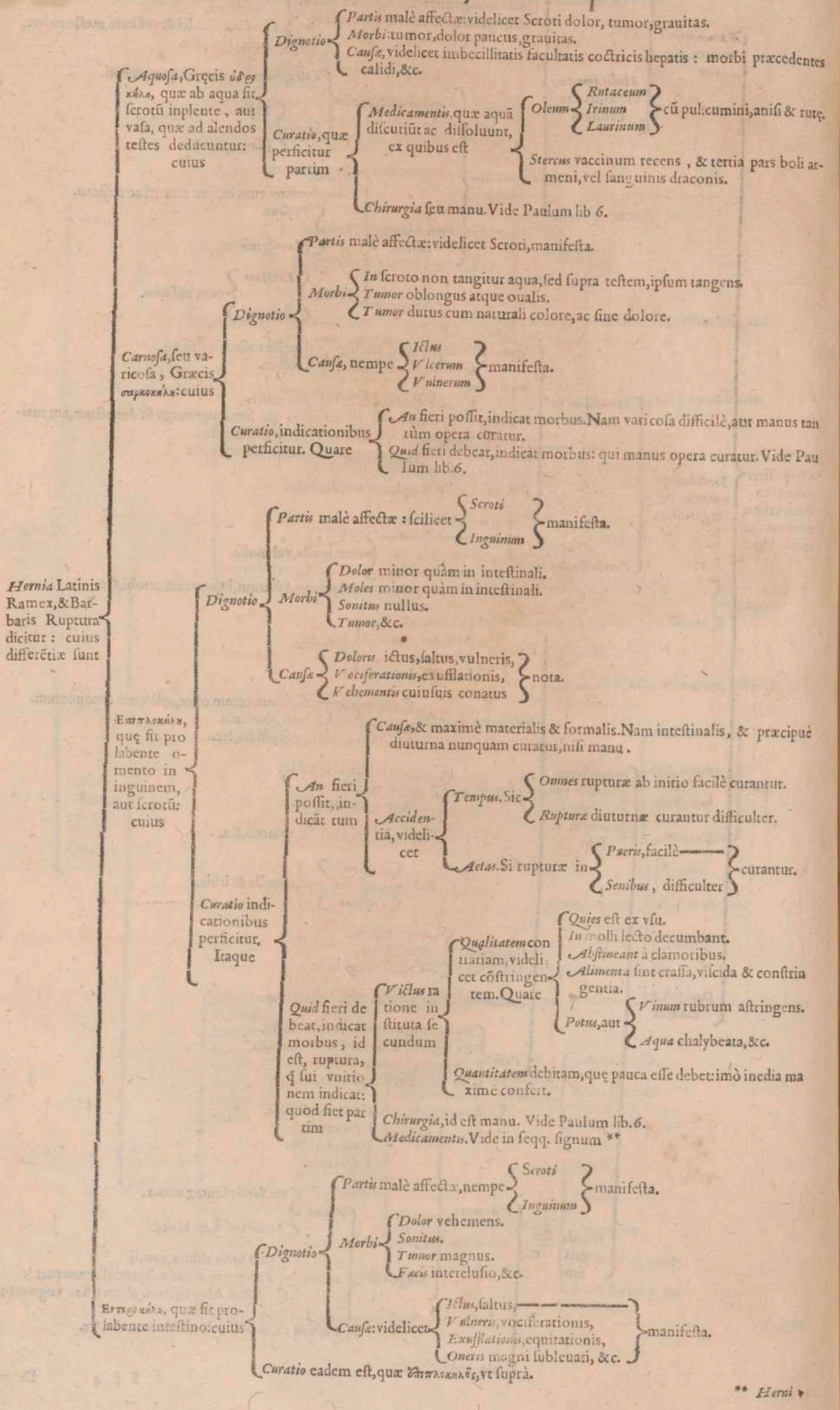

** Herni

***
Hernia intestinalis curatur quod medicamentis astringentibus, consolidantibus, conglutinantibus

Intrinsecùs sumptis, atq; vel

Simplicibus, vt est

Succus
- *Iaceæ* albæ, quantum testa oui capiat, cum vino albo bibitus manè.
- *Rad.* consolidæ.
- *Osmundæ* regalis.
- *Sigilli* Salomonis.
- *Panis* cuculi, &c.

Radix (*Valerianæ*, *Consolidæ*, *Quinquefolij*) trita atque cum lacte & vitello oui cocta.

- *Decoctum* ex nucibus cupressi & gallis immaturis.
- *Corallium* rubr. vstum, & tritum.
- *Priapus* tauri, tritus.

Compositis: vt

Syrupus
- ℞. *Rad.* bistortæ, narcisci, ana ʒ.j.
- *Rad.* consolidæ vtriusque quinquefolij, ana ʒ. S.
- *Hypericonis*, polygoni, ana M.j.S.
- *Sebesten* n.x. Dactylorum par.iv.
- *Mirob.* cheb. Ind. citrinorum, ana ʒ.j.
- *Sem.* anisi, & nasturtij, ana ʒ.ij.
- *Rosarum*, anthos, cyperi. ana P.j. Fiat decoctio in vino & aqua, deinde cum melle rosato & saccharo fiat syrupus.

Electuarium
- ℞. *Conseruæ* ros. antiquæ, symphyti, flor. saluiæ, acori, ana ʒ.j.
- *Trochiscorum* de carabe ʒ.iij.
- *Blattæ* byzantiæ vstæ & lotæ in aqua caudæ equinæ ʒ.ij.

Cum syrupo cotoneorum fiat electuarium. Capiat ad quantitatem nucis superbibendo parum vini rubri.

Pilulæ ex
- *Bdellio.*
- *Conchilijs* venereis.

Extrinsecùs appositis. Itaq; ex tribus elatis & diductis, intestinum sensim reducatur, atq; reductum statim emplastris astringentib⁹ (pube ac scroto abrasis) & ligamentis idoneis, vel subligaculo retineatur. Emplastra autem varia sunt: quorum

Primum, aut est ex
- *Mastice* & resina.
- *Mastice*, pice, puluere cumini & symphyti.

Secundum
- ℞. *Symphyti* ℔.j. Mannæ thuris ʒ.iij.
- *Ouorum* alba cum vitellis n.vj.
- *Adipis* suilli q.s. Misce, & fiat emplastrum.

Tertium
- ℞. *Picis* naualis ʒ.v. Colophoniæ ʒ.iij.
- *Litharg.* gũmi amoniaci, opopanacis, bdellii, masticis, terebynthinæ, ana ʒ.j.
- *Boli* armeni, thuris, sanguinis draconis, / *Sarcocollæ*, aloes, centaurij, symphyti, / *Oxyacanthæ*, pilularum cupressi, gallarum viridium, / *Cort.* mali punici, vermium terrestrium, — ana ʒ.ij.
- *Collæ* tauri, vel glutinis pellis arietinæ madefactæ & dilutæ in aqua chalybeata & aceto ʒ.ij. Misce, lento igne, ad emplastri formam.

Quartum
- ℞. *Vnguenti* comitissæ ʒ.ij.
- *Rad.* bistortæ, narcissi, ana ʒ.S.
- *Blattæ* byzantinæ, sanguinis draconis, sarcocollæ, aluminis, ana ʒ.iij.

Malaxentur omnia oleo cotoneorum & fiat emplastrum, quod in pelle arietis impositum admoueatur.

Quintum
- ℞. *Masticis*, sarcocollæ, sanguinis draconis, / *Blattæ* byzantiæ, corr. thuris, aloes, / *Boli* armeni, gypsi, gallarum viridium, — ana ʒ.ij.
- *Ictiocollæ* / *Tauricollæ* — diss. in aceto, ana ʒ.ij. Malaxentur, & fiat emplastrum.

Sextum
- ℞. *Masticis*, cort. thuris, / *Myrrhæ*, nucis cupressi, / *Sarcocollæ*, glutinis piscium, — ana ʒ.S.

Trita misceantur. & extendantur in aluta.

Septimum ex nucibus cupressi, & gallis immaturis, quod in mensem relinquatur.

Octauum
- ℞. *Balaustiorum* ʒ.j S.
- *Gallarum* ʒ.S.
- *Rad.* asphodeli, narcissi, ana ʒ.j.S.

Coquantur in vino, &c.

Nonum
- ℞. *Thuris*, masticis, sarcocollæ, acaciæ, lap. hęmatitis, mummiæ, tragacanthi, gummi arabici, terræ sigillatæ, ana ʒ.iij.
- *Bolis* armeni, gallæ, litharg yrij, balaustiorum, nucis cupressi, malicorij, aristolochiæ longæ & rotundæ, cort. thuris, rosarum, rad. consolidæ vtriusq; orobi siliginis, sambuci, cyperi, ana ʒ.S.
- *Picis* naualis, colophoniæ, resinæ pini, terebinthinæ, ana ʒ.j.
- *Visci* quercini ʒ.j.S. Ceræ ʒ.iij.
- *Pilorum* leporis vltorum ʒ.S.
- *Olei*, in quo ficus coxerint ʒ.S.

Fiat emplastrum, de quo portio extendatur in aluta.

De cura-

De curatione Paſsionis iſchiadæ.

Iſchiada paſsio eſt dolor nõ exiguus, circa eum articulum, quẽ Græci ὀσφὺν vocant, ab aliqua fluxione ortus: cuius

- *Curatio* indicationib. perficitur. Itaque
  - *Dignotio*
    - *Partis* malè affectæ: videlicet oſſis coxendicis. Senſui manifeſta.
    - *Symptomatis*
      - *Dolor*
        - *A* natibus inguinibusq; ad genua vſque.
        - *Ad* ſummum vſque pedem
        - *Cruris* totius
        - } in quibuſdam.
      - *Vrina* difficultas interdum.
    - *Cauſæ*
      - *Internæ*: videlicet humoris irruẽtis: atq; vel
        - *Sanguinei* ſolius, vel etiã bili mixti
          - *Dolor*
            - *Mordax*, feruens.
            - *Pulſatiuus*, extenſiuus.
            - *Pungens*.
          - *Calor* corporis
            - *Rubeus*.
            - *Flauus*
            - *Ruffus*
            - *Pallidus*
            - } in bilioſo.
          - *Plethora*, adoleſcentia.
          - *Tempus* vernale.
          - *Victus* ratio opipara.
          - *A* calidis exacerbatur.
          - *A* frigidis relaxatur, &c.
        - *Pituitoſi*, viſcidi ſolius, vel etiam bili mixti
          - *Dolor* non admodum vehemens, ſed ſtupidus.
          - *Color* corporis albus.
          - *Victus* ratio pituitoſa.
          - *Crapula*, cruditates, ocium.
          - *Exercitium*, aut balneum à cibo.
          - *Tempus* anni frigidum & humidum.
          - *A* frigidis exacerbatur.
          - *A* calidis iuuatur, &c.
      - *Extremæ*: ſcilicet
        - *Cruditatum* aſſiduarum
        - *Ocij* diuturni
        - *Immodici* rei venerei vſus.
        - *Deambulationis* concitatioris.
        - *Hæmorrhoidum*, aut menſtruorum ſuppreſſorum
        - *Vomendi* conſuetudinis intermiſſę
        - *Excretionis* familiaris impeditæ
        - } manifeſta.
  - *An* fieri poſſit, indicãt tum
    - *Cauſæ*. Sic à
      - *Sanguine* fit rarò iſchiada.
      - *Materia* pituitoſa, viſcoſa, ſæpius fit.
    - *Accidentia*. Nam vbi tophi ſeu calli ex humoribus craſſis ac viſcidis, qui in articulis diutius moram traxerint, fuerint producti, haudquaquã ſperandũ eſt ad priſtinam conſtitutionem exactè redire articulum poſſe.
  - *Quid* fieri debeat, indicat
    - *Cauſa* ſymptomatis. Vide in ſequentibus ſign. **A.**
    - *Morbus* quoque ſeu intẽperies, ſeu tumor ſui ablationem indicat. Sic tumor natus à
      - *Sanguine*, diſcutiendus, mitigandus & relaxandus eſt, & quidem medicamentis moderatis: vt ſunt
        - *Fomentum*
          - *Ex* decocto
            - *Saluiæ*, camæpytis.
            - *Rutæ*, chamomillæ.
            - *Altheæ*, &c.
          - *Ex* decocto
            - *Fructuum* iuniperi.
            - *Radicum* altheæ.
            - *Melilоti*, chamomillæ, &c.
        - *Inunctiones* ex
          - *Oleo*
            - *Chamæmelino*, anethino, liliaceo.
            - *Irino*, nardino, rutaceo, lumbricorum.
            - *Vulpino*, de coſto, terebynthinæ, &c.
          - *Adipe*
            - *Serpentis*, gallinarum.
            - *Anatis*, vulpis.
            - *Vrſi*, &c.
        - *Emplaſtrum* ex
          - *Althea*
          - *Sambuco*
          - *Ruta*
          - } contuſis.
          - *Farina* fœnigræci, ſem. lini.
          - *Adipe* anſerino, butyro.
          - *Oleo* chamęmelino, anethino, &c.
          - *Poſca*.
        - *Saeculus* ex
          - *Milio* fricto
          - *Sale*
          - *Furfure*
          - } pauco vino irroratus.
      - *Humore* frigido, viſcoſo. Vide in ſeqq. ſignum C.
    - *Symptoma*, ſeu dolor, qui mitigandus eſt medicamentis, partim
      - *Intrinſecus* ſumptis: vt eſt
        - *Theriaca* recens.
        - *Philonium*, cuius ʒ. j. cum vino ſumpta.
      - *Extrinſecus* applicatis: vt
        - ℞. *Calicularum* papaueris q. ſ. coquantur in aqua mulſa, & cũ farina hordeacea imponatur, &c.

A. *Cauſa*

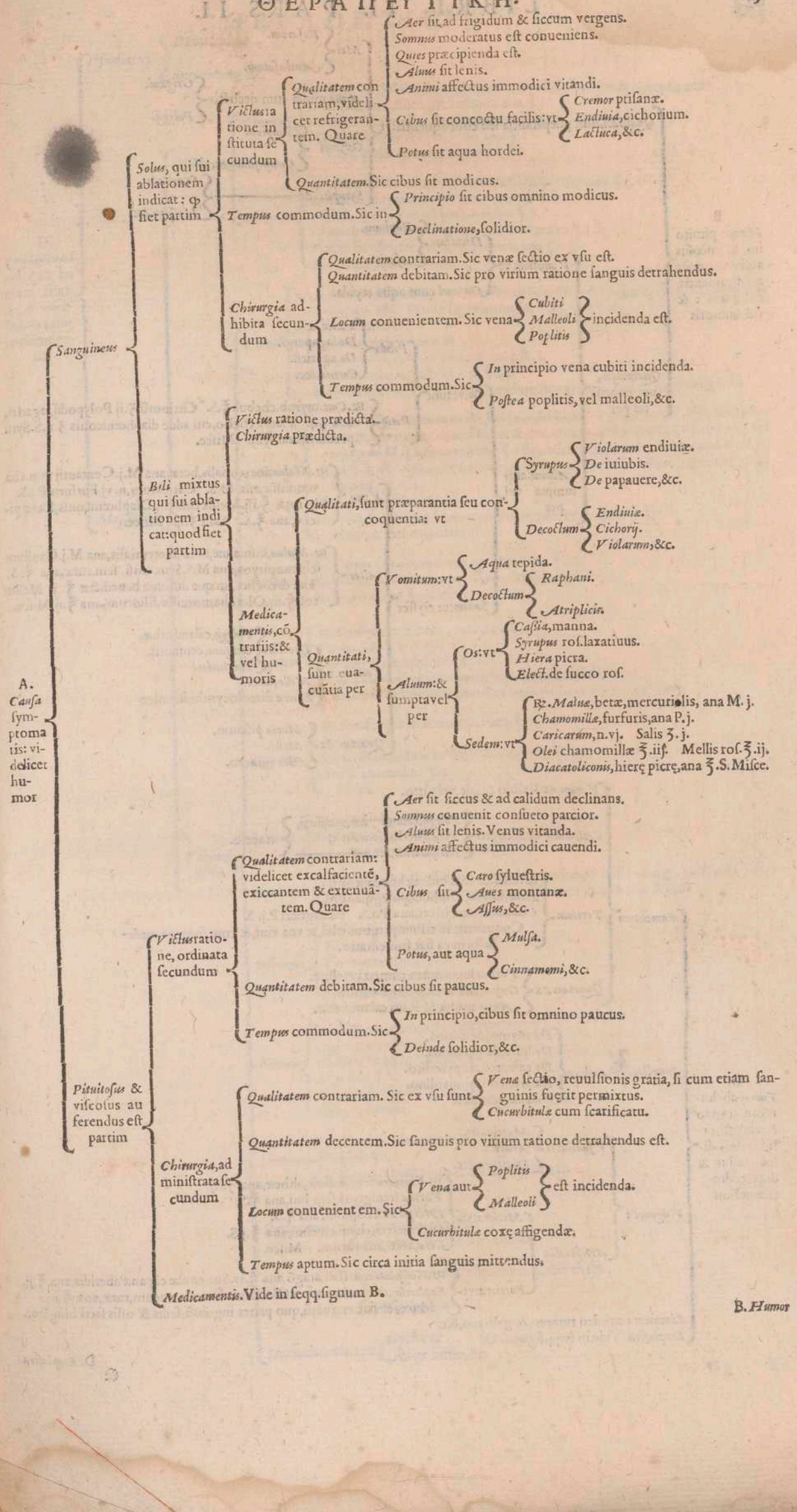
A. Causa symptomatis: videlicet humor
Sanguineus
Solus, qui sui ablationem indicat: ꝙ fiet partim
Victus ratione instituta secundum
Qualitatem contrariam, videlicet refrigerantem. Quare
Aer sit ad frigidum & siccum vergens.
Somnus moderatus est conueniens.
Quies præcipienda est.
Aluus sit lenis.
Animi affectus immodici vitandi.
Cibus sit concoctu facilis: vt
Cremor ptisanæ.
Endiuia, cichorium.
Lactuca, &c.
Potus sit aqua hordei.
Quantitatem. Sic cibus sit modicus.
Tempus commodum. Sic in
Principio sit cibus omnino modicus.
Declinatione, solidior.
Chirurgia adhibita secundum
Qualitatem contrariam. Sic venæ sectio ex vsu est.
Quantitatem debitam. Sic pro virium ratione sanguis detrahendus.
Locum conuenientem. Sic vena
Cubiti
Malleoli
Poplitis
incidenda est.
Tempus commodum. Sic
In principio vena cubiti incidenda.
Postea poplitis, vel malleoli, &c.
Bili mixtus qui sui ablationem indicat: quod fiet partim
Victus ratione prædicta.
Chirurgia prædicta.
Medicamentis, cõtrariis: & vel humoris
Qualitati, sunt præparantia seu concoquentia: vt
Syrupus
Violarum endiuiæ.
De iuiubis.
De papauere, &c.
Decoctum
Endiuiæ.
Cichorij.
Violarum, &c.
Quantitati, sunt euacuãtia per
Vomitum: vt
Aqua tepida.
Decoctum
Raphani.
Atriplicis.
Aluum: & sumptavel per
Os: vt
Cassia, manna.
Syrupus ros. laxatiuus.
Hiera picra.
Elect. de succo ros.
Sedem: vt
℞. Maluæ, betæ, mercurialis, ana M. j.
Chamomillæ, furfuris, ana P. j.
Caricarum, n. vj. Salis ʒ. j.
Olei chamomillæ ʒ. iiſ. Mellis ros. ʒ. ij.
Diacatoliconis, hierę picrę, ana ʒ. S. Miſce.
Pituitosus & viscosus auferendus est partim
Victus ratione, ordinata secundum
Qualitatem contrariam: videlicet excalfacientẽ, exiccantem & extenuãtem. Quare
Aer sit siccus & ad calidum declinans.
Somnus conuenit consueto parcior.
Aluus sit lenis. Venus vitanda.
Animi affectus immodici cauendi.
Cibus sit
Caro syluestris.
Aues montanæ.
Assus, &c.
Potus, aut aqua
Mulsa.
Cinnamomi, &c.
Quantitatem debitam. Sic cibus sit paucus.
Tempus commodum. Sic
In principio, cibus sit omnino paucus.
Deinde solidior, &c.
Chirurgia, administrata secundum
Qualitatem contrariam. Sic ex vsu sunt
Vena sectio, reuulsionis gratia, si cum etiam sanguinis fuerit permixtus.
Cucurbitulæ cum scarificatu.
Quantitatem decentem. Sic sanguis pro virium ratione detrahendus est.
Locum conuenient em. Sic
Vena aut
Poplitis
Malleoli
est incidenda.
Cucurbitulæ coxę affigendæ.
Tempus aptum. Sic circa initia sanguis mittendus.
Medicamentis. Vide in seqq. signum B.
B. Humor

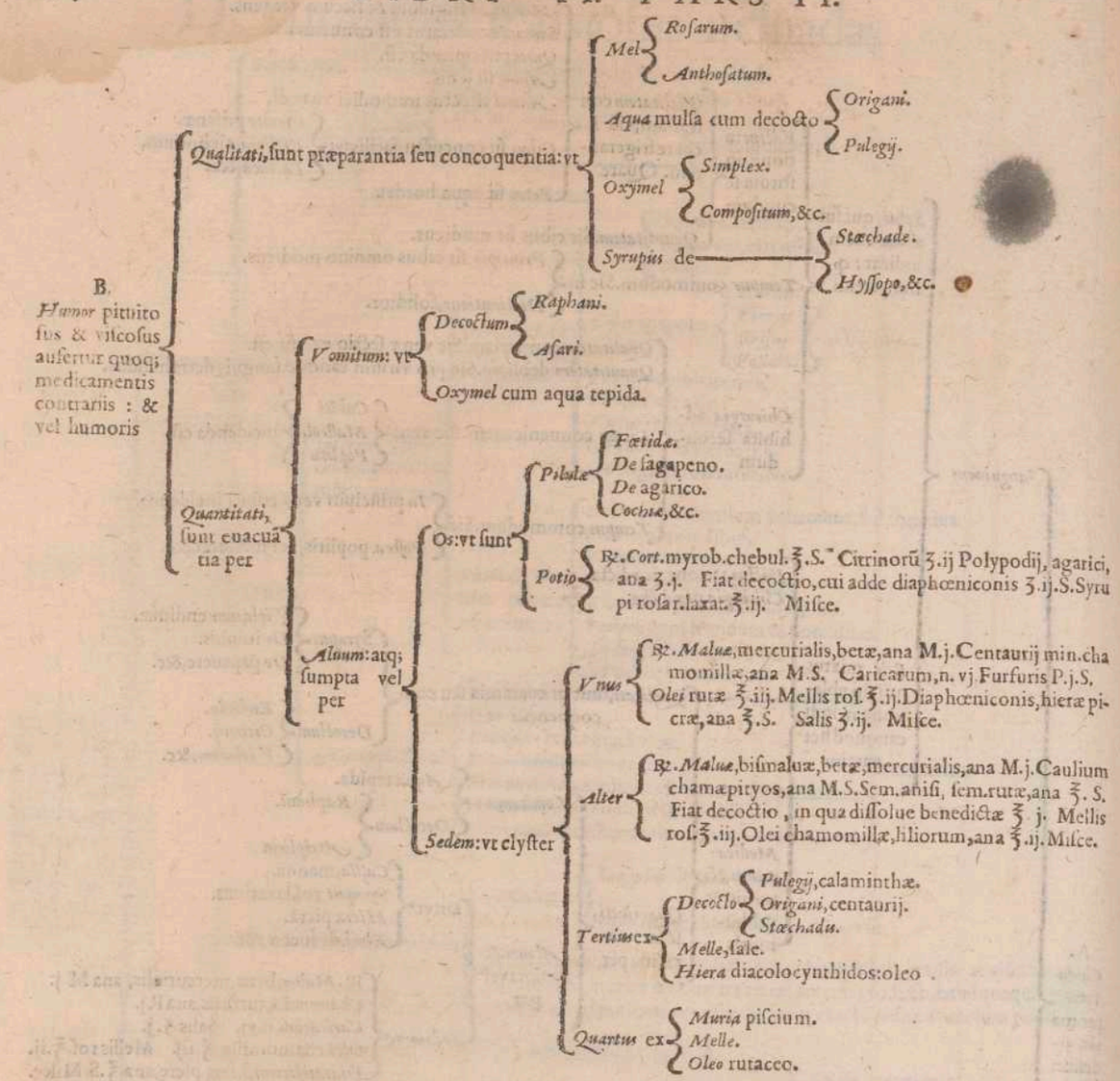
B.
Humor pituito fus & vilcosus auferetur quoq; medicamentis contrariis : & vel humoris
Qualitati, sunt præparantia seu concoquentia: vt
Mel
Rosarum.
Anthosatum.
Aqua mulsa cum decocto
Origani.
Pulegij.
Oxymel
Simplex.
Compositum, &c.
Syrupus de
Stœchade.
Hyssopo, &c.
Quantitati, sunt euacuatia per
Vomitum: vt
Decoctum
Raphani.
Asari.
Oxymel cum aqua tepida.
Aluum: atq; sumpta vel per
Os: vt sunt
Pilulæ
Fœtidæ.
De sagapeno.
De agarico.
Cochiæ, &c.
Potio
℞. Cort. myrob. chebul. ℥.S. Citrinorũ ʒ.ij Polypodij, agarici, ana ʒ.j. Fiat decoctio, cui adde diaphœniconis ʒ.ij.S.Syrupi rosar.laxat. ℥.ij. Misce.
Sedem: vt clyster
Vnus
℞. Maluæ, mercurialis, betæ, ana M.j. Centaurij min. chamomillæ, ana M.S. Caricarum, n. vj Furfuris P.j.S. Olei rutæ ℥.iij. Mellis rosat. ℥.ij. Diaphœniconis, hieræ picræ, ana ℥.S. Salis ʒ.ij. Misce.
Alter
℞. Maluæ, bismaluæ, betæ, mercurialis, ana M.j. Caulium chamæpityos, ana M.S. Sem. anisi, fem. rutæ, ana ℥. S. Fiat decoctio, in qua dissolue benedictæ ℥ j. Mellis rosat. ℥.iij. Olei chamomillæ, liliorum, ana ℥.ij. Misce.
Tertius ex
Decocto
Pulegij, calaminthæ.
Origani, centaurij.
Stœchadis.
Melle, sale.
Hiera diacolocynthidos: oleo
Quartus ex
Muria piscium.
Melle.
Oleo rutaceo.
C.
Tumor ab humore frigido & viscoso, calidioribus discutiendus & digerendus est: aut sunt
Fomentum
Vnum, ex lixiuio & sale, vel nitro.
Alterum, ex decocto
Pulegij, calaminthæ, meliloti,
Rutæ, anethi, centaurij,
Rorismarini, &c.
in aceto.
Tertium
℞. Rad. & fol. ebuli, altheæ, ana M.j.
Rutæ, saluiæ, sambuci, pulegij, ana M.S.
Chamomillæ, meliloti, ana P.j.S. Fœnigræci P.j. S.
Coquantur in tribus partibus olei, & vna vini, & cum spongia madefacta in ea fiat fomentatio.
Quartum ex
Farina lupinorum cum oxymellite.
Oxymellite & calaminthæ foliis.
Aqua mulsa & foliis calaminthæ.
Inunctiones ex oleo
De thymo, de sabina.
De spica, de piperibus.
De castoreo, de pyrethro.
Rutaceo, costino, nardino.
Vulpino, ceræ, &c.
Vnguenta
Vsualia: vt
Martiatum.
Aragon.
Dialthea, &c.
Artificialia
Mitiora: vt
℞. Cremoris sem. maluæ, altheæ, ana ʒ.iij.
Farinæ fœnigræci, sem. lini, ana ℥.S.
Adipis anseris, suilli, ana ℥.S.
Olei rutacei, chamæmelini, ana ℥.j.S.
Ceræ, aceti, ana parum. Misce.
Fortiora: vt
℞. Vnguenti martiati, aragõ, ana ℥.iv. Suc. enulæ cãpanæ, iberidis, ana ℥.ij.
Euphorbij, castorei, ana ℥.S. Olei lumbricorum, nucum, rutæ, ana ℥.iij.
Misce, & fiat vnguẽtũ, quo partes inguinũ, sedis & ossis sacri inũgãtur.
Linimenta ex oleo rutaceo, & galbano, &c.
Emplastra. Vide in seqq. signum D.

D. Emplastra

D. *Emplastra* tumorē ab humore frigido & viscoso, suo calore discutientia

- *Vsualia*: vt
  - *De* meliloto.
  - *Oxycroceum*, &c.
- *Magistralia*
  - *Mitiora*
    - *Vnum*: vt
      - ℞. *Althææ*, Saluiæ, Rutæ, Sambuci, ana P.S. decoctis & contusis adde
      - *Olei* irini, de castoreo, Anethini, ana ʒ.i.
      - *Cremoris* seminis lini, fœnigræci, ana ʒ.ij.
      - *Farinæ* loliaceæ, Lupinorum, ana ʒ.i.
      - Cum posca fiat emplastrum.
    - *Alterum*
      - ℞. *Succi* foliorum rutæ, Sambuci, Calaminthæ, ana ʒ.j.
      - *Bdellij*, Opopanacis, Ammoniaci, ana ʒ.S.
      - *Myrrhæ*, Resinæ, terebynthinæ, ana ʒ.S.
      - *Cremoris* seminis lini, Fœnigræci, Altheæ, ana ʒ.i S.
      - *Farinæ* hordei, fabarum, lupinorum, ana ʒ.vij.
      - *Picis*, Ceræ, ana q.s. misce.
  - *Vehementiora*
    - *Vnum*
      - ℞. *Iberidis*, vel Cardamœnæ, vel nasturtij terrestris, vel aquatici ʒ. ii. decoquantur in vino, cui adde Farinæ lupinorum, & lolij, ana ʒ.ii.
      - *Iridis*, Costi, ana ʒ.i.
      - *Chamomillæ*, meliloti, ana M.j.
      - *Axungiæ* porci, ex vino decies ablutæ ℔. i.
      - *Olei* lumbricorum, vulpini, ana ʒ.iij.
      - Misce, & fiat emplastrum, applicandum supra nates, & supra emunctoria.
    - *Alterum*
      - ℞. *Rad.* bismaluæ. cucumeris, brioniæ, iridis, ana quart. j. enulæ, Hermodactylorum, ana quart. S. incidantur & decoquantur cum iberidis & nasturtij vel rutæ, ana M.ij. S. rutæ agrestis ʒ.i flor. anthos, stœchadis, Saluiæ, ana P.i. thymi ʒ.iij. decoquantur l.a. contundantur, quibus adde Adipis serpentis, gallinæ, ana quart. j.
      - *Olei* terebynthinæ iij.
      - *De* spica ʒ.ij. farinæ lupinorum, fœnigræci & lini, ana ʒ.iij.
      - Misce, & fiat emplastrum.
    - *Tertium*
      - ℞. *Farinæ* erui, lupinorum, cachryos, ana ʒ.i.S.
      - *Rad.* Ireos, aristolochiæ, ana ʒ.i. Stapidis agriæ ʒ.i.
      - *Mellis*, aceti, ana ʒ.iv. Misce.
    - *Quartum*
      - ℞. *Cachryos*, rad. ireos, rutæ, ana ʒ.i.
      - *Piperis* ʒ.i.
      - *Pyrethri* ʒ.i.S. sulphuris ʒ.ij.
      - *Tritis* adde Galbani, opopanacis, Ammoniaci, ana ʒ.i.
      - In aceto dissolutis, cum resina terebynthina fiat emplastrum.
    - *Quintum*
      - ℞. *Sem.* sinapis in aceto macerati ʒ.ij.
      - *Caricarum* ʒ.iv.
      - *Stercoris* columbini in vino albo decocti ʒ.iij.
      - *Mellis* anacardini ʒ.j.
      - Misce.
    - *Sextum*
      - ℞. *Cantharidum* ʒ.ij.
      - *Staphydis* agriæ ʒ.iij.
      - Cum fermento, & aceto misce.
    - *Septimum*
      - ℞. *Rad.* herbæ Iberidis q.s. diligenter tundito, & suilla axungia excipito, & linteolo densiori imponito, ac incumbere per duas horas finito.
    - *Octauum*
      - ℞. *Stercoris* columbini ʒ.iij.
      - *Ficuum* ʒ.i.
      - *Farinæ* cachryos ʒ.S.
      - *Mellis*, aceti, ana ʒ.iij.
      - *Staphydis* agriæ q.s. misce.
    - *Nonum*
      - ℞. *Vnguenti* marciati, Agrippæ, ana ʒ.i.
      - *Olei* rutacei ʒ.ij.
      - *Galbani* in aceto liquati ʒ.ij.
      - *Euphorbij* ʒ.S.
      - *Pyrethri*, staphydis agriæ, ana ʒ.i.
      - *Resinæ* q.s. misce.
    - *Decimum*
      - ℞. *Cachryos*, farinæ erui, ana ʒ.S.
      - *Sinapis* ʒ.i.
      - *Piperis* ʒ.j. cum aceto & melle misceantur.
    - *Vndecimum* ex
      - *Resina*, Galbano.
      - *Ammoniaco*, Pipere.
      - *Euphorbio*, Sulphure, vini fæce.
    - *Duodecimum* ex
      - *Rad.* cucumeris syluestris in aceto elixis.
      - *Adipe* porcino, &c.
    - *Decimumtertium* ex
      - *Lepidio* &
      - *Adipe* suillo, &c.

De curatione Podagræ & Arthritidis.

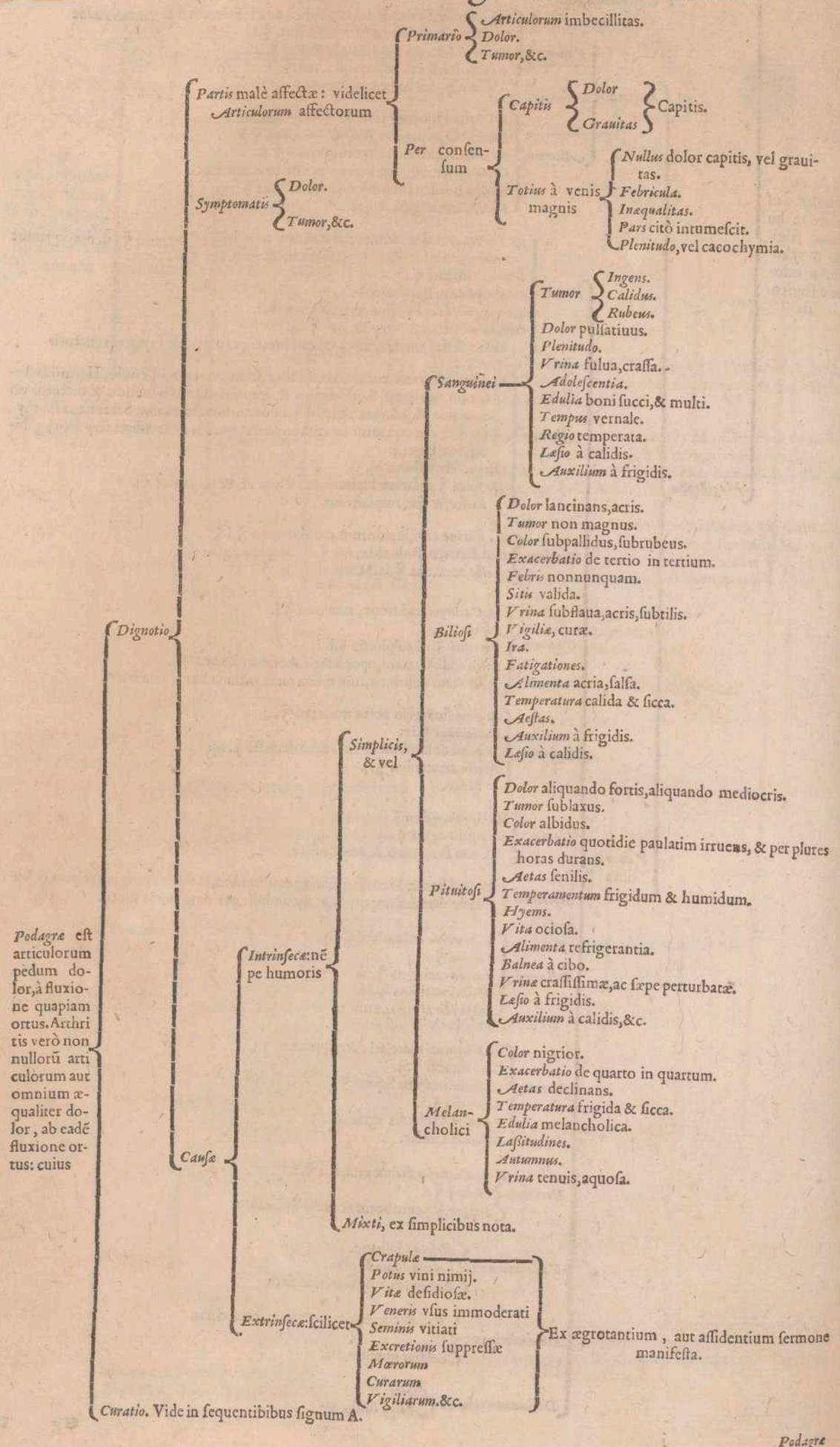

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

A. *Podagræ* curatio indicationibus perficitur. Quare

- *An* fieri possit, indicant
  - *Causæ*
    - *Materiales.* Sic articulorum natiua laxitas, & imbecillitas quorundam emendari nō potest.
    - *Formales.* Sic nodosa non curantur.
    - *Effectrices.* Sic
      - *Sanguinea*, *Biliosa* } rarò
      - *Melancholica*, rarius } accidit.
      - *Pituitosa*, *Mixta* } sæpius
  - *Accidētia*: nēpe
    - *Tempus.* Sic cum diu hoc vitium durauerit, ægrè aut nunquam curatur. Item in vere & autumno magna ex parte podagrici dolores mouentur.
    - *Aetas.* Sic pueri ante veneris congressum non laborant.
    - *Sexus.* Sic
      - *Eunuchi* non laborant podagra.
      - *Mulieres* non, nisi menses defecerint.
- *Quid* fieri debeat, indicat tum
  - *Victus* ratione instituta secundum
    - *Quantitatem* contrariā: scilicet refrigerantem & siccantem. Sic
      - *Aer* sit ad siccum & parum ad frigidum vergēs.
      - *Somnus* moderatus est conueniens.
      - *Alvus* sit lenis natura, vel clysteribus.
      - *Quies* conuenit moderata.
      - *Animi* affectus immodici fugiendi.
      - *A venere* abstinendum est.
      - *Cibi* sint parum nutrientes: vt
        - *Caro* volucrum montanarum.
        - *Ptisana.*
        - *Lactuca.*
        - *Endiuia*, &c.
      - *Potus* sit aqua cinnamomi.
    - *Quantitatem* conuenientem. Sic
      - *Cibus* sit modicus.
      - *Crapula* cauenda.
      - *Ebrietates* vitandæ.
    - *Tempus* commodum. Sic
      - *Cibus* in
        - *Principio* & statu modicus
        - *Declinatione* vberior
        - } dādus.
      - *Exercitium* in
        - *Principio* & statu nō est ex vsu.
        - *Declinatione* moderatè vtendū.
  - *Chirurgia*, administrata secundum
    - *Sanguineus*, qui sui ablationem indicat, quod fit partim
      - *Qualitatem* contrariā: videlicet venæ sectionē, si nihil prohibeat.
      - *Quantitatem* debitam. Sic sanguis
        - *Pro* virium ratione & plenitudinis mittendus.
        - *Non* semel duntaxat, sed iterum atq; iterum pluries detrahendus, sanguinis detractione paulatim repetita.
      - *Locum* cōuenientē. Sic si
        - *Dextrum*
          - *Crus* laboret, vena interna brachij dextri incidenda
          - *Manus* infestetur, vena in dextro crure aperienda.
        - *Sinistra*
          - *Manus* laboret, vena in sinistro crure incidenda.
          - *Pars* ambulandi crucietur, sanguis ex sinistra brachij vena interna mittendus.
      - *Tempus* cōmodum. Sic
        - *Sanguis* statim ab initio morbi detrahendus, præsertim in vere.
        - *Qui* sæpius huiusmodi fluxionibus sunt conflictati, plus noxæ, quàm auxilij ex sanguinis detractione sentiunt.
    - *Simplex*
      - *Causa* symptomatis: videlicet humor
        - *Biliosus.* Vide in seqq. signum B.
        - *Pituitosus.* Vide in seqq. signum C.
        - *Melancholicus.* Vide in seqq. signum D.
      - *Mixtus*: cuius curatio facilè ex simplicibus inuenitur.
  - *Morbus.* Vide in seqq. signum E.
  - *Pars* affecta, siue articuli, sui corroborationē indicāt: quod fiet
    - *Oleo* cum sale tosto & optimè trito, quo bis quotidie articuli inungantur.
    - *Smegmate* cum sale, & bolo armeno pauco.
    - *Lixiuio* ex cinere
      - *Vitium* cum sale.
      - *Cruris* equi: quod huiusmodi est:
        - ℞. *Cineris* cruris equi, vel cerui, vel asini ℔.i.
        - *Aquæ* fabrorum ℔.iv.
        - *Salis* ℔.S.
        - Misce, quo abluat pedes, & manus, bis in hebdomada.
  - *Symptoma.* Vide in sequentibus signum F.

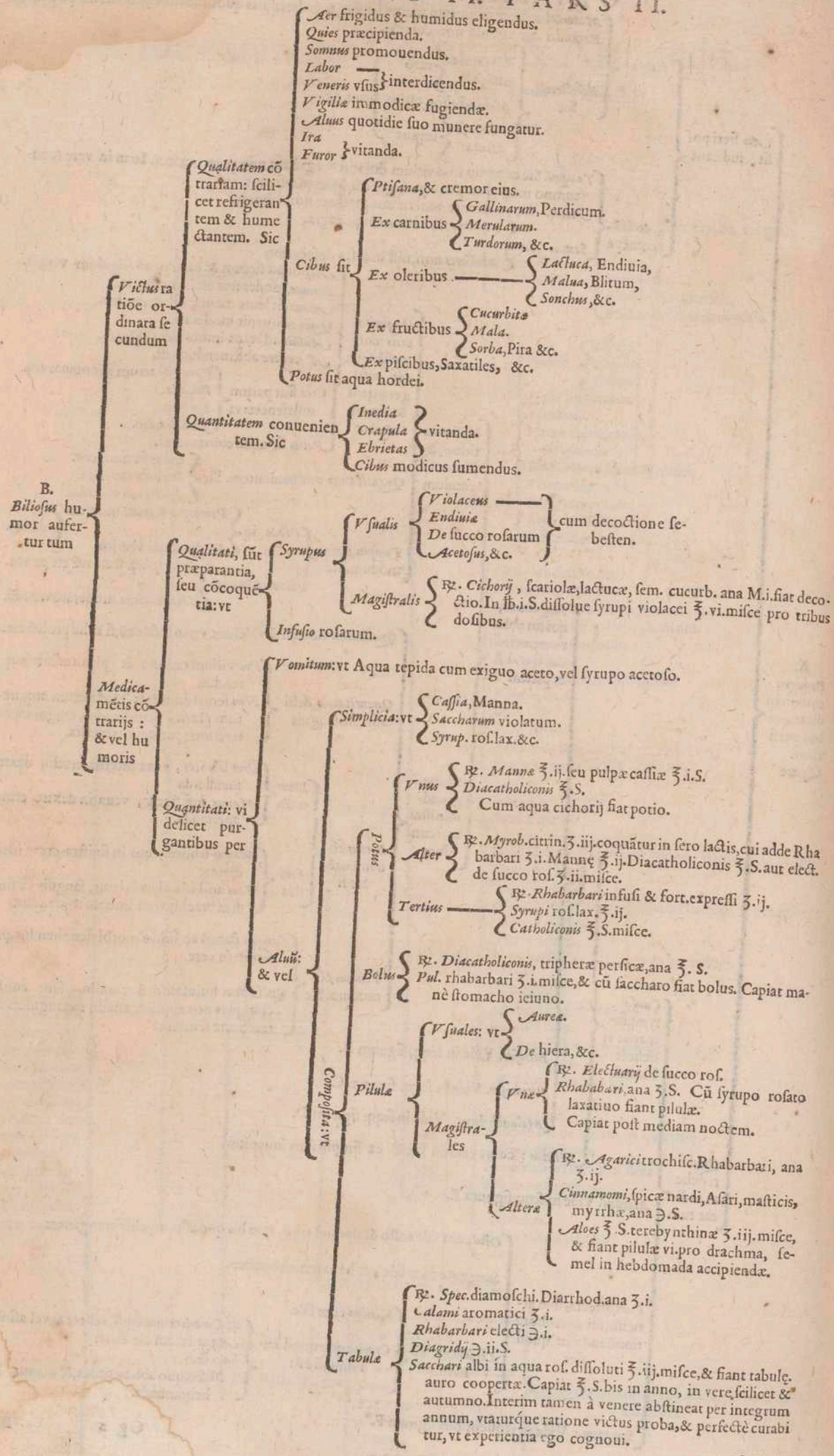
B. Biliosus humor auferatur tum
Victus ratione ordinata secundum
Qualitatem cõtrariam: scilicet refrigerantem & humectantem. Sic
Aer frigidus & humidus eligendus.
Quies præcipienda.
Somnus promouendus.
Labor
Veneris vsus } interdicendus.
Vigiliæ immodicæ fugiendæ.
Aluus quotidie suo munere fungatur.
Ira
Furor } vitanda.
Cibus sit
Ptisana, & cremor eius.
Ex carnibus: Gallinarum, Perdicum. Merularum. Turdorum, &c.
Ex oleribus: Lactuca, Endiuia, Malua, Blitum, Sonchus, &c.
Ex fructibus: Cucurbitæ. Mala. Sorba, Pira &c.
Ex piscibus, Saxatiles, &c.
Potus sit aqua hordei.
Quantitatem conuenientem. Sic
Inedia
Crapula
Ebrietas } vitanda.
Cibus modicus sumendus.
Medicamẽtis cõtrarijs: & vel humoris
Qualitati, sũt præparantia, seu cõcoquẽtia: vt
Syrupus
Vsualis: Violaceus, Endiuiæ, De succo rosarum, Acetosus, &c. cum decoctione sebesten.
Magistralis: ℞. Cichorij, scariolæ, lactucæ, sem. cucurb. ana M.i. fiat decoctio. In lb.i.S. dissolue syrupi violacei ℥.vi. misce pro tribus dosibus.
Infusio rosarum.
Quantitati: videlicet purgantibus per
Vomitum: vt Aqua tepida cum exiguo aceto, vel syrupo acetoso.
Aluũ: & vel
Simplicia: vt Cassia, Manna. Saccharum violatum. Syrup. ros. lax. &c.
Compositum: vt
Potus
Vnus: ℞. Mannæ ℥.ij. seu pulpæ cassiæ ℥.i.S. Diacatholiconis ℥.S. Cum aqua cichorij fiat potio.
Alter: ℞. Myrob. citrin. ʒ.iij. coquãtur in sero lactis, cui adde Rha barbari ʒ.i. Mannę ℥.ij. Diacatholiconis ℥.S. aut elect. de succo ros. ʒ.ii. misce.
Tertius: ℞. Rhabarbari infusi & fort. expressi ʒ.ij. Syrupi ros. lax. ℥.ij. Catholiconis ℥.S. misce.
Bolus: ℞. Diacatholiconis, tripheræ persicæ, ana ℥.S. Pul. rhabarbari ʒ.i. misce, & cũ saccharo fiat bolus. Capiat manè stomacho ieiuno.
Pilulæ
Vsuales: vt Aureæ. De hiera, &c.
Magistrales
Vnæ: ℞. Electuarij de succo ros. Rhabarbari, ana ʒ.S. Cũ syrupo rosato laxatiuo fiant pilulæ. Capiat post mediam noctem.
Alteræ: ℞. Agarici trochisc. Rhabarbari, ana ʒ.ij. Cinnamomi, spicæ nardi, Asari, masticis, myrrhæ, ana ϑ.S. Aloes ℥.S. terebynthinæ ʒ.iij. misce, & fiant pilulæ vi. pro drachma, semel in hebdomada accipiendæ.
Tabulæ
℞. Spec. diamoschi. Diarrhod. ana ʒ.i.
Calami aromatici ʒ.i.
Rhabarbari electi ϑ.i.
Diagridij ϑ.ii.S.
Sacchari albi in aqua ros. dissoluti ℥.iij. misce, & fiant tabulę. auro coopertæ. Capiat ℥.S. bis in anno, in vere scilicet & autumno. Interim tamen à venere abstineat per integrum annum, vtaturque ratione victus proba, & perfectè curabitur, vt experientia ego cognoui.

C. Pitui-

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

C. *Pituitosus* humor auferetur tum

- *Victus* ratiõe ordinata secundũ
  - *Qualitatẽ* cõtrariam: nempe excalfacientem, siccantẽ & extenuantem. Sic
    - *Aer* sit calidus & siccus.
    - *Somnus* conuenit moderatus.
    - *Quies* est ex vsu.
    - *Aluus* sit lenis natura, vel clysteribus efficacioribus.
    - *Frictio* cum linteolis asperis commoda est.
    - *Venus* vitanda.
    - *Cibi* sint parum nutrientes: vt
      - *Perdices*, Phasiani, *Gallinæ*, *Aues* montanæ } assæ.
      - *Oryzæ* succus.
      - *Nuces* iuglandes.
      - *Pistachiæ*.
      - *Vuæ* passæ.
      - *Pisces* petrosi assi.
      - *Cappares* ex aceto mulso, &c.
    - *Potus*
      - *Decoctum* anisi.
      - *Aqua* cinnamomi.
      - *Aqua* fœniculi.
  - *Quantitatem* conuenientem. Sic
    - *Cibus* sit paucissimus, imò inedia & fame vtendum est per plures dies.
    - *Crapula*, *Ebrietas* } fugienda.
  - *Tempus* commodum. Sic
    - *Cibus* ab initio sit paucissimus, vel inedia.
    - *Quies* conuenit circa initia.
    - *Exercitium* in declinatione competit.
- *Chirurgia*. Sic cõuenit
  - *Venæ* sectio, si cum sanguine copioso pituita redundet, & nihil impediat.
  - *Abscissio* venarum. Si quidem inuentum est, vt parte superiori, qua humor influit in articulum, caro nudaretur, venæ hamulo exciperentur, vinculis interceptæ secarentur, atque ita via fluxioni præciditur.
  - *Cauterium*
    - *Actuale*, *Potentiale* } in parte opposita.
- *Medicamẽtis* contrarijs: & vel humoris
  - *Qualitati*: videlicet alterãtibus, iisque sumptis vel
    - *Ante* purgationem: sunt præparantia
      - *Mel* rosarum.
      - *Oxymel*: *Simplex*. *Scillinum*. *Compositum &c.*
      - *Syrupus* de: *Stœchade*. *Hyssopo*, &c.
    - *Post* purgationem: sunt calefacientia & exiccantia
      - *Vsualia*: vt: *Theriaca*. *Mithridatum*. *Diacorallium*, &c.
      - *Magistralia*: vt puluis huiusmodi:
        - ℞. *Chamedryos* vtriusque, Gentianæ, Centaurij, Rhaponticæ Arist. rotundæ, ana ʒ.S.
        - *Pulueriz entur*, misceãtur, & fiat puluis, de quo da ʒ.i. cum aqua mulsa per dies 40. continuos: deinde ʒ.S. per annum integrum: & curabitur perfectè: expertum à me ipso.
  - *Quantitati*: videlicet purgantibus: vt sunt
    - *Potio* talis
      - ℞. *Myrob.* chebulorum ʒ.iij.
      - *Agarici* ʒ.i.S. fiat decoctum, cui adde syrupi ros. lax. ʒ. iij.
      - *Diaphœniconis* ʒ.ii. misce, & fiat potus.
    - *Electuarium*
      - *Diacarthamum*.
      - De citro solutiuo, &c.
    - *Pilulæ*
      - *Vsuales*: *Alephanginæ* cum agarico. *Fœtidæ*. *Imperiales*. *Sine* quibus. *De* sagapeno. *De* agarico. *De* hiera cum agarico.
      - *Magistrales*
        - *Vnæ*: ℞. *Agarici* ʒ.i. *Nucis* moschatæ, Zingiberis, ana ϑ.S. Infundantur in aqua mẽthæ: materię expressæ adde *Rhabarbari* ϑ.iv. *Pul.* hieræ diacolocynth. ʒ.i.S. *Diagridy* ϑ.S. Cum infusione fiant pilulæ: da ʒ.i. vel ϑ.iv.
        - *Alteræ*: ℞. *Rhabarbari*, *Agarici* trochiscati } ana ʒ. ij. *Rad.* aristolochiæ, quinque folij, ana ϑ.i. *Galangæ*, Caryophyllorũ, Spicæ nardi Ind. Squinãthi, ana ϑ.S. Cum succo brassicæ fiant pilulæ. Capiat semel in hebdomada ʒ.S. vel singulis diebus pilulas duas.

D. *Melancholicus* humor tollitur, tum

- *Victus* ratione institura secundum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet excalfacientē, humectantē & extenuantem. Sic
    - *Aer* conuenit calidus & humidus.
    - *Somnus* consueto longior
      Quies moderata
      Alvus lenis — conuenit.
    - *Venus* inimica est.
    - *Cibi* sint boni succi: vt
      - *Caro*
        - *Gallinarum.*
        - *Caponum.*
        - *Pauonum* Indorum.
        - *Coturnicum.*
        - *Perdicum.*
        - *Vitulina.*
        - *Veruecina*, &c.
      - *Pisces* petrosi.
      - *Ex* oletibus
        - *Borrago.*
        - *Bugloſſa.*
        - *Spinachia*, &c.
      - *Ex* fructibus
        - *Nuclei* pini.
        - *Piſtachia.*
        - *Amygdalæ.*
        - *Vua*, &c.
    - *Potus* sit vel
      - *Aqua* cinnamomi.
      - *Vinum* album dilutum.
  - *Quantitatem* conuenientem. Sic
    - *Cibus* sit pauciſſimus, & potus.
    - *Crapula*, *Ebrietas* — vitanda est.
- *Chirurgia* admiuiſtrata secundum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet venæ sectionem, si vnà cum sanguine multo abundet melancholia, & nihil impediat.
  - *Quantitatem* conuenientem. Sic pro virium & plenitudinis ratione sanguis detrahendus est.
  - *Tempus* commodum. Sic statim ab initio morbi sanguis mittendus.
- *Medicamentis* contrarijs: & vel humoris
  - *Qualitati*: videlicet præparantibus & concoquentibus: vt est syrupus de
    - *Pomis*
      Fumo terræ
      Lupulis
      Succo borraginis
      Epithymo
      Scolopendria, &c.
    - cum aquis appropriatis.
  - *Quantitati*: nēpe purgātibus
    - *Vsualibus*
      - *Electuarijs*: vt
        - *Diaſena.*
        - *Confectio* Hamech.
      - *Pilulis*: vt
        - *Indæ.*
        - *De* fumo terræ.
        - *Lapide* Armeno, &c.
    - *Magiſtralibus*: vt potio
      - *Vna*
        - ℞. *Scolopendrij*, Borraginis, ana M.i.
        - *Paſſularum* ʒ.S.
        - *Epithymi* M.S.
        - *Senæ* ʒ.iij.
        - *Myrob.* Indorū ʒ.i.S. fiat decoctio: cui adde.
        - *Caſſiæ* ʒ.i.
        - *Diacatholiconis* ʒ.S.
        - *Confect.* Hamech ʒ.i.S.
        - Miſce, & fiat potus.
      - *Altera*
        - ℞. *Fumariæ*, *Lupulorum*, *Flor* borrag., *Epithymi*, *Scolopendrij* — ana M.S.
        - *Paſſularum* ʒ.S.
        - *Senæ* ʒ.iij.
        - *Zingiberis* ʒ.i.
        - Fiat decoctio, cui adde.
        - *Caſſiæ* ʒ.i.
        - *Rhabarbari* ʒ.i.
        - *Spicæ* Indicæ ℈.i.
        - *Diacatholiconus* ʒ.S. Miſce, & fiat potus.

P. *Morbus* quoque, siue tumor, sui ablationem indicat. Siquidē tumor

- *Sanguineus* topicis auferitur medicamentis, iisque exhibitis secundum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet *Repellentem*, *Exiccantem*, *Discutientem*: vt sequitur.
  - *Tempus* commodum. Sic in
    - *Principio* repellentibus vtendum est: vt
      - *Fomentum* ex *Aceto* & rosaceo. / *Posca* & rosaceo.
      - *Emplastrū* ex *Farinâ* hordei cum posca & rosaceo. / *Farina* hordei cum posca, in qua rhus, malicorium & semperuiuum decocta fuerint, addito rosaceo.
    - *Augmento* repellentibus & discutientib. est vtendum: vt
      - *Fomentum* vino & rosaceo.
      - *Emplastrum* ex farina hordei cum vino, &c.
      - *Emplastrum* ex malis cotoneis in vino coctis.
    - *Statu* & declinatione discutientibus vtendum est: vt emplastrum ex
      - *Farina* hordei, fabarum, cicerum, ac fœnigræci, in vino coctis, rosaceoque addito.
      - *Lacte*, farina hordei, vel panis medulla, vitellis ouorum, additis rosaceo & pauco croco & aceto.
- *Biliosus* topicis aufertur medicamētis, iisq; exhibitis secundum
  - *Qualitatem* contrariam: nempe *Repellentem*, Refrigerantem, *Discutientem*, *Mitigantem*: ——— vt sequitur.
  - *Tempus* commodum. Sic in
    - *Principio* refrigerantibus, corroborantibus & mitigantibus vtendum est: vt
      - *Oxyrrhodinum* cum lana.
      - *Rosaceum* cum ouorum luteis, pauco vino, vel aceto.
      - *Cerussa* cum rosaceo.
      - *Succus* plantaginis cum aceto.
      - *Herbæ* virides contusæ, *Lactuca*, Solanum, Semperuiuum, *Portulacea*, Seris. *Lenticula* palustris. *Polygonum*. *Folia* rosarum. *Flores* violarum, &c.
      - *Lac* cum rosaceo.
      - *Rosaceum* cum succo betæ.
      - *Vinum* nigrum cum oleo rosaceo.
      - *Cataplasma* ex semperuiuo, rosaceo, farina hordeacea, mica panis, pauco aceto.
    - *Augmento* repellentibus, discutientibus & mitigantibus est vtendum: vt
      - ℞. *Theriacæ* ʒ.ii.
      - *Cerussæ* ʒ.i.
      - *Rosacei* ʒ.S.
      - *Vini albi* ʒ.ii. Misce.
    - *Statu* & declinatione discutientibus vtendum est, vt
      - *Fomentum* ex vino & oleo nardino.
      - *Emplastrum*
        - *Vnum* ex farina fœnigræci, hordei, cum oleo chamæmelino.
        - *Alterum*: ℞. *Galbani*, Ammoniaci, ana ʒ.i. *Croci* ℈.i. Olei chamomillæ ʒ.ii. *Resinæ*, Ceræ, ana q.s. Misce.
        - *Tertium*: ℞. *Vitell.* ouorum num. ii. *Croci* ℈.i. Olei chamæmelini. *Vini*, ana ʒ.ii. Misce.
        - *Quartum* ex farina hordei, farina fœnigræci & vino albo.
        - *Quintum*: ℞. *Farinæ* fabarum, fœnigræci, ana ʒ.iv. *Decoctionis* maluæ q.s. *Olei* anethini. Irini, ana ʒ.ii. *Axungiæ* gallinæ, Anatis, ana ʒ.iii. Misce.
- *Pituitosus* medicamētis topicis aufertur, iisque exhibitis secundū
  - *Qualitatem* contrariam: atq; vel
    - *Manifestam*: nempe *Astringētem*, *Lenientem*, *Discutientem*: vt sequitur.
    - *Occultam*: quorum alia
      - *Intrinsecus* sumuntur: vt *Ossa* comminuta, & potui data. / *Deplume* caput milui crematum & tritum.
      - *Extrinsecus* applicātur: vt
        - *Corium*: *Canis* marini / *Torpedinis* admotum.
        - *Stercus* torpedinis cum adipe vrsino.
        - *Pulli*: *Ciconiæ* / *Cigni* in oleo cocti.
        - *Oleum*: *Hepatis*: *Ranarum.* / *Gallinæ.*; *Sanguinis* humani.; *Tapsi* barbati, &c.
  - *Tempus.* Vide in sequentibus signum *.
- *Melancholicus* / *Lapidosus*: Vide in sequentibus signum *.

* *Tumor* pituitosus, medicamẽtis topicis auferetur exhibitis secundũ tempus cõmodum. Sic in

- *Principio* astringentibus vtendum est: vt sunt
  - *Folia* { *Cyperi*, *Cupressi*, *Rhamni* } cum adipe suillo & rosaceo.
  - *Folia* terebynthi viridia cum adipe suillo, rosaceo, & cera modica.
- *Augmento*, astringentibus & discutientibus vtendum est, vt absynthij coma in aceto elixa: quod maximè prodest.
- *Statu* & declinatione discutientibus est vtendum: vt
  - *Oleum*
    - *Ceræ* cum sale.
    - *Sulphuris*, Ranarum.
    - *Sanguinis* humani.
    - *Smegmatis*, Balsaminæ.
    - *Pomorum* aureorum.
    - *Verbasci*, Terebynthinæ.
    - *Lumbricorum*, Vulpinum.
    - *Raphanenum*, &c.
  - *Axungia*
    - *Humana*.
    - *Vrsina*, &c.
  - *Fomentum* ex decocto chamomillæ, meliloti, fœnigræci, centaurij, &c.
  - *Balneum*
    - *Naturale* calidum { *Nitrosum*, *Aluminosum*, *Salsum*, &c. }
    - *Artifficiale*, ex { *Aqua* marina, *Lixiuio* & sale, *Vino* astringenti & sale. }
  - *Emplastrum*
    - *Vnum*, ex absynthio in aceto cocto, & cum axungia malaxatum.
    - *Alterum*, ex farina fœnigræci, sem. lini, cicerum cum aqua mulsa, aut vino, & oleo nardino.
    - *Tertium*, ex stercore bubuli, & farina hordeacea in aqua mulsa coctis.
    - *Quartum*, ex fimo caprillo & farina hordeacea.
    - *Quintum*, ex foliis altheæ & farina hordei.
    - *Sextum*, ex arthemisia, abrotano, pulegio, maiorana, mentha, cum pane, seu farina fœnigræci, adipe suillo, & oleo nardino.
  - *Ceratum*
    - *Primum*: ℞. *Adipis* suilli, butyri, ana ʒ.i. *Olei* nardini ʒ.vi. Ceræ ʒ.ii. *Cremoris* sem. lini, fœnigræci, ana ℥.S. { *Ammoniaci*, *Galbani*, *Croci* } in aceto macerati, ana ʒ.iii. ʒ.S. Ceræ q.s. misce, & fiat ceratum.
    - *Secundum*: ℞. *Castorei*, thuris, ana ʒ.i.S. *Medullæ* ceruinæ, adipis anserini, ana ℥.iii. *Olei* anethini, nardini, ana ℥.ii.S. *Bdellij*, Galbani, in aceto mac. ana ʒ.iii. *Farinæ* sem. lini, fœnigræci, ana ʒ.iii.S. Ceræ q.s. Misce.
    - *Tertium*: ℞. *Succi* rad. ebuli ʒ.iii. Resinæ pini ℥.S. *Terebynthinæ* ℥.S. Olei vulpini, chamæmelini, ana ℥.ii. *Cremoris* sem. altheæ, Cremoris sem. lini, fœnigræci, ana ʒ.ii.S. *Opopanacis*, Sagapeni, Ammoniaci, in aceto dis. ana ℥.S. *Croci* ʒ.i. Ceræ q.s. misce, & fiat ceratum.

* *Tumor* *Melancholicus* topicis quoque medicamentis: tollendus: iisque exhibitis secundum

- *Qualitatem* contrariam: videlicet { *Repellentem*, *Excalfacientem*, *Discutientem*: } vt sequitur.
- *Tempus* commodum. Sic in
  - *Principio* repellentibus & calefacientibus vtendum est: vt sunt { *Folia* cupressi. *Radices* cyperi, &c. }
  - *Augmento*, statu & declinatione calefacientibus, attenuantibus & discutientibus est vtendum: vt
    - *Oleum* { *Chamomelinum*, *De* styrace, *Ceræ*, &c. }
    - *Medula* { *Ceruina*, *Vitulina*, &c. }
    - *Folia* { *Lauri*, Pastinacæ, *Caucalidis*, Conizę, *Bracicæ*, Iridis, *Ocimi*, Nasturtij } cũ pane, vel farina fabacea, adipe anserino, aut gallinaceo.

Callosus lapidosus emollientibus auferendus est medicamentis: cuiusmodi est

- *Adeps* { *Anserinus*, *Vitulinus*, *Suillus* sine sale, *Caprillus*. }
- *Medulla* { *Ceruina*, *Vitulina*, &c. }
- *Althea* bis cocta.
- *Caseus* vetus cum decocto carnis suillæ.
- *Bdellium*, *Ammoniacũ*, *Styrax* } cum oleo antiquo.
- *Emplastrum* diachylon, cum pingui porci liquatum.
- *Vnguentum* de adipibus.
- *Medicamentum* ex calcaneo porci.
- *Radix* altheæ elixa, cum pice, resina & styrace, &c.

F. *Symptoma* etiam ſeu dolor, quod fieri debeat, indicat. Is namque mitigãdus primò, ſi neceſſitas requirat. id qđ fiet medicamentis dolorem ſe dantibus, mitigãtibus, tum

- *Intrinſecus* ſumptis: vt
  - *Theriaca* recens.
  - *Requies* magna.
  - *Philonium.*
  - *Semen* — *Papaueris*, *Lactucæ* — in cibo, vel potu ſumptum.
  - *Syrupus* de papauere.
  - *Trochiſci* — *Ex* electro. *Stellæ.*
  - *Pilulæ* de cygnogloſſo, &c.
- *Forinſecus* appoſitis: & vel
  - *Fomentum*
    - *Primum*: ℞. *Opij* gr. vi. *Vini* ʒ. iv. Miſce, & fiat fomentum.
    - *Secundum*: ℞. *Lactis* muliebris ʒ. ii. *Opij* ʒ. S. Miſce.
    - *Tertium*: ℞. *Olei* roſarum, aquæ violarum, Solani, ana ʒ. ii. Miſce, & fiat fotus.
    - *Quartum*: ℞. *Olei* violarum ʒ. iv. *Decoctionis* maluarum, violarum, ana ʒ. ii. Miſce.
    - *Quintum*: ℞. *Succi* ſemperuiui, Aquæ Lyſimachiæ, ana ʒ. iv. *Endiuiæ*, Lactucæ, ana ʒ. iii. Miſce.
  - *Linimentum*: ℞. *Cuſpiæ* fiſtulæ diſſolutæ in aqua violarum, & oleo violaceo, fiat linimentum.
  - *Vnguentum*
    - *Vnum*: ℞. *Olei* roſacei ʒ. iv. *Opij* ʒ. ii. Miſce.
    - *Alterum*: ℞. *Butyri* recentis. ʒ. ii. *Mandragoræ* ſubtiliſſimè tritæ ʒ. i. Miſce.
  - *Emplaſtrum*
    - *Primum*, ex fol. cicutæ, papaueris, hyoſciami, mandragore, contuſis cum oleo roſ. & vitellis ouorum.
    - *Secundum*: ℞. *Succi* papaueris ʒ. S. *Croci* ʒ. i. *Lactis*, Micæ panis, ana q. ſ. Miſce.
    - *Tertium*: ℞. *Opij*, Croci, Lactis, Olei roſacei, ana q. ſ. Miſce.
    - *Quartum*: ℞. *Fol.* braſſicæ contuſ. fœcis vini, vitell. ouorum. *Olei* roſacei, ana q. ſ. Miſce.
    - *Quintum*: ℞. *Micæ* panis, in poſca maceratæ q. ſ. *Succi* ſemperuiui, Sem. papaueris, vitellorum ouorum. *Olei* roſacei, ana q. ſ. miſce.
    - *Sextum* ex floribus & fol. verbaſci, pſillio, lenticula paluſtri, nymphea, violaria, portulaca, trita & cum roſaceo mixta.
    - *Septimum*. ℞. Styracis liquidi ʒ. ii. Opij ʒ. i. miſce.
    - *Octauum*: ℞. *Cerati* roſacei ʒ. i. S. *Opij* ʒ. S. Croci ʒ. i. Miſce.
    - *Nonum*: ℞. *Dialtheæ* ʒ. i. *Styracis* ʒ. ii. Opij ϑ. ii. *Croci* ϑ. i. miſce.
    - *Decimum*: ℞. *Succi* abſynthij q. ſ. Croci, Opij, ana ʒ. i. *Ceræ* ʒ. S. Vnguenti Irini ʒ. vi. *Vini* Cretici q. ſ. Miſce.

Κατόρθωσις ſuprà de

Podagra & Chiragra dictorum.

- *Podagræ & Chiragræ*
  - *Cognitio*
    - *Partis* affectæ: videlicet Articulorum pedum in podagra, manuum verò in Chiragra, humorum defluxiones propter ineptam conformationem recipientium. (quibus enim acetabula articulorum minus aptè ſunt efficta, & cauitas eſt amplior, ac ligamenta laxiora ſunt, tanto citius hi, quàm aliæ corporis partes affluentem humorem admittunt.) — Dolore cum poſitu deprehendatur.
    - *Cauſæ*
      - *Antecedentis*: videlicet fluxionis humoris — *Simplicis*: *Sanguinei*, *Bilioſi*, *Pituitoſi*, *Melancholici*; *Compoſiti* — huc ſigna ex priore ſchemate.
      - *Coniunctæ*: videlicet Humoris in parte affecta contenti. Signa eadem, vt ſymptomatis.
    - *Symptomatis*. Huc ſigna ex priore tabula.
  - *Curatio*. Vide in ſequentibus ſignum *

* *Podagræ*

Podagræ curatio ſuis indicationibus perficitur. Quare

- *An* fieri poſſit, quæ indicent, vide in prima tabula.
- *Quid* fieri debeat, indicatum
  - *Causa* ſymptomatis
    - *Antecedēs*, videlicet humor affluens: qui inhibēdus, ſeu euacuandus eſt: & vel à termino,
      - *A quo* fluit, videlicet à toto, vel etiã à parte aliqua. Sic humor
        - *Sanguis*, minuitur partim
          - *Venæ* ſectione: vt in prima tabula.
          - *Victus* ratione ordinata ſecundum
            - *Qualitatem* contrariam: vt in priore tabula.
            - *Quãtitatem* debitam. Sic victus tenuis, podagricis ſingulare & vnicum remedium eſt, teſte Apolline ſic in ſuo Antidotario inquiente: Singulariſſimum hac ætate præſidium, neminem fallens, nunc primũ ſeſe euexit, nunc exorta, atq. excogitata podagricos ſanandi ratio, etiam cum ipſis articulorum calloſis contractionibus, cœlitùs, altiſve demontibus elapſa. Quandoquidem, ne vos in re manifeſta longiùs immorer, magnificus Franciſcus Pechius, nuper ex catharro, à nobis ſanitati reſtitutus, huius medelæ exemplũ, huius ſalutis, diuiniq́ue auxilij è cœlo delapſi certitudinẽ præſtabit. Hic enim vbi mulam conſcendiſſet, illuſtriſſimi Ducis noſtri commiſſa expediens, quinquagenarius podagricus, diuturnis huiuſce morbi cruciatibus oppreſſus clàm à Marchione quodam, in ergaſtulum cõiectus, vxore, vnico libero, omnibuſq; aliis vita defunctum arbitrantibus, anno iam tranſacto vigeſimo, hoc anno 1556. à Gallis in eam arcem irruentibus, incolumis adhuc inuentus eſt, miroq́. Vercellẽſium ſpectaculo, tanquam Lazarus è monumento Diuino equidem munere ſeruatus, nulla articulari læſione, enſe accintus, nullo innixus baculo, per vrbem incedit: omnemq́ue ex tenui victu à carceris cuſtodibus indicto, podagræ noxam effugit: vxore, filioq; mortuis, prædia, ædes, omneq́ue diuenditum, opimum certè patrimonium, iure ipſo reuocare incepit. In cibo igitur medicamentum. Hæc ille.
        - *Simplex*, videlicet
          - *Bilis* tollitur partim — *Victu* / *Medicamentis* — Vt in prima tabula.
          - *Pituita* aufertur partim — *Victu* / *Medicamentis* — Vt in prima tabula.
          - *Atra* bilis minuitur — *Victu* / *Medicamentis* — Vt in prima tabula.
        - *Compoſitus*, vt in prima tabula.
      - *Ad quem* fluit. Sic humor
        - *Attractus* vel reuellendus, vel deriuandus eſt. Reuellitur autem ad oppoſitum, vel venæ ſectione, ſi ſanguis abundet, nihilq́ue, prohibeat: vel cucurbitulis parti oppoſitæ affixis, vel ligaturis: vel frictionibus partium oppoſitarum.
        - *Tranſmiſſus* repellendus eſt, & non quidem is, qui in articulorum cauitate iam hæret (quoniam repellentia medicamenta etiamſi cutem contrahant, non tamen ex cauis articulis quicquam exprimunt) ſed qui per venas perreptans diffluit. Verùm cum defluxio huiuſmodi magna ex parte inutilis ſit, atque excrementitia, ac ad ignobiliores partes confluat, nequaquam repellenda videtur. Quoniam in pedibus conſumi & diſcuti magis expedit, quàm in venas & nobiliores partes repelli. Repellit autem emplaſtrum ex rad. quinquefolia & mali corio, aliaq; medicamenta in phlegmonis curatione dicta.
    - *Coniuncta*, ſcilicet humor in parte hærens: qui ſui ablationem indicat. Tollitur autem topicis diſcutientibus: vt in priore tabula.
  - *Symptoma*, ſcilicet Dolor: vt in priore tabula.
  - *Pars* affecta, quæ corrobobanda. Corroboratur autem
    - *Vinaceis* vindemialitempore, ſi quotidie pedes in eis foueantur ieiuno ſtomacho: ex quorum vſu frequenti quamplurimi ſani diutiſſimè vixerunt.
    - *Lotione* pedum ex vino rubro ſtyptico, vel calybeato, & cum ſale mixto.
    - *Vſu* caligarum linearum ex vino iam dicto cũ ſale lotarum, deinde ſiccatarum, &c.

FINIS SECVNDÆ PARTIS.

LIBRI SECVNDI

PARS III. ΠΡΟΦΥΛΑΚΤΙΚΗ.

De dignotione & curatione Corporis neutri in genere.

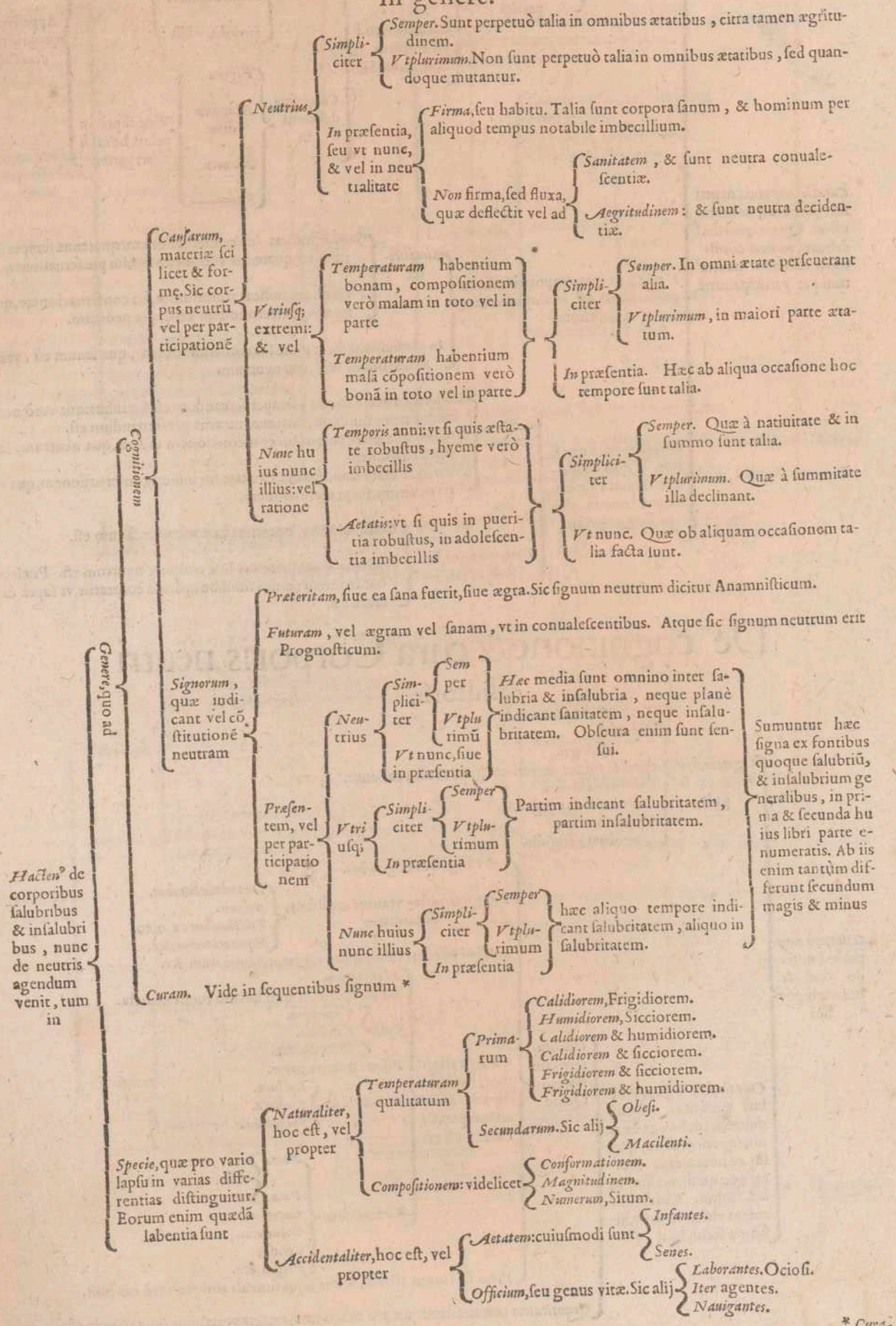

* Cura-

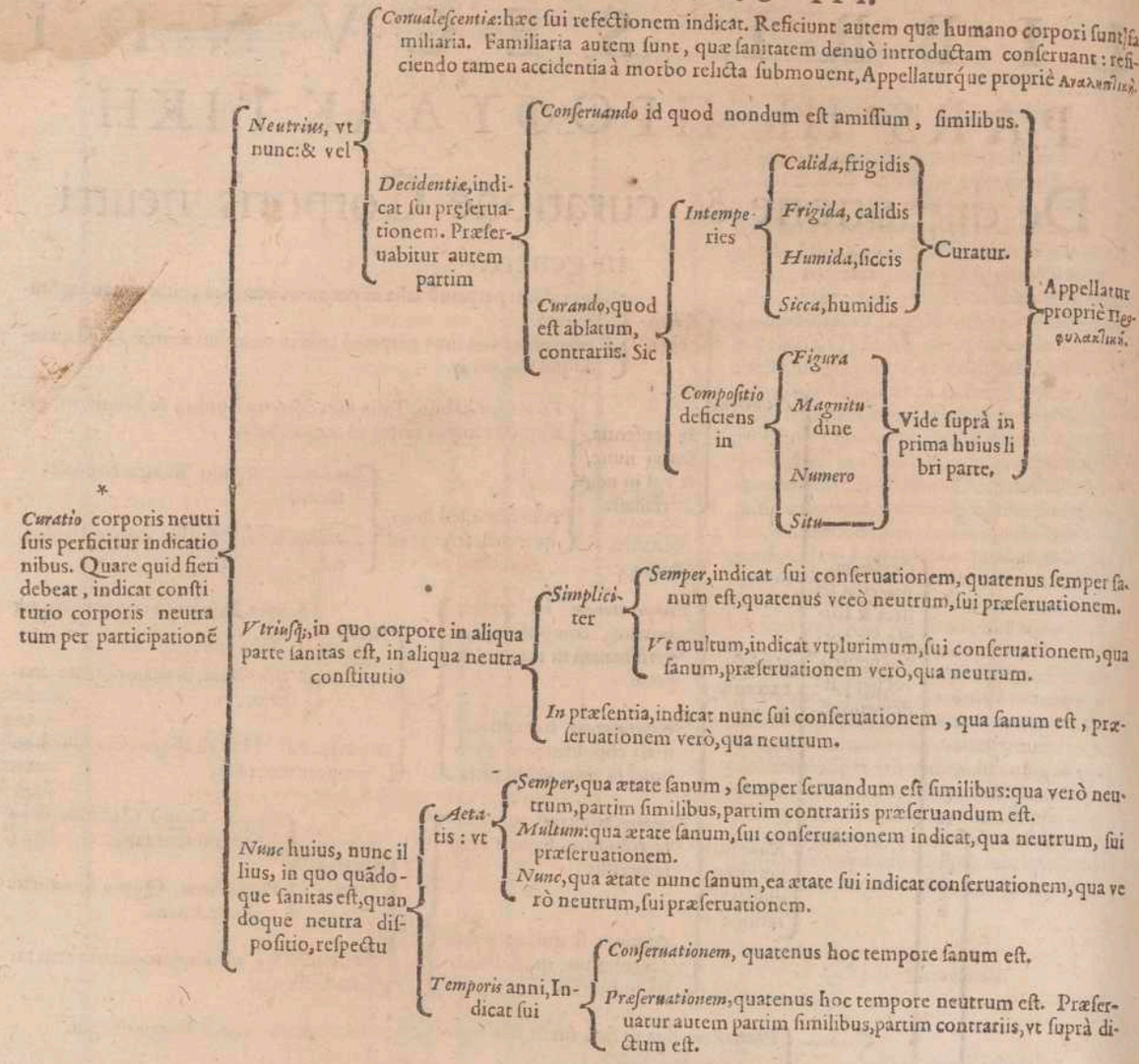

De cognitione & cura Corporis neutri calidioris.

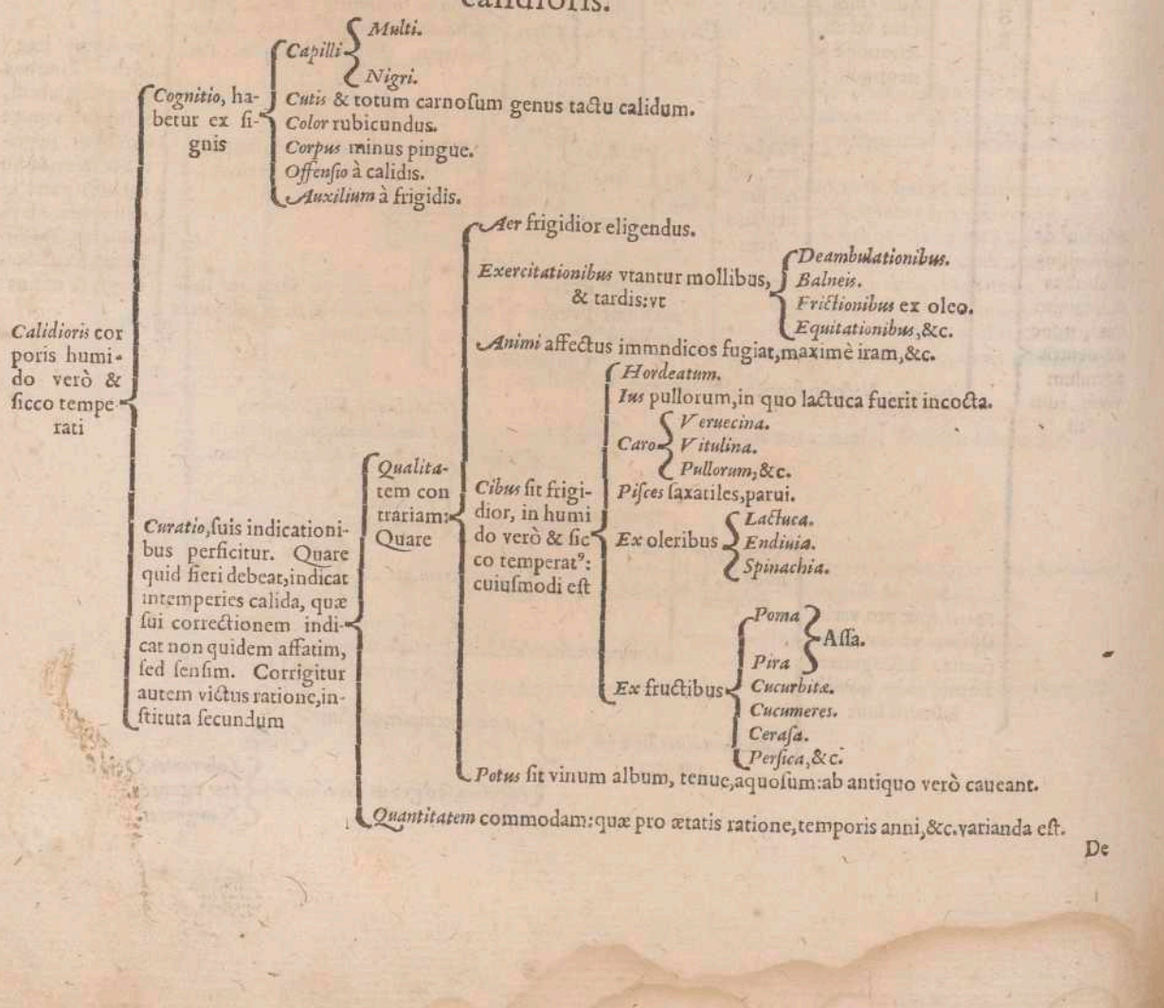

De

De cognitione & cura Corporis neutri, frigidioris.

- *Frigidioris* corporis constitutionis
  - *Cognitio*
    - *Capillé* ruffiores.
    - *Cutis* & vniuerſum corpus tactu frigidius.
    - *Corpus*: *Pingue.* / *Glabrum.* / *Ruffius*, &c.
    - *Offenſio* à frigidis.
    - *Auxilium* à calidis.
  - *Curatio* indicationibus perfi citur. Itaq; quid agẽdũ ſit, indicat ipſa tẽperatura, quæ ſui correctionẽ indicat per victus rationem
    - *Qualitatis* contrariæ, ſcilicet calfacientem. Quare
      - *Aer* ſit calidior.
      - *Exercitationibus* vtantur celerioribus, quæ calorem excitant.
      - *Animus* ſit quietus, vel ira moderata.
      - *Aluus* quotidie ſit laxa.
      - *Cibis* vtantur calidioribus vt
        - *Ouis* tremulis, vel ſorbilibus.
        - *Iure* carnium.
        - *Carnibus*: *Gallinarum.* / *Perdicum.* / *Caponum.*
        - *Ex* oleribus: *Eruca.* / *Mentha.* / *Petroſelino.* / *Raphano.* / *Thymo*, &c.
        - *Ex* fructibus: *Amygdalis.* / *Nucibus.* / *Vuis.* / *Pineis.* / *Piſtachijs.*
      - *Potus* conuenit vinum flauum, meracum, &c.
    - *Quantitatis* debitæ. Sic: *Cibus* & potus pro ratione temporis anni, regionis, ætatis, &c. minuendus augendúſve. / *Somnus* moderatus, vel conſueto paulò breuior exvſu eſt.

De cognitione & cura Corporis neutri, humidioris & ſiccioris.

- *Corporis* vteri
  - *Humidioris*
    - *Cognitio*
      - *Totum* corpus: *Carneſius.* / *Mollius.*
      - *Auxilium* à ſiccis.
      - *Offenſio* ab humidis.
    - *Curatio* indicationibus abſoluitur. Itaque quid fieri debeat, indicat ipſa temperatura corporis humidior, quæ ſui per contraria correctionem indicat. Quare vtantur
      - *Aere* ſicciore.
      - *Frictionibus* — *Exercitationibus* — paulò longioribus.
      - *Inedia.*
      - *Repletione* cibi & potus nulla. Nam his cruditates obnoxiæ valde.
      - *Alimentis* boni ſucci cum vi extenuante.
      - *Vino* meraciori, &c.
  - *Siccioris*
    - *Cognitio*
      - *Corpus* totum: *Gracile.* / *Durum.* / *Siccum.*
      - *Offenſio* à ſiccis.
      - *Auxilium* à calidis.
    - *Curatio* ſit victus ratione contraria. Itaq; vtantur
      - *Aere* humidiore.
      - *Somno* longiore.
      - *Quiete*, vel exercitationibus mollibus, ac tardis.
      - *Balneis* frequentioribus.
      - *Alimentis* humidis.
      - *Vino* aquoſo, albo, tenuiore, &c.

De cognitione & cura Corporis neutri, calidioris & ſiccioris, calidioris & humidioris.

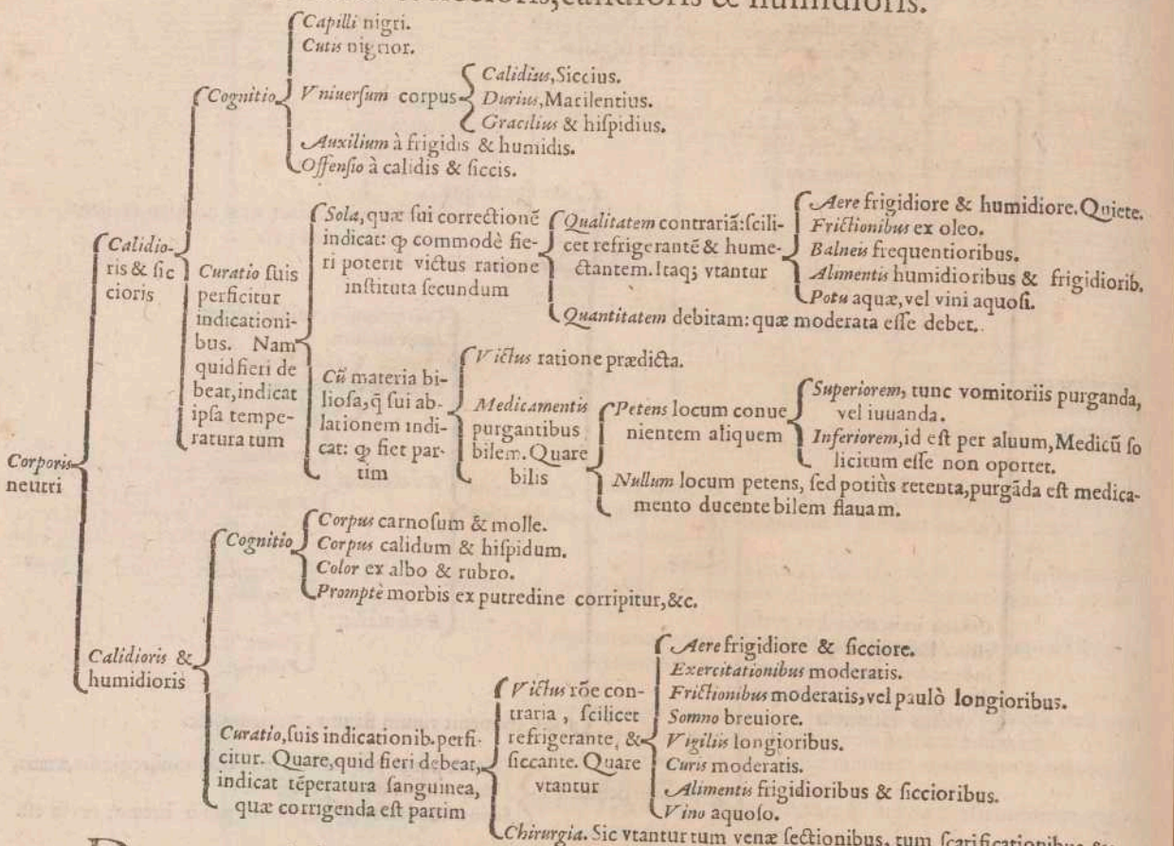

De cognitione & cura Corporis neutri, frigidioris & ſiccioris, frigidioris & humidioris.

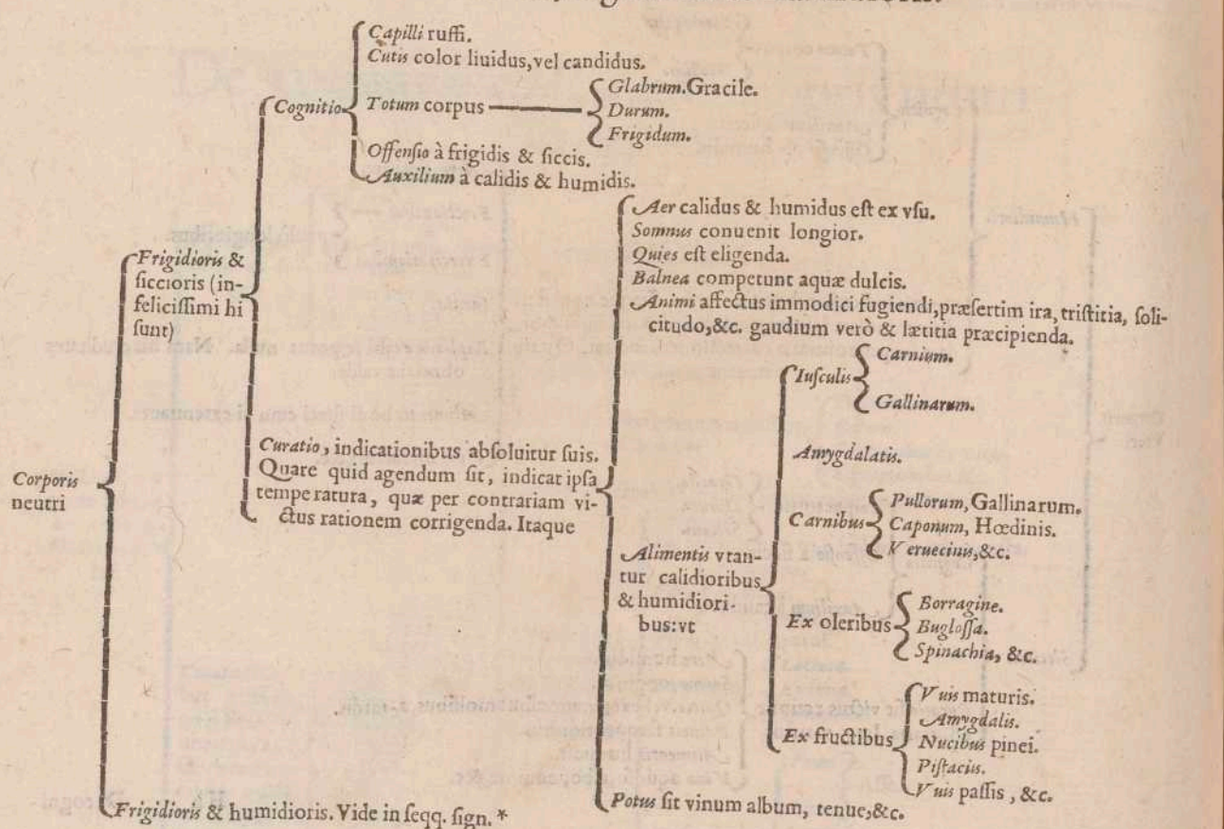

* Corporis

Corporis neutri frigidioris & humidioris

- *Cognitio*
  - *Capilli* ruffi.
  - *Corpus*: *Glabrum*, Album. / *Molle*. / *Craſſum* & pingue.
  - *Color* ruffus aut liuidus.
  - *Offenſio* à frigidis & humidis.
  - *Auxilium* à calidis & ſiccis.
- *Cura*, fit per contrariam viuendi rationē. Quare vtantur
  - *Aere* calidiore & ſicciore.
  - *Exercitationibus* — celerioribus & longioribus.
  - *Frictionibus* —
  - *Inedia*.
  - *Euacuatione* pituitæ.
  - *Alimentis* boni ſucci, calidioribus & ſiccioribus, vt auibus, phaſianis, perdicibus, aſſis potius quàm elixis.
  - *Vino* antiquo, meraco.
  - *Somno* breuiore.
  - *Vigiliijs* & curis longioribus, &c.

De cura Obeſorum.

Obeſa corpora ſi extenuari volunt,

- *Exercitatione* multa
- *Frictione* magna cum oleo anethino & ſale — vtantur.
- *Balneis* ex aqua & ſale
- *Inſolatione*
- *Cœnam* omnino dimittant, aut cappares cum aceto, oleo & ſale ſumant.
- *Cibo* vtantur extenuante: vt
  - *Capparibus*.
  - *Ciceribus*.
  - *Oleribus*, & quæ citò per ventrem deſcendunt.
  - *Pane* furfuraceo.
  - *Piperis* frequentioris vſu.
  - *Vino* albo tenui.
  - *Aceto* aqua temperato.
  - *Sale* multo in cibis.
  - *Omni*, in ſumma, victu exiccante.

De cura Macilentorum.

Corpora macilenta ſi craſſiora fieri volūt,

- *Primò* intemperies eorum corrigenda eſt, aut obſtructio, ſi quæ fuerit in cauſa, reſeranda. ſunt enim admodū graciles bilioſi, aut melancholici, &c.
- *Deinde*
  - *Cibis* boni & multi ſucci vtantur.
  - *Vinum* bibant dulce.
  - *Frictiones* mediocres, & oportunè cum linteis aſperis adhibeantur, quæ vſq; ad carnium tumorē & rubo-rem perducant, & non vltra.
  - *Exercitationes* ſint breues & non celeres.
  - *Balneis* aquarum dulciū vtantur, in quibus nec ſudent, nec diutius immorentur, à tepida exeuntes in frigidam ingrediantur.
- *Totum* corpus — *Tropace* / *Cera* / *Pice* — inungatur.

De curatione corporis neutri in compoſitione, vide ſuprà in prima huius libri parte.

De cognitione & cura Infantium.

Infans ad eam magnitudinē perductus, vt alimēti copiā in vtero capere non poſſit, aut etiā aerē inſpirare cupiat, calcitrat, & acetabula diſrūpit, & in lucē prodit. Huius

- *Cognitio*
  - *Naturæ*. Eſt humidæ temperaturæ. quò enim partui proximior eſt infans, eò etiā humidioris eſt naturæ, cum ex ſemine & ſanguine menſtruo originem ducat.
  - *Accidentium*, ſeu vitiorum: (iis namque ferè ineuitabilia quædam mala accidunt, quamuis probè regantur) videlicet
    - *Dentitionis*
      - *Septimus* ætatis menſis.
      - *Multa* ſaliua in ore.
      - *Dolor* gingiuarum.
      - *Febres* ſuccedunt.
      - *Venter* laxus, &c.
    - *Exanthematum* (quæ puſtulæ & variolæ & papulæ appellātur) quorū præcedentia ſigna ſunt
      - *Rauceno* vocis.
      - *Tuſsis*.
      - *Capitis* dolor.
      - *Oculorū* & faciei rubedo
      - *Lachrymarum* defluxus.
      - *Sternutatio* frequens.
      - *Subitus* tremor & timor.
      - *Febris* continua.
    - *Morbilorū*: variolæ minores
      - *Bilioſæ*.
      - *Cutim* exaſperantes.
      - *Rubei* coloris.
    - manifeſta.
      - *Vlcerum* capitis, oris, &c.
      - *Pediculorum*
      - *Inflammationum*
      - *Tuſsis*
      - *Vmbilici* prominentiæ
      - *Relaxationis* inteſtini recti
      - *Excoriationum*, &c.
- *Cura*. Vide in ſeqq. ſign.*

- *Infãtis* cura suis perficitur indicationibus. Quare quid fieri debeat, indicant tum
  - *Natura*, seu temperatura naturalis humidã, quæ sua conseruationem indicat. Quomodo autẽ & quibus conseruetur, vide suprà in prima huius libri parte.
  - *Accidẽtia*, seu vitia, quibus inuitabiliter ferè molestãtur, quæ semp sui ablationẽ indicant. Sic
    - *Dentitio*: de qua vide in sequentibus.
    - *Exanthemata*, seu variolæ, seu papulæ, à sanguine mẽstruo ortum ducunt, in dicationis modo id excrementum natura pellente ad cutem. Quòd si oriãtur ab humore
      - *Calidiore*
        - *Crudo* adhuc
          - *Ab* aere frigido tueantur.
          - *Pannis* rubris corpus inuoluatur.
          - *Oxyſaccharo* — *Syrupo* de end. — *Syrupo* violaceo } vtantur.
          - *Lac* matris corrigendum iure pulli cum lactucis, & ptisana.
          - *Scarificatione* crurum vtantur post secundum ætatis annum, ante verò id tempus prætermittenda.
          - *Oculi* præseruandi collyrio ex aqua rosarum & croco.
          - *Os* aqua plantaginis abluendum, &c.
        - *Coctо*, seu suppuratis variolis,
          - *Cuticula* externa acu aurea aut argentea pungenda, vt pus manet, atque tizi tosti puluis inspergendus, aut simul cum tragacantho dissoluto in aqua rosarum.
          - *Item* vnguentum de ceruſſa, & rizum cum butyro, &c.
      - *Craßiore*: & tunc latæ sunt variolæ:
        - *Ab* initio sanguis mittendus, si febris adfuerit.
        - *Syrupo* extenuante vtantur, ex elixatione ficuum, seminis fœniculi & laccæ, &c.
    - *Morbili*: de quibus in sequentibus.

De Curatione Morbilorum.

Morbili, sunt variolæ quædam minores, & quæ cuti non prominent, sed bilioſæ sunt, cutim tantũmodo exasperantes. Sunt autem rubri coloris, & ad pallorem inclinantes. Eandem habent curationis speciẽ, quam Exanthemata, nisi quòd valentius refrigerare expediat. Syrupo ex acetosa, aut vua acerba, aut acido limonum vtantur.

De cura Dentitionis.

Dentitio curatur, si
- A masticatione durorum abstineant.
- *Maxillæ* infernæ oleum chamomelinum cum lanis illotis admoueatur.
- *Gingiuæ* cum terebynthina & oleo chamomelino cum panno linteo leuiter fricentur, & aqua calida infundatur, &c.

De cura Vlcerum capitis, oris & aurium.

Curatio vlcerum
- *Capitis*, quæ Ichores dicuntur (quibus crusta adnascitur, ex pure manante resiccato: quædam autem sunt melicerides, siue faui) tali puluere perficitur.
  - ℞. *Mellis* ℥. iii.
  - *Acaciæ* ʒ. ij.
  - *Myrrhæ* ʒ. j.
  - *Aloes* ʒ. S.
  - Misce, & fiat puluis, siccus inspergendus, aut cum melle vel vino liniendus.
- *Oris*, quæ Aphtæ dicũtur (ex lactis acredine aut salsedine oriuntur) perficitur collutione oris cum aqua aut succo plãtaginis, aut aqua lactucæ cum fortiore frictione: si sordida, melle rosaceo.
- *Aurium*, absoluitur cum alumine, vino nigro astringente diluto: aut puluere rosarum, aluminis & myrrhæ, cum sapa & aceto mixtis & impositis.

De cura Pediculorum.

Pediculis medetur tale vnguentum:
- ℞. *Lithargirij* ʒ. j.
- *Staphydis agriæ* ʒ. j. S.
- Cum oleo & pauco aceto fiat vnguentum, quo liniantur.

De cura

De cura Inflammationum oculorum & aurium.

Inflammationi
- *Oculorum* medetur
  - *Lycium* dissolutum in aqua rosarum, oculis instillatum.
  - *Collyrium* ex cerussa & tragacantho, in lacte dissolutum & instillatum.
  - *Lac* mulieris instillatum.
- *Aurium* conuenit
  - *Oleum* rosaceum, in quo intestina terræ fuerint frixa, & instillatum.
  - *Rosaceum* cum mulieris lacte.
  - *Rosaceum* cum oui albo instillatum.

De curatione Tussis infantium.

Tussi infantium conueniunt
- *Succus* glycyrrhizæ.
- *Mel* despumatum.
- *Nuclei* pini cum melle.
- *Penidia*, &c.

De cura Vmbilici prominentis.

Vmbilici prominentia curatur emplastro aut ex
- *Resina* terebynthina cum myrrha.
- *Mastice*, myrrha, & ladano.
- *Terebynthina*, mastice, & alumine.
- *Alumine* & melle.
- *Melle* & cumino, appositum & obligatum.

De cura Prominentiæ intestini recti.

Intestini recti prominentiam seu relaxationem curat, aut
- *Sacculus* ex floribus chamæmeli calidus, & vino inspersus.
- *Semen* nasturtii tritum cum butyro.
- *Vinum*, in quo malicorium ebullierit calidum.

De cura Terroris in somno.

Insomnia terroris plena curantur
- *Melle* lincto.
- *Ciborum* abstinentia.
- *Suppositoriis* ex melle tosto, &c.

De cura Excoriationum genitalium partium.

Excoriationes partium genitalium ob vrinæ acredinem, curantur
- *Sebo* hircino.
- *Puluere* myrrhi.
- *Linimentis* concerptis, &c.

De cognitione & cura Senum.

Senum

Cognitio
- *Naturæ*. Sunt frigidi & sicci.
- *Accidentium*, seu vitiorum: scilicet
  - *Appetitus* prostratiouis
  - *Dentium* vitiorum
  - *Caliginis* oculorum
  - *Frigoris* hyberni
  - — manifesta.
  - *Excrementorum* pituitosorum
    - *Cruditates*.
    - *Crapula*.
    - *Mala*, seu potiùs concoctio imbecilla.
  - *Arenularum*. Ex vrina patet.

Curatio huius indicationib. perficitur. Quare q dagẽdũ sit, indicatum
- *Natura*, siue temperatura frigida & sicca, quæ sui potius correctionem quàm conseruationẽ indicat. quod commodè fieri poterit victus ratione, instituta secundũ
  - *Qualitatem*: de qua vide in seqq. sign. A.
  - *Quantitatem* debitam, quæ sit pauca, & non ex longis interuallis: quoniam eorum vires non possunt semel multum superare. pauco igitur cibo, & boni succi vtantur, & sæpe, &c.
  - *Tempus* commodum. Sic
    - *Exercitia* sint debito tempore, prima scilicet, secunda & tertia concoctione peracta.
    - *Quies* concoctioni aptior est.
    - *Balnea* fiant quotidie manè, ventris & vesicæ excrementis priùs depositis.
    - *Aluus* quotidie respondeat.
    - *Somnus* sit nocturnus, & aliquando meridianus, maximè si nocturnus non benè successerit.
    - *Animum* in diuinarum rerum, vel morali philosophia exerceat stomacho ieiuno, vel horis quinque post sumptum cibum, &c.
- *Accidens*. Vide in seqq. sign. B.

A. *Secundum* qualitatem contrariã: ſcilicet calefacientem & humectãtem. Itaque

- *Aer*, quem inſpirat, ad humiditatem aliquam declinet: frigidum verò vitet.
- *Exercitationes* fiant per { *Ambulationes*, *Equitationes*, *Vehiculos*, *Conſueta* opera: } quoniam calorem excitant, fuligines expellunt.
- *Inanitio* fiat per
  - *Balnea* aquæ dulcis tepidæ.
  - *Fricliones* ex oleo tepido.
  - *Aluum* quotidie ſemel ad minus natura, vel arte.
  - *Phlebotomiam* nequaquam, } quoniam ſenibus, tanquam venena, inimica ſunt.
  - *Venerem* nullo modo: — }
- *Somnus* ſit longior, quoniam interius corpus humectat.
- *Animi* affectus vehementiores vitent, ſed læti viuant, atq; in diuinarum rerum contemplatione, in ſacris volumi nibus, & Philoſophia morali animum exerceant recreentq́ue, &c.
- *Cibus* ſit humectans, calefaciẽs & reficiẽs, cuiuſmodi ſunt
  - *Panis* triticeus modicè fermentatus & in clibano coctus, cum melle aut butyro eſus prima menſa.
  - *Caro* { *Gallinarum*, *Pullorum*, *Caponum*, *Veruecina*, *Vitulina* — } elixa: quibus temporibus frigidis aromatica miſcenda.
  - *Iuſcula* carnium.
  - *Butyrum* recens.
  - *Piſces* laxatiles, &c.
- *Potus* ſit vinum ætatis mediocris, purum, album, vel fuluum, ſuauiter olens, ſaporis medij inter omnes qualitates.

B. *Accidentia*, ſeu vitia, quibus moleſtantur ſenes, ſunt

- *Appetitus* proſtratus: qui curatur { *Capparibus* ex oleo & aceto. *Oliuis* ſalitis, &c. }
- *Excrementorum* pituitoſorum copia: quibus confert
  - *Mel* deſpumatum, vel in quo conditæ fuerint paſtinacæ.
  - *Vinum* mulſum.
  - *Reſinæ* terebynthinæ ʒ. S. cum ſaccharo aut melle ſumpta.
  - *Beta* ex oleo & aceto.
  - *Clyſter* ex { *Maluarum* elixatione, & melle & oleo. *Iure* inteſtinorum & oleo. }
- *Dentium* vitium:
  - *A* cibis { *Putridis* & duris — } abſtineant. *Stuporem* inducentibus }
  - *Cibo* ſumpto, præſertim dulci, dentes vino abluant.
  - *Si* quid dentibus hæſerit, id lentiſco, aut ſalice detrahant.
- *Caligo* oculorum
  - *Oculos* manè à ſomno frigida ſæpius lauent, & quandoq; aqua fœniculi, ad mundandas lippas & ſordes, & membranas extergendas.
  - *Oculos* nimia lectione non fatigent.
  - *Literas* minutas non legant.
  - *A* cibis, qui diutius in ventre morantur, aut in ipſo corrumpuntur, aut craſſi ſucci ſunt, & frigidæ naturæ, abſtineant, & ab his, qui capiti fumum mittunt, vti porrum, cæpa & eruca, &c.
  - *Deambulatione* in hortis viridibus vtantur.
  - *Aurium* ſordes frequenter mundent, atque eiſdem oleum amygdalarum dulcium inſtillent.
- *Frigus* hybernum:
  - *Tempore* hyberno, pannis, pellibus, & ſerico induti inceda nt.
  - *Calceati* duplicatis ſoleis incedant.
  - *In* calidis hypocauſtis habitent, verſentúrque.
- *Arenulæ*: quib us conuenit { *Vinum* { *Mulſum*. *Pallidum*. } *Vinum*, in quo betonica fuerit infuſa, &c. }

De cura Laborantium.

Qui vitã in laboribus agũt, probãdi ſunt, an

- *Sani* per eos labores degant: & tunc in eiſdem permaneant.
- *Morbis* facilè corripiantur, & tunc in alios mutandi veniũt: niſi per omnes labores conſimili modo malè habeant tunc enim in prioribus maneãt. Itaque ſi ægrotent ex
  - *Plenitudine* humorem omnium, ſeu Plethora, vtendum eis erit
    - *Balneis*, ſi eis aſſueuerint.
    - *Frictionibus*.
    - *Sudoribus*.
    - *Inedia*.
    - *Cibo* pauci alimenti.
  - *Cacochymia*, tunc vtendũ
    - *Medicamentis*
      - *Alterantibus*, ſi crudi adhuc fuerint humores peccantes.
      - *Purgantibus*, ſi præparati & cocti fuerint humores.
    - *Alimẽtis*, quæ humoris generationi ſint aduerſa: deinde ita inſtituendus victus, vt à prædicto lapſu corpus præſeruetur.

De

De cura Ocioſorum & Captiuorum.

Ocioſi atq; incarcerati talem viuendi ratione obſeruent:

- *Frictionibus* crurum & brachiorum atq; totius corporis vtantur.
- *Aluus* quotidie reſpondeat, arte vel natura.
- *Cibus* ſit facilis concoctionis, & non multi nutrimenti, veluti ſunt
  - *Carnes* auium.
  - *Piſces.*
  - *Iura* carnium.
  - *Olera.*
  - *Fructus.*
  - *Abſtineant* à carnibus porcinis, bubulis, ac in ſumma à craſſis, & glutinoſis cibariis, & his, quæ crudos humores coaceruant.
- *Vino* albo vtantur, &c.

De cura Iter agentium.

Iter agentes tempore

Temperato, ſic regendi ſunt:

- *Antequam* iter ingrediantur, corpus mundum eſſe decet: ita vt nec plethora, aut cacochymia laborent, aut ab eiſdem antè liberentur: ne ex longo itinere in morbum incidant.
- *Iam* iter agreſſuri, cibum non accipient, neque bibent, ne alimentum corporis commotione diſtribuatur crudum.
- *Ambulantes* corpus inungere debent, & validè lata faſcia lumbos ligare ad ilia vſq;, baculóq; innitentur, ſiue ad aſcendendum, ſiue ad decliuia loca peragenda.
- *Equitantes* vincto corpore prædicta faſcia, validè ventrem inferiorem & inguina apprehendent, & in anteriori ſedis parte, molle aliquod, vt puluinar, aut veſtem pelliceam apponent, cui brachij & manibus corpus ſtabiliant, & firment.
- *Cibus* ſit boni ſucci, non multus. poſtquam in hoſpitio quieuerint, iam ſedata corporis agitatione. Potus verò ſit vinum dilutum.

Intemperato: videlicet

Aeſtiuo, huiuſmodi victu vtantur:

- *Cibum* aliquem accipient, antequam iter aggrediantur, refrigerantis facultatis, vt pirum aut cucurbitam ſaccharo conditam.
- *Caput* à ſole tueatur vmbella, & totum corpus pallio ex coriis hirci probè paratis.
- *Os* ſæpius frigida abluant.
- *Lento* incedant motu.
- *Ad* hoſpitium peruenientes faciem aqua frigida abluant, & crura & pedes tepida. Iuuenis in frigida natet, puer verò ſeu ſenex in tepidam ingrediatur.
- *Deinde* lactucam edant ex oleo, aceto & pauco ſale, & cibo boni ſucci, non multo vtantur, & refrigerante. Potus ſit vinum valde aquoſum, ſeu dilutum.
- *Ad* ſitim ſedandam ferãt portulacam aut lactucam in ore, aut lapillos terſos, aut criſtallum, & taceant, & aure clauſo reſpirent, & roſas ac violas odorent, &c.

Hyberno, ſic gubernandi ſunt:

- *Cibum* accipient antequam iter aggrediantur, tum ſalſamento calido, vt pulli aut gallinæ carnem aſſam, cum pipere aut caryophillis, aut alliis.
- *Vinum* validum & meracum bibant.
- *Totum* corpus linteis pannis & pellibus induant, & coriis hircorum, & crura ocreis ſupra caligas lanas muniant.
- *Ad* hoſpitium peruenientes, & refrigerati, non ſtatim ad ignem accedant, ſed primum deambulent in loco non frigido, & manus fricent.
- *Cibo* & potu vtantur, vt ſuprà dictum.

De cura Nauigantium.

Nauigantes inſueti, & multi, qui in curru aut lectica geſtantur, facilè ad vomitum prouocantur. His nullo remedio opus eſſe videtur. quoniam per eum corpus à redundantia humorum euacuatur. Verùm à vomitu expediet corpus pane, & lentibus excorticatis ex aqua & aceto elixis alere, & vinum bibere, cui aliqua aſtringendi vis inſit, boni odoris, ſed paucæ quantitatis. Sunt etiam, quibus vomitum cohibere placet, quem moleſtè ferunt. His præcipiendum,

- *Ne* aquam aſpiciant.
- *Vt* offam panis ex vino odorato accipiant.
- *Vt* ſyrupum de mentha ſumant.
- *Vt* pomum odoratum cum aniſo, aut malum cotoneum, & bonos odores naribus admoueant, &c.

FINIS TERTIÆ PARTIS *Libri ſecundi.*

LIBER TERTIVS
DE MORBORVM EXTERNORVM CVRATIONE.
De Alopecia & Ophiasi.

Alopecia, est casus capillorum, areas in capite relinquens. Differt ab Ophiasi figura loco & ætate. Siquidē Alopecia nullam peculiarem figuram habet, sed sub qualibet extē ditur: fitq; in omni ætate, in capillo, barba, & supercilijs. Ophiasis vero sub certa semper deprehenditur figura: quippe ab occipitio duorum digitorum latitudinem non excedens, ad aures duobus capitibus serpit, quibusdam etiam ad frontem vsque, donec sese duo illa capita in antegiorē frontis partē iūrant. Fitq; hæc ferè in infantibus, & in capite tantùm. Harum

- *Dignotio*
  - *Materiæ*
    - *In* qua: videlicet capitis, barbæ, superciliorum: manifesta.
    - *Ex* qua generatur: ex prauitate materię, quę vel est
      - *Communis*, quę à cōmunis humorum & veluti consueta putredine, radicem pilorum erodentium, prouenit. Capilli nāque vapores sunt sici à moderate calore resoluti, & cùm per poros cutis egredi untur, in longum & rotundum protrudu duntur, & ab aere sic cantur. Hi cū à vitioso humore tūcentur, decidunt. Vitiosus autem humor vel
        - *Sāguineus* serosus, quem ostendit
          - *Color* cutis ruber.
          - *Aetas* iuuenilis.
          - *Sāguinea* corporis tēperatura.
          - *Victus* ratio ciborum boni & multi succi, &c.
        - *Cholericus*, quē manifestat
          - *Cutis* pallor.
          - *Complexio* cholerica.
          - *Temperatura* calida & sicca.
          - *Victus*, seu alimenta calida.
          - *Aetas* iuuenilis, &c.
        - *Phlegmaticus*
          - *Dulcis*
            - *Albedo* cutis.
            - *Aetas* puerilis.
            - *Temperamentum* frigidum & humidum.
            - *Alimenta* frigida & humida.
          - *Salsus*
            - *Color* albus.
            - *Furfures*.
            - *Pruritus*, &c.
        - *Melāchol*icus, quē denotat
          - *Nigredo* cutis.
          - *Complexio* melancholica, &c.
          - *Victus* ratio melancholica, &c.
      - *Peculiaris*, quæ certā quandam & insolitā malitiā, aut ex adustione, aut maligna & pernicioſa constitutione contraxit: qualis est
        - *Leprosorum*
          - *Casus* superciliorum cum magna faciei deformitate.
          - *Nasus* simus.
          - *Oculi* rotundi.
          - *Nares* contractæ.
          - *Supercilia* prætumida.
          - *Tubercula* carnosa in facie.
          - *Faciei* color fuscus, &c.
        - *Gallica* lue correptorum
          - *Casus* capillorum, superciliorum & barbæ citius quàm capitis.
          - *Capitis* / *Articulorum* — dolores.
          - *Papulæ* vel crustæ interdum in *Capite.* / *Mento.*
          - *Furfures.*
          - *Lassitudo* vlcerosa.
          - *Pruritus* circa faciem.
          - *Scissuræ* interdum manibus.
          - *Vlcera* quandoq; in pudendis præcesserunt.
  - *Formæ*: videlicet *Alopecia* / *Ophiasis* — ex ipsa definitione manifesta.
  - *Curatio*, suis indicationibus perficitur. Quare
    - *An* perfici possit, indicatum
      - *Tempus*. Nam
        - *Recens* curari potest.
        - *Antiquata* aut *Difficilis* / *Impossibilis* — curationis existit.
      - *Affectus*. Sic
        - *Alopecia*, quæ à lepra prouenit, rarò aut nunquam curationem admittit.
        - *Ophiasis* sponte interdum atq; nullo remedio adhibito curatur: Alopecia non item.
    - *Quid* fieri debeat. Vide in sequentibus sign. A.

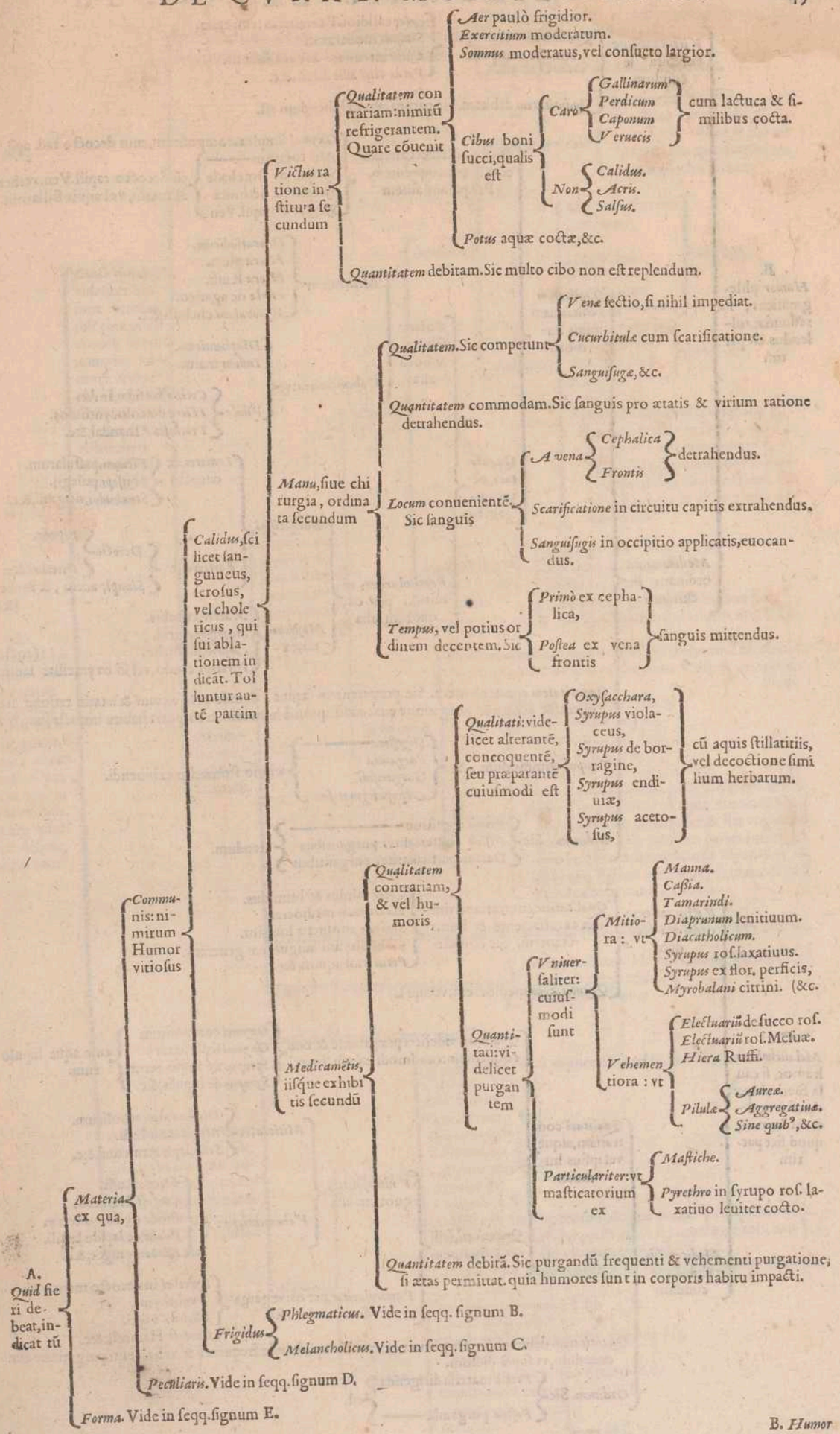
A. Quid fieri debeat, indicat tũ
Materia ex qua,
Communis: nimirum Humor vitiosus
Calidus, scilicet sanguineus, serosus, vel cholericus, qui sui ablationem indicat. Tolluntur autẽ partim
Victus ratione institura secundum
Qualitatem contrariam: nimirũ refrigerantem. Quare cõuenit
Aer paulò frigidior.
Exercitium moderatum.
Somnus moderatus, vel consueto largior.
Cibus boni succi, qualis est
Caro
Gallinarum
Perdicum
Caponum
Veruecis
cum lactuca & similibus cocta.
Non
Calidus.
Acris.
Salsus.
Potus aquæ coctæ, &c.
Quantitatem debitam. Sic multo cibo non est replendum.
Manu, siue chirurgia, ordinata secundum
Qualitatem. Sic competunt
Venæ sectio, si nihil impediat.
Cucurbitulæ cum scarificatione.
Sanguisugæ, &c.
Quantitatem commodam. Sic sanguis pro ætatis & virium ratione detrahendus.
Locum conuenientẽ. Sic sanguis
A vena
Cephalica
Frontis
detrahendus.
Scarificatione in circuitu capitis extrahendus.
Sanguisugis in occipitio applicatis, euocandus.
Tempus, vel potius ordinem decentem. Sic
Primò ex cephalica,
Postea ex vena frontis
sanguis mittendus.
Medicamẽtis, iisque exhibitis secundũ
Qualitatem contrariam, & vel humoris,
Qualitati: videlicet alterantẽ, concoquentẽ, seu præparantẽ cuiusmodi est
Oxysacchara,
Syrupus violaceus,
Syrupus de borragine,
Syrupus endiuiæ,
Syrupus acetosus,
cũ aquis stillatitiis, vel decoctione similium herbarum.
Quantitati: videlicet purgantem
Vniuersaliter: cuiusmodi sunt
Mitiora: vt
Manna.
Cassia.
Tamarindi.
Diaprunum lenitiuum.
Diacatholicum.
Syrupus ros. laxatiuus.
Syrupus ex flor. perficis,
Myrobalani cittini. (&c.
Vehementiora: vt
Electuariũ de succo ros.
Electuariũ ros. Mesuæ.
Hiera Ruffi.
Pilulæ
Aureæ.
Aggregatiuæ.
Sine quib⁹, &c.
Particulariter: vt masticatorium ex
Mastiche.
Pyrethro in syrupo ros. laxatiuo leuiter cocto.
Quantitatem debitã. Sic purgandũ frequenti & vehementi purgatione, si ætas permittat. quia humores sunt in corporis habitu impacti.
Frigidus
Phlegmaticus. Vide in seqq. signum B.
Melancholicus. Vide in seqq. signum C.
Peculiaris. Vide in seqq. signum D.
Forma. Vide in seqq. signum E.

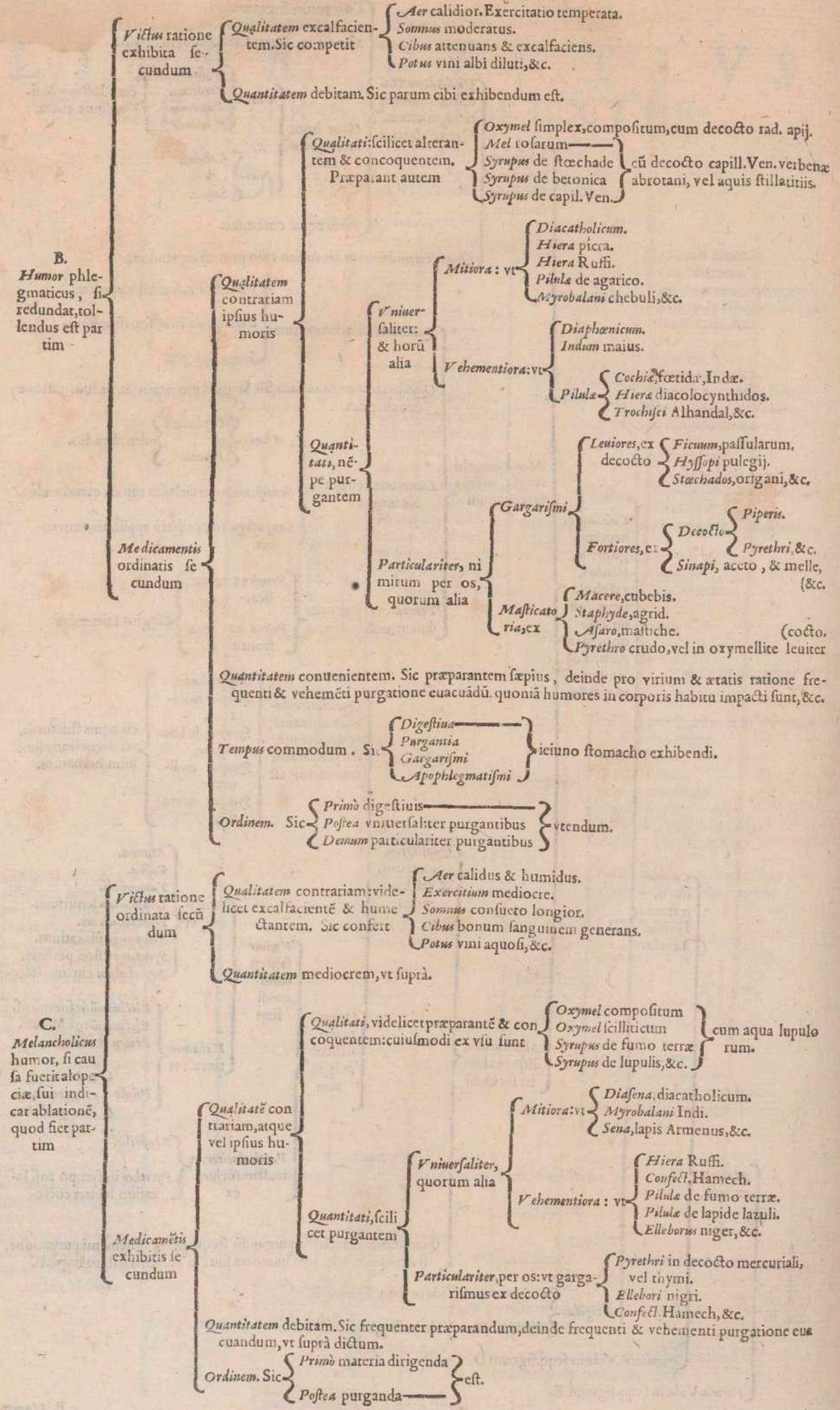
B.
Humor phlegmaticus, si redundat, tollendus est partim
Victus ratione exhibita secundum
Qualitatem excalfacientem. Sic competit
Aer calidior. Exercitatio temperata.
Somnus moderatus.
Cibus attenuans & excalfaciens.
Potus vini albi diluti, &c.
Quantitatem debitam. Sic parum cibi exhibendum est.
Medicamentis ordinatis secundum
Qualitatem contrariam ipsius humoris
Qualitati: scilicet alterantem & concoquentem. Præparant autem
Oxymel simplex, compositum, cum decocto rad. apij.
Mel rosarum
Syrupus de stœchade
Syrupus de betonica
Syrupus de capil. Ven.
cũ decocto capill. Ven. verbenæ abrotani, vel aquis stillatitiis.
Quantitati, nempe purgantem
Vniuersaliter: & horũ alia
Mitiora: vt
Diacatholicum.
Hiera picra.
Hiera Ruffi.
Pilulæ de agarico.
Myrobalani chebuli, &c.
Vehementiora: vt
Diaphœnicum.
Indum maius.
Pilulæ
Cochiæ, fœtidæ, Indæ.
Hieræ diacolocynthidos.
Trochisci Alhandal, &c.
Particulariter, ni mirum per os, quorum alia
Gargarismi
Leuiores, ex decocto
Ficuum, passularum.
Hyssopi pulegij.
Stœchados, origani, &c.
Fortiores, ex
Decocto
Piperis.
Pyrethri, &c.
Sinapi, aceto, & melle, &c.
Masticatoria, ex
Macere, cubebis.
Staphyde, agrid.
Asaro, mastiche.
Pyrethro crudo, vel in oxymellite leuiter cocto.
Quantitatem conuenientem. Sic præparantem sæpius, deinde pro virium & ætatis ratione frequenti & vehemẽti purgatione euacuãdũ. quoniã humores in corporis habitu impacti sunt, &c.
Tempus commodum. Sit
Digestiua
Purgantia
Gargarismi
Apophlegmatismi
ieiuno stomacho exhibendi.
Ordinem. Sic
Primò digestiuis
Postea vniuersaliter purgantibus
Demum particulariter purgantibus
vtendum.
C.
Melancholicus humor, si causa fuerit alopeciæ, sui indicar ablationẽ, quod fiet partim
Victus ratione ordinata secũdum
Qualitatem contrariam: videlicet excalfacientẽ & humectantem. Sic confert
Aer calidus & humidus.
Exercitium mediocre.
Somnus consueto longior.
Cibus bonum sanguinem generans.
Potus vini aquosi, &c.
Quantitatem mediocrem, vt suprà.
Medicamẽtis exhibitis secundum
Qualitatẽ contrariam, atque vel ipsius humoris
Qualitati, videlicet præparantẽ & concoquentem: cuiusmodi ex vsu sunt
Oxymel compositum
Oxymel scilliticum
Syrupus de fumo terræ
Syrupus de lupulis, &c.
cum aqua lupulorum.
Quantitati, scilicet purgantem
Vniuersaliter, quorum alia
Mitiora: vt
Diasena, diacatholicum.
Myrobalani Indi.
Sena, lapis Armenus, &c.
Vehementiora: vt
Hiera Ruffi.
Confect. Hamech.
Pilulæ de fumo terræ.
Pilulæ de lapide lazuli.
Elleborus niger, &c.
Particulariter, per os: vt gargarismus ex decocto
Pyrethri in decocto mercuriali, vel thymi.
Ellebori nigri.
Confect. Hamech, &c.
Quantitatem debitam. Sic frequenter præparandum, deinde frequenti & vehementi purgatione euacuandum, vt suprà dictum.
Ordinem. Sic
Primò materia dirigenda
Postea purganda
est.

D. *Alopecia*

D.
Alopecia à Lepra, curationē non recipit: quæ verò à morbo Gallico originem traxit, curari potest. Curatur autem indicationibus. Quare quid fieri debeat, indicat tum

Causa morbi, videlicet humor serosus, sub cute pilos erodēs. (à talinamque humore Alopecia à morbo Gallico, fieri solet) qui sui ablationem indicat. Tollitur autem partim

Victus ratione attenuante, & leuiter exiccante, aut saltem non multum humectante. Quare
- *Cibus* sit boni succi, & facilis concoctionis, in parua quantitate sumptus.
- *Potus* sit Guiaci secundum decoctum.

Medicamentis, exhibitis secundū
- *Qualitatem* contrariam, quātitati scilicet humoris, purgantē nimirum, vel per
  - *Aluum*. Et horū alia
    - *Mitiora*: vt
      - *Minoratiuum* tale
        - *Syrupi* rosati lax. ℥.ij.
        - *Decoctionis* mercurialis, & ciclæ ℥.iiij. Misce, & fiat minoratiuum, quod capiat manè stomacho ieiuno.
      - *Apozema*
        - ℞. *Capill.* Veneris, *Abrotani*, *Ciclæ*, *Agrimoniæ*, *Fumiterræ*, *Lapatij* acuti, *Acetosæ* — ana M.j.
        - *Brassicæ* marinæ, *Senæ* orientalis, *Sem.* carthami, *Polypodij* — ana ℥.iij.
        - *Anisi* ℥.iij.
        - *Flor.* anthos, bugloss. borrag. ana P.j.
        - Fiat decoctio. Et in ℔. j. S. dissolue syrupi de fumoterræ comp. ℥. vj. Misce. Capiat in quatuor matutinis. Potest dari cū decoctione simplici guaiaci, & vti per quinque dies mane.
    - *Vehemētiora*. Potio talis eradicatiua:
      - ℞. *Confectionis* hamech. ℥.iij.
      - *Electuarij* de succo ros. ℥.j.
      - *Syrupi* ros. lax. ℥.j.
      - *Aquæ* borrag. & capill. Ven. ana ℥.ij.
      - Misce. Capiat manè ieiuno stomacho.
  - *Sudorem*: & vel
    - *Decoctum* guaiaci primum secundū communē Medicorū descriptionem. de quo capiat mane ℥.iiij. & coopertus (sudet.
    - *Vnguentum*
      - ℞. *Pinguedinis* vrsi ℥.iiij.
      - *Olei* de abrotano ℥.iij.
      - *Vnguenti* marciati ℥.ij.
      - *Argent.* viui ℥. iiij.
      - *Myrrhæ*, thuris, olibani, ana ℥.S. (iij.
      - *Cineris* abrotani, cineris pellis talparum. ana ℥.
      - *Resinæ*, Terebynthinæ in aqua abrotani lotæ, ana ℥.iij. Cerę parū: Misce, & fiat vnguentū quo inungantur primùm partes inferiores cum brachiis & spina: deinde superiores, ac etiā eę, in quibus nulli sunt pili, manè & serò deinde cooperiatur, & sudet.

Quantitatem debitam. Sic purgetur frequenter & fortiter, pro ætatis & virium ratione.

Ordinem decentem. Sic euacuandum
- *Primò* per aluum à lenioribus incipiendo, & ad fortiora progrediendo.
- *Deinde* per sudorem.

Morbus, videlicet Alopecia: in qua pili deficiūt, qui regenerationē postulant. Generāt autem pilos, quæ vim digerendi & resiccandi habent: cuiusmodi sunt in Alopecia

Simplici. Vide in sequenti signo **

Venerea
- *Vnguentum*
  - ℞. *Axungiæ* porci, vnguenti marciati, ana ℥. iij.
  - *Axungiæ* vrsi ℥.ij.
  - *Olei* laurini ℥. iij.
  - *Olei* abrotani ℥.ij.
  - *Olei* iunipetini ℥.j.
  - *Terebinthinæ* ℥.ij.
  - *Argenti* viui ℥.vj.
  - *Myrrhæ* ℥.j.
  - *Euphorbij* ℥.S.
  - Misce, & fiat vnguentum, de quo accipe ℥.iij. quibus adde
  - *Cineris* abrotani, cineri pellis vrsi, vel pilorū hominis, ana ℥.j.
  - *Mellis* ℥.iij. Nucum vstarum cum testis ℥.j.S.
  - Misce, & fiat vnguentum, quo inunguntur partes deundatę.
- *Lixiuium*
  - ℞. *Cineris* abrotani ℥.iij.
  - *Cineris* absynthij ℥.ij.
  - *Cineris* talpæ, cineris pellis vrsi, ana ℥.j.
  - *Aquæ* ℔.iij.
  - Fiat lixiuium, in quo decoquantur
  - *Capillorum* Veneris, *Abrotani*, *Betonicæ*, *Saluiæ*, *Pulegij* — ana M.j.
  - Et partes abluantur.

** In Alo-

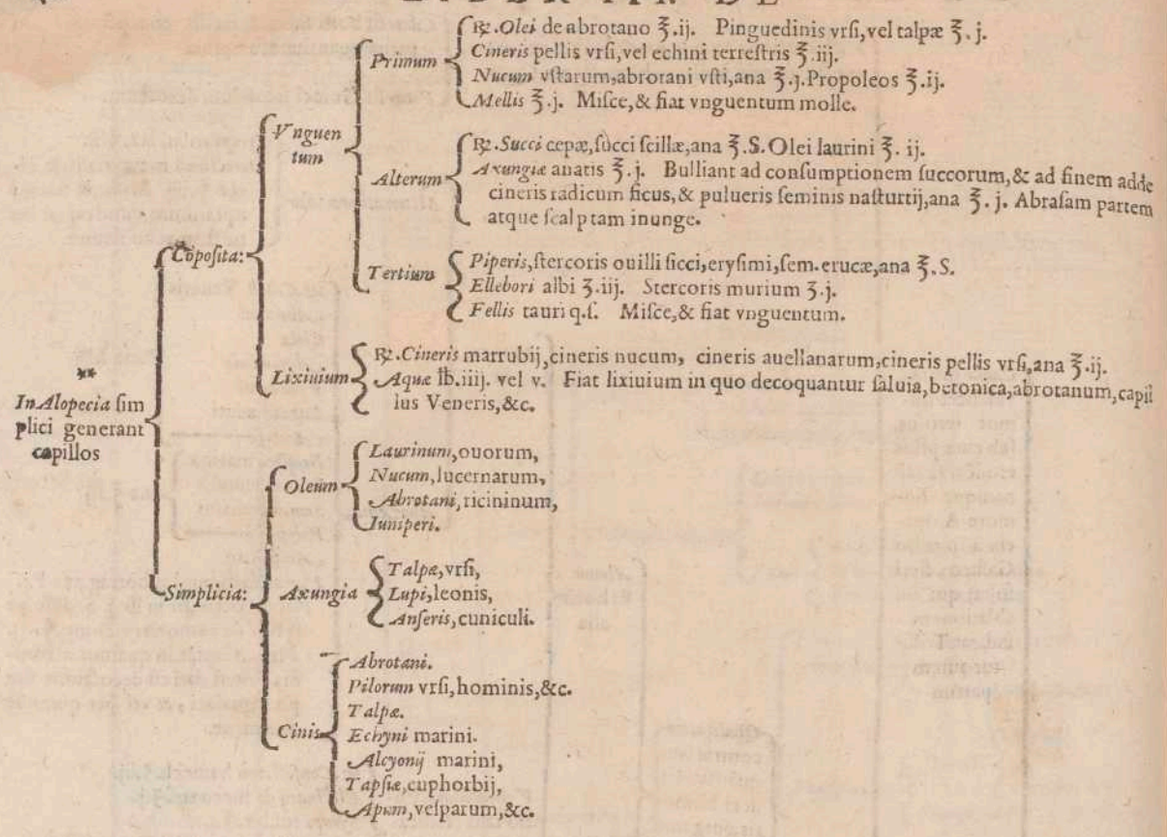

De Capillorum defluuio, & Caluitio.

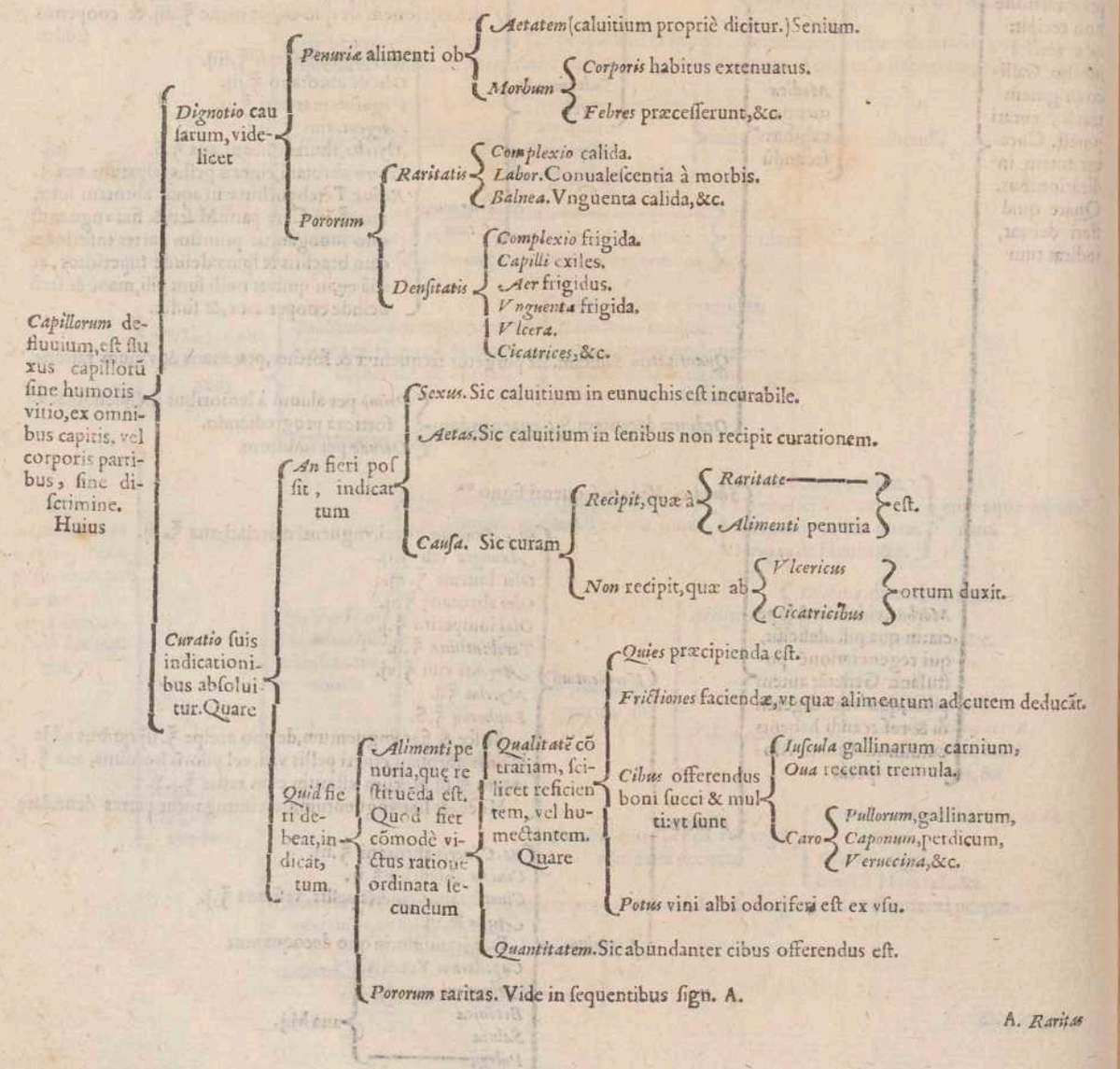

A. Raritas

A.

Raritas porotum cõdenſanda eſt, non tamen validè. Nam quæ validiora ſunt, non ſolùm alimenti tranſpiratum inhibent, ſed repellunt cõpreſſione, atque membri conſtrictione humorẽ exprimunt. Horum autem alia

- *Simplicia*: vt
  - *Oleum*
    - *Frigidum*
      - *Roſaceum.*
      - *Myrthinum.*
    - *Calidum*
      - *Nardinum*, Abſynthinum.
      - *Sabinum*, Lucernarum.
      - *Nucum*, Petroleum.
      - *Iuniperinum*, Laurinum, &c.
  - *Pinguedo*
    - *Vrſi.*
    - *Hirci.*
  - *Ex* herbis
    - *Thapſia*, Pulegium.
    - *Eryſimum*, Naſturtium.
    - *Abrotanum*, Ruta.
    - *Capillus* Veneris.
    - *Saluia*, &c.
  - *Ex* ſeminibus
    - *Erucæ.*
    - *Rutæ*, &c.
  - *Ex* lachrymis
    - *Pix* liquida.
    - *Myrrha.*
    - *Euphorbium*, &c.
  - *Ex* animalibus
    - *Hypocampus.*
    - *Mus*, Talpa.
    - *Caput* — *Vulpis*, *Canis* — vſtum.
    - *Oſtreæ* vſtæ.
  - *Ab* excrementis
    - *Eel*
      - *Taurinum*, Hirci.
      - *Porci*, Capræ.
      - *Ouium*, &c.
    - *Mel.*
    - *Sanguis* teſtudinis marinæ reſiccatus.
    - *Stercus* murium
    - *Pili* vſti.
    - *Alcionium*, &c.
- *Compoſitæ*: vt vnguẽtum
  - *Primum*
    - ℞. *Polytrici* — *Capil.* Veneris — ana M.S.
    - *Fol.* myrthi, Roſarum.
    - *Abſynthij*, ana P.ij.

      Decoquantur in olei dulcis & vini rubri auſteri ana ℥.ix. donec vinum fuerit conſumptum. Omnia colentur, exprimantur, expreſſum oleum reſeruetur, de quo accipe ℥.iij.
    - *Ladani* ℥.i.S. Maſticis ℥.S.

      Ladanum & Maſtix ſubigantur in mortario piſtillo calido, paulatim oleum infundendo, deinde conſperge & probè miſce pulueris capillorũ Veneris ℈.iv.
  - *Secundum*

    ℞. *Ladani* ℥.ij.

    Subigatur in mortario calido piſtillo, paulatim infundendo vinum auſterum, donec emolleſcat, deinde miſce olei myrtlini ℥.iv.
  - *Tertium*
    - ℞. *Corticum* cannæ vſtarum, *Auellanarum* vſtarum, *Granorum* myrthi — ana ℥.S.
    - *Abſynthij* — ana ʒ.ij.
    - *Gallarum*

      Quibus omnibus tritis, adde olei myrthini ad mellis conſiſtentiam.
  - *Quartum*
    - ℞. *Rad.* mandragoræ, *Mali* terræ, *Rad.* ari, Ceræ, *Picis* liquidæ — ana ℥.iv.
    - *Axungiæ* porci — ana q.ſ.
    - *Nerij* herbæ
    - *Medullæ* parum.

      Axungiam & nerium incoquito, donec herba intabeſcat, deinde exemptã proijcito, & reliqua axungiæ addito, incoquitoque mox ceram & picem liquidam.

De porrigine, ſeu Furfure.

Porrigo, Græcis Pytiriaſis eſt morbus extimæ cutis capitis, cùm leui ſcalptu quaſi furfures excutiuntur ſine vlcere. Huius

- *Dignotio*
  - *Cauſarum* — *Sanguinis* corrupti, *Bilis* aduſtæ, *Phlegmatis* ſalſi, *Melãcholiæ* aduſtę — ſimilis cauſarum Alopeciæ.
  - *Morbi*
    - *Pruritus.*
    - *Furfures*, &c.
- *Curatio*, ſuis indicationibus abſoluitur. Quare
  - *An* fieri poſſit, indicat tempus potiſſimum, niſi enim in tempore curetur, in lepram tranſit.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in ſeqq. ſignum A.

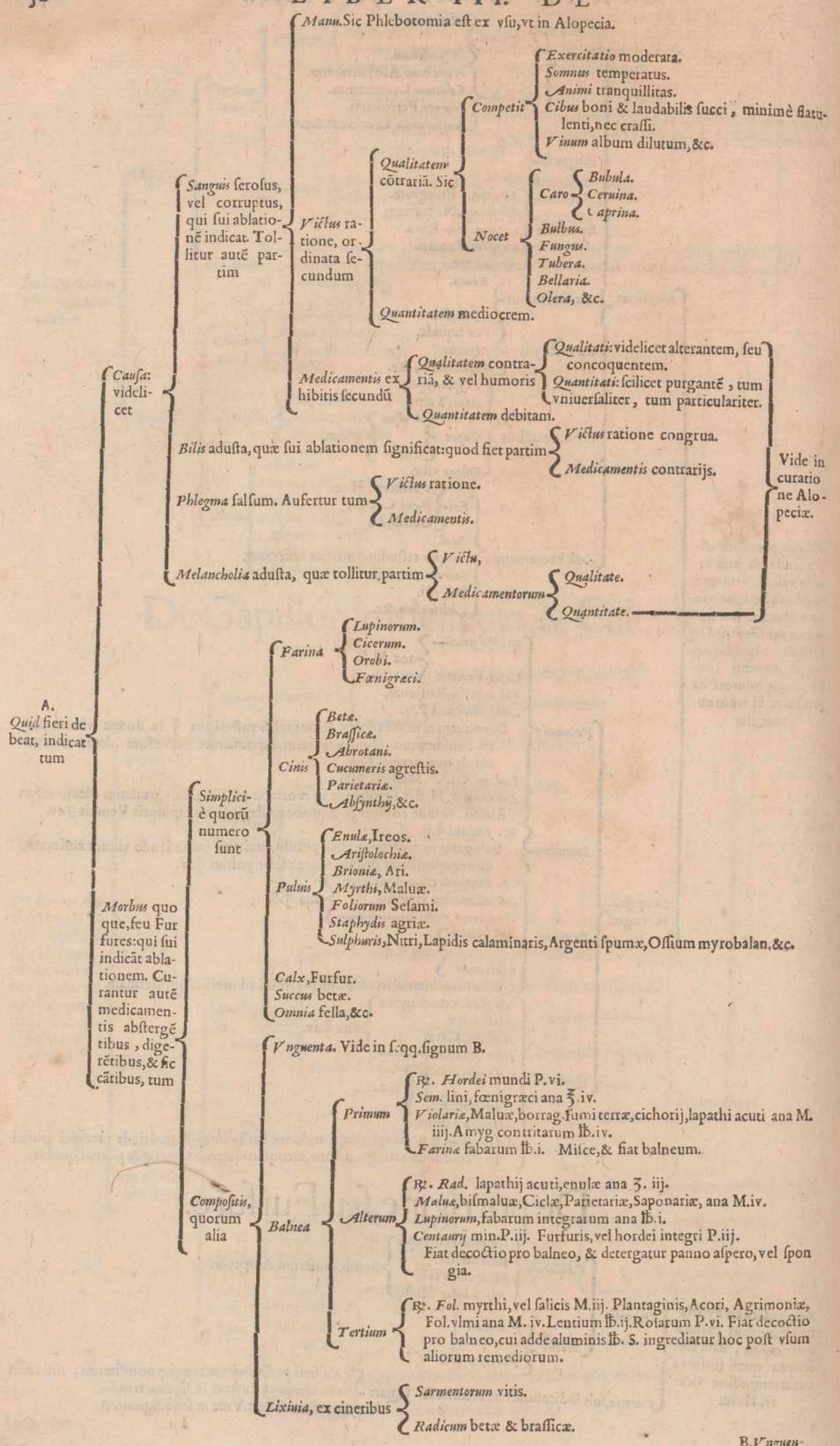
A. Quid fieri debeat, indicatum
Causa: videlicet
Morbus quoque, seu Furfures: qui sui indicāt ablationem. Curantur autē medicamentis abstergētibus, digerētibus, & siccātibus, tum
Manu. Sic Phlebotomia est ex vsu, vt in Alopecia.
Sanguis serosus, vel corruptus, qui sui ablationē indicat. Tollitur autē partim
Victus ratione, ordinata secundum
Qualitatem cōtrariā. Sic
Competit
Exercitatio moderata.
Somnus temperatus.
Animi tranquillitas.
Cibus boni & laudabilis succi, minimè flatulenti, nec crassi.
Vinum album dilutum, &c.
Nocet
Caro
Bubula.
Ceruina.
Caprina.
Bulbus.
Fungus.
Tubera.
Bellaria.
Olera, &c.
Quantitatem mediocrem.
Medicamentis exhibitis secundū
Qualitatem contrariā, & vel humoris
Qualitati: videlicet alterantem, seu concoquentem.
Quantitati: scilicet purgantē, tum vniuersaliter, tum particulariter.
Quantitatem debitam.
Bilis adusta, quæ sui ablationem significat: quod fiet partim
Victus ratione congrua.
Medicamentis contrarijs.
Phlegma salsum. Aufertur tum
Victus ratione.
Medicamentis.
Melancholia adusta, quæ tollitur partim
Victu,
Medicamentorum
Qualitate.
Quantitate.
Vide in curatione Alopeciæ.
Simplicia quorū numero sunt
Farina
Lupinorum.
Cicerum.
Orobi.
Fœnigræci.
Cinis
Betæ.
Brassicæ.
Abrotani.
Cucumeris agrestis.
Parietariæ.
Absynthij, &c.
Puluis
Enulæ, Ireos.
Aristolochiæ.
Brioniæ, Ari.
Myrthi, Maluæ.
Foliorum Sesami.
Staphydis agriæ.
Sulphuris, Nitri, Lapidis calaminaris, Argenti spumæ, Ossium myrobalan. &c.
Calx, Furfur.
Succus betæ.
Omnia fella, &c.
Compositis, quorum alia
Vnguenta. Vide in seqq. signum B.
Balnea
Primum
℞. Hordei mundi P. vi.
Sem. lini, fœnigræci ana ℥ iv.
Violariæ, Maluæ, borrag. fumi terræ, cichorij, lapathi acuti ana M. iiij. Amyg. contritarum ℔ iv.
Farinæ fabarum ℔ i. Misce, & fiat balneum.
Alterum
℞. Rad. lapathij acuti, enulæ ana ℥ iij.
Maluæ, bismaluæ, Ciclæ, Parietariæ, Saponariæ, ana M. iv.
Lupinorum, fabarum integrarum ana ℔ i.
Centaurij min. P. iij. Furfuris, vel hordei integri P. iij.
Fiat decoctio pro balneo, & detergatur panno aspero, vel spongia.
Tertium
℞. Fol. myrthi, vel salicis M. iij. Plantaginis, Acori, Agrimoniæ, Fol. vlmi ana M. iv. Lentium ℔ ij. Rosarum P. vi. Fiat decoctio pro balneo, cui adde aluminis ℔ S. ingrediatur hoc post vsum aliorum remediorum.
Lixiuia, ex cineribus
Sarmentorum vitis.
Radicum betæ & brassicæ.

B. Vnguen-

B. Vnguenta:

- *Primum*: ℞. *Farinæ* hordei, *Farinæ* fabarum, *Farinæ* lupinorum ana ʒ.i. *Fellis* bouini, aut suilli ʒ.S. *Aceti* ʒ.iv. Misce, & fiat vnguentum.
- *Secundum*: ℞. *Sulphuris*, *Chimoliæ* terræ ana ʒ.ij. *Succi* betæ ʒ.ij. Misce.
- *Tertium*: ℞. *Amygd.* amararum tostarum, *Nucum* rancidarum ana pa.xx. *Terræ* sigillatæ, *Sulphuris*, *Vitrioli* ana ʒ.ij. *Olei* nucum ʒ.iij. *Mellis* scillæ ʒ.ij. Misce, & fiat vnguentum, quo inungatur caput vesperi, manè abluendo decocto lupinorum, vel fabarum.
- *Quartum*: ℞. *Olei* amygd. amararum ʒ.iv. *Olei* irin. ʒ.ij. Succi ciclæ ʒ.iij. *Succi* fumiterræ ʒ.iij. Decoquãtur ad cõsumptionẽ succorũ, quibus adde Farinæ fœnigræci ʒ.ij. Nigellę ʒ.i. Misce, & fiat vnguentum, quo noctu partes inungantur: manè ingrediatur balneum sequens.
- *Quintum*: ℞. *Argenti* spumæ, *Olei* rutacei, *Aceti* ana part.i. Misce calidis ciceribus.
- *Sextum*: ℞. *Pul.* ireos, pul. abrotani ana ʒ.S. *Succi* enulæ, & betæ ana q.s. ad mellis crassitudinem.

De Psydracia.

Psydracia sũt pustulæ duræ, subalbidæ, quæ expressæ tamẽ reddunt: vel sunt capitis exigua tubercula pustulis similia, quæ summam cutẽ excedunt. Huius

- *Dignotio*: *Causarum*: Humorum nimirum vitiosorum. Vide in dignotione Alopeciæ. *Morbi*, manifesta.
- *Curatio*, suis indicationib. perficitur. Quare quid agendum sit, indicat tũ
  - *Causa* morbi, vitiosus scilicet humor, qui sui ablationem significat: qui quomodo, & quibus instrumentis auferatur, vide in curatione Alopeciæ.
  - *Morbus*, siue tubercula, quæ sui ablationem indicant. Tollunt autem ea, medicamenta digerẽtia & siccãtia tũ
    - *Simplicia*: vt *Nux* cypressi, Sulphur. *Ceruſſa*, Lithargyrum. *Nitrum*. Acacia. *Galla*, Hypocystis. *Ossa* myrobalanorum. *Malicorium*. *Gallia* moschata. *Oleum* rosatum, Acetum, &c.
    - *Compositæ*:
      - *Vsualia*: vt *Vnguentum* Enulatum. *Vnguentum* Citrinum.
      - *Minus* vsualia: vnguentum
        - *Primum*: ℞. *Spumæ* argenti, *Ceruſſæ* ana ʒ.S. *Aluminis* ʒ.ij. *Fol.* rutæ viridium ʒ.ij. *Olei* myrthini, Aceti ana q.s. Misce, & fiat vnguentum.
        - *Secũdum*: ℞. *Rutæ*, *Aluminis*, *Mellis* ana q.s. Misce, & fiat vnguentum, quo inungatur capite priùs raso.
        - *Tertium*: ℞. *Spumæ* argenti, *Ceruſſæ* ana ʒ.i.S. *Sulphuris* viui ʒ.j. *Ceratí* myrthini q.s. Misce.
        - *Quartum*: ℞. *Rad.* enulæ, *Rad.* lapathij ana q.s. Coquantur in aceto, & cum axungia misceantur.

De morbo Pediculari, seu Phthiriasi.

Morbus, Pedicularis, Græcis Phthiriasis, interioris cutis capitis morbus potissimũ est. Huius

Cognitio
- *Partis* affectæ { *Capitis*, Alarum, *Pectinis*, *Barbæ* } manifesta.
- *Causarum*: videlicet Humoris calidi & humidi
  - *Cibaria* humida, phlegmatica.
  - *Comestio* { *Ficuum*. Nucum. *Castanearum*. *Fructuum*. }
  - *Incultura* capitis, &c.
- *Morbi*: scilicet Pediculorum { *Capitis*, *Morpionum* } manifesta.
  - *Cyronum*, id est, intra cutim latitantium.

Curatio suis indicationibus perficitur. Quare quid fieri debeat, indicat tum

Causa morbi: videlicet humor calidꝰ & humidus, qui euacuandus. Tollitur autem partim
- *Victus* ratione, instituta secundum
  - *Qualitatẽ* cõtrariã, scilicet exiccantem. Sic conuenit { *Cibus* boni succi & laudabilis. *Exercitatio* moderata. *Balneum* aquæ salsæ. *Vestium* frequens mutatio. }
  - *Quantitatem* debitam. Sic conuenit diæta tenuis.
- *Medicamentis* purgantibus, pro redundantium humorum natura, si ætas aliaq́ue non obstiterint.

Morbus, Pediculi scilicet, qui euocandi, necandiq́ue. Necãtur autem amaris discutientibus, astringentib. & siccãtibus. Quorum alia

Linimẽta:
- *Primum*: ℞. *Aluminis* ʒ.S. *Veratri* albi ʒ.i. *Olei*, Aceti ana q.s. Fiat linimentum.
- *Alterum*: ℞. *Olei* amygd. amararum ʒ.ij. *Olei* rutæ ʒ.i. *Staphydis* agriæ ʒ.j. *Centaurij* minoris ʒ.ij. *Myrrhæ* ʒ.iij. Argenti viui ʒ.ij. *Axungiæ* rancidæ salitæ ʒ.iij. *Aceti* parum. Fiat linimentum.
- *Tertium*: ℞. *Sulphuris* ʒ.S. *Staphydis* agriæ ʒ.i. *Olei* ʒ.ii.S. *Aceti* ʒ.i.S. Misce.
- *Quartum*: ℞. *Staphydis* agriæ ʒ.S. *Aloes* ʒ.ij. *Aceti* scillitici, *Olei* amyg. amar. ana q.s. Misce, & fiat linimentum.
- *Quintum*: ℞. *Mellis* ʒ.S. *Succi* fol. hederæ ʒ.ij. Misce.
- *Sextum*: ℞. *Sandaracæ* ʒ.iij. *Staphydis* agriæ ʒ.vi. Nitri ʒ.i. *Aceti* q.s. Misce.
- *Septimum*: ℞. *Aloes*, *Staphydis* agriæ ana ʒ.S. *Olei* fraxini, *Succi* genistæ ana q.s. Fiat linimentum.
- *Octauum*: ℞. *Lardi* salsi, rasi ʒ.ij. *Aloes* ʒ.S. *Aceti* scillitici q.s. Misce.
- *Nonum*: ℞. *Staphydis* agriæ, *Aluminis* ana ʒ.S. *Seminis* tamarisci ʒ.ij. *Fellis* bouis ʒ.iij. *Olei* laurini, Aceti ana q.s. Misce, & fiat linimentum.
- *Decimum*: ℞. *Pilularum* communium ʒ.ij. *Pul.* contra vermes ʒ.ij. *Succi* Athanasiæ q.s. Misce, & fiat linimentum.

Balnea: cuiusmodi est: ℞. *Ciclæ*, Absynthij, *Marrubij*, Betonicæ ana M.j. *Centaurij* minoris, *Florum* stœchados ana P.ij. *Lupinorum* P.iij. *Staphydis* agriæ ℔.i. *Aristolochiæ* ℔.S. Fiat decoctio in lixiuio, cui adde salis ℔.iv.

Pars affecta: quæ lenienda, & si pilos habuerit, priùs radendi.

De Tumorum differentiis.

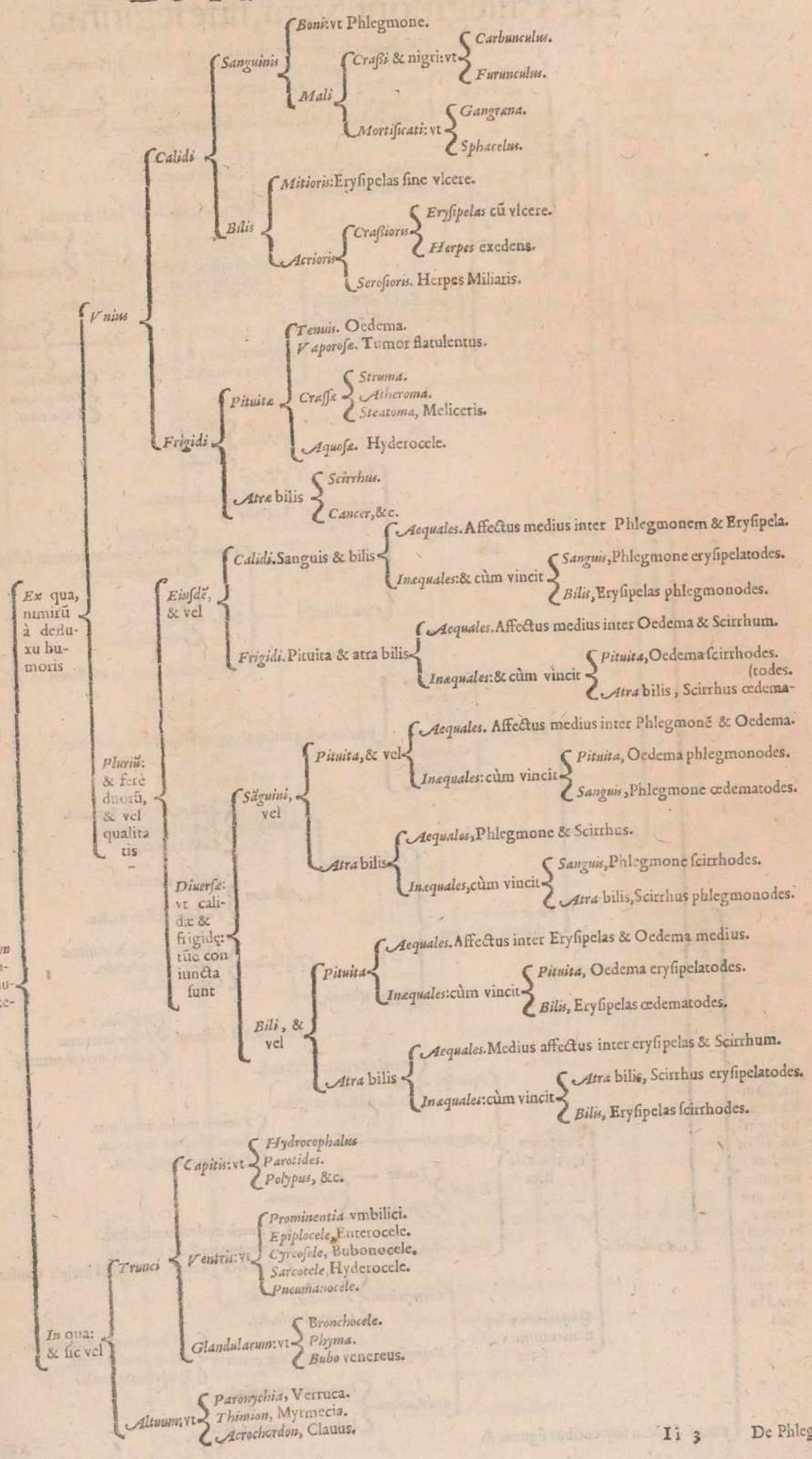

De Tumoribus sanguineis.

De Phlegmone vera, siue legitima.

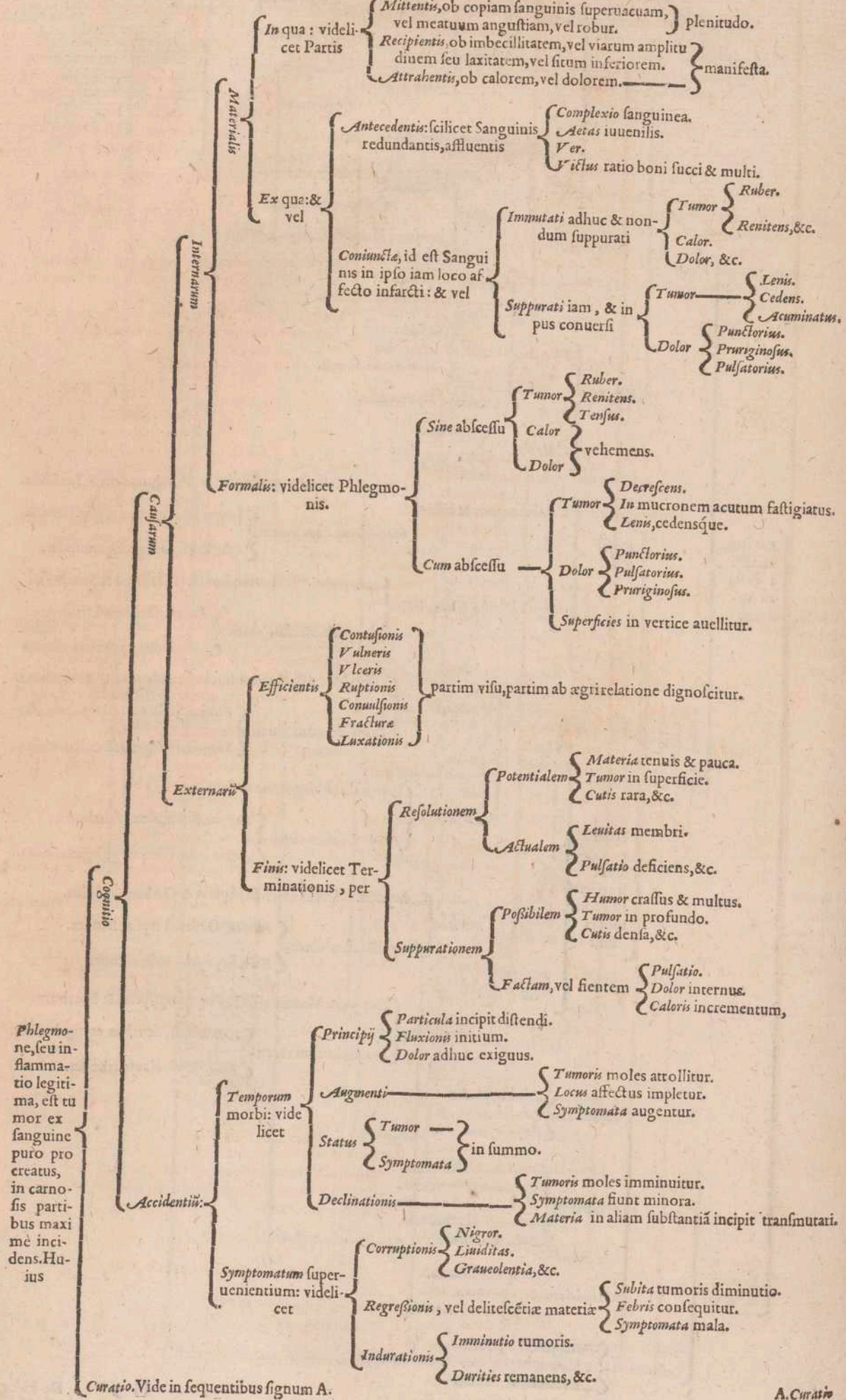

A. Curatio

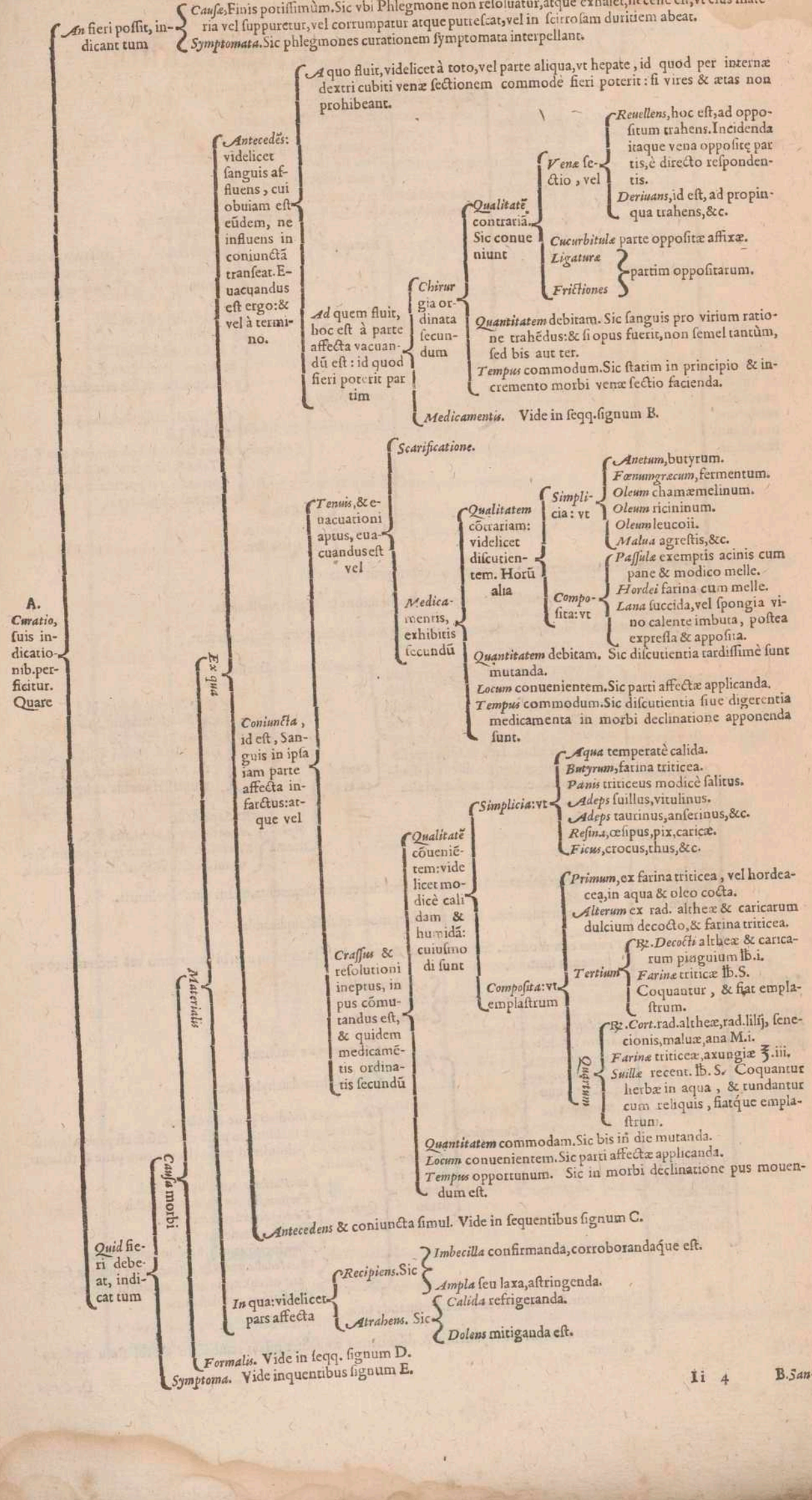
A. Curatio, suis indicationib. perficitur. Quare
An fieri possit, indicant tum
Causæ, Finis potissimùm. Sic vbi Phlegmone non resoluatur, atque exhalet, necesse est, vt eius materia vel suppuretur, vel corrumpatur atque putrescat, vel in scirrosam duritiem abeat.
Symptomata. Sic phlegmones curationem symptomata interpellant.
Quid fieri debeat, indicat tum
Causa morbi
Materialis
Ex qua
Antecedentes: videlicet sanguis affluens, cui obuiam est eũdem, ne influens in coniunctã transeat. Euacuandus est ergo: & vel à termino.
A quo fluit, videlicet à toto, vel parte aliqua, vt hepate, id quod per internæ dextri cubiti venæ sectionem commodè fieri poterit: si vires & ætas non prohibeant.
Ad quem fluit, hoc est à parte affecta vacuandũ est: id quod fieri poterit partim
Chirurgia ordinata secundum
Qualitatẽ contrariã. Sic conueniunt
Venæ sectio, vel
Reuellens, hoc est, ad oppositum trahens. Incidenda itaque vena oppositę partis, è directo respondentis.
Deriuans, id est, ad propinqua trahens, &c.
Cucurbitulæ parte oppositæ affixæ.
Ligaturæ
Frictiones
partim oppositarum.
Quantitatem debitam. Sic sanguis pro virium ratione trahẽdus: & si opus fuerit, non semel tantùm, sed bis aut ter.
Tempus commodum. Sic statim in principio & incremento morbi venæ sectio facienda.
Medicamenta. Vide in seqq. signum B.
Coniuncta, id est, Sanguis in ipsa iam parte affecta infarctus: atque vel
Tenuis, & euacuationi aptus, euacuandus est vel
Scarificatione.
Medicamentis, exhibitis secundũ
Qualitatem cõtrariam: videlicet discutientem. Horũ alia
Simplicia: vt
Anetum, butyrum.
Fœnumgræcum, fermentum.
Oleum chamæmelinum.
Oleum ricininum.
Oleum leucoii.
Malua agrestis, &c.
Composita: vt
Passulæ exemptis acinis cum pane & modico melle.
Hordei farina cum melle.
Lana succida, vel spongia vino calente imbuta, postea expressa & apposita.
Quantitatem debitam. Sic discutientia tardissimè sunt mutanda.
Locum conuenientem. Sic parti affectæ applicanda.
Tempus commodum. Sic discutientia siue digerentia medicamenta in morbi declinatione apponenda sunt.
Crassus & resolutioni ineptus, impus cõmutandus est, & quidem medicamẽtis ordinatis secundũ
Qualitatẽ cõueniẽtem: videlicet modicè calidam & humidã: cuiusmodi sunt
Simplicia: vt
Aqua temperatè calida.
Butyrum, farina triticea.
Panis triticeus modicè salitus.
Adeps suillus, vitulinus.
Adeps taurinus, anserinus, &c.
Resina, œsipus, pix, caricæ.
Ficus, crocus, thus, &c.
Compositæ: vt emplastrum
Primum, ex farina triticea, vel hordeacea, in aqua & oleo cocta.
Alterum ex rad. altheæ & caricarum dulcium decocto, & farina triticea.
Tertium
℞. Decocti altheæ & caricarum pinguium ℔ i.
Farinæ triticæ ℔ S.
Coquantur, & fiat emplastrum.
Quartum
℞. Cort. rad. altheæ, rad. lilij, senecionis, maluæ, ana M. i.
Farinæ triticeæ, axungiæ ℥ iii.
Suillæ recent. ℔ S. Coquantur herbæ in aqua, & tundantur cum reliquis, fiatque emplastrum.
Quantitatem commodam. Sic bis in die mutanda.
Locum conuenientem. Sic parti affectæ applicanda.
Tempus opportunum. Sic in morbi declinatione pus mouendum est.
Antecedens & coniuncta simul. Vide in sequentibus signum C.
In qua: videlicet pars affecta
Recipiens. Sic
Imbecilla confirmanda, corroborandaque est.
Ampla seu laxa, astringenda.
Atrahens. Sic
Calida refrigeranda.
Dolens mitiganda est.
Formalis. Vide in seqq. signum D.
Symptoma. Vide inquentibus signum E.

B. *Sanguis* affluens à parte affecta, euacuãdus medicamẽtis exhibitis secundum

- *Qualitatem* contrariam: videlicet repellentem & refrigerantem: (nisi tumor fuerit in partib. glãdulosis, vel fiat à materia venenosa, vel materia sit crassa & repulsioni inepta, vel vehementer fuerit impacta, vel tumor criticus fuerit, vel à primitiua causa fuerit excitatus, vel principi parti proximus.) Horũ autem alia
  - *Simplicia*: vt
    - *Acacia*, acetum.
    - *Balaustium*, bolus armenus.
    - *Caphura*, capreoli vitium.
    - *Folia* vitium, folia cupressi.
    - *Malicorium*, myrthus.
    - *Omphacium*, Plantago.
    - *Quercus*, rubus.
    - *Rosæ*, rhus.
    - *Solanum*, succus hyosciami.
    - *Terra* sigillata.
    - *Vinum* austerum, &c.
  - *Cõposita*: & vel
    - *Fomentum*
      - *Primum* exycrato, siue posca.
      - *Alterum*: ℞ *Oui* candidi, olei rosarum, aquæ rosarũ, ana q.s. Misceãtur, quo panniculi imbuti parti inflãmatæ applicentur.
    - *Emplastrum*
      - *Primum*: ℞ *Succi* semperuiui ℔.i. *Vini* austeri ℔.S. *Farinæ* hordei ʒ.iii. *Malicorij*, sumach, ana ʒ.S. Coquantur, & fiat cataplasma.
      - *Alterum*: ℞ *Santali* albi, rubri, ana ʒ.iii. *Glaucij* ʒ.ii. *Terræ* cimoliæ, boli armeni, ana ʒ.i.S. Trita & cribrata cum succo semperuiui, vel portulacæ, vel lactucæ, fiat emplastrum.
    - *Ceratum*
      - *E* psyllio.
      - *E* coriandro.
      - *Rosaceum*, &c.

Quantitatem debitam. Sic repellentia medicamenta sæpiùs mutanda.

Locum conuenientem. Sic medicamenta parti inflammatione laboranti applicanda.

Tempus commodum. Sic repellentia medicamenta in morbi principio admouenda sunt.

C. *Causa* antecedens & coniuncta simul complicatæ

- *Inæqualiter*, præpollente scilicet antecedẽte, mixtis remediis asserendæ, iisq; exhibitis secundum
  - *Qualitatem* cõtrariam: videlicet repellentem & leuiter discutientem. Siquidem quod influit vehementer, repellendum quoque vehementiùs est: quod verò modicè fluxit & loco iam inhæsit, modicè resoluendum. Itaque ipsis repellẽtibus, nõnihil ex iis quæ discutiunt, admiscendum est. Horum autem alia
    - *Simplicia*: vt Rosaceum.
    - *Composita*: vt est
      - *Emplastrum*: ℞ *Foliorum* maluæ M.i. *Absynthij*, rosarum, ana ʒ.S. *Farinæ* hordei ʒ.i. *Olei* chamomelini ʒ.i.S. Coquantur & contũdantur, ac in formã emplastri mollis redigantur.
      - *Epithema*: ℞ *Sapæ* ʒ.iii. *Aquæ* rosarum, aceti, ana ʒ.S. *Croci* ʒ.ii. Moderato igne parum feruecant, postea colẽtur, fiatq; epithema.

  Quantitatem debitam. Sic tardius mutari debent medicamenta, quàm pura repellentia.

  Locum conuenientem. Sic parti phlegmone obsessæ applicanda.

  Tempus commodum. Sic repellentia & modicè discutientia in morbi augmento vel incremento apponenda sunt.

- *Æqualiter*, mixtis remediis tollendæ, iisq; institutis secũdum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet repellentem & discutientem æqualiter, quorum alia
    - *Simplicia*: vt
      - *Althea*, malua.
      - *Chamomilla*.
      - *Semen* lini, &c.
    - *Composita*
      - *Vsualia*: vt
        - *Vnguentum* basilicum.
        - *Emplastrum* diachylon, &c.
      - *Minus vsualia*: vt emplastrum
        - *Primum*, ex modico pane & rosaceo.
        - *Alterum*, ex meliloto, in passo decoctũ & cũ pane admotũ.
        - *Tertium*, ex palmulis in passo elixatis, cum pane & rosaceo mixtis.
        - *Quartum*: ℞ *Parietariæ*, maluę, ana M.i. *Furfuris*, farinæ volatilis, ana P.i. *Fœnigræci*, anethi, ana ʒ.S. *Olei* chamæmelini ʒ.i.S. *Vino* incoquantur, fiatque emplastrum.
        - *Quintum*: ℞ *Medullæ* panis ℔.i. Macerẽtur in aqua feruẽti, postea exprimatur, addanturq; mellis ʒ.iii. fiatque emplastrum.

  Quantitatem. Sic remedia tardissimè mutanda sunt.

  Tempus conueniens. Sic repellentia & discutientia æqualiter mixta remedia in morbi statu applicanda sunt.

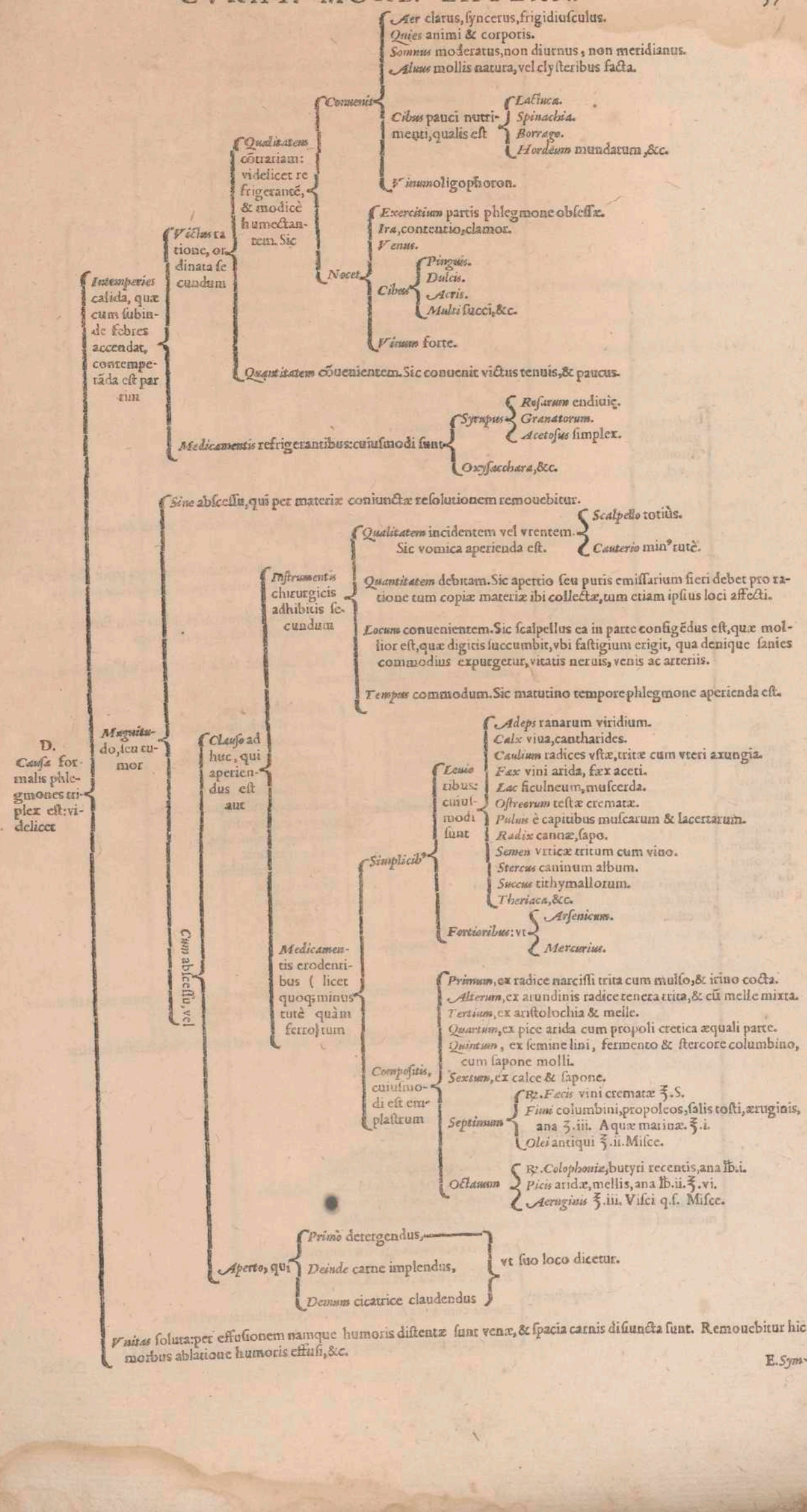
Aer clarus, syncerus, frigidiusculus.
Quies animi & corporis.
Somnus moderatus, non diurnus, non meridianus.
Alvus mollis natura, vel clysteribus facta.
Conuenit
Cibus pauci nutrimenti, qualis est
Lactuca.
Spinachia.
Borrago.
Hordeum mundatum, &c.
Vinum oligophoron.
Qualitatem cõtrariam: videlicet refrigerantẽ, & modicè humectantem. Sic
Exercitium partis phlegmone obsessæ.
Ira, contentio, clamor.
Venus.
Nocet
Cibus
Pinguis.
Dulcis.
Acris.
Multi succi, &c.
Vinum forte.
Victus ratione, ordinata secundum
Intemperies calida, quæ cum subinde febres accendat, contemperãda est prius
Quantitatem cõuenientem. Sic conuenit victus tenuis, & paucus.
Medicamentis refrigerantibus: cuiusmodi sunt
Syrupus
Rosarum endiuię.
Granatorum.
Acetosus simplex.
Oxysaccharum, &c.
Sine abscessu, quĩ per materiæ coniunctæ resolutionem remouebitur.
Qualitatem incidentem vel vrentem. Sic vomica aperienda est.
Scalpello totiùs.
Cauterio minùs tutè.
Instrumentis chirurgicis adhibitis secundum
Quantitatem debitam. Sic apertio seu puris emissarium fieri debet pro ratione tum copiæ materiæ ibi collectæ, tum etiam ipsius loci affecti.
Locum conuenientem. Sic scalpellus ea in parte configẽdus est, quæ mollior est, quæ digitis succumbit, vbi fastigium erigit, qua denique sanies commodius expurgetur, vitatis neruis, venis ac arteriis.
Tempus commodum. Sic matutino tempore phlegmone aperienda est.
Clauso adhuc, qui aperiendus est aut
Simplicib⁹
Leuioribus: cuiusmodi sunt
Adeps ranarum viridium.
Calx viua, cantharides.
Caulium radices vstæ, tritæ cum vteri axungia.
Fax vini arida, fæx aceti.
Lac ficulneum, muscerda.
Ostreorum testæ crematæ.
Pulus è capitibus muscarum & lacertarum.
Radix cannæ, sapo.
Semen vrticæ tritum cum vino.
Stercus caninum album.
Succus tithymallorum.
Theriaca, &c.
Fortioribus: vt
Arsenicum.
Mercurius.
Medicamentis erodentibus (licet quoq; minus tutè quàm ferro) tum
Compositis, cuiusmodi est emplastrum
Primum, ex radice narcissi trita cum mulso, & irino cocta.
Alterum, ex arundinis radice tenera trita, & cũ melle mixta.
Tertium, ex aristolochia & melle.
Quartum, ex pice arida cum propoli cretica æquali parte.
Quintum, ex semine lini, fermento & stercore columbino, cum sapone molli.
Sextum, ex calce & sapone.
Septimum
℞. Faecis vini crematæ ℥.S.
Fimi columbini, propoleos, salis tosti, æruginis, ana ℥.iii. Aquæ marinæ. ℥.i.
Olei antiqui ℥.ii. Misce.
Octauum
℞. Colophoniæ, butyri recentis, ana ℔.i.
Picis aridæ, mellis, ana ℔.ii. ℥.vi.
Aeruginis ℥.iii. Visci q.s. Misce.
Cum abscessu, vel
Aperto, qui
Primò detergendus,
Deinde carne implendus,
Demum cicatrice claudendus
vt suo loco dicetur.
Maguitudo, seu tumor
Vnitas soluta: per effusionem namque humoris distentæ sunt venæ, & spacia carnis disiuncta sunt. Remouebitur hic morbus ablatione humoris effusi, &c.
D. Causa formalis phlegmones triplex est: videlicet

E. Sym-

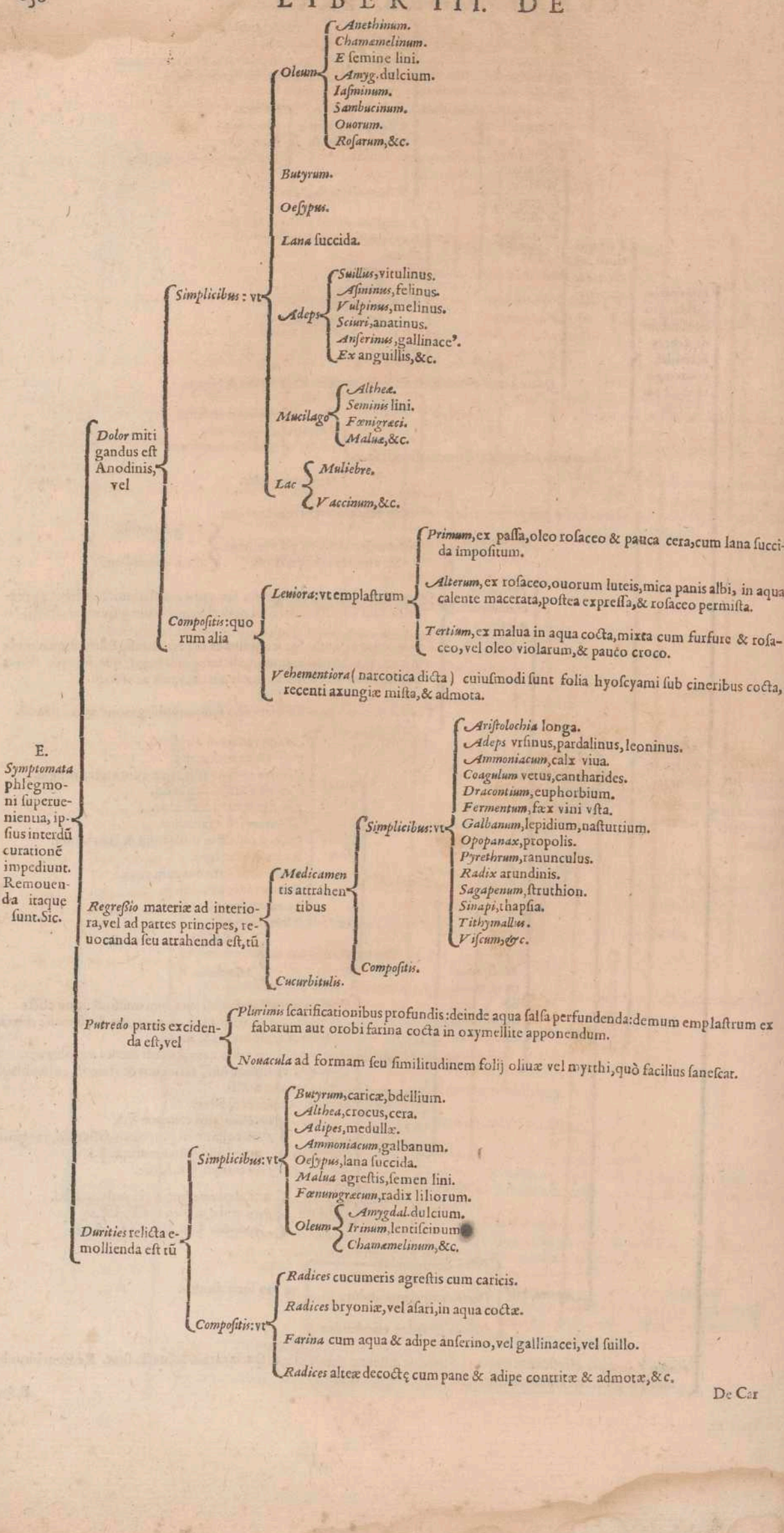
E. Symptomata phlegmoni superuenientia, ipsius interdū curationē impediunt. Remouenda itaque sunt. Sic.
Dolor mitigandus est Anodinis, vel
Simplicibus: vt
Oleum
Anethinum.
Chamæmelinum.
E semine lini.
Amyg. dulcium.
Iasminum.
Sambucinum.
Ouorum.
Rosarum, &c.
Butyrum.
Oesypus.
Lana succida.
Adeps
Suillus, vitulinus.
Asininus, felinus.
Vulpinus, melinus.
Sciuri, anatinus.
Anserinus, gallinaceꝰ.
Ex anguillis, &c.
Mucilago
Althææ.
Seminis lini.
Fœnigræci.
Maluæ, &c.
Lac
Muliebre.
Vaccinum, &c.
Compositis: quorum alia
Leniora: vt emplastrum
Primum, ex passa, oleo rosaceo & pauca cera, cum lana succida impositum.
Alterum, ex rosaceo, ouorum luteis, mica panis albi, in aqua calente macerata, postea expressa, & rosaceo permista.
Tertium, ex malua in aqua cocta, mixta cum furfure & rosaceo, vel oleo violarum, & paucō croco.
Vehementiora (narcotica dicta) cuiusmodi sunt folia hyoscyami sub cineribus cocta, recenti axungiæ mista, & admota.
Regressio materiæ ad interiora, vel ad partes principes, reuocanda seu atrahenda est, tū
Medicamentis attrahentibus
Simplicibus: vt
Aristolochia longa.
Adeps vrsinus, pardalinus, leoninus.
Ammoniacum, calx viua.
Coagulum vetus, cantharides.
Dracontium, euphorbium.
Fermentum, fæx vini vsta.
Galbanum, lepidium, nasturtium.
Opopanax, propolis.
Pyrethrum, ranunculus.
Radix arundinis.
Sagapenum, struthion.
Sinapi, thapsia.
Tithymallus.
Viscum, &c.
Compositis.
Cucurbitulis.
Putredo partis excidenda est, vel
Plurimis scarificationibus profundis: deinde aqua salsa perfundenda: demum emplastrum ex fabarum aut orobi farina cocta in oxymellite apponendum.
Nouacula ad formam seu similitudinem folij oliuæ vel myrthi, quò facilius sanescat.
Durities relicta emollienda est tū
Simplicibus: vt
Butyrum, caricæ, bdellium.
Althea, crocus, cera.
Adipes, medullæ.
Ammoniacum, galbanum.
Oesypus, lana succida.
Malua agrestis, semen lini.
Fœnumgræcum, radix liliorum.
Oleum
Amygdal. dulcium.
Irinum, lentiscinum
Chamæmelinum, &c.
Compositis: vt
Radices cucumeris agrestis cum caricis.
Radices bryoniæ, vel asari, in aqua coctæ.
Farina cum aqua & adipe anserino, vel gallinacei, vel suillo.
Radices alteæ decoctę cum pane & adipe contritæ & admotæ, &c.

De Car

De Carbunculo.

Carbunculus, Græcis Anthrax, est pustula parua, venenosa, locum comburens, in primis vesicam, deinde crustam faciens. Huius

Cognitio

Morbi, videlicet Carbunculi

Pustulæ frequentissimæ, multæ exiles, ambustis consimiles, per summa cutis, quibus ruptis cutaceum vlcus prouenit quoque crostosum. Interdum pustula vna, qua rupta vlcus cum crusta gignitur. Interim (licet rarò) & citra pustulam pustulasve incipit, sed omnibus crustosum vlcus.

Pruritus. Crusta cinerei coloris vel nigri.

Caro circumiacens inflammata. Rubor.

Dolor grauis atque molestus. Febris.

Nausea,
Vomitus frequens,
Prostrato appetitus,
Tremor cordis,
Palpitatio,
Animi deliquium
} præsertim si venenositas aliqua subsit.

Causæ

Antecedentis: videlicet Sanguinis nigri, crassi, fœculenti, ac feruentis, influentis. Signa redundantiæ sanguinis.

Coniunctæ: scilicet Sanguinis, in ipsa iam parte affecta collecti. Signa carbunculi iam facta.

Curatio suis indicationibus perficitur. Quare

An fieri possit, indicat tum

Causa

Efficiens. Sic carbunculi ipsi ex causis populatim grassantibus, magna ex parte oriuntur, & pestiferam luem consequuntur.

Materialis in qua. Sic

In emunctoriis & prope membra principalia lethalis est. timendum enim est, ne ad partem aliquam pricipem materia hæc venenosa recurrat.

Si circa stomachum faucésve incidat, subitò spiritum sæpe elidit.

Accidens. Sic

Minus lethalis est, qui primùm ruber, deinde citrinus apparet: qui verò liuescit, aut nigricat, iugulat.

Accidentia, quæ morbum hunc comitari solent, si plurimum remittantur, spes aliqua nobis promittitur. si verò magis atq; magis semper intendantur, & vehementiora fiant, tum planè est desperandum.

Quid fieri debeat, indicat tum

Antecedens. Vide in sequentibus signum A.

Causa morbi

Coniuncta: quæ tolluntur partim

Chirurgia: scilicet vel

Scarificatione tumoris, si nihil prohibeat, plagis satis profundis, ipsæ verò incisiones aqua salsa calente statim perfundendæ, ne in illis sanguis coeat, vel concrescat, sed foras egrediatur.

Sanguisugis.

Suctu ab ore facto.

Medicamentis, exhibitis secundum

Qualitatem contrariam: & vel humoris

Qualitati, videlicet maturantem, præsertim cum ob crassitiem digeri nequeat, & ad modum sæuiat malum, nobisque aliquas dederit inducias, aliàs non maturandum. Sic maturans emplastrum

Primum, ex ficubus, fermento & sale.

Alterum, ex vitellis ouorum & sale.

Tertium, ex melle, farina triticea, & ouorum luteis.

Ex consolida maiore, trita inter duos lapides.

Quantitati: scilicet discutientem (nisi validè irruat fluxio, tunc, vt suprà, modice reprimendum) Horum alia

Leuiora: vt

Medulla nucis auellanæ.

Scabiosa comesta, vel ex vino pota, discutit, & insensibiliter dissoluit.

Emplastrum de arnoglossa, &c.

Vehementiora, & attrahentia, præsertim si artus & ignobiles partes occupet, & pigrè moueatur fluxio.

Quantitatem debitam.

Locum conuenientem. Sic

Parti affectæ discutientia applicanda sunt.

Partibus circumiacentibus defensiua, vt suprà, aptanda.

Tempus commodum. Sic in

Principio leuiora discutientia
Status & declinatione fortiora
} applicanda.

Pars affecta

Primariò Sic pars, & potissimùm circumiacens corroboranda est vnguento ex bolo Armeno, rosaceo, vel myrrhaceo oleo & aceto confectum: ne scilicet intrò, qui iam fluxit humor, recurrat.

Secundariò, cor scilicet, quod confirmandum est theriaca pauca cum aqua scabiosæ vel buglossæ sumpta, sex horis à pastu.

Morbus.
Symptoma.
} Vide in sequentibus signum B.

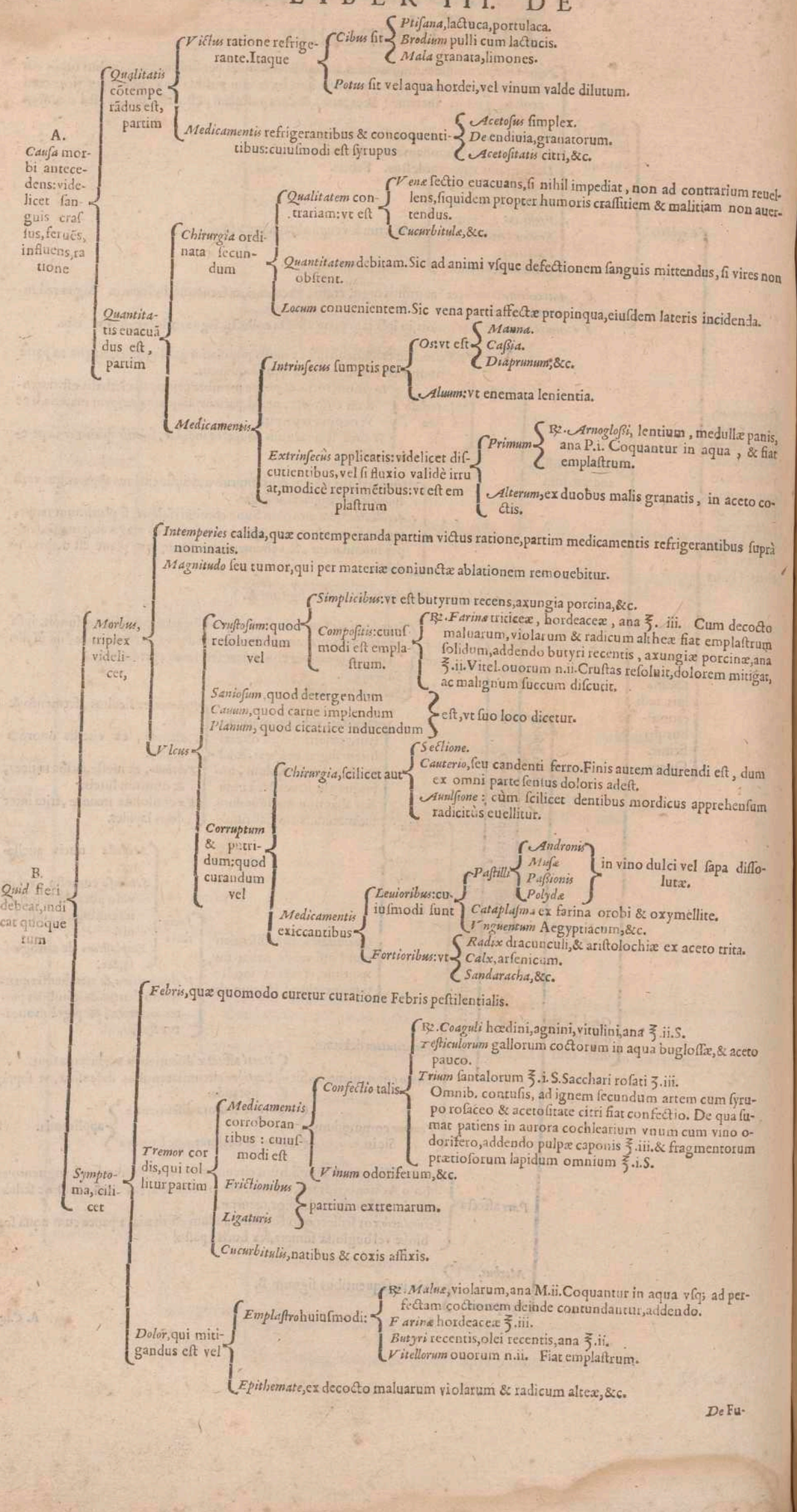
A. Causa morbi antecedens: videlicet sanguis crassus, feruēs, influens, ratione
Qualitatis cōtemperādus est, partim
Victus ratione refrigerante. Itaque
Cibus sit
Ptisana, lactuca, portulaca.
Brodium pulli cum lactucis.
Mala granata, limones.
Potus sit vel aqua hordei, vel vinum valde dilutum.
Medicamentis refrigerantibus & concoquentibus: cuiusmodi est syrupus
Acetosus simplex.
De endiuia, granatorum.
Acetositatis citri, &c.
Quantitatis euacuādus est, partim
Chirurgia ordinata secundum
Qualitatem contrariam: vt est
Venæ sectio euacuans, si nihil impediat, non ad contrarium reuellens, siquidem propter humoris crassitiem & malitiam non auertendus.
Cucurbitulæ, &c.
Quantitatem debitam. Sic ad animi vsque defectionem sanguis mittendus, si vires non obstent.
Locum conuenientem. Sic vena parti affectæ propinqua, eiusdem lateris incidenda.
Medicamentis
Intrinsecus sumptis per
Os: vt est
Manna.
Cassia.
Diaprunum, &c.
Aluum: vt enemata lenientia.
Extrinsecùs applicatis: videlicet discutientibus, vel si fluxio validè irruat, modicè reprimētibus: vt est emplastrum
Primum
℞. Arnogloßi, lentium, medullæ panis, ana P.i. Coquantur in aqua, & fiat emplastrum.
Alterum, ex duobus malis granatis, in aceto coctis.
B. Quid fieri debeat, indicat quoque rum
Morbus, triplex videlicet,
Intemperies calida, quæ contemperanda partim victus ratione, partim medicamentis refrigerantibus suprà nominatis.
Magnitudo seu tumor, qui per materiæ coniunctæ ablationem remouebitur.
Vlcus
Cruſtosum: quod resoluendum vel
Compositis: cuiusmodi est emplastrum.
Simplicibus: vt est butyrum recens, axungia porcina, &c.
℞. Farinæ triticeæ, hordeaceæ, ana ℥. iii. Cum decocto maluarum, violarum & radicum altheæ fiat emplastrum solidum, addendo butyri recentis, axungiæ porcinæ, ana ℥.ii. Vitel. ouorum n.ii. Cruſtas resoluit, dolorem mitigat, ac malignum succum discutit.
Sanioſum, quod detergendum
Cauum, quod carne implendum
Planum, quod cicatrice inducendum
est, vt suo loco dicetur.
Corruptum & putridum: quod curandum vel
Chirurgia, scilicet aut
Sectione.
Cauterio, seu candenti ferro. Finis autem adurendi est, dum ex omni parte sentus doloris adest.
Auulsione: cùm scilicet dentibus mordicus apprehensum radicitùs euellitur.
Medicamentis exiccantibus
Leuioribus: cuiusmodi sunt
Pastilli
Andronis
Muſæ
Paßionis
Polydæ
in vino dulci vel sapa dissolutæ.
Cataplasma ex farina orobi & oxymellite.
Vnguentum Aegyptiacum, &c.
Fortioribus: vt
Radix dracunculi, & aristolochiæ ex aceto trita.
Calx, arsenicum.
Sandaracha, &c.
Symptoma, scilicet
Febris, quæ quomodo curetur curatione Febris pestilentialis.
Tremor cordis, qui tollitur partim
Medicamentis corroborantibus: cuiusmodi est
Confectio talis
℞. Coaguli hœdini, agnini, vitulini, ana ℥.ii.S.
Testiculorum gallorum coctorum in aqua bugloſſæ, & aceto pauco.
Trium santalorum ℥.i.S. Sacchari rosati ʒ.iii.
Omnib. contusis, ad ignem secundum artem cum syrupo rosaceo & acetositate citri fiat confectio. De qua sumat patiens in aurora cochlearium vnum cum vino odorifero, addendo pulpæ caponis ℥.iii.& fragmentorum prætiosorum lapidum omnium ℥.i.S.
Vinum odoriferum, &c.
Frictionibus
Ligaturis
partium extremarum.
Cucurbitulis, natibus & coxis affixis.
Dolor, qui mitigandus est vel
Emplastro huiusmodi:
℞. Maluæ, violarum, ana M.ii. Coquantur in aqua vsq; ad perfectam coctionem deinde contundantur, addendo.
Farinæ hordeaceæ ℥.iii.
Butyri recentis, olei recentis, ana ℥.ii.
Vitellorum ouorum n.ii. Fiat emplastrum.
Epithemate, ex decocto maluarum violarum & radicum altheæ, &c.

De Furunculo.

Furunculus, (Germanis *ein Blut eyss*) est tuberculum acutum cũ inflammatione & dolore, maximéq. vbi iam in pus vertitur. Huius

- *Cognitio*
  - *Morbi*
    - *Dolor* circa maturationem
      - *Intensus.*
      - *Pulsatorius.*
    - *Calor*, Rubor.
    - *Ruptio* spontanea & sine ferro.
    - *Pus* manans crassum, instar nerui putrefacti.
    - *Cera* signa ferè, & vt phlegmonis.
  - *Causæ*
    - *Antecedentis*: videlicet Sanguinis crassi, affluentis. Signa sanguinis crassi redundantis.
    - *Coniunctæ*: scilicet Sanguinis crassi, in ipsa iam parte affecta collecti. Signa, vt in morbo.
- *Curatio* suis perficitur indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat morbi potissimum natura. Sic in Carbunculo nullũ periculum est etiãsi nulla adhibeatur curatio. Matureſcit enim per se atque erũpit: sed dolor efficit, vt potior medicina sit, quæ maturiùs liberet.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tũ
    - *Causa*
      - *Antecedens*: videlicet sãguis crassus influens, qui euacuandus est & vel à termino
        - *A* quo, fluit siue à parte aliqua, siue toto corpore. Sic conuenit venæ dextri cubiti internæ sectio, si ætas, vires, tẽpúsque anni, &c. non impediant.
        - Ad quẽ fluit. Sic
          - *Attractus* sanguis vel venæ sectione
            - *Reuellendus* ad oppositũ, si nihil impediat:
            - *Derivandus* ad ἀppin qua:
            - vt in Phlegmone dictum.
          - *Impulsus* repellendus medicamẽtis repellentibus, modò materiæ crassities, & partiũ nobilium vicinitas non obstet:
      - *Coniunctæ*: videlicet sanguis impactus, qui euacuãdus medicamentis institutis secundum
        - *Qualitatem* contrariã: & vel humoris
          - *Qualitati* crudæ: scilicet maturantẽ. Quorũ alia
            - *Simplicia*: vt
              - *Triticum* mansum & impositum.
              - *Vuæ* passæ cum sale.
              - *Fecs* siccę hydromeliti incoctæ.
              - *Fermentum* cum nitro.
              - *Lini* semen cum melle, &c.
            - *Compositæ*
              - *Emplastrum*
                - ℞. *Rad.* liliorum alborũ ʒ. vj.
                - *Rad.* bugloſſæ ʒ. ij.
                - *Malvæ*, *Violarum* ana M. j.
                - Coquantur, deinde pistentur addendo.
                - *Farinæ* triticeæ ʒ. iij.
                - *Butyri* recentis ʒ. ij.
                - *Olei* dulcis ʒ. iiij.
                - *Axungiæ* porcinæ ʒ. ij. S.
                - *Vitellorum* ouorum num. ij.
                - *Croci* ϑ. j.
                - Fiat emplastrum.
              - *Epithema*
                - ℞. *Decoctionis* predictæ ℔. iij.
                - *Farinæ* hordei, *Farinæ* triticeę ana ʒ. j. S.
                - *Olei* communis, *Butyri*, *Axungiæ* porcinæ ana ʒ. ij.
                - Coquatur vsq. ad consumptionem quartę partis, deinde ad de vitell. ouorum numer. iiij. & fiat ad modum epithematis, quod cum peciis calidis applicandum.
        - *Quantitati*: videlicet euacuantem. Sic cum sponte rũpatur carbunculus, vel maturãtibus aperiatur, euacuetúrque neque aperiendus, neque materia resoluenda erit.
        - *Tẽpus* commodũ. Sic in
          - *Principio* reprimentia, si fluxio validè irruat,
          - *Statu* & declinatione, maturantia aptanda.
      - *Morbus*: scilicet Vlcus
        - *Impurum*, abstergendum est tali mũdificatiuo:
          - ℞. *Terebynthinæ* claræ ʒ. ij. S.
          - *Mellis* rosati ʒ. j.
          - *Succi* apii ʒ. vj.
          - Coquantur vsque ad succi consumptionem: deinde addantur
          - *Farinæ* hordeaceæ, *Farinæ* triticeæ, fabarum ana ʒ. j.
          - *Croci* ϑ. S.
          - *Vitell.* ouorum num. j.
          - Fiat mundificatiuum, quo intingatur partia, ponatúrq. super orificio furunculi.
        - *Puris*, consolidandũ emplastro huiusmodi:
          - ℞. *Diachylonis* albi sine gummi ʒ. ij.
          - *Terebynthinæ* claræ, *Pinguedinis* porcinæ ana ʒ. ij. S.
          - *Lithargyri* auri, & argenti ana ʒ. v.
          - *Mumij* ʒ. v. Ceruſſæ ʒ. j.
          - *Olei* rosati ʒ. j. S.
          - *Ad* ignem fiat cerotum cum baculo semper agitando, addendóque ceræ albæ q. s.

De Gangræna,& Sphaceolo,seu Syderatione.

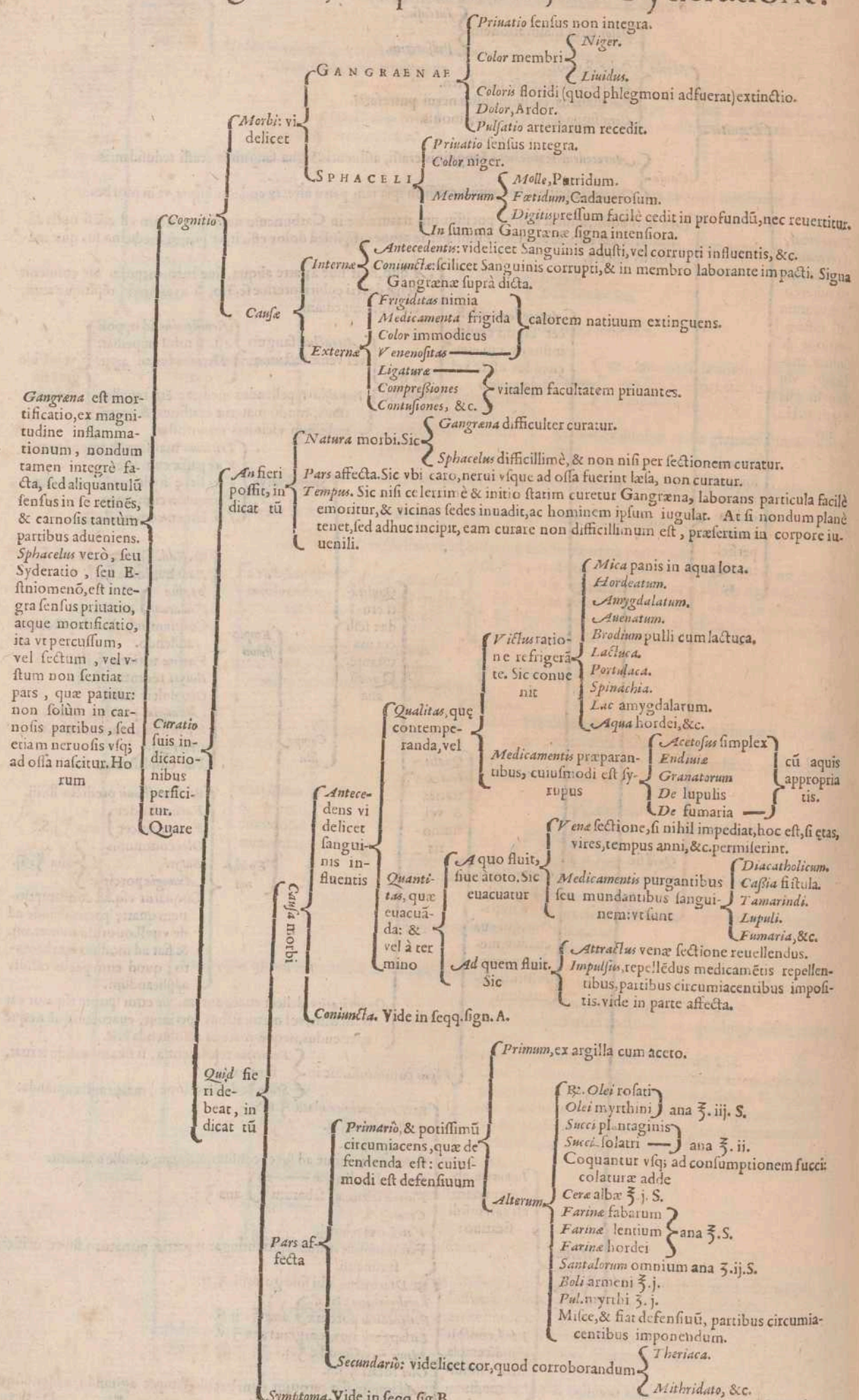

A. *Cõiuncta* causa est sãguis corruptus, & in mẽbro laborãte ita impactus, vt arteriarum & venarum vias obstruat, facultatemq; vitalẽ priuet, vel suo calore nimio natiuum calorẽ suffocet, mortificétque. Itaque euacuandus est vel

- *Chirurgia*, ordinata secundum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet euacuantem. Sic conuenit
    - *Phlebotomia*, si nihil impediat.
    - *Scarificatio*: deinde ablutio cum salsa.
    - *Sectio* membri.
    - *Vstio* cum ferro candente.
  - *Quantitatem* debitam. Sic
    - *Sanguis* pro virium ratione, & affectus magnitudine trahendus.
    - *Scarificationes* plures & altæ faciendæ, pro affectus magnitudine.
    - *Membrum*, quod paulatim emoritur, vsq; ad partem sanem, ita vt nihil prorsus putridi relinquatur, ocyssimè abscindere conuenit, vt cætera pars corporis tuta sit. Nam quod computruit, veneni in morbum suo cõtactu, quod adhuc sanum & integrum est, inficit & corrumpit.
    - *Vstio* pro affectus magnitudine facienda est.
  - *Locum* conuenientem. Sic
    - *Vena*, quæ amplior ac turgens circa partem affectam conspicitur, vel ei proximior est, incidenda est.
    - *Pars* affecta scarificanda.
    - *Membrum* corruptum seu putrefactum secandum.
    - *Vstio* eius, quod est inter integrum & vitiatum locum, facienda.
  - *Tempus* commodum. Sic
    - *Vbi* putrescere incipit, tum
      - *Vena* secanda.
      - *Scarificationes* faciendæ.
    - *Putrefacta* pars
      - *Priùs* secanda, & ocyssimè.
      - *Deinde* vrenda.
- *Medica* mentis: iisq. exhibitis secundum
  - *Qualitatẽ* contrariã: videlicet exiccantẽ & resoluẽtẽ. (talia enim putredinẽ prohibẽt, tollũt.) Horũ aũt alia
    - *Simplicia*
      - *Leuiora*: vt
        - *Erui* farina cum melle.
        - *Acetum* mulsum.
        - *Farina* orobi, vel lolii, vel fabrum, cum oxymellite.
        - *Cortex* nucum vetustarum.
        - *Tithymalli* liquor.
        - *Lupinorum* decoctum, &c.
      - *Vehemẽtiora*
        - *Arsenicum* sublimatum.
        - *Calx*, &c.
    - *Composita*
      - *Leuiora*: vt
        - *Farina* lolii cum raphano & sale nonnunquam etiam aceto.
        - *Vua* passa cum sale ex oxymellite.
      - *Vehemẽtiora*
        - *Vsualia*: vt
          - *Pastilli* *Polyidæ*, *Musæ*, *Pasionis* — triti, & cũ aceto & vino diluti.
          - *Vnguentum* Aegyptiacũ, quod cõstat ex flore æris, alumine, melle, & aceto, ad æquas portiones mixtis & coctis, præsertim vbi iã feruor subsederit.
        - *Minus* vsualia: vt est medicina talis:
          - Rx. *Aeruginis* rasæ, *Minij*, *Aluminis* scissilis — ana ʒ.i.
          - Cum aqua terantur, partiq; affectæ applicentur, scalpello vndiq; exasperatæ.
  - *Quantitatem* conuenientem quæ pro ægrotantis natura & ætatis ratione augenda vel minuenda est. Sic corpora rustica, fortiora: fœminea verò, imbecilliora: infantes & pueri, molliora exigunt medicamenta.

B. *Gangræna* varia symptomata superueniunt. Siquidem sectionem membri, sanguinis profluuiũ: vstionem, crustæ & dolor: crustas vlcera sequuntur. Itaque

- *Profluuium* sanguis sistẽdum est
  - *Primò* vstione. Sic ferro candente eam partem, quæ sanæ adiuncta est, aduretere conuenit: ita enim celeriter sanguinis profluuium cõpescetur, putredóque impedietur.
  - *Deinde* facta adustione, porri succo, vel sale cum porro. hæc enim siccãt & stringunt putredinem, atque humorum affluxum prohibent.
- *Crustæ* (cessante quidem priùs putredine) auferendæ sunt, vel
  - *Butyro*.
  - *Axungia* suilla.
  - *Pane*, *Facma* triticea, *Farina* hordeacea — ex hydrelæo incocta.
  - *Pane* cum apio trito.
  - *Iride*, *Radice* *Panacis*, *Aristolochiæ*, *Acori* — cum melle.
  - *Cephalio* ex melle.
  - *Tetrapharmaco*.
  - *Macedonico*, &c.
- *Vlcus*
  - *Purulentum*, abstergendum, seu mundificandum: cuiusmodi est mundificatiuum
    - *Primum*
      - Rx. *Mellis* ℔.S.
      - *Vitellorum* ouorum num. iij.
      - *Farinæ* hordei ℔. S.
      - Misce. Post biduum, vel triduum adde.
      - *Myrrhæ* ʒ.x.
    - *Alterum* ex farina orobi cum melle, vel thure.
  - *Cauum* carne implendum:
  - *Planum* cicatrice inducendum: — vide suo loco.
- *Dolor* mitigandus. Sic folia fabæ inuersæ parti affectæ appositæ mirabiliter dolorem remouebunt.

De Tumoribus biliosis.

De Erysipelate legitima.

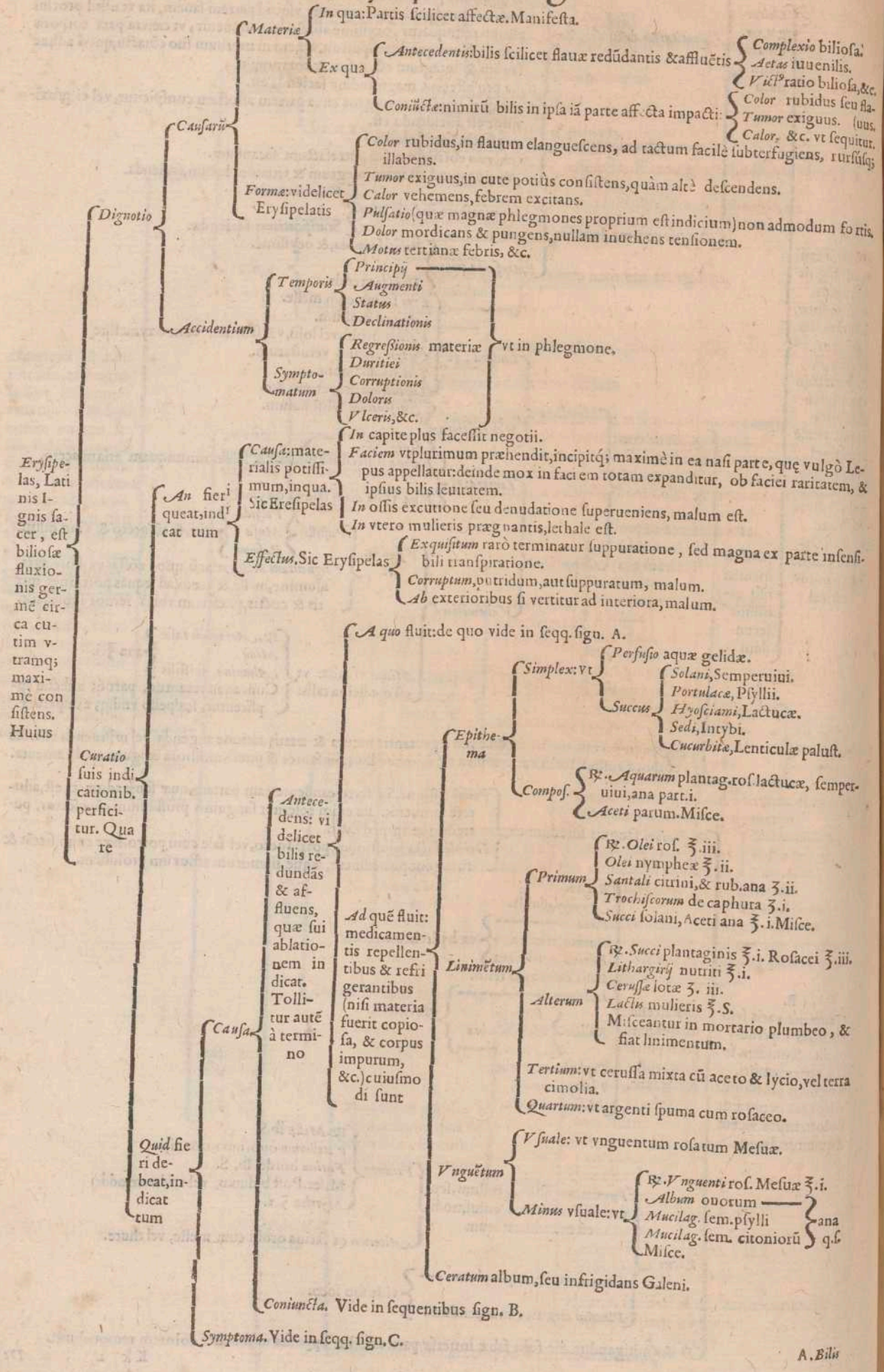

Chirurgia. Sic in Erysipelate legitimo venæ sectio non est ex vsu, nisi phlegmonosum fuerit: & tunc vena humeralis vel quæ magis in conspectum venit, incidenda est, præsertim si faciem apprehendit.

A. *Bilis* redundãs tollitur à termino, à quo fluit, partim

Victus ratione, ordinata secũdum

Qualitatẽ contrariam: scilicet refrigerãtẽ & humectantem. Sic

Aer sit frigidior humidiórque
- *Natura.*
- *Arte* factus.
- Sic conuenit
  - *Habitatio* subterranea.
  - *Aqua* frigida ex vasis in vasa subinde transfusa.
  - *Pauimentum* domus assiduè aqua gelida aspersum.
  - *Rosæ*, violæ, vitium folia, ramuli salicis, &c. humi sparsa.

Aluus sit mollis.

Quies est ex vsu.

Exercitatio, *Vigiliæ*, *Ira*, Clamor } vitanda.

Cibus
- *Cõuenit*
  - *Lactuca*, Portulaca.
  - *Acetosa*, Cucurbita.
  - *Hordeatum*, Oryza.
  - *Cremor* ptisanæ, &c.
- *Nocet*
  - *Pinguis*, Dulcis.
  - *Acris.*
  - *Calidus*, &c.

Potus
- *Nocet* Vinum.
- *Confert* Aqua hordei.

Quantitatem conuenientem. Sic victus conuenit temperans.

Medicamentis exhibitis secundum

Qualitatem cõtrariã, & vel humoris

Qualitati: videlicet præparantẽ, seu concoquentem. Sic conuenit syrupus
- *Primus*: ℞. *Syrupi* de succo endiuiæ, Syrupi nymphææ ana ℥. ii. S. Aquarũ cichorii, Aquarũ bugloss. an. ℥. iiii. Santal. mosc. atelli ʒ. i. fiat syrupus clarificetur & aromatizetur, pro tribus dosibus.
- *Secundus*: ℞. *Syrupi* acetos. simp. Syrupi capillorũ Ven. Syrupi de bugloss. an. ℥. ii. Aquæ acetosæ Aquæ lupulorũ, Aquæ graminis ana ℥. iii. Fiat syrupus, clarificetur & aromatizetur, pro 4. dosibus.
- *Tertius*: ℞. *Syrupi* violati, Syrupi rosati, Syrupi lupulorum ana ℥. i. *Aquarum* violarum, Aquarum lupulorum ana ℥. i. Misce, & fiat syrupus pro vna dosi.

Quantitati purgantẽ: quorũ alia sumuntur per

Os: cuiusmodi est

Aluum: vt Clyster huiusmodi. ℞. Altheæ, Maluæ, violariæ, Atriplicis, parietariæ, brãchæ vrsinæ, lactucæ an. M. i. Quatuor sem. maiorũ frig. contus. ana ʒ. iii. Anisi, fœniculi, ana ʒ. i. prunorum ℥ ar. vi. Flor. violarum, borrag. bugloss. nenupharis ana P. i. Polypodii, Senæ an. ℥. i. Fiat decoctio, de qua accipe ℔. i. cui adde Cassiæ ℥. j. Diacatholiconis ℥. S. Mellis violati ℥. iii. Salis ʒ. i. Misce, & fiat clyster.

Rhabarbarum.
- *Prima*: ℞. *Tamarindorum.* ʒ. vi. Prunorum, Iuiubarũ ana part. v. Passularum ℥. S. Hordei P. i. Sem. melonũ, lactucæ ana ʒ. iii. Flor. violarũ, borrag. bug. an. P. i. fiat decoctio, de qua accipe ℥. iiii. in quib. dissolue Cassię ℥. S. Diacath. ʒ. iii. Rhabarbari in fusi ℈. iiii. Cinnamomi gra. v. Syrupi ros. lax. ℥. i. fiat potus.
- *Altera*: ℞. *Rad.* & fol. lapathi acuti, sumitatum asparagi, lupulli, Fumarię, Endiuię, Cichorii, Scarioli, Sõchi, Lẽticulę, Borrag. Bug. Acetosæ, Adianti, Agrimonię an. M. S. 4. sem. frig. lactucæ, portulacę, papaueris albi an. ʒ. ii. Tamarindorũ ℥. i. Senę ʒ. x. Prun. part. vi. Passularũ par. xii. Florũ card. an. P. j. fiat decoctio ad quart. v. in colatura dissolue syrupi violati & ros. an. ℥. ii. Sacchari q. s. Rhabarbari ʒ. ii. S. Misce, ꝑ trib. dosib.
- *Tertia*: ℞. *Cassiæ* recent. Diaprun. lenit. an. ℥. S. Mannę ℥. i. Rhabarbari infusi ʒ. i. Syrupi ros. lax. ℥. i. Cũ decoctione florũ & fruct. fiat potio.

Quantitatem debitam, quæ pro ratione ætatis, temporis, virium robore, varianda.

B. *Causa* coniuncta, videlicet Bilis in particula recepta, remouenda quoque est: quod fiet medicamentis institutis secundum

Qualitatem cõtrariam, videlicet euacuantẽ, seu discutientem: cuiusmodi est

Epithema ex aqua calida.

Vnguentum
℞. *Litharg yri* auri ℥. ß
Ceruss æ lotæ ʒ. vi.
Succi plantaginis
Lactis mulieris } ana ℥. i. S.
Olei rosati ℥. iii.
Cerę albæ q. s.
Misce, & fiat vnguentum.

Emplastrum

Primum, ex hordei farina, seu ex cruda polenta.

Alterum
℞. *Altheæ* nouellæ ℔. i. coquatur in hydrelæo, contundatur, addantúrque.
Olei rosati ℥. iiii.
Argenti spumæ
Ceruss æ ——— } ana ℥. ii. S.
Succi solani
Micæ panis } ana q. s. in formam emplastri redigendum.

Tertium
℞. *Virgæ* pastoris M. ii.
Arnoglossæ M. i.
Coquantur in aqua extinctionis ferri, terantur, addatúrque.
Farina lentium
Olei rosati ——— } ana parum.
Fiat emplastrum.

Tempus commodum. Sic in morbi
- *Principio* repellentibus vtendum est: vt suprà dictum.
- *Statu*, vel declinatione discutientibus est vtendum.

C. *Symptomata* Erysipelatis curationem interdum interpellãt. Quare corrigenda veniunt. Sic

- *Regressio* materiæ attrahenda, vt in phlegmone dictum.
- *Durities* emollienda est tali cerato:
  - ℞. *Olei* violati, Olei rosati, Pinguedinis gallinæ, Butyri ana vnc. ij.
  - *Axungiæ* caprinæ, Axungiæ vitulinæ ana vnc. j.
  - *Medullæ* cruris vituli vnc. j.
  - *Mucilaginis* altheæ, Mucilag. maluæ, Psyllij ana vnc. vj.
  - Coquantur ad mucilaginũ consumptionẽ, deinde adde Lithargyri auri ʒ. iij. Ceræ albæ q.s. fiat ceratũ.
- *Dolor* mitigãdus, & ardor extinguendus vnguento
  - *Primo*, ex foliis & radicibus hyosciami in stupis, & coctis sub prunis, deinde mixtis cũ vnguento populeonis.
  - *Altero*: vt Vnguento albo cum caphura.
  - *Tertio*:
    - ℞. *Sem.* hyosciami ʒ. j.
    - *Sem.* papaueris albi ʒ. ij.
    - *Vnguenti* populæonis q.s. Misce.
- *Vlcus* consolidandum
  - *Vnguento*
    - *Vsuali*: vt est vnguentum *Album* / *De* Lithargyro — cum pauco recremento plumbi.
    - *Minus* vsuali:
      - ℞. *Olei* violati, rosati ana vnc. ij. Vnguenti rosati vnc. j. S.
      - *Litharg yri* auri & argẽti ana ʒ. S. Thutiæ ʒ. ij. Cerussę ʒ. vj. Caphurę ʒ. j.
      - *Succi* semperuiui, & plantag. ana vnc. S. Misce, & fiat vnguentum.
  - *Linimẽto*
    - *Primo*
      - ℞. *Succi* rubi, Succi solani ana vnc. j.
      - *Olei* rosati vnc. iij.
      - *Cerussæ*, Lithargiri ana vnc. S. Aceti parum. Misce.
    - *Altero*
      - ℞. *Trochiscorum* alborum Rhasis ʒ. j. S. Plumbi vsti loti ʒ. j.
      - *Caphuræ* ℈. S. Olei rosati vnc. iij.
      - *Ceræ* q.s. Misce, & fiat linimentum.
- *Putredo* abscindenda: vt in Phlegmone.

De Herpete excedente, seu depascente.

Herpes exedens, sunt pustulæ malæ cholericæ depascentes seu erodentes. Huius

- *Cognitio*: causę
  - *Materialis*
    - *In* qua: scilicet Cutis. Manifesta.
    - *Ex* qua: videlicet Bilis flauæ crassioris acrioriśq; in particulam confluẽtis — signa bilis flauæ in toto corpore redundãtis.
  - *Formalis*: videlicet Herpetis exedentis
    - *Exulceratio* cutis vsque ad carnem suppositam.
    - *Erosio*. Pustulæ paruæ erodentes.
    - *Inflammatio*, Prurit us, &c.
- *Curatio* indicationib. perficitur. Quare quid fieri debeat, indicatum
  - *Causa*
    - *Antecedens*. Vide in seqq. sign. A.
    - *Cõiuncta* videlicet humor in laborãte particula cõ fluxus: q. discutiẽdus & siccãdus
      - *Vnguento*
        - *Vsuali*: cuiusmodi est vnguentum Diapompholygis.
        - *Minus* vsuali: vt
          - ℞. *Lanæ* succidæ vstæ ʒ. ij.
          - *Cort.* pini vsti, & loti ʒ. j. S.
          - *Adipis* caprini ʒ. iij.
          - Ceræ q.s.
          - Fiat vnguentum.
      - *Emplastro* tali
        - ℞. *Succi* plantaginis, Succi solani ana vnc. j.
        - *Succi* rad. lapathi vnc. S.
        - *Balaustij* P. j.
        - *Rosarum* rubrarum drach. j. S.
        - *Aluminis* drach. j.
        - *Aceti* vnc. ij. Coquantur ad aceti & succorum cõsumptionem, dein de terantur in mortario plumbeo, addendo.
        - *Lithargyri* vtriusque ana vnc. ij.
        - *Cerussæ* vnc. j. Thutiæ ʒ. ij.
        - *Scoriæ* ferri præparatæ ʒ. ij.
        - *Floris* æris drach. j. fiat emplastrum.
    - *Morbus*, videlicet Vlcus: quod exiccandum & extergendum, cõsolidandumq; & vel
      - *Leniorib*ꝰ: cuiusmodi est
        - *Epithema*
          - ℞. *Centinodiæ* / *Plantaginis* solani — ana M. j.
          - *Calicum* glandium, vel nucum cupressi ana par. x.
          - *Baccarum* & foliorum myrthi / *Malicorij*, Balaustii — ana ʒ. j.
          - *Acaciæ*, Hypocystidis ana drach. vj.
          - *Myrrhæ*, Thuris ana drach. v.
          - Fiat decoctio in aqua fabrorum, qua vlcus lauetur, & foueatur.
        - *Vnguentũ*
          - *Primum*, ex recremento plumbi & succo rutæ.
          - *Alterum*. ℞. Lanæ tedaceæ combustæ drach. xij. S. ceræ drach. xxxv. recrementi plumbi drach. Seui caprini drach. xxv. Olei myrthini vnc. v. Misce.
          - *Tertium*. ℞. Malicorii dulcis ʒ. vj. Spumæ argẽti ʒ. vi. lanæ tedaceæ, illotæ, combustæ ʒ. iij. ceræ ʒ. xij. ce russæ vnc. j. thuris, aluminis scissi ana drach. j. cum vino, vel myrtheo fiat vnguentum.
      - *Vehemẽtioribus*: cuiusmodi sunt vel
        - *Pastilli*
          - *Musæ*, Andronis, Polyidæ.
          - *Calidicon* / *Aldaron* — Auicennæ.
        - *Arsenicum* sublimatum, cum vnguento albo, tritum & mixtum, quo elychnia imbuantur: atque interea ambitus vnguento de bolo muniatur, vel oxycrato.

A. *Ante-*

- ** *Causa* morbi antecedens, scilicet confluxio bilis in partem affectam: quæ euacuanda est: & vel à termino,
  - *A quo* fluit: scilicet à toto: quod fiet partim
    - *Victus* ratione eandem, quæ in Erisipelatis curatione dicta est.
    - *Medicamentis* cõtrariis: & vel humoris
      - *Qualitati*: scilicet præparantibus: cuiusmodi est syrupus talis
        - ℞. *Syrupi* de endiuia
        - *Syrupi* lupinorum
        - *Syrupi* acet. simpl. — ana ℥.ij.
        - *Aquæ* graminis
        - *Aquæ* buglossæ
        - *Aquæ* lupulorum — ana ℥.iiij.
        - *Santal.* moch. ʒ.j.S. Misce, & fiat syrupus pro tribus dosibus.
      - *Quantitati*: videlicet purgantibus: & vel in forma
        - *Boli*: vt
          - ℞. *Cassiæ* nouiter tractæ ℥.j.
          - *Rhabarbari* ℈.ij.
          - *Cinnamomi* gr.iij. Misce, & cum saccharo fiat bolus.
        - *Potionis*: vt
          - ℞. *Pulpæ* tamarind. ʒ.vj Senæ ℥.S.
          - *Myrobalanorum* citrinorum ℈.iiij.
          - *Thymi*, epithymi, ana ʒ.j.
          - *Passularum* par. vj.
          - *Flor.* cordialium, ana P. j. Fiat decoctio in aqua hordei, in colaturæ ℥.iiij. dissoluantur.
          - *Diacathonis* ʒ.vj. Diapr. sol. ʒ.j.S.
          - *Syrupi* ros. lax. ʒ.j. Fiat potus.
        - *Electuarium*: vt
          - ℞. *Pulpæ* tamarindorum ℥.j.
          - *Cassiæ* nouiter extractæ ℥.j.S.
          - *Senæ* ʒ.vj. Elect. de succo ros. ʒ.iij.
          - *Rhabarbari* ʒ.ij. Cinnamomi ℈.S.
          - *Syrupi* violati q.s. Fiat electuarium, de quo capiat semel in hebdomada à ʒ.vj. ad ℥.j.
  - *Ad* quẽ fluit, Sic
    - *Attracta* ad oppositum reuellenda
      - *Frictione*
      - *Ligaturis*
      - partium oppositarum.
    - *Impulsa* repellenda medicamentis refrigerantib. & exiccantibus
      - *Simplicib.* vt est
        - *Balaustium*, calix gladium,
        - *Capreoli* vitium, folia oleastri.
        - *Folia* salicis, folia rubi,
        - *Lactuca*, lens palustris,
        - *Malicorium*, polygonion,
        - *Plantago*, portulaca,
        - *Rhus*, seris,
        - *Semperuiuum*, solanum, &c.
      - *Cõpositis*: vt est emplastrum
        - *Primum*, ex cort. maligranati in vino decoctis, & rhu, & farina hordei.
        - *Alterum*
          - ℞. *Malicorij* ℥.iiij. Rhois vtriusq; ana M.ij.
          - *Farinæ* hordei ℥.iij. Coquantur in vino austero, & fiat emplastrum.
        - *Tertium*
          - ℞. *Plantag.* summitatum vitis, rubi, oleastri, ana M.j.
          - *Balaustiorum* P.ij. Fiat decoctio. De colatura accipe ℥. x. quibus adde farinæ hordei ℥.j. Farinæ lupinorum ℥.S. Olei ros. ʒ.j.S. Coquantur, & fiat emplastrum.

De Herpete miliari.

- *Herpes* miliaris sunt pustulę paruæ per summam cutẽ, milij seminibus similes. Huius
  - *Cognitio*
    - *Causæ*
      - *Antecedentis*: scilicet *Bilis* flauæ, cui aliquid pituitæ permixtum est. Signa bilis & pituitæ, in toto corpore redundantium.
      - *Coniunctæ*. Vide in Morbo.
    - *Morbi*: scilicet *Herpetis* miliaris
      - *Pustulæ* exiguæ in superficie, milij seminibus similes,
      - *Color* ad citrinitatem vergens.
      - *Inflammatio* parua. Pruritus, &c.
  - *Curatio* indicationib. perficitur. Quare qd fieri debeat, indicat cã morbitum
    - *Antecedens*. Vide in seqq. signum **
    - *Cõiuncta*. Sic quicquid in laborantem particulam confluxit, & inhæsit, discutiendum est, vel
      - *Simplicibus*: cuiusmodi est
        - *Aqua* sublimata.
        - *Succus*
          - *Asphodeli.*
          - *Similacis* asperæ.
          - *Solani.*
          - *Plantaginis.*
        - *Oleum* genistæ, &c.
      - *Compositis*:
        - *Ex* glaucio diluto cum aqua.
        - *Ex* gummi prunorum cum aceto.
        - *Ex* capitibus piscium salsorum crematis, & in puluerem redactis, & vino dilutis.
        - *Ex* lana succida vsta, & trita, cum aqua poculi ros.
        - *Tale*
          - ℞. *Aeruginis* rasilis, sulphuris, ana ʒ.j.
          - *Aquæ* sarmẽtorum vitis, dũ comburuntur, q.s. Misce, & fiat liuimentum.

- ** *Causa* morbi antecedens, scilicet bilis cum pituita influens, euacuanda est: & vel à termino,
  - *A quo* fluit, hoc est, à toto corpore: q; fiet commodè tum
    - *Victus* ratione, quæ tum bili, tum pituitæ aduersatur.
    - *Medicamentis* contrariis, & vel humoris
      - *Qualitati*, scilicet præparantibus seu concoquentib. cuiusmodi est syrupus talis:
        - ℞. *Syrupi* de endiuia ʒ.j.
        - *Syrupi* de duabus radicibus, oxymellis simplicis, ana ʒ.S.
        - *Aquæ* endiuiæ
        - *Aquæ* lupulorum
        - *Aquæ* capill. Ven.
        - *Aquæ* borraginis
        - ana ʒ.j.
        - Misce, & fiat syrupus pro vna dosi.
      - *Quantitati* nimirum purgantibus: & vel
        - *Bolus*
          - ℞. *Cassiæ* nouiter tractæ ʒ.j.
          - *Diaphœniconis* ʒ.j.S.
          - *Rhabarbari* ℈.j. Misce, & cum saccharo fiat bolus.
        - *Potio*
          - ℞. *Endiuiæ* M.j.
          - *Rad.* cichorij, fœnigræci, ana ʒ.S.
          - *Flor.* cardialium, ana P.j.
          - *Sem.* anisi, lactucæ. ana ʒ.ij.
          - *Passularum*, iuiubarum, sebestен, ana ʒ. S.
          - *Glycyrrhizæ* ʒ.ij.
          - *Senæ* ʒ. x.
          - *Agarici*, rhabarbari, ana ʒ.ij.
          - *Zingiberis* ʒ.j.
          - *Spicæ* Indicæ ℈.ij.
          - *Salis* gemmæ ℈.ij.
          - Coquantur secundum artem, & fiat potio pro duabus dosibus cui addantur syrupi tos. laxat. ʒ.ii.
        - *Pilulæ*
          - ℞. *Pil.* aggregatiuarum, pil. de fumo terræ, ana ʒ.j.
          - *Agarici* trochiscati ℈.ij.
          - *Turpeti* ℈.j. Cum syrupo acetos. fiant pilulæ. Capiat ʒ.j.
  - *Ad* quem fluit: q; fiet repellentibus (nisi copiosa fuerit, & corpus impurū:) cuiusmodi est emplastrum
    - *Primum*, ex duobus granatis.
    - *Alterum*, ex arnoglossa, cum puluere balaustiorum & gallarum viridium.
    - *Tertium*, ex succo rad. lapathi acuti, aceto, & puluere balaustiorum & aluminis.
    - *Quartum*
      - ℞. *Gallarum*
      - *Balaustij*
      - *Malicorij*
      - *Bolo armeni*
      - ana ʒ.j.
      - *Aquæ rosarum* ʒ.iij.
      - *Aceti* ʒ.j. Misce.

De Tumoribus pituitosis.

De Oedemate legitimo.

- *Oedema* est laxus quidā atq; indolens tumor, ex pituitoso humore in particulam aliquam influēte exurgēs. Huius
  - *Cognitio*
    - *Causæ*
      - *Internæ*
        - *Antecedentis*: scilicet *Humoris pituitosi* exuperantis in toto, vel parte, atque in partē aliquam decurrentis. } *Signa* pituitæ redundantis.
        - *Coniunctæ*: scilicet *Pituitæ* in membro iam infarctæ & accumulatæ. } *Signa* œdematis.
      - *Externæ*: scilicet *Casus* ab alto, *Percussionis*, *Crapulæ*, &c. } *Ex* ægri relatione facilè deprehenditur.
    - *Morbi*, scilicet *Oedematis*
      - *Tumor* laxus & mollis, qui prementi digito cedit, & foueæ modo cauatur, nec amoto digito resilit, sed prementis vestigium retinet.
      - *Dolor* aut exiguus, aut nullus.
      - *Calor* modicus.
      - *Calor* vergens ad albedinem, seu subalbidus.
  - *Curatio* indicationibus perficitur. Quare
    - *An* fieri possit, indicat tum
      - *Causa*, & potissimùm finalis. Sic œdema
        - *Vt* plurimùm terminatur per resolutionem, rarò per suppurationem, sæpissimè per conuersionem seu permutationem in nodos & alios abscessus.
      - *Accidens*: scilicet
        - *Tempus* anni. Sic hyeme magis quàm aliis temporibus exiccantur.
        - *Aetas*. Sic senes magis infestantur.
    - *Quid* fieri debeat. Vide in seqq. signum A.

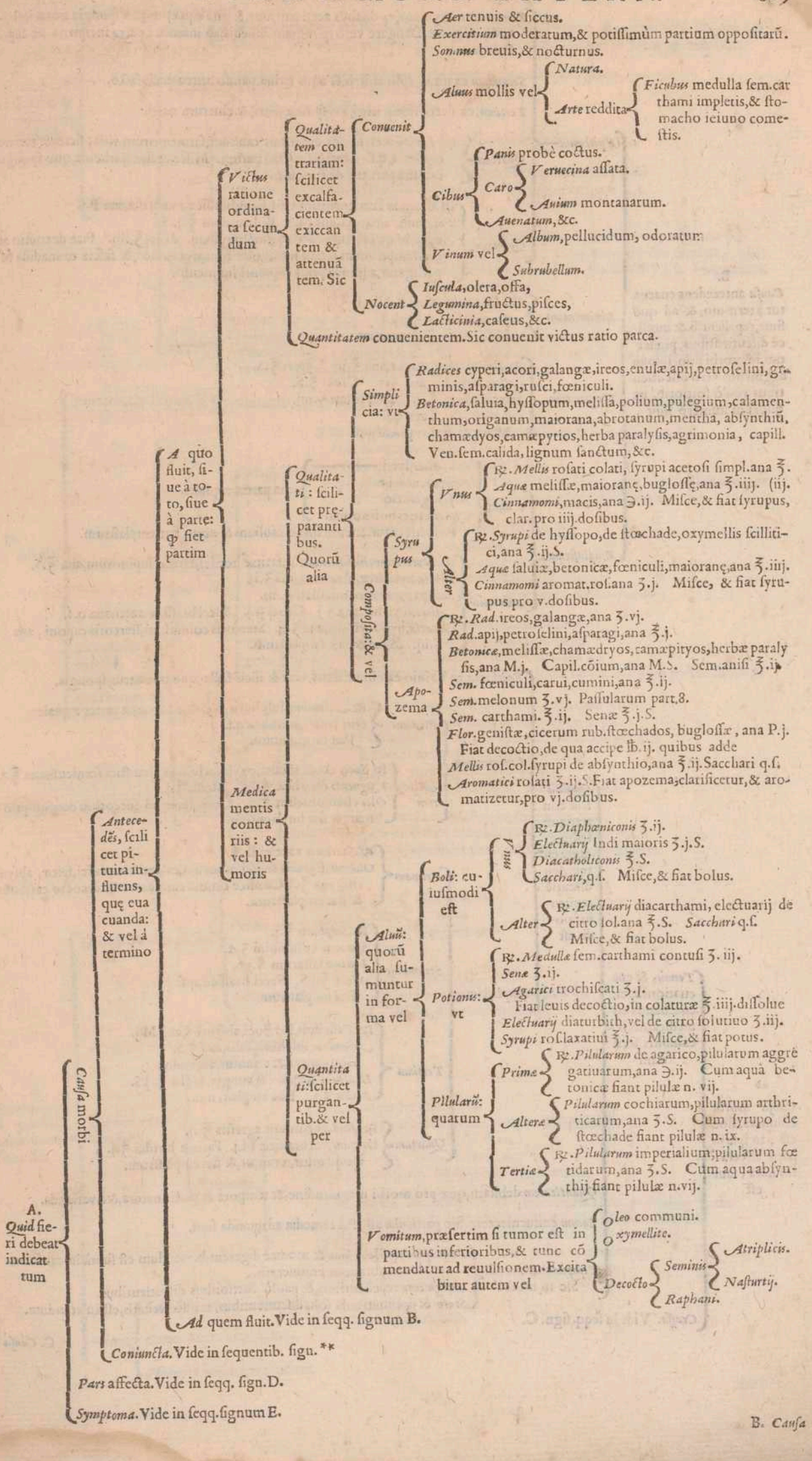
A. Quid fieri debeat indicatum
Causa morbi
A quo fluit, siue à toto, siue à parte: & fiet partim
Victus ratione ordinata secundum
Qualitatem contrariam: scilicet excalfacientem exiccantem & attenuãtem. Sic
Conuenit
Aer tenuis & siccus.
Exercitium moderatum, & potissimùm partium oppositarũ.
Somnus breuis, & nocturnus.
Alius mollis vel
Natura.
Arte reddita
Ficubus medulla sem. carthami impletis, & stomacho ieiuno comestis.
Cibus
Panis probè coctus.
Caro
Veruecina assata.
Auium montanarum.
Auenatum, &c.
Vinum vel
Album, pellucidum, odoratum.
Subrubellum.
Nocent
Iusculà, olera, offa,
Legumina, fructus, pisces,
Lacticinia, caseus, &c.
Quantitatem conuenientem. Sic conuenit victus ratio parca.
Medica mentis contrariis: & vel humoris
Qualitati: scilicet præparantibus. Quorũ alia
Simplicia: vt
Radices cyperi, acori, galangæ, ireos, enulæ, apij, petroselini, graminis, asparagi, rusci, fœniculi.
Betonica, saluia, hyssopum, melissa, polium, pulegium, calamenthum, origanum, maiorana, abrotanum, mentha, absynthiũ, chamædyos, camæpytios, herba paralysis, agrimonia, capill. Ven. sem. calida, lignum sanctum, &c.
Composita: & vel
Syrupus
Vnus
℞. Mellis rosati colati, syrupi acetosi simpl. ana ℥.
Aquæ melissæ, maioranę, buglossę, ana ℥.iiij. (iij.
Cinnamomi, macis, ana ℈.ij. Misce, & fiat syrupus, clar. pro iiij. dosibus.
Alter
℞. Syrupi de hyssopo, de stœchade, oxymellis scillitici, ana ℥.ij.S.
Aquæ saluiæ, betonicæ, fœniculi, maioranę, ana ℥.iiij.
Cinnamomi aromat. rosat. ana ʒ.j. Misce, & fiat syrupus pro v. dosibus.
Apozema
℞. Rad. ireos, galangæ, ana ʒ.vj.
Rad. apij, petroselini, asparagi, ana ℥.j.
Betonicæ, melissæ, chamædryos, camæpityos, herbæ paralysis, ana M.j. Capil. cõium, ana M.S. Sem. anisi ℥.ij.
Sem. fœniculi, carui, cumini, ana ℥.ij.
Sem. melonum ʒ.vj. Passularum part. 8.
Sem. carthami. ℥.ij. Senæ ℥.j.S.
Flor. genistæ, cicerum rub. stœchados, buglossæ, ana P.j.
Fiat decoctio, de qua accipe ℔.ij. quibus adde
Mellis rosat. col. syrupi de absynthio, ana ℥.ij. Sacchari q.s.
Aromatici rosati ʒ.ij.S. Fiat apozema, clarificetur, & aromatizetur, pro vj. dosibus.
Antecedẽs, scilicet pituità influens, quę cuacuanda: & vel à termino
Quantitati: scilicet purgantib. & vel per
Alui: quorũ alia sumuntur in forma vel
Boli: cuiusmodi est
Vnus
℞. Diaphœniconis ʒ.ij.
Electuarij Indi maioris ʒ.j.S.
Diacatholiconis ℥.S.
Sacchari, q.s. Misce, & fiat bolus.
Alter
℞. Electuarij diacarthami, electuarij de citro sol. ana ℥.S. Sacchari q.s.
Misce, & fiat bolus.
Potionis: vt
℞. Medullæ sem. carthami contusi ʒ.iij.
Senæ ʒ.ij.
Agarici trochiscati ʒ.j.
Fiat leuis decoctio, in colaturæ ℥.iiij. dissolue
Electuarij diaturbith, vel de citro solutiuo ʒ.iij.
Syrupi rosi laxatiui ℥.j. Misce, & fiat potus.
Pilularũ: quarum
Primæ
℞. Pilularum de agarico, pilularum aggregatiuarum, ana ℈.ij. Cum aquâ betonicæ fiant pilulæ n. vij.
Alterę
Pilularum cochiarum, pilularum arthriticarum, ana ʒ.S. Cum syrupo de stœchade fiant pilulæ n. ix.
Tertiæ
℞. Pilularum imperialium, pilularum fœtidarum, ana ʒ.S. Cum aqua absynthij fiant pilulæ n. vij.
Vomitum, præsertim si tumor est in partibus inferioribus, & tunc cõmendatur ad reuulsionem. Excitabitur autem vel
Oleo communi.
Oxymellite.
Decoctio
Seminis
Atriplicis.
Nasturtij.
Raphani.
Ad quem fluit. Vide in seqq. signum B.
Coniuncta. Vide in sequentib. sign. **
Pars affecta. Vide in seqq. sign. D.
Symptoma. Vide in seqq. signum E.

B.

Causa antecedens euacuatur à termino, & ad quē fluit, repellentib. & modicè discutientibus, præsertim in morbi principio: in augmento verò discutientibus paulò fortioribus. ex quorum numero sunt

- *Epithema*
  - *Primum*, ex oxycrato (ex duabus aceti partibus, & vna aquæ) in quo spongia noua imbuta superligetur. Deligare verò spongiam debebis, ab inferiore parte incipiens ac suprà finiens.
  - *Secundum* ex nitro, aphronitro, & aqua lixiua, panno linteo madefacto.
  - *Tertium*, ex decoctione nitri, vel spumæ nitri, & cinerum aceti.
  - *Quartum*: ℞. *Lixiuij* acerrimi, ex cineribus caulium, sarmentorum vitis, ficus, & tartaro confecti, q.s. Aceti q.s. Olei parum. Misce, & fiat epithema, quo spongia imbuta pars tepidè foueatur.
  - *Quintum*: ℞. *Cinerum* sarmentorum vitis, ficus, brassicæ, tamarisci, ana P.j. *Fol.* ebuli, tamarisci, ana M.S. Boli armeni ʒ.j. S. *Aquæ*, in qua ferrum fuerit extinctum, ℔.iij. Aceti ʒ.iiij. Fiat decoctio ad consumptionem tertiæ partis, ouà foueatur tumor, & fascia ea madida superligetur, admoto prius sequenti linimento.
- *Linimentum*: ℞. *Cineris* brassicæ, vel ilicis ʒ.ij. *Axungiæ* suillæ ʒ.iij. Misce, & fiat linimentum.
- *Vnguentum*: ℞. *Boli* armeni, acaciæ, ana ʒ.j. Cyperi ʒ.S. *Aloes*, myrrhæ, ana ʒ.v. Croci ʒ.S. *Succi* brassicæ ʒ.ij. Olei rosati ʒ.iij. *Aceti* ʒ.j.S. Ceræ q.s. Misce, & fiat vnguentum.
- *Emplastrum*
  - *Vnum*: ℞. *Aloes*, lycij, *Myrrhæ*, acaciæ, *Stef.* de glaucio, *Cyperi*, croci boli armeni — ana partes æquales. Pulucrizentur, & cum succo caulium & aceto fiat emplastrum.
  - *Alterum*: ℞. *Nucis* cupressi, squinanthi, farinæ hordei, farinæ lupinorum, ana ʒ.S. *Blattæ* byzantiæ, aluminis, ana ʒ.ij. *Sem.* papaueris corniculati ʒ.iij. *Aloes*, myrrhæ, ana ʒ.j. Croci ʒ.j. Succi brassicæ, aceti, ana q.s. *Acaciæ*, hypocystidis, ana ʒ.ij. Stercoris columbini, stercoris caprini, ana ʒ.iij. Misce, & fiat emplastrum.

**

Causa morbi cōiuncta, hoc est, in ipsa iā parte affecta infarcta, aut est

Tenuis, & euacuationi apta: euacuanda est medicamētis exhibitis secūdum

Qualitatem contrariam: scilicet digerentem, seu discutiētem: cuiusmodi est

- *Epithema*, ex lixiuio ex cinere ficus, vitis & ilicis facto, quo imbuatur spongia.
- *Linimentum*
  - *Primum*: ℞. *Aluminis*, sulphuris, myrrhæ, salis, ana partes æquales. *Olei* rosati, aceti, ana q.s. Fiat linimentum.
  - *Alterum*: ℞ *Succi* ebuli, sābuci, oxylapathi, succi leuistici, fœniculi, ana ʒ.j. *Vnguenti* dialtheæ ʒ.iij. Mellis ʒ.j. *Olei* chamomelini ʒ.ij. Coquantur ad succorum consumptionem, & fiat linimentum.
- *Emplastrum*
  - *Primum*: ℞. *Stercoris* vaccini ℔.S. *Olibani*, styracis, musci arborum, calami aromatici, spicæ, absynthij, ana ʒ.S. Confice omnia cum aceto & decocto caulium & fiat emplastrum.
  - *Secundum*: ℞. *Sulphuris* ʒ.j. *Stercoris* columbini ʒ.x. *Farinæ* fabarum ʒ.j.S. *Mellis* ʒ.j.S. Succi brassicæ, q.s. Fiat emplastrum.
  - *Tertium*: ℞. *Fol.* ebuli, sambuci, absynthij, ana M.j. *Aluminis*, sulphuris, salis, ana ʒ.S. Coquantur, & terantur, addendo *Dialtheæ* ʒ.ij.S. Axungiæ suillæ ʒ.j.S. *Mellis* ʒ.j. Fiat emplastrum.
  - *Quartum*: ℞. *Rad.* cucumeris agrestis ʒ.ij. *Origani*, vel brassicæ M.j. Farinæ hordei ʒ.j. Coquantur, terantur, & fiat emplastrum.

Quantitatem debitam, quæ pro morbi magnitudine, & tempore & partis natura, &c. varianda.

Locum conuenientem. Sic particulæ affectæ remedia adaptanda sunt.

Tempus commodū. Sic in morbi

- *Principio* repellentibus & modicè digerentib. vtendum est suprà in causæ antecedentis ablatione enumeratis.
- *Augmento* repellentibus, & paulò fortioribus discutientibus.
- *Statu* & declinationis solis discutientibus, modò recitatis, est in vtendum.

Crassa. Vide in seqq. sign. C.

C. *Causa*

C. *Causa* morbi cõiunćta, crassa, & resolutioni inepta, maturanda est

- *Vnguentum* Diachylone.
- *Emplastro*
  - *Primo* ℞. *Maluæ*, branchæ vrsinæ, rad. lilij, ceparum assarum, limacum, fermenti, sem. lini, ana q.s. Cocta & subacta, & cum axungia, vel butyro mixta, redigantur in formam emplastri:
  - *Secundo* ℞. *Succi* ebuli, sambuci, oxylapathi, leuistici, marathri, ana part. j. *Dialtheæ*, mellis, olei, butyri, ana q.s. Coquantur, & fiat emplastrum.
  - *Tertio* ℞. *Rad.* altheæ ℥.iij. Rad. liliorum ℥.ij. Caricarum part.v. *Florum* chamomælini, & meliloti, ana P.j. *Farinæ* hordei, & fœnigræci, ana ℥.j. Coquantur & terantur, addendo *Pinguedinis* gallinæ, butyri recent. olei chamomælini, liliorum, ana ℥.j. Fiat emplastrum.
  - *Quarto* ℞. *Rad.* altheæ, rad. liliorum, ana ℥.iiij. Rad. bryoniæ, rad. cucumeris agrestis, ana ℥.ij. *Olei* liliorum ℔.S. Olei de costo ℥.iiij. Vini ℥.iij. Coquantur ad vini consumptionẽ, terantur, addendo farinæ sem. lini & fœnigræci, ana ℥.ij. Fermenti ʒ.j.S. Pinguedinis anseris, anatis, ana ℥.iij. Misce, & fiat emplastrum.
  - *Quinto* ℞. *Rad.* liliorum ℥.ij. Cepæ ℥.ij.S. Altheæ, maluæ, ana M.j.S. *Chamomillæ*, meliloti, ana P.j. Farinæ sem. lini & fœnigræci, ana ℥.j. Coquantur & terantur, addendo axungiæ suillæ ℥.iiij. Misce, & fiat emplastrum. Maturato apostemate, ferro candente, aut caustico aliquo fiat apertio.

D. *Pars* affecta

- *Primario*, confirmanda. Confirmatur autem iis remediis, quæ in antecedentis causæ ablatione dicta sunt.
- *Secundario*: ventriculus scilicet corroborãdus. Horum autem alia
  - *Intrinsecus* sumũtur: & vel
    - *Electuarium* ℞. *Conserue* florum stœchados, conseruæ rorismarini, ana ℥.j. *Cort.* mali citri conditi ℥.S. *Myrobal.* emblicorum condit. ʒ.iij. *Spec.* diacinnamomi ℈.ij. Cum syrupo de cort. citri fiat electuarium: de quo capit sesquihora ante singulos pastus instar nucis.
    - *Tabulæ* *Spec.* aromat. rosati ʒ.j. Spec. diagalangæ ℈.j. *Pul.* corallorum, santali citrini, ana ℈.S. *Cort.* citri conditi, conseruæ ros. veteris, ana ʒ.j.S. *Sacchari* in aquis menthæ & absynthij dissoluti q.s. Fiant tabulæ ponderis ʒ.ij. Capiat vnam manè quotidie.
    - *Tragema* ℞. *Coriandri* conditi ℥. iij. Anisi, fœniculi, ana ℥.j. *Pul.* cotonceorum ʒ ii. Cinnamomi electi ℈.iiii. *Spec.* aromat. ros. ʒ.ii. Sacchari q.s. Fiat tragema, de quo post singulos pastus sumat cochlear vnum, & à potu postea abstineat.
  - *Extrinsecùs* applicantur: cuiusmodi est
    - *Vnguentum* ℞. *Olei* lentiscini, mastichini, rosati, ana ℥.i. S. *Nucis* moschatæ, caryophillorum, ana ʒ.i. *Cort.* citri sicci ℈.ii. Corallii vtriusque, ana ʒ.S. *Flor.* chamomillæ, anethi, ana ʒ.iiii. *Spicæ* nardi, iquinanthi, ana ℈.i. *Aceti* parum, ceræ, q.s. Fiat vnguentum.
    - *Emplastrum* ℞. *Massæ* emplastri pro stomacho ℥.ii. *Cerati* Galeni, emendantis vitia stomachi, ʒ.i.S. *Terebynthinæ*, parum. Misce, & fiat emplastrum.

E. *Symptomata*, si quæ sunt, remouenda sunt. Sic

- *Dolor* sedandus est, vel
  - *Oesipo* humida.
  - *Vino* cocto.
  - *Cerato*, composito ex *Oleo* { *Chamæmelino.* *Nardino.* *Absynthino.* } *Cera.*
  - *Linimento* huiusmodi: ℞. *Oesipi* ℥.i.S. Passi. *Olei* chamomelini, vel anethini ℥.i. Misce, & fiat linimentum.
- *Durities* emollienda est, vel
  - *Medulla* *Bubula.* *Ceruina*, &c.
  - *Vnguento*
    - *Vno* ℞. *Axungiæ* bubulæ ℥.iiii. *Galbani*, ℈delii, ammoniaci, in aceto dissol. ana ℥.i.S *Picis* ℥.ii. Terebynthinæ ℥.iii. *Myrrhæ* ʒ.iii. Cort. thuris ʒ.ii. *Olei* veteris ℥.iiii. Misce, & fiat vnguentum.
    - *Altero* ℞. *Mucilaginis* altheæ, sem. lini, mucilaginis fœnigræci, ana ℥. iiii. *Farinæ* hordei ℥. iii. Axungiæ gallinæ, olei liliorum, ana ℥.ii. *Butyri* ℥.i. Croci ℈.i. Ammoniaci, bdellii, styracis, ana q.s. *Vitellorum* ouorum n.ii. Misce, & fiat vnguentum.
- *Vlcus*
  - *Sordidum* detergendum, vel *Mundificativo* ex apio. *Vnguento* apostolorum.
  - *Cauum* carne implendum.
  - *Planum* cicatrice tegendum.

De Tu-

De Tumore flatuoso.

Tumor flatuosus, ex spiritu flatuoso collecto nasci tur, aliàs sub cute, aliàs sub mẽbranis, quę ossibus aut musculis circundantur. Huius

- *Cognitio*
  - *Causæ*
    - *Materialis*
      - *Ex* qua
        - *Antecedentis*: scilicet *Humoris* pituitosis, ex quo flatus generari solent
          - *Temperatura* frigida & humida.
          - *Victus* ratio pituitosa.
          - *Crapula*, ocium.
          - *Ignauia*, senium, &c.
        - *Coniuncta*, siue immediatæ: scilicet *Flatuosi* spiritus {*Signa* tumoris flatuosi.
      - *In* qua: scilicet *Cutis* / *Membranarum* q̃ ob densitatem seu spissitudinẽ flatuosos spiritus retinent.
    - *Efficientis*: nimirum *Caloris* imbecilli
      - *Concoctio* debilis.
      - *Quies*.
      - *Ocium*, &c.
  - *Morbi*: scilicet *Tumoris* flatuosi
    - *Tumor* renitens, tactui cum lucido quodam splendore, sonum, vt vter, vel tympanum, dum percutitur, reddens.
    - *Flatus* persæpè sentitur per totũ corpus, modò huc, modò illuc discurrẽs.
    - *Dolor* extensiuus, &c.
- *An* fieri possit, indicat potissimùm effectus. Sic
  - *Flatuosus* spiritus, qui non discutitur, multa parit incommoda.
  - *Halituosus* flatu huc atque illuc per corpus discurrens cum dolore & anxietatibus, magnopere verendus est: quippe qui à materia aliqua venenosa attolli videtur.
- *Curatio*, suis absoluitur indicationibus. Quare
  - *Victus* ratione ordinata secundum
    - *Qualitatem* contrariã: scilicet excalfacientem & siccã tẽ, attenuantemq; Quare
      - *Vtitur*
        - *Aer* temperatus.
        - *Somnus* nocturnus breuior.
        - *Aluus* laxa.
        - *Exercitium* moderatum.
        - *Cibus*
          - *Panis* hordeaceus, qui aliquid salis & cumini receperit.
          - *Iusculum* cicerum, cum cepis & petroselido.
          - *Caro*
            - *Veruecina* / *Vitulina* } assa.
            - *Auium* montanarum.
        - *Potus* vel
          - *Vinum* album odoriferum.
          - *Vinum* subrubellum.
      - *Nocent* omnia crassa, viscosa, cruda, pituitosa & flatuosa: cuiusmodi sunt
        - *Dulcia*.
        - *Legumina*.
        - *Fructus* crudi.
        - *Rapæ*.
        - *Castaneæ*.
        - *Lac*.
        - *Caseus*, &c.
    - *Quantitatem* debitã. Sic victus ratio omnino parca ex vsu est.
  - *Medicamentis* iisq; exhibitis secundum
    - *Qualitatem* cõtrariã: & vel humoris
      - *Qualitati*: scilicet præparatẽ, seu concoquẽtẽ: cuiusmodi est syrupus:
        - ℞. *Syrupi* de duabus rad. mellis rosæana ℥. vj.
        - *Aquæ* fœniculi, aquæ capil. Ven. aquæ scabiosæ, ana ℥. j.
        - Misce, & fiat syrupus pro vna dosi, & sic pro aliis v. vel. vj.
      - *Quantitati*: scilicet purgantẽ: & vel sumptis per
        - *Aluum*: cuiusmodi sunt clysteres ex medicamentis flatus discutientibus.
        - *Os*: vt potio talis:
          - ℞. *Diacatolicon* ℥. j.
          - *Diaphœniconis* ℥. S.
          - Cũ aqua fœniculi & de fumo terræ fiat potio breuis, addendo diacymini ℥. S.
    - *Quantitatem* debitam: quæ pro ratione ætatis, temperaturæ, virium, augenda, vel minuenda est.
  - *Ex* qua
    - *Antecedens*: nimirũ humor pituitosus in corpore, seu potius ventriculo, reddũdãs: qui sui indicat ablationẽ. Tollitur autem partim
      - *Materialis*
        - *Causa* morbi
          - *Quid* fieri debeat, indicatum
            - *Coniuncta*. Vide in seqq. signum A.
            - *In* qua: videlicet corpus densum, quod rarefaciendum iisdem omnino auxiliis, quibus causa coniuncta.
            - *Efficiens*. Vide in seqq. signum B.
            - *Symptoma*. Vide in seqq. sign. C.

A. *Causa* coniuncta, nimirum materia flatulenta, in affecto loco contenta, sui quoque ablationē indicat. Tollitur autem medicamentis ordinatis secundū

- *Qualitatem* contrariam, videlicet discutientem, digerentem & attenuantem. Horum autem alia
  - *Simplicia*: vt
    - *Anisum*, Fœniculum.
    - *Daucus*, Carum.
    - *Cuminum*, Seseli.
    - *Apium*, Petroselinum.
    - *Ruta*, Baccæ lauri.
    - *Oleum*
      - *Irinum*, Laurinum.
      - *Rutaceum*, Nardinum.
      - *Costinum*, Ricininum.
      - *Spicæ*, Nucum.
      - *De* euphorbio.
      - *De* piperibus.
    - *Lixiuium* noua spongia exceptum.
  - *Composita*: & vel
    - *Epithema*
      - *Primum*, ex sapa cum vino & exiguo aceto, & oleo lana succida exceptum.
      - *Alterū* ex
        - *Parietaria*, Centaurio.
        - *Aniso*, Fœniculo.
        - *Dauco*, Caro.
        - *Cumino*, Chamomilla.
        - *Anetho*, Stœchade.
        - *Rorismarino*.
        - *Melle*, Furfure, &c.
      - *Tertium*, ex lixiuio cum sapa, & oleo mixtum, & spongia exceptum.
      - *Quartum*, ex strigmentis gymnasiorum, calce viua, ex aqua & vino simul coctis.
      - *Quintum*, ex lixiuio cum nitro & aceto.
      - *Sextum*, ex decocto hyssopi, cum oleo rutaceo.
      - *Septimum*
        - ℞. *Sapi* ʒ. iij.
        - *Olei* anethini, Saponis mollis, ana ʒ. ij. Misce, & fiat epithema, quo lana succida vel spongia imbuatur.
    - *Sacculus*
      - ℞. *Milij* ℔. i. S.
      - *Salis* ℔. i.
      - *Arthemisiæ*, Maior. ana M. i.
      - *Sem.* carui, Sem. cumini, Fœnigræci, ana ʒ. i.
      - *Flor* chamomillæ, Flor. meliloti, anthos, Flor. stœchados, ana P. i. Torrefiant omnia in sartagine, fiantque duo sacculi, qui vino generoso imbuti, calentes vicissim applicentur: postea sequens vnguē tum.
    - *Vnguentum*
      - *Primum*
        - ℞. *Rad.* gentianæ ʒ. i.
        - *Agrimoniæ*, Calamenthi, Origani, ana ʒ. S.
        - *Rubiæ* tinctorum ʒ. iii.
        - *Squinanthi*, Masticis, ana ʒ. i. S.
        - *Spicæ* nardi, Croci, ana ʒ. iiij.
        - *Aquæ* vitæ ʒ. i. S.
        - *Olei* anethini, Olei nardini, Olei de castoreo, ana ʒ. iiij.
        - *Ceræ* q. s. fiat vnguentum.
      - *Alterū*
        - ℞. *Olei* anethini, Olei rutacei, Olei laurini, Olei spicæ, Olei mastichini, ana ʒ. i.
        - *Calamenthi*, *Centaurij*, *Absynthij*, *Maioranæ* tritorum, ana ʒ. i.
        - *Sem.* fœniculi, rutæ, lupinorum, bac. lauri. ana ʒ. ii.
        - *Mellis* crudi q. s. fiat vnguentum.
      - *Tertium*
        - ℞. *Olei* chamomelini, Olei anethini, Olei amyg. amar. Olei rutæ, ana ʒ. i.
        - *Sem.* anisi, Sem. fœniculi, Sem. dauci, Sem. cumini. Sem. carui. Sem. ameos. Sem. rutæ, ana ʒ. i. S.
        - *Vini* albi ʒ. iii.
          Coquantur vsque ad vini consumptionē: expressioni ad de Ceræ q. s. & fiat vnguentum.
    - *Emplastrum*
      - *Vsuale*: vt
        - *De* baccis lauri.
        - *De* semine sinapi.
      - *Minus* vsuale: vt
        - ℞. *Propoleos* ℔. j. S.
        - *Micæ* panis synco misti ℔. S. *Ros.* rub. ʒ. i.
          Coquantur in vino albo, pinsantur, addantque
        - *Piperis*, Caryophlylorū, Nucis mosc. Zingiberis, ana ʒ. ii.
        - *Cumini*, Anisi, Fœniculi, Sem. apii. Ameos, ana ʒ. S.
        - *Olei* chamomelini, Olei anethini, Olei rutæ, ana ʒ. ii.
          Fiat emplastrum, apponatur calidè, loco prius in superficie scarificato.
- *Quantitatem* debitam. Sic pro locorum affectorum differentia, & vaporis ipsius flatuosi crassitudine, vel tenuitate medicamentorum quæ admouentur, augenda siue intendenda, vel minuenda est, tum materia, tum facultas.

- *Causa* efficiens, videlicet caloris imbecillitas, vigoranda est tum
  - *Victus* ratione excalfaciente, suprà dicta.
  - *Medicamentis* corroborantibus virtutē concoctricē: & præsertim ventriculi. Quorum alia.
    - *Intrinsecùs* sumūtur: & vel
      - *Vsualia*: vt
        - *Diaciminum.*
        - *Diacalamenthum.*
        - *Aromaticum* rosatum.
        - *Diagalanga.*
        - *Diacinnamomum.*
        - *Dianisum*, &c.
      - *Minus* vsualia: cuiusmodi est Tragema
        - ℞, *Anisi* / *Marathri* / *Carui*, Dauci / *Cymini* / *Baccarum* lauri — ana ʒ.i.
        - *Glyzyrrhizæ*, Galangæ,
        - *Zingiberis*, ana ʒ.S.
        - *Caryophyllorum*, Cubebarum,
        - *Piperis* longi,
        - *Sem.* rutæ, ana ʒ.ij.
        - *Anisi* saccharo obducti ʒ.iii.
        - *Sacchari* ℔. S. Misce, & fiat pulvis.
    - *Extrinsecus* applicantur: vt Oleum
      - *Nardinum.*
      - *Absinthinum.*
      - *Menthæ.*
      - *Costinum*, Rutæ.
      - *Nucis* moschatæ, &c.

C.

Symptomata quoq; remouēda sunt. Sic
- *Dolor* prius mitigandus: deinde materia flatuosa discutienda.
- *Flatuosus* spiritus à materia venenosa remouebitur si
  - *Par*: infrà suprāq; deligetur, ac in medio nouacula, vel ferro candente tumor aperiatur: ita vt facilè vapor ille venenosus egredi possit. Deinde hians plaga implenda aloe, bolo armeno, ex rosaceo & aceto dissolutis. Deinde transactis trib. aut quatuor diebus, vulnus carne implendum: demum ad cicatricem perducendum, &c.

De Strumis.

Struma est tumor, in quo subter cōcreta quædam ex pure & sanguine quasi glandulæ oriuntur. Nascuntur maximè in ceruice. Huius

- *Cognitio*
  - *Causæ*
    - *Internæ*
      - *Antecedentis*: videlicet Humoris pituitosi,
        - *Victus* ratio pituitosa.
        - *Crapulæ*
        - *Otium.*
        - *Quies*, &c.
      - *Coniunctæ*: videlicet Pituitosi humoris in affecta parte contenti, } manifesta.
    - *Externæ*: scilicet
      - *Casus*
      - *Percussionis*
      - *Crapulæ*, &c.
      - } ex ægri relatione facilè dignoscitur.
  - *Morbi*: Strumæ scilicet. Manifesta.
- *Curatio* suis indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicatum
    - *Causa*
      - *Materialis*: seu materia subiecta, siue corporis constructio. Sic
        - *Qui* breui atque angusta sunt fronte, & compressa habent tempora, ac maxillas amplas, strumis sunt obnoxii.
      - *Finalis*. Sic strumæ non facilè matureſcunt, & plerunq; iterum iuxta cicatrices ipsas resurgunt.
    - *Accidens*: videlicet
      - *Quantitas*. Sic
        - *Paruæ* strumæ facilius
        - *Magnæ* difficiliùs
        - } curantur.
      - *Qualitas*. Sic
        - *Mites* facilè
        - *Malignæ* ægrè
        - } curam recipiunt.
      - *Locus*. Sic
        - *Superficiariæ* facilè
        - *Profundæ* difficulter
        - } sanantur.
      - *Tempus*. Sic
        - *Recentes*
        - *Inueteratæ*
        - } discuti & resolui
          - *Possunt.*
          - *Nequeunt.*
      - *Aetas*. Sic
        - *Pueri* frequentius
        - *Senes* rariùs
        - } strumis corripiuntur.
      - *Symptoma*. Sic
        - *Dolor*
        - *Calor*
        - } ostendunt vel in
          - *Suppurationem* iri.
          - *Fistulam.*
          - *Cancrum* degenerari.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in seqq. signum A.

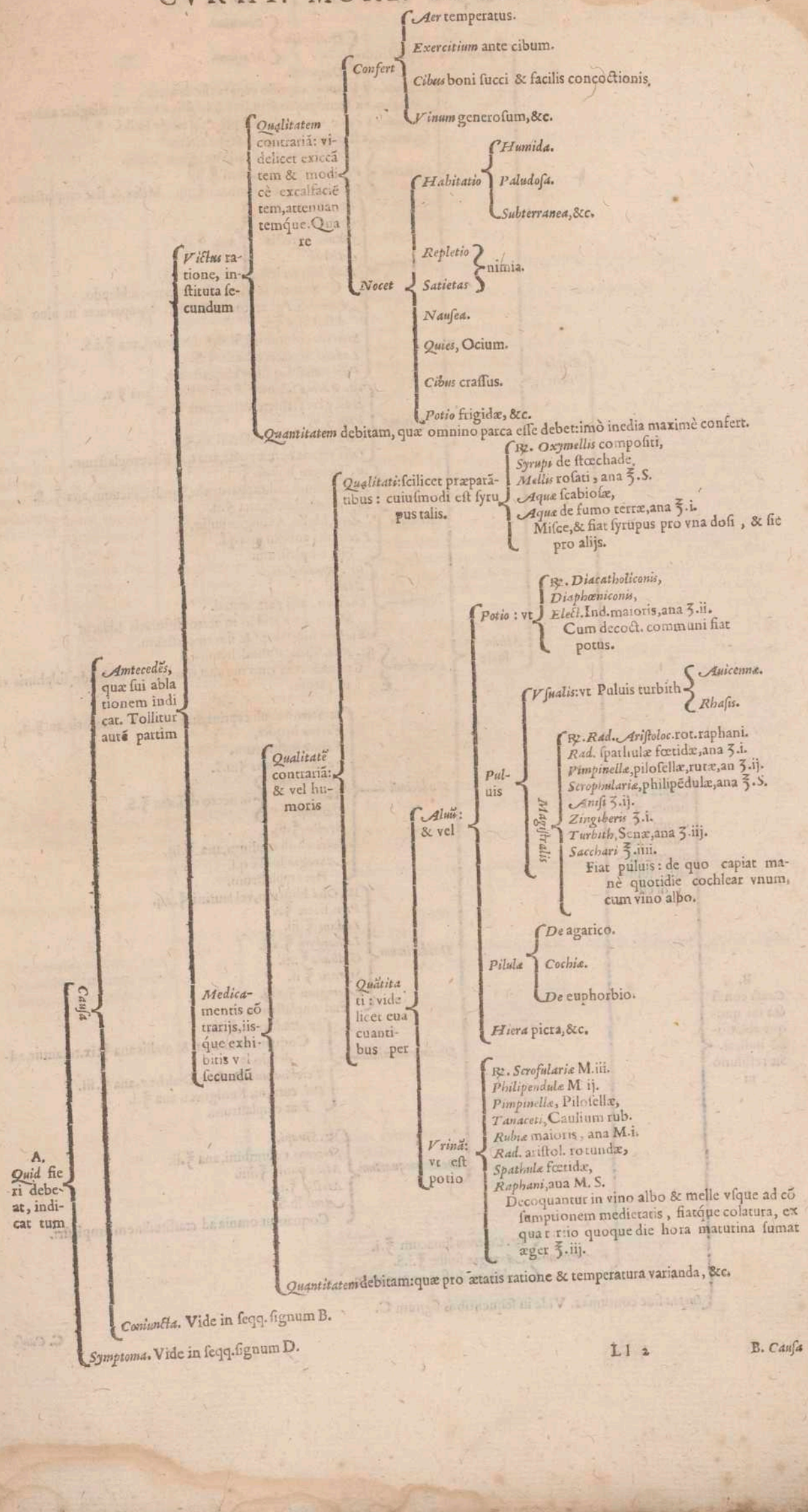
A. Quid fieri debeat, indicat tum
Causa
Victus ratione, instituta secundum
Qualitatem contrariã: videlicet exiccãtem & modicè excalfaciẽtem, attenuantemque. Quare
Confert
Aer temperatus.
Exercitium ante cibum.
Cibus boni succi & facilis concoctionis.
Vinum generosum, &c.
Nocet
Habitatio
Humida.
Paludosa.
Subterranea, &c.
Repletio
Satietas
nimia.
Nausea.
Quies, Ocium.
Cibus crassus.
Potio frigidæ, &c.
Quantitatem debitam, quæ omnino parca esse debet: imò inedia maximè confert.
Amtecedẽs, quæ sui ablationem indicat. Tollitur autẽ partim
Medicamentis cõtrarijs, iisque exhibitis v. secundũ
Qualitatẽ contrariã: & vel humoris
Qualitati: scilicet præparãtibus: cuiusmodi est syrupus talis.
℞. Oxymellis compositi,
Syrupi de stœchade,
Mellis rosati, ana ℥.S.
Aquæ scabiosæ,
Aquæ de fumo terræ, ana ℥.i.
Misce, & fiat syrupus pro vna dosi, & sic pro alijs.
Quãtitati: videlicet euacuantibus per
Aluĩ: & vel
Potio: vt
℞. Diacatholiconis,
Diaphœniconis,
Elect. Ind. maioris, ana ʒ.ii.
Cum decoct. communi fiat potus.
Pulvis
Vsualis: vt Pulvis turbith
Auicennæ.
Rhasis.
Magistralis
℞. Rad. Aristoloc. rot. raphani.
Rad. spathulæ fœtidæ, ana ʒ.i.
Pimpinellæ, pilosellæ, rutæ, an ʒ.ij.
Scrophulariæ, philipẽdulæ, ana ℥.S.
Anisi ʒ.ij.
Zingiberis ʒ.i.
Turbith, Sennæ, ana ʒ.iij.
Sacchari ℥.iiii.
Fiat pulvis: de quo capiat manè quotidie cochlear vnum, cum vino albo.
Pilulæ
De agarico.
Cochiæ.
De euphorbio.
Hiera picra, &c.
Vrinã: vt est potio
℞. Scrofulariæ M.iii.
Philipendulæ M.ij.
Pimpinellæ, Pilosellæ,
Tanaceti, Caulium rub.
Rubiæ maioris, ana M.i.
Rad. aristol. rotundæ,
Spathulæ fœtidæ,
Raphani, aua M.S.
Decoquantur in vino albo & melle vsque ad cõsumptionem medietatis, fiatque colatura, ex qua tertio quoque die hora matutina sumat æger ℥.iij.
Quantitatem debitam: quæ pro ætatis ratione & temperatura varianda, &c.
Coniuncta. Vide in seqq. signum B.
Symptoma. Vide in seqq. signum D.

B. *Causa* coniũcta sui quoque ablationẽ indicat. Sic resolutioni

- *Apta* emollienda, incidenda, attenuanda & digerenda est: cuiusmodi est
  - *Emplastrum*
    - *Vsuale*: vt Emplastrum
      - *Diachylon*
        - *Commune.*
        - *Magnum.*
      - *Diapalma.*
    - *Minus vsuale*
      - *Primum*, ex stercore caprillo cum melle & aceto.
      - *Alterum*, ex fœnogræco, sem. lini & brassicæ cum mucilagine altheæ.
      - *Tertium*, ex calce viua, melle vel oleo, vel adipe suillo.
      - *Quartum*, ex stercore bubulo & aceto coctis.
      - *Quintum*: ℞. *Olei* antiqui ʒ.xij. Aeruginis ʒ.xiiij. *Picis* siccæ ʒ.vi. Ladani ʒ.iij. *Litharg yri* ʒ.xij. Galbani ʒ.iij. Misce, & fiat emplastrum.
      - *Sextum*: ℞. *Bryoniæ* rad. *Cyclaminis* *Cucum.* agrestis *Altheæ* *Rad.* lilij cœlest. ana ʒ.ij. Coquantur in vino albo, terantur addendo. *Ammoniaci* in aceto dis. Bdellij, Opopanacis in oleo sesam. dissol. ana ʒ.i. *Stercoris* columbini, Stercoris caprini, ana ʒ.i.S. *Ladani*, Styracis cal. ana ʒ.S. *Picis* naualis q.s. fiat emplastrum.
      - *Septimum*: ℞. *Farinæ* fabarum, Farinæ hordei, ana ʒ.x. *Rad.* glycyrrhizæ, altheæ, ana ʒ.v. *Picis* ʒ.v. *Ceræ* albæ, adipis anserini, an. ʒ.x. *Olei* veteris, vrinæ pueri, ana q.s. Fiat emplastrum.
      - *Octauum*: ℞. *Stercoris* bubuli ʒ.ij. *Rad.* caulium, rad. capparorum, Squillæ, Ficuum, ana ʒ.S. *Lupinorum*, Bdellij, ana ʒ.ij. *Aceti*, Mellis. Axungiæ suillæ, *Fæcis* olei antiqui, ana q.s. Fiat emplastrum.
      - *Nonum*: ℞. *Ammoniaci*, *Bdellij* *Galbani*, ana part. æqual. Macerentur triduo in aceto: dissolutis addatur *Furfuris* subtilis q.s. & fiat emplastrum.
      - *Decimum*: ℞. *Rad.* filicis, asphodeli, ana q.s. Coquantur in vino optimo, tundantur, addendo sulphuris viui parum.
      - *Vndecimũ*: ℞. *Sterc.* bubuli. caprini, Ster. columbini, anseris, an. ʒ.ii. *Farinæ* hordei, *Farinæ* lupinorum, *Farinæ* lolij, ana ʒ.ii.S. *Ammoniaci* *Bdellij* *Galbani* in aceto diss. ana ʒ.S. *Mellis* ʒ.iij. *Succi* ebuli. caulium, ana ʒ.iij. *Axungiæ* suillæ q.s. Fiat emplastrum.
      - *Duodecimum*: ℞. *Olei* liliorum, vel laurini ʒ.xij. *Picis* siccæ ʒ.vi. *Ladani* ʒ.iii. *Litharg yri* ʒ.xii. *Galbani* ʒ.iii. *Styracis* ʒ.ii. *Aeruginis* ʒ.xiij. Fiat emplastrum.
      - *Decimumtertium*: ℞. *Rad.* ireos ʒ.iij. Coquantur in aceti & mellis ana ʒ.ix. terantur, addendo. *Terebinthinæ*, Resinæ, Dialtheæ, ana ʒ.iii. *Pul.* cumini, fœnigræci, ana ʒ.i. Fiat emplastrum.
      - *Decimumquartum*: ℞. *Sinapi*, *Stercoris* columbini, ana ʒ.ii. *Micæ* panis ʒ.iiii. *Mellis* ʒ.iii. *Aceti* ℔.S. Coquantur omnia ad crassitudinem emplastri.
  - *Vnguentum*: ℞. *Cinerum* limacum ʒ.i. *Axungiæ* suillæ ʒ.i.S. Misce, & fiat vnguentum.
- *Inepta* siue contumax. Vide in sequentibus signum C.

C. *Causa* coniuncta resolutioni inepta siue contumax curãda vel

Medicamentis exhibitis secundum

Qualitatem contrariam: videlicet maturantem seu suppurantem: cuiusmodi est emplastrũ

Primum, ex farina hordei, pice, olibano, & vrina pueri.

Alterum
- Rx. *Rad.* altheæ, liliorum, ana ℔.S. Coquantur in aqua, contundantur, addendo
- *Alliorum* sub prunis coctorum,
- *Capparum* coctarum, ana vnc. iij.
- *Olei* liliorum, Butyri, ana vnc. ij.
- *Pinguedinis* suillæ, anserinæ, ana vnc ij. S.
- *Farinæ* triticeæ, fœnigraeci, sem. lini, q.s.
- *Vitell.* ouorum num. ij. Fiat emplastrum.

Tertium
- Rx. *Myrrhæ* ʒ.x.
- *Ammoniaci*, Thymiamatis, ana ʒ.vij.
- *Visci* quercini vnc. i.
- *Galbani* vnc. S.
- *Propoleos* ʒ.ß. Misce.

Quantitatem debitam, quæ pro natura partis & humoris, &c. intendenda vel minuenda est.

Chirurgia: nã si contingat ipsas Strumas via resoluentiũ resolui, nec via maturantiũ maturari nõ posse, tunc ad manualẽ operationẽ, seu chirurgiam transire est necessarium. Sic itaque tracta bis

Aegrum: imprimis prostratum, recumbere iubeto, cruribus inter se inuicem & ad lecti fulera innixis, caput à ministris firmiter detineri, imperato. Deinde cutem tumori adiacentẽ, recta, vel subobliqua sectione incidito. In eo siquidẽ vasa & nerui recta porriguntur. Cæterùm non affatim, neq; vnico impetu totam cutis crassitudinẽ secabis: nihil enim violentum in hoc opere fieri volumus. Atque in paruis quidem tumoribus, hoc est, strumis mitioribus simplicẽ sectionem facito, hoc est, simplici linea cutem diuidito: in maioribus verò cutim ad myrthei folij figuram abscindito: tũ venas & arterias paulatim & placidè denudata, seponito. Post hæc verò sectionis labra, seu oras cutis incisæ, volsellis seu hamulis distendito ac dilatato, ac membranas digitis & scalpri capulo, vel spathula excoriato, strumamque, vbi nudata & explicata membranis apparebit, paulatim eximito. Cæterùm si struma vasis implexa fuerit, summa attentione opus tractandum est, ne per incuriam copiosa sanguinis profusio sequatur. Propterea in agendo, vnum duntaxat sectionis labium vulsella protrahatur, & ita sensim à connexis corporibus scalpelli acie separetur. Cumque ab vno latere cõnexio diuulsa ac soluta fuerit, in altero idem penitùs reperatur: deinde tota basis propter nervos & subiecta vasa excidatur. Porrò summa cura adhibenda est, ne vel arteriæ, quas carotidas vocant, vel recurrentes nerui attingantur violenturque. Si autem vase aliquo, inter secandum diuiso, sanguinis profusio tuum opus remoretur ac obturbet, vas ipsum funiculo excipito, vel nisi magnum admodum fuerit penitùs abscindito, vel præsidia sistendo sanguini (si non magno impetu prorumpat) dicata, applicato. Deinde ad inceptum opus reuertitur. Itaque vbi in artum Strumæ basis venerit, dextrè ac peritè ipsam præcidito, immissoque indice, locum pertractato ac diligenter scrutato, num & aliæ sint Strumæ adiectæ, quas & eodem, quo suprà diximus modo, si quæ inuentæ fuerint, extrahito. Porrò modicum sanguinis fluorem facilè compesces, admotis ijs, quæ facultatẽ habent exiccandi: vt stupis, spongia, aut linamentis ex xylo, id est cotonefactis in aquam frigidam, vel acetum, aut in miscellam ex vtroque (quam oxycraton vocant) infusis, & postea repressis. Sin sectio incruenta perstiterit, thuris polline eam repleto, linamentaque imponito, ac pro linamentorum custodia, lanam vino madentem alligato. Quòd si vena aliqua amplior, & effatu digna, cum radice seu fundo strumæ connexa sit, non ex basi ipsam excindere, sed funiculo excipere ac constringere conuenit, quo particulatim citra periculum sua sponte excidat. Quo in casu per linamenta postmodum curatio adhibenda erit. Est autem vinculum ex materia aliqua non facilè putrescibili, cuiusmodi sunt fila, quæ serica nuncupantur. Quæ enim facilè putrescunt, ea citò ab ijs quæ excepérunt, decidũt. Cæterùm si peracto opere aliquid ex folliculo, seu membrana materiam prædictorum abscessuum obuoluente, vel aliud extraneum quippiam remanserit, absumendũ est, implendo vulnus primis diebus xylo, aqua salsa imbuto: postea verò vnguento Aegyptiaco.

D. *Symptomata* quoque, quæ curationem interdum interpellant, remouẽda sunt. Sic

Dolor prius mitigandus vel
- *Stupa* oui candido liquore & rosaceo imbuta.
- *Oui* candido liquore, rosaceo, vnguento populeo, aut quouis alio doloris mitigatorio.

Vlcus

Clausum & suppuratum aperiendum vel
- *Ferro.*
- *Medicamento* ruptorio, vt calce & sapone, vel cantharidibus: vel arsenico.

Apertũ

Sordidum detergendũ vel
- *Vnguento* Apostolorum.
- *Vnguento* Aegyptiaco.
- *Emplastro* Diachylone.
- *Diapalma.*
- *Mundificatiuo* ex apio.
- *Puluere* mercurij.

Cauum, carne implendum, vel
- *Thure*, Aristolochia.
- *Pompholyge*, Aloe.
- *Cadmia*, Manna.
- *Myrrha*, Fulligine thuris.
- *Aureo*, Meluæ, Fusco Nicolai.
- *Croceo*, Tetrapharmaco, &c.

Planum, ad cicatricem perducendum: vel
- *Galla* immatura, Myrtho, Malicorio.
- *Squamæ æris*, Chalcitide, Aerugine.
- *Scoria* plumbi, Stibio, Cerato myrthino.
- *Cadmia* cremata, Cerussa, Pompholyge.
- *Thutia*, Bolo armeno, Terra sigillata.
- *Plumbo* vsto, Albo Rhasis, &c.

De Atheromate, Steatomate, & Meliceride.

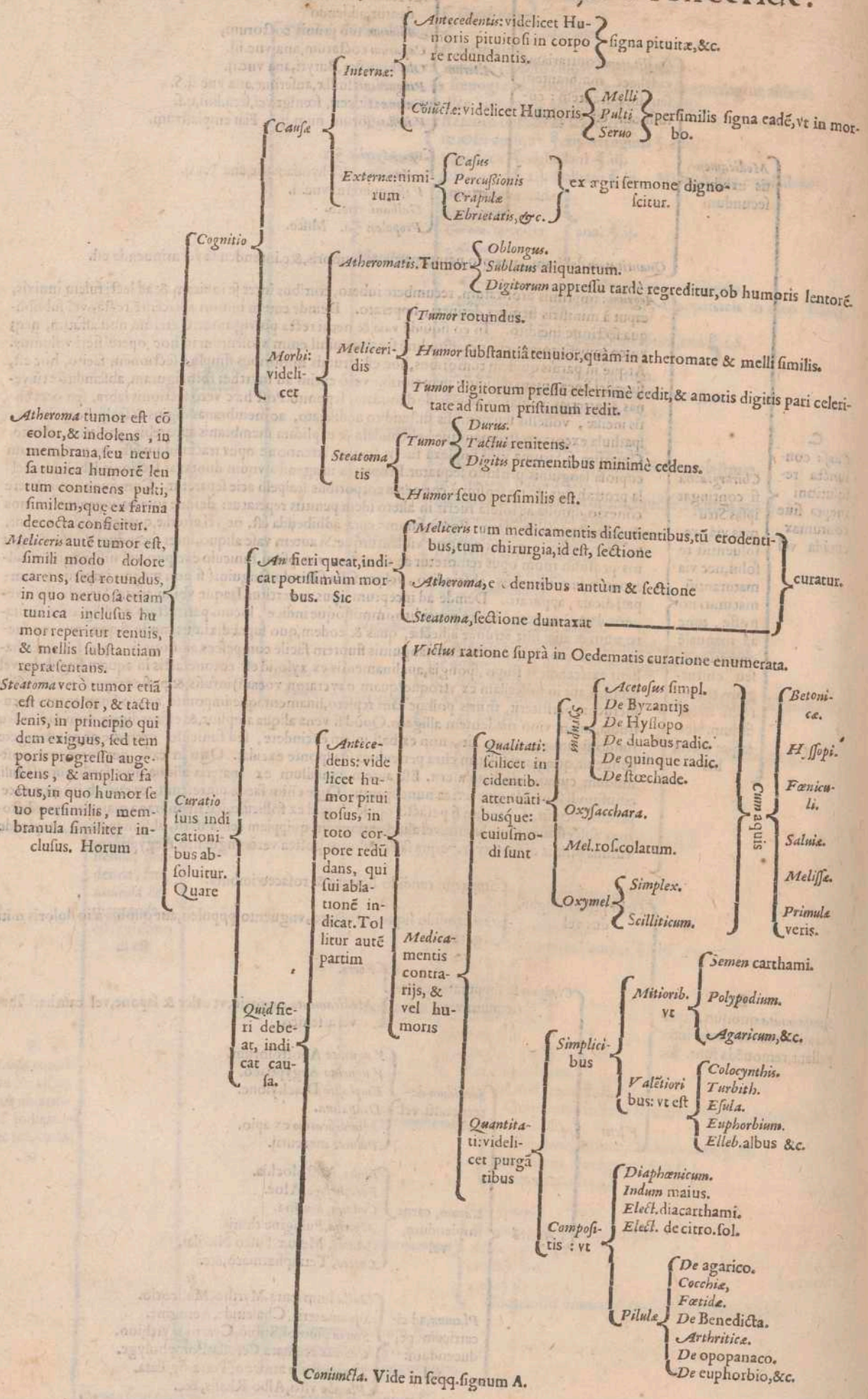

A. Causæ

A. *Causa* coniũcta: aut resolutioni

Aptæ: discutienda est emplastro

Primo: Rx. *Rad.* cyclaminie q.ſ. *Axungiæ* veteris, Sulphuris viui, ana part.i. Contundantur, & fiat emplaſtrum.

Secundo: Rx. *Paſſularum* enucleatarum num xx. *Squamæ* ʒ.S. Miſce.

Tertio: Rec. *Paſſularum* enucleatarum ℔.i. *Cumini* triti ʒ.vi. *Nitri* ʒ.iii. Contundantur, & miſceantur.

Quarto: Rx. *Salis* ammoniaci, *Spumæ* argenti, *Ceruſſæ* ana ℔.i.

Ceræ, Terebynthinæ, Galbani, Opopanacis, ana ʒ.i. *Rubricæ* ſinopicæ ʒ.vi. *Aceti* ʒ.vii.S. Miſce.

Inepta: tollenda est vel

Medicamentis erodentibus: cuiuſmodi est emplaſtrũ

Primum, ex calce, ſapone & lixiuio ———

Secundum: Rx. *Calcis* viuæ ʒ.S. *Fæculæ* vini combuſtæ ana ʒ.ii. *Nitri* liquidi toſti, *Minij* ʒ.i. Cum lixiuio fiat emplaſtrum.

Tertium: Rec. *Squamæ æris* ʒ.S. *Arſenici* rubri ʒ.ii. *Elleborі* nigri ʒ.ii. Cum roſaceo fiat emplaſtrum.

Quartum: Rx. *Erinaceorum* vſtorum, *Teſtæ* ſepiæ, *Auripigmenti* ——— ana part. æquales. Cum roſaceo fiat emplaſtrum ———

Emplaſtrum applicato: eſcharam profundam inducito: abſceſſum per medium ſecato recta linea: ſectionem ad carnem viuam producito: in ſectionis locum arſenicum ſublimatũ, aut aliud ex iam dictis cauſticis immittito.

Sectione. Sic aperiendus abſceſſus inſtar folij myrthini, fiatq́ue ſectio obliqua, ne vena, vel arteria, vel neruus lædatur, ſi ſubſit: niſi in inguinibus & aliis, quibus in locis ſectio tranſuerſim eſt facienda ob cutis reduplicationem in motu earum partium: eſtq́ue cyſtis, hoc eſt, veſica humorẽ pulti vel ſeuo vel melli ſimilem cõtinens, omnino extrahenda, ne reuiuiſcat. Sanguis verò, qui cyſtim detrahendo effluet, ſpongia oxycrato imbuta ſiſtendus, vel oui albumine cum pulueribus aſtringentibus: ſemper quoq; in huiuſmodi operationibus anodinis vtendum, veluti albumine oui cum roſaceo. Si aliqua veſicæ pars remanſerit, erodentibus erit abſumenda, vt vnguento Aegyptiaco, aut puluere mercurij.

De Tumoribus melancholicis.

De Scirrho vero, ſiue legitimo.

Scirrhus legitimus eſt tumor prædurus, & doloris expers: non omnino tamen inſenſibilis, ab humore melancholico naturali procreatus. Huius

Cognitio

Causa

Internæ

Antecedentis: nimirum Succi melancholici in corpore collecti, à liene malè attracti, ſigna melancholiæ.

Coniunctæ: videlicet Succi melancholici in ipſa laborante particula impacti. Vide ſigna morbi.

Externæ: ſcilicet Prauæ viuendi rationis, craſſum & melancholicum ſanguinem generantis, coaceruantiſq́ue. Ex ægri relatione intelligitur.

Morbi: videlicet Scirrhi

Tumor: *Durus*. *Renitens* valdè.

Color inter rubrum & nigrum medius: vt color fuſcus, vel liuidus.

Senſus hebes.

Curatio indicationibus perficitur. Quare

An fieri poſſit, indicat tum

Tempus. Sic ſcirrhoſi tumores in

Principio exigui apparent.

Procedente tempore paulatim augentur & maiores fiunt.

Finis. Sic huiuſmodi tumores melancholici ſi ritè tractẽtur, reſolutione terminantur, nonnunquam indurati manent, & non tarò in cancrum degenerant, & tranſmutantur.

Quid fieri debeat: vide ſignum A.

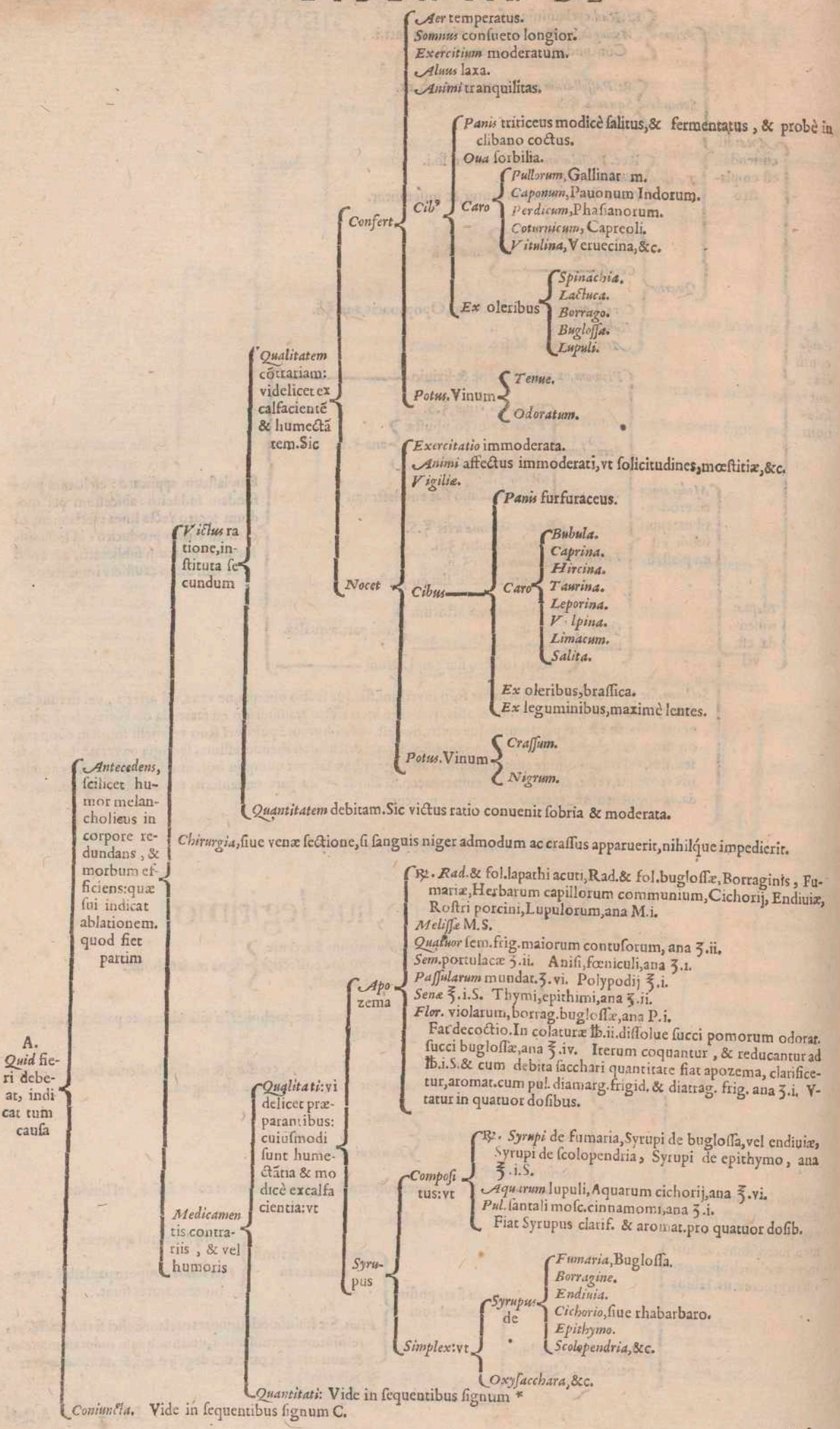
A. Quid fieri debeat, indicat tum causa
Antecedens, scilicet humor melancholicus in corpore redundans, & morbum efficiens: quæ sui indicat ablationem. quod fiet partim
Victus ratione, instituta secundum
Qualitatem cõtrariam: videlicet ex calfacientẽ & humectãtem. Sic
Confert
Aer temperatus.
Somnus consueto longior.
Exercitium moderatum.
Aluus laxa.
Animi tranquilitas.
Cib⁹
Panis triticeus modicè salitus, & fermentatus, & probè in clibano coctus.
Oua sorbilia.
Caro
Pullorum, Gallinarum.
Caponum, Pauonum Indorum.
Perdicum, Phasianorum.
Coturnicum, Capreoli.
Vitulina, Veruecina, &c.
Ex oleribus
Spinachia.
Lactuca.
Borrago.
Bugloſſa.
Lupuli.
Potus. Vinum
Tenue.
Odoratum.
Nocet
Exercitatio immoderata.
Animi affectus immoderati, vt solicitudines, mœstitiæ, &c.
Vigiliæ.
Cibus
Panis furfuraceus.
Caro
Bubula.
Caprina.
Hircina.
Taurina.
Leporina.
Vulpina.
Limacum.
Salita.
Ex oleribus, brassica.
Ex leguminibus, maximè lentes.
Potus. Vinum
Crassum.
Nigrum.
Quantitatem debitam. Sic victus ratio conuenit sobria & moderata.
Chirurgia, siue venæ sectione, si sanguis niger admodum ac crassus apparuerit, nihilque impedierit.
Medicamentis contrariis, & vel humoris
Qualitati: videlicet præparantibus: cuiusmodi sunt humectãtia & modicè excalfacientia: vt
Apozema
℞. Rad. & fol. lapathi acuti, Rad. & fol. bugloſſæ, Borraginis, Fumariæ, Herbarum capillorum communium, Cichorij, Endiuiæ, Roſtri porcini, Lupulorum, ana M.i.
Meliſſæ M.S.
Quatuor sem. frig. maiorum contuſorum, ana ʒ.ii.
Sem. portulacæ ʒ.ii. Aniſi, fœniculi, ana ʒ.i.
Paſſularum mundat. ʒ.vi. Polypodij ʒ.i.
Senæ ʒ.i.S. Thymi, epithimi, ana ʒ.ii.
Flor. violarum, borrag. bugloſſæ, ana P.i.
Fat decoctio. In colaturæ ℔.ii. diſſolue ſucci pomorum odorat. ſucci bugloſſæ, ana ʒ.iv. Iterum coquantur, & reducantur ad ℔.i.S. & cum debita ſacchari quantitate fiat apozema, clarificetur, aromat. cum pul. diamarg. frigid. & diatrag. frig. ana ʒ.i. Vtatur in quatuor doſibus.
Syrupus
Compoſitus: vt
℞. Syrupi de fumaria, Syrupi de bugloſſa, vel endiuiæ, Syrupi de ſcolopendria, Syrupi de epithymo, ana ʒ.i.S.
Aquarum lupuli, Aquarum cichorij, ana ʒ.vi.
Pul. ſantali moſc. cinnamomi, ana ʒ.i.
Fiat Syrupus clarif. & aromat. pro quatuor doſib.
Simplex: vt
Syrupus de
Fumaria, Bugloſſa.
Borragine.
Endiuia.
Cichorio, ſiue rhabarbaro.
Epithymo.
Scolopendria, &c.
Oxyſacchara, &c.
Quantitati: Vide in ſequentibus ſignum *
Coniuncta. Vide in ſequentibus ſignum C.

* Cauſa

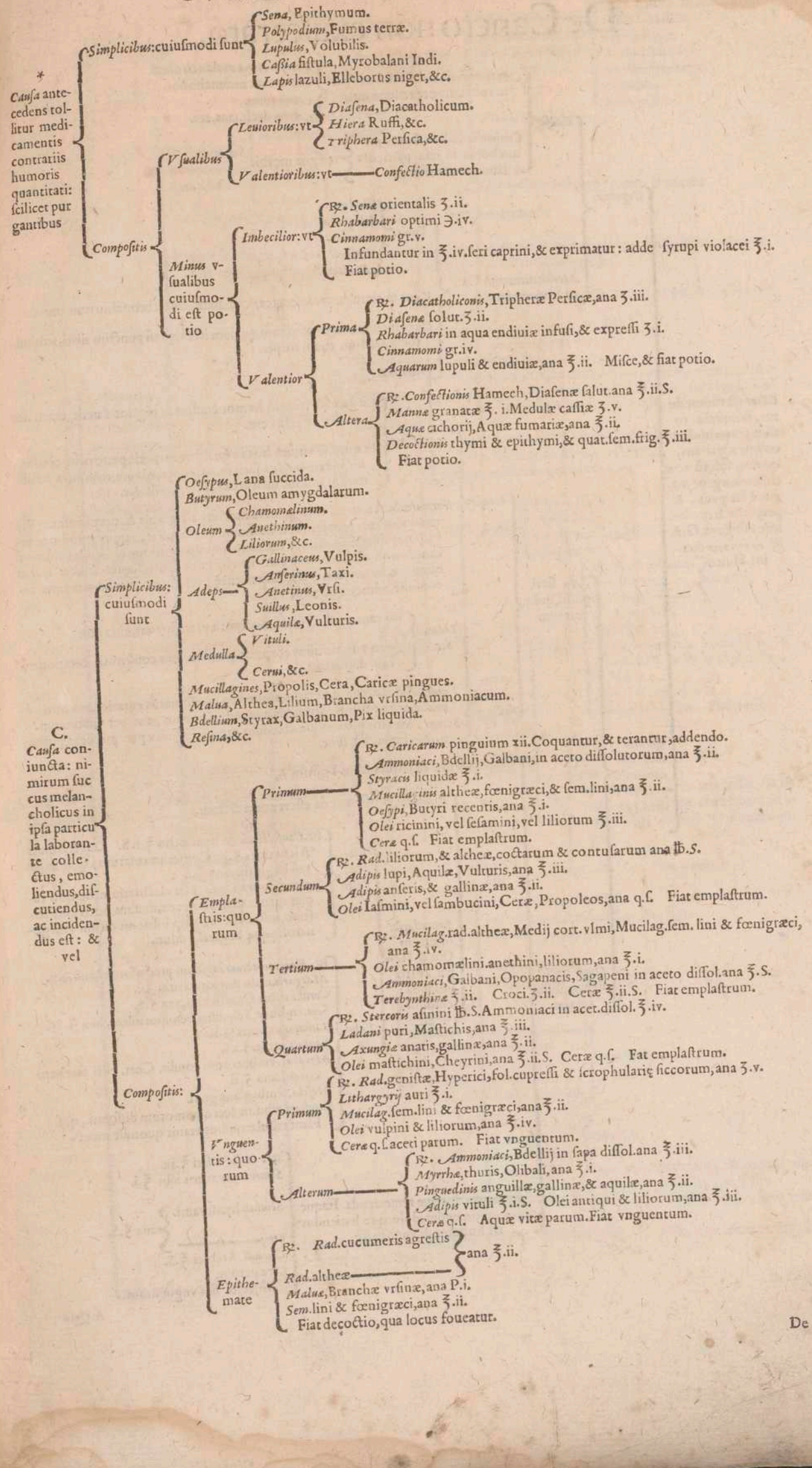
* Causa antecedens tollitur medicamentis contrariis humoris quantitati: scilicet purgantibus
Simplicibus: cuiusmodi sunt
Sena, Epithymum.
Polypodium, Fumus terræ.
Lupulus, Volubilis.
Cassia fistula, Myrobalani Indi.
Lapis lazuli, Ellebotus niger, &c.
Compositis
Vsualibus
Leuioribus: vt
Diasena, Diacatholicum.
Hiera Ruffi, &c.
Triphera Persica, &c.
Valentioribus: vt — Confectio Hamech.
Minus vsualibus cuiusmodi est potio
Imbecilior: vt
℞. Senæ orientalis ʒ.ii.
Rhabarbari optimi ℈.iv.
Cinnamomi gr.v.
Infundantur in ʒ.iv. seri caprini, & exprimatur: adde syrupi violacei ʒ.i.
Fiat potio.
Valentior
Prima
℞. Diacatholiconis, Tripheræ Persicæ, ana ʒ.iii.
Diasenæ solut. ʒ.ii.
Rhabarbari in aqua endiuiæ infusi, & expressi ʒ.i.
Cinnamomi gr.iv.
Aquarum lupuli & endiuiæ, ana ʒ.ii. Misce, & fiat potio.
Altera
℞. Confectionis Hamech, Diasenæ salut. ana ʒ.ii.S.
Mannæ granatæ ʒ. i. Medulæ cassiæ ʒ.v.
Aquæ cichorij, Aquæ fumariæ, ana ʒ.ii.
Decoctionis thymi & epithymi, & quat. sem. frig. ʒ.iii.
Fiat potio.
C. Causa coniuncta: nimirum succus melancholicus in ipsa particula laborante collectus, emoliendus, discutiendus, ac incidendus est: & vel
Simplicibus: cuiusmodi sunt
Oesypus, Lana succida.
Butyrum, Oleum amygdalarum.
Oleum
Chamomælinum.
Anethinum.
Liliorum, &c.
Adeps
Gallinaceus, Vulpis.
Anserinus, Taxi.
Anetinus, Vrsi.
Suillus, Leonis.
Aquilæ, Vulturis.
Medulla
Vituli.
Cerui, &c.
Mucillagines, Propolis, Cera, Caricæ pingues.
Malua, Althea, Lilium, Brancha vrsina, Ammoniacum.
Bdellium, Styrax, Galbanum, Pix liquida.
Resina, &c.
Compositis:
Emplastris: quorum
Primum
℞. Caricarum pinguium xii. Coquantur, & terantur, addendo.
Ammoniaci, Bdellij, Galbani, in aceto dissolutorum, ana ʒ.ii.
Styracis liquidæ ʒ.i.
Mucillaginis altheæ, fœnigræci, & sem. lini, ana ʒ.ii.
Oesypi, Butyri recentis, ana ʒ.i.
Olei ricinini, vel sesamini, vel liliorum ʒ.iii.
Ceræ q.s. Fiat emplastrum.
Secundum
℞. Rad. liliorum, & althææ, coctarum & contusarum ana ℔.S.
Adipis lupi, Aquilæ, Vulturis, ana ʒ.iii.
Adipis anseris, & gallinæ, ana ʒ.ii.
Olei Iasmini, vel sambucini, Ceræ, Propoleos, ana q.s. Fiat emplastrum.
Tertium
℞. Mucilag. rad. altheæ, Medij cort. vlmi, Mucilag. sem. lini & fœnigræci, ana ʒ.iv.
Olei chamomælini. anethini, liliorum, ana ʒ.i.
Ammoniaci, Galbani, Opopanacis, Sagapeni in aceto dissol. ana ʒ.S.
Terebynthinæ ʒ.ii. Croci. ʒ.ii. Ceræ ʒ.ii.S. Fiat emplastrum.
Quartum
℞. Stercoris asinini ℔.S. Ammoniaci in acet. dissol. ʒ.iv.
Ladani puri, Mastichis, ana ʒ.iii.
Axungiæ anatis, gallinæ, ana ʒ.ii.
Olei mastichini, Cheyrini, ana ʒ.ii.S. Ceræ q.s. Fat emplastrum.
Vnguentis: quorum
Primum
℞. Rad. genistæ, Hyperici, fol. cupressi & scrophulariæ siccorum, ana ʒ.v.
Lithargyrij auri ʒ.i.
Mucilag. sem. lini & fœnigræci, ana ʒ.ii.
Olei vulpini & liliorum, ana ʒ.iv.
Ceræ q.s. Laceti parum. Fiat vnguentum.
Alterum
℞. Ammoniaci, Bdellij in sapa dissol. ana ʒ.iii.
Myrrhæ, thuris, Olibani, ana ʒ.i.
Pinguedinis anguillæ, gallinæ, & aquilæ, ana ʒ.ii.
Adipis vituli ʒ.i.S. Olei antiqui & liliorum, ana ʒ.iii.
Ceræ q.s. Aquæ vitæ parum. Fiat vnguentum.
Epithemate
℞. Rad. cucumeris agrestis
Rad. altheæ
ana ʒ.ii.
Maluæ, Branchæ vrsinæ, ana P.i.
Sem. lini & fœnigræci, ana ʒ.ii.
Fiat decoctio, qua locus foueatur.

De

De Cancro non exulcerato.

Cancer est tumor durus, inæqualis, rotũdus, venenosus, colore nigricans, calidus, subitò accrescens, ægros maximè fatigans, & perpetuo ferè dolore affligens, Græcè καρκίνωμα dicitur. Huius

- *Cognitio*
  - *Causæ*
    - *Antecedentis*: videlicet Atræ bilis in toto corpore redundantis
      - *Temperatura* melancholica.
      - *Alimenta* melancholica.
      - *Autumnus.*
      - *Aetas* declinans, &c.
    - *Coniunctæ*: scilicet Succi melancholici in ipsa particula laborante contenti: } vt signa morbi.
  - *Morbi*: nimirum Cancri non exulcerati
    - *Tumor*
      - *Durus.*
      - *Inæqualis.*
      - *Liuidus.*
      - *Fuscus.*
      - *Renitens.*
    - *Venæ* in circuitu tumescentes, & exaltatæ, cancri bronchiorum modo.
    - *Circa* locum cancro affectum quidam ictus, quasi punctim illati, sentiuntur: interdum etiam torpet.
    - *Dolor*, &c.
- *Curatio* suis indicationib. perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat tum
    - *Causa*
      - *Materialis*
        - *Ex* qua. Sic quantò humor crassior ac nigrior fuerit, tantò deterior affectus erit.
        - *In* qua, Sic vitium hoc in qualibet corporis parte oriri consueuit, maximè circa faciem, nares, aures, labra, mammas fœminarum, quibus menstrua sunt oppressa, &c.
      - *Formalis*. Sic cancer à toto genere morbus est grauis & pernicios us. Vix enim vnquam propter succi crassitiem consanescit, vtpote quod nec repelli, nec discuti queat, nec totius corporis purgatione cedat. Cæterùm ex cancro non vlcerato non rarò fit vlceratus, putrescente scilicet spacio temporis humore in vasis delitescente, vel irritato à medicamentis inconsultè admotis affectu.
    - *Accidens*: scilicet
      - *Locus.* Sic
        - *Soli* cancri, qui in summa corporis parte hærent, curantur.
        - *Qui* in penitioribus corporis partibus sunt constituti, curationem non desiderant.
      - *Tempus*. Sic cancer inueteratus, atque iam confirmatus curationem non admittit, nisi radicitus extirpetur, aut per sectionem, aut per vnctionem.
      - *Sexus.* Sic viris plerumque accedunt cancri, assuetæ per marisc as purgationes suppressæ sunt.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tum
    - *Causa.* Vide in sequentibus signum A.
    - *Pars* affecta
      - *Primariò*, confirmanda est: vt antea dictum.
      - *Secundariò*: nimirum Cor & Hepar corroboranda: cuiusmodi est
        - *Electuarium*
          - ℞. *Confectionis* de hyacintho ʒ.i. S. Confectionis Alchermes ʒ.iii. Conseruæ rosarum, Conseruæ rad. buglossæ, ana ʒ.i.
          - *Syrupi* de pomis q.s. Fiat electuarium: de quo capiat quater in hebdomada, duabus horis ante pastum, instar vncis: postea bibat modicum vini generosi aqua buglossæ diluti.
        - *Tabulæ*
          - ℞. *Fragmentorum* lapidum preciosorum, ana ʒ.ii.
          - *Margarit.* arum præparatarum ʒ.i.
          - *Coralli* rubri, Coralli albi, ana ʒ.S.
          - *Sem.* endiuiæ, Sem. citri, Sem. portulacę, ana ʒ. iv.
          - *Limaturæ* eboris ʒ.ii.
          - *Santali* mosc. ʒ.i.S.
          - *Myrobal.* emblicorum condit. Cort. citri saccharo condit. ana ʒ.ii
          - *Moschi*, Ambræ, ana gr.vi.
          - *Sacchari* albiss. in succo pomorum dissoluti, q.s. Fiant tabulæ: quibus vtatur quotidie manè.
    - *Symptomata* quoque remouenda. Itaque furor reprimendus, dolorque leniendus est huiusmodi vnguento:
      - ℞. *Olei* rosati ʒ.iv.
      - *Seminis* papaueris albi ʒ.i.
      - *Seminis* hyoscyami. } ana ʒ.S.
      - *Opij* ———— }
      - *Gummi* Arabici ʒ.S.
      - *Ceræ* parum.
      - Misce, & fiat vnguentum.

A. *Quid*

A. *Quid* fieri debeat, indicat etiã cauſa morbi

Antecedens, videlicet Atra bilis in toto corpore abũdans: cuius generatio prohibenda, & redundantia euacuanda: quod fiet partim

Victus ratione ordinata ſecundum

Qualitatem contrariam: videlicet humectantem & modicè refrigerantem. Sic

Confert

Cibus, qui probum ac tenuem ſuccum generat cuiuſmodi eſt

- *Cremor* ptiſanæ.
- *Caro* auium montanarum.
- *Piſces* ſaxatiles.
- *Ona* ſorbilia.
- *Malua*, Atriplex.
- *Blitum*, Spinachia.
- *Cucurbita*.
- *Borrago*, &c.

Vinum tenue dilutum.

Nocent

- *Salſa*.
- *Acria*.
- *Quæ* melancholicum ſuccum generant.

Quantitatem debitam. Sic ſit parca & moderata.

Vene ſectione, præſertim ſi ſanguis craſſus nigerque apparuerit, & ætas, vireſque permiſerint: vel menſtrua ante quinquageſimum annum, vel hæmorroides fuerint ſuppreſſæ.

Medicamentis iisque exhibitis ſecũdum

Qualitatem cõtrariam: & vel humoris

Qualitati: videlicet præparantem, ſeu concoquentem: cuiuſmodi

Apozema in Scirrhi curatione præſcriptum, addendo
Acetoſæ M. i. S.
Sem. acetoſæ, Serici crudi, ana ʒ. i.
Cort. citri, Sem. citri, ana ʒ. vi.
Tamarindorum ʒ. i.
Coquantur in aqua decoctionis ranarum viridium: decoctioni miſce mali punici, matura, ſucci roſ. ſucci pomorum odorat. ana ʒ. iii. Aceti paſſulati ℔. S.
Sacchari q. ſ.
Fiat ſyrupus perfectè coctus ad ℔. ii. & eo vtatur, cum ſero lactis quinque aut ſex diebus.
Syrupus in Scirrho præſcriptus, &c.

Quantitatis: ſcilicet

Purgantem: quorũ alia

Vſualia: vt

- *Hiera* Ruffi.
- *Pilulæ* Indę.
- *Confectio* Hamech.
- *Diaſena*, &c.

Minus vſualia: vt eſt potio

Prima

℞. *Flor.* violarum, *Flor.* borrag., *Flor.* bugloſſ. — ana P. i.
Epithymi ʒ. iii.
Senæ ʒ. S.
Macerentur per x. horas in ʒ. iv. ſeri lactis, & facta expreſſione. Miſce.
Syrupi violati ʒ. i. S.
Diaprun. ſol. ʒ. iii. Fiat potio.

Altera

℞. *Fumariæ* M. i.
Senæ, Epithymi, ana ʒ. iii.
Flor. rorif. P. ii.
Infundantur in ʒ. iv. ſeri lactis, & iis expreſſis diſſolue rhabarbari in aqua bug. infuſi ʒ. i. cinnamomi gr. iv.
Mannæ ʒ. i. S.
Caſiæ ʒ. vi. Fiat potio.

Conſumentẽ & paulatim exiccãtem: cuiuſmodi eſt electuarium

℞. *Pul.* cancrorum ʒ. iii.
Pul. ranarum, Pul. limacum, ana ʒ. ii.
Cort. citri condit. ʒ. S.

Raſuræ eboris, *Oſſis* de corde cerui — ana ʒ. iii.

Xylobalſami —, *Ligni* aloes, *Sant.* moſc., *Corall.* rubri, *Limat.* chalybis — ana ʒ. ii.

Sem. acet., *Sem.* citri, *Sem.* endiuiæ — ana ʒ. i.
Ambræ ʒ. S. Conſeruæ borrag. bug. & anthos, ana ʒ. ii. Aquæ meliſſæ & tormentillæ, ana ʒ. ii. S.
Fiat elect. de quo capiat ſingulis horis, quantum volet.

Quantitatem debitam. Sic ſæpius præparandum, ac ſenſim, ac blandè, non ſemel atque aſſatim purgandum.

Coniuncta. Vide in ſequentibus ſignum B.

B. *Cauſa*

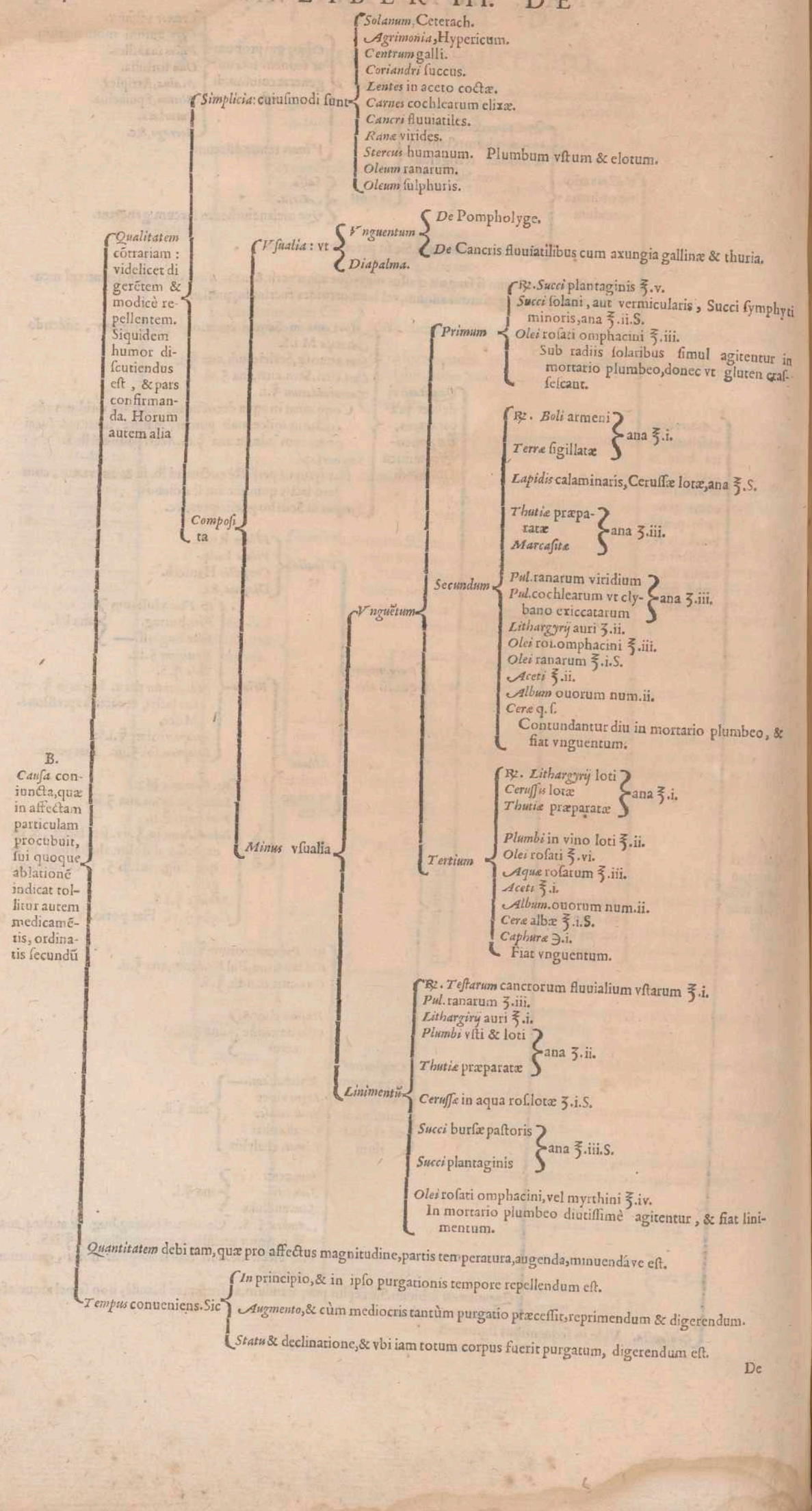
Solanum Ceterach.
Agrimonia, Hypericum.
Centrum galli.
Coriandri succus.
Lentes in aceto coctæ.
Carnes cochlearum elixæ.
Cancri fluuiatiles.
Ranæ viridis.
Stercus humanum. Plumbum vstum & elotum.
Oleum ranarum.
Oleum sulphuris.
Simplicia: cuiusmodi sunt
Qualitatem cõtrariam: videlicet digerẽtem & modicè repellentem. Siquidem humor discutiendus est, & pars confirmanda. Horum autem alia
Vnguentum
De Pompholyge.
De Cancris fluuiatilibus cum axungia gallinæ & thuria.
Vsualia: vt
Diapalma.
Compositæ
Primum
℞. Succi plantaginis ʒ.v.
Succi solani, aut vermicularis, Succi symphyti minoris, ana ʒ.ii.S.
Olei rosati omphacini ʒ.iii.
Sub radiis solaribus simul agitentur in mortario plumbeo, donec vt gluten crassescant.
Secundum
℞. Boli armeni
Terræ sigillatæ
ana ʒ.i.
Lapidis calaminaris, Ceruſſæ lotæ, ana ʒ.S.
Thutiæ præparatæ
Marcasitæ
ana ʒ.iii.
Pul. ranarum viridium
Pul. cochlearum vt clybano exiccatarum
ana ʒ.iii.
Lithargyrij auri ʒ.ii.
Olei rosomphacini ʒ.iii.
Olei ranarum ʒ.i.S.
Aceti ʒ.ii.
Albumen ouorum num.ii.
Ceræ q.s.
Contundantur diu in mortario plumbeo, & fiat vnguentum.
Tertium
℞. Lithargyrij loti
Ceruſſis lotæ
Thutiæ præparatæ
ana ʒ.i.
Plumbi in vino loti ʒ.ii.
Olei rosati ʒ.vi.
Aquæ rosarum ʒ.iii.
Aceti ʒ.i.
Albumen ouorum num.ii.
Ceræ albæ ʒ.i.S.
Camphoræ ℈.i.
Fiat vnguentum.
Vnguẽtum
Minus vsualia
℞. Testarum cancrorum fluuialium vstarum ʒ.i.
Pul. ranarum ʒ.iii.
Lithargyrij auri ʒ.i.
Plumbi vsti & loti
Thutiæ præparatæ
ana ʒ.ii.
Ceruſſæ in aqua ros. lotæ ʒ.i.S.
Succi bursæ pastoris
Succi plantaginis
ana ʒ.iii.S.
Olei rosati omphacini, vel myrthini ʒ.iv.
In mortario plumbeo diutissimè agitentur, & fiat linimentum.
Linimentũ
B. Causa coniuncta, quæ in affectam particulam procubuit, sui quoque ablationẽ indicat tollitur autem medicamẽtis, ordinatis secundũ
Quantitatem debi tam, quæ pro affectus magnitudine, partis temperatura, augenda, minuendáve est.
Tempus conueniens. Sic
In principio, & in ipso purgationis tempore repellendum est.
Augmento, & cùm mediocris tantùm purgatio præcessit, reprimendum & digerendum.
Statu & declinatione, & vbi iam totum corpus fuerit purgatum, digerendum est.

De

De Tumoribus capitis.

De Hydrocephalo, hoc est, Aqua in capite pueri.

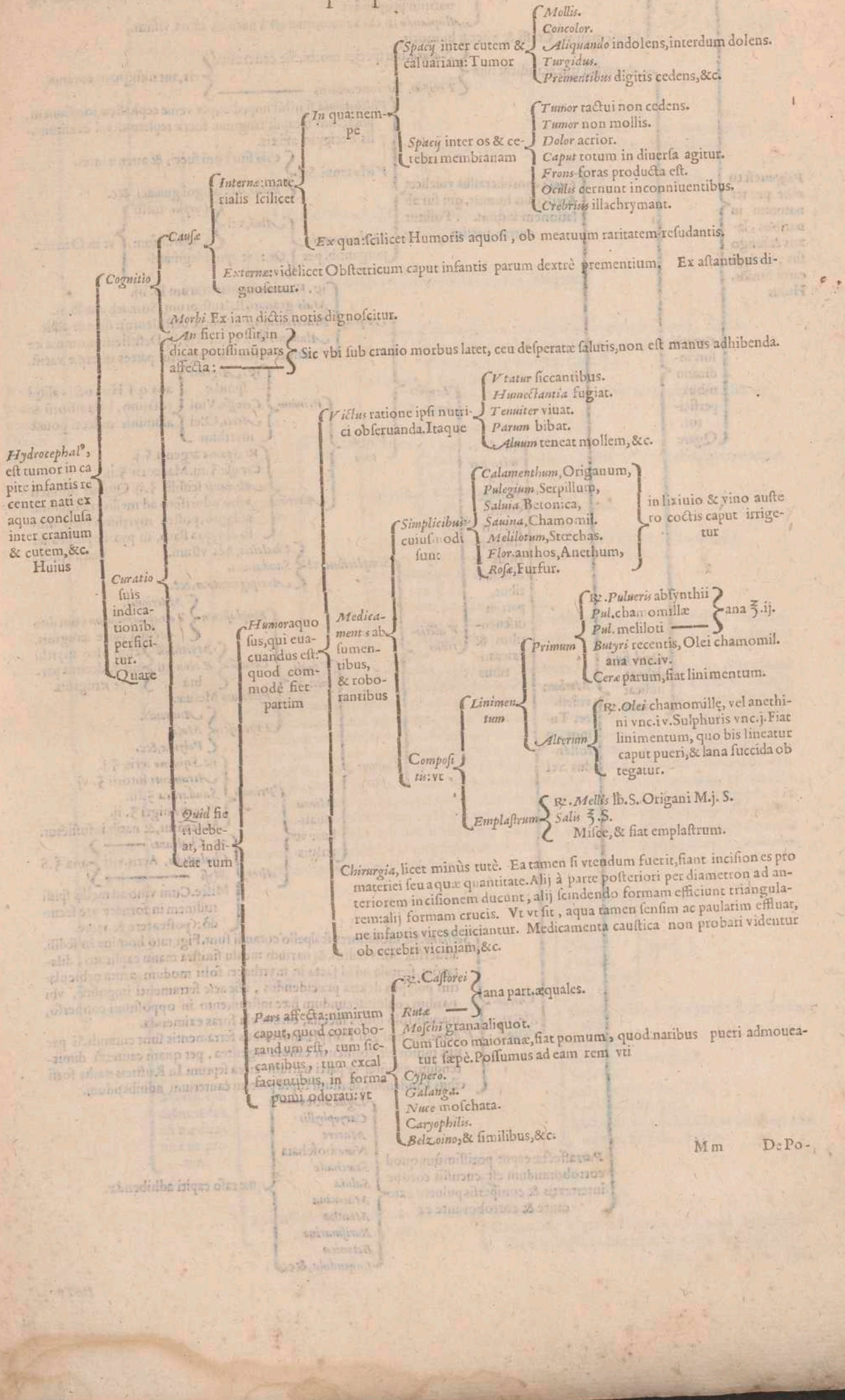

De polypo.

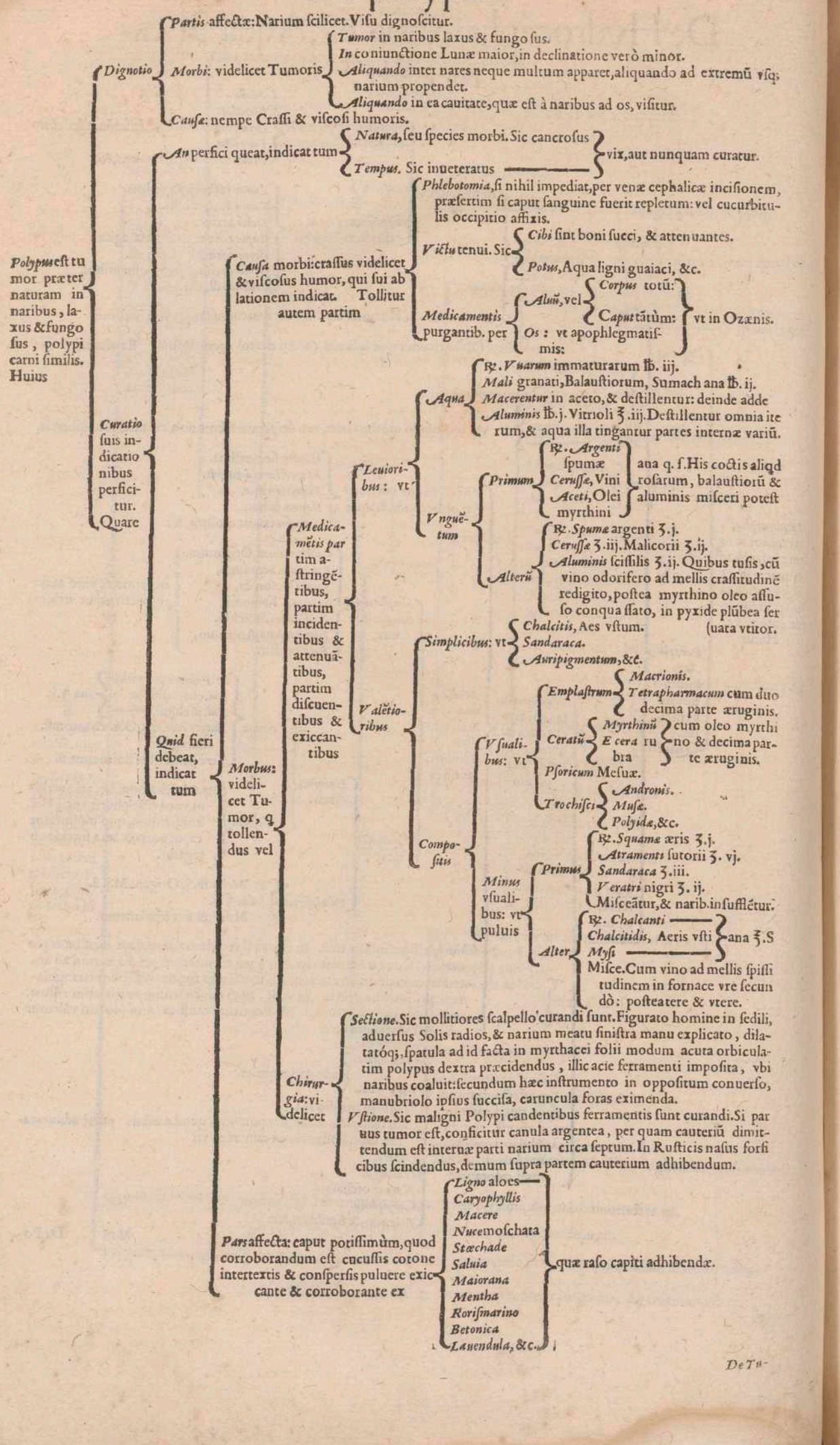
Polypus est tumor præter naturam in naribus, laxus & fungosus, polypi carni similis. Huius
Dignotio
Partis affectæ: Narium scilicet. Visu dignoscitur.
Morbi: videlicet Tumoris
Tumor in naribus laxus & fungosus.
In coniunctione Lunæ maior, in declinatione verò minor.
Aliquando inter nares neque multum apparet, aliquando ad extremũ vsq; narium propendet.
Aliquando in ea cauitate, quæ est à naribus ad os, visitur.
Causæ: nempe Crassi & viscosi humoris.
Curatio suis indicationibus perficitur. Quare
An perfici queat, indicat tum
Natura, seu species morbi. Sic cancrosus
Tempus. Sic inueteratus
vix, aut nunquam curatur.
Qnid fieri debeat, indicat tum
Causa morbi: crassus videlicet & viscosus humor, qui sui ablationem indicat. Tollitur autem partim
Phlebotomia, si nihil impediat, per venæ cephalicæ incisionem, præsertim si caput sanguine fuerit repletum: vel cucurbitulis occipitio affixis.
Victu tenui. Sic
Cibi sint boni succi, & attenuantes.
Potus, Aqua ligni guaiaci, &c.
Medicamentis purgantib. per
Alui, vel
Corpus totũ:
Caput tãtùm:
Os: vt apophlegmatismis:
vt in Ozænis.
Morbus: videlicet Tumor, q tollendus vel
Medicamẽtis partim astringẽtibus, partim incidentibus & attenuãtibus, partim discuentibus & exiccantibus
Leuioribus: vt
Aqua
℞. Vuarum immaturarum ℔. iij.
Mali granati, Balaustiorum, Sumach ana ℔. ij.
Macerentur in aceto, & destillentur: deinde adde
Aluminis ℔. j. Vitrioli ʒ. iij. Destillentur omnia iterum, & aqua illa tingantur partes internæ variũ.
Vnguẽtum
Primum
℞. Argenti spumæ
Ceruſſæ, Vini
Aceti, Olei myrthini
ana q. f. His coctis aliqd rosarum, balaustiorũ & aluminis misceri potest
Alterũ
℞. Spumæ argenti ʒ. j.
Ceruſſæ ʒ. iij. Malicorii ʒ. ij.
Aluminis scissilis ʒ. ij. Quibus tusis, cũ vino odorifero ad mellis crassitudinẽ redigito, postea myrthino oleo assuso conquassato, in pyxide plũbea seruata vtitor.
Valẽtioribus
Simplicibus: vt
Chalcitis, Aes vstum.
Sandaraca.
Auripigmentum, &c.
Compositis
Vsualibus: vt
Emplastrum
Macrionis.
Tetrapharmacum cum duodecima parte æruginis.
Ceratũ
Myrthinũ
E cera rubra
cum oleo myrthino & decima parte æruginis.
Psoricum Mesuæ.
Trochisci
Andronis.
Musæ.
Polyidæ, &c.
Minus vsualibus: vt puluis
Primus
℞. Squamæ æris ʒ. j.
Atramenti sutorii ʒ. vj.
Sandaraca ʒ. iij.
Veratri nigri ʒ. ij.
Misceãtur, & narib. insufflẽtur.
Alter
℞. Chalcanti
Chalcitidis, Aeris vsti
Mysi
ana ʒ. S
Misce. Cum vino ad mellis spissitudinem in fornace vre secundò: posteatere & vtere.
Chirurgia: videlicet
Sectione. Sic mollitiores scalpello curandi sunt. Figurato homine in sedili, aduersus Solis radios, & narium meatu sinistra manu explicato, dilatatóq; spatula ad id facta in myrthacei folii modum acuta orbiculatim polypus dextra præcidendus, illic acie ferramenti imposita, vbi naribus coaluit: secundum hæc instrumento in oppositum conuerso, manubriolo ipsius succisa, caruncula foras eximenda.
Vstione. Sic maligni Polypi candentibus ferramentis sunt curandi. Si paruus tumor est, conficitur canula argentea, per quam cauteriũ dimittendum est interuæ parti narium circa septum. In Rusticis nasus forficibus scindendus, demum supra partem cauterium adhibendum.
Pars affecta: caput potissimùm, quod corroborandum est cucussis cotone intertextis & consperssis puluere exiccante & corroborante ex
Ligno aloes
Caryophyllis
Macere
Nuce moschata
Stœchade
Saluia
Maiorana
Mentha
Rorismarino
Betonica
Lauendula, &c.
quæ raso capiti adhibendæ.

De Tumoribus ventris.

De Vmbilici prominentia.

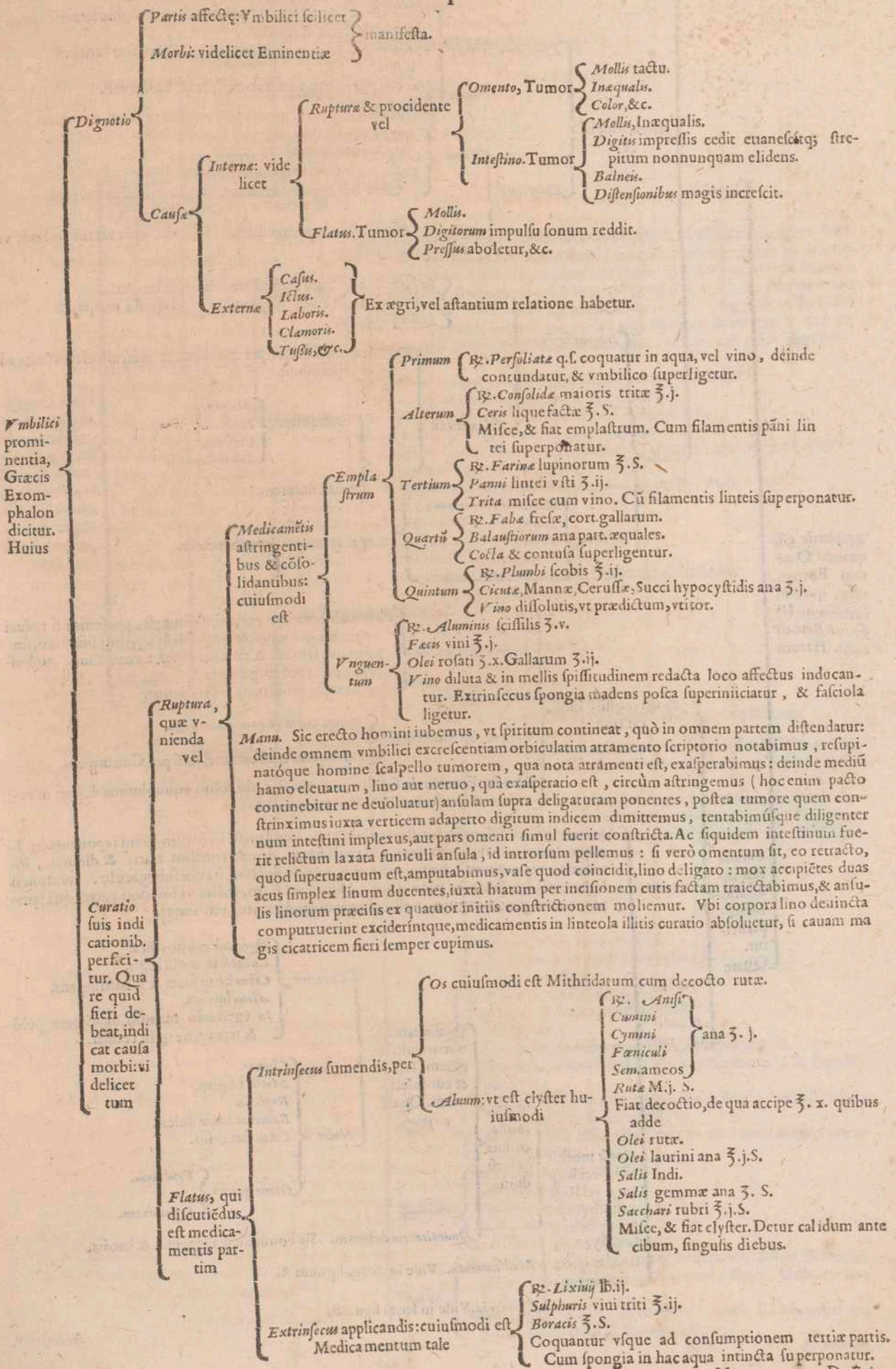

De Epiplocele,& Enterocele.

Epiplocele eſt, quando Omẽtum Enterocele, quando inteſtinum Ileon in Scrotũ cadit. Harum

Cognitio

Partis affectæ: videlicet Peritonæi rupti, vel relaxati, vide in cauſa morbi.

Morbi: videlicet

Epiplocelis, tumor
- *Paruus*, frequentius in oſſe pubis, quàm ſcroto.
- *Percipitur* in ſcroto vel oſſe pubis, veluti Strophiolum molliuſculum, lubricum, inæquale.
- *Eodem* modo ſemper permanens, ſiue à cibo, ſiue ante cibum.
- *Nec* retento ſpiritu adeò increſcit, vt in Enteroceli.
- *Non* reuertitur.

Enterocelis
- *Tumor*
  - *Mollis* repentè obortus.
  - *Augetur* clamore & cibi repletione.
  - *Frigore*,& ægro reſupinato retrahitur. Cùm ad inguen detruditur, murmur flatulentum parit.
- *Tactu* ſæpè excrementa deprehenduntur indurata, nec excerni poſſunt, vt iliaca paſſio videatur.

Cauſæ

Internæ: ſcilicet
- *Rupturæ*
  - *In* lateribus ilij fiunt, poſt ictum, ſaltum, caſum, &c.
  - *Ab* initio tumor non magnus, ſed in progreſſu temporis.
  - *Dolor* pungens.
- *Relaxationis*
  - *Circa* foramen fiunt, per quod vaſa & muſculi cremaſteres ad teſtes deſcendunt.
  - *Tumor*
    - *In* aliquibus
      - *Magnus.*
      - *Inæqualis.*
      - *Creſcens.*
      - *Decreſcens.*
    - *Citra* dolorem.

Externæ
- *Ictus.*
- *Saltus.*
- *Laboris.*
- *Clamoris.*
- *Motus vehementioris.*

ex ægri relatione deprehenditur.

Curatio ſuis indicationibus perficitur. Quare

An fieri poſſit, indicat tum
- *Morbi* ſpecies. Sic
  - *Enterocele* omnium periculoſiſſima eſt, præſertim ſi reduci nequeat inteſtinum: & quibuſdam repoſito inteſtino, ſingultuoſæ febres, & tandem mors ſecutæ ſunt: quibuſdam non repoſito, gangræna.
  - *Epiplocele* ob mollitiem vix reducitur.
- *Tempus*. Sic Enterocele
  - *Recens* curatur medicamentis.
  - *Antiquata* non curatur, niſi per Chirurgiam.
- *Situs*. Sic Enterocele ſiniſtra parte grauior, vbi colon conuolutum deſinit in rectum, & multa inteſtina tenuia incumbunt.

Quid fieri debeat, indicat tum

Morbus: videlicet deſcenſus inteſtini, vel omenti, quod priùs in locum ſuum reponendum. Itaque decocto maluæ priùs inteſtino mollificato, deinde cruribus elatis & diductis, inteſtinum vel omentum ſenſim reducatur, atque reductum ſtatim ſubligaculo, vel idoneis ligamentis ſeu faſciis ex panniculis, vel ligno, vel ferro, ſed ita vt interiori parte, quà ſcrotum contingunt & inguen, molliore corpore inducantur, retineatur.

Cauſa morbi: videlicet Ruptura, vel Relaxatio: hęc cõſtringenda, illa verò cõglutinãda: quod fiet partim

Victus ratiõe, ordinata ſecũdum

Qualitatem cõtrariam: aſtringẽtem ſcilicet & conſolidantem. Quare
- *Conuenit*
  - *Quies* ad multos dies.
  - *Cubatio* in molli lecto.
  - *Cibus* boni ſucci & ſubaſtringens.
  - *Aluus* lubrica.
  - *In* egerendo manum apprimere pubi & ſcroto, ne quid recidat.
- *Nocet*
  - *Clamor.*
  - *Motus* nimius.
  - *Repletio.*
  - *Balneum* aquæ dulcis.
  - *Cibus* flatuoſus.
  - *Omne* genus
    - *Fructuum.*
    - *Leguminum.*

Quantitatem debitam. Sic conuenit diæta tenuis & inedia.

Medicamentis. Vide in ſeqq. ſignum A.

Chirurgia. Vide in ſeqq. ſign. B.

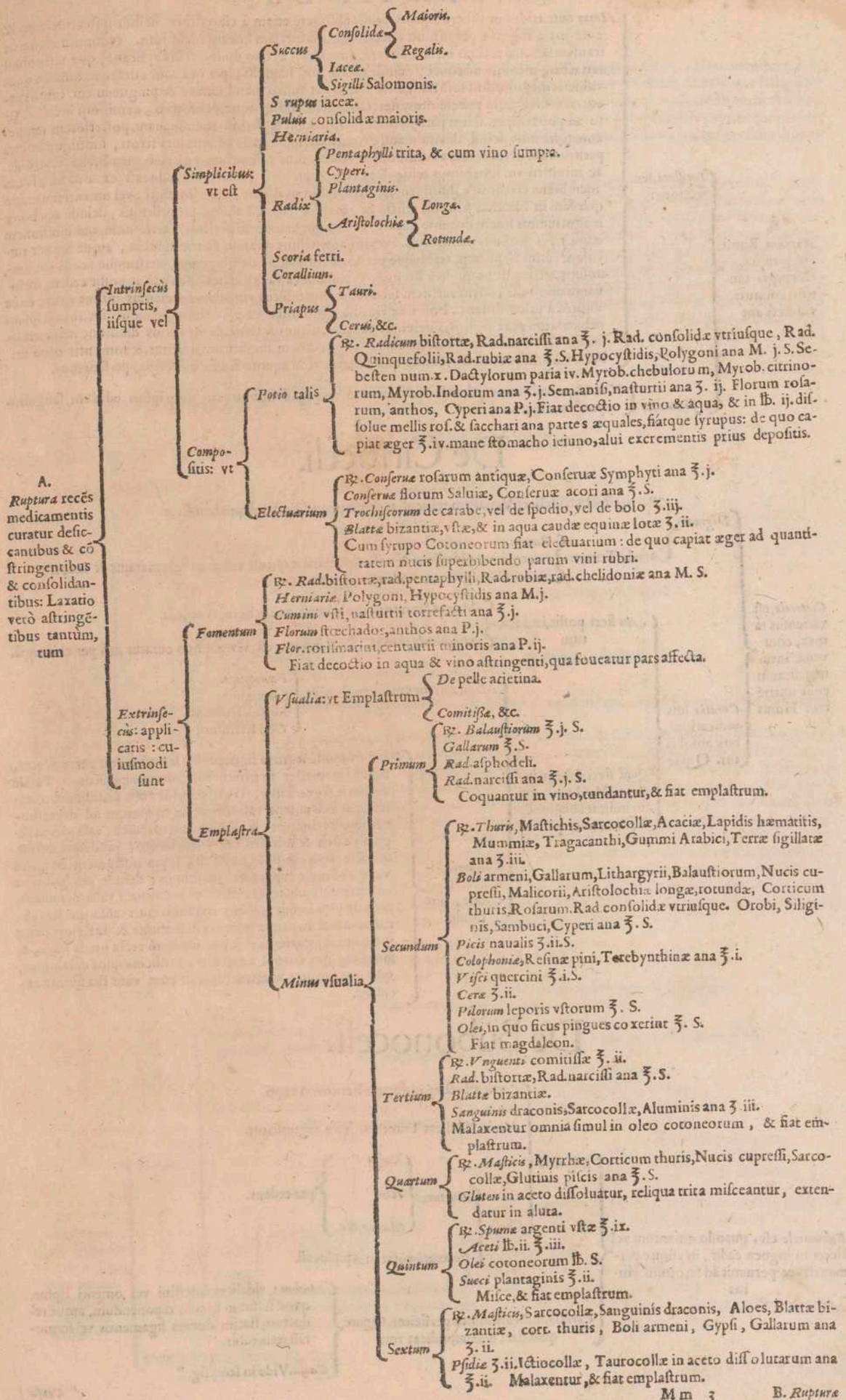
A.
Ruptura recēs medicamentis curatur deficcantibus & cō ſtringentibus & conſolidantibus: Laxatio verò aſtringētibus tantùm, tum
Intrinſecùs ſumptis, iiſque vel
Simplicibus: vt eſt
Succus
Conſolidæ
Maioris.
Regalis.
Iaceæ.
Sigilli Salomonis.
S rupus iaceæ.
Puluis conſolidæ maioris.
Herniaria.
Radix
Pentaphylli trita, & cum vino ſumpta.
Cyperi.
Plantaginis.
Ariſtolochiæ
Longæ.
Rotundæ.
Scoria ferri.
Coralliun.
Priapus
Tauri.
Cerui, &c.
Compoſitis: vt
Potio talis
℞. Radicum biſtortæ, Rad. narciſſi ana ʒ. j. Rad. conſolidæ vtriuſque, Rad. Quinquefolii, Rad. rubiæ ana ʒ.S. Hypocyſtidis, Polygoni ana M. j. S. Sebeſten num. x. Dactylorum paria iv. Myrob. chebulorum, Myrob. citrinorum, Myrob. Indorum ana ʒ. j. Sem. aniſi, naſturtii ana ʒ. ij. Florum roſarum, anthos, Cyperi ana P. j. Fiat decoctio in vino & aqua, & in ℔. ij. diſſolue mellis roſ. & ſacchari ana partes æquales, fiátque ſyrupus: de quo capiat æger ʒ. iv. mane ſtomacho ieiuno, alui excrementis prius depoſitis.
Electuarium
℞. Conſeruæ roſarum antiquæ, Conſeruæ Symphyti ana ʒ. j.
Conſeruæ florum Saluiæ, Conſeruæ acori ana ʒ. S.
Trochiſcorum de carabe, vel de ſpodio, vel de bolo ʒ. iij.
Blattæ bizantiæ, vſtæ, & in aqua caudæ equinæ lotæ ʒ. ii.
Cum ſyrupo Cotoneorum fiat electuarium: de quo capiat æger ad quantitatem nucis ſuperbibendo parum vini rubri.
Extrinſecùs: applicatis: cuiuſmodi ſunt
Fomentum
℞. Rad. biſtortæ, rad. pentaphylli, Rad. rubiæ, rad. chelidoniæ ana M. S.
Herniariæ Polygoni, Hypocyſtidis ana M. j.
Cumini vſti, naſturtii torrefacti ana ʒ. j.
Florum ſtœchados, anthos ana P. j.
Flor. rorilmarini, centaurii minoris ana P. ij.
Fiat decoctio in aqua & vino aſtringenti, qua foueatur pars affecta.
Emplaſtra.
Vſualia: vt Emplaſtrum
De pelle actietina.
Comitiſſæ, &c.
Minus vſualia
Primum
℞. Balauſtiorum ʒ. j. S.
Gallarum ʒ. S.
Rad. aſphodeli.
Rad. narciſſi ana ʒ. j. S.
Coquantur in vino, tundantur, & fiat emplaſtrum.
Secundum
℞. Thuris, Maſtichis, Sarcocollæ, Acaciæ, Lapidis hæmatitis, Mummiæ, Tragacanthi, Gummi Arabici, Terræ ſigillatæ ana ʒ. iii.
Bolí armeni, Gallarum, Lithargyrii, Balauſtiorum, Nucis cupreſſi, Malicorii, Ariſtolochiæ longæ, rotundæ, Corticum thuris, Roſarum, Rad. conſolidæ vtriuſque. Orobi, Siliginis, Sambuci, Cyperi ana ʒ. S.
Picis naualis ʒ. ii. S.
Colophoniæ, Reſinæ pini, Terebynthinæ ana ʒ. i.
Viſci quercini ʒ. i. S.
Ceræ ʒ. ii.
Pilorum leporis vſtorum ʒ. S.
Olei, in quo ficus pingues coxeriat ʒ. S.
Fiat magdaleon.
Tertium
℞. Vnguenti comitiſſæ ʒ. ii.
Rad. biſtortæ, Rad. narciſſi ana ʒ. S.
Blattæ bizantiæ.
Sanguinis draconis, Sarcocollæ, Aluminis ana ʒ. iii.
Malaxentur omnia ſimul in oleo cotoneorum, & fiat emplaſtrum.
Quartum
℞. Maſticis, Myrrhæ, Corticum thuris, Nucis cupreſſi, Sarcocollæ, Glutinis piſcis ana ʒ. S.
Gluten in aceto diſſoluatur, reliqua trita miſceantur, extendatur in aluta.
Quintum
℞. Spumæ argenti vſtæ ʒ. ix.
Aceti ℔. ii. ʒ. iii.
Olei cotoneorum ℔. S.
Succi plantaginis ʒ. ii.
Miſce, & fiat emplaſtrum.
Sextum
℞. Maſticis, Sarcocollæ, Sanguinis draconis, Aloes, Blattæ bizantiæ, cort. thuris, Boli armeni, Gypſi, Gallarum ana ʒ. ii.
Pſidiæ ʒ. ii. Ictiocollæ, Taurocollæ in aceto diſſolutarum ana ʒ. ii. Malaxentur, & fiat emplaſtrum.

B. *Ruptura* Ramicis antiqua, chirurgia tantùm curatur: videlicet aut

- *Incisione*, seu sectione: *Homo* ante triduum bibere aquam, pridie abstinere etiam à cibo debet, deinde ipso resupinato, & cute iuxta inguina per ministrum eleuata, transuersam lineam incidimus. Nonnulli verò non transuersam, sed rectam lineam ducunt, hamulóq; defixo diuisionem explicant, quæ testiculum retractum mensura adæquet, deinde rursus tot hamulis, per quartam cutem transmissis quot vulneris magnitudini sufficiant, cæto hamo aut cultro membranas, & pinguedinem subtus excoriantes, scalpello præcidimus, detecto autem vndequaque peritonæo, demisslóq; indice digito ad posteriorem scroti partem inter peritonæum & dartum membranam, posteriorem connexum soluemus, deinde dextra manu extremum implicantes ad interiora scroti, simúlque sinistra peritonæum retrahentes ad diuisionem retrahemus testiculum vnà cum membrana erytroide. ac ministro vni iubebimus testiculum eleuet, ipsi verò posteriorem adnexũ ex toto simul cum membrana erythroide dissoluentes, explorabimus digitis, num intestini, vel omenti inuolutio quædam in tunica erythroide relicta sit, & infra hanc ad aluum propellemus, deinde acu bonæ magnitudinis linum ducente duplex, decies implicitum ad peritonæi terminum, qui diuisionem respicit, per medium transnemus. Succisis autem linis quatuor faciemus initia, atque his per vinculum rursus implicatis, vtrobique peritonæum valèter destringemus, iterúmque initiis circumuolutis, astringemus quidem strenuè, vt nullum ex vasis nutrientibus adhuc possit cedere, ne inflammatio inde concitetur: item secundum intrinsecus vinculum iniiciemus minus quàm duos digitos à priori distans. Post hæc vincula digiti instar ex peritonæo relinquentes, totum ipsum orbiculatim præcidemus, auferentes simul nimirum & testiculum: rursus diuisione iuxta emissarium scroti adhibita, linamentum in longitudinem implicitum iniicitur, & fomentis oleo imbutis vinculisque iniectis, omnia quæ restant, vt in aquoso Ramice dicetur, perficiemus.
- *Vstione*. Sic *Nonnulli*, membrana erythoide excisa, ferramentis candentibus extremum ipsius adurunt, sanguinis profluuii metu.

De Cirsoceli.

Circocele, est varicosus ramex, cùm venæ intumescũt testiculũ nutriẽtes. Huius

- *Dignotio*
  - *Partis* affectæ: videlicet Venarum testiculi intumentium. Tactu deprehenditur.
  - *Morbi*. Tumor
    - *Paruus*.
    - *Diuersus* in epidydimo & vasis spermaticis, qui est veluti conglomeratus & intortus.
    - *Durus*, oblongus, ad modum virgarum.
- *Curatio* suis indicationibus absolui tur. Quare
  - *An* fieri possit, indicatum
    - *Natura*. Sic minus molesta est, quàm hernia carnosa.
    - *Magnitudo* morbi. Sic si insignis est, vix, aut non curatur nisi per chirurgiã.
  - *Quid* fieri debeat, indicat Morbus, qui sui indicat ablationẽ. Tollitur autẽ partem
    - *Medicamentis* emollientibus: vt
      - *Fœnogræco*.
      - *Semine* lini.
      - *Farina* frumenti.
      - *Oleo* sesamino, &c.
    - *Chirurgia*: videlicet sectione, hoc modo: *Vbi* commodè ægrum figuraueris, scrotũ manu permulcetur, neruus cremaster in partem inferiorem repellitur. Facilè autem is dignoscitur, vt qui tenuior vasis sit, solidior, reniténsque ceu potens validúsque æger quoque ad depressionem ipsius indolet, & iuxta olem turbatur: vasa autem digitis nostris & ministri excepta in scroto, validéque distenta, acie scalpelli obliqua adacta supra instrumentum quod vasis cedendis supponitur secabimus: deinde per hamulos ea, quæ cuti subiacent eleuata excoriantur: vasis denudatis, acus duplex linum trahens transmittitur: ansaque lini abscissa, vasa & in prima ipsorum dilatatione & inferiori extremo fune deligabimus: & per medium recta incisa linea, & sanguine qui coierat euacuato, medicina ipsos curabimus, quæ pus moueat, vt etiam funiculi cum vasis sua sponte excidant.

De Bubonoceli.

Bubonocele est, quando omentum vel Ileon in inguen cadit, in eóque permanet, nec peruenit ad scrotum. Huius

- *Dignotio*
  - *Partis* affectæ: nimirum Peritonæi rupti.
  - *Morbi*: videlicet Tumoris. Visu dignoscitur.
  - *Causæ*
    - *Rupturæ* { *Casus*, *Ictus*, *Clamor*, &c. } præcedens.
    - *Relaxationis*: vt in Epiploceli.
- *Curatio*, indicationibus perficitur. Quare quid fieri debeat, indicat tum
  - *Morbus*: videlicet intestini vel omenti lapsus, quod in suum locum reponendum, atque reductum statim idoneis ligamentis, vel fœmorali retineatur.
  - *Causa*. Vide in seqq. fig. *

- *Causa* Bubonoceles, videlicet ruptura vnienda & conglutinanda est, partim
  - *Victus* ratione
  - *Medicamentis*
  - } In Epiplocelis & Enterocelis curatione enumeratis.
  - *Chirurgia*: vi delicet vel
    - *Sectione*, hoc modo:
      - *Linea* transuersa per inguina intumescentia, tres digitos longa inciditur. Hinc membranæ & pinguedo eximuntur, aduerso autem specillo peritonæo per medium detecto qua fastigiatur adigi debet, id enim intestina in altum repellit. Itaque peritoneum intus restitutum vtrobiq; aduerso specillo, futuris inuicem committemus, deinde specillum extrahemus, neque peritonæum præcidentes, neque testiculum, neque aliud quippiam retinentes, sed præsidio cruentis idoneo persanantes.
    - *Vstione*, hoc modo:
      - *Homo* mediocriter moueatur, tussi violenta, intentione, spirituq; retento: vbi tumor in inguinibus apparuerit, locum, qui vri debet, atramento scriptorio, figura triangula circumscribemus transuersam lineam per inguina sursum ducentes, iniiciemusq; signum per trianguli medium. Postquam æger decubuerit, candens ferrum per mediam notam imprimemus, primũ clauatum, inde triangulo constans græcæ Γ literæ figuram repræsentans, tertio laterculari aut lenticulato totum triangulum adæquabimus, ministro per totam vstionem saniem panniculo extergente: tam alte verò aduremus, quousque pinguedinem pertingamus, idq; in habitu corporis moderato, neque enim in gracilibus ob siccitatem ferrum altiùs admouendũ est, ne imprudentes peritoneum aduramus: neque tamen in crassioribus pinguioribusq;, in quibus vel ante iustam vstionem pinguedo apparet: sed quantùm viri conueniat, artificiosa deprehendemus coniectura. Secundum vstionem sal vnà cum porro tritus crustæ insinuabitur, & inguinario in literæ χ similitudinem ligamento vtemur, per insequentes dies remediis, quæ crustam adimunt, nempe phacomelite, & similibus curabimus.

De Sarcocele.

- *Sarcocele* carnosa hernia est, quando caro in particulis quàm scrotum implicant, succrescit. Huius
  - *Dignotio*
    - *Partis* affectæ videlicet *Testiculorum* / *Neruorum* tunicarum testiculi } indouratorum. Tactu dignoscitur.
    - *Morbi*. Tumor
      - *Rotundus*, oblongus, durus.
      - *Formam* testiculi referens.
      - *Longo* tempore pedetentim increscens.
      - *Sine* dolore, si scirrhosus: si verò malignus, dolor punctorius.
    - *Causæ*
      - *Internæ*: videlicet Fluctionis ab ictu, saltu, &c.
      - *Externæ* *Ictus* / *Sectionis* ramicis non rectè curatę } ex ægri relatione habetur.
  - *Curatio* suis indicationib. perficitur. Quare
    - *An* fieri possit, indicat morbi magnitudo. Sic hernia carnosa insignis non curatur, sed testiculus extrahendus est.
    - *Quid* fieri debeat, indicat morbus, videlicet tumor carnosus in scroto, qui excidendus est hoc modo:
      - *Figurabimus* ægrum, vt in curatione Epiploceiis & Enterocelis antea est dictum, diuidemusq; similiter, & si quidem ex generata carne vitium testiculi creatum sit, & Darton membranam & erythroidem consimiliter discindemus, deinde testiculo eleuato, eóq; extra erythroidem exempto, cremastere segregato à vasis, hæc quidẽ constringemus illũ verò, nempe cremasterẽ, amputabimus: testiculum autem, qui cum adnata carne coaluerit, ceu alienum eiiciemus. Sin hæc carnis generatio in tunica aliqua, aut vase fiat, scroto diuiso subiectilque carni membranis, totum quod in carnem concreuit, auferemus: quòd si posterior cõmissura carne fuerit obducta, iis quæ ambiunt ipsam, ademptis, testiculum simul cum ea excipiemus: quippe fieri nequit, vt testiculus sine hac permaneat. Cęterùm tophi & in testiculo & in membrana erythroide occalescũt renixu multo, duritie, & in æqualitate à carnoso ramice & aquoso discreti. His igitur manum, sicut etiam carnoso ramici, admoliemur.

De Hyderocele.

- *Hyderocele* est quando aqua in scrotum descendit, vel in eo colligitur. Huius
  - *Dignotio*
    - *Partium* scrotum implicantium affectarum
      - *Primaria* ratione
        - *Tumor* indolens, firmus, non euanescens.
        - *Nulla* signa hepatis affecti.
        - *Nulla* signa hydropis.
      - *Per* consensum hepatis vel lienis
        - *Signa* propria hepatis affecti.
        - *Signa* hydropis.
    - *Morbi*. Tumor
      - *Pellucens*, omni aditu lucis intercluso, & obiecta candela cerea.
      - *Obscurior* & grauior, quàm in hernia ventosa.
      - *Tactui* cedens, &c.
  - *Causæ*
    - *Immediatæ*: videlicet Humoris
      - *Aquosi*, contenti in
        - *Scroto* toto. Tumor
          - *Pellucens*, indolens.
          - *Firmus*, stabilis.
          - *Sine* rugis in scroto.
        - *Erythroide*, vel Darto, tumor tantùm in testiculo rotundus & tensus rugato scroto.
      - *Sanguinei*
        - *Ictus*,
        - *Casus* præcessit.
        - *Tumor* rubicundus, aut liuidus.
    - *Mediatæ*: scilicet imbecillitatis, ex intemperie frigida, vel hepatis, vel vasorum scrotum implicantium, ob quam sanguis alimenti ratione, in aquosam vel serosam & inutilem substantiam mutatur. } *Signa* intẽperiei frigidę.
  - *Curatio* Vide in sequentib. sign. **

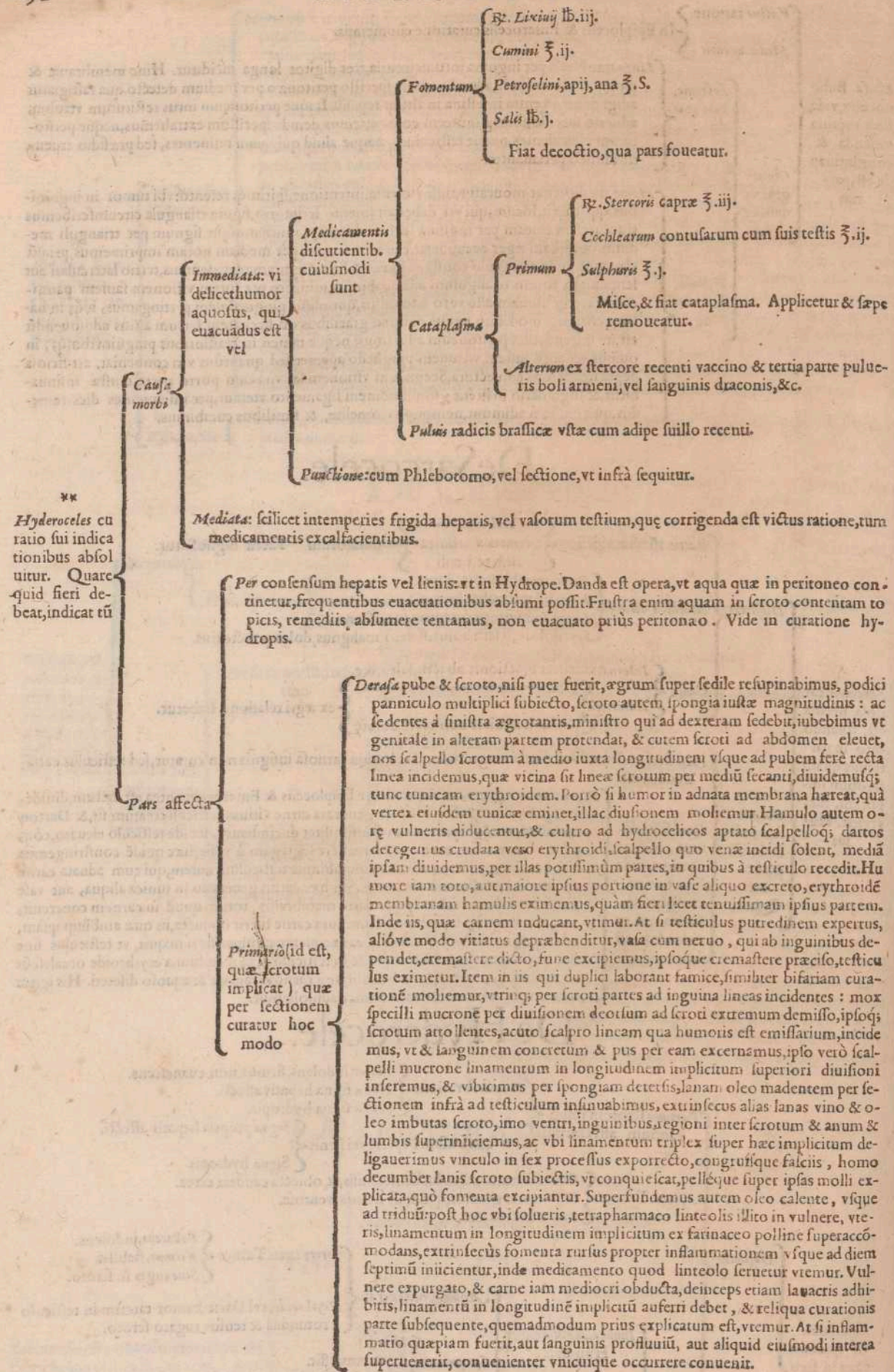
℞. Liciuij ℔.iij.
Cumini ℥.ij.
Fomentum
Petroselini, apij, ana ℥.S.
Salis ℔.j.
Fiat decoctio, qua pars foueatur.
℞. Stercoris capræ ℥.iij.
Cochlearum contusarum cum suis testis ℥.ij.
Primum
Sulphuris ℥.j.
Misce, & fiat cataplasma. Applicetur & sæpe remoueatur.
Cataplasma
Alterum ex stercore recenti vaccino & tertia parte pulueris boli armeni, vel sanguinis draconis, &c.
Puluis radicis brassicæ vstæ cum adipe suillo recenti.
Medicamentis discutientib. cuiusmodi sunt
Immediata: vi delicet humor aquosus, qui euacuãdus est vel
Causa morbi
Punctione: cum Phlebotomo, vel sectione, vt infrà sequitur.
**
Hyderoceles curatio sui indicationibus absoluitur. Quare quid fieri debeat, indicat tũ
Mediata: scilicet intemperies frigida hepatis, vel vasorum testium, quę corrigenda est victus ratione, tum medicamentis excalfacientibus.
Per consensum hepatis vel lienis: vt in Hydrope. Danda est opera, vt aqua quæ in peritoneo continetur, frequentibus euacuationibus absumi possit. Frustra enim aquam in scroto contentam topicis, remediis, absumere tentamus, non euacuato priùs peritonæo. Vide in curatione hydropis.
Pars affecta
Primariò (id est, quæ scrotum implicat) quæ per sectionem curatur hoc modo
Derasa pube & scroto, nisi puer fuerit, ægrum super sedile resupinabimus, podici panniculo multiplici subiecto, scroto autem spongia iustæ magnitudinis: ac sedentes à sinistra ægrotantis, ministro qui ad dexteram sedebit, iubebimus vt genitale in alteram partem protendat, & cutem scroti ad abdomen eleuet, nos scalpello scrotum à medio iuxta longitudinem vsque ad pubem ferè recta linea incidemus, quæ vicina sit lineæ scrotum per mediũ secanti, diuidemusq; tunc tunicam erythroidem. Porrò si humor in adnata membrana hæreat, quà vertex eiusdem tunicæ eminet, illac diusionem molemur. Hamulo autem orę vulneris diducentur, & cultro ad hydrocelicos aptato scalpelloq; dartos detegemus crudata veso erythroidi, scalpello quo venæ incidi solent, mediã ipsam diuidemus, per illas potissimùm partes, in quibus à testiculo recedit. Humore tam toto, aut maiore ipsius portione in vase aliquo excreto, erythroidẽ membranam hamulis eximemus, quàm fieri licet tenuissimam ipsius partem. Inde iis, quæ carnem inducant, vtimur. At si testiculus putredinem expertus, alióve modo vitiatus deprehenditur, vasa cum neruo, qui ab inguinibus dependet, cremastere dicto, fune excipiemus, ipsoque cremastere præciso, testiculus eximetur. Item in iis qui duplici laborant hernice, similiter bifariam curationẽ moliemur, vtrinq; per scroti partes ad inguina lineas incidentes: mox specilli mucronẽ per diuisionem deorsum ad scroti extremum demisso, ipsoq; scrotum atto llentes, acuto scalpro lineam qua humoris est emissarium, incidemus, vt & sanguinem concretum & pus per eam excernamus, ipso verò scalpelli mucrone linamentum in longitudinem implicitum superiori diuisioni inseremus, & vibicimus per spongiam detersis, lanam oleo madentem per sectionem infrà ad testiculum insinuabimus, extrinsecus alias lanas vino & oleo imbutas scroto, imo ventri, inguinibus, regioni inter scrotum & anum & lumbis superiniiciemus, ac vbi linamentum triplex super hæc implicitum deligauerimus vinculo in sex processus exporrecto, congruisque fasciis, homo decumbet lanis scroto subiectis, vt conquiescat, pelléque super ipsas molli explicata, quò fomenta excipiantur. Superfundemus autem oleo calente, vsque ad triduũ: post hoc vbi solueris, tetrapharmaco linteolis illito in vulnere, veteris, linamentum in longitudinem implicitum ex farinaceo polline superaccõmodans, extrinsecùs fomenta rursus propter inflammationem vsque ad diem septimũ iniicientur, inde medicamento quod linteolo seruetur vtemur. Vulnere expurgato, & carne iam mediocri obducta, deinceps etiam lauacris adhibitis, linamentũ in longitudinẽ implicitũ auferri debet, & reliqua curationis parte subsequente, quemadmodum prius explicatum est, vtemur. At si inflammatio quæpiam fuerit, aut sanguinis profluuiũ, aut aliquid eiusmodi interea superuenerit, conuenienter vnicuique occurrere conuenit.

De Pneuma-

De Pneumatocele.

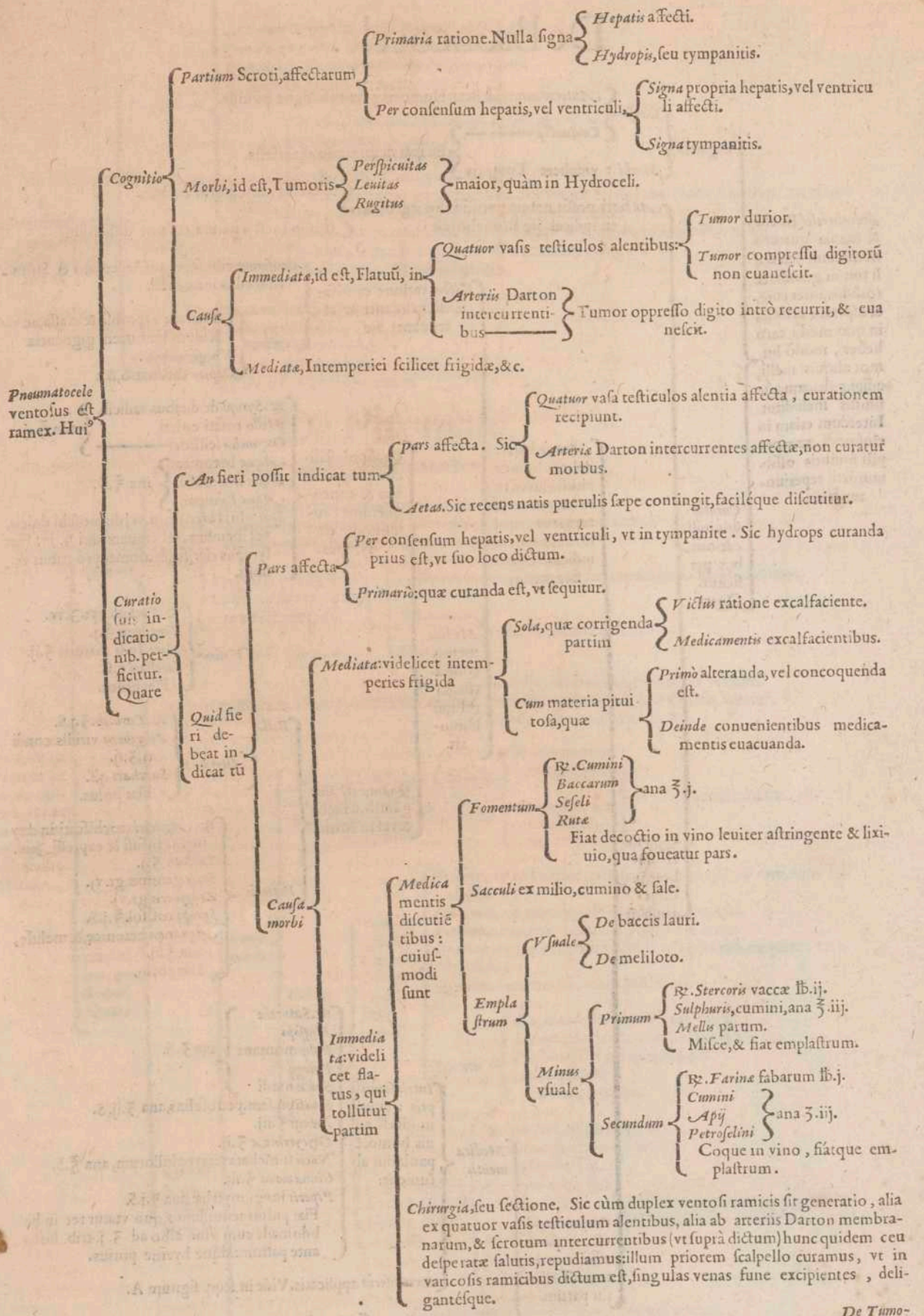

De Tumo-

De Tumoribus glandularum.

De Broncocele.

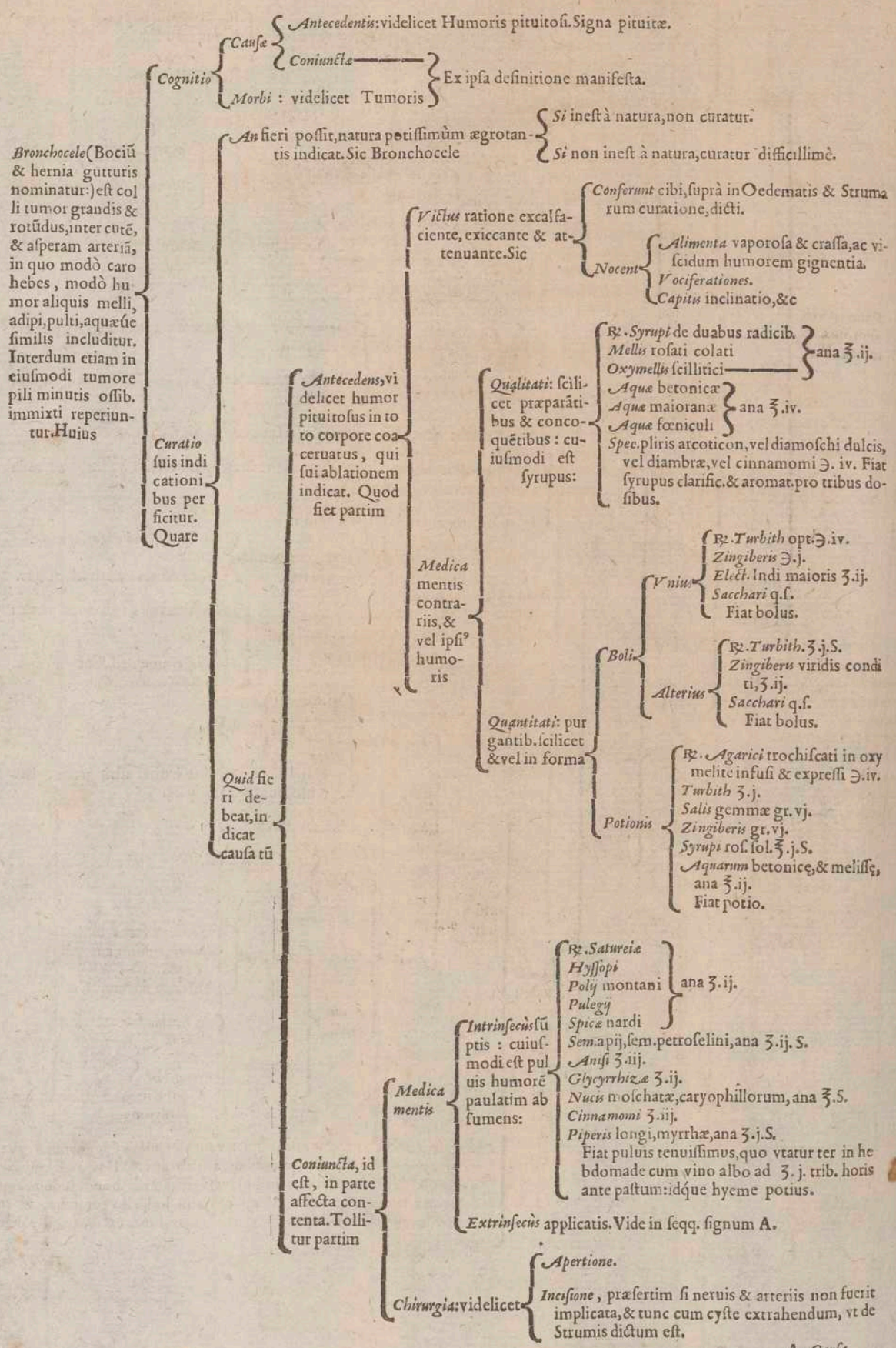

A. *Causa*

A. *Causa* coniuncta tollitur medicamentis extrinsecùs applicatis: vt

- *Emplastrum*
  - *Vnum*
    - ℞. *Ammoniaci*, bdellij, galbani, in aceto dissolutorum, ana ʒ.j. S.
    - *Picis* naualis ʒ.ij.
    - *Resinæ* pini ʒ.j.S.
    - Miscentur, manibus vnctis oleo sycionio, & fiat emplastrum.
  - *Alterum* ex bdellio melli mixto.
  - *Tertium*, ex calce viua, axungiæ suillæ mixta.
  - *Quartum* ex stercore caprino in aceto liquato.
  - *Quintum* ex lixiuio & melle.
  - *Sextum*
    - ℞. *Rad.* bryoniæ, rad. cucum. agrest. ana ʒ.iij.
    - *Ficuum* immat. part. vj.
    - *Amygd.* amararum ʒ.ij.
    - *Scillæ* ʒ.j.S. Colocynthidis ʒ.S.
    - Coquantur in æquis partibus olei veteris & vini maluatici: ad vini consumptionem terantur, & cribrentur, deinde adde
    - *Farinæ* fab. & orobi, ana ʒ.ij.S. Farinæ sem. lini & fœnigræci, ana ʒ.j.
    - *Medullæ* cruris bubuli ʒ.iv. Olei nucum, q.s.
    - *Croci* ʒ.j.S. Fiat emplastrum.
- *Vnguentum*
  - ℞. *Sem.* sinapi, & vrticæ, ana ʒ.S.
  - *Rutæ* agrestis ʒ.ij.
  - *Ireos* ʒ.S. Aceti ʒ.j.S.
  - *Olei* de castoreo ʒ.iv.
  - *Ceræ*, q.s. Fiat vnguentum.

De Phymate.

Phyma est tuberculum funiculo simile, sed rotundius & planius, sæpe etiam maius. Huius

- *Cognitio*
  - *Partis* malè affectæ: videlicet Glandulæ. Manifesta.
  - *Causa*
    - *Antecedentis*: videlicet Sanguinis, in toto corpore vel parte aliqua redundantis: — Signa sanguinis cop....
    - *Coniunctæ*: Sanguinis scilicet in ipsa iam parte affecta impulsi.
      - *Tumor* rotundus, planus, oui dimidij magnitudinem excedens.
      - *Inflammatio* — *Dolor* — minor, quàm in furunculo.
  - *Morbi*, scilicet Inflammationis.
- *Curatio* suis indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat ætas potissimùm. Sic in
    - *Pueris* sæpius nascitur, & faciliùs tollitur.
    - *Iuuenibus* rariùs oritur, & difficiliùs curatur.
    - *Adultioribus* non nascitur, &c.
  - *Quid* fieri debeat indicat tũ
    - *Causa morbi*
      - *Antecedens*: Sanguis scilicet in corpore redundans, qui sui indicat ablationem. Tollitur autem partim
        - *Victus* ratione refrigerante:
        - *Chirurgia* seu venæ sectione:
        - vt de furunculo dictum est.
      - *Coniuncta*: videlicet sanguis in parte affecta impactus
        - *Tenuior*, qui discutiendus est emplastris: quorũ
          - *Primum*, ex rad. altheæ, atriplice, parietaria, & adianto, vino incoctis.
          - *Alterum*, ex ammoniaco cum melle mollito.
          - *Tertium*, ex lupinis amaris & propole & aceto.
          - *Quartum*, ex rad. cucumeris agrestis, & cort. rad. capparis, terebynthina.
          - *Quintum*, ex nitro, fermento & ficubus.
          - *Sextum*
            - ℞. *Ammoniaci*, bdellij, ana ʒ.j.S.
            - *Ladani* puri, terebynthinæ, ana ʒ.j.
            - *Propoleos*, olei antiqui, ana q.s.
            - *Aceti* parum.
            - Fiat emplastrum.
        - *Crassior*, suppurandus est emplastro huiusmodi:
          - ℞. *Cort.* rad. capparis ʒ.j.S.
          - *Caricarum* pinguium, paria v.
          - *Farinæ* lupini ʒ.ij.
          - *Fermenti* acris ʒ.S.
          - Coquantur in aceto & oleo de lilio, vel amygdal. dulcium, ad aceti consumptionem, addendo
          - *Nitri* ʒ.iij.
          - *Capparum* q.s.
          - Fiat emplastrum.
    - *Morbus*: videlicet Vomica
      - *Suppurata*
        - *Clausa*, aperienda est, si non sponte aperiatur.
        - *Aperta*
          - *Immunda*, detergenda est.
          - *Caua*, carne implenda.
          - *Plana*, ad cicatricem perducenda.
      - *Nondum* suppurata, maturanda, seu ad suppurationem ducenda, vt suprà dictum.

De Bubone

De Bubone venereo.

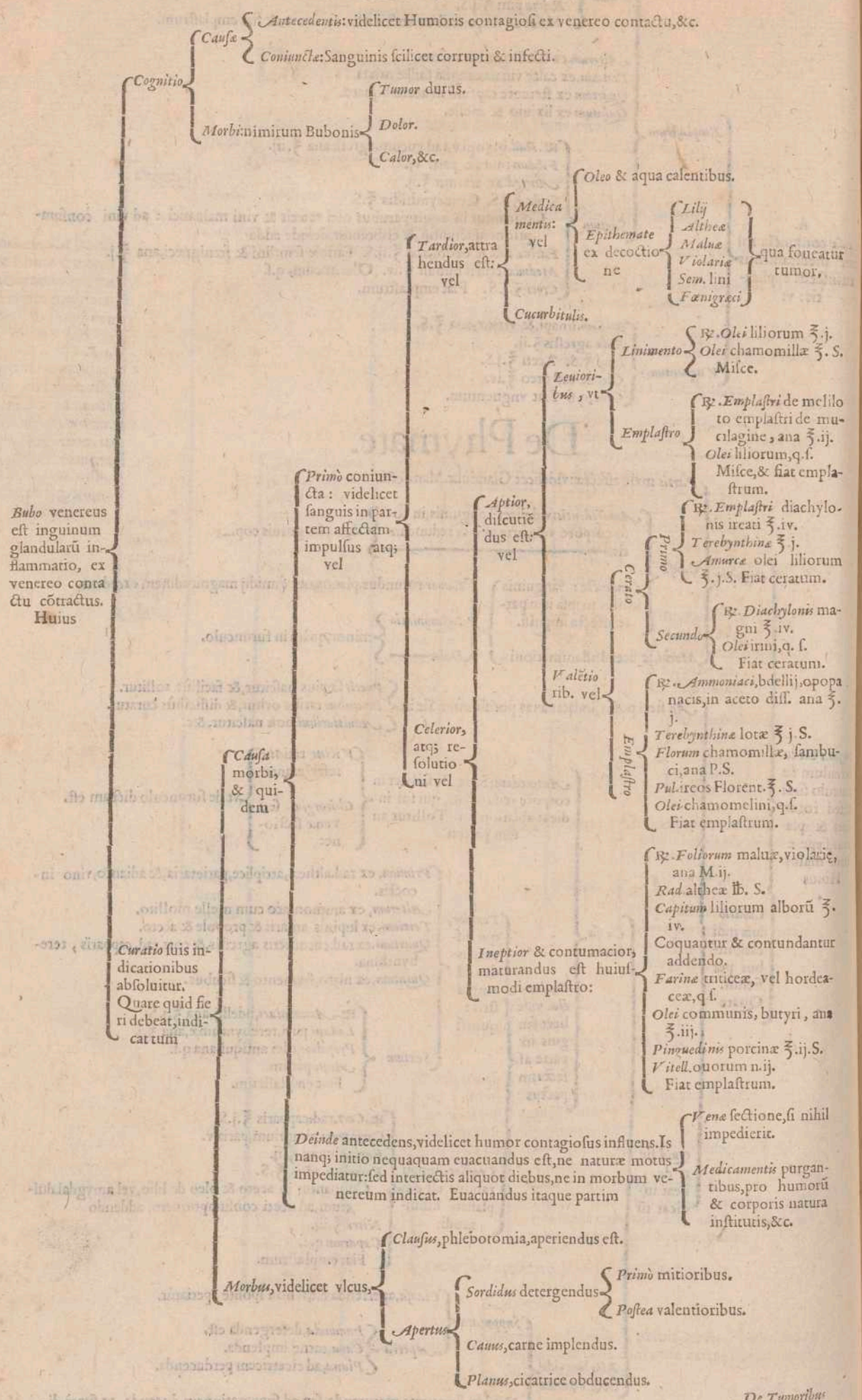

De Tumoribus

De Tumoribus artuum.

De Paronychio.

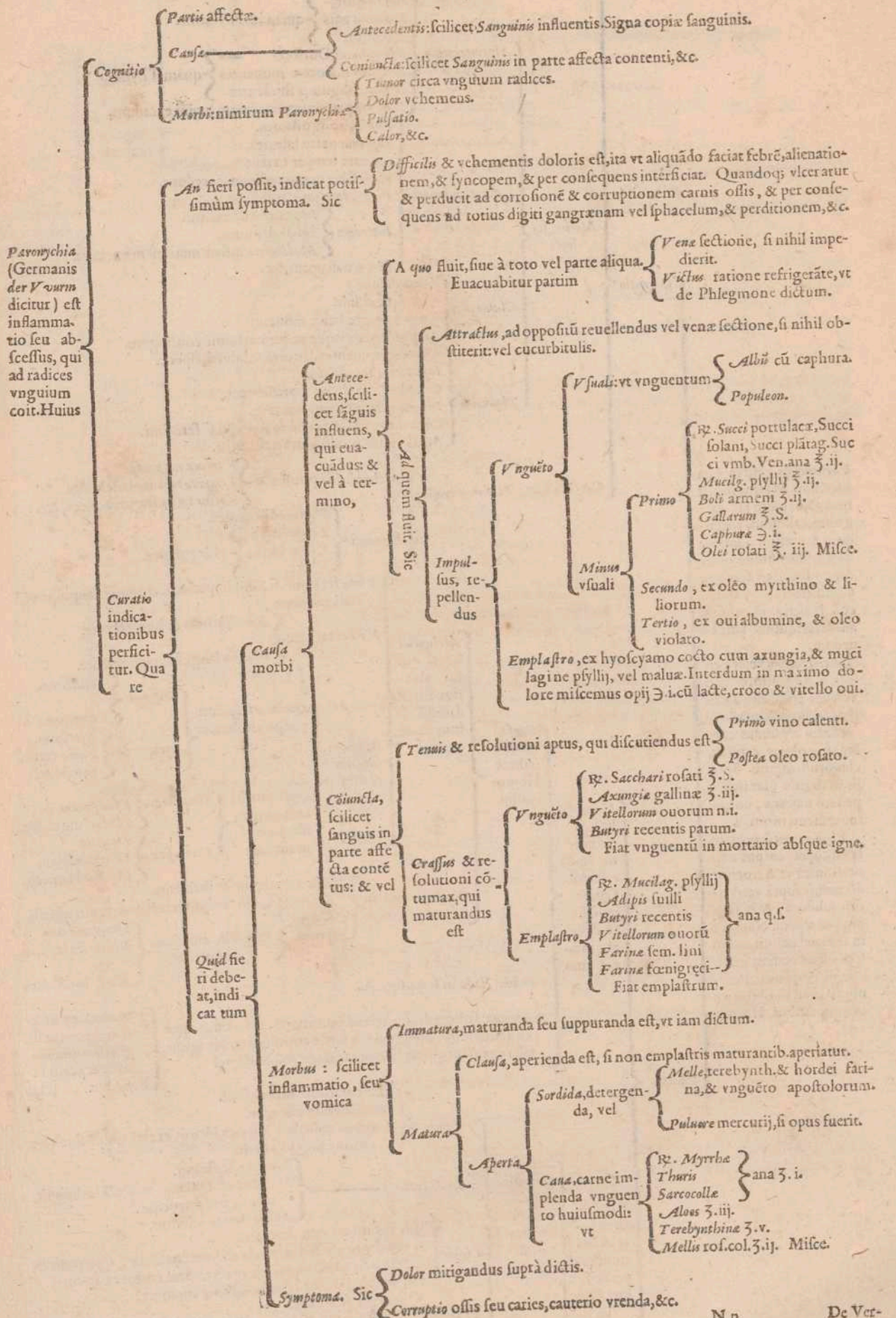

De Verrucis, hoc est, Myrmecia, Acrochordone, Clauo & Thymio.

Verrucarum genera quatuor sunt. Myrmecia, cuius tuberculum est exiguum, callosum, rotundum & crassum, latiore basi insidēs, similē mordentis formicæ sensum, dum attrectatur, inducēs. Nascitur in palmis, aut inferioribus partib. pedum.

Acrochordon verò pensilis & angustiore basi verruca est, doloris expers, callosa, rotunda.

Clauus rotundus callus est, coloris candidi, clauorum capitib. similis, in digitis plantisque pedum nascens, dolorē ingredienti mouens.

Thymon verò verrucula est, super corpus eminens, infrà vt Acrochordō tenuis, suprà verò latior, subdura, & in summo per aspera. Nascitur in talis, vel palmis, vel inferioribus pedum partibus, id est plantis. Pessimum quod in obscœnis oritur partibus. Horum

- *Dignotio*
  - *Partium* affectarum. Visui manifesta.
  - *Morbi*: scilicet
    - *Myrmeciarum*
      - *Basis* latior
      - *Suprema* pars tenuior } quàm in Thymone.
      - *Humiliores*, Duriores
      - *Dolorem* maiorem mouentes } quàm Thymon.
      - *Minus* sanguinis fundentes
      - *Vix* vnquam magnitudinem lupini excedunt.
    - *Acrochordonum*
      - *Ima* basi angustiores.
      - *Suprema* parte latiores.
      - *Acute* semper extant.
      - *Rarò* fabæ magnitudinem excedunt.
      - *Pueros* maximè infestant.
      - *Interdum*
        - *In* pus conuertuntur.
        - *Subitò* desinunt.
        - *Mediocrem* inflammationem excitant.
      - *Plures* nascuntur, &c.
    - *Clauorum*
      - *Rotundi* sunt.
      - *Callosi*, Candidi.
      - *Dolorem* ingredienti mouent.
      - *In* digitis plantisque pedum maximè contingunt.
    - *Thymonū*
      - *Verrucæ* eminentes, latiores, subduræ, asperæ.
      - *Ima* parte tenuiores.
      - *Colorem* floris thymi repræsentant.
      - *Interdum* sanguinem fundunt.
      - *Circa* magnitudinem fabæ Aegyptiæ ferè sunt.
      - *Modò* vnum, modò plura nascuntur.
  - *Causæ*: scilicet *Humoris crassi*
    - *Melancholici* potissimū
      - *Verrucæ* nigricantes.
      - *Temperatura* melancholica.
      - *Victus* ratio frigida & sicca, &c.
    - *Pituitosi*
      - *Verrucæ* albicantes.
      - *Temperatura*
      - *Victus* ratio, &c. } phlegmatica.
- *Curatio*
  - *Vniuersalis* suis perficitur indicationib. Quare quid fieri debeat, indicat tum
    - *Causa* morbi: scilicet Humor crassus
      - *Melancholicus*, qui sui ablationem indicat. Tollitur autē partim
        - *Victus* ratione
          - *Vena* sectione, si nihil impedierit, corpusq; sanguine etiā redundauerit.
          - *Excalfaciente* & humectante.
          - *Probum* sanguinem generante.
        - *Medicamentis* contrarijs: atq; vel humoris
          - *Qualitati*: scilicet præparantibus, vt est
            - *Oxymel*
              - *Scylliticum.*
              - *Compositum.*
            - *Syrupus* de
              - *Epithymo.*
              - *Fumo terræ.*
              - *Lupulis*, &c.
          - *Quātitati*: scilicet purgantibus cuiusmodi sunt
            - *Simplicia*:
              - *Sena.*
              - *Epithymum.*
              - *Ellebor⁹ niger*, &c.
            - *Composita*:
              - *Diasena.*
              - *Diatacholicum.*
              - *Cōfectio Hamech.*
      - *Pituitosus*: qui auferendus partim
        - *Victu* attenuante & incidente.
        - *Medicamentis*
          - *Alterātibus*, incidētibus, & attenuātib.
          - *Purgātib.* cuiusmodi sunt
            - *Diaphœnicum.*
            - *Benedicta* laxatiua.
            - *Electt.* Indi, &c.
    - *Morbus.* Vide in seqq. sign. A.
    - *Symptoma*: scilicet dolor, vel inflāmatio, vel exulceratio, quæ ex adurentibus medicamētis facilè contingunt. Ne igitur talia eueniant, partes circumiacentes vestiendæ vel
      - *Vnguento* ex bolo armeno, terra sigillata, aqua rosacea & aceto facta.
      - *Foliis*, &c.
  - *Particularis*, suis indicationibus perficitur. Quare
    - *An* fieri possit, indicat morbi species potissimū. Sic
      - *Myrmecia*
        - *Sine* curatione non desinit.
        - *Medicamentis* aduritur.
        - *Latissimis* radicibus inhæret, ideoq; excidi quidē sine vlceratione magna potest.
      - *Acrochordon*
        - *Sæpe* per se finitur.
        - *Si* excisa est, nullam radiculā relinquit, ideoq; nec renascitur.
        - *Medicamentis* aduritur.
      - *Clauus*
        - *Sine* curatione non desinunt.
        - *Si* excidantur, subter rotunda radicula nascitur, quæ penitus descendit ad carnem, eaq; relicta, ijdem rursus existunt.
        - *Sectione*, vel vstione commodissimè curantur.
      - *Thymon*
        - *Sepè* per se finitur.
        - *Si* excindatur, subter rotūda radicula nascitur, &c. vt in *Erodentibus* curantur. (clauis.
    - *Quid* fieri debeat: Vide in seqq. sign. B.

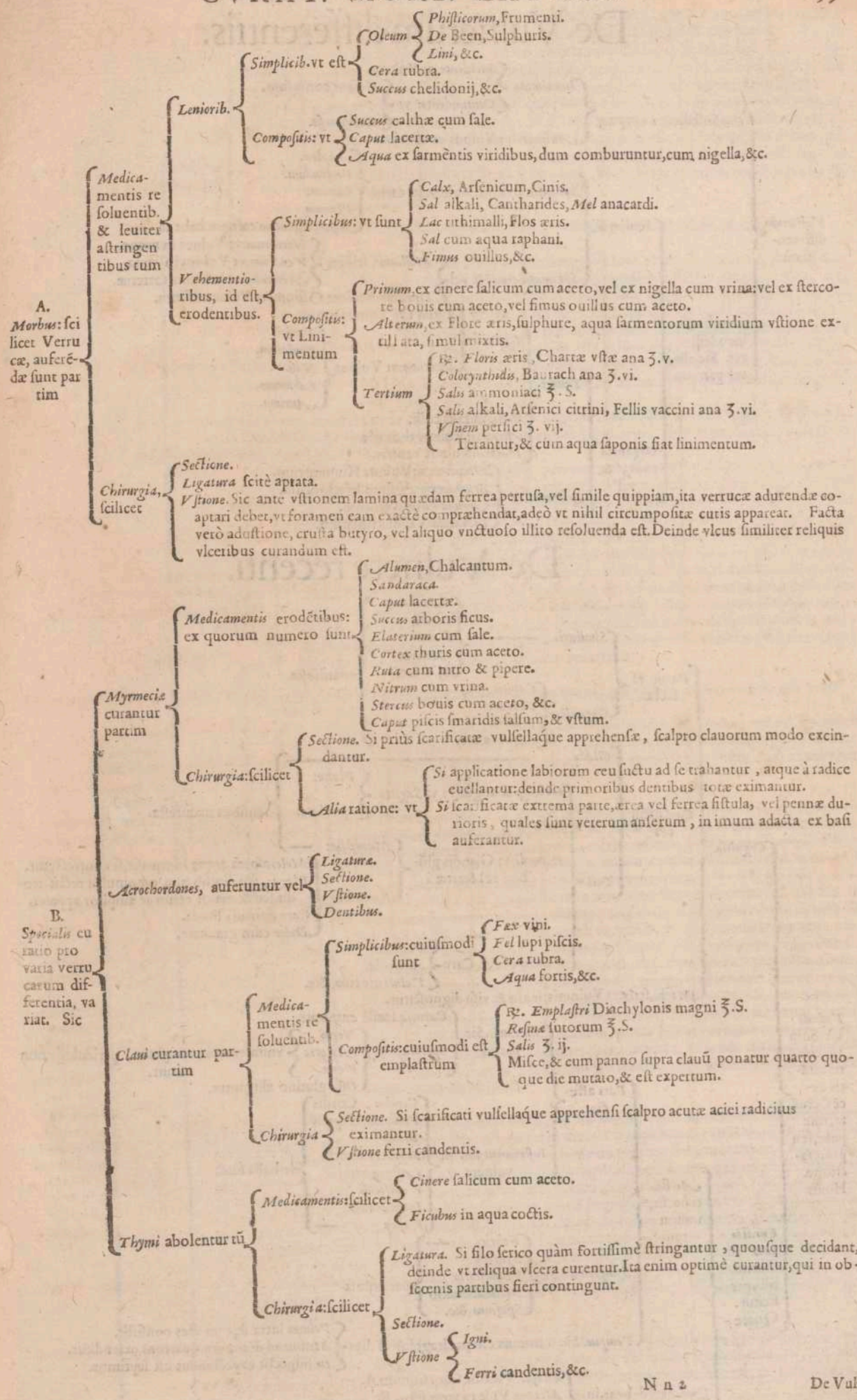
A.
Morbus: scilicet Verrucæ, auferēdæ sunt partim
Medicamentis resoluentib. & leuiter astringentibus tum
Lenioribus.
Simplicib. vt est
Oleum
Phisticorum, Frumenti.
De Been, Sulphuris.
Lini, &c.
Cera rubra.
Succus chelidonij, &c.
Compositis: vt
Succus calthæ cum sale.
Caput lacertæ.
Aqua ex sarmentis viridibus, dum comburuntur, cum nigella, &c.
Vehementioribus, id est, erodentibus.
Simplicibus: vt sunt
Calx, Arsenicum, Cinis.
Sal alkali, Cantharides, Mel anacardi.
Lac tithimalli, Flos æris.
Sal cum aqua raphani.
Fimus ouillus, &c.
Compositis: vt Linimentum
Primum, ex cinere salicum cum aceto, vel ex nigella cum vrina: vel ex stercore bouis cum aceto, vel fimus ouillus cum aceto.
Alterum, ex Flore æris, sulphure, aqua sarmentorum viridium vstione extillata, simul mixtis.
Tertium
℞. Floris æris, Chartæ vstæ ana ʒ.v.
Colocynthidis, Baurach ana ʒ.vi.
Salis ammoniaci ℥.S.
Salis alkali, Arsenici citrini, Fellis vaccini ana ʒ.vi.
Vsnem picis ʒ. vij.
Terantur, & cum aqua saponis fiat linimentum.
Chirurgia, scilicet
Sectione.
Ligatura scitè aptata.
Vstione. Sic ante vstionem lamina quædam ferrea pertusa, vel simile quippiam, ita verrucæ adurendæ coaptari debet, vt foramen eam exactè comprehendat, adeò vt nihil circumpositæ cutis appareat. Facta verò adustione, crusta butyro, vel aliquo vnctuoso illito resoluenda est. Deinde vlcus similiter reliquis vlceribus curandum est.
Myrmeciæ curantur partim
Medicamentis erodētibus: ex quorum numero sunt
Alumen, Chalcantum.
Sandaraca.
Caput lacertæ.
Succus arboris ficus.
Elaterium cum sale.
Cortex thuris cum aceto.
Ruta cum nitro & pipere.
Nitrum cum vrina.
Stercus bouis cum aceto, &c.
Caput piscis smaridis salsum, & vstum.
Chirurgia: scilicet
Sectione. Si priùs scarificatæ vulsellaque apprehensæ, scalpro clauorum modo excindantur.
Alia ratione: vt
Si applicatione labiorum ceu suctu ad se trahantur, atque à radice euellantur: deinde primoribus dentibus totæ eximantur.
Si scarificatæ extrema parte, ærea vel ferrea fistula, vel pennæ durioris, quales sunt veterum anserum, in imum adacta ex basi auferantur.
B.
Specialis curatio pro varia verrucarum differentia, variat. Sic
Acrochordones, auferuntur vel
Ligaturæ.
Sectione.
Vstione.
Dentibus.
Claui curantur partim
Medicamentis resoluentib.
Simplicibus: cuiusmodi sunt
Fæx vini.
Fel lupi piscis.
Cera rubra.
Aqua fortis, &c.
Compositis: cuiusmodi est emplastrum
℞. Emplastri Diachylonis magni ℥.S.
Resinæ sutorum ℥.S.
Salis ʒ. ij.
Misce, & cum panno supra clauū ponatur quarto quoque die mutato, & est expertum.
Chirurgia
Sectione. Si scarificati vulsellaque apprehensi scalpro acutæ aciei radicitus eximantur.
Vstione ferri candentis.
Thymi abolentur tū
Medicamentis: scilicet
Cinere salicum cum aceto.
Ficubus in aqua coctis.
Chirurgia: scilicet
Ligatura. Si filo serico quàm fortissimè stringantur, quousque decidant, deinde vt reliqua vlcera curentur. Ita enim optimè curantur, qui in obscœnis partibus fieri contingunt.
Sectione.
Vstione
Igni.
Ferri candentis, &c.

De Vulnerum differentiis.

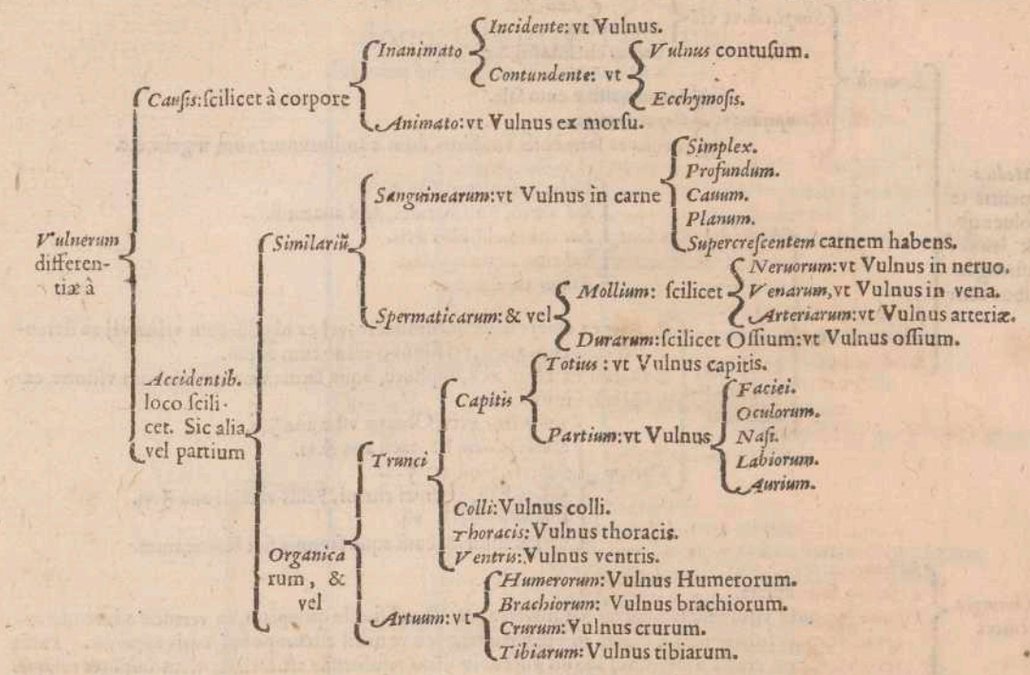

De Vulnere recenti.

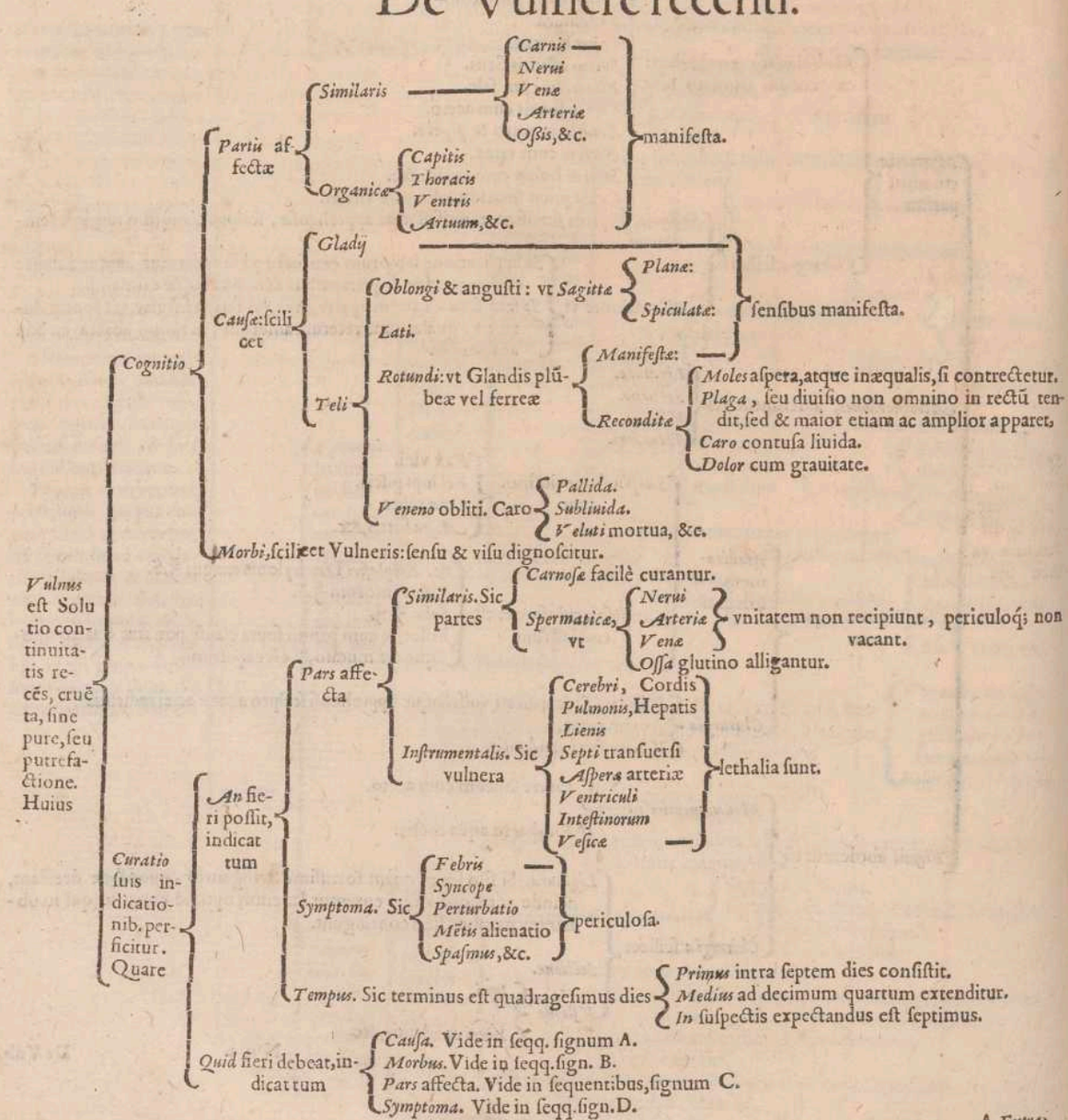

A. *Extranea, si quæ in vulneribus defixa sũt, aut continẽtur, priùs sunt ablationẽ indicãt. Tolluntur autẽ siue extrahũtur partim*

- *Instrumẽtis ferreis ad id accommodatis. Sic tela*
  - *Oblõga, & angusta*
    - *Plana*, educenda sunt vel
      - *Parte* aduersa, præcipueque quæ magis laniant, si retrò, quã si contrà trahuntur. Itaq; aperta via, caro diduci debet, ferramento ad similitudinẽ Græcæ literæ ϒ. Deinde vbi apparuerit, si mucroni arũdo inhæret, propellẽda est sagitta, donec ex altera parte apprehendi, & extrahi possit. Si iã illa, arundo inquã seu hastile, decidit, solúmq; intus ferrum est, mucro vel digitis apprehendi, vel forcipe, atque ita educi debet.
      - *parte*, qua veniunt. Hæc simili quoque ratione euelluntur. Nam ampliato vulnere, aut arundo si ineſt, euellenda, aut si ea nõ est, ferrũ ipsum. Porrò eximetur ferrũ, vel terebra inuersa in tubulũ (quam Doliã vocant) immissa: vel forcipe, qua dentes euellũtur: vel ferramento, quod à telo extrahendo Belulcum Græci vocant: aut alio quopiã instrumento ad id accommodato. Nonnunquam etiam carnẽ prius incidẽtes, si vulnus instrumentum non recipit.
    - *Spiculata*
      - *Minora* forcipe ibi comminui debent; vacuumque ab his telum educi.
      - *Maiora*
        - *Fixis* scriptorijs calamis contegenda sunt, ac ne quid lacerent, sit euellẽda. Alij spicula ipsa forcipibus seu tenaculatis cãnulatis apprehendunt, atq; ita telũ eximunt. Quòd si telũ spiculis vtroque versum spectantib. cinctum in neutrã partẽ sequatur, iuxta ipsum alia incisione patefaciendus locus est, nisi vena aut tale aliquid impediat: atq; inde ferrũ vndiquaque explicatum modestè, ac sine vlla vulsione, tollendum est. Quidã etiã spicula eiusmodi fixis calamis, seu exiguis arundinibus, priùs cõtegunt, ne quid lacerẽt, deinde ita euellunt, ea scilicet parte, quæ eductioni magis cõgruere videbitur,

  Lata si condita sunt, ab altera parte educi non expedit, ne ingenti vulneri ipsi quoque ingens vulnus adijciamus. Euellenda ergo sunt genere quodam ferramenti, quod Diocleum eraphiscum Græci vocant, quoniam autorem Dioclem habet.

  - *Rotũda*: nempe globula plumbeæ vel ferreæ, quæ bellicis tormẽtis mittuntur, sic extrahẽda veniunt:
    - *Corpus* vulnerati hominis (si tamen ipse poterit) in ea figura cõstitui debet, in qua erat eo tẽpore, quo vulnus accepit, atque ita quò tetenderit telum, specillo explorandum est (Hoc autem in omnibus telis extrahendis obseruandũ.) Si æger id non potest, iacens saltẽ ita debet collocari: vt quàm proximè fieri potest, ad eam figurã accedat. Quo facto latiùs vulnus aperiendum est, idque quod ineſt, ea qua venit, aut vncis aduersaue scalpelli parte, aut vulneratio specillo recipiendũ est, aut denticulata forcipe, si fieri potest, & eã vulnus admiserit, extrahendum. Quòd si telum infixum sic intus latet, vt nullo modo reperiri possit, aut non satis commodè extrahi, tantisper dimittendũ est, donec natura ipsum protrudat, aut manifestet. Interdum verò tela infixa integra intus cicatrice obducto vulnere citra noxam aliquamdiu delituerunt. Deinde longiore temporis spacio partẽ eam absessu occupante ac dirupto exiliere: quo facto vulnera mox ad sanitatẽ perducta sunt, ea illis curatione adhibita, quæ aliis debetur vulneribus.

  - *Carni* infixa
    - *In* superficie, & quæ venas magnas non transierunt, ea parte qua venerunt, extrahenda sunt.
    - *Altè* euelẽda sunt, aut
      - *Ea* parte, qua veniunt: præsertim obiectæ partes, si vulnerentur, vel ex sanguinis profusione, vel ex aliorum membrorum consensu, & consortij lege periculum inuehant. Illud autem digitis, vel ipsius teli arundine, seu hastili, in ferri tubulum immisso extrahenius.
      - *Parte* aduersa, maximè in quibus longius spacium, per quod telo reuertendum, quàm quod perrumpendum est, iamque venas neruósque id pertransiuit: breuiter cùm parum admodum integræ carnis ex aduersa parte supereſt, neque aliquid obstat, quò minus contra mucronem incisio commodè fieri possit, melius est aperire quòd supereſt, eáque propulsatu telum educere. Nam & propius petitur: & tutius euellitur, & in maiore membro, si medium mucro transijt, facilиùs sanescit, quod peruium est: quia vtrinque medicamento fouetur. Protrudi autẽ debet, vel hastili ipso, si inhæreat: vel si exciderit, propulsorio instrumento, cauo quidem: vel solido (quod & Surdum quidam vocant) prout res exigit. Porrò si telum acumen habeat (hoc autem specillo deprehendimus) propulsorij instrumenti fœminam: si verò tubulum habuerit, marem demittemus, atque ita ferrũ inserto instrumento protrudemus, quo ad educi facillimè possit. At si etiam in oppositа, seu vlterius telum processerit, nec ea parte ipsum possit extrahi, qua infixum est, diuisis ijs, quæ opposita sunt, per illa ipsum eximemus: vel euellentes: vt dictum est, vel per eam partem in quam intendit, vt modò diximus, propellẽtes, summa cura semper habita, ne vel neruum, vel tendinem, vel maiorẽ venã, aut arteriam incidamus.

  Ossi inhærentia, non nisi attrahendo ipsa eximere tutum est. Eò autem vsque mouendum est telum, donec is locus laxetur, qui mucronẽ momordit, & tum vel manu, vel forcipe telum extrahendũ est. Quæ ratio in dentibus quinque eijciendis est: & vix vnquam ita telum non sequitur: sed si morabitur, excuti quoque ictum aliquo ferramẽto poterit. Quidam tenaculis, seu forcipib. alligant arcum, quẽ vulgò Baliſtam nominant, & laborante bene ſtabilito, intensum ipsius instrumenti neruum, seu chordam, remittunt & ita telũ extrahunt. Quod si telum altius in osse descenderit, (quod cognoscimus, si firmiter id infixum, nulla vi moueatur, aut habet) excisorio cultro, osse quod iuxta est, excepto, aut etiam terebra (si crassum sit) priùs perforato telum ipsum extrahemus. Sunt qui ab eo foramine terebra facto ad speciẽ literæ ϕ contra telum os excidunt, sic vt lineæ, quæ diducuntur, ad telum spectent: quo facto, id necesse est, labet, & facilè aufertur. Quod remedium vltimum est. Alij terebra in rectum ac longum porrecta, quæ illis Directa vocatur, ossis percussi rimas conniuentes, & telũ infixum mordicùs prehendentes, diducunt, atque ita facilè quod infixum est, extrahunt.

  Articulo infixa, id est, inter duo ossa, circa vulnus duo membra fascijs habenísue deliganda: & per has in diuersas partes diducenda sunt, vt tendones, ligamenta, & neruos distendant. Quibus extentis, laxius inter ossa spacium est, vt sine difficultate telum recipiatur. Sed illud quoque videndum est, ne quis neruus, aut vena, aut arteria à telo lædatur, dum extrahitur.

Medicamentis, Vide in sequentibus signum *.

Extranea tolluntur medicamentis attrahentibus. Sic ossicula, spinas, surculos, pilos, lapides, vitri fragmenta, &c. attrahunt, vel

- *Simplicia*: vt
  - *Dictamnum*, Thapsia, Sagapenum, Ammoniacum.
  - *Aristolochiæ* rad. Ranæ combustæ, Radix arundinis, Propolis.
  - *Viscum*, Opopanax, Calx viua, Fæx vini vsta, Lepidium.
  - *Sinapi*, Ranunculus, Adeps vrsinus, &c. Fermentum, &c.
- *Composita*: & vel
  - *Emplastrū*
    - *Primum*, ex radice arundinis & melle.
    - *Alterum*: ℞. *Lap.* magnetis ʒ.i. *Rad.* aristolochiæ vtriusque ana ʒ.i. *Polypodij*, Visci ana ʒ.i. *Stercoris* anseris ʒ.i.S. *Ammoniaci*, Galbani in vino diss. ana ʒ.S. *Propoleos* ʒ.ij. *Olei* liliorum ʒ.iij. *Mellis* ʒ.i. Fiat emplastrum.
  - *Linimentum*, vt Puluere magnetis cum aliquo detergente imbui poterit turunida & applicari: ita tamen, vt turunida non attingat ferrum relictum.

B. *Vulnus* sui curationem indicat. Itaque vnio

- *Solutæ*
  - *Parum*, reficienda est, fascia solùm orbiculatim circumdata. Ita enim vulnus procul dubiò coibit & citra aliquam aliam extrinsecùs adhibitam curam coalescet, præsertim si simplex fuerit vulnus, cum quo neque affectus vllus, neque symptoma vllum adsit.
  - *Multū*, reficienda est, disiunctas atque hiantes vulneris oras committendo: vel
    - *Sutura*, ex filo forti, æquali, & læui, cuiusmodi est sericū in cōmunibus saltem vulneribus, primùm punctum faciendo in medio diuisionis vulneris, deinde alterum in medio spacio vtriusque lateris, & ita deinceps procedendo, vt inter duo quæcunque puncta, punctum intercedat, donec vulneris labra ritè commissa fuerint. Itaque neque nimis rara, neque nimis crebra futura esse debet. Si enim nimis rara est, non continet: si nimis crebra est, vehementer afficit. Quia quo sæpius acus transiuit corpus, quoque plura loca in rectum vinculum mordet, eo maiores inflammationes oriuntur. Sic igitur futura oras iungat, vt ne ipsæ quidem inter se ex toto contingant: quòd scilicet si quid intus humoris cōcreuerit, sit quà emanare, ac effluere possit. Solent autem communiter vnius digiti transuersalis spacium inter iniecta vincula relinquere. Porrò acus longa, ac læuis esto cuspide triangulari, cauda verò excauata, vt in ea filum recondatur, & transitum acus non remoretur. Cæterùm cannula habeatur fenestrata, cui incūbat, ac innitatur altera pars labij vulneris, ne scilicet huc atq; illuc euagetur, dū acus intromittitur, & vt per fenestellam videri possit, quando acus per transierit. Atq; vbi acus traiecta fuerit, vnà cum filo trahatur: sed interim vulneris labrū, quod prope filum est, specillo huic parti applicato, veluti fulcimento, & adminiculo innitatur, ne dum filum extrahitur, labrum etiam consequatur. Ligetur autem primò duabus inuolutionibus, secundò vna duntaxat, deinde filum scindatur, aliquantulum remotè à nodo. Deinde vbi sic partes futuris adductæ fuerint, glutinatorijs præsidijs vtēdū est, quæ collectā humorū subluuiē deficcare, & cōsumere queant: aliā verò ne influat, prohibere.
    - *Fibulis*. Sunto autem fibulæ ipsæ vel maiores: vel minores, pro ratione partis vulneratæ, ab vtraque verò parte recuruæ, figaturque hamus vnus in altero vulneris labro, & versus alterum ducatur, in quo & alter hamus infigatur: vt facere solent, qui pannos tundendo apparant. Hæ autem (fibulæ inquam) quibus hiantis plagæ oras sic contrahimus, nullam vim desiderant, sed eatenus vtiles sunt, quatenus cutis ducentem quasi sua sponte subsequitur.
    - *Veruculis* æqualibus ex stupis vehementer contortis, & gracilibus ad modum scriptorij calami, vel festucæ, longitudine ferè medij digiti. Quòd si velimus futurā longo tempore perducare, pinna seu scriptorius calamus, loco stuparum assumi debet: fit autem ad hunc modū. Vtraque vulneris ora traijci debet, acu filum ducente. Deinde facto per idem foramen recursu, ex ea parte, qua venerat, recipienda est: sic quidem, vt ansa vna remaneat, ea parte, qua remeauit. In qua alteram veruculi extremum imponendum erit. Postea fines amborum filorum, euntis inquam & redeuntis, constringito, & super alterū veruculi caput ligaturam facito, ibique fila rescindito, & veruculum hoc pacto vsque ad perfectam vulneris coitionem relinquito.
    - *Pannis* vtrinq; admotis, qui figuram triangularē referant, & ea sint magnitudine, quæ mēbro læso congruere videatur. Qui futuræ modus in ijs maximè locis conuenit, in quibus volumus cicatrices, facta vulneris agglutinatione, non apparere, vt in facie. Panni autem eiusmodi, viscoso linimento, ac pertinaciter adhærente oblini debent, quod recipiat puluerē sanguinis draconis, thuris, & mastiches, sarcocollam, picem, & pollinem, id est farinam volatilem molinarum. Quæ omnia cum oui candido liquore subigi debent, & in vnitatem redigi. Atq; vbi linimenti formam ea iam induerint, supra dictos pannos extendi debent, qui vtrinque postea ad latera vulneris, ad pollicis vnius distantiam supra vulneratam partē agglutinandi sunt. Vbi autē hæc panni frustula sic linimento oblita, desiccata fuerint, ingeniosè & vt oportet, consui debēt. Quo facto vulneris labra coibūt, & agglutinabuntur.
- *Facta* conseruanda est. Conseruantur autem optimè huiusmodi extrema, quæ in vnū coacta sunt iisdem ferè auxilijs, quibus & in idem adducta sunt, nempe decenti ligatione, appositio membri situ, & futuris, si necessariæ videbuntur.

C. *Partis* læsæ substantia quoque quid fieri debeat, indicat. Eanamque conseruanda est, ac prohibenda, ne ipsa dolore, vel phlegmone, aut aliquo alio prauo symptomate infestetur. Prohibebitur autem à

- *Phlegmone*, sublata causa ipsius fluxionis. Affluunt humores vel attracti, vel transmissi. Attrahuntur primùm à dolore, deinde etiam à calore mēbri. Transmittuntur verò, tanquā ad partē debilem, si totum corpus plethoricum sit, aut cacochymum. Itaque vt affluxionis causa impediatur atque auferatur, tum
  - *Dolor* mitigandus, & calor restinguendus est: vel
    - *Emplastro*
      - *Primò*, ex radice solani trita, & axūgia porci.
      - *Secundò*, ex foliis maluæ coctis, tritis & furfure & rosaceo.
      - *Tertio*, ex medulla panis triticei in aqua feruenti macerata.
    - *Oleo* rosaceo, &c. vel oui candido & vino styptico.
  - *Plenitudo*, Vide in seqq. sign.*
  - *Cacochymia* si adsit, tollenda est. Auferatur autem vitiosus succus, nimirum
    - *Bilis* flaua
      - *Cassia.*
      - *Manna.*
      - *Rhabarbaro.*
      - *Tamarindis.* &c.
    - *Pituita*
      - *Agarico.*
      - *Sem.* carthami.
      - *Diaphœnicone*, &c.
    - *Melancholia*,
      - *Diasena.*
      - *Diapruno* lenitiuo.
      - *Sena.*
      - *Polypodio*, &c.
- *Dolore*, suprà nominatis medicamentis.

* *Plenitudo*

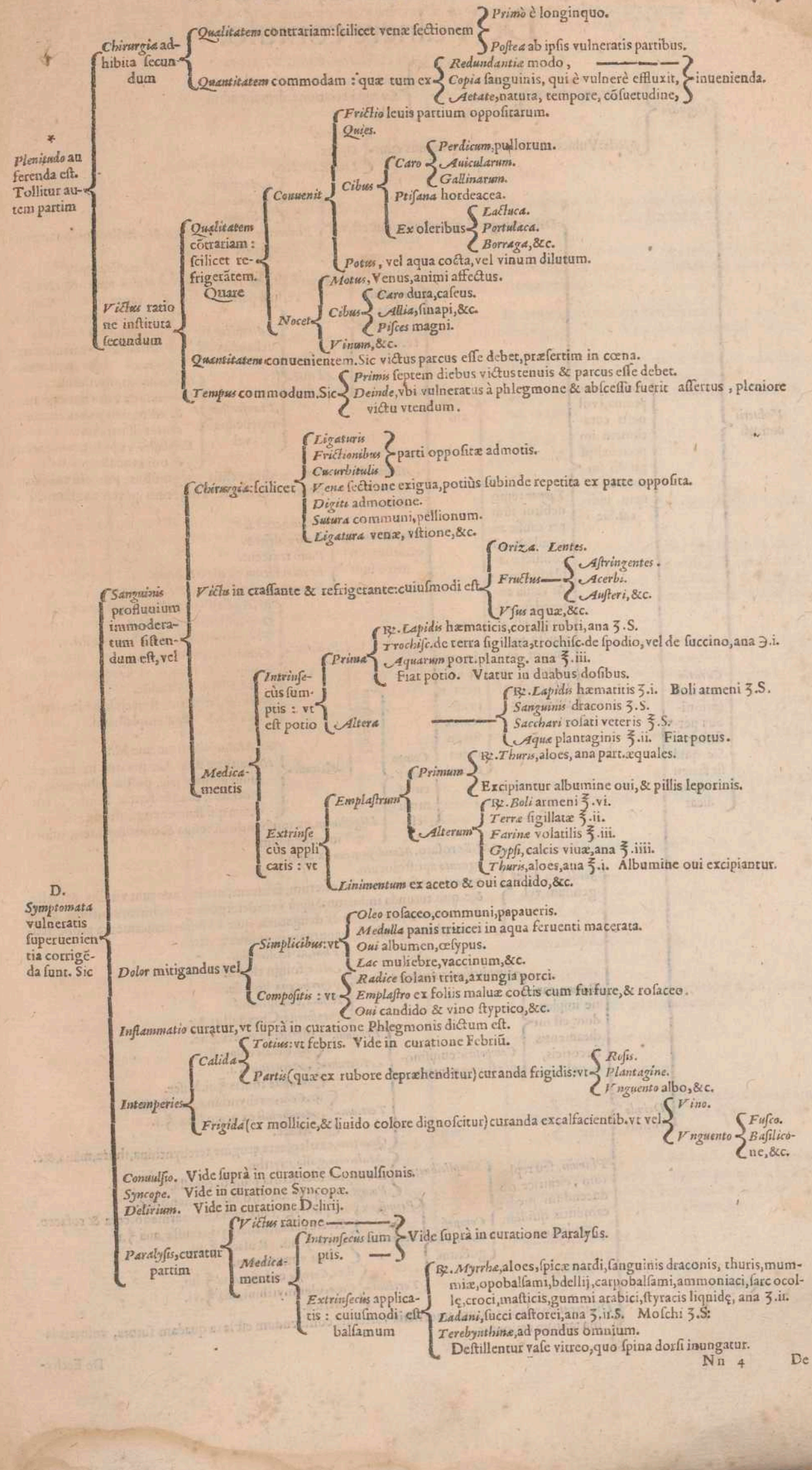
* Plenitudo auferenda est. Tollitur autem partim
Chirurgia adhibita secundum
Qualitatem contrariam: scilicet venæ sectionem
Primò è longinquo.
Posteà ab ipsis vulneratis partibus.
Quantitatem commodam: quæ tum ex
Redundantiæ modo,
Copia sanguinis, qui è vulnerè effluxit,
Aetate, natura, tempore, cõsuetudine,
inuenienda.
Victus ratione instituta secundum
Qualitatem cõtrariam: scilicet refrigerãtem. Quare
Conuenit
Frictio leuis partium oppositarum.
Quies.
Cibus
Caro
Perdicum, pullorum.
Auicularum.
Gallinarum.
Ptisana hordeacea.
Ex oleribus
Lactuca.
Portulaca.
Borraga, &c.
Potus, vel aqua cocta, vel vinum dilutum.
Nocet
Motus, Venus, animi affectus.
Cibus
Caro dura, caseus.
Allia, sinapi, &c.
Pisces magni.
Vinum, &c.
Quantitatem conuenientem. Sic victus parcus esse debet, præsertim in cœna.
Tempus commodum. Sic
Primis septem diebus victus tenuis & parcus esse debet.
Deinde, vbi vulneratus à phlegmone & abscessu fuerit assertus, pleniore victu vtendum.
D. Symptomata vulneratis superuenientia corrigẽda sunt. Sic
Sanguinis profluuium immoderatum sistendum est, vel
Chirurgia: scilicet
Ligaturis
Frictionibus
Cucurbitulis
parti oppositæ admotis.
Venæ sectione exigua, potiùs subinde repetita ex parte opposita.
Digiti admotione.
Sutura communi, pellionum.
Ligatura venæ, vstione, &c.
Victus in crassante & refrigerante: cuiusmodi est
Orizæ. Lentes.
Fructus
Astringentes.
Acerbi.
Austeri, &c.
Vsus aquæ, &c.
Medicamentis
Intrinsecùs sumptis: vt est potio
Prima
℞. Lapidis hæmaticis, coralli rubri, ana ʒ.S.
Trochisc. de terra sigillata, trochisc. de spodio, vel de succino, ana ʒ.i.
Aquarum port. plantag. ana ℥.iii.
Fiat potio. Vtatur in duabus dosibus.
Altera
℞. Lapidis hæmatitis ʒ.i. Boli armeni ʒ.S.
Sanguinis draconis ʒ.S.
Sacchari rosati veteris ℥.S.
Aquæ plantaginis ℥.ii. Fiat potus.
Extrinsecùs applicatis: vt
Emplastrum
Primum
℞. Thuris, aloes, ana part. æquales.
Excipiantur albumine oui, & pillis leporinis.
Alterum
℞. Boli armeni ℥.vi.
Terræ sigillatæ ℥.ii.
Farinæ volatilis ℥.iii.
Gypsi, calcis viuæ, ana ℥.iiii.
Thuris, aloes, ana ℥.i. Albumine oui excipiantur.
Linimentum ex aceto & oui candido, &c.
Dolor mitigandus vel
Simplicibus: vt
Oleo rosaceo, communi, papaueris.
Medulla panis triticei in aqua feruenti macerata.
Oui albumen, œsypus.
Lac muliebre, vaccinum, &c.
Compositis: vt
Radice solani trita, axungia porci.
Emplastro ex foliis maluæ coctis cum furfure, & rosaceo.
Oui candido & vino styptico, &c.
Inflammatio curatur, vt suprà in curatione Phlegmonis dictum est.
Intemperies
Calida
Totius: vt febris. Vide in curatione Febriũ.
Partis (quæ ex rubore deprehenditur) curanda frigidis: vt
Rosis.
Plantagine.
Vnguento albo, &c.
Frigida (ex mollicie, & liuido colore dignoscitur) curanda excalfacientib. vt vel
Vino.
Vnguento
Fusco.
Basilicone, &c.
Conuulsio. Vide suprà in curatione Conuulsionis.
Syncope. Vide in curatione Syncopæ.
Delirium. Vide in curatione Delirij.
Paralysis, curatur partim
Victus ratione
Intrinsecùs sumptis.
Vide suprà in curatione Paralysis.
Medicamentis
Extrinsecùs applicatis: cuiusmodi est balsamum
℞. Myrrhæ, aloes, spicæ nardi, sanguinis draconis, thuris, mummiæ, opobalsami, bdellij, carpobalsami, ammoniaci, sarcocollę, croci, masticis, gummi arabici, styracis liquidę, ana ʒ.ii.
Ladani, succi castorei, ana ʒ.ii.S. Moschi ʒ.S.
Terebynthinæ, ad pondus omnium.
Destillentur vase vitreo, quo spina dorsi inungatur.

De Vulnere contuso.

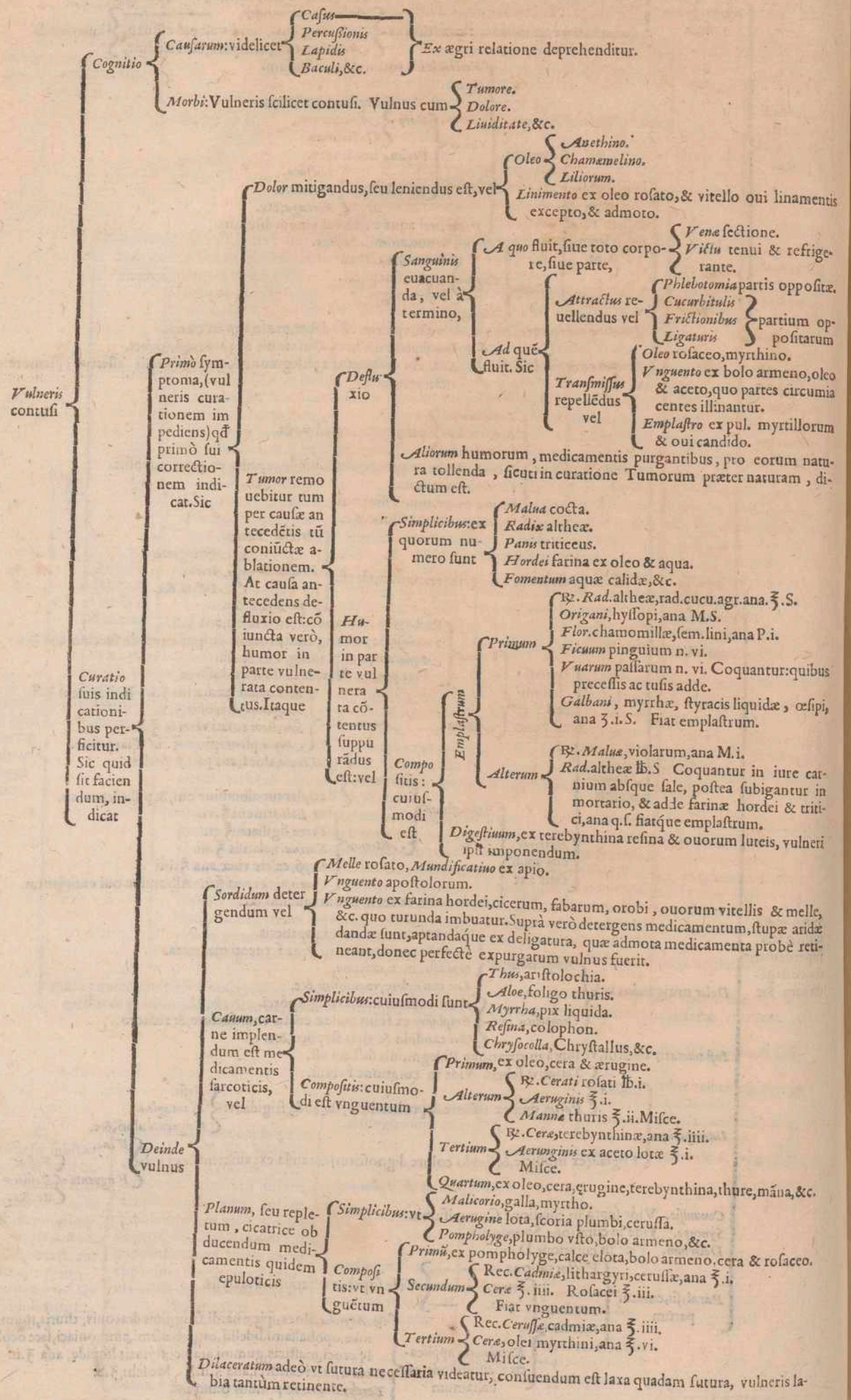

De Ecchy-

De Ecchymosi, id est, sanguinis subter cutem effusione & coitu.

- *Ecchymosis*, id est, sanguinis subter cutem effusio & coitus, solutæ continuitatis genus est quod plurimùm vnà cum cõtusione, ruptioneque incidit. Huius
  - *Cognitio*
    - *Causarum*: videlicet { *Casus* / *Percussionis* / *Ictus* violenti, &c. } *Ex* ægri sermone intelligitur.
    - *Morbi*: scilicet Ecchymosis, Tumor { *Mollis*, tactui cedens. / *Liuidus*. / *Indolens* magna ex parte.
  - *Curatio* suis indicationib. perficitur. Quare
    - *An* fieri possit, indicatum
      - *Causa* externa. Sic Ecchymoma, quod cum magna ac violenta contusione incidit, periculo non vacat. Solet enim frequenter nõ modò afflictæ particulæ, sed & corporis totius coruptionem adferre.
      - *Symptoma*. Sic in ecchymosi cutis à carne seiuncta, si maneat pendula, rarò vel nunquam agglutinatur. Proinde satius est, eam præscindere, & exiccãtia medicamenta admouere, vel absque deligatura locum sic excoriatum relinquere, &c.
    - *Quid* fieri debeat, indicat affectuum numerus in ecchymosi. In ea nanq; adest fluxio, est sanguis concretus in toto corpore, & sanguinis subter cutem effusio, &c. quæ omnia sui ablationem indicant, ab eo semper curationem incipiendo, qđ magis vrget, & sine quo agi nihil potest. Itaque quid fieri debeat, indicat
      - *Primò* fluxio, quæ euacuanda, vel à termino,
        - *A quo* fluit, siue toto. Sic venæ iecoriæ dextri brachij sectio ex vsu est, si nihil impediat: quantitas verò pro virium & morbi magnitudine detrahenda.
        - *Ad* quem fluit. Sic { *Attractus* venæ oppositæ partis sectione reuellendus, si nihil prohibeat: vel ligaturis, &c. / *Transmissus*, medicamentis repellendus, vt rosaceo & oui candido.
      - *Secundò* sanguis concretus: qui si in corpore adfuerit, dissipandus est & resoluendus partim medicamentis
        - *Dissoluentibus* sanguinem, & interna roborãtibus: cuiusmodi est potio
          - *Prima*: ℞. *Rhabarbari* triti ʒ.ii. *Mummiæ* ʒ.S. *Aquæ* rubiæ maioris ℥.ii. *Syrupi* de rosis siccis ʒ.S. Misce, & fiat potus, qui statim detur: cui potes adere rubiam trochiscatam.
          - *Secunda*: ℞. *Rhabarbari* torrefacti, terræ sigillatæ, boli armeni, mummiæ, sem. nasturtij torrefacti, ana ʒ.i. Redigantur in puluerem, de quo capiat ʒ.i. singulis matutinis cum aqua plantaginis & bursæ pastoris.
          - *Tertia*: ℞. *Terræ* sigillatæ, rubiæ tinctorum, mummiæ, symphyti, ana ℈.i. *Rhabarbari* triti ℈.i. Misce, & vtere cum aqua bursæ pastoris & plantaginis.
          - *Quarta*: ℞. *Rhabarbari* torrefacti, costi, radicis rubiæ maioris, centaurij, aristolochiæ rotundæ, ana ℥.S. Fiat puluis, de quo detur quotidie manè ʒ.i. cum syrupo acetoso nouem dies, &c.
        - *Sudorem* mouentibus: vt est potio: ℞. *Osmundæ* regalis, caudæ equinæ terestris, ana q.s. Coquantur in melle & vino. Dentur ℥.v. potui, & sudet.
      - *Tertiò*, sanguis subter cutem effusus. Vide in sequentibus signum *
      - *Quartò*, pars affecta, quæ roboranda est, vel emp. { *Oxycroceo*. / *Chæroneo*. / *Apostolico*.
      - *Quintò* symptomata quoq; remouenda sunt. Sic
        - *Dolor* mitigandus rosaceo & oui candido simul mixtis.
        - *Locus* liuidus ac emortuus ex sanguine concreto, corrigendus, aut
          - *Fomento* ex { *Aceto* calido. / *Decocto* radicis raphani, serpentariæ & ari, in vino, vel aqua, si adsit calor, coctarum.
          - *Emplastro*
            - *Primo*: vt diachylone ireato.
            - *Secundo*: ex cera & cumino.
            - *Tertio*: ℞. *Fol.* abrotani ficci, seminis cumini, florum chamomillæ, ana ʒ.i. Cum succo ari & melle fiat emplastrum.
            - *Quarto*, ex maluis, violis, absynthio, rosis, rorismarino, farina fabarum, rad. altheæ, parietaria, sigillo Salomonis, squinantho, stœchade, croco, oleo ros. chamomælino, anethino, myrthyno, &c.
          - *Vnguento*: ℞. *Olei* ℥.ii. Ceræ ℥.i. *Succi* maioranæ ℥.i. Liquefiant simul, postea adde *Arsenici* citrini triti ʒ.i. Fiat vnguentum.

* *Sanguis*

* *Sanguis* sub ter cutem effusus in

- *Toto* vel plurimis partib. euacuandus est medicamentis, exhibitis secundum
  - *Qualitatem* contrariam: videlicet discutientem & modicè astringẽtem: cuiusmodi est
    - *Pellis* arietina recenter detracta, saleque tenuissimo trito pul. & nasturtij aspersa, qua statim inuoluatur æger (quod etiam verberatis optimum est remedium) & in ea sudet.
    - *Linimentum* ex oleo rosaceo, myrthino ac lumbicorum, & puluere rosarum, vel myrtillorum.
    - *Vnguentum*
      - ℞. *Boli* armeni, resinæ, thuris, fœnigræci, tragacanthi, ana ʒ. S.
      - *Croci* ʒ.i. Pul. rosarum, myrthi, sumach, ana ʒ.iii.
      - *Vnguenti* dialtheæ, olei ros. chamomælini, olei myrthini, anethini, ana ʒ.ii.
      - *Ceræ* nouæ, terebynthinæ, ana ʒ.i.
      - Fiat vnguentum, quo inungatur, & post vnctionem sudet.
  - *Tempus* commodum. Sic in
    - *Principio* astringentibus vtendum est, quibus discutientia fuerint permixta.
    - *Postea* discutientibus tantùm.
- *Parte* aliqua, & vel resolutioni
  - *Aptus*, resoluendus est medicamentis discutientib. & modicè astringentibus: cuiusmodi est
    - *Linimentum*
      - *Primum*
        - ℞. *Olei* ros. ʒ.ii. Ouum vnum.
        - *Pulueris* myrthi ʒ.S.
        - Fiat linimentum, quo calenti locus vngatur.
      - *Alterum*, ex oleo rosato & puluere malicorij, vel myrthi.
    - *Epithema*
      - *Primum* ex vino, melle, sale & cumino.
      - *Secundum*, ex floribus chamomillæ, meliloti, stœchadis, & cumino, in vino decoctis.
      - *Tertium*, ex malua, furfure, melle, absynthio, cumino, aut anetho, aqua, vel vino incoctis.
      - *Quartum*, ex decoctione chamomillæ, absynthij & cumini.
    - *Emplastrum*
      - *Primum*, ex farina hordei, calaminthæ & vino conficitur.
      - *Secundum*, ex farina hordei, & fœnigræci, croco & momento auripigmenti.
      - *Tertium*
        - ℞. *Symphiti* vtriusque, ana ℔.S.
        - *Florum* chamomillæ, meliloti, ana P.ii.
        - *Croci* ʒ.S. Farinæ fabarum ʒ.iiii.
        - *Farinæ* fœnigræci ʒ.v. Butyri recentis ʒ.i. Fiat decoctio mediocris: cui si addas succi absynthij & succi cumini, ana ʒ.i. magis resoluet atque exiccabit, & fiat emplastrum.
  - *Ineptus*, in pus conuertendus seu suppurandus est, deinde vomica apperienda, postea vlcus detergendum, vt in curatione Phlegmonis dictum est.

De Vulnere ex morsu, vel ictu animalium tum venenatorum, tum aliorum.

Vulnerum ex morsu punctúve animalium

- *Cognitio*
  - *Causarum*: videlicet animalium
    - *Venenatorum*: vt
      - *Canis* rabiosi,
      - *Serpentis*,
      - *Scorpionis*,
      - *Basiliſci*,
      - *Draconis*,
      - *Viperæ*,
      - *Muris* araneí,
      - *Phalangij*, &c.
    - *Non* venenatorum: vt
      - *Canis* domestici,
      - *Simiæ*,
      - *Hominis*,
      - *Equi*,
      - *Suis*,
      - *Pelis*,
      - *Vespæ*,
      - *Apis*, &c.

    Ex ægri sermone deprehenditur.
  - *Morbi*: scilicet morsus
    - *Venenati*
      - *Dolor*, punctio, mordicatio vehemens.
      - *Coloris* mutatio. Laborans grauibus angitur molestiis.
      - *Laborans* totus ardet. Corpus interdum obstupescit.
      - *Dolor* interdum remittitur, interdum decrescit, interdum intenditur.
      - *Nunc* feruor, nunc frigus, &c.
    - *Non* venenati. Accidentia minora.
- *Curatio*, & quidẽ animalium
  - *Venenatorum* suis indicationibus perficitur. Quare
    - *An* fieri possit, indicat potissimùm venenum. Sic morsus venenosus periculosissimus est præsertim si diu durauerit: quoniam venenum per sui naturam semper petit cordis destructionem. Vnde Hydrophobi non curantur.
    - *Quid* fieri debeat. Vide in sequentibus signum A.
  - *Non* venenatorum, indicationibus perficitur. Quare qd fieri debeat, indicatum
    - *Causa* morbi, videlicet materia non venenosa, quæ tollenda, & quidem medicamentis attrahentibus mitioribus: cuiusmodi est oleum sambucinum feruens impositum.
    - *Symptoma* scilicet dolor, qui mitigãdus est
      - *Liniméto*
        - ℞. *Oui* candidi, butyri,
        - *Croci*, olei violati
        - Misce.

        } ana q.s.
      - *Emplastro*, ex rad. altheæ, malua, violaria, absynthio, chamomilla, rosis, meliloto, furfure, vitellis ouorum, croco, oleo rosato & chamomælino, &c.
    - *Morbus*: videlicet vulnus
      - *Sordidum*
      - *Cauum*
      - *Plenum*

      } quod
      - *Detergendum*
      - *Carne* implendum
      - *Cicatrice* inducendum

      } est, vt sequitur.

A. *Quid*

A. *Quid* fie debeat, indicat tum

- *Causa* morbi, videlicet venenũ quod primò sui ablationem indicat. Tollitur autem partim
  - *Chirurgia*: videlicet vel
    - *Cucurbitulis* cum flamma maiori, vulneri affixis, locis priùs circumstantibus scarificatis, quò plus sanguinis vitiati extrahatur.
    - *Suctione* oris, si leuior morbus est: vel podice gallinæ vulneri applicato.
    - *Cauterio*, si locus neruosus non est.
    - *Sectione*, si venenum malignum & copiosum fuerit.
  - *Victus* ratione: vt in curatione Carbunculi dictum est.
  - *Medicamentis attrahentibus*
    - *Simplicibus*: vt est
      - *Allium*, cepa, sinapi, flammula.
      - *Scabiosa*, pulegium, calamentum.
      - *Gentiana*, polium, chamædrys.
      - *Scordium*, diptamnum, stercus caprinum.
      - *Fermentum*, bryonia, aristolochia, asphodelus.
      - *Euphorbium*, galbanum, theriaca, &c.
    - *Cõpositis*: cuiusmodi est emplastrum
      - *Primum*, ex nucibus, alliis coctis & tritis cum fermento, melle & sale.
      - *Secundum*, ex allio, cepta & theriaca.
      - *Tertium*, ex stercore caprarum, baccis lauri, gentiana, dictamno, galbano, euphorbio cum vino, vel oleo laurino & cera.
      - *Quartum*: Rx. *Galbani*, sagapeni, opopanacis, *Asæ*, fœtidæ, myrrhæ, *Piperis*, sulphuris — ana ʒ.S. *Stercoris* columbini, & anatis, ana ʒ.ii. *Calaminthæ*, mentastri, ana ʒ.S. Dissoluantur gummi vino, & addito melle & oleo antiquo, fiat emplastrum.
      - *Quintum*: Rx. *Pulueris* aristolochiæ longæ ʒ.ii. *Asphodeli*, bryoniæ, ana ʒ.i. *Asæ* fœtidæ, galbani, mirrhæ, ana ʒ.S. Cum oleo laurino & cera fiat emplastrum.
- *Particula affecta*
  - *Primariò*, quæ interdum amputanda, præsertim si morsa vel icta pars commodè sectionem non respuat, vt sunt extrema: & fera ineuitabile periculum adferat, cuiusmodi sunt serpentes omnes, vt aspis, ceraste, vipera, &c.
  - *Secundariò*: videlicet cor, quod confirmandum est & à veneno præcauendum, tum medicamentis
    - *Intrinsecùs* sumptis: vt
      - *Potio*
        - *Prima*: Rx. *Theriacæ* ʒ.i.S. *Vini* optimi ʒ.iiii. Misce.
        - *Secunda*: Rx. *Theriacæ* ʒ.ii. *Galbani*, asæ fœtidæ, ana ʒ.S. *Lapidis* magnetis ʒ.i.S. Cum vino citoniorum, vel aqua scabiosæ, fiat potio tribus dosibus.
        - *Tertia*, ex puluere cancrorum fluuiatilium & gentianæ cum aqua pimpinellæ.
      - *Decoctum* ex gentiana, chamædrye, scordio, polio, anetho, cancris fluuialibus, addito saccharo.
      - *Succus* foliorum fraxini, cuius ʒ.iii. die secundo vel tertio à morsu, ieiuno ventriculo propinentur.
    - *Extrinsecùs* appositis
      - *Naribus*: vt nigella.
      - *Cordi*: vt epithemata, quæ vide in curatione Carbunculi.
- *Morbus*: videlicet vulnus
  - *Immatuum*, quod maturandum siue suppurandum est, vnguento vel *Basilicone*. *Fusco* cum galbano, &c.
  - *Sordidum*, quod detergendum, *Cauum*, quod carne implendum, *Planum*, quod cicatrice inducendum, — vt in sequentibus dicetur.

De Vulnere simplici, in carne.

Vulnus simplex est, quod solum consistit, hoc est, quod sine deperditione est substantiæ, nec vllum aliũ affectũ, aut symptoma adiunctũ habet. Huius

- *Cognitio*
  - *Causarum*: *Gladij*, *Teli*, &c. — ex ægri relatione dignoscitur.
  - *Morbi*: videlicet Vulneris: *Parui*, *Magni* — visu deprehenditur.
- *Curatio* suis indicationib. perficitur. Qua re quid fieri debeat, indicat tũ
  - *Præsentia*: scilicet
    - *Causæ* extranea, glutinationem impediens (vt pili, vel oleum, &c.) quæ si adfuerit, priùs remouenda est.
    - *Morbus*: videlicet vnio
      - *Soluta*. Vide in sequentibus sign. *
      - *Facta*, quæ conseruanda est. Conseruatur autem suprà dictis instrumentis, nempe decenti ligatione, appositio situ membri, & futuris, & medicamentis agglutinatoriis. Tandiu autẽ conseruãda, donec ritè vulnus fuerit conglutinatum. Itaq; posteaquàm semel ita vulneri remedia adhibueris, nisi dolor, vel phlegmone, vel aliud symptoma oriatur, ac te cogat, ante tertium vel quartum diem fasciam ac ligaturam nõ dissolues: quarto autem die videbis, num vulnus coaluerit. Quòd si non coaluerit, fouebis vino austero & astringenti atque calente: postea puluerem strictorium & glutinatorium cum terebynthina impones, vel aliquod ex suprà dictis emplastris, &c.
  - *Absentia*: videlicet symptomata futura, vt sanguinis profluuium, dolor, phlegmone, &c. quæ omnia ne fiant, prohibenda sunt. Prohibebuntur autem, & maximè in vulneribus paruis, si statim post distantium vulneris labrorum coniunctionem, oui candidum aliquandiu agitatum, & leui stupa exceptum admoueatur, deinde pars ritè ligetur. Hoc enim præcauebit, ne vel sanguinis profluuium, neque dolor, neque phlegmone incidat.

* *Vnio* soluta
- *Parua*, vnienda est. Vnitur autem per diffidentium labiorum commissionem, seu coniunctionem, quæ sola decenti fit ligatura, vinculo scilicet ex duobus initijs circumdato. Quæ enim parum diffident, atque inuicem distant, si in idem ad amussim componantur, sola certè natura, & citra omnem reliquam extrinsecùs motionem coalescunt.
- *Magna* vnienda est tum
  - *Chirurgia*: videlicet aut
    - *Sutura*, ex filo serico æquali, primùm punctum faciendo in medio diuisionis vulneris, deinde alterum in medio spacio vtriusque lateris, & ita deinceps procedendo, vt inter duo quæcunque puncta, punctum intercedat, donec vulneris labra ritè commissa fuerint.
    - *Fibulis*.
  - *Medicamẽtis* agglutinatoriis
    - *Simplicibus*: cuiusmodi sunt
      - *Mastix*, thus, aloe, sarcocolla, bolus armenus.
      - *Terra* sigillata, sanguis draconis.
      - *Puluis* sanguinis humani.
      - *Balaustium*, malicorium, nux cupressi.
      - *Plantago*, galla viridis.
      - *Cauda* equina, herba Peti, &c.
    - *Compositis*: cuiusmodi est
      - *Puluis*
        - *Primus*, Ruber appellatus
          - ℞. *Thuris* partes ii.
          - *Sanguinis* draconis part. i. Misce, & fiant puluis, cum oui candido applicetur.
        - *Secundus*
          - ℞. *Boli* armeni, terræ sigillatæ, ana drach. vi.
          - *Thuris*, masticis, sarcocollæ, ana drach. ii.
          - *Myrrhæ*, aloes, ana drach. i. S.
          - *Tragacanthi*, sang. draconis, ana drach. i.
          - *Farinæ* hordei, farinæ fabarum, ana drach. S.
          - Fiat puluis, cum oui candido applicandus.
      - *Epithema*
        - ℞. *Aquæ* vitæ ℔. i. Terebynthinæ abietis vnc. iii.
        - *Myrrhæ*, thuris, masticis, ana vnc. S.
        - Æstate sub dio simul macerentur per dies triginta, qua calente foueatur vulnus in primo apparatu: postea emplastrum sequens apponatur.
      - *Emplastrum*
        - *Primum*
          - ℞. *Ammoniaci* in acet. diss. vnc. ii.
          - *Gummi* elemi vnc. iiii. Resinæ pini vnc. v.
          - *Terebynthinæ* abietis vnc. iii.
          - *Olei* rosati vnc. ii. Fiat emplastrum.
        - *Alterum*
          - Rec. *Terebynthinæ* vnc. xii. Resinæ pini vnc. iii.
          - *Gummi* elemi vnc. v. Arist. longæ vnc. i.
          - *Sang.* draconis vnc. i. Ceræ parum.
          - Fiat emplastrum.
      - *Vnguentum*
        - Rec. *Succi* herbæ Peti ℔. i. Picis vnc. iii.
        - *Ceræ*, resinæ, olei, ana vnc. iii. Coquantur omnia vsque ad succi consumptionem, deinde adde terebynthinæ Venetæ ℥. iii. Fiat vnguentum.
      - *Balsamum*
        - *Vnum*
          - Rec. *Terebynthinæ* ℔. i. Euphorbij vnc. S.
          - *Sulphuris* vnc. S. Salis vnc. i. Olei ℔. i.
          - Coquantur duas horas, lento igne colentur, & eo calente vulnus foueatur.
        - *Alterum*
          - Rec. *Terebynthinæ* ℔. i. Galbani vnc. ii.
          - *Gummi* elemi vnc. ii. Gummi hederæ vnc. ii.
          - *Thuris*, masticis, myrrhæ, ana vnc. ii.
          - *Aloes*, xyloaloes, galangæ, ana vnc. i.
          - *Chariophillorum*, cinnamomi, ana vnc. i.
          - *Nucis* moscb. cubebarum, ana vnc. i.
          - *Aquæ* vitæ, vnc. iii. Macerẽtur & destillentur.

De Vulnere profundo & occulto, sine amissione substantiæ, in carne accepto.

Curatio vulneris profundi, suis quoque indicationibus perficitur. Quare
- *An* fieri possit, indicat situs potissimùm partis vulneratæ. Sic vulnus, cuius orificium spectat
  - *Deorsum*, decenti ligatura vel sutura curatur.
  - *Sursum*, sectione ex aduersa parte facta, curandum est.
- *Quid* fieri debeat, indicat vulnus cum situ partis vulneratæ
  - *Accommodo* (quando scilicet plagæ hiatus, quem orificiũ vocant, semper deorsum spectat, fundum verò sursum, ita vt sanies ex ipso vulnere prona, & liberè effluat) quod vniendum est, tum
    - *Ligatura* decenti; quæ scilicet supernè incipiat & finiatur infrà, vbi scilicet patet effluxus.
    - *Sutura* ex filo — *Medicamentis* agglutinatoriis } vt in curatione Vulneris simplicis, in carne, dictum est.
  - *Incommodo* (quando scilicet fundus non ad superiora extenditur, sed ad ima vergit, atq; in profundo sistitur sanies) quod sectione curandum, ita vt saniei effluxus pateat. Dissectio autem fiet, vel ab orificio ad fundum vsq; vel in fundo tantùm fiat apertio, vt materia effluat. Vtrum autem horum expediat, te docebit tum loci natura, tum vulneris magnitudo. Si namque ea loca dubiam seu periculosam sectionem faciant, & vlcus magnum fuerit, in fundo aperire magis expedit. Sin contra se habeant, præscindere, seu diuidere præstat. Facta sectione, mundificatiuum aliquod medicamentum leui stupa, aut panno exceptum superponendum est, quod bis in die mutandum, &c.

De vulnere

De Vulnere cauo, cum amissione substantiæ cutis vtriusque, & carnis subiectæ.

Vulneris caui

- *Cognitio*
  - *Partis* affectæ: videlicet Carnis
  - *Causæ* morbi extrinsecæ
  - *Morbi*: videlicet Vlceris caui
  - } visui manifesta.
  - *Symptomatum*. Manifesta.
- *Curatio* suis indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri queat, indicāt tū
    - *Causæ* extrinsecæ, vel extraneæ, quæ carnis generationē & cōglutinationē impediunt.
    - *Symptomata* superuenientia, quæ nisi priùs remoueātur, curationē vulneris prohibent.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tum
    - *Causa*, seu res extranea extrinsecus incidens, quæ primò sui ablationem indicat. Sic pili, vel sordes, siue tela, &c. oportunis instrumentis eximenda sunt.
    - *Morbus*: videlicet vulnus caum, qđ carne implendum est. Impletur autem medicamentis exhibitis secundum
      - *Qualitatem* contrariam. Sic cùm in ipsa carnis generatione excrementū duplex proueni resoleat, alterùm quidē crassius, vt sordes: alterum verò tenuius, vt sanies: ac ex tenui quidem excremento vulnus humidū reddatur, ex crasso sordidum, duplicib. medicamētis egebit: nimirū modicè siccantibus & detergentibus, quæ Medicis Sarcotica appellantur. Horum aut alia
        - *Simplicia*: cuiusmodi sunt
          - *Thuris* lachryma. Thus.
          - *Cortex* thuris, Mastix, Aloe.
          - *Vinum* rubrum, austerum.
          - *Colophonia*, Pix, Resina.
          - *Farina* hordei, & fœnigræci.
          - *Aristolochia*, Iris, Farina orobi.
          - *Farina* lupinorum, Panax.
          - *Centaurium*, Polium, Glutinum.
          - *Cadmia*, Pompholyx, Plumbum.
          - *Antimonium*, Chalcitis, &c.
        - *Compositæ*: cuiusmodi est
          - *Puluis*
            - *Primus*
              - ℞. *Olibani*, Aloes
              - *Sarcocollæ*
              - *Sanguinis* draconis
              - *Radicis* ireos
              - } ana partem i.
              - Misce, quo vulnus conspergatur.
            - *Alter*
              - ℞. *Thuris*, Masticis
              - *Myrrhæ*, Sarcocollæ
              - *Boli* armeni
              - *Sanguinis* draconis
              - *Farinæ* hordei
              - } ana part. i.
              - Fiat puluis.
          - *Vnguentum*
            - *Primum*
              - ℞. *Resinæ* ℥.ii.
              - *Terebynthinæ* ℥.iij. Mellis ℥.i.S.
              - *Thuris*, Masticis, Myrrhæ, ana ʒ.ij.
              - *Sarcocollæ*, Aloes, croci, ana ʒ.ij.
              - *Olei* ℔. S. Ceræ ℥v. Fiat vnguentū.
            - *Alterum*
              - ℞. *Agrimoniæ*, Absynthij
              - *Verbenæ*, Centaurii
              - *Gallitrici*, Chelidoniæ
              - *Scabiosæ*, Symphyti maior.
              - *Semperuiui*, Cynogloſſæ
              - *Caulium* rubrorum
              - *Plantaginis* minoris
              - *Fabæ* inuersæ, quæ Crassula minor dicitur
              - } ana M.i.
              - Ex quibus omnibus succus extrahitur, cui adde aceti ℔.S.
              - *Olei* rosati ℥.ix. Ceræ albæ ℥.iv.
              - *Axungiæ* veruecis ℔.S.
              - *Resinæ* ℥ x. Coquantur simul lento igne, postea injice
              - *Ammoniaci*, Galbani in acet. dissol. ana ℥. S. Terebynthinæ ℔.S.
              - *Mellis* ℥.iii. Thuris, Masticis, ana ℥.i.
              - *Resinæ* crudæ ℥.iii. Fiat vnguentum.
      - *Quantitatem* debitam: quæ pro ratione vulneris, temperamento tum corporis totius tum partis vulneratæ, varianda est. Si quidem temperamentū totius vel partis similibus conseruandum: quod autem est contra naturam, contrarijs propellendum. Perit enim, quidquid in cōtrarium, & à contrario. Igitur vulnus quidem, quo est humidius, eo sanè medicamento, quod magis siccet, indiget. Corporis verò natura, quanto est humidior, tāto, quod minus siccet, medicamentum postulat. Proinde si qua sunt, in diuersis corporibus vulnera, quibus par adsit humiditas: quod in ficciore corporis tēperamento cōsistit, vtique magis siccari postulat: quod in humidiore, hoc sanè minus, quo natura naturæ interest. Si quidem productam carnem, ei quæ præfuit, similem esse oportet. Vbi igitur pristina siccior fuerit, nouellam quoque siccioré fieri conueniet. Quare vberiùs hæc siccari postulat: quantoq; magis sicca fuerit, tanto quod admouetur medicamentū, magis siccam facultatem habere debebit. At in humidiore natura tanto rursum ijs, quæ minus siccent, medicamentis est opus, quantò caro ipsa minus est sicca. Eadem quoque ratio in victus ratione obseruanda est.
    - *Pars* affecta: cuius temperies conseruanda tum victus ratione, tum medicamentis.
    - *Symptomata*, quorum præsentia remouenda, futura verò prohibenda, &c.

De Vulnere æquali, seu repleto.

- *Vulneris* æqualis seu plani, seu repleti
  - *Cognitio*
    - *Partis* affectæ
    - *Morbi* ——
    - manifesta.
  - *Curatio* suis indicationib. perficitur. Quare
    - *An* fieri possit, indicat cutis potissimùm materia. Nam cum ex semine ortum habeat cutis, talis omnino, qualis erat, quæ perijt, prorsus regigni non potest: simile quiddã tamen cuti, & quod eius officium suppleat, restitui, potest: non tamen planè cutis.
    - *Quid* fieri debeat, indicat tum
      - *Morbus*: videlicet Vulnus planum & æquale, quod cicatrice inducendũ est. Fit autem hoc medicamentis, quæ nõ modò superfluam, sed naturalem quoque humiditatẽ absumunt. Sunt autem talia, quæ astringendi modicè facultatẽ habent, & plurimũ siccandi: cuiusmodi sunt
        - *Simplicia*: vt quorũ alia astringũt & siccant per
          - *Se*: vt
            - *Galla*, Balaustium, Ostrea vsta.
            - *Cortex* malorum granatorum, Bedeguar.
            - *Sumach*, Spina Aegyptia.
            - *Bolus* armenus, Terra sigillata.
            - *Cerussa*, Plubum vstum & lotum.
            - *Lithargyrum*, Cortex pini, &c.
          - *Accidẽs*
            - *Aes* vstum & lotum, Squama æris.
            - *Alumen* vstum & lotum.
            - *Vitriolum* vstum & lotum.
            - *Plantago*, Aristolochia vsta.
            - *Soleæ* calceorum.
        - *Composita*:
          - *Epithema* ——— *Balaustia* & Sumach in vino austero coquantur, quo vulnus foueatur.
          - *Puluis*
            - ℞. *Corticis* pini ℥.i.
            - *Nucum* cupressi, Centaurij minor. Aristolochiæ vstæ, ana ʒ. ij.
            - *Cerussæ*, Lithargyri, ana ℥.S.
            - Fiat puluis, quo vulnus respergatur.
          - *Vnguentum*
            - *Rubrum*
              - ℞. *Cerussæ* ℥.iij. Lithargyri ℥.ij.
              - *Minij* ℥.i. Caphuræ ʒ.ij.
              - *Olei* rosati ℔.i. S. Aquæ ros. ℥.ij.
              - *Album*. ouorum num.iij. Ceræ albæ q. s.
              - Fiat vnguentum.
            - *Album*
              - ℞. *Lithargyri* ℥.S. Cerussæ ℥.i.
              - *Olei* rosati, Aquæ ros. ana q.s.
              - Fiat vnguentum.
          - *Emplastrum*
            - *Primum*
              - ℞. *Cerussæ* ℥.iv. Lithargyri ℥.i. Terebynthinæ ℥.ix.
              - *Thuris*, Masticis, Aluminis, Cochlearum limacum vstarũ, ana ℥.S.
              - *Caphuræ* ʒ. i. Coquantur Cerussa, Lithargyrum, oleum & cera lento igne, sub finẽ decoctionis adde terebynthinam, cumque ab igne detraxerit, inijce pulueres.
            - *Secundũ*
              - ℞. *Antimonij*, æris ac plumbi vstorum & lotorum, Lithargyri & Cerussæ lotorum, Corticis thuris, Sarcocollæ, Thutiæ præparatæ, Aluminis crudi, ana ℥.i. Balaustiorum P.i. Caphuræ ʒ.ij. Ceræ albæ ℔.S. Olei rosati ℥.iij. Liquefiat ceræ cum oleo, deinde reliqua inijciantur.
            - *Tertium*
              - ℞. *Lithargyri*, Cerussæ, ana ℥. vi. Plumbi vsti, Lapidis calam. Terræ sigillatæ, ana ℥.iv. Colophoniæ, Picis naualis, Resinæ, ana ℥.ij. Resinæ crudæ, Sarcocollæ, Ladani, Ireos, ana ℥.i.S. Caphuræ ℥.S. Sem. porri ℥.ij. Olei rosati ℔.i. S. Ceræ albæ ℥.iv.
              - Fiat emplastrum.
      - *Symptoma*: videlicet Cicatrices deformes atq; indecoræ, quæ emendãdę. Sic
        - *Teneræ* ac recentes incrassandæ sunt vel
          - *Diachylone*.
          - *Lithargyro* nutrito.
          - *Oleo*, in quo vtriusque bryoniæ rad. coctæ sunt.
          - *Calamintha* in oleo cocta.
          - *Argenti* spuma cum rosaceo albo lota, &c.
        - *Crassæ* ac duræ attenuandæ sunt vel
          - *Oleo* balsamitæ.
          - *Rad.* cucum. agrestis trita & apposita.
          - *Pinguedine* asini, cum argenti spuma.
          - *Oleo* de
            - *Lilio*.
            - *Myrrha*.
          - *Gummi* omnibus in aqua ros. dissolutis.
          - *Aqua* destillata huiusmodi:
            - ℞. *Myrrhæ*, Aloes, Styracis vtriusq;, ana ℥.i.
            - *Mummiæ*, Baccarum lauri, ana ℥. S.
            - Mediocriter terito, & in alembico vitreo lento igne destillato, eoque liquore vtitor.
        - *Discoloratæ* dealbãdæ aut
          - *Linimento* huiusmodi:
            - ℞. *Olei* de tartaro ℥.iij. Mucilag. sem. psyllij ℥.S.
            - *Cerussæ* in oleo ros. dissol. ℥.i.
            - *Boracis*, aut salis gemmæ ʒ.ij.
            - Fiat linimentum.
          - *Emplastro*
            - ℞. *Axungiæ* suillæ ℥.iij. Lithargyri ℥.i.
            - *Aeruginis* rasilis, Vitrioli combusti, ana ʒ.ij.
            - Fiat emplastrum.

De

De Vulnere ſupercreſcentem carnem habente.

Vulnus ſupercreſcentem carnem habens, morbus eſt inſtrumentarius, in quantitate, & morbus cõmunis. Sic Morbus

- *Inſtrumentarius*: videlicet caro ſupercreſcens ſui indicat ablationem. Tollitur autem vel
  - *Medicamentis* vehemẽtet ſiccantibus: & acribus: & vel
    - *Simplicibus*: vt ſunt
      - *Atramentum* ſutorium, ſeu Chalcantum.
      - *Chalcitis*, ſeu Vitriolum, Alumen vſtum.
      - *Rad.* Aſphodelorum, Hermodactylorum.
      - *Nucles* dactylorum vſtorum.
      - *Semen* vrticæ, Serpentaria.
      - *Squama* æris.
      - *Aes* vſtum.
      - *Cinis* erynacei.
      - *Stupæ* minutim inciſæ.
      - *Puluis* mercurij.
      - *Calx* viua, Sublimatum, Hydrargyrum, &c.
    - *Compoſitis*
      - *Vſualibus*: cuiuſmodi eſt vnguentum
        - *Aegyptiacum.*
        - *Apoſtolorum.*
      - *Minus* vſualibus: cuiuſmodi eſt aqua
        - *Prima*: Rx. *Aquæ* vitæ ℥.ij. *Aerugims* raſilis ʒ.ij. miſceantur.
        - *Secunda*: Rx. *Hydrargyri* ſublimati ℥.ii. *Aluminis* crudi ʒ.v. *Aquæ* roſarum, vel Pantaginis ℥.vi. Coquantur vſque ad conſumptionem quartæ partis.
        - *Tertia*: Rx. *Salis* nitri, *Vitrioli* Romani, ana ℥.S. *Aluminis* *Hydrargyri* ſublimati ʒ.S. *Aquæ* plantaginis ℥.vi. *Aceti* ℥.ij. Coquantur, vt dictum eſt. Cum verò hęc admouentur, debet etiam vnguentum de bolo armeno locis vicinis applicari, & cõſeruati partis præſtantia.
  - *Chirurgia*: videlicet aut
    - *Nouacula.*
    - *Cauterio.*
    - *Forficibus* ignitis. &c.
- *Communis*, nempe ſoluta vnitio, ſeu coniunctionem indicat, ſeu potius cicatrizationem: quæ quomodo fiat, ſuprà dictum eſt.

De Vulnere nerui, tendonis, & ligamenti puncti.

Vulneris Nerui puncti

- *Cognitio*
  - *Partis* affectæ: videlicet *Nerui*, *Tendonis*, *Ligamenti* viſui manifeſta.
  - *Cauſæ*: ſcilicet Rei pungentis ex ægri relatione intelligitur.
  - *Morbi*: ſcilicet Nerui vulnerati
    - *Dolor* ingens.
    - *Læſio* ſenſus, & motus.
    - *Inflammatio*, *Febris*, *Conuulſio*, *Delirium* interdum.
- *Curatio* ſuis indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri poſſit, indicat tum
    - *Pars* affecta. Sic neruea ligamenta valentiſſimorum remediorum vim tollerãt.
    - *Symptoma*. Sic in neruorum vulneribus tumor apparuerit, & poſtea diſparuerit, conuulſionis ac delirij periculum imminet.
  - *Quid* fieri debeat: vide in ſeqq. ſignum *

* *Quid* fieri debeat, indicat tum

Causa extranea. Siquidem infixa, si quæ neruis inhæserint, extrahenda sunt. Quomodo autem euellenda sint, suprà ostensum est.

Particulæ læsæ substantia, quæ conseruanda & ab ingruentibus iniurijs vindicanda est. Optimè autē seruabitur, si phlegmones generatio prohibeatur. Prohibebitur autem partim

Venæ sectione, & si nulla plenitudo adsit, modò virtus fuerit robusta, & nihil aliud obstiterit. In hac autem locorum affinitas semper erit seruanda.

Victus ratione congruente. Sic

Conuenit
- *Aer* tepidus.
- *Locus* in quo cubat, tepidus.
- *Lectulus* mollis.
- *Quies*.
- *Fricatio* leuis, & præcipuè partium oppositarum.
- *Aluus* laxa tum clysterum, tum medicamentorū laxantium vsu pro natura humorum in corpore existentium.
- *Cibus* frigidus & siccus, & in extremo tenuissimus.
- *Potus* aqua cocta, &c.

Nocet
- *Aer*
  - *Calidus*: quia phlegmonem accersit.
  - *Frigidus*: quia neruis maximè aduersatur.
- *Motus*.
- *Cibus* multus, &c.

Morbus: videlicet Nerui vulnus, quod quidem non vniendum, nec vnitum seruandum est, sed potiùs custodiendū, vt vulnus apertum maneat. Quòd si satis non hiat, aperiendum, vt sanies effluat, deinde dolor leniendus, & æruginosa sanies educenda, id quod commodè fieri poterit medicamentis excalfacientibus, & citra dolorem siccantibus: cuiusmodi est oleum Sabinum, Sambucinum, Irinum, Sicyonium, Oleum terebynthinæ, Oleum, in quo sal coxerit cum terebynthina, vt sequitur.

Dolor mitigādus, & sanies æruginosa educē da est: & vel

Mitioribus

Simplicibus: cuiusmodi est
- *Oleum*
  - *Ex* vitellis ouorum.
  - *Lumbricorum*.
  - *Rosaceum* cum terebynthina.
- *Oleum* terebynthinæ.
- *Oleum* sabinum.

Compositis: cuiusmodi sunt

Oleum
- ℞. *Euphorbij* ʒ.i.
- *Olei* ʒ.ij.

Coquantur, deinde coletur oleum.

Emplastrum

Primum
- ℞. *Musci* quercini M.ij.
- *Furfuris* M.i.
- *Olibani* ʒ.i.

Coquantur in vino, & tantillo aceti, donec in formam pultis reducantur.

Alterū
- ℞. *Micæ* panis in lacte bubulo imbutæ, Olei rosati, Olei chamomillæ, Vitell. ouorū, ana q.s.
- *Croci* parum.

Fiat emplastrum.

Tertium
- ℞. *Rad.* althææ, Farinæ hordei, Farinæ fabarum, Farinæ lentium, ana q.s.

Coquantur cum sapa, vel lixiuio, deinde adde
- *Olei* rosati, & chamæmelini & anethini, Terebynthinæ, ana q.s. Croci parum. Fiat emplastrum.

Valentioribus: cuiusmodi est emplastrum

Primum
- ℞. *Micæ* panis in lacte bubulo maceratæ q.s.
- *Papaueris* albi q.s.
- *Opij* parum.

Contundantur optimè, & loco dolenti applicentur calidè.

Alterum
- ℞. *Farinæ* tritici ʒ.ij.
- *Succi* foliorum hyoscyami ʒ.iij.

Fiat puls, quæ calens applicetur.

Symptomata: quæ si quæ in nerui pūctura adfuerint, remouē da sunt. Sic

Conuulsio remouebitur, si protinus caput, collum, tota dorsi spina, & humerus atque axilla, si vulnus est in manu, vel pubes, & inguina, si vulnus est in pede, vel tibia, vel crure, oleo liliorum calenti, vel laurino, vel costino, vel spicato, vel oleo ex pulegio, vel oleo communi cui nonnihil castorei vel euphorbij additum fuerit, liniatur & foueatur.

Inflammatio, seu phlegmone

Suppuranda emplastro huiusmodi

Primo
- ℞. *Farinæ* orobi, Farinæ fabarum, & hordei, ana q.s.

Coquantur cum lixiuio & sapa, & modico aceti.

Altero
- ℞. *Lumbricorum* ʒ.ij.
- *Porrorum* tritorum ʒ.i.
- *Olei* communis q.s. Misce.

Suppurata, detergenda huiusmodi vnguento:
- ℞. *Farinæ* hordei, Farinæ fabarum, ana ʒ.S.
- *Farinæ* lupinorum, & orobi, ana ʒ.ij.
- *Pulueris* lumbricorum ʒ.i.
- *Vini* decoctionis, caudæ equinæ, ac prassij, ac matricariæ q.s. deinde adde
- *Mellis* rosati ʒ.ij.
- *Sarcollæ*, *Sagapeni* } in prædicto vino dissol. ana ʒ.i.

Fiat vnguentum.

Putrefactio, seu corruptio, tollenda vel
- *Causticis*: vt Aegyptiaco.
- *Ferro* candenti, &c.

De

De Neruo cæsim vulnerato.

Nerui cæsim vulnerati (& maximè per transuersũ)

- **Cognitio**
  - *Causa*: videlicet Rei incidentis. Ex ægri sermone deprehenditur.
  - *Morbi*: videlicet Vulneris nerui — interdum:
    - *Dolor.*
    - *Læsio* sensus.
    - *Inflammatio*
    - *Febris*
    - *Conuulsio*, &c.
- **Curatio** suis indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat tum
    - *Pars* affecta. Sic
      - *Neruo* per transuersum vulnerato, sed non omnino dissecto, maior cõuulsionis metus impendet, quàm si totus præcisus esset: phlegmone scilicet à desectis fibris ad non sectas communicata & conuulsione: ab ipsis non sectis excitata. At si totus quidem neruus præcisus sit, metus præterea nullus instat, nec periculum vllum inde sequetur: debilis tamen particula manebit.
      - *Ligamentum* si id est, quod ab osse ad os permeat, ac duorum ossium est coniunctio, & maximè sine periculo est, & ipsum quibuslibet siccans medicamẽtis, nihil hominem offendes. Sin id quod in musculum se inserit, quanto est neruo & tendone minus periculo opportunum, tanto vtiq; , nisi ritè & diligenter curetur, reliquis ligamentis magis terrere debet.
    - *Symptoma*. Sic in neruorum vulneribus, si tumor apparuerit, & postea disparuerit, conuulsiones, ac delirij periculum immineat.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tum
    - *Causa* extranea, quæ (si inhæsit) priùs euellenda.
    - *Particulæ* læsæ substãtia, quæ conseruãda & ab ingruentibus iniurijs, videlicet phlegmone & cõuulsione, prohibenda. Prohibetur autẽ partim
      - *Victus* ratione decenti. Sic
        - *Venæ* sectione largiori, quàm in nerui punctura.
        - *Conuenit*
          - *Aer* temperatus.
          - *Quies.*
          - *Lectus* molliss̃imus.
          - *Inunctio* (*Inguinũ*, *Colli*, *Capitis*, *Spinæ*) cũ oleo plurimo & affatim perfundendo.
          - *Victus* tenuior.
        - *Nocet*
          - *Aer* (*Calidus.* *Frigidus.*)
          - *Motus.*
          - *Crapula.*
          - *Ebrietas*, &c.
          - *Aluus* astricta, &c.
      - *Morbus*: videlicet neruus transuersim præcisus, qui sui cõiũctionem indicat. (Priùs tamen cutis, si non satis pateat, ampliore diuisione aperienda est.) Vnitur autem partim
        - *Sutura*, qua vnà cum carne, si fieri possit, est reuniendus.
        - *Medicamentis*: cuiusmodi est
          - *Emplastrum*
            - ℞. *Lumbricorum* præparatorum ʒ.iij.
            - *Caudæ* equinæ ʒ.ii.
            - *Pulueris* betonicæ, Pulueris vrticæ, ana ʒ.i.
            - *Olibani* ʒ.iij.
            - *Carnium* lamicum q.s. ad vniendum: eoque vtere quatuor dies, & superpone aliquod glutinatorium, vt est sequens vnguentum.
          - *Vnguentũ*
            - ℞. *Centaurij* minoris, *Plantaginis*, *Cynogloss̃æ*, Piloselłæ, *Consolidæ* vtriusque, *Caudæ* equinæ, *Millefolij* — ana M.i.
            - *Vermium* terrestrium ℔.S.
            - *Olei* & vini optimi, ana ℔.i.S.
            - *Aceti* ʒ.iv. Terantur & septem dies macerentur, deinde adde seui arietis ℔.i. Picis, Resinæ, ana ʒ.iij. Coquantur ad aceti & vini consumpt. colaturæ adde ammoniaci, galbani, opopanacis in acet. dissol. ana ʒ.v. Terebynthinæ ʒ.i.S. Thuris, mastices, sarcocollæ, ana ʒ.iij. Croci ʒ.ij. Ceræ q.s. Fiat vnguentum.
      - *Symptoma*. Sic
        - *Sanguinis* profluuium sistendum est puluere restrictorio.
        - *Dolor* mitigandus: vt suprà dictum.
        - *Conuulsio* curanda. Itaque neruus totus transuersim est dissecandus, vel ferro candenti abscindendus, deinde oleum sambucinum vel terebynthinæ admouendum.
        - *Inflammatio* suppuranda, & supputata detergenda.
        - *Putrefactio* abscindenda est.

De Vulneribus venarum,& arteriarum.

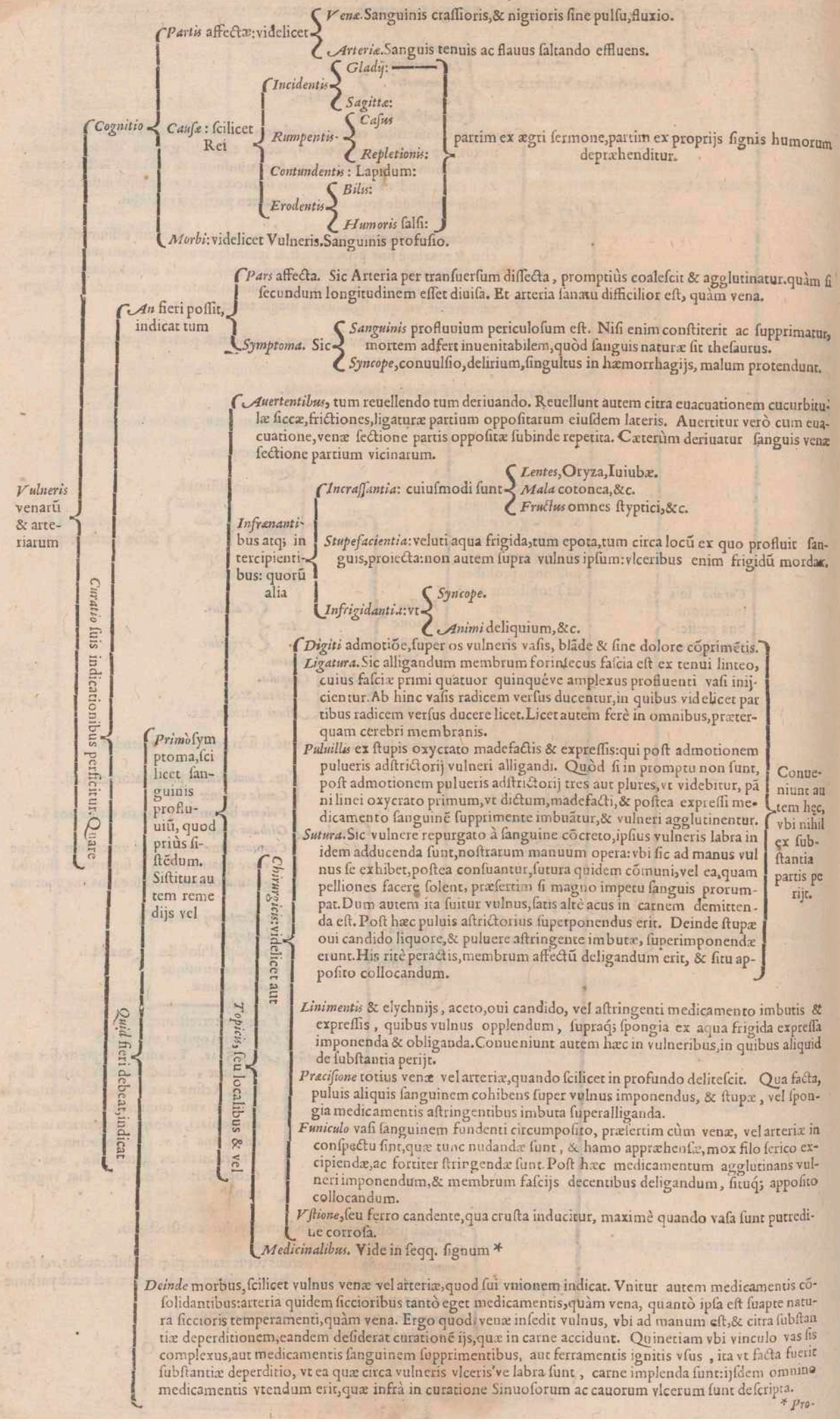

* pro-

- *Profluuium* sanguinis venarum & arteriarũ vulneratarum quoq. medicamentis sistitur, quorũ alia sistunt sanguinem qualitate
  - *Manifesta*: cuiusmodi est
    - *Emplastrũ*
      - *Primum*: ℞. *Thuris*, *Aloes* — ana partes æquales. Excipiantur albumine oui & pilis leporinis.
      - *Alterũ*: ℞. *Boli* armeni ℥.vj. *Terræ* sigillatæ ℥.ii. *Farin.* volatilis ℥.iii. *Gypsi*, Calcis viuæ, ana ℥.iiii. *Thuris*, Aloes, ana ℥.j. Fiat puluis, qui albumine oui excipiatur.
      - *Tertium*: ℞. *Calcis* viuæ, *Sanguinis* draconis, *Gypsi*, *Aloes*, *Thuris*, *Vitrioli* — ana partes æquales. Cum oui albumine & telis araneorum excipiantur.
    - *Puluis*
      - *Vnus*: ℞. *Boli* armeni, *Sanguinis* draconis, *Thuris*, *Aloes* — ana partes æquales. Fiat puluis.
      - *Alter*: ℞. *Lapidis* hæmatitis ℥. j. *Thuris*, Mastices, Boli armeni, Telæ araneorum, Gallarum viridium, Rarum exiccatarum, Gypsi, Fuliginis, Farinæ volatilis, ana ℥.ij. *Vitrioli* combusti, *Calcis* viuæ, *Tragacanthi* — ana ℥. iij. *Rasuræ* tergoris arietis vel hirci, chartæ papyraceæ, pilorum leporis, & bombacis, torrefactorum, ana ℥.j. *Stercoris* asinini ℥. S. Fiat puluis tenuissimus, qui seruetur vsui.
  - *Occulta*. Sic prodest puluis bufonum in fictili cooperto combustorum: qui sacculo conclusus debet venę, ex qua sanguis profluit, applicari longè à vulnere quatuor digitorum.

De vulneribus Ossium.

- *Vulnus* ossis pellatur præcisio, ab ense, aut quopiã alio simili incidẽte, vel in profundum penetrante, facta. Huius
  - *Cognitio*
    - *Partis* affectæ: videlicet Ossis — *Totaliter*, *Particulariter* — præcisi. Visui manifesta.
    - *Causarum*: nimirum Rei — *Secantis*, *Pungentis* — ex ægri relatione intelligitur.
    - *Morbi*, scilicet Vulneris — *Visu* dignoscitur. *Profusio* sanguinis, *Dolor* vehemens, *Conuulsio*, *Syncope* — interdum.
  - *Curatio* suis indicationibus perficitur. Quare
    - *An* fieri queat, indicat tum
      - *Pars* affecta. Sic magna ossa, veluti est os, quod propriè Brachium & Humerus dicitur, vulgò autem os adiutorium, vtrunque focile, siue os tibiæ, maius inquam & minus, si tota fuerint præcisa, adeò vt medulla egrediatur, periculosum admodũ est, magna ex parte membrum, quod ita præcisum est, emoritur.
      - *Symptoma*. Sic erysipelas in ossis nudatione, malum.
      - *Aetas*. Sic — *Puerorum* ossa diuisa per se coalescunt. *Adolescentiũ*, *Iuuenum*, *Virorum*, *Senum* — ossa diuisa nunquam postea ad amussim & per se instaurari possunt, sed alterius ope, vt substãtiæ cuiusdam interuentu, ceu glutino quodam.
    - *Quid* fieri debeat. Vide in seqq. signum *.

- *Quid* fieri debeat, indicat tum
  - *Symptoma*, qd primò sui ablationem indicat. Sic
    - *Extranea*, & si quæ infixa sunt, & ossium frustula, si fieri possit, extrahenda. Summoperè tamen cauendum, ne aliquid ossis vulnerati subitò ac magna vi detrahatur, maximè cùm magna eius quantitas est educenda: nam si ita fiat, vix à fistula, conuulsione, delirio, febri, æger tutus erit. Proinde satius erit, extrahenda in aliud tempus relinquere, & interea medicamento trahenti naturã adiuuare. Si verò sine violentia ossium frustula extrahi possunt, præstiterit id in principio fieri, quàm tardius.
    - *Phlegmone*, febris, dolor, prohibenda, vel etiam si adsint, remouenda tum
      - *Venæ* sectione
        - *Euacuante.*
        - *Reuellente.*
      - *Victus* ratione tenui & frigida.
      - *Purgatione*, pro humore redundantium natura.
      - *Anodynis*, &c. si opus fuerit.
  - *Morbus*: videlicet Vulnus ossis, quod coniungendũ est. Cõiunctio autem hęc perficitur aut à
    - *Medico*, veluti ministro ipsius naturæ. Sic Medicus post frustularum ossium eductionem, distãtes inuicem partes in vnum adducat: & vt vnitæ seu coniunctæ remaneant, vulnus in carne acceptum profundioribus & fortioribus futuris consuat: turundamq; postea loco decliuiori admoueat, quã prius melle rosato, myrrha, & puluere glutinatorio illinat. Vulneri autem primis diebus puluerẽ etiam glutinatorium cum oui albumine apponat: & sequentibus diebus eundem puluerẽ misceat terebynthina, vel aliud ex glutinantibus medicamentis applicet. Os verò si denudatum appareat, puluerem vel vnguentum glutinatorium linamentis excipiat: eaque cum emplastris vel stupis, vel pannis lineis vino calenti imbutis admoueat. Cum os totum præcisum est, facta imprimis sutura, glutinatoria cum oui albumine primis diebus applicet, sequentibus verò pannos vino calenti imbutos, & fascia longa & lata iuxta membri magnitudinem ita partem inuoluat, vt vulneris locus apertus, emaneat, ne quotidie fasciam reuoluere cogatur: deinde ferulas addat, vt firmior sit ligatura. Hos autem fascias deliget, nec prius soluet, quàm vulnus percuratum fuerit: nisi tamen dolor vel pruritus, vel inflammatio ipsum ad id compellat.
    - *Natura*, facta scilicet coniunctione, aut per conglutinationem & similis substantiæ coalitum, vt in pueris, aut per alligationem, quæ fit callo supernato, quod diuisas partes instar vinculi medium ferruminat.

De Capitis vulneribus, & contusione.

- *Vulneris* capitis
  - *Cognitio*
    - *Partis* affectæ: videlicet
      - CRANII fracti
        - *Casus* ab alto.
        - *Contusio* magna.
        - *Dolor.*
        - *Tenuitas* in cute tactu percepta
        - *Separatio* cutis ab osse.
        - *Humiditas* per fissuram pullulat, retento anhelitu.
        - *Apoplexia*, Vertigo, Vocis destructio.
        - *Sonus* raucus, percusso capite cum virga.
        - *Stridor* dentium filum retinentiũ, dum percutitur filum.
      - PIAE MATRIS
        - *Dolor.* Vertigo.
        - *Faciei* & oculorum rubedo.
        - *Oculorum* eminentia & obscuritas.
        - *Facies* pustulosa.
        - *Sanguinis* exitus per
          - *Nares.*
          - *Aures.*
          - *Palatum.*
        - *Loquela* difficilis.
        - *Febris*, Prostatio, Stupiditas, Vigiliæ.
        - *Appetitus* prostatus, Nausea, Vomitus, &c.
      - CEREBRI
        - *Sanies* crassa, globosa, & medullaris.
        - *Ratio* deprauata, si vulnus in anterioribus.
        - *Memoria* læsa, si in posteriori parte vulnus.
        - *Stupor.* Desipientia.
    - *Causæ*: scilicet Rei
      - *Secantis*
      - *Pungentis*
      - *Contundentis*

      ex ægri sermone intelligitur.
    - *Morbi*: scilicet
      - *Vulneris*: Manifesta.
      - *Contusionis.*
  - *Curatio* Vide in seqq. signum **

** *Vulne-*

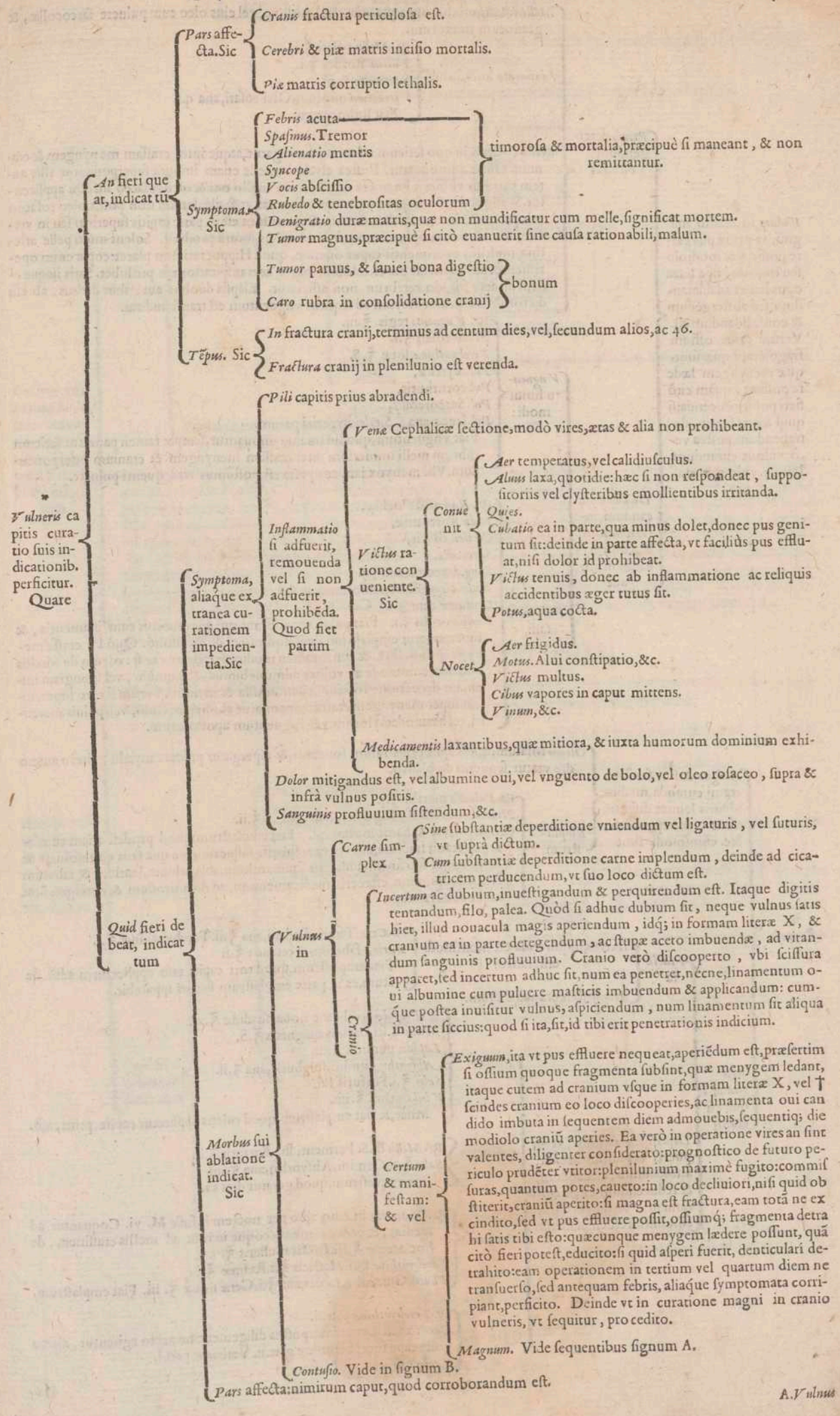
Vulneris capitis curatio suis indicationib. perficitur. Quare
An fieri queat, indicatū
Pars affecta. Sic
Cranis fractura periculosa est.
Cerebri & piæ matris incisio mortalis.
Piæ matris corruptio lethalis.
Symptoma. Sic
Febris acuta
Spasmus. Tremor
Alienatio mentis
Syncope
Vocis abscissio
Rubedo & tenebrositas oculorum
timorosa & mortalia, præcipuè si maneant, & non remittantur.
Denigratio duræ matris, quæ non mundificatur cum melle, significat mortem.
Tumor magnus, præcipuè si citò euanuerit sine causa rationabili, malum.
Tumor paruus, & saniei bona digestio
Caro rubra in consolidatione cranij
bonum
Tēpus. Sic
In fractura cranij, terminus ad centum dies, vel, secundum alios, ac 46.
Fractura cranij in plenilunio est verenda.
Quid fieri debeat, indicatum
Symptoma, aliaque ex tranea curationem impedientia. Sic
Pili capitis prius abradendi.
Inflammatio si adfuerit, remouenda vel si non adfuerit, prohibēda. Quod fiet partim
Venæ Cephalicæ sectione, modò vires, ætas & alia non prohibeant.
Victus ratione conueniente. Sic
Conuenit
Aer temperatus, vel calidiusculus.
Alvus laxa, quotidie: hæc si non respondeat, suppositoriis vel clysteribus emollientibus irritanda.
Quies.
Cubatio ea in parte, qua minus dolet, donec pus genitum sit: deinde in parte affecta, vt facilius pus effluat, nisi dolor id prohibeat.
Victus tenuis, donec ab inflammatione ac reliquis accidentibus æger tutus sit.
Potus, aqua cocta.
Nocet
Aer frigidus.
Motus. Alui constipatio, &c.
Victus multus.
Cibus vapores in caput mittens.
Vinum, &c.
Medicamentis laxantibus, quæ mitiora, & iuxta humorum dominium exhibenda.
Dolor mitigandus est, vel albumine oui, vel vnguento de bolo, vel oleo rosaceo, supra & infrà vulnus positis.
Sanguinis profluuium sistendum, &c.
Morbus sui ablationē indicat. Sic
Vulnus in
Carne simplex
Sine substantiæ deperditione vniendum vel ligaturis, vel futuris, vt suprà dictum.
Cum substantiæ deperditione carne implendum, deinde ad cicatricem perducendum, vt suo loco dictum est.
Cranio
Incertum ac dubium, inuestigandum & perquirendum est. Itaque digitis tentandum, filo, palea. Quòd si adhuc dubium sit, neque vulnus satis hiet, illud nouacula magis aperiendum, idq; in formam literæ X, & cranium ea in parte detegendum, ac stupæ aceto imbuendæ, ad vitandum sanguinis profluuium. Cranio verò discooperto, vbi scissura apparet, sed incertum adhuc sit, num ea penetret, nēne, linamentum oui albumine cum puluere masticis imbuendum & applicandum: cumque postea inuisitur vulnus, aspiciendum, num linamentum sit aliqua in parte siccius: quod si ita, sit, id tibi erit penetrationis indicium.
Certum & manifestum: & vel
Exiguum, ita vt pus effluere nequeat, aperiēdum est, præsertim si ossium quoque fragmenta subsint, quæ menygem ledant, itaque cutem ad cranium vsque in formam literæ X, vel † scindes cranium eo loco discooperies, ac linamenta oui candido imbuta in sequentem diem admouebis, sequentiq; die modiolo craniū aperies. Ea verò in operatione vires an sint valentes, diligenter considerato: prognostico de futuro periculo prudēter vtitor: plenilunium maximè fugito: commissuras, quantum potes, caueto: in loco decliuiori, nisi quid obstiterit, craniū aperito: si magna est fractura, eam totā ne excindito, sed vt pus effluere possit, ossiumq; fragmenta detrahi satis tibi esto: quæcunque menygem lædere possunt, quā citò fieri potest, educito: si quid asperi fuerit, denticulari detrahito: eam operationem in tertium vel quartum diem ne transuerso, sed antequam febris, aliaque symptomata corripiant, perficito. Deinde vt in curatione magni in cranio vulneris, vt sequitur, procedito.
Magnum. Vide sequentibus signum A.
Contusio. Vide in signum B.
Pars affecta: nimirum caput, quod corroborandum est.

A. Vulnus

A. *Vulnus* in cranio magnũ, vt per id pus exire possit, nec modiolo seu trepano, nec serra opus habet ad dilatandum, sed abstergẽdum & consolidandum est. Verùm prius ossium fragmẽta, si quæ sunt, quæ menyngem læde re possent, quàm citò fieri possit, educenda: si quid asperi fuerit, detrahendum, postea verò vulnus curandum. Itaque vulnus in cranio

- *Primò* detergendum est: vel
  - *Melle* rosato, mixtò cum aqua vitæ, terebynthina, vel eius oleo cum puluere sarcocollæ, & granorum tinctorum.
  - *Linimento* huiusmodi:
    - ℞. *Mellis* rosati ʒ.ii.
    - *Farinæ* hordei ʒ.i.
    - *Sarcocollæ* ʒ.ii.
    - *Vitellorum* ouorum, Olei rosati, ana q.s.
    - Fiat linimentum.
  - *Melle* rosaceo, in quo sericum rubrum immergatur, atque inter crassam menyngem & cranium calidè admoueatur. Postea elychnia melle etiam imbuta superponantur: aliis autem partibus vulneris linamẽta digestiuo ex vitello oui & oleo rosaceo infecta applicentur. Si aliquod ossis fragmentum tam adhæreat, vt facilè detrahi non possit, oleo rosaceo erit perfundẽdum, vt facilius eruatur. Cum vulnus est in parte capitis superiori seu in vertice, non est futura opus: cum verò in lateribus, futura proderit. Solent multi pelle arietina, multisq; operimentis caput onerare, quod Hippocrati non placet: copia enim operimentorum capiti est oneri, calorem auget, ac transpirationem prohibet. Satis itaque erit, si ab aere frigido cerebrum non afficiatur. Elapsis duobus aut tribus diebus, ab vsu dictorum medicamentorum ad sequens vnguentum est transeundum.
- *Deinde* exicandum, incarnandum & consolidandum est: aut
  - *Vnguento* huiusmodi:
    - ℞. *Vnguenti* regis ʒ.iii.
    - *Mellis* rosati ʒ.i.
    - *Terebynthinæ* lotæ ʒ.S.
    - *Pul.* myrrhæ,
    - *Pul.* cort. thuris,
    - *Pul.* Sarcocollæ,
    - *Pul.* Ireos. ana ʒ.S. *Olei* hyperici parum.
    - Fiat vnguentum, quo linamenta imbuantur, semper tamen pannum sericum rubrum melli immersum inter crassam menyngem & cranium interponendum. Vbi menynx iam cooperta est, possumus vti sequenti puluere.
  - *Puluere*: tali:
    - ℞. *Rad.* aristolochiæ,
    - *Iridis* florentinæ,
    - *Corticis* thuris,
    - *Sarcocollæ*,
    - *Sang.* draconis, ana ʒ.i.
    - *Nucis* cupressi, Myrtillorum, ana ʒ.S.
    - *Centaurij* min. ℈.i. Coralli ℈.ii.
    - *Farinæ* orobi ʒ.i. Fiat puluis tenuissimus, qui admoueatur cum linamentis, & superponatur emplastrum de betonica, vel de caprifolio. Quòd si crassa menynx intumescat: & per foramen modiolo factum exeat: oleum de vitellis ouorum commodè ac vtiliter admouebimus, & pannum, vel spongiam imbutam decoctione rosarum, chamomillæ & meliloti. Verùm si caro supercrescat super menyngem crassam, apponatur alumen coctum, vel puluis mercurij, vel hermodactylorum, vel vnguentum apostolorum.

B. *Contusio*

- *Exigua*, & sine fractura cranij curanda, medicamentis leuiter discutiẽtibus, detergentibus, &c. cuiusmodi sunt
  - *Oleum* rosatum, quo caput prius rasum foueatur, & aspergatur puluere myrthi, altero autem die vtatur sequenti emplastro.
  - *Emplastrum*
    - ℞. *Pulueris* myrthi ʒ.i.
    - *Nucum* cupressi, Ros. Sumach, balaust. ana ʒ.ii.
    - *Olei* rosati, vel Chamomælini q.s. Fiat emplastrum: quod prodest etiam cum exigua cranij fractura, aut vbi eam subesse suspicamur: in qua satis est resoluere ac discutere, & sub finem, addideris squinanthum, absynthium, lentium & fabarum farinam optimum effeceris medicamentum, ad discutiendum & detergendum atque roborandum.
- *Magna*: atque cũ cranij
  - *Fractura*
    - *Incerta*, inquirenda est huiusmodi emplastro:
      - ℞. *Ceræ*, Thuris, Ladani, ana ʒ.ii. Terebynthinæ ʒ.i.
      - *Farinæ* fabarum, Aceti ana ʒ.ii
      - Fiat emplastrum, quod toti capiti raso applicetur: si adsit fractura, ea in parte emplastrum siccius apparebit.
    - *Manifesta*: curanda dictum.
  - *Depressione* tantùm, vt in pueris sæpissimè accidit, attollendum, eleuandum, & reducendum est, medicamentis attrahentibus: cuiusmodi est emplastrum
    - *Primum*
      - ℞. *Propoleos*, vel ceræ nouæ sordidæ ʒ.iii.
      - *Mellis* ʒ.iii. Lapidis magnetis ʒ.S.
      - *Lapidis* pumicis ʒ.iii.
      - *Absynthij*, cumini, sulphuris, ana ʒ.ii.
      - *Salis* ʒ.i. Furfuris P.i.
      - *Vini* optimi ʒ.iiii.
      - Misce, & fiat emplastrum, quod calens applicetur capite prius raso.
    - *Alterum*
      - ℞. *Mellis* ℔.S. Fermenti ℔.i. Furfuris ʒ.ii.
      - *Salis* ʒ.S. Cumini, Absynthij, ana ʒ.iiii.
      - Fiat emplastrum, quod geratur dies xv.
    - *Tertium*
      - ℞. *Centaureæ* in vino albo per noctem infusæ M. vi. Coquantur ad medias, & post colaturam coque iterum ad mellis crassitiem, de hoc accipe ʒ.iii. Lactis mulieris ʒ.ii.
      - *Terebynthinæ* ℔.i. Masticis ʒ.i. Resinæ ʒ.S.
      - *Thuris*, Gummi Arabici, ana ʒ.i. Ceræ nouæ ʒ.iii. Fiat emplastrum.
    - *Quartum*
      - ℞. *Terebynthinæ* part.ii.
      - *Ceræ* part.i. Liquefiant: postea diligenter cum aceto agitentur, altero die cape succi betonicæ part.ii. Verbenæ part.i.
      - *Lactis* mulieris q.s. Misce.

De

De vulneribus faciei.

Curatio vulnerum faciei suis indicationib. perficitur. Quare quid fieri debeat, indicãtum

- *Symptomata*
  - *Imminentia*, quæ prohibenda. Sic phlegmone, seu inflammatio prohibebitur partim
    - *Chirurgia*: videlicet
      - *Venæ* sectione vel reuellente vel deriuante & euacuante, si nihil obstiterit.
      - *Cucurbitulis* cum scarificatu in vertebris colli affixis.
    - *Victus* ratione decenti. Sic
      - *Conuenit*
        - *Victus* tenuis.
        - *Quies*.
        - *Aluus* laxa, &c.
        - *Potus* aquæ coctę, &c.
      - *Nocet*
        - *Aer* frigidus.
        - *Motus* nimius.
        - *Cibus* copiosus
        - *Vini* meri potio.
        - *Aluus* adstricta, &c.
    - *Medicamentis* leuiter purgantibus, pro humorum redundantium natura exhibitis.
  - *Præsentia*, quæ remouenda. Sic
    - *Dolor* mitigandus.
    - *Profluuium* sanguinis sistendum.
    - *Inflammatio* curanda, &c.

Morbus: videlicet Vulnus, quod vniendum est. Verùm hîc magnopere venustati & pulchritudini faciei conseruãdæ erit studendum. Proinde in sutura frequentius erit acu pungenda cutis, filumq; ducendum, aut frequentiora & propinquiora sint suturæ puncta: sic enim firmiùs glutinabitur. Aut fiet sutura, quam siccam vocant. Interdum etiam cùm prima sutura non est satis firma, vulnerisque labia satis vnita non retinet, sed laxa est, posterior quoque est adden da. In locis motui dicatis, sutura fieri poterit acubus labia vulneris transfigentibus, ibique remanentibus, & filo infernè ac supernè circumuolutis. Turunda non est admouenda, nisi esset vulnus profundum, aut cum substantiæ ablatione. Medicamenta eadem hîc sunt profutura, quæ aliis vulneribus conueniunt. Quidam suturæ superponunt partes duas aquæ vitæ, & terebyntinæ, vnam, alij vtuntur vnguento de minio. Proderit semper iis faciei & aliarum partium vulneribus aqua glutinatoria, vel aliquod simile balsamum valenter siccans, &c.

De Oculorum vulneribus.

Curatio vulnerum oculorum suis indicationibus perficitur. Quare

- *An* fieri possit, indicat pars affecta potissimùm. Sic oculorum vulnera sunt periculosa tum propter ipsum visum, tum propter cerebri vicinitatem. Cæterùm si effundantur humores, sequitur destructio oculi.
- *Quid* fieri debeat, indicãt tum
  - *Symptomata*
    - *Imminentia*, quæ prohibenda. Cum enim in eis dolor sit acerbus, inflammatio omnibus modis erit prohibenda. Prohibebitur autem partim
      - *Chirurgia*. videlicet
        - *Venæ* sectione reuellẽte, si nihil prohibeat.
        - *Cucurbitulis* ceruici affixis.
      - *Victu* tenui.
      - *Medicamentis*
        - *Purgantibus*, pro humorum redundantium natura administratis, si nihil obstiterit.
        - *Repellentibus*: cuiusmodi est
          - *Albumen* oui diutissimè cum aqua rosarum agitatum, fronti & temporibus applicatum.
          - *Collyrium* album sine opio cum oui candido & aqua rosarum mixtum, & eodem modo applicatum.
    - *Præsentia*. Sic
      - *Dolor* leniendus ac demulcendus est. Mitigat autem hunc lac cum collyrio albo, & mucilag. sem. cydoniorum extracta aqua rosarum.
      - *Sanguis* concretus in oculo ex ictu & contusione dissoluendus ac resoluendus est: ad quod valet lac muliebre cum albumine oui: vel sanguis columbi ex ala detractus, & calens instillatus post secundum aut tertium diem: aut medulla panis torrefacta, & vino rubro infecta.
  - *Morbus*: videlicet vulnus oculi, quod vniendum, detergendum & consolidandum est vel
    - *Linimento* huiusmodi
      - *Primo* ex melle virgineo, saccharo cando, thutia præparata, & aloe simul mixtis.
      - *Altero*
        - ℞. *Myrrhæ*, Sarcocollæ nutritæ in lacte, ana ℈. S.
        - *Thutiæ* præparatæ ℈.i.
        - *Mellis* parum.
        - Fiat linimentum. Quòd si de acrimonia æger queratur, misce aliquid albuminis oui & aquæ rosarum.
    - *Collyrio*
      - ℞. *Aquæ* rosarum ℥.ii.
      - *Syrupi* rosati solutiui ʒ.iii.
      - Fiat collyrium.

De

De Vulneribus palpebrarum.

Palpebræ inciſæ cum cillis acu curua conſuantur: fiatque ſutura ſatis profunda & firma, quæque diu partes vnitas retineat, ne ob motum impediatur agglutinatio. In reliquis, quæ ſunt applicanda, aliorum vulnerum curatio obſeruetur.

De Naſi vulneribus.

Naſi vulnerum curatio ſuis indicationibus abſoluitur. Quare

- *An* fieri poſſit, indicat pars affecta potiſſimùm. Sic ſi naſus
  - *Ex* toto ceciderit, amplius non poteſt reuniri. Vnitio enim in organicis eſt impoſſibilis.
  - *Non* ex toto fuerit inciſus, futura curari poteſt.
- *Quid* fieri debeat indicãt tum
  - *Symptomata*
    - *Imminentia*, quæ ne accidant, prohibenda. Sic Phlegmone prohibebitur, partim
      - *Victus* ratione conuenienti. Sic conuenit
        - *Aer* temperatus.
        - *Quies.*
        - *Aluus* mollis.
        - *Victus* tenuis, &c.
      - *Medicamentis*
        - *Purgantibus*, pro redundantium humorum natura exhibitis.
        - *Repellentibus* naſi ambitui admotis.
      - *Chirurgia*: videlicet vel
        - *Venæ* ſectione reuellente & euacuantes ſi nihil obſtiterit.
        - *Cucurbitulis* cum ſcarificatione, occipitio affixis.
    - *Præſentia*, quæ prius remouenda. Sic
      - *Dolor* mitigandus eſt.
      - *Sanguinis* fluxus ſiſtendus, &c.
  - *Morbus*, videlicet Vulnus, quod vniendum. Vniter autem commodè ſutura, quæ fit acu curua, ſi recta non probè adhiberi poſſit. Verùm ſutura ſatis profunda eſſe debet: id verò antequã fiat, partes digitis in nares immiſſis exactè & apoſitè ſunt accommodandæ: poſtea canula ex penna anſerina confecta, ſtupis eſt inuoluenda, & naribus ad reſpirationem immittenda. De vinculis & ligatura ait Hippocrates, qui præſtantiora vincula amant, ſine mente complura alia læduntur, atque adeo naſum. Deinde ait: ſi pars narium interior frangatur, reponatur immiſſo indice, vel ægrotantis, vel pueri, (mollibus ſiquidem manibus eſt opus) donec in ſuam ſedem reducatur. Quòd ſi index vel minimus immitti non poſſit, ſpecillum imponatur primo ſtatim die, vel paulò pòſt, quoniam hæc oſſa callo glutinantur & indurantur vndecima die, niſi corrumpantur. Exterius verò manu medici in ſedem naturalem reſtituantur. Conſtat itaq; naſo non poſſe commodam ligaturam applicari: ſed poſt futuram aqua glutinatoria, vel aliud eis generis, vel albumen oui cum puluere glutinatorio, de vulnere ſimplici dicto, apponendum: admouenda quoque puluilla externæ parti, interius autem turundæ.

De Labiorum vulneribus.

Labiorum vulnera futuram decentem requirunt, ac eorum appoſitionem, quę glutinant: atque ob frequens ſputum, quod humectat, diligentius eſt exiccandum, & aſtringendum. Quare admodum erit vtile, locum ſemper fouere aqua glutinatoria, de vulnere ſimplici dicta, ligaturam huiuſmodi vulnera non admittunt, niſi ad retinenda medicamenta, quæ apponuntur, labiorum denique extrema exactè, & ad amuſſim reſtitui, æquiríque debent, ob formam decoram, quæ diligenter eſt conſeruanda.

De Aurium vulneribus.

Aurium quoque vulnera futuram deſiderant, & valenter ſiccantia, aſtringentia, & glutinantia, cum pars illa ſit ſicca. Quodlibet autem vinculum, ait Hippocrates, auribus eſt inimicum, neque enim ita laxum circumdabitur: & ſi magis aſtringat, plurimum nocet: quandoquidem auris tota ſolo vinculo aſtricta dolet: pulſu vexatur, atque inflammatione. Optima medicina eſt interdum medicinam non facere, tum ad aurem, tum ad alia multa.

De Colli vulneribus.

Colli vulnerum

- *Cognitio*
  - *Partis* affectæ: videlicet *Carnis*, *Venarum*, *Arteriarum*, *Gulæ*, *Aſperæ* arterię, &c. viſu percipitur.
  - *Cauſæ*: ſcilicet Rei
    - *Scindentis.*
    - *Pungentis.*
  - *Morbi.* Manifeſta.
- *Curatio.* Vide in ſequentibus ſignum A.

A. *Colli vulnerũ curatio* ſuis indicationibus perficitur. Quare

An fieri poſſit, indicat pars affecta potiſſimum. Sic
- *Si* neruus in collo incidatur, motus perit.
- *Vulnus* ad ſpinalem medullam pertingens, mortale, & incurabile. Si verò nõ peruenerit ad medullam, licet ſit curabile, timendum eſt propter læſionẽ neruorum orientiũ ab illa parte nuchæ de nocumento ſenſus & motus neruorũ & membrorũ, ad quæ delegantur nerui.
- *Vulnus* ad neruos recurrentes pertingens, raucedinem inducit.
- *Vulnus* venarum & arteriarum magnarum, periculoſum.
- *Vulnus* œſophagi, vel aſperæ arteriæ, periculoſum.

Quid fieri debeat, indicantum

Symptomata

Imminentia, quæ prohibenda. Sic Inflammatio prohibebitur partim
- *Venæ* ſectione reuellente.
- *Victu* tenui.
- *Medicamentis*
  - *Purgantibus*, pro redundantium humorũ natura adminiſtratis.
  - *Repellentibus*, partibus circumiacentibus appoſitis.

Præſẽtia, quę remouenda. Sic
- *Dolor* mitigandus eſt, ex oui vitello, & roſaceo.
- *Conuulſio* ſi ſuperuenerit, curanda eſt. Itaq; capitis pars poſterior, & colli vertebrę linãtur oleo chamæmelino, anethino, lumbrico: tũ, de terebynthina pinguedine gallinæ, & terebynthina. Plerumq; enim certa experientia cõprobatum, cùm terebynthinam, tum eius oleum ſæpè in iis, & brachiorum vulneribus, & dolorẽ demulcere, & conuulſionem remorari.

Morbus vnà cũ parte affecta. Sic colli vulnera in ſubſtantia carnoſa, ſeu muſculoſa: futurã tantùm deſiderãt, & vſum glutinantium. Si vulnera in venis, vel arteriis, ſiſtẽdus ſanguis, vel medicamẽtis dictis de ſanguine ſiſtendo, vel digitorum admotione, venæ vel arteriæ orificio: vt cuidã accidit, in vena externa iugulari vulnerato, qui familiariũ opera viciſſim vulneri digitum tres dies admouentium, ſanus euaſit: vel ſi fieri poſſit, vena vel arteria ſuatur. Si digitos admoueas venæ orificio, os illic cõtineas, donec grumus ſit factus. Ligatura hic locum non habet: collum enim ob venas, arterias, neruos magnos, ac ſpiritus tũ vitales, tũ animales conſtrictionẽ non patitur. Vulnus ſi fuerit in œſophago, vel aſpera arteria, futura quoq; requiritur: ac glutinantia ſunt admouenda: ore verò ſunt continenda Diaſymphyton, Diatragacanthũ, Diapapauer, & ſimilia. Si vulnus neruos attigerit, præſcripto victu tenui, reuulſionibus, catharticis, repellẽtibus admouẽdis ad vitandam inflammationem: vulnus fouendũ oleo roſaceo calenti: Anodino quoq; ex oui vitello & oleo roſaceo vtendum, donec ſit à dolore liber, & tutus ab inflãmatione. Poſtea quãdo pus aderit, huiuſmodi deterſorio vtendum. ℞. Mellis roſati ℥.iiij. Farinæ hordei ℥. S. Terebynthinæ ʒ. ij. Reſinæ ʒ. ij. Thuris, Maſticis ana ʒ.j. Myrrhæ, Sarcocollæ ana ʒ.S. ceræ ʒ. ij. Olei maſtichini, & Hyperici ana ℥. iij. Miſce & fiat vnguentum deterſorium, &c.

De Humerorum Vulneribus.

Humerorũ vulnerũ curatio ſuis indicationibus abſoluitur. Quare

An fieri poſſit, indicat præcipuè pars affecta. Sic
- *Humerorum* vulnera, propter neruos ſuſpecta ſunt de amiſſione ſenſus & motus.

Quid fieri debeat, indicant tum

Symptomata

Imminentia, quę prohibenda, ne ſuperueniant. Sic ab inflammatione & dolore præcauebitur partim

Chirurgia, vi delicet
- *Venæ* ſectione partis oppoſitæ, ſi nihil impediat.
- *Cucurbitulis* cũ ſcarificatu, oppoſitæ parti affixis.
- *Frictionibus* / *Ligaturis* } partium oppoſitarum.

Victus ratione cõueniẽti. Sic proderit
- *Victus* tenuis.
- *Alvus* laxa.
- *Quies* brachij vulnerati.
- *Animi* quies, &c.

Medicamentis
- *Purgantibus*, proredundantiũ humorum natura adminiſtratis.
- *Repellentibus*, circumiacentib. partibus appoſitis.

Præſentia, quę remouenda. Sic
- *Extranea*, ſeu aliena, quæ in vulneribus continentur, priùs euellenda ſunt.
- *Dolor* mitigandus.
- *Reſolutio* curanda, vt ſuo dictum loco.

Morbus, ſcilicet Vulnus, quod vniendum eſt. Vnitur autem cõmodè futura, & medicamẽtis agglutinatoriis. Itaq; vulnus brachij profundè & firmiter ſuendũ eſt, ne brachij pondere futura facilè diſſoluatur, ac diſrumpatur, & glutinatio impediatur: proſpiciendum tamen, ne nerui acu pungantur: aqua glutinatoria ſuprà in curatione vulneris ſimplicis poſita, fouebimus: futuræ ſuperponemus albumen oui cum puluere reſtrictorio. Stupas imbuemus oui candido & oleo roſato, ac ſuperponemus: turundã digeſtiuo imbutam, ſi neceſſaria videbitur, in locum decliuiorem immittemus: ligatura conuenienti ac firma humeros circumuoluemus. Exacto tertio vel quarto die à primo apparatu, turundam terebynthina, myrrha & ſarcocolla imbuemus.

De Brachiorum vulneribus.

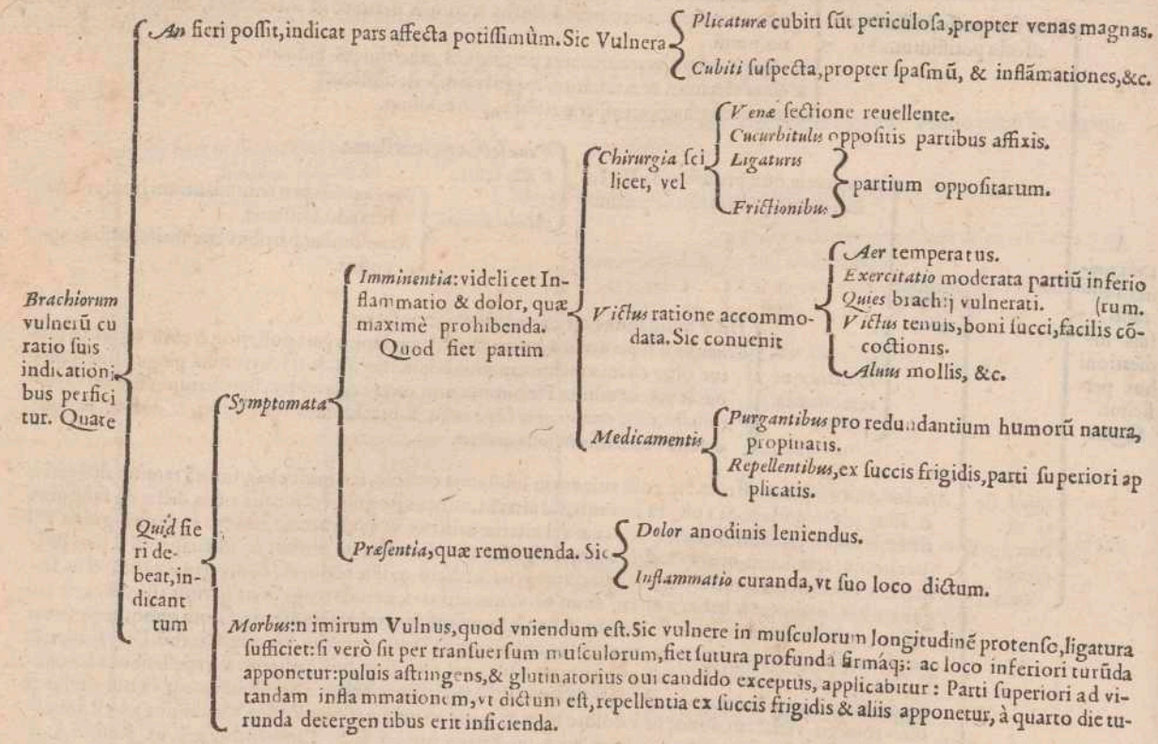

De Thoracis uulneribus.

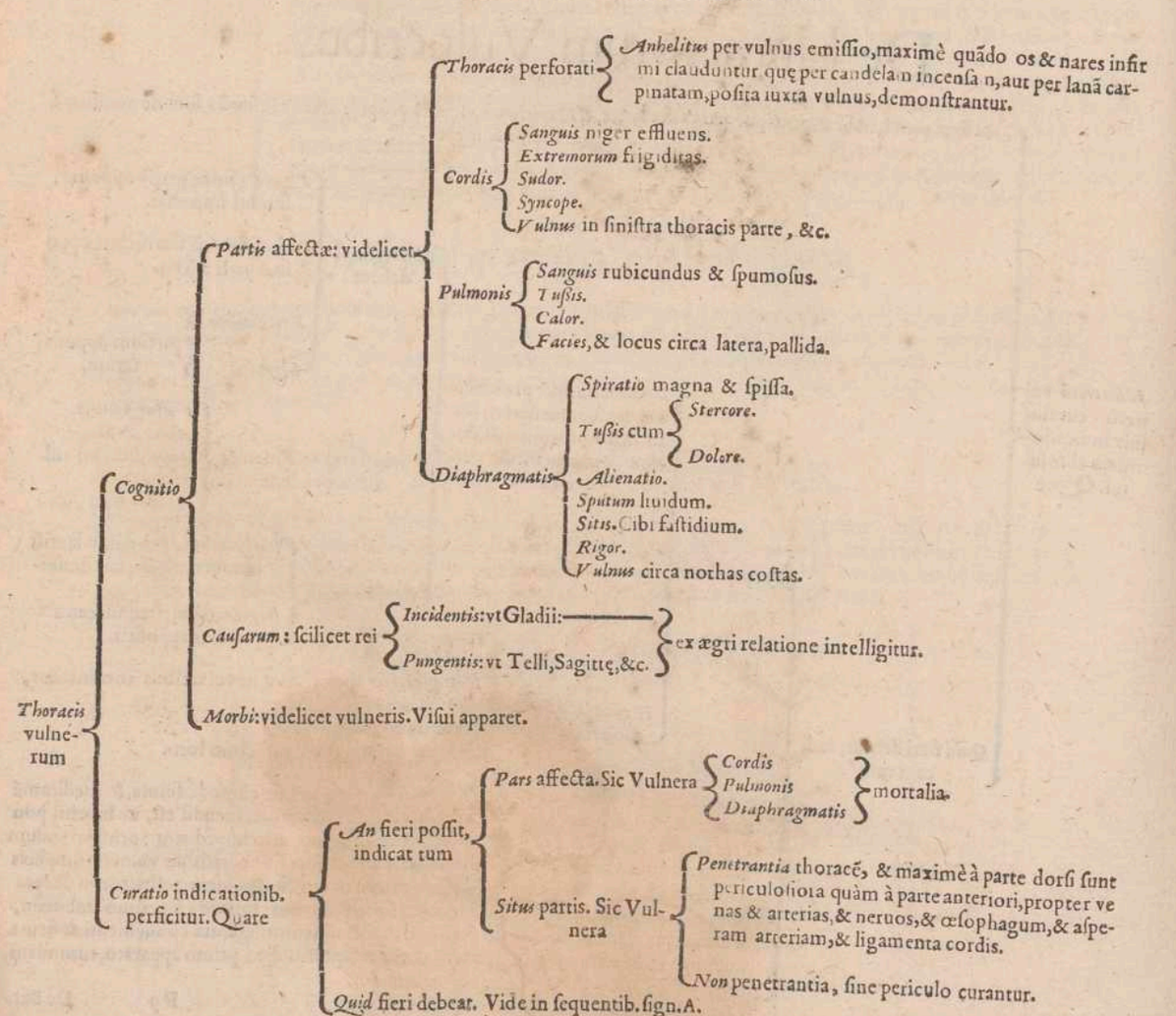

A. *Quid* fieri debeat, indicant tum

- *Symptomata*
  - *Impendētia*, quę prohibēda. Sic dolor & inflāmatio prohibebūtur partim
    - *Chirurgia*: nimirum aut
      - *Venæ* sectione cubiti, partis oppositæ.
      - *Cucurbitulis*, natibus, & aliis partibus inferioribus admotis.
      - *Frictionibus* } extremorum.
      - *Ligaturis* } extremorum.
    - *Victus* ratione decenti. Sic cōuenit
      - *Quies*.
      - *Aluus* mollis.
      - *Cibus*
        - *Amygdalatum*.
        - *Hordeatum*.
        - *Passulatum*.
        - *Frigidus* & siccus.
        - *Tenuis*.
        - *Minimè* astringens initio, ne anhelitū difficilem reddat.
      - *Potus* aquæ coctæ.
    - *Medicamentis* purgantibus pro humorū redundātiū natura administratis, iisq; sumptis vel per
      - *Os*: vt
        - *Cassia*.
        - *Manna*.
        - *Diacatholicum*.
        - *Syrup*. ros. lax.
      - *Aluum*: vt sunt Clysteres emollientes.
  - *Præsentia*, quę remouenda. Sic
    - *Febris* curatur partim
      - *Venæ* sectione reuellente.
      - *Victus* ratione frigida & tenui.
      - *Medicamentis* purgantibus.
    - *Dolor* mitigatur, vel
      - *Epithemate*, ex decocto chamomillę, meliloti, anethi, sem. lini, fœnigræci, rosarum, si febris non adsit.
      - *Vnguēto* huiusmodi:
        - ℞. *Vnguenti* resumptiui ℥. iij.
        - *Vnguenti* dialtheæ ℥. ij.
        - *Pinguedinis* anseris } ana ℥. S.
        - *Ping*. anatis, gallinæ } ana ℥. S.
        - *Butyri* recent. olei amyg. ana ℥. j. S.
        - *Croci* parum, ceræ q. s.
        - Fiat linimentum, si febris adsit.
    - *Tussis* & anhelitus difficultas minuitur decocto huiusmodi:
      - ℞. *Hordei* mundi P. j.
      - *Glyzyrrhizæ* ℥. j.
      - *Quatuor* sem. ma. frigidorum ana ℥. S.
      - *Iuiubarum*, Passularum ana par. x.
      - *Penidiarum* ℥. ij.
      - *Sacchari* albissimi ℥. iii.
      - Coquantur diligenter in aqua hordei, vtatúrq; eo decocto frequenter, saltem manè & serò.
    - *Sanguis* in thorace concretus dissoluitur ex ʒ. j. rhabarbari, mumiæ ℈. j. cū aqua plantaginis potui datis.
- *Morbus*, videlicet Vulnus thoracis: quod sui ablationē indicās, variè pro varia sui differentia curatur. Sic Vulnus in Thoracis cauitatem
  - *Penetrās* (nulla tamen interna parte læsa)
    - *Sine* fractura costæ: atque vel
      - *Cum* fluxione sanguinis. Vide in seqq. sign. B.
      - *Sine* fluxione sanguinis in cauitatem: turunda immittenda filo alligata, ne cadat in cauitatē thoracis: sin minus, non est alliganda: quæ imbuetur oui albumine siue puluere agglutinatorio: ac superponentur stupæ eodem modo imbutæ: diebus verò sequentibus turunda inficietur digestiuo ex terebynthina, & oleo rosato. Deinde cùm pus apparuerit, ad detergēdū huiusmodi linimēto vtendū: quorum
        - *Primum*
          - ℞. *Mellis* rosati ℥. ii.
          - *Terebynthinæ* ℥. iij.
          - *Succi* apii — } ana ℥. j.
          - *Succi* plantaginis } ana ℥. j.
          - Coquantur modicè, postea adde vitellos num. ij.
          - *Farinæ* hordei } ana q. s.
          - *Farinæ* fœnigręci } ana q. s.
          - Fiat linimentum.
        - *Alterum*
          - ℞. *Mellis* ℥. j.
          - *Myrrhæ* } ana ʒ. S.
          - *Thuris* } ana ʒ. S.
          - *Sarcocollæ* } ana ʒ. S.
          - *Farinæ* hordei — } ana q. s.
          - *Farinæ* fœnigræci } ana q. s.
          - Fiat linimentum.
          - *Parti* externæ postea emplastrū Diachalcitidis apponendum.
      - *Cum* fractura: Oxycroceo emplastro apposito curandum, ita tamen vt vulneris locus apertus remaneat, per quem possit pus educi: cúmque medebimur, apponemus digitum fracturæ, ne loco moueatur costa: & ægro iubebimus vt tussiat, vt pus tussiendo meliùs expellatur.
    - *Non* penetrans, sed multùm hians sutura vniendum est, deinde detergentibus & glutinantibus curandum.

B.
Vulnus thoracis penetrãs sine fractura costæ, scilicet cũ fluxione sanguinis in cauitatem, retinendũ. est apertum: & si minus videbitur vulneris orificium, ipsum erit statim dilatandum, vt sanguini liber pateat exitus, & in thoracem facilè fiant iniectiones. Quo facto

Primò detergendũ. Itaq. syringa iniiciendum, vel *Mundificatiuum* huiusmodi, quorum
- *Primum*: *Vinum* calens. *Mellicratum*.
- *Alterum*: ℞. *Hordei* mundi, *Lentium* ——— ana P.ij. *Caudæ* equinæ M.j. *Ros* rub. P.S. Coquantur in æquis partibus aquæ communis & aquæ plantaginis cum modico succi mali punici ad tertias, colaturæ adde Sacchari ℥.ij. Syrupi ex infusione ros. ℥.iij. Croci ϑ.j.
- *Alterum*: ℞. *Rad.* gentianæ ℥. S. *Lupinorum*, *Lentium* ana ʒ.ij. *Plãtaginis*, *Agrimoniæ* ana M.S. *Thuris*, *Myrrhæ* ana ʒ.j. *Mellis* ros. parum. Coquantur in vino, & fiat iniectio.

Deinde post vulneris detersionem ad astringentia est properandũ: cuiusmodi balaustia, myrthus, acacia, hypocystis, mala cydonia, myrobalana, aqua rosarum, plantaginis, succus mali punici, & similia, ex quibus fiat decoctio, & iniiciatur. Astringentia etiam tunc ore sumenda, modò tussis non infestet, quæ eorũ vsu augeretur. Quòd si superioribus sanguis, vel sanies non educatur, qui super diaphragma corruerit, noua sectio est facienda inter quartam & quintam costam. In costarum longitudine nõ procul à spina dorsi, & si robustus æger videatur, poterit sectio in cauitatem vsq. penetrare: si verò debilis, vel non est sectio facienda, vel non ad cauitatem vsque, sed tantùm ad membranam succingentẽ costas.

De Ventris vulneribus.

Ventris vulnerum

Cognitio

Partium affectarum

Continentium: videlicet ventris
- *Perforati*: *Vulnus* profundum, id quod specillo imposito deprehenditur. *Lapsus* vel *Intestinorum*, *Zirbi*, &c.
- *Nõ* perforati: *Visu* & tactu dignoscitur. *Lapsus* nullius rei.

Contentarum: videlicet
- *Omenti*: *Substantia* eius est sepositа & venis repleta. *Nigredo*. *Liuiditas*.
- *Intestinorum*: *Tenuium*: *Exitus* stercoris. *Vulnus* supra vmbilicum. *Crassorũ*: *Vulnus* infra vmbilicum. *Exitus* stercoris.
- *Ventriculi*: *Exitus* chyli. *Vulnus* in parte anteriori.
- *Hepatis*: *Exitus* sanguinis. *Vulnus* in parte dextra.
- *Lienis*: *Exitus* fæculentiæ. *Vulnus* in parte sinistra.
- *Renum*: *Effusio* sanguinis aquosi. *Vulnus* circa renes.
- *Vesicæ*: *Exitus* vrinæ. *Vulnus* circa pectinem.
- *Uteri*: *Vulnus* sub vmbilico. *Exitus* sanguinis.

Causarum: scilicet *Gladij*, *Ensis*, *Sagittæ* ex ægri relatione dignoscitur.

Morbi: nempe vulneris, Manifesta.

Curatio suis indicationib perficitur. Quare
- *An* fieri possit, indicat tum *Pars* affecta. Sic *Intestina*: *Crassa* faciliùs sanan ur. *Gracilia* difficiliùs sanan ur. *Ieiuna* insanabilia sunt. *Stomachus*, *Hepar*, &c. vix curatur.
- *Tempus*. Sic *Nisi* citò succurratur ad reducendũ, intestina, inflantur & flatibus implentur ab aeris frigiditate, & postea cum difficultate reducuntur. *Nisi* citò occurratur egressioni omenti, citissimè alteratur & corrumpitur.
- *Situs*. Sic circa medium ventris vulnera & suitiones, quàm circa latera sunt periculosiores & difficiliores.
- *Quid* fieri debeat. Vide in seqq. sign. A.

A. *Quid* fieri debeat, indicant tũ

- *Symptomata*
  - *Impendentia*: Sic inflammatio & dolor prohibendus: quod fiet partim
    - *Chirurgia*: videlicet
      - *Venæ* sectione reuellente.
      - *Cucurbitulis* parti oppositæ affixis.
      - *Frictionibus* } partium oppositarum.
      - *Ligaturis* }
    - *Victu* tenui.
  - *Præsentia*. Sic
    - *Dolor* mitigandus.
    - *Tumor*, seu bubo, curandus, vt suo loco dictum est.
    - *Tormina* ob intestinorum vulnera, remouenda: quod fiet, si ventrẽ vino fouebimus, in quo semen anisi & fœniculi, ac reliqua flatus discutientia, & chamomilla, & melilotũ, reliquaque anodina cocta fuerint.
- *Morbus* cũ parte affecta, scilicet vulnus vẽtris
  - *Non* penetrans, quod vniendum. Vnitur autem tum ligatura, tum situra, tũ medicamentis glutinatorijs, vt in vulneribus carnosis dictum.
  - *Penetrãs* ad interiora, videlicet
    - *Omentum*, quod vniendum, & loco suo restituendum. Sic omentum, si per vulnus prosiliat, filo ligãdum: quod prominet, est proscindendum, ac cauterium applicandum ad ligaturam vsq; deniq; loco restituendum, ita tamen vt filum etiã extra ventrẽ pendeat, vt post escharæ casum ipsum quoque cadat. Quidã cauterio non vtuntur, nam quod corruptum est, vnà cum filo processu tẽporis commodè potest educi. Posteaquam omentum intrò est re nissum & loco suo restitutum, externa ventris labia sunt vnienda, & consuenda hac quidem ratione, vt vnius partis punctura sit superior: alterius verò punctura inferior.
    - *Intestina*, quæ vniendũ & cõglutinandũ est: quæ fiet partim
      - *Chirurgia*. Sic intestinum si prosiliat, primò quidem abluendũ est vino, in quo absynthium, chamomilla, melilotum, anethum, & rosæ fuerint coctæ. Deinde intestinum suendum pellionum sutura: vtraq; autem fili pars extra ventrem promineat, & pendeat, vt glutinato vulnere possit retrahi. Cumq; intestinum consutum fuerit, respergatur mastiche, vel altero puluere astringente & glutinatorio. Nonnunquam intestinum quidem nõ est læsum, sed extrà prominet, statimq; intumescit, subortis in eo flatibus, adeò vt in ventrem remitti non possit: tũmq; primò fouendũ vino, in quo coxerint anisum, fœniculum, cuminum cum melle: aut catellum vel colũbam, vel gallinam mediam diuides: ac puluere ex discutientib. flatus resperges, & intestino tumenti admouebis. Si verò flatus ita discuti non possint, nec intestinum suo loco restitui: vulnus est dilatandum obtuso ferro, vt magis intestina non lædat, tandémq; intestinum remittendũ. Quo facto, ventris labia vnienda & cõsuenda sunt, vt suprà dictum.
      - *Victus* ratione tenui, exiccante, astringẽte & glutinante: cuiusmodi sunt iuscula adstringentia, vt aqua chalybeata: in iisq; dissoluetur mastiche ad ʒ.j.
      - *Medicamentis* extergentibus & glutinantibus: cuiusmodi est clyster
        - *Primus* ex iure capi, vel intestinorũ & extremitatũ verucis: in quo hordeũ, chamomilla, anethum, & furfur coxerint, in iisque mel ros. & vitelli ouorum dissoluendi.
        - *Alter* astringens & glutinãs, vel ex vino austero & ʒ.j. pulueris adstrictorij ad intestina roborãda, præsertim si vulnus in crassis intestinis constiterit.
    - *Hepatis*, Lienis, Ventriculi, vesicæ, vteri: quorũ curatio non differet à iam dictis, nisi quòd partes illę sunt perpetuò propter necessarias actiones confirmandæ: faciliùs tamen vẽtriculo quàm cæteris, tam assumptis, quàm admotis, medebimur: quæcunq; assumuntur, maiorem vim habebũt in vẽtriculo læso, quàm in hepate, & liene, ob viæ longitudinem, & rei assumptæ alterationem.

De Crurum ac Tibiarum vulneribus.

Crurum & tibiarum vulnerum curatio suis quoq; indicationibus perficitur. Quare

- *An* fieri possit, indicat pars affecta potissimùm. Sic vulnera genuum, & cauillarum, sunt periculosiora: quia maiorem ossium, ligamentorũ & neruorum infiltrationem habẽt: & quia sunt in profundiori & inferiori loco, ad quem humores descendere sunt procliues.
- *Quid* fieri debeat, indicãtum
  - *Symptomata*
    - *Imminentia*, quæ prohibenda. Sic inflammationi occurretur partim
      - *Chirurgia*, videlicet
        - *Venæ* sectione reuellente.
        - *Cucurbitulis*.
        - *Ligaturis* } partium oppositarum.
        - *Frictionibus* }
      - *Victus* ratione tenui. Quiete.
      - *Medicamentis* purgãtibus per vomitũ, & nequaquã per aluũ.
    - *Præsentia*. Sic
      - *Dolor* leniendus.
      - *Phlegmone*, seu inflammatio, curanda, vt suo loco dictum.
  - *Morbus*, scilicet Vulnus: quod vniendum, sicuti de humerorum & brachiorũ vulneribus dictũ est. Tandem fiat ligatura repellens, ne humores tam facilè in partem procumbant. Fit autẽ fascia ab altero tãtùm principio reuoluta, incipitque ab inferiore parte membri laborantis, arctior esse debet. Ab hinc ad superiorem partem facta circumuolutione, eam paulatim soluendo dispensatur, &c.

De Vlcerum differentiis.

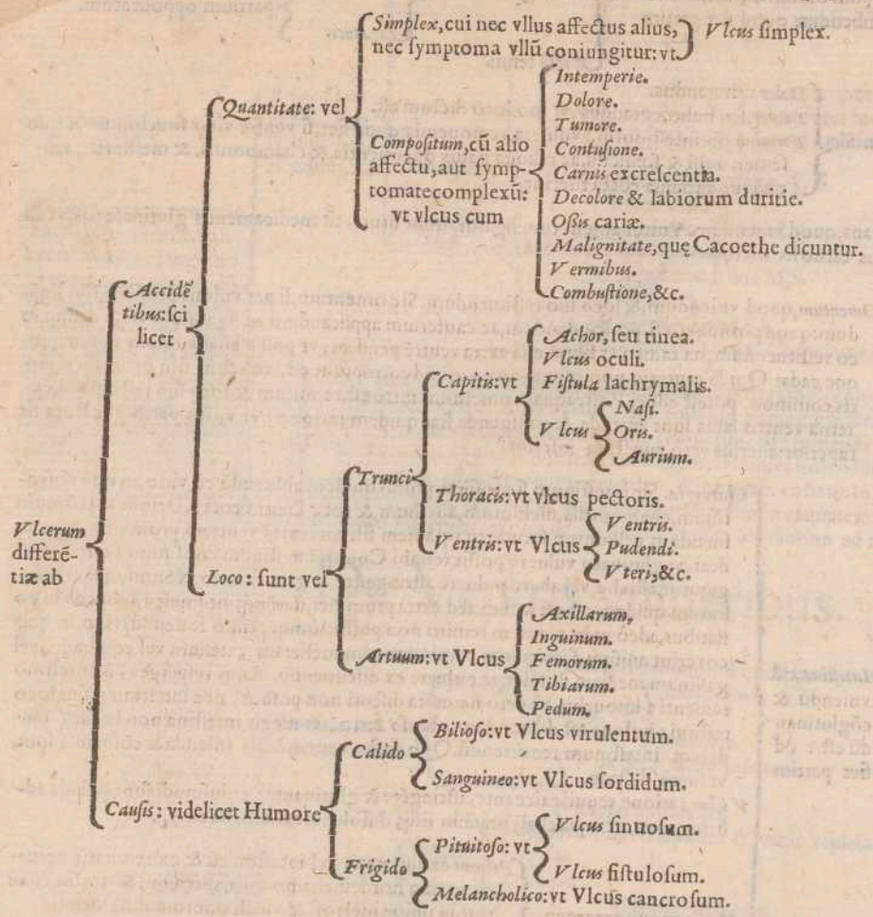

De Vlcere simplici.

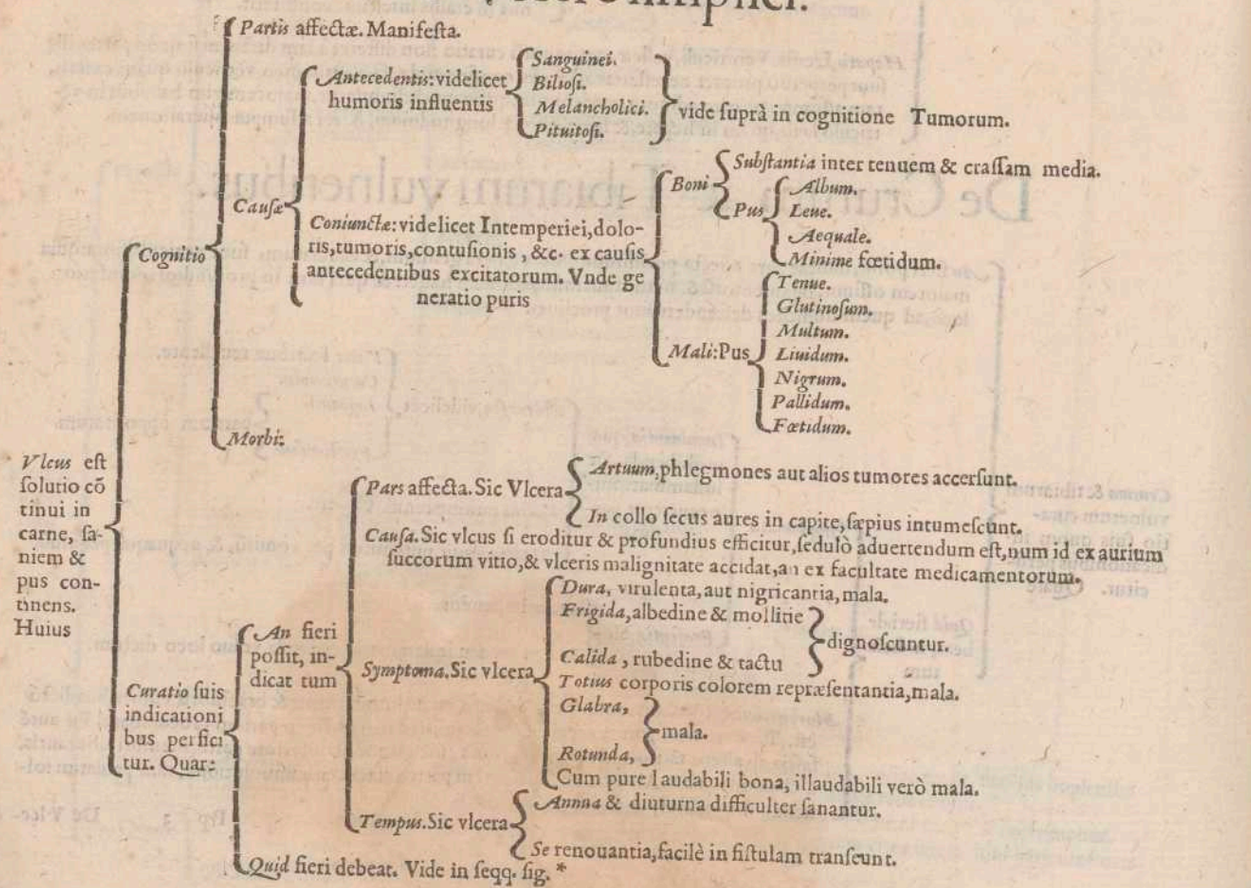

* *Quid* fieri debeat, iudicat tum
- *Causa* morbi
  - *Antecedens*: scilicet humor influens: qui euacuandus: & vel à termino,
    - *A quo* fluit, siue toto, siue parte, euacuandus partim
      - *Venæ* sectione, si vires, ætas & reliqua consentiant.
      - *Victus* ratione, pro redundantium humorum, & temperamenti natura, administrata.
      - *Medicamentis* purgantibus, pro humorum natura exhibitis, & tabulis de Tumoribus explicatis.
    - *Ad* quem fluit. Sic
      - *Attractus* reuellendus vel
        - *Venæ* sectione reuellente.
        - *Cucurbitulis*, oppositis partibus affixis.
        - *Ligaturis*, *Frictionibus* partium oppositarum.
      - *Transmissus* repellendus, vnguento ex bolo armeno, aut similibus, suprà de Tumoribus dictis.
  - *Coniuncta*: scilicet *Intemperies*, dolor, *Tumor*, contusio, *Carnis* excrescentia, *Duritie*, &c. — Vide in seqq. in Curatione symptomatum.
  - *Morbus*: scilicet vlcus, quod Vulnerum concauorum more sanandum.
- *Symptoma*: nempe vlcus cũ *Intemperie*, dolore, *Tumore*, contusione, *Carnis* excrescentia, *Duritie*, carie, &c. — Vide in sequentibus.

De Vlcere cum intemperie.

Vlceris cum intemperie iuncti
- *Cognitio*
  - *Symptomatis*: scilicet Intemperiei
    - *Calidæ*: *Calor*, *Rubedo*, *Auxilium* à frigidis.
    - *Frigidæ*: *Color* albidus, *Rubor* leuis, *Auxilium* à calidis.
    - *Humidæ*, *Siccæ*: Manifesta.
  - *Morbi*, Vlceris: Manifesta.
- *Curatio* suis indicationibus perficitur. Quare quid fieri debeat, indicat
  - *Primò* symptomatis: scilicet Intemperies
    - *Calida*
      - *Materialis*: quæ euacuanda partim
        - *Sanguinea*: quæ euacuanda partim: *Venæ* sectione, si nihil obstiterit. *Victus* ratione tenui & refrigerante. *Medicamentis* refrigerantibus.
        - *Biliosa*: cuius *Quantitas* euacuanda medicamentis purgantibus bilem. *Qualitas* contemperanda medicamentis refrigerantibus.
      - *Immaterialis*: quæ refrigerãda partim
        - *Victus* refrigerante.
        - *Medicamẽtis*: cuiusmodi sunt
          - *Vnguentum* vel: *Album*, rubrũ cum caphura. *Ex* pompholyge. *Ex* plumbo, ceruſſa.
          - *Aqua* rosarum.
          - *Succus* solani, semperuiui, &c.
    - *Frigida*, quæ cõtemperanda partim
      - *Victus* ratione excalfaciente.
      - *Medicamentis*
        - *Purgantibus* pituitam, si redundauerit.
        - *Refrigerantib.* cuiusmodi est *Fomentũ* vel ex
          - *Vnguentum* dialtheæ citrinum.
          - *Vino* solo calenti.
          - *Decoctio* *Absynthij*, mẽthę, hyssopi, *Pulegij*, calamenthi. (pi. *Origani*, rorismarini.
          - *Lixiuio*.
    - *Humida*: quæ contemperanda partim
      - *Victus* ratione exiccante.
      - *Medicamentis* exiccantibus: cuiusmodi est vnguentum
        - *De* pompholyge.
        - *De* plumbo, de ceruſſa.
        - *De* gratia Dei.
        - *Diachalcitidis*.
    - *Sicca*, quæ cõtemperanda partim
      - *Victus* ratione humectante.
      - *Medicamentis* humectantibus: cuiusmodi sunt
        - *Vnguentum* *Basilicum*, *De* pice, *Diachylon* — quæ dissoluantur oleo: cuius ℥.j. adde pul. ros. ʒ. j.
        - *Fomentum* aquæ calidæ.
  - *Deinde* morbus: scilicet vlcus
    - *Purulentum*: *Crudum* (hoc est cum pure crudo) digerendum. *Coctum*, mundificandum.
    - *Cauum*, carne replendum.
    - *Repletum*, agglutinandum, seu ad cicatricem inducendum.

De Dolore cum vlcere.

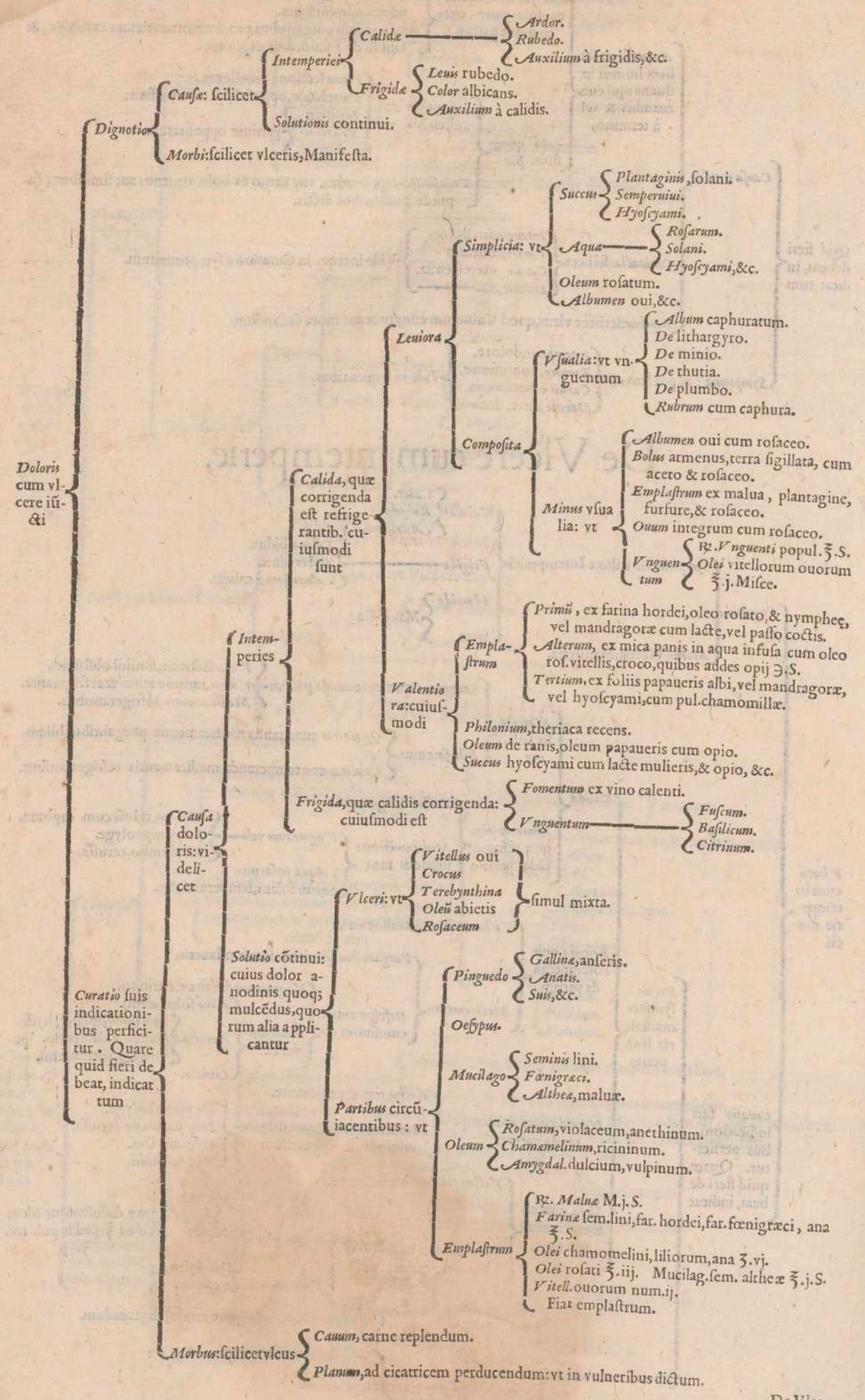

De Vlcere cum tumore.

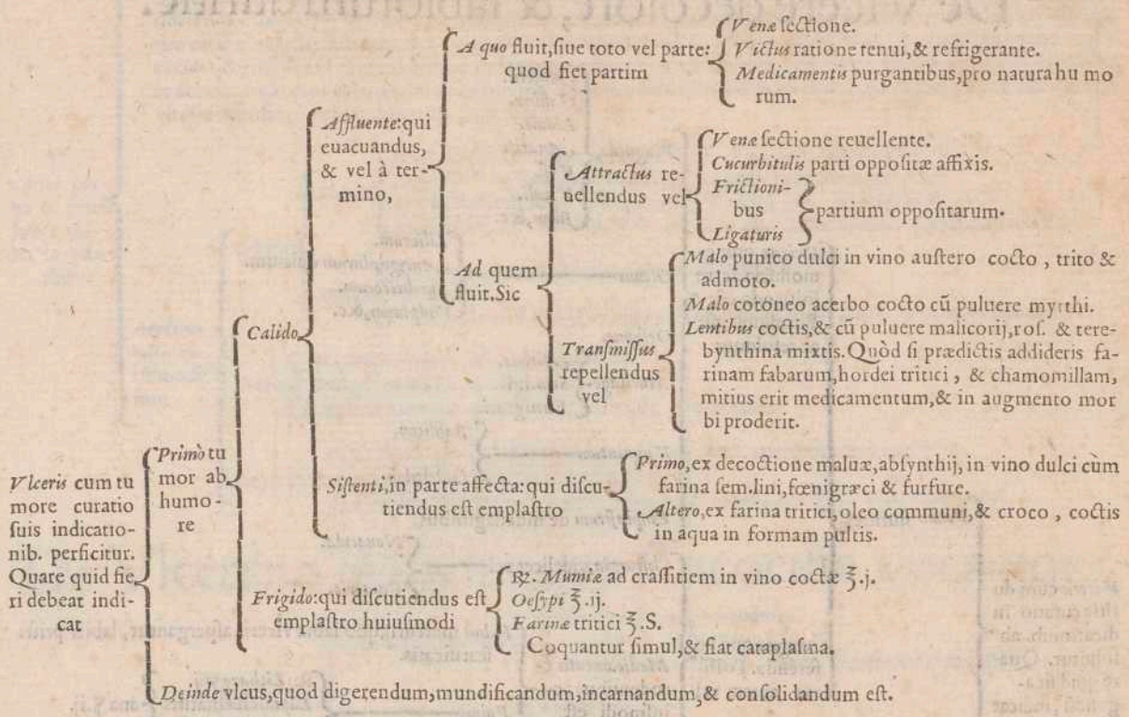

De Vlcere Contuso.

Vlcus contusum indiget humectantibus, ac pus generantibus, vt pulte ex farina tritici, oleo & aqua coctis: aut triticum aqua calida diutissimè maceratum & coctum applicetur: aut radice altheæ & caricis simul coctis ad mellis crassitiem: cum farina triticea fiat emplastrum. Deniq; recurrere ad curationẽ vulneris contusi.

De Carnis excrescentia in vlcere.

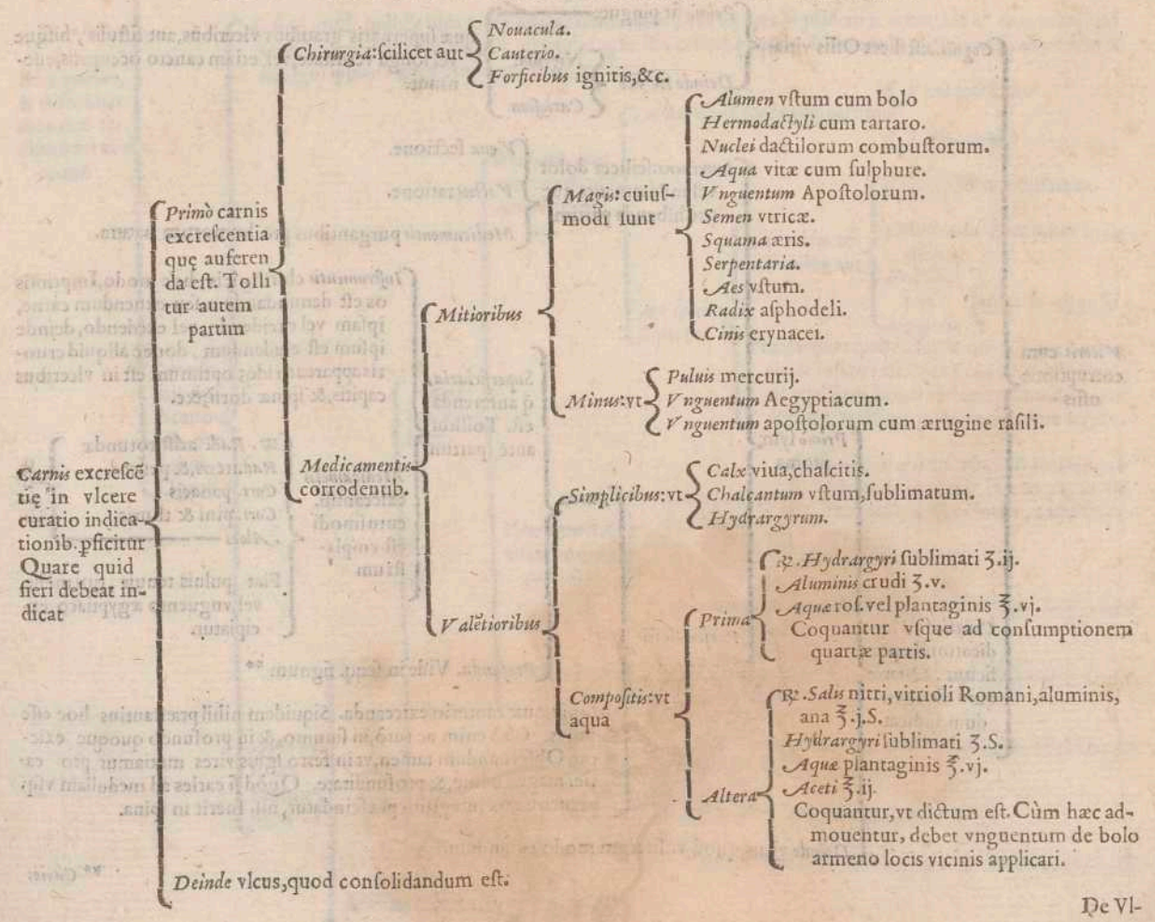

De Vl-

De Vlcere decolore, & labiorum duritie.

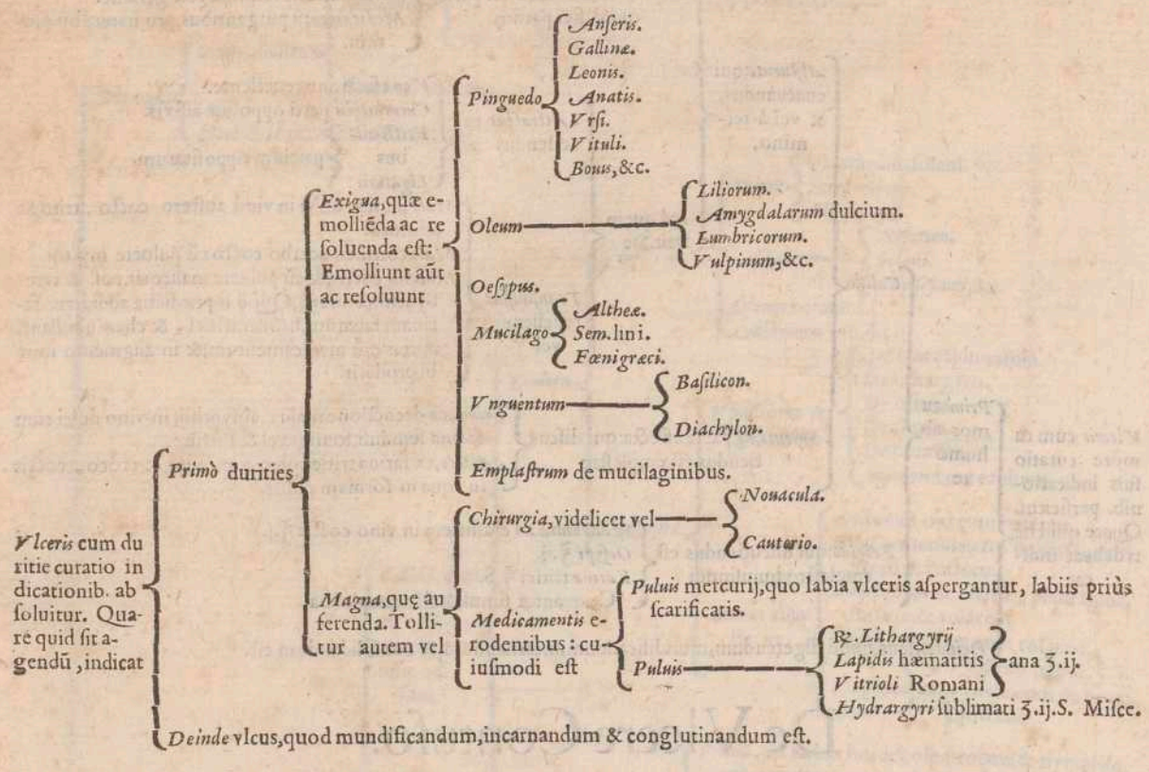

De Vlcere cum ossis carie.

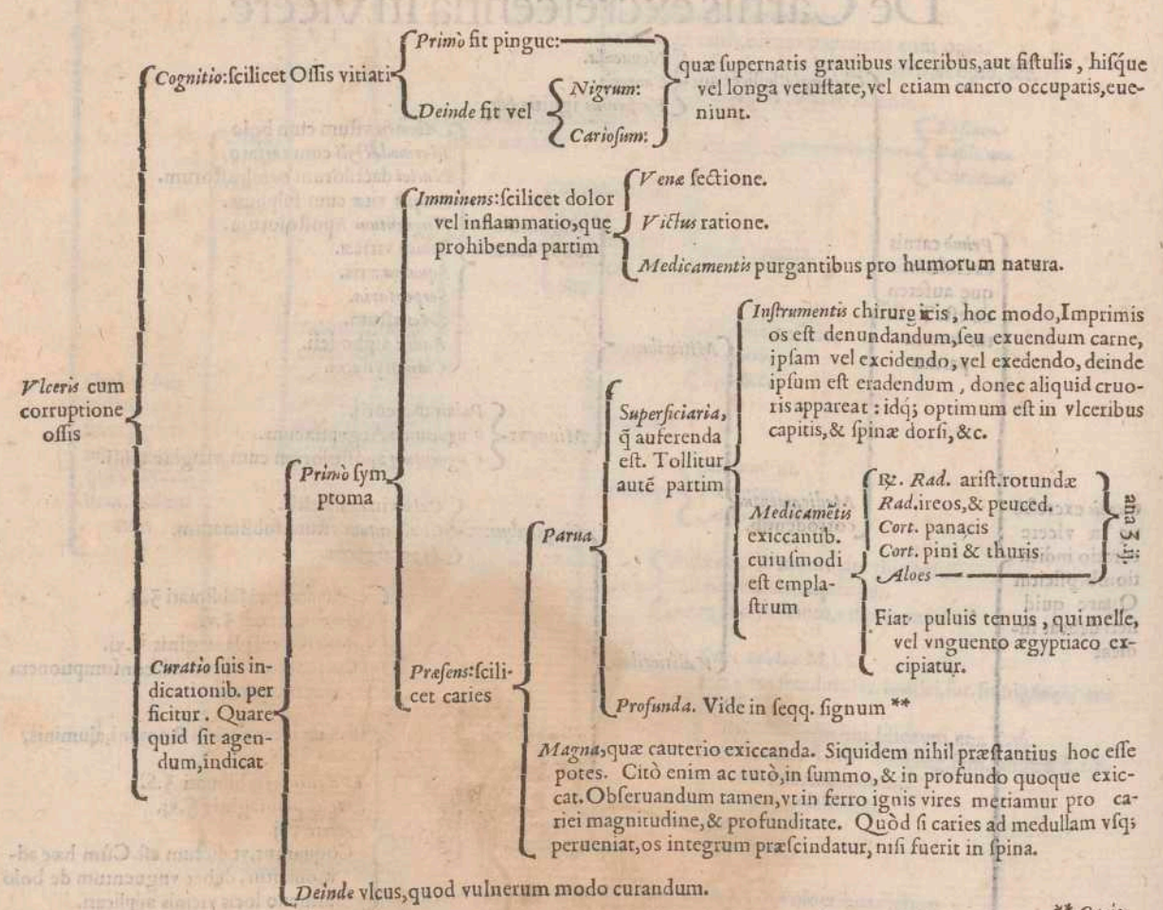

** Caries

** *Caries* parua & profunda tollenda partim

- *Inſtrumentis* chirurgicis: ſcilicet cauterio ignito. Deinde poſt vſum primi cauterij, caries, vt faciliùs decidat, terebra erit multis foraminibus aperienda, vſq; ad os ſanum & integrũ, donec cruoris aliquid appareat: in eaq; foramina, demittenda cauterio, vt os ſiccetur optimè: vel ea erunt aqua forti inplenda: hoc enim modo os exiccabitur, ac paulatim cariem expellet. Sub eaq; carnem generabit natura, ne ſanũ os externo aere iterum corrumpatur: deniq; caries excidet, & nullus aut exiguus humor inde poſtea effluet. Poſt applicatum cauterium, tribus primis diebus, vt eſcha ra decidat, roſaceum calens cum oui albumine infundendum: aliis tribus diebus ſequentibus digeſtiuum ex oui vitello & roſaceo, deinde butyrum cum melle.
- *Medicamẽtis*: cuiuſmodi ſunt
  - *Aqua*
    - *Prima*: Rx. *Rad.* ariſt. vtriuſque, iridis, ana ʒ.j.S. Centaurij minoris ʒ.j. S. *Agarici* ʒ.iij. Symphyti M.j. Hyperici, pedis columbini, ana M.j. *Herbæ* Roberti M.j. Cort. pini ʒ.ij. Roſ. rub. P.S. Anthos P.S. *Mellis* roſ. ʒ.iij. Irrorentur omnia vino albo, & diſtillentur alembico plumbeo.
    - *Altera*: Rx. *Aquæ* vitæ ter diſtillatæ, aquæ roſarum, ana ʒ.iij. *Sublimati* ʒ.j. Coquantur lento igne vſque ad ſublimati diſſolutionem, & in vitro ſeruetur.
  - *Puluis*: Rx. *Ariſt.* rotundæ, cort. pini, ana ʒ.iij. *Rad.* peucedani, & arundinis, ana ʒ.ij. *Agarici*, tartari, ana ʒ.j.S. Euphorbij ʒ.j. Fiat puluis.
  - *Emplaſtrum*: Rx. *Cort.* ouorum, oſſium humanorum, & panni combuſtorum, ana ʒ. ij. *Rad.* peucedani, lumbricorum pul. ana ʒ.S. *Emplaſtri* de gratia Dei, diachylonis, picis naualis, ana ʒ.ij. Fiat emplaſtrum.

De Vlceribus malignis, quæ Cacoethe vocantur.

Malignorum, & difficulter cicatricẽ recipientiũ vlcerum

- *Cognitio*
  - *Cauſarum*
    - *Antecedentium*: ſcilicet
      - *Plethoræ*. Signa plenitudinis.
      - *Cacochymiæ*. Signa vitioſi ſucci.
      - *Vitij* hepatis, vel lienis. Signa hepatis, vel lienis affecti.
    - *Continentium* ſcilicet
      - *Intemperiei*.
      - *Duritiei* labiorum.
      - *Varicis*. &c.
  - *Morbi*: nempe Vlceris contumacis, ſeu chyronij, ſeu cacoethes
    - *Labia* calloſa & tumentia.
    - *Sanies* tenuis.
    - *Odor* malus.
    - *Inflammatio* nulla.
    - *Dolor* modicus.
    - *Non* ſerpit.
    - *Cicatrix* interdum tenuis inducitur, deinde iterum rumpitur, vlcuſq; renouatur, & maximè in pedibus & cruribus.
- *Curatio* ſuis indicationib. perficitur. Quare
  - *An* fieri poſſit, indicãt tum cauſæ antecedentes, tum continentes. Siquidem ſi malignis & contumacibus vlceribus mederi velis, neceſſe eſt cauſas, quæ illa creant, primùm ſummoueas, atque abſcindas: deinde maligni ipſius vlceris curationem aggrediaris.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tũ
    - *Cauſa*
      - *Antecedẽs*: ſcilicet
        - *Plethora*, quæ euacuanda eſt & vel à termino,
          - *A quo* fluit, ſiue toto, partim
            - *Venæ* ſectione.
            - *Victu* tenui.
          - *Ad* quem fluit. Sic
            - *Attractus* reuellendus aut
              - *Venæ* ſectione reuellente.
              - *Cucurbitulis* contrariis locis affixis.
              - *Frictionibus* / *Ligaturis* } partiũ oppoſit.
            - *Tranſmiſſus* repellendus, & qui iam parti inhæret, & infixus eſt, diſcutiendus medicamentis repellentibus & diſcutientibus ſine mora dacitate, vt deinceps in morbi cura ſequtur.
        - *Cacochymia*, q̃ euacuanda eſt partim
          - *Victus* rõe accõmodata. Sic
            - *Cibus* ſit in eorum vſu, qui ſuccum laudatum, humoreſq; bonos pariat, & humori, qui vlcus fouet, aduerſetur.
            - *Potus*, aqua guaiaci.
          - *Medicamentis* purgantibus, pro redundantium humorum natura.
        - *Vitium* hepatis, vel lienis, vel ventriculi, quibus priùs prouidendum, deinde ad vlceris curam veniendum.
      - *Continens*. Sic
        - *Intemperies* atq; partis imbecillitas, antequam ad vlceris curationem accedatur, corrigenda, vt ſuprà dictum.
        - *Durities* labiorum priùs emollienda, vt antea dictum.
        - *Varices* priùs tollendi, vt ſuo loco dictum, deinde mox vlcus ſanandũ.
    - *Morbus* Vide in ſeqq. ſign. B.

B. *Morbus*

B. *Morbus*, ſcilicet vlc⁹ cacoethe, ſui curationem indicat. Curatur autem medicamentis topicis, iiſq; exhibitis ſecundū

Qualitatē contrariā: ſcilicet exiccantem ſine mordacitate. Id autē commodè efficiunt repellentia & diſcutientia. Siquidem quod influit, reprimere, qd verò iam parti inhæres atque infixū eſt, diſcutere oportet: cuiuſmodi ſunt

Simplicia: vt
- *Terra* lemnia.
- *Cadmia*.
- *Chalcitis* vſta, & lota, & cum aceto trita.
- *Ariſtolochia*.
- *Cortex* rad. capparis.
- *Malicorium*.
- *Vitrum* combuſtum.
- *Cort.* rad. panacis.
- *Sarcocolla*.
- *Teſtæ* piſcium vſtæ.
- *Antimonium*.
- *Diphryges*.
- *Plumbum* vſtum & lotum.
- *Squama* æris.
- *Squama* ferri.
- *Scoria* plumbi.
- *Aerugo* raſilis vſta & lota.
- *Aluminis* omne genus, &c.

Cōpoſita: & vel

Aqua
- ℞. *Succi* agrimoniæ, *Succi* ſolani, *Succi* plantaginis ana ℔.S.
- *Vini* albi ℥.iiij.
- *Aluminis* crudi ℥.iij.S.
- *Auripigmenti* ∋.S.
- *Albuminum* ouorum n.vj.

Agitentur ſimul & deſtillentur, qua vlcus bis quotidie lauetur, & foueatur.

Vnguentum

Primum
- ℞. *Olei* roſati ℥.vj.
- *Ceruſſæ* ℥.iij.
- *Lithargyri* auri, lapidis calaminaris, ana ℥.j.S.
- *Thutiæ* præparatæ, boli armeni, ana ℥.j.
- *Caphuræ* diſſ. in aqua roſ. ʒ.ij.
- *Olei* de papauere ℥.ij.
- *Ceræ* albæ, q.ſ. Fiat vnguentum.

Alterum
- ℞. *Olei* roſati, & myrthini, ana ℥.ij.S.
- *Succi* ſolani, *Succi* plantaginis, *Succi* ſemperuiui ana ℥.j.S.
- *Seuū* hircini, & vitulini, ana ℥.ij.
- *Pinguedinis* ſuillæ ℥.iij.
- *Aluminis* crudi, calcis tertiò extinctæ & lotę, ana ʒ.vj.
- *Malicorij*, *Balauſtiæ*, *Myrobalanorum* citrinorum ana ʒ.vij.
- *Aeruginis* raſilis ʒ.v.
- *Scoriæ* ferri ʒ.x.
- *Sarcocollæ* ʒ.ij.

Contuſa omnia & ſimul mixta infundantur diei integrum, bulliant modicum, adde
- *Lithargyri* vtriuſque, ana ʒ.x.
- *Ceruſſæ* ʒ.vj.
- *Plumbi* vſti ʒ.v.
- *Antimonij* ℥.j.
- *Caphuræ* ∋.j.
- *Ceræ* q.ſ.

Agitentur ſimul in mortario marmoreo. Poſſumus quoq; miſcere argenti viui ℥.j.

Emplaſtrum
- ℞. *Diphrygis* denarium pondo quatuordecim.
- *Argenti* ſpumæ denarium pondo quadraginta.
- *Ceræ* denarium pondo quinquaginta trium.
- *Olei* myrthini pondo vnciæ decem.

Fiat emplaſtrum.

Quantitatem debitam, quæ pro vlceris natura, & corporis habitu & diſpoſitione augenda, vel minuenda eſt. Siquidem vlcera maligniora, ac corpora duriora ac robuſtiora, valentiora remedia: minus verò maligna vlcera, & molliores ac delicatiores corporis habitus, imbecilliora expoſtulant.

De Vlcere verminoſo.

Ad vermium in vlceribus generationem prohibendam, humiditatem & putredinem, ex quibus generantur, tollas oportet. Vermes verò interficies ſuccis vel decoctis abſynthij, eupatorij, centaurij, marrubij, & ſimiliū medicamentorū amarorū. Idem efficit ſuccus foliorum & florum perſici: ipſa quoque tria & admota. Vel ℞. Olei de abſynthio ℥.ij. Succi abſynthij ℥.vj. Pul. cumini, dictamni, aloes, ana ℥.ij. Ceræ q.ſ. Coquantur ad emplaſtri craſſitiem, quo vti poteris, quacunque in parte ſint vermes. Mille folium quoque laudatur ad vermes enecandos, tam in brutis, quàm hominibus, cuius datur ʒ.j. in vino ad vermes ventris occidendos, idque pueris, grandioribus verò maior datur quantitas. Iniectiones eædem fiunt ad vermes aurium occidendos.

De Com-

De Combustione.

In combustione ratio habenda tũ

- *Ardoris*, qui restringendus est, quod fiet partim
  - *Victu* tenui.
  - *Medicamẽtis* refrigerantibus: cuiusmodi sunt
    - *Aqua* vel *Rosarum* / *Solani* / *Endiuiæ* — cum oui albumine diu agitata, addito aceto pauco.
    - *Linimentum*
      - ℞. *Butyri* recentis, vel olei sæpe loti ʒ. iii.
      - *Vnguenti* populeonis ʒ. j. S.
      - *Ouorum* num. ii.
      - Misce, & fiat linimentum.
    - *Vnguẽtũ*
      - *Primum*: vt vnguentum album & rubrum cum caphura, albumine oui & aqua rosarum.
      - *Alterum*
        - ℞. *Olei* nucum cocti ʒ. ii.
        - *Ceræ* ʒ. S.
        - Agitentur simul.
      - *Tertium*
        - ℞. *Vnguenti* albi cũ caphura, vnguenti populeonis, ana ʒ. ii.
        - *Mucilag.* sem. cotoneorum in aqua ros. extractæ ʒ. i. S.
        - Fiat vnguentum.
      - *Quartum*
        - ℞. *Calcis* lotæ ʒ. i.
        - *Ceræ* albæ ʒ. i. S.
        - *Olei* rosarum ʒ. iiii.
        - *Sterc.* columbini vsti ʒ. ii.
        - *Aquæ* ros. ʒ. i.
        - *Albuminum* ouorum n. i. Misce.
- *Vlceris*
  - *Sordidi*, quod detergẽdum hui usmodi vnguento:
    - ℞. *Terebynthinæ* lotæ in decocto hordei ʒ. ij.
    - *Syrupi* ros. ʒ. iij
    - *Myrrhæ*, Aloes, ana ʒ. i.
    - *Farinæ* hordei q. s. ad crassitiem.
  - *Caui*, quod replendũ est vnguento huiusmodi:
    - ℞. *Olei* rosati ʒ. viii.
    - *Olei* ouorum ʒ. ii.
    - *Vitri* albissimi tenuissimè triti ʒ. i.
    - *Cort.* medii sambuci M. i.
    - *Ceræ* albæ ʒ. i. S.
    - Coquantur simul, & fiat vnguentum.
  - *Repleti*, quod ad cicatricem perducendum tali vnguento:
    - ℞. *Diachylonis* communis ʒ. ii.
    - *Vnguenti* populeonis, Olei rosati, ana ʒ. iii.
    - *Mucilag.* sem. cotoneorum in aqua ros. extractæ ʒ. iiii.
    - *Vitell.* ouorum. num. ii.
    - Fiat vnguentũ. Inducta cicatrice quotidie ipsam oleo de vitellis ouorum oblinire conuenit.

De vlceribus Capitis.

De Achore, seu Tinea, & Fauo.

Achores, quos alii Tineã appellant, sunt vlcera capitis manãtia, tenuissimis foraminibus perforata: Faui verò sunt vlcera amplis foraminibus, quibus humor crassitudinem mellis referens, sicut in apium fauis, continetur. Huius

- *Cognitio*
  - *Causæ*: videlicet Nitrosæ & salsæ pituitæ
    - *Victus* ratio praua, & ciborum acrium.
    - *Cruditas.*
    - *Crapula*, &c.
  - *Morbi*: scilicet TINEAE
    - *Pruritus* / *Vlcera* / *Sanies* — in capite.
    - *Scabies* crustosa cum squamis, in capite.
    - *Odor* fœtidus, &c.
- *Curatio* indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat tempus potissimùm. Sic
    - *Recens* difficulter — cura tur.
    - *Antiqua* aut
      - *Nunquam* — cura tur.
      - *Aegrè* — cura tur.
  - *Quid* fieri debeat, Vide in sequentibus signum A.

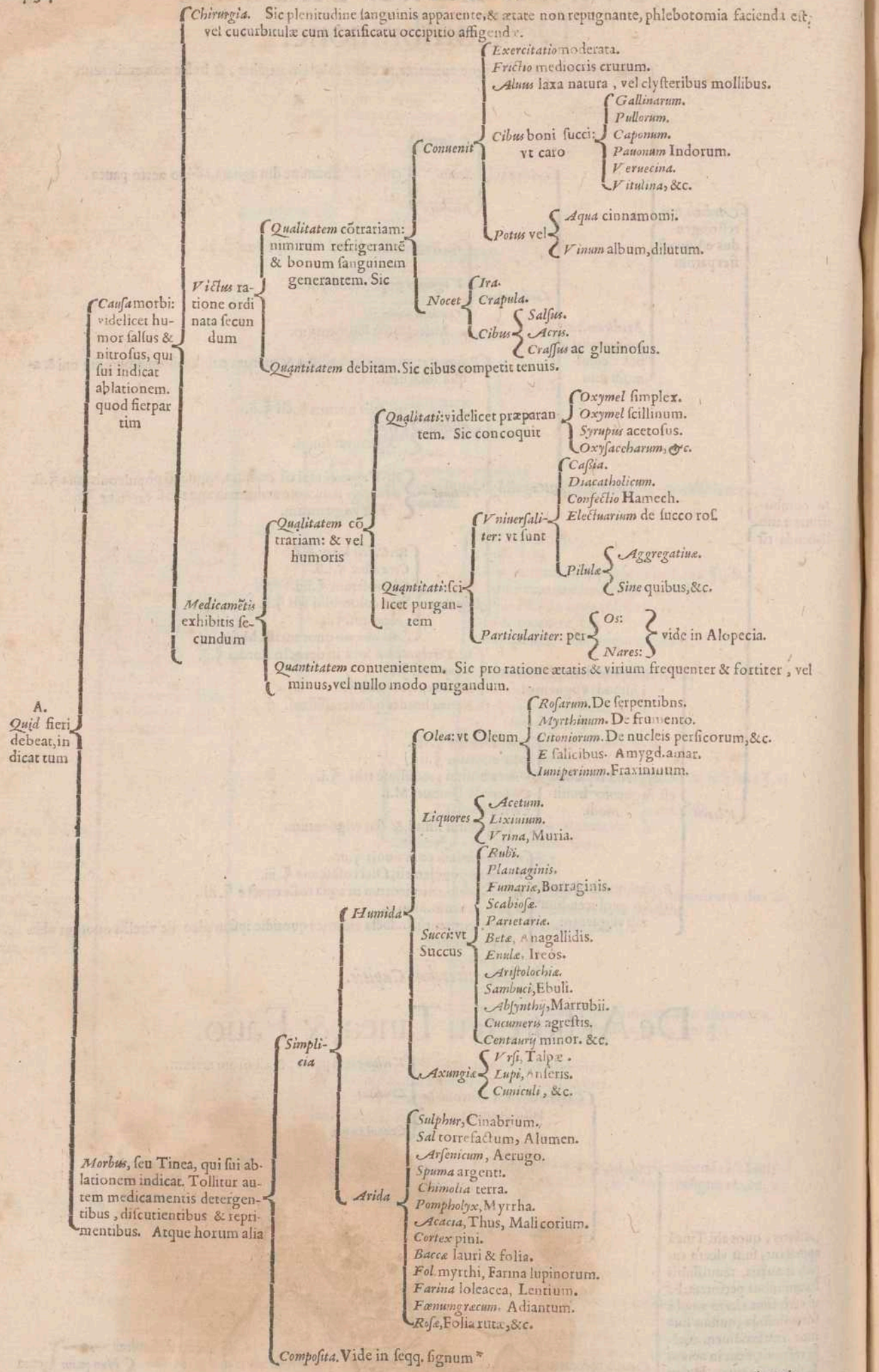
A.
Quid fieri debeat, indicatum
Causa morbi: videlicet humor salsus & nitrosus, qui sui indicat ablationem. quod fiet partim
Chirurgia. Sic plenitudine sanguinis apparente, & ætate non repugnante, phlebotomia faciendi est; vel cucurbitulæ cum scarificatu occipitio affigendæ.
Victus ratione ordinata secundum
Qualitatem cõtrariam: nimirum refrigerantẽ & bonum sanguinem generantem. Sic
Convenit
Exercitatio moderata.
Fricti o mediocris crurum.
Alvus laxa natura, vel clysteribus mollibus.
Cibus boni succi: vt caro
Gallinarum.
Pullorum.
Caponum.
Pauonum Indorum.
Veruecina.
Vitulina, &c.
Potus vel
Aqua cinnamomi.
Vinum album, dilutum.
Nocet
Ira.
Crapula.
Cibus
Salsus.
Acris.
Crassus ac glutinosus.
Quantitatem debitam. Sic cibus competit tenuis.
Medicamẽtis exhibitis secundum
Qualitatem cõtrariam: & vel humoris
Qualitati: videlicet præparatem. Sic concoquit
Oxymel simplex.
Oxymel scillinum.
Syrupus acetosus.
Oxysaccharum, &c.
Quantitati: scilicet purgantem
Vniuersaliter: vt sunt
Cassia.
Diacatholicum.
Confectio Hamech.
Electuarium de succo ros.
Pilulæ
Aggregatiuæ.
Sine quibus, &c.
Particulariter: per
Os:
Nares:
vide in Alopecia.
Quantitatem conuenientem. Sic pro ratione ætatis & virium frequenter & fortiter, vel minus, vel nullo modo purgandum.
Morbus, seu Tinea, qui sui ablationem indicat. Tollitur autem medicamentis detergentibus, discutientibus & reprimentibus. Atque horum alia
Simplicia
Humida
Olea: vt Oleum
Rosarum. De serpentibus.
Myrthinum. De frumento.
Citoniorum. De nucleis persicorum, &c.
E salicibus. Amygd. amar.
Iuniperinum. Fraxinutum.
Liquores
Acetum.
Lixiuium.
Vrina, Muria.
Succi: vt Succus
Rubi.
Plantaginis.
Fumariæ, Borraginis.
Scabiosæ.
Parietariæ.
Betæ, Anagallidis.
Enulæ, Ireos.
Aristolochiæ.
Sambuci, Ebuli.
Absynthij, Marrubii.
Cucumeris agrestis.
Centaurij minor. &c.
Axungiæ
Vrsi, Talpæ.
Lupi, Anseris.
Cuniculi, &c.
Arida
Sulphur, Cinabrium.
Sal torrefactum, Alumen.
Arsenicum, Aerugo.
Spuma argenti.
Chimolia terra.
Pompholyx, Myrrha.
Acacia, Thus, Malicorium.
Cortex pini.
Baccæ lauri & folia.
Fol. myrthi, Farina lupinorum.
Farina oleacea, Lentium.
Fœnugræcum. Adiantum.
Rosæ, Folia rutæ, &c.
Composita. Vide in seqq. signum *

* Medi-

Medicamẽtis cõpositis tollitur Tinea: vt est vnguentum

Primum
℞. *Succi* borraginis.
Succi scabiosæ.
Succi lapathii acuti.
Succi ireos, ana ℥.ii.
Fæcis olei veteris ℥.iij.
Aceti q.s.
Bulliant simul omnia, deinde subducto igne, misce.
Pul. Ellebori albi & nigri
Sulphuris viui
Lithargyrij auri
Auripigmenti
Cinabrij, Calcis viuæ
Albuminis oui
Gallarum, Aeruginis
Fuliginis picis
Cineris è fæce vini vsta
} an. ℥.ij.
Fiat linimentum, quo inungatur capite prius raso.

Secundum
℞. *Lithargyrij*, Cerussæ
Cadmiæ, Fuliginis
Gallarum
} ana ℥.j.
Fæcis olei, vini, aceti, Ceræ, ana q.s.
Misce, & fiat vnguentum.

Tertium
℞. *Vnguenti* pompholygos ℥.ij.
Olei myrthini ℥.j.S.
Chimoliæ ℥.iij. Misce.

Quartum
℞. *Olei* nucum, Olei iuniperi, ana ℥.ij.
Olei lucernarum ℥.j.
Nucum vstarum cum testis ℥.vj.
Myrrhæ, Floris æris, ana ℥.j.
Fuliginis furni ℥.j.
Lithargyrij ℥.S.
Argenti viui ℥.ij.
Misce, & fiat linimentum, quo capite prius raso vtatur.

Quintum
℞. *Vnguenti* lithargyrii
Vnguenti pompholygos
} ana ℥.j.
Pul. rosarum, Myrrhi
Acaciæ
} ana ℥.j.
Aceti, Olei myrthini, ana q.s.
Misce pro linimento.

Sextum
℞. *Spumæ* argenti, Thuris, ana ℥.iij.
Sulphuris ℥.ij.
Aceti ℥.vj.
Olei rosati ℥.iij.
Coquantur vsque ad mellis crassitudinem.

Septimum
℞. *Auripigmenti* rubri.
Calcis viuæ lotæ quinquies, ana ℥.iij.
Fuliginis furni ℥.j.
Vitrioli, Aluminis, ana ℥.S.
Allij triti ℥.S.
Tartari ℥.vj.
Mellis, Aceti, ana q.s,
Misce, & fiat linimentum.

Octauum
℞. *Nucum* rancidarum ℥.j.
Seu hircini, Piscis, ana ℥.j.S.
Sulphuris, Foliorum rutæ, ana ℥.ij.
Olei myrthini ℥.ij.
Misce igne lento: & est optimum.

Nonum
℞. *Olei* myrthini ℥.vj.
Aceti ℥.ij.
Pul. myrthi ℥.S.
Sulphuris, Lithargyrii, ana ℥.j.
Misce, inunge capite prius raso: & est probatissimum.

Decimum
℞. *Succi* fol. myrthi.
Succi plantaginis, ana ℥.iij.
Farinæ lentium.
Pul. myrthi.
Acaciæ.
Thuris, ana ℥.ii.
Olei laurini, Aceti, ana ℥.ii.
Misce, & fiat linimentum.

De vlceribus Oculorum.

- *Oculorum* vlcerum
  - *Cognitio*
    - *Cauſæ*: videlicet Humoris acuti & mordacis.
    - *Morbi*: videlicet Vlceris
      - *Dolor.*
      - *Lacrymæ.*
      - *Rubedo* oculorum, &c.
  - *Curatio* ſuis indicationib. perficitur. Quare quid agendum ſit, indicat tum
    - *Cauſa* antecedens: videlicet Humor acut⁹ & mordax, qui euacuãdus. Tollitur autem partim
      - *Inſtrumentis* chirurgicis: ſcilicet
        - *Venæ* ſectione. Vide in Ophthalmia.
        - *Cucurbitulis* occipitio affixis.
        - *Ligaturis*
        - *Friction*ibus } partium oppoſitarum.
      - *Victus* ratione tenui: vt in Ophthalmia dictum.
      - *Medicamentis*
        - *Purgantibus*, pro redundantium humorum natura. Vide in Ophthalmia.
        - *Repellentibus*, extrinſecus admotis.
    - *Morbus*: videlicet Vlcus
      - *Sanioſum*, quod detergendum eſt citra dolorem & mordicationẽ: cuiuſmodi ſunt
        - *Syrupus* roſatus.
        - *Mel* virgineum.
        - *Saccharum* candum.
        - *Aloe* lota.
        - *Myrrha*, &c.
      - *Cauum*, quod incarnandum & glutinandum eſt, vel
        - *Thutia* præparata.
        - *Collyrio* albo ſine opio.
        - *Collyriũ* de plũbo.

        } tenuiſſimè tritis, & in aquis roſarũ, vel plantag. vel caudæ equinæ, vel in lacte muliebri, vel caprino diſſolutis.
    - *Symptoma*. Sic
      - *Dolor* mitigandus.
      - *Inflammatio* curanda, vt in Ophthalmia dictum.

De Fiſtula lacrymali.

- *Fiſtulæ* lacrymalis
  - *Cognitio*
    - *Partis* affectæ: videlicet Oculi
      - *Circumferentiæ*, & carnis mollities
      - *Oſſis* aſperitas

      } tactu percipitur.
    - *Cauſæ*: videlicet Humoris praui, acuti, nitroſi.
    - *Morbi*: ſcilicet Fiſtulæ
      - *Apoſtema* præceſſit.
      - *Durities* calloſa.
      - *Foramen* profundum.
      - *Sanies* ſeroſa & glutinoſa.
      - *Rubedo* oculi.
  - *Curatio* ſuis indicationibus perficitur. Quare
    - *An* fieri poſſit, indicat pars affecta & tempus potiſſimùm. Sic Fiſtula lacrymalis eſt difficilis curationis, propter oculi propinquitatem & ſenſibilitatem. Et inueterata vix curatur ob magnam cariam.
    - *Quid* fieri debeat, indicat tum
      - *Cauſa* morbi: videlicet Humor prauus affluẽs qui euacuãdus: & vel à termino.
        - A quo fluit, ſiue toto, ſiue capite: quod fiet partim
          - *Venæ* ſectione, ſi nihil prohibeat.
          - *Victus* ratione tenui & boni ſucci.
          - *Medicamentis* purgantibus pro humorum redundantium natura.
        - *Ad* quem fluit: quod fiet
          - *Venæ* ſectione reuellente.
          - *Cucurbitulis* occipitio affixis.
          - *Ligaturis*
          - *Friction*ibus } partium oppoſitarum.
      - *Morbus*: videlicet Fiſtula
        - *Sanioſa*, ſeu ſordida, quę detergenda mundificãda eſt, vel
          - *Lanugine* radicis arundinis, qua vlceris cauitas repleatur, vſque ad integram deterſionem.
          - *Collyrio*, ex thure, ſarcocolla, aloe, ſanguine draconis, balauſtia, antimonio, alumine mixtis ad partes æquales, addita quarta parte floris æris.
          - *Linimento* huiuſmodi:
            - ℞. *Aquæ* vitæ, Mellis roſ. col. ana ʒ. j.
            - *Myrrhæ* ʒ. ij.
            - Fiat linimentum, quo manè & veſperi locus liniatur.
          - *Ammoniaco* aceto diſſoluto cum ærugine raſili.
        - *Calloſa*, quæ abſumenda vnguento Aegyptiaco, vel puluere mercurii, vel aſphodeli. Quando verò fuerit oſſis caries, vtendum cauterio. Formam verò cauterii, magnitudo cariei indicabit: in cuius vſu oculo eſt prouidendum, admoto bombace imbuto albumine oui & argenteo cochleari ſuperpoſito.
        - *Caua* carne replenda,
        - *Plana* ad cicatricem perducenda,

        } vt in Oculorum vulneribus dictum.

De Vlceribus aurium.

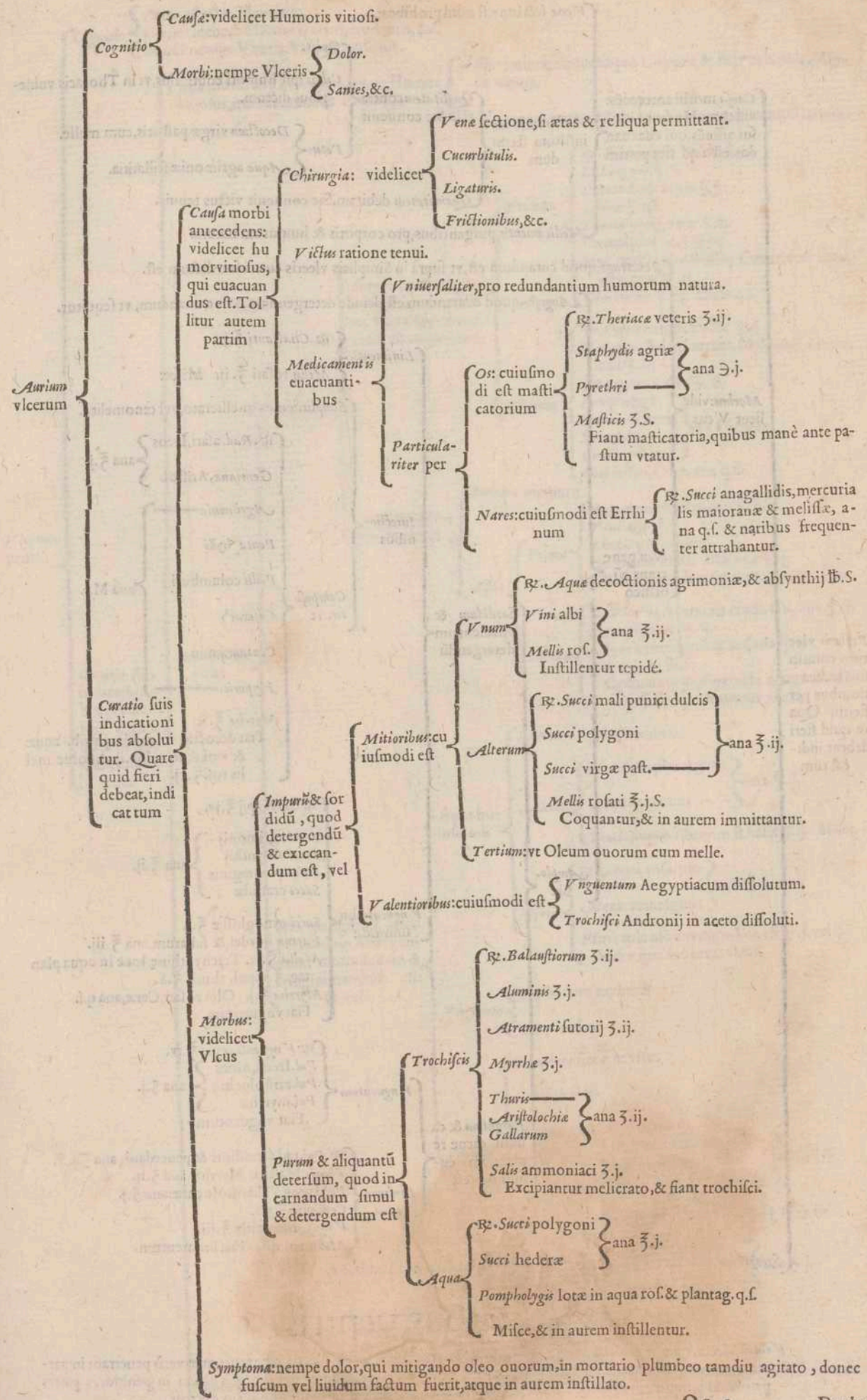

De Vlceribus pectoris.

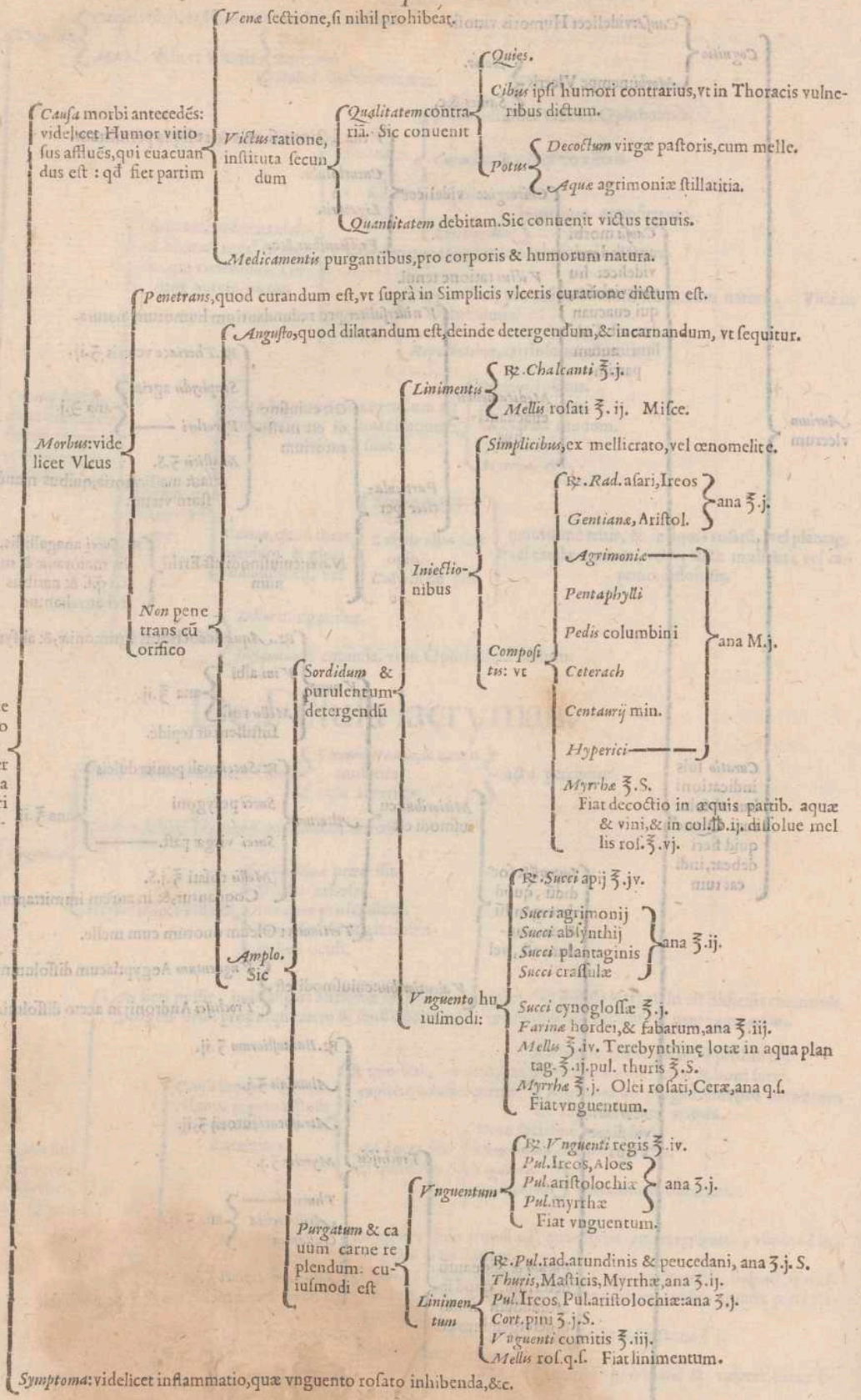

De Vlceribus, ventris.

Ventris vlcera, quæ in cauitatem non perueniunt, pro natura & specie vlceris curantur: quæ verò penetrant in partes contentas, cura fucata sunt tractanda, potius quàm vera, quemadmodum thoracis vlcera in penitiores partes penetrantia: siquidem ea in fistulam sæpenumero abeunt, quæ aut ratò, aut nunquam curatur.

De

De Vlceribus pudendi, seu penis.

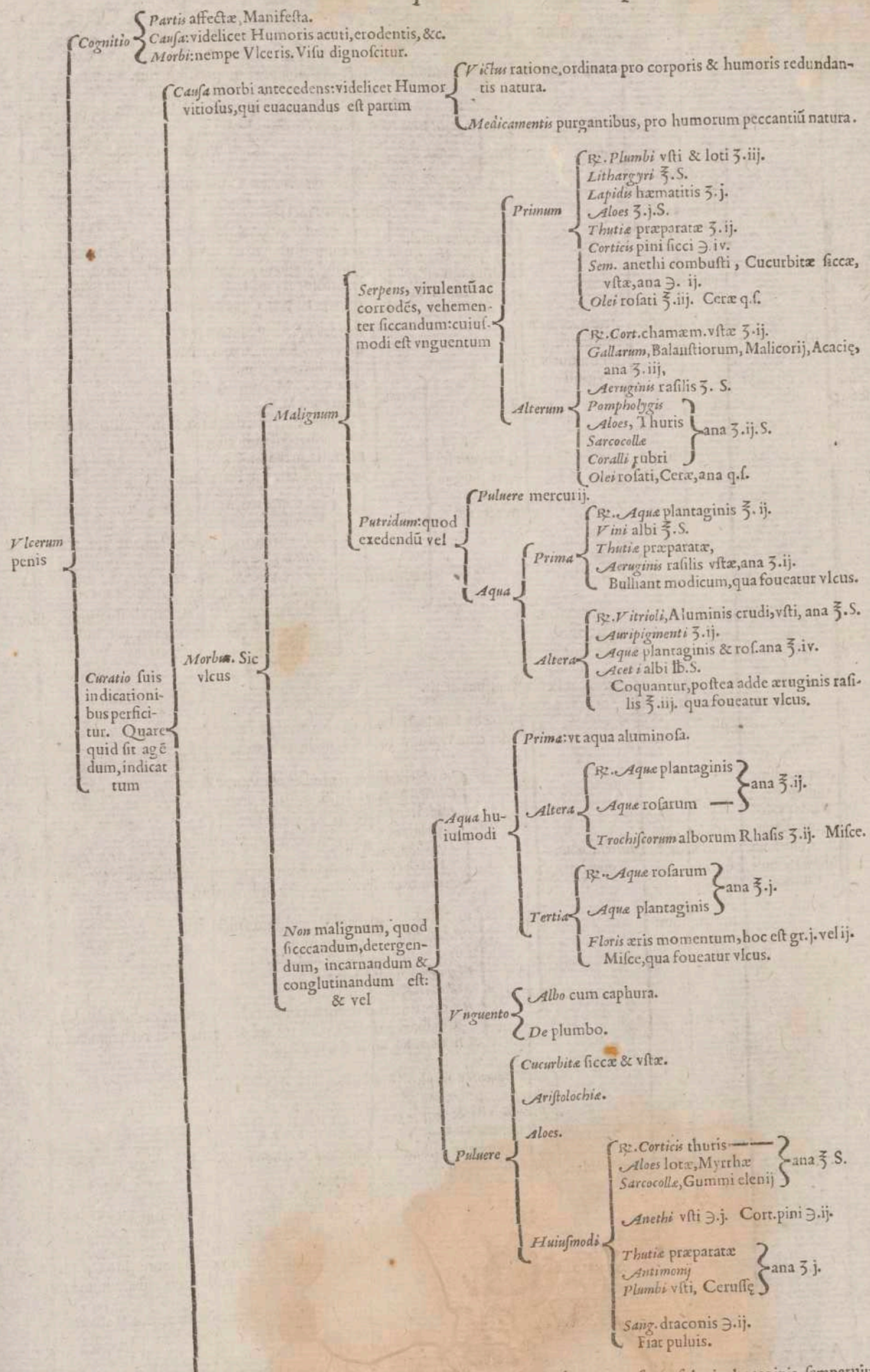

De vlceri-

De vlceribus vuluæ ac vteri.

Vuluæ vlcerum

- *Cognitio*
  - *Partis* affectæ. Manifesta.
  - *Causæ*: Humoris scilicet vitiosi.
  - *Morbi.*
- *Curatio* suis indicationibus perficitur. Quare quid fieri debeat, indicatum
  - *Causa* morbi antecedens: Humor scilicet vitiosus qui euacuandus est, qđ partim fiet
    - *Venæ* sectione, si sanguis redundauerit, & ætas, aliaque non prohibuerint.
    - *Victus* ratione, ordinata secundum
      - *Qualitatem* contrariã. Sic cõuenit
        - *Cibus* pro humorũ corporisq; natura.
        - *Potus*, Aqua ligni guaiaci.
      - *Quantitatem* debitam. Sic conuenit victus tenuis.
    - *Medicamentis* contrariis, & vel humoris vitiosi
      - *Qualitati*: videlicet præparantibus cuiusmodi est syrupus
        - ℞ *Ligni* sancti ʒ.iv.
        - *Corticis* eiusdem ʒ.j.S.
        - Infundantur in ℔.iij. aquæ buglossæ, cichorij, & absynthij, coquantur igne lento ad medias: & in colatura dissolue syrupi de fumo terræ ℔. j. Capiat manè & vesperi ʒ.vi. vsque ad finem.
      - *Quãtitati*: scilicet purgantibus: cuiusmodi est
        - *Potio*
          - *Polypodij* ʒ.S. Passularum ʒ. S.
          - *Prunorum* Sebesten, ana part. v.
          - *Tamarindorum* ʒ. iii.
          - *Senæ* ʒ.S. Mercurialis M.S.
          - *Boraginis* M. S.
          - *Violarum* P.i. Fiat decoctio, & in ʒ.iii. colaturę dissol. confect. Hamech. ʒ.ii.
          - *Elect.* diacarthami ʒ.i.
          - *Syrupi* ros. lax. ʒ.ii. Fiat potio.
        - *Electuarium*
          - ℞. *Cassiæ* recent. extractæ ʒ. iv.
          - *Tamarindorum* ʒ.ii.
          - *Pulpæ* prunorum, & sebesten, ana ʒ. i. S.
          - *Mucilag.* sem. psyllii ʒ.i.
          - *Senæ* ʒ.iii. Anisi ʒ. S.
          - *Glycyrrhizæ* pul. ʒ.ii.
          - Cum syrupo ros. sol. fiat electuarium, de quo capiat semel in hebdomada instar nucis [illegible] decocto mercurialis.
  - *Morbus*: videlicet vlcus, quod exicca dũ detergendum & consolidandum: & vel
    - *Aquis*, in Penis vlceribus dictis.
    - *Iniectionibus*: quarum
      - *Prima* ex sero lactis cum saccharo: aut ex vino cum melle: vel decoctio hordei cum syprupo rosato & melle rosato.
      - *Altera*
        - ℞. *Hordei* integri modicè assi P.ij.
        - *Corticis* guaiaci ʒ.j.S.
        - *Rad.* ireos ʒ.j.
        - *Passularum* ʒ.j.
        - *Myrob.* citrin. ʒ.ij.
        - Fiat decoctio in aqua fabrorum: & in ℔.ij. dissolue
        - *Mellis* ros. & syrup. ros. ana ʒ.iij. Iniciatur.
      - *Tertia*
        - ℞. *Hordei* integri assi P.j. Ligni sancti ʒ.ij.
        - *Pilosellæ* M.ij. Ceterach M.ij.
        - *Virgæ* & bursæ pastoris, ana M.j.
        - *Plantag.* Absynthij, ana M.S.
        - *Malicorij* ʒ.j. Sumach. ʒ.S.
        - *Ros.* rub. P.j. Fiat decoctio in aqua, in plumbum extinctum fuerit: & in ℔.iv. dissolue mellis ros. col. & sacchari ros. vel syrupi de ros. siccis, ana ʒ.iij. & fiat iniectio.
    - *Vnguentum*
      - ℞. *Vnguenti* pompholygis ʒ.iv.
      - *Cerussæ* lotæ —— } ana ʒ.j.
      - *Plumbi* vsti & loti } ana ʒ.j.
      - *Antimonij* —— } ana ʒ.j.
      - *Aloes* lotæ, thuris, Masticis, Sang. draconis, ana ʒ.S.
      - *Olei* rosati ʒ.iij.
      - *Ceræ* rubræ ʒ.ij.
      - Fiat linimentum, quo illinantur pessi. Si vlcera ortum habeant à lue venerea addi possunt ʒ.ii. hydrargyri.
  - *Symptoma*. Sic
    - *Inflammatio* fouenda decocto hordei cum mucilag. sem. psyllii & cydoniorum, iuiubarum, sebesten, cum succo plantaginis, portulacæ, lacte bubulo, aqua rosarum, oui albumine & saccharo, &c.
    - *Dolor* leniendus est insessionibus ex vino, in quo chamomilla, melilotum, rosæ & alia anodina coxerint.

AXILLARVM, inguinum, femorum, tibiarum & pedum vlcera curantur, tum victus ratione, tum medicamentis purgantibus, tum topicis detergentibus, incarnantibus & conglutinantibus, vt iam sæpe dictum.

De Vlcere

De Vlcere virulento & corrosiuo.

Vlcus virulẽtum est, in quo virus, hoc est tenue quoddã, ac liquidum excremẽtũ, citra erosionem abundat.

Vlcus verò corrosiuum, qd̃ erodendo, atque interdũ escharam gignendo, maius atque amplius indies efficitur: oritus magna ex parte post herpetas, & prurientes pustulas. Huius

Cognitio
- *Partis* affectæ. Manifesta.
- *Causæ*: videlicet Humoris bilioſi & acris & adusti. Signa humoris bilioſi.
- *Morbi*: videlicet Vlceris virulenti. Ex ipsa definitione manifesta.

Curatio suis indicationibus perficitur. Quare quid fieri debeat, indicatum

Causa morbi

Antecedẽs: videlicet Humor bilioſus, acris, influens, qui euacuãdus est: & vel à termino,

A quo fluit, siue à toto, siue parte aliqua. Euacuatur & minuitur partim

Victus ratione instituta secundũ
- *Qualitatẽ* contrariam: videlicet refrigerantem & exsiccantẽ. Sic conuenit
  - *Cibus*
    - *Hordeatum.*
    - *Amygdalatum.*
    - *Caro* { *Pullorum.* *Perdicum.* *Auicularum*, &c.
    - *Spinachia.*
    - *Endiuia.*
    - *Cichorium.*
    - *Lactuca*, &c.
  - *Potus*, Aqua hordei, &c.
- *Quantitatem* debitam. Sic conuenit victus tenuis.

Medicamẽtis cõtrariis: & vel humoris ipsius
- *Qualitati*: videlicet præparantibus, seu cõcoquentibus: cuiusmodi sunt { *Oxyſacchara* / *Syrupus* acetoſus / *Syrupus* violarum / *Syrupus* de endiuia / *Syrup⁹* de papauere } cũ aqs appropriatis.
- *Quantitati*: scilicet purgantibus: cuiusmodi sũt
  - *Vsualia*: vt { *Caſsia*, Manna. *Diacatholicum.* *Electũ.* de ſucco roſ. *Confectio* Hamech. *Syrupus* roſ. ſolutiuus. *Syrupus* perſicor. lax.
  - *Minus vsualia*: vt
    - *Bolus* { ℞. *Caſsiæ* ℥.vi. *Electũ.* de ſucco roſ. ℥.ii. *Confectũ.* Hamech. ℥.S. Cum ſaccharo fiat bolus.
    - *Potio* { ℞. *Flor.* borrag. / *Violarum* } ana P.i. *Rad.* cichorii ℥.S. *Paſſularum* ℥.S. *Polypodij* / *Glycyrrhizæ* } ana ℥.ii. *Prunorum* par.v. *Sebeſten* ℥.S. *Rhabarbari* ℥.iij. *Agarici* ℥.i.S. *Senæ* ℥.x. *Spicæ* Indicæ ℥.i. *Salis* gemmæ ℥.S. *Zingiberis* ℥.i. Coquantur ſ.a. & fiat potio pro duabus doſibus, cui addantur ſyrupi roſ. lax. ℥.ii.

Ad quẽ fluit. Sic
- *Attractus* reuellendus est, vel
  - *Frictionibus* { *Venæ* ſectione partis oppoſitæ, ſi nihil impediat. / *Cucurbitulis* oppoſitæ parti affixis.
  - *Ligaturis* } partium oppoſitarum.
- *Tranſmiſſus*, repellendus cum vnguento de bolo, &c.

Continens. Vide in ſeqq. ſignum A.

Symptoma. Sic
- *Inflammatio* partium adiacentium (ſi adfuerit) medicamento Phœnicino, hoc est è palmulis confecto, cum oleo roſaceo vel myrthino mixto, lenienda est.
- *Durities* partium adiacentium, emplaſtro è palmulis cum oleo veteri, aut ricinino mixto, emollienda est.

Venæ ſectione, ſi plenitudo ſanguinis adfuerit, & ætas viresq; non obſtiterint.

Quies tum animi tum corporis.

Somnus moderatus.

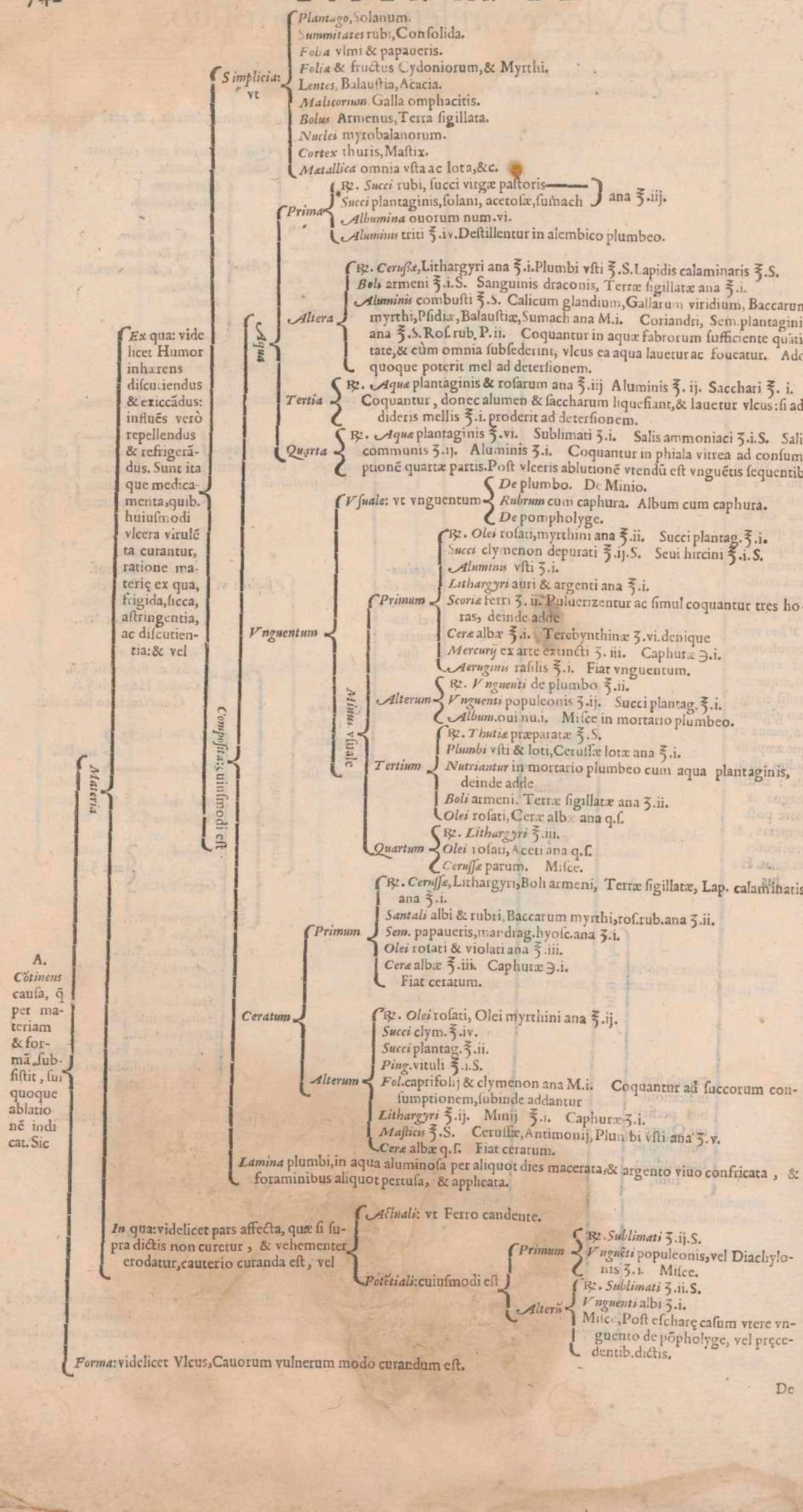
A.
Cõtinens causa, q̃ per materiam & formã subsistit, sui quoque ablatione indicat. Sic
Materia
Ex qua: videlicet Humor inhærens discutiendus & exiccãdus: influẽs verò repellendus & refrigerãdus. Sunt itaque medicamenta, quib. huiusmodi vlcera virulẽta curantur, ratione materię ex qua, frigida, ſicca, aſtringentia, ac diſcutientia: & vel
Simplicia: vt
Plantago, Solanum.
Summitates rubi, Conſolida.
Folia vlmi & papaueris.
Folia & fructus Cydoniorum, & Myrthi.
Lentes, Balauſtia, Acacia.
Malicorium Galla omphacitis.
Bolus Armenus, Terra ſigillata.
Nuclei myrobalanorum.
Cortex thuris, Maſtix.
Mætallica omnia vſta ac lota, &c.
Compoſita: cuiuſmodi eſt
Aqua
Prima
℞. Succi rubi, ſucci virgæ paſtoris —— ana ℥.iij.
Succi plantaginis, ſolani, acetoſæ, ſumach
Albumina ouorum num. vi.
Aluminis triti ℥.iv. Deſtillentur in alembico plumbeo.
Altera
℞. Ceruſſæ, Lithargyri ana ℥.i. Plumbi vſti ℥.S. Lapidis calaminaris ℥.S.
Boli armeni ℥.i.S. Sanguinis draconis, Terræ ſigillatæ ana ℥.i.
Aluminis combuſti ℥.S. Calicum glandium, Gallarum viridium, Baccarum myrthi, Piſidiæ, Balauſtiæ, Sumach ana M.i. Coriandri, Sem. plantaginis ana ℥.S. Roſ. rub. P. ii. Coquantur in aquæ fabrorum ſufficiente quãtitate, & cùm omnia ſubſederint, vlcus ea aqua laueturac foueatur. Addi quoque poterit mel ad deterſionem.
Tertia
℞. Aquæ plantaginis & roſarum ana ℥.iij Aluminis ℥. ij. Sacchari ℥. i. Coquantur, donec alumen & ſaccharum liquefiant, & lauetur vlcus: ſi addideris mellis ℥.i. proderit ad deterſionem.
Quarta
℞. Aquæ plantaginis ℥.vi. Sublimati ʒ.i. Salis ammoniaci ʒ.i.S. Salis communis ʒ.ij. Aluminis ʒ.i. Coquantur in phiala vitrea ad conſumptionẽ quartæ partis. Poſt vlceris ablutionẽ vtendũ eſt vnguẽtis ſequentib.
Vnguentum
Vſuale: vt vnguentum
De plumbo. De Minio.
Rubrum cum caphura. Album cum caphura.
De pompholyge.
Primum vſuale
℞. Olei roſati, myrthini ana ℥.ii. Succi plantag. ℥.i.
Succi clymenon depurati ℥.ij.S. Seui hircini ℥.i.S.
Aluminis vſti ʒ.i.
Lithargyri auri & argenti ana ℥.i.
Scoriæ ferri ʒ. ii. Puluerizentur ac ſimul coquantur tres horas, deinde adde
Ceræ albæ ℥.i. Terebynthinæ ʒ.vi. denique
Mercurij ex arte extuncti ʒ. iii. Caphuræ ℈.i.
Aeruginis raſilis ℥.i. Fiat vnguentum.
Alterum
℞. Vnguenti de plumbo ℥.ii.
Vnguenti populeonis ʒ.ij. Succi plantag. ℥.i.
Album. oui nu. i. Miſce in mortario plumbeo.
Tertium
℞. Thutiæ præparatæ ℥.S.
Plumbi vſti & loti, Ceruſſæ lotæ ana ℥.i.
Nutriantur in mortario plumbeo cum aqua plantaginis, deinde adde
Boli armeni, Terræ ſigillatæ ana ʒ.ii.
Olei roſati, Ceræ albæ ana q.ſ.
Quartum
℞. Lithargyri ℥.iii.
Olei roſati, Aceti ana q.ſ.
Ceruſſæ parum. Miſce.
Ceratum
Primum
℞. Ceruſſæ, Lithargyri, Boli armeni, Terræ ſigillatæ, Lap. calaminatis ana ℥.i.
Santali albi & rubri, Baccarum myrthi, roſ. rub. ana ʒ.ii.
Sem. papaueris, mandrag. hyoſc. ana ʒ.i.
Olei roſati & violati ana ℥.iii.
Ceræ albæ ℥.iii. Caphuræ ℈.i.
Fiat ceratum.
Alterum
℞. Olei roſati, Olei myrthini ana ℥.ij.
Succi clym. ℥.iv.
Succi plantag. ℥.ii.
Ping. vituli ℥.i.S.
Fol. caprifolij & clymenon ana M.i. Coquantur ad ſuccorum conſumptionem, ſubinde addantur
Lithargyri ℥.ij. Minij ℥.i. Caphuræ ʒ.i.
Maſticis ℥.S. Ceruſſæ, Antimonij, Plumbi vſti ana ʒ.v.
Ceræ albæ q.ſ. Fiat ceratum.
Lamina plumbi, in aqua aluminoſa per aliquot dies macerata, & argento viuo confricata, & foraminibus aliquot pertuſa, & applicata.
In qua: videlicet pars affecta, quæ ſi ſupra dictis non curetur, & vehementer erodatur, cauterio curanda eſt, vel
Actuali: vt Ferro candente.
Potẽtiali: cuiuſmodi eſt
Primum
℞. Sublimati ʒ.ij.S.
Vnguẽti populeonis, vel Diachylonis ʒ.i. Miſce.
Alterũ
℞. Sublimati ʒ.ii.S.
Vnguenti albi ʒ.i.
Miſce, Poſt eſcharę caſum vtere vnguento de põpholyge, vel præcedentib. dictis.
Forma: videlicet Vlcus, Cauorum vulnerum modo curandum eſt.

De

De Sordido ac putri vlcere.

Sordidum & putrefactum vlcus est, qđ ob sui malitiã putrefacit membrũ dimittendo viscositatẽ, aut carnem mollem, siue crustam fœtidã, à qua fumus eleuatur fœtidus & cadauerosus. Ac tale quidẽ fraudulentũ etiã appellãt. Cęterùm si eius malitia vlteriùs progrediatur, & serpat, in sphacelũ degenerat. Cõsequitur magna ex parte carbunculos, anthraces, abscessus, & vulnera malè curata. Huius

- *Cognitio*
  - *Partis* affectæ. Manifesta.
  - *Causæ* videlicet Humoris sanguinei, praui, crassi, & ebullientis.
  - *Vlceris*: ex ipsa definitione manifesta.
- *Curatio* fiet indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri possit, indicat morbi potissimùm vehementia. Sic si ambulat eius malitia, transit in Sphacelum, & ad hominis mortem.
  - *Quid* fieri debeat, indicant tum
    - *Causæ* morbi
      - *Antecedẽs*: videlicet Humor sanguineus crassus, ebullięs, venenositatẽ atq; malignitatem quandã adeptus: qui euacuandus est. Tollitur autem partim
        - *Venæ* sectiõe
        - *Victus* ratione
        - *Medicamentis* purgantibus

        } vt suprà in curatiõe Phlegmonis, Carbunculi, & Gangrænæ dictum est.
      - *Cõiuncta*: videlicet Humor sordidus in parte affecta cõtẽtus: qui abluẽdus & detergẽdus est: vel
        - *Simplicibus*: cuiusmodi sunt
          - *Farina*
            - *Hordei*, Fabarum.
            - *Cicerum*, Orobi.
            - *Lupinorum*.
          - *Iris*, Apium.
          - *Aristolochia*, Hypericum.
          - *Centaurium* minus, Gentiana.
          - *Marrubium*, Mel, Aqua mulsa.
          - *Aqua* marina, Lixiuium, &c.
        - *Compositis*
          - *Vsualibus*: vt
            - *Vnguentũ*
              - *De* resina.
              - *Fuscum*.
              - *Apostolorum*.
              - *De* gummi.
              - *De* pompholyge cum puluere mercurij.
              - *Aegyptiacum*.
            - *Emplastrum*
              - *De* gratia Dei.
              - *Diuinum*.
              - *Rubrum* Græcum, &c.
          - *Minus* vsualibus: vt
            - *Vnguento*
              - *Primo*
                - ℞. *Succi* apij Mellis ana ʒ.iv.
                - *Terebynthinæ* ʒ. ij.
                - *Ireos* ʒ.vi. Farinæ hordei ʒ iij.
                - Fiat vnguentum.
              - *Altero*
                - ℞. *Succi* absynthij, & apij, & plantag. ana ʒ.ij.
                - *Farinæ* hordei & Orobi ana ʒ. i.S.
                - *Terebynthinæ* ʒ.i. Mellis ʒ.iij.
                - *Myrrhæ* ʒ.iij. Fiat vnguentum.
              - *Tertio*
                - ℞. *Succi* centaurij minoris ʒ. v.
                - *Succi* apij ʒ.iij. Succi plantag. ʒ.ij.
                - *Mellis* ℔.S. Terebynthinæ ʒ.ii.
                - *Farinæ* hordei & Orobi ana ʒ.ij.
                - *Ireos* ʒ.S. Fiat vnguentum.
            - *Emplastro*
              - ℞. *Galbani*, Opopanacis, Bdellij, Ammoniaci ana ʒ.i.
              - *Cerę* nouæ ℔ i. Olei rosati ℔.ii. Resinæ ʒ.iii.
              - *Lithargyri* auri ℔.i.S. Olibani, Myrrhæ, Aloes, Thuris, Masticis, Aristol. rot. ana ʒ.i.S. Styracis calamitæ ʒ.S.
              - *Succi* betonicæ, Succi verbenæ, caprifolii, plantag. pimpinellæ, cynoglossæ ana ʒ. i. Lapidis hæmatitis ʒ. ii. ærug. rasilis ʒ.i. Fiat emplast.
    - *Morbus*: videlicet vlcus
      - *Cauum*, quod Vulnerum cauorum modo curandum.
      - *Putridum*, quod curandũ vel
        - *Chirurgia*: videlicet vel
          - *Excisione*.
          - *Ferro* candente.
        - *Medicamentis* vel
          - *Vehementer* extergentibus: cuiusmodi est vnguentum
            - *Primum*: vt Aegyptiacum.
            - *Alterum*
              - ℞. *Tragacanthi* rubri ʒ.i.
              - *Calcis* viuæ, *Aluminis*, *Malicorij* } ana ʒ.vi.
              - *Thuris*, Gallarum ana ʒ.S.
              - *Cerę*, Olei ana q.s.
          - *Causticis*: cuiusmodi est
            - *Vnguentũ*
              - ℞. *Terebynthinæ* lotæ ʒ.S.
              - *Cerę* albæ ʒ.ii.
              - *Liquefiant* simul, deinde adde
              - *Sublimati* ʒ.i.
              - *Agitentur*, donec refrixerint.
            - *Puluis*
              - ℞. *Sublimati* ʒ.i.
              - *Sang.* draconis ʒ.ii.
              - Fiat puluis, quo aspergatur vlcus.

De Vlcere profundo ac sinuoso.

Vlcera profunda cuniculosa seu cauernosa sunt, quorũ orificia stricta sunt, profunditas verò in latum se diffundit, & sensui occulta est, multos interdum anfractus habens, modò rectos, modò obliquos, citra duritiem tamen & callum. Horũ *Curatio* fiet indicationibus perficitur. Quare

Cognitio

Partis affectæ. Manifesta.

Causarũ: videlicet
- *Abscessuum* tardiùs dissectorum:
- *Vulnerum* perperã curatorum:

Pus namq; lõgo minus spatio in suppurato abscessu, aut in profundo vulnere, retentum, acrem & erodentẽ naturã acquirit, & cuniculos tandẽ molitur, qui difficilè admodũ curãtur. Ad affectã namq; particulã, quæ iã imbecillitatẽ cõtraxit, vndique ex circumiacentib. ac vicinis partibus, vel etiã vniuerso corpore superuacanei humores cõfluunt, atq; ita ęgrè sanabile redditur vlcus.

Morbi: scilicet Vlceris sinuosi. Depræhenduntur turundis, & specillis, siue contis (quæ probæ vulgò dicũtur) argenteis, vel plumbeis, in ipsos cuniculos læuiter, ac blandè immissis. Item mimeis quibusdam, atque exilibus radicibus, & cereis candelis, nec non & coloratis quibusdam iniectionibus.

An fieri possit, indicat Sanies potissimùm. Nam Saniei puris'ue bonitas & paucitas, doloris quoque & tumoris, qui priùs aderant, priuatio, sinum carne impleri, & glutinari demonstrant. Si verò contraria his adfuerint, glutinationem nequaquam adhuc fieri indicant.

Quid fieri debeat, indicant tum

Imminẽtia: quæ ꝓhibẽda sunt partim
- *Victus* ratiõe tenui, ꝓ corporis & humorũ natura.
- *Medicamentis* purgantibus pro redundantium humorum natura.

Symptomata

Præsentia. Sic
- *Intemperies*
- *Phlegmone*
- *Erysepelas*
- *Dolor*

Prius remouẽda. Nisi enim symptomata prius sanẽtur, impleri cauũ vlcus nõ poterit. Fieri enim non potest, vt in vlcere vel carnis productio, vel sinus impletio vel agglutinatio, vel cicatricis inductio, rectè vnquã cedat, nisi subiecta caro pro naturali modo se habeat. Quomodo autẽ hæc remoueãtur, vide suprà in Vulnerũ curatiõe.

Chirurgia. Sic vlcus, aut ab orificio ad fundum vsq; scindendũ: maximè quãdo cauitas est cuti proxima: aut si imminens periculum id prohibeat, in fundo est aperiendum. Præstiterit autẽ semper, si nihil obstiterit, totam ipsius sinus cauitatem dissecare, quã ex aduerso plagã facere. Ita enim faciliùs, ac citiùs multò ad sanitatem vlcus perducetur. Tota igitur cauitate dissẽcta, ellychorijs, & pannorũ lacinijs in linamenta formatis, congruisque medicamẽtis sic ex purgandus, atq; resiccandus erit sinus, vt tandem caro regignatur, cauitas impleatur, & ad perfectã sanitatem, modo, quo suprà de altis & cauis vulneribus diximus, perducatur. Cæterùm priusquam ex aduersa parte diuisio fiat, purulenta colluuies finenda est magna satis copia in fundo ipsius sinus colligi, quò sinus parietes magis attenuentur, atque ita meliùs specillum in cauitatẽ demittatur sinu scilicet ex puris copia distento, & ampliore facto. Specillum autem ipsum, læue & minimè asperum esse debet, ac vnctuoso aliquo illitum. Ad hæc parte posteriore perforatũ esse decet in modum acus, vt in eo imponi possit ceto aliquis ex stupis canabinis, aut aliqua gracili fascia, aut certè funiculo quopiam molli factus. Incisione autẽ facta, dolor, qui per eam excitatus est, sedandus erit, & impetus profluentis sanguinis, oui cãdido, atque alijs id genus supprimendæ sanguinis profusioni dicatis auxilijs, cõpescendus. Post hæc autem ceto alius, quando opus erit, detergente aliquo medicamento imbutus, indendus erit, atque vt id cõmodiùs fiat, alteri, qui sinum adhuc occupat, aut assuetur, aut alligabitur. Poterunt & ellychnia, seu linamenta in mundificatiuo aliquo tincta, in sinum ipsum imponi, superque atque in ambitu danda sunt, quæ infrà dicemus.

Morbus: videlicet vlcus cũ sinu spectante

Deorsũ, aut ad latus, vel introrsùm, ita vt sanies liberè nõ effluat: quod curandũ vel

Medicamẽtis, si neq; in imo, neque cauitas tota dissecari cõmodè possit. Curatur autẽ detergẽtib⁹ primò, deinde incarnãtib. & glutinãtib. Itaq; vlcus si nuosum

Sordidũ detergẽdum est: & vel
- *Simplicibus*: cuiusmodi sunt
  - *Oximel*, Oenomel.
  - *Vinum* astringens, Aqua aluminosa.
  - *Mel*, Lixiuium, Aqua marina.
  - *Puluis* mercurij. &c.
- *Cõpositis*: cuiusmodi est
  - *Injectio*
    - *Prima*
      - ℞. *Aquæ* plãtaginis, Aquæ peculi rosarum, Aquæ caprifolij ana ʒ.ij.
      - *Vnguenti* Aegyptiaci ʒ.i.S. Fiat iniectio.
    - *Altera*
      - ℞. *Aquæ* plãtaginis, Aquę peculi rosarũ ana ʒ. iv.
      - *Vini* albi ʒ.ii. Aluminis vsti ʒ.S. Baccarũ myrthi, Aloes, ana ʒ. i. Misce, & fiat iniectio.
    - *Tertia*
      - ℞. *Hordei* integri P.i.S.
      - *Ceterach*, Agrimoniæ ana M.i.
      - *Centaurij* min. Absynthij ana M.S. Coquantur in mellicrato, ac fiat iniectio.
  - *Vnguentum* Aegyptiacum in lixiuio & melle dissolutum.

Cauum. Vide in seqq. sig. A.

Surſum, & eius orificium deorsum, ita vt facilè sanies effluat, non adeò multum negotij in sanando faceſſet.

Pars affecta: & potissimùm vicinæ, quæ medicamento partim repellente, partim discutiente muniendæ & fouendæ huiusmodi decoctione: ℞. Calamenthi, origani, saluiæ, matricariæ, absynthij, rorismarini ana M.i. chamomillæ, stœchados, Rosrub. ana P.i. Nuces cupressi x. Salis ʒ.ij. Aluminis ʒ.x, Mellis ℔.i. Coquantur in lixiuio, & vino austero ad tertias, & fiat fotus.

A. *Vlcus* sinuosum cauum carne replendum, deinde glutinãdum est: & vel

- *Iniectione*
  - *Prima*
    - ℞. *Hordei* P.i.S. Rad.ireos, fol.oliuæ. Plantaginis, Agrimoniæ ana M.S. Coquantur in aqua, & in colaturæ ℔.S. dissolue mellis ros. ℥.ij.
    - *Myrrhæ* ʒ.ii.S. Thuris, masticis ana ʒ.i. Fiat iniectio.
  - *Altera*
    - ℞. *Decoctionis* hordei ℔.i. Mellis rosati colati ℥.iij. Sarcocollæ ʒ.ij.
    - *Myrrhæ*, Thuris ana ʒ.i.
    - *Vini* ℥.vi. Coquantur ad tertias: quibus interdum aliquid aloes addi potest.
- *Vnguento* huiusmodi
  - ℞. *Farinæ* hordei, Farinæ lupinorum ana ℥.i. Mellis ℥.iiij.
  - *Thuris*, Masticis ana ʒ.ij.
  - *Myrrhæ* ℥.S. Terebynthinæ lotæ ℥.i.S. Olei hyperici q.s. Fiat vnguentum.
- *Emplastro*
  - *Vsuali*: vt est
    - *De* minio.
    - *Apostolorum.*
    - *Diachalciteos*, &c.
  - *Minus* vsuali: cuiusmodi, est
    - ℞. *Nitri* tenuissimè triti ℥.iij. Aquæ rosarum ℥.ij.S. Coquantur simul lento igne ad crassitiem, semper agitando, postea adde
    - *Terebynthinæ*, Olei veteris ana ℥.iij. Ceræ q.s. Fiat ceratum. Admouendæ etiam turundæ plumbeæ in formam cannulæ, vt pus effluat, & ligatura exprimens cũ puluillis, & spongia in orificio, vt pus veluti sugendo, & attrahendo, vlcus siccius reddatur.

De Fistula.

Fistula est arctus oblongusq; & callosus sinus, aliquatenus indolẽs, qui magna ex parte ex abscessibus parum dextrè curatis oritur. Huius

- *Cognitio*
  - *Partis* affectæ. Partim visu depræhenditur, partim specillo exploratur.
  - *Causarum*: scilicet
    - *Abscessuum* tardiùs dissectorum
    - *Vulnerum* malè curatum
    - } ex ægri relatione intelligitur.
    - *Humorum* prauorum, & potissimùm phlegmaticorum, & melancholicorum, &c.
  - *Morbi*: scilicet Fistulæ
    - *Callositas.*
    - *Virulentia* horribilis.
    - *Dolor* paruus, &c.
- *Curatio* suis indicationibus perficitur. Quare
  - *An* fieri queat, indicat tum
    - *Pars* affecta. Sic fistula
      - *Si* os, vel cartilaginem vel neruum, vel musculos læsit, si articulũ occupauit, si vel ad vesicam, vel ad pulmones, vel ad vuluam, vel ad grandes venas arteriásve, vel ad inania, vt guttur, stomachum, thoracẽ penetrauit: ad intestina quoque eam tendere semper periculosum, sæpe pestiferum est.
      - *In* ano, quæ orificio caret, tum quæ delitescit, & in os terminatur, multifariãque fissa est, ægrè consanescit.
    - *Morbus*. Sic Fistula
      - *Tortuosa*
      - *Anfractuosa*
      - *Multiplex*
      - } manu tantùm curatur.
    - *Situs*. Sic fistula si altiùs penetrat, vt dimitti collyrium non possit, chirurgia tantùm curatur.
  - *Quid* fieri debeat, indicat
    - *Primò* causa morbi: scilicet Humores noxij fistule consolidationẽ impedientes: qui ex toto corpore adimendi, minuendi. Minuuntur autem partim
      - *Victus* ratione, quæ causæ aduersatur.
      - *Medicamentis*
        - *Præparantibus*
        - *Purgantibus*
        - } pro humorũ natura.
    - *Deinde* partes internæ, q̃ corroborandæ. Sũt autẽ ad id potione à Medicis accõmodatæ duę, quarum
      - *Prima* huiusmodi:
        - ℞. *Agrimoniæ* partes iij.
        - *Plantaginis* partes ij.
        - *Fol.* oliuæ part.i.
        - *Scindantur* minutim, & contundantur: postea in vino albo coquantur, & fiat colatura, de qua quolibet die sub auroram cyathus vnus administretur.
      - *Altera*
        - ℞. *Osmundi* regalis (quæ filix mas est Dioscoridi.)
        - *Scropulariæ*, ana part.i.
        - *Agrimoniæ*
        - *Centaurij* minoris
        - } ana part.ij.
        - *Aristolochiæ*
        - *Gentianæ*
        - } ana part.S.
        - *Rad.* filicis part.i.
        - *Philipendulæ* part.ii.
        - Coquantur in vino albo, addẽdo sacchari q.s. & decocti detur quotidie manè cyathus vnus: potest eidem decocto Guaiacum addi: posteaquam etiam callus erit ablatus, proderit vsus liqui sancti in vino, vel aqua cocti, habita ratione virium, & humorum, & vt magis minúsue voles exiccare.
    - *Tertiò* Morbus. Vide in seqq. signum A.

A. *Morbus* quoque seu Fistula indicat sui curationē. Sic Fistula

- *Turunda* ex gentiana, Trochiſſis de minio.
- *Radice* bryoniæ, Radice dracunculi.
- *Angusta* seu stricta, hoc est, cuius orificium angustū est, ipsum erit dilatandum penicillo, vel *Spongia* sic præparata: — ℞. *Ceræ*, Resinæ ana ʒ.i. *Sublimati* ʒ.i. Liqueſcat cera cum resina, postea adde sublimatum: imbue spongiā ea miſtione, statimq; eam extrahe, vt comburatur: ac prælo exprime diligenter.
- *Callosa* extirpāda vel
  - *Medicamentis* corrodētibus & vel
    - *Simplicib.* cuiusmodi sunt: *Auripigmentum* rubrum, Sublimatum. *Aqua* sublimata, Arsenicum. *Sphondylij* radix, Veratrum nigrum. *Elaterium*, Laserpitij succus, &c.
    - *Compositis*: cuiusmodi sunt: *Trochiſci* asphodeli. *Trochiſci* de arsenico. *Injectio* — ℞. *Vnguenti* ægyptiaci ʒ.S. *Sublimati* ʒ.S. Arsenici ℈.i. *Lixiuij* ʒ.i. Aquæ rosarum ʒ.ii. *Aquæ* plantaginis ʒ.iij. Coquantur ad tertias: & fiat iniectio tribus diebus: factaq; iniectione vlceris orificium claudatur cera vel bombace, vt intus remanens meliùs agat, & fistulā absumat. *Aqua* alchymiſtarum.
  - *Chirurgia*: scilicet — *Inciſione* tantùm, & sine cauterio: totius scilicet cauitatis vsque ad fundū fistulæ: qua facta callus totus vel vnguibus, vel acie scalpri, vel nouacula detrahi debet, ita vt locus, seu sinus ipse purus, & ab omni sorde mundus appareat, quod viuæ ac probæ carnis præsentia deprehenditur. Et hæc vera est fistulæ curatio; quæ statim, si nihil obstiterit, aggredienda.
- *Inciſione* & cauterio, si nerui, vel arteriæ non prohibuerint. Primùm quidem tentabimus, an recta sit vel obliqua, demisso intrò specillo, vel cerea cādela. Quo explorato, si in summo fuerit sinus, atque is angustus, specillo demisso explicandus est, supraq; id accommodata figura scalpello incidendus. Si flexus reperiuntur, hi quoque simul specillo & ferro persequendi sunt. Vbi ad fines fistulæ vētum est, diuiso vlceri imponēda sunt penicilla, oui candido liquore imbuta, quæ labra solutæ continuitatis distendant, & inuicē coire nō sinant. Postera die locus vtendus erit, vel ferro candente, vel caustico, nempe vel puluere asphodelorum, vel arsenico, vel hydrargyro, aut alio consimili. At si nō summa occupauerit fistula, sed rectà intrò tendat, vbi quàm profundissimè potest. & quatenus licet incisus fuerit sinus, orbiculatim totum callum, modo qui super dictus est, si fieri possit, auferemus. Quòd si aliquid ex eo relictum fuerit, adurente id medicamēto absumemus. Si autem multum sit, quod ex callo remansit, nec medicamento cedat, candentibus ferramentis adurendum est. Cæterùm superponenda sunt, atque in circuitu semper admouenda, quæ refrigerent & reprimant. Itaque adusta & vt oportet resiccata fistula, mitigatorio aliquo medicamento primis diebus vtitor, vt oleo cum oui luteo mixto. Deinde ea quæ crustas resoluunt, admoueto: cuiusmodi est butyrum, aut aliquod aliud simile.
- *Sordida*, extergenda est vel
  - *Aqua* mulsa.
  - *Decoctione* erui cum melle.
  - *Vnguento* huiusmodi: — ℞. *Terebynthinæ* in aqua vitæ ablutæ ʒ.iij. *Succi* apij, *Succi* cynogloſſæ ana ʒ.vi. *Mellis* rosati colati ʒ.i.S. *Aristolochiæ* rotundæ ʒ.ii. *Farinæ* lupinorum ʒ.S. Coquantur succi & terebynthina cum melle rosaceo vsque ad cōsumptionem medietatis succorum, deinde reliqua commiscean-tur.
  - *Mundificatiuo* ex apio, &c.
- *Pura*, carne implenda: vel
  - *Cinere* radicum liliorum crematarum.
  - *Puluere* huiusmodi: — ℞. *Rad.* Chamæleontis nigri, *Pini* corticis, *Thuris* masculi, *Aristolochiæ* longæ ——— ana part. æquales. Fiat puluis.
  - *Collyrio* — ℞. *Aquæ* vitæ ʒ.ii. *Vini* maluatici ʒ.i. *Mellis* rosati ʒ.x.
    - *Primo*: *Myrrhæ*, Rad. peucedani tritæ ana ʒ.ij. *Sarcocollæ*, Aloes ana ʒ.i.S. Misceantur & coquantur vnica bullitione, & per oricularium clysterem siue syringam injciantur in fistulam.
    - *Altero*: ℞. *Squamæ* æris, æruginis, *Ammoniaci*, *Thymiamatis* — ana part. æquales. Ex aceto terito, & pastillum conflato. Deinde collyria, hoc est, turundas. fistulæ æqualia formato, & imponito.
  - *Vnguēto* — ℞. *Terebynthinæ* in aqua vitæ lotæ ʒ.iij. *Succi* apij, & cynogloſſæ ana ʒ.vi. *Mellis* ros.col. ʒ.i.S. Fiat decoctio vsque ad consumptionem medietatis, postea adde *Aristolochiæ* rot. ʒ.ij. *Farinæ* lupini ʒ.S. *Rad.* peucedani, Rad. ireos, Myrrhæ, Sarcocollæ ana ʒ.i. Misce.

De Can-

De Cancro exulcerato.

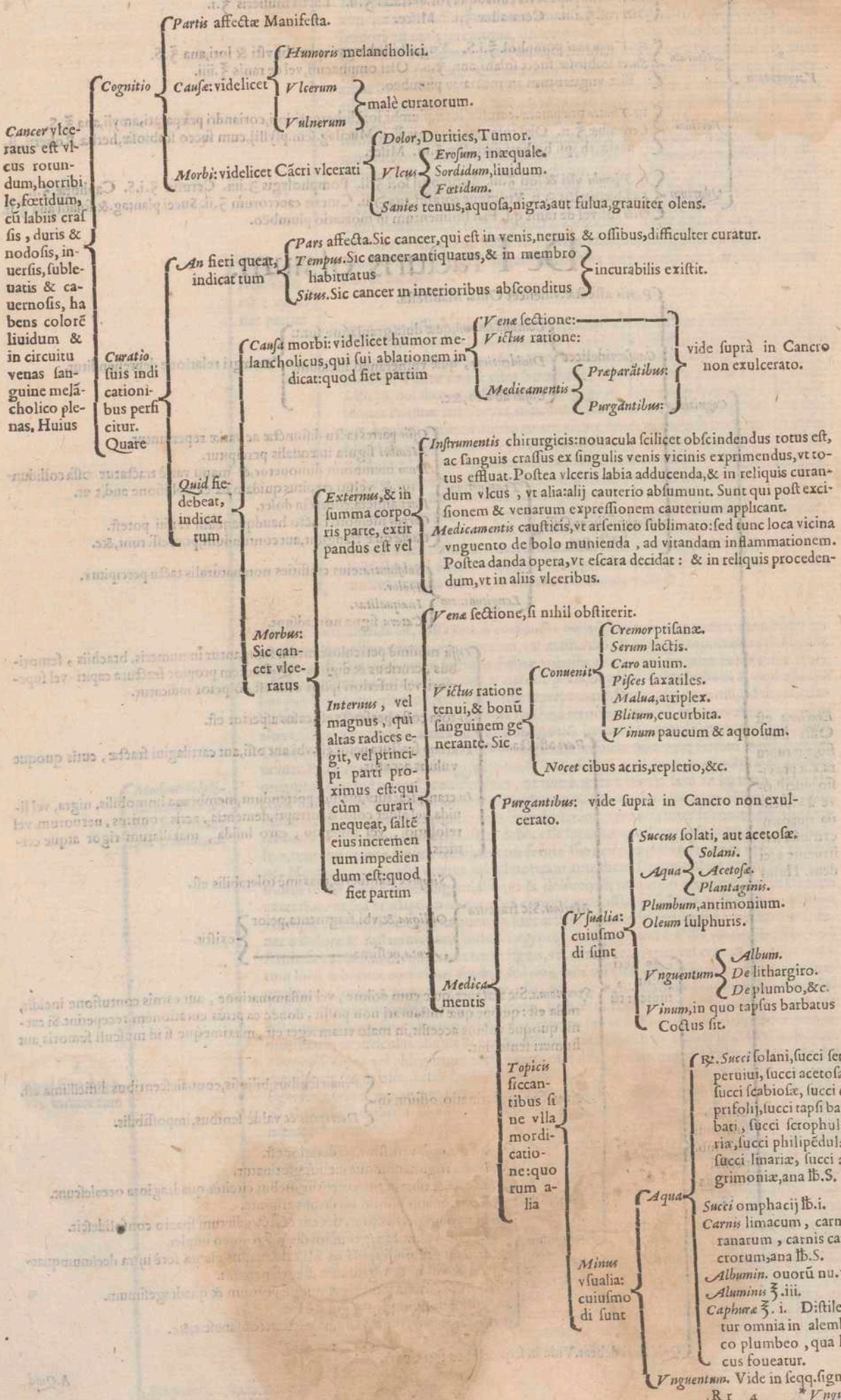

* *Vnguentum*

- *Primum*: R. *Ceruſſæ* vſtæ,& quinquies in aqua roſ.lotæ ℥.i. Plumbi vſti & loti ℥.i. Thutiæ præparatæ ℥.S. *Lithargyri* nutriti ℥.iiii. Succi ſolani,ſucci ſemperuiui,ſucci hyoſcyami,ana ℥.i. *Lactis* ſem.papaueris cum aqua roſ.extracti ℥.ii. Lactis mulieris ℥.i. *Olei* roſ.℥.iiii. Ceræ albæ ℥.i. Miſce.
- *Alterum*: R. *Vnguenti* pomphol.℥.i.S. Vng.albi,lithargyri,plumbi vſti & loti,ana ℥.S. *Succi* ſcabioſæ,ſucci ſolani,ana ℥.ii. Olei omphacini,vel de ranis ℥.iiii. Fiat vnguentum in mortario plumbeo.
- *Tertium*: R. *Thutiæ* præparatæ,ceruſſæ lotæ,plumbi loti,lithargyri loti,coriandri præparati,amyli,ana ℥.S. *Ceræ* albæ ℥.ii. Olei rolati,vel de ranis ℔.i. Mucilag.ſem.pſyllij,cum ſucco ſcabioſæ,herbæ Roberti, linariæ,thapſi barbati extractæ ℥.iii. Miſce.
- *Quartum*: R. *Plumbi* vſti & loti ℥.iii. Antimonij loti ℥.ii. Pompholygis ℈.iiii. Ceruſſæ ℥.i.S. Caphuræ ℥.i. *Lap.* hæmatitis ℈.ii. Vtriuſque coralij,ana ℈.ii. Cineris cancrorum ℥.ii. Succi plantag.& ſolani ana ℥.ii. *Olei* roſ.vel de ranis q.ſ. Fiat linimentum in mortario plumbeo.

De Fracturis oſsium.

Fractura eſt Oſſis diuiſio,aut ruptura,aut præciſio diſciſſióve à violentia quadam extrinſecùs ſuperueniente accidens. Huius

- *Cognitio*
  - *Partis* affectæ: videlicet Oſſis. Manifeſta.
  - *Cauſæ*: videlicet
    - *Contundentium*, quæ dura grauiaque ſunt:
    - *Diuidentium*, quæ vulnerando incidunt:
    - *Caſus* ab alto,&c.

    } *Ex* ægri relatione deprehenditur.
  - *Morbi*: ſcilicet Oſſis fracti, per
    - *Tranſuerſum*
      - *Oſſis* partes tactu diſiunctæ ac variæ reperiuntur.
      - *Membri* figura inæqualis percipitur.
      - *Dum* membrum dimouetur,& manu variè tractatur oſſa colliduntur,& veluti crepitus quidam ex ea colliſione audit ur.
      - *Pars* afflicta,contacta dolet.
      - *Corpus* membro fracto haudquaquam inniti poteſt.
      - *Cauſæ* quæ frangunt,aut contundunt,præceſſerunt,&c.
    - *Longitudinem*
      - *Subſtantia*: eius craſſities non naturalis tactu percipitur.
      - *Dolor.*
      - *Inæqualitas.*
      - *Cætera* ſigna non adſunt.
- *Curatio* ſuis indicationib. perficitur. Quare
  - *An* fieri poſſit, indicatũ
    - *Pars* affecta. Sic
      - *Oſſa* minimè periculosè media frangantur in numeris, brachiis, femoribus, cruribus & digitis. Quò autem propior fractura capiti vel ſuperiori, vel inferiori ipſius oſſis eſt,eò peior iudicatur.
      - *Si* tota coſta perfracta eſt,caſus aſperior eſt.
      - *Narium* fractura peior eſt,vbi aut oſſi,aut cartilagini fractæ, cutis quoque vulnus acceſſit.
      - *In* cranij fractura,malum portendunt,membrana immobilis, nigra, vel liuida,vel aliter coloris corrupti,dementia, acris vomitus, neruorum vel reſolutio, vel diſtentio, caro liuida, maxillarum rigor atque conuicis.
    - *Morbus*. Sic fractura
      - *Simplex* tranſuerſa,maximè tolerabilis eſt.
      - *Obliqua*,& vbi fragmenta,peior
      - *Acuta*,peſſima

      } exiſtit.
    - *Symptoma*. Sic fractura,quæ cum dolore, vel inflammatione, aut carnis contuſione incidit, mala eſt: quippe quæ inſtaurari non poſſit, donec ea priùs curationem receperint. Si carnis quoque vulnus acceſſit,in malo etiam æger eſt, maximeque ſi id muſculi femoris aut humeri ſenſerunt.
    - *Ætas*. Sic agglutinatio oſſium in
      - *Primis* ſenibus,bilioſis,conualeſcentibus difficillima eſt.
      - *Decrepitis* & valdè ſenibus,impoſſibilis.
    - *Tempus*. Sic
      - *Fractura*,quò vetuſtior,eò deterior eſt.
      - *Caluaria* triginta quinque diebus glutinatur.
      - *Brachium* & tibia,ſi ritè curentur,diebus circitèr quadraginta occaleſcunt.
      - *Cubitus* firmatur plurimùm diebus triginta.
      - *Os* in naribus perfractum, decem & octo dierum ſpacio conſolideſcit.
      - *Coſta* poſt vnum & vigeſimum diem ferrumen implet.
      - *Maxilla*,iugulum,ſcapula,os tali,calx,manus,planta ferè intra decimumquartum & vnum & vigeſimum diem ſaneſcunt.
      - *Humeri* & femina inter vigeſimumſeptimum & quadrageſimum.
      - *Coxa* diebus quinquaginta coaleſcit.
      - *Pes* ſexaginta dierum ſpacio,ſi quieſcat,conſaneſcit,&c.
  - *Quid* fieri debeat. Vide in ſequentibus ſignum A.

Medico. Itaque ægro pro rei exigentia debitè collocato, duobus miniſtris iubebimus, vt manus apponant fracturæ, quorum alter infernè ſurſum, alter verò ſupernè deorſum: vel alter à dextro in ſiniſtrum, alter in cõtrarium trahat, atq; ita fracti oſſis partes rectè commitat, & in naturalem ſitum coapter. Si va lentiori eſt opus intenſione, ſeu extẽſione, funes ac veluti habenas ex linteo firmiſſimo parabimus, quibus fractum membrum circũdabimus, altera parte ſuperiorem fracturę regionem, altera lintei parte inferiorem firmiter ligantes: atque iis funibus alter miniſter vnam in partem, alter in contrariam, vt dictum eſt, trahere conabitur. Cauendum tamen ab immoderata tenſione, præſertim in ſiccioribus corporibus, ne vehementiores dolores, febres, conuulſiones, ac reſolutiones ſubſequantur. Cauendum quoque, ne inter diſtendendum aliquid oſſium extantium frangatur: quo fieret, vt curationem difficiliùs aſſequereris. Vbi paulo longiùs membrum eſt extenſum, quàm naturaliter eſſe debet: ſenſim erit diſtenſio remittenda, ac manibus fracturæ admotis, oſſa in ſuas ſedes reducenda. Hoc autem indicio oſſa rectè conſtituta cognoſces: ſi dolor remittatur, ceſſetq́ue punctionis ſenſus. Alius oſſium reducendorum modus ab Hippocrate libro de Fracturis traditur per gloſſocomium, veluti iudicis ſententia tortores in quæſtione reos extendunt: hîc tamen eſt familiarior & facilior.

Soluta, quæ reficienda eſt: quod fiet partim

Natura, quæ oſſa fracta rurſus coniungit (facta commiſſione à Medico) per alligationem: quæ fit callo ſupernato, qui fractas partes inſtar vinculi medius ferruminat. Ex oſſis quidem alimento oritur, & victus ratione ad id accommodata. Vtatur itaque cibis boni ſucci, & qui multum nutriant (niſi vulnus adſit) & qui ſuccos craſſos & tenaces gignant: tales enim ſunt poro efficiendo idonei. Proſunt itaq; oryza, triticum, extrema & inteſtina animalium, præſertim hœdi & veruecis. Initio autem victus debet eſſe tenuis: nam vino & carnibus in diem decimum eſt illi abſtinendum, quo callus incipit generari. Cùm fractura eſt in partibus inferioribus, tardò aluum mouemus, nec per clyſteres, nec per carthartica: ſed interdum venã ſecamus ad defluxionem cohibendam. Callum plus iuſto minorem adaugebit perfuſio moderata aquæ modicè calentis, & emplaſtrum ex pice ac frictiones: hæc enim alimentum in partem affectam attrahunt, quæ verò digerendi vim obtinent medicamenta, ea callos recentes iam effectos maiores minuunt, veluti lamina plumbea ſuperpoſita, & arctè ligata, & fricatio immodica, aut quæ fit ex olea & ſale ac nitro, aut fotus multus ex aqua calenti, & vomitus, ac tenuis victus.

Facta: quæ conſeruanda eſt. Oſſa autem coniuncta vnitaq́; retinebimus, totum membrum vnguentes oleo roſato, calenti, vel myrthino, vel maſtichino, & aſpergẽtes puluerem maſtiches. Poſtea ℞. Boli armeni, terræ ſigillatæ, farinæ volatilis, ana partes æquales: excipiantur albuminibus ouorum, ac ſtupis tenuibus, & optimè pexis, oxycrato prius imbutis & expreſſis: quibus pannus lineus etiam oxycrato imbutus ſuperponatur. Deniq; faſcia molli, ſed firma, duobus initiis obuoluta, & oxycrato imbuta fractura tertiò aut quartò circumuoluatur: poſtea altera faſciæ pars ſurſum, altera deorſum ducatur: & iterum in partem ſuperiorem reducatur. Oportet itaque eam partem eſſe multò longiorem ea faſciæ parte, quę ſurſum membrum inuoluet. Faſciarum autem & longitudinem, & latitudinem metiemur, pro fracturæ ac membri magnitudine. Sed interea prouidendum, ne nimis arcta nimiſq́; laxa ſit ligatura. Nam arctior dolorem & inflammationem excitat: alimentum ac vitalem ſpiritum cõmunicari prohibet: excrementorum euaporationem impedit: laxior verò oſſa inter ſe coniuncta non ſatis retinet. Tamẽ in loco fracturæ arctior debet eſſe ligatura: quod cognoſcemus, tum tactu noſtro, tum ægrotantis ſenſu. Poſt ligaturam ferulæ ſunt circumponendę, etiam initio: (tametſi nec Hippocrates, nec alij veteres eas admoueant ante diem ſeptimum) eas autem circumponimus initio, nõ vt conſtringant: alioqui & dolorem & tumorem accerſerẽt, aut præſentem exacerbarent: ſed vt adaptionem membri contineant: oſſaq́ue ſedibus ac locis ſuis reſtituta, vtrinque fulciant. Principio itaque non ſunt arctius vinciendæ ferulæ, ſed expectandum, donec à dolore & inflammatione tutus ſit ægrotus: tunćque erunt arctius vinciendæ. Sint verò ferulæ læues & planè æquales, ex tenui ligno, vel charta papyracea, vel corio. Quidam ferularum loco arborum corticibus vtuntur, ſed non ſatis oſſa ſtabiliunt. Quòd ſi ob membri inæqualitatem ferulæ non poſſint accommodari, partes magis concauæ ſunt ſpleniis implendæ: & ferulæ ſtupa aut lana inuolutæ in orbem, non minore quàm vnius digiti ſpatio inter ſeſe diſtantes, fracturæ ſunt accommodandæ, ac vinciendæ, vt ſedibus ſuis non dimoueantur: cauendumq́; ne articulus aliquis & præcipuè fluxus interior ab iis attingatur. Obſeruandum quoque, ſi dolor vel phlegmone adeſt, neque eam deligaturam neque ferulas applicandas, ſed membrum ſtupis oleo vel albuminibus, vel ambobus imbutis contegendum: ſatiſque erit, vt ligatura paulum membrum fulciat, & medicamenta huic ſymptomati idonea contineat. Porrò vbi rectè membrum ligaueris, de appoſita figura eſt prouidendum. Ea autem eſt conueniens, quæ maximè abeſt à dolore: quæq́ue naturalis & conſueta, & in qua diutius æger conſiſtere valeat. Rectiſſimam figuram vocat Galenus, quæ venas, arterias, & muſculos rectiſſimos habet. Figura angularis brachio, eſt rectiſſima. Ad membri itaque ligati conſeruationẽ, quidam panno lineo ſuunt arctiſſimè ſtramen, inſtar puluilli, & membrum in medio ſtatuunt, & ligant: alij capſulam eodem vſu parant. Quando verò nec pruritus, nec dolor, nec phlegmone, nec vlcus, nec aliud ſymptoma adeſt, rectęque fractura eſt reſtituta: debent & ligamenta & ferulæ in diem quintumdecimum ſic permanere, fouendo interim membrum in circuitu oleo myrthino & maſtichino. Proderit quoque vngere partem ſuperiorem membri defenſiuo aliquo, ſaltem primis diebus. Exactis diebus quindecim faſcias reſoluemus: partem vino decoctionis abſynthij & roſ. cum ſale fouebimus: & rurſum medicamentis iam dictis vtemur aliis ſeptem diebus. Deinde poſtquam locum, vt dictum eſt, foouerimus, vtemur emplaſtro, quod oxycroceum appellant. Quòd ſi aliquod ſymptoma ſuperuenerit: vel fracturam non rectè procedere arbitrabimur, tertio quoque die Hippocrates reſoluere faſcias iubet, atque ſymptomati occurrere.

Morbus: videlicet fractura oſſis, ſeu vnitas per tranſuersũ

A. *Quid* fieri debeat, indicat tum

Symptoma. Vide in ſequentibus ſignum B.

Dolor, aut phlegmone, si adsit, remouēda est: quod commodè fiet: si deligationem, si iam facta est, ſt... ſolueris, & lanam, oleum & acetum, congruaq; id genus alia auxilia parti dolenti atq; inflammatæ admoueris. Sed neque prius quàm hæc ſedata fuerit, vel deligaturam adhibeto, vel ferulas circumponito, niſi duntaxat eatenus, vt membrum fulciant, & vt impoſitum medicamentum contineant, hoc eſt, laxè admodum. Quidam conſulunt liberale fomentum aquæ calidę, dum inflammatio adeſt, cùm verò ea deeſt, mo dicum: ſedata inflammatione, & dolore ſublato, deligationes & ferulæ, vt ſuprà diximus, adhibendæ ſunt.

Pruritus noxius ſeu puſtulæ, remouebuntur vel
- *Fotu* aquæ, aceti, & ſalis:
- *Vnguento*
  - *Albo*, ——
  - *Diapompholigis*,
  - *Populeone*, &c.

  Ligatura prius diſſoluta.

Contuſio carnis magna, ob quem impendeat gangrænæ periculum, pars affecta ſcarificanda eſt. Quòd ſi Gangræna quoque ipſa, aut alia quępiam ſerpens putredo, iam occupauit, conuenienter occurrēdum. Horum autem omnium curationem in ſuperioribus libris tradidimus. Ligatura ex Hipocratis ſententia eadem non erit, quæ in fractura abſque vlcere: ſed nos faſciam ab vtraque parte vlceris obliquè in longitudinem collocabimus ad ſimilitudinem græcæ literæ χ, vt remaneat vlceris locus apertus, eiq́ue mederi poſſimus, faſcias non reſoluendo.

B. *Symptomata* fracturis oſſium varia interdum accidunt, quæ ſui quoque correctionem indicant. Sic

Vulnus cum fractura in carne curabitur, ſi prius diligenter conſideraueris, num ſint aliqua oſſium fragmenta, quæ pungant, ea enim eſſent ſtatim initio eximenda: & reliqua, vt in vulnere cōtuſo, perficienda. Hippocrates fracturam cum vulnere eodem modo curat, atq; eam, quæ eſt ſine vulnere: niſi quòd laxiorem efficit ligaturam in loco vulneris, quàm ſi vulnus non adeſſet. Plures etiam faſcias applicat: quoniam laxiorem efficit ligaturam: tardiùs verò ferulis vtitur, ac victum tenuiorem præſcribit.

Indecēs membri, figura, immutanda eſt: quod fiet, ſi callus prius frangatur, deinde commodę membrum reſtituatur. Frangitur autem medicamēt̄is emollientibus: quorum alia

- *Emplaſtra*: cuiuſmodi eſt
  - *Primum*: ℞. *Fol.* cicutæ M. iiii. Fiat decoctio, qua foueatur pars: & folia terantur cum exungia ſuilla vel gallinæ, fiátq; emplaſtrum, quod applicetur poſt fotum: hoc enim porum iam genitum mirum in modum emollit: adeò vt intra nouem dies facilè frangi poſſit, ac commodè reſtitui membrum. In fine cōfert pannus lineus ſequenti emplaſtro imbutus, quem Spanadrap. appellant.
  - *Alterum*: ℞. *Thuris*, maſticis, farinæ volatilis, ana ʒ. ii. *Boli* armeni ʒ. ii. *Ceræ*, ſeui arietis, ana ℔. S. *Reſinæ* ℥. S. *Olei* roſ. ʒ. ii. Liquefiant cera & reſina cum ſeuo & oleo, & iis eductis ab igne pulueres iniiciantur, & fiat emplaſtrum: vel panni immergantur, & fiat Spanadrap.
- *Fomentum*, ex decoctione capitis, pedum & inteſtinorum veruecis, corticis mediæ vlmi, rad. altheæ cum farina ſem. lini, fœnigræci, chamomillæ, meliloti, quæ coquantur in vino & aqua, cuius fumum membrum recipiat panno coopertum: deinde foueatur oleo decocto, & applicetur aliquod ex ſequentibus vnguentis.
- *Vnguentum*
  - *Primum*: ℞. *Vnguenti* dialtheæ, & agrippæ, anna ℥. i. *Olei* chamęmelini, liliorum, & amygd. dulc. ana ℥. S. *Olei* laurini ℥. i. *Pingued.* gallinę, medullę cruris vituli, & vacæ, an. ℥. (S. *Oeſypi* ℥. S. *Mucilag.* ſem. lini & fœnigr. ana ℥. j. *Ceræ* q. ſ. Fiat vnguentum.
  - *Alterum*: ℞. *Rad.* altheæ ℔. j. *Ireos*, ſcillæ, ana ℥. ij. *Iuæ* arthetica, herbæ paralyſis, cynogloſſæ, ana M. j. Coquātur, terātur, exprimantur, & colaturæ adde *Pingued.* gallinæ, & anſeris, ana ℥. ii. *Butyri* recentis ℥. i. S. *Axungiæ* ſuillæ ℥. i. *Amurcæ* olei irini, & de lilio, ana ℥. ii. *Ceræ*, terebynthinæ, gummi hederæ, ana ℥. S. *Galbani* ℥. S. *Colophoniæ*, reſinæ, ana ℥. i. Fiat vnguentum.

De Luxā-

De Luxationibus.

Luxatio est articuli è natiuo positu seu proprio acetabulo, in alienam atque insolitam sedem prolapsus, quo motus arbitrarius impeditur. Græci Exarthrema vocant. Huius

- *Cognitio*
  - *Partis* affectę: videlicet Articuli. Manifesta.
  - *Causæ*
    - *Externæ*: scilicet *Casus, Peruersionis, Percussionis, Distorsionis, Extentionis,* ex ægri sermone intelligitur.
    - *Internæ*: nimirum Humoris *Mucosi. Pituitosi.*
  - *Morbi*: videlicet Luxationis *Tumor* ea parte qua os prorumpit. *Sinus*, seu cauitas insolita ea parte, qua recessit. *Dolor.* *Motus* afflictæ partis *Difficultas. Priuatio.*
- *Curatio* suis indicationibus perfitur. Quare
  - *An* fieri queat, indicat tum
    - *Pars* affecta. Sic
      - *Luxatio*, in qua franguntur margines ossium, hoc est cauitatis supercilia, pessima iudicatur.
      - *Caput* si in posteriorem partem prolabitur, nunquam in suos sinus compellitur, sed mortem statim adfert.
      - *Ossa*, quę suis sedibus mouentur, alia aliis faciliùs, alia difficiliùs & excidunt & reponuntur.
      - *Genu* vt facilè prolabitur, sic non magno impendio in suam rursus sedem compellitur.
      - *Digitorum* luxatio nullum negotium facessit.
      - *Cubitus*, vt tardiùs quidem ac difficilius excidit, ita prolapsus negotij plurimum exhibet.
      - *Humerus* vt neq; difficulter admodum, præsertim in macilentis, elabitur, sic nec difficillimè in sedem suam reponitur.
    - *Causa*. Sic quibuscunque à coxendicum dolore molestatis diuturno excidit coxa, iis crus tabescit, & claudicant, si non curantur.
    - *Symptoma*. Sic
      - *Quibus* luxationibus inflammatio, aut vulnus, aut dolor ingens & acris accedit, præterquàm quòd curatur admodũ difficiles sunt, periculo quoque non vacant.
      - *Indicium* euidens ossis in suam sedem naturalem reducti, est, cum veluti strepitus aliquis auditus est, dum in natiuum suum acetabulum ingrediebatur: & membri nuper luxati figura & conformatio, suæ ipsius aut alterius, partis figurę, quàm simillima tũ visu tum attactu deprehenditur.
    - *Tempus*. Sic vetustę omnes luxationes, & quæ spacio temporis iam callo obduruerunt, vel difficilimè, vel nunquam consanescunt.
    - *Aetas*. Sic quibus in pueritia articuli exciderunt, neque repositi sunt, minus quàm cæteri crescunt.
  - *Quid* fieri debeat, indicat tum
    - *Morbus*: videlicet ossium
      - *Luxatio*, quæ curanda est, hoc est, ossa luxata in suum locũ reponenda id sunt: quod consequemur, si mẽbrum luxatũ extẽderimus, atq; quod os suo loco excidit, ab ea parte, in quam prolapsum est, in contrariam impulerimus, & in suum sinum reduxerimus. Non est autem in omnibus vna & eadem extendendi ratio: sed alia atq; alia pro natura luxatæ partis, & neruorum, tendonum & ossium dispositione, ac situ & articulatione. Modò enim solis manibus, modò iniectis funibus, vt de fracturis dictum, modò quibusdam machinamentis, (quale est glossocomium) vtimur.
      - *Repositio*, quæ conseruanda est: quod perficiemus roborando ac confirmando membrum luxatum, vnctione ex oleo ros. myrthino, vel mastich. ac postea pannus lineus rosaceo delibutus applicabitur, deinde stupæ leues ac panni ouorum candido, & puluere astringentium, imbuti admouebuntur: postremò fasciis posca madidis pro particulæ magnitudine longis latisque vtemur. Quinetiam ferulæ ex corio, vel densa papyro applicabuntur: ita tamen vt arctior non fit ligatura, ne dolor aut phlegmone accersatur. Quibus omnibus certo ordine, certaque methodo peractis, membrum debitè collocatum, in septimum vel decimum diem, nisi symptoma superuenerit, sic relinquetur. Cùm secundò ægroto medeberis, aqua calenti membrum fouebis, tum ad dolorem (si quis adsit) demulcendum, tum quod in laborante particula coniunctum est, discutiendum. Vbi ita membrum fouerimus, mox ei emplastrum admouebimus ex puluere adstringente, & ouorum albuminibus: postea membrum arctiùs ligabimus.
    - *Symptoma*. Vide in sequenti signo *

* *Symptoma*

Phlegmone curanda, si adsit, vel prohibenda, ne fiat. Vide in curatione Phlegmonis.

Dolor leniendus est, lana succida ex hydræoleo calido, acetique momento superimposita.

Vulnus cum ossibus luxatis cum diligentia multa ac etiam prudẽtia curandum est: dum enim hæc reponuntur, ingens periculum, nonnunquam etiam mortem afferunt. Nam cùm ex distentione adiacentes nerui & musculi facilè inflammantur, dolores acerbi, conuulsiones magnæ, ac febres acutæ oboriuntur, præsertim in magnis articulis. Quantò enim principibus membris luxati cum vulnere articuli viciniores sunt, tantò maior timor est de accidentium huiusmodi aduentu. Itaq; ex Hippocratis sententia nihil tutò reponi potest, præter digitos, plantas, & manus. atq; in iis quoque prudenter esse agendum admonet: nec quicquam temerariè aut præcipitanter. Ergo vt rem in summam colligam, luxatos articulos statim inter initia, dum pars adhuc phlegmone vacat, reducere oportet in suum naturalem locum: prolapsum verò cum vulnere articulum mediocri intensione (validam enim citra periculum perferre non potest) reponere tentabimus. Quod si iuxta animi institutum euenerit, tantùm danda erit opera, vt phlegmone non superueniat. Si verò phlegmone, aut conuulsio, aut aliud oriatur ossibus iam in suam sedem restitutis, rursus ea (si modò sine vlla vi possint) suo loco protinus expellenda sunt. At si hoc discrimen seu periculũ metuamus, (non enim inflammatus articulus sine vi fortasse cedet, & sua sede iterum propelletur) tutius fuerit per initia in maioribus quidem membris, vt femoribus & humeris supersedere, & repositionem differre. Vbi verò inflammatio conquieuerit, (id autem fit communiter post septimum nonúmve diem) præfati etiam periculum apud necessarios ægrotantis, quod ex repositione futurum, sit, tum quòd si non reponatur, debilem ea parte hominem & claudum mancúmve prorsus fore, conabimur tutò, & sine vlla violentia os in suam sedem compellere. Porrò vlceris curationem eandem, quæ proposita est in fracturis cum vulnere, administrabimus. Omne autem membrum, quod cum vulnere loco motum, neque repositum est, sic iacére conuenit, vt maximè cubantem iuuat, tantùm ne moueatur, néve dependeat.

* *Symptoma* remouendum. Sic

Fractura cum luxatione si euenerit, sine tamen vlcere, communi ratione membrum extendendum est, ac manibus conformandum, vt in simplicibus fracturis suprà docuimus. Si verò etiam vlcus accedit, rursus ab iis, quæ de fracturis cum vlcere, & luxationibus etiam cum exulceratione incidentibus priuatim à nobis dicta sunt, congrua repetenda curatio est. Cæterùm vt verbo vno dicamus, si cum fractura luxatio incidit, hæc prius, si fieri possit, illa verò secundò curanda erit. At si ante fracturæ curationem luxatio restitui minimè possit, fracturæ curationem primùm aggrediemur: deinde cùm callus in fractura iam fuerit obfirmatus, luxationis curam suscipiemus.

Durities callosa si quæ ob temporis diuturnitatem inter ossa luxata contracta fuerit, decocto altheæ, maluæ, & aliorum mollientium locus erit perfundendus, deinde vnguento dialtheæ collinendus: post hæc emplastrum, quod Diachylon magnũ nominatur: superapponendum erit: vel eius loco lana, succida mucilagine quapiam emolliente delibuta. Ad hoc etiam efficax habetur cortex radicis malua visci, in aqua decocta, & cum axungia, vel anserino pingui subacta, vt quasi malagmatis lentor contrahatur. Itaque loco sub his sufficienter emollito, luxatum in suam sedem dandum est.

FINIS.

IN MEDICINAE

VTRIVSQVE SYNTAXES RERVM ET VERBORVM TOTO OPERE MEMORABILIVM INDEX locupletissimus.

Abdomen quid sit 65
abdominis musculi 54 thoracis motum iuuant, ibid. excremẽta expellũt, ibid.
abdominis musculorum dissectio 73
abdominis musculorum inflammatio, pag. 536
abramis quid sit 155
absessus futuri signa 299
absessus vt operiantur 657
absynthinum oleum 204
abstergentia cicatrices oculorũ anchilopen 421 422
abstergentia ad ozænas 423 ad aphtas 440. in phthisi 455 ad furunculos 661
abstergentia pterygium 417
Accessionum ratio victus 301
accessionum temporibus quæ medicamenta competant 304
accipitris stercus 612
acerbi saporis natura & effectus 94 & 210
acerborum cibi effectus 113
acetum 112.205
achores quid 733 eorum cognitio & curatio, ibid. & 734 inde
acidi saporis substantia & vires 94 & 210
acidi cibi 112
acidorum ciborum effect. 113
acies quid sit 21
acori conditum 252
acris humor vt purgetur 419
acris humor vt euacuetur 467. 479 vt alteretur & expurgetur 517
acris saporis substantia & vires 94. & 210
acres cibi 112
acrium ciborum effect. 113
acrochrisini quib. vitijs cõpetãt 177
acrochordon quid sit 698
actio quid sit 102
actiones quæ, quem locum affectũ indicent 294
actionum differentiæ 267
acus piscis 157
Adeps vbi, & quomodo generetur 33
adeps quadrupedum qualis sit 161
adenes quid sint 31
adipis vires 231
adipes quando colligendi 212
adolescẽtia quib. ann. attribuatur 92
adolescentum bona temperies vt conseruanda 278
adnata membrana quæ vocetur 28
adstringentia 219.220.222 austera 94 acerba, ibid. 113 flores 223 gummi 229 fructus 224 ligna 230 semina 225 electuaria 251 succi 228 cortices 229
adstringentia & refrigerantia 435. 440 ad lienteriam 491 ad choleram 465 ad diarrhœam 499 ad menses sistendos 593 in vteri vlceribus 619 in epiplocele 689
adstringentia ad columellæ inflammationem 441 ad ventriculi inflammationem 483 & siccantia 426.427 ad vrinam cruentam 565 calefacientia ad lienteriam 492 ad diarrhœam 499 ad gonorrhœam 585 ad menses sistendos 595
adstringentia partes corroborant, pagina 206
aduerentia 222 semina 225
AEgylops quid sit, eiúsque dignotio & curatio 422
ægris assidentium officia 107
ægrotantium officia ibid.
æmulatio quid sit 183
aer quid sit 4.108
aer vt probetur qualis sit 110
aer corruptus vt sit emendandus 357. & 358
aeris regiones quot & quæ sint 4
aeris vires 2 differentiæ 108.109. 110.111
aeris multiplices effectus pro varijs eius qualitatibus 108.109
aeris vitia vt emendentur 111
æris oleum 247
æreæ aquæ vires 168
AEsculapij mandatum de ridiculis cantionibus 310
æstas calida est & sicca 92 senibus est vtilissima ibid.
æstas celeres parit morbos ibid. quas inferat ægritud. ibid. 111
æstate parum est & sæpe edendũ 92
ætatum varia victus ratio 301
Afflictatio quid sit 185
Agarici vires, dosis & præparatio, 227
agni caro 149.150
agninus pulmo 231
αἰτιολογικὴ quotuplex sit 107
ἀκρώμιον quid sit 64
ἀλαντοειδὴς membrana quæ sit 30
alaudarum caro 152
aleculæ: quære Boca 156
alembicum quid sit 216
Alexandri regis ira 307
alexipharmaca 541 ad morsus venenatos 707
alica quid sit, eiúsque vires 122
alimentorum differentiæ à partib. ani malium 160. & seq.
allium 112.205
allij vires 147
aloe 205
aloes vis & dosis 228
alopecia quid sit, eiúsque dignotio & curatio 644
alopeciæ Gallicæ signa ibid. curatio 647
alosa piscis 155
alteratrix facultas quid in humano corpore præstet 101
aluus humida in empyemate malum, 454
alui deiectio cur metum sequatur, pagina 312
alui excretio humida in quintana lethalis est 352
alui fluor vt cohibeatur 321
alui fluxiones sistens fomentum 242
alui profluuium 497
alui profluuium vt in hectica curetur 373
alui profluuium in phthisi 454
alui profluuia mouet æstas 92
aluum sistunt caryophylla 118 panis antiquus 121
aluminosæ aquæ 168
Amaraci vires 132
amari saporis substantia & vires 94 & 210
amarorum cibor. effectus 113
ambari vires 220
ἄμβονες quid sint 18
ambustis medentia 223 radices 227
amentiæ causæ 289
amygdalæ 112

amygdalæ dulces 205
amygdalas quid vocent 32
amygdalata 143
amygdalarũ dulcium lactis vires, pagina 235
amygdalarum vires 143
ἀμυῖον quid sit 30
Anamnestica signa quid sint 293
anasarcæ signa 550
curatio 552
anatomica instrumenta 69
anatum caro 148
Anaxagoræ fortitudo 310
anchilops quid sit 422
anethum 112
anethi vires 132
angina quid sit, eiusque cognitio 442
curatio 443
anginis salutare gargarisma 239
anginas infert autumnus 92
angor quid sit 183
anguilla marina 156
anguillarum caro 153.155
anguriæ vires 135
angustiæ signa 370
ani musculi 54
ani inflammationẽ docet vrina pauca 11
ani prolapsus 244
ani procidentia quid sit, eiusq; dignotio & curatio 529
anima rationalis quid sit 93 iuuenibus nimio humore effunditur. ibidem
animalia quando capienda sint 212
animalium enumeratio & vires 230
animalium differentiæ & partes 119
animalium partes 231 & inde
animalium partes quo tempore sint conquirendæ 212
animalium sanguis 232
animi affectus quid sint 181
animi affectus immoderati quid obsint ibid.
animi affectuum differentiæ ibid.
animi affectuum moderatio quid indicet ibid.
animi bona reddunt hilariores 310
animi deliquium in morbis quid indicet 328
animi deliquium vt præcaueatur, & curetur ibid.
animi passionum differentiæ 95
anisum 205
anisi vires 118
anisini olei vires 245
anni tempora quos purgari velint humores 304
anni tempora qualem poscant victus rationem 301.302
anodyna quid sint 209
anserinus adeps 231
anserum alæ 164
anserum caro 148
anseris iecur 164
anserũ lingua, ibid. vẽtriculus, ibid.
anserinæ plumæ ad eruditatem 488
anserinus sanguis 232
ἀντιάδες quid sint 32
antidota ad prohibẽdã putredinẽ 361
anxietas in quintana lethalis est 352
Aperientia 207.222 radices 226
aphonia quid sit 106
aphthæ quid sint, vtque dignoscãtur & curentur 439
apij vires 131.205
apophysis quid sit 18
apnœa quid sit 106
apophlegmatismi quid sint 257
apophlegmatismi ad memoriam deperditam 383 in apoplexia 389 in epilepsia 393 in capitis dolore 404
apoplexia 103.106
apoplexia quid sit 388
apoplexiæ signa & causæ ibid.
apoplecticis quãdo & vnde mitti sanguis debeat 186
apostema vt curetur in tenesmo 510 in colica 513
apostematis signa 370 curatio 371
apotherapia quid sit 175
apozema serosos humores euacuans 647 pituitam præparans 669 melancholiam præparans 680
appetentia canina quid sit, eiusq; dignotio & curatio 468
appetentiæ vitia & eorũ causæ 287
appetitum excitant acetũ, omphaciũ, muria 116
appetitoria facultas hepati tribuitur, 101
apri carnis vires 148
apri iecur 231
Aqua quid sit 6
aqua elixa quando bibenda sit 166
aqua vt refrigeretur ibid.
aqua frigida quibus & prosit, quibus & obsit ibid.
aqua potabilis quæ sit eligenda 167
aqua rosata quartanam occulta vi curat 346
aqua stillatitia pro hecticis 374
pro elephanticis 379
aqua stillatitia oculorũ cicatrices abstergens 421
exedens ad ozenas 429
visum acuens ibid.
ad renum lapidem confringendum 568 cicatrices emendans 710
aquæ stillatitiæ serosum humorem purgantes 555
aquæ differentiæ 6.166
aquæ varia præparatio 166
aquæ vires 2.387
aquæ vitæ vires 168
aquã intercutem congerit autumnus 92
aquæ stillatitiæ aduersus putredinem 360
aquæ stillatitiæ ad vires roborandas 367 ad vestes conspergendas in pestis metu 357
aquæ sudorificæ 363
aquarum situs varius 166
aquarum destillatarum differentiæ, enumeratio & vires 236
aquatilium animalium caro 153
eiusque differentiæ ibid.
aquatilium partes quæ cõmendentur 160
aquilæ cerebrum 580
aquosos humores purgat clyster, pagina 240
Aranciorum vires 140
aranea quartanam occulta vi curat, 346
araneæ tela tertianam continuam occulta vi curat 327
ἀραχνοειδὴς membrana 28
ardore iuuenes corripiuntur 92
Arenæ littoralis vires 219
argenti oleum 247
ari radicis vires 146
Aristidis Atheniẽsis magnanimitas, 310
armenæ terræ vires 219
aromata vt ad olea distillanda parentur 245
aromatum enumeratio 118
arteria quid sit 39
arteria aspera quid sit 65
arteria magna vertebris innititur 41
arteria venalis 43
arteriæ substantia & vsus 39
arteriæ asperæ vsus & cartilagines 24
membranæ 29
arteriæ magnæ sectio 78
arteriæ cur eleuentur 95 cur submittantur ibid.
arteriarum distributio 39
arteriarum membranæ 29
arteriarum obstructio quales efficiat pulsus 100
arteriarum sectio in vertigine 408
arthritidis cura 626
arthrodia quid sit 18
articulorum dolores vere vigent 92
articulorũ dolori conferunt suffimenta 260
articulis competunt olea 244
articulis nocent frigidi cibi 114
articularibus morbis afficiuntur senes, pag.

pag. 92
ὄρθρον quid sit 18
artuum affectus quid sint 306
artuum ossa 21 cartilag. 23
artuum nerui vt distribuantur 47
artuum sectio 83
Ascaridum signa 522
curatio 525
aschia piscis 155
ascitæ signa 550 curatio 554
asellus 157.158
asininus adeps 231
asinina caro 150
asininum iecur 231
asininum lac 162.233
asininus vnguis 231
asininum stercus 435
asininæ vrinæ vis 234
asparagorum vires 132
asperitas in vrinæ meatibus vt curetur 569
asphalti vires 220
asphodeli vires 146
assa caro qualis sit 149
assatio medic. 214
assæ fœtidæ puluis ad quartanam 348
assorum vires 115
astacus 159
asthma quid sit, eiúsque dignotio 446
curatio 447
asthmate iuuentus infestatur 92
Atagenæ 112
atagenum caro 152
Athenodori præceptum ad iram 307
atheroma quid sit, eiusq; curatio 178
atomi reiiciuntur ex Galeni sententia pag. 3
attractrix facultas 101
attrahentia 267.222.230
acria 94.113. radices 226
gummi 229
attrahentia ad lactis defectum 462
in phlegmone 658 in bubone venereo 696 ad morsus venenatos, 707
atræ bilis sedes 9
atribilarij morbi vere proditantur, pagina 92
atriplicis vires 130.205
Auctrix facultas 101
auditus grauitas senes molestat 92
auditus organum & obiectum 93
auditus organorum dissectio 82
auditus symptomatum causæ 285
auditum offend. 95
delectant ibid.
auditorius meatus 62
auellanarum vires 143
auenæ descriptio & vires 124
auenæ puls vt Germanis condiatur, ibidem
augmenti signa 296
auium alæ 112
auium fluuiatilium caro 152
auium partes quæ commendẽtur, aut improbentur 164
auratæ descriptio & vires 154
auris cartilago 23
aures vbi sint collocatæ 62
aures quadrupedum quis cibus sit, pagina 160
aures subtiles in elephantiasi 370
aurium ala 62
aurium conchula ibid.
aurium dolor vt dignoscatur & curetur 431 vt mitigetur 432
aurium dolores infert æstas 92
aurium fluxiones mouentur infantib. ibidem
aurium vlcerum cognitio & curatio, 737
aurum potabile ad elephantiasin, pagina 379
auri oleum 247
auri folia aduersus melancholiã 397
auripigmenti oleum 248
austeri saporis substãtia & vires 94 210
austerorum cib. effect. 113
autumnus magis siccus est, quàm humidus 92
axillarum glandulæ 32
axillarum vlcera quomodo curanda, 740
ἄζυγος vena quæ sit

B

Balena 158
balneum quid sit, eiusque differentiæ 191
balneum aquæ dulcis 176
in melancholia 397
in mania 400
in conuulsione 407
balneum quale cõpetat hecticis 375
balneum ad scabiem 378
ad cutem detergendam 542
ad vrinam mouendã in ascite 557
ad menses mouendos 592
discutiens ad podagram 632
ad furfures tergendos 650
ad pediculos 652
balnei differentiæ 191 192
balnei vires 190.191
à Balneo quid sit agendum 192
balneorum naturaliũ differentiæ 194 195
balneorum sordes 234
balneantes vt se gerere debeant 192
balneaturis quid agere conueniat, ibidem
balsami glutinatorij 708
barbi caro 155
basilica vena 36
βαθμίδες quid sint 18
Bellaria quid sint 121
eorum vires ibid.
belsuccus 158
belzoini oleum 246
betæ genera, eorumque vires 129
Bilis quæ moueat in somnia 180
bilis vt præparetur & expurgetur, 665
bilis pituitæ mixta vt euacuetur 324 & 369
bilis æruginosa vbi oriatur 9
bilis atra quid sit 10
bilis atra quales efficiat ibid.
bilis atra tristitiam causat 309
bilis atra vt alteretur 351
bilis atra vt expurgetur 342.343 & 351
bilis atra vbi exuperet 10
bilis flaua qualem efficiat vrinam 12
bilis flaua vbi generetur, & vbi contineatur 9
bilis flaua vt alteretur 317
bilis flaua vt expurgetur 318.330
bilis flaua adusta vt expurgetur 345
bilis Isatodes vbi ortum habeat 9
bilis vitellina quid sit ibid.
bilis porracea vbi generetur ibid.
bilis cum pituita mixtæ signa 368
bilis fluxus vt inhibeatur 503
bilis atræ insomnia 180
bilis atræ commoda 10
bilis flauæ effectus 9
bilis atræ species quatuor ibid.
bilis sedes ibid.
bili flauæ qualis competat victus ratio 317
bili flauæ adustæ victus ratio & medicamenta conuenientia 349
bilem generant salsa 94
amara, ibid. 313 cibi pauci 114
in Bilem vertuntur dulces cibi 113
bilem atram auget autumnus 92
bilem atram alterantes syrupi 235
bilem atram concoquentes potiones, 237
bilem atram purgantia 223.227 fructus 224 decoctum 238 dilutum 239 clyster 240 pulueres 250 electuaria 251 pillulæ, 256
bilem flauam quæ generent 15
bilem flauam alterantes syrupi 235
bilem flauam concoquentes potiones pag. 237
bilem flauam purgant electuaria 251
tabulæ 254.255
trochisci 255
pilulæ 256
fructus 224

bilem flauam purgat clyster 240 *radices* 227 *succi* 228 *potiones* 238 *dilutum* 239 *errhinum* 241 *pulueres* 250
biliosus humor vt euacuetur 589 *ad menses sistendos* 594.597 *in ischiade* 623 *in podagra* 628
biliosus tumor vt discutiatur in podagra 631
bilioſi quales sint 9
bituminis vires 220
bituminosæ aquæ vis 168
Blattæ byzantiæ vires 220
blitum 205
bliti præparatio & vires 130
Boca piscis 156
bolus ad atram bilem educendam 351
bolus ad bilem 326.330.403 *ad pituitam* 324 *ad pituitam vitream* 336 *ad atram bilem* 343 *melancholiam purgans* 399 *crassos humores purgans* 448
bolus ad scabiem 376
bolus seroſos humores euacuans 555 *ad humorem crassum* 567
boli ad melancholicum humorem expurgandum 380 *sanguinem expurgantes* 450
boraginis flores 133
boraginis vires 131
bouis calcaneus 523
bouilla caro 150
bouinum stercus 233
boulimus quid sit, eiúsq; causæ & curatio 471
Brachium mouentes musculi 51
brachij nerui 47
brachij musculi 55
branchis laborant senes 92
braßica 205
braßicæ species & vires 129
bronchocele quid sit, eiusque curatio, 694
Bubo pestifer quibus remedijs euocetur 365
bubo venereus quid sit, eiusque curatio 696
bubonocele quid sit, vtq; curetur 690 & 691
bubulus adeps 231
bubulus caseus 163
bubulum lac 162.233
buccina 159
bugloſſus: quære Solea 156
bugloſſæ flores 133
bugloſſæ vires 131 205
bulbi esculenti vires 146
butyri vires 163.232

C

CAcochymia quid sit 184
cacochymia totius corporis vt euacuetur 184
cacochymiæ cura 642
cacoethis cognitio & curatio 731
cachexia quid sit, eiusq; dignotio 548 *curatio* 549
cæcitas nocturna 430
cæliaca affectio quid sit, eiusq; dignotio & curatio 493
cælos mouentes animæ 180
cœna cur prandio debeat esse liberalior 113
cæpæ 112.205
cæpæ vires 146
calcaneus quid 22
calculi puberibus generantur 92
calculos expellunt pilulæ 256
calculos generant calidi cibi multi, ibid. minuunt 229
calefaciunt 219.220 *salsa, amara, acria* 94.113 *cerata, emplastra, vnguenta* 253 *tabulæ* 254 *trochisci* 255 *flores* 223 *succi* 228 *fructus* 224 *gummi* 229 *semina* 225 *cortices* 229 *radices* 226 *ligna* 230 *liquores* 228 *clyster* 240 *electuaria* 251 *conseruæ* 252 *eclegmata, condita* ibid.
calefactio medic. 214
calida intemperies vt curetur 308 309 331 *in mulierum sterilitate* 608 *in dentium dolore* 438 *in tussi* 446 *in lactis concretione* 465 *in cardialgia* 468 *in appetentia canina* 469 *in cutta* 471 *in inappetentia* 473 *in siti immoderata* 476 *in singultu* 478 *in cruditate* 485 *in lienteria* 491 *in colica* 518 *in hepaticis* 531 *in hydrope* 558
calida intemperies totius corporis vt emendetur 118
calida & sicca intemperies vt corrigatur 348.351
calidæ complexionis signa 268
calidorum medicamentorum gradus & enumeratio 205.221
calidorum morborum causæ 282
calidis quæ cõpetat exercitatio 176
caligo 5
callosus tumor vt discutiatur in podagra 62
caloris resolutionem indicantia 12
caloris effectus 108.109.110.114
calorem igneum indicat vrina tenuis 11 *quæ post perturbatur* 13 *vrinæ corona* 14 *pili in sedimento* 15 *ingentem ostendit vrina pauca* 11 *nigra* 12
caluariæ dissectio 80
calx quid sit 68
camelinum lac 162
camphora 205
cannabis seminis vires 177
cancer 103.159
cancer, quid sit, eiusque dignotio & curatio 682
cancer exulceratus quid 747 *eius cognitio & curatio* ibid.
cancrorum cinis ad anginam 444
cancrorum vires 230
canis rabidi iecur 231
caninus sanguis 232
caninum stercus 233
caninum stercus ad anginam 444
caninæ vrinæ vis 234
cantharus piscis 156
cantharidum vires 230
caphuræ oleum 246
capironis caro 155
capræ splen 505
capreoli caro qualis sit 148
caprinus adeps 231 *vnguis* ibid.
caprina caro 150
caprillus caseus 163
caprinum iecur 231
caprinum lac 162.233
caprinum stercus ibid.
caprinæ vrinæ vis 234
Capparum præparatio & vires 141
caput sensuũ & rationis est capax 62 *cerebri domus est,* ibid. *quod bonum, quodq; non bonum sit,* ibid.
caput quibus expurgetur 184
caput quibus ablui debeat 193
caput animalium quadrupedum qua sit natura 160
caput manè scalpendum 176
caput calidius vt confortetur 322
capitis descriptio 62 *forma* ibid. *vsus* ibid.
capitis ligamenta 25 *glandulæ* 32 *venæ vnde originem trahant* 34 *quomodo disseminentur* ibid.
capitis dolor quid boni, vel mali indicet 322
capitis doloris causæ 401
capitis dolorem indicantia 11
capitis dolorem inferunt columborum capita 151
capitis dolorem sedat errhinum 241 *epithema* 242 *sacculi* 260
capitis dolores parit hyems 92
capitis punctio in apoplexia 389
capitis irrigatio ad lethargum 386

capit;

capiti conueniunt olea 244
caput mouentes musculi 50
caput roborant ligna 230
pulueres 250
odoramenta 259
capilli cute sunt duriores 62 frigore indurescunt ibid.
capillorum vitia vt emendentur 262
capillorum casus in phthisi 454
capillorum defluuium quid sit, eiusq; dignotio & curatio 648
capillorum defluuium in hectica mortis est signum 372
capitellum quid sit 216
caponum caro 151
carabus piscis 155
carbunculus quid sit, eiusque dignotio & curatio 659
carbunculi pestiferi curatio 366
carbunculi quibus maturentur ibid.
cardiacæ causa 286
cardialgia quid sit, eiusque causæ & curatio 467.468
cardus pineæ: quære Cinaram 135
carduellorum caro 152
caries 103
caryophyllorum vires 118
caryophyllorum oleum 245
caro vt generetur in oculorum vlceribus 420
in anchilope 422
caros quid sit 106
carus quid sit 387
carus vt à lethargo differat ibid.
cari causæ 289
cari causæ & curatio 387
carnis differentiæ 148 & sequentibus
carnis excrescentiæ in vlcere curatio, 729
carnem generantia 209
carnes aduersus putredinem quæ probentur 359
carnes bubulæ cur à quibusdam facilius, quàm saxatiles pisces concoquantur 112
carpi ossa quot 21
carpio quis piscis sit, eiusq; caro qualis 154
cartilago ξιφοειδὴς 21
cartilagines quid sint, & quo nutriantur 22
cartilaginum diuisio ibid.
caseus recens 418
caseus quo sit ordine & quando magis edendus 163
casei vires ibid. & 233
ceaseatio quid sit, eiusq; curatio 465
cassiæ vis & dosis 224
castaneārum vires 144
Castor & Pollux quid prænuncient 5
castorij puluis 448
castorei testes 231
catalepsis quid sit 106.382
catharro conferentia 219
catharrum indicat spuma in vrinis, pag. 14
cataphora: quære Coma 289
cataplasma pro ventriculo ad melancholiam 399 dolorē sedans 483 discutiens 553
cataplasma ad anginam 443 discutiens 444 ad asthma 448 ad hepatis calorem 531 hepatis inflammationem discutiens 538
cataplasmata 253
repellentia 425 maturantia 433 ad capitis dolorem 322 ad hepatis inflam. 537
catapotia: quære Pillulas 256
cathæretica 207.220
cati caro 150
catoche quid sit 387
catoches causæ & curatio ibid.
caucalis quid sit, eiusq; vires 132
cauda quadrupedū quis cibus sit 160
caudæ tremulæ caro 152
cauitatum affectus 104
caules: quære Brassicam 129
causarum efficientiū differentiæ 107
causon quid sit 329
causon quando lethalis sit, & quando & quomodo soluatur ibid.
causonis dignotio, & curatio ibid.
causonis symptomata, & eorum curatio 331
cauterium in vertigine 408
Cephalalgia quid sit 401
cephalalgiæ curatio 402
cephalus: quære Mugil 154
cerasorum genera & vires 141
ceratum dolorem leniens 592
cerata quid sint 253
ceræ oleum 246
ceræ oleum ad phthisin 456
cerebrum rationis est domicilium 63
sensus, motúsq; principium ibid.
cerebrum intra triginta dies generatur 17
cerebrum quæ vitia ventriculi consensu patiatur 286
cerebrum vt roboretur 364
cerebrum auium quale sit 161
cerebrum quadrupedum qualis sit cibus 160
cerebri nates & testes 63
infundibulum ibid.
plexus ibidem
cerebri membranæ 28
cerebri glandula 63
cerebri dissectio 81
cerebri natura 63 partes ibid.
cerebri neruorum sectio 82
cerebri corpus quale sit 63
ventriculi ibid.
dexter dicatus est imaginationi, ibid. medicus cogitationi, ibid.
postremus memoriæ ibid.
cerebri bona temperies in quibus consistat 267
cerebri variæ cōstitutiones, & earum signa 269 270.271
cerebro nocent frigidi cibi 114
cerebralis fluxus curatio 500
cerui priapus 231
ceruini cordis os 232
ceruina caro 148
ceruinum cornu 232
ceruinum cornu ad epilepsiam 392
ceruisia quid sit 166
ceruix quid sit 62
ceruicis neruorum paria septem 45
Chalcanti oleum 249
chamæmelum 205
chamula piscis 159
chironomiæ quibus vitijs conferant, 177
chirurgica instrumenta varia 263
cholera quid sit, eiusque signa, & causæ 493
curatio 494
cholera iuuenibus commouetur 92
chrysomela: quære Cydonia 138
& Persica 142
Chrysippi sententia de tristitia 310
cibus quid sit 122
cibus humectans 406.535
calefaciens & exiccans 407
concoctu facilis & boni succi 410
& 411
cibus adstringens 491.494
cibus quando & quibus parcior aut uberior competat 301.302
cibus nimium calidus quando maximè vitandus sit 489
cibi fastidium in dysenteria malum, 501
cibi refrigerantes & boni succi, pagina 402
cibi boni 362
cibi qui facilè digeruntur 112
cibi qui priùs, & qui posteriùs sumi debeant 115
cibi parum sanguinis generantes, pagina 400
cibi suauiores cur interdum meliorib. anteferantur 113
cibi quales ingerendi sint 114
ciborum differentiæ 112
ciborum copia quæ inferat symptomata 114 inopia quæ inferat symptomata ibid.
ciborum calidorum esus vrinas reddit colo-

coloratiores sedimenta pauca 10
ciborum diuersorum mixtio mala est, 113
ciborum corruptorum nimia repletio vt curetur 204
cibis quando sit abstinendum 301
cicatricem inducunt 208. 219. 220. 222.223 radices 226 succi 228 gummi 229
cicatricem inducentia in oculorum vlceribus 420 in anchilope 422 quæ & qualia sint 710
cicatrices emendantia ibid.
ciceris vires 127
cicerculæ vires ibid.
cichorij radic. conditæ 252
ciconiæ stercus 233
cydoniorum genera & vires 138
cilia quid vocetur 62
cimex 579
cinnamomi oleum 245
cinnamomi vires 118.205
cynædus 156
cinaræ vires 135
cyprinus: quære Carpio 154
circulus vel corona in vrinis quid sit, quidque denotet 14
cirsocele quid sit, vtque curetur 690
citia quid sit, eiúsque causæ, & curatio 470
citharus 157
citrangula: quære Arantia 140
citrij conditum 252
citrorum succus 112
Clarea vinum vt fiat, quibúsque prosit 168
clarificatio medic. 214
claues & clauiculæ 21
clauicularum cartil. 24
clauus quid sit 698
Cleomedis insania 308
clyster ad atram bilem educendam, 351
clyster ad euacuandam pituitam 324 383 ad melancholicum humorem 380 ad lethargum 386 ad atram bilẽ euacuand. 388 ad apoplexiam 389 ad bilem 403.411 ad bilis fluxum 504 inflammationem discutiens 519 bilem purgans 665 ad paralysin 391 ad epilepsiam 393 melancholiam purgans 398 pituitam purgans 404.412 ad vertiginem 408 flatus discutiens 489.& 687
clysteres ad intestinorum vlcus 507 508 ad colicum dolorem 513 516.517 serosos humores purgantes 555 flatuosum humorem euacuantes 561
clysteres crassum humorem expurgantes 567
clysteres ad fæces emolliendas 571 dolorem lenientes ibid.
clysterum compositio & differentiæ, 240
clysterum dosis 211
clysterum vsus 201
Cochlea piscis 159
cochlearum vires 230.232
cochlearum caro 148
cochlearum testa 232
cochlearum cinis ad anginam 444
coctio medicam. 214
coctrix facultas 101
cœnas ventus 5
coeundi impotentiæ signa, & causa, 586
coeundi impotentiæ curatio 587
cogitatio quid, & vbi sita sit 93
cogitationis vitia 106
colatio medic. 214
colica ex hepatis obstructione 534
colicam infert ciborum copia 114
colicus dolor quid sit, eiúsque dignotio 512
curatio 513
colicum dolorem mitigant clysteres, pagina 240
colliquationem indicant pinguedines in vrinis 14
collyrium abstergens 417.419 discutiens 418
collyria quid sint 261
collyria carnem generantia 420 cicatricem inducentia ibid. cicatrices abstergentia 421 repellentia in ozænis 424 repellentia & astringentia in oculi procidentia 425 adstringentia in oculi procidentia ibid. humectantia in oculi tabe 427
collyriorum differentiæ, & vsus, pagina 261
collum mouentes musculi 50
colli vulnerum curatio 721
colocynthidis vires & dosis 224
color quid sit 94
vnde generetur ibid.
color fœdus vt deleatur in ictero, pagina 541
columbarum caro 151
columbinus sanguis 232
columbinum stercus 233
columellæ inflammatio vt curetur, pagina 441
coma quid sit 106
comatis causæ 289
in Combustione cuius ratio habenda, 733
cometæ vbi generentur, quamdiu durent, quid prædicant 4
comitialis morbus: quære Epilepsia.
comitialis morbus infantium est 92 adolescentium ibid.
comitiales morbi vere vigent ibid.
comitiales morbos mouet autumnus, ibidem
compositio recta quibus constet partibus 102
compositionis morbi 104
conarium quid vocetur 63
concaua quæ dicantur 62
concoctionis vitiatæ causæ 290
concoctionem iuuantia 674
concoctionem impedit aer calidus, pagina 108
conceptionis signa 611
conchula 159
condensantia 207
condimentorum differentiæ 116
conditorum vires 115
conditorum enumeratio & vires 252
confectiones ad quartanam 351
conformatio perfecta quid requirat, 102
conformationis vitiatæ morbi 104
conger 158
consensus signa 294
conserua serosos humores purgans, 555
conseruæ ad quartanam 351
conseruarũ enumeratio & vires 252
conseruanda quæ sint, & quæ sint immutanda 300
consistens ætas quibus molestetur morbis 280
consolatio tristitiæ remedium 310
consuetudo ad exercitationem quantum conferat 175
continui soluti causæ 287
continui solutio vt vnienda in vulneribus 708 in aurium dolore 432 in vmbilici prominentia, 687
contusio 103
conuulsio ibid.
conuulsio quid sit 106.406 eius differentiæ ibid.
conuulsio vehemens in epilepsia, pagina 392
conuulsionis causæ 288
conuulsionis species 406 causæ & curatio ibid.
conuulsionis prognostica 406
conuulsionibus afficiuntur pueri, pagina 92
conuitiorum fructus 207
cor intra triginta dies generatur 17 vbi situm sit 64 calidum est 91 siccum ibid.

cor quale præbeat alimentum 160
cor roborantia 219
ligna 230 tabulæ 254 sacculi 259 suffimenta 260
corroborantia 460
cordis & eius orificiorum membranæ, pag. 29
cordis capsula 29 caro qualis sit 64 ventriculi, ibid. orificia quatuor, ibid. eorumque membranulæ vndecim ibid.
cordis auriculæ 64
cordis palpitatio quid sit, eiusque dignotio 456 curatio 457
cordis sectio 78
cordis temperaturarum signa 272
cordi competunt epithemata 243 pulueres 250
coracinus piscis 158
coralli vires 220
corallorum oleum 249
coriandri vires 118
corizæ senibus accidunt 92
corpus humanum qualiter debeat administrari 69
corpus est ad mala perferenda laboribus indurandum 316
corporis affectus 105
corporis affectuum differentiæ 305
corporis durities in mania 399
corporis colliquationem indicant pinguedines in vrinis 14
corporis humani habitus quotuplex sit 1
corporis humani partes quæ calidæ sint, aut frigidæ: quæ siccæ, aut humidæ 91
corporis intemperies, & earum signa, pag. 268
corporis optima constitutio à quibus indicetur 267
corporis optima constitutio vt conseruetur 276
corporis neutrius differentiæ, & dignotio 635 curatio ibid.
corroborantia quando sint exhibenda, pag. 364
corroborantia caput & nares in ozænis 423 os ventriculi 468. 469.471 cerebrum 500 hepar 535 in hydrope 559 cor in carbunculo 660 ventriculum in œdemate 671 cor & hepar 682 caput 685. 686 cor aduersus venenum 707
cortices quando colligantur 212
corticum enumeratio, & vires 229
corticum pondera 211
coruscatio quid sit 4 cur prius videatur, quàm audiatur tonitru, ibi.
coruus, quære Coracinus 158
costæ quot, & earum diuisio 21
costarum cartil. 24 membranæ 29
cotonea condita 252
cotoneorum syrupus 204
coturni: quære Porphyrionũ caro 152
coturnicum caro ibid.
coxæ quid 68
coxendicum dolores autumno exacerbantur 92
Cranei figura & suturæ 20
ossa quot ibid.
crapula vrinas reddit albas & crassas 10
crapula quib. signis dignoscatur 204
crapulæ incommoda 12
crassus & viscosus humor vt expurgetur 566 in polypo 686
crassi cibi, eorúmque effectus 112
crea quid sit 68
cretæ marinæ vires 132
crisis quid sit 298
criseos futuræ signa ibid.
criseos signum capitis dolor 401
crisim indicat vrina multa 11
sedimentum crassum 15
crystalli oleum 248
crithmum: quære Cretam marinam 132
critica signa quæ sint 297
croci vires 118.205.133
cruditas quid sit, eiusque causæ 484 curatio 485, &c.
cruditatis signa 11. 12 sedimentum tenui substantia 15
cruditates generat ciborum copia 114
cruris ossa 22
cruris sectio 86
cruris vasorum administratio 88
cruris venarum distributio 37 arteriarum expositio 42
crustæ vt auferantur 663
crustas emollientia 423
Cubiti arteriæ 40
cubiti ligamenta 26
cubiti musculi 55
cucufæ ad caput roborandum 686
cuculus piscis 157
cucumeris asinini vis, dosis & correctio 227
cucumerum vires 134
cucumerum succus 205
cucurbita 112.205
cucurbita destillatoria quid sit 216
cucurbitulæ quibus sint citra scarificationem adhibendæ 187
cucurbitarum vires 134
cucurbitarum succus 205
cuminum ibid.
cuminum oleum 245
cuniculi caro 148
curationis indicationes 299
cursus mediocris quæ vitia iuuet 177
cuticula quid sit 61
cutis quid sit ibid.
cutis differentia 61
cutis interna ad pondus est temperata pag. 91
cutis vt expurgetur 184
cutis quadrupedum quæ sit esca 160
cutis dissectio 73
cutis constipatæ causæ & curatio 353

D

Dactylorum vires 142
damæ carnis vires 148
darcus piscis 155
δέρμον quid appellent Græci 30
Deambulatio quid iuuet 176
deambulatio quib. vitijs competat 177
declinationis signa 296
decoctum ad pituitam euacuendã 402 ad pituitam concoquendam 412 407.415 refrigerans 410 adstringens 427 attenuans 445 ad asthma 447 pituitam purgans 457 ad renum lapidem cõfringendum 568 dolorem leniens 569 mouens menses 591
decocta communia 237
decocta ad pituosum humorem concoquendum 382 purgandum 391 ad serosum humorem euacuandum 556 vrinam mouentia 561
decubitus obseruandi ratio 179
defensiua remedia 366
delectio in quotidiana lethalis 333
delectionis criticæ signa 298
deiectionis suppressio sedimenta facit multa 13
deiectionis vitia & eorum causæ 292
deiectiones quæ bonæ, & quæ malæ sint 321
defensiua ad gangrænam 662
delectatio quid sit 95
delirium 106
delirij causæ 289
delirij periculum 431
delphinus 158
dementia 106
Democriti Abderitæ opulentia, animúsque philosophicus 310
dentes quot sint, & eorum diuisio 20
dentes ad pestis præseruationem quibus fricentur 358
dentes sentire 18
dentium doloris causæ 436 curatio 437.438
dentium dolorem mitigans gargarisma 239
dentium stuporis causæ 286
dentibus conueniunt dentifricia 258
dentibus nocent frigidi cibi 114
dentificia vt parentur 258
dentitionis cura 640
desipientia quæ sit securior 399
despumatio 214
destillatio quid sit 215.409

deſtillationis genera, cauſæ & curatio ibid.
deſtillationis varia genera 215
deſtillationi conferunt ſuffimenta 260
deſtillationes ſenibus mouentur 92
deſtillandorum varia præparatio 218
detergentia vlcus inteſtinorum 507
ad renes exulceratos 573
ad vterum exulceratum 619
Deus primarius hominis opifex 16
Diabetes quid ſit 562
diabetæ ſignum 295
diabetæ cauſæ 292
diagnoſticorum ſignorum differentiæ, pag. 294
diagnoſtica ſigna quid ſint 293
diagridij vis & doſis 228
διαλητικὴ *de quib. agat* 107
διαπνοὴ *vt à* διαφορήσεως *differat* 191
diarrhœa quid ſit, eiuſque cauſæ & ſigna 497 *curatio* 498
diarrhœa quæ vtilis & quæ periculoſa ſit 498
diarrhœæ ſignum 295
diarrhœas monet autumnus 92
diarthroſis quid ſit, eiuſque ſpecies 18
diei partes 111
digeſtiuum ad biliоſam materiam 358
digeſtiua ad pituitam dulcem 335
ad pituitam vitream 336
ad quotidianam continuam 338
ad quartanam 343
digitorum deſcriptio 68
digitorum oſſa quot 21 (313
Diogenes Laertius morum inſtructor,
Dionyſius expulſus vt ſe ſit conſolatus pag. 310
diſci ictus quos iuuet 177
diſciplinarum exercitationes aduerſus melancholiam 313
diſcutientia 220.222
flores 223 *gummi* 229
fructus 224 *cortices* 229
ſemina 225 *radices* 226
diſcutientia craſſum humorem 416
ſuggillationem 418 *egylopem* 422
in lactis redundantia 464 *in mammillarum inflammatione* 466
in renum inflammatione 571
aphthas 440 *ad ileon* 521 *ad hepatis inflammationem* 538 *in anaſarca* 553 *in vteri inflammatione* 616 *in iſchiade* 622 *carbunculos* 659 *ad herpetem* 667
in bubone venereo 696 *ſanguinem concretum* 706
dyſenteria quid ſit, eiuſque dignotio & curatio 501.502
dyſenteriæ cauſæ 292
dyſenterias infert autumnus 92
diſpnœa quid ſit 286
diſpnœa vt ab aſthmate differat 447
diſpnœæ cauſæ 286.288
diſſolutio medicamentorum 213
diſuria quid ſit 576
diuretica in quartana quæ, & quando conueniant 351
Dolor quid ſit 95.185.287
dolor vt mitigetur in anchilope 422
in phlyctænis 424 *in oculi procidentia* 425 *in oculi exitu* 427
in inflammatione ventriculi 483
in cruditate 485 *in dyſenteria* 508 *in renum calculo* 569
in teneſmo 509 *in hæmorrhoidibus* 527 *in podagra* 633 *in gangræna* 663 *in eryſipelate* 666 *in ſtrumis* 677 *in cancro* 682 *in renum inflammatione* 571 *in veſicæ inflammatione* 582
in ſuppreſſis menſibus 592
in phlegmone 658 *in carbunculo* 660 *in œdemate* 671
doloris cauſæ 94.95.287
doloris cum vlcere iuncti cognitio & curatio 728
doloris differentiæ quas partes affectas eſſe denotent 294
dolorem ſedantia 209.220.223
radices 227 *gummi* 229
fomentum 242 *pillulæ* 256
domicilia qualia debeant eſſe 109
dormientium ſitus varij 179
vt iuuent, aut noceant ibid.
dorſi muſculi 53
Draco marinus 157
draco volans vbi & quomodo fiat 5
draconcij vires 146
dropax quid ſit 253
Dulcis ſapor vt fiat 94
dulces cibi 112
dulcium effectus 113
duratio medicamentorum 214
durum quid ſit 94

E

EBoris vires 232
ebrietas quomodo curetur 204
ebrietatis noxa 12.204
ebuli vires 132
Ecchymoſis quid ſit, vtq; curetur 705
eclegmatum doſis 211
eclegmatum vires 252
ecnephias ventus 5
Edendum quando ſit 112
edentibus mora pernicioſa 113
educationis vis 312
eduliorum varia præparatio 11
Elaterij vis & doſis 228
electuarium ad alui fluorem 321
ad virium imbecillitatem 331
corroborans in pituita dulci 337
in pituita ſalſa, ibid. ad melancholiam 397 *ad frigidum capitis dolorem* 405 *ad acres humores tuſſi expurgandos* 445 *craſſos & frigidos* 445 *ad aſthma* 448
ad phthiſin 456
electuarium ad hecticam 374
ad cruditatem 485.487 *adſtringens* 492 *cerebrum roborans* 500 *hepar roborans* 558 *ad tympanitem* 561 *refrigerans & corroborans* 563 *veſicam roborans* 580 *ſemen augens* 587 *menſes ſiſtens* 598
electuarium ad vires roborandas 367 *aduerſus ſterilitatem* 607 *conſolidans ad herniã* 621 *bilem purgans* 667 *ventriculum roborans* 671 *cor & hepar roborans* 682 *atram bilem conſumens* 683 *conſolidans in epiplocele* 689
electuaria ad præcauendã peſtem 361
electuaria hepar roborantia 559
ad renum lapidem confringendum 568 *menſes ſiſtentia* 595
electuaria quæ viſcera roborant 364
electuariorum differentiæ & vires 251
electuariorum ſolutiuorum doſis 211
elementum non eſſe vnicum probatur ex Hippocrate 3
elementa quot quique philoſophi conſtituerint ibid.
elementorum cauſa 2
elementorum qualitates quæ, quotuplices, & qui ſint earum effectus 2
elephantiaſis quid ſit 379
elephantiaſis ſigna & cauſæ ibid.
elephantiaſis ſigna 283
elephantiaſim generant calidi cibi 114
elixa caro qualis ſit 149
elixorum ciborum vires 115
elos quid ſit 425
Embrocha in phrenitide 396
in melancholia 397 *in capitis dolore* 403.404.405
emphyema quid ſit 452
emphyematis cauſæ & ſigna 453
curatio 454
emplaſtrum tertianam ſpuriam occultã vi tollens 324
emplaſtrum caput roborans 423
diſcutiens in podagra 632 *maturans* 661 *ventriculum roborãs* 671 *flatus diſcutiens* 673 *ſuppurans* 695 *ad bubonem venereum* 696
emplaſtrum adſtringens 427 *digerens* 464 *diſcutiens in mammillarum inflammatione* 466 *cerebrum roborans* 500 *ad bilis fluxum* 503 *dolorem leniens* 592
emplaſtra vnde & quomodo fiant 253
emplaſtra adſtringentia 492.495
vomitum ſiſtentia 496 *ad vermes expellendos* 524 *ad ani procidentiam*

cidentiam 530 discutientia 546 emollientia 548 ad ascitem 558 refrigerantia 563 ad vrinam cruentam 565 dolorem lenientia 569 glutinantia 573 menses sistentia 596 ad vteri procidentiam 603 laxantia 604 ad herniam 621 discutientia 625. 631 ad dolores podagræ 633 suppurantia 655 repellentia 656 erodentia 657 ad herpetem 667 ad œdema 670 maturantia 671 flatus discutientia 673. 693 pituitam præparantia 678 digerentia 679 erodentia, ibid. scirrhos emollientia 681 consolidantia 689 ad phymata 695 venenum attrahentia 707 cicatrices obducentia 710

emplastrorum differentiæ & vires 253
emollientia 228 flores 223 gummi 229 semina 225 clyster 240 radices 226 fomenta 617 simplicia 658 vnguenta 617 ceratum 666 pessi 617 œdemata 671

emollientia 206.222.
emollientia & incidentia 548
emulgentes venæ quæ sint 35
Enarthrosis quid sit 18
enduuia 205
enterocele quid sit 104
enterocele quid sit, eiúsque dignotio & curatio 588
enulæ radicis vires 147
Ephemeræ dignotio 370 curatio 371
ephemeræ pulsus qualis 100
epiala febris quid sit 339
epialæ dignotio & curatio ibid.
ἐπιδέρμις quid sit 61
epididymis quid sit 67
epididymis arteria & vena ibid.
epigastrium quid sit 65
epiglottis quid sit 24
epilepsia 103
epilepsia quid sit 392.106
epilepsia pueros infestat 92
epilepsia num per se fiat, an per consensum 392
epilepsiæ dignotio & curatio 392
epilepsiæ conueniunt apophlegmatismi 258
epileptici vnde sit sanguis mittendus (186
epiphysis quid sit 18
epiplocele quid sit 104
epiplocele quid sit, eiúsque dignotio & curatio 688
epithema ad hepar refrigeratum 532 maturans furunculos 561 ad herpetem 666 flatus discutiens 673 scirrhos emolliens 681
epithema somnum inducens 319 sanguinem sistens 435 conglutinans ad phthisin 476 flatus discutiens in cordis palpitatione 458 ad hepaticos 531
epithemata quid sint 243
epithemata corroborantia 460 in mammillarum inflammatione 465 repellentia 546
epithemata ad cor roborandum & 348 364
epithemata pro hecticis 375
epithemata ad hepatis inflammationẽ 537 ad hepatis scirrhum 540 menses sistentia 598. repellentia 664.670
epithematum differentiæ 242
epithymi puluis ad melancholicum humorem 380
Equi coagulum 233
equina caro 150
equinum stercus ad colicam 514
equini cruris lixiuium vt paretur 627
equitationis commoda & incommoda, pag. 177
Eretriæ terræ vires 219
ericij caro 580
ericij caro quotidianam occulta vi curat 333
erinacei caro 148
erinacei viscera 579
eryngij conditum 252
eryngij vires 132
erysipelas 103
erysipelas quid sit, eiusque dignotio & curatio 664
erysipelatis causæ 281
erythrinus piscis 158
erythrinus, quære Salmo 154
ἐρυθροειδὴς mẽbrana quæ vocetur 30
erodentia in anchilope 422 in meliceride 679 ad verrucas 699
erosionis venarum signa 452
erratorum quærendus est index 307
errhinum ad ictterum 541
errhina quid sint 241
errhina ad memoriam deperditam 383 ad 430 in capitis dolore 404 nyctalopem 241
errhinorum vsus 112
eruca 131
eruca vires 491
eructatio in lienteria bonum 127
erui vires 207
Escharotica
Euacuandum quid, & quo tempore sit pag. 304 371
euacuationis nimiæ cura
euacuationis species vnde colligenda, pag. 304
euacuationem indicat immodicam vrina panca 11
euphorbium 205
Exanthematum cura 640
excoriatio 103
excrementa quæ indicent symptomata 205
excrementorũ differentiæ & vires 233
excrementorum species 10
excreta quam partem affectam indicent 294
excretionum vitia 105
excretionum sanguinolentarum differentiæ 501
exedentia ad ozænas 423 ad abscessus aperiendos 657 in gangræna 663 ad polypos 686
exercitatio quid sit 174
exercitationis differentiæ & vires 174 175
exercitationis commoda 315
expressio medic. 214
expultrix facultas 101
extenuant flores 223 fructus 224
extractio medic. 214
extremorum frigiditas in tertiana continua lethalis est 325

F

FAbæ vires 125 faciendorum signa 300
facies abluenda 176
facies frigidæ aspergitur ad syncopen, pag. 461
faciei vitia varia vt corrigantur 262
faciei vulnerum curatio 719
facultas quid sit 93
fames quid sit 112
famis motus quinque ibid.
farris descriptio & vires 123
fatuitas 106
faucium glandulæ 32
faui quid 733 eorum cognitio & curatio ibid. & 734. inde
Febris quid sit 103
febris in ascite vt curetur 560
febris tempore quo sit purgandum 304
febris hecticæ symptomata, & eorum cura 373
febres erraticæ autumno grassantur, pag. 92
febres excitat æstas continuas, ardentes tertianas ibid.
febres generant calidi cibi 114 humidi ibid.
febrium differentiæ 305. capitis affectus qui sint 306
febribus acutis corripiuntur adolescentes 92
febribus ardentibus conueniunt epithemata 243
fellis vires 234
fellis vesicula 66. bilem in intestina mittit ibid.
fellis vesiculæ descriptio & vsus, ibid.
femur quid sit 68

femoris musculorum sectio 87
femorum vlcera quomodo curanda, (740
ferri oleum 247
ferrearum aquarum vis 168
Fibula quid vocetur 65
fibulæ ligamenta 27
ficedularum caro 152
ficus 112
ficuum genera & vires 135
figuræ vitiatæ 104
fissura 103
fistulæ lachrymalis cognitio & curatio 737
fistula quid 745. *eius cognitio & curatio, ibid.* 746
Flatuum causæ 293
flatuum signa & causæ 488
flatus generat mel crudum 117 *saba alba, ibid. panis recens* 121
flatus discutientia 222. 230 *fructus* 224 *semina* 225 *radices* 226 *fomentum* 242 *clyster* 240
flatus discutientia in oculi exitu 427 *in inflatione ventriculi* 489 *in colica* 515 *in hepatis obstructione* 536 *in sterilitate* 610 *in vmbilici prominentia* 687
flatuosus spiritus vt discutiatur 458
flatulenta materia vt discutiatur 673
flores quo tempore colligantur 212
florum pondera 211
florum enumeratio 133
florum enumeratio & vires 223
flumina vnde oriantur 6
fluminum aliquot enumeratio ibid.
fluuialis aquæ vires 167
fluxiones excitat aer frigidus 108
fluxus muliebris quid sit, eiúsque dignotio 596 *curatio* 597
Fæces vt emolliantur 510. 519
fœmoris musculi 57
fœmoris os 22 *cartilagines* 23 *ligamenta* 27
fœniculum 112
fœniculi vires 131
fœniculi olei vis 245
fœni græci vires 127
fœtus quomodo generetur 17 *quando moueatur* 17 *oriatur* 17
fœtus membranæ 17. 30 *membra quo ordine generentur* 17 *formatio quo tempore absoluatur, ibidem.*
Foliorum enumeratio & vires 221 222. 223
fomentum biliosam materiam euacuãs 433 *frigidam euacuans* 434 *ab bilis fluxum* 503 *ad ani procidentiam* 529 *emolliens* 548 *laxans* 613 *consolidans in epiplocele* 689
fomentum ad melãcholiam hypochondrij 399
fomenta ad capitis dolorem 322 *ad paralysin* 391 *ad pleuritidem* 450 *adstringentia* 495
fomenta quid sint 242 *dolorem lenientia* 569 *emollientia* 617 *discutientia* 624 *repellentia* 656
fomentorum differentiæ 242
fontes vt erumpant 6
fontanæ aquæ vires 167
formatrix facultas 101
fornix quid sit 63
fortuna mala quomodo superari possit 310
fractura 103 *quid* 748 *eius cognitio & curatio, ibid.* 749 *inde*
fragorum vires 135
franquilionij: quære Attagenum 152
fraxini oleum 246
frictio 176
frictio ad apoplexiam 389
frictio ante exercitium qualis sit facienda 175
frictio lenis in phrenitide 395
frictio quomodo sit in syncope administranda 461
frictiones exercitij loco 177
frictiones ad bulimiam 471
frigiditatis effectus 108. 109. 110 & 114
frigiditatem indicat vrina inodora 11 *nigra* 12
frigida intemperies vt corrigatur 311
frigida intemperies vt curetur in dentium dolore 438 *in tussi* 446 *in lactis concretione* 465 *in appetentia canina* 469 *in citta* 471 *in appetentia* 473 *in singultu* 478 *in cruditate* 486 *in lienteria* 492. 493 *in colica* 518 *in ascite* 559 *ad mulierum sterilitatem* 607
frigida intemp. senum 642. 643
frigida & humida intemperies vt curetur 549 *ad vrinam cruentam, pag.* 564
frigidæ complexionis signa 268
frigidorum morborum causæ 282
frigidorum medicamentorum gradus & enumeratio 205. 221
frigidorum esus vrinas facit albas & crassas 10
frigidis quæ conueniat exercitatio 176
frixa caro qualis sit 149
frixorum vires 115
frixio medic. 214
frons quid sit 62
frontis musculus 50
frontis vena secatur in phrenitide 396
frontale refrigerans 318 327
fructus quando sint colligendi 212
fructus vt ad olea distillanda parentur, p. g. 245
fructus putredinem arcentes 359
fructuum enumeratio 133
fructuum enumeratio & vires 224
fructuum pondera 211
Fuca 156
fulmen quid sit 4
fulminis vires ibid.
fumariæ vires 132
functionum noxæ 105
fundulus 155
fungorum incommoda 147
furfur in vrina quid indicet 15
furfurum curatio 650
furor quid sit 308
furor cuius sit animæ facultatis ibid.
furoris causæ ibid.
furoris curatio ibid.
furores infert autumnus 92
furores verè mouentur ibid.
furunculus quid sit, eiusque dignotio & curatio 661

G

Galangæ conditum 252
galangæ vires 118
galei species & vsus 157
gallinæ iecur 164
gallinæ stercus potum 514
gallinæ ventriculus 164. 231
gallinæ vterus 164
gallinarum alæ ibid.
gallinarum caro 151
gallinarum agrestium caro 152
gallinarum intestina 231
galli ad purgationem quales eligendi, pag. 230
gallorum crista 164
gallorum caro 151
gallorum testes 164. 231
gallinaceus adeps 231
gallinacei iecur 164
gallinacei pulli 112
gallinaceum stercus 233
gammarus: quære Astacus 159
gangræna quid sit, eiusque dignotio & curatio 662
gargarisma ad linguæ scabritiem 328 *ad alopeciam* 646
gargarismus ad anginam 443 *discutiens* 444
gargarismatum vsus & differentiæ, pag. 239
Gelatina quid sit 154
gelatinæ ad vires roborandas 367
gemmæ, quib. pestis præcauetur 358
gemmarum enumeratio & vires 219
genarum rubor in mania 399
generatrix facultas vbi sedem habeat 101 *eius partes ibid.*
genitalium putredines æstate oriuntur, pag. 92
genitalium excoriatio in infantib. 641

genistæ flores 133
genituræ profluuium cur metum consequatur 312
gentianæ puluis occultè quartanam curat 348
genu ligamenta 27
genua vbi sita sint 68
Germaniæ thermarum descriptio 193
Gingiberis vires 118 (& 196
gingidij vires 131
gingiuæ 63
gingiuarū pruritus pueris oriuntur 92
ginglymos quid sit 18
Glacies 5
glandes quid sint 257
glandes vt fiant 202
glandes in apoplexia 389 *in epilepsia* 393 *in vertigine* 4 9 *ad ascarides* 525
glandium vsus 202
glandium vires 144
glandium differentiæ & vires 257
glandulæ quid sint 31
glandulæ quis cibus sint 160
glandularum vsus varij 31
glycyrrhiza 205
γλάνη quid sit 18
glutinantia 423 *in phthisi* 456 *ad renum exulcerationem* 573 *vlcera vesicæ* 584 *ad menses sistendos* 595 *in epiplocele* & 689 *in vulneribus* 708
Gobius 156
gomphosis quid sit 18
gonorrhœa quid sit 584
gonorrhœæ causæ 293
Grammatici vino necati historia 171
granatorum oleum 249
grando vt gignatur 4
grauedines vere grassantur 92
gruum caro 152
Guaiaci decoctum 647
guaiacinum oleum 248
gummi quando colligantur 212
gummi enumeratio & vires 220
gustus organum & obiectum 93
gustus symptomatum causæ 285
gustum offend. 95 *oblectant.* *ibid.*
gustabilis qualitas omnem facultatem discernit 136
gutturis hernia 694
gutturis apostema in synocha putri lethale est 355

H

HAlitus pestiferi quomodo sint inhibendi 357
hæmatites oleum 249
hæmodia quid sit 286
hæmorrhagiæ causæ 105.291
hæmorrhoides quid sint, earumque dignotio 525 *curatio* 526
hæmorrhoides quid euacuent 202
hæmorrhoides fiunt iuuenibus 92
hæmorroidum remedia insessus 244
hæmorrhoidum fluxus immoderatus quæ inferat symptomata 202
hæmorrhoidum fluxus à quib. morbis liberet 202
hæmorrhoidibus quæ vena competat (186
harengus 157
harmonia quid sit 18
Hebeni oleum 246
hectica febris quid sit eiusque dignotio, & curatio 372 & *seq.*
Helena 5
helenij radix condita 252
helleb ori nigri vis, dosis & correctio, pag. 227
hemitritæa quid sit, eius dignotio & curatio 368.369
hepar quid sit 66
hepar intra sex dies generatur 17
ventriculum fibris complectitur 66
timidis & gulosis est maius, *ibid.*
hepar vt roboretur 364
hepar quibus possit ablui 192
hepar vt expurgetur 184
hepatis membrana 30
substantia qualis sit 66
hepatis obstructio quid sit, eiusque causæ & signa 533 *curatio* 534
hepatis debilitatem indicat vrina tenuis 11
obstructionem edocet vrina alba 12
hepatis intemperies, & earum signa, pag. 274
hepatis inflammatio quid sit, eiusque dignotio & curatio 536
hepatis scirrhus quid sit, eiusque dignotio 538 *curatio* 539
hepati nocent frigidi cibi 114
acetum 116
hepar obstruunt dulces cibi 113
hepaticus affectus quid sit, eiusque dignotio 530 *curatio* 531
hepatus piscis 157
herba petæ 448
herbæ quando sint colligendæ 212
herbæ vt ad olea distillentur 245
herbarum pondera 211
hermodactylorum vires, dosis & correctio 227
hernia quid sit 620
herpes 103
herpes exedens quid sit, eiusque dignotio & curatio 666
herpes miliaris quid sit, eiusque curatio 667
herpete molestantur adolescentes 92
Hyatula piscis 159
hydrargiri oleum 248
hydrocele quid sit, eiusque dignotio 691 *curatio* 692
hydrocephalus quid sit, eiusque cognitio & curatio
hydrops quid sit, eiusque dignotio 550 *curatio* 551
hydrops quotidianam sequitur 333 *quartanam* 342
hyems quas excitet ægritudines 91.111
hyeme multum & sæpe comedendū 92
hyoeides ossis musculi 51
hypericonis sal 450
hyperici semen occulta vi quartanam curat 348
hypochondria quid sint 65
hypoglottides 256
hypostasis quæ bona sit 19
hippocraticum vinum 168
hippocras dicta potio vt paretur 390
hipposelini vires 131
hirci caro 150
hircinus adeps 231
hircinus sanguis 581
hirudines quare Sanguisugæ 188
hirundinum caro 152
hirundinum signa 452
hirundinum vires 230
hirundinum cinis ad anginam 444
Hœdi pulmo 580
hœdina caro 150
hœdinus sanguis 232
Homo cur creatus sit 16
vbi generetur 17
hominis causæ 16 *accidentia* *ibi.*
hominis cranium 232
hominis cranium ad quartanam 348
hordei aqua 112.122
hordei decoctum 166
hordei descriptio, differentiæ, & vires
hordei cremor quid sit eiusque vires, ib.
horror quid sit 106
horroris causæ 288
Humanum lac quale sit 162
humanum stercus 233
humanæ vrinæ vires 234
humani lactis vires 235
humana ossa ad epilepsiam 392
humectantis & refrigerantis victus ratio 307
humectantia 205 *pinguia* 94
humeri arteriæ octo 40
humerios 21 *cartilag.* 23
ligamenta 26
humeraria vena 33.36
humida intemperies vt curetur in dentium dolore 438 *in cruditate* 487 *in hepaticis* 535 *in mulierum sterilitate* 609
humida medicamenta 205.221
humidæ complexionis signa 268
humidorum morborum causæ 282
humiditatis effectus 108.109.110
humor quid sit 9
humores quatuor quo tempore, quaque diei parte magis abundent *ibid.*

humo-

humores probi vt conseruentur 359
& 360
humores praui vt corrigantur 358
humores ante purgationem sunt præparandi 190
humores infecti vt expurgentur 362
& seq.
humorum differentiæ 9
humorum liquefactionem indicat vrina multa 11
humorũ redundantia, vel defectus qualem poscat victus rationem 302

I

ICterus quid sit 540
icterus niger quid sit, eiúsque dignotio 543 curatio 544
ictuum ab animalibus differentiæ, & cura 707
Iecur, quære Hepar
iecur marinum, quære Hepatus 157
iecur quadrupedum quale sit 161
iecoris dissectio 74.79
iecori conueniunt epithemata 243
olea 244
iecur roborantia 230 pulueres 250
iecore inflammato sanguis vnde mitti debeat 186
iecoraria vena 36
ieiunium quæ faciliùs ferant ætates 301
ignis vires 2
ignis differentiæ 4
causæ & accidentia ibid.
igne sacro corripiuntur adolescentes, pag. 92
ignes ad pestem præcauendam quomodo parandi 357
Ileos quid sit 520
ilij ossis ligamentum 25
ilia quid sint 65
illisio 103
Imaginatio quid, & vbi sita sit 93
imaginationis vitia. 106
imaginationis vitia, & eorum causæ, pag. 289
impetigines erumpunt vere 92
Inanitio ventriculi vt curetur 480
inappetentia quid sit, eiusque dignotio 472 curatio 473
incidentia 206.222 acida 94
amara, acria ibid. 119
incisio 103
incidentia ad asthma 447 ad cordis palpitationem 457 ad colicam 516 ad hepatis obstructionem 535
in cachexia 549
incrassant austera 94
salsa, ibid. sapa 117
incubus quid sit 394
incubi subiectum, causæ & curatio, pag. 394
incubum quæ sequantur symptomata, pag. ead.
indicatio quid sit 265
indicationum differentiæ ibid.
indurantia 206.222
inedia quibus conferat, & quibus non, pag. 201
inedia vrinas reddit coloratiores & sedimenta pauca 10.13
inedia victus est 301
infans ad quintum vsque annum vt sit tractandus 277
infans recens natus vt tractari debeat, pag. 277
infantis vmbilicus 514
infantium morborum cura 649.685
infantia quo sit ætatis tempore 92
infantia calida est & humida intemperatè ibid.
infantia quib. sit morbis obnoxia, ibid.
inflammatio vt curetur in colica 519
in voluulo 521 in ani procidentia 530 vt prohibeatur in faciei vulneribus 719 in oculorum vulneribus ibid.
inflammationes oculorum & aurium in pueris 641
infusio medicamentorum simplicium, pag. 213
inguina quid sint 65
inguinum glandulæ 32
inguinum vlcera quomodo curanda, pag. 740
iniuria illata quomodo sit amouenda, pag. 307
inquietudo in synocha putri lethalis est 355
insaniæ futuræ signa 180
insensibilis euacuatio 191
insessus quid sit, eius differentiæ & vsus 244
insessus ad dolorem leniendum 592
ad menses sistendos 596
emolliens & laxans 604
insipidum cuius sit naturæ 94
insomnium quid sit 180
insomniorum differentiæ ibid.
instrumentalium morborum differentiæ 104
insularum enumeratio 7
intemperies quos sub se morbos contineat 103
intemperies æqualis aut inæqualis, sana & morbosa 90
intemperies frigida vt curetur in paralysi 390
in epilepsia 392
intemperiem quid indicet 396
intentio quid sit 265
intentionum differentiæ ibid.
intestini ruptura 688
intestini ieiuni glandula 32
intestini recti prominentia in infantibus 641
intestina tenuia & crassa 66
intestina quadrupedum improbantur, pag. 161
intestina quibus purgentur 184
intestinorum dissectio 73
intestinorum inflammatio qualem pulsum efficiat 100
intestinorum lapsus vt curetur 521
intestinorum læuitas iuuenibus accidit & difficultas 92
intestinorum rosioni competit clyster 240
intestinorum tunicæ 31
intubi vires 120
inuidia quid sit 104.314
inuidiæ causæ 183
inuidiæ dignotio & curatio 314.315
inunctiones hecticorum 375
Ira quæ sit 182.306
iræ præseruatio 307
iræ vis & incommoda 181
iræ causæ 306.182
iræ signa 370
curatio 307.371
iram sequitur pœnitentia 307
Ischias quid sit, eiusque dignotio & curatio 622
ischuria quid sit 578
ischuriæ causæ 292
Italiæ thermarum descriptio 196
197.198.199. 200
iter agentium cura 643
itues quid sint 18
Iulapia 235
iulis 156
iugulares venæ quæ sint 33
iugularium sectio 79
iuniperinum oleum 246
iuuenes quib. morbis afficiantur 280
iuuentus quo sit ætatis tempore 92
iuglandium vires 143
iuiubæ, quære Zizipha 140
iuncturas abluentia 193

K

Καρπὸς quid sit 68
καρότιδες arteriæ 39
κερατοειδὴς membrana quæ dicatur, pag. 28
κεφαλὴ quid sit 18
κνήμη os 22
κόνδυλος quid sit 18
κορώνη quid sit ibid.
κοτύλη & κοτυληδὼν quid sint, ibid.
κῶλον quid sit ibid.

L

LAbia quod præstent alimentum, pag. 160
labij inferioris quassatio cur metum sequatur 312
labiorum musculi 50
labiorum vulnera 720
labiorum sectio 80

labrum

labrum cur per vomitum tremat 28
labri membrana ibid.
laboris signa 370 *curatio* 371
labrax quis piscis sit 155
lac quid sit 162
lac quodnam probetur ibid.
lac quo sit ordine, & qua cautione sumendum 162
lac quæ minuant 393
lac generant 209
lactis differentiæ 162.163
lactis ablutio quib. sit commoda 191
lactis caput 163
lactis defectus causæ & curatio 461
& 462
lactis redundantiæ dignotio & curatio 464
lactis commoda & incommoda 162
163. 233
lactis varia præparatio 163
lactea offa quis cibus sit ibid.
lactea pultes quale sint nutrimentum, pag. eadem
laccia piscis 157
lacertus, quære Scombrus 156
lachrymæ in synocha putri lethales sunt 355
laconicum quid sit 190.191
Laconici vires 191
lactuca 205
lactucæ vires 128
lactucæ succus 205
lætitiæ incommoda 181
lampetræ descriptio, eiúsque caro qualis sit 154
lampsana quid sit, eiúsque vires 132
lapidem confringentia in renibus 567
& 568
lapidum differentiæ & vires 219
laryngis cartilagines 24
ligamentum 25
laringis musculi 51
lathus piscis 158
latus quid sit 64
lateris sectio 449
laterales morbos hyems excitat 92
lauer, quære Sion 131
lauri baccarum pulvis occultè quartanam curat 348
laxantia 206 *pinguia* 94
Leguminum enumeratio 125
lemniæ terræ vires 219
lenitiua quando sint exhibenda 358
leniunt flores 223 *semina* 225
lentis vires 126
leoninus adeps 231
leporis caro 148
leporis cor occultâ vi quartanam curat 348
leporis cerebrum 231
leporis cerebellum 580
leporis coagulum 233
leporis stercus ad colicam 514
leporis testiculus 580
leporinus sanguis ad elephantiasin, 379 103
lepra 92
lepras ver prodit 644
leprosi capilli defluvij signa 296
lethalia signa 106
lethalia signa ex deiectionibus vt sumantur 321
lethargus quid sit 384
lethargus vt à memoria deperdita differat 92
lethargus iuuenes afficit 384
lethargi causæ & signa 11
lethargum indicat vrina turbida 186
lethargicis quæ venæ sint secandæ, pag. 121
Liba, quære Bellaria 158
libella 504
libidinem cur Deus hominibus indiderit 312
Lycurgi de educatione sententia 161
lien quadrupedum reijcitur 66
lien vbi situs sit 184
lien vt expurgetur 74
lienis anatomia 66
lienis magnitudo & color ibid.
arteriæ, nervus & tunica 545
lienis inflammatio quid sit, eiúsque dignotio 544 *curatio* 31 546
lienis membrana. 547
lienis scirrhi dignotio 242
curatio 244
lieni confert fomentum 230
olea 250
lienem roborantia 186
pulueres 92
liene inflammato sanguis vnde mittendus sit 490
lienes grauat autumnus 491
lienteria quid sit, eiúsque causæ ibid.
curatio 25
lienteria quæ in tabem vertatur 449
ligamentum quid sit 92
ligamentorum differentiæ & varij vsus 131
ibid.
ligatura ad thymum 348
ligna quando sumenda 94
lignorum pondera 125
lignorum enumeratio, & vires 219
ligustrum 358
limonum vires 225
lingua quid 126
lingua quæ sit esca 231
lingua nigricans quid indicet 148
linguæ dissectio 348
linguæ ligamentum 231
membranæ 580
linguæ nervi 233
musculi
linguæ scabrities, & nigredo vt remoueantur 328
linguæ scabrities in morbis quid portendat ibid.
lingulaca, quære Solea 156
lini seminis vires 127
linimentum ad cruditatem 488
discutiens 582 *vrinam mouens* 560 *discutiens* 667.670
ad cancrum 684
linimentum refrigerans 403
humectans 405 *visum restaurans* 431 *hepar roborans* 558
& 559
linimenta ad bilis fluxum 503
ad pediculos varia 652
repellentia 664 *discutientia* 670
aquas vacuantia 685
erodentia 699
linimenta ad somnum 319
visum acuentia 429
vrinam mouentia 556
linimenta 253
lypiria febris quid sit 340
lypiriæ dignotio & curatio ibid.
lippitudo quid sit 413
lippitudinis dignotio & curatio. ibid.
& 414
lippitudinem curat errhinum 241
collyria 261
lippitudines æstate mouentur 92
liquor ad prohibendam putredinem, 360
liquorum enumeratio & vires 228
liquefactio medic. 213
lithargyri oleum 247
lixiuium ad cerebrum roborandũ 500
ad podagram 627
ad pilos generandos 647
Locusta 159
lolligo ibid.
lotio medicam. 214
lotio calida quid in corpore efficiat 191
frigida quid efficiat ibid.
lota quid sit 171
lotæ descriptio 155
Lucius quid sit, eiúsq; caro qualis existat 154
lumborum dolores hyeme mouentur, 92
lumborum nerui quinque parib. distribuuntur 43
lumbricorum terrestrium vires 230
lumbricos purgans pulvis 250
lumen quid sit 94
lupus, quære Lucius 154
vel Labrax 155
lupi intestinum ad colicam 514
lupi intestina 231
lupinum iecur ibid.
lupi salictarij vires 132
lupini vires 127

luxatio 104 *quid* 751 *eius cognitio & curatio, ibid.* & 752
luxationum causæ 281

M

Macis vires 118
macis oleum 245
macilentorum cura 639
mæa cancer 159
magdaleon consolidans 689
maiorana, quære Amaracum
malæ quid sint 62
malagmata, quære Epithemata 243
malua 205
maluæ vires 131.205
malum bono minori est euincendum, pag. 310
malum granatum cartilago 21
mala cotonea, quære Cydonia 138
mala medica, quære Mala citrea 139
malorum obliuio tristitiæ remedium est 319
malorum citreorum genera & vires, pag. 139
malorum genera, præparatio & vires 137
malorum insanorum vires 138
malorum punicorum genera & vires, pag. 139
mammarum descriptio 64
mammillarum glandulæ 32
mammillarum affectus 461
mammillarum inflammationis dignotio 465 *curatio* 466
mandragora 205
mania quid sit 399
maniæ causæ 289
maniæ curatio 400
maniæ sedes 399 *forma & causæ, ib.*
manna quid sit 117
manna quomodo generetur 5
mannæ vires & dosis 228
mannæ vires 117
manus causæ & partes 68
manus musculi 56
manus venæ 36 *nerui* 47 *venarum non eadem est in omnibus explicatio* 37
manus ligamenta 26
manus sectio 83.84
manus digiti summi ad pondus sunt tẽperati 91
manus vasorum administratio 85
manus pecten quid sit 68
manus manè lauanda 176
manus homo solus habet 16
manuum vitijs competentia remedia, pag. 262
manè quæ sint exhibenda medicamenta 304
marasmus 103
marasmus quid sit 372
mare quid sit 6
mare cur salsum sit ibid.
maris diuisio ibid.
margaritæ vires 220
margaritarum oleum 249
mariæ balneum quid sit 215
maritimarum regionum proprietates, pag. 109
mastix 205
mastichinum oleum 204.246
masticatoria, quære Apophlegmatismi 257
masticatoria in ozænis 423
ad alopeciam 646
mater pia & dura membranæ 28. 63
matrix quibus abluatur 193
matrix vt scroto respondeat 67
vbi sita sit ibid.
matricis collum quid sit ibid.
eius longitudo ibid.
matricis os quid vocetur ibid.
post conceptum vt claudatur, ibid.
maturantia parotidas 433
mammillarum inflammationem 466
carbunculos 659 *furunculos* 661
œdemata 671 *inparonychia* 697
matutinum tempus exercitationi aptissimum 175
maxillæ inferioris ligam. 25
maxillæ inferioris musculi 50
maxillarum nerui 44
maxillarum ossa quot 20
Meatuum constipationis signa 370
curatio 371
meatuum internorum affectus varij 283
medicus dogmaticus 1 *empiricus, ib.*
methodicus ibid.
medicus an aliquid agere debeat 299
quid 300 *quomodo agere debeat* 301
medicus quarum rerũ debeat esse gnarus 107 *quibus moribus* ibid.
medicina quid 1
medicinæ materia ibid.
medicamenta quid sint 204
medicamenta simplicia quo loco sint colligenda 212 *vbi sint conseruanda* 213
medicamenta simplicia quando sint colligenda 212
medicamenta putredini resistentia 360
medicamenta simplicia quandiu durent 212
medicamenta quæ destillentur & 215 217
medicamenta quo sint ordine administranda 305
medicamentorum quantitas vnde sumenda 303
medicamentorum simplicium gradus & enumeratio 205
medicamentorum simplicium varia præparatio 215
medicamentorum qualitas vnde sumatur 302
medicamẽtorum varia substantia 204
in Medicamentorũ exploratione quid sit obseruandum 205
medica theoremata quid sint, & quotuplicia 1
meditationum commoda & incommoda 174
mediterranearum regionum differentiæ & proprietates 110
medulla ossium quale sit alimentum, pag. 160
medulla spinalis quadrupedum quibus sit ibid.
medullæ quando colligendæ 212
medullarum vires 232
melanurus 158
melancholia quid sit 313.396
melancholia naturalis vt expurgetur, pag. 347
melancholia adusta vt expurgetur, pag. 346
melancholiæ causæ 289
melancholiæ curatio 397
melancholiæ sedes, signa, causæ 396
melancholiæ dignotio & curatio 313
melancholiæ hypochondriacæ signa, pag. 396
melancholiæ hypochondriacæ curatio 399
melancholiæ adustæ medicamenta conuenientia 349
melancholiam generant austera 94
acerba ibid.
melancholicus humor vt vacuetur 597
in podagra 630 *in alopecia* 646
in scirrho 680
melancholicus adustus humor quibus corrigatur remedijs 377
melancholicis morbis afficitur iuuentus 92
melancholicis desunt acida 94
melicæ caro qualis sit 155
meliceris quid sit, eiusque curatio 678
melyssophylli vires 132
melon quid sit 425
melonum vires 134
membra corporis humani quid sint 16
eorum diuisio ibid.
membrana περικράνιος 28
membrana succingens quæ dicatur 29
membranarum expositio 28
memoria quid, & vbi sita sit 93
memoriæ deperdita quid sit 381
eiusdem dignotio & curatio, ibid.
memoria deperdita quando periculum minetur ibid.
memoriæ vitia 106
memoriæ vitia & eorum causæ 289
mena & menis, quare Loca 156
meninges membranæ 28

menin-

meningum dissectio 80
menses vt prouocentur 561
menses mouent flores 223 *succi fructus* 224 *gummi* 229 *semina* 225 *cortices* 229 *radices* 226 *fomenta* 242 *insessus* 244 *suffimenta* 260
menses mouentia 202.208 222 *pillulæ* 256 *pessi* 257 470.589.591
sistentia 593
menses sistentia 222 *fructus* 224 *gummi* 229 *semina* 225 *succi* 228 *pessus* 257
mensium vitia & eorum causæ 293
mensium nimia purgatio quæ sit, eiusque causæ, signa & curatio 593
mensium retentio picam infert 470 *quæ vitia inferat* 589 *nimia purgatio quæ inferat symptomata* 593
mensium suppressionis causæ, & signa 588 *curatio* 589
mensibus retentis quæ sit vena secanda 186
menstrua purgatio quibus fiat mulieribus, & qua ætate 202
mensuræ medicamentorum 211
menthæ vires 132.205
mentæ syrupus 204
mentum quid sit 62
mero piscis 156
merula piscis *ibid.*
merularum caro 152
meridionalis aeris incommoda 108 & 109
mesenterij glandulæ 32
mespilorum vires 142
metacarpion quid sit 68
metacarpij ossa quot 21
metallorum differentiæ 220
meteora ardentia quæ sint 4
metus quid sit 183.312
metus causæ 312
metus curatio *ibid.*
metus symptomata *ibid.*
Mydriasis quid sit 426
milium quid sit 124
molij vires *ibid.*
mille folium occulta vi quartanam curat 348
mineralium aquarum differentiæ & vires 168
minoratiuum ad serosos humores expurgandos 647
myocephalos quid sit 425
myrmecia quid sit 698
myrobalani conditæ 252
myrobalanorum vires, & dosis 224
myrrhæ oleum 246
myrti fructuum vires 137
μύξαξ quid sit Græcis 62

myxorum vires 140
mœror quid sit 183
Mola quid sit, eiusque dignotio 603 *curatio* 604
molestia quid sit 183
mollitio medicam. 213
molle quid sit 94
mollientia 206 *pinguia* 94 *dulces cibi* 113 158
molua 580
moralis facultas cordi attribuitur 95
moralia præcepta ad iram vitãdam, pag. 307
moralia præcepta ad melancholiam, 313
moralia præcepta ad superandam tristitiam 310
morbillorum curatio 640
morbus quid sit 103 *quotuplex sit* *ibid.*
morbus regius quid sit, eiusq; dignotio 540 *curatio* 541
morbi magnitudo princeps est scopus venæ sectionis 389
morbi tempora quæ sint 280
morbi temporum signa 296
morbi quales, quibusq; temporibus & ætatibus maximè oriantur 92
morbi sunt hyeme longiores *ibid.*
morborum complicatorum quis altero prior sit curandus 305
morborum differentiæ 279.280 *causæ* 281 & *seq.*
morborum externorũ curatio 644
morborum temporibus quæ conueniat victus ratio 301
morborũ temporibus quæ conueniant medicam. 304
morbis acutis & longis quæ competat victus ratio 301
morbos indicat diuturnos vrina turbida 11.13 *lethales vrina turbida manens* 13
mororum vires 137
mors cur metum sequatur 312
morselli corroborantes in pituita dulci 337 *conglutinantes ad phthisin* 456 *ad renum exulcerationem* 573 *semen augentes* 587
morsuum differentiæ & cura 707
mortis signum in tertiana febri 320
moschata condita 252
moschatæ vires 118
moschatæ oleum 245
moschi vires 234
motus vitia 206
motionum principium quod sit 62
motrix facultas quid sit 93
mucus quid sit 10
mulierum vnguis 231
mulsum ex liebre lac 418
mu[illegible] causæ 293

mullus piscis 156
mulsæ vires 166
mulsum vinum vt fiat, & quibus prosit 168
mummiæ vires 202.232
mundificatiuum in furunculis 661
muræna 157
mureta quid sit 116
muria 112
murium esus 580
murinum stercus 233
musculus quid sit 49
musculi in varias corporis partes inseruntur *ibid.*
musculorum motus quot sint *ibid.* *colores, ibid.* *varia principia, ibid.*

N

Naphtæ vires 220
napi vires 145
narcotica in cruditate 485 *in hæmorrhoidibus* 527 *in phlegmones dolore* 658 *nardinum oleum* 204
nares qualis sint cibus 160
narium musculi 50
narium neruus 44
narium vlcera in elephantiasi 379
narium humiditas senes afficit 92
nasus vbi situs sit 62
nasi cartilagines 23 *membrana* 28 *nasi partes* 62 *pinnulæ* *ibid.*
nasi sectio 80
nasi vulnerum curatio 720
nasturtium 112.205
nasturtij vires 131
naturæ aduersantia tota substantia, 210
naturalis facultas vbi sita sit 101 *eius differentiæ* *ibid.*
naturales facultates quot hominum efficiant 16
naturalium actionum vitia & eorum causæ 289
natium descriptio 68
nauigantium cura 643
nausea quid sit, eiusque dignotio 480 *curatio* 481
Nebula 5
nepita quartanam occultè curat 348
nerui cæsim vulnerati cognitio & curatio 713
nerui optici cur caui sint 44
nerui quò magis ad spinalem medullam adpropinquant, eò duriores euadunt 44
nerui quid sint 43 *caui non sunt exceptis visorijs* *ibid.* *ex cerebro vel spinali medulla orium tur* *ibid.*
neruorum coniugationes septem 44
neruos offendit aer frigidus 108 *acida* 113 *frigidi cibi* 114

nyctalops quid sit, eiusq; curatio 430
nigella quotidianam occulta vi curat
νυμφὴ quid sit 37 (333
nitrosarum aquarum vires 168
nix vt gignatur 4
niualis aquæ damna 167
Noctis qualitas 111
nouena febris 352
Nubes vnde generentur 4
nucis pineæ vires 144
nuces, quære Iuglandes 143
numeri morbi 104
nutrix facultas 101
nutricis auxiliatrices facultates ibid.
nutritio quibus perficiatur 102

O

OBæsorum cura 639
obliuio 106
obliuionis causa 289
obstructio à stercore vt curetur 521
obstructiones fiunt à crassis humoribus 392
obstructiones soluentia 206
lienis 229 *pilulæ* 256
obstruentia 207 *cibi crassi* 112
salsi 113 *humidi* 114 *multi, ibid.*
mel coctum 117
Occidentalis aer qualis sit 108
occiput quid sit 62
ocymi vires 132
ocium vrinas facit albas & crassas 10
ocium corporis quæ inferat symptomata 178
ocium animi quales reddat homines, ibid.
oculata piscis 155
oculata, quære Melanurus 158
oculi partes 93
oculi partium affectus 284
oculi exitus quid sit, eiusque causæ & curatio 427
oculi procidentia quid sit, eiusq; causæ & curatio 425
oculi quadrupedum 160
oculorum anguli 62
oculorum dissectio 81
oculorum cicatrices & nebulæ quid sint, earũq; causæ & curatio 420
& 421
oculorum dolor vt mitigetur 419
oculorum dolorẽ sedant collyria 261
oculorum humores quot 63
oculorum humiditas senibus accidit, 92
oculorum intemperatæ constitutiones & earum signa 271
oculorum inflãmatio quas iubeat venas secari 186
oculorũ inflammatio vt curetur 419
oculorum fluxio vt cohibeatur ibid.
oculorum membranæ 28
oculorum musculi 50
oculorum obscuritas quid sit, vtq; curetur 428
oculorum optima constitutio quæ sit, 268
oculorum pustulæ 424
oculorum situs & partes 62
oculorum suffusionem curat fomentum 242
collyria 261
oculorum venæ secantur in pterygio, 417
oculorum vitia, & eorum remedia, 261
oculorum vlcerum causæ & curatio, 418.419 & 736
oculorum vulnerum curatio 719
Odium quid sit 182
odor quid sit 94
odoratus organum & obiectum 93
odorata medicamẽta in pestis metum spargenda 357
odoramenta quid sint 259
odoramenta ad corroborandum 460
odoramẽta excitatoria in apoplexia, 389
odoramentorum variæ formæ 259
œdema 103
œdema quid sit, eiusque cognitio 668
curatio 669
œdematis causæ 281
œsophagus quid sit 65
Olei ablutio quibus competat 191
olei differentiæ & vires 116
olea vt distillanda 245
oleorum differentiæ & vires 244
& sequentibus
olera putredini resistentia 359
olfactus symptomatum causæ 285
olfactum offend. 95
delectant ibid.
olyra quid sit 123
oliuarum vires 143
Omentum quid sit 31
omenti dissectio 73
omphacium quid sit 116
omenti ruptura 688
Opium 205
opium distillatur 485
opiata ad hepatis scirrhum 539
ophiasis quid sit, vtq; ab alopecia differat 644
ὄφρυες quid sint 18
Orcynus 158
orientalis aer cur sit occidentali salubrior 108
orientalis aeris vires ibid.
organum 112
oris partes 63
oris vlcera æstate prodeunt 92
oris vlceribus obnoxy sunt infantes ibid.
orizæ descr[illegible]
ornatus medicamenta varia 262
orobanchæ vires 132
orthopnœa vt ab asthmate differat, 447
orthopnœa qualem producat pulsum, 100
ortiginum caro 152
Os quid sit 62
os colluendum 176
os coccygis 21
os cyboides seu cubiforme 22
os ilium & anchæ 21
os ischij & coxendicis ibid.
os ὑοειδὲς quod appelletur 20
os iugale quod pacis dicitur ibid.
os pubis & pectinis 21
os sacrum quod vocetur ibid.
os nauiforme 22
ossis fractura quid 748 *eius cognitio & curatio, ibid.* 749. *& inde*
ossis sacri neruorum paria sex 46
ossa quid sint 18 *vnde generentur & nutriantur, ibid.*
ossa corporis humani vt sint coquẽda, pag. 70
ossa chalcoidea 22
ossium corporis humani administratio 60. *& seq.*
ossium commissuræ & partes 18
variæ differentiæ 19
ossa non sentire 18
ossibus nocent frigidis cibi 114
oscitatio quid sit 106
oscitationis causæ 288
ostrea 159
Otiosorum cura 643
Ouillus adeps 231
ouillus caseus qualis sit 163
ouillum lac 162.233
ouillus talus 489
ouillum stercus 233
ouilla vesica 580
ouina caro 150
oui testa 579
ouorum differentiæ 165
ouorum varia præparatio ibid.
& vires ibid.
Oxalidis vires 131
ὀξύφωνον quid sit 18
ozænæ quid sint, earumque causæ & curatio 423

P

ΠΑγηρέας quid sit 32
pæoniæ radix ad epilepsiam, pagina 392
pagrus, quære Phragolinus 155
pagurus 159
φαρμακευτικὴ quid sit 107
palatum quid sit 63
palma quid sit 68
palmæ fructus, quære Dactylos 142
pallor cur metum sequatur 312

palpe-

palpebræ quid 62
palpebrarum musculi 50
palpebrarum cartilagines 23
palpebrarum partes 62
palpebrarum sectio 80
palpitationis causæ 288
palustris aquæ incommoda 167
pandiculatio quid sit 106
pandiculationis causæ 288
panis aduersus putredinem optimus quis sit 359
panis differentiæ & vires 121
panes vt fiant ibid.
panes marsici 143
panicum quid sit 124
papauer 205
papaueris seminis vires 127
papulæ puerorum 640
paracentesis vt fieri debeat in anasarca 552 in ascite 554
paralysis 106
paralysis quid sit, vtque ab apoplexia differat 390
paralyseos causæ 286.288
paralyseos signa, causæ & curatio, pag. 390
paralyticorum pulsus 100
parastes varicosus quid sit 67
semen ad pudendi originem deferi, ibidem.
pardellorum caro 152
παρίσθμια quid sint 32
parotides quid sint, earúmque causæ & curatio 433
paronychia quid sit, vtq; curetur 697
partus difficilis causæ & signa curatio 611 612
passauant puluis 250
passer piscis 158
passerum cerebella 231
passerculorum viridium caro 152
passiones quæ indicent symptomata, pag. 295
passiones locum affectum indicantes, pag. 294
passionum differentiæ 267
pastilli 143
pastinaca 158
pastinacæ 112
pastinacæ genera & vires 145
patella quid sit 22
pauonum caro 151
pauoribus afficitur infantia 92
Pecten quid sit 65
pectus vbi sit situm 64
pectus quibus lauandum sit 190
pectus vt expurgetur 184
pectoris dolores hyems efficit 2
pectoris vlcerum curatio 738
pedis arteriæ 42
pedis cartilagines 23
pedis concauum quid sit 68
pedis digiti 68
pedis digitos mouentes musculi 60
pedis ligamenta 27
pedis musculorum administratio 87
pedis ossa 22 digitorum ossa ibid.
pedis planta vel pecten quid sit 68
pedem mouentes musculi 59
pedes quibus constent partibus 68
pedes in calida detinetur ad anginam, pag. 443
pedes quadrupedum quale sint alimentum 160
pedum vlcera quomodo curanda 740
pedum vsus 68
pedum tumor vt discutiatur in ascite, pag. 560
pedicularis morbi cognitio & curatio, pag. 652
pediculorum cura 640
penis vnde enascatur 65
penis anatomia 76
penis glans 32 & 65 sutura 65
penis arteriæ 42
penis musculi 54
penis vlcerum cognitio & curatio 739
penem exulceratum arguit sanguis in vrina subsidens 15
pentaphylli decoctum occulta vi quartanam curat 346
peponum vires 134
percæ caro 154
perdices 112
perdicum caro 152
περικάρδιον 29
περικάρδιον quid sit 65 cur mediocrem noctem sit substantiam, ibid.
περικράνιον quid sit 63
peripneumonia quid sit 451
peripneumonia qualem faciat pulsum, pag. 100
peripneumoniæ curatio 451
peripneumonicis quæ vena sit secanda, pag. 186
peritonæum quid sit 31
perlarum succus ad elephantiasin 379
περόνη 22
persicorum vires 142
pes etiam apprehensionis causa factus est 68
pessi quid sint, vtque conficiantur 257
pessi ad menses mouendos 591 ad menses sistendos 596 ad vteri procidentiam 603 ad molam 604. 605 aduersus sterilitatem 608 emollientes 617
pestis futuræ signa 191
pestis causæ & signa 184
pestis præseruatio 360 &
pestem auertentia 219 nuces 143
pestilentialis febris dignotio 356
petroselinum, quære Apium 131
petroselini radicum vires 146
phœnicias ventus 5
phœnigmi ad anasarcam 554
pharmaco sumpto quid sit agendũ 190
pharmacopola quid scire debeat 106 quibus morbis esse debeat ibid.
phasiani 112
phasianorum caro 152
phasiolus quid sit, eius varia præparatio & vires 125
philosophica præcepta aduersus inuidiam 314
phyma quid sit, eiusque cognitio & curatio 695
phymata 103
physici 112.144
phlegmone quid sit 103
phlegmone quid sit, eiusque dignotio 654 curatio 655
phlegmones causæ 281
phlyctenæ quid sint, earumque dignotio & curatio 424
phoca 158
phragolinus piscis 155
phrenitis quid sit 395
phrenitis iuuenum morbus est 92
phrenitidis causæ 289
phrenitidis signa, causæ, subiectum & curatio 395
phreniticis quando sit, & vnde mittendus sanguis 186
phthisis, quære Tabes.
phthisis quid sit, eiusque dignotio 454 curatio 455
phthisim quæ tussis inducat 445
phthisicorum pulsus qualis 100
phthiriasis quid sit 652
Pica quid sit, eiusque causæ & curatio, pag. 470
picatio, quære Dropax 253
pilæ lusus ad quid conferat 176
pilæ magnæ lusus quæ vitia emendet, pag. 177
pilulæ ad pestis præseruationem 361
pilulæ ad pestis præseruationem ore tenendæ 358 ad hepa
gendum 559 b
608
pilulæ ad sitim 320
pituitam vireæ
sa
du
hu
pilu

pilulæ pituitam vacuantes 404 407.412.539.547.629 *humorem crassum vacuantes* 430 *anodynæ* 514 *serosum humorem euacuantes* 556 *discutientes* 571
pilulæ post primum somnum in pterygio exhibentur 417
pilularum dosis 211
pilularum confectio & vires 256
pilorum casus in elephantiasi 379
pilorum erectio cur metum sequatur, pag. 312
pilorum generatio 61 *vsus* ibid.
pilos regenerandi ratio 647 & 648
pimpinellæ vires 132
pinguedo in vrinis quid significet 14
pinguedo quadrupedum qualis sit, pag. 161
pinguis sapor vt fiat 94
eius vires 94.210
piper 205
piperis differentiæ & vires 118
piperis grana quartanam occulta vi curant 246
piperis oleum 245
piperinæ thermæ 195
pyrorum genera & vires 138
pisces parui 112
pisces qui sint meliores 159
pisces salsi 112
piscium varia præparatio 153
pisorum descriptio, varia præparatio, & eorum vires 125
pistaciorum vires 144
pytiriasis quid sit 649
pituita quales efficiat 10
pituita qualem vrinam efficiat 12
pituita vbi generetur 10
pituita quæ moueat insomnia 180
pituita vt expurgetur 333.338
pituita vt in lippitudine repellatur & euacuetur 415
pituita acida vnde nascatur 10
pituita acida vbi & quomodo generetur ibid.
pituita adusta vt expurgetur 347
pituita dulcis vt expurgetur 335
a vitrea qualis sit 10
vt expurgetur 336
339
uid sit 10
generetur ibid.
334
10
9
alba
pituitæ salsæ purgatio 377
pituitam purgans dilutum gargarisma 239 ibid.
pituitam purgantia 223 *fructus* 224 *radices* 227 *succi* 228 *gummi* 229 *decoctum* 238 *clyster* 240. *errhinum* 241 *pulueres* 250 *electuaria* 251 *tabulæ* 254.255 *trochisci* 255 *pilulæ* 256 *pessus* 257
pituitam concoquentes potiones & 237 238
pituitam alterantes syrupi 235
pituitam quæ generent 332
pituitosus humor vt expurgetur 479 & 481 *in ani procedentia* 529 *in hepatis scirrho* 539 *in anasarca* 553 *vt præparetur & expurgetur* 577 *ad menses suppressos* 590
pituitosus humor vt vacuetur 597 *in ischiade* 623.624 *in podagra* 629 *in alopecia* 646 *in œdemate* 669 *in tumore flatuoso* 672 *in strumis* 675 *in meliceride* 678 *in bronchocele* 694
pituitosus tumor vt discutiatur in podagra 631
pituitosi quibus delectantur 95
Placentæ variæ & earum vires 121
plaicia piscis 158
plantarum differentiæ & partes 119
plenitudo quid sit 9.184
quotuplex ibid.
plenitudo ad vires quid 9
plenitudo ad vasa quid ibid.
plethoram vacuantia 642
pleuritis quid sit, eiúsque dignotio 448 *curatio* 449
pleuritis adolescentium morbus est 92
pleuritide iuuenes afficiuntur ibid.
pleuriticum dolorem dirigens fomentum 242 *pleuriticorum pulsus qualis sit* 100
pleuriticis quæ vena secanda sit 186
plethora quid sit 184
quotuplex sit, ibid.
plumbi oleum 247
plumbi oleum ad phthisin 456
pluuiæ vnde fiant 4
pluuialis aquæ vires 167
Pneumatocele quid sit, eiusque dignotio & curatio 693
Podagra quid sit, eiusque dignotio & 626
ra *dium insessus* 244
eiusque vires 121
159
polypodij vires, dosis & præparatio, pag. 227
pomum odoratum 685
pomum odoratum ad pestis præseruationem 358
poma aurea, quæ re Arantia 140
pondera medicamentorum 211
poplitis vena secatur in melancholia, pag. 398
poplites quid sint 68
porci calcaneus 514
porci vesica 580
porcina caro 150
porcorum iecur quale sit 161
porphyrij quid sint 152
porphyrionum caro ibid.
poros condensantia 649
porrigo quid sit, eiusque dignotio, ibid.
curatio 650
porrum 112
porri vires 147
portulaca 205
portulacæ genera, præparatio & vires 130
posidonij victoria in dolorem 310
potio sudorifica 318 *refrigerans,* ibid. *somnum inducens* 319 *tertianam spuriam occulta vi propellens* 324 *ad bilem euacuandam* 330 *ad pituitam dulcem* 335
potio ad atram bilem educendam 351
potio ad atram bilem 343 *ad melancholiam* 380 *ad pituitam purgandam* 383.404.444 *atram bilem purgans* 388.400 *ad melancholiam cõcoquendam* 398 *bilem purgans* 409.411.667 *crassum humorem euacuans* 567
potio ad scabiem 376
ad pituitam salsam 377
melancholiam purgans 444
bilem purgans 668
acres humores euacuans 445
consolidans 689 *ad lienteriam* 491 *ad pituitæ fluxum* 505
pituitam purgans 529.669 & 672 *eradicatiua* 647 *vrinam ciens* 675 *sudorem mouens* 705
potiones vnde & quomodo parentur, pag. 236
potiones corroborantes 364
potiones ad hecticam 374
potiones ad melancholiam adustã 377
ad melancholiam expurgandam 384 398.544.630
potiones ad sanguinem expurgandum, pag. 459
potiones ad ictterum expurgandum, pag. 543
ad serosum humorem euacuandum, pag. 555
potiones ad sedandam sitim 320

potiones ad expurgandam bilem & pituitam 324 biliosum humorem euacuantes 560 ad menses sistendos 595 bilem purgantes 665 melancholiam purgantes 681 atram bilem purgantes 683 ad ecchymosin 705 corroborantes 707
potus quid sit 166
potus bilem purgans in capitis dolore 403 in podagra 628 pituitam purgans 412 crassum humorem purgans 445 ad renum lapidem confringendum 568 discutiens 571
potus putredinem inhibentes 539
præcordia quid sint 65
prægnantium vrina qualis sit 10
præputium quid sit 65
priapismus quid sit, eiúsq; dignotio & curatio 586
principij signa 296
profluuijs diuturnis afficitur iuuentus 92
prognostica quid sint 293
prostrates glandulosus quid sit 67
eius vtilitates ibid.
προςάται ἀδηνοειδεῖς quid sint 32
pruina vt generetur 5
prunorum vires 141
pruritus causæ 288
pruritu totius corporis senes afficiuntur 92
psydracia quid sint, eorúmque dignotio & curatio 651
psora 103
Pterygion 104
pterygium quid sit 417
ptisana quid sit, eiusque vires 122
ptisana pro lethargicis 385
Pubes quid sit 65
pubertas quo sit ætatis tempore 92
pudor quid sit 183
pudor affectuum frænum est 307
pudendum in masculis quid sit 67
eius descriptio ibid.
pudendum in fœminis quid vocetur, ibid. eius vtilitates ibid.
pudendi canalis descriptio ibid.
pudendi musculi ibid. venæ & arteriæ ibid.
pudendis affectis quæ vena secari debeat 186
pueri quibus infestentur morbis 280
puerorum exercitia 175
puerorum bona constitutio quibus conseruetur 278
pueros quando purgare liceat 190
pueritia quo sit anni tempore 92
calida est & humida ibid.
pulchritudo vt conseruetur, aut acquiratur 315
pullorum caro 151
pulmo aerem cordi præparat 65
cordis fuligines expurgat, ibid.
thoracis motu mouetur, ibid.
pulmo quis cibus sit 160
pulmo iuuenibus inflammatur 92
pulmonis descriptio & situs 65
fibræ quot sint ibid.
pulmonis sectio 79
pulmonis caro qualis sit 65
pulmonis membrana 29
pulmonis constitutionum signa 273
pulmonis inflammationes hyeme fiunt, pag. 92
puluis artificiosus Andernaci 250
puluis ad vestes metu pestis conspergendas 357
puluis ad vomitum 324 corroborans in pituita dulci 337 atram bilem purgans 343 ad frigidum capitis dolorem 405 caput roborans 423 visum acuens 429
ad cruditatem 487
post pastum 518
pulueres ad hepar calfactum 531
refrigeratum 532 vesicam roborans 580 menses sistens 598
pituitam purgans 575 ruber 708
pulueres ad pestem 361
pulueres ad vermes 523 ad ani procidentiam 539 emollientes 548
ad hepar refrigeratum 559 ad lapides frangendos 568 menstrua sistentes 595 ad partum facilitandum 612 exedentes 686 sarcotici 709
puluerum dosis 211
puluerum differentiæ & vires 250
pulsus quid sit 95
pulsuum differentiæ 96
causæ 97.98.99
pulsatilis facultas vt differat à vitali (95
punicorum vinum 112
pupilla quid sit 62
pupillæ tabes quid sit 426
eius causæ & curatio 424.426
pupillæ dilatatio quid sit, eiusque dignotio & curatio 426
purgatio quid sit 188
purgatio quibus, quando & qualis conpetat, quibus verò non 188.189
& 190
purgatio medicamentorum simplicium, pag. 213
purgationis defectus causæ 189
purgationis moderatæ signa ibid.
in Purgatione nimia quid sit agendum, pag. ead.
à Purgatione quid sit 190
purgantia 9.220.223
marna 24
m
fo
fructus 224 electuaria 251
semina 225 radices 226
succi 228 gummi 229
purgantes syrupi 235
purgantia ad scabiem 376
purgandum quando sit 304
purpura 159
pus mouentia 208.222
& 617.655
pus vrinam facit albam 12
pus mouentia 228 flores 223
gummi 229 radices 226
pus vt expurgetur in empyemate, pag. 454
pustula nigra in colico dolore 512
pustulæ 651
pustulæ vlcerosæ vere erumpunt 92
pustulas in summa cute profert æstas, pag. 92
putealis aquæ vires 167
putredo in humano corpore quibus auertatur 359.360
putredinis cura in phlegmone 658
putredinem arcent acida 94.113
putridarũ febriũ pulsus qualis sit 100

Q

QValeæ, quære Coturnices 152
quadrupedum partes quæ bonũ & quæ malum præbeant alimentum 160
quartana continua quid sit, eius dignotio & curatio 350
quotidianæ continuæ dignotio & curatio 338
quartanæ febris signa & causæ 341
curatio 342
quartanas infert autumnus 92
quies est iræ medela 307
quiescendum à cibo 176
quintanæ febris dignotio & curatio, pag. 352
quotidiana intermittens quid sit 332
quotidianæ intermittentis signa & causæ, ibid. curatio 333

R

PAγοειδὴς membrana 28
radices quamdiu durent 212
radices quo tempore colligantur ibid.
radicum enumeratio & vir
&
radicum varia pondera
dicamentorum formis
radius quid vocetur
raia
rame
rana vir
ranarum vires
ranarum præp
rapæ vires
rap

raucedines vere mouentur 92
raucitati conferunt pilulæ 256
Recocta quid sit, eiusque vires 163
refrigerantia 205. 219. 220
acida 94 austera, acerba ibid.
radices 226
refrigerantes succi 228
flores 223 liquores 228
fructus 224 semina 225
refrigerantia gummi 229
cortices, ibid. ligna 230
clysteres 240 electuaria 251
conseruæ, condita, eclegmata 252
cerata, vnguenta, emplastra 253
tabulæ 254 trochisci 255
refrigerantia qua cautione sint hepati adhibenda 318
renes vbi sint siti 66 quali carne constent & quibus facultatibus ibid.
affectos esse signa 11
exulceratos caruncula in sedimento 15 sanguis excretus ibid.
renes quadrupedum quale præbeant alimentum 161
renes quibus abluantur 193
renes vt expurgentur 184
renum administratio 75
renum exulceratio quid sit, eiúsque dignotio & curatio 572
renum inflammationis signa & causæ 570 curatio ibid.
renum calculus quid sit, eiúsque dignotio 565 curatio 566
renum obstructionem designat vrina tenuis 11 pauca, ibid. alba 12
caliditatem arguit vrina multa 11
sedimentum arenosum 15
imbecillitatem ibid.
renum calculos minuentia 208. 219
renibus inflammatis vnde sit sanguis mittendus 186
renibus conueniunt calculosis insessus 244 inflammatis, insessis, ibid.
repellentia 207
in renum inflammatione 571
in vteri inflammatione 616
in erysipelate 664
ad herpetem 667. 668
[illegible] in ægylope 422
[illegible]lænas 424
[illegible]entia ad oculi procidentia
ad aphthas 440
[illegible]dantia 464
[illegible]m inflammatione, 466
527
546
[illegible]edantia in lippitudinem 414
229
pag. 656
repletio ventriculi vt auferatur 479
rerum non naturalium administratio 276
reserationis venarum signa 452
respiratio cum stercore in apoplexia, pag. 388
resolutio apoplexiam sequitur ibid.
resolutio quæ sanari possit, & quæ non 390
retentrix facultas 101
retiformis membrana 28
retorta quid sit 216
reus piscis 158
rhabarbari vires, dosis & præparatio 227
rhagades ani quid sint, earúmque dignotio & curatio 528
raphani vires 145
rhombi descriptio & vires 155
Rigor quid sit 106
rigoris causæ 288
à Rigore tertiana febris incipit 316
riuuli vnde originem ducant 6
Ros qua ratione fiat 5
rosarum flores 133
rosarum succi vis & dosis 228
rorismarini vires 132
rostra quale præbeant alimentum 160
rostratulæ auis intestina 164
Rubea Nicolai tertianam continuam occulta vi curat 327
rubeculæ descriptio 155
rubricæ genera & vires 219
ructus causæ 288
ruptio 103
ruptionis venarum signa 452
ruptorium in bubone 365
rupturæ differentiæ, dignotio & curatio 620
ruta syluestris 205
rutæ vires 132

S

SAccharum 112. 205
Sacchari vires 117
sacculus ad paralysin 391
ad melancholiam hypochondriacam 399 ad frigidum capitis dolorem 405 ad tympanitem 561
sacculus ad cerebrum expurgandum 412 ad flatus discutiendos in cordis palpitatione 458
ad cor roborandum 460
ventriculum calefaciens 478
adstringens 492. 499
cerebrum rob[illegible]ans 500
flatus dis[illegible]s 673
sacculi [illegible] & vnde conficiantur, pag. [illegible] 259
sæculi dis[illegible] 548
[illegible] 596
[illegible] 117
sal is oleum 248. 249
salmonis vires 154
salpa 158
salsæ aquæ vis 168
salsi saporis substantia & vires & 94 210
salsus humor vt expurgetur 477
ad menses sistendos 594
salci cibi 112
salsorum ciborum effectus 113
salsationis vsus 176
saluiæ vires 132
salus quando sperari possit 299
salutaria signa & 296 297
sambuci flores 133
samiæ terræ vires 219
sanitas quid sit 102 quibus constituatur ibid.
sanitas vt conseruetur 315
sanguis quid sit 9
sanguis qualem efficiat vrinam 12
sanguis in vrina subsidens quid denotet 15
sanguis calidus est 91
humidus ibid.
sanguis vbi & quomodo generetur 9
sanguis vt augeatur 590
sanguis cum mittitur, quid sit obseruandum 185
sanguis quando sit in peste mittendus, pag. 362
sanguis quadrupedum qualis sit cibus, pag. 161
sanguis nimius vt rectè minuatur 354
sanguis adustus vt expurgetur & 344 348
sanguis vitiosus vt expurgetur 435
sanguinis effectus 9
sanguinis boni signa in pleuritide, pag. 448
sanguinis boni signa in peripneumonia 451 pauci signa 462
vitiosi ibid.
sanguinis sedes 9
sanguinis incendium qualia efficiat sedimenta 13
sãguinis furfur in vrinis qd indicet 15
sanguinis copia vt tollatur 466
sanguinis excretio varia 452
sanguinis fluxus futuri signa 298
sanguinis fluxus è naribus vt curetur, pag. 434
sanguinis fluxus quid portendat, ibid.
sanguinis fluxus vt inhibeatur 570 & 662
sanguinis plenitudo vt auferatur 590 623 & 627
[illegible]guinis profluuium vt sistatur in gangræna 663
sanguinis profluuio corripiuntur puberes 92

Sangui-

ſanguinis profluuia vere erumpunt, 92
ſanguinis putreſcentis cauſæ 355
à Sanguinis miſſione quid fieri debeat 185
ſanguinem augentia 463
ſanguinem purgans dilutum 239
ſanguinem minuentia 464
ſanguinem vrunt calidi cibi 114
ſanguinem ſiſtentia 435
temperantia 537
mundantia ibid.
minuentia 582
ſanguinem ſiſtunt errhina 241
ſanguineus tumor vt diſcutiatur in podagra 631
ſanguineorum inſomnia 180
ſanguiſugæ 188
ſarcoticum linimentum 366
ſarcotica medicamenta 594.619
quæ ſint & qualia 709
ſarda 157
ſardæ oleum 249
ſargus 158
ſapa quid ſit 117
ſapæ vires 168
ſapæ differentiæ & vires 117
ſapor quid ſit 94
ſaporum differentiæ 94.210
ſaphyri oleum 249
ſatyriaſis quid ſit 586
ſatureiæ vires 132
ſaurus: quære Acus 157
Scabies quid ſit 376
ſcabiei cauſæ, ibid. curatio, ibid.
ſcammonij vis & doſis 228
ſcapulæ quid ſint 21
ſcapularum cartilago 24
ſcapularum muſculi 53
ſcarabeus: quære Cantharus 156
ſcarificatio vbi & quib. morbis competat 187
ſcarificatio in anaſarca 552
ſcarificandum quando ſit 187
ſcarus 156
ſceleti confectio 71
ſcincorum renes 231
ſcirrhus 103
ſchirrhus quid ſit, eiuſq; cognitio 679
curatio 680
ſcirrhi cauſæ 281
ſcombrus qua conſtet carne 156
ſcordium occultè quotidianam curat, 333
ſcorpena 157
ſcorpius piſcis ibid.
ſcorpionis oleum ad quotidianam occulta vi pollet
ſcorpionum cinis
ſcorpionum terreſtrium vires 23
ſcreatio quæ bona ſit 4
ſcrotum quid ſit 30.65
Sebeſten: quære Myxa 140
ſecale quid ſit, eiuſq; vires 123
ſectio in pterygio 417 *in anchilope* 422 *in pleuritide* 449
in ramice 690 *in cirſocele, ibid.*
in bubonocele 691 *in ſarcocele, ibid. in hydrocele* 692 *in pneumatocele* 693 *ad verrucas* 699
ſectio in gangræna 663 *in ſtrumis* 677 *in ſteatomate* 679 *in hydrocephalo* 685 *in polypo* 686
ſecundæ 17
ſecundinæ retẽtæ ſigna, cauſæ, ſymptomata & curatio 614
ſecuritas quid ſit 312
ſedimentum quid ſit 13
multum vt fiat ibid.
paucum vt fiat ibid.
ſedimentorum figura & colores varij quid denotent ibid.
ſegetis virentis ſuccus vt præparetur, 116
ſemen quid ſit 8 *vnde & quomodo generetur* ibid.
ſemen quando maſculis incipiat generari, & quando fœminis 8
ſemen quod ſit prolificũ & quod ſterile ibid.
ſemen vt augeatur 587
ſemen vrinam facit albam 12
ſeminis differentiæ 8
ſeminis profluuij ſigna, cauſæ & cura 110 584
ſemen generantia 222
fructus 224 *ſemina* 225
radices 226
ſemen augentia 203.209
extinguentia ibid.
prouocantia ibid.
ſupprimentia ibid.
ſemina quando colligantur 212
ſemina vt ad olea diſtillanda parentur 245
ſeminum pondera 211
ſeminum enumeratio & vires 225
ſeminales arteriæ 67
ſeminales venæ 35.67
ſeminalia vaſa mulierum 67
ſeminalium vaſorum adminiſtratio, 75
ſenes quibus morbis corripiantur, pagina
ſenes purgare non licet
ſenum cogni
ſenibus quale 175
ſenectus frigida e *ratè*
ſenſu
ſæpiæ os 232
ſeptena febris 352
ſeptica 207
ſeptum tranſuerſum muſculis ex quibus conſtituatur 49
ſepti tranſuerſi arteriæ 41
ſepti tranſuerſi inflammatio qualem efficiat pulſum 100
ſeptentrionalis aeris commoda & incommoda 108.109
ſermonis difficultas cum ſomni profunditate in ſynocha putri lethalis eſt 355
ſeri vires 163
ſeroſus humor vt euacuetur in anaſarca 554
in alopecia Gallica 647
in hydrocephalo 685
ſeroſos humores purgantia 424
ſerpentis ſpolium 514
ſerpilli vires 132
ſeſami vires 127
Synarthroſis quid ſit, eiuſque ſpecies, 18
ſiccitatis effectus 108.109.110
ſicci temperamenti ſigna 268
ſicca intemperies vt curetur in dentiũ dolore 438
in ſiti immoderata 476
in cruditate 487 *in hepaticis* 535 *in mulierũ intemperie* 609
ſicca medicamenta 205.221
ſiccorum morborum cauſæ 282
ſideratio quid ſit 662
ſidra quid ſit 168
ſignum quid ſit 264
ſigna vnde ſumantur ibid.
ſigna quæ ſint ſimul & cauſæ 297
ſignorum inſalubrium differentia 293
ſij vires 131
ſilentium cur metum ſequatur 312
ſiliquæ vires 144
ſiliquaſtri vires 132
σημειωτικὴ 264
ſymphyſis quid ſit, eiuſque ſpecies 18
ſymptoma quid ſit 105
ſymptomatum differentiæ ibid.
ſinapi
ſinapiſmus quid ſit
ſinapiſmus ad lethargu
ad lactis defectum
ſynciput quid ſit
ſyncope quid ſit, ei
cur

singultus quid sit, eiusq; dignotio 477
curatio 478
singultus ex plaga, malum ibid.
singultus in quintana lethalis est 352
singultus causæ 288
sinneurosis quid sit 18
synocha putrida quid, & quotuplex sit 355
synochæ putridæ dignotio & curatio ibid.
synochæ non putridæ dignotio & curatio 353
synochæ non putridæ pulsus qualis sit 100
synsarcosis quid sit 18
syrupus magistralis ad bilem flauam aduſtam 345
ad sanguinem aduſtum 344
ad melancholiam aduſtam 346
ad pituitam aduſtam 347
acres humores temperans 445
menses sistens 595
consolidans 621
bilem præparans 667.668
pituitam præparans 672.675
syrupus ad biliosam materiam concoquendam 358
syrupus ad bilem euacuandam 326
& pituitam 324
refrigerans 331
atram bilem purgans 343
melancholicum humorem concoquens 360
atram bilem concoquens 388
syrupus bilem concoquens 403
atram bilem præparans 683
refrigerans 410
pituitam concoquens 412.415
ad frigidum & crassum humorem præparandum 416
syrupi ad hecticam 374
syrupi ad pituitã concoquendã 382
ad melancholiam concoquendam, 383
syrupi ad roborandas vires 367
syrupi ad frigidum humorem concoquendum 391 *ad epilepsiam* 393
tuitam concoquendam 394
ad melancholiam
ad atram bilem 400
tis inflãmationem 537
antes 539.669
n vacuantes 555
ar 558
& Lien
159
221
eiusq; digno-
452
d sit 14
ibid.
sisymbrij vires 132
sitis immoderata quid sit, eiusque cau sæ & curatio 475.476
sitis in empyemate mala 454
sitis quando sedari possit, & quando lethalis existat 320
sitis vt curetur in ascite 560
sitim sedantes potiones, pilulæ & alia remedia 320
sitim sedant pilulæ 256
Smaris quid sit 156
smyrnij vires 131
Solani vires ibid.
solea piscis 156
solicitudo quid sit 183
solium ad emolliendas fæces 521
solutiua quando sint exhibenda 358
somnus quid sit 178 *quo tempore naturaliter absoluatur* ibid.
somnus diurnus quæ inferat incommoda 179
nocturnus cur probetur ibid.
somnus in lethargicis vt excutiatur, 385
somni differentiæ 178.179
somni moderati commoda 178
somni excessus quæ inferat incommoda ibid.
somni defectus quæ inferat incommoda ibid.
somnum conciliantia 251
varia remedia 319
sonchi vires 131
sonus quomodo generetur 94
sorborum vires 142
Spasmus non proportionatus ad materiam 406
spasmus in quintana lethalis est 352
spaceolos quid sit 662
sphæromata quid sint 68
spicatæ plantæ omnes florem habent lanugineum 122
spinachiorũ præparatio & vires 130
spinæ luxatio paralysin parit 390
spiritus quid sit 88
quotuplex ibid.
spiritus animalis, vitalis, naturalis vbi & quomodo generentur: & eorum vsus ibid.
spiritus deijcit aer corruptus 108
calidus ibid.
spirandi difficultas senibus oritur, pa 92
Squatina 158
squillæ 159
Stanni oleum 247
staphyloma quid sit 425
starnarum caro 152
status signa 296
steatoma quid sit, eiusque curatio, pagina 678
stellio concrematus 587
στεφανιαία vena quæ sit 33
stercoris vomitio 521
sterilitas mulierum quid sit, eiusque dignotio 605
curatio 606
στέρνον quid sit 64
sternon quibus constituatur ossib. 21
sternutamentum quid 106
sternutamenti causæ 288
sternutatoria ad memoriam deperditam 383 *in apoplexia* 389
in epilepsia 393
in capitis dolore 404
stibij compositio Vueckeri 318
stibij oleum 248
stibij præparati dosis & correctio, pagina 220
stibij vitrum quando sit exhibendum, 363
stomachus vt roboretur 364
stomachi glandulæ 32
stomachi paralyseos causæ 289
stomacho conueniunt fomenta 242
epithemata 243 *olea* 244
stomachum roborantia 230
pulueres 250
stomachica balnea 193
stranguria quid sit, eiusque causæ & signa 574 *curatio* ibid.
strangluriæ causæ 292
struma quid sit, eiusq; dignotio 674
curatio 675
strumæ 103
strumæ puberibus excrescunt 92
strumas discutiunt 223.229
semina 225
radices 227
struthionis caro 152
stultitia 106
stultitiæ causæ 289
stupha: quære Laconicum 191
stuporis causæ 288
sturio piscis 155
Succi quando sint colligendi 212
succorum ad condimenta differentiæ, 116.117
succo[illegible] enumeratio & vires 228
succin[illegible]eum 246
[illegible]ini vires 220
[illegible]vi, & quib. prouocetur 190
sudor vt moueatur in ictero 542
in anasarca 553

sudor

ſudor vt moueatur in aſcite 556
in ecchymoſi 705
ſudor vt in peſte ſit, & quomodo mouendus 363
ſudoris cauſæ & differentiæ 190
ſudoris cauſæ 293
ſudoris futuri ſigna 298
ſudoris conſueti ſupreſſio ſedimenta facit multa 13
ſudorem prouocat aer calidus 108
ſudores qui boni vel mali ſint 190
ſudorum vires 234
ſuffitus ad vteri procidentiam 603
ad molam 605
ſuffocationis imaginatio 394
ſuffocatorum ciborum vis 115
ſuffimenta quid ſint 260
ſuffimentorum vſus ibid.
ſuffumigium ad ozenas 423
ad cerebrum roborandum 500
ad teneſmum 511 *ad ani procidentiam* 529 *ad menſes mouendum* 192
ſuffumigia ad peſtem præcauendam, 357
ſuffuſio quid ſit 416
ſuffuſio duplex, primaria & ex conſenſu 416
ſuffuſionis dignotio & curatio. ibid. 418
ſugillatio quid ſit 231
ſuillus adeps ibid.
ſuillus pulmo 232
ſuillus talus 233
ſuis ſylueſtris ſtercus 168
ſulphureæ aquæ vis 248
ſulphuris oleum 65
ſumen quid ſit 18.62
ſupercilia quid ſint 257
ſuppoſitoria quære Glandes 68
ſura quid ſit 708
ſutura vt fiat in vulneribus 18
ſutura quid ſit

T

Tabellæ corroborantes in pituita ſalſa 337 *ventriculum calefacientes* 474 *ad hepar concalefactum* 531 *hepar roborantes & refrigerantes* 559
tabellæ ad vires roborandas 367
tabes adoleſcentibus eſt vnica 92
tabis ſigna 283
tabulæ ad peſtem 361
tabulæ pro hecticis 374
tabulæ ad melancholiam aſſatam 349
ad pituitam aduſtam ibid.
tabulæ corroborantes 364
ad renum lapidem conſt
pag.
aduerſus ſterilitat
purgantes
ventriculum roborantes
cor & hepar roborantes
tabularum confectio, & vires 254 255
tactus organum & obiectum 93
tactus ſymptomatum cauſæ 286
tactum lædentia 95 *delectantia,* ibid. 248
talci oleum 22.68
talus quid
tamarindorum vires & doſis 224 205
tapſia 68
Ταρσος quid ſit 22
tarſi oſſa 62
tarſi quid ſint 249
tartari oleum 65
taurus quid vocetur 231
tauri priapus 580
tauri veſica 231
taurinus adeps 150
taurina caro 232
taurinus ſanguis 234
taurinum fel ibid.
taurinæ vrinæ vis
Temperatura quæ dicatur ad pōdus, & quæ ad iuſtitiam 90
temperatura quæ ſanitatem efficiat, 102
temperati qui ſint 9
temperati ſucci 228
temperamentorum cauſæ & differentiæ 89.90.91.92
tempora vbi ſita ſint 62
teneſmus quid ſit, eiuſque cauſæ & curatio 509
teneſmi remedium inſeſſus 244
tenuis & acris humor vt temperetur in tuſſi 445
terebynthinæ oleum 246
tergentia 206.222
acida 94 *amara* ibid. 113
manna 17 *fructus* 224
gummi 229 *ſemina* 225
radices 226 *cortices* 229
terræ deſcriptio 7 *diuiſio* 7
terræ dignoſcēdæ ratio, ſitne pinguis, an macra 8
terræ genera & vires 219
terræ vires 2
terræmotus quid ſit 5
terroris cura in ſomno 641
tertiana exquiſita quot periodis terminetur 317
tertiana ſpuria quos ſæpe morbos inferat
tertiæ febris
te
tio 325.326. & ſeq.
tertianæ febris ſymptomata, & eorum curatio 319. & ſeq.
tertianæ ſpuriæ dignotio & curatio, 323
teſtes vt euacuentur 184
teſtes quadrupedum quis cibus ſit, pagina 161
teſtium membranæ 30
teſtium muſculi 54
teſtium nerui 43
teſtium variæ temperies, & earum ſigna 275
teſtibus nocent frigidi cibi 114
teſticuli ſeroſum humorem ad ſemen præparant 67
teſticulorum deſcriptio ibid.
teſticulorum ſectio 75
teſticulorum contractio 183
teſticulorum contractio cur metū ſequatur 312
teſticulorum tumor vt diſcutiatur in aſcite 560
teſtudines ad cruditatem 487
teſtudinum carnes vt præparentur, 533
teſtudinum fel 234
tetragones quid ſint & eorum caro, 152
Θεραπευτικὴ 265
thymon quid ſit 698
thymnus quis piſcis ſit 155
thynnus 157
Θύμος quid ſit 32
thorax quid ſit 64
thoracis ſectio 77
thoracis arteriæ 40.41
thoracis facultates 64
thoracis affectus qui ſint 306
thoracis forma & materia 64
thoracis oſſa 21 *cartilag.* 24
thoracis vertebrarum pari
cim
thoraci competunt
res 250 *tabul*
thoracem mouente
thoracem qual
ta
th ris ol

tympanites qualẽ efficiat pulsum 100
tympanitæ signa 550
curatio 561
tinea marina: quære Merula 156
tineæ caro 154
tinea quid 733 *eius cognitio & curatio, ibid. & 734 inde*
tineas interimunt amara 94.113
tithymali vis, dosis & correctio 227
Tonitru quid sit, quóq; modo fiat, pagina 4
tonsillæ quid sint 32
tonsillarum inflammationes puberib. oriuntur 92
torpedo 158
torpor 106
torporis causæ 286
torrentes vnde 6
Trachurus 158
tragæa ad asthma 448
ad tympanitem 561
ventriculum corroborans 671
τραχηλος *quid sit* 18
tremor quid sit 106
tremor cur metum sequatur 312
tremoris causæ 288
trifolium occulta proprietate quartanam curat 348
tryphera tertianam continuam occulta vi curat 327
tristitia quid sit 183.309
tristitiæ causæ & effectus ibid.
tristitiæ damna 181
tristitiæ signa 370
curatio 309.310.371
tristitiæ signa & causæ 309
tritici differentiæ & vires 120.121
trochisci vomitum sistentes 496
trochisci humorem euacuantes per vrinam 556
glutinantes 573
[illegible]trua mouentes 591
[illegible] differentiæ & vires 255
[illegible] 211
[illegible]præparatio & vires
147
446
92
tumorum causæ 366
tumorum differentiæ 653
turbo quid sit 5
156
turdus piscis
turdorum caro 152
turpeti vires, dosis & correctio 227
turturum caro 152
tusio medicam. 214
tussis quid sit 106
tussis quid sit, eiúsque dignotio 444
curatio 445
tussis causæ 288
tussis infantium cura 641
tussim sedantia 209.251 *trochisci* 255 *pilulæ* 61.251 *suffimentum* 260
tussim quæ prouocent 209
tusses excitat hyems 92
tusses vere mouentur ibid.
tusses patitur infantia ibid.

V

Vaccæ caro 150
vaccinus vnguis 231
variolæ puerorum 640
variolæ in synocha putri lethales quæ 355
vasa deferentia quæ dicantur 67
Vehi quale sit exercitium 177
vehi quibus vitijs conferat ibid.
velocitas vt acquiratur 315
vena caua vnde & quò feratur 33.35
vena porta vnde originem ducat 35
vnde chylum trahat, ibid. ad vesiculam bilis & ventriculum ramos distribuit ibid.
vena quibus, & quo tempore sit secanda 185
vena quæ quibus in morbis sit secãda 186
vena arterialis 43
vena quæ sit in peste secanda 362
venæ sectio in elephantiasi 380 *in lethargo* 385 *in apoplexia* 389 *in paralysi* 391 *in incubo* 394 *in phrenitide* 396 *in melancholia* 398 *in mania* 400 *in capitis dolore* 402.407 *in vertigine* 408 *in destillatione* 410 *in sanguinis fluxu è naribus* 435 *in hepatis inflammatione* [illegible]6
[illegible] *varia cõsideratio* 184
185
78
33
venarum obstructio 11
venenum somnus intrò colligit, pagina 362
venenum quibus euocetur 366
veneni cura 541.707
veneni deuorati cura 521
venenis aduersantia 219 223 *sapa alba* 117 *cinnamomum* 118 *radices* 227 *gummi* 229 *cortices, ibid. electuaria* 251
venter ante sanguinis missionẽ est exinaniendus 185
ventris arteriæ quomodo dispergantur 41
ventris membranæ 31
ventris situs 65 *finis ibid.*
ventris affectus qui sint 306
ventris constipatio in hectica quomodo sit curanda 373
ventris fluxus in hectica lethalis est, 372
ventris inflatio in synocha putri lethalis est 355
ventris profluuium in hepatis scirrho 538
ventris repletio vt euacuetur 184
ventris tumor vt discutiatur in ascite 560
ventres hyeme sunt calidiores 301
ventriculus cibi receptaculum est 66
ventriculus & hepar vt in febrib. pituitosis confortentur 337
ventriculus quadrupedũ qualis sit cibus 161
ventriculus hyeme calidissimus est, pagina 92
ventriculus in epiala febri vt corroboretur 339
ventriculi descriptio 66
ventriculi dissectio 74
ventriculi tunicæ 31 *venæ* 35 *arteriæ* 41
ventriculi maxima portio dextrã occupat partem 66
ventriculi os afficitur in cardialgia 467 *in appetentiæ vitijs* 468
ventriculi inflammationis causæ 482 *curatio* 483
ventriculi inflatio quid sit, eiusque dignotio 488 *curatio* 489
ventriculi phlegmone quales efficiat pulsus 100
ventriculi variæ cõstitutiones & ea-
273
[illegible] obsun[illegible] acria 94.113
[illegible]gra 117
114
[illegible]ia ibid.
[illegible] robrantia 118 *om-*
[illegible] 116 *sacculi* 259
ventri-

ventriculum confortantia 204
auſtera 94.113 cortices 229
tabulæ 254
ventus quid ſit 5
venti quotuplices ſint ibid.
venus plenitudinem vacuat 203
venus quibus conueniat, & quib. non ibid.
veneris immodicæ incommoda ibid.
veneris intermiſſæ ſymptomata, ibid.
veneris moderatæ commoda ibid.
veneri quando ſit incumbendum, ibid.
venerem ſtimulantia 118
mala inſana 135
electuaria 751
ver temperatiſſimum eſt 92
ver infantibus & pueris & adoleſcentibus confert ibid.
ver quos inferat morbos ibid. & 111
vere purgandum eſt, aut mittendus ſanguis ad morborum præcautionem, 304
verbenæ radices tertianam continuam occulta vi curant 327
verecundia: quære Pudor 183
vermis quid ſit 522
vermes totũ di pubertate naſcuntur 92
vermes pueris & infantibus generantur ibid.
vermium differentiæ 522
dignotio & curatio ibid.
verrucaria: quære Vmbra 157
verrucarum genera, earumque curatio 698
vertebræ luxatio in angina 442
vertebræ quot ſint 21
vertebrarum cartil. 24 ligam. 25
vertex quid ſit 62
vertigo quid ſit 408
vertiginis cauſæ & curatio. ibid. 409
vertigine ſenes infeſtantur 92
vertigines mouet hyems ibid.
veruecina caro 150
veſica vrinæ receptaculum eſt 66
veſica cur fibris obliquis conſtet 54
veſicæ arteriæ 42
membranæ 31. 66 venæ 35
veſicæ ſcabiem indicat furfur in vrinis 15
veſica vt expurgetur 184
veſicæ diſſectio 76
veſicæ muſculus 54
veſicæ collum in maſculis eſt maius quàm fœminis
veſicæ colli glandulæ
muſculus
veſicæ colli denotat i
rina pauca
veſicæ calculi ſigna
581
veſicæ exulceratio

curatio 583
veſicæ frigida intemperies vt corrigatur 579.580
veſicæ inflammatio quales efficiat pulſus 100
veſicæ inflammationis ſigna & cauſæ 581 curatio 582
veſicæ lapidem minuentia 581
veſicam affectam eſſe ſigna 11
exulceratam 15
veſica affecta vnde mitti debeat ſanguis 186
veſicatorium 368
veſperi quæ medicamenta ſint exhibenda 304
veteres ante motum quid egerint 281
veternus: quære Lethargum:
veterni cauſæ 287
Vicia vires 127
victus tenuis quid ſit, & quibus morbis conueniat 301
victus adminiſtrandi ſigna ibid.
victus qualis competat in tertiana febri 317 in tertiana ſpuria 323
in tertiana continua 326
in cauſone 320
in quotidiana intermittente 333.
334.335 ad pituitam vitream 336
in epiala febre 339
in quartana 342
victus ratio in elephantiaſi 380
in memoria deperdita 382
in lethargo 385
in catocha 387
in apoplexia 389
in paralyſi 390
in epilepſia 393
in incubo 394
in phrenitide 395
in melancholia 397
in mania 400
in capitis dolore 402.404
405 in conuulſione 406.407
in vertigine 408
in deſtillatione 410
in ſuffuſione 416
in oculi tabe 427
in nyctalope 430
in fluxu ſanguinis è naribus 434
in angina 443
in aſthmate
victus ratio ad ſcabiem

669.672 refrigerans & exiccans 558.585
refrigerans & corroborans 562
incidens & abſtergens 566
leniens & refrigerans 573
in ſtranguria 574
ſemen augens 587
refrigerans & humectans 589
adſtringens 594
victus ratio ad prohibendam putredinem 359
in Victus ratione quæ ſint obſeruanda 301
vigilia quid ſit 181
vigilia vt auferatur in dyſenteria, pagina 508
vigiliæ cauſæ 287
vigiliæ moderatæ commoda 181
excedentis incommoda ibid.
vigiliæ immodicæ vt remoueantur, pagina 319
vigiliæ vrinas reddunt coloratiores, 10
vigiliæ pauca faciunt ſedimenta 13
vigiliæ venenum extra euocant 362
vigiliarum ſigna 370
curatio 371
vigilijs infeſtatur infantia 92
vinum dilutum 171
vinum quando ſit aſſumendum 169
vini differentiæ & vires 168. & ſequentibus
vini colorum obſeruatio, & vires 172 & 173
vini moderatè ſumpti commoda 170
vini immoderatè ſumpti incommoda, ibid.
vini lotio quibus conferat 191
vini meraci vires 171
vini varia præparatio 168
violæ
violæ purpureæ flores
violarum
violacei
viperæ
viper
vipe
3
vir

viscera vt sint in peste corroboranda, 364
viscum quercinum ad epilepsiam 392
visus organum & obiectum 93
visus instrumentum principale quod sit 284
visus affectuum causæ ibid.
visus debilitas vt curetur 428.429
visus obtusio senib. accidit 92
visum lædentia 95 delectantia, ibid.
visualium spirituum affectus vary 284
vitalis facultas in corde sita est 95
quid efficiat ibid.
vitalis spiritus ibid.
viticis vires 127
vitiligines vere conspiciuntur 92
vitulinus adeps 231
vitulina caro 150
viuerræ genitale 579
Vlcus 103 quid 726. eiusdem cognitio & curatio ibid.
vlcus corrosiuum quid 741 eius cognitio & curatio ibid.
vlcus indicat pus 15
vlcus sordidum & putrefactum quod 743 eius cognitio & curatio, ibid.
vlcus virulentum quod 741 eius cognitio & curatio ibid.
vlcus vt curetur in intestinis 507
vlcus vt abstergatur, carne impleatur & conglutinetur 366
vlcus vt curetur in vesica 584 in vtero 619 in capite, ore & auribus infantium 640 in carbunculo 660 in furunculis 661 in gangræna 663 in erysipelate 666 in herpete, ibid. in œdemate 671 in strumis 677
vlcus tergentia in naribus 241
...is contusi curatio 729
...m corruptione ossis cognitio 730
ibid.
...cognitio 727
729
...atio
vlcera pulmonum curantia 256.260
matricis 257
vlcera ventris quomodo curanda pag. 738
vlcera vt aperta seruentur in ascite, 554
vlcerum aurium cognitio & curatio, 737
vlcerum differentiæ vnde sumantur, 726
vlcerum malignorum, & difficulter cicatricem recipientium cognitio & curatio 731.732
vlcerum oculorum cognitio & curatio 736
vlcerum pectoris curatio 738
vlcerum penis cognitio & curatio, 739
vlcerum vuluæ cognitio & curatio, 740
in Vlceribus vermium generatio quomodo prohibenda 732
vlna quid sit 21
vltionis dilatione deferuescit ira, pag. 307
Vmbilici inflammationes infantib. generantur 92
vmbilici prominentia vt dignoscatur, & curetur 687
vmbilici prominentis cura in infantibus 641
vmbræ descriptio & vires 154 & 157
Vnguentum occulta vi quartanam curans 348
vnguentum glutinans 423.573
exedens 423
os ventriculi roborans 469
ventriculum calfaciens 474
adstringens 585
menstrua sistens 593
digerens 450
flatus discutiens in cordis palpitatione 458 purgans 516 ad vermes expellendos 524 ad ani procidentiam 529 emolliens 549
ventriculum roborans 671
laxans 613 sudorem mouens 647
pilos generans, ibid. ad herpetem 666 ad œdema 670
...nguinem dissoluens,
vnguenta adstringentia 492 ad hepatis calorem 531 frigus 532 hepar roborantia 535
hepatis inflammationem discutientia 538 discutientia in ascite 557
refrigerantia & corroborantia 563 dolorem lenientia 569 menses mouentia 592 laxantia 604 sarcotica 619 discut. 624
vnguenta ad ani rhagades 528
ad hepatis scirrhum 540
venerem excitantia 587 emollientia 617 pilos generantia 648 poros condensantia 649 ad furfures tergendos 650 ad pustulas discutiendas 651 flatus discutientia 673 scirrhos mollientia 681 ad cancrum 684 repellentia 697 sarcotica 709 cicatrices obducentia 710
vnguis odoratus: quære Blatta byzantia 220
vngues aduncitatem indicant 295
vngues liuidi in peripneumonia 451
vngulum generatio 61
substantia, ibid. vsus ibid.
vnicornu vires 232
vnitatis solutio in scabie vt curetur, 378 quid sit 65
Vola quid sit 68
volatilium caro 152
voluntas quid sit 93
voluntaria actio quid sit 102
voluntaria facultas in cerebro sita est 93
voluulus quid sit, eiúsque dignotio 520
curatio 521
vomicæ cura 697
vomitus quis, vel bonus, vel malus sit, 481
vomitus nimius quæ inferat symptomata 201
vomitus quibus conferat, & quib. non ibidem
vomitus quando sit prouocandus, pag. 304
vomitus vt prouocetur 201.389
vomitus vt reprimatur 482
vomitus vt sisti possit 321
vomitus vt sistatur 496
vomitus prouocatur in melancholia hypochondriaca 399
vomitus causæ 288.291
...us futuri signa 481. 298
...commoda 201
...uendi 321
...nt 320
...s 92
...m. 321
... ad cittam 470
...m 474

vomitoria ad cruditatem 485.486 *ad colicam* 516
vox quid sit 94 *quomodo fiat, ibid.*
vox rauca in elephantiasi 379
vox tremula cur metum sequatur, pagina 312
vocis differentiæ 94
Vreteres quid sint 66 *exulceratos ostendit sanguis in vrina subsidēs* 15
vreterum dissectio 76
vreterum obstructio 576
vreterum obstructionem indicat vrina tenuis 11 *pauca, ibid. inflammationem arguit vrina pauca, ibid.*
vrina quid sit 10
vrina cur metu effluat 312
vrina optima quæ 10
vrina sanguineorum qualis sit, ibid.
vrina quo tēpore, qua regione & quo vitæ genere sit coloratior, ibid.
vrinæ varij colores 12 *contentum quid vocetur, ibid. quotuplex sit* 13
vrinæ cruentæ dignotio 564 *curatio ibid.*
vrinæ difficultas, eiúsq; signa, causæ & curatio 576
vrinæ expulsionis vitia, & eorum causæ 292
vrinæ incontinentia quid sit, eiusq; dignotio 579 *curatio* 580
vrinæ profluuium quid sit, eiusq; dignotio & curatio 562
vrinæ stillicidia infert autumnus 92
vrinæ stillicidium, eiusq; curatio 574 & 575
vrinæ stillicidia & difficultates senib. accidunt 92
vrinæ suppressio quid sit, eiusq; dignotio 578 *curatio* 579
vrinam prouocantia 118.202 *mel coctum* 117 *minuit aer calidus* 108
vrinam cientia 538.542 *in anasarca* 553 *in ascite* 556 *in tympanite* 561 *instrumis* 675
vrsi caro 148
vrsinus adeps 231
vrsinus pulmo ibid.
vrticæ vires 131
vrticæ semen in empyemate 454
Vstio in anchilope 422 *in gangræna* 663 *in polypo* 686 *ad verrucas* 699
Vstio medic. 214
vterus vt variè mulieribus immutetur 30.67
vterus semen conceptum vt contineat, 17
vteri dissectio 76
vteri abscessus vt curetur 617
vteri angustia vt corrigatur, amplitudo, distortio, &c. 610
vteri cornua quid sint 67 *parastatis varicosis respondent ibid.*
vteri membrana 30 *venæ* 35 *arteriæ* 42
vteri exulcerati signa, causæ & curatio 618
vteri fluorem sistunt insessus 244
vteri inflammationis dignotio, & curatio 615
vteri phlegmone pulsus quales faciat, 100
vteri procidentia quid sit, eiusq; dignotio & curatio 602
vteri prolapsus curatur suffimentis; 260
vteri scirrhus vt curetur 617
vteri suffocatio quid sit, eiusq; dignotio 599 *curatio* 600
vtero competunt inflammato insessus 244 *olea, ibid. puluer.* 250 *tabulæ* 254 *suffimenta* 260
vtero nocent frigidi cibi 114
vtero affecto vnde sit sanguis mittendus 186
vtero gerentes quando purgari possint 190
Vuarum genera & vires 136
vulnus quid sit 103
vulnus ossis quid 715 *eiusdem cognitio & curatio* 715.716
vulnus supercrescentem carnem habens, cuiusmodi morbus 711 *quomodo curandum ibid.*
vulneris caui curatio 709
vulneris capitis cognitio & curatio 716.717.*inde*
vulneris contusi cognitio & curatio, 704
vulneris nerui puncti cognitio & curatio 711
vulneris venarum & arteriarum cognitio & curatio 714.715
vulnerum differentiæ 700 *curatio* 701.*& seq.*
vulnerum brachiorum curatio 722
vulnerum crurum & tibiarum curatio 725
vulnerum humerorum curatio 721
vulnerum thoracis cognitio & curatio 722.723
vulnerum ventris cognitio & curatio 724.725
vulpis caro 148
vulpinus adeps 231
vulpinus pulmo ibid.
vuluæ longitudo 67
vuluæ vulnerum cognitio & curatio 740

X

Χεῖλη *quid sint* 18
Χειρουργικὴ *quid sit* 107
χόριον *quid sit* 17
χόριον *quid Græci vocent* 30
Xenocratis sententia de virtute 312

Z

Zea quid sit, eiusq; vires 1
Zibethi vis
zingiber conditum
ziziphorum vires

FINIS.

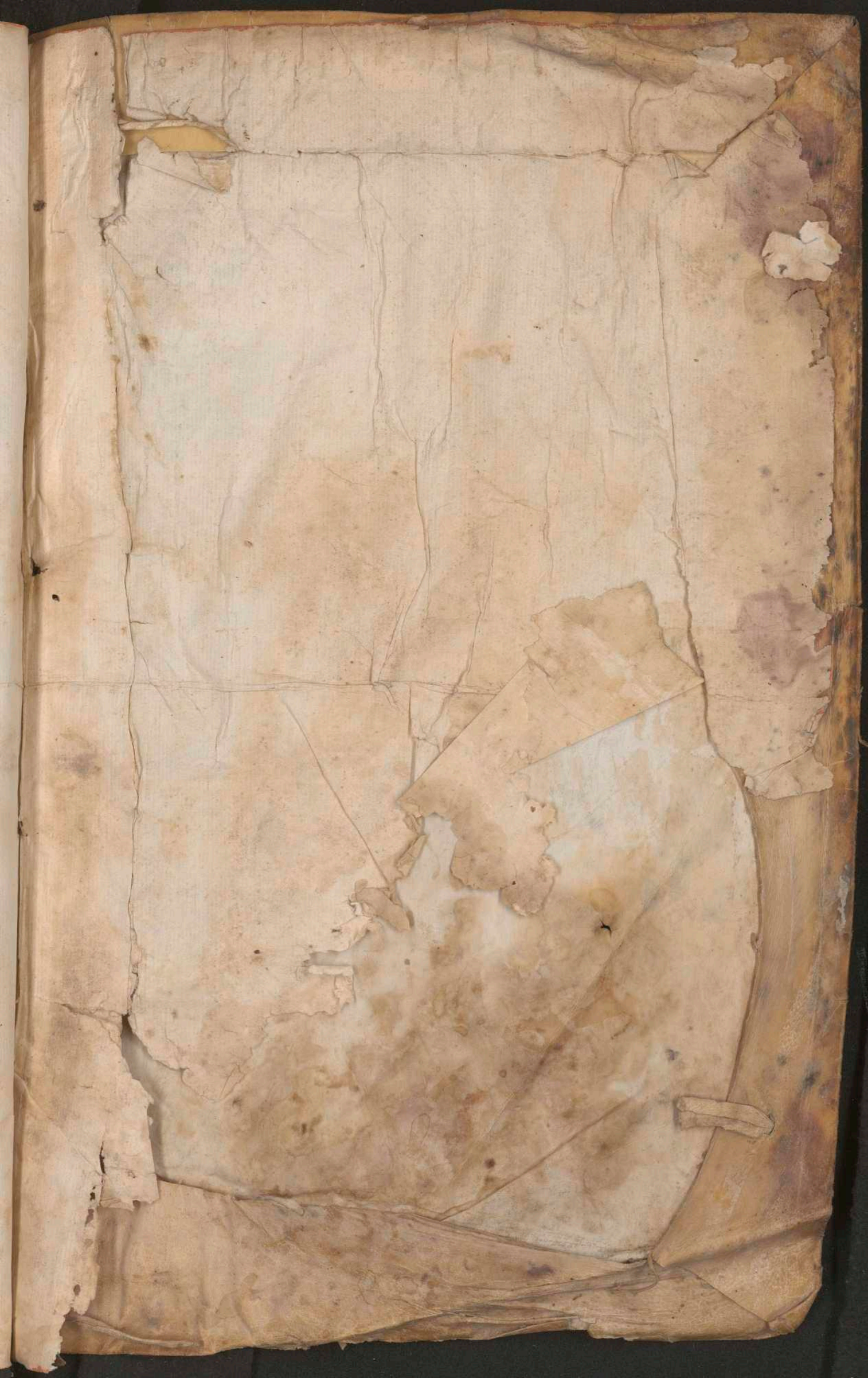

FAN
1138